Bundel - Gemeenteraad van 30 juni 2022

Uitnodiging
Geachte leden van de raad,
Hierbij nodig ik u uit voor de openbare vergadering van de gemeenteraad van 30 juni 2022 om 20.00 uur (aangepaste begintijd) in het gemeentehuis in Beilen.
Met vriendelijke groet,
C. Bijl, voorzitter

1 Opening
- 2022-06-30 Presentielijst.pdf

2 Vaststellen agenda

3 Videoverslag en besluitenlijst Gemeenteraad 16 juni 2022
- 2022-06-16 get. besluitenlijst

4 Vragenhalfuur voor de raad
Er zijn vragen ingediend door de PvdA (de heer J. Beugel) over het onderwerp Stikstof.
- vragen PvdA Stikstof voor vragenhalfuurtje 30 juni 2022

5 Lijst van toezeggingen
- Lijst van toezeggingen - raad 30 juni

6 Hamerstukken

6.1 GGD Drenthe - Begrotingswijziging 2022 en begroting 2023 en jaarstukken 2021
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de GR GGD Drenthe de jaarstukken 2021, de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 en een begrotingswijziging 2022 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en besluit een zienswijze in te dienen.
- Raadsbesluit begroting 2023 GGD
- Toelichting voorstel GGD Drenthe
- Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021 GGD Drenthe
- Jaarstukken 2021
- Accountantsverslag 2021
- Aanbiedingsbrief begroting 2023
- Ontwerpbegroting GGD Drenthe 2023
- Drentse oplegger Begroting GRen GGD 2023 Midden-Drenthe
- Brief GGD begrotingswijziging 2022 ivm informatievoorziening en privacy
- Zienswijze gemeente Midden-Drenthe GGD

6.2 Publiek Vervoer Groningen Drenthe - Begroting 2023 en Jaarstukken 2021
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Bestuur van Publiek Vervoer Groningen Drenthe de jaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. Het college stelt aan de gemeenteraad voor om kennis te nemen van de stukken en te besluiten geen zienswijze in te dienen.
- Raadsbesluit Begroting 2023 Publiek Vervoer
- Toelichting bij voorstel begroting 2023 en jaarstukken 2021
- Bestuursbesluit jaarstukken 2021 en accountantsverslag
- Jaarstukken 2021 Publiek Vervoer
- Bijlage Controleverklaring 2021 GR Publiek Vervoer - Was getekend
- Bestuursbesluit ontwerp meerjarenbegroting 2023 - 2026 Publiek Vervoer
- Ontwerp meerjarenbegroting 2023 - 2026 Publiek Vervoer
- Brief aan GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe

6.3 Stark - Jaarstukken 2021 en begroting 2023 en meerjarenraming tot en met 2026
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Bestuur van de GR Stark de jaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2025 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en besluit een zienswijze in te dienen.
- Raadsbesluit Begroting 2023 Stark
- Begroting 2023 met meerjarenraming tm 2026 Stark
- Toelichting voorstel Begroting 2023 Stark (Nieuw)
- Jaarstukken 2021 Stark
- Zienswijze op begroting 2023 Stark (NIEUW)

6.4 Jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Drenthe de jaarrekening 2021 en de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven.
De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en het voorstel van het college aan de raad is om geen zienswijze in te dienen.

- Raadsbesluit Jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
- Toelichting voorstel
- Begeleidende brief Jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
- Drentse oplegger - Ontwerpbegroting Recreatieschap Drenthe 2023
- Jaarverslag 2021 Recreatieschap Drenthe
- Ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
- Reactie Midden-Drenthe op ontwerpbegroting 2023

6.5 Ontwerpbegrotingswijziging 2022, ontwerpbegroting 2023 en jaarstukken 2021 VRD
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de VRD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023, en de jaarstukken 2021, aangeboden. Over de ontwerpbegrotingen kan de raad haar zienswijze geven.
De ontwerpbegrotingen geven voor het college geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

- Raadsbesluit begroting 2023 VRD
- Toelichting voorstel ontwerpbegroting en jaarrekening VRD
- Aanbiedingsbrief ontwerpbegroting 2023
- Drentse oplegger Begroting GRen VRD 2023 Midden-Drenthe
- Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021
- Jaarstukken 2021
- Ontwerpbegroting 2023
- Ontwerpbegrotingswijziging 2022
- Reactie ontwerpbegrotingen

6.6 Voorjaarsnota 2022
In de voorjaarsnota legt het college verantwoording af aan de raad over de voortgang van de begroting 2022.
Het voorstel is om het resultaat te parkeren voor verwachte loon- en prijsstijgingen ten gevolge van diverse economische ontwikkelingen.
Bij de najaarsnota hopen we meer duidelijk te hebben in de werkelijke effecten.

- Raadsbesluit voorjaarsnota
- Toelichting voorstel Voorjaarsnota 2022
- Voorjaarsnota 2022

6.7 Veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022
In het Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 herstellen we in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd. Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt. Tot slot liften enkele recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, mee in het veegplan. Deze ontwikkelingen zijn het omzetten van enkele agrarische bestemmingen in een woonbestemming nu het agrarische bedrijf is gestopt en het vergroten van enkele woonbestemmingen.

- Raadsbesluit Veegplan bestemmingsplan Buitengebied
- Toelichting voorstel Veegplan bestemmingsplan Buitengebied
- Nota van zienswijzen - geanonimiseerd
- Lijst met ambtelijke wijzigingen veegplan bestemmingsplan Buitengebied
- Lijst met meeliftende nieuwe perceelsgebonden initiatieven
- Veegplan Buitengebied - toelichting
- Veegplan bijlagen bij de toelichting
- Veegplan Buitengebied - regels
- Veegplan bijlagen bij de regels

6.8 Tijdelijke woningen nabij Eursingerweg Beilen
De gemeenteraad stelt middelen beschikbaar voor de realisatie van tijdelijke woningen nabij Eursingerweg Beilen.

Raadsbesluit Tijdelijke woningen Eursingerweg
Toelichting voorstel Tijdelijke woningen voor doelgroepen nabij Eursingerweg Beilen

7 Bespreekstukken

7.1 Jaarstukken 2021
De gemeenteraad stelt de jaarstukken 2021 vast. Het jaar 2021 wordt afgesloten met een positief resultaat van ruim € 5 miljoen. Het college doet de raad een voorstel over de bestemming van dit voordelige saldo.

Raadsbesluit Jaarstukken 2021
Toelichting voorstel Jaarstukken 2021
Jaarstukken 2021 - raad 30 juni 2022
Advies werkgroep (WFO) over jaarstukken
Raadsbrief verslag van bevindingen accountant
Raadsbrief technische aanpassingen jaarstukken
Aanbiedingsbrief jaarrekening 2021 Gemeente Midden-Drenthe
wg accountantsverslag Gemeente Midden-Drenthe
wg controleverklaring 2021 gemeente Midden Drenthe

7.2 RUD Drenthe - Begrotingswijziging 2022, begroting 2023 en jaarstukken 2021
Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de RUDD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023 en de jaarstukken 2021 aangeboden. Over de ontwerpbegrotingen kan de raad haar zienswijze geven. Beide geven aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit Begroting 2023 RUD
Toelichting voorstel RUD Drenthe
Aanbiedingsbrief jaarrapportage 2021 Midden Drenthe
Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021 met bijlagen
Aanbiedingsbrief Ontwerpbegrotingen RUD Drenthe
Drentse oplegger GR - ontwerpbegrotingswijziging 2022
Ontwerpbegrotingswijziging 2022
Drentse oplegger GR - Ontwerpbegroting 2023
Ontwerpbegroting 2023
Zienswijze ontwerpbegrotingen

7.3 Verantwoording fractievergoeding 2021
Jaarlijks leggen de fracties schriftelijk verantwoording af t.a.v. de bestedingen van het fractiebudget.
Dit voorstel wordt rechtstreeks geagendeerd voor de raad en is om die reden een adviserend punt.

Raadsbesluit verantwoording fractievergoeding 2021
Toelichting voorstel verantwoording fractievergoeding
Totaaloverzicht 2021 en uitbetaling fractievergoeding 2022

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

8.1 Stikstof

9 Sluiting

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

presentielijst

	Openbare raadsvergadering gemeente Midden-Drenthe Donderdag 30 juni 2022	
	aanwezig de leden:	
	naam	**handtekening**
1.	Mevrouw H.E. Meijering-Kerssies	
2.	De heer J.R. Frenken	
3.	De heer J. Kerssies	
4.	De heer R. Wielink	
5.	De heer J.F. Jonker	
6.	Mevrouw A.H.G. Souren	
7.	Mevrouw J.H. Posthoorn	
8.	Mevrouw P.A. Lauffer	Afwezig
9.	De heer J.C. Beugel	
10.	Mevrouw V.L. Roerink	
11.	De heer A. van Gelderen	
12.	De heer H. de Weerd	
13.	De heer A.A. Knoeff	
14.	Mevrouw L. van Dijken-te Velde	

15.	De heer R.C. Weima	Afwezig
16.	Mevrouw K. Kappen-Kreeft	
17.	De heer R. Brouwer	
18.	Mevrouw R.T. Beukema-Bouman	
19.	Mevrouw H.A. Huisman	
20.	De heer A.T.A. Warners	
21.	De heer Ch.C. de Haas	Afwezig
22.	Mevrouw M. Radix-Feijen	G. Feijen
23.	De heer N. Maagd	

Opmerkingen:

Aldus gesloten,

de raadsgriffier,

mw. C.A.M. Bodewes

de voorzitter,

dhr C. Bijl

Besluitenlijst Gemeenteraad

Subtitel	Extra vergadering raadsprogramma en installatie wethouders
Datum	16-06-2022
Tijd	19:30 - 23:00
Locatie	Raadszaal
Voorzitter	C. Bijl
Griffier	C.A.M. Bodewes
Aanwezigen	J.C. Beugel, R.T. Beukema-Bouman, L. van Dijken-te Velde, J.R. Frenken, A. van Gelderen, H.A. Huisman, J.F. Jonker, K. Kappen-Kreeft , J. Kerssies, A.A. Knoeff, P.A. Lauffer, N. Maagd, H.E. Meijering-Kerssies, J.H. Posthoorn, M. Radix-Feijen, V.L. Roerink, J. Schipper, A.H.G. Souren, A.T.A. Warners, H. de Weerd, R.C. Weima en R. Wielink
Afwezigen	Ch.C. de Haas

1 Opening

Besluit:

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. Een bijzonder woord van welkom voor degenen die op de publieke tribune aanwezig zijn in verband met de benoemingen die op de agenda staan.
De voorzitter meldt de heer De Haas afwezig.

2 Vaststellen agenda

Besluit:

De agenda wordt conform vastgesteld.

3 Videoverslag en besluitenlijst Gemeenteraad 2 juni 2022

Stemuitslag:

22 stemmen voor

Besluit:

Het verslag wordt conform vastgesteld.

4 Bespreekstukken

4.1 Toelaten en installatie nieuw raadslid CDA de heer R. Brouwer

Door het aanstaande vertrek van de heer Schipper, gezien zijn voordracht als wethouder. Is er een vacature in de raad.
Conform de Kieslijst wordt de heer Brouwer benoemd als raadslid.
Tijdens deze vergadering worden zijn geloofsbrieven onderzocht. Daarvoor wordt een commissie uit de raad benoemd.
Daarna besluit de raad over de toelating van de heer Brouwer en kan hij aansluitend worden geïnstalleerd.

Stemuitslag:

22 stemmen voor

Besluit:

De voorzitter stelt de raad voor om mevrouw Van Dijken (CU), de heer Warners (GB- SBW) en de heer Van Gelderen (VVD) te benoemen in de commissie van geloofsbrief onderzoek.
De raad stemt daarmee in.
De voorzitter vraagt de commissie om de geloofsbrieven te onderzoeken van de heer Brouwer, beoogd commissielid de heer Sikkenga en de voorgedragen kandidaat wethouders.
De vergadering wordt geschorst.
Na de schorsing geeft de voorzitter het woord aan mw. Van Dijken (voorzitter commissie geloofsbrief onderzoek). Zij geeft aan dat geloofsbrieven in orde zijn bevonden en adviseert de raad de heer Brouwer toe te laten als raadslid.
De raad besluit conform.
Daarna legt de heer Brouwer de eed af en wordt geïnstalleerd als raadslid.

4.2 Benoeming nieuw commissielid CDA

Door het benoemen van de heer Brouwer als raadslid (zie vorige agendapunt), is het voor het CDA mogelijk om in zijn plaats een commissielid voor te dragen.
De heer H.J. Sikkenga wordt door de fractie voorgedragen om benoemd te worden als commissielid en lid van de commissie Ruimte en Groen.
Wederom worden de geloofsbrieven onderzocht voordat de raad hem kan benoemen en hij kan worden geïnstalleerd.

Stemuitslag:

22 stemmen voor

Besluit:

De voorzitter geeft het woord aan mw. Van Dijken (voorzitter commissie geloofsbrief onderzoek). Zij geeft aan dat geloofsbrieven van de heer Sikkenga in orde zijn bevonden en adviseert de raad hem te benoemen als commissielid en lid van de commissie Ruimte en Groen.
De raad besluit conform.
Daarna legt de heer Sikkenga de eed af en wordt geïnstalleerd als commissielid.

4.3 Vaststellen raadsprogramma 2022-2026

Voor het eerst is het de gemeenteraad van Midden-Drenthe gelukt om met alle acht partijen tot een raadsprogramma te komen. Het programma wordt tijdens de gemeenteraadsvergadering van 16 juni overhandigd aan de burgemeester. Verder wordt er een 'praatplaat' overhandigd, waar een samenvatting op staat van wat er in het raadsprogramma staat.
Het raadsprogramma is opgedeeld in vijf hoofdonderwerpen. Dat zijn wonen, duurzaamheid & klimaat, dienstverlening, bestuursstijl en participatie. Bij participatie is het de bedoeling dat het in de vier andere onderwerpen gaat terugkomen.

Stemuitslag:

22 stemmen voor

Besluit:

Gestart wordt met de formele aanbieding aan de voorzitter van het raadsprogramma door de volgende raads- en commissieleden: R. Brouwer, R. Wielink, V. Roerink, C. Klamer, A. Warners, R. Weima, P. Lauffer en G. Pronk. Dat gebeurt door het overhandigen van de 'praatplaat' die op groot formaat is afgedrukt.

Daarop wordt het raadsprogramma unaniem vastgesteld.

4.4 Werkgroep raadsprogramma; opdracht en benoemen leden

In het raadsprogramma is sprake van een werkgroep die zich bezig gaat houden met de verdere uitwerking van de in het raadsprogramma genoemde punten.
In het fractievoorzittersoverleg is de opdracht aan de werkgroep verder afgestemd zoals in de toelichting bij dit voorstel is verwoord.
Tevens zullen de leden van de werkgroep worden benoemd.
Nog niet alle voordrachten zijn ontvangen, deze worden later aangevuld.

Stemuitslag:

22 stemmen voor

Besluit:

De raad besluit conform voorstel. De raad stemt daarmee in met de opdracht en benoemt de voorgedragen personen in de werkgroep.

4.5 Bestuursprogramma

Het bestuursprogramma wordt aangeboden aan de raad.
Er bestaat de mogelijkheid voor raadsleden om daarop te reageren en met elkaar over in gesprek te gaan.

Besluit:

De raad neemt na een discussie in twee termijnen het bestuursakkoord voor kennisgeving aan.

Toelichting:

Uit de discussie komt naar voren dat verbinding met elkaar en met de inwoners door de fracties belangrijk wordt gevonden. Het bestuursakkoord is een document op hoofdlijnen en het is al alle partijen om daar uitvoering aan te geven. Mevrouw Radix (GB- SBW) benadrukt het belang van 'elkaar leren kennen en begrijpen' en biedt de fractievoorzitter van GB- BBB een boek aan.
Er worden door de heer Van Gelderen (VVD) vragen gesteld over de uitvoerbaarheid met name ten aanzien van het onderdeel woningbouw.
Dat de nadruk ligt op thema's waar partijen het over eens zijn wordt gewaardeerd. Lopende zaken dienen te worden afgerond. Er wordt door de heer Knoeff (D66) een vraag gesteld over de begeleidingsgroep Borkerhout.
Daarop wordt door de heer Kerssies van GB- BBB in tweede termijn gereageerd in relatie tot het proces.

4.6 Benoemen voorgedragen wethouders

Door de fracties van GB- BBB, PvdA en Groen Links en CDA worden de wethouders voorgedragen.

Besluit:

De voorzitter geeft aan dat de fracties de heren Bouwman, Schans en Schipper hebben voorgedragen als wethouder. De schriftelijke voordracht maakt onderdeel uit van de geloofsbrieven.
Hij geeft het woord aan mw. Van Dijken namens de commissie onderzoek geloofsbrieven.
Mevrouw Van Dijken geeft aan dat de commissie de geloofsbrieven heeft onderzocht en dat de commissie de raad adviseert om de voorgedragen

personen te benoemen als wethouder.

Daarop geeft de voorzitter aan dat over de wethouders schriftelijk gestemd gaat worden. Hij stelt voor om de heer R. Wielink (GB-BBB), mw. M. Huisman (GB-SBW) en de heer H. de Weerd (VVD) te benoemen in de commissie van stemopneming. De raad besluit conform.
De voorzitter geeft aan dat er over alle kandidaten in één stemronde gestemd wordt.
De griffier deelt de stembriefjes uit.

Na de schorsing geeft de voorzitter het woord aan de heer De Weerd als voorzitter van de commissie van stemopneming.
De uitslag is als volgt: De heer Bouwman: 18 stemmen voor, 4 stemmen tegen.
De heer Schans: 15 stemmen voor, 5 stemmen tegen en 2 blanco stemmen.
De heer Schipper: 19 stemmen voor, 2 stemmen tegen en 1 blanco stem.
Er zijn 22 raadsleden aanwezig en er zijn 22 stemmen uitgebracht waarvan in totaal 7 blanco.

De voorzitter constateert dat voorgestelde kandidaten in meerderheid door de raad zijn benoemd.

Vervolgens worden de wethouders geïnstalleerd.
De heer Schipper legt de eed af en de heren Bouwman en Schans de belofte.

4.7 Overige benoemingen in werkgroepen en commissies

Vervolg van de benoemingen op 21 april 2022.

Besluit:
Aan de werkgroep Democrazy wordt op voorstel van de PvdA mevrouw P.A. Lauffer toegevoegd.
Vervolgens benoemt de raadsleden alle voorgedragen personen in werkgeverscommissie (de heer Brouwer), de heer Oosting (werkgroep financieel overleg) en mevrouw Kappen, de heer Wieling, mevrouw Visser en mevrouw Lauffer in de werkgroep Democrazy.
De voorzitter geeft aan dat zij geacht worden schriftelijk te zijn benoemd.

5 Sluiting

Besluit:

De voorzitter dankt iedereen voor zijn of haar inbreng en sluit om 21.00 uur de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

Vragenhalfuurtje 30 juni 2022

Aan de voorzitter van de gemeenteraad van de gemeente Midden-Drenthe
De heer C. Bijl

De situatie rondom de stikstofplannen heeft een enorme impact voor het welzijn van de boeren. Ik begrijp ook dat dit probleem een gezamenlijk probleem is en dat gezamenlijk moet worden opgelost. Niet het een of andere maar op meerdere niveaus.
Dit brengt mij toch tot het stellen van de volgende vragen;

- Heeft het College inzicht in het aantal boeren die dit betreft in onze gemeente?
- Op welke wijze denkt u dat u kunt ondersteunen vanuit de gemeente? Wat is dan precies de uitvoeringstaak ?
- Wat betekent dit voor de medewerkers en hebben we hiervoor mensen die hierin ondersteuning kunnen geven?
- Op welke manier kan in Provinciaal verband eventueel ondersteund worden ?
- Heeft u ook mogelijkheden om boeren eventueel mentaal bij te staan in deze moeilijke periode?

PVDA fractie Midden-Drenthe

J.Beugel
raadslid

Lijst van toezeggingen RAAD – JUNI 2022

Gemeenteraad – bestemd voor de vergadering van 30 juni 2022

√

nr.	toezegging	datum toezegging	portefeuillehouder	afdoening toegezegd op:
1.	**Masterplan Orvelte (agendapunt 8)** De samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en de coöperatie komt ter kennisneming naar de raad (verzoek van de PvdA).	2019-04-25 Update 4 maart 2021	Schipper (toezegging gedaan door Damsma)	Zodra deze gesloten is.
2.	**Sporthart Westerbork (punt 7) / sportaccommodaties** In de discussie doet wethouder Derks div fracties de toezegging dat in het vierde kwartaal van 2020 de gemeente gemeentebreed in gesprek gaat met betrokkenen over beheersvormen en uniform (onder)verhuur- beleid aan derden door de verenigingen zelf.	2020-01-30	Derks	Start gesprekken binnenkort. Door Corona liggen prioriteiten sportverenigingen nu bij andere zaken. (n.b. tekst toezegging aangepast, raad 03-03-2022).
3.	**Duurzaamheidsvisie Midden-Drenthe (punt 7)** Wethouder Derks doet tijdens de beraadslaging de volgende toezegging: na 2 jaar volgt een brede evaluatie van de duurzaamheidsvisie.	2020-04-23	Derks	Na 2 jaar (2022) brede evaluatie

nr.	toezegging	datum toezegging	portefeuillehouder	afdoening toegezegd op:
4.	**Voorjaarsnota (punt 16)** Wethouder Schipper doet de volgende toezeggingen: 1. Volgend jaar komt er voor de raad een overzicht van de reserve kapitaallasten wegen;	2020-06-25	Schipper	1: wordt gekoppeld aan Evaluatie Onderhoud Wegen en bruggen (in 2021).
5.	**Motie Vreemd; gezinnen voor gezinnen (8.5)** Na bespreking van de motie en beantwoording door wethouder Derks wordt de motie ingetrokken. Wethouder Derks zegt toe onderzoek te doen naar alternatieven en dit uiterlijk het vierde kwartaal van 2022 aan de raad aan te bieden (toezegging).	2022-02-03	Derks	Vierde kwartaal 2022
6.	**Motie Vreemd; Energiearmoede (8.6)** Na bespreking van de motie en reactie door wethouder Derks wordt de motie ingetrokken. Wethouder Derks zegt toe dat de raad in het tweede kwartaal van 2022 nadere informatie ontvangt (toezegging).	2022-02-03	Derks	Tweede kwartaal 2022
√ 7.	**Partiële herziening bestemmingsplan De Lindelaar-Westerbork (6.6)** Wethouder Bouwman reageert op een vraag van mevrouw Beukema (CDA) over de doelgroep in dit voorstel in relatie tot andere projecten in de gemeente en of daarvoor dan telkens de verordening moet worden aangepast. Hij zegt toe (toezegging) dit uit te zoeken de raad hierover schriftelijk te informeren.	2022-04-21	Bouwman	*Gemaild d.d. 15 juni 2022*

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**GR GGD Drenthe, begrotingswijziging 2022 en begroting 2023 en jaarstukken 2021**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Schans (Derks)

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de GR GGD Drenthe de jaarstukken 2021, de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 en een begrotingswijziging 2022 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en besluit een zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2021 van de GR GGD Drenthe;
2. Met uitzondering van de extra middelen die worden gevraagd ten aanzien van onderwerp Omgevingswet, in te stemmen met de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 van de GR GGD Drenthe;
3. Een zienswijze in te dienen op de begroting 2023 en op de begrotingswijziging 2022 van de GR GGD Drenthe.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **GR GGD Drenthe, begrotingswijziging 2022 en begroting 2023 en jaarstukken 2021**

Informatie

Datum	19 april 2022
Behandelaar	Miriam Smid - Mos
Zaaknummer	2625377
Portefeuillehouder	Wethouder Derks
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Rolf Bloem
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☐ Team:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Wat doet de GR GGD Drenthe?
GGD Drenthe werkt aan gezondheid voor de Drenten. De publieke gezondheidszorg is te karakteriseren als zorg die collectief door de overheid wordt georganiseerd. Deze zorg wordt deels actief en deel ongevraagd aangeboden aan mensen. Er ligt een sterk accent op preventie. Namens de gemeenten van Drenthe levert GGD Drenthe een bijdrage aan het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid. Daarbij is het streven naar zoveel mogelijk gezondheidswinst voor de Drentse inwoners.

Er zijn veel ontwikkelingen in het maatschappelijk en fysieke domein waaraan GGD Drenthe haar bijdrage levert. GGD Drenthe is voor gemeenten om hen deskundig en objectief te adviseren en ondersteunen. Zij werken vanuit de volgende vier inhoudelijke pijlers:

1. Monitoren, signaleren en advies. Hieronder vallen bijvoorbeeld de Jeugdgezondheidszorg en gezondheidsbevordering;
2. Uitvoerende gezondheidsbescherming. Dit gaat onder andere over infectieziektebestrijding, het Rijksvaccinatieprogramma en het Advies en meldpunt kindermishandeling en huiselijk geweld (Veilig Thuis);
3. Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises. Een actueel voorbeeld hiervan is de coronacrisis.
4. Toezicht houden. Bijvoorbeeld toezicht op kinderopvang en asielzoekerscentra (Technische hygiëne zorg).

Aanleiding
Er wordt door de GGD gevraagd om 3 dingen.

1. Met dit voorstel wordt de gemeenteraad gevraagd in te stemmen met de concept begroting 2023. De raad kan desgewenst een zienswijze geven.
2. De raad wordt gevraagd of ze in kunnen stemmen met een voorgestelde begrotingswijziging van het jaar 2022 en kan ook hier desgewenst een zienswijze geven.
3. Tot slot wordt de raad gevraagd de concept jaarstukken 2021 ter kennisname aan te nemen.

In dit voorstel worden deze drie vragen behandeld.

Voorstel

Toelichting voorstel

Nieuwe procedure
Op basis van een notitie is de procedure rond Gemeenschappelijke Regelingen geüniformeerd voor de hele provincie Drenthe. Deze notitie is vastgesteld door het bestuur van de VDG met input van de verschillende GR- en gemeenteraden en colleges.

De gemeenteraad van Midden-Drenthe heeft aangegeven dat zij zoveel mogelijk wil werken volgens deze nieuwe werkwijze. De eerste stap volgens de nieuwe procedure was de introductie van het voorjaarsoverleg dat op 1 maart 2022 heeft plaatsgevonden. De input dat is opgehaald tijdens dit overleg is meegegeven aan de GGD Drenthe door middel van een brief van het college, waar de raad over is geïnformeerd.

De volgende stap in het nieuwe proces is een zomermarkt. Tijdens de zomermarkt licht de GR de begroting toe en biedt de raden de kans om de GR vragen te stellen over de ontwerpbegroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022. De raad krijgt ter voorbereiding van deze markt, de toelichting, ontwerpbegroting 2023 en concept zienswijze toegestuurd.

Begroting 2023
In de AB-vergadering van 11 april 2022 is een discussie gevoerd over de begroting 2023 naar aanleiding van de inhoudelijke reacties die hierop zijn gegeven vanuit de Drentse gemeenten. Er is voorlopig ingestemd met de begroting 2023.

De meerjarenbegroting van de GGD Drenthe laat zien dat de gemeentelijke bijdrage met ingang van 2023 omhoog gaat. In de tabel ziet u het totale effect op de begroting waarvoor extra dekking gezocht moet worden. Het saldo begroting betreft het effect van onder andere indexeringen op de meerjarenbegroting zonder extra bestedingswensen.

Jaartal	2023	2024	2025	2026
Saldo begroting	-23.673	1.276	25.911	82.009
Effect bestedingswensen	100.914	63.413	65.569	67.668
Totaal effect	77.241	64.690	91.480	149.677

Er is sprake van een aantal inhoudelijke ontwikkelingen die meerkosten met zich meebrengen. Dit zijn:

1. *Verbeterplan Informatieveiligheid en privacy*
2. *Datagericht werken*
3. *Omgevingswet*
4. *Preventie*
5. *Jeugdgezondheidszorg*

Verder is het transformatieproces van Veilig Thuis Drenthe (VTD) nog volop gaande. Dit proces brengt, zoals weergegeven in de begroting 2023, geen meerkosten met zich mee.

Verbeterplan informatieveiligheid en privacy/ datagericht werken
Op inhoud zijn we akkoord met de aanpak zoals beschreven in het plan en de extra inzet die datagericht werken met zich meebrengt. De aanpak datagericht werken en het versterken en verbeteren van de informatieveiligheid en privacy is noodzakelijk zoals is gebleken tijdens de coronacrisis. Bij de bestrijding van het COVID-19 virus in de afgelopen twee jaar is de samenwerking tussen de GGD en de VRD, die er al was, verder uitgebouwd. Voor de ontwerpbegroting 2023 en de voorgestelde begrotingswijziging 2022 betekent dat dat de GGD en VTD gezamenlijk tot een voorstel zijn gekomen met “het verbeterplan informatieveiligheid en privacy” en gevraagde uitbreiding op het gebied van datagericht werken. Dit betekent dat een deel van de kosten wordt opgevoerd bij de GGD Drenthe en een deel bij de VRD. Dit voorstel gaat over de GR GGD. Het andere deel wordt behandeld in het voorstel dat gaat over de GR VRD. Op inhoud betekent de samenwerking dat ingezet wordt op een volledige samenvoeging van de interne dienstverlening op het gebied van Informatisering en automatisering, Informatie Veiligheid en Privacy, communicatie en facilitaire zaken. Daarmee denken GGD en VTD de kosten van de interne ondersteuning voor beide organisaties aantrekkelijk te maken en nog meer te kunnen inzetten op kwaliteit en het behouden en borgen daarvan. Om dat alleen voor de GGD te realiseren, lijkt onhaalbaar. Datagericht werken is ook een van de thema’s waar in Midden-Drenthe aan gewerkt wordt. Daarmee sluit de ontwikkeling van datagericht werken vanuit de GGD goed aan bij onze eigen ontwikkelingen. Goed gebruik van beschikbare data maakt bijvoorbeeld dat er doelgerichter, bijvoorbeeld per dorp, gewerkt kan worden aan het verbeteren en stimuleren van gezondheid.

Omgevingswet
De komst van de omgevingswet maakt dat de GGD zich door wil ontwikkelen naar de gewijzigde rol van expertisepartner op het gebied van een gezonde leefomgeving. Om dat waar te kunnen maken, geeft de GGD aan dat geïnvesteerd moet worden op het gebied van kennis, kwaliteit en capaciteit. Vanuit de gemeente Midden-Drenthe hebben we de GGD gevraagd om inhoudelijk te onderbouwen wat het “extra” werk is dat in 2023 en verder wordt gedaan, ten opzichte van de huidige dienstverlening op dit onderwerp. In de begroting en het voorstel mag deze uitbreiding duidelijker en meer concreet onderbouwd worden. Daarom kunnen we niet akkoord gaan met de uitbreiding van kosten die betrekking hebben op dit onderwerp.

Preventie
De coronapandemie, maar ook trends als overgewicht, mentale problematiek en sociaal economische verschillen, maken dat er ingezet moet blijven worden op (publieke) gezondheid en het bevorderen van een goede gezondheid en preventie. De GGD wil daarom steviger inzetten op dit onderdeel van hun werk. En dat resulteert onder andere in meer structurele inzet van mensen.

De GGD kan onder regie en in opdracht van Drentse gemeenten op basis van hun expertise een belangrijke rol als adviseur vervullen ten aanzien van publieke gezondheid, preventie en gezondheidsbevordering.

We gaan akkoord met de vraag om extra middelen op het gebied van preventie. Echter is het voor Midden-Drenthe van belang dat voordat meer inzet wordt gevraagd op het gebied van preventie, in elk geval een goede duidelijke afstemming binnen het Algemeen Bestuur van de GGD plaatsvindt over de inhoud van de opdracht. Dit geven we de GGD in onze zienswijze mee. Verder onderstrepen we de noodzaak om gezamenlijk in te blijven zetten op het verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De cijfers maken duidelijk dat er landelijk, provinciaal en gemeentelijk grote uitdagingen zijn op bijvoorbeeld het gebied van verminderen van overgewicht en obesitas. Maar ook de mentale gezondheid van veel mensen van jong tot oud vraagt om aandacht. Om een gezondere leefstijl te stimuleren, is een blijvende collectieve inzet en lange adem nodig. Het huidige beleid bewegen en leefstijl 2019-2023 biedt daarvoor een goede basis. Van daaruit kunnen we gezamenlijk met partners, zoals de GGD, verder bouwen aan een omgeving waar kinderen een eerlijke kans krijgen om gezond en gelukkig op te groeien en inwoners actief kunnen zijn en meedoen.

Jeugdgezondheidszorg
Met de start van het programma 'JGZ in flow' heeft de GGD in 2020 een eerste stap gezet in de transformatie van de Jeugdgezondheidszorg in Drenthe. Door het toepassen van mogelijkheden van maatwerk en de introductie van digitale vormen van communicatie is een begin gemaakt met de houdbaarheid van Jeugdgezondheidzorg in Drenthe in de komende periode. Deze kosten betreffen incidentele en tijdelijke voorfinanciering waarvan de verwachting is dat het uiteindelijk een besparing oplevert.

Veilig Thuis Drenthe
Verder speelt de implementatie van "geweld hoort nergens thuis/ VTD". Hier worden op dit moment geen extra kosten voor begroot. In het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' is ten aanzien van Veilig Thuis Drenthe (VTD) een transformatieproces ingezet, waarbij VTD zich meer ontwikkelt naar een kennis- en adviesorganisatie op het gebied van veiligheid binnen de thuissituatie. Samenwerking en afstemming met het lokale veld maken dat onder andere goede inhoudelijke afspraken tussen VTD en gemeente gemaakt moeten worden.
Van de GGD verwachten we daarin een pro-actieve rol. Tijdens het voorjaarsoverleg werd het beeld geschetst dat als gevolg van de transformatie op termijn misschien minder inzet vanuit VTD nodig is en de uitgaven daardoor wellicht minder hoog worden. Daarbij maken we de kanttekening dat het voor de gemeente nog maar de vraag is of de kosten hierdoor dalen, omdat de inzet alsnog gepleegd moet worden, maar dan vanuit de lokale situatie.

Jaarstukken 2021
In de AB vergadering van 11 april 2022 zijn de jaarstukken 2021 vastgesteld. De jaarstukken worden u door middel van dit voorstel ter informatie aangeboden. In 2021 is er een positief resultaat van € 107.909,-. In de jaarrekening wordt ook stilgestaan bij de reserves. Een bedrag van € 202.584,- wordt onttrokken aan de Risicoreserve. Beide bedragen worden bestemd als dekking van de jaarlast 2022. Meer informatie leest u hieronder bij het kopje begrotingswijziging 2022.

Begrotingswijziging 2022
Om het "verbeterplan informatieveiligheid en privacy" uitvoering te geven en in het verlengde hiervan datagericht te kunnen werken, wordt een wijziging van de begroting 2022 voorgesteld. Inhoudelijk kunnen we ons vinden in de voorstellen die zijn gedaan om de informatieveiligheid en

privacy te versterken en datagericht werken verder te ontwikkelen. Een deel van de kosten (incidenteel) kan gedekt kunnen worden vanuit de gewijzigde begroting 2022 en de rest van de kosten (structureel) zijn opgenomen in de ontwerpbegroting 2023. Echter is het voor ons wel een voorwaarde dat alle Drentse gemeenteraden akkoord gaan met de ontwerpbegroting GGD 2023, met de voorgestelde begrotingswijziging GGD 2022 en met de ontwerpbegroting VRD waar ook een deel van de bekostiging in is opgenomen, omdat het een gezamenlijk plan is. De kosten van het project zullen anders immers niet volledig gedekt zijn.

Zienswijze
De ingediende concept begroting 2023 biedt voor ons aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Inhoud zienswijze
Het voorstel is een zienswijze te geven op de volgende onderwerpen:

1. Inzet op het gebied van omgevingswet (niet akkoord)
2. Inzet op het gebied van preventie (akkoord/ richtinggevend)
3. Transformatie Veilig Thuis Drenthe (akkoord/ richtinggevend)
4. Begrotingswijziging 2022 (akkoord met voorwaarden)

De inhoud van de zienswijze komt op inhoud overeen met de eerder beschreven paragrafen die gaan over de betreffende onderwerpen.

Alternatieven

Er zijn geen alternatieven.

Risico's

Ntv

Financiële gevolgen

Jaartal	2023	2024	2025	2026
Saldo begroting	-23.673	1.276	25.911	82.009
Effect bestedingswensen	100.914	63.413	65.569	67.668
Totaal effect	77.241	64.690	91.480	149.677

Het effect op de begroting staat in bovenstaande tabel beschreven. In de voorbereiding op de begroting 2023 gaan we bekijken wat mogelijkheden zijn om de extra structurele kosten te kunnen dekken. In 2023 kan uit de vrijval van reserves van de GGD een deel van de incidentele kosten (€ 23.834) worden gedekt.

Gevolgen zienswijze begroting 2022 e.v.
In onderstaand overzicht staan de genoemde ontwikkelingen meerjarig vertaald naar onze bijdrage. Het gaat om de volgende ontwikkelingen die hiervoor inhoudelijk zijn besproken.

1. Verbeterplan Informatieveiligheid en privacy
2. Datagericht werken
3. Omgevingswet
4. Preventie
5. Jeugdgezondheidszorg

In het overzicht ziet u zowel het structurele als het incidentele effect. Het incidentele effect is onder het totaal inzichtelijk gemaakt. De incidentele kosten kunnen in 2022 en 2023 respectievelijk deels worden gedekt uit het rekeningresultaat 2021 en de vrijval van reserves. De bedragen zijn bepaald op basis van de verhoudingen en indexering die in de GGD stukken staan opgenomen.

	2022	2023	2024	2025	2026
Verbeterplan Informatieveiligheid en privacy	16.192	16.500	17.077	17.658	18.223
Overig: *)		108.248	46.336	47.912	49.445
Datagericht werken (structureel)		*18.041*	*18.673*	*19.308*	*19.925*
Omgevingswet (structureel)		*10.023*	*10.374*	*10.726*	*11.070*
Preventie (structrueel)		*16.705*	*17.290*	*17.877*	*18.450*
JGZ		-	-	-	
Totaal	**16.192**	**124.748**	**63.413**	**65.569**	**67.668**
Waarvan incidenteel	*16.192*	*63.479*			
Dekking	**16.192**	**23.834**			
Saldo	**-**	**100.914**	**63.413**	**65.569**	**67.668**

Financiële gevolgen niet akkoord extra uitgaven omgevingswet
Zoals beschreven, is het voorstel in de zienswijze op te nemen om niet akkoord gegaan met de wens om meer budget uit te geven aan extra inzet op het onderwerp Omgevingswet. In de tabel hierboven leest u wat dat betekent voor de begroting. Voor 2023 betekent dit bijvoorbeeld dat de structurele uitgaven verminderen met € 10.023,-. De kosten zullen alleen daadwerkelijk minder zijn voor Midden-Drenthe als een meerderheid van de Drentse gemeenten ook niet akkoord gaat met dit voorstel.

Financiële gevolgen akkoord overige wensen/ ontwikkelingen
Voor wat betreft de overige wensen die meer budget van gemeenten gaat vragen, is het voorstel akkoord te gaan. De inhoudelijke argumenten staan eerder in het voorstel beschreven. In de tabel hierboven ziet u per onderwerp wat de extra kosten zijn.

Personele gevolgen

Nvt

Duurzaamheid

Nvt

Publicatieniveau

Openbaar

Overig

Nvt

Vervolgprocedure/communicatie

De concept zienswijze, de toelichting en begroting die bij dit voorstel zijn gevoegd, gaan ter voorbereiding van de zomermarkt op 25 mei 2022 naar de raadsleden.
Daarna worden de stukken uit onderliggend voorstel in de commissie Zorg en Welzijn en vervolgens in de raadsvergadering van juni besproken.

Na bespreking en goedkeuring van de concept zienswijze in commissie en raad ontvangt de GGD de zienswijze van de gemeente Midden-Drenthe.

Bijlagen

- Aanbiedingsbrief begroting 2023
- Ontwerpbegroting 2023
- Drentse oplegger Begroting GR Midden-Drenthe 2023
- Brief GGD begrotingswijziging informatievoorziening en privacy
- Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021
- Jaarstukken 2021
- Accountantsverslag 2021
- Concept zienswijze gemeente Midden-Drenthe

Bezoekadres
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postadres
Postbus 144
9400 AC Assen

T 0592 - 30 63 00
F 0592 - 31 42 48
E info@ggddrenthe.nl
I www.ggddrenthe.nl

Aan de raden van de Drentse gemeenten
t.a.v. de Raadsgriffier

Datum	14 april 2022
Ons kenmerk	U220062/GM/RW
uw kenmerk	
Behandeld door	G. Meijer
Onderwerp	Aanbieding jaarstukken 2021

Geachte gemeenteraad,

In haar vergadering van 11 april jl. heeft het algemeen bestuur van GGD Drenthe de jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2021, vastgesteld.
Graag bieden wij u deze jaarstukken ter informatie aan.

Inhoudelijk

2021 was wederom een jaar voor de GGD dat grotendeels in het teken stond van de COVID-19 pandemie. Ook in dit jaar is er een grote inzet gevraagd van mensen en middelen in de IZB+ projectorganisatie om de COVID-19 pandemie zo effectief mogelijk te bestrijden, in de vorm van testen, bron- en contactonderzoek, vaccineren en informeren. We hebben ons maximaal ingespannen om de reguliere dienstverlening, rekening houdend met de beperkingen van de COVID-19 maatregelen, zoveel mogelijk uit te voeren. Wat ons betreft is dat goed gelukt.

In het jaarverslag kunt u lezen hoe onze reguliere dienstverlening en de bestrijding van het COVID-19 virus is gerealiseerd, voor de volledigheid verwijzen wij daar naar.

Financieel resultaat

Het jaar 2021 sluit de GGD Drenthe af met een batig resultaat van ongeveer 108 duizend euro. Dit resultaat is het gevolg van een aantal kleinere resultaten binnen diverse programma's.

Het financieel resultaat in 2021 is sterk afhankelijk van de declaratie die GGD Drenthe ingediend heeft bij het ministerie van VWS voor de meerkosten corona. In 2021 bedroeg deze declaratie ruim 60 miljoen euro, waarmee vrijwel alle afwijkingen binnen de exploitatie zijn gecompenseerd.

Ten aanzien van de reserves is geconstateerd dat de omvang van de risicoreserve additionele dienstverlening het maximumniveau overschreden heeft. Hierdoor valt een bedrag van bijna 205 duizend euro vrij.

Bestemming jaarresultaat

Het bestuur van de GGD Drenthe heeft besloten het rekeningresultaat 2021 voorlopig te reserveren. Hiermee wil het bestuur deelnemende gemeenten de gelegenheid bieden om de jaarlast 2022 van het verbeterplan veiligheid informatievoorziening en privacy te dekken met inzet van deze reservering. Hierdoor is een verhoging van de deelnemersbijdrage in 2022 niet nodig, en kunnen de structurele effecten betrokken worden bij de begroting 2023. Over de financiële effecten van het verbeterplan en het voorstel voor dekking wordt afzonderlijk om een zienswijze gevraagd.

Risico's

Bij het opstellen van de actualisatie van de risico's ultimo 2021 is duidelijk geworden dat waarde van de risico's in omvang is toegenomen, en wel dusdanig dat de verhouding tussen de onderkende risico's en het weerstandsvermogen in de vorm van de algemene reserve als 'ruim onvoldoende' wordt gekwalificeerd. Normaliter zou een dergelijke situatie aanvulling van de algemene reserve noodzakelijk maken. Met de nieuwe afspraken rond de sturing op gemeenschappelijke regelingen onder de titel 'Samenwerken voor Drenthe' is deze werkwijze doorbroken en komen de risicobedragen die niet afgedekt worden door de algemene reserve voor rekening van de gemeenten. Het bestuur van de GGD Drenthe wijst er daarom op dat de deelnemende gemeenten zelf hun aandeel in de risico's van de GGD af moeten dekken.

Tot slot
Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met Gerlof Meijer, directiesecretaris.

Met vriendelijke groet,

Namens het algemeen bestuur van GGD Drenthe

H. Vlieg-Kempe
Voorzitter GGD Drenthe

H. Kox
Secretaris

GGD Drenthe

Jaarstukken 2021

Samen werken aan Gezondheid in Drenthe

Inhoud

1. Programma's

Beschermen
Bevorderen
Bewaken
Jeugd
Additioneel

2. Paragrafen

Bedrijfsvoering
Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Financiering

3. Jaarrekening

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken GGD Drenthe 2021. Een jaar dat wederom voor de GGD grotendeels in het teken stond van de COVID-19 pandemie. Ook dit jaar is er een grote inzet gevraagd van mensen en middelen in de IZB+ projectorganisatie om de COVID-19 zo effectief mogelijk te bestrijden, in de vorm van testen, bron- en contactonderzoek, vaccineren en informeren. We hebben ons maximaal ingespannen om de reguliere dienstverlening, rekening houdend met de beperkingen van de COVID-19 maatregelen, zoveel mogelijk uit te voeren. Dat is, soms in aangepaste vorm, goed gelukt.

In de volgende hoofdstukken kunt u lezen hoe onze dienstverlening, zowel in de IZB+ projectorganisatie als in de reguliere dienstverlening, in 2021 is gerealiseerd. Ook doen wij verslag van de financiële aspecten van onze dienstverlening. Daarbij leggen wij ook verantwoording af aan de Rijksoverheid voor wat betreft de financiering van onze inzet in de COVID-19 bestrijding.

Tenslotte: wij realiseren ons dat het vele dat in 2021 door GGD Drenthe is gedaan en bereikt niet mogelijk is geweest zonder de grote inzet en betrokkenheid van onze medewerkers. Daarvoor zijn wij hen zeer erkentelijk en past groot respect.

Namens het algemeen bestuur van GGD Drenthe

Harmke Vlieg
Voorzitter

Hans Kox
Secretaris

1.1 Programma Beschermen

Infectieziektebestrijding

GGD Drenthe zet zich in voor het voorkómen, opsporen en bestrijden van infectieziekten. Een belangrijk thema is ook het voorkomen en bestrijden van de toenemende antibioticaresistentie.

Wat hebben we bereikt?

- De afhandeling meldingsplichtige infectieziektes en artikel 26 meldingen zijn tijdig afgehandeld en geborgd.
- De deskundige infectiepreventie is van meerwaarde gebleken voor de Drentse (zorg)organisaties en burgers

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Meldingsplichtige infectieziekten
In 2021 hebben we 698 meldingen verwerkt van meldingsplichtige infectieziekten. Huisartsen en laboratoria melden patiënten met meldingsplichtige ziektes en instellingen verheffingen van infectieuze aandoeningen bij de GGD in het kader van artikel 26 van de infectieziektewetgeving. In dit tweede COVID-19 jaar hebben we wederom kunnen waarborgen dat we tijdig meldingsplichtige infectieziekten af hebben gehandeld. In vergelijking tot het vorig jaar is het aantal meldingen van niet-COVID-19 infectieziekten iets gedaald ten opzichte van 2020. De daling is met name gekoppeld aan de afname van de hoeveelheid meldingen van luchtwegaandoeningen zoals kinkhoest. Waarschijnlijk ligt hieraan ten grondslag dat men minder vaak een (huis)arts heeft bezocht en dat minder diagnostiek is ingezet voor in elk geval luchtwegaandoeningen.

Infectiepreventie
In het kader van de vangnetfunctie van de GGD is er herhaaldelijk, soms ook intensief, contact geweest met meer dan dertig (zorg)organisaties die de infectiepreventie binnen hun kwaliteitsbeleid onvoldoende op orde hadden. Ook individuele casussen over bijvoorbeeld MRSA kwamen aan de orde. Intern zijn de deskundigen infectiepreventie ingezet voor kennisoverdracht en advies aan IZB+ medewerkers, medewerkers jeugdgezondheidszorg en technische hygiënezorg. Daarnaast zijn interne audits afgenomen bij vaccinatie- en testlocaties en een aantal consultatiebureaus van GGD Drenthe. Hierdoor wordt toegezien op de uitvoering van de maatregelen met betrekking tot hygiëne en infectiepreventie. Ook extern zijn regelmatig scholingen gegeven met als onderwerp hygiëne en infectiepreventie bij verschillende zorgorganisaties.

Physician assistant
Er is een landelijk tekort aan artsen maatschappij en gezondheid, ook op terrein van de infectieziektebestrijding. Ook Drenthe heeft te maken met dit tekort. Om op dit tekort in te spelen werkt GGD Drenthe samen met het Wenckebach Instituut waar de opleiding tot Physician Assistant Maatschappij en Gezondheid is opgestart. Bij GGD Drenthe zijn twee verpleegkundigen met deze opleiding gestart. Over twee jaar moeten deze gediplomeerd zijn.

ABR Zorgnetwerk
Het ABR (Antibiotica Resistentie) Zorgnetwerk Noord-Nederland, waarin de drie noordelijke GGD'en een centrale rol hebben, heeft in 2021 een groot aantal activiteiten uitgevoerd en/of gecoördineerd. COVID-bestrijding is hierbij het centrale en allesoverheersende thema geweest. De ABR-bestrijding is hierdoor beperkt uitgevoerd. Dit gold ook voor de ketenpartners in de zorg. In scholingen en webinars door deskundigen infectiepreventie van de GGD is, in het kader van de COVID-bestrijding, wel regelmatig aandacht besteed aan het belang van infectiepreventie en hygiëne. Dit draagt bij aan het terugdringen van ABR.
De geringe aandacht voor ABR-bestrijding bleek ook uit het lage aantal meldingen en vragen dat de GGD bereikte op dit gebied. Ook het MRSA/BRMO-informatiepunt van de drie noordelijke GGD'en voor burgers en professionals, kreeg maar heel weinig vragen.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aangiften meldingsplichtige ziekten (art.26) m.u.v. COVID-19	114	90	46	93	88
Aantal oefeningen draaiboeken outbreaks	0	2	0	2	1
Totaal aantal meldingen infectieziekten	740	1.200	692	1.479	1.301
Aantal openbare gezondheidszorg-diagnostieken	7	30	2	14	42
Aantal besmettingen met hepatitis A per 10.000 inwoners	0,1	0,1	0	0,1	0,08
Aantal georganiseerde groepsvoorlichtingen gericht op infectiepreventie	21	20	25	24	nb

IZB+ - de opgeschaalde infectieziektebestrijding gericht op COVID-19

Het organisatieonderdeel IZB+ richt zich op de bestrijding van het coronavirus. Dit gebeurt in nauwe verbinding met het team infectieziektebestrijding. IZB+ bestaat uit meerdere deelprocessen, die nauw met elkaar verbonden zijn.

Wat hebben we bereikt?

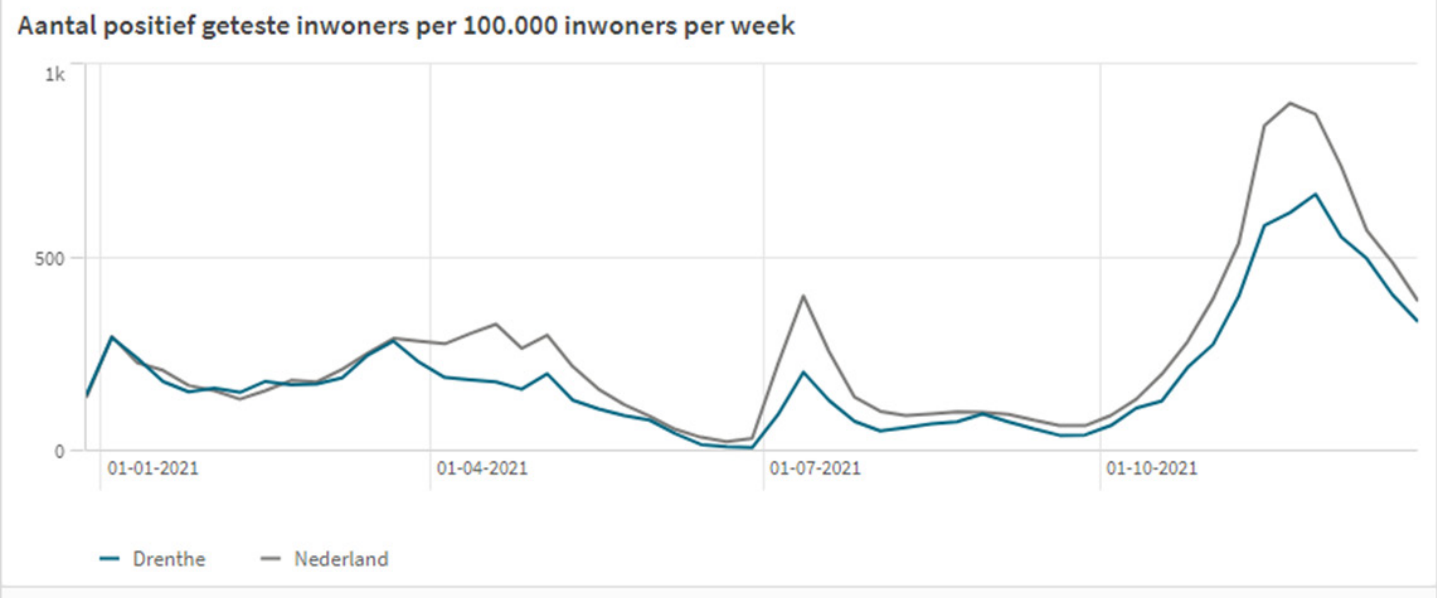
- Ons organisatieonderdeel IZB+ heeft continu flexibel en adequaat ingespeeld op wat nodig was om de coronapandemie in te dammen in Drenthe. We voerden landelijke afspraken uit, waar mogelijk met eigen inbreng en 'couleur locale'.
- Als GGD Drenthe hebben we in 2021 334.220 mensen gevaccineerd (eerste, tweede en derde vaccinatie) en 135.111 mensen geboosterd.
- Een soepel verlopend testproces bij meerdere testlocaties verdeeld over Drenthe. We hebben 417.446 testen uitgevoerd.
- De tracering van besmettingen met bron- en contactonderzoek verliep zo goed mogelijk, al naar gelang de besmettingsdruk.
- Een callcenter dat elke dag (inclusief weekenden) bereikbaar was voor vragen van inwoners en ketenpartners.
- Een werkwijze waarbij we clusters en uitbraken zo snel mogelijk hielpen indammen.
- Proactieve voorlichting en communicatie voor inwoners, ketenpartners en interne medewerkers. Daarnaast werd geacteerd op de informatiebehoefte en vragen.
- We beschikken over een accuraat systeem van surveillance, rapportages en stuurinformatie.
- De GHOR verbond alle partners met elkaar en zorgde voor monitoring van de totale zorgketen, om de zorgcontinuïteit te waarborgen in de regio.
- Een goedlopend Regionaal Overleg Niet Acute Zorg (RONAZ) waarin samen met ketenpartners opvangcapaciteit gerealiseerd werd voor niet-acute COVID zorg.
- We werkten samen in het Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) Noord-Nederland, dat ervoor zorgt dat de effecten van de coronacrisis opgevangen worden in de ziekenhuiszorg.
- We schaalden de inzet en personele bezetting conform de landelijke opschalingsafspraken op. Iedereen is opgeleid en ingewerkt.

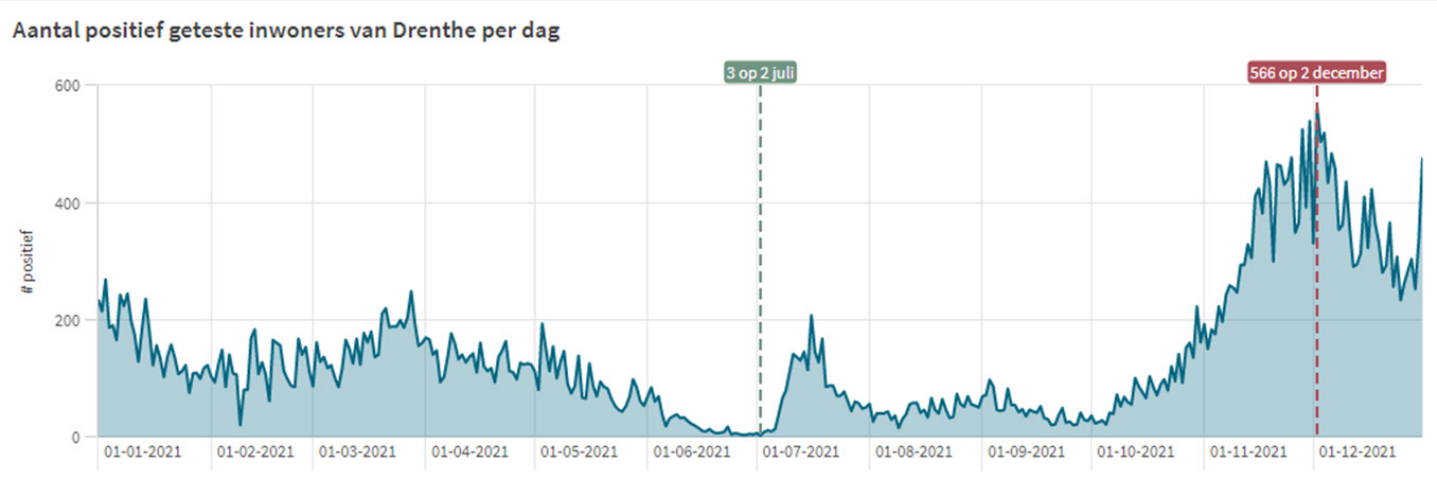
[1] Risicogroepen hebben een derde vaccinatieronde gekregen (niet te verwarren met een booster).

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De inzet op de bestrijding van COVID-19 werd in 2021 intensief voortgezet. Het grote organisatieonderdeel dat vanaf het begin van de pandemie is opgericht (IZB+), bewoog voortdurend mee naar gelang de vraag, het landelijk coronabeleid en de regionale behoefte. We beschrijven het verloop van de pandemie in Drenthe en de activiteiten binnen de deelprocessen van IZB+.

Verloop van de pandemie in Drenthe
Bij de start van 2021 bevond Nederland zich in een lockdown. De tweede coronagolf was in volle gang. Het aantal besmettingen en het vindpercentage en het aantal clusters in zorginstellingen was hoog. De zorgcontinuïteit in verpleeg- en verzorgingshuizen en de ziekenhuizen stond onder druk door hoog ziekteverzuim onder medewerkers. In de loop van januari begon het aantal besmettingen weer wat af te nemen.

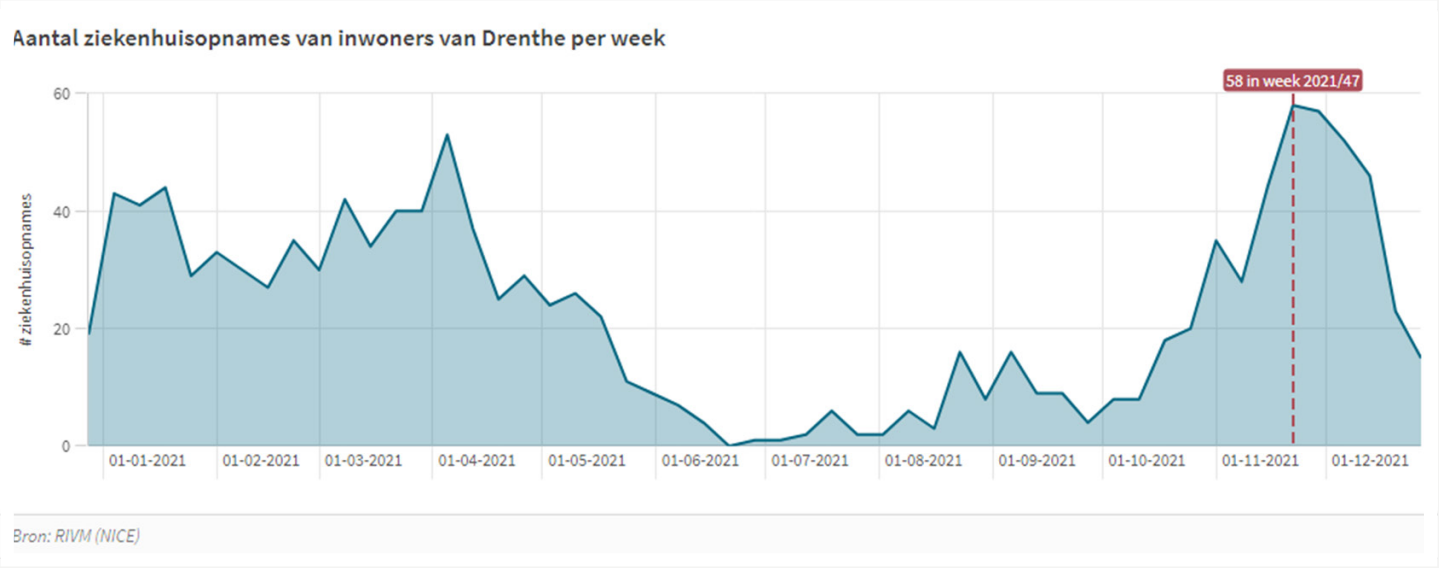

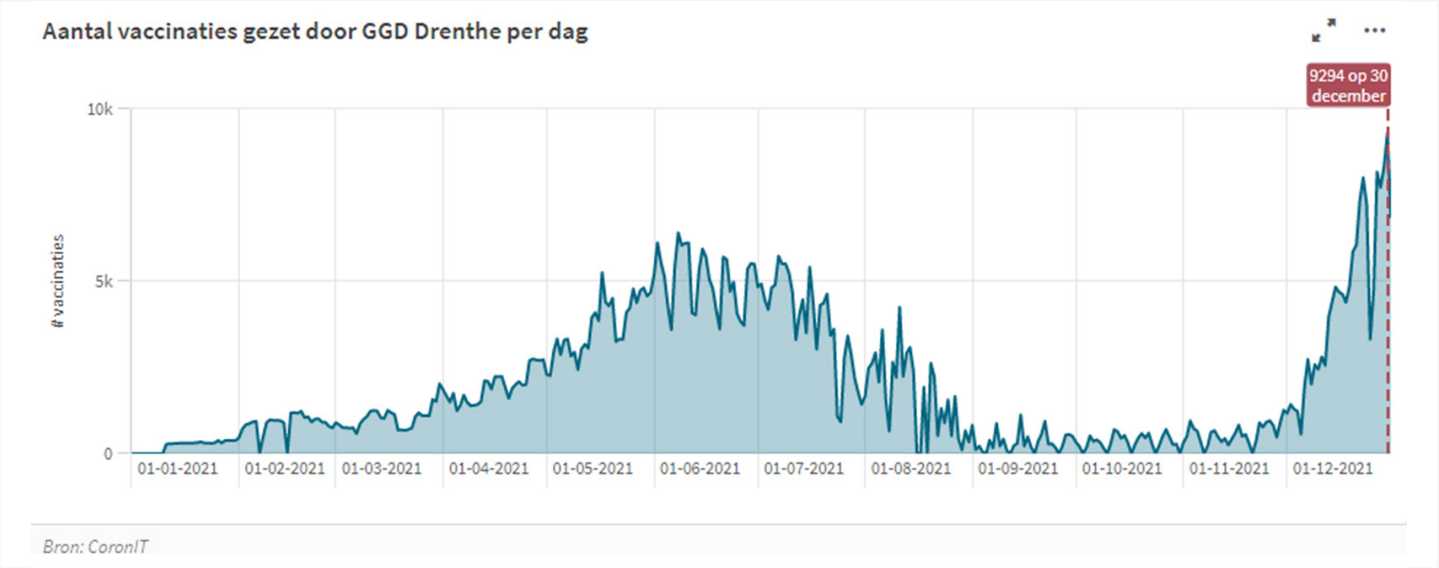
Bron: RIVM

Vanaf begin februari mochten de basisscholen en kinderopvang weer open. De Britse (alfa-) variant van het coronavirus won echter snel terrein. Deze variant bleek besmettelijker dan het oorspronkelijke virustype en leidde begin maart tot de start van derde golf. Het aantal kinderen met een positieve testuitslag en het aantal clusters in het basis- en voortgezet onderwijs steeg sterk. De druk op de ziekenhuiscapaciteit nam landelijk opnieuw toe.
Er werden in de ziekenhuizen voorbereidingen getroffen voor fase 3. Dit is het 'zwarte' scenario, waarbij er geen voldoende IC-bedden meer zijn voor iedereen die dat nodig heeft.

Richting de zomer daalde het aantal besmettingen weer, onder invloed van de vaccinatiecampagne en gunstiger weersomstandigheden. De maatregelen werden versoepeld. In juli volgde een korte piek in besmettingen die toegeschreven werd aan de te snelle toegang tot nachtclubs, festivals e.d. van mensen die met het Janssen-vaccin waren gevaccineerd ('Dansen met Janssen') en het eind van het schooljaar (examenfeestjes). Het aantal besmettingen daalde weer snel.

In oktober startte een derde golf met de delta-variant. Het aantal besmettingen steeg wederom. Eind november volgde een avondlockdown. Half december stabiliseerde de situatie. Echter, er waren grote zorgen over de opkomende omikron-variant, die in andere landen tot een zeer hoge golf van besmettingen heeft geleid. Daarom ging vanaf 19 december een volledige lockdown in werking. De scholen hadden een week vervoegde kerstvakantie. Het nieuwe jaar startte met een vierde coronagolf.

Vaccinaties

Op 11 januari 2021 werden in het test- en vaccinatiecentrum op de TT-locatie in Assen de eerste vaccinaties gezet. Half februari volgde de locatie in Emmen. De GGD startte met het vaccineren van zorgmedewerkers en de oudste groepen van mobiele thuiswonenden. Het soort vaccin waarmee gevaccineerd werd was afhankelijk van de beschikbaarheid. Veruit de meeste vaccins bestonden uit BioNTech/Pfizer, en later Moderna. Zorgmedewerkers kregen in de beginperiode ook kort het vaccin Astra Zeneca. In mei en juni werd het Janssen vaccin kortdurend gebruikt voor enkele doelgroepen. Nadat er berichten kwamen over bijwerkingen werd het gebruik van Janssen gestaakt. Het wordt nog wel gebruikt voor specifieke doelgroepen zoals daklozen en zeevarenden, het biedt uitkomst omdat er maar 1 prik nodig is. Eind juni adviseerde de Gezondheidsraad positief voor het vaccineren van 12-17-jarigen en werd ook voor hen toegang tot vaccinaties georganiseerd. In het algemeen kan worden gesteld dat de vaccinatiebereidheid in Drenthe hoog is. Eind 2021 was de vaccinatiegraad ruim 86%.

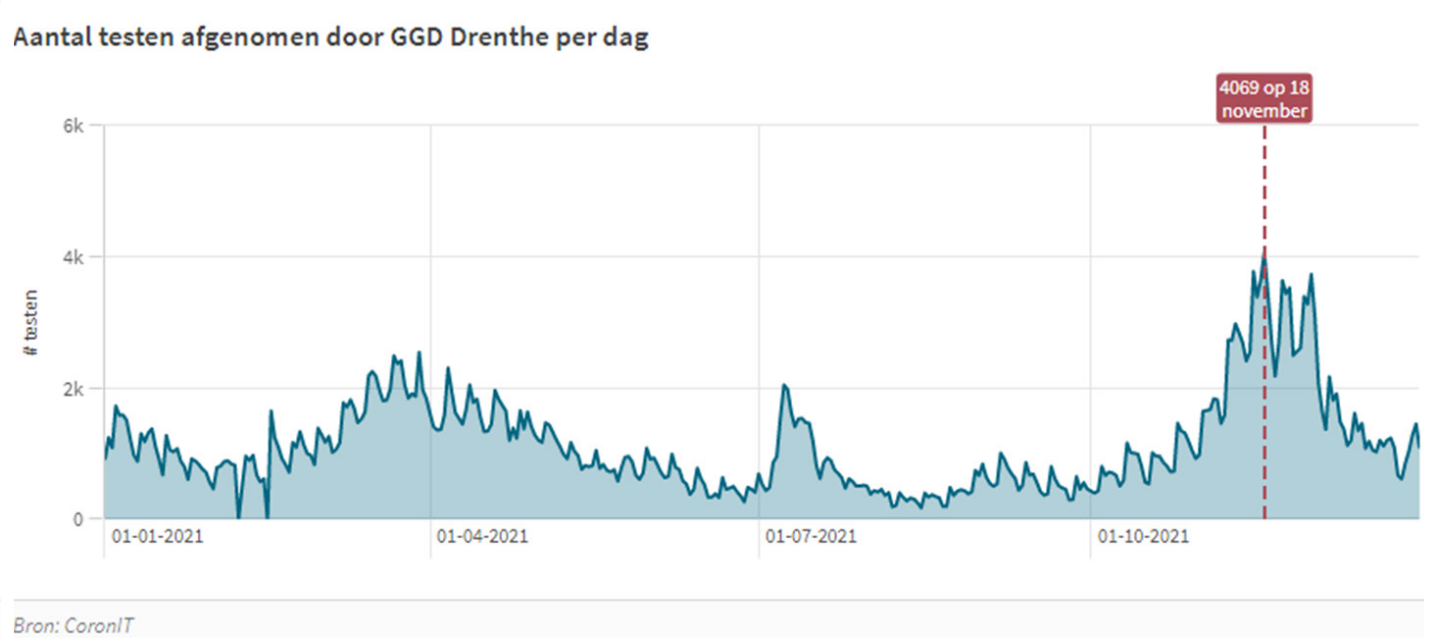
Naarmate er in de eerste maanden van 2021 meer vaccins beschikbaar kwamen werd de vaccinatiecampagne substantieel opgeschaald. Van oud naar jong kregen alle volwassenen in de periode tussen maart en september de gelegenheid om zich volledig te laten vaccineren. We breidden het aantal vaccinatielocaties uit met een locatie in Hoogeveen (april) en in Meppel (mei). Vanaf het tweede kwartaal gebruikten we de TT-locatie in Assen voor vaccinaties en werd het testen en bron- en contactonderzoek op de locatie aan de Aziëweg geconcentreerd. In september werd de vaccinatielocatie bij de TT gesloten, en een nieuw locatie geopend bij de Bonte Wever.

Daarnaast voerden we outreachende vaccinatieactiviteiten uit voor specifieke doelgroepen, zoals bewoners van asielzoekerscentra, arbeidsmigranten, thuis- en daklozen en ongedocumenteerden. We werkten intensief samen de huisartsen. Zij maakten in de avonduren gebruik van de GGD-vaccinatielocaties voor het vaccineren van de hun toegewezen doelgroepen. Ook waren er nauwe contacten met de ziekenhuizen in de regio. Vanaf augustus werd 'prikken zonder afspraak' geïntroduceerd en werden mogelijkheden geboden om mensen met 'prikangst' te vaccineren. Hierbij werd onder meer gebruik gemaakt van VR-brillen. In het najaar sloten we de locatie in Meppel tijdelijk vanwege het afnemende aantal vaccinaties. Ook de andere locaties waren wat korter open vanwege de flink verminderde vraag.

In november werden openingstijden weer verruimd en Meppel heropend. De boostercampagne werd in opdracht van VWS vervroegd ingezet en startte vanaf half november. Er werd gestart met het geven van de boosterprik aan zorgmedewerkers en 60-plussers. Vervolgens kwamen ook de andere leeftijdsgroepen opeenvolgend aan de beurt. Vanwege de omvang en snelheid van de campagne werd hulp gevraagd van Defensie en huisartsen. Daarnaast werden tijdelijk enkele onderdelen van de reguliere GGD-dienstverlening afgeschaald zodat medewerkers konden helpen in de boostercampagne. De test- en vaccinatielocatie in Emmen werd tussentijds verhuisd naar een locatie in Emmen Bargeres, vanwege een brand bij de locatie aan de Van Schaikweg.

Testen

Voor zowel de snelle antigeentesten als PCR-testen werd vanaf 4 januari het grootschalig test- en vaccinatiecentrum in Assen in gebruik genomen. Verder bleef testen mogelijk op de locaties in Emmen, Hoogeveen en Meppel. Ook de mogelijkheid tot thuistesten door een mobiel testteam is in de gehele periode mogelijk gebleven voor mensen met een kwetsbare gezondheid die niet naar de testlocatie konden reizen. De gemiddelde wachttijd voor de uitslag van een PCR-test varieerde, maar lag over het algemeen tussen de 14 en 18 uur. Bij grote drukte of juist rustiger momenten waarin er zowel uitschieters naar boven als naar beneden.

De criteria voor testen werden verder verruimd. Vanaf begin maart konden mensen die contact hadden gehad met een besmet persoon zich, ook zonder klachten, laten testen op de vijfde dag na het contact. Vanaf april konden mensen zelf thuis een sneltest doen. In juli en augustus deed de GGD ook 'testen voor reizen'. Sinds begin december was het mogelijk om een zelftest te gebruiken bij klachten. Daardoor veranderde de vraag naar PCR testen, waarbij mensen vooral hun positieve sneltest kwamen bevestigen.

De vraag naar testen bewoog mee met de coronagolven. In vergelijking met de rest van Nederland was de testbereidheid in Drenthe relatief hoog.

Bron- en contactonderzoek
Bij bron- en contactonderzoek (BCO) wordt de persoon die besmet is geïnformeerd over de uitslag van de test en krijgt advies over isolatie en leefregels. Het aantal BCO's loopt dus gelijk op met het aantal besmettingen. Ook gaat de BCO-medewerker na waar de besmette persoon de infectie mogelijk heeft opgelopen en worden de contacten van de persoon nagegaan in de besmettelijke periode.

Afhankelijk van de hoeveelheid besmettingen werd geschakeld tussen volledig BCO of verschillende 'tredes' van risico-gestuurd BCO. Wanneer nodig sprong GGD Drenthe bij in andere regio's of andersom. Een landelijke schil van BCO-medewerkers was ook beschikbaar om het BCO uit te voeren bij grote drukte. De CoronaMelder App, waarbij nauwe contacten (anoniem) ingelicht werden over mogelijke besmetting ondersteunde het BCO.

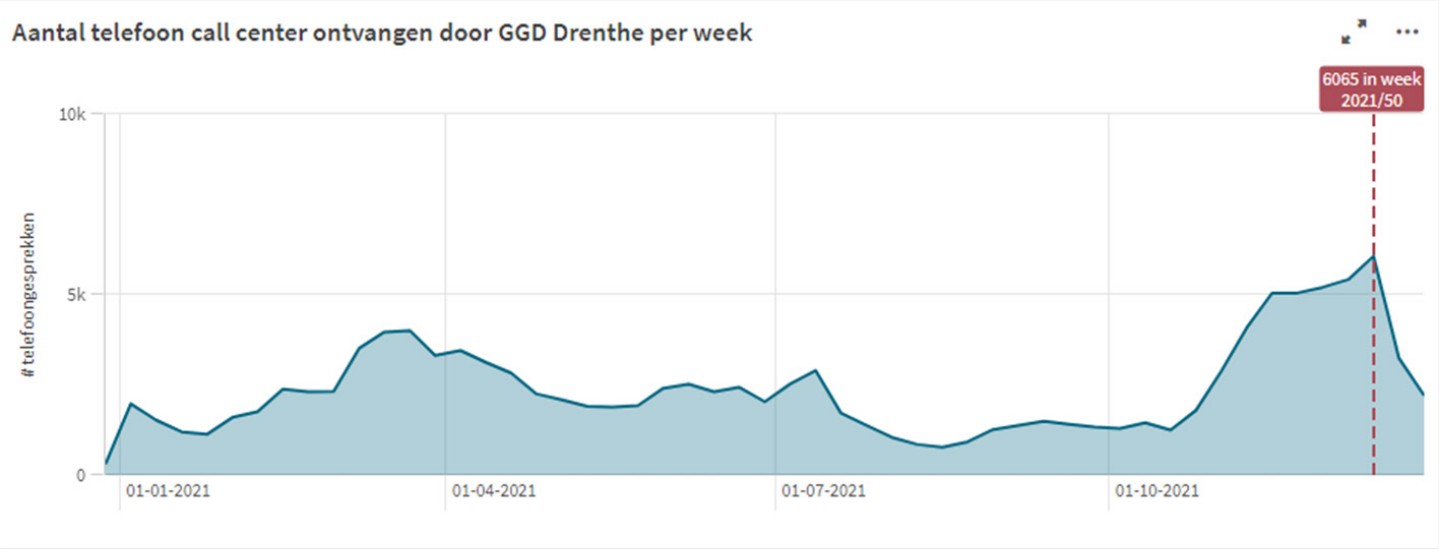
Bij een **volledig BCO** belt de BCO-medewerker de positief geteste persoon én alle nauwe contacten. Er wordt na enkele dagen nagebeld over de opvolging van de maatregelen, het ontstaan van klachten bij nauwe contacten en eventueel testen na 5 dagen (de 'monitoring').

Bij een hoge besmettingsdruk wordt overgegaan op **risico-gestuurd BCO**. De prioriteit komt dan te liggen op het zo snel mogelijk informeren van de positief geteste persoon over de uitslag. Afhankelijk van de aantallen besmettingen wordt gekeken of de GGD zelf de nauwe contacten belt, of dit aan de positief geteste persoon overlaat. Bovendien kan besloten worden om geen monitoringgesprekken meer te voeren.

Het BCO faciliteerde de signalering van clusters in zorginstellingen, onderwijsinstellingen, bedrijven of andere locaties. In het geval van clusters adviseerde de GGD op maat en afgestemd met de instelling over infectiepreventie, grootschalig testen, en bij zorginstellingen ook over cohortverpleging, zorgcontinuïteit, gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) e.d.

Datalek
Eind januari bleek dat er landelijk een datalek was in de registratiesystemen Coron-IT (voor besmettingen) en HP-zone (voor BCO). De GGD'en hebben de kwetsbaarheden in de systemen meteen aangepast. GGD Drenthe heeft diverse verzoeken gekregen om persoonsgegevens te verwijderen uit deze systemen. In een landelijk afgestemde werkwijze zijn deze verzoeken afgehandeld.

Callcenter
Vanaf het begin van de pandemie richtte GGD Drenthe een callcenter in om vragen te beantwoorden van inwoners, maar ook van gemeenten, zorg- en onderwijsinstellingen, bedrijven en anderen. Ook via email kunnen vragen aan het callcenter gesteld worden. Het is dagelijks bereikbaar, inclusief het weekend. In de drukste periodes kwamen er tot ruim 6.000 telefoontjes binnen per week. Veel vragen hadden betrekking op de vaccinaties, het coronatoegangsbewijs en de boostercampagne.

Bron: GGD Drenthe

Beleid en advies
Binnen IZB+ werd het landelijk beleid continu bijgehouden en vertaald naar een werkwijze of advies voor onze regio. Dit werd in afstemming gedaan tussen de DPG, de betrokken managers, artsen, beleidsadviseurs en procescoördinatoren. Ook landelijk en in Noord-Nederland was er een voortdurende afstemming met andere GGD'en, GGD GHOR Nederland en andere partijen.

Voorlichting en communicatie
Voorlichting en communicatie zijn een belangrijk onderdeel van IZB+. De communicatie richtte zich op het volhouden van de gedragsregels, neutrale informatie over vaccinaties, testen bij klachten e.d. Voor de communicatie naar het brede publiek, gemeenten en ketenpartners gebruikten we onze website, sociale media, persberichten en webinars. Ook is ingegaan op diverse persverzoeken voor interviews en rondleidingen. Bovendien konden mensen vragen stellen door naar het callcenter te bellen of te mailen. Voor laaggeletterden en minder digitaal vaardigen werden samen met gemeenten aparte communicatie-initiatieven uitgevoerd.

Ook was er voortdurend contact met partners om de informatiebehoefte op te halen en daarop proactief te informeren en te adviseren. Er waren directe lijntjes met gemeenten, zorginstellingen en asielzoekerscentra. Speciaal voor het onderwijs en de kinderopvang werd een 'scholenteam' opgericht. Naast één op één overleg werden ook nieuwsbrieven en webinars voor specifieke doelgroepen verzorgd, waarbij ingegaan werd op hun vragen. In dit proces speelden de Deskundigen Infectiepreventie (DI's) een belangrijke rol.

Rapportage en surveillance
We werken met een aantal stuurinstrumenten en rapportages. Daarin hielden we gedurende het jaar relevante indicatoren en duiding bij rondom o.a. vaccinaties, testen, BCO en clusters en telefoontjes naar het callcenter. Landelijk was veel belangstelling voor het Drentse dashboard van clusters en uitbraken. We deelden onze ervaringen met andere GGD'en.

Informatieproducten

Rapportages VRD-GGD

- Wekelijks 'Beeld van Drenthe' met COVID-gerelateerde indicatoren, situatierapportage en duiding voor RCT en RBT

Vaccinaties, testen, besmettingen, call center
- Dagelijkse overzichten voor o.a. burgemeesters
- Dashboard website GGD Drenthe

Clusters en uitbraken
- Dagelijkse overzichten voor o.a. burgemeesters

Bezetting bedden niet-acute zorg
- Frequente overzichten bezetting bedden voor deelnemers ghor
- Nieuwsbrief voor zorginstellingen
- Aanlevering cijfers voor landelijke monitor zorgcontinuïteit

Verbinding met RCT, RBT en ROT
Ook gedurende 2021 was er in Drenthe regionale coördinatie op de coronacrisis vanuit het regionaal crisisteam (RCT) en het regionaal beleidsteam (RBT). Tijdens deze overleggen wordt gesproken over de witte kolom t.a.v de bestrijding van het coronavirus (continuïteit van zorg/WPG bevoegdheden zoals quarantaine), regionale afstemming, bijv. over toezicht en handhaving, crisiscommunicatie, informatievoorziening tussen regio en VWS en gemeentegrens-overstijgende openbare orde en veiligheid. De DPG en de Algemeen Commandant Geneeskundige Zorg (ACGZ) sloten wekelijks aan bij de overleggen en gaven een overzicht van de actuele ontwikkelingen vanuit de witte kolom. Het regionaal operationeel team (ROT) adviseerde het RBT en bereidde het overleg voor.

GHOR
De GHOR speelde vanaf de start van de pandemie haar rol binnen de crisisorganisatie. De GHOR was continu in verbinding met de zorgpartners (GGD, RONAZ en ROAZ), de veiligheidsregio en het openbaar bestuur (RBT, ROT, RCT). De totale zorgketen werd bovendien gemonitord om de zorgcontinuïteit te waarborgen. De GHOR legt verantwoording af aan de VRD.

Het monitoren van de zorgcontinuïteit m.b.t. capaciteit personeel en beschikbare bedden binnen de geneeskundige keten van de regio is een belangrijke taak van de GHOR tijdens de uitbraak van corona. De beschikbare cijfers werden wekelijks gedeeld met het land voor het landelijke Corona Dashboard. Een andere uitdaging was om ervoor te zorgen dat al het zorgpersoneel in Drenthe toegang heeft tot voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM). Het PBM-coördinatiecentrum van de GHOR – dat is opgezet tijdens deze crisis – coördineert dan ook de inventarisatie, verdeling en distributie van deze beschermingsmiddelen (denk aan mondkapjes en gezichtsmaskers) en bepaalt op basis van criteria welke zorginstantie wat krijgt.

Ook heeft de GHOR samen met de zorgpartners en overheid voorbereidingen getroffen op noodscenario's. Een voorbeeld van zo'n scenario is een zorginfarct door overbelasting van de ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen/thuiszorg en een tekort aan beschikbaar personeel en bedden. Gelukkig heeft dit scenario zich in onze regio niet voorgedaan.

Driehoeksoverleg VDG, GGD, VRD
Met de toevoeging van de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 aan de Wet publieke gezondheid (oktober 2020), werd de wettelijke grondslag geregeld voor extra maatregelen die nodig zijn ter bestrijding van de epidemie. De Tijdelijke wet geeft de gemeente aanvullende bevoegdheden; zo kan de burgemeester van een aantal nationale coronamaatregelen ontheffing verlenen en daarmee in lokaal maatwerk voorzien. Als het gaat om ontheffing van de regels over groepsvorming, de openstelling van publieke plaatsen en evenementen, moet de burgemeester advies vragen aan de GGD. Het driehoeksoverleg is bedoeld om af te stemmen over eventuele ontheffingen. Daarnaast wordt er informatie uitgewisseld over gemeentelijke vraagstukken over b.v. onderwijs.

PSH
In het kader van de coronacrisis is met regelmaat geïnventariseerd of er knelpunten waren m.b.t. tot psychosociale hulpverlening aan (kwetsbare) doelgroepen. Hiervoor verwijzen we naar de productgroep CRI.

Regionaal Overleg Niet Acute Zorg (RONAZ)
Vanaf het begin van de coronacrisis hadden GGD'en van VWS de opdracht om regionaal een structuur te vormen voor de opvang van niet-acute Covidpatiënten. GGD Drenthe vormde een goedlopend RONAZ samen met vertegenwoordigers vanuit de verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg (VVT), de GGZ, gehandicaptenzorg, huisartsen, gemeenten en de zorgverzekeraar.

Het RONAZ had ook gedurende 2021 frequent overleg. Het monitorde en bevorderde de zorgcontinuïteit in de niet-acute zorginstellingen en realiseerde de benodigde opvangcapaciteit in zogenoemde coronacentra. Wanneer nodig werd op- en afgeschaald. Hoewel de zorgcontinuïteit tijdens de hoogste pieken onder grote druk stond vanwege een beperkte inzetbaarheid van medewerkers (door ziekte of quarantaine), is het gedurende het hele jaar gelukt om de benodigde zorg te bieden aan Covidpatiënten. In het begin van het jaar heeft Defensie tijdelijk geholpen met coördinerende taken. Er is een 'zwart scenario' (ook wel fase 3 genoemd) voorbereid, maar het is gelukkig niet nodig geweest om dit in werking te stellen.

In het RONAZ-overleg vond ook afstemming plaats over de vaccinatiecampagne, m.n. ten behoeve van cliënten en personeel. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot initiatieven als voorlichting aan medewerkers van instellingen om uitbraken van COVID-19 te voorkomen en/of te beheersen. Daarnaast werkte het RONAZ mee aan een plan voor een eventueel 'zwart scenario' voor de drie noordelijke provincies.
In de zomerperiode werd de capaciteit van de COVID-centra afgebouwd tot waakvlamniveau vanwege het lage aantal besmettingen. Sinds de stijging van het aantal besmettingen vanaf oktober is het RONAZ weer geïntensiveerd en zijn alle centra weer opgeschaald.

Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ)
De drie noordelijke GGD'en werkten samen met de acute zorg binnen het ROAZ Noord Nederland. Het ROAZ zorgt voor een adequate ziekenhuiszorg voor COVID-19 patiënten in de regio. Ook worden patiënten vanuit andere regio's opgevangen. Het ROAZ coördineert daarnaast de op- en afschaling van de reguliere (non-COVID) zorg.

Personeel
IZB+ is in aantallen medewerkers het grootste onderdeel van GGD Drenthe. Begin januari waren er 300 mensen (200 fte) werkzaam bij IZB+. Op het hoogtepunt was er inzet van 920 medewerkers (525 FTE). Dit is exclusief medewerkers die we inzetten als verkeersregelaar, beveiliging, EHBO en host. Dit waren nog ca. 60 personen extra per dag erbij. Wat hierbij geholpen heeft is dat er aan de voorkant een grote mate van flexibiliteit is ingebouwd door de werving en selectie te outsourcen. Ook werden medewerkers breed opgeleid en ingewerkt op de taken testen, BCO en callcenter, waardoor ze flexibel ingezet konden worden tussen deze processen. De medewerkers voor de vaccinaties zijn in een separaat traject aangetrokken gezien de medische aard van de werkzaamheden. Bij de werving is ook ingezet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te trekken.

In september werd afscheid genomen van een groot aantal medewerkers omdat de grootschalige vaccinatiecampagne was afgerond. Hier is veel aandacht aan besteed, om hen met een positief beeld over GGD Drenthe te laten vertrekken en om, indien nodig, weer een beroep op hen te kunnen doen. Dit bleek inderdaad het geval toen eind oktober de besmettingen weer begonnen op te lopen en toen in december de boostercampagne in zeer korte tijd vormgegeven moest worden.

Vanwege de vrij plotselinge opschaling van de boostercampagne door de opmars van de omikron-variant, was het noodzakelijk om gedurende een korte periode een beroep te doen om eigen GGD-medewerkers. Vooral jeugdverpleegkundigen hebben ondersteund totdat er weer voldoende externe medewerkers beschikbaar waren. De opschaling was alleen mogelijk door samenwerking met veel partijen en bureaus, zoals Veiligheidszorg, Jens Security, het Rode Kruis, laboratoria, etc.

Bejegening van medewerkers
In toenemende mate was er sprake van een vervelende en soms agressieve bejegening van onze medewerkers door cliënten. Dit is ook gebleken uit een medewerkers-tevredenheidsonderzoek. Een brand bij de test- en vaccinatielocatie in Emmen had grote impact op de medewerkers. Indien zich incidenten voordeden is hier adequaat op gereageerd, door middel van beveiliging, opvang van medewerkers en, indien aan de orde, door aangifte bij de politie.

Inspectie
Eind januari heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd een bezoek gelegd aan de vaccinatielocatie in Assen. In juni werden de locaties Meppel en Hoogeveen bezocht. De waardering was zeer positief.

Integratie IZB+ in reguliere GGD-organisatie
In de aanloop naar een nieuwe fase van de pandemie zijn we gestart met een denkproces over de integratie van IZB+ in de reguliere GGD-organisatie.

Financiële verantwoording IZB+ - de opgeschaalde infectieziektebestrijding gericht op COVID-19

Kostensoort	Opgave kosten 2021
Bron- en contactonderzoek (subtotaal)	€ 18.790.918
(optioneel) BCO regulier	
(optioneel) BCO grootschalig risicogericht testen	
Bemonstering (subtotaal)	€ 18.790.918
(optioneel) Bemonstering regulier	
(optioneel) Bemonstering grootschatlig risicogericht testen	
COVID-19 vaccinatie	€ 18.790.918
Overige Meerkosten	
Infectieziektebestrijding (IZB)	0
Tuberculosebestrijding (TBC)	0
Medische Milieukunde (MMK)	0
Technische Hygiënezorg (THZ) / Toezicht	0
Seksuele Gezondheid (inclusief SOA poli)	0
Reizigerszorg	0
Gezondheidsbevordering (GB)	0
Algemene Gezondheidszorg (AGZ)	0
Jeugdgezondheidszorg (JGZ), incl. Rijksvaccinatie	1.266.469
Openbare GGZ / Sociaal medische advisering	0
Veilig Thuis	0
Forensische Zorg (For)	0
Regionale Ambulance Voorziening (RAV)	0
Overig	0
Ondersteuning	3.117.127
Subtotaal	€ 4.383.596
Minder inkomsten (verrekend met minder uitgaven)	
Infectieziektebestrijding (IZB)	17.514
Tuberculosebestrijding (TBC)	6.198
Medische Milieukunde (MMK)	8.020
Technische Hygiënezorg (THZ) / Toezicht	187.062
Seksuele Gezondheid (inclusief SOA poli)	1.302
Reizigerszorg	243.253
Gezondheidsbevordering (GB)	2.057
Algemene Gezondheidszorg (AGZ)	0
Jeugdgezondheidszorg (JGZ), incl. Rijksvaccinatie	275.119
Openbare GGZ / Sociaal medische advisering	-63
Veilig Thuis	0
Forensische Zorg (For)	0
Regionale Ambulance Voorziening (RAV)	0
Overig	-39.378
Ondersteuning	-473.692
Subtotaal	€ 227.392
(optioneel) Voorschot	€ 0
(optioneel) Verrekening voorschot	€ 0
Totale uitgaven 2021	€ 60.983.742

Rechtmatigheid

Voor de bestrijding van de COVID-19 pandemie heeft de GGD Drenthe, in opdracht van het ministerie van VWS, test- en vaccinatielocaties en ondersteunende processen moeten inrichten. In een korte tijdsperiode moest er een heleboel geregeld worden om een goede bijdrage te kunnen leveren in de bestrijding van de pandemie. Hiervoor zijn opdrachten verstrekt aan diverse leveranciers voor de inkoop van producten en diensten. Voor een aantal van deze inkopen is niet voldaan aan de termijnen in de Aanbestedingswet 2012 m.b.t. (Europese) aanbestedingen en de richtlijnen in de gids proportionaliteit. Voor deze opdrachten is gebruik gemaakt van de bepalingen **'dwingende spoed'** o.b.v. artikel 2.32 lid 1 sub c van de Aanbestedingswet.

In onderstaande tabel is een korte schets van het verloop van de pandemie weergegeven. Hieruit blijkt het onvoorspelbare verloop van de pandemie vanaf februari 2020. Daardoor moest er in korte tijd vaak veel gerealiseerd worden om aan de opdrachten van het Ministerie te voldoen.

Verloop COVID-19 pandemie

Periode	Omschrijving
feb-20	Uitbraak COVID-19
mrt-20	Testen COVID-19
apr-20	1e coronagolf, uitbreiden testcapaciteit
jun-20	Verder uitbreiden testlocaties + bron- en contactonderzoek
jul-20	Opdracht ministerie opschaling testlocaties vanaf augustus
aug-20	Opdracht ministerie testcapaciteit nog verder opschalen vanaf september
okt-20	2e golf, beroep op dwingende spoed
dec-20	Opdracht ministerie 1e tranche vaccineren vanaf januari 2021
feb-21	Opdracht ministerie grootschalige vaccinatie vanaf Q2, maart plan indienen
mrt-21	3e golf
apr-21	Opschaling vaccinatiecapaciteit
aug-21	Afschaling vaccinatiestraten
okt-21	4e golf
nov-21	Opdracht ministerie opstarten boostercampagne december 2021
nov-21	Opdracht ministerie snellere start boostercampagne half november 2021
dec-21	Opschaling boostercampagne

Financieel

Net als in 2020 zijn aan de uitvoering van de opdrachten die de GGD heeft gekregen voor de bestrijding van het COVID-19 virus hoge kosten verbonden. In bestuurlijk overleg tussen het ministerie van VWS en GGD GHOR Nederland zijn afspraken gemaakt over de vergoeding van deze kosten. In het kort komen de afspraken er op neer dat alle meerkosten die de GGD maakt voor de bestrijding van het virus voor een vergoeding van het ministerie in aanmerking komen. Daarnaast compenseert het ministerie wegvallende opbrengsten van de GGD als gevolg van de COVID-19 crisis. Voor de GGD Drenthe betekent dit dat er sprake is van een volledige schadeloosstelling en dat er zowel voor de bestrijding van het virus als voor de gevolgen van de COVID-19 crisis geen verrekening met het eigen vermogen van de GGD plaatsvindt.

Over 2021 hebben we € 60.983.742 aan meerkosten/wegvallende opbrengsten die voor compensatie in aanmerking komen. Aan voorschotten hebben we reeds ontvangen van het Ministerie van VWS € 59.274.205. Resteert nog te vorderen over 2021 van het Ministerie van VWS een bedrag van € 1.709.537.

Seksuele gezondheid

De GGD zet zich in voor een goede seksuele gezondheid van de Drentse inwoners. Dit doen we vooral door middel van voorlichting en advies. Vanaf eind 2021 werken we weer met een zelfstandig team vanuit GGD Drenthe. De GGD'en van Drenthe, Friesland en Groningen werken samen in het Centrum Seksuele Gezondheid Noord-Nederland (Sense). We richten ons vooral op groepen met een verhoogd risico: jongeren, migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen.

Wat hebben we bereikt?

- Op basis van een heroriëntatie wordt de dienstverlening voor seksuele gezondheid niet meer in een gezamenlijk team met GGD Groningen aangeboden maar vanaf september door een eigen team seksuele gezondheid van GGD Drenthe.
- We hebben een start gemaakt om onze dienstverlening nog beter te richten aan onze Drentse inwoners.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Spreekuur SOA/SENSE
Per 20 september zijn we na 1,5 jaar sluiting weer gestart met spreekuren in Assen en Emmen. Alle spreekuur gerelateerde activiteiten hebben we opgepakt: het uitvoeren van triage, het opzetten van een telefonisch spreekuur, het uitleveren van medicatie en het uitvoeren van pr-werkzaamheden.

Sekswerkers
Omdat het ontvlechtingsproces met Groningen geleidelijk is ingezet hebben we in Groningen nog 1 keer per twee weken de intakegesprekken van sekswerkers verzorgd. Dit hebben we tot 1 november gedaan.
We hebben ons ingezet binnen verschillende overleggen, waaronder keten- en zorgcoördinatie mensenhandel GGD Drenthe, breed overleg met politie, GGD, toezichthouders en zorg- en ketenregisseur mensenhandel
Verder hebben we onderzoek verricht bij vijf seksbedrijven in Drenthe.
Tenslotte hebben we alle prostitutiebedrijven via een brief benaderd waarin is aangegeven dat onze spreekuren in Drenthe weer open zijn gegaan.

Social media
We hebben na de ontvlechting onze website geactualiseerd en de informatie up to date gemaakt voor onze Drentse inwoners.
Daarnaast hebben we samen met GGD Fryslân per 1 oktober een twitteraccount Sekswerk Noord Nederland opgezet. Via Twitter hebben we o.a. aandacht besteed aan de Wereld Hepatitis dag.

Telefonische bereikbaarheid opgestart:
We hebben de telefonische bereikbaarheid professionals weer opgestart en alle huisartsen in Drenthe hiervan op de hoogte gesteld.

PR seksuele gezondheid binnen de GGD
Naast dat we onze externe PR hebben opgepakt om bekendheid te creëren hebben we dit ook intern opgepakt, zodat ook de collega's binnen GGD Drenthe goed op de hoogte zijn dat we weer in Drenthe actief zijn. Dit ook om verbinding en samenwerking te zoeken met de andere werkvelden van de GGD.

Voorlichtingen
Ook hebben wij voorlichting op scholen gegeven. Gezien de COVID-19 beperkingen hebben we dit deels online ingezet. We hebben o.a. Sense voorlichting gegeven bij het Drenthe college. Ook hebben we werkcolleges gegeven aan de HBO-V opleiding voor de keuzemodule seksuele gezondheid. En we waren aanwezig bij het voorlichtingsteam deskundigheidsbevordering anticonceptie.
Op basisscholen hebben we o.a. de 'bloosdoos' ingezet en we zijn op scholen aan het werk geweest met de training 'vlaggensysteem'. De afgelopen periode is onze voorlichtingsmedewerker intern verbindingen aan het leggen met o.a. JGZ om te onderzoeken waar het komende jaar kansen liggen op het gebied van samenwerking en gezamenlijke voorlichting/projecten/trainingen op te pakken. Denk hier bv aan 'De gezonde school'.

Multidisciplinair overleg Seksuele gezondheid onder leiding van seksuoloog
We nemen samen met collega's van GGD Groningen deel aan het multidisciplinair overleg seksuele gezondheid, o.l.v. een seksuoloog.

Keuzehulpgesprekken ongeplande zwangerschap
We hebben 33 keuzehulpgesprekken ingezet als hulp bij ongeplande zwangerschap voor Drenthe en Groningen samen.

Prep
Onze verpleegkundigen hebben ter voorbereiding op het eventueel uitvoeren spreekuren van Prep in 2022, meegelopen met onze collega's in Groningen

Motiverende gespreksvoering
Voor medewerkers van MI coaches Noord-Nederland hebben wij een enquête gemaakt voor behoeftepeiling.

Nu niet zwanger
We hebben bijdragen geleverd aan activiteiten in het kader van 'Nu niet zwanger' (intervisies, opleiding, clientcontact).

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Activiteiten/campagnes onder jongeren	13	14	2	14	12
Activiteiten onder migranten	12	30	24	31	35
Activiteiten onder LHBT	25	45	0	61	41
Activiteiten t.b.v. prostituees	45	45	10	50	45
Bijscholing aan professionals	1	8	2	11	3
SENSE					
Aantal Soa consulten	279	900	314	883	820
Vindpercentage Soa	84%	17%	9%	18%	13%
Aantal gevonden Soa	235	155	29	161	107
Aantal consulten (Sense)	5	100	4	62	120
Aantal Hepatitis B vaccinaties voor risicogroepen	14	120	27	151	165

In 2021 opvallend het hoge vindpercentage SOA. Deze is 84% met een stijgend aantal van 235 ten opzichte van 17% en vindpercentage in 2020 van 155. Oorzaak hiervan is, dat door corona we keuzes hebben moeten maken en onderdelen noodgedwongen moesten sluiten. Een aantal doelgroepen hebben we opgepakt. De risico doelgroepen hebben we hierdoor heel goed in beeld gehad. Denk hierbij aan de klachtenspreekuren en de prep. Hieruit kwamen meer positieve scores.

Crises, rampen en incidenten

De GGD geeft in Drenthe invulling aan de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en is verantwoordelijk voor publieke gezondheidszorg tijdens rampen en crises.

GHOR
De Directeur Publieke Gezondheid (DPG) geeft leiding aan de GGD en aan de GHOR. Dit is een wettelijke verankerde taak. De GHOR werkt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD). De DPG legt rechtstreeks verantwoording af aan het bestuur van de VRD over de GHOR-taken.

Wat hebben we bereikt?

- Gemeenten wisten ons ook dit jaar weer te vinden bij incidenten met maatschappelijke onrust en behoefte aan gecoördineerde psychosociale hulpverlening.
- We hielden zicht op vraagstukken en mogelijke knelpunten die door Covid ontstonden ten aanzien van de kwetsbare groepen mensen in Drenthe.
- De vakbekwaamheid van diverse GGD-crisisfunctionarissen is versterkt.
- De voorbereidingen zijn gestart om in 2022 te komen tot een vernieuwd crisisplan.
- We hebben advies uitgebracht t.a.v. veiligheid bij de tijdelijke AZC's.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

PSHi
Gemeenten hebben de GGD ingezet bij incidenten met (kans op) maatschappelijke onrust waarbij behoefte was aan gecoördineerde psychosociale hulpverlening en/of zorgcoördinatie voor kwetsbare mensen. Hierbij is drie keer het protocol PSHi ingezet. Naast de officiële PSHi-inzetten is de GGD in drie andere casussen gevraagd de coördinatierol op zich te nemen en is tweemaal om advies gevraagd in een casus.

In het najaar van 2020 is het regionaal kernteam PSH COVID afgeschaald omdat op dat moment de psychosociale hulpverlening en hulp aan kwetsbare groepen in de regio Drenthe goed werd opgepakt door de reguliere partijen. Vanaf dat moment is de GGD blijven monitoren. De GGD heeft het afgelopen jaar iedere zes weken de voormalige kernteampartners PSH o.a. bevraagd of er zorgen over bepaalde (kwetsbare) doelgroepen waren en of er knelpunten m.b.t. psychosociale hulp of knelpunten in de zorgketen waren die regionaal moesten worden aangekaart. Indien nodig werd hierop geacteerd.

Trainen en oefenen
De procesleiders en ondersteuners PSH (psychosociale hulpverlening) hebben zich dit jaar middels een training verder bekwaamd in hun rollen binnen de PSHOR (psychosociale hulpverlening bij ongevallen en rampen). Het team Milieu en Gezondheid heeft geoefend met crisisbesluitvorming (BOB). En het kernteam IZB heeft een training gevolgd over crisismanagement, crisisbesluitvorming en de crisistaken van de GHOR en GGD.

Advisering
Door via de GHOR-netwerkpartners aan elkaar te koppelen, hebben medewerkers van Milieu en Gezondheid tijdig advies kunnen uitbrengen aan de tijdelijke AZC opvanglocaties die in 2021 zijn geopend.

Naar een nieuw crisisplan
Er is een projectplan opgesteld om in 2022 te komen tot een vernieuwd crisisplan.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Incidenten met dreigende maatschappelijke onrust die door de GGD in opgeschaalde vorm (niet regulier, m.b.v. psh-/ crisiscoördinator) zijn ondersteund	3	pm*	4	5	4

* doorgaans wordt het aantal inzetten niet begroot omdat het niet te voorspellen is hoeveel incidenten gaan plaatsvinden waarbij coördinatie nodig is.

Technische Hygiënezorg

Technische Hygiënezorg (THZ) houdt toezicht op de kinderopvang door inspecties en voorlichting. Op deze wijze wordt de veiligheid, hygiëne en gezondheid bevorderd. Daarnaast worden tatoeage- en piercingshops geïnspecteerd.

Wat hebben we bereikt?

- Door COVID-19 hebben we de 100%-norm bij de inspecties kinderopvang niet volledig uit kunnen voeren. Het is gelukt om in Drenthe 82% van de instellingen te bezoeken.
- We hebben vrijwel alle aanvragen voor onvoorziene onderzoeken binnen de termijn uitgevoerd (onderzoek voor en na registratie, nader onderzoek en incidenteel onderzoek o.b.v. signalen en wijzigingen). Er is een aantal onderzoeken na registratie niet binnen de 3 maanden uitgevoerd.
- Aan de hand van de gegeven adviezen in de rapporten kunnen gemeenten een goede afweging maken in hun handhavingsbeleid.
- Alle aanvragen voor inspecties van tatoeage- en piercingshops zijn in behandeling genomen.
  De locaties zijn bezocht, alle locaties die voldeden aan de getoetste wettelijke eisen hebben een (nieuwe) vergunning gekregen. Hiermee is bijgedragen aan beperking van volksgezondheidrisico's binnen tatoeage- en piercingshops.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Toezicht op kinderopvang
In 2021 heeft COVID-19 wederom een invloed gehad op het uitvoeren van inspecties. Door sluiting van de kinderopvang is toezicht op locatie niet of beperkt mogelijk geweest. Uitgangspunt bij het toezicht is de landelijke richtlijn, opgesteld door GGD GHOR NL (afgestemd met SZW en VNG). In afwijking daarvan hebben wij ingezet op toezicht op locatie, in plaats van toezicht op afstand.

We startten dit jaar met een lockdown in de kinderopvang. Het reguliere toezicht lag daardoor stil in januari en februari. Begin maart is met de gemeenteambtenaren afgestemd om het fysieke toezicht waar mogelijk weer te hervatten. Hierbij kregen de locatie met een rood of oranje risicoprofiel en locaties die in 2020 niet waren gezien de prioriteit. In de periode van eind april tot halverwege december waren alle vormen van kinderopvang geopend en heeft er (aangepast) toezicht plaatsgevonden. We ontvingen van 24 maart tot 25 november dagelijkse updates van locaties met besmettingen, clusters en uitbraken van IZB. Daardoor konden we bepalen welke locaties we konden bezoeken. Waar nodig hebben we kort van tevoren gebeld dat we langskwamen. De voortgang van de jaarlijkse inspecties is in oktober met de gemeenteambtenaren besproken.

Van de jaarlijkse te verrichten onderzoeken zijn in Drenthe 82% gerealiseerd, conform het risicoprofiel.
Wettelijk is bepaald dat 5% van de geregistreerde gastouders bezocht moeten worden. Deze steekproef is volledig uitgevoerd, daarnaast is bij 10 gemeenten een ophoging van de steekproef gedaan.
Nieuwe gastouders die zich willen laten registreren in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK) zijn binnen de wettelijke termijn bezocht.
Onvoorziene inspecties zijn grotendeels binnen de wettelijk gestelde termijn uitgevoerd.

Herstelaanbod
Sinds 1 januari 2019 wordt er in 11 gemeenten gewerkt met herstelaanbod. Houders krijgen de kans om overtredingen te herstellen binnen een onderling afgesproken termijn. Het doel is dat overtredingen sneller opgelost zijn, de nalevingsbereidheid te verhogen en daarmee de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren. In 2021 is er 30 keer herstelaanbod toegepast, bij KDV, BSO en gastouder. Dit heeft 28 keer geleid tot het oplossen van de overtreding binnen de afgesproken termijn. In 2 gevallen is de gemeente geadviseerd om aanvullende handhavingsacties in te zetten.

Toezicht op tatoeage- en piercingshops
We hebben alle inspecties van tatoeage- en piercingshops en permanente make-up studio's conform de wet- en regelgeving uitgevoerd.

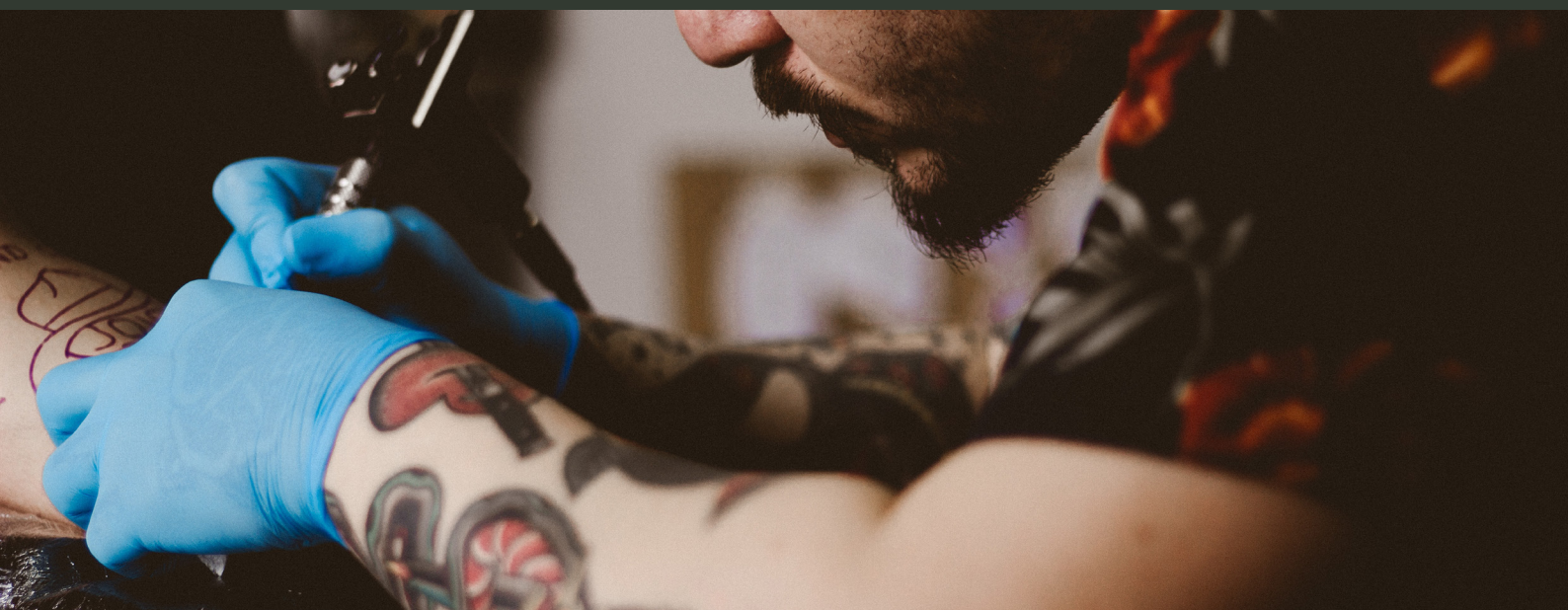
Versterking dienstverlening door samenwerking
De samenwerking tussen de vakgebieden THZ en infectieziektebestrijding (IZB) krijgt sinds 2018 verder vorm door elkaars expertise op het gebied van hygiëne en infectiepreventie te versterken.
Wij hebben in oktober een online symposium georganiseerd in samenwerking met de teams IZB en M&G. Dit symposium had als doel houders en beroepskrachten te informeren over veilige en gezonde kinderopvang.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Reguliere inspecties	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aantal inspecties KDV/BSO/GOB	540	656	313	571	556
Gastouders (steekproef 5%)	46	251	54	278	68
Gastouders nieuw	120		162		233
Totaal regulier	706	907	529	849	857
Onvoorziene inspecties					
KDV, BSO/GOB nieuw (OVR + ONR)	64	141	69	148	120
KDV/BSO/GOB/VGO nader onderzoek + herstelaanbod	129	157	92	146	178
KDV, BSO/GOB/VGO inspectie incidenteel	87	124	82	106	143
Ophoging steekproef gastouders	91	166	10	21	7
Totaal onvoorzien	371	588	253	421	448
Aantal inspecties Tattoo & piercing	54	50	40	43	54
Totaal	1.131	1.545	822	1.313	1.359

KDV = kinderdagverblijf/ BSO = buitenschoolse opvang/ GOB = gastouderbureau/ OVR = Onderzoek Voor Registratie / ONR = Onderzoek Na Registratie / VGO = voorziening gastouderopvang

Milieu en Gezondheid

De GGD biedt voorlichting en advies over het effect van het binnen- en buitenmilieu op de gezondheid. We adviseren over het effect van schadelijke stoffen op de gezondheid bij milieu-incidenten. De GGD adviseert daarnaast over de manier waarop de leefomgeving kan bijdragen aan gezondheid.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben 111 klachten en meldingen over milieu en gezondheid afgehandeld
- We hebben gemeenten geadviseerd met betrekking tot ruimtelijke plannen, vergunningaanvragen en de implementatie van de Omgevingswet.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bij Milieu en Gezondheid staat nog steeds de voorbereiding en implementatie van de Omgevingswet centraal (medio 2022). Hierin wordt samen opgetrokken met de VRD, de GHOR en met de RUD.
M&G wordt bevraagd door gemeenten wanneer er gezondheidskundige vraagstukken zijn ten aanzien van milieufactoren. Gemeenten vragen ook GGD-advies met betrekking tot de advisering bij ruimtelijke plannen waaronder vooroverleg en vergunningaanvragen. Daarnaast is M&G bereikbaar voor inwoners van Drenthe met vragen over omgevingsfactoren en gezondheid.
Twee medewerkers zijn bezig met de opleiding GAGS. De GAGS functie wordt op dit moment nog afgenomen van Veiligheidsregio Groningen.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aantal meldingen/klachten	111	180	166	191	166
· Binnenmilieu	36	65	55	49	98
Aantal beleidsadviezen	34	25	32	13	13
Aantal GAGS inzetten in Drenthe	43	26	30	21	23
Aantal gemeenten waarin M&G actief is i.h.k.v. de Omgevingswet	12	12	12	6	3

Openbare Geestelijke Gezondheidszorg - vangnet en advies

Met de vangnet- en adviesfunctie van de GGD beperken we gezondheidsrisico's voor mensen die in een ongezonde situatie leven en anderen daarbij soms overlast bezorgen. Dit kan zijn door vervuiling, hoarding, problemen met aantallen huisdieren of ongedierte.

Wat hebben we bereikt?

- We ondersteunden hulpverleners bij probleemverheldering in situaties waarbij hun cliënten te maken hebben met problemen op het gebied van woonhygiëne, hoarding en ongedierte.
- Met betrokken cliënten en hun hulpverlener(s) maakten we plannen voor de aanpak van woningvervuiling en hoarding en coördineerden de uitvoering daarvan.
- We adviseerden gemeenten, hulpverleners en huishoudelijke hulpen over (aanvullend) in te zetten hulpverlening of huishoudelijke ondersteuning om terugval te voorkomen en zelfredzaamheid te vergroten. Dit heeft bijgedragen aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van cliënten, beperking van risico's voor de volksgezondheid en het terugdringen van overlast in de directe woonomgeving.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De uitvoering van de vangnet- en adviesfunctie is verweven met de additionele OGGZ-taken van de GGD. De sociaal verpleegkundigen OGGZ krijgen verzoeken van hulpverleners om te ondersteunen bij de aanpak van woningvervuiling, hoarding, en problemen als gevolg van huisdieren of ongedierte. De betrokken cliënt staat, anders dan bij OGGZ-bemoeizorg, (soms schoorvoetend) open voor hulp en ondersteuning. De sociaal verpleegkundige OGGZ voegt specifieke expertise en kennis toe in de aanpak van deze problemen. De inzet is over het algemeen kortdurend en in samenwerking met de reeds betrokken hulpverlener. Voorbeelden zijn de ondersteuning van een hulpverlener van verslavingszorg bij de ambulante begeleiding van een cliënt met verslaving en een vervuild huishouden. Of een verzoek om ondersteuning van GGZ of het ziekenhuis omdat een inwoner is opgenomen en de woning vervuild blijkt te zijn. In overleg met de cliënt, kliniek en ambulante begeleiding wordt een woningsanering voorbereid en met een professioneel schoonmaakbedrijf uitgevoerd om zo herstel thuis mogelijk te maken.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Inzet soc. vpk. in vangnet en advies	57	50	42	48	57

De sociaal verpleegkundige inzet vanuit de OGGZ-vangnet en adviesfunctie is in 2021 toegenomen ten opzichte van 2020 en op hetzelfde niveau als 2018 uitgekomen. Bij 22 van de 57 hulpverzoeken heeft een grootschalige woningsanering plaatsgevonden. De verzoeken om hulpverlening fluctueren elk jaar. Een inhoudelijke verklaring is moeilijk te geven aangezien de aantallen beperkt zijn en afhankelijk zijn van hulpverleners die zich bij ons melden. Mogelijk dat de coronapandemie een rol heeft gespeeld bij de toename (zie ook programma additioneel, OGGZ).

Tuberculosebestrijding

In de bestrijding van tuberculose werkt GGD Drenthe samen met het Regionaal Expertise Centrum. Er wordt gescreend bij risicogroepen en indien nodig behandeling ingezet. De dienstverlening wordt uitgevoerd door GGD Groningen via een dienstverleningsovereenkomst.

Wat hebben we bereikt?

- Binnen de COVID-19 maatregelen hebben we zo veel mogelijk de tuberculosebestrijding door gezet. Screening en vaccinaties gebeurde in 2021 alleen daar waar veilig werken mogelijk was.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Preventie, screening, behandeling
Vanwege de COVID-19 maatregelen is de tuberculosebestrijding ook in 2021 op een aantal onderdelen aangepast in bepaalde periodes. Daarin volgden we de KNCV Tuberculosefonds richtlijn. De eerste screening op tuberculose bij immigranten en asielzoekers uit landen waar een hoog risico op TBC is gingen door. Voor de vervolgscreenings bekeken we of deze uitgesteld konden worden tot begin 2022. Het bron- en contactonderzoek en de controles van tuberculosepatiënten en mensen met een latente tbc-infectie gingen wel door. Daarbij namen we de maatregelen in acht. Kinderen onder de twaalf jaar van mensen uit hoog risicogebieden, die nog geen vaccinatie hadden, worden normaal gesproken gevaccineerd. In de lockdown periodes stelden we deze vaccinaties uit tot begin 2022. Het aantal BCG-vaccinaties en mantouxtesten bleef achter vanwege een aangepaste werkwijze in verband met COVID-19.

Integratie tuberculose- en infectieziektebestrijding
De integratie van de uitvoeringstaken van de tuberculosebestrijding (screening e.d.) en de infectieziektebestrijding is vanwege COVID-19 on hold gezet. Het is nog onduidelijk of en wanneer we deze ontwikkeling in 2022 op kunnen pakken.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aantal BCG vaccinaties	104	130	41	125	50
Latente tuberculose infectie aangemeld	21	15	5	12	12
Aantal opgespoorde latente infecties TBC per 100.000 inwoners in het werkgebied	4,24	3,05	1,01	2,44	2,44
Aantal mantouxtesten om TBC vast te stellen	273	350	88	430	204
Aantal röntgenfoto's van de longen	609	400	773	470	349
Aantal nieuwe patiënten	11	12	4	11	12
Aantal nieuwe TBC gevallen per 100.000 in het werkgebied	2,22	2,44	0,81	2,24	2,44

Rijksvaccinatieprogramma

Met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) worden kinderen beschermd tegen ernstige infectieziekten.

Wat hebben we bereikt?

- Op 30 consultatiebureaus en tijdens groepsvaccinaties zijn bijna 55.000 vaccinaties gegeven, daarmee zijn kinderen en jongeren beschermd tegen ernstige infectieziekten. Het aantal vaccinaties is in 2021 hoger dan in 2020, dit komt omdat er in 2021 uitgestelde vaccinaties uit 2020 zijn gegeven. In de eerste helft van het jaar bleven als gevolg van de COVID-19 pandemie een aantal consultatiebureaulocaties gesloten. We hebben in 2021 aan de hand van de richtlijnen van het RIVM de CB-locaties en groepsvaccinatie locaties aangepast en zijn de 'groepsvaccinaties' op individuele afspraak uitgevoerd. Als gevolg hiervan hebben we voor de groepsvaccinaties 4 x zoveel fte aan medewerkers moeten inzetten.
- Er zijn 43 vaccinatiespreekuren georganiseerd. Op deze spreekuren werden nieuwkomers gepland en jongeren die zich alsnog wilden laten vaccineren ('spijtoptanten').
- Er was wereldwijd een tekort aan veiligheidsnaalden. Hierdoor zijn voor de RVP-vaccinaties gebruik gemaakt van (gewone) naalden. Het veiligheidsprotocol is hiervoor aangepast

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Vaccinatiegraad
Medio 2021 zijn door het RIVM de cijfers inzake de vaccinatiegraad over 2020 bekend gemaakt (de cijfers over 2021 worden pas medio 2022 bekend). In Drenthe is er een stijgende trend van HPV-vaccinaties van meisjes van 13 jaar (2020: 67.1%, 2019: 51.9% en in 2018 44,1%).
De schatting van deelname van zwangeren aan de 22 wekenprik is ongeveer 74%. Voor een nieuw vaccinatie moment is dat een goed resultaat en beter dan verwacht. Ondanks Covid-19 is er een beperkte daling van de vaccinatiegraad bij BMR/DKTP (1 tot 2%)

Ontwikkelingen 2021
We hebben de invoering van het Informed Consent dat per 1 januari 2022 ingaat voorbereid. Daarnaast hebben we in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma onderzoek gedaan naar de toekomstige samenwerking tussen de Covid-19 organisatie en de JGZ.

Op het gebied van de Kwaliteitscyclus hebben we het volgende gedaan:
- Vaccinbeheer: aanpassen cold chain en afspraken toezichthoudend apotheker.
- Updaten bekwaamheidsverklaringen vaccineren JGZ-professionals

De geplande invoering van de HPV voor jongens is door het RIVM uitgesteld naar 2022 (en 2023). De invoering van de maternale kinkhoest vaccinatie (22 wekenprik) heeft ervoor gezorgd dat het vaccinatieschema voor deze kinderen er anders uit komt te zien. De registratie van deze vaccinatie in het elektronisch kind-dossier werd bemoeilijkt doordat er nog geen goed werkende implementatietool hiervoor beschikbaar was.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2020 en de drie voorafgaande jaren. Gerealiseerde cijfers over 2021 volgen in de 2e helft van 2022 via het RIVM. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2020	Begroot 2021	Realisatie 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Vaccinatiegraad DKTP kleuters	93,5%	95,0%	93,4%	94,0%	92,5%
Vaccinatiegraad DTP basisschool	94,4%	95,0%	95,6%	94,4%	93,5%
Vaccinatiegraad BMR basisschool	94,6%	95,0%	95,5%	98,5%	98,7%
Vaccinatiegraad HPV meisjes	67,1%	70,0%	51,9%	44,1%	44,4%
Vaccinatiegraad HPV jongens	n.v.t.	70,0%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vaccinatiegraad Men ACWY	93,5%	92,0%	92,9%	91,8%	n.v.t.
Vaccinatiegraad MKV (deelname aan)	74,0%	60-70%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* inclusief minderjarige asielzoekers

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Beschermen	Baten	Crises en incidenten	108	143	144	125	-20
		Infectieziektebestrijding	8.886	963	993	59.993	59.000
		Milieu en Gezondheid	467	490	526	538	12
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	82	87	88	88	0
		Seksuele gezondheid	219	245	245	254	9
		Technische hygiënezorg	1.229	1.325	1.321	1.377	56
		Tuberculose bestrijding	547	556	562	578	16
	Totaal Baten		11.537	3.810	3.880	62.953	59.073
	Lasten	Crises en incidenten	-108	-143	-144	-125	20
		Infectieziektebestrijding	-8.886	-963	-1.002	-60.002	-59.000
		Milieu en Gezondheid	-467	-490	-526	-538	-12
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	-82	-87	-88	-88	0
		Seksuele gezondheid	-219	-245	-245	-254	-9
		Technische hygiënezorg	-1.229	-1.325	-1.321	-1.377	-56
		Tuberculose bestrijding	-547	-556	-562	-578	-16
	Totaal Lasten		-11.537	-3.810	-3.889	-62.962	-59.073
		Infectieziektebestrijding	0	0	9	9	0
	Totaal Reserveringen		0	0	9	9	0
Totaal Beschermen			0	0	0	0	0

NB: Alle bedragen in de financiële overzichten zijn in afgeronde duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Infectieziektebestrijding

De financiële verantwoording is opgenomen onder paragraaf Financiële verantwoording IZB+ - de opgeschaalde infectieziektebestrijding gericht op COVID-19.

Technische Hygiënezorg

De vraag vanuit gemeenten naar onvoorziene inspecties was fors lager dan begroot. De omzet onvoorziene inspecties bleef hierdoor achter bij begroot. Een aantal medewerkers van Technische hygiënezorg konden ingezet worden voor COVID-19. Het negatieve resultaat van Technische hygiënezorg is opgenomen in de declaratie bij het Ministerie van VWS.

Financiële verantwoording bij het programma Beschermen derden

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Beschermen - derden	Baten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	970	927	925	981	56
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	976	1.026	943	1.235	292
	Totaal Baten		1.946	1.953	1.868	2.216	347
	Lasten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	-970	-927	-925	-981	-56
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	-976	-1.026	-943	-1.235	-292
	Totaal Lasten		-1.946	-1.953	-1.868	-2.216	-347
Totaal Beschermen - derden			0	0	0	0	0

GHOR

De kosten van het RONAZ worden hier verantwoord en zorgen voor een overschrijding van de lasten. Deze kosten zijn opgenomen in de declaratie bij het Ministerie van VWS.

Rijksvaccinatieprogramma Jeugd (RVP)

De overschrijding van de lasten is het gevolg van aangepaste richtlijnen voor de uitvoering van het RVP. Hierdoor hebben we voor de groepsvaccinaties meer medewerkers moeten inzetten. Deze kosten zijn opgenomen in de declaratie bij het Ministerie van VWS.

1.2 Programma Bevorderen

Gezondheidsbevordering

GGD Drenthe adviseert de Drentse gemeenten over interventies en beleid die de gezondheid van de inwoners bevorderen. De interventies zijn effectief en lokaal toepasbaar. GGD Drenthe adviseert ook bij lokale en regionale preventienetwerken. We vertalen landelijke initiatieven gericht op het stimuleren van gezond gedrag naar de Drentse context. De resultaten van onderzoek en kennis over de lokale situatie vormen daarvoor de basis.

Wat hebben we bereikt?

- We participeerden in gezondheid gerelateerde programma's en netwerken.
- We agendeerden binnen gemeenten en in netwerken een breed perspectief van gezondheid. De coronapandemie wordt door velen gezien als een kantelpunt dat ons laat zien dat investeren in een gezonde en veerkrachtige samenleving nodig is.
- We droegen bij aan een integrale aanpak van preventie in de 12 Drentse gemeenten.
- Gemeenten hebben adviezen ontvangen en toegepast in (gezondheids)beleid en in de keuze voor interventies.
- We duidden de resultaten van de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen samen met gemeenten en lokale partners en ondersteunden de totstandkoming van lokale preventieakkoorden.
- De kansen van een gezonde leefomgeving worden steeds meer gezien. Onze expertise op een gezonde leefomgeving is bij alle gemeenten en ketenpartners in beeld. We zagen nieuwe adviesvragen ten aanzien van de gezonde leefomgeving en de Omgevingswet ontstaan. Het belang van gezondheid is ingebed in de Omgevingsvisie van enkele gemeenten.
- Met de campagnemix Gezond leven in Drenthe verbonden we alle bestaande campagnes en dragen we bij aan een gezonder en fijner bestaan voor onze inwoners.
- In Drenthe is het meerjarenprogramma: "Drenthe samen gezond in beweging" inclusief uitvoeringprogramma vastgesteld. We adviseerden over de uitwerking van de geprioriteerde thema's gezond gewicht en middelengebruik.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Advisering gemeenten
De coronapandemie maakte duidelijk dat we ons op een kantelpunt bevinden als het gaat om gezondheid. Er zijn in Drenthe forse uitdagingen en grote verschillen in (gezonde) levensverwachting tussen mensen. Gemeenten werden, o.a. in een special voor het AB, meegenomen in de kansen van een nieuw perspectief op gezondheid.

We adviseerden in de vertaling van de landelijke nota 'gezondheid breed op de agenda' naar lokaal (gezondheids)beleid. Belangrijke pijlers daarin zijn positieve gezondheid, achterliggende oorzaken en samenwerking (health in all policies). We investeerden in de samenwerking tussen het sociale en het fysieke domein gericht op het realiseren van een gezonde leefomgeving en de nieuwe kansen die de Omgevingswet daartoe biedt.

Alle gemeenten kregen de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen aangeboden. De resultaten zijn geduid met ambtenaren van verschillende beleidsterreinen en geven richting aan lokale beleidsontwikkeling en -uitvoering.
De meeste Drentse gemeenten sloten in 2021 een lokaal preventieakkoord. De GGD ondersteunde bij de themakeuze en adviseerde over te betrekken partners en op te nemen interventies. Daarnaast adviseerden we bij de beoordeling van lokale initiatieven die kunnen bijdragen aan de uitvoering.

GGD Drenthe participeerde in lokale werkgroepen, de regionale werkgroep en het leernetwerk van het project 'aan de slag met preventie'. Daarbij lag onze focus dit jaar op advies in het implementatieproces van gekozen interventies. Daarnaast verkenden we de mogelijkheden voor structurele borging van de ontwikkelde werkwijze.

Op uitnodiging van gemeenten sloot de GGD aan in lokale werkgroepen en coalities rond Kansrijke Start, één tegen eenzaamheid en middelengebruik. In deze lokale setting versterken we samenwerking met bijvoorbeeld welzijn, woningcorporaties, huisartsen en verloskundigen om tot een breder gedragen aanpak van preventie te komen.

Thema's waarop GGD Drenthe in 2021 vooral adviseerde waren roken, alcohol, drugs, gezond gewicht, eenzaamheid, mentale druk en gezonde leefomgeving. Er was aandacht voor de invloed van de coronapandemie op deze onderwerpen. Daarnaast adviseerden we over mogelijkheden om vaccinatiebereid te vergroten.

Voorbeelden van advisering aan gemeenten

Onlinebijeenkomst 'Mentale druk bij jongeren en jong volwassenen'
GGD Drenthe verzorgde samen met het RIVM een themabijeenkomst over druk in het dagelijks leven van jongeren en jongvolwassenen. Gemeenten werden geïnformeerd over wat er uit onderzoek bekend is over het thema en wat werkt in het bevorderen van mentale gezondheid. Vanuit vier perspectieven werd een beeld uit de Drentse praktijk geschetst. Deelnemers verkenden op basis van een zelfscan mogelijke stappen voor vervolg. Vanuit alle Drentse gemeenten namen ambtenaren deel aan de bijeenkomst. Zij zijn werkzaam in de domeinen onderwijs, jeugd, gezondheid, werk & inkomen en participatie.

Samen duiden uitkomsten Gezondheidsmonitor
Op initiatief van de gemeenten De Wolden, Hoogeveen, het project Gezonde Wijken en de GGD is een bijeenkomst georganiseerd gericht op het duiden van uitkomsten uit de gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen. Ruim 20 beleidsmedewerkers uit de Samenwerkingsorganisatie en lokale partners als welzijn, thuiszorg en woningcorporaties gingen vanuit de monitorresultaten met elkaar in gesprek over verschillende aspecten van gezondheid, zoals mentaal welbevinden, gezond leven en de impact van corona. Daarnaast hebben we laten zien hoe gegevens uit bijvoorbeeld de Smederijen van Hoogeveen en de gebiedsschattingen van het RIVM kunnen aanvullen op wijk- en dorpsniveau. In een gericht vervolg verkennen een aantal partijen mogelijkheden om de regie van inwoners op hun eigen leven te versterken. Gemeenten De Wolden en Hoogeveen benutten inzichten uit de bijeenkomst bij de uitvoering van het lokale gezondheidsbeleid.

Lokaal preventieakkoord Tynaarlo: 'Samen Gezonder Verder!'
Gemeente Tynaarlo sloot met verschillende partners een lokaal preventieakkoord. De gemeente vroeg GGD Drenthe een startfoto voor te bereiden op de thema's gezond gewicht, roken, alcohol, eenzaamheid, mentale druk en de invloed van achterliggende factoren op deze gezondheidsthema's. In de uitwerking bracht de GGD informatie samen over aard, ernst en omvang van de problematiek en lokale aangrijpingspunten en kansen waar vanuit het preventieakkoord op ingezet kan worden. Dit inspireerde deelnemers aan de startbijeenkomst tot het formuleren van ambities en concrete afspraken. Op advies van de GGD is de opbrengst uit de startbijeenkomst besproken, gecategoriseerd en geprioriteerd in kleinere werkgroepen met lokale trekkers. GGD Drenthe maakt deel uit van de kerngroep die de uitvoering van projecten en activiteiten aanjaagt en begeleidt.

Alliantie Emmen Rookvrij
Gemeente Emmen organiseerde een bijeenkomst voor (potentiële) partners van de alliantie rookvrij in Emmen. De gemeente wil organisaties inspireren en enthousiasmeren om bij te dragen aan het realiseren van een Rookvrije Generatie. In de partnerbijeenkomst presenteerde GGD Drenthe een 'foto' van de stand van zaken najaar 2021. We gaven inzicht in het rookgedrag van jongeren, volwassenen en ouderen en lieten zien welke locaties in de gemeente rookvrij zijn. We presenteerden lokale en landelijke beleidsvoornemens om te komen tot een rookvrije generatie en deelden een overzicht met lokaal beschikbare ondersteuning om te stoppen met roken. Veertien nieuwe organisaties tekenden voor een Rookvrije Generatie. In totaal bestaat de Alliantie Emmen Rookvrij nu uit 43 organisaties en verenigingen.

Proces omgevingsvisie gemeente Meppel
Omdat de Omgevingswet ingaat in 2022 maakt gemeente Meppel een omgevingsvisie. Daarin staat waar de gemeente naar toe wil als het gaat om de fysieke leefomgeving. Daarbij gaat het niet alleen om ruimtelijke ontwikkelingen. De visie gaat ook in op thema's als duurzaamheid, milieu, veiligheid en gezondheid. De gemeente betrekt GGD Drenthe als interne partner in het proces. Door deze manier van samenwerken kan GGD Drenthe goed aansluiten op het proces van de gemeente en wordt gezondheid al vroeg in planvorming meegewogen. We namen deel aan een interne startbijeenkomst en werksessie, leverden informatie aan t.b.v. een waardenkaart gezonde omgeving en ruimtelijke kwaliteit en adviseerden over de mogelijkheden om gezondheid een plek te geven in de visie van de gemeente op de fysieke leefomgeving.

Campagnes
GGD Drenthe ondersteunde gemeenten om de landelijke campagnes IkPas (alcohol) en Stoptober (roken) lokaal bekendheid te geven. In 2021 hebben 1185 Drenten zich geregistreerd als deelnemer aan IkPas. Op de Stoptober-website schreven 533 Drenten zich in voor deelname. Bij beide campagnes ligt het daadwerkelijke aantal Drentse deelnemers aanzienlijk hoger. Registratie is namelijk geen voorwaarde voor deelname.

GGD Drenthe en de partners van Drenthe Gezond hebben een plan opgesteld om in 2022 gezamenlijk gezondheidsboodschappen te delen met hun doelgroepen. De campagnemix 'Gezond leven in Drenthe' werkt als verbinding voor alle bestaande campagnes door deze onder één paraplu bij inwoners onder de aandacht te brengen. Er is een toolkit samengesteld met en contentkalender met social media berichten en afbeeldingen om in te zetten. Alle 12 gemeenten en de partners van Drenthe Gezond hebben deze toolkit ontvangen en kunnen deze gebruiken.

Lokale en regionale gezondheid gerelateerde netwerken
We namen deel aan diverse netwerken. Daarin agendeerden we het perspectief van publieke gezondheid en adviseerden we over mogelijkheden om gezond gedrag van mensen te stimuleren in de Drentse context. Provinciaal waren we bijvoorbeeld partner in Drenthe Samen Gezond en het Drents Netwerk Positieve Gezondheid.

Programma Bevorderen

Voor het Meerjarenprogramma Drenthe Samen Gezond in Beweging is een nieuwe governance voorbereid waar GGD Drenthe zowel ambtelijk als bestuurlijk deel van uit gaat maken.

Op Noord-Nederlands niveau namen we deel aan de Werkplaats Sociaal Domein Noord, Aletta Jacobs school of Public Health en Kennislab BIOR Noord. Gericht op het versterken van publieke gezondheid voor kwetsbare ouderen 'voeden' we Drentse gemeenten met kennis en expertise uit het FAITH-netwerk waar onder andere de noordelijke GGD'en, ziekenhuizen, Hanzehogeschool en de denktank 60+ partner in zijn.

Ook droegen we bij aan landelijke overleggen. Zo maken we deel uit van de agendacommissie van de landelijke vakgroep beleid van GGD GHOR Nederland en zitten we in het gebruikerspanel voor het RIVM Loket Gezond Leven.

Data en innovatie hub

We zien een groeiende rol voor de GGD als proactieve kennispartner op het gebied van publieke gezondheid voor de Drentse regio. Daarbij speelt het gebruik van data een cruciale rol. Actuele data zijn cruciaal om het preventiebeleid goed te onderbouwen en te monitoren. Dat is des te meer gebleken tijdens de coronacrisis. In dat kader waren al stappen gezet om tot een betere stroomlijning van de informatievoorziening te komen. In 2021 hebben we dit, in samenwerking met de VRD, uitgebouwd naar een 'data en innovatie hub' (de nieuwe naam voor het 'informatieloket'). De bedoeling is dat de hub regie neemt op het koppelen van data, informatie, kennis en ervaring volgens de stappen 'data – duiden – doen'. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een ondersteunende Business Intelligence (BI) omgeving.

Er is in 2021 een kwartiermaker aangesteld om de hub vorm te geven (organisatie/context/mens/middelen). Daarnaast denkt de kwartiermaker inhoudelijk mee in de oplevering van informatieproducten. De data en innovatie hub is voortvarend van start gegaan met o.a. gegevens rondom de mentale gezondheid van jongeren, het intern toegankelijker maken van de beschikbare data over gezondheid en sociale veiligheid en de voortzetting van de informatiestroom rondom corona over o.a. vaccineren, testen en BCO.

Financiële verantwoording bij het programma Bevorderen

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Bevorderen	Baten	Gezondheidsbevordering algemeen	328	373	377	379	2
	Totaal Baten		328	373	377	379	2
	Lasten	Gezondheidsbevordering algemeen	-328	-373	-422	-424	-2
	Totaal Lasten		-328	-373	-422	-424	-2
	Reserveringen	Gezondheidsbevordering algemeen	0	0	44	44	0
	Totaal Reserveringen		0	0	44	44	0
Totaal Bevorderen			0	0	0	0	0

1.3 Programma Bewaken

Epidemiologie

De GGD monitort de gezondheid en de leefstijl van de inwoners van Drenthe door de uitvoering van monitor-onderzoeken, onderzoek op basis van de registraties van de jeugdgezondheidszorg of andere bronnen. Resultaten en duiding worden teruggekoppeld aan gemeenten en andere partners, en kunnen leiden tot beleidsimpulsen en in te zetten interventies door de gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben de gemeenten inzicht geboden in de gezondheid, de leefstijl en de relatie tot corona van volwassenen en ouderen.
- In het najaar hebben we het veldwerk voor de Corona Gezondheidsmonitor Jeugd afgerond.
- In het kader van het project Aan de slag met preventie leverden we een bijdrage aan de integrale aanpak van preventie in de 12 Drentse gemeenten.
- In 2021 hebben we de crisisorganisatie ondersteund door inzicht te geven in de epidemiologische situatie van COVID-19. Daarnaast hebben we op verzoek met regelmaat gemeenten actief geïnformeerd over de vaccinatiestatus van COVID-19.
- Via panelonderzoek kregen we inzicht in het perspectief van inwoners op actuele gezondheidsthema's.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Onderzoeken Volwassenen en Ouderen
In het najaar van 2020 is de landelijke Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. De cijfers zijn gepubliceerd in een provinciale rapportage. Alle 12 gemeenten hebben een tabellenboek met gemeentelijke cijfers ontvangen. Alle belangrijke uitkomsten zijn voor beide doelgroepen in een mooi vormgegeven samenvatting beschreven (interactieve PDF).

Onderzoeken jeugd
Het veldwerk voor de landelijke Corona Gezondheidsmonitor Jeugd is uitgevoerd op scholen in klas 2 en 4. Het betreft een additioneel onderzoek in het kader van corona. In Drenthe deden 17 locaties van het voortgezet onderwijs mee. Deze locaties zijn verspreid over Drenthe. Onderwerpen die in het onderzoek aan bod kwamen waren ervaren gezondheid, lekker in je vel zitten, stress, bewegen en sport, roken, alcohol en drugs, sociale media en gamen, gebeurtenissen tijdens corona en ervaren van de maatregelen.
GGD Drenthe heeft in 2021 een actieve bijdrage geleverd aan de landelijke werkgroepen harmonisatie en vraagstellingen in het kader van de monitor. In het najaar zijn de voorbereidingen gestart voor landelijke uitvraag jongvolwassenen in het kader van corona.

De expertise van epidemiologen is daarnaast ingezet in de landelijke innovatie werkgroep Jij en Je Gezondheid (JEJG) waar gewerkt wordt aan de vorming van een landelijk dashboard.

Panelonderzoek
We voerden de eerste twee metingen van ons panelonderzoek uit. De eerste meting betrof een meting over de corona maatregelen, met de tweede meting hopen we meer inzicht te krijgen in het thema regie eigen leven.

COVID-19
In 2021 hebben we bijgedragen aan de inrichting van een informatiedashboard COVID-19 zodat we snel kunnen inspelen op vragen van gemeenten door het leveren van bondige visualisaties. Daarnaast hebben we elke week een rapportage gemaakt rondom de epidemiologische situatie van COVID-19 en een clusterrapportage. Voor het realiseren van die wekelijkse rapportages hebben we een informatieproces ingericht.

Informatievoorziening gemeenten en partners
Gedurende het jaar hebben we gemeenten ondersteund met cijfers, bijvoorbeeld als onderdeel van 'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten'. Daarnaast ontwikkelden we een themarapportage over Gezond Gewicht op basis van de gegevens uit de JGZ-registratie, JGZ-onderzoeken en de data van Lifelines. Bij de totstandkoming van dit rapport is samengewerkt met gemeenten en verschillende ketenpartners. De rapportage is in januari 2021 verspreid.

Vanuit een samenwerkingsproject met Lifelines en de andere noordelijke GGD'en schreven we een aanvullende rapportage over obesitas in Noord-Nederland. Vanuit een vergelijking tussen gegevens van Lifelines en de 'eigen' Gezondheidsmonitor concluderen we dat onze gegevens betrouwbaar en robuust zijn om de gezondheid van de Drentse inwoners te monitoren.

Informatievoorziening interne organisatie
Met behulp van wekelijkse rapportages en diverse infographics hebben we de crisisorganisatie ondersteund met beschikbare informatie. Daarnaast hebben we in reactie op de veranderende maatregelen van COVID-19, in aanvulling op de infographic 'continuïteit van de dienstverlening', met regelmaat een verdiepende uitvraag gedaan bij alle teams van de GGD over de impact van de coronacrisis op de medewerkers van de GGD. De resultaten van deze uitvraag hebben we aan het managementteam teruggekoppeld.

Verder hebben we een actieve bijdrage geleverd aan de realisatie van het Regiobeeld Drenthe. Het Regiobeeld is gebruikt bij dialoogtafels met partners van de GGD. Onderwerp van de dialoogtafels was de strategie van GGD Drenthe omtrent publieke gezondheid. Voor het team Milieu en Gezondheid hebben we een infographic 'klimaatadaptatie' en een infographic 'omgevingsvergunning & gezonde leefomgeving' gemaakt.

GezondheidsGegevensDrenthe.nl
Alle publicaties van epidemiologie zijn terug te vinden op onze website GezondheidsGegevensDrenthe.nl. Ook is het mogelijk zelf tabellen of kaartjes samen te stellen op provinciaal, gemeentelijk of gebiedsniveau. In 2021 is onze website bezocht door 4100 gebruikers. Er zijn 16.652 pagina's op de website bezocht.

AWPGNN en Aletta Jacobs School of Public Health
De samenwerking binnen de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland is voortgezet en de kennis wordt ingebracht in het ZonMw project 'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten'. Binnen de samenwerking met de Aletta Jacobs School of Public Health heeft een groep internationale PhD studenten een kortdurend project uitgevoerd over de mentale gezondheid van jongeren, met behulp van de 'design thinking' methode.

Financiële verantwoording bij het programma Bewaken

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Bewaken	Baten	Epidemiologie	392	415	419	415	-4
		Gezondheidsmonitor jeugd	53	55	53	55	2
	Totaal Baten		445	470	472	470	-2
	Lasten	Epidemiologie	-434	-400	-404	-385	19
		Gezondheidsmonitor jeugd	-53	-55	-53	-55	-2
	Totaal Lasten		-488	-455	-457	-440	17
	Reserveringen	Epidemiologie	42	-15	-15	-30	-15
	Totaal Reserveringen		42	-15	-15	-30	-15
Totaal Bewaken			0	0	0	0	0

De lasten bij epidemiologie waren lager dan begroot. De personeelskosten waren lager door inzet bij de Corona Gezondheidsmonitor Jeugd. Daarnaast is gepland onderhoud aan het systeem niet doorgegaan. Het voordeel is benut voor een extra storting in de Egalisatiereserve ten behoeve van onderzoekskosten.

1.4 Programma Jeugd

In de jeugd wordt de basis gelegd voor de rest van het leven, dus een goede start is belangrijk. Tegelijkertijd zijn de kindertijd en adolescentie kwetsbare fases in een mensenleven. Er zijn tal van zaken die mis kunnen gaan bij het opgroeien, zowel fysiek als mentaal en sociaal. Met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) volgt en beoordeelt de GGD de ontwikkeling van kinderen en jongeren in Drenthe. Op die manier komen ook kwetsbare kinderen zo vroeg als kan in beeld, ook als zij zelf of hun ouders zelf geen vragen formuleren. Voor de groep 0-18 jaar doen we dat in acht Drentse gemeenten. Voor de groep 4-18 jaar doen we dat in alle Drentse gemeenten.

Deze gezondheidsbevordering kent vele kanten: van het tijdig opsporen van erfelijke ziektes tot tips voor ouders over opvoeden, van vaccineren tegen gevaarlijke infectieziektes tot het tijdig signaleren van medische of sociaalemotionele problemen. Ook zet de JGZ in op leefstijlverbetering. Daarnaast hebben we een netwerkfunctie: we werken met veel partijen samen, stimuleren hen om alert te zijn op signalen van kwetsbare kinderen en zijn op die manier een spin in het web. Omdat we alle kinderen zien en longitudinaal inzicht hebben in hun ontwikkeling en die van andere kinderen in het gezin, kunnen we een breed perspectief geven als er problemen optreden bij een kind of gezin.

Onze professionals gaan uit van de eigen kracht van ouders en jeugdigen; normaliseren en preventie staan hierbij centraal. Tijdens de contacten met ouders en jongeren signaleren we of er risico's zijn, op zowel medisch als psychosociaal gebied als in de leefomgeving van een kind. We verwijzen zo nodig naar de juiste hulp of zorg en werken hierbij nauw samen met andere partners. De dienstverlening is vormgegeven volgend het Landelijk Professioneel Kader (LPK).

Ontwikkeling dienstverlening JGZ
Om de continuïteit van onze dienstverlening, nu en in de toekomst, te kunnen waarborgen is eind 2020 het meerjarenprogramma JGZ in Flow: meer zorg op maat! van start gegaan. Met dit programma werkt de JGZ naar meer zorg op maat voor ieder Drents kind, meer regie bij ouder en kind en meer effectieve inzet van digitale mogelijkheden! Dit meerjarenprogramma heeft in 2021 verdere voortgang gekregen. Als gevolg van de Covid-pandemie hebben we de planning enigszins moeten bijstellen. In het licht van toekomstbestendige continuïteit van jeugdgezondheidszorg en de huidige en toekomstige krapte op de arbeidsmarkt hebben we gewerkt aan een nieuw toekomstbestendig functiehuis voor de JGZ, en hebben we advies voorbereid gericht op het invoeren van taakherschikt werken met als doel het zo optimaal (maximalisatie kennis, expertise en toegevoegde waarde) inzetten van onze professionals.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben eigen regie en normaliseren bevorderd
- We hebben eigentijdse bereikbaarheidsopties voor de klant gecreëerd
- We ontwikkelen een basisaanbod waarin maatwerk voor al onze ouders en jeugdigen centraal staat.
- We ontwikkelen een scholingsprogramma waarmee de JGZ ondersteund wordt om in dialoog met de klant te komen tot een gedifferentieerd en gepersonaliseerd aanbod.
- Efficiëntere uitvoering van het proces logopedische screening.
- Toename van zorg op maat bij logopedische screening.
- Er is een samenwerking op gang gebracht met de onderwijskoepels VO aangaande de inzet op verzuim met de evidence based methodiek M@zl.
- We hebben het fundament voor aantrekkelijk werkgeverschap verstevigd in het licht van continuïteit van zorg

Wat hebben we hiervoor gedaan?

GroeigidsApp
Per 1 september hebben we de GroeigidsApp geïmplementeerd. Per 1 oktober is in dat verband ook de landelijke ouderchat GroeigidsApp van start gegaan (ook bereikbaar buiten kantoortijden)

Pilots
We hebben enkele pilots uitgevoerd, namelijk:
- De pilot Maatwerkzorgpaden in Noordenveld en Nieuw-Buinen
- De pilot GIZ (Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften) in Emmen Zuid/De Velden.

Implementatie nieuwe methoden
We hebben 'slimme vragenlijsten' bij Logopedische screening ontwikkeld en geïmplementeerd.
Met het onderwijs zijn de eerste stappen gezet om de verzuimmethodiek M@zl te implementeren.

Organisatorische ontwikkelingen
Er is een toekomstbestendig en marktconform functiehuis Jeugdgezondheidszorg ontwikkeld dat in 2022 e.v. zal worden geïmplementeerd. Verder is de basis gelegd voor taakverrijking (taak herschikt werken) om de inzet van de JGZ- professional verder te optimaliseren.

Ervaringen n.a.v. pilot Maatwerk zorgpaden
- Ouders zijn positief over de veranderde werkwijze
- Ouders geven aan beter in beeld te hebben wat zij van het consult kunnen verwachten
- Eigen maken van de vernieuwde werkwijze kost tijd (professionals)

Ervaringen n.a.v. pilot GIZ
- Ondersteund aanbod op maat.
- Stelt de klant centraal
- Geeft zowel ouders als jongeren inzicht in de samenhang tussen de verschillende domeinen

Effecten van COVID-19
Gedurende 2021 werd Nederland getroffen door verschillende golven in de COVID-19 pandemie, met ieder ook hun impact op de JGZ-organisatie van GGD Drenthe. Deze impact onderscheidt zich in drie verschillende vormen: inzet in het kader van de bestrijding van de COVID-19 pandemie, effecten van maatregelen op de dienstverlening en anders vormgeven van de dienstverlening.

Inzet JGZ-medewerkers in de bestrijding van de COVID-19 pandemie.
Veel JGZ-medewerkers zijn ingezet in de boostercampagne gedurende de periode 13 december 2021 t/m 14 januari 2022. Meer dan 100 artsen, verpleegkundigen en (JGZ)assistenten zijn ingezet voor ruim 450 diensten op 4 locaties.
Daarnaast zijn JGZ-medewerkers ingezet in het (IZB) scholenteam, een dedicated advies team voor het onderwijs ten behoeve van de bestrijding van de COVID-19 pandemie.

Effecten op de dienstverlening
De efficiëntie van de dienstverlening nam in verband met de 1,5 meter afstandsregel af. Daarnaast was er sprake van een lagere inzetbaarheid vanwege ziekte of quarantaine. Ook was er sprake van algehele schoolsluiting tijdens lockdown of tijdelijke sluiting in verband met besmettingen.

Andere vorm reguliere dienstverlening
Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen hebben we de dienstverlening in de eerst de helft van het jaar anders vormgegeven. De focus hierbij is geweest: zorg op maat leveren (doen wat nodig is), kwetsbare kinderen in beeld hebben (in afstemming met het onderwijs) en afstemming met onderwijs en aansluiting vinden bij de lokale behoefte en ondersteuning.

In de periode september- december hebben we de dienstverlening weer regulier vorm kunnen geven, met in achtneming van de maatregelen.
Vanaf december hebben we de dienstverlening grootschalig moeten afschalen in verband met de collectieve inzet van de JGZ-medewerkers in de boostercampagne. Met name de dienstverlening 4-18 is afgeschaald. Het effect hiervan is voor dit jaar nihil te noemen aangezien de scholen in december een week eerder dicht gingen.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018*
in zorg *1:					
0-4 jaar	12.684	11.800	12.444	12.526	nb
4-12 jaar	39.519	39.500	40.411	40.526	nb
12-18 jaar	34.961	34.500	35.969	37.393	nb
Totaal in zorg	87.164	85.800	88.824	90.445	0
Bereik *2:					
0-4 jaar	14.088	11.800	10.936	12.067	nb
4-12 jaar	13.549	13.800	13.616	14.018	nb
12-18 jaar	9.400	9.000	6.340	9.291	nb
Totaal bereik	37.037	34.600	30.892	35.376	0
Aantal individuele contacten *3:					
0-4 jaar	52.065	50.000	44.947	51.954	nb
4-12 jaar	21.806	21.500	19.956	21.934	nb
12-18 jaar	15.973	12.000	6.421	11.925	nb
Totaal individuele contacten	89.844	83.500	71.324	85.813	0
Niet verschenen zonder bericht	10,8%	8,0%		8,0%	

* Per 2019 zijn we overgegaan op andere prestatie-indicatoren. Hierdoor ontbreekt het realisatiecijfers over 2018.
*1 aantal jeugdigen waarvan GGD Drenthe dossier beheerd.
*2 aantal individuele jeugdigen waar dit jaar contact mee is geweest.
*3 aantal contacten hetzij fysiek hetzij digitaal.

Financiële verantwoording bij het programma Jeugd

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Jeugd	Baten	Alle kinderen in beeld	106	110	0	0	0
		Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	4.748	4.766	5.169	5.278	109
		Gezondheidszorg 12+	1.211	1.273	2.574	2.639	64
		Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	4.143	4.129	3.407	4.526	1.119
		Risicokind centraal	1.064	1.098	448	459	11
	Totaal Baten		11.274	11.376	11.598	12.902	1.304
	Lasten	Alle kinderen in beeld	-106	-110	0	0	0
		Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	-4.748	-4.766	-5.169	-5.210	-41
		Gezondheidszorg 12+	-1.211	-1.273	-2.574	-2.639	-64
		Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	-4.143	-4.129	-3.677	-4.622	-946
		Risicokind centraal	-1.064	-1.098	-448	-459	-11
	Totaal Lasten		-11.274	-11.376	-11.868	-12.930	-1.062
		Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	0	0	270	96	-174
	Totaal Reserveringen		0	0	270	96	-174
Totaal Jeugd			0	0	0	68	68

Prenataal huisbezoek

In de gemeentelijke bijdrage is vanaf 2021 een bedrag van € 80.000 opgenomen voor de kosten die voortkomen uit de wetswijziging 'Prenataal huisbezoek door de JGZ'. De inwerkingstredingsdatum van 1 juli 2021 is niet realistisch gebleken. Er wordt nu uitgegaan van inwerkingstredingsdatum van 1 juli 2022.

Als gevolg van het uitstellen de inwerkingstredingsdatum een voordeel van € 80.000.

Informed Consent

In het tweede halfjaar van 2021 heeft de JGZ te maken gehad met eenmalige kosten voor de uitvoering van de zogenoemde 'informed consent procedure RVP'. Deze procedure richt zich op het inbouwen van de toestemmingsverklaring in de registratie van het RVP, waarmee ouders (en kinderen vanaf 12 jaar) gevraagd worden om toestemming voor het delen van vaccinatiegegevens met het RIVM. De eenmalige kosten voor het inbouwen zijn € 12.000 geweest. De gemeenten hebben in 2021 eenmalig een toevoeging gekregen in het gemeentefonds voor de uitvoering van deze procedure.

JGZ in Flow: meer zorg op maat!

Als gevolg van de Covid-pandemie hebben we de planning enigszins moeten bijstellen. Voor dit project hebben we in 2021 € 96.000 (begroot € 270.000) kosten gemaakt. De kosten zijn onttrokken aan de reserve organisatieontwikkeling.

Functiehuis

De niet begrote (advies) kosten ad € 126.000 voor het versneld inrichten van een hernieuwd functiehuis JGZ, ondersteunend aan de transformatie van de jeugdgezondheidszorg in Drenthe en aansluitend op de ontwikkeling (toename krapte zorgprofessionals) van de arbeidsmarkt zijn gedekt uit voordelen binnen het programma bedrijfsvoering en middelen.

Aanbesteding

In 2021 heeft er een Europese aanbesteding plaats gevonden voor medische ge- en verbruiksartikelen. Als gevolg hiervan zijn alle audiometers vervangen. Dit heeft geresulteerd in een boekverlies van € 30.000 die zijn gedekt uit voordelen binnen het programma bedrijfsvoering en middelen.

COVID-19

De meerkosten als gevolg van de effecten van COVID-19 op inzet van JGZ-medewerkers zijn opgenomen in de declaratie bij het ministerie van VWS.

1.5 Programma Additioneel

Jeugdgezondheidszorg additioneel

In het verlengde van de basistaken van de jeugdgezondheidszorg voert de GGD additionele taken uit voor diverse gemeenten.

Jaar: 2021

Additionele activiteiten	Aa en Hunze	Assen	Borger-Odoorn	Coevorden	De Wolden	Emmen	Hoogeveen	Meppel	Midden-Drenthe	Noordenveld	Tynaarlo	Westerveld
PRE- EN VOORZORG ZWANGEREN												
Voorzorg		x	x		x	x	x		x			x
Prezorg - per traject		x	x		x	x	x		x			x
Prenatale huisbezoeken		x	x		x	x	x		x			x
Groepsvoorlichting												
ADDITIONELE ACTIVITEITEN VVE												
Preventief huisbezoek 18 maanden			x									
VVE toeleiding			x						x	x		
OPVOEDINTERVENTIES												
Ouderkracht			x	x	x	x	x					
SAMENWERKING MET ONDERWIJS												
SOVA						x					x	
Rots en water						x						
KIES						x	x				x	x
Workshops Seksuele weerbaarheid						x						x
Zorgoverleg onderwijs (123'tjes)				x		x	x					
Deelname aan ZAT												x
Workshop Gezonde traktatie												
VERZUIMBEGELEIDING EN ADVIES												
Verzuimtraject MBO						x						
Extra inzet onderwijs zorg structuur												
Extra inzet onderwijs zorg structuur												
GEZONDE SCHOOL ADVISERING												
Gezonde school - per advies												
VERSTERKING SOCIAAL DOMEIN												
UVC coördinatie, ondersteuning gezinnen, regievoering, preventief jeugdwerk				x			x					
Expertise jeugdarts/jeugdverpleegkundige lokale toegang		x	x				x					
HAO						x						
Preventieve logopedie	x	x	x	x	x		x		x	x		x
Aansluiten Jeugdteam/buurtteams/sociaal team/gebiedsteam/school						x	x		x			x
Vroeg erbij extra inzet							x					
Kansen4Kinderen				x								
SMI per casus		x										

Kansrijke start
Aan het programma Kansrijke start levert de GGD een bijdrage als partner in de lokale coalities en als adviseur van de gemeente. We voerden verschillende interventies uit die vanuit het programma worden aanbevolen.

Nu niet zwanger
In 2021 is bereikt dat het programma in 7 gemeenten is gecontinueerd of gestart. Door de inhoudelijk coördinator is onder andere geïnvesteerd in de uitbreiding en scholing van aandachtfunctionarissen in zorgorganisaties en het sociaal domein. Momenteel zijn 27 organisaties verbonden aan NNZ. Het programma biedt via de professionals ondersteuning en zorg op maat aan kwetsbare mensen bij het maken van een bewuste keuze over het moment van hun kinderwens. Dit moet voorkomen dat zij onbedoeld zwanger raken.

Prenataal huisbezoek
De implementatie van het prenataal huisbezoek is bij de GGD voorbereid. De introductie bij de geboortezorgketen Noord-Nederland gebeurde vanuit de samenwerking van de 4 Noord-Nederlandse JGZ organisaties. De voorgenomen wetswijziging Publieke gezondheid is in 2021 nog niet bekrachtigd door de 1e kamer, waarmee de formele start uitgesteld is tot 1 juli 2022. Wel heeft de jeugdgezondheidszorg in een aantal gemeenten prenatale huisbezoeken kunnen uitvoeren vanuit additionele middelen. Kwetsbare zwangeren zijn in een aantal gemeenten begeleid vanuit de interventies pre- en voorzorg.

Huisartsondersteuning Jeugd gemeente Emmen
In Emmen zijn 6 jeugdverpleegkundigen werkzaam als Huisarts Ondersteuner Jeugd (HAO). De HAO's zijn beschikbaar voor alle huisartsenpraktijken in de gemeente. Ouders en jongeren kunnen door de inzet van de HAO snel terecht met opvoed- en opgroeivragen. De ondersteuning is laagdrempelig, dicht bij huis en in nauwe samenwerking met andere betrokkenen in buurt of school. Een eventuele verwijzing naar specialistische zorg kan hierdoor beter onderbouwd worden. Dit jaar is er een pilot gestart met POH-jGGZ waarbij er in een aantal huisartsenpraktijken samenwerking heeft plaatsgevonden tussen de HAO en POH-jGGZ. Op basis van het vraagstuk vond afstemming plaats welke professional inzet zou plegen.

Extra ondersteuning van gezinnen en jeugd in samenwerking met partners in het voorliggend veld
In een aantal gemeenten is vanuit de jeugdgezondheidszorg extra ingezet op de ondersteuning van gezinnen en jeugd. De jeugdverpleegkundige heeft ondersteund bij vragen over opvoeden en opgroeien met als uitgangspunt; normaliseren, ondersteunen vanuit een oplossingsgerichte methodiek en aansluiten op niveau en behoefte van de ouders. De jeugdverpleegkundige heeft een laagdrempelige ingang in gezinnen, omdat via het consultatiebureau en de samenwerking met (voor)schoolse voorzieningen gezinnen en kinderen in beeld zijn. In 2021 is meer ingezet op overleg en begeleiding via telefonische digitale contacten.

Extra inzet op de scholen in de zorgstructuur en met extra activiteiten op school.
In een aantal gemeenten is extra ingezet op deelname aan een intensieve zorgstructuur op de scholen. Overleg is in 2021 zo veel mogelijk (digitaal) doorgegaan. De school sluiting en Corona maatregelen hebben wel geleid tot minder inzet, met name van de groepsgerichte activiteiten. Er is steeds de focus geweest op het in beeld houden van kwetsbare kinderen en jongeren en gezinnen. Vanuit de jeugdgezondheidszorg is zorg op maat hierin het uitgangspunt geweest.

Verzuimbegeleiding 18+
In de gemeente Emmen hebben de MBO-scholen de mogelijkheid om leerlingen ouder dan 17 jaar voor verzuimbegeleiding naar de jeugdarts te verwijzen. Er zijn 10 leerlingen verwezen, een verdubbeling t.o.v. 2020.

Preventieve logopedie
Preventieve logopedie werd in de gemeenten Assen, Coevorden, Hoogeveen, Midden-Drenthe, Noordenveld, De Wolden, Westerveld, Aa en Hunze en Borger-Odoorn uitgevoerd. In 2021 zijn 'slimme vragenlijsten' ontwikkeld en geïmplementeerd. Dit zijn digitale vragenlijsten die worden aangeboden aan ouders van kinderen in de groepen 1 en 2 van het basisonderwijs. Na het invullen van de lijst krijgen ouders zo nodig direct (online) advies op maat. Ouders maken goed gebruik van het preventief consult bij de 0-4 jarigen. Ze krijgen in een vroeg stadium adviezen over de taal-spraak ontwikkeling van hun kind.

Gezonde school

Gezonde school is een programma met goede preventieprogramma's en interventies waarmee scholen ondersteund worden om structureel aandacht te hebben voor gezondheid binnen het onderwijs en te werken aan een gezonde leefstijl. Er wordt gewerkt aan 4 pijlers, educatie, beleid, schoolomgeving, signaleren, zodat een gezonde leefstijl vanzelfsprekend wordt. De gezonde school adviseurs (jeugdverpleegkundigen) adviseren en begeleiden scholen bij elke stap van de gezonde school aanpak. Voor het schooljaar 2021-2022 kregen 17 scholen in Drenthe het ondersteuningsaanbod gezonde school toegekend. Daarnaast ontvingen 12 scholen de stimuleringsbijdrage Relaties en Seksualiteit en 14 scholen de impuls 2021. Het gaat om 16 basisscholen, 6 voortgezet onderwijsscholen en 21 Mbo-opleidingen.

	Realisatie schooljaar 2020/2021	Realisatie schooljaar 2019/2020	Realisatie schooljaar 2018/2019
Gezonde scholen			
Basisscholen	72	81	68
Voortgezet onderwijs	14	16	19
Middelbaar beroepsonderwijs	1	1	1
Totaal gezonde scholen	87	98	88

Jong leren eten

Jong leren eten heeft als doel dat kinderen en jongeren van 0-18 jaar meer weten van 'duurzaam' geproduceerd voedsel zodat ze later gezonde en bewuste keuzes kunnen maken. Jong leren eten wordt in Drenthe uitgevoerd door IVN Noord en GGD Drenthe. In 2021 is het volgende bereikt:

1. 75 kinderdagverblijf locaties en 75 scholen hebben gekookt met duurzaam voedsel
2. 35 leerkrachten zijn geschoold in het geven van smaaklessen
3. 3de kookboek Kindermenu 2.0 en aftrap voor een 4de seizoen. Tevens doorontwikkeling tot een landelijke activiteit
4. 3 bijeenkomsten in samenwerking met Natuur en Milieu Federatie georganiseerd om te komen tot een voedselbeleid
5. Samenwerking met Aletta Jacobs Public School voor ontwikkeling digitale interactieve praatplaat voor onderbouw basisonderwijs.

Gezondheidsbevordering additioneel

Gemeenten maken gebruik van aanvullende activiteiten die gezondheid bevorderen.

Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten
'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten' is een vierjarig project gesubsidieerd door ZonMw. De partners zijn: de 12 gemeenten van Drenthe, GGD Drenthe, SportDrenthe, CMO STAMM, de Werkplaats Sociaal Domein Noord en de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland. GGD Drenthe is penvoerder. Het project loopt tot eind 2022. Het doel is door middel van integrale inzet op preventie, een mix van interventie(s) te volgen en hiervan te leren met elkaar. Dit draagt uiteindelijk bij aan de gezondheid van Drentse inwoners.

In 2021 gingen de meeste deelnemende gemeenten over van planfase naar uitvoeringsfase. De impact van COVID-19 vraagt om continue flexibiliteit van alle betrokkenen. Er zijn drie bovenlokale leernetwerken geweest. Samen met Pharos is een webinar georganiseerd waarin handelingsperspectieven gedeeld zijn voor het bereiken en betrekken van inwoners. De verdere implementatie en verspreiding van de leeruitkomsten van 'aan de slag met preventie' hebben een plek gekregen in de nieuwe governance die is ingericht voor het meerjaren beleidsprogramma en uitvoeringsprogramma 'Drenthe, samen gezond in Beweging'.

GO! Noord-Nederland
Het project Gezond Leefomgeving Noord-Nederland is een samenwerking tussen Hanzehogeschool Groningen, RIVM en de drie noordelijke GGD'en. Het project is gestart in 2018 en duurt vier jaar. Het doel is stapsgewijs samen met inwoners kansen identificeren en benutten om de directe leefomgeving in dorpen gezonder in te richten. Hiervoor wordt de in Utrecht ontwikkelde GO! Methode toegepast in landelijk gebied. GGD Drenthe participeert in consortiumbijeenkomsten en draagt bij aan een handboek voor gemeenten die de GO! Methode lokaal willen gaan toepassen. In het handboek worden de stappen van de GO! Methode uitgebreid beschreven, inclusief concrete voorbeelden, ervaringen en aandachtspunten. Oplevering van het handboek vindt naar verwachting plaats in 2022.

Ondersteuningstraject rookvrije omgeving
Het traject richt zich op ondersteuning van gemeenten bij beleidsmatige verankering en lokale uitvoering gericht op een rookvrije omgeving. Daarbij is vooral aandacht voor het realiseren van rookvrije kind-omgevingen en toegankelijke stoppen-met-roken-ondersteuning. In 2021 is met deelnemende gemeenten een startfoto besproken. Deze startfoto geeft inzicht in bijvoorbeeld het percentage rokers en plekken die al rookvrij zijn. Met elke gemeente zijn doelen/actiepunten opgesteld en vervolgafspraken gemaakt. In samenwerking met het project 'aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten' is verder een webinar georganiseerd gericht op mogelijkheden tot handhaving van de rookvrije buitenruimte. En samen met Verslavingszorg Noord-Nederland en zorgverzekeraar Zilveren Kruis is een overzicht gemaakt van beschikbare stoppen-met-roken ondersteuning in de Drentse gemeenten. Het ondersteuningstraject rookvrije omgeving komt voor uit het Nationaal Preventieakkoord. Het Ministerie van VWS financiert de uitvoering. Als gevolg van COVID-19 is zes maanden budget neutrale verlenging toegekend tot juli 2022.

Hartveilig Drenthe
De Werkgroep Hartveilig van VDG Gezondheid en Welzijn heeft aan GGD Drenthe gevraagd of zij van 2021 – 2024 additioneel structurele taken op wil pakken voor ondersteuning bij de organisatie van een jaarlijkse campagne. De campagne 'Hartveilig Drenthe' is een gezamenlijke campagne van alle 12 Drentse gemeenten. De campagne is in het najaar 2021 met ondersteuning van GGD Drenthe uitgevoerd. De GGD heeft gezorgd voor:
- Een routekaart voor planning van uitvoering van de campagne;
- Een toolkit met campagnematerialen voor gemeentelijke contactpersonen;
- Evaluatie van de campagne: inzichtelijk maken van de successen en leerpunten.

Uitvoeringsprogramma lokaal preventieakkoord gemeente Assen
Gemeente Assen heeft in 2021 samen met betrokken partners het preventieakkoord opgesteld en ambities geformuleerd om de gezondheid van de inwoners van Assen te vergroten. In opdracht van de gemeente zorgen GGD Drenthe en Zorg 1punt5 (aannemer GLI in Drenthe) voor de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma voor het najaar 2021 met een doorkijk naar 2022. Het uitvoeringsprogramma beschrijft de eerste concretisering van de geformuleerde ambities uit het Preventieakkoord Assen naar aanvullende activiteiten.

Veilig Thuis Drenthe

Veilig Thuis Drenthe (VTD) draagt bij aan het voorkomen en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het duurzaam borgen van veiligheid voor alle inwoners van Drenthe, van jong tot oud. Iedereen heeft immers recht heeft op een veilig thuis.

We geven advies en bieden ondersteuning aan inwoners en professionals die met deze vermoedens of situaties te maken hebben. Als het nodig is, doen we onderzoek. Er wordt gewerkt aan herstel van veiligheid op korte- en lange termijn en wij monitoren dit. Door expertise toe te voegen en de lokale teams te versterken, kan hulpverlening en het zicht op veiligheid en ondersteuning zo snel als mogelijk lokaal worden uitgevoerd.

VTD is in beweging. In lijn met de Drentse regiovisie “De volgende stap” is de ontwikkeling naar een regionaal meldpunt en kennis- en expertisecentrum in gang gezet. De transformatie is erop gericht dat hulp lokaal, laagdrempelig wordt aangeboden, waarbij VTD een spilfunctie vervult door uitvoering van zijn wettelijke taak en expertise en kennis toevoegt aan het lokale veld. In dit proces van transformeren zijn we een lerende organisatie waarin we continu onze kwaliteit verbeteren samen met ketenpartners.

Wat hebben we bereikt?

- We droegen bij aan het bespreekbaar maken, stoppen en duurzaam oplossen van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Bij situaties van zeer ernstig of structureel geweld is dankzij de pilot multidisciplinaire aanpak MDA++, voor een aantal gezinnen duurzame veiligheid bereikt.
- We hebben dankzij het onderzoek naar hermeldingen inzicht gekregen in hoe we de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld kunnen verbeteren.
- De samenwerking met gemeenten en lokale teams is wederom versterkt.
- De werkprocessen zijn op een aantal punten geoptimaliseerd, w.o. de sturing op de werkvoorraad.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Transformatie in gang gezet
Veilig Thuis Drenthe heeft in 2021 een transformatieproces in gang gezet dat betrekking heeft op de rol en positie van VTD. De aanleiding hiervoor zit in de wens om meer vanuit de inhoud – samen met partners in de keten – datgene te doen wat nodig is om huiselijk geweld en kindermishandeling (HG en KM) zoveel als mogelijk te stoppen en te voorkomen. De Drentse regiovisie "De volgende stap”, als uitvoering van het landelijk programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT), vormt hiervoor de basis. Voor VTD betekent dit dat de focus wordt verlegd van vooral uitvoerend werk in reactie op ingekomen meldingen, naar advisering en ondersteuning door inzet van kennis en expertise aan de voorkant. Dit wordt vormgegeven via de ontwikkeling naar een kennis en expertisecentrum, waarin VTD de spil en de expert op het gebied van HG en KM is in Drenthe. Dit betekent ook dat de uitvoering van de wettelijke taken veel meer en in een veel eerder stadium met en door het lokale veld wordt opgepakt. Het proces van transformatie wordt aangepakt aan de hand van vier lijnen:

1. Samenwerking (gemeentelijke) ketenpartners
2. Ontwikkelen van een Kennis- en expertisecentrum
3. Ontwikkelen integrale governance structuur
4. Vernieuwde interne basis

De inzet is in 2021 vooral gericht geweest op de punten 1 en 4.

Samenwerking met gemeentelijke ketenpartners
In het voorjaar is op initiatief van de GGD een beeld opgehaald hoe gemeenten en VTD hun onderlinge samenwerking ervaren. Gemeenten zien een duidelijke meerwaarde van VTD en nodigen hen uit om zelfbewuster, initiërend en proactief te zijn, ook richting gemeentebesturen. De informatie waarover VTD beschikt, is waardevol voor gemeenten. Deze zou meer gedeeld mogen worden waarbij data ook echt wordt omgezet tot informatie voor gemeenten. Er is behoefte om de kennis en de expertise die VTD heeft op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling, breder in te zetten en toe te voegen aan de lokale teams. De focus mag meer naar de inhoud, hoewel gezien wordt dat de meer procedurele blik logisch is aangezien de bestuurlijke sturing zich hier ook vooral op richtte. Zowel gemeenten als VTD willen investeren om elkaar(s werelden) beter te leren kennen en van daaruit samenwerking te versterken.

De opbrengst van deze beelden heeft ertoe geleid dat op initiatief van VTD en in samenwerking met de projectleider GHNT, is gestart met het voorbereiden van meerdere pilotprojecten die ieder een onderdeel van het werkveld van VTD beslaan. VTD gaat deze pilots samen oppakken en vormgeven met verschillende gemeenten, waarbij steeds een gemeente aan een onderdeel (pilot) wordt gekoppeld. VTD zal in alle pilots meedoen. Met de start van pilotprojecten wordt gebouwd aan een stevig fundament onder de beoogde ketensamenwerking, waardoor de focus en de energie in het werk naar de inhoud en het borgen van veiligheid kan gaan.

Verbeterde rapportage
We hebben, mede op basis van de opgehaalde beelden, in 2021 de bestuursrapportage en gemeentelijke rapportage in een nieuw jasje gestoken. De vorm en de opzet is in samenwerking met gemeenten tot stand gekomen. Naast cijfers is er meer ruimte gekomen voor duiding en achtergrond van de cijfers waardoor de rapportages meer informatie bevatten over ontwikkelingen bij Veilig Thuis. Op deze manier krijgen bestuur en gemeenten meer inzicht en kan lokaal beter worden ingespeeld op trends. De rapportages zijn ook onderdeel van het gesprek met de gemeenten, het is belangrijk dat er een dialoog is over welke gegevens van belang zijn voor het gemeentelijk beleid.

MDA++ doorontwikkeling
Het MDA++ team is op volle sterkte vooruitgegaan en heeft dit jaar 18 nieuwe casussen opgepakt. Gezinnen blijven langer in beeld bij het team om zo snel mogelijk in te kunnen grijpen op momenten dat het even wat minder gaat. Dit helpt het doorbreken van patronen. In de helft van de casussen zijn dan ook geen hermeldingen meer geweest of is dit aantal sterk gedaald. Dit jaar is meer bekendheid gegeven aan het MDA++ team door middel van het geven van een aantal voorlichtingen aan sociale teams en gecertificeerde instellingen. Het project wordt volgend jaar gecontinueerd.

Chatfunctie
De chatfunctie is in het leven geroepen tijdens de eerste lockdown in 2020 en is in 2021 gecontinueerd. De chat biedt een zeer laagdrempelige manier voor burgers om in gesprek te komen en signalen af te geven, in de praktijk merken we ook dat dit werkt!

Onderzoek hermeldingen
Sommige casussen komen regelmatig weer terug als melding bij Veilig Thuis. In 2021 heeft de Hanzehogeschool in opdracht van VTD en in samenwerking met 2 Drentse gemeenten actieonderzoek uitgevoerd naar hermeldingen. Dit heeft ons inzicht gegeven in de omstandigheden rondom een hermelding en heeft verbeterpunten opgeleverd. We zijn nog in afwachting van het onderzoeksrapport.
Veilig Thuis heeft daarnaast meegewerkt aan het 3e cohortonderzoek van het Verwey Jonker Instituut.

Voorlichting en training
Professionals weten ons steeds beter te vinden. We hebben dit jaar verschillende voorlichtingen gegeven aan sociale teams, scholen, jeugdprofessionals en zorgprofessionals: verpleegkundigen, co-assistenten van de Treantgroep en een huisartsenpraktijk. Met aandachtsfunctionarissen GGZ is zijn bijeenkomsten georganiseerd om elkaar beter te leren kennen en beter aan te sluiten op elkaars werk. Er zijn drie trainingen ‘aanpak huiselijk geweld’ gegeven aan politieregio’s en de werkgroep ouderenmishandeling heeft wederom een aantal expertmeetings georganiseerd.

In opdracht van VTD is het bordspel “Achter de Voordeur” ontwikkeld. Het spel bevordert de bewustwording en het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling voor professionals. VTD heeft hiervoor een bijdrage in de kosten ontvangen van GHNT. Tijdens de Tour Achter de Voordeur hebben professionals kunnen kennismaken met het spel. De verwachting is dat ook in 2022 nog meerder bijeenkomsten zullen worden georganiseerd.

COVID-19
Ook dit jaar zorgde de coronapandemie voor uitdagingen in het werk. Er werd meer individueel en vanuit huis gewerkt. Gaandeweg wordt het steeds makkelijker om digitale hulpmiddelen in te zetten om het werkproces zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Verbeterde werkprocessen
Als onderdeel van een vernieuwde interne basis, zijn de werkprocessen van VTD opnieuw tegen het licht gehouden. We hebben inzicht gekregen in de vertragende factoren van ons werkproces en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zowel in de eigen organisatie liggen dan wel een gevolg zijn van externe factoren die door VTD moeilijk of niet beïnvloeden zijn. We hebben meer grip op de werkvoorraad door beter te prioriteren en alle casussen goed in beeld te hebben. De registraties zijn versneld zonder kwaliteitsverlies. Er is een aanzet voor een kwaliteitshandboek gemaakt en er is veel inzet gepleegd om medewerkers nog beter te ondersteunen o.a. door training, verzuimbegeleiding en het inwerken van nieuwe medewerkers.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Advies en consult/ondersteuning (extern)	2.939	2.600	2.940	2.562	2.093
Melding (intake en triage), zowel MK als ZK	2.115	2.200	2.169	2.545	1.968
Regulier onderzoek inclusief onderzoek HG MK	169	400	211	258	433
Voorwaarden en Vervolg	194	200	150	148	-
Huisverboden	41	60	48	49	56

MK = met kinderen / ZK = zonder kinderen / HG= huiselijk gewel

We zien dat het aantal adviezen hoger is dan is begroot, maar in lijn is met het aantal adviezen dat in 2020 is gegeven. Voor het aantal meldingen geldt eigenlijk hetzelfde, zij het dat deze iets onder het aantal dat is begroot, uitkomen. Er wordt onderzocht in hoeverre er verbanden zijn te leggen met de effecten van Corona en de maatregelen die in een bepaalde periode golden.

Technische Hygiënezorg additioneel

THZ adviseert en inspecteert (additioneel) op hygiëne en veiligheid bij asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven, evenementen met tijdelijke sanitaire voorzieningen. Ook wordt toezicht gehouden op WMO-voorzieningen.

Wat hebben we bereikt?

- Om volksgezondheidrisico's te beperken zijn afspraken gemaakt om voorzieningen met een verhoogd risico te bezoeken en te inspecteren op veiligheid en hygiëne. Het gaat hier om asielzoekerscentra, panden van prostitutiebedrijven en evenementen. Deze inspecties zijn door COVID-19 deels uitgevoerd.
- We behandelden meldingen van calamiteiten bij WMO-voorzieningen en doen kwaliteitsonderzoek. Hierover rapporteren we aan de gemeenten.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Asielzoekerscentra
Er zijn in 2021 tien inspecties uitgevoerd. Het gaat om één beschermde opvang, één HTL (handhaving en toezichtlocatie), vijf AZC waaronder één nieuwe in Eelde. Tevens zijn er drie nulmetingen bij noodopvanglocaties gedaan.

Evenementen
Er zijn minder evenementen geweest in 2021: de TT en het bloemencorso zijn afgelast. De Zuidlaardermarkt kon wel doorgaan.

Prostitutiebedrijven
De inspecties van vier van de negen prostitutiebedrijven in Drenthe zijn uitgevoerd volgens de landelijke richtlijnen. De locaties die in 2020 niet bezocht konden worden hebben nu voorrang gekregen. Het gaat om prostitutiebedrijven in Meppel, Noordenveld en Borger-Odoorn.

Toezicht WMO
Er wordt gewerkt met een door gemeenten ontwikkeld Drents toetsingskader.
Er zijn in 2021 geen calamiteitenonderzoeken uitgevoerd. Een onderzoek is, in samenspraak met de betreffende gemeente, niet doorgegaan vanwege COVID-19. Met gemeente Coevorden, Borger-Odoorn en Westerveld zijn afspraken gemaakt over het toezicht. Met de overige Drentse gemeenten zijn vooralsnog geen afspraken gemaakt over het WMO-toezicht.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aantal inspecties asielzoekerscentra	10	6	0	6	7
Aantal inspecties tijdens evenementen	1	3	0	4	3
Aantal inspecties prostitutiebedrijven	4	10	2	10	6
Aantal overige inspecties (WMO)	0	35	2	35	4

Openbare geestelijke gezondheidszorg additioneel

GGD Drenthe voert verschillende taken en functies uit in het OGGZ-vangnet: Advies en Meldpunt OGGZ en bemoeizorg door sociaal verpleegkundigen OGGZ. Verder leveren we voor zes gemeenten procesregie in de vorm van een OGGZ-voorzitter. In opdracht van centrumgemeente Assen bieden we beleidsadvisering voor negen gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben uitvoering gegeven aan het Advies en Meldpunt OGGZ dat wordt gecombineerd met de meldfunctie Wvggz. Ook meldingen niet-acute zorg van de politie en het landelijk meldnummer 'Zorgwekkend Gedrag' komen binnen bij het Advies en Meldpunt OGGZ.
- We hebben bijgedragen aan de sluitende keten voor personen met verward gedrag door de samenwerking met de politie rond een selectie van niet acute meldingen verward gedrag. En voorbereidingen getroffen om klaar te zijn voor een landelijk uniforme wijze van aanmelden door de politie in de loop van 2022.
- Cliënten werden geholpen door de inzet van OGGZ-bemoeizorg bij lichamelijke problemen, woonproblemen als gevolg van aantallen huisdieren of ongedierte en bij woningvervuiling en hoarding door het voorbereiden en coördineren van schoonmaakacties.
- We hebben voor het tweede jaar uitvoering gegeven aan de opdracht van gemeenten om de inzet van verplichte zorg te onderzoeken middels het Verkennend Onderzoek, onderdeel van de Wvggz.
- Met het voorzitterschap van de OGGZ-netwerken in zes gemeenten boden we procesregie gericht op een adequate samenwerking rond kwetsbare inwoners die vaak zelf geen hulp vragen.
- Ook boden we procesregie in casuïstiek waar al hulpverlening is betrokken, maar is vastgelopen, om zo met alle betrokkenen te komen tot een gezamenlijk gedragen aanpak.
- We adviseerden gemeenten over knelpunten of hiaten in de hulpverlening.
- We voerden met de maatschappelijk opvang partners de winterregeling uit voor dak- en thuislozen.
- We adviseerden gemeenten en maatschappelijke opvang inzake de coronapandemie en de afstemming hierover met het team infectieziektebestrijding van de GGD.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoering Advies en Meldpunt OGGZ
Het Advies en Meldpunt OGGZ ontvangt meldingen over inwoners van Drenthe die zich in een ernstige probleemsituatie bevinden en daarvoor geen hulp zoeken of niet weten hoe dat te organiseren. Vanaf 2020 is ook de meldfunctie Wvggz hier onder gebracht en schakelt het landelijke meldnummer 'Zorgwekkend Gedrag' automatisch door naar het Advies en Meldpunt OGGZ. Het Advies en Meldpunt OGGZ is telefonisch tijdens kantooruren bereikbaar en via het antwoordapparaat en de website kan 24/7 een melding worden gedaan. Iedereen die zich ernstig zorgen maakt over een ander kan zo om advies vragen of een melding doen. Vaak zijn dat professionals, familieleden, buren of andere naastbetrokkenen. Als een advies niet volstaat zoeken we uit of de cliënt al in beeld is bij een hulpverleningsinstantie. Tijdens de triage beoordelen we samen met de OGGZ-collega's van GGZ, VNN en Cosis hoe de melding het beste opgevolgd kan worden. Waar nodig worden meldingen doorgezet naar een gemeentelijk OGGZ-netwerk/sociaal team voor een integrale bemoeizorg aanpak.

In 2021 zijn 952 meldingen binnengekomen. Aanmerkelijk minder dan de 1090 in 2020. 2020 lijkt daarmee een uitschieter geweest te zijn en mogelijk dat de coronamaatregelen daar een rol in gespeeld hebben. Met name van politie en hulpverlening zijn minder meldingen ontvangen. Mogelijk dat er een coronaeffect in piekjaar 2020 te zien is geweest. Aangezien de kwartaalcijfers van tweede halfjaar van 2021 vergelijkbaar zijn met de kwartaalcijfers van voor COVID-19. Verder is net als in 2020 ook het aantal meldingen afkomstig van burgers (familie, buren) relatief hoog (202, dat is 21% van het totaal). De verklaring is de doorontwikkeling tot een breder meldpunt voor niet-acute zorgvragen waaronder ook de meldfunctie Wvggz. Daarnaast kan het toegenomen thuiswerken eraan hebben bijgedragen dat meer overlast wordt ervaren of dat problemen van buurtgenoten eerder opvallen.

Verkennend Onderzoek, Wvggz
Wanneer uit de triage van een melding blijkt dat de situatie zeer zorgelijk is en ingeschat wordt dat verdere escalatie dreigt, dan wordt een verkennend onderzoek in kader van de Wvggz. Daarmee wordt onderzocht of voor de gemelde persoon mogelijk verplichte zorg ingezet kan worden in de vorm van een zorgmachtiging. Deze kan aansluitend aan een verkennend onderzoek bij het Openbaar Ministerie worden aangevraagd. Deze gemeentelijke opdracht voert de GGD samen uit met de OGGZ-collega's van GGZ, VNN en Cosis. We hebben gemerkt dat OGGZ-bemoeizorg en Wvggz dicht bij elkaar liggen en ook in elkaars verlengde kunnen worden ingezet. Waar mogelijk en in afstemming met de melder wordt eerst gekozen voor OGGZ-bemoeizorg. In 2021 zijn 22 verkennende onderzoeken uitgevoerd, 8 minder dan de 30 in 2020. Tot en met het derde kwartaal van 2021 waren de aantallen vergelijkbaar met 2020. Opvallend is dat in het vierde kwartaal geen enkel verkennend onderzoek is gestart. Hiervoor is niet direct een verklaring te vinden, het is wel in lijn met de afname van het totaal aantal meldingen vanaf de zomer van 2021 bij het Advies en Meldpunt OGGZ.

Niet acute politie meldingen van verward gedrag
De OGGZ-ketenpartners gaven samen met de politie een vervolg aan de samenwerking rond niet acute meldingen over personen met verward gedrag. Het gaat om meldingen waarbij de ernst en complexiteit van de gemelde zorgen dusdanig is dat het gerechtvaardigd is deze als melding op het Advies en Meldpunt OGGZ te beoordelen. Deze samenwerking ondersteunt bij de verbinding tussen de domeinen veiligheid en zorg en de sluitende keten voor mensen met een (langdurige) psychische kwetsbaarheid. Het merendeel van de meldingen leidt niet tot de inzet van bemoeizorg maar tot overdracht van het zorgsignaal aan reeds betrokken hulpverlening. Vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie, de VNG en politie wordt een landelijke werkwijze ontwikkelt waarmee de politie op uniforme wijze meldingen van niet-acute zorg aan de lokale of regionale meldpunten voor niet acute zorg door zal geven. De uitrol hiervan wordt in de loop van 2022 verwacht.

Bemoeizorg
Ongeveer een derde van de meldingen die bij het Advies en Meldpunt OGGZ binnenkomen zetten we door naar OGGZ-netwerken of sociale teams in gemeenten. Er wordt dan een gecoördineerde en integrale bemoeizorg-aanpak uitgevoerd. We doen dat in samenwerking met OGGZ-partners zoals GGZ, VNN en Cosis, maatschappelijk werk of sociaal team. Sociaal verpleegkundigen OGGZ bieden bemoeizorg als het gaat om woningvervuiling, hoarding (problematische verzamelaars) en bij lichamelijke problemen. We leggen contact met de gemelde persoon, winnen het vertrouwen en motiveren voor het accepteren van hulpverlening. Waar nodig zetten we schoonmaakacties in. Het budget dat de centrumgemeenten Assen en Emmen voor de schoonmaakacties beschikbaar hebben gesteld is voor 2021 toereikend gebleken. Door de COVID-19 pandemie verloopt de bemoeizorg soms wat lastiger. Cliënten die bijvoorbeeld nog sterk zorgmijdend zijn vinden met verwijzing naar corona een extra argument om de deur dicht te houden. Anderen maken zich zorgen over besmettingsrisico's. Er wordt dan gezocht om op andere manieren dan huisbezoek contact te onderhouden. Soms is een kaartje of telefoontje helpend, soms een korte wandeling of een gesprekje bij de voordeur.

OGGZ-voorzitterschap
De GGD levert een voorzitter van de OGGZ-netwerken in de gemeenten Assen, Aa en Hunze, Midden-Drenthe, Emmen, Coevorden en Tynaarlo. De OGGZ-voorzitters zien toe op naleving van de samenwerkingsafspraken en zorgen door de inzet van procesregie voor een gezamenlijk gedragen aanpak van de OGGZ-meldingen. De afname van het totaal aantal meldingen bij het Advies en Meldpunt OGGZ heeft ook tot een afname van het aantal OGGZ-bemoeizorg meldingen geleid; 306, waar het in 2020 om 371 cases ging. Ook in 2019 en 2020 lag het aantal OGGZ-bemoeizorg cases hoger. Aanvullend biedt de OGGZ-voorzitter in enkele gemeenten procesregie in casuïstiek waar al wel hulpverlening is betrokken maar de situatie mogelijk toch kan escaleren of waarin de samenwerking niet goed verloopt.

Advies en ontwikkeling
We adviseren de negen gemeenten in de regio van centrumgemeente Assen. Wij adviseren hen over regionale ontwikkelingen en toekomstige veranderingen in de OGGZ. De heroriëntering op - en de integratie van de functies van het vangnet OGGZ, de Wvggz-taken en de niet acute meldingen van verward gedrag (afkomstig van politie en het landelijke meldnummer 'zorgwekkend gedrag') is onder regie van de gemeenten eind 2021 gestart. In de eerste helft van 2022 wordt dit vervolgd. Deze heroriëntering moet leiden tot voortellen voor een nieuwe (meer jaren) overeenkomst tussen gemeenten en de GGD en de OGGZ-ketenpartners GGZ, VNN en Cosis.

We namen deel aan het landelijk overleg meldpunten niet-acute zorg met oog op het verbeteren van de kwaliteit en het voorbereiden op nieuwe landelijke werkwijze van het aanleveren van zorgmeldingen door de politie. Vanaf 2017 werken de OGGZ-ketenpartners samen met de politie in Drenthe rond meldingen van niet-acuut verward gedrag. Ook andere regio's is Nederland hebben dergelijke afspraken met de politie. Om daar meer eenduidigheid in aan te brengen wordt in 2022 een landelijk uniforme werkwijze geïmplementeerd. Dat zal naar verwachting de administratieve last rond het doen en verwerken van deze meldingen terugbrengen.

We namen deel aan het afstemmingsoverleg over de acute ketensamenwerking psychiatrie (Politie, GGZ –Spoedpoli, UMCG Ambulancezorg - Psycholance) voor een goede aansluiting tussen de acute en niet acute zorg voor mensen met verward gedrag.

We adviseerden en ondersteunden centrumgemeente Assen en Emmen en de maatschappelijke opvanginstellingen bij het realiseren van aanpassingen en uitbreidingen in de opvang als gevolg van de COVID-19 pandemie. Met het team infectieziektebestrijding en de maatschappelijke opvang maakten we afspraken om het vaccineren van dak- en thuislozen soepel en op maat te laten verlopen.
Het huidige cliëntvolgsysteem dat voor OGGZ-uitvoering wordt gebruikt is verouderd en wordt door de leverancier uit gebruik genomen in 2022.
We hebben een marktoriëntatie uitgevoerd en zullen in 2022 een keuze maken voor een nieuw cliëntvolgsysteem ter ondersteuning van de OGGZ-ketensamenwerking.

Winterregeling
GGD Drenthe coördineert de winterregeling gericht op dak- en thuislozen en slecht behuisden. Gedurende de maanden oktober – maart monitoren we de ontwikkeling van de gevoelstemperaturen. Wanneer gedurende minimaal drie van de vijf dagen een gevoelstemperatuur van -5 graden of kouder wordt voorspeld wordt de winterregeling fase 1 geactiveerd. Fase 2 gaat in bij een gevoelstemperatuur van -10 graden. We informeren ketenpartners, zoals maatschappelijke opvanginstellingen, sociale teams, politie en gemeenten over het activeren (en deactiveren) van de winterregeling. Dak- en thuislozen hebben dan ruimere toegang tot nachtopvang in Assen en Emmen. Wanneer nodig worden extra bedden bijgeplaatst. Bij fase 2 worden de openingstijden van dag- en nachtopvang op elkaar aangesloten. Als gevolg de COVID-19 pandemie zijn de opvang- en inloopvoorzieningen voor dak- en thuislozen uitgebreid en gelijk aan de voorzieningen tijdens de winterregeling. Alle daklozen die zich melden krijgen toegang tot een slaapplaats en de inloopvoorziening overdag. De ervaring is dat deze verruimde opvangmogelijkheden een positief effect hebben op het welzijn van dak- en thuislozen en dat ze daardoor minder stress ervaren.
De winter van 2020-2021 was vooral in januari en februari koud. De winterregeling is 35 dagen actief geweest waarvan 11 dagen fase 2. Daarmee was het vergeleken met de 2 voorgaande jaren een koude winter (2018-2019 30 dagen, 2019-2020 18 dagen).

Jaarcijfers

In de tabel zijn naast de begrote cijfers van 2021, de gerealiseerde cijfers van 2021 weergegeven en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Advies en Meldpunt OGGZ	952	1.000	1.090	907	853
Waarvan:					
Aangemeld voor OGGZ-bemoeizorg	307	300	371	328	310
Aangemeld Verkennend Onderzoek Wvggz	22	nb	30	n.v.t.	n.v.t.
Afgehandeld op meldpunt OGGZ	623	700	689	579	543
Overige indicatoren:					
OGGZ-meldingen GGD OGGZ-voorzitter*	216	200	242	227	220
Aantal cliënten sociaal verpleegkundigen OGGZ	181	200	216	193	242
Waarvan:					
Vangnet en advies sociaal verpleegkundigen**	57	50	42	48	57
Woningsaneringen inz. vervuiling, hoarding	42	30	31	36	31

* Aantal OGGZ-bemoeizorg meldingen in de 6 gemeenten waar de GGD een OGGZ-voorzitter levert.
** Zie Programma Beschermen

Het aantal meldingen bij het Advies en Meldpunt OGGZ is afgenomen ten opzichte van 2020. Het jaar 2020 lijkt een uitschieter geweest te zijn, mogelijk als gevolg van corona. Ook het aantal OGGZ-bemoeizorgcases is gedaald. Daarin was juist de laatste jaren een licht stijgende trend zichtbaar die nu is doorbroken. Hoewel de sociaal verpleegkundigen bij minder (bemoeizorg) cases betrokken zijn geweest in 2021 is juist het aantal woningsaneringen als gevolg van ernstige vervuiling en/of hoarding toegenomen. Bij enkele cases was de omvang van de vervuiling en de complexiteit als gevolg van hoarding opvallend. De toename van het aantal vervuilingen kan te maken hebben met de coronamaatregelen waardoor er minder professionals outreachend werken en er daardoor mogelijk minder vroegtijdig is gesignaleerd.

Zorgcoördinatie mensenhandel

De GGD coördineert de opvang en hulpverlening voor mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel. Hieronder vallen ook slachtoffers van arbeidsuitbuiting en gedwongen prostitutie. De GGD beoordeelt en onderzoekt signalen van mensenhandel samen met de ketenregisseur aanpak mensenhandel (Zorg en Veiligheidshuis Drenthe) en de rechercheur van team mensenhandel en migratiecriminaliteit van politie.

Wat hebben we bereikt?

- Zorgcoördinatie is bezig geweest met het uitbreiden van het netwerk om mensenhandel meer bekendheid te geven en korte lijnen te creëren tussen de diverse samenwerkingspartners.
- Naar aanleiding van de opdracht van de regering dat elke gemeente beleid moet hebben omtrent mensenhandel (medio januari 2022) is een gemeentelijke werkgroep actief om hier vorm aan te geven.
- Samen met de politie is een signalenroute ten aanzien van de verschillende vormen van mensenhandel geconcretiseerd
- Er is een eenduidig registratiesysteem inzichtelijk voor alle ketenpartners.
- Er is in casuïstiek advies en ondersteuning gegeven.
- Wij zijn in 2021 bij 29 casussen betrokken geweest.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In Drenthe is er 16 uur zorgcoördinatie bij twee zorgcoördinatoren belegd en zijn er diverse taken om uit voeren. Deze taken omvatten onder andere het geven van advies aan burgers én professionals over casuïstiek en vragen rondom (vermoedens van) mensenhandel. Daarnaast zijn trainingen en voorlichtingen gegeven, zijn slachtoffers begeleid in zorg en opvang en is casemanagement uitgevoerd.
We hebben ons netwerk verder uitgebouwd en onderhouden en gestructureerd overleg met ketenpartners uitgevoerd.

Centrum Seksueel Geweld

GGD Drenthe is samen met GGD Groningen opdrachtnemer voor de uitvoering van het Centrum Seksueel Geweld Groningen/Drenthe (CSG). Het CSG biedt hulp aan iedereen die een ongewenste seksuele ervaring heeft meegemaakt.

Wat hebben we bereikt?

- Er kwamen, voor het zesde jaar op rij, meer meldingen binnen dan in het voorgaande jaar;
- Een 3-jarige subsidie van de Sociale Agenda, provincie Drenthe, ontvangen om bij te dragen aan het doorbreken van het taboe op seksueel geweld onder inwoners van Drenthe;
- Een samenwerking met het Dagblad van het Noorden;
- Concrete acties om seksueel geweld uit de taboesfeer te halen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Samenwerking met het Dagblad van het Noorden
Tussen 28 oktober en 25 november was iedere donderdag een artikel in het Dagblad van het Noorden te lezen over seksueel geweld. Aan de hand van interviews met ervaringsdeskundigen, hulpverleners en omstanders heeft journalist Rosa Timmer de omvang van het probleem in kaart gebracht, met als doel zorgen dat seksueel geweld bespreekbaar wordt gemaakt. De artikelen waren in de krant en online (premium) te lezen.

Project Seksueel Geweld Raokt Heel Drenthe, onderdeel van de Sociale Agenda
In Drenthe zijn naar schatting 31.000 slachtoffers van verkrachting. Desondanks loopt het aantal meldingen aanzienlijk achter ten opzichte van andere provincies. Met 'Seksueel geweld raokt heel Drenthe' wil het CSG het taboe op seksueel geweld doorbreken. Door seksueel geweld bespreekbaar te maken en de omvang van het probleem zichtbaar te maken in Drenthe.

Concrete acties in 2021 om seksueel geweld uit de taboesfeer te halen

Onlinecampagnes voor naamsbekendheid

In augustus en halverwege november is in twee periodes van zes weken online campagne gevoerd voor naamsbekendheid voor het CSG in Groningen en Drenthe. De eerste campagne was gericht op 18 tot 24 jarigen, met als doel het telefoonnummer 0800-0188 onder de aandacht brengen. De tweede campagne was toegespitst op alle leeftijdsgroepen.

Courage Dance Challenge

In de week van Orange the World is de Courage Dance Challenge gelanceerd. Deze dans, met choreografie om thuis te oefenen, is gemaakt om mensen op ludieke wijze te motiveren om het gesprek over seksueel geweld te starten.

Webinar met Veilig Thuis Drenthe en GHNT Drenthe

In de Week tegen Kindermishandeling organiseerde het CSG samen met Veilig Thuis Drenthe en Geweld Hoort Nergens Thuis Drenthe een webinar over signalen van kindermishandeling en kindermisbruik. Ook Stichting No Need to Hide nam deel.

Orange the World 2021

In Drenthe is samenwerking gezocht met provincie Drenthe, de 12 Drentse gemeenten, Zonta en Soroptimisten Drenthe, Veilig Thuis Drenthe en Geweld Hoort Nergens Thuis Drenthe. CSG heeft acties aangeleverd die uitgevoerd zijn in de provincie. Bijvoorbeeld in Emmen.

Ook heeft het CSG een actieve rol gehad bij de uitvoering van Orange the world in gemeente Groningen. De stad is op verschillende plekken oranje verlicht. Er was een openingsevenement en er waren andere evenementen tijdens de 16 days of action.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Acuut aantal	42				
Niet acuut aantal	9				
Advies acuut	10	Vanaf 2021 maken we onderscheid in de aantallen.			
Advies niet acuut	51				
Anders	3				
Aantal meldingen		50	44	40	30

Publieke Gezondheid Asielzoekers

In opdracht van het Centraal Orgaan Asielzoekers voert de GGD de taken binnen de publieke gezondheidszorg voor asielzoekers uit. Dit zijn jeugdgezondheidszorg, gezondheidsbevordering, infectieziektebestrijding, tuberculosebestrijding en hygiëne-audits op asielzoekerscentra.

Wat hebben we bereikt?

Jeugdgezondheidszorg:

- We brachten de gezondheid van kinderen van asielzoekers in beeld en hebben wanneer nodig aanvullende zorg ingezet.
- De kinderen werden beschermd tegen infectieziekten door het geven van ontbrekende vaccinaties volgens het Rijksvaccinatieprogramma (RVP).
- Bij PGA was er sinds de zomer van 2021 sprake van uitzonderlijk grote instroom van asielzoekers. Dit heeft geresulteerd in 3 extra noodopvang locaties in Drenthe (Emmen, Meppel en Assen) waar totaal 400 mensen worden opgevangen waaronder kinderen. Het is gelukt de kinderen tussen 0-18 de zorg te bieden die ze nodig hebben en van ons mogen verwachten.

Gezondheidsbevordering:

- In overleg met de locatiemanagers van de AZC's zijn de groepsvoorlichtingen zoveel mogelijk doorgegaan. Ook is er voorlichting gegeven over vaccinaties tegen Covid om de vaccinatiebereidheid te vergroten onder de asielzoekers. Dit als verlengde vanuit de IZB+ organisatie. Deze laatste activiteit óók in de 3 noodopvang locaties in Emmen, Meppel en Assen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Jeugdgezondheidszorg

In Drenthe zijn vijf AZC's en een Beschermde Opvanglocatie voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast zijn er drie tijdelijke noodopvanglocaties. De jeugdartsen en verpleegkundigen hielden spreekuren, verpleegkundige intakes en medisch onderzoeken, waarbij alle kinderen tussen 0-18 jaar gezien worden. Daarnaast werd het RVP uitgevoerd door ontbrekende vaccinaties te geven of opstarten van een inhaalschema. Waar nodig werden vervolgconsulten uitgevoerd naar aanleiding van gezondheidsproblemen of ten behoeve van opvoedondersteuning. Door de grote instroom is de 6 weken termijn (voorwaarde om financiering te krijgen van COA) waarbinnen kinderen gezien moeten worden, niet in alle gevallen gehaald.

In verband met de COVID-19 pandemie is de dienstverlening tijdelijk deels afgeschaald in overleg met de landelijke GGD GHOR. De noodzakelijke dienstverlening (kwetsbare situaties, medische noodzaak, RVP etc) heeft vanzelfsprekend doorgang gehad. Om dit te realiseren is er ondersteuning vanuit de reguliere JGZ ingezet.

Gezondheidsbevordering

Met uitzondering van 1 AZC waar sprake was van ruimtegebrek in verband met isolatie en quarantaine, zijn de voorlichtingen doorgegaan tot de lockdown in november waarbij groepsvoorlichtingen gestaakt moesten worden.

Infectieziektebestrijding: PGA

Samen met technische hygiënezorg is bij een nieuw te openen noodopvanglocatie een nulmeting gedaan.
Daarnaast heeft infectiebestrijding 11 meldingsplichtige infectieziekten afgehandeld het afgelopen jaar. Wegens de lockdown waren ook asielzoekerscentra gesloten voor buitenstaanders, dit heeft geen effect gehad op een goede afhandeling van een meldingen.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Asielzoekers (totaal)	3.638	2.000	2.406	2.713	2.371
Asielzoekers (0-19 jarigen)	1.055	800	613	831	865
Aantal asielzoekers (19 jarigen en ouder)	2.583	1.200	1.793	1.882	1.506
Asielzoekerscentra	7	4	4	4	4
Kleine wooneenheid (KWE)/ Kinderwoongroep (KWG)	1	1	1	1	1

KWE = Kleinschalige Wooneenheid/ KWG = Kleinschalige Woongroep

Publieke Gezondheid Statushouders

GGD Drenthe voert een aantal taken uit op het gebied van de publieke gezondheid voor statushouders, in opdracht van de Drentse gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

Jeugdgezondheidszorg:
- De kinderen 0-18 van statushouders worden gezien door de reguliere JGZ op consultatiebureaus en scholen PO en VO.

Gezondheidsbevordering:
- In Meppel is in opdracht van de gemeente een pilot gedraaid waarbij voorlichting gegeven is aan statushouders in een “startklas”.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Jeugdgezondheidszorg
Kinderen 0-18 werden gepland en gezien door de reguliere JGZ.

Gezondheidsbevordering
Participatie en uitvoering in de pilot Startklas Gemeente Meppel. In de interactief opgezette gezondheidsvoorlichting wisselen deelnemers onder begeleiding ervaringen en tips uit. Dat draagt bij aan het zelf maken van keuzes en vergroten van de eigen zelfredzaamheid. Na een algemene inleiding over de gezondheidszorg in Nederland wordt de concrete invulling van het vervolg in overleg bepaald met de deelnemers.

Infectieziektebestrijding
Infectieziektebestrijding heeft huisbezoeken afgelegd bij 4 statushouder(gezinnen). Het betrof in deze gevallen gezinnen met scabiës, maar daarnaast een geval van hepatitis en een darminfectie.

Forensische geneeskunde

Forensisch artsen vervullen de functie van gemeentelijk lijkschouwer, doen forensisch medisch onderzoek t.b.v. opsporingsonderzoeken, en verlenen medische zorg aan arrestanten.

Wat hebben we bereikt?

- We verrichtten lijkschouwingen in alle gevallen van overlijden waarbij de behandelend arts niet overtuigd was van een natuurlijke doodsoorzaak, bij euthanasie en als er geen behandelend arts was.
- Op aanvraag van Politie en Justitie verrichtten we forensisch medisch onderzoek. Dit draagt bij aan het opsporingsonderzoek.
- We verleenden medische zorg aan arrestanten op de cellencomplexen van de Politie en de Koninklijke Marechaussee.
- We werkten naar een toekomstbestendige forensische geneeskunde door de verder vorm te geven Noord-Nederlandse samenwerking.
- We zijn verdergegaan met de opzet van Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling (FMEK) in Noord-Nederland.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Uitvoering lijkschouwingen, forensisch medisch onderzoek en medische arrestantenzorg
We voerden de lijkschouwingen uit. We gaven daarnaast ondersteuning aan andere behandelend artsen over de aard van sterfgevallen tijdens collegiale overleggen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het meedenken over de aard of tijdstip van een overlijden.

We voerden forensisch medisch onderzoek uit. Forensisch medisch onderzoek is het lichamelijk onderzoek van verdachten, daders en slachtoffers van (gewelds)misdrijven, waarbij biologische sporen worden veiliggesteld en letsels systematisch in kaart worden gebracht, onderzocht en gedocumenteerd. Wanneer nodig werd een letselverslag opgesteld met benoeming als deskundige door de Rechter-Commissaris.

Ook bloedproeven zijn een onderdeel van forensisch medisch onderzoek. Deze worden bijvoorbeeld gedaan als iemand wordt aangehouden voor rijden onder invloed van alcohol of drugs, of medicijnen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden. We deden in 2019 meer bloedproeven dan voorheen. De stijging komt doordat sinds 2018 de wet rondom het testen van de rijvaardigheid is gewijzigd.

Medische zorg voor arrestanten is de acute medische basiszorg voor een verdachte die is aangehouden en op het politiebureau of arrestantencomplex is ingesloten. We verleenden deze zorg in de cellencomplexen van de Politie en Koninklijke Marechaussee. Deze inzet nam toe door een beleidswijziging van de Forensisch Medische Maatschappij Utrecht (FMMU). Daardoor voeren wij nu de arrestantenzorg in de penitentiaire inrichting (PI) in Ter Apel uit.

Het tekort aan forensisch artsen blijft een punt van aandacht. Een toegewijde maar kleine (6-7) groep artsen kon grotendeels de diensten invullen waarmee gezorgd kon worden voor continuïteit van de dienstverlening. Bij knelpunten boden collega's van GGD Groningen en GGD Fryslân ondersteuning.

Landelijke ontwikkelingen
GGD Drenthe droeg actief bij aan de landelijke visievorming van GGD GHOR Nederland over forensische geneeskunde. Daarin committeerden de GGD'en zich aan 'een optimale organisatie, uniforme werkwijzen, de ontwikkeling van het vakgebied en goede informatie-uitwisseling'. Dit gebeurt op het niveau van de 10 politieregio's. Het doel is om de kwaliteit en de continuïteit van de forensische geneeskunde te waarborgen. GGD GHOR Nederland is gesprekspartner bij de betrokken ministeries (Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en VWS).

Noord Nederlandse samenwerking
Parallel met de landelijke ontwikkelingen heeft GGD Drenthe samen met GGD Fryslân en GGD Groningen actief voorbereid voor een aanbesteding van de Medische Zorg aan Arrestanten door de Politie. Deze is echter uitgesteld. Verder heeft GGD Drenthe als penvoerder gefungeerd voor de samenwerking in de forensische geneeskunde in Noord-Nederland.

Forensisch Medische Expertise bij (vermoeden van) Kindermishandeling
Een bijzondere vorm van het forensisch medisch onderzoek is de inzet van specialistische Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling en mishandeling Kwetsbaren (FMEK). Gespecialiseerde forensisch artsen stellen vast of lichamelijk letsel het gevolg kan zijn van mishandeling. Deze forensisch geneeskundige taak ligt in het verlengde van gemeentelijke verantwoordelijkheid voor Veilig Thuis. In Noord-Nederlands verband is verdergegaan met de uitrol FMEK. Er is een coördinerend expert aangesteld die in de landelijke overleggen deelneemt. Regionaal heeft deze een voortrekkersrol en brengt de ketenpartners bijeen om FMEK vorm te geven.

Opleiding forensisch artsen
Eén van de forensisch artsen is opgeleid tot praktijkopleider voor Artsen In Opleiding tot Specialist (AIOS). In 2021 heeft één forensisch arts de opleiding afgerond en is naderhand in dienst getreden van GGD Drenthe als forensisch arts. Verder hebben meerdere AIOS'en forensische geneeskunde een deel van hun praktijkopleiding bij GGD Drenthe gevolgd.
Om ook studenten geneeskunde de gelegenheid te geven om zich te oriënteren op het vakgebied forensische geneeskunde kunnen zij een co-schap forensische geneeskunde bij de GGD volgen. Ook hier is in 2021 gebruik van gemaakt.
Er wordt een Physician-Assistant in opleiding, afkomstig van de Hanzehogeschool, begeleid door één van de forensisch artsen. Dit is een Pilot in het kader van de het opleiden van Physician-Assistants binnen het domein van Maatschappij en Gezondheid met als aandachtsgebied Forensische Geneeskunde binnen gestelde kaders.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Totaal Arrestantenzorg	1.583	1.400	1.603	1.665	1.302
Telefonisch consult	673	400	539	515	322
Forensisch medisch onderzoek:					
· Bloed/DNA afname/urinecontrole	333	250	250	285	263
· Letselbeschrijving	52	60	44	59	65
· Deskundigenrapportage	16	30	14	31	23
· Zedenonderzoek	20	20	23	21	16
· NODO melding	6	5	4	4	4
Aantal lijkschouwingen	361	300	316	337	284
Aantal lijkschouwingen na euthanasie	231	175	209	175	157
Aantal lijkschouwingen per 100.000 inwoners exclusief euthanasie	73	68	64	68	58
Aantal lijkschouwingen na euthanasie per 100.000 inwoners	47	36	42	36	32

Reizigersvaccinaties

Wanneer mensen op reis gaan, kunnen vaak aanvullende vaccinaties nodig zijn. Ook kunnen vaccinaties nodig zijn wanneer mensen bij de uitoefening van hun beroep een hoger risico lopen op een infectie. Bij reizigersadvisering kunnen cliënten terecht voor voorlichting en vaccinaties.

Wat hebben we bereikt?

- We zorgden ervoor dat er per week 2 spreekuren gehouden werden. Dit ondanks de enorm teruggenomen vraag door de Covid-pandemie en personeelstekort door vertrek van collega's en ziekte.
- We verkleinden het risico om een infectieziekte op te lopen tijdens de beroepsuitoefening door vaccinatie.
- We zorgden ervoor dat onze cliënten advies op maat kregen en gevaccineerd werden tegen ernstige infectieziekten die voorkomen in het land waar ze heen reisden.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2021 vonden ruim 1.000 consulten plaats voor reizigers of mensen die middels hun beroeps aan risico's op een infectieziekte blootgesteld worden. Het aantal reisconsulten is ten aanzien van de jaren voor de Covid pandemie aanzienlijk gedaald. Door cliënten uit te nodigen die in 2020 geen herhalingsvaccinatie konden krijgen vanwege de pandemie, hebben we het aantal consulten kunnen verhogen en de cliënten alsnog kunnen beschermen.

Omdat er halverwege het jaar geen LCR-geregistreerde artsen Infectieziektebestrijding meer binnen GGD Drenthe werkten, zijn we overgegaan tot het consulteren van artsen Infectieziektebestrijding van GGD Hollands Midden. Hierdoor hebben we de spreekuren het hele jaar door kunnen laten gaan. Hoewel er maar 2 spreekuurmomenten in de week zijn geweest, konden cliënten wel 5 dagen per week telefonisch een afspraak inplannen. Ook zijn spoedaanvragen voor bijvoorbeeld malariarecepten altijd afgehandeld.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2021 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2021 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Aantal 1e consulten reizigersadvisering	1.174	4.500	1.470	4.525	4.909
Aantal vervolgconsulten	232	2.600	635	3.418	2.710

Financiële verantwoording bij het programma Additioneel

	Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Baten	Centrum Seksueel Geweld	41	34	194	187	-7
	Epidemiologie additioneel	0	-0	58	59	2
	Forensische geneeskunde	858	828	919	1.019	100
	Gezondheidsbevordering additioneel	142	125	168	153	-15
	IZB	11	0	0	1	1
	JGZ in het sociaal domein	950	980	992	1.003	10
	Kansrijke Start	56	68	72	76	3
	MDA++	135	166	162	149	-13
	OGGZ additioneel	876	848	889	879	-10
	Overige JGZ additionele opdrachten	35	44	74	97	23
	Preventieve logopedie	438	455	447	447	0
	Publieke gezondheid asielzoekers	598	743	630	671	41
	Reizigersvaccinaties	494	765	746	412	-333
	Sense Noord Nederland	198	285	225	222	-3
	THZ additioneel	8	31	30	21	-9
	Veilig Thuis Drenthe	6.341	6.470	6.486	6.504	18
Totaal Baten		11.180	11.841	12.092	11.900	-191
Lasten	Centrum Seksueel Geweld	-39	-31	-194	-187	7
	Epidemiologie additioneel	0	0	-56	-56	0
	Forensische geneeskunde	-796	-781	-867	-939	-71
	Gezondheidsbevordering additioneel	-137	-124	-165	-149	16
	IZB	-10	0	0	-1	-1
	JGZ in het sociaal domein	-882	-909	-920	-931	-11
	Kansrijke Start	-54	-66	-67	-71	-3
	MDA++	-130	-161	-157	-143	13
	OGGZ additioneel	-819	-791	-855	-844	11
	Overige JGZ additionele opdrachten	-33	-42	-69	-91	-23
	Preventieve logopedie	-407	-422	-414	-414	0
	Publieke gezondheid asielzoekers	-590	-693	-584	-617	-33
	Reizigersvaccinaties	-462	-733	-714	-392	322
	Sense Noord Nederland	-179	-264	-208	-185	24
	THZ additioneel	-6	-29	-28	-19	9
	Veilig Thuis Drenthe	-6.254	-6.470	-6.592	-6.504	88
Totaal Lasten		-10.803	-11.516	-11.890	-11.543	347
Reserveringen	Centrum Seksueel Geweld	-2	-2	0	0	0
	Epidemiologie additioneel	0	0	-2	-3	-1
	Forensische geneeskunde	-55	-47	-52	-62	-10
	Gezondheidsbevordering additioneel	-2	-1	-3	-4	-1
	IZB	-1	0	0	0	0
	JGZ in het sociaal domein	-68	-71	-73	-72	0
	Kansrijke Start	-2	-2	-5	-5	0
	MDA++	-5	-5	-5	-5	0
	OGGZ additioneel	-55	-57	-34	-35	-1
	Overige JGZ additionele opdrachten	-2	-2	-5	-5	0
	Preventieve logopedie	-31	-33	-33	-33	0
	Publieke gezondheid asielzoekers	-8	-50	-46	-54	-8
	Reizigersvaccinaties	-31	-32	-32	-21	11
	Sense Noord Nederland	-18	-21	-17	-17	0
	THZ additioneel	-2	-2	-2	-2	0
	Veilig Thuis Drenthe	0	0	106	0	-106
	Vergunninghouders	5	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		-278	-325	-202	-317	-115
Totaal Additioneel		99	0	0	40	40

Het programma Additioneel is afgesloten met een positief saldo van € 40.000. Dit wordt door voordelen van € 19.000 op het product Forensische geneeskunde en € 21.000 op het product Sense.

Publieke Gezondheid Asielzoekers

Vanaf 2021 is een nieuwe betalingssystematiek voor JGZ PGA dienstverlening ingegaan, die gekoppeld is aan het JGZ/PGA-contract met COA. Tot 2021 was de bekostiging op basis van een bedrag per kind. Vanaf 2021 bestaat de vergoeding uit 2 onderdelen.

1. Enerzijds is deze vergoeding gebaseerd op het aantal opvangdagen van asielzoekerskinderen.
2. Anderzijds is de vergoeding gebaseerd op het aantal verpleegkundige intakes en de medische onderzoeken van een volledige intake.

Voor de uitbetaling worden gegevens uit de registratieschil gehaald. De registratieschil is in opdracht van GGD GHOR Nederland ontwikkeld.

De nieuwe betalingssystematiek heeft in 2021 niet geleid tot een afwijking in de vergoeding ten opzichte van voorgaande jaren.

De stijging in de vergoeding heeft te maken met de grote instroom van asielzoekers gedurende 2021.

De kosten inzake eigen risico Ziektewet en WW van € 15.000 zijn onttrokken uit de Risicoreserve. Het voordelig saldo per ultimo boekjaar ad € 12.000 is gestort in de egalisatiereserve.

SENSE

Het voordeel is ontstaan door het later in kunnen vullen van vacatureruimte.

Forensische geneeskunde

De omzet van Forensische geneeskunde lag 13% hoger dan vorig jaar. Een deel van de werkzaamheden werd gesubsidieerd vanuit de subsidie ten behoeve van Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling (FMEK).

Veilig Thuis Drenthe

Aangezien er in 2021 sprake was van veel (langdurige) ziekte bij Veilig Thuis Drenthe, is vanaf het tweede kwartaal meer ingehuurd. Totaal is in 2021 voor € 296.000 onttrokken aan het vervangingsbudget.

Reizigersvaccinaties

Vanwege de reisbeperkingen bleef de omzet van reizigersvaccinaties achter bij begroot. Door minder omzet, hoefde echter ook minder inkoop van vaccins plaats te vinden. Hierdoor waren de inkoop en overige kosten lager dan begroot. De medewerkers van reizigersvaccinaties konden deels ingezet worden voor COVID-19. Het negatieve resultaat van reizigersvaccinaties is opgenomen in de declaratie bij het Ministerie van VWS.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten kent de begroting en jaarrekening een aantal verplichte paragrafen. In de jaarstukken 2020 zijn de paragrafen Bedrijfsvoering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiering opgenomen. De overige verplichte paragrafen (Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Verbonden partijen en Grondbeleid) zijn voor de GGD niet relevant en derhalve niet opgenomen.

2.1 Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

Ook in 2021 is vanuit de ondersteunende diensten maximaal ingezet om de primaire processen zo goed mogelijk te faciliteren. Vanwege COVID-19 was 2021 in dat opzicht een dynamisch en uitdagend jaar. Niet alleen, mede vanwege de impact van COVID-19, was het beroep op de ondersteunende diensten vanuit de staande organisatie groot, maar ook vanuit de IZB+ organisatie - de projectorganisatie van GGD Drenthe die verantwoordelijk is voor de uitvoering van alle activiteiten op het gebied van de bestrijding van COVID-19 – werd een grote inzet vanuit de ondersteunende diensten gevraagd. Zowel op het gebied van ICT, informatievoorziening, werving en selectie, huisvesting, juridisch en kwaliteit is steeds met een grote mate van flexibiliteit, klantgerichtheid en snelheid ingespeeld op de actuele ontwikkelingen en dynamiek gedurende het jaar. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de grote op- en afschalingsbewegingen die binnen de IZB+ organisatie gedurende 2021 hebben plaatsgevonden.
Niet alleen is steeds ingespeeld op de actuele behoeften vanuit het primaire proces, maar ook heeft COVID-19 een impuls gegeven aan innovatie en vernieuwing binnen de ondersteunende diensten. Zo is duidelijk geworden dat de GGD vanuit zijn kennisrol door overheden en andere partners in het (zorg)netwerk steeds vaker om actuele en geduide informatie op het gebied van publieke gezondheid wordt gevraagd. Door middel van het doorontwikkelen en vernieuwen van onze ICT-systemen en het aantrekken van andere deskundigheid zetten wij in om onze organisatie op dit gebied te versterken. Als gevolg van COVID-19 is beter inzicht verkregen in de kwetsbaarheid van de huidige informatievoorziening. Deze kwetsbaarheden werden zichtbaar op continuïteit en kwaliteit. In 2021 zijn met tijdelijke oplossingen deze kwetsbaarheden verminderd. Een voorbeeld hiervan is de noodzakelijkheid van 24/7 dienstverlening.
Omdat wij bovengenoemde dynamiek en ontwikkelingen delen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) zijn wij in 2021 gestart met het verder intensiveren van de bestaande samenwerking op het gebied van de bedrijfsvoering.

Hieronder gaan wij meer in detail in op de belangrijkste ontwikkeling binnen de ondersteunende diensten.

Informatievoorziening en Automatisering

Samenwerken

De nieuwe werkwijze (meer thuis of op andere locaties werken, en op andere manieren samenwerken) heeft tot aanpassingen in de dienstverlening op het gebied van informatievoorziening en automatisering geleid. Door middel van de implementatie van de DWO (digitale werkomgeving) voor de hele organisatie, een nieuw reserveringssysteem, maar ook nieuwe oplossingen voor hybride vergaderen is het digitaal samenwerken verder vormgegeven.

Data

VRD en GGD Drenthe werken steeds meer datagedreven en datagestuurd waarbij data, informatie, kennis en ervaring aan elkaar gekoppeld worden volgens de stappen ‘data – duiden – doen!’

VRD en GGD zijn gezamenlijk een data-expertise team gestart. Het team coördineert, faciliteert én stimuleert het gebruik van bestaande en nieuwe data, eigen data en data van derden, zowel kwantitatief als kwalitatief, Het team zorgt voor de noodzakelijke structuur, organisatie, processen, architectuur en de samenhang van de diverse initiatieven uit de primaire processen. In 2021 is een kwartiermaker aangesteld om het dataexpertise team vorm te geven.

Huisvesting

Terug naar kantoor

Als gevolg van COVID-19 is steeds meer flexibiliteit in werklocaties en manieren van samenwerken ontstaan. Een aantal geplande ontwikkelingen is daardoor versneld. In 2021 zijn diverse aanpassingen op het gebied van digitale werkomgeving en fysieke kantooromgeving gerealiseerd. In april 2021 begon een gezamenlijke GGD/VRD-projectgroep met het voorbereiden van een terugkeer naar kantoor. Een enquête onder GGD- en VRD-medewerkers liet zien dat er een sterke behoefte is om in de toekomst hybride te gaan werken (deels thuis, deels op kantoor). Dit vraagt om een andere inrichting van de kantoorlocaties, waarbij er meer ruimte is voor ontmoeten en samenwerken, naast al bestaande mogelijkheden voor bureauwerk en vergaderen. GGD en VRD gaan meer van elkaars kantoorfaciliteiten gebruik maken zodat de beschikbare ruimtes optimaal worden gebruikt. Diverse kantoorlocaties zijn hier in 2021 op aangepast.

Veiligheid Informatievoorziening en Privacy
Op het gebied van Veiligheid Informatievoorziening en Privacy werken de VRD en GGD Drenthe nauw samen en hebben in 2021 gekozen voor een gezamenlijke aanpak om te komen tot een verbetering van de beveiliging.
Ook in 2021 zien wij het aantal situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik sterk toenemen. Daarbij gaat het om het aantal situaties maar ook over het raffinement van het misbruik of oneigenlijk gebruik. Diefstal van data uit onze informatiesystemen door medewerkers, geautomatiseerde pogingen om toegang te krijgen tot onze netwerken en systemen, nepmails of nepsites bedoeld om de digitale identiteit van medewerker te verkrijgen, en het plaatsen van software om schade om systemen te kunnen 'gijzelen' zijn zeer realistische dreigingen geworden. Dreigingen waar overigens niet alleen de VRD/GGD mee te maken heeft, maar vrijwel iedere organisatie of persoon die gebruik maakt van computers of informatie. Digitale criminaliteit is onderdeel geworden van onze maatschappij en leidt tot bijzonder grote risico's op het gebied van continuïteit en hoge kosten om de gevolgen van verstoring op te kunnen heffen.
De toename van digitale criminaliteit is aanleiding geweest om een aantal audits en self-assessments uit te voeren. Hiermee hebben wij een goed beeld gekregen van het huidige niveau van onze beveiliging. Dit beeld leidt direct tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is en dat het juist gebruik van privacygevoelige gegevens onvoldoende gewaarborgd is. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarvoor wij een Verbeterplan Veiligheid Informatievoorziening en Privacy hebben opgesteld. Dit plan zal in het begin van 2022 worden voorgelegd aan de besturen van de VRD en GGD Drenthe. Naast de informatie over de inhoudelijke aanpak zal aan de beide besturen een uitbreiding van het budget worden gevraagd, bedoeld voor de uitvoering van het verbeterplan en de verdere inrichting van de organisatie.

Communicatie
De in 2020 ingerichte opnamestudio was ook dit jaar van grote waarde. In toenemende mate worden (door eigen regisseurs en producers) uitzendingen verzorgd voor een verscheidenheid aan doelgroepen zoals bestuurders, scholen, zorgprofessionals, medewerkers en brandweerpersoneel. Op verzoek is de studio ook ter beschikking gesteld aan netwerkpartners.
In 2021 is een start gemaakt met de vernieuwing van de websites van GGD en VRD. Na een aanbestedingsprocedure is in 2021 een leverancier gekozen en zijn vanuit het team een ontwerp gemaakt en content opnieuw gestructureerd. De nieuwe websites gaan rond april 2022 online.

Formatie en bezetting
In de tabel hieronder worden de belangrijkste kengetallen weergegeven van de formatie en de bezetting. In de presentatie van de formatiecijfers maken we onderscheid tussen de formatie op de basistaken en op de additionele taken.
Aantal medewerkers in dienst bedraagt op 31 december 2021 412. De bezetting in fte is 297. Het verschil tussen de bezetting en de formatie wordt veroorzaakt door de inzet van medewerkers met een arbeidsovereenkomst met de GGD voor de bestrijding van het COVID-19 virus en vervanging van langdurig zieke medewerkers.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Formatie basistaken in fte	175	177	177	179	
Formatie additioneel in fte	105	106	106	100	
Formatie totaal in fte	280	283	283	279	239
Bezetting totaal in fte op 31 december	297	pm	299	264	246
Medewerkers in dienst op 31 december	412	380	421	374	356
Gemiddelde leeftijd	47	pm	48	47	48

Arbeidsmarkt
De krapte op de arbeidsmarkt is voor de GGD met name zichtbaar in de medische en verpleegkundige functies. Daarom zijn we gestart met de ontwikkeling van een nieuw functiehuis, te beginnen bij de Jeugdgezondheidszorg, waarin met name voor deze functies een beter loopbaanperspectief worden geboden. Daarnaast doen we strategisch onderzoek naar de behoefte aan en de beschikbaarheid van artsen binnen de GGD en een verkenning van de mogelijke interventies die we kunnen inzetten om nu en in de toekomst te kunnen beschikken over voldoende en goed gekwalificeerde artsen.

Verzuim
De daling van het verzuim in de afgelopen jaren stabiliseert zich in 2021.

	Realisatie 2021	Begroot 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Verzuimpercentage	4,90%	5,00%	5,00%	5,80%	6,84%

Klachten
In 2021 heeft GGD Drenthe 252 klachten ontvangen. Het merendeel hiervan, 200, heeft betrekking op de COVID-19 organisatie. De klachten die betrekking hebben op de reguliere dienstverlening komen vooral voor bij de productgroepen waar sprake is van hoogfrequente cliëntcontacten, zoals JGZ en VTD.
Er is één klacht doorgeleid naar de klachtencommissie. Deze klacht betrof het onderdeel VTD.

	Realisatie 2021	Realisatie 2020	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Klachten	252	134	53	40
Waarvan naar klachtencommissie	1	0	4	3

Financiële verklaring bij het programma Bedrijfsvoering

Programma		Product	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Bedrijfsvoering en middelen	Baten	Bedrijfsvoering en middelen	71	323	98	725	627
	Totaal Baten		71	323	98	725	627
	Lasten	Bedrijfsvoering en middelen	-71	-323	-173	-800	-627
	Totaal Lasten		-71	-323	-173	-800	-627
	Reserveringen		0	0	75	75	0
	Totaal Reserveringen		0	0	75	75	0
Totaal Bedrijfsvoering en middelen			0	0	0	0	0

Huisvesting
Een nadeel van € 53.000 voor aanpassingen aan diverse kantoorlocaties om aan de behoeften van GGD- en VRD-medewerkers te kunnen voldoen.

Automatisering
Een nadeel van € 61.000 voor noodzakelijke aanpassingen aan de website om weer te voldoen aan het 'Besluit digitale toegankelijkheid overheid'.

De servers waren toe aan vervanging. Dit is tijdelijk, in afwachting van een definitieve beslissing, opgelost door het huren van servers. Hierdoor een nadeel van € 21.000.

Vanwege COVID-19 extra middelen aangeschaft voor thuiswerken. Een nadeel van € 14.000.

Daarnaast een nadeel van € 13.000 vanwege dubbele beheerskosten door de overgang naar een nieuwe beheerpartij.

Mens & Organisatie (M&O)
Een nadeel van € 37.000 op wervingskosten voor onder andere een nieuwe directeur. Voor noodzakelijke aanpassingen aan de website om weer te voldoen aan wet- en regelgeving.

Bedrijfsvoering
De begeleiding voor het opstellen van het strategisch meerjarenplan heeft geleid tot een nadeel van € 48.000.

Vanwege het vele thuiswerken is een voordeel van € 345.000 op reiskosten. Ook het opleidingsbudget laat een voordeel zien van € 96.000.

De voordelen zijn gebruikt ter dekking van de nadelen binnen bedrijfsvoering en middelen maar ook ter dekking van het nadeel binnen het programma jeugd.

2.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de GGD. Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de capaciteit die een gemeenschappelijke regeling heeft om de niet begrote kosten op te vangen.

De Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is als volgt opgebouwd:
1. Risicobeleid
2. De weerstandscapaciteit
3. Risico-inventarisatie per balansdatum
4. Kengetallen

Risicobeleid

Bij GGD Drenthe voeren wij actief risicobeleid. Dat betekent dat wij ons voortdurend bewust zijn van risico's en daar systematisch mee om wensen te gaan. Een voorbeeld hiervan is dat wij waarde hechten aan de HKZ-certificering. Die certificering betekent onder meer dat in alle geledingen van de organisatie medewerkers zich bewust moeten zijn van procesrisico's en daar ook actief op dienen te anticiperen. In november 2019 is de externe audit met een positief resultaat afgesloten waardoor het HKZ-certificaat is verlengd tot en met 2022. Dit betekent dat de informatie uit onze processen, zoals klachten, incidenten, audits en klantenonderzoek, goed wordt geborgd.

Daarnaast houden wij voor de basistaken een algemene reserve aan als weerstandsvermogen. Voor additionele taken is dat de risicoreserve. Bij de risico-inventarisatie beoordelen wij de daadwerkelijke risico's en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit

In dit onderdeel is geïnventariseerd in welke mate de GGD in staat is de risico's in financiële zin op te vangen. In algemene zin is een overheidsorganisatie in staat haar niet begrote financiële risico's te dekken uit:
- Opgebouwde reserves;
- Stille reserves die op korte termijn materieel kunnen worden gemaakt;
- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Structurele ruimte in de begroting.

In de situatie van de GGD kan alleen een beroep worden gedaan op de algemene reserve. De stand van de algemene reserve bedraagt per 31 december 2021 € 768.712.

De overige bestemmingsreserves worden buiten de berekening van de weerstandscapaciteit gehouden omdat aan deze bestemmingsreserves een bepaalde bestemming is gegeven.

Risico-inventarisatie per balansdatum

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
GGD-breed	Calamiteit waardoor reguliere dienstverlening in gevaar komt	zeer groot	gemiddeld	i	270.000
GGD-breed	Digitale verstoring	zeer groot	groot	i	675.000
GGD-breed	Kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling personeelsbestand ten aanzien van verwachte dienstverlening (arbeidsmarktproblematiek)	groot	groot	s	525.000
GGD-breed	Juridische claims op aanbestedingen	zeer klein	gemiddeld	s	30.000
GGD-breed	Het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging	groot	groot	s	525.000
GGD-breed	Klachtenafhandeling	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Onvoorziene toename van de vraag van onze dienstverlening	klein	groot	s	225.000
GGD-breed	Schade als gevolg van medische handelingen	klein	gemiddeld	i	90.000
	Totaal risico's				2.362.500

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alle risico's zijn gewogen naar de kans dat ze zich kunnen voordoen en de financiële impact die ze voor GGD Drenthe kunnen hebben. Op geld gewaardeerd betekent dit een bedrag van € 2.362.500. Bij het inventariseren van de risico's hebben wij het voorzichtigheidsprincipe in acht genomen. Dit betekent dat wij rekening houden met alle mogelijke risico's op balansdatum. Overigens onderkennen wij dat nooit alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen.

Tevens constateren we dat, naar aanleiding van landelijk gemaakte afspraken, getracht wordt claims te beleggen bij GGD Drenthe. Wat dit in de toekomst gaat betekenen is volkomen onduidelijk daar dit geen verantwoordelijkheid is van GGD Drenthe maar hier wel tijd en energie in gaat zitten.

Als gevolg van het meervoudig verlengen van contracten zijn we genoodzaakt om een aantal dienstverbanden gerelateerd aan COVID om te zetten naar vaste aanstellingen. Het risico op achterblijvende kosten indien er voor deze medewerkers geen werk meer is bij de GGD is gering aangezien het ministerie van VWS de meerkosten hiervan voor haar rekening zal nemen.

Om te kunnen beoordelen of de opgebouwde reservepositie zich juist verhoudt tot de financiële risico's wordt de ratio weerstandvermogen gehanteerd die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement samen met de universiteit Twente. De ratio wordt berekend door het aanwezige weerstandvermogen te delen door de financiële totaalwaardering van de risico's. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	uitstekend
1,4 - 2	ruim voldoende
1 - 1,4	voldoende
0,8 - 1	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Op balansdatum is de ratio van de GGD: € 768.712 / € 2.362.500 = 0,33. Dit wordt door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement als ruim onvoldoende aangemerkt. In 2020 was dit ratio 1,07. In 2020 werd echter de risicoreserve additionele taken tot de weerstandscapaciteit meegerekend.

In 2021 heeft de werkgroep GRIP op GR-en, bestaande uit Drentse griffiers en VDG-bestuur, de notitie "Samen werken voor Drenthe" opgesteld. In deze notitie wordt een eenduidige vorm en procedure voor de P&C-cyclus van GR-en voorgesteld. Ook zijn er voorstellen gedaan voor het weerstandsvermogen c.q. algemene reserve. Eén van de voorstellen is dat de algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar. De notitie is van toepassing vanaf de jaarrekening 2022 / begroting 2023.

De gemeentelijke bijdrage voor 2022 is vastgesteld op € 16.432.733. Het benodigde weerstandsvermogen hebben we berekend op € 2.362.500.

Het beschikbaar weerstandsvermogen bij een algemene reserve van 2,5% is € 410.818. Het verschil met het benodigde weerstandsvermogen is € 1.951.682.

Bij een algemene reserve van 5% is het beschikbaar weerstandvermogen € 821.637. Dan is het verschil met het benodigde weerstandsvermogen € 1.540.863.

Hieronder een overzicht met daarin het verschil tussen benodigd en beschikbaar weerstandsvermogen bij een algemene reserve van 2,5% en 5% in totaal en naar rato voor de Drentse gemeenten.

	inwoners 1-1-2021	Algemene reserve 5%	Algemene reserve 2,5%
Aa en Hunze	25.399	-79.100	-100.189
Assen	68.836	-214.376	-271.532
Borger-Odoorn	25.598	-79.720	-100.974
Coevorden	35.317	-109.988	-139.312
Emmen	107.024	-333.304	-422.169
Hoogeveen	55.603	-173.164	-219.332
Meppel	34.386	-107.088	-135.640
Midden-Drenthe	33.381	-103.958	-131.675
Noordenveld	31.214	-97.210	-123.127
Tynaarlo	33.978	-105.818	-134.030
Westerveld	19.661	-61.230	-77.555
De Wolden	24.374	-75.908	-96.146
Totaal	494.771	-1.540.863	-1.951.682

Kengetallen

Vanaf 2015 schrijft het BBV voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen vindt ook een beoordeling plaats van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Door middel van de genoemde kengetallen wordt 'de structureel en reëel sluitende begroting' onderbouwd. Hierna volgt een overzicht van de kengetallen.

	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen	Resultaat 2020	Begroot 2021	Resultaat 2021
netto schuldquote	-4,1%	-3,8%	-1,1%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,1%	-3,8%	-1,1%
solvabiliteitsrisico	30,4%	57,3%	20,9%
structurele exploitatieruimte	-0,6%	0,0%	0,2%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

Beoordeling kengetallen GGD Drenthe
Voorgeschreven is dat naast de kengetallen zelf, een beoordeling plaatsvindt van de onderlinge verhouding hiervan in relatie tot de financiële positie. Het is overigens van belang de kengetallen in samenhang te zien omdat een afzonderlijke kengetal niet zoveel zegt over de financiële positie.

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal ligt de netto schuldquote tussen 0% en 90% (landelijk gehanteerde richtlijn). Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de schuld hoog (oranje). Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt men zich in de gevarenzone (rood). De netto schuldquote van de GGD Drenthe blijft ruimschoots binnen de norm.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Volgens de landelijk gehanteerde richtlijn moet de solvabiliteitsratio minimaal 30% zijn. De solvabiliteitsratio van de GGD Drenthe is afgerond 20,9% en ligt daarmee onder de landelijk gehanteerde richtlijn. Dit is een daling t.o.v. 2020 die volledig wordt veroorzaakt door de meerkosten ten gevolge van COVID-19. De financiële verplichtingen die we zijn aangegaan worden voldaan door het ministerie van VWS.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele exploitatieruimte van de GGD Drenthe is nagenoeg nihil.

Grondexploitatie
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

Belastingcapaciteit
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

2.3 Paragraaf Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) stelt regels voor het beheer van de treasury. De wet bevat normen voor het beheersen van risico's op kort- en langlopende leningen. Verder worden de decentrale overheden verplicht een Treasurystatuut op te stellen en een Paragraaf financiering in de begroting en het jaarverslag op te nemen.

Treasurystatuut

Vanaf 2020 is het toenmalige statuut opgeheven. De artikelen zijn als Bijlage in de Financiële Verordening 2020-2023 opgenomen. De afgelopen jaren zijn er belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de treasury van decentrale overheden. Op Europees niveau zijn er maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de overheidsuitgaven nu en op langere termijn houdbaar blijven. Deze maatregelen zijn vertaald naar Nederlandse wetgeving, zoals de invoering van het verplicht schatkistbankieren en de Wet houdbare overheidsfinanciën (de Wet hof). De gewijzigde regelgeving is opgenomen.

Risicobeheer

Ten aanzien van het risicoprofiel is de richtlijn opgenomen dat de GGD alleen gelden uitzet bij instellingen met een zogenaamde triple A-status, de meest betrouwbare bankinstellingen in Nederland. Na de bankencrisis is een groot aantal instellingen teruggeplaatst naar een dubbele A-status. De Bank voor Nederlandse gemeenten (BNG) heeft zijn triple A-status behouden. Bij deze bank zetten wij de eventuele overtallige middelen uit. Met de invoering van het schatkistbankieren eind 2013 dienen wij, net als alle andere lokale overheden, onze overtollige middelen (tot 1 juli boven € 250.000 en vanaf 1 juli boven € 1.000.000) naar een gereserveerde rekening bij de BNG over te boeken. Uit deze overtollige middelen voorziet het Rijk zich in een deel van haar financieringsbehoefte.

Renterisico kortlopende financiering (kasgeldlimiet)

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. In geen enkel kwartaal in 2021 heeft de GGD Drenthe de kasgeldlimiet overschreden.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

Ook voor renterisico's vaste schuld is in de Wet Fido een norm gesteld. Deze norm, de renterisiconorm, bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten, welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. GGD Drenthe is in 2021 ruim onder de renterisiconorm gebleven.

Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo

Decentrale overheden moeten in hun jaarrekening een berekening opnemen van het zogenoemde EMU-saldo op basis van artikel 20 van het BBV.

EU-lidstaten mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Hiervan is in Nederland 0,5% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat deze overheden hanteren. Investeringen en uitgaven uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in het baten-lastenstelsel, maar wel in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan daardoor toch een negatief EMU-saldo ontstaan.

		Begroting 2020	Resultaat 2020
	Omschrijving	**€**	**€**
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	340	231
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	528	532
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	0	
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	399	911
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:		
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	110
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie:		
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0
11	Verkoop van effecten:		
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	● Ja ○ Nee	● Ja ○ Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?		
	Berekend EMU-saldo	**469**	**-39**

Overzicht van baten en lasten

	Programma	Resultaat 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Resultaat 2021	Verschil 2021
Baten						
	Beschermen	11.537	3.810	3.880	62.953	59.073
	Beschermen - derden	1.946	1.953	1.868	2.216	347
	Bevorderen	328	373	377	379	2
	Bewaken	445	470	472	470	-2
	Jeugd	11.274	11.376	11.598	12.902	1.304
	Additioneel	11.180	11.841	12.092	11.900	-191
	Bedrijfsvoering en middelen	71	323	98	725	627
Totaal Baten		36.782	30.145	30.386	91.545	61.159
Lasten						
	Beschermen	-11.537	-3.810	-3.889	-62.962	-59.073
	Beschermen - derden	-1.946	-1.953	-1.868	-2.216	-347
	Bevorderen	-328	-373	-422	-424	-2
	Bewaken	-488	-455	-457	-440	17
	Jeugd	-11.274	-11.376	-11.868	-12.930	-1.062
	Additioneel	-10.803	-11.516	-11.890	-11.543	347
	Bedrijfsvoering en middelen	-71	-323	-173	-800	-627
Totaal Lasten		-36.447	-29.805	-30.567	-91.314	-60.747
Resultaat voor bestemming/reserveringen		335	340	-181	231	412
Reserveringen						
	Beschermen	0	0	9	9	0
	Bevorderen	0	0	44	44	0
	Bewaken	42	-15	-15	-30	-15
	Jeugd	0	0	270	96	-174
	Additioneel	-278	-325	-202	-317	-115
	Bedrijfsvoering en middelen	0	0	75	75	0
Totaal Reserveringen		-236	-340	181	-123	-304
Resultaat na bestemming/reserveringen		99	0	0	108	108

Resultaatsverklaring op hoofdlijnen

Het boekjaar 2021 is afgesloten met een voordelig resultaat na bestemming/reserveringen van € 107.909. Bij het programma jeugd is vanaf 2021 een bedrag van € 80.000 in de gemeentelijke bijdrage opgenomen. De inwerkingstredingsdatum is echter uitgesteld naar 1 juli 2022. Daarnaast heeft het programma jeugd in 2021 met eenmalige kosten van € 12.000 te maken gehad voor de uitvoering van 'informed consent procedure RVP'. De gemeenten hebben hiervoor in 2021 eenmalig een toevoeging gekregen in het gemeentefonds.

Het programma Additioneel is afgesloten met een positief saldo van € 40.000. Dit wordt door voordelen van € 19.000 op het product Forensische geneeskunde en € 21.000 op het product Sense door het later opvullen van vacatureruimte.

Op het programma jeugd na is het resultaat op de basistaken nihil. In bestuurlijk overleg tussen het ministerie van VWS en GGD GHOR Nederland zijn afspraken gemaakt over de vergoeding van de meerkosten die zijn ontstaan vanwege de bestrijding van het Corona virus. In het kort komen de afspraken erop neer dat alle meerkosten die de GGD maakt voor de bestrijding van het virus voor een vergoeding van het ministerie in aanmerking komen. Daarnaast compenseert het ministerie wegvallende opbrengsten van de GGD als gevolg van de COVID-19 crisis. Voor de GGD Drenthe betekent dit dat er sprake is van een volledige schadeloosstelling en dat er zowel voor de bestrijding van het virus als voor de gevolgen van de COVID-19 crisis in 2021 geen verrekening met het eigen vermogen van de GGD plaatsvindt.

Balans per 31 december 2021

ACTIVA

		31-12-2021		31-12-2020	
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
	Investeringen met economisch nut	1.898		1.585	
Totaal vaste activa			1.898		1.585
Vlottende activa					
Voorraden		11	11	21	21
Uitzettingen korter dan één jaar			11.478		6.918
	Vorderingen op openbare lichamen	2.817		3.332	
	Uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan één jaar	8.398		3.473	
	Overige vorderingen	263		113	
Overlopende activa			540		952
	Vooruitbetaalde bedragen	540		952	
Liquide middelen			236		110
	Kassaldi	0		1	
	Banksaldi	236		109	
Totaal vlottende activa			12.266		8.000
Totaal activa			14.164		9.585

PASSIVA

		31-12-2021		31-12-2020	
Vaste passiva					
Eigen vermogen			2.956		2.913
	Algemene reserve	769		741	
	Bestemmingsreserves	2.079		2.073	
	Resultaat boekjaar	108		99	
Totaal vaste passiva			2.956		2.913
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schulden korter dan één jaar			3.879		1.453
	Overige schulden	3.879		1.453	
Overlopende passiva			7.329		5.219
	Nog te betalen bedragen	6.852		4.713	
	Vooruitontvangen bedragen	477		506	
Totaal vlottende passiva			11.208		6.672
Totaal passiva			14.164		9.585

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

- De jaarrekening is opgemaakt volgens de grondslagen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor gemeenten en provincies.
- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
- De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden (voorzichtigheidsbeginsel).
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende verlofaanspraken.

Vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven. Bij de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt de Nota activeren, waarderen en afschrijven gevolgd.

Voorraden

De voorraad vaccinaties is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Uitzettingen korter dan één jaar, overlopende activa en liquide middelen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening is bepaald op basis van de ouderdom van de vorderingen en op basis van individuele beoordeling.

Reserves

Reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Netto-vlottende schulden korter dan één jaar en overlopende passiva

De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans per 31 december 2021

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa								
Investeringen met economisch nut								
Omschrijving	Afschrijv %	Aanschaf	Cumulatieve Afschrijving	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen	Desinv.	Mutaties 2021 Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
(medisch)inventaris / verbouwingen	10	1.809	842	967	631	108	196	1.294
Automatisering	25-33	1.968	1.359	609	324	2	333	599
Wagenpark	20	17	8	9	-	-	3	6
Totaal		3.793	2.208	1.585	955	110	532	1.898

De investeringen betreffen alle investeringen met een economisch nut.

€ 443.000 van de investeringen heeft betrekking op COVID-19. Voor COVID-19 hebben er investeringen plaats gevonden in inventaris, multifunctionals en koelkasten voor de test- en vaccinatielocaties. Daarnaast heeft er een Europese aanbesteding plaats gevonden voor medische ge- en verbruiksartikelen. Als gevolg hiervan zijn alle audiometers vervangen. Dit verklaart ook de desinvestering.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden (bedragen x € 1.000)

De voorraad vaccins is gedaald van € 21.000 naar € 11.000.

Uitzettingen korter dan één jaar (bedragen x € 1.000)

Specificatie uitzettingen korter dan 1 jaar	31-12-2021	31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen		
Deelnemende gemeenten	358	374
Overige vorderingen op openbare lichamen	2.459	2.957
Totaal vorderingen op openbare lichamen	2.817	3.332
Uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan 1 jaar		
Rekening-courant ministerie van Financiën	8.398	3.473
Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan 1 jaar	8.398	3.473
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
Rekening-courant GHOR	-	-
Totaal rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	-	-
Overige vorderingen		
Debiteuren	108	84
Voorziening dubieuze debiteuren	-3	-2
Overige vorderingen	158	32
Totaal overige vorderingen	263	113
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	11.478	6.918

Uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan 1 jaar

De uitzettingen in 's Rijks schatkist betreft de rekening-courant verhouding met het ministerie van Financiën. Decentrale overheden zijn verplicht de overtollige (liquide) middelen hier aan te houden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Zie voor de berekening van de drempelbedragen het overzicht onder de post liquide middelen.

De stijging van het rekening-courant saldo bij het Ministerie van Financiën komt doordat de declaratie van de meerkosten COVID-19 over december 2021 reeds als voorschot in 2021 is ontvangen.

Overlopende activa (bedragen x € 1.000)

Specificatie overlopende activa	31-12-2021	31-12-2020
Vooruitbetaalde bedragen en borg	540	952
Totaal	540	952

In 2020 hadden we aanbetaling voor de test- en vaccinatiecentrum gedaan voor het eerste halfjaar van 2021.

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)

	31-12-2021	31-12-2020
Kasgelden	0	1
Rekening-courant BNG	235	108
Rekening-courant ABN-Amro	1	1
Totaal	236	110

Het rekening -courant krediet bij de BNG-bank heeft een limiet van € 1.000.000. Tot en met 30 juni 2021 gold voor GGD Drenthe een drempelbedrag schatkistbankieren van € 250.000. Vanwege een aanpassing in de berekening van het drempelbedrag is vanaf 1 juli 2021 de ondergrens voor decentrale overheden aangepast naar € 1.000.000. Het gemiddeld bedrag per dag dat is aangehouden buiten de schatkist bedraagt € 227.259.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)

		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	250		1.000	
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	226	232	236	215
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	24	18	764	785
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	30.567		30.567	
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	30.567		30.567	
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	250		1.000	
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	20.355	21.100	21.720	19.772
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	226	232	236	215

Het drempelbedrag is het bedrag aan liquide middelen dat (gemiddeld) per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Per 1 juli 2021 heeft er een wijziging plaats gevonden in de berekening van het drempelbedrag. In de beleidsdoorlichting schatkistbankieren van juli 2019 is onder meer geconstateerd dat decentrale overheden kampen met administratieve lasten bij schatkistbankieren. Het kabinet heeft in de beleidsdoorlichting het probleem erkend dat met name decentrale overheden die structureel rood staan en slechts incidenteel overtollige middelen hebben met hogere administratieve lasten te maken hebben dan gewenst is. Met een eventuele verhoging dan wel een andere berekening van het drempelbedrag wilde het kabinet aan deze bezwaren tegemoet komen. Na een overlegtraject met alle betrokken partijen is er overeenstemming bereikt om het drempelbedrag te verhogen. Dit akkoord is bevestigd in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van april jl.

Het drempelbedrag dat is vastgelegd in artikel 7 lid 2 van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden zal worden aangepast op onderstaande punten:

- Een verhoging van de ondergrens van € 250.000 naar € 1 miljoen euro;
- Een verhoging van het percentage begrotingstotaal t/m € 500 miljoen euro van 0,75% naar 2%.

Per kwartaal mag het gemiddelde van de (liquide) middelen die de decentrale overheid dagelijks buiten de schatkist laat niet boven het drempelbedrag uitkomen. GGD Drenthe is in 2021 binnen het drempelbedrag gebleven. De liquide middelen die buiten de schatkist zijn aangehouden, zijn enkel gebruikt voor het betalingsverkeer.

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)

	1-1-2021	terugstorting cq. herbestemming	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2021
Algemene reserve	741	27	-	-	769
Bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve "Risicoreservering"	1.294	-271	331	-35	1.318
Bestemmingsreserve "Organisatieontwikkeling"	448	-	-	-215	233
Bestemmingsreserve "Egalisatie"	225	-	53	-10	268
Bestemmingsreserve "VTD"	106	154	-	-	260
	2.073	-117	384	-261	2.079
Totaal Reserves	2.815	-90	384	-261	2.848
Te bestemmen resultaat 2019/2020	99	-99	-	-	108
Totaal Vermogen	2.913	-188	384	-261	2.956

De stand per 1 januari 2021 en het voorstel resultaat bestemming 2020 sluiten aan met de door het Algemeen bestuur vastgestelde jaarrekening 2020. De verwachte dotaties en onttrekkingen zijn conform de vastgestelde Nota reserves en voorzieningen.

Algemene reserve

De toevoeging aan de Algemene reserve betreft de resultaatbestemming over 2020 conform het besluit bij de jaarrekening 2020.

Risicoreserve additionele taken

Conform het besluit bij de jaarrekening 2020 is:

- € 27 onttrokken aan de Risicoreserve en toegevoegd aan de Algemene reserve;
- € 154 onttrokken aan de Risicoreserve en toegevoegd aan de reserve Veilig Thuis;
- € 90 terugbetaald aan de gemeenten.

De toevoeging aan de Risicoreserve van € 331 betreft de 10% risico-opslag, die berekend wordt over de kostprijs van de additionele producten.

De onttrekkingen aan de risicoreserve betreffen:

- WVGGZ € 20
- Kosten inzake eigen risico WW/Ziektewet € 15

Organisatieontwikkeling

De onttrekkingen aan de reserve organisatieontwikkeling betreffen:

- JGZ in Flow € 96
- Kosten inzake nieuw platform Digitale Werk Omgeving (DWO) € 75
- Kwartiermaker informatieloket € 44

Reserve VTD

De toevoeging aan de Reserve VTD betreft de resultaatbestemming over 2020 conform het besluit bij de jaarrekening 2020.

Totaal vermogen

Het totaal vermogen op 31 december 2021 bedraagt € 2.955.613, inclusief het resultaat over 2021 ad € 107.909.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden korter dan één jaar (bedragen x € 1.000)

Specificatie netto-vlottende schulden korter dan 1 jaar	31-12-2021	31-12-2020
Crediteuren	3.801	1.424
Rekening-courant GHOR	78	28
Totaal netto-vlottende schulden korter dan 1 jaar	3.879	1.453

De stijging wordt veroorzaakt door facturen met betrekking tot COVID-19.

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

		31-12-2021	31-12-2020
Nog te betalen bedragen			
	Nog te betalen bedragen	5.041	2.937
	Belastingen en premieheffing	1.810	1.776
Totaal nog te betalen bedragen		6.852	4.713
Vooruitontvangen bedragen			
	Vooruitontvangen projectgelden	351	218
	Overige vooruitontvangen bedragen	126	287
Totaal vooruitontvangen bedragen		477	506
Totaal overlopende passiva		7.329	5.219

Nog te betalen bedragen

De stijging wordt veroorzaakt door facturen, voornamelijk met betrekking op COVID-19, met een datum in 2022 maar betrekking hebbend op 2021.

De verplichting voor 2021 naar aanleiding van het gesloten akkoord CAO-SGO 2021-2022 is ook verantwoord onder nog te betalen bedragen.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Huur Mien Ruysweg 1 te Assen

GGD Drenthe huurt de locatie Mien Ruysweg 1 te Assen van Long Term CRE Fund B.V. jaarlijks voor een bedrag van € 464.193. Het contract heeft een looptijd van 15 jaar, ingaande op 1 september 2015 en eindigend op 31 augustus 2030. De resterende verplichting voor de huur Mien Ruysweg 1 te Assen ultimo 2021 bedraagt € 4.023.010.

Switch IT Solutions B.V.

GGD Drenthe is samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een verplichting aangegaan voor technisch beheer van kantoorautomatisering. De looptijd is 4 jaar en loopt tot en met 30 augustus 2025. De verplichting per jaar bedraagt € 116.121. De Resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 425.777. Daarnaast hebben we met Axians, Data Management Solutions en Detron ICT een verplichting van € 105.797 per jaar voor overig technisch beheer van kantoorautomatisering.

Van Duijnen Koffie B.V.

GGD Drenthe is samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een verplichting aangegaan voor aankoop van warme dranken bij Duijnen Koffie B.V. De looptijd van het contract is 5 jaar en loopt tot 31 december 2025. De verplichting per jaar bedraagt € 5.527. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 22.108.

Vitam

GGD Drenthe is samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een verplichting aangegaan voor de catering op de locatie Mien Ruysweg 1 te Assen. De looptijd van het contract is 5 jaar en loopt tot 31 december 2025. De verplichting per jaar bedraagt € 32.530. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 130.120.

SoftwareOne

GGD Drenthe is samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een verplichting aangegaan voor software en licenties. De looptijd van het contract is 51 maanden en loopt tot 31 december 2024. De verplichting per jaar bedraagt € 241.215. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 723.645.

Dokter Schoonmaakbedrijf

GGD Drenthe is samen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een verplichting aangegaan voor de schoonmaak van diverse gebouwen. De looptijd van het contract is 5 jaar en loopt tot 31 december 2025. De verplichting per jaar voor de locatie Mien Ruysweg 1 te Assen bedraagt € 65.045. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 260.180. De verplichting van de schoonmaak voor de overige locaties zijn opgenomen onder overige huurverplichtingen.

Overige huurverplichtingen

GGD Drenthe heeft, in het kader van haar huisvesting, een verplichting van € 498.075 per jaar voor aangegane huurverplichtingen (inclusief schoonmaak- en servicekosten) voor de consultatiebureaus, TBC en reizigersvaccinaties in Drenthe. Te verdelen in:

- Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd < 1 jaar € 49.881;
- Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd >1 jaar < 5 jaar € 431.072;
- Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd > 5 jaar € 17.121.

Verlofrechten

De verplichting voor overlopende verlofrechten is niet opgenomen. Op basis van een inventarisatie blijkt een saldo aan verlofrechten per ultimo boekjaar van 26.954 uren (2020: 27.164). Tegen een gemiddeld uurloon van € 40,80 per werknemer zou dit een kostenpost van € 1.099.723 bij uitbetaling opleveren.

GGD Drenthe is in het kader van de bestrijding van het COVID-19 virus verplichtingen aangegaan. Het gaat dan om huurverplichtingen voor ruimten voor testen en vaccineren maar ook om de inhuur van externen voor bron- en contactonderzoek, testen en vaccineren. Deze verplichtingen die de GGD is aangegaan voor de bestrijding van het virus komen in aanmerking voor een vergoeding van het ministerie.

BBV-Taakvelden	Realisatie 2021
Baten	
0.10 Mutaties reserves	261
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0
0.4 Overhead	1.231
0.8 Overige baten en lasten	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0
0 Bestuur en ondersteuning	1.493
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.128
1.2 Openbare orde en veiligheid	336
1 Veiligheid	1.464
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.378
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	1.336
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	5.450
6 Sociaal Domein	8.164
7.1 Volksgezondheid	81.223
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	326
7 Volksgezondheid en milieu	81.549
Totaal Baten	92.670
Lasten	
0.10 Mutaties reserves	-384
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-108
0.4 Overhead	-8.345
0.8 Overige baten en lasten	-513
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-10
0 Bestuur en ondersteuning	-9.359
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-952
1.2 Openbare orde en veiligheid	-319
1 Veiligheid	-1.271
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-800
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.125
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4.539
6 Sociaal Domein	-6.463
7.1 Volksgezondheid	-75.313
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-263
7 Volksgezondheid en milieu	-75.576
Totaal Lasten	-92.670
Eindtotaal	0

Overhead, % van de totale lasten	8%

Het overheadpercentage geeft een vertekend beeld doordat overhead ten behoeve van de bestrijding van het coronavirus is verantwoord onder taakveld 7.1 Volksgezondheid.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) dienen publieke organisaties de inkomens te publiceren van haar topfunctionarissen. Over 2021 verantwoorden we het inkomen van de directeur, de directeur a.i., een niet-topfunctionaris en geven we een overzicht van de leden van het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Het voor GGD Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	Dhr. H. Kox
Functiegegevens	directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/08 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 56.936
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.362
Subtotaal	€ 66.298
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 87.083
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 66.298
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2020	
bedragen x € 1	Dhr H. Kox
Functiegegevens	directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	N.v.t.
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	N.v.t.
Dienstbetrekking?	Nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	N.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.
Subtotaal	N.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	N.v.t.
Bezoldiging	N.v.t.

De vergoeding van de directeur blijft onder de jaargrens van de WNT in 2021.

Functiegegevens	Dhr. H. Kox directeur a.i.	
Kalenderjaar	**2021**	**2020**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/01 – 31/07	01/11 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	7	2
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1.200	348
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 199	€ 193
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 187.200	€ 53.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 240.800
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 136.250	€ 43.500
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 179.750	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	€ 179.750	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

De vergoeding van de directeur a.i. blijft onder de jaargrens van de WNT in 2021.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	arts openbare gezondheidszorg
Functiegegevens	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 194.969
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.478
Totale bezoldiging	€ 218.446
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 209.000

Verplichte motivering van de overschrijding van het individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	Er waren in 2021 minder artsen beschikbaar, waardoor deze arts meer ingezet moest worden.

Gegevens 2020	
Functiegegevens	arts openbare gezondheidszorg
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 187.974
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.889
Totale bezoldiging	€ 209.863

Leden Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

GGD Drenthe is een gemeentelijke gezondheidsdienst op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de twaalf Drentse gemeenten. De leden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur zijn allen onbezoldigd lid. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de leden van het Dagelijks Bestuur aan.

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
Mevrouw H.A. Vlieg-Kempe	Voorzitter Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur
De heer R. Wanders	Vicevoorzitter Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur
De heer J. van 't Zand	Lid Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur tot en met 12 april 2021
De heer E. van Dijk	Lid Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur vanaf 12 april 2021
De heer J. Brink	Lid Algemeen Bestuur
De heer B. Luinge	Lid Algemeen Bestuur
Mevrouw J. Tabak	Lid Algemeen Bestuur
Mevrouw O. Gopal	Lid Algemeen Bestuur
De heer J. van der Haar	Lid Algemeen Bestuur
De heer J. de Haas	Lid Algemeen Bestuur
Mevrouw N. Houwing-Haisma	Lid Algemeen Bestuur
De heer J. Westendorp	Lid Algemeen Bestuur
De heer E.J. Derks	Lid Algemeen Bestuur

Overzicht Incidentele Baten en Lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet een overzicht worden verstrekt van de incidentele baten en lasten. Dit betreft een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd.

Programma	Omschrijving	Baten	Lasten	Eind- totaal
Beschermen	meerkosten / tegemoetkoming ministerie van VWS COVID-19	58.568	-58.368	200
Beschermen - derden		342	-355	-13
Bevorderen		2	0	2
Bewaken		-2	0	-2
Jeugd		1.254	-983	270
Additioneel		262	-19	243
Bedrijfsvoering en middelen		606	-1.047	-441
Eindtotaal		61.032	-60.772	260

Bijlage 1 Jaarverantwoording Veilig Thuis Drenthe

Met ingang van het verslagjaar 2015 dienen aanbieders van Veilig Thuis zich jaarlijks te verantwoorden over hun prestaties. De Jaarverantwoording Veilig Thuis is gebaseerd op de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO).

Veilig Thuis Drenthe (VTD) is onderdeel van de GGD Drenthe, die niet onder de verantwoordingsplicht van de Jeugdwet valt. Dit houdt in dat GGD Drenthe verantwoordingsplichtig is voor wat betreft VTD.

De jaarverantwoording bestaat uit twee delen:
- Een jaarrekening;
- Een set prestatiegegevens.

Jaarrekening

Organisaties die niet verantwoordingsplichtig zijn op grond van de Jeugdwet of Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi) hoeven alleen een gesegmenteerde jaarrekening Veilig Thuis op te leveren.
Voor VTD 2021 en 2020 ziet de gesegmenteerde jaarrekening er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
Opbrengsten Veilig Thuis		
Bijdragen gemeenten	6.470	6.304
Overige inkomsten	34	37
Totaal opbrengsten	6.504	6.341
Bedrijfslasten Veilig Thuis		
Personeelskosten	5.051	4.835
Afschrijvingen	1	6
Overige bedrijfskosten	1.452	1.413
Totaal bedrijfslasten	6.504	6.254
Resultaat	0	87

Set prestatiegegevens

De financiële kengetallen en kwantitatieve gegevens van VTD (governance, personeel en productie) zullen worden opgenomen in de webapplicatie DigiMV.

Bijlage 2: Nota Reserves en Voorzieningen 2022 - 2025

Het laatste deel van de jaarstukken is de nota Reserves en Voorzieningen. De basis van de gepresenteerde stand van deze nota is de besluitvorming in het Algemeen Bestuur zoals vorig jaar heeft plaatsgevonden. In deze geactualiseerde nota gaan we in op de door het Dagelijks Bestuur vastgestelde mutaties in 2021. De nota reserves en voorzieningen maakt een integraal onderdeel uit van de jaarrekening en daarmee van de vastgestelde jaarplancyclus.

In de navolgende rapportages is de stand per reserve geschetst, inclusief de mogelijke ontwikkeling voor de vier daaropvolgende jaren. Het te bestemmen resultaat 2021 is in deze rapportage verwerkt onder voorbehoud van goedkeuring door het Algemeen Bestuur. De rapportage geeft de actuele stand aan van de reserves per 31 december 2021. Alle bedragen in de reserves zijn in afgeronde duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Nummer: 0600	Naam: Algemene Reserve			
Financiële informatie				
Stand per 31 december 2020				€ 741
Toevoeging	Resultaatbestemming 2020			€ 27
Onttrekking				€ 0
Stand per 31 december 2021				€ 769
Verwacht verloop verdere jaren	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
(Te verwachten) stand per 1 januari	769	769	413	420
Te verwachten stortingen	108	0	7	8
Te verwachten onttrekkingen	-108	-356	0	0
Te verwachten stand per 31 december	769	413	420	428
Mogelijke claims				

Kenmerk reserve					
Nr.	**Onderwerp**	**Omschrijving**			
1.	Doel	De algemene reserve is ingesteld voor de dekking van nadelige rekeningresultaten, onvoorziene incidentele uitgaven en andere niet voorziene bedrijfsrisico's, voor zover hierin niet op andere wijze is voorzien. De niet voorziene risico's voor additionele taken, uitgezonderd VTD, worden opgevangen vanuit de Risicoreservering.			
2.	Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door batige saldi en toevoegingen vanuit vervallen bestemmingsreserves. Het maximale niveau van de algemene reserve is in 2009 teruggebracht van 10% naar 5% van de omvang van de basistaken. Vanaf 2022 is de notitie "Samen werken voor Drenthe" van kracht waarbij is afgesproken dat de maximale omvang 2,5% mag bedragen.			
3.	Soort	Algemene reserve		Structureel	
4.	Looptijd	Startdatum	2002	Einddatum	Niet bepaald
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	5% basistaken
6.	Storting	Onder andere eventuele jaarrekeningsaldi.			
7.	Onttrekking	De algemene reserve mag niet worden aangewend als structureel dekkingsmiddel; onttrekkingen alleen via besluit Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Voor deze reserve wordt een maximum aangehouden van 5% (2,5% vanaf 2022) van de jaarbegroting van het basistakenpakket. Het maximum voor 2021 bedraagt € 793 (maximum voor 2022: € 413).			
9.	Ontwikkelingsplanning	Eind 2021 is het peil van de algemene reserve 4,8%.			
10.	Algemene opmerkin-gen	Indien het maximum zoals bij 8. omschreven overschreden wordt, zal het overschot uitgekeerd worden aan de gemeenten conform de verdeelsleutel behorende bij het betreffende boekjaar.			

Nummer: 0601		Naam: Risicoreserve			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2020					€ 1.294
Toevoeging	Additionele opslagen				€ 331
Onttrekking	Diversen				€ -306
Stand per 31 december 2021					€ 1.318
Verwacht verloop verdere jaren		2022	2023	2024	2025
(Te verwachten) stand per 1 januari		1.318	1.467	1.803	2.142
Te verwachten stortingen		354	358	361	368
Te verwachten onttrekkingen		-205	-22	-22	-23
Te verwachten stand per 31 december		1.467	1.803	2.142	2.487
Mogelijke claims					
Risico's inzake additioneel werk. WW-uitkeringen en frictiekosten van additionele medewerkers worden hieruit onttrokken.					

Kenmerk reserve					
Nr.	**Onderwerp**	**Omschrijving**			
1.	Doel	Het opvangen van risico van additioneel werk.			
2.	Historische achtergrond	Met de presentatie van de kostprijsnotitie en de invoering van de 'hybride organisatie' is vastgesteld dat de tarieven die gebruikt worden bij de uitvoering van de additionele taken een element bevat ter dekking van risico's op dit gebied. Daarbij gaan wij uit van een risicoreservering van 33% van het personele volume additioneel.			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2010	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal		Maximaal	Zie punt 8
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	'Personeelsvolume additionele taken per einde jaar' x 'worst-case scenario (=33%)'. De gewenste omvang, conform deze norm, voor 2021 is € 1.114.			
9.	Ontwikkelingsplanning	Zie mogelijke claims.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0602	Naam: Reserve organisatieontwikkeling
Financiële informatie	
Stand per 31 december 2020	€ 448
Toevoeging	€ 0
Onttrekking	€ -215
Stand per 31 december 2021	€ 233

Verwacht verloop verdere jaren	2022	2023	2024	2025
(Te verwachten) stand per 1 januari	233	0	0	0
Te verwachten stortingen	0	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen	-233	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december	0	0	0	0

Mogelijke claims

Digitaliseringsagenda, projecten die zijn gericht op het vergroten en verbreden van kennis op onder meer de volgende gebieden:

- data: het vergroten van de bewustwording van de waarde van data en gegevens en deze gericht in te zetten ten behoeve van procesverbetering en dienstverlening;
- digitale vaardigheid: gericht op het optimaal gebruik maken van de digitale middelen die ons ter beschikking staan;
- informatieveiligheid en continuïteit: bewustwording van de risico's ten aanzien van informatieveiligheid en het borgen van de continuïteit van de dienstverlening;
- Businesscase 'JGZ in Flow naar meer zorg op maat'.

Kenmerk reserve

Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	Aansluiten op verwachte - en gesignaleerde ontwikkelingen.			
2.	Historische achtergrond	Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting.			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2010	Einddatum	pm
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 10	Maximaal	€ 500
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 2. genoemde onderwerpen en de mogelijk claims.			
9.	Ontwikkelingsplanning	De GGD is een professionele en kennisrijke organisatie die, zeker de komende jaren, een belangrijk expertisecentrum van en voor de gemeenten is. Om deze rol aan te (blijven) kunnen is het in onze ogen noodzakelijk om de medewerkers en organisatie voortdurend te ontwikkelen.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0603		Naam: Egalisatiereserve			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2020					€ 225
Toevoeging	Diversen				€ 53
Onttrekking	Diversen				€ -10
Stand per 31 december 2021					€ 268
Verwacht verloop verdere jaren		2022	2023	2024	2025
(Te verwachten) stand per 1 januari		268	276	283	226
Te verwachten stortingen		15	16	16	16
Te verwachten onttrekkingen		-7	-9	-73	-7
Te verwachten stand per 31 december		276	283	226	235
Mogelijke claims					
Egalisatie van de kosten van 3 onderzoeken epidemiologie per vier jaar (€ 49), opleiding Forensisch artsen (€ 107), Publieke Gezondheid Asielzoekers (€ 88) en opleiding arts infectieziektebestrijding (€ 24).					
Kenmerk reserve					
Nr.	**Onderwerp**	**Omschrijving**			
1.	Doel	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
2.	Historische achtergrond	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2011	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	p.m.
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 1. genoemde onderwerpen.			
9.	Ontwikkelingsplanning	p.m.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0604		Naam: Reserve VTD			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2020					€ 106
Toevoeging	Diversen				€ 154
Onttrekking	Diversen				€ 0
Stand per 31 december 2021					€ 260
Verwacht verloop verdere jaren		**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
(Te verwachten) stand per 1 januari		260	0	0	0
Te verwachten stortingen		0	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen		-260	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december		0	0	0	0
Mogelijke claims					
Onder andere MDA++, de radarfunctie en de toename van het aantal te verwerken meldingen.					
Kenmerk reserve					
Nr.	**Onderwerp**	**Omschrijving**			
1.	Doel	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
2.	Historische achtergrond	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2018	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	p.m.
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 1. genoemde onderwerpen.			
9.	Ontwikkelingsplanning	p.m.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Bijlage 3: SISA bijlage

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 3-2-2022									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
VWS	H11	**Corona Bonusregeling Zorg**	Kenmerk/nummer aanvraag *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/01*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen voor bonus *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/02*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen voor belastingcomponent *Aard controle n.v.t Indicator: H11/03*	Totaal in (2020) ontvangen specifieke uitkeringen *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/04*	De totale besteding (t/m jaar T) aan medewerkers netto uitgekeerde bonus van € 1.000 *Aard controle R Indicator: H11/05*	De totale besteding (t/m jaar T) aan derden netto uitgekeerde bonus van € 1.000 *Aard controle R Indicator: H11/06*
			COBONUS2009438	€ 403.000	€ 317.750	€ 720.750	€ 292.000	€ 51.000
			Zijn de zorgprofessionals die een bonus van aanvrager hebben ontvangen werkzaam geweest in de periode 1 maart tot 1 september 2020 bij de organisatie waarvoor een aanvraag is gedaan (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: H11/07*	Voldoen de betalingen (t/m jaar T) aan de inkomenstoets zoals omschreven in de regeling (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: H11/08*	Afgedragen of aangegeven verschuldigde eindheffing over de aan medewerkers netto uitgekeerde bonus (max € 800 per *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/09*	Afgedragen verschuldigde belasting (t/m jaar) over de aan derden netto uitgekeerde bonus (€ 750 per persoon) *Aard controle R Indicator: H11/10*	Overig saldo voor bonus in (jaar T) *Aard controle R Indicator: H11/11*	Overig saldo voor belastingcomponent in (jaar T) *Aard controle R Indicator: H11/12*
			Ja	Ja	€ 202.645	€ 38.250	€ 60.000	€ 76.855
			Eventuele Verplicht als alle of een deel van de bonussen wordt uitgekeerd in het volgende jaar (05 of 06) of als bij 07 of 08 Nee is ingevuld. *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/13*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t. Indicator: H11/14*				
			Meer bonus aangevraagd dan uiteindelijk uitgekeerd. Reeds gemeld bij Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Nee				

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

ABO	Algemeen bestuurlijk overleg
ABR	Antibioticaresistentie
AIOS	Arts in opleiding tot specialist
AGV	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWPGNN	Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord Nederland
AZC	Asielzoekerscentrum
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCG	Bacillus calmette-guérin (vaccin tegen tuberculose)
BI	Business-intelligence
BMR	(vaccin tegen) Bof, mazelen en rodehond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOCKers	Bewust oplettende carbid knallers
BRMO	Bijzonder resistente micro-organismen
BSO	Buitenschoolse opvang
BVD	Bestuurlijk veiligheidsoverleg Drenthe
CB	Consultatiebureau
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
CRI	Crisis, rampen en Incidenten
CSG	Centrum Seksueel Geweld
DI-PG	Deskundige Infectiepreventie
DTP	(vaccin tegen) Difterie , tetanus, polio
DKTP	(vaccin tegen) Difterie , kinkhoest, tetanus, polio
DPG	Directeur Publieke Gezondheid
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DWO	Digitale Werkomgeving
Fido	Wet financiering decentrale overheden
FMEK	Forensisch medische expertise bij kindermishandeling
FMMU	Forensisch Medische Maatschappij Utrecht
GAGS	Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulverleningsorganisatie in de regio
GIDS	Gezond in de stad: landelijke stimuleringsprogramma
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
GROP	GGD rampen opvangplan
GO	Georganiseerd overleg
GOB	Gastouderbureau
GOR	Gezondheidsonderzoek na rampen
Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
ICP	Integraal Crisis Plan
IKB	Individueel Keuze Budget
IKK	Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang
ISK	Internationale Schakelklas
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HG	Huiselijk geweld
HIb	Haemophilus influenzae type B (Hib)-ziekten
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HPV	Humaan papillomavirus
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
KD+	Mijn Kinddossier
KDV	Kinderdagverblijf
KIES	Kinderen in Echtscheidingssituaties
KNMAR	Koninklijke Nederlandse Marechaussee
KvdVK	Kans voor de Veenkoloniën
KWE	Kleinschalige Wooneenheid
KWG	Kleinschalige Woongroep
LEWE	Landelijk Expertise Netwerk Windenergie
LHBT	lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/ transgenders
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MDA++	Multidisciplinaire aanpak intersectoraal en specialistisch
Men AC-WY	Meningitis ACWY
MK	Met kinderen
MKD	Mijn KindDossier
MRSA	Meticilline-resistente staphylococcus aureus ('ziekenhuisbacterie')
MSM	Mannen die seks hebben met mannen
NNZ	Nu Niet Zwanger
OGGz	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OMAC	Operationeel Medewerkers Actiecentrum
OPD	Omgevings Platform Drenthe
OTAV	OndersteuningsTeam Asielzoekers en Vergunninghouders
OTO	Opleiden, trainen, oefenen
P&O	Personeel & organisatie
PGA	Publieke gezondheid asielzoekers
PI	Penitentiaire Inrichting
POH	Praktijk Ondersteuner Huisartsenzorg
PrEP	Pre-Exposure Prophylaxis
PSHi	Psychosociale hulverlening bij incidenten
PSHOR	Psychosociale Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
PSZ	Peuterspeelzaal
RGS	Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
ROAZ	Regionaal Overleg Acute Zorg
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SOA	Seksueel overdraagbare aandoening
TBC	Tuberculosebestrijding
THZ	Technische Hygiënezorg
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VDG	Verenigde Drentse Gemeenten
VNG	Verenigde Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord-Nederland
VO	Voortgezet Onderwijs
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VVE	Voorschoolse – en Vroegschoolse Educatie
VWS	Volksgezondheid, welzijn, sport
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
ZIF	Zorg Innovatie Forum
WTZi	Wet Toelating Zorginstellingen
ZK	Zonder kinderen

Samen werken aan Gezondheid in Drenthe

Jaarstukken **2021**

GGD Drenthe

Controle jaarrekening 2021

GGD Drenthe

d.d. 9 maart 2022

bentacera

Vertrouwelijk
GGD Drenthe
T.a.v. het algemeen en dagelijks bestuur
Mien Ruysweg 1
9408 KA ASSEN

Drachten, 9 maart 2022

Geacht bestuur,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze controle op de jaarrekening 2021 van GGD Drenthe. Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 29 juli 2021.

Wij zullen u informeren over de volgende onderwerpen:
- De belangrijkste constateringen tijdens de jaarrekeningcontrole
- Kwaliteit van de interne organisatie
- Onafhankelijkheid en controleaanpak
- Rechtmatigheidsverantwoording

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over het jaar 2021. Bij de uitvoering van onze controle hebben wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van GGD Drenthe ondervonden.

De mogelijkheid om een open en eerlijk dialoog met u te voeren, vormt een essentieel onderdeel van ons controleproces. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voorkomen met u te delen.

Hoogachtend,
Bentacera Registeraccountants B.V.

Was getekend: T.A. Schurer RA

Inhoudsopgave

1. Uitkomsten van de controle 04
- Controleverklaring
- Reikwijdte en verantwoordelijkheden
- Materialiteit
- Jaarverslag en overige gegevens
- Presentatie en toelichting
- Schattingen
- Impact COVID-19
- Communicatie over de uitkomsten

2. Jaarrekening en werkzaamheden risico's 10
- Analyse resultaat
- Analyse weerstandsvermogen
- Controle risico's en werkzaamheden

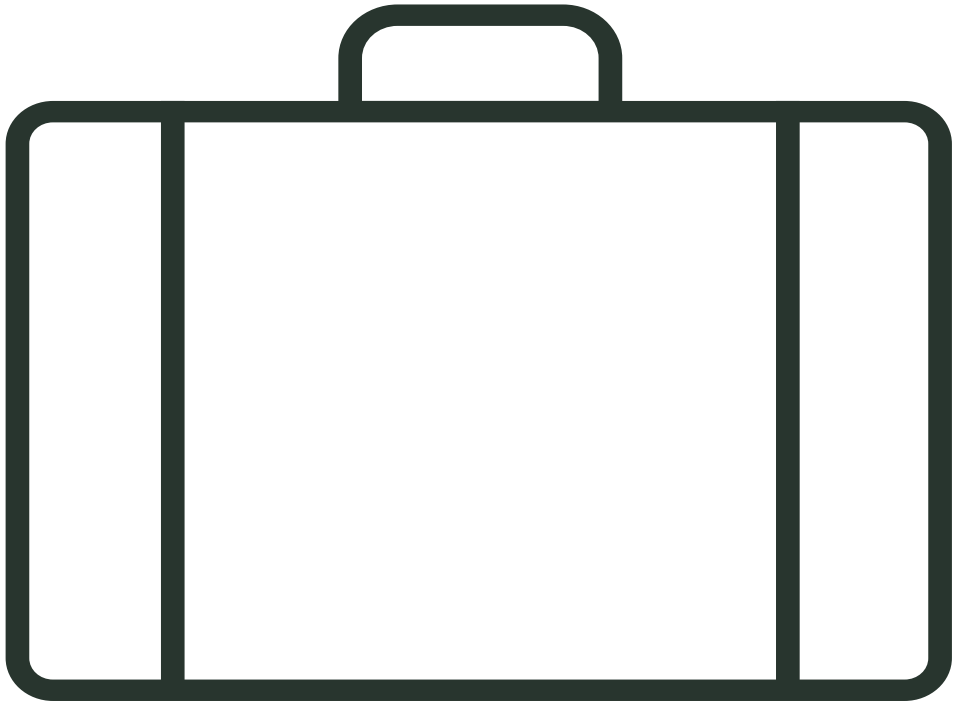
3. Uitkomsten beoordeling interne beheersing 16
- Algeheel beeld van uw interne organisatie
- IT omgeving
- Cyberrisico's
- Datalekken
- Data analyse

4. Overige bevindingen en relevante zaken 20
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Geen ongebruikelijke transacties
- Onafhankelijkheid
- Naleving wet en regelgeving
- Urenbesteding

Bijlagen 24

bentacera

1. Uitkomsten van de controle

Uitkomsten van de controle

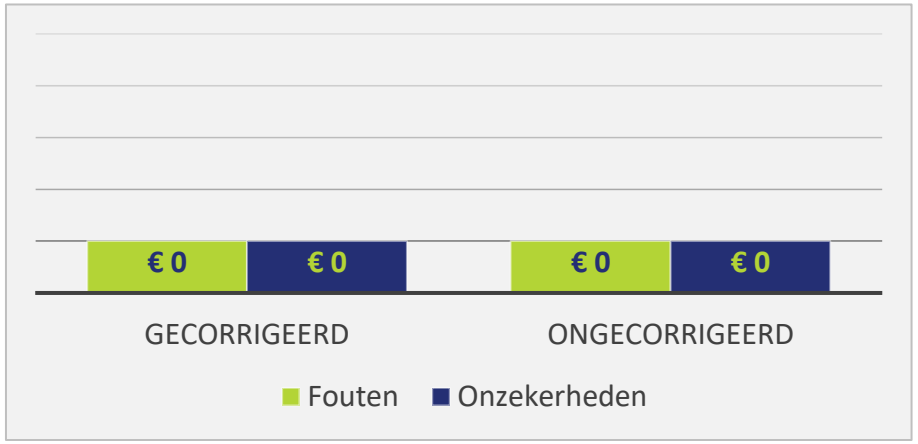
1.1 Controleverklaring

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en er resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen of andere materiële onzekerheden, die een aanpassing zouden behoeven van onze controleverklaring.

Wij zijn voornemens om een goedkeurende controleverklaring te verstrekken bij de jaarrekening van GGd Drenthe over het boekjaar 2021.

Daarnaast zijn tijdens onze controle over het boekjaar 2021 geen onrechtmatigheden gebleken wat ertoe leidt dat wij in onze controleverklaring kunnen aangeven dat de verantwoorde baten en lasten alsook de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen.

In hoofdstuk 4 gaan wij verder in op de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het jaar 2022.

Gecorrigeerd

Bevinding	Soort correctie	Bedrag (in €)	Effect resultaat (in €)
Investeringen verbouwingen verantwoord in de kosten	Fout	44.000	44.000
Afschrijving over correctie verbouwing	Fout	1.100	-/- 1.100
Balanspost CAO-aanpassing naar werkelijke uitbetaling	Fout	10.300	-/- 10.300
Correctie op declaratie meerkosten corona	Saldo	32.600	-/- 32.600

Ongecorrigeerd

Bevinding	Soort correctie	Bedrag
Niet van toepassing	Fout/onzekerheid	€ 0

Uitkomsten van de controle

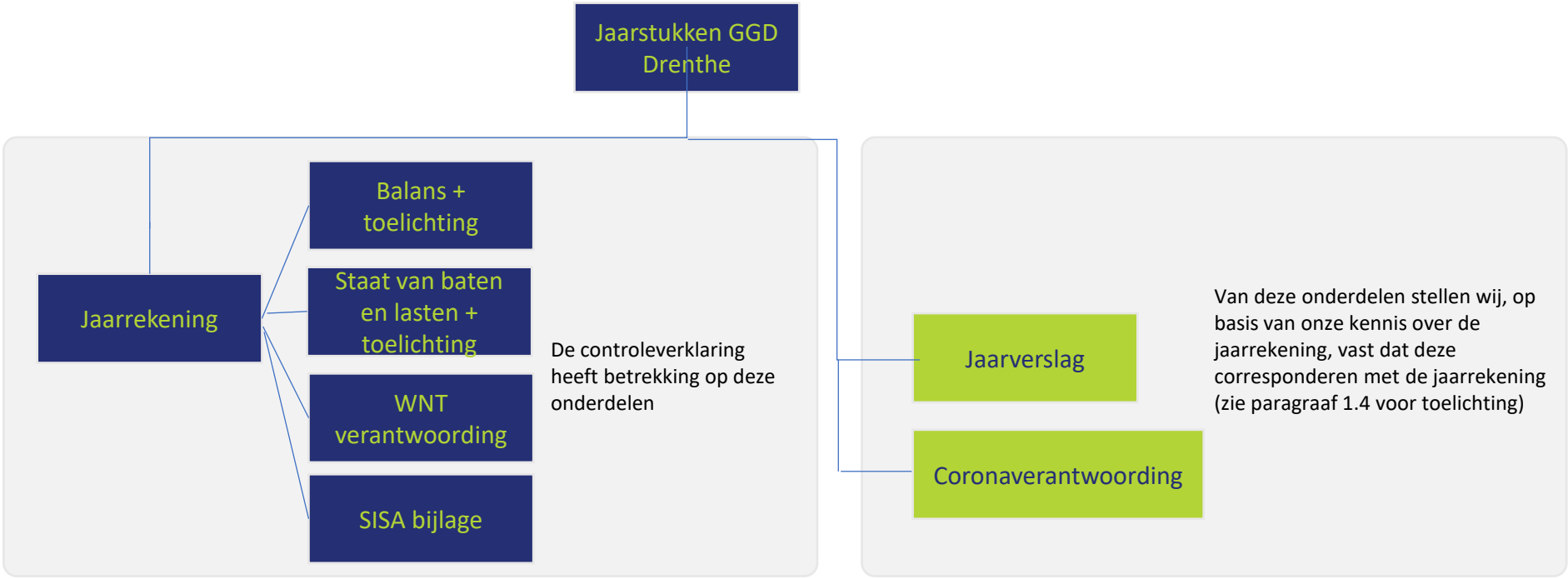
1.2 Reikwijdte en verantwoordelijkheden van de controle

Het dagelijks bestuur van GGD Drenthe is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening 2021 en voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten. Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de GGD Drenthe.

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening 2021 van GGD Drenthe. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, overeenkomstig het bepaalde in artikel 213 lid 3 sub d van de Gemeentewet en het besluit Accountantscontrole Decentrale overheden (BADO).

Bij het maken van de risico-inschattingen hebben wij de interne beheersing in aanmerking genomen die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van uw organisatie.

Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de jaarrekening in haar geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat. Onze controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die door het bestuur gemaakt zijn.

Uitkomsten van de controle

1.3 Materialiteit

In onze controle controleren wij niet alle transacties. Onze werkzaamheden worden gebaseerd op basis van onze risico-inschatting, de kwaliteit van uw interne beheersing en onze professioneel kritische instelling. Op basis hiervan stellen wij een bedrag vast dat wij als materialiteit hanteren bij de uitvoering van onze werkzaamheden. Materialiteit kan hierbij worden gedefinieerd als het bedrag waarop de gebruikers van de jaarrekening hun oordeel zouden kunnen aanpassen, mocht een dergelijke afwijking niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening.

Voor het bepalen van de materialiteit hanteren wij de uitgangspunten zoals opgenomen in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO):

Goedkeuringstolerantie t.a.v. fouten:	1% van de lasten;
Goedkeuringstolerantie t.a.v. onzekerheden:	3% van de lasten.

Op basis van voorgaande hanteren wij de volgende bedragen:

Materialiteit fouten	€ 915.000
Materialiteit onzekerheden	€ 2.745.000

Op basis van de activiteiten van de organisatie, rekening houdend met de aanwezige posten en de omvang van de belangrijkste kerncijfers, achten wij de berekende materialiteit representatief voor de jaarrekening als geheel.

Uitvoeringsmaterialiteit

Om te voorkomen dat wij mogelijke fouten niet constateren en mogelijkerwijs een materiële fout in de jaarrekening zit, werken wij met een afslag op de materialiteit: de uitvoeringsmaterialiteit.
Het SRA handboek controle heeft als uitgangspunt dat de uitvoeringsmaterialiteit in principe tussen 50 - 75% dient te zijn van de materialiteit, afhankelijk van de interne beheersing van de entiteit.

Gezien het hoge niveau van interne beheersing hebben wij gekozen

voor de bovenzijde van de range: 75%. Dit resulteert in een bedrag van € 686.000.

Voor het rapporteren van onze afwijkingen hanteren wij een bedrag van € 34.000, zijnde 5% van de materialiteit voor fouten.

Vanwege de hogere lasten in verband met het coronavirus, hebben wij in overleg met u besloten voor de reguliere jaarrekeningposten een materialiteit te hanteren die in lijn is met de reguliere begroting. Deze materialiteit bedraagt € 300.000, met een uitvoeringsmaterialiteit van € 225.000.

Kwalitatieve overwegingen

Naast het hanteren van een kwantitatieve materialiteit, beoordelen wij gedurende het gehele controleproces of wij tijdens de uitvoering van onze werkzaamheden signalen ontvangen of omstandigheden constateren die - ondanks dat deze in euro's van geringe omvang zijn - een mogelijke indicatie voor fraude of het niet-naleven van relevante wet- en regelgeving zijn.

Uitkomsten van de controle

1.4 Jaarverslag en overige gegevens

Op basis van het Besluit Begroting & Verantwoording (BBV) en Controlestandaard 720 ‘De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie’ gaat de accountant na of de andere informatie, bestaande uit het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording, de paragrafen en de overige gegevens, voor zover hij dat kan beoordelen, is opgesteld overeenkomstig BBV en verenigbaar is met de jaarrekening en tijdens ons onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip van GGD Drenthe.

Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- verenigbaar is met de jaarrekening en, op basis van de door ons verkregen kennis en begrip van GGD Drenthe, geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaaverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het BBV.

1.5 Presentatie en toelichting

De opmerkingen ten aanzien van de presentatie en de toelichtingen in de jaarrekening zijn door het dagelijks bestuur in de jaarrekening verwerkt.

1.6 Schattingen

Voor het opstellen van de jaarrekening moeten vaak schattingen worden gemaakt. Bepaalde schattingen kunnen van bijzonder belang zijn door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het bestuur.

Wij hebben de inschatting van het bestuur beoordeeld en zijn akkoord met de gekozen verwerkingswijze in 2021. Risico op schattingsonzekerheid is beperkt en kwaliteit van de toelichting en onderbouwing van deze posten is toereikend.

Uitkomsten van de controle

1.7 Impact COVID-19 en Coronaverantwoording

In 2021 zijn de GGD-en – net als in 2020 - geconfronteerd met extra kosten in verband met het bestrijden en beheersen van COVID-19. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft de GGD-en extra taken en opdrachten gegeven. De meerkosten van deze taken en opdrachten worden door het ministerie van VWS direct vergoed aan de GGD-en.

De verantwoording van de meerkosten vindt plaats via de jaarrekeningen van de GGD. Tijdens de controle van de jaarrekening 2021 dient te worden vastgesteld dat de meerkostenregeling budgetneutraal is en dat er geen sprake is van dubbele financiering van de meerkosten.

Een groot deel van de aanpak van COVID-19 heeft u opgelost met de inhuur van extra medewerkers, gezien de omvang van de extra werkzaamheden. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt door de huur van locaties voor testen en vaccineren. Voor deze extra kosten heeft u maandelijks een verrekening opgesteld en als declaratie ingediend bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Tijdens onze controlewerkzaamheden hebben wij kunnen vaststellen dat de verantwoorde kosten getrouw en rechtmatig zijn verwerkt in de jaarrekening.

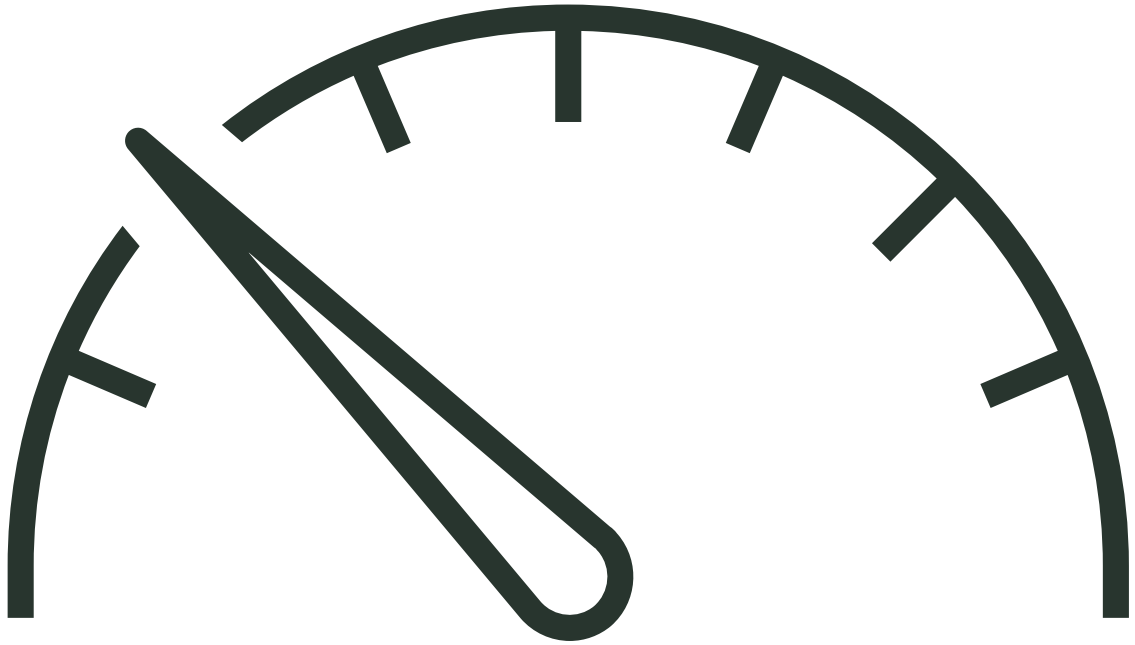
Samenvatting meer/minderkosten COVID-19

Omschrijving	Bedrag (in €)
Meerkosten en minder inkomsten, verrekend met minder uitgaven	60.984.000
Reeds ontvangen	59.242.000
Nog te ontvangen per balansdatum	**1.710.000**

Wij kunnen ons vinden in de in het jaarverslag opgenomen verantwoording van de meerkosten. Er is dan ook geen aanleiding om in onze controleverklaring een paragraaf te wijden aan de verantwoording van de meerkosten.

1.8 Communicatie over de uitkomsten van de controle

Gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij regelmatig onze bevindingen met medewerkers van uw organisatie gecommuniceerd. Communicatie ging veelal via de digitale wegen vanwege de corona-situatie. Ondanks deze wat ‘afstandelijke’ werkwijze is gedurende het proces goed contact geweest met de betrokkenen van uw en onze organisatie om de controle adequaat uit te kunnen voeren.

2. Jaarrekening en werkzaamheden risico’s

Jaarrekening en werkzaamheden risico's

2.1 Analyse van het resultaat

In ons accountantsverslag hebben wij besloten geen uitgebreide analyse op te nemen omtrent uw financiële positie en programma-verantwoording, omdat deze analyse reeds uitgebreid door u wordt toegelicht in uw jaarverslag en jaarrekening.

Na toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves ontstaat er een positief nog te bestemmen resultaat van € 108k. Het algemeen bestuur zal hierover bij de vaststelling van de jaarrekening 2021 een besluit moeten nemen.

Resultatenrekening				Bedragen x €1.000
Post	Realisatie	Begroting	Afwijking	%
Baten	**€ 91.545**	**€ 30.386**	**€ 61.159**	**%**
Lasten	**€ 91.314**	**€ 30.567**	**€ 60.747**	**%**
Resultaat voor bestemming	**€ 231**	**€ -181**	**€ 412**	
Mutaties reserves:				
- Onttrekkingen	€ 261	€ 525	€ 264	
- Toevoegingen	€ 384	€ 344	€ 40	
Nog te bestemmen resultaat	**€ 108**	**€ 0**	**€ 108**	

Jaarrekening en werkzaamheden risico's

2.2 Analyse van het weerstandsvermogen

De continuïteit van een gemeenschappelijke regeling dient te worden geïnterpreteerd in hoeverre zij in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te kunnen vangen uit eigen middelen. In de (verplichte) paragraaf "weerstandsvermogen en risicobeheersing" dient u inzage te geven in de risico's die mogelijk bij uw organisatie spelen. Op basis van uw eigen risicoanalyse heeft u de kans x impact gekwantificeerd op € 2.363k.

Voor het voeren van een stabiel (financieel) beleid is het aanhouden van voldoende vermogen een belangrijke randvoorwaarde. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat, indien u niet over het minimale weerstandsvermogen beschikt en grote niet-voorziene tegenvallers zich voordoen, de deelnemende gemeenten verplicht zijn om bij te springen in het tekort, waardoor het niet noodzakelijk hoeft te zijn om aanzienlijke buffers binnen GGD Drenthe aan te houden.

De ontwikkeling van uw eigen vermogen per ultimo 2020 en ultimo 2021 is hiernaast opgenomen.

Op basis van dit overzicht beschikt u ultimo 2021 over onvoldoende weerstandsvermogen om de door u geformuleerde en gekwantificeerde tegenvallers op te kunnen vangen. Vanaf de jaarrekening 2022 gelden voor de gemeenschappelijke regelingen in Drenthe vernieuwde afspraken, waarin meer vermogen wordt aangehouden bij de gemeentes en minder bij de gemeenschappelijke regelingen.

Weerstandsvermogen
Bedragen x €1.000

	2021	2020
Weerstandsnorm	**2.363**	**1.680**
Beschikbaar:		
Algemene reserve	768	741
Bestemmingsreserve Risicoreservering	-	1.294
Over-/onderrealisatie	-/- 1.595	355
Ratio weerstandsvermogen	0,33	1,07

Jaarrekening en werkzaamheden risico's

2.3 Controle risico's en werkzaamheden

Op basis van de door ons uitgevoerde risicoanalyse zijn de onderstaande risico's geïdentificeerd. Vervolgens beschrijven wij de werkzaamheden wij op dit risico hebben uitgevoerd om dit risico terug te brengen naar een – voor onze controledoeleinden – aanvaardbaar laag niveau.

- Significant risico (SR)
- Risico op afwijking materieel belang (RAMB)

SR Risico doorbreking interne beheersingsmaatregelen

Het management bevindt zich gewoonlijk in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratie te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door middel van het doorbreken van interne beheersmaatregelen. Als gevolg van de onvoorspelbaarheid van de wijze waarop het management interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, vormt dit een risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude en vormt het om die reden een significant risico.

Onze aanpak

- Controle van handmatige journaalposten
- Controle schattingen, met specifieke aandacht voor de gehanteerde methoden en de onderliggende aannames die worden gehanteerd om schattingen te maken ten opzichte van het voorgaande jaar
- Controle van specifiek geselecteerde journaalposten met onderliggende brondocumenten.
- Controle boekingen omtrent jaarafgrenzing

Onze bevindingen

Wij hebben gedurende de jaarrekeningcontrole vastgesteld dat er geen onjuiste of onrechtmatige (memoriaal)boekingen hebben plaatsgevonden in de financiële administratie.

De aannames ten aanzien van de schattingen geëvalueerd en hebben geen indicatoren van beïnvloeding van schattingen door het management geïdentificeerd.

Wij hebben geen significante ongewone transacties geïdentificeerd.

RAMB Juistheid en volledigheid opbrengsten

Vanuit de Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden (NV COS) wordt een risico met betrekking tot de opbrengstverantwoording verondersteld. Aangezien de opbrengsten van GGD Drenthe voornamelijk bestaan uit gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen en GGD Drenthe geen invloed heeft op de hoogte van deze bijdragen, kan het veronderstelde risico voor deze opbrengststromen worden weerlegd. Voor de overige opbrengsten kan het veronderstelde risico niet op voorhand worden weerlegd en is daarom een risico op een afwijking van materieel belang onderkend voor wat betreft de juistheid en volledigheid van de overige opbrengsten.

Onze aanpak

- Controle doorlopende nummering verkoopfacturen
- Controle juistheid door middel van deelwaarnemingen m.b.t. overige opbrengsten.
- Aansluiting met Formatus
- Aansluiting met Vaccinatieregister
- Controle op periodiciteit
- Vergelijking realisatie met verwachting (o.b.v. voorgaande jaren)

Onze bevindingen

Naast bovenstaande werkzaamheden gericht op het risico met betrekking tot de overige opbrengsten, hebben wij ook de juistheid van de gemeentelijke bijdragen en rijksbijdragen gecontroleerd.

Er zijn ons geen onjuistheden of onvolledigheden gebleken met betrekking tot de verantwoorde opbrengsten.

Jaarrekening en werkzaamheden risico's

SR Onjuiste verantwoording WNT

Ingevolge de Wet Normering Topinkomens (WNT) hebben wij als accountants een extra controlerende taak. Wij dienen te controleren of de WNT wordt nageleefd. Voor deze controle is een krachtens de wet vastgesteld Controleprotocol WNT van kracht.

Onze aanpak

- Controle van toegepaste bezoldigingsmaxima
- Controle volledigheid en juistheid verantwoorde functionarissen
- Controleren volledigheid en juistheid bezoldigingsgegevens.

Onze bevindingen

De GGD Drenthe heeft terecht de vereiste personalia en juiste bezoldigingsgegevens van de leden van het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur, haar directeur en de forensisch arts opgenomen in de WNT-verantwoording.

Wij hebben bij de controle op de WNT-verantwoording geen onjuistheden in de verantwoording aangetroffen.

SR Nauwkeurigheid en rechtmatigheid verantwoorde coronakosten en gedeclareerde opbrengsten

In 2021 zijn de verantwoorde lasten van de GGD fors hoger dan eerdere reguliere begrotingsjaren in verband met de bestrijding van de Covid19-pandemie. Deze kosten worden vergoed door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Voor de verantwoording van de getrouwheid en rechtmatigheid van de kosten steunt het ministerie op de controleverklaring die wordt verstrekt bij de jaarrekening.

Onze aanpak

- Controle rechtmatigheid en getrouwheid van de verantwoorde kosten middels een steekproef.
- Controle door middel van aansluiting met achterliggende contracten voor de huur van locaties.
- Controle van de uren van externen aan de hand de geplande en gerealiseerde uren.

Onze bevindingen

Wij hebben een steekproef uitgevoerd op de verantwoorde kosten. Deze bestaan voornamelijk uit uren gemaakt door externen en huur van locaties.

Wij hebben tijdens onze werkzaamheden geen onrechtmatigheden aangetroffen in de coronakosten en de daarmee samenhangende opbrengsten.

Jaarrekening en werkzaamheden risico's

RAMB Aanbestedingen

Het risico bestaat dat de vereisten die volgen uit de geldende aanbestedingswetgeving niet worden nageleefd met als gevolg dat de inkopen en/of aanbestedingen niet rechtmatig zijn.

Onze aanpak

- Controle op de formele vereisten volgens de aanbestedingswet.
- Controle op de inhoudelijke keuzes en ingenomen posities tijdens het inkoopproces/aanbestedingsproces.

Onze bevindingen

Tijdens de uitvoering van onze controle hebben wij uw interne inkoopscan als basis voor onze werkzaamheden gebruikt. Er zijn ons geen onjuistheden of onrechtmatigheden gebleken met betrekking tot de inkopen en/of aanbestedingen.

Wel merken wij op dat gedurende 2021 verschillende opdrachten zonder procedure zijn doorgezet, omdat een beroep werd gedaan op dwingende spoed, conform artikel 2.32 lid 1c van de Aanbestedingswet. Voor de opdrachten die wij hebben gecontroleerd werd terecht een beroep gedaan op dit artikel en dit werd ook juist gedocumenteerd. Wij adviseren u om voor 2022 de reguliere procedures weer zoveel mogelijk op te starten voor nieuwe opdrachten.

RAMB Presentatie en classificatie eigen vermogen

Net als bij het hiervoor beschreven risico dienen onttrekkingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves te worden goedgekeurd door het bestuur. Tevens bestaat het risico dat er een vermenging ontstaat tussen bestemmingsfondsen en bestemmingsreserves.

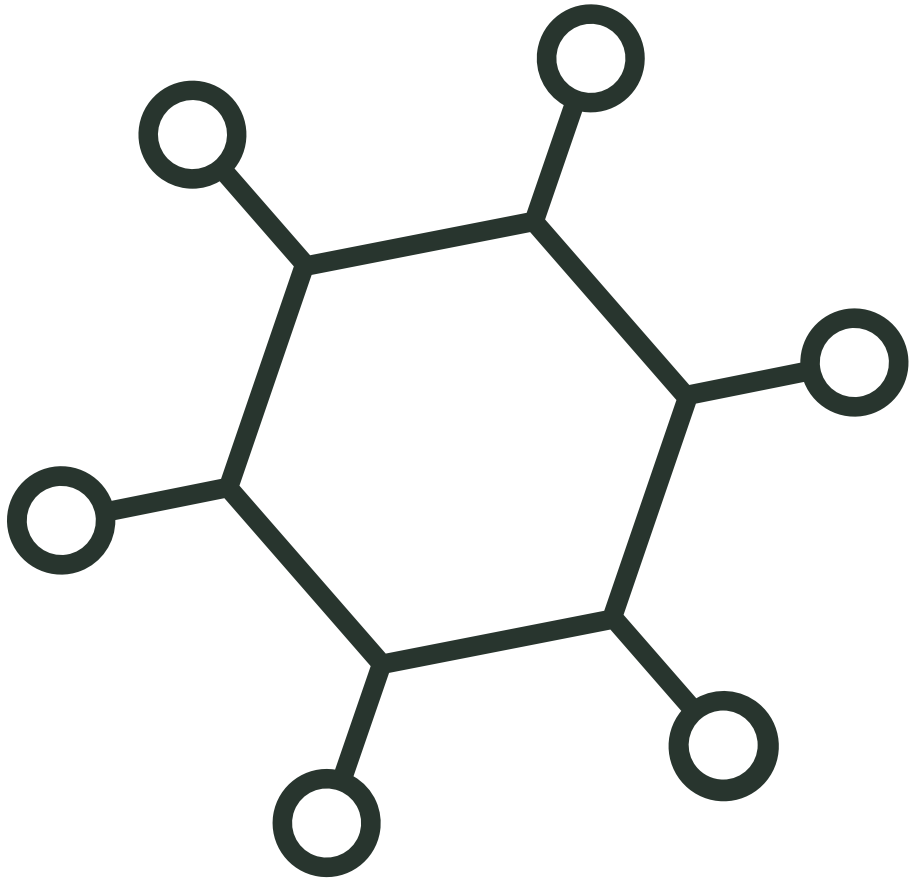
Onze aanpak

- Vaststellen dat onttrekkingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves zijn goedgekeurd door het bestuur
- Vaststellen dat er een notitie aanwezig is (welke is goedgekeurd door het bestuur) omtrent de te verwachte bestedingen
- Vaststellen dat er geen sprake is van vermenging tussen bestemmingsfondsen en bestemmingsreserves

Onze bevindingen

Uit de notulen van de bestuursvergaderingen blijkt dat de bestemmingsreserves zijn goedgekeurd door het bestuur. Tevens hebben wij vast kunnen stellen dat er interne notities aanwezig zijn die beschrijven waar de bestemmingsreserve betrekking op hebben en hoe het te reserveren bedrag is bepaald.

Onze conclusie is dat de presentatie en classificatie van de subcategorieën binnen het eigen vermogen geen onjuistheden bevat.

3. Uitkomsten beoordeling interne beheersing

Uitkomsten beoordeling interne beheersing

3.1 Algeheel beeld van uw interne organisatie

Vanuit ons perspectief willen wij u inzicht verschaffen in de kwaliteit van de administratieve organisatie van GGD Drenthe.

Wij hebben hiervoor de volgende criteria gehanteerd:

- Is het proces beschreven?
- Is de opzet van het proces toereikend?
- Bestaat het proces zoals het in de opzet staat beschreven?
- Werkt het proces conform de beschreven opzet?
- Is de management informatie uit het proces betrouwbaar en toereikend?
- Hebben wij vanuit de externe controle bevindingen rondom het proces?
- Is de beheersmaatregel beoordeeld en getest?
- Zijn voldoende beheersmaatregelen genomen in de applicaties waarvan het proces gebruik maakt?

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat de voor de jaarrekening significante processen van GGd Drenthe van voldoende niveau zijn.

Overall gezien zijn wij van mening dat het huidige niveau van uw interne beheersing adequaat te noemen is gezien de omvang van de organisatie. Er zijn binnen uw organisatie voldoende interne beheersingsmaatregelen ingeregeld om een betrouwbare gegevensverwerking te waarborgen.

In onze managementletter van 1 november 2021 hebben wij onze bevindingen met betrekking tot de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen met u gedeeld.

3.2 Transacties met Veiligheidsregio Drenthe

Gedurende het jaar vinden er regelmatig transacties over en weer plaats tussen de GGD Drenthe en de Veiligheidsregio Drenthe. Indien het reguliere overboekingen over en weer betreft, worden deze over het algemeen in rekening courant onderling verwerkt.

Daarnaast kan het voorkomen dat er uitgaven worden gedaan die betrekking hebben op de bedrijfsvoering van beide organisaties. Een goed voorbeeld hiervan zijn de in 2021 doorgevoerde verbouwingen aan het pand. Deze totale kosten hiervan is initieel door de VRD betaald en vervolgens voor de helft doorbelast aan de GGD Drenthe. Deze verrekening heeft direct in rekening-courant plaatsgevonden, zonder dat de Veiligheidsregio Drenthe voor deze doorbelasting een (verkoop)factuur heeft verstuurd aan de GGD.

Wij adviseren u om bij doorbelastingen tussen de GGD Drenthe en de Veiligheidsregio om deze door middel van facturen aan de andere partij in rekening te brengen, zodat de andere partij ook een grondslag heeft om de kosten op de juiste wijze in haar administratie te verantwoorden.

3.3 Wij hebben uw IT-omgeving beoordeeld

Ingevolge artikel 2:393 lid 4 BW dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of onderdelen hiervan.

De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Uitkomsten beoordeling interne beheersing

3.4 Cyberrisico's blijven toenemen

De grote hoeveelheid cyber- en privacy incidenten in de maatschappij de afgelopen periode toont aan dat cyber- en privacy risico's verder blijven toenemen. Cyberaanvallen kunnen tot continuïteitrisico's leiden doordat tijdens ransomware aanval kritische data en systemen voor een langere periode niet beschikbaar zijn. Covid-19 leidt tot versnelde digitalisering bij organisaties, maar brengt ook nieuwe cyberrisico's met zich mee.

Wij adviseren om blijvende aandacht en voldoende prioriteit te geven aan de toenemende cyber en privacy risico's op zowel technisch, procedureel als organisatorisch vlak en daarbij bijvoorbeeld ook te overwegen een onafhankelijke externe audit op het gebied van security en privacy uit te voeren.

Wij merken op dat onze werkzaamheden rondom security en privacy zich beperken tot het inzicht krijgen in de maatregelen die GGD Drenthe in dit kader in opzet heeft getroffen en hoe cybersecurity en privacy in opzet is ingebed in de organisatie. Wij hebben geen diepgaande beoordeling uitgevoerd om vast stellen of uw organisatie adequate maatregelen heeft getroffen om cyberrisico's te mitigeren en te voldoen aan wet- en regelgeving rondom de beveiliging van persoonsgegevens. Wij adviseren u om een analyse te doen op de door u gewenste niveau van dienstverlening, die gebaseerd is op uw afhankelijkheid van IT dienstverlening en bijbehorende kosten. Indien gewenst treden wij nader met u in overleg.

Management response:
Recentelijk hebben wij een verbeterplan Veiligheid Informatievoorziening en Privacy uitgewerkt, waarmee het dagelijks bestuur heeft ingestemd. Dit betekent dat GGd Drenthe een project opgestart heeft rondom de beveiliging van de informatievoorziening. Het doel van dit project is dat GGd Drenthe zal gaan voldoen aan de BIO en NEN7510 normen.

3.5 Datalekken

Gedurende 2021 is de nodige publiciteit geweest over het feit dat medewerkers van het landelijke nummer voor corona-testafspraken worden verdacht van datadiefstal. Zij zouden tegen betaling persoonsgegevens uit de GGD-systemen hebben aangeboden.

Er speelt een mogelijke procedure rondom datalekken. Omdat deze procedure zich nog in een beginstadium bevindt en het niet betrouwbaar is vast te stellen wat de impact hiervan op de verantwoording van de GGd Drenthe is, is volstaan met het opnemen van een passage in de paragrafen. Wij kunnen instemmen met deze verwerkingswijze.

Uitkomsten beoordeling interne beheersing

3.6 Uitkomsten data analyse

Onze bevindingen naar aanleiding van de interimcontrole en de uitkomsten van de tussentijdse data analyse zijn op maandag 21 december met uw medewerkers besproken.

Tevens zijn deze zaken vastgelegd in een presentatie 'Bevindingen interimcontrole en data analyse' welke wij als apart document tegelijkertijd met dit verslag met u hebben gedeeld.

Tijdens de eindejaarscontrole zijn opnieuw een data analyses uitgevoerd. Deze analyses betreffen:

- Benford's Law [1)]
- Periode analyse
- Gemiddeld bedrag per boeking
- Dagboek analyse

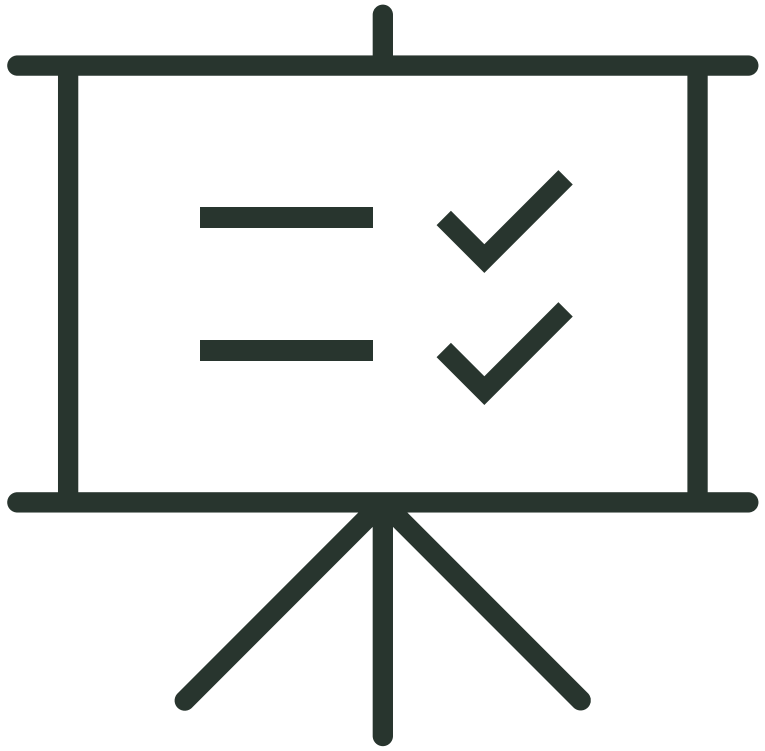
In de bijlagen zijn de uitkomsten weergegeven ten aanzien van bovenstaande analyses.

Ad 1) Benford's Law

Benford's Law is een statistische wet die het percentage aangeeft van hoe vaak een getal begint met het cijfer 1 (30,1%), 2 (17,6%), 3 (12,5%), etcetera. Hierbij is het van belang in acht te nemen dat hier niet naar de grootte van de bedragen wordt gekeken, maar naar de frequentie waarin een bepaald getal voorkomt. Wij hebben de financiële administratie van uw organisatie getoetst aan deze Wet van Benford.

Conclusie

Op basis van de analyses blijken geen bijzonderheden. De uitschieters in Benford's Law kunnen verklaard worden.

4. Overige bevindingen en relevante zaken

Overige bevindingen en relevante zaken

4.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf begrotingsjaar 2022 vindt er een verandering plaats in de verantwoordelijkheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekeningen van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Niet langer is het de accountant die vaststelt of deze posten rechtmatig tot stand zijn gekomen. Vanaf 2022 ligt deze verantwoordelijkheid bij het dagelijks bestuur. Dit is vastgelegd in de Notitie Rechtmatigheidsverantwoording (opgesteld door de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)). Deze notitie vervangt de Kadernota Rechtmatigheid.

Het algemeen bestuur bepaalt met ingang van 2022 wat de kaders zijn en vanaf welk moment (en welk bedrag) zij geïnformeerd wenst te worden. Het dagelijks bestuur legt via de jaarrekening verantwoording af over rechtmatigheid. De accountant oordeelt vervolgens of aan de criteria van deze verantwoording is voldaan en of deze verantwoording een getrouw beeld van de werkelijkheid geeft.

De rechtmatigheidsverantwoording die vanaf 2022 opgenomen wordt in de jaarrekening, dient te voldoen aan negen criteria. Zes criteria zien tevens toe op getrouwheidsaspecten en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten:

- Calculatiecriterium
- Valuteringscriterium
- Adresseringscriterium
- Volledigheidscriterium
- Aanvaardbaarheidscriterium
- Leveringscriterium

afgedekt door balans en over-zicht van baten en lasten

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

afgedekt door rechtmatig-heidsverantwoording

Het stappenschema voor het verantwoordingstraject ziet er vanaf 2022 als volgt uit:

Stap 1:
- Normenkader wordt vastgesteld door AB
- Dagelijks bestuur toetst aan normenkader

Stap 2:
- Dagelijks bestuur rapporteert over rechtmatigheidsverantwoording en eventuele onduidelijkheden
- Accountant betrekt de rechtmatigheidsverantwoording bij het oordeel over getrouwheid

Stap 3:
- Algemeen bestuur spreekt met dagelijks bestuur over de bevindingen rechtmatigheid.

De vorm van de rechtmatigheidsverantwoording is per heden nog niet definitief vastgelegd en wordt naar verwachting beschikbaar gesteld zodra de wetgeving hierop is aangepast. De behandeling van de wetswijziging staat vooralsnog voor het 1e halfjaar van 2022 gepland.

Voorwaarde voor het op kunnen stellen van een rechtmatigheids-verantwoording is de inrichting van een rechtmatigheidsadministratie c.q. registratie van afwijkingen van de geldende wet- en regelgeving. Deze registratie is een aanvulling op de operationalisering van het geldende normenkader in een toetsingskader.

Wij adviseren u om de regelgeving hieromtrent nauwlettend te volgen. De inrichting van uw processen is al zodanig dat goed aan de vereisten van de rechtmatigheidsverantwoording voldaan kan worden.

Overige bevindingen en relevante zaken

4.2 Bevestiging geen ongebruikelijke transacties

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240, “De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten”). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

Bij onze controle zijn geen gevallen van fraude en/of overtreding van wet- en regelgeving gesignaleerd.

4.3 Onafhankelijkheid controleteam

Op grond van wettelijke voorschriften en regelgeving van de beroepsorganisatie zijn wij gehouden om alle relaties tussen onze organisatie en GGD Drenthe schriftelijk te rapporteren en onze onafhankelijkheid als externe accountant ten opzichte van GGD Drenthe schriftelijk te bevestigen.

Een aantal belangrijke punten uit de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO), die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid
- samenloop van dienstverlening
- geschenken en giften

Wij bevestigen als controleteam dat de onafhankelijkheidsvereisten zijn nageleefd.

Overige bevindingen en relevante zaken

4.4 Naleving Wet- en Regelgeving

Wij informeren het dagelijks- en/of algemeen bestuur over handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin het bestuur in staat is haar taken te vervullen.

4.5 Naleving Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Wij hebben getoetst of uw jaarrekening voldoet aan de BBV en hebben geconcludeerd dat uw jaarrekening voldoet aan deze richtlijnen.

4.6 Wet Normering Topinkomens

GGD Drenthe is als gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) verplicht om de beloningsgegevens van haar bestuurders en haar hoogste besluitvormende organen in haar jaarrekening op te nemen.

De GGD Drenthe heeft terecht de vereiste personalia en juiste bezoldigingsgegevens van de leden van het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur, haar directeur en de forensisch arts(en) opgenomen in de WNT-verantwoording.

Wij hebben bij de controle op de WNT-verantwoording geen onjuistheden in de verantwoording aangetroffen.

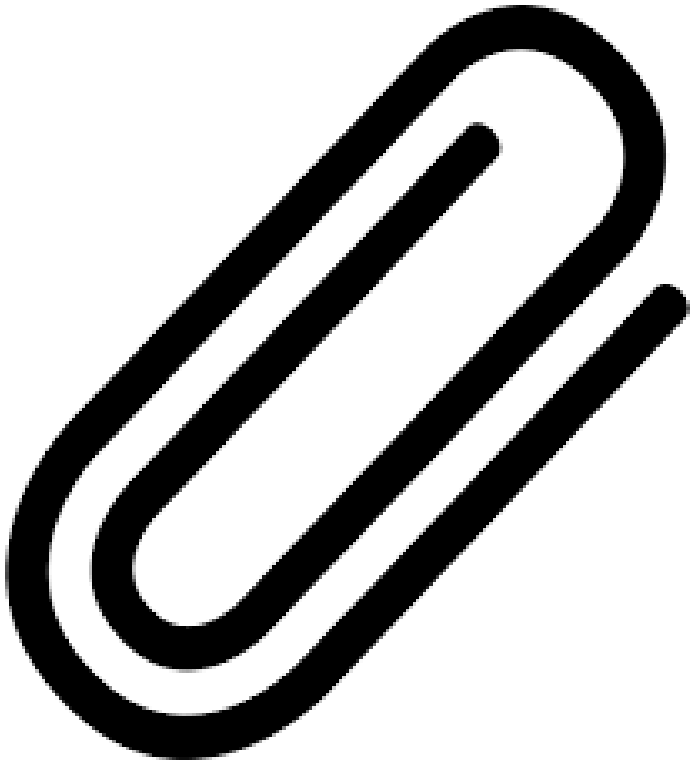
4.7 Urenbesteding

Met ingang van boekjaar 2016 doen wij als Bentacera mee aan het NBA-verbetertraject “In het publiek belang”. In dit traject is één van de verbetermaatregelen het voor- en achteraf communiceren van onze tijds- en kostenbesteding aan u.

Belangrijke investeringen in de kwaliteit van de door ons uitgevoerde controles betreffen de investeringen in technologie en in onze medewerkers. Binnen onze praktijk hechten wij veel waarde aan het organiseren van trainingen voor medewerkers. Daarnaast vereist de controle van de jaarrekening van uw stichting tijd en aandacht van het controleteam voor de uitvoering van controlewerkzaamheden, review- en coachingswerkzaamheden.

Voor de controle van de jaarrekening 2021, inclusief tijdens het jaar uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van plannings-, interimwerkzaamheden hebben wij de volgende uren aan de controle van GGD Drenthe besteed:

Urenbesteding controle 2021		
Functie	**Begroot**	**Realisatie**
Extern accountant	24	24
(Senior) manager	84	73
Senior assistent	104	134
Assistent	104	71
Data analist	16	14
Totaal	**228**	**316**
Totale kosten	**25.400**	**31.600**
Controlebudget	**25.000**	**25.000**

Bijlagen

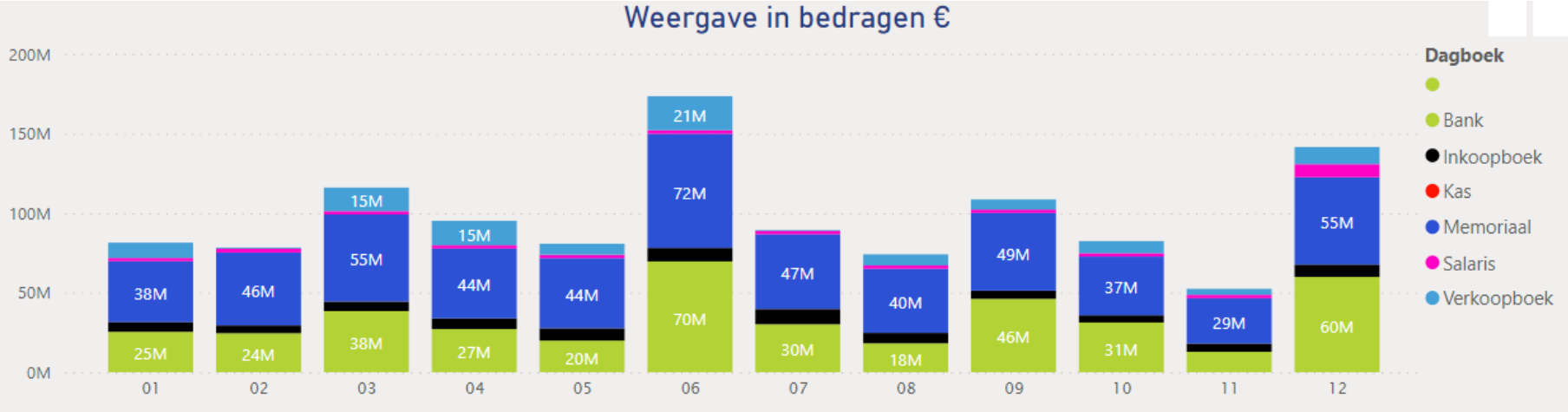
Single Information Single Audit 2021 (SiSa)

Fouten en onzekerheden SiSA
Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 vallen onder SiSa. Hieronder is de tabel opgenomen, welke ook opgenomen moet worden indien er geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij hebben de controle op deze regelingen uitgevoerd op basis van de door de GGD Drenthe opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2021. Per regeling is een tabel opgenomen. Voor uw organisatie is de volgende regeling van toepassing:

	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
H11	Corona Bonusregeling zorg	geen	0	n.v.t.
	totaal	**geen**	**0**	**n.v.t.**

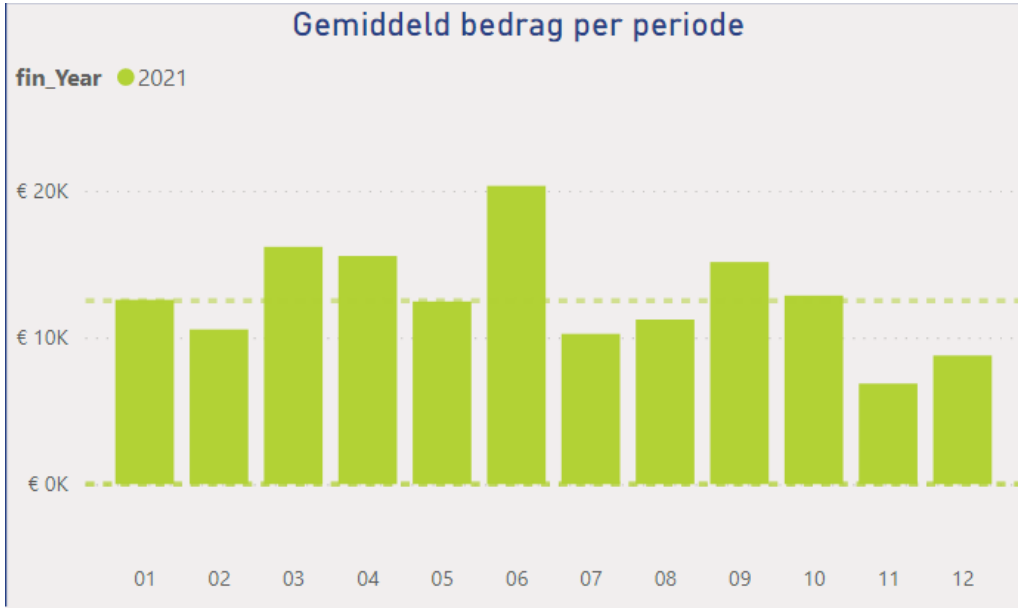
Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de SiSa-bijlage geen fouten of onzekerheden bevat.

Boekingen per periode en dagboek

Analyse per dagboek en periode om vast te stellen of hier bijzonderheden aanwezig zijn. Op basis van de cycli binnen een jaar bij GGD zien wij hier geen uitschieters die onverklaarbaar zijn. De memoriaalboekingen in periode 6 en 12 zijn veroorzaakt door de periodeafsluiting.

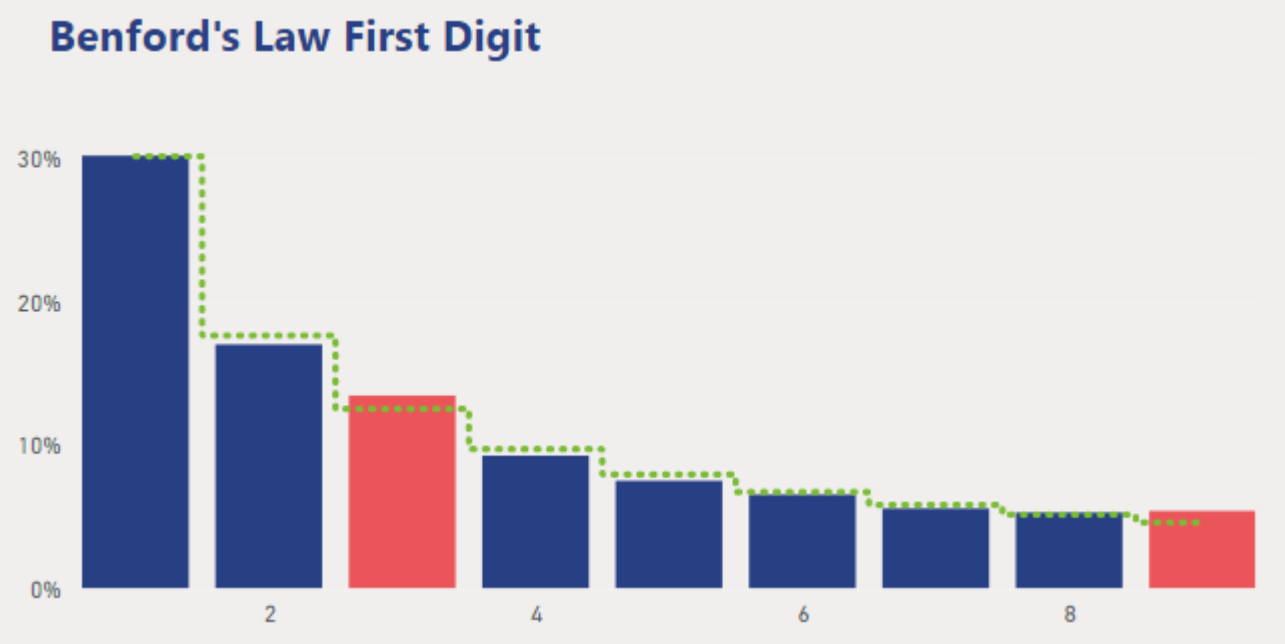
Gemiddeld bedrag per periode

De gemiddelde bedragen per periode zijn in de maanden van de (kwartaal- of jaarafsluiting) hoger in vergelijking tot de andere perioden. Hierbij valt wel op dat de boekingen in periode 12 lager is ten opzichte van het gemiddelde bedrag per boeking over geheel 2021.

Dit kan in belangrijke mate worden verklaard door de grote hoeveelheid aan (memoriaal) boekingen die in periode 12 hebben plaatsgevonden, voornamelijk in het salarisdagboek (8.000 ten opzichte van 1.300 in andere perioden), waardoor het gemiddelde saldo per boeking afneemt. Maandelijks maakt uw organisatie gemiddeld 3.000 memoriaalboekingen in de financiële administratie, in periode 12 zijn er 4.400 memoriaalboekingen verwerkt in de financiële administratie.

Uitkomsten Benford’s law

Op basis van Benford’s Law hebben we ingezoomd op getallen die beginnen met 3 en 9 aangezien deze buiten de range vallen. Op basis van nadere analyse kunnen wij de uitschieters verklaren. Deze uitschieters worden voornamelijk veroorzaakt door de vele kleine facturen die met één van deze 3 cijfers starten. Daarnaast wordt een groot deel verklaard door transitorische boekingen.

Bezoekadres
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postadres
Postbus 144
9400 AC Assen

T 0592 - 30 63 00
F 0592 - 31 42 48
E info@ggddrenthe.nl
I www.ggddrenthe.nl

Aan de raden van de Drentse gemeenten
t.a.v. de Raadsgriffier

Datum	14 april 2022
Ons kenmerk	U220061/GM/RW
uw kenmerk	
Behandeld door	G. Meijer
Onderwerp	Aanbieding ontwerp begroting 2023

Geachte gemeenteraad,

Inleiding
Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting 2023 (inclusief de meerjarenraming 2023-2026) aan. Wij volgen hierin de afspraken zoals gemaakt zijn ten aanzien van het samenspel tussen gemeenten en GR'en, zoals vastgelegd in het document 'Samenwerken voor Drenthe'. Dit houdt onder meer in dat de ontwerpbegroting voorlopig is vastgesteld door het DB - en niet meer zoals voorheen door het AB - en u voor zienswijze wordt aangeboden. Na ontvangst van uw zienswijzen zal de begroting 2023 op 11 juli door het AB definitief worden vastgesteld.

Conform de nieuwe werkwijze is de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming 2023 – 2026, mede tot stand gekomen op basis van de input, reacties en prioriteiten die meerdere gemeenteraden hebben meegegeven in de voorjaarsoverleggen. Wij delen de ambitie van de 12 gemeenten in Drenthe om de rol en betrokkenheid van de gemeenteraden bij de gemeenschappelijke regelingen in Drenthe meer inhoud te geven. Wij hebben het overleg met de raden in dat verband als constructief en plezierig ervaren. In het algemeen is er steun uitgesproken voor de uitvoering van deze plannen en wordt verzocht om in de begroting 2023 met concrete voorstellen te komen. Hieronder schetsen wij de belangrijkste ontwikkelingen, voorstellen, en de financiële consequenties daarvan, zoals opgenomen in de ontwerpbegroting.

Ontwikkelingen
- *Investeren in publieke gezondheid.*

De coronapandemie heeft zichtbaar gemaakt hoe belangrijk het is om als samenleving aandacht te hebben voor een goede gezondheid. Mensen met een slechte gezondheid bleken het meest kwetsbaar te zijn voor een ernstig verloop van de ziekte. Op een aantal gezondheidsproblemen, zoals overgewicht en mentale problematiek, is een grote urgentie om de trend naar beneden om te buigen. Bovendien worden de sociaaleconomische gezondheidsverschillen eerder groter dan kleiner. Daarnaast wordt steeds meer duidelijk

dat het zorgsysteem tegen haar grenzen aan loopt. De zorgvraag, en daarmee de zorguitgaven, zullen de komende jaren flink toenemen waardoor het zorgsysteem onbetaalbaar wordt. Er dreigt verdringing van andere belangrijke portefeuilles, zoals bestaanszekerheid en onderwijs, terwijl deze paradoxaal genoeg juist cruciaal zijn voor het bereiken van gezondheidswinst. En er is sprake van een toenemend en ernstig tekort aan zorgpersoneel en aan mantelzorgpotentieel. Dit leidt tot het besef dat er veel steviger ingezet moet worden op de publieke gezondheid, met name op gezondheidsbevordering en preventie. In recente rapporten van de WRR en het Verweij-Jonker Instituut wordt dringend geadviseerd om hier prioriteit aan te geven.

GGD Drenthe vindt het daarom belangrijk om op gemeentelijk en regionaal niveau hernieuwde aandacht te vragen voor gezondheidsbevordering en preventie. We willen ons samen met gemeenten en andere regionale partijen inzetten om de kanteling te maken van een systeem gericht op zorg, naar een systeem waarin gezondheid en veerkracht de focus hebben. Waarbij we gezondheid zien in een breed perspectief, passend bij het gedachtegoed van ‘positieve gezondheid’. Het gaat naast de lichamelijke en mentale gezondheid ook om zingeving, meedoen en kwaliteit van leven. Als GGD Drenthe willen wij als ‘trusted advisor’, op basis van onze expertise, geavanceerde monitoring en analyse van data, zoveel mogelijk samen met gemeenten en andere partijen in regionale netwerken hierin optrekken. Speerpunten hierbij zijn:

- Het behouden en versterken van de gezondheid en de veerkracht van mensen.
- Gezond leven zo gemakkelijk en logisch mogelijk te maken, bijv. door de gezonde leefomgeving.
- Inzetten op een sterke ‘community’, een goede sociale basis.
- Het gebruik van ‘health in all policies’.
- Het bijdragen aan een goede onderbouwing van het gezondheidsbeleid door datagedreven te werken.

- *Expertisepartner op het gebied van een gezonde leefomgeving.*

De komst van de Omgevingswet is aanleiding voor de GGD om door te ontwikkelen naar de gewijzigde rol van expertisepartner op het gebied van een gezonde leefomgeving. Het meedenken en meepraten over gemeentelijke ontwikkelingen moet aan de voorkant van het proces gebeuren. Om die rol als gesprekspartner waar te kunnen maken, moet de GGD investeren op kennis, kwaliteit en capaciteit. Het opbouwen van kennis, expertise en competenties rondom de Omgevingswet maakt dat GGD Drenthe de gemeenten adequaat kan adviseren en ondersteunen zodat zij hun rol kunnen pakken en mee kunnen doen in de nieuwe werkwijze die de Omgevingswet met zich meebrengt. Met de 12 gemeenten in Drenthe en in nauwe samenwerking met de Veiligheidsregio en de Regionale Uitvoeringsdienst ontwikkelt de GGD zich als adviseur van gemeenten bij het opstellen van omgevingsvisies, inrichtingsplannen en (op termijn) vergunningverlening bij grotere bouwplannen.
De GGD stelt zich daarbij als doel dat met de inrichting van leefomgeving van inwoners van Drenthe de gezondheid in positieve zin beïnvloed kan worden. Door vroegtijdig betrokken te

zijn bij plannen die de leefomgeving veranderen kan de GGD door het inbrengen van unieke expertise behulpzaam zijn bij het in beeld brengen van consequenties van verandering van de leefomgeving en het adviseren over de leefomgeving in relatie tot de gezondheid van de inwoners van Drenthe.

- *Transformatie Jeugdgezondheidszorg*

Met de start van het programma 'JGZ in flow' heeft de GGD in 2020 een eerste stap gezet in de transformatie van de Jeugdgezondheidszorg in Drenthe. Door het toepassen van mogelijkheden van maatwerk en de introductie van digitale vormen van communicatie is een begin gemaakt met de houdbaarheid van Jeugdgezondheidzorg in Drenthe in de komende periode. Inmiddels zijn ook stappen gezet op het gebied van functiewaardering en -differentiatie. Met deze stappen worden arbeidsmarktvraagstukken en innovatie binnen het vakgebied van een oplossing voorzien binnen een sluitende business-case. Houdbare jeugdgezondheidszorg in Drenthe voor de komende jaren tegen voor de gemeenten gelijkblijvende kosten is een aantrekkelijk aanbod dat ook in 2023 onze aandacht vraagt.

- *Implementatie 'Geweld hoort nergens thuis'/VTD*

In het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' is ten aanzien van Veilig Thuis Drenthe (VTD) een transformatieproces ingezet, waarbij VTD zich meer ontwikkelt naar een kennis- en adviesorganisatie op het gebied van veiligheid binnen de thuissituatie. Hierbij wordt ten behoeve van de uitvoering intensief en meer geïntegreerd samengewerkt met het lokale veld. Dit transformatieproces zal ook in 2023 verder zijn beslag krijgen.

- *Data en informatie zijn cruciaal binnen de GGD*

De GGD ontwikkelt zich naar een meer proactieve kennispartner waarbij het gebruik van data en informatie een cruciale rol speelt. Alleen door gebruik te maken van datagedreven en informatiegestuurd werken is de GGD in staat om de doelstellingen van haar primaire processen en bedrijfsvoering te realiseren en uitvoering te geven aan een aantal grotere beleidsontwikkelingen. Om bij te blijven ten opzichte van de professionele netwerken en in een maatschappij die steeds meer datagedreven werkt, is het noodzakelijk om een volgende fase in te gaan. Deze volgende fase bestaat uit het toepassen van de geleerde lessen, het aanbrengen van structuur en samenhang in de informatievoorziening, architectuur en het borgen van de kwaliteit. Hiervoor is specifieke kennis en expertise nodig op het gebied van informatievoorziening, die nu nog onvoldoende in beide organisaties aanwezig is, onder andere op het gebied van data science, business intelligence en data engineering. Er is een tekort aan personeel op dit onderwerp op de arbeidsmarkt. Als we er nu niet op investeren op het gebied van datavoorziening en informatiemanagement, missen we kennis en lopen we over een aantal jaren enorm achter.

Er is nauwe samenhang tussen de noodzaak om meer gebruik te maken van data en informatie en de transitie waar GGD Drenthe zich momenteel in bevindt.
Zoals hierboven is aangegeven heeft GGD Drenthe de ambitie zich verder te ontwikkelen als kennispartner en adviseur op het gebied van preventie, gezondheidsbevordering en sociale veiligheid. Vanuit onze publieke taak verzamelen wij al veel data over gezondheid en sociale

veiligheid. Het is onze ambitie om het gebruik van deze data, o.a. door de inzet van digitale mogelijkheden, verder te intensiveren en te verfijnen. Ook willen we daarbij meer gebruik maken van data en informatie die buiten onze organisatie beschikbaar is. Op deze wijze willen wij een verdere impuls geven aan de kwaliteit van onze dienstverlening, bijvoorbeeld in de advisering aan gemeenten over gezondheids- en maatschappelijke vraagstukken zodat gemeenten zich op deze gebieden nog beter kunnen focussen. Hierin zoeken wij de samenwerking met de VRD.
GGD en VRD kiezen voor een gezamenlijke invulling van de informatievoorziening binnen beide organisaties. Vanuit de al bestaande en gedeelde infrastructuur, nauwe samenwerking en uitwisseling van expertise is het om meerdere redenen efficiënter om ook de ontwikkeling van datagedreven en informatiegestuurd werken gezamenlijk op te pakken. Dit leidt tot een robuuste en kwalitatief goede informatievoorziening.

- *Verbeterplan informatieveiligheid & privacy*

Ook het aspect informatieveiligheid en privacy kan in de samenwerking met de VRD effectiever en efficiënter worden opgepakt, getuige ook het gezamenlijke investeringsvoorstel dat tegelijk met deze begroting aan u wordt aangeboden. Het algemeen bestuur van de GGD heeft op 11 april 2022 het verbeterplan veiligheid informatievoorziening en privacy vastgesteld. Aangezien de uitvoering van de maatregelen uit dit verbeterplan urgent is, is de start van de werkzaamheden voorzien in 2022. Om de uitvoering van het verbeterplan mogelijk te maken is het noodzakelijk de lopende begroting van de GGD tussentijds aan te passen en de bijdrage van de deelnemende gemeenten te verhogen. Via een afzonderlijk verzoek wordt uw gemeente hierover een zienswijze gevraagd, die zal worden betrokken bij de definitieve besluitvorming van het algemeen bestuur over de voorgestelde begrotingswijziging op dit punt.

Voor de volledigheid hebben wij de financiële consequenties vanaf 2023 van het bestuursvoorstel verbeterplan veiligheid informatievoorziening en privacy meegenomen in de begroting 2023.

Financiële consequenties

- *Financiële impuls noodzakelijk.*

De ontwikkelingen zoals hierboven geschetst kunnen niet binnen de huidige financiële kaders van de GGD worden opgevangen, een verhoging van de bijdragen van de deelnemende gemeenten aan de GGD zal nodig zijn. Opvangen van alle noodzakelijke ontwikkelingen binnen de bestaande financiële kaders zal onvermijdelijk gepaard gaan met ontoelaatbaar kwaliteitsverlies of het schrappen van bestaande basistaken.

Uiteraard hebben wij oog voor de lastige financiële situatie waarin veel gemeenten zich bevinden. Door de samenwerking met de VRD op diverse terreinen verder te intensiveren zetten wij ons in om waar mogelijk kosten te besparen. Daarnaast hebben wij het transformatieprogramma JGZ opgezet in een sluitende een business-case, zodat het nu opgenomen bedrag gezien kan worden als voorfinanciering. Hiermee wordt niet alleen voorkomen dat de deelnemende gemeenten in de komende jaren geconfronteerd worden

met kostenstijgingen, op termijn zal er zelfs sprake zijn van een terugverdieneffect. Ook de financiële effecten van de invoering van het nieuwe functiewaarderingssysteem HR-21 binnen GGD Drenthe zal geheel binnen de bestaande begroting opvangen worden. Naar onze mening leggen wij u daarmee een afgewogen pakket van intensiveringen voor die noodzakelijk is om onze dienstverlening op het gebied van de publieke gezondheid aan uw burgers door te kunnen ontwikkelen.

Het bestuur van de GGD kan zich voorstellen dat gemeenten voor het onderdeel 'expertisepartner op het gebied van een gezonde leefomgeving' een eigen afweging willen maken ten aanzien van de inzet van de GGD. Het bestuur ziet op dit onderwerp daarom een alternatief in de vorm van uitvoering op grond van een 'additionele taak'. Dit betekent dat gemeenten afzonderlijk met de GGD tot afspraken kunnen komen voor inzet op dit onderwerp. Omdat dit ten koste gaat van een gezamenlijke aanpak in Drenthe en omdat afspraken op grond van een additionele taak kostprijsverhogend werken heeft het bestuur een voorkeur voor een oplossing via de inwonerbijdrage. Indien gewenst vragen wij hierop in uw zienswijze aandacht te besteden.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de begroting 2023 van de GGD samengevat. Vanuit de afspraak gemaakt vanuit de VDG-notitie "Samen werken voor Drenthe" vindt de indexatie plaats op lonen en prijzen. Voor 2023 is dat een bedrag van € 447.000,-. Conform het bestuursbesluit is het budget voor organisatieontwikkeling komen te vervallen en is de gemeentelijke bijdrage hiervoor verlaagd.

	Eénmalig 2023	**Structureel**
Reguliere aanpassingen: - Loon- en prijscompensatie - Beëindigen bijdrage organisatieontwikkeling		€ 447.000,- -/- 125.000,-
Publieke gezondheid	€ 150.000,-	€ 250.000,-
Gezonde leefomgeving	€ 225.000,-	€ 150.000,-
Jeugdgezondheidszorg	€ 350.000,-	
Data en informatie zijn cruciale componenten	€ 225.000,-	€ 270.000,-
Verbeterplan informatieveiligheid (structurele doorwerking begrotingswijziging 2022)		€ 240.000,-
Totaal gevraagde bedrag t.b.v. begroting 2023	**€ 950.000,-**	**€ 1.232.000,-**

- *Algemene reserve naar 2,5% terugbrengen*

Conform de VDG-notitie “Samen werken voor Drenthe” is besloten de algemene reserve van de GGD terug te brengen naar 2,5%, dit was maximaal 5 %
Een algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar. Het ongedekte deel van de risico's van de GGD zal door de gemeenten in hun eigen weerstandscapaciteit moeten worden verwerkt.
Het bedrag boven het door de VDG vastgestelde maximum van de algemene reserve, vloeit naar rato van de deelnemersbijdrage terug naar de deelnemers.

Tenslotte

Met deze brief leggen wij de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming 2023 – 2026, aan u voor met het verzoek uw zienswijze op deze begroting aan ons kenbaar te maken. Uw reactie ontvangen wij graag uiterlijk 10 juni 2022. Na definitieve vaststelling van de begroting op 11 juli a.s. wordt u hierover geïnformeerd en wordt de begroting aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe.

H. Vlieg-Kempe
Voorzitter GGD Drenthe

H. Kox
Secretaris

Beleidsbegroting | 2023

Inclusief Meerjarenraming 2023-2026

GGD Drenthe | juni 2022
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen
T. (0592) 306 300
E. info@ggddrenthe.nl
I. www.ggddrenthe.nl

GGD Drenthe

Inhoud

Inhoud		**2**
Inleiding		**3**
Beleidsbegroting 2023		**4**
1.	**Programma's**	**4**
1.1	*Programma Beschermen*	*4*
1.2	*Programma Bevorderen*	*13*
1.3	*Programma Bewaken*	*15*
1.4	*Programma Jeugd*	*17*
1.5	*Programma Additioneel*	*22*
1.	*Veilig Thuis Drenthe*	*22*
1.6	*Programma Additioneel Overig*	*25*
2.	**Paragrafen**	**36**
2.1	*Paragraaf Bedrijfsvoering*	*36*
2.2	*Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing*	*38*
2.3	*Paragraaf Financiering*	*41*
3.	**Financiële begroting**	**43**
3.1	**Begroting 2023**	**43**
3.2	**Meerjarenraming 2023 - 2026**	**44**
3.3	**Gemeentelijke bijdragen 2023 - 2026**	**47**
3.4	**Reserves en voorzieningen 2023-2026**	**50**
3.5	**Incidentele baten en lasten**	**53**
Bijlage 1	**Verklarende woordenlijst**	**55**
Bijlage 2	**Overige overzichten**	**57**

Inleiding

Voor u ligt de beleidsbegroting GGD Drenthe 2023, inclusief meerjarenraming 2023 - 2026. Hierin beschrijven wij onze beleidsvoornemens en ambities voor 2023 e.v.

Deze beleidsbegroting is de eerste begroting die tot stand gekomen is op basis van de nieuwe werkwijze in het samenspel tussen gemeenten en GR'en, zoals vastgelegd in het document 'Samenwerken voor Drenthe'. Dit houdt onder meer in dat aan deze begroting geen kaderbrief meer vooraf is gegaan, maar dat door middel van voorjaarsoverleggen met gemeenteraden, begin 2022, input is opgehaald die bijgedragen heeft aan de totstandkoming van deze begroting. Op deze wijze is een belangrijke stap gemaakt in het streven om gemeenteraden meer aan de voorkant te betrekken bij het beleid van GGD Drenthe.

De beleidsvoornemens in deze begroting zijn voornamelijk gebaseerd op de 'lessons learned' tijdens de COVID-19 pandemie. Duidelijk is geworden dat versterking en intensivering van onze inzet op 'publieke gezondheid' dringend noodzakelijk is. Ook is de behoefte aan actuele, samenhangende en betrouwbare data sterk toegenomen. Daarom willen wij een impuls geven aan datagestuurd werken. Verder bereiden wij ons voor op de implementatie van de Omgevingswet en zetten we in op het versterken van het beleid op het gebied van de sociale veiligheid.
Duidelijk is dat de opgaven waarvoor wij staan niet binnen het huidige budget kunnen worden opgevangen. Daartoe zijn in deze begroting op een aantal terreinen intensiveringen opgenomen.

Ook in 2023 kunt u er op vertrouwen dat GGD Drenthe zich maximaal inzet voor de bevordering van gezondheid en sociale veiligheid van de Drentse burgers.

Namens het algemeen bestuur

Harmke Vlieg	Hans Kox
Voorzitter	Secretaris

Beleidsbegroting 2023

1. Programma's

1.1 Programma Beschermen

1. Infectieziektebestrijding

GGD Drenthe zet zich in voor het voorkómen, opsporen en bestrijden van infectieziekten.

Wat willen we bereiken?

- Een toekomstbestendige infectieziektebestrijding.
- Er wordt vol ingezet op preventie zodat gezondheidsschade door infectieziekten wordt beperkt.
- Er wordt ingezet op infectiepreventie, de rol van de deskundige infectiepreventie is hierin belangrijk en deze rol is geborgd en samen met ketenpartners wordt stevig ingezet op infectiepreventie.
- Het GGD vaccinatiecentrum is operationeel ten behoeve van de Drentse inwoners. Hier kunnen burgers en instellingen terecht voor informatie over vaccinaties en wordt de toediening van vaccinaties ter bescherming tegen infectieziekten gecoördineerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

We continueren het MRSA/BRMO-informatiepunt. Indien een initiatief vanuit het ABR Zorgnetwerk om te komen tot een intensievere samenwerking in de infectiepreventie of zelfs tot een Noord-Nederlands Centrum voor Infectiepreventie buiten het ziekenhuis wordt geëffectueerd, zal GGD Drenthe daar actief in participeren. De activiteiten van het ABR Zorgnetwerk worden actief ondersteund en de GGD'en houden hierin hun centrale rol. Daarnaast participeert de GGD ook actief in alle andere regionale en landelijke netwerken en verbanden. Activiteiten zij gericht op het bevorderen van de deskundigheid rondom infectiepreventie in zorg en onderwijs en overige ketenpartners. De deskundigen infectiepreventie vervullen daarin een belangrijke rol.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Aangiften meldingsplichtige ziekten (art.26)	90	90	90	114
Individuele meldingsplichtige infectieziekten	1.110	1.110	1.110	626
Totaal aantal meldingen infectieziekten	**1.200**	**1.200**	**1.200**	**740**
Aantal oefeningen draaiboeken outbreaks	2	2	2	0
Aantal openbare gezondheidszorg-diagnostieken	30	30	30	7
Aantal besmettingen met hepatitis A per 10.000 inwoners	0,1	0,1	0,1	0.1
Aantal georganiseerde groepsvoorlichtingen gericht op infectiepreventie	20	20	20	21

2. Seksuele gezondheid

De GGD zet zich in voor een goede seksuele gezondheid van de Drentse inwoners. De GGD'en van Drenthe, Friesland en Groningen werken samen in het Centrum Seksuele Gezondheid Noord-Nederland We richten ons vooral op groepen met een verhoogd risico: jongeren, migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen. We houden spreekuren en geven voorlichting..

Wat willen we bereiken?

- In samenwerking met Sense Noord-Nederland, bevorderen we de seksuele gezondheid van de inwoners van Drenthe.

- We gaan door op de ingezette lijn, door ons specifiek te richten op de thema's seksueel grensoverschrijdend gedrag en de doorgaande lijn seksuele ontwikkeling voor de jeugd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Preventie en behandeling van seksueel overdraagbare aandoeningen

We zetten in op uitbreiding van collectieve preventie activiteiten. We geven voorlichting, trainingen en publieksinformatie daarnaast zetten we ook in op individuele preventie en behandeling, via spreekuren en testfaciliteiten. Denk hierbij o.a. aan Prep spreekuren voor mannen die seks hebben met mannen.
In 2023 wordt meer ingezet op de collectieve preventie. Individuele preventie blijft gericht op de risicogroepen jongeren, mannen die seks hebben met mannen (MSM), migranten, sekswerkers en LHBT.

Gezond seksueel gedrag van kinderen en jongeren

Binnen de voorlichtingen over seksualiteit op scholen blijven we aandacht besteden aan een respectvolle omgang met elkaar en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Samen met de jeugdgezondheidszorg en binnen de Gezonde School methodiek besteden we aandacht aan het bespreekbaar maken van de seksuele ontwikkeling vanaf de vroege jeugd.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Seksuele gezondheid				
Activiteiten/campagnes onder jongeren	12	12	14	13
Activiteiten onder migranten	30	30	30	12
Activiteiten onder LHBT	45	45	45	25
Activiteiten t.b.v. prostituees	45	45	45	45
Bijscholing aan professionals	8	8	8	1
SENSE				
Aantal Soa consulten	850	850	900	279
Vindpercentage Soa	17	17%	17%	84%
Aantal gevonden Soa	145	145	155	235
Aantal consulten (Sense)	75	75	100	5
Aantal Hepatitis B vaccinaties voor risicogroepen	120	120	120	14

3. Crises, rampen en incidenten

De GGD geeft in Drenthe invulling aan de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en is verantwoordelijk voor publieke gezondheidszorg tijdens rampen en crises.

GHOR

De Directeur Publieke Gezondheid (DPG) geeft leiding aan de GGD en aan de GHOR. Dit is een wettelijke verankerde taak. De GHOR werkt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD). De DPG legt rechtstreeks verantwoording af aan het bestuur van de VRD over de GHOR-taken.

Publieke gezondheidszorg tijdens rampen en crises

Wat willen we bereiken?

- Uitvoeren van een in 2022 te ontwikkelen plan voor de doorontwikkeling en verdere professionalisering van de crisisorganisatie.
- Verbreding van de focus op cybercrime, klimaatproblematiek en Omgevingswet.
- Ontwikkelen van meer datagedreven werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven uitvoering aan het in 2022 te ontwikkelen plan voor een vernieuwde crisisorganisatie. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de uitkomsten van de evaluatie Wet Veiligheidsregio's. Er zal ingezet worden op een betere integratie van de GHOR in de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Drenthe. Ook zal de crisisorganisatie beter toegerust zijn om in te spelen op een bredere variëteit aan crises. Dat wil zeggen: naast de 'hardere' vormen van crisis ook de maatschappelijke crises waarbij sprake is van een meer multidimensionele benadering. Daarnaast willen we in interne crisisorganisatie efficiënter inrichten. In dat kader zoeken we ook een intensivering van de samenwerking op 3-noord. Ten behoeve van meer datagedreven werken zetten we in op het aantrekken van specialistische kennis op dit gebied en het ontwikkelen van een informatie-hub.

4. Technische Hygiënezorg

Technische Hygiënezorg (THZ) houdt toezicht op de kinderopvang door inspecties en voorlichting. Daarmee wordt de veiligheid, hygiëne en gezondheid bevorderd. Daarnaast worden tatoeage- en piercingshops geïnspecteerd.

Wat willen we bereiken?

- We dragen bij aan de bevordering van de veiligheid, hygiëne en gezondheid bij kinderopvanglocaties. THZ stemt af met de teams infectieziektebestrijding en milieu en gezondheid.
- Wij schrijven inspectierapporten met goede kwaliteit en volgens de landelijke richtlijn. Daarop kunnen gemeenten hun handhavingstaak rond de kwaliteit van de kinderopvang baseren.
- We informeren gemeenten over ontwikkelingen en trends in het naleven van de Wet Kinderopvang op kindercentra.
- We dragen bij aan infectiepreventie door hygiëne-inspecties uit te voeren bij de tatoeage-en piercingshops. Op basis van deze audits worden er vergunningen verleend aan de shops.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inspecties kinderopvang

We voeren inspecties uit op alle kinderopvangcentra in de gemeenten. Elke geregistreerde locatie krijgt een inspectiebezoek. Het gaat hierbij om kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang, gastouderbureaus.

Flexibele inspectieactiviteit

Sinds de start van risicogestuurd werken in 2012, "meer waar nodig en minder waar het kan", is er een vaste set items wat getoetst wordt bij een locatie met weinig risico's, de zogenaamde groene risico profielen. Houders weten op welke items hun locatie wordt getoetst. Met de invoering van de flexibele inspectieactiviteit wordt deze vaste set minimaal te toetsen onderwerpen losgelaten. Er ligt wel een klein aantal onderwerpen vast: pedagogische kwaliteit, VOG en personenregister (PRK) en indien van toepassing voorschoolse educatie.
Het doel is een verhoging van de kwaliteit van de kinderopvang. Door het verbreden van de set geïnspecteerde items, ruimte te bieden voor lokaal maatwerk en het verminderen van de voorspelbaarheid wordt dit doel bereikt. Team THZ werkt nauw samen met de 12 gemeenten in Drenthe voor het opstellen van een beleidskader. Het jaar 2022 is een overgangsjaar en in 2023 wordt het geïmplementeerd. Landelijk zijn er pilots uitgevoerd, deze bevindingen zijn meegenomen in het opstellen van de richtlijnen.

We hebben daarbij inzicht in de kwaliteit van de kinderopvang door de uitvoering van inspecties op basis van de Wet kinderopvang. Het gaat hierbij om veiligheid, gezondheid, pedagogische kwaliteit, kwaliteit van het personeel en de werkwijze op de kinderopvanggroepen. We blijven in gesprek met houders en kunnen onze bevindingen goed onderbouwen. De toezichthouders hebben een onafhankelijke rol en houden

daarin ook rekening met het beleid van de gemeenten. De inspecties bij geregistreerde gastouders vinden plaats via een steekproef.

Intensivering steekproeven gastouderopvang
Met ingang van 1 januari 2022 wordt er structureel € 6,4 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Hoewel deze middelen niet geoormerkt zijn, is dit bedoeld voor een intensivering van het toezicht op de gastouderopvang.
Op dit moment is een intensivering nog niet wettelijk verplicht en gemeentes geven aan hoeveel procent van de gastouder zij bovenop de nu wettelijk verplichte 5% bezocht willen hebben van de extra middelen. Wij zetten daar toezichthouders op in.

Dienstverlening en samenwerking

De inspecteurs zijn voldoende opgeleid en beschikbaar om alle inspecties goed uit te voeren. We gebruiken het systeem Gemeenschappelijke Inspectie Ruimte (GIR), waar ook de gemeenten mee werken. We signaleren trends en ontwikkelingen in de naleving van de Wet kinderopvang. We stellen deze informatie beschikbaar aan gemeenten en adviseren hen hierover. We werken samen met handhaving en toezicht van de gemeente, door in gesprek te gaan met de ambtenaren kinderopvang. Zo houden we elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen in de kinderopvang. Het gaat hierbij om zowel landelijke als regionale ontwikkelingen (zie ook kader Flexibele inspectieactiviteit).

Uniformiteit

Uniformiteit in beoordelen en rapporteren is belangrijk voor een objectief inspectierapport. Tegelijkertijd realiseren we ons dat een inspectiebezoek altijd een momentopname is. De situatie tijdens het bezoek kan beïnvloed worden door meerdere factoren. We blijven inzetten op uniformiteit door de landelijke richtlijnen te volgen. Intern werken we met intercollegiale toetsing waarin casuïstiekbespreking centraal staat.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Reguliere inspecties				
Inspecties KDV/BSO/GOB	657	670	656	540
Gastouders nieuw en steekproef 5%	240	247	251	166
Totaal regulier	**897**	**917**	**907**	**706**
Onvoorzien inspecties				
KDV, BSO/GOB nieuw (OVR + ONR)	140	150	141	64
KDV, BSO/GOB/GO nader onderzoek of herstelaanbod	200	158	157	129
KDV, BSO/GOB/GO inspectie incidenteel	120	115	124	87
GO ophoging steekproef > 5%	250	166	166	91
Totaal onvoorzien	**710**	**589**	**588**	**371**
Aantal inspecties Tattoo & piercing	50	50	50	54
Totaal	**1.657**	**1.556**	**1.545**	**1.131**

5. Milieu en gezondheid

Team Milieu en Gezondheid van de GGD biedt voorlichting en advies over het effect van het binnen- en buitenmilieu op de gezondheid. We adviseren over gezondheidsbescherming t.a.v. milieuthema's waar gezondheidsrisico's te verwachten zijn. Denk aan thema's als luchtkwaliteit, geluid, geur, bodem, straling, kwaliteit binnenmilieu, klimaatverandering, energietransitie en meer. Gezondheidsrisico's omvat ook ongerustheid, hinder en/of overlast. De GGD adviseert gemeenten daarnaast over de manier waarop de leefomgeving kan bijdragen aan gezondheid.
We adviseren binnen de crisisorganisatie ook over het effect van schadelijke stoffen op de gezondheid bij incidenten met gevaarlijke stoffen vanuit de functie als GAGS (gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen) vanuit een noordelijke GAGS poule.

Wat willen we bereiken?

- We zijn bij alle twaalf gemeenten betrokken als deskundige partner bij de ontwikkeling en advisering van de omgevingsvisie en omgevingsplannen en nemen hierin actief deel.
- We zijn als partner aangehaakt bij vergunningverlening van initiatieven met effecten op de gezondheid.
- We adviseren over de gevolgen van de energietransitie voor de gezondheid.
- We zetten in op een poule van Gezondheidskundig Adviseurs Gevaarlijke Stoffen (GAGS) vanuit een grotere regio dan Noord-Nederland vanwege een tekort aan opgeleide functionarissen.

Wat gaan we hiervoor doen:

Gezonde leefomgeving

Het creëren van een gezonde leefomgeving is een krachtige manier om gezondheidsproblemen te voorkomen en gezondheidsverschillen te verkleinen. De Omgevingswet biedt veel kansen om de leefomgeving gezonder in te richten. Met de twaalf gemeenten in Drenthe en in nauwe samenwerking met de Veiligheidsregio en de Regionale Uitvoeringsdienst ontwikkelt de GGD zich als adviseur van gemeenten bij het opstellen van omgevingsvisies, omgevingsplannen en (op termijn) vergunningverlening bij grotere bouwplannen. GGD Drenthe is actief lid van het Omgevingsplatform Drenthe (OPD).

De GGD stelt zich daarbij als doel dat met de inrichting van leefomgeving van inwoners van Drenthe de gezondheid wordt beschermd en in positieve zin beïnvloed kan worden. Door vroegtijdig betrokken te zijn bij plannen die de leefomgeving veranderen kan de GGD door het inbrengen van unieke expertise behulpzaam zijn bij het in beeld brengen van consequenties van verandering van de leefomgeving en het adviseren over de leefomgeving in relatie tot de gezondheid van de inwoners van Drenthe. We werken samen binnen regionale netwerken, met andere GGD'en en kennisinstituten zoals het RIVM.

De kansen van een gezonde leefomgeving worden steeds meer gezien. Adviesvragen aan de GGD nemen toe in aantal en in complexiteit. Om de Drentse gemeenten optimaal te kunnen ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet zal ten opzichte van de huidige personele capaciteit een financiële impuls noodzakelijk zijn.

Gezondheidskundig Adviseurs Gevaarlijke Stoffen

De GAGS kan bij crises en rampen worden ingezet. Ook doet de GAGS mee aan oefeningen en informeert onze ketenpartners over de rol en meerwaarde van de GAGS bij crises en rampen. We vinden het belangrijk om 24/7 bereikbaarheid en beschikbaarheid blijvend kunnen garanderen. Daarom zoeken we verbinding in Noord Nederland en andere regio's om gezamenlijk invulling te geven aan de GAGS poule. Deze verbinding is goed voor de beschikbaarheid maar ook om een goed en gedegen kennis- leernetwerk op te bouwen.

Inmiddels zijn er ook weer nieuwe GAGS functionarissen in Noord Nederlands verband opgeleid en in opleiding.

Behandelen van meldingen en klachten
Inwoners van Drenthe kunnen bij ons terecht met vragen, meldingen of klachten over het effect van het binnen- of buitenmilieu op de gezondheid. Dat geldt ook voor gemeenten en provincie. Bij (risico op) blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij incidenten wordt de gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen (GAGS) ingezet.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Aantal meldingen/klachten	170	170	180	111
• Binnenmilieu	65	65	65	36
Aantal beleidsadviezen	50	50	25	37
Aantal GAGS inzetten in Drenthe	30	30	26	43
Aantal gemeenten waarin M&G actief is i.h.k.v. de Omgevingswet	12	12	12	12

6. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, Vangnet & Advies

Met de vangnetfunctie van de GGD worden gezondheidsrisico's beperkt voor mensen die in een ongezonde situatie leven en daarbij anderen soms overlast bezorgen, bijvoorbeeld door vervuiling, hoarding, problemen met aantallen huisdieren of ongedierte.

Wat willen we bereiken?

- Problemen van woningvervuiling en verwaarlozing oplossen waardoor kwaliteit van leven wordt verbeterd, overlast wordt bestreden en reguliere hulpverlening verder kan.

Wat gaan we daarvoor doen?
We ondersteunen en adviseren hulpverleners en hun cliënten bij problemen op het gebied van woningvervuiling, verwaarlozing, hoarding, grote aantallen huisdieren en ongedierte. Waar nodig organiseren en coördineren we een schoonmaakactie. De vangnet-en adviesfunctie wordt uitgevoerd door sociaal verpleegkundigen OGGZ en is geïntegreerd in de uitvoering van de additionele OGGZ-taken die de GGD uitvoert (zie daarvoor het programma additioneel). Het verschil met die activiteiten is dat de cliënten bij de vangnet en adviesfunctie reeds in zorg zijn en er geen bemoeizorg ingezet hoeft te worden. Er wordt wel een beroep gedaan op de deskundigheid van de sociaal verpleegkundigen OGGZ, specifiek op het gebied van de aanpak van woningvervuiling en hoarding.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Inzet soc. vpk. in vangnet en advies	50	45	50	57

7. Tuberculosebestrijding

In de bestrijding van tuberculose werkt GGD Drenthe samen met het Regionaal Expertise Centrum. Er wordt gescreend bij risicogroepen en indien nodig behandeling ingezet. De dienstverlening wordt uitgevoerd door GGD Groningen via een dienstverleningsovereenkomst.

Wat willen we bereiken?
• We bestrijden tuberculose door preventie, screening en behandeling van de ziekte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Preventie, screening, behandeling

We screenen mensen met een verhoogd risico op (latente) tuberculose. Het gaat onder meer om immigranten, buitenlandse studenten en asielzoekers. We vaccineren kinderen met een verhoogd risico. Als mensen toch geïnfecteerd zijn met tuberculose geven we behandeling en begeleiding. We doen de bron-en contactopsporing om verdere verspreiding te voorkomen.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Aantal BCG vaccinaties	130	130	130	104
Latente tuberculose infectie aangemeld	15	15	15	21
Aantal opgespoorde latente infecties TBC per 100.000 inwoners in het werkgebied	3,05	3,05	3,05	4,24
Aantal mantouxtesten om TBC vast te stellen	350	350	350	273
Aantal röntgenfoto's van de longen	400	400	400	609
Aantal nieuwe patiënten	12	12	12	11
Aantal nieuwe TBC gevallen per 100.000 in het werkgebied	2,44	2,44	2,44	2,22

8. Rijksvaccinatieprogramma

Met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) worden kinderen beschermd tegen ernstige infectieziekten.

Wat willen we bereiken?

- Een vaccinatiegraad van 95%.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering RVP

De uitvoering van het RVP vindt plaats onder regie van de gemeenten. In heel Drenthe vaccineren we kinderen en jongeren voor de DTP & BMR, HPV en Men ACWY op speciaal daarvoor georganiseerde groepsvaccinaties. Daarnaast worden in de gemeenten die de JGZ dienstverlening 0-4 jaar afnemen bij de GGD (Noordenveld, Midden Drenthe, Westerveld, De Wolden, Borger-Odoorn, Hoogeveen, Assen en Emmen) de vaccinaties van deze doelgroep gegeven op de consultatiebureaus.

Uitbreiding vaccinaties

In 2022 en 2023 staat de introductie van de HPV voor jongens gepland. Deze introductie is in 2021 uitgesteld vanwege de Covid-19 pandemie. De vaccinatieleeftijd voor de HPV is vervroegd van 13 naar 10 jaar. Voor alle jongens (10-18 jaar) wordt een inhaalcampagne opgezet. We verwachten dat de HPV vaccinatiegraad voor jongens en meisjes ongeveer 60% gaat worden. Dit is een voorzichtige schatting vanwege de introductie van een nieuwe vaccinatie.

Vaccinatiegraad

We zetten in op een groot bereik van het RVP. We doen dit voor kinderen van 0-4 jaar via voorlichting en advies op consultatiebureaus, ouderportaal en chat. De professionals zijn geschoold om met ouders in gesprek te gaan over hun vragen met betrekking tot vaccineren. Voor de doelgroep boven de vier jaar organiseren we (al dan niet aangepaste) groepsvaccinaties op diverse locaties en extra spreekuren voor inhaalmomenten. We zetten in op goede informatie en advies voor (aanstaande) ouders over het belang van vaccineren. Voor zwangere vrouwen wordt in elke gemeente maternale kinkhoest vaccinatie (22 weken prik) spreekuren georganiseerd.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2020
Vaccinatiegraad DKTP kleuters	94,0%	95,0%	95,0%	93,5%
Vaccinatiegraad DTP basisschool	94,0%	95,0%	95,0%	94,4%
Vaccinatiegraad BMR basisschool	94,0%	95,0%	95,0%	94,6%
Vaccinatiegraad HPV meisjes	70,0%	60,0%	70,0%	67,1%
Vaccinatiegraad HPV jongens	60,0%	60,0%	70,0%	n.v.t.
Vaccinatiegraad Men ACWY	92,0%	90,0%	92,0%	93,5%
Vaccinatiegraad MKV	70,0%	70,0%	60-70%	74,0%

Gerealiseerde cijfers over 2021 volgen in de 2e helft van 2022 via het RIVM.

9. Begroting programma Beschermen

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Beschermen	Baten	Crises en incidenten	125	148	148
		Infectieziektebestrijding	59.993	1.008	1.010
		Milieu en Gezondheid	538	537	552
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	88	90	91
		Seksuele gezondheid	254	251	245
		Technische hygiënezorg	1.377	1.350	1.444
		Tuberculose bestrijding	578	574	582
	Totaal Baten		**62.953**	**3.957**	**4.073**
	Lasten	Crises en incidenten	-125	-148	-148
		Infectieziektebestrijding	-60.002	-1.008	-1.010
		Milieu en Gezondheid	-538	-537	-552
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	-88	-90	-91
		Seksuele gezondheid	-254	-251	-245
		Technische hygiënezorg	-1.377	-1.350	-1.444
		Tuberculose bestrijding	-578	-574	-582
	Totaal Lasten		**-62.962**	**-3.957**	**-4.073**
	Reserveringen	Infectieziektebestrijding	9	0	0
	Totaal Reserveringen		**9**	**0**	**0**
Totaal Beschermen			**0**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

10. Begroting programma Beschermen derden

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Beschermen - derden	Baten	GHOR	981	945	976
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	1.235	1.046	1.414
	Totaal Baten		**2.216**	**1.991**	**2.389**
	Lasten	GHOR	-981	-945	-976
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	-1.235	-1.046	-1.414
	Totaal Lasten		**-2.216**	**-1.991**	**-2.389**
Totaal Beschermen - derden			**0**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

Daarnaast nemen we in de begroting de vaccinaties mee die in het landelijk RVP zijn opgenomen. Dat geldt ook voor de uitbreiding van het RVP waarover op landelijk niveau besluitvorming heeft plaatsgevonden. Voor 2022 gaat het om de HPV vaccinatie voor jongens. De kosten van deze uitbreiding is reeds opgenomen

in de gemeentelijke bijdrage 2022. In 2022 en 2023 vindt er ook een inhaalactie plaats voor kinderen tot 18 jaar. De financiering van de eenmalige inhaalcampagne tot 18 jaar loopt via het RIVM.

1.2 Programma Bevorderen

1. Gezondheidsbevordering

GGD Drenthe adviseert de Drentse gemeenten over interventies en beleid die de gezondheid van de inwoners bevorderen en gezondheidsverschillen verkleinen. De interventies zijn effectief en lokaal toepasbaar. GGD Drenthe adviseert ook bij lokale en regionale preventienetwerken. We vertalen landelijke initiatieven gericht op het stimuleren van gezond gedrag naar de Drentse context. De resultaten van onderzoek en kennis over de lokale situatie vormen daarvoor de basis.

Wat willen we bereiken?

- We bundelen en versterken de inzet op preventie en zijn aanjager voor regionaal preventiebeleid in Drenthe. We agenderen maatschappelijke- en gezondheidsvraagstukken door het duiden van Drentse gezondheidsdata, in samenwerking met externe partners.
- We adviseren gemeenten bij hun gezondheidsbeleid en in te zetten interventies. GGD Drenthe trekt als 'trusted advisor' op basis van expertise, geavanceerde monitoring en analyse van data, zoveel mogelijk samen op met gemeenten en andere partijen in lokale en regionale netwerken. Gemeenten waarderen onze adviezen en passen deze toe. Daarmee dragen we bij aan het bevorderen van de gezondheid van inwoners van de Drentse gemeenten en het verkleinen van gezondheidsverschillen.
- In omgevingsvisies en omgevingsplannen is aandacht voor het belang van een gezonde leefomgeving. Gemeenten wegen de impact op gezondheid mee bij het beoordelen van vergunningaanvragen. GGD Drenthe ontwikkelt zich als adviseur in het fysieke domein. Door vroegtijdig betrokken te zijn bij plannen die de leefomgeving veranderen, kan GGD Drenthe expertise inbrengen om consequenties van verandering van de leefomgeving op de gezondheid van inwoners in beeld te brengen.

De coronapandemie heeft zichtbaar gemaakt hoe belangrijk het is om ook als samenleving aandacht te hebben voor een goede gezondheid. Het belang van een gezonde leefstijl is tijdens de pandemie duidelijk naar voren gekomen. De opgaven voor volksgezondheid, zorg en leefomgeving zijn niet wezenlijk veranderd. Sommige opgaven zijn wel groter of urgenter geworden. Daarom zetten we ons samen met gemeenten en andere regionale partijen in om mensen te 'verleiden' tot een gezondere leefstijl. We investeren in gezondheid en veerkracht van mensen in een gezondere leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Datagedreven werken

Data, informatie en kennis die binnen en buiten onze organisatie beschikbaar is, brengen we bij elkaar om gemeenten te ondersteunen bij het aanbrengen van focus in beleid. We sluiten aan bij de behoefte om meer data en informatie-gedreven te werken: wat is de situatie, wat werkt, waarom en bij wie. We volgen actief de voortgang van het gemeentelijk gezondheidsbeleid en dragen bij aan (tussen)evaluatie gericht op realisatie van beoogde resultaten. Als onderdeel hiervan duiden we de resultaten van de Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen die GGD Drenthe in 2023 publiceert. Samen met gemeenten en ketenpartners leidt dit tot passend beleid en interventies.

Advisering gemeenten

GGD Drenthe adviseert in de vertaling van de landelijke nota 'gezondheid breed op de agenda' naar lokaal gezondheidsbeleid. Belangrijke pijlers daarin is van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag achterliggende oorzaken en samenwerking (health in all policies). Vraagstukken uit het landelijk beleid waar we ook regionaal en lokaal op inzetten zijn:

- Gezondheid in de sociale en fysieke leefomgeving
- Gezondheidsachterstanden verkleinen
- Druk op het dagelijks leven bij jongeren en jongvolwassenen
- Vitaal ouder worden

Gemeenten kunnen bij de GGD terecht met vragen over het brede scala van thema's binnen de publieke gezondheid. Daarnaast blijven we als adviseur betrokken in de uitvoeringfase van lokale preventieakkoorden.

Participatie in lokale en regionale gezondheid gerelateerde netwerken
We delen continu en actief kennis over de publieke gezondheid in Drenthe met onze omgeving. Ook in 2023 participeren we daarom in lokale, regionale en landelijke gezondheid gerelateerde netwerken. Daarin agenderen we maatschappelijke- en gezondheidsvraagstukken en adviseren we over kansen voor gezondheidsbevordering. Speerpunten zijn:

- Het behouden en versterken van de gezondheid en de veerkracht van mensen.
- Gezond leven zo gemakkelijk en logisch mogelijk te maken, bijv. door de gezonde leefomgeving.
- Inzetten op een sterke 'community', een goede sociale basis.
- Het gebruik van 'health in all policies'.
- Het bijdragen aan een goede onderbouwing van het gezondheidsbeleid door datagedreven te werken.

GGD Drenthe participeert in kennisnetwerken zoals de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord Nederland, de werkplaats sociaal domein en Aletta Jacobs School of Public Health. In Drenthe maken we zowel ambtelijk als bestuurlijk deel uit van de governance rond het meerjarenprogramma 'Drenthe, samen Gezond in Beweging', zijn we partner in Drenthe Beweegt, Drenthe Samen Gezond en het Drents Netwerk Positieve gezondheid.

2. Begroting programma Bevorderen

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Bevorderen	Baten	Gezondheidsbevordering algemeen	379	386	406
	Totaal Baten		**379**	**386**	**406**
	Lasten	Gezondheidsbevordering algemeen	-424	-386	-406
	Totaal Lasten		**-424**	**-386**	**-406**
	Reserveringen	Gezondheidsbevordering algemeen	44	0	0
	Totaal Reserveringen		**44**	**0**	**0**
Totaal Bevorderen			**0**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

1.3 Programma Bewaken

1. Epidemiologie

De GGD monitort de gezondheid en de leefstijl van de inwoners van Drenthe door de uitvoering van monitor-onderzoeken, onderzoek op basis van de registraties van de jeugdgezondheidszorg of andere bronnen. Resultaten en duiding worden teruggekoppeld aan gemeenten en andere partners, en kunnen leiden tot beleidsimpulsen en in te zetten interventies door de gemeenten. De monitor geeft inzicht in de effecten van het gemeentelijk beleid en is een belangrijk instrument voor evaluatie en monitoring van gemeentelijk beleid.

Wat willen we bereiken?

- We geven iedere gemeente in Drenthe inzicht in de gezondheid, de leefstijl van volwassenen en ouderen in Drenthe, ook in relatie tot corona.
- De voorbereidingen en voorbereidingen voor de werving van scholen voor de reguliere Gezondheidsmonitor Jeugd zijn volbracht.
- Bijdrage blijven leveren aan de nieuwe integrale aanpak preventie door cijfers, informatie en kennis te verzamelen op laag schaalniveau.
- We werken nauw samen met ketenpartners, andere onderzoeksbureaus en zorgverzekeraar om datagestuurd te werken. Dit betekent dat uit de data van o.a.de Gezondheidsmonitors, registratie uit de jeugdgezondheidzorg en veilig thuis en data van én met ketenpartners en zorgverzekeraar op een aansprekende en laagdrempelige manier beschikbaar voor onze interne en externe klanten.
- Onderwijs en gemeenten van informatie voorzien vanuit de registraties van de jeugdgezondheidszorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gezondheidsmonitor

In het najaar van 2022 is de extra landelijke corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd. In 2023 worden de cijfers geanalyseerd en gepubliceerd in een provinciale rapportage en gemeentelijke tabellenboeken. Alle belangrijke uitkomsten worden voor beide doelgroepen in een mooi vormgegeven samenvatting beschreven.

In 2023 worden in samenwerking met andere GGD'en, GGD GHOR Nederland, RIVM en het CBS de voorbereidingen getroffen voor de reguliere Gezondheidsmonitor Jeugd. Daarnaast worden in 2023 scholen uit het Voortgezet Onderwijs geworven.

Data en innovatie hub

GGD Drenthe ontwikkelt zich naar een meer proactieve kennispartner waarbij het gebruik van data een cruciale rol speelt. Om het proces van datagedreven werken te ondersteunen is, samen met de VRD, een 'data en innovatie hub' gestart. In 2023 heeft de data en innovatie hub zich ontwikkeld tot de beoogde 'ingang voor informatievragen'. Het neemt regie op het koppelen van data, informatie, kennis en ervaring volgens de stappen 'data – duiden – doen!'.

Gegevens jeugdgezondheidszorg

Overeenkomstig voorgaande jaren zullen gemeenten worden voorzien van gegevens over bijv. onder- en overgewicht en andere onderwerpen verzameld tijdens de contactmomenten JGZ.

Samenwerking op onderzoek

De samenwerking met regionale en bovenregionale onderzoeksbureaus wordt voortgezet in het kader van de academisering.

2. Begroting programma Bewaken

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Bewaken	Baten	Epidemiologie	415	428	449
		Gezondheidsmonitor jeugd	55	54	74
	Totaal Baten		**470**	**483**	**524**
	Lasten	Epidemiologie	-385	-413	-443
		Gezondheidsmonitor jeugd	-55	-54	-74
	Totaal Lasten		**-440**	**-467**	**-517**
	Reserveringen	Epidemiologie	-30	-15	-7
	Totaal Reserveringen		**-30**	**-15**	**-7**
Totaal Bewaken			**0**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

1.4 Programma Jeugd

1. Jeugdgezondheidszorg

In de jeugd wordt de basis gelegd voor de rest van het leven, dus een goede start is belangrijk. Tegelijkertijd zijn de kindertijd en adolescentie kwetsbare fases in een mensenleven. Er zijn tal van zaken die mis kunnen gaan bij het opgroeien, zowel fysiek als mentaal en sociaal. Met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) volgt en beoordeelt de GGD de ontwikkeling van kinderen en jongeren in Drenthe. Op die manier komen ook kwetsbare kinderen zo vroeg als kan in beeld, ook als zij zelf of hun ouders zelf geen vragen formuleren. Voor de groep 0-18 jaar doen we dat in acht Drentse gemeenten. Voor de groep 4-18 jaar doen we dat in alle Drentse gemeenten.

Deze gezondheidsbevordering kent vele kanten: van het tijdig opsporen van erfelijke ziektes tot tips voor ouders over opvoeden, van vaccineren tegen gevaarlijke infectieziektes tot het tijdig signaleren van medische of sociaalemotionele problemen. Ook zet de JGZ in op leefstijlverbetering. Daarnaast hebben we een netwerkfunctie: we werken met veel partijen samen, stimuleren hen om alert te zijn op signalen van kwetsbare kinderen en zijn op die manier een spin in het web. Omdat we alle kinderen zien en longitudinaal inzicht hebben in hun ontwikkeling en die van andere kinderen in het gezin, kunnen we een breed perspectief geven als er problemen optreden bij een kind of gezin.

Onze professionals gaan uit van de eigen kracht van ouders en jeugdigen, normaliseren en preventie staan hierbij centraal. Tijdens de contacten met ouders en jongeren signaleren we of er risico's zijn, op zowel medisch als psychosociaal gebied als in de leefomgeving van een kind. We verwijzen zo nodig naar de juiste hulp of zorg en werken hierbij nauw samen met andere partners. De dienstverlening is vormgegeven volgend het Landelijk Professioneel Kader (LPK).

Wat willen we bereiken?

- Bijdragen aan het opgroeien van gezonde generaties in Drenthe, het verkleinen van gezondheidsverschillen en het vergroten van kansengelijkheid.
- Verhogen van de effectiviteit van de dienstverlening door: a) toegankelijke en gedifferentieerde zorg op maat, b) optimaliseren van (online) bereik t.b.v. informatie, advies en dienstverlening, c) bereikbaar en toegankelijk maken van interventies gericht op het ongeboren kind en de eerste levensjaren(Kansrijke Start)
- Versterken en faciliteren van de zelf(klant)regie, kennis, eigenaarschap en zelfredzaamheid ondersteund door innovatieve technologie.
- Verhoging van de kwaliteit door o.a. datagedreven werken, inzet van betrouwbare bronnen, evidence-based interventies,, planproces en taakverrijking.
- Effectieve, datagestuurde beleidsontwikkeling van scholen en gemeenten t.a.v. gezondheid en leefstijl Jeugd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Transformatie

De kern van de opgave van de JGZ is niet nieuw, de wijze waarop ze die opgave uitvoert is onderhevig aan een grote transformatie, onder invloed van majeure maatschappelijke ontwikkelingen die haar raken: toegenomen sociale diversiteit, van medische naar psychosociale/mentale problematiek, individualisering, beschikbaarheid van (gezondheidsdata) data, social media, arbeidsmarktvraagstuk, pen digitalisering. Dat maakt dat de JGZ zich (ook landelijk) in een transformatie bevindt waarin zij de komende jaren op een nieuwe wijze vorm en inhoud geeft aan haar taak.

Maatschappelijke Opgave
De JGZ draagt bij aan het opgroeien van gezonde generaties in Drenthe door in te zetten op het verkleinen van gezondheidsverschillen en het vergroten van kansengelijkheid. Extra aandacht voor kinderen in kwetsbare gezinnen, het aanleren van gezondheidsvaardigheden aan kinderen en het versterken van het ouderschap zijn daarbij belangrijke speerpunten.

Om ouders, kinderen en jongeren effectief te blijven ondersteunen bij opgroei- en opvoedvragen moeten we de JGZ dichtbij, vindbaar en nog beter (digitaal) bereikbaar zijn. Toegankelijk op momenten en manieren dat het aansluit bij de vraag van ouders en de jongeren. Dat betekent dat ouders en jongeren toegang hebben tot betrouwbare informatie in de vorm en op de tijd dat het beste past. Het maken van afspraken is grotendeels gedigitaliseerd. We geven ouders en jongeren regie over opgroei- en opvoed vragen, gepersonaliseerd advies op basis van vragenlijsten en data. We bereiken meer zelfregie door te normaliseren met zelfdiagnostiek en zelfzorgmogelijkheden enerzijds, de dialoog met ouders en jongeren anderzijds. Deze beweging creëert ruimte voor ouders en de jeugd die de weg niet zo goed vinden naar de jeugdgezondheidszorg en te maken hebben met problemen bij het opgroeien en opvoeden. Zij vragen extra zorg en begeleiding: zorg opmaat. Met data gestuurd werken bereiken we deze groep nog beter.
We zijn een betrouwbare partner van de scholen en adviseren op basis van gezondheidsonderzoek en data over het verbeteren van de gezondheid van leerlingen. Data worden ingezet in de beleidsadvisering van gemeenten.

Basistaken Jeugdgezondheidszorg
We geven flexibel invulling aan de basistaken JGZ, volgens het Landelijk Professioneel Kader (LPK). De lichamelijke, sociale en emotionele ontwikkeling wordt bij alle Drentse jeugdigen gevolgd. We adviseren, ondersteunen en verwijzen waar dat nodig is en werken hierin nauw samen met partners in het sociaal domein en onderwijs. De contacten met de jeugdgezondheidszorg zijn verdeeld over verschillende leeftijdsfasen: het prenataal huisbezoek en de maternale kinkhoestvaccinatie tijdens de zwangerschap, de hielprik en gehoorscreening na de geboorte, gevolgd door contactmomenten op het consultatiebureau en op de scholen. Daarnaast hebben ouders via meerdere digitale mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld Mijn Kind Dossier (MKD) en de GroeigidsApp, toegang tot en regie over gepersonaliseerde en algemene informatie over de ontwikkeling van hun kind en informatie over het opgroeien en opvoeden. Jongeren hebben toegang tot digitale informatie met gepersonaliseerd advies.

Ontwikkeling dienstverlening
- *Zorg op maat en digitale zorg*

In 2021 zijn we van start gegaan met het meerjaren programma ***JGZ in Flow: meer zorg op maat voor ieder Drents kind!*** Een ontwikkeling die zich richt op het toekomstbestendig maken van de JGZ.
Na de implementatiefase in 2022 is de doorvoering van ***Maatwerkzorgpaden*** een feit. In dialoog met de ouder/jongere wordt besproken wanneer, in welke vorm, bij wie en wanneer een volgend contact plaats vindt. Als hulpmiddel hierbij wordt het taxatie instrument ***GIZ*** (Gezamenlijke Inschatting Zorgbehoefte) gebruikt. Voor de uitvoering van de ***gezondheidsonderzoeken op de basisscholen*** wordt gebruik gemaakt van interactieve vragenlijsten (gelijk aan het voortgezet onderwijs). Ouders ontvangen direct op basis van hun antwoorden adviezen waarmee men zelfstandig aan de slag kan. Het standaard uitnodigen van kinderen met een oproepindicatie vanuit de lichamelijke screeningen en/of vragenlijst behoord tot het verleden. Samen met de ouder stemt de jeugdverpleegkundige (telefonisch) af wat passende vervolgstappen zijn. We starten met het vormgeven van digitale vormen van monitoring, signalering en informeren in de peuterleeftijd (***e-consulten peuters***).
- *Advisering scholen*

Ten tijde van de Covid pandemie is er een dedicated scholenteam ingericht waar alle scholen in Drenthe terecht kunnen voor Covid gerelateerde vragen. Dit concept bleek succesvol. We ontwikkelen dit concept door naar een integraal (GGD) breed scholenteam. Eén GGD- ingang specifiek voor het onderwijs waarbij alle vragen rondom fysieke en mentale gezondheid, leefstijl en omgevingsklimaat gesteld kunnen worden en waarbij gezorgd wordt voor proactieve integrale, samenhangende en afgestemde advisering aan het onderwijs. Het scholenteam wordt (virtueel) bemenst vanuit de verschillende disciplines van de GGD.

- *Gezonde school*

In 2022 was de Gezonde school onderdeel van een landelijk subsidieregeling die afliep. Om de Gezonde school vanuit de Publieke gezondheid te borgen is een basis nodig om laagdrempelig te werken aan het versterken van gezondheid van de jeugd. De gezonde school is een onafhankelijke advisering waarbij de GGD met scholen in gesprek gaat over het beleid in de scholen en met scholen samen een plan maakt hoe de gezondheid van de jeugd te verbeteren. Scholen worden hierbij begeleid door een deskundige Gezonde school adviseur. We borgen het aanbod Gezonde school op deze manier in samenwerking met gemeenten en onderwijs. Met het 'Gezonde school advies' kan op basis van data en gezondheidsonderzoek van leerlingen van de GGD gericht gekeken worden hoe de gezondheid verbeterd kan worden. Er zijn veel landelijke tools ontwikkeld die scholen hierbij kunnen gebruiken. De Gezonde schooladviseurs van de GGD kunnen hierbij de school ondersteunen met advies en scholen begeleiden dit te realiseren met passende interventies.

- *Huisvesting*

Met de gewijzigde vormen van dienstverlening (digitalisering en maatwerk) en in het licht van de bemoeilijkte facilitering van beschikbaarheid door scholen als gevolg van de Covid pandemie, zal in 2023 de huidige huisvesting (locaties Consultatiebureau en scholen) tegen het licht worden gehouden en zal een nieuw strategisch huisvestingsplan worden ontwikkeld en voorgelegd.

Kwaliteit van zorg

- *Taakverrijking*

In het verlengde van zorg op maat, vervolgen we de implementatie van de taakverrijking waarbij we taken van hoger opgelegde professionals waar mogelijk verschuiven naar lager opgeleide professionals. Hiermee bereiken we dat de toegevoegde waarde van de professionals in het zorgproces wordt geoptimaliseerd en zij nog meer worden ingezet op hun specifieke kennis en expertise. Het draagt tevens bij aan het beheersbaar houden van de zorgkosten en is daarnaast een antwoord op de schaarste op de arbeidsmarkt ten aanzien van met name hoogopgeleide zorgprofessionals.

- *Datagedreven*

Datagedreven werken is een belangrijk speerpunt. We zien toekomst in preventie die uiteraard nog altijd volop gebruik maakt van de expertise van zorgprofessionals, maar aangevuld wordt met risico-indicaties en classificaties vanuit gedegen data-analyse en rapportage/dashboards. Ook koppelen we op zorgvuldige wijze steeds meer data die binnen de brede GGD beschikbaar is. Hiermee vergroten we de kwaliteit van preventie.

- *Planning*

De JGZ betreft voor het overgrote deel planbare zorg. Een optimaal ingericht en ondersteund planproces faciliteert de professional, draagt bij aan efficiency, optimale inzet van zorgaanbod en leverbetrouwbaarheid. Focus ligt hier op verdere professionalisering, procesinrichting en digitalisering van de diverse onderdelen van het planproces.

- *Kinddossier*

De aanbesteding van het Digitaal Dossier JGZ (DD JGZ) zal in 2023 worden opgestart.

Beleidsadvisering

We verzamelen data uit onderzoek en monitoring en gebruiken deze om te adviseren. We verrijken deze informatie met data uit andere beschikbare bronnen en bieden integraal beeld en (beleids)advies aan scholen, partners en gemeenten waar het gaat om gezondheid, bevordering en preventie.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
in zorg:				
0-4 jaar	12.000	12.000	11.800	12.684
4-12 jaar	40.000	40.000	39.500	39.519
12-18 jaar	35.000	35.000	34.500	34.961
Totaal in zorg	**87.000**	**87.000**	**85.800**	**87.164**
Bereik:				
0-4 jaar	11.000	11.000	11.800	14.088
4-12 jaar	14.000	14.000	13.800	13.549
12-18 jaar	9.000	9.000	9.000	9.400
Totaal bereik	**34.000**	**34.000**	**34.600**	**37.037**
Aantal individuele contacten:				
0-4 jaar	50.000	50.000	50.000	52.065
4-12 jaar	21.500	21.500	21.500	21.806
12-18 jaar	12.000	12.000	12.000	15.973
Totaal individuele contacten	**83.500**	**83.500**	**83.500**	**89.844**
Niet verschenen zonder bericht	**8,0%**	**8,0%**	**8,0%**	**10,8%**

2. Begroting programma Jeugd

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Jeugd	Baten	Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	5.278	5.274	5.917
		Gezondheidszorg 12+	2.639	2.630	2.433
		Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	4.526	3.481	3.064
		Risicokind centraal	459	458	839
	Totaal Baten		**12.902**	**11.843**	**12.253**
	Lasten	Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	-5.210	-5.274	-5.917
		Gezondheidszorg 12+	-2.639	-2.630	-2.433
		Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	-4.622	-3.540	-3.064
		Risicokind centraal	-459	-458	-839
	Totaal Lasten		**-12.930**	**-11.902**	**-12.253**
	Reserveringen	Gezondheidszorg 4 tot 12 jarigen	96	59	0
	Totaal Reserveringen		**96**	**59**	**0**
Totaal Jeugd			**68**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

Daarnaast heeft een gewijzigd formatieplan voor JGZ geleid tot een overheveling van € 110.497 van programma bedrijfsvoering naar programma jeugd.

In 2023 is incidenteel € 350.000 opgenomen voor de transformatie Jeugdgezondheidszorg. Houdbare jeugdgezondheidszorg in Drenthe voor de komende jaren tegen voor de gemeenten gelijkblijvende kosten is een aantrekkelijk aanbod dat ook in 2023 onze aandacht vraagt.

Het werkgeverschap van artsen in opleiding is aangepast. Artsen in opleiding waren in dienst van de instelling waar ze hun opleiding volgden. Vanaf 2019 zijn artsen in opleiding in dienst bij Stichting

Beroepsopleiding Huisartsen (SBOH). Tot en met 2021 was het overgangsrecht van toepassing voor artsen in opleiding die voor 2019 hun opleiding waren begonnen. Vanaf 2022 zijn alle jeugdartsen in opleiding in dienst van SBOH. Deze verandering leidt tot een daling van baten en lasten.

1.5 Programma Additioneel

1. Veilig Thuis Drenthe

Veilig Thuis Drenthe (VTD) draagt bij aan het voorkomen en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het duurzaam borgen van veiligheid voor alle inwoners van Drenthe, van jong tot oud. Iedereen heeft immers recht heeft op een veilig thuis.

We geven advies en bieden ondersteuning aan inwoners en professionals die met vermoedens of situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling te maken hebben. Waar sprake is van een gemelde onveilige situatie, wordt gewerkt aan herstel van veiligheid op korte- en lange termijn. Als het nodig is, doen we onderzoek. Door de versterking van de lokale teams, kan hulpverlening en het zicht op veiligheid en ondersteuning, zo snel als mogelijk lokaal worden uitgevoerd. Wij monitoren dit. VTD ontwikkelt zich naar een regionaal meldpunt en kennis- en expertisecentrum op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is in lijn met de Drentse regiovisie "De volgende stap" (GHNT).

Wat willen we bereiken?

- We dragen bij aan de ambitie om geweld in afhankelijkheidsrelaties te voorkomen en te stoppen.
- Veilig Thuis Drenthe is het regionale meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling en vervult een spilfunctie in de regio.
- Hulpverlening en het zicht op veiligheid op korte- en lange termijn, wordt - zo snel als mogelijk – lokaal uitgevoerd.
- We zijn een herkenbaar en laagdrempelig kennis- en expertisecentrum op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling voor professionals, directbetrokkenen en gemeenten in de regio Drenthe, waarin leren en delen centraal staat.
- De interne organisatie van VTD werkt volgens de bedoeling van de regiovisie Drenthe en is zichtbaar in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben de acties waar we in 2023 op inzetten uitgewerkt aan de hand van de 4 actielijnen uit de Drentse regiovisie "De volgende stap", te weten:

1. Eerder en beter in beeld.
2. Stoppen en duurzaam oplossen
3. Specifieke groepen en aandachtsgebieden
4. Samenwerking

1. Eerder en beter in beeld

Door het geweld eerder en beter in beeld te hebben, kan de duur van het geweld worden verkort en kan erger worden voorkomen. Dit is in het belang voor de hulp aan (potentiële) direct betrokkenen. De norm is dat, ook bij twijfel, burgers en iedereen die een zorgrelatie tot de persoon/het gezin heeft, in actie komt en meldt bij Veilig Thuis.

- We werken samen met onze ketenpartners, aan acute- en structurele veiligheid volgens de uitgangspunten van de visie 'Gefaseerde ketensamenwerking' en monitoren dit.
- We bouwen onze advies- en consultatiefunctie verder uit. Dit doen we door meer decentraal te werken, dichtbij de lokale teams. Hierdoor is er nauw contact met de professionals in de lokale teams en verlagen we de drempel naar Veilig Thuis Drenthe, ook voor direct betrokkenen.

- We hebben de hermeldingen in beeld. Waar nodig en mogelijk, delen we gegevens met ketenpartners om te voorkomen dat onveiligheid opnieuw gaat voorkomen.
- We voegen – waar nodig – expertise op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling toe aan het lokale veld zodat professionals in de lokale teams onveiligheid eerder en beter kunnen signaleren.

2. Stoppen en duurzaam oplossen

De tweede actielijn richt zich op het zo snel mogelijk stoppen van geweld. Samenwerkende hulpverleners bieden samenhangende hulp, gericht op duurzaam herstel van veiligheid. Voor het hele gezinssysteem wordt steun of hulp georganiseerd die bijdraagt aan herstel en veerkracht. Alle gezinsleden en hun sociale netwerk zijn betrokken (systeemgericht). Waar nodig vindt dit plaats in samenwerking met partners uit de veiligheidsketen, zoals bijvoorbeeld politie.

- Om acute veiligheid te realiseren kan een crisisinterventie worden ingezet, bijvoorbeeld in samenwerking met de politie.
- We trekken zo vroeg als mogelijk samen op met het lokale veld, zodat hulpverlening en het zicht op veiligheid en ondersteuning, zo snel als mogelijk lokaal kan worden uitgevoerd.
- In 2023 is er duidelijkheid over de structurele inbedding en financiering van de multidisciplinaire aanpak MDA++. De besluitvorming hierover vindt plaats in 2022. MDA++ is een samenwerking tussen Veilig Thuis, VNN, Yorneo, Accare, UMCG, politie, GGZ Drenthe en beoogt het duurzaam stoppen van acuut en/of structureel huiselijk geweld en kindermishandeling bij multiproblem gezinnen. Het team doet onderzoek en maakt samen met de cliënt en gezinsleden een plan van aanpak.
- De onderzoeksresultaten van de landelijke monitor 2022 (Verwey-Jonker naar werkzame elementen van MDA++) worden ingezet.
- Veilig Thuis kijkt in het kader van voorkomen van nieuwe onveiligheid en bouwen aan structurele veiligheid, samen met de ketenpartners, of en zo ja welke maatregelen ingezet moeten worden nadat een huisverbod weer is opgeheven.

3. Specifieke groepen en aandachtsgebieden

De derde actielijn richt zich op de rol die Veilig Thuis Drenthe vervult in het verhogen van de expertise op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit geldt zowel voor professionals die werken in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, als andere professionals die bijvoorbeeld werken in onderwijs of de ouderenzorg. Door expertise te verhogen, zijn deze professionals beter in staat om (specifieke vormen) van geweld in afhankelijkheidsrelaties vroegtijdig te kunnen signaleren en weten ze wat ze moeten doen.

- Verdiepen, uitdragen en trainen van de expertlijnen die zijn uitgewerkt binnen het kennis- en expertisecentrum van VTD.
- We geven voorlichting, advies en training op maat aan betrokkenen en professionals.
- Verder blijven versterken van advies-, consultatie- en ondersteuningsfunctie. Desgewenst lopen we mee in de praktijk van een sociaal team om handelingsvaardigheden te vergroten, door coaching, meedenken of voorlichting geven.
- We blijven alert op eigen functioneren en zorgen dat onze kennis op niveau blijft door regelmatig trainingen en intervisie te organiseren.

4. Samenwerking

Veilig Thuis Drenthe is onderdeel van een samenwerkingsnetwerk. Met alle samenwerkingspartners zijn afspraken gemaakt over hoe kennis en informatie uitgewisseld kan worden. Het doel is om van elkaar te leren, nog eerder het geweld te stoppen, te werken aan herstel en duurzaam herstel mogelijk te gaan maken. We hebben een verbindende rol in de veiligheidsketen en werken dichtbij.

- We bieden gemeenten informatie op maat over trends en ontwikkelingen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Desgewenst combineren we dit met andere informatie uit de GGD waardoor verbanden tussen publieke gezondheid en sociale veiligheid zichtbaar worden gemaakt.
- De pilots die in 2022 vorm hebben gekregen worden in 2023 in de praktijk bestendigd en uitgerold naar andere gemeenten, wat mogelijk kan leiden tot nieuwe werkwijzen.
- Om zo vroeg mogelijk lokaal hulpverlening op gang te krijgen en zicht op veiligheid te hebben, werken we intensief samen met het lokale veld en dragen we - via een warme overdracht – zo snel als mogelijk over en blijven we monitoren.
- Alle samenwerkingspartners hebben een contactpersoon Veilig Thuis. Zij inventariseren o.a. wat de behoefte is om –bij casuïstiek- aan te sluiten en in welk stadium. Ook richten zij zich op het verbeteren van de samenwerking en komen tot structurele en organisatie overstijgende oplossingen.
- De te leveren producten en diensten van Veilig Thuis Drenthe, worden in overeenstemming gebracht met de rol die VTD op basis van de regiovisie vervult dan wel zou moeten vervullen.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Advies en consult/ondersteuning (extern)	2.600	2.600	2.600	2.939
Melding (intake en triage), zowel MK als VK	2.200	2.200	2.200	2.115
Regulier onderzoek inclusief onderzoek HG MK	400	400	400	169
Monitoring	590	590	590	506
Voorwaarden en Vervolg	200	200	200	194
Huisverboden	60	60	60	41
MK = met kinderen / ZK = zonder kinderen / HG= huiselijk geweld				

1.6 Programma Additioneel Overig

In dit programma beschrijven we de additionele taken die we op dit moment hebben en verwachten dat deze (mogelijk in een andere vorm) doorlopen in 2023.

1. Jeugdgezondheidszorg.

In het verlengde van de basistaken van de jeugdgezondheidszorg voert de GGD additionele taken uit in opdracht van diverse gemeenten.

Kansrijke start

Vanuit de GGD zetten we in op het behalen van de doelstellingen uit het actieprogramma Kansrijke start. Vanuit de samenwerking in de geboortezorg keten en de prenatale huisbezoeken zijn kwetsbare zwangeren meer in beeld en wordt in een aantal gemeenten ingezet met de interventies pre- en voorzorg.

Samenwerking geboortezorgketen

We zetten in op de versterking in de lokale coalitie. De jeugdgezondheidszorg is hierin een vaste partner.

Pre- en voorzorg

Waar sprake is van een kwetsbare zwangere wordt in een aantal gemeenten ingezet op begeleiding met pre- en voorzorg. Prezorg is een korte interventie van 6 huisbezoeken. Voorzorg is een langdurige ondersteuning door de jeugdverpleegkundige met 40-60 huisbezoeken vanaf de zwangerschap tot ongeveer 2 jaar na de geboorte van het kind voor zeer kwetsbare jonge vrouwen. Deze interventie is effectief gebleken voor het voorkomen kindermishandeling, verminderen van huiselijk geweld en verbetering van de gezondheid van moeder en kind. In de huisbezoeken wordt gewerkt aan het verstevigen van hechting, het vergroten van een gezonde leefstijl en het vergroten van opvoedvaardigheden. De kracht van de begeleiding is het versterken van sociaal netwerk en begeleiding naar werk en opleiding.

Samen ouder consultatiebureau

Vanuit de lokale coalitie Kansrijke start bieden we in een aantal gemeenten het groepsconsultatiebureau aan als opvolging van de groepsgewijze begeleiding van de zwangeren door de verloskundigen (Centering Pregnancy). Hiermee ervaren ouders met een jong kind de steun van elkaar en sluiten we goed aan bij hun vragen bij het opgroeien en opvoeden.

Voor- en Vroegschoolse educatie

De JGZ heeft in het Basispakket JGZ de taak om een (dreigende) achterstand van de (taal) ontwikkeling van een kind te signaleren en zo nodig te verwijzen. Dit gebeurt tijdens de consulten van 14 maanden en 2 jaar op het consultatiebureau. Een extra consult, om de taalontwikkeling beter in kaart te brengen of te volgen, valt onder de basistaken. Intensievere begeleiding bij toeleiding en monitoring VVE maken onderdeel uit van de additionele activiteiten:

a) Het extra motiveren van ouders;
b) Het indiceren voor VVE;
c) Het actief volgen van VVE-kinderen en het actief monitoren van het bereik van de doelgroep.

Een Jeugdverpleegkundige kan bijvoorbeeld een extra consult uitvoeren of een huisbezoek brengen om ouders te adviseren over het stimuleren van de taalontwikkeling en het belang van VVE. Het voordeel van de JGZ-er is dat zij bekend is bij de ouders en ze kan dan ook heel gericht voorlichting en advies geven passend bij het gezin. Tevens kan inzet gevraagd worden op advisering VVE beleid binnen gemeenten en

samenwerking (voor)schoolse voorzieningen specifiek gericht op VVE. De preventief logopedist kan ook ingezet worden om op inhoud mee te denken wat de beste ondersteuning is voor ouder en kind.

Extra ondersteuning gezinnen en jeugd als partner in het voorliggend veld
In een aantal gemeenten heeft de jeugdgezondheidszorg een aanvullende inzet vanuit de jeugdwet. Jeugdverpleegkundigen ondersteunen ouders en jeugd bij vragen en problemen met opgroeien en opvoeden. Hierin wordt nauw samengewerkt en extra ingezet op deelname aan het sociaal team, jeugdteam of de toegang jeugd. Jeugdverpleegkundigen kunnen worden ingezet als praktijkondersteuner jeugd in de huisartspraktijk (HAO).

Extra ondersteuning ouder en jeugd in samenwerking met het onderwijs
De jeugdverpleegkundigen werken nauw samen met de scholen als het gaat om signalering en ondersteuning ouders en jeugd. Soms wordt extra ingezet op zorgstructuur in school (1-2-3 tjes).
Een aanbod in extra leefstijllessen, workshops en preventieve groepsgerichte interventies is mogelijk om de jeugd extra te ondersteunen in een echtscheiding situatie, of voor het vergroten van weerbaarheid en gezondheidsvaardigheden.

Jong leren eten
Het programma Jong Leren eten heeft als doel dat kinderen en jongeren van 0-18 jaar meer leren over (duurzaam) geproduceerd voedsel zodat een basis wordt gelegd van bewuste en gezonde keuzes. JLE wordt uitgevoerd door de GGD en IVN Noord. Een van de jeugdverpleegkundigen is makelaar JLE.

Preventieve logopedie
Met preventieve logopedie worden stoornissen in de spraak-en taalontwikkeling van jonge kinderen vroeg ontdekt. Ouders en leerkrachten krijgen voorlichting en advies om de spraak en taalontwikkeling te stimuleren. Er wordt gewerkt met zogenaamde slimme vragenlijsten waarbij ouders direct (online) advies op maat ontvangen.

Nu niet zwanger
Nu Niet Zwanger (NNZ) is een programma onderdeel van Kansrijke start wat ondersteuning biedt aan kwetsbare mensen bij het maken van een bewuste keuze over het moment van hun kinderwens. Dit moet voorkomen dat zij onbedoeld zwanger raken. Nu Niet Zwanger is een preventief en vrijwillig programma. De GGD is regionaal trekker van het programma. De coördinatie ligt bij de programmamanager en Inhoudelijk coördinatoren die de aandachtsfunctionarissen in de aangesloten organisaties ondersteunen. In 2022 was Nu Niet Zwanger een additioneel aanbod. Met de landelijke stimuleringssubsidie vanuit VWS is in 2022 gewerkt aan de borging van NNZ binnen de Publieke gezondheid. Op deze manier is de ondersteuning voor alle kwetsbare mensen in Drenthe beschikbaar die dit nodig hebben.

Het aantal aangesloten organisaties met aandacht functionarissen NNZ stijgt. Professionals binnen deze organisaties worden ondersteund dor hen in het voeren van het gesprek over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. De meest kwetsbare doelgroep is door hun complexe problematiek vaak al in beeld bij hulpverlening. De borging van het programma wordt ook landelijk begeleid met registratie en kwaliteit.

2. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

GGD Drenthe geeft uitvoering aan het Advies en Meldpunt OGGZ, biedt bemoeizorg door sociaal verpleegkundigen OGGZ en zorgt in zes gemeenten voor procesregie uitgevoerd door voorzitters OGGZ. In de regio van centrumgemeente Assen biedt de GGD beleidsadvisering ten behoeve van de OGGZ voor negen gemeenten. Daarnaast wordt invulling gegeven aan de meldfunctie en het verkennend onderzoek van de Wvggz.

Wat willen we bereiken?

- Dat kwetsbare inwoners met complexe problemen die veelal niet zelf hulp zoeken, of dat afwijzen, toch de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.
- Om dat te bereiken willen we dat het OGGZ-vangnet met de functies meldpunt, triage, advies, bemoeizorg en casus-en procesregie in alle Drentse gemeenten beschikbaar blijft en op maat aansluit op het lokale sociale domein in gemeenten.
- Dat het OGGZ-vangnet bijdraagt aan een sluitende keten van samenwerking voor mensen met complexe problemen, onbegrepen gedrag en dat in samenhang daarmee de meldfunctie en het verkennend onderzoek van de Wvggz worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Beleidsontwikkeling

In 2022 zullen voorstellen gedaan worden waarmee gemeenten keuzes maken voor 2023 over de gecombineerde inkoop van OGGZ-en Wvggz functies bij de GGD, GGZ, VNN en Cosis. Verdere integratie van deze functies en vereenvoudiging in de opdrachtverlening middels een meerjarenafspraak draagt bij aan een efficiënt en effectief OGGZ-vangnet dat op maat aansluit op het sociaal domein in de gemeenten. Hiermee voldoen gemeenten op een aantal onderdelen aan de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS) die in 2023 naar verwachting van kracht wordt.

Advies en Meldpunt OGGZ

Zo verlangt de WAMS van gemeenten te beschikken over meldpunt voor niet acute zorgen en biedt het een wettelijke grondslag voor gegevensdeling, ook tussen domeinen. Het Advies en Meldpunt OGGZ is in Drenthe het brede meldpunt voor niet acute zorgvragen, inclusief de meldfunctie Wvggz. Iedereen, burger en professional, kan hier advies vragen of een melding doen over mensen in Drenthe waar grote zorgen over zijn als het gaat om hun gezondheid en welzijn. Inzet van de GGD is dat ook in 2023 deze advies-en meldfunctie georganiseerd op Drentse schaal beschikbaar is voor alle Drentse gemeenten, professionals, inwoners en naastbetrokkenen. Het is een belangrijke pijler van het OGGZ-vangnet dat naast het meldpunt bestaat uit de functies triage, advies, bemoeizorg en casus-en procesregie.

OGGZ Bemoeizorg

De sociaal verpleegkundigen OGGZ bieden bemoeizorg. Deze richt zich op inwoners waar zorgen zijn over woningvervuiling of hoarding, die zich vaak in een sociaal isolement bevinden, somatische problemen hebben en het aanbod van hulp en ondersteuning afwijzen. Soms ervaren anderen daarvan overlast bijvoorbeeld door verwaarlozing van de woonomgeving en ongedierte. Bemoeizorg start zonder dat er een hulpvraag aan vooraf is gegaan en zonder indicatiestelling. Door op een laagdrempelige manier en vasthoudend contact te leggen wordt het vertrouwen van deze mensen gewonnen. Vanuit dat vertrouwen worden mensen gemotiveerd om hun woon- en leefomgeving te verbeteren en daar waar nodig hulp en ondersteuning bij te aanvaarden. OGGZ-bemoeizorg wordt uitgevoerd in samenwerking met de OGGZ-ketenpartners vanuit een OGGZ-netwerk of sociale teams in de gemeenten.

OGGZ-voorzitterschap (procesregie)

De invulling en uitvoering van het OGGZ-voorzitterschap of procesregie hangt af van de keuzes die gemeenten maken over het OGGZ-vangnet en de aansluiting op het lokale sociale domein. Als procesregisseur blijft de GGD inzetten op goede samenwerking tussen gemeenten, instellingen en andere organisaties voor de meest kwetsbare inwoners met vaak complexe problemen. Procesregie vanuit een gezamenlijke doelstelling en met heldere afspraken over een ieders verantwoordelijkheid, rol en bijdrage is een basisvoorwaarde voor een integrale bemoeizorg-aanpak. In het wetsvoorstel van de eerder genoemde WAMS wordt gesteld dat bij meervoudige problematiek een coördinator wordt aangesteld die met alle betrokkenen een plan opstelt. Voor zorgmijders met complexe problemen wil de GGD met de OGGZ-voorzitter deze rol graag voor gemeenten (blijven) vervullen.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Advies en Meldpunt OGGZ	1.000	1.150	1.000	952
Waarvan:				
- aangemeld voor OGGZ-bemoeizorg	320	335	300	307
- aangemeld Verkennend Onderzoek Wvggz	30	40	40	22
- afgehandeld op meldpunt OGGZ	650	775	700	623
Overige indicatoren:				
OGGZ-meldingen GGD OGGZ-voorzitter*	200	225	200	216
Aantal cliënten bij sociaal verpleegkundigen	200	200	200	181
Vangnet en advies sociaal verpleegkundigen**	50	45	50	57
Aantal woningsaneringen inz. vervuiling	35	30	30	42
*Aantal OGGZ-meldingen in de gemeenten waar de GGD een OGGZ-voorzitter levert.				
** Zie Programma Beschermen				

3. Zorgcoördinatie slachtoffers mensenhandel

De GGD coördineert de opvang en hulpverlening voor mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel. Hieronder vallen ook slachtoffers van arbeidsuitbuiting en gedwongen prostitutie. De GGD beoordeelt en onderzoekt signalen van mensenhandel samen met de ketenregisseur aanpak mensenhandel (Zorg en Veiligheidshuis Drenthe) en de rechercheur van team mensenhandel en migratiecriminaliteit van politie.

Wat willen we bereiken?

- We dragen via zorgcoördinatie bij aan het bieden van veiligheid en hulp aan slachtoffers van mensenhandel in Drenthe.
- We geven signaleringstrainingen om de bewustwording van mensenhandel te vergroten en het signaleren daarvan te verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Waar de zorgcoördinatie, naast de individuele zorgvragen, in 2022 gericht is op de samenwerking en afstemming met de asielketen, gaan we in 2023 inzetten op jongeren in de onderbouw van middelbare scholen in Drenthe. We gaan dat doen door het geven van voorlichting en maken hiervoor gebruik van Virtueel Reality waar situaties nagebootst worden hoe mensenhandelaren te werk gaan. Als Zorgcoördinatoren hebben wij door middel van deze VR bril ervaren hoe beklemmend het kan zijn als je in de fuik van een mensenhandelaar terecht komt.

4. Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld Groningen-Drenthe (CSG) wordt uitgevoerd onder regie van GGD Drenthe (penvoerder) en GGD Groningen. Het CSG biedt hulp aan iedereen die een ongewenste seksuele ervaring heeft meegemaakt en is 24/7 bereikbaar.

Wat willen we bereiken?

- Hét centrum in Groningen en Drenthe waar alle slachtoffers van seksueel geweld (ongeacht hoe lang het geleden is) adequate en deskundige hulp krijgen zodat men het leven weer kan oppakken
- Een belangrijke bijdrage leveren om seksueel geweld als integraal thema vorm te geven. Waarbij preventie, signalering, hulpverlening en nazorg hand in hand gaan.
- Binnen het bestuurlijk domein en de hulpverlening de eigenheid van het seksueel geweld zichtbaar te maken en vorm geven naast andere vormen van geweld zoals huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat gaan we daarvoor doen?

We bieden een Pro-actief hulpaanbod vanuit het CSG voor slachtoffers die langer dan zeven dagen geleden seksueel geweld hebben meegemaakt. We werken samen met organisaties die met name preventie, signalering en nazorg als thema hebben en hiermee nadrukkelijk ook werkafspraken maken. Ervaringsdeskundigen vormen hierbij ook essentiële rol. We verwachten om in 2023 75 nieuwe meldingen in behandeling te nemen.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Acuut aantal	pm	Vanaf 2021 maken we onderscheid in de aantallen.		42
Niet acuut aantal	pm			9
Advies acuut	pm			10
Advies niet acuut	pm			51
Anders	pm			3
Aantal meldingen	75	65	50	51

5. Technische Hygiënezorg additioneel

THZ adviseert en inspecteert (additioneel) op hygiëne en veiligheid bij asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven, evenementen met tijdelijke sanitaire voorzieningen. Ook wordt toezicht gehouden op WMO-voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

- We beperken risico's in veiligheid, hygiëne en gezondheid door asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven en tijdelijke sanitaire voorzieningen van evenementen in Drenthe te inspecteren.
- We voeren voor gemeenten toezicht uit op de kwaliteit van WMO-voorzieningen voor hun inwoners. Deze voorzieningen ondersteunen hen bij hun zelfredzaamheid. De gemeenten hebben de regie over het proces.

Wat gaan we daarvoor doen?

Asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven, evenementen

De gemeenten geven opdracht om asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven en tijdelijke sanitaire voorzieningen tijdens evenementen te inspecteren. Wij beoordelen de situatie die we aantreffen op (risico's op het gebied van) veiligheid, hygiëne en gezondheid en rapporteren hierover.

Toezicht WMO

De GGD kan voor gemeenten het toezicht op WMO-voorzieningen uitvoeren. De toezichthouders zijn daartoe opgeleid en gekwalificeerd. Bij het toezicht verzamelen en beoordelen we gegevens over de kwaliteit van de verstrekte voorzieningen. Het gaat hierbij om zowel calamiteiten-onderzoek als kwaliteitsonderzoek.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Aantal inspecties asielzoekerscentra	8	6	6	10
Aantal inspecties tijdens evenementen	3	3	3	1
Aantal inspecties prostitutiebedrijven	11	11	10	4
Aantal overige inspecties	35	35	35	0

6. Publieke gezondheid asielzoekers Drenthe

In opdracht van het Centraal Orgaan Asielzoekers voert de GGD de taken binnen de publieke gezondheidszorg voor asielzoekers uit. Dit zijn jeugdgezondheidszorg, gezondheidsbevordering, infectieziektebestrijding, tuberculosebestrijding en hygiëne-audits op asielzoekerscentra.

Wat willen we bereiken?

- We hebben de gezondheid van alle kinderen 0-18 in asielzoekerscentra in beeld. We bieden indien nodig extra hulp aan of verwijzen door. We zorgen ervoor dat alle kinderen volgens het RVP zijn gevaccineerd. Alle kinderen 0-18 krijgen de zorg waar ze recht op hebben
- We bevorderen de gezondheid en leefstijl van asielzoekers door het bespreken van gezondheidsthema's in groepen. We gebruiken hiervoor professionele tolken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Jeugdgezondheidszorg

De kinderen van asielzoekers in Drenthe 0-18 jaar worden door de JGZ gezien. We doen een intake met het kind en de ouders. Indien nodig wordt aanvullende zorg ingezet. We voeren het RVP uit. We zetten in op een flexibel zorgaanbod om fluctuaties in de zorgvraag op te kunnen vangen.

Gezondheidsbevordering

Samen met COA maken we afspraken over de thema's voor groepsvoorlichtingen. We verzorgen deze voorlichtingen c.q. groepsgesprekken ondersteund door een tolk. Onderwerpen kunnen zijn: het gezondheidssysteem in Nederland, gezonde voeding, psychische gezondheid, seksuele gezondheid en opvoedondersteuning. In de beschermde opvanglocatie voeren we een voorlichtingsprogramma uit dat voorziet in de behoefte van jongeren. Inzet is berekend op maximale voorlichting per centrum, namelijk 26.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Asielzoekers (totaal)	2.150	2.000	2.000	3.638
Asielzoekers (0-18 jarigen)	850	800	800	1.055
Aantal asielzoekers (18 jarigen en ouder)	1.300	1.200	1.200	2.583
Asielzoekerscentra	5	4	4	7
Kleine wooneenheid (KWE)/ Kleinschalige woongroep (KWG)	1	1	1	1
Verpleegkundige intakes (VI) 0-4 jarigen	125			
Verpleegkundige intakes (VI) 4-18 jarigen	600			
Medische onderzoeken (MO) 0-4 jarigen	125	Nieuw per 2023		
Medische onderzoeken (MO) 4-18 jarigen	600			
Aantal groepsvoorlichtingen	130			

7. Publieke gezondheid statushouders

GGD Drenthe biedt gezondheidsvoorlichtingen aan voor statushouders in de Drentse gemeenten.

Wat willen we bereiken?

- Gemeenten hebben met ingang van 2021 een sleutelpositie in de uitvoering van het nieuwe inburgeringsstelsel. Het nieuwe inburgeringsstelsel biedt kansen om gezondheidsvoorlichting structureel op te nemen binnen het inburgeringsprogramma van statushouders.

Wat gaan we daarvoor doen?

In overleg met gemeenten, verkennen we de mogelijkheden in welke vorm we leefstijl- en gezondheidsvoorlichting een structurele plek in het inburgeringsprogramma kunnen geven. De thema's kunnen qua inhoud en vorm worden toegesneden op de behoefte. Voorbeelden zijn de gezondheidszorg in Nederland, psychische gezondheid, gezonde voeding, opvoeding en seksuele en reproductieve gezondheid.

8. Forensische geneeskunde

Forensisch artsen vervullen de functie van gemeentelijk lijkschouwer, doen forensisch medisch onderzoek t.b.v. opsporingsonderzoeken, en verlenen medische zorg aan arrestanten.

Wat willen we bereiken?

- De kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening forensische geneeskunde blijft gewaarborgd, afgestemd in Noord-Nederlands verband.
- De Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling en Mishandeling van Kwetsbaren (FMEK) is beter bekend en wordt gebruikt door zorgverleners.
- De medische arrestantenzorg blijft in ieder geval tot 2024 belegd bij de GGD, de aanbesteding is uitgesteld. We blijven voorlopig medische zorg verlenen aan arrestanten op de cellencomplexen van de Politie en de Koninklijke Marechaussee (Kmar).
- Er zijn voldoende gekwalificeerde forensisch artsen en ondersteunend personeel beschikbaar in Noord Nederland.
- We zijn een goede en veilige leerplek voor de praktijkopleiding van forensisch artsen in opleiding (AIOS'en), Physician-Assistants in opleiding (PAIO's) en medische studenten met belangstelling voor de forensische geneeskunde.
- De forensische geneeskunde wordt uitgevoerd Noord Nederlands niveau waarbij GGD Drenthe als penvoerder de uitvoering coördineert e de kwaliteit bewaakt;

Wat gaan we daarvoor doen?

Dienstverlening
We verrichten lijkschouwingen bij alle gevallen van overlijden waarbij de behandelend arts niet overtuigd was van een natuurlijke doodsoorzaak, bij euthanasie, en bij overledenen waar geen behandelend arts was. We doen dit volgens de Landelijke richtlijnen van de beroepsvereniging voor Drenthe, maar in 2023 waarschijnlijk voor alle Noord-Nederlandse gemeenten, in samenwerking met de GGD'en van Groningen en Friesland. We zijn laagdrempelige bereikbaar voor de collegiaal consultatieve rol van de forensisch arts naar (behandelend) artsen. Ook verrichten we forensisch medisch onderzoek in opdracht van de Politie en Justitie en dragen we zorg voor de medische zorg op de cellencomplexen in Drenthe bij de politie en de KMar.

Noord-Nederlandse en landelijke samenwerking
In 2023 werken GGD Drenthe, GGD Groningen en GGD Fryslân binnen de forensische geneeskunde als één geheel samen. Er is een uniform pakket van forensische geneeskundige dienstverlening met een geharmoniseerde werkwijze en tarieven. Forensisch artsen kunnen in Noord-Nederland provinciegrens overschrijdend worden ingezet. Dit zorgt voor een forensische geneeskunde met voldoende omvang, die toekomstgericht en deskundig blijft. We blijven samenwerken bij het opleiden van forensisch artsen.

We volgen hierin het landelijk visietraject forensische geneeskunde, gericht op kwaliteit en continuïteit. GGD GHOR Nederland en de GGD'en zetten dit traject op het niveau van de 10 politieregio's in. De drie Noord Nederlandse provincies vormen één politieregio.

Aanbesteding medische arrestantenzorg
We doen samen met GGD Fryslân en GGD Groningen mee aan een eventuele aanbesteding van de medische arrestantenzorg. De aanbesteding is uitgesteld tot in ieder geval 2024. Een gunning zorgt ervoor dat lijkschouw, forensisch medisch onderzoek en medische arrestantezorg ongedeeld blijven en als integrale publieke taak geboden kunnen worden. Dit biedt grote voordelen, zowel in de kwaliteit als de financiering van de dienstverlening.

Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling
In het programma geweld hoort nergens thuis is het opsporen én vastleggen van letstel als gevolg van mishandeling regionaal coordinerend expert (Forensisch arts gespecialiseerd in opsporen van kindermishandeling actief in het verbinden van alle betrokken ketenpartners in het traject Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling en mishandeling van Kwetsbaren (FMEK) in Noord Nederland.

Arbeidsmarkt
We blijven ons inzetten op het oplossen van het tekort aan forensisch artsen. Dit doen we door een co-schap aan te bieden aan geneeskunde studenten, een praktijkplaats te bieden voor forensische artsen in opleiding. Daarnaast kunnen artsen niet in opleiding tot specialist (ANIOS) in een tijdelijk dienstverband kennis maken met de forensische geneeskunde. Deze ANIOS'en kunnen een beperkt aantal taken van de forensische geneeskunde onder supervisie uitvoeren binnen gestelde kaders. Bij gebleken geschiktheid kunnen zij de sprong wagen naar de opleiding forensische geneeskunde Daar waar mogelijk wordt gekeken naar de toegevoegde waarde van taakdifferentiatie binnen gestelde kaders. Ook wordt er een Physician assistent opgeleid en ook wordt onderzocht of forensisch verpleegkundigen ingezet kunnen worden voor bijv. bloedproeven en medicatieverstrekking bij medische arrestantenzorg.

De GGD biedt een aantrekkelijk werkgeverschap voor forensisch artsen.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Totaal Arrestantenzorg	1.500	1.400	1.400	1.583
Telefonisch consult	600	400	400	673
Forensisch medisch onderzoek:				
• Bloed/DNA afname/urinecontrole	300	250	250	333
• Letselbeschrijving	50	60	60	52
• Deskundigenrapportage	15	30	30	16
• Zedenonderzoek	20	20	20	20
• NODO melding	5	5	5	6
Aantal lijkschouwingen	300	300	300	361
Aantal lijkschouwingen per 100.000 inwoners excl. euthanasie	61	58	68	73
Aantal lijkschouwingen na euthanasie	175	175	175	231
Aantal lijkschouwingen na euthanasie per 100.000 inwoners	35	36	36	47

NODO = Nader Onderzoek DoodsOorzaak

9. Reizigersvaccinaties

Als mensen op reis gaan, kunnen aanvullende vaccinaties nodig zijn. Ook wanneer mensen een hoger risico lopen op een infectie bij de uitoefening van hun beroep, kunnen vaccinaties nodig zijn. Ook mensen uit een bepaalde doelgroep kunnen, tegen betaling, een vaccinatie nemen tegen bijvoorbeeld gordelroos of waterpokken. Bij reizigersadvisering kunnen cliënten terecht voor voorlichting en vaccinaties.

Wat willen we bereiken?

In 2023 is reizigersadvisering onderdeel van het vaccinatiecentrum van GGD Drenthe. Inwoners van Drenthe kunnen hier terecht voor allerlei soorten vaccinaties. Er wordt nauw samengewerkt met huisartsen en andere ketenpartners.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan inspelen op een bredere doelgroep. We zullen meer vaccinaties op maat aanbieden. Hierbij kan men denken aan vaccinaties voor ouderen, bijvoorbeeld tegen gordelroos, of voor kinderen bijvoorbeeld tegen waterpokken. Door het vaccinatiecentrum zal de bereikbaarheid en toegankelijkheid toenemen. Door bijvoorbeeld de spreekuren van reizigersadvisering en jeugdgezondheidszorg op dezelfde momenten en locaties plaats te laten vinden, kunnen cliënten met één bezoek van meerdere diensten gebruik maken.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Aantal 1e consulten reizigersadvisering	4.500	4.500	4.500	1.174
Aantal vervolgconsulten	2.600	2.600	2.600	232

10. Begroting programma Additioneel

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Additioneel	Baten	Centrum Seksueel Geweld	187	198	307
		Epidemiologie additioneel	59	13	122
		Forensische geneeskunde	1.019	847	888
		Gezondheidsbevordering additioneel	153	214	190
		IZB	1	0	0
		JGZ in het sociaal domein	1.003	923	1.132
		Kansrijke Start	76	74	130
		MDA++	149	166	167
		OGGZ additioneel	879	908	970
		Overige JGZ additionele opdrachten	97	55	88
		Preventieve logopedie	447	456	543
		Publieke gezondheid asielzoekers	671	613	800
		Reizigersvaccinaties	412	762	306
		Sense Noord Nederland	222	260	256
		THZ additioneel	21	31	31
		Veilig Thuis Drenthe	6.504	6.627	6.736
	Totaal Baten		**11.900**	**12.147**	**12.667**
	Lasten	Centrum Seksueel Geweld	-187	-198	-299
		Epidemiologie additioneel	-56	-12	-119
		Forensische geneeskunde	-939	-798	-837
		Gezondheidsbevordering additioneel	-149	-208	-188
		IZB	-1	0	0
		JGZ in het sociaal domein	-931	-856	-1.049
		Kansrijke Start	-71	-69	-121
		MDA++	-143	-160	-161
		OGGZ additioneel	-844	-852	-930
		Overige JGZ additionele opdrachten	-91	-51	-82
		Preventieve logopedie	-414	-423	-503
		Publieke gezondheid asielzoekers	-617	-568	-741
		Reizigersvaccinaties	-392	-729	-295
		Sense Noord Nederland	-185	-241	-237
		THZ additioneel	-19	-29	-29
		Veilig Thuis Drenthe	-6.504	-6.627	-6.736
	Totaal Lasten		**-11.543**	**-11.823**	**-12.328**
	Reserveringen	Centrum Seksueel Geweld	0	0	-8
		Epidemiologie additioneel	-3	-1	-4
		Forensische geneeskunde	-62	-48	-51
		Gezondheidsbevordering additioneel	-4	-6	-2
		JGZ in het sociaal domein	-72	-67	-83
		Kansrijke Start	-5	-5	-9
		MDA++	-5	-6	-6
		OGGZ additioneel	-35	-56	-40
		Overige JGZ additionele opdrachten	-5	-4	-6
		Preventieve logopedie	-33	-33	-40
		Publieke gezondheid asielzoekers	-54	-45	-59
		Reizigersvaccinaties	-21	-32	-11
		Sense Noord Nederland	-17	-19	-19
		THZ additioneel	-2	-2	-2
	Totaal Reserveringen		**-317**	**-324**	**-339**
Totaal Additioneel			**40**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

De additionele beheersbegroting 2022 is bepalend voor de additionele begroting 2023.

Centrum Seksueel Geweld

Voor de jaren 2022 tot en met 2024 heeft provincie Drenthe op grond van de Subsidieregeling alliantieprojecten Sociale Agenda middelen beschikbaar gesteld voor het project ‘ Seksueel geweld roakt heel Drenthe’.

Epidemiologie additioneel
Voor 2022 worden de extra landelijke corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen en de Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen uitgevoerd. In 2023 worden de cijfers geanalyseerd en gepubliceerd in een provinciale rapportage en gemeentelijke tabellenboeken. Voor deze extra landelijke corona Gezondheidsmonitoren heeft Zon Mw een subsidie beschikbaar gesteld.

Reizigersvaccinaties
In de beheersbegroting 2022 zijn de baten en lasten van reizigersvaccinaties, vanwege corona, bijgesteld naar beneden. De beheersbegroting 2022 is als uitgangspunt genomen voor de primitieve begroting 2023.

2. Paragrafen

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten kent de begroting en jaarrekening een aantal verplichte paragrafen. In de begroting 2022 zijn de paragrafen Bedrijfsvoering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiering opgenomen. De overige verplichte paragrafen (Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Verbonden partijen en Grondbeleid) zijn voor de GGD niet relevant en daarom niet opgenomen.

2.1 Paragraaf Bedrijfsvoering

Vanuit de ondersteunende diensten zetten wij in om de primaire processen van GGD Drenthe optimaal te ondersteunen. Hierbij gaat het niet alleen om de dagelijkse dienstverlening zo goed mogelijk te laten verlopen, maar ook door bij te dragen aan de doorontwikkeling en innovatie van de organisatie. Richtsnoer hierbij is de in 2022 te formuleren herijking van de strategische koers van de GGD. De ervaringen in de bestrijding van de COVID-19 pandemie en ontwikkelingen in de maatschappij maken deze heroriëntatie noodzakelijk. Speerpunten in de nieuw te formuleren strategische koers zijn een brede inzet op preventie en de bevordering van gezondheid, versterking van de focus op het voorkomen van sociale onveiligheid, het doorontwikkelen naar een kennisorganisatie op het gebied van publieke gezondheid op basis van intensivering van verzameling, analyse en duiding van data en een flexibilisering en modernisering van onze dienstverlening, meer aansluitend bij de vraag van onze klanten.

Om dit te kunnen realiseren liggen er ten aanzien van de bedrijfsvoering uitdagingen op het gebied van vernieuwing en verbetering van onze ICT-systemen, kennis en kunde op het gebied van verzameling, duiding en communicatie van data en informatie, scholing, ontwikkeling en werving van onze medewerkers. In 2023 zullen wij hier vol op inzetten, onder meer in het formuleren van een digitale strategie. Ook zullen wij hierbij veel aandacht geven aan de beveiliging van onze ICT-systemen, het voorkomen van cybercrime en vraagstukken rondom privacy.
Voor het verbeteren van de beveiliging van onze informatievoorziening en privacy hebben de VRD en de GGD gezamenlijk een verbeterplan opgesteld en dit inmiddels aan de besturen van beide organisatie voorgelegd.
Het verbeterplan voorziet in de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de NEN-norm 7510 als kader voor het waarborgen van privacy bij het gebruik van data binnen de beide organisaties. Deze implementatie is gepland voor 2022, met als resultaat dat vanaf 2023 volgens deze normen wordt gewerkt.
Naast het implementeren van de BIO en de NEN 7510 voorziet het verbeterplan in het aanpassen van de organisatie door het uitbreiden van personele capaciteit, technische voorzieningen en evaluatiecapaciteit. Voor nu denken we daarmee de beveiliging op een adequaat niveau te hebben gebracht, maar gelet op de ontwikkelingen sluiten wij de noodzaak voor verdere uitbreidingen van en investeringen in de beveiliging van onze informatievoorziening en privacy niet uit. Zodra dit aan de orde is zullen beide besturen hierover worden geïnformeerd.
Voor de uitvoering van het verbeterplan is een incidenteel bedrag nodig van 150 duizend euro voor de implementatie van de BIO en NEN 7510. Voor de inrichting van de organisatie en de andere aanpassingen is structureel een bedrag nodig van 350 duizend euro. Deze bedragen gelden voor de VRD en GGD gezamenlijk, en zullen voor helft worden toegerekend aan de beide begrotingen.

Een ander punt van aandacht is de toenemende arbeidsmarktproblematiek waarmee wij geconfronteerd worden. Al enkele jaren hebben we te maken met schaarste aan beschikbare professionals, met name in het medisch domein. Bepaalde vacatures kunnen door deze schaarste op dit moment niet of moeilijk worden ingevuld. De crisis heeft het belang van een robuuste, wendbare en flexibele organisatie

onderstreept. Doormiddel van strategische personeelsplanning brengen we de huidige en toekomstige personeelsbehoefte in kaart. Daarbij starten we met de medische functies. We zetten in op versterking van onze positie op de arbeidsmarkt onder andere door verbinding aan te gaan met onderwijsinstellingen en zorginstellingen.
Ook blijven we investeren in onze mensen. Vanuit onze vernieuwde visie op publieke gezondheid en sociale veiligheid en de rol en bijdrage van de GGD daarbinnen zetten we in op strategische leerlijnen waarlangs we gericht werken aan de ontwikkeling van onze professionals. Ook ondersteunen wij hen verder in het hybride werken (deels thuis, deels op locatie).
Daarnaast blijven we werken aan de doorzetting van de gestage daling van het verzuim in de afgelopen jaren. Onze focus op duurzame inzetbaarheid, verzuimpreventie en re-integratie dienen daar aan bij te dragen.
De belangrijkste kengetallen ten aanzien van onze formatie voor 2023 worden hieronder weergegeven.

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Formatie basistaken in fte	177	176	177	177
Formatie additioneel in fte	106	104	106	106
Formatie totaal in fte	283	280	283	283
Vertaald naar aantal medewerkers	380	376	380	299

	Begroot 2023	Begroot 2022	Begroot 2021	Realisatie 2021
Verzuimpercentage	5,0%	5,0%	5,0%	4,9%

Omdat wij veel van de hierboven geschetste ontwikkelingen delen met de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) zullen wij de reeds bestaande samenwerking op het gebied van de bedrijfsvoering in 2023 verder intensiveren.

Begroting programma Bedrijfsvoering

Programma		Product	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Bedrijfsvoering en middelen	Baten	Bedrijfsvoering en middelen	725	225	1.462
	Totaal Baten		**725**	**225**	**1.462**
	Lasten	Bedrijfsvoering en middelen	-800	-225	-1.462
	Totaal Lasten		**-800**	**-225**	**-1.462**
	Reserveringen	Bedrijfsvoering en middelen	75	0	0
	Totaal Reserveringen		**75**	**0**	**0**
Totaal Bedrijfsvoering en middelen			**0**	**0**	**0**

De stijging van de begroting 2023 wordt onder andere veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2023 van 1,9%.

De eenmalige bijdrage in 2022 aan de gemeentelijke bijdrage van € 125.000 voor organisatieontwikkeling is in de begroting 2023 niet meer opgenomen.

Daarnaast heeft een gewijzigd formatieplan voor JGZ geleid tot een overheveling van € 110.497 van programma bedrijfsvoering naar programma jeugd (zie ook programma Jeugd).

Verder zijn de volgende ontwikkelingen binnen het programma bedrijfsvoering opgenomen:

Uitzettingen begroting 2023	Incidenteel/ structureel	GGD
Informatieveiligheid	Structureel	240.000
Datagericht werken	Incidenteel	225.000
	Structureel	270.000
Gezonde leefomgeving	Incidenteel	225.000
	Structureel	150.000
Publieke gezondheid	Incidenteel	150.000
	Structureel	250.000
Totaal		**€ 1.510.000**

2.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de GGD. Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de capaciteit die een gemeenschappelijke regeling heeft om de niet begrote kosten op te vangen.

De Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is als volgt opgebouwd:

1. Risicobeleid
2. De weerstandscapaciteit
3. Risico-inventarisatie per balansdatum
4. Kengetallen

1. Risicobeleid

Bij GGD Drenthe voeren wij actief risicobeleid. Dat betekent dat wij ons voortdurend bewust zijn van risico's en daar systematisch mee om wensen te gaan. Een voorbeeld hiervan is dat wij waarde hechten aan de HKZ-certificering. Die certificering betekent onder meer dat in alle geledingen van de organisatie medewerkers zich bewust moeten zijn van procesrisico's en daar ook actief op dienen te anticiperen. In november 2019 is de externe audit met een positief resultaat afgesloten waardoor het HKZ-certificaat is verlengd tot en met 2022. Dit betekent dat de informatie uit onze processen, zoals klachten, incidenten, audits en klantenonderzoek, goed wordt geborgd.

Daarnaast houden wij voor de basistaken een algemene reserve aan als weerstandsvermogen. Voor additionele taken is dat de risicoreserve. Bij de risico-inventarisatie beoordelen wij de daadwerkelijke risico's en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit.

2. De weerstandscapaciteit

In dit onderdeel is geïnventariseerd in welke mate de GGD in staat is de risico's in financiële zin op te vangen. In algemene zin is een overheidsorganisatie in staat haar niet begrote financiële risico's te dekken uit:

- Opgebouwde reserves;
- Stille reserves die op korte termijn materieel kunnen worden gemaakt;
- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Structurele ruimte in de begroting.

In de situatie van de GGD kan alleen een beroep worden gedaan op de algemene reserve. De stand van de algemene reserve bedraagt per 31 december 2021 € 768.712.

In 2021 heeft de werkgroep GRIP op GR-en, bestaande uit Drentse griffiers en VDG-bestuur, de notitie 'Samen werken voor Drenthe' opgesteld. In deze notitie wordt een eenduidige vorm en procedure voor de P&C-cyclus van GR-en voorgesteld. Ook zijn er voorstellen gedaan voor het weerstandsvermogen c.q. algemene reserve. Eén van de voorstellen is dat de algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar. De notitie is van toepassing vanaf de jaarrekening 2022 / begroting 2023.

De gemeentelijke bijdrage voor 2022 is vastgesteld op € 16.432.733. De maximale omvang van de algemene reserve bedraagt daarmee € 410.818.

De overige bestemmingsreserves worden buiten de berekening van de weerstandscapaciteit gehouden omdat aan deze bestemmingsreserves een bepaalde bestemming is gegeven.

3. Risicoparagraaf

In het kader van ons actieve risicobeleid percipieert GGD Drenthe voor 2023 de volgende risico's:

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
GGD-breed	Calamiteit waardoor reguliere dienstverlening in gevaar komt	zeer groot	gemiddeld	i	270.000
GGD-breed	Digitale verstoring	zeer groot	groot	i	675.000
GGD-breed	Kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling personeelsbestand ten aanzien van verwachte dienstverlening (arbeidsmarktproblematiek)	groot	groot	s	525.000
GGD-breed	Juridische claims op aanbestedingen	zeer klein	gemiddeld	s	30.000
GGD-breed	Het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging	groot	groot	s	525.000
GGD-breed	Klachtenafhandeling	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Onvoorziene toename van de vraag van onze dienstverlening	klein	groot	s	225.000
GGD-breed	Schade als gevolg van medische handelingen	klein	gemiddeld	i	90.000
	Totaal risico's				**2.362.500**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alle risico's zijn gewogen naar de kans dat ze zich kunnen voordoen en de financiële impact die ze voor GGD Drenthe kunnen hebben. Op geld gewaardeerd betekent dit een bedrag van € 2.362.500. Bij het inventariseren van de risico's hebben wij het voorzichtigheidsprincipe in acht genomen. Dit betekent dat wij rekening houden met alle mogelijke risico's. Overigens onderkennen wij dat nooit alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen.

Om te kunnen beoordelen of de opgebouwde reservepositie zich juist verhoudt tot de financiële risico's wordt de ratio weerstandvermogen gehanteerd die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement samen met de universiteit Twente. De ratio wordt berekend door het aanwezige weerstandvermogen te delen door de financiële totaalwaardering van de risico's. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
>2	Uitstekend
1,4<X<2,0	Ruim voldoende
1,0<X<1,4	Voldoende
0,8<X<1,0	Matig
0,6<X<0,8	Onvoldoende
<0,6	Ruim onvoldoende

Voor 2022 is de ratio van de GGD: € 410.818 / € 2.362.500 = 0,17. Dit wordt door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement als ruim onvoldoende aangemerkt.

4. Kengetallen

Vanaf 2015 schrijft het BBV voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen vindt ook een beoordeling plaats van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Door middel van de genoemde kengetallen wordt 'de structureel en reëel sluitende begroting' onderbouwd. Hierna volgt een overzicht van de kengetallen.

Verloop van de kengetallen						
Kengetallen	Resultaat 2021	Primitief 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
netto schuldquote	-1,1%	-3,7%	-0,9%	-1,6%	-2,6%	-3,7%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-1,1%	-3,7%	-0,9%	-1,6%	-2,6%	-3,7%
solvabiliteitsrisico	20,9%	52,8%	24,7%	27,5%	30,2%	33,0%
structurele exploitatieruimte	0,2%	-0,1%	0,0%	-0,2%	0,0%	0,0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie (totale baten exclusief mutaties reserves). De GGD heeft geen leningen afgesloten, maar is verplicht haar liquide middelen onder te brengen bij het Rijk. Om deze reden is de schuldquote negatief. De netto schuldquote is voor de GGD eigenlijk niet relevant, maar vanwege BBV-verplichtingen opgenomen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Ook deze is niet relevant voor de GGD.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. De solvabiliteit kan als ruim voldoende worden aangemerkt.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele ruimte betreft hier de toevoeging vanuit de opslag van 10% op de kostprijs van de additionele producten aan de risicoreserve.

Grondexploitatie
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

Belastingcapaciteit
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

2.3 Paragraaf Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) stelt regels voor het beheer van de treasury. De wet bevat normen voor het beheersen van risico's op kort- en langlopende leningen. Verder worden de decentrale overheden verplicht een Treasurystatuut op te stellen en een Paragraaf financiering in de begroting en het jaarverslag op te nemen.

1. Treasurystatuut

Vanaf 2020 is het toenmalige statuut opgeheven. De artikelen zijn als Bijlage in de Financiële Verordening 2020-2023 opgenomen. De afgelopen jaren zijn er belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de treasury van decentrale overheden. Op Europees niveau zijn er maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de overheidsuitgaven nu en op langere termijn houdbaar blijven. Deze maatregelen zijn vertaald naar Nederlandse wetgeving, zoals de invoering van het verplicht schatkistbankieren en de Wet houdbare overheidsfinanciën (de Wet hof). De gewijzigde regelgeving is opgenomen.

2. Risicobeheer

Ten aanzien van het risicoprofiel is de richtlijn opgenomen dat de GGD alleen gelden uitzet bij instellingen met een zogenaamde triple A-status, de meest betrouwbare bankinstellingen in Nederland. Na de bankencrisis is een groot aantal instellingen teruggeplaatst naar een dubbele A-status. De Bank voor Nederlandse gemeenten (BNG) heeft zijn triple A-status behouden. Bij deze bank zetten wij de eventuele overtallige middelen uit. Met de invoering van het schatkistbankieren eind 2013 dienen wij, net als alle andere lokale overheden, onze overtollige middelen (boven € 1.000.000) naar een gereserveerde rekening bij de BNG over te boeken. Uit deze overtollige middelen voorziet het Rijk zich in een deel van haar financieringsbehoefte.

3. Renterisico kortlopende financiering (kasgeldlimiet)

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. Voor het jaar 2023 wordt geen overschrijding van de kasgeldlimiet verwacht.

4. Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

Ook voor renterisico's vaste schuld is in de Wet Fido een norm gesteld. Deze norm, de renterisiconorm, bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het vermijden van grote fluctuaties in de

rentelasten, welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. De verwachting is dat we ook voor 2023 ruimschoots onder de renterisiconorm zullen blijven.

5. Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo

Decentrale overheden moeten in hun begroting een berekening opnemen van het zogenoemde EMU-saldo op basis van artikel 20 van het BBV; het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar (2022), een raming voor het begrotingsjaar zelf (2023) en een raming voor het jaar na het begrotingsjaar (2024).

EU-lidstaten mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Hiervan is in Nederland 0,5% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat deze overheden hanteren. Investeringen en uitgaven uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in het baten-lastenstelsel, maar wel in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan daardoor toch een negatief EMU-saldo ontstaan.
GGD Drenthe voldoet met een positief EMU-saldo ruimschoots aan de gestelde voorwaarden.

		2022	2023	2024
	Omschrijving	**€**	**€**	**€**
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	280	346	293
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	527	528	547
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	0	0	0
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	428	436	451
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties **niet op exploitatie verantwoord**	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11	Verkoop van effecten:	○ ja ◉ nee	○ ja ◉ nee	○ ja ◉ nee
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo		**379**	**438**	**389**

3. Financiële begroting

3.1 Begroting 2023

	Programma	Rekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Beschermen	62.953	3.957	4.073
	Beschermen - derden	2.216	1.991	2.389
	Bevorderen	379	386	406
	Bewaken	470	483	524
	Jeugd	12.902	11.843	12.253
	Additioneel	11.900	12.147	12.667
	Bedrijfsvoering en middelen	725	225	1.462
Totaal Baten		**91.545**	**31.031**	**33.774**
Lasten	Beschermen	-62.962	-3.957	-4.073
	Beschermen - derden	-2.216	-1.991	-2.389
	Bevorderen	-424	-386	-406
	Bewaken	-440	-467	-517
	Jeugd	-12.930	-11.902	-12.253
	Additioneel	-11.543	-11.823	-12.328
	Bedrijfsvoering en middelen	-800	-225	-1.462
Totaal Lasten		**-91.314**	**-30.751**	**-33.428**
Reserveringen	Beschermen	9	0	0
	Bevorderen	44	0	0
	Bewaken	-30	-15	-7
	Jeugd	96	59	0
	Additioneel	-317	-324	-339
	Bedrijfsvoering en middelen	75	0	0
Totaal Reserveringen		**-123**	**-281**	**-346**
Eindtotaal		**108**	**0**	**0**

De belangrijkste wijzigingen in de beleidsbegroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 zijn:

- De indexering voor loon- en prijsindexatie van 1,9% is bepaald aan de hand van de notitie ‘Samen werken voor Drenthe’. In deze notitie wordt aangegeven uit te gaan van de raming november 2021. Deze raming is echter nooit gepubliceerd. Op 9 maart 2022 heeft het CPB de maart-raming (CEP 2022) gepubliceerd. Deze publicatie is gebruikt voor het bepalen van de indexatie 2023 en verder. De gewogen index voor 2023 is berekend op 3,2%. Hierop is in mindering gebracht het verschil tussen de werkelijke indexatie en begrote indexatie over 2021. Deze correctie is berekend op 1,4%.
- De inhaalmogelijkheid voor personen van 18 tot en met 26 jaar. Dit deel is begroot op € 400.000. De financiering hiervan loopt via het RVIM.
- De eenmalige bijdrage van € 125.000 die in 2022 aan de gemeentelijke bijdrage was toegevoegd is in 2023 niet meer opgenomen in de begroting.
- Gewijzigd formatieplan voor JGZ heeft geleid tot een overheveling van € 110.497 van programma bedrijfsvoering naar programma jeugd.
- Diverse ontwikkelingen eenmalig ad € 950.000 en structureel € 910.000 (uitgewerkt in de tabel hieronder).
- De overige aanpassingen van baten en lasten per programma betreffen de uitwerking van de primitieve begroting 2022 naar de beheersbegroting, die een doorwerking heeft naar 2023. Deze aanpassingen zijn technisch van karakter en hebben geen invloed op de hoogte van de gemeentelijke bijdragen.

Loon- en prijsindexatie 2023

Bijlage_01+02_CEP_2022_Kerngegevens voor Nederland, 1996-2026	2023 verhouding		indexatie		2021 verhouding		indexatie		totaal
Prijs bruto binnenlandsproduct	3,0	30%	0,9						
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,3	70%	2,3						
			3,2						
Loonvoet sector overheid					1,1	75%	0,8		
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)					1,8	25%	0,5		
							1,3		
Begrote indexatie 2021							2,6		
Correctie 2021							-1,4		
Loon- en prijsindexatie 2023									3,2
Correctie 2021									-1,4
Loon- en prijsindexatie voor de begroting 2023									1,9

Uitzettingen vanaf 2023

Uitzettingen begroting 2023	Incidenteel/	Totaal	GGD	VRD
Informatieveiligheid	Structureel	400.000	240.000	160.000
Datagericht werken	Incidenteel	450.000	225.000	225.000
	Structureel	450.000	270.000	180.000
Gezonde leefomgeving	Incidenteel	450.000	225.000	225.000
	Structureel	250.000	150.000	100.000
Publieke gezondheid	Incidenteel	150.000	150.000	0
	Structureel	250.000	250.000	0
JGZ	Incidenteel	350.000	350.000	0
Totaal		**€ 2.750.000**	**€ 1.860.000**	**€ 890.000**

3.2 Meerjarenraming 2023 - 2026

Ook in de meerjarenbegroting is volgens de uitgangspunten van de notitie ‘Samen werken in Drenthe’; de gemeentelijke bijdragen zijn hierop aangepast. Hierna volgen overzichten van de meerjarenraming per kostensoort en per programma.

Meerjarenraming programma Beschermen

Programma Beschermen		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	3.459	3.586	3.665	3.793	3.922	4.048
	Opbrengsten Algemeen basis	295	372	408	422	437	451
	Overige opbrengsten	59.189	0	0	0	0	0
	Resultaat voorgaande jaren	10	0	0	0	0	0
Totaal Baten		**62.953**	**3.957**	**4.073**	**4.215**	**4.359**	**4.498**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-4.131	-1.921	-1.996	-2.066	-2.136	-2.205
	Overige personeelskosten	-47.956	-63	-63	-65	-67	-69
	Kapitaallasten	-94	0	0	0	-1	-1
	Huisvestingskosten	-6.391	-10	-9	-9	-9	-10
	Algemene Kosten	-1.211	-39	-40	-42	-43	-44
	Doorbelasting middelen	-1.579	-1.520	-1.552	-1.606	-1.661	-1.714
	Productiekosten Jeugd basis	-1.205	0	0	0	0	0
	Productiekosten Algemeen basis	-395	-403	-413	-427	-442	-456
	Productiekosten Algemeen addiitoneel	-1	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		**-62.962**	**-3.957**	**-4.073**	**-4.215**	**-4.359**	**-4.498**
Reserveringen	Reserveringen	9	0	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		**9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Beschermen derden

Programma Beschermen - derden		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Opbrengsten Jeugd basis	105	132	469	69	71	73
	Bijdrage GHOR	925	945	976	1.010	1.044	1.078
	Overige opbrengsten	342	0	0	0	0	0
	Bijdragen gemeenten jeugd	843	913	945	978	1.011	1.044
Totaal Baten		**2.216**	**1.991**	**2.389**	**2.057**	**2.126**	**2.194**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-1.268	-1.127	-1.267	-1.127	-1.165	-1.203
	Overige personeelskosten	-48	-11	-11	-12	-12	-12
	Kapitaallasten	-9	-9	-9	-10	-10	-10
	Huisvestingskosten	-46	-23	-63	-34	-35	-37
	Algemene Kosten	-59	-4	-38	-13	-14	-14
	Doorbelasting middelen	-760	-776	-956	-819	-847	-874
	Productiekosten Jeugd basis	-26	-41	-46	-42	-44	-45
Totaal Lasten		**-2.216**	**-1.991**	**-2.389**	**-2.057**	**-2.126**	**-2.194**
		0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Bevorderen

Programma Bevorderen		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	377	386	406	420	434	448
	Overige opbrengsten	2	0	0	0	0	0
Totaal Baten		**379**	**386**	**406**	**420**	**434**	**448**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-219	-233	-238	-246	-254	-262
	Overige personeelskosten	-55	-4	-20	-20	-21	-22
	Algemene Kosten	-4	-5	-5	-6	-6	-6
	Doorbelasting middelen	-143	-137	-137	-142	-147	-152
	Productiekosten Algemeen basis	-3	-6	-6	-6	-6	-6
Totaal Lasten		**-424**	**-386**	**-406**	**-420**	**-434**	**-448**
Reserveringen	Reserveringen	44	0	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		**44**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Bewaken

Programma Bewaken		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	419	428	449	465	481	496
	Overige opbrengsten	-2	0	0	0	0	0
	Bijdragen gemeenten jeugd	53	54	74	77	79	82
Totaal Baten		**470**	**483**	**524**	**542**	**560**	**578**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-253	-285	-300	-310	-321	-331
	Overige personeelskosten	-11	-3	-18	-19	-20	-20
	Algemene Kosten	-14	-26	-27	-28	-28	-29
	Doorbelasting middelen	-159	-152	-162	-168	-173	-179
	Productiekosten Algemeen basis	-3	-2	-10	-75	-10	-10
Totaal Lasten		**-440**	**-467**	**-517**	**-599**	**-552**	**-570**
Reserveringen	Reserveringen	-30	-15	-7	57	-9	-9
Totaal Reserveringen		**-30**	**-15**	**-7**	**57**	**-9**	**-9**
		0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Jeugd

Programma Jeugd		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Opbrengsten Jeugd basis	511	485	217	225	232	240
	Bijdragen gemeenten huisvesting JGZ	498	488	530	548	567	585
	Overige opbrengsten	1.255	1	1	1	1	1
	Bijdragen gemeenten jeugd	10.637	10.869	11.505	11.545	11.938	12.320
Totaal Baten		**12.902**	**11.843**	**12.253**	**12.320**	**12.739**	**13.146**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-7.695	-6.940	-7.656	-7.562	-7.819	-8.069
	Overige personeelskosten	-538	-380	-106	-110	-113	-117
	Kapitaallasten	-204	-178	-175	-181	-188	-194
	Huisvestingskosten	-546	-533	-563	-582	-602	-621
	Algemene Kosten	-251	-237	-145	-150	-155	-160
	Doorbelasting middelen	-3.334	-3.304	-3.279	-3.394	-3.510	-3.622
	Productiekosten Jeugd basis	-354	-331	-329	-340	-352	-363
	Resultaat voorgaande jaren	-8	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		**-12.930**	**-11.902**	**-12.253**	**-12.320**	**-12.739**	**-13.146**
Reserveringen	Reserveringen	96	59	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		**96**	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**
		68	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Additioneel

Programma Additioneel		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Opbrengsten Jeugd additioneel	2.145	2.013	2.616	2.707	2.800	2.889
	Opbrengsten Algemeen basis	1	0	0	0	0	0
	Opbrengsten Algemeen additioneel	8.638	9.597	9.250	9.574	9.899	10.216
	Overige opbrengsten	1.114	537	801	829	858	885
	Resultaat voorgaande jaren	3	0	0	0	0	0
Totaal Baten		**11.900**	**12.147**	**12.667**	**13.110**	**13.556**	**13.990**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-7.933	-8.548	-9.012	-9.327	-9.645	-9.953
	Overige personeelskosten	-1.118	-625	-720	-746	-771	-796
	Kapitaallasten	-6	-26	-24	-25	-26	-27
	Huisvestingskosten	-8	-3	0	0	0	0
	Algemene Kosten	-328	-237	-251	-260	-269	-277
	Doorbelasting middelen	-2.001	-2.017	-2.126	-2.200	-2.275	-2.348
	Productiekosten Algemeen basis	-6	-6	0	0	0	0
	Productiekosten Algemeen addiitoneel	-128	-361	-195	-202	-209	-216
	Resultaat voorgaande jaren	-15	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		**-11.543**	**-11.823**	**-12.328**	**-12.760**	**-13.194**	**-13.616**
Reserveringen	Reserveringen	-317	-324	-339	-351	-362	-374
Totaal Reserveringen		**-317**	**-324**	**-339**	**-351**	**-362**	**-374**
		40	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarenraming programma Bedrijfsvoering

Programma Bedrijfsvoering en middelen		Rekening 2021	Primitieve begroitng 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	682	822	2.073	1.525	1.576	1.627
	Overige opbrengsten	636	28	29	30	31	32
	Bijdragen gemeenten jeugd	-612	-625	-640	-662	-685	-707
	Resultaat voorgaande jaren	19	0	0	0	0	0
Totaal Baten		**725**	**225**	**1.462**	**892**	**922**	**952**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-3.330	-4.029	-4.142	-4.287	-4.433	-4.574
	Overige personeelskosten	-3.172	-1.909	-1.809	-1.873	-1.936	-1.998
	Kapitaallasten	-272	-314	-319	-330	-342	-353
	Huisvestingskosten	-843	-767	-774	-802	-829	-855
	Algemene Kosten	-1.158	-1.113	-2.628	-1.929	-1.995	-2.058
	Doorbelasting middelen	7.975	7.907	8.211	8.329	8.612	8.887
Totaal Lasten		**-800**	**-225**	**-1.462**	**-892**	**-922**	**-952**
Reserveringen	Reserveringen	75	0	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		**75**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.3 Gemeentelijke bijdragen 2023 - 2026

In onderstaande tabel geven we het verloop van de gemeentelijke bijdrage 2023-2026 inclusief de bijdrage VTD weer. Dit is inclusief loon- en prijsindexatie van 1,9%.

Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken GGD Drenthe en Veilig Thuis Drenthe	Jeugd 0-18 jaar	Huisvesting 0-18 jaar	Jeugd 4-18 jaar	Overige programma's	VTD	Totaal
Primitieve begroting 2022	9.609.972	487.952	1.600.905	5.221.856	6.610.616	23.531.301
Huisvesting 0-18	0	32.083	0	0	0	32.083
Beheersbegroting 2022	**€ 9.609.972**	**€ 520.035**	**€ 1.600.905**	**€ 5.221.856**	**€ 6.610.616**	**€ 23.563.384**
Loon- en prijsindexatie 2023 (1,9%)	182.589	9.881	30.417	99.215	125.602	447.704
Organisatieontwikkeling	0	0	0	-127.375	0	-127.375
Gewijzigd formatieplan JGZ	94.718	0	15.779	-110.497	0	0
Informatieveiligheid en privacy i.s.m. VRD	0	0	0	240.000	0	240.000
Datagericht werken i.s.m. VRD	0	0	0	495.000	0	495.000
Gezonde leefomgevinf i.s.s.m. VRD	0	0	0	375.000	0	375.000
Publieke gezondheid	0	0	0	400.000	0	400.000
JGZ	256.332	0	93.668	0	0	350.000
Bijdrage 2023	**€ 10.143.611**	**€ 529.916**	**€ 1.740.769**	**€ 6.593.199**	**€ 6.736.218**	**€ 25.743.714**
Loon- en prijscompensatie 2024 (3,5%)	355.026	18.547	60.927	230.762	235.768	901.030
Incidentele bijdrage 2023 programma overige	0	0	0	-621.000	0	-621.000
Incidentele bijdrage 2023 programma jeugd	-265.304	0	-96.946	0	0	-362.250
Bijdrage 2024	**€ 10.233.334**	**€ 548.463**	**€ 1.704.750**	**€ 6.202.961**	**€ 6.971.985**	**€ 25.661.494**
Bij: loon- en prijscompensatie 2025 (3,4%)	347.933	18.648	57.962	210.901	237.047	872.491
Bijdrage 2025	**€ 10.581.267**	**€ 567.111**	**€ 1.762.712**	**€ 6.413.862**	**€ 7.209.033**	**€ 26.533.984**
Bij: loon- en prijscompensatie 2026 (3,2%)	338.601	18.148	56.407	205.244	230.689	849.087
Bijdrage 2026	**€ 10.919.868**	**€ 585.259**	**€ 1.819.118**	**€ 6.619.106**	**€ 7.439.722**	**€ 27.383.072**

Financiering programma Jeugd

Deze tabel specificeert de kosten voor gemeenten, die besloten hebben tot integrale jeugdgezondheidszorg.

Jeugd 0-18 jaar	2023			2024		2025		2026	
	inwoners 0-18 per 1-1-2021	tarief 2023	basis-bijdrage	tarief 2024	totaal	tarief 2025	totaal	tarief 2026	totaal
Assen	13.481	151,57	2.043.334	152,91	2.061.408	158,11	2.131.495	163,17	2.199.703
Borger-Odoorn	4.335	151,57	657.062	152,91	662.874	158,11	685.412	163,17	707.345
Emmen	18.985	151,57	2.877.583	152,91	2.903.036	158,11	3.001.739	163,17	3.097.794
Hoogeveen	11.025	151,57	1.671.074	152,91	1.685.856	158,11	1.743.175	163,17	1.798.956
Midden-Drenthe	5.891	151,57	892.907	152,91	900.805	158,11	931.432	163,17	961.238
Noordenveld	5.617	151,57	851.376	152,91	858.907	158,11	888.110	163,17	916.529
Westerveld	3.119	151,57	472.751	152,91	476.933	158,11	493.148	163,17	508.929
De Wolden	4.470	151,57	677.524	152,91	683.517	158,11	706.757	163,17	729.373
Totaal	**66.923**		**10.143.611**		**10.233.334**		**10.581.268**		**10.919.868**

Conform bestuursbesluit zijn de huisvestingskosten van de JGZ niet meer opgenomen als onderdeel van de basistaken, maar worden deze separaat afgerekend met de desbetreffende gemeenten. Deze tabel specificeert deze kosten per gemeente.

Huisvesting 0-18	2023	2024	2025	2026
	bijdrage	bijdrage	bijdrage	bijdrage
Assen	92.271	95.501	98.748	101.908
Borger-Odoorn	49.824	51.568	53.321	55.027
Coevorden	4.684	4.848	5.013	5.174
Emmen	136.567	141.347	146.153	150.830
Hoogeveen	68.595	70.996	73.410	75.759
Meppel	10.369	10.732	11.097	11.452
Midden-Drenthe	73.025	75.580	78.150	80.651
Noordenveld	44.545	46.104	47.671	49.197
Westerveld	29.811	30.854	31.903	32.924
De Wolden	20.224	20.932	21.644	22.336
Totaal	**529.916**	**548.463**	**567.110**	**585.258**

De tabel specificeert de bijdrage van de gemeenten die de integrale Jeugdgezondheidszorg niet onder hebben gebracht bij de gemeenten.

Jeugd 4-18 jaar	2023			2024		2025		2026	
	inwoners 4-18 per 1-1-2021	tarief 2023	basis-bijdrage	tarief 2024	totaal	tarief 2025	totaal	tarief 2026	totaal
Aa en Hunze	3.503	87,56	306.721	85,75	300.374	88,66	310.587	91,50	320.526
Coevorden	5.117	87,56	448.042	85,75	438.771	88,66	453.689	91,50	468.207
Meppel	5.604	87,56	490.683	85,75	480.530	88,66	496.868	91,50	512.768
Tynaarlo	5.657	87,56	495.324	85,75	485.075	88,66	501.567	91,50	517.617
Totaal	**19.881**		**1.740.769**		**1.704.750**		**1.762.711**		**1.819.118**

Financiering overige programma's

Het totaal te financieren bedrag voor de gemeenten is in 2023 geïndexeerd met 1,9%. De bijdrage per inwoner is hier op aangepast en bedraagt € 13,33 per inwoner in 2023.

Overige programma's	inwoners	2023		2024		2025		2026	
	1-1-2021	per inw.	totaal	per inw.	totaal	per inw.	totaal	per inw.	totaal
Aa en Hunze	25.399	13,33	338.461	12,54	318.428	12,96	329.255	13,38	339.791
Assen	68.836	13,33	917.292	12,54	862.999	12,96	892.341	13,38	920.896
Borger-Odoorn	25.598	13,33	341.113	12,54	320.923	12,96	331.834	13,38	342.453
Coevorden	35.317	13,33	470.626	12,54	442.770	12,96	457.825	13,38	472.475
Emmen	107.024	13,33	1.426.176	12,54	1.341.764	12,96	1.387.384	13,38	1.431.780
Hoogeveen	55.603	13,33	740.952	12,54	697.097	12,96	720.798	13,38	743.864
Meppel	34.386	13,33	458.220	12,54	431.098	12,96	445.756	13,38	460.020
Midden-Drenthe	33.381	13,33	444.827	12,54	418.499	12,96	432.728	13,38	446.575
Noordenveld	31.214	13,33	415.950	12,54	391.331	12,96	404.636	13,38	417.585
Tynaarlo	33.978	13,33	452.783	12,54	425.983	12,96	440.467	13,38	454.562
Westerveld	19.661	13,33	261.998	12,54	246.491	12,96	254.871	13,38	263.027
De Wolden	24.374	13,33	324.802	12,54	305.578	12,96	315.967	13,38	326.078
Totaal	**494.771**		**6.593.199**		**6.202.961**		**6.413.862**		**6.619.106**

Financiering VTD

De bijdrage voor Veilig Thuis laat zich als volgt specificeren.

Bijdrage VTD						
	Bijdrage Centrum-gemeente	Verdeling o.b.v. rijksbijdrage jeugd 2016		Verdeling o.b.v. inwoners (1-1-2021)		Bijdrage 2023
Aa en Hunze		4,3%	81.700	25.399	189.351	271.051
Assen		18,4%	349.600	68.836	513.177	862.777
Borger-Odoorn		5,3%	100.700	25.598	190.835	291.535
Coevorden		6,2%	117.800	35.317	263.290	381.090
Emmen	1.147.669	24,7%	469.300	107.024	797.870	2.414.840
Hoogeveen		12,8%	243.200	55.603	414.524	657.724
Meppel		6,7%	127.300	34.386	256.350	383.650
Midden-Drenthe		5,7%	108.300	33.381	248.857	357.157
Noordenveld		4,9%	93.100	31.214	232.702	325.802
Tynaarlo		5,1%	96.900	33.978	253.308	350.208
Westerveld		3,0%	57.000	19.661	146.574	203.574
De Wolden		2,9%	55.100	24.374	181.710	236.810
Totaal	**1.147.669**		**1.900.000**	**494.771**	**3.688.548**	**6.736.217**

3.4 Reserves en voorzieningen 2023-2026

In onderstaande overzichten wordt het meerjarig verloop van de reserves en voorzieningen weergegeven. Het verloop is uitgesplitst in toevoegingen en onttrekkingen per jaar. Het doel, de risicocalculatie en de ontwikkeling wordt per reserve geduid. Tevens is een overzicht van het verloop van de reserves en voorzieningen per programma weergegeven.

	2022	2023			2024		
	Beginstand	Storting	Onttrekking	Eindstand	Storting	Onttrekking	Eindstand
Algemene reserve	769	0	-331	438	16	0	454
Risicoreserve	1.467	361	-22	1.806	373	-23	2.156
Organisatieontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve	276	16	-9	283	16	-74	225
Reserve VTD	448	0	0	448	0	0	448
Totaal	**2.960**	**376**	**-362**	**2.974**	**405**	**-96**	**3.283**

	2024	2025			2026		
	Beginstand	Storting	Onttrekking	Eindstand	Storting	Onttrekking	Eindstand
Algemene reserve	454	15	0	469	15	0	484
Risicoreserve	2.156	386	-23	2.519	398	-24	2.893
Organisatieontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve	225	17	-8	234	17	-9	242
Reserve VTD	448	0	0	448	0	0	448
Totaal	**3.283**	**418**	**-32**	**3.669**	**430**	**-33**	**4.066**

Algemene reserve

Doel

De algemene reserve is ingesteld voor als algemeen weerstandsvermogen voor onvoorziene uitgaven en andere bedrijfsrisico's, voor zover hierin niet op andere wijze is voorzien. De risico's voor additionele taken, worden opgevangen vanuit de Risicoreserve.

Risicocalculatie

Voor deze reserve is de bestuurlijke norm dat wij 2,5% aanhouden van de kostenomvang van het basistakenpakket. Het maximum voor 2023 bedraagt € 438.000.

Risicoreservering

Doel

Het opvangen van risico van additioneel werk.

Risicocalculatie

De berekening is op basis van 'Personeelsvolume additionele taken per einde jaar' x 'worst-case scenario (=33%)'. De gewenste omvang, conform deze norm, voor 2023 bedraagt € 1.203.422.

Ontwikkelingsplanning

Indien de gewenste omvang overschreden wordt, zal het overschot uitgekeerd worden aan de gemeenten conform de relatieve omvang van de afname van de additionele taken.

Reserve organisatieontwikkeling

Doel

Aansluiten op verwachte en gesignaleerde ontwikkelingen. Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting. De GGD is een professionele en kennisrijke organisatie die, zeker de komende jaren, een belangrijk kennis- en expertisecentrum van en voor de gemeenten is. Om deze rol te kunnen blijven spelen, is het noodzakelijk om medewerkers en organisatie voortdurend te ontwikkelen.

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'doel' genoemde onderwerpen en de mogelijk claims.

Ontwikkelingsplanning
Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting. De reserve wordt gevoed wanneer de bedrijfsvoering dat in enig jaar toelaat. GGD moet het zelf inverdienen in de bedrijfsvoering.

Egalisatiereserve
Doel
Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).

Mogelijke claims
Egalisatie van de kosten van 3 onderzoeken epidemiologie per vier jaar (€ 49.000), opleiding Forensisch artsen (€ 107.000) en Publieke Gezondheid Asielzoekers (€ 88.000) en opleiding arts infectieziektebestrijding (€ 24.000).

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'mogelijke claims' genoemde onderwerpen.

Ontwikkelingsplanning
P.m.

Reserve VTD
Doel
Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).

Mogelijke claims
Onder andere MDA++, de radarfunctie en de toename van het aantal te verwerken meldingen.

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'mogelijke claims' genoemde onderwerpen.

Ontwikkelingsplanning
P.m.

Meerjarenraming 2023-2026 onttrekking/storting reserves per programma

	Raming 2023			Raming 2024		
	storting	onttrekking	saldo	storting	onttrekking	saldo
Programma beschermen	0	0	0	0	0	0
Programma beschermen derden	0	0	0	0	0	0
Programma bevorderen	0	0	0	0	0	0
Programma bewaken	16	-9	7	16	-74	-58
Programma jeugd	0	0	0	0	0	0
Programma additioneel	361	-22	339	373	-23	351
Programma bedrijfsvoering en middelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	**376**	**-31**	**346**	**389**	**-96**	**293**

	Raming 2025			Raming 2026		
	storting	onttrekking	saldo	storting	onttrekking	saldo
Programma beschermen	0	0	0	0	0	0
Programma beschermen derden	0	0	0	0	0	0
Programma bevorderen	0	0	0	0	0	0
Programma bewaken	17	-8	9	17	-9	8
Programma jeugd	0	0	0	0	0	0
Programma additioneel	386	-23	362	398	-24	374
Programma bedrijfsvoering en middelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	**403**	**-32**	**371**	**415**	**-33**	**382**

3.5 Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet een overzicht worden verstrekt van de incidentele baten en lasten. Dit betreft een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is een onmisbaar overzicht voor het verkrijgen van een juiste beeld van het materieel sluiten van de (meerjaren)begroting en daarmee van de financiële positie van GGD Drenthe. Per definitie behoren de stortingen en onttrekkingen aan en van de reserves tot de incidentele lasten en baten. Om die reden worden deze in onderstaande tabel weergegeven.

	Programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	Beschermen derden	402	0	0	0
	Bewaken	0	66	0	0
	Jeugd	82	84	87	90
	Additioneel	0	0	0	0
Totaal Baten		**484**	**150**	**87**	**90**

	Programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	Beschermen derden	-402	0	0	0
	Bewaken	0	-66	0	0
	Jeugd	-82	-84	-87	-90
	Additioneel	-361	-373	-386	-398
Totaal Lasten		**-844**	**-523**	**-473**	**-488**

Specificatie incidentele baten

Programma beschermen derden	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Inhaalcampagen RVP	402	0	0	0
Totaal programma beschermen derden	**402**	**0**	**0**	**0**
Programma bewaken				
Volwassenen en ouderenonderzoek (dekking egalisatiereserve)	0	66	0	0
Totaal programma bewaken	**0**	**66**	**0**	**0**
Programma jeugd				
Subsidie 1e/2e fase artsen in opleiding	82	84	87	90
Totaal programma jeugd	**82**	**84**	**87**	**90**

Specificatie incidentele lasten				
Programma beschermen derden	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Inhaalcampagen RVP	-402	0	0	0
Totaal programma beschermen derden	**-402**	**0**	**0**	**0**
Programma bewaken				
Volwassenen en ouderenonderzoek	0	-66	0	0
Totaal programma bewaken	**0**	**-66**	**0**	**0**
Programma jeugd				
Opleidingskosten 1e/2e fase artsen in opleiding	-82	-84	-87	-90
Totaal programma jeugd	**-82**	**-84**	**-87**	**-90**
Programma additioneel				
Storting risicoreserve	-361	-373	-386	-398
Totaal programma additioneel	**-361**	**-373**	**-386**	**-398**

Voor het programma additioneel wordt een opslag van 10% berekend op de kostprijs van de additionele producten. Deze opslag is bedoeld voor eventuele frictiekosten als gemeenten besluiten geen additionele producten meer af te nemen van de GGD. De opslag wordt gestort in de risicoreserve. Deze stortingen gebeuren jaarlijks en kunnen dus niet als een incidentele last worden gezien. De omvang van de risicoreserve is gehouden aan een bestuurlijke afspraak dat deze niet hoger is dan 33% van de loonkosten. Als de reserve boven deze bestuurlijke norm komt wordt het meerdere in principe terug betaald aan de gemeenten.

Ter egalisatie van de kosten van 3 onderzoeken epidemiologie per 4 jaar (programma bewaken) storten we jaarlijks in de egalisatiereserve. De jaarlijkse stortingen en onttrekkingen zien wij niet als incidentele baten en lasten, maar zijn bedoeld om lasten en baten over de verschillende jaren te egaliseren tot een structureel gemiddelde.

Om te beoordelen of de begroting structureel sluitend is, worden de begrotingssaldi gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten.

Gezuiverd saldo				
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Geraamde resultaat	361	373	386	398
Saldo incidentele baten	484	150	87	90
Saldo incidentele lasten	-844	-523	-473	-488
Gezuiverd saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

ABO	Algemeen bestuurlijk overleg
ABR	Antibioticaresistentie
AIOS	Arts in opleiding tot specialist
AMV	Alleenstaande minderjarige vreemdeling
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZC	Asielzoekerscentrum
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCG	Bacillus calmette-guérin (vaccin tegen tuberculose)
BI	Business-intelligence
BMR	(vaccin tegen) Bof, mazelen en rodehond
BRMO	Bijzonder resistente micro-organismen
BRP	Basisregistratie van personen
BSO	Buitenschoolse opvang
BVD	Bestuurlijk veiligheidsoverleg Drenthe
CB	Consultatiebureau
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
CRI	Crisis, rampen en Incidenten
CSG	Centrum Seksueel Geweld
DI-PG	Deskundige Infectiepreventie Publieke Gezondheid
DTP	(vaccin tegen) Difterie , tetanus, polio
DKTP	(vaccin tegen) Difterie , kinkhoest, tetanus, polio
FG	Forensische Geneeskunde
FMEK	Forensisch medische expertise bij kindermishandeling
GAGS	Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulverleningsorganisatie in de regio
GIDS	Gezond in de stad: landelijke stimuleringsprogramma
GOB	Gastouderbureau
GROP	GGD rampen opvangplan
IKB	Individueel Keuze Budget
IKK	Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang
IZB	Infectieziektebestrijding
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HG	Huiselijk geweld
HIb	Haemophilus influenzae type B (Hib)-ziekten
HPV	Humaan papillomavirus
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
KDV	Kinderdagverblijf
KIES	Kinderen in Echtscheidingssituaties
KNMAR	Koninklijke Nederlandse Marechaussee
KWE	Kleinschalige Wooneenheid
KWG	Kleinschalige Woongroep

LHBT	lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders
LPK	Landelijk Professioneel Kader
MDA++	Multidisciplinaire aanpak intersectoraal en specialistisch
NJI	Nederlands Jeugdinstituut
NODO	Nader Onderzoek DoodsOorzaak
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OTO	Opleiden, trainen, oefenen
P&O	Personeel & organisatie
PGA	Publieke gezondheid asielzoekers
PSHi	Psychosociale hulverlening bij incidenten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SBOH	Stichting beroepsopleiding huisartsen
SOA	Seksueel overdraagbare aandoening
TBC	Tuberculosebestrijding
THZ	Technische Hygiënezorg
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VDG	Verenigde Drentse Gemeenten
VNG	Verenigde Nederlandse Gemeenten
VenJ	Veiligheid en Justitie
VNN	Verslavingszorg Noord-Nederland
VO	Voortgezet Onderwijs
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VVE	Voorschoolse – en Vroegschoolse Educatie
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VWS	Volksgezondheid, welzijn, sport
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Bijlage 2 Overige overzichten

In het Besluit Begrotingsverantwoording voor gemeenten en provincies (BBV) staat aangegeven welke overzichten onderdeel van de begroting moeten zijn.
Deze overzichten zijn hieronder opgenomen en waar mogelijk toegelicht.

Tabel inzake beleidsindicatoren formatie en organisatie

Beleidsindicatoren	2022	2023	2024	2025	2026
1. Formatie	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57
Fte per 1.000 inwoners					
2. Bezetting	0,60	0,56	0,56	0,56	0,56
Fte per 1.000 inwoners					
3. Apparaatkosten	€ 60	€ 66	€ 66	€ 68	€ 70
per inwoner					
4. Externe inhuur	4%	4%	5%	5%	5%
% van de loonkosten					
5. Overhead	22%	20%	21%	21%	21%
% van de totale lasten					
Aantal inwoners Drenthe	**494.771**				

Toelichting

Formatie en bezetting
De toegestane formatie bij de GGD bedraagt in 2023 283 fte, zijnde 0,57 fte per 1.000 inwoners.
Onder toegestane formatie verstaan wij de formatie voor de basistaken plus de formatie voor additionele taken.
De geraamde bezetting wordt wat lager ingeschat vanwege vacatures die er altijd zijn en waarvan het tijd kost ze in te vullen.

Apparaatskosten
De apparaatskosten voor 2023 stijgen ten opzichte van 2022. De stijging vanaf 2023 als bedrag per inwoner komt door de loon- en prijsstijgingen en de overige ontwikkelingen die zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

Externe inhuur
Externe inhuur betreft de kosten van structurele inhuur van een aantal functies die niet op de loonlijst van de GGD voorkomen. Het gaat o.a. om GAGS piket en inhuur van Forensische artsen.

Tabel inzake geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans (in € 1.000)		2023	2024	2025	2026
Activa	Materiele vaste activa	1.900	1.900	1.900	1.900
	Voorraden	10	10	10	10
	Uitzettingen korter dan 1 jaar	6.306	6.653	7.006	7.412
	Overlopende activa	500	500	500	500
	Liquide middelen	250	250	250	250
Totaal activa		**8.966**	**9.312**	**9.665**	**10.071**
Lasten	Eigen vermogen	-2.216	-2.562	-2.915	-3.321
	Netto vlottende schulden korter dan 1 jaar	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	Overlopende passiva	-5.250	-5.250	-5.250	-5.250
Totaal passiva		**-8.966**	**-9.312**	**-9.665**	**-10.071**

Tabel inzake taakvelden

BBV-Taakvelden	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
0.10 Mutaties reserves	31	96	32	33
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0
0.4 Overhead	458	339	350	361
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
0 Bestuur en ondersteuning	**489**	**435**	**382**	**394**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.218	1.231	1.272	1.313
1.2 Openbare orde en veiligheid	474	491	507	524
1 Veiligheid	**1.692**	**1.721**	**1.780**	**1.837**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.540	1.557	1.610	1.661
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	1.351	1.398	1.446	1.492
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	5.687	5.886	6.087	6.281
6 Sociaal Domein	**8.578**	**8.841**	**9.142**	**9.434**
7.1 Volksgezondheid	23.284	22.902	23.681	24.439
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	293	304	314	324
7 Volksgezondheid en milieu	**23.578**	**23.206**	**23.995**	**24.763**
Totaal Baten	34.336	34.203	35.298	36.428
Lasten				
0.10 Mutaties reserves	-376	-389	-403	-416
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0
0.4 Overhead	-7.468	-7.599	-7.862	-8.119
0.8 Overige baten en lasten	-710	-565	-584	-603
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
0 Bestuur en ondersteuning	**-8.554**	**-8.553**	**-8.849**	**-9.137**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.039	-1.046	-1.081	-1.116
1.2 Openbare orde en veiligheid	-431	-446	-462	-476
1 Veiligheid	**-1.471**	**-1.492**	**-1.543**	**-1.592**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-955	-951	-983	-1.014
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.146	-1.186	-1.226	-1.265
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4.732	-4.896	-5.061	-5.222
6 Sociaal Domein	**-6.832**	**-7.033**	**-7.270**	**-7.501**
7.1 Volksgezondheid	-17.237	-16.875	-17.377	-17.930
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-242	-250	-259	-267
7 Volksgezondheid en milieu	**-17.479**	**-17.125**	**-17.636**	**-18.197**
Totaal Lasten	-34.336	-34.203	-35.298	-36.428
Eindtotaal	**-0**	**-0**	**-0**	**-0**
Overhead %	20%	21%	21%	21%

In deze tabel worden de totale kosten van de GGD (basis en additioneel) gerubriceerd naar de verplichte gemeentelijke taakvelden.

Drentse oplegger Begroting GR-en gemeente Midden-Drenthe

Algemene informatie	
Naam gemeenschappelijke regeling	GGD Drenthe
Portefeuillehouder	Dhr. E. Derks
Contactpersoon gemeenschappelijke regeling plus contactgegevens	Dhr. G. Meijer, directiesecretaris, g.meijer@ggddrenthe.nl, 06-11562375
Accounthouder gemeente plus contactgegevens	Mw. M. Mos, m.mos@middendrenthe.nl, 0593-539466
Vertegenwoordiger gemeente in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling	Dhr. E. Derks

Bestuurlijk belang

Geef antwoord op de volgende vragen:

- *De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de gemeenschappelijke regeling en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.*
- *Waarom heeft de gemeente besloten tot een belang in de gemeenschappelijke regeling en wat is het openbaar belang dat ermee gediend wordt?*

De gemeenten zijn op basis van de WPG verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken voor de publieke gezondheidszorg. Ook staat in deze wet dat gemeenten wettelijk verplicht zijn een gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) in stand te houden voor de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. De GGD houdt zich onder andere bezig met het opsporen en bestrijden van gezondheidsrisico's, met een gezonde en veilige omgeving en met een gezonde leefstijl.

De colleges van alle gemeenten in Drenthe nemen deel aan en hebben een financieel en bestuurlijk belang in de GR GGD. Voor de volledige tekst van de gemeenschappelijke regeling zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-1686.html

GGD Drenthe heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg en bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de aan deze regeling deelnemende gemeenten.

(Wettelijk) kader

- *Geef een overzicht van de regelingen en afspraken op basis waarvan de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling haar taken uitvoert. Maak hierin een onderscheid tussen wetten (inclusief ministeriële regelingen) en lokale regelgeving of overeenkomsten. Dit is van belang, omdat wettelijke taken in principe niet beïnvloedbaar zijn. Aanvullende afspraken kunnen worden gewijzigd.*
- *Het doel is dat de gemeenteraad inzicht krijgt in de werkzaamheden die de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling uitvoert:*
  1. *op basis van wetgeving*
  2. *op grond van aanvullende afspraken.*

- Wetgeving:

- Wet publieke gezondheid; alle verplichte taken
- WMO: Veilig Thuis Drenthe, collectief door de Drentse gemeenten bij de GGD belegd.

- Aanvullende afspraken

- Additionele taken, per gemeente afgesproken

Deelnemende gemeenten		
Programma	Verdeelsleutel (%) per gemeente	Aantal zetels (in DB en AB per gemeente)
Jeugd 0-18	8,8 %	1 in AB
Jeugd 4-18	0,0 %	
Overige	6,7 %	
VTD	5,3 %	

Nieuw beleid en keuzes			
Omschrijving onderwerp	Welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk	Op welke wijze worden de keuzes aan de raad voorgelegd?	Kosten (structureel of incidenteel)
Informatieveiligheid		Ontwerpbegroting	€ 240.000 structureel
Datagericht werken		Ontwerpbegroting	€ 225.000 incidenteel € 270.000 structureel
Gezonde leefomgeving		Ontwerpbegroting	€ 225.000 incidenteel € 150.000 structureel
Publieke gezondheid		Ontwerpbegroting	€ 150.000 incidenteel € 250.000 structureel
Jeugdgezondheidszorg		Ontwerpbegroting	€ 350.000 incidenteel

Te nemen besluiten			
➢ *Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.*			
Volgende besluiten, Verwacht kwartaal	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/besluit

Risico's en beheersmaatregelen				
Geef hier aan welke risico's en onzekerheden u ziet, wat de mogelijke financiële impact daarvan is en hoe deze risico's en onzekerheden worden beheerst.				
Risico of onzekerheid	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel/ structureel	Bedrag
Calamiteit waardoor reguliere dienstverlening in gevaar komt	Zeer groot	Gemiddeld	Incidenteel	€ 270.000
Digitale verstoring	Zeer groot	Groot	Incidenteel	€ 675.000
Kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling personeelsbestand ten aanzien van verwachte dienstverlening (arbeidsmarktproblematiek)	Groot	Groot	Structureel	€ 525.000
Juridische claims op aanbestedingen	Zeer klein	Gemiddeld	Structureel	€ 30.000
Het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging	Groot	Groot	Incidenteel	€ 525.000

Klachtenafhandeling	Klein	Klein	Incidenteel	€ 22.500
Onvoorziene toename van de vraag van onze dienstverlening	Klein	Groot	Incidenteel	€ 225.000
Schade als gevolg van medische handelingen	Klein	Gemiddeld	Incidenteel	€ 90.000
Totaal				€ 2.362.500

Financiële ontwikkeling van de GR					
Ontwikkeling saldo GR-begroting vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
	0	0	0	0	0
Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)	2022 Lopende begroting	2023 Begr	2024	2025	2026
	€ 1.627.388	€ 1.767.916	€ 1.764.542	€ 1.824.537	€ 1.882.922
Meer- en minderkosten ten opzicht van lopende begroting	Opsomming met toelichting				
Loon- en prijscompensatie		€ 447.704	€ 901.030	€ 872.491	€ 849.087
Informatieveiligheid		€ 240.000			
Datagericht werken		€ 495.000			
Gezonde leefomgeving		€ 375.000			
Publieke gezondheid		€ 400.000			
Jeugdgezondheidszorg		€ 350.000			
Incidentele bijdrage 2023			-/- € 983.250		
Financiële positie GR	2022	2023	2024	2025	2026
(Vrije) reserve GR	€ 768.712	€ 438.190	€ 453.526	€ 468.946	€ 483.952
Solvabiliteit in %	52,8	24,7	27,5	30,2	33,0
Exploitatieruimte in %	-/- 0,1	0,0	-/- 0,2	0,0	0,0
Eigen vermogen 31-12	€ 3.194.000	€ 2.216.000	€ 2.562.000	€ 2.915.000	€ 3.321.000
Vreemd vermogen 31-12	€ 2.250.000	€ 6.750.000	€ 6.750.000	€ 6.750.000	€ 6.750.000
Advisering					
➢ *Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente, zowel beleidsmatig als financieel*					
➢ *Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college*					
➢ *Concept zienswijze of reactie gemeente*					

Bezoekadres
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postadres
Postbus 144
9400 AC Assen

T 0592 - 30 63 00
F 0592 - 31 42 48
E info@ggddrenthe.nl
I www.ggddrenthe.nl

Aan de raden van de Drentse gemeenten
t.a.v. de Raadsgriffier

Datum	14 april 2022
Ons kenmerk	U220063/GM/RW
uw kenmerk	
Behandeld door	G. Meijer
Onderwerp	Begrotingswijziging voor beleidsimpuls GGD

Geachte gemeenteraad,

Tijdens haar vergadering van 11 april 2022 heeft het algemeen bestuur van GGD Drenthe voorlopig ingestemd met de inhoudelijke en financiële bijdrage van de GGD aan een verbeterplan informatieveiligheid & privacy.
De structurele kosten gelden vanaf 2022 en zijn verwerkt in de concept-begroting 2023. Middels de voorliggende brief vragen wij uw zienswijze in te dienen over de wijziging van de begroting 2022 voor de eenmalige bijdrage van € 75.000,- en de structurele bijdrage van € 240.000,-. Graag ontvangen wij uw zienswijze tegelijkertijd met uw zienswijze op de separaat verzonden ontwerpbegroting 2023, uiterlijk 10 juni a.s.

Gezamenlijke invulling VRD en GGD

De Veiligheidsregio Drenthe en de GGD Drenthe kiezen voor een gezamenlijke invulling van de informatievoorziening binnen de beide organisaties. VRD en GGD delen expertise, infrastructuur en andere middelen om een goede informatievoorziening mogelijk te maken.

Informatievoorziening heeft uiteraard betrekking op de eigen bedrijfsvoering van de beide organisaties, maar beide organisaties hebben ook een belangrijke plaats voor informatievoorziening in hun strategische agenda ingeruimd. Kennisintensief, data-gestuurd en met een lerende organisatie geven beide organisaties invulling aan hun maatschappelijke taken.

Hoewel de taken voor de VRD en GGD verschillend zijn, is er wel een belangrijke overeenkomst in de maatschappelijke opgave waar beide organisaties voor staan. In de afgelopen periode is meer duidelijk geworden dat het streven naar een gezond en veilig Drenthe voor de VRD en GGD leidt tot meer samenwerking en afstemming. Het samenvoegen en gezamenlijk inzetten van elkaars faciliteiten is in dat verband niet alleen logisch, maar ook noodzakelijk geworden. Een gezamenlijke informatievoorziening maakt daar onderdeel van uit.

Om de maatschappelijke taken van de VRD en GGD met behulp van informatievoorziening uit te kunnen voeren is een goede beveiliging van deze informatievoorziening nodig. In dit voorstel wordt op de beveiliging van de informatievoorziening binnen de VRD en GGD ingegaan. Daarnaast zal bijzondere aandacht worden gegeven aan de bescherming van privacy, wat voor de GGD belangrijk is gelet op de verwerking van grote persoonsgerichte informatie in het zorgdomein.

Vertrekpunt

Net als alle andere organisaties heeft de VRD/GGD uiteraard al lange tijd maatregelen getroffen voor het beveiligen van onze informatiesystemen en informatie. Gebruikersidentificatie, autorisatie, virusscanning, netwerkmonitoring, toegangsbeveiliging zijn allemaal maatregelen die in de afgelopen jaren gemeengoed zijn geworden en zijn ook gedurende de afgelopen periode effectief geweest.

Het is echter duidelijk merkbaar dat de situaties van misbruik of oneigenlijk gebruik van onze informatie en informatiesystemen, of de poging daartoe, toenemen. Daarbij gaat het om het aantal situaties, maar ook over het raffinement van het misbruik of oneigenlijk gebruik. Diefstal van data uit onze informatiesystemen door medewerkers, geautomatiseerde pogingen om toegang te krijgen tot onze netwerken en systemen, nepmails of nepsites bedoeld om de digitale identiteit van medewerker te verkrijgen, en het plaatsen van software om schade om systemen te kunnen ‘gijzelen’ zijn zeer realistische dreigingen geworden. Dreigingen waar overigens niet alleen de VRD/GGD mee te maken heeft, maar vrijwel iedere organisatie of persoon die gebruik maakt van computers of informatie. Digitale criminaliteit is onderdeel geworden van onze maatschappij en leidt tot bijzonder grote risico's op het gebied van continuïteit en hoge kosten om de gevolgen van verstoring op te kunnen heffen.

De VRD en GGD realiseren zich goed dat onze informatiesystemen en informatie van waarde kunnen zijn voor criminaliteit. Dagelijks zijn wij succesvol in het pareren van pogingen tot misbruik, we delen in de ervaringen die collega-veiligheidsregio’s en GGD-en, hebben opgedaan met misbruik en uiteraard hebben de situaties van datadiefstallen uit de landelijke informatiesystemen die gebruikt worden voor de werkzaamheden ten behoeve van Covid onze organisatie op scherp gezet.

Om een goed beeld te krijgen van het huidige niveau van onze beveiliging hebben wij met behulp van ons framework, audit en self-assessments de huidige situatie geïnventariseerd. Dit beeld leidt direct tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is in relatie tot de landelijke normen, maar ook in relatie tot juist toepassen van interne procedures. Het juiste gebruik van privacygevoelige gegevens is onvoldoende gewaarborgd. Bovendien werd duidelijk dat de trend om steeds meer informatiesystemen als een internetdienst af te nemen in plaats van zelf in eigendom te hebben nieuwe

complicaties oplevert. Aanvullende maatregelen zijn nodig, die wij hierbij presenteren onder de noemer ‘Verbeterplan informatieveiligheid en privacy’.

Framework

Voor de inrichting van de beveiliging van informatie en informatiesystemen hebben we een framework opgesteld, dat wij hanteren als normenkader voor de beveiliging van onze informatievoorziening. Dit framework bestaat uit de volgende onderdelen:

- We maken gebruik van het kwadrantenmodel (zie bijlage 1 voor toelichting).
- We sluiten aan bij initiatieven op landelijk niveau van de veiligheidsregio’s en GGD/ GHOR zoals vastgesteld in het Veiligheidsberaad en de DPG-raad.
- We worden compliant aan BIO en NEN7510.
- We voldoen aan de privacybescherming van burgers en personeel op grond van de AVG.
- We verhogen onze weerbaarheid.
- We gaan van ad hoc en eenmalig naar gestructureerd en geprioriteerd werken aan informatieveiligheid en richten daar onze organisatie op in.

In bijlage 1 is een toelichting opgenomen van de verschillende onderdelen van het framework dat wij hanteren.

Situatieschets: uitkomsten audits en self-assessment

Voor een analyse van de huidige staat van onze informatiebeveiliging maken wij gebruik van audits en self-assessment die wij in de afgelopen periode hebben laten uitvoeren. Dit zijn de volgende:

- Collegiale audit veiligheidsregio’s Nederland (M&I Partner, april 2019);
- Audit Informatiesystemen GGD (We do trust, juni 2021);
- Self-assessment implementatie BIO (september 2021).

Elk van deze onderzoeken had een eigen onderzoeksvraag en daarmee ook een afzonderlijke en specifieke uitkomsten die in rapportages zijn vastgelegd. Duidelijk daarbij is ook dat een aantal bevindingen in vrijwel elk onderzoek terugkomt, we kiezen ervoor om deze bevindingen prioriteit te geven in ons verbeterplan. Sterk samengevat gaat het om de bevindingen op de volgende onderwerpen:

- risicoanalyse en classificatie;
- bewustzijnsniveau;
- authenticatie;
- autorisatie;
- logging;
- back-end systemen;
- koppelingen en gegevensuitwisseling.

Verbeterplan: de maatregelen

Voor het realiseren van de verbetering van de beveiliging van onze informatie en informatiesystemen richten wij ons op vier onderdelen:

- implementatie van BIO en NEN 7510;
- inrichting organisatie;
- technische voorzieningen;
- evalueren en leren.

Ad 1 Implementatie van BIO en NEN 7510
Gelet op de tekortkomingen binnen de VRD en GGD op het gebied van informatievoorziening is het voor de hand liggend de verbetermaatregelen te baseren op de BIO en de NEN 7510. Aan de hand van het self-assessment leidt dit ertoe dat er in totaal 109 acties uitgevoerd moeten worden om uiteindelijk compliant te worden aan de BIO.

In bijlage 2 is een samenvatting opgenomen van de acties die wij benoemd hebben. Voor de uitvoering maken wij gebruik van de organisatie die wij nu beschikbaar hebben. Concreet betekent dit dat wij de acties kunnen verdelen over verschillende actiehouders en een verdeling van de acties over de kwartalen hebben gemaakt. Ons doel is de implementatie van de BIO aan het eind van 2022 af te ronden.
Gelet op de verwerking van privacygevoelige data binnen met name de GGD hechten wij zeer aan waarborgen voor een juiste omgang met deze data. Daarom hebben wij de eisen van de BIO waar nodig aangevuld met de normen uit de NEN 7510. Onze acties voorzien er in dat wij eind 2022 ook voldoen aan deze normen.

Ad 2 Inrichting organisatie
Zoals beschreven in ons framework, beschikken wij binnen onze organisatie inmiddels over een aantal functies specifiek voor informatiebeveiliging, waarmee we bovendien de eerste stappen hebben kunnen zetten in de gewenste functiescheiding. In het verlengde hiervan is ook een wijziging aangebracht in de verantwoordelijkheid voor de portefeuille en de wijze van aansturing. De concerncontroller is aangewezen als portefeuillehouder binnen beide MT's, en geeft leiding aan het team en de werkzaamheden.
Een aantal functies hebben wij echter nog niet kunnen realiseren, met name door het ontbreken van budget. Als onderdeel van het verbeterplan wordt nu voorgesteld deze functies alsnog in te gaan vullen, waarbij het gaat om:

- Functionaris Gegevensbescherming (uitbreiding)
- Privacy officer;
- Security officer (uitbreiding);
- Functioneel applicatiebeheer;
- System security specialist.

Voor een deel worden de werkzaamheden uit deze functies nu uitgevoerd door andere medewerkers boven op hun reguliere functie binnen beide organisaties. In praktijk betekent dit dat er onvoldoende prioriteit en capaciteit beschikbaar is.
Daarnaast is ook de belasting van medewerkers te groot, zeker ook omdat de werkzaamheden rond beveiliging van informatie niet gebonden is aan reguliere werktijden.

Ad 3 Technische voorzieningen
Voor de beveiliging van informatievoorziening wordt gebruik gemaakt van technische voorzieningen die binnen de VRD en GGD in de afgelopen jaren in gebruik zijn genomen, als onderdeel van de reguliere exploitatie van ICT-voorzieningen. Hierbij is geprofiteerd van de samenwerking tussen de VRD en GGD, beide organisaties hadden dit nooit afzonderlijk binnen de reguliere exploitatie kunnen realiseren.
Voor de komende periode staat er nog een aantal uitbreidingen van de technische voorzieningen op de planning. Met name het investeren in back-up faciliteiten zal versneld moeten worden vormgegeven, waarvoor de middelen binnen de exploitatie nu ontbreken.

Ad 4 Evalueren en leren
Rond het onderwerp informatiebeveiliging hebben wij ervaren dat het kunnen doen van onderzoek, het uitvoeren van audit en assessments cruciaal is om te kunnen evalueren en leren. Alleen zo kunnen we binnen dit vakgebied invulling geven aan de PDCA-cyclus die zowel in de BIO als bij de NEN 7510 terecht veel aandacht krijgt.
Om jaarlijks onderzoek te kunnen doen zal een budget hiervoor worden ingesteld. De portefeuillehouder zal jaarlijks aan de hand van een onderzoeksplan gericht onderzoek doen naar de kwaliteit van de informatiebeveiliging en de uitkomst daarvan omzetten in aanpassingen en verbeteringen.

Financiën

Voor de uitvoering heeft de GGD meer budget nodig dan nu beschikbaar is. Daarom is het nodig dat het budget van de GGD hiervoor wordt verhoogd door en gemeenten de inwonerbijdrage hiervoor verhogen. Gelet op de urgentie van de start van de werkzaamheden wordt gekozen voor een tussentijdse wijziging van de begroting 2022, bestaande uit een incidentele verhoging en een structurele verhoging. In de begroting 2023 is de structurele doorwerking meegenomen.

De financiële investering die nodig is voor de uitvoering van dit verbeterplan kan als omvangrijk overkomen, en in absolute zin gaat het ook om een forse financiële investering. Afgezet tegen de vervolgschade die kan ontstaan als de beveiliging van informatie of waarborgen voor privacy tekortschieten geeft dit echter een veel genuanceerder beeld. Door de grote omvang van dat informatievoorziening binnen VRD en GGD en de omvang van persoonsgevoelige informatie zullen claims van gedupeerden en continuïteitsschade al gauw een veelvoud bedragen van de investering in dit verbeterplan. Een dergelijke business-case benadering leidt dan ook tot een beter oordeel over de voorliggende investeringsvraag.

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 heeft het bestuur van de GGD besloten het batig rekeningsresultaat voorlopig te reserveren. Uit deze reservering zouden gemeenten de jaarlast 2022 kunnen dekken, zodat de verhoging van de inwonerbijdrage pas ingaat met ingang van 2023.

De gemeentelijke bijdrage neemt hierdoor met € 240.000,- structureel toe. De eenmalige kosten bedragen € 75.000,-. Voor 2022 kunnen deze gedekt worden uit de reservering bij jaarrekening 2021, voor 2023 moet dan rekening worden gehouden met de structurele stijging van € 240.000,-.

De 1e begrotingswijziging 2022 ziet er als volgt uit:

	Programma	Primitieve beleids-begroting 2022	Begrotings-wijziging 2022 e.v. structureel	Begrotings-wijziging 2022 incidenteel	Gewijzigde begroting 2022
Baten	Beschermen	3.957	0	0	3.957
	Beschermen - derden	1.991	0	0	1.991
	Bevorderen	386	0	0	386
	Bewaken	483	0	0	483
	Jeugd	11.843	0	0	11.843
	Additioneel	12.147	0	0	12.147
	Bedrijfsvoering en middelen	225	0	0	225
Totaal Baten		**31.031**	**0**	**0**	**31.031**
Lasten	Beschermen	-3.957	0	0	-3.957
	Beschermen - derden	-1.991	0	0	-1.991
	Bevorderen	-386	0	0	-386
	Bewaken	-467	0	0	-467
	Jeugd	-11.902	0	0	-11.902
	Additioneel	-11.823	0	0	-11.823
	Bedrijfsvoering en middelen	-225	-240	-75	-540
Totaal Lasten		**-30.751**	**-240**	**-75**	**-31.066**
Reserveringen	Bewaken	-15	0	0	-15
	Jeugd	59	0	0	59
	Additioneel	-324	0	0	-324
	Bedrijfsvoering en middelen	0	240	75	315
Totaal Reserveringen		**-281**	**240**	**75**	**34**
Eindtotaal		**0**	**0**	**0**	**0**

Deze wijziging leidt niet tot aan aanpassing van de gemeentelijke bijdragen in 2022.

Voor 2023 e.v. zal de begrotingswijziging o.b.v. prijspeil 2022 de volgende verhoging van de gemeentelijke bijdrage met zich mee brengen.

Overige programma's	inwoners	Aanpassing gemeentelijke bijdrage vanaf 2023
	1-1-2021	
Aa en Hunze	25.399	12.320
Assen	68.836	33.390
Borger-Odoorn	25.598	12.417
Coevorden	35.317	17.131
Emmen	107.024	51.914
Hoogeveen	55.603	26.972
Meppel	34.386	16.680
Midden-Drenthe	33.381	16.192
Noordenveld	31.214	15.141
Tynaarlo	33.978	16.482
Westerveld	19.661	9.537
De Wolden	24.374	11.823
Totaal	**494.771**	**240.000**

Tot slot
Ik hoop u door middel van deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over dit besluit. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u zich hiervoor wenden tot Sjoerd de Jong, controller bij de GGD.

Met vriendelijke groet,

Namens het algemeen bestuur van GGD Drenthe

H. Vlieg-Kempe
Voorzitter GGD Drenthe

H. Kox
Secretaris

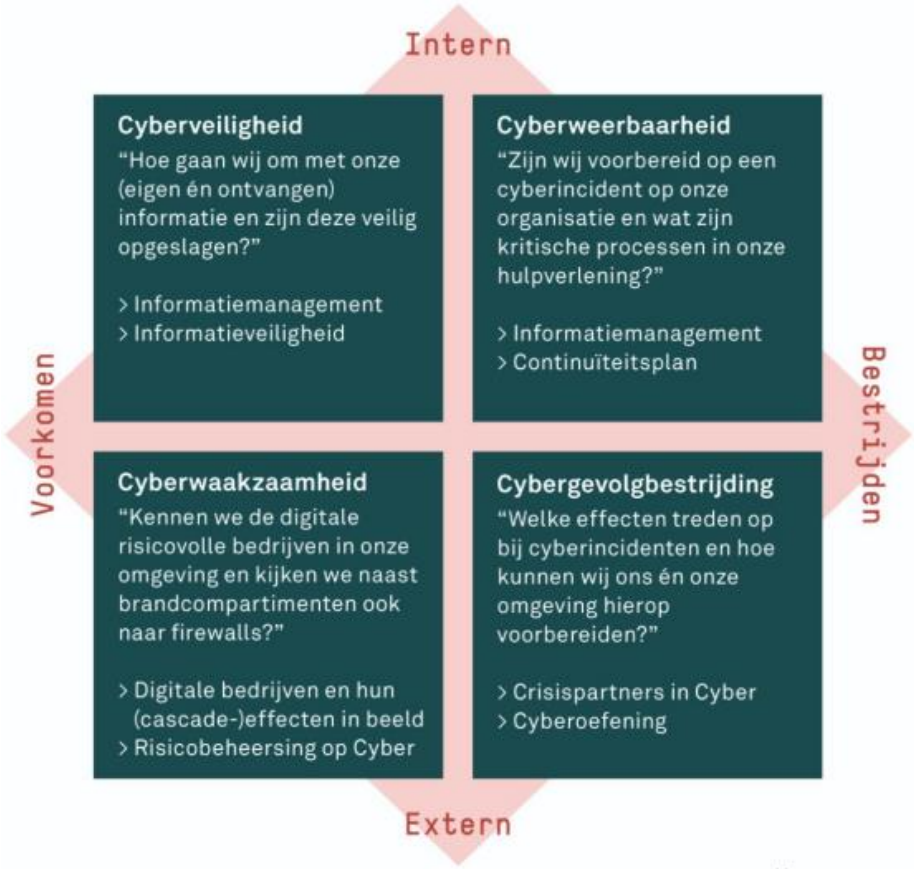
Bijlagen

Bijlage 1: Framework
Framework Veiligheid informatie & privacy

Voor de Informatiebeveiliging en het waarborgen van de privacy in lijn met de AVG werken VRD en GGD samen, in aanvulling op de gedeelde ICT-voorzieningen en informatiesystemen.

Om alle inzet en acties op het gebied van Informatieveiligheid & Privacy (IV&P) te ordenen hebben we een aantal principes besproken en afgesproken deze te gebruiken voor de verdere uitwerking.

I kwadrantenmodel
Digitale verstoringen *(Iedere verstoring van een digitaal systeem, moedwillig of door toeval, bedoeld of door een fout, die de (fysieke) veiligheid of openbare orde in een veiligheidsregio bedreigt)* hebben al snel gevolgen voor ons dagelijks leven. Om deze materie inzichtelijk te maken t.a.v. de verschillende acties die uitgevoerd moeten worden, helpt het kwadranten model.

Een digitale verstoring kan impact hebben op de veiligheidsregio zelf. Er kan bijvoorbeeld essentiële informatie verloren gaan of kantoorautomatiseringsprocessen kunnen uitvallen. Om dit te ondervangen zijn een goede *cyberveiligheid* en *cyberweerbaarheid* essentieel (intern).

Daarnaast kan een digitale verstoring impact hebben op de samenleving; impact waarvan de veiligheidsregio de gevolgen moet bestrijden; cyberwaakzaamheid en cybergevolgbestrijding (extern).
Bij *cyberwaakzaamheid* en *cybergevolgbestrijding* kijken we zowel naar risicobeheersing als naar crisisbeheersing en koppelen dit aan consequenties voor de veiligheidsregio zelf.

De veiligheidsregio staat voor de volgende opgaven:
> een goede informatiepositie verkrijgen; eigen kennis versterken en partners betrekken;
> risico's in beeld krijgen (eigen, maar vooral ook in de regio);
> het interne en externe gedeelte van het cyberkwadrant verbinden;
> zorgen voor aansluiting op het cyber resilience netwerk.

Cyberwaakzaamheid en -gevolgbestrijding aan de ene kant en cyberveiligheid en -weerbaarheid aan de andere kant zijn verschillende en gescheiden disciplines binnen een veiligheidsregio. Voor beiden zijn andere kennis en vaardigheden nodig. Kennis van het digitale domein bij medewerkers in de eigen organisatie op het gebied van cyberveiligheid en cyberweerbaarheid kan van grote waarde zijn bij cyberwaakzaamheid/-gevolgbestrijding (risicobeheersing en crisisbeheersing).

Het is dus van belang een goede koppeling tussen de verschillende onderdelen van het cyberkwadrant te organiseren. Dit helpt zowel als een uitval de eigen organisatie (bedrijfscontinuïteit) raakt als bij een verstoring die de samenleving raakt.

Vanuit de Informatieveiligheid kijken we vooral naar de twee intern kwadranten, namelijk *cyberveiligheid* en *cyberweerbaarheid.*

II Landelijke afspraken
Zowel de samenwerkende veiligheidsregio's als de samenwerkende GGD-en in Nederland ontwikkelen op landelijk niveau een gezamenlijke aanpak om de veiligheid van informatie en privacy te vergroten binnen de organisaties. Het stadium van ontwikkeling en aanpak van de twee lijnen verschilt.

Aangezien de landelijke aanpak van de veiligheidsregio's verder ontwikkeld is kiezen we er voor deze aanpak als uitgangspunt te nemen voor ons framework. De ontwikkelingen binnen GGD/GHOR Nederland blijven we volgen en benutten waar nodig.

De landelijke aanpak van de veiligheidsregio's is laatstelijk gepresenteerd in de vorm van een versnellingsplan. Dit plan biedt veiligheidsregio's de gelegenheid hun volwassenheid middels een assessment te achterhalen en verder uit te bouwen.

GGD/GHOR faciliteert kennisuitwisseling tussen (C)ISO's en FG-en op het gebied van AVG en NEN7510 middels landelijke overleggen en een gedeelde werkomgeving.

III BIO
Kern van de het versnellingsplan is de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO is afgeleid van hét normenkader voor informatiebeveiliging, ISO27001 & 27002. Voor de VRD en GGD hebben we een overzicht beschikbaar welke onderdelen we geïmplementeerd hebben en waar het nog aan ontbreekt. De ontbrekende delen worden via een prioriteitsstelling gericht geïmplementeerd.

Het zwakke punt bij onze huidige implementatie van de BIO is de complete regelkring, met name de fase van terugkoppeling ontbreekt vaak.

Voor de implementatie van de BIO is een afzonderlijke planning opgesteld.
Implementatieplan BIO gereed december 2021: Onderdelen zijn Self Assessment en Risicoanalyse. BIO geïmplementeerd 1 januari 2023: Prioritering op basis van risicoanalyse.
IV NEN 7510
In het versnellingsplan ontbreekt specifieke aandacht voor informatieveiligheid & privacy bij zorg specifieke taken. Voor de GGD is het verplicht om te voldoen aan de zorg specifieke normen van NEN7510. Om dit te borgen vullen we het versnellingsplan aan met de implementatie van de NEN 7510. Hiermee nemen we een set van maatregelen op basis van de specifieke vereisten binnen de zorg, waarmee de AVG gewaarborgd wordt.

Met compliance aan BIO en NEN7510 hebben we voor een deel ook de privacy geborgd. Het beschermen van de privacy-rechten van individuen vraagt echter meer specifieke aandacht dan de maatregelen in de BIO en NEN7510 aangeven. Daarom wordt dit punt meegenomen in het jaarplan van de FG wat in samenhang met implementatie BIO en NEN7510 is opgesteld.

V Weerbaarheid
Instellen Proces en werkgroep om (mogelijke) cyberincidenten te beoordelen
Vanuit een pragmatische aanpak is er een werkgroep ontstaan die elkaar inhoudelijk opzoeken wanneer er (mogelijke) cyberincidenten zijn. Deze werkgroep en het proces waarlangs de beoordeling van deze incidenten gaat moet bestendigd worden. Niet alleen in beschikbaarheid en bereikbaarheid van de medewerkers, maar ook in een vastgelegde werkwijze en rapportage.

Continuïteitsplan
Het continuïteitsplan vanuit het oogpunt van cyberincidenten moet opgesteld worden. Hierin kan een tweedeling zitten namelijk

- continuïteitsplan vanuit ICT-techniek;
- continuïteitsplan voor onbekende cyberincidenten.

Onderdeel van het de aanbesteding van de nieuwe ICT beheerder (Switch) is het opstellen van een continuïteitsplan voor ICT. In dit deel van het continuïteitsplan zullen voor bekende incidenttypen plannen worden gemaakt. Denk hierbij aan zaken als stroomuitval, tijdelijk verlies van internetverbinding, uitval van specifieke hardwarecomponenten. In september wordt gestart met de overdracht van de huidige beheerder naar Switch. Switch heeft een groot aandeel m.b.t. de inhoud van het continuïteitsplan. Maar dit moet in lijn gebracht worden met kritische processen van de organisaties. Naar verwachting zal in het eerste half jaar van 2022 het continuïteitsplan opgeleverd worden.

Op basis van best-practices uit onze omgeving zal het tweede deel van het continuïteitsplan een inrichting/beschrijving geven van de processen en rollen die voor de onbekende cyberincidenten noodzakelijk zijn. Kritische processen worden gekoppeld aan praktische werkwijze waarbij de volgende punten centraal staan:

1. beoordelen van cyberincident;
2. betrokken partijen;
3. communicatie;
4. beperking van schade;
5. herstel van functionaliteit/omgeving.

Kennis en samenwerking partners versterken
Onderdeel van de weerbaarheid is het kennis hebben van partners in de omgeving. Bij relatief grote cyberincidenten is hulp van meerdere partijen wenselijk of noodzakelijk. Ook zullen incidenten al snel effect hebben op organisaties/partners om ons heen. Voor cyberincidenten die de gehele regio raken zal vooral vanuit cyberwaakzaamheid en cybergevolgbestrijding plannen en afspraken moeten komen.

Voor de cyberincidenten die vooral onze eigen organisatie raken moeten we samenwerking met partijen afspreken. Hiertoe is noodzakelijk dat actief partners maar ook marktpartijen benaderd worden.
Planning: doorlopend proces en vraagt gedurende het jaar regelmatig inzet.

Bijlage 2: Overzicht acties

Inleiding

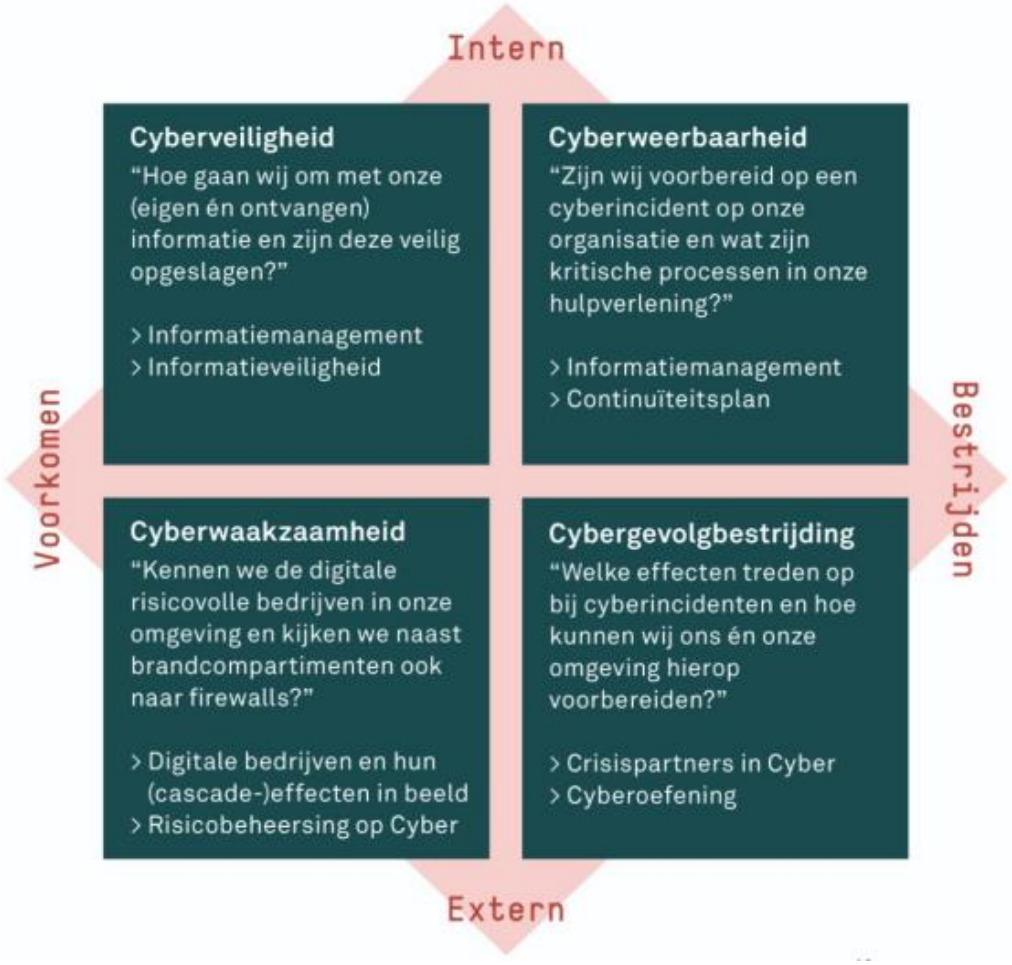
Met de groei aan digitale systemen en processen groeit ook het potentiële aanvalsoppervlak voor cyberaanvallen en de risico's op datalekken. De drempel om via de digitale weg te verstoren of te saboteren ligt lager dan de fysieke weg. De gevolgen van digitale verstoringen en privacy schendingen worden steeds groter. De eisen die intern en extern gesteld worden aan de bescherming van de ICT-omgeving en informatie van GGD-VRD nemen toe. Dit alles betekent dat het belang van informatieveiligheid toeneemt en VRD en GGD Drenthe nog beter moeten kunnen inspelen op digitale kwetsbaarheden en dreigingen. Om de informatieveiligheid te verhogen moeten inspanningen geleverd worden in het totale spectrum van mens, techniek en organisatie.

Zowel de samenwerkende veiligheidsregio's als de samenwerkende GGD-en in Nederland ontwikkelen op landelijk niveau een gezamenlijke aanpak om de veiligheid van informatie en privacy te vergroten binnen de organisaties. Het stadium van ontwikkeling en aanpak van de twee lijnen verschilt. Vanuit GGD-VRD is ervoor gekozen om aan te sluiten bij het versnellingsplan van IFV als aanpak voor het vergroten van de informatieveiligheid aangezien deze aanpak verder ontwikkeld is.

Kern van de het versnellingsplan is de implementatie van de BIO, het normenkader voor informatieveiligheid bij overheidsorganisaties. Voor de VRD en GGD is een overzicht beschikbaar welke onderdelen geïmplementeerd zijn en waar het nog aan ontbreekt. Aan dit versnellingsplan worden de specifieke eisen voor de zorg, normenkader NEN 7510 toegevoegd. Tot slot zijn de resultaten van de risicoanalyse die GGD liet uitvoeren door WeDoTrust ook meegenomen.

Doel en resultaat

Het doel van het implementeren van de BIO en NEN 7510 is het vergroten van de informatieveiligheid en weerbaarheid waarmee invulling gegeven wordt aan de bovenste helft van het kwadrantenmodel (Figuur 1).

Figuur 1

Het resultaat van deze implementatie moet zijn dat GGD en VRD aantoonbaar compliant zijn aan de normen inclusief borging in een PDCA-cyclus. Certificeerbaarheid op deze normen is niet het doel van deze implementatie. Het wordt echter niet uitgesloten dat dit op termijn wenselijk is.

Bij het beoordelen en invoeren van de onderliggende normen moet het te bereiken doel voor ogen gehouden worden, te weten het vergroten van onze informatieveiligheid. Voorkomen moet worden dat implementatie van de BIO en NEN 7510 gezien wordt als een afvink-lijstje.
Met de implementatie van BIO en NEN 7510 wordt er focus aangebracht aan de activiteiten op het gebied van informatieveiligheid. Hiermee kan op gestructureerde wijze een hoger volwassenheidsniveau gehaald worden in tegenstelling tot ad hoc reactie op signalen en incidenten.

Aanpak

- Uitvoeren Self Assessment
- Te realiseren doelstellingen verzamelen
- Per hoofdonderwerp actiehouder bepalen
- Prioriteitstelling

Om te komen tot een implementatieplan voor het compliant worden aan BIO en NEN7510 is gestart met een self-assessment. In workshops over de 16 hoofdonderwerpen uit de BIO is met inhoudelijk deskundigen gekeken naar ons volwassenheidsniveau op dit onderwerp. Het daarvoor gebruikte self-assessment tool van CIP geeft een weergave van het totale volwassenheidsniveau van GGD-VRD. Dit wordt in figuur 2 weergegeven. In detail kunnen de resultaten van VRD en GGD bij de primaire processen verschillen, echter op hoofdlijnen is het beeld nagenoeg gelijk.

Figuur 2

Om compliant te zijn aan de BIO wordt een volwassenheidspercentage van minstens 80% op alle onderdelen verwacht. Welke doelstellingen nog gehaald moeten worden om dit te bereiken wordt aangegeven in het self-assessment tool. De te realiseren doelstellingen zijn

per hoofdonderwerp gekoppeld aan de onderliggende normen uit de BIO en NEN 7510. Bij implementatie kan daarmee op hoofdlijnen de voortgang gerapporteerd worden terwijl de actiehouders in detail weten wat er gerealiseerd moet worden.

Fasering

We implementeren de BIO risicogestuurd en met focus, zodat we niet op elk incident of elke vraag ad hoc reageren, maar de te realiseren doelstellingen gestructureerd en volledig doorgevoerd worden.

Op basis van de uitgevoerde self-assessment en de daaruit voortvloeiende nog te realiseren doelstellingen is de fasering voor de implementatie uitgewerkt. Naast de self-assessment zijn de aanvullende vereisten uit NEN7510 meegenomen. NEN 7510 is een nadere specificering van de normen. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing in de prioritering. Uit het rapport van WeDoTrust zijn de aanbevelingen meegenomen. Dat heeft tot gevolg dat de onderwerpen Veilig personeel, Beleid en Toegangsbeveiliging met prioriteit opgepakt worden. Tot slot is gekeken naar vereisten die GGD/GHOR stelt in het kader van aansluiting bij GT Connect. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing van de prioritering.

Parallel aan de uitvoer van dit plan, worden ook verbeteracties ondernomen op het gebied van privacybescherming. De maatregelen uit de BIO en NEN7510 dragen bij aan een betere bescherming van persoonsgegevens. Voor de volledigheid is de jaarplanning voor 2022 zoals deze wordt gehanteerd door de FG bijgevoegd in de bijlage. Acties zullen zoveel mogelijk complementair worden uitgevoerd.

Om te komen tot een finale prioritering is gekeken naar de belasting per actiehouder en zijn onderwerpen per actiehouder verspreid over verschillende fasen. Een en ander resulteert in onderstaande fasering. Bij een aantal onderwerpen zullen meerdere actiehouders betrokken zijn. Degene met het grootste aandeel in dit onderwerp is aangegeven als actiehouder. In het volgende hoofdstuk wordt per hoofdonderwerp een korte toelichting gegeven.

Fase	**Onderwerp**	**Actiehouder**
Q1	Technische kwetsbaarheden	I&A
Q1	Beheer van incidenten	Werkgroep IV&P
Q1	Veilig personeel	P&O
Q1	Beleid	CISO
Q1	Toegangsbeveiliging	Proceseigenaar
Q2	Cryptografie	I&A
Q2	Bedrijfscontinuïteit	I&A
Q2	Audits	CISO
Q2	Wettelijke eisen	JuZa
Q2	Leveranciers	Proceseigenaar

Q3	Ontwikkelprocessen	Proceseigenaar
Q3	Informatiebeveiligingsorganisatie	CISO
Q3	Bedrijfsmiddelen	SO
Q3	Beheer van operationele systemen	I&A
Q3	Veilige omgeving	I&A / P&O
Q3	Netwerk	P&O

Toelichting per hoofdonderwerp

Technische kwetsbaarheden	Informatie over kwetsbaarheden verkrijgen en detecteren van aanvallen is goed ingeregeld. Beleid en procedures moeten op organisatieniveau eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn zodat geborgd is dat preventieve en correctieve maatregelen doorgevoerd worden.
Beheer van incidenten	Informatiebeveiligingsgebeurtenissen worden herkend en gesignaleerd. Rapportage hierover moet ingeregeld worden, zodat de organisatie kan leren van deze gebeurtenissen.
Veilig personeel	Personeel moet gedurende de hele loopbaan weten wat de verantwoordelijkheden zijn om bedrijfsinformatie te beschermen en te beveiligen. Bewustzijnsopleiding en training moeten structureel ingeregeld worden. Er moet een disciplinaire procedure bekend zijn.
Beleid	Beleidsbeslissingen en IB-maatregelen moeten in lijn zijn met de BIO. Bepalen of dit passend, adequaat en doeltreffend is moet gebeuren via de (bestaande) bestuurs- en P&C-cycli.
Toegangsbeveiliging	Toegangsrechten moeten toegekend en ingetrokken worden volgens vaststaande procedures. Dit wordt meegenomen in het project IAM. Inhoudelijke beoordeling van functiescheiding en toegangsrechten moeten periodiek plaatsvinden.
Cryptografie	Beleid en procedures voor cryptografisch sleutelbeheer moeten worden vastgelegd.
Bedrijfscontinuïteit	Bedrijfscontinuïteit wordt gewaarborgd door o.a. redundante componenten en up-to-date back-ups. Het continuïteitsplan moet in lijn met de bedrijfsstrategie en externe eisen herijkt worden.
Audits	Uitwerken en vaststellen van een auditplan waarin de PDCA-cyclus op gestructureerde wijze is afgedekt.

Wettelijke eisen	Vaststellen van een strategie en aanpak om te anticiperen op ontwikkelingen in wetgeving en contracten. Beleid en procedures moeten op organisatieniveau eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn.
Leveranciers	Leveranciers die toegang hebben tot informatiesystemen moeten worden gemonitord, beoordeeld en ge-audit. Hun prestaties moeten periodiek beoordeeld worden.
Ontwikkelprocessen	Procedures voor updates moeten eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Vastleggen hoe moet worden omgegaan met testgegevens
Informatiebeveiligingsorganisatie	Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastleggen. Rapportagelijnen moeten eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Adviezen en toetsen van de CISO moeten bindend zijn.
Bedrijfsmiddelen	Het gebruik van bedrijfsmiddelen moet aantoonbaar aan de regels voldoen. Informatie moet geclassificeerd zijn.
Beheer van operationele systemen	De wijzigingsprocedure moet eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Test- en productieomgevingen moeten gescheiden zijn.
Veilige omgeving	Techniek: hardening en MDM moeten worden ingezet. Mens: een bewustwordingsprogramma moet geborgd worden en gebruikers moeten een gebruikersovereenkomst tekenen.
Netwerk	Techniek is reeds op orde. Mens: In de vertrouwelijkheidsovereenkomst moet de vertrouwelijke aard van deze informatie omschreven staan.

Projectrisico's

In 2022 wordt een aanpassing van de norm ISO27002, waarop de BIO en NEN7510 gebaseerd zijn, verwacht. Dat betekent dat de normen waar nu naar verwezen en naartoe gewerkt wordt, anders worden qua inhoud. Op de prioritering zal deze aanpassing geen invloed hebben aangezien de thema's gelijk blijven. Inhoudelijke aanpassing van de overheidsmaatregelen zijn pas bij de in 2023 geplande evaluatie van de BIO aan de orde. De ontwikkelingen op dit gebied zullen wel door de Security Officer op de voet gevolgd worden zodat hierop geanticipeerd kan worden waar mogelijk en opportuun.

Risico	Mitigerende maatregelen
Een incident [1] dwingt ons acties in andere volgorde op te pakken	Flexibiliteit in prioriteitstelling met behoud van focus op hoofdonderwerpen
Resources – tijd; Er is onvoldoende tijd beschikbaar van de actiehouder of de collega's die nodig zijn voor het uitvoeren van de acties	Gedegen inschatting van de benodigde tijd Eventueel budget voor inhuren van ondersteuning
Prioriteiten veranderen; o.a. door nieuwe ontwikkelingen	Periodieke afstemming over de gestelde prioriteiten in combinatie met nieuwe ontwikkelingen
Resources – kennis; Er is onvoldoende kennis van BIO en NEN 7510 aanwezig in de organisatie om de acties gedegen uit te kunnen voeren	Inschatting vooraf waar we mogelijk ondersteuning bij nodig hebben en budget voor het inhuren daarvan
Managementverantwoordelijkheid – eigenaarschap	Meenemen van de proceseigenaren in de planvorming

Projectbenodigdheden

Resources

In de fasering is reeds aangegeven dat de te realiseren doelstellingen bij verschillende actiehouders liggen. Elke actiehouder zal inzet van zijn/haar team nodig hebben. Per team zal tijd vrij gemaakt moeten worden voor het uitwerken en invoeren van de maatregelen. Hieronder een globale inschatting van het benodigde aantal dagen per onderwerp.
Deze inschatting is de benodigde tijd voor het neerzetten gedegen basis. Na het doorvoeren van deze maatregelen wordt de PDCA cyclus opgenomen in de reguliere processen en daarmee business as usual. De tijd die dit structureel vraagt is niet meegenomen in dit plan.

Fase	Onderwerp	Actiehouder	Aantal dagen
Q1	Technische kwetsbaarheden	I&A	8
Q1	Beheer van incidenten	Werkgroep IV&P	4
Q1	Veilig personeel	P&O	8
Q1	Beleid	CISO	4
Q1	Toegangsbeveiliging	Proceseigenaar	8
Q2	Cryptografie	I&A	3
Q2	Bedrijfscontinuïteit	I&A	8
Q2	Audits	CISO	5
Q2	Wettelijke eisen	JuZa	3
Q2	Leveranciers	Proceseigenaar	6
Q3	Ontwikkelprocessen	Proceseigenaar	4
Q3	Informatiebeveiligingsorganisatie	CISO	4

Q3	Bedrijfsmiddelen	SO	6
Q3	Beheer van operationele systemen	I&A	6
Q3	Veilige omgeving	I&A / P&O	3
Q3	Netwerk	P&O	4

Naast de inzet van de actiehouders en hun teams wordt inzet van het kernteam Informatieveiligheid en Privacy (IV&P) verwacht. Dit kernteam zal tweewekelijks bij elkaar komen om voortgang en risico's te bewaken.

Projectorganisatie

Stuurgroep = CISO , FG, Manager bedrijfsvoering

- Budgetverantwoordelijk, zorgdragen voor draagvlak binnen MT, prioriteitstelling, acceptatie eindresultaat
- 2 uur per 2 weken

Projectleider = Security Officer

- Bewaken voortgang & resultaat, uitzetten acties, inhoudelijke ondersteuning
- 1 dag per week

Werkgroep / kernteam IV&P = Adviseur I&A, Informatiemanager, Adviseur A, Security Officer, Privacy Officer

- Inhoudelijke ondersteuning aan actiehouders, uitvoeren acties, communicatie met de achterban
- Inzet 1 dagdeel per week van de werkgroep.
- Minimaal 1 dag per week ondersteuning van Security Officer en Privacy Officer.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres
Beilen Raadhuisplein 1
ma, wo, vr 8.30 – 16.30
di 8.30 – 14.30
do 8.30 – 20.00
Smilde Elzenlaan 10
ma 8.30 – 12.00

GGD Drenthe
t.a.v. de heer H. Kox
Postbus 144
9400 KA ASSEN

Datum: 21 april 2022
Behandeld door: Miriam Smid - Mos
Zaaknummer: 2625367
Onderwerp: Zienswijze

Bijlagen:

Geachte heer Kox,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling GGD Drenthe ontvingen we op 15 april 2022 uw ontwerpbegroting. Deze begroting geeft ons een beeld van de financiën en het beleid van uw organisatie voor 2023.

Behandeling in de gemeenteraad
De gemeenteraad heeft bij uw begroting een advies van ons college van burgemeester en wethouders ontvangen. We hebben uw begroting inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. Met deze brief geven wij onze reactie over drie onderwerpen. Dat zijn:

1. Zienswijze ontwerpbegroting 2023 met betrekking tot de onderwerpen:
   - Extra inzet omgevingswet
   - Extra inzet preventie
   - Veilig Thuis Drenthe
   - Begrotingswijziging 2022
2. Jaarstukken 2021

Zienswijze ontwerpbegroting 2023

Extra inzet omgevingswet
De komst van de omgevingswet maakt dat uw organisatie door wil ontwikkelen naar een gewijzigde rol van expertisepartner op het gebied van een gezonde leefomgeving. Om dat waar te kunnen maken, geeft u aan dat investeringen nodig zijn op het gebied van kennis, kwaliteit en capaciteit. Vanuit de gemeente Midden-Drenthe hebben we u gevraagd om inhoudelijk te onderbouwen wat het “extra” werk, de extra investering, is dat in 2023 en

verder wordt gedaan, ten opzichte van de huidige dienstverlening op dit onderwerp. In de begroting en het voorstel had deze uitbreiding wat ons betreft duidelijker en meer concreet onderbouwd mogen worden. Daarom kunnen we niet akkoord gaan met uitbreiding van de kosten die betrekking hebben op dit onderwerp.

Preventie
De coronapandemie, maar ook trends als overgewicht, mentale problematiek en sociaal economische verschillen, maken dat er ingezet moet blijven worden op (publieke) gezondheid en het bevorderen van een goede gezondheid en preventie. Uw organisatie wil daarom steviger inzetten op dit onderdeel en dat resulteert onder andere in meer structurele inzet van mensen. De gemeente Midden-Drenthe is het met u eens dat inzet op gezondheid van belang is en dat uw organisatie daar de expertise voor heeft. De rol van de GGD is om onder regie en in opdracht van Drentse gemeenten een belangrijke rol als adviseur te vervullen ten aanzien van publieke gezondheid, preventie en gezondheidsbevordering.

Dat betekent dat we akkoord gaan met de vraag om extra middelen. Echter geven wij u mee dat over de investeringen die u wenst op het gebied preventie, altijd vooraf een goede duidelijke afstemming en bepaling van de inhoudelijke opdracht moet plaatsvinden binnen het Algemeen Bestuur van de GGD.

Veilig Thuis Drenthe
Ten aanzien van het transformatieproces Veilig Thuis Drenthe (VTD) verwachten wij dat goede inhoudelijke afspraken gemaakt worden op basis van samenwerking en afstemming tussen VTD en het lokale veld in de gemeente Midden-Drenthe. VTD heeft daarin een proactieve rol. Wij vragen aandacht voor de ontwikkelingen die gaandeweg het proces meer duidelijk zullen worden. Tijdens het voorjaarsoverleg werd bijvoorbeeld het beeld geschetst dat als gevolg van de transformatie op termijn misschien minder inzet vanuit VTD nodig is en de uitgaven daardoor wellicht minder hoog worden. Dat kan een ontwikkeling zijn die voor gemeenten financiële consequenties heeft. Het is daarom van belang om elkaar scherp te houden en op tijd te acteren als ontwikkelingen daarom vragen.

Begrotingswijzing 2022
Om het “verbeterplan informatieveiligheid en privacy” uitvoering te geven en in het verlengde hiervan datagericht te kunnen werken, stelt u onder andere een wijziging van de begroting 2022 voor om de incidentele kosten te kunnen dekken. Voor de structurele kosten heeft u daarnaast in de ontwerpbegroting 2023 een verhoging voorgesteld.
Inhoudelijk kunnen we ons vinden in de voorstellen die zijn gedaan op beide onderwerpen. Echter is het voor ons wel een voorwaarde dat alle Drentse gemeenteraden akkoord gaan met de ontwerpbegroting GGD 2023, met de voorgestelde begrotingswijziging GGD 2022 en met de ontwerpbegroting Veiligheidsregio Drenthe (VRD) waar ook een deel van de bekostiging in is opgenomen, omdat het een gezamenlijk plan is. De kosten van het project zullen anders immers niet volledig gedekt zijn.

Jaarstukken 2021
Wij nemen kennis van de door u ingezonden jaarstukken 2021.

Mijn zaak
Deze brief kunt u ook vinden in 'mijn zaak' op www.middendrenthe.nl. Wilt u de voortgang van uw zaak bekijken of er op reageren? Bezoek onze website en ga naar 'mijn zaak' op de startpagina. Met uw zaaknummer 2625367 logt u in. Reageert u niet digitaal maar per brief? Vermeld dan altijd uw zaaknummer.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Miriam Smid - Mos, beleidsmedewerker, te bereiken op maandag, dinsdag en donderdag via telefoonnummer 0593 53 94 66 of via het mailadres m.mos@middendrenthe.nl.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,	de voorzitter,
C.A.M. Bodewes	C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Begroting 2023 en Jaarstukken 2021 - Publiek Vervoer Groningen Drenthe**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Bestuur van Publiek Vervoer Groningen Drenthe de jaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. Het college stelt aan de gemeenteraad voor om kennis te nemen van de stukken en te besluiten geen zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit om:
1. Kennis te nemen van de conceptjaarstukken 2021 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
2. In te stemmen met de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
3. Geen zienswijze in te dienen op de conceptjaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Begroting 2023 en Jaarstukken 2021 - Publiek Vervoer Groningen Drenthe**

Informatie

Datum	28 april 2022
Behandelaar	Marco Korf
Zaaknummer	2647388
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Rolf Bloem
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☐ Team:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Wat doet de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe?
De gemeenschappelijke regeling (GR) Publiek Vervoer Groningen Drenthe is een samenwerkingsverband van alle gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het bestuur van het OV-bureau Groningen Drenthe. De samenwerking betreft het contractmanagement en de doorontwikkeling van het publiek vervoer in Groningen en Drenthe.

Aanleiding
In het bestuur van Publiek Vervoer Groningen Drenthe zijn de jaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief de meerjarenbegroting 2023-2026 behandeld en vastgesteld. Deze stukken worden nu aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten in de GR voorgelegd met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Er wordt door de gemeenteraden geen besluit genomen over de vaststelling van de jaarstukken en begroting. Dit is een verantwoordelijkheid van het bestuur van Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

Voorstel

Toelichting voorstel

De raad besluit:
1. Kennis te nemen van de conceptjaarstukken 2021 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
2. In te stemmen met de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
3. Geen zienswijze in te dienen op de conceptjaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026.

Het college besluit:
1. Kennis te nemen van de conceptjaarstukken 2021 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
2. De gemeenteraad, via de Commissie Zorg en Welzijn, voor te stellen om in te stemmen met de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
3. De gemeenteraad, via de Commissie Zorg en Welzijn, voor te stellen om geen zienswijze in te dienen op de conceptjaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026.
4. De ontwerpbegroting, concept zienswijze en toelichting op het voorstel voorafgaand aan de zomermarkt op 25 mei te delen met de raadsleden.

Geen kaderbrief
De meeste gemeenschappelijke regelingen hebben dit jaar gewerkt in lijn met de afspraken uit de VDG-notitie 'Samen werken voor Drenthe'. De kaderbrief is daardoor als instrument komen te vervallen.

Zomermarkt ontwerpbegroting
In de vorm van markten worden in het voorjaar in regionaal verband raadsbijeenkomsten gepland waarin de ontwerpbegroting nader wordt toegelicht aan de raden. Deze zomermarkt biedt de raden de kans om vragen te stellen over de ontwerpbegroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022.

Ontwerpbegroting 2023
Het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe heeft op 23 maart 2022 ontwerp meerjarenbegroting 2023 -2026 (verder: begroting 2023) vastgesteld. Op 6 april is deze door de deelnemers ontvangen met het verzoek deze door te leiden naar de gemeenteraad. De gemeente Midden-Drenthe is één van de deelnemers. Het bestuur is voornemens om de begroting 2023 op 30 juni 2022 vast te stellen, overwegende de eventuele zienswijzen en commentaren. Het bestuur zendt de vastgestelde begroting vóór 1 augustus aan de toezichthouder van de Provincie Drenthe en haar opdrachtgevers.

De financiële uitgangspunten van de begroting 2023 zijn op 8 december 2021 door het bestuur vastgesteld. De baten zijn gebaseerd op de structurele baten zoals bij de oprichting zijn vastgesteld en de lasten zijn gebaseerd op de lasten voor het primaire proces van Publiek Vervoer.

In 2023 maken enkele medewerkers die via de deelnemers worden ingehuurd gebruik van een pensioenregeling. In deze begroting wordt er van uitgegaan dat de nieuwe mensen in dienst komen bij Publiek Vervoer. Ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat daarmee een verschuiving van inhuurkosten naar kosten van eigen personeel. Voor de vervanging en de borging van de kennis zijn er in 2023 tijdelijk extra personeelslasten. Het voorstel is om deze incidentele kosten ten laste van de reserves te brengen. Vervolgens is de begroting voor de periode tot en met 2026 sluitend en laat per jaar een licht positief resultaat zien.

Bijdrage Midden-Drenthe
Voor Midden-Drenthe verandert de gemeentelijke bijdrage met een gering bedrag. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 20.966. De deelnemersbijdrage voor 2022 is € 20.555.

Zienswijze
De raad heeft de gelegenheid om zienswijzen op de ontwerpbegrotingen in te dienen. De ingediende ontwerpbegroting 2023 Publiek Vervoer Groningen Drenthe biedt voor ons geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Jaarstukken 2021
jaarstukken bevatten een verslag van de activiteiten en daarvoor ingezette middelen over het boekjaar 2021. Opnieuw is veel aandacht uitgegaan naar de maatregelen die gerelateerd zijn aan de pandemie. Echter zijn er een aantal projecten gestart die gericht zijn op doorontwikkeling. In de jaarstukken wordt daar kort op ingegaan.

Wel zijn een aantal projecten niet of later gestart. Middelen die van de EU verkregen zijn, voor het uitvoeren van projecten, zijn op de balans in de vooruit ontvangen bedragen geplaatst, zodat ze gebruikt kunnen worden voor de uitvoering van de projecten in het jaar 2022.

In deze onzekere omstandigheden van deze periode is het goed te constateren dat het jaar 2021 binnen de begrotingsruimte is afgesloten.

Jaarrekening 2021
Het resultaat van 2021 bedraagt € 124.026 positief. Het resultaat is ontstaan doordat er minder personeelskosten zijn gemaakt voor de reguliere taken en de beoogde doorontwikkeling. Daarnaast zijn er minder reiskosten en ander personeel gerelateerde kosten gemaakt. In 2022 zal extra formatie worden ingezet op afronding van projecten en verwachten we extra kosten te dekken uit de vooruitbetaalde bedragen.

In 2023 zijn tijdelijk extra personeelskosten, zie ook de tekst bij ontwerpbegroting. Om deze incidentele kosten te dekken wordt € 80.000 van het resultaat 2021 ingezet.

Binnen vier jaar wordt gestart met een aanbesteding van nieuwe vervoerscontracten. Dat proces kan niet naast de gewone taken worden gedaan. Extra inhuur zal naar schatting € 450.000 bedragen. Om deze last niet in ineens bij de deelnemers te leggen wordt voorgesteld om het gerealiseerde resultaat niet uit te keren aan de deelnemers. Maar het bedrag van € 44.026 aan de reserves toe te voegen als dekking voor het inkoopproces. Hiermee is de hoogte van de reserves tijdelijk hoger dan de vastgestelde norm. Daarmee wordt geanticipeerd op de komende ontwikkelingen.

De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Alternatieven

Er zijn geen alternatieven nodig, er is volledige instemming met de jaarrekening en begroting.
Randvoorwaarden

Randvoorwaarden

Er is geen sprake van randvoorwaarden.

Risico’s

De begroting en jaarstukken leveren geen nieuwe risico’s op.

Financiële gevolgen

In de begroting is rekening gehouden met een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage van afgerond € 20.966,00 voor de gemeente Midden-Drenthe.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

N.v.t.

Publicatieniveau

Het voorstel is openbaar.

Overig

Geen overige informatie.

Vervolgprocedure/communicatie

De zienswijze op de begrotingswijziging 2022 en de ontwerpbegroting 2023 wordt naar Publiek Vervoer Groningen Drenthe gestuurd.

Bijlagen

- Bestuursbesluit jaarstukken 2021 en accountantsverslag
- Jaarstukken 2021 Publiek Vervoer
- Bijlage controleverklaring 2021 GR Publiek Vervoer
- Bestuursbesluit ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026
- Ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026
- Brief aan GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE

Voorstel

Aan het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Datum vergadering	24 maart 2022
Agendapunt	**6.**
Onderwerp	**Jaarstukken 2021 en accountantsverslag**
Voorstel	1. Kennis te nemen van de verklaring bevestiging bij de jaarrekening 2021 2. Vaststelling van de Jaarstukken 2021 3. Decharge verlenen voor het rekeningresultaat 2021 € 124.026 positief 4. Om € 80.000 als een bestemmingsreserve beschikbaar te stellen voor de extra kosten voor de uitvoering begroting 2023. 5. Om € 44.026 toe te voegen aan de algemene reserve. 6. De jaarstukken ter informatie toe te zenden aan de colleges B&W en het dagelijks bestuur van het OV-bureau, met het verzoek deze door te zenden aan de raden.
Toelichting	**Inleiding:** Voor u ligt het jaarverslag 2021 van Publiek Vervoer Groningen Drenthe. De jaarstukken 2021 bevatten een verslag van de activiteiten en daarvoor ingezette middelen over het boekjaar 2021. Het jaar 2021 kenmerkt zich net als 2020 weer opnieuw als een jaar met veel aandacht voor onderwerpen die gerelateerd zijn aan de pandemie. Echter aan de andere kant zijn er toch ook een aantal projecten gestart die gericht zijn op doorontwikkeling. In deze jaarstukken zal daar kort op ingegaan worden. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat een aantal projecten niet of later zijn gestart en dat de middelen die van de EU verkregen zijn voor het uitvoeren van projecten op de balans in de vooruit ontvangen bedragen geplaatst zijn zodat ze gebruikt kunnen worden voor de uitvoering van de projecten in het jaar 2022. In deze onzekere omstandigheden is het goed om te constateren dat het mogelijk is gebleken om het jaar 2021 binnen de begrotingsruimte af te sluiten. **Jaarrekening 2021** De onderstaande tabel geeft het resultaat van 2021 weer. Het resultaat is ontstaan doordat er minder personeelskosten zijn gemaakt voor de reguliere taken en de beoogde doorontwikkeling. Daarnaast zijn er minder reiskosten en andere personeel gerelateerde kosten gemaakt. In 2022 zullen we extra formatie inzetten op de afronding van de projecten en verwachten we dat de extra kosten worden gedekt uit de vooruit ontvangen bedragen. In 2023 vindt er uitstroom van personeel plaats. Om de kennis binnen de organisatie te borgen willen we vervangers aanstellen voordat de betreffende medewerkers zijn vertrokken. We hebben dan tijdelijk extra personeelskosten. Om deze incidentele kosten te dekken willen we € 80.000 van het resultaat 2021 inzetten. Er zal binnen vier jaar gestart worden met een aanbesteding voor de nieuwe vervoerscontracten en hiervoor zijn extra middelen nodig. Dit proces kan niet naast onze gewone taken worden gedaan en zullen we extra inhuren. De inschatting is dat de kosten hiervoor c. € 450.000 gaan bedragen. Om deze last niet in één keer bij de deelnemers te leggen, stellen we voor om het gerealiseerde resultaat niet uit te keren aan de deelnemers. Maar deze aan de reserves toe te voegen en als dekking in te zetten voor het inkoopproces. Hiermee zitten we tijdelijk boven de vastgestelde norm voor de hoogte van de reserves en willen we anticiperen op komende ontwikkelingen.
Bijlage(n)	• Bevestiging bij de Jaarstukken 2021 • Jaarrekening en jaarverslag 2021 • Accountantsverslag 2021
Communicatie	• De jaarstukken zullen ter info worden doorgezonden naar de colleges van de deelnemers en het dagelijks bestuur van het OV-bureau. • Toezichthouder (provincie Drenthe) • Plaatsing op website Publiek Vervoer
Bijzonderheden	

Besluit	
● Conform voorstel	○ Gewijzigd

Handtekening voorzitter

G. Brongers-Roffel

Handtekening secretaris

J. Bos

Publiek Vervoer
GROENINGEN DRENTHE

JAARSTUKKEN 2021

Aanbiedingsbrief

Beste lezer,

Voor u ligt de jaarrekening van Publiek Vervoer Groningen Drenthe over het jaar 2021.
Het jaar 2021 kenmerkt zich net als 2020 weer opnieuw als een jaar met veel aandacht voor onderwerpen die gerelateerd zijn aan de pandemie.

Echter aan de andere kant zijn er toch ook een aantal projecten gestart die gericht zijn op doorontwikkeling. In deze jaarstukken zal daar kort op ingegaan worden.

Daarbij moet wel worden opgemerkt dat een aantal projecten niet of later zijn gestart en dat de middelen die van de EU verkregen zijn voor het uitvoeren van projecten op de balans in de vooruit ontvangen bedragen geplaatst zijn zodat ze gebruikt kunnen worden voor de uitvoering van de projecten in het jaar 2022.

In deze onzekere omstandigheden is het goed om te constateren dat het mogelijk is gebleken om het jaar binnen de begrotingsruimte af te sluiten.

Jan Bos,
directeur Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer
Groningen Drenthe

INHOUDSOPGAVE

1. Samenvatting / Kerngegevens 5

2. Algemene gegevens 10

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven 12

3.1 Rollen 12

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe 12

3.2.1 Complimenten en klachten 12

3.2.2 AVG (privacy wetgeving) 13

3.2.3 Diensten en ondersteuning 13

3.2.4 Doorontwikkeling 14

3.2.5 Aanvullende onderwerpen 15

3.2.6 Overzicht landelijke activiteiten: 15

3.3 Financieel overzicht 17

3.3.1 Analyse op hoofdlijnen 18

4. Paragrafen 20

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 20

4.2 Financiering 22

4.3 Bedrijfsvoering 23

5. Grondslagen 25

6. Overzicht baten en lasten 27

6.1 Toelichting 27

6.2 Incidentele baten en lasten 28

6.3 Verschil begroting en jaarrekening 28

7. Balans 29

7.1 Balans 29

7.2 Toelichting 31

Bijlage 1 Verantwoording specifieke uitkeringen

Bijlage 2 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Bijlage 3 Beleidsindicatoren

Bijlage 4 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Bijlage 5 Begrotingsrechtmatigheid

JAARVERSLAG 2021

1. Samenvatting / Kerngegevens

Het jaar 2021 is gedomineerd door de activiteiten die nodig waren als gevolg van de maatregelen die werden getroffen ten gevolge van de pandemie.

Er is veel aandacht geweest voor de bevoorschotting van de vervoerders vanuit de deelnemers en de bepaling van de definitieve hoogte van deze voorschotten in het licht van de ruimte die de Europese commissie daarvoor biedt in het kader van staatssteunregels. Ook is er veel aandacht voor het achterhalen van wat nu feitelijk de richtlijnen zijn die gevolgd moeten worden. Deze blijken namelijk onduidelijk te zijn.

Als gevolg van de pandemie zijn sommige zaken op een lager pitje gezet. Denk aan reizigersinspraak. De klankbordgroep en ook de reiziger gebruikersgroepen per perceel hebben in het afgelopen jaar niet bij elkaar kunnen komen.

Daarnaast is er in het voorjaar van 2021 een Smart plan vastgesteld door het bestuur. De uitvoering daarvan is ter hand genomen en een aantal projecten uit dat Smartplan zijn in uitvoering. Hiermee wordt er weer aandacht gegeven aan inhoudelijke doorontwikkeling van het vervoersconcept.

Deze projecten dragen bouwstenen aan voor de verdere doorontwikkeling van het beleid, maar ook voor de implementatie van de MaaS pilot die uitgevoerd wordt in Groningen en Drenthe. Daarover is in het voorjaar samen met Arriva (de MaaS provider) een voorjaarsbijeenkomst georganiseerd. Niet alleen het MaaS concept is daarbij uiteengezet, maar ook de betekenis daarvan voor de integratie van het OV en het doelgroepenvervoer. We hebben daarna de deelnemers van de Samenwerkingsorganisatie geïnterviewd over de bereidheid deel te nemen aan een aantal pilots die wij in dit kader willen uitvoeren. De respons daarop was positief, waardoor ingezet is op uitvoering daarvan. Deze pilots waren reeds benoemd in ons Smartplan. Er is daarom sprake van een win-win situatie.

De herijking en verlenging van de vervoerscontracten heeft lang geduurd, veel langer dan was voorzien. Met name de herijking heeft meer tijd gevraagd. De reden is dat het lang geduurd heeft om consensus te bereiken tussen de 23 deelnemers over de tekst van de documenten. Het bestuur heeft namelijk niet het mandaat om deze teksten vast te leggen. Elke afzonderlijke deelnemer dient daarover besluiten te nemen in het eigen bestuursorgaan en dat vraagt zorgvuldig overleg om een formulering te vinden die passend is voor deze veelheid aan situaties.

In het kader van de deelname aan de MaaS-pilot is er (vanuit de pilot) flink geïnvesteerd in het ontwikkelen van een spelregeldatabase Publiek Vervoer waarin alle spelregels die door de afzonderlijke deelnemers worden gehanteerd opgeslagen kunnen worden en gebruikt kunnen worden voor het plannen en controleren van ritten.

We merken dat in het kader van de AVG de regels steeds strikter worden. Dit heeft geleid tot het instellen van een multifactorautorisatie voor gebruikers van het Dashboard. Ook is er een contract afgesloten met bureau Waker om meer grip te krijgen op het voldoen aan de AVG regels.

Begroting en gerealiseerde cijfers

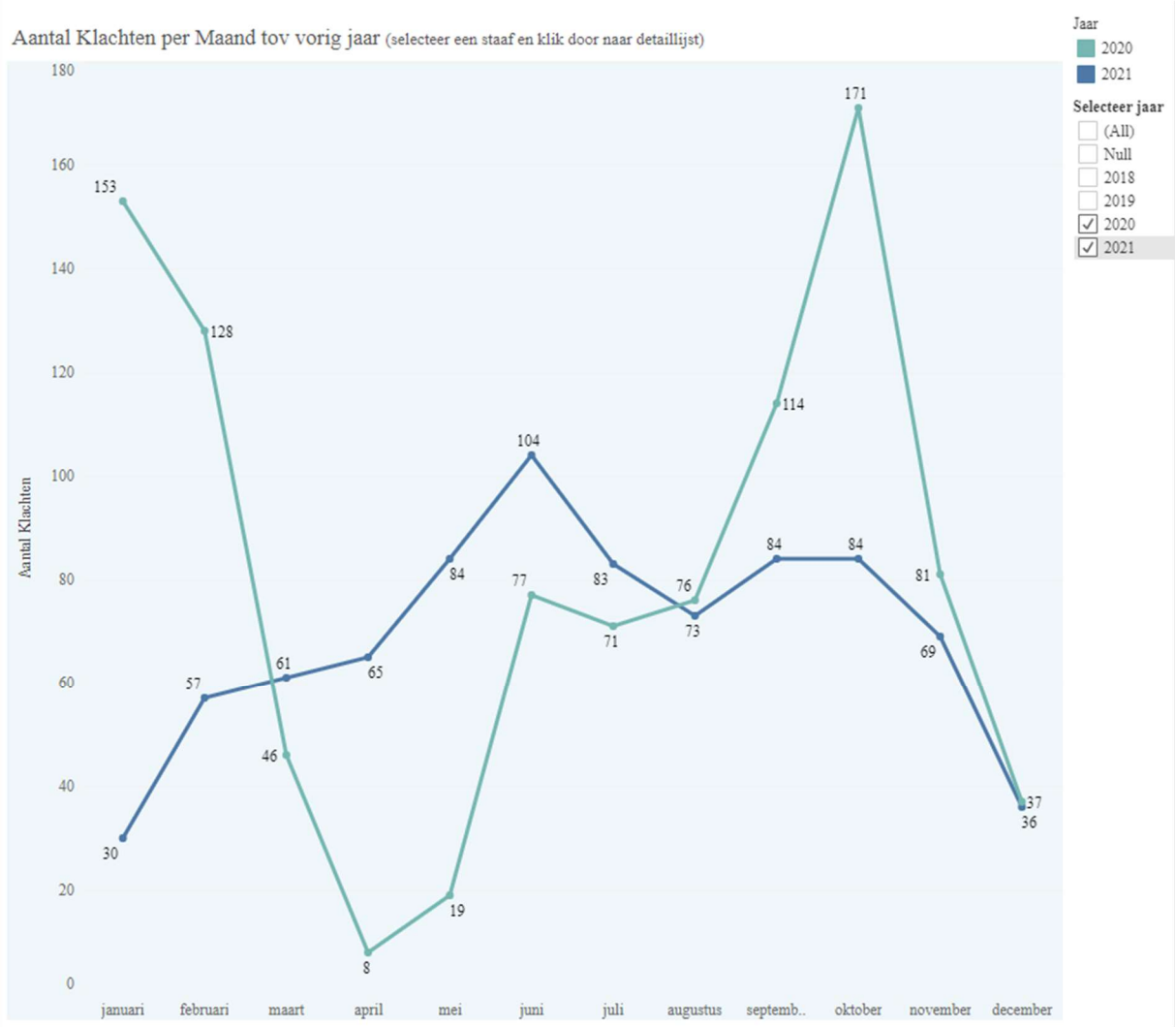
In de onderstaande tabel staan de baten en lasten in 2021 overzichtelijk weergegeven.

Omschrijving baten	Begroting na wijziging 2021	Realisatie 2021	Verschil begroting /realisatie
Bijdrage deelnemers	€ 902.546	€ 902.546	€ -0
Extra inkomsten doorontwikkeling	€ 145.051	€ 40.879	€ 104.172
Extra inkomsten individuele opdrachten	€ 4.400	€ 11.138	€ -6.738
Overige baten	€ -	€ 6.219	€ -6.219
Totaal	**€ 1.051.997**	**€ 960.782**	***€ 91.215***
Omschrijving lasten			
Personeel	€ 337.534	€ 303.720	€ 33.814
Inhuur	€ 284.641	€ 308.615	€ -23.974
DVO OV-Bureau	€ 46.085	€ 44.410	€ 1.675
DVO Gemeenten	€ 2.100	€ 1.596	€ 504
Bedrijfsvoeringskosten	€ 129.403	€ 96.656	€ 32.747
Projectkosten	€ 169.046	€ 81.758	€ 87.288
Onvoorzien	€ 25.000	€ -	€ 25.000
Totaal	**€ 993.809**	**€ 836.756**	**€ 157.053**
Saldo	**€ 58.188**	**€ 124.026**	**€ -65.838**
Saldo mutatie reserves	**€ -**	**€ -**	**€ -**
Saldo	**€ 58.188**	**€ 124.026**	**€ -65.838**

In deze onzekere omstandigheden is het goed om te constateren dat het mogelijk is gebleken om het jaar binnen de begrotingsruimte af te sluiten. Door de pandemie was 2021 ook een jaar dat onze werkzaamheden anders werden dan we hadden gepland. Hierdoor zijn een aantal projecten niet of later gestart.
De uitdaging in 2022 wordt om deze achterstand weg te werken en hiervoor hebben we tijdelijke extra capaciteit nodig.

Kerngegevens aantal klachten per maand

Onderstaande tabel is een overzicht van het aantal klachten per maand. Door de pandemie zijn ze niet representatief, maar de grafiek geeft de effecten van de diverse maatregelen duidelijk weer.

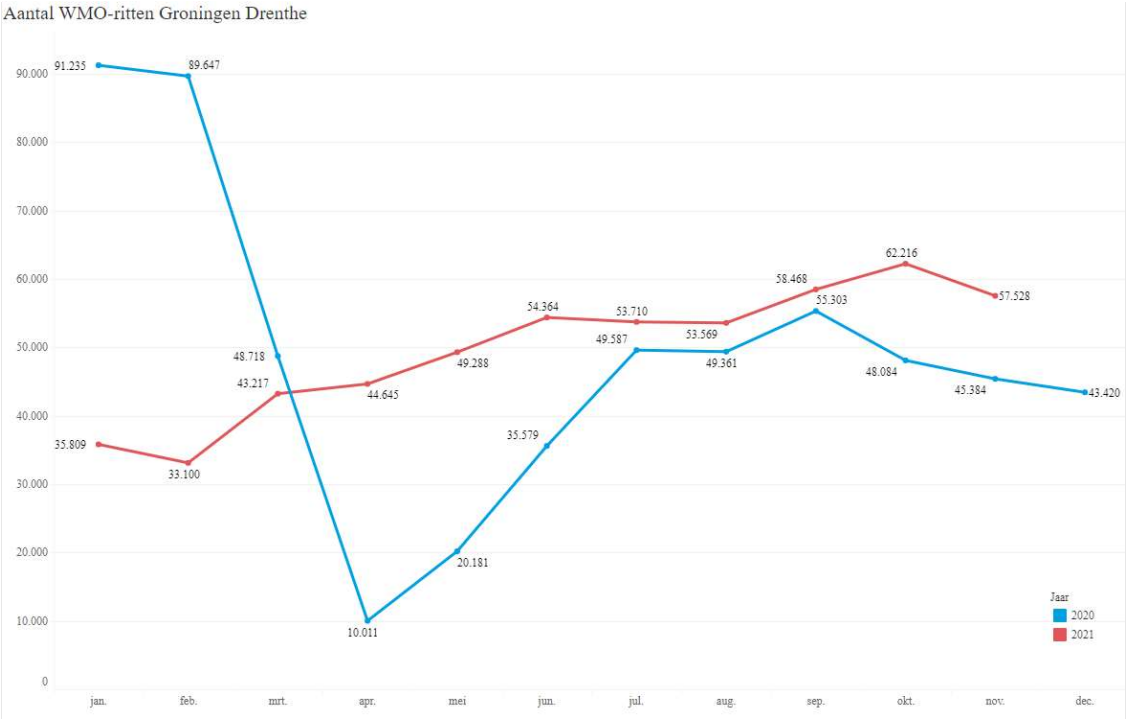

Kerngegevens Wmo-vervoer

De onderstaande tabel geeft een totaalbeeld van het aantal ritten, reizigers, kilometers en de kosten voor het Wmo-vervoer 2021.

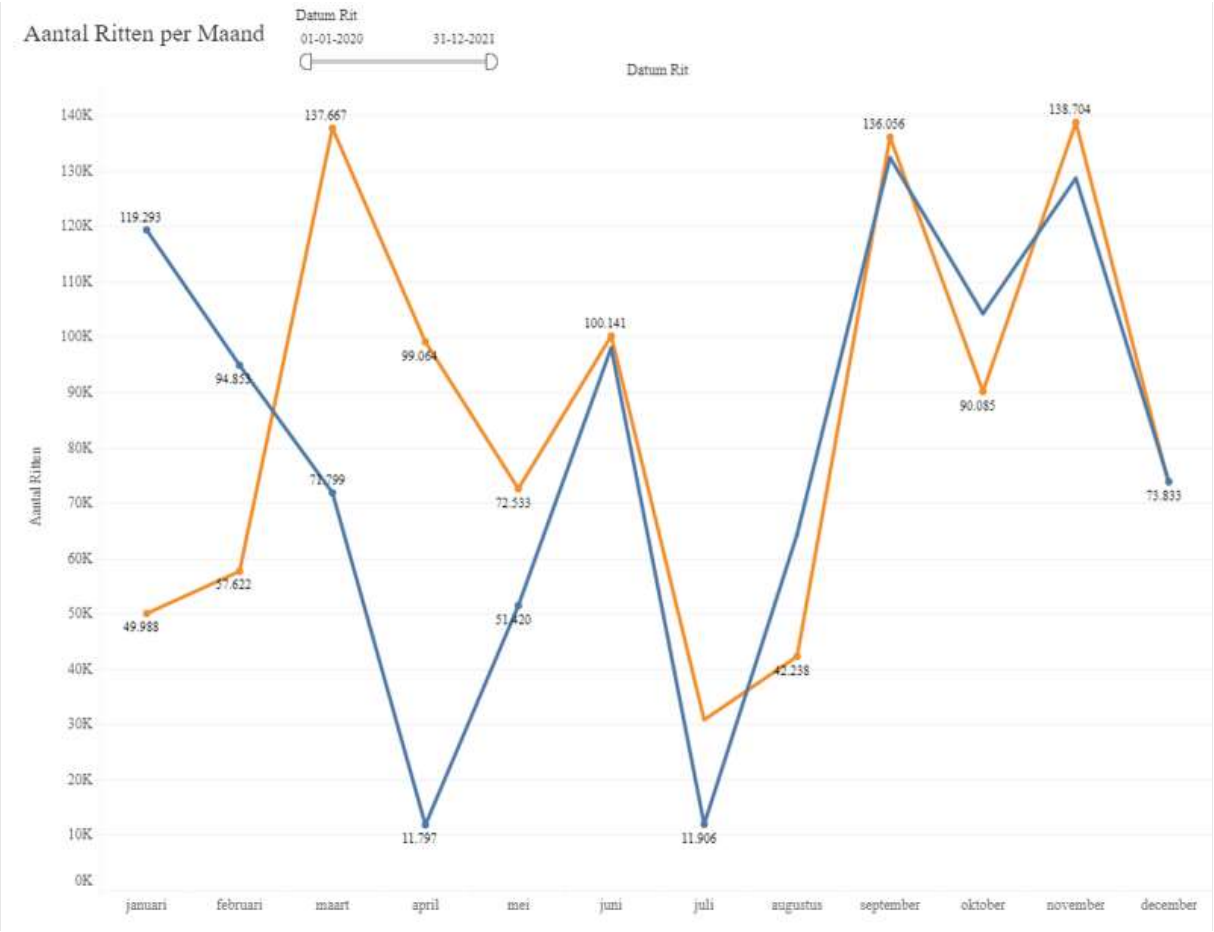
Kerngegeven WMO vervoer 2021	centraal Groningen	Noord Groningen	Noordmidden Drenthe	Oost Groningen	Zuidoost Drenthe	Zuidwest Drenthe	Zuidwest Groningen	Totaal
Uitgevoerde ritten	109.481	78.096	65.665	88.995	142.978	62.855	45.105	593.175
Unieke Reizigers	3.855	3.546	3.467	5.012	5.095	2.098	2.108	25.181
gemiddelde aantal ritten per reiziger	28	22	19	18	28	30	21	24
Gereisde kilometers	472.676	1.028.726	627.178	948.564	1.280.417	486.153	596.862	5.440.576
Gemiddelde ritlengte	4,3	13,2	9,6	10,7	9	7,7	13,2	
kosten Totaal	€ 1.451.328	€ 1.608.992	€ 1.401.524	€ 1.966.004	€ 2.399.406	€ 991.335	€ 946.041	€ 10.764.630
waarvan eigenbijdrage	€ 191.042	€ 237.806	€ 160.657	€ 330.451	€ 365.746	€ 147.270	€ 139.160	€ 1.572.132
Vervoerder	Connexxion	UVO	Connexxion	Connexxion	DVG	DVG	Taxi Nuis	

In onderstaande grafiek zijn het aantal Wmo-ritten van 2021 vergeleken met het aantal ritten van 2020.

Kerngegevens Leerlingenvervoer

In onderstaande grafiek zijn het aantal ritten voor leerlingenvervoer van 2021 (oranje) vergeleken met het aantal ritten van 2020 (blauw). Door de pandemie zijn ze niet representatief, maar ook deze grafiek geeft de effecten van de diverse maatregelen duidelijk weer.

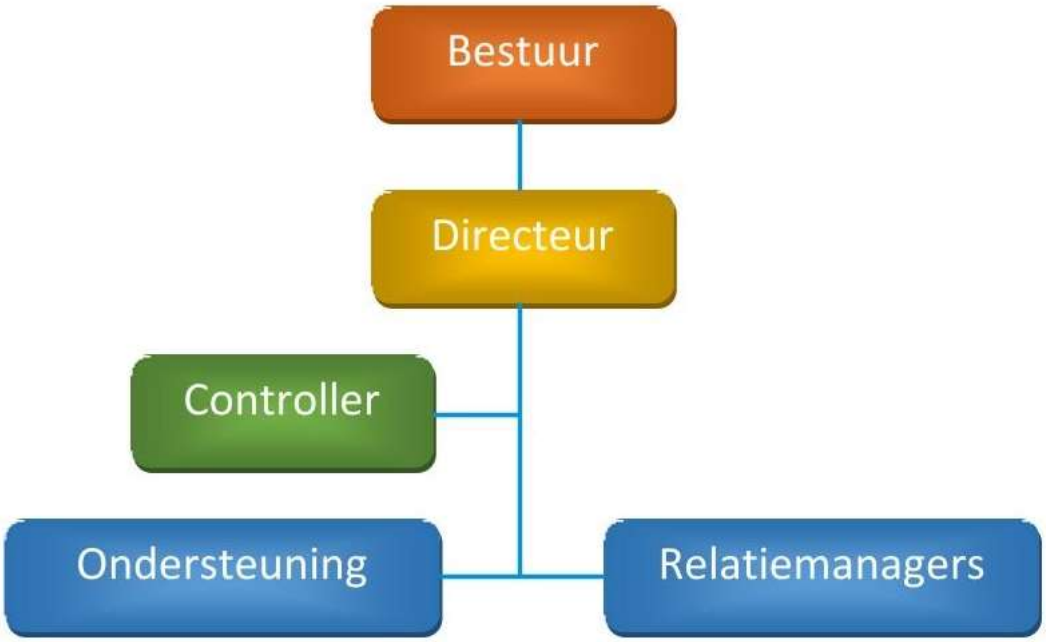
2. Algemene gegevens

Publiek vervoer is de bundeling en integratie van allerlei vervoersvormen. Enerzijds vervoersvormen waar alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe gebruik van kunnen maken zoals hubtaxi, buurtbus, lokaal vervoer en anderzijds het doelgroepenvervoer zoals Wmo-geïndiceerd vervoer, leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de Participatiewet.

Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe bestaat uit alle gemeenten (22) in Groningen en Drenthe en het OV-bureau Groningen Drenthe. Het is een zogeheten bedrijfsvoeringsorganisatie (ook wel GR-light genoemd). Dit betekent dat bepaalde taken van de gemeenten zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer. Het betreft de taken:

- contractbeheer en relatiemanagement
- klachtenloket en klantparticipatie
- kennis en adviesfunctie (incl. doorontwikkeling)

Het organogram van de bedrijfsvoeringsorganisatie is als volgt:

Missie

Wij - alle samenwerkende overheden- willen in Groningen en Drenthe een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociale leven en voor bezoekers aan onze provincies.

Visie

Wij staan voor een inclusieve samenleving, waaraan iedereen kan deelnemen die dat wil. Ongeacht of je woont op het platteland of in stedelijk gebied en ongeacht welke ondersteuning je nodig hebt. Voorwaarde hiervoor is dat reizigers -jong en oud- veilig, flexibel en zelfstandig kunnen reizen. En waar we altijd

vervoersondersteuning-op-maat (of passende vervoersondersteuning) kunnen bieden aan hen die dat nodig hebben. Waar aanbieders van vervoer een gezonde bedrijfsvoering kunnen hebben met goed werkgeverschap. En waar innovatief ondernemerschap beloond wordt.

Dit doen we door te zoeken naar manieren om efficiënter te reizen. Bijvoorbeeld door meer samen te reizen waar dat kan. En door samen met reizigers en aanbieders te blijven werken aan de doorontwikkeling van publiek vervoer. Het zal nooit af zijn; en er zullen dingen wel eens niet lukken of anders gaan dan gepland. Maar samen maken we stap-voor-stap een goed ontwikkeld vervoersnetwerk.

Bestuur

Het team Publiek Vervoer wordt aangestuurd door de directeur Jan Bos. Hij legt verantwoording af aan de gemeenten en het OV-bureau Groningen Drenthe. Zij zijn vertegenwoordigd in een bestuur. Dit bestuur bestaat uit een afgevaardigde per regio en een afgevaardigde van het OV-bureau.
In 2021 zijn er 4 geplande bestuursvergaderingen en 1 ingelaste bestuursvergadering geweest.

Samenstelling bestuur 31 dec 2021	
Wethouder gemeente Groningen	I. Jongman
Wethouder gemeente Westerkwartier	P. van der Zwan v.v. B. Nederveen
Wethouder gemeente het Hogeland	M. de Visser
Wethouder gemeente Stadskanaal	G. Brongers-Roffel
Wethouder gemeente Noordenveld	K. Ipema
Wethouder gemeente Meppel	H. ten Hulscher
Wethouder gemeente Emmen	G. Rink
Directeur OV-bureau Groningen Drenthe	W. Mol en E. Stoker (waarnemend)

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven

3.1 Rollen

De gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het OV-bureau zijn verantwoordelijk voor het beleid en zijn de opdrachtgevers van de vervoerders. Publiek Vervoer voert namens hen het contractmanagement uit, zorgt voor een onafhankelijk klachtenloket en is een kennis en adviescentrum voor de gemeenten, zodat zij het vervoer verder kunnen ontwikkelen en verbeteren. Vervoerders verzorgen de ritten van publiek vervoer.

Rolverdeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe

3.2.1 Complimenten en klachten

Een klacht indienen bij Publiek Vervoer kan op drie verschillende manieren: reizigers kunnen online een klachtenformulier invullen, zij kunnen (gratis) bellen met het klachtenloket of op de website het klachtenformulier downloaden en per post naar Publiek Vervoer sturen.
Per telefoon is het meest laagdrempelig maar online is voor veel reizigers een goed alternatief.
Van de mogelijkheid om per post een klacht in te dienen wordt het minst gebruik gemaakt!

In 2021 hebben we veel aanpassingen gedaan in het klachtenregistratiesysteem. De voornaamste wijzigingen die hebben plaatsgevonden zijn:

- De cockpit is nu dusdanig ingericht dat een koppeling met de BI-tool is gerealiseerd. De lijst met categorien klachten is korter gemaakt en de lijst met oorzaken langer. Op basis hiervan kunnen de bonussen en malussen voor de vervoerders worden berekend.
- Ook is een koppeling tot stand gebracht met de klantendatabase. Na registratie van het pasnummer en de geboortedatum van de pashouder worden de adresgegevens uit de klantendatabase automatisch overgenomen in het klachtenregistratiesysteem.
- De afhandelingsbrieven zijn in aantal uitgebreid en tekstueel aangepast. Bij afhandeling via de mail wordt de brief niet meer als bijlage verstuurd; de tekst staat nu direct in de mail. Indieners van klachten kunnen we nu doorverwijzen naar de juiste kanalen, bijv. zittend ziekenvervoer of leerlingenvervoer.
- Volgens artikel 3 van de Klachtenregeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe, moeten klachten binnen 15 werkdagen na de bestelde en/of verreden rit worden ingediend. De mogelijkheid om klachten ouder dan 15 werkdagen in te dienen is niet meer mogelijk. Klagers krijgen dan een melding te zien. Daarnaast is er direct een link zichtbaar naar de klachtenregeling.

3.2.2 AVG (privacy wetgeving)

We merken dat in het kader van de AVG de regels steeds strikter worden. Dit heeft geleid tot het moeten instellen van een multifactorautorisatie voor gebruikers van het Dashboard. Deze zal begin 2022 daadwerkelijk ingaan.
Er is inzet geweest van The Privacy Factory die een inventarisatie heeft gemaakt van de opgaven die we hebben in het kader van het voldoen aan de AVG. Om hier meer structureel aandacht aan te kunnen geven is er een contract afgesloten met het bureau Waker die voor ons de rol van privacy officer zal vervullen.

3.2.3 Diensten en ondersteuning

Relatiemanagement

In 2021 zijn de contacten tussen Publiek Vervoer, gemeenten en vervoerders nog intensiever geworden dan dat ze al waren. Het reguliere contractmanagement voorziet in de relatiegesprekken tussen gemeenten en vervoerders, de klachtenafhandeling Wmo, doorontwikkeling en de facturatiecontrole.
Voor alle 7 percelen zijn er meerdere gesprekken per jaar tussen Publiek Vervoer, alle perceelgemeenten en de vervoerder. Er vinden gesprekken plaats tussen Publiek Vervoer en gemeenten en Publiek Vervoer en de vervoerder(s).
Daarnaast vindt iedere twee weken overleg plaats tussen Publiek Vervoer en het kernteam (met een vertegenwoordiger van de gemeenten uit elk perceel) en Publiek Vervoer en de gezamenlijke vervoerders.
Heel veel aandacht was er voor het afstemmen van de herijking van het bestek, de verlenging van de overeenkomst en de continuïteitsbijdrage.
Ook onderwerpen als de nieuwe verordening leerlingenvervoer, invloed van de indicatiestelling op het doelgroepenvervoer, stimulering zelfredzaamheid in het leerlingenvervoer, stimulering van het gebruik regulier OV en de gemaakte video over het doelgroepenvervoer kwamen voorbij.

Impact Corona

Continuïteitsbijdrage

De gevolgen van de Covid pandemie bleven niet beperkt tot 2020. De vervoersvolumes in het publiek vervoer zijn drastisch gedaald. Dit is grotendeels te verklaren door de periode lockdown maar ook door de beperkende maatregelen zoals 1,5 meter afstand houden en verplicht een mondkapje dragen. Dit resulteerde, evenals 2020 in (financiële) gevolgen voor de vervoerders. Voor het jaar 2021 is dan ook door de deelnemers besloten om de Continuïteitsbijdrage (CB) te verlengen tot 1 januari 2022. Er is gekozen voor een scenario waarbij het percentage “vergoeding derving omzet” van 80% is afgebouwd naar 70%. De definitieve afrekening van de CB is onderdeel van de jaarrekening van de individuele vervoerders en gemeenten (opdrachtgever). Dit komt financieel niet tot uitdrukking in de jaarrekening van Publiek Vervoer.

Europese Staatsteun

Om gemeenten te ondersteunen heeft het Rijk naar aanleiding van de landelijke oproep om regionale en lokale doorbetalingsafspraken in het doelgroepenvervoer te maken een gecoördineerde melding van staatssteun bij de Europese Commissie gedaan. De Commissie heeft aan deze melding haar goedkeuring verleend tot 1 oktober 2021. De afzonderlijke deelnemers van Publiek Vervoer zijn verplicht om over 2020 en 2021 een opgave te doen.

Situatie Covid 2021

In 2021 heeft dit geleid tot veel inzet voor afstemming op nationaal niveau en met de vervoerders en deelnemers over bijvoorbeeld continuïteitsbijdragen. Daarnaast zijn er berekeningen gemaakt voor de continuïteitsbijdrage en het adviseren over de daarbij gelden regelgeving. De fluctuatie in het vervoervolume geeft een verstoring in de data voor de trend analyses en heeft effect op de doorontwikkeling.

3.2.4 Doorontwikkeling

We hebben na de voorjaarsbijeenkomst de deelnemers van de Samenwerkingsorganisatie geïnterviewd over de bereidheid deel te nemen aan een aantal pilots zoals beschreven in het Smartplan.. De respons daarop was positief, waardoor ingezet is op uitvoering daarvan. Deze pilots zijn niet alleen benoemd in ons Smartplan maar ook opgenomen als bijdrage in de MaaS pilot. Tevens dienen ze als input voor het Europese project Stronger Combined. Er is daarom sprake van een win-win situatie. Het project inclusief reizen is daarbij als eerste ter hand genomen.

Project Inclusief Reizen - mobiliteitsvrijheid

In augustus 2021 is het project Inclusief Reizen gestart met zeven deelnemende gemeenten. De hoofdlijn is dat de Wmo-reiziger niet alleen een pas voor het Wmo-vervoer wordt aangeboden, maar tevens een pas voor het Openbaar Vervoer krijgt. Door de drempel van gebruikmaken van het Openbaar Vervoer te verlagen zal er bewustwording optreden, waardoor Wmo-pashouders onder andere ontdekken dat het Openbaar Vervoer zeer goed toegankelijk is en dat men op deze manier langer zelfstandig mobiel kan blijven. Voor gemeenten is het een mogelijkheid om gerichter in te kunnen spelen op de toename van het aantal ritten door de groei van de leeftijdsgroep 80-jarigen de komende jaren.

750 geselecteerde Wmo-pashouders kunnen deelnemen aan het project. In november hebben pashouders een aanmeldingsbrief en vragenlijst gekregen. Degenen die zich hebben aangemeld krijgen per 1 januari een OV-vervoerspas inclusief een OV-begeleiderspas. Data van reizen zal uitwijzen of er tijdens de duur van een half jaar de reizigers toch enkele keren van het OV gebruik maken, waarbij monitoring aan de zachte kant zal uitwijzen waarom er wel of niet met het OV gereisd wordt. Enige kanttekening is dat de Corona nog steeds parten blijft spelen in ons leven en dit het project kan beïnvloeden. Wanneer blijkt dat dit een erg groot effect heeft op het reizen, zullen we de mogelijkheid openhouden het project te verlengen met een aantal maanden. Deelnemende gemeenten zijn: Aa & Hunze, Assen, Noordenveld, Midden-Drenthe, Tynaarlo, Westerkwartier en Groningen.

Stronger Combined

In het kader van het Europese project Stronger Combined bestond onze inzet uit het deelnemen aan de meetings en ook aan het uitwerken van de projecten uit het Smartplan. Als gevolg van Corona zijn alle projecten, inclusief die van ons, vertraagd. Er is daarom bij de Europese Commissie verlenging aangevraagd en die aanvraag is gehonoreerd. Dit betekent dat het project Stronger Combined eind 2022 afgerond moet zijn. Dit geeft ons ruimte om de projecten volgend jaar ook nog uit te voeren en af te ronden en daarover te rapporteren. De middelen die we vanuit Europa hebben ontvangen voor de uitvoering van deze projecten zijn op de balans in de vooruit ontvangen bedragen geplaatst, zodat ze gebruikt kunnen worden voor de uitvoering van de projecten in 2022.

Bijeenkomsten deelnemers

De voorjaarsbijeenkomst 2021 had als thema MaaS en is in samenwerking met de MaaS provider Arriva georganiseerd. In deze bijeenkomst is MaaS in de breedte behandeld en is in workshops ingegaan op de impact en mogelijkheden die het biedt voor de integratie van doelgroepenvervoer en OV. Ook zijn de projecten die we in het kader van het Smartplan hiervoor klaar hadden staan toegelicht. Dit was een digitale bijeenkomst.

De najaarsbijeenkomst was een fysieke bijeenkomst. In deze bijeenkomst is de stand van zaken van het project Inclusief Reizen gedeeld en is door Johannes van der Mei (eigenaar directeur van Taxi Nuis) ingegaan op hoe Taxi Nuis de Corona-periode heeft ervaren en wat de impact is op de bedrijfsresultaten. Ook is door een medewerker van Arriva ingegaan op de stand van zaken in de MaaS pilot overall.

3.2.5 Aanvullende onderwerpen

De herijking en verlenging van de vervoerscontracten heeft lang geduurd, veel langer dan was voorzien. Met name de herijking heeft meer tijd gevraagd. De reden is dat het lang geduurd heeft om consensus te bereiken tussen de 23 deelnemers over de tekst van de documenten. Elk afzonderlijke deelnemer dient daarover besluiten te nemen in het eigen bestuursorgaan en dat vraagt zorgvuldig overleg om een formulering te vinden die passend is voor deze veelheid aan situaties.

Herijking

Doelstelling van het project Herijking is de verbetering van de kwaliteit en dienstverlening voor het vervoer. Tevens om te komen tot een doorontwikkeling en samenwerking in het vervoersmodel publiek vervoer. De doorlooptijd van dit project, is mede door Covid, langer geweest dan de planning. De reden hiervan is dat in de Covid periode een aantal landelijke maatregelingen zijn genomen die ook onderdeel zijn geworden van de herijking. Met ingang van 1 september 2021 is het project afgerond met als resultaat dat alle deelnemers instemmen met het addendum waarin afspraken zijn gemaakt over onderstaande onderwerpen:

- Herijking artikel 22 Vervoerovereenkomst
- Continuïteitsbijdrage(n) COVID-19
- Meerkosten COVID-19
- Bonus/malus/boeteregeling COVID-19

Verlenging vervoerovereenkomst

De huidige overeenkomst publiek vervoer heeft een einddatum van 31 juli 2022. De optie is aanwezig tot het tweemaal éénzijdig, door opdrachtgever, te verlengen met twee aaneengesloten jaren. Het bestuur heeft op 25 maart het principebesluit genomen om op grond van artikel 2.2 de vervoersovereenkomst met een aanééngesloten periode van twee jaar te verlengen. Alle deelnemers hebben besloten om de overeenkomst conform het principebesluit te verlengen.

MaaS-pilot

In het kader van de deelname aan de MaaS-pilot is er (vanuit de pilot) flink geïnvesteerd in het ontwikkelen van een spelregeldatabase Publiek Vervoer waarin alle spelregels die door de afzonderlijke gemeenten worden gehanteerd opgeslagen kunnen worden en gebruikt kunnen worden voor het plannen en controleren van ritten. Er is een koppeling tot stand gebracht met de MaaS app waar reizigers hun reizen kunnen plannen. Ook is in dit kader de koppeling met de vervoerders onder handen genomen en is de inzet dat het oversturen van data over de verreden ritten nu grotendeels automatisch kan gebeuren. Het is dan mogelijk om de data vaker te versturen waardoor er een veel adequater inzicht ontstaat (dagelijkse update in plaats van maandelijkse update is de inzet).
Al deze activiteiten worden gefinancierd vanuit middelen die de provincies in de MaaS pilot beschikbaar hebben gesteld en hebben, afgezien van personele inzet, niet op de begroting van Publiek Vervoer gedrukt.

3.2.6 Overzicht landelijke activiteiten:

Landelijke inclusie-trajecten

Vanuit Publiek Vervoer zijn we direct en actief betrokken bij een aantal landelijke netwerken. Dit jaar is als gevolg van de COVID-pandemie er wel minder gewerkt in het kader van de landelijke Inclusie-trajecten, al speelt inclusie uiteraard wel overal in door. Denk bijvoorbeeld aan de participatie in de MaaS-pilot Groningen Drenthe waarin wij, zeker waar het gaat om het kleinschalig vervoer en het vervoer van mensen met een beperking een belangrijke rol spelen. Als we erin slagen om een goede koppeling in bestanden te maken, waardoor het gebruik van andere vervoersmodaliteiten sterk wordt vereenvoudigd, dan is dit een grote stap. In de eerste plaats voor mensen met een beperking. Deze groep wordt beter in staat gesteld om ketenreizen te maken, toegespitst op de eigen mogelijkheden.

Ook voor gemeenten biedt MaaS kansen. De instroom in het Wmo-vervoer zal voor een kleinere groep noodzaak worden als zelfstandig reizen met aangepast vervoer steeds makkelijker planbaar en betaalbaar is. Dit zou betekenen dat het speciaal vervoer voor een steeds kleinere groep echt de enige manier voor vervoer zal zijn. Hiermee komt het behalen van de doelstelling van inclusie en integratie een stap dichterbij.

Zero-Emissie

Wij participeren in diverse landelijke werkgroepen, waarin ook de Ministeries actief zijn. Dit is noodzakelijk om onze groene doelstellingen: ‘’Zero Emissie in 2025’’ te behalen. Technische en praktische zaken moeten hiervoor landelijk en soms in Europees verband worden geregeld. Denk hierbij aan zaken als laadinfra, maar ook de beschikbaarheid van voertuig en accucapaciteit.
Een rolstoelbus met grotere accucapaciteit betekent dat de chauffeur een groot-rijbewijs moet hebben. Dit heeft ook CAO-technisch gevolgen. Hiertoe kan op Europees-niveau een oplossing worden gevonden. Voor wat betreft de BPM voor het personentransport, praten we met de landelijke overheid.

Daarnaast moeten we kijken naar de toekomst. Als elektrisch rijden een tussenfase is voor de overstap naar waterstof, dan is het verstandig om ook daarnaar te kijken. Voor nu wordt elders reeds op bescheiden schaal gereden met waterstofvoertuigen, maar we moeten ook kijken naar de langere termijn. Experimenten met midi-bussen kunnen bijvoorbeeld interessant zijn voor het vervoer van en naar ziekenhuizen en zorginstellingen.

Landelijk opdrachtgeversplatform

We zijn al lange tijd gesprekspartner voor diverse landelijke overheden en andere partijen. Zeker sinds de start van de pandemie hebben we voor diverse overleggen input geleverd. We zien echter ook het belang om de rol als adviseur verder te versterken en te borgen. Mede in dit kader is samen met een aantal andere opdrachtgevers het initiatief genomen om te komen tot een landelijk opdrachtgeversplatform. Het formaliseren van het platform komt steeds dichterbij, waarbij invulling wordt gegeven aan de rol en taak die de VNG vroeger had, maar in steeds mindere mate vervult. Bestuurlijk kunnen we voor de VNG input leveren aan ons bestuurslid, wethouder Inge Jongman van de Stad Groningen.

COVID-19

Vanaf het begin van de pandemie vervullen we een rol in de advisering voor de Ministeries, VNG, OMT en andere partijen waar het gaat om het doelgroepenvervoer. Hierdoor zijn we ook rechtstreeks betrokken bij het opstellen van vervoerprotocollen, de steunmaatregelen en bij het Europees overleg inzake staatssteun. Uiteraard geldt ook dat we kunnen beïnvloeden, maar niet rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor de besluitvorming. Nu de pandemie aanhoudt, blijft het ook noodzakelijk om hierin actief betrokken te zijn.

TX-keurmerk

Publiek Vervoer is als expert aangesloten bij de Commissie van Experts voor TX-keur. Hierdoor zijn we rechtstreeks betrokken bij alle besluiten rondom dit kwaliteitskeurmerk dat door al onze gecontracteerde aanbieders wordt gedragen. Het is binnen de branche een zeer belangrijk keurmerk, dat toeziet op kwaliteit van voertuigen, dienstverlening en opleidingen.

NEA-index

De VNG is niet langer actief in het traject rondom de NEA-index. Vanuit Publiek Vervoer zijn wij mede namens het opdrachtgeversplatform als deelnemer bij dit traject betrokken. Deze index is gekoppeld aan onze overeenkomsten. Het financieel belang van ons is dan ook groot. Door deelname in dit overleg, bieden we tegenwicht aan SFM, de vervoerders en KNV.

Overige overlegstructuren

Verder zijn en blijven we actief in diverse andere overlegstructuren. Denk hierbij aan periodieke overleggen met KNV, VNG, de Ministeries, Provincies, AIM, CROW en diverse kennisplatformen. We zien dat onze inbreng daadwerkelijk verandering teweegbrengt, hetgeen ons als Groningen en Drenthe positief in beeld brengt, nieuwe mogelijkheden biedt voor onze inwoners en ruimte biedt voor innovatie.

3.3 Financieel overzicht

Publiek Vervoer heeft geen specifieke programma's, als bedrijfsvoeringsorganisatie zijn alle baten en lasten onder het taakveld Overhead verantwoord.

Algemeen beeld

Hieronder zijn de reguliere bijdragen van alle deelnemers volgens de begroting en realisatie 2021 weergegeven. De bedragen zijn exclusief Btw. De aanvullende bijdragen zijn niet in onderstaande tabel opgenomen.

Bijdragen		Begroting na wijziging 2021	Realisatie 2021	Realisatie 2021 btw
Deelnemers				
Provincie Groningen				
Eemsdelta	4,83%	€ 41.073,00	€ 41.073,00	€ 8.625,33
Groningen	13,22%	€ 112.267,00	€ 112.267,00	€ 23.576,07
Het Hogeland	3,96%	€ 33.650,00	€ 33.650,00	€ 7.066,50
Midden-Groningen	5,43%	€ 46.144,00	€ 46.144,00	€ 9.690,24
Oldambt	4,19%	€ 35.584,00	€ 35.584,00	€ 7.472,64
Pekela	1,32%	€ 11.243,00	€ 11.243,00	€ 2.361,03
Stadskanaal	3,65%	€ 31.039,00	€ 31.039,00	€ 6.518,19
Veendam	2,56%	€ 21.729,00	€ 21.729,00	€ 4.563,09
Westerkwartier	4,23%	€ 35.933,00	€ 35.933,00	€ 7.545,93
Westerwolde	2,60%	€ 22.086,00	€ 22.086,00	€ 4.638,06
Provincie Drenthe				€ -
Aa en Hunze	1,84%	€ 15.598,00	€ 15.598,00	€ 3.275,58
Assen	4,96%	€ 42.100,00	€ 42.100,00	€ 8.841,00
Borger-Odoorn	1,95%	€ 16.598,00	€ 16.598,00	€ 3.485,58
Coevorden	2,93%	€ 24.876,00	€ 24.876,00	€ 5.223,96
De Wolden	1,72%	€ 14.570,00	€ 14.570,00	€ 3.059,70
Emmen	9,63%	€ 81.843,00	€ 81.843,00	€ 17.187,03
Hoogeveen	4,85%	€ 41.223,00	€ 41.223,00	€ 8.656,83
Meppel	2,37%	€ 20.138,00	€ 20.138,00	€ 4.228,98
Midden Drenthe	2,36%	€ 20.073,00	€ 20.073,00	€ 4.215,33
Noordenveld	2,50%	€ 21.232,00	€ 21.232,00	€ 4.458,72
Tynaarlo	2,31%	€ 19.632,00	€ 19.632,00	€ 4.122,72
Westerveld	1,58%	€ 13.407,00	€ 13.407,00	€ 2.815,47
overige bijdragen				
OV-bureau Groningen Drenthe	15,00%	€ 127.418,00	€ 127.418,00	€ 26.757,78
Totaal	*100,0%*	***€ 849.456,00***	***€ 849.456,00***	***€ 178.385,76***

3.3.1 Analyse op hoofdlijnen

In deze paragraaf lichten we de baten en lasten in de jaarstukken toe op hoofdlijnen.

Baten

In het onderstaande overzicht zijn de baten opgenomen.

Omschrijving baten	Begroting na wijziging 2021	Realisatie 2021	Verschil begroting /realisatie
Bijdrage deelnemers	€ 902.546	€ 902.546	€ 0
Extra inkomsten doorontwikkeling	€ 145.051	€ 40.879	€ -104.172
Extra inkomsten individuele opdrachten	€ 4.400	€ 11.138	€ 6.738
Overige baten	€ -	€ 6.219	€ 6.219
Totaal	**€ 1.051.997**	**€ 960.782**	***€ -91.215***

Bijdrage deelnemers

Naast de deelnemersbijdrage zoals deze in de voorgaande tabel staan, hebben wij incidente vergoeding ontvangen voor aanvullende werkzaamheden in het kader van de Corona en voor de licentie van het dashboard .

Stronger Combined

In 2021 is vanuit Stronger Combines een bijdrage toegekend op basis van door ons opgegeven inzet vanuit reguliere formatie. Een deel van deze middelen hebben we nog niet besteed. Deze opbrengst is verantwoord als vooruitontvangen bedragen op de balans.

Overige bijdragen

Betreft een incidentele vergoeding voor projectondersteuning.

Overige baten

Uitbetaling van een belastingrente en bijdrage voor personeelskosten.

Lasten

De lasten bestaan grotendeels uit personele lasten en algehele bedrijfsvoering waaronder huisvesting, IT en algemene kosten vallen. De applicatiekosten voor de complimenten- en klachtenloket zijn met ingang van 2021 ondergebracht onder de bedrijfsvoeringskosten.

In het onderstaande overzicht staan op hoofdlijnen de lasten omschreven.

Omschrijving lasten	Begroting na wijziging 2021	Realisatie 2021	Verschil begroting /realisatie
Personeel	€ 337.534	€ 303.720	*€ 33.814*
Inhuur	€ 284.641	€ 308.615	*€ -23.974*
DVO OV-Bureau	€ 46.085	€ 44.410	*€ 1.675*
DVO Gemeenten	€ 2.100	€ 1.596	*€ 504*
Bedrijfsvoeringskosten	€ 129.403	€ 96.656	*€ 32.747*
Projectkosten	€ 169.046	€ 81.758	*€ 87.288*
Onvoorzien	€ 25.000	€ -	*€ 25.000*
Totaal	**€ 993.809**	**€ 836.756**	**€ 157.053**

Personeel

Dit zijn de loonkosten van het personeel en overige kleine algemene personele kosten waaronder opleidingen en reiskosten. Het verschil komt door een openstaande vacature die pas in juli 2021 is ingevuld en minder reiskosten.

Inhuur

We zijn een kleine organisatie en huren voor bepaalde reguliere werkzaamheden en voor specifieke (bedrijfsvoerings-) taken en projecten personeel in. Het afgelopen jaar hebben we naast de reguliere taken, extra inhuur gedaan voor het adviseren bij de continuïteitsbijdrage en voor de AVG.

Packagedeal (DVO) OV-bureau en de gemeente Emmen

Het gaat hier om kosten voor personele ondersteuning, huisvesting en een deel ICT-kosten. Deze ondersteuning levert het OV-bureau en de ondersteuning in personeels- en salarisadministratie wordt verzorgd door de gemeente Emmen. In de DVO is een variabel deel opgenomen en deze is iets lager uitgevallen.

Kosten overige bedrijfsvoering:

Onder deze post zijn de kosten voor IT, complimenten en klachten loket, communicatie, accountant, verzekeringen etc. opgenomen. Deel van het ICT beheer is betaald via de projectkosten en voor enkele posten zijn de kosten lager uitgevallen.

Projecten:

Dit zijn de kosten (cofinanciering) voor het project Stronger Combined. Vijftig procent van deze kosten worden gedekt vanuit het project. We hebben niet alle taken in 2021 kunnen uitvoeren en dit zullen we doorschuiven.

Onvoorzien :

Bij de begrotingswijziging is een uitvraag gedaan voor extra inzet voor de uitvoering van het Smartplan. Doordat wij onderdelen van het Smartplan hebben uitgevoerd met de middelen van Stronger Combined zijn de middelen van onvoorzien niet ingezet.

Vennootschapsbelasting

In 2019 hebben we afstemming gehad met de Belastingdienst. Er is tot overeenstemming gekomen dat Publiek Vervoer met de huidige activiteiten is vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Deze uitspraak is ook voor het jaar 2021 van toepassing.

4. Paragrafen

Conform het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) (artikel 9) zijn in dit hoofdstuk de verplichte paragrafen opgenomen. In deze jaarstukken zijn alleen de paragrafen opgenomen die relevant zijn voor het Publiek Vervoer. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen en onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen komen daarom in dit jaarverslag niet voor.
De verplichte paragrafen die voor ons van toepassing zijn:

- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- financiering
- bedrijfsvoering

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Op dit moment beschikken we over een beperkt eigen vermogen en bouwen we daardoor geen weerstandsvermogen op. De onvoorziene kosten die niet gedekt kunnen worden uit de huidige budgetten of het resultaat van het boekjaar worden ten laste van de gemeenten en het OV-bureau gebracht door middel van een verzamelfactuur.

Risico's

Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie:

- De kleine omvang van de organisatie en het feit dat er maar één persoon per functiesoort aanwezig is, zorgt ervoor dat er geen vervanging is bij ziekte of afwezigheid. Alle vervanging huren we daarom in. Een ander gevolg is dat een groot deel van de kennis en kunde bij externe medewerkers ligt en daarom zijn we afhankelijk van inhuurkrachten.
- De Algemene verordening gegevensbeheer (AVG) blijft een aandachtspunt.
- De effecten van de pandemie Covid-19 heeft zijn weerslag op de vraag naar vervoer. De vraag naar speciaal vervoer is ons bestaansrecht.

Kengetal

Het BBV bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening. Hiermee kan op een eenvoudige wijze inzicht gegeven worden in de financiële positie van de organisatie. In de jaarstukken zijn alleen de kengetallen opgenomen die relevant zijn voor Publiek Vervoer. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit komen daarom in dit jaarverslag niet voor.
Doordat alle baten en lasten op dit moment worden afgerekend met de gemeenten en het OV-bureau, bouwen we geen tot een beperkt vermogen op. Het eventueel beschikbare eigen vermogen zetten we zo efficiënt mogelijk in om onze doelstellingen te behalen. Ook is er nog steeds sprake van een jonge organisatie, daarom hebben de kengetallen beperkte waarde.

Netto schuldquote

De netto schuldquote heeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de omzet. Dit geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Om aan de norm te voldoen, moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. Voor 2021 is het kengetal 17% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

Netto Schuldquote

		Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	190.762	50.000	351.785
B	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	355.920	56.000	392.916
	Netto schuld (A-B)	*-165.158*	*-6.000*	*-41.132*
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	1.047.597	980.072
	Netto schuldquote (A-B)/C x 100%	**-17%**	**-1%**	**-4%**

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

		Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	190.762	50.000	351.785
B	Verstrekte leningen	0	0	0
C	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	355.920	56.000	392.916
	Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)	*-165.158*	*-6.000*	*-41.132*
D	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	1.047.597	980.072
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C) / D x 100%	**-17%**	**-1%**	**-4%**

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zich op glad ijs bevindt. De solvabiliteitsratio van Publiek Vervoer is 46%, na mutatie in de reserves, waardoor de solvabiliteit boven de norm ligt. Publiek Vervoer werkt met voorschotfinanciering waardoor de ratio niet een directe invloed heeft op het weerstandsvermogen.

		Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	165.158	46.859	41.132
B	Balanstotaal	355.920	392.916	392.916
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	46%	12%	**10%**

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in de mate van het kunnen dragen van de eigen lasten. Alle incidentele baten en lasten worden afgerekend met de gemeenten en het OV-bureau. Wanneer dit negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor Publiek Vervoer is 0% of hoger. Op basis van de huidige cijfers en met het oog op de begroting 2021 is Publiek Vervoer structureel in evenwicht.

		Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
A	Totale structurele lasten	843.729	843.729	819.677
B	Totale structurele baten	849.456	849.456	826.400
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	0	0	0
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	1.047.597	980.072
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) + (D-C))/(E) x 100%	**1%**	**1%**	**1%**

Totaal overzicht

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
Netto schuldquote	-17%	-1%	-4%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	-17%	-1%	-4%
Solvabiliteitsratio	46%	12%	10%
Structurele exploitatieruimte	1%	1%	1%

4.2 Financiering

Onder de financieringsfunctie worden alle activiteiten gerekend die, gericht zijn op het afstemmen en optimaliseren van de inkomende en uitgaande geldstroom.

Treasury

Op grond van de wet Financiering decentrale overheden (Fido) wordt er aandacht besteed aan Treasury. De financiële administratie is meer ingericht op budgetbeheer dan op het volgen van kasstromen.

Wet HOF

De inwerkingtreding van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) zal gaandeweg leiden tot een EMU-macronorm voor de decentrale overheid als geheel. De praktijk op dit moment wijst uit, dat het weinig effect heeft voor de financiering.

Schatkistbankieren

Voor zover de bedrijfsvoeringsorganisatie overtollige middelen heeft, worden die afgeroomd ten gunste van de schatkist vanaf een drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt als volgt bepaald:

- voor overheidsinstellingen met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag tot 1 juli minimaal € 250.000 bedraagt en vanaf 1 juli 2021 € 1.000.000.
- voor Publiek Vervoer betekent dat een saldo groter dan € 250.000 tot 1 juli en een saldo groter dan € 1.000.000 vanaf 1 juli 2021 moet worden afgeroomd. In het gehele jaar is het saldo op de bankrekening niet hoger geweest dan de gestelde normen.

Liquiditeitenbeheer

Er is binnen de organisatie aandacht voor de liquiditeitsstatus en de planning voor de komende periode.

Rentelasten

De rente wordt berekend aan de hand van het rente percentage op de langlopende geldleningen. Publiek Vervoer heeft geen langlopende geldleningen. Het rentepercentage is daarom 0 %.

4.3 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. Publiek Vervoer heeft de ambitie om een organisatie te zijn die een goede invulling geeft aan haar missie en visie.

Afgelopen jaar hebben we een aantal zaken t.b.v. de bedrijfsvoering onder handen gehad, waaronder:

- Een vervolgstap gemaakt in het kader van het voldoen aan de AVG. Er is een herinventarisatie geweest en een werkplan gemaakt. Om hier meer structureel aandacht aan te kunnen geven is er een contract afgesloten met een extern bureau. Zij vervullen voor ons de rol van privacy officer en ondersteunen bij de uitvoering van het werkplan.
- We zijn de discussie over de kwetsbaarheid van Publiek Vervoer gestart. Met name op het gebied van bedrijfsvoering wordt veel van ons verwacht om aan de gestelde eisen aan een organisatie te voldoen. Deze eisen die aan een bedrijfsvoeringsorganisatie worden gesteld komen overeen aan die van een gemeente.
- De koppelingen met betrekking tot de BI-tool zijn verder geoptimaliseerd.
- Website heeft een nieuwe lay-out gekregen en is beter toegankelijk gemaakt voor onze doelgroep.

JAARREKENING

5. Grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en de passiva gebeurt op basis van historische kosten.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vaste activa

Immateriële-, materiële- en financiële vaste activa

De wetgeving Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) wordt in acht genomen. Publiek Vervoer beschikt niet over vaste activa en heeft hier dan ook geen beleid voor gevormd, daarom zal er niet verder ingegaan worden op dit onderwerp.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De voorgeschreven indeling met betrekking tot de vorderingen welke van toepassing zijn op Publiek Vervoer betreft:

Vorderingen

- Vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, Rijk)
- Overige vorderingen

Overlopende activa

- de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel;
- overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. Publiek Vervoer heeft geen voorzieningen en/of vaste schulden. Om deze reden zal er niet verder worden ingegaan op deze onderwerpen. In de notitie Reserves en Voorzieningen is dit nader toegelicht.

Reserves

In de balans worden de reserves onderscheiden naar:

- de algemene reserve;
- de bestemmingsreserves; een bestemmingsreserve is een reserve waaraan het bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven;
- het resultaat boekjaar.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva.

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar.
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borgstellingen en/of garantstellingen

Publiek Vervoer verstrekt geen borg- en/of garantstellingen. Bij een bedrag van € 0 voor borg- en/of garantstellingen wordt er geen toelichting opgenomen.

Stelselwijzigingen

Er hebben zich in 2021 geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Consolidatie

In het jaar 2021 is er geen sprake van consolidatie.

Verbonden Partijen

Publiek Vervoer heeft geen verbonden partijen zoals bedoeld in de BBV.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het Besluit Begroten en Verantwoorden vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Bestuur en directie van Publiek Vervoer hebben geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is.

COVID 19

Het jaar 2021 stond voor het tweede jaar op rij grotendeels in het teken van de pandemie. De vooruitzichten zijn dat de effecten van de pandemie in de komende jaren in meer of mindere mate zichtbaar zullen zijn. Dit heeft door de aard van de organisatie Publiek Vervoer geen directe gevolgen voor de continuïteit. De extra kosten die gemaakt zijn in het kader van Corona hebben geen effect op de cijfers door de doorbelasting aan de deelnemers middels een verzamelfactuur.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die een ander licht werpen op de stand van dat moment of effect hebben op de continuïteit van Publiek Vervoer.

6. Overzicht baten en lasten

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Omschrijving	2020 (realisatie)	2021 (begroting primitief)	2021 (begroting na wijziging	2021 (realisatie)
Deelnemersbijdragen	€ 988.689	€ 849.456	€ 902.546	€ 902.546
Extra inkomsten doorontwikkeling	€ 16.985	€ -	€ 145.051	€ 40.879
Extra inkomsten individuele opdrachten			€ 4.400	€ 11.138
Overige opbrengsten	€ 799	€ -		€ 6.219
Totale baten	**€ 1.006.473**	**€ 849.456**	**€ 1.051.997**	**€ 960.782**
Loonsom	€ 234.585	€ 338.703	€ 313.934	€ 291.185
Inhuur	€ 405.899	€ 293.241	€ 284.641	€ 308.615
Reiskosten	€ 545	€ 10.000	€ 10.000	€ 373
Opleidingen	€ 2.117	€ 6.800	€ 6.800	€ 5.422
Algemene personele kosten	€ 657	€ 6.800	€ 6.800	€ 6.740
Personeelslasten	**€ 643.802**	**€ 655.544**	**€ 622.175**	**€ 612.335**
DVO OV-bureau	€ 44.440	€ 46.085	€ 46.085	**€ 44.410**
DVO Emmen	€ 1.521	€ 2.100,00	€ 2.100,00	**€ 1.596**
Dienstverlening overeenkomsten	**€ 45.961**	**€ 48.185**	**€ 48.185**	**€ 46.006**
ICT kosten	€ 59.571	€ 81.000	€ 110.403	€ 33.594
Diensten	€ 14.278	€ 11.000	€ 11.000	€ 9.100
Bedrijfsvoeringskosten	€ 104.472	€ 8.000	€ 8.000	€ 53.962
Bedrijfsvoeringskosten	**€ 178.321**	**€ 100.000**	**€ 129.403**	**€ 96.656**
Projecten	€ 102.315	€ -	€ 169.046	€ 81.758
Overige kosten	**€ -**	**€ 40.000**	**€ 25.000**	**€ -**
Overige kosten	**€ 102.315**	**€ 40.000**	**€ 194.046**	**€ 81.758**
Totale lasten	**€ 970.399**	**€ 843.729**	**€ 993.809**	**€ 836.756**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**€ 36.074**	**€ 5.727**	**€ 58.188**	**€ 124.026**
Toevoeging en onttrekking reserves				
Toevoeging reserves	€ -	€ -	€ -	€ -
Onttrekkingen reserves	€ -	€ -	€ -	€ -
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**€ 36.074**	**€ 5.727**	**€ 58.188**	**€ 124.026**

6.1 Toelichting

De exploitatie van Publiek Vervoer is zeer beperkt. De baten zijn verdeeld in drie categorieën die aansluiten op de aard van de inkomsten. Met ingang van 2021 worden de deelnemersbijdragen als één post verantwoord. De lasten zijn onderverdeeld in drie hoofd categorieën: Personeelslasten, Dienstverleningsovereenkomsten, Bedrijfsvoeringskosten en Overige kosten. In 2021 heeft er één begrotingswijziging plaatsgevonden.

Personeelslasten

De categorie Personeel is als volgt onderverdeeld:

- loonsom
- inhuur
- overige personeelskosten
    - De kosten voor de nieuwe CAO 2021 (€ 4.923) worden in 2022 uitbetaald en zijn verantwoord bij de algemene personele kosten.

Bedrijfskosten

De categorie Bedrijfskosten is vervolgens gesplitst in vier onderdelen:

- DVO OV-bureau
- DVO Emmen
- overige bedrijfsvoeringskosten
- complimenten/klachtenafhandeling

Met deze verdeling is aangesloten bij de aard van de kosten en de noodzaak van splitsing.

Overige kosten

- onvoorzien
- projecten

6.2 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten

Voor het boekjaar 2021 zijn de incidentele baten als volgt te rubriceren:

• aanvullende werkzaamheden ivm Corona en licentie dashboard	€ 53.000.
• Voor Stronger Combined	€ 40.879
• Extra projectondersteuning	€ 11.138
• Belastingrente	€ 6.219

Incidentele lasten

Voor het boekjaar 2021 zijn de incidentele lasten als volgt te rubriceren:

• Project Stronger Combined	€ 81.758
• Extra inzet mbt Corona	€ 41.189
• Licentie Dashboard	€ 11.904

Mutaties in Onvoorzien

Publiek Vervoer heeft voor 2021 een bedrag van € 40.000 opgenomen voor onvoorziene kosten. Bij de begrotingswijziging is een uitvraag gedaan om hiervan € 25.000 in te zetten voor het Smartplan. In 2021 konden we niet alle punten uitvoeren, maar de punten die we hebben uitgevoerd, konden we combineren met Stronger Combined. De uitgaven voor deze onderdelen pasten binnen de kaders van het project Stronger Combined en daarom zijn de middelen van onvoorzien niet ingezet.

6.3 Verschil begroting en jaarrekening

Omdat de begroting klein van omvang is, hebben we in de paragraaf 3.3.1 “analyse op hoofdlijnen” de incidentele baten en lasten nader toegelicht en zichtbaar op detailniveau.
Ten opzichte van de paragraaf “analyse op hoofdlijnen” is er geen verdieping die nieuwe informatie geeft voor deze paragraaf. Daarom en stellen dat de verschillen in de paragraaf “analyse op hoofdlijnen” voldoende zijn toegelicht.

7. Balans

7.1 Balans

(bedragen x € 1.000)		
Activa		
	31-dec-21	**31-dec-20**
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	0	0
Financiële vaste activa	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**
Vlottende activa		
Voorraden	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	*97*	*125*
Vorderingen op openbare lichamen	55	125
Overige vorderingen	1	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	41	
Overlopende activa	*9*	*18*
Voorschotten overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
Overige vooruitbetaalde bedragen	9	18
Liquide middelen	*250*	*250*
kas- en banksaldi	250	250
Totaal vlottende activa	**356**	**393**
Totaal	***356***	***393***

Passiva

(bedragen x € 1.000)

	31-dec-21	31-dec-20
Eigen vermogen		
Algemene reserve	16	5
Bestemmingsreserve	25	0
Gerealiseerd resultaat	124	36
Totaal eigen vermogen	***165***	***41***
Voorzieningen	0	0
vaste schulden met een rente-typische looptijd van een ≥ 1 jaar	0	0
Totaal vaste passiva	**165**	**41**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden	*45*	*248*
Banksaldi Schatkistbankieren	0	76
Kasgeldleningen	0	0
Overige schulden	45	172
Overlopende passiva	*146*	*104*
Voorschotten overige Nederlandse overheidslichamen	105	26
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in het volgende jaar tot betaling komen	41	78
Totaal vlottende passiva	**191**	**352**
Totaal	***356***	***393***

7.2 Toelichting

In de toelichting wordt een nadere uitleg gegeven over posten in de balans.

Activa

Vaste activa

Niet van toepassing. Wij beschikken niet over vaste activa zoals bedoeld in het BBV.

Vlottende activa

Onder de vlottende activa zijn de vorderingen en liquide middelen opgenomen. Het betreft debiteuren voor een saldo van € 982, vooruit ontvangen facturen voor een saldo van € 9.404, vorderingen op openbare lichamen van € 54.898 en saldo schatkistbankieren van € 40.676.

Banksaldo en schatkistbankieren

Schatkistbankieren

De berekening van het drempelbedrag betreft 0,75% van het (primitieve) begrotingstotaal (€ 849.457) is € 6.371 . Met een minimaal drempelbedrag van € 250.000 tot 1 juli en een minimaal drempelbedrag van € 1.000.000 vanaf 1 juli 2021.
Gedurende de gehele looptijd heeft er geen overschrijding plaatsgevonden van het drempelbedrag.

Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen betreft het saldo van voorgaande boekjaren € 41.132 en het positieve resultaat 2021 € 124.026.
De algemene reserve ad € 16.131 bestaat uit het niet bestemde deel van resultaat van het jaar 2020 € 11.075 en de reeds bestaande reserve uit 2019 van € 5.057. Daarnaast is er met de jaarrekening 2020 een bestemmingsreserve gevormd t.b.v. het Smartplan van € 25.000. Er heeft in 2021 geen mutatie op de reserves plaatsgevonden.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden de kortlopende schulden en de vooruit ontvangen bedragen dan wel de nog te betalen bedragen verantwoord. Daarnaast is het vooruit ontvangen subsidiebedrag van Stronger Combined opgenomen in de vlottende passiva. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Onderwerp	Saldo 31-12-2020	Uitgaven	Inkomsten	Saldo 31-12-2021
Stronger Combined	€ 25.809	€ 40.879	€ 120.398	€ 105.328

Niet uit de balans blijkende verplichtingen en rechten

De niet uit de balans blijkende verplichtingen bevat de volgende contracten:

	Looptijd	Laatste jaar	Bedrag	Opmerkingen
HZG accountants	3 jaar	2024	€ 9.000	
Reeleaf	1 jaar	2022	€ 7.500	
Tableau International U.C.	1 jaar	2022	€ 8.500	bedrag afhankelijk van wisselkoers Amerikaanse dollar

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Verantwoording specifieke uitkeringen

Publiek Vervoer heeft geen specifieke uitkeringen zoals bedoeld in de Single Information Single Audit.
Dit is getoetst op de website https://teverantwoordenregelingen.rijksoverheid.nl/ d.d. 21-1-2022

BIJLAGE 2

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur			€ -
0.2	Burgerzaken			€ -
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden			€ -
0.4	Overhead	€ 960.782,11	€ 836.756,05	€ 124.026
0.5	Treasury			€ -
0.61	OZB woningen			€ -
0.62	OZB niet-woningen			€ -
0.63	Parkeerbelasting			€ -
0.64	Belastingen overig			€ -
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			€ -
0.8	Overige baten en lasten			€ -
0.9	Vennootschapsbelasting			€ -
0.10	Mutaties reserves	€ -	€ -	€ -
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		€ 124.026	€ -124.026
0.0	**Bestuur en ondersteuning**	**€ 960.782**	**€ 960.782**	**€ -**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer			€ -
1.2	Openbare orde en veiligheid			€ -
1.0	**Veiligheid**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
2.1	Verkeer en vervoer			€ -
2.2	Parkeren			€ -
2.3	Recreatieve havens			€ -
2.4	Economische havens en waterwegen			€ -
2.5	Openbaar vervoer			€ -
2.0	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
3.1	Economische ontwikkeling			€ -
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			€ -
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			€ -
3.4	Economische promotie			€ -
3.0	**Economie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
4.1	Openbaar basisonderwijs			€ -
4.2	Onderwijshuisvesting			€ -
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken			€ -
4.0	**Onderwijs**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
5.1	Sportbeleid en activering			€ -
5.2	Sportaccomodaties			€ -
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			€ -
5.4	Musea			€ -
5.5	Cultureel erfgoed			€ -
5.6	Media			€ -
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie			€ -
5.0	**Sport, cultuur en recreatie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie			€ -
6.2	Wijkteams			€ -
6.3	Inkomensregelingen			€ -
6.4	Begeleide participatie			€ -
6.5	Arbeidsparticipatie			€ -
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)			€ -
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			€ -
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			€ -
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			€ -
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			€ -
6.0	**Sociaal Domein**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
7.1	Volksgezondheid			€ -
7.2	Riolering			€ -
7.3	Afval			€ -
7.4	Milieubeheer			€ -
7.5	Begraafplaatsen en crematoria			€ -
7.0	**Volksgezondheid en milieu**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
8.1	Ruimtelijke ordening			€ -
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)			€ -
8.3	Wonen en bouwen			€ -
8.0	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
	TOTAAL	**€ 960.782**	**€ 960.782**	**€ -**

BIJLAGE 3

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Periode	Beschrijving
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	57%	Jaarstukken 2021	2021	Peildatum 31-12-2021
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	100%	Jaarstukken 2021	2021	Peildatum 31-12-2021

De beleidsindicatoren geven een mogelijkheid tot vergelijking tussen gemeenten en/of gemeenschappelijke regelingen. De overige beleidsindicatoren zijn niet van toepassing op Publiek Vervoer.

BIJLAGE 4

Wet Normering Topinkomens (WNT)

WNT-verantwoording 2021 Publiek Vervoer Groningen Drenthe

De WNT is van toepassing op Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	**Jan Bos**
Functiegegevens[5]	Algemeen directeur
Aanvang[6] en einde functievervulling in 2021	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	[1,0]
Dienstbetrekking?[8]	[ja]
Bezoldiging[9]	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	107.971
Beloningen betaalbaar op termijn	20.375
Subtotaal	128.346
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	[209.000]
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag[11]	N.v.t.
Bezoldiging	128.346
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan[12]	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling[13]	N.v.t.
Gegevens 2020	
Functiegegevens[5]	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	[1,0]
Dienstbetrekking?[8]	[ja]
Bezoldiging[9]	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.644
Beloningen betaalbaar op termijn	19.230
Subtotaal	*125.874*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	[201.000]
Bezoldiging	125.874

Topfunctionarissen met een bezoldiging van €1.700 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
J. Jongman	Algemeen bestuurslid
B. Nederveen	Algemeen bestuurslid
P. van der Zwan	Algemeen bestuurslid (vervanger)
W. Mol	Algemeen bestuurslid (tot 1-10-21)
E. Stoker	Algemeen bestuurslid a.i.
G. Brongers-Roffel	Voorzitter
K. Ipema	Algemeen bestuurslid
H. ten Hulscher	Algemeen bestuurslid
M. de Visser	Algemeen bestuurslid
G. Rink	Algemeen bestuurslid

Publiek Vervoer Groningen Drenthe verstrekt geen vergoedingen aan haar bestuurders.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

BIJLAGE 5

Begrotingsrechtmatigheid

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		x
Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		x
Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	x	
Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	x	
Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen		x
Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.		
Geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		x
Geconstateerd na verantwoordingsjaar	x	
Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen ofwel totaal geautoriseerd krediet) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
Jaar van investeren		x
Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	x	

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2021 van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe te Assen gecontroleerd.

Naar ons oordeel**:**

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder eigen verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het bestuur op 23 september 2021.

De jaarrekening bestaat uit:
1. Het overzicht van baten en lasten over 2021.
2. De balans per 31 december 2021.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het bestuur op 23 september 2021 en de Regeling Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

LAAN CORPUS DEN HOORN 200 - POSTBUS 8006 - 9702 KA GRONINGEN - 050 21 13 660

HZG ACCOUNTANTS & ADVISEURS IS EEN HANDELSNAAM VAN HOFSTEENGE ZEEMAN GROEP B.V. KVK NR. 55667945

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 8.350. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 417 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met het BBV. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder eigen verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het bestuur op 23 september 2021.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het bestuur op 23 september 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
    het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.
  Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 16 februari 2022

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE

Voorstel

Aan het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Datum vergadering	24 maart 2022
Agendapunt	**7**
Onderwerp	**Ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026**
Voorstel	- Vaststellen ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026 - Vaststellen bijdragen 2023
Toelichting	**Inleiding:** Voor u ligt de ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026 van Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Volgens artikel 18 van de gemeenschappelijke regeling stuurt het bestuur vóór 15 april de ontwerpbegroting 2023 van Publiek Vervoer Groningen Drenthe en de meerjarenraming 2023-2026 (verder te noemen begroting 2023) aan de deelnemers. Het verzoek om deze naar de colleges B&W en het dagelijks bestuur van het OV-bureau te sturen, met het verzoek om deze door te geleiden naar de gemeenteraden. De gemeenteraden kunnen dan vóór 1 juni 2022 hun zienswijzen kenbaar maken aan Publiek Vervoer. Het bestuur is voornemens om de begroting 2023 op 30 juni 2022 vast te stellen, overwegende de eventuele zienswijzen en commentaren. Het bestuur zendt de vastgestelde begroting vóór 1 augustus aan de toezichthouder van de Provincie Drenthe en haar opdrachtgevers. **Motivatie:** De financiële uitgangspunten van de begroting 2023 zijn ontleend aan de kaderbrief, die op 8 december 2021 is vastgesteld door het bestuur. De baten zijn gebaseerd op de structurele baten zoals bij de oprichting zijn vastgesteld en de lasten zijn gebaseerd op de lasten voor het primaire proces van Publiek Vervoer. In 2023 maken enkele medewerkers die wij via onze deelnemers inhuren gebruik van een pensioenregeling. In deze begroting gaan we ervan uit dat de nieuwe mensen in dienst komen bij Publiek Vervoer. Ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat daarmee een verschuiving van de inhuurkosten naar kosten (eigen) personeel. Voor de vervanging en de borging van de kennis hebben we in 2023 tijdelijk extra personeelslasten. Het voorstel is om deze incidentele kosten ten laste van de reserves te brengen. Vervolgens is begroting voor de periode tot en met 2026 sluitend en laat per jaar een licht positief resultaat zien.
Bijlage(n)	• Ontwerp meerjarenbegroting 2023-2026 Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Communicatie	• Het bestuur zendt vóór 15 april 2022 de ontwerpbegroting aan de deelnemers en het dagelijks bestuur van het OV-bureau met het verzoek te reageren vóór 1 juni 2022. • De vastgestelde begroting stuurt Publiek Vervoer Groningen Drenthe aan: - alle deelnemers van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe - aan de toezichthouder van de Provincie Drenthe (vóór 1 augustus 2022) en de begroting wordt geplaatst op de website van Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Bijzonderheden	

Besluit	
● Conform voorstel	○ Gewijzigd:

Handtekening voorzitter

G. Brongers

Handtekening secretaris

J. Bos

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE

Ontwerpbegroting 2023 - 2026

Voorwoord / aanbiedingsbrief

Beste lezer,

Voor u ligt de ontwerp meerjarenbegroting 2023 – 2026 van Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Publiek Vervoer Groningen Drenthe is een samenwerkingsorganisatie van alle Groningse en Drentse gemeenten en het OV-bureau Groningen Drenthe.

Publiek vervoer is de bundeling en integratie van allerlei vervoersvormen. Het doel van Publiek Vervoer Groningen Drenthe is het creëren van een optimaal, duurzaam en toekomstbestendig vervoerssysteem waarin vervoer op langere termijn goed en betaalbaar aangeboden kan blijven aan alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe.

Publiek Vervoer Groningen Drenthe is een zogeheten bedrijfsvoeringsorganisatie (ook wel: GR-light genoemd). Echter als het op regelgeving aan komt moet een GR-light aan dezelfde regels voldoen als iedere andere gemeenschappelijke regeling c.q. gemeente ongeacht de omvang van de uitvoeringsorganisatie.

In 2023 maken enkele medewerkers die wij via onze deelnemers inhuren gebruik van een pensioenregeling. In deze begroting gaan we ervan uit dat de nieuwe mensen in dienst komen bij Publiek Vervoer. Ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat er daarmee een verschuiving van de inhuurkosten naar kosten (eigen) personeel. Voor de vervanging en de borging van de kennis hebben we in 2023 dus tijdelijk extra personeelslasten. Het voorstel is om deze incidentele kosten ten laste van de reserves te brengen.

In 2021 is besloten om de huidige vervoerscontracten tot en met 2024 te verlengen, met nog een verlengoptie van twee jaar. In 2023 zal een keuze worden gemaakt om de contracten met twee jaar te verlengen of opnieuw aan te besteden. In dit laatste geval zal er in 2023 worden gestart met de aanbesteding. Hiervoor is extra capaciteit nodig en heeft financiële gevolgen die niet in deze begroting zijn opgenomen.

Verder is de afgelopen jaren sprake geweest van extra inkomsten vanuit een EU-project (Stronger Combined). Deze inkomsten zijn gebruikt voor projecten voor de doorontwikkeling. Dit project loopt af in 2022 en er zal opnieuw worden gekeken of er nieuwe subsidiemogelijkheden zijn voor de doorontwikkeling.

Jan Bos,
directeur Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer
Groningen Drenthe

INHOUDSOPGAVE

1. Samenvatting / Kerngegevens 5

2. Algemene gegevens 6

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven 8

3.1 Rollen 8

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe 8

3.2.1 Contractbeheer 8

3.2.2 Klachtenmanagement 9

3.2.3 Kennis- en adviescentrum 9

3.2.4 Subsidies 9

3.3 Financieel inzicht 9

3.3.1 Algemeen beeld begroting inkomsten 9

3.3.2 Analyse op hoofdlijnen 10

4. Paragrafen 12

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 12

4.2 Financiering 16

4.3 Bedrijfsvoering 16

5. Grondslagen 18

6. Overzicht baten en lasten 19

6.1 Toelichting 20

6.2 Incidentele lasten 21

6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen 21

6.4 Mutaties in onvoorzien 21

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Bijlage 2 Beleidsindicatoren

Bijlage 3 Bijdrage deelnemers

Begroting

1. Samenvatting / Kerngegevens

Met deze begroting geven we inzicht in de plannen, ontwikkeling en financiële gezondheid van 2023 met een meerjarenperspectief tot en met 2026. Publiek Vervoer blijft zich doorontwikkelen en we gaan verder met het professionaliseren van de organisatie en de uitvoering van onze taken.

Omschrijving baten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bijdrage deelnemers	€ 888.373	€ 906.495	€ 927.435	€ 948.859
Extra inkomsten doorontwikkeling	€ -	€ -	€ -	€ -
Extra inkomsten individuele opdrachten	€ -	€ -	€ -	€ -
Overige opbrengsten	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ 888.373**	**€ 906.495**	**€ 927.435**	**€ 948.859**
Omschrijving lasten	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Personeel	€ 560.844	€ 572.402	€ 585.804	€ 599.523
Inhuur deelnemers	€ 111.196	€ 53.627	€ 54.914	€ 56.232
inhuur derden	€ 120.000	€ 101.397	€ 103.831	€ 106.323
DVO OV-Bureau	€ 50.151	€ 50.903	€ 51.667	€ 52.442
DVO Gemeenten	€ 2.338	€ 2.373	€ 2.409	€ 2.445
Bedrijfsvoeringskosten	€ 111.600	€ 113.488	€ 115.518	€ 117.585
Projectkosten	€ -	€ -	€ -	€ -
Incidentele lasten	€ -	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 966.130**	**€ 904.191**	**€ 924.143**	**€ 944.551**
Saldo voor mutatie reserve	**€ -77.757**	**€ 2.304**	**€ 3.293**	**€ 4.308**
Onttrekking reserve	**€ 80.000**			
Saldo na mutatie reserve	**€ 2.243**	**€ 2.304**	**€ 3.293**	**€ 4.308**

Korte analyse op hoofdlijnen

Baten

De begroting is gebaseerd op de structurele baten zoals deze bij de oprichting is vastgesteld. Gedurende het boekjaar kunnen er aanvragen komen voor het uitvoeren van extra taken. Voor deze aanvullende incidentele uitgaven verwachten we aanvullende incidentele inkomsten. Daarnaast is de afgelopen jaren sprake geweest van extra inkomsten vanuit een EU-project (Stronger Combined). Er zal opnieuw worden gekeken of er nieuwe subsidiemogelijkheden zijn voor de doorontwikkeling.

Lasten

De begroting is op basis van de oorspronkelijke uitgangspunten voor het primaire proces en de taken van de samenwerkingsorganisatie. Door uitstroom van personeel zijn er in 2023 extra kosten voor de overdracht. We gaan ervan uit dat de nieuwe medewerkers in dienst komen bij Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Hierdoor ontstaat er een verschuiving van kosten van inhuur deelnemers naar personeel. De afgelopen jaren zijn er extra uitgaven geweest voor aanvullende opdrachten die niet in de begroting zijn opgenomen. Deze uitgaven zijn in overleg met de deelnemers gefactureerd middels een verzamelfactuur.
De uitgaven worden altijd kostendekkend gefinancierd door de opdrachtgever. De aanvullende opdrachten worden periodiek gefactureerd aan de deelnemers, voor wie deze aanvullende opdrachten zijn uitgevoerd.

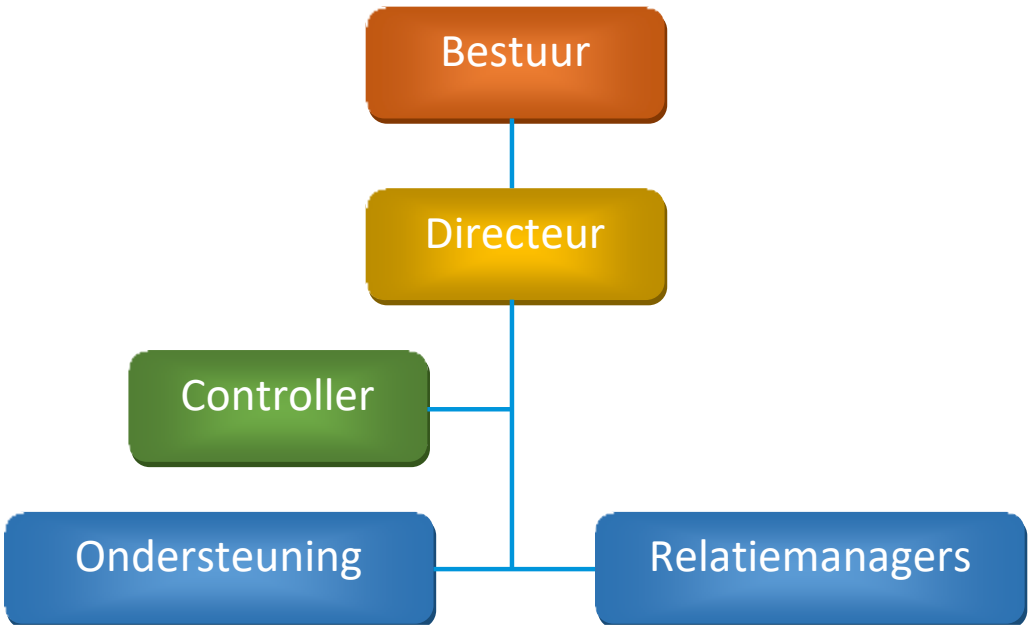
2. Algemene gegevens

Binnen Publiek Vervoer worden verschillende vervoersvormen uitgevoerd. Enerzijds vervoersvormen waar alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe gebruik van kunnen maken zoals hubtaxi, buurtbus, lokaal vervoer en anderzijds het doelgroepenvervoer (geïndiceerd door gemeenten) zoals het Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de Participatiewet.

De deelnemers van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe bestaan uit alle gemeenten in Groningen en Drenthe en het OV-bureau Groningen Drenthe. Het is een zogeheten bedrijfsvoeringsorganisatie (ook wel: GR-light genoemd). Dit betekent dat bepaalde taken van de deelnemers zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer. Het betreft de taken:

- Contractbeheer en relatiemanagement
- Klachtenloket en klantparticipatie
- Kennis- en adviesfunctie (incl. doorontwikkeling)

Het organogram van de bedrijfsvoeringsorganisatie is als volgt:

Missie

Wij - alle samenwerkende overheden- willen in Groningen en Drenthe een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociale leven en onze regio goed ontsloten is voor bezoekers aan onze provincies.

Visie

Wij staan voor een inclusieve samenleving, waaraan iedereen die dat wil kan deelnemen, ongeacht of je woont op het platteland of in stedelijk gebied en ongeacht welke ondersteuning je nodig hebt. Voorwaarde hiervoor is dat reizigers -jong en oud- veilig, flexibel en zelfstandig kunnen reizen. En waar we altijd vervoersondersteuning-op-maat (of passend vervoersondersteuning) kunnen bieden aan hen die dat nodig hebben. Waar aanbieders van vervoer een gezonde bedrijfsvoering kunnen hebben met goed werkgeverschap. En waar innovatief ondernemerschap wordt beloond.

Dit doen we door te zoeken naar manieren om efficiënter te reizen. Bijvoorbeeld door meer samen te reizen waar dat kan. En door samen met reizigers en aanbieders te blijven werken aan de doorontwikkeling van publiek vervoer. Het zal nooit af zijn; en er zullen dingen wel eens niet lukken of anders gaan dan gepland. Maar samen maken we stap-voor-stap een goed ontwikkeld vervoersnetwerk.

Bestuur

Het team Publiek Vervoer wordt aangestuurd door de directeur Jan Bos. Hij legt verantwoording af aan de deelnemers. Zij zijn vertegenwoordigd in een bestuur. Dit bestuur bestaat uit een afgevaardigde per regio en een afgevaardigde van het OV-bureau. Tijdens het opstellen van deze begroting hebben we de onderstaande samenstelling van het bestuur, maar in verband met de verkiezingen in maart 2022 kunnen er enkele leden wijzigen.
Normaliter vergadert het bestuur viermaal per jaar.

Samenstelling bestuur	
Wethouder gemeente Groningen	I. Jongman
Wethouder gemeente Westerkwartier	B. Nederveen
Wethouder gemeente het Hogeland	M. de Visser
Wethouder gemeente Stadskanaal	G. Brongers-Roffel
Wethouder gemeente Noordenveld	K. Ipema
Wethouder gemeente Meppel	H. ten Hulscher
Wethouder gemeente Emmen	G. Rink
Directeur OV-bureau Groningen Drenthe	R. Hoorweg

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven

3.1 Rollen

De deelnemers zijn verantwoordelijk voor het beleid en zijn de opdrachtgevers van de vervoerders. Publiek Vervoer voert namens de gemeenten en het OV-bureau het contractmanagement uit, zorgt voor een onafhankelijk klachtenloket en is een kennis en adviescentrum voor de deelnemers zodat zij het vervoer verder kunnen ontwikkelen en verbeteren. Vervoerders verzorgen de ritten van publiek vervoer.

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe is een bedrijfsvoeringsorganisatie die namens de deelnemers taken uitvoert. Er vindt geen beleidsvorming plaats, dat is aan de deelnemers.

Publiek Vervoer Groningen Drenthe heeft drie taken:

- Contractbeheer en relatiemanagement
- Klachtenloket en klantparticipatie
- Kennis- en adviescentrum (incl. doorontwikkeling)

3.2.1 Contractbeheer

Publiek Vervoer beheert namens de deelnemers de contracten van het Wmo-vervoer, leerlingenvervoer, hubtaxi, vervoer sociale werkplaats en lokale vervoersoplossingen zoals sommige stadsdiensten en buurtbussen. Onder contractbeheer verstaan we dat we erop toezien dat de vervoerders de contracten conform bestek uitvoeren. In het verlengde hiervan zetten we ook in op het verzamelen en beheren van data die hiervoor nodig is, zoals het monitoren en het door ontwikkelen van het vervoer naar een hoger kwaliteitsniveau. Dit gebeurt in goede samenwerking met de gecontracteerde vervoerders. Juist in die samenwerking kunnen we elkaar stimuleren en inspireren. Contractbeheer is geen eenzijdige benadering vanuit het contract. Contractbeheer houdt daarom ook in dat er relatiemanagement is met de deelnemers.

Het contractbeheer krijgt vorm door veelvuldig overleg met vervoerbedrijven en m.n. gemeenten en per kwartaal een contractbeheer bespreking met elk vervoerbedrijf afzonderlijk. Daarnaast zijn er maandelijkse rapportages via het ontwikkelde Dashboard Publiek Vervoer (gebaseerd op Business Intelligence) en maandelijkse factuuranalyses via het Dashboard. Ook plannen we een aantal overleggen tussen gemeenten en vervoerder voor de algemene gang van zaken en actualiteiten.

Doorlooptijd contracten

De contracten met de vervoerders hadden een doorlooptijd van vier jaar en liepen eind juli 2022 af. In 2021 is besloten om gebruik te maken van de mogelijkheid voor verlenging van twee jaar. Het is mogelijk om het contract in 2024 nogmaals te verlengen met twee jaar. Ruim vóór de einddatum van de contracten zullen de deelnemers een besluit nemen over de mogelijke verlenging van 2 jaar. Wanneer we niet verlengen, komt er

opnieuw een aanbesteding. In dat geval start een proces van bestek schrijven, aanbesteden, gunnen en implementeren. De doorlooptijd van deze processen is groot en bij geen verlenging moeten we hier in 2023 mee beginnen. In het eerste kwartaal van 2023 moet daarom een besluit genomen zijn over verlening van de huidige contracten c.q. aanbesteden van het vervoer. De kosten voor een eventuele aanbesteding zijn niet in deze begroting opgenomen.

3.2.2 Klachtenmanagement

Naast het beheren van de contracten vormen we een onafhankelijk loket voor complimenten en klachten. Klachten die bij Publiek Vervoer binnenkomen, verwerken we in het klachtenregistratiesysteem Smile. Vervolgens beoordelen wij wie de klacht moet behandelen: een vervoerder of een gemeente. We zien er tenslotte op toe dat de reiziger een adequaat antwoord op de klacht krijgt.

Klachten als verbeter-tool

Onze ambitie is dat vervoerbedrijven en de deelnemers realtime data krijgen uit het Dashboard Publiek Vervoer over de verschillende klachten. Op grond van een analyse van de klachten krijgen we inzicht waar verbeterpunten liggen. Klachtenmanagement is dus in eerste instantie gericht op het afhandelen van klachten, maar genereert tegelijkertijd een schat aan informatie over waar er verbeterpunten liggen. Dit kan gaan over de uitvoering van het vervoer, maar ook over het beleid van de gemeente. Het klachtensysteem wordt gebruikt om het klanttevredenheidsonderzoek toe te spitsen op het doorvragen over patronen die in de klachtenoverzichten naar voren komen.

3.2.3 Kennis- en adviescentrum

Onze derde taak is kennis delen en advies geven. Binnen deze taak is het adviseren over doorontwikkelingen van belang. Met doorontwikkeling bedoelen we het verbeteren van de huidige werkwijze, het uitbreiden naar meerdere vormen van doelgroepenvervoer, maar ook het meer integreren van de vervoersmodaliteiten van het openbaar vervoer en publiek vervoer. Tevens kunnen onze deelnemers deze adviezen meenemen in de doorontwikkeling van hun beleid. In dit kader neemt Publiek Vervoer deel aan landelijke netwerken en aan Europese projecten waar dat mogelijk is.

Data Dashboard Publiek Vervoer

Sinds 2018 wordt van elke rit die verreden is binnen publiek vervoer een grote hoeveelheid gegevens verzameld. De dataverzameling die op deze manier is ontstaan biedt belangrijke informatie die deelnemers kunnen gebruiken om hun beleid te verbeteren. Deze dataverzameling gaat de komende jaren alleen maar in waarde toenemen. Het Dashboard Publiek Vervoer, dat we de afgelopen jaren ontwikkelden, wordt ingezet om data te ontsluiten, zodat we op grond daarvan deelnemers kunnen adviseren, maar deelnemers ook zelf inzichten kunnen verwerven op grond van de dataverzameling.

3.2.4 Subsidies

De afgelopen jaren werd de taak van het kenniscentrum en de doorontwikkelingen als nieuwe innovaties gezien en hierdoor kwamen we in aanmerking voor diverse financiële ondersteuningen (subsidies). Wij hebben deelgenomen aan Europese en landelijke werkgroepen. Met het opgebouwde netwerk gaan we onderzoeken of bepaalde doorontwikkelingen opnieuw in aanmerking komen voor subsidie. Tijdens het schrijven van deze begroting is dit nog niet het geval en daarom is in deze begroting hiermee alsnog geen rekening gehouden.

3.3 Financieel inzicht

3.3.1 Algemeen beeld begroting inkomsten

In het overzicht hieronder staan de bijdragen per deelnemer voor de periode 2023 tot en met 2026. In dit overzicht staan de bijdragen exclusief BTW. De inspecteur beoordeelde dat Publiek Vervoer Belastingplichtig is

en heeft ons als ondernemer geregistreerd. Dat betekent dat wij omzetbelasting moeten betalen. Concreet houdt dit in dat zowel de uitgaven als de inkomsten met Btw belast zijn.

Bijdragen	%	2023	2024	2025	2026
Deelnemers					
Provincie Groningen		*Excl BTW*			
Eemsdelta	4,83	€ 42.935	€ 43.811	€ 44.823	€ 45.858
Groningen (*)	13,21	€ 117.354	€ 119.748	€ 122.514	€ 125.344
Het Hogeland	3,95	€ 35.091	€ 35.807	€ 36.634	€ 37.480
Midden-Groningen	5,43	€ 48.239	€ 49.223	€ 50.360	€ 51.523
Oldambt	4,19	€ 37.241	€ 38.000	€ 38.878	€ 39.776
Pekela	1,32	€ 11.744	€ 11.984	€ 12.261	€ 12.544
Stadskanaal	3,65	€ 32.443	€ 33.105	€ 33.870	€ 34.652
Veendam	2,56	€ 22.751	€ 23.215	€ 23.752	€ 24.300
Westerkwartier	4,23	€ 37.578	€ 38.345	€ 39.231	€ 40.137
Westerwolde	2,62	€ 23.275	€ 23.750	€ 24.299	€ 24.860
Provincie Drenthe					
Aa en Hunze	1,84	€ 16.346	€ 16.680	€ 17.065	€ 17.459
Assen	4,96	€ 44.063	€ 44.962	€ 46.001	€ 47.063
Borger-Odoorn	1,95	€ 17.323	€ 17.677	€ 18.085	€ 18.503
Coevorden	2,93	€ 26.029	€ 26.560	€ 27.174	€ 27.802
De Wolden	1,72	€ 15.280	€ 15.592	€ 15.952	€ 16.320
Emmen	9,63	€ 85.550	€ 87.296	€ 89.312	€ 91.375
Hoogeveen	4,85	€ 43.086	€ 43.965	€ 44.981	€ 46.020
Meppel	2,37	€ 21.054	€ 21.484	€ 21.980	€ 22.488
Midden Drenthe	2,36	€ 20.966	€ 21.393	€ 21.887	€ 22.393
Noordenveld	2,5	€ 22.209	€ 22.662	€ 23.186	€ 23.721
Tynaarlo	2,31	€ 20.521	€ 20.940	€ 21.424	€ 21.919
Westerveld	1,58	€ 14.036	€ 14.323	€ 14.653	€ 14.992
OV-bureau Groningen Drenthe	15,00	€ 133.256	€ 135.974	€ 139.115	€ 142.329
totaal	**100,00**	**€ 888.373**	**€ 906.495**	**€ 927.435**	**€ 948.859**

3.3.2 Analyse op hoofdlijnen

Er is gerekend met een indexcijfer zoals hieronder weergegeven. Deze indexering is gebaseerd op Macro Economische Verkenning 2021 van het Centraal Economisch Plan (CPB) die in de kaderbrief 2023 is vastgesteld.

Index	indexering 2023	indexering 2024	indexering 2025	indexering 2026
Loonvoet sector overheid	2,3%	2,1%	2,4%	2,4%
Prijs netto materiële overheidsconsumptie	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Gewogen idex (90% loonvoet / 10 materiële overheidsconsumptie)	**2,22%**	**2,04%**	**2,31%**	**2,31%**

In het onderstaande overzicht staan op hoofdlijnen de lasten (exclusief BTW).

Omschrijving lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Personeel	€ 560.844	€ 572.402	€ 585.804	€ 599.523
Inhuur deelnemers	€ 111.196	€ 53.627	€ 54.914	€ 56.232
inhuur derden	€ 120.000	€ 101.397	€ 103.831	€ 106.323
DVO OV-Bureau	€ 50.151	€ 50.903	€ 51.667	€ 52.442
DVO Gemeenten	€ 2.338	€ 2.373	€ 2.409	€ 2.445
Bedrijfsvoeringskosten	€ 111.600	€ 113.488	€ 115.518	€ 117.585
Projectkosten	€ -	€ -	€ -	€ -
Incidentele lasten	€ -	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	**€ 966.130**	**€ 904.191**	**€ 924.143**	**€ 944.551**

Overhead

In de verslaggevingsregels vallen de kosten voor de bedrijfsvoering onder overhead. Het overheadpercentage wordt berekend over de overige producten om eventuele kostendekkende tarieven inzichtelijk te maken. Onze werkzaamheden vallen echter volledig onder de overheadskosten. Er zijn geen kosten die aan andere taakvelden toegerekend kunnen worden.

Vennootschapsbelasting

De Belastingdienst beoordeelde dat de samenwerkingsvrijstelling van toepassing is op de huidige activiteiten. Zolang de feiten en omstandigheden niet veranderen, hoeft er geen aangifte voor de vennootschapsbelasting te worden gedaan.

Onvoorzien

De afgelopen jaren zijn er extra uitgaven geweest die niet in de begroting zijn opgenomen. Deze extra uitgaven worden in overleg met en aan de betreffende deelnemers gefactureerd. Hierdoor is het risico voor Publiek Vervoer nihil en met de kennis van nu moet een budget van € 10.000 voor onvoorzien toereikend zijn.

4. Paragrafen

Conform het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) (artikel 9) zijn in dit hoofdstuk de verplichte paragrafen opgenomen. In deze begroting zijn alleen de paragrafen opgenomen die relevant zijn. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen en onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen komen daarom niet in de begroting voor.

De verplichte paragrafen die van toepassing zijn:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering.

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Publiek Vervoer heeft haar jaarrekening 2021 positief afgesloten en heeft een eigen vermogen van € 140.000. Door uitstroom van personeel in 2023 is voor de overdracht tijdelijk extra formatie nodig. Om deze kosten te dekken hebben we bij de jaarrekening 2021 aan het bestuur voorgesteld om hiervoor € 80.000 vanuit de reserves in te zetten. Na de verwerking van de bovenstaande voorstellen is de reserve voldoende voor de weerstandscapaciteit.

Risico's

Alle risico's waarvoor we geen maatregelen hebben getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn, in relatie tot de financiële positie.

Kans dat risico voorkomt	Kans op voordoen risico
Zeer laag	5%
Laag	25%
Gemiddeld	50%
Hoog	75%
Zeer hoog	100%

Ziekteverzuim

Algemeen

We hebben een kleine vaste formatie en zijn hierdoor erg kwetsbaar. Bij uitval van een medewerker heeft dit meteen gevolgen voor het ziekteverzuim en ontstaan er extra inhuurkosten. In de Cao SGO (Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties), staat dat een zieke medewerker gedurende de eerste zes maanden recht heeft op 100% doorbetaling van het salaris. In de zevende tot en met de twaalfde maand is dat 90% en in het tweede ziektejaar 75%. Na 24 maanden moet bij voortdurende ziekte of arbeidsongeschiktheid tot aan het eind van het dienstverband 70% van het loon worden doorbetaald.

Beheersmaatregel

Om dit te voorkomen, treffen we maatregelen die gericht zijn op preventie, het voorkomen van ziekte, zoals coaching en het stimuleren van een gezonde leefstijl.

Calculatie maximaal financieel risico

0,35 Fte inhuur.

Max. financieel risico		Kans	%	Financiële impact	
€	30.000	Hoog	75%	€	22.500

Dataveiligheid en IT omgeving (AVG)

Algemeen

De Europese privacy verordening Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gaat over de *'bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens'*. De AVG trad op 25 mei 2018 in werking. Van organisaties wordt verwacht dat zij hun bedrijfsvoering conform de AVG brengen. Dat betekent dat wij moeten kunnen aantonen dat wij de juiste organisatorische en technische maatregelen hebben genomen om aan de AVG te voldoen. Ook moeten we bewijzen dat we geldige toestemming hebben gekregen voor het verwerken van persoonsgegevens.

Beheersmaatregel

In 2021 hebben we een risicoanalyse en werkplan gemaakt. De grootste risico's worden in 2022 opgepakt, maar het blijft continu een aandachtspunt. Wij hebben daarom een contract met een gespecialiseerd bedrijf die ons hierbij ondersteund.

Calculatie financieel

Een maximale boete van 4% van de jaarlijkse omzet als blijkt dat we niet kunnen aantonen dat we voldoen aan het naleven van de AVG.

Max. financieel risico		Kans	%	Financiële impact	
€	38.000	Gemiddeld	50%	€	19.000

Totaaloverzicht risico's

In het onderstaande overzicht staan alle risico's en de bijbehorende financiële impact.

Risico	Omschrijving	Financieel risico		Kans op voordoen	Financiële impact	
A	Ziekteverzuim	€	30.000	75%	€	22.500
B	AVG	€	38.000	50%	€	19.000
		€	**68.000**		**€**	**41.500**

Wij beschikken op dit moment over een algemene reserve die we kunnen inzetten als een bufferfunctie zodra er risico's zoals we die hierboven aangaven, zich voordoen. In de begroting is een post *onvoorzien* opgenomen om onvoorziene uitgaven te kunnen dekken.

Aanwezige weerstandscapaciteit		
Algemene Reserve 2021	€	140.000
incidentele personeels kosten 2023	€	-80.000
Onvoorzien	€	10.000
Totaal weerstandscapaciteit	**€**	**70.000**

In het overzicht hieronder staan de richtlijnen van de weerstandscapaciteit en de ratio en de betekenis ervan:

Richtlijnen weerstandscapaciteit	
betekenis ratio	**ratio weerstandscapaciteit**
uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x > 2,0
Voldoende	1,0 < x > 1,4
Matig	0,8 < x > 1,0
Onvoldoende	0,6 < x > 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

De bovengenoemde ratio/ factor is als volgt:

factor aanwezig / benodigd weerstandsvermogen		
(a) Minimale benodigde capaciteit	€	41.500
(b) Weerstandscapaciteit	€	70.000
factor: a/b		1,69
oordeel:		ruim voldoende

Kengetal

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten BBV bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en op de jaarrekening. Op deze manier is er eenvoudig inzicht in de financiële positie. In de begroting zijn alleen de kengetallen opgenomen die relevant zijn. De kengetallen *grondexploitatie* en *belastingcapaciteit* komen daarom in deze begroting niet voor. Doordat alle baten en lasten op dit moment worden afgerekend met de deelnemers en er geen vermogen wordt opgebouwd, hebben de kengetallen een beperkte waarde.

Netto schuldquote

De netto schuldquote heeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de omzet. Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Om aan de norm te voldoen, moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. Voor 2018 is het kengetal 25% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

1 Netto schuldquote

		Realisatie 2021	Begroting 2023
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	190.762	150.000
B	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	355.920	315.000
	Netto schuld (A-B)	*-165.158*	*-165.000*
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	888.373
	Netto schuldquote (A-B)/C x 100%	**-17%**	**-19%**

Netto schuldquote voor alle leningen

1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

		Realisatie 2021	Begroting 2023
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	190.762	150.000
B	Verstrekte leningen	0	0
C	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	355.920	315.000
	Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)	*-165.158*	*-165.000*
D	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	888.373
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C) / D x 100%	**-17%**	**-19%**

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstperspectief weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% vraagtekens gezet kunnen worden bij de financiële weerbaarheid van de organisatie.

2. Solvabiliteitsratio

		Realisatie 2021	Begroting 2023
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	165.158	87.243
B	Balanstotaal	355.920	237.243
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	46%	37%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in de mate van het kunnen dragen van de eigen lasten. Alle incidentele baten en lasten worden afgerekend met de deelnemers. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het “structurele” deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor Publiek Vervoer is 0% of hoger. Zoals in deze begroting is aangegeven hebben we in 2023 incidentele lasten, maar de meerjarige begroting is in evenwicht en is deze uitkomst eenmalig.

3. Structurele exploitatieruimte

		Realisatie 2021	Begroting 2023
A	Totale structurele lasten	843.729	966.130
B	Totale structurele baten	849.456	888.373
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	0	0
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	960.782	888.373
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) + (D-C))/(E) x 100%	**1%**	**-9%**

Totaaloverzicht

Totaal kengetallen 2020

	Realisatie 2021	Begroting 2023
Netto schuldquote	-17%	-19%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	-17%	-19%
Solvabiliteitsratio	46%	37%
Structurele exploitatieruimte	1%	-9%

4.2 Financiering

Onder de financieringsfunctie verstaan we alle activiteiten die gericht zijn op het afstemmen en optimaliseren van de inkomende en uitgaande geldstromen.

Treasury

Op grond van de wet Financiering decentrale overheden (Fido) wordt er aandacht besteed aan Treasury. De financiële administratie is meer ingericht op budgetbeheer dan op het volgen van kasstromen.

Wet HOF

De inwerkingtreding van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) leidt gaandeweg tot een EMU-macro-norm voor de decentrale overheid als geheel. De praktijk op dit moment wijst uit, dat het weinig effect heeft voor de financiering.

Schatkistbankieren

Voor zover de bedrijfsvoeringsorganisatie overtollige middelen heeft, worden die afgeroomd ten gunste van de schatkist vanaf een drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt als volgt bepaald:

- voor overheidsinstellingen met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1.000.000 bedraagt.
- voor Publiek Vervoer betekent dat een saldo groter dan € 1.000.000

Liquiditeitenbeheer

Er is binnen de organisatie aandacht voor de liquiditeitsstatus en de planning voor de komende periode.

4.3 Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. Wij zijn gericht op uitvoering, wat betekent dat we een uitvoeringsorganisatie zijn waar geen beleidsvorming plaatsvindt, dat doen de deelnemers.
Onze taken zijn:

- Contractbeheer en relatiemanagement
- Klachtenloket en klantparticipatie
- Kennis- en adviesfunctie.

Binnen de kennis- en adviesfunctie ligt een belangrijke taak over het adviseren en daadwerkelijk ter hand nemen van de doorontwikkeling van het vervoerssysteem. Wij hebben een schat aan kennis, data en ervaring die we gebruiken om deelnemers te adviseren over diverse verbeterpunten. Ons doel daarbij is het creëren van een optimaal, duurzaam en toekomstbestendig vervoerssysteem waarin vervoer op langere termijn goed en betaalbaar aangeboden kan blijven aan alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe.

Financieel

5. Grondslagen

Bij het opstellen van deze begroting hebben we ons gehouden aan de regels en voorschriften, zoals die staan in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De waardering van de activa en de gebeurt op basis van historische kosten. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden alleen genomen als zij op balansdatum zijn behaald.

In het overzicht hieronder worden de verschillende punten toegelicht.

Immateriële-, materiële- en financiële vaste activa:	De vaste activa wordt opgenomen volgens de historische boekwaarde.
Vorderingen en overlopende activa:	De vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De voorgeschreven indeling met betrekking tot de vorderingen is: • Vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, Gemeenschappelijke regelingen, Rijk). • Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen.
Liquide middelen:	Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.
Eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden:	De reserves, voorzieningen en vaste schulden worden per onderdeel beschreven.
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar:	De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.
Overlopende passiva:	De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.
Borgstellingen en/of garantstellingen:	Bij een bedrag van €0 voor borg- en/of garantstellingen wordt er geen toelichting opgenomen.
Stelselwijzigingen:	Er hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.
Consolidatie en verbonden partijen:	In de begrotingsperiode is er geen sprake van consolidatie. Publiek vervoer heeft geen verbonden partijen.
Schattingen:	Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de begroting te kunnen toepassen, moet de leiding een oordeel vormen over verschillende punten en moet zij een inschatting maken voor de bedragen die essentieel zijn voor de begroting. Voor zover van toepassing, is de aard van schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende posten.
Continuïteit:	De begroting is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Bestuur en directie van Publiek Vervoer hebben geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is.

6. Overzicht baten en lasten

De begroting en de meerjarenraming is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Overzicht Baten en Lasten	*Jaarrekening 2021*	*Begroting 2022*	*Begroting 2023*	*Begroting 2024*	*Begroting 2025*	*Begroting 2026*
Deelnemersbijdragen	902.546	869.079	888.373	906.495	927.435	948.859
Extra inkomsten doorontwikkeling	40.879					
Extra inkomsten individuele opdrachten	11.138					
Overige opbrengsten	6.219					
Totale baten	**960.782**	**869.079**	**888.373**	**906.495**	**927.435**	**948.859**
Loonsom	291.185	259.569	524.153	535.161	548.005	561.157
Inhuur deelnemers		205.391	111.196	53.627	54.914	56.232
Inhuur overig		200.737	120.000	101.397	103.831	106.323
Inhuur totaal	**308.615**	**406.128**	**231.196**	**155.024**	**158.745**	**162.555**
Reiskosten	373	8.500	10.483	10.640	10.800	10.962
Opleidingen	5.422	6.900	13.104	13.300	13.500	13.702
Algemene personele kosten	6.740	8.500	13.104	13.300	13.500	13.702
Personeelslasten	**612.335**	**689.596**	**792.040**	**727.426**	**744.549**	**762.078**
DVO Gemeenten (Emmen)	1.596	2.100	2.338	2.373	2.409	2.445
DVO OV-Bureau huisvesting	25.000	25.375	25.375	25.756	26.142	26.534
DVO-OV Bureau faciliteiten	10.000	10.150	10.150	10.302	10.457	10.614
DVO OV-Bureau ICT software licentie	9.410	11.003	14.626	14.846	15.068	15.294
Dienstverlening Overeenkomsten	**46.006**	**48.628**	**52.490**	**53.277**	**54.076**	**54.887**
ICT eigen beheer	33.594	25.000	29.600	30.204	30.902	31.615
ICT Licentie	42.043	60.000	55.000	55.825	56.662	57.512
Communicatie	0	3.000	5.000	5.075	5.151	5.228
verzekering	2.316	3.000	3.000	3.045	3.091	3.137
accountant	9.100	8.000	9.000	9.189	9.410	9.635
Abonnementen		2.000	2.000	2.030	2.060	2.091
Overige bedrijfsvoeringskosten	9.603	8.500	8.000	8.120	8.242	8.365
Eigen bedrijfsvoeringskosten	**96.656**	**109.500**	**111.600**	**113.488**	**115.518**	**117.585**
complimenten & klachten afhandeling						
Projecten	**81.758**					
Kapitaallasten						
Incidentele lasten						
Onvoorzien	**0**	**20.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**
Totale lasten	**836.756**	**867.724**	**966.130**	**904.191**	**924.143**	**944.551**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**124.026**	**1.355**	**-77.757**	**2.304**	**3.293**	**4.308**
Toevoeging en onttrekking reserves						
Toevoeging reserves						
Onttrekkingen reserves			80.000			
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**124.026**	**1.355**	**2.243**	**2.304**	**3.293**	**4.308**

6.1 Toelichting

Baten

De exploitatie van Publiek Vervoer is zeer beperkt. De bijdragen van de deelnemers zijn volgens een verdeelsleutel vastgesteld en toegezegd. De baten zijn verdeeld in twee categorieën:

- structureel
- incidenteel

Deze sluiten aan op de aard van de inkomsten. Bij de structurele baten is rekening gehouden met het verschil van deelnemers.

Voor doorontwikkelingen en nieuwe innovaties hebben we in deze begroting nog geen incidentele inkomsten. De afgelopen jaren werd deze taak van het kenniscentrum en de doorontwikkelingen als nieuwe innovaties gezien en kwamen we in aanmerking voor diverse incidentele financiële ondersteuningen (subsidies). Wij hebben deelgenomen aan Europees en landelijke werkgroepen. Met het opgebouwde netwerk gaan we onderzoeken of bepaalde doorontwikkelingen opnieuw in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Tijdens het schrijven van deze begroting is dit nog niet het geval en in deze begroting is hiermee geen rekening gehouden.

Lasten

De lasten zijn onderverdeeld in een tweetal categorieën:

- personeel
- bedrijfsvoering

<u>Personeel</u>

De personeelslasten bestaat uit de loonsom van de medewerkers in dienst bij Publiek Vervoer. Met de voorgenomen aanstelling van twee medewerkers in kader van de vervanging voor de uitstroom verwachten we daardoor totaal zes medewerkers in dienst te hebben. Namelijk de directeur, twee projectmedewerkers, twee relatiemanagers en een bureau manager. Voor de overige taken huren we medewerkers in. Ook de reis-, opleiding en algemene personeelskosten zijn hierin opgenomen.

<u>Bedrijfsvoering</u>

De bedrijfsvoeringskosten bestaan uit twee onderdelen:

- Publiek Vervoer heeft een dienstverleningsovereenkomst met het OV-bureau en de gemeente Emmen. Zij verzorgen een groot deel van de zogenaamde PIOFACH (1) taken.
- Daarnaast hebben we ook eigen uitvoeringskosten zoals ICT, externe communicatie, verzekeringen en accountantskosten, etc.

[1] *Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting*.

6.2 Incidentele lasten

In 2023 maken enkele medewerkers die wij via onze deelnemers inhuren gebruik van een pensioenregeling. In deze begroting gaan we ervan uit dat de nieuwe medewerkers in dienst komen bij Publiek Vervoer. Ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat er een verschuiving van de inhuurkosten naar kosten (eigen) personeel. Voor de vervanging en de borging van de kennis hebben we in 2023 tijdelijk extra personeelslasten.

De contracten met de vervoerders hadden een doorlooptijd van vier jaar en zijn eind juli 2022 afgelopen. In 2021 is besloten om gebruik te maken van de mogelijkheid voor verlenging van twee jaar. Het is mogelijk om het contract in 2024 nogmaals te verlengen met twee jaar. Ruim vóór de einddatum van de contracten zullen de deelnemers een besluit nemen over de mogelijke verlenging van 2 jaar. Wanneer we niet verlengen, komt er een opnieuw een aanbesteding. In dat geval start een proces van bestek schrijven, aanbesteden, gunnen en implementeren. De doorlooptijd van deze processen is zo groot dat bij het kiezen voor geen verlenging we hier in 2023 mee moeten beginnen. In het eerste kwartaal van 2023 moet daarom een besluit genomen zijn over verlening van de huidige contracten c.q. aanbesteden van het vervoer. De kosten voor een eventuele aanbesteding is niet in deze begroting opgenomen.

6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen

Om de extra kosten voor het inwerken van nieuwe medewerkers te dekken is er bij de jaarrekening 2021 een mutatievoorstel van € 80.000 gedaan uit de reserve.
In de vorige paragraaf wordt aangegeven dat er een nieuwe aanbesteding komt voor de nieuwe vervoerscontracten en hiervoor zijn extra middelen nodig. Dit proces kan niet naast onze gewone taken worden gedaan en zullen we extra inhuren. De inschatting is dat de kosten hiervoor ca € 450.000 gaan bedragen. Om deze last niet in één keer bij de deelnemers te leggen, stellen we voor om het gerealiseerde resultaten niet uit te keren aan de deelnemers. Maar deze aan de reserves toe te voegen en deze als dekking in te zetten voor het inkoopproces. Hiermee zitten we tijdelijk boven de vastgestelde norm voor de hoogte van de reserves, hiermee willen we anticiperen op komende ontwikkelingen

6.4 Mutaties in onvoorzien

In deze begroting is een bedrag van € 10.000 opgenomen als onvoorzien. Gedurende het jaar worden de onttrekkingen in beeld gebracht en de lasten overgeboekt naar de betreffende kostensoort.

Bijlagen

Wmo-vervoer

Leerlingenvervoer

Hubtaxi

Buurtbus

Bijlage 1 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur			€ -
0.2	Burgerzaken			€ -
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden			€ -
0.4	Overhead	€ 888.373	€ 966.130	€ -77.757
0.5	Treasury			€ -
0.61	OZB woningen			€ -
0.62	OZB niet-woningen			€ -
0.63	Parkeerbelasting			€ -
0.64	Belastingen overig			€ -
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			€ -
0.8	Overige baten en lasten			€ -
0.9	Vennootschapsbelasting			€ -
0.10	Mutaties reserves	€ 80.000	€ -	€ 80.000
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		€ 2.243	€ -2.243
0.0	**Bestuur en ondersteuning**	**€ 968.373**	**€ 968.373**	**€ -**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer			€ -
1.2	Openbare orde en veiligheid			€ -
1.0	**Veiligheid**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
2.1	Verkeer en vervoer			€ -
2.2	Parkeren			€ -
2.3	Recreatieve havens			€ -
2.4	Economische havens en waterwegen			€ -
2.5	Openbaar vervoer			€ -
2.0	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
3.1	Economische ontwikkeling			€ -
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			€ -
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			€ -
3.4	Economische promotie			€ -
3.0	**Economie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
4.1	Openbaar basisonderwijs			€ -
4.2	Onderwijshuisvesting			€ -
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken			€ -
4.0	**Onderwijs**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
5.1	Sportbeleid en activering			€ -
5.2	Sportaccomodaties			€ -
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			€ -
5.4	Musea			€ -
5.5	Cultureel erfgoed			€ -
5.6	Media			€ -
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie			€ -
5.0	**Sport, cultuur en recreatie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie			€ -
6.2	Wijkteams			€ -
6.3	Inkomensregelingen			€ -
6.4	Begeleide participatie			€ -
6.5	Arbeidsparticipatie			€ -
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)			€ -
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			€ -
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			€ -
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			€ -
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			€ -
6.0	**Sociaal Domein**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
7.1	Volksgezondheid			€ -
7.2	Riolering			€ -
7.3	Afval			€ -
7.4	Milieubeheer			€ -
7.5	Begraafplaatsen en crematoria			€ -
7.0	**Volksgezondheid en milieu**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
8.1	Ruimtelijke ordening			€ -
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)			€ -
8.3	Wonen en bouwen			€ -
8.0	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
	TOTAAL	**€ 968.373**	**€ 968.373**	**€ -**

Bijlage 2 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Periode	Beschrijving
0. Bestuur en ondersteuning	inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur	80%	Begroting 2023	2022	Peildatum 15-2-2022
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	100%	Begroting 2023	2022	Peildatum 15-2-2022

De beleidsindicatoren geven een mogelijkheid tot vergelijking tussen deelnemers en/of gemeenschappelijke regelingen. De overige beleidsindicatoren zijn niet van toepassing.

Bijlage 3 Bijdrage deelnemers

Bijdragen 2023	%		
Deelnemers			
Provincie Groningen		Excl BTW	Totaal incl BTW
Eemsdelta	4,83	€ 42.935	€ 51.951
Groningen (*)	13,21	€ 117.354	€ 141.998
Het Hogeland	3,95	€ 35.091	€ 42.460
Midden-Groningen	5,43	€ 48.239	€ 58.369
Oldambt	4,19	€ 37.241	€ 45.061
Pekela	1,32	€ 11.744	€ 14.211
Stadskanaal	3,65	€ 32.443	€ 39.256
Veendam	2,56	€ 22.751	€ 27.529
Westerkwartier	4,23	€ 37.578	€ 45.470
Westerwolde	2,62	€ 23.275	€ 28.163
Provincie Drenthe			
Aa en Hunze	1,84	€ 16.346	€ 19.779
Assen	4,96	€ 44.063	€ 53.317
Borger-Odoorn	1,95	€ 17.323	€ 20.961
Coevorden	2,93	€ 26.029	€ 31.495
De Wolden	1,72	€ 15.280	€ 18.489
Emmen	9,63	€ 85.550	€ 103.516
Hoogeveen	4,85	€ 43.086	€ 52.134
Meppel	2,37	€ 21.054	€ 25.476
Midden Drenthe	2,36	€ 20.966	€ 25.368
Noordenveld	2,5	€ 22.209	€ 26.873
Tynaarlo	2,31	€ 20.521	€ 24.831
Westerveld	1,58	€ 14.036	€ 16.984
OV-bureau Groningen Drenthe	15,00	€ 133.256	€ 161.240
totaal	**100,00**	**€ 888.373**	**€ 1.074.931**

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres	Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon	(0593) 53 92 22
Internet	www.middendrenthe.nl
E-mail	gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres

Beilen	Raadhuisplein 1	
	ma, wo, vr	8.30 – 16.30
	di	8.30 – 14.30
	do	8.30 – 20.00
Smilde	Elzenlaan 10	
	ma	8.30 – 12.00

Publiek Vervoer Groningen Drenthe
t.a.v. de heer J. Bos

Datum: 15 juni 2022
Behandeld door: Marco Korf
Zaaknummer: 2647383
Onderwerp: Zienswijze begroting Publiek Vervoer

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Bijlagen:
Verzonden op:

Geachte heer J. Bos,

Geachte heer J. Bos ,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe ontvingen we op 6 april 2022 uw begroting. Uw begroting geeft ons een beeld van de financiën en het beleid van uw organisatie voor 2023.

Behandeling begroting in de gemeenteraad
De gemeenteraad heeft bij uw begroting een advies van ons college van burgemeester en wethouders ontvangen. We hebben uw begroting inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van juni 2022. De behandeling geeft ons geen aanleiding om een zienswijze op uw begroting te geven.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Marco Korf, beleidsmedewerker, te bereiken op maandag tot en met vrijdag via telefoonnummer (0593) 53 93 11.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,
C.A.M. Bodewes

de voorzitter,
C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Jaarstukken 2021 en begroting 2023 en meerjarenraming tot en met 2026 Stark**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper (Batelaan)

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Bestuur van de GR Stark de jaarstukken 2021 en de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2025 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en besluit een zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2021 van de GR Stark.
2. In te stemmen met de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026, van de GR Stark.
3. Een zienswijze in te dienen op de begroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

Deze begroting dient gelezen te worden als programmabegroting in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Vastgesteld in het bestuur van Stark op 11-04-2022

Gemeenschappelijke Regeling Stark
Dieselstraat 3, 7903 AR Hoogeveen
Postbus 740, 7900 AS Hoogeveen
Telefoon 0528 29 48 11
www.wijzijnstark.nl
Facebook : @wijzijnstark
Twitter : @wijzijnstark
Linkedin : Stark, leerwerkbedrijf
Instagram : @wijzijnstark

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2023 van Stark met een meerjarenraming tot en met 2026. We begroten realistisch en houden rekening met de wet- en regelgeving zoals het BBV, richtlijnen van de Provincie en de recente afspraken tussen de Drentse gemeenschappelijke regelingen en de Griffierskring Drenthe in samenwerking met het VDG.

Stark streeft naar minimaal een sluitend bedrijfsresultaat. We hebben tot 2026 zelfs een positief bedrijfsresultaat geraamd. Het bedrijfsresultaat is exclusief het subsidieresultaat en is ter dekking van de overhead. Op basis van de trends vanuit het verleden, maar ook door beheersmaatregelen te treffen in de vorm van omzetmaximalisatie en kostenoptimalisatie. We willen namelijk een toonaangevend, modern ontwikkelbedrijf zijn. Niet alleen voor onze gemeenten, maar ook voor derden (andere gemeenten en bedrijven). Dit laatste is ook noodzakelijk om een positief bedrijfsresultaat te behouden, aangezien de gemeentelijke omzet (en bijdrage beschut) van onze deelnemende gemeenten een dalende trend laat zien. In deze begroting met meerjarenraming is de grens tot maximale verhouding gemeentelijke omzet versus omzet derden opgezocht.

Door diverse indexaties, de huidige inflatie, zien we dat de positieve resultaten uit verleden steeds lastiger worden om te evenaren. We zijn daarom ook blij met de gevormde bestemde reserve uit 2021, zodat we u een meerjarenraming kunnen aanbieden waaruit blijkt dat de gemeentelijke bijdragen in onze exploitatie nagenoeg gelijk kunnen blijven aan de voorgaande begroting, ondanks de stijgende kosten.

We gaan samen voor een ster(k) Stark!

Hoogeveen, 6 april 2022

S. Hertog,
directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord 2
Inhoudsopgave 3
2 Organisatie 4
2.1 Missie en visie 4
2.2 Organisatieschema 5
3 Beleidsbegroting 6
3.1 Programmaplan en beleidsindicatoren 6
3.1.1 Algemeen 6
3.1.2 WSW en Participatie – Beschut Werk en BAB 6
3.1.3 Bedrijfsvoering en Participatie - Trajecten 7
3.2 Paragrafen 9
3.2.1 Weerstandscapaciteit en continuïteit 9
3.2.2 Risico's en bijzonderheden 10
3.2.3 Benodigd weerstandsvermogen 11
3.2.4 Kengetallen 12
3.2.5 Investeringen met een economisch nut 12
3.2.6 Financiering 12
3.2.7 Onderhoud kapitaalgoederen 13
3.2.8 Verbonden partijen 14
4 Financiële begroting 15
De financiële begroting bestaat uit de baten en lasten van de begroting 2023 en een toelichting daarop. Daarnaast wordt er inzage gegeven in de meerjarenraming over de jaren 2023 tot en met 2026. 15
4.1 Uitgangspunten voor deze begroting 15
4.2 Overzicht van baten en lasten 2023 16
4.2.1 Toelichting vooraf 16
4.2.2 Overzicht van baten en lasten 17
4.3 Meerjarenbegroting 2022-2025 22
5 Bijlagen 23
5.1 Meerjarenbegroting na gemeentelijke bijdrage exploitatie 23
5.2 Geprognosticeerde balans 23
5.3 Gemeentelijke omzet en quasi-inbesteding 2023-2026 24
5.4 Overzicht gemeentelijke en rijksbijdragen 2023-2026 24
5.5 Verdeling taakvelden 25

2 Organisatie

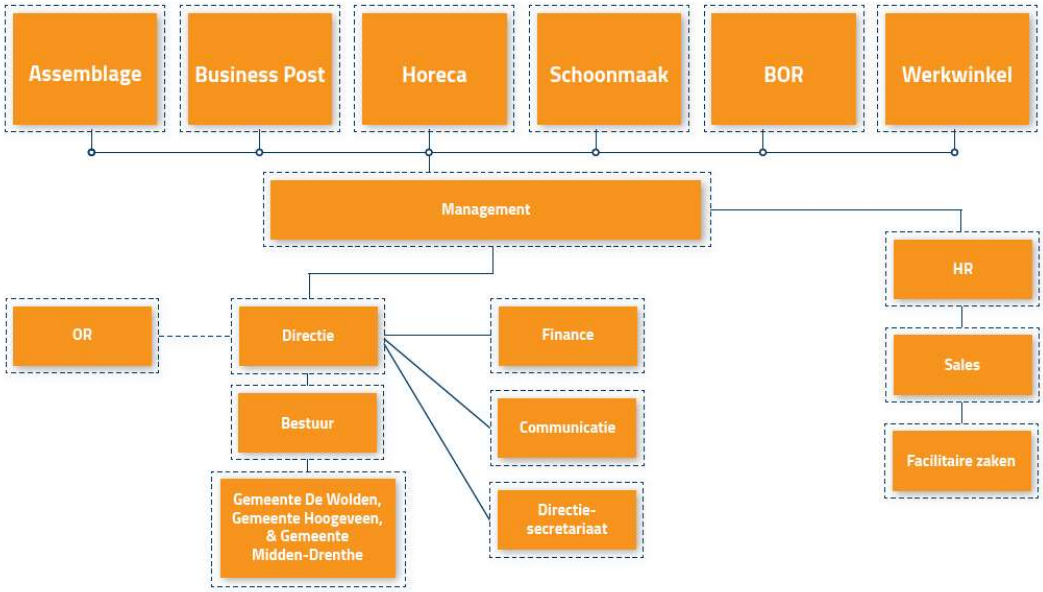
2.1 Missie en visie

Stark streeft bij de uitvoering ernaar om medewerkers en deelnemers zoveel mogelijk regulier te laten werken op de inclusieve arbeidsmarkt. We hebben dit vertaald in onze missie en visie welke in onderstaande infographic is weergegeven.

2.2 Organisatieschema

In onderstaand schema is onze organisatiestructuur weergegeven.

STARK
Ster in bedrijf

3 Beleidsbegroting

Stark, het leerwerkbedrijf van en voor de inwoners van de gemeenten Hoogeveen, Midden-Drenthe en De Wolden, geeft uitvoering aan de opdrachten van deze gemeenten zoals deze zijn vastgelegd in het Bedrijfsplan. In het hoofdstuk Beleidsbegroting nemen we u mee in de plannen voor 2023 met de daarbij behorende verplichte beleidsindicatoren. Dit hoofdstuk bevat eveneens de verplichte paragrafen vanuit de BBV.

3.1 Programmaplan en beleidsindicatoren

3.1.1 Algemeen

Voorgaande jaren gebruikten we onze kadernota als leidraad voor het schrijven van onze begroting. Het VDG en de Griffierskring Drenthe hebben ingestemd met de nota “Samen werken voor Drenthe”. Daarin staan Drenthebrede afspraken voor Drentse gemeenschappelijke regelingen, gemeenteraden, Provinciale Staten en colleges. Waaronder de vervanging van de kadernota voor een gespreksnotitie in de voorjaarsoverleggen tussen de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeenteraden. In de gespreksnotitie zijn de inhoudelijke dilemma’s, de uitdagingen en de ontwikkelingen van Stark opgenomen.

3.1.2 WSW en Participatie – Beschut Werk en BAB

Vanuit onze visie streven we naar een zo optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen voor wie we ook maar van dienst kunnen zijn. Als dat betekent voor onze medewerkers dat zij middels Begeleid werken of een detacheringsplek bij een werkgever aan de slag kunnen of een plek krijgen bij ons op de Binnenafdelingen, de BOR of bij onze stafafdelingen, is dat allemaal goed. We streven naar de passende plek en dit kan voor iedereen anders zijn. We kijken naar de talenten, door middel van ons programma Talent in Beeld lukt het onze coaches en praktijkbegeleiders om gezamenlijk voor eenieder die meedoet een juiste (leerwerk-)plek te vinden.

Wat kost het?
Als we kijken naar de het subsidieresultaat van Stark dan ziet deze er naar verwachting voor 2023 als volgt uit.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Jaar rekening 2021
Personeelskosten SW & Beschut Werken	-21.660	-21.237	-21.307
Rijksbijdrage	17.781	17.862	18.696
Gemeentelijke bijdrage Beschut en vervoer	1.890	1.051	1.252
Subsidieresultaat	**-1.989**	**-2.324**	**-1.359**

De rijksbijdrage ontvangen we voor de kosten WSW en de gemeentelijke bijdrage ontvangen we voor de kosten Beschut Werken en BAB. Beide vergoedingen zijn niet kostendekkend. Als we het subsidieresultaat splitsen voor de diverse doelgroepen, ziet het er als volgt uit.

WSW

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Jaar rekening 2021
Personeelskosten SW	-19.921	-20.402	-20.183
Rijksbijdrage	17.781	17.862	18.696
Gemeentelijke bijdrage vervoer	261	207	270
Subsidieresultaat	**-1.879**	**-2.333**	**-1.217**

Het subsidieresultaat 2023 voor wat betreft de doelgroep SW is positiever geraamd dan in 2022. In 2022 hebben we reeds een risico genomen af te wijken van de septembercirculaire door vooruit te lopen op de loon- en prijscompensatie. Dit hebben we in 2023 opnieuw gedaan, echter ons aandeel in het macrobudget was in 2021 groter dan voorgaande jaren. We hebben de raming in 2023 hierop aangepast. In 2021 realiseerden we een teruggave UWV voor de uitgekeerde transitievergoedingen van voorgaande jaren, hierdoor ontstaat een vertekenend beeld op het subsidieresultaat in dat jaar.

BAB

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Jaar rekening 2021
Personeelskosten BAB	-60	0	-60
Gemeentelijke bijdrage BAB	49	0	48
Subsidieresultaat	**-11**	**0**	**-12**

We hebben de begroting 2023 voor de doelgroep BAB in lijn gebracht met de jaarrekening 2021. Waarbij we rekening hebben gehouden met een loonstijging op basis van WML.

Beschut Werken

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Jaar rekening 2021
Personeelskosten Beschut Werken	-1.679	-834	-1.065
Gemeentelijke bijdrage Beschut	1.580	844	924
Subsidieresultaat	**-99**	**10**	**-141**

Het subsidieresultaat Beschut Werken is negatief geraamd in 2023. Dit is in lijn met de jaarrekening 2021. Doordat de gemeenten sinds 2021 niet de volledige loonkostensubsidie van 70% loonwaarde uitbetalen, maar de werkelijke loonwaarde, ontstaat er een negatief resultaat ten opzichte van voorgaande jaren. Hier was in de beleidsbegroting 2022 nog geen rekening mee gehouden.

3.1.3 Bedrijfsvoering en Participatie - Trajecten

Ook onze trajectdeelnemers proberen we door middel van diverse tools te ondersteunen een weg (terug) te vinden naar werk. Het doel van deze trajecten is dat er medewerkersvaardigheden opgebouwd worden, waardoor de deelnemers kunnen uitstromen naar regulier werk. Nadat het traject is afgerond, kunnen de gemeenten de deelnemers plaatsen op de arbeidsmarkt. Bij voorkeur direct aansluitend aan het traject, waardoor er sprake is van een naadloze overgang.

Daarom is het van groot belang dat de samenwerking tussen de gemeenten en Stark goed verloopt. Stark investeert daarom veel in deze samenwerking.

We zien echter dat bezuinigingen in het Sociaal Domein ook effecten heeft op de inkoop van trajecten bij Stark door onze gemeenten. In 2021 hebben de deelnemende gemeenten minder trajecten ingekocht en heeft de gemeente Hoogeveen in de gemeentelijke meerjarenbegroting een structurele bezuiniging opgenomen van € 100.000. Ook de andere gemeenten kopen minder in dan oorspronkelijk bedacht in het bedrijfsplan van Stark. De verminderde inkoop heeft zijn weerslag op de (toekomstige) exploitatie van Stark, daarom hebben we inmiddels onze bedrijfsvoering er op aangepast.

Gezien de krimp in onze populatie WSW, welke niet wordt opgevuld door andere doelgroepen en inmiddels de lagere inkoop van trajecten, is het richten op de externe markt sinds 2021 een onderdeel van onze bedrijfsvoering, onze strategie, geworden. Door ons in te zetten in het op de kaart zetten van Stark als toonaangevend en modern ontwikkelbedrijf, willen we onze dienstverlening ook aan andere gemeenten kunnen aanbieden.

Wat kost het?
Als we kijken naar de kosten en baten van onze bedrijfsvoering, inclusief omzet trajecten, ziet het bedrijfsresultaat er als volgt uit voor de komende jaren.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Jaar rekening 2021
Brutomarge	7.054	6.907	6.628
Overige opbrengsten	0	50	354
Overige bedrijfskosten	-6.889	-6.615	-6.487
Bedrijfsresultaat	**166**	**342**	**495**

3.2 Paragrafen

In dit hoofdstuk is specifieke informatie opgenomen volgens de artikelen 9 en 26 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

3.2.1 Weerstandscapaciteit en continuïteit

De weerstandscapaciteit van Stark bestaat uit een algemene bedrijfsreserve en een in 2021 opgebouwde bestemde reserve. In onderstaande tabel wordt het verloop van de reserve weergegeven.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1.000)	Algemene reserve	Bestemde reserve	Totaal eigen vermogen
Stand per 1-1-2021	1.505	-	1.505
Dotatie	699	401	1.100
Stand per 1-1-2022	2.204	401	2.605
Onttrekking	-100	-72	-172
Stand per 1-1-2023	2.104	329	2.433
Onttrekking	-151	-329	-480
Stand per 1-1-2024	1.953	-	1.953
Onttrekking	-64	-	-64
Stand per 1-1-2025	1.888	-	1.888
Onttrekking	-154	-	-154
Stand per 1-1-2026	1.734	-	1.734
Onttrekking	-302	-	-302
Stand per 1-1-2027	1.432	-	1.432

Onze algemene reserve zetten we in om potentiële tegenvallers en risico's op te kunnen vangen. Hierover meer in de paragraaf 3.2.2 Risico's en bijzonderheden en 3.2.3 Benodigd Weerstandsvermogen. De bestemde reserve welke in 2021 is gevormd, dient ter dekking van voorziene kosten welke anders de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie zou verhogen. De voorziene kosten in de bestemde reserve bestaan uit incidentele kosten voor de nieuwbouw, niet zijnde kapitaallasten, voor adviseurs, projectmanagement, verhuiskosten et cetera (402 k€).

Hieronder wordt de onderbouwing van de onttrekking uit de bestemde reserve per jaar toegelicht.

Toelichting onttrekkingen bestemde reserve (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
Incidentele kosten nieuwbouw	-72	-329				**-401**
Totaal	**-72**	**-329**	**-**	**-**	**-**	**-401**

En voor de onderbouwing op de onttrekkingen uit de algemene reserve is in onderstaande tabel een toelichting weergegeven.

Toelichting onttrekkingen algemene reserve (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
Onderzoek en op orde brengen van dataveiligheid	-100					**-100**
Cao prijsstijging ondersteunend personeel	-	-101	-14	-104	-181	**-399**
Verlagen gemeentelijke bijdrage naar 2 m€ of lager		-50	-51	-51	-122	**-273**
Totaal	**-100**	**-151**	**-64**	**-154**	**-302**	**-772**

Indien de reserve is uitgeput wordt op grond van de Gemeenschappelijke Regeling Stark en de Wet Gemeenschappelijke Regeling, mede in combinatie met eisen van de Bank Nederlandse Gemeenten de tekorten van Stark gedekt door de deelnemende gemeenten. De deelnemende gemeenten zijn verantwoordelijk voor de continuïteit. Daarmee is de continuïteit van de organisatie gewaarborgd.

3.2.2 Risico's en bijzonderheden

Binnen iedere organisatie zijn er risico's. Er zijn algemene risico's waar iedere organisatie mee te maken krijgt, risico's welke af te dekken zijn door verzekeringen, risico's waar beheersmaatregelen voor te treffen zijn en risico's waarop de organisatie geen invloed op heeft. Ook is niet bij ieder risico direct een waarde aan te koppelen. Een risico betekent niet dat het ook gaat gebeuren. Bij een risico waar enigszins waarde aan te koppelen is, is het risicobedrag: kans x effect/impact. In onderstaande tabel is deze berekening weergegeven.

	Risico (bedragen x € 1.000)	Kans	Impact	Risico bedrag
a.	Externe factoren	laag	-600	-220
b.	Bedrijfsvoering	middel	-1.956	-1.537
c.	Verhoogde kapitaallasten nieuwbouw	hoog	-419	-335
d.	Potentiële uittreding De Wolden	ntb	ntb	ntb
e.	Omzetderving als gevolg van stijging ziekteverzuim	middel	-180	-90
	Totaal		**-3.155**	**-2.182**

Externe factoren
De kans op en de impact van cybercrime of datalekken wordt steeds groter. Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen en adviseert over prioriteiten en biedt een handvat om informatiebeveiliging up-to-date te houden. Daarnaast is cybercrime of datalekken, informatieveiligheid, ook een aandachtspunt in eerdere management letters en accountantsverslagen van onze accountant.
Stark heeft (nog) geen verzekering voor potentiële schades. Er zal in eerste instantie eerst een onderzoek uitgevoerd moeten worden waar potentiële risico's bij Stark aanwezig zijn. Voor het onderzoek en de mogelijke investeringen die daaruit voortvloeien om de risico's voor een deel af te kunnen dekken, is een bedrag gereserveerd wordt een bedrag onttrokken uit de algemene reserve.

Bedrijfsvoering
In voorgaande beleidsbegrotingen en in de beleidsbegroting met meerjarenraming van 2022 en verder is uitgegaan van een geleidelijke daling in loonkosten van ondersteunend personeel. In verhouding tot de krimp in de SW-populatie lijkt dit een logisch gevolg. We constateren echter dat de doelgroepen meer begeleidingsbehoefte hebben dan voorgaande jaren. In het genoemde risicobedrag is rekening gehouden met de loonkosten en met de inhuur van externen, maar nog

niet met de beheersmaatregel om ondersteunend personeel te detacheren. Deze beheersmaatregel is in de voorgaande beleidsbegroting getroffen om het exploitatieresultaat van Stark te verbeteren. Als de professionalisering niet tijdig lukt en daardoor de detacheringsopbrengsten niet gehaald worden, zal het risicobedrag nog groter worden.
In de impact op de bedrijfsvoering is eveneens rekening gehouden met de kostenstijging als gevolg van de cao SGO voor het ondersteunend personeel.

Verhoogde kapitaallasten nieuwbouw
De huidige economische ontwikkelingen zijn niet gunstig voor de materiaalprijzen in de bouw, of voor de financieringslasten. We houden in de begroting rekening met een hogere last ten opzichte van de voorgaande meerjarenraming, echter is er een groot risico dat de prijzen nog meer gaan stijgen. We houden in het risicobedrag rekening met een verhoogde afschrijvingslast en voorziening groot onderhoud als gevolg van stijgende materiaalprijzen, maar ook met een verhoogde financieringslast voor de nieuwbouw als gevolg van stijgende rentes.

Potentiële uittreding De Wolden
In onze kadernota 2022 hebben we opgenomen dat gemeente De Wolden een oriënterend onderzoek in 2021 uitvoert naar de toekomstmogelijkheden voor het georganiseerd bieden van passend werk aan de groep SW werknemers en werkzoekenden met een arbeidsbeperking. Daarnaast heeft De Wolden eind 2021 uitgesproken de mogelijk te willen hebben om per 1 januari 2023 uit te kunnen treden. We gaan ervan uit dat er geen financiële consequenties optreden voor Stark, desondanks is het goed het eventuele risico in beeld te houden.

Omzetderving als gevolg van stijgend ziekteverzuim
Het ziekteverzuim binnen Stark is fors. Het jaar 2021 sloten we af, mede door corona, met een ziekteverzuim van circa 17%. We zien door de vergrijzing van ons medewerkersbestand dat het ziekteverzuim lastig te reguleren is. Omdat het veelal gaat om langdurig, niet te beïnvloeden, ziekteverzuim. Ziekteverzuim betekent een lagere bezetting, waardoor potentieel omzetderving kan ontstaan.

3.2.3 Benodigd weerstandsvermogen

De reserve per 1 januari 2021 bedraagt 1.505 k€. Als we het risicobedrag afzetten als ratio van het beschikbaar vermogen (algemene reserve), ziet dat er als volgt uit:

Waardering weerstandsvermogen (bedragen x € 1.000)	**Risicobedrag (kans x impact)**
Potentiële risico's:	
Externe factoren	220
Bedrijfsvoering	1.537
Verhoogde lasten nieuwbouw	335
Potentiële uittreding De Wolden	ntb
Omzetderving als gevolg van stijging ziekteverzuim	90
Benodigd weerstandsvermogen	*2.182*
Beschikbaar weerstandsvermogen 31-12-2021	*2.204*
Ratio weerstandsvermogen	**1,01**
Waardering weerstandsvermogen	**voldoende**

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,01. We waarderen dit weerstandsvermogen als voldoende. Een weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 is voldoende.

3.2.4 Kengetallen

Onderstaande kengetallen zijn er op gericht om op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie (en het verloop daarvan) van voor Stark.

Financiële kengetallen	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Netto schuldquote	57,61%	6,95%	50,66%	1,26%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	57,61%	6,95%	50,66%	1,26%
Solvabiliteitsratio	9,80%	32,35%	-22,56%	48,24%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. In 2023 gaan naar verwachting de vaste schulden van Stark stijgen gezien de nog te financieren nieuwbouw, hierdoor stijgt de netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Stark in staat is zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Doordat de totale passiva stijgt in 2023 als gevolg van de nog te financieren nieuwbouw, daalt het solvabiliteitsratio.

3.2.5 Investeringen met een economisch nut

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. In de meerjarenraming is in 2023 een investering in nieuwe huisvesting opgenomen.

3.2.6 Financiering

Op grond van de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) dient een treasuryparagraaf bij begroting te worden toegevoegd. Het algemene beleid betreffende de uitvoering van de treasuryfunctie is neergelegd in het treasurystatuut, deze is vastgesteld in de bestuursvergadering van 25 januari 2019. Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van de financiële risico’s en binnen de geldende kaders een zo optimaal mogelijk rendement te behalen.

Onderstaande tabel geeft de begrote omvang van de kasgeldlimiet weer.

Kasgeldlimiet (* € 1.000)		2023
	Omvang van de begroting per 1 januari (= grondslag)	27.476
	Omvang kasgeldlimiet	
1.	**Toegestane kasgeldlimiet**	
	in procenten van de grondslag	8,2%
	in een bedrag	2.253
2.	**Omvang vlottende korte schuld**	
	Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0
	Schuld in rekening-courant	0
	Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar	0
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
3.	**Vlottende middelen**	
	Contante in kas	0
	Tegoeden in rekening-courant	173
	Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	0
4.	**Toets kasgeldlimiet**	
	Totaal netto vlottende schuld (2 - 3)	-173
	Toegestane kasgeldlimiet (1)	2.253
	Ruimte (+) c.q. overschrijding (-) (1 - 4)	2.426

De jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen, conform de wet Ufdo, niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de berekening van de renterisiconorm weergegeven.

Renterisiconorm (* € 1.000)		2023
Basisgegevens		
1.	Renteherziening op vaste schuld o/g	0
2.	Betaalde aflossingen	147
3.	Renterisico (1 + 2)	147
4.	Renterisiconorm	5.495
5a.	Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	5.348
5b.	Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	0
Berekening renterisiconorm		
4a.	Totale lasten op de begroting	27.476
4b.	Het bij Ministeriële regeling vastgestelde %	20%
4.	Renterisiconorm (4a x 4b/100)	5.495

3.2.7 Onderhoud kapitaalgoederen

Naar verwachting wordt er vanaf 2023 gebouwd aan een nieuw pand aan de Plesmanstraat te Hoogeveen. Het bouwen van een pand is evenredig aan het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan. Alhoewel we nog niet in het bezit zijn van dit meerjarenonderhoudsplan, hebben we reeds een inschatting gedaan van de benodigde voorziening en de daaraan gekoppelde jaarlijkse dotatie vanaf 2024. Met de huidige kennis schatten we in dat we een jaarlijkse dotatie aan de voorziening

groot onderhoud ter hoogte van 111 k€ benodigd zijn om de komende 10 tot 20 jaar te kunnen investeren in groot onderhoud. Met een investeringsbedrag in het gebouw en installaties ter hoogte van 10 m€.

3.2.8 Verbonden partijen

Stark participeert in Stark Sales en Participation B.V. (SSP). SSP B.V. is een moedermaatschappij 2 deelnemingen. In onderstaand overzicht zijn deze deelnemingen weergegeven. Stark-Flex B.V. en PVA B.V. zijn personeels-B.V.'s.

Overzicht deelnemingen SSP B.V.	
Naam en jaar van oprichting	**Belang SSP**
Stark-Flex B.V. (2007)	100%
PVA B.V. (2010)	100%

4 Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de baten en lasten van de begroting 2023 en een toelichting daarop. Daarnaast wordt er inzage gegeven in de meerjarenraming over de jaren 2023 tot en met 2026.

4.1 Uitgangspunten voor deze begroting

Bij het opstellen van deze begroting zijn de volgende documenten als uitgangspunt genomen:

- de beleidsbegroting 2022 van Stark;
- de interne beheersbegroting 2022, zoals die op 21 januari 2022 in het bestuur is vastgesteld.

Overige uitgangspunten in de begroting zijn:

- de verwachtingen voor 2022 op basis van de op dit moment bekende feiten en omstandigheden, exclusief eventuele effecten van de coronapandemie;
- het volume SW 2023 in arbeidsjaren (aja) wordt gebaseerd op de verwachte eindstand voor het jaar 2022, geen nieuwe instroom vanaf 2022 en een uitstroom van circa 5% per jaar vanwege natuurlijk verloop;
- aantal plaatsingen Beschut Werk in het kader van de Participatiewet is gebaseerd op taakstellingen en prognoses van het rijk;
- de grondslag voor de bepaling van de rijksbijdrage Stark is de septembercirculaire van 2021. Het macrobudget SW uit de circulaire is gecorrigeerd met een LPO-compensatie. Het aandeel van Stark in het macrobudget is bepaald op basis van een gemiddelde percentage van de afgelopen jaren;
- er is een inschatting gemaakt van een salarisverhoging SW, jaarlijks per 1 januari 0,94% en per 1 juli 0,94% (op basis van het verleden). Daarnaast is rekening gehouden met een krimp in aantal van circa 5% per jaar;
- de medewerkers Beschut Werk worden verloond vanuit Stark Flex B.V. en volgens de cao Aan de Slag, er is nog geen rekening gehouden met een eventuele verschuiving in medewerkers tussen Stark Flex B.V. en Stark;
- een eventuele uitbreiding van de beschutte werkplaats met arbeidsmatige dagbesteding uit de huidige WMO wordt – vooralsnog – niet meegenomen in de begroting;
- de salariskosten van het ondersteunend personeel zijn geïndexeerd volgens het CPB-index, Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers. Dit is conform het voorstel van de griffierskring Drenthe en het VDG;
- de bruto-omzet is geïndexeerd volgens het CPB-index, Prijs bruto binnenlands product. Dit is conform het voorstel van de griffierskring Drenthe en het VDG;
- er wordt ingezet op nieuwe detacheringsplekken de komende jaren;
- de afgesproken beheersmaatregelen vanuit de hei-avond van 25 februari 2020;
- in de meerjarenbegroting gaan wij ervan uit dat we kostenbesparingen realiseren als gevolg van het bouwen van een nieuw en duurzaam pand. De eenmalige kosten als gevolg van de nieuwbouw in de vorm van advieskosten, verhuiskosten, projectmanagement, communicatie et cetera is meegenomen in de incidentele lasten van 2023;
- gelijkblijvende economische omstandigheden;

- een daling in de omzet trajecten Participatiewet van 375 k€ naar 269 k€ per jaar.

4.2 Overzicht van baten en lasten 2023

4.2.1 Toelichting vooraf

Gemeentelijke omzet Beheer Openbare Ruimte
In 2020 is tussen Stark en de gemeenten een uitgangspunt inzake gelijke en reële tarieven voor BOR afgesproken. Deze uitgangspunten zijn nog niet geconcretiseerd in aantallen en totaal budget per gemeente. In 2021 hebben we de uitgangspunten uitgewerkt in de begroting 2022 met meerjarenraming tot en met 2025. Het proces rondom de besluitvorming verloopt moeizaam. We hopen in 2022 een akkoord te ontvangen van de deelnemende gemeenten. In deze beleidsbegroting met meerjarenraming is uitgegaan van de oude contractwaarden, met indexatie, aangezien informatie op basis van de nieuwe uitgangspunten nog ontbreekt.

Raamovereenkomst Stark
De raamovereenkomst Stark 2019-2023 geeft aan dat de gemeentelijke bijdrage wordt samengesteld uit het exploitatietekort minus de verwachte rijksbijdrage gebaseerd op de taakstelling. Voor de verdeling van het hiervoor genoemde exploitatietekort hanteert Stark een verdeling op het aantal SE.

Weergave staat van baten en lasten
De staat van baten en lasten in paragraaf 4.2.2. is opgesteld conform de richtlijnen uit de BBV voorschrijven. In bijlage 5.1 wordt de staat van baten en lasten 2023 inclusief de meerjarenraming weergegeven in een exploitatie- en subsidieresultaat, het resultaat na gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en eventuele onttrekking aan de algemene bedrijfsreserve.

4.2.2 Overzicht van baten en lasten

Onderstaande tabel is een samenvatting van de baten en lasten van de beleidsbegroting 2023 in vergelijking met de beleidsbegroting 2022 en jaarrekening 2021. Het overzicht van baten en lasten is exclusief de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Bruto omzet	7.805	7.642	163	7.591
Overige opbrengsten	0	50	-50	354
Gemeentelijke bijdrage	1.890	1.051	839	1.252
Rijksbijdrage	17.781	17.862	-81	19.169
Incidentele baten	480	0	480	0
Resultaat deelnemingen	0	0	0	10
Totaal Baten	**27.956**	**26.605**	**1.351**	**28.376**
Inkoopwaarde van de omzet	750	735	15	963
Personeelskosten begeleidend personeel	4.295	4.197	98	4.069
Personeelskosten SW & Beschut Werken	21.660	21.237	423	21.307
Afschrijvingskosten	298	298	0	295
Huisvestingskosten	876	791	85	824
Indirecte productiekosten	845	873	-28	849
Beheerskosten	422	423	-1	408
Incidentele lasten	379	50	329	0
Financiële lasten	152	33	119	42
Totaal Lasten	**29.678**	**28.638**	**1.040**	**28.757**
Resultaat	**-1.722**	**-2.033**	**311**	**-381**

Toelichting op de begroting

Brutomarge

De brutomarge bestaat uit de bruto omzet verminderd met de inkoopwaarde van de omzet. In onderstaand overzicht wordt dit weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Bruto omzet	7.805	7.642	163	7.591
Inkoopwaarde van de omzet	-750	-735	-15	-963
Totaal	**7.054**	**6.906**	**148**	**6.628**

De brutomarge is te categoriseren in diverse rubrieken. In onderstaand overzicht wordt de brutomarge per rubriek weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Leer/werk bedrijf excl BOR	1.389	1.260	129	1.448
BOR	2.851	2.688	164	2.898
Detacheringen	2.081	2.154	-73	1.907
Externe markt (trajecten e.d.)	571	550	21	232
Overige	162	255	-93	142
Totaal	**7.054**	**6.906**	**148**	**6.628**

In de omzet van het leer/werkbedrijf, BOR en detacheringen is rekening gehouden met een krimp van 5% in de SW populatie en een CPB indexering voor de tarieven.

De brutomarge Externe markt stijgt ten opzichte van de begroting van 2022. Stark heeft in de begroting rekening gehouden met te verlenen dienstverlening aan andere gemeenten. De ambitie voor 2023 is om deze omzet te verhogen.

Gemeentelijke omzet
In onderstaand overzicht wordt de post gemeentelijke omzet weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Hoogeveen	1.313	1.398	-85	1.348
Midden-Drenthe	1.779	1.942	-163	1.856
De Wolden	248	240	8	209
Totaal	**3.340**	**3.580**	**-240**	**3.413**

De omzet van Stark komt voor een substantieel deel tot stand door opdrachten van de gemeenten.

De omzet van de deelnemende gemeenten zal naar verwachting over 2023 3.340 k€ bedragen, een negatieve afwijking ter hoogte van 240 k€ ten opzichte van de beleidsbegroting 2022. In de gemeentelijke omzet houden we rekening met de krimp in de SW populatie. Daarnaast is de gemeentelijke trajectenomzet sinds 2021 gedaald ten opzichte van eerdere jaren als gevolg van bezuinigingen. De gemeentelijke BOR omzet bestaat uit een voortzetting van de opdrachtwaardes uit 2021, rekening houdend met 5% jaarlijkse krimp en een tariefindexering op basis van CPB.

Door de daling in de gemeentelijke omzet en stijgende kosten, is het nodig om onze omzet derden te vergroten. Met de huidige uitgangspunten in deze begroting zitten we aan de maximale ruimte om quasi-inbesteding voor onze gemeenten bij Stark mogelijk te maken.

Gemeentelijke bijdrage Beschut en vervoer
In onderstaand overzicht wordt de post gemeentelijke bijdrage Beschut en vervoer weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Beschut Werk	1.580	844	736	924
Collectief Vervoer	261	207	54	270
Loonkostensubsidie BAB	49	-	49	48
Pilot Zinvolle Participatie	-	-	-	10
Totaal	**1.890**	**1.051**	**839**	**1.252**

De bijdrage Beschut Werk stijgt naar verwachting ten opzichte van de beleidsbegroting 2022. De verwachting is dat we kunnen groeien in het aantal beschutte werkplekken. Daarnaast was de beleidsbegroting 2022 te laag ingeschat.
In de bijdrage collectief vervoer is rekening gehouden met 5% krimp en een tariefindexering op basis van CPB index.
We gaan uit van gelijkblijvende aantallen BAB ten opzichte van 2021 waarbij we rekening houden met een stijging in het WML. We houden geen rekening met een omzet in het kader van Zinvolle Participatie aangezien het om een pilot gaat welke in 2022 eindigt. Het wordt pas aan het einde van de pilot bekend of we deze doelgroep structureel mogen bedienen.

Rijksbijdrage
In onderstaand overzicht wordt de post rijksbijdrage weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 21
Bijdrage WSW	17.781	17.862	-81	19.197
Bijdrage buitengemeente	-	-	-	-28
Totaal	**17.781**	**17.862**	**-81**	**19.169**

De rijksbijdrage van 2023 is bepaald op basis van de septembercirculaire 2021 gecorrigeerd met een ingeschatte loon- en prijscompensatie. Het aandeel van Stark in het macrobudget SW is ingeschat op een gemiddeld percentage over de afgelopen jaren.

Incidentele baten
In onderstaand overzicht worden de incidentele baten weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 21
Onttrekking bestemde reserve	329	-	329	-
Onttrekking algemene reserve	151	-	151	-
Totaal	**480**	**-**	**480**	**-**

De incidentele baten bestaan uit de onttrekkingen vanuit de reserve. In 2023 onttrekken we 329 k€ uit de bestemde reserve voor het afdekken van de eenmalige kosten voor de nieuwbouw. En we onttrekken 151 k€ uit de algemene reserve voor het prijsverschil door indexatie van de salariskosten begeleidend personeel ten opzichte van de voorgaande begroting (101 k€) en om de gemeentelijke bijdrage te verlagen (50 k€).

Personeelskosten begeleidend personeel
In onderstaand overzicht wordt de post loonkosten begeleiden personeel weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Loonkosten ambtenaren	458	585	-127	487
Personeel van derden	3.685	3.489	196	3.506
Overige secundaire personeelslasten	152	123	29	77
Totaal	**4.295**	**4.197**	**98**	**4.069**

De stijging in personeelskosten ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat door indexering van de loonkosten. Zoals reeds aangegeven bij de paragraaf Risico's en bijzonderheden, is de professionalisering nog een uitdaging. Voor 2023 nog geen financiële uitdaging. Maar wanneer we ook na 2023 de meerjarenraming willen blijven halen, zal er voor de jaren erna circa 100 k€ per jaar aan inhuur derden en totaal 2,5 fte besparing gerealiseerd moeten worden.

Loonkosten SW en Beschut werken
In onderstaand overzicht wordt de post loonkosten SW en Beschut werken weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Loonkosten SW	18.265	18.554	-289	18.264
Vorming en opleiding	59	61	-2	49
Geneeskundige zorg en arbo	232	155	77	234
Reiskosten	322	334	-12	450
Kosten werkkleding	72	74	-2	53
Secundaire personele lasten	185	191	-6	152
Begeleid Werken	846	1.034	-188	1.041
Beschut Werken	1.679	834	845	1.065
Totaal	**21.660**	**21.237**	**424**	**21.307**

In de loonkosten SW is rekening gehouden met een jaarlijkse gemiddelde loonstijging van 0,94% per 1 januari en 0,94% per 1 juli van dat jaar. Daarnaast houden we rekening met 5% jaarlijkse krimp in fte. Ook voor het Begeleid Werken houden we rekening met krimp in fte en een jaarlijkse prijsstijging in de loonkostensubsidie als gevolg van een stijging in het WML.
Voor wat betreft het Beschut Werk verwachten we een jaarlijkse groei in het aantal werkplekken en houden we eveneens rekening met een gemiddelde loonstijging van 0,94% per 1 januari en 0,94% per 1 juli van dat jaar.
In alle overige kosten is rekening gehouden met de krimp en een prijsindexering conform de CPB, prijs bruto binnenlands product.

Overige bedrijfskosten
In onderstaand overzicht worden de overige bedrijfskosten weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Afschrijvingskosten	298	298	-	295
Huisvestingskosten	876	791	85	824
Indirecte productiekosten	845	873	-28	849
Beheerskosten	422	423	-1	408
Financiële kosten	152	33	119	42
Totaal	**2.594**	**2.418**	**176**	**2.418**

De afschrijvingskosten zijn gelijk gehouden aan 2022, omdat alleen in vervanging van middelen wordt geïnvesteerd. De afschrijvingskosten voor wat betreft de nieuwbouw effectueren zich in 2024 en verder. Evenals een dotatie aan de voorziening groot onderhoud. De indirecte productiekosten houden verband met de omzet welke met 5% daalt. Bij de beheerskosten is rekening gehouden met een kostenbesparing van 2%, maar ook een prijsindexering op basis van de CPB, prijs bruto binnenlands product. Daarnaast verwacht Stark dat de energiekosten gaan stijgen. De financiële kosten stijgen als gevolg van de naar verwachting in 2023 aangegane financiering(en) ten behoeve van de nieuwbouw.

Incidentele kosten
In onderstaand overzicht zijn de incidentele kosten weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beheers begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Jaar rekening 2021
Incidentele kosten	379	50	329	-
Totaal	**379**	**50**	**329**	**-**

In 2023 wordt een budget van 50 k€ aangehouden om incidentele kosten op te kunnen vangen. Daarnaast houden we rekening met eenmalige kosten ter hoogte van 329 k€ voor de nieuwbouw in de vorm van verhuiskosten, kosten voor adviseurs, het projectmanagement, communicatie et cetera.

4.3 Meerjarenbegroting 2022-2025

In onderstaand overzicht wordt de meerjarenbegroting weergegeven.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2024	Beleids begroting 2025	Beleids begroting 2026
Bruto omzet	7.805	7.727	7.506	7.294
Overige opbrengsten	0	0	0	0
Gemeentelijke bijdrage	1.890	2.103	2.319	2.540
Rijksbijdrage	17.781	17.308	16.805	16.296
Incidentele baten	480	64	154	302
Totaal Baten	**27.956**	**27.203**	**26.785**	**26.431**
Inkoopwaarde van de omzet	750	726	701	677
Personeelskosten begeleidend personeel	4.295	4.211	4.163	4.245
Personeelskosten SW & Beschut Werken	21.660	21.497	21.333	21.048
Afschrijvingskosten	298	683	683	683
Huisvestingskosten	876	403	408	413
Indirecte productiekosten	845	817	790	763
Beheerskosten	422	421	420	419
Incidentele lasten	379	50	50	50
Financiële lasten	152	145	141	133
Totaal Lasten	**29.678**	**28.953**	**28.688**	**28.431**
Resultaat	**-1.722**	**-1.750**	**-1.903**	**-2.000**

Toelichting op de meerjarenbegroting

In de meerjarenbegroting zijn de volgende ontwikkelingen afwijkend van de meerjarenbegroting van voorgaand begrotingsjaar:

- Conform het bestuursbesluit van 18 februari 2022 is er vanaf 2024 rekening gehouden met een dotatie aan een voorziening groot onderhoud ten behoeve van de nieuwbouw;
- In de personeelskosten ondersteuning is rekening gehouden met een loonstijging op basis van de CPB-index, Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers;
- In de bedrijfskosten is rekening gehouden met een prijsstijging op basis van de CPB-index, Prijs bruto binnenlands product;
- Er is in de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie rekening gehouden met een in 2021 vorming van een bestemde reserve waaruit kosten uit gedekt kunnen worden. De onttrekking uit de bestemde reserve is opgenomen onder de incidentele baten.

5 Bijlagen

5.1 Meerjarenbegroting na gemeentelijke bijdrage exploitatie

In onderstaand overzicht wordt de meerjarenbegroting uit paragraaf 4.3 weergegeven in een bedrijfsresultaat, exploitatieresultaat, subsidieresultaat en een resultaat na gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en eventuele onttrekking uit de algemene bedrijfsreserve:

	(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2024	Beleids begroting 2025	Beleids begroting 2026
	Bruto omzet	7.805	7.727	7.506	7.294
	Inkoopwaarde van de omzet	-750	-726	-701	-677
	Brutomarge (a)	**7.054**	**7.002**	**6.805**	**6.616**
	Overige opbrengsten	0	0	0	0
	Overige opbrengsten (b)	**0**	**0**	**0**	**0**
	Personeelskosten begeleidend personeel	-4.295	-4.211	-4.163	-4.245
	Afschrijvingskosten	-298	-683	-683	-683
	Huisvestingskosten	-876	-403	-408	-413
	Indirecte productiekosten	-845	-817	-790	-763
	Beheerskosten	-422	-421	-420	-419
	Financiële lasten	-152	-145	-141	-133
	Overige bedrijfskosten (c)	**-6.889**	**-6.680**	**-6.604**	**-6.655**
a+b+c	**Bedrijfsresultaat (d)**	**166**	**321**	**201**	**-39**
	Incidentele lasten (e)	-379	-50	-50	-50
d+e	**Exploitatieresultaat (f)**	**-213**	**271**	**151**	**-89**
	Personeelskosten SW & Beschut Werken	-21.660	-21.497	-21.333	-21.048
	Rijksbijdrage	17.781	17.308	16.805	16.296
	Gemeentelijke bijdrage Beschut en vervoer	1.890	2.103	2.319	2.540
	Subsidieresultaat (g)	**-1.989**	**-2.086**	**-2.209**	**-2.213**
f+g	**Resultaat voor bijdrage exploitatie (h)**	**-2.202**	**-1.814**	**-2.057**	**-2.302**
	Gemeentelijke bijdrage in exploitatie (i)	1.722	1.750	1.903	2.000
	Onttrekking algemene bedrijfsreserve (j)	151	64	154	302
	Onttrekking bestemde reserve (k)	329	0	0	0
h+i+j+k	**Resultaat na bijdrage exploitatie (l)**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor een toelichting op de onttrekking van de reserves verwijzen wij u naar paragraaf 3.2.1.

5.2 Geprognosticeerde balans

In onderstaand overzicht wordt de geprognosticeerde balans weergegeven:

(bedragen * € 1.000)	Per 31-12-2023	Per 31-12-2024	Per 31-12-2025	Per 31-12-2026
Vaste activa	17.607	16.924	16.241	15.558
Vlottende activa	2.317	2.317	2.317	2.317
Totaal Activa	**19.924**	**19.241**	**18.558**	**17.875**
Eigen vermogen	1.952	1.888	1.734	1.503
Voorzieningen	0	111	222	333
Langlopende schulden	15.179	14.733	14.361	13.986
Kortlopende schulden	2.793	2.509	2.241	2.053
Totaal Passiva	**19.924**	**19.241**	**18.558**	**17.875**

In de geprognosticeerde balans zijn wij ervan uitgegaan dat een deel, 1.100 k€, van het resultaat van 2021 wordt gedoteerd aan de reserves. Vanaf 2023 hebben we rekening gehouden met de aanschaf van een nieuw pand welke we financieren middels een hypothecaire lening. Vanaf 2024 doteren we jaarlijks een bedrag aan de voorziening groot onderhoud.

5.3 Gemeentelijke omzet en quasi-inbesteding 2023-2026

Zoals genoemd in de financiële toelichting op de gemeentelijke omzet zitten we in deze begroting aan de maximale ruimte om omzet voor derden uit te kunnen voeren indien onze gemeenten gebruik kunnen blijven maken van quasi-inbesteding bij Stark. In onderstaande tabel wordt weergegeven wat de verhouding is tussen de gemeentelijke “omzet” ten opzichte van de omzet voor derden.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2024	Beleids begroting 2025	Beleids begroting 2026
Totaal vanuit gemeente	23.011	22.650	22.263	21.877
Totaal andere omzet	4.464	4.488	4.368	4.252
% van de omzet n/z gem.	19%	20%	20%	19%

5.4 Overzicht gemeentelijke en rijksbijdragen 2023-2026

Algemeen
De opdracht aan Stark is dat de deelnemende gemeenten niet meer dan maximaal 2 m€ aan gemeentelijke bijdragen per jaar betalen. De gemeentelijke bijdrage SW wordt bepaald aan de hand van het aantal Aja werkzaam bij Stark per gemeente. De bonuskorting bestaat uit 6% van de totale omzet die een gemeente besteedt bij Stark. In de bijdrage in onderstaande tabel is de bonuskorting verwerkt.

Bijdragen in exploitatie 2023
In onderstaand overzicht wordt de berekening 2023 van de gemeentelijke bijdrage per gemeente weergegeven.

Rijksbijdrage en gemeentelijke bijdrage	Aja 2023	Gemeentelijke bijdrage	Bonus per gemeente	Correctie bonus per gemeente	Gemeentelijke bijdrage na correctie bonus	Rijksbijdrage
Hoogeveen	406	€ 1.328.353	€ -78.790	€ 154.603	€ 1.404.166	€ 17.780.771
Midden-Drenthe	92	€ 301.225	€ -106.753	€ 35.059	€ 229.530	
De Wolden	28	€ 92.422	€ -14.875	€ 10.757	€ 88.303	
Totaal	526	€ 1.722.000	€ -200.418	€ 200.418	€ 1.722.000	
Overig (buitengemeenten)	62					
Totaal	588					€ 19.502.771

Bijdrage in exploitatie meerjarenraming
In onderstaand overzicht wordt de verdeling van de gemeentelijke bijdrage per jaar weergegeven.

Gemeentelijke bijdrage	2023	2024	2025	2026
Hoogeveen	€ 1.404.166	€ 1.424.994	€ 1.549.902	€ 1.630.335
Midden-Drenthe	€ 229.530	€ 233.409	€ 252.298	€ 259.771
De Wolden	€ 88.303	€ 91.595	€ 100.800	€ 109.894
Totaal	€ 1.722.000	€ 1.749.999	€ 1.903.000	€ 2.000.000

5.5 Verdeling taakvelden

Taakveld 0.4 Overhead
Het onderstaande overzicht laat een weergave zien van het taakveld 0.4 Overhead.

(bedragen * € 1.000)	Beleids begroting 2023	Beleids begroting 2022	Verschil Bgr '23 - Bgr '22	Realisatie 2021
Bruto omzet	352	355	-3	140
Overige opbrengsten	0	50	-50	316
Incidentele baten	0	0	0	0
Resultaat deelneming	0	0	0	10
Totaal Baten	**352**	**405**	**-53**	**466**
Inkoopwaarde van de omzet	0	0	0	0
Personeelskosten begeleidend personeel	1.963	1.883	80	1.838
Afschrijvingskosten	46	46	0	29
Huisvestingskosten	175	158	17	164
Indirecte productiekosten	0	0	0	36
Beheerskosten	407	408	-1	353
Incidentele lasten	452	50	402	0
Financiële lasten	152	33	119	8
Totaal Lasten	**3.195**	**2.578**	**617**	**2.428**
Resultaat	**-2.843**	**-2.173**	**-670**	**-1.962**

Als overheadkosten zijn de kosten opgenomen die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Brutomarge
De brutomarge is een doorbelasting van werkzaamheden van de afdeling Finance aan de deelnemingen.

Personeelskosten begeleiding overhead
De afdeling Middelen, waaronder Directie, Finance, HRM, Kwaliteit, Administratie, Inkoop en Huisvesting. Daarnaast de managers van de diverse leerwerkafdelingen en de manager van de werkwinkel worden gerekend als overhead.

Afschrijvingskosten
Dit betreft met name de afschrijving van de gebouwen, daarnaast een gedeelte van de inrichting ten behoeve van de afdeling Middelen.

Huisvestingskosten
In totaal is 20% van de huisvesting ten behoeve van de overhead, hierbij is gekeken naar oppervlakte en naar kosten met betrekking tot de kantoren.

Indirecte productiekosten
Alle directe en indirecte productiekosten zijn ten behoeve van het primair proces.

Beheerskosten
Alle beheerskosten komen ten laste van de overhead.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Jaarstukken 2021 en begroting 2023 en meerjarenraming tot en met 2026 Stark**

Informatie

Datum	2 mei 2022
Behandelaar	Stephanie Blok
Zaaknummer	2657842
Portefeuillehouder	Wethouder Batelaan
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Rolf Bloem
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☐ Team:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Conform de gewijzigde Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen, verstuurt het Bestuur van de GR Stark jaarlijks, voor 1 mei, de jaarstukken en de begroting. In het Bestuur van de GR zijn de jaarstukken 2021 en begroting 2023 behandeld en voorlopig vastgesteld. Deze stukken worden nu aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten in de GR voorgelegd. De gemeenteraden worden gevraagd in te stemmen met de conceptbegroting 2023 van Stark en krijgen de gelegenheid een zienswijze op de begroting in te dienen. Tevens worden de gemeenteraden gevraagd de concept jaarstukken ter kennisname aan te nemen.

Stark
De GR Stark is het leerwerkbedrijf van de gemeenten Hoogeveen, De Wolden en Midden-Drenthe en is sinds 1 januari 2019 operationeel. Stark is een Gemeenschappelijke Regeling (GR). Voor deze tijd was dit de GR Alescon waar ook de gemeenten Assen, Tynaarlo en Aa-Hunze aan deelnamen.

Stark is een bedrijfsvoeringsorganisatie en voert het beleid van de drie gemeenten (Midden-Drenthe, De Wolden en Hoogeveen) uit. Dit beleid is vastgelegd in het bedrijfsplan van Stark. Het bedrijfsplan vormt de basis voor Stark. Stark bepaalt zelf geen beleid.

Stark voert voor de drie gemeenten de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit, voor zover nog toepasselijk op de personen die nog in dienst zijn van Stark. Daarnaast wordt Stark door de deelnemende gemeenten ingeschakeld voor beschut werk in het kader van de Participatiewet (PW) en leerwerktrajecten voor o.a. mensen met een bijstandsuitkering op grond van de PW.

Om de personen werk te bieden, biedt Stark aan de deelnemende gemeenten, en ook op de vrije markt, diensten en producten aan.

De kosten van Stark worden gedekt uit een rijksbijdrage voor Wsw'ers, inkomsten uit de werkzaamheden en een bijdrage (in totaal maximaal € 2.000.000) in het exploitatietekort van de deelnemende gemeenten.

De missie van Stark luidt als volgt: Stark gelooft dat iedereen talent heeft. Wij ondersteunen de ontwikkeling van deze talenten en dit leidt tot duurzaam werk.

De visie van Stark is als volgt geformuleerd: De ambitie van Stark is een optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen.

Voorstel

Toelichting voorstel

Voorjaarsoverleg Stark

Op 29 februari 2022 heeft het voorjaarsoverleg Stark plaatsgevonden. Het doel van het voorjaarsoverleg is dat de portefeuillehouder (in dit geval samen met de directeur van Stark) in gesprek gaat met de raadsleden over de ontwikkelingen van de GR. Raadsleden kunnen vragen stellen, kaders en eigen wensen en bijvoorbeeld lokale thema's meegeven in dit overleg. Hieronder staan in het kort de belangrijkste punten vanuit dit overleg weergegeven:

- Een belangrijk besproken punt is de mogelijke uittreding vanuit De Wolden. Vooralsnog is dit niet het geval.
- Ook hebben we gesproken over de verminderde trajectenomzet vanuit de gemeenten (en in het verlengde hiervan de € 100.000 bezuiniging vanuit Hoogeveen). Hier ligt wel een zorg, omdat nieuwe instroom nodig is om Stark (toekomstig) overeind te houden. De directeur heeft uitgelegd wat Stark doet om zoveel mogelijk omzet (binnen de kaders van de GR) te generen.
- Afgevraagd werd wanneer een eventuele andere organisatievorm aan bod komt en welke rol de raad hierin speelt. De portefeuillehouder heeft aangegeven dat wij juist tevreden zijn met de huidige organisatievorm. Voor nu is dit nog niet relevant. Wel moet er aandacht zijn voor de lange termijn: hoe kunnen we Stark, als leerwerkbedrijf, ook op lange termijn levensvatbaar houden?
- We hebben kort stil gestaan bij de tarieven voor de Beheer Openbare Ruimte (BOR). We werken toe naar gelijke en reële tarieven.
- Meermaals kwam naar voren dat we het in Midden-Drenthe belangrijk vinden om een leerwerkbedrijf zoals Stark te hebben.
- Stark bereidt het e.e.a. voor aan informatievoorziening voor de nieuwe raadsleden. Ook kan de Stark-app worden gedownload, zodat je op de hoogte bent van algemene ontwikkelingen bij Stark. De wethouder heeft tevens benadrukt om Stark te gaan bezoeken: op deze manier krijg je een goed beeld van wat Stark allemaal doet.

Jaarstukken 2021

In de bestuursvergadering van 11 april 2022 zijn de jaarstukken 2021 voorlopig vastgesteld. Daarom liggen deze stukken nu ter kennisname voor.

Het nettoresultaat over 2021 wijkt € 1.203.000 positief af van de begroting. De afwijking ten opzichte van de begroting ontstaat voornamelijk door een met terugwerkende kracht ontvangen UWV uitkering voor het uitbetalen van transitievergoedingen van 2020 en eerder. Daarnaast is er een verkoopresultaat ontstaan bij het verkopen van het (verhuurde) pand aan de Weberstraat. Net als in 2020 ontving Stark een hogere rijksbijdrage ter compensatie voor de effecten van corona. Deze

hogere rijksbijdrage is pas in december 2021 uitgekeerd en niet volledig in 2021 besteed.

Uitgaande van de maximale gemeentelijke bijdrage in het exploitatietekort van € 2 miljoen is het resultaat van Stark over 2021 € 1.619.924 positief. Het voorstel is om een bedrag van € 1,1 miljoen toe te voegen aan de reserves. Hiervan wordt – met instemming van de accountant van Stark - een bedrag van € 401.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve eenmalige kosten nieuwbouw. Een bedrag van € 699.000 wordt toegevoegd aan de algemene bestemmingsreserve. De dotatie aan de algemene bestemmingsreserve is noodzakelijk in verband met onttrekkingen in komende jaren om de gemeentelijke bijdrage niet te verhogen.

Het restantbedrag van € 519.924 vloeit terug naar de gemeenten. Voor Midden-Drenthe is dit een bedrag van € 79.149. Via een bestemmingsvoordeel in de gemeentelijke jaarrekening willen we dit bedrag bestemmen voor extra ondersteuning aan bijstandsgerechtigden bij Stark.

De totale gemeentelijke bijdrage van de deelnemende gemeenten bedraagt in 2021 daarmee € 1.480.824. Voor Midden-Drenthe komt de totale gemeentelijke bijdrage in 2021 aan Stark uit op € 179.416.

Begroting 2023
In de bestuursvergadering van 11 april 2022 is de begroting 2023, inclusief meerjarenbegroting tot en met 2026 voorlopig vastgesteld.

Bij het opstellen van deze begroting zijn de volgende documenten als uitgangspunt genomen:
- de beleidsbegroting 2022 van Stark;
- de interne beheersbegroting 2022, zoals die op 21 januari 2022 in het bestuur is vastgesteld.

Overige uitgangspunten in de begroting zijn:
- de verwachtingen voor 2022 op basis van de op dit moment bekende feiten en omstandigheden, exclusief eventuele effecten van de coronapandemie;
- het volume SW 2023 in arbeidsjaren (aja) wordt gebaseerd op de verwachte eindstand voor het jaar 2022, geen nieuwe instroom vanaf 2022 en een uitstroom van circa 5% per jaar vanwege natuurlijk verloop;
- aantal plaatsingen Beschut Werk in het kader van de Participatiewet is gebaseerd op taakstellingen en prognoses van het rijk;
- de grondslag voor de bepaling van de rijksbijdrage Stark is de septembercirculaire van 2021. Het macrobudget SW uit de circulaire is gecorrigeerd met een LPO-compensatie. Het aandeel van Stark in het macrobudget is bepaald op basis van een gemiddelde percentage van de afgelopen jaren;
- er is een inschatting gemaakt van een salarisverhoging SW, jaarlijks per 1 januari 0,94% en per 1 juli 0,94% (op basis van het verleden). Daarnaast is rekening gehouden met een krimp in aantal van circa 5% per jaar;
- de medewerkers Beschut Werk worden verloond vanuit Stark Flex B.V. en volgens de cao Aan de Slag, er is nog geen rekening gehouden met een eventuele verschuiving in medewerkers tussen Stark Flex B.V. en Stark;
- een eventuele uitbreiding van de beschutte werkplaats met arbeidsmatige dagbesteding uit de huidige WMO wordt – vooralsnog – niet meegenomen in de begroting;
  Wel is Midden-Drenthe in september 2021 gestart met een pilot 'Zinvol participeren bij Stark. De pilot loopt nog tot 1 september 2022 en de bevindingen tot nu toe zijn positief.
- de salariskosten van het ondersteunend personeel zijn geïndexeerd volgens het CPB-index,

Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers. Dit is conform het voorstel van de griffierskring Drenthe en het VDG;
- de bruto-omzet is geïndexeerd volgens het CPB-index, Prijs bruto binnenlands product. Dit is conform het voorstel van de griffierskring Drenthe en het VDG;
- er wordt ingezet op nieuwe detacheringsplekken de komende jaren;
- de afgesproken beheersmaatregelen vanuit de hei-avond van 25 februari 2020;
- in de meerjarenbegroting gaan wij ervan uit dat we kostenbesparingen realiseren als gevolg van het bouwen van een nieuw en duurzaam pand. De eenmalige kosten als gevolg van de nieuwbouw in de vorm van advieskosten, verhuiskosten, projectmanagement, communicatie et cetera is meegenomen in de incidentele lasten van 2023;
- gelijkblijvende economische omstandigheden;
- een daling in de omzet trajecten Participatiewet van € 375.000 naar € 269.000 per jaar. *Voor Midden-Drenthe geldt nog steeds dat wij er naar streven om, conform, destijds gemaakte afspraken trajecten af te nemen. Echter de invloeden (aantal bijstandsgerechtigden en externe invloeden) maken dat dit in de toekomst lastig(er) wordt.*

Beheer Openbare Ruimte (BOR)
In de begroting met meerjarenraming is nog steeds uitgegaan van de oude contractwaarden, met indexatie, omdat de reële en uniforme tarieven BOR nog niet zijn ingevoerd. We hopen in 2022 een akkoord te ontvangen van alle gemeenten. Zodra er ontwikkelingen zijn op dit vlak wordt de raad hierover geïnformeerd.

Aansluiting op gemeentelijk beleid
In ons nieuwe Re-integratiebeleid “Re-integratie werkt voor iedereen”, vastgesteld door de Raad in oktober 2021, heeft Stark een nog prominentere rol gekregen, zie hieronder:

Iedere uitkeringsgerechtigde met arbeidsvermogen die niet direct bemiddeld kan worden naar een (reguliere) baan of proefplaatsing, zal worden aangemeld bij Stark voor een re-integratietraject. Bij Stark wordt onderzocht wat de belastbaarheid van het individu is. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de competenties en (werknemers)vaardigheden. Een re-integratietraject bij Stark duurt drie maanden en kan maximaal twee keer worden verlengd. In deze periode wordt uitgekristalliseerd wat de vervolgstap zal zijn. Er vinden regelmatig voortgangsgesprekken plaats tussen de uitkeringsgerechtigde, de gemeente en Stark zodat de juiste stappen in de re-integratie worden gezet. Daarnaast verzorgt Stark verschillende trainingen zoals de sollicitatietraining-en empowermenttraining. Deze trainingen worden uitsluitend ingezet op het moment dat deze de re-integratie van de uitkeringsgerechtigde bevordert.

Zomermarkt GR’en
Voor de zomervakantie worden in regionaal verband, in de vorm van markten, raadsbijeenkomsten gepland waarin de begroting van de GR’en nader toegelicht aan de raden. Deze zomermarkt biedt de raden de kans om vragen te stellen over de begroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022.

Zienswijze
De ingediende begroting 2023 geeft voor ons geen aanleiding om een zienswijze in te dienen. Echter onderstaande ontwikkelingen maken dat we genoodzaakt zijn een zienswijze in te dienen, omdat deze mogelijk consequenties kunnen hebben voor de (meerjaren)begroting van Stark.
- De tarieven-discussie in het groen. Binnen de drie deelnemende gemeenten worden er

verschillende BOR-tarieven gehanteerd. De afgelopen jaren is er gewerkt aan reële en gelijke BOR-tarieven. De discussie die nu speelt heeft betrekking op de invoering van deze tarieven.
- Handelswijze gemeente Hoogeveen met betrekking tot de groenopdracht in 2022. De gemeente Hoogeveen heeft aangegeven ruim € 250.000 minder te gaan betalen voor hun groenopdracht.
- Mogelijke uittreding de Wolden. De gemeente De Wolden is van mening dat ze bij invoering nieuwe tarieven te veel gaan betalen voor het groenonderhoud. Zij beraden zich op dit moment wat ze hier mee gaan doen.
- Als reactie op de handelswijze met betrekking tot de korting op de groenopdracht in 2022 heeft Midden-Drenthe aangegeven een soortgelijke korting op hun groenopdracht toe te passen. Daarmee beogen we een gelijke behandeling van de drie deelnemende gemeenten en gaan we er vanuit dat er een bestuurlijk gesprek plaatsvindt.

Alternatieven

N.v.t.

Randvoorwaarden

N.v.t.

Risico's'

- De kans op en de impact van cybercrime of datalekken wordt steeds groter;
- Geleidelijke daling in loonkosten van ondersteunend personeel, terwijl er wordt geconstateerd dat de SW-populatie steeds meer begeleidingsbehoefte heeft;
- Verhoogde kapitaallasten nieuwbouw: de huidige economische ontwikkelingen hebben o.a. een ongunstig effect op materiaalprijzen.
- Potentiële uittreding De Wolden;
- Omzetderving als gevolg van stijgend (veelal niet beïnvloedbaar) ziekteverzuim.

Financiële gevolgen

De totale gemeentelijke bijdrage in 2023 komt uit op € 1.722.000, in 2024 op € 1.749.999, in 2025 € 1.903.000 en in 2026 op € 2.000.000. De totale gemeente bijdrage in het exploitatietekort van Stark blijft naar verwachting de komende jaren conform afspraak. Voor Midden-Drenthe gaat het in 2023 om een bijdrage van € 229.530. In onze gemeentelijke meerjarenbegroting hebben we een bedrag opgenomen € 297.178 Dit is gebaseerd op de (vorige) meerjarenbegroting 2021-2024 van Stark plus een opslag voor loon- en prijsontwikkeling die in de begroting van Stark niet was meegenomen. Ook meerjarig valt de verwachte gemeentelijke bijdrage aan Stark binnen onze begroting.

Personele gevolgen

N.v.t.

Duurzaamheid

N.v.t.

Publicatieniveau

Openbaar.

Overig

N.v.t.

Vervolgprocedure/communicatie

Na uw goedkeuring wordt bijgaande brief naar Stark verzonden.

Bijlagen

- Jaarrekening 2021
- Begroting 2023 met meerjarenraming tot en met 2026
- Reactie aan Stark op begroting 2023

Ster(k) Stark

Jaarstukken 2021

STARK

Ster in bedrijf

Samenvatting

Het exploitatieresultaat van Stark over 2021 is positief. Het exploitatieresultaat bedraagt € 1.100.000. Dit is € 1.200.000 beter dan begroot. Ook wanneer we kijken naar het bedrijfsresultaat, € 505.000, zien we een positief effect op de begroting.

We kunnen met recht concluderen dat we bouwen aan een Ster(k) Stark. In alle opzichten. De cijfermatig positieve resultaten zijn ook zichtbaar in de resultaten van Stark's doelstellingen. We zoeken voor en met iedere medewerker naar zo passend mogelijk werk op een zo regulier mogelijke arbeidsplek. Er is in 2021 een stijging in het aantal detacheringen: ondanks de krimp in de totale SW-populatie is het aantal medewerkers dat bij een reguliere werkgever aan de slag ging in 2021 licht gestegen. Detachering is een belangrijk (arbeids-)ontwikkelinstrument om medewerkers uit te dagen hun talenten in te zetten en het beste uit zichzelf te halen.

Het project Talent in beeld ging in 2021 van start. Medewerkers die in het Talent in Beeld traject zitten, vullen (soms met ondersteuning) vragenlijsten in over het eigen functioneren. Met de coach en praktijkbegeleider volgt een gesprek en zo wordt duidelijk waar de individuele ondersteunings- en ontwikkelbehoefte van een medewerker zit. Het kan zijn dat een vakgerichte opleiding of cursus nodig is, maar ook een training sociale vaardigheden behoort tot de mogelijkheden. Zo zet iedereen vanuit Talent in Beeld zijn eigen stap. Kleine of grote stappen die allemaal even waardevol zijn in de ontwikkeling van de individuele medewerker en bovendien maken dat medewerkers sterker in hun schoenen staan.

Stark bood ook in 2021 diverse trainingen en cursussen aan, zoals bijvoorbeeld VCA en zaag- of bosmaaiercursussen. Een mooi voorbeeld van een specifieke training in 2021 is "Opvallen en gaan staan", een sollicitatietraining waarbij deelnemers werden uitgedaagd bewust te kijken naar hun kansen en mogelijkheden om financieel zelfstandig te worden.

Ook bij Stark's afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR) is een noemenswaardig leerwerktraject gestart in 2021, "Werkmaat" is een traject in samenwerking met gemeente en opleidingsinstituten gericht op het aanbieden van diversiteit aan groen-werkzaamheden om zoveel mogelijk vaardigheden en kennis te vergaren in een relatief korte tijd.

Een nieuwe doelgroep weet Stark inmiddels ook te vinden. In de pilot Zinvol Participeren stroomden in 2021 vijf deelnemers in. Bij de meeste deelnemers zien we groei in hun ontwikkeling. We zien hen in aanmerking komen voor een indicatie Beschut Werk. Door de pilot krijgen deelnemers de kans om te laten zien wat ze kunnen en uit te vinden waar hun leervermogen ligt. Het aantal geplaatsten in Beschut Werk is in 2021 met tien personen gestegen, een aanzienlijk minder hoge stijging dan het jaar ervoor.

De grootste uitdaging van Stark zit hem in het forse ziekteverzuim. In 2021 was het langverzuim bij de SW-populatie hoog met 16,9% (hoewel licht gedaald t.o.v. 2020). De SW-doelgroep wordt ouder en het wordt zichtbaar dat de lichamelijke beperkingen om het werk te kunnen uitvoeren, toenemen. We hebben in 2021 de voorbereidingen getroffen voor een groots vitaliteitsprogramma met de naam Stark&Fit, waarmee we voor 2022 een belangrijk doel voor ogen hebben: we gaan voor duurzame inzetbaarheid over de volle breedte van het Stark-personeelsbestand.

Inhoud

Samenvatting 2
Voorwoord 4
Over Stark 5
- Algemeen 5
- Missie en visie 5
- Bestuur Gemeenschappelijke Regeling 6
- Organisatieschema 7
- Meer informatie over Stark 8

Sociaal jaarverslag 9
- Instroom, mobiliteit en plaatsing 9
- Ondernemingsraad 11
- Vertrouwenspersonen 11

Bedrijfsvoering 12
- Doelstellingen 12
- Talent in Beeld 12
- Trajecten 12
- Werkmaat levert maatwerk 13
- Pilot Zinvol Participeren 13
- Opvallen en gaan Staan, sollicitatietraining 14
- Detacheringen 14
- HRM 15
- Corona 15
- Ziekteverzuim en inzetbaarheid 16
- Overig 16

Nettoresultaat 17
- Algemeen 17
- Omzet per gemeente 18
- Gemeentelijke bijdrage 18

De Paragrafen 19
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19
- Onderhoud kapitaalgoederen 22
- Financiering 23
- Verbonden partijen 24

Jaarrekening 25
- Balans 25
- Overzicht van Baten en Lasten 25
- Waarderingsgrondslagen 27
- Toelichting op de Balans 29
- Toelichting overzicht van Baten & Lasten 37
- Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) 43
- Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid 44
- Bijlage: verdeling taakvelden 46
- Resultaatbestemming en vaststelling 47
- Controleverklaring 48

Voorwoord

Stark wordt ieder jaar Starker. “Ster(k) Stark”. Die titel kozen we niet zomaar. Het zegt alles over het afgelopen jaar en waar we bij Stark voor staan en gaan. In 2021 bleven we inzetten op datgene waar we goed in zijn; de ontwikkeling van mensen staat centraal en dat doen we in gezamenlijkheid met de gemeenten en het bedrijfsleven.

De talenten van medewerkers zijn leidend. Zij zijn de sterren die Stark laten stralen. Sterker worden we door onze sterren te motiveren en faciliteren te doen waar ze goed in zijn op plekken waar dat op waarde wordt geschat. En zo staat iedereen steviger in zijn schoenen: de medewerker die doet waar hij gelukkig van wordt, de ondernemer die ziet dat het werk met plezier en motivatie uitgevoerd wordt. Door onze talenten in te zetten bereiken we onze doelen, worden we sterker, dat bedoelen we met Ster(k) Stark.

We zijn ongelofelijk trots op alles wat we al bereikt hebben in de afgelopen drie jaren en kijken uit naar de toekomst, waar, als het aan ons ligt, nog veel meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hun draai vinden op een mooie werkplek. Maar nu blikken we eerst terug op wat er in 2021 zoal gebeurde. We nodigen je van harte uit ons jaarverslag over 2021 te lezen en beleven.

Over Stark

Stark is het leerwerkbedrijf van en voor de gemeenten De Wolden, Hoogeveen en Midden-Drenthe. We geven met zijn allen uitvoering aan de opdrachten van de gemeenten, zoals die zijn vastgelegd in het Bedrijfsplan voor Stark, waarbij het accent ligt op de ontwikkeling als leerwerkbedrijf van en voor de inwoners van onze gemeenten.

Algemeen

Daarnaast geven we uitvoering aan de opdrachten van de gemeenten voor bijvoorbeeld trajecten in het kader van de Participatiewet, uitvoering van werkzaamheden in het openbaar groen, postverzorging et cetera. Verder voeren we werkzaamheden uit voor onze opdrachtgevers als bedrijven, overheden en instellingen. Hierbij kan gedacht worden aan in- en ompakwerkzaamheden, assemblage en detachering in allerlei richtingen.

Stark streeft bij de uitvoering ernaar om medewerkers en deelnemers zoveel mogelijk regulier te laten werken op de inclusieve arbeidsmarkt.

Missie en visie

Missie

Stark gelooft dat iedereen talent heeft. Wij ondersteunen de ontwikkeling van deze talenten en dit leidt tot duurzaam werk.

Visie

De ambitie van Stark is een optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen.

Een kenmerk van de Gemeenschappelijke Regeling is dat het een Bedrijfs-Voerings-Organisatie (BVO) is. Dit houdt in dat de gemeenten het beleid bepalen en Stark dit beleid uitvoert. Stark zelf bepaalt geen beleid. Het bestuur van Stark is verantwoordelijk voor de uitvoering van het vastgestelde beleid.

Bestuur Gemeenschappelijke Regeling

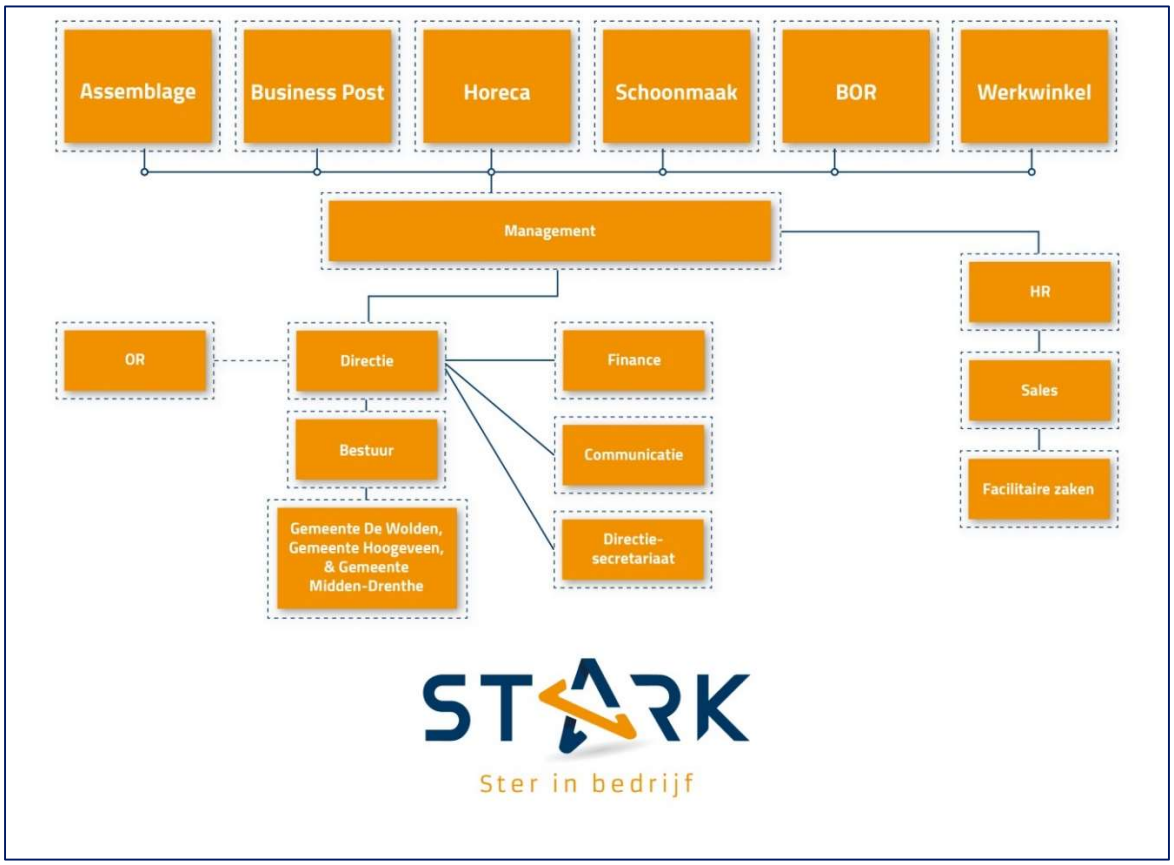
Het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling bestaat uit twee collegeleden per gemeente. Per 31 december 2021 is de samenstelling als volgt:

De heer J. Zwiers, voorzitter (gemeente Hoogeveen);
De heer J.H. Batelaan, vicevoorzitter (gemeente Midden-Drenthe);
Mevrouw H. Mulder, secretaris (gemeente De Wolden);
De heer J. Schipper, vicesecretaris (gemeente Midden-Drenthe);
De heer E. van Dijk, lid (gemeente De Wolden);
De heer K.B. Loohuis, lid (gemeente Hoogeveen).

Op 1 juni 2021 nam de heer R. de Groot (gemeente De Wolden) afscheid als lid van het bestuur van Stark.

Organisatieschema

In onderstaand schema is onze organisatiestructuur weergegeven.

Meer informatie over Stark

Wil je op de hoogte blijven van actuele ontwikkelen bij Stark? Volg ons op sociale media:

- Facebook : @wijzijnstark
- Twitter : @wijzijnstark
- LinkedIn : Stark, leerwerkbedrijf
- Instagram : @wijzijnstark

Sociaal jaarverslag

Dit deel van de jaarverslaglegging laat in cijfers de sociale toegevoegde waarde van Stark zien. De ontwikkelingen in personele samenstelling (WSW en Participatiewet) in 2021 laten zien hoeveel medewerkers we hebben kunnen laten participeren aan de (reguliere) arbeidsmarkt.

Instroom, mobiliteit en plaatsing

Participatiewet, onderdeel Sociale Werkvoorziening
In onderstaande tabel wordt het bestand WSW dienstbetrekkingen en externe plaatsingen in personen per begin en einde van het verslagjaar weergegeven.

WSW dienstbetrekkingen en externe plaatsingen	Aantal per 31-12-2021	% t.o.v. totaal 31-12-2021	Aantal per 01-01-2021	% t.o.v. totaal 01-01-2021
Intern geplaatst	446		488	
Detachering	158	23,6%	168	23,0%
Totaal dienstbetrekkingen	**604**		**656**	
Begeleid Werken	66	9,9%	73	10,0%
Totaal aantal personen	**670**		**729**	
Extern geplaatst	**224**	**33,4%**	**241**	**33,1%**

Uit bovenstaande tabel zijn de volgende mutaties in aantallen en percentages af te leiden:

		mutatie in aantallen	mutatie in percentage
-	totaal aantal dienstbetrekkingen en externe plaatsingen bij Stark:	-59	-8,1%
	verdeling plaatsingen/dienstbetrekkingen		
-	geplaatst binnen afdelingen/BOR:	-42	-5,8%
-	detacheringen:	-10	-1,4%
-	begeleid werken:	-7	-1,0%

In 2021 zien we een daling van 59 personen in het WSW-bestand (inclusief het instrument Begeleid Werken). Dit komt overeen met een daling van 8% van het aantal personen. Een krimp in het WSW-bestand is in lijn met de verwachting, aangezien er geen nieuwe instroom meer plaatsvindt sinds de invoering van de Participatiewet. De krimp in 2021 is 3% punt groter dan in 2020 met name als gevolg van uitstroom op basis van langdurige arbeidsongeschiktheid.

Het aantal personen dat extern werkzaam is bedraagt 33,4% aan het einde van het verslagjaar, een stijging van 0,3% punt ten opzichte van het voorgaande verslagjaar. Dit is exclusief het aantal medewerkers dat werkzaam is in de sector Beheer Openbare Ruimte en waarvan een deel werkzaam is in de pilot Buurtbeheer in de gemeente Hoogeveen.

In onderstaande tabel is de instroom in de dienstbetrekkingen van de Sociale Werkvoorziening 2021 per gemeente weergegeven:

Gemeente	Aantal
Hoogeveen	4
Midden-Drenthe	1
De Wolden	0
Overige gemeenten	0
Totaal	**5**

De instroom die nog plaatsvindt, betreft overplaatsingen vanuit andere gemeenten.

In onderstaande tabel is de uitstroom in de dienstbetrekkingen uit de Sociale Werkvoorziening weergegeven (exclusief Begeleid Werken):

Reden uit dienst	Totaal	In percentage
Pensioen	24	42%
Overlijden	7	12%
Overplaatsing binnen Stark concern	1	2%
Overplaatsing naar ander SW-bedrijf	3	5%
Langdurig arbeidsongeschikt	21	37%
Eigen verzoek	1	2%
Overige	0	0%
Totaal	**57**	**100%**

Er stromen in 2021 57 medewerkers uit met een dienstbetrekking in de Sociale Werkvoorziening bij Stark. De voornaamste reden van uitstroom is pensionering, gevolgd door langdurig arbeidsongeschiktheid. Van de totale 46 personen, zijn er 24 personen met pensioen gegaan, oftewel 42% van de totale uitstroom. Vanwege langdurige arbeidsongeschiktheid verlaten 21 personen het bedrijf, dit is 37%. Er zijn 7 medewerkers overleden, 12% van de totale uitstroom.

Participatiewet, onderdeel Beschut Werk
In onderstaande tabel wordt het aantal geplaatste personen in Beschut Werk per begin en einde verslagjaar weergegeven:

Gemeente	31-12-2021	1-1-2021	Mutatie in aantallen	Mutatie in percentage
Hoogeveen	39	33	6	18%
Midden-Drenthe	12	10	2	20%
De Wolden	6	4	2	50%
Totaal	**57**	**47**	**10**	**21%**

In 2021 stijgt het aantal geplaatsten in Beschut Werk met 10 personen. Een stijging van 21% in totaal. Ten opzichte van voorgaand jaar een aanzienlijk lichtere groei (2020: + 17 personen, + 57%). De verwachting is een jaarlijkse groei welke in de trend van 2021 zich voort zal zetten.

Ondernemingsraad

In 2021 speelde de ondernemingsraad een actieve rol binnen Stark. Zo hebben zij zich bijvoorbeeld gebogen over de adviesaanvraag voor de nieuwbouw van Stark. Naast advies is de ondernemingsraad ook om instemming gevraagd. De ondernemingsraad heeft onder meer ingestemd met de reiskostenregeling en de fietsregeling. Dit laatste is een succes, veel medewerkers van Stark maken gebruik van de fietsregeling.

Op verzoek van de ondernemingsraad is in 2021 een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) uitgevoerd. Een afvaardiging van de ondernemingsraad maakte deel uit van de projectgroep welke de opzet van het onderzoek heeft begeleid.

De ondernemingsraad is door het vertrek van een aantal leden, incompleet. In 2021 is de ondernemingsraad gestart met het voorbereiden van tussentijdse verkiezingen. Deze vinden in Q1 van 2022 plaats.

Vertrouwenspersonen

Bij Stark vinden we het belangrijk dat medewerkers zich ontwikkelen en naast werkplezier ook veiligheid ervaren op de werkvloer. Dat laatste is een belangrijke voorwaarde om ster(k) in je werk te zijn of te worden. Daarom besteden we aandacht aan ervaringen en situaties waar we met elkaar van kunnen leren om het een volgende keer nog beter te doen.

Twee interne vertrouwenspersonen en één externe vertrouwenspersoon vormen het team vertrouwenspersonen voor de organisatie. Ze zijn er voor iedereen: medewerkers, stagiairs, trajectdeelnemers, gedetacheerde medewerkers. De vertrouwenspersonen kunnen laagdrempelig benaderd worden wanneer iemand zich niet veilig of onprettig voelt in een (werk)situatie.

In 2021 hebben er 12 gesprekken met de vertrouwenspersonen plaatsgevonden en zijn er bij de vertrouwenspersonen 2 meldingen inzake belediging (intimidatie) gedaan. Dit is een relatief laag aantal gesprekken/meldingen op het grote personeelsbestand van Stark. En hoewel het misschien niet representatief is voor het volledige personeelsbestand kunnen we wel stellen dat de rode draad uit de gesprekken met de vertrouwenspersonen gelijk is aan de uitkomsten van het MTO, dat overigens ook niet representatief was vanwege de lage invulgraad. Wat uit het resultaat van de gesprekken met de vertrouwenspersonen en de uitkomst van het MTO een verbeterpunt bleek, is communicatie.

In 2022 gaat het management, ook op advies van de vertrouwenspersonen, meer inzetten op interne communicatie. Een onderdeel daarvan is dat we de gedragscode gaan ‘verstarken’ en met medewerkers op alle niveaus overleggen hoe ze zich meer en prettiger aangesproken voelen. Zodat iedereen gehoord wordt en zich ook gehoord voelt.
Voor de vertrouwenspersonen was misschien wel de belangrijkste stelling uit het MTO: "ik weet waar ik mij kan melden als ik problemen heb”. Deze stelling werd op alle afdelingen beantwoord met minimaal een 8 (cijfers konden gegeven worden van 1 – 10, waarbij 1 de laagste score en 10 de hoogste score was). De vertrouwenspersonen hebben ondanks dat wel een ambitie voor 2022: ze willen nog beter zichtbaar zijn in de organisatie en gaan met het MT zoeken naar manieren en mogelijkheden om onderwerpen gemakkelijker bespreekbaar te maken voor een grote groep medewerkers.

Met ingang van 1 januari 2022 neemt onze externe vertrouwenspersoon Ben Mijnheer afscheid en start onze nieuwe externe vertrouwenspersoon Godelein Wegter.

Bedrijfsvoering

Deze paragraaf gaat in op de bedrijfsvoering van Stark. We geven de stand van zaken weer en gaan in op de vooruitzichten en activiteiten om onze doelstellingen te realiseren. De basis is het bedrijfsplan, dat in het najaar van 2018 is vastgesteld door de deelnemende gemeenten.

Doelstellingen

We werken vanuit onze missie "*Stark gelooft dat iedereen talent heeft. Wij ondersteunen de ontwikkeling van deze talenten en dit leidt tot duurzaam werk*" én onze visie: "*De ambitie van Stark is een optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen*". Op deze missie en visie bouwen we doelstellingen. Dit zijn doelstellingen op het gebied van talentontwikkeling en een zo regulier mogelijke plaatsing op de arbeidsmarkt. In de volgende paragrafen lichten we op een aantal onderwerpen met betrekking tot de doelstellingen, de gedane acties en resultaten toe. Het jaar 2021 stond in het teken van een sterker individu, een sterkere afdeling, een sterkere organisatie, oftewel een STERK STARK.

Talent in Beeld

Afgelopen jaar hebben we Talent in Beeld geïntroduceerd binnen onze organisatie. Coaches en praktijkbegeleiders werken samen in dit project. Een waardevolle samenwerking die zich kenmerkt door het bundelen van krachten en verschillende invalshoeken. Er zijn al meer dan 20 medewerkers in traject genomen.

Medewerkers die in het Talent in Beeld traject zitten, vullen (soms met ondersteuning) vragenlijsten in over het eigen functioneren. Met de coach en praktijkbegeleider volgt een gesprek en zo wordt duidelijk waar de individuele ondersteunings- en ontwikkelbehoefte van een medewerker zit. Dat kan naast werk-gerelateerde vaardigheden, ook zijn op sociaal gebied. Hoe ga ik een gesprekje aan, of hoe kan ik mijn grenzen aangeven? Enkelen zijn doorgestroomd naar de SoVa-RET training. Bij anderen werd duidelijk dat er een gerichte vaktraining ingezet moest worden. En in sommige gevallen kwamen we tot de conclusie dat de huidige werkplek passend is, en ook voldoende uitdagend. Maar dat geldt niet voor iedereen. Zo waren er ook medewerkers die geïnteresseerd waren in werken bij de receptie, hout of zorg. Voor hen zijn er leer-werkplekken gezocht waar ze nu werken en ervaring opdoen. Dit kan op korte of lange termijn uitlopen op een detachering naar het reguliere bedrijfsleven.

Zo zet iedereen vanuit Talent in Beeld zijn eigen stap. Kleine of grote stappen die allemaal even waardevol zijn in de ontwikkeling van de individuele medewerker en bovendien maken dat medewerkers sterker in hun schoenen staan.

Trajecten

In 2021 zijn er in totaal 90 nieuwe aanmeldingen voor trajecten geweest: 32 Werkinzicht, 16 BAB Werkinzicht, 4 Intake/oriëntatie/rondleiding, 5 Analyse, 14 Jobcoaching, 1 Arbeidsfit, 12 Inburgering en 6 Zinvol participeren. Trajecten verschillen inhoudelijk van elkaar, maar het einddoel is altijd duurzame (arbeids-) participatie.

Een concreet voorbeeld illustreert het best de meerwaarde van een traject:

"Maartje (fictieve naam) heeft gedurende 9 maanden een traject gevolgd bij Stark. Voordat ze bij Stark in beeld kwam, had ze een baan voor 6 uur per week, die werd beëindigd omdat het niet goed met haar ging. Het doel van het traject was inzicht te krijgen in de werksoort die bij haar past en haar belastbaarheid te onderzoeken. Daarnaast mocht ze leren om beter voor zichzelf op te komen. Maartje ontdekte dat ze het werk bij Stark erg leuk vond om te doen en de contacten op de werkvloer waren voor haar van grote waarde. Daardoor bleek het voor haar mogelijk om haar uren uit te bouwen van 6 naar 24 uur per week. Door het zelfvertrouwen dat ze kreeg en een cursus SoVa-RET lukte het haar om beter haar grenzen aan te geven. Maartje is aan het eind van haar traject meegegaan naar een rondleiding bij een nieuwe klant van Stark en daar mocht ze in december van 2021 starten in een betaalde baan. Zowel de klant als Maartje zijn blij met deze goede match!"

Dit voorbeeld laat zien hoe belangrijk het is voor deelnemers dat ze zichzelf leren kennen en daardoor meer aankunnen. En dat ze een passend traject volgen binnen Stark. Er worden in gezamenlijkheid met gemeenten en het bedrijfsleven ontzettend mooie successen geboekt, waardoor individuele medewerkers hun eigen kracht (her)vinden.

Ondanks deze mooie resultaten, zagen we een terugloop in de inkoop van de trajecten. Onze gemeenten hebben vanwege beleidsmatige, danwel financiële overwegingen minder ingekocht dan voorgaande jaren. Waarbij 1 van onze gemeenten heeft aangekondigd structureel minder te gaan inkopen. Dit heeft ons er toe genoodzaakt de bedrijfsvoering vanaf 1 januari 2022 er op aan te passen om het financieel risico van de lagere inkoop te beperken.

Werkmaat levert maatwerk

In 2021 hebben 10 personen het leerwerktraject “Werkmaat” van onze afdeling Beheer Openbare Ruimte doorlopen. Er zijn mooie resultaten behaald. Buiten verschillende cursussen en trainingen bieden we met Werkmaat zoveel mogelijk diversiteit aan werkzaamheden. Enkele voorbeelden zijn: Samenwerking Staatsbosbeheer, onderhoud en aanleg gemeenteplantsoen, plantwerk en plaatsen hekwerken in opdracht van IVN, aanleg vakantiepark, diverse werkzaamheden voor Domesta en groenonderhoud Emmer-Compascuum. Daarnaast hebben we op ons eigen terrein ook het kweken van vaste planten en heesters begeleid en een start gemaakt met de ontwikkeling van een moestuin en houtkloven. Naast vakvaardigheden zet Werkmaat ook in op werknemersvaardigheden. Op gezette tijden worden de ontwikkelingen besproken en vastgelegd.

Cursussen die we verzorgden zijn bosmaaien draadkop en slagmes, veilig werken langs de weg, VCA, motorkettingzaag basis en motorkettingzaag lichte velling.

Ook is de groep bij diverse bedrijven op werkbezoek geweest, waaronder: Dolmans, Van Rechteren en P. van der Linden.

Van deze groep zijn 8 personen doorgestroomd naar regulier werk, 6 personen zijn in het groen gebleven en 2 personen zijn aan de slag gegaan in een andere sector. Een mooi resultaat, want door enthousiasme en gezamenlijke inzet met gemeente en opleidingsinstituten staan deze 8 medewerkers op eigen benen.

Pilot Zinvol Participeren

In september 2021 is de pilot Zinvol Participeren van start gegaan. In totaal zijn er in 2021 5 deelnemers aangemeld. Bij de meeste deelnemers zien we groei in hun ontwikkeling. We zien hen dan ook in aanmerking komen voor een indicatie Beschut Werk. Door deze pilot

krijgen de deelnemers de kans om te laten zien wat ze kunnen, en uit te vinden waar hun leervermogen ligt.

Een mooi voorbeeld hiervan is Theo (fictieve naam). Theo is een jongen met autisme en heeft moeite met het aanspreken van onbekende mensen. Hij kwam binnen als een stille jongen en heeft zich inmiddels ontplooit tot een waardevolle collega die plezier heeft in zijn werk bij Stark. Hij biedt collega's zijn hulp aan en doet dit ook met veel plezier. Het leren hulp aanbieden aan zijn collega's is Theo's persoonlijke leerdoel. Dit leerdoel is voortgekomen uit de Dariuz assessment die we structureel inzetten in deze pilot. Aan de hand daarvan is er een plan van aanpak met hem gemaakt en is de methodiek "Geef me de 5" van Colette de Bruin ingezet. Doordat hij met meerdere collega's leert samenwerken, gaat het communiceren beter en zien we niet meer die stille jongen van een paar maanden terug. Theo wordt sterker doordat we samen met hem werken aan zijn ontwikkeling.

Opvallen en gaan Staan, sollicitatietraining

Voor de gemeente Midden-Drenthe heeft Stark een sollicitatietraining op maat gemaakt en gegeven voor 6 uitkeringsgerechtigden. Het doel was "in beweging komen". Dit was een intensieve training van 6 weken met 2 bijeenkomsten per week. De deelnemers werden uitgenodigd bewust te kijken naar hun kansen en mogelijkheden om financieel zelfstandig te worden. We deden dat met behulp van aandachtoefeningen, moodboards maken, CV maken en sollicitatiegesprekken in de vorm van rollenspellen.

In de training liepen deelnemers tegen zichzelf aan en gingen, tezamen met hun professionele coach, de confrontatie met de eigen onzekerheden en uitdagingen aan. Het resultaat mag er zijn: één deelnemer heeft inmiddels al meerdere sollicitatiegesprekken gevoerd bij werkgevers in de regio en leert daar iedere keer van, één deelnemer is gestart met de opleiding tot taxichauffeur met baangarantie, één deelnemer kreeg uitbreiding van uren in haar functie bij een zorginstelling. Allemaal voorbeelden van hoe een training op maat kan bijdragen aan bewustwording over het eigen kunnen en regie pakken in hun (arbeids-) ontwikkeling.

Detacheringen

Onze afdeling Werkwinkel en de accountmanager zijn altijd op zoek naar bedrijven en werkgevers om samen onze doelen te bewerkstelligen, zo passend mogelijk werk op een zo regulier mogelijke arbeidsplek. Met detachering is dat onder andere mogelijk. Ook in 2021 zijn er weer medewerkers gedetacheerd bij bekende bedrijven en hebben we nieuwe contacten gemaakt. In 2021 hebben we gemiddeld 169 medewerkers geplaatst op een detacheringsplek, incidenteel en structureel.

Bij Smurfit Kappa TWINCORR in Hoogeveen vierden we in 2021 zelfs een 50-jarig jubileum. Al 50 jaar bestaat hier een groepsdetachering. Kappa staat wereldwijd bekend om haar betrokkenheid bij de gemeenschap en zoekt op al haar standplaatsen naar lokale versterking. In de Hoogeveense vestiging heeft dat vorm gekregen in de samenwerking met Stark en haar rechtsvoorgangers. De werkzaamheden die de Starkers uitvoeren bij Smurfit Kappa TWINCORR zijn uiteenlopend. Zo zijn er productiemedewerkers in de fabriek, maar is er ook ondersteuning bij facilitaire klussen vanuit Stark.

Naast bestaande samenwerkingen zijn we ook altijd op zoek naar nieuwe detacheringsplekken voor medewerkers. We organiseren bedrijfsbezoeken, rondleidingen, meeloopdagen en vacature-uurtjes met gastsprekers om medewerkers te enthousiasmeren en informeren over de diverse werksoorten die buiten Stark mogelijk zijn.

In 2021 waren we te gast bij onder andere Elis, Promobee, Vepa, Info Europa en Sonneclaer. Er zijn mooie en interessante leer-werkplekken buiten de deur gevonden.

HRM

In 2021 hebben we een nieuwe HR Strategie geformuleerd, in lijn met de missie en visie van Stark. Net als de ontwikkeling van onze doelgroepen vinden we het ook belangrijk onszélf te blijven ontwikkelen. We hebben de ambitie om Stark op de kaart te zetten als toonaangevend en modern ontwikkelbedrijf.

Op basis van deze visie bouwen we ons raamwerk van HR instrumenten op – wat betekent dit voor opleiding & ontwikkeling, werving en selectie, strategische personeelsplanning, performance management, vitaliteit en verzuim? Stapsgewijs vullen we dit raamwerk in met concreet HR beleid. Duurzame inzetbaarheid is daarbij het centrale thema. Dat is ook volledig in lijn met onze bestaansreden: we zijn een ontwikkelbedrijf, waarbij we kijken naar de mogelijkheden van onze medewerkers en doelgroep.

Om toe te werken naar onze missie en visie – en concreet te maken wat dat betekent en vraagt van Stark en haar medewerkers - zijn we een veranderprogramma gestart. Daarbij is een projectgroep in het leven geroepen, bestaande uit een dwarsdoorsnede van de organisatie. Door de coronamaatregelen konden we helaas weinig samen komen en schoven de sessies door naar 2022.

Bij een modern ontwikkelbedrijf hoort ook moderne (HR-) tooling. Zo zijn we ons HR/IT-landschap aan het doorontwikkelen. Dat betekent dat we ons HR-, salaris- en clientvolgsysteem aanbesteden. Met slimme koppelingen, workflows en zelfservice-faciliteiten zorgen we voor een meer efficiënte administratie en bedrijfsvoering èn scherpe managementinformatie.

We hebben in 2021 drie extra leerwerkplekken in het HR team gecreëerd, waardoor we nu in totaal vijf leer-werkplekken hebben.

Bovendien willen we onze kennis en expertise ook graag inzetten voor andere gemeenten en instanties. De voorbereidende stappen voor deze externe dienstverlening zijn gezet in 2021 en gaan we in 2022 doorontwikkelen, zodat we ook voor de toekomst een sterk Stark zijn.

Corona

Nederland was opnieuw een jaar in de ban van de coronapandemie. Corona heeft impact op de medische, geestelijke gezondheid, op het werkleven en het sociale leven. Ook bij Stark was en is het merkbaar ondanks dat we het gehele jaar open zijn gebleven. Stark ontkwam helaas ook niet aan de besmettingen, we hebben ons kantoorpersoneel zoveel mogelijk thuis laten werken, jubilea en andere feestjes zijn niet doorgegaan en zo is er nog meer op te noemen. Ondanks dat we zorgdragen voor een veilige werkomgeving, thuiswerken voldoende faciliteren, de bezetting niet altijd op peil was, digitaal de strategie van de organisatie uitstippelen een uitdaging is, is financieel de impact beperkt gebleven bij Stark. Mede door het ontvangen van extra rijksbijdrage ter compensatie.

Hieronder volgt een tabel met het financieel effect van corona op Stark in 2021.

Financieel effect corona	Rekening 2021
Omzetderving	100.000
PBM, desinfectie, hygiëne	2.394
Herinrichting Dieselstraat	19.676
Inhuur derden/materieel	51.190
Terbeschikkingstelling materiaal en ICT omgeving thuiswerk	1.396
Totaal lasten corona in 2021	174.657
Corona-middelen vanuit Rijksbijdrage	473.119
Totaal effect baten en lasten corona	298.462

Ziekteverzuim en inzetbaarheid

Het ziekteverzuim binnen Stark is met 16,9%, fors te noemen. Hieronder volgt een tabel met het ziekteverzuim over 2021, afgezet tegen 2020, over alleen de medewerkers met een dienstverband bij Stark. De dienstverbanden uit PVA B.V. en Stark-Flex B.V. zijn niet opgenomen in deze tabel.

Gemiddeld ziekteverzuim per soort dienstverband Categorie	2021	2020
Overall	16,9%	17,2%
SW	16,9%	17,3%
Regulier	16,9%	10,5%

Bij de medewerkers met een gesubsidieerd dienstverband (alleen SW) is het ziekteverzuim in 2021 ten opzichte van 2020 gedaald met 0,5% punt. Als we kijken naar de Benchmark SW branche over het eerste halfjaar 2021 zien we dat Stark 1% punt hoger ziekteverzuim bij de SW doelgroep heeft ten opzichte van het gemiddelde binnen SW-bedrijven met dezelfde omvang als Stark. Het langverzuim van Stark is hoog. De SW-doelgroep wordt ouder en het wordt zichtbaar dat de lichamelijke beperkingen om het werk te kunnen uitvoeren, toenemen. In het jaar 2022 zetten we een vitaliteitsproject, genaamd Stark&Fit, op waarbij we inzetten op een verbetering van de vitaliteit van onze medewerkers. Al is het langverzuim moeilijk te beïnvloeden.

Het ziekteverzuim van het ondersteunend personeel met een dienstverband bij Stark is fors in 2021. Een tweetal medewerkers, van de in totaal 7, zijn langdurig ziek. Waarvan 1 medewerker begin 2022 met pensioen is gegaan. Bij de overige medewerkers is het ziekteverzuim laag, evenals het ziekteverzuim van het ondersteunend personeel bij PVA B.V..

Overig

Als gemeenschappelijke regeling zijn we aanbestedingsplichtig. Alhoewel we in het eerste jaar genoeg aandachtspunten meekregen in de controle van onze jaarrekening, kunnen we nu langzamerhand stellen dat we in control komen inzake aanbestedingen. We hanteren een aanbestedingskalender, we hebben een inkoper met aanbestedingservaring, we hebben een externe adviseur ter ondersteuning en voeren periodiek een spendanalyse uit. Onze ambitie

is om een programma in te richten om vanuit het contract tot aan de factuur te kunnen volgen, alles op basis van CPV-codes.

Nettoresultaat

Deze paragraaf gaat in op de financiën. We geven een korte samenvatting van het financieel resultaat, de omzet per gemeente en de gemeentelijke bijdrage.

Algemeen

Het nettoresultaat over 2021 is +/+ € 1.100.000 (begroot: -/- € 103.000) en wijkt hiermee € 1.203.000 positief af ten opzichte van de begroting. We storten daarmee een deel (€ 519.000) naar onze gemeenten.
De afwijking ten opzichte van de begroting ontstaat voornamelijk door een met terugwerkende kracht ontvangen UWV uitkering voor het uitbetalen van transitievergoedingen van 2020 en eerder. Daarnaast is er een verkoopresultaat ontstaan bij het verkopen van het (verhuurde) pand aan de Weberstraat. Net als in 2020 ontvingen we een hogere rijksbijdrage ter compensatie voor de effecten van corona. Deze hogere rijksbijdrage is pas in december 2021 uitgekeerd en niet volledig in 2021 besteed.

Bedrijfsresultaat
We stellen onszelf als doel om minimaal een sluitend bedrijfsresultaat te realiseren. Dit geeft een indicatie dat we in staat zijn om de overheadslasten te kunnen dragen. Het bedrijfsresultaat van 2021 is zeer gunstig, namelijk € 505.000. Zelfs wanneer de incidentele boekwinst voor het verkopen van het pand aan de Weberstraat (€ 305.000) in mindering wordt gebracht van het bedrijfsresultaat, sluiten we het jaar af met een bedrijfsresultaat ter hoogte van € 200.000. We hebben in de afgelopen jaren aandacht besteed aan kostenoptimalisatie en dat is te zien in het bedrijfsresultaat.

(bedragen * € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021
Bruto omzet	7.591	7.780
Inkoopwaarde van de omzet	-963	-752
Brutomarge	**6.628**	**7.028**
Overige opbrengsten	354	50
Resultaat deelnemingen	10	0
Overige opbrengsten	**364**	**50**
Personeelskosten begeleidend personeel	-4.069	-4.454
Afschrijvingskosten	-295	-295
Huisvestingskosten	-824	-962
Indirecte productiekosten	-849	-916
Beheerskosten	-408	-500
Financiële lasten	-42	-62
Overige bedrijfskosten	**-6.487**	**-7.189**
Bedrijfsresultaat	**505**	**-111**

Omzet per gemeente

Omzet per gemeente	Inwoners-aantal*	Sw-omzet €	Omzet per inwoner €
Hoogeveen	55.603	1.347.551	24,24
Midden-Drenthe	33.381	1.856.303	55,61
De Wolden	24.374	209.330	8,59
Totaal	**113.358**	**3.413.183**	

De begroting van de gemeentelijke omzet bedraagt € 3.749.000. De realisatie laat een negatieve afwijking ter hoogte van € 336.000 zien ten opzichte van de begroting. Waarvan 200 k€ lagere omzet groen, 158 k€ lagere omzet trajecten, 12 k€ lagere omzet post en 34 k€ hogere omzet detachering.

* op 1 januari 2021 (bron: CBS).
Gemeente De Wolden plaatst voor een deel het werkgebied omzet bij Stark.

Gemeentelijke bijdrage

Gemeentelijke bijdrage	Aja	Gemeentelijke bijdrage	Bonus per gemeente	Correctie i.v.m. herverdeling bonus per gemeente	Gemeentelijke bijdrage na herverdeling bonus
Hoogeveen	447	1.144.877	-80.853	158.331	1.222.356
Midden-Drenthe	100	255.464	-111.378	35.330	179.416
De Wolden	31	80.482	-12.560	11.130	79.053
Totaal	578	1.480.824	-204.791	204.791	1.480.824
Overig (buitengemeenten)	68				
Totaal	646				

* Aja is Arbeidsjaren

De gemeentelijke bijdrage bedraagt € 1.480.824. Begroot was een bedrag van € 2.515.820. Dit betekent een positieve afwijking ter hoogte van € 1.034.997, welke conform de afgesproken methodiek is verdeeld over de 3 gemeenten. Hieronder volgt een tabel waaruit de afwijkingen ten opzichte van de begroting per gemeente wordt weergegeven.

Afwijkingen ten opzichte van de begroting	Aja	Gemeentelijke bijdrage	Bonus per gemeente	Correctie i.v.m. herverdeling bonus per gemeente	Gemeentelijke bijdrage na herverdeling bonus
Hoogeveen	-14	801.172	-6.813	15.649	810.007
Midden-Drenthe	-2	173.871	-10.833	3.053	166.091
De Wolden	-2	59.955	-2.482	1.426	58.898
Totaal	-18	1.034.997	-20.128	20.128	1.034.997
Overig (buitengemeenten)	-0				
Totaal	-18				

De Paragrafen

In de paragrafen wordt nader ingegaan op het weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering en verbonden partijen.
De volgens artikel 26 Besluit Begroting en Verantwoording verplichte paragrafen Lokale heffingen en Grondbeleid zijn niet van toepassing op Stark.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding
Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen dekking vanuit verzekeringen of voorzieningen/bestemmingsreserves is, welke van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Stark heeft (nog) geen beleid rondom risicomanagement. Dat betekent echter niet dat we niets doen aan het beheersen van risico's. We zorgen ervoor dat het risicomanagement wordt verweven in onze processen.

Weerstandscapaciteit en continuïteit
Stark heeft bij de oprichting € 2.137.000 reserve meegekregen om toekomstige tegenvallers hiermee af te dekken. Jaarlijks komen de gemeenten en Stark een bijdrage overeen voor de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de WSW.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en mogelijkheden om onverwachte, niet begrote kosten te kunnen dekken. We maken hierin onderscheid tussen een structurele weerstandscapaciteit en een incidentele weerstandscapaciteit. Waarbij de structurele weerstandscapaciteit kan worden ingezet voor tegenvallers in de lopende exploitatie, zonder dat dit ten koste gaat van de reguliere bedrijfsvoering van Stark. De incidentele weerstandscapaciteit is om eenmalige kosten op te kunnen vangen. Bestemde reserves zijn onderdeel van de incidentele weerstandscapaciteit.

De structurele weerstandscapaciteit van Stark bestaat uit een basis, een ondergrens van de reserve, ter hoogte van € 1.505.000.

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling Stark en de Wet Gemeenschappelijke Regeling, mede in combinatie met eisen van de Bank Nederlandse Gemeenten worden tekorten van Stark gedekt door de deelnemende gemeenten.

Risico's benoemd bij begroting 2021
In deze paragraaf verantwoorden we de risico's welke we hebben opgenomen in de primaire begroting 2021.

Onzekerheid Brutomarge
Als gevolg van een toenemende vergrijzing van de SW-populatie met toenemende beperkingen, is het risico dat de opdrachtportefeuille zoals we die nu kennen, in de toekomst niet meer te realiseren is. Met als gevolg dat de brutomarge en daarmee het nettoresultaat zal dalen.

Daarnaast was als risico in de begroting opgenomen, het achterblijven van aanmeldingen nieuwe trajecten van de deelnemende gemeenten. In 2021 is een terugloop in de inkoop van trajecten te zien. In de begroting is rekening gehouden met het opdrachtniveau conform het

vastgestelde bedrijfsplan van Stark. Echter was één van onze deelnemende gemeenten genoodzaakt te bezuinigen op de inkoop bij Stark en bij de andere gemeenten had de coronapandemie ervoor gezorgd dat de instroom in het begin van het jaar niet kon plaatsvinden. Het achterblijven van inkoop van trajecten heeft impact op de brutomarge gehad en daarmee op het nettoresultaat. Achteraf was te stellen dat in de begroting een reëel risico had opgenomen.

Een krimpende SW-populatie samen met een krimpende inkoop van trajecten heeft een materiële impact op de continuïteit van Stark.

Privacy en informatiebeveiliging
Stark beheert veel persoonsgebonden en privacygevoelige gegevens die veelvuldig worden uitgewisseld met de gemeenten. Gezien de ontwikkelingen in het werkveld waarbij in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van elektronische gegevens uitwisseling, is er sprake van een blijvende alertheid voor dit aspect. Het financiële risico is dat er data gelekt wordt en er hoge boetes worden opgelegd.

De kans op en de impact van cybercrime of datalekken wordt steeds groter. Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen en adviseert over prioriteiten en biedt een handvat om informatiebeveiliging up-to-date te houden. Daarnaast is cybercrime of datalekken, informatieveiligheid, ook een aandachtspunt in eerdere management letters en accountantsverslagen van onze accountant.

Stark heeft (nog) geen verzekering voor potentiële schades. Er zal in eerste instantie eerst een onderzoek uitgevoerd moeten worden waar potentiële risico's bij Stark aanwezig zijn. Voor het onderzoek en de mogelijke investeringen die daaruit voortvloeien om de risico's voor een deel af te kunnen dekken, is een bedrag gereserveerd in het voorstel van de bestemde reserve welke verderop in deze memo wordt toegelicht.

Risico's niet benoemd bij begroting 2021
Corona
Zoals genoemd in de paragraaf Bedrijfsvoering is de financiële impact van corona bij Stark beperkt gebleven. Zowel dit jaar als voorgaand jaar ontstond er een positief financieel effect als gevolg van de extra rijksbijdrage welke hoger was dan de gemaakte kosten en omzetderving. Het is eerder een positief risico op het behalen van de begroting dan een negatief risico.

Loonstijging cao ondersteunend personeel
Bij het opstellen van de begroting 2021 is onvoldoende voorzien in de loonstijging volgend uit de cao SGO voor het ondersteunend personeel. De cao SGO is met terugwerkende kracht herzien en heeft naar verwachting een dusdanige impact welke naar verwachting niet opgevangen kan worden door een hogere brutomarge of door elders kosten te besparen. Indien deze impact niet elders kan worden opgevangen, resulteert deze kostenverhoging in een hogere gemeentelijke bijdrage in de exploitatie of een benodigde onttrekking uit de reserves.

Potentiële uittreding De Wolden
In de bestuursvergadering van 18 december 2021 heeft gemeente De Wolden uitgesproken de mogelijkheid te willen hebben om per 1 januari 2023 uit te kunnen treden. Het is nog niet duidelijk of uittreding gaat plaatsvinden, hierover zijn we met de gemeente in gesprek. We veronderstellen geen significante impact op de continuïteit van de organisatie.

Risicobeheersing
Bij het maken van de begroting 2021 met meerjarenraming tot en met 2024 constateerden we een noodzaak maatregelen te treffen om het financieel tekort te beperken en onze weerstand te vergroten. In februari 2020 heeft de directie een aantal beheersmaatregelen voorgesteld aan het bestuur. Daarvan zijn er met name beheersmaatregelen afgesproken om de omzet van Stark te vergroten en zo de financiële risico's af te dekken.

In de jaarstukken van voorgaand boekjaar kondigden we aan dat we in 2021 een nader gespecificeerde risicoanalyse gingen uitvoeren om te bepalen of de algemene bedrijfsreserve dekkend is. De risicoanalyse is in 2021 uitgevoerd. We hebben de risico's geïdentificeerd en, zo goed als het kan, gekwantificeerd. In de risicoanalyse hebben we alle risico's afgewogen of deze met beheersmaatregelen verminderd of vermeden kunnen worden. De resterende risico's heeft de directie besproken met het bestuur. De risico's zijn afgezet tegen het beschikbaar weerstandsvermogen waarbij de voorzichtige conclusie kon worden getrokken dat het weerstandsvermogen van de organisatie per 1 januari 2021 matig is.

Reserves
We voorzien een aantal investeringen en kosten bovenop onze reguliere bedrijfsvoering de komende jaren en we willen onze gemeenten behoeden voor het betalen van een hogere gemeentelijke bijdrage in onze exploitatie. Gezien het resultaat van 2021 ontstaat een mogelijkheid om een dotatie te doen aan de reserves om deze toekomstige kosten en investeringen te dekken.

In de begroting 2022 met meerjarenraming tot en met 2025 is reeds aangekondigd dat er een aparte projectbegroting volgt voor de nieuwbouw. De eerste globale inschatting van onze projectmanager Kleissen geeft weer dat we in totaal 401 k€ aan eenmalige kosten met betrekking tot de bouw maken in de vorm van adviseurs, verhuiskosten, communicatie, projectmanagement et cetera. Het betreft kosten welke geen onderdeel zijn van het feitelijke bouwproces en voegen daarom geen waarde toe aan het gebouw. Daarom dienen deze kosten ten laste van de exploitatie te worden gebracht. Om deze kosten te dekken, stellen we voor een dotatie te doen aan een bestemde reserve.

Voorstel dotatie bestemde reserve	Bedrag in k€
Eenmalige kosten nieuwbouw	401
Benodigde reserve	**401**

Zoals eerder genoemd in deze paragraaf zijn er een aantal risico's welke naar verwachting een impact gaan hebben op het exploitatieresultaat van Stark. Met als gevolg dat we een hogere gemeentelijke bijdrage benodigd zijn. Om dat te voorkomen, stellen we voor om 699 k€ te doteren aan de algemene bedrijfsreserve. De totale dotatie aan de reserves bedraagt 1.100 k€.

Financiële kengetallen
Onderstaande kengetallen zijn er op gericht om op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie (en het verloop daarvan) van Stark.

Financiële kengetallen	Rekening 31-12-2021	Rekening 01-01-2021
Netto schuldquote	1,26%	4,62%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	1,26%	4,62%
Solvabiliteitsratio	48,24%	27,32%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. We hebben voorgaande jaren de netto schuldquote gebaseerd op de brutomarge. In bovenstaande tabel hebben we de netto schuldquote berekend op basis van het totaal aan baten conform de staat van Baten en Lasten en conform de BBV. Hierdoor wijkt de netto schuldquote rekening 01-01-2021 af ten opzichte van de jaarstukken 2020.

Ten opzichte van 2021 is de netto schuldquote met 3,36% punt verbeterd. Met name als gevolg van de in 2020 terug te betalen gemeentelijke bijdrage in de exploitatie. In 2021 versterken we ons eigen vermogen.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Stark in staat is haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

Zoals genoemd bij de netto schuldquote, versterken we ons eigen vermogen waardoor de solvabiliteit beter wordt.

Lopende rechtsgeschillen
Stark heeft geen in behandeling zijnde zaken, voor zover nu kan worden ingeschat, waarmee een materieel belang gemoeid is, danwel het daarmee gemoeide belang niet is vast te stellen.

Onderhoud kapitaalgoederen

In 2021 heeft Stark het enige pand in eigen beheer (Weberstraat, Hoogeveen), welke verhuurd werd aan derden, verkocht. Stark heeft ultimo 2021 alleen nog huurpanden. Er is geen meerjarig onderhoudsplan aanwezig. Alle onderhoudsuitgaven worden jaarlijks ten laste van de exploitatie gebracht.

Vanaf het jaar 2024 zal Stark een nieuw gebouwd pand in gebruik gaan nemen. Een meerjarig onderhoudsplan is daar onlosmakelijk aan verbonden en zal te zijner tijd volgen.

Financiering

Op grond van de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) dient een treasuryparagraaf bij het jaarverslag te worden toegevoegd. Het algemene beleid betreffende de uitvoering van de treasuryfunctie is neergelegd in het treasurystatuut, deze is vastgesteld in de bestuursvergadering van 25 januari 2019. Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van de financiële risico's en binnen de geldende kaders een zo optimaal mogelijk rendement te behalen.

Kasgeldlimiet
In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) is opgenomen dat onder andere gemeenschappelijke regelingen een kasgeldlimiet opgenomen. Hiermee wordt een maximum gesteld aan de netto vlottende schuld, oftewel de netto kortlopende schuld. Het kasgeldlimiet voor Stark bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal (oftewel begrote lasten), conform de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo).

Onderstaande tabel geeft de werkelijke omvang van de kasgeldlimiet weer:

	Kasgeldlimiet (* € 1.000)	**31-12-2021**
	Omvang van de begroting per 1 januari (= grondslag)	28.714
	Omvang kasgeldlimiet	
1.	**Toegestane kasgeldlimiet**	
	in procenten van de grondslag	8,2%
	in een bedrag	2.355
2.	**Omvang vlottende korte schuld**	
	Opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0
	Schuld in rekening-courant	0
	Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar	0
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
3.	**Vlottende middelen**	
	Contante in kas	0
	Tegoeden in rekening-courant	172
	Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	0
4.	**Toets kasgeldlimiet**	
	Totaal netto vlottende schuld (2 - 3)	-172
	Toegestane kasgeldlimiet (1)	2.355
	Ruimte (+) c.q. overschrijding (-) (1 - 4)	2.527

Renterisiconorm
De jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen, conform de wet Ufdo, niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

In onderstaande tabel is de berekening van de renterisiconorm weergegeven.

Renterisiconorm (* € 1.000)		31-12-2021
Basisgegevens		
1.	Renteherziening op vaste schuld o/g	0
2.	Betaalde aflossingen	186
3.	Renterisico (1 + 2)	186
4.	Renterisiconorm	5.743
5a.	Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	5.557
5b.	Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	0
Berekening renterisiconorm		
4a.	Totale lasten op de begroting	28.714
4b.	Het bij Ministeriële regeling vastgestelde %	20%
4.	Renterisiconorm (4a x 4b/100)	5.743

Verbonden partijen

De holding onder de Gemeenschappelijke Regeling, te weten Stark Sales & Participation B.V. (SSP) participeert ultimo 2021 in 2 100% deelnemingen, welke operationeel zijn als personeels-B.V.'s. SSP participeerde in één minderheidsdeelneming met 49% in ALMED Assembling B.V. waarvan de aandelen in 2021 zijn verkocht. De 100% deelnemingen JSF B.V., JSF II B.V., Alescon Cleaning B.V. en Drentse Horecabedrijven B.V. zijn in 2021 geliquideerd.

Overzicht deelnemingen SSP B.V. ultimo 2021	
Naam en jaar van oprichting	**Belang SSP**
Stark-Flex B.V. (2007)	100%
PVA B.V. (2010)	100%

Jaarrekening

Balans

Onderstaand de weergave van de balans ultimo 2021 en 2020, met resultaatbestemming:

Activa (* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investeringen met economisch nut	1.251	1.173
Financiële vaste activa		
Deelnemingen	1.730	1.720
	2.981	**2.893**
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rente-typische periode korter dan één jaar		
Uitzettingen	1.745	1.824
Liquide middelen	173	59
Overlopende activa	501	733
	2.419	**2.616**
Totaal activa	**5.400**	**5.508**

Passiva (* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Vaste Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene bedrijfsreserve	2.204	1.505
Bestemmingsreserve	401	0
	2.605	**1.505**
Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	819	1.005
	3.424	**2.510**
Vlottende Passiva		
Netto vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	1.153	1.994
Overlopende passiva	822	1.005
	1.975	**2.999**
Totaal passiva	**5.400**	**5.508**

Overzicht van Baten en Lasten

Onderstaand de weergave van het overzicht van Baten en Lasten van 2021 en 2020 vergeleken met de begroting:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020	Begroting 2020
Bruto-omzet	7.591	7.780	7.598	7.652
Overige opbrengsten	354	50	250	265
Rijksbijdrage	19.169	17.367	20.127	16.878
Gemeentelijke bijdrage	2.733	3.517	2.131	3.095
Resultaat deelnemingen	10	0	-58	0
Baten	**29.857**	**28.714**	**30.048**	**27.890**
Inkoopwaarde van de omzet	963	752	911	863
Personeelskosten begeleidend personeel	4.069	4.454	4.049	4.062
Personeelskosten SW & Beschut Werken	21.307	20.827	22.375	20.760
Afschrijvingskosten	295	295	372	296
Huisvestingskosten	824	962	993	1.098
Indirecte productiekosten	849	916	883	851
Beheerskosten	408	500	370	575
Kosten afsplitsing	0	50	34	0
Financiële lasten	42	62	62	77
Lasten	**28.757**	**28.817**	**30.049**	**28.582**
Resultaat	**1.100**	**-103**	**0**	**-692**

Waarderingsgrondslagen

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening en bepaling van het resultaat
De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

WNT
Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi-) publieke sector (WNT) heeft de organisatie zich gehouden aan de WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Overhead
Om meer inzicht te geven in de totale overheadkosten is met ingang van 2017 voorgeschreven dat in de jaarrekening een apart overzicht moet worden opgenomen van de overheadkosten. Hierbij zijn de overheadkosten in het BBV gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Continuïteit
Wij zijn op dit moment niet van mening dat de gevolgen van het corona virus een materieel negatief effect zullen hebben op onze financiële conditie of liquiditeit. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de organisatie.

Bijdragen gemeenten
Dit betreft de bijdragen van de deelnemende gemeenten voor dit programma. De deelnemende gemeenten zullen ervoor zorgdragen dat de organisatie te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

Grondslagen voor waardering van de activa en de passiva
Materiële vaste activa
De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. Op alle materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven met een ondergrens van € 5.000, waarbij uitgegaan wordt van de verwachte levensduur. Afwijkend op deze basisregel is de grond waarop niet wordt afgeschreven. In geval van duurzame waardevermindering wordt de waardevermindering direct verwerkt in de vorm van versnelde afschrijving.

Voor de diverse actiefposten gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

Actiefpost	Afschrijvingstermijn
Agio en disagio	5 jaar
Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling	5 jaar
Gronden en terreinen	Geen afschrijving
Voorziening terreinen	10 jaar
Gebouwen	Nieuwbouw 40 jaar, bestaande bouw 25 jaar
Installaties	15 jaar
Machines, apparatuur, vervoermiddelen	7 - 10 jaar
Inventaris	5 - 10 jaar
Computerapparatuur	maximaal 5 jaar

Financiële vaste activa
Deelnemingen worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Uitzettingen
De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening worden getroffen. De waardering van deze voorziening wordt beoordeeld door een controle van de openstaande debiteurenposten op vermoedelijke oninbaarheid. Vorderingen ouder dan zes maanden worden door de voorziening gedekt, evenals bijzondere posten.

Liquide middelen
De liquide middelen worden opgenomen tegen de nominale waarde.

Vaste schulden
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene bedrijfsreserve en het gerealiseerd resultaat. Batige saldi van het overzicht van baten en lasten worden toegevoegd aan de algemene bedrijfsreserve. Nadelige saldi worden gedekt uit deze reserve.

Gebruik van schattingen
De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige periode waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Toelichting op de Balans

Activa

Vaste activa

Het overzicht van de materiële vaste activa bestaat uit de boekwaarde van de investeringen met economisch nut en kan per balansdatum als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Boekwaarde 1 januari	1.173	1.415
Bij: Investeringen	612	133
Af: Desinvesteringen	238	2
Af: Afschrijvingen	296	373
Boekwaarde 31 december	**1.251**	**1.173**

De verloopstaat van de materiële vaste activa is als volgt:

(* € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2020	Investe-ringen	Desinvest-eringen	Afschrij-vingen	Boek waarde 31-12-2021
Grond en terreinen	0	0	0	0	0
Gebouwen	268	25	-226	-20	47
Machines, installaties en werktuigen	856	338	-11	-234	948
Vervoermiddelen	0	215	0	-27	188
Overige materiële vaste activa	49	33	0	-15	67
Totaal	**1.173**	**612**	**-238**	**-296**	**1.251**

In 2021 is een bedrag van € 612.000 geïnvesteerd. De investeringen zijn gedaan in het materieel voor de afdelingen groenvoorziening. Ook is er geïnvesteerd in vervoermiddelen. In 2021 is er voor € 238.000 gedesinvesteerd en voor € 296.000 afgeschreven. De desinvesteringen hebben betrekking op de verkoop van het gebouw aan de Weberstraat en de inruil van machines. De boekwaarde van de materiële vaste activa per ultimo 2021 is € 1.251.000.

Stark heeft geen investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven zoals riolering, afvalstoffen, begraafplaatsen, enzovoort. De duurzame waardeverminderingen op de investeringen evenals de bijdrage van derden op investeringen zijn nul.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2021 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Kapitaalverstrekking aan:		
Deelneming SSP B.V.	1.730	1.720
Boekwaarde 31 december	**1.730**	**1.720**

De aandelen van SSP zijn bij de splitsing van Alescon overgedragen tegen nettovermogenswaarde. De waarde van de deelnemingen ultimo 2021 is gestegen met € 10.000. Deze stijging is ontstaan door het positieve resultaat van SSP B.V..

Vlottende activa

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	239	830
Vorderingen op openbare lichamen	663	274
Overige vorderingen	803	687
Overige uitzettingen	41	33
Saldo per 31 december	**1.745**	**1.824**

Uitzettingen in ’s rijks schatkist

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de rijksschatkist aan te houden.

De uitzettingen bij het rijk zijn als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Rekening courant met het Rijk	239	830
Saldo per 31 december	**239**	**830**

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren Verslagjaar 2021 **(bedragen x € 1000)**					
(1)	**Drempelbedrag**	**250**	**250**	**1.000**	**1.000**
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen**	**41**	**29**	**56**	**61**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	209	221	944	939
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	29.041	29.041	29.041	29.041
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	29.041	29.041	29.041	29.041
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0	0	0	0
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000/per 1/7 €1.000.000	Drempelbedrag	250	250	1.000	1.000
(2)	**Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen**				
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	3.693	2.598	5.141	5.638
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's rijks schatkist aangehouden middelen	41	29	56	61

Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. De drempel is 0,75% van het begrotingstotaal, als het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, met een minimum van € 250.000. De minimum drempel is per 1-7-2021 verhoogd naar € 1.000.000.

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen zijn de vorderingen op de deelnemende gemeenten die als volgt zijn gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Te ontvangen Rijksbijdrage	473	0
Te ontvangen loonkostensubsidie en begeleidingskosten	108	195
Te ontvangen vergoeding trajecten	42	0
Te ontvangen vergoeding collectief vervoer	11	79
Te ontvangen overige vergoedingen	29	0
Saldo per 31 december	**663**	**274**

Overige vorderingen

De overige vorderingen zijn als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Handelsdebiteuren	803	581
Te vorderen BTW	0	105
Saldo per 31 december	**803**	**687**

De overige vorderingen bevatten de vorderingen op handelsdebiteuren. De te vorderen handelsdebiteuren zijn inclusief het te vorderen bedrag op de deelnemingen ad € 19.000.

Overige uitzettingen

De overige uitzettingen zijn als volgt gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Te vorderen werknemersregeling	41	33
Saldo per 31 december	**41**	**33**

Liquide middelen
Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Kas	0	0
Bank	172	59
Saldo per 31 december	**172**	**59**

De kredietlimiet op de rekening-courant bij de BNG is € 3.000.000.

Overlopende activa
De post overlopende activa kan als volgt worden onderscheiden:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Nog te ontvangen bedragen	362	598
Vooruitbetaalde kosten	139	135
Saldo per 31 december	**501**	**733**

De nog te ontvangen bedragen van € 362.000 zijn onder andere het nog te ontvangen bedrag lage inkomensvoordeel 2021 van € 194.000, de nog te factureren vergoedingen van collectief vervoer (€ 81.000) en de nog te ontvangen UWV compensatie voor transitievergoedingen (€ 66.000).
De vooruitbetaalde kosten van € 139.000 bestaan onder andere uit vooruitbetaalde premies voor ziektekosten (€ 69.000), vooruitbetaalde kosten voor automatisering (€ 45.000) en vooruitbetaalde huren (€ 14.000).

Passiva

Eigen vermogen
Het in de balans opgenomen eigen vermogen wordt als volgt weergegeven:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Algemene bedrijfsreserve	2.204	1.505
Bestemmingsreserve	401	0
Saldo per 31 december	**2.605**	**1.505**

Het resultaat over 2021 is € 1.100.000. De bestemming van het resultaat is in de bestuursvergadering vastgesteld. Voor het project nieuwbouw is een bestemmingsreserve opgenomen van € 401.000. Het resterende deel van het resultaat is toegevoegd aan de algemene bedrijfsreserve (€ 699.000).

Het verloop van de reserves over 2021 en 2020 is dan als volgt:

Algemene bedrijfsreserve (* € 1.000)	2021	2020
Stand 1 januari	1.505	1.505
Toevoeging/onttrekking resultaat	699	0
Saldo per 31 december	**2.204**	**1.505**

Bestemmingsreserve (* € 1.000)	2021	2020
Stand 1 januari	0	0
Toevoeging/onttrekking resultaat	401	0
Saldo per 31 december	**401**	**0**

Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer
De onderverdeling van de vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer is als volgt:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	819	1.005
Saldo per 31 december	**819**	**1.005**

Onderhandse leningen van binnenlandse banken
In het hierna opgenomen verloopoverzicht worden de onderhandse leningen van banken over de jaren 2021 en 2020 weergegeven:

(* € 1.000)	2021	2020
Saldo per 1 januari	1.005	1.558
Af: reguliere aflossingen	186	553
Bij: nieuwe lening	0	0
Saldo per 31 december	**819**	**1.005**

De jaarlijkse aflossing bedraagt in 2021 € 186.000. De totale rentelast voor deze onderhandse leningen van binnenlandse banken met een looptijd langer dan één jaar bedraagt in 2021 € 42.000.

Netto vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar
Onder de netto vlottende schulden met een rente typische looptijd van één jaar of korter zijn opgenomen:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Overige schulden	1.153	1.994
Overlopende passiva	822	1.005
Saldo per 31 december	**1.975**	**2.998**

In onderstaand overzicht worden de overige schulden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Crediteuren	646	1.255
Af te dragen belastingen	466	496
Af te dragen premies	0	0
Rente leningen	34	41
Nettolonen en transitievergoedingen	6	201
Saldo per 31 december	**1.153**	**1.994**

De af te dragen belastingen bevat de belasting voor loonheffing en omzetbelasting.

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(* € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Nog te betalen gemeentelijke bijdrage	519	897
Nog te betalen loonkostensubsidie	30	0
Nog te betalen collectief vervoer	12	0
Nog te betalen personeelskosten - inhuur	102	15
Nog te betalen personeelskosten - overig	82	1
Nog te betalen vervoerskosten	1	9
Nog te betalen gas en elektra	31	22
Nog te betalen inkoopwaarde van de omzet	15	16
Nog te betalen advieskosten	5	0
Nog te betalen frictiekosten	4	10
Nog te betalen overige kosten	4	21
Vooruit ontvangen omzet	18	4
Vooruit ontvangen bonus telefonie	0	10
Saldo per 31 december	**822**	**1.005**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Stark is voor de komende jaren gebonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen.

- Huurovereenkomsten: 2022 voor een bedrag van € 253.000; 2023 € 0.
- Leaseovereenkomsten: 2022 voor een bedrag van € 54.000; 2023 € 10.000; 2024 € 9.000.
- Verlofuren die t/m 2021 niet zijn opgenomen: € 810.000.

Gebeurtenissen na balansdatum

Voor Stark zijn er geen gebeurtenissen na balansdatum te melden.

Vennootschapsbelasting

Stark streeft naar een subjectieve vrijstelling van de vennootschapsbelasting. Om die reden is het resultaat van de vennootschapsbelasting nul.

Toelichting overzicht van Baten & Lasten

In de toelichting wordt nader ingegaan op de analyse van de afwijking tussen rekening en begroting.

Baten

Brutomarge
De brutomarge bestaat uit de omzet minus de inkoopwaarde van de omzet. In onderstaand overzicht wordt de brutomarge in totaal weergegeven:

(bedragen * € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Afwijking 2021	Rekening 2020
Bruto omzet	7.591	7.780	-188	7.598
Inkoopwaarde van de omzet	-963	-752	-211	-911
Totaal	**6.628**	**7.027**	**-399**	**6.687**

In onderstaand overzicht wordt de brutomarge per rubriek weergegeven:

(bedragen * € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Afwijking 2021	Rekening 2020
Binnen afdelingen	1.448	1.416	32	1.484
BOR	2.898	2.828	70	2.928
Detacheringen	1.907	2.129	-222	1.720
Externe markt (trajecten e.d.)	232	500	-268	437
Overige	142	155	-13	118
Totaal	**6.628**	**7.028**	**-400**	**6.687**

Stark heeft in 2021 een brutomarge van € 6.628.000 gerealiseerd. Dit is € 400.000 lager dan begroot. De brutomarge externe markt laat een negatieve afwijking zien ter hoogte van € 268.000. De negatieve afwijking wordt veroorzaakt door een lagere inkoop van gemeentelijke trajecten als gevolg van bezuiniging en corona. En ook doordat het vermarkten van onze dienstverlening naar andere gemeenten is vertraagd. Daarnaast zijn er minder detacheringen gerealiseerd dan verwacht.
De binnen afdelingen en BOR laten een positieve afwijking ten opzichte van de begroting zien van respectievelijk € 32.000 en € 70.000. De positieve afwijking bij de binnen afdelingen is ontstaan door een tariefsverhoging bij de Business Post, welke na het opstellen van de begroting is vastgesteld. De BOR heeft naast de gemeentelijke werken ook additionele werken kunnen verrichten, wat gezorgd heeft voor een hogere omzet dan verwacht.

Overige opbrengsten
De overige opbrengsten worden in onderstaand overzicht weergegeven:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Opbrengsten verhuur	50	50	250
Boekwinst verkopen	305	0	0
Totaal	**355**	**50**	**250**

De boekwinst verkopen betreft een incidentele bate. Deze bestaat uit de boekwinst op de verkoop van het gebouw aan de Weberstraat in Hoogeveen en de boekwinst op een aantal machines.

Rijksbijdrage
De bijdrage van het Rijk is als volgt:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Bijdrage WSW	19.197	17.367	20.143
Bijdrage buitengemeente	-28	0	-16
Totaal	**19.169**	**17.367**	**20.127**

De Rijksbijdrage is gebaseerd op de decembercirculaire uit 2021 (versie 14 december). De Rijksbijdrage is hoger dan begroot (€ 1.802.000). Deze hogere Rijksbijdrage bestaat voor een bedrag van € 473.000 uit een tegemoetkoming in de kosten voor corona maatregelen en lagere omzet. In 2021 zijn er medewerkers naadloos overgegaan (-€ 28.000) naar buitengemeenten.

Gemeentelijke bijdrage
Onderstaand een weergave van de gemeentelijke bijdrage:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Gemeentelijke bijdrage Participatiewet	1.481	2.516	1.103
Bijdrage beschut werken	924	783	771
Bijdrage collectief vervoer gemeente	270	218	220
Loonkostensubsidie BAB	48	0	36
Pilot zinvolle participatie	10	0	0
Totaal	**2.733**	**3.517**	**2.131**

Zoals in het bedrijfsplan van Stark is vastgesteld blijft de gemeentelijke bijdrage binnen € 2.000.000. De bijdrage Beschut Werk is € 141.000 hoger omdat er meer personen geplaatst zijn dan begroot.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat van de deelnemingen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Stark Sales & Participation (SSP) B.V. (* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Resultaat deelnemingen	10	0	-58
Totaal	**10**	**0**	**-58**

Lasten

Personeelskosten begeleidend personeel
De specificatie van de personeelskosten begeleidend personeel is als volgt:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Loonkosten ambtenaren	487	725	588
Personeel van derden	3.506	3.661	3.434
Overige secundaire personeelslasten	77	68	26
Totaal	**4.069**	**4.454**	**4.048**

De personeelskosten voor begeleidend personeel zijn € 385.000 binnen begroting gebleven. Deze besparing is tweeledig. Deels is er een besparing gerealiseerd omdat niet iedere medewerker na vertrek is vervangen. Daarnaast zijn de tarieven voor het personeel van PVA B.V. te hoog begroot, ervan uitgaande dat de nieuwe CAO SGO eerder in werking zou treden.

Loonkosten SW en Beschut werken
De loonkosten SW en Beschut werken worden in onderstaand overzicht gespecificeerd:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Loonkosten SW	18.264	18.101	19.817
Vorming en opleiding	49	109	64
Geneeskundige zorg en arbo	234	157	162
Reiskosten	450	387	387
Kosten werkkleding	53	75	75
Secundaire personele lasten	152	102	136
Begeleid werken	1.041	1.195	1.099
Beschut werken	1.065	701	635
Totaal	**21.307**	**20.827**	**22.375**

De loonkosten SW wijken € 163.000 negatief af van de begroting. De afwijking is ontstaan doordat een deel van de loonstijging die bij het opstellen van de begroting nog niet bekend

was, niet is meegenomen in de begroting. Tegenover deze loonstijging staat een hogere Rijksbijdrage.
In 2021 is compensatie voor transitievergoedingen over voorgaande jaren ontvangen. Het eenmalige positieve effect op de exploitatie bedraagt in 2021 € 678.000.
De loonkosten voor begeleid werken zijn € 154.000 lager dan begroot. Bij de splitsing van Alescon zijn de gemiddelde loonkosten voor begeleid werken te hoog opgenomen in de begroting. Dit werkt nog door in de begroting van 2021.

Afschrijvingen
De afschrijvingen worden als volgt onderverdeeld:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Afschrijvingskosten voorziening terreinen	0	0	2
Afschrijvingskosten gebouwen	19	19	84
Afschrijvingskosten installaties, machines en werktuigen	234	234	269
Afschrijvingskosten vervoermiddelen	27	27	0
Afschrijvingskosten overige activa	15	15	17
Totaal	**295**	**295**	**372**

De afschrijvingen komen overeen met de begroting. Er is geen versnelde afschrijving op activa toegepast.

Huisvestingskosten
In onderstaand overzicht worden de huisvestingskosten gespecificeerd:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Huur gebouwen en opslag	456	449	480
Onderhoud gebouwen en installaties	119	167	108
Gas, water en elektra	140	140	279
Belastingen en verzekeringen	29	35	35
Schoonmaak en hygiëne	61	152	73
Overige kosten	18	18	18
Totaal	**824**	**962**	**993**

De huisvestingskosten laten een onderschrijding zien van € 138.000. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere onderhoudskosten (€ 48.000). Er wordt niet meer geïnvesteerd vanwege de keuze te verhuizen naar een ander pand. Ook zijn de kosten van schoonmaak gedaald (€ 91.000).

Indirecte productiekosten
De specificatie van de indirecte productiekosten wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Huur en lease bedrijfsmiddelen	164	167	183
Transportkosten	285	267	216
Onderhoud machines, schaftwagens en inventaris	258	315	337
Kosten ontwikkeling en inrichting	7	14	20
Milieubelasting	46	32	46
Gebruik gereedschap	13	23	12
Overige indirecte productiekosten	77	97	68
Totaal	**849**	**916**	**883**

De totale indirecte productiekosten zijn € 67.000 lager dan begroot. De transportkosten zijn gestegen, door hogere brandstofkosten (€ 18.000). De onderhoudskosten van machines waren lager dan begroot (€ 57.000). Een aantal machines met hogere onderhoudskosten, zijn ingeruild. De post milieubelasting bestaat o.a. uit verwerking van bedrijfsafval, er is meer afval afgevoerd (€ 14.000). Het gebruik van gereedschap en de overige indirecte productiekosten zijn onder begroting gebleven (€ 30.000).

Beheerskosten
De beheerskosten worden als volgt onderverdeeld:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Reclame, PR en acquisitie	8	27	7
Telefoon en communicatie	44	49	54
Onderhoud en automatisering	255	313	248
Kantoorbenodigdheden en porti	11	29	15
Abonnementen en contributies	47	37	23
Vergader- en representatiekosten	1	7	2
Overige kosten	42	37	20
Totaal	**408**	**500**	**370**

De totale beheerskosten zijn € 92.000 lager dan begroot. Er zijn minder kosten gemaakt voor reclame, PR en acquisitie dan begroot (€ 19.000). Door het thuiswerken van de ondersteunende medewerkers zijn er minder kosten geweest voor telefonie, kantoorbenodigdheden en vergader- en representatiekosten (€ 29.000). De kosten voor onderhoud en automatisering zijn € 58.000 lager dan begroot. Door een aanbesteding hebben we onze ICT-kosten kunnen verlagen.

Kosten afsplitsing
De kosten sociaalplan en frictiekosten worden in onderstaand overzicht weergegeven:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kosten afsplitsing	0	50	34
Totaal	**0**	**50**	**34**

De kosten van de afsplitsing zijn éénmalige kosten. Deze kosten zijn begroot in verband met de doorontwikkeling van de organisatie. Er zijn geen kosten ten laste van deze begroting gebracht.

Financiële lasten
In onderstaand overzicht worden de financiële lasten gespecificeerd:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Rente leningen	42	62	62
Totaal	**42**	**62**	**62**

De rente van de leningen is € 20.000 lager dan verwacht bij het opstellen van de begroting.

Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)

De WNT is van toepassing voor Stark. Conform de beleidsregels toepassing WNT staat in onderstaande tabel voor alle topfunctionarissen de voorgeschreven informatie opgenomen. Voor Stark is het algemene bezoldigingsmaximum van toepassing (2021: € 209.000).

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

bedragen x € 1.000	2021 S. Hertog	2020 S. Hertog
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 –31/12	01/01 –31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 111.764	€ 106.383
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.867	€ 18.063
Subtotaal	*€ 131.631*	*€ 124.446*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	**€ 131.631**	**€ 100.372**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

De WNT-gegevens wijken af van de cijfers zoals opgenomen in de jaarrekening 2020. Dit was voornamelijk nodig omdat de pensioenbijdrage van de werkgever niet volledig is meegenomen in de verantwoording.

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam	Functie	Periode
J. Zwiers	Voorzitter bestuur	01/01-31/12
J.H. Batelaan	Vicevoorzitter bestuur	01/01-31/12
H. Mulder	Secretaris bestuur	01/01-31/12
J. Schipper	Vicesecretaris bestuur	01/01-31/12
K.B. Loohuis	Lid van het bestuur	01/01-31/12
E. van Dijk	Lid van het bestuur	01/06-31/12
R. de Groot	Lid van het bestuur	01/01-01/06

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Rechtmatigheid
Rechtmatigheid is het in overeenstemming met de begroting en de geldende wettelijke regelingen handelen. Op grond van artikel 213 Gemeentewet is in het kader van de jaarrekening onderzoek naar getrouwheid en rechtmatigheid verricht. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening als geheel en een oordeel over rechtmatigheid bij de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties. De accountant heeft bij het oordeel over de rechtmatigheid gesteund op de waarborgen van de organisatie op het vlak van de naleving van de in- en externe regelgeving.

Normenkader
Het normenkader is door het bestuur voor kennisgeving aangenomen. Het normenkader geeft de bestaande externe wet- en regelgeving, verordeningen en besluiten van het bestuur weer voor zover die bepalingen bevatten over financiële beheers handelingen.

Begrotingsrechtmatigheid
In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de cijfermatige afwijkingen toegelicht in relatie tot de begroting voor 2021.

Onderstaand het overzicht met de staat van baten en lasten en begroting 2021 en 2020 ter beoordeling van de analyse op de afwijkingen en begrotingsrechtmatigheid:

(* € 1.000)	Rekening 2021	Primaire begroting 2021	Afwijking	Rekening 2020	Primaire begroting 2020
Bruto-omzet	7.591	7.780	-188	7.598	7.652
Overige Opbrengsten	354	50	304	250	265
Rijksbijdrage	19.169	17.367	1.802	20.127	16.878
Gemeentelijke bijdrage	2.733	3.517	-784	2.131	3.095
Resultaat deelnemingen	10	0	10	-58	0
Baten	**29.857**	**28.714**	**1.144**	**30.048**	**27.890**
Inkoopwaarde van de omzet	963	752	-211	911	863
Personeelskosten begeleidend personeel	4.069	4.454	385	4.049	4.062
Personeelskosten SW & Beschut Werken	21.307	20.827	-480	22.375	20.760
Afschrijvingskosten	295	295	0	372	296
Huisvestingskosten	824	962	138	993	1.098
Indirecte productiekosten	849	916	66	883	851
Beheerskosten	408	500	92	370	575
Kosten afsplitsing	0	50	50	34	0
Financiële lasten	42	62	20	62	77
Lasten	**28.757**	**28.817**	**60**	**30.049**	**28.582**
Resultaat	**1.100**	**-103**	**1.203**	**0**	**-692**

De staat van baten & lasten laat een positief resultaat zien van € 1.100.000. Dit resultaat is € 1.203.000 hoger dan bij het opstellen van de begroting werd verwacht. De personeelskosten SW en Beschut Werken wijken negatief af van de primaire begroting. Hier tegenover staan compenserende baten van het rijk.

Bijlage: verdeling taakvelden

Taakveld 0.4 Overhead
Het onderstaande overzicht laat een weergave zien van het taakveld 0.4 overhead:

(* € 1.000)	Realisatie 2021	Realisatie 2020
Bruto omzet	*140*	*118*
Inkoopwaarde van de omzet	*0*	*0*
Bruto marge	140	118
Overige opbrengsten	316	50
Resultaat deelnemingen	10	-58
Baten	**466**	**110**
Personeelskosten begeleidend personeel	1.838	1.870
Afschrijvingskosten	29	126
Huisvestingskosten	164	146
Indirecte productiekosten	36	11
Beheerskosten	353	329
Kosten afsplitsing	0	32
Financiële lasten	8	30
Lasten	**2.428**	**2.544**
Resultaat	**-1.962**	**-2.434**

Als overheadkosten zijn de kosten opgenomen die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Brutomarge:
De brutomarge is een doorbelasting van werkzaamheden aan de deelnemingen.

Personeelskosten begeleiding overhead:
De afdeling Middelen, waaronder Directie, Finance, HRM, Kwaliteit, Administratie, Inkoop en Huisvesting. Daarnaast de managers van de diverse leerwerkafdelingen en de manager van de werkwinkel worden gerekend als overhead.

Afschrijvingskosten:
Dit betreft met name de afschrijving van de gebouwen, daarnaast een gedeelte van de inrichting ten behoeve van de afdeling Middelen.

Huisvestingskosten:
In totaal is 20% van de huisvesting ten behoeve van de overhead, hierbij is gekeken naar oppervlakte en naar kosten met betrekking tot de kantoren.

Indirecte productiekosten:
Alle directe en indirecte productiekosten zijn ten behoeve van het primair proces.

Beheerskosten:
Alle beheerskosten komen ten laste van de overhead.

Resultaatbestemming en vaststelling

Het resultaat over het jaar 2021 is € 1.100.000. Er wordt een dotatie aan de algemene bedrijfsreserve gedaan van € 699.000. Daarnaast wordt een dotatie gedaan aan een bestemmingsreserve van € 401.000. De gemeentelijke bijdrage wordt € 1.480.076, daarmee vloeit € 519.924 terug naar de gemeenten.

Aldus opgemaakt: 11 april 2022

Aldus vastgesteld in een bestuursvergadering van de Gemeenschappelijke Regeling Stark op 11 april 2022

Dhr. J. Zwiers
voorzitter

Mevr. H. Mulder
secretaris

Controleverklaring

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres	Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon	(0593) 53 92 22
Internet	www.middendrenthe.nl
E-mail	gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres

Beilen	Raadhuisplein 1	
	ma, wo, vr	8.30 – 16.30
	di	8.30 – 14.30
	do	8.30 – 20.00
Smilde	Elzenlaan 10	
	ma	8.30 – 12.00

Bestuur Stark
T.a.v. S. Hertog
Dieselstraat 3
7903 AR HOOGEVEEN

Datum: 3 mei 2022
Behandeld door: Stephanie Blok
Zaaknummer: 2657841
Onderwerp: Reactie op begroting 2023

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Bijlagen:
Verzonden op:

Geacht bestuur van Stark,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling Stark ontvingen we op 14 april 2021 uw begroting. Uw begroting geeft ons een volledig beeld van de financiën en het beleid van uw organisatie voor 2023.

Behandeling begroting in de gemeenteraad
De gemeenteraad heeft bij uw begroting een advies van ons college van burgemeester en wethouders ontvangen. We hebben uw begroting inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De behandeling geeft ons aanleiding om een zienswijze op uw begroting te geven.

Zienswijze
De ingediende begroting 2023 op zichzelf geeft voor ons geen aanleiding om een zienswijze in te dienen. Echter spelen er een aantal ontwikkelingen die mogelijk consequenties hebben op de (meerjaren)begroting van Stark, te weten:

- De tarieven-discussie in het groen. Binnen de drie deelnemende gemeenten worden er verschillende BOR-tarieven gehanteerd. De afgelopen jaren is er gewerkt aan reële en gelijke BOR-tarieven. De discussie die nu speelt heeft betrekking op de invoering van deze tarieven. Wij verwachten dat deze tarieven op korte termijn ingevoerd worden.
- Handelswijze gemeente Hoogeveen met betrekking tot de groenopdracht in 2022. De gemeente Hoogeveen heeft aangegeven ruim € 250.000 minder te gaan betalen voor hun groenopdracht.
- Mogelijke uittreding de Wolden. De gemeente De Wolden is van mening dat ze bij invoering nieuwe tarieven te veel gaan betalen voor het groenonderhoud. Zij beraden zich op dit moment wat ze hier mee gaan doen. Wij gaan er vanuit dat

Midden-Drenthe geen financiële nadelige gevolgen ondervindt door een mogelijke uittreding.
- Als reactie op de handelswijze van Hoogeveen met betrekking tot de korting op de groenopdracht in 2022 is Midden-Drenthe genoodzaakt geweest een soortgelijke korting op de groenopdracht toe te passen. Daarmee beogen we een gelijke behandeling van de drie deelnemende gemeenten en gaan we er vanuit dat er een bestuurlijk gesprek plaatsvindt.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stephanie Blok, beleidsmedewerker, te bereiken op maandag, dinsdag en vrijdag via telefoonnummer 0593 53 94 26.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,	de voorzitter,
C.A.M. Bodewes	C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper (Batelaan)

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Drenthe de jaarrekening 2021 en de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 aangeboden. Over deze stukken kan de raad haar zienswijze geven. De gemeenteraad neemt kennis van de stukken en besluit geen zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit 1. Kennis te nemen van de jaarrekening 2021 van het Recreatieschap Drenthe. 2. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026 van het Recreatieschap Drenthe. 3. Geen zienswijze in te dienen op de jaarrekening 2021 en de ontwerpbegroting 2023, inclusief meerjarenraming tot en met 2026.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp

Informatie

Datum	3 mei 2022
Behandelaar	Mylotte Huisjes
Zaaknummer	2659813
Portefeuillehouder	Wethouder Batelaan
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Klaas Jan Wijk
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☐ Team:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Wat is het Recreatieschap Drenthe?
Het Recreatieschap Drenthe is een samenwerkingsverband tussen gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. De binnen het Recreatieschap Drenthe samenwerkende gemeenten zijn betrokken bij de realisatie van een actief en vooral effectief beleid tot versterking van de toeristische/recreatieve sector in relatie tot de Drentse economie.
Via het Recreatieschap Drenthe kunnen gemeenten actief en adequaat inspelen op de wensen en behoeften van de sector en het daardoor versterken van het economisch belang. Daar waar grensoverschrijdende activiteiten plaatsvinden kan hierop via het Recreatieschap Drenthe worden ingespeeld.
Het Recreatieschap Drenthe is een functionele schakel binnen de ontwikkeling van recreatie en toerisme in Drenthe. Het Recreatieschap Drenthe richt zich op de coördinatie, belangenbehartiging, proces- en projectmanagement, advisering, beleid en beheer.

Wat doet het Recreatieschap Drenthe?
Het Recreatieschap Drenthe heeft haar (basis)activiteiten in een drietal pijlers ondergebracht:
• Het ontzorgen én faciliteren van de deelnemende gemeenten op het recreatief-toeristisch terrein; actieve kennisontwikkeling en ondersteuning bij beleidsvorming;
• Het verzorgen van toeristische routestructuren; ontwikkelen, bewegwijzeren en onderhouden van recreatieve routes;
• Projecten initiëren, stimuleren en uitvoeren zodat we deze sector stimuleren en zo de werkgelegenheid en de economische stimulans op een zo optimaal niveau kunnen handhaven c.q. bevorderen. Hiervoor is het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme een prima instrument.

Aanleiding
In het Dagelijks Bestuur (DB) van het Recreatieschap Drenthe zijn de jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 behandeld en voorlopig vastgesteld. Deze stukken worden nu aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten voorgelegd met de mogelijkheid om een zienswijze

in te dienen. Er wordt door de gemeenteraden geen besluit genomen over de vaststelling van de jaarrekening en ontwerpbegroting. Dit is een verantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur (AB) van het Recreatieschap Drenthe.

Het AB van het Recreatieschap Drenthe is voornemens om de begroting op 7 juli 2022 definitief vast te stellen. Voordat het AB daartoe overgaat worden de deelnemers in de gelegenheid gesteld om een schriftelijk zienswijze in te dienen.

Voorstel

Toelichting voorstel

Kadernota

Op 27 januari 2022 heeft het Recreatieschap Drenthe de kadernota aan alle deelnemers verzonden. De kadernota 2023 en de reacties daarop zijn uitgangspunt voor de begroting 2023 van het Recreatieschap Drenthe.

Behandeling Kadernota

Dit jaar is voor het eerst gewerkt met 'GR-en nieuwe stijl'. De kaderbrieven/nota's zijn bij sommige GR-en omgezet naar gespreksnotities waarmee de portefeuillehouder in gesprek gaat met raadsleden (tijdens het zogenaamde 'voorjaarsoverleg'). Het Recreatieschap heeft dit jaar nog gekozen voor een kadernota (net als sommige andere GR-en), maar deze dient ook als gespreksnotitie.

Het 'voorjaarsoverleg' is bedoeld om input vanuit onze eigen raad te krijgen voor de ontwerp begroting 2023 van de desbetreffende GR-en. De bijeenkomst vond plaats op 1 maart. Voor het Recreatieschap Drenthe was er vanuit de gemeenteraad onvoldoende animo om in gesprek te gaan (slechts één opgave). Alle raadsleden zijn opgeroepen om eventuele vragen/opmerkingen voor te leggen bij de beleidsmedewerker recreatie en toerisme. Deze oproep heeft geen reacties opgeleverd.

Zomermarkt raadsleden

In de vorm van markten worden in het voorjaar in regionaal verband raadsbijeenkomsten gepland waarin de ontwerpbegroting nader wordt toegelicht aan de raden. Deze zomermarkt biedt de raden de kans om vragen te stellen over de ontwerpbegroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022.

Jaarrekening 2021

In de DB-vergadering van 23 maart 2022 zijn de jaarstukken 2021 voorlopig vastgesteld. Daarom liggen deze stukken nu ter kennisname aan u voor. De jaarrekening bevat, naast het jaarverslag, ook de controleverklaring van de accountant. Op 7 maart jl. heeft UNP een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening van Recreatieschap Drenthe over het boekjaar 2021. Het resultaat 2021 is €743,00 positief.

Begroting 2023

Tijdens het opstellen van de ontwerpbegroting is Drenthe en Ooststellingwerf in de ban van zowel de oorlog in Oekraïne als de nasleep van de Covid-19 pandemie. Een aantal onderdelen van de recreatief-toeristische sector (horeca, groepsaccommodaties, dag attracties en musea) hebben het zwaar. Toch verwachten we een redelijk tot goed toeristisch seizoen doordat zowel Nederlandse als ook onze Duitse gasten graag hun vakantie ook dit jaar in Nederland willen doorbrengen.

Recreatieschap Drenthe biedt vanuit haar taak, opdracht en verbindende rol nu en in de toekomst hulp en ondersteuning daar waar nodig is. Het Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Drenthe is van mening dat in deze situatie de ontwerpbegroting geen statisch gegeven is. De situatie in 2022 en 2023 is en blijft onvoorspelbaar. Deze moeilijke tijd gebiedt, middels begrotingswijzigingen, sturing te kunnen geven aan de situatie in 2023.

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme
Het stimuleringsfonds heeft tot doel om projecten ter versterking van het toerisme in Drenthe te versnellen. Door de verkoop van de 'Pottendijkgronden' in 2021 is het stimuleringsfonds goed gevuld ondanks dat de bijdrage voor 2023 lager is dan in 2022. In de meerjarenbegroting verwachten we dat het stimuleringsfonds weer op niveau zal komen van voor de Covid-19 crisis.

Bijdrage Midden-Drenthe
De bijdrage van Midden-Drenthe aan het Recreatieschap Drenthe voor 2023 ligt in lijn met het bedrag wat wordt gehanteerd in de kadernota 2023 van het Recreatieschap Drenthe.

Aandachtspunten 2023
In 2023 hanteert het Recreatieschap het thema 'Energiek vooruit'.

Uitgaande van de gevolgen van de Covid-19 crisis, de economische impact van de sector, de trends en ontwikkelingen en de uitgangspunten opgenomen in Bestemming Drenthe 2030, formuleert het Recreatieschap de volgende uitgangpunten voor 2023:

- Aanleg wandelnetwerken
- Doorontwikkeling wandelaanbod
- Beleid ontwikkelen t.a.v. nieuwe fietsrecreant
- Versterken kwaliteit sector
- Stimuleren en ontwikkelen initiatieven ter bevordering duurzaam toerisme
- Ontwikkeling nieuwe projecten ter ondersteuning van de sector
- Gezamenlijk werken aan de uitvoering van perspectief Drenthe
- Vertalen (big) data naar werkbare informatie voor gemeenten en sector
- Vergroten toegankelijkheid/barrièrevrij aanbod (fysiek en digitaal)
- Ondersteunen van deelnemende gemeenten én ondernemers

Een uitgebreidere uitleg over bovenstaande vindt u in de begroting 2023 van het Recreatieschap Drenthe.

Ontwikkelingen
In het kader van de begroting 2023 is het goed stil te staan bij de ontwikkelingen in de komende jaren. Belangrijke aspecten zijn -zoals al benoemd- de (nasleep van de) coronacrisis en de oorlog die zich momenteel in Oekraïne afspeelt. Wat dit gaat betekenen voor de recreatiesector de komende jaren is op dit moment nog niet duidelijk. Wel is het iets om de nodige aandacht voor te hebben de komende tijd.

Door de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn de ontwikkelingen, aandachtspunten en nieuwe trends ook veranderd. Veel toeristen hebben de afgelopen twee jaar ervaren dat dichtbij ook veel mooie plekken zijn om te recreëren of vakantie te vieren. De klimaatverandering speelt hierin ook een rol. Verder is (het hebben van) ruimte tijdens activiteiten veel belangrijker geworden voor recreanten en toeristen.
Een andere ontwikkeling is het nieuwe werken wat veel invloed heeft op ons recreatiegedrag. De

scheidslijn tussen werk en vrije tijd is minder scherp, omdat veel beroepen door de snelle digitalisering op veel meer plekken uitgevoerd kan worden.

Belangrijk voor beleidsmakers is om recreatie in combinatie met andere opgaven op te pakken. Streef naar een goede balans tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van gebieden. Vanwege de druk op een gebied is het belangrijk om een gezamenlijke visie te hebben op het omgaan met recreatie in de natuur.

Aansluiting op gemeentelijk beleid
De thema's die het Recreatieschap oppakt sluiten aan bij ons gemeentelijk beleid. De Koersnota Vrijetijdseconomie Midden-Drenthe 2018-2022 richt zich op drie thema's, namelijk infrastructuur, promotie- en informatievoorziening en innovatie. De kansen/opdrachten die het Recreatieschap opsomt, kunnen allen onder een van deze thema's worden geschaard. Daarnaast werken we gezamenlijk met het Recreatieschap Drenthe momenteel aan een tweede fase voor de uitrol van het wandelknooppuntennetwerk; hier speelt het Recreatieschap een grote en cruciale rol in. De daadwerkelijk uitrol van deze tweede fase vindt in 2023 plaats.
Verder wordt In het coalitieakkoord "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe 2018-2022" uitgebreid aandacht besteed aan onze vakantieparken. Ook het Recreatieschap is nauw betrokken bij het provinciale project Vitale Vakantieparken Drenthe en speelt daarin een belangrijke rol.
Met behulp van het Recreatieschap Drenthe kunnen we thema's Drenthe-breed oppakken waardoor we kennis en kosten met elkaar kunnen delen en we meer thema's tegelijkertijd kunnen uitvoeren.

Zienswijze
De ingediende begroting 2023 biedt voor ons **geen aanleiding** om een zienswijze in te dienen. De ontwerpbegroting 2023 is een goede vertaling van de Kadernota 2023 van het Recreatieschap Drenthe.

Alternatieven

Er zijn geen alternatieven.

Randvoorwaarden

Er is geen sprake van randvoorwaarden.

Risico's

Er zijn geen risico's verbonden aan dit voorstel.

Financiële gevolgen

Het voorstel heeft geen financiële gevolgen. De gemeentelijke bijdrage voor 2023 past binnen onze eigen meerjarenbegroting. De bijdrage zal in de begroting 2023, inclusief meerjarenbegroting verwerkt worden.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

Het voorstel heeft geen directe relatie met het gemeentelijk duurzaamheidsprogramma.

Publicatieniveau

Het voorstel is openbaar.

Overig

Geen overige informatie.

Vervolgprocedure/communicatie

Het Recreatieschap Drenthe ontvangt een brief met daarin de reactie op de ontwerpbegroting 2023. De conceptbrief (Reactie Midden-Drenthe op begroting 2023 Recreatieschap Drenthe) is als bijlage toegevoegd.

Bijlagen

Het voorstel bevat de volgende bijlagen:

- Aanbiedingsbrief jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
- Jaarrekening 2021 Recreatieschap Drenthe
- Ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe
- Drentse oplegger ontwerpbegroting Recreatieschap Drenthe 2023
- Reactie Midden-Drenthe op ontwerpbegroting 2023 Recreatieschap Drenthe

Recreatieschap Drenthe

Drift 11c | 7991 AA | Dwingeloo | 0521 593 210

info@recreatieschap.nl

recreatieschap.nl

Aan:

Raden Drentse gemeenten en gemeente Ooststellingwerf
T.a.v. raadsgriffiers

Datum:	19 april 2022
Behandeld door:	D.B. Dijkstra / d.dijkstra@recreatieschap.nl
Ons kenmerk:	UR2022.042
Onderwerp:	aanbieding jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023
Bijlagen:	jaarrekening 2021 en ontwerpbegroting 2023

i.a.a.: colleges van B en W

Geachte gemeenteraad,

Aanleiding
Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2021 en de ontwerpbegroting 2023 van Recreatieschap Drenthe aan. De jaarrekening bevat, naast het jaarverslag, ook de controleverklaring van de accountant. De ontwerpbegroting, die in lijn is met de kadernota 2023, leggen we aan u voor met het verzoek uw zienswijze op deze begroting aan ons kenbaar te maken. Graag ontvangen wij uw reactie zo spoedig mogelijk.

Toelichting op de jaarrekening 2021

Controleverklaring
De jaarrekening (inclusief jaarverslag) 2021 is gecontroleerd door UNP accountants adviseurs te Assen. Op 7 maart jl. heeft UNP een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening van Recreatieschap Drenthe over het boekjaar 2021.

Resultaat 2021
Het boekjaar 2021 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 743,=.

Toelichting op de ontwerpbegroting 2023

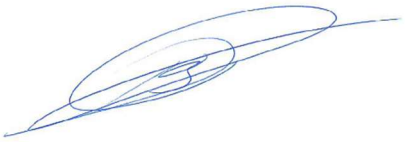
Begroting 2023
Tijdens het opstellen van de ontwerpbegroting is Drenthe en Ooststellingwerf in de ban van zowel de oorlog in Oekraïne als de nasleep van de Covid-19 pandemie. Een aantal onderdelen van de recreatief-toeristische sector (horeca, groepsaccommodaties, dag attracties en musea) hebben het zwaar. Toch verwachten we een redelijk tot goed toeristisch seizoen doordat zowel Nederlandse als ook onze Duitse gasten graag hun vakantie ook dit jaar in Nederland willen doorbrengen.
Recreatieschap Drenthe biedt vanuit haar taak, opdracht en verbindende rol nu en in de toekomst hulp en ondersteuning daar waar nodig is. Het Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Drenthe is van mening dat in deze situatie de ontwerpbegroting geen statisch gegeven is. De situatie in 2022 en 2023 is en blijft onvoorspelbaar.

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme
Het stimuleringsfonds heeft tot doel om projecten ter versterking van het toerisme in Drenthe te versnellen. Door de verkoop van de 'Pottendijkgronden' in 2021 is het stimuleringsfonds goed gevuld ondanks dat de bijdrage voor 2023 lager is dan in 2022. In de meerjarenbegroting verwachten we dat het stimuleringsfonds weer op niveau zal komen van voor de Covid-19 crisis.

Vaststelling
De genoemde stukken zullen ter vaststelling worden geagendeerd voor de vergadering van het Algemeen Bestuur van Recreatieschap Drenthe op 7 juli 2022. Uw ingediende zienswijze op de ontwerpbegroting zal in deze vergadering meegenomen worden. U wordt vervolgens geïnformeerd over de vaststelling. De jaarstukken zullen wij ook voorleggen aan Gedeputeerde Staten van provincie Drenthe in het kader van het preventief toezicht.

Toelichting
Uiteraard zijn wij bereid om de inhoud van de jaarstukken waar nodig extra toe te lichten. Voor vragen of opmerkingen kunt u zich wenden tot ondergetekende.

Met vriendelijke groet,
Namens Dagelijks Bestuur
Recreatieschap Drenthe

Dick Dijkstra
Directeur

Drentse oplegger GR-en – Ontwerpbegroting 2023

Algemene informatie	
Naam gemeenschappelijke regeling	*Recreatieschap Drenthe*
Portefeuillehouder	*Jan Batelaan, wethouder Recreatie & Toerisme*
Contactpersoon gemeenschappelijke regeling plus contactgegevens	*Dick Dijkstra, directeur* *d.dijkstra@recreatieschap.nl*
Accounthouder gemeente plus contactgegevens	*Mylotte Huisjes, beleidsmedewerker* *m.huisjes@middendrenthe.nl*
Vertegenwoordiger gemeente in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling	*Jan Batelaan, wethouder Recreatie & Toerisme*

Bestuurlijk belang

Geef antwoord op de volgende vragen:

- *De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de gemeenschappelijke regeling en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.*
  Gemeente Midden-Drenthe neemt deel aan de GR Recreatieschap Drenthe. In de GR staat opgenomen hoe de bijdrage van de gemeente wordt berekend. Elke gemeente heeft één stem; in de GR nemen 13 gemeenten deel.
- *Waarom heeft de gemeente besloten tot een belang in de gemeenschappelijke regeling en wat is het openbaar belang dat ermee gediend wordt?*
  Het openbaar belang bestaat uit het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Door gemeenschappelijk op te treden is de effectiviteit en de efficiency groter, dan wanneer de gemeenten hier individueel in optreden.

(Wettelijk) kader

- *Geef een overzicht van de regelingen en afspraken op basis waarvan de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling haar taken uitvoert. Maak hierin een onderscheid tussen wetten (inclusief ministeriële regelingen) en lokale regelgeving of overeenkomsten. Dit is van belang, omdat wettelijke taken in principe niet beïnvloedbaar zijn. Aanvullende afspraken kunnen worden gewijzigd.*
  Het Recreatieschap Drenthe voert haar taken uit op basis van de Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Drenthe en op basis van de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen.
- *Het doel is dat de gemeenteraad inzicht krijgt in de werkzaamheden die de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling uitvoert:*
  1. op basis van wetgeving
  2. op grond van aanvullende afspraken.
  De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is het wettelijke kader om op publiekrechtelijke wijze samen te kunnen werken. Samenwerking tussen gemeenten is

noodzakelijk en samenwerking leidt tot een efficiëntere aanpak en kostenbesparing. Op recreatief-toeristisch gebied is samenwerking noodzakelijk vanwege de (gemeentegrens)overschrijdende projecten. Het Recreatieschap ondersteunt de gemeenten in de vitalisering en groei van de vrijetijdssector in Drenthe.

Deelnemende gemeenten/provincie		
Naam gemeente/provincie	Verdeelsleutel (%) per deelnemer	Aantal zetels (in DB en AB per deelnemer)
Aa en Hunze	7,75	1
Assen	7,50	1
Borger-Odoorn	8,00	1
Coevorden	9,25	1
De Wolden	6,75	1
Emmen	18,00	1
Hoogeveen	8,00	1
Meppel	4,00	1
Midden-Drenthe	10,00	1
Noordenveld	7,25	1
Tynaarlo	6,25	1
Westerveld	7,25	1
Ooststellingwerf	7,50	1

Nieuw beleid en keuzes			
Omschrijving onderwerp	Welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk	Op welke wijze worden de keuzes aan de raad voorgelegd?	Kosten (structureel of incidenteel)
-Verdere uitrol wandelknooppuntennetwerk door heel Drenthe -versterking 'wandelproduct' via o.a. het Wandelplatform Drenthe. -Inzet en beleid (mede) ontwikkelen gericht op de 'nieuwe' fietser. -Ontwikkelen/interpretatie (big)data. -Versterken kwaliteit sector via bijv. Vitale Vakantieparken en RecreatieExpertTeam	Genoemde onderwerpen zijn 'going concern' vanuit de bestaande opdracht van het Recreatieschap als uitvoeringsorganisatie, kenniscentrum en verbinder tussen gemeenten op domein Recreatie en Toerisme	Middels de begroting waarop de Raad een zienswijze kan indienen. Tevens de mogelijkheid om in de najaarsbijeenkomsten input te geven voor de eerstkomende begroting.	Zie begroting

-Stimuleren Duurzaam toerisme -(on)gevraagd advisering gemeenten en sector -Verder uitvoering geven aan 'Bestemming Drenthe 2030' waarbij iedere Drenthe profijt heeft van Toerisme. -Vergroten toegankelijkheid/barriérevrij aanbod.			

Te nemen besluiten			
➢ *Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.*			
Volgende besluiten, Verwacht kwartaal	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/besluit
Begroting 2023	begroting	Raden middels een zienswijze, besluit via Algemeen Bestuur	

Risico's en beheersmaatregelen		
Geef hier aan welke risico's en onzekerheden u ziet, wat de mogelijke financiële impact daarvan is en hoe deze risico's en onzekerheden worden beheerst.		
Risico of onzekerheid	Raming mogelijk financieel effect (min.-max.)	Beheersmaatregel
Recreatieschap is een kleine uitvoeringsorganisatie dus per definitie kwetsbaar op haar personeelsdossier.	Mogelijke effecten zijn op te vangen binnen het weerstandsvermogen	Goed personeelsbeleid met aandacht voor de ontwikkelpotentie van de werknemers
Impact van oorlog in Oekraïne op de grondstofprijzen	n.n.b.	Efficiënt inkoopbeleid en goed monitoren

Financiële ontwikkeling van de GR					
Ontwikkeling saldo GR-begroting vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
	1.243.535	1.245.562	1.299.728	1.335.612	1.362.272

Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
	110.187,00	113.905,00	118.734,00	122.000,00	124.480,00
Meer- en minderkosten ten opzichte van lopende begroting	Opsomming met toelichting				
Thema: “energiek vooruit”					
Personeel	30.663		Door aanstelling medewerker uit de banenpool.		
Huisvesting	3.150				
Onderhoud	900				
Overig	120				
Bureau	7.590		M.n. door digitale werkwijze voor de aangesloten wandelvrijwilligers.		
Afschrijvingen	6.802		Door vervanging reeds afgeschreven auto.		
Fonds	-/- 40.618		Door verminderde opbrengsten toeristenbelasting.		
Financiële positie GR	2022	2023	2024	2025	2026
(Vrije) reserve GR*	148.756	148.756	148.756	148.756	148.756
Solvabiliteit	52.36%	54.15%	54,60%	55,05%	55,50%
Exploitatieruimte	1,13%	1,12%	1,08%	1,05%	1,03%
Eigen vermogen/ vreemd vermogen	1.168.432/ 1.062.936	1.175.580/ 1.050.636	1.182.728/ 1.038.336	1.189.876/ 1.026.036	1.197.024/ 1.013.736

Advisering
➢ *Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente, zowel beleidsmatig als financieel*
➢ *Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college*
➢ *Concept zienswijze of reactie gemeente*

Jaarverslag **2021**

Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

recreatieschap.nl

Recreatieschap **Drenthe**

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2021

Recreatieschap Drenthe 5

Kerngegevens 5

Bericht van het Dagelijks Bestuur 6
- A. Inleiding 6
- B. Taken 10
- C. AORTA 13
- D. Doelmatigheid en rechtmatigheid 13
- E. Communicatie 14
- F. Resultaat boekjaar 16
- G. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 16

Programmaverantwoording 17
1. Personeel 17
2. Huisvesting 17
3. Onderhoud 18
4. Verkoop gronden Pottendijk 18
5. Overige 19
6. Bestuur 20
7. Stimuleringsfonds 20
8. Projectverantwoording 21
9. Blik vooruit 26

Jaarrekening 2021

Balans 29

Programmarekening 31

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 32
1. Inleiding 32
2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 32

Toelichting op de balans 36

Toelichting op de programmarekening 42

Controleverklaring 50
1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 51

Verplichte paragrafen 55

Bijlagen 65
1. Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten 66
2. Bijdrage gemeenten in het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 67
3. Overzicht materiële vaste activa 68
4. a. Onderhanden projecten 70
   b. Toelichting op lopende projecten 72
5. Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 80
6. Bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 84
7. WNT-verantwoording 2020 85

Daarom Recreatieschap Drenthe

Samenwerken aan aantrekkelijk recreatief-toeristisch Drenthe en Ooststellingwerf

Het Recreatieschap is al ruim 20 jaar gespecialiseerd in recreatie en toerisme. Het Recreatieschap adviseert bestuurders, overheden en ondernemers. Daarnaast is zij actief bij conceptontwikkeling, realisatie en exploitatie van projecten en routestructuren. Het Recreatieschap snapt hoe bestuurlijke processen verlopen en beweegt zich proactief binnen de recreatiesector. Zo creëert zij kansen voor haar opdrachtgevers, mogelijkheden voor ondernemers en resultaten voor recreanten en toeristen.

Recreatieschap Drenthe

Missie

Het Recreatieschap richt zich op coördinatie, advisering, plan- en projectontwikkeling, uitvoering en beheer.

Het Recreatieschap ontwikkelt, ondersteunt en voert uit in de wetenschap dat recreatie en toerisme van groot belang zijn voor de vitaliteit van Drenthe en Ooststellingwerf. Niet alleen de toerist, maar ook zeker de inwoner is gebaat bij een aantrekkelijk recreatief gebied.

Het Recreatieschap is een gemeenschappelijke regeling van alle Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. De onderlinge samenwerking is een voorwaarde om tot recreatief-toeristisch beleid te komen. Immers de gebruiker, de toerist en recreant, kent geen (gemeente)grenzen.

Strategie

Het Recreatieschap:

- staat voor een integrale aanpak op bovenlokaal niveau;
- stimuleert kennisdeling en -ontwikkeling;
- staat voor samenwerken, duurzaamheid en innovatie;
- lobbyt vanuit een gerichtheid op haalbare resultaten;
- heeft een wendbare organisatie;
- positioneert zich sterk binnen haar netwerk c.q. haar opdracht.

Om haar doelen te bereiken werkt het Recreatieschap nauw samen met veel organisaties, zoals Marketing Drenthe, provincies, HISWA-RECRON Drenthe, KHN afdeling Drenthe, NTFU, ANWB, IVN, Staatsbosbeheer, Wielerplatform en vele anderen. Juist deze samenwerking is belangrijk binnen het speelveld van de recreatief-toeristische sector.

N.B.: De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe zijn alle Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Voor de leesbaarheid wordt in dit jaarverslag en -rekening gesproken over Drenthe en Drentse ontwikkelingen maar dit betreft ook de gemeente Ooststellingwerf.

Kerngegevens

Aantal deelnemende gemeenten	13
Aantal bewegwijzerde fietsroutes	25 (1.900 routebordjes)
Aantal LF (lange afstand) routes	2 (850 routebordjes)
Aantal bewegwijzerde wandelroutes	20 (10 informatiepanelen met 1.450 routebordjes)
Aantal bewegwijzerde MTB routes	25 (35 informatiepanelen en 2.500 routebordjes)
Fietsknooppuntennetwerk	650 knooppunten en 7.700 routebordjes = 2250 km
Wandelknooppuntennetwerk	1.900 knooppunten en 20.000 routebordjes
Informatiepanelen	500
Geoparkbebording	125 informatiepanelen en 150 routebordjes
Hunebedbewegwijzering	200 routebordjes

Personeelsgegevens (situatie per 31 december 2021)

Aantal personeelsleden beleidsadvisering	3,2 fte
Aantal personeelsleden buitendienst	3,9 fte
Aantal personeelsleden ondersteunend	2,1 fte
Totaal aantal personeelsleden	9,2 fte (totaal 13 personen)

Bericht van het **Dagelijks bestuur**

A. Inleiding

Wij bieden u het jaarverslag en de jaarrekening 2021 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe aan. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring van UNP accountants en adviseurs te Assen.

Het Algemeen Bestuur komt jaarlijks meerdere keren bijeen om sturing te geven aan de organisatie. Diverse onderwerpen passeren daarbij de revue. Het team van het Recreatieschap werkt continue aan het verbeteren, versterken en de efficiency van de organisatie. Zo blijft het Recreatieschap een organisatie die de sector en de deelnemende gemeenten ontzorgt maar bovenal meebeweegt in een sterk veranderende tijd en omgeving.

Ontwikkelingen 2021

Momenteel opereren we in een sterk veranderde omgeving. De impact van de Covid-19 crisis op recreatie en toerisme is zowel mondiaal, landelijk als op bedrijfsniveau enorm. Voor het tweede jaar op rij hebben we te maken met deze crisis. Een sector die jaar op jaar, tot en met 2019, groei vertoonde is hierdoor abrupt tot stilstand gekomen.

In 2021 zagen we een licht herstel in vergelijking met 2020 (verlies van 25% bestedingen). Toch heeft een deel van de sector ook dit jaar moeten overleven door de overheidssteun. Het internationaal toerisme is fors afgenomen en er is geen zicht op herstel op korte termijn. Verder zijn de mogelijkheden voor groepsaccommodaties sterk beperkt. Restaurants, cafés en dagrecreatieve bedrijven zijn verplicht gesloten geweest gedurende bepaalde tijdvakken.

Net als in 2020 heeft het Recreatieschap ook in 2021 samen met gemeentespecialisten en de sector, de VRD (Veiligheidsregio Drenthe) geadviseerd in het kader van sectorspecifieke maatregelen gericht op het voorkomen van de verdere verspreiding van Covid-19. Ook zijn samen met de VRD, de groepensector en een aantal gemeenten een drietal lokale pilots gehouden die hebben laten zien dat bij consequent gedrag er geen toename van besmetting plaatsvindt binnen een groep. Complimenten zijn op z'n plaats voor de inventiviteit die de sector heeft laten zien. Ondanks de maatregelen van het kabinet legde de sector direct de focus op hetgeen wat wél mogelijk was.

2021 was ook het jaar dat het Werelderfgoedcomité van Unesco de Koloniën van Weldadigheid op de Werelderfgoedlijst plaatste. Nederland diende de nominatie in samen met België. Het gaat in Nederland om de drie koloniën Veenhuizen, Frederiksoord en Wilhelminaoord. Een geweldige opsteker voor het gebied dat nieuwe kansen met zich meebrengt.

Nederlanders hebben vooral vakantie gevierd in eigen land. In positieve zin is Drenthe herontdekt, mede door de 'Oer'-campagne van Marketing Drenthe, als provincie waar fantastisch de vrije tijd kan worden doorgebracht. Prachtige gebieden bieden de mogelijkheid om te recreëren, zowel voor de toeristen maar ook zeker voor de eigen inwoners. Voldoende bewegen heeft meer aandacht gekregen en ook daarvoor is Drenthe bij uitstek geschikt.

De laatste jaren horen we vaak de termen 'overtoerisme' en het 'spreiden van toeristen'. Ook in Drenthe worden deze termen steeds vaker gebruikt. En ja, door corona is het drukker geworden in de natuurgebieden, vooral met toeristen die de 'huisregels' in deze gebieden nog niet kennen. Ook is het binnenlands toerisme toegenomen. Dat is natuurlijk goed voor de bestedingen en de werkgelegenheid in Drenthe, maar wat vinden onze inwoners hiervan?

Samen met een 6-tal gemeenten (Westerveld, De Wolden, Coevorden, Emmen, Borger-Odoorn en Tynaarlo) hebben wij onderzoek laten doen naar o.a. het draagvlak onder de inwoners voor recreatie en toerisme. De rode draad van de uitkomsten is dat de inwoners van de genoemde gemeenten de aanwezigheid van toerisme in hun directe (woon)omgeving waarderen met een 8 of hoger.

In 2021 is het aantal Duitse gasten om bekende redenen achtergebleven. Toch is Duitsland het populairste vakantieland onder Nederlanders. Andersom is Nederland het populairste vakantieland onder Duitsers. Niet alleen voor verblijfsrecreatie, maar ook voor dagrecreatie steken veel toeristen de Nederlandse-Duitse grens over. Daarmee draagt het grensoverschrijdend toerisme voor een groot deel bij aan de economie van de grensregio. Het "nabije" toerisme zal ook als één van de eerste weer in zicht komen.

Op termijn hopen we dat ook kortere vakanties en vakanties buiten de piekperioden doorgebracht gaan worden in Drenthe. Marketing Drenthe richt haar aandacht hierop én ook op de Duitse doelgroep.

Covid-19 en de interne organisatie
Sinds 2020 heeft ook de interne organisatie van het Recreatieschap te maken met de impact van Covid-19. De medewerkers van het Routebureau werken veel "in het veld" en konden daardoor hun uitvoerende werkzaamheden blijven uitvoeren. De ontwikkeling van de wandelknooppuntennetwerken en het onderhoud van de andere routes en netwerken konden doorgang vinden. Wel was het organiseren van (grotere) bijeenkomsten om mee te denken over de te ontwikkelen wandelknooppuntennetwerken moeizamer. Deze betrokkenheid organiseren kostte meer tijd doordat alleen overleg in kleine groepjes (of digitaal) mogelijk was.

Tijdens de inrichting van onze nieuwe huisvesting in het voormalige Planetron te Dwingeloo is al rekening gehouden met de nieuwe wijze van werken. Het huidige beleid is dat er meer een mix is van thuis- en op kantoor werken. Hierdoor kunnen we met minder werkplekken en dus ook met minder ruimte toe. Wel heeft dit meer technische ondersteuning gevraagd. De praktijk heeft laten zien dat de kwaliteit van werken en de betrokkenheid van de medewerkers niet veranderd is.

Economisch belang

De vrijetijdssector is en blijft een belangrijke economische sector in Drenthe. De ontwikkelingen in de sector en de economische impact wil het Recreatieschap ook graag door middel van cijfers zichtbaar maken. Dit deden we door tweejaarlijks een uitgave van de Monitor Toerisme Drenthe uit te brengen. In opdracht van het bestuur is nu besloten om jaarlijks een verkorte uitgave uit te brengen zodat we beter de impact van de huidige Covid-pandemie op de sector in beeld kunnen brengen.

Het toerisme in Drenthe kende in 2020 een slecht jaar door toedoen van corona. Dit wordt onderstreept door de uitkomsten van deze nieuwe uitgave van de Monitor Toerisme Drenthe. Het bezoekvolume en de daaraan gerelateerde bestedingen en werkgelegenheid binnen de sector zijn afgenomen ten opzichte van 2019. Ten opzichte van 2019 zijn de totale bestedingen met 25% afgenomen. Een deel daarvan wordt overigens gecompenseerd door de steunmaatregelen die de overheid in verband met corona heeft verstrekt. Ten opzichte van de vorige meting zien vrijwel alle gemeenten een daling in de toeristische omzet. Deze afname is zowel zichtbaar in de dagtochtenmarkt als in de vakantiemarkt.

Omzet
In 2020 is de omzet binnen de recreatief-toeristische sector in Drenthe gedaald naar € 873 miljoen (2019: € 1,16 miljard). In de Friese gemeente Ooststellingwerf werd € 56 miljoen omzet (2019: 62 miljoen) gegenereerd (dit is excl. de coronasteun die de sector heeft ontvangen van de overheid). Dagtochten zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de omzet, circa 56%. De overige 44% is toe te schrijven aan de verblijfsmarkt (bron: Ecorys ‘Toerisme in Drenthe’, december 2021).

Werkgelegenheid
De sector draagt hierdoor substantieel bij aan de provinciale economie. Het toerisme in Drenthe is een belangrijke banenmotor. Eén op de 13 banen in de provincie Drenthe komt voort uit de toeristische bestedingen. Hiermee behoort het tot de top-5 van de sectoren in de werkgelegenheid. Circa 16.700 werkzame personen zijn actief in de recreatief-toeristische sector. Het gaat hierbij zowel om de directe als de afgeleide werkgelegenheid bij toeristische bedrijven. Te denken valt onder andere aan werkgelegenheid bij verblijfsaccommodaties, attracties en de lokale middenstand en horeca.

Uitwerken nieuw beleid

In 2020 hebben we in samenwerking met Marketing Drenthe, Provincie Drenthe en ruim 200 ondernemers het ‘Perspectief Drenthe 2030’ ontwikkeld. Deze visie sluit naadloos aan op de visie van het NBTC over het perspectief voor Nederland.

Vanuit de gedachte van dit perspectief worden nadere beleidsplannen ontwikkeld en passende maatregelen ontwikkeld. Hierbij gaat het er met name om dat een recreatief-toeristische sector in balans dient te staan met haar inwoners en haar natuur. Het doel is de kracht te benutten van de vrijetijdssector voor bestemming Drenthe, waarbij bezoekers zich verbonden voelen met Drenthe, bedrijven zich kunnen ontwikkelen en bewoners hun trots delen.

Belangrijk is het besef dat toerisme ook een middel is om grotere maatschappelijke vraagstukken op te lossen die bijdragen aan het algemeen en gedeeld belang (welzijn en welvaart) van Nederland. De investeringen in onze netwerken (fietsen- en wandelen) zijn mooie voorbeelden van investeringen voor zowel de inwoners van Drenthe als de ‘gasten’ van Drenthe.

Inzet gemeenten

Het economische belang van toerisme voor de Drentse economie in het algemeen en voor de eigen inwoners in het bijzonder vraagt een actief beleid van de gemeenten.

Het behoud c.q. zorgen voor groei van de toeristische bedrijvigheid gaat niet vanzelf. Zeker in deze Covid-19 periode is het nog belangrijker dat gemeenten met nadruk een actief economisch beleid moeten voeren ten aanzien van de recreatief-toeristische sector om daarmee de werkgelegenheid en de vitaliteit van de regionale economie te waarborgen en een steuntje in de rug te geven. Het is en blijft van belang dat de politiek sterk blijft focussen op recreatie en toerisme in de provincie Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf en vooral, waar dat kan, de samenwerking opzoekt.

Publieke investeringen die het toerisme stimuleren, zullen noodzakelijk zijn en blijven om de vitaliteit van de sector te behouden.

Belangrijk is ook om te noemen dat de provincie Drenthe zeker recreatief-toeristische ontwikkelingen ontwikkelt en stimuleert, die gekoppeld kunnen worden aan de initiatieven van de gemeenten.

Afstemming

De basis voor effectief beleid stoelt op afstemming en samenwerking. Via het Recreatieschap kunnen gemeenten hun ecreatief-toeristisch beleid op elkaar afstemmen; vooral daar waar het gemeentegrensoverschrijdende activiteiten betreft.

Ook de samenwerking met de diverse andere spelers binnen het werkveld, met name de ondernemers, is de basis voor effectief beleid. Via het Recreatieschap kunnen gemeenten (bestuurlijk en ambtelijk) actief en adequaat inspelen op de wensen en behoeften van de sector en daardoor het sociaal-economische belang versterken.

B. Taken

Het Recreatieschap is een functionele schakel binnen de ontwikkeling van recreatie en toerisme. De kerntaken van het Recreatieschap zijn:

Beleidsontwikkeling en -ondersteuning

Het Recreatieschap behartigt de belangen van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf op het gebied van recreatie en toerisme.

Hiertoe wordt door de bestuursleden, de directeur en de medewerkers in een groot aantal organisaties, werkgroepen, stuurgroepen en andere overlegplatforms, geparticipeerd. Indien noodzakelijk en gewenst wordt beleid ontwikkeld. Zo hebben we meegedacht bij de ontwikkeling van diverse Omgevingsvisies (Ooststellingwerf, Meppel), gemeentelijke recreatievisies (Emmen, Aa en Hunze, Assen), visie op informatievoorziening etc.

Op veel verschillende terreinen en in veel organisaties wordt beleid ontwikkeld. Het Recreatieschap heeft als taak om coördinatie in het ontwikkelen hiervan na te jagen. Zij zoekt de verbinding tussen de recreatief-toeristische beleidsplannen van de gemeenten. Ook wordt actief meegedacht met gebiedsontwikkelingsplannen.

Uiteraard is er ook aandacht voor de afstemming tussen provinciaal en gemeentelijk beleid en beleid en ontwikkelingen van derden, zoals natuurbeschermingsorganisaties, Gastvrij Drenthe, HISWA-RECRON, Koloniën van Weldadigheid en De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Het Recreatieschap zoekt daarbij de verbinding.

Ook de afstemming van grensoverschrijdende beleidsplannen hoort hierbij met Emsland Touristik, Grafschaft Bentheim en de buurprovincies Groningen, Fryslân en Overijssel.

Het Recreatieschap treedt adviserend op richting de gemeenten. Naast algemene adviezen en onderzoeken (Ecorys, Dashboard Impact Toerisme) voor alle gemeenten worden ook individuele gemeenten, natuurbeschermingsorganisatie en ondernemers geadviseerd.

De communicatie, verspreiding van kennis en de verbinding binnen de sector is van belang. Hiervoor heeft het Recreatieschap een aantal instrumenten ontwikkeld, zoals de Recreatiesociëteit, het jaarlijkse Recreatiecongres en de eigen website van het Recreatieschap (www.recreatieschap.nl). Helaas hebben we afgelopen jaar dit, door Covid-19, niet in volle breedte kunnen uitvoeren. Het congres 2021 is uitgesteld naar het jaar 2022. Ook de bijeenkomsten van de sociëteit konden helaas niet doorgaan.

Routebureau

Het Routebureau van het Recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt bewegwijzerde routes (hippische routes, MTB, auto/motor) en routenetwerken op het gebied van wandelen en fietsen zodat de recreant actief kan genieten van Drenthe en Ooststellingwerf.

Afgelopen periode (mede a.g.v. covid-19 crisis) bleek dat ook de inwoners van Drenthe en Ooststellingwerf behoefte hebben aan de recreatieve routenetwerken en hier veel gebruik van maken. Het Recreatieschap heeft vooral veel complimenten ontvangen over de fiets- en wandelnetwerken en is zich mede daardoor nog meer van bewust geworden dat haar activiteiten en werkzaamheden zowel door inwoners als gasten gebruikt worden en van belang zijn.

Zoals vorig jaar al geconstateerd, is ook in 2021 de toegenomen behoefte aan recreatieve netwerken een feit. Men wil graag in de eigen omgeving recreëren en zo voldoen aan de behoefte om er toch op uit te trekken. Het Recreatieschap heeft o.a. de fiets- en wandelnetwerken in beheer. Hierbij zien we dat onze activiteiten en werkzaamheden zowel door inwoners als gasten gebruikt worden en van belang zijn.

Vrijwilligers
Het behouden en versterken van de routenetwerken vraagt continue aandacht. Onder regie van het Recreatieschap, maar samen met een poule van ruim 70 vrijwilligers, wordt met name het wandelnetwerk gecontroleerd en onderhouden. Door hun inzet kunnen we met name de wandelnetwerken kwalitatief goed op peil houden.

Voor het onderhoud van het Fietsknooppuntennetwerk schakelen we, via Dolmans te Beilen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in.

Bewegwijzering themaroutes en fietsknooppuntennetwerk

Ook in 2021 hebben we volop gewerkt aan het verder uitrollen van het wandelnetwerk; in de gemeenten Westerveld, de Wolden, Midden-Drenthe, Coevorden, Noordenveld en Borger-Odoorn zijn de knooppunten al in het veld zichtbaar. Hier is ook een compliment op z'n plaats voor alle inwoners, dorpsbelangen, TBO's, agrariërs en andere grondeigenaren die met veel enthousiasme mee hebben gewerkt om de netwerken tot stand te brengen.

In 2021 heeft de Provincie mede op aandringen van het Recreatieschap besloten om vanaf 1 juli 50% van de kosten van het wandelknooppuntennetwerk te financieren. Op basis van dit nieuwe financiële arrangement kunnen we het wandelknooppuntennetwerk versneld over alle gemeenten in Drenthe uitrollen.

Wandelknooppunten; zelf je route bepalen

Deze netwerken maken het voor de wandelaar op een eenvoudige wijze mogelijk zelf een kortere of langere wandelroute op maat uit te stippelen. Het netwerk leidt de wandelaar bovendien langs de minder bekende maar schitterende plekjes van Drenthe en Ooststellingwerf.

Het werkveld van het Routebureau bestaat uit:
- Bewegwijzerde wandel- en fietsroutes;
- Fietsknooppuntennetwerk;
- Wandelknooppuntennetwerk;
- Onderhoud en beheer van vier toiletvoorzieningen voor de recreatievaart bij Havelte, Rogat, Echten en Hoogersmilde. Bij deze toiletvoorzieningen zijn informatiepanelen en verhalenpalen rond de cultuurhistorie van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveense Vaart geplaatst. Verder doet het Recreatieschap een bijdrage in de kosten van een toiletvoorziening in Appelscha;
- Hippische routes. Het Recreatieschap heeft, projectmatig, de men- en ruiterroutes in de drukst bezochte gebieden van Drenthe weer op een kwalitatief aanvaardbaar basisniveau gebracht. Daarnaast regelt het Recreatieschap het onderhoud en beheer via gebruikersgroepen bestaande uit menners en ruiters.

Projectontwikkeling en beheer stimuleringsfonds

Projectontwikkeling
Op verzoek van de gemeenten initieert, stimuleert en/of administreert het Recreatieschap projecten die tot doel hebben de recreatieve sector in Drenthe te versterken. Alle projecten waarbij het Recreatieschap op enige wijze betrokken is, hebben een stevige relatie met recreatie en toerisme, bijvoorbeeld het ontwikkelen en onderhouden van fiets-, MTB-, wandel- en hippische netwerken alsook themaroutes, zowel fysiek met bebording als digitaal. Ook projecten ter bevordering van de 'slagkracht' van de sector zoals Vitale Vakantieparken en het Recreatie Expert Team zijn onderdeel van onze portfolio (voor verder uitleg zie onderdeel Projectverantwoording.

Beheer stimuleringsfonds
Ontstaan
Sinds 1998 heeft het Recreatieschap een fonds voor recreatie en toerisme, ook wel het stimuleringsfonds genoemd (dit is ook opgenomen in de gemeenschappelijke regeling). Jaarlijks stellen de deelnemende gemeenten een bedrag voor dit fonds beschikbaar gebaseerd op een vaste bijdrage en een bedrag in samenhang met de toeristische overnachtingen. Ongeveer 3% van de toeristenbelasting wordt zo via het Recreatieschap direct weer ingezet ter stimulering van de sector. De omvang van het fonds fluctueert daardoor. In 2021 was het fonds € 309.442,- groot.

Doelstelling
De doelstelling van het fonds is het op een effectieve en efficiënte wijze zorgdragen voor vernieuwing en stimulering van recreatie en toerisme in Drenthe in brede zin. Projecten die in aanmerking komen voor ondersteuning zijn bij voorkeur gemeentegrens overschrijdend qua impact. Met een toezegging van een bijdrage uit het fonds kunnen op snelle wijze andere subsidiegelden worden verkregen. Zo kan op alerte wijze worden ingespeeld op wensen vanuit overheden en bedrijfsleven. Projecten die niet of slechts met veel moeite zouden zijn gerealiseerd, zijn door inzet van het fonds toch uitvoerbaar gebleken. De opzet was dan ook in de afgelopen jaren zeer succesvol. De fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier in relatie tot de inzet van andere (subsidie)middelen.

Inzet
In de afgelopen periode van 5 jaar (2017 - 2021) is via de inzet van het stimuleringsfonds een investering in het Drents/ Ooststellingwerfs recreatief-toeristisch product van circa € 8.684.868,- gerealiseerd. Met een bijdrage van € 1,- vanuit het stimuleringsfonds werd € 4,- aan mede-investeringen uitgelokt in 2021; een multipliereffect van 4.

C. Aorta

De recreatief-toeristische beleidsadviseurs van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf komen elke 6 weken bij elkaar. Dit Algemeen Overleg Recreatie en Toerisme Ambtenaren (AORTA) staat onder voorzitterschap van het Recreatieschap. Tijdens dit overleg delen de beleidsadviseurs hun kennis en ervaringen met elkaar. Regelmatig worden sprekers uitgenodigd voor het toelichten van onderwerpen.

Naar gelang de actualiteit worden, vanuit het AORTA, soms kleinere werkgroepen gevormd voor het werken aan adviezen voor gemeenten. Daarnaast worden in het overleg de plannen en projecten van het Recreatieschap getoetst en waar nodig de ambtenaren van gemeenten hierbij betrokken.

Regelmatig spelen dezelfde dossiers bij meerdere gemeenten. Het blijkt dan effectief onderling ervaringen uit te wisselen. Het Recreatieschap organiseert ook cursussen voor de leden van het AORTA. Op deze wijze versterkt het Recreatieschap de kennisontwikkeling van de beleidsadviseurs binnen de gemeenten.

D. Doelmatigheid en rechtmatigheid

De aard en omvang van het Recreatieschap laten drie kenmerken zien:
- **Kleinschaligheid;**
- **Effectiviteit;**
- **Intensiviteit (veel projecten).**

Doelmatigheid

Het Recreatieschap werkt voortdurend aan de verbetering van de bedrijfsvoering en de administratieve opzet, waarbij mede de aanbevelingen van de accountant worden betrokken.

Nieuwe ontwikkelingen, verdergaande digitalisering e.d. worden gesignaleerd en waar mogelijk doorgevoerd. De invordering van rekeningen, het verrichten van betalingen en het zorgen voor tijdige en juiste bevoorschotting van subsidiemiddelen heeft ook in het afgelopen jaar aandacht gehad.

Rechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidscontrole en het speelveld waarbinnen het Recreatieschap zich beweegt, zijn volgens de van toepassing zijnde interne en externe regelgeving de volgende zaken onder de aandacht:

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), inclusief notities van de commissie BBV;
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO);
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Drenthe;
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden;
- Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van het Recreatieschap;
- Verordening op de controle van het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van het Recreatieschap;
- Rechtspositionele regelingen personeel en regelgeving belastingwetgeving;
- Regelgeving BTW;
- Wet Fido en treasurystatuut;
- Regelgeving Europees aanbesteden en staatssteun;
- Regelingen betreffende projectfinanciering (subsidievoorwaarden provincie Drenthe, Samenwerkingsverband Noord-Nederland, Interreg programma en dergelijke);
- Gemeentewet;
- Directiestatuut;
- Ambtenarenwet;
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT);
- Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA);
- CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (SGO);
- Kadernota rechtmatigheid;
- Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten.

E. Communicatie

Belangrijk is goede informatie-uitwisseling met onze opdrachtgevers en andere belanghebbenden. Het Recreatieschap heeft een goede naamsbekendheid. Bij de toeristen en inwoners van Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf is het Recreatieschap minder direct in beeld.

Communicatie verloopt via verschillende mediakanalen in: website, Twitter, Facebook, Instagram en LinkedIn. Hierop is informatie te vinden over de organisatie, de lopende en afgeronde projecten, kennisbijeenkomsten en actuele rapporten en verslagen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur. Ook via persberichten worden nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht gebracht.

Netwerken/samenwerken

Het Recreatieschap heeft namens de gemeenten een spilfunctie binnen het recreatief-toeristisch werkveld. Met vele organisaties zoekt zij de verbinding vanuit de gedachte ‘koppelkansen moeten we benutten’. Zo werkt het Recreatieschap onder andere intensief samen met:

- Provincie Drenthe binnen het project Vitale Vakantieparken Drenthe, ontwikkeling toeristisch-recreatieve (infra) netwerken, visieontwikkeling (MTB- en Wandelvisie, Wandelplatform), Perspectief op Bestemming Drenthe 2030 en vele andere projecten;
- Marketing Drenthe. Het gezamenlijke doel is de marketing van en de informatievoorziening over Drenthe effectiever op elkaar af te stemmen. Hierbij gaat het ook om het bevorderen van de samenwerking binnen de verschillende regio’s op het gebied van marketing. Vanaf 2021 zijn we gezamenlijk gehuisvest hetgeen de samenwerking en afstemming versterkt;
- Diverse ondernemersorganisaties binnen projecten met als doel de sector te versterken; die mede door het Recreatieschap zijn geïnitieerd;
- Natuurorganisaties om binnen het palet van ‘beschermen, beleven en benutten’ een goede balans te vinden. Met als doel de toegankelijkheid van de natuurgebieden te borgen en daar waar mogelijk de recreatief-toeristische voorzieningen op een kwalitatief hoog peil te houden.

F. Resultaat boekjaar

Het boekjaar 2021 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 743,=

G. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening

Onder verwijzing naar het vorenstaande stelt het Dagelijks Bestuur u voor:

a. Over te gaan tot vaststelling van de jaarrekening van het Recreatieschap 2021;

b. Het resultaat over 2021 te weten € 743,= als volgt te bestemmen:
   - € 743,= ten gunste te brengen van de algemene reserve;

Programma-**verantwoording**

1. Personeel

Deskundig personeel dat werkt vanuit betrokkenheid is onmisbaar bij het uitvoeren van de taken van het Recreatieschap. Medewerkers die de thema's kennen die spelen bij de opdrachtgevers van het Recreatieschap. Hun inzet is onmisbaar voor de realisatie van de organisatiedoeleinden.

Binnen het Recreatieschap zijn verschillende disciplines aanwezig; beleidsadvisering (2,5 fte), routebureau (2,5 fte), ondersteuning bedrijfsvoering (2,2 fte) en directie (1 fte). De bezetting routebureau is voor 1,5 fte tijdelijk (inhuur voor de aanleg van de wandelknooppuntennetwerken). 2 werkervaringsplaatsen en 2 stageplaatsen worden aangeboden en zijn ook dit jaar ingevuld.

Jaarlijks worden functionerings- en beoordelingsgesprekken gehouden met de medewerkers. Wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken met als doel de dienstverlening van het Recreatieschap continue te laten aansluiten bij de vraag van de gemeenten. En gemotiveerde en enthousiaste medewerkers binnen de organisatie werkzaam te laten zijn.

In 2021 is CAO-technisch een extra loonsverhoging van 1,5% per 1 december vastgesteld. Daarnaast hebben de medewerkers recht op een 'corona-vergoeding' van € 1.200.= bij een voltijd aanstelling. Deze verhogingen zijn binnen de begroting opgevangen.

In 2021 hebben 2 medewerkers van het Recreatieschap, aanvullend op hun recreatieschap taken, middels een detacheringscontract ondersteuning geboden aan de gemeenten Meppel, de Wolden en Hoogeveen.

Opening kantoor Recreatieschap, Drift 11c te Dwingeloo

2. Huisvesting

Sinds 2020 huurt het Recreatieschap, samen met Marketing Drenthe en Vitale Vakantieparken Drenthe een kantoorruimte in Dwingeloo.

Voor de opslag van de bebording wordt daarnaast een opslagruimte gehuurd op het industrieterrein van Dwingeloo. Deze gezamenlijke huisvesting bevordert het contact en overleg tussen de verschillende organisaties.

3. Onderhoud

Het Recreatieschap initieert ieder jaar diverse projecten. De gerealiseerde eindproducten gaan vaak over in eigendom naar de grondeigenaar. Een aantal eindproducten (themaroutes), blijft echter in onderhoud van het Recreatieschap.

- 25 thema fietsroutes (1.900 routebordjes);
- 2 LF (lange afstand)-routes (850 routebordjes);
- Fietsknooppuntennetwerk (650 knooppunten en 7.700 routebordjes);
- 25 MTB-routes (35 informatiepanelen en 2.500 routebordjes);
- 1 motorroute (78 routebordjes);
- 20 wandelroutes (10 informatiepanelen en 1.450 routebordjes);
- Wandelknooppuntennetwerk (150 informatiepanelen, 1.900 knooppunten, ruim 20.000 routebordjes);
- 500 informatiepanelen;
- Bebording voor specifieke onderwerpen: Geopark (125 informatiepanelen en 150 routebordjes) en Hunebedbewegwijzering (200 routebordjes).

Het onderhoudsbudget van het Recreatieschap is niet groot. Hierdoor dient het Recreatieschap alert te zijn als zij nieuwe producten ontwikkelt waar onderhoud aan verbonden is. Daarom vraagt het Recreatieschap bij de opstart van een nieuw project, bijv. het wandelknooppuntennetwerk, structureel financiële middelen vrij te maken voor het jaarlijkse onderhoud. Hiermee wil zij voorkomen dat nieuwe producten na enkele jaren te maken krijgen met achterstallig onderhoud.

4. Verkoop gronden Pottendijk

Het Recreatieschap had gronden in eigendom aan de Pottendijk (Veenakkers 30 te Emmer-Compascuum). Deze gronden waren langjarig verpacht (40 jaar) met als bestemming geluidssportcentrum.

In 2020 heeft verkoop plaatsgevonden aan de Koninklijke Nederlandse Schietsport Associatie (verkoopprijs € 297.000,=) en is het tweede deel verkocht aan MSV Motodrôme Emmen (verkoopprijs € 274.392,=). Daarnaast is afgesproken (en notarieel vastgelegd) met Motodrome dat Recreatieschap Drenthe recht heeft op 50% van de opbrengst van de windmolenvergoeding (gekoppeld aan de elektriciteitsproductie), met een minimum van € 13.500,= per jaar vanaf het moment van oprichting en inwerkingstelling van de windmolen. Naar verwachting zal deze vergoeding, vanwege het nog te doorlopen democratische proces, de komende 2 jaar nog niet aan de orde zijn. De vergoeding heeft een looptijd van 16 jaar.

In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 21 januari 2021 is besloten de opbrengst van € 297.000 toe te voegen aan het Stimuleringsfonds Recreatie & Toerisme. De opbrengst van € 274.000 is (volgens de verdeelsleutels zoals opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling) teruggestort naar de deelnemende gemeenten.

5. Overige

Bestuursexcursie 2021

Eén van de aandachtspunten van het Recreatieschap is het verzorgen van netwerkmomenten. Jaarlijks organiseert het Recreatieschap een bestuursexcursie. Aan de excursie nemen ambtenaren, raadsleden en wethouders deel. Het doel van de excursie is kennisuitwisseling en netwerken. Gelukkig heeft de bestuursexcursie in 2021 doorgang kunnen vinden. Hierbij hebben we kennis genomen van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven binnen de provincie Drenthe. Aan het einde van de dag is ook, samen met Marketing Drenthe en het programma Vitale Vakantieparken, het kantoorpand officieel geopend.

Recreatiesociëteit Drenthe

De Recreatiesociëteit Drenthe met ruim 100 leden is vanwege Covid-19 op een laag pitje komen te staan. Door allerlei corona-maatregelen zijn de bijeenkomsten van de Recreatiesociëteit niet doorgegaan. We hopen in 2022 weer te kunnen opstarten. Het Recreatiecongres stond gepland voor 2 december. Lange tijd zag het er naar uit dat dit jaarlijkse congres met normaliter rond de 300 deelnemers door zou kunnen gaan. Op het laatste moment moesten we om de bekende redenen toch ook dit evenement doorschuiven richting 2022.

Archief

Door de verhuizing van het kantoor van Diever naar Dwingeloo was er geen ruimte meer voor het archief. Er is een groot deel van het archief overgedragen naar het Drents Archief zodat die stukken die bewaard dienen te worden ook voor het nageslacht vindbaar blijven.

6. Bestuur

Het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap wordt gevormd door bestuursleden die worden aangewezen door de colleges van de deelnemende gemeenten (13). Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur dat wordt verkozen uit het Algemeen Bestuur. De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende besturen.

Het **Dagelijks Bestuur** wordt gevormd door:
- De heer R.E. Kleine (voorzitter/ wethouder gemeente Emmen)
- De heer J. Westendorp (penningmeester/ wethouder gemeente Noordenveld)
- Mevrouw G. Hempen- Prent (wethouder gemeente De Wolden)
- De heer J. Batelaan (wethouder gemeente Midden-Drenthe) (vanaf 21 januari 2021)
- De heer D.B. Dijkstra (directeur Recreatieschap Drenthe)

Het Dagelijks Bestuur bereidt de vergaderingen voor van het Algemeen Bestuur en vertegenwoordigt het Recreatieschap naar buiten toe en regelt spoedeisende en wettelijke zaken.

Het **Algemeen Bestuur** wordt gevormd door:
- De heer R.E. Kleine (voorzitter Dagelijks Bestuur/ wethouder gemeente Emmen);
- De heer J. Westendorp (penningmeester Dagelijks Bestuur/ wethouder gemeente Noordenveld);
- Mevrouw G. Hempen- Prent (lid Dagelijks Bestuur/ wethouder gemeente De Wolden);
- De heer J. Batelaan (lid Dagelijks Bestuur/ wethouder gemeente Midden-Drenthe);
- De heer S. Stegen (wethouder gemeente Coevorden;
- De heer J. Zwiers (wethouder gemeente Hoogeveen);
- De heer B. Luinge (wethouder gemeente Aa en Hunze);
- De heer B. Bergsma (wethouder gemeente Assen);
- Mevrouw N. Houwing (wethouder gemeente Borger-Odoorn);
- De heer R. van Ulzen (wethouder gemeente Meppel);
- Mevrouw M. Jager- Wöltgens (wethouder gemeente Ooststellingwerf);
- De heer R. Kraaijenbrink (wethouder gemeente Tynaarlo);
- De heer J. de Haas (wethouder gemeente Westerveld);
- De heer D.B. Dijkstra (directeur Recreatieschap Drenthe).
- Mevrouw F. Hijlkema (wethouder gemeente Ooststellingwerf), opgevolgd door mevrouw M. Jager- Wöltgens;
- De heer R. Kraaijenbrink (wethouder gemeente Tynaarlo);
- De heer J. de Haas (wethouder gemeente Westerveld);
- De heer D.B. Dijkstra (directeur Recreatieschap Drenthe).

7. Stimuleringsfonds

De bijdragen van de deelnemende gemeenten aan het stimuleringsfonds bedroegen in totaliteit in 2021 € 309.442,-. Mede dankzij het fonds is in 2021 een investeringsvolume van € 1.288.720,- gerealiseerd. Voor een compleet projectenoverzicht van het stimuleringsfonds over het jaar 2021 verwijzen wij u naar bijlage 5.

Jaarlijks worden de bijdragen van de deelnemende gemeenten ontvangen. Gedurende het jaar worden projectvoorstellen ontvangen van derden. Na zorgvuldige afweging worden toezeggingen gedaan aan verschillende initiatieven. Veelal vindt uitbetaling van de toegezegde bijdrage gedurende c.q. na afronding van de projecten plaats. De nog niet uitbetaalde toezeggingen worden aangehouden in de bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme.

8. Projectverantwoording

In 2021 heeft het Recreatieschap een groot aantal projecten gecoördineerd of heeft in projecten van derden geparticipeerd. Naast een uitvoerende rol heeft zij zowel een financiële als actief participerende rol. Hieronder vindt u een overzicht van de projecten die in 2021 zijn uitgevoerd.

Projecten onder coördinatie van het Recreatieschap

Project Regionaal Landschap
Het Recreatieschap participeert in de stuurgroep en de projectgroep Regionaal Landschap Zuidwest Drenthe. Onderwerp is gebiedsontwikkeling vanuit recreatief-toeristische optiek. Gewerkt wordt aan onder meer de verbetering van de bewegwijzering naar de diverse natuurgebieden/nationale parken, de informatiepunten, toeristische dagattracties en parkeerplaatsen. Het Recreatieschap heeft gebiedsborden geplaatst. Als laatste onderdeel wordt nog gewerkt aan routebewegwijzering rond het Holtingerveld. Hiernaast is het Recreatieschap de 'trekker' geworden, evenals in het NP Drentsche Aa, van het onderdeel Duurzaam Toerisme onder het project 'Nationale Parken Nieuwe Stijl'.

Project Buitensportfonds
Dit fonds heeft tot doel recreatief-toeristische routes, die door vrijwilligers worden onderhouden, op een kwalitatief goed basisniveau te houden. Het buitensportfonds ondersteunt (financieel) verenigingen en stichtingen die fiets-, wandel-, MTB- of hippische routes in beheer hebben en het onderhoud door vrijwilligers laten verrichten. Inmiddels weten de MTB- en hippische organisaties dit fonds goed te vinden.

Project Vitale vakantieparken
Dit project is bedoeld om vakantieparken en campings in Drenthe, die er op dit moment recreatief en economisch gezien minder goed voorstaan, te ondersteunen om weer recreatief en economisch gezond (aantrekkelijk) te worden. Die ondersteuning is er ook voor vakantieparken en campings die er goed voor staan; zij wordt de mogelijkheid geboden zich verder door te ontwikkelen (excelleren). Daarnaast worden parkeigenaren en/of verenigingen van eigenaren van terreinen zonder recreatieve mogelijkheden en kansen voor de toekomst begeleid naar een passende andere bestemming (transformeren). Voorlichting en nieuwe informatie wordt ook via webinars aangeboden. Het Recreatieschap is als founding-father zowel financieel, bestuurlijk (2 bestuurders in de stuurgroep) als ambtelijk betrokken bij dit belangrijke project voor de toekomst van de sector in Drenthe.

Vitale Vakantie-parken Drenthe

Project Ontwikkeling wandelknooppuntennetwerk Drenthe
Het Recreatieschap is volop bezig met het ontwikkelen en plaatsen van het wandelknooppuntensysteem in haar deelnemende gemeenten. In Drenthe wordt de ontwikkeling van dit netwerk per gemeente opgepakt, deels mogelijk gemaakt door subsidie van de Provincie Drenthe. Het wandelnetwerk geeft wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen. Een ieder kan hierdoor zelf eenvoudig zijn route bepalen en, indien gewenst, tijdens de wandeling de route verlengen of inkorten.

Het Recreatieschap heeft de regie op de realisatie van het wandelknooppuntennetwerk (ontwikkeling tracé, regelen vergunningen, plaatsen bebording en financiële afwikkeling). De ontwikkeling van een wandelknooppuntennetwerk vergt veel tijd. In de voorbereiding is namelijk veel overleg nodig zodat, met medewerking van verschillende (ook particuliere) eigenaren, de mooiste tracés gekozen kunnen worden. De aanleg vindt in nauw overleg plaats met lokaal georganiseerde groepen zoals dorpsbelangenverenigingen. De aanleg vindt gefaseerd plaats.

De netwerken in de gemeenten de Wolden en Borger-Odoorn zijn helemaal afgerond. Westerveld fase 1 en 2 zijn afgerond (van de 3), Midden-Drenthe fase 1 is afgerond (fase 2 start in 2022), Coevorden fase 1 en 2 zijn afgerond (van de 3), Meppel eind december start aanleg netwerk fase Nijeveen, Noordenveld fase 1 aanleg start februari 2022, Emmen deel Bargerveen is afgerond.

Na de zomer 2021 is bekend gemaakt dat Provincie Drenthe het faciliteren van de wandelaar extra wil stimuleren. Hiertoe is het subsidiepercentage dat wordt toegekend verhoogd. Hierdoor wordt het mogelijk om snel geheel Drenthe te voorzien van dit gebruikersvriendelijke netwerk. Alle Drentse gemeenten hebben reeds de intentie of het besluit genomen om nu versneld het netwerk over heel Drenthe uit te rollen.

Inmiddels is het onderhoud aan de reeds aanwezige netwerken ook geregeld; hierbij maakt het Recreatieschap gebruik van een enthousiast team van vrijwilligers.

Project Vernieuwing fietsknooppuntensysteem

Het fietsknooppuntennetwerk was toe aan een opfrisbeurt. Het Recreatieschap heeft inwoners, recreanten en de gemeenten gevraagd tips en ideeën aan te leveren hoe het netwerk versterkt zou kunnen worden. Hierbij is het extra aandachtspunt geweest om het netwerk meer te laten aansluiten op de dorper en steden in Drenthe. Vorig jaar is dit deel van het project afgerond heeft het Recreatieschap een aantrekkelijk, toekomstbestendig en up-to-date netwerk neergezet voor de recreant.

Een tweede onderdeel van dit project is dit jaar afgerond. Door middel van het aanbrengen van onderborden op de informatiepanelen wordt lokale informatie aangeboden betreffende bezienswaardigheden, omgeving en overige wetenswaardigheden. Deze informatieborden zijn samen met de Tourist Info organisaties en gemeenten ontwikkeld.

Presentatie onderborden door wethouder Jan Batelaan (gemeente Midden-Drenthe) en Dick Dijkstra (directeur Recreatieschap)

Het derde (laatste) onderdeel van dit project is in uitvoering. We kennen 30 themafietsroutes; vaak staan deze al langdurig in het veld. Input is opgehaald bij onze vrijwilligers, ambtenaren en regiocoördinatoren. Bekeken is waar deze themaroutes een verbetering kunnen krijgen, nieuwe routes toegevoegd kunnen worden (Knaolroute Emmen) en welke routes minder goed passen bij de verhaallijnen die men in de omgeving kent.

Project Ontwikkeling Hünenweg

Op 12 november 2021 is de internationale lange afstandswandelroute geopend. Het Hondsrugpad en de Hünenweg zijn twee wandelroutes die in Emmen samenkomen en bij het Rathaus van Osnabrück en het stadhuis van Groningen eindigen dan wel beginnen. Naast de fysieke bewegwijzering is een routeboekje, website en app gemaakt en worden routekaarten/ flyers ontwikkeld zodat informatie betreffende de route kan worden geraadpleegd.

Project Wandelplatform

In 2018 is het ambitiedocument ‘Wandelkompas’ opgesteld in opdracht van Provincie Drenthe en het Recreatieschap. Hierin is beschreven wat de wensen en kansen zijn om Drenthe aantrekkelijker te maken als wandelprovincie en hoe dit doel gezamenlijk te bereiken is. Een voorwaarde voor een succesvolle aanpak is samenwerking van de stakeholders. Het doel van dit project is het opzetten van een samenwerkingsverband, zodat er gezamenlijk kan worden gewerkt aan de drie speerpunten die in het rapport ‘Wandelkompas’ zijn benoemd. In 2020 is het Wandelplatform Drenthe van start gegaan. Samen wordt er gewerkt aan de drie speerpunten:

- Aanjagen van gastvrij onthaal en gevarieerde beleving;
- Bouwen en borgen van een goede kwalitatieve basisinfrastructuur;
- Communiceren en profileren.

Project Paardrijden en mennen

In de afgelopen jaren zijn er nieuwe men- en ruiterroutes in Drenthe tot stand gekomen. Ook is in het Hondsrug gebied een digitaal paardenroutenetwerk uitgezet voor meerdaagse en dagtochten (de Hondsrug Trail). De volgende stap is het gebruik ervan bevorderen. Dat doet Recreatieschap Drenthe met het project ‘Paardrijden en mennen in Drenthe op de kaart’. Met het project investeert Recreatieschap Drenthe in een informatievoorziening om de vindbaarheid van de routes en paardenfaciliteiten te vergroten. Inmiddels is de informatie op www.drenthe.nl/paardrijden over de men- en ruiterroutes (gemarkeerd en digitaal) geactualiseerd, in nauwe afstemming met de terreineigenaren. De volgende stap is het maken van flyers over paardrijden in de deelgebieden waar de meeste routes zich bevinden. Dit zijn de nationale parken in Zuidwest Drenthe en op de Hondsrug. Ook worden er informatiepanelen gemaakt voor locaties voor trailer-parkeren op de Hondsrug, met uitzondering van het Drentsche Aa gebied waar vorig jaar al panelen zijn geplaatst bij vijf parkeerplaatsen. Wanneer de informatievoorziening op orde is, wordt met promotie de zichtbaarheid van dit aanbod vergroot en Drenthe als recreatieve paardenprovincie op de kaart gezet. Het doel is de hippische recreatie en toerisme in onze provincie te bevorderen.

Onthulling fietsbankje Drentse stijl met gedeputeerde Henk Brink en voorzitter Robert Kleine

Project Bankjes in Drenthe

Drenthe kent vele mooie fiets- en wandelpaden waar recreanten en toeristen volop gebruik van maken. Het Recreatieschap wil het recreatieve product verbeteren door het plaatsen van zo’n 70 bankjes in de provincie; dit wordt mede mogelijk gemaakt door subsidie van de Provincie Drenthe; een mooie coproductie.

Project Perspectief 2030
Recreatie en toerisme zijn van grote waarde voor bezoekers, bedrijven, inwoners en bestemming Drenthe. Iedere inwoner van Drenthe moet kunnen profiteren van recreatie en toerisme. Een balans tussen bezoekers, bedrijven, inwoners en bestemming Drenthe is het uitgangspunt, oftewel balans tussen economie, leefbaarheid en omgevingskwaliteiten.

Vanuit deze overtuiging heeft het Recreatieschap, samen met Marketing Drenthe en provincie Drenthe, gewerkt aan het Perspectief op Bestemming Drenthe 2030. In deze nieuwe visie is toerisme geen doel op zich maar een middel om bij te dragen aan het oplossen van grotere maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op de welvaart en het welzijn van Drenthe. In 2022 zullen de ontwikkelde streefbeelden verder uitgewerkt worden.

Projecten die in 2021 zijn afgerond

Project Ontwikkeling wandelknooppuntennetwerk Drenthe
De eerste en tweede fase van dit project (de aanleg van het wandel-knooppuntennetwerk) is afgerond. Het betreft hier het netwerk (of een deel) in de gemeenten De Wolden, Westerveld, Midden-Drenthe, Coevorden en Borger-Odoorn. Ook het wandelnetwerk in het Bargerveen, gemeente Emmen, is in 2020 afgerond.

Opening laatste fase Wandelknooppuntensysteem De Wolden met o.a. wethouder Gerrie Hempen (gemeente De Wolden)

Afsluiting project Open Monumenten borden door gedeputeerde Cees Bijl en directeur Reizen ANWB, Marjon Kaper

Project Informatieborden Drentse monumenten
Het Recreatieschap staat voor het behoud van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Monumenten en informatie langs toeristische routes zijn voorzien van gegraveerde zogenaamde Open Monumenten borden welke, door slijtage, onleesbaar waren geworden met gedateerde informatie. Samen met de ANWB heeft het Recreatieschap alle Open Monumenten Borden waar zowel het ANWB-logo als het logo van het Recreatieschap op stonden, vervangen. De borden zijn in 2021 allemaal vervangen en dit is op 24 september officieel afgerond.

Project Dashboard Impact Toerisme
Dit project bestond uit het laten uitvoeren van onderzoek naar een aantal maatschappelijk levende vragen: ‘Wat is de bijdrage van de recreatief-toeristische sector aan de economie, en welke effecten hebben recreatie en toerisme op de samenleving en de omgeving? En maak inzichtelijk wat de toeristische sector de gemeente oplevert’.

Om dit inzichtelijk te maken worden deze vragen onderbouwd en met elkaar in verband gebracht. Met het Dashboard Impact Toerisme wordt het (gebrek aan) evenwicht gemeten dat door toerisme ontstaat. Het Dashboard combineert de pijlers economie, samenleving en omgeving.

Met het product krijgen de sector, de gemeenten en inwoners in de eerste plaats inzicht in hoeverre en op welke manier toerisme bijdraagt aan de samenleving. Per pijler werden de sterke en zwakke punten geduid. Tevens werd per pijler inzicht gegeven in enkele kernvariabelen; daaruit zijn aanbevelingen geformuleerd voor de korte en de middellange termijn.

Project Gemeentegrensoverschrijdende evenementen
Het doel van dit project was om met name voor de evenementenorganisaties, meestal vrijwilligers, het gemakkelijker c.q. minder bureaucratisch te maken om evenementen te kunnen organiseren. Er is onderzocht, door SWECO, welke zaken als een drempel ervaren worden door de evenementenorganisaties. Hierna is contact gezocht met de gemeentelijke organisaties die zich met dit onderwerp bezighouden (regionaal overleg adviseurs openbare orde en veiligheid en de evenementencoördinatoren). Hieruit is de conclusie getrokken dat op lokaal niveau de ‘drempels’ niet werden herkend of inmiddels waren opgelost, waarna dit project is beëindigd.

Project Expertteam fase 5
Het doel van het Recreatie Expert Team is een kwaliteitsimpuls te geven aan de sector door ondernemers met een vakantiepark, camping, groepsaccommodatie of dagrecreatiebedrijf in Drenthe te adviseren: ‘Recreatiebedrijven moeten innoveren; je leest het overal. Maar hoe pak je dat aan? Waar moet je beginnen met het updaten van je bedrijf en de marketing?’ In Drenthe helpt het Recreatie Expert Team ondernemers met advies en begeleiding. De unieke kracht van het Recreatie Expert Team is de expertsessie, gevolgd door de inzet van een coach. Tijdens de sessie kijkt een op maat samengesteld multidisciplinair team vanuit verschillende invalshoeken naar het bedrijf of plan. Vanuit de voorgaande projectfases zijn al veel bedrijven actief gestimuleerd en ter zijde gestaan door een betrokken coach. Als gevolg van de coronacrisis is het project gedurende de looptijd wat aangepast, zodat ook kleinere ondersteuningsvragen kunnen worden opgepakt.

Project Routeapp Drenthe
Recreatieschap Drenthe heeft een (basis) Drenthe routeapp ontwikkeld. Naast de ‘eigen’ routes, ook zichtbaar op www.drenthe.nl, kunnen ook andere organisaties hun routes in deze app tonen. Hiermee hebben we voor de gebruikers één routeapp gerealiseerd waar zij alle routes (in het gebied waar ze verblijven) in één oogopslag ter beschikking te hebben.

Naast uitvoer van projecten participeert het Recreatieschap in 2021 ook in een groot aantal andere projecten c.q. overleggen, zoals:
- Overlegorgaan Nationaal Park Drentse Aa;
- Overleggroep Holtingerveld;
- Kenniscentrum Events;
- Regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek;
- App’s (Drenthe app, Pauperpadapp, Hunebed Highwayapp);
- Leader ZuidWest Drenthe;
- Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe;
- Hunebed Highway Business Club.

9. Blik vooruit

In het kader van de jaarrekening 2021 past het stil te staan bij de ontwikkelingen in 2022 en volgende jaren. In 2019 en 2020 is zowel nationaal als regionaal actief gewerkt aan een lange termijn visie betreffende de veranderende rol van toerisme. Het streven is dat iedere Nederlander profiteert van toerisme.

De verwachting was dat het aantal internationale toeristen dat Nederland bezoekt, in 2030 zou stijgen met 50 procent. De gevolgen van covid-19 zijn echter, voor de lange termijn, nog niet goed voorspelbaar. Maar dit is wel het moment om het gezamenlijke belang van bezoekers, bedrijven en inwoners voorop te stellen. Zodat we kunnen werken aan versterken van een veerkrachtige sector die klaar is voor nieuwe ontwikkelingen.

Hiervoor is het nodig dat overheden prioriteit geven aan de bezoekerseconomie en samenwerken met bedrijven en inwoners. Nieuwe initiatieven en kansen moeten gezocht worden en nog meer gezamenlijk (publiek en privaat) worden omarmd.

Jaar**rekening**

Balans per 31 december 2021

(bedragen in euro's)

ACTIVA		31-12-2021		31-12-2020
Vaste activa				
Immateriële vaste activa				
Auteursrechten Drenthe-kaart	1		1	
Materiële vaste activa				
Investeringen met economisch nut	20.485		24.955	
		20.486		**24.956**
Vlottende activa				
Voorraad	2.768		1.672	
Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	116		0	
Overige vorderingen	3.948		81	
Overige uitzettingen	1.952.839		2.113.445	
		1.959.671		**2.115.198**
Liquide middelen				
Bank		**254.137**		**74.440**
Totaal		**2.234.294**		**2.214.594**

PASSIVA		31-12-2021		31-12-2020
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	148.013		102.658	
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	743		577.443	
Bestemmingsres. recr.& toerisme	882.660		543.936	
Bestemmingsres. personele inzet	35.603		67.455	
Bestemmingsres. onderhoud	43.569		43.569	
Bestemmingsres. ontw. infrastructuur	50.696		50.696	
		1.161.284		**1.385.757**
Voorzieningen	0		15.685	
		0		**15.685**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar				
Overige schulden	140.009		186.894	
Overlopende passiva	933.001		626.258	
	1.073.010		**813.152**	
Totaal		**2.234.294**		**2.214.594**

Programmarekening 2021

(bedragen in euro's)

	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
BATEN	2021	2021	2020
Personeel	3.420	0	12.980
Huisvesting	5.469	12.470	23.338
Overige opbrengsten	39.063	18.220	29.668
Bijdrage gemeenten in exploitatie	895.739	895.739	897.901
Fonds recreatie en toerisme	309.442	309.442	303.606
Projecten	339.368	p.m.	221.997
Totaal baten	**1.592.501**	**1.235.871**	**1.489.490**
LASTEN			
Personeel	586.627	607.880	560.841
Huisvesting	61.794	69.460	84.710
Huisvesting éénmalig	0	0	38.000
Onderhoud	52.486	56.240	62.638
Overige uitgaven	26.617	10.815	14.578
Overige uitgaven toeristische informatie	114.619	117.480	112.598
Bestuur	395	545	349
Bureau	88.791	54.045	73.510
Afschrijvingen	4.471	2.816	3.160
Fonds recreatie en toerisme	267.806	309.442	199.081
Projecten	339.368	p.m.	221.997
Totaal lasten	**1.542.974**	**1.228.723**	**1.371.462**
Resultaat voor bestemming	**49.527**	**7.148**	**118.028**
Onttrekkingen aan reserves			
Bestemmingsreserve fonds recr. & toerisme	0	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	54.852	15.852	15.852
Toevoegingen aan reserves			
Bestemmingsreserve fonds recr. & toerisme	41.636	0	104.525
Bestemmingsreserve personele inzet	23.000	23.000	23.000
Algemene reserve	39.000	0	0
Resultaat na bestemming	**743**	**0**	**6.355**
Incidentele baten: verkoop Pottendijk *	0	0	571.088
Resultaat	**743**	**0**	**577.443**

* In de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 januari 2021 is inzake incidentele bate verkoop Pottendijk het volgende besloten:
- € 297.088 toevoeging aan bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme
- € 274.000 uitbetaling volgens verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1. Inleiding
Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten.

2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa
De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering niet plaatsgevonden. Op de auteursrechten van de VVV-kaart Drenthe wordt niet afgeschreven. Voor het overige vindt afschrijving plaats op basis van de historische aanschafprijs volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het actief.

De afschrijvingstermijnen volgens de lineaire methode bedragen in jaren:

Vervoermiddelen	5
Automatisering	5
Kantoorinventaris	10

Vlottende activa

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met eventuele afwaarderingen vanwege incourantheid.

Uitzettingen en overige vorderingen
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordeling. Onderhanden projecten worden in de balans gepresenteerd als vordering dan wel schuld uit hoofde van de verkregen subsidies dan wel aangenomen projecten. Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de verwachte respectievelijk (subsidie) opbrengst hoger is dan de gemaakte kosten. Indien het bedrag van de verwachte respectievelijk gerealiseerde (subsidie) opbrengst lager is dan de gemaakte kosten, is sprake van een schuld. Een project wordt niet meer als onderhanden project beschouwd indien eindbeschikking van de subsidieverstrekker is verkregen dan wel alle kosten zijn afgerekend.

Liquide middelen
De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen, deze bevatten alleen banksaldi.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve
De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Bestemmingsreserves
Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Resultaat na bestemming
Het resultaat na bestemming is het resterende resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves. Het resultaat na bestemming wordt onttrokken of toegevoegd aan de algemene reserve of de bestemmingsreserve onderhoud.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd wegens:
- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's voor bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Vlottende passiva

Vlottende schulden
De vlottende schulden en de overlopende passiva worden tegen nominale waarde opgenomen.

Programmarekening

Baten

Personeel:	opbrengsten van personeel dat werk voor projecten of derden uitvoert; per jaar is dit sterk afhankelijk van de aard van de uitgevoerde projecten.
Huisvesting:	opbrengst van erfpachtcanon en onderverhuur van een deel van het pand.
Overige opbrengsten:	opbrengsten van werkzaamheden uitgevoerd door Recreatieschap Drenthe.

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het exploitatieresultaat en het fonds Recreatie en Toerisme.

Lasten
De exploitatiekosten worden berekend op basis van historische kosten. Met betrekking tot de personeelskosten voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft Recreatieschap Drenthe zich gehouden aan de Beleidsregels toepassing WNT.

Vergelijkende cijfers
De cijfers voor 2020 zijn, waar nodig, opnieuw gerubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2021 mogelijk te maken.

Toelichting op de balans per 31 december 2021

(bedragen in euro's)

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

	31-12-2021	31-12-2020
Auteursrechten Drenthe-kaart	**1**	**1**

Op de auteursrechten van de Drenthe-kaart wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste Activa

	31-12-2021	31-12-2020

Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

Cumulatieve aanschafwaarde	67.601	
Afschrijving begin van het jaar	-42.645	
	24.956	
Investeringen	0	
	24.956	
Aanschafw. desinvesteringen	0	
	24.956	
Afschrijvingen 2021	-4.471	
Afschrijvingen desinvesteringen	0	
Boekwaarde per 31 december	**20.485**	**24.955**

In bijlage 3 wordt nader ingegaan op het verloop van de materiële vaste activa.

Vlottende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Voorraad	**2.768**	**1.672**

Het betreft de voorraad kaarten en folders.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

	31-12-2021	31-12-2020
Deelnemende gemeenten	116	0
Overige openbare lichamen	0	0
	116	**0**

Overige vorderingen	31-12-2021	31-12-2020
Handelsdebiteuren	**3.948**	**81**

Overige uitzettingen	31-12-2021	31-12-2020
Nog te ontvangen bedragen		
Waarborgsommen	11.425	11.425
Omzetbelasting	19.999	10.022
Kruisposten	381	0
Diversen	0	472

Aan de verhuurder van het pand, Planetron B.V., is bij aanvang een waarborgsom betaald (€ 10.625).
Voor de tankpassen zijn waarborgsommen betaald.

Vooruitbetaalde bedragen		
Onderhanden projecten	123.663	19.167
Verzekeringen	12.340	13.231
Huur	12.125	12.125
Vooruitontvangen facturen	5.407	535

De onderhanden projecten worden toegelicht in bijlage 4a en b.

Schatkistbankieren		
Uitzettingen in 's Rijksschatkist	1.767.499	2.046.468
Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.		
	1.952.839	**2.113.445**

Drempelbedrag 2021

Het bedrag aan middelen dat buiten 's Rijksschatkist is aangehouden:

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Buiten schatkist aangehouden	174.735	102.773	188.098	135.295
Ruimte onder drempelbedrag	75.265	147.227	811.902	864.705
Overschrijding drempelbedrag	0	0	0	0

Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.

Liquide middelen	31-12-2021	31-12-2020
Bank Nederlandse Gemeenten	249.519	68.678
Rabobank	4.618	5.762
	254.137	**74.440**

PASSIVA

Vaste passiva

Eigen vermogen

	31-12-2021	31-12-2020
Algemene reserve & resultaat boekjaar		
Saldo per 1 januari	102.658	98.518
Toevoegingen	6.355	4.140
Toevoegingen	39.000	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**148.013**	**102.658**
Resultaat huidig boekjaar	**743**	**577.443**

Conform het besluit van het Algemeen Bestuur is het resultaat 2020 als volgt bestemd:
- € 6.355 ten gunste van de algemene reserve;
- € 297.088 ten gunste van de bestemmingsreserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme;
- € 274.000 uitbetaling aan deelnemende gemeenten.

Volgens besluit van het Dagelijks Bestuur d.d. 24 maart 2021 is een bedrag van € 39.000 aan de algemene reserve toegevoegd, vanuit de bestemmingsreserve personele inzet, om het weerstandsvermogen op peil te brengen.

	31-12-2021	31-12-2020
Bestemmingsreserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme		
Saldo per 1 januari	543.936	439.411
Toevoegingen	41.636	104.525
Toevoegingen	297.088	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**882.660**	**543.936**

Conform het begrotingsbesluit zal het saldo van de bijdragen minus de uitgaven ten laste c.q. ten gunste van deze reserve worden geboekt. In de bestemmingsreserve is sprake van fondsbedragen die bestemd zijn voor lopende projecten. De bestemming van deze reserve is uitgewerkt in bijlage 6.
In de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 januari 2021 is inzake de incidentele bate verkoop Pottendijk besloten om € 297.088 toe te voegen aan de bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme.

	31-12-2021	31-12-2020
Bestemmingsreserve personele inzet		
Saldo per 1 januari	67.455	60.307
Toevoegingen	23.000	23.000
Onttrekkingen	-39.000	0
Onttrekkingen	-15.852	-15.852
Saldo per 31 december	**35.603**	**67.455**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt als er sprake is van inzet van additioneel personeel ten gevolge van hoge werkdruk bij projecten en/of administratieve druk. Volgens besluit van het Dagelijks Bestuur d.d. 24 maart 2021 is een bedrag van € 39.000 toegevoegd aan de algemene reserve vanuit de bestemmingsreserve personele inzet.

	31-12-2021	31-12-2020
Bestemmingsreserve onderhoud		
Saldo per 1 januari	43.569	43.569
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**43.569**	**43.569**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor het opvangen van de onderhoudskosten.

	31-12-2021	31-12-2020
Bestemmingsreserve ontwikkeling infrastructuur recreatie		
Saldo per 1 januari	50.696	50.696
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**50.696**	**50.696**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot fietsen, wandelen en paardrijden.

	31-12-2021	31-12-2020
Voorzieningen		
Voorziening verhuizing	0	15.685
	0	**15.685**

Voor de afronding van de verhuizing is in 2020 een voorziening verhuizing opgenomen, in 2021 werd dit gerealiseerd.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	31-12-2021	31-12-2020
Overige schulden		
Salarissen	0	6.339
Wandelnetwerk	5.675	26.601
Overige	134.334	153.954
	140.009	**186.894**

Bij de afronding van het wandelnetwerk De Wolden is een restantbedrag gereserveerd voor het plaatsen van frames en bewegwijzeringsborden. Vorig jaar betrof dit het plaatsen van borden voor de overgang van de ene fase naar de andere.

Overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Onderhanden projecten	862.977	598.299
Accountantskosten	7.350	7.350
Kruisposten	80	633
Voorziening ww	834	416
CAO wijzigingen	18.274	0
Bijdrage Koloniën	19.000	0
Energieafrekening	6.000	0
Salarisverwerking	5.363	4.035
Diversen	13.123	15.525
	933.001	**626.258**

De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4a + b.
Met betrekking tot de CAO (1,5 % loonsverhoging en corona-onkostenvergoeding) zijn er eind 2021 aanpassingen geweest, de uitbetaling zal plaatsvinden in 2022.
In het kader van toeristische informatievoorzieningen was er in 2021 een toezegging gedaan van € 19.000 aan de Koloniën van Weldadigheid. De uitbetaling zal plaatsvinden in 2022.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen ultimo 2021
Recreatieschap Drenthe had gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Deze gronden werden gepacht door de Motorsportvereniging Motodrôme uit Emmen en de Stichting Schiet- en Jachtsportcentrum uit Emmen. Jaarlijks werd van beiden een erfpacht- canon ontvangen. De gronden zijn in 2020 verkocht aan beide pachters.

Het kopieerapparaat is in gebruik middels een operationale leaseovereenkomst. Deze overeenkomst loopt af per 15 december 2026; de leasetermijn bedraagt per kwartaal € 535,26 (excl. btw). Naast de leaseovereenkomst loopt er een onderhoudscontract, waarin een standaard afname-aantal van kopieën is inbegrepen. Dit contract bedraagt € 362,70 per kwartaal. Deze overeenkomst loopt tot 31 december 2026.

De kantoorruimte Planetron (Drift 11c, Dwingeloo) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2025. De huurprijs bedraagt per jaar € 42,500,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats vanaf 1 januari 2022.

Jaarlijks wordt een bijdrage (€ 1.500,--) betaald aan de Stichting Watersportvoorzieningen Appelscha. Deze bijdrage komt ten goede aan het onderhoud van het sanitairgebouw te Appelscha. De looptijd van deze vergoeding is voor onbepaalde tijd.

Gebruik woord en beeldmerk Tour de TT. Gedurende 10 jaar een abonnementsbedrag voor merkbewaking € 142,--. Loopt af in het jaar 2023.

Recreatieschap Drenthe heeft een meerjarig contract lopen voor het ontwikkelen van cartografische bestanden (fiets- en wandelcartografie). Deze samenwerking heeft een looptijd van minimaal 4 jaar (ingaande 1 juli 2021). Hiervoor is een jaarlijkse vergoeding verschuldigd van € 1,000,-- per jaar (jaarlijks te indexeren).

Voor de automatisering heeft Recreatieschap Drenthe een leveringsovereenkomst met RSE Telecom en ICT B.V. afgesloten, dit betreft een gebruikerscontract De maandelijkse kosten bedragen € 453,33. Het contract loopt af per 31 december 2021, hierna geldt een opzegtermijn van 1 kalendermaand.

Voor de telefonie heeft Recreatieschap Drenthe met RSE Telecom en ICT B.V. een contract afgesloten. De maandelijkse kosten bedragen € 95,50. Het contract loopt af per 1 januari 2026.

Er zijn diverse losse telefooncontracten afgesloten met wisselende aflooptermijnen.

Voor de schoonmaakwerkzaamheden heeft Recrecatieschap Drenthe een overeenkomst met TDS schoonmaakservice. De maandelijkse kosten bedragen € 370,77. Het contract loopt af per 3 februari 2022. Deze overeenkomst wordt na afloop stilzwijgend verlengd voor één jaar.

Voor het koffieapparaat heeft Recreatieschap Drenthe een huurovereenkomst afgesloten met Peeze.
De maandelijkse kosten bedragen € 127,--. Het contract loopt af per 2 maart 2026.

Voor de beveiliging heeft Recreatieschap Drenthe een onderhoudscontract afgesloten bij All Inn beveiligingssystemen.
De jaarlijkse kosten bedragen € 150,--. Het contract loopt af per 1 juni 2026.

Ultimo boekjaar is er een schuld aan opgebouwde vakantiedagen van personeel (€ 12.340,--).

EMU-saldo
Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Kortweg geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden). Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het voor decentrale overheden (en dus voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en de jaarrekening.

Berekening EMU-saldo
Het EMU-saldo van Recreatieschap Drenthe komt op basis van de realisatie 2021 uit op € 236.784,-- (neg).
Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 236.784,-- euro hoger zijn dan de inkomsten.

Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU-saldo:

Berekening EMU-saldo

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	49.527	7.148	689.116
Mutatie materiële vaste activa	4.470	2.816	-5.815
Mutatie voorzieningen	-15.685	0	-19.315
Mutatie voorraden	-1.096	0	-1.672
Uitbetaling verkoop Pottendijk	-274.000		
Gerealiseerde boekwinst verkoop MVA	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-236.784**	**9.964**	**662.314**

Toelichting op de programmarekening 2021

(bedragen in euro's)

BATEN

Personeel		Werkelijk	
Begroting	Werkelijk		
	2021	2021	2020
Administratieve werkzaamheden	0	0	1.071
Detachering overig	3.420	0	11.909
	3.420	**0**	**12.980**

In 2021 hebben 2 medewerkers middels een detacheringscontract, aanvullend op hun taken bij het Recreatieschap, ondersteuning geboden aan de gemeenten Meppel, De Wolden en Hoogeveen.

Voor de Gebiedscoöperatie ZuidWest-Drenthe werden administratieve werkzaamheden uitgevoerd, dit werd in 2020 afgerond. In 2020 was gedurende de maanden februari en maart een medewerker gedetacheerd.

Huisvesting	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Erfpachtcanon	0	7.470	4.338
Huurinkomsten	5.469	0	14.000
Bijdrage loods uit onderhoud	0	5.000	5.000
	5.469	**12.470**	**23.338**

Recreatieschap had gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Deze gronden waren in erfpacht uitgegeven aan de Motorsportvereniging Motodrôme en de Stichting Schiet- en Jachtsportcentrum. De gronden waren voor 50 jaar in erfpacht uitgegeven. De erfpachtregeling is vervallen bij de verkoop van de gronden in 2020.

Een deel van het pand werd onderverhuurd aan Vitale Vakantieparken.

Ten laste van de onderhoudskosten werd een bijdrage gedaan voor de huur van de loods. Begin 2021 zijn het gereedschap en de bewegwijzeringsborden verhuisd van een opslag in Wijster naar een opslag op het industrieterrein in Dwingeloo. Gezien de gewijzigde situatie is de overboeking bijdrage loods uit onderhoud komen te vervallen.

Overige opbrengsten

	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Recreatiecongres	0	7.570	0
Recreatiesociëteit	0	8.490	0
Excursie	3.334	2.160	0
Verkoop kaarten e.d.	19.939	0	17.192
Cursus R&T-ambtenaren e.a.	4.900	0	0
Overige ontvangsten	10.890	0	12.476
	39.063	**18.220**	**29.668**

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd.Vanwege Covid-19 was er geen congres in 2021 en in 2020 was het online (deelnemers betaalden geen eigen bijdrage).

Deelnemers van de Recreatiesociëteit betalen een lidmaatschap. Dit kwam in 2021 en 2020 te vervallen. Vanwege Covid-19 konden er geen bijeenkomsten georganiseerd worden.

Jaarlijks wordt er een bestuursexcursie georganiseerd, deze kon in september 2021 plaatsvinden. In 2020 was er geen bestuursexcursie.

De verkoop van kaarten e.d. is niet opgenomen in de begroting.

Door vernieuwing fietsnetwerk, aanleg wandelnetwerken en een stijging van het aantal toeristen in Drenthe werden er meer kaarten verkocht.

Indien er vraag naar is worden door het Recreatieschap cursussen georganiseerd. De deelnemers betalen hiervoor een bijdrage. In 2021 werd er een masterclass, waardevol toerisme, georganiseerd.

De overige ontvangsten zijn o.a. bebording, frames en aanleg routes derden.

Bijdrage gemeenten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Bijdrage gemeenten	**895.739**	**895.739**	**897.901**

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in de exploitatiekosten (zie bijlage 1).

Bijdrage gemeenten fonds Recreatie en Toerisme	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Bijdrage gemeenten	**309.442**	**309.442**	**303.606**

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het fonds Recreatie en Toerisme (zie bijlage 2).

Projecten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Toegerekende projectontvangsten	**339.368**	**p.m.**	**221.997**

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4a).

Toelichting op de programmarekening 2021

(bedragen in euro's)

LASTEN

Personeel	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Bruto salarissen	563.343	449.400	536.079
Sociale lasten	168.014	192.600	161.852
Uren naar projecten	-160.793	-45.000	-123.042
Inlenen van personeel	2.983	0	3.448
Kosten salarisverwerking	5.363	3.265	4.035
Opleiding	1.055	5.985	6.943
Voorziening personeel	0	0	-35.000
Overige kosten	6.662	1.630	6.526
	586.627	**607.880**	**560.841**

In het jaar 2021 waren er 9,24 fte in dienst en in het jaar 2020 waren er 9,13 fte in dienst (10 medewerkers, 1 oproepkracht en 2 tijdelijke medewerkers).

De 2 tijdelijke medewerkers zijn in dienst voor ondersteuning van de aanleg van de wandelnetwerk projecten. Deze medewerkers waren niet opgenomen in de begroting.

De bruto salarissen laten een verhoging zien van € 27.264 ten opzichte van het jaar 2020. Dit komt door CAO onderhandelingen en de normale doorgroei van medewerkers. 2 medewerkers hebben tijdelijk extra uren gemaakt voor ondersteuning bij gemeenten, op basis van detachering. Tevens waren er vergoedingen aan een stagiaire en 2 medewerkers die een werkervaringsplaats hadden.

Recreatieschap voert diverse projecten uit. Afhankelijk van de projectopzet en het subsidieregime kunnen incidentele uren die projectmatig gemaakt zijn door interne medewerkers doorbelast worden naar projecten. Afhankelijk van het project kunnen de uren tegen een brutosalaris uurtarief dan wel met een opslag geboekt worden.

Dit geeft geen garantie voor de komende jaren. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren de door te belasten uren nog niet bekend.

Voorziening personeel, tot 1 november 2020 was er sprake van een verplichting uit een vaststellingsovereenkomst. De voorziening is hiervoor aangewend. De medewerker heeft inmiddels een dienstbetrekking elders.

Huisvesting	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Huur kantoorruimte	42.500	45.000	56.529
Energie kantoorruimte	12.000	10.000	11.201
Onderhoud pand	0	650	0
Huurkosten loods	5.000	8.405	8.484
Schoonmaakkosten	2.040	3.245	3.319
Overige huisvestingskosten	254	2.160	5.177
	61.794	**69.460**	**84.710**

Recreatieschap huurt een gedeelte van het Planetron, Drift 11c te Dwingeloo. Een deel hiervan wordt onderverhuurd aan Vitale Vakantieparken. De huurinkomsten zijn opgenomen onder de baten.

Voor de opslag van gereedschap en bewegwijzeringsborden wordt een loods gehuurd op het industrieterrein in Dwingeloo.

Huisvestingskosten éénmalig	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Eénmalige kosten voor verhuizing	0	0	22.315
Voorziening verhuizing	0	0	15.685
	0	**0**	**38.000**

Op 31 december 2020 waren nog niet alle werkzaamheden in verband met de verhuizing naar het Planetron gereed en nog niet alle facturen waren ontvangen. Hiervoor werd een voorziening getroffen. Deze is in 2021 aangewend.

Onderhoud	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Autokosten	12.373		12.388
Kosten vrijwilligers	1.800		0
Onderhoud algemeen	13.830		31.138
Bewegwijzering	13.838		15.734
Toiletvoorzieningen onderhoud e.d.	8.466		478
Toiletvoorzieningen energie	2.179		2.900
	52.486	**56.240**	**62.638**

De kosten voor onderhoud algemeen kunnen per jaar fluctureren. In 2021 vond er een besparing plaats op cartografie. Er kwam een nieuw contract met de cartograaf en er kan efficiënter gewerkt worden, besparing € 7.000.

In 2021 waren de kosten voor Qgis € 6.500 lager dan in 2020. In verband met de Covid-19-maatregelen gingen de toiletvoorzieningen in 2021 later open en bleven ze in 2020 gesloten. De kosten voor onderhoud toiletvoorziening waren in 2019 € 12.568.

Overige uitgaven	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Recreatiecongres	0	7.575	5.822
Recreatiesociëteit	0	1.080	278
Inkoop kaarten e.d.	16.383	0	8.478
Cursus R&T-ambtenaren e.a.	6.900	0	0
Kosten excursie	3.334	2.160	0
	26.617	**10.815**	**14.578**

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd. Vanwege Covid-19 was er geen congres in 2021 en in 2020 was deze online.

De Recreatiesociëteit is een netwerkgroep met deelnemers uit verschillende organisaties 3x per jaar wordt er een thema-bijeenkomst georganiseerd. Maart 2020 was de laatste bijeenkomst. Er werden meer kaarten verkocht waardoor er ook meer kaarten ingekocht werden.

In 2021 werd er een cursus/masterclass georganiseerd. In 2020 kon er geen cursus georganiseerd worden.

De jaarlijkse excursie kon in 2021 weer georganiseerd worden in tegenstelling tot 2020.

Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Toeristische informatievoorziening	63.119	66.480	61.248
Drenthe.nl	51.500	51.000	51.350
	114.619	**117.480**	**112.598**

De uitgaven ten laste van toeristische informatievoorziening betreffen uitgaven voor de produktie van divers (gratis) foldermateriaal (o.a. Drenthe gids). Daarnaast ontvangt Marketing Drenthe jaarlijks een bijdrage voor het up-to-date houden van de database die gebruikt wordt als basis voor www.drenthe.nl.

Bestuur	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Vergaderkosten en dergelijke	**395**	**545**	**349**

In 2021 en 2020 werden bijna alle vergaderingen online georganiseerd.

Bureau	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Portikosten	1.754	1.080	1.464
Telefoonkosten	4.167	2.710	3.093
Reiskosten	2.788	9.735	5.260
Reiskosten woon- werk	1.096	0	1.627
Representatiekosten	3.942	545	1.203
Kantoorbenodigdheden	3.502	1.080	4.511
Kopieerkosten	938	1.625	1.242
Leasekosten	1.121	1.185	2.178
Kantinekosten	1.834	1.080	1.110
Automatiseringskosten	16.918	9.735	21.845
Documentatie en voorlichting	7.173	1.080	2.272
Abonnementen	2.934	1.515	3.079
Bankkosten	583	765	585
Verzekeringskosten	10.961	10.825	13.541
Accountantskosten	10.500	10.500	10.500
Website	0	0	0
Overige kosten	18.580	585	0
	88.791	**54.045**	**73.510**

Recreatieschap heeft vele contacten met haar opdrachtgevers en met projectbetrokkenen. De afgelopen jaren waren de reiskosten laag omdat de meeste overleggen online plaatsvonden.

De representatiekosten zijn hoger door de kosten van de opening van het pand € 2.000.

De kopieerkosten en leasekosten zijn lager door gezamenlijk gebruik met Marketing Drenthe en Vitale Vakantieparken.

De automatiseringskosten zijn hoger dan begroot. Het Recreatieschap heeft een groep vrijwilligers kunnen werven om te ondersteunen bij controle en onderhoud van routestructuren. Een deel daarvan heeft daarvoor toegang nodig tot de (digitale) informatie. Dit leidt tot een verhoging van de automatiseringskosten.

De kosten voor documentatie en voorlichting zijn met name gestegen voor de opmaak van de jaarrekening en begroting door een extern bedrijf.

Recreatieschap Drenthe heeft een aansprakelijkheidsverzekering overheid. De te betalen verzekeringspremie is afhankelijk van de exploitatie. Deze fluctueert jaarlijks met name door het verloop van de financiën binnen de meerjarige projecten.

De overige kosten zijn gestegen doordat het archief in 2021 overgedragen is aan het Drents Archief. De kosten zijn voor overdracht en instandhouding van het archief.

Afschrijvingen	**Werkelijk**	**Begroting**	**Werkelijk**
	2021	2021	2020
Afschrijvingen	**4.471**	**2.816**	**3.160**

Zie bijlage 3.
De afschrijvingen zijn hoger in verband met de aanschaf van een auto in november 2020.

Recreatie en Toerisme	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Uitgaven projecten in fonds	**267.806**	**309.442**	**199.081**

De uitgaven aan projecten in het fonds Recreatie en Toerisme zijn per jaar verschillend. De toezegging en de daadwerkelijke afronding vindt niet altijd in hetzelfde jaar plaats (zie bijlage 5).

Projecten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Projectuitgaven	**339.368**	**p.m.**	**221.997**

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4a).

Algemeen
De begrotingsoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of komen pas tot uitdrukking bij het opmaken van de jaarrekening.

Reserves
(bedragen in euro's)

Onttrekking bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Saldo	**0**	**0**	**0**

Onttrekking bestemmingsreserve personele inzet	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Conform begroting	15.852	15.852	15.852
Besluit Algemeen Bestuur	39.000	0	0
	54.852	**15.852**	**15.852**

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 15.852,-- ten gunste van de brutosalarissen. Er is conform het besluit van 24 maart een bedrag van € 39.000 toegevoegd aan de algemene reserve. In de vergadering van 8 september is besloten deze reserve in te zetten ter vervanging van een langdurig zieke medewerker.

Toevoeging bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Saldo	41.636	0	104.525
	41.636	**0**	**104.525**

Het saldo betreft het verschil tussen ontvangsten en uitgaven in het boekjaar.

Niet alle toezeggingen worden uitbetaald in het jaar van toezegging. De uitbetaling zal dan plaatsvinden in volgende ja(a)r(en). Bepaalde toezeggingen worden pas uitbetaald bij afronding van het project.

In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 21 januari 2021 is besloten om een deel van de opbrengst, verkregen uit de verkoop gronden Pottendijk, te doteren aan het stimuleringsfonds.

Toevoeging bestemmingsreserve personele inzet	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Conform begroting	23.000	23.000	23.000
	23.000	**23.000**	**23.000**

Toevoeging Algemene reserve	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Besluit Algemeen Bestuur	39.000	0	0
	39.000	**0**	**0**

Volgens besluit van het Dagelijks Bestuur d.d. 24 maart 2021 is een bedrag van € 39.000 aan de algemene reserve toegevoegd, vanuit de bestemmingsreserve personele inzet, om het weerstandsvermogen op peil te brengen.

Incidentele baten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2021	2021	2020
Verkoop Pottendijk	0	0	571.088
	0	**0**	**571.088**

De verkoop van de gronden aan de Pottendijk heeft plaatsgevonden in 2020,
* In de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 21 januari 2021 is inzake incidentele bate verkoop Pottendijk het volgende besloten:
  - € 297.088 toevoeging aan bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme
  - € 274.000 uitbetaling volgens verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten

Controle**verklaring**

1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2021 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Dwingeloo gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Dwingeloo op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de programmarekening over 2021; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 15.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Bericht van het Dagelijks Bestuur;
- Programmaverantwoording;
- Verplichte paragrafen; en
- Bijlagen (Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten, Bijdrage gemeenten in het fonds Recreatie en Toerisme, Overzicht materiële vaste activa, Onderhanden projecten en Toelichting op lopende projecten, Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme, Bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme en WNT-verantwoording 2021).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de bepalingen van en krachtens de WNT is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materi le afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bericht van het Dagelijks Bestuur, de Programmaverantwoording, de Verplichte paragrafen en de Bijlagen in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controle-opdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
  het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assen, 7 maart 2022
UNP accountants adviseurs B.V.
namens deze

De digitale ondertekening van dit document door drs. F. Geertsma RA ziet op de ondertekening van de controleverklaring d.d. 7 maart 2022

drs. F. Geertsma RA

Verplichte **paragrafen**

Verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen; externe risico's
Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling die zich bezig houdt met het stimuleren van recreatie en toerisme. Het afgelopen jaar was ook het Covid-19 virus nog onder ons. Dit had grote gevolgen voor de samenleving en ook vooral voor de sector waarvoor het Recreatieschap actief is.

Het Covid-19 virus kan en zal op lange termijn doorwerken in de investeringscapaciteit van de sector en de groeipotentie. Uiteraard hoopt het Recreatieschap dat de sector een spoedig herstel tegemoet kan zien, maar hier is geen garantie voor. Het kan betekenen dat het economisch klimaat voor langere tijd in een aantal sectoren te maken krijgt met een terugslag. Dit kan resulteren in minder investeringscapaciteit (toekomstige projecten komen moeizamer van de grond vanwege geringe cofinancieringscapaciteit).

Ook ziet het Recreatieschap dat de financiële positie van gemeenten verslechterd is ondanks alle maatregelen vanuit het Rijk. Hierdoor kan de beslissing vallen minder te willen of kunnen bijdragen aan nieuwe projecten van het Recreatieschap. Uiteraard is dit spijtig zeker gezien de gedachte waarop het Recreatieschap gebaseerd is: 'Samen Sterker door Samen te Werken'.

Financiële risico's
Het huidige risicomanagement is met name gebaseerd op de bepalingen van de BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten). Op 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden. Twee keer per jaar, bij de begroting en bij de jaarrekening, moeten de belangrijkste financiële risico's worden geactualiseerd en doorgerekend. Recreatieschap moet een eigen vermogen, een weerstandsvermogen, hebben om deze financiële risico's af te kunnen dekken, mochten ze zich voordoen.

De paragraaf weerstandsvermogen dient volgens artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ten minste de volgende inhoud te bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de regeling beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- B. Een inventarisatie van risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie;
- C. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's en de realisatie daarvan.

Tegenover de weerstandscapaciteit staan de risico's die het Recreatieschap loopt. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten of voorzieningen gevormd.

De risico-inschatting is gestoeld op diverse aannames. De globale inschatting van kans en omvang is tijdsgebonden, waarbij het (voortschrijdend) inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Onder dergelijke risico's wordt derhalve verstaan: alle redelijk voorzienbare onzekerheden die niet direct vooraf kwantificeerbaar zijn. Daarom kunnen er geen voorzieningen voor worden gevormd.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortkomt, worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit biedt een beter inzicht welke tegenvallers kunnen worden gevangen, zonder dat dit impact heeft op de reeds bestaande plannen. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor deze zogenoemde ratio geldt in zijn algemeenheid dat een relatie van 1 tot 1,4 gezien wordt als voldoende (beneden de 1 is onvoldoende tot matig). Het Recreatieschap streeft naar een ratio van 1 hetgeen gezien mag worden als "voldoende".

Om een goed beeld te geven van de structurele exploitatie en de projecten zijn een aantal gegevens over de afgelopen jaren opgenomen (bedragen in euro's).

	2021	2020	2019
Algemene reserve	148.013	102.658	98.518
Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	882.660	543.936	439.411
Bestemmingsreserve personele Inzet	35.603	67.455	60.307
Bestemmingsreserve onderhoud	43.569	43.569	43.569
Bestemmingsreserve ontwikkeling infrastructuur	50.696	50.696	50.696
Resultaat boekjaar na bestemming	743	6.355	4140
Totale exploitatie (excl. projecten)	1.203.606	1.149.465	1.247.473
Totaal projecten	339.368	221.997	433.411

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen om niet begrote kosten op te kunnen vangen. De weerstands-capaciteit is het bedrag van het eigen vermogen dat vrij aanwendbaar is. Dit betreft de algemene reserve.

Personeel
Een kleine organisatie als het Recreatieschap is kwetsbaar voor wat de personele bezetting betreft. Voor veel functies is de beschikbaarheid van vervanging op hetzelfde kwalitatieve niveau niet haalbaar. Dit betekent al snel dat een beroep gedaan moet worden op externe ondersteuning. Een interim-functionaris zal uit het weerstands-vermogen bekostigd moeten worden.

Daarnaast kent het huidige personeelsbestand weinig leeftijdsdiversiteit. Enerzijds betekent dit dat het Recreatieschap wellicht te weinig gebruik maakt van kennis van de verschillende leeftijdsgroepen Daarnaast houdt dit een risico in op uitval c.q. verlies van kennis op het moment dat de werknemers richting de pensioengerechtigde leeftijd gaan. Tevens kan door het fysiek zwaardere werk voor met name 'routebureaumedewerkers' er meer ziekteverzuim c.q. uitval ontstaan.

Ook heeft het Recreatieschap te maken met een werknemer die gebruik maakt van politiek verlof. Deze werknemer heeft een 'terugkeer garantie'; dit betekent dat de kans bestaat dat op termijn deze werknemer weer terugkeert binnen het personeelsbestand.

De geringe omvang en opbouw van de organisatie evenals de werkdruk kunnen financiële risico's tot gevolg hebben. De ontwikkelingen worden door het bestuur en management nauwlettend gevolgd. Periodiek vinden beoordelingsgesprekken plaats waarin aandacht is voor werkdruk en het gewenste ontwikkelperspectief van het personeel.

Op basis van onze inschattingen (kans en impact) komen we tot:
- Vervanging bij ziekte en calamiteit (directie); 6 maanden, dagtarief € 1.000, 2 dagen per week € 52.000.
- Vervanging bij ziekte en calamiteit (administratie/routebureau); 6 maanden, dagtarief € 500, 2 dagen per week € 26.000.
- Risico leeftijdsopbouw/ uitval/ politiek verlof;12 maanden, € 50.000.

In totaal betreft het financieel risico voor Personeel hiermee € 128.000.

Onroerende zaken
Het Recreatieschap heeft sinds eind 2020 geen onroerende zaken in eigendom. Waardedaling of hiermee samenhangende risico's zijn er derhalve niet.

Materieel
Het Recreatieschap heeft geen gebouwen in eigendom en geen omvangrijke investeringen in materiële vaste activa gedaan. Er bestaan derhalve geen significante risico's omtrent waardering, vervanging en onderhoud.

Interne beheersing
Het Recreatieschap kent, net als iedere andere organisatie, mee- en tegenvallers in de sfeer van organisatie en overige kosten. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op overschrijding van budgetten voor huisvesting, communicatie, kantoor en overige kosten.

Dergelijke tegenvallers dienen opgevangen te kunnen vanuit het weerstandsvermogen. Het budget voor dit type kosten is bij het Recreatieschap ongeveer € 200.000 per jaar. Indien een tegenvaller blijkt in het verslagjaar zal dit, bij continuïteit van de tegenvaller, d.m.v. een begrotingswijziging in het daarop volgende jaar dienen te worden voorgelegd aan de deelnemers van de regeling.

	Kans en impact	Financieel risico
Budgetoverschrijding	10 % van geraamde kosten	€ 20.000 gedurende 1 jaar

Behalve aan de kostenkant kunnen ook de opbrengsten tegenvallen. Het Recreatieschap kent geen grote stromen hierin. De opbrengsten bestaan uit contributie en ontvangen bijdragen voor activiteiten die het Recreatieschap organiseert. Mochten de activiteiten geen/minder doorgang vinden, dan zullen de opbrengsten afnemen. Aangezien dit direct samenhangt met de kosten voor de organisatie, bevat dit geen risico voor het Recreatieschap Drenthe.

Behalve aan de kostenkant kunnen ook de opbrengsten tegenvallen. Het Recreatieschap kent geen grote stromen hierin. De opbrengsten bestaan uit contributie en ontvangen bijdragen voor activiteiten die het Recreatieschap organiseert. Mochten de activiteiten geen/ minder doorgang vinden, dan zullen de opbrengsten afnemen. Aangezien dit direct samenhangt met de kosten voor de organisatie, bevat dit geen risico voor het Recreatieschap Drenthe.

Projecten
De projecten staan bij het Recreatieschap feitelijk buiten de exploitatie. Ter financiering van de projecten wordt een beroep gedaan op externe subsidiegevers. Daarnaast wordt aan een aantal projecten een bijdrage vanuit het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme toegekend. Het saldo van het stimuleringsfonds vormt feitelijk een buffer om de projecten te financieren en de eventuele mee- en tegenvallers op te vangen.

Tegenvallers zullen de mogelijkheden in de toekomst om projecten uit te voeren beperken maar zullen in de basis de weerstandscapaciteit van het Recreatieschap niet aantasten. De stand van de projecten wordt periodiek scherp beoordeeld zodat mogelijke afwijkingen tijdig in beeld komen. In de berekening van het weerstandsvermogen wordt om vorenstaande redenen dan ook met de projecten geen rekening gehouden.

Wederom zijn in 2021 projecten uitgevoerd en in uitvoering genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectenadministratie. Regelmatig vindt overleg plaats tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende. Aandacht wordt hierbij gevestigd op de juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie. Hierdoor worden de financiële risico's tot een minimum beperkt.

Balansrisico's
Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en bij welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen in 2021 daadwerkelijk worden ontvangen (het zijn vorderingen met een legitieme basis). Betreffende de gehanteerde afschrijvingsmethodiek is grotendeels aansluiting gezocht bij de gemeentelijke uitgangspunten. Derhalve is er geen sprake van een financieel risico.

Gerechtelijke procedures
Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd. Derhalve is er geen sprake van een financieel risico.

Onderhoud sanitaire voorzieningen ten behoeve van de recreatievaart
In het kader van de bestrijding van de legionellabacterie vindt in het seizoen periodieke controle plaats. De fysieke toestand van de gebouwen is redelijk.Deze kosten zijn opgenomen in de begroting, derhalve is er geen sprake van een financieel risico.

Mogelijke invoer vennootschapsbelastingplicht
Per 1 januari 2016 is de wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. De organisatie kent een gering aantal kleinschalige commerciële activiteiten. Het risico dat deze wet op het Recreatieschap van toepassing is, acht zij beperkt.

Samenvatting en afweging
Resumerend kan tot de volgende opstelling gekomen worden met betrekking tot het gewenste niveau van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de geformuleerde uitgangspunten:

Totaaloverzicht	**Financieel risico**
Personeel	€ 128.000
Materieel	0
Interne beheersing	20.000
Overige opbrengsten	0
Projecten	0
Totaal	**€ 148.000**

Afgewogen kan worden dat de risico's zich meestal niet tegelijkertijd voordoen. Dit betekent dat de omvang van het benodigde weerstandsvermogen niet per se de optelsom van de samenstellende delen (kans en impact) behoeft te vormen. Verder kan opgemerkt worden dat het Recreatieschap een gemeenschappelijke regeling is. Deze rechtsvorm betekent uiteindelijk dat mochten de financiële middelen van het Recreatieschap ontoereikend blijken te zijn, de deelnemende gemeenten de tekorten dienen aan te vullen.

De huidige omvang van de weerstandscapaciteit is per 31 december 2021 € 148.013,=. De ratio weerstandsvermogen bedraagt € 148.013 / € 148.000 = 1,00. Dit is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten door het bestuur als voldoende geacht. Als tegenvallers niet gedekt kunnen worden zullen de deelnemende gemeenten tekorten moeten aanvullen.

Financiële kengetallen
Om een oordeel te geven over de financiële positie van het Recreatieschap zijn naast de berekening van het weerstandsvermogen de volgende belangrijke financiële kengetallen berekend.

Financiële kengetallen	**Realisatie 2020**	**Begroting 2021**	**Realisatie 2021**	**Norm**
Netto schuldquote	-66,72%	-64,51%	-71,46%	< 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-66,72%	-64,57%	-71,46%	< 130%
Solvabiliteitsratio	62,57%	58,05%	51,98%	> 25%
Structurele exploitatieruimte	7,34%	1,23%	4,51%	> 0%
Overhead	29%	30%	26%	

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Recreatieschap ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. Ten opzichte van het voorgaande boekjaar is een verbetering van netto schuldquote te zien.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Recreatieschap in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het gerealiseerde percentage van 51,98% ligt ruimschoots boven de norm van 25% of hoger. Het stimuleringsfonds recreatie & toerisme draagt met name bij aan de solvabiliteit.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige gebeurtenissen die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. In 2020 betreft dit de verhuizing naar de nieuwe locatie en de verkoop van de gronden aan de Pottendijk in Emmen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief de mutatie van de reserves) en uitgedrukt in een percentage. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Met het gerealiseerde percentage van 4,51% is sprake van een positieve exploitatieruimte in 2021. Het percentage is lager dan vorig jaar, dit wordt veroorzaakt door een minder sterke toename van de structurele baten ten opzichte van de structurele lasten, wat verklaard wordt doordat er in 2021 meer aanspraak is gemaakt op het stimuleringsfonds recreatie & toerisme dan vorig jaar.

De uitbraak van het covid-19 virus was hier vorig jaar een belangrijke verklaring voor, minder projecten konden worden opgepakt waardoor er minder aanvragen werden ingediend voor een bijdrage uit het fonds.

Overhead
Dit kengetal geeft inzicht in de kosten die zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. De ondersteunende taken van secretariaat, financiële administratie, directie, huisvesting en bestuurskosten behoren, wettelijk gezien, binnen het Recreatieschap tot de overhead. Hierbij de kanttekening dat het Recreatieschap een echte uitvoeringsorganisatie is en alle medewerkers zowel directie, secretariaat als financiële administratie ook projectmatig ingezet worden.

Overzicht van incidentele baten en lasten
Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Recreatieschap Drenthe hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

- Als bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer duurt dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

De over 2021 gerealiseerde incidentele baten en laten zich als volgt te specificeren:

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Personeel - detachering	11.909	-	3.420
Incidentele baten - verkoop Pottendijk	571.088	-	-
Mutatie algemene reserve uit bestemmingsreserve	-	-	39.000
Totaal incidentele baten	**582.997**	**-**	**42.420**

Incidentele lasten	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Huisvestingskosten eenmalig	38.000	-	-
Bureau - overdragen archief	-	-	18.554
Onttrekking bestemmingsreserve personele inzet	-	-	39.000
Totaal incidentele lasten	38.000	-	57.554
Saldo incidentele baten en lasten	**544.997**	**-**	**-15.134**

Financiering

Algemeen
Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogt de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Evenals in 2020 is er geen sprake van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is voor 2021 derhalve niet van toepassing.

Om praktische redenen is ervoor gekozen het model ‘kasgeldlimiet’ in deze paragraaf op te nemen. De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2021 gesteld op 8,2%. Van het begrotingstotaal van € 1.235.871 is dat € 101.341.

Recreatieschap heeft in 2021 geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.

	1e kw 2021	2e kw 2021	3e kw 2021	4e kw 2021
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	1.235.871	1.235.871	1.235.871	1.235.871
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	101.341	101.341	101.341	101.341

Berekening netto-vlottende schuld
Vlottende schuld -/- vlottende middelen: € 140.009 -/- € 1.952.839 = -/- € 1.812.830

Toetsing kasgeldlimiet
Kasgeldlimiet -/- netto vlottende schuld: € 101.341 -/- -/- € 1.812.830 = € 1.914.171.

Verbonden partijen

Algemeen
Een verbonden partij is een privaat dan wel publiekrechtelijke organisatie, waarin het Recreatieschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In 2021 was er geen sprake van een verbonden partij.

Grondbeleid

In het verslagjaar 2020 zijn de gronden rond de locatie Pottendijk (gemeente Emmen) verkocht aan de pachters. De verkoop heeft plaatsgevonden op basis van de getaxeerde waarde. De verkoopopbrengst bestaat uit een eenmalige verkoopopbrengst en een 16-jarige toekomstige opbrengst. De toekomstige opbrengst zal ontvangen worden zodra de exploitatie van het geplande windmolenpark in productie wordt genomen.

Bedrijfsvoering

Zie jaarverslag.

Ondertekening

De heer R.E. Kleine (voorzitter)

De heer D.B. Dijkstra (directeur Recreatieschap Drenthe)

Bijlagen

Bijlage 1

(bedragen in euro's)

Bijdragen gemeenten in de exploitatiekosten (bijdrageregeling) 2021

Gemeente	in %	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Nog te ontvangen in 2022
Aa en Hunze	7,75	64.576	64.576	0
Assen	7,50	62.494	62.494	0
Borger-Odoorn	8,00	66.660	66.660	0
Coevorden	9,25	77.075	77.075	0
De Wolden	6,75	56.244	56.244	0
Emmen	18,00	149.984	149.984	0
Hoogeveen	8,00	66.660	66.660	0
Meppel	4,00	33.330	33.330	0
Midden-Drenthe	10,00	83.325	83.325	0
Noordenveld	7,25	60.410	60.410	0
Ooststellingwerf	7,50	62.493	62.493	0
Tynaarlo	6,25	52.078	52.078	0
Westerveld	7,25	60.410	60.410	0
Totaal	**107,5**	**895.739**	**895.739**	**0**

Bijlage 2

(bedragen in euro's)

Bijdragen gemeenten 2021 in het fonds Recreatie en Toerisme ter stimulering van projecten in het kader van Recreatie en Toerisme (bijdrageregeling).

Gemeente		Werkelijk 2021	Begroting 2021	Nog te ontvangen in 2022
Aa en Hunze		46.368	46.368	0
Assen		17.809	17.809	0
Borger-Odoorn		37.773	37.773	0
Coevorden		48.810	48.810	0
De Wolden		16.866	16.866	0
Emmen		14.492	14.492	0
Hoogeveen		14.176	14.176	0
Meppel		14.617	14.617	0
Midden-Drenthe		22.780	22.780	0
Noordenveld		15.623	15.623	0
Ooststellingwerf		15.934	15.934	0
Tynaarlo		17.963	17.963	0
Westerveld		26.231	26.231	0
Totaal		**309.442**	**309.442**	**0**

Bijlage 3

Overzicht materiële vaste activa

Omschrijving	Aanschaf-datum	Afschrijv. %	Aanschaf-waarde begin boekjaar	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aanschaf-waarde einde boekjaar	Totale afschrijving begin boekjaar	Afschrijving desinves-teringen	Boek-waarde begin boekjaar	Afschrijving boekjaar	Boek-waarde einde boekjaar	Rest-waarde begin boekjaar	Rest-waarde einde boekjaar
Vervoermiddelen													
Bedrijfsauto's													
Volkswagen 3-VLX-11	01-03-2011	20,00	19.708	0	0	19.708	16.708	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-2012	20,00	20.250	0	0	20.250	17.250	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Aanhanger + wijzer	30-04-2015	20,00	3.597	0	0	3.597	3.597	0	0	0	0	0	0
Volkswagen 6-VXS-11	02-12-2019	20,00	9.950	0	0	9.950	1.939	0	8.011	1.791	6.220	995	995
Peugeot V-325-K	25-11-2020	20,00	7.000	0	0	7.000	105	0	6.895	1.260	5.635	700	700
Subtotaal			60.505	0	0	60.505	39.599	0	20.906	3.051	17.855	7.695	7.695
Automatisering													
HP Pavilion computer	03-04-2017	20,00	1.147	0	0	1.147	860	0	287	230	57	0	0
Beeldschermen 3x	18-04-2018	20,00	3.975	0	0	3.975	2.187	0	1.788	795	993	0	0
Plotter	22-12-2020	20,00	1.975	0	0	1.975	0	0	1.975	395	1.580	0	0
			7.097	0	0	7.097	3.047	0	4.050	1.420	2.630	0	0
Totaal			**67.602**	**0**	**0**	**67.602**	**42.646**	**0**	**24.956**	**4.471**	**20.485**	**7.695**	**7.695**

Bijlage 4a

Onderhanden projecten
(bedragen in euro's)

Naam project	Project nummer	Saldo per 1-1-2021 Vordering	Saldo per 1-1-2021 Schuld	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo per 31-12-21 Vordering	Saldo per 31-12-21 Schuld
Regionaal Landschap	790		19.860	2.746	0		17.114
Buitensportfonds	802		35.336	3.866	10.000		41.470
Vitale Vakantieparken	811		15.322	4.402	0		10.920
Vernieuwing fietsknooppuntensysteem	826		26.655	50.080	0	23.425	
Ontwikkeling Hünenweg	830		15.548	124.994	40.499	68.947	
Recreatie Expert Team fase 5	837		51.926	68.405	5.630	10.849	
Wandelkn. Deel 3 Meppel/Westerveld/Noordenveld	845		202.998	82.676	307.191		427.513
Wandelknooppunten onderhoud	850		21.617	6.661	62.878		77.834
Paardrijden en mennen	851		9.298	4.510	2.000		6.788
Bankjes in Drenthe	852		60.000	79.903	0	19.903	
Perspectief 2030	853	19.167		0	25.000		5.833
RET-VVP	854			12.992	112.500		99.508
Ruiterroute De Wolden	855			1.536	3.839		2.303
Wandelkn. Deel 4 Borger-O/Coevorden/Midden-Dr.	856			53.921	241.801		187.880
Wandelplatform	857			539		539	
Wandelkn. Deel 5 rest van Drenthe	858				165.000		165.000
Afgeronde projecten in 2021			139.739	238.952	99.213		0
Mutatie projectsaldo				339.368			
Totaal		**19.167**	**598.299**	**1.077.572**	**1.077.572**	**123.663**	**1.042.163**

Bijlage 4b

Toelichting op lopende projecten
(bedragen in euro's)

Naam project:	**Regionaal Landschap**	
Totale kosten:	44.600	
Subsidie:	40.000	
Bijdrage derden:	4.600	
Startdatum:	1 augustus 2015	
Einddatum:	31 december 2021	gewijzigd naar 31 december 2022
	Saldo per 31 december 2021	17.114
	Nog te verwachten kosten	-17.114
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Buitensportfonds**	
Totale kosten:	59.923	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	12.500	
Recreatieschap:	47.423	
Startdatum:	1 december 2016	
Einddatum:	31 december 2021	gewijzigd naar 31 december 2022
	Saldo per 31 december 2021	41.470
	Nog te verwachten kosten	-5.000
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**36.470**

Naam project:	**Vitale Vakantieparken**	
Totale kosten:	347.028	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	32.028	
Recreatieschap:	215.000	
Startdatum:	1 januari 2017	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2021	10.920
	Nog te verwachten kosten	-160.920
	Nog te verwachten inkomsten	150.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Vernieuwing fietsknooppuntensysteem**	
Totale kosten:	510.127	
Subsidie:	507.827	
Bijdrage derden:	2.300	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 september 2018	
Einddatum:	1 oktober 2021 gewijzigd naar 1 mei 2022	
	Saldo per 31 december 2021	-23.424
	Nog te verwachten kosten	-78.141
	Nog te verwachten inkomsten	101.565
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Ontwikkeling Hünenweg**	
Totale kosten:	225.425	
Subsidie:	157.798	
Bijdrage derden:	0	
Recreatieschap:	67.628	
Startdatum:	26 oktober 2018	
Einddatum:	30 juni 2022	
	Saldo per 31 december 2021	-68.947
	Nog te verwachten kosten	-76.037
	Nog te verwachten inkomsten	144.984
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Recreatie Expert Team fase 5**	
Totale kosten:	111.035	
Subsidie:	65.000	
Bijdrage derden:	16.000	
Recreatieschap:	30.035	
Startdatum:	1 januari 2019	
Einddatum:	31 december 2021	
	Saldo per 31 december 2021	-10.850
	Nog te verwachten kosten	480
	Nog te verwachten inkomsten	10.370
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 3 Meppel/W'veld/N'veld**
Totale kosten:	367.858
Subsidie:	130.000
Bijdrage derden:	205.858
Recreatieschap:	32.000
Startdatum:	1 november 2019
Einddatum:	31 december 2022

Saldo per 31 december 2021	248.327
Nog te verwachten kosten	274.327
Nog te verwachten inkomsten	26.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten onderhoud**
Totale kosten:	n.t.b.
Subsidie:	0
Bijdrage derden:	n.t.b.
Recreatieschap:	0
Startdatum:	1 oktober 2020
Einddatum:	31 december 2025

Saldo per 31 december 2021	77.834
Nog te verwachten kosten	-77.834
Nog te verwachten inkomsten	0
Per saldo	**0**

Naam project:	**Paardrijden en mennen in Drenthe op de kaart**
Totale kosten:	35.298
Subsidie:	0
Bijdrage derden:	2.000
Recreatieschap:	33.298
Startdatum:	1 november 2020
Einddatum:	31 december 2022

Saldo per 31 december 2021	6.788
Nog te verwachten kosten	-30.788
Nog te verwachten inkomsten	24.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Bankjes in Drenthe**
Totale kosten:	100.000
Subsidie:	75.000
Bijdrage derden:	0
Recreatieschap:	25.000
Startdatum:	1 december 2020
Einddatum:	1 april 2022

Saldo per 31 december 2021	-19.903
Nog te verwachten kosten	-20.097
Nog te verwachten inkomsten	40.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Perspectief 2030**
Totale kosten:	25.000
Subsidie:	0
Bijdrage derden:	0
Recreatieschap:	25.000
Startdatum:	1 december 2020
Einddatum:	31 december 2029

Saldo per 31 december 2021	5.834
Nog te verwachten kosten	-5.834
Nog te verwachten inkomsten	0
Per saldo	**0**

Naam project:	**RET-VVP**
Totale kosten:	154.500
Subsidie:	135.000
Bijdrage derden:	19.500
Recreatieschap:	0
Startdatum:	1 december 2020
Einddatum:	31 december 2022

Saldo per 31 december 2021	99.508
Nog te verwachten kosten	-141.508
Nog te verwachten inkomsten	42.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Ruiterroute De Wolden**
Totale kosten:	3.839
Subsidie:	0
Bijdrage derden:	0
Recreatieschap:	3.839
Startdatum:	1 juli 2021
Einddatum:	1 juli 2022

Saldo per 31 december 2021	2.303
Nog te verwachten kosten	-2.303
Nog te verwachten inkomsten	0
Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 4 Borger-O/Coev/Mid-Dr**
Totale kosten:	390.737
Subsidie:	195.000
Bijdrage derden:	165.737
Recreatieschap:	30.000
Startdatum:	1 juli 2021
Einddatum:	1 juni 2024

Saldo per 31 december 2021	187.880
Nog te verwachten kosten	-336.880
Nog te verwachten inkomsten	149.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelplatform**
Totale kosten:	10.000
Subsidie:	0
Bijdrage derden:	0
Recreatieschap:	10.000
Startdatum:	1 december 2020
Einddatum:	1 september 2024

Saldo per 31 december 2021	-539
Nog te verwachten kosten	-9.461
Nog te verwachten inkomsten	10.000
Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 5 rest van Drenthe**
Startdatum:	1 december 2021
	Het project is in opstartende fase.
	Aantal gemeenten hebben hun bijdrage voldaan.

Saldo per 31 december 2021	**165.000**

Bijlage 5

Fonds Recreatie en Toerisme

2021

Projectnr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale project kosten	Uitg. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	"Vrijval/ over-schrijding"	Fin. afw.	Status
827	DB: 11-01-2017	Vitale vakantieparken	50.000	zie 2017		0	0	50.000	nee	Vrijval
828	DB: 04-04-2018	Vitale vakantieparken taskforce	60.000	zie 2018		60.000	0	0	nee	Klaar
829	Directie	Marketingagenda Zuidwest Drenthe	5.000	zie 2019		0	5.000	0	nee	
831	DB: 14-11-2018	Hünenweg	16.907	zie 2019		16.907	0	0	ja	Klaar
834	Directie	Horeca vakpunt Drenthe	15.000	50.000		12.397	0	2.603	nee	Klaar
835	Directie	Ontwikkeling visie vrijetijdssector Drenthe/Perspectief 2030	25.000	75.000		600	24.400	0	nee	
836	Directie	St. De Hondsrug UNESCO Global Geopark	20.000	zie 2014		20.000	0	0	nee	Klaar
837	Directie	Stellingenpad	750	35.150		0	750	0	nee	
838	Directie	Congres	10.000	0		0	0	10.000	ja	Vrijval
840	Directie	Continu Vrije Tijd Onderzoek (CVO) 2020	5.751	17.253		0	5.751	0	nee	
842	Directie	Wandelnetwerk gemeente Meppel fase 1	15.000	100.000		0	15.000	0	ja	
843	Directie	Wandelnetwerk gemeente Noordenveld (fase 2)	15.000	170.000		0	15.000	0	ja	
844	Directie	Wandelknooppunten-systeem gemeente Westerveld	15.000	zie 2017		0	15.000	0	ja	
845	Directie	Boomhut Battle 2019	10.000	zie 2018		10.000	0	0	nee	Klaar
846	Directie	Naturpark Moor-Veenland meertaligheid musea en dagrecreatie	18.019	356.530		18.019	0	0	nee	Klaar
847	Directie	Bankjes wandelroutes Dalen	1.500	1.500		0	1.500	0	nee	
848	Directie	In Boekvorm publicatie boek Gewogen Ruimte	525	525		482	0	43	nee	Klaar
850	Directie	Pilot Kop van Drenthe	5.000	73.500		5.000	0	0	nee	Klaar
851	Directie	Plaatselijk Belang Nijeberkoop e.o. brug wandelroute Tussen Frankrijk en Egypte	250	250		250	0	0	nee	Klaar
852	Directie	FietsZe MTB baan voor mensen met handicap	5.000	181.000		0	5.000	0	nee	
853	Directie	Hippisch Toerisme	32.423	7.423		7.423	0	25.000	ja	Vrijval
854	Directie	Versterken toeristisch product Holtingerpoort	6.000	20.769		6.000	0	0	nee	Klaar
855	Directie	Belevingskaart Veengebied gemeente Emmen	3.000	18.000		3.000	0	0	nee	Klaar
856	Directie	Ecorys-rapport	15.000	15.000		0	15.000	0	ja	
857	Directie	Renovatie en onderhoud Pad van Theodoor Orvelte	5.000	47.985		0	5.000	0	nee	
858	Directie	Dashboard Impact Toerisme	3.000	33.500		1.500	1.500	0	ja	
859	Directie	Paardrijden en mennen in Drenthe op de kaart	24.000	24.000		0	24.000	0	ja	
860	Directie	Boomhutbattle 2020	-17.500	0		-17.500	0	0	nee	Klaar

Bijlage 5

Fonds Recreatie en Toerisme

2021

Projectnr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale project kosten	Uitg. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	"Vrijval/ over-schrijding"	Fin. afw. rsd.	Status
861	DB: 11-01-2017	Vitale vakantieparken	50.000,00	zie 2017		0,00	0,00	50.000,00	nee	Vrijval
862	DB: 04-04-2018	Vitale vakantieparken taskforce	60.000,00	zie 2018		60.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
863	DB 14-11-2018	Hünenweg	16.907,00	zie 2019		16.907,00	0,00	0,00	ja	Klaar
864	Directie	Horeca vakpunt Drenthe	15.000,00	Zie 2020		12.396,69	0,00	2.603,31	nee	Klaar
865	Directie	St. De Hondsrug UNESCO Global Geopark	20.000,00	zie 2014		20.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
866	Directie	Congres 2021	10.000,00	0,00		0,00	0,00	10.000,00	ja	Vrijval
867	Directie	Bestuursexcursie	6.000,00	6.000,00		3.333,85	0,00	2.666,15	ja	Klaar
868	Directie	Ecorys	20.000,00	20.000,00		0,00	20.000,00	0,00	ja	
869	Directie	Nationaal Park Drentse-Friese grensstreek nieuwe stijl	16.000,00	500.740,00		0,00	16.000,00	0,00	nee	
870	Directie	Bankjes in Drenthe	25.000,00	100.000,00		0,00	25.000,00	0,00	ja	
871	Directie	Organisatiebudget Actieplan Wandelplatform Drenthe 2021-2023	10.000,00	10.000,00		0,00	10.000,00	0,00	ja	
873	Directie	TV-programma 'De Drentse zakenlunch'	4.500,00	50.000,00		4.500,00	0,00	0,00	nee	Klaar
874	Directie	Inzet Recreatie Expert Team groepsaccommodaties	15.000,00	Zie RET 5 2019		3.000,00	0,00	12.000,00	ja	Klaar
876	Directie	Buitensportfonds	10.000,00	10.000,00		10.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
877	Directie	Recreatieve voorzieningen Oude Willem	16.045,00	100.000,00		0,00	16.045,00	0,00	nee	
878	Directie	St. Cultuurtoer. Org.budget Nationaal Park Drentsche Aa, ond. duurzaam toerisme	5.000,00	5.000,00		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
879	Directie	Hunebed Highway stimulering regiomarketing	5.000,00	350.000,00		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
880	Directie	Imago-campagne Vrijetijdssector 2021	5.000,00	10.000,00		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
881	Directie	Pilot groepsaccommodaties Drenthe	2.500,00	10.000,00		1.091,74	0,00	1.408,26	ja	Klaar
882	Directie	Routeapp	-16.461,40	0,00		-16.461,40	0,00	0,00	ja	Klaar
883	Directie	Ruiterroute/hippisch De Wolden	3.839,31	3.839,31		3.839,31	0,00	0,00	ja	Klaar
884	Directie	Staatsbosbeheer beleven en benutten natuur	5.000,00	33.140,50		0,00	5.000,00	0,00	nee	
885	Directie	Ellert en Brammert film	5.000,00	80.000,00		0,00	5.000,00	0,00	nee	
886	Directie	Ontwikkeling visie vrijetijdssector Drenthe/Perspectief 2030	25.000,00	Zie 2020		0,00	25.000,00	0,00	nee	
823	Directie	Open monumentenborden	-831,58	Zie 2019		-831,58	0,00	0,00	ja	Klaar
824	Directie	Toeristische informatievoorziening t.b.v. Ooststelling toeristische overstappunten	-7.000,00	0,00		-7.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
Totaal			**326.498,33**	**1.288.719,81**	**0,00**	**125.775,61**	**122.045,00**	**78.677,72**		

Afloop 2020										
829	Directie	Marketingagenda Zuidwest Drenthe	5.000,00	zie 2019		0,00	5.000,00	0,00	nee	
835	Directie	Ontwikkeling visie vrijetijdssector Drenthe/Perspectief 2030	25.000,00	75.000,00	600,00	25.000,00	0,00	-600,00	nee	Klaar
837	Directie	Stellingenpad	750,00	35.150,00		0,00	750,00	0,00	nee	
840	Directie	Continu Vrije Tijd Onderzoek (CVO) 2020	5.751,00	17.253,00		2.875,50	2.875,50	0,00	nee	
842	Directie	Wandelnetwerk gemeente Meppel (fase 1)	15.000,00	100.000,00		17.000,00	0,00	-2.000,00	ja	Klaar
843	Directie	Wandelnetwerk gemeente Noordenveld (fase 2)	15.000,00	170.000,00		0,00	15.000,00	0,00	ja	
844	Directie	Wandelknooppunten-systeem gemeente Westerveld (fase 3)	15.000,00	zie 2017		15.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
847	Directie	Bankjes wandelroutes Dalen	1.500,00	1.500,00		0,00	0,00	1.500,00	nee	Vrijval
852	Directie	FietsZe MTB baan voor mensen met handicap	5.000,00	181.000,00		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
856	Directie	Ecorys-rapport	15.000,00	15.000,00		15.075,00	0,00	-75,00	ja	Klaar
857	Directie	Renovatie en onderhoud Pad van Theodoor Orvelte	5.000,00	47.984,50		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
858	Directie	Onderzoek impact R&T op samenleving incl. Dashboard	3.000,00	33.500,00	1.500,00	2.180,00	0,00	-680,00	ja	Klaar
859	Directie	Paardrijden en mennen in Drenthe op de kaart	24.000,00	24.000,00		0,00	24.000,00	0,00	ja	
Afloop 2019										
775	Directie	Familiepad Koekange	5.000,00	60.000,00		5.000,00	0,00	0,00	nee	Klaar
777	Directie	st. Het Drentse Landschap knapzakroutes 3.0	15.000,00	114.000,00		0,00	15.000,00	0,00	nee	
780	Directie	Wandelnetwerk fase 3 De Wolden	21.000,00	141.667,00		0,00	21.000,00	0,00	ja	
787	Directie	Toeristishe infrastructuur Geelbroek Drentsche Aa	15.000,00	165.000,00		0,00	0,00	15.000,00	nee	Vrijval
804	Directie	Kwaliteitsimpuls Ruiterweg-Zeegsersteeg Drentsche Aa	10.000,00	233.635,00		0,00	10.000,00	0,00	nee	
814	Directie	St. Achterland boekproject Drenthe, literaire reis door de tijd	2.500,00	20.000,00		2.500,00	0,00	0,00	nee	Klaar
823	Directie	Open monumentenborden	18.500,00	59.106,00	450,00	0,00	0,00	18.050,00	ja	Vrijval
Afloop 2018										
729	Directie	Toeplah kinderfietsroutes gemeente Aa en Hunze	6.000,00	111.750,00	3.584,50	2.400,00	0,00	15,50	nee	Klaar
738	DB 04-04-2018	Destination Branding	25.000,00	50.000,00		0,00	0,00	25.000,00	nee	Vrijval
761	Directie	Ontwikkeling wandelnetwerk Coevorden (fase 2+3)	15.000,00	151.667,00		15.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
762	Directie	Ontwikkeling wandelnetwerk Borger-Odoorn	15.000,00	151.667,00		15.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
Afloop 2016										
653	Directie	Wandelknooppunten-systeem gem. Midden-Drenthe (fase 2)	15.000,00	zie 2016		15.000,00	0,00	0,00	ja	Klaar
Totaal			**624.499,33**	**3.247.599,31**	**6.134,50**	**267.806,11**	**215.670,50**	**134.888,22**		

Bijlage 6

Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme
(bedragen in euro's)

	stand per 1 januari	bijdragen gemeenten	verkoop Pottendijk	uitgaven fonds	stand per 31 december	investeringen mogelijk gemaakt door het fonds
verslagjaar 2017	452.252	241.553	0	-255.073	438.732	1.766.441
verslagjaar 2018	438.732	289.597	0	-306.939	421.390	1.682.533
verslagjaar 2019	421.390	290.615	0	-272.594	439.411	2.719.790
verslagjaar 2020	439.411	303.606	0	-199.081	543.936	1.227.385
verslagjaar 2021	543.936	309.442	297.088	-267.806	882.660	1.288.720
Totaal						**8.684.869**

De middelen welke per 31 december aanwezig zijn in de bestemmingsreserve zijn reeds toegezegd.
Veelal betreffen dit bijdragen aan langjarige projecten. De uitbetaling van de gelden vindt veelal achteraf plaats (nadat verantwoording van het project is ontvangen).

Bijlage 7

Wet Normering Topinkomens - Verantwoording 2021 Recreatieschap Drenthe
Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze regelgeving verplicht om de bezoldiging van topfunctionarissen toe te lichten. De topfunctionarissen betreffen de leden van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de directeur. De WNT is van toepassing op Recreatieschap Drenthe. Het voor Recreatieschap Drenthe toepasselijke algemeen bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000.

2021 (bedragen x € 1)

Naam	D.B. Dijkstra
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2021	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Beloning	90.574
Onkostenvergoeding	0
Beloningen betaalb. op termijn	16.427
Subtotaal	107.001
Individueel WNT-maximum	209.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	**107.001**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

2020 (bedragen x € 1)

Naam	D.B. Dijkstra
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2020	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Beloning	88.596
Onkostenvergoeding	912
Beloningen betaalb. op termijn	15.529
Subtotaal	105.037
Individueel WNT-maximum	201.000
Bezoldiging	**105.037**

Recreatieschap Drenthe kent een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur.
De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende besturen.

Voor de samenstelling van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks bestuur verwijzen wij u naar het jaarverslag.

Recreatieschap **Drenthe**

Recreatieschap Drenthe | Drift 11c | 7991 AA | Dwingeloo | **recreatieschap.nl**
KvK-nr.: 52124479 | BTW-nr.: NL003828591B01

Begroting **2023**

(inclusief meerjarenraming 2024-2026)

Energiek vooruit!

recreatieschap.nl

Recreatieschap **Drenthe**

Inhouds**opgave**

Aanbiedingsbrief 2023 5

Verplichte paragrafen 17

Programmabegroting 23

Toelichting programmabegroting 25

Bijlagen 29

Bijlage I: Bijdragen gemeenten exploitatiekosten 30

Bijlage II: Fonds Recreatie en Toerisme 31

Bijlage III: Totale bijdragen gemeenten 2023 32

Bijlage IV: Investeringsstaat 34

Bijlage V: Meerjarenraming 2024-2026 36

Bijlage VI: Meerjarenraming 2024-2026 per gemeente 38

Bijlage VII: Begrotingsgegevens ten behoeve van het BBV 40

Bijlage VIII: Geprognosticeerde begin- en eindbalans 41

Bijlage IX: EMU-saldo 42

Bijlage X: Financiële kengetallen 44

Aanbiedingsbrief **2023**

Aanbiedingsbrief 2023

ALGEMEEN

Begroting

Met het opstellen van deze begroting (inclusief meerjarenraming 2024-2026) wordt op hoofdlijnen kenbaar gemaakt welke doelstellingen en activiteiten Recreatieschap Drenthe in 2023 verwacht te realiseren tegen welke lasten en baten.

Financieel gezien is de begroting 2023 een actualisering van de begroting 2022 met toevoeging van (onderstaande) ontwikkelingen, gecombineerd met het percentage voor algemene kostenstijgingen voor 2023. Mocht later het takenpakket nog substantieel wijzigen dan zal, voor zover van toepassing, een begrotingswijziging worden aangeboden.

Gemeenschappelijke regeling
Het Recreatieschap is, als gemeenschappelijke regeling van de twaalf Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf, één van dé instrumenten die de deelnemende gemeenten inzetten om snel, effectief, daadkrachtig én succesvol de toegevoegde waarde van de recreatief-toeristische sector te vergroten. De onderlinge samenwerking is een voorwaarde om tot dit beleid te komen. Immers de doelgroep, toeristen en recreanten, kent geen grenzen.

N.B.: De deelnemers aan de regeling Recreatieschap Drenthe zijn de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Voor de leesbaarheid wordt in deze nota gesproken over Drenthe en Drentse ontwikkelingen maar dit betreft uiteraard ook gemeente Ooststellingwerf.

Daarom Recratieschap Drenthe
Sinds 1998 is Recratieschap Drenthe gespecialiseerd in recreatie en toerisme. Wij adviseren bestuurders, overheden en ondernemers. Daarnaast zijn we actief bij conceptontwikkeling, realisatie en exploitatie van projecten en routestructuren. We snappen hoe bestuurlijke processen lopen en gaan actief de recreatiemarkt op. Zo creëren we kansen voor onze opdrachtgevers, mogelijkheden voor de ondernemers en resultaten voor de recreanten en toeristen.

1. Inleiding

Bij het opstellen van de vorige begroting (2022) had de Covid-19 pandemie zijn intrede gedaan. Het jaar 2021 was een extreem jaar voor de toeristisch-recreatieve sector. Met name de horeca, groepsaccommodaties, dagrecreatie en musea zagen hun omzetten met vele tientallen procenten dalen.

Daar tegenover stond dat met name de campings, en in mindere mate de bungalowparken, uitstekende bezettingen lieten zien. Heel veel Nederlanders hebben Drenthe (her)ontdekt en hun waardering voor de kwaliteiten van Drenthe zijn hoog. Ondanks de pandemie mogen we daar met elkaar trots op zijn. Ook in 2021 heeft de sector met veel beperkende maatregelen te maken gehad. De lockdown zorgde daarnaast voor extra drukte in de natuurgebieden maar ook dat eigen inwoners de recreatieve voorziening (wandel- en fietsnetwerken) in hun directe omgeving waarderen.

Bij het opstellen van de begroting 2023 is Rusland het buurland Oekraïne binnengevallen en is het coronavirus nog niet onder controle. De impact is groot op ons sociale en maatschappelijke leven, ons gevoel van veiligheid en de vraag is of dit ook blijvend is.

Gekeken moet worden naar een leven mét de aanwezigheid van corona. Naast de impact van corona en het daarop aanpassen van de bedrijfsvoering heeft de sector ook te maken met andere maatschappelijke uitdagingen. Denk daarbij aan opgaven op gebied van energie en klimaat. Daarnaast ook personeelsschaarste. Het duurzaam aan je bedrijf binden van arbeidskrachten in een periode van onzekere bedrijfsvoering en een krappe arbeidsmarkt is geen geringe opgave.

De behoefte aan vakantie is groot. Voorkeur die daarin zichtbaar is, zijn vakanties in zelfstandige accommodaties en vakanties in een natuurlijke/ ruimtelijke omgeving. De terugkeer van de internationale reiziger is nog steeds onzeker.

Het Recreatieschap zet met haar kennis en kunde én met het stimuleringsfonds alle zeilen bij voor de gemeenten om de sector zo goed mogelijk te ondersteunen. Samen moeten we ervoor zorgen dat toerisme zijn positie als bron van banen, stabiele inkomens en bescherming van ons cultureel en natuurlijk erfgoed terugkrijgt. Recreatie en toerisme is én blijft belangrijk voor de brede welvaart van Drenthe en Ooststellingwerf.

Samenwerking is en blijft het sleutelwoord naar de toekomst toe. Een toekomst waar het ook aankomt op creativiteit. Het Recreatieschap biedt vanuit haar taak, opdracht en sleutelpositie hulp en ondersteuning aan daar waar het nodig is om recreatie en toerisme in Drenthe en Ooststellingwerf weer op het peil te brengen van voor de crisis.

Voorziening onderhoud wandelknooppuntensysteem
Het Recreatieschap Drenthe is volop bezig met de ontwikkeling en uitrol van het wandelknooppuntensysteem. Op termijn een Drenthe-breed aangelegd netwerk dat de individuele wandelaar (recreant en inwoner) veel keuzevrijheid geeft om zijn/ haar wandeling uit te zetten. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door een provinciale subsidie.

Bij de ontwikkeling van het project is gelijk ook gekeken hoe het netwerk (bebording) op termijn goed onderhouden kan worden. Dit bedrag wordt jaarlijks door het Recreatieschap bij de gemeenten in rekening gebracht zodra (een deel van) het netwerk is opgeleverd (naast de bestaande bijdrage aan het Recreatieschap). Tot nu toe werd dit als een project verantwoord.

Het Dagelijks Bestuur heeft in de vergadering van 12 januari 2022 besloten om deze geldstroom te verantwoorden via een voorziening. Op deze wijze is de verantwoording naar de deelnemende gemeenten meer transparant.

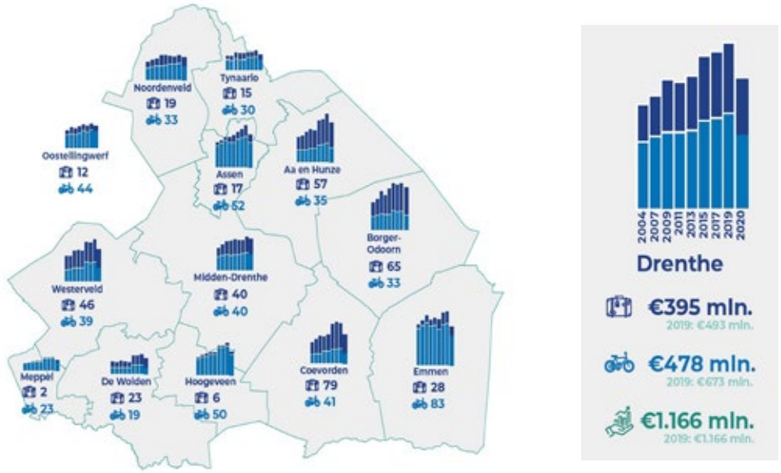
De begroting 2023 dient al vroeg te worden opgesteld en voorgelegd aan de deelnemers. Het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap is van mening dat deze begroting niet een statisch gegeven hoort te zijn. Deze moeilijke tijd gebiedt, middels begrotingswijzigingen, sturing te kunnen geven aan gewenste aanpassingen als de situatie in 2023 daarom vraagt.

2. Economische impact

De recreatief-toeristische sector is een belangrijke sector; belangrijk voor de bestedingen, leefbaarheid van de omgeving én een belangrijke voor de werkgelegenheid. Naast belangrijk voor de toerist, dus ook zeker belangrijk voor de eigen inwoner.

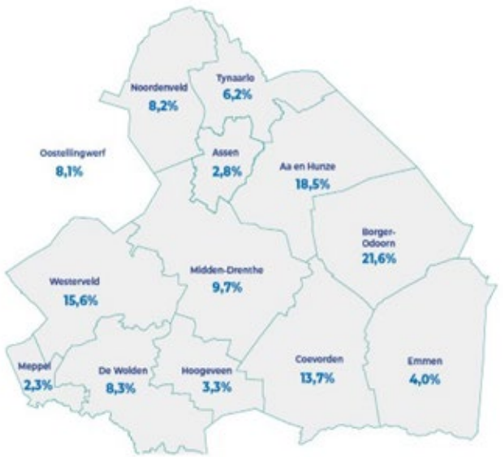
Het aantal bestedingen en de werkgelegenheid (het jaar 2020 vergeleken met het jaar 2019) is, als gevolg van de corona-maatregelen, gedaald met 25%. De werkgelegenheid is gedaald van 9,2% naar 7,5%. Hierbij is overigens geen rekening gehouden met de steunmaatregelen van de Rijksoverheid en de steun van Provincie en gemeenten.

Ecorys rapport Monitor Toerisme Drenthe (directe en indirecte bestedingen per gemeente; 2020)

Omvang directe en afgeleide dagtocht- en vakantiebestedingen per gemeente (x € mln.), ontwikkeling 2004-2020

Ecorys rapport Monitor Toerisme Drenthe (directe en indirecte werkgelegenheid per gemeente; 2020)

Totaal provincie Drenthe: **7,5%**

Het Recreatieschap voert nu jaarlijks (om zo de ontwikkelingen frequenter in beeld te krijgen) een onderzoek uit naar de ontwikkelingen in de sector in Drenthe (en Ooststellingwerf). Eind 2021 is het onderzoek gepresenteerd t.a.v. de ontwikkelingen in 2020.

3. Ontwikkelingen 2023

Nu er voor het eerst in decennia weer oorlog in Europa is staat de wereld op z'n kop. De verwachting is dat dit impact heeft op recreatie en toerisme. Het binnenlands toerisme kan nog belangrijker worden aangezien het reizen naar verre oorden vanuit veiligheid en prijsstelling onzeker zijn. We kunnen in deze begroting slechts de hoop uitspreken dat het in Europa weer 'rustig' zal worden.

Hierboven zijn we ook ingegaan op de effecten van Covid-19 en op het economisch belang van de sector. Een belangrijke constatering is dat de economische waarde van de sector erg groot is. Maar hoe willen we verder na de Covid-19 periode (waarbij we hopen op herstel van de sector, naar normaal, in 2023)?

Allereerst nemen we u mee in huidige ontwikkelingen, aandachtspunten en nieuwe trends.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

RUIMTE Ruimte bleek tijdens de pandemie een belangrijke basis te zijn voor activiteiten. Daarnaast is bevolkingsgroei een feit. De natuur wordt volop bezocht. Veel Nederlanders hebben (her)ontdekt wat natuurgebieden hen kunnen bieden. Uiteraard is dit rust en ontspanning, of het spotten van vogels en wild. Maar de natuur leent zich ook prima voor actief sporten, op pad met familie en vrienden of een stukje zingeving. Soms leidde dit tot ongewenste situaties: te druk, hetgeen de beleving verminderde, druk op de natuur e.d. Als Recreatieschap blijven we op zoek naar de balans tussen ecologie en economie.

GEZONDHEID Vanuit het oogpunt van gezondheid en welzijn wordt veel belang gehecht aan een actieve leefstijl. Recreatie maakt daar deel van uit. Een gezonde leefomgeving wordt mede vormgegeven door passende recreatiemogelijkheden.

RECREATIEBEHOEFTE Het breed ingeburgerde nieuwe werken maken dat de scheidslijn tussen werk en vrije tijd minder scherp is en de werk en de werk- (studie-, zorg-) en vrijetijdsmomenten elkaar in de loop van de dag meer afwisselen. We krijgen meer behoefte aan recreatiemogelijkheden dicht bij huis (meer groen), waar we op verschillende momenten van de dag flexibel gebruik van kunnen maken. Ook zien we de 'workations' als kans voor Drenthe. Daarnaast zien we meer 'longstay' ontstaan op de recreatieparken.

KLIMAATVERANDERING Ook klimaatverandering heeft invloed op de manier van recreëren; we hebben meer behoefte aan verkoeling in een park, bos of aan het water

ARBEIDSMARKT De (verblijfs)recreatie ondervindt in volle breedte de huidige krapte op de arbeidsmarkt. De sector is de laatste tijd volop beïnvloed door overheidsmaatregelen. Veel mensen zijn gaan werken in sectoren waar volop vraag was, zoals de zorg.

Het imago van werken in de horeca is niet altijd aantrekkelijk, met name niet bij jonge arbeidskrachten: een cultuur van hard werken, lage beloningen, werken grotendeels buiten kantooruren en weinig waardering of begeleiding. Hoogopgeleide jonge mensen zien het carrièreperspectief van de gastvrijheidssector als weinig aansprekend. Een eerste oplossing is om het werk aantrekkelijker te maken buiten de CAO om: biedt interessante secundaire arbeidsvoorwaarden. Dat kan een goede bereikbaarheid zijn, een winstbonus, meer inspraak in werktijden of zoals eerder genoemd huisvesting. Ook kunnen ondernemers kiezen voor innovatie. Denk aan gasten die zelf het drankje bestellen via een app. Ook bestelling en service via een robot is anno 2021 geen uitzondering meer. Het doel is een duurzaam personeelsbeleid in samenwerking met sector en onderwijs.

INTEGRALE AANPAK Belangrijk voor beleidsmakers is om recreatie in combinatie met andere opgaven op te pakken. Streef naar een goede balans tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van gebieden. Vanwege de druk op een gebied is het belangrijk om een gezamenlijke visie te hebben op het omgaan met recreatie in de natuur.

Trends

WANDELEN Wandelen is en blijft er ongekend populair. De coronapandemie en bijbehorende maatregelen maakten dat Nederland massaal aan de wandel ging. Van de Nederlanders die meer zijn gaan wandelen, is maar liefst 83% van plan om ook na de pandemie te blijven wandelen. Daarmee zien we de toename van de populariteit van wandelen zeker niet als een hype maar als iets blijvends.

KAMPEREN Door corona-beperkende maatregelen is het kamperen weer meer in beeld gekomen. Daarnaast zien we ook de behoefte en toename aan bijzondere kampeerplekken, volledig ingerichte safaritenten, tipi's, yurts, nostalgische pipowagens, privé-sanitair ed.

CAMPER De camper kent een toegenomen populariteit; coronaproof, eigen sanitair en de mogelijkheid om eenvoudig je reisplannen aan te passen. Vooral meer jonge mensen hebben een caravan of camper aangeschaft. Uiteraard komt hiermee ook de behoefte aan voldoende camperplaatsen om te overnachten, bij ondernemers of bij toeristisch interessante plekken.

BUITEN RECREËREN, WONEN, WERKEN Door de drukte, stijgende (woning)prijzen in de Randstad in combinatie met steeds meer thuis werken zal een groeiende groep mensen in de provincie gaan wonen (of een tweede, vakantiewoning aanschaffen). Na corona zal deze groep ook meer dan gemiddeld vanuit huis blijven werken. Grote vraag zal ook zijn of de jongere generaties een huis als bezit willen hebben of op basis van 'Longstay' in hun woonbehoefte gaan voorzien.

Kijk op recreatie en toerisme

De ontwikkelingen en trends passen binnen de landelijke visie **PERSPECTIEF BESTEMMING NEDERLAND 2030.** De landelijke visie op toerisme in Nederland geeft aan dat toerisme geen doel is, maar een middel dat kan bijdragen aan een maatschappelijke opgave aan voorzieningen in de stad.

Het geschetste perspectief 2030 Nederland is door vertaald naar Perspectief 2030 Drenthe. De belangrijkste conclusie van ondernemers en overheid: zet in op (inter)nationaal toerisme vanuit de kracht van wilde natuur, de Drentse roots en het karakteristieke landschap. De ambitie is dat iedere Drent profiteert van toerisme en recreatie waarbij we zuinig omgaan met de bestemming Drenthe. Een balans tussen bezoekers, bedrijven, bewoners en bestemming Drenthe, m.a.w. een balans tussen economie, leefbaarheid en omgevingskwaliteiten.

Het is nu een goed moment in te spelen op deze duurzame vormgeving van toerisme. Meer Nederlanders vieren hun vakantie dichter bij huis, wat al staat voor een duurzamere reis door minder vervuiling door transportmiddelen. Het is ook een mooie kans om te stimuleren, mede door een focus te leggen op waardering voor de Nederlandse natuur. Een toegenomen waardering kan leiden tot een reductie in zwerfafval en de toename in populariteit kan leiden tot verbeteringen in de openbare ruimte. Door deze sterke promotie van Nederlandse natuur en cultuur kan het toerisme een duurzame omslag maken. Ook biedt het veel economische voordelen. Het stimuleert de hoeveelheid klanten en de naamsbekendheid van kleinere bedrijven en organisaties, hetgeen zorgt voor een duurzame lokale economie. Door actief te investeren kunnen we de toerismesector op een duurzame manier (her)opbouwen. Het is voor een gemeente van belang nu in te spelen op duurzaam toerisme. Hiervoor is het nodig dat overheden prioriteit geven aan de bezoekerseconomie en samenwerken met bedrijven en bewoners. Ook is er grote behoefte aan verbeterde data en inzichten over onder andere bezoekersgedrag.
Marketing Drenthe voerde samen met Drentse ondernemers een Drenthe-breed bezoekersonderzoek uit. Corona speelde bij de helft van de nieuwe gasten een grote rol bij de keuze voor Drenthe. De voor hen belangrijkste redenen om voor Drenthe te kiezen en niet voor een ander gebied zijn:

1. *natuur (73%)*
2. *rust (63%)*
3. *fietsmogelijkheden (59%)*
4. *ruimte (53%)*
5. *wandelmogelijkheden (47%).*

4. Werkzaamheden 2023

- **Basis 2023**

Het Recreatieschap Drenthe voert de volgende (basis)werkzaamheden uit:

- Het ontzorgen én faciliteren van de deelnemende gemeenten op het recreatief-toeristisch terrein; actieve kennisontwikkeling en ondersteuning bij beleidsvorming. Ook opbouw, ondersteuning en versterking van het toeristisch netwerk behoort tot de basiswerkzaamheden (organiseren netwerkbijeenkomsten zoals het jaarlijkse congres en de jaarlijkse bestuursexcursie)
- Het verzorgen van toeristische routestructuren; ontwikkelen, bewegwijzeren en onderhouden van recreatieve routes;
- Projecten initiëren, stimuleren en uit voeren zodat we deze sector stimuleren en zo de werkgelegenheid en de economische stimulans op een zo optimaal niveau kunnen handhaven c.q. bevorderen. Hiervoor is het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme een prima instrument.

- **Focus 2023**

In 2023 hanteert het Recreatieschap het volgende thema:

"Energiek vooruit"

Of je nu actief wilt genieten van onze prachtige natuur, rust en ruimte zoekt, juist een cultureel uitstapje wil maken of een uniek evenement wil bezoeken, Drenthe is de moeite waard. Uitgaande van de invloed van Covid-19, de economische impact van de sector, de trends en ontwikkelingen en de uitgangspunten opgenomen in bestemming Drenthe 2030 formuleert het Recreatieschap de volgende aandachtspunten voor 2023:

1. AANLEG WANDELNETWERKEN In 2023 streven we naar het verder afronden van het Drenthe-breed aanleggen van het wandelknooppuntennetwerk. Het netwerk vergroot de toeristische aantrekkelijkheid van Drenthe en daarmee kun je als wandelaar de provincie gemakkelijk ontdekken. Inwoners en gasten wandelen steeds meer en kunnen straks op maat een route samenstellen. Daarnaast kunnen ondernemers profiteren van routes die bij ondernemers langskomen of in de buurt liggen. De ontwikkeling van het netwerk wordt (financieel) mede mogelijk gemaakt door de Provincie Drenthe en de gemeenten. Samen met vele vrijwilligers houden we wandelnetwerk kwalitatief goed in stand. Naast de investering in de realisatie van het netwerk, stellen de gemeenten budget beschikbaar voor het onderhoud (zijnde jaarlijks 5% van de investeringskosten).

2. DOORONTWIKKELING WANDELAANBOD

Het wandelplatform Drenthe richt zich op het versterken van de aantrekkelijkheid en de vitaliteit van Drenthe als wandelprovincie. Een wandelprovincie met aantrekkelijke routes voor uiteenlopende doelgroepen, een goede mix van belevingen, natuur, cultuur en avontuur. Routes die goed ontsloten zijn, fysiek en digitaal. Goede aansluiting van routes en startpunten in relatie tot horeca, recreatiebedrijven, dorpen en steden. Het platform brengt overleg, afstemming en samenwerking tussen de deelnemers tot stand.

3. BELEID ONTWIKKELEN T.A.V. NIEUWE FIETSRECREANT

De bestaande infrastructuur komt onder druk te staan door opkomst van de e-biker én door toegenomen gebruik. Samen met stakeholders in de toeristische infrastructuur moeten we antwoorden formuleren op de gewijzigde vraag; samen met TBO's, gemeenten en Provincie de fietsinfrastructuur écht toekomstbestendig maken. Nu al zijn we bezig met het 'fietspad van de toekomst'.

4. VERSTERKEN KWALITEIT SECTOR

Het Recreatieschap is nauw betrokken bij Vitale Vakantieparken Drenthe. Twee bestuursleden van Recreatieschap Drenthe hebben zitting in de stuurgroep Vitale Vakantieparken. Een project met als doel om vakantieparken en campings te verbeteren, te transformeren of te laten excelleren. Hierdoor is het Recreatieschap mede beleidsbepalend. Daarnaast ondersteunt het Recreatieschap de 'TaskForce Vitale Vakantieparken' ook financieel.

Vitale Vakantie-parken Drenthe

5. STIMULEREN EN ONTWIKKELEN INITIATIEVEN TER BEVORDERING DUURZAAM TOERISME.

Zowel in het NP Drents Friese grensstreken als in het NP Drentsche Aa is het Recreatieschap projectleider voor het onderdeel "Duurzaam Toerisme". Het doel is te komen tot een gebied waar bezoekers vanuit dorpen en verblijfsaccommodaties slim worden geleid naar de juiste gebieden en routes, mede afhankelijk van interesse in en draagkracht van dat gebied. Hierin varen ook economische belangen wel bij, aangezien de bestedingen vooral plaatsvinden bij recreatiebedrijven en bij de middenstand in de dorpen. Dit 3-jarig project zal opgeleverd worden in 2023.

6. ONTWIKKELING NIEUWE PROJECTEN TER ONDERSTEUNING VAN DE SECTOR

Het Recreatieschap voert veel projecten uit, veelal gemeentegrens-overschrijdend en vaak met behulp van provinciale of Europese subsidies. Het Recreatieschap blijft projecten ontwikkelen, ook vanuit het Routebureau, en ondersteunen, in samenwerking met andere partijen, die tot doel hebben het recreatief-toeristisch ondernemerschap en het gastheerschap in Drenthe te versterken;

7. SAMEN MET DE SECTOR EN ANDERE OVERHEDEN WERKEN AAN DE UITVOERING VAN PERSPECTIEF DRENTHE

Hoe toerisme en recreatie er in de toekomst uitziet wordt door ons samen bepaald. Belangrijk is nu te werken aan een krachtig toeristisch en recreatief Drenthe. Een plek waar bezoekers het gevoel hebben alsof ze thuiskomen, ondernemers op een vruchtbare manier samenwerken en inwoners trots zijn en nergens anders willen wonen. Uitdaging is nu het opgestelde perspectief te laten inwerken en mede bepalend te laten zijn in de diverse te ontwikkelen beleidsplannen;

8. VERTALEN (BIG)DATA NAAR WERKBARE INFORMATIE VOOR GEMEENTEN EN SECTOR

Beleid kan niet zonder data. Effectmeting, trends en ontwikkelingen zijn te ontdekken uit data. Het ontsluiten van data t.b.v. gemeenten en ondernemers om zodoende effecten te kunnen meten, trends waar te nemen en ter ondersteuning van te nemen beslissingen. Data is ruim beschikbaar, maar moet zodanig worden geordend c.q. aangeboden aan de sector en beleidsmakers zodat dit kan helpen bij het maken van keuzes en ontwikkelrichtingen;

9. VERGROTEN TOEGANKELIJKHEID/BARRIÈREVRIJ AANBOD (ZOWEL FYSIEK ALS DIGITAAL)

Werken aan beleid en via projectgerichte uitvoer voorzien in een goed toegankelijk aanbod. Ook zal in samenwerking met Marketing Drenthe het aanbod op drenthe.nl van 'Vakanties voor iedereen' verder zichtbaar worden gemaakt;

10. GEVRAAGD EN ONGEVRAAGD DEELNEMENDE GEMEENTEN ÉN ONDERNEMERS ONDERSTEUNEN

Het Recreatieschap wil in 2023 met adviezen en onderzoeken de deelnemende gemeenten ondersteunen. Zowel de colleges als de raden voorzien van de juiste kennis zodat de beste besluiten kunnen worden genomen binnen de gemeenten. De ondernemers kampen ook met vraagstukken waar het Recreatieschap in wil ondersteunen. Als voorbeeld zien we nu het vraagstuk van de krapte op de arbeidsmarkt (hoe bind ik mijn werknemers aan mijn bedrijf). Door kennisdeling en gerichte adviezen willen we hierin ondersteunen.

5. Financieel

In de in het voorjaar opgestelde kadernota 2023 zijn de uitgangspunten voor deze begroting geformuleerd. Deze begroting bestaat uit het overzicht van de ontwikkelingen in de sector en van de baten en lasten (de uiteenzetting van de financiële positie).

De begroting bevat tevens de verplichte paragrafen. De begroting is op 23 maart 2022 in de vergadering van het Dagelijks Bestuur behandeld. De vaststelling in het Algemeen Bestuur staat gepland tijdens de vergadering op 7 juli 2022. De begroting 2023 is financieel gebaseerd op de begroting van 2022. Uitgangspunt is met deze kaderbrief zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid van 2023 te komen, in de wetenschap dat we zo nu en dan achterhaald worden door veranderingen in de tijd. Daarom is bij enkele posten rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen.

Rekening is gehouden met de ontwikkeling van de lonen en prijzen waar wij geen invloed op hebben. Hierbij baseren we ons op de “Prijsindex Loonvoet Sector Overheid (%) 2023-2026” uit de Marco Economische Verkenningen van het Centraal Planbureau. Op basis hiervan wordt uitgegaan van een indexering van de begroting voor 2023 van 2,3% (loonvoet sector overheid) en 1,6% (materiële overheidsconsumptie).

De loonkosten maken een significant deel uit van de exploitatiebegroting van het Recreatieschap. Het Recreatieschap volgt de indexering en de verplichtingen vanuit de CAO (WSGO; Werkgeversvereniging Samenwerking Gemeentelijke Organisaties).

De onttrekkingen uit de reserveringen zijn overeenkomstig eerdere besluiten van het Dagelijks Bestuur. De in de begroting opgenomen bedragen zijn de maximale onttrekkingen. Mocht overschrijding hiervan noodzakelijk blijken dan zal hier toestemming voor worden gevraagd middels een bestuursbesluit.

In 2023 zal de vaste kern van de organisatie van het Recreatieschap, evenals voorgaande jaren, bestaan uit ongeveer 9 fte. De bezetting bestaat uit de volgende disciplines:

- directie 1 fte;
- beleid, advisering, projectuitvoering 2,2 fte;
- toeristische bewegwijzering 4 fte;
- ondersteuning (secretariaat, communicatie, financiële administratie) 2 fte.

Het Recreatieschap initieert, geeft leiding aan en administreert veel projecten ter stimulering van recreatie en toerisme. Het Recreatieschap opereert met een vaste kern medewerkers. Indien noodzakelijk wordt tijdelijk extra menskracht ingehuurd ter uitvoering van een bepaald project. De kosten van deze inhuur zullen altijd gedekt moeten worden vanuit de projecten.

Het Recreatieschap dient van toegevoegde waarde te zijn voor haar gemeenten en voor de sector. Dit kan alleen met betrokken, ontwikkelingsgerichte en goed passende medewerkers. Het kapitaal van het Recreatieschap zijn deze medewerkers. Blijvend investeren in de ontwikkelkracht van de medewerkers is daarom van essentieel belang.

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme
Jaarlijks wordt door de Drentse gemeenten en gemeente Ooststellingwerf een bedrag voor dit fonds beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op een – in de gemeenschappelijke regeling verankerde – vaste component in samenhang met de dagrecreatie en een variabele component gebaseerd op de toeristische overnachtingen in een gemeente. Dus een deel (ongeveer 3%) van de toeristenbelasting wordt feitelijk direct via het Recreatieschap ingezet ten behoeve van verdere ontwikkeling van de sector.

De toezeggingen uit het fonds maken het mogelijk snel andere subsidiemiddelen te generen (het fonds maakt het mogelijk om projecten in gang te zetten die anders niet, in beperktere omvang of met een veel langere aanlooptijd zouden zijn gerealiseerd). De inzet van het fonds is al jaren succesvol en de fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier (is vaak aanjager om andere middelen beschikbaar te krijgen).

Het budget van het fonds was in 2021 € 309.442,=. Uit de jaarrekening 2021 blijkt dat via het fonds een zeer effectief beleid mogelijk was, waardoor een groot aantal investeringen mogelijk zijn gemaakt (in 2021 voor een totaalbedrag van € 1.289.000,=).

In de jaren 2017 – 2021 heeft het fonds meegeholpen aan een investering in het Drents recreatief-toeristisch product van circa € 8.685.000,=. Dankzij het fonds zijn onder andere de volgende projecten op een actieve en snelle wijze ondersteund: ondersteuning programma Vitale Vakantieparken, Horeca Vakpunt, ontwikkeling Visie Vrijetijdssector, organisatie congres, verdere uitrol wandelknooppunten, bevordering meertaligheid Natuurpark, Geopark, Hippisch Toerisme, onderzoeken (Ecorys en CVO), ontwikkeling Hünenweg etc.

Het fonds blijft krachtig en succes vanuit de afgelopen jaren is bewezen. € 1 uit het fonds lokt € 4 van derden uit voor investeringen op het gebied van recreatie en toerisme in Drenthe en Ooststellingwerf.

Toeristische Informatievoorzieningen
Sinds 2018 is een afzonderlijke begrotingspost beschikbaar voor het ontwikkelen van gemeentegrens overstijgende productontwikkeling (Drenthe brochure, fiets- en wandelbrochures en gratis te verstrekken materialen), versterken gastheerschap, meertaligheid van het informatieaanbod, samenwerking met regio’s en een betere aansluiting tussen marketing en informatievoorziening.

Daarnaast is het Recreatieschap eigenaar van de database die achter de website drenthe.nl hangt. Met Marketing Drenthe is een opdrachtgever/opdrachtnemer relatie ingericht waarbij Marketing Drenthe verantwoordelijk is voor het volledig en up-to-date houden van deze database. Jaarlijks wordt een activiteitenplan afgesproken (met jaarlijkse evaluatie) zodat één loket voor de ondernemers en evenementenorganisatoren kan worden aangeboden. Het Recreatieschap verzorgt uiteraard zelf het aanbod aan routes op drenthe.nl.

Voor het Recreatieschap is samenwerking een vanzelfsprekendheid. De belangrijkste partners om de gezamenlijke doelen te bereiken zijn daarbij natuurlijk de gemeenten, Provincie Drenthe, Marketing Drenthe, terreinbeherende organisaties, recreatieparken, dagattracties, horeca en musea, sport- en evenementenorganisaties en cultuur- en natuurorganisaties.

Het Recreatieschap heeft een belangrijke spilfunctie en speelt al een groot aantal jaren een aanjagende en uitvoerende rol bij de nieuwe ontwikkelingen in de vrijetijdseconomie van Drenthe. Doel is de ontwikkeling van een vitale sector; Recreatieschap is initiator, (mede-)regisseur en coördinator voor alle Drentse gemeenten en Ooststellingwerf. Het project ‘Vitale Vakantie Parken’ is hiervan een mooi voorbeeld.

Tot slot
Het bestuur van het Recreatieschap blijft inspelen op de ontwikkelingen binnen het recreatief en toeristisch product. Zij ziet in het Recreatieschap een uniek instrument de gemeenschappelijke doelen te bereiken. Recreatie en toerisme spelen zich in hoofdzaak op gemeentelijk niveau af. Hierbij valt te denken aan het ontwikkelen van voorzieningen, zoals fietspaden, dagrecreatieterreinen, parkeervoorzieningen, stimuleren van evenementen en natuurbeheer. Juist recreatie en toerisme zijn beleidsterreinen waarbinnen gemeenten gezamenlijk kunnen optreden en het verschil kunnen maken.

Als er een duidelijke samenhang is én afstemming tussen de diverse gemeenten, is er sprake van een goed ontwikkeld toeristisch product Drenthe. Een toerist kent immers geen grenzen en ziet niet waar gemeente- en provinciegrenzen ophouden. Bovengemeentelijke beleidsontwikkeling is hier zeker een voorwaarde voor succes.

VASTSTELLING
Wij verzoeken u de begroting 2023 vast te stellen.

Dagelijks Bestuur Recreatieschap Drenthe

Verplichte **paragrafen**

Verplichte paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Financiering
3. Verbonden partijen
4. Grondbeleid

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen
Onder dit begrip verstaat het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) het verband tussen weerstandscapaciteit en de risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor onze financiële positie. Twee keer per jaar, bij de begroting en bij de jaarrekening, moeten de belangrijkste financiële risico's worden geactualiseerd en doorgerekend. Recreatieschap Drenthe moet een eigen vermogen, een weerstandsvermogen, hebben om deze financiële risico's af te kunnen dekken, mochten ze zich voordoen.

De risico-inschatting is gestoeld op diverse aannames. De globale inschatting van kans en omvang is tijdsgebonden, waarbij het (voortschrijdend) inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Onder dergelijke risico's wordt derhalve verstaan: alle redelijk voorzienbare onzekerheden die niet direct vooraf kwantificeerbaar zijn. Daarom kunnen er geen voorzieningen voor worden gevormd.

Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten of voorzieningen gevormd.

De paragraaf weerstandsvermogen dient volgens artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ten minste de volgende inhoud te bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de regeling beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- B. Een inventarisatie van risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie;
- C. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's en de realisatie daarvan.

Ad.A
De huidige omvang van de algemene reserve (per 31-12-2021 € 148.013,=) is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten (ingeschatte risico's) voldoende.

Ad.B
De inventarisatie en risico-inschatting is gestoeld op diverse aannames. De globale inschatting van kans en omvang is tijdsgebonden, waarbij het (voortschrijdend) inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. We kunnen de volgende onderdelen onderscheiden:

Personeel
Een kleine organisatie als het Recreatieschap is kwetsbaar voor wat de personele bezetting betreft. Voor veel functies is de beschikbaarheid van vervanging op hetzelfde kwalitatieve niveau niet haalbaar. Dit betekent al snel dat een beroep gedaan moet worden op externe ondersteuning. Een interim-functionaris zal uit het weerstandsvermogen bekostigd moeten worden.

Periodiek vinden beoordelingsgesprekken plaats waarin aandacht is voor werkdruk en het gewenste ontwikkelperspectief van het personeel. Hierbij is m.n. ook aandacht voor het fysiek zwaardere werk van de medewerkers van het routebureau. Hierbij is zeker een risico denkbaar van meer ziekteverzuim en/of uitval. Ook heeft het Recreatieschap te maken met een werknemer die gebruik maakt van politiek verlof. Deze werknemer heeft een ‘terugkeergarantie’; dit betekent dat de kans bestaat dat op termijn deze werknemer weer terugkeert binnen het personeelsbestand.
Op basis van onze inschattingen (kans en impact) komen we tot:

- Vervanging bij ziekte en calamiteit (directie); 6 maanden, € 52.000,=.
- Vervanging bij ziekte en calamiteit (administratie/routebureau); 6 maanden, € 26.000,=.
- Risico leeftijdsopbouw/ uitval/ politiek verlof;12 maanden, € 50.000,=.

In totaal betreft het ingeschatte financieel risico voor Personeel hiermee € 128.000,=.

Interne beheersing
Het Recreatieschap kent, net als iedere andere organisatie, mee- en tegenvallers in de sfeer van organisatie en overige kosten. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op overschrijding van budgetten voor huisvesting, communicatie, kantoor en overige kosten. Dergelijke tegenvallers dienen opgevangen te kunnen vanuit het weerstandsvermogen.

	Kans en impact	Financieel risico
Budgetoverschrijding	10 % van geraamde kosten	€ 20.000,= gedurende 1 jaar

Projecten
De projecten staan bij het Recreatieschap feitelijk buiten de exploitatie. Ter financiering van de projecten wordt een beroep gedaan op externe subsidiegevers. Daarnaast wordt aan een aantal projecten een bijdrage vanuit het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme toegekend. Het saldo van het stimuleringsfonds vormt feitelijk een buffer om de projecten te financieren en de eventuele mee- en tegenvallers op te vangen.

Balansrisico’s
Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en van welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen niet lang “openstaan” (het zijn vorderingen met een legitieme basis).

Gerechtelijke procedures
Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd.

Garanties
Op dit moment garanderen wij geen geldleningen die aan derden zijn verstrekt.

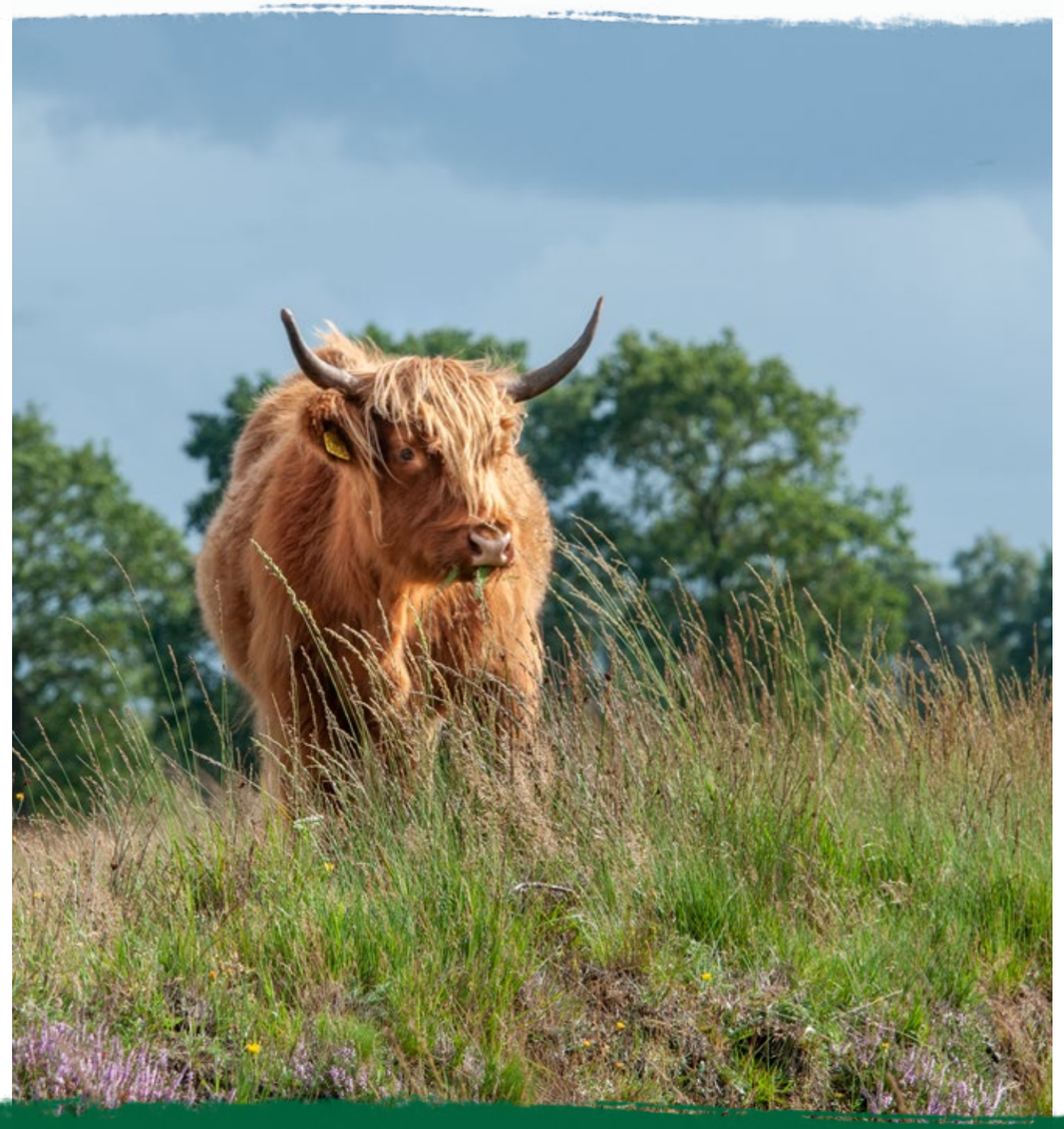
Onderhoud sanitaire voorzieningen
Ten behoeve van de recreatievaart hebben we enkele toiletvoorzieningen in beheer. In het kader van de bestrijding van de legionellabacterie vindt in het seizoen periodieke controle plaats. De fysieke toestand van de gebouwen is matig.

Coördinatie/projectverantwoording en uitvoering recreatief-toeristische projecten
Ook in 2023 en volgende jaren zullen projecten in uitvoering worden genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectenadministratie. Door regelmatig overleg tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende (juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie) worden de financiële risico’s tot een minimum beperkt.

Ad.C
Resumerend kan tot de volgende opstelling gekomen worden met betrekking tot het gewenste niveau van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de geformuleerde uitgangspunten:

Totaaloverzicht	Financieel risico
Personeel	€ 128.000,=
Materieel	0,=
Interne beheersing	20.000,=
Overige opbrengsten	0,=
Projecten	0,=
Totaal	**€ 148.000,=**

De huidige omvang van de weerstandscapaciteit is per 31 december 2021 € 148.013,=.
De ratio weerstandsvermogen bedraagt € 148.013 / € 148.000 = 1.
Dit is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten door het bestuur als toereikend geacht.

2. Financiering

Algemeen
Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogd de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Vanaf 2004 is geen sprake meer van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is dan ook niet van toepassing. De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2022 gesteld op 8,2%. Wij streven door een actief treasurymanagement (bevoorschotting subsidies etc.) onder de kasgeldlimiet te blijven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	**1e kw 2023**	**2e kw 2023**	**3e kw 2023**	**4e kw 2023**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	1.270.762	1.270.762	1.270.762	1.270.762
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	104.203	104.203	104.203	104.203

De bijdragen van de gemeenten worden in het 1e kwartaal ontvangen. Gedurende het jaar vindt er monitoring plaats aan de hand van tussentijdse cijfers.

3. Verbonden partijen
Het Recreatieschap kent geen verbonden partijen.

4. Grondbeleid
In het verslagjaar 2020 zijn de gronden, welke het Recreatieschap in bezit had te Emmer-Compascuum, verkocht aan beide pachters. De verkoop heeft plaatsgevonden op basis van de getaxeerde waarde. De verkoopopbrengst bestaat uit een eenmalige verkoopopbrengst en een 16-jarige toekomstige opbrengst. De toekomstige opbrengst zal ontvangen worden zodra de exploitatie van het geplande windmolenpark in productie wordt genomen. Naar verwachting zal deze opbrengst nog niet in 2023 van toepassing zijn.

Programma **begroting**

Programmabegroting

(in Euro's)

	Categorie omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
BATEN	Personeel	3.420	0	0
	Huisvesting	5.469	0	6.300
	Overige opbrengsten	39.063	18.610	18.900
	Projecten	339.368	p.m.	p.m.
	subtotaal	387.320	18.610	25.200
	Bijdrage gemeenten in exploitatie	895.739	931.953	974.598
	Fonds Recreatie en Toerisme	309.442	311.582	270.964
	subtotaal	*1.205.181*	*1.243.535*	*1.245.562*
	Totaal baten	**1.592.501**	**1.262.145**	**1.270.762**
LASTEN	Personeel	586.627	622.237	652.900
	Huisvesting	61.794	64.600	67.750
	Onderhoud	52.486	57.500	58.400
	Overige uitgaven	26.617	11.050	11.170
	Overige uitgaven toer. info voorz.	114.619	117.480	117.480
	Bestuur	395	560	570
	Bureau	88.791	64.490	72.080
	Afschrijvingen	4.471	5.498	12.300
	Projecten	339.368	p.m.	p.m.
	subtotaal	*1.275.168*	*943.415*	*992.650*
	Fonds Recreatie en Toerisme	267.806	311.582	270.964
	Totaal lasten	**1.542.974**	**1.254.997**	**1.263.614**
	Resultaat voor bestemming	**49.527**	**7.148**	**7.148**
	Onttrekkingen aan reserves:			
	Bestemmingsres. fonds R. & T.	0	0	0
	Bestemmingsres. personele inzet	54.852	15.852	15.852
	Bestemmingsres. onderhoud	0	0	0
	Bestemmingsres. infrastructuur	0	0	0
	Toevoegingen aan reserves:			
	Bestemmingsres. fonds R. & T.	41.636	0	0
	Bestemmingsres. personele inzet	23.000	23.000	23.000
	Bestemmingsres. onderhoud	0	0	0
	Bestemmingsres. infrastructuur	0	0	0
	Algemene reserve	39.000		
	Resultaat na bestemming	**743**	**0**	**0**

Toelichting **Programma begroting**

Toelichting programmabegroting

	Omschrijving	Raming excl. BTW		Raming excl. BTW
BATEN				
	Personeel		**Totaal**	**0**
	Huisvesting		**Totaal**	**6.300**
	Een deel van het kantoorpand wordt onderverhuurd aan het provinciale programma Vitale Vakantieparken.			
	Overige opbrengsten		**Totaal**	**18.900**
	Recreatiecongres	7.850		
	Recreatiesociëteit	8.800		
	Excursie	2.250		
	Recreatieschap Drenthe organiseert jaarlijks verschillende bijeenkomsten. Enerzijds voor de deelnemende gemeenten (bestuurders, raadsleden e.d.) in de vorm van een jaarlijkse bestuursexcursie. Anderzijds worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor betrokkenen uit de recreatie- en toerismesector, voor zowel overheid als ondernemers.			
	Bijdrage gemeenten in exploitatie		**Totaal**	**974.598**
	De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks aan de Gemeenschappelijke Regeling, volgens verdeelsleutels zoals vastgelegd in de regeling, een bijdrage aan de exploitatie van de organisatie. In bijlage I staan de bedragen per gemeente vermeld.			
	Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme		**Totaal**	**270.964**
	De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks aan de Gemeenschappelijke Regeling, volgens de bestaande bijdrageregeling, een bijdrage aan het Fonds Recreatie en Toerisme. De hierdoor beschikbare middelen worden ingezet ter stimulering van projecten in de recreatie- en toerismesector. In bijlage II staan de bedragen per gemeente.			

LASTEN

Omschrijving	Raming excl. BTW	Raming excl. BTW
Personeel		**Totaal 652.900**
Brutosalarissen	479.500	
Sociale lasten	205.500	

Het vaste personeel bestaat uit 11 medewerkers en 1 oproepkracht (8,54 fte's) en 2 tijdelijke medewerkers (1,83 fte's). De geraamde bruto salariskosten zijn gebaseerd op de salarisschalen geldend per 1 februari 2022.

Overige personeelskosten:

Geraamd wordt:		
Brutosalarissen naar projecten (1)	-45.000	
Kosten P&O; administratie door gemeente Assen	5.100	
Opleidingen/cursussen	6.200	
Overige personeelskosten	1.600	

(1) Gezien de doorloop van de huidige projecten tot en met 2023 kunnen er uren (salariskosten) geboekt worden op bepaalde projecten.

Huisvesting		**Totaal 67.750**
Huurkosten	44.000	
Energiekosten	13.000	
Schoonmaakkosten	3.350	
Huurkosten opslaglocatie Dwingeloo	5.100	
Overige huisvestingskosten	2.300	

Het Recreatieschap huurt een gedeelte van het kantoorpand aan de Drift (11c) te Dwingeloo. Voor de opslag van materiaal en bewegwijzeringsborden wordt een loods gehuurd op het industrieterrein in Dwingeloo.

Onderhoud		**Totaal 58.400**

Betreft diverse routestructuren (w.o. wandel- en fietsroutes, fietsknooppunten- en wandel-knooppuntennetwerk, MTB-bebording, Geopark, ruiterroutesstructuur) kosten wandelvrijwilligers en onderhoud toiletvoorzieningen recreatievaart.
Recreatieschap heeft via vele projecten een groot aantal voorzieningen gerealiseerd in de openbare ruimte. Het onderhoud van een aantal daarvan komt voor rekening van het Recreatieschap.

Overige uitgaven		**Totaal 11.170**
Recreatiecongres	7.800	
Recreatiesociëteit	1.120	
Excursie	2.250	

Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen		**Totaal 117.480**
Toeristische informatievoorzieningen	66.480	
Toeristische informatievoorzieningen Drenthe.nl	51.000	

Bestuur		**Totaal 570**

Omschrijving	Raming excl. BTW	Raming excl. BTW
Bureau		**Totaal 72.080**
Portikosten	1.200	
Telefoonkosten	2.800	
Reis-, verblijf- en autokosten	10.200	
Representatiekosten	1.020	
Kantoorbenodigdheden	1.100	
Kopieerkosten	1.730	
Leasekosten	1.220	
Kantinekosten	2.100	
Automatiseringskosten	20.000	
Documentatie en voorlichting	2.500	
Abonnementen/lidmaatschappen	1.600	
Bankkosten	800	
Verzekeringen	14.300	
Accountantskosten	10.900	
Overige kosten	610	

Kapitaal		**Totaal 12.300**

In bijlage IV staan de afschrijvingen. De afschrijvingskosten zijn hoger door vervanging van bedrijfsauto's.

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme		**Totaal 270.964**

Door inzet van dit fonds worden diverse projecten mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage.

Onttrekkingen aan reserves

Bestemmingsreserve personele inzet		**Totaal 15.852**

Jaarlijks wordt een bedrag van maximaal € 15.852 onttrokken aan deze bestemmingsreserve (conform bestuursbesluit Algemeen Bestuur).

Toevoegingen aan reserves

Bestemmingsreserve personele inzet		**Totaal 23.000**

Jaarlijks wordt een deel van de bijdragen van de gemeenten toegevoegd aan de bestemmingsreserve personele inzet, maximaal € 23.000. Hierdoor kan flexibel worden ingespeeld op nieuwe projecten/ ontwikkelingen (conform bestuursbesluit Algemeen Bestuur) en indien nodig een flexibele schil aan personeel worden ingezet.

Bijlagen

Bijlage I

Bijdragen gemeenten 2023 in de exploitatiekosten volgens bestaande bijdrageregeling

Gemeente:	in %	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aa en Hunze	7,75%	64.576	67.187	70.261
Assen	7,50%	62.494	65.020	67.995
Borger-Odoorn	8,00%	66.660	69.355	72.528
Coevorden	9,25%	77.075	80.191	83.861
De Wolden	6,75%	56.244	58.518	61.196
Emmen	18,00%	149.984	156.048	163.189
Hoogeveen	8,00%	66.660	69.355	72.528
Meppel	4,00%	33.330	34.677	36.264
Midden-Drenthe	10,00%	83.325	86.693	90.660
Noordenveld	7,25%	60.410	62.853	65.729
Ooststellingwerf	7,50%	62.493	65.020	67.995
Tynaarlo	6,25%	52.078	54.183	56.663
Westerveld	7,25%	60.410	62.853	65.729
Totaal	**107,50%**	**895.739**	**931.953**	**974.598**

Bijlage II

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme van Recreatieschap Drenthe per 1 januari 2023

Gemeente	Overnachtingen	Dagrecreatie	Verblijfsrecr.	Vast bedrag	Subtotaal	Aanpassing *	Begroting 2023
Aa en Hunze	1.079.939	9.303	21.948	10.000	41.251	7.163	34.088
Assen	326.435	9.303	3.647	10.000	22.950	6.043	16.907
Borger-Odoorn	1.085.288	9.303	22.162	10.000	41.465	6.973	34.492
Coevorden	1.003.008	9.303	18.870	10.000	38.173	7.903	30.270
De Wolden	268.684	9.303	2.780	10.000	22.083	5.743	16.340
Emmen	315.900	9.303	3.489	10.000	22.792	9.596	13.196
Hoogeveen	61.289	9.303	613	10.000	19.916	6.075	13.841
Meppel	0	9.303	0	10.000	19.303	4.686	14.617
Midden-Drenthe	743.320	9.303	11.116	10.000	30.419	7.174	23.245
Noordenveld	187.529	9.303	1.875	10.000	21.178	5.871	15.307
Ooststellingwerf	243.173	9.303	2.432	10.000	21.735	5.987	15.748
Tynaarlo	345.381	9.303	3.931	10.000	23.234	5.581	17.653
Westerveld	784.000	9.303	12.270	10.000	31.573	6.313	25.260
Totaal	**6.443.946**	**120.939**	**105.133**	**130.000**	**356.072**	**85.108**	**270.964**

Vaste bijdrage dagrecreatie	120.939
Staffel aantal overnachtingen (verblijfsrecreatie)	
1e 250.000	0,010
2e 250.000	0,015
3e 250.000	0,020
4e 250.000	0,030
5e 250.000	0,040
6e 250.000	0,050
7e 250.000	0,060
Vast bedrag besloten in AB vergadering d.d. 12 maart 2008	130.000

* De aanpassing is een voortvloeisel uit voorgaande begrotingen (vanaf het jaar 2011) waarbij sprake was van bezuinigingen. Deze bezuinigingen werken nog steeds deels door, ook in de begroting 2023.

Bijlage III

Totale bijdragen gemeenten 2023

Gemeente:	Exploitatiekosten	Bijdrage Fonds R&T	Bijdrage 2023
Aa en Hunze	70.261	34.088	104.349
Assen	67.995	16.907	84.902
Borger-Odoorn	72.528	34.492	107.020
Coevorden	83.861	30.270	114.131
De Wolden	61.196	16.340	77.536
Emmen	163.189	13.196	176.385
Hoogeveen	72.528	13.841	86.369
Meppel	36.264	14.617	50.881
Midden-Drenthe	90.660	23.245	113.905
Noordenveld	65.729	15.307	81.036
Ooststellingwerf	67.995	15.748	83.743
Tynaarlo	56.663	17.653	74.316
Westerveld	65.729	25.260	90.989
Totaal	**974.598**	**270.964**	**1.245.562**

Bijlage IV

Investeringsstaat

Omschrijving	Datum	Aanschaf					Afschrijving					
		bedrag	vermeer deringen	vermin deringen	totaal	%	totaal per 1 jan.	boek jaar 2023	boek waarde 1 jan.	boek waarde 31 dec.	rest waarde 1 jan.	rest-waarde 31 dec.
Vervoermiddelen												
Volkswagen 3-VLX-11	1-03-11	19.708			19.708	20,00	16.708	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-12	20.250			20.250	20,00	17.250	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 6-VXS-11	2-12-19	9.950			9.950	20,00	5.521	1.790	4.429	2.639	995	995
Peugeot V-325-K	25-11-20	7.000			7.000	20,00	2.625	1.260	4.375	3.115	700	700
Auto	01-05-2022	26.650			26.650	20,00	2.887	4.330	23.763	19.433	5.000	5.000
Auto	01-05-2022	26.650			26.650	20,00	2.887	4.330	23.763	19.433	5.000	5.000
Automatisering												
Beeldschermen 3x	18-04-18	3.975			3.975	20,00	3.780	195	195	0	0	0
Plotter	22-12-20	1.975			1.975	20,00	790	395	1.185	790	0	0
Totaal		**116.158**	**0**		**116.158**		**52.447**	**12.300**	**63.711**	**51.411**	**17.695**	**17.695**

Bijlage V

Meerjarenraming 2024-2026

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
BATEN						
Personeel	3.420	0	0	0	0	0
Huisvesting	5.469	0	6.300	6.489	6.684	6.885
Overige opbrengsten	39.063	18.610	18.900	19.467	20.051	20.653
Projecten	339.368	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal	*387.320*	*18.610*	*25.200*	*25.956*	*26.735*	*27.538*
Bijdrage gemeenten in exploitatie	895.739	931.953	974.598	999.728	1.025.612	1.052.272
St. fonds Recreatie en Toerisme*	309.442	311.582	270.964	300.000	310.000	310.000
Subtotaal	*1.205.181*	*1.243.535*	*1.245.562*	*1.299.728*	*1.335.612*	*1.362.272*
Totaal baten	**1.592.501**	**1.262.145**	**1.270.762**	**1.325.684**	**1.362.347**	**1.389.810**
Personeel	586.627	622.237	652.900	672.487	692.662	713.442
Huisvesting	61.794	64.600	67.750	69.783	71.876	74.032
Onderhoud	52.486	57.500	58.400	60.152	61.957	63.816
Overige uitgaven	26.617	11.050	11.170	11.505	11.850	12.206
Overige uitgaven toer. info. voorz.	114.619	117.480	117.480	117.480	117.480	117.480
Bestuur	395	560	570	587	605	623
Bureau	88.791	64.490	72.080	74.242	76.469	78.763
Afschrijvingen	4.471	5.498	12.300	12.300	12.300	12.300
Projecten	339.368	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Fonds Recreatie en Toerisme	267.806	311.582	270.964	300.000	310.000	310.000
Totaal lasten	**1.542.974**	**1.254.997**	**1.263.614**	**1.318.536**	**1.355.199**	**1.382.662**
Resultaat voor bestemming	**49.527**	**7.148**	**7.148**	**7.148**	**7.148**	**7.148**
Onttrekkingen aan reserves:						
Bestemmingsreserve fonds R&T	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	54.852	15.852	15.852	15.852	15.852	15.852
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen aan reserves:						
Bestemmingsreserve fonds R&T	41.636	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	0	0	0	0
Algemene reserve	39.000	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**743**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage VI

Meerjarenraming 2024-2026 per gemeente

Gemeente:	in %	Begroting Exploitatie 2024	Begroting Fonds 2024	Begroting Totaal 2024	Begroting Exploitatie 2025	Begroting Fonds 2025	Begroting Totaal 2025	Begroting Exploitatie 2026	Begroting Fonds 2026	Begroting Totaal 2026
Aa en Hunze	7,75%	72.074	37.741	109.815	73.940	38.999	112.939	75.862	38.999	114.861
Assen	7,50%	69.748	18.719	88.467	71.554	19.343	90.897	73.414	19.343	92.757
Borger-Odoorn	8,00%	74.398	38.188	112.586	76.325	39.461	115.786	78.309	39.461	117.770
Coevorden	9,25%	86.023	33.514	119.537	88.250	34.631	122.881	90.544	34.631	125.175
De Wolden	6,75%	62.774	18.091	80.865	64.399	18.694	83.093	66.073	18.694	84.767
Emmen	18,00%	167.396	14.610	182.006	171.730	15.097	186.827	176.194	15.097	191.291
Hoogeveen	8,00%	74.398	15.324	89.722	76.325	15.835	92.160	78.309	15.835	94.144
Meppel	4,00%	37.199	16.183	53.382	38.162	16.723	54.885	39.154	16.723	55.877
Midden-Drenthe	10,00%	92.998	25.736	118.734	95.406	26.594	122.000	97.886	26.594	124.480
Noordenveld	7,25%	67.424	16.947	84.371	69.169	17.512	86.681	70.967	17.512	88.479
Ooststellingwerf	7,50%	69.748	17.436	87.184	71.554	18.017	89.571	73.414	18.017	91.431
Tynaarlo	6,25%	58.124	19.545	77.669	59.629	20.196	79.825	61.179	20.196	81.375
Westerveld	7,25%	67.424	27.967	95.391	69.169	28.899	98.068	70.967	28.899	99.866
Totaal	**107,50%**	**999.728**	**300.000**	**1.299.728**	**1.025.612**	**310.000**	**1.335.612**	**1.052.272**	**310.000**	**1.362.272**

- In de meerjarenraming is bij de exploitatie uitgegaan van een prijsindex van 3 %.
- In de meerjarenraming is bij het stimuleringsfonds uitgegaan van een stijging van de bedragen ten opzichte van 2023. Voor de begroting 2023 zijn de overnachtingen van 2020 als basis. In verband met covid-19 waren deze lager dan gebruikelijk, daarom zijn voor bedragen van 2024-2026 een hogere inschatting gemaakt.
- De werkelijke cijfers zullen wijzigen omdat dit bedrag voor een deel is gebaseerd op de daadwerkelijk geïnde toeristenbelasting, deze gegevens zijn nog niet bekend.

Bijlage VII

Begrotingsgegevens ten behoeve van het BBV

Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe
Vestigingsplaats	Diever
Rechtsvorm	Publiekrechtelijke Rechtspersoon: Openbaar Lichaam op basis van gemeenschappelijke regeling
Activiteit	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme.
Geraamd Eigen Vermogen 1-1-2023	€ 1.168.432
Geraamd Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 1.175.580
Geraamd Vreemd Vermogen 1-1-2023 (kortlopend Vreemd Vermogen)	€ 1.062.936
Geraamd Vreemd Vermogen 31-12-2023 (kortlopend Vreemd Vermogen)	€ 1.045.658
Geraamd resultaat 2023	€ 0

Bijlage VIII

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Prognose **meerjarenbalans** standen per 31/12	**Realisatie 2021**	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	1	1	1	1	1	1
Materiële vaste activa *	20.485	63.711	51.411	39.111	26.811	14.511
Totaal vaste activa	**20.486**	**63.712**	**51.412**	**39.112**	**26.812**	**14.512**
Vlottende activa						
Voorraad	2.768	2.768	2.768	2.768	2.768	2.768
Overlopende activa	4.064	4.064	4.064	4.064	4.064	4.064
Uitzettingen	1.952.839	1.952.839	1.952.839	1.952.839	1.952.839	1.952.839
Liquide middelen	254.137	207.985	215.133	222.281	229.429	236.577
Totaal vlottende activa	**2.213.808**	**2.167.656**	**2.174.804**	**2.181.952**	**2.189.100**	**2.196.248**
Totaal activa	**2.234.294**	**2.231.368**	**2.226.216**	**2.221.064**	**2.215.912**	**2.210.760**
PASSIVA						
Vaste passiva						
Reserves	1.160.541	1.168.432	1.175.580	1.182.728	1.189.876	1.197.024
Resultaat boekjaar	743	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**1.161.284**	**1.168.432**	**1.205.580**	**1.212.728**	**1.219.876**	**1.227.024**
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	140.009	140.009	140.009	140.009	140.009	140.009
Overlopende passiva	933.001	922.927	880.627	868.327	856.027	843.727
Totaal vlottende passiva	**1.073.010**	**1.062.936**	**1.020.636**	**1.008.336**	**996.036**	**983.736**
Totaal passiva	**2.234.294**	**2.231.368**	**2.226.216**	**2.221.064**	**2.215.912**	**2.210.760**

Het Recreatieschap is verplichtingen aangegaan inzake het onderhoud van de wandelnetwerken. De verwachte kosten inzake het onderhoud lopen niet gelijk met de periodieke inkomsten, hiervoor wordt een voorziening gevormd. De gerealiseerde kosten worden ten laste van de voorziening gebracht de komende jaren. De inkomsten worden jaarlijks geïndexeerd.

Bijlage IX

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Kortweg geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden). Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het voor decentrale overheden (en dus voor gemeenschappelijke regelingen) verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en de jaarrekening.

Berekening EMU-saldo

	Realisatie 2021	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	49.527	7.148	7.148
Mutatie materiële vaste activa	4.470	-43.226	12.300
Mutatie voorzieningen	-15.685	0	4.979
Mutatie voorraden	-1.096	0	0
Uitbetaling verkoop Pottendijk	-274.000	0	0
Gerealiseerde boekwinst verkoop MVA	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-236.784**	**-36.078**	**24.427**

Bijlage X

Financiële kengetallen

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Norm
Netto schuldquote	-71,46%	-87,31%	-90,61%	-88,32%	-87,37%	-87,04%	< 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-71,46%	-87,31%	-90,61%	-88,32%	-87,37%	-87,04%	< 130%
Solvabiliteitsratio	51,98%	52,36%	54,15%	54,60%	55,05%	55,50%	> 25%
Structurele exploitatieruimte	4,51%	1,13%	1,12%	1,08%	1,05%	1,03%	> 0%
Overhead	26%	30%	32%	31%	31%	32%	

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van het Recreatieschap ten opzichte van de eigen middelen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin het Recreatieschap in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gmaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige gebeurtenissen die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft inzicht in de kosten die zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. De ondersteunende taken van secretariaat, financiële administratie, directie, huisvesting en bestuurskosten behoren, wettelijk gezien, binnen het Recreatieschap tot de overhead. Hierbij de kanttekening dat het Recreatieschap een echte uitvoeringsorganisatie is en alle medewerkers zowel directie, secretariaat als financiële administratie ook projectmatig ingezet worden.

Overzicht van incidentele baten en lasten
Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manierkan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Recreatieschap hanteert hierbij de uitganspunten:

- Als bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als structureel.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer duurt dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

Incidentele baten en lasten

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Incidentele baten						
Personeel - detachering	3.420	0	0	0	0	0
Mutatie algemene reserve uit bestemmingsreserve	39.000	0	0	0	0	0
Totaal incidentele baten	**42.420**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Incidentele lasten						
Bureau overgedragen archief	18.554	0	0	0	0	0
Mutatie bestemmingsreserve	39.000	0	0	0	0	0
personele inzet	57.554	0	0	0	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	**-15.134**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Recreatieschap **Drenthe**

Recreatieschap Drenthe | Drift 11c | 7991 AA | Dwingeloo | **recreatieschap.nl**
KvK-nr.: 52124479 | BTW-nr.: NL003828591B01

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres	Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon	(0593) 53 92 22
Internet	www.middendrenthe.nl
E-mail	gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres

Beilen	Raadhuisplein 1	
	ma, wo, vr	8.30 – 16.30
	di	8.30 – 14.30
	do	8.30 – 20.00
Smilde	Elzenlaan 10	
	ma	8.30 – 12.00

De heer Dijkstra
Drift 11C
7991 AA DWINGELOO

Datum: 3 mei 2022
Behandeld door: Mylotte Huisjes
Zaaknummer: 2659648
Onderwerp: Ontwerpbegroting 2023

Uw brief van: 19 april 2022
Uw kenmerk:
Bijlagen:
Verzonden op:

Geachte heer Dijkstra,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe ontvingen we op 19 april 2022 uw ontwerpbegroting. Uw begroting geeft ons een beeld van de financiën en het beleid van uw organisatie voor 2023.

Behandeling begroting tijdens zomermarkt en in de gemeenteraad
Op 25 mei j.l. zijn raadsleden tijdens een zomermarkt in Zuidwest-Drenthe in gesprek gegaan over de begroting van het Recreatieschap en andere gemeenschappelijke regelingen.

Naast de zomermarkt heeft de gemeenteraad bij uw ontwerpbegroting een advies van ons college van burgemeester en wethouders ontvangen.
We hebben uw ontwerpbegroting inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De behandeling geeft ons geen aanleiding om een zienswijze op uw begroting te geven.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Mylotte Huisjes, beleidsmedewerker, te bereiken via (0593) 53 94 91 of via m.huisjes@middendrenthe.nl.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,
C.A.M. Bodewes

de voorzitter,
C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Ontwerpbegrotingswijziging 2022, ontwerpbegroting 2023 en jaarstukken 2021 VRD**
Agendapunt	
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Burgemeester Bijl

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de VRD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023, en de jaarstukken 2021, aangeboden. Over de ontwerpbegrotingen kan de raad haar zienswijze geven. De ontwerpbegrotingen geven geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2021 van de VRD

2. In te stemmen met de ontwerpbegrotingswijziging 2022

3. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2023

4. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegrotingswijziging 2022 en de ontwerpbegroting 2023

5. De extra bijdrage van € 58.197 die volgt uit de ontwerpbegroting 2023 op te nemen in de begroting 2023 en de meerjarenbegroting.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Ontwerpbegrotingswijziging 2022, ontwerpbegroting 2023 en jaarstukken 2021 VRD**

Informatie

Datum	30 juni 2022
Behandelaar	Iris Hofstee
Zaaknummer	2558284
Portefeuillehouder	Burgemeester Bijl
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Henk Heijnen
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Afdeling:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Aanleiding
Per brief van 14 april 2022 heeft de VRD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023 en de jaarstukken 2021 toegezonden.

De volgende stukken zijn ter kennisname:
- Jaarstukken 2021

De volgende stukken worden aan staten en raden voorgelegd voor een zienswijze:
- De ontwerpbegrotingswijziging 2022
- De ontwerpbegroting 2023

Het Algemeen Bestuur (AB) van de VRD is voornemens om de ontwerpbegrotingen op 6 juli 2022 definitief vast te stellen. Voordat het AB daartoe overgaat stelt het de gemeenteraden in de gelegenheid om bij voorkeur voor 8 juni, maar uiterlijk 19 juni een schriftelijk zienswijze in te dienen op de ontwerpbegrotingen.

Voorstel

Toelichting voorstel

Ontwerpbegrotingswijziging 2022
De informatiebeveiliging van de VRD en GGD is niet op orde in relatie tot de landelijke normen. Dit wordt geconcludeerd uit verschillende audits en self-assessments die zijn uitgevoerd. De omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik is de laatste jaren sterk gestegen. Dit zorgt voor risico's die alleen door een zorgvuldige aanpak beheerst kunnen worden. Een zorgvuldige aanpak die de VRD en de GGD met een verbeterplan Veiligheid informatieveiligheid en privacy willen realiseren.

Voor het realiseren van de verbetering van de beveiliging van de informatie en informatiesystemen zijn vier onderdelen van belang:
1. implementatie van BIO en NEN 7510;

2. inrichting organisatie (invullen functies);
3. technische voorzieningen;
4. evalueren en leren.

Voor de uitvoering van het verbeterplan zijn voor de VRD en GGD aanvullende incidentele en structurele middelen nodig die leiden tot een begrotingswijziging.

Wijziging deelnemersbijdrage
Bovengenoemde resulteert voor Midden-Drenthe in een verhoogde deelnemersbijdrage van € 1.923.595 naar € 1.940.136. Het verschil tussen het begrootte bedrag en de nieuwe deelnemersbijdrage voor 2022 komt uit op € 16.541. Dit bedrag is opgenomen in de voorjaarsnota.

Ontwerpbegroting 2023 en voorjaarsoverleg
Voorjaarsoverleg
In lijn met de afspraken uit de VDG-notitie 'Samen werken voor Drenthe' is de kaderbrief als instrument vervallen. In plaats van de kaderbrief is heeft er op 1 maart een voorjaarsoverleg plaatsgevonden met de raadsleden. Tijdens het voorjaarsoverleg kunnen raden kaders meegeven voor het opstellen van de begroting 2023.

In de vorm van markten worden in het voorjaar in regionaal verband raadsbijeenkomsten gepland waarin de ontwerpbegroting nader wordt toegelicht aan de raden. Deze zomermarkt biedt de raden de kans om vragen te stellen over de ontwerpbegroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022.

Ontwerpbegroting 2023
Na een roerige periode van de COVID-19 crisis, ligt er nu een begroting met de ambitie om voorbereid te zijn op wat gaat komen in 2023 en verdere jaren. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor de werkzaamheden van de VRD niet meer binnen de huidige financiële kaders passen. De maatschappelijke ontwikkelingen en de nodige inhoudelijke versterking worden hieronder kort weergegeven.

Ontwikkelingen in de samenleving
De wereld om ons heen verandert in een sneller tempo dan de voorliggende periode. De thema's klimaatverandering, duurzaamheid en energietransitie staan hoog op alle maatschappelijke agenda's en hebben gevolgen voor de taakuitvoering van de VRD. Er is sprake van een enorme ontwikkeling van nieuwe kennisdomeinen waarop advisering wenselijk is (zonneweides, waterstofproductie en -transport, energieopslagsystemen en windturbines).

Een andere belangrijke ontwikkeling is de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. De komende jaren staat de VRD voor de uitdaging om haar advisering op bouwen, externe veiligheid, natuurbrandbeheersing en evenementen aan te passen aan de processen die deze nieuwe wetgeving met zich meebrengen.

Inhoudelijke versterking
Een inhoudelijke versterking op een aantal onderwerpen is cruciaal om als veiligheidsregio voldoende geëquipeerd te zijn om zo de taken voor de gemeenten goed te kunnen blijven uitvoeren. Voor de volgende onderwerpen is daarom op korte termijn actie noodzakelijk:

1. Crisisbeheersing een kennis- en capaciteitsimpuls geven

De kennispositie van team crisisbeheersing moet worden versterkt om op nieuwe ontwikkelingen een goede faciliterende rol te vervullen. De aard van crises verandert van voornamelijk flitscrises naar langdurige crises. Een langdurige crises vraagt een compleet andere inzet van de crisisorganisatie. Dit vereist zowel nieuwe kennis als nieuwe netwerkpartners.

De impuls voor de crisisbeheersing wordt gerealiseerd door een geactualiseerd crisisplan en opleidingen, training en oefeningen voor de crisisfunctionarissen.

2. Brandweerzorg: investering in voldoende brandweervrijwilligers

Het aantal beschikbare en vakbekwame brandweervrijwilligers neemt af, waardoor paraatheid en opkomsttijden onder druk komen te staan. Via het Programma Brandweerzorg wil de VRD de komende jaren verder bouwen aan toekomstbestendige brandweerzorg.

Daarnaast wil de VRD achterstanden in vakbekwaamheid en verminderde sociale binding op de brandweerposten als gevolg van de COVID-19 pandemie herstellen d.m.v. oefeningen.

3. Informatievoorziening en -veiligheid: data en informatie als cruciale componenten

Datagedreven en informatiegestuurd werken is essentieel om de doelstellingen van de primaire processen, als crisisbeheersing, en bedrijfsvoering te realiseren en uitvoering te geven aan een aantal grotere beleidsontwikkelingen. Goede informatievoorziening en de mogelijkheden om op maat op te schalen maken een passender respons van de crisisorganisatie mogelijk.

4. Risicobeheersing als expertisepartner op fysieke veiligheid

De komst van de Omgevingswet is aanleiding voor de VRD om door te ontwikkelen naar de gewijzigde rol van expertisepartner op het gebied van fysieke veiligheid. Om de rol als gesprekspartner waar te kunnen maken, moet de VRD investeren op kennis, kwaliteit en capaciteit.

5. Verbeterplan informatieveiligheid & privacy

Op 23 maart 2022 is het verbeterplan informatievoorziening en privacy vastgesteld. De VRD en GGD delen expertise, infrastructuur en andere middelen om een goede informatievoorziening mogelijk te maken. De uitvoering van de maatregelen in het verbeterplan is urgent en start daarom al in 2022. Zie hiervoor ook de ontwerp-begrotingswijziging.

Bijdrage Midden-Drenthe
Voor Midden-Drenthe resulteren de bovengenoemde ontwikkelingen in een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 2.001.607. In de eigen meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.943.410 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de VRD dus een hogere bijdrage van € 58.197 voor 2023.

Naast de verandering van het proces is conform de uitvoering van de VDG lijn “Samen werken voor Drenthe” de weerstandscapaciteit aangepast. De algemene reserve wordt teruggebracht naar 2,5%. Hiermee wordt verondersteld dat het ongedekte risico wordt opgenomen in de weerstandscapaciteit van de gemeenten. Voor Midden-Drenthe is het ongedekte risico in 2023 € 142.547.

Zienswijze
De raad heeft de gelegenheid om zienswijze op de ontwerpbegroting 2023 in te dienen. De uitgangspunten zoals besproken tijdens het voorjaarsoverleg zijn verwerkt in de ontwerpbegroting. Tijdens dit overleg hebben de deelnemende raadsleden aangegeven zich te kunnen vinden in deze uitgangspunten. De ontwerpbegroting 2023 geeft verder geen aanleiding zienswijzen in te dienen.

Jaarstukken 2021
Financiën
Het jaar 2021 is afgesloten met een positief resultaat van € 118.585. Dit resultaat is ontstaan door incidentele voordelen. Het werd zichtbaar dat het niet meer mogelijk is om een aantal structureel oplopende kosten binnen bestaande kaders en begroting op te lossen.

Een aantal incidentele voordelen die zich hebben voor gedaan:
- Het niet doorgaan van oefeningen en opleiding als gevolg van COVID-19 leiden tot lagere kosten.
- Als gevolg van langere levertijden en het doorschuiven van investeringen zijn de kosten lager.
- Diverse brandweergerelateerde activiteiten hebben vanwege de COVID-19 geen of in mindere mate doorgang gehad, denk hierbij aan korpsavonden en activiteiten voor de jeugdbrandweer.

Een aantal structurele oplopende kosten:
- Er zijn kosten gemaakt voor de invoering van de Omgevingswet. Deze zijn hoger uitgevallen dan begroot. De structurele effecten voor deze ontwikkelingen zijn nog niet van dekking voorzien.
- De personeelskosten vallen hoger uit dan begroot. Deze kostenoverschrijding bestaat o.a. uit de reservering voor de levensloopregeling in het kader van de FLO die vervroegd uitbetaald is als gevolg van een wetswijziging, er is invulling gegeven aan de uitvoering van de ‘beleidsimpuls’ en ondersteuning van de organisatie.

Naast het positieve rekening resultaat vallen er twee bestemmingsreserves vrij, namelijk een reserve voor “GHOR opleiden en oefenen” van € 80.000 en een reserve “Beleidsimpuls” van € 315.000. In het licht van de uitzetting van de begroting van 2023, heeft het AB besloten om van de vrijvallende reserves en het positief jaarresultaat een bestemmingsreserve te maken met als oormerk “Versterking VRD – begroting 2023”.

Inhoud
Tot juni is er gewerkt in de omstandigheden van de lockdown. Vanaf het begin van de zomer was er meer mogelijk en ontstond er ook meer druk op bijvoorbeeld evenementenaanvragen. In het najaar kwam de Omikron-variant op en was de crisisorganisatie weer volledig in de benen. De meerkosten die de VRD heeft gemaakt door COVID-19 zijn eind 2021 gedeclareerd bij het ministerie van VWS conform de geldende afspraken.

De gevolgen van de COVID-19 pandemie op de paraatheid van de 36 brandweerposten is minimaal geweest. In het afgelopen jaar is minder vaak een beroep gedaan op de diensten van de brandweer. In 2021 is de basis gelegd voor het programma brandweerzorg met als doel om de Drentse brandweerzorg toekomstbestendig en rondom vrijwilligheid te organiseren.

Recente crises hebben laten zien dat een update van het crisisplan en handboek crisisbeheersing van belang is om zo een crisisorganisatie neer te zetten die klaar is voor crises met maatschappelijke impact. Het concept crisisplan wordt in 2022 ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur.

Alternatieven

Indien de stelling is dat de VRD de oplossing binnen eigen budget moet vinden, zal er aangegeven moeten worden op welke onderdelen van de begroting er dan bezuinigd moet worden.

Randvoorwaarden

Er is geen sprake van randvoorwaarden.

Risico's

Zie financiële gevolgen.

Financiële gevolgen

Er zijn financiële gevolgen verbonden aan dit voorstel. De ontwerpbegrotingswijziging 2022 leidt tot een hogere deelnemersbijdrage. Deze verhoging is opgenomen in de voorjaarsnota.

Als gevolg van de invoering van de ontwikkelingen genoemd in dit voorstel (inzet op crisisbeheersing, informatieveiligheid etc.) is er ook een forse verhoging in de deelnemersbijdrage voor 2023. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 2.001.607. In de eigen meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.943.410 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de VRD dus een hogere bijdrage van € 58.197 voor 2023.

Zoals eerder genoemd in dit voorstel wordt de algemene reserve van de VRD teruggebracht naar 2,5%. Hiermee wordt verondersteld dat het ongedekte risico wordt opgenomen in de weerstandscapaciteit van de gemeenten. Voor Midden-Drenthe is het ongedekte risico in 2023 € 142.547. Dit onderdeel wordt meegenomen in de risicoparagraaf van de eigen begroting 2023.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

Het voorstel heeft geen relatie met duurzaamheid.

Publicatieniveau

Het voorstel is openbaar.

Overig

Geen overige informatie.

Vervolgprocedure/communicatie

De VRD ontvangt een schriftelijke reactie op beide stukken. De conceptbrief is als bijlage toegevoegd.

Bijlagen

Het voorstel bevat de volgende bijlagen:

- Ontwerpbegroting 2023
- Aanbiedingsbrief ontwerpbegroting 2023
- Drentse oplegger begroting GRen VRD 2023 Midden-Drenthe
- Ontwerpbegrotingswijziging 2022
- Jaarstukken 2021
- Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021
- Reactie ontwerpbegrotingen

Veiligheidsregio Drenthe

De leden van de Drentse gemeenteraden

Postbus 402
9400 AK Assen
0592-324660
info@vrd.nl
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
U220664		14 april 2022
inlichtingen bij	telefoonnummer	email
Suzanne Roijakkers	06-11453744	suzanne.roijakkers@vrd.nl

onderwerp
Ontwerpbegroting 2023 Veiligheidsregio Drenthe

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 4 april heeft het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Drenthe (VRD) de ontwerpbegroting 2023 vastgesteld, inclusief een inhoudelijke versterking van de VRD en de daarbij behorende noodzakelijke uitzetting van kosten. Dit leggen wij nu aan u voor ter zienswijze. In deze brief leest u hier meer over.

Opzet begroting
In deze begroting delen we onze plannen voor volgend jaar. Hiermee willen we een bijdrage leveren aan een veilig Drenthe. De voorliggende begroting is opgebouwd aan de hand van onze vijf rollen en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen en benoemt niet zozeer de 'dagelijkse' werkzaamheden.

Ontwikkelingen
Ontwikkelingen in de samenleving volgen elkaar steeds sneller op en hebben ook steeds vaker een groot effect op de taakuitvoering van de VRD. Kenmerkend is dat deze thema's daarnaast vaak ook impact hebben op de eigen bedrijfsvoering. Deze autonome ontwikkelingen in de samenleving raken de VRD dus intern en extern en kunnen dan ook niet los van elkaar gezien worden. Dit zijn de volgende thema's:

- Klimaatadaptatie, duurzaamheid en energietransitie.
- Vitale processen: technologische kansen en -bedreigingen.
- Invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).
- Veranderd vakmanschap en arbeidsmarktontwikkelingen (schaarste)
- Na de langdurige covid-19 crisis op dit moment de effecten van de Oekraïne oorlog

Als onderdeel van de samenleving nemen wij op deze thema's onze verantwoordelijkheid en dragen bij aan oplossingen. Voor het eerst vindt u in deze begroting dan ook een aparte toelichting op onze inspanningen op deze grotere vraagstukken.

Crisisorganisatie
De crisisorganisatie wordt in 2022 aangepast om in te kunnen spelen op de eisen van deze tijd. Dit zal in 2023 extra aandacht vragen om de invoering tot een succes te maken. Het resultaat is een flexibele en wendbare crisisorganisatie die is voorbereid op zowel gekende als ongekende crises, waarbij de opschaling afhangt van de crisis die zich op dat moment voordoet en de behoefte van de betrokken gemeente aan ondersteuning. De afgelopen jaren hebben aangetoond dat samenwerking binnen Drenthe tijdens crisis, niet kan zonder een goed functionerende VRD.

Brandweerzorg
In 2023 is ook de invulling naar een ander, toekomstbestendig systeem voor brandweerzorg nog steeds actueel. Het Programma Brandweerzorg is nodig om over een periode van 5-10 jaar te komen tot moderne brandweerzorg, waarbij vrijwilligheid de basis blijft waarop de brandweer in Drenthe opereert.

Versterking VRD
Een inhoudelijke versterking op een aantal onderwerpen is cruciaal om als veiligheidsregio voldoende geëquipeerd te zijn om zo de taken voor de gemeenten goed te kunnen blijven uitvoeren. Op diverse beleidsterreinen binnen onze organisatie lopen we tegen de grenzen aan van wat mogelijk is binnen de kaders die er tot nu lagen.

Voor de volgende onderwerpen is daarom op korte termijn actie noodzakelijk:

- Crisisbeheersing een kennis- en capaciteitsimpuls geven;
- Brandweerzorg: investering in voldoende brandweervrijwilligers;
- Informatievoorziening en -veiligheid: data en informatie als cruciale componenten;
- Verbeterplan informatieveiligheid & privacy;
- Risicobeheersing als expertisepartner op fysieke veiligheid.

Deze onderwerpen lichten we inhoudelijk verder toe.

Crisisbeheersing een kennis- en capaciteitsimpuls geven

Huidige kennis- en kwaliteitsniveau is ontoereikend voor de toekomst
In de huidige, snel veranderende wereld lukt het team crisisbeheersing niet langer om alle ontwikkelingen bij te benen. Hierdoor loopt de kwaliteit van crisisbeheersing in Drenthe achteruit. Stilstand is immers achteruitgang. Zeker in deze wereld waarin we van de ene in de andere crisis belanden. Een goed functionerend team crisisbeheersing bij de VRD kan de gemeenten ondersteunen in de voorbereiding en bij de uitvoering. Uitbreiding van kennis op regionaal niveau bespaard investering op gemeentelijk niveau.

Dit ligt enerzijds aan de snelle ontwikkeling van nieuwe kennisdossiers: de kennispositie van team crisisbeheersing moet worden versterkt om op die nieuwe ontwikkelingen een goede faciliterende rol te vervullen. Dit vraagt een intern kennisniveau dat momenteel onvoldoende aanwezig is voor de nabije toekomst.
Anderzijds heeft crisisbeheersing te maken met de steeds meer veranderende aard van crises. Van voornamelijk flitscrises heeft de afgelopen jaren een verschuiving plaatsgevonden naar langdurige crises. Een langdurige crisis vraagt een compleet andere inzet van de crisisorganisatie. Dit vereist niet alleen nieuwe kennis, maar veelal ook andere, nieuwe netwerkpartners.

Kans op verschraling crisisbeheersing door kosten te dekken binnen huidige begroting
De noodzakelijke investeringen op crisisbeheersing worden zoveel mogelijk gezocht binnen de huidige begroting van de VRD. Daarnaast levert een bredere samenwerking met GGD Drenthe, onder andere ten aanzien van de GHOR, mogelijk kansen. Door op deze manier vorm te geven aan de benodigde kennis- en kwaliteitsimpuls voor crisisbeheersing bestaat de kans dat de impuls onvoldoende is. Er ontstaat dan een verschraling van crisisbeheersing die tot gevolg heeft dat crisisbeheersing – en daarmee ook de crisisorganisatie – minder goed zijn toegerust op hun taken.

Brandweerzorg: investering in voldoende brandweervrijwilligers

Het aantal beschikbare en vakbekwame brandweervrijwilligers neemt af, paraatheid onder druk
Het snellere verloop onder Drentse brandweervrijwilligers wordt steeds meer zichtbaar. Door het relatief oude vrijwilligersbestand van de Drentse brandweer, nemen ook steeds vaker ervaren brandweermensen met specialistische en schaarse functies zoals bevelvoerder en brandweerchauffeur afscheid.
Het gevolg is dat er steeds minder vakbekwame brandweermensen beschikbaar zijn. Wanneer het niet lukt om voldoende brandweermensen op te leiden, leidt dit uiteindelijk tot onderbezetting op de brandweerposten. En dus tot paraatheidsproblemen, waardoor de opkomsttijden onder druk komen te staan. Door het snellere verloop stijgt de behoefte aan het opleiden van vrijwilligers.

Bereidwilligheid van werkgevers vrijwilligers is essentieel
Als logisch gevolg van het stijgend aantal opleidingen, zien we ook een stijging in het gebruik van de compensatieregeling voor werkgevers bij de bevelvoerdersopleiding. Deze regeling is noodzakelijk om werkgevers tegemoet te komen om hun personeel in te zetten voor de brandweer. Er is immers een grote druk op de arbeidsmarkt.

Stijging externe opleidingskosten door aangescherpte kwaliteitseisen
Brandweeropleidingen zijn gebonden aan landelijke kwaliteitscriteria en onder andere door aangescherpte kwaliteitseisen zijn de opleidingskosten forser gestegen dan de normale loon- en prijscompensatie. De afgelopen jaren zijn de opleidingskosten gestegen met 10 tot 25 %, afhankelijk van de opleiding. Deze uitzetting vangen we niet langer op binnen de eigen begroting.

Informatievoorziening en – veiligheid: data en informatie als cruciale componenten

Voor primaire processen en bedrijfsvoering zijn data en informatie essentieel
De VRD ontwikkelt zich naar een meer proactieve kennispartner waarbij het gebruik van data en informatie een cruciale rol speelt. Alleen door gebruik te maken van data-gedreven en informatiegestuurd werken is de VRD in staat om de doelstellingen van haar primaire processen en bedrijfsvoering te realiseren en uitvoering te geven aan een aantal grotere beleidsontwikkelingen.
Er is een tekort aan personeel op dit onderwerp op de arbeidsmarkt. Als we er nu niet op investeren op het gebied datavoorziening en informatiemanagement, missen we de kennis en lopen we over een aantal jaren enorm achter.

Noodzakelijk voor kwalitatieve en betaalbare brandweerzorg
Er is nauwe samenhang tussen de noodzaak om meer gebruik te maken van data en informatie en de transitie waar Brandweer Drenthe zich momenteel in bevindt: de brandweer in Drenthe is in ontwikkeling van gelijke naar gelijkwaardige brandweerzorg om ook in de toekomst kwalitatieve en betaalbare brandweerzorg te kunnen leveren. Om tot gelijkwaardige brandweerzorg te komen is informatiegestuurd werken essentieel: het wordt ingezet om bijvoorbeeld paraatheid te monitoren, dynamisch te alarmeren, uitrukkende eenheden op het juiste moment te voorzien van operationele informatie en te adviseren op afstand. Bovendien helpt informatiegestuurd werken om beter inzicht te krijgen in oorzaken van incidenten, waardoor beter preventief opgetreden kan worden.

Noodzakelijk voor flexibele crisisorganisatie en ongekende crisis
Ook voor de primaire processen van crisisbeheersing is informatiegestuurd en data-gedreven werken noodzakelijk. De crisisorganisatie ontwikkelt zich door naar een flexibeler organisatie met doelstellingen als ‘opschalen op maat’ en ‘faciliteren van de ongekende crisis’. Om zicht te houden op ontwikkelingen in de samenleving die kunnen leiden tot onrust in de maatschappij met mogelijke (ongekende) crises tot gevolg, is het verzamelen en analyseren van data noodzakelijk. Door middel van een multidisciplinair veiligheidsbeeld bereiden crisispartners zich informatiegestuurd voor op de actuele mogelijkheid van een komende crisis. Informatie hiervoor wordt verzameld door het informatieknooppunt, zoals we dat kennen vanuit de COVID-19 crisis en wat ook nu weer actief is voor de vluchtelingenopvang Oekraïners. Op basis van die informatie kunnen bestuurders gevraagd en ongevraagd geattendeerd en geadviseerd worden om tijdige inzet te waarborgen.

Risicobeheersing als expertisepartner op fysieke veiligheid

Investeren op kennis en kwaliteit in een snel veranderende omgeving
De energietransitie maakt het noodzakelijk om in snel tempo als expertisepartner op het gebied van veiligheid en risico's mee te ontwikkelen. Nieuwe innovatieve oplossingen leiden tot nieuwe veiligheidsrisico's en deze ontwikkelingen gaan zo snel dat er al volop toepassingen zijn waar de brandweer mee te maken krijgt, terwijl wetgeving nog niet voorhanden is. Om goed te kunnen adviseren over veiligheidsaspecten én om goed incidenten te kunnen bestrijden is het van belang om het tempo van de energietransitie te volgen. Alleen met voldoende kennis en expertise over zonneparken, elektrische voertuigen, windturbines, thuisaccu's en waterstofontwikkelingen, etc. kan de brandweer haar taak voldoende blijven uitvoeren.

Verbeterplan informatieveiligheid & privacy

Veiligheidsregio Drenthe en de GGD Drenthe kiezen voor een gezamenlijke invulling van de informatievoorziening binnen de beide organisaties. VRD en GGD delen expertise, infrastructuur en andere middelen om een goede informatievoorziening mogelijk te maken. Het algemeen bestuur van de VRD heeft op 23 maart 2022 een verbeterplan veiligheid informatievoorziening en privacy vastgesteld. Aangezien de uitvoering van de maatregelen uit dit verbeterplan urgent is, is de start van de werkzaamheden voorzien in 2022.

Om de uitvoering van het verbeterplan mogelijk te maken is het noodzakelijk de lopende begroting van de VRD tussentijds aan te passen en de bijdrage van de deelnemende gemeenten te verhogen. Via een afzonderlijk verzoek wordt uw gemeente hierover een zienswijze gevraagd, die zal worden betrokken bij de definitieve besluitvorming van het algemeen bestuur over de voorgestelde begrotingswijziging op dit punt.

Voor de volledigheid hebben wij de financiële consequenties vanaf 2023 van het bestuursvoorstel verbeterplan veiligheid informatievoorziening en privacy meegenomen in de begroting 2023.

Financiële consequenties

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de begroting 2023 van de VRD samengevat. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de ontwikkelingen die leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage, en ontwikkelingen die, als gevolg van de discussie in het bestuur, opgevangen worden binnen de bestaande begroting van de VRD aangevuld met het rekeningsresultaat 2021.
Vanuit de afspraak gemaakt vanuit de VDG-notitie "Samen werken voor Drenthe" vindt de indexatie plaats op lonen en prijzen. Voor 2023 is dat een bedrag van €625.000,-. De meerjarige afspraak voor bijstelling van de kapitaalslasten komen daar nog bij. Volgens afspraak vervalt een bedrag voor innovatie van €300.000,-.

Het bestuur van de VRD is zich zeer bewust van de financiële situatie van de gemeenten in Drenthe en de dilemma's die dit geeft om extra budget vrij te maken voor nieuwe investeringen in de verschillende beleidsterreinen. Het bestuur van de VRD vindt echter ook dat ook dat investeren in de VRD noodzakelijk is, om de VRD aan te blijven passen aan het steeds grotere beroep dat wij in Drenthe op de VRD doen. Zowel de coronacrisis als de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne maken goed duidelijk dat een adequate crisisbeheersing- en ondersteuning in Drenthe zeer noodzakelijk is. In de afgelopen jaren is de VRD er in geslaagd dit op te vangen binnen bestaande financiële mogelijkheden, maar de grens is bereikt om alle ontwikkelingen op deze manier op te lossen. Opvangen van alle noodzakelijke ontwikkelingen binnen de bestaande financiële kaders zal onvermijdelijk gepaard gaan met ontoelaatbaar kwaliteitsverlies of het schrappen van bestaande basistaken.

De voorgestelde versterking en ontwikkeling van de VRD is bestuurlijk dan ook zorgvuldig afgewogen tegen de bestaande financiële mogelijkheden van de VRD. Daarbij is gekeken naar de mogelijkheden van bestaande budgetten, het aanpassen van de kwaliteit van dienstverlening, is het positieve rekeningsresultaat 2021 gereserveerd en is nadrukkelijk ingezet op synergievoordelen die de samenwerking met de GGD biedt.

Op grond van deze afweging is een bijstelling in de opzet gemaakt, waarbij een aanzienlijk deel van de kosten voor de versterking van de VRD binnen de bestaande middelen zullen worden opgevangen. In de tweede kolom in de tabel hieronder ziet u wat de bijstelling is op de oorspronkelijke noodzakelijk geachte financiele inspanning.

Al met al ligt er nu een gebalanceerd voorstel tussen noodzakelijke investering in de VRD en een verzoek om aanvullende middelen in de vorm van een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

	Dekking binnen bestaande begroting VRD/rekeningsresultaat 2021	**Verhoging gemeentelijke bijdrage (structureel)**
Reguliere aanpassingen: - Loon- en prijscompensatie - Compensatie kapitaallasten - Beëindigen bijdrage ontwikkelgelden		€ 625.000,- 60.000.- -/- 300.000,-
Kennis- en capaciteitsimpuls crisisbeheersing	€ 400.000,- incidenteel	
Voldoende gekwalificeerde brandweervrijwilligers	€ 100.000,- structureel	€ 245.000,-
Data en informatie zijn cruciale componenten	€ 225.000,- incidenteel	€ 180.000,-
Expertisepartner op fysieke veiligheid	€ 225.000,- incidenteel € 20.000,- structureel	€ 80.000,-
Verbeterplan informatieveiligheid (structurele doorwerking begrotingswijziging 2022)		€ 160.000,-
Totaal gevraagde bedrag t.b.v. begroting 2023		**€ 1.050.000**

Algemene reserve naar 2,5% terugbrengen
Conform de VDG-notitie "Samen werken voor Drenthe" is besloten de algemene reserve van de VRD terug te brengen naar 2,5%, dit was maximaal 5 %
Een algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar. Het ongedekte deel van de risico's van de VRD zal door de gemeenten in hun eigen weerstandscapaciteit moeten worden verwerkt.
Het bedrag boven het door de VDG vastgestelde maximum van de algemene reserve, vloeit naar rato van de deelnemersbijdrage terug naar de deelnemers.

Uw zienswijze
U heeft als gemeenteraad de mogelijkheid een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2023.
Op 6 juli 2022 vindt hierover besluitvorming plaats door het algemeen bestuur van de VRD. Om dit goed voor te kunnen bereiden, vragen wij u uw zienswijze bij voorkeur vóór 8 juni, maar uiterlijk 19 juni aan ons kenbaar te maken.

Tot slot
Als bestuur van de VRD doen we een voorstel voor een begroting met een significante uitzetting in de bijdrage per gemeente, dat zijn we ons bewust. Wij zijn echter van mening dat dit noodzakelijke investeringen zijn om de kwaliteit van de dienstverlening op het gebied van brandweerzorg en crisisbeheersing op peil te houden. Wij zullen tijdens de zomermarkten die worden georganiseerd voor de gemeenschappelijke regelingen een nadere toelichting komen geven aan u over de opzet en inhoud van deze begroting.
Voor meer informatie of verdere afspraken kunt u contact opnemen met Suzanne Roijakkers, bestuurlijk adviseur.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur,

M.L.J. Out
voorzitter

F. Heerink
secretaris

Drentse oplegger Begroting GR-en gemeente Midden Drenthe

Algemene informatie	
Naam gemeenschappelijke regeling	Veiligheidsregio Drenthe
Portefeuillehouder	Burgemeester
Contactpersoon gemeenschappelijke regeling plus contactgegevens	Suzanne Roijakkers, bestuursadviseur Suzanne.roijakkers@vrd.nl 06-11453744
Accounthouder gemeente plus contactgegevens	
Vertegenwoordiger gemeente in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling	Burgemeester

Bestuurlijk belang

Geef antwoord op de volgende vragen:

- *De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de gemeenschappelijke regeling en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.*
- *Waarom heeft de gemeente besloten tot een belang in de gemeenschappelijke regeling en wat is het openbaar belang dat ermee gediend wordt?*

Veiligheidsregio Drenthe behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen:
a. de brandweerzorg;
b. de rampenbestrijding en crisisbeheersing;
c. de geneeskundige hulpverlening;
d. de ondersteuning van gemeenten in de netwerksamenwerking van het Veiligheidshuis Drenthe.

Daarnaast heeft de veiligheidsregio de zorg voor:
a. een adequate samenwerking met de politie en de meldkamer ambulancezorg;
b. een gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

(Wettelijk) kader

- *Geef een overzicht van de regelingen en afspraken op basis waarvan de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling haar taken uitvoert. Maak hierin een onderscheid tussen wetten (inclusief ministeriële regelingen) en lokale regelgeving of overeenkomsten. Dit is van belang, omdat wettelijke taken in principe niet beïnvloedbaar zijn. Aanvullende afspraken kunnen worden gewijzigd.*
- *Het doel is dat de gemeenteraad inzicht krijgt in de werkzaamheden die de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling uitvoert:*
  1. op basis van wetgeving
  2. op grond van aanvullende afspraken.

In artikel 9 van de Wet veiligheidsregio's is het volgende vastgelegd: De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een regio als bedoeld in artikel 8, treffen een gemeenschappelijke regeling, waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld met de aanduiding: veiligheidsregio (*deelname aan de GR VRD is dus verplicht op basis van de Wet veiligheidsregio's*).

Deelnemende gemeenten		
Naam gemeente	Verdeelsleutel (%) per gemeente	Aantal zetels (in DB en AB per gemeente)
Midden Drenthe	7.05%	1 in AB

Nieuw beleid en keuzes			
Omschrijving onderwerp	Welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk	Op welke wijze worden de keuzes aan de raad voorgelegd?	Kosten (structureel of incidenteel)
Voldoende gekwalificeerde brandweervrijwilligers			S € 245.000,-
Data en informatie zijn cruciale componenten			S € 180.000,- en I € 225.000,-, de incidentele kosten worden t.l.v. de reserves gebracht
Expertisepartner op fysieke veiligheid			S € 80.000,-
Verbeterplan informatieveiligheid			S € 160.000,-

Te nemen besluiten			
➢ *Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.*			
Volgende besluiten, Verwacht kwartaal	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/besluit

Risico's en beheersmaatregelen		
Geef hier aan welke risico's en onzekerheden u ziet, wat de mogelijke financiële impact daarvan is en hoe deze risico's en onzekerheden worden beheerst.		
Risico of onzekerheid	Raming mogelijk financieel effect (min.-max.)	Beheersmaatregel
Rechtspositie brandweervrijwilligers	€ 210.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Onverwachte ontwikkeling groot brandweermaterieel	€ 150.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren

Ontwikkelingen huisvesting	€ 150.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Ontwikkelingen 2e loopbaanbeleid/FLO	€ 90.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Digitale verstoring/Cybercrime	€ 675.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Arbeidsmarktproblematiek	€ 375.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Ontwikkelingen klimaat en energie	€ 375.000,-	Ontwikkelingen volgen en acteren
Totaal	€ 2.025.000,-	

Financiële ontwikkeling van de GR					
Ontwikkeling saldo GR-begroting vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
	0	0	0	0	0
Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)	2022 Lopende begroting	2023 Begr	2024	2025	2026
	1.924.198	2.001.607	2.075.563	2.150.604	2.223.129
Meer- en minderkosten ten opzicht van lopende begroting	Opsomming met toelichting				
Loon- en prijscompensatie	€ 625.000		€ 965.000	€ 980.000	€945.000
Kapitaalslasten toename	€ 60.000		€ 60.00	€ 60.000	€ 60.000
Voldoende gekwalificeerde vrijwilligers	€ 245.000				
Data en informatie zijn cruciale componenten	€ 180.000				
Expertisepartner op fysieke veiligheid	€ 80.000				
Verbeterplan informatieveiligheid	€ 160.000				
Stopzetten bijdrage ontwikkelgelden	-/- € 300.000				
Financiële positie GR	2022	2023	2024	2025	2026
(Vrije) reserve GR	0	0	0	0	0
Solvabiliteit in %	8.6	9.3	8.2	7.9	7.6
Exploitatieruimte in %	0	0	0	0	0
Eigen vermogen/					

vreemd vermogen in %	22.3	24.6	20.2	17.2	14.6

Advisering
➢ *Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente, zowel beleidsmatig als financieel*
➢ *Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college*
➢ *Concept zienswijze of reactie gemeente*

Veiligheidsregio Drenthe

Drentse gemeenteraden

Ter informatie naar colleges van B&W

Postbus 402
9400 AK Assen
0592-324660
info@vrd.nl
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
U220665		14 april 2022

inlichtingen bij	telefoonnummer	e-mail
Suzanne Roijakkers	06-11453744	suzanne.roijakkers@vrd.nl

onderwerp
Jaarverslag en jaarrekening 2021 Veiligheidsregio Drenthe

Geachte raad,

In haar vergadering van 23 maart 2022 heeft het algemeen bestuur Veiligheidsregio Drenthe (VRD) de jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2021, vastgesteld. Graag bieden wij u deze jaarstukken ter informatie aan en lichten wij uit het jaarverslag en de jaarrekening een aantal inhoudelijke en financiële prestaties toe.

Inhoudelijk

COVID-19
De crisisorganisatie, inclusief alle stafsecties hebben tot in juni gewerkt in de omstandigheden van de lockdown. Vanaf het begin van de zomer was er meer mogelijk en er ontstond daarmee ook meer druk op bijvoorbeeld evenementenaanvragen. Er is veel tijd gestoken in het gezamenlijk optrekken om vanuit de gemeenten dezelfde lijnen te hanteren.

Uiteindelijk verliep COVID-19 toch weer anders en was er met de opkomst van de Omikronvariant in het najaar weer een volgende golf van besmettingen. De crisisorganisatie was daardoor weer volledig in de benen.

Het informatieknooppunt heeft een belangrijke rol vervuld in het vergaren van informatie, landelijk en regionaal en het maken van informatiebeelden over de crisis.

De crisiscommunicatie over COVID-19 is vanuit team Communicatie GGD/VRD georganiseerd. De communicatie rondom de landelijke bepaalde vaccinatiestrategie vond in verschillende versnellingen plaats, waardoor herhaaldelijk snel op- en afgeschaald moest worden. De aanwezige gecombineerde expertise op het gebied van crisiscommunicatie van GGD als VRD kwam hier goed van pas, evenals de goede verbinding met de gemeentelijke communicatieteams.

De meerkosten die de VRD heeft gemaakt door COVID-19 zijn eind 2021 gedeclareerd bij het ministerie van VWS conform de geldende afspraken. Deze zijn terug te vinden onder de COVID-19 paragraaf.

Vernieuwde crisisorganisatie en ontwikkeling crisisplan
Meerdere recente crises hebben laten zien dat we met de standaard crisisorganisatie niet altijd uit de voeten kunnen. Het crisisplan en handboek crisisbeheersing zijn onder handen genomen om een crisisorganisatie neer te zetten die ook klaar is voor crises met maatschappelijke impact zonder direct fysieke aanleiding. Dit vergt een flexibele organisatie waarbij de VRD een regierol en/of netwerkrol kan vervullen. Belangrijk is dat de organisatie gevormd wordt naar de aard van de crisis en niet altijd volgens de standaard GRIP-procedures.

De uitgangspunten van de vernieuwde crisisorganisatie zijn gedurende het jaar met alle crisisteams besproken en het concept crisisplan wordt in 2022 ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur van de VRD.

Aandacht voor digitale ontwrichting en cyber
In 2021 is het structureel overleg vanuit de landelijke werkgroep Digitale ontwrichting en cyber opnieuw opgepakt, na een onderbreking in 2020. Ook heeft de samenwerking met de twee andere noordelijke veiligheidsregio's nader vorm gekregen.

Daarnaast is op de bestuurlijke tweedaagse gesproken met de Drentse burgemeesters over landelijke ontwikkelingen en is de opdracht opgehaald om nader te verkennen wat de rol van de VRD zou kunnen zijn bij cyberincidenten.

Programma brandweerzorg
In 2021 is de basis gelegd voor het programma brandweerzorg dat in 2022 met brandweerposten wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Het programma heeft tot doel om Drentse brandweerzorg toekomstbestendig en rondom vrijwilligheid te organiseren. Dit vraagt een omslag in denken: in plaats van procedures als basis te nemen en daar de brandweerorganisatie naar te vormen, nemen we mogelijkheden van vrijwilligers en de samenleving als uitgangspunt en vormen daar de organisatie naar. In 2021 zijn vier lijnen geformuleerd waarmee die organisatorische omslag wordt gemaakt:
- De behapbare basis.
- Vitale brandweerposten.
- Ondersteuning op afstand.
- De samenleving betrekken.

Uitruk op maat
Ter ondersteuning van de paraatheid biedt Brandweer Drenthe sinds enige jaren de mogelijkheid om met vier personen op een tankautospuit uit te rukken in plaats van zes. Om deze werkwijze te hanteren is een Drents opleidingsprogramma beschikbaar dat posten moeten volgen voor ze op deze manier mogen uitrukken. Op dit moment zijn vijftien Drentse posten opgeleid en staan tien posten gepland om te worden opgeleid. Naar verwachting is dit eind 2022 afgerond.

Advisering brandveiligheid
Er is een duidelijke stijging te zien in het aantal adviesaanvragen vanuit Verenigingen van Eigenaren én adviesaanvragen in het kader van de energietransitie. Zo nemen de ontwikkelingen rond het gebruik van waterstof in de maatschappij steeds verder toe: dat zien we terug in de aangevraagde advisering rondom waterstoftankstations, waterstofvoertuigen en de toepassing van elektrolyzers en zelfs het Waterstof Tiny House in Hoogeveen.

Continuïteit bedrijfsvoering
Als gevolg van COVID-19 is beter inzicht verkregen in de kwetsbaarheid van de informatievoorziening. Deze kwetsbaarheden werden zichtbaar op continuïteit en kwaliteit. In 2021 zijn met tijdelijke oplossingen deze kwetsbaarheden verminderd. Een voorbeeld hiervan is de noodzakelijkheid van 24/7 dienstverlening.

Veiligheid informatievoorziening & privacy
Op het gebied van veiligheid van informatievoorziening en privacy werken de VRD en GGD Drenthe nauw samen en is in 2021 gekozen voor een gezamenlijke aanpak om te komen tot een verbetering van de beveiliging.
In 2021 was er een sterke toename te zien van het aantal situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Er is inzicht gekregen in het huidige niveau van de beveiliging. Dit leidt tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is en dat het juist gebruik van privacygevoelige gegevens onvoldoende gewaarborgd is. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarvoor een Verbeterplan ' Informatieveiligheid en Privacy' is opgesteld.

Programma DOOR
Het organisatieontwikkelingsprogramma DOOR (DoorOntwikkeling Organisatie) is begin 2021 gestart en pakt in samenhang vraagstukken omtrent samenwerken, inzetten op talent en waarderen op. De VRD wil een flexibele en wendbare organisatie zijn, daar voorzien deze verschillende deelsporen in.

Hybride werken als standaard
Als gevolg van COVID-19 is steeds meer flexibiliteit in werklocaties en manieren van samenwerken ontstaan. Een aantal geplande ontwikkelingen is daardoor versneld. In 2021 zijn diverse aanpassingen op het gebied van digitale werkomgeving en fysieke kantooromgeving gerealiseerd.

Financieel eindresultaat

Kanttekening
2021 is weliswaar afgesloten met een positief resultaat van € 118.585,-, punt van aandacht is dat bij een aantal programma's incidenteel voordeel is ontstaan. Zonder dit voordeel zou het resultaat negatief zijn uitgekomen. In de 8-maandsrapportage is hiervan melding gedaan. Het gaat daarbij onder meer om de kosten voor de Omgevingswet.

Verklaring accountant jaarrekening
De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven op de jaarrekening.

Besluit over positief jaarresultaat

Vorming bestemmingsreserve
Er vallen twee bestemmingsreserves vrij, namelijk een reserve voor "GHOR opleiden en oefenen" van € 80.000,- en een reserve "Beleidsimpuls" van € 315.000,-.
In het licht van het voorstel voor uitzetting van de begroting van 2023 dat u ook ontvangt, heeft het algemeen bestuur besloten om van de vrijvallende reserves en het positief jaarresultaat een bestemmingsreserve te maken met als oormerk "Versterking VRD – begroting 2023".

Tot slot
Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met Suzanne Roijakkers, bestuurlijk adviseur.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur,

M.L.J. Out
voorzitter

F. Heerink
secretaris

Veiligheidsregio Drenthe

Jaarstukken **2021**

Crisisbeheersing, GHOR, Brandweer, Bedrijfsvoering en Financiën

Voorwoord

2021 werd gekleurd door de COVID-19 crisis, maar daarnaast is ook veel energie gestoken in de beleidsimpuls, zoals in de begroting was aangegeven. Zowel op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing als bedrijfsvoering vond die beleidsontwikkeling plaats.
COVID-19 maakte ook dat een aantal werkzaamheden niet kon plaatsvinden. Het veelal digitaal vanuit huis werken veroorzaakte een afstand tussen collega's, leidinggevenden en hun medewerkers en het MT en de organisatie.
Hier is aandacht voor, ook in 2022.

De pandemie leert ons dat crises nu en in de toekomst anders zullen zijn, dat vraagt nog meer flexibiliteit en wendbaarheid. De VRD staat hiermee voor nieuwe uitdagingen. Het afgelopen jaar heeft laten zien dat een aantal autonome ontwikkelingen drukken op de organisatie: het piept en het kraakt. Het werd zichtbaar dat het niet meer mogelijk is dat binnen bestaande kaders en begroting op te lossen. Het is eerder dankzij, dan ondanks de COVID-19 crisis dat we het jaar financieel positief hebben kunnen afsluiten. We staan voor een opgave om bestuurlijk keuzes te maken voor de toekomst.

Het dagelijks bestuur VRD

Samenvatting

COVID-19

De crisisorganisatie, inclusief alle stafsecties hebben tot juni gewerkt in de omstandigheden van de lockdown. Vanaf het begin van de zomer was er meer mogelijk en ontstond er daarmee ook meer druk op bijvoorbeeld evenementenaanvragen. Er is veel tijd gestoken in het gezamenlijk optrekken om vanuit de gemeenten dezelfde lijnen te hanteren.

Uiteindelijk verliep COVID-19 toch weer anders en was met de opkomst van de omikronvariant in het najaar er weer een volgende golf van besmettingen. De crisisorganisatie was daardoor weer volledig in de benen.

Het informatieknooppunt heeft een belangrijke rol vervuld in het vergaren van informatie, landelijk en regionaal en het realiseren van informatiebeelden over de crisis.

De crisiscommunicatie voor COVID-19 is vanuit team Communicatie GGD/VRD georganiseerd. De communicatie rondom de landelijke bepaalde vaccinatiestrategie vond in verschillende versnellingen plaats, waardoor herhaaldelijk snel op- en afgeschaald moest worden. De aanwezige gecombineerde expertise op het gebied van crisiscommunicatie van GGD als VRD kwam hier goed van pas, evenals de goede verbinding met de gemeentelijke communicatieteams.

De meerkosten die de VRD heeft gemaakt door COVID-19 zijn eind 2021 gedeclareerd bij het ministerie van VWS conform de geldende afspraken. Deze zijn terug te vinden onder de COVID-19 paragraaf.

Vernieuwde crisisorganisatie en ontwikkeling crisisplan

Meerdere recente crises hebben laten zien dat we met de standaard crisisorganisatie niet altijd uit de voeten kunnen.
Het crisisplan en handboek crisisbeheersing zijn onder handen genomen om een crisisorganisatie neer te zetten die ook klaar is voor crises met maatschappelijke impact zonder direct fysieke aanleiding. Dit vergt een flexibele organisatie waarbij de VRD een regierol en/of netwerkrol vervult. Belangrijk is dat de organisatie gevormd wordt naar de aard van de crisis en niet altijd volgens de standaard GRIP procedures.

De uitgangspunten van de vernieuwde crisisorganisatie zijn gedurende het jaar met alle crisisteams besproken en het concept crisisplan wordt in 2022 ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur.

Aandacht voor digitale ontwrichting en cyber

In 2021 is het structureel overleg vanuit de landelijke werkgroep Digitale ontwrichting en cyber opnieuw opgepakt, na een onderbreking in 2020. Ook heeft de samenwerking met de twee andere Noordelijks veiligheidsregio's nader vorm gekregen.
Daarnaast is op de bestuurlijke tweedaagse gesproken met de Drentse burgemeesters over landelijke ontwikkelingen en is de opdracht opgehaald om nader te verkennen wat de rol van de VRD zou kunnen zijn bij cyberincidenten.

Programma brandweerzorg

In 2021 is de basis gelegd voor het programma brandweerzorg dat in 2022 met brandweerposten wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Het programma heeft tot doel om Drentse brandweerzorg toekomstbestendig en rondom vrijwilligheid te organiseren. Dit vraagt een omslag in het denken: in plaats van procedures als basis te nemen en daar de brandweerorganisatie naar te vormen, nemen we mogelijkheden van vrijwilligers en de samenleving als uitgangspunt en vormen daar de organisatie naar. In 2021 zijn vier lijnen geformuleerd waarmee die organisatorische omslag wordt gemaakt:

- de behapbare basis;
- vitale brandweerposten;
- ondersteuning op afstand;
- de samenleving betrekken.

Samenvatting

Uitruk op maat

Ter ondersteuning van de paraatheid biedt Brandweer Drenthe sinds enige jaren de mogelijkheid om met vier personen op een tankautospuit uit te rukken in plaats van zes. Om deze werkwijze te hanteren is een Drents opleidingsprogramma beschikbaar dat posten moeten volgen voor ze op deze manier mogen uitrukken. Op dit moment zijn 15 Drentse posten opgeleid en staan 10 posten gepland om te worden opgeleid. Naar verwachting is dit eind 2022 afgerond.

Advisering brandveiligheid

Er is een duidelijke stijging te zien in het aantal adviesaanvragen vanuit VvE's én adviesaanvragen in het kader van de energietransitie. Zo nemen de ontwikkelingen rond het gebruik van waterstof in de maatschappij steeds verder toe: dat zien we terug in de aangevraagde advisering rondom waterstoftankstations, waterstofvoertuigen en de toepassing van elektrolyzers en zelfs het Waterstof Tiny House in Hoogeveen.

Continuïteit bedrijfsvoering

Als gevolg van COVID-19 is beter inzicht verkregen in de kwetsbaarheid van de huidige informatievoorziening. Deze kwetsbaarheden werden zichtbaar op continuïteit en kwaliteit. In 2021 zijn met tijdelijke oplossingen deze kwetsbaarheden verminderd. Een voorbeeld hiervan is de noodzakelijkheid van 24/7 dienstverlening.

Veiligheid informatievoorziening & privacy

Op het gebied van de veiligheid van informatievoorziening en privacy werken de VRD en GGD Drenthe nauw samen en is in 2021 gekozen voor een gezamenlijke aanpak om te komen tot een verbetering van de beveiliging. In 2021 was een sterke toename te zien van het aantal situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik. Er is inzicht gekregen in het huidige niveau van de beveiliging. Dit leidt tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is en dat het juist gebruik van privacygevoelige gegevens onvoldoende gewaarborgd is. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarvoor een Verbeterplan 'Veiligheid Informatievoorziening en Privacy' is opgesteld.

Programma DOOR

Het organisatieontwikkelingsprogramma DOOR (DoorOntwikkeling Organisatie) is begin 2021 gestart en pakt in samenhang vraagstukken omtrent samenwerken, inzetten op talent en waarderen op. De VRD wil een flexibele en wendbare organisatie zijn, daar voorzien deze verschillende deelsporen in.

Hybride werken als standaard

Als gevolg van COVID-19 is steeds meer flexibiliteit in werklocaties en manieren van samenwerken ontstaan. Een aantal geplande ontwikkelingen is daardoor versneld. In 2021 zijn diverse aanpassingen op het gebied van digitale werkomgeving en fysieke kantooromgeving gerealiseerd.

Financiën

2021 is weliswaar afgesloten met een positief resultaat van € 118.585,-, punt van aandacht is dat bij een aantal programma's incidenteel voordeel is ontstaan, zonder dit voordeel zou het resultaat negatief zijn uitgekomen. In de 8-maandsrapportage is hiervan melding gedaan. Het gaat daarbij onder meer om de kosten voor de Omgevingswet.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Crisisbeheersing

COVID-19 crisisorganisatie

COVID-19 had ook in 2021 een grillig en onvoorspelbaar verloop, waardoor veel tijd en energie is gestoken in het meebewegen met de crisis.

De crisisorganisatie en haar stafsecties hebben tot juni gewerkt in de omstandigheden van de lockdown. Vanaf het begin van de zomer was er meer mogelijk en ontstond er daarmee ook meer druk op bijvoorbeeld evenementenaanvragen. Er is veel tijd gestoken in het gezamenlijk optrekken om vanuit de gemeenten dezelfde lijnen te hanteren.

In de zomerperiode ging de crisisorganisatie in een waakstand en was de hoop dat na de zomer een afbouw kon plaatsvinden. Uiteindelijk verliep COVID-19 toch weer anders en was met de opkomst van de deltavariant er weer een volgende golf van besmettingen. De crisisorganisatie is weer vlot opgeschaald en tot het eind van het jaar onverminderd druk geweest.
Het informatieknooppunt heeft een belangrijke rol vervuld in het vergaren van informatie, landelijk en regionaal en het realiseren van informatiebeelden over de crisis.

De GHOR heeft het hele jaar volop de aanpak van de COVID-19 crisis ondersteund. Dat gebeurde door een structurele rol in informatievoorziening, de coördinatie van de beschikbaarheid van capaciteit in de niet acute zorg en het ondersteunen van ad hoc situaties die om directe inzet van verschillende organisaties vroegen. Daarnaast heeft de GHOR haar bijdrage geleverd in de wekelijkse stafsectie evenementen. Het najaar stond daarnaast in het teken van de voorbereiding op een mogelijke “crisisfase drie” in de zorg.

De crisis heeft tot de zomer in een informele GRIP 4 situatie gewerkt. Na de zomer is ervoor gekozen om te blijven werken volgens de uitgangspunten van de crisisorganisatie. Bestuurlijke afstemming vond nog steeds plaats in het Regionaal Beleidsteam waar de twaalf Drentse burgemeesters zitting in hebben. Het RBT is 20 keer bij elkaar gekomen in 2021.

In een klein Regionaal Crisisteam waarin de voorzitter van de veiligheidsregio en zijn plaatsvervanger zitting hebben met hun crisisadviseurs, vond elke week kort afstemming plaats over het verloop van de crisis.

Met de opkomst van de deltavariant en de snelle verspreiding van het virus is ook gerichte aandacht georganiseerd voor specifieke doelgroepen, zoals asielzoekers. Er is hiervoor een aparte operationeel leider aangewezen die veel afstemming heeft gevoerd met de AZC's over de organisatie van quarantainevoorzieningen.

De crisiscommunicatie voor COVID-19 is vanuit team Communicatie GGD/VRD georganiseerd. De communicatie rondom de landelijke bepaalde vaccinatiestrategie vond in verschillende versnellingen plaats, waardoor herhaaldelijk snel op- en afgeschaald moest worden. De aanwezige gecombineerde expertise op het gebied van crisiscommunicatie van GGD als VRD kwam hier goed van pas, evenals de goede verbinding met de gemeentelijke communicatieteams.

De meerkosten die de VRD heeft gemaakt door COVID-19 zijn eind 2021 gedeclareerd bij het ministerie van VWS conform de geldende afspraken. Deze zijn terug te vinden onder de COVID-19 paragraaf.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Vernieuwde Crisisorganisatie

Meerdere recente crises hebben laten zien dat we met de standaard crisisorganisatie niet altijd uit de voeten kunnen. Het crisisplan en handboek crisisbeheersing zijn onder handen genomen om een crisisorganisatie neer te zetten die ook klaar is voor crises met maatschappelijke impact. Dit vergt een flexibele organisatie waarbij de VRD een regierol en/of netwerkrol vervult. Belangrijk is dat de organisatie gevormd wordt naar de aard van de crisis en niet altijd volgens de standaard GRIP procedures. Naast crisisbestrijding wordt ook ingezet op het signaleren van mogelijke veiligheidsvraagstukken die multidisciplinaire afstemming vragen. Informatiemanagement is hierbij belangrijk. De uitgangspunten van de vernieuwde crisisorganisatie zijn gedurende het jaar met alle crisisteams besproken en het concept crisisplan wordt in 2022 ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur.

Digitale ontwrichting en cyber

In 2021 is het structureel overleg vanuit de landelijke werkgroep Digitale ontwrichting en cyber opnieuw opgepakt, na een onderbreking in 2020. Ook heeft de samenwerking met de twee andere Noordelijks veiligheidsregio's nader vorm gekregen. In gezamenlijkheid met het Regionaal Bestuurlijk Politieoverleg Noord Nederland is vorm en inhoud gegeven aan het bestuurlijk overleg gericht op digitale ontwrichting en cyber. Daarnaast is op de bestuurlijke tweedaagse gesproken met de Drentse burgemeesters over landelijke ontwikkelingen en is de opdracht opgehaald om nader te verkennen wat de rol van de VRD zou kunnen zijn bij cyberincidenten. In 2021 was sprake van een stapeling van incidenten, waarbij het belang van een goede cyberweerwaarheid bleek. In december is intern opgeschaald om de ‘apache log4j’ dreiging het hoofd te bieden. Deze dreiging lijkt succesvol te zijn afgewend. Tenslotte is in 2021 een begin gemaakt met de uitwerking van een Drentse handreiking.

Cyberweerbaarheid
Cyberweerbaarheid gaat over de interne voorbereidingen op cyberaanvallen en -incidenten. Het vraagt inzicht in kritische processen en systemen zowel voor de eigen organisatie als voor de hulpverlening.
Informatiemanagement en continuïteitsplannen zijn van belang voor een goede cyberweerbaarheid.

Evalueren

In 2021 is er volgens een nieuwe evaluatiesystematiek geëvalueerd. Deze systematiek blijft zich continu ontwikkelen. De GRIP-1 incidenten ‘Ernstig Ongeval N34’ te Borger en ‘Lekkage Tankwagen A28’ te Beilen zijn dit jaar geëvalueerd, naast de oefeningen en trainingen uit het MOTO-programma.

MOTO

Veel MOTO-activiteiten (multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen) hebben dit jaar noodgedwongen in digitale vorm plaatsgevonden. Dit is, na een initiële periode waarin iedereen even moest wennen, goed bevallen. Ook de jaarlijkse COPI-week vond digitaal plaats.
Dit jaar is de keuze gemaakt jaren een samenwerking aan te gaan met Nijhof Teamadvies en De Crisisantropoloog. Het doel is om het gedachtegoed over Onzekerheidskunde en Voorwaarts Denken binnen de crisisorganisatie te verspreiden en invulling te geven aan passende beïnvloeding, interventies, advisering en samenwerking tijdens crises.
Enkele MOTO-activiteiten hebben helaas niet kunnen plaatsvinden, waaronder de Systeemoefening Groningen Airport Eelde.

Bevolkingszorg

Ook de oefeningen van Bevolkingszorg hebben voornamelijk digitaal plaatsgevonden. De jaarlijkse netwerkdag voor crisiscommunicatie kon helaas niet doorgaan. In 2021 is een start gemaakt met het project ‘Actualiseren Bevolkingszorg’ dat in 2022 verder uitgevoerd wordt. Doel van het project is om de processen binnen bevolkingszorg te actualiseren en waar nodig te moderniseren.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Crisiscommunicatie

De COVID-19 pandemie is als ‘ongekende crisis’, samen met andere recente crises als Anloo en Ruinerwold, een versneller geweest om anders over crisiscommunicatie na te gaan denken. Er is gestart met een proces om de komende jaren, met meer flexibiliteit en schaalbaarheid, te kunnen anticiperen. Crisiscommunicatie wordt nadrukkelijk meegenomen in het proces om een eigentijdse invulling aan Bevolkingszorg te geven. In landelijk verband is meegewerkt aan de verbetering van NL-alert en de nationale crisisplannen voor gas en elektra.

Planvorming

In 2021 zijn de rampbestrijdingsplannen van vliegveld Eelde (het IRP-GAE) en de gasopslag in Norg herzien. Daarnaast is de multidisciplinaire informatiekaart ‘Spoor’ in 2021 afgerond, in nauwe samenwerking met veiligheidsregio's Fryslân en Groningen. Deze kaart wordt begin 2022 vastgesteld en geïmplementeerd.

GHOR

Ook bij de GHOR hebben de meeste oefeningen, opleidingen en intervisies in digitale vorm plaatsgevonden.
Op verzoek van het kernteam Infectieziektenbestrijding van de GGD is er een basistraining crisismanagement en crisisorganisatie GHOR gegeven. De GHOR heeft vanuit haar adviserende rol een bijdrage geleverd aan de regionale evenementenadvisering, aan de planvorming voor o.a. de rampbestrijdingsplannen van vliegveld Eelde en de gasopslag Norg en aan vijf Drentse gemeenten voor de ontwikkeling van hun Omgevingsvisie. Aan de overige voornemens zoals benoemd in de begroting 2021, is geen uitvoering gegeven. Dat gaat bijvoorbeeld over het ontwikkelen van het zorgrisicoprofiel, inzetten op verminderd zelfredzamen en het veranderd zorglandschap. Alle beschikbare capaciteit was gericht op COVID-19.

Datum	Incident	Locatie	Gemeente	Grip	Multidisciplinaire Evaluatie
27-03	Brand Flat	Hoogeveen	Hoogeveen	1	Nee, geen leervragen
30-05	Ernstig Ongeval N34	Borger	Borger-Odoorn	1	Ja
15-09	Lekkende Tankwagen A28	Beilen	Midden-Drenthe	1	Ja
27-10	Geschaarde aanhanger met munitie	Huis ter Heide	Noordenveld	1	Nee, geen leervragen of andere aanleiding
27-11	Bootbrand tijdelijke asielopvang Meppel	Meppel	Meppel	1	Nee, geen leervragen of andere aanleiding

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Brandweer Drenthe

Paraatheid op orde

De gevolgen van de COVID-19 pandemie op de paraatheid van de 36 brandweerposten is minimaal geweest. Het hele jaar waren er voldoende gezonde brandweermensen beschikbaar om de brandweerzorg te garanderen.

Uitrukgegevens

	2021
Aantal incidenten (incl. buitenregionaal)	3100
Opschaling Middelbrand	83
Opschaling Grote Brand	17
Opschaling Zeer grote brand	6
Gemiddelde Opkomsttijd PRIO1 / Brand en Brandalarm	10:12
Opkomsttijd <15 minuten PRIO1 / Brand en Brandalarm	93%
Opkomsttijd 15-18 minuten PRIO1 / Brand en Brandalarm	5%
Opkomsttijd >=18 minuten PRIO1 / Brand en Brandalarm	2%
GRIP1	5
GRIP2	0
GRIP3	0
GRIP4	0
GRIP 'op maat'	0

Overzicht PPMO 2021

Voor repressieve brandweermensen vinden structurele medische keuringen plaats: het preventief periodiek medisch onderzoek. Dit jaar zijn de PPMO-keuringen, ondanks COVID-19, volgens de planning verlopen. Net als voorgaand jaar is er een stijging van de categorie 'tijdelijk ongeschikt'. Deze tijdelijke ongeschiktheid heeft een medische oorzaak. De arbodienst gaat samen met de VRD een onderzoek starten naar deze stijging met als doel om meer medewerkers de keuring met een goed gevolg te laten afronden.

Kwartaal	1e	2e	3e	4e
Geschikt (G1)	79	103	80	100
Geschikt onder voorwaarden (G2)	13	21	8	15
Tijdelijk ongeschikt (O1)	14	16	14	8
Blijven ongeschikt (O2)	0	0	0	0
Geen uitslag	0	0	0	0
Totaal	106	140	102	123

Oefenen binnen de mogelijkheden

Binnen de wisselende mogelijkheden die er waren is er het hele jaar geoefend binnen de brandweer om de vakbekwaamheid op peil te houden. Naast de algemene oefeningen zijn ook de bijscholingen 'Basisprincipes brandbestrijding' en 'Uitruk op maat' zoveel mogelijk doorgegaan. In 2021 is daarnaast gestart met een pilot opleiding 'Oefenbegeleider'. Deze pilot loopt door tot in 2022.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Vakbekwaamheid en vrijwilligheid kwetsbaar door COVID-19 pandemie

Hoewel er in 2021 binnen de mogelijkheden is geoefend, is er duidelijk minder geoefend dan andere jaren en zijn er gedurende het jaar zeer beperkt mogelijkheden geweest om aan sociale binding te doen. Net als in 2020 blijven als gevolg daarvan vakbekwaamheid en sociale binding onder druk staan. Dit geeft niet alleen grotere kans op ongevallen tijdens incidentbestrijding, maar zet ook vrijwilligheid onder druk.

Programma brandweerzorg

In 2021 is de basis gelegd voor het programma brandweerzorg dat in 2022 met brandweerposten wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Het programma heeft tot doel om Drentse brandweerzorg toekomstbestendig en rondom vrijwilligheid te organiseren. Dit vraagt een omslag in het denken: in plaats van procedures als basis te nemen en daar de brandweerorganisatie naar te vormen, nemen we mogelijkheden van vrijwilligers en de samenleving als uitgangspunt en vormen daar de organisatie naar. In 2021 zijn vier lijnen geformuleerd waarmee die organisatorische omslag wordt gemaakt:

1. De behapbare basis
2. Vitale brandweerposten
3. Ondersteuning op afstand
4. De samenleving betrekken

In 2022 en daarna wil Brandweer Drenthe samen met haar vrijwilligers en de samenleving invulling geven aan deze lijnen.
In aanloop naar de uitvoering van het Drentse ‘Programma Brandweerzorg’ zijn in de afgelopen jaren al meerdere landelijke en vooral regionale initiatieven gestart om brandweerzorg toekomstbestendig te maken. De regionale initiatieven sluiten aan bij de wens van het algemeen bestuur om op kleine schaal diverse manieren te onderzoeken om brandweerzorg op basis van vrijwilligheid in stand te houden. Aan een aantal van deze initiatieven is in 2021 uitvoering gegeven:

Toekomstbestendig brandweerstelsel

Conform Europese regelgeving moet landelijk het onderscheid tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers bij de brandweer explicieter worden. De eerste fase van het onderzoek bestond uit het ontwikkelen van een denkrichting door een landelijke denktank hoe dit gerealiseerd kan worden. Deze opdracht is op 21 juni door het Veiligheidsberaad en de minister van Justitie en Veiligheid afgerond bevonden. De eerste bouwsteen van de ontwikkelde denkrichting wordt door de nieuwe stuurgroep ‘toekomstbestendig brandweerstelsel’ verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Dit gaat over het vervallen van verplichte beschikbaarheid voor brandweervrijwilligers.

Uitruk op maat

Ter ondersteuning van de paraatheid biedt Brandweer Drenthe sinds enige jaren de mogelijkheid om met vier personen op een tankautospuit uit te rukken in plaats van zes.
Om deze werkwijze te hanteren is een Drents opleidingsprogramma beschikbaar dat posten moeten volgen voor ze op deze manier mogen uitrukken.
In de opleiding komen diverse afspraken aan bod die gaan over veiligheid van personeel en effectiviteit van de brandweerzorg. De belangstelling voor de werkwijze neemt toe onder brandweerposten. Op dit moment zijn 15 Drentse posten opgeleid en staan 10 posten gepland om te worden opgeleid. Naar verwachting is dit eind 2022 afgerond.

Dynamisch alarmeren OVD-piket

In 2021 is de pilot van start gegaan waarin voor een incident de dichtstbijzijnde Officier van Dienst (OVD) gealarmeerd wordt. Daarmee wordt het vaste werkgebied van een OVD losgelaten. Omdat de Veiligheidsregio IJsselland ook met dit systeem werkt, wordt tussen beide regio’s ook dynamisch gealarmeerd. Zowel een Drentse als IJssellandse OVD kunnen gealarmeerd worden voor een incident in het grensgebied van IJsselland/Drenthe. Evaluatie van deze pilot volgt in 2022.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Pilot brandweerchauffeur

De veiligheidsregio's Drenthe, Midden- en West-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland Zuid hebben gezamenlijk de pilot 'brandweerchauffeur' uitgevoerd. In de pilot wordt onderzocht of het mogelijk is om vrijwilligers alleen als brandweerchauffeur op te leiden en in te zetten. Deze flexibele inzet van personeel helpt bij het op peil houden van de paraatheid van vrijwillige posten, met name overdag. De pilot is op 1 december 2021 afgerond en in de evaluatie wordt specifiek gekeken naar veiligheid van medewerkers en effectiviteit van de brandweerzorg. Het evaluatierapport is naar verwacht in het eerste kwartaal 2022 gereed.

Proeftuin Gasselterijveen

Sinds 2019 is in Gasselternijveen vanwege paraatheidsproblematiek een proeftuin opgezet. Deze proeftuin is erop gericht nieuwe manieren te ontwikkelen om personeel flexibel in te zetten en zo de paraatheid van brandweerposten te ondersteunen. Eén van de belangstellenden heeft in 2021 een aangepaste module brandbestrijding succesvol afgerond en is nu opgeleid als manschap zonder ademlucht. Ook heeft deze vrijwilliger een aangepaste medische keuring ondergaan. In januari 2022 vindt het examen technische hulpverlening plaats. Hierna breekt een periode aan om te monitoren wat de daadwerkelijke bijdrage is in het veld met de aangepaste opleiding. In de toekomst kan deze manier van opleiden een uitkomst bieden op posten waar de behoefte is om mensen minder belastend op te leiden.

Project 'Alleen rijden op geverifieerde meldingen'

Uit onderzoek blijkt dat bij 99,7% van de automatische brandmeldingen van het OMS-systeem (openbaar meldsysteem) de inzet van de brandweer niet nodig is.
De VRD wil daarom in de toekomst de brandweer alleen nog alarmeren bij bevestigde OMS-meldingen en niet meer elke melding telefonisch laten verifiëren door de meldkamer. Dat betekent dat bij een object waar organisatorische verificatie wordt toegepast de eerste automatische brandmelding wordt genegeerd. Pas bij een tweede automatische melding of telefonische bevestiging wordt de brandweer gealarmeerd.

In 2021 zijn de eerste gesprekken gevoerd met OMS-gebruikers over het nieuwe beoordelingsbeleid. Bij de invoering van het nieuwe beleid wordt maatwerk geleverd en is de situatie van de gebouwgebruiker het uitgangspunt. Dit zorgvuldige invoeringstraject kost meerdere jaren.

Doorontwikkeling digitale oefentechnieken

De beperkingen door COVID-19 hebben het gebruik van digitale technieken binnen het opleiden en oefenen versneld. In 2021 zijn alle digitale activiteiten voor vakbekwaamheid gebundeld in een digitaal oefencentrum. Het doel is om met digitale oefeningen de fysieke oefeningen te ondersteunen en de totale oefenbelasting waar mogelijk te verminderen. Deze ontwikkeling neemt een aantal jaren in beslag om te komen tot goede balans tussen digitaal oefenen, fysiek oefenen en mengvormen hiervan.

Tweede peloton Natuurbrand gereed

Twee van de nieuw geleverde tankautospuiten van dit jaar zijn geschikt voor natuurbrandbestrijding. Met de aflevering van deze twee specialistische tankautospuiten is een tweede peloton natuurbrandbestrijding volledig inzetbaar voor de bestrijding van één van de grootste risico's van Drenthe: natuurbrand. Hiermee is de uitvoering van het advies hierover uit 2015 afgerond.

BON

De meeste opleidingen en trainingen die vanuit Brandweeropleidingen Noord (BON) georganiseerd werden konden gelukkig doorgaan in 2021. Eén van de bijzondere activiteiten in 2021 betrof uitvoering van het project 'Versterking brandweeronderwijs Noord Nederland'. BON bleek tijdens een audit in 2020 niet op alle onderdelen te voldoen aan de norm Kwaliteit Aanbieders Brandweeropleidingen (KAB). Om examens af te mogen nemen die leiden tot een rijksdiploma is het voldoen aan de KAB noodzakelijk. Omdat een deel van de criteria waar niet aan werd voldaan onder de verantwoordelijkheid van de regio's valt, is hier gezamenlijk opgetrokken en zijn de noodzakelijke verbeteringen doorgevoerd.

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Financiën

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Calamiteiten en Crises						
Lasten						
Incidentbestrijding	3.949	4.615	31	4.646	4.076	570
Operationele informatievoorziening	159	142	11	153	166	-13
Techniek en Logistiek	1.633	1.529	78	1.607	1.571	36
Investering	3.032	3.283	1	3.284	3.086	198
Vakbekwaamheid	1.428	1.787	12	1.799	1.946	-147
Crisisbeheersing	233	247	-68	179	213	-34
GHOR	1.227	1.297	-	1.297	1.221	75
Personeel	8.173	8.433	-83	8.350	8.882	-532
Baten						
Techniek en Logistiek	-37	-30	-	-30	-32	2
Investering	-96	-113	-	-113	-119	7
Vakbekwaamheid	-13	-2	-10	-12	-11	-1
Crisisbeheersing	-32	-	-	-	-33	33
Personeel	-233	-258	232	-26	-104	77
Totaal Calamiteiten en Crises	19.423	20.930	202	21.132	20.862	270

Het effect van de COVID-19 pandemie is in deze missielijn duidelijk zichtbaar: er waren minder uitgaven dan begroot voor een bedrag van € 270.000,-.

- Als gevolg van COVID-19 zijn in de eerste maanden van 2021 minder oefeningen geweest. Hierdoor zijn in deze periode minder vergoedingen betaald, uitgaven zijn daardoor € 200.000,- lager.
- Er waren meer kosten voor opleiden: € 147.000. Dit ontstaat met name door extra kosten voor inhalen van opgelopen achterstanden in het kader van COVID-19.
- In het afgelopen jaar is minder vaak een beroep gedaan op de diensten van de brandweer. Het aantal incidenten was lager dan in andere jaren. Met name het aantal buitenbranden was lager door de natte zomer en het aantal doorgezette meldingen van uit het openbare meldsysteem (OMS) was lager. Per saldo leidde dit tot € 300.000,- lagere kosten.
- Als gevolg van langere levertijden en het doorschuiven van investeringen zijn de kosten lager: € 205.000,-
- Diverse brandweergerelateerde activiteiten hebben vanwege de COVID-19 geen of in mindere mate doorgang gehad, denk hierbij aan korpsavonden. Hierdoor minder uitgaven: € 92.000,-.
- Niet doorgaan van oefeningen en opleidingen bij de GHOR leidden tot lagere kosten: € 75.000,-
- Personele kosten vallen hoger uit dan begroot, in totaal € 455.000,-. Een nadere verklaring valt te lezen bij het programma ‘Wij zijn een flexibele en wendbare (netwerk) organisatie’.

Wij vergroten bewustwording over veiligheid

Brandweer

Brandveilig Leven

Als gevolg van de COVID-19 pandemie zijn de lessen op scholen in 2021 grotendeels vervallen. Inspanningen om op landelijk niveau lesmateriaal te uniformeren konden gelukkig wel doorgaan, hier zijn grote stappen in gemaakt. Tenslotte is er een 'vlam-in-de-pan-aanhanger' aangeschaft, zodat op een veilige manier demonstraties kunnen worden uitgevoerd.

Advisering brandveiligheid

De hoeveelheid adviezen op omgevingsvergunningen bij nieuwbouw, verbouw en gebruik is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Daarnaast is wel is er een duidelijke stijging te zien in het aantal adviesaanvragen vanuit VvE's én adviesaanvragen in het kader van de energietransitie. Zo nemen de ontwikkelingen rond het gebruik van waterstof in de maatschappij steeds verder toe: dat zien we terug in de aangevraagde advisering rondom waterstoftankstations, waterstofvoertuigen en de toepassing van elektrolyzers en zelfs het Waterstof Tiny House in Hoogeveen.
Om in de toekomst op eenduidige wijze te kunnen adviseren én de koppeling met de repressieve dienst van de brandweer makkelijker te leggen is gestart met werken met een nieuwe adviestool: de RisicoAnalyseMonitor. Deze tool geeft inzicht in de interne organisatie van de klant en toont mogelijke incidentscenario's.

Controle en toezicht op brandveilig gebruik

Er kon in 2021 geen controle plaatsvinden, alleen urgente controles zijn doorgegaan. Dit zijn de noodzakelijke nieuwbouwcontroles en controles op verzoek van een gemeente. Omdat er ruimte was in de capaciteit zijn medewerkers anders ingezet en hebben veelal een rol gespeeld in de COVID-19 pandemiebestrijding bij de VRD of GGD.

Invoering Omgevingswet

Ook in 2021 is binnen het OPD (OmgevingsPlatform Drenthe) samengewerkt met gemeenten en andere ketenpartners aan de implementatie van de Omgevingswet en is een eerste test met de Omgevingstafel uitgevoerd. Het doel van de wet is om meer aan de voorkant te komen in de advisering. In een omgevingstafel worden dezelfde opgaven in gezamenlijkheid en met gelijke grondhouding besproken.

[1] www.waterstofhoogeveen/projecten/waterstof-tiny-house

Wij vergroten bewustwording over veiligheid

Aanbesteding VTH systeem

In 2021 het softwarepakket LEEF aangeschaft om de noodzakelijke koppeling op het DSO (digitale stelsel omgevingswet) te kunnen realiseren. Inmiddels is gestart met implementatie, zodat de VRD als de Omgevingswet wordt ingevoerd direct digitaal is aangesloten

STADSBEHEER
Software voor VTH-processen

Financiën

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Bewustwording						
Lasten						
Risicobeheersing	125	130	85	215	230	-15
Personeel	2.973	3.068	-31	3.037	3.230	-193
Baten						
Risicobeheersing	-167	-	-	-	-	-
Personeel	-85	-94	84	-10	-38	28
Totaal Bewustwording	2.846	3.104	138	3.242	3.423	-181

Binnen deze missielijn is € 181.000,- meer uitgegeven dan begroot:

- Er zijn kosten gemaakt voor de invoering van de Omgevingswet en de ontwikkeling van het Alarm Management Systeem. Hiervoor is via de 2e begrotingswijziging incidenteel € 85.000,- beschikbaar gesteld. De totale kosten zijn € 15.000,- hoger uitgevallen. De structurele effecten voor deze ontwikkelingen zijn nog niet van dekking voorzien.
- Kosten personeel vallen hoger uit dan begroot, in totaal € 166.000,-. Een nadere verklaring valt te lezen bij de missielijn ‘Wij zijn een flexibele en wendbare (netwerk) organisatie’.

Brandweer

Visie op burgerhulpverlening

In 2020 is al een start gemaakt met het uitwerken van mogelijkheden voor burgerhulpverlening. Dit is in 2021 verder doorgezet en heeft geleid tot een visie hoe burgerhulpverlening kan bijdragen aan incidentbestrijding van de brandweer.
Bestaande initiatieven in de samenleving, zoals reanimatienetwerken, laten zien dat er veel kennis en kunde in de samenleving zit. In samenwerking met de Landelijke Meldkamerorganisatie en softwareontwikkelaar is niet alleen een visie opgesteld, maar zijn ook al grote stappen gemaakt in de ontwikkeling van software om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. In 2022 wordt dit onderwerp via een pilot praktisch verder uitgewerkt. Het project over burgerhulpverlening vormt onderdeel van het Programma Brandweerzorg dat in hoofdstuk 1 verder is toegelicht.

Toegevoegde waarde VR bij risicobeheersing

Heeft VR (virtual reality) een toegevoegde waarde voor risicobeheersing? Dat is afgelopen jaar onderzocht en op twee locaties in Drenthe is een eerste VR scan uitgevoerd van een gebouw. Eén bij een ondergrondse parkeergarage waar het stallen van elektrische voertuigen voor een uitdaging kan zorgen. En één bij een industrieel object in Hoogeveen. Beide scans maken duidelijk wat op dit moment op het gebied van virtual reality mogelijk is en dienen als startpunt voor een bredere discussie: wat kunnen we met VR, wat willen we met VR en wat draagt het bij aan risicobeheersing?

Jeugdbrandweer

De activiteiten van de jeugdbrandweer waren minimaal dit jaar als gevolg van COVID-19. Gelukkig konden in oktober de regionale jeugdbrandweerwedstrijden wel doorgaan. Alle Drentse jeugdbrandweerkorpsen waren daar actief: Assen, Coevorden, Hoogeveen en Meppel. Daarnaast zette de jeugdbrandweer van Assen een mooie prestatie neer met de tweede prijs in de landelijke finale van de klasse Aspiranten HD.

Wij zijn onderdeel van de samenleving

Crisisbeheersing

Ondersteuning bij asielinstroom Drenthe

Vanuit de VRD is ondersteund bij de totstandkoming van het provinciale plan Drenthe in het kader van de uitvoeringsagenda ‘Flexibilisering asielketen’. Met de provincie en de VDG is een bestuurlijke uitvraag gedaan over de opvang van asielzoekers. Op basis daarvan is een visiedocument geschreven. Deze visie is voor de zomer op de Provinciale Regietafel Asielinstroom vastgesteld.

In het najaar is onder regie van de VRD en provincie tijdelijk opvangcapaciteit georganiseerd in de acute overbelasting van aanmeldcentrum Ter Apel.

Financiën

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Samenleving						
Lasten						
Jeugdbrandweer	15	48	-	48	15	33
Huisvesting	2.255	2.133	65	2.198	2.234	-36
Baten						
Jeugdbrandweer	-3	-6	-	-6	-7	1
Huisvesting	-898	-904	-39	-943	-921	-22
Totaal Samenleving	1.369	1.271	26	1.297	1.321	-24

Binnen deze missielijn is € 24.000,- meer uitgegeven dan begroot:

- Diverse activiteiten voor de jeugdbrandweer hebben door COVID-19 geen doorgang gehad. Hierdoor zijn er minder uitgaven: € 34.000,-.
- In het kader van huisvesting zijn op de locatie Mien Ruysweg een aantal noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd. Hierdoor is er een overschrijding van de kosten van € 36.000,-.
- De baten van huisvesting vallen lager uit dan verwacht door enerzijds het incidentele karakter hiervan en anderzijds omdat een deel van de kosten tussen GGD en VRD niet doorbelast zijn aan de VRD en daarom dat deel van de opbrengst volledig aan de GGD ten goede komt, per saldo € 22.000,- minder opbrengsten.

Driehoeksoverleg VDG/GGD/VRD

Met de toevoeging van de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 aan de Wet publieke gezondheid (oktober 2020) werd de wettelijke grondslag geregeld voor extra maatregelen die nodig zijn ter bestrijding van de pandemie. De tijdelijke wet geeft de gemeente aanvullende bevoegdheden; zo kan de burgemeester van een aantal nationale COVID-19 maatregelen ontheffing verlenen en daarmee in lokaal maatwerk voorzien. Als het gaat om ontheffing van de regels over groepsvorming, de openstelling van publieke plaatsen en evenementen, moet de burgemeester advies vragen aan de GGD.
Het driehoeksoverleg is uitdrukkelijk bedoeld om via VDG, GGD en VRD de verbinding te leggen rond COVID-19 issues naar de bestuurlijke portefeuillehouders in de diverse gemeenten. Te denken valt aan thema's als sport, onderwijs, buurt- en dorpshuizen. De operationeel leider heeft hier vanuit de VRD zitting in.

Bedrijfsvoering VRD

Algemeen

Ook in 2021 is vanuit de ondersteunende diensten maximaal ingezet om de primaire processen zo goed mogelijk te faciliteren. Alle teams binnen bedrijfsvoering hebben steeds met een grote mate van flexibiliteit, klantgerichtheid en snelheid ingespeeld op de actuele ontwikkelingen en dynamiek gedurende het jaar.
Als gevolg van COVID-19 is beter inzicht verkregen in de kwetsbaarheid van de huidige informatievoorziening. Deze kwetsbaarheden werden zichtbaar op continuïteit en kwaliteit. In 2021 zijn met tijdelijke oplossingen deze kwetsbaarheden verminderd. Een voorbeeld hiervan is de noodzakelijkheid van 24/7 dienstverlening.

Veiligheid informatievoorziening en privacy onvoldoende op orde

Op het gebied van de veiligheid van informatievoorziening en privacy werken de VRD en GGD Drenthe nauw samen en is in 2021 gekozen voor een gezamenlijke aanpak om te komen tot een verbetering van de beveiliging.
In 2021 was een sterke toename te zien van het aantal situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik. Daarbij gaat het niet alleen om het aantal situaties, maar ook over het raffinement van het misbruik of oneigenlijk gebruik. Diefstal van data uit onze informatiesystemen door medewerkers; geautomatiseerde pogingen om toegang te krijgen tot onze netwerken en systemen; nepmails of nepsites bedoeld om de digitale identiteit van medewerker te verkrijgen en het plaatsen van software om schade om systemen te kunnen 'gijzelen' zijn zeer realistische dreigingen geworden. Dreigingen waar overigens niet alleen de VRD en GGD mee te maken hebben, maar vrijwel iedere organisatie of persoon die gebruik maakt van computers of informatie. Digitale criminaliteit is onderdeel geworden van onze maatschappij en leidt tot grote risico's op het gebied van continuïteit en hoge kosten om de gevolgen van verstoring te beperken.

De toename van digitale criminaliteit is aanleiding geweest om een aantal audits en self-assessments uit te voeren. Hierdoor is inzicht gekregen in het huidige niveau van de beveiliging. Dit leidt tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is en dat het juist gebruik van privacygevoelige gegevens onvoldoende gewaarborgd is. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarvoor een Verbeterplan 'Veiligheid Informatievoorziening en Privacy' is opgesteld. Dit plan wordt begin 2022 voorgelegd aan de besturen van de VRD en GGD Drenthe. Naast de informatie over de inhoudelijke aanpak wordt aan de beide besturen een uitbreiding van het budget gevraagd, bedoeld voor de uitvoering van het verbeterplan en de verdere inrichting van de organisatie.

Wij zijn een flexibele en wendbare (netwerk)organisatie

Doorontwikkeling informatiegestuurd werken

Het informatieknooppunt is in 2020 gestart vanuit de grote informatiebehoefte voor COVID-19. De VRD heeft ook afgelopen jaar COVID-19 informatie verzameld en geduid en is daarmee van grote waarde geweest tijdens de COVID-19 pandemie. Het informatieknooppunt verzorgde continu het veiligheidsbeeld voor de crisisorganisatie en zorgde voor de inhoudelijke verbinding tussen andere veiligheidspartners en het land.
Daarnaast is het informatieknooppunt verder doorgegroeid naar een informatieknooppunt waar in bredere zin wordt gemonitord wat in de regio speelt: zoals mogelijke maatschappelijke onrust, potentiële dreigingen en bijzondere gebeurtenissen.
Het informatieknooppunt heeft ook geleid tot een multidisciplinaire werkgroep die op basis van informatie vooruitkijkt en probeert, daarmee aan de voorkant van aanstaande crisis te komen.

Nieuwe expertisegroep data

VRD en GGD Drenthe werken steeds meer datagedreven en datagestuurd waarbij data, informatie, kennis en ervaring aan elkaar gekoppeld worden volgens de stappen ‘data – duiden – doen!’

VRD en GGD zijn gezamenlijk een dataexpertise team gestart. Het team coördineert, faciliteert én stimuleert het gebruik van bestaande en nieuwe data, eigen data en data van derden, zowel kwantitatief als kwalitatief, Het team zorgt voor de noodzakelijke structuur, organisatie, processen, architectuur en de samenhang van de diverse initiatieven uit de primaire processen. In 2021 is een kwartiermaker aangesteld om het dataexpertise team vorm te geven.

Verbeterde informatievoorziening voor repressieve dienst

In 2021 is het FireNav systeem geïnstalleerd in alle waterwagens. FireNav berekent onder andere navigatie en rijtijd naar de incidentlocatie, heeft automatische bediening van gespreksgroepen en statussen van C2000 en diverse geografische informatielagen.

Kernregistratie personeel Brandweer

Voor brandweerzorg is de “kernregistratie personeel” ingericht en opgeleverd zoals landelijk is afgesproken met de 25 veiligheidsregio's en het CBS. VRD is hiermee één van de alliantieregio's die andere regio's ondersteunt met de inrichting. Vanuit bedrijfsvoering is een project uitgevoerd rondom datagestuurde interne controle.

Programma DOOR

Het organisatieontwikkelingsprogramma DOOR (DoorOntwikkeling Organisatie) is begin 2021 gestart en pakt in samenhang vraagstukken omtrent samenwerken, inzetten op talent en waarderen op. De VRD wil een flexibele en wendbare organisatie zijn, daar voorzien deze verschillende deelsporen in. De opzet en aanpak van dit programma gaan uit van participatieve ontwikkeling. Een brede vertegenwoordiging vanuit de organisatie is betrokken in werkgroepen of vervult de rol van kritische vriend.

Als onderdeel van DOOR is verkend of een ander waarderingsmodel kan worden ingevoerd dat beter aansluit bij de flexibiliteit en wendbaarheid. Uitgangspunt wordt om de toegevoegde waarde van de medewerker te waarderen. Dat kan niet als je functies waardeert, zoals met het huidige systeem. Een waarderingsmodel op basis van rollen past bij de ontwikkeling van de VRD. De keuze en implementatie vindt in 2022 plaats.

Hybride werken als standaard

Als gevolg van COVID-19 is steeds meer flexibiliteit in werklocaties en manieren van samenwerken ontstaan. Een aantal geplande ontwikkelingen is daardoor versneld. In 2021 zijn diverse aanpassingen op het gebied van digitale werkomgeving en fysieke kantooromgeving gerealiseerd.

In april 2021 begon een gezamenlijke GGD/VRD-projectgroep met het voorbereiden van een fysiek terugkeer naar kantoor. Een enquête onder GGD- en VRD-medewerkers laat zien dat er een sterke behoefte is om in de toekomst hybride te blijven werken.
Dit vraagt om een andere inrichting van de kantoorlocaties, waarbij er meer ruimte is voor ontmoeten en samenwerken, naast al bestaande mogelijkheden voor bureauwerk en vergaderen. GGD en VRD gaan meer van elkaars kantoorfaciliteiten gebruik maken zodat de beschikbare ruimtes optimaal worden benut. De kantoorlocaties zijn hier in 2021 op aangepast.

Wij zijn een flexibele en wendbare (netwerk)organisatie

Nieuwbouw brandweerposten Tynaarlo

In de gemeente Tynaarlo worden de komende jaren drie nieuwe brandweerposten gebouwd in Eelde, Vries en in Zuidlaren. Bij het ontwerp van de posten staan duurzaamheid en functionaliteit voorop. Het energieverbruik van de gebouwen wordt volledig CO2-neutraal door toepassing van o.a. warmtepompen en een groot aantal zonnepanelen. De aanbesteding voor de bouw van de nieuwe brandweerpost in Eelde is eind 2021 afgerond; de start van de bouw is gepland in het eerste kwartaal van 2022.

Communicatie

De in 2020 ingerichte opnamestudio was ook dit jaar van grote waarde. In toenemende mate worden uitzendingen verzorgd voor een verscheidenheid aan doelgroepen zoals bestuurders, scholen, zorgprofessionals, medewerkers en brandweerpersoneel. Op verzoek is de studio ook ter beschikking gesteld aan netwerkpartners.
In 2021 is een start gemaakt met de vernieuwing van de websites van GGD en VRD. Na een aanbestedingsprocedure is in 2021 een leverancier gekozen en is vanuit het team een ontwerp gemaakt en is content opnieuw gestructureerd.

Personeelszorg

Ook dit jaar heeft behoorlijke impact heeft gehad op de organisatie en de medewerkers van de VRD. Begin 2021 is door de arbodienst van de VRD onderzoek gedaan naar de impact van COVID-19 en thuiswerken op het welbevinden van de medewerkers. Er waren twee belangrijke knelpunten, namelijk de hoge werkdruk die mensen ervaren en beeldschermwerk. Deze knelpunten zijn aangepakt. Door het verschuiven van taken en het aantrekken van extra capaciteit is de hoge werkdruk weten te verminderen.

Verzuim

Het verzuimpercentage en de meldingsfrequentie zijn laag. Het is lastig om hier een inhoudelijk oordeel aan te geven. Door COVID-19 zijn veel medewerkers thuis aan het werk en dit kan invloed hebben op het melden van verzuim.

Verzuimpercentage:	**2,9**
Meldingsfrequentie:	**0,27**

In- en uitdienst cijfers

	In dienst 2021	Uit dienst 2021
Vast/ tijdelijk	**9**	**17**
Vrijwilliger	**71**	**55**
Totaal	**80**	**72**

Personele ondersteuning GGD in COVID-19 pandemie

Diverse medewerkers hebben ondersteuning geleverd in werkzaamheden van de GGD in het kader van COVID-19. Dit betreft bijvoorbeeld het ondersteuning bieden bij de inrichting van en dagelijkse gang van zaken op test- en vaccinatielocaties. Ook de complete logistieke bevoorrading van test- en vaccinatielocaties wordt vanuit de VRD georganiseerd.

Werkgeverschap MKNN en ZVHD

Voor het Zorg- en VeiligheidsHuis Drenthe (ZVHD) verzorgt de VRD naast het werkgeverschap ook de PIJOFACH taken. Voor de Meldkamer Noord Nederland verzorgt de VRD het werkgeverschap voor de brandweercentralisten voor de drie noordelijke regio's. In 2022 zal deze ondersteuning worden voortgezet.

Risicomanagement en verzekeren

In 2021 is door een landelijke projectgroep gewerkt aan een landelijke regeling dienstongevallen. Hiertoe is een stichting risicobeheer veiligheidsregio's opgericht. Doel is om te komen tot een eenduidige afhandeling van schade bij dienstongevallen in de verschillende regio's. Daarnaast wordt een waarborgfonds voor en ten behoeve van veiligheidsregio's in het leven geroepen om ongevallen te financieren die niet via een andere voorziening worden afgedekt. Aanleiding is de ervaring dat het voor veiligheidsregio's lastiger wordt om een ongevallenverzekering af te sluiten tegen een aanvaardbare premie. Over de feitelijke deelname van de VRD aan de stichting risicobeheer en het waarborgfonds wordt in 2022 besloten.

Werkgeversvereniging WVSV

In 2021 is de werkgeversvereniging voor de samenwerkende veiligheidsregio's WVSV opgericht. De veiligheidsregio's konden door de inwerkingtreding van de WNRA niet meer vertegenwoordigd worden door de VNG. De 25 veiligheidsregio's hebben ervoor gekozen een eigen werkgeversvereniging op te richten. Dit betekent dat veiligheidsregio's voortaan zelf een cao gaan afsluiten. Daarbij geldt als uitgangspunt dat zoveel mogelijk de cao-gemeenten wordt gevolgd. De specifieke arbeidsvoorwaarden voor bijvoorbeeld brandweermensen worden ontwikkeld binnen de WVSV.

Financiën

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Organisatie (Overhead)						
Lasten						
ICT	839	804	-	804	909	-105
Investering ICT	400	939	-539	400	400	-
Ondersteunende functies	1.114	400	684	1.084	1.121	-36
Personeel	3.715	3.833	-37	3.796	4.037	-242
Baten						
Ondersteunende functies	-111	-86	-25	-111	-147	36
Investeringen ICT	-	-5	5	-	-	-
Personeel	-106	-117	105	-12	-47	34
Totaal Organisatie	5.851	5.768	193	5.961	6.273	-313
Totaal programma's	29.489	31.073	558	31.631	31.878	-248

Binnen deze missielijn is € 312.000,- meer uitgegeven dan begroot:

- Als gevolg van COVID-19 is door de medewerkers veel vanuit huis gewerkt. Dit vroeg om extra ondersteuning van de ICT–middelen, waardoor meer kosten zijn gemaakt: € 35.000,-.
- Kosten voor het bouwen van een nieuwe website bedroegen in totaal € 35.000.
- De beheerskosten vallen hoger uit, door de overgang naar nieuwe ondersteunende partijen en de tijdelijke huur van servers. Kosten € 35.000,-
- De personeelskosten vallen binnen deze missielijn € 207.000,- hoger uit dan begroot. Per saldo vallen de kosten voor het personeel over alle programma's € 828.000,- hoger uit.
  Deze kostenoverschrijding bestaat uit de volgende onderdelen:
  - Als gevolg van wetswijzigingen is de reservering voor de levensloopregeling in het kader van de FLO vervroegd uitbetaald. Hierdoor is een tekort in de voorziening ontstaan van € 334.000,-. Deze is aangevuld.
  - Er is invulling gegeven aan de uitvoering van de 'beleidsimpuls', dit heeft geleid tot extra personele inzet € 260.000,-. Omdat deze kosten in de exploitatie worden meegenomen kan de reserve voor beleidsimpuls vrijvallen.
  - Als gevolg van de COVID-19 is ook in 2021 ondersteuning gegeven aan de crisisorganisatie. De totale kosten hiervan bedroegen € 70.000,-.
  - Ondersteuning van de organisatie € 164.000,-.

Financiële en algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
Overige opbrengsten en kosten	378	707	-383	324	174	150
Baten						
Gemeentelijke bijdrage	-25.762	-26.766	-	-26.766	-26.766	-0
Bdur	-5.098	-5.022	-175	-5.197	-5.228	32
Overige opbrengsten en kosten	-185	-	-	-	-185	185
	-30.667	-31.081	-558	-31.639	-32.004	366

Binnen de algemene dekkingsmiddelen is per saldo een voordeel ontstaan van € 366.000,-.
Dit voordeel kan als volgt worden verklaard:

- De declaratie bij VWS voor de COVID-19 pandemie is hier verantwoord; een voordeel van € 150.000,-.
- Kosten die gemaakt zijn in het kader van de COVID-19 pandemie zijn hier geboekt: € 110.000,- nadeel.
- Hogere ontvangst BdUR (Rijkbijdrage Brede Doeluitkering Rampenbestrijding): € 32.000,- voordeel.
- Voor ontwikkelingen is veel extra inzet van personeel geweest. Deze kosten zijn verantwoord in de verschillende programma's. Hierdoor ontstaat in dit programma een nadelig resultaat van € 235.000,-.
- Boekingen die te maken hebben met voorgaande dienstjaren leveren een voordeel van € 35.000,-.
- Het overige betreft het saldo van de stelpost prijscompensatie, in totaal € 24.000,- voordeel.

Paragrafen

Inleiding

De eerste vijf paragrafen zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording van toepassing voor de VRD, aanvullend is de COVID-19 paragraaf toegevoegd:

1. Weerstandvermogen en risicobeheersing
2. Financiering
3. Verbonden partijen
4. Bedrijfsvoering
5. Onderhoud kapitaalsgoederen
6. COVID-19 financieel

De paragrafen Grondbeleid en Lokale heffingen zijn niet van toepassing voor de VRD.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de weerstandscapaciteit die de gemeenschappelijke regeling heeft om de niet begrote kosten op te vangen. De paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Risicobeleid
- Algemene reserve
- Weerstandscapaciteit
- Risico-inventarisatie per 31 december 2021

Risicobeleid

In het Algemeen Bestuur van 15 december 2021 is besloten de nota reserves te laten vervallen en de beleidsuitgangspunten op te nemen in deze paragraaf.

Beleidsuitgangspunten voor het weerstandsvermogen:

- De VRD kent een structureel en duurzaam begrotingsevenwicht en een gezonde financiële positie.
- De weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen dienen dusdanig robuust te zijn dat de VRD over voldoende middelen en mogelijkheden beschikt om niet begrote kosten te dekken zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken.
- De maximale algemene reserve bedraagt 5% van de begrote uitgaven.
- De minimale algemene reserve bedraagt 1% van de begrote uitgaven.
- De VRD voert een actief beleid voor de omvang en noodzaak voor het aanhouden c.q. vormen van nieuwe reserves bij de vaststelling van de jaarstukken en de begroting.
- Toevoeging of onttrekking aan een reserve geschiedt altijd in het kader van resultaatsbestemming waartoe het Algemeen Bestuur beslist.

Algemene reserve

De begrote lasten in de begroting 2021 bedragen € 33.217.900,-. Dit houdt in dat de algemene reserve minimaal € 332.179,- en maximaal €1.660.896,- moet bedragen. De huidige algemene reserve, € 1.511.800,- bedraagt 4,6% van de begrote uitgaven.

Paragrafen

Weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel geeft de weerstandscapaciteit weer voor bestemming resultaat 2021:

Algemene reserve	Eindbalans	Resultaat bestemming	2021		Eindbalans
	31-12-2020	(besluit AB)	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-2021
Algemene reserve	973.964	537.836	-	-	1.511.800

Bestemmingsreserves	Eindbalans	Resultaat bestemming	Toevoeging	Onttrekking	Eindbalans
	31-dec-2020	(besluit AB)			31-dec-2021
Rampenpot	250.459	-	-	-	250.459
Nieuw leren	78.241	-	-	-	78.241
GHOR Opleiden en oefenen	80.000	-	-	-	80.000
WW kosten	24.027	-	8.476	-	32.503
LMS	500.000	-	-	-	500.000
Goed werkgeverschap	406.294	-	-	-	406.294
Beleidsimpuls	315.000	-	-	-	315.000
Saldo bestemmingsreserves	1.654.022	-	8.476	-	1.662.498

De reserves worden later toegelicht bij het eigen vermogen in de jaarrekening.

Risico-inventarisatie per 31 december 2021

Bij de risico-inventarisatie worden de daadwerkelijke risico's (zie tabel) beoordeeld en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit. Een toelichting per risico staat in de bijlage III. Door de risico's uit te drukken in een percentage van de weerstandscapaciteit ontstaat een ratio voor het weerstandsvermogen. Dit geeft aan, afgezet tegen onderstaande tabel die landelijk gebruikt wordt, in hoeverre de VRD in staat is om optreden van risico's op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van bestaande taken dan wel dat de deelnemende gemeenten om compensatie wordt gevraagd.

Proces	Risico	Risicokans	Impact	Bedrag
Personeel	Rechtspositie brandweervrijwilligers	groot	gemiddeld	210.000
Materieel	Onverwachte ontwikkeling groot brandweermaterieel	gemiddeld	gemiddeld	150.000
Materieel	Ontwikkelingen huisvesting	gemiddeld	gemiddeld	150.000
Personeel	Ontwikkelingen 2e loopbaanbeleid/FLO	klein	gemiddeld	90.000
Organisatie	Digitale verstoring/Cybercrime	zeer groot	groot	675.000
Personeel	Arbeidsmarktproblematiek	gemiddeld	groot	375.000
Organisatie	Ontwikkelingen klimaat en energie	gemiddeld	groot	375.000
	Totaal risico's			2.025.000

De weerstandscapaciteit (algemene reserve) in relatie tot de hierboven genoemde risico's bepaalt de ratio. Afgaande op de ratio hier onder was de VRD in 2021 onvoldoende in staat om alle risico's op te vangen en zou bij het zich manifesteren van deze risico's een beroep op de gemeenten zijn gedaan. Omdat vanaf 2022 rekening gehouden gaat worden met de notitie "Samen werken voor Drenthe" lijkt het nu niet opportuun om aanvullende middelen te vragen bij de deelnemende gemeenten om de weerstandscapaciteit op niveau van de risico's te brengen.

Voor resultaatsbestemming:

Ratio 2021	Weerstandscapaciteit	1.511.800	=	0,75 onvoldoende
	Geïnventariseerde risico's	2.025.000		

Tabel beoordeling ratio:

Ratio	
> 2	uitstekend
1,4 - 2	ruim voldoende
1 - 1,4	voldoende
0,8 - 1	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Zoals hierboven aangegeven zal de VRD vanaf 2022 rekening gaan houden met het stuk 'Samen werken voor Drenthe' en het daarin opgenomen voorstel over hoe om te gaan met het weerstandsvermogen. Het verschil tussen hierboven genoemde benodigde en beschikbare weerstandsvermogen is € 513.000,- en naar rato voor de deelnemer:

gemeentelijke bijdragen 2021		Onderdekking risico's
	* €1000	
Aa en Hunze	1.518	29
Assen	3.171	61
Borger-Odoorn	1.437	28
Coevorden	2.119	41
De Wolden	1.300	25
Emmen	6.856	131
Hoogeveen	2.579	49
Meppel	1.605	31
Midden Drenthe	1.883	36
Noordenveld	1.568	30
Tynaarlo	1.547	30
Westerveld	1.182	23
Totaal	26.766	513

Financiering

Het Rijk stelt regels aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting.

- De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar.
- De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgt men een rentevergoeding voor.

Doelstellingen VRD

De VRD hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:

- Voldoende liquiditeiten beschikbaar hebben om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren.
- Beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico.
- Minimaliseren van de kosten van geldleningen.
- Verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld
tot 8,2% van de totale lasten (€ 31.631.000,-) van de programmabegroting. Voor 2021 bedroeg de limiet € 2.725.000,-. In 2021 is VRD binnen de gestelde norm gebleven.

	Berekening kasgeldlimiet 2021 (bedrag * € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1	Toegestane kasgeldlimiet				
	* In procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
	* In bedrag	2.725	2.725	2.725	2.725
2	Omvang vlottende schuld	1.025	2.049	944	3.191
3	Vlottende middelen	9.454	10.876	9.319	8.631
	Toets kasgeldlimiet				
4	Totaal netto vlottende schuld	-8.429	-8.827	-8.375	-5.440
	Toegestane kasgeldlimiet	2.725	2.725	2.725	2.725
	Ruimte	11.154	11.552	11.100	8.165

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VRD komt het neer op een bedrag van € 6.300.000,-. In 2021 is de VRD onder de gestelde norm gebleven.

	Renterisiconorm (in mln. Euro's)	2020	2021
	Berekening renterisiconorm		
1	Begrotingstotaal aan lasten	33,2	33,6
2	Vastgesteld percentage	20%	20%
3	Renterisiconorm, in bedrag (1x2)	6,6	6,7
	Berekening renterisico		
4	Renteherzieningen	0	0
5	Betaalde aflossingen	1,79	2,80
6	Renterisico (4+5)	1,79	2,80
	Toets aan renterisiconorm		
3	Renterisiconorm, in bedrag	6,6	6,7
6	Renterisico	1,79	2,80
	Ruimte + / overschrijding - (3-6)	4,9	3,9

Kasstroom/Emu overzicht

	Begroting	Rekening
Kasstroomoverzicht	2021	2021
Resultaat voor reserves	8.000	8.000
Operationele activiteiten	8.000	8.000
Investeringen	-3.574.518	-2.527.278
Afschrijvingen	3.174.000	3.179.593
Mutatie Voorzieningen	-399.998	-411.669
Saldo	-792.516	248.646
Financieringsactiviteiten		
Aflossing leningen	-2.796.670	-2.796.670
Mutatie financiele vaste activa	693	169.692
Mutatie Vorderingen	1.800.000	3.469.199
Mutatie Overlopenden activa	1.000.000	-86.846
Mutatie kortlopende schulden	788.493	-1.032.617
Saldo	792.516	-277.242
Mutatie liquide middelen	0	-28.596
Liquide middelen	-	6.773
Stand 1 januari	250.000	452.068
Stand 31 december	250.000	458.841

Verbonden Partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de VRD een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als de VRD aansprakelijk is bij het niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de VRD vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent de VRD geen verbonden partijen.
Hieronder worden de partijen waarmee de VRD een nauwe betrokkenheid heeft genoemd.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Fryslân en Groningen, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een verbonden partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder in de BON Holding B.V. De BON Holding B.V. heeft een 100%-deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V. en de Flexpool B.V. De BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen).

Instituut Fysieke Veiligheid

Dit is de organisatie die de krachten bundelt op het terrein van de fysieke veiligheid in Nederland. Het Instituut wordt bestuurd door de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Zo levert het IFV onder andere een bijdrage aan de brandweeropleidingen en het delen van informatie en expertise. Ook houdt het IFV zich bezig met het verwerven en beheren van materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen. De VRD betaalt jaarlijks een contributie. Ingaande 2022 zal het IFV verder gaan onder een nieuwe naam, het NIPV het Nederlands Instituut voor Publieke Veiligheid.

Samenwerkingspartijen

De VRD kan haar taken beter uitvoeren in samenwerking met andere partijen. De beste resultaten uit samenwerking zijn te behalen als de betrokken partijen zich vanzelfsprekend met elkaar verbonden voelen, bijvoorbeeld vanwege gemeenschappelijke waarden of belangen. Kwaliteit- en resultaatverbetering staan voorop.
Voorbeelden van samenwerking zijn:

- Dienstverleningsovereenkomst met de Gemeente Tynaarlo voor de uitvoering van de salarisadministratie
- Dienstverleningsovereenkomst met GGD Drenthe voor de administratievoering van de
- GHOR
- Samenwerkingsovereenkomst met de Veiligheidsregio's Fryslân en Groningen voor de uitvoering van de personeelsadministratie voor het personeel van de MKNN wat niet overgegaan is naar de landelijk meldkamerorganisatie.
- Samenwerkingsovereenkomst Zorg- en VeiligheidsHuis Drenthe (Pijofach,- AB besluit 3-10-2018)

Paragraaf Bedrijfsvoering

Opgenomen onder de missielijn Wendbare en flexibele (netwerk)organisatie.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (investeringen)

Kapitaallasten materieel

Er wordt in de bijdrage van de basisbrandweerzorg uitgegaan van een bijdrage in het materieel op basis van het materieel vervangingsplan. De basis hiervoor is het overgenomen materieel van de gemeenten. De VRD moet binnen deze bijdrage zorgdragen voor de financiering en vervanging van het materieel. Dit betekent dat de afschrijvingslasten de komende jaren stijgen. Hiervoor is jaarlijks een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 60.000,- noodzakelijk.

Huisvesting

Gesprekken met een aantal gemeenten lopen nog over de wijze waarop de huisvesting geregeld wordt en wat hier de financiële gevolgen van zijn. Dit wordt vervolgd in de komende jaren.

Investering 2021

Voor het investeringsoverzicht 2021 wordt verwezen naar de toelichting op de balans. Hieronder wordt dieper ingegaan op de investering gedaan in nieuw materieel voor incidentbestrijding.

Nieuw materieel incidentbestrijding

In 2021 zijn de laatste drie tankautospuiten afgeleverd uit de aanbesteding van 2015.
Ook werd in 2021 het groot watertransport-systeem vervangen, waarmee water over grote afstanden naar een brand getransporteerd kan worden. Het systeem was na ruim 30 jaar niet meer bedrijfszeker en vervanging was noodzakelijk. Met het nieuwe systeem wordt ook voldaan aan hedendaagse eisen die vanuit arbo en milieu gesteld worden. Om efficiënt in te kunnen kopen is meegedaan in een landelijke aanbesteding.
Personeel is inmiddels volledig geoefend met het materieel en het systeem is in 2021 ingezet tijdens een grote brand in Klazienaveen.

Tenslotte is in 2021 een aantal inkooptrajecten uitgevoerd voor nog te leveren materieel: 16 tankautospuiten (in de komende 4 jaar), 2 schuimblusvoertuigen en 1 waterwagen.

Paragraaf COVID-19 financieel

Kostensoort	Opgave kosten 2021
Coronahotels/centra	
Inkoop en distributie PBM	
Overige specifieke meerkosten	
Overige Meerkosten	
Brandweerzorg repressie/incidentbestrijding	147.000
Meldkamer	-
ROC (opleidingen)	-
GHOR	
Preventie	
Crisisbeheersing & rampenbestrijding	70.000
Risicobeheersing	
Bevolkingszorg	
Bedrijfsvoering	260.000
Overige taken/activiteiten	40.000
Subtotaal	€ 517.000
Minder inkomsten (verrekend met minder uitgaven)	
Brandweerzorg repressie/incidentbestrijding	-200.000
Meldkamer	
ROC (opleidingen)	
GHOR	-75.000
Preventie	
Crisisbeheersing & rampenbestrijding	
Risicobeheersing	
Bevolkingszorg	
Bedrijfsvoering	
Overige taken/activiteiten	-92.000
Subtotaal	-€ 367.000
Totale uitgaven 2021	€ 150.000

Een groot deel van de aanpak COVID-19 is uitgevoerd door onze eigen medewerkers. Hierdoor zijn de meerkosten beperkt gebleven. Daarnaast is evenals vorig jaar ondersteuning geleverd aan de GGD voor de aanpak van COVID-19. Als gevolg van uitstel van oefeningen in de eerste maanden van 2021 zijn er kostenbesparingen gerealiseerd. Daarentegen heeft het uitstellen van opleidingen en trainingen in 2021 geresulteerd in meerkosten. Ook is om de geplande organisatieontwikkeling te kunnen doorvoeren binnen de bedrijfsvoering extern personeel ingehuurd.

Jaarrekening

Recapitulatie Jaarrekening

Voor een toelichting op het resultaat wordt verwezen naar de verklaringen bij de missielijnen in het jaarverslag.

Programma Calamiteiten en Crisis	Rekening 2020	Begroting primair 2021	technische wijziging	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Calamiteiten en Crises						
Lasten						
Incidentbestrijding	3.949	4.615	31	4.646	4.076	570
Operationele informatievoorziening	159	142	11	153	166	-13
Techniek en Logistiek	1.633	1.529	78	1.607	1.571	36
Investering	3.032	3.283	1	3.284	3.086	198
Vakbekwaamheid	1.428	1.787	12	1.799	1.946	-147
Crisisbeheersing	233	247	-68	179	213	-34
GHOR	1.227	1.297	-	1.297	1.221	75
Personeel	8.173	8.433	-83	8.350	8.882	-532
Baten						
Techniek en Logistiek	-37	-30	-	-30	-32	2
Investering	-96	-113	-	-113	-119	7
Vakbekwaamheid	-13	-2	-10	-12	-11	-1
Crisisbeheersing	-32	-	-	-	-33	33
Personeel	-233	-258	232	-26	-104	77
Totaal Calamiteiten en Crises	19.423	20.930	202	21.132	20.862	270
Programma Bewustwording						
Lasten						
Risicobeheersing	125	130	85	215	230	-15
Personeel	2.973	3.068	-31	3.037	3.230	-193
Baten						
Risicobeheersing	-167	-	-	-	-	-
Personeel	-85	-94	84	-10	-38	28
Totaal Bewustwording	2.846	3.104	138	3.242	3.423	-181
Programma Samenleving						
Lasten						
Jeugdbrandweer	15	48	-	48	15	33
Huisvesting	2.255	2.133	65	2.198	2.234	-36
Baten						
Jeugdbrandweer	-3	-6	-	-6	-7	1
Huisvesting	-898	-904	-39	-943	-921	-22
Totaal Samenleving	1.369	1.271	26	1.297	1.321	-24
Programma Organisatie (Overhead)						
Lasten						
ICT	839	804	-	804	909	-105
Investering ICT	400	939	-539	400	400	-
Ondersteunende functies	1.114	400	684	1.084	1.121	-36
Personeel	3.715	3.833	-37	3.796	4.037	-242
Baten						
Ondersteunende functies	-111	-86	-25	-111	-147	36
Investeringen ICT	-	-5	5	-	-	-
Personeel	-106	-117	105	-12	-48	35
Totaal Organisatie	5.851	5.768	193	5.961	6.272	-312
Totaal programma's	29.489	31.073	558	31.631	31.877	-248

Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
Overige opbrengsten en kosten	378	707	-383	324	174	150
Baten						
Gemeentelijke bijdrage	-25.762	-26.766	-	-26.766	-26.766	-0
Bdur	-5.098	-5.022	-175	-5.197	-5.228	32
Overige opbrengsten en kosten	-185	-	-	-	-185	185
	-30.667	-31.081	-558	-31.639	-32.004	366
Resultaat voor bestemming reserve	-1.178	-8	0	-8	-127	119
Reserve mutatie	323	8	-	8	8	-
Resultaat na bestemming reserve	-855	-	0	-	-119	119

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) dienen publieke organisaties de inkomens te publiceren van haar topfunctionarissen. Over 2021 verantwoorden we het inkomen van de directeur. Het voor VRD toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000,-.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	Fred Heerink
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01/2021 – 31/12/2021
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.869
Beloningen betaalbaar op termijn	17.274
Subtotaal	145.142
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	145.142
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2020	
bedragen x € 1	Fred Heerink
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01/2020 – 31/12/2020
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	126.296
Beloningen betaalbaar op termijn	16.450
Subtotaal	142.746
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
Bezoldiging	142.746

Overzicht verschillen analyse Incidenteel-Structureel

		Incidenteel	Structureel	Resultaat
Calamiteiten en Crisis				
	Minder incidenten	300.000		300.000
	Lagere afschrijvingslasten	205.000		205.000
Bewustwording				
	Invoering omgevingswet		-15.000	-15.000
Samenleving				
	Overige huisvestingkosten	-54.000		-54.000
	Jeugdbrandweer		32.000	32.000
Organisatie				
	Hogere personeelslasten	-227.000	-149.000	-376.000
	Extra dotatie voorziening FLO	-334.000		-334.000
	Lagere opleidingskosten	60.000		60.000
	lagere overige personeelskosten	80.000		80.000
	Hoger kosten ICT	-70.000	-35.000	-105.000
Opbrengsten				
	Voorgaande dienstjaren	59.000		59.000
	Inzet ontwikkelingsbudget	235.000		235.000
	Hoger BDUR uitkering	32.000		32.000
		286.000	-167.000	119.000

Toelichting

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat het positieve saldo van de jaarrekening per saldo ontstaat door een aantal incidentele meevallers. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de lagere afschrijvingslasten en minder incidenten. De structurele tegenvallers ontstaan voornamelijk door de invoering van omgevingswet en de personele inzet.

Bestemming exploitatieresultaat	
Stand per 31 december 2021	127.061
Toevoeging aan de reserve WW	8.476
Exploitatieresultaat	118.585
Uit te betalen aan gemeenten naar rato	118.585
Voorstel bestemmingsreserves opheffen	
GHOR opleiden en oefenen	80.000
Beleidsimpuls	315.000
Uit te betalen aan gemeenten naar rato	395.000
Totaal uit te betalen aan gemeenten	513.585

Balans en toelichting

De balans en toelichting zijn conform de waarderingsgrondslagen en richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

	Eindbalans 31-dec-2020	Eindbalans 31-dec-2021
Activa		
Vaste Activa		
Materiele vaste activa	21.921.021	21.268.706
Financiele vaste activa	1.294.382	974.690
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	11.648.006	8.178.807
Liquide middelen	458.841	452.068
Overlopende activa	1.386.475	1.473.321
TOTAAL ACTIVA	36.708.726	32.347.593
Passiva		
Vaste Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	973.964	1.511.800
Bestemmingsreserve	1.654.022	1.662.498
Resultaat boekjaar	854.508	118.585
Voorzieningen	3.466.515	3.125.319
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	25.535.908	22.738.198
Vlottende Passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	4.223.810	3.191.193
TOTAAL PASSIVA	36.708.726	32.347.593

Toelichting op de balans

Voor vergelijksdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers 2020 waar nodig aangepast

Activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen (gebaseerd op de verwachte economische levensduur). Kleine aankopen worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van het resultaat gebracht. In 2021 is voor ruim € 2.527.500,- geïnvesteerd. De investeringen betreffen allen investeringen met een economisch nut.

Materiele vaste activa	Eindbalans 31-dec-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Eindbalans 31-12-2021
Gebouwen					
Huisvesting	440.236	-		41.316	398.920
Vervoermiddelen					
Voertuigen	14.888.415	1.766.550		1.764.604	14.890.360
Inventaris rijdend materieel	1.831.392	103.318		307.351	1.627.360
Machines apparaten en installatie					
ICT	299.872	88.726		107.683	280.914
Inventaris	184.420	109.118		61.765	231.773
Materieel Duiken	131.091	75.775		39.681	167.185
Ademlucht	1.897.888	45.653		176.640	1.766.901
Overig					
Kleding	1.381.769	189.428		525.584	1.045.613
Telecommunicatie	289.043	99.765		109.895	278.913
Overig materieel	576.895	48.945		45.073	580.766
Totaal	21.921.021	2.527.278		3.179.593	21.268.706

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde. Het betreft lening aan personeel. Ter dekking van deze lening is recht van eerste hypotheek verstrekt. Bij vorderingen openbare lichamen is opgenomen de vordering op de gemeente Emmen inzake de afspraken FLO.

Financiele vaste activa	Eindbalans 31-dec-2020	Toevoeging	Aflossing	Eindbalans 31-dec-2021
Leningen	6.975	-	855	6.120
Vorderingen openbare lichamen	1.287.407	-	318.837	968.570
Vlottende passiva	1.294.382	-	319.692	974.690

Vlottende activa

Het betreft hier uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar, liquide middelen en overlopende activa.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid. De vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar	Eindbalans	Eindbalans
	31-dec-2020	31-dec-2021
Debiteuren	24.743	46.516
Schatkistbankieren	11.105.011	7.770.299
Vorderingen op mede overheden	508.095	349.425
Overige vorderingen	10.158	12.567
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar	11.648.006	8.178.807

Door het schatkistbankieren is de VRD verplicht haar overtollige liquide middelen dagelijks over te maken aan de rekeningcourant bij het Rijk. Door de opgenomen geldlening zijn de overtollige middelen toegevoegd aan het schatkistbankieren.

Schatkistbankieren

Kwartaal	Saldo ultimo
I	8.999.739
II	8.744.620
III	9.255.473
IV	7.770.299

Liquide middelen	Eindbalans	Eindbalans
	31-dec-2020	31-dec-2021
Simpled card	29.406	45.487
Bank Nederlandse Gemeente	429.436	406.581
Saldo Liquide middelen	458.841	452.068

Dagelijks wordt de bankrekening bij de BNG afgeroomd tot een maximum van € 250.000,-. Dit is het saldo dat volgens de norm schatkistbankieren gehanteerd mag worden. Onderdeel van de liquide middelen is de betaalrekening van het Zorg- en VeiligheidsHuis Drenthe bij de BNG. Het saldo van € 181.863,- staat niet ter vrije beschikking aan de VRD. De VRD heeft de beschikking over een rekening-courant krediet bij de BNG van € 2.000.000,-.

Overlopende activa	Eindbalans	Eindbalans
	31-dec-2020	31-dec-2021
Overlopende activa	1.386.475	1.473.321

Dit betreft vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de komende begrotingsjaren komen. De meest in het oog springende lasten voor de komende jaren zijn:

- opleidingskosten
- huur kantoorruimte
- verzekering wagenpark
- software en ondersteuning ICT

Passiva

Vaste passiva

Vaste passiva zijn het eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden, met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer.

Eigen vermogen

Algemene reserve	Eindbalans	Resultaat bestemming		2021	Eindbalans
	31-dec-2020	(besluit AB)	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-2021
Algemene reserve	973.964	537.836	-	-	1.511.800

Bestemmingsreserves	Eindbalans	Resultaat bestemming	Toevoeging	Onttrekking	Eindbalans
	31-dec-2020	(besluit AB)			31-dec-2021
Rampenpot	250.459	-	-	-	250.459
Nieuw leren	78.241	-	-	-	78.241
GHOR Opleiden en oefenen	80.000	-	-	-	80.000
WW kosten	24.027	-	8.476	-	32.503
LMS	500.000	-	-	-	500.000
Goed werkgeverschap	406.294	-	-	-	406.294
Beleidsimpuls	315.000	-	-	-	315.000
Saldo bestemmingsreserves	1.654.022	-	8.476	-	1.662.498

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld om financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Daarnaast kan de reserve dienen als financieel dekkingsmiddel voor besluiten die niet zijn opgenomen in de begroting en het meerjarenperspectief. In de vergadering van het algemeen bestuur van 24 maart 2021 is bij de bestemming van het resultaat 2020 besloten de algemene reserve aan te vullen tot 5% van de begrote kosten.

Bestemmingsreserves

De reserves zijn deels gebaseerd op verwachte (geschatte) kosten. De VRD heeft de volgende reserves gevormd:

Rampenpot

Bij een groot incident moeten meestal snelle beslissingen worden genomen, die direct financiële gevolgen kunnen hebben. Wanneer nog niet duidelijk is wie de drager van deze kosten zal worden, kan deze reserve worden aangesproken. In 2021 is geen beroep op de reserve gedaan

Nieuw leren

Deze reserve, ontstaan uit ESF-subsidie, betreft gelden voor onderwijsvernieuwing voor brandweeropleidingen en-oefeningen. In 2021 is geen beroep op deze reserve gedaan. De kosten die werden verwacht in 2021 zijn in de exploitatie opgevangen waardoor deze ruimte ingezet kan worden voor nieuwe ontwikkelingen in 2022.

Opleiden en oefenen t.b.v. GHOR

De reserve is gevormd uit rijksbijdragen om extra uitgaven van mono- en multidisciplinair oefenen te dekken. Bijvoorbeeld een grote oefening met veel operationele eenheden van één keer in de vier jaar. In 2021 is geen beroep op deze reserve gedaan en de verwachting is dat dat de komende jaren ook niet gaat gebeuren. Het voorstel is om de reserve vrij te laten vallen.

WW kosten

Ingaande 2018 wordt bij de werknemers 0,1% ingehouden voor reparatie WW. Deze is bedoeld om toekomstige claims op te vangen. Deze inhouding in 2021 is aan de reserve toegevoegd. Het voorstel is deze reserve op te laten gaan in de reserve goed werkgeverschap.

LMS

In het voorjaar van 2018 hebben alle veiligheidsregio's met het ministerie financiële afspraken gemaakt over de overdracht van het beheer van de meldkamers naar de landelijke meldkamersamenwerking. Het beheer van de landelijke meldkamer wordt daarmee in 2020 een taak van de nationale politie. Om deze taak te financieren worden de veiligheidsregio's vanaf 2020 gekort op de rijksbijdrage. Om eventuele frictiekosten op te vangen, hebben alle regio's in 2018 een éénmalige bijdrage van € 500.000,- ontvangen. Er zijn nog voldoende vraagpunten na de landelijke samenvoeging die het in stand houden van deze reserve rechtvaardigen.

Goed werkgeverschap

Medewerkers worden ingezet op hun talent, daardoor wordt er beter gepresteerd en mede daardoor is de medewerkerstevredenheid hoog. Goed werkgeverschap houdt ook in dat talenten soms buiten de organisatie een plek moeten vinden. Deze reserve maakt het mogelijk om maatwerk te leveren onafhankelijk van de begroting.

Beleidsimpuls

In de vergadering van het algemeen bestuur van 16 december 2020 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de inhoudelijke lijn van de beleidsimpuls. Gekozen is om voor een deel van de ontwikkelingen, te kunnen starten in het eerste kwartaal, middelen beschikbaar te stellen. In 2021 is er geen beroep gedaan op de reserve. Het voorstel is de reserve vrij te laten vallen.

Voorzieningen

Voorzieningen	Eindbalans	Toevoeging	Onttrekking	Eindbalans
	31-dec-2020			31-dec-2021
Afkoopsom garantieschalen brandweer-personeel Assen	46.254		13.443	32.811
FLO brandweer Emmen	3.420.261	333.654	661.407	3.092.508
Saldo Voorzieningen	3.466.515	333.654	674.850	3.125.319

Afkoopsom garantiestelling functieschalen door gemeente Assen

Door de regionalisering is gemeentelijk personeel overgegaan naar Veiligheidsregio Drenthe. De gemeente Assen heeft zich garant gesteld voor inkomstenderving van de medewerkers als gevolg inpassing in lagere functieschalen. De gemeente Assen heeft de verplichting afgekocht door het storten van een éénmalige bijdrage. Jaarlijks zal een onttrekking uit de voorziening plaatsvinden ter compensatie van de extra personeelslasten. De hierop betrekking hebbende kosten zijn in 2021 ten laste gebracht van de voorziening.

Functioneel leeftijd ontslag (FLO) bezwarende functies

Voor de regeling voor uitkeringen ter zake van functioneel leeftijdsontslag (FLO) is een voorziening gevormd voor de verplichting per balansdatum. Deze voorziening is gebaseerd op de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen. De verplichting wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde. De totale verplichting is berekend op basis van de verwachte uitgaven in de jaren tot en met 2041. De verplichting wordt opgebouwd op basis van het aantal verstreken dienstjaren. In de opbouw van de voorziening is rekening gehouden met 1% loonindexatie. Bij de opbouw van de voorziening wordt, gebaseerd op ervaringscijfers, ervan uit gegaan dat niet alle medewerkers gebruik zullen maken van het FLO. Hoeveel personen er daadwerkelijk gebruik zullen maken van de FLO-rechten is onzeker. In 2020 en 2021 is versneld de bijdrage levensloop overgemaakt aan de deelnemers, vanwege wettelijke verplichtingen. Door deze regelgeving en omdat de bijdrage deels nog opgebouwd had moeten worden leidt dit tot extra kosten voor 2021. Ook de gespaarde bedragen bij ASR bleken achteraf ontoereikend in sommige gevallen. Voor de onderbouwing van de voorziening eind 2021 hanteren we de consistente gedragslijn. Dat leidt ertoe dat we in 2021 een dotatie aan de voorziening moeten doen van € 333.654,-.

Vaste schulden

Het uitstaande bedrag aan leningen met een looptijd langer dan vijf jaar is € 22.738.198,-.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	Eindbalans	Toevoeging	Aflossing	Eindbalans
	31-dec-2020			31-dec-2021
BNG leningen	25.222.222	-	2.777.778	22.444.444
BNG overgenomen lening Hoogeveen	303.788	-	15.128	288.660
Personeel	9.898	-	4.805	5.093
Saldo vaste schulden	25.535.908	-	2.797.711	22.738.198

De rentelasten over het afgelopen jaar bedroegen € 306.195,-. Op dit moment kent de VRD vijf langlopende leningen

Lening	Leningnummer	Ingang	Looptijd	Rente	Hoofdsom	Restant per 31-12-2021
BNG Bank	40.78804	15-7-2002	20 Jaar	6,000%	61.924,08	5.093
BNG Bank	40.82599.01	2-5-2004	30 Jaar	5,350%	463.730,00	288.660
BNG Bank	40.108738	2-1-2014	15 Jaar	2,500%	15.000.000,00	6.944.445
BNG Bank	40.111208	12-6-2017	15 Jaar	0,985%	10.000.000,00	7.000.000
BNG Bank	40.1138000	15-5-2020	10 jaar	0,370%	10.000.000,00	8.500.000
						22.738.198

Vlottende passiva

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	Eindbalans	Eindbalans
	31-dec-2020	31-dec-2021
Crediteuren	911.969	1.393.865
Schulden aan mede-overheden	2.183.688	179.420
Overige schulden	1.128.153	1.436.046
Saldo vlottende schulden	4.223.810	3.009.330

De overige schulden bestaan voor het overgrote deel uit de nog te betalen vrijwilligersvergoeding kwartaal 4.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Contract partner	Omschrijving verplichting	periode	Verplichting per jaar	Resterende verplichting
Long term CRE Fund B.V.	Huur Mien Ruysweg 1 te Assen	2015-2030	1.011.440	8.765.817
Gemeente Assen	Verrekening huur Mien Ruysweg 1 te Assen deel brandweer	2015-2030	700.903	6.074.495
Totaal deel huur Mien Ruysweg 1 Assen VRD			310.537	2.691.322
Aprisco B.V.	Huur locatie voor de ZVHD	2020-2024	29.561	96.073
Comparex	Software en licentie	2020-2024	131.448	394.343
Van Duijnen Koffie B.V.	Warme drankenautomaten	2021-2025	5.928	23.713
Catering Vitam	Verzorgen van de catering in Assen	2021-2025	25.975	103.901
Dokter Schoonmaakbedrijf	Schoonmaak gebouwen	2021-2025	187.473	749.891

Huur Mien Ruysweg 1 te Assen

De VRD huurt de locatie Mien Ruysweg 1 te Assen van Long term CRE Fund B.V. jaarlijks voor een bedrag van € 1.011.440,-. De huur is 2.68% verhoogd door indexering. Het gedeelte van het pand wat in het gebruik is door de brandweer wordt door de gemeente Assen jaarlijks gecompenseerd voor € 700.903,-. Ook deze vergoeding is geïndexeerd. Per saldo betaalt de VRD € 310.537,- jaarlijks aan huur. Beide contracten omtrent de huur hebben een looptijd van 15 jaar, ingaande op 1 september 2015 en eindigend 31 augustus 2030. De resterende verplichting voor de huur Mien Ruysweg 1 te Assen ultimo boekjaar van de VRD bedraagt € 2.691.322,-.

Aprisco

In het kader van uitvoering van de Pijofach taken van de VRD voor het ZVHD is met Aprisco een contract afgesloten voor de huur van een externe locatie met een looptijd van 5 jaar, tot 31 maart 2024. De verplichting bedraagt per jaar € 29.561,- en de resterende verplichting ultimo 2021 bedraagt € 96.073,-. De ZVHD betaalt jaarlijks huur hiervoor aan de VRD.

Comparex

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor software en licenties. Looptijd is 36 maanden tot en met 31 december 2024. De verplichting per jaar voor de VRD bedraagt € 131.448,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 394.343,-.

Van Duijnen Koffie B.V.

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor aankoop van warme dranken bij Van Duijnen Koffie B.V. Looptijd van het contract is 5 jaar ingaande 1 januari 2021 en looptijd tot 31 december 2025. De verplichting per jaar voor de VRD bedraagt € 5.928,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2021 bedraagt € 23.713,-.

Vitam

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor de catering op de locatie Mien Ruysweg te Assen. De looptijd van het contract is 5 jaar ingaande 1 januari 2021 en looptijd tot 31 december 2025. De verplichting per jaar voor de VRD bedraagt € 25.975,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2020 bedraagt € 103.901,-.

Dokter Schoonmaakbedrijf

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor de schoonmaak van diverse gebouwen. Looptijd van het contract is 5 jaren en looptijd tot 31 december 2025. De verplichting per jaar voor de VRD bedraagt € 187.473,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2020 bedraagt € 749.891,-.

Financiële kengetallen

Om een beeld te krijgen van de financiële positie van de VRD zijn vier voor ons verplichte toepasbare financiële kengetallen ontwikkeld:
1. netto schuldquote
2. solvabiliteit
3. taakvelden
4. structurele exploitatieruimte

Netto schuldquote/Netto schuldquote gecorrigeerd

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de VRD ten opzichte van de totale inkomsten en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	31-dec-2020	31-dec-2021
Langlopende schulden	25.535.908	22.738.198
Kortlopende schulden	4.223.810	3.191.193
Financiele activa	1.294.382	974.690
Vorderingen	11.648.006	8.178.807
Liquide middelen	458.841	452.068
Subtotaal	43.160.948	35.534.957
Totale baten	33.225.927	33.637.784
Netto schuldquote	57,0%	54,3%

	31-dec-2020	31-dec-2021
Langlopende schulden	25.535.908	22.738.198
Kortlopende schulden	4.223.810	3.191.193
Vorderingen	11.648.006	8.178.807
Liquide middelen	458.841	452.068
Subtotaal	41.866.566	34.560.267
Totale baten	33.225.927	33.637.784
Netto schuldquote gecorrigeerd	53,1%	51,4%

De VNG heeft als richtlijn een norm van maximaal 130% voor de schuldquote. Daar blijft de VRD ruim onder.

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de VRD in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid.

Solvabiliteitsratio	
31-12-2020	9%
31-12-2021	10,2%

Taakvelden

Het volgende overzicht geeft inzicht in het verdelingsprincipe naar taakvelden:

Taakvelden		2021	
Nummer	Omschrijving	Begroting	Rekening
0.7	Gemeentefonds	5.197	5.228
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	26.766	26.766
0.8	Overige baten en lasten	-324	10
	Totaal baten	31.639	32.004
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	25.038	24.965
0.4	Overhead	5.961	6.273
0.61	Treasury	-	-
8.3	Wonen en Bouwen	633	640
	Totaal lasten	31.631	31.878
0.10	Reserve mutaties	-8	-8
0.90	Venootschapsbelasting	-	-
Totaal resultaat		-0	-118
Percentage Overhead		19%	20%

Onder het taakveld 0.4 Overhead zijn de kosten zoals vermeld in het programma Bestuur en ondersteuning opgenomen. Het taakveld 8.3 bestaat uit de kosten Risicobeheersing incl. personeelskosten. Bij het taakveld 0.8 overige baten en lasten zijn de afrekeningen vorige boekjaren opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

In de begroting als de jaarrekening 2021 wordt een beroep gedaan op de reserves. De structurele exploitatieruimte is daarom in 2021 negatief.

Structurele exploitatieruimte	
1-1-2020	1,06
31-12-2020	3,84

Aan het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe

CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2021 van de Veiligheidsregio Drenthe te Assen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Veiligheidsregio Drenthe per 31 december 2021 als van de baten en lasten over 2021 in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling zoals opgenomen in de door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader van 15 december 2021.

De jaarrekening bestaat uit:
1. de balans per 31 december 2021;
2. het overzicht van baten en lasten 2021;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT), als zelfstandig paragraaf onderdeel uitmakend van de jaarrekening van Veiligheidsregio Drenthe;
5. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), de door het algemeen bestuur op 20 december 2021 vastgestelde normenkader en het Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Veiligheidsregio Drenthe zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 335.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstoleranties bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. De materialiteit is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 16.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:
- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- overzicht verschillen analyse Incidenteel-Structureel.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in ingevolge artikel 213 lid 3 onder d van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen in overeenstemming met het BBV.

www.bentacera.nl

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de verordening van de Veiligheidsregio Drenthe. In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, de door het algemeen bestuur op 20 december 2021 vastgestelde normenkader, het Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude
  - dat baten en lasten alsmede balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

www.bentacera.nl

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en,
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 15 maart 2022

Bentacera Registeraccountants B.V.

T.A. Schurer RA

Bijlagen

Bijlage I: Leden dagelijks bestuur en algemeen bestuur

De VRD is een gemeenschappelijke regeling tussen de twaalf Drentse gemeenten. De leden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur zijn allen onbezoldigd lid. Het algemeen bestuur wijst uit zijn midden de leden van het dagelijks bestuur aan.

Naam	Functie	Gemeente
de heer K.B. Loohuis	Bestuurslid algemeen en dagelijks bestuur	Hoogeveen
de heer H.F. van Oosterhout	Bestuurslid algemeen en dagelijks bestuur	Emmen
de heer B.J. Bouwmeester	Bestuurslid algemeen bestuur tot 1-10-2021	Coevorden
de heer R. Bergsma	Bestuurslid algemeen bestuur vanaf 1-10-2021	Coevorden
de heer R. Korteland	Bestuurslid algemeen bestuur	Meppel
de heer J. Seton	Bestuurslid algemeen bestuur	Borger-Odoorn
de heer M.J.F.J. Thijsen	Bestuurslid algemeen bestuur	Tynaarlo
de heer K. Smid	Bestzuurslid algemeen bestuur	Noordenveld
mevrouw M.F.V. Damsma	Bestuurslid algemeen bestuur tot 15-11-2021	Midden-Drenthe
de heer D. Bouwman	Bestuurslid algemeen bestuur van 15-11-2021 tot 1-12-2021	Midden-Drenthe
de heer C. Bijl	Bestuurslid algemeen bestuur vanaf 1-12-2021	Midden-Drenthe
de heer R. Jager	Bestuurslid algemeen bestuur	Westerveld
de heer R.T. de Groot	Bestuurslid algemeen bestuur tot 1-6-2021	De Wolden
mevrouw J. Vlietstra	Bestuurslid algemeen bestuur van 1-6-2021 tot 16-12-2021	De Wolden
mevrouw I. Nieuwenhuizen	Bestuurslid algemeen bestuur vanaf 16-12-2021	De Wolden
de heer A.W. Hiemstra	Bestuurslid algemeen bestuur	Aa en Hunze

Bijlage II: Sisa bijlage - concept Leden dagelijks bestuur en algemeen bestuur

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27-01-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A2	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2/01* € 5.228.580					
JenV	A12	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Veiligheidsregio's	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A12/01* € 0	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12/02* Ja	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2022 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A12/03* € 0	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2022 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12/04* € 0	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12/05* Nee	

Bijlage III: Toelichting per risico

Rechtspositie brandweervrijwilligers

Het vraagstuk waarbij de rechtspositie van brandweervrijwilligers in het geding is, heeft in 2021 ondanks de crisis toch wel aandacht gekregen, maar er is nog geen duidelijkheid over de richting die het opgaat. Samen met de werkgevers wil de nieuwe minister van J&V kijken op welke wijze het aspect vrijwilligheid, wat zo kenmerkend is voor Nederland, kan blijven.

Onverwachte ontwikkelingen groot brandweermaterieel

Ten aanzien van het groot Brandweermaterieel worden we meer en meer geconfronteerd met ontwikkelingen waarop niet te sturen is. Hieronder vallen de aanbestedingstrajecten die veelal langer duren dan verwacht. Hierdoor moeten dan weer extra kosten gemaakt worden voor het operationeel houden van het te vervangen materieel. Ook snelle veranderingen op technisch vlak spelen hier een rol, meestal leiden deze ontwikkelingen tot een hogere vervangingsprijs.

Ontwikkelingen huisvesting

We zijn als VRD nauw betrokken bij de huisvesting van onze posten, er is goed overleg met de eigenaren. De gemeenten zijn nog steeds de eigenaar, het gaat hier ook niet om nieuwbouwkosten. Mocht de nieuwbouw echter stagneren dan zal er gekeken moeten worden naar tussenoplossingen voor de stalling van ons materieel en dan wordt al snel gekeken naar de VRD om het op te lossen. Daar is geen budget voor meegenomen in de begroting. Voor de kosten van de inrichting van deze posten is wel budget opgenomen in de begroting, we zien nu dat veel nieuwbouw in de planning staat waardoor er een groter beroep op de begroting nodig kan zijn.

Ontwikkelingen 2e loopbaanbeleid/FLO

Voor brandweermedewerkers die na 2006 in dienst zijn gekomen heeft de werkgever na 20 jaar de verplichting om te zorgen voor een andere functie. Maatregelen hiervoor zijn al in gang gezet, maar het is nog onzeker of dit op termijn tot de gewenste resultaten zal leiden. Medewerkers worden aangespoord en ondersteund om zelf initiatief te nemen om ander werk te vinden. Wellicht dat voor deze medewerkers een vorm van FLO in het leven geroepen wordt. Door externe ontwikkelingen op het gebied van de huidige FLO regeling dreigen de regio's met hogere kosten te maken te krijgen die niet in de voorziening zijn meegenomen.

Digitale verstoring/Cybercrime

Onze afhankelijkheid van digitale systemen wordt steeds groter. Denk aan het thuiswerken en de dagelijkse handelingen als bellen, reizen of betalen, slimme sensoren in veiligheidssystemen en volledig geautomatiseerde processen in tal van bedrijfstakken. Steeds vaker zijn verschillende systemen ook nog aan elkaar gekoppeld. Met de toenemende interactie tussen fysiek en digitaal komen onze economie, nationale veiligheid en het normale maatschappelijk leven op onvoorziene manieren in gevaar. Het kan bijvoorbeeld gaan om ontvreemding van informatie, maar ook om ontwrichting door inzet van gijzelsoftware.

Arbeidsmarktproblematiek

In de huidige arbeidsmarkt worden we steeds vaker geconfronteerd met moeilijk in te vullen vacatures, het potentieel in de vijver waaruit gevist wordt neemt steeds meer af. Er is een risico dat onze dienstverlening in gevaar komt als we niet de juiste man/vrouw tijdig genoeg op de juiste plaats weten te krijgen.

Ontwikkeling klimaat en energie

Ook de VRD zal mee moeten in de slag om klimaatvriendelijker te opereren, voorbeeld is het overschakelen van diesel naar andere brandstoffen voor het groot materieel. Maar het gaat verder dan alleen de brandstof. Deze ontwikkelingen gaan soms sneller dan ingeschat en de consequenties kunnen groot zijn.

Bijlage IV: Begrotingsonrechtmatigheid

In verband met de regelgeving omtrent begrotingsrechtmatigheid moet het dagelijks bestuur(DB) bij de jaarrekening inzicht geven in de begrotingsoverschrijdingen. Volgens de financiële verordening van de VRD handhaaft het algemeen bestuur(AB) de lasten van de begroting op programmaniveau. Dit betekent dat bij begrotingsoverschrijdingen aan de lastenkant het DB een analyse in de jaarrekening opneemt, waarbij de oorzaken en de achtergronden worden toegelicht. Bij de jaarrekening krijgt het AB vervolgens het voorstel voorgelegd om de begrotingsoverschrijdingen alsnog te autoriseren.

Voor de analyse is gebruik gemaakt van de landelijke indeling van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Deze indeling is als volgt:

1.	**Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten**
2.	**Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar die niet tijdig konden worden gesignaleerd.**
3.	**Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd.**
4.	**Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend.**
5.	**Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt.**
6.	**Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.**

Budgetafwijkingen welke weliswaar in financiële zin binnen de begroting blijven, maar waarbij zeer duidelijk is dat aanzienlijk minder prestaties zijn geleverd c.q. activiteiten zijn ontplooid dan in de financiële begroting specifiek als doelstelling was aangegeven en welke niet in de jaarrekening zijn toegelicht vormen een aparte categorie “begrotingsoverschrijdingen”. Het gaat hier om afwijkingen van beoogde prestaties en niet om financiële budgetafwijkingen c.q. niet financiële informatie die de accountant soms wel waarneemt, maar waar hij niet standaard op toetst. Indien de accountant deze vorm van onrechtmatigheid waarneemt heeft dit geen gevolgen voor de strekking van de accountantsverklaring. Wel zal de accountant deze waarnemingen opnemen in zijn verslag van bevindingen.

Analyse

De begrotingsoverschrijdingen op de hierboven genoemde programma's Bewustwording, Samenleving en Organisatie betreffen in alle gevallen overschrijdingen die te kwalificeren zijn onder categorie 2. Voor een onderbouwing van de overschrijdingen verwijzen wij naar de toelichting bij de betreffende programma's.

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting gewijzigd 2021	Werkelijk 2021	Resultaat 2021
Programma Calamiteiten en Crises				
Lasten	19.834	21.313	21.160	153
Baten	-411	-181	-298	117
Totaal Calamiteiten en Crises	19.423	21.132	20.862	270
Programma Bewustwording				
Lasten	3.098	3.252	3.460	-209
Baten	-252	-10	-38	28
Totaal Bewustwording	2.846	3.242	3.423	-181
Programma Samenleving				
Lasten	2.270	2.246	2.249	-3
Baten	-901	-949	-929	-21
Totaal Samenleving	1.369	1.297	1.321	-24
Programma Organisatie (Overhead)				
Lasten	6.068	6.084	6.467	-383
Baten	-217	-123	-195	71
Totaal Organisatie	5.851	5.961	6.272	-312
Totaal programma's	29.489	31.631	31.877	-247
Algemene dekkingsmiddelen				
Lasten	378	324	174	150
Baten	-31.045	-31.963	-32.178	216
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-30.667	-31.639	-32.004	366
Resultaat voor bestemming reserve	-1.178	-8	-127	119
Reserve mutatie	323	8	8	-
Resultaat na bestemming reserve	-855	-	-119	119

Jaarstukken **2021**

Crisisbeheersing, GHOR, Brandweer,
Bedrijfsvoering en Financiën

Veiligheidsregio
Drenthe

ONTWERPBEGROTING 2023 VRD

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2023 van Veiligheidsregio Drenthe. We delen in deze begroting onze plannen en laten zien hoe we deze plannen willen uitvoeren. Onder het motto "je moet het dak repareren als het droog is" is deze begroting tot stand gekomen. Na een roerige periode van de COVID-19 crisis, ligt hier een begroting met de ambitie om voorbereid te zijn op wat gaat komen in 2023 en verder jaren.

Veiligheidsregio Drenthe is niet alleen een uitvoeringsorganisatie. Wij zijn ook onderdeel van de samenleving. Dat blijkt niet alleen uit de brede verankering van de vrijwillige brandweer in onze Drentse samenleving, maar dat ziet u ook in deze begroting terug. We leven in dynamische tijden en een aantal grote – veelal maatschappelijke - thema's, raakt ook de VRD zowel op vakinhoud als bedrijfsvoering. Als onderdeel van de samenleving voelen we ons verantwoordelijk om op deze thema's onze verantwoordelijkheid te nemen en bij te dragen aan oplossingen. Voor het eerst vindt u in deze begroting dan ook een aparte toelichting op onze inspanningen op deze grotere vraagstukken. Denkt u hierbij aan thema's als klimaatadaptatie en energietransitie, technologische kansen en bedreigingen en arbeidsmarktontwikkelingen. Maar ook de invoering van de Omgevingswet en de evaluatie Wet veiligheidsregio's hebben organisatiebrede impact.

De hernieuwde crisisorganisatie wordt in 2022 geïmplementeerd en zal ook in 2023 de nodige aandacht vragen om de invoering tot een succes te maken. Het resultaat is een flexibele en wendbare crisisorganisatie die is voorbereid op zowel gekende als ongekende crises, waarbij de opschaling afhangt van de crisis die zich op dat moment voordoet en de behoefte van de betrokken gemeente aan ondersteuning.
In 2023 is ook de zoektocht naar een ander, toekomstbestendig systeem voor brandweerzorg nog steeds actueel. Het Programma Brandweerzorg continueert de inspanningen om over een periode van 5-10 jaar te komen tot moderne brandweerzorg, waarbij vrijwilligheid de basis blijft waarop de brandweer in Drenthe opereert.

Financieel zijn het roerige tijden. De inflatie is hoog; COVID-19 heeft zijn sporen nagelaten waar het gaat om vakbekwaamheid van de crisisorganisatie en de brandweer; verantwoordelijkheid nemen op het thema klimaatadaptatie en energietransitie zijn vaak kostbaarder dan niets doen en steeds vaker worden we in de bedrijfsvoering geconfronteerd met schaarste op de arbeidsmarkt, oplopende prijzen en nieuwe risico's.
De VRD heeft in de afgelopen jaren geïnvesteerd in medewerkers en werkwijzen om flexibel, wendbaar en kostenefficiënt te zijn en is als gevolg daarvan één van de veiligheidsregio's die tot nu toe de werkzaamheden kon uitvoeren met minder kosten dan de bijdrage die gemeenten hiervoor ontvangen uit het gemeentefonds.
Uiteraard blijft de insteek van de VRD dat we als organisatie zo kostenefficiënt mogelijk werken en ons te allen tijde bewust zijn dat het gemeenschapsgeld is dat we uitgeven. U zult in deze begroting zien dat de ontwikkelingen waar de VRD mee geconfronteerd wordt binnen de huidige financiële kaders niet langer kunnen worden opgevangen. Een verhoging van de bijdragen van de deelnemende gemeenten aan de VRD is nodig om onze werkzaamheden in 2023 uit te kunnen voeren.

Het dagelijks bestuur VRD

Leeswijzer: organisatiebrede thema’s apart benoemd

De wereld om ons heen is complex en verandert in hoog tempo. Ontwikkelingen in de samenleving volgen elkaar steeds sneller op en hebben ook steeds vaker een groot effect op de taakuitvoering van de VRD. Kenmerkend is dat deze thema’s daarnaast vaak ook impact hebben op de eigen bedrijfsvoering. Deze autonome ontwikkelingen in de samenleving raken de VRD dus intern en extern en kunnen dan ook niet los van elkaar gezien worden. Voor deze organisatiebrede thema’s is gekozen ze in deze begroting apart op te nemen, zodat de onderlinge samenhang zichtbaar blijft.
Dit geldt voor de volgende thema’s:
- Klimaatadaptatie, duurzaamheid en energietransitie;
- Vitale processen: technologische kansen en -bedreigingen;
- Invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging;
- Veranderd vakmanschap en arbeidsmarktontwikkelingen.

Daarnaast bevat de begroting toelichting aan de hand van de gebruikelijke thema’s:
- Crisisbeheersing;
- Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR);
- Brandweer Drenthe;
- Bedrijfsvoering.

Na de tekstuele toelichting volgt een overzicht van de kosten volgens de missielijnen van de VRD:
1. Wij treden op bij calamiteiten en crises.
2. Wij vergroten de bewustwording over fysieke veiligheid.
3. Wij zijn onderdeel van de samenleving.
4. Wij zijn een flexibele en wendbare netwerkorganisatie.

Tenslotte zijn de benodigde paragrafen met financiële toelichtingen, de financiële begroting en meerjarenraming en de toelichting per risico opgenomen.

Klimaatadaptatie, duurzaamheid en energietransitie

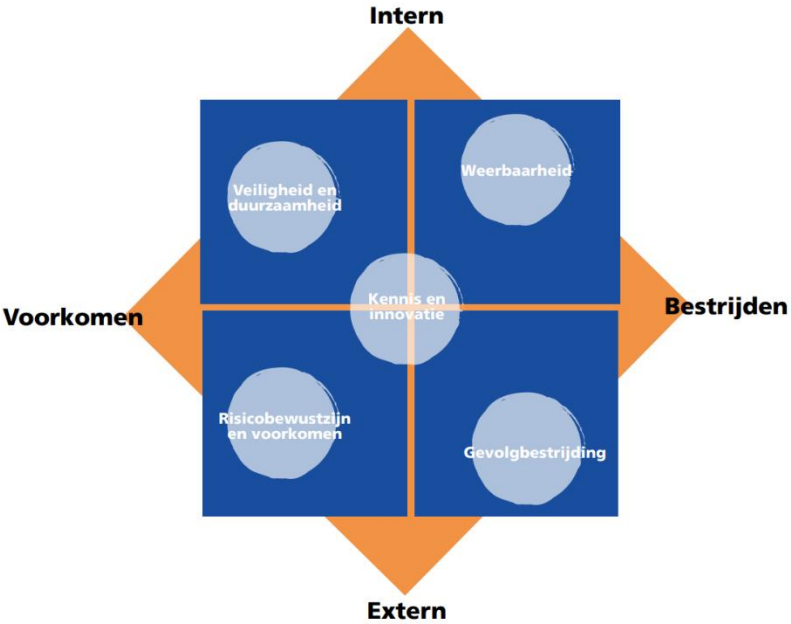
Ons klimaat verandert en wereldwijd worden de gevolgen daarvan steeds merkbaarder. Om klimaatverandering tegen te gaan, staan de thema's duurzaamheid en energietransitie hoog op alle maatschappelijke agenda's. Tegelijkertijd worden we als samenleving al geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering en is klimaatadaptatie ook een actueel thema.
Al deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de taakuitvoering van de VRD. Er is sprake van een enorme ontwikkeling van nieuwe kennisdomeinen waarop advisering wenselijk is. Te denken valt daarbij aan zonneweides, waterstofproductie en -transport, energieopslagsystemen en windturbines. De VRD als adviseur past zich blijvend aan aan deze ontwikkelingen.
Daarnaast heeft de VRD als organisatie ook haar eigen verantwoordelijkheid en wil bijdragen door een duurzame organisatie te zijn.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil in 2023 een actieplan gebaseerd op het kwadrantenmodel 'Klimaat';
- De VRD wil actief bijdragen aan het opbouwen en delen van kennis over veiligheidsaspecten rondom klimaatadaptatie en energietransitie;
- De VRD wil in 2023 duurzaamheidsbeleid ontwikkelen – als onderdeel van het hierboven genoemde actieplan - waarin de doelen op het gebied van verduurzaming van de organisatie worden vastgelegd. Daarin krijgen ook al eerder gemaakte afspraken rondom verduurzaming een plek.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Actieplan 'klimaat'
Om structureel aandacht te schenken aan dit thema wordt in 2023 een actieplan gemaakt. Het kwadrantenmodel 'Klimaat' biedt houvast ten aanzien van de onderwerpen die in het actieplan opgenomen moeten worden. Het doel van het actieplan is om klimaatadaptatie gestructureerd en kostenbewust een permanent punt van aandacht binnen de gehele VRD te laten zijn.

Klimaatkwadrant van VR IJsselland (ter illustratie)

Kennis op peil brengen en houden

In 2023 wordt onverminderd energie gestoken in het op peil brengen en houden van kennis. Dit kost veel tijd en energie, omdat er veel nieuwe kennisdossiers zijn ontstaan. Nieuwe ontwikkelingen in deze dossiers volgen elkaar in hoog tempo op en wet- en regelgeving is niet of nauwelijks aanwezig of verouderd. Het opbouwen van kennis loopt daardoor parallel met de ontwikkelingen die plaatsvinden op deze dossiers. De VRD heeft tot nu toe minder geïnvesteerd in capaciteit op de dossiers dan wenselijk is gezien het hoge ontwikkeltempo en wil deze achterstand in 2023 inhalen.
De VRD haalt kennis op bij netwerkpartners en waar de mogelijkheid zich voordoet, deelt de VRD kennis. Opgedane kennis wordt breed toegepast binnen de eigen organisatie, onder andere bij advisering; opleiden trainen en oefenen van zowel brandweer als crisisorganisatie, planvorming en eigen bedrijfsvoering.

Adviseren op een waterstofwijk
De VRD is één van de 150 partners rondom de ontwikkeling van een waterstofwijk in Hoogeveen. De VRD adviseert over veiligheid, maar hoe adviseer je op een ontwikkeling waar nog geen veiligheidseisen voor beschikbaar zijn? Adviesaanvragen vanuit nieuwe kennisdossiers stellen de adviseurs van de VRD regelmatig voor uitdagingen. Dit vraagt niet alleen om uitbreiding van kennis, maar ook om andere advies-vaardigheden.

Deelname bij landelijke en regionale thema's

De VRD levert een bijdrage aan diverse landelijke en regionale werkgroepen over klimaatgerelateerde onderwerpen. Er is verbinding met (maatschappelijke) partners en waar kansen liggen wordt gezamenlijk opgetrokken. Bijvoorbeeld met waterschappen en gemeenten in de uitvoering van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS). Ook draagt de VRD bij aan het project WAVE. In 2023 wordt in kaart gebracht welke risico's er in Drenthe zijn als het gaat om overstromingen en is inzichtelijk welke taken en verantwoordelijkheden de VRD als evacuatieregio heeft.

Ontwikkelen van duurzaamheidsbeleid

De VRD voelt een maatschappelijke verantwoordelijkheid als het gaat om een duurzame bedrijfsvoering die zo weinig mogelijk bijdraagt aan klimaatverandering. Het gevoel van 'kansen grijpen als ze zich voordoen' wordt niet langer als voldoende inspanning op dit thema gevoeld. In 2023 wordt daarom duurzaamheidsbeleid opgesteld, waarin wordt vastgelegd hoe de VRD in haar eigen bedrijfsvoering een bijdrage gaat leveren. Dit beleid is een vertaling naar de VRD van het gemiddelde beleid dat binnen de Drentse gemeenten wordt gevoerd.

Voorbeeld: Verduurzaming wagenpark

Op dit moment worden al stappen genomen richting meer structurele maatregelen op het gebied van duurzaamheid. Investeringslasten voor meer duurzame alternatieven zijn vaak hoog en daarom zijn het voorzichtige stappen. Zo worden in 2023 verder gewerkt aan verduurzaming van het wagenpark door waar mogelijk voor elektrische dienstauto's te kiezen.

Voorbeeld: CO2 neutrale brandweerposten
In een aantal Drentse gemeenten zijn brandweerposten verouderd en aan renovatie of vervanging toe. De VRD werkt samen met gemeenten die brandweerposten willen verduurzamen, verbouwen of volledig willen nieuwbouwen. Waar mogelijk en passend wordt dit – conform gemeentelijk beleid – zo duurzaam mogelijk gedaan. Dit geldt bijvoorbeeld voor de drie te realiseren brandweerposten in Tynaarlo, waarvoor de aanbesteding in 2022 wordt afgerond: deze drie posten zijn CO2-neutraal ontworpen.

Vitale processen: technologische kansen en -bedreigingen

De wereld om ons heen verandert in een sneller tempo dan de voorliggende periode. Dit vraagt om een continu proces van leren en ontwikkelen. Meester zijn in een vakgebied is niet langer een constante factor, de wereld beweegt sneller dan dat. De VRD staat open om te leren van opkomende technologieën en verbindingen tussen de digitale en fysieke wereld.
Het is van invloed op veel werkprocessen en de interactie tussen de organisatie en haar omgeving. De snelheid van ontwikkelingen vraagt ook dat de organisatie beter is voorbereid op de kansen en risico's die hiermee gepaard gaan. Hiervoor is samenwerking nodig met ketenpartners en marktpartijen. Kennis is schaars, om deze wel voldoende aan te trekken, werken we onder andere samen met de GGD.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil informatiegestuurd werken integreren binnen alle processen: van de primaire processen van crisisbeheersing, GHOR en Brandweer Drenthe, tot de ondersteunende bedrijfsvoeringsprocessen.
- De VRD wil verbetering van de veiligheid van informatievoorziening om continuïteit te waarborgen.
- De VRD wil de gevolgen voor de samenleving bij een cyberaanval of grootschalige uitval van voorzieningen kunnen beperken.
- De VRD wil in samenwerking met GGD Drenthe een actueel gedeeld veiligheids- en gezondheidsbeeld ontwikkelen.

Informatiegestuurd werken
Informatiegestuurd werken is een onderdeel van datagedreven werken. Hierbij wordt data en informatie van het verleden, het nu en de toekomst gebruikt om:
- *te sturen (operationele informatie, management en stuurinformatie) én/of*
- *richting te geven voor de toekomst (tactische en strategische keuzes op basis van forecasting en voorspellende modellen).*

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Informatiegestuurd werken binnen alle processen

De VRD ontwikkelt zich naar een meer proactieve kennispartner waarbij het gebruik van data en informatie een cruciale rol speelt. Om het proces van datagedreven en informatiegestuurd werken te ondersteunen is, samen met de GGD, een 'data- en innovatiehub' gestart. In 2023 ontwikkelt de data- en innovatiehub zich niet alleen tot de beoogde 'ingang voor informatie vragen', maar neemt de hub ook regie, coördineert, faciliteert én stimuleert het gebruik van bestaande en nieuwe data. Tenslotte ziet de hub toe op het efficiënt en ethisch gebruik van data en informatie door de verschillende organisatieonderdelen.

Wat is informatiegestuurd werken?

Informatiegestuurd werken is het continue proces waarmee VRD en GGD op gerichte wijze ruwe data verzamelen en registreren, analyseren en de daaruit resulterende informatie en kennis in besluitvormingsprocessen toepassen om de prestaties van de organisatie te verbeteren, (maatschappelijke) ontwikkelingen op basis data te voorspellen en daar passende maatregelen op te nemen.
Informatiegestuurd werken bestaat dus niet uit één technisch systeem, maar is het geheel van concepten, processen, strategieën, cultuur, structuur, methodieken, standaarden en IT hulpmiddelen die ervoor zorgen dat de beschikbare data omgezet kan worden naar geduide informatie om zo betere keuzes te maken.

Waarom informatiegestuurd werken?

Het gebruik van data speelt een cruciale rol binnen de primaire processen van de VRD en dit neemt gezien de huidige maatschappelijke ontwikkelingen in de toekomst verder toe. Slimme inzet van informatiegestuurd werken stelt de VRD in staat om de doelstelling van primaire processen en bedrijfsvoering te realiseren.

Voorbeeld: informatiegestuurd werken bij Brandweer Drenthe
Er is nauwe samenhang tussen de noodzaak om meer gebruik te maken van data en informatie en de transitie waar Brandweer Drenthe zich momenteel in bevindt: de brandweer in Drenthe is in ontwikkeling van gelijke naar gelijkwaardige brandweerzorg om ook in de toekomst kwalitatieve en betaalbare brandweerzorg te kunnen leveren. Om tot gelijkwaardige brandweerzorg te komen is informatiegestuurd werken essentieel: het wordt ingezet om bijvoorbeeld paraatheid te monitoren, dynamisch te alarmeren, uitrukkende eenheden op het juiste moment te voorzien van operationele informatie en te adviseren op afstand. Bovendien helpt informatiegestuurd werken om beter inzicht te krijgen in oorzaken van incidenten, waardoor beter preventief opgetreden kan worden en minder brandweerzorg nodig is.

Voorbeeld: informatiegestuurd werken bij Crisisbeheersing
Ook voor de primaire processen van Crisisbeheersing is informatiegestuurd en datagedreven werken noodzakelijk. De crisisorganisatie ontwikkelt zich door naar een flexibeler organisatie met doelstellingen als 'opschalen op maat' en 'faciliteren van de ongekende crisis'. Om zicht te houden op ontwikkelingen in de samenleving die kunnen leiden tot onrust in de maatschappij met mogelijke (ongekende) crises tot gevolg, is het verzamelen en analyseren van data noodzakelijk. Het geïnformeerd zijn over dat wat zich in de buitenwereld afspeelt is belangrijk om prioriteiten te kunnen stellen over de juiste aanpak van een (dreigende) crisis en bestuurders tijdig te informeren. Goede informatievoorziening en de mogelijkheden om op maat op te schalen maken een passender respons van de crisisorganisatie mogelijk.

Voorbeeld: informatiegestuurd werken voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering
Bedrijfsvoering richt zich in samenwerking met de GGD op het borgen van continuïteit, het actualiseren en flexibiliseren van bedrijfsvoeringsprocessen en het efficiënt en kostenbewust werken. Informatiegestuurd werken geeft mogelijkheden deze doelstellingen beter in te richten: bijvoorbeeld door interne controles uit te voeren op uitzonderingen in de data i.p.v. steekproefsgewijs op het geheel.

Ook vanuit de Drentse gemeenten en samenwerkingspartners is er een duidelijke behoefte om meer datagedreven en informatiegestuurd te werken. Vanuit de rol van netwerkorganisatie is de ambitie om hier een faciliterende, betrouwbare en kundige netwerkpartner te zijn.

Door datagedreven en informatiegestuurd werken wordt de juiste informatie overzichtelijk op de juiste plek beschikbaar gesteld om te zorgen dat:
- Er snel en adequaat gereageerd kan worden op gebeurtenissen in de omgeving of daarbuiten;
- Motieven, acties en beslissingen beter en transparanter onderbouwd kunnen worden;
- Er beter gestuurd kan worden op resultaten en samenhang om zo efficiënter te werken.

Afgelopen jaren zijn er - in gezamenlijkheid - al tal van initiatieven geweest om te onderzoeken en uit te proberen hoe groot de toegevoegde waarde van datagedreven en informatiegestuurd werken is en hoe dit efficiënt kan worden uitgevoerd. Om bij te blijven ten opzichte van de professionele netwerken en in een maatschappij die steeds meer datagedreven en informatiegestuurd werkt, is het noodzakelijk om een volgende fase in te gaan.

Hoe wordt vormgegeven aan informatiegestuurd werken?
Deze volgende fase bestaat uit het toepassen van de geleerde lessen, het aanbrengen van structuur en samenhang in de informatievoorziening en het borgen van de kwaliteit. Om dit te bereiken ontwikkelen VRD en GGD in gezamenlijkheid de concepten, processen, strategieën, structuur, methodieken, standaarden en IT hulpmiddelen om datagedreven en informatiegestuurd te werken in de primaire processen en in de bedrijfsvoering. Dit leidt tot een robuuste, veilige en kwalitatief goede informatievoorziening.

Daarnaast is specifieke kennis en expertise nodig op het gebied van informatievoorziening, die nu nog onvoldoende in beide organisaties aanwezig is, onder andere op het gebied van data science, business intelligence en data engineering. Het binnenhalen van deze kennis en expertise, zowel op structurele als incidentele basis, krijgt extra aandacht.

Veiligheid informatievoorziening en privacy

Veiligheid van informatievoorziening is in de huidige tijd essentieel voor de continuïteit van bedrijfsprocessen. Gezien de continue paraatheid die vereist is van de crisisorganisatie en de brandweer en de cruciale ondersteuning met informatietechnische voorzieningen is maximaal inzetten op bedrijfszekerheid van systemen noodzakelijk.

De VRD en de GGD Drenthe kiezen voor een gezamenlijke invulling van de informatievoorziening binnen de beide organisaties. VRD en GGD delen expertise, infrastructuur en andere middelen om een goede informatievoorziening mogelijk te maken.

Hoewel de taken voor de VRD en GGD verschillend zijn, is er wel een belangrijke overeenkomst in de maatschappelijke opgave waar beide organisaties voor staan. In de afgelopen periode is meer duidelijk geworden dat het streven naar een gezond en veilig Drenthe voor de VRD en GGD leidt tot meer samenwerking en afstemming. Het samenvoegen en gezamenlijk inzetten van elkaars faciliteiten is in dat verband niet alleen logisch, maar ook noodzakelijk geworden. Een gezamenlijke informatievoorziening maakt daar onderdeel van uit.

Om de maatschappelijke taken van de VRD en GGD met behulp van informatievoorziening uit te kunnen voeren is een goede beveiliging van deze informatievoorziening nodig. Voor de interne organisatie van VRD en GGD zijn er daarom nog stappen te zetten op het gebied van ‘cyberweerbaarheid’ en ‘cyberveiligheid’ (zie afbeelding: cyberkwadrant).

Voor het verbeteren van de beveiliging van de informatievoorziening en privacy hebben de VRD en de GGD gezamenlijk een verbeterplan opgesteld dat begin 2022 bestuurlijk wordt vastgesteld. Het verbeterplan voorziet in de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de NEN-norm 7510 als kader voor het waarborgen van privacy bij het gebruik van data binnen de beide organisaties. Deze implementatie is gepland voor 2022, met als resultaat dat vanaf 2023 volgens deze normen wordt gewerkt.

Door de vele mogelijkheden van huidige technologie is het eenvoudig data uit diverse interne en externe systemen te koppelen en te gebruiken voor analyse en mensgerichte acties. Hierdoor ontstaat continu spanning tussen het gebruik van data enerzijds en informatieveiligheid en privacy anderzijds. Het is daarom noodzakelijk om niet alleen te investeren in veiligheid van informatiesystemen, maar ook het juridisch juist en ethisch gebruik van data structureel bij medewerkers onder de aandacht te brengen.

Daarnaast voorziet het verbeterplan in het aanpassen van de organisatie door het uitbreiden van personele capaciteit, technische voorzieningen en evaluatiecapaciteit. Voor nu wordt daarmee de beveiliging op een adequaat niveau gebracht, maar gelet op de ontwikkelingen is de noodzaak voor verdere uitbreidingen van en investeringen in de beveiliging van de informatievoorziening en privacy niet uitgesloten. Zodra dit aan de orde is zullen beide besturen hierover worden geïnformeerd.

Cyberkwadrant

Externe effecten van een cyberaanval of grootschalige uitval beperken

De crisisorganisatie heeft een rol in het beperken van de maatschappelijk effecten van een cyberaanval of grootschalige uitval van digitale systemen. De thema's 'cyberwaakzaamheid' en 'cybergevolgbestrijding' spelen hier een belangrijke rol (zie afbeelding: cyberkwadrant).
De crisisorganisatie wordt getraind op het omgaan met cybergevolgbestrijding en kennis en kunde op dit thema wordt voortdurend vergroot. Daarnaast wordt actief gewerkt aan het vergroten en onderhouden van het netwerk om zo de onderlinge samenwerking met gemeentes en andere veiligheidsregio's (3Noord) te versterken.

Professionaliseren van het informatieknooppunt Crisisbeheersing

Hoe eerder kan worden ingegrepen in een dreigende crisis, hoe groter de kans dat de impact van de crisis beperkt blijft. Informatiegestuurd werken wordt een essentieel onderdeel om mogelijke dreigingen, (sluimerende) maatschappelijke sentimenten en bijzondere risico's vroegtijdig te onderkennen. Door een logische samenhang te creëren tussen deze informatie en de voorbereidende en operationele fase van crisisbeheersing ontstaat een proactieve crisisorganisatie. Om dergelijk proactief informatiemanagement effectief in te kunnen zetten wordt het informatieknooppunt in 2023 verder geprofessionaliseerd en komt er een informatieproduct beschikbaar waar alle crisispartners toegang tot hebben.
De verdere ontwikkeling van het informatieknooppunt is daarnaast nauw verankerd in Noord Nederlandse en landelijke ontwikkeling op dit gebied. En vraagt ook een goede integratie met onder andere netcentrisch werken, forecasting/nowcasting en KCR2[1] projecten.

Een actueel gedeeld veiligheids- en gezondheidsbeeld bij de GHOR

Vanuit de witte kolom wordt informatiegestuurd gewerkt door het ontwikkelen van een actueel gedeeld veiligheids- en gezondheidsbeeld. Hierdoor kan de GHOR tijdens rampen en crises het multidisciplinaire veiligheidsbeeld verrijken met de actuele geneeskundige situatie ter ondersteuning van de crisisbestrijding en ontstaat een actueel gedeeld veiligheids- en gezondheidsbeeld. Deze ontwikkeling vindt plaats in nauwe samenwerking met geneeskundige ketenpartners en heeft als doel de (regionale) zorgcontinuïteit te borgen en beter te anticiperen op capaciteitsvraagstukken en risico's.

[1] KCR2 = Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio

Invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging

De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, ruimtelijke ordening, evenementen en natuur en daarmee heeft de Omgevingswet onherroepelijk invloed op het werk van de brandweer, met name bij risicobeheersing, maar ook bij crisisbeheersing en de GHOR. De Omgevingswet wordt gelijktijdig met de Wet kwaliteitsborging ingevoerd[2]. De Wet kwaliteitsborging heeft als doel om de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren. Ook deze wet heeft grote invloed op het werk van risicobeheersing. De komende jaren staat de VRD voor de uitdaging om haar advisering op bouwen, externe veiligheid, natuurbrandbeheersing en evenementen aan te passen aan de processen die deze nieuwe wetgeving met zich meebrengen. De VRD is al enkele jaren bezig om zich voor te bereiden op deze transitie.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil investeren in het opbouwen van kennis en expertise om haar rol binnen de gemeenten goed op te pakken als onderdeel van de transitie naar gelijkwaardige brandweerzorg.
- De VRD wil tijdig aan tafel zitten bij voorgesprekken en adviesaanvragen vanuit de Omgevingswet, zodat wettelijke termijnen haalbaar zijn en advisering kwalitatief hoogwaardig is.
- De VRD wil de competenties van haar medewerkers ontwikkelen zodat deze aansluiten bij de nieuwe werkwijze, dan wel medewerkers aantrekken die deze competenties goed beheersen.
- De VRD wil inzetten op de overgang van regelgericht naar risicogericht adviseren.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Risicobeheersing als onderdeel van transitie naar gelijkwaardige brandweerzorg

Brandweer Drenthe ontwikkelt haar brandweerzorg komende jaren van gelijke naar gelijkwaardige brandweerzorg om tot een toekomstbestendige brandweer te komen. Brandweerzorg is een onderdeel van de veiligheidsketen: dit systeem werkt als communicerende vaten en aanpassingen in de brandweerzorg hebben daardoor rechtstreeks invloed op de balans in de veiligheidsketen. Om de balans in evenwicht te houden vraagt de transitie naar gelijkwaardige brandweerzorg ook voor veranderingen binnen het systeem van risicobeheersing.
Het opbouwen van kennis en expertise rondom de Omgevingswet maakt dat brandweer (en GHOR) straks binnen de gemeenten hun rol kunnen pakken en mee kunnen doen in de nieuwe werkwijze die de Omgevingswet met zich meebrengt. Blijven investeren op veiligheid aan de voorkant van de veiligheidsketen is daarmee noodzakelijk onderdeel van gelijkwaardige brandweerzorg en een toekomstbestendige brandweer.

Transitie naar advisering in het voorgesprek

Onder de Omgevingswet wijzigt de termijn die de overheid heeft om een vergunning te verlenen van 26 naar 8 weken. Dat betekent dat goede en voldoende voorgesprekken – voordat een aanvraag wordt ingediend – belangrijk zijn om een vergunning tijdig te kunnen verlenen.
Voor de VRD betekent dit een behoorlijk aanpassing in de werkwijze, omdat voor de Omgevingswet de VRD niet altijd betrokken was bij voorgesprekken. Veelal kwam de VRD als te adviseren partij pas in beeld nadat een vergunningsaanvraag was ingediend. Door goede relaties met gemeenten te onderhouden en een proactieve houding aan te nemen gaat de VRD in 2023 inzetten op maximale betrokkenheid bij voorgesprekken.

Doorontwikkeling van regelgerichte naar risicogerichte advisering

Als gevolg van de Wet kwaliteitsboring wordt in de komende jaren stapsgewijs de bouwplantoetsing uitbesteed aan private partijen. Dat betekent dat de VRD minder bouwplantoetsing gaat doen, waarbij het grootste effect pas na 2023 merkbaar wordt. Tegelijk is

[2] Ten tijde van het opstellen van de begroting is bekend gemaakt dat de invoeren van de Omgevingswet op 1 juli 2022 wederom is uitgesteld. Een exacte nieuwe datum is nog niet bekend, maar mogelijk vindt de invoering op plaats in oktober 2022 of januari 2023.

sprake van een toenemende vraag naar advisering als expertisepartner op brandveiligheid. Denk bijvoorbeeld aan advisering op het gebied van Brandveiligheid in de Zorg door zorginstellingen, Brandveilig Leven en brandonderzoek. Dit is een positieve ontwikkeling, omdat de ervaring leert dat met name dit soort risicogerichte advisering een gunstig effect heeft op het voorkomen van (dodelijke) slachtoffers bij brand.
Door het geleidelijk wegvallen van bouwplantoetsing door de brandweer ontstaat ruimte om te voldoen aan de toenemende vraag naar advisering in de zorg en woonomgeving. Deze ontwikkeling past bij de afspraken die met het bestuur gemaakt zijn in het Dekkingsplan Brandweer Drenthe.

Transitie in advieswerk vraagt tijd en capaciteit
Het vak van de adviseurs binnen de VRD, met name bij het team Risicobeheersing is volop in ontwikkeling. Door de Omgevingswet ontstaat fors meer druk op de snelheid van adviseren, door de kortere reactietermijn en door de uitbreiding van het aantal voorgesprekken waaraan de VRD deelneemt.
Tegelijk is er een toenemende vraag naar meer risicogerichte advisering, terwijl de regelgerichte advisering de komende jaren nog maar minimaal afneemt. Daarnaast werd al eerder geconstateerd dat de nieuwe rol van adviseurs op het gebied van klimaatadaptatie en energietransitie veel tijd en energie vraagt, omdat het hier gaat om nieuwe kennisdossiers. Dit betekent dat het vak van adviseur bij de VRD volop in beweging is, met name voor de adviseurs van Risicobeheersing. Niet alleen op vakinhoud, maar ook op het gebied van benodigde competenties om invulling te kunnen geven aan de nieuwe manier van adviseren.

Het duurt enkele jaren voordat de transitie op het gebied van advisering helemaal is gerealiseerd. Ook uit andere verandertrajecten binnen de brandweer, zoals het bluswatertraject, ontwikkeltraject bij de meldkamer en het terugdringen van loze meldingen, is keer op keer gebleken dat een grote transitie een dergelijk tijdsbestek nodig heeft.
Er is komende jaren een verwachte toename van de totale hoeveelheid te geven adviezen. Daarnaast worden ook andere adviesvaardigheden verwacht om zo optimaal mogelijk te kunnen adviseren, waardoor in beginsel advisering meer tijd kost.

Veranderd vakmanschap en arbeidsmarktontwikkelingen

Als gevolg van alle veranderingen in de maatschappij, veranderen ook in snel tempo de eisen die gesteld worden aan het vakmanschap van alle medewerkers bij de VRD en in de crisisorganisatie. Het bijblijven in het eigen vakgebied en meegaan in nieuwe ontwikkelingen kost tijd, energie en vaak ook aanvullende trainingen. Niet alleen vakinhoud verandert; steeds vaker veranderen ook de competenties die nodig zijn om goed invulling te kunnen geven aan vakmanschap.

Een ander punt van aandacht is de toenemende arbeidsmarktproblematiek: al enkele jaren is sprake van schaarste aan beschikbare professionals op een aantal specifieke domeinen. Dat betekent dat vacatures op dit moment vaak moeilijk kunnen worden ingevuld.
Om in de toekomst flexibel en wendbaar te blijven is het van belang om goed na te denken over de mogelijkheden om het personeelsbestand tijdig aan te vullen én te verjongen.

Ten aanzien van de brandweervrijwilligers zijn specifieke maatschappelijke knelpunten te zien. Vrijwilligers zijn korter verbonden aan de VRD dan voorheen, zij moeten hun schaarse tijd verdelen over meer prioriteiten: de balans werk/ privé, andere maatschappelijke rollen of vrijwilligersfuncties. De grote vraag is dan ook hoe de brandweer ook in de toekomst kan zorgen voor voldoende aanwas van vrijwilligers.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil het veranderend vakmanschap en de ontwikkeling van medewerkers faciliteren.
- De VRD wil een aantrekkelijke werkgever zijn, meebewegen met het werk en inzetten op talent.
- De VRD wil voldoende vrijwilligers blijven werven om de brandweerzorg te borgen.
- De VRD wil haar netwerkfunctie benutten om samen met partners oplossingen te vinden voor personele vraagstukken.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Veranderend vakmanschap faciliteren

Om medewerkers in de gelegenheid te stellen hun vakmanschap op orde te houden, worden voldoende mogelijkheden geboden om trainingen en opleidingen te volgen. Het gaat hierbij zowel om het bijhouden van vakinhoudelijke kennis, als om het ontwikkelen van competenties en vaardigheden die nodig zijn om het werk kwalitatief goed uit te blijven voeren.

Aantrekkelijk werkgeverschap

De definitie van goed werkgeverschap is: ondersteuning bieden bij het bereiken van de plek waar elke medewerker zich het best voelt, de beste versie van zichzelf kan zijn en werkgeluk ervaart. Een medewerker wordt ingezet op het werk dat er te doen is en op de plek waar hij of zij het meeste tot zijn/haar recht komt en waarde toevoegt. Talent is daarbij bepalend. Dat vraagt flexibiliteit van medewerkers, die daar op hun beurt afwisseling, ontwikkeling, vitaliteit en de voldoening van het werk doen dat het beste past voor terug krijgen.

Voldoende vrijwilligers: nu en in de toekomst

Om mee te bewegen en voldoende potentieel te behouden streeft de VRD naar een minder zwaar eisenpakket, zodat het brandweerwerk aantrekkelijker blijft. Het krijgen en houden van voldoende vrijwilligers is een integraal onderdeel van het Programma Brandweerzorg dat verderop in deze begroting is beschreven.

Personele vraagstukken samen met partners oplossen

De COVID-19 pandemie heeft het belang van een robuuste, wendbare en flexibele organisatie onderstreept. De VRD zet samen met de GGD in op versterking van haar positie op de arbeidsmarkt, onder andere door verbinding aan te gaan met onderwijsinstellingen, gemeenten en andere partners. De mogelijkheden van traineeships en de mogelijkheden om personeel onderling voor langere of kortere tijd uit te wisselen worden onderzocht.

Crisisbeheersing

Crisisbeheersing (team crisisbeheersing en de crisisorganisatie) spant zich in om rampen en crisis te voorkomen, zo klein mogelijk te houden of zo snel mogelijk te beheersen. De crisisorganisatie is in staat om zowel gekende als ongekende crises aan te kunnen. Dat gebeurt met medewerkers van de VRD en van de 12 gemeenten en andere crisispartners.
Uitgangspunten van crisisbeheersing zijn een flexibel crisismodel, een breed crisisnetwerk en een goed voorbereide crisisorganisatie.
In de Beleidsvisie VRD 2020 – 2023 is het fundament gelegd voor een hernieuwde crisisorganisatie waarin opschaling op maat en het faciliteren van een ongekende crisis onderdeel van de werkwijze zijn. In 2022 is vervolgens de hernieuwde crisisorganisatie vormgegeven in een geactualiseerd crisisplan.

Opschalen op maat
Bij het opschalen op maat worden kennis en partijen bij elkaar gebracht en wordt flexibel gealarmeerd. De VRD heeft een faciliterende rol en kan anticiperen op een mogelijke hulpvraag. De VRD fungeert als loket voor die hulpvraag, maar neemt niet de uitvoering over.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil een goede inbedding van de hernieuwde crisisorganisatie: dat vraagt andere kennis, een breder crisisnetwerk en slimmer gebruik van data.
- De VRD wil alle crisisfunctionarissen op de hoogte stellen en trainen ten aanzien van de hernieuwde crisisorganisatie en wijze van crisisbeheersing.
- De VRW wil kaders ontwikkelen voor kwaliteitszorg binnen de crisisorganisatie.
- De VRD wil het multidisciplinair evaluatieproces verder professionaliseren.
- De VRD wil de uitvoering van het project Actualisatie Bevolkingszorg afronden.
- De VRD wil het Regionaal Risicoprofiel Drenthe actualiseren.
- De VRD wil crisiscommunicatie voorbereiden op langere en/of ongekende crises.

Daarnaast ligt de focus van crisisbeheersing op:
- Cybercrime en cybergevolgbestrijding
- Klimaatadaptatie en energietransitie
- Professionalisering van het informatieknooppunt

Deze onderwerpen hebben een organisatiebrede impact en zijn om die reden al eerder in deze in deze begroting in bredere samenhang toegelicht.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Inbedding van de hernieuwde crisisorganisatie

De hernieuwde crisisorganisatie is in staat om vroegtijdig crises te kunnen signaleren en op een passende wijze te beheersen. Dit vergt soms vaste structuren zoals GRIP, maar soms ook flexibiliteit van inzet van functionarissen, afhankelijk van het type crisis en de impact op de maatschappij. Door deze flexibele inzet zijn we ook in staat crises die wij momenteel nog niet kennen te beheersen.
Eind 2023 zijn alle crisisfunctionarissen op de hoogte van de hernieuwde crisisorganisatie en wijze van crisisbeheersing. De VRD faciliteert crisisfunctionarissen met opleiding, training en oefening, zodat crisisfunctionarissen kunnen voldoen aan de basiskwalificaties die nodig zijn voor functies in de hernieuwde crisisorganisatie.
Een breed en sterk netwerk is van belang voor de hernieuwde crisisorganisatie. Medewerkers van team crisisbeheersing werken continu aan uitbreiding en versterking van het (inter)regionale en landelijke netwerk.

Crisiscommunicatie voorbereiden op langere en ongekende crises

De COVID-19 pandemie heeft veel impact gehad op het kijken naar crisiscommunicatie en heeft laten zien dat flexibiliteit en een lange adem soms hand in hand moeten gaan. De organisatie van crisiscommunicatie was voornamelijk ingericht op kortdurende inzet tijdens voorspelbare flitscrises en ontwikkelt zich door om beter aan te sluiten bij langdurige en/of ongekende crisis, in lijn met de hernieuwde crisisorganisatie.

Ontwikkeling van kaders voor kwaliteitszorg
In 2023 worden kaders voor kwaliteitszorg ontwikkeld. Zo worden onder andere basiskwalificaties ontwikkeld die voor de functies in de crisisorganisatie als uitgangspunt gaan dienen. Het werken met basiskwalificaties bevordert de mogelijkheden om de kwaliteit van de crisisorganisatie te meten en de crisisorganisatie, het opleiden, trainen en oefenen en het evaluatieproces door te ontwikkelen.

Professionaliseren van het multidisciplinair evaluatieproces
In 2023 wordt het multidisciplinair evaluatieproces voor de crisisorganisatie geprofessionaliseerd. Het evaluatiesysteem ondersteunt niet alleen de evaluatie van incidenten en oefeningen, maar biedt ook mogelijkheden om zicht te houden op het voldoen aan de kwaliteitseisen van de crisisorganisatie.

Project Actualisatie Bevolkingszorg
In 2023 wordt het project Actualisatie Bevolkingszorg dat eind 2021 is gestart verder uitgevoerd. Te denken valt aan het herinrichten van de organisatie van Bevolkingszorg aangepast op basis van de in 2022 ontwikkelde uitgangspunten, maar ook het opleiden, trainen en oefenen van medewerkers om te voldoen aan de basiskwalificaties behorend bij de verschillende functies binnen Bevolkingszorg.

Actualiseren van het Regionaal Risicoprofiel Drenthe
In 2023 wordt voorbereid op de nieuwe beleidscyclus 2024-2027. Onderdeel van de beleidscyclus is het actualiseren van het Regionaal Risicoprofiel. Omdat een nieuwe beleidsvisie mede gebaseerd wordt op de risico’s uit het Regionaal Risicoprofiel is het van belang dat het RRP actueel is.

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

De GHOR richt zich bij de voorbereiding op rampen en crises specifiek op de geneeskundige hulpverleningsketen en bereidt betrokken zorginstellingen en overheden zo goed mogelijk voor om als één keten te kunnen opereren in tijden van crisis. De GHOR is daarmee de schakel tussen het zorgnetwerk, de crisisorganisatie VRD en het openbaar bestuur.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil in samenwerking met de GGD een duidelijke positionering van de GHOR realiseren;
- De VRD wil in samenwerking met de GGD een actueel gedeeld veiligheids- en gezondheidsbeeld voor de witte kolom en de crisisorganisatie ontwikkelen.
- De VRD wil in samenwerking met de GGD een actueel zorgrisicoprofiel voor Drenthe ontwikkelen.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Positie van de GHOR

In 2023 moet duidelijk zijn hoe de DPG en de GHOR gepositioneerd worden en wordt dit geïmplementeerd. In 2022 wordt de discussie hierover gevoerd, naar aanleiding van de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's. Los van deze evaluatie is al geruime tijd een beweging gaande waarbij de VRD en GGD Drenthe de onderlinge samenwerking waar mogelijk intensiveren. De thema's die spelen bij de GHOR hebben veel overeenkomsten met de thema's bij crisisbeheersing, maar dan met een vertaling naar de witte kolom. Uiteindelijk is het de doelstelling dat de GHOR een heldere rol en duidelijke organisatorische inbedding krijgt, waarbij de samenwerking tussen de VRD en GGD Drenthe maximaal wordt benut.

Rol van de DPG
De Directeur Publieke Gezondheid (DPG) geeft leiding aan de GGD en aan de GHOR. Dit is een wettelijk verankerde taak. De GHOR werkt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van Veiligheidsregio Drenthe (VRD). De DPG legt rechtstreeks verantwoording af aan het bestuur van de VRD over de GHOR-taken.

Actueel gedeeld gezondheidsbeeld

Het actueel gedeeld gezondheidsbeeld dat samen met geneeskundige ketenpartners ontwikkeld wordt in 2023 is een vorm van informatiegestuurd werken. Dit valt binnen een organisatiebrede ontwikkeling en is daarom al eerder in de begroting uitgebreider beschreven.

Zorgrisicoprofiel

In aanvulling op het regionaal risicoprofiel stelt de GHOR samen met geneeskundige ketenpartners een zorgrisicoprofiel op. Hierin worden voor de geneeskundige keten de specifieke risico's en onbalans in vraag en aanbod in kaart gebracht en geduid. Het zorgrisicoprofiel wordt in 2023 aangeboden aan het bestuur.

Brandweer Drenthe

Brandweer Drenthe is een herkenbare brandweerorganisatie die 24/7 paraat staat voor een veilig Drenthe. De brandweer bestrijdt branden, ongevallen en overige incidenten. Daarnaast wordt door advisering en voorlichting ingezet op het voorkomen van branden en ongevallen om zo bij te dragen aan minder branden, minder slachtoffers en minder schade.
De al eerdergenoemde autonome ontwikkelingen hebben momenteel grote impact op zowel de bedrijfsvoering als de vakinhoud van de brandweer. Bovendien wordt het steeds lastiger om brandweervrijwilligers te vinden en (langdurig) te binden. Dat zet de kosten voor paraatheid en vakbekwaamheid onder druk. Naast deze trend is de rechtspositie van brandweervrijwilligers ontwikkeling en vragen de gevolgen van de COVID-19 pandemie om herstelwerk.

Om in de toekomst goede brandweerzorg te blijven leveren, waarbij voldoende oog is voor een acceptabele belasting van brandweermensen én de kosten daarvan te beheersen is het noodzakelijk goed in te spelen op de ontwikkelingen in de samenleving. Dit aanpassingsproces 'Van gelijke naar gelijkwaardige brandweerzorg in Drenthe' is in 2019 ingezet en leidt de komende vijf tot tien jaar geleidelijk tot een toekomstbestendig model van brandweerzorg. De inspanningen hiervoor richten zich op het in stand houden van de huidige brandweerzorg en tegelijkertijd veranderen om de brandweerorganisatie van de toekomst te realiseren.
Kortom: Brandweer Drenthe is in beweging!

Van gelijke naar gelijkwaardige brandweerzorg in Drenthe
De uitgangpunten voor de brandweerzorg in de toekomst zijn in 2019 door het bestuur van de VRD bepaald:

- Het werken met vrijwilligers blijft de basis voor de brandweerzorg in Drenthe.
- Specialistische taken worden uitgevoerd door (parttime) beroepsbrandweermensen.
- De verdeling van specialistische taken wordt afgestemd op de aanwezige risico's.
- De afspraken rondom opkomsttijden van de eerste brandweerauto blijven ongewijzigd.
- Er wordt meer gebruik gemaakt van de vrijwillige energie in de samenleving om elkaar te helpen.
- Er wordt een verandertempo gehanteerd dat past bij een organisatie die voor een groot deel bestaat uit vrijwilligers en die recht doet aan het opgebouwde vertrouwen bij de medewerkers en bij de samenleving.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil achterstanden in vakbekwaamheid en verminderde sociale binding op de brandweerposten als gevolg van de COVID-19 pandemie herstellen.
- De VRD wil verder bouwen aan toekomstbestendige brandweerzorg via het Programma Brandweerzorg.
- De VRD wil het Dekkingsplan Brandweer Drenthe actualiseren.
- De VRD wil kosten van brandweermateriaal en -materieel beheersbaar houden.

Daarnaast gelden de onderstaande doelstellingen:

- De VRD wil het kennisniveau verhogen over klimaatadaptatie en energietransitie en deze kennis toepassen binnen de verschillende taakvelden van de brandweer.
- De VRD wil haar advisering doorontwikkelen, die sterk wijzigt als gevolg van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging met zich meebrengen.

Deze onderwerpen hebben een organisatiebrede impact en zijn om die reden al eerder in deze begroting in bredere samenhang toegelicht.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Herstellen achterstanden door COVID-19 pandemie

In 2022 is een start gemaakt met het herstellen van achterstanden die binnen de repressieve organisatie zijn ontstaan als gevolg van de COVID-19 pandemie. Binnen de mogelijkheden die er waren is gedurende de pandemie weliswaar geoefend, maar dit heeft niet kunnen voorkomen dat zowel vakbekwaamheid van brandweermensen als de sociale binding te lijden hebben gehad. Beide zijn cruciale factoren om in gevaarlijke omstandigheden veilig en effectief op te treden. In 2023 wordt verder uitvoering gegeven aan het herstelprogramma dat in 2022 is gestart.

Uitvoering van het Programma Brandweerzorg

Het Programma Brandweerzorg geeft uitvoering aan de bestuurlijke visie uit 2019. Het heeft tot doel dat Drentse brandweerzorg met vrijwilligers, goed, veilig effectief en betaalbaar blijft. Dat gaat niet vanzelf, omdat de maatschappelijke mogelijkheden en professionele standaarden steeds verder uit elkaar drijven. Dit leidt tot structurele kostenstijging en kwaliteits- of belastbaarheidsproblemen.

Het Programma Brandweerzorg herstelt aansluiting door (1) balans te brengen in de vakbekwaamheidsinspanningen en het takenpakket van vrijwilligers en (2) zich beter te verbinden met vrijwillige energie in de samenleving. De strategie van het programma is gericht op het benutten van lokale mogelijkheden in de samenleving en die van vrijwilligers. Hiervoor worden diverse experimenten uitgevoerd, waarvan de samenhang, doelmatigheid en doelgerichtheid wordt geborgd door sturing op vier programmalijnen:

1. Behapbare basis.

Door brandweerwerk veiliger, eenvoudiger en meer op maat van het verzorgingsgebied te organiseren kunnen posten zich efficiënter en effectiever voorbereiden. Dit moet ertoe leiden dat huidige inspanningen voldoende blijven voor eisen van de toekomst, waarmee de trend van toenemende inspanning voor gelijkblijvende kwaliteit wordt gekeerd.

2. De samenleving betrekken.

Hulp uit de directe omgeving is van grote waarde en kan de brandweer beter benutten. Dit moet leiden tot snellere en effectievere hulpverlening.

3. Ondersteuning op afstand.

Brandweerwerk wordt minder kennisintensief door leidinggevenden te ondersteunen met specialistische kennis en repressieve coaching. Zo hoeven zij niet alles zelf te weten en kunnen. Dit leidt tot lagere vakbekwaamheidslasten met behoud van veiligheid en kwaliteit.

4. Vitale brandweerposten.

Vakbekwame, fitte, mentaal weerbare en sociaal verbonden posten zijn voorwaardelijk voor een toekomstbestendige brandweer.

Actualisatie Dekkingsplan Brandweer Drenthe

In 2023 wordt voorbereid op de nieuwe beleidscyclus 2024-2027. Onderdeel van de beleidscyclus is het actualiseren van het dekkingsplan van de brandweer. De basis van het huidige dekkingsplan van Brandweer Drenthe dateert uit 2013. Herziening is noodzakelijk om alle infrastructurele wijzigingen en huisvestingswijzigingen van de afgelopen jaren te verwerken.

Beheersbaarheid kosten brandweermateriaal en -materieel

Als gevolg van inflatie, schaarste in middelen en krapte op de arbeidsmarkt ziet de brandweer zich sinds 2021 geconfronteerd met een forse stijging van kosten voor onderhoud en beheer van brandweermateriaal en –materieel. In de investering geeft dit een gemiddelde prijsstijging van 25% van begrote bedragen en in exploitatie 15% (met name door stijgende uurtarieven).
Er worden plannen uitgewerkt om zo effectief mogelijk om te gaan met de prijsstijgingen door te kijken naar het bestaande materieel en naar inbesteding van onderhoudswerkzaamheden.

Bedrijfsvoering

De belangrijkste taak van bedrijfsvoering is het ondersteunen van de primaire processen. De VRD is een wendbare en flexibele organisatie die 24/7 paraat staat om bij incidenten en crisis op te treden. Dat vraagt ook om een wendbare en flexibele bedrijfsvoering die naast de standaard bedrijfsvoeringsprocessen ook de noodzakelijke 24/7 paraatheid maximaal ondersteunt.
De afgelopen jaren is ingestoken op het verbeteren van diverse bedrijfsvoeringsprocessen om zo tot een toekomstbestendige bedrijfsvoering te komen. Ook in 2023 richt bedrijfsvoering zich op het borgen van continuïteit, het actualiseren en flexibiliseren van bedrijfsvoeringsprocessen en het efficiënt en kostenbewust werken. Belangrijk onderdeel daarin is verdergaande samenwerking met GGD Drenthe waar mogelijk.

Wat wil de VRD bereiken?

- De VRD wil zich blijven doorontwikkelen op de eerder ingezette koers naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering.
- De VRD wil een meer gedifferentieerde communicatieaanpak ontwikkelen.

Daarnaast gelden de onderstaande doelstellingen:

- De VRD wil duurzaamheidsbeleid ontwikkelen, waarin de doelen op het gebied van verduurzaming van de organisatie worden vastgelegd.
- De VRD wil informatiegestuurd werken integreren binnen alle processen.
- De VRD wil verbetering van de veiligheid van informatievoorziening om continuïteit te waarborgen.
- De VRD wil het veranderend vakmanschap en de ontwikkeling van medewerkers faciliteren.
- De VRD wil een aantrekkelijke werkgever zijn, meebewegen met het werk en inzetten op talent.
- De VRD wil haar netwerkfunctie benutten om samen met partners oplossingen te vinden voor personele vraagstukken

Deze onderwerpen hebben een organisatiebrede impact en zijn om die reden al eerder in deze begroting in bredere samenhang toegelicht.

Wat gaat de VRD daarvoor doen in 2023?

Meer gedifferentieerde communicatieaanpak

De toenemende complexiteit van de samenleving en de daarmee samenhangende online mediadruk(te) vragen steeds vaker om een meer gedifferentieerde communicatieaanpak. Een eigen aanpak en specifiek inzet zijn bijvoorbeeld nodig bij communicatie gericht op:

- Het kunnen inspelen op gepolariseerde standpunten op het gebied van veiligheid en gezondheid;
- Moeilijk bereikbare doelgroepen;
- Diffuse belangen van stakeholders.

Bij het bepalen van de communicatie wordt gebruik gemaakt van bestaande en nieuwe mogelijkheden die technologische ontwikkelingen bieden. Ook wordt nadrukkelijk gekeken welke inzichten gedragswetenschap biedt.

Het faciliteren van communicatie is niet alleen van belang in het communiceren met de externe partners en de Drentse samenleving; ook intern is heldere communicatie belangrijk. Bijvoorbeeld in publieksgerichte dienstverlening, maar ook in het onderkennen van ingewikkelde maatschappelijke vraagstukken. Adequate verandercommunicatie moet het mogelijk maken om de VRD en GGD communicatief flexibel te houden. De veranderde arbeidsmarkt vraagt om krachtige profilering van beide organisaties als werkgevers.

Overige thema’s

Bedrijfsvoering houdt zich in 2023 daarnaast bezig met diverse andere onderwerpen, waaronder:

- Voorbereiden op een nieuwe beleidscyclus
- Invoering van een nieuw waarderingsmodel
- Doorontwikkelen van een visie op hybride werken
- Risicomanagement en verzekeren
- Werkgeverschap ZVHD en MkNN
- Ontwikkeling van het werkgeverschap van samenwerkende veiligheidsregio's
- Gevolgen van de evaluatie Wet veiligheidsregio’s

-

Kosten per missielijn

Wij treden op bij calamiteiten en crises

Een calamiteit of crisis in Drenthe dient zo goed mogelijk te worden bestreden, waarbij schade en onrust zoveel mogelijk worden voorkomen of beperkt. Veiligheidsregio Drenthe geeft structuur aan het multidisciplinair optreden van hulpverleningsdiensten, overheden en private partijen die een rol hebben in crisisbestrijding, ongeacht de aard van de crisis. Afhankelijk van het type crisis heeft Veiligheidsregio Drenthe een adviserende, faciliterende of coördinerende rol, of een combinatie daarvan. Monodisciplinair coördineert GHOR Drenthe de geneeskundige hulpverlening en levert Brandweer Drenthe de benodigde brandweerzorg tijdens calamiteiten en crises.[3]

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Programma Calamiteiten en Crises							
Incidentbestrijding	Lasten	4.076	4.702	4.813	4.891	4.968	5.045
Operationele informatievoorziening	Lasten	166	142	152	152	152	152
Techniek en logistiek	Lasten	1.571	1.529	1.607	1.607	1.607	1.607
Vakbekwaamheid	Lasten	1.946	1.787	1.799	1.799	1.799	1.799
Crisisbeheersing	Lasten	180	247	247	247	247	247
GHOR	Lasten	1.221	1.323	1.352	1.381	1.410	1.439
Investeringen	Lasten	3.086	3.343	3.404	3.464	3.524	3.584
Personeel	Lasten	8.882	8.557	8.633	8.899	9.169	9.427
Saldo lasten	**Saldo**	**21.128**	**21.630**	**22.006**	**22.437**	**22.873**	**23.298**
Incidentbestrijding	Baten	0	0	0	0	0	0
Techniek en logistiek	Baten	32	30	30	30	30	30
Investeringen	Baten	119	113	113	113	113	113
Vakbekwaamheid	Baten	11	2	12	12	12	12
Personeel	Baten	104	257	26	26	26	26
Saldo baten	**Saldo**	**266**	**402**	**181**	**181**	**181**	**181**
Totaal programma Calamiteiten en Crisis		**20.862**	**21.228**	**21.825**	**22.256**	**22.692**	**23.117**

Toelichting bij de tabel:
- Een toename van kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.
- De kapitaalslasten nemen toe conform eerdere afspraken.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:
- Onder Incidentbestrijding worden de kosten van de vrijwilligers en de medewerkers op de meldkamer verantwoord.
- Onder Operationele informatievoorziening zien we de kosten terug voor soft- en hardware voor navigatie en paraatheidsystemen.
- Onder Techniek en logistiek vinden we de kosten terug voor het onderhoud materieel.
- Onder Vakbekwaamheid staan de kosten voor het opleiden en oefenen van het repressieve brandweerpersoneel.
- Onder Crisisbeheersing verantwoorden we de kosten noodzakelijk voor het in stand houden van de Drentse crisisorganisatie. Bijvoorbeeld de kosten voor de zelftest en oefenen in de veiligheidsketen.
- Onder de GHOR staan de kosten voor de dienstverleningsovereenkomst met de GGD.
- Onder de Investeringen worden de kosten van vervanging van het materieel verantwoord.
- Onder de kosten Personeel worden de salariskosten van de medewerkers 24uursdienst, Operationele informatievoorziening, Techniek en logistiek, Vakbekwaamheid, Crisisbeheersing verantwoord.

[3] *Teksten missielijnen overgenomen uit de Beleidsvisie VRD 2020-2023*

Wij vergroten de bewustwording over fysieke veiligheid

We creëren bewustwording bij inwoners, bedrijven en organisaties over het voorkomen van calamiteiten en we bieden handelingsperspectieven om zelfredzaamheid en samenredzaamheid te bevorderen. Een deel van de voorlichtingsactiviteiten doen we zelf en daarnaast maken we zo optimaal mogelijk gebruik van de kennis en kunde van onze netwerkpartners om het bereik van onze boodschap zo groot mogelijk te maken. Partners maken op hun beurt weer gebruik van de VRD als netwerkorganisatie. Er is structureel extra aandacht voor niet- en minder zelfredzame mensen, omdat zij bij calamiteiten en crises kwetsbaarder zijn.

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Programma Bewustwording							
Risicobeheersing	Lasten	230	130	130	130	130	130
Personeel	Lasten	3.230	3.112	3.139	3.236	3.334	3.428
Saldo lasten	**Saldo**	**3.460**	**3.242**	**3.269**	**3.366**	**3.464**	**3.558**
Risicobeheersing	Baten	0	0	0	0	0	0
Personeel	Baten	38	94	10	10	10	10
Saldo baten	**Saldo**	**38**	**94**	**10**	**10**	**10**	**10**
Totaal programma Bewustwording		**3.423**	**3.148**	**3.260**	**3.356**	**3.454**	**3.548**

Toelichting bij de tabel:

- Een toename van kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:

- Onder Risicobeheersing worden de kosten verantwoord voor (brand)veilig leven. De kosten bestaan uit het geven van voorlichting onder meer op scholen en het voeren van campagnes, zoals de Bock-campagne.
- De personeelskosten bestaan uit de salariskosten voor Risicobeheersing.

We zijn onderdeel van de samenleving

De VRD kan haar taken alleen effectief uitvoeren als zij in verbinding staat met de samenleving en daar onderdeel van uitmaakt. De VRD is immers van en voor de samenleving: de samenleving is het grootste netwerk van de VRD. We geven hier op diverse manieren vorm aan:

- *We gaan actief het gesprek over veiligheid aan met inwoners, bedrijven, organisaties en medeoverheden in Drenthe.*
- *We werken nauw samen met partners die vergelijkbare doelen voor ogen hebben en ondersteunen of coördineren naar behoefte in de bijbehorende netwerkstructuren.*
- *Brandweerzorg wordt in het grootste gedeelte van Drenthe georganiseerd samen met de inwoners van Drenthe via het systeem van brandweervrijwilligers. Brandweerposten zijn daardoor stevig verankerd in de Drentse samenleving.*

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Programma Samenleving							
Jeugdbrandweer	Lasten	15	48	48	48	48	48
Huisvesting	Lasten	2.234	2.133	2.198	2.198	2.198	2.198
Saldo lasten	**Saldo**	**2.249**	**2.181**	**2.246**	**2.246**	**2.246**	**2.246**
Jeugdbrandweer	Baten	7	6	6	6	6	6
Huisvesting	Baten	921	903	943	943	943	943
Saldo baten	**Saldo**	**929**	**909**	**949**	**949**	**949**	**949**
Totaal programma Samenleving		**1.321**	**1.272**	**1.297**	**1.297**	**1.297**	**1.297**

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:

- Onder de kosten van Jeugdbrandweer worden de kosten verantwoord voor het in stand houden van de jeugdbrandweerteams.
- Onder Huisvesting worden de kosten verantwoord voor het beheer en onderhoud van de gebouwen, voor zover dat de verantwoordelijkheid is van de VRD als gebruiker.

We zijn een flexibele en wendbare (netwerk)organisatie

De VRD moet flexibel en wendbaar zijn om snel in te kunnen spelen op trends en ontwikkelingen in de samenleving en tijdens calamiteiten en crises. Dat vraagt om een flexibele en wendbare organisatie met vitale en flexibele medewerkers. Door te organiseren en sturen vanuit waarden, kan de organisatie zo optimaal mogelijk functioneren en snel inspelen op veranderingen. Die flexibiliteit en wendbaarheid gebruiken we ook in onze netwerken. Afhankelijk van het thema en de behoefte van onze netwerkpartners kiezen we de rol die het best past in dat netwerk: adviserend, faciliterend, coördinerend of een combinatie daarvan. Het uiteindelijke doel is om een sterk netwerk te vormen, omdat een sterk netwerk een randvoorwaarde is voor optimale onderlinge samenwerking.

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Programma Organisatie							
ICT	Lasten	909	804	804	804	804	804
Organisatiekosten	Lasten	1.121	890	1.061	1.061	1.061	1.061
Investeringen	Lasten	400	400	400	400	400	400
Personeel	Lasten	4.037	3.890	3.924	4.045	4.168	4.285
Saldo lasten	**Saldo**	**6.467**	**5.983**	**6.189**	**6.309**	**6.432**	**6.549**
Organisatiekosten	Baten	147	85	111	111	111	111
Investeringen	Baten	0	5	0	0	0	0
Personeel	Baten	47	117	12	12	12	12
Saldo baten	**Saldo**	**194**	**207**	**123**	**123**	**123**	**123**
Totaal programma Organisatie		**6.273**	**5.776**	**6.066**	**6.186**	**6.309**	**6.426**

Toelichting bij de tabel:

- Een toename van kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:

- Onder de kosten van ICT verstaan we de kosten voor het beheer, onderhoud en vervanging van de informatiesystemen.
- Onder Organisatiekosten verantwoorden we de facilitaire kosten, landelijke contributies, kosten salaris- en financieel systeem.
- Onder Investeringen staan de kosten van automatisering hardware.
- Onder Personeel staan de salariskosten van het ondersteunend personeel (directie, financiën, P&O, secretariaat, I&A en facilitair).

Financiële en algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de dekkingsmiddelen die de VRD ter beschikking staan voor de uitvoering van de taken. Het betreft hier de gemeentelijke- en de rijksbijdrage. Onder de post overige kosten is de nog aan producten toe te wijzen compensatie voor prijsontwikkeling opgenomen.

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dekkingsbronnen							
Gemeentelijke bijdrage	Baten	26.766	27.328	28.378	29.403	30.443	31.448
Bdur	Baten	5.229	5.022	5.211	5.211	5.211	5.211
Saldo baten	**Saldo**	**31.995**	**32.350**	**33.589**	**34.614**	**35.654**	**36.659**
Overige kosten	Lasten	-10	918	1.359	1.511	1.894	2.263
Heffing vennootschapsbelasting	Lasten	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	Lasten	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten	**Saldo**	**-10**	**918**	**1.359**	**1.511**	**1.894**	**2.263**
Totaal aan dekkingsbronnen		**32.005**	**31.432**	**32.230**	**33.103**	**33.760**	**34.396**
Resultaat voor bestemming		**-127**	**-8**	**217**	**-8**	**-8**	**-8**
Mutatie reserves	Lasten	8	8	-217	8	8	8
Resultaat na bestemming		**-119**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting bij de tabel:

- De gemeentelijke bijdrage neemt toe op basis van loon- en prijsstijgingen en de overige genoemde ontwikkelingen zoals aangegeven in de uitgangspunten onder het hoofdstuk "Financiële begroting en meerjarenraming 2023-2026" verderop in deze begroting.
- De post overige kosten zoals hierboven aangegeven bevat de compensatie prijsontwikkeling.

Paragrafen

Inleiding

De van toepassing zijnde paragrafen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording voor de VRD zijn:

- Weerstandvermogen en risicobeheersing
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- Onderhoud kapitaalsgoederen

De paragraaf bedrijfsvoering is geïntegreerd in de missielijn Vitale en flexibele organisatie en wordt niet hieronder toegelicht. De paragrafen Grondbeleid en Lokale heffingen zijn niet van toepassing voor de VRD.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De VRD conformeert zich aan de uitgangspunten zoals vastgelegd in de notitie "Samen werken voor Drenthe" opgesteld door de VDG:

- Risicobeleid
- Algemene reserve
- Weerstandscapaciteit
- Risico-inventarisatie per 31 december 2021

Risicobeleid

In de notitie 'Samen werken voor Drenthe' die van toepassing is voor de gemeenschappelijke regelingen in Drenthe worden ten aanzien van de weerstandsparagraaf de volgende werkafspraken voorgesteld:

1. Weerstandscapaciteit is aanwezig bij de deelnemers en in beperkte mate bij de gemeenschappelijke regeling
2. Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijk regelingen vermeldt in de begroting het verschil tussen benodigd en beschikbaar weerstandsvermogen in totaal en naar rato voor de afzonderlijke deelnemers.
3. Een algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar.
4. Als de verwachting is dat de ontwikkelingen in het loon- en prijspeil boven de maximale omvang van 2,5% uitkomt, is afwijken van de richtlijn van 2,5% mogelijk. Hiervoor doet het DB van de gemeenschappelijke regeling een gemotiveerd voorstel aan het algemeen bestuur.
5. Het bedrag boven het vastgestelde maximum van de algemene reserve, vloeit naar rato van de deelnemersbijdrage terug naar de deelnemers.

Hardheidsclausule:

1. Wanneer bovenstaande regels leiden tot onredelijkheid of onbillijkheid kan de gemeenschappelijke regeling hiervan afwijken.
2. Voor de afwijking(en) wordt een motivatie gegeven in de ontwerpbegroting.

Algemene reserve

Zoals aangegeven in de notitie is het toegestaan om een algemene reserve van 2,5% van de lasten in het betreffende jaar aan te houden. De begrote lasten in de begroting 2023 bedragen € 35.069.373,-. Op basis hiervan mag de algemene reserve maximaal € 876.734,- bedragen.

Weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel geeft de weerstandscapaciteit weer:

Algemene reserve	Eindbalans	Resultaat bestemming	2022		Eindbalans	2023		Eindbalans
	31-dec-21	(besluit AB)	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-22	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-23
Algemene reserve	**1.511.800**	**-**	**-**	**635.066**	**876.734**	**-**	**-**	**876.734**

Bestemmingsreserves	Eindbalans	Resultaat bestemming	Toevoeging	Onttrekking	Eindbalans	Toevoeging	Onttrekking	Eindbalans
	31-dec-21	(besluit AB)			31-dec-22			31-dec-23
Rampenpot	250.459	-		-	250.459		-	250.459
Nieuw leren	78.241	-	-	-	78.241	-	-	78.241
GHOR Opleiden en oefenen	80.000	(80.000)	-	-	-	-	-	-
WW kosten	32.027	(32.027)	-	-	-		-	-
LMS	500.000	-	-	-	500.000	-	-	500.000
Goed werkgeverschap	406.294	32.027	8.000	-	446.321	8.000	-	454.321
Beleidsimpuls	315.000	(315.000)	-	-	-	-	-	-
Versterking VRD begroting 2023	-	513.585	-	-	513.585	-	225.000	288.585
Saldo bestemmingsreserves	**1.662.021**	**118.585**	**8.000**	**-**	**1.788.606**	**8.000**	**225.000**	**1.571.606**

Algemene reserve

De algemene reserve is toegestaan om ontwikkelingen in het loon- en prijspeil af te dekken, met een maximale omvang van 2,5% van de lasten van het betreffende jaar.

Bestemmingsreserves

De reserves zijn deels gebaseerd op verwachte (geschatte) kosten. De VRD heeft de volgende reserves gevormd:

Rampenpot of Calamiteitenpot

Bij een groot incident moeten meestal snelle beslissingen worden genomen, die direct financiële gevolgen hebben. Wanneer nog niet duidelijk is wie de drager van deze kosten zal worden, wordt deze reserve aangesproken.

Nieuw leren

Deze reserve betreft ontvangen ESF-gelden voor uitsluitend onderwijsvernieuwing voor brandweeropleidingen en-oefeningen.

LMS

In het voorjaar van 2018 hebben alle veiligheidsregio's met het ministerie financiële afspraken gemaakt over de overdracht van het beheer van de meldkamers naar de Landelijke meldkamersamenwerking. Het beheer van de landelijke meldkamer is daarmee in 2020 een taak van de nationale politie. Om eventuele frictiekosten op te vangen hebben alle regio's een éénmalige bijdrage van € 500.000,- ontvangen. De feitelijke overgang van het beheer zal gepaard gaan met frictiekosten; de hoogte daarvan is echter nu nog niet te bepalen.

Goed werkgeverschap

Medewerkers worden ingezet op hun talent, daardoor wordt er beter gepresteerd en mede daardoor is de medewerkerstevredenheid hoog. Goed werkgeverschap houdt ook in dat deze talenten soms buiten de organisatie een plek moeten vinden. Deze reserve maakt het mogelijk om maatwerk te leveren onafhankelijk van de begroting.

Risico-inventarisatie per *31 december 2021*

Bij de risico-inventarisatie worden de daadwerkelijke risico's (navolgende tabel) beoordeeld en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit. Een toelichting per risico staat in de bijlage I.

RISICO INVENTARISATIE 31 december 2021

Proces	Risico	Risicokans	Impact	Bedrag
Personeel	Rechtspositie brandweervrijwilligers	groot	gemiddeld	210.000
Materieel	Onverwachte ontwikkeling groot brandweermaterieel	gemiddeld	gemiddeld	150.000
Materieel	Ontwikkelingen huisvesting	gemiddeld	gemiddeld	150.000
Personeel	Ontwikkelingen 2e loopbaanbeleid/FLO	klein	gemiddeld	90.000
Organisatie	Digitale verstoring/Cybercrime	zeer groot	groot	675.000
Personeel	Arbeidsmarktproblematiek	gemiddeld	groot	375.000
Organisatie	Ontwikkelingen klimaat en energie	gemiddeld	groot	375.000
	Totaal risico's			**2.025.000**

Omdat de algemene reserve alleen beschikbaar is om loon- en prijsstijgingen op te vangen en daarmee verworden is tot een bestemmingsreserve is er geen beschikbaar weerstandsvermogen. Volgens de opstelling van de risico's is het totaal benodigd weerstandsvermogen voor de deelnemers € 2.025.000,- en naar rato per deelnemers:

Overzicht gemeentelijke Bijdrage	Gemeentelijk bijdrage VRD 2023	Ongedekt deel Risico's VRD
Aa en Hunze	1.612.987	115.100
Assen	3.365.550	240.159
Borger-Odoorn	1.527.642	109.010
Coevorden	2.250.191	160.569
De Wolden	1.381.716	98.597
Emmen	7.239.666	516.609
Hoogeveen	2.729.825	194.795
Meppel	1.708.057	121.884
Midden Drenthe	2.001.607	142.831
Noordenveld	1.661.762	118.580
Tynaarlo	1.640.291	117.048
Westerveld	1.258.706	89.819
	28.378.000	**2.025.000**

Financiering

Wet fido

Het Rijk stelt regels aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar. Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren).

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten van de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld tot 8,2% van de totale lasten (€ 35.070.000,-) van de programmabegroting. Voor 2023 bedraagt de limiet € 2,876 miljoen. In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de voor de komende jaren weergeven. Uitgaande van de geldende limieten zal in 2025 en in 2027 worden overgegaan tot het aantrekken van nieuwe leningen.

	Berekening kasgeldlimiet (bedrag * € 1.000)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1	*Toegestane kasgeldlimiet*				
	* In procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
	* In bedrag	2.876	2.941	3.027	3.109
2	Omvang vlottende schuld				
3	Vlottende middelen	4.003	1.205	1.205	1.205
	Toets kasgeldlimiet				
4	Totaal netto vlottende schuld	2.609	7.303	1.943	7.559
	Toegestane kasgeldlimiet	2.876	2.941	3.027	3.109
	Ruimte	**4.270**	**-3.157**	**2.288**	**-3.246**

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VRD komt het neer op een bedrag van € 6,1 miljoen. Het rente risico is gelijk aan de jaarlijkse aflossing op de langlopende leningen voor de VRD 1,8 miljoen. Hierdoor blijft de VRD binnen de berekende norm.

Kasstroom/Emu overzicht

In het stabiliteitspact binnen de Europese Unie is afgesproken dat een tekort voor de totale overheidssector niet hoger dan 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) mag zijn. Een goede informatievoorziening is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo

Tabel EMU saldo

nr.	**Omschrijving (bedragen 8 € 1.000)**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit de reserves (zie BBV, artikel 17c)	-217	8	8	8
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.415	3.475	3.535	3.595
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	0	0	0	
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa, die op de balans worden geactiveerd	7.683	5.125	5.157	3.776
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de EU en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa, voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, en woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie : Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen ed.) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	0	0	0	0
11	Verkoop van effecten :				
	a. Gaat u effect verkopen ? (ja/nee)	neen	neen	neen	neen
	b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie ?	0	0	0	0
	Berekend EMU saldo	**4.051**	**1.658**	**1.630**	**189**

Kasstroomoverzicht	2023	2024	2025	2026
Resultaat voor reserves	-217.000	8.000	8.000	8.000
Operationele activiteiten	**-217.000**	**8.000**	**8.000**	**8.000**
Investeringen	-7.682.628	-5.125.436	-5.157.390	-3.775.881
Afschrijvingen	3.415.000	3.475.000	3.535.000	3.595.000
Mutatie Voorzieningen	-459.740	-423.956	-423.956	-444.054
Saldo	**-4.727.368**	**-2.074.392**	**-2.046.346**	**-624.935**
Financieringsactiviteiten	**-4.944.368**	**-2.066.392**	**-2.038.346**	**-616.935**
Aflossing leningen	-2.798.808	-3.798.808	-3.798.808	-3.798.808
Mutatie Uitgezette leningen	-693	-693	10.000.000	-693
Mutatie Vorderingen	4.425.310	2.798.810	-	-2
Mutatie Overlopenden activa	723.321	-	-	-
Mutatie kortlopende schulden	-612.028	4.693.672	-5.360.150	5.616.464
Mutatie Overlopenden passiva	3.240.266	-1.368.589	1.455.304	-942.026
Saldo	**4.977.368**	**2.324.392**	**2.296.346**	**874.935**
Mutatie liquide middelen	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**
Liquide middelen	**250.000**	**250.000**	**250.000**	**250.000**
Stand 1 januari	250.000	250.000	250.000	250.000
Stand 31 december	250.000	250.000	250.000	250.000

Verbonden Partijen

Definitie Verbonden Partij
Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de VRD een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als de VRD aansprakelijk is bij het niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de VRD vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent de VRD **geen** verbonden partijen. Hieronder worden de partijen waarmee de VRD een nauwe betrokkenheid heeft genoemd.

Stichting BON
De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Fryslân en Groningen, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een verbonden partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder in de BON Holding B.V. De BON Holding B.V. heeft een 100%-deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V. en de Flexpool B.V. De BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen).

Nederlands Instituut voor Publieke Veiligheid, tot 2022 was dit het IFV
Dit is de organisatie die de krachten bundelt op het terrein van de publieke veiligheid in Nederland. Het Instituut wordt bestuurd door de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Het NIPV levert onder andere een bijdrage aan de brandweeropleidingen en het delen van informatie en expertise. Ook houdt het NIPV zich bezig met het verwerven en beheren van materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen. De VRD betaalt jaarlijks een contributie.

Samenwerkingspartijen
De VRD kan haar taken beter uitvoeren in samenwerking met andere partijen. De beste resultaten uit samenwerking zijn te behalen als de betrokken partijen zich vanzelfsprekend met elkaar verbonden voelen, bijvoorbeeld vanwege gemeenschappelijke waarden of belangen. Kwaliteit- en resultaatverbetering staan voorop.
Voorbeelden van samenwerking zijn:

- dienstverleningsovereenkomst met de Gemeente Tynaarlo voor de uitvoering van de salarisadministratie
- dienstverleningsovereenkomst met GGD Drenthe voor de administratievoering van de
- GHOR
- samenwerkingsovereenkomst met Veiligheidsregio Fryslân en Groningen voor de uitvoering van de personeelsadministratie voor het personeel van de MKNN wat niet overgegaan is naar de landelijk meldkamerorganisatie.
- samenwerkingsovereenkomst Zorg- en VeiligheidsHuis Drenthe (Pijofach, AB besluit 3-10-2018)

Onderhoud kapitaalsgoederen

Kapitaallasten materieel
Er wordt in de bijdrage van de basisbrandweerzorg uitgegaan van een bijdrage in het materieel op basis van het materieel vervangingsplan. De basis hiervoor is het overgenomen materieel van de gemeenten. De VRD moet binnen deze bijdrage zorgdragen voor de financiering en vervanging van het materieel. Op basis van de afgelopen jaren zullen de afschrijvingslasten de komende jaren stijgen. Hiervoor is jaarlijks een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 60.000,- noodzakelijk.

Huisvesting
Gesprekken met een aantal gemeenten lopen nog over de wijze waarop de huisvesting geregeld wordt en wat hier de financiële gevolgen van zijn. Dit wordt vervolgd in de komende jaren.

Investeringen

Voor 2022 en verder staan de volgende investeringen gepland.

Investeringsprogramma					
	2022	2023	2024	2025	2026
Gebouwen					
Huisvesting	1.500.000	3.000.000	0	0	0
Vervoermiddelen					
Voertuigen	1.507.000	2.810.480	4.295.000	3.963.500	1.900.175
Inventaris rijdend materiaal	251.900	488.720	283.230	197.630	656.740
Machines, apparaten en installaties					
ICT	167.020	90.000	115.000	127.000	78.500
Inventaris	290.400	9.680	0	19.360	0
Materieel duiken	0	89.500	0	40.200	18.000
Ademlucht	0	0	52.000	292.000	25.000
Overige					
Kleding	1.003.000	478.750	281.650	371.800	179.750
Telecommunicatie	50.525	451.998	98.556	27.000	917.716
Overige	72.600	263.500	0	118.900	0
Totaal aan investeringen	**4.842.445**	**7.682.628**	**5.125.436**	**5.157.390**	**3.775.881**

Financiële begroting en meerjarenraming 2023-2026

Uitgangspunten begroting

De begroting 2023 en de meerjarenraming zijn opgesteld volgens de uitgangspunten zoals verwoord in "Samen werken voor Drenthe". In de meerjarenraming is met loon- en prijscompensatie rekening gehouden. De financiële uitgangspunten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Verloop gemeentelijke bijdragen (bedragen x 1 mln.)	
Bijdrage 2022	€ 27.328.000,00
Bij:	
loon- en prijscompensatie 2023 (2,29%)	€ 625.000,00
Verbeterplan informatieveiligheid	€ 160.000,00
Voldoende gekwalificeerde	€ 245.000,00
Data en informatie als cruciale componenten	€ 180.000,00
Expertisepartner fysieke veiligheid	€ 80.000,00
Op peil brengen kapitaallasten	€ 60.000,00
Af:	
Wegvallen ontwikkelgelden	€ 300.000,00
Bijdrage 2023	**€ 28.378.000,00**

Ontwikkelingen begroting 2023

In de begroting zijn naast de genoemde beleidsontwikkelingen de onderstaande ontwikkelingen meegenomen:

Loon- en prijscompensatie 2023-2026

Voor de bepaling van de kostenstijgingen wordt rekening gehouden met een stijging lonen en prijzen van 3,21% op basis van de Macro economische verkenning van het Centraal Planbureau. Dit percentage wordt gecorrigeerd conform de uitgangspunten "Samenwerken voor Drenthe" met 0,92%.

In de notitie 'Samenwerken voor Drenthe' wordt uitgegaan van een standaard verhouding Loon-/prijsontwikkeling van 70/30. De verhouding binnen de VRD wijkt hiervan af. Toch wordt er voor gekozen het percentage vanuit de notitie te hanteren, dit om de gewenste eenheid in Drenthe te krijgen.

	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Prijs overheidsconsumptie: beloning werknemers	3,3	3,9	3,8	3,6
Prijs bruto binnenlands product (%)	3,0	2,5	2,5	2,2
Aandeel loonkosten	70%	70%	70%	70%
Aandeel Prijs gerealateerde kosten	30%	30%	30%	30%
Loon- en prijsontwikkeling voor Veiligheidsregio Drenthe	**3,21**	**3,48**	**3,41**	**3,18**
Correctie voorgaande jaren	**-0,92**			
Loon en prijsontwikkeling meenemen in begroting	**2,29**	**3,48**	**3,41**	**3,18**

Ontwikkeling kapitaallasten
Op basis van het bestuursbesluit van 23 maart 2016, waarbij destijds de investeringsruimte (€ 850.000,-) is ingezet voor dekking van gestegen lonen en prijzen, worden de gemeentelijke bijdragen vanaf 2019 jaarlijks verhoogd met € 60.000,- voor de toenemende kapitaallasten. Op basis van het eerder genoemde bedrag zou de verhoging doorlopen tot 2033.

Ontwikkelgelden 300k
Vanaf 2019 heeft het bestuur tot en met 2022 jaarlijks een bedrag van € 300.000,-beschikbaar gesteld voor ontwikkelingen rampenbestrijding en crisismanagement, investeren personeel en de omgevingswet. Vanaf 2023 vallen deze ontwikkelgelden terug aan de gemeenten en zal de gemeentelijke bijdrage met dit bedrag afnemen.

Recapitulatie meerjarenraming 2023-2026

Rekening houdende met de uitgangspunten van de kaderbrief en de autonome ontwikkeling ziet de meerjarenbegroting er als volgt uit:

		Jaarrekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Programma Calamiteiten en Crises							
Incidentbestrijding	Lasten	4.076	4.702	4.813	4.891	4.968	5.045
Operationele informatievoorziening	Lasten	166	142	152	152	152	152
Techniek en logistiek	Lasten	1.571	1.529	1.607	1.607	1.607	1.607
Vakbekwaamheid	Lasten	1.946	1.787	1.799	1.799	1.799	1.799
Crisisbeheersing	Lasten	180	247	247	247	247	247
GHOR	Lasten	1.221	1.323	1.352	1.381	1.410	1.439
Investeringen	Lasten	3.086	3.343	3.404	3.464	3.524	3.584
Personeel	Lasten	8.882	8.557	8.633	8.899	9.169	9.427
Saldo lasten	**Saldo**	**21.128**	**21.630**	**22.006**	**22.437**	**22.873**	**23.298**
Incidentbestrijding	Baten	0	0	0	0	0	0
Techniek en logistiek	Baten	32	30	30	30	30	30
Investeringen	Baten	119	113	113	113	113	113
Vakbekwaamheid	Baten	11	2	12	12	12	12
Personeel	Baten	104	257	26	26	26	26
Saldo baten	**Saldo**	**266**	**402**	**181**	**181**	**181**	**181**
Totaal programma Calamiteiten en Crisis		**20.862**	**21.228**	**21.825**	**22.256**	**22.692**	**23.117**
Programma Bewustwording							
Risicobeheersing	Lasten	230	130	130	130	130	130
Personeel	Lasten	3.230	3.112	3.139	3.236	3.334	3.428
Saldo lasten	**Saldo**	**3.460**	**3.242**	**3.269**	**3.366**	**3.464**	**3.558**
Risicobeheersing	Baten	0	0	0	0	0	0
Personeel	Baten	38	94	10	10	10	10
Saldo baten	**Saldo**	**38**	**94**	**10**	**10**	**10**	**10**
Totaal programma Bewustwording		**3.423**	**3.148**	**3.260**	**3.356**	**3.454**	**3.548**
Programma Samenleving							
Jeugdbrandweer	Lasten	15	48	48	48	48	48
Huisvesting	Lasten	2.234	2.133	2.198	2.198	2.198	2.198
Saldo lasten	**Saldo**	**2.249**	**2.181**	**2.246**	**2.246**	**2.246**	**2.246**
Jeugdbrandweer	Baten	7	6	6	6	6	6
Huisvesting	Baten	921	903	943	943	943	943
Saldo baten	**Saldo**	**929**	**909**	**949**	**949**	**949**	**949**
Totaal programma Samenleving		**1.321**	**1.272**	**1.297**	**1.297**	**1.297**	**1.297**
Programma Organisatie							
ICT	Lasten	909	804	804	804	804	804
Organisatiekosten	Lasten	1.121	890	1.061	1.061	1.061	1.061
Investeringen	Lasten	400	400	400	400	400	400
Personeel	Lasten	4.037	3.890	3.924	4.045	4.168	4.285
Saldo lasten	**Saldo**	**6.467**	**5.983**	**6.189**	**6.309**	**6.432**	**6.549**
Organisatiekosten	Baten	147	85	111	111	111	111
Investeringen	Baten	0	5	0	0	0	0
Personeel	Baten	47	117	12	12	12	12
Saldo baten	**Saldo**	**194**	**207**	**123**	**123**	**123**	**123**
Totaal programma Organisatie		**6.273**	**5.776**	**6.066**	**6.186**	**6.309**	**6.426**
Dekkingsbronnen							
Gemeentelijke bijdrage	Baten	26.766	27.328	28.378	29.403	30.443	31.448
Bdur	Baten	5.229	5.022	5.211	5.211	5.211	5.211
Saldo baten	**Saldo**	**31.995**	**32.350**	**33.589**	**34.614**	**35.654**	**36.659**
Overige kosten	Lasten	-10	918	1.359	1.511	1.894	2.263
Heffing vennootschapsbelasting	Lasten	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	Lasten	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten	**Saldo**	**-10**	**918**	**1.359**	**1.511**	**1.894**	**2.263**
Totaal aan dekkingsbronnen		**32.005**	**31.432**	**32.230**	**33.103**	**33.760**	**34.396**
Resultaat voor bestemming		**127**	**8**	**-217**	**8**	**8**	**8**
Mutatie reserves	Lasten	-8	-8	217	-8	-8	-8
Resultaat na bestemming		**119**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor een toelichting op de missielijnen verwijzen wij naar de verschillende toelichtingen bij deze missielijnen.

Incidentele baten en lasten

In de begroting is een bedrag opgenomen voor de 0,1% WW-premie, deze wordt jaarlijks op de hiervoor bestemde bestemmingsreserve gestort. In de begroting 2023 is daarnaast een bedrag van € 225.000,- kosten meegenomen ten behoeve van de incidentele kosten voor "Data en informatie als cruciale componenten" en ten laste van de reserves gebracht..

Gemeentelijke bijdragen

Rekening houdende met de meerjarenraming ontwikkelen de gemeentelijke bijdragen zich als volgt:

Overzicht gemeentelijke Bijdrage	Aantal inwoners per 1-3-2021	Gemeentelijk bijdrage VRD 2023	Gemeentelijk bijdrage VRD 2024	Gemeentelijk bijdrage VRD 2025	Gemeentelijk bijdrage VRD 2026
Aa en Hunze	25.392	1.612.987	1.673.208	1.734.312	1.793.367
Assen	68.833	3.365.550	3.484.667	3.605.531	3.722.342
Borger-Odoorn	25.596	1.527.642	1.584.038	1.641.262	1.696.566
Coevorden	35.321	2.250.191	2.334.244	2.419.530	2.501.956
De Wolden	24.374	1.381.716	1.432.220	1.483.466	1.532.994
Emmen	107.020	5.612.289	5.814.126	6.018.923	6.216.853
Hoogeveen	55.600	2.729.825	2.826.537	2.924.668	3.019.508
Meppel	34.383	1.708.057	1.768.737	1.830.308	1.889.814
Midden Drenthe	33.386	2.001.607	2.075.563	2.150.604	2.223.129
Noordenveld	31.218	1.661.762	1.721.718	1.782.554	1.841.350
Tynaarlo	33.974	1.640.291	1.698.170	1.756.898	1.813.656
Westerveld	19.663	1.258.706	1.305.763	1.353.509	1.399.655
	494.760	**26.750.623**	**27.718.991**	**28.701.566**	**29.651.188**
Emmen 24 UUR		1.627.377	1.684.009	1.741.434	1.796.812
Totaal		**28.378.000**	**29.403.000**	**30.443.000**	**31.448.000**

Een deel van de gemeentelijke bijdrage wordt verrekend naar het aantal inwoners per gemeente. Hierdoor kunnen kleine onderlinge verschillen in de gemeentelijke bijdrage ontstaan ten opzichte van het voorgaande jaar. De totale gemeentelijke bijdrage voor 2023 bedraagt € 28.378.000,- (conform afspraken uit "Samenwerken voor Drenthe", bestaande uit € 4.654.600,- (inwonersbijdrage) en € 23.723.400,- (bijdrage brandweerzorg).

Geprognosticeerde balans en financiële kengetallen

In het BBV is opgenomen dat voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen in de begroting. Met het opnemen van deze balans krijgt het bestuur meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Activa	1 januari 2022	1 januari 2023	1 januari 2024	1 januari 2025	1 januari 2026
Vaste Activa					
Materiële vaste activa	21.268.706	22.756.151	27.023.779	28.674.215	30.296.605
Financiele vaste activa	974.690	723.997	473.304	222.611	1.918
	22.243.396	23.480.148	27.497.083	28.896.826	30.298.523
Vlottende activa					
Vorderingen	8.178.806	3.753.496	954.686	954.686	954.688
Liquide middelen	452.069	250.000	250.000	250.000	250.000
	8.630.875	4.003.496	1.204.686	1.204.686	1.204.688
Overlopende activa	1.473.321	750.000	750.000	750.000	750.000
Totaal	**32.347.592**	**28.233.644**	**29.451.769**	**30.851.512**	**32.253.211**
Passiva					
Vaste Passiva					
Algemene reserve	1.511.799	876.734	876.734	876.734	876.734
Bestemmingsreserves	1.267.021	1.788.606	1.571.606	1.579.606	1.587.606
	2.778.820	2.665.341	2.448.341	2.456.341	2.464.341
Voorzieningen	3.125.319	3.019.489	2.559.749	2.110.450	1.686.494
Vaste Schulden	22.738.198	19.939.390	17.140.582	24.341.773	20.542.965
Vlottende Passiva					
Kortlopende schulden	3.705.255	2.609.425	7.303.098	1.942.948	7.559.411
Totaal	**32.347.592**	**28.233.644**	**29.451.769**	**30.851.512**	**32.253.211**

Financiële kengetallen

Om een beeld te krijgen van de financiële positie van de VRD zijn de volgende verplichte financiële kengetallen ontwikkeld en verplicht gesteld in de begroting:

1. netto schuldquote
2. netto schuldquote gecorrigeerd
3. solvabiliteitsratio
4. Structurele exploitatieruimte

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de totale inkomsten. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

	2023	2024	2025	2026
Langlopende schulden	22.738.198	19.939.390	17.140.582	24.341.773
Kortlopende schulden	3.705.255	2.609.425	7.303.097	1.942.947
Financiele activa	974.690	723.997	473.304	222.611
Vorderingen	8.178.806	3.753.496	954.686	954.686
Liquide middelen	452.069	250.000	250.000	250.000
Subtotaal	**36.049.018**	**27.276.308**	**26.121.668**	**27.712.017**
Totale baten	34.852.373	35.877.373	36.917.373	37.922.373
Netto schuldquote	**53,9%**	**53,7%**	**64,2%**	**66,7%**

	2023	2024	2025	2026
Langlopende schulden	22.738.198	19.939.390	17.140.582	24.341.773
Kortlopende schulden	3.705.255	2.609.425	7.303.097	1.942.947
Vorderingen	8.178.806	3.753.496	954.686	954.686
Liquide middelen	452.069	250.000	250.000	250.000
Subtotaal	**35.074.328**	**26.552.311**	**25.648.364**	**27.489.406**
Totale baten	34.852.373	35.877.373	36.917.373	37.922.373
Netto schuldquote gecorrigeerd	**51,1%**	**51,7%**	**62,9%**	**66,1%**

Vanuit de VNG wordt geadviseerd om een norm van maximaal 130% aan te houden. De VRD valt ruim onder de norm. Door de afname van de totale schuldenlast en stijgende totale baten door loon- en prijsstijgingen daalt de netto schuldquote in de komende jaren.

Solvabiliteitsratio

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Deze ratio geeft aan in welke mate de VRD in staat is aan haar schulden te voldoen.

Solvabiliteitsratio	
2023	**9,4**
2024	**8,7**
2025	**8,0**
2026	**7,6**

Voor de jaren tot 2023 stijgt de solvabiliteitsratio licht door de inzet van reserves voor incidentele uitgaven.

Structurele exploitatieruimte

In de jaren 2020 t/m 2024 wordt voor incidentele uitgaven een beroep gedaan op de daarvoor bestemde reserve(s).

Structurele exploitatieruimte	
2023	**-0,64%**
2024	**0,02%**
2025	**0,02%**
2026	**0,02%**

Overige overzichten

In het BBV staat aangegeven welke overzichten onderdeel van de begroting moeten zijn. Deze overzichten zijn hieronder opgenomen en toegelicht.

Renteschema

Op basis van de notitie Rente 2017 staat beschreven hoe de rentetoerekening aan het taakveld Treasury vorm moet worden gegeven. Onderstaande tabel bepaalt het renteresultaat.

	2023	2024	2025	2026
Externe rente Lasten	231.371	228.018	224.664	221.311
Externe rente Baten	-473	-473	-473	-473
Saldo rentelasten en rentebaten	**230.898**	**227.544**	**224.191**	**220.837**
Aan taakvelden toe te rekenen Rente	230.898	227.544	224.191	220.837
Aan taakvelden toegerekende Rente	230.898	227.544	224.191	220.837
Rente resultaat voor taakveld Treasury	**0**	**0**	**0**	**0**

Taakvelden

Het volgende overzicht geeft inzicht in het verdelingsprincipe van de programma's naar de verplichte taakvelden in de gemeentelijke begrotingen.

Taakvelden		2023	2024	2025	2026
Nummer	Omschrijving	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag
0.7	Gemeentefonds	5.211.373	5.211.373	5.211.373	5.211.373
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	28.378.000	29.403.000	30.443.000	31.448.000
	Totaal baten	**33.589.373**	**34.614.373**	**35.654.373**	**36.659.373**
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	26.045.481	26.562.639	27.086.545	27.595.203
0.4	Overhead	6.065.723	6.186.316	6.309.009	6.426.301
0.61	Treasury	-	-	-	-
8.3	Wonen en Bouwen	335.894	346.144	356.544	366.594
0.8	Overige baten en lasten	1.359.275	1.511.275	1.894.275	2.263.275
	Totaal lasten	**33.806.373**	**34.606.373**	**35.646.373**	**36.651.373**
0.10	Reserve mutaties	**217.000**	**-8.000**	**-8.000**	**-8.000**
0.10	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-
Totaal resultaat		**0**	**0**	**0**	**0**
Percentage Overhead		**18%**	**18%**	**18%**	**18%**

Toelichting bij tabel Taakvelden:
Onder het taakveld 0.4 Overhead zijn de kosten zoals vermeld in het programma Organisatie opgenomen. Het taakveld 8.3 bestaat uit de loonkosten Risicobeheersing. In het taakveld 0.8 overige baten en lasten is de het bedrag voor prijsontwikkeling opgenomen.

Beleidsindicatoren

Tot slot is een vijftal beleidsindicatoren voorgeschreven. De waarden zijn hieronder aangegeven.

Beleidsindicatoren	2023	2024	2025	2026
Formatie	0,48	0,48	0,48	0,48
Fte/ 1000 inwoners				
Bezetting	0,40	0,40	0,40	0,40
Fte/ 1000 inwoners				
Apparaatskosten	31,6	32,6	33,6	34,5
Per inwoner				
Externe inhuur	1,4	1,4	1,3	1,3
Percentage loonkosten				
Overheadkosten	12,3	12,5	12,8	13,0
Per inwoner				
Aantal Inwoners Drenthe	494.760	494.760	494.760	494.760

Bijlage I Toelichting per risico

- Rechtspositie brandweervrijwilligers

Het vraagstuk waarbij de rechtspositie van brandweervrijwilligers in het geding is, heeft in 2021 ondanks de crisis toch wel aandacht gekregen, maar er is nog geen duidelijkheid over de richting die het opgaat. Samen met de werkgevers wil de nieuwe minister van J&V kijken op welke wijze het aspect vrijwilligheid, wat zo kenmerkend is voor Nederland, kan blijven.

- Onverwachte ontwikkelingen groot brandweermaterieel

Ten aanzien van het groot Brandweermaterieel worden we meer en meer geconfronteerd met ontwikkelingen waarop niet te sturen is. Hieronder vallen de aanbestedingstrajecten die veelal langer duren dan verwacht. Hierdoor moeten dan weer extra kosten gemaakt worden voor het operationeel houden van het te vervangen materieel. Ook snelle veranderingen op technisch vlak spelen hier een rol, meestal leiden deze ontwikkelingen tot een hogere vervangingsprijs.

- Ontwikkelingen huisvesting

We zijn als VRD nauw betrokken bij de huisvesting van onze posten, er is goed overleg met de eigenaren. De gemeenten zijn nog steeds de eigenaar, het gaat hier ook niet om nieuwbouwkosten. Mocht de nieuwbouw echter stagneren dan zal er gekeken moeten worden naar tussenoplossingen voor de stalling van ons materieel en dan wordt al snel gekeken naar de VRD om het op te lossen. Daar is geen budget voor meegenomen in de begroting. Voor de kosten van de inrichting van deze posten is wel budget opgenomen in de begroting, we zien nu dat veel nieuwbouw in de planning staat waardoor er een groter beroep op de begroting nodig kan zijn.

- Ontwikkelingen 2e loopbaanbeleid/FLO

Voor brandweermedewerkers die na 2006 in dienst zijn gekomen heeft de werkgever na 20 jaar de verplichting om te zorgen voor een andere functie. Maatregelen hiervoor zijn al in gang gezet, maar het is nog onzeker of dit op termijn tot de gewenste resultaten zal leiden. Medewerkers worden aangespoord en ondersteund om zelf initiatief te nemen om ander werk te vinden. Wellicht dat voor deze medewerkers een vorm van FLO in het leven geroepen wordt. Door externe ontwikkelingen op het gebied van de huidige FLO regeling dreigen de regio's met hogere kosten te maken te krijgen die niet in de voorziening zijn meegenomen.

- Digitale verstoring/Cybercrime

Onze afhankelijkheid van digitale systemen wordt steeds groter. Denk aan het thuiswerken en de dagelijkse handelingen als bellen, reizen of betalen, slimme sensoren in veiligheidssystemen en volledig geautomatiseerde processen in tal van bedrijfstakken. Steeds vaker zijn verschillende systemen ook nog aan elkaar gekoppeld. Met de toenemende interactie tussen fysiek en digitaal komen onze economie, nationale veiligheid en het normale maatschappelijk leven op onvoorziene manieren in gevaar. Het kan bijvoorbeeld gaan om ontvreemding van informatie, maar ook om ontwrichting door inzet van gijzelsoftware.

- Arbeidsmarktproblematiek

In de huidige arbeidsmarkt worden we steeds vaker geconfronteerd met moeilijk in te vullen vacatures, het potentieel in de vijver waaruit gevist wordt neemt steeds meer af. Er is een risico dat onze dienstverlening in gevaar komt als we niet de juiste man/vrouw tijdig genoeg op de juiste plaats weten te krijgen.

- Ontwikkeling klimaat en energie

Ook de VRD zal mee moeten in de slag om klimaatvriendelijker te opereren, voorbeeld is het overschakelen van diesel naar andere brandstoffen voor het groot materieel. Maar het gaat verder dan alleen de brandstof. Deze ontwikkelingen gaan soms sneller dan ingeschat en de consequenties kunnen groot zijn.

Veiligheidsregio Drenthe

Drentse gemeenteraden

Veiligheidsregio Drenthe
Postbus 402
9400 AK Assen
0592-324660
info@vrd.nl
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
U220666		14 april 2022
inlichtingen bij	telefoonnummer	email
Suzanne Roijakkers	06-11453744	suzanne.roijakkers@vrd.nl

onderwerp
Begrotingswijziging 2022 VRD

Geachte raad,

Tijdens haar vergadering van 23 maart 2022 heeft het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe ingestemd met de inhoudelijke en financiële bijdrage van de VRD aan een verbeterplan informatieveiligheid & privacy.
De structurele kosten gelden vanaf 2022 en zijn verwerkt in de brief die u tevens ontvangt over de begroting 2023. Middels de voorliggende brief geef ik u de gelegenheid uw zienswijze in te dienen over de wijziging van de begroting 2022 voor de eenmalige bijdrage van € 75.000,- en de structurele bijdrage van € 160.000,-.

Gezamenlijke invulling VRD en GGD
De Veiligheidsregio Drenthe en de GGD Drenthe kiezen voor een gezamenlijke invulling van de informatievoorziening binnen de beide organisaties. VRD en GGD delen expertise, infrastructuur en andere middelen om een goede informatievoorziening mogelijk te maken.
Informatievoorziening heeft uiteraard betrekking op de eigen bedrijfsvoering van de beide organisaties, maar beide organisaties hebben ook een belangrijke plaats voor informatievoorziening in hun strategische agenda ingeruimd. Kennisintensief, data-gestuurd en met een lerende organisatie geven beide organisaties invulling aan hun maatschappelijke taken.

Hoewel de taken voor de VRD en GGD verschillend zijn, is er wel een belangrijke overeenkomst in de maatschappelijke opgave waar beide organisaties voor staan. In de afgelopen periode is meer duidelijk geworden dat het streven naar een gezond en veilig Drenthe voor de VRD en GGD leidt tot meer samenwerking en afstemming. Het samenvoegen en gezamenlijk inzetten van elkaars faciliteiten is in dat verband niet alleen logisch, maar ook noodzakelijk geworden. Een gezamenlijke informatievoorziening maakt daar onderdeel van uit.

Om de maatschappelijke taken van de VRD en GGD met behulp van informatievoorziening uit te kunnen voeren is een goede beveiliging van deze informatievoorziening nodig. In dit voorstel wordt op de beveiliging van de informatievoorziening binnen de VRD en GGD ingegaan. Daarnaast zal bijzondere aandacht worden gegeven aan de bescherming van privacy, wat voor de GGD belangrijk is gelet op de verwerking van grote persoonsgerichte informatie in het zorgdomein.

Vertrekpunt
Net als alle andere organisaties heeft de VRD/GGD uiteraard al lange tijd maatregelen getroffen voor het beveiligen van onze informatiesystemen en informatie. Gebruikersidentificatie, autorisatie, virusscanning, netwerkmonitoring, toegangsbeveiliging zijn allemaal maatregelen die in de afgelopen jaren gemeengoed zijn geworden en zijn ook gedurende de afgelopen periode effectief geweest.

Het is echter duidelijk merkbaar dat de situaties van misbruik of oneigenlijk gebruik van onze informatie en informatiesystemen, of de poging daartoe, toenemen. Daarbij gaat het om het aantal situaties, maar ook over het raffinement van het misbruik of oneigenlijk gebruik. Diefstal van data uit onze informatiesystemen door medewerkers, geautomatiseerde pogingen om toegang te krijgen tot onze netwerken en systemen, nepmails of nepsites bedoeld om de digitale identiteit van medewerker te verkrijgen, en het plaatsen van software om schade om systemen te kunnen 'gijzelen' zijn zeer realistische dreigingen geworden. Dreigingen waar overigens niet alleen de VRD/GGD mee te maken heeft, maar vrijwel iedere organisatie of persoon die gebruik maakt van computers of informatie. Digitale criminaliteit is onderdeel geworden van onze maatschappij en leidt tot bijzonder grote risico's op het gebied van continuïteit en hoge kosten om de gevolgen van verstoring op te kunnen heffen.

De VRD en GGD realiseren zich goed dat onze informatiesystemen en informatie van waarde kunnen zijn voor criminaliteit. Dagelijks zijn wij succesvol in het pareren van pogingen tot misbruik, we delen in de ervaringen die collega-veiligheidsregio's en GGD-en, hebben opgedaan met misbruik en uiteraard hebben de situaties van datadiefstallen uit de landelijke informatiesystemen die gebruikt worden voor de werkzaamheden ten behoeve van Covid onze organisatie op scherp gezet.
Om een goed beeld te krijgen van het huidige niveau van onze beveiliging hebben wij met behulp van ons framework, audit en self-assessments de huidige situatie geïnventariseerd. Dit beeld leidt direct tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is in relatie tot de landelijke normen, maar ook in relatie tot juist toepassen van interne procedures. Het juiste gebruik van privacygevoelige gegevens is onvoldoende gewaarborgd. Bovendien werd duidelijk dat de trend om steeds meer informatiesystemen als een internetdienst af te nemen in plaats van zelf in eigendom te hebben nieuwe complicaties oplevert. Aanvullende maatregelen zijn nodig, die wij hierbij presenteren onder de noemer 'Verbeterplan informatieveiligheid en privacy'.

Framework
Voor de inrichting van de beveiliging van informatie en informatiesystemen hebben we een framework opgesteld, dat wij hanteren als normenkader voor de beveiliging van onze informatievoorziening. Dit framework bestaat uit de volgende onderdelen:

- We maken gebruik van het kwadrantenmodel (zie bijlage 1 voor toelichting).
- We sluiten aan bij initiatieven op landelijk niveau van de veiligheidsregio's en GGD/ GHOR zoals vastgesteld in het Veiligheidsberaad en de DPG-raad.
- We worden compliant aan BIO en NEN7510.
- We voldoen aan de privacybescherming van burgers en personeel op grond van de AVG.
- We verhogen onze weerbaarheid.
- We gaan van ad hoc en eenmalig naar gestructureerd en geprioriteerd werken aan informatieveiligheid en richten daar onze organisatie op in.

In bijlage 1 is een toelichting opgenomen van de verschillende onderdelen van het framework dat wij hanteren.

Situatieschets: uitkomsten audits en self-assessment
Voor een analyse van de huidige staat van onze informatiebeveiliging maken wij gebruik van audits en self-assessment die wij in de afgelopen periode hebben laten uitvoeren. Dit zijn de volgende:

- Collegiale audit veiligheidsregio's Nederland (M&I Partner, april 2019);
- Audit Informatiesystemen GGD (We do trust, juni 2021);
- Self-assessment implementatie BIO (september 2021).

Elk van deze onderzoeken had een eigen onderzoeksvraag en daarmee ook een afzonderlijke en specifieke uitkomsten die in rapportages zijn vastgelegd. Duidelijk daarbij is ook dat een aantal bevindingen in vrijwel elk onderzoek terugkomt, we kiezen ervoor om deze bevindingen prioriteit te geven in ons verbeterplan. Sterk samengevat gaat het om de bevindingen op de volgende onderwerpen:

- risicoanalyse en classificatie;
- bewustzijnsniveau;
- authenticatie;
- autorisatie;
- logging;
- back-end systemen;
- koppelingen en gegevensuitwisseling.

Verbeterplan: de maatregelen
Voor het realiseren van de verbetering van de beveiliging van onze informatie en informatiesystemen richten wij ons op vier onderdelen:

- implementatie van BIO en NEN 7510;
- inrichting organisatie;
- technische voorzieningen;
- evalueren en leren.

Ad 1 Implementatie van BIO en NEN 7510
Gelet op de tekortkomingen binnen de VRD en GGD op het gebied van informatievoorziening is het voor de hand liggend de verbetermaatregelen te baseren op de BIO en de NEN 7510. Aan de hand van het self-assessment leidt dit ertoe dat er in totaal 109 acties uitgevoerd moeten worden om uiteindelijk compliant te worden aan de BIO.
In bijlage 2 is een samenvatting opgenomen van de acties die wij benoemd hebben. Voor de uitvoering maken wij gebruik van de organisatie die wij nu beschikbaar hebben. Concreet betekent dit dat wij de acties kunnen verdelen over verschillende actiehouders en een verdeling van de acties over de kwartalen hebben gemaakt. Ons doel is de implementatie van de BIO aan het eind van 2022 af te ronden.
Gelet op de verwerking van privacygevoelige data binnen met name de GGD hechten wij zeer aan waarborgen voor een juiste omgang met deze data. Daarom hebben wij de eisen van de BIO waar nodig aangevuld met de normen uit de NEN 7510. Onze acties voorzien er in dat wij eind 2022 ook voldoen aan deze normen.

Ad 2 Inrichting organisatie
Zoals beschreven in ons framework, beschikken wij binnen onze organisatie inmiddels over een aantal functies specifiek voor informatiebeveiliging, waarmee we bovendien de eerste stappen hebben kunnen zetten in de gewenste functiescheiding. In het verlengde hiervan is ook een wijziging aangebracht in de verantwoordelijkheid voor de portefeuille en de wijze van aansturing. De concerncontroller is aangewezen als portefeuillehouder binnen beide MT's, en geeft leiding aan het team en de werkzaamheden.
Een aantal functies hebben wij echter nog niet kunnen realiseren, met name door het ontbreken van budget. Als onderdeel van het verbeterplan wordt nu voorgesteld deze functies alsnog in te gaan vullen, waarbij het gaat om:

- Functionaris Gegevensbescherming (uitbreiding)
- Privacy officer;
- Security officer (uitbreiding);
- Functioneel applicatiebeheer;
- System security specialist.

Voor een deel worden de werkzaamheden uit deze functies nu uitgevoerd door andere medewerkers boven op hun reguliere functie binnen beide organisaties. In praktijk betekent dit dat er onvoldoende prioriteit en capaciteit beschikbaar is.
Daarnaast is ook de belasting van medewerkers te groot, zeker ook omdat de werkzaamheden rond beveiliging van informatie niet gebonden is aan reguliere werktijden.

Ad 3 Technische voorzieningen
Voor de beveiliging van informatievoorziening wordt gebruik gemaakt van technische voorzieningen die binnen de VRD en GGD in de afgelopen jaren in gebruik zijn genomen, als onderdeel van de reguliere exploitatie van ICT-voorzieningen. Hierbij is geprofiteerd van de samenwerking tussen de VRD en GGD, beide organisaties hadden dit nooit afzonderlijk binnen de reguliere exploitatie kunnen realiseren.
Voor de komende periode staat er nog een aantal uitbreidingen van de technische voorzieningen op de planning. Met name het investeren in back-up faciliteiten zal versneld moeten worden vormgegeven, waarvoor de middelen binnen de exploitatie nu ontbreken.

Ad 4 Evalueren en leren
Rond het onderwerp informatiebeveiliging hebben wij ervaren dat het kunnen doen van onderzoek, het uitvoeren van audit en assessments cruciaal is om te kunnen evalueren en leren. Alleen zo kunnen we binnen dit vakgebied invulling geven aan de PDCA-cyclus die zowel in de BIO als bij de NEN 7510 terecht veel aandacht krijgt.
Om jaarlijks onderzoek te kunnen doen zal een budget hiervoor worden ingesteld. De portefeuillehouder zal jaarlijks aan de hand van een onderzoeksplan gericht onderzoek doen naar de kwaliteit van de informatiebeveiliging en de uitkomst daarvan omzetten in aanpassingen en verbeteringen.

Financiën
Voor dit verbeterplan is een aanpassing van de begroting 2022 noodzakelijk. De gemeentelijke bijdrage neemt hierdoor met € 160.000,- structureel toe. De eenmalige kosten groot € 75.000,- ook deze verhoogd de gemeentelijke bijdrage. De aanpassing van de gemeentelijk bijdrage zoals voorgesteld zal voor zienswijzen moeten worden voorgelegd aan de gemeenteraden.

De 1e begrotingswijziging 2022 ziet er als volgt uit:

		Primaire Begroting	1e wijziging	Gewijzigde Begroting
		2022	2022	2022
Totaal programma Calamiteiten en Crisis		**21.228**	**0**	**21.228**
Totaal programma Bewustwording		**3.148**	**0**	**3.148**
Totaal programma Samenleving		**1.271**	**0**	**1.271**
Programma Organisatie				
ICT	Lasten	804	235	1.039
Organisatiekosten	Lasten	890		890
Investeringen	Lasten	400		400
Personeel	Lasten	3.890		3.890
Saldo lasten	**Saldo**	**5.983**	**235**	**6.218**
Organisatiekosten	Baten	85		85
Investeringen	Baten	5		5
Personeel	Baten	117		117
Saldo baten	**Saldo**	**207**	**0**	**207**
Totaal programma Organisatie		**5.776**	**235**	**6.011**
Dekkingsbronnen				
Gemeentelijke bijdrage	Baten	27.328	235	27.563
Bdur	Baten	5.022		5.022
Saldo baten	**Saldo**	**32.350**	**235**	**32.585**
Overige kosten	Lasten	918		918
Saldo lasten	**Saldo**	**918**	**0**	**918**
Totaal aan dekkingsbronnen		**31.432**	**0**	**31.667**
Resultaat voor bestemming		**8**	**0**	**8**
Mutatie reserves	Lasten	-8	0	-8
	Baten			0
Resultaat na bestemming		**0**	**0**	**0**

Deze wijziging leidt tot de volgende aanpassing van de gemeentelijke bijdrage:

Overzicht gemeentelijke bijdrage				
Gemeente	Gemeentelijke bijdrage VRD 2022	Incidentele verhoging	Structurele verhoging	Aangepaste Gemeentelijk bijdrage
Aa en Hunze	1.550.265	4.255	9.076	1.563.596
Assen	3.241.357	8.896	18.978	3.269.231
Borger-Odoorn	1.468.520	4.030	8.598	1.481.148
Coevorden	2.162.463	5.935	12.661	2.181.059
Emmen	6.993.787	19.194	40.947	7.053.928
Hoogeveen	2.628.936	7.215	15.392	2.651.543
Meppel	1.642.521	4.508	9.617	1.656.645
Midden Drenthe	1.923.595	5.279	11.262	1.940.136
Noordenveld	1.599.866	4.391	9.367	1.613.624
Tynaarlo	1.578.869	4.333	9.244	1.592.446
Westerveld	1.208.838	3.318	7.078	1.219.233
De Wolden	1.328.981	3.647	7.781	1.340.410
Totaal	**27.327.999**	**75.000**	**160.000**	**27.562.999**

Tot slot
Ik hoop u door middel van deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over dit besluit. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u zich hiervoor wenden tot Suzanne Roijakkers, bestuursadviseur van de VRD.

Met vriendelijke groet,
Namens het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe

M.L.J. Out
voorzitter

F. Heerink
secretaris

Bijlage 1: Framework

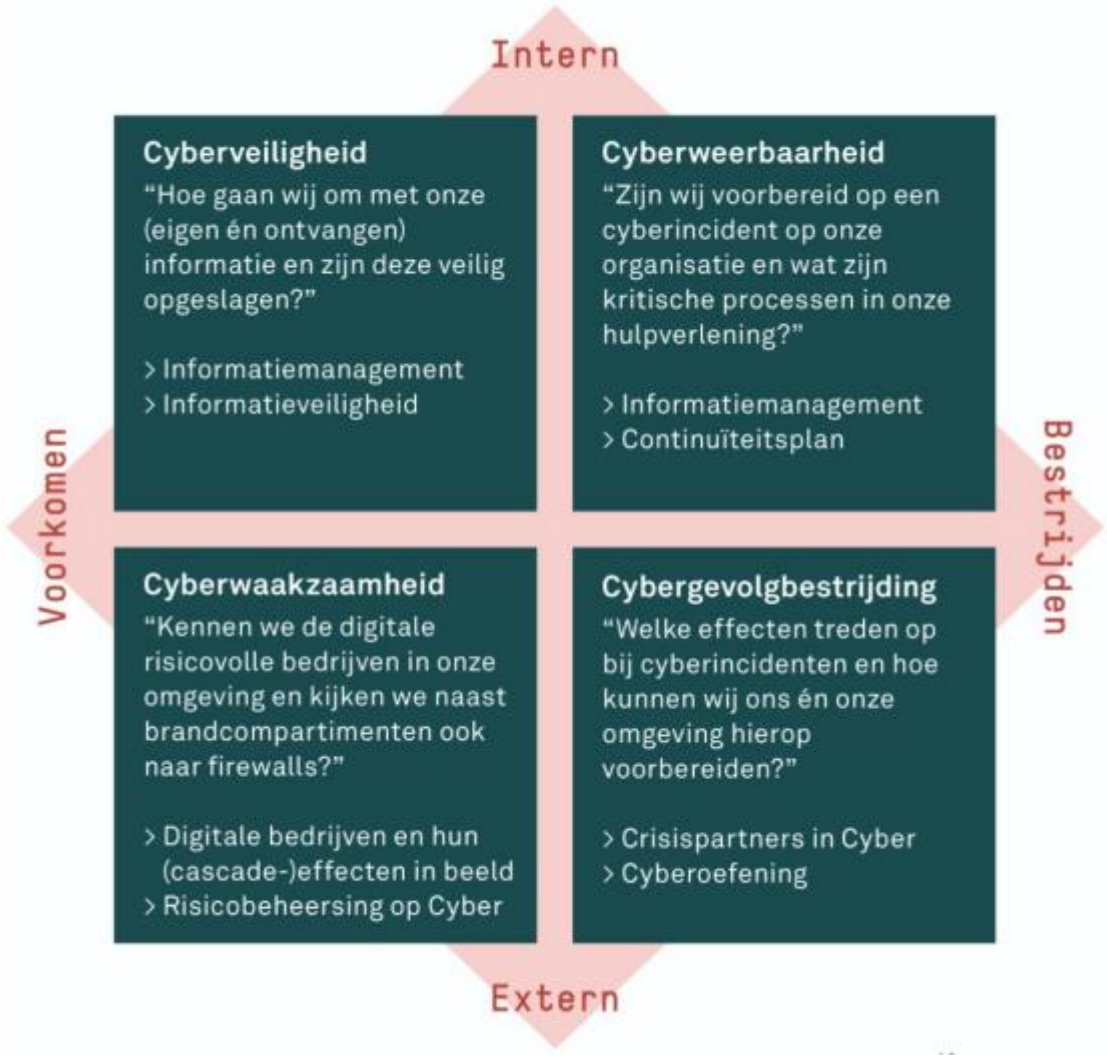
Framework Veiligheid informatie & privacy

Voor de Informatiebeveiliging en het waarborgen van de privacy in lijn met de AVG werken VRD en GGD samen, in aanvulling op de gedeelde ICT-voorzieningen en informatiesystemen.

Om alle inzet en acties op het gebied van Informatieveiligheid & Privacy (IV&P) te ordenen hebben we een aantal principes besproken en afgesproken deze te gebruiken voor de verdere uitwerking.

I kwadrantenmodel

Digitale verstoringen *(Iedere verstoring van een digitaal systeem, moedwillig of door toeval, bedoeld of door een fout, die de (fysieke) veiligheid of openbare orde in een veiligheidsregio bedreigt)* hebben al snel gevolgen voor ons dagelijks leven. Om deze materie inzichtelijk te maken t.a.v. de verschillende acties die uitgevoerd moeten worden, helpt het kwadranten model.

Een digitale verstoring kan impact hebben op de veiligheidsregio zelf. Er kan bijvoorbeeld essentiële informatie verloren gaan of kantoorautomatiseringsprocessen kunnen uitvallen. Om dit te ondervangen zijn een goede *cyberveiligheid* en *cyberweerbaarheid* essentieel (intern).

Daarnaast kan een digitale verstoring impact hebben op de samenleving; impact waarvan de veiligheidsregio de gevolgen moet bestrijden; cyberwaakzaamheid en cybergevolgbestrijding (extern).
Bij *cyberwaakzaamheid* en *cybergevolgbestrijding* kijken we zowel naar risicobeheersing als naar crisisbeheersing en koppelen dit aan consequenties voor de veiligheidsregio zelf.

De veiligheidsregio staat voor de volgende opgaven:
> een goede informatiepositie verkrijgen; eigen kennis versterken en partners betrekken;
> risico's in beeld krijgen (eigen, maar vooral ook in de regio);

> het interne en externe gedeelte van het cyberkwadrant verbinden;
> zorgen voor aansluiting op het cyber resilience netwerk.

Cyberwaakzaamheid en -gevolgbestrijding aan de ene kant en cyberveiligheid en -weerbaarheid aan de andere kant zijn verschillende en gescheiden disciplines binnen een veiligheidsregio. Voor beiden zijn andere kennis en vaardigheden nodig. Kennis van het digitale domein bij medewerkers in de eigen organisatie op het gebied van cyberveiligheid en cyberweerbaarheid kan van grote waarde zijn bij cyberwaakzaamheid/-gevolgbestrijding (risicobeheersing en crisisbeheersing).

Het is dus van belang een goede koppeling tussen de verschillende onderdelen van het cyberkwadrant te organiseren. Dit helpt zowel als een uitval de eigen organisatie (bedrijfscontinuïteit) raakt als bij een verstoring die de samenleving raakt.

Vanuit de Informatieveiligheid kijken we vooral naar de twee intern kwadranten, namelijk *cyberveiligheid* en *cyberweerbaarheid.*

II Landelijke afspraken
Zowel de samenwerkende veiligheidsregio's als de samenwerkende GGD-en in Nederland ontwikkelen op landelijk niveau een gezamenlijke aanpak om de veiligheid van informatie en privacy te vergroten binnen de organisaties. Het stadium van ontwikkeling en aanpak van de twee lijnen verschilt.

Aangezien de landelijke aanpak van de veiligheidsregio's verder ontwikkeld is kiezen we er voor deze aanpak als uitgangspunt te nemen voor ons framework. De ontwikkelingen binnen GGD/GHOR Nederland blijven we volgen en benutten waar nodig.

De landelijke aanpak van de veiligheidsregio's is laatstelijk gepresenteerd in de vorm van een versnellingsplan. Dit plan biedt veiligheidsregio's de gelegenheid hun volwassenheid middels een assessment te achterhalen en verder uit te bouwen.

GGD/GHOR faciliteert kennisuitwisseling tussen (C)ISO's en FG-en op het gebied van AVG en NEN7510 middels landelijke overleggen en een gedeelde werkomgeving.

III BIO
Kern van de het versnellingsplan is de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO is afgeleid van hét normenkader voor informatiebeveiliging, ISO27001 & 27002. Voor de VRD en GGD hebben we een overzicht beschikbaar welke onderdelen we geïmplementeerd hebben en waar het nog aan ontbreekt. De ontbrekende delen worden via een prioriteitsstelling gericht geïmplementeerd.

Het zwakke punt bij onze huidige implementatie van de BIO is de complete regelkring, met name de fase van terugkoppeling ontbreekt vaak.

Voor de implementatie van de BIO is een afzonderlijke planning opgesteld.
Implementatieplan BIO gereed december 2021: Onderdelen zijn Self Assessment en Risicoanalyse. BIO geïmplementeerd 1 januari 2023: Prioritering op basis van risicoanalyse.

IV NEN 7510
In het versnellingsplan ontbreekt specifieke aandacht voor informatieveiligheid & privacy bij zorg specifieke taken. Voor de GGD is het verplicht om te voldoen aan de zorg specifieke normen van NEN7510. Om dit te borgen vullen we het versnellingsplan aan met de implementatie van de NEN 7510. Hiermee nemen we een set van maatregelen op basis van de specifieke vereisten binnen de zorg, waarmee de AVG gewaarborgd wordt.

Met compliance aan BIO en NEN7510 hebben we voor een deel ook de privacy geborgd. Het beschermen van de privacy-rechten van individuen vraagt echter meer specifieke aandacht dan de maatregelen in de BIO en NEN7510 aangeven. Daarom wordt dit punt meegenomen in het jaarplan van de FG wat in samenhang met implementatie BIO en NEN7510 is opgesteld.

V Weerbaarheid
Instellen Proces en werkgroep om (mogelijke) cyberincidenten te beoordelen
Vanuit een pragmatische aanpak is er een werkgroep ontstaan die elkaar inhoudelijk opzoeken wanneer er (mogelijke) cyberincidenten zijn. Deze werkgroep en het proces waarlangs de beoordeling van deze incidenten gaat moet bestendigd worden. Niet alleen in beschikbaarheid en bereikbaarheid van de medewerkers, maar ook in een vastgelegde werkwijze en rapportage.

Continuïteitsplan
Het continuïteitsplan vanuit het oogpunt van cyberincidenten moet opgesteld worden. Hierin kan een tweedeling zitten namelijk:

- continuïteitsplan vanuit ICT-techniek;
- continuïteitsplan voor onbekende cyberincidenten.

Onderdeel van het de aanbesteding van de nieuwe ICT beheerder (Switch) is het opstellen van een continuïteitsplan voor ICT. In dit deel van het continuïteitsplan zullen voor bekende incidenttypen plannen worden gemaakt. Denk hierbij aan zaken als stroomuitval, tijdelijk verlies van internetverbinding, uitval van specifieke hardwarecomponenten. In september wordt gestart met de overdracht van de huidige beheerder naar Switch. Switch heeft een groot aandeel m.b.t. de inhoud van het continuïteitsplan. Maar dit moet in lijn gebracht worden met kritische processen van de organisaties. Naar verwachting zal in het eerste half jaar van 2022 het continuïteitsplan opgeleverd worden.

Op basis van best-practices uit onze omgeving zal het tweede deel van het continuïteitsplan een inrichting/beschrijving geven van de processen en rollen die voor de onbekende cyberincidenten noodzakelijk zijn. Kritische processen worden gekoppeld aan praktische werkwijze waarbij de volgende punten centraal staan:

1. beoordelen van cyberincident;
2. betrokken partijen;
3. communicatie;
4. beperking van schade;
5. herstel van functionaliteit/omgeving.

Kennis en samenwerking partners versterken
Onderdeel van de weerbaarheid is het kennis hebben van partners in de omgeving. Bij relatief grote cyberincidenten is hulp van meerdere partijen wenselijk of noodzakelijk. Ook zullen incidenten al snel effect hebben op organisaties/partners om ons heen. Voor cyberincidenten die de gehele regio raken zal vooral vanuit cyberwaakzaamheid en cybergevolgbestrijding plannen en afspraken moeten komen.

Voor de cyberincidenten die vooral onze eigen organisatie raken moeten we samenwerking met partijen afspreken. Hiertoe is noodzakelijk dat actief partners maar ook marktpartijen benaderd worden.
Planning: doorlopend proces en vraagt gedurende het jaar regelmatig inzet.

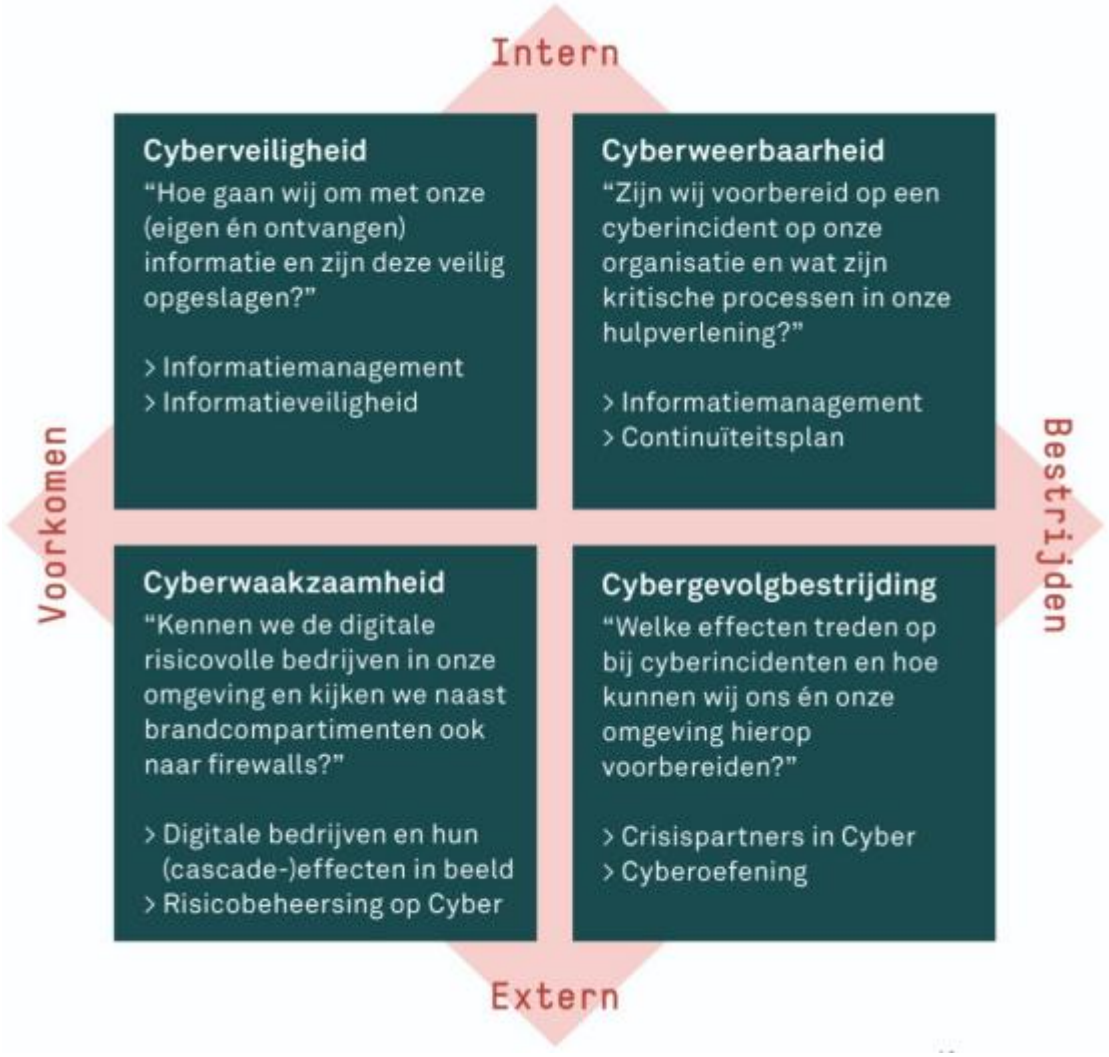
Bijlage 2: Overzicht acties

Inleiding
Met de groei aan digitale systemen en processen groeit ook het potentiële aanvalsoppervlak voor cyberaanvallen en de risico's op datalekken. De drempel om via de digitale weg te verstoren of te saboteren ligt lager dan de fysieke weg. De gevolgen van digitale verstoringen en privacy schendingen worden steeds groter. De eisen die intern en extern gesteld worden aan de bescherming van de ICT-omgeving en informatie van GGD-VRD nemen toe. Dit alles betekent dat het belang van informatieveiligheid toeneemt en VRD en GGD Drenthe nog beter moeten kunnen inspelen op digitale kwetsbaarheden en dreigingen. Om de informatieveiligheid te verhogen moeten inspanningen geleverd worden in het totale spectrum van mens, techniek en organisatie.

Zowel de samenwerkende veiligheidsregio's als de samenwerkende GGD-en in Nederland ontwikkelen op landelijk niveau een gezamenlijke aanpak om de veiligheid van informatie en privacy te vergroten binnen de organisaties. Het stadium van ontwikkeling en aanpak van de twee lijnen verschilt. Vanuit GGD-VRD is ervoor gekozen om aan te sluiten bij het versnellingsplan van IFV als aanpak voor het vergroten van de informatieveiligheid aangezien deze aanpak verder ontwikkeld is.

Kern van de het versnellingsplan is de implementatie van de BIO, het normenkader voor informatieveiligheid bij overheidsorganisaties. Voor de VRD en GGD is een overzicht beschikbaar welke onderdelen geïmplementeerd zijn en waar het nog aan ontbreekt. Aan dit versnellingsplan worden de specifieke eisen voor de zorg, normenkader NEN 7510 toegevoegd. Tot slot zijn de resultaten van de risicoanalyse die GGD liet uitvoeren door WeDoTrust ook meegenomen.

Doel en resultaat
Het doel van het implementeren van de BIO en NEN 7510 is het vergroten van de informatieveiligheid en weerbaarheid waarmee invulling gegeven wordt aan de bovenste helft van het kwadrantenmodel (Figuur 1).

Figuur 1

Het resultaat van deze implementatie moet zijn dat GGD en VRD aantoonbaar compliant zijn aan de normen inclusief borging in een PDCA-cyclus. Certificeerbaarheid op deze normen is niet het doel van deze implementatie. Het wordt echter niet uitgesloten dat dit op termijn wenselijk is.

Bij het beoordelen en invoeren van de onderliggende normen moet het te bereiken doel voor ogen gehouden worden, te weten het vergroten van onze informatieveiligheid. Voorkomen moet worden dat implementatie van de BIO en NEN 7510 gezien wordt als een afvink-lijstje.
Met de implementatie van BIO en NEN 7510 wordt er focus aangebracht aan de activiteiten op het gebied van informatieveiligheid. Hiermee kan op gestructureerde wijze een hoger volwassenheidsniveau gehaald worden in tegenstelling tot ad hoc reactie op signalen en incidenten.

Aanpak

- Uitvoeren Self Assessment
- Te realiseren doelstellingen verzamelen
- Per hoofdonderwerp actiehouder bepalen
- Prioriteitstelling

Om te komen tot een implementatieplan voor het compliant worden aan BIO en NEN7510 is gestart met een self-assessment. In workshops over de 16 hoofdonderwerpen uit de BIO is met inhoudelijk deskundigen gekeken naar ons volwassenheidsniveau op dit onderwerp. Het daarvoor gebruikte self-assessment tool van CIP geeft een weergave van het totale volwassenheidsniveau van GGD-VRD. Dit wordt in figuur 2 weergegeven. In detail kunnen de resultaten van VRD en GGD bij de primaire processen verschillen, echter op hoofdlijnen is het beeld nagenoeg gelijk.

Figuur 2

Om compliant te zijn aan de BIO wordt een volwassenheidspercentage van minstens 80% op alle onderdelen verwacht. Welke doelstellingen nog gehaald moeten worden om dit te bereiken wordt aangegeven in het self-assessment tool. De te realiseren doelstellingen zijn per hoofdonderwerp gekoppeld aan de onderliggende normen uit de BIO en NEN 7510. Bij implementatie kan daarmee op hoofdlijnen de voortgang gerapporteerd worden terwijl de actiehouders in detail weten wat er gerealiseerd moet worden.

Fasering

We implementeren de BIO risicogestuurd en met focus, zodat we niet op elk incident of elke vraag ad hoc reageren, maar de te realiseren doelstellingen gestructureerd en volledig doorgevoerd worden.

Op basis van de uitgevoerde self-assessment en de daaruit voortvloeiende nog te realiseren doelstellingen is de fasering voor de implementatie uitgewerkt. Naast de self-assessment zijn de aanvullende vereisten uit NEN7510 meegenomen. NEN 7510 is een nadere specificering van de normen. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing in de prioritering. Uit het rapport van WeDoTrust zijn de aanbevelingen meegenomen. Dat heeft tot gevolg dat de onderwerpen Veilig personeel, Beleid en Toegangsbeveiliging met prioriteit opgepakt worden. Tot slot is gekeken naar vereisten die GGD/GHOR stelt in het kader van aansluiting bij GT Connect. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing van de prioritering.

Parallel aan de uitvoer van dit plan, worden ook verbeteracties ondernomen op het gebied van privacybescherming. De maatregelen uit de BIO en NEN7510 dragen bij aan een betere bescherming van persoonsgegevens. Voor de volledigheid is de jaarplanning voor 2022 zoals deze wordt gehanteerd door de FG bijgevoegd in de bijlage. Acties zullen zoveel mogelijk complementair worden uitgevoerd.

Om te komen tot een finale prioritering is gekeken naar de belasting per actiehouder en zijn onderwerpen per actiehouder verspreid over verschillende fasen. Een en ander resulteert in onderstaande fasering. Bij een aantal onderwerpen zullen meerdere actiehouders betrokken zijn. Degene met het grootste aandeel in dit onderwerp is aangegeven als actiehouder. In het volgende hoofdstuk wordt per hoofdonderwerp een korte toelichting gegeven.

Fase	**Onderwerp**	**Actiehouder**
Q1	Technische kwetsbaarheden	I&A
Q1	Beheer van incidenten	Werkgroep IV&P
Q1	Veilig personeel	P&O
Q1	Beleid	CISO
Q1	Toegangsbeveiliging	Proceseigenaar
Q2	Cryptografie	I&A
Q2	Bedrijfscontinuïteit	I&A
Q2	Audits	CISO
Q2	Wettelijke eisen	JuZa
Q2	Leveranciers	Proceseigenaar
Q3	Ontwikkelprocessen	Proceseigenaar
Q3	Informatiebeveiligingsorganisatie	CISO
Q3	Bedrijfsmiddelen	SO
Q3	Beheer van operationele systemen	I&A
Q3	Veilige omgeving	I&A / P&O
Q3	Netwerk	P&O

Toelichting per hoofdonderwerp

Technische kwetsbaarheden	Informatie over kwetsbaarheden verkrijgen en detecteren van aanvallen is goed ingeregeld. Beleid en procedures moeten op organisatieniveau eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn zodat geborgd is dat preventieve en correctieve maatregelen doorgevoerd worden.
Beheer van incidenten	Informatiebeveiligingsgebeurtenissen worden herkend en gesignaleerd. Rapportage hierover moet ingeregeld worden, zodat de organisatie kan leren van deze gebeurtenissen.
Veilig personeel	Personeel moet gedurende de hele loopbaan weten wat de verantwoordelijkheden zijn om bedrijfsinformatie te beschermen en te beveiligen. Bewustzijnsopleiding en training moeten structureel ingeregeld worden. Er moet een disciplinaire procedure bekend zijn.
Beleid	Beleidsbeslissingen en IB-maatregelen moeten in lijn zijn met de BIO. Bepalen of dit passend, adequaat en doeltreffend is moet gebeuren via de (bestaande) bestuurs- en P&C-cycli.
Toegangsbeveiliging	Toegangsrechten moeten toegekend en ingetrokken worden volgens vaststaande procedures. Dit wordt meegenomen in het project IAM. Inhoudelijke beoordeling van functiescheiding en toegangsrechten moeten periodiek plaatsvinden.
Cryptografie	Beleid en procedures voor cryptografisch sleutelbeheer moeten worden vastgelegd.
Bedrijfscontinuïteit	Bedrijfscontinuïteit wordt gewaarborgd door o.a. redundante componenten en up-to-date back-ups. Het continuïteitsplan moet in lijn met de bedrijfsstrategie en externe eisen herijkt worden.
Audits	Uitwerken en vaststellen van een auditplan waarin de PDCA-cyclus op gestructureerde wijze is afgedekt.

Wettelijke eisen	Vaststellen van een strategie en aanpak om te anticiperen op ontwikkelingen in wetgeving en contracten. Beleid en procedures moeten op organisatieniveau eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn.
Leveranciers	Leveranciers die toegang hebben tot informatiesystemen moeten worden gemonitord, beoordeeld en ge-audit. Hun prestaties moeten periodiek beoordeeld worden.
Ontwikkelprocessen	Procedures voor updates moeten eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Vastleggen hoe moet worden omgegaan met testgegevens
Informatiebeveiligingsorganisatie	Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastleggen. Rapportagelijnen moeten eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Adviezen en toetsen van de CISO moeten bindend zijn.
Bedrijfsmiddelen	Het gebruik van bedrijfsmiddelen moet aantoonbaar aan de regels voldoen. Informatie moet geclassificeerd zijn.
Beheer van operationele systemen	De wijzigingsprocedure moet eenduidig, vastgelegd en bekrachtigd zijn. Test- en productieomgevingen moeten gescheiden zijn.
Veilige omgeving	Techniek: hardening en MDM moeten worden ingezet. Mens: een bewustwordingsprogramma moet geborgd worden en gebruikers moeten een gebruikersovereenkomst tekenen.
Netwerk	Techniek is reeds op orde. Mens: In de vertrouwelijkheidsovereenkomst moet de vertrouwelijke aard van deze informatie omschreven staan.

Projectrisico's

In 2022 wordt een aanpassing van de norm ISO27002, waarop de BIO en NEN7510 gebaseerd zijn, verwacht. Dat betekent dat de normen waar nu naar verwezen en naartoe gewerkt wordt, anders worden qua inhoud. Op de prioritering zal deze aanpassing geen invloed hebben aangezien de thema's gelijk blijven. Inhoudelijke aanpassing van de overheidsmaatregelen zijn pas bij de in 2023 geplande evaluatie van de BIO aan de orde. De ontwikkelingen op dit gebied zullen wel door de Security Officer op de voet gevolgd worden zodat hierop geanticipeerd kan worden waar mogelijk en opportuun.

Risico	**Mitigerende maatregelen**
Een incident [1] dwingt ons acties in andere volgorde op te pakken	Flexibiliteit in prioriteitstelling met behoud van focus op hoofdonderwerpen
Resources – tijd; Er is onvoldoende tijd beschikbaar van de actiehouder of de collega's die nodig zijn voor het uitvoeren van de acties	Gedegen inschatting van de benodigde tijd Eventueel budget voor inhuren van ondersteuning
Prioriteiten veranderen; o.a. door nieuwe ontwikkelingen	Periodieke afstemming over de gestelde prioriteiten in combinatie met nieuwe ontwikkelingen
Resources – kennis; Er is onvoldoende kennis van BIO en NEN 7510 aanwezig in de organisatie om de acties gedegen uit te kunnen voeren	Inschatting vooraf waar we mogelijk ondersteuning bij nodig hebben en budget voor het inhuren daarvan
Managementverantwoordelijkheid – eigenaarschap	Meenemen van de proceseigenaren in de planvorming

Projectbenodigdheden

Resources

In de fasering is reeds aangegeven dat de te realiseren doelstellingen bij verschillende actiehouders liggen. Elke actiehouder zal inzet van zijn/haar team nodig hebben. Per team zal tijd vrij gemaakt moeten worden voor het uitwerken en invoeren van de maatregelen. Hieronder een globale inschatting van het benodigde aantal dagen per onderwerp.
Deze inschatting is de benodigde tijd voor het neerzetten gedegen basis. Na het doorvoeren van deze maatregelen wordt de PDCA cyclus opgenomen in de reguliere processen en daarmee business as usual. De tijd die dit structureel vraagt is niet meegenomen in dit plan.

Fase	Onderwerp	Actiehouder	Aantal dagen
Q1	Technische kwetsbaarheden	I&A	8
Q1	Beheer van incidenten	Werkgroep IV&P	4
Q1	Veilig personeel	P&O	8
Q1	Beleid	CISO	4
Q1	Toegangsbeveiliging	Proceseigenaar	8
Q2	Cryptografie	I&A	3
Q2	Bedrijfscontinuïteit	I&A	8
Q2	Audits	CISO	5
Q2	Wettelijke eisen	JuZa	3
Q2	Leveranciers	Proceseigenaar	6
Q3	Ontwikkelprocessen	Proceseigenaar	4
Q3	Informatiebeveiligingsorganisatie	CISO	4
Q3	Bedrijfsmiddelen	SO	6
Q3	Beheer van operationele systemen	I&A	6
Q3	Veilige omgeving	I&A / P&O	3
Q3	Netwerk	P&O	4

Naast de inzet van de actiehouders en hun teams wordt inzet van het kernteam Informatieveiligheid en Privacy (IV&P) verwacht. Dit kernteam zal tweewekelijks bij elkaar komen om voortgang en risico's te bewaken.

Projectorganisatie

Stuurgroep = CISO , FG, Manager bedrijfsvoering

- Budgetverantwoordelijk, zorgdragen voor draagvlak binnen MT, prioriteitstelling, acceptatie eindresultaat
- 2 uur per 2 weken

Projectleider = Security Officer

- Bewaken voortgang & resultaat, uitzetten acties, inhoudelijke ondersteuning
- 1 dag per week

Werkgroep / kernteam IV&P = Adviseur I&A, Informatiemanager, Adviseur A, Security Officer, Privacy Officer

- Inhoudelijke ondersteuning aan actiehouders, uitvoeren acties, communicatie met de achterban
- Inzet 1 dagdeel per week van de werkgroep.
- Minimaal 1 dag per week ondersteuning van Security Officer en Privacy Officer.

Bijlage 3: gemeentelijke bijdragen

- Voor de structurele kosten geldt een verdeling van 40% VRD en 60% GGD.
- De incidentele kosten worden 50-50 gedeeld.

		VRD		
Gemeente	**gemeentelijke bijdrage**	eenmalig 50%	structureel 40%	Totaal
Aa en Hunze	1.558.752	€ 4.664	€ 9.950	€ 14.614
Assen	3.258.273	€ 9.226	€ 19.681	€ 28.907
Borger-Odoorn	1.476.851	€ 4.368	€ 9.318	€ 13.686
Coevorden	2.174.493	€ 6.510	€ 13.888	€ 20.398
De Wolden	1.336.231	€ 3.912	€ 8.345	€ 12.256
Emmen	7.045.005	€ 15.632	€ 33.349	€ 48.981
Hoogeveen	2.642.726	€ 7.490	€ 15.979	€ 23.470
Meppel	1.653.409	€ 4.700	€ 10.026	€ 14.726
Midden-Drenthe	1.935.002	€ 5.728	€ 12.220	€ 17.947
Noordenveld	1.607.765	€ 4.644	€ 9.906	€ 14.550
Tynaarlo	1.588.165	€ 4.483	€ 9.563	€ 14.046
Westerveld	1.216.327	€ 3.645	€ 7.775	€ 11.419
Drenthe totaal	**27.493.000**	**€ 75.000**	**€ 160.000**	**€ 235.000**

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres	Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon	(0593) 53 92 22
Internet	www.middendrenthe.nl
E-mail	gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres

Beilen	Raadhuisplein 1	
	ma, wo, vr	8.30 – 16.30
	di	8.30 – 14.30
	do	8.30 – 20.00
Smilde	Elzenlaan 10	
	ma	8.30 – 12.00

Veiligheidsregio Drenthe
Dagelijks bestuur
Postbus 402
9400AK ASSEN

Datum: 1 juli 2022
Behandeld door: Iris Hofstee
Zaaknummer: 2558284
Onderwerp: Ontwerpbegrotingswijziging 2022 en ontwerpbegroting 2023

Uw brief van: 14 april 2022
Uw kenmerk: U220664 en U220666
Bijlagen:
Verzonden op:

Geacht bestuur,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD) ontvingen we op 14 april 2022 uw ontwerpbegrotingswijziging 2022 en ontwerpbegroting 2023. De begroting geeft ons een beeld van de financiën en het beleid van uw organisatie voor 2023.

Behandeling in de gemeenteraad
Wij hebben de conceptbegroting behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De behandeling geeft ons geen aanleiding om zienswijzen op de ontwerpbegrotingen te geven. Wij wensen u succes met de uitvoering van uw taken en werkzaamheden.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Iris Hofstee, Beleidsmedewerker VTH, te bereiken op via telefoonnummer 0593 53 93 02 of via het mailadres i.hofstee@middendrenthe.nl.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,
C.A.M. Bodewes

de voorzitter,
C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Voorjaarsnota 2022**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman (Schipper)

Samenvatting

In de voorjaarsnota legt het college verantwoording af aan de raad over de voortgang van de begroting 2022. Het voorstel is om het resultaat te parkeren voor verwachte loon- en prijsstijgingen ten gevolge van diverse economische ontwikkelingen. Bij de najaarsnota hopen we meer duidelijk te hebben in de werkelijke effecten.

Raadsbesluit

De raad besluit:

1. De voorjaarsnota 2022 vast te stellen.

2. De financiële gevolgen te verwerken in de begroting 2022.

3. Het voordelig saldo, € 1.253.277, van de voorjaarsnota te parkeren voor verwachte loon- en prijsstijgingen ten gevolge van diverse economische ontwikkelingen

4. De kredieten zoals opgenomen in de voorjaarsnota overeenkomstig te verwerken.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Voorjaarsnota 2022**

Informatie

Datum	11 mei 2022
Behandelaar	Henk Heijnen
Zaaknummer	2685610
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Allen
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☒ Team: Allen
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Op 4 november 2021 heeft de gemeenteraad de programmabegroting 2022 vastgesteld. In de voorjaarsnota legt het college voor het eerst verantwoording af aan de raad.

Voorstel

Toelichting voorstel

Het college legt verantwoording af over de voortgang van de programmabegroting 2022.
Het saldo van de voorjaarsnota is € 1.253.277 voordelig.

Alternatieven

Het alternatief is om geen voorjaarsnota op te stellen.

Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

Risico’s

Het maar beperkt kunnen sturen op wijzigingen in de rijksmiddelen.

Financiële gevolgen

Het saldo van de voorjaarsnota is € 1.253.277 voordelig.

In de voorjaarsnota wordt onder het kopje "Financiën in één oogopslag" een bredere toelichting gegevens op de mutaties die leiden tot dit voordelig saldo.
Voorgesteld wordt om dit bedrag als een stelpost verwachte loon- en prijsstijgingen te parkeren. Sinds een aantal maanden is er sprake van forse inflatie. Tegelijk is het niet of nauwelijks in te schatten hoe de stijging van lonen en prijzen zich ontwikkelt. Die zelfde onzekerheid ligt in de

geopolitieke verhoudingen in de wereld op dit moment. In de circulaires van het Rijk is al gedeeltelijk met hogere lonen en prijzen rekening gehouden. Mede daardoor leidt de voorjaarsnota tot een structureel voordelig saldo. Tegelijk hebben we in onze eigen ramingen die verwachte stijgingen nog niet tot het zelfde niveau als het Rijk doorgerekend
Vanwege deze onzekerheid adviseren wij u om het positief saldo uit deze voorjaarsnota ad € 1.253.277 nog niet toe te voegen aan de reserves, maar voor dit hele bedrag een stelpost loon-en prijsontwikkeling op te nemen. Dat betekent dat het saldo blijft staan tot de najaarsnota en we dan opnieuw kijken wat de situatie is. We zullen wel een – redelijk willekeurig gekozen – bedrag van € 400.000 als structureel nadeel loon- en prijsontwikkeling in de meerjarenbegroting opnemen.

Personele gevolgen

Zijn er geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

Niet van toepassing

Publicatieniveau

Dit voorstel is openbaar

Overig

-

Vervolgprocedure/communicatie

-

Bijlagen

- Voorjaarsnota 2022

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Voorjaarsnota 2022

Inhoudsopgave **bladzijde**

1. Aanbiedingsbrief....4
2. Financiën in één oogopslag....6
2.1 Financieel overzicht....6
3. Bestedingsplan....8
4. Programmaverantwoording....14
4.1 Bestuur en ondersteuning....14
4.2 Veiligheid....16
4.3 Verkeer, vervoer en waterstaat....18
4.4 Economie....19
4.5 Onderwijs....21
4.6 Sport, cultuur en recreatie....22
4.7 Sociaal domein....25
4.8 Volksgezondheid en milieu....27
4.9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing....29

1. Aanbiedingsbrief

Inleiding
In deze voorjaarsnota 2022 leggen wij verantwoording af over de eerste maanden van het jaar 2022. Daarbij ligt de focus vooral op de financiële veranderingen.

Veranderingen
In de voorjaarsnota verwerken we verder alles wat veranderd is ten opzichte van de gegevens die we hebben gebruikt bij het opstellen van de begroting 2022. Die begroting hebben we opgesteld met gegevens tot en met ongeveer augustus 2021. Dat betekent dat u in de voorjaarsnota de financiële veranderingen terugvindt over de periode september 2021 tot en met april 2022. De beleidsmatige verantwoording betreft de periode januari tot en met april 2022.

Voortgang
De voortgang van het beleid beschrijven we in de teksten die hierna volgen. We rapporteren in de voorjaarsnota in hoofdzaak op afwijkingen. Wat gaat zoals verwacht en begroot, benoemen we niet afzonderlijk.

Sociaal domein
Er zijn nog geen aanpassingen gedaan in de budgetten van het sociaal domein. De analyse van 2021 is bij het opstellen van de voorjaarsnota nog niet afgerond.

Financiële situatie
De uitkomsten van de voorjaarsnota maken duidelijk dat de structurele financiële positie van de gemeente nog steeds onder druk staat.

Sinds een aantal maanden is er sprake van forse inflatie. Tegelijk is het niet of nauwelijks in te schatten hoe de stijging van lonen en prijzen zich ontwikkelt. Die zelfde onzekerheid ligt in de geopolitieke verhoudingen in de wereld op dit moment.
In de circulaires van het Rijk is al gedeeltelijk met hogere lonen en prijzen rekening gehouden. Mede daardoor leidt de voorjaarsnota tot een structureel voordelig saldo. Tegelijk hebben we in onze eigen ramingen die verwachte stijgingen nog niet tot het zelfde niveau als het Rijk doorgerekend. Vanwege deze onzekerheid adviseren wij u om het positief saldo uit deze voorjaarsnota ad € 1.253.277 nog niet toe te voegen aan de reserves, maar voor dit hele bedrag een stelpost loon-en prijsontwikkeling op te nemen. Dat betekent dat het saldo blijft staan tot de najaarsnota en we dan opnieuw kijken wat de situatie is.

Het saldo van de voorjaarsnota is het saldo van een voordeel van € 1.951.064 en een nadeel van € 697.787.

Veranderingen in kredieten en reserves
Naast de financiële mutaties leggen wij de volgende mutaties in een krediet of reserve ter besluitvorming aan u voor. Onder het kopje "Financiën in één oogopslag" geven wij u een bredere toelichting op de mutaties.

Wij adviseren u het volgende besluit te nemen.

1. De voorjaarsnota 2022 vaststellen en voor het positieve saldo van € 1.253.277 een stelpost loon- en prijsontwikkeling op te nemen en bij de najaarsnota op basis van de dan actuele gegevens opnieuw een afweging te maken.

Daarnaast adviseren wij u de volgende besluiten te nemen.

2. Een krediet van € 63.000 beschikbaar te stellen voor energiebesparende maatregelen zwembad de Peppel. De energiebesparing is € 14.135 terwijl de kapitaallasten € 9.135. Conform het raadsbesluit wordt het structureel voordeel in de energielasten van € 5.000 omgezet in een verhoging van het krediet (onderwijs)accommodaties 2022 met € 100.000 voor toekomstige energiebesparende investeringen in ons maatschappelijk vastgoed.

3. Een aanvullend krediet van € 117.000 beschikbaar stellen op het kredietnummer 7.822.03 " Woonwagenbeleid". Van de ontvangen rijksregeling huisvesting aandachtsgroepen wordt € 20.000 als dekking aangewend. Het overige, te weten € 97.000, wordt gekapitaliseerd. De kapitaallasten worden gedekt uit de hogere huuropbrengsten.

4. Het krediet (onderwijs) accommodaties 2022 met € 800.000 verlagen. Door het aanstellen van een strategische projectleider vastgoed wordt de post voor kapitaallasten van € 800.000 verlaagd met € 40.000. Het investeringsbedrag wordt hierdoor € 15,2 miljoen. De verrekening in het krediet vindt in 2022 plaats. Het krediet voor 2022 wordt daarom geen € 6,2 miljoen maar € 5,4 miljoen.

5. Een krediet van € 90.750 (inclusief btw) beschikbaar stellen voor het vervangen van de afdekdeken zwembad Westerbork. De vervanging wordt opgenomen in de meerjaren vervangingsinvesteringen. Hiervoor wordt € 5.000 toegevoegd aan het budget voor vervangingsinvesteringen. Dit bedrag kan binnen de exploitatie van het zwembad gerealiseerd worden.
6. Het indexeren van civiele kredieten uit voorgaande jaren zoals afgesproken in de scan van de civiele projecten. Voor de fietspaden is de index GWW Wegen met gesloten asfalt per 1 jan 2022 aangehouden te weten 19%. Het betreft de volgende kredieten met de indexering.

Fietspad Drijber-school	stijging € 33.000
Fietspad Garmingerstukken	stijging € 121.000
Fietspad langs Oranjekanaal	stijging € 116.000
Lichtmasten openb. ruimte	stijging € 20.000

De kapitaallasten van de indexering bedragen € 13.350.

2. Financiën in één oogopslag

2.1 Financieel overzicht

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de financiële bijstellingen.
Hieronder vindt u een overzicht van de voor- en nadelen met een incidenteel of structureel karakter. De structurele mutaties worden ook meerjarig verwerkt. Voor de effecten hiervan wordt verwezen naar het onderdeel Meerjarenbegroting 2022-2025.

Voordelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
Hogere belastingopbrengsten OZB en toeristenbelasting	150.000	145.000
Effect september- en decembercirculaire gemeentefonds	1.656.064	
totaal voordelen	1.806.064	145.000
Nadelen	**bedrag structureel**	**bedrag incidenteel**
Verhoging budgetten vanuit het gemeentefonds	128.158	306.999
Effect salarissen	48.526	
Hogere brandstofkosten voertuigen	70.000	
Effect indexeringen diverse budgetten	62.768	
Exploitatiekosten gymlokaal De Sprong bij de VO school	9.974	
Bijstelling gemeenschappelijke regeling	33.478	
Overige kleine posten	20.255	17.629
totaal nadelen	373.159	324.628
Saldo	1.432.905	-179.628
Totaal positief resultaat	**1.253.277**	

Hieronder volgt een toelichting op de voor- en nadelen.

Voordelen

Hogere opbrengsten OZB en toeristenbelasting.
De hogere opbrengst OZB heeft betrekking op meer nieuw- en verbouw o.a. nieuwe school + sportzaal, zonneparken, Lidl Beilen, nieuwe waterleidingstation in aanbouw, nieuwbouw Altingerhof, Drentse Lagune en Attero. De hogere opbrengst toeristenbelasting heeft betrekking op de

definitieve afwikkeling 2021. In verband met de coronaperikelen verbleven in 2021 veel toeristen in onze gemeente.

Nadelen

Verhoging budgetten vanuit het gemeentefonds.
In het gemeentefonds is voor een aantal specifieke doelen middelen beschikbaar gesteld. In de raadsbrieven van de september- en de decembercirculaire hadden we dit al aangegeven.
De budgetten bij de betreffende onderdelen zijn overeenkomstig verhoogd. Het gaat hierbij zowel op eenmalige als structurele verhogingen.

Effect salarissen.
In de raadsbrief van september 2021 hadden we ook aangegeven dat voor een aantal onderdelen middelen gereserveerd moest worden.
Dit gold onder anderen voor de salarissen. Bij opstelling van de begroting waren we uitgegaan van 1,5%. Op grond van de septembercirculaire moet dit verhoogd worden naar 2,5%.
Hiernaast waren bij de opstelling van de begroting een tweetal stelposten voor formatie uitbreiding blijven staan. Omdat de formatie wel was ingevuld kunnen deze twee stelposten vervallen.
Per saldo bedraagt de netto verhoging van de salarissen daarom nog geen € 50.000.

Hogere brandstofkosten voertuigen
Door diverse economische ontwikkelingen zijn de brandstofprijzen fors verhoogd.

Effect indexeringen diverse budgetten
Bij de opstelling van de begroting waren nog niet alle verwachte indexeringen van 2022 bekend. Voor een aantal was de indexering te laag begroot.

Gymlokaal De Sprong
De structurele exploitatielasten en baten van gymzaal De Sprong waren nog niet opgenomen in de begroting. De begrote jaarlijkse lasten bedragen afgerond € 55.000. De begrote jaarlijkse inkomsten uit verhuur bedragen afgerond € 45.000 waarmee het begrote jaarlijkse nadeel afgerond € 10.000 bedraagt. Omdat De Sprong nog niet volledig draait betreft het een inschatting van de baten en lasten.
Aangezien de inkomsten pas starten vanaf september 2022 zullen de kosten in het jaar 2022 eenmalig circa 40.000 euro hoger zijn dan de inkomsten. Aangezien het krediet pas in 2022 wordt afgesloten zijn er in 2022 nog geen kapitaallasten, terwijl die wel begroot zijn. Er is daarmee dekking voor dit eenmalige tekort. Dit wordt verwerkt in de jaarrekening. De afsluiting van het krediet voor de school en de gymzaal levert naar huidige inzichten ook een voordeel op, wat leidt tot lagere structurele kapitaallasten. Per saldo kan het structurele tekort van € 10.000 dan ook worden opgevangen binnen de begroting.

Bijstelling gemeenschappelijke regeling
De bijdragen aan de RUD en de VRD moeten worden bijgesteld.

Overige kleine posten
Dit betreft de saldering van de kleine mutaties (voor- en nadelen die minder bedragen dan € 15.000). Hiervan is € 20.000 structureel en € 18.000 incidenteel.

3. Bestedingsplan

Programma	Project

Onderstaand wordt elk onderdeel van het vastgestelde bestedingsplan weergegeven inclusief de toelichting zoals opgenomen in de begroting 2022, het bedrag voor nieuw beleid en/of het kredietbedrag.
Onder het kopje Voortgang wordt aangegeven wat tot heden de stand van zaken is.

Project	Voor- en vroegschoolse educatie
Programma	Onderwijs
Taakveld	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 80.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel € 80.000
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Om invulling te geven aan de wettelijke verplichting is het wekelijks aantal uren voor het peuteraanbod verhoogd van 10 naar 16. Tegelijk is de doeluitkering Onderwijsachterstandsmiddelen verlaagd met ruim € 75.000. In de Perspectiefnota gingen we er nog van uit dat we incidenteel een groot bedrag nodig hadden, ook om uiteindelijk structureel uit te komen met de in onze begroting beschikbare middelen. Inmiddels zijn we gekomen tot een aanpak waarbij we naar verwachting de komende vier jaren kunnen volstaan met een incidentele bestedingswens van € 80.000.
Stand van zaken	Voor de zomer van 2022 wordt de verantwoording van de peutersubsidie en het voorschools aanbod over 2021 afgewikkeld. Er zal een terugvordering van ongeveer 180.000 aan niet bestede middelen plaatsvinden. Dit heeft te maken o.a. minder deelname door corona en geen digitale monitoring. Na het opstarten van onderwijs en opvang na corona is ook de deelname aan het extra aanbod weer aan het toenemen.

Project	Voorziening salarissen
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Overhead
Krediet	€ 0

Exploitatiekosten	€ 720.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	In onze ramingen van de salarislasten sluiten we dit keer voor het eerst aan bij de index die het Rijk in haar circulaires hanteert. Dat schept aan de ene kant structurele ruimte in de begroting. Aan de andere kant hebben we dan incidentele middelen nodig om een deel van de stijging van de salariskosten te dekken. Daarom stellen wij voor een voorziening in te stellen tot een bedrag van € 720.000. Deze voorziening heeft betrekking op de komende vier jaren, de hele periode die de meerjarenraming bestrijkt.
Stand van zaken	Op basis van de nieuwe CAO Gemeenten 2021-2022 krijgen gemeenteambtenaren met terugwerkende kracht met ingang van 1 december 2021 een loonsverhoging van 1,5% en per 1 april 2022 2,4%. Vooralsnog kan dit worden gedekt uit de middelen die wij hiervoor hebben gekregen van het Rijk en doen wij geen beroep op deze voorziening.

Project	Samen gezond in beweging
Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Sportbeleid en activering
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 29.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Samen met andere gemeenten in de provincie doen we actief mee in het project Samen Gezond in Beweging. Voor de periode 2022 tot en met 2024 is afgerond € 29.000 nodig, te verdelen over de projecten Drenthe Gezond, Drenthe Beweegt en het Sportgala.

Stand van zaken	Op provinciaal niveau is het meerjaren beleids-en uitvoeringsprogramma vastgesteld. Het geeft een regionale plus op het lokale sport en gezondheidsbeleid. Ieder jaar wordt er extra ingezet op een aantal speerpunten. Voor 2022 ligt de extra focus op de thema's: Gezond gewicht en verantwoord middelengebruik. De projecten Drenthe Gezond en Drenthe beweegt zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma. De verwachtte bijdrage (€ 29.000 euro) voor deelname in dit meerjarenprogramma is opgenomen in de begroting. De uiteindelijke bijdrage voor de jaren 2022 t/m 2024 komt uit op 31.867 euro. Deze meerkosten zijn meegenomen in deze voorjaarsnota. Het gehele bedrag komt ten laste van de algemene bestemmingsreserve.

Project	RUD Drenthe
Programma	Volksgezondheid en milieu
Taakveld	Milieubeheer
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 100.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Dekking	De structurele verhoging komt uit de begrotingsruimte.
Toelichting	Nog niet zo lang geleden heeft u kennis kunnen nemen van de recente kaderbrief van de RUDD. Daarin is sprake van een toename van de structurele kosten voor onze gemeente. Hangende de gesprekken die gaande zijn over de ontwikkeling van de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD), moeten we op basis van het huidige takenpakket inderdaad uitgaan van een structurele toename van de kosten. Tegelijk wijzen de meest recente cijfers op een lagere stijging dan in de kaderbrief voorzien. We gaan daarom uit van een stijging van € 100.000. Daarbij tekenen we aan dat er in een jaar altijd sprake kan zijn van over- of onderschrijding van het begrote bedrag. We rekenen namelijk af op basis van de ingezette uren. Die zijn niet exact te voorspellen.
Stand van zaken	Door verschillende ontwikkelingen - zie toelichting in het programma verderop in dit document - is de deelnemersbijdrage van Midden-Drenthe van € 1.184.896 worden verhoogd naar € 1.220.474. In onze begroting was de bijdrage voor 2022 aan de RUDD begroot op € 1.203.573. Dit betekent dat in onze begroting € 16.901 is bij geraamd.

Project	Woonwagenbeleid
Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Wonen en bouwen
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 150.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Voor de uitvoering van het eerder vastgestelde woonwagenbeleid is een extra impuls nodig. We stellen u voor om de noodzaak per jaar te beoordelen. De nu opgenomen wens heeft daarom alleen betrekking op 2022.
Stand van zaken	Voor het bedrag is tijdelijk ondersteuning ingehuurd om de uitbreiding van het huidige woonwagenkamp te realiseren. Grondwerk is uitgevoerd en riolering wordt aangelegd.

Project	Beschoeiing De Made
Programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Taakveld	Verkeer en vervoer
Krediet	€ 100.000
Exploitatiekosten	€ 12.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Dekking	De structurele verhoging komt uit de begrotingsruimte.
Toelichting	Vooruitlopend aan de overdracht van deze waterpartij aan het waterschap, is versterking van de beschoeiing nodig.

Stand van zaken	De vervanging van de beschoeiing aan De Made bevindt zich in de opstartende fase. Onderzocht wordt of dit project gezamenlijk kan worden uitgevoerd met de baggeropgave in de twee vijvers in Noordveen in Beilen. Naar verwachting vindt de uitvoering in het najaar plaats en de afronding in Q1 2023.

Project	Wandelknooppuntennetwerk fase 2
Programma	Economie
Taakveld	Economische promotie
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 50.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Het realiseren van de volgende stap in het inrichten van een wandelknooppuntennetwerk.
Stand van zaken	Momenteel zijn we bezig met de voorbereidingen voor de aanleg van het wandelknooppuntennetwerk. Eind april is er een bijeenkomst (geweest) om in gesprek te gaan met de dorpen en andere belanghebbenden om te kijken of de concept route zo goed is. Voor de zomer moet het concept plan definitief worden (met goedkeuring van alle grondeigenaren) en kan het bestek geschreven worden.

Project	Ruimte voor de ambtelijke organisatie
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Overhead
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 250.000 en € 905.000

Incidenteel/structureel	Structureel: € 250.000 en incidenteel: € 905.000
Dekking	De structurele verhoging komt uit de begrotingsruimte en de incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Als afsluitende stap in de ontwikkeling van de laatste jaren, is in beeld wat de organisatie structureel nodig heeft om de huidige taken en de komende opgaven aan te kunnen. De bestedingswens is een minimumverzoek. De totale behoefte is groter.
Stand van zaken	Het structurele budget is ingezet voor versterking van de ambtelijke organisatie op het gebied van beleid en HR. Het incidentele budget wordt onder andere gebruikt voor het aanpakken van knelpunten en ziektevervanging. Eerder hadden we nog de verwachting dat we een deel daarvan ook zouden kunnen inzetten vanaf 2024. Inmiddels hebben we onze verwachting moeten bijstellen en gaan we ervan uit dat dit bedrag ook voor de rest van dit jaar nodig kan zijn.

4. Programmaverantwoording

4.1 Bestuur en ondersteuning

Dienstverlening / ICT
De raadscommissie Zorg en Welzijn heeft de visie op dienstverlening opiniërend besproken. De raad heeft daarnaast kennis genomen van het concept uitvoeringsplan. Beide stukken zijn met instemming ontvangen. De gemeenteraad bespreekt op 21 april het definitieve voorstel. Daarin zijn de suggesties uit de raadscommissie verwerkt.

In 2022 wordt de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Ons huidige dienstverleningsbeleid was verouderd, de wensen, behoeften en verwachtingen van inwoners en het bestuur veranderen en de technologische ontwikkelingen nemen toe. Tegelijkertijd is er behoefte aan een overheid die de mensen begrijpt en ziet. In de nieuwe visie op dienstverlening speelt digitale dienstverlening een grote rol, maar ook voor een persoonlijk gesprek moet ruimte blijven. Het uitvoeringsplan behorende bij de nieuwe visie op dienstverlening maakt duidelijk dat we op beide onderdelen gaan en blijven investeren. In dit uitvoeringsplan staat ook beschreven hoe we dat gaan doen en wat er voor nodig is om duurzaam goede dienstverlening in te zetten.

Er wordt gewerkt aan de verbetering van onze dienstverlening aan onze inwoners door producten en diensten digitaal aan te bieden, conform de Wmebv (Wet modernisering elektronisch berichtenverkeer). Met het maken van een nieuwe website wordt hier rekening mee gehouden. Daarnaast is gestart met het opstellen van een nieuwe visie op dienstverlening waarvan de resultaten in het tweede deel van dit jaar worden verwacht.
Als afgeleide van de dienstverleningsvisie is ook de visie op informatievoorziening vastgesteld en met de raad gedeeld. Deze visie is de kapstok voor de ICT begroting, waarin diverse ICT projecten zijn gedefinieerd. Nadat in 2021 de eerste ICT projecten zijn gerealiseerd, staat voor 2022 weer een uitgebreid programma in de planning waarbij er gewerkt wordt aan bijvoorbeeld het optimaliseren van zaakgericht werken, het verder uitbouwen van datagedreven werken en het realiseren van een nieuwe moderne website voor de gemeente.

Beleid
We zijn bezig met de uitvoering van het ontwikkeltraject voor adviseurs.
De algemeen directeur heeft een overdrachtsdocument vastgesteld als achtergrond- en werkinformatie in het proces om te komen tot een nieuwe coalitie.
De organisatie bereidt zich voor om de nieuw te benoemen wethouders van informatie en ondersteuning te voorzien. Ook werkt de organisatie samen met de griffie aan een inwerkprogramma voor de gemeenteraadsleden.

Bedrijfsvoering
Het nieuwe raadsinformatiesysteem werkt. We hebben het grootste deel van de overstap naar de nieuwe versie van Midnet en naar Office 365 gerealiseerd.
We hebben een nieuwe coördinator projectenbureau gevonden. Zo kan ook het verder professionaliseren van projectmatig werken vorm krijgen.
We hebben begin 2022 de uitkomsten van de vorige strategische personeelsplanning geactualiseerd. Begin 2022 hebben we nog steeds te maken met Corona. Dat leidt onder andere tot een hoger ziekteverzuim en druk op de organisatie. Gelukkig zijn de verwachtingen voor de rest van 2022 op dit onderwerp positiever.

De arbeidsmarkt wordt krapper en het wordt steeds lastiger om voldoende geschikt personeel te vinden én te houden. De algemeen directeur bereidt zich er op voor dat die situatie langere tijd kan aanhouden. Dat zal ook gevolgen hebben voor onze politiek-bestuurlijke ambities.
In het eerste halfjaar 2022 bespreken we in en met de teams de resultaten van het eerder uitgevoerde onderzoek naar de medewerkersbetrokkenheid in onze organisatie.
De ambtelijke organisatie wil, nu de effecten van Corona afnemen, weer investeren in ontwikkeling, training en opleiding. De voorbereidingen daarvoor zijn in gang.
Als gevolg van de krappe arbeidsmarkt kost het steeds meer moeite vacatures tijdig en met de juiste kwaliteit in te vullen. Daarom doen we steeds vaker en langer een beroep op externe inhuur op basis van onze raamcontracten. Het risico bestaat dat de werkelijke uitgaven op deze raamcontracten veel hoger zullen zijn dan destijds bij de aanbesteding is geraamd. Dit brengt een rechtmatigheidsrisico met zich mee.

Verantwoording middelen bedrijfsvoering

Baanafspraakbanen (structureel)
Voor een deel hebben we al enkele jaren extra budget gereserveerd voor het realiseren van baanafspraakbanen. Per abuis hebben we dat bedrag niet geïndexeerd met de percentages waarmee de salarissen stijgen. We stellen in de voorjaarsnota voor om dat recht te zetten en vanaf nu ook met die indexering te rekenen.

Dienstverlening (incidenteel)
Voor de uitvoering van het dienstverleningsbeleid is nog circa € 200.000 beschikbaar. We verwachten dat we in elk geval een deel van die middelen in 2022 zullen inzetten.

Knelpunten, Strategische personeelsplanning e.d. (incidenteel)
Aan het begin van dit jaar was er, onder andere op basis van raadsbesluiten in de begrotingen 2021 en 2022, ongeveer € 2,7 miljoen beschikbaar voor het oplossen van vraagstukken in de bedrijfsvoering.
Inmiddels liggen er besluiten en claims waarmee een bedrag van ca. € 2 miljoen is gemoeid. Voor de rest van dit jaar is daarmee nog ongeveer € 0,7 miljoen beschikbaar. Eerder hadden we nog de verwachting dat we een deel daarvan ook zouden kunnen inzetten vanaf 2024. Inmiddels hebben we onze verwachting moeten bijstellen en gaan we ervan uit dat dit bedrag ook voor de rest van dit jaar nodig kan zijn.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (incidenteel en structureel)
De vraag wat er nodig is om dit beleid goed uit te voeren, wat daarvan de kosten zijn en hoe we die kunnen dekken, komt apart in de gemeenteraad aan de orde.

Besparingen bedrijfsvoering
De in de begroting opgenomen structurele besparingen op bedrijfsvoering hebben we deels op andere kostenposten van facilitair gerealiseerd dan we aanvankelijk van plan waren.

Herverdeling gemeentefonds
De afgelopen twee jaar hebben de fondsbeheerders samen met de VNG gewerkt aan de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Een nieuwe verdeling is nodig omdat de huidige verdeling niet meer goed aansluit bij de kosten van gemeenten. Dit geldt vooral voor het sociaal domein. Daarnaast is de manier waarop de verdeling rekening houdt met de verschillen in eigen inkomsten tussen gemeenten sinds 1997 niet meer geactualiseerd. Ook bestaat er al langer de behoefte de verdeling eenvoudiger te maken.

Tot nu toe schommelden de financiële effecten voor onze gemeente tussen licht positief (€ 30.000) en
fors negatief (€ 700.000). Op basis van de meest recente informatie van het rijk (6 april) 'tonen eerste berekeningen op basis van de reeksen in het coalitieakkoord (accres en opschalingskorting) aan dat geen enkele gemeente er in de periode 2022-2025 financieel op achteruit zal gaan bij invoering van het nieuwe model. Dit naast de andere middelen uit het coalitieakkoord die nog ter beschikking van gemeenten komen, zoals de uitvoeringskosten van klimaat en middelen voor de jeugdzorg'.

Lonen en salarissen
De begroting van de lonen en salarissen is aangepast aan de laatste CAO-wijzigingen. Daarnaast hebben een aantal correcties plaatsgevonden als gevolg van tredewijzigingen in de salarisschalen en generatiepact.

Banen Afspraak Banen en Quotumwet
In 2015 is de Quotumwet in werking getreden. Volgens deze wet moet het personeelsbestand van alle organisaties met meer dan 25 medewerkers voor 1,93% bestaan uit mensen met een arbeidsbeperking. Dit komt voor de gemeente Midden-Drenthe neer op 4,5 Fte.
De gemeente heeft zich tot doel gesteld per eind 2022 4,5 Fte medewerkers uit het landelijk doelgroepregister in dienst te hebben. In 2019 is besloten hiervoor een bedrag van € 107.000,- uit het centrale organisatiebudget te bestemmen.
Met ingang van 1 januari 2022 is het minimum uurloon in de cao gemeenten verhoogd naar € 14,- per uur. Dit geldt ook voor de medewerkers met een Banen Afspraak Baan.
Door de verhoging van het minimumloon is het budget niet meer toereikend. De benodigde salariskosten nemen toe. Het tekort op het budget bedraagt € 15.250,- voor 2022. Dit loopt op in 2024 naar € 22.680,-. Hierbij is geen rekening gehouden met nog een eventuele loonkostensubsidie voor deze nieuwe kandidaten: dat is afhankelijk van de kandidaten en hun loonwaarde t.o.v. de werkplek.
Om aan de Quotumwet te voldoen wordt het budget voor 2022 verhoogd met € 15.250, voor 2023 met € 19.000 en voor 2024 met € 22.700.

Corona compensatie
Vanuit 2021 zal in het totaal circa € 1,2 miljoen aan coronamiddelen worden overgeheveld naar 2022.
In 2022 komt via de voorjaarsnota hier nog € 215.000 bij. Dit bedrag hebben we als een stelpost opgenomen zodat dit geld specifiek beschikbaar blijft voor het toekennen van compensatie in corona kosten.

Bezuinigingen
In de meerjarenbegroting 2022 is een maatregelenpakket opgenomen om te komen tot een sluitende begroting. Inmiddels blijkt dat - voornamelijk door gestegen prijzen als gevolg van de coronacrisis - een aantal maatregelen binnen de bedrijfsvoering (totaal € 40.000) vooralsnog niet 1-op-1 kunnen worden doorgevoerd. Het betreft de besparing op koffie-automaten (€ 3.000) en een hogere opbrengst uit kantineomzet (€ 5.000). In plaats hiervan is het budget voor kopieerkosten met dit bedrag verlaagd.

4.2 Veiligheid

Convenant Samenwerkingsafspraken Duurzaam Verblijf, politie en gemeente
Het college is op 2 februari jl. akkoord gegaan met de samenwerkingsovereenkomst GGZ, politie en de gemeente Midden-Drenthe.
In de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst met de titel 'voorkomen en beperken van overlast' hebben we de werkwijze beschreven om gezamenlijk overlast en aantasting van de veiligheid voor de

omgeving te voorkomen en beperken. Daarnaast hebben we afgesproken dat elke partij zijn of haar verantwoordelijkheid inzet, bijvoorbeeld bij het begeleiden van en toezicht houden op overlast gevende personen, en het handhaven en daadwerkelijk optreden bij overlast.

Rapport overlast in opdracht van de rekenkamer Midden-Drenthe
De centrale onderzoeksvraag in het rapport was; “In hoeverre draagt het handhavingsbeleid van de gemeente Midden-Drenthe bij aan het verminderen van gepercipieerde overlast in dorpen en buurten?”
De uitkomsten geven aan dat de gemeente haar overlastbeleid redelijk op orde heeft. Met de aanbevelingen uit het rapport gaan we aan de slag.

Plan van aanpak jaarwisseling Hoogersmilde
Er is een kleine groep personen verantwoordelijk voor de ongeregeldheden die jaarlijks op 30 december plaatsvinden. Er is in samenwerking met de politie een plan van aanpak opgesteld om deze situatie een halt toe te roepen. Op deze manier willen we werken naar een viering zonder ongeregeldheden die in overeenstemming is met de belangen van de gemeente, maar ook rekening houdt met de belangen van het dorp.

Aanpak jeugdoverlast, problematische jeugdgroep
Sinds februari 2020 zijn wij gestart met de aanpak van een problematische jeugdgroep in Beilen. Het plan van aanpak, wat gebaseerd is op het zevenstappenmodel, is in 2020 goedgekeurd door de driehoek. Regelmatig hebben wij overleg met alle ketenpartners over de problematische groep. Er wordt gekeken naar de individuele behoeften van de jongeren, maar ook naar interventies die kunnen worden toegepast op de groep. We houden nauw in de gaten welk kader voor wie belangrijk/efficiënt is, hoe het gaat met het systeem van de jongeren, maar ook of zich nieuwe aanwas aansluit bij de groep. Het uiteindelijke doel is om overlastgevende en strafbare gedragingen tegen te gaan en de jongeren en hun systeem perspectief en hulp te bieden.

Woningsluitingen (Damocles)
Bij het aantreffen van drugs in een woning, kan aan de hand van ons vastgestelde handhavingsbeleid hard- en softdrugs (Damoclesbeleid) een bestuurlijke maatregel worden opgelegd. Deze bestuurlijke maatregelen hebben als doel om de overtreding ongedaan te maken en het gevaar voor de openbare orde en veiligheid weg te nemen. In februari 2021 heeft de burgemeester een woning in Smilde voor drie maanden gesloten.

COVID-19
Sinds maart 2020 bestaat een groot gedeelte van het werk op het gebied van openbare orde en veiligheid uit werkzaamheden met betrekking tot de COVID-19 pandemie en de afgekondigde landelijke maatregelen. Wij houden ons bezig met het verlenen van ontheffingen, de lokale crisisorganisatie, het beantwoorden van vragen van onze inwoners, de regionale afstemming, maar ook de handhaving van de maatregelen uit de ministeriële regeling.

4.3 Verkeer, vervoer en waterstaat

Prijsstijgingen voor uitvoering van civiele werken
Door de geopolitieke ontwikkelingenzijn de prijzen fors gestegen. Dit geldt ook voor de civiele sector. In plaats van alleen de jaarlijkse prijsstijging, voeren Leveranciers en aannemers nu tussentijdse prijsstijgingen door. Dit betekent dat de jaarlijkse indexatie van de budgetten niet meer de prijsstijgingen dekt. We kunnen dus minder uitvoeren met de budgetten en kredieten die ter beschikking zijn gesteld. Bij sommige werkzaamheden kunnen we niet minder uitvoeren omdat er kaders en resultaatverplichtingen zijn afgesproken. In deze gevallen zal het leiden tot hogere kosten en wellicht een overschrijding.

Ontwikkelingen onderhoud Wegen en Bruggen
Naast de prijsstijgingen zien we bij het onderhoud dat we bij veel wegen forsere en zwaardere maatregelen moeten toepassen om deze wegen weer in een goede conditie te krijgen, dan wij

voorzien hadden in het Beleidsplan Onderhoud Wegen en Bruggen 2018-2028. Ook dit betekent, naast de prijsstijgingen, hogere investeringen. Om een goed beeld te krijgen gaan we nieuwe inspecties en berekeningen uitvoeren. We schatten in dat we hiervoor het tweede en derde kwartaal van 2022 nodig hebben. In het vierde kwartaal organiseren we een technische bijeenkomst voor raads- en commissieleden als voorbereiding op behandeling in de commissie en/of raad. Het beleidsplan Onderhoud Wegen en Bruggen 2018-2028 zal op basis van de uitkomsten van inspecties, berekeningen en de technische sessie met de raad worden herijkt.

4.4 Economie

Wandelknooppuntennetwerk fase 2
In 2020 is fase 1, het zuidelijke en middendeel van de gemeente, van het wandelknooppuntennnetwerk aangelegd. Momenteel werken we samen met het Recreatieschap Drenthe aan de voorbereidingen van het realiseren van fase 2, het noordelijke deel van Midden-Drenthe. Middelen voor de aanleg van dit netwerk zijn al gereserveerd. Voor de zomer 2022 verwachten we de gesprekken en toestemmingen van de grondeigenaren te hebben waarna het bestek opgemaakt kan worden en we in 2023 een gemeentedekkend netwerk hebben.

Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022
Momenteel zitten we in het laatste jaar van de koersnota vrijetijdseconomie. Deze nota is samen met de vrijetijdssector en andere belanghebbenden opgesteld. De meeste zaken uit de nota zijn in gang gezet en/of uitgevoerd. Momenteel kijken we samen met de sector op welke wijze we een vervolg willen geven op de koersnota vrijetijdseconomie. Dit doen we onder andere samen met stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe en toeristisch platform de VTRB.

Ontwikkelingen VAM-berg
Samen met de provincie kijken we naar de mogelijkheden en kansen voor de VAM-berg om de berg interessant en aantrekkelijk te maken voor een breder publiek. Hierbij houden we nadrukkelijk rekening met de omgeving en zodra er meer duidelijk is betrekken we de dorpen hier graag bij.

Brunstingerplas
De provincie Drenthe heeft aangekondigd de Brunstingerplas in de verkoop te doen. De wens is dat na de verkoop het gebied recreatief kan worden ontwikkeld. De bestaande pacht- en huurcontracten met de sportvisserij worden voortgezet en gaan over op de koper. Momenteel is de gemeente in gesprek met de provincie om de mogelijkheden voor de plas en het omliggende gebied vast te stellen als kaderstelling bij de verkoop.

Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe
Gezamenlijk met stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe hebben we gewerkt aan de promotie en de informatievoorziening t.a.v. het toeristisch en recreatief aanbod in onze gemeente. Eind dit jaar/begin 2023 gaat het Tourist Info kantoor in Orvelte verhuizen naar de Brunstingerhof. Deze boerderij wordt momenteel compleet verbouwd en gaat in de toekomst fungeren als info gebouw voor de Tourist Info en het Drents Landschap.

Vitale Vakantieparken
Algemeen
In april 2021 heeft de raad de Koersnotitie Toekomst Vakantieparken Midden-Drenthe vastgesteld om richting te geven aan het project Vitale Vakantieparken. Het project bestaat uit drie sporen: Excellentie, Transformatie en Preventie&Vitalisering (Naober). De vitalisering van de vakantieparken is een Drenthe-breed project. De gemeenten, provincie en de sector werken samen. Ze worden ondersteund door een provinciale taskforce.

Begin 2022 heeft het college de Nota Toekomst Vakantieparken Midden-Drenthe 2022 vastgesteld. Hierin staat hoe we in 2022 uitvoering geven aan de Koersnota.

Bij de Koersnotitie is geen uitvoeringsagenda met budget gemaakt. Dat betekent dat de uitvoering met de huidige mensen en middelen moet plaatsvinden en des te meer dat vakantieparken zelf aan zet zijn hun toekomstplannen te ontwikkelen en te realiseren.

De evaluatie eind 2021 leidt ertoe dat het provinciaal programma VVP wordt verlengd en dat het programma meer direct investeert in gemeenten en parken. Per spoor blijven wij in overleg met de Taskforce om te bezien waarop de gemeente Midden-Drenthe ondersteuning kan krijgen. Momenteel onderzoeken we samen met de Taskforce de mogelijkheden om aanvullend een projectleider in te zetten op het transformatiespoor.

Daarnaast bestaat een landelijk Aanjaag- en expertteam VVP (onderdeel van RVO Nederland) waar gemeenten ook een beroep op kunnen doen en wat Midden-Drenthe met succes heeft gedaan voor het opstellen van een advies/visie op het recreatiegebied Hoogersmilde op basis waarvan de gemeente besluitvorming kan plegen.

Aanvullend daarop is het wel gewenst lokaal budget te genereren voor coördinatie en als handgeld om VVP-ontwikkelingen aan te jagen. Coördinatie intern en de coördinator als linking pin naar het provinciaal programma zijn echt nodig voor een succesvolle uitvoering van de Koersnotitie. Bovendien haalt de coördinator capaciteit en middelen uit het provinciaal programma op ten gunste van de vakantieparken in Midden-Drenthe. Wat “handgeld” is wenselijk om parken een duwtje in de rug te geven, bijvoorbeeld het kunnen inhuren van expertise op het vormgeven van een aanspreekpunt, het bereiken van een maximaal draagvlak, het opstellen van een business case.

Excellentiespoor
Het Recreatie Expert Team is met een tweetal bungalowparken aan de slag gegaan met als doel te komen tot een advies hoe het park een vitaler recreatief verhurend park kan worden. Bij één van deze twee parken hebben we ook onderzocht hoe we de handhaving het beste kunnen doen. In 2022 krijgt dit een vervolg. Op dit moment zijn er geen aanmeldingen voor het Recreatie Excellentieprogramma.

Transformatiespoor
In 2021 hebben we voor met alle verkenningsparken de informatie uit Fase 1 van het stappenplan Transformatie opgehaald. In 2022 zal dit voor ieder verkenningspark resulteren in een Tussenbesluit I. Er zijn twee uitkomsten denkbaar: Go (we gaan verder met het transformatieproces) of No Go (het transformatieproces kan niet verder).

Het park De Hullen heeft een bijzondere status: dit is namelijk ons pilotpark, waar we al voor de vaststelling van de Koersnotitie aan werkten. Dit park is een fase verder dan de overige verkenningsparken. Het proces heeft even stilgelegen in afwachting van een door de eigenaren aangewezen vertegenwoordiging. Inmiddels zijn de gesprekken weer opgestart.

Ondernemersdienstverlening
Als gevolg van de pandemie werd de gemeentelijke dienstverlening aan en contacten met ondernemers tot in het eerste kwartaal van 2022 nog flink bemoeilijkt omdat er nagenoeg geen fysieke bedrijfsbezoeken mogelijk waren. Vanaf maart 2022 zijn er weer grotere fysieke danwel hybride bijeenkomsten gehouden met ondernemers(-verbanden) en onderwijspartners. De gezamenlijke diensten die worden aangeboden via "Ik Ben Drents Ondernemer" zijn op meerdere

manieren dichter bij ondernemers en sectoren gebracht. In 2022 zal dat aanbod nog verder worden uitgebouwd en krijgt de communicatie rondom dit programma ook een nieuwe impuls. Drentebreed worden jaarlijks 350 ondernemers concreet geholpen via dit kanaal, waaronder ook (student-)starters.

Bedrijfshuisvesting
Mede door actief accountmanagement en communicatie rondom Ossebroeken fase II is steeds duidelijker dat de belangstelling voor kavels op bedrijventerreinen onverminderd groot is. Het aanbod gemeentelijke kavels betreft nog slechts zes ultimo Q1 2022 en daardoor moeten kandidaten dikwijls worden teleurgesteld en kunnen ze slechts op de lijst van belangstellenden worden geplaatst.
De behoefte aan nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein(en) is er. Het ontwerp bestemmingsplan Ossebroeken II is daarom eind maart 2022 ter inzage gegaan en als alles meezit kan de uitgifte ervan in Q1 2023 van start gaan.

Koers en uitvoeringsagenda economie 2020-2024
Met alle ondernemers(-verbanden) en betrokken stakeholders zijn we in gesprek over de manieren waarop we gezamenlijk uitvoering kunnen geven aan deze agenda en het maken van plannen die bovendien inspelen op de actualiteiten en behoeften.

Centrumvisie Beilen
Eind 2021 heeft de BIZ centrum Beilen een vervolg gekregen. 80 % van de uitgebrachte stemmen was voor de verlenging. Door de geografische verruiming van de regeling stimuleringsfonds centrum Beilen kwam er vanaf begin 2021 meer interesse bij pandeigenaren en werden de middelen nagenoeg volledig besteed. In 2021 is in samenspraak met ondernemers de parkeerrouting, bebording en openbaar groen aangepakt. In Q2 2022 zal de eindverantwoording van het fonds plaats gaan vinden. Ook zal er dan met ondernemers en provincie (als mogelijk subsidieverstrekker) bezien worden welke vervolgmogelijkheden er zijn om het centrum nog aantrekkelijker te maken en ondernemers te helpen met het realiseren van hun collectieve wensen en ambities. Over het project Torenlaan/Nassaukade/Ventweg Zuid is overeenstemming bereikt met de woningbouwstichting. In 2022 zal de bestemmingsplanprocedure worden gevoerd. De provincie heeft voor de aanpassingen van het parkeerterrein en het openbaar gebied een subsidie toegezegd.

Gastvrij Westerbork
Om de bestaande activiteiten en voorzieningen zo goed als mogelijk en met een zo breed mogelijk draagvlak te kunnen blijven doen en in stand te houden is er grondig gestart met voorbereidingen ten behoeve van de invoering van een BIZ voor heel Westerbork met ingang van 2023. Ook de in de visie opgenomen gezamenlijke toekomstplannen kunnen hierdoor mede worden gerealiseerd en gefinancierd. De centrummanager is voortvarend gestart met zijn werkzaamheden. De webpagina is gelanceerd en de algehele communicatiestrategie is afgerond en de uitvoering ervan loopt c.q. is afgerond. Jongeren uit verschillende leeftijdscategorieën zijn bijeen geweest en hun wensen zijn geïnventariseerd. Met het Herinneringscentrum Kamp Westerbork lopen constructieve besprekingen en ook met Marketing Drenthe en Midden in Drenthe zijn lijnen gelegd en werkafspraken gemaakt.

4.5 Onderwijs

Integraal Huisvestings Plan (IHP)
Voor de komende 20 jaren is het Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs 2021-2040; Investeren in Kwaliteit (IHP) opgesteld. Het doel is de Integrale Kindcentra klaar te maken voor de toekomst zodat

kinderen elkaar gezond, veilig kunnen ontmoeten en bewegen, met elkaar spelen en leren. Voor deze toekomstbestendige schoolgebouwen investeren we 23,6 miljoen in onderwijshuisvesting. Momenteel zijn middelen voor ongeveer twee scholen, de IKC's G.A. de Ridder en CKC Beatrix, inclusief een gymnastiekzaal, beschikbaar. De realisatie vindt plaats in 't Stroomdalgebied. We kijken naar mogelijke combinatie van maatschappelijke voorzieningen en samenwerking binnen opvang en onderwijs en goed kwalitatief onderwijs.

De verwachting is dat er binnenkort kredietaanvragen komen voor de nieuw te ontwikkelen combinatieonderwijs voor de GA de Ridderschool en Beatrixschool. Deze maken onderdeel uit het nog vast te stellen Huisvestingsprogramma 2022 (zomer 2022) en 2023 (december 2022). Daarnaast ligt er een verzoek voor uitbreiding van CKC De Wingerd. Deze maakt geen onderdeel uit van het Integraal Huisvesting Plan.

Voortgezet onderwijs
De nieuwbouw voor het Voortgezet Onderwijs op de locatie aan De Omloop is gerealiseerd. Het onderwijsgebouw is eind 2021 opgeleverd en in januari 2022 door Volta in gebruik genomen. Het Nassau College en het CS Vincent van Gogh en het jongerencentrum werken samen onder één dak. Het Technasium vormt een nieuw onderdeel binnen de bestaande opleidingen. Volta hoopt voor het nieuwe schooljaar 2022-2023 meer leerlingen warm te kunnen maken voor techniek. Volta staat voor Vol energie, Vol ontdekking , Vol kansen, Vol groei en Vol aandacht. Aan de overkant van de school is een nieuwe gymzaal gerealiseerd.

Het Sterk Techniek Onderwijs (STO) zal in 2022 een TechLab realiseren. Het onderwijs (PO, VO en het MBO) en het bedrijfsleven willen samenwerken aan een duurzaam, dekkend en kwalitatief sterk technisch onderwijs in onze regio STO Assen-Beilen. Het doel is te komen tot een duurzaam, dekkend en kwalitatief hoogstaand technisch aanbod. Gestreefd wordt om 5% meer leerlingen te laten kiezen voor een vervolgopleiding in de Techniek en daarmee onze techniekarme regio te verrijken.

Lokaal Onderwijs
Voor de jongste inwoners is in 2021 het nieuwe Onderwijskansenbeleid "Ieder kind een goede start en een eerlijke kans" vastgesteld. Binnen de voorscholen ligt het accent op een betere toeleiding, een goed aanbod voor het verhogen van taalvaardigheden voor jonge kinderen met (een kans op) een taal- en of ontwikkelachterstand en het verstevigen van de kwaliteit.
Daarnaast hebben partners in de IKC's (kinderopvang en primair onderwijs), de GGD, het CJG, de Bibliotheek en het Welzijnswerk lokale samenwerkingsafspraken in het LEA overleg gemaakt. Zo zetten we in op het verstevigen van ons netwerk en een samenwerking in de uitvoering van de gemeentelijke NPO (Nationaal Programma Onderwijs) middelen voor kinderen voor het oplopen van achterstanden tijdens de corona pandemie.

Preventieve logopedie
Sinds 2020 is preventieve logopedie uitgevoerd door de GGD. De preventieve logopediste bezoekt scholen en kinderopvang. De gemeente Midden-Drenthe ontvangt eenmaal per jaar de resultaten van preventieve logopedie.

4.6 Sport, cultuur en recreatie

Bibliotheek
Sinds 2020 wordt het tweede deel van het project 'Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe.' uitgevoerd. Het doel hiervan is om mensen te helpen die moeite hebben met lezen en schrijven of

digitale vaardigheden. Initiatieven vinden onder andere plaats in alle Bibliotheken, in de Bibliotheek op School, in de Buurtacademies, de Avondschool in Beilen en in het Taalhuis.
Vanaf januari 2021 zijn de bibliotheekpanden van Beilen en Smilde in eigendom van de gemeente Midden-Drenthe. St. Biblionet Drenthe verzorgt het bibliotheekwerk in onze gemeente. Hieraan ligt een uitvoeringsovereenkomst ten grondslag. Voor 2023 zal er een nieuw uitvoeringsovereenkomst opgesteld worden.
Uit de opheffing van de oude Stichting OBMD is een bijdrage opgenomen in de bestemmingsreserve voor activiteiten en onderhoud gebouwen. In 2022 wordt een samenwerking met de Historische vereniging in het bibliotheekpand in Beilen onderzocht. Tevens wordt er voor de uitvoering van het project De Verhalenbrink een activiteitenbijdrage gevraagd aan de gemeente uit de bestemmingsreserve overheveling SOBMD.
Voor de spreiding en toegankelijkheid van het bibliotheekwerk heeft de Provincie Drenthe voor de komende vier jaren, van 2021 tot en met 2024 wederom middelen beschikbaar gesteld.

Sportpodium
Jaarlijks organiseert de gemeente een sportpodium (voorheen sportgala). Naast de verkiezingen van sportvrouw, sportman en sportploeg van het jaar komen sportieve verhalen in en uit Midden-Drenthe aan bod. Gezien het lastige sportseizoen in 2021 met alle beperkingen en het stil leggen van meerdere competities is besloten om over dit jaar geen verkiezingen te houden en een sportpodium te organiseren. Hopelijk wordt 2022 weer een 'normaal' sportjaar waarin weer veel mooi prestaties worden geleverd zodat we deze in 2023 weer een sportpodium kunnen geven.

Sportverenigingen
De sportverenigingen hebben op sportief en financieel vlak meerdere zware jaren achter de rug. We hadden de hoop dat er in 2021 weer meer mogelijk zou zijn. Helaas was dit echter niet het geval en is ook 2021 een lastig sportjaar gebleken. De eerste maanden van 2022 zien er veel belovend uit. De meeste maatregelen zijn verdwenen en de sportverenigingen draaien weer volop. In deze 'weder opstartfase' blijven we in nauw contact met de sportverenigingen en faciliteren en ondersteunen waar nodig.

NK wielrennen
In 2020 en 2021 vonden twee volledig corona-proof edities van het NK wielrennen plaats. Binnen de mogelijkheden twee zeer geslaagde edities. In 2022 zal wederom het NK plaats vinden op en rondom de VAM-berg met de inzet om nu wel de volledige ronde te rijden met de start in Westerbork. Daarnaast worden er side-events georganiseerd. De voorbereidingen zijn in volle gang om samen met Midden-Drentse ondernemers, organisaties en inwoners.

EK Dammen & Project Fitter Brein
In de herfstvakantie vindt het EK dammen plaats in het nieuwe schoolgebouw Volta. De gehele week zal in het teken staan van de damsport waarin grootmeesters, lokale dammers en scholieren elkaar ontmoeten aan het dambord. Tijdens het toernooi wordt de topsport ingezet om maatschappelijke meerwaarde te creeren. Zo worden er workshops en wedstrijden voor de leerlingen van Volta georganiseerd en zal er een netwerkbijeenkomst plaats vinden voor alle sportakkoord ambassadeurs. Daarnaast wordt het meerjarige project Fitter Brein opgestart om aan de hand van de dam en bridgesport het mentale welbevinden van jong en oud te verhogen.

Beheer en exploitatie buitensportaccommodaties
In 2022 geven we verder uitvoering aan het raadsbesluit om het beheer en de exploitatie van de buitensportaccommodaties met de diverse sportverenigingen te bespreken. Door de coronajaren zijn de gesprekken opgeschoven. Het uitgangspunt is het stimuleren van zelfbeheer door een verhoging van de sportveldhuur naar 25% en een andere berekeningsmethode voor de veldbehoefte.

Sportvelden
Door stijgende kosten van brandstof, maar ook zeer hoge prijzen voor meststoffen worden de gemiddelde onderhoudskosten per sportveld hoger. Dit kan gevolgen hebben voor de gemiddelde onderhoudskosten van de sportvelden. Tijdens de corona-periode zijn veel velden relatief weinig bespeeld. Hierdoor kan het zijn dat wij dit jaar weer een verhoogde plaagdruk hebben van engerlingen. We gaan dit actief monitoren om schade aan de graszode te beperken.

Pacht kantine Smeltehal
De pachter van de kantine in sporthal Smeltehal te Smilde heeft per 2019 de pacht opgezegd. Gezien de coronajaren en de veelvuldige sluiting of aangepaste opening van de sporthal is overeengekomen dat de pachter de kantinediensten bleef uitvoeren om zodoende de faciliteiten in de sporthal op orde te houden. Gesprekken vinden momenteel plaats om de kantine open te houden.

Onderhoud groen
Het grootste deel van het openbaar groen binnen de kom wordt voor ons onderhouden door het werk-leerbedrijf Stark. Het personeelsbestand krimpt door o.a. pensioen en uitstroom i.v.m. de participatie wet. Hierdoor wordt het moeilijke voor Stark om de gehele groenopdracht uit te voeren. Dit jaar ga wij met Stark in overleg of dit ook gevolgen heeft voor de groenopdracht 2023. Bij nieuwe aanbesteding(en) moet rekening worden gehouden met hogere inschrijvingskosten. Debet hieraan zijn stijgende materiaal-, brandstof en loonkosten. Er moet rekening worden gehouden met langere levertijden van materiaal en materieel. Hierdoor kunnen projecten minder vloeiend lopen.

Speelvoorzieningen
Inmiddels is na een uitgebreid participatietraject en in nauw overleg met het Speeltuinoverleg een concept beleidsplan spelen opgesteld. We worden hierbij begeleid door extern bureau Speelplan. het concept beleidsplan spelen zal de komende tijd verder uitgewerkt worden en voor besluitvorming worden voorgelegd.

Culturele projecten
Met name in het jaar 2020 en 2021 zouden er veel mooie en breed toegankelijke culturele projecten en evenementen plaatsvinden. Evenals de uitgebreide viering van 75 jaar bevrijd Nederland en 75 +1 jaar bevrijd Nederland.
Vanaf half maart 2020 is door de Corona-crisis alles stil komen te liggen. Er is veel contact met alle initiatiefnemers en er wordt gezamenlijk gezocht naar de beste oplossingen om zoveel mogelijk door te laten gaan. Dit heeft geresulteerd in het doorschuiven van projecten naar 2021, in 2021 was corona nog steeds van invloed hierdoor zijn er veel projecten doorgeschoven naar 2022. De middelen blijven gereserveerd voor de projecten. Ten gevolge van de corona pandemie in 2021 en het eerste kwartaal van 2022 heeft de gemeente een aantal projecten financieel ondersteund om het toch mogelijk te maken deze projecten te kunnen laten plaatsvinden, hier worden de rijksgelden corona noodsteun voor ingezet. Vanaf 2022 is er weer € 35.000,- beschikbaar voor nieuwe culturele initiatieven.

Culturele organisaties
Ten gevolge van de corona pandemie in 2020 en het eerste kwartaal van 2021 heeft de gemeente verschillende culturele organisaties en musea die in financiële moeilijkheden verkeerden, financieel ondersteund. Er zijn in 2022 nog mogelijkheden voor culturele organisaties om een beroep te doen op het budget noodhulp corona cultuur.

Musea
- Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork (HcKW) ontvangt jaarlijks een subsidie voor de inzet van educatieve activiteiten, specifiek voor scholen in de Gemeente Midden-Drenthe. Hieronder vallen alle activiteiten die gericht zijn op het informeren, voorlichten en onderwijzen van

bezoekers, zowel volwassenen als scholieren, over de gebeurtenissen die zich in Kamp Westerbork hebben voorgedaan, en hoe die gebeurtenissen historisch zijn te duiden. Vanaf 2020 zijn hiervoor extra gelden in de begroting opgenomen. Deze activiteiten hebben in 2020 en 2021 vertraging opgelopen of konden gedeeltelijk worden uitgevoerd. In 2021 heeft het HcKW door de gevolgen van de corona crisis minder inkomsten gegenereerd. Ook heeft het de noodzakelijke investeringen voor toekomstgerichte kwaliteitsslag gemaakt om het HcKW aanwezig en zichtbaar te houden in de toekomst.

- In deze tijd, nu de coronapandemie heerst, hebben musea te kampen met minder bezoekers dus minder inkomsten. Een aantal musea heeft een beroep gedaan op het budget Noodhulp Corona cultuur en heeft hieruit een bijdrage ontvangen. Wij willen de musea zo veel mogelijk, daar waar nodig, blijven ondersteunen in deze moeilijke tijden.
- Ondanks de coronanoodsteun die er was heeft het Apple museum besloten het museum te stoppen. Gezamenlijk is ervoor gezorgd dat het Apple museum zonder financiële schade kon stoppen.
- De gezamenlijke overheden in de provincie Drenthe hebben een ambitiedocument 'Samen Drenthe Cultuur' opgesteld. Hiermee kunnen gemeenten middels cofinanciering gezamenlijke initiatieven op cultureel vlak ontplooien. Voor onze gemeente heeft de provincie een bedrag van € 18.505 per jaar gereserveerd op basis van cofinanciering.

Adviescommissie cultuur
Eind 2021 heeft de commissie afscheid genomen van één van de 5 leden van de Adviescommissie cultuur. Begin 2022 heeft de commissie een nieuw lid mogen verwelkomen.

4.7 Sociaal domein

Jeugd
Het jaar 2022 staat voor de gemeente Midden-Drenthe in het teken van het uitvoeren van het vastgestelde jeugdbeleid. In maart 2021 is het jeugdbeleid “Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe” vastgesteld. Kort daarna is ook het jeugdakkoord gesloten tussen de gemeente Midden-Drenthe, CKC Drenthe, Kits Primair, Volta, Dierenweide Stroomdal, GGD Drenthe, Welzijn Midden-Drenthe, Scouting Beyloo, CVV Fit Boys en de Jeugdsozen Chill in en All Skinn. Vanuit het jeugdakkoord is inmiddels een levend museum gerealiseerd door dierenweide Stroomdal. Daarnaast is Jeugd aan zet waarin activiteiten door jongeren voor jongeren worden georganiseerd een mooi succes.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
In 2021 is de Wmo beleidsnota “Samen voor Elkaar”! vastgesteld. In deze nota staan de uitgangspunten voor de komende jaren beschreven. In 2022 wordt verdere uitvoering gegeven aan deze nota. Zo is de uitvoering van NL voor elkaar een punt waar een doorontwikkeling in is te zien. Ook willen we op het gebied van de onafhankelijke cliëntondersteuning het komende jaar vervolgstappen zetten.

Armoedebeleid
Het nieuwe armoedebeleid ‘Plan B: Samen Sterk’ is in februari 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. In dit armoedebeleid is er meer aandacht voor het bereik van de doelgroep. Daarnaast zijn de zorgkostenregeling en de pc-regeling aangepast waardoor meer inwoners een beroep op deze regelingen kunnen doen. In oktober 2021 is een consulent vroegsignalering gestart. Zij zal door middel van signalen van onder andere energieleveranciers, woningbouwverenigingen en zorgverzekeraars inwoners benaderen met betaalachterstanden. Het doel hiervan is om met deze inwoners in contact te komen voordat ze een hoge schuld hebben opgebouwd zodat hen vroegtijdig passende hulp kan worden geboden.

Extra subsidie VluchtelingenWerk
VluchtelingenWerk heeft voor 2022 een subsidie à € 71.192 aangevraagd. Dit bedrag vinden we grotendeels in onze begroting. Het meerdere à € 4.784 verhogen we structureel. Dit bedrag komt voort uit de verhoging door indexering in 2021 en 2022.

Daarnaast gaan we in de eerste helft van 2022 veel meer statushouders huisvesten dan in de subsidieaanvraag- en beschikking is afgesproken. Dit betekent dat VluchtelingenWerk extra subsidie nodig heeft om hun taak met betrekking tot de pré-huisvesting en maatschappelijke begeleiding uit te kunnen voeren. We zijn hierover in gesprek met VluchtelingenWerk.

Statushouders
De nieuwe Wet inburgering is op 1 januari 2022 in werking getreden. In het najaar van 2021 is er een aanbieder geselecteerd om zowel de leerroute B1 als Z-route uit te voeren, namelijk IVIO-opleidingen. Inmiddels is bekend dat we extra financiering vanuit het Rijk krijgen voor de Onderwijsroute en deze wordt, naar verwachting, in de 1e helft van 2022 aanbesteed. De overige onderdelen van de nieuwe inburgeringswet zijn grotendeels geïmplementeerd.

Huisvesting statushouders
Zoals in de begroting 2022 aangegeven staan we in 2022 voor een behoorlijke opgave met betrekking tot het huisvesten van statushouders. Daarom hebben we de afgelopen periode actief ingezet op het onderzoeken van alternatieve huisvesting voor statushouders. Wij verwachten dat een aantal van deze huisvesting in de eerste helft van 2022 concreet wordt. Met de kennis van nu is de verwachting dat we de taakstelling 2022 1e helft, inclusief achterstand, (grotendeels) behalen.

Re-integratiebeleid
Het nieuwe re-integratiebeleid “Re-integratie werkt voor iedereen 2021 - 2026” is in oktober 2021 vastgesteld door de Raad. Het uitgangspunt van dit nieuwe beleid is dat iedereen mee moet kunnen doen in de maatschappij en/of hiervoor de kans moet krijgen. We streven naar re-integratie voor alle doelgroepen waarbij er wordt gestreefd naar een inclusieve samenleving. De afgelopen periode is het nieuwe re-integratiebeleid geïmplementeerd en momenteel wordt er volop uitvoering gegeven aan dit nieuwe beleid.

Gewijzigde studietoeslag
Per 1 april 2022 is, als voorloper op het Breed Offensief, de gewijzigde studietoeslag in werking getreden. De regeling is bedoeld voor studenten die vanwege een structurele medische beperking niet kunnen bijverdienen. De belangrijkste wijzigingen zijn dat het geen vorm meer is van bijstand, maar een aanvullende inkomensvoorziening, er geldt geen vermogenstoets meer, de minimumbedragen zijn landelijk geharmoniseerd en gecategoriseerd in leeftijd en de doelgroep is geherdefinieerd: het gaat niet meer om de student die niet in staat is om het Wettelijk Minimum Loon te verdienen, maar om de student die vanwege een structurele medische beperking niet in staat is naast zijn studie inkomsten te verwerven. Het college vraagt voor de beoordeling of er recht bestaat op de studietoeslag een onafhankelijk medisch advies aan.

Noord Midden Drentse samenwerking
Na besluitvorming over de regeling “zonder meer” in de vijf Noord Midden Drentse gemeenten staat er nu een organisatie die verder kan met de professionalisering van de samenwerking. Deze professionalisering is gericht op kwaliteit, contractmanagement en beleid op onder andere Jeugd en Wmo. Met de formalisatie van de NMD samenwerking verwachten we een sterkte partij te zijn in de gesprekken met aanbieders.

Corona

Na twee jaren van corona zien we in de gemeente Midden-Drenthe dat het normale leven weer op gang komt. We spannen ons als gemeente in om post corona ondersteuning te bieden aan de samenleving. Ook zorgen we dat sommige activiteiten die niet hebben plaats gevonden alsnog plaats vinden. Daarnaast zorgen we voor verbinding tussen mensen vanuit samenlevingsopbouw. Als Gemeente Midden-Drenthe zijn we trots dat we gedurende de corona periode de sociale infrastructuur zoals dorpshuizen en publiek vervoer financieel hebben ondersteund en nu ondersteunen met het oppakken van activiteiten.

4.8 Volksgezondheid en milieu

Ontwikkelingen RUDD

Er zijn een aantal ontwikkelingen die hebben geleid tot de begrotingswijziging 2022:

- Financiële verwerking jaarprogramma. In het jaarprogramma 2022 is 28.271 uur meer opgenomen dan in het jaarprogramma 2021 als gevolg van het vooraf inzichtelijk maken van al voorzien meerwerk, het effect van de 1e fase herijking van de Drentse Maat en extra inzet op asbest- en energietoezicht. Het totale aandeel van de Provincie Drenthe in de extra opgave in het Jaarprogramma 2022 is iets meer dan 50%. Dit komt omdat de Provincie Drenthe heeft gekozen om de herijking van de productie meteen in 2022 in de vraag op te nemen. Gemeentelijke deelnemers hebben verzocht om de groeiende vraag gefaseerd via een groeimodel in de jaren tot en met 2024 in de opgave te verwerken. Naast dat gemeenten hierdoor meer tijd krijgen om hiermee rekening te houden in de eigen begroting, speelt ook de krappe arbeidsmarkt een rol. De RUDD krijgt door het groeimodel meer tijd om de bedrijfsvoering aan te passen aan de gestegen vraag.
- Verhoging van het ziekteverzuimpercentage naar 7%. Er wordt versterkt ingezet op de verlaging van het ziekteverzuimpercentage. Daarvoor wordt gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken.
- Het uitstel van de Omgevingswet is verwerkt. Door de omgevingswet verschuiven (bodem)taken van de provincie Drenthe naar gemeenten. De in de begroting 2022 opgenomen verschuiving van bijdragen is daarom teruggedraaid. De totale gemeentelijke bijdrage wordt daarmee verlaagd en de provinciale verhoogd voor dit onderdeel.
- De eerder aangekondigde extra bijdrage voor het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem is komen te vervallen. In maart is namelijk een procedure opgestart voor uitstel van de aanbesteding.

Als gevolg hiervan moet de deelnemersbijdrage van Midden-Drenthe van € 1.184.896 worden verhoogd naar € 1.220.474. In onze begroting was de bijdrage voor 2022 aan de RUDD begroot op € 1.203.573. Dit betekent dat in onze begroting **€ 16.901** moet worden bij geraamd.

Duurzaamheid

Opwekken: handen en voeten geven aan lokaal eigendom

In 2022 wordt de notitie 'Op weg naar de RES 2.0' vastgesteld, waarin het traject naar de RES 2.0 wordt verwoord. Verder wordt gewerkt aan een Routekaart, waarin afspraken worden gemaakt over de beschikbare netcapaciteit.

Coöperatie Duurzaam Beilen, Coöperatie Duurzaam Drijber, Energiecoöperatie De Broekstreek, Energiecoöperatie Hooghalen en Vereniging Duurzaam Broekstreek ondertekenden begin 2022 het convenant Lokaal Eigendom met de gemeente en het Dorpenoverleg Midden-Drenthe. Met het convenant spreken de betrokken partijen de wens uit om opbrengsten van opwekprojecten zoveel mogelijk terug te laten vloeien in de samenleving. Daarbij moeten grote projecten minimaal 50 procent in lokale handen zijn. Kleinere projecten tot 2,5 hectare met zonnepanelen zijn volledig in

lokaal eigendom. Inmiddels is het zonnepark in de zandwinplas bij De Mussels in Beilen aangekocht door plaatselijke energiecoöperaties. De gemeente Midden-Drenthe stelde daarvoor een lening van vier ton beschikbaar. Voor het zonnepark Leemdijk gelegen aan het gelijknamig bedrijventerrein in Smilde wordt momenteel onderzocht hoe de gemeente een gebiedsfonds kan inrichten. Naast het delen van de opbrengsten is ook afgesproken zoveel mogelijk zonnepanelen op daken te leggen. Aan zonneparken groter dan 2,5 hectare op land wordt alleen meegewerkt door middel van een tender. Deze tender gaan we samen met onze inwoners en ondernemers vormgeven en stellen we pas open wanneer er voldoende netcapaciteit is. Dat zal in 2022 nog niet aan de orde zijn.

Warmte: starten met energiebesparing
In december 2021 stelde de raad de warmtevisie vast. Betaalbaarheid van de maatregelen speelt een centrale rol in de warmtetransitie. Hiervoor vragen we ook nadrukkelijk de inzet van de rijksoverheid zodat het ook voor iedereen aantrekkelijk wordt om investeringen te doen. Gelukkig zijn er al wel stappen die de gemeente Midden-Drenthe kan zetten: in de komende vijf jaar richten we op isoleren en besparing. In het kader van de Regeling Reductie Energieverbruik (Woningen) heeft de gemeente in 2021 inwoners geholpen met energiebesparing. Zo leverde een gezamenlijke inkoopactie 427 maatregelen op, te denken valt aan vloer- en spouwmuurisolatie, zonnepanelen, HR++glas. 1237 inwoners van de gemeente Midden-Drente gebruikte een voucher vouchers ter waarde van 50 euro voor energiebesparende producten. Tot slot zetten we samen met andere Drentse gemeenten en Het Drents Energieloket Drenthe-brede acties en campagnes op; dat leverde op dat bijna 70.000 Drenten voor advies contact opnamen met het Drents Energieloket.

Specifieke Uitkering Energiearmoede
In januari 2022 stelde het rijk een specifieke uitkering beschikbaar om huishoudens die te maken hebben met energiearmoede te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen. De financiële gevolgen van de gestegen energieprijzen zijn in een deel van de gevallen nu al merkbaar en daarom is de inzet van deze middelen op korte termijn wenselijk zodat de besparingseffecten de volgende winter al merkbaar zijn voor de huishoudens. Om tot een pakket met maatregelen te komen wordt een stakeholdersbijeenkomst georganiseerd waarbij woningcorporaties, huurdersverenigingen, welzijnsorganisaties, dorpsbelangenverenigingen en energiecoaches/energiecoöperaties worden uitgenodigd. Er is al veel lokaal beleid gericht op reductie van energiegebruik van alle typen huishoudens opgetuigd, met een bijbehorende infrastructuur zoals Het Energieloket en energiecoaches. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande infrastructuur of aanpakken die kansrijk zijn voor deze doelgroep en daarop voortbouwen. De besteding van deze middelen voor de gemeente moet uiterlijk 1 mei 2023 zijn afgerond.

DOEK: Duurzaam Op Eigen Kracht
Na succesvolle eerdere edities van Duurzaam Op Eigen Kracht (DOEK) heeft de gemeente Midden-Drenthe in 2022 opnieuw geld beschikbaar gesteld voor DOEK. Het prijzengeld van DOEK is bestemd voor inwoners die hun omgeving willen verduurzamen. De gemeente Midden-Drenthe helpt daarbij door een financieel zetje te geven. Wijken, buurten, dorpen, (sport)verenigingen kunnen plannen inleveren en maken kans op (een deel) van de prijzenpot van € 30.000,-. Naast duurzaamheid is het belangrijk dat de ideeën bijdragen aan de onderlinge band van de inwoners van Midden-Drenthe. In februari 2022 zijn aan 14 initiatieven een bijdrage vanuit DOEK uitgekeerd.

Team Gezond in Midden-Drenthe
Het team heeft eind 2021 bijeenkomsten gehouden met ambassadeurs uit het lokale Sportakkoord. Met deze uitkomsten wordt in 2022 verder gewerkt aan de doelen uit het beleid Bewegen en leefstijl 2019-2023 "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst" en de ambities uit het lokale Sportakkoord. Het team werkt volgens de pijlers:
1. Vitaal ouder worden door gezond eten en drinken en meedoen;

2. Verkleinen gezondheidsachterstanden door bewegen, gezond eten en drinken, een rookvrije omgeving;
3. Sport en beweeg-aanbieders hebben de basis op orde en handelen toekomstgericht;
4. Kinderen zijn motorisch vaardig en hebben plezier in bewegen als basis voor een leven lang bewegen.

Onder andere wordt in 2022 verder ingezet op doelgroepen die nu lastig te bereiken zijn, zoals nieuwkomers, mensen met een beperking en mensen in armoede. Ook wordt verder ingezet op het maken van slimme verbindingen om kunst, cultuur, sport en beweging nog meer in te zetten voor de gezondheid van inwoners. Tevens zetten we verder in op het ontmoedigen van roken op en rond de sportvelden, buurthuizen en gemeentelijke gebouwen o.a. door het weghalen van rokerspitten. Verder bouwen we verder aan het lokale platform Gezond in Midden-Drenthe zodat informatie over onder andere samenwerkingen en uitwisseling van mogelijkheden, kansen en mooie voorbeelden van goede initiatieven voor iedereen beschikbaar is. Tot slot worden de vakleerkrachten op de scholen breder ingezet door bijvoorbeeld meer in te zetten op “beweegtijd” tijdens en na de schooluren in samenwerking met verenigingen.
De input dat tijdens de bijeenkomsten eind 2021 is gegeven, is ook aanleiding geweest om preventie nog meer terug te laten komen in de ambities zoals beschreven in het lokale sportakkoord. In 2022 wordt het lokale sportakkoord daarom uitgebreid naar een sport-gezondheidsakkoord onder begeleiding van een onafhankelijk formateur.

GGD Drenthe
Op basis van een notitie is de procedure rond Gemeenschappelijke Regelingen geüniformeerd voor de hele provincie Drenthe. Deze notitie is vastgesteld door het bestuur van de VDG met input van de verschillende GR- en gemeenteraden en colleges. De gemeenteraad van Midden-Drenthe heeft aangegeven dat zij zoveel mogelijk wil werken volgens deze nieuwe werkwijze. Daarom is in het voorjaar van 2022 is voor het eerst een voorjaarsoverleg gehouden. Tijdens het voorjaarsoverleg kwam naar voren dat de begroting van de GGD Drenthe met ingang van 2022 zal uitdijen. De verwachting is dat in 2022 de kosten nog opgevangen kunnen worden, maar dat per 2023 alle Drentse gemeenten gevraagd gaan worden de bijdrage aan de GGD te verhogen.

4.9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Leges omgevingsvergunningen
Voor 2022 is er 1.207.000 euro aan legesopbrengsten begroot.
Tot en met maart 2022 is er voor een bedrag van 225.000 euro aan leges gelden binnen gekomen.

Woonwagenbeleid
Op dit moment is de uitvoering bezig voor de realisatie van 3 standplaatsen en de herinrichting van een 4e op de locatie Klateringerweg. Grondwerk is uitgevoerd en riolering wordt aangelegd. De vergunningaanvraag voor de herinrichting van een standplaats en de uitbreiding met drie standplaatsen is verleend. De aanbesteding voor de bergingen en standplaatsen is doorlopen en gegund. Met de beoogde bewoners worden vaststellingsovereenkomsten gesloten.

De kosten van deze uitbreiding met drie standplaatsen zijn in 2019 geprognotiseerd. Op basis van die prognose heeft de raad in 2020 hiervoor een budget van € 105.000 beschikbaar gesteld. Nu de uitvoering daadwerkelijk plaatsvindt is beter inzichtelijk geworden wat de werkelijke kosten, inclusief de PM-posten uit de prognose, op basis van offertes zijn. De totale kosten voor het aanleggen van de drie standplaatsen en het eveneens aanpassen van de al bestaande vierde standplaats komen uit op € 222.000.

Dat betekent dat we te maken hebben met extra kosten ten bedrage van € 117.000. De belangrijkste factoren van de extra kosten zijn het aangepaste ontwerp (maaiveldhoogte en aanpassing openbare weg), de riolering (gescheiden stelsel) en de sterke stijging van de kosten van de materialen. Naast de extra kosten kan gemeld worden dat een subsidieaanvraag van € 55.000 is gedaan en toegekend in het kader van de rijksregeling huisvesting aandachtgroepen, specifiek voor de aandachtgroep woonwagens. Van de toegekende subsidie wordt € 20.000 aangewend als dekking van de € 117.000. Dit houdt in dat € 97.000 moet worden gekapitaliseerd. Deze kapitaallasten kunnen worden gedekt uit de hogere huuropbrengsten van de vier standplaatsen.

Omgevingswet

Digitaal Stelsel Omgevingswet
Er is inmiddels een keuze gemaakt voor een software-pakket voor de plan- en regelbeheer software onder de Omgevingswet. Op korte termijn wordt deze software geïmplementeerd, zodat deze voor de invoering van de Omgevingswet operationeel en ingericht is.

Omgevingsvisie
Voor de Omgevingsvisie is de afgelopen jaren op verschillende manieren informatie opgehaald, om zoveel mogelijk mensen de gelegenheid te geven om mee te denken en aan te geven wat ze belangrijk vinden voor de toekomst van Midden-Drenthe of de directe woon- en leefomgeving. Zo zijn er bijvoorbeeld straatinterviews en online enquêtes uitgevoerd, zijn er stakeholdersbijeenkomsten georganiseerd en hebben er debatten plaatsgevonden met bijvoorbeeld jongeren. Van 4 november tot en met 15 december 2021 lag de Omgevingsvisie ter inzage. Daarop zijn 15 zienswijzen ingediend. Met de meeste zienswijzen is actief iets gedaan. Ze zijn verwerkt in de uiteindelijke visie.

Het college heeft de uiteindelijke Omgevingsvisie op 8 maart 2022 vastgesteld en legt het voor aan de gemeenteraad die het definitieve besluit neemt. De Omgevingsvisie geeft aan wat we willen bereiken in Midden-Drenthe. In de Omgevingsvisie wordt beschreven wat echt belangrijk is voor de omgeving waarin mensen uit Midden-Drenthe wonen, werken en hun vrije tijd doorbrengen. De Omgevingsvisie is een basis voor ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven. Onderwerpen en thema's als bijvoorbeeld klimaat, duurzame energie of gezondheid komen in de visie aan bod. Omdat het document echt van de inwoners is, werd de samenvatting ervan vertaald in het Drents.

Omgevingsplan (geactualiseerd)
Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden alle bestemmingsplannen, beheersverordeningen en een aantal overige verordeningen automatisch samengevoegd tot het omgevingsplan van rechtswege. Dat is het ruimtelijk kader waarmee we vanaf dan werken. We hebben tot 1 januari 2030 de tijd om het tijdelijke omgevingsplan om te zetten naar een gemeentedekkend omgevingsplan in de zin van de Omgevingswet. Aan het begin van dit jaar is gestart met het opstellen van een routekaart voor het Omgevingsplan. Hierin maken we inzichtelijk hoe en op welke wijze we tot een volledig dekkend omgevingsplan voor de gemeente komen.

Grondbeleid
Nota grondbeleid
In januari 2021 heeft de raad de Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026: Aan het Roer! vastgesteld.

We bouwen samen aan onze gemeente. We bieden ruimte voor initiatieven. We nemen regie als dit nodig is. Dit is onze missie. Hiervoor maken we gebruik van financiële en juridische instrumenten waarbij de raad een sturende en bepalende rol heeft. Samen staan we aan het roer.

Het aantal gemeentelijke woningbouwkavels is beperkt en de vraag is groter dan het aanbod. Om voor voldoende geschikte woonruimte te zorgen, ligt een behoorlijke taakstelling met een actieve rol voor de gemeente. In 2021 zijn wel al gestart met werkzaamheden en in 2022 wordt dit verder uitgewerkt met een actieve rol voor de gemeenteraad.

Bestemmingsplannen en Visies

Visie op Smilde (geactualiseerd)
De Visie op Smilde is eind vorig jaar door de raad vastgesteld. In de Visie is een hoofdstuk 'Van Visie naar Uitvoering' opgenomen. Dit betekent dat er de komende jaren verschillende zaken uit de Visie opgepakt zullen worden. Daar waar mogelijk wordt aangesloten bij regulieren planningen en werkzaamheden. Voor sommige werkzaamheden ligt het initiatief bij de gemeente en bij een aantal andere aspecten zal de gemeente een meer faciliterende of stimulerende rol spelen.

Dorpsvisie Hooghalen (geactualiseerd)
Inmiddels wordt uitvoering gegeven aan de ambities uit de dorpsvisie Hooghalen. Als gemeente zijn we betrokken bij de herinrichting van het AZC-terrein en de realisatie van een MFA en eventuele woningbouw.

Gebiedsvisie De Haven in Beilen (geactualiseerd)
Er is een provinciale subsidie aangevraagd en verkregen voor een beperkte her inrichting van de Verlengde Havenstraat in Beilen. De bouw van de nieuwe VO-school en de gymzaal zijn afgerond en de brug is geplaatst.Voor de beperkte inrichting van de Verlengde Havenstraat worden er de komende periode met de omwonenden gesprekken gevoerd en wensen geïnventariseerd . De verwachting is dat na de zomer wordt gestart met het uitvoeren van de werkzaamheden.Deze werkzaamheden zullen circa 3 à 4 maanden in beslag nemen.

Masterplan Orvelte
Voor de uitvoeringsorganisatie in Orvelte wordt een stichting Coöperatief Orvelte opgericht. Het bestuur van de stichting is inmiddels gevormd en de stichting in oprichting is haar statuten en het ondernemingsplan aan het afronden. De gemeente faciliteert deze stappen. In de komende maanden wordt de samenwerkingsovereenkomst tussen de stichting Coöperatief Orvelte, het Drentse Landschap en de gemeente afgerond. Daarnaast is ook de procedure gestart voor het werven van een dorpscoördinator.

Lievingerveld
Inmiddels zijn in Lievingerveld circa 120 omgevingsvergunningen verleend. Er zijn zo'n 20 opties op kavels teruggegeven en deze kavels kunnen opnieuw worden uitgegeven. Belangrijkste reden hiervoor is de enorme stijging van de bouwkosten.
De bewoners van Lievingerveld zijn samen met ons bezig om een visie te ontwikkelen hoe we Lievingerveld op een goede manier kunnen afronden en de kwaliteit kunnen waarborgen. Deze visie wordt naar verwachting nog vóór de zomer afgerond. Er is nog een klein stuk van de grond in Lievingerveld beschikbaar. In afwachting van een nieuw bestemmingsplan, kunnen deze gronden nog niet worden uitgegeven.

Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe
In het Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe herstellen we in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd.

Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het

bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt.

Tot slot nemen we enkele kleine particuliere initiatieven mee in het veegplan.

Met ingang van 24 februari 2022 ligt het ontwerpbestemmingsplan Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 gedurende zes weken ter inzage. Daarna wordt het ter vaststelling aangeboden aan de raad.

Ossebroeken II Beilen
Om een nieuw bedrijventerrein in Beilen mogelijk te maken zodat we voorzien in onwikkelings- en vestigingsmogelijkheden voor ondernemers, is het ontwerpbestemmingsplan en -exploitatieplan Ossebroeken II in procedure gebracht. Het plan ligt tot begin mei 2022 ter inzage.

Wonen
Nog steeds is de druk op de woningmarkt groot. Het aanbod is beperkt en de prijzen hoog. Vooral voor starters op de woningmarkt is het lastig om in te stromen, zowel in de huur als koop. We zetten in op de voorbereiding en uitvoering van (herstructurerings)projecten om de krapte het hoofd te kunnen bieden. Het blijft een uitdaging, zeker met de stijgende bouwprijzen.

De komende periode worden onze bouwplannen doorgerekend op stikstofgevoeligheid. Dit geeft een beeld of er nog knelpunten te verwachten zijn. Om te kunnen bouwen voor de vraag van nu en de langere termijn gaan we verder met onze visieontwikkeling op locaties.

Actualisatie Woonbeleid
Eind vorig jaar is het woningmarktonderzoek opgeleverd. Dit onderzoek biedt inzicht in de woningbehoefte voor de komende jaren. In de vergadering van de commissie Ruimte en Groen van februari jl. zijn de hoofdlijnen van het onderzoek en de uitgangspunten voor vervolg besproken. Dit betrekken we bij de actualisatie van het Woonplan. Hier gaan we de komende periode mee aan de slag.

Wijkverbetering zes lanenbuurt Westerbork
In Westerbork werken we samen met de bewoners aan wijkverbetering. Voor de herinrichting van een deel van de Lindelaan en de Beukenlaan zijn de plannen gereed en wordt de aanbesteding voorbereid. Woningcorporatie Woonservice wil de komen de jaren ook met de verduurzaming van de huurwoningen in de buurt aan de slag. Ook hierin trekken we samen op, uiteraard ook samen met de bewoners van de buurt.

Ontwikkelingen Oekraïne
We zijn allemaal geschokt door de beelden uit Oekraïne die ons dagelijks bereiken. Inmiddels zijn al meer dan 4 miljoen mensen op de vlucht geslagen en dat worden er elke dag meer. De Veiligheidsregio Drenthe heeft – net als de andere 24 veiligheidsregio's in Nederland – de opdracht om 2000 vluchtelingen op te vangen. De gemeente Midden-Drenthe gaat aan zo'n 200 mensen onderdak bieden in gemeentelijke opvanglocaties.

Inmiddels hebben we het voormalig dr. Nassaucollege in Beilen ingericht als opvanglocatie met 60 tot 80 plekken. Daarnaast kan de pastoriewoning in Beilen onderdak bieden aan 8 tot 10 mensen. Bij vakantiepark Orveltermarke kunnen zo'n 30 Oekraïners terecht. Ondertussen zijn we aan het kijken welke andere locaties nog geschikt gemaakt kunnen worden voor de opvang van vluchtelingen, zodat we nog voor de zomer inderdaad de genoemde 200 mensen kunnen opvangen in gemeentelijke

locaties. U wordt hier als gemeenteraad op regelmatige basis over geïnformeerd door middel van memo's.
Daarnaast vindt er ook opvang plaats bij particuliere initiatieven, onder andere via Takecarebnb.

Projecten
De Lindelaar in Westerbork (geactualiseerd)
Er wordt een partiële herziening van het bestemmingsplan voorbereid om de sociale koopprijsgrens te verruimen. De verwachting is dat deze herziening in april of mei door de raad wordt vastgesteld. Daarna zal worden gestart met het aanbestedingstraject voor de realisatie van de sociale koopwoningen. Inmiddels is het startschot gegeven voor het bouwrijp maken van het plangebied. De vijf vrije kavels in het plangebied zijn onder optie bij inwoners van de gemeente Midden-Drenthe. Woonservice is bezig met de voorbereidingen voor de realisatie van de acht sociale huurwoningen. De start van deze woningen zal voor de zomer plaatsvinden.

An de Boerbrink in Westerbork
Afgelopen najaar is het gebied An de Boerbrink bouwrijp gemaakt. Het gebied is voor een deel eigendom van bouwaannemer Hunebouw uit Hoogeveen en voor een deel in eigendom van de gemeente. In totaal worden hier 27 woningen ontwikkeld. De gemeentelijke kavels worden in het voorjaar van 2022 uitgegeven.

Woonservicezone (geactualiseerd)

Jade deelgebied B
Fase 1 van gebied Jade B (Lidl met het parkeerterrein) is inmiddels gerealiseerd. In fase 2 zal het noordelijke gebied ontwikkeld worden met woningbouw voor Woonservice. Het ontwerp voor fase 2 met 12 appartementen en 8 grondgebonden woningen is inmiddels door het college vastgesteld. De voorbereidingen voor de bestemmingsplanprocedure zijn inmiddels opgestart.

Jade deelgebied D
De woningen in het plangebied zijn gerealiseerd en de inrichting van de openbare ruimte is afgerond. In het plangebied zijn 9 levensloopbestendige huurwoningen en 4 koopwoningen gerealiseerd. De Oude Beilerkorf omgebouwd tot 3 appartementen voor inwoners die tijdelijk woonruimte nodig hebben. Ten behoeve van de verkregen subsidie van de provincie voor dit project is onlangs het eindverslag ingediend. Het definitieve besluit moet nog ontvangen worden.

Herontwikkeling 't Stroomdal
Inmiddels zijn we gestart met het traject om te komen tot een gebiedsvisie voor 't Stroomdal in Beilen. Directe aanleiding is de nieuwbouw van een schoolgebouw voor de kindcentra van IKC G.A. de Ridder en CKC Beatrix. Het gebied biedt echter kansen om door verbinding synergie te behalen. Met de partners die in het gebied actief zijn, zijn gedeelde waarden voor het gebied gevangen in een zogenoemde Dromenvanger. Begin april 2022 hebben omwonenden en andere belangstellenden gezamenlijk input geleverd op hoe het gebied er uit moet komen te zien. Deze input wordt de komende periode verwerkt tot scenario's die uiteindelijk tot een gezamenlijke en gedragen gebiedsvisie voor het gebied leiden.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Schans (Schipper)

Samenvatting

In het Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 herstellen we in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd. Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt. Tot slot liften enkele recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, mee in het veegplan. Deze ontwikkelingen zijn het omzetten van enkele agrarische bestemmingen in een woonbestemming nu het agrarische bedrijf is gestopt en het vergroten van enkele woonbestemmingen.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. Het bestemmingsplan Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 met IMRO-code NL.IMRO.1731.CorHerbpBG2022-VST1 met inachtneming van de voorgestelde aanpassingen, genoemd in de nota van zienswijzen behorende bij dit besluit vast te stellen;
2. Het vastgestelde bestemmingsplan bekend te maken en ter inzage te leggen (artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening).

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

de raadsgriffier, de voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022**

Informatie

Datum	20 april 2022
Behandelaar	Tiny van Hoek
Zaaknummer	2629453
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☐ Financieel adviseur:
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☒ Team: Omgeving en Veiligheid
☒ Naam medewerker: Bonne de Vries
☒ Inspraak/adviesorgaan: Provincie Drenthe

Aanleiding/voorgeschiedenis

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, worden al onze bestemmingsplannen samengevoegd tot het zogenoemde tijdelijke omgevingsplan.

Om drie redenen willen we voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een correctieve herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe doorlopen hebben.

1. Het bestemmingsplan Buitengebied is vastgesteld in 2012. In 2014 is hier voor wat betreft archeologie nog een correctieve herziening op gedaan en is een geconsolideerd plan gemaakt. Sinds 2012 zijn we al werkende weg achter enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied gekomen. Op een aantal plekken blijken de bestemmingen niet helemaal te kloppen. Een aantal regels blijkt wat onduidelijk te zijn.

   Na inwerkingtreding van de Omgevingswet is het niet meer mogelijk om dit eenvoudig aan te passen. Vanaf dat moment kunnen we alleen nog werken met het wijzigen van het tijdelijke omgevingsplan. Zo'n wijziging moet volledig voldoen aan de regels van de Omgevingswet. Dat is – op dit moment nog – een stuk gecompliceerder dan het aanpassen van een bestemmingsplan.

   Daarom stellen we voor de omissies en onduidelijkheden nog voor inwerkingtreding van de Omgevingswet te herstellen in een veegplan van het bestemmingsplan Buitengebied. Dit is een beleidsneutrale herziening. We wijken niet af van het regime van het bestemmingsplan Buitengebied en regelen geen nieuwe onderwerpen.

2. Sinds 2012 zijn diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna 10 jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een

compleet bestemmingsplan ligt.

We nemen de omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen mee indien de systematiek aansluit op het bestemmingsplan Buitengebied. Indien deze bijvoorbeeld heel specifiek zijn, laten we ze buiten het veegplan (op de verbeelding wordt dit een 'witte vlek').

Recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, bieden we de mogelijkheid om mee te liften in het veegplan. De initiatiefnemers moeten daarvoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing aanleveren.

3. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet is niet meer de website ruimtelijkeplannen.nl de plek om bestemmingsplannen te bekijken, maar zijn we aangewezen op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Van diverse kanten horen we dat het aan te bevelen is om ervoor te zorgen dat het bestemmingsplannenbestand van de gemeente voor inwerkingtreding van de Omgevingswet op orde is. Dit vergroot de leesbaarheid van de regels in het DSO.

Voorstel

Toelichting voorstel

Met het veegplan passen we het bestemmingsplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ op onderdelen aan:

- We verwerken de sinds de vaststelling van het vorige plan verleende omgevingsvergunningen en vastgestelde postzegelbestemmingsplannen erin.
- We nemen een aantal nieuwe perceelsgebonden initiatieven mee.
- We voeren een aantal beleidsneutrale ambtshalve wijzigingen door.

Het plangebied is het hele plangebied van bestemmingsplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ (2014). Met uitzondering van de postzegelplannen en omgevingsvergunningen die niet worden meegenomen in het veegplan (de witte vlekken).

Vastgestelde bestemmingsplannen (postzegelplannen) en verleende omgevingsvergunningen
Het gaat om omgevingsvergunningen en postzegelbestemmingsplannen die sinds de vaststelling van het bestemmingsplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ zijn verleend/vastgesteld. Een aantal verleende omgevingsvergunningen en vastgestelde postzegelbestemmingsplannen nemen we vanwege hun systematiek of specifieke karakter niet mee. Deze blijven gelden naast het veegplan en zijn nog steeds separaat raadpleegbaar op ruimtelijkeplannen.nl en later in het DSO.

Nieuwe perceelsgebonden initiatieven
We hebben initiatiefnemers de mogelijkheid geboden om mee te liften met het veegplan. Het betreft eenvoudige initiatieven die passen in ons beleid en die met een positief advies uit het Casusoverleg Ruimte zijn gekomen. Alle initiatiefnemers moeten een ruimtelijke onderbouwing aanleveren, waaruit blijkt dat het initiatief passend is in een goede ruimtelijke ordening.

De ruimtelijke onderbouwingen van deze initiatieven hebben we bij de toelichting van het veegplan gevoegd. Als bijlage bij dit voorstel vindt u een overzicht van alle initiatieven die we meenemen.

Ambtshalve wijzigingen
In de loop der jaren hebben we een aantal gewenste ambtshalve wijzigingen verzameld. Alle ambtshalve aanpassingen die worden gedaan, zijn van geringe omvang en sorteren niet tot

nauwelijks effecten ten opzichte van het op 26 januari 2012 vastgestelde bestemmingsplan. Het zijn correcties en aanpassingen die de juridische regeling in overeenstemming brengen met de feitelijke situatie en die de leesbaarheid van het plan vergroten. Het betreft het herstellen van schrijffouten, verwijzingsfouten, wat fouten of achterstalligheden op de verbeelding, een actualisatie op grond van de Provinciale Omgevingsverordening (bijvoorbeeld Natuurnetwerk Nederland en Ruimte voor Ruimte) en het verduidelijken van enkele regels.

Als bijlage bij dit voorstel vindt u een overzicht van alle ambtelijke wijzigingen.

Consoliderend
De verbeelding en planregels van het veegplan zijn op 'consoliderende wijze' opgesteld. Dat wil zeggen dat op de verbeelding het hele plangebied van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' (2014) wordt meegenomen; ook de percelen waar de aanpassingen géén betrekking op hebben. Op deze manier is straks een compleet plan raadpleegbaar in het DSO. Als bijlage bij de regels van het bestemmingsplan is een overzicht opgenomen met de voor- en nasituaties van alle wijzigingen die in de verbeelding plaatsvinden.

Voor de planregels hebben we het consolidatieplan uit 2014 als basis gehanteerd. Middels doorhalingen (rood en doorgehaald aangegeven) of toevoegingen (rood en vetgedrukt aangegeven) hebben we de wijzigingen weergegeven die voorliggend veegplan doorvoert in de planregels.

Het ontwerp van het veegplan moet voor inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage gelegd worden, dan komt het plan in het tijdelijke omgevingsplan terecht.

Alternatieven

Het alternatief is het plan niet vast te stellen, maar dan missen we ook de toegevoegde waarde ervan.

Randvoorwaarden

De randvoorwaarden staan in het veegplan.

Risico's

Het is een beleidsneutraal plan, er zijn geen risico's.

Financiële gevolgen

Er zijn geen financiële gevolgen. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening (artikel 6.12, tweede lid) en het Besluit ruimtelijke ordening is geen sprake van een plan waarvoor een exploitatieplan vereist is. Wij schatten in dat de wijzigingen niet tot planschade leiden, omdat het voornamelijk om ondergeschikte wijzigingen gaat. Waar dit niet het geval is, zijn deze wijzigingen eerder al vergund of in een eerder bestemmingsplan geregeld.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

/

Publicatieniveau

Openbaar.

Overig

Het veegplan volgt de gewone procedure van een bestemmingsplan. We hebben de voorgestelde ambtelijke wijzigingen en de mee te nemen plannen besproken met de provincie Drenthe. Wijzigingen die andere overheden, zoals waterschappen, aangaan, hebben we met deze overheden besproken. De opmerkingen van deze overlegpartners hebben we verwerkt in het plan.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft zes weken ter inzage gelegen. Er zijn twee zienswijzen ingediend. Deze hebben we beantwoord in de Nota van Zienswijzen. Ook enkele laatste ambtelijke aanpassingen hebben we hierin aangegeven.

Vervolgprocedure/communicatie

Het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan zal na twee weken gepubliceerd worden in de Krant van Midden-Drenthe, in de Staatscourant en op de website ruimtelijkeplannen.nl. Het zal worden gemaild aan de betrokken (overheids)instanties en aan de initiatiefnemers van de losse initiatieven. De indieners van de zienswijzen zullen een kennisgeving van het vaststellingsbesluit ontvangen. Vervolgens zal het bestemmingsplan zes weken ter inzage liggen ten behoeve van eventueel beroep.

Bijlagen

- Toelichting voorstel
- Nota van zienswijzen – ongeanonimiseerd
- Nota van zienswijzen – geanonimiseerd
- Toelichting Veegplan
- Bijlagen toelichting Veegplan
- Regels Veegplan
- Bijlagen regels Veegplan
- Verbeelding Veegplan
- Lijst met ambtelijke wijzigingen
- Lijst met meeliftende particuliere initiatieven

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Nota van zienswijzen

Ontwerpbestemmingsplan

Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022

Aanleiding
Bij besluit van 15 februari 2022 heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met het ontwerpbestemmingsplan Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 en besloten om het plan, op grond van artikel 3.8 Wro jo. Art. 3:11 Awb voor zienswijzen ter inzage te leggen. Het ontwerpbestemmingsplan heeft met ingang van 24 februari 2022 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode had iedereen de gelegenheid om een zienswijze in te dienen. Er zijn 2 zienswijzen ingediend.

In deze nota worden de zienswijzen samengevat en geeft de gemeente hierop een reactie. Tevens wordt aangegeven of er aanleiding is om het bestemmingsplan aan te passen. Daarnaast worden er enkele ambtelijke wijzigingen doorgevoerd, welke ook in deze nota worden benoemd.

Schriftelijke zienswijzen
De zienswijzen worden hieronder afzonderlijk samengevat en van een reactie voorzien. Wanneer de zienswijze leidt tot een aanpassing of wijziging in het ontwerpbestemmingsplan, wordt dit direct onder de betreffende zienswijze aangegeven. Hieronder volgen de zienswijzen van overlegpartners, vervolgens de zienswijzen van bedrijven en burgers.

Indiener	Naam	Adres	Zaak
1	<indiener 1>		
2	<indiener 2>		

Indiener 1

1. Het gastenverblijf op onze percelen zouden we willen gebruiken als recreatiewoning. Binnen het bestemmingsplan is nu nog opgenomen dat er sprake is van strijdig gebruik als de gronden of gebouwen worden gebruikt ten behoeve van verblijfsrecreatie. Dit zouden we dus graag gewijzigd zien.
2. Het bouwblok op onze percelen onderdeel van de bestemming Natuur. Dit is een tegenstrijdigheid want deze bebouwing is geen natuur. De regels laten wel wonen toe als ondergeschikt onderdeel maar de bestemming natuur blijkt nu door te werken naar andere plannen. De bebouwing is in het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen. Omdat nu blijkt dat er weer andere beleidslijnen worden gekoppeld aan het NNN, vrezen we dat we in de toekomst met initiatieven vast kunnen gaan lopen. Graag zouden we dus het bouwblok separaat als functie opgenomen zien en dat in het bestemmingplan opgenomen bestemming “Natuur” de contour voor natuur vanuit het NNN wordt overgenomen.
3. Aansluitend aan onze percelen hebben wij nog een kadastraal perceel in ons bezit. Gezien de ligging binnen het NNN, zouden we deze aansluitend kunnen gaan inrichten als natuur. Thans wordt het perceel nog landbouwkundig gebruikt maar mochten we daadwerkelijk over willen gaan tot een stukje realisatie van de natuur, is het handig om daar nu al op voor te sorteren middels het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid naar natuur. Als de kaart van NNN wordt bekeken, zien wij daar een mooi beeld ontstaan.

4. Tenslotte hebben we nog een stukje grond tegen het dorp aan liggen. Tijdens het opstellen van het bestemmingsplan van onze percelen, is de mogelijkheid geboden om ook dit stukje grond mee te nemen en hiervoor een wijzigingsbevoegdheid op te nemen naar wonen. We hebben daar toen van afgezien omdat we bang waren dat er eventueel bezwaren zouden komen en de procedure in de vertraging zou raken. Bij nader inzien zouden we nu wel deze wijzigingsbevoegdheid willen opnemen. Of er daadwerkelijk woningbouw gerealiseerd kan worden hangt natuurlijk af van eventuele beperkende milieuzoneringen. Mocht het wel mogelijk blijken dan kan daar iets moois gebouwd worden dat aansluit bij het beeld van het landgoed en een schakel vormt naar een aantrekkelijke entree van het dorp.

Reactie gemeente

1. Voor het eventueel omzetten van een gastenverblijf naar een recreatiewoning hoeft niet de onderliggende bestemming gewijzigd te worden. Door middel van een omgevingsvergunning kan hieraan medewerking verleend worden.
2. De huidige bestemming is Natuur, omdat de percelen in het Natuurnetwerk Nederland liggen. Het anders bestemmen van het bouwperceel heeft geen toegevoegde waarde want het geeft niet meer rechten. Het wijzigt de provinciale regels vanuit het Natuurnetwerk Nederland niet.
3. Wij nemen in het Veegplan enkele particuliere ontwikkelingen mee, maar dat zijn ontwikkelingen die al bestuurlijke goedkeuring hebben. Bij het omzetten van het bedoelde perceel naar Natuur is dat nog niet zo. Het omzetten van een perceel naar de bestemming Natuur kan namelijk alleen wanneer de provincie dit perceel al heeft aangewezen als Natuurnetwerk Nederland. Dat is bij dit perceel niet het geval.
4. Wij kunnen geen medewerking verlenen aan woningbouw op dit perceel gelet op de naastgelegen bedrijfsbestemming.

Aanpassingsvoorstel

De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Indiener 2

Indiener is eigenaar van de kadastrale percelen Westerbork O de nummers 480, 489, 524 en 895. De percelen hebben in het ontwerp Veegplan de bestemming Natuur gekregen. Op al deze percelen exploiteert indiener een zijn traditionele akkerbouwbedrijf, met gebruikmaking van (kunst-)meststoffen en toegestane gewasbeschermingsmiddelen. De in de bestemmingsomschrijving geformuleerde gebruiksregels verhouden zich niet tot de bedrijfsvoering van indiener, omdat dit beperkingen geeft ten aanzien van het grondgebruik, o.a. ten aanzien van het toepassen van drainage, het ploegen en scheuren van de grond, diepere grondbewerkingen (om o.a. storende lagen in de bodem op te heffen), het dempen van sloten, het vergunningsvrij uitvoeren van werken, etc. De bescherming van genoemde NNN-gebieden door een gewijzigde exploitatie van de grond is niet op zijn plaats omdat er een boterham op grond verdient moet worden en temeer omdat indiener, en voordien zijn vader, de percelen al in gebruik had voordat de gebieden een beschermde NNN status kregen. De bestemming van de grond dient primair en in hoofdzaak te voorzien in een gebruik dienstbaar aan een agrarische bedrijfsuitoefening, zonder planologische

beperkingen. We verzoeken u het veegplan hierop aan te passen en dus de bestaande vigerende bestemming te handhaven.

Reactie gemeente

De percelen van indiener 2 zijn inderdaad nog agrarisch in gebruik en dat betekent dat deze percelen onterecht de bestemming Natuur hebben gekregen. Wij zullen dit terugdraaien.

Aanpassingsvoorstel

De kadastrale percelen Westerbork O met nummers 480, 489, 524 en 895 weer de oorspronkelijke agrarische bestemming teruggeven.

Ambtelijke aanpassingen
Tenslotte is er ambtelijk nog een aantal onjuistheden in het bestemmingsplan geconstateerd. Deze zijn hieronder benoemd.

Verwerken NNN

Na onderzoek is gebleken dat meer particuliere percelen in het NNN die nog agrarisch in gebruik zijn per abuis de bestemming Natuur hebben gekregen. We geven deze percelen de oorspronkelijke agrarische bestemming terug.

Witte vlekken

Sinds de vaststelling van het ontwerpbestemmingsplan is nog een aantal omgevingsvergunningen verleend, of wijzigingsplannen of bestemmingsplannen vastgesteld. Om te voorkomen dat het Veegplan deze besluiten weer teniet doet, worden deze percelen als witte vlek opgenomen. In de toelichting bij het Veegplan staan deze benoemd.

Artikel 43.3 en 46.e

In artikel 43.3 en artikel 46.e was de mogelijkheid van grondgebonden zonnepanelen beperkt tot agrarische bouwpercelen. In het beleid is deze mogelijkheid gekoppeld aan alle bouwpercelen. Dit wordt verbeterd in:

43.3: Het bouwen van:
- kleinschalige windturbines;
- kleinschalige zonneparken; en
- grondgebonden zonnepanelen ~~bij agrarische bouwpercelen~~

is niet toegestaan, met uitzondering van:
- kleinschalige windturbines, kleinschalige zonneparken, en grondgebonden zonnepanelen ~~bij agrarische bouwpercelen~~ waarvan de bouw wordt toegestaan in de regels van een bestemmingsplan;
- grondgebonden zonnepanelen binnen de bestemmingen Wonen en Wonen-Voormalige boerderijen.

46.e: Grondgebonden zonnepanelen bij bouwpercelen
Artikel 43.3 de bestemmingsregels ten behoeve van plaatsing van grondgebonden zonnepanelen op bouwpercelen, met dien verstande dat: ….

Verbeterpunten BP Buitengebied februari 2021

Verbeelding

1. **Mr. J.B. Kanweg 31 te Witteveen**, het deel van de minicamping dat binnen de woonbestemming valt is wel vergund maar niet opgenomen in de correctieve herziening uit 2014. Alsnog toevoegen.

2. **Kanaal WZ 2a te Tiendeveen**, de minicamping is op de verkeerde plek opgenomen, namelijk op het perceel van de buren. Verbeteren conform feitelijke situatie.

3. **De Goorns 12 Eursinge**,
   Hier is de bestemming AW-3, met een aanduiding sa-gab. De bestemming moet AW-4 zijn.

4. **Walakkers 2 Eursinge**
   De minicamping is gestopt per 1-1-17, de aanduiding kan eraf wat de eigenaren betreft.

5. **Emelangen 1s1**
   Hier staat een schuur. Voor deze schuur, die nu onder het overgangsrecht valt, en ook onder het overgangsrecht van het vorige BP uit 1996, alsnog een bouwvlakje opnemen. Toegestaan gebruik is alleen opslag binnen de bestemming Natuur. We houden daarmee vast aan het gebruik zoals dat is afgegeven in 1941 als aardappel bewaarloods.

6. **Oelmersweg 4a te Elp**
   Onduidelijk waarom in 2007 in het VO BPBG de bestemming B-ADV is opgenomen. Wijzigen naar agrarisch onbebouwd.

7. **Woonbestemming naast carpoolplaats Beilen/N381/Eursing.**
   De provincie is eigenaar van deze gronden en gaat hier geen woning realiseren. De woonbestemming zal niet meer gebruikt worden en kan verwijderd worden.

8. Bestemming A-TB **Meesterswijk 6** wijzigen in AW-1 gab (zachtfruittelen is gab).

9. Actualisatie contouren **Natuurnetwerk Nederland**.

10. **Wittewijk 44(a) Bovensmilde**
    Per ongeluk is de woonbestemming van 44a ook uit het bestemmingsplan Buitengebied gehaald, terwijl dit alleen voor 44 de bedoeling was. Weer een W-VB bestemming voor opnemen.

11. Aanduiding **grondwaterbeschermingsgebied** aan de noordzijde grens van de gemeente bij Oosthalen te Hooghalen/kamp westerbork tot voorbij het zuidoosten van Elp, is te groot. Aanpassen aan laatste provinciale omgevingsverordening.

12. **Spoelplaats** ligt achter de **Mr. J.B. Kanweg 25**. Heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden -1' en de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 2', zonder nadere aanduiding. We voegen deze toe.

13. Woning **Alting 18** (ten noorden van pompstation WMD) is in 2016 weggehaald en komt niet terug. Bestemming verwijderen.

14. **Boermarkeweg 21**: er staan drie woningen, op de verbeelding staat dat er vier wooneenheden zijn toegestaan. De ene wooneenheid teveel wordt weggehaald.

15. **Hoogeveensweg 22 Nieuw Balinge** → omzetten van dienstwoning naar reguliere woning.

16. **Hoogeveensweg 24** → verleende omgevingsvergunning voor depot voor historische bouwmaterialen verwerken in het bestemmingsplan.

17. **Hullenzandweg 19** → Perceel is in bestemmingpslan buitengebied opgenomen in gebiedsbestemming natuur, moet Wonen zijn.

18. **Verlengde Middenraai 23 en 25 te Nieuw Balinge** een woonbestemming geven, conform het Voorontwerpbestemmingsplan Gebiedsontwikkeling rondom Nieuw Balinge en de feitelijke situatie.

19. **Suermondsweg 27 te Smilde**, minicamping De Veenhoeve
    Camping is opgeheven, mag van de eigenaar verwijderd worden.

20. **Looveen 17 te Wijster**: bewoner is verhuisd en de grond is verkocht, in verband met de onbewaakte spoorwegovergang. De functieaanduiding wordt verwijderd en het wordt Agrarisch onbebouwd.

21. **Oosthalen 5 te Hooghalen:** aanduiding 'Groepsaccommodatie' kan verwijderd worden, want is dubbelop met de aanduiding 'Maatschappelijk – 1' die op het perceel ligt.

22. **Holthe 37D en E:** aanduiding specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarische bedrijf met intensieve tak' en aanduiding 'tweede bedrijfswoning' kunnen verwijderd worden, nu het bedrijf is verplaatst en de bebouwing gesloopt zal worden.

23. Aan de aanduiding 'Specifieke vorm van waarde – archeologisch monument' direct ten noorden van Orvelte zijn per abuis geen regels gekoppeld. Deze wordt gewijzigd in Waarde – Archeologie 1.

24. **Asserweg 9 te Hooghalen:** op de verbeelding staat de aanduiding 'atelier', maar hieraan zijn per abuis geen gebruiksregels gekoppeld. Deze worden alsnog toegevoegd.

<u>Regels</u>

1. Omissies verwijderen in diverse bouwschema's, typefouten weghalen.

2. Toevoegen art. 2h en 2i met **definitie van meten breedte en lengte**;

3. Art. **22.1a** (R-VR2) verwijderen de regels van art. 22.1a 'al dan niet in combinatie met t/m bijgebouwen'. Dit hoort namelijk bij de bouwregels.

4. Bij de bouwregels voor bouwwerken geen gebouw zijnde verduidelijken dat alleen bestaande lichtmasten bij recht zijn toegestaan.

5. In artikel 16, 20 en 29 van het huidige bestemmingsplan Buitengebied staat in de bestemmingsomschrijving dat de gronden bestemd zijn voor o.a. sociaal-culturele doeleinden. De **definitiebepalingen** van artikel 1 bevatten geen omschrijving van **'sociaal-culturele doeleinden**'. We gaan een definitie van sociaal-culturele doeleinden opnemen.

6. **Definitie jjjjj (volwaardig bedrijf)** aanpassen met de punten waar de volwaardigheid aan wordt getoetst.

7. Toevoegen dat niet alleen bij een bedrijf met als hoofdtak intensieve veehouderij maar ook bij neventakken **IV maximaal 1 bouwlaag** is toegestaan, conform de Provinciale Omgevingsverordening.

8. Art. 4.5.1.n gaat over **gebruik bestaande mestsilo's door niet-agrarische bedrijven**. Deze staat bij toegestaan gebruik, maar moet staan onder strijdig gebruik.

9. Art. 4.9j, art. 5.9f, 7.9g, 20.3, 29.8a. **De RvR regeling** aanpassen conform de nieuwste POV, want daarin mogen er onder voorwaarden weer max 2 ipv max 1 woning komen. Daarbij verduidelijken dat alle voormalige bebouwing, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, met uitzondering van de voormalige bedrijfswoning op een perceel en met uitzondering van wat in de nieuwe bestemming mag worden gebouwd, dient te worden gesloopt.

10. Art 4, 5, en 7 **voorwaarde vestiging B-AA aan kernen Smilde, Beilen, Westerbork** is achterhaald. Kan eruit, dit is niet langer een vereiste vanuit de provincie.

11. Art. 16.1 voor de specifieke vorm van maatschappelijk 6 (**M-sm6**) ontbreken de bestemmingsomschrijving, bouw- en gebruiksregels. Staat nu alleen op de verbeelding genoemd. Het betreft hier het vergader- en trainingscentrum op **Orvelterveld 7a Orvelte**.

12. Binnen **R-VR1 is opgenomen aanduiding 'manege' en 'groepsaccommodatie'**. Als je het verkeerd wilt interpreteren kan je het zo lezen dat binnen de bestemming R-VR1 een zelfstandige manege en/of groepsaccommodatie mogelijk is, terwijl dit altijd gekoppeld moet zijn aan de hoofdtak kampeerterrein/camping en daar ondergeschikt aan moet zijn. Dit verduidelijken.

13. **Binnen R-VR1 en 2 een maximale bouwhoogte van 12 meter** opnemen voor gebouwen voor voorzieningen, die ontbreekt nu. En een afwijking opnemen om een hogere bouwhoogte van 15 meter voor ondergeschikte onderdelen van zo'n gebouw toe te staan.

14. Op diverse plekken staat wat **de bouwmogelijkheden zijn voor gebouwen en overkappingen**: 110 of 120 of 150% van de bestaande oppervlakte. Het is alleen niet altijd helder dat in de meeste gevallen de bedrijfswoning buiten dit percentage valt, omdat deze eigen bouwbepalingen kent (max 150 m² of bestaand). Dit verduidelijken door op te nemen dat een bedrijfswoning niet in deze bouwregel valt. Tevens binnen A-TB opnemen dat binnen die 120% ook de kassen vallen.

15. Een **definitie van zorgaccommodatie** aanpassen naar aanleiding van de inmiddels vastgestelde toetsingskaders voor zorginitiatieven.

16. De definitie VVVVV **Zorgfunctie** aanpassen naar aanleiding van de inmiddels vastgestelde toetsingskaders voor zorginitiatieven.

17. Artikel 41.B.B.4, regels **BedandBreakfast** toevoegen: Een ontbijtruimte **(niet nodig indien het ontbijt op de kamer wordt geserveerd)** en eventueel een woonkamer bevinden zich elders in het hoofdgebouw, dan wel in het bij het bijgebouw behorende hoofdgebouw.

18. **Artikel 41.B.a:** in de aanhef het woord horeca weglaten. Horeca bij een kleinschalige recreatieve functie moet altijd met een afwijking van artikel 41b onder D.
19. Bijlage 7 **Beleidsnotitie Paardenhouderij** van het bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld 26 januari 2012) betreft een conceptversie. En het hobbymatige deel alsnog meenemen in de regels.

20. Bij de bestemming **Agrarisch - Tuinbouw**, artikel 3.1 onder f ontbreekt in de opsomming 'mantelzorg'. Bij de andere bestemmingen staat dit er wel in. Alsnog toevoegen.

21. De definitie **ssss. Recreatiewoning** verwijst niet terug naar de definitie rrrr. Recreatieve bewoning. Dit verbeteren door aan ssss. toe te voegen: een permanent aanwezig gebouw, geen woonkeet, (sta)chalet, stacaravan, tenthuisje, trekkershut en geen caravan of ander bouwsel op wielen zijnde, bestemd om uitsluitend door een huishouden of een daarmee gelijk te stellen groep van personen, dat of die het hoofdverblijf elders heeft, gedurende een gedeelte van het jaar **recreatief** te worden bewoond;

Lijst met meeliftende nieuwe perceelsgebonden initiatieven

Locatie	**Wijziging**
Verlengde Middenraai 17, Nieuw-Balinge	Vanwege grondruil met Prolander worden twee percelen omgezet van 'Natuur' naar 'Agrarisch met waarden – 1' en vice versa. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels hoeven geen verbeelding.
Smalbroek 32, Beilen	Op het perceel wordt een hoveniersbedrijf gevestigd. De bestemming wordt omgezet van 'Wonen- Voormalige boerderijen' in 'Agrarisch – Tuinbouw', met de aanduiding 'specifiek vorm van agrarisch – kwekerij 2'. De verbeelding en regels worden hierop aangepast.
Beilervaart 45, Beilen	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 4', met de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf' en 'karakteristiek'. Er wordt geen actief agrarisch bedrijf meer gevoerd. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De aanduiding 'karakteristiek' blijft behouden. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Beilervaart 67, Beilen	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' en de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf'. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Eekhoutswijk 11, Smilde	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1'. Aangezien het perceel Eekhoutswijk 16 in het huidige

	bestemmingsplan: • een klein bouwblok kent, dat niet eens onder de gebouwde woning past (woning destijds met vergunning van de gemeente Midden-Drenthe gebouwd), • niet het gehele perceel een woonbestemming heeft, • voor de paardenstal geen direct bouwrecht geldt en de gemeente voornemens is op de uit te breiden woonbestemming een paardenstal te vergunnen is het wenselijk de woonbestemming te vergroten of te wel te wijzigen. Het huidige woonperceel en het gedeelte waar de paardenstal en paardenbak op worden gerealiseerd krijgen een woonbestemming. Het overige grasland behoudt zijn bestemming. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Oranjekanaal ZZ 55, Hijken	Het perceel heeft de bestemming ‘Agrarisch met waarden – 1’ met als aanduiding 'specifieke vormvan agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in ‘Wonen – Voormalige boerderijen’. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Beilerstraat 14A, Westerbork	Een deel van het perceel heeft de bestemming ‘Agrarisch met waarden – 1’ en een deel heeft de bestemming ‘Wonen’. Op deze locatie is enige jaren geleden een Ruimte voor Ruimterecht gevestigd. Door de aanwezigheid van een agrarisch bedrijf aan de Beilerstraat 16 te Westerbork (oostzijde van het perceel) was het destijds niet mogelijk om het gehele perceel (gem. Westerbork, sectie T, nr. 2359) als ‘Wonen’ te bestemmen. Dit om te voorkomen dat het agrarisch bedrijf niet onevenredig wordt geschaad in zijn ontwikkelingsmogelijkheden. Gezien de recente verkoop van Beilerstraat 16 te Westerbork aan een particulier eigenaar is geen sprake meer van een agrarisch bedrijf en kan het perceel in zijn

	geheel als ‘Wonen’ worden bestemd. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Beilerstraat 16, Westerbork	Het perceel heeft de bestemming ‘Agrarisch met waarden – 1’ en de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf’. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in ‘Wonen – Voormalige boerderijen’. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.

Veegplan Midden-Drenthe 2022

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

VASTGESTELD

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Toelichting

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding 3
Hoofdstuk 2 Beschrijving planonderdelen 5
2.1 Inleiding 5
2.2 Vastgestelde bestemmingsplannen (postzegelplannen) en verleende omgevingsvergunningen 5
2.3 Nieuwe perceelsgebonden initiatieven 5
Hoofdstuk 3 Milieuaspecten 10
Hoofdstuk 4 Uitvoerbaarheid 11
4.1 Economische uitvoerbaarheid 11
4.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 11

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 26 januari 2012 is het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' vastgesteld. Tegen dit vastgestelde plan is beroep aangetekend. Op 15 mei 2013 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Raad van State) uitspraak gedaan over de ingestelde beroepen en is het bestemmingsplan deels vernietigd. Naar aanleiding van de uitspraak is een correctieve herziening opgesteld: 'Correctieve herziening buitengebied Midden Drenthe' (vastgesteld op 6 maart 2014). Hierin zijn de wijzigingen van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' opgenomen die naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State noodzakelijk zijn. Daarnaast zijn in deze correctieve herziening enkele omissies in het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' hersteld.

Omdat de correctieve herziening slechts op onderdelen het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' herziet, is deze moeilijk leesbaar. Om toch een goed raadpleegbaar bestemmingsplan te kunnen publiceren op www.ruimtelijkeplannen.nl, is een geconsolideerde versie gemaakt: 'Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014)' (d.d. 20 augustus 2014). Deze geconsolideerde versie is een samenvoeging van de bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' en de 'Correctieve herziening buitengebied Midden Drenthe'. In deze versie zijn de regels en de verbeelding van de twee bestemmingsplannen opgenomen als ware het één bestemmingsplan. Bestemmingsplannen (zogenaamde postzegelplannen) die na de vaststelling van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' (2012) zijn vastgesteld – en die niet zijn meegenomen in de correctieve herziening uit 2014 – zijn in deze consolidatie niet opgenomen. Deze plannen zijn uiteraard gewoon los te vinden op www.ruimtelijkeplannen.nl.

Sinds het publiceren van het consolidatieplan hebben zich weer nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied van Midden-Drenthe voorgedaan. Er bestaat behoefte om weer een leesbaar plan te maken voor het buitengebied. Dit wordt gedaan middels voorliggend veegplan. Middels het veegplan wordt het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' op onderdelen aangepast naar aanleiding van een aantal verleende omgevingsvergunningen, postzegelbestemmingsplannen, (nieuwe) perceelsgebonden initiatieven en ambtshalve wijzigingen.

De verbeelding en planregels van het veegplan zijn op 'consoliderende wijze' opgesteld. Dat wil zeggen dat op de verbeelding het hele plangebied van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' (2014) wordt meegenomen; ook de percelen waar de aanpassingen géén betrekking op hebben. Voor de planregels wordt het consolidatieplan uit 2014 als basis gehanteerd. Middels doorhalingen (~~rood en doorgehaald aangegeven~~) of toevoegingen (rood aangegeven) worden de wijzigingen weergeven die voorliggend veegplan doorvoert in de planregels. In de toelichting is opgenomen voor welke percelen een wijziging is doorgevoerd in de verbeelding.

In de bijlage is een document opgenomen waarin voor alle wijzigingen de voor- en nasituatie qua verbeelding is weergegeven (bijlage 1).

1.2 Plangebied

Het plangebied behelst het hele plangebied van bestemmingsplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ (2014). Met uitzondering van de postzegelplannen en omgevingsvergunningen die niet worden meegenomen in het veegplan; zie hiervoor hoofdstuk 2.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk 2 komen de verschillende aanpassingen aan bod. Hoofdstuk 3 licht de milieuaspecten toe. Hoofdstuk 4 beschrijft de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan.

Hoofdstuk 2 Beschrijving planonderdelen

2.1 Inleiding

Het veegplan past het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' op onderdelen aan naar aanleiding van een aantal verleende omgevingsvergunningen, postzegelbestemmingsplannen, (nieuwe) perceelsgebonden initiatieven en ambtshalve wijzigingen.

2.2 Vastgestelde bestemmingsplannen (postzegelplannen) en verleende omgevingsvergunningen

Het gaat om omgevingsvergunningen en postzegelbestemmingsplannen die sinds de vaststelling van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' zijn verleend/vastgesteld.
Ook omgevingsvergunningen en postzegelbestemmingsplannen die na de vaststelling van het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' (2012) zijn verleend/vastgesteld - en die niet zijn meegenomen in de correctieve herziening uit 2014 en het consolidatieplan worden deze keer wel meegenomen.
Een aantal verleende omgevingsvergunningen en vastgestelde postzegelbestemmingsplannen worden vanwege hun systematiek of specifieke karakter niet meegenomen. Deze blijven gelden naast het veegplan en zijn nog steeds separaat raadpleegbaar op ruimtelijkeplannen.nl. De omgevingsvergunningen en postzegelbestemmingsplannen die níét worden meegenomen in voorliggend bestemmingsplan, worden op de verbeelding een 'witte vlek'

Voor de toelichting (ruimtelijke onderbouwing) van de meegenomen postzegelplannen en omgevingsvergunningen wordt verwezen naar ruimtelijkeplannen.nl, waar deze nog steeds separaat raadpleegbaar zijn.

2.3 Nieuwe perceelsgebonden initiatieven

Er worden een aantal nieuwe, perceelsgebonden initiatieven meegenomen in het veegplan. De ruimtelijke onderbouwingen zijn separaat bij de toelichting gevoegd.

Locatie	***Wijziging***	***Ruimtelijke onderbouwing***
Verlengde Middenraai, Nieuw-Balinge	Vanwege grondruil met Prolander worden twee percelen omgezet van 'Natuur' naar 'Agrarisch met waarden - 1' en vice versa. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 2
Smalbroek 32, Beilen	Op het perceel wordt een hoveniersbedrijf/kwekerij gevestigd. De bestemming wordt omgezet van 'Wonen – Voormalige boerderijen' in 'Agrarisch – Tuinbouw', met	Bijlage 3

	de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – kwekerij 2'. De verbeelding en regels worden hierop aangepast.	
Beilervaart 45, Beilen	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 4', met de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf' en 'karakteristiek'. Er wordt geen actief agrarisch bedrijf meer gevoerd. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De aanduiding 'karakteristiek' blijft behouden. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 4
Beilervaart 67, Beilen	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' en de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf'. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 5
Eekhoutswijk 16, Smilde	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1'. Aangezien het perceel Eekhoutswijk 16 in het huidige bestemmingsplan: • een klein bouwblok kent, die niet eens onder de gebouwde woning past (woning destijds met vergunning van de gemeente Midden-Drenthe gebouwd), • niet het gehele perceel een woonbestemming heeft, • voor de paardenstal geen direct bouwrecht geldt en de gemeente die op de uit te breiden woonbestemming wil laten bouwen is het noodzakelijk de woonbestemming te vergroten of te wel te wijzigen. Het huidige woonperceel en het gedeelte waar de paardenstal en paardenbak op worden gerealiseerd krijgen een woonbestemming. Het overige grasland behoudt zijn bestemming. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 6
Oranjekanaal ZZ 55, Hijken	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' met als aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels	Bijlage 7

	behoeven geen aanpassing.	
Beilerstraat 14A, Westerbork	Een deel van het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' en een deel heeft de bestemming 'Wonen'. Op deze locatie is enige jaren geleden een Ruimte voor Ruimterecht gevestigd. Door de aanwezigheid van een agrarisch bedrijf aan de Beilerstraat 16 te Westerbork (oostzijde van het perceel) was het destijds niet mogelijk om het gehele perceel (gem. Westerbork, sectie T, nr. 2359) als 'Wonen' te bestemmen. Dit om te voorkomen dat het agrarisch bedrijf niet onevenredige wordt geschaad in zijn ontwikkelingsmogelijkheden. Gezien de recente verkoop van Beilerstraat 16 te Westerbork aan een particulier eigenaar is geen sprake meer van een agrarisch bedrijf en kan het perceel in zijn geheel als 'Wonen' worden bestemd. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 8
Beilerstraat 16, Westerbork	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' en de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf'. Er is geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. De agrarische bestemming wordt omgezet in 'Wonen – Voormalige boerderijen'. De verbeelding wordt hierop aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.	Bijlage 9

2.4 Ambtshalve wijzigingen

Alle ambtshalve aanpassingen die worden gedaan, zijn van geringe omvang en sorteren geen (significant) effecten ten opzichte van het op 26 januari 2012 vastgestelde bestemmingsplan. Het betreft zeer geringe correcties en aanpassingen die de juridische regeling in overeenstemming brengt met de feitelijke situatie.

Het betreffen algemene ambtshalve aanpassingen in de regels en perceelsgebonden ambtshalve aanpassingen. De perceelsgebonden ambtshalve aanpassingen worden in navolgende tabel besproken. Wat betreft de algemene ambtshalve aanpassingen in de regels betreft dit veelal het herstellen van schrijffouten, verwijzingsfouten, actualisatie op grond van de POV en het verduidelijken van een regel.

Een ambtshalve wijziging is wel nieuw. Het hobbymatig houden van paarden is op basis van de Beleidsnotitie paardenhouderij onder voorwaarden bij recht toegestaan in de regels van de

woonbestemmingen. Deze notitie was al toegevoegd aan het bestemmingsplan, maar per abuis waren alleen de regels voor de professionele paardenhouderij in het bestemmingsplan verwerkt en waren de regels voor het hobbymatig houden van paarden vergeten.

Lijst perceelsgebonden ambtshalve wijzigingen

Locatie	***Ambtshalve wijziging***
Mr. J.B. Kanweg 31, Witteveen	De minicamping die binnen de woonbestemming valt, is wel vergund maar niet opgenomen in de correctieve herziening uit 2014. De minicamping wordt uitgebreid op de verbeelding. De regels behoeven geen aanpassing.
Kanaal WZ 2a, Tiendeveen	De minicamping is op de verkeerde locatie aangeduid. Dit wordt hersteld op de verbeelding. De regels behoeven geen aanpassing.
De Goorns 12, Eursinge	Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden – 3' met de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. Het is niet de bedoeling van bedrijven in 'Agrarisch met waarden – 3' zitten. De aanduiding wordt gelegd binnen de perceelsgrenzen en het perceel krijgt de bestemming 'Agrarisch met waarden – 4'. De regels behoeven geen aanpassing.
Walakkers 2, Eursinge	De minicamping is gestopt. De aanduiding wordt verwijderd op de verbeelding. De regels behoeven geen aanpassing.
Emelangen 1s1, Wijster	De bestaande aardappelbewaarloods wordt positief bestemd op de verbeelding en in de planregels.
Oelmersweg 4a, Elp	Per abuis is het perceel bestemd als 'Bedrijf – Agrarisch dienstverlenend'. Dit wordt gewijzigd naar 'Agrarisch met waarden – 1' op de verbeelding. De regels behoeven geen aanpassing.
Woonbestemming naast carpoolplaats Beilen/N381/Eursing	Provincie Drenthe is eigenaar van deze gronden en gaat de carpoolplaats uitbreiden. Er is overeengekomen dat de woonbestemming niet meer gebruikt wordt en verwijderd kan worden. Het perceel krijgt de bestemming 'Agrarisch met waarden – 2'. De regels behoeven geen aanpassing.
Meesterswijk 6, Bovensmilde	De locatie is bestemd als 'Agrarisch – Tuinbouw'. Op de locatie wordt zacht fruit geteeld, wat op basis van de definitie wordt geschaard onder grondgebonden agrarisch bedrijf. De locatie wordt op de verbeelding bestemd als 'Agrarisch met waarden – 1' met de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. De regels behoeven geen aanpassing.
NNN/EHS-natuur	De nieuwverworven NNN/EHS-natuur krijgt een natuurbestemming op basis van de Provinciale verordening Drenthe. De regels behoeven geen aanpassing.
Wittewijk 44(a), Bovensmilde	Per abuis is de woonbestemming van Wittewijk 44a ook uit het bestemmingsplan gehaald, terwijl dit alleen voor nr. 44 de bedoeling was. Op de verbeelding wordt voor nr. 44a weer de bestemming 'Wonen – Voormalige boerderijen' opgenomen. De regels behoeven geen aanpassing.
Aanduiding grondwaterbeschermingsgebied	De aanduiding grondwaterbeschermingsgebied is te groot aan de noordelijke grens van de gemeente bij Oosthalen te Hooghalen/kamp Westerbork tot voorbij het zuidoosten van Elp. Dit wordt op de verbeelding aangepast. De regels behoeven geen aanpassing.
Mr. J.B. Kanweg 25, Witteveen	De spoelplaats op de verbeelding en in de planregels positief bestemd.
Alting 18, Beilen	Deze woning is in 2016 weggehaald. De woonbestemming wordt verwijderd op de verbeelding. Het perceel krijgt de bestemming 'Agrarisch met waarden – 2' in lijn met de omgeving.

Boermarkeweg 21, Hooghalen	Op de locatie staan drie woningen. Op de verbeelding zijn vier woningen aangeduid. Dit wordt aangepast op de verbeelding naar drie woningen.
Voorontwerp-bestemmingsplan 'Gebiedsontwikkeling rondom Nieuw-Balinge' en omgevingsvergunning 'Renovatie MMC-Terrein Hoogeveenseweg 24 te Nieuw-Balinge'	Voor wat betreft de volgende adressen in Nieuw-Balinge wordt het voorontwerp-bestemmingsplan 'Gebiedsontwikkeling rondom Nieuw-Balinge' in combinatie met de verleende omgevingsvergunning 'Renovatie MMC-Terrein Hoogeveenseweg 24 te Nieuw-Balinge' vertaald in het veegplan: Hoogeveenseweg 22, 24 en 26 (incl. opslagterrein); Hullenzandweg 19; Verlengde Middenraai 23 en 25. Dit wordt op de verbeelding en in de regels van Natuur aangepast.
Suermondsweg 27, Smilde	De minicamping is opgeheven. De aanduiding minicamping wordt verwijderd op de verbeelding. De regels behoeven geen aanpassing.
Looveen 17, Wijster	Op de locatie geldt de aanduiding 'intensieve veehouderij'. Omdat de veehouderij ter plekke stopt, wordt de aanduiding op de verbeelding verwijderd.

Hoofdstuk 3 Milieuaspecten

In een bestemmingsplan dient te worden aangetoond dat sprake is van een ‘goede ruimtelijke ordening’. Onderdeel hiervan is dat het plan niet in strijd is met een aantal milieuaspecten, zoals bodem, water, externe veiligheid, et cetera.

Voorliggend bestemmingsplan betreft een partiële herziening van het in 2012 vastgestelde bestemmingsplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ en de ‘Correctieve herziening buitengebied Midden Drenthe’ uit 2014.

Wat betreft de ambtshalve wijzigingen, zijn dit over het algemeen zaken van beperkte omvang en van ondergeschikte aard. Een verwijzing naar de milieuaspecten in de toelichting van vastgestelde moederplan ‘Buitengebied Midden-Drenthe’ (2012) en de ‘Correctieve herziening buitengebied Midden Drenthe’ (2014) volstaat dan ook.

Wat betreft de verleende omgevingsvergunningen en vastgestelde bestemmingsplannen die in dit veegplan worden verwerkt, wordt voor de toelichting (ruimtelijke onderbouwing) verwezen naar ruimtelijkeplannen.nl, waar ze nog steeds separaat raadpleegbaar zijn.

Wat betreft de nieuwe perceelsgebonden initiatieven is een ruimtelijke onderbouwing opgesteld, welke als bijlage bij de toelichting zijn gevoegd. Hierin worden de milieuaspecten getoetst.

Hoofdstuk 4 Uitvoerbaarheid

4.1 Economische uitvoerbaarheid

De aanpassingen die in het veegplan worden gedaan op het bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe' en de 'Correctieve herziening buitengebied Midden Drenthe' hebben vrijwel alle betrekking op het vastleggen van feitelijk bestaande situaties of ontwikkelingsmogelijkheden die reeds middels eerdere planologische herzieningen waren vastgelegd.

De omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen die in dit veegplan worden verwerkt, zijn al verleend dan wel vastgesteld.

De mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen zijn in deze gevallen dus beperkt en zijn van dusdanige aard dat beperkt gemeenschapsgelden moeten worden aangesproken. Kostenverhaal in het algemeen en in het kader van artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening vindt in een aantal gevallen plaats. Hiervoor wordt verwezen naar de separate ruimtelijke onderbouwingen die voor de nieuwe perceelsgebonden initiatieven zijn opgesteld, welke als bijlage bij de toelichting zijn gevoegd.

Voor wat betreft de nieuwe perceelsgebonden initiatieven komen de kosten voor het plan ten laste van de initiatiefnemer. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening (artikel 6.12, tweede lid) en het Besluit ruimtelijke ordening is geen sprake van een plan waarvoor een exploitatieplan vereist is. De kosten voor het plan worden namelijk door middel van een planschadeverhaalsovereenkomst gedekt. Dit wordt eveneens in de ruimtelijke onderbouwing van de nieuwe initiatieven toegelicht (zie bijlagen bij toelichting).

4.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Vooroverleg

Het ontwerp-bestemmingsplan is op grond van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) voor formeel overleg voorgelegd aan vooroverlegpartners. De vooroverlegpartners zijn akkoord met het bestemmingsplan. Waar nodig zijn de reacties verwerkt in de regels, toelichting, bijlagen en/of verbeelding.

Zienswijzen

Het ontwerp-bestemmingsplan is vervolgens gedurende zes weken ter visie gelegd. De terinzagelegging was van 25 februari tot 7 april 2022. Gedurende deze periode heeft iedereen de mogelijkheid gehad om een zienswijze in te dienen. Er zijn twee zienswijzen ingediend. Deze worden besproken in de Nota van zienswijzen (bijlage 10). Waar nodig is een aanpassing doorgevoerd in de regels, toelichting, bijlagen en/of verbeelding.

Daarnaast zijn ambtelijk enkele onjuistheden geconstateerd. Deze zijn eveneens in de Nota van zienswijzen benoemd en verwerkt.

B i j l a g e n

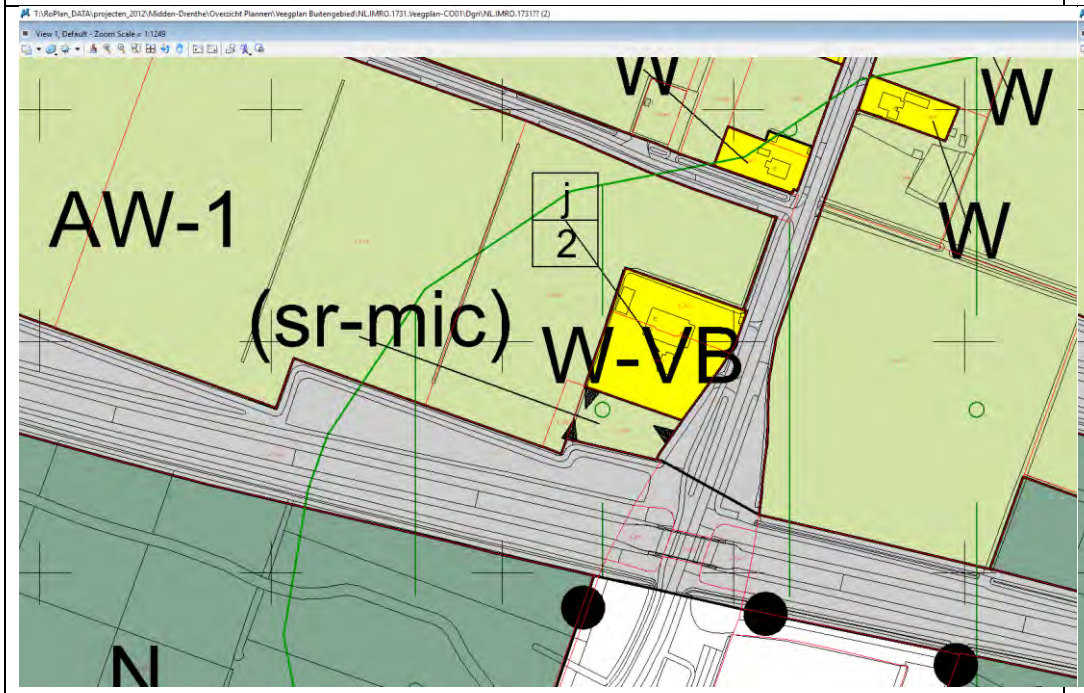
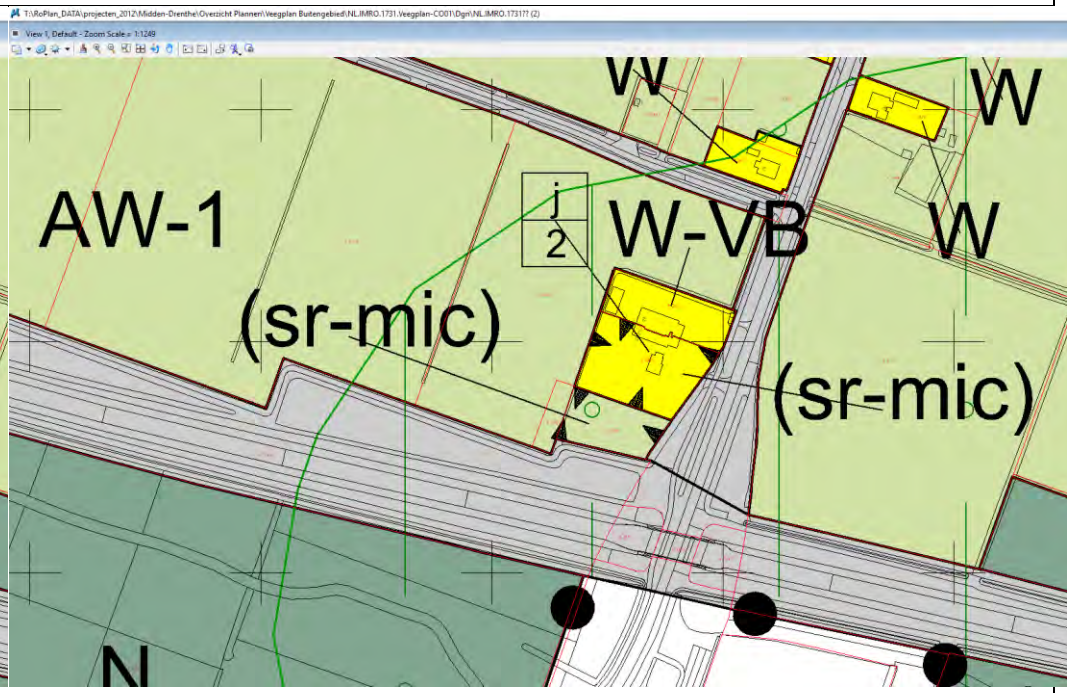
1. Voor en na situatie
2. Ruimtelijke onderbouwing gebiedsontwikkeling Verlengde Middenraai
3. Ruimtelijke onderbouwing Smalbroek 32, Beilen
4. Ruimtelijke onderbouwing Beilervaart 45, Beilen
5. Ruimtelijke onderbouwing Beilervaart 67, Beilen
6. Ruimtelijke onderbouwing Eekhoutswijk 16, Smilde
7. Ruimtelijke onderbouwing Oranjekanaal ZZ 55, Hijken
8. Ruimtelijke onderbouwing Beilerstraat 14A, Westerbork
9. Ruimtelijke onderbouwing Beilerstraat 16, Westerbork
10. Nota zienswijzen

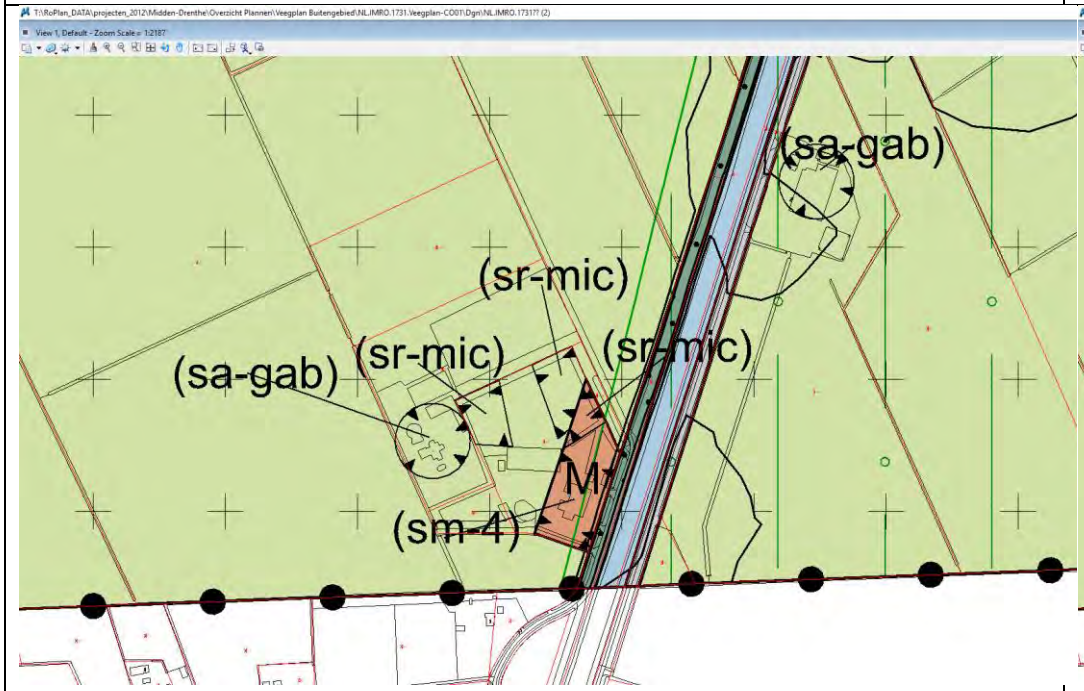
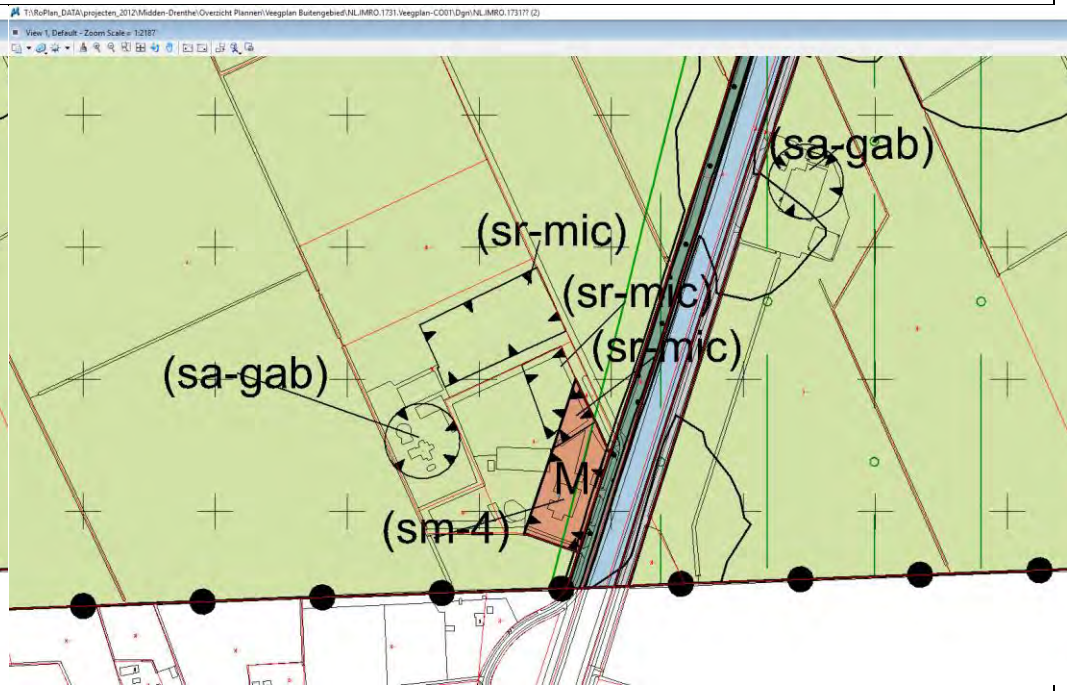
1. Voor en na situatie

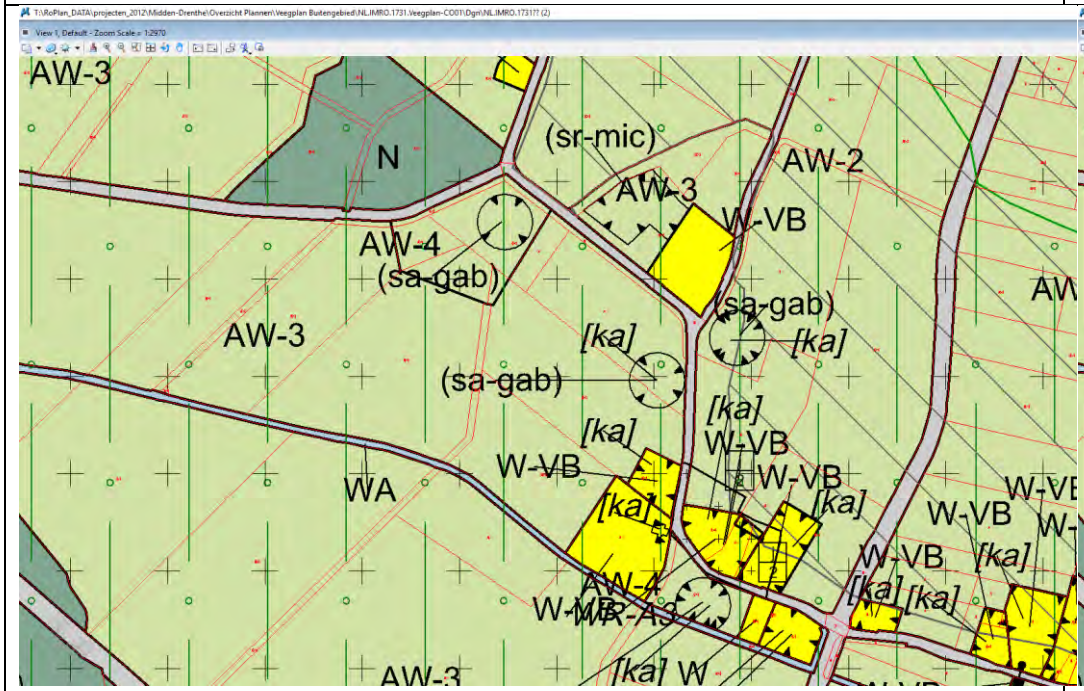
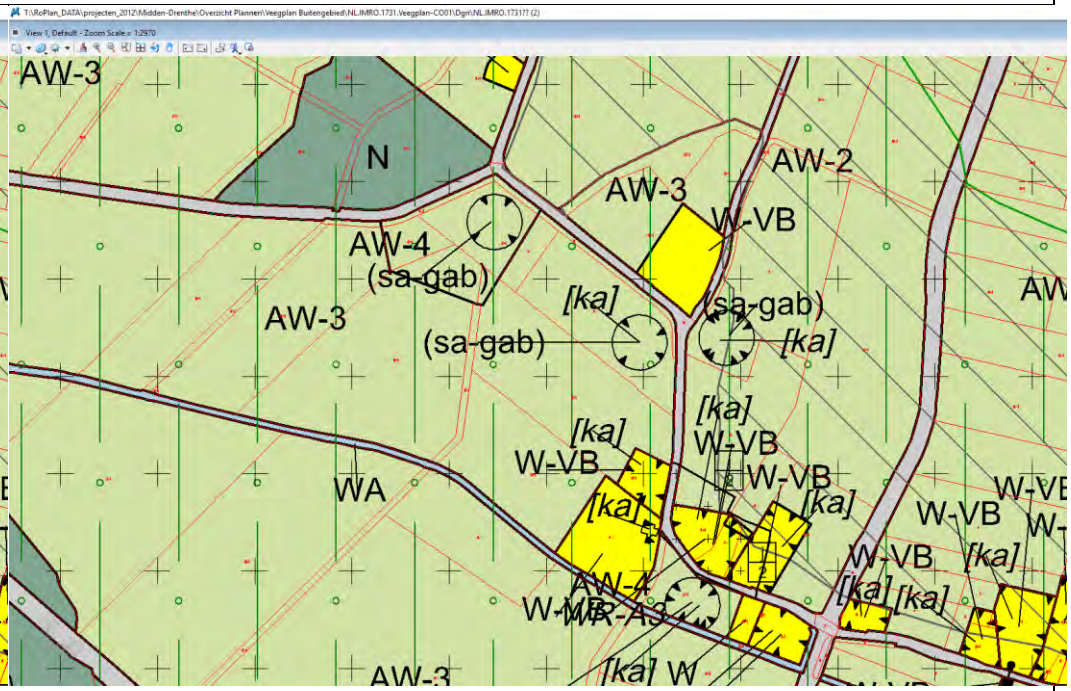
Veegplan buitengebied Midden-Drenthe 2022

Voor- en nasituaties verbeelding

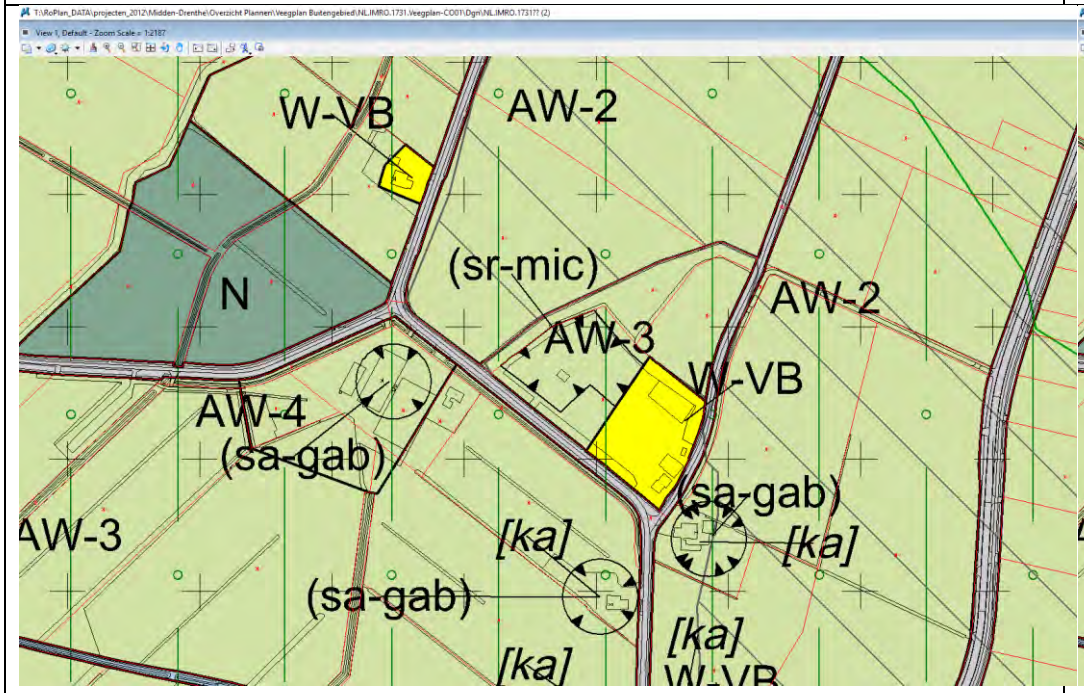
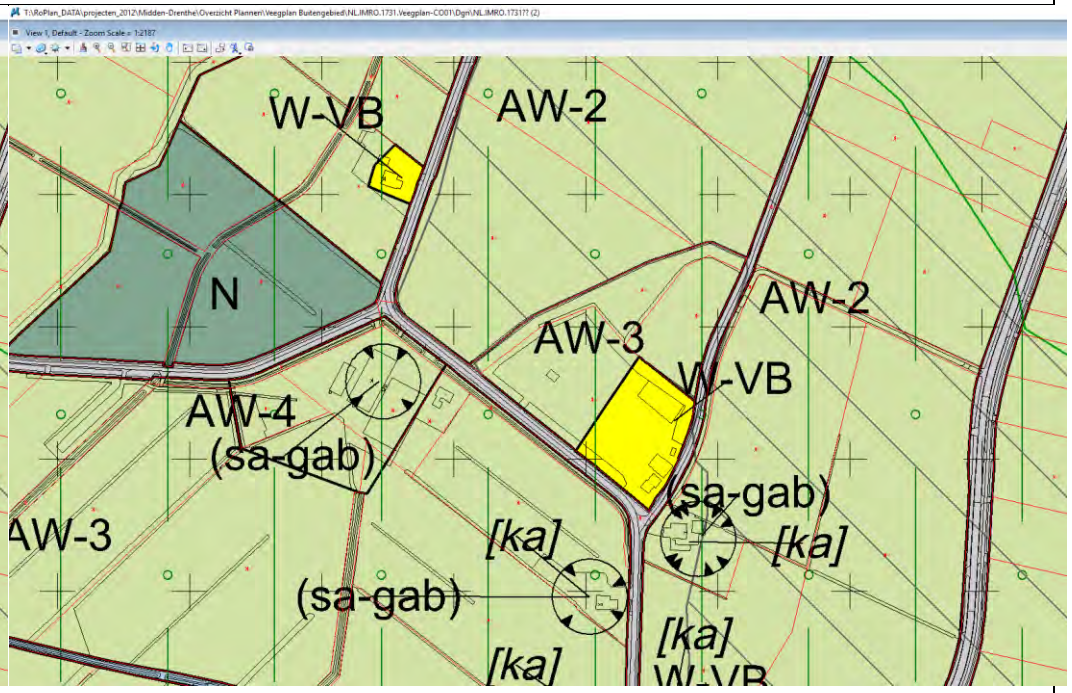
Ambtshalve wijzigingen op perceelniveau

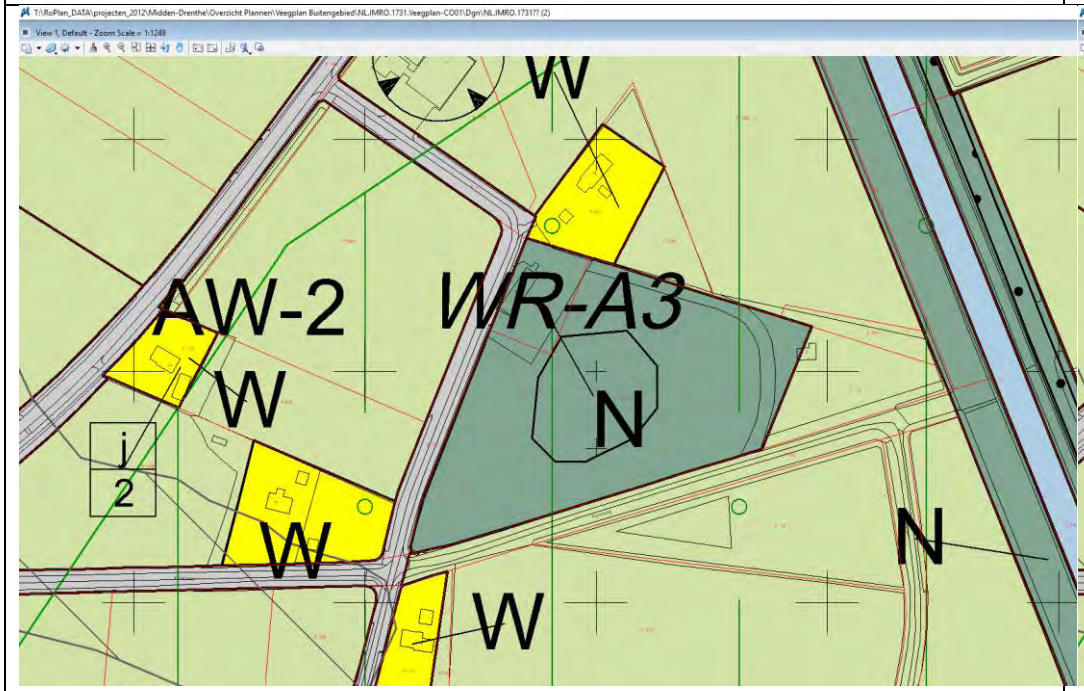
1. Mr. J.B. Kanweg 31 te Witteveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

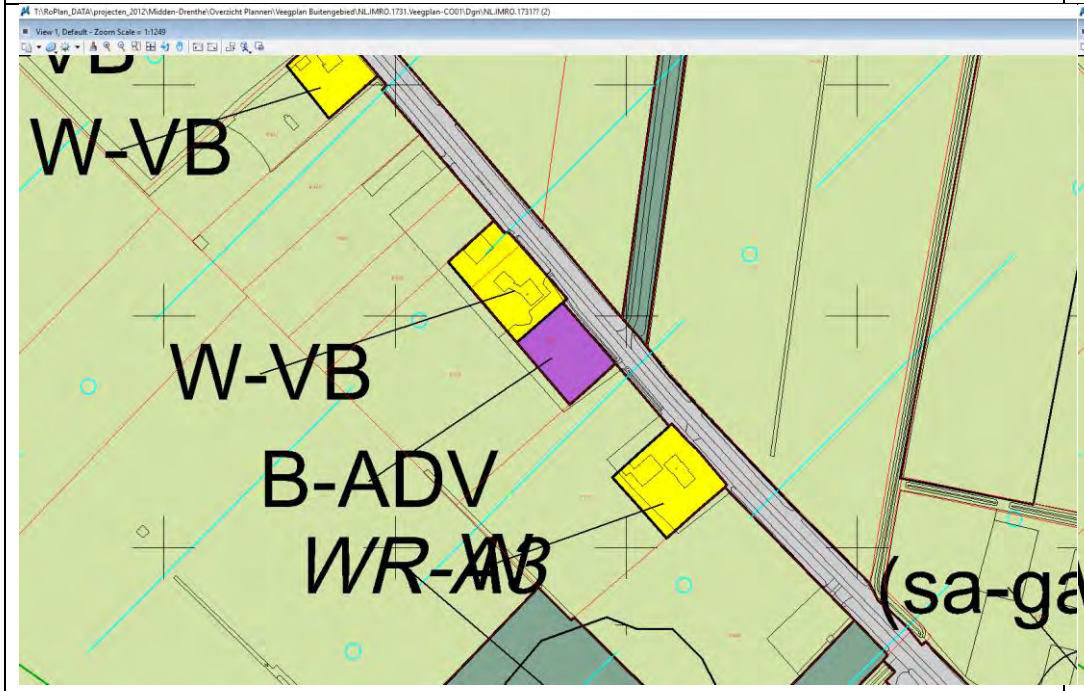
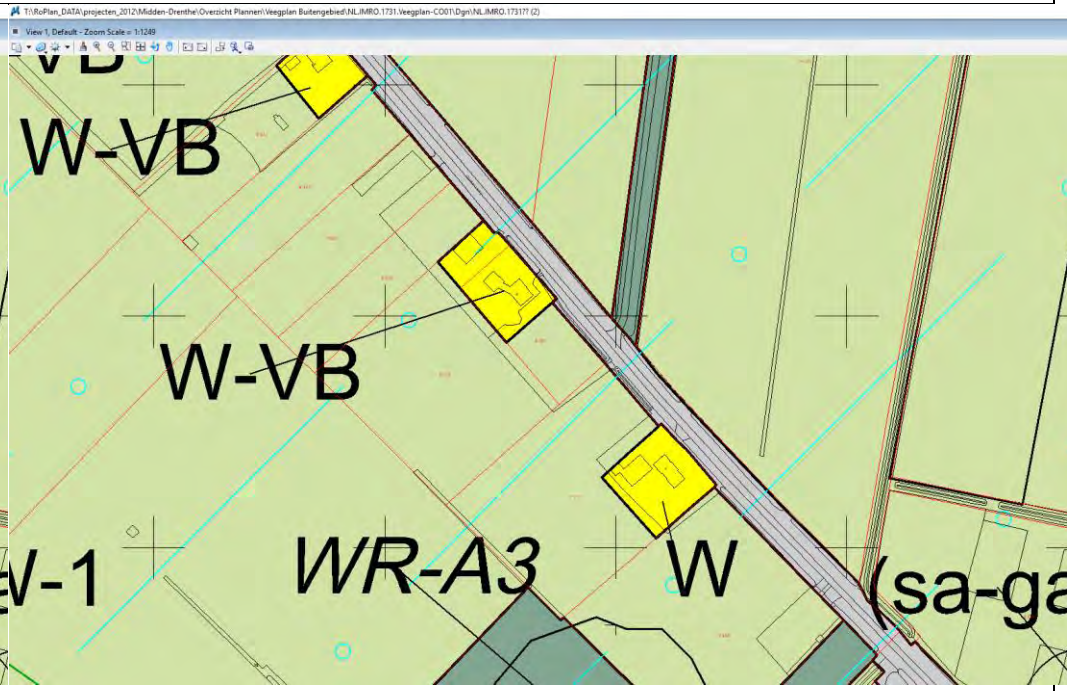
2. Kanaal WZ 2a te Tiendeveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

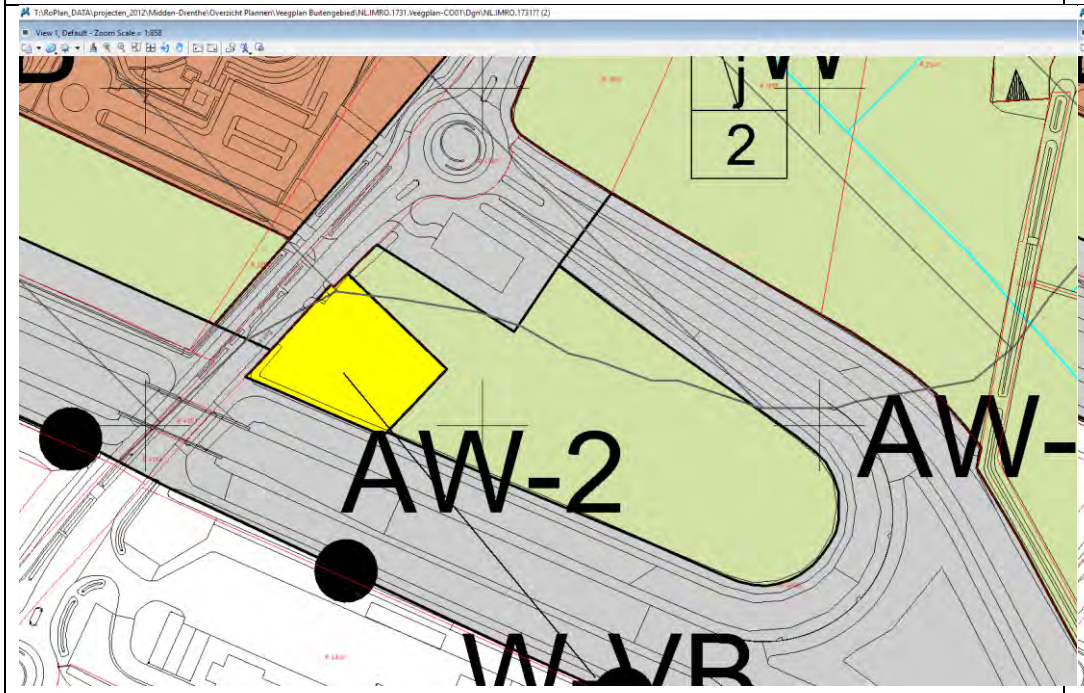
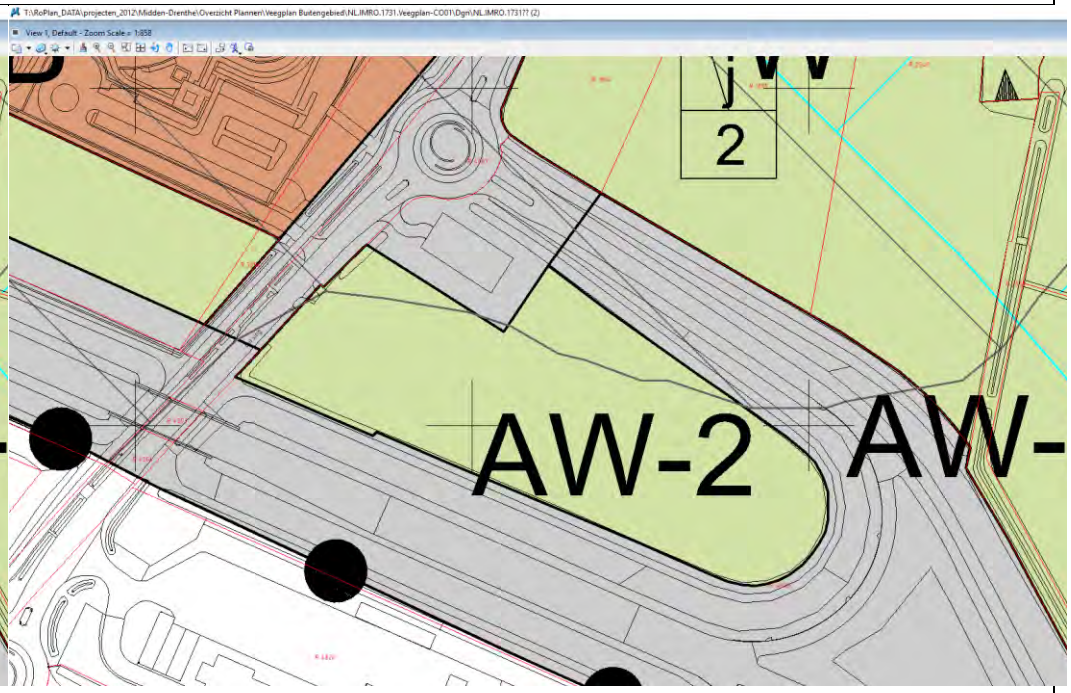
3. De Goorns 12 te Eursinge	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

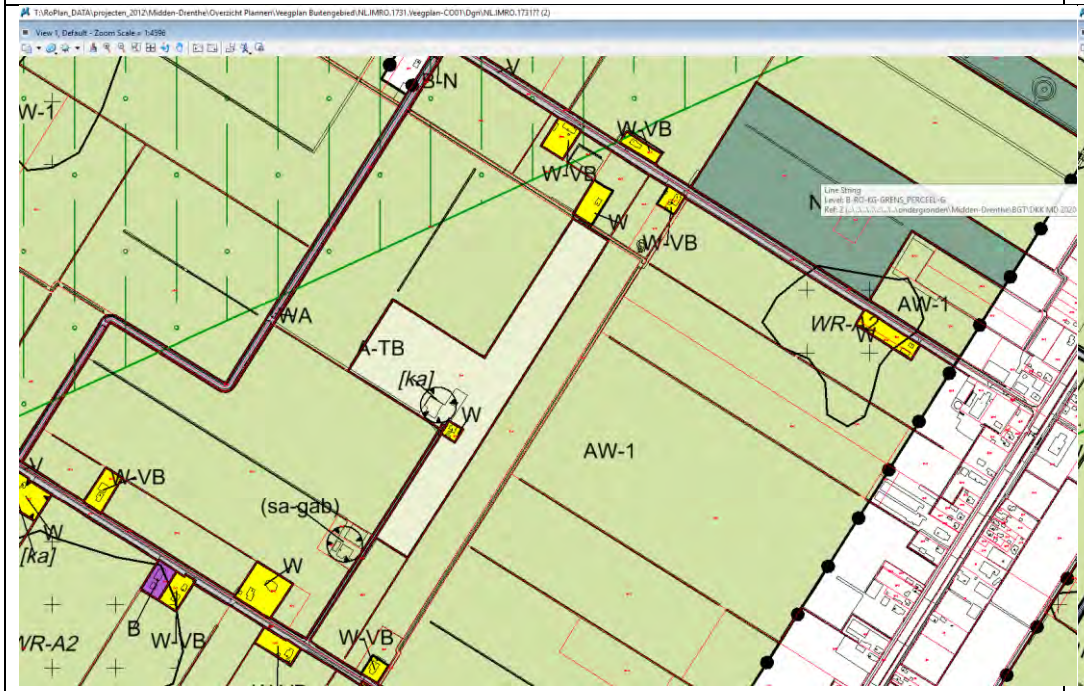
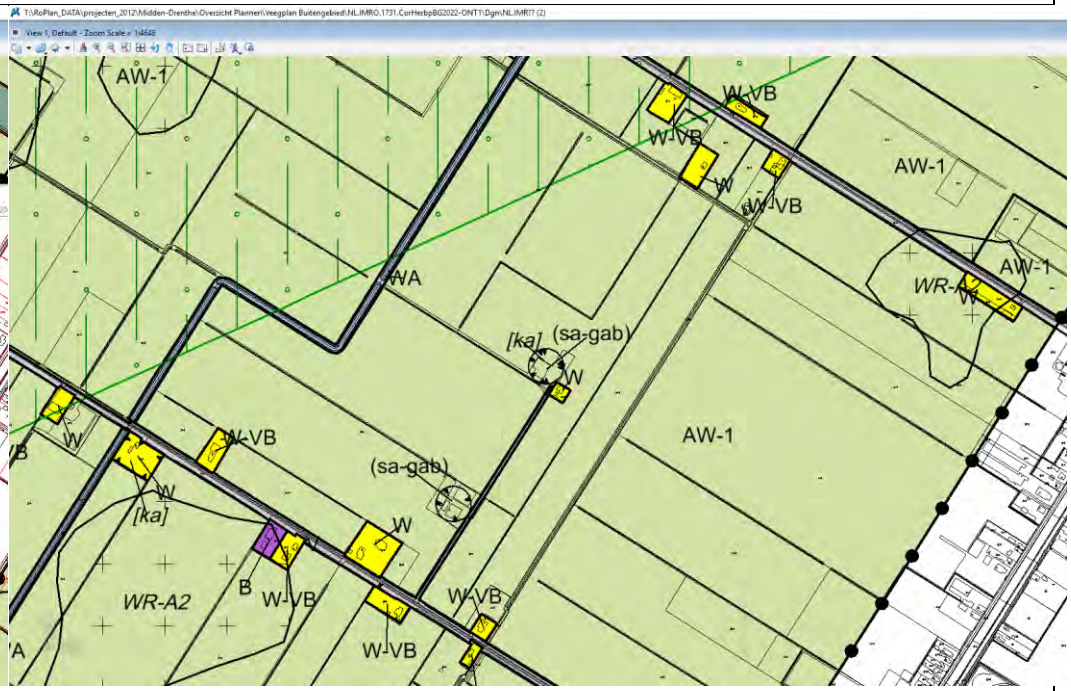
4. Walakkers 2 te Eursinge

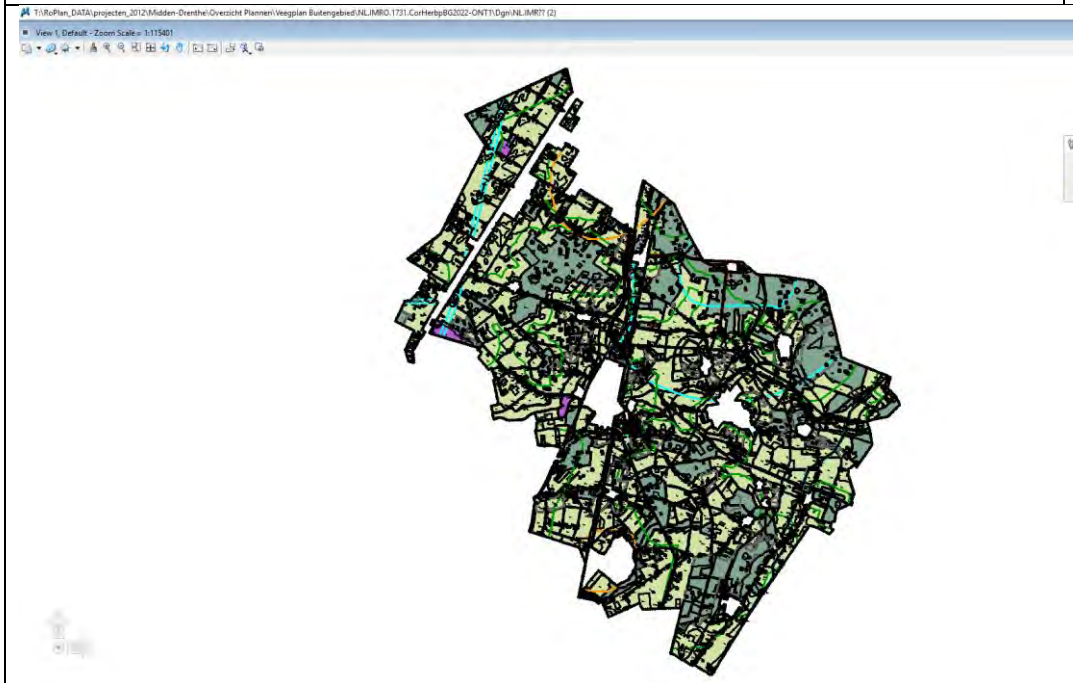
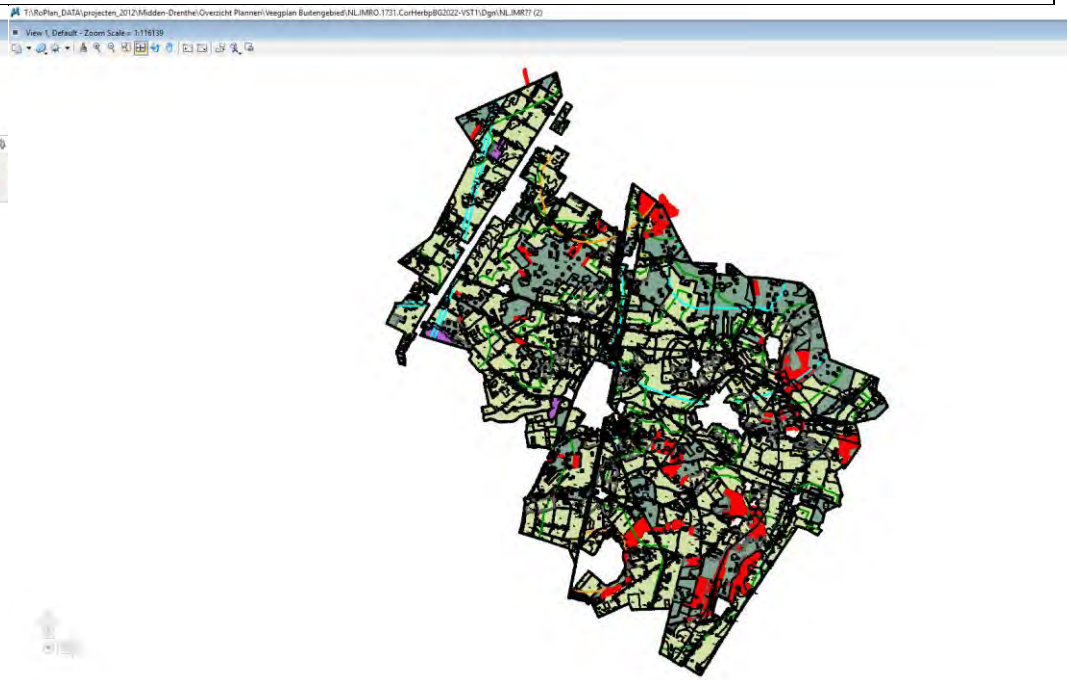
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

5. Emelangen 1s1 te Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

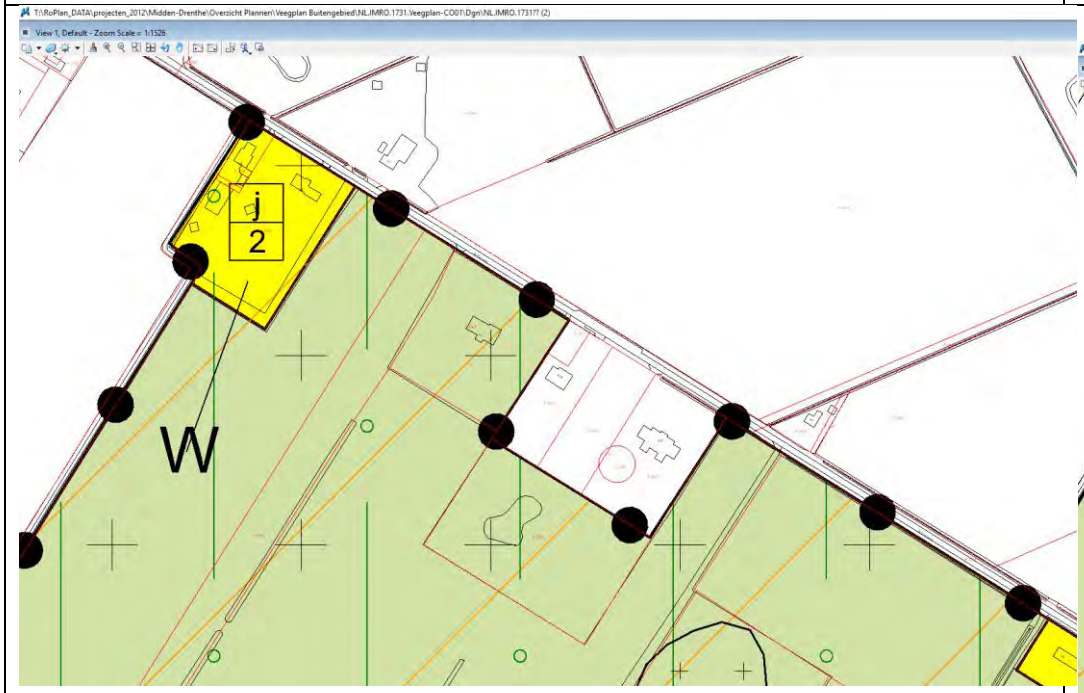
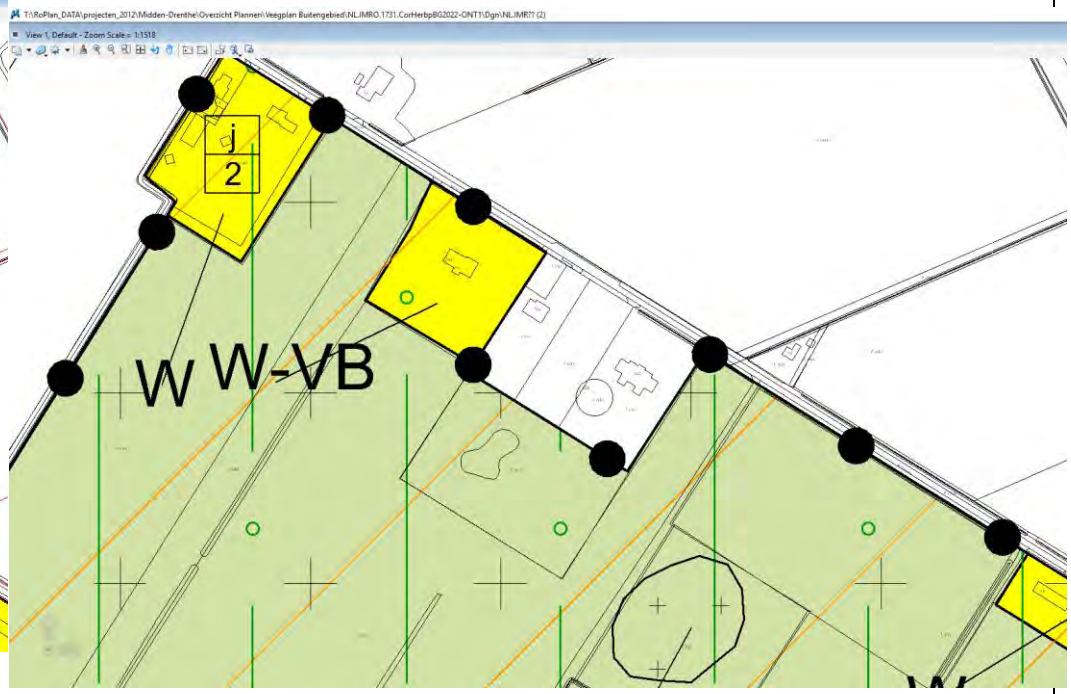
7. Oelmersweg 4a te Elp	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

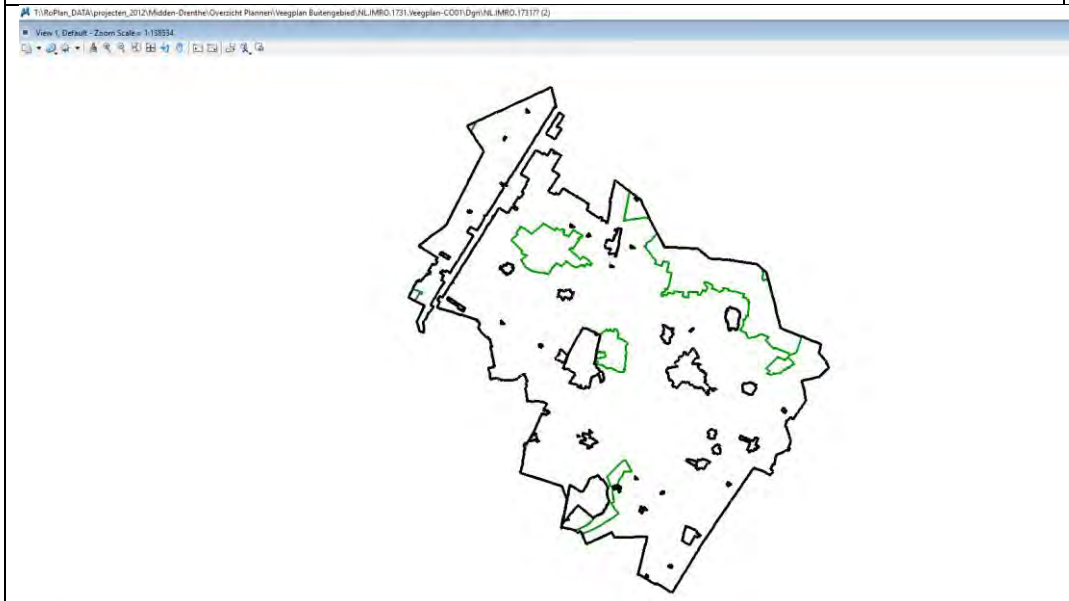
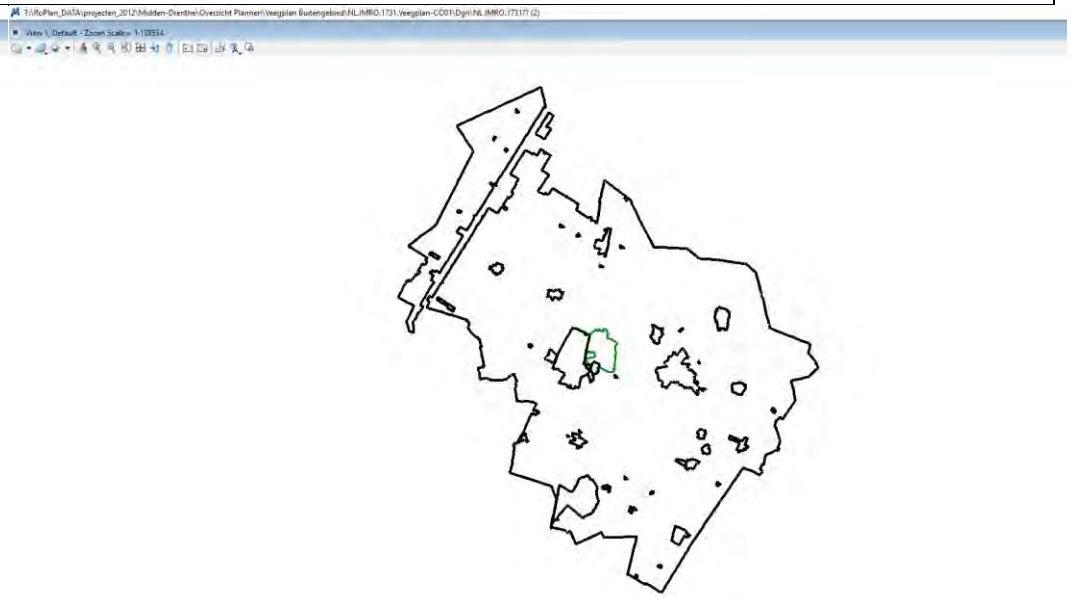
8. Woonbestemming naast carpoolplaats Beilen/N381/Eursing	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

9. Meesterswijk 6 te Bovensmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

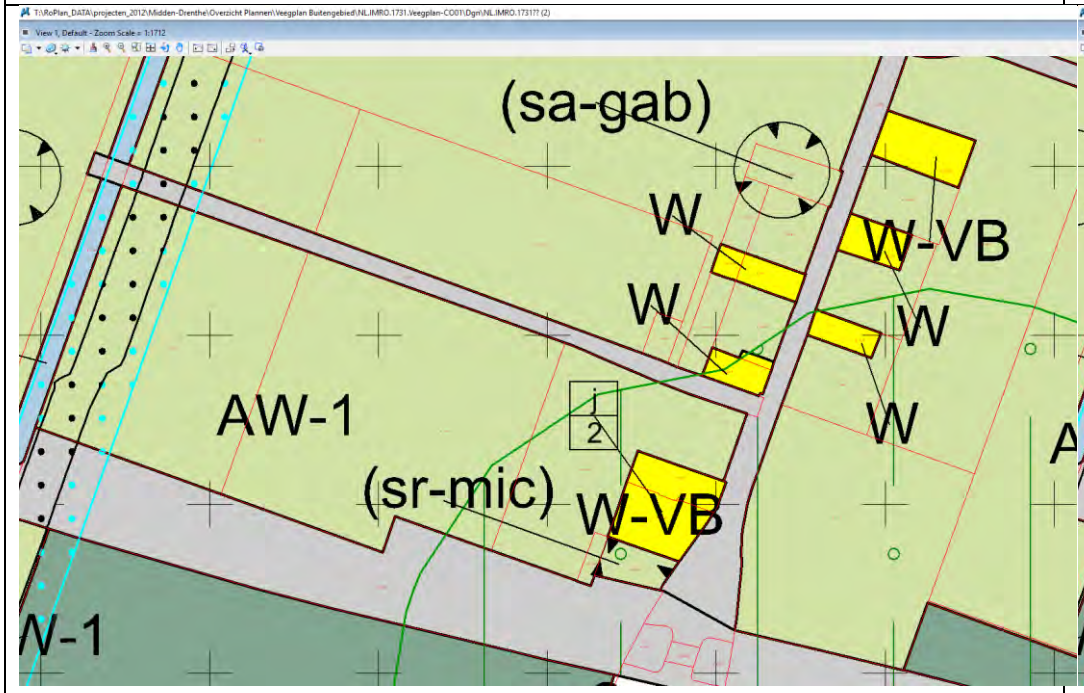
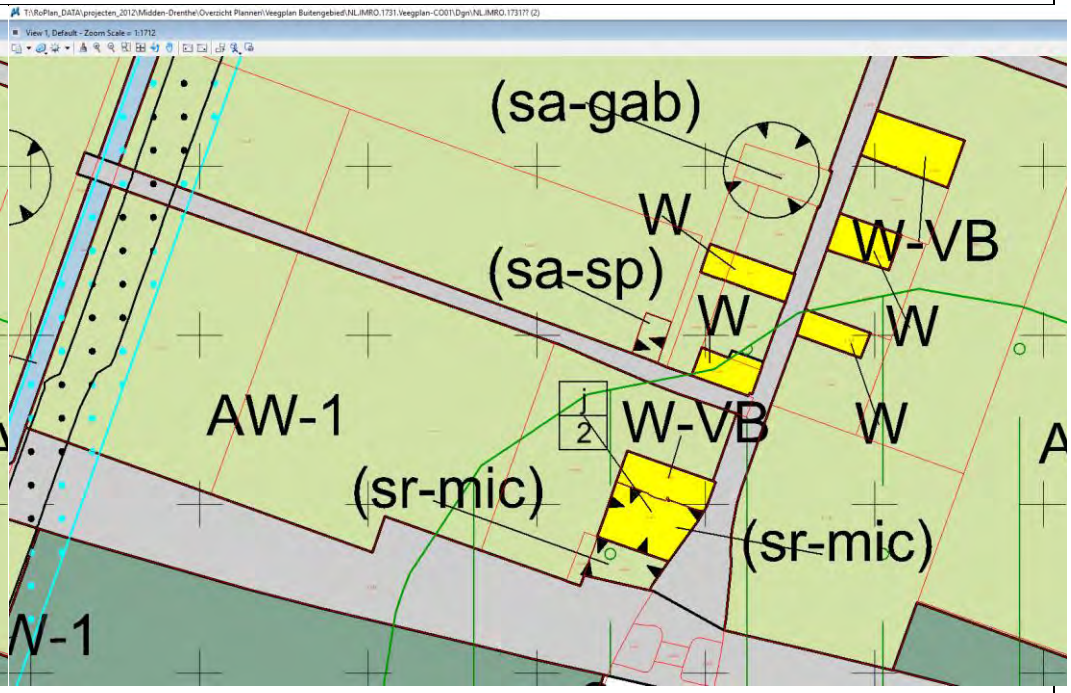
10. NNN-gebieden (verworven)	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

11. Witterweg 44(a) te Bovensmilde

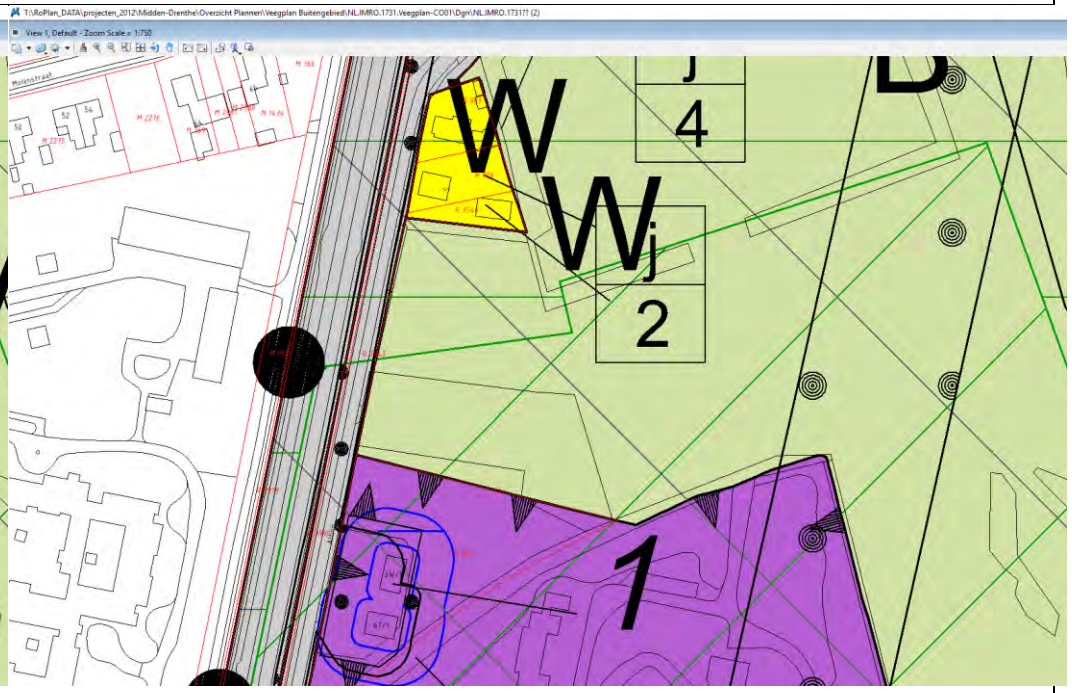
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

12. Zone grondwaterbeschermingsgebied	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

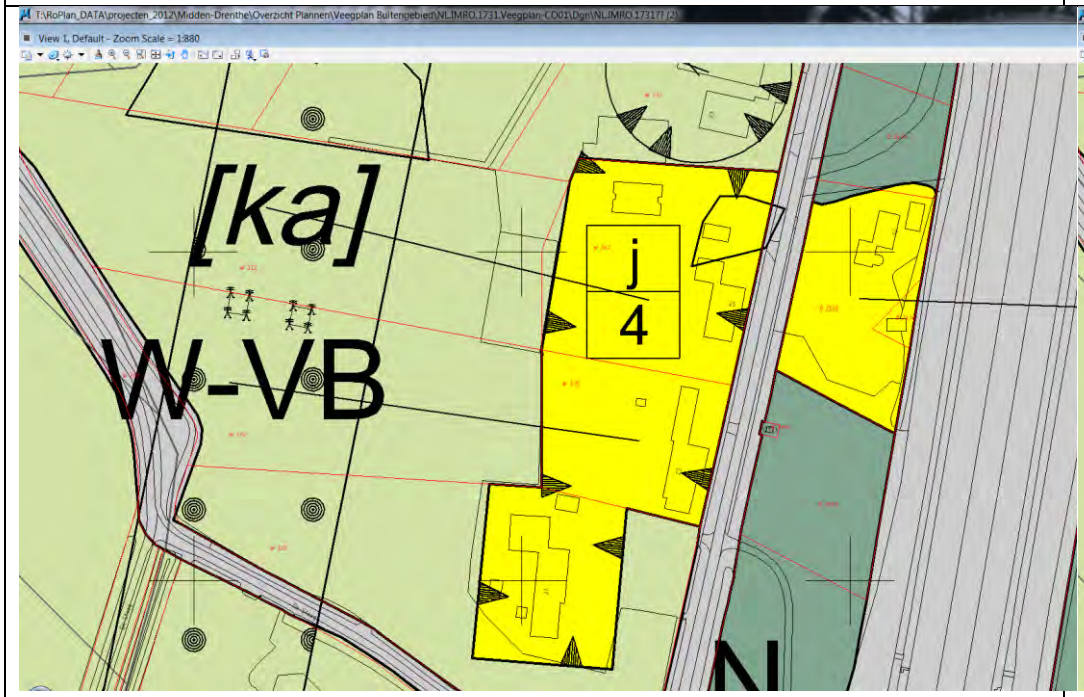
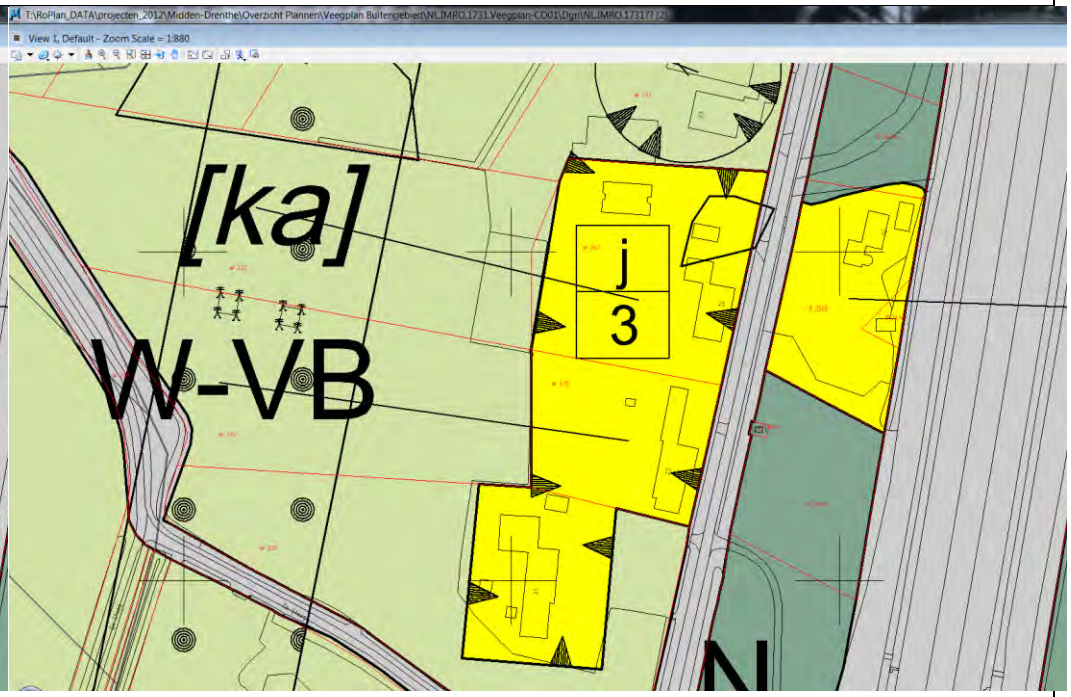
13. Mr. J.B. Kanweg 25, Witteveen

Voor aanpassing	Na aanpassing
	

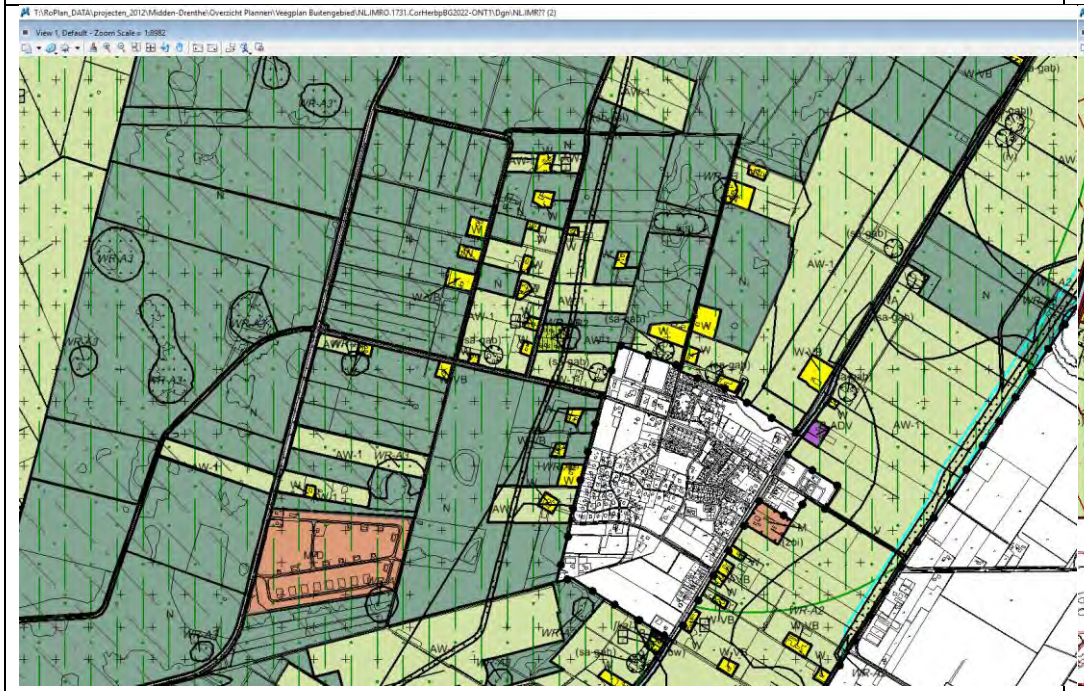
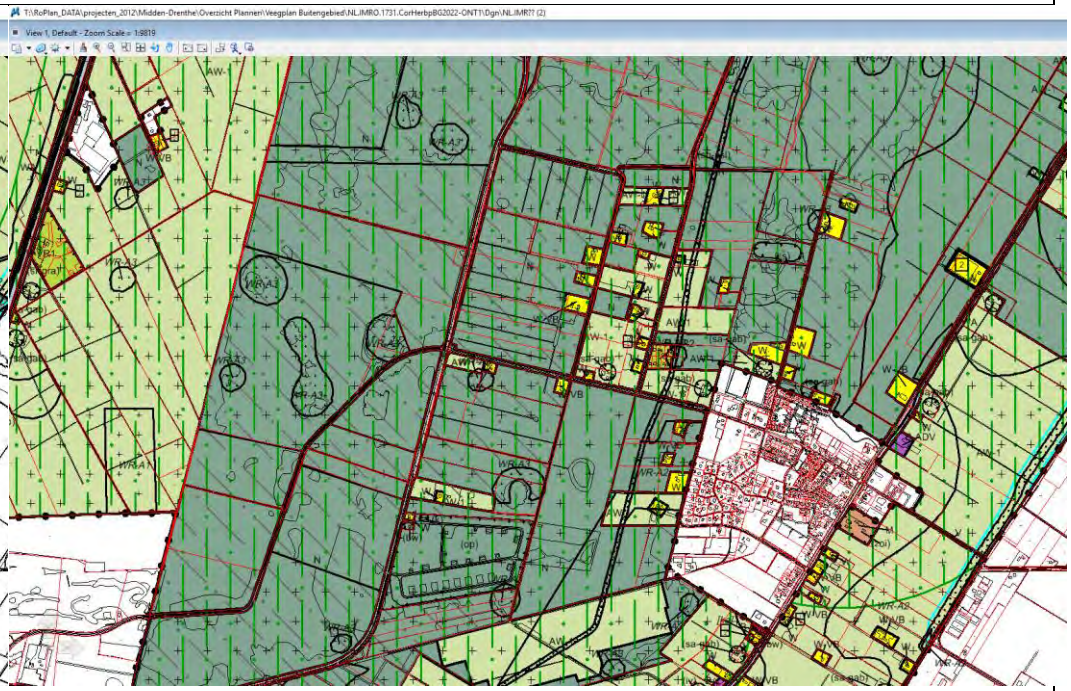
14. Alting 18 te Beilen (ten noorden van pompstation WMD)

Voor aanpassing	Na aanpassing
	

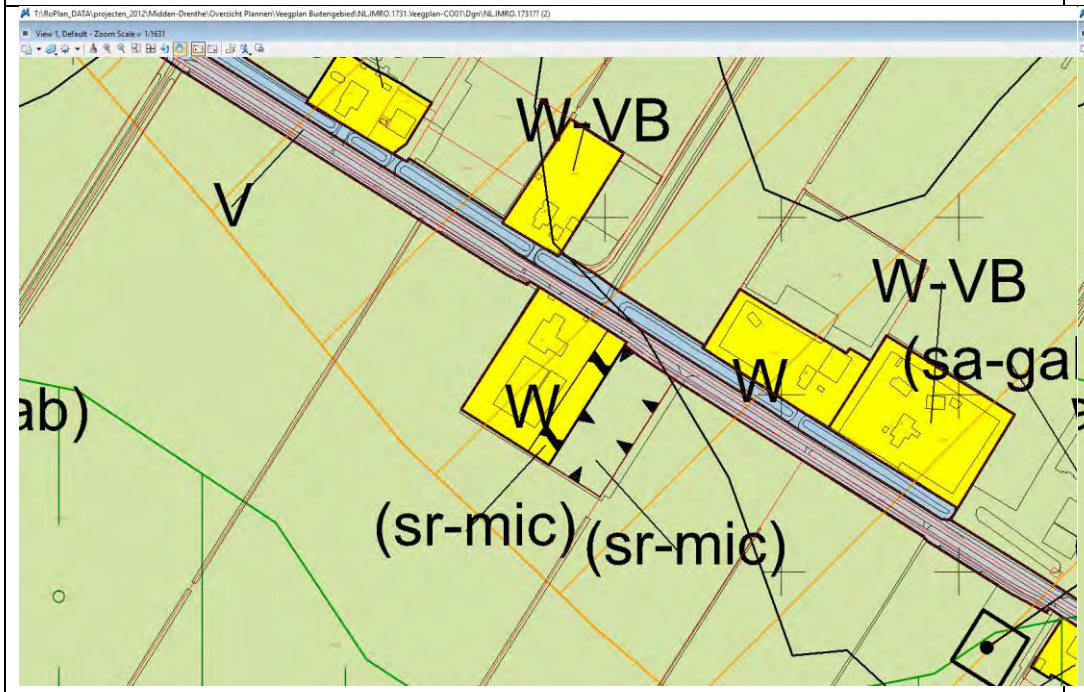
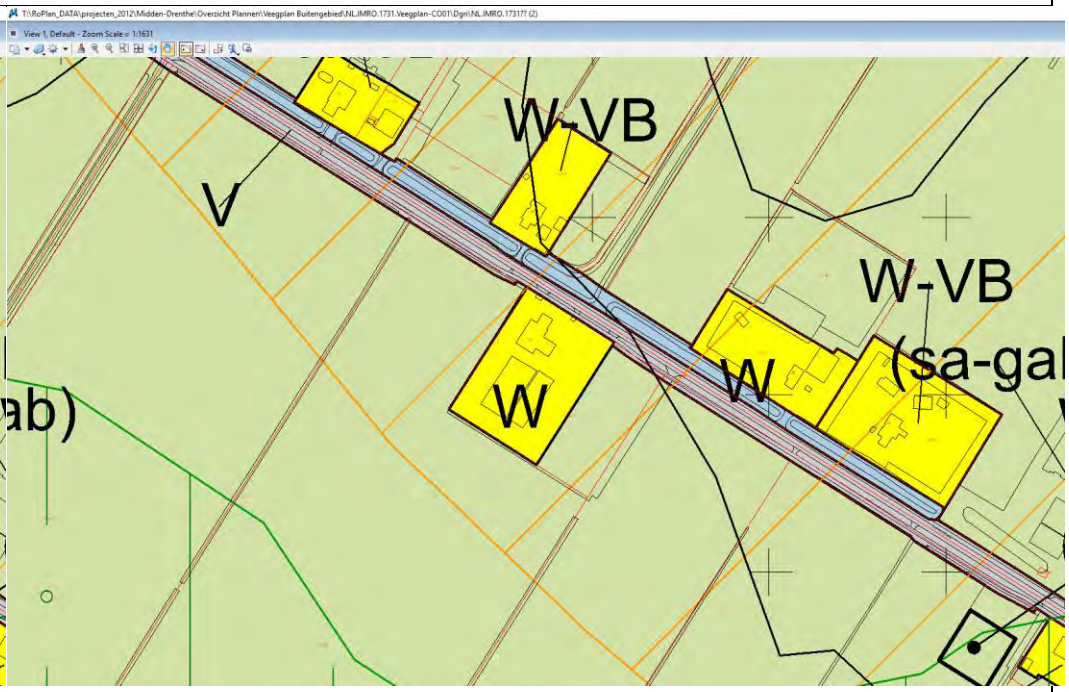
15. Boermarkeweg 21 te Hooghalen

Voor aanpassing	Na aanpassing
	

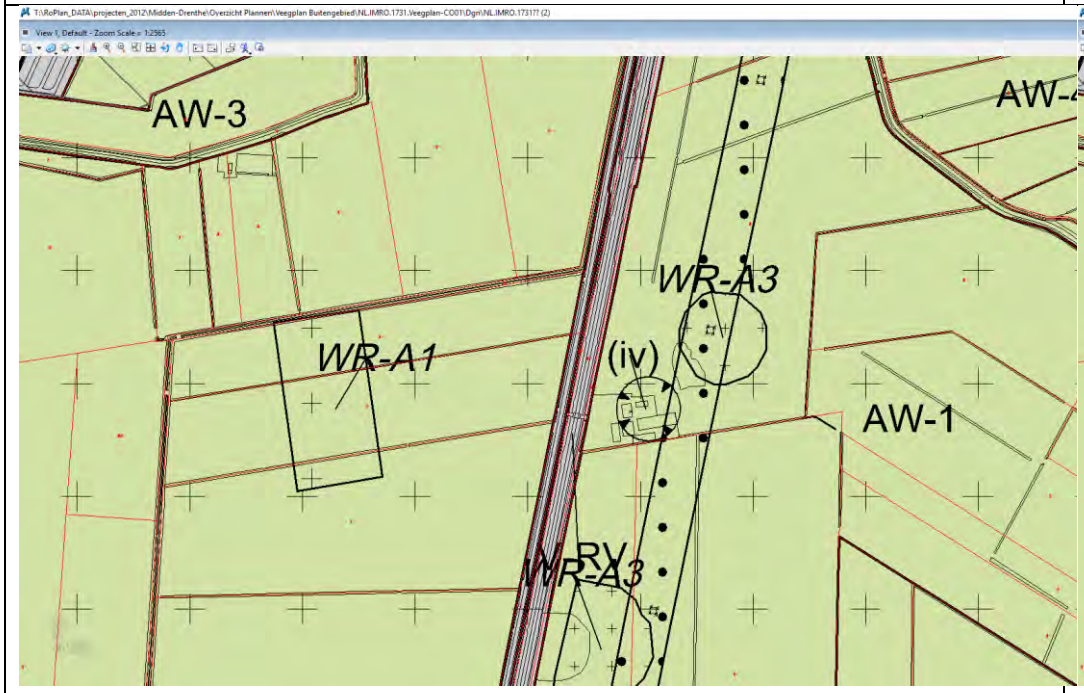
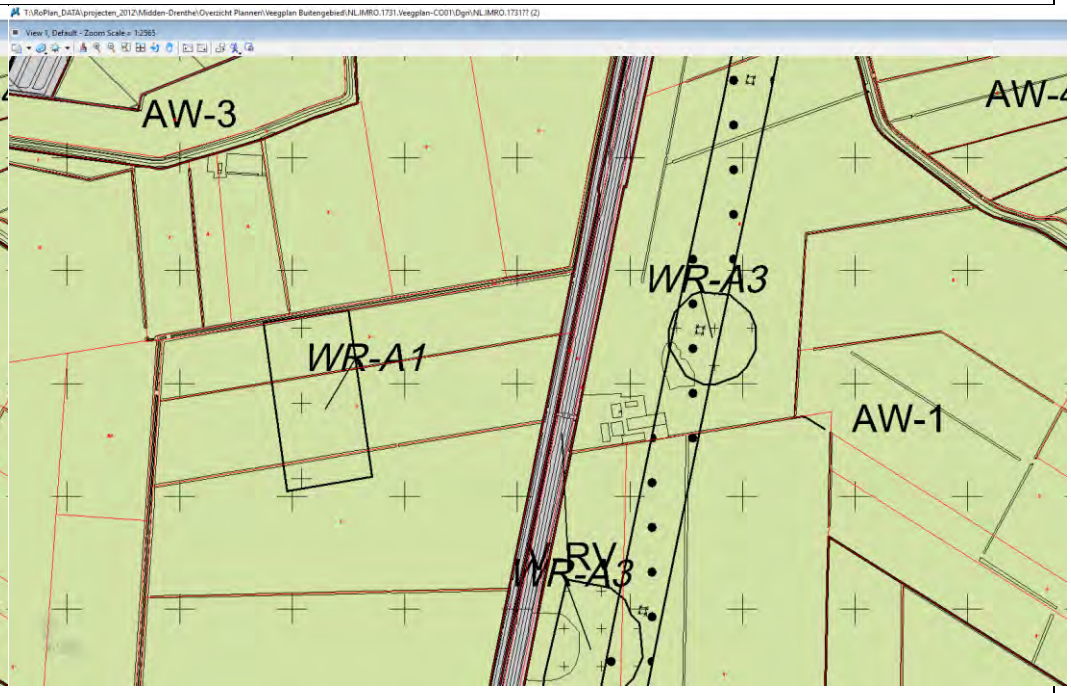
16/17/18/19. Hoogeveensweg 22, Hoogeveensweg 24, Hullenzandweg 19, Verlengde Middenraai 23 en 25 te Nieuw-Balinge

Voor aanpassing	Na aanpassing
	

20. Suermondsweg 27 te Smilde

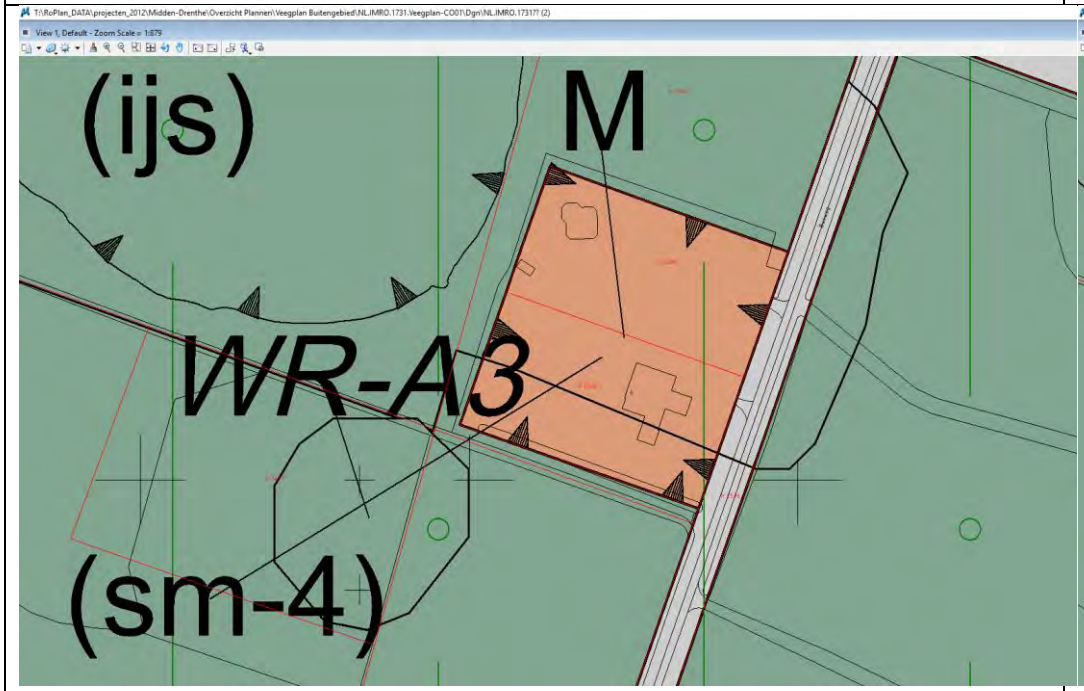
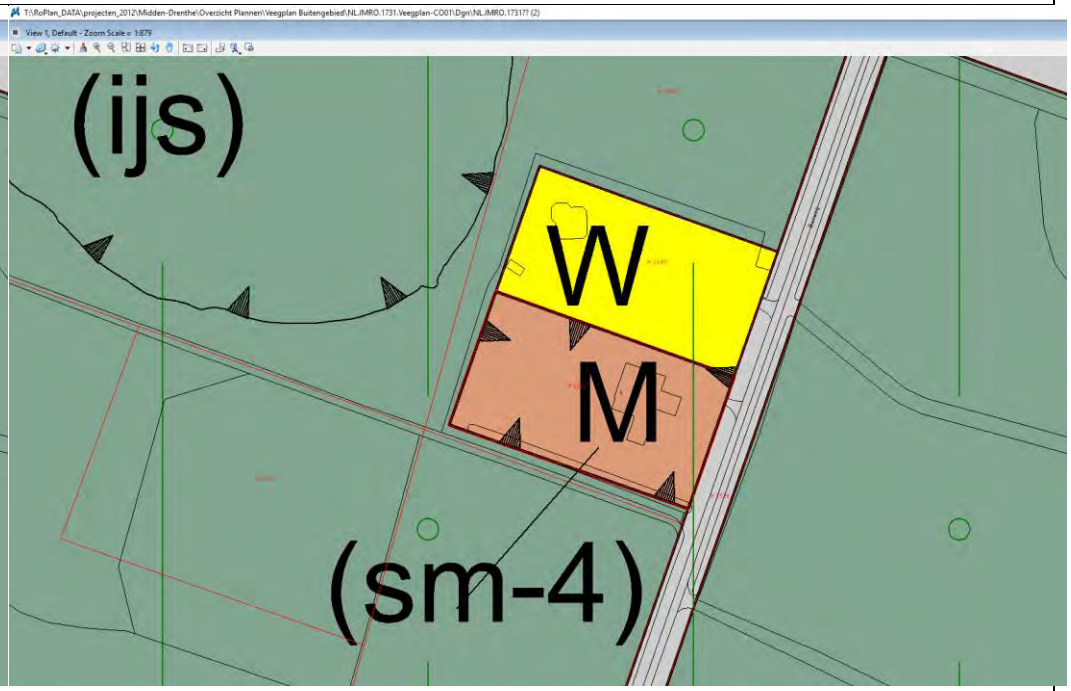
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

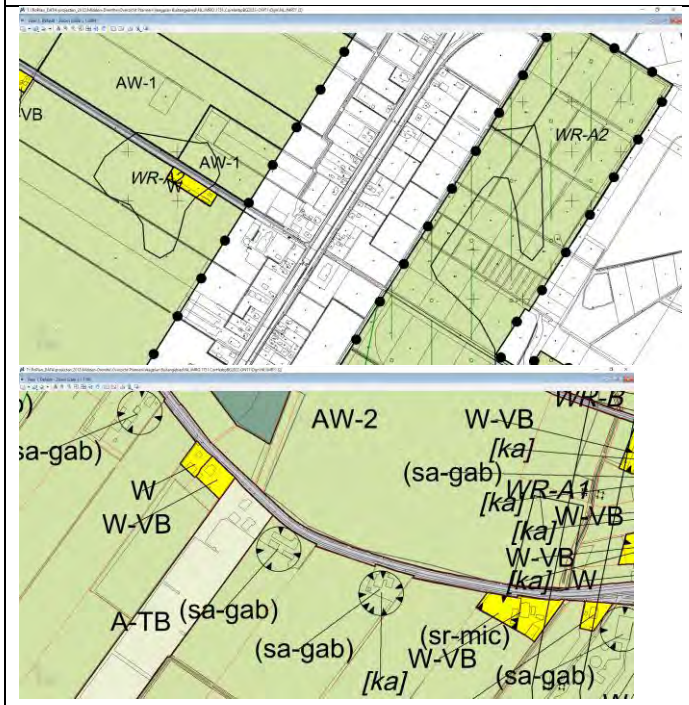
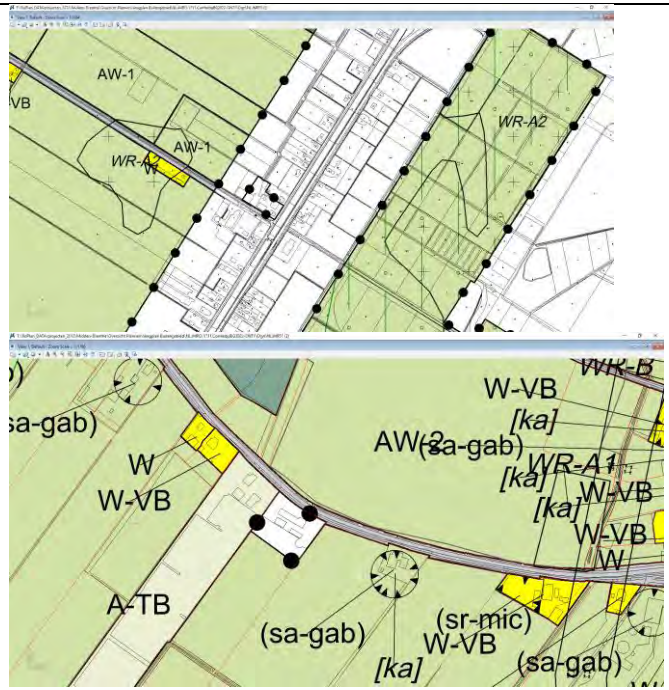
21. Looveen 17 te Wijster

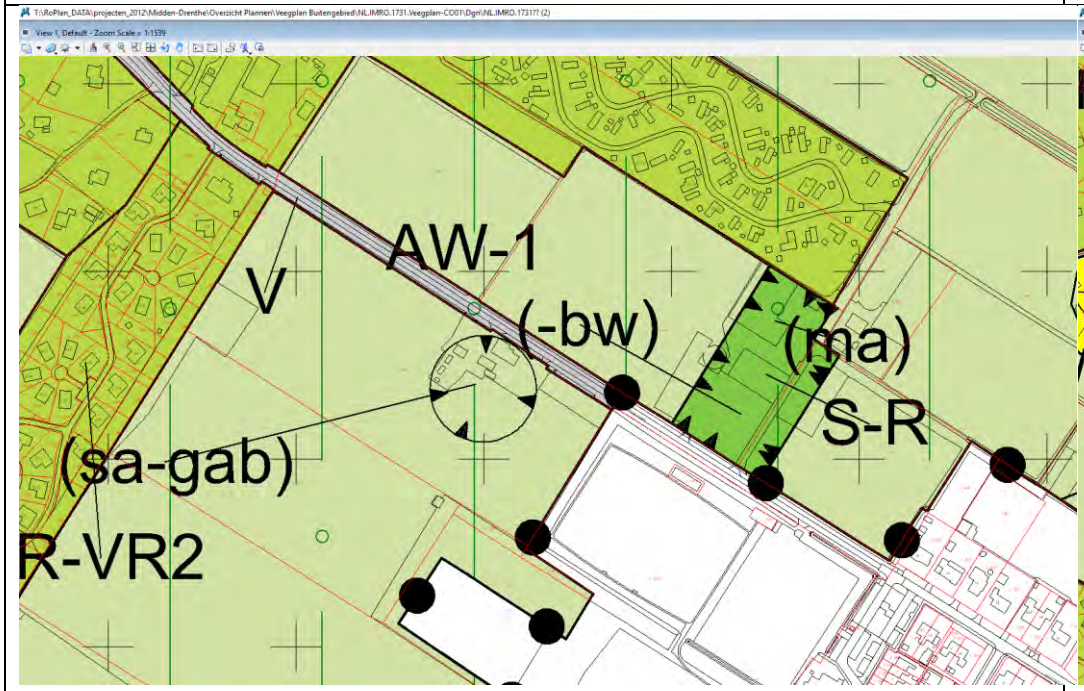
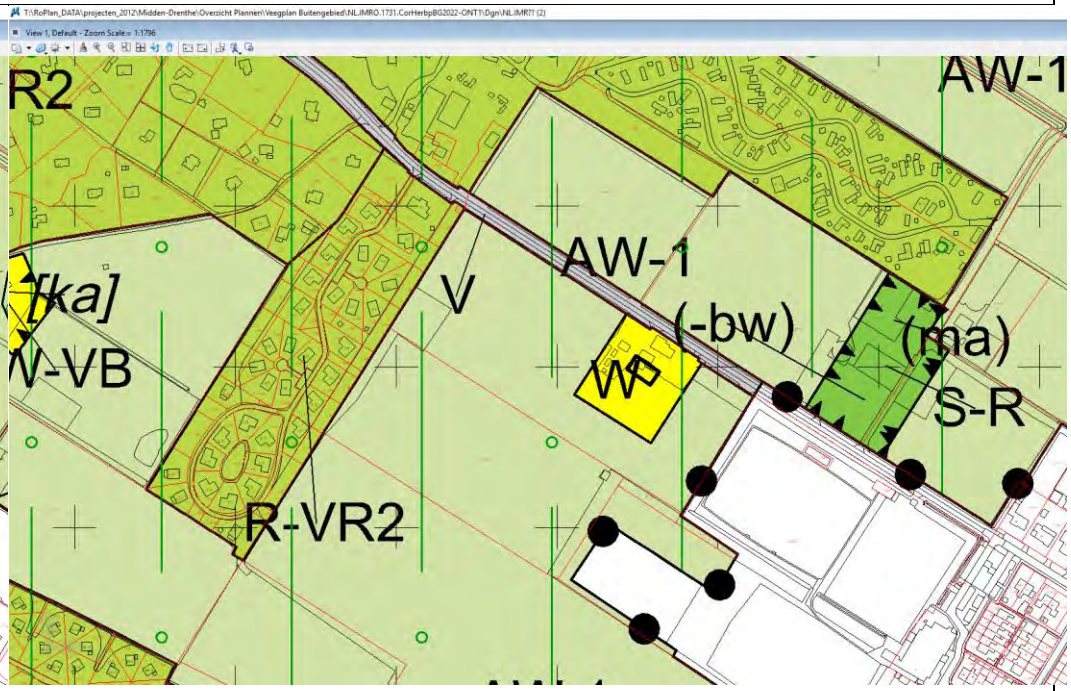
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

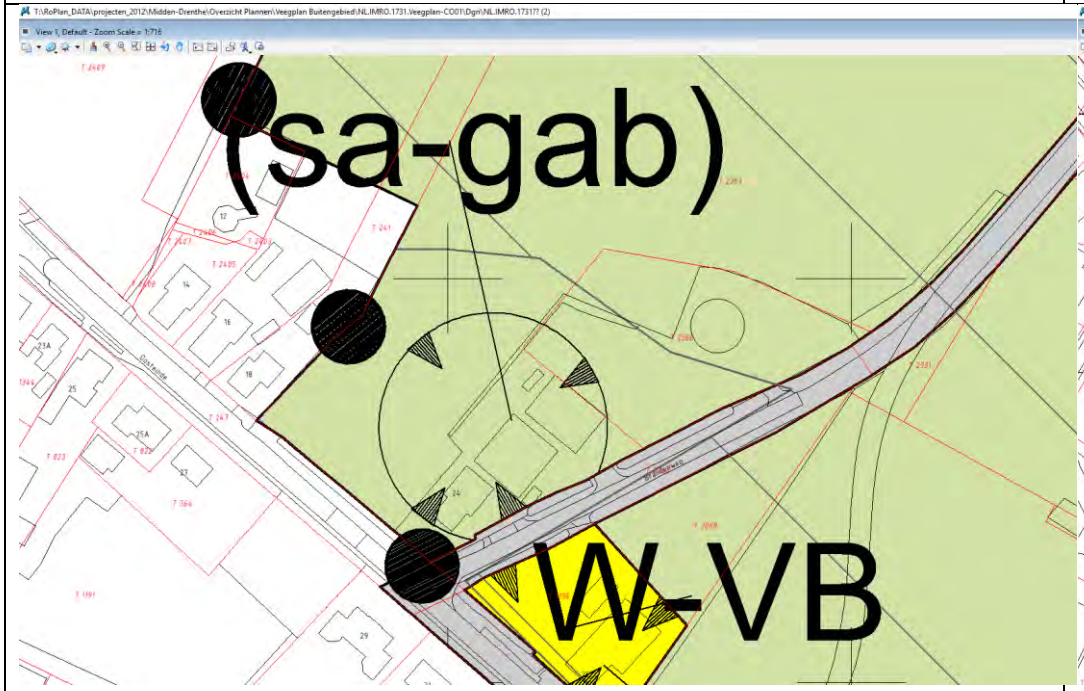
Vastgestelde postzegelplannen en verleende omgevingsvergunningen

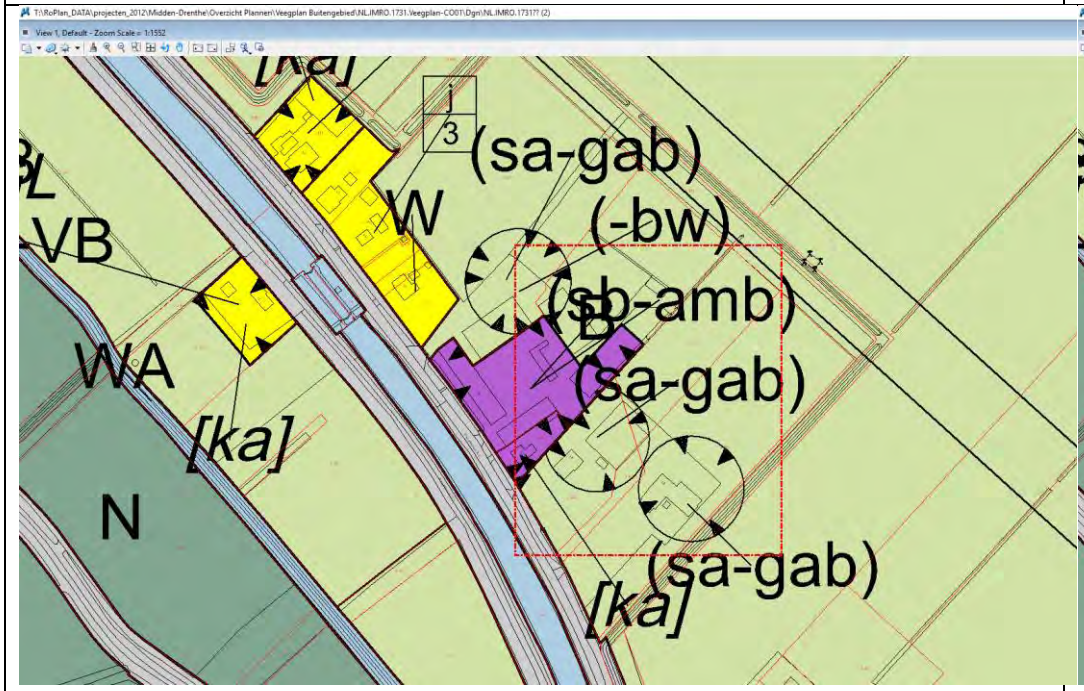
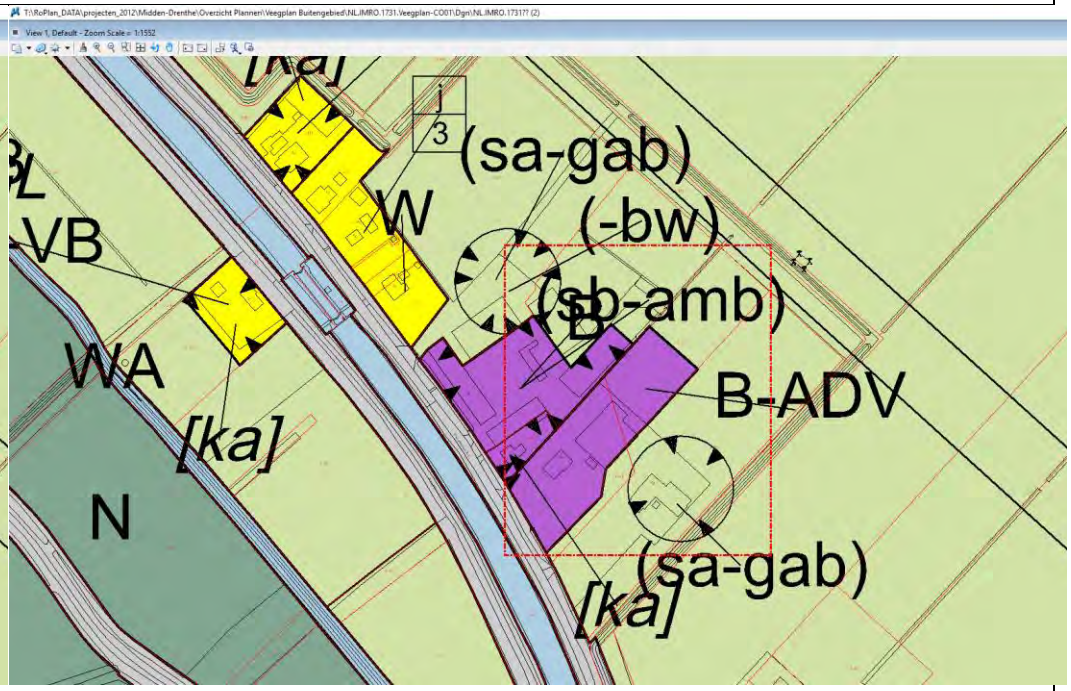
3. Facetplan kleine windturbines, kleinschalige zonneparken en leidingnet	
Voor aanpassing	Na aanpassing

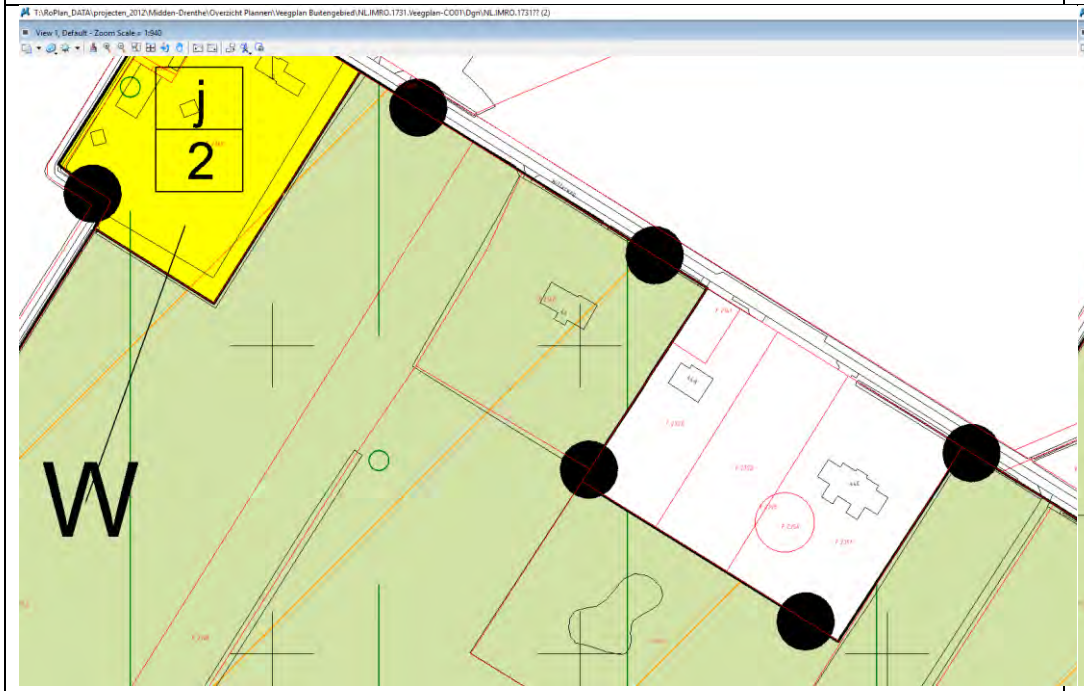
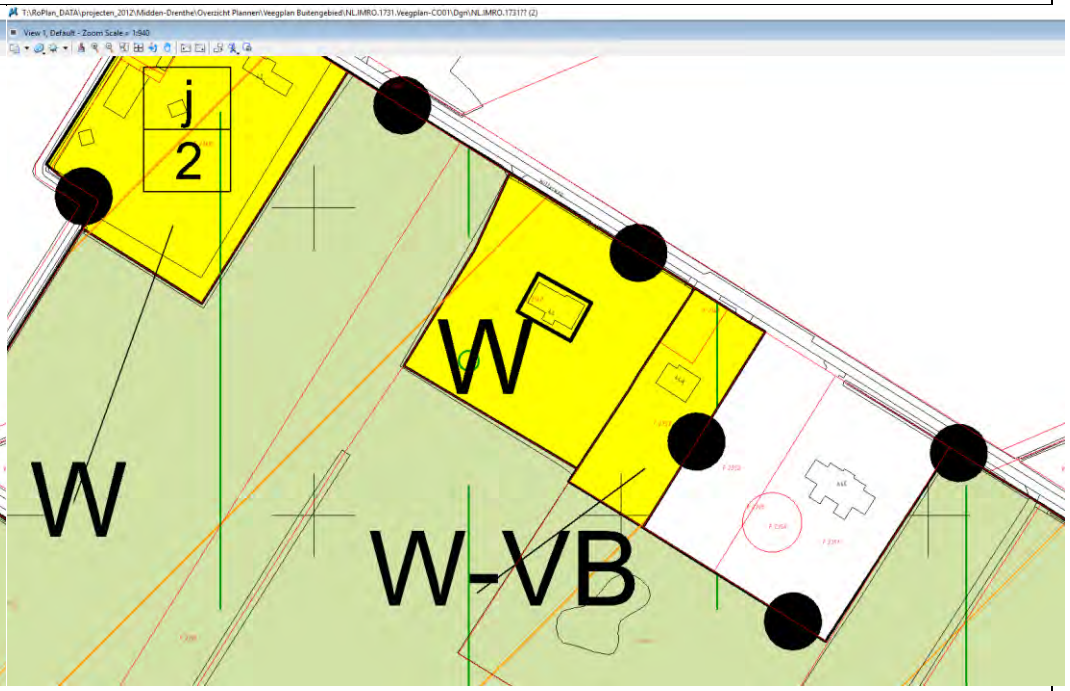
4. Bosweg 4 te Witteveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

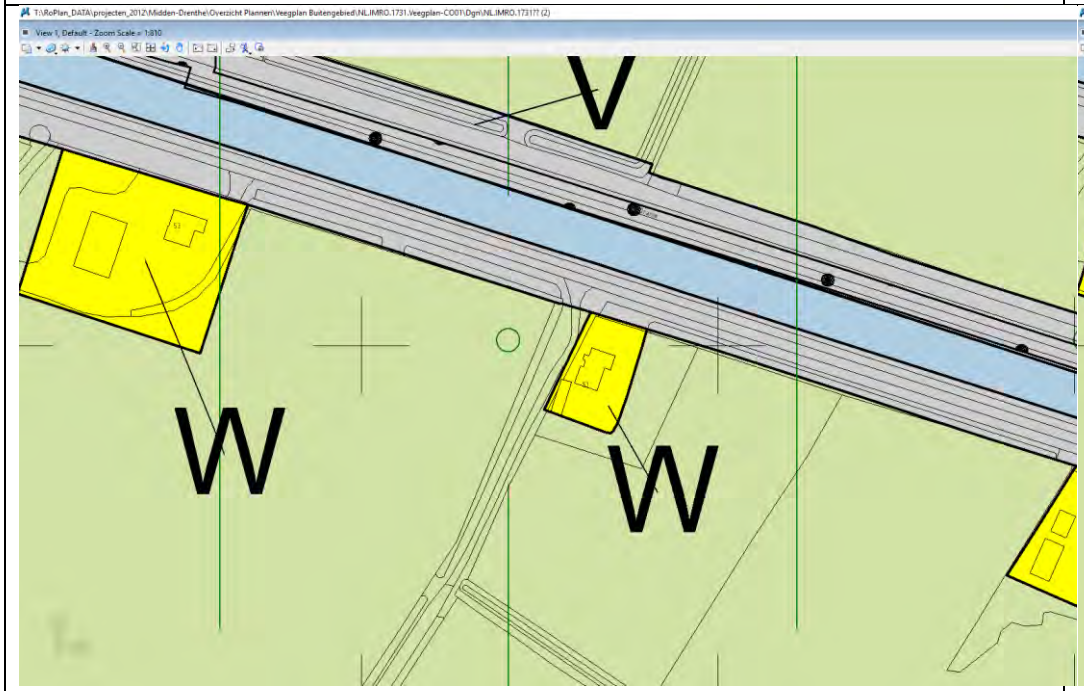
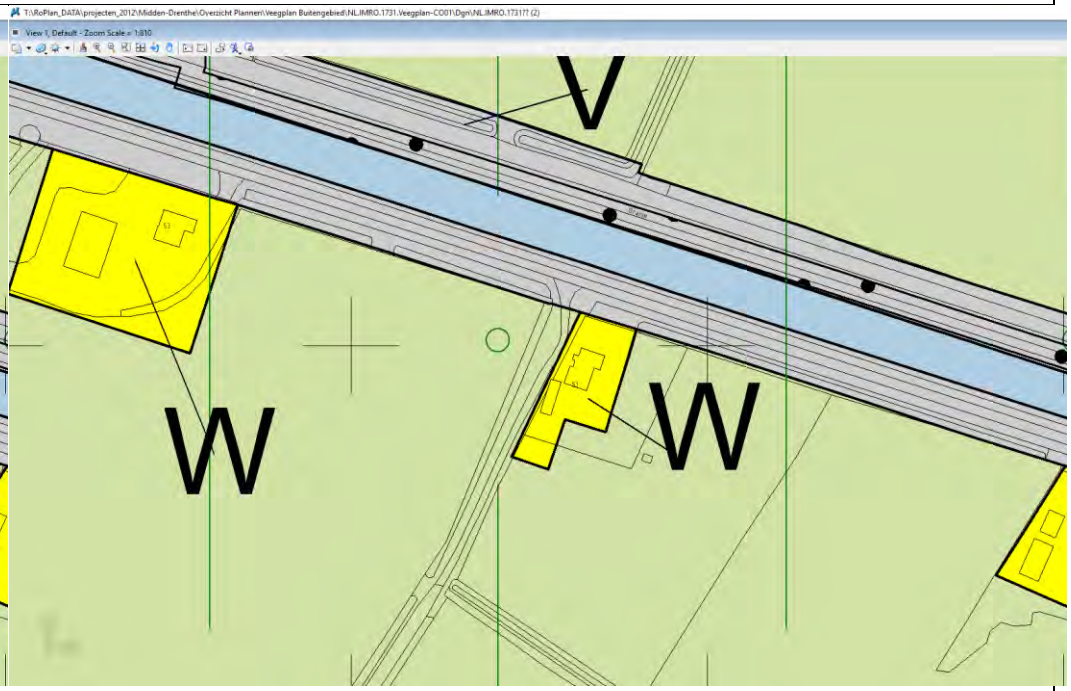
5. Kanaalweg 188 Bovensmilde en De Streek 11 Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

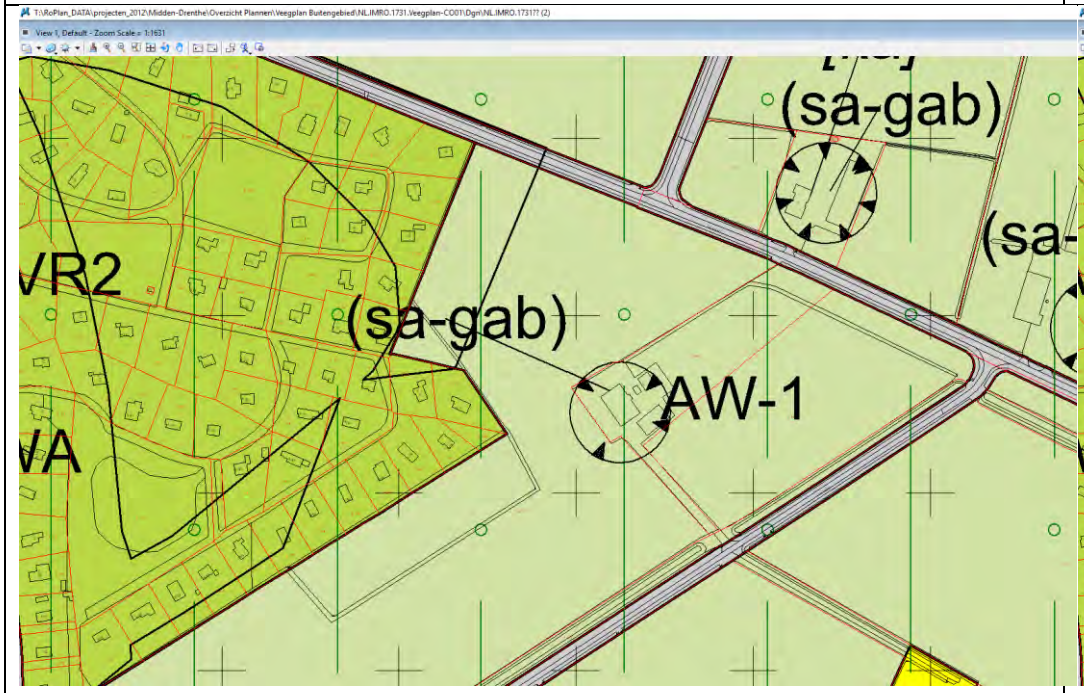
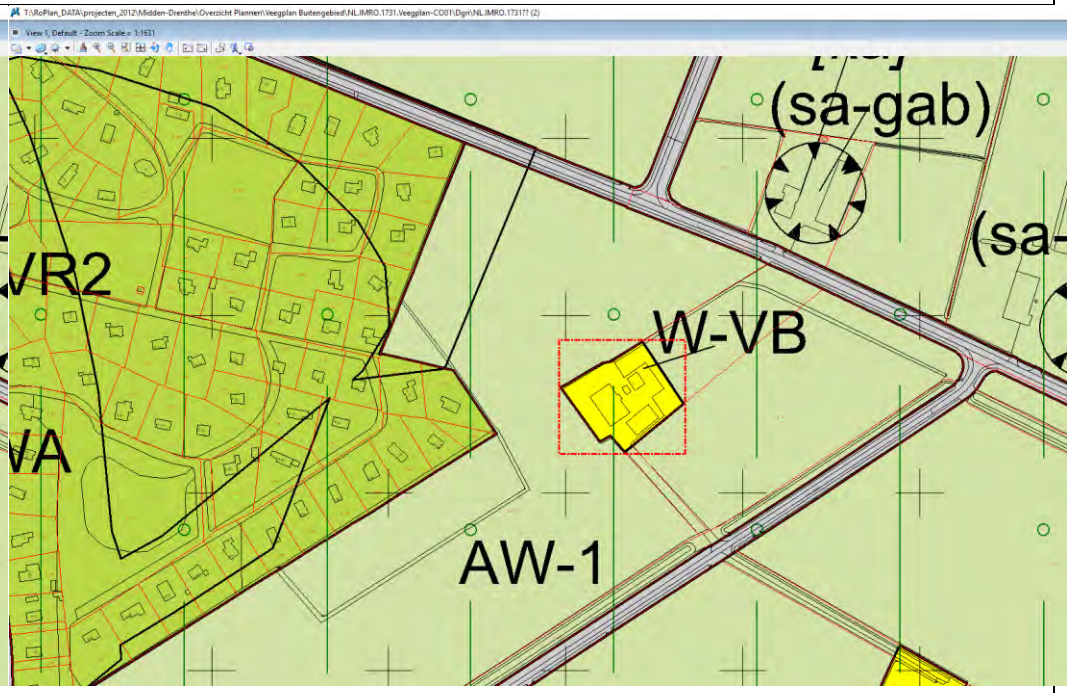
6. J. Brugginkweg 1 te Hoogersmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

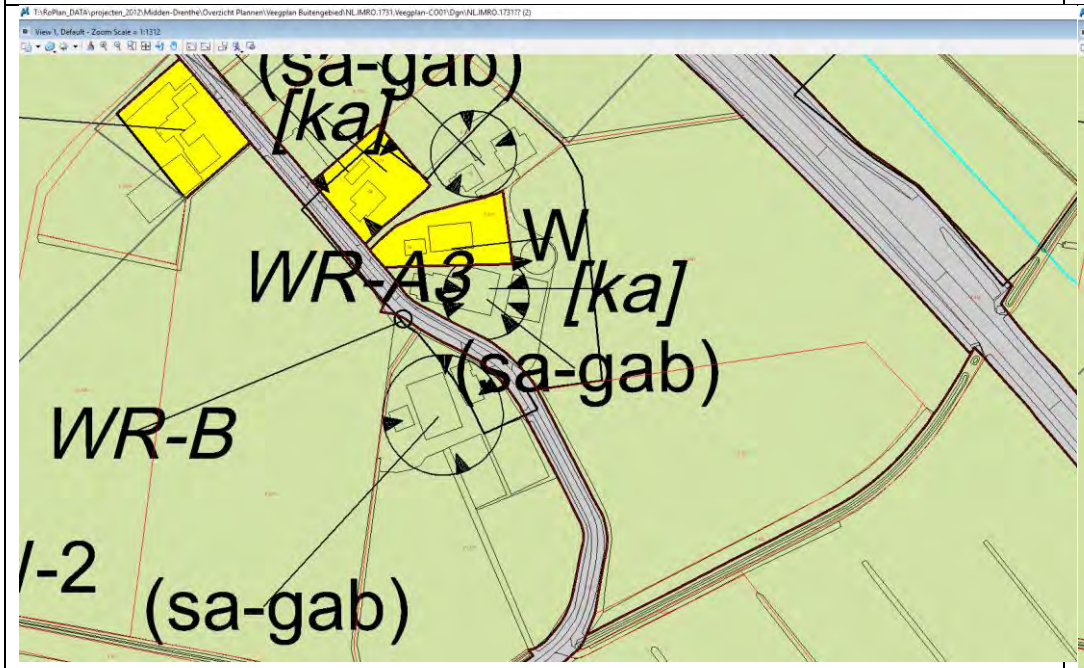
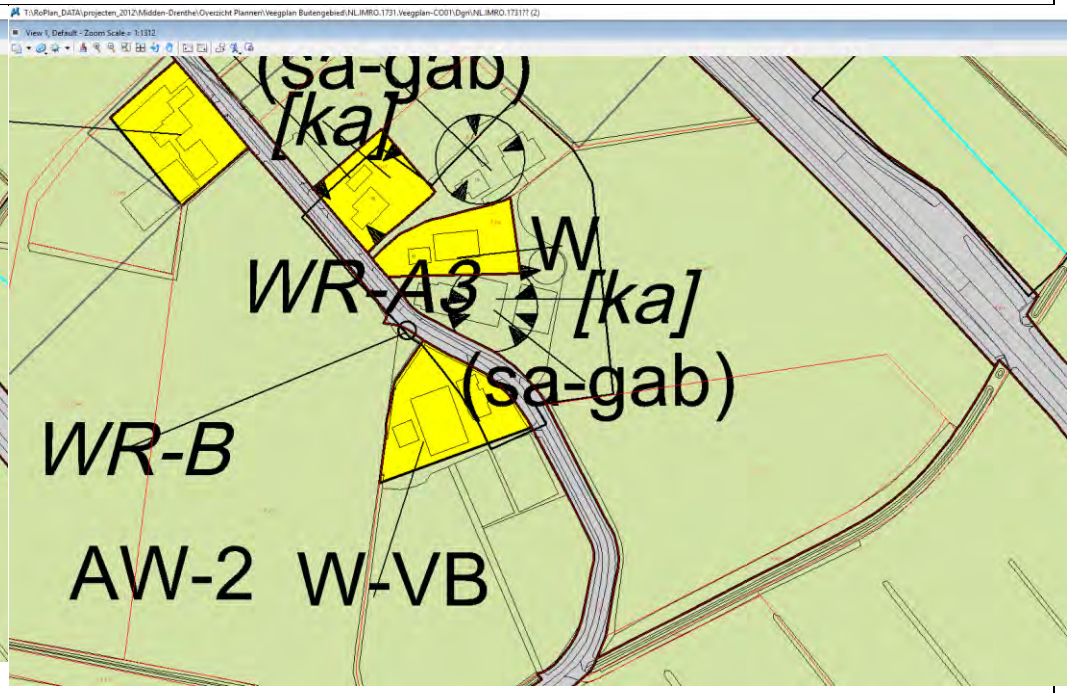
8. Oosteinde 24 te Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

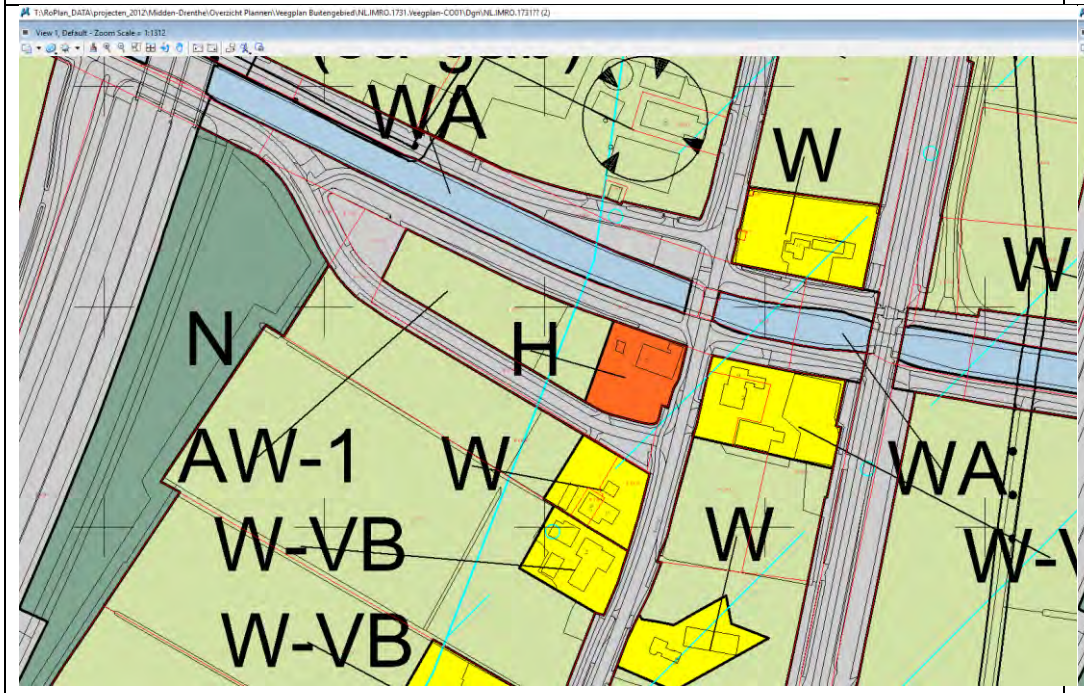
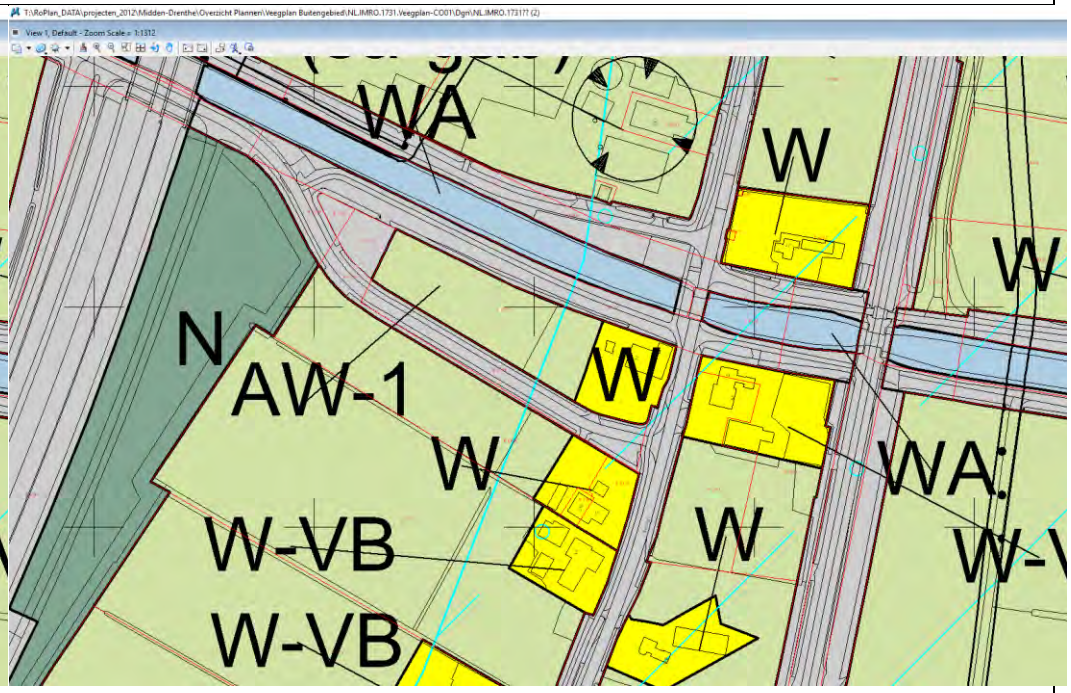
9. Oranjekanaal NZ 48 te Orvelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

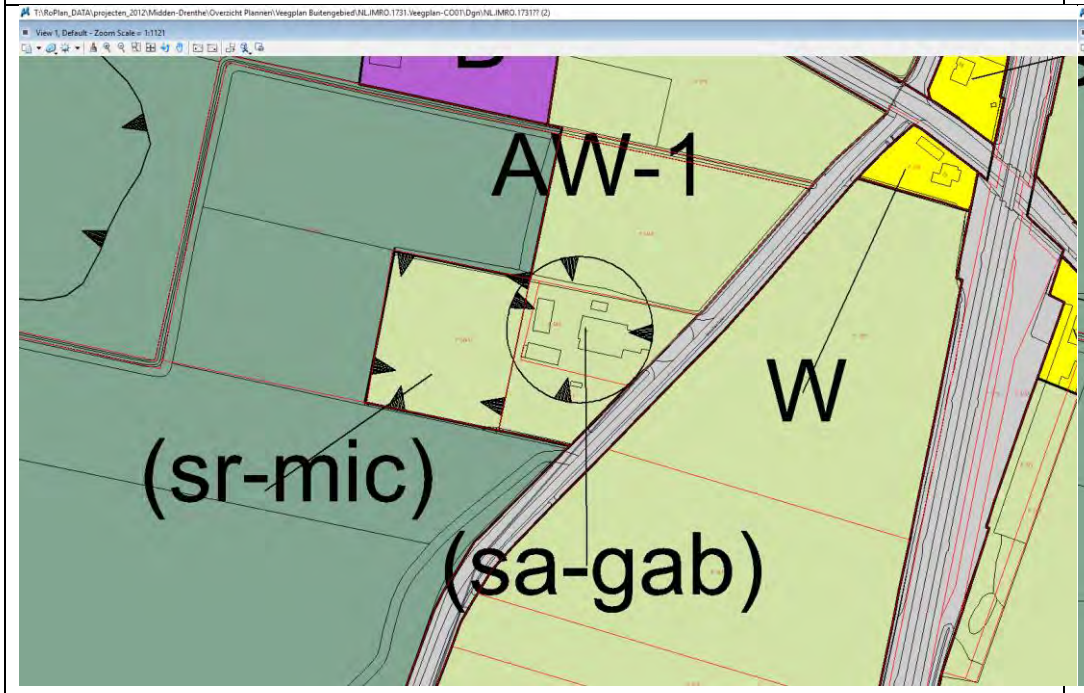
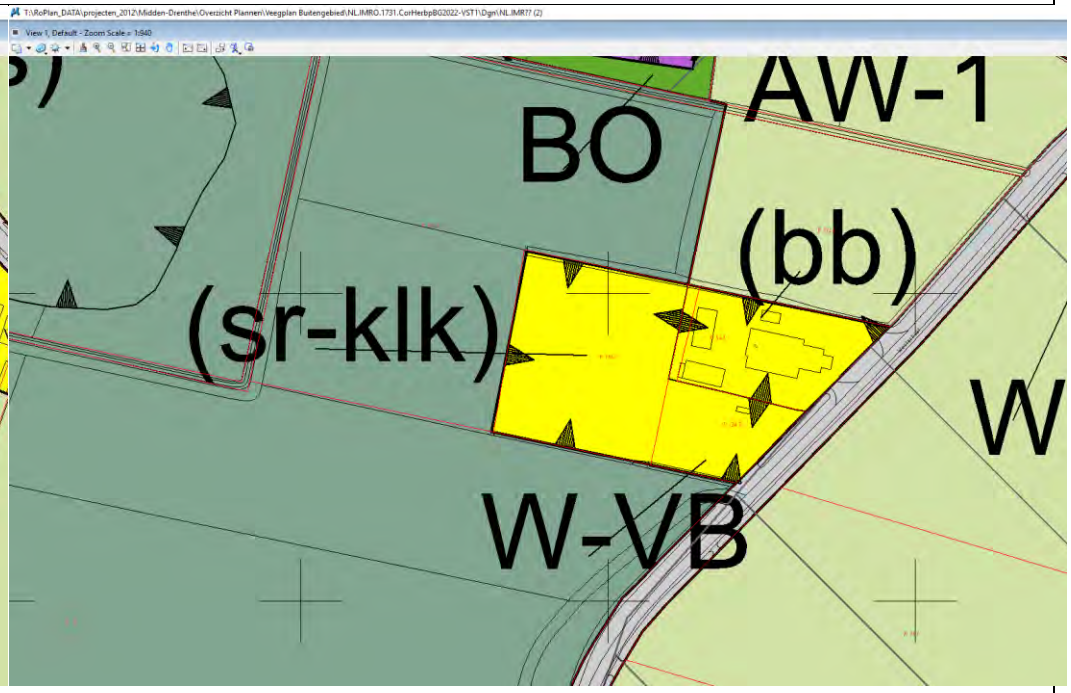
10. Witterweg 44 te Bovensmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

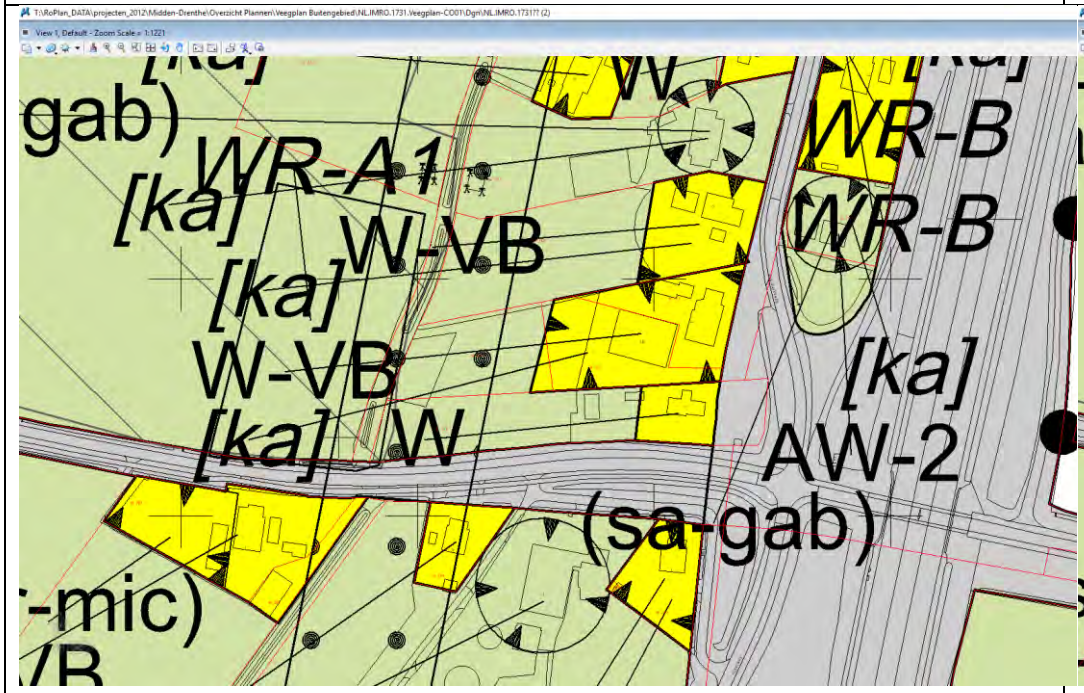
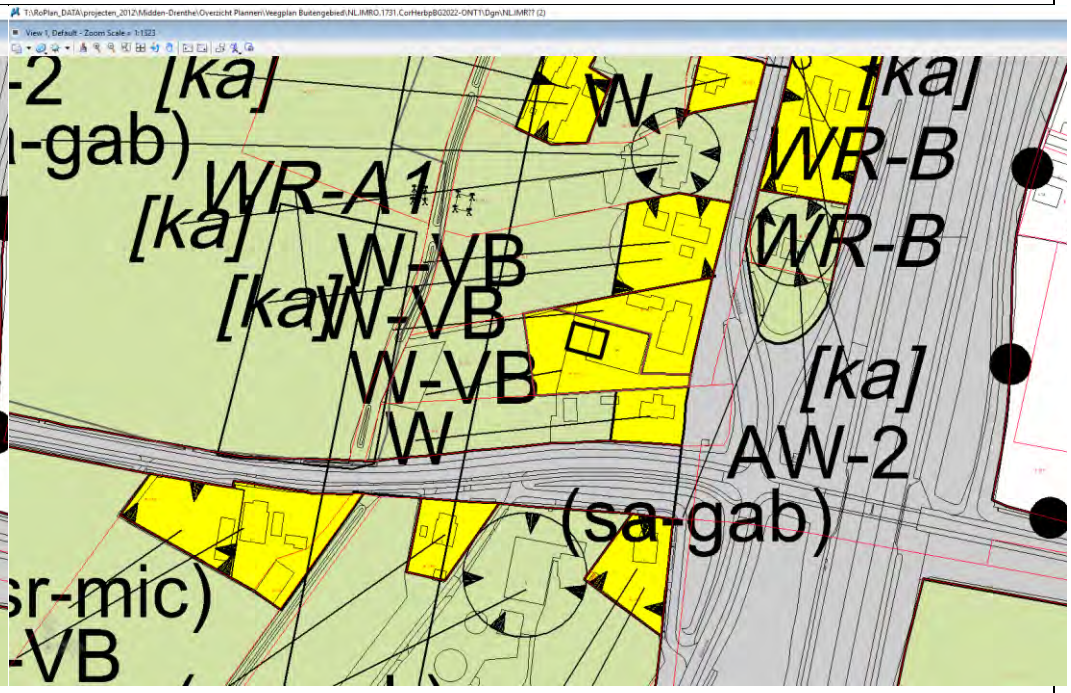
11. Oranje 51 te Oranje	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

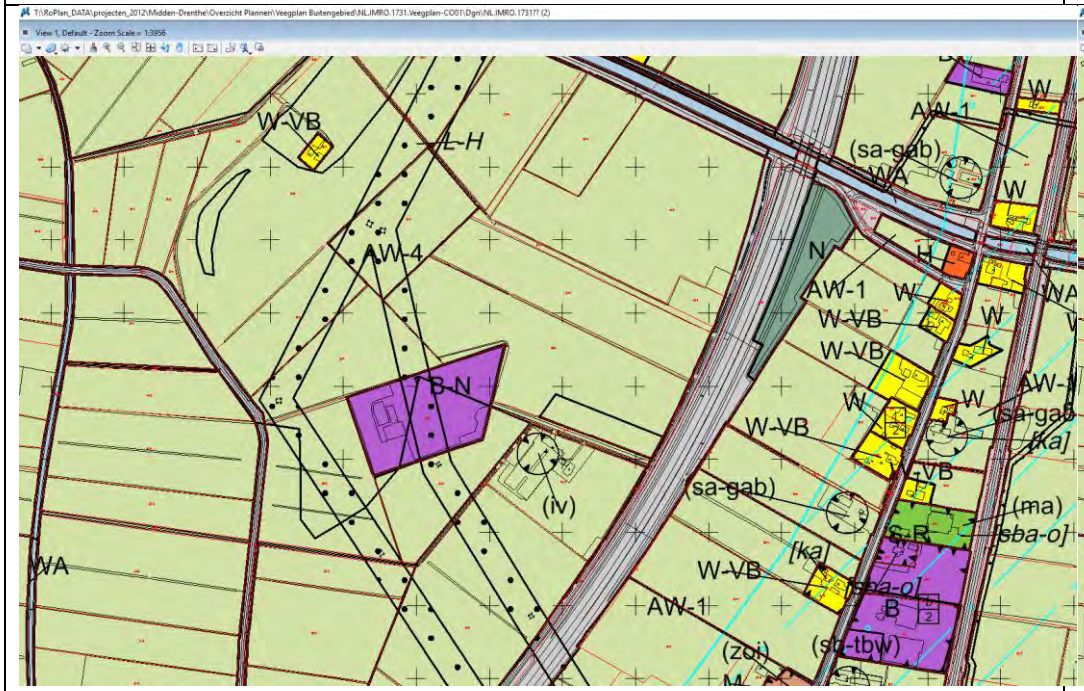
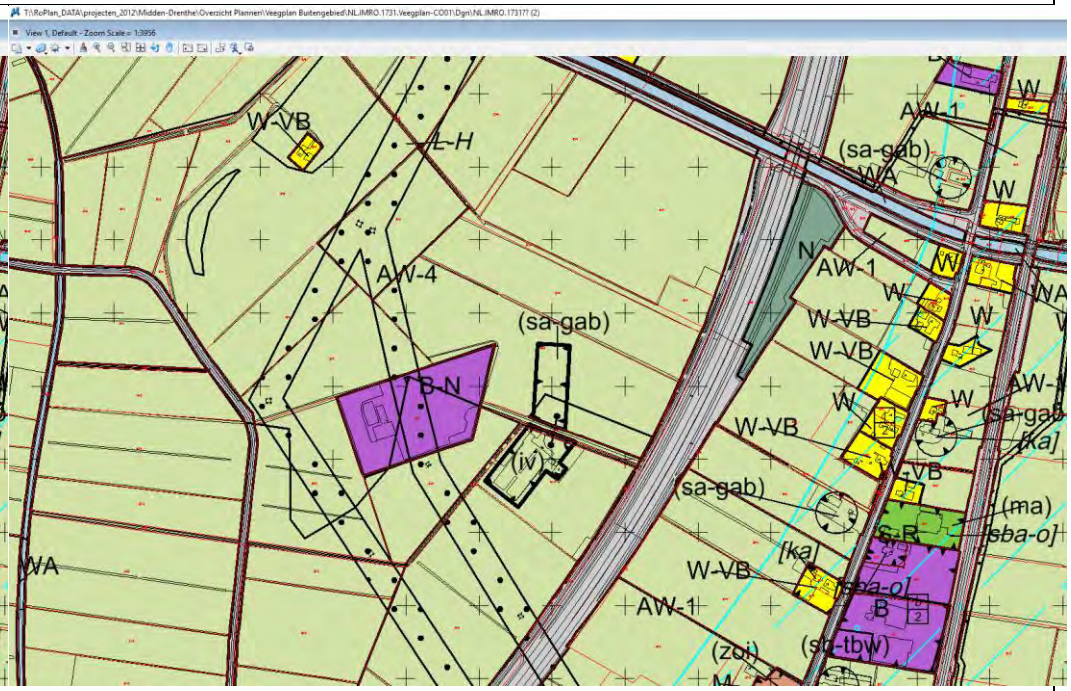
12. De Hullen 11 te Drijber	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

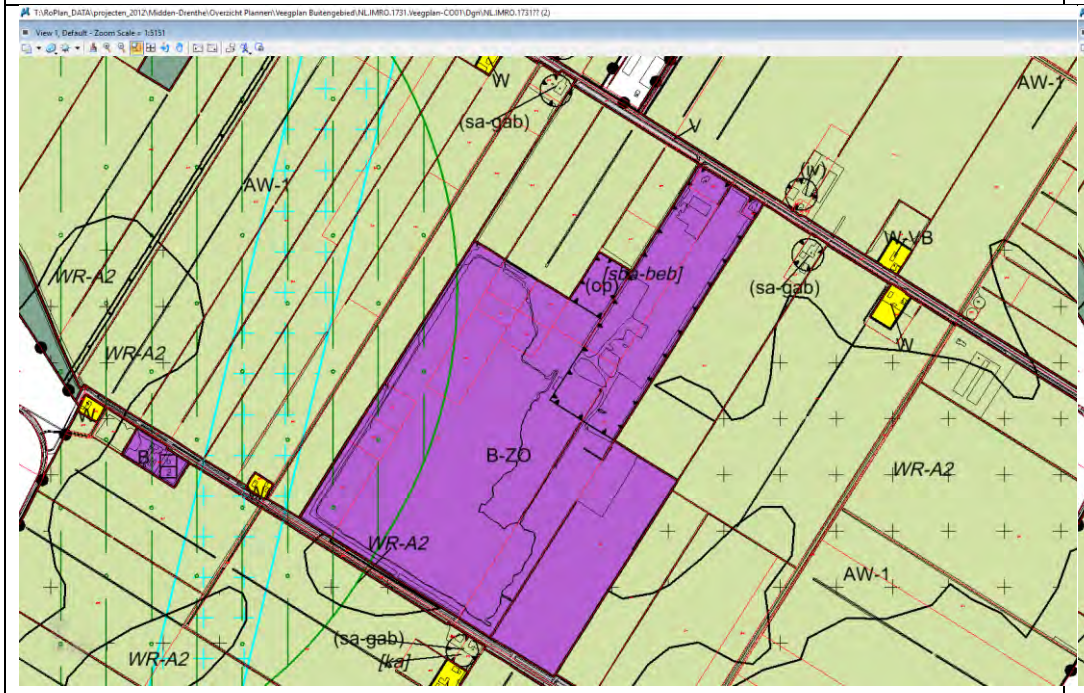
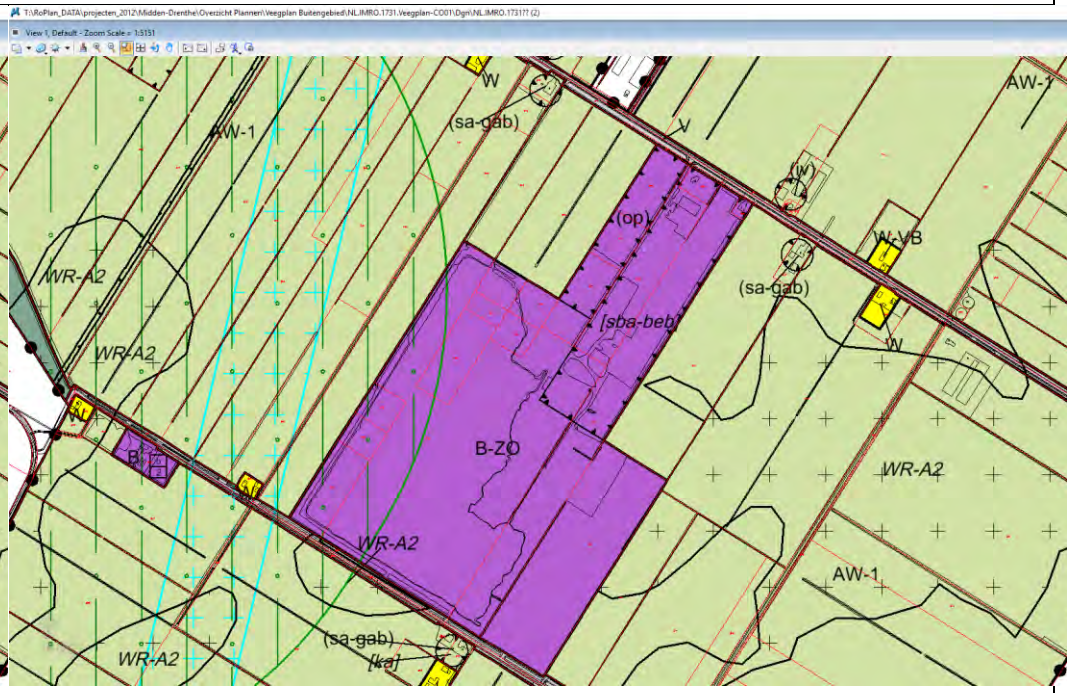
13. Alting 32 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

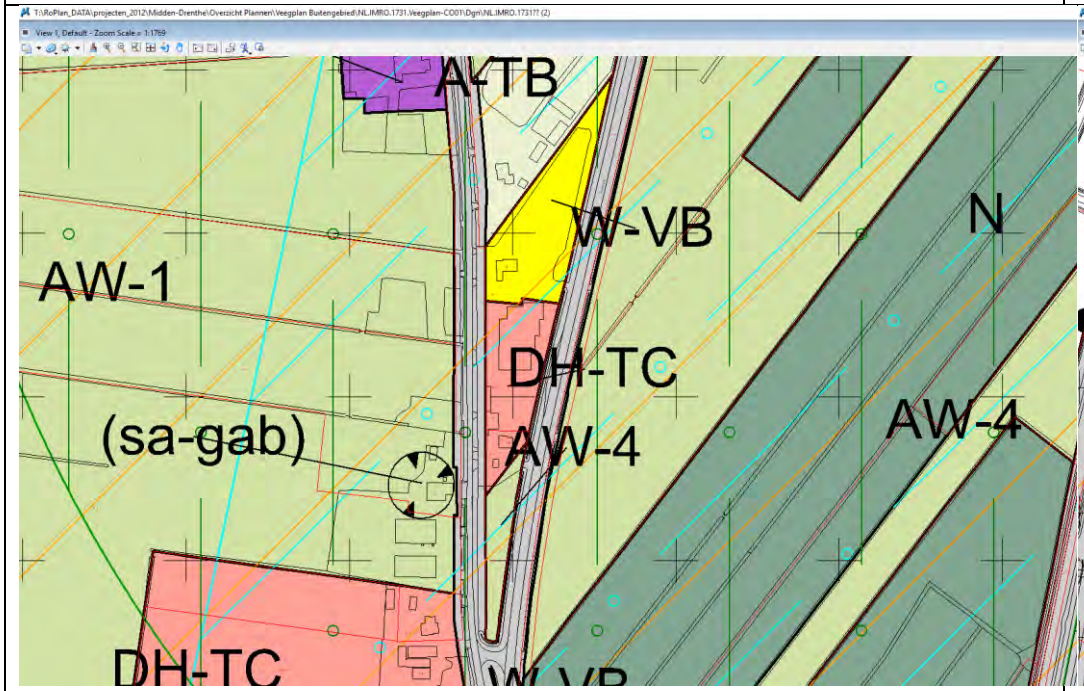
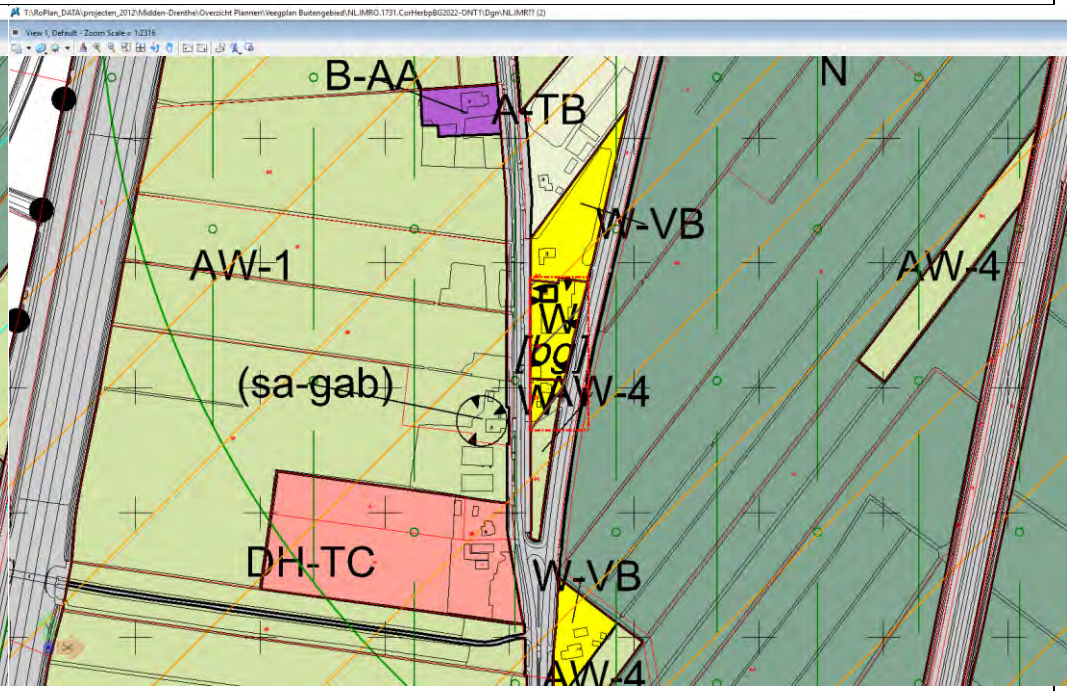
14. Eursing 53 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

15. Westerhaar 2 te Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

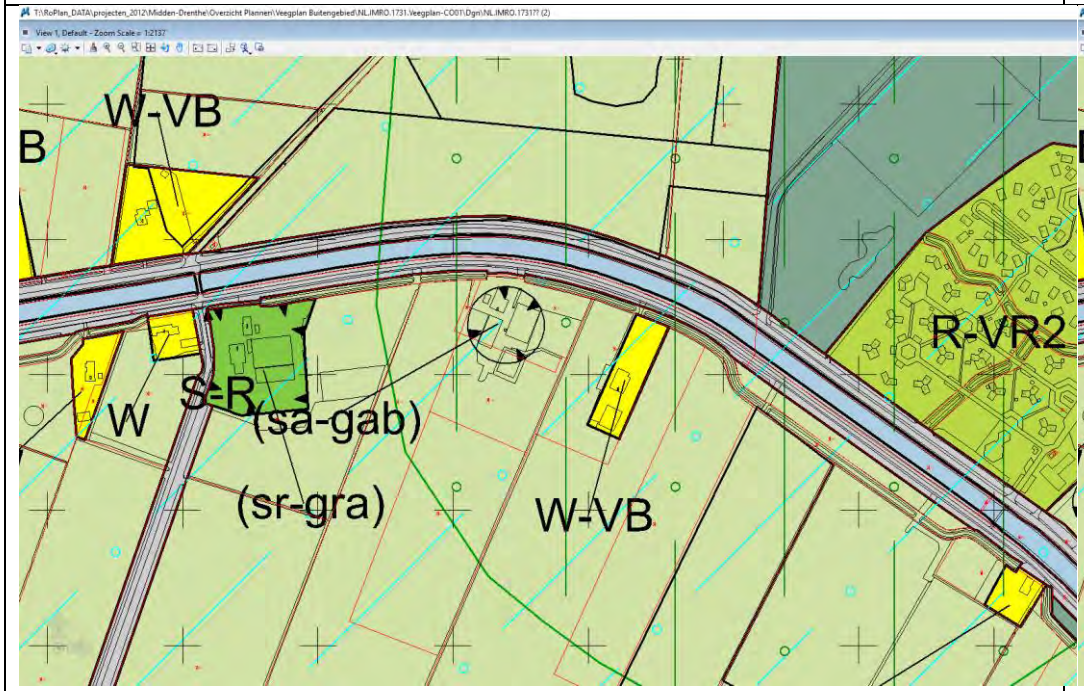
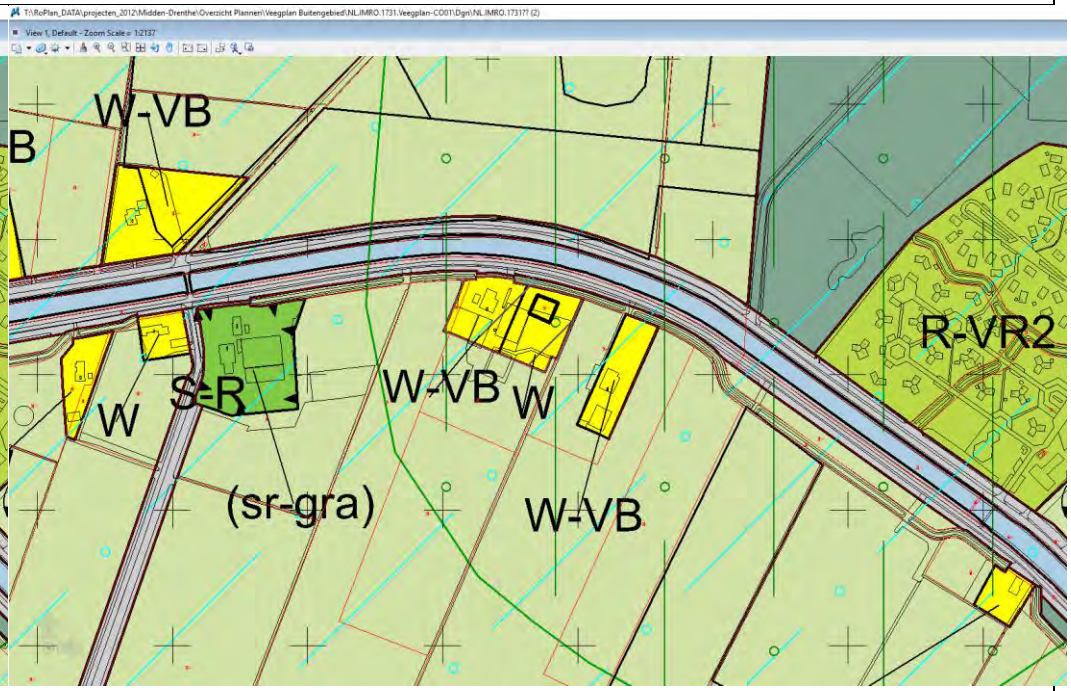
16. Boermarkeweg 1a te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

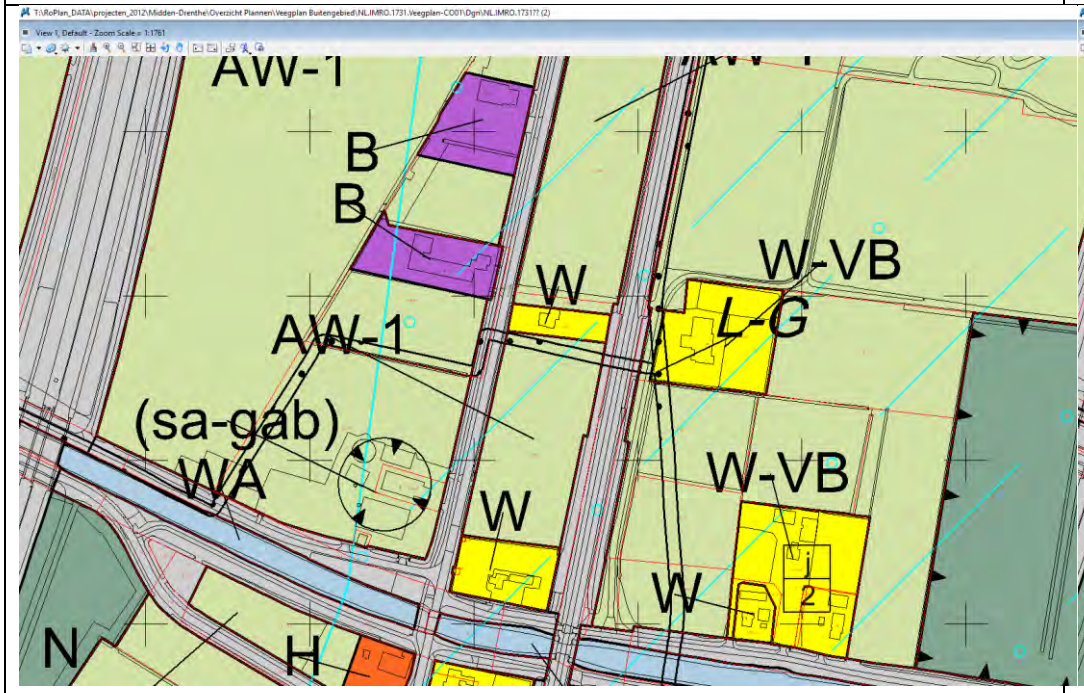
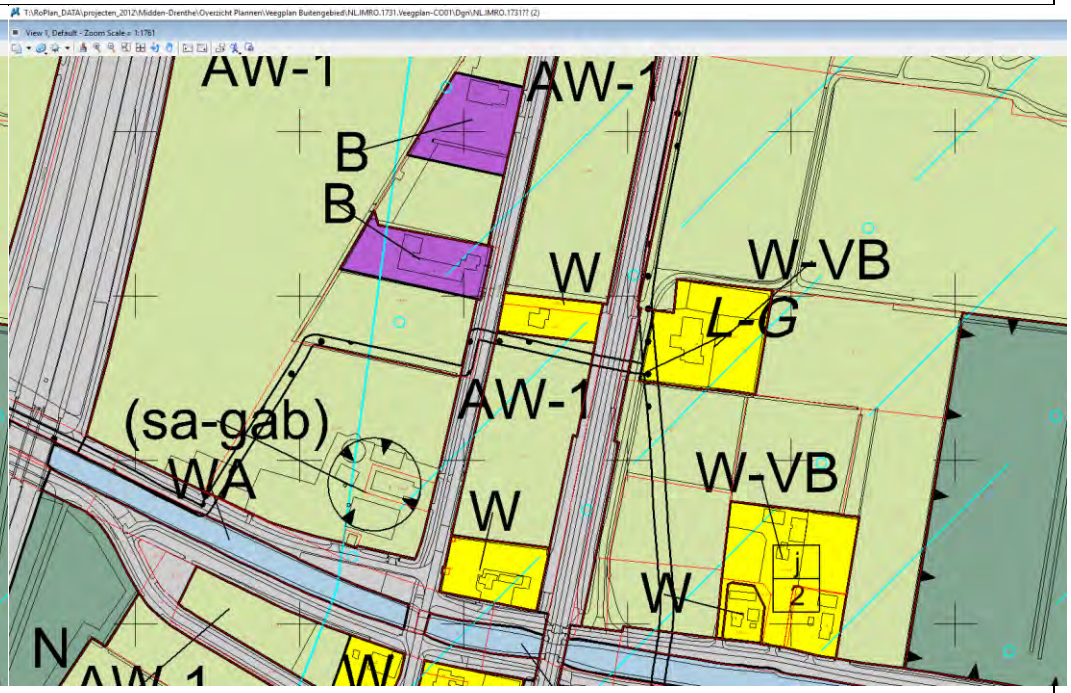
17. De Lotten 3 te Hijken	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

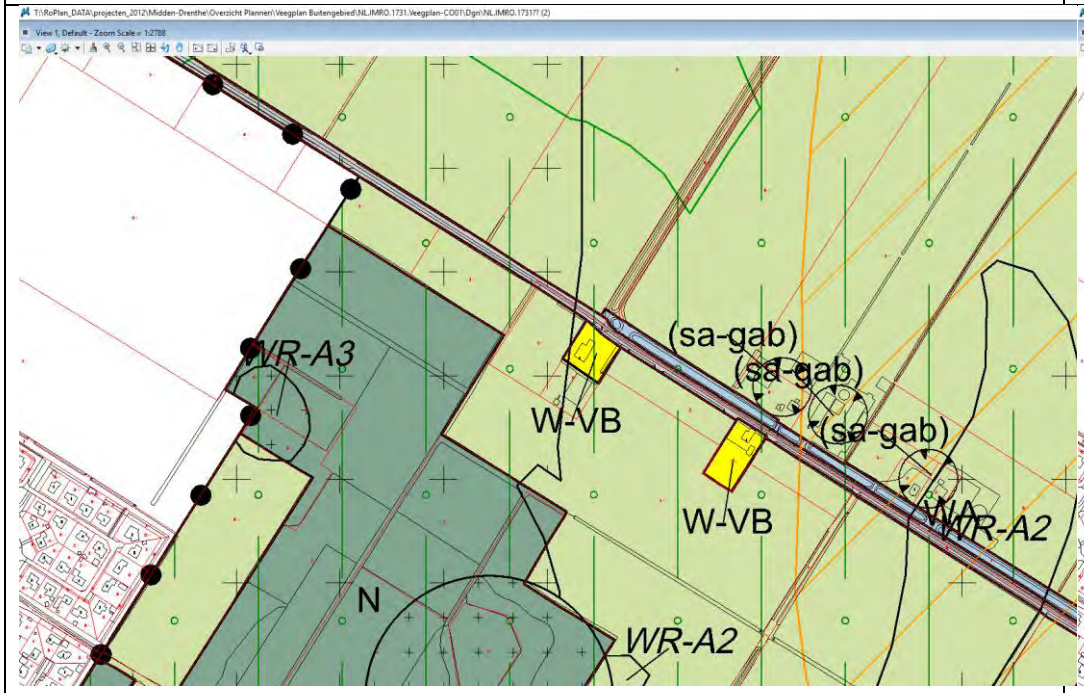
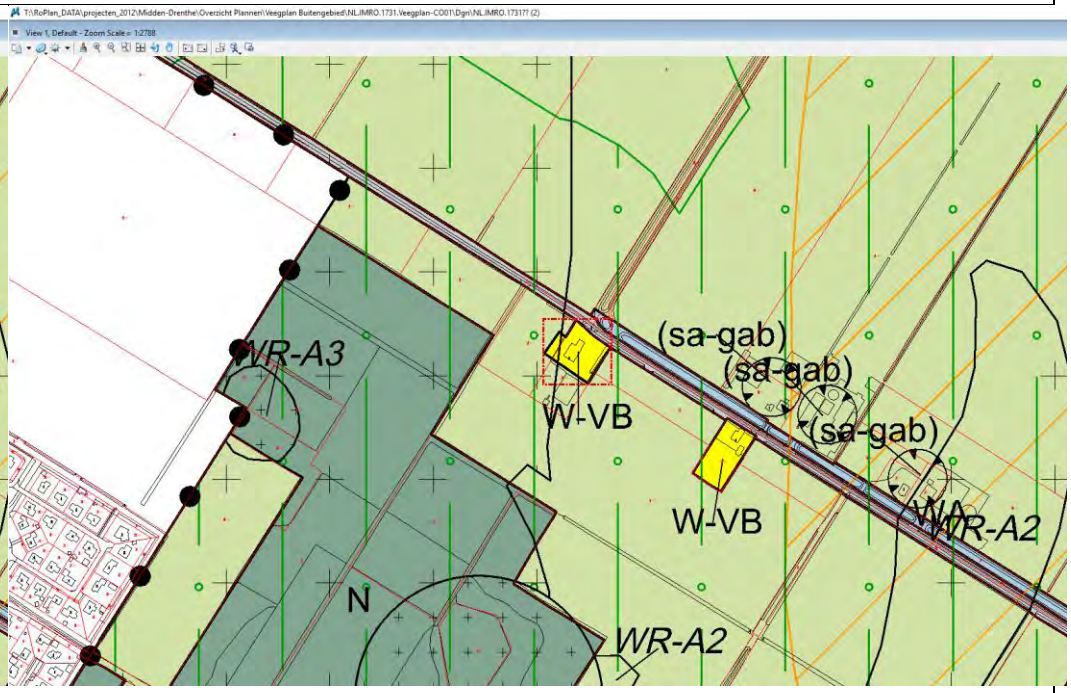
18. Grietmanswijk 5 te Bovensmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

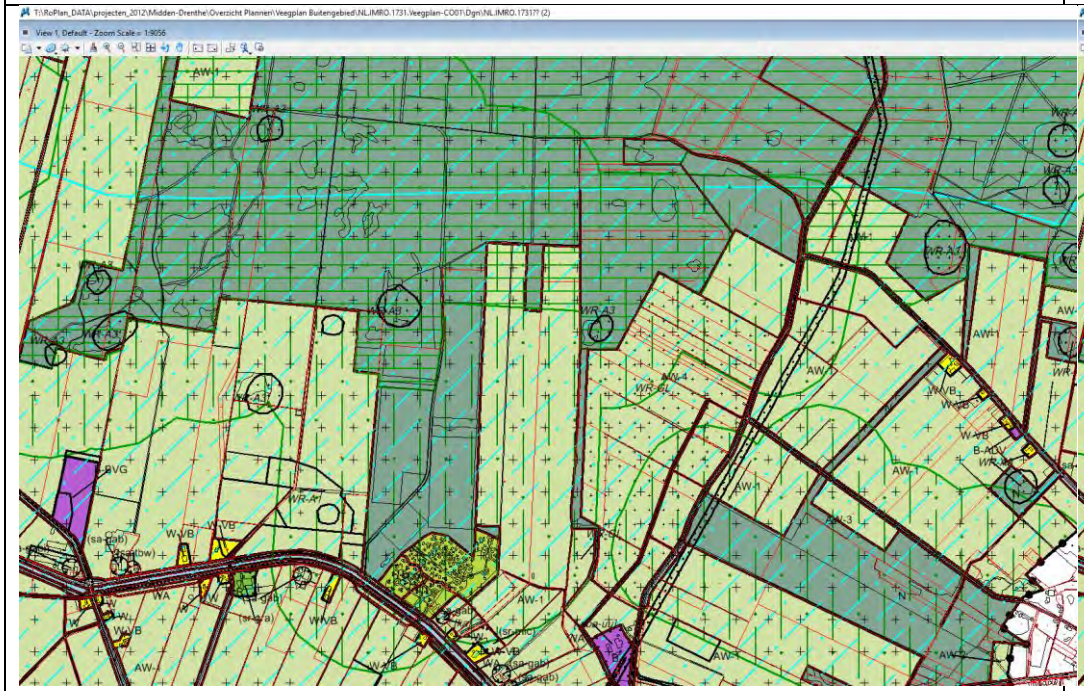
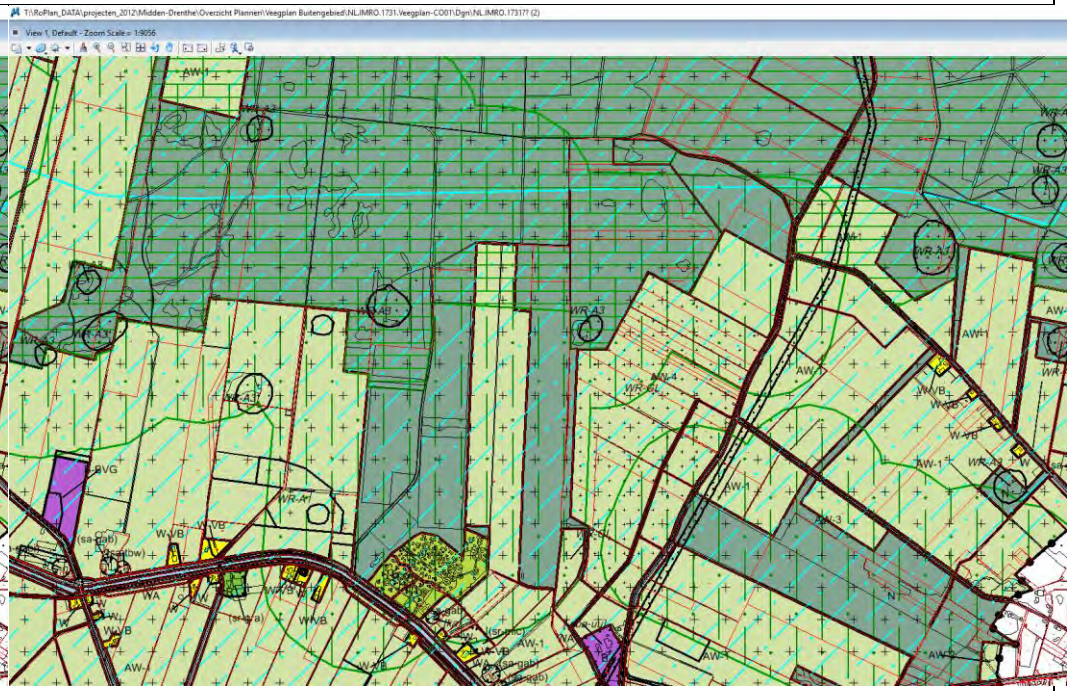
19. Asserweg 16b te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

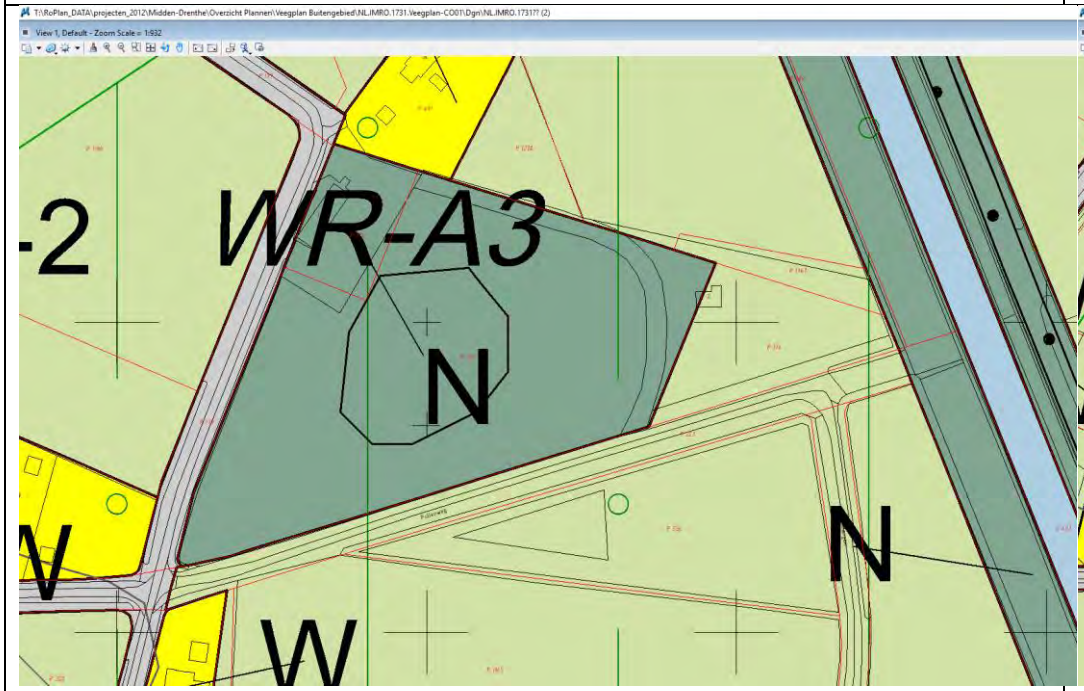
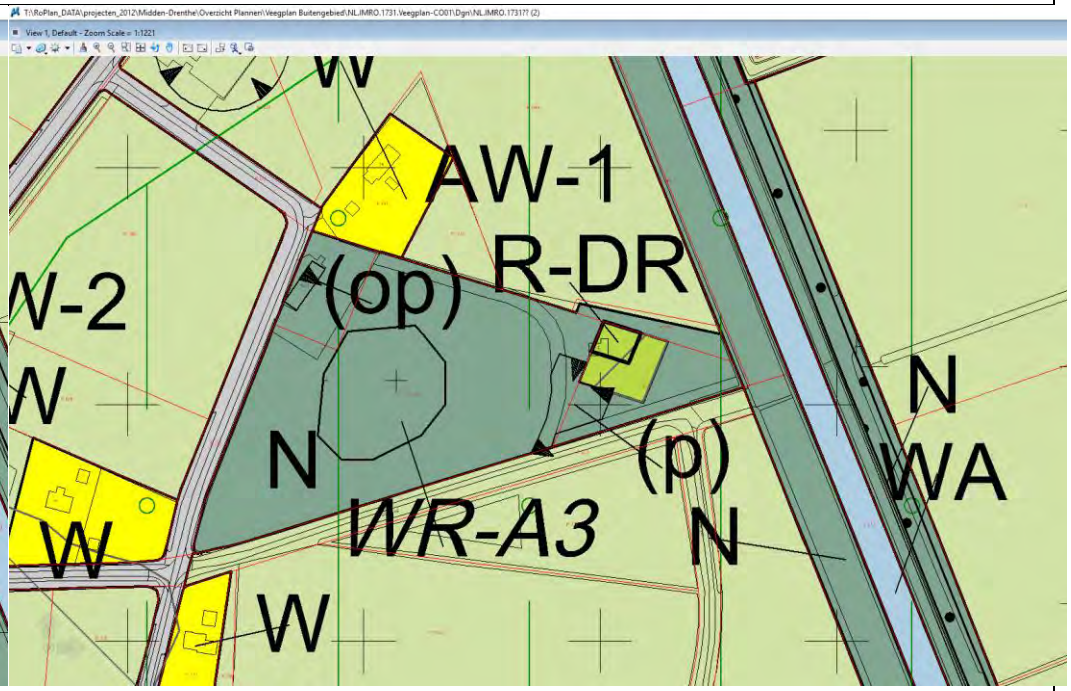
20. Oranjekanaal ZZ 7 te Zwiggelte

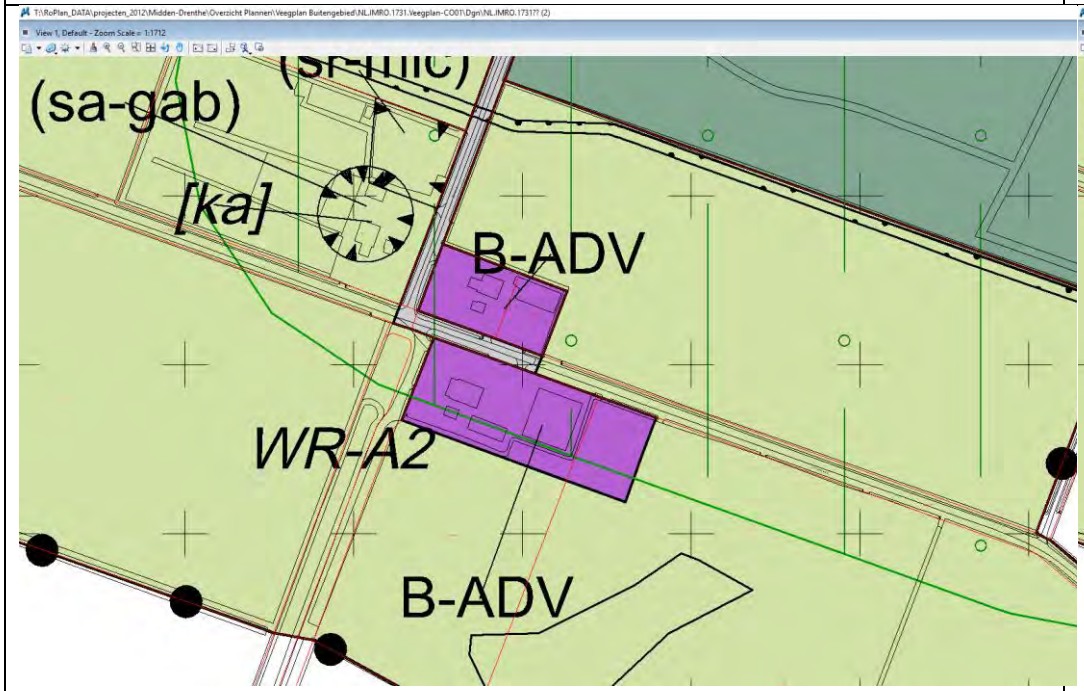
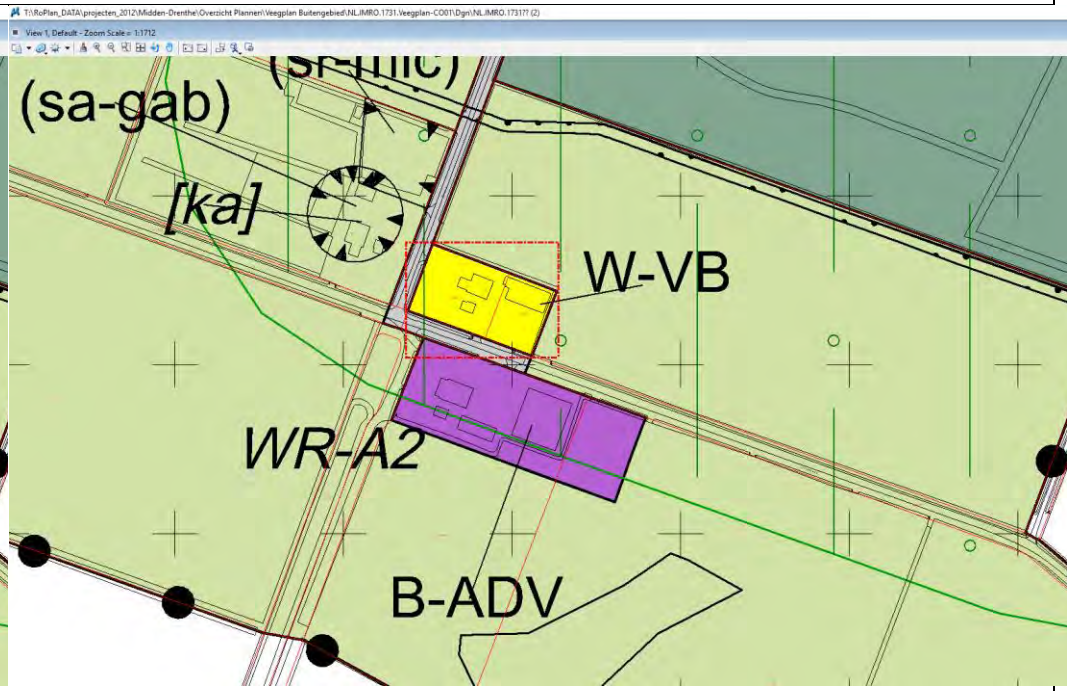
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

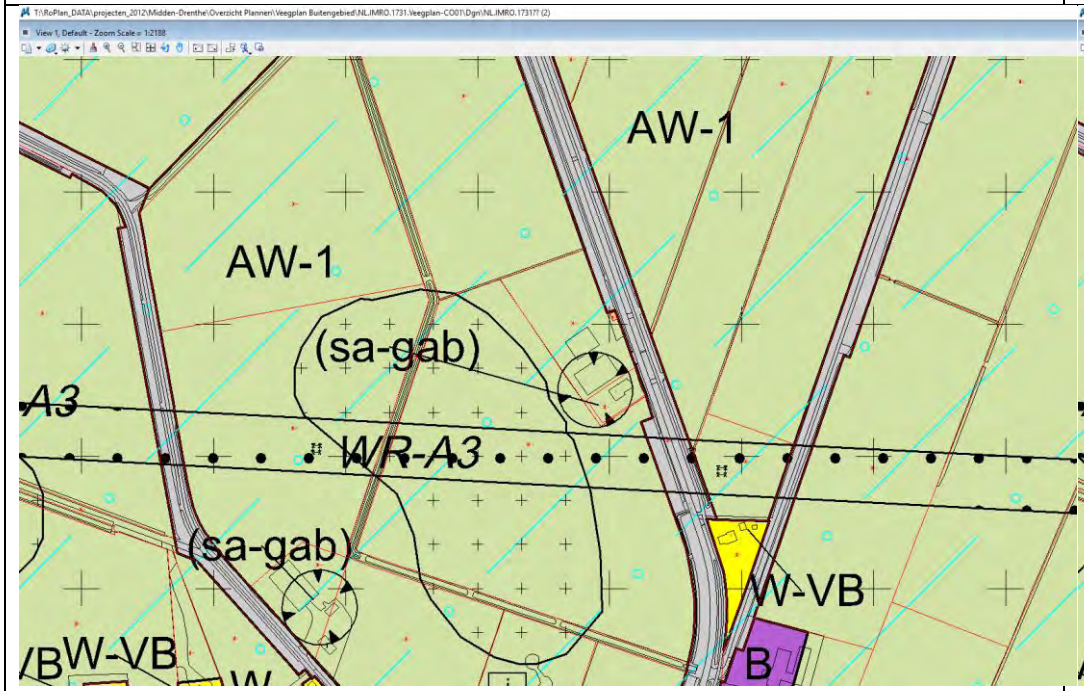
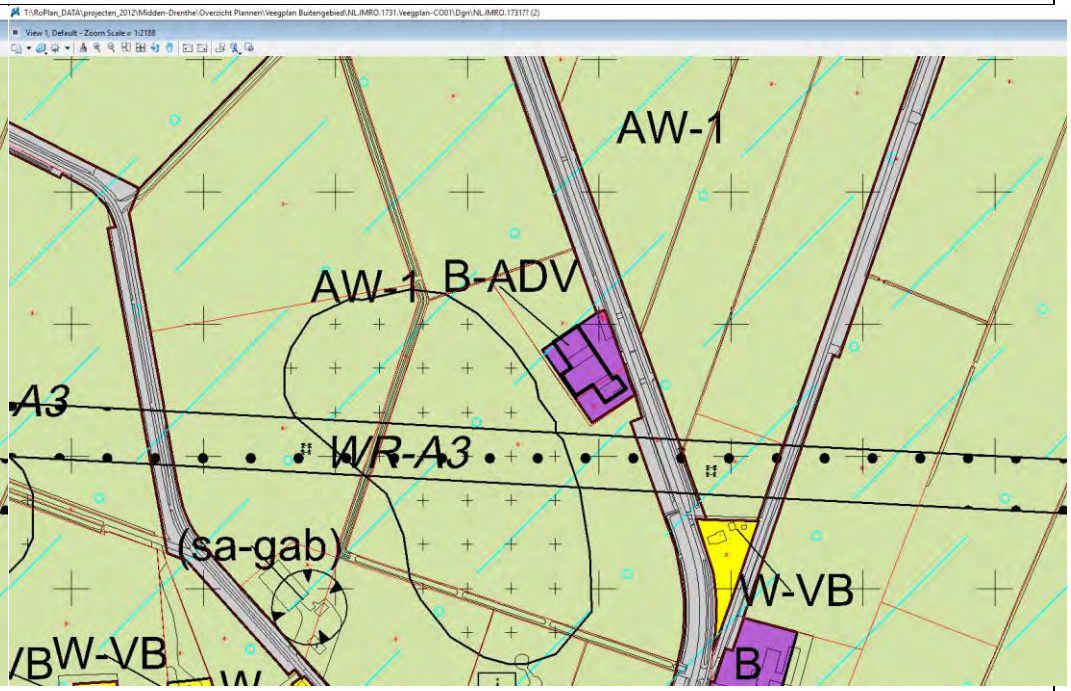
22. Beilerweg 11 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

24. Eekhoutswijk 1 te Smilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

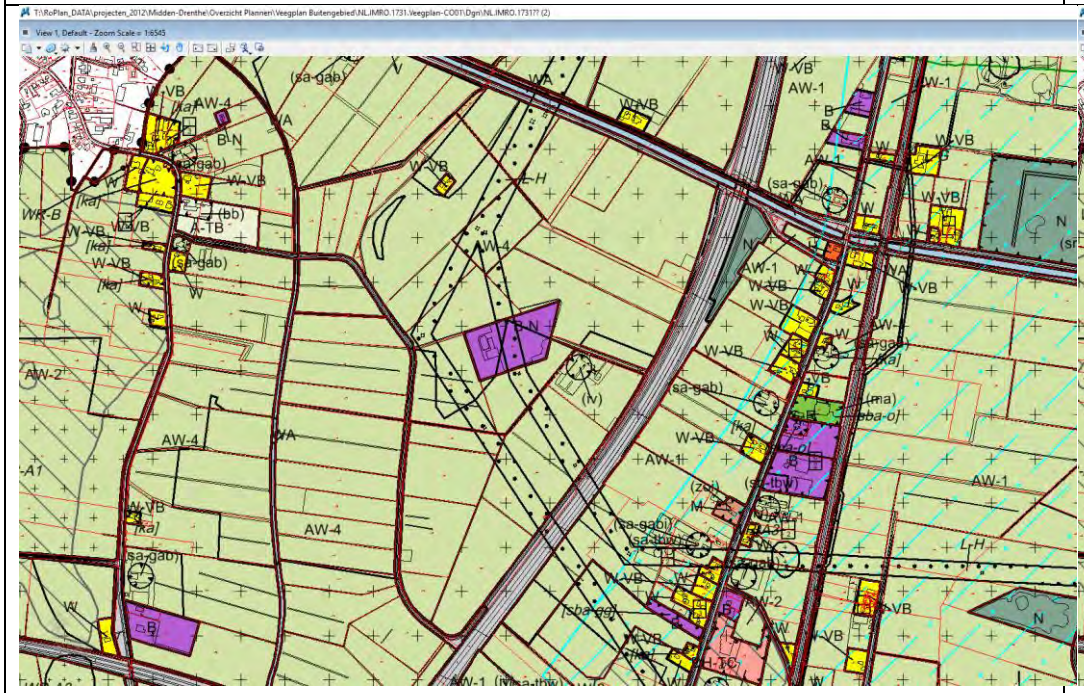
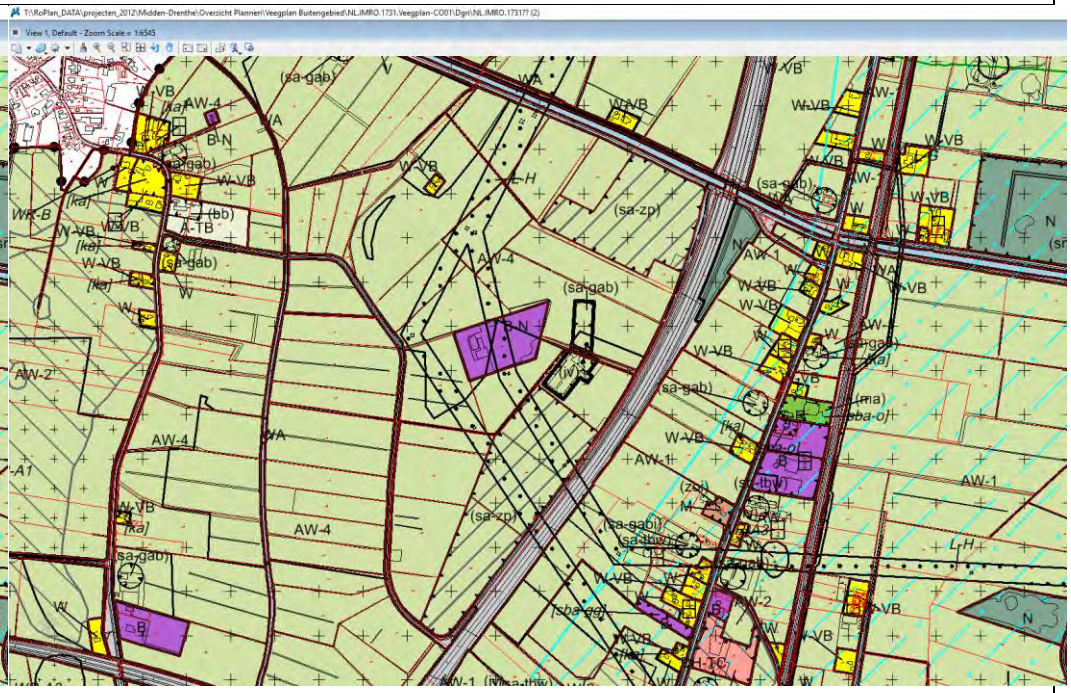
26. Westerbork R73 en 787 te Zwiggelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

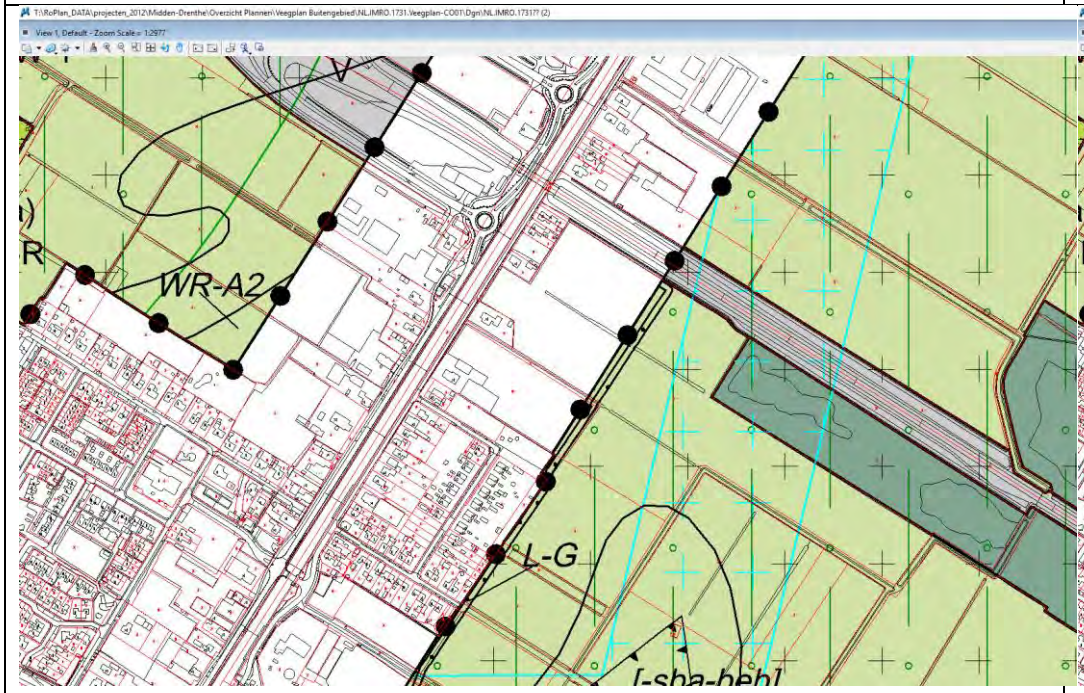
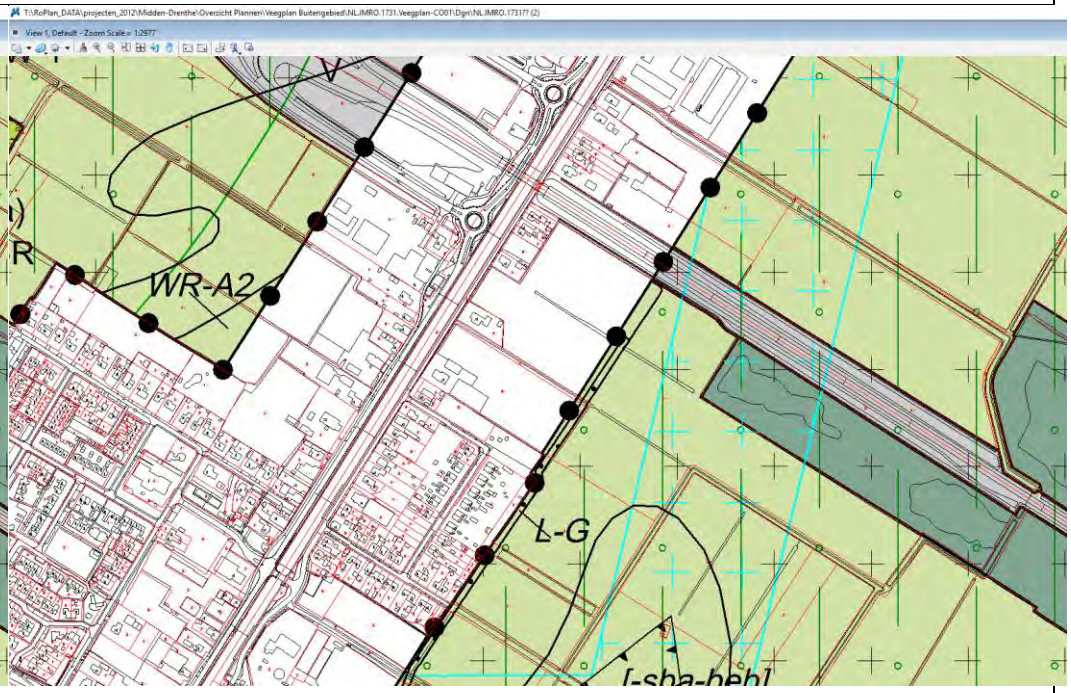
28. Taribush Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

31. Bosweg 3 te Witteveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

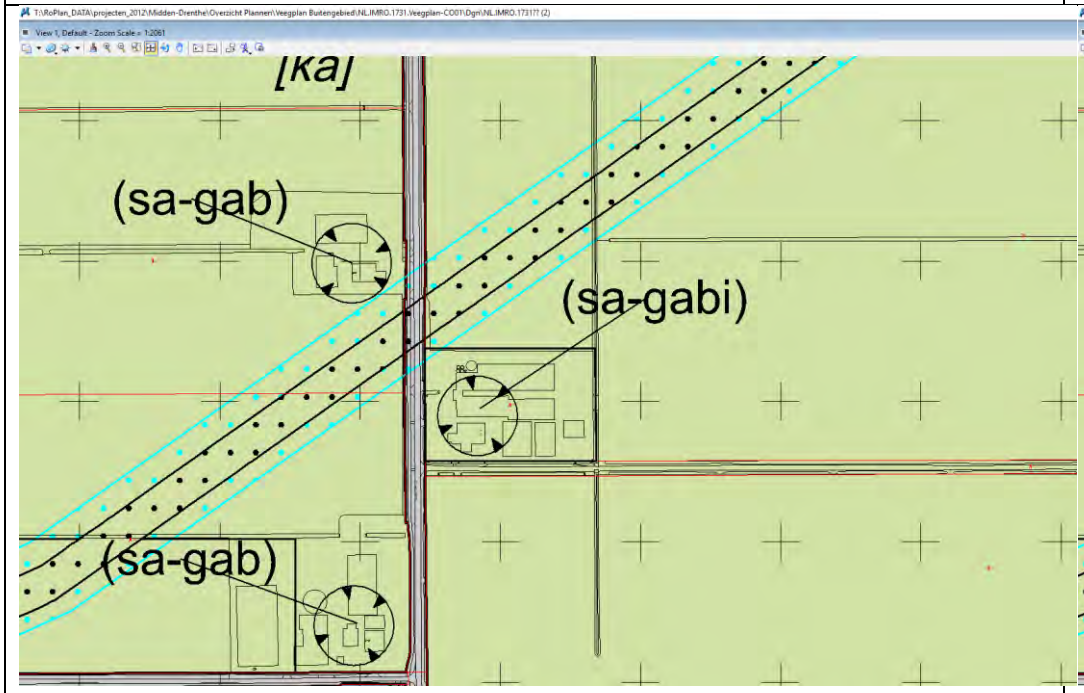
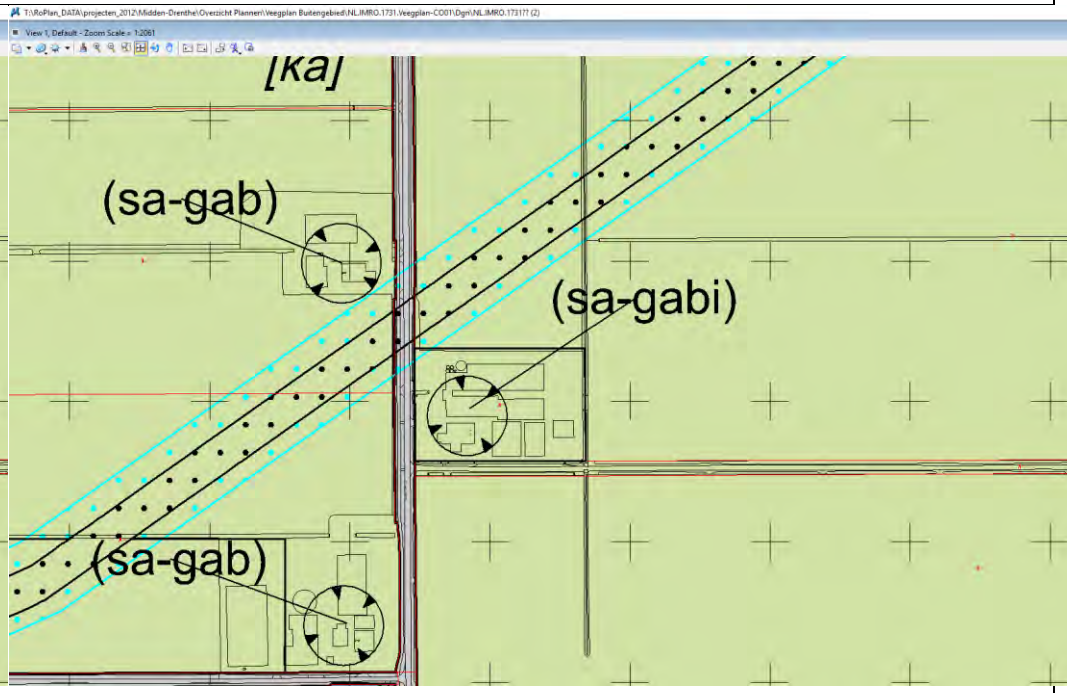
32. Hoofdstraat 42 te Zwiggelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

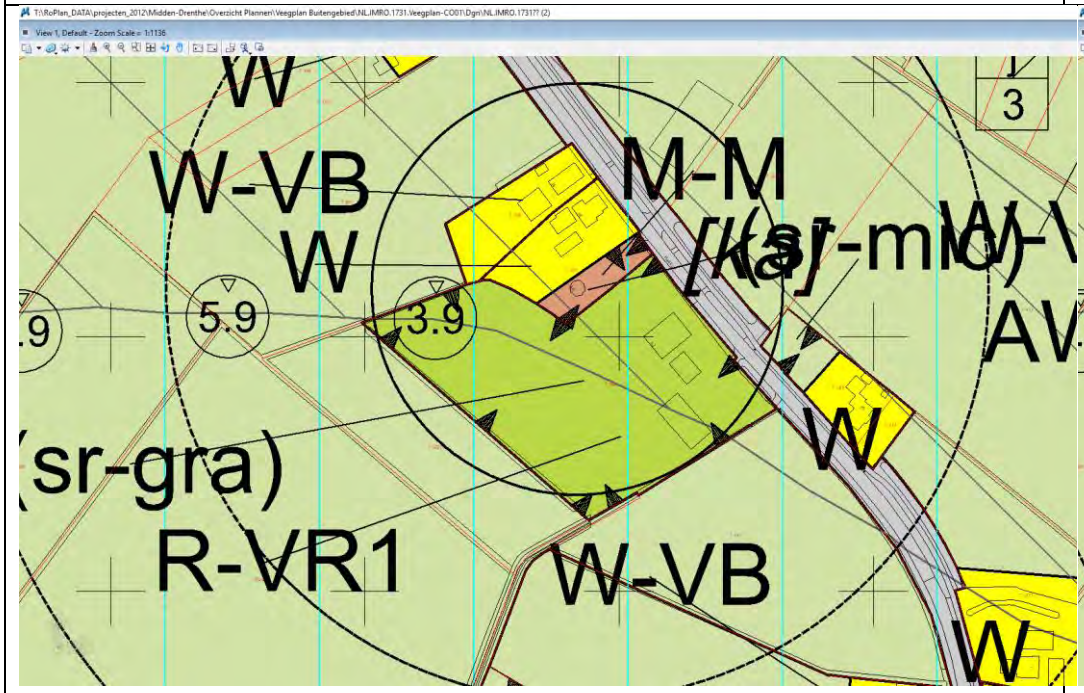
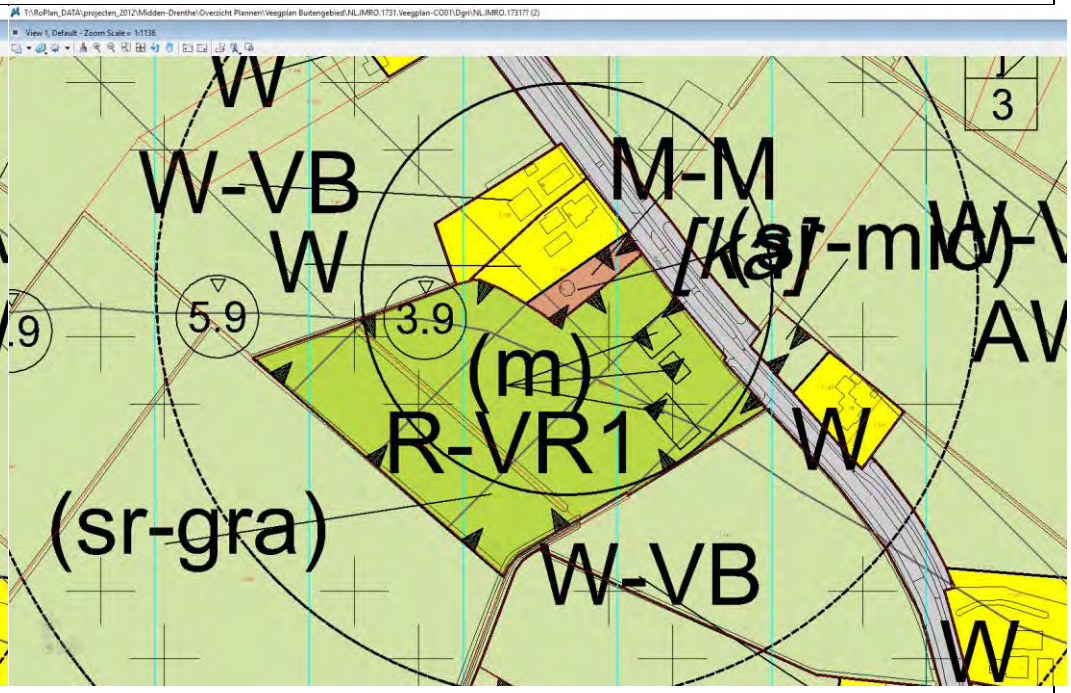
33. Zonnepark nabij de Lotten te Hijken

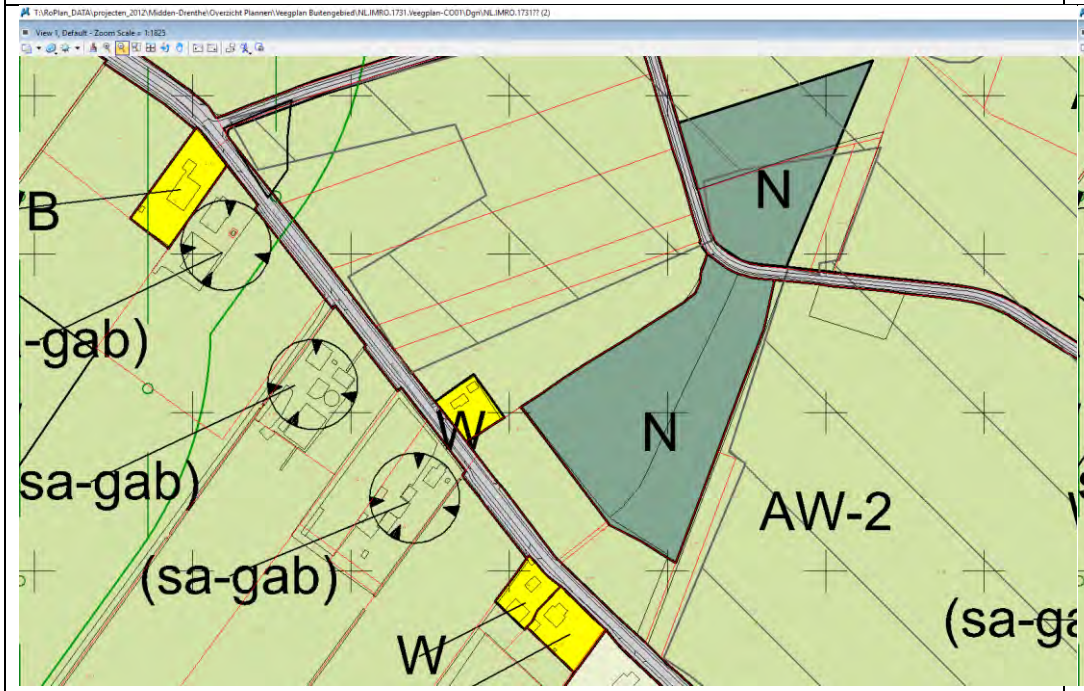
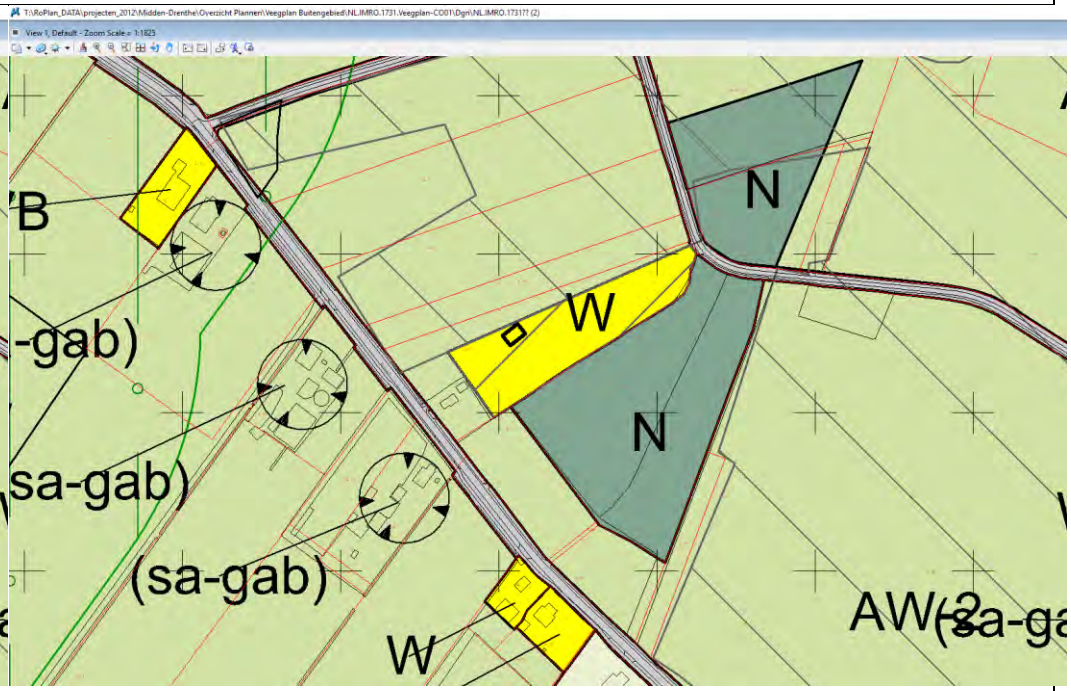
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

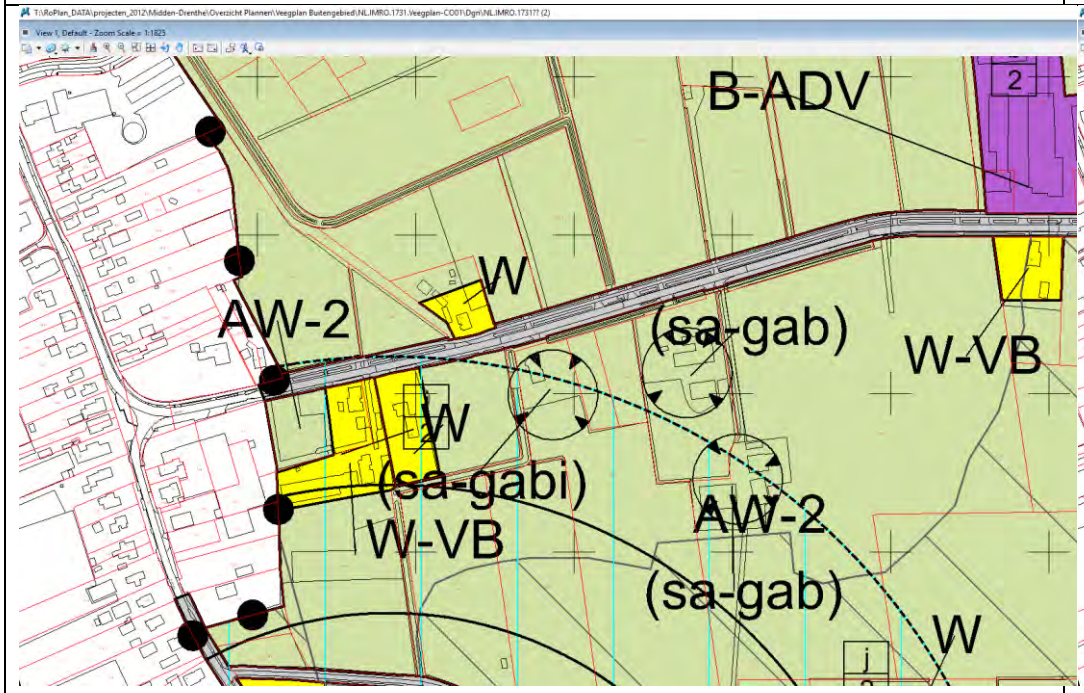
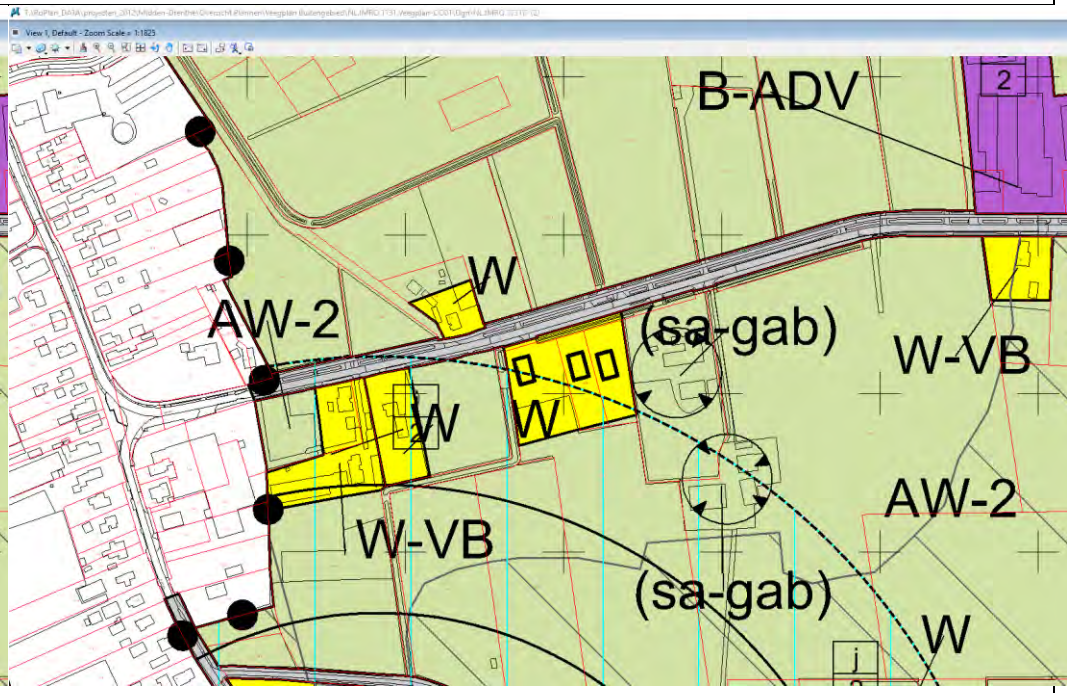
34. Verwijdering aardgastransportleiding N-521-45 te Hoogersmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

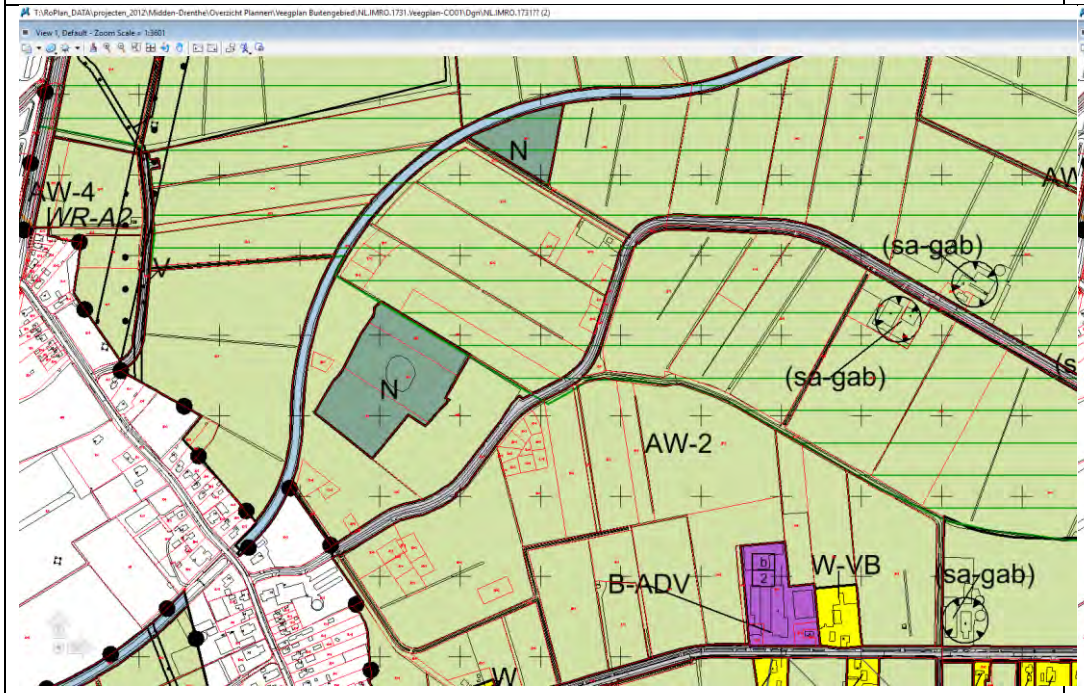
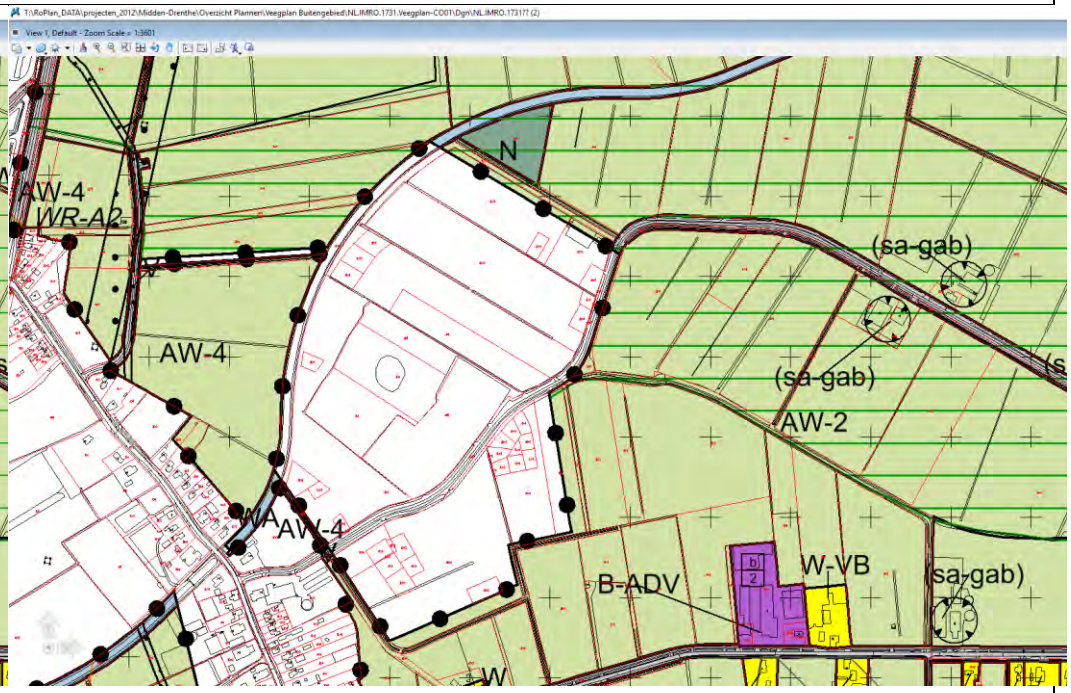
35. Mr. J.B. Kanweg 8A te Witteveen

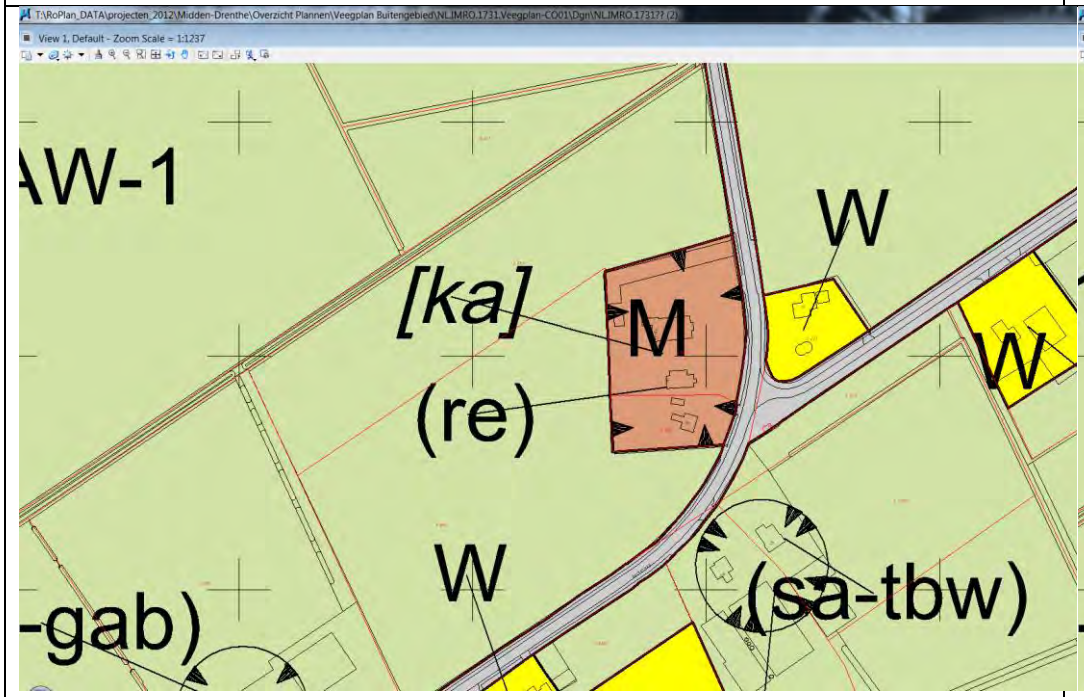
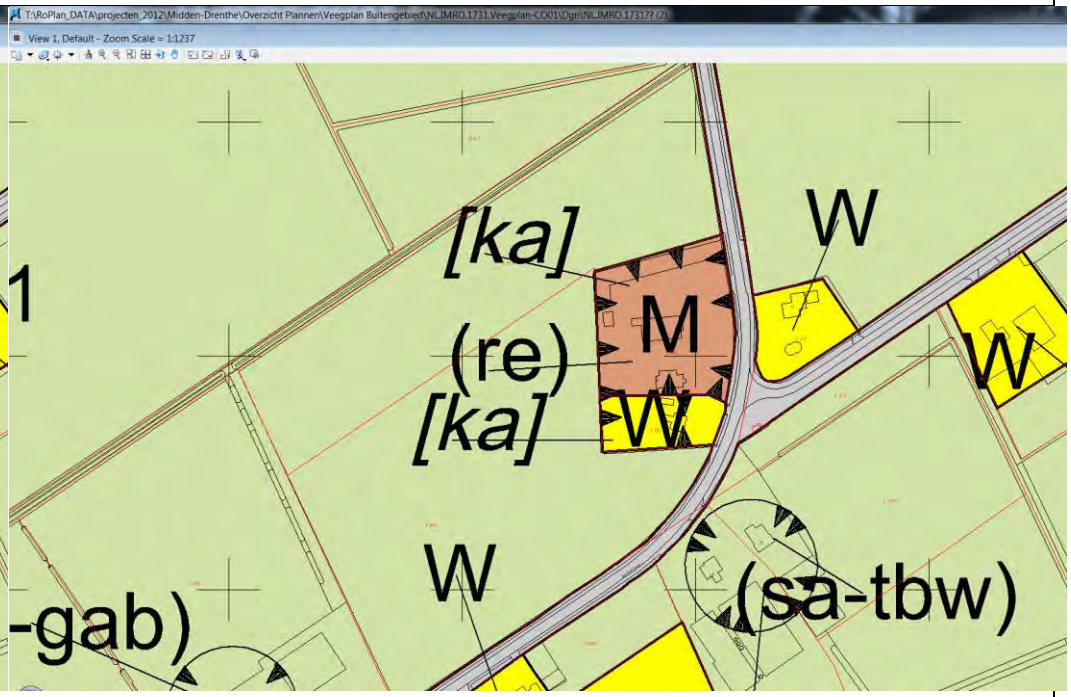
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

36. Makkum 42 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

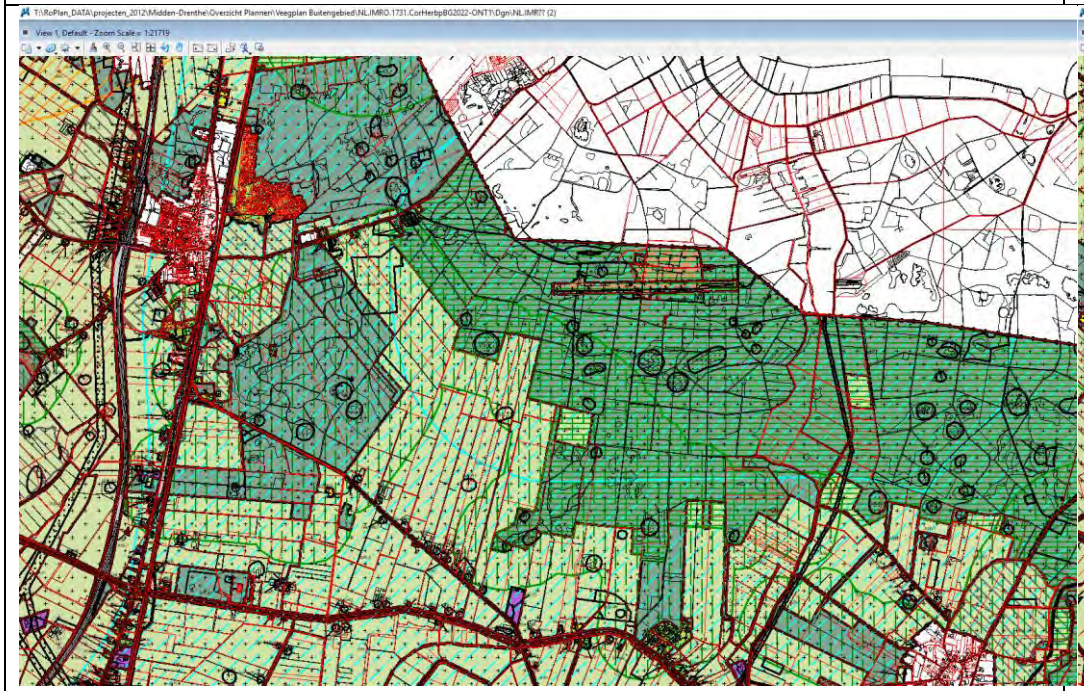
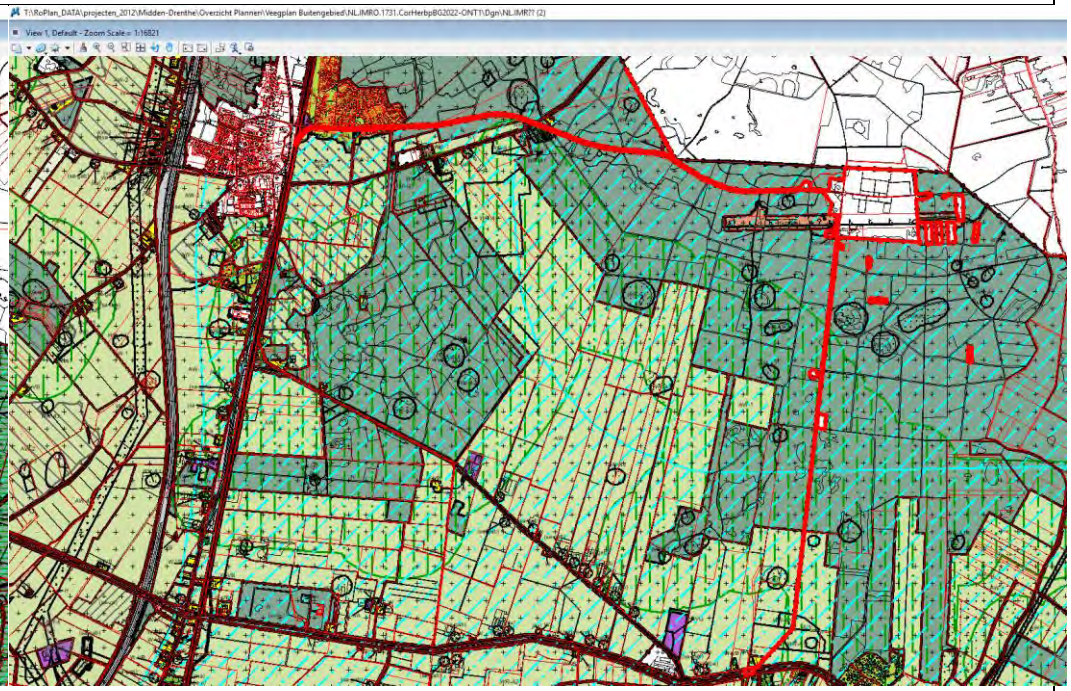
37. De Streek 2 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

38. Lieving 44 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

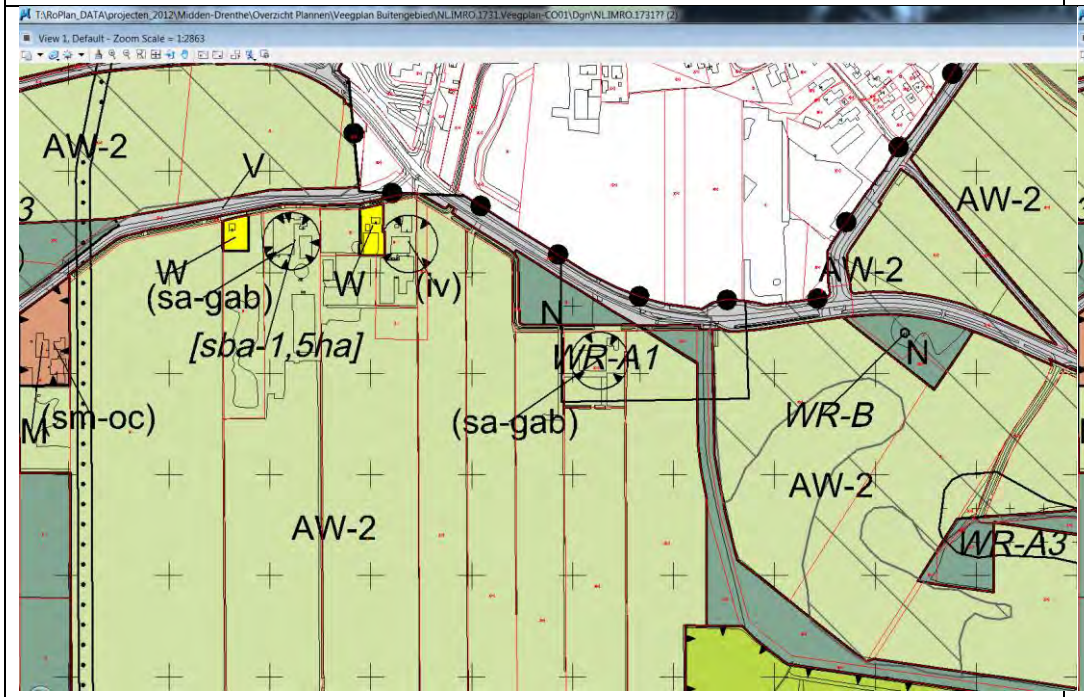
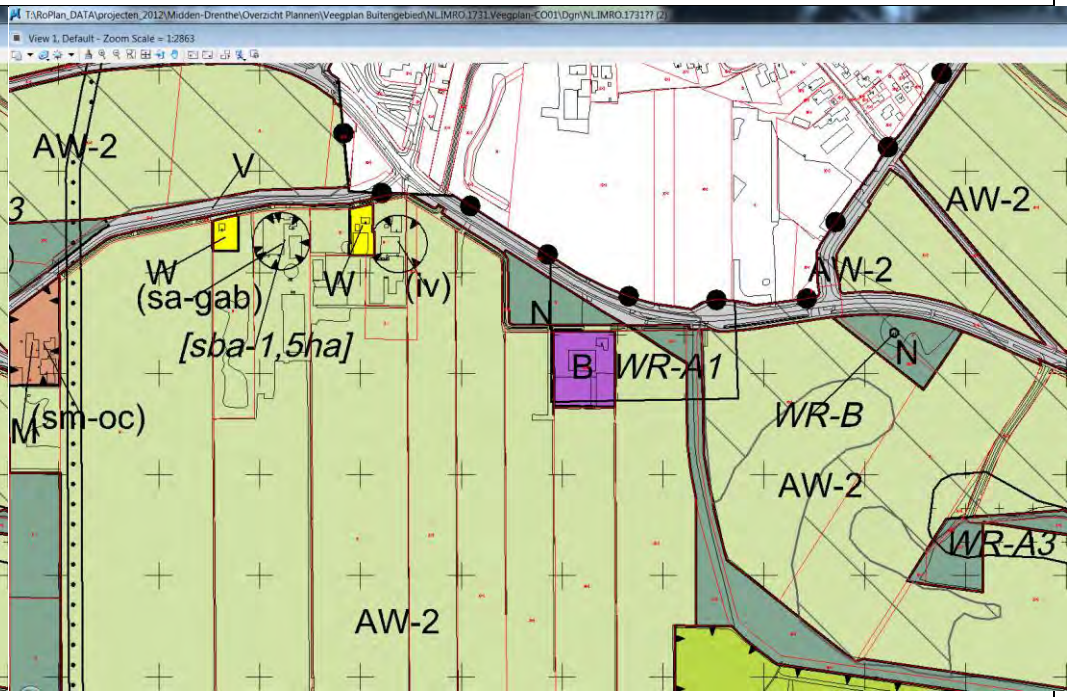
39. Lievingerveld	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

40. Berkenweg 16 te Drijber	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

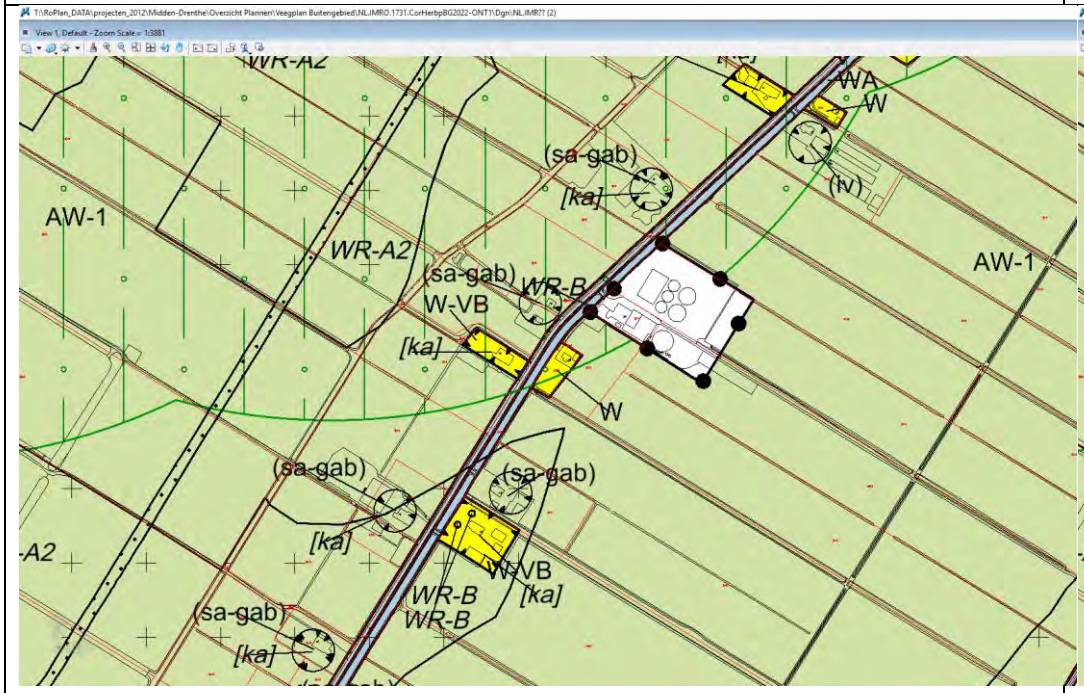
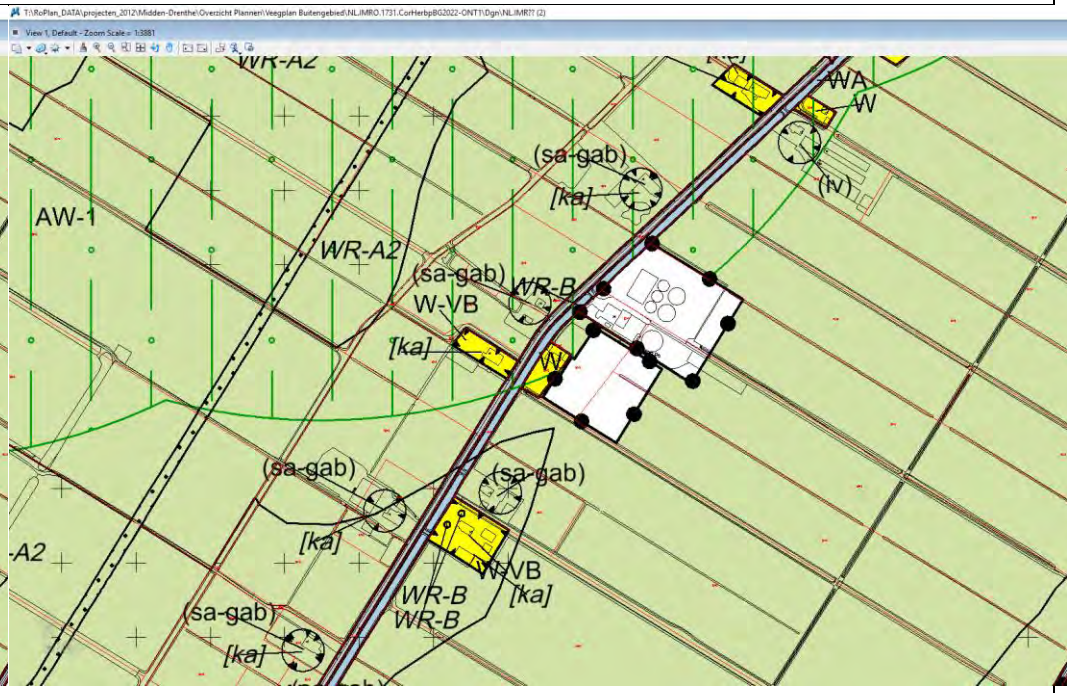
42. Kamp Westerbork

Voor aanpassing	Na aanpassing
	

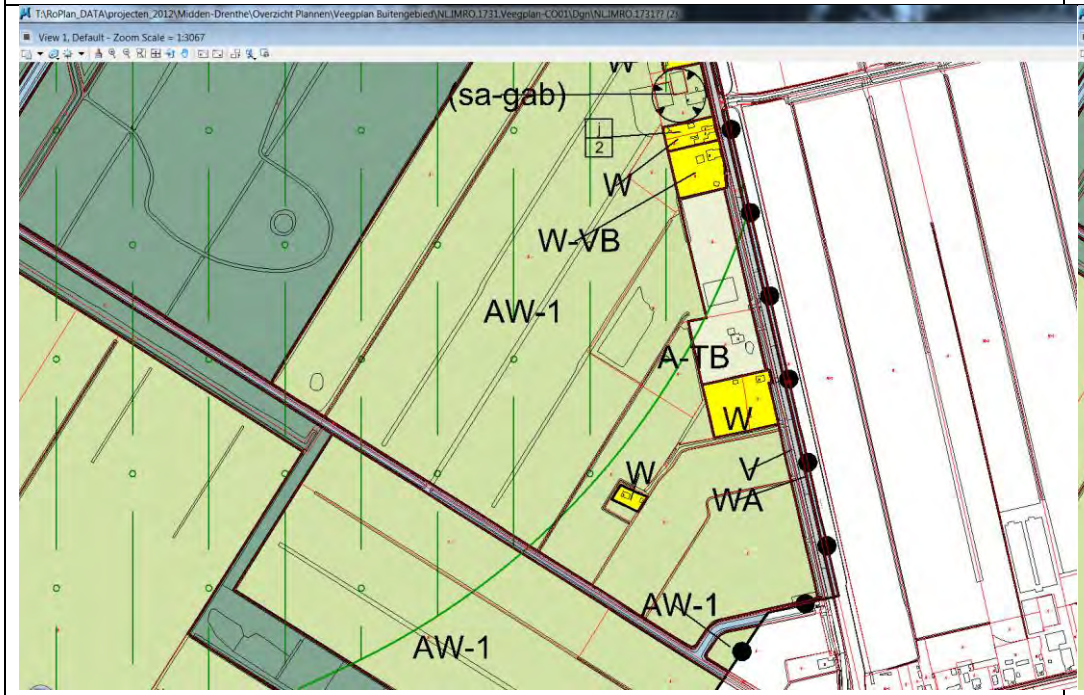
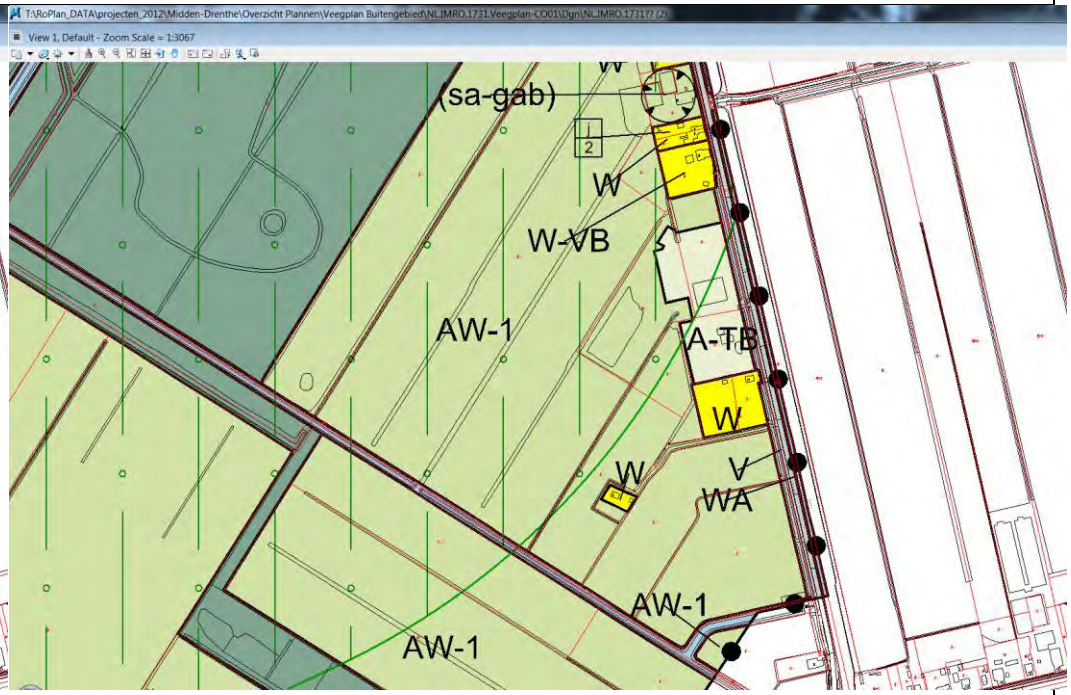
43. Wezuperweg 3 te Orvelte

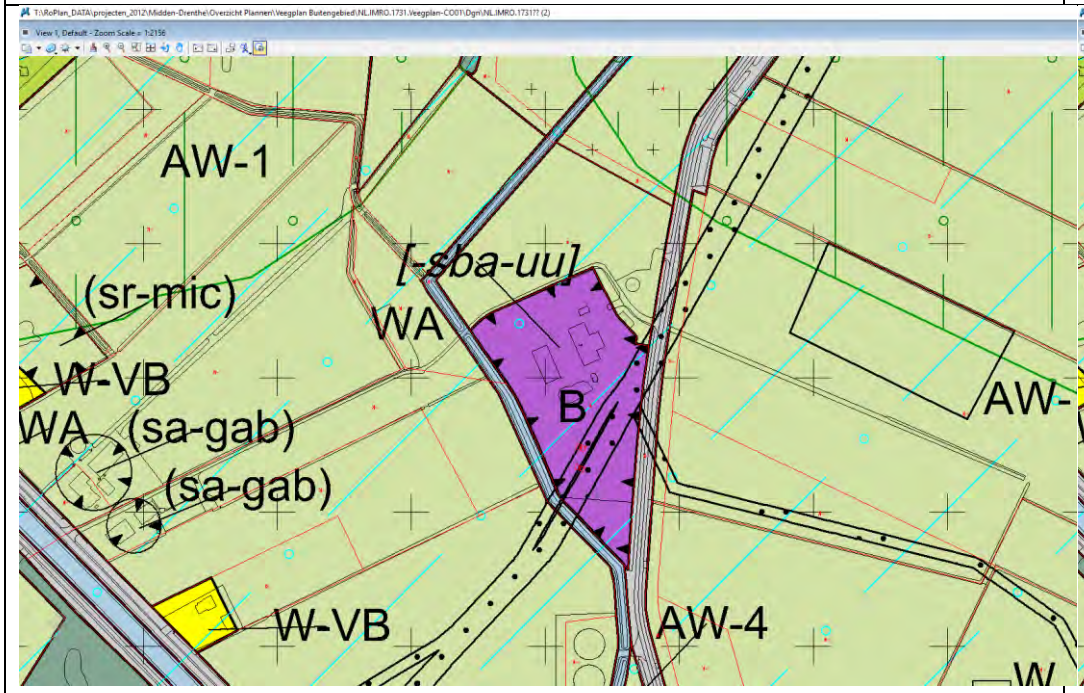
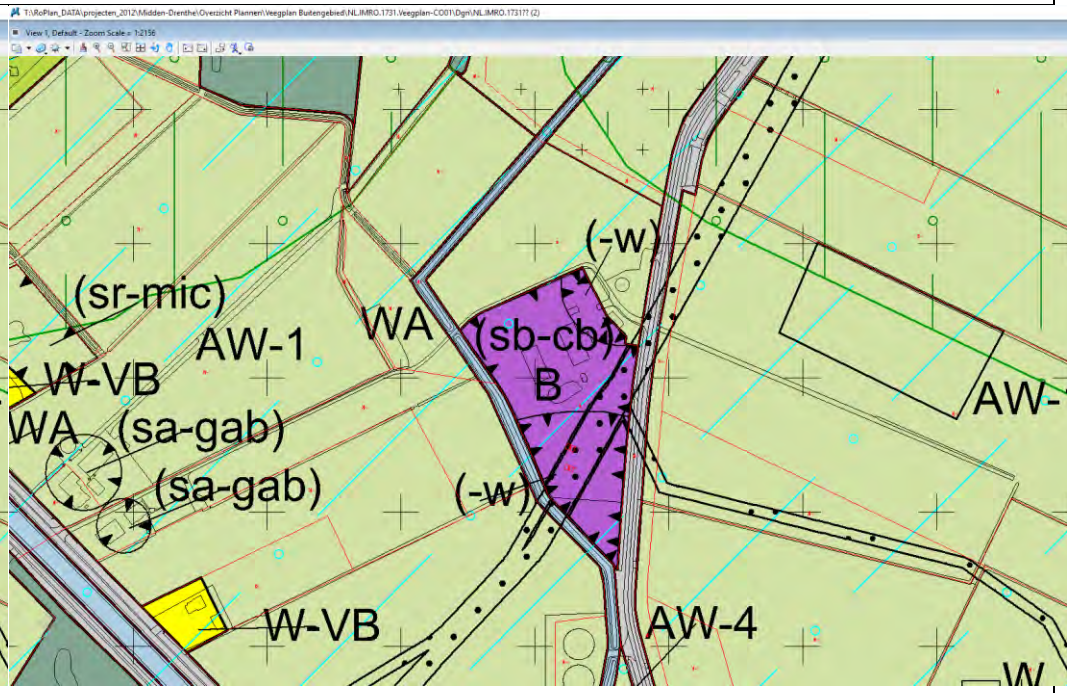
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

44. Middenraai 22 te Nieuweroord

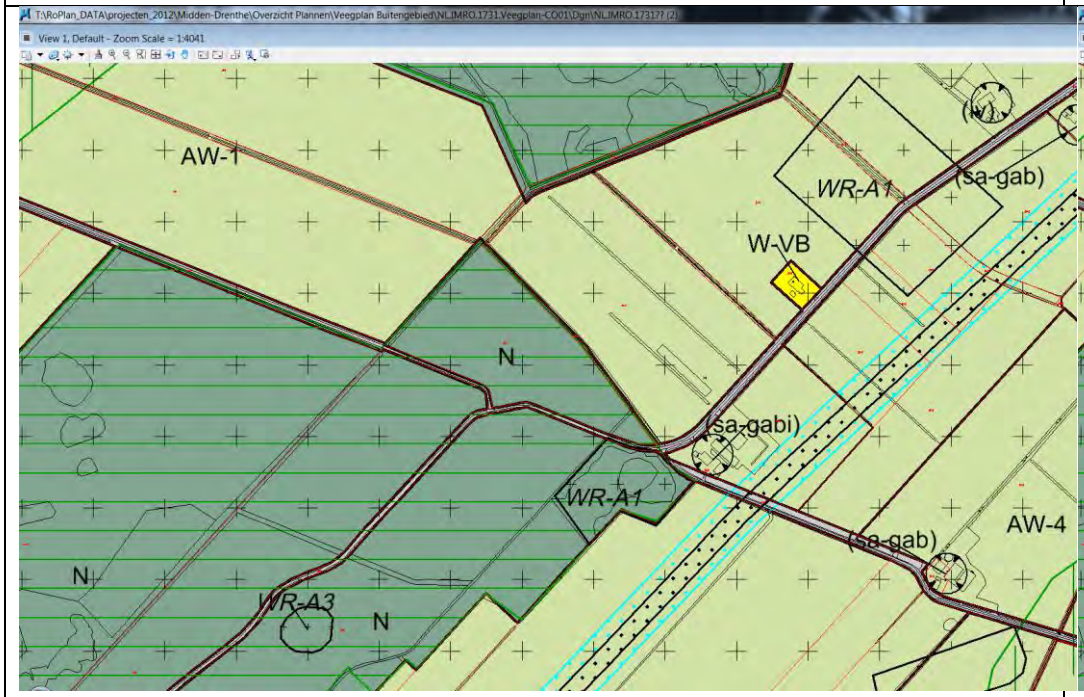
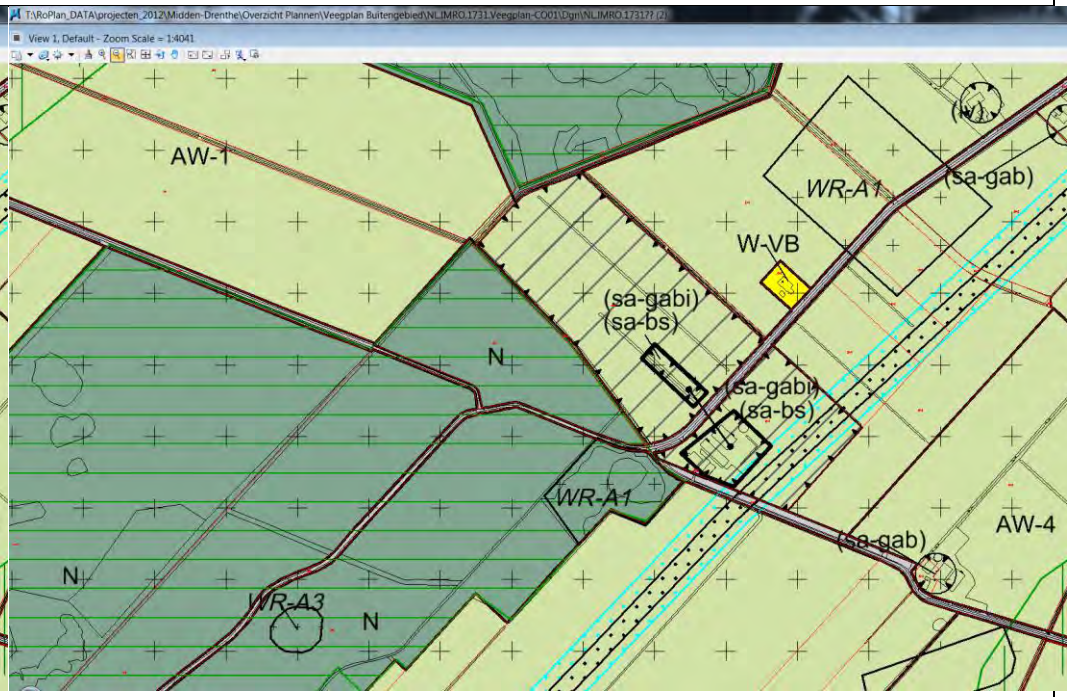
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

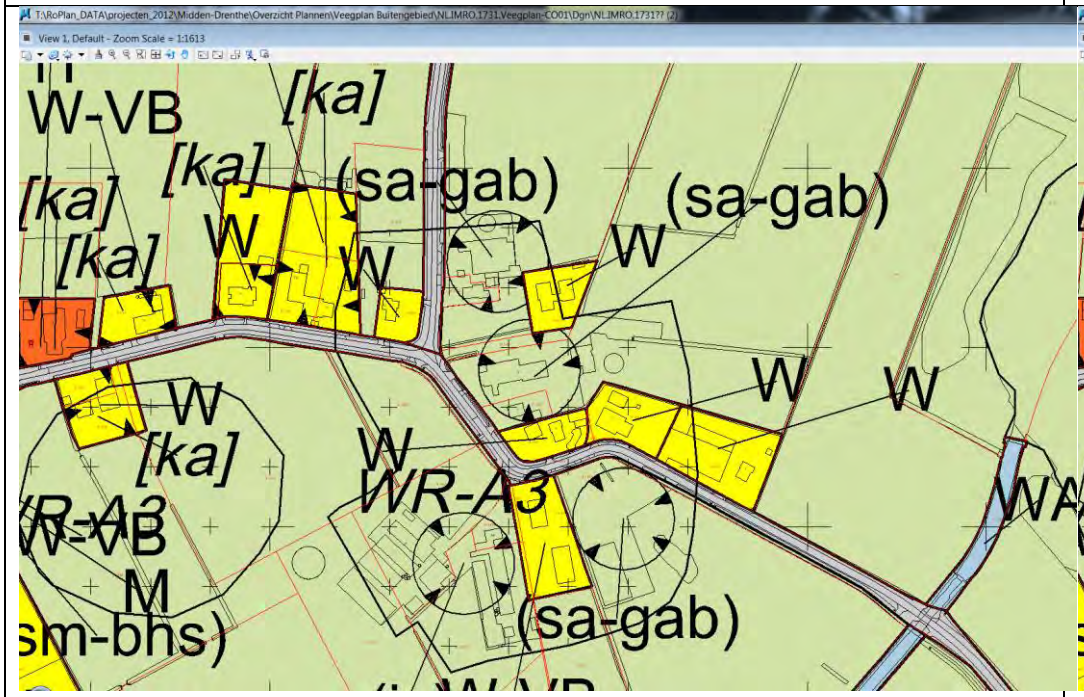
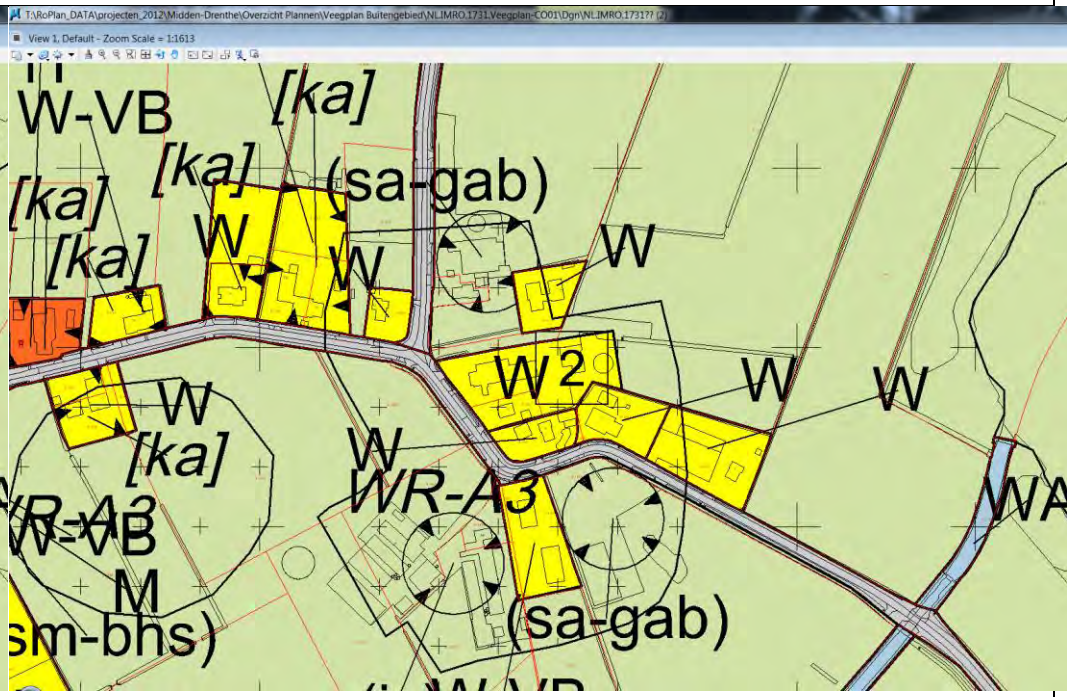
46. Norgervaart 5B te Bovensmilde

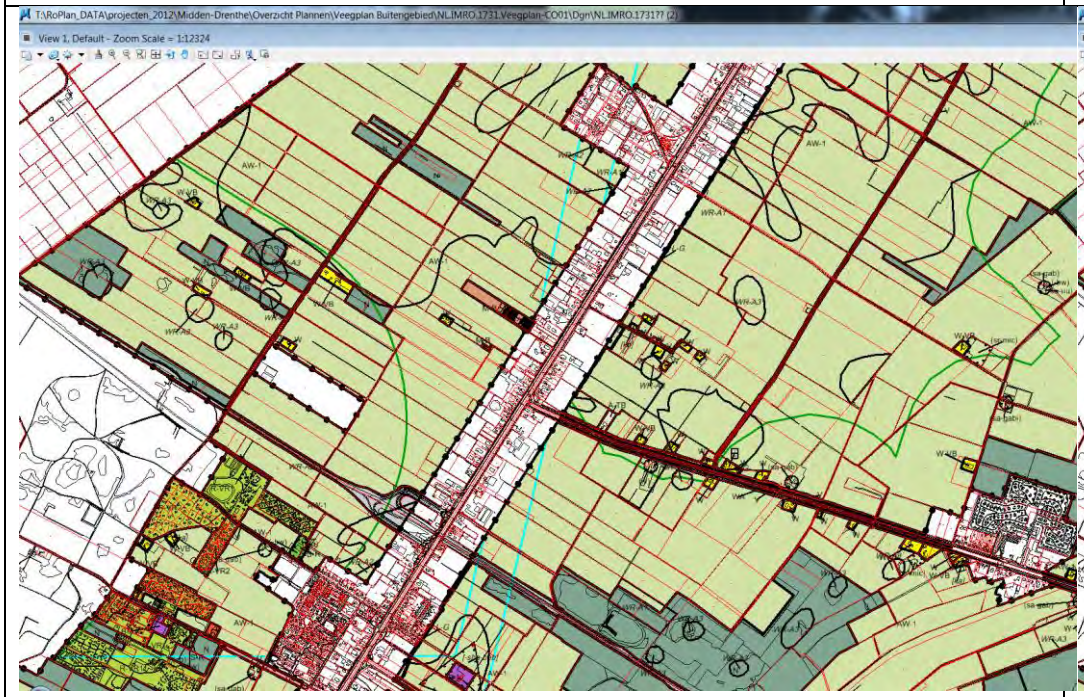
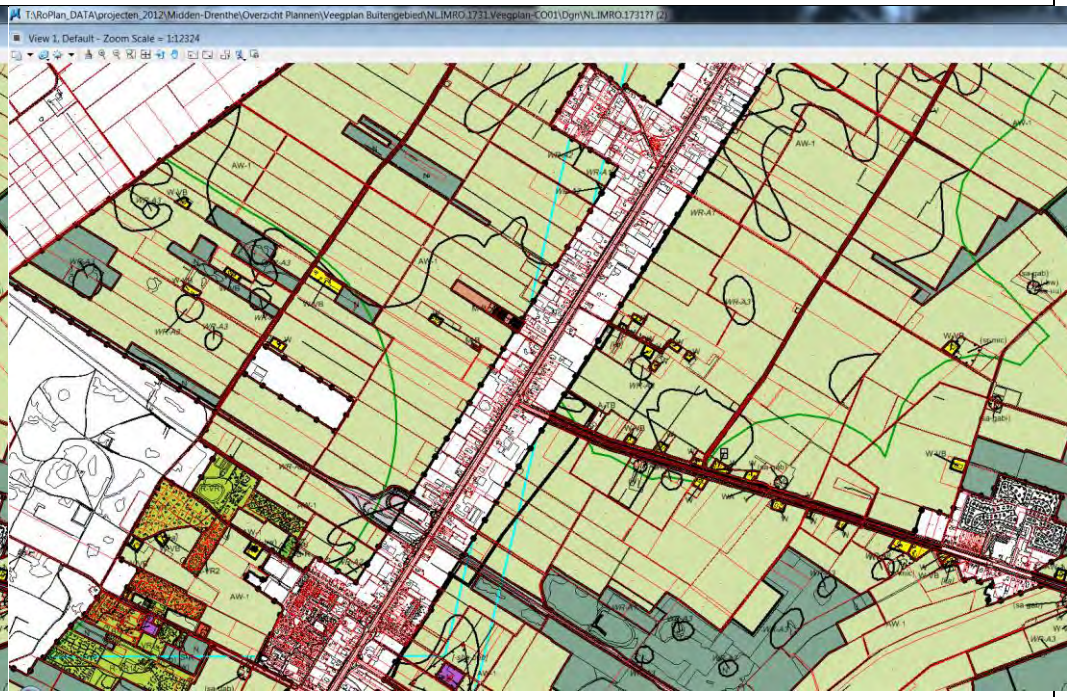
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

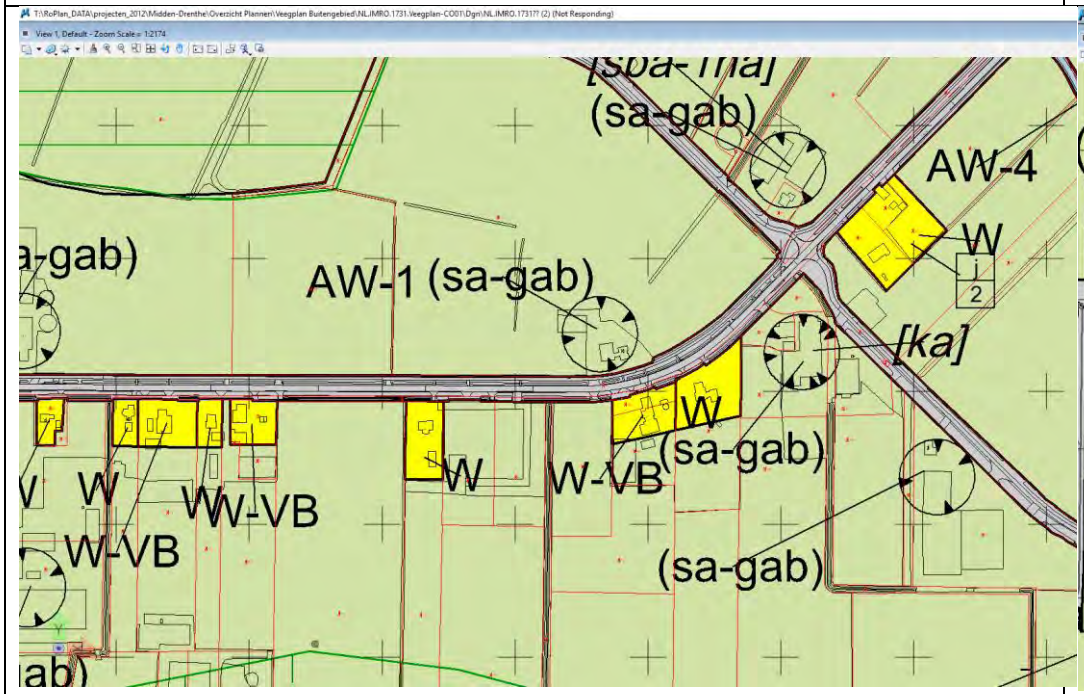
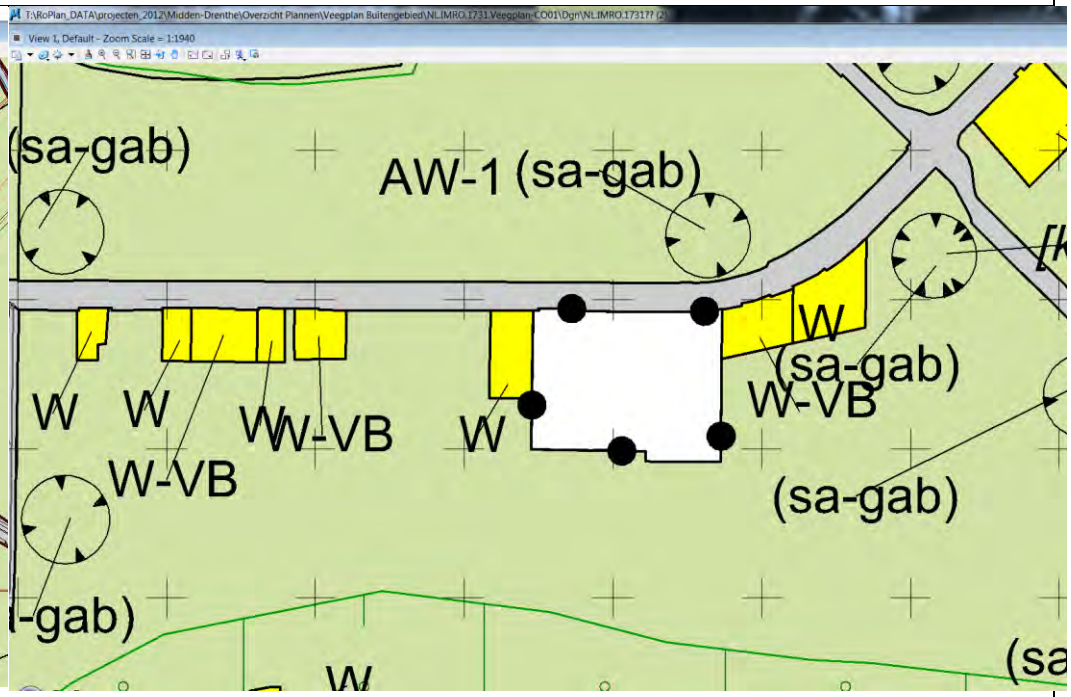
47. Westerbroeken 1 te Elp	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

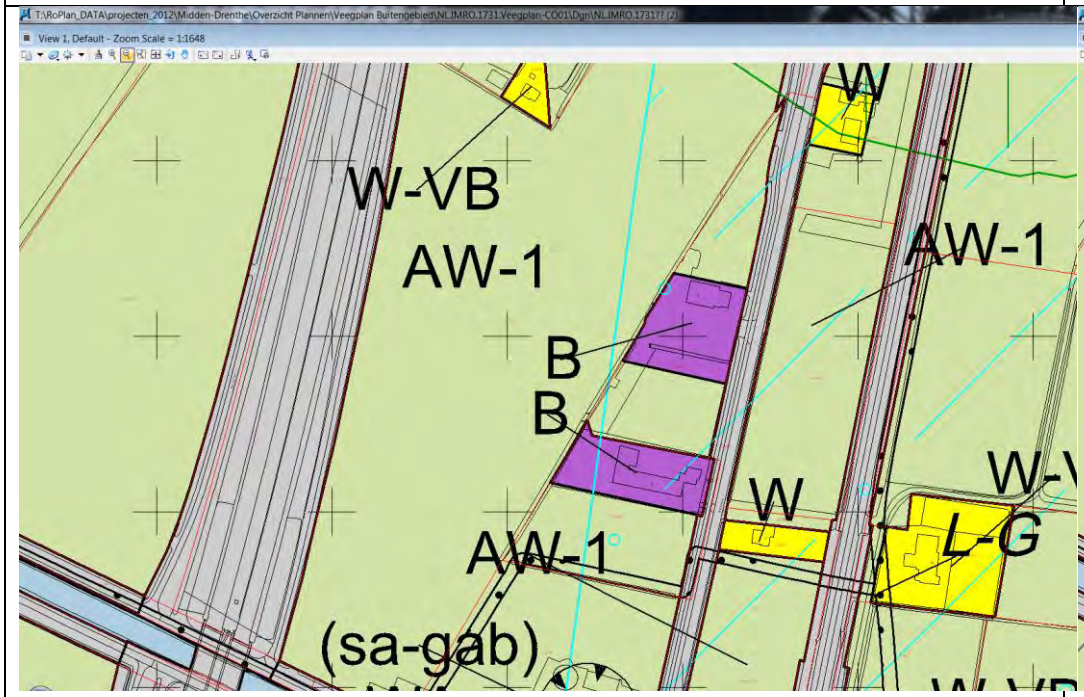
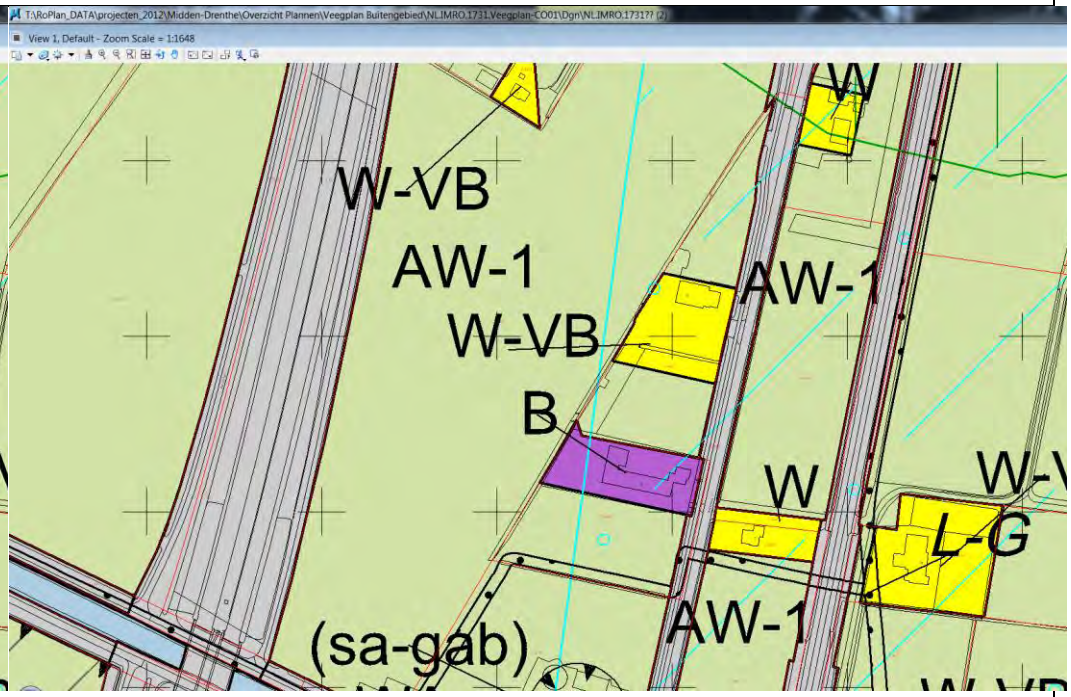
48. Orvelterveld 2A en 3 te Orvelte

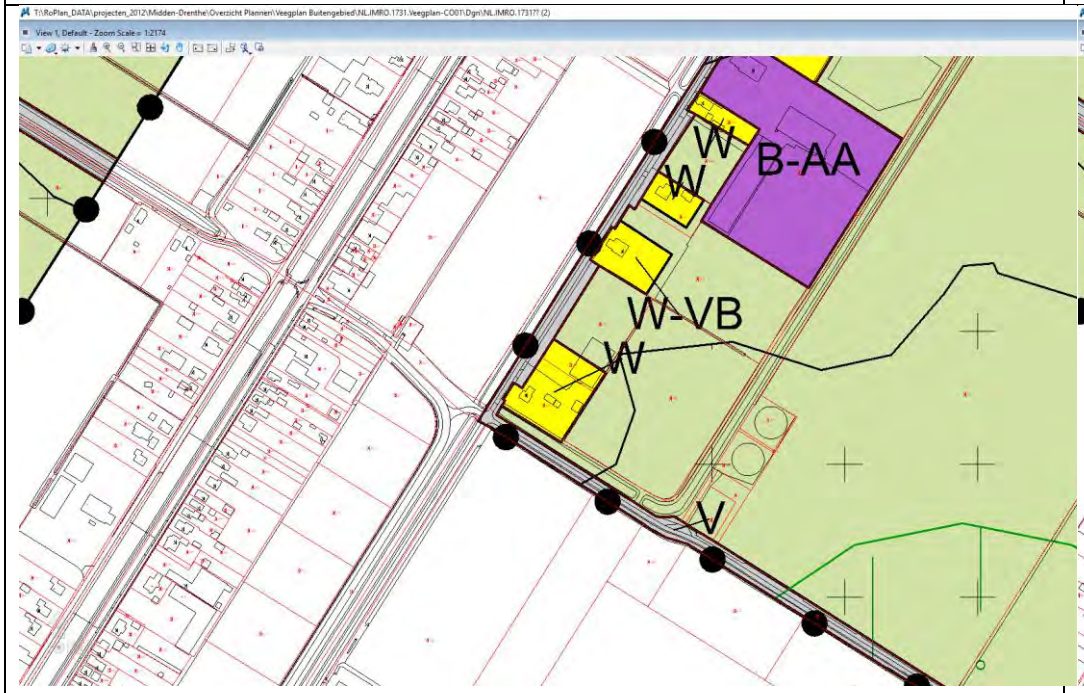
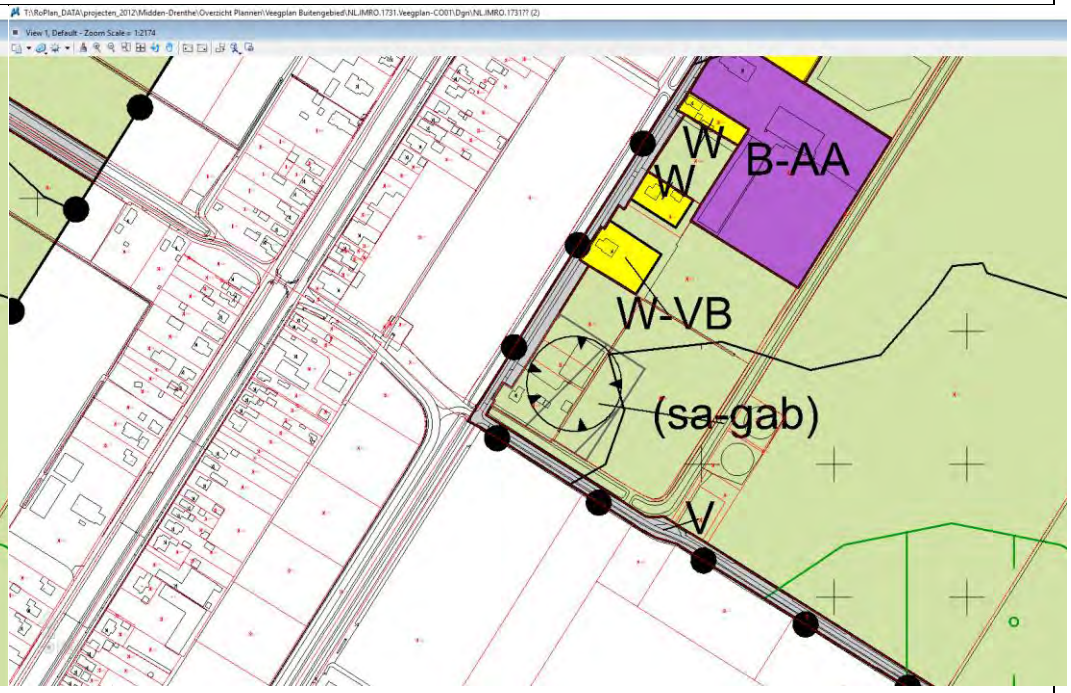
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

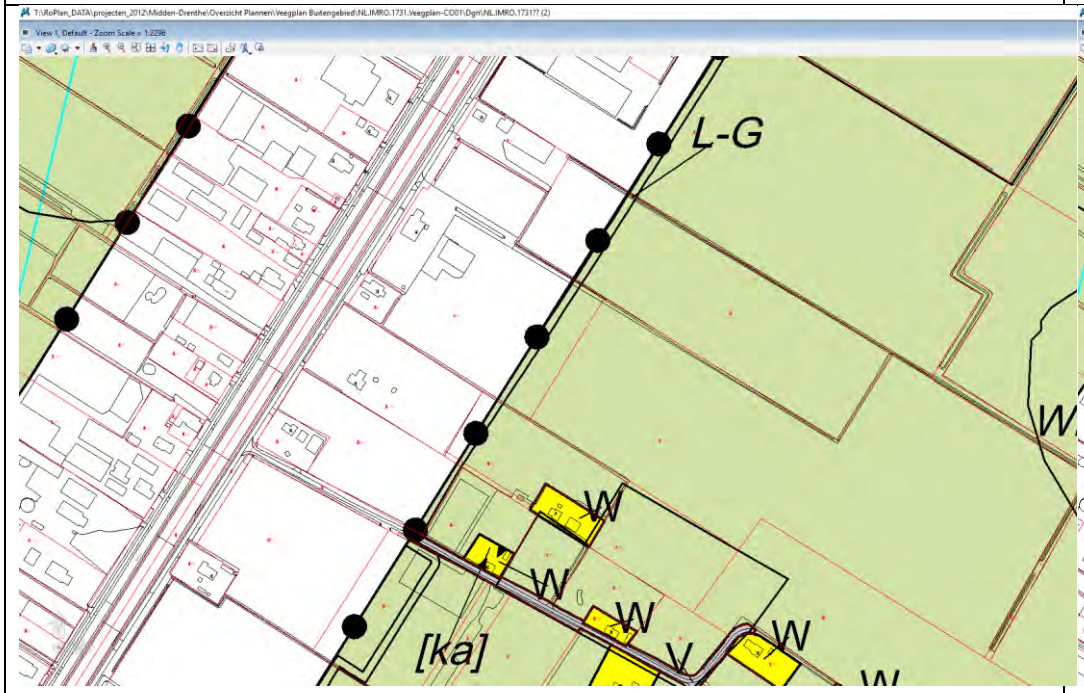
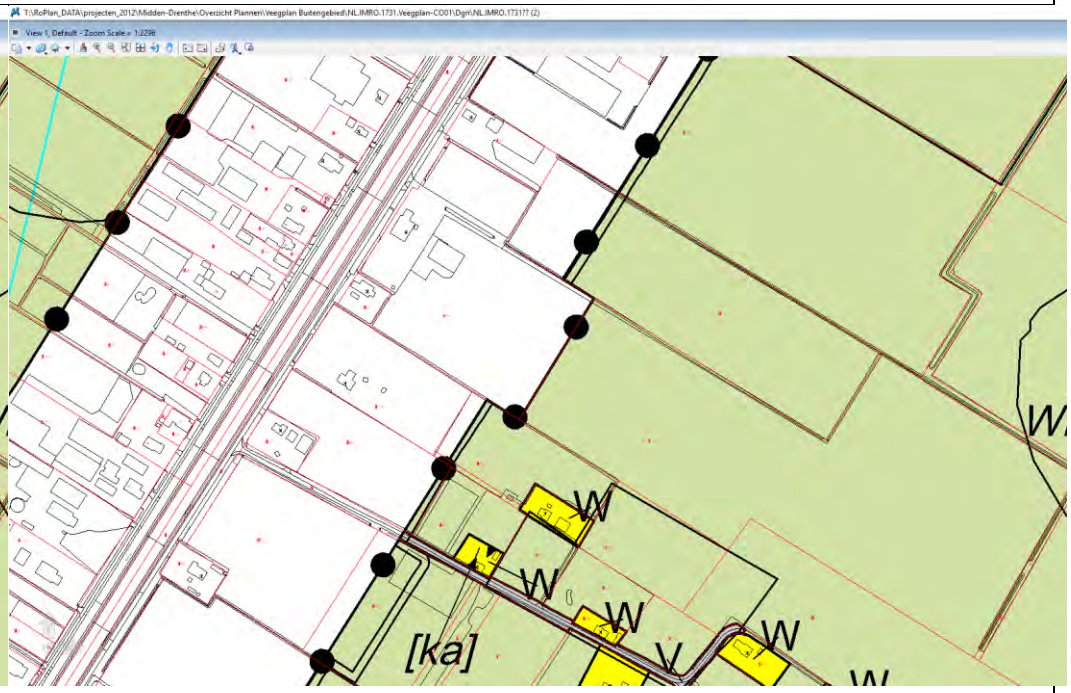
49. Brunsting 7 en 9 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

50. Verlegging aardgastransportleiding N-521-45	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

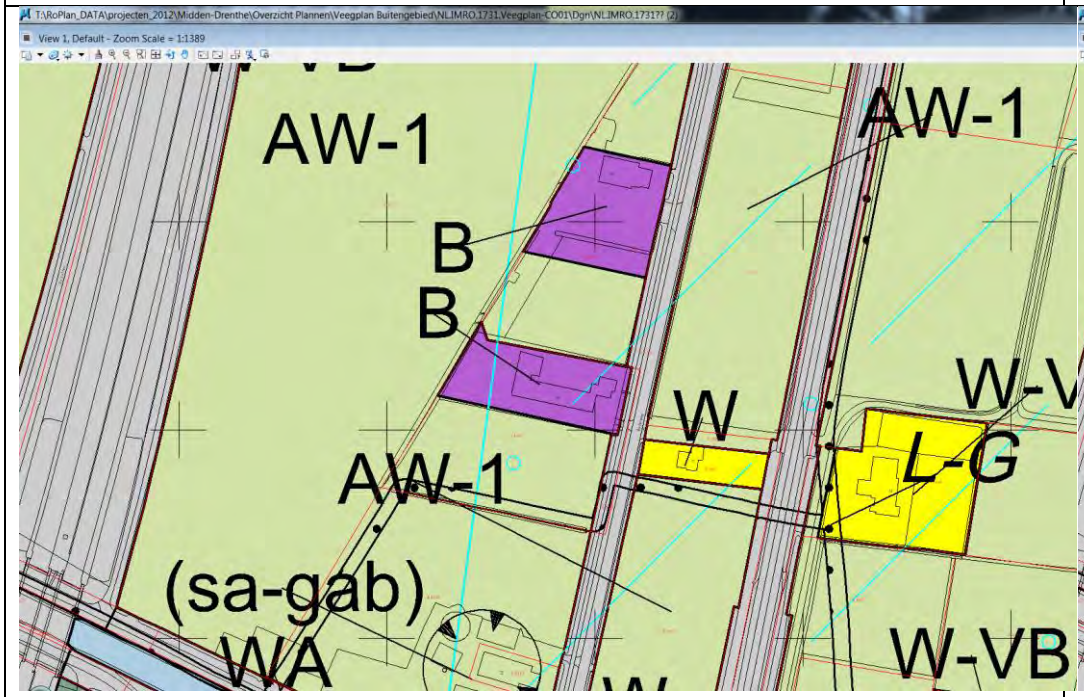
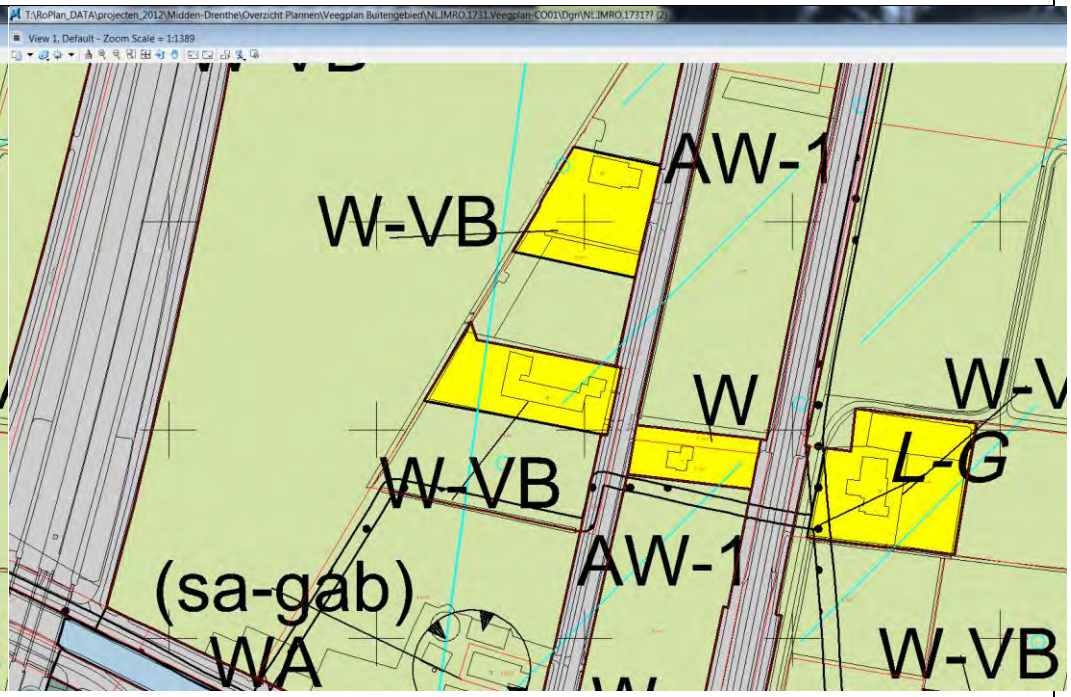
51. Lieving 66 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

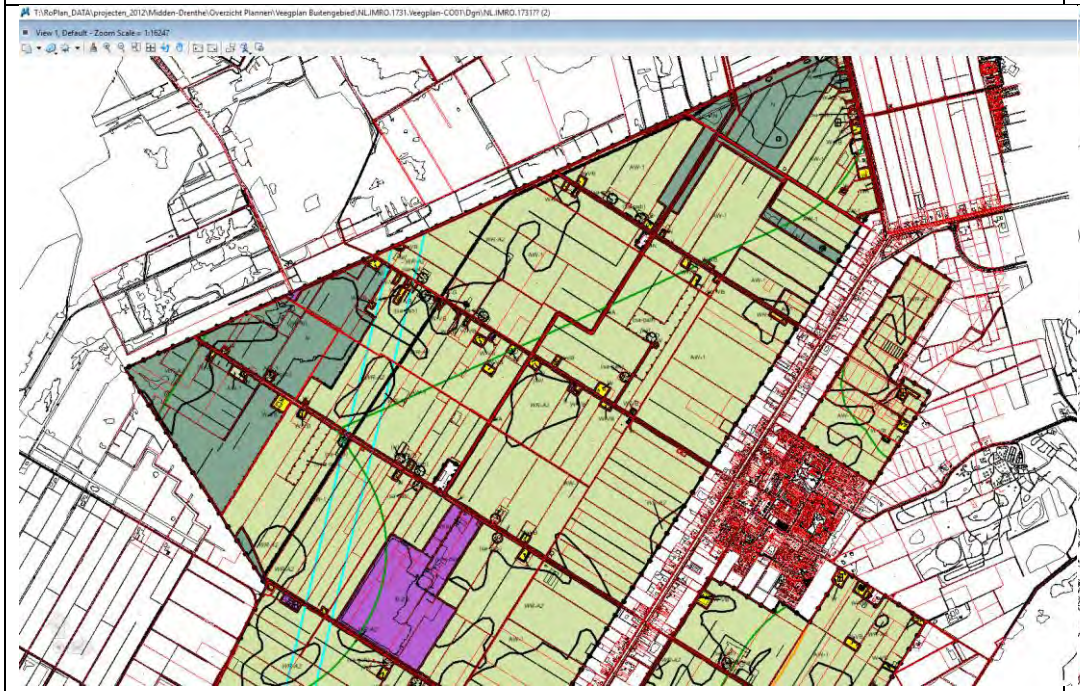
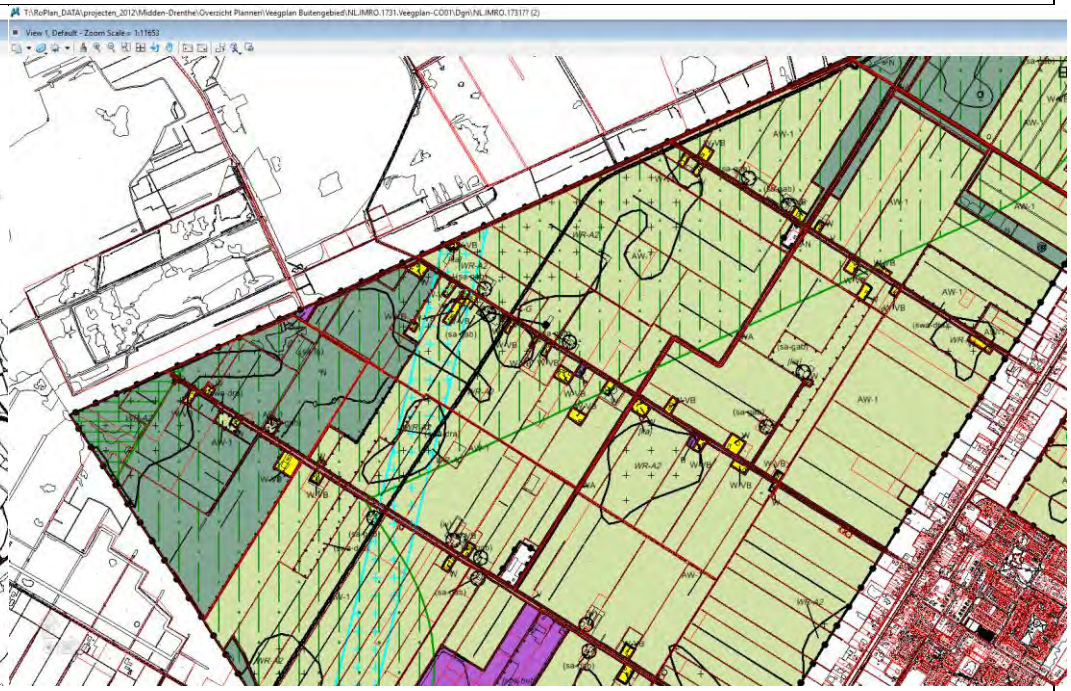
52. Beilerweg 36 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

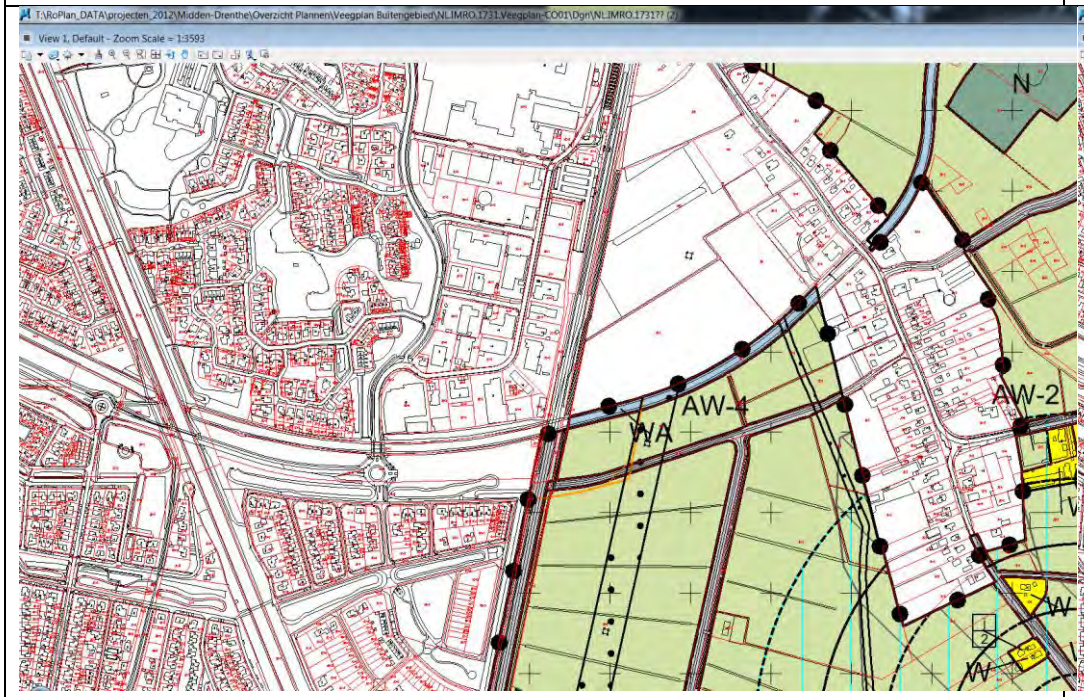
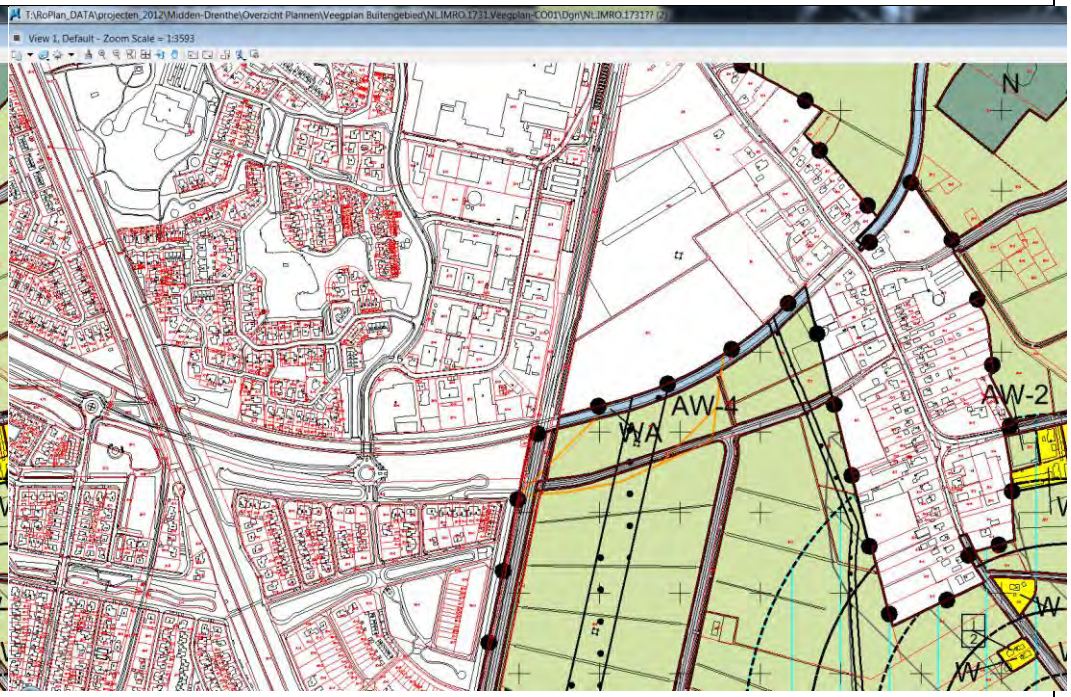
53. Molenwijk 11 te Smilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

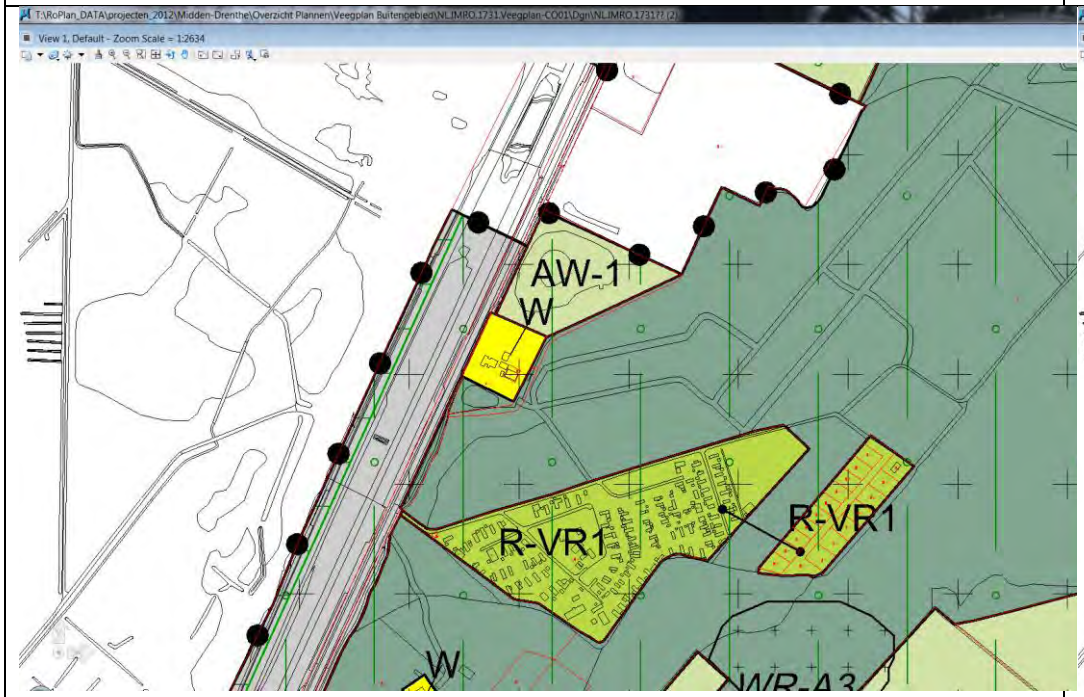
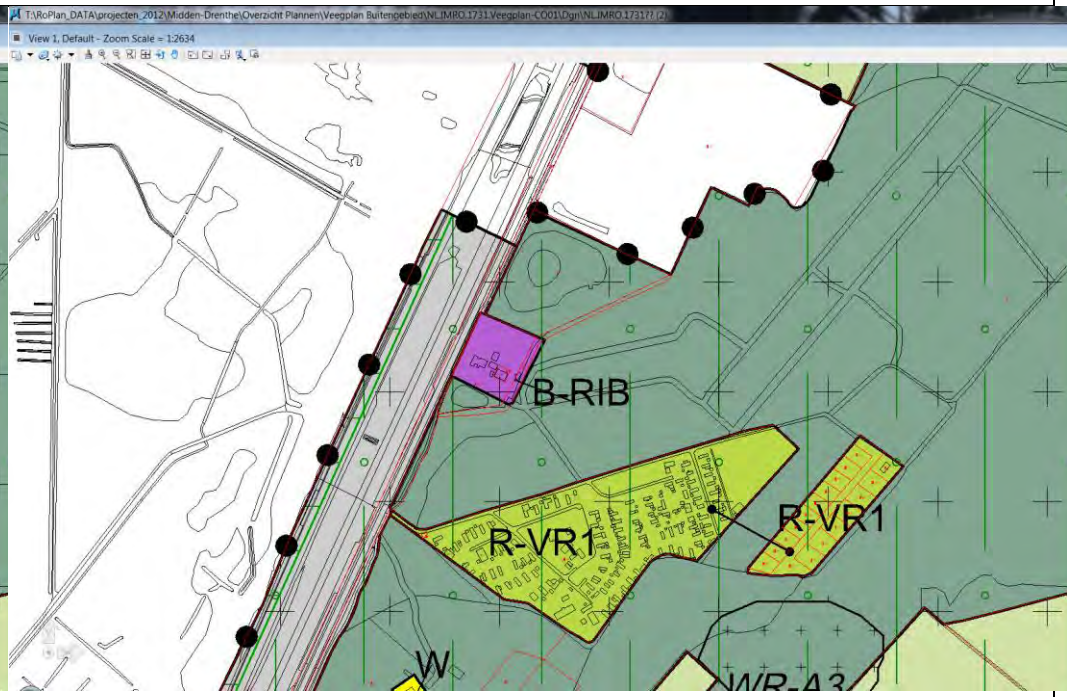
54. Vaartweg 86 te Smilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

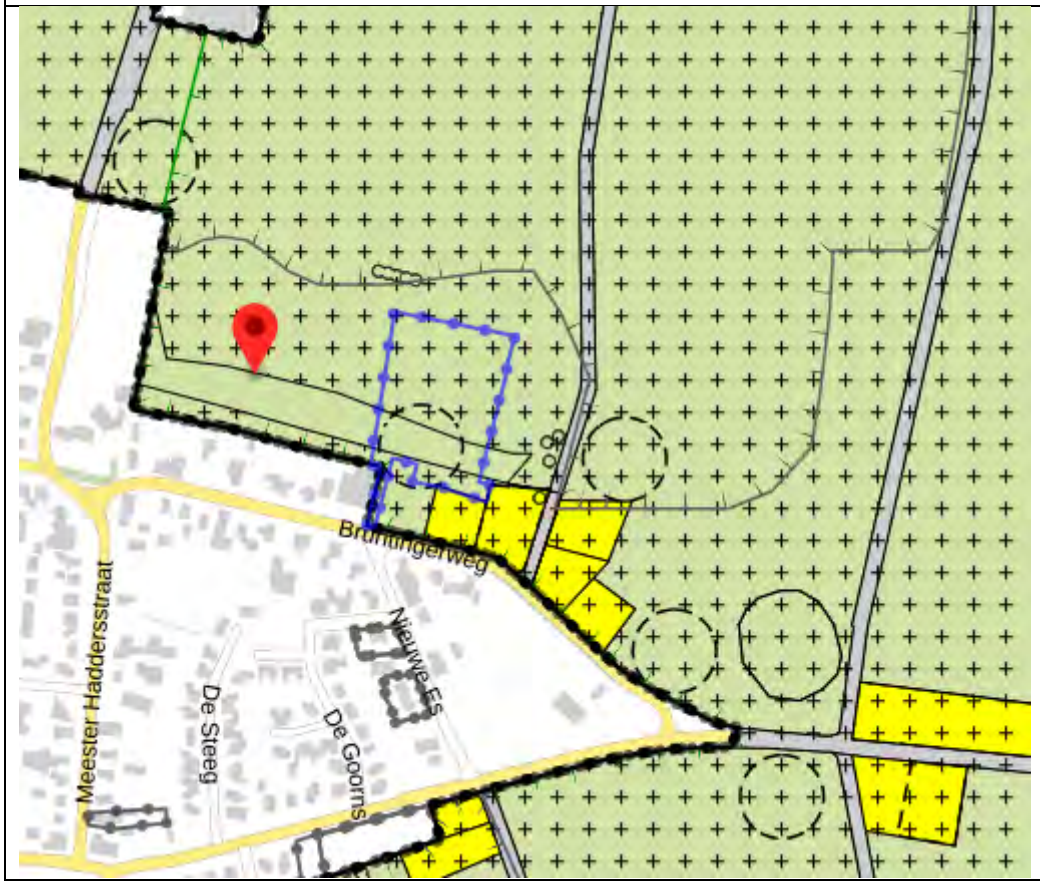
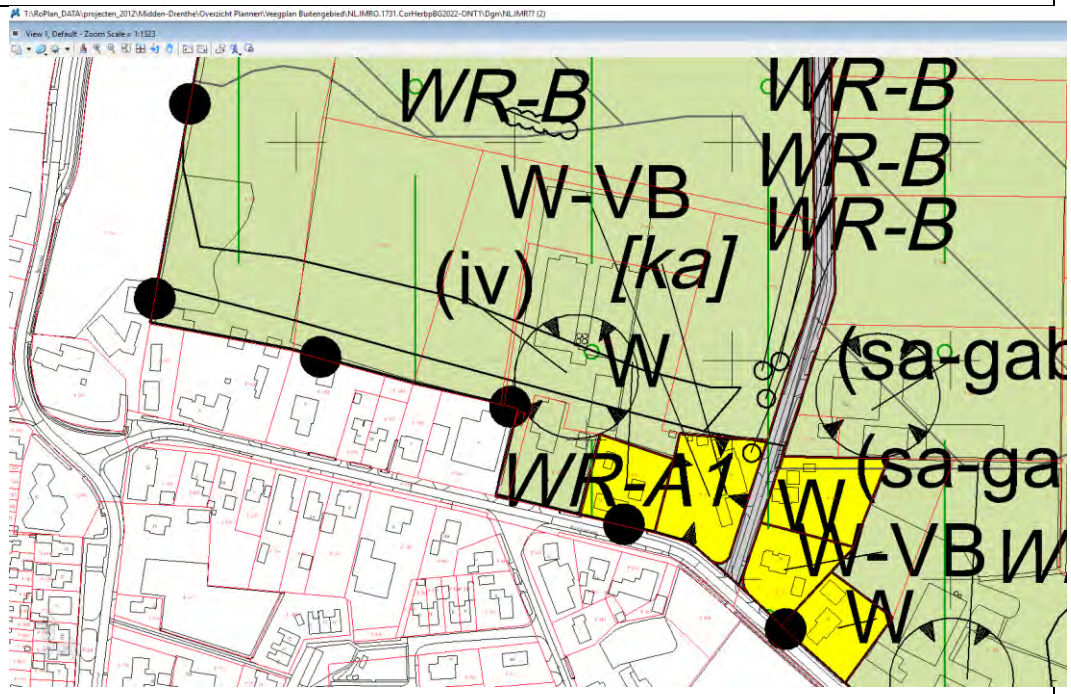
55. Beilerweg 38 te Hooghalen

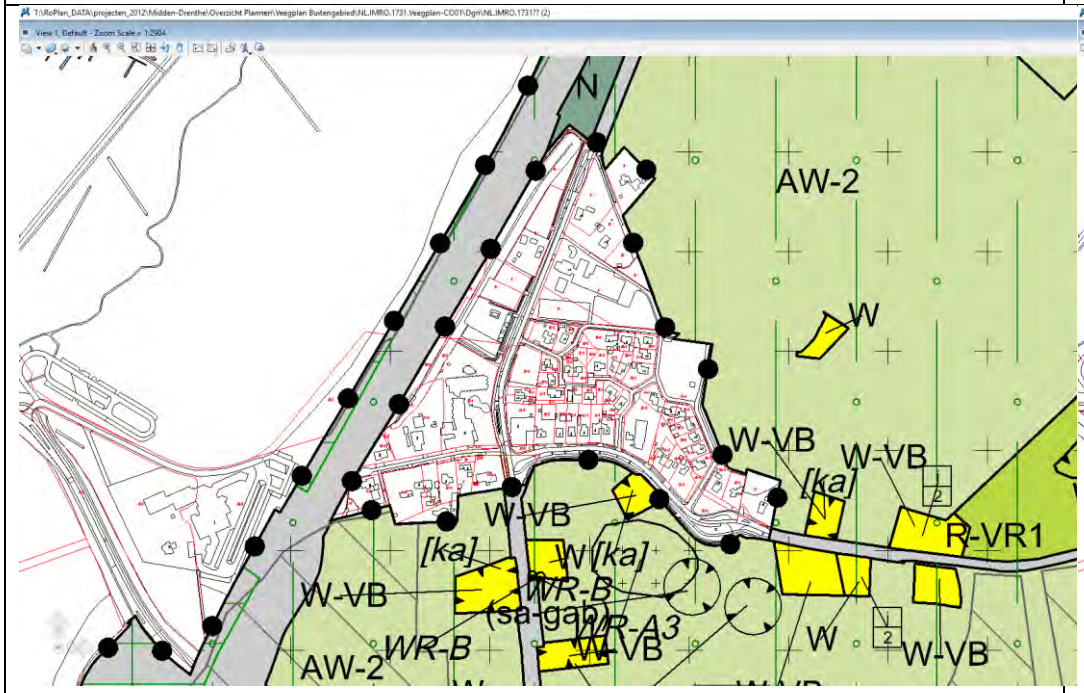
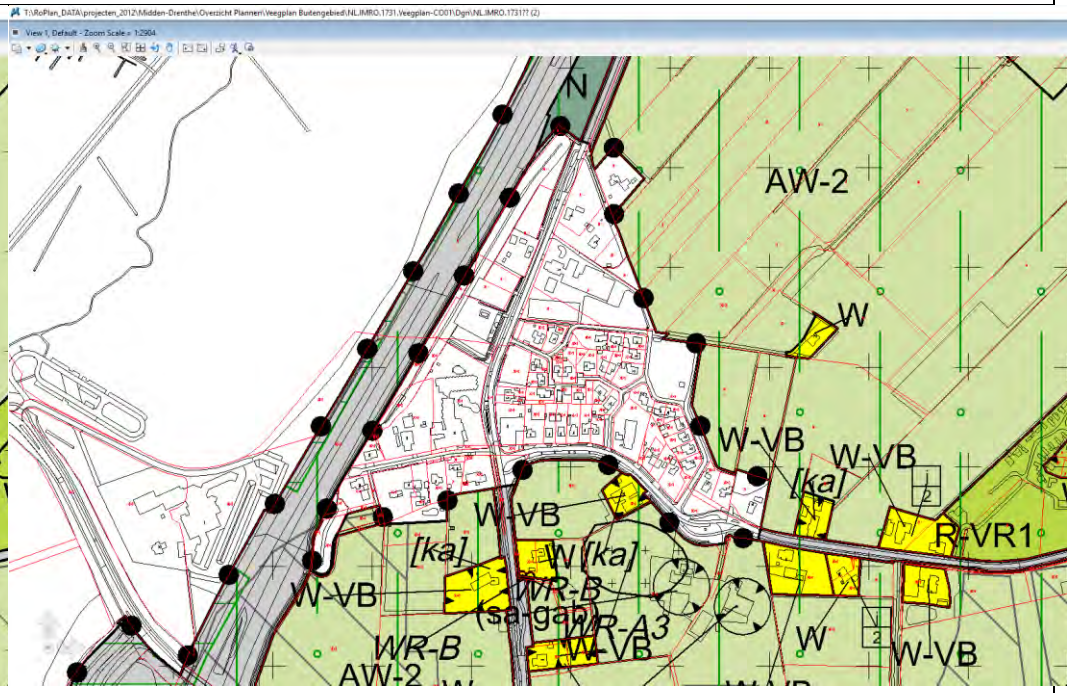
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

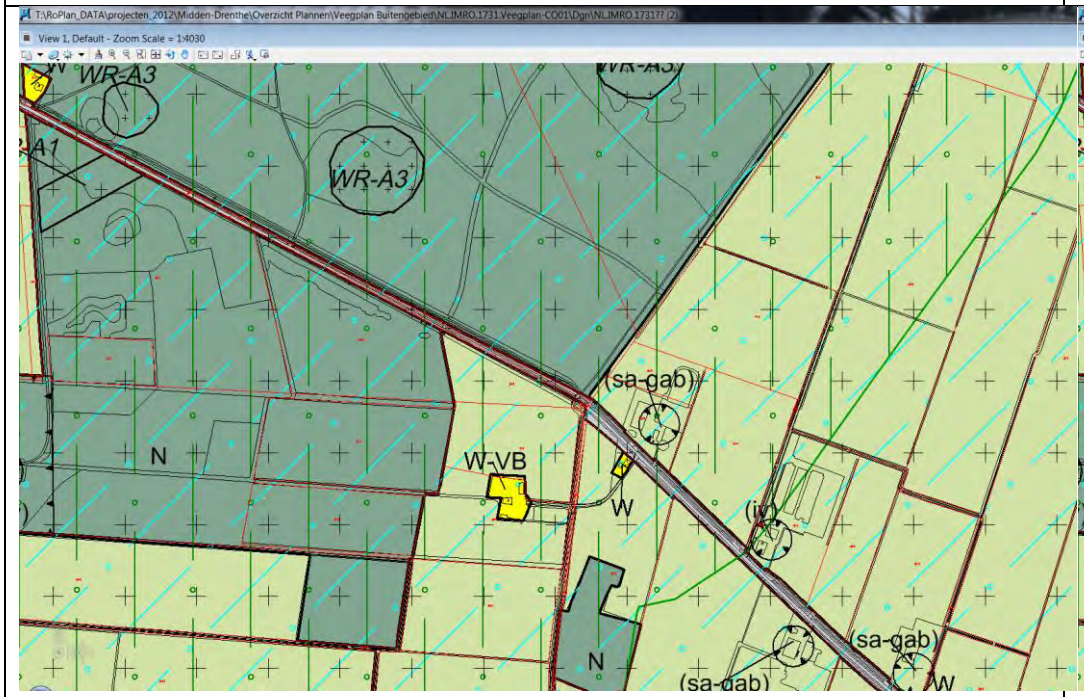
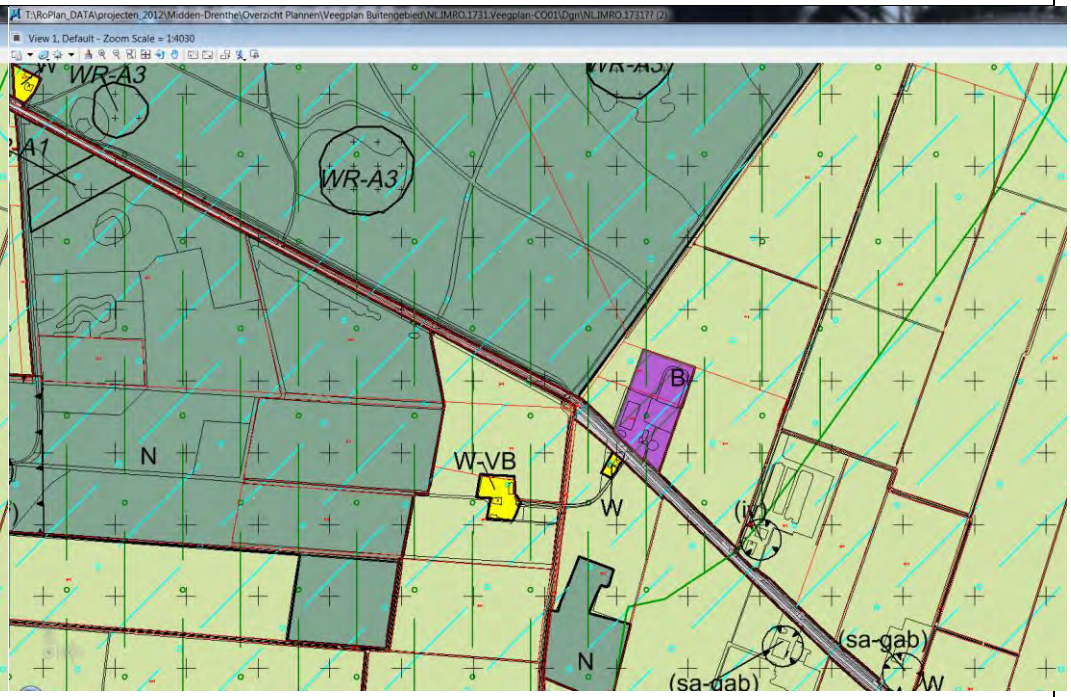
56. NL.IMRO.1731.ProjZevenBlokkenSM-VST1	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

59. Geluidzone bedrijventerrein De Zuidmaten	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

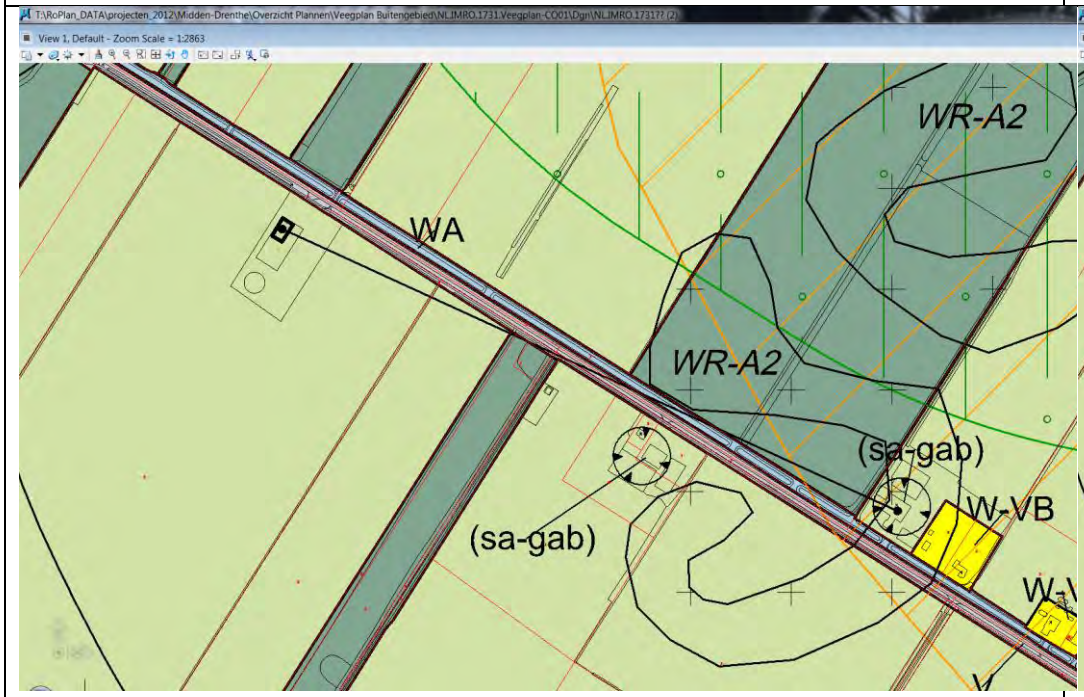
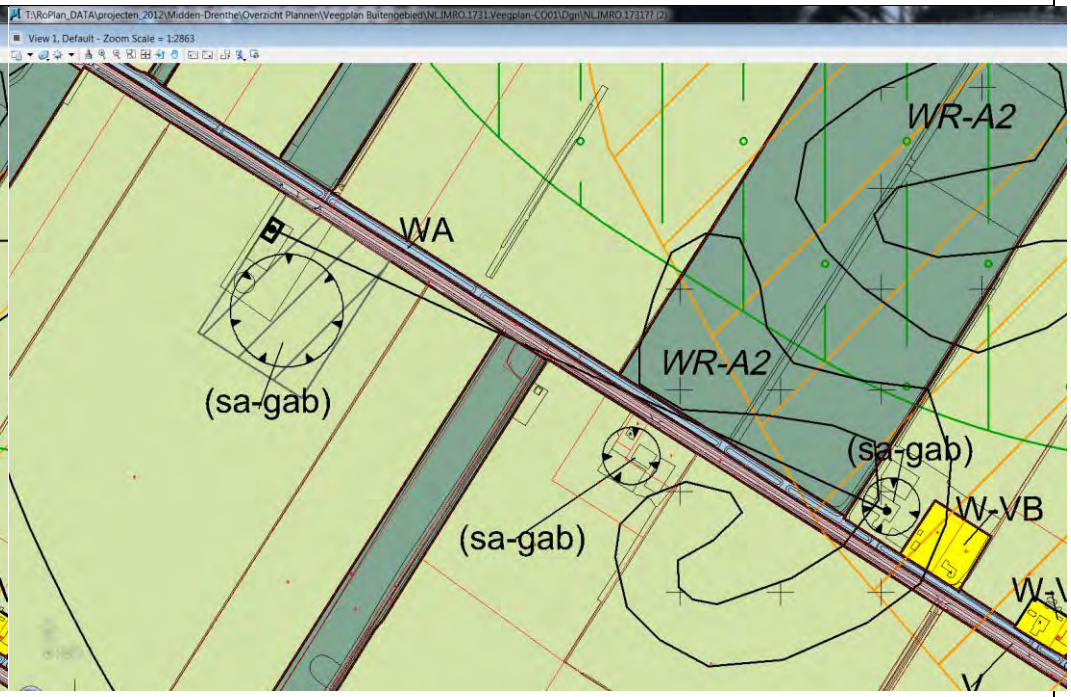
60. Moraineweg 22 te Spier	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

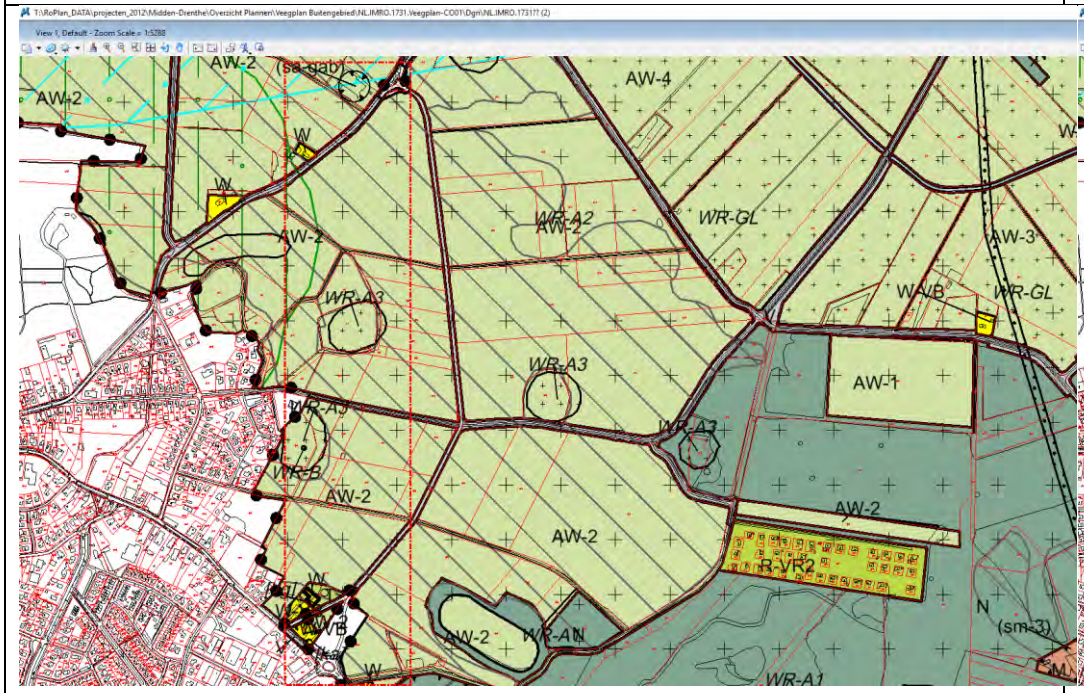
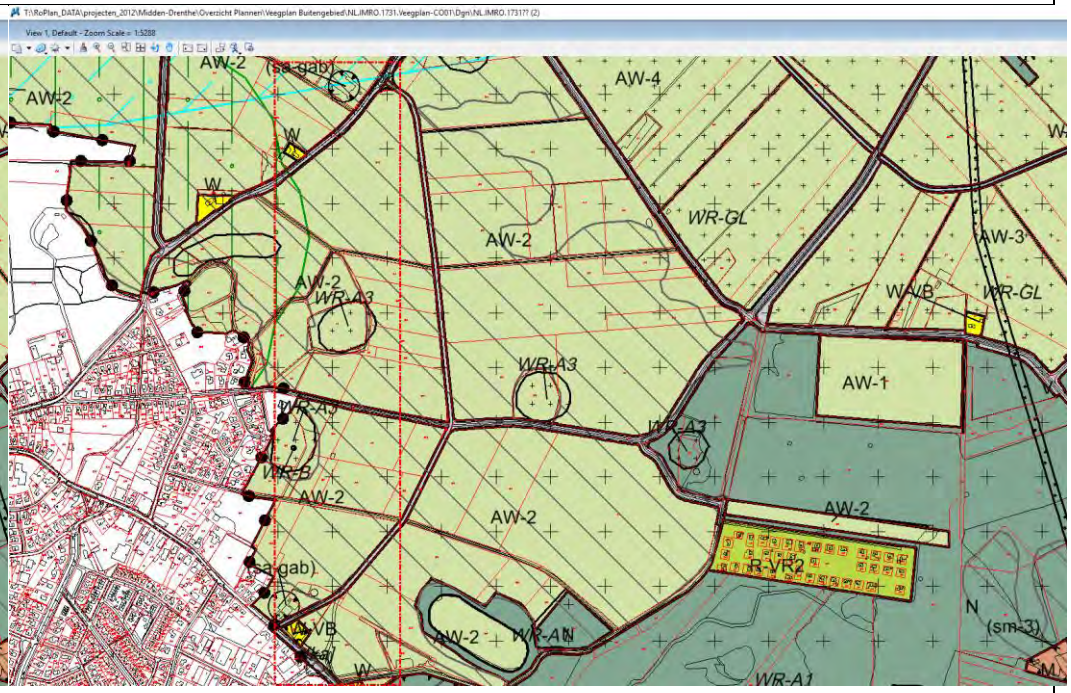
61. Bruntingerweg 11 te Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

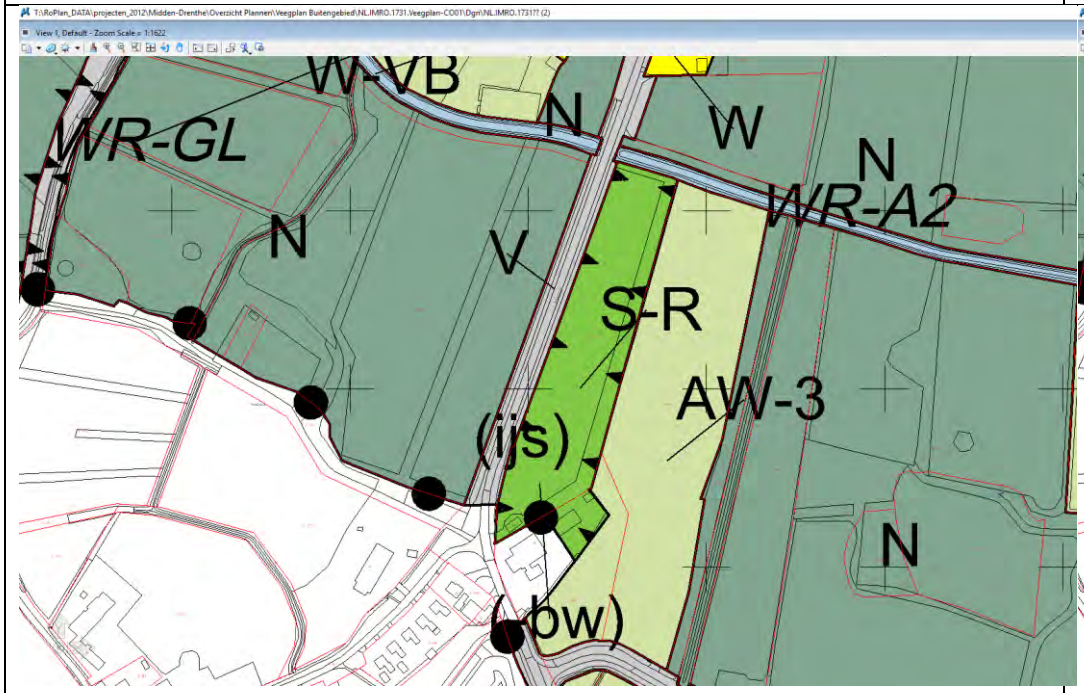
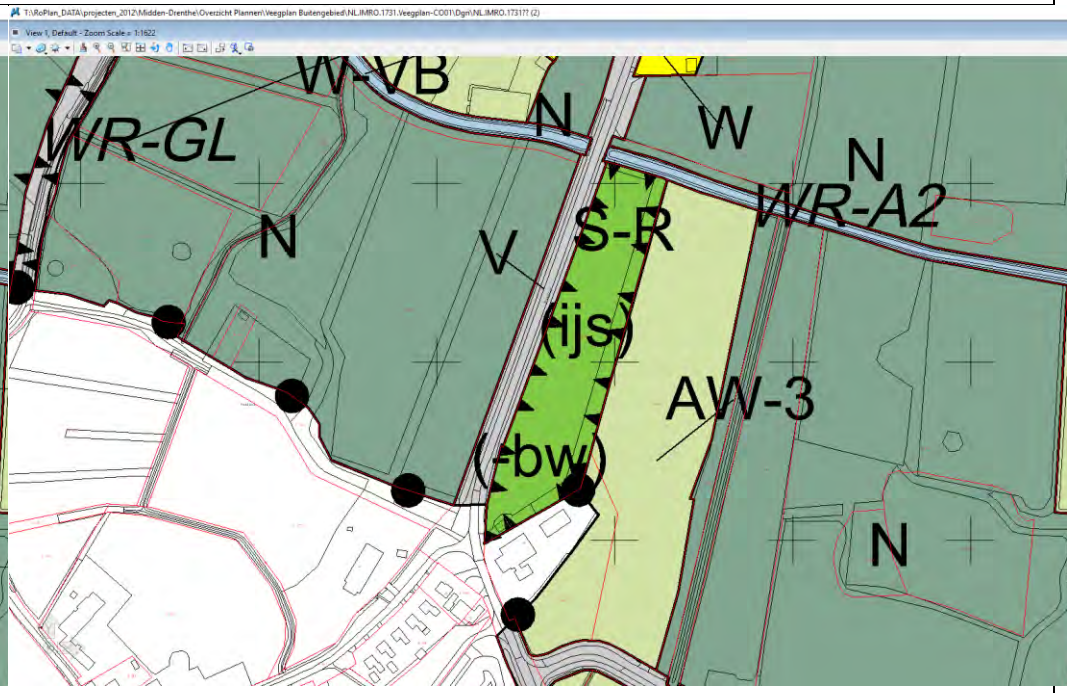
62. Geluidswal Spier	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

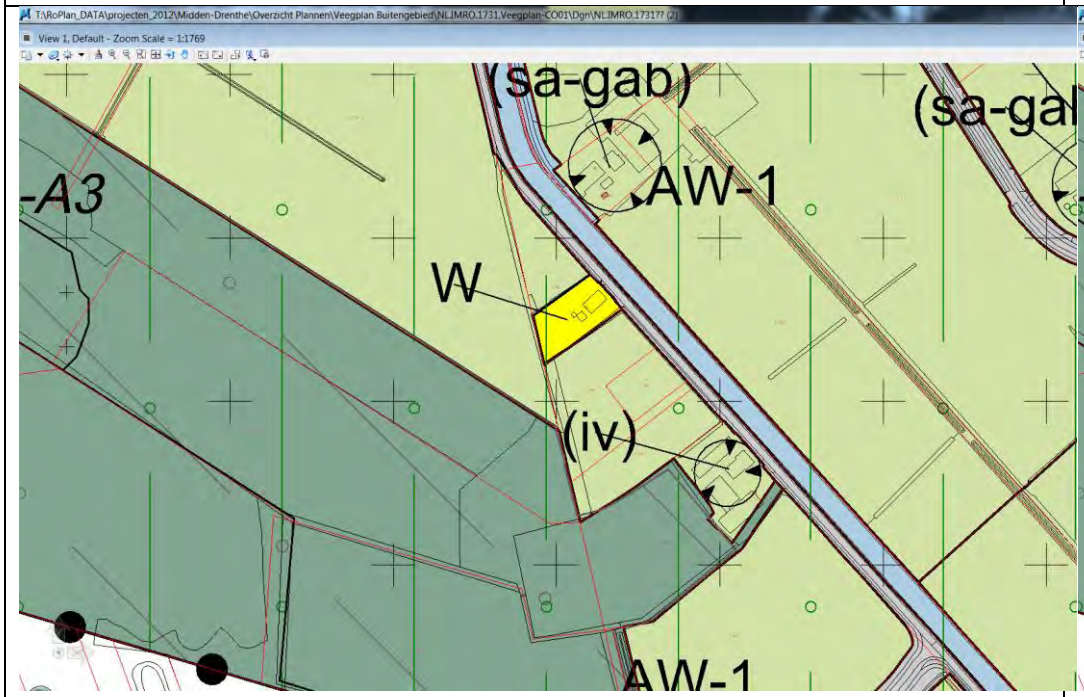
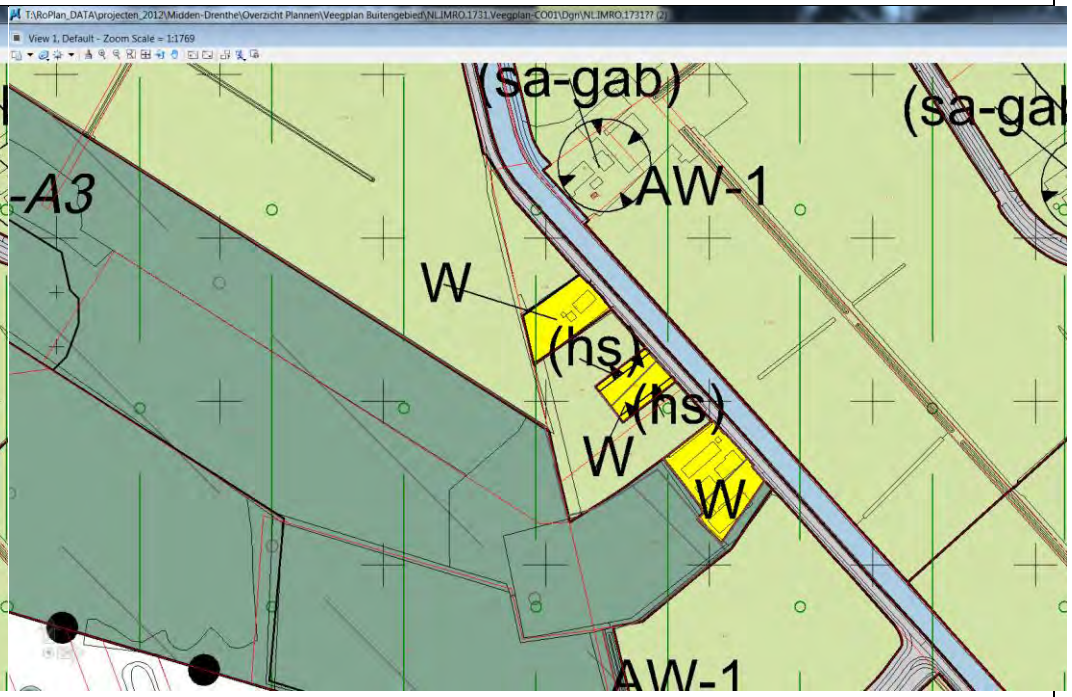
63. Halerweg 19 te Zwiggelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

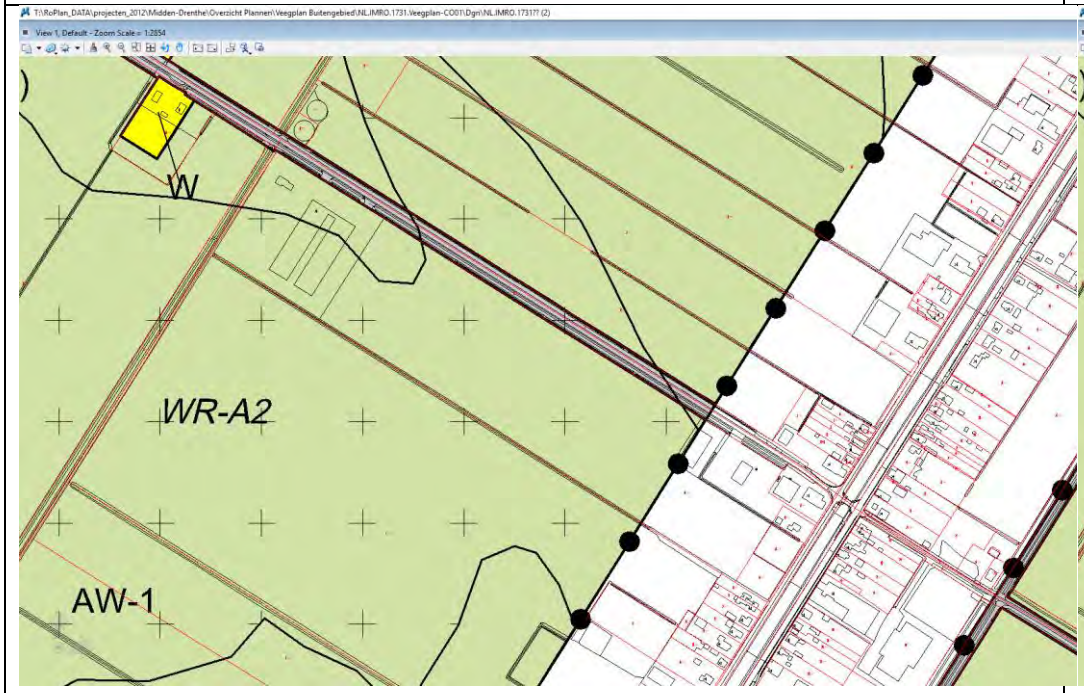
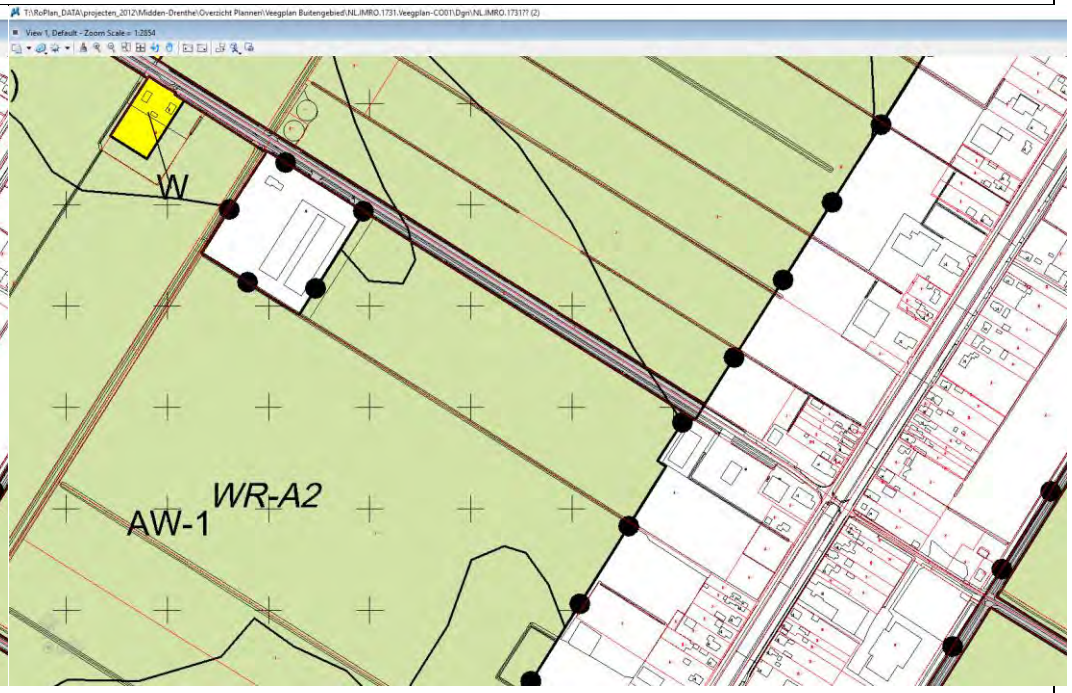
64. Suermondseweg 19b te Smilde

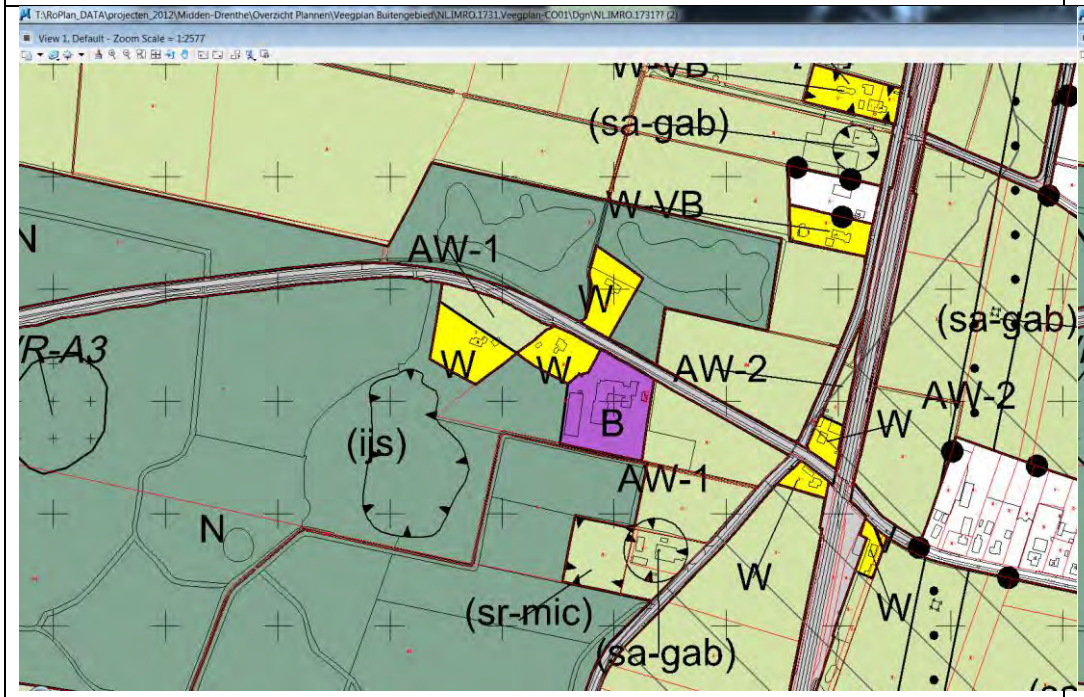
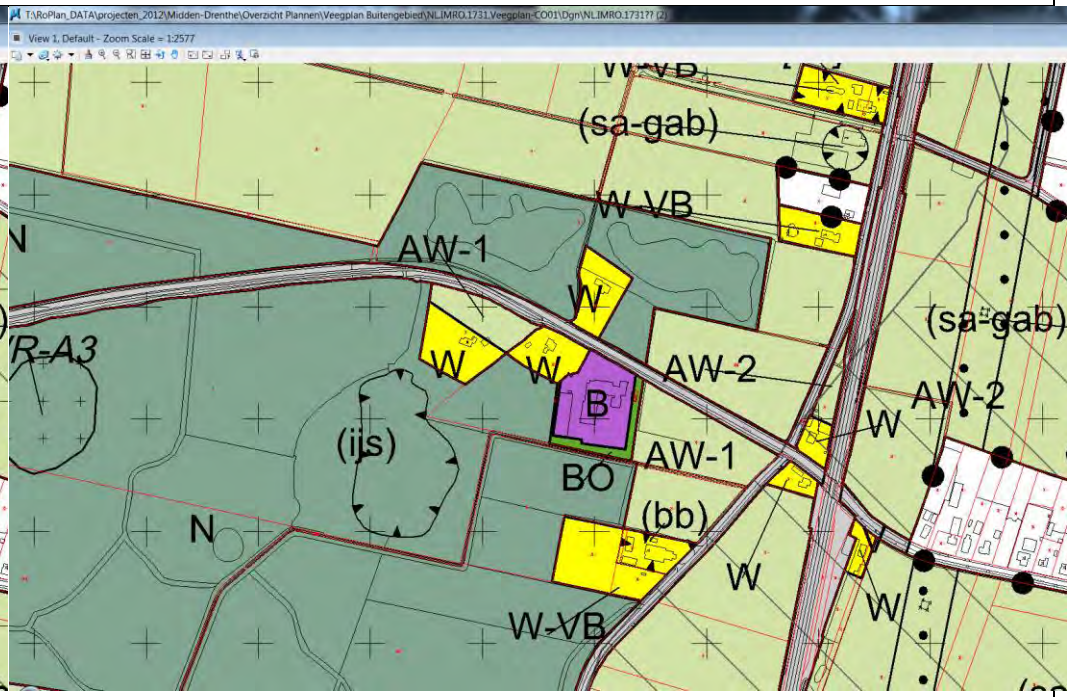
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

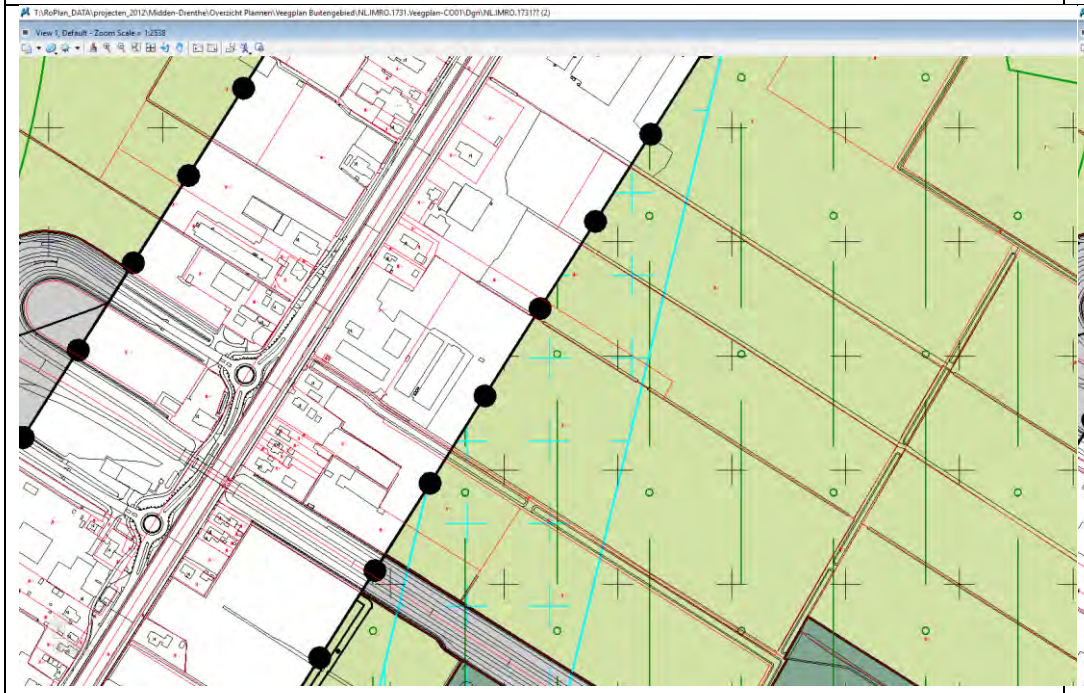
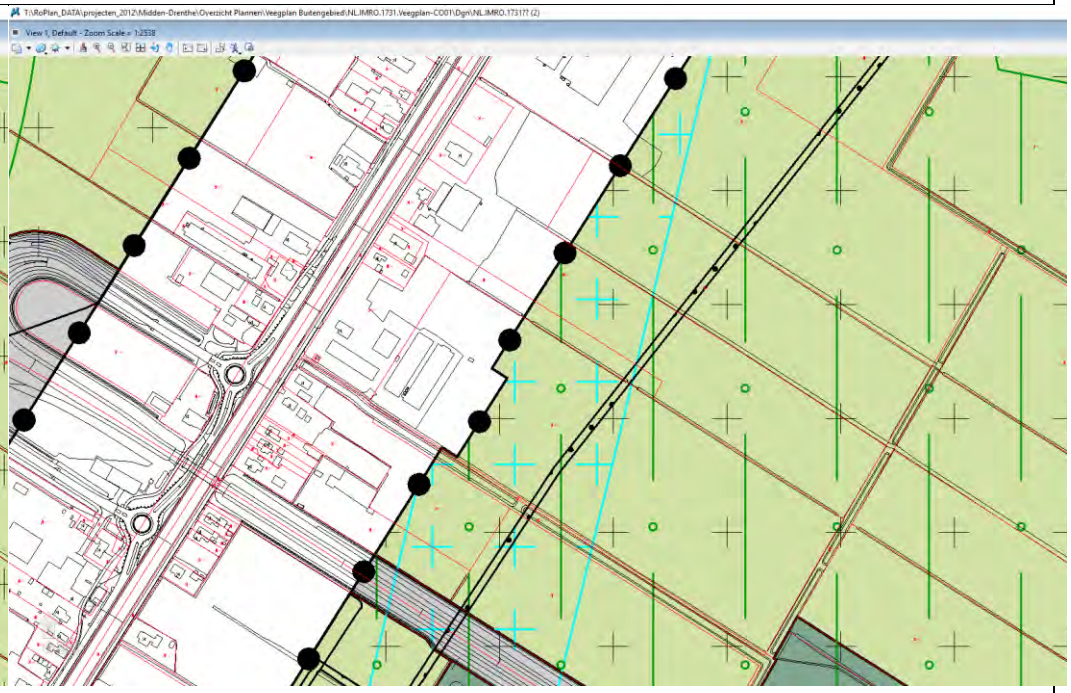
65. Brandenweg te Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

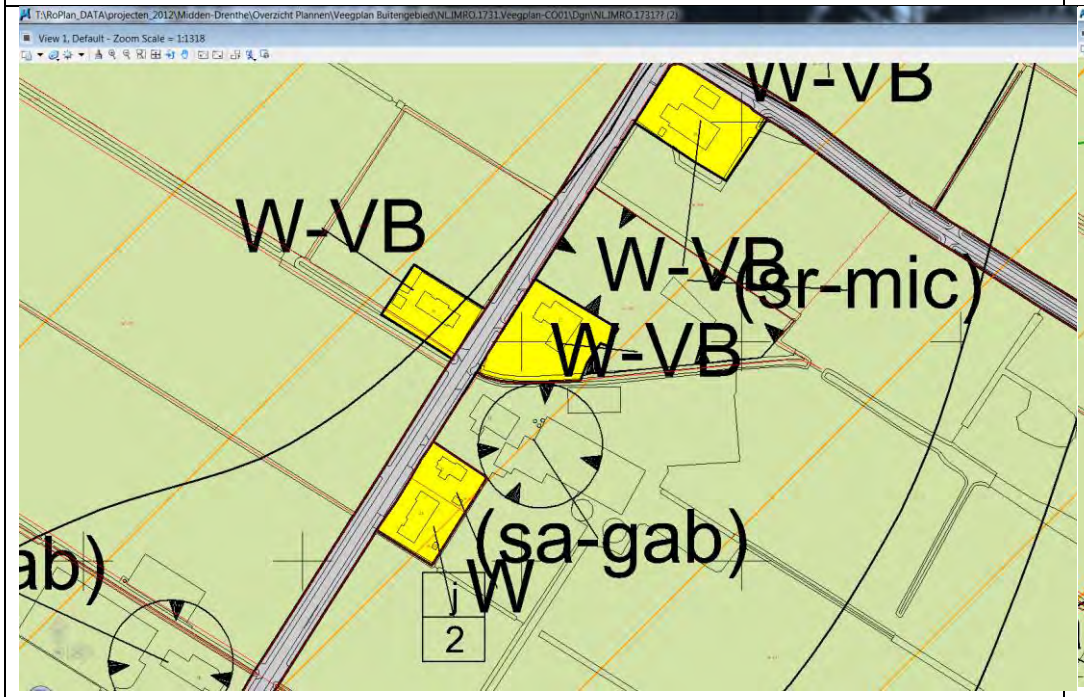
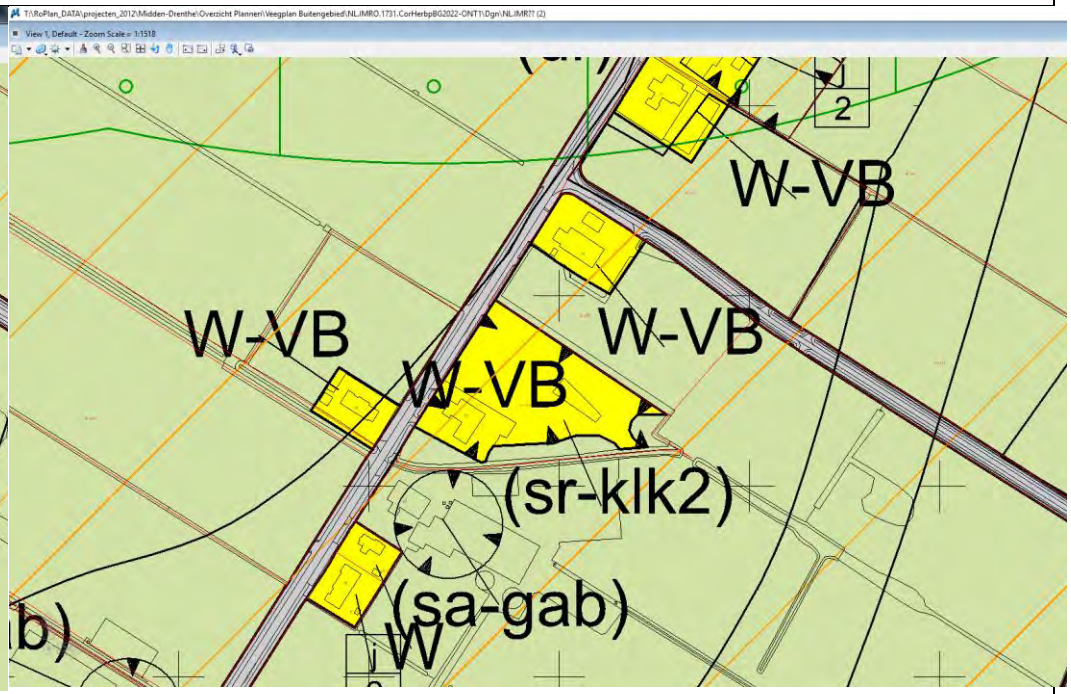
67. Bestemmingsplan Orvelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

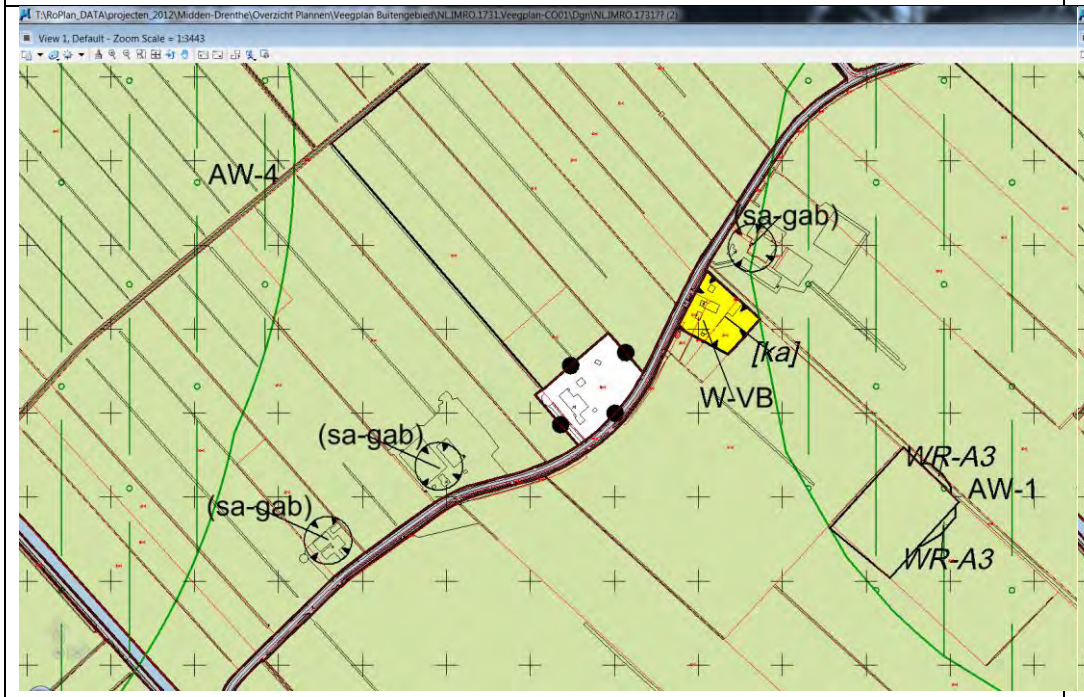
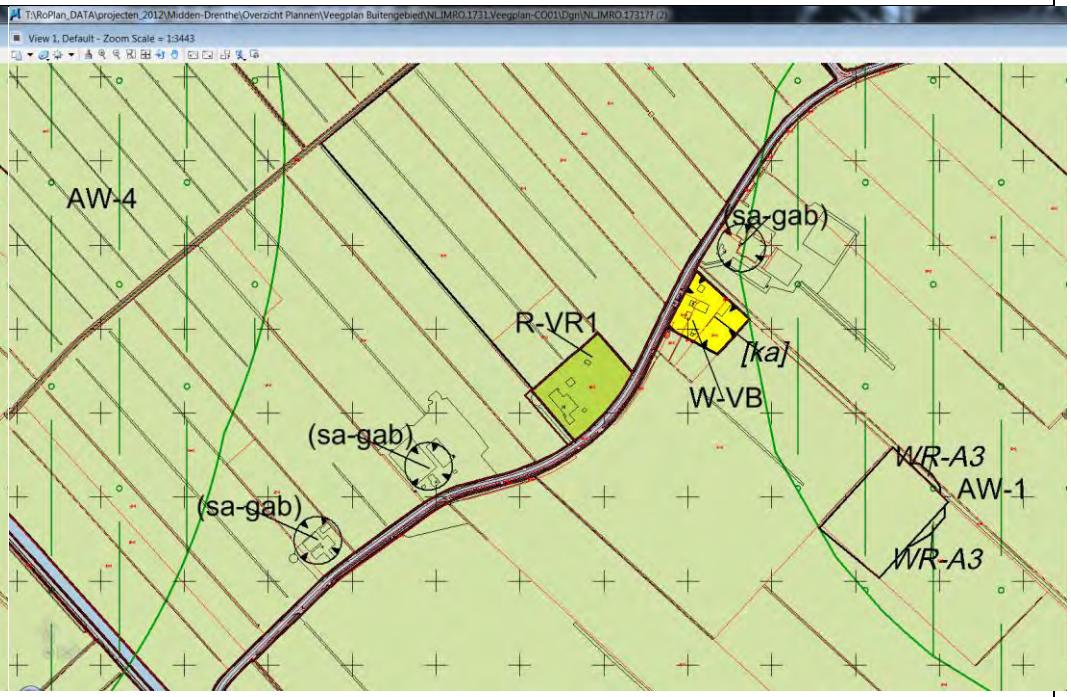
68. Beilervaart 97 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

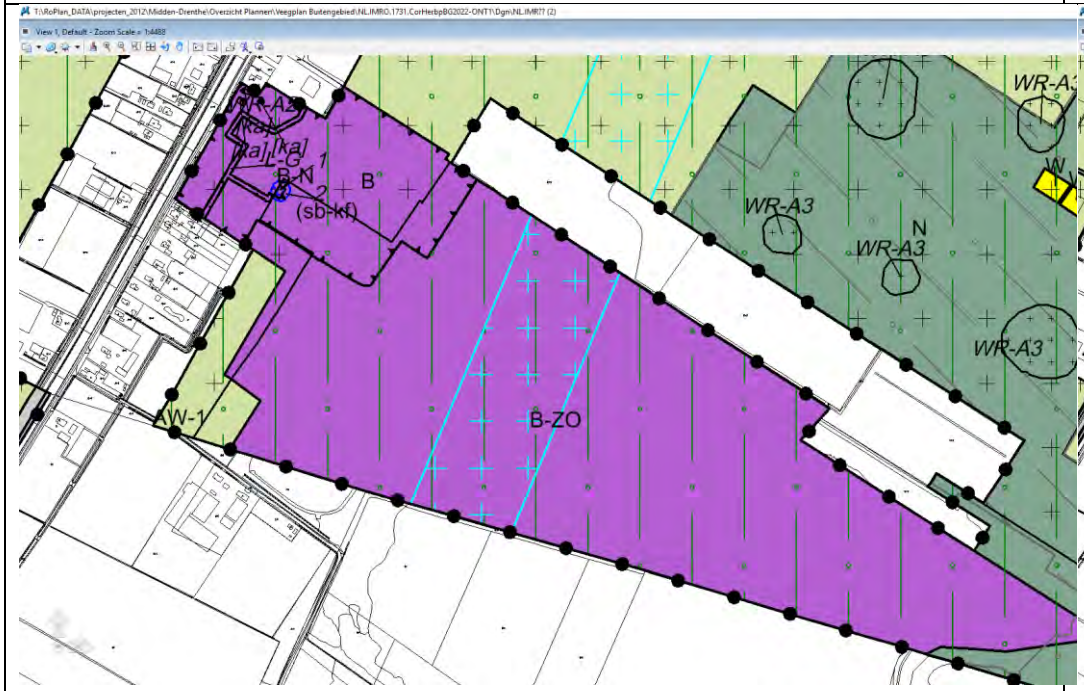
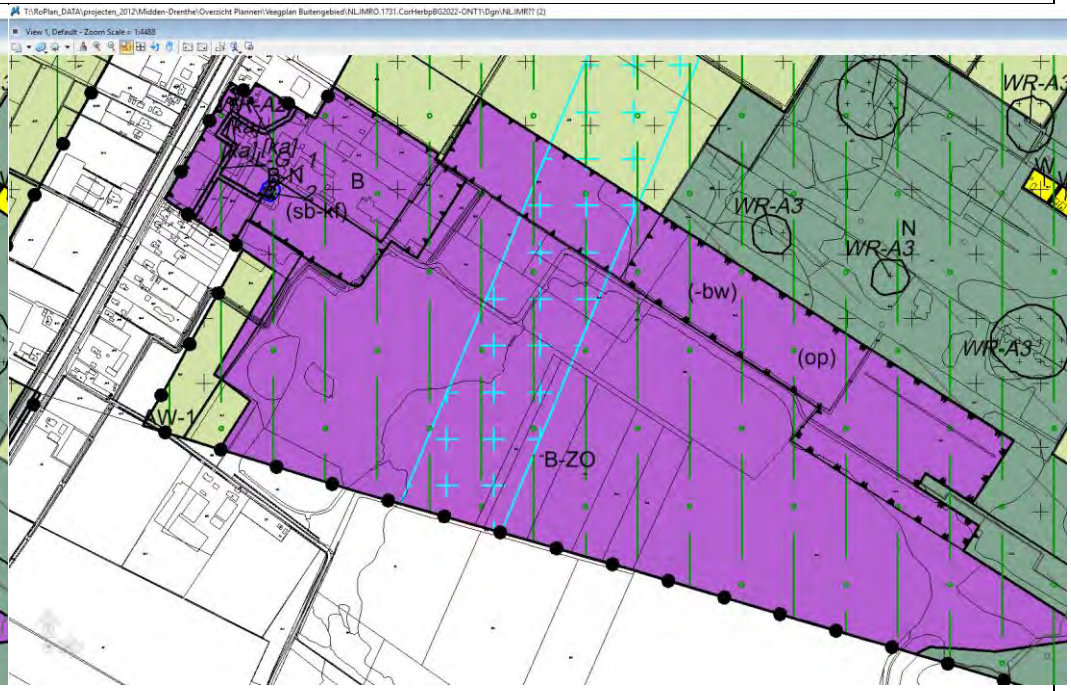
69. NL.IMRO.1731.VerplKnlwg107SM-VA01	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

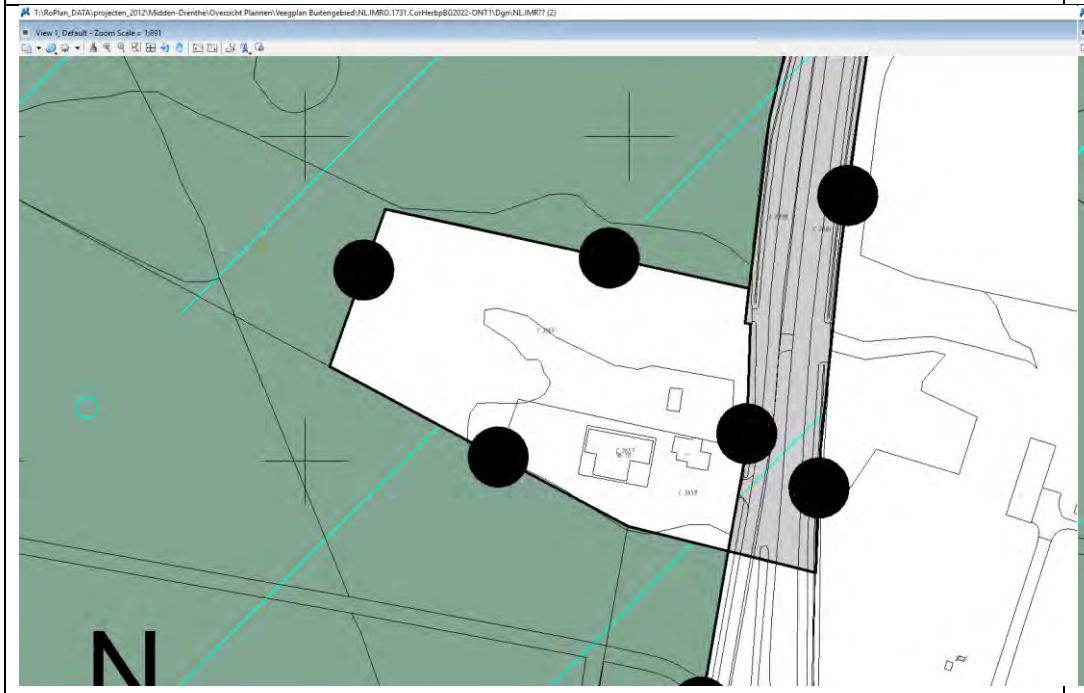
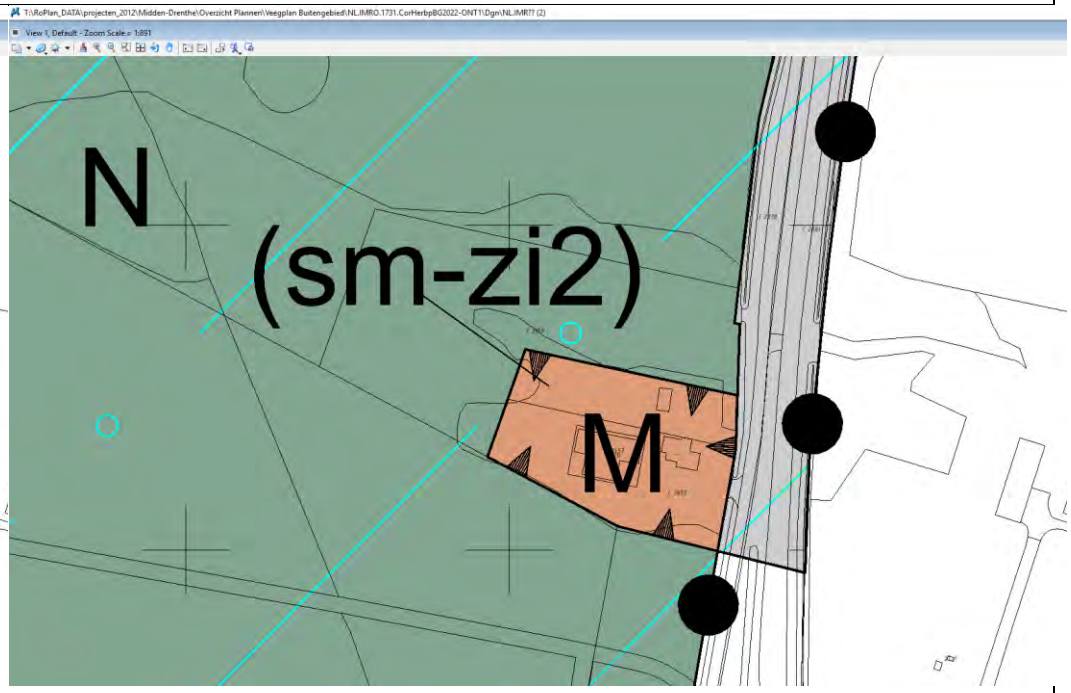
70. Kampsweg 27 te Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

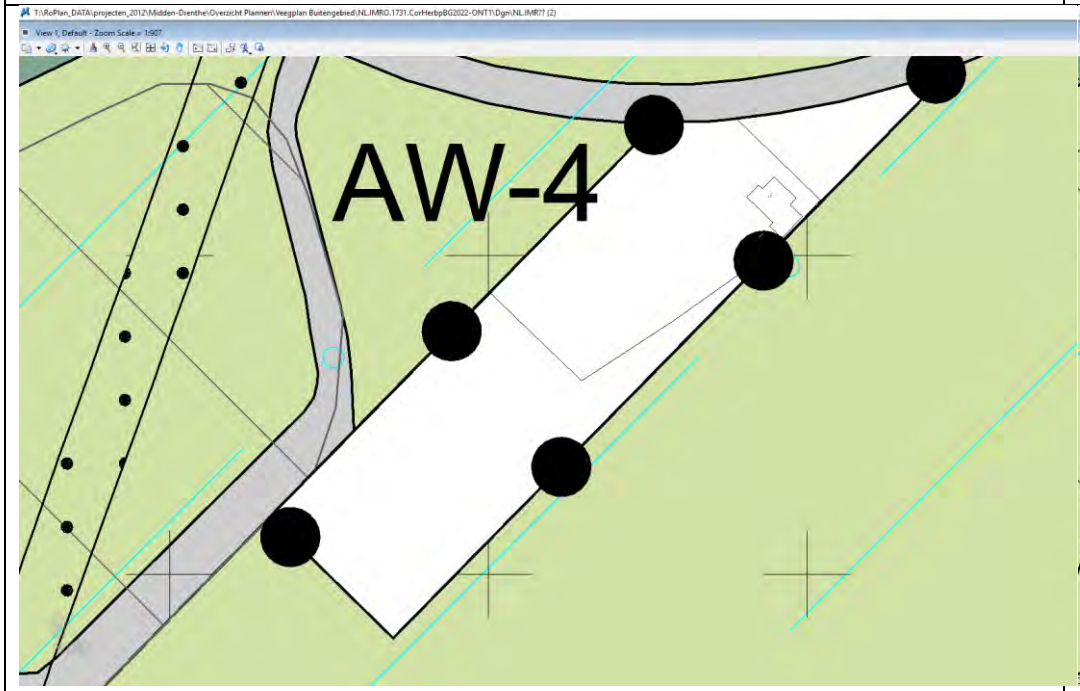
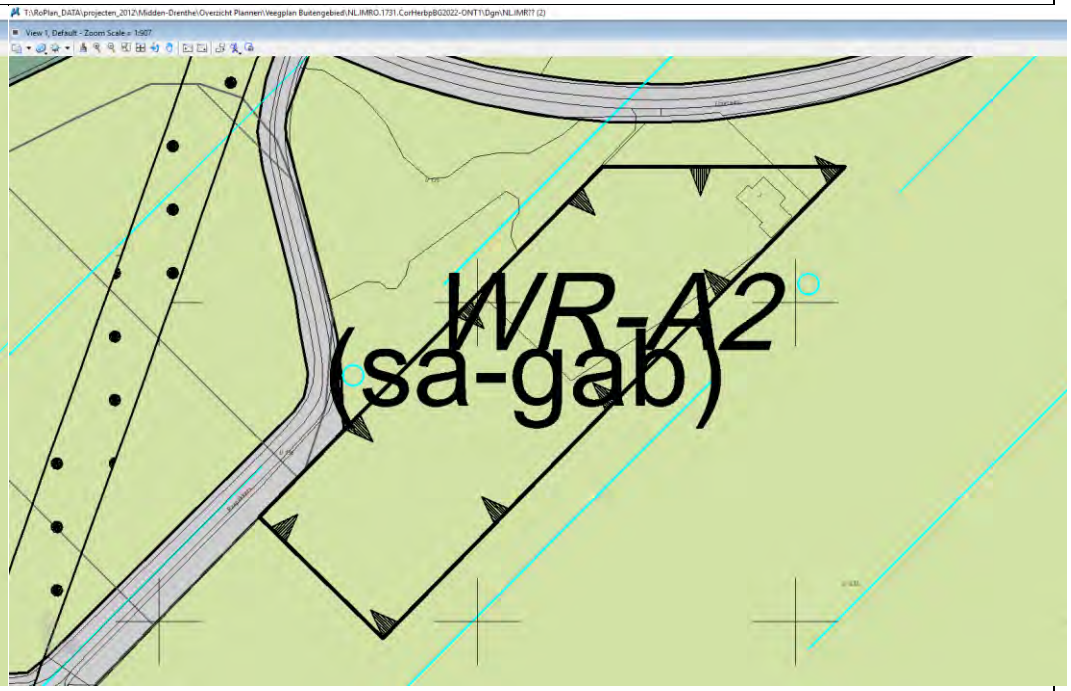
71. Vaartweg 122 te Hogersmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

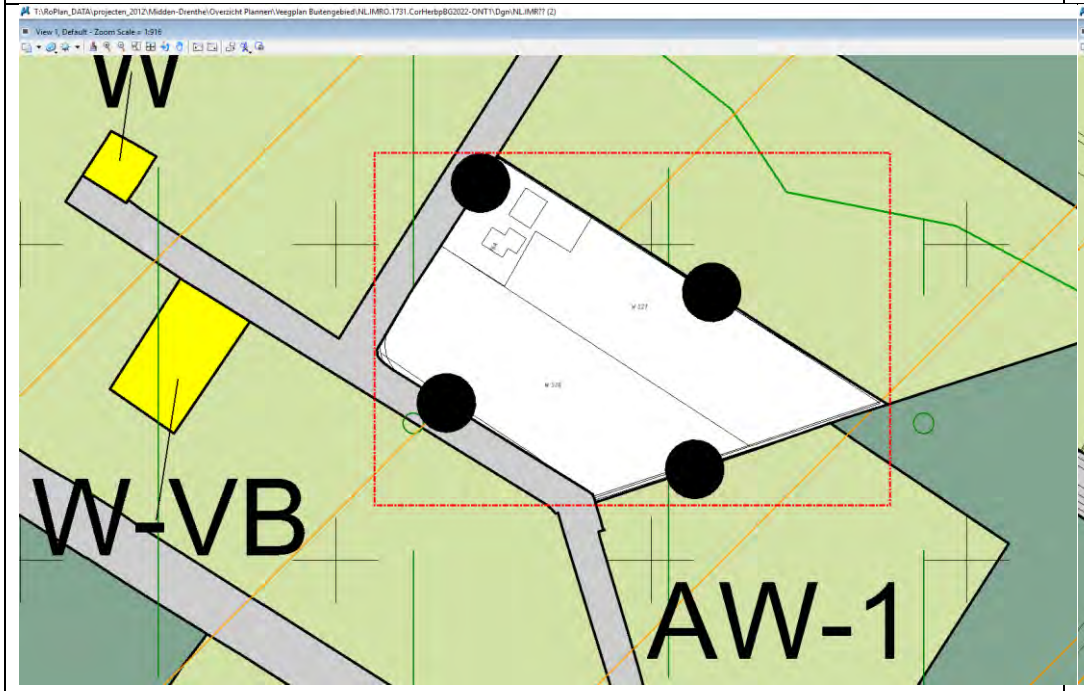
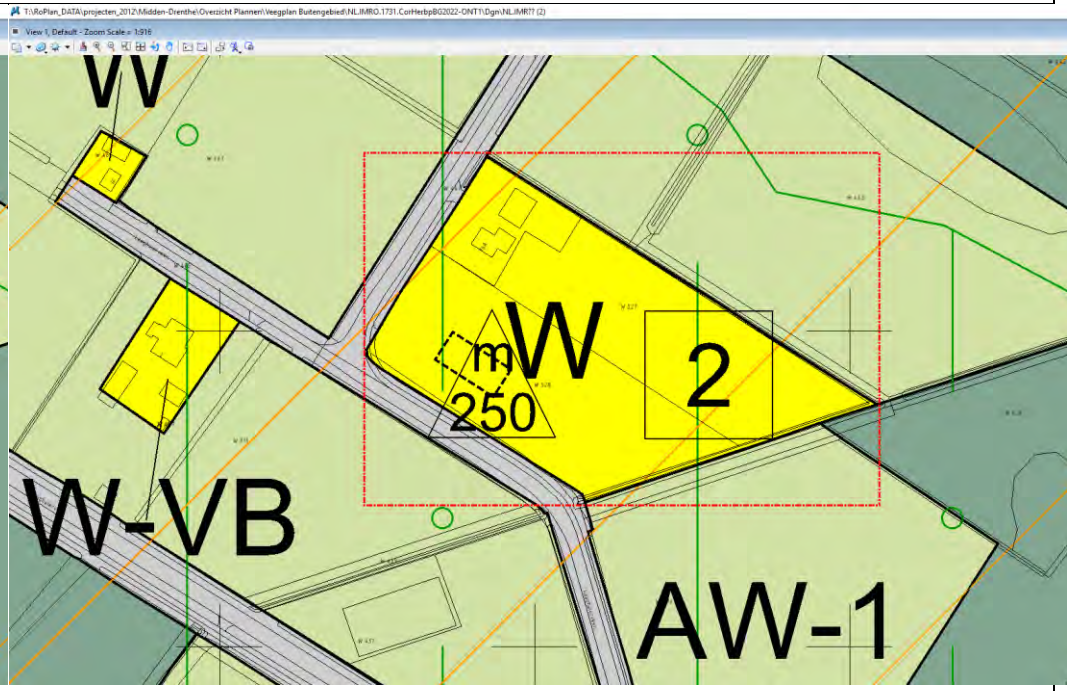
72. Laaghalerveen 23 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

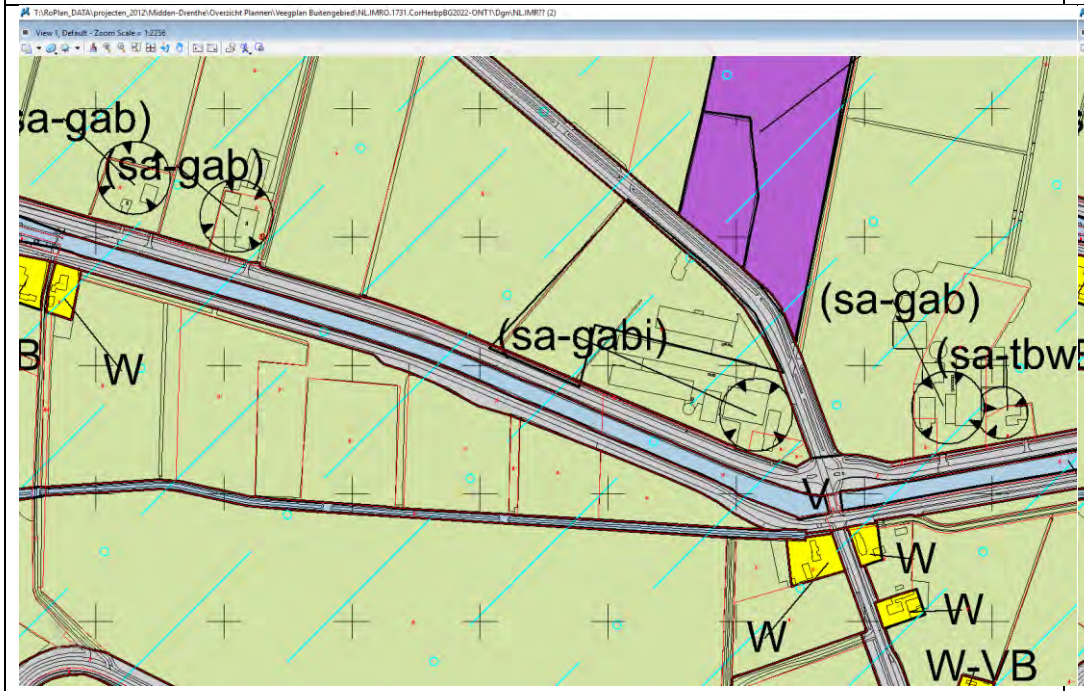
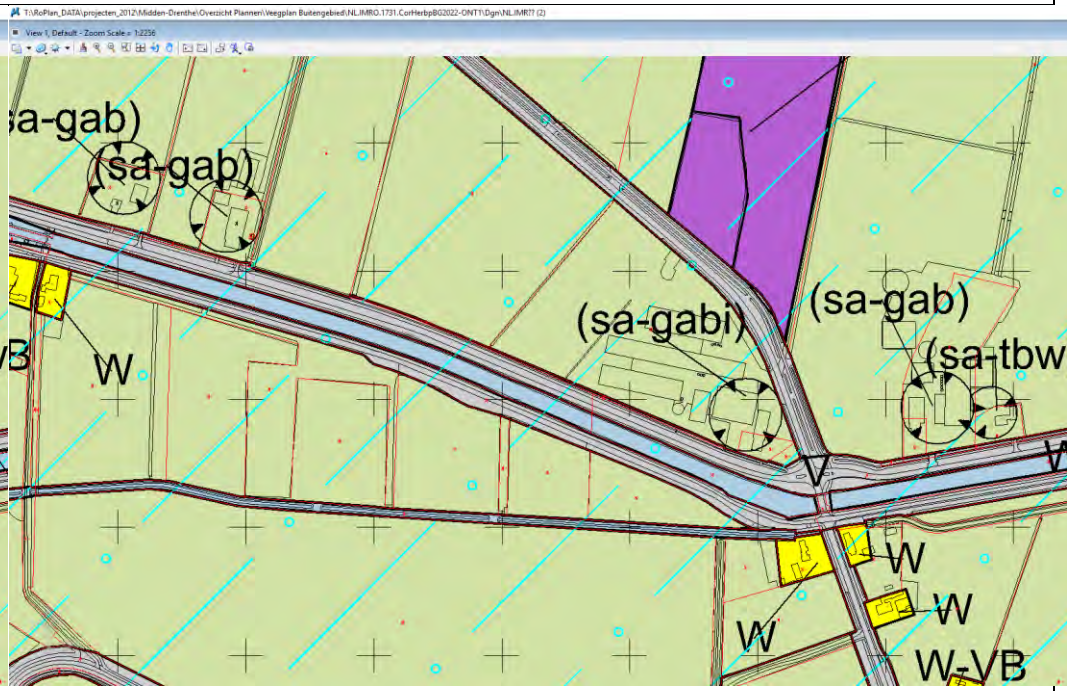
76. Vorrelveen 10 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

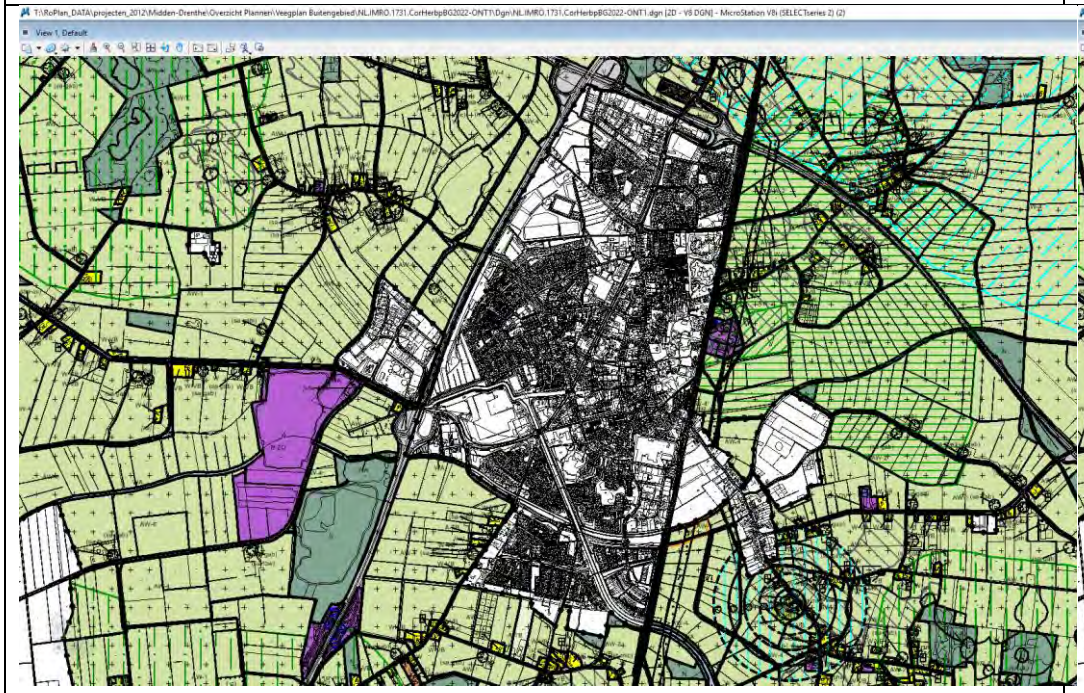
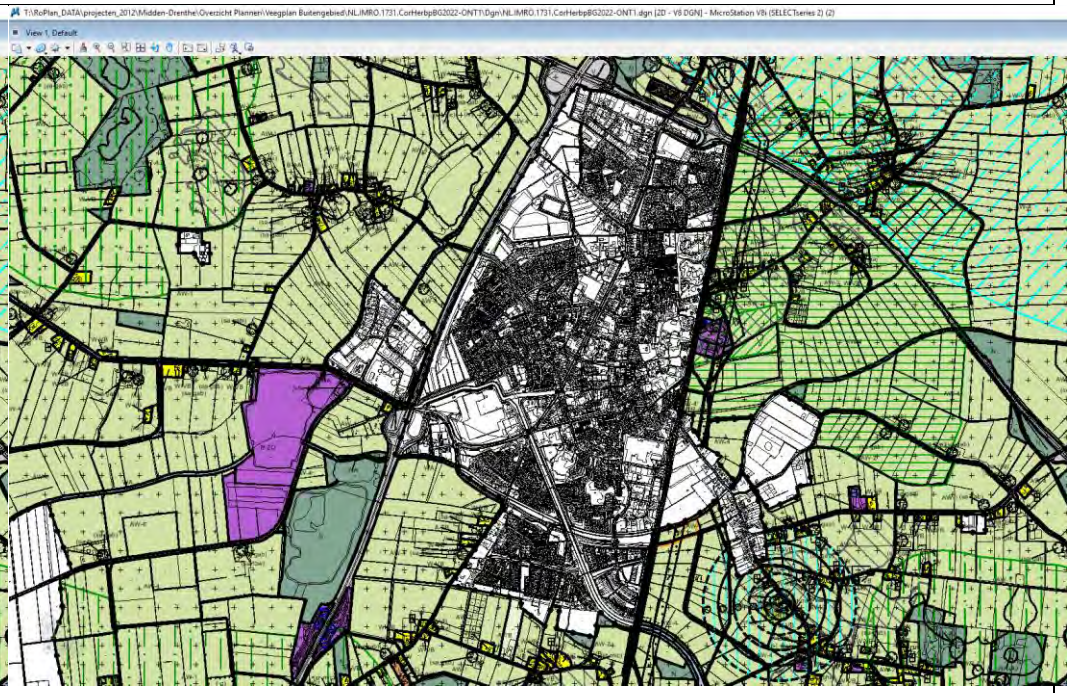
3. Uitbreiding Zandwinning Calduran	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

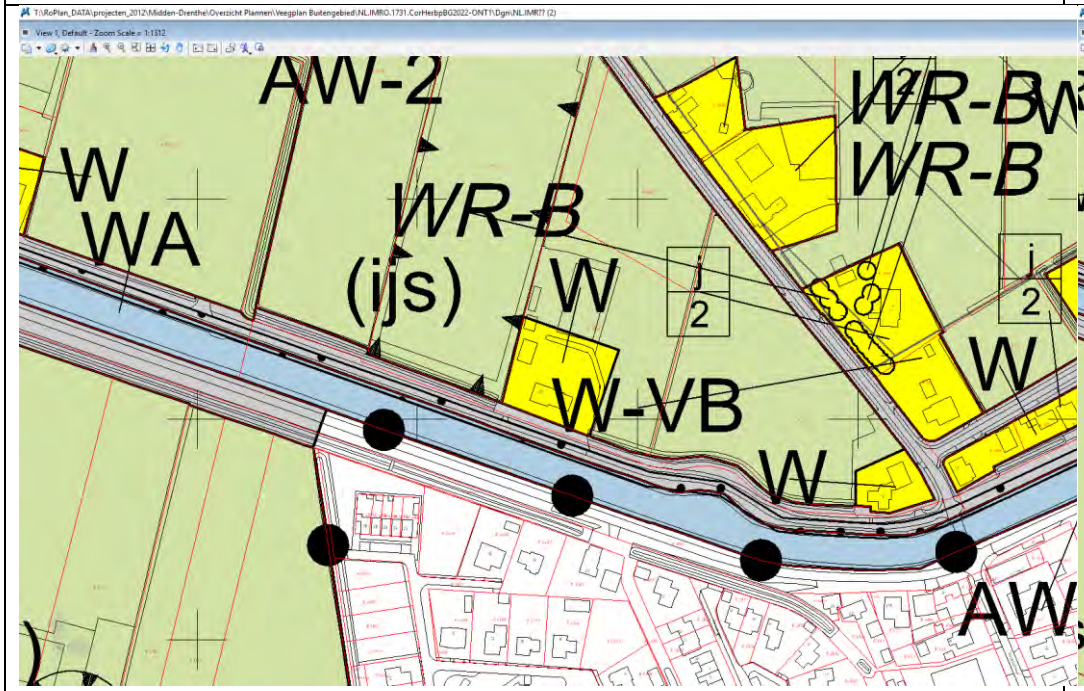
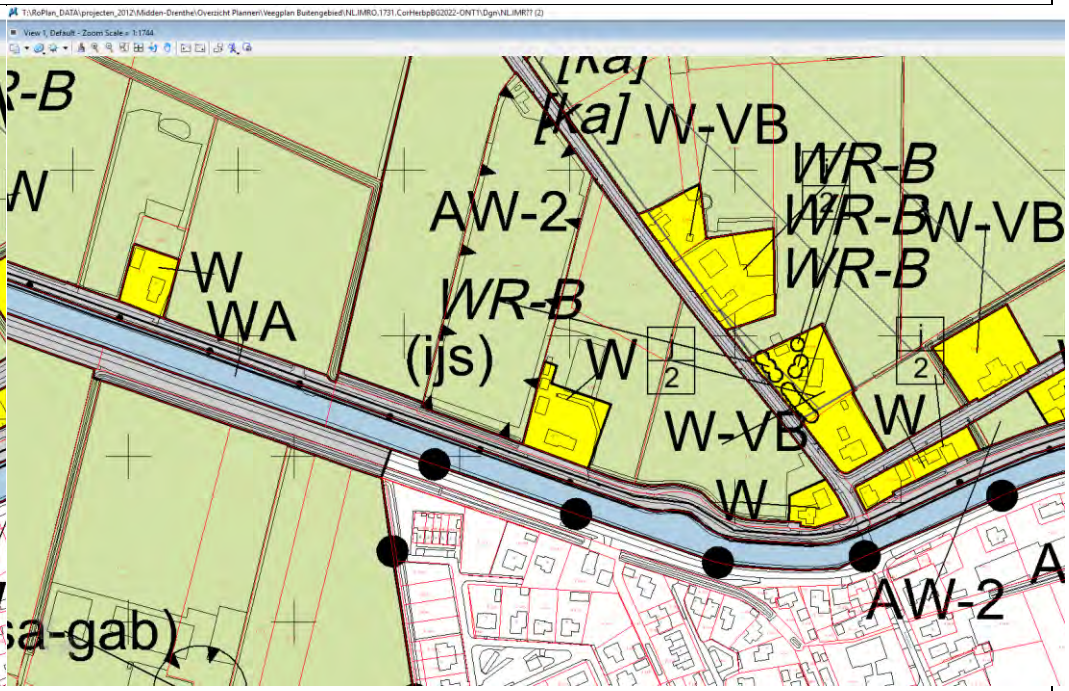
4. Asserweg 1 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

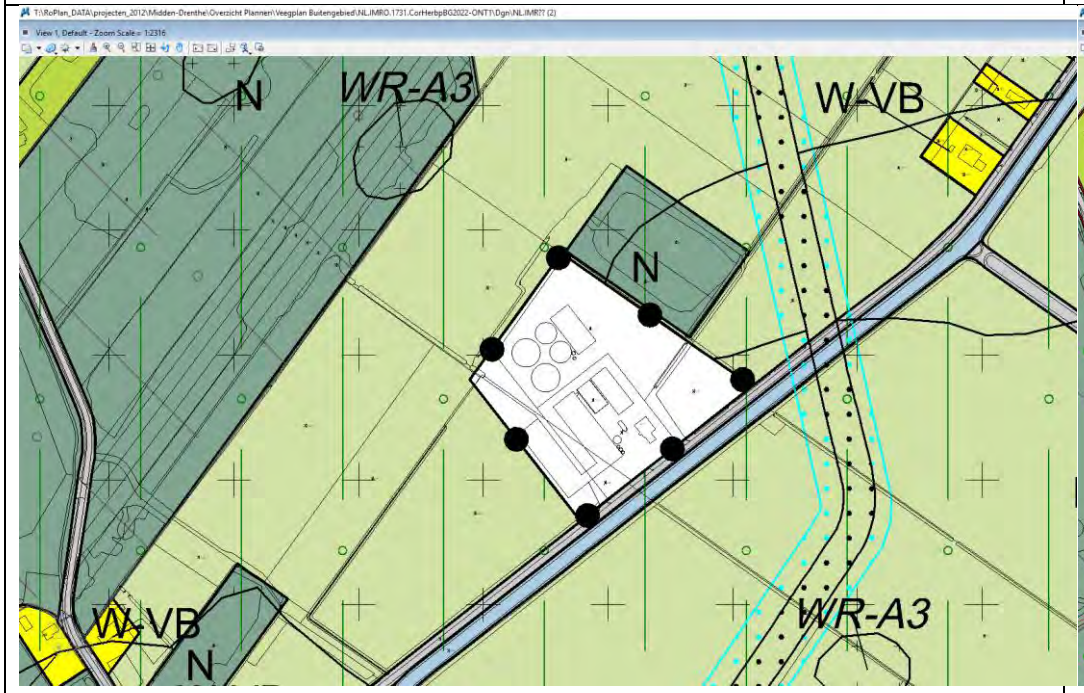
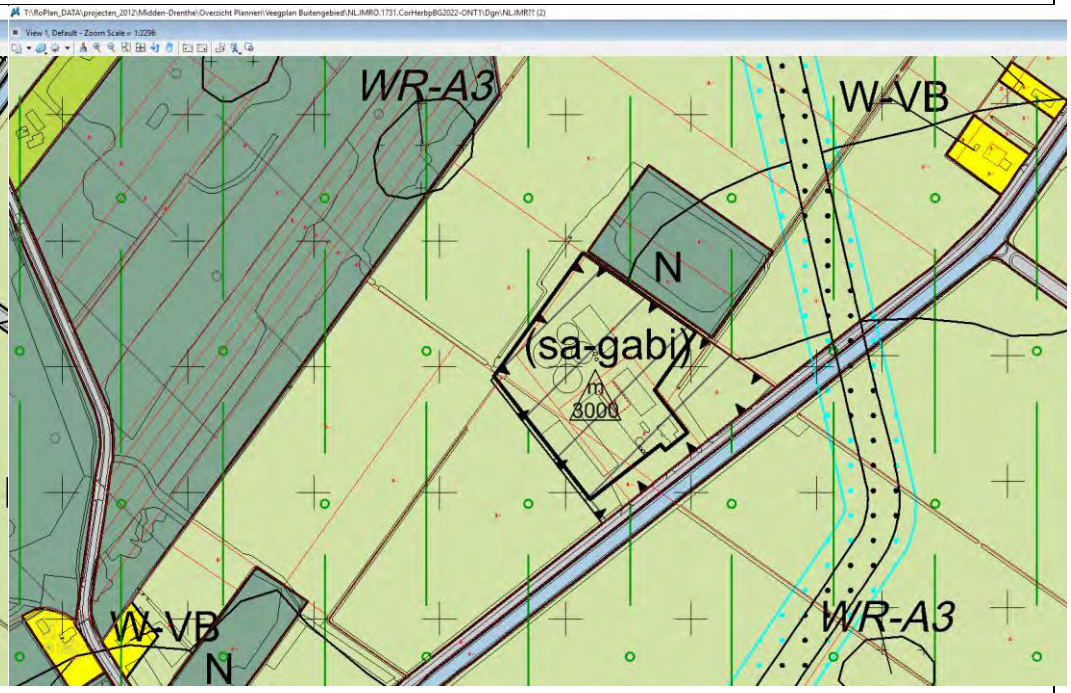
5. Bestemmingsplan Zwiggelte - Elperweg (grondgebonden agrarisch bedrijf)	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

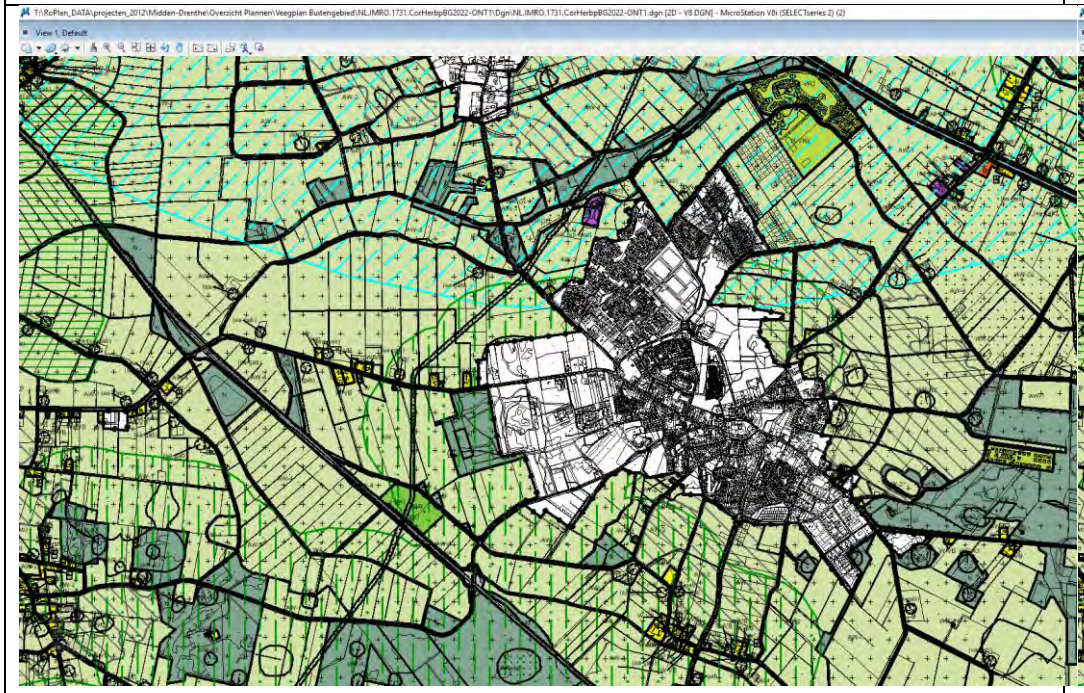
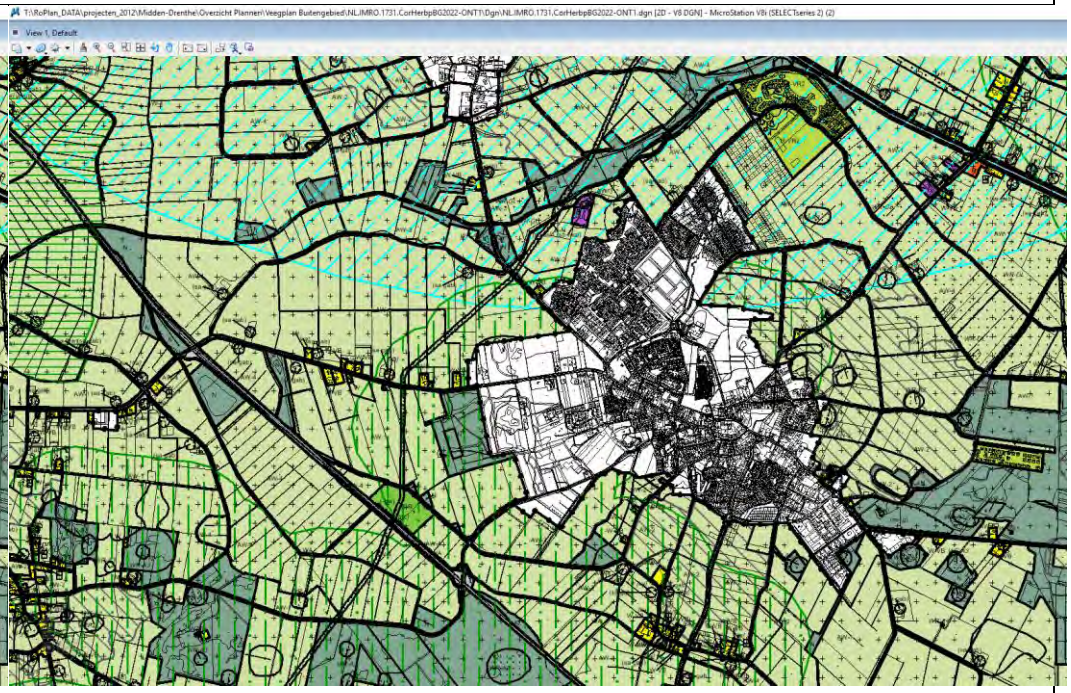
7. Laaghalerveen 16a te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

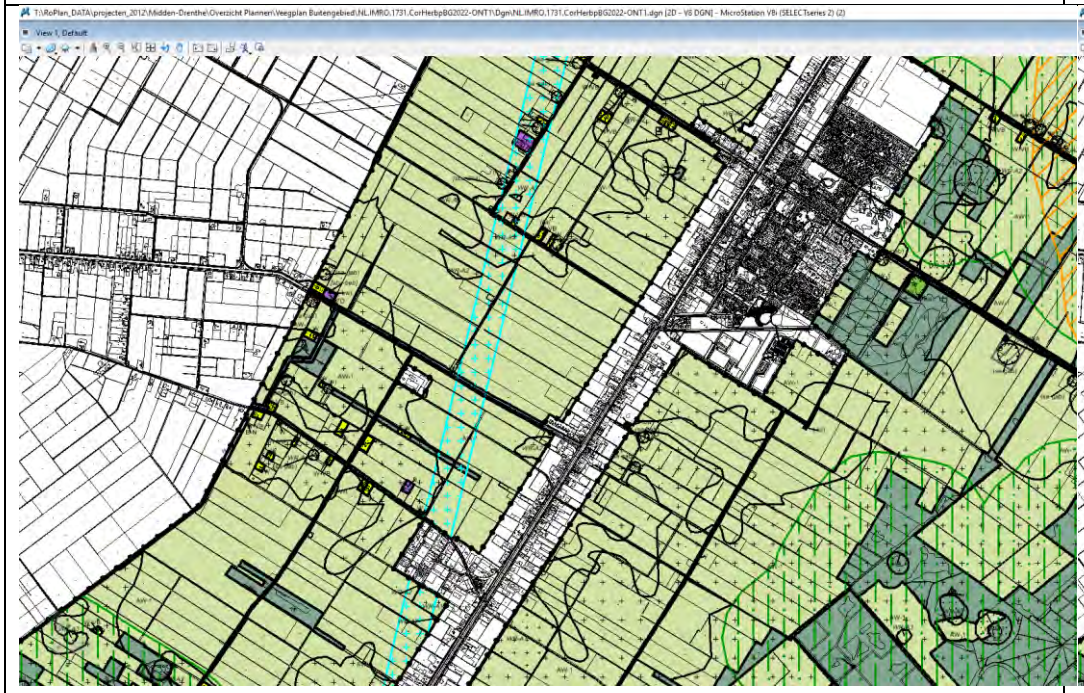
8. Oranjekanaal NZ 12 te Zwiggelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

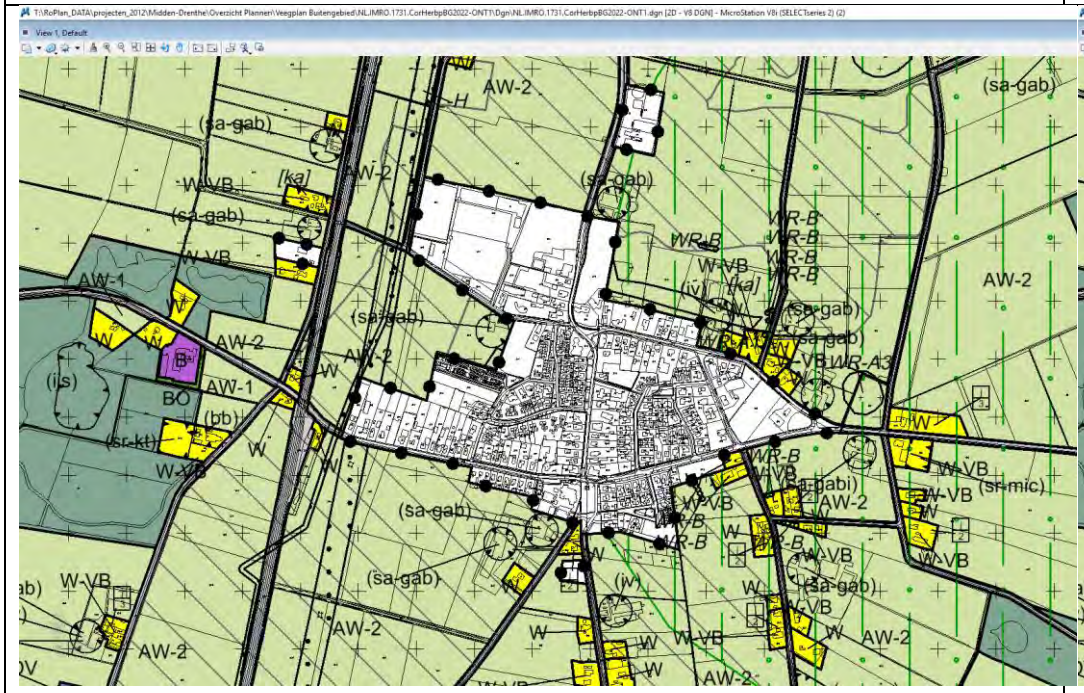
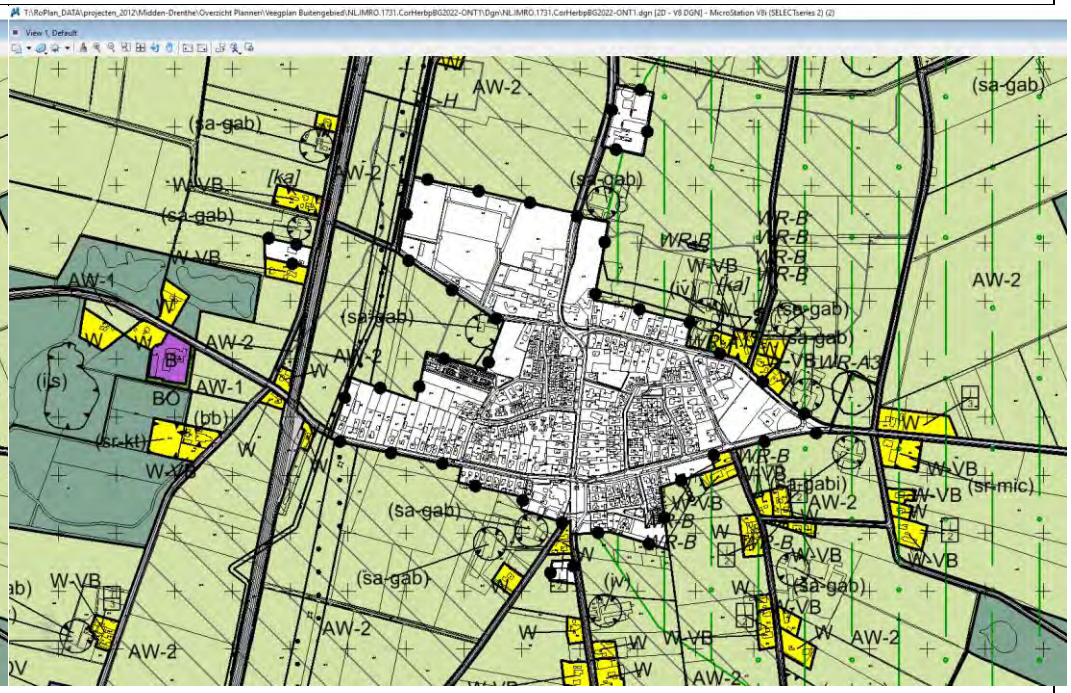
9. Kern Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

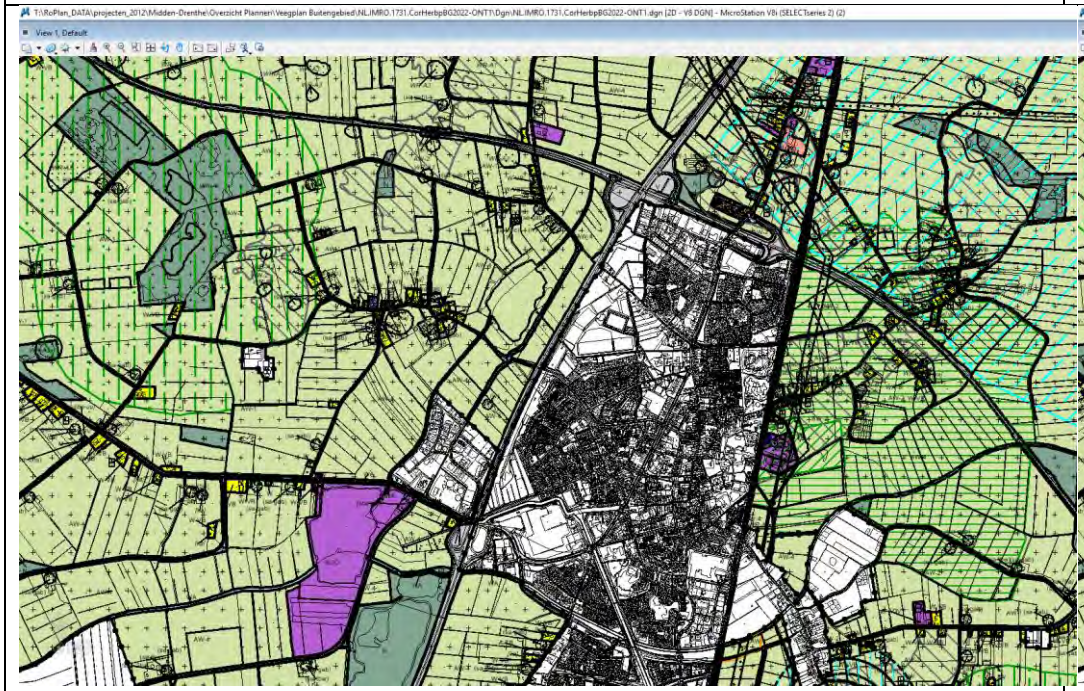
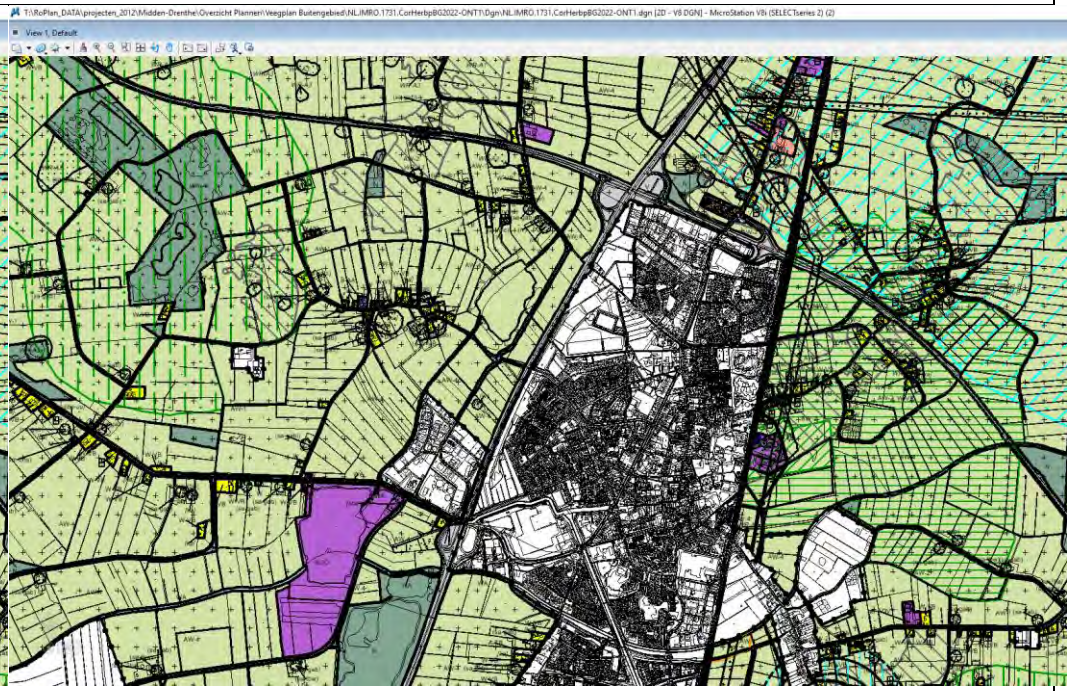
10. Oranjekanaal NZ 20 te Hijken	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

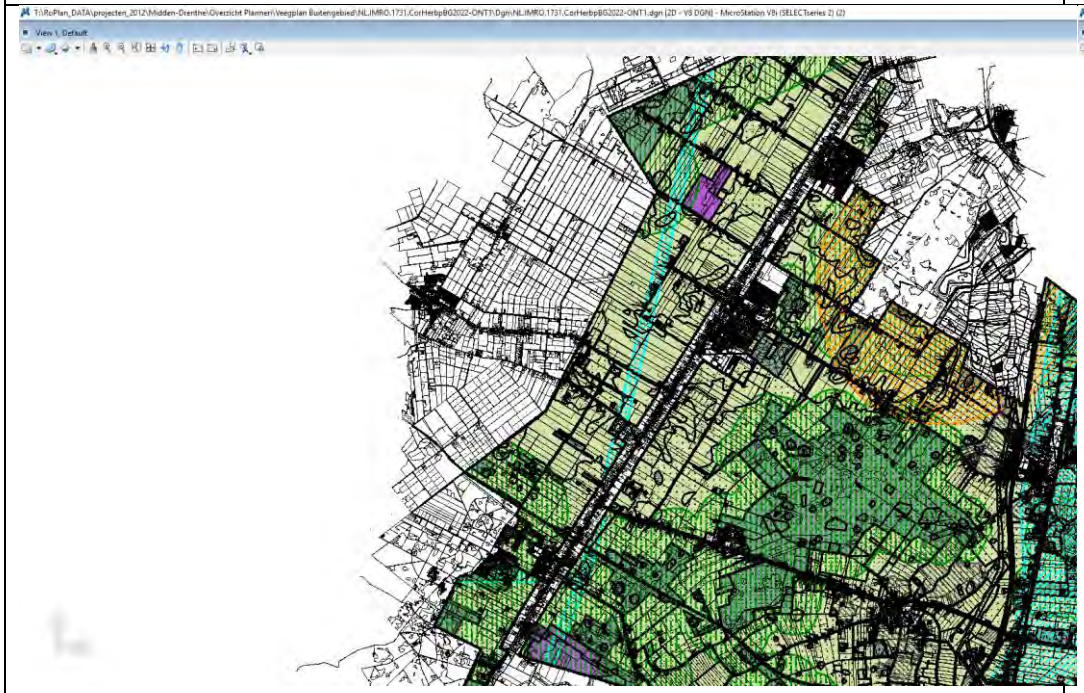
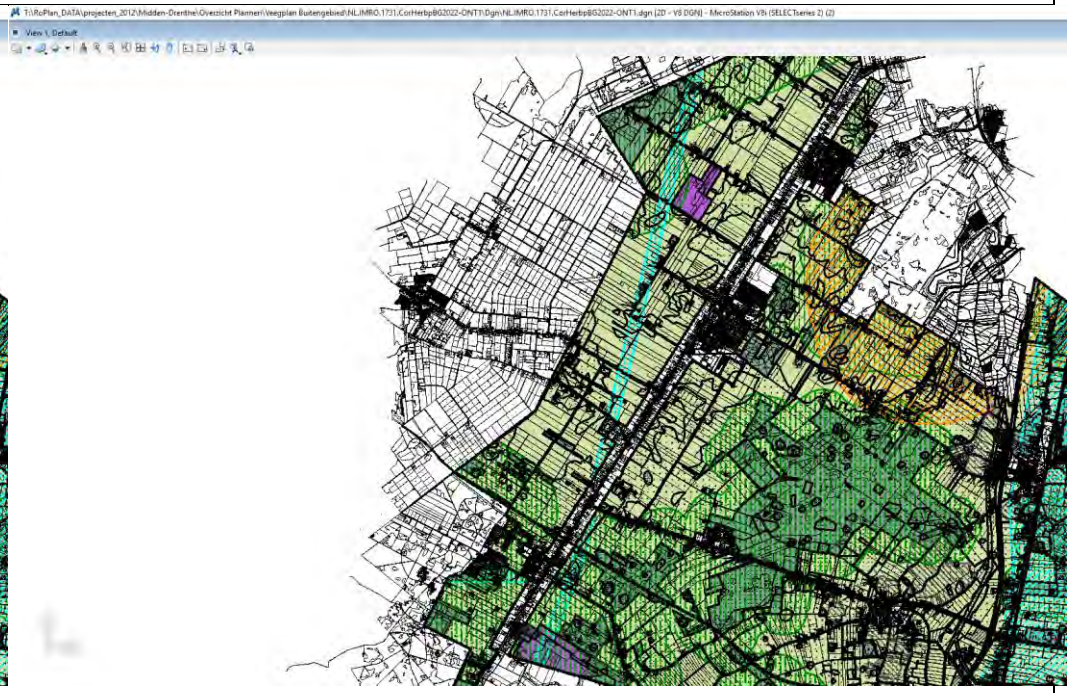
11. Mr. J.B. Kanweg 105 te Witteveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

12. Kern Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

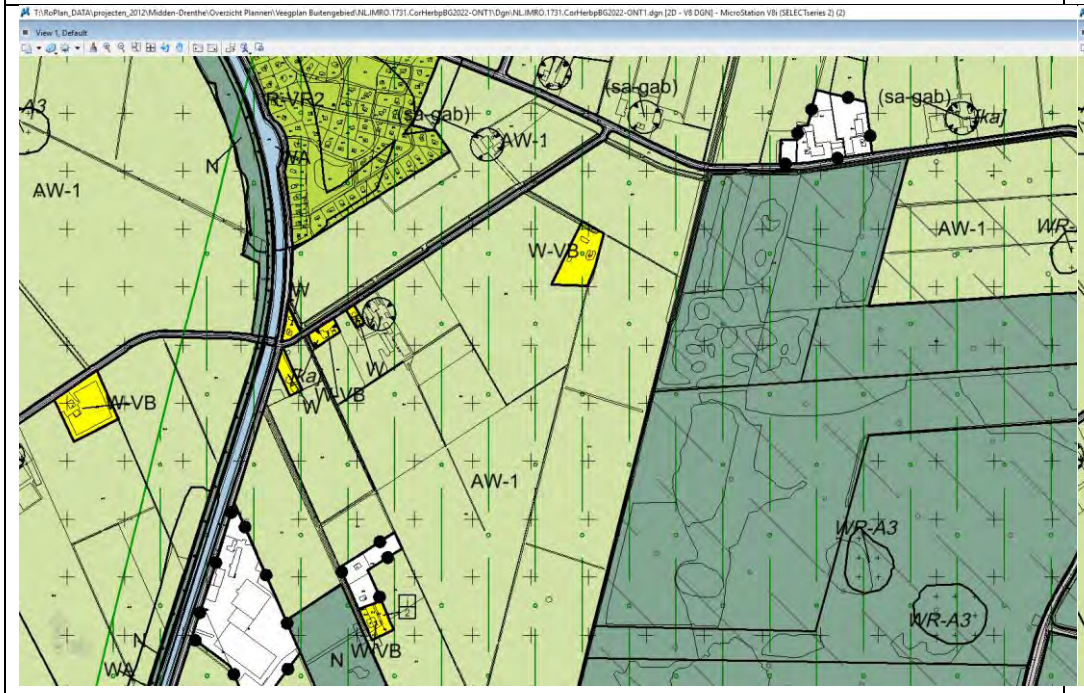
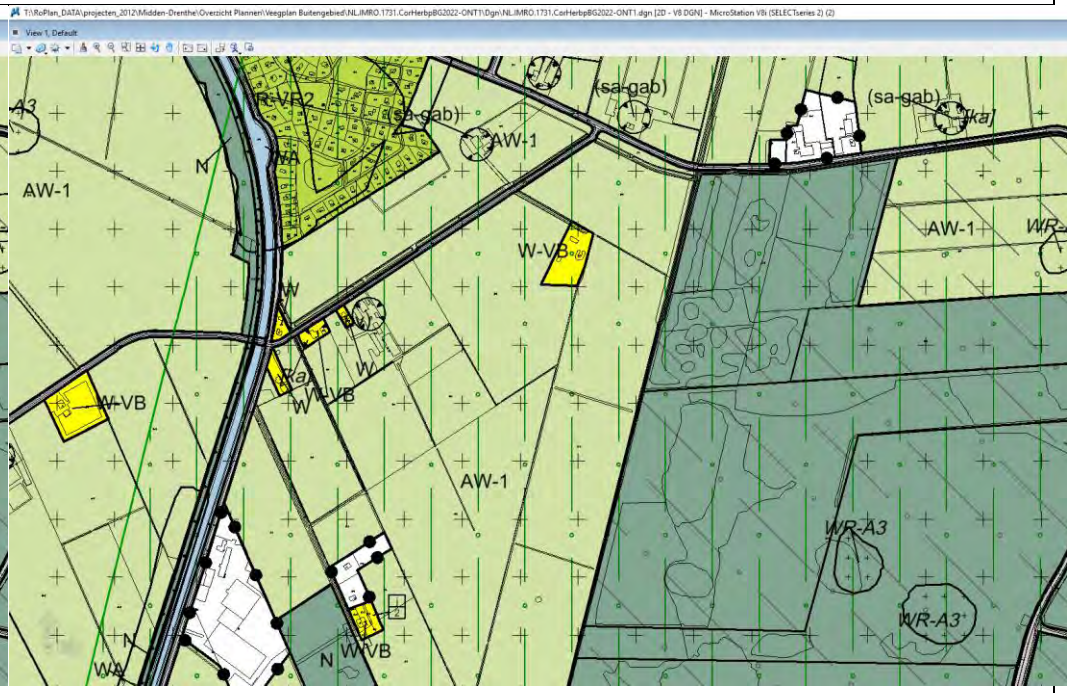
13. Bedrijventerrein te Smilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

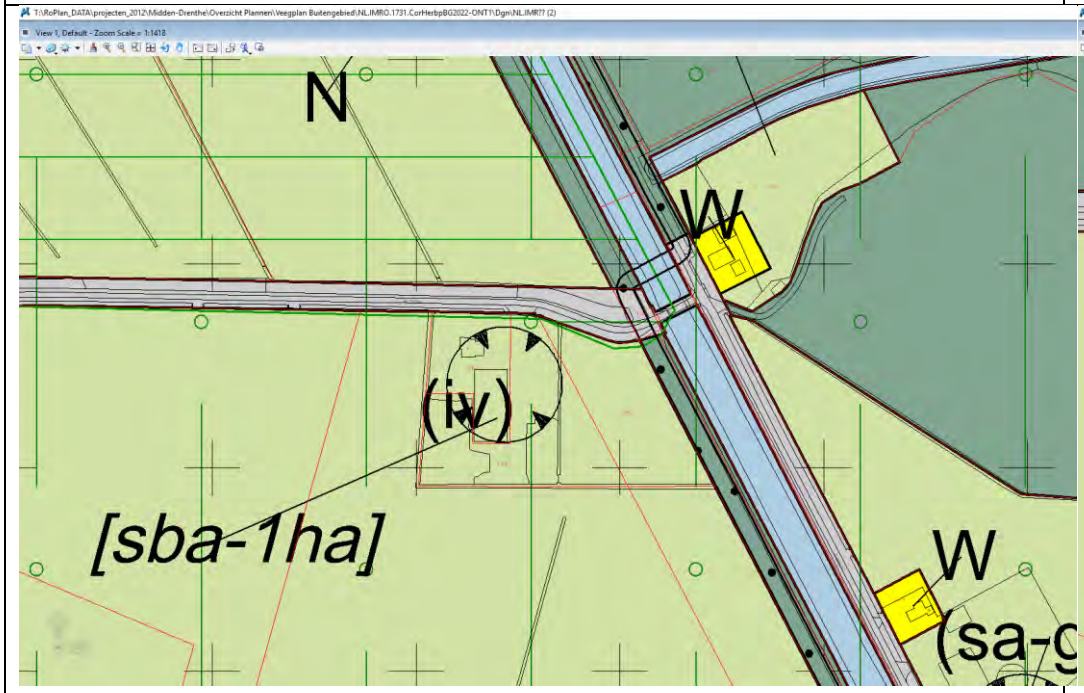
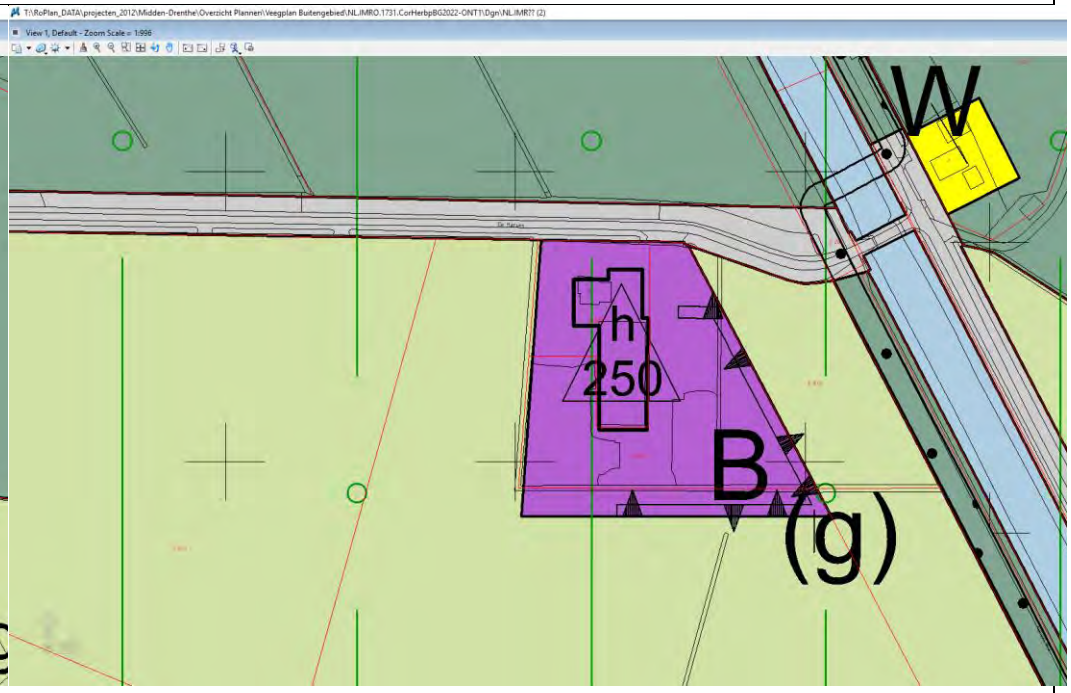
14. Kern Wijster	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

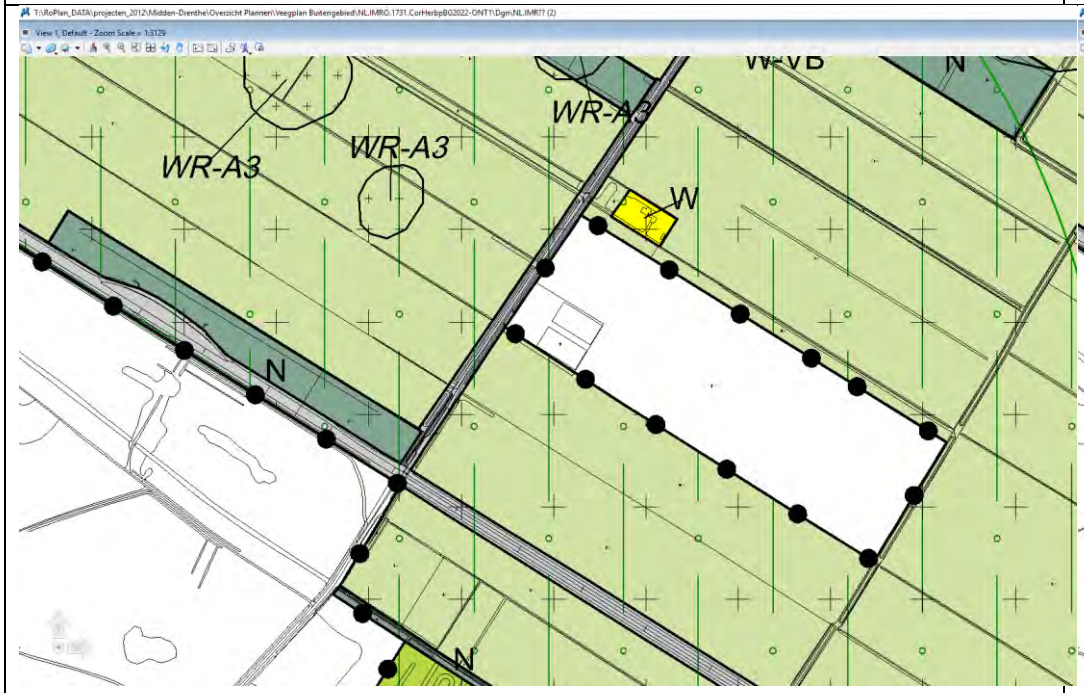
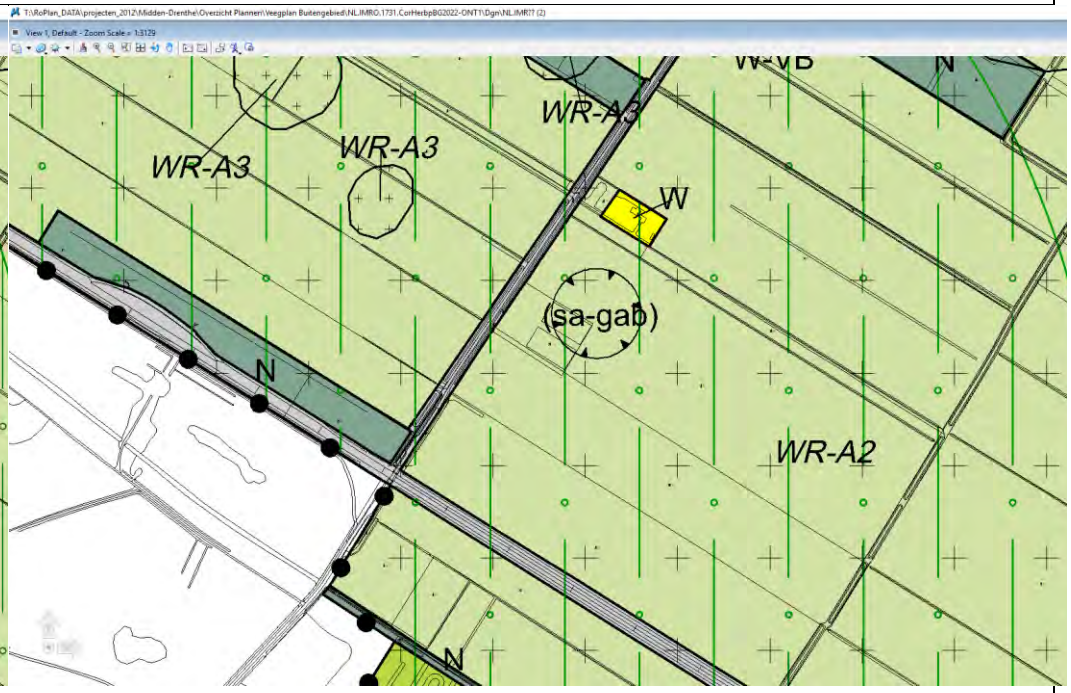
15. Bedrijventerreinen Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

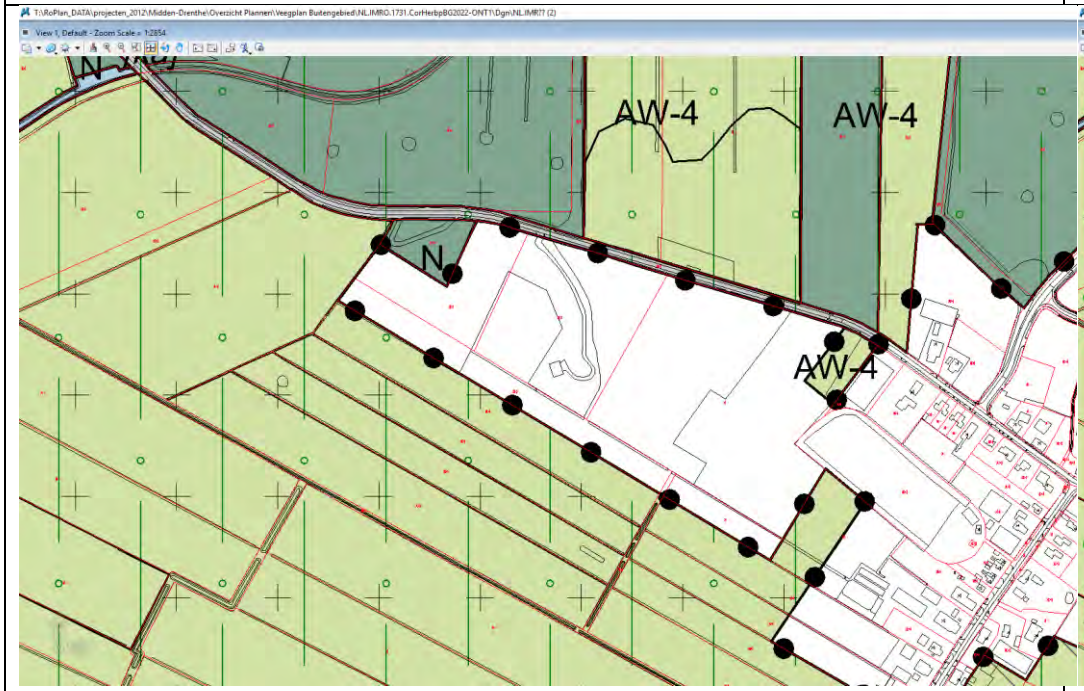
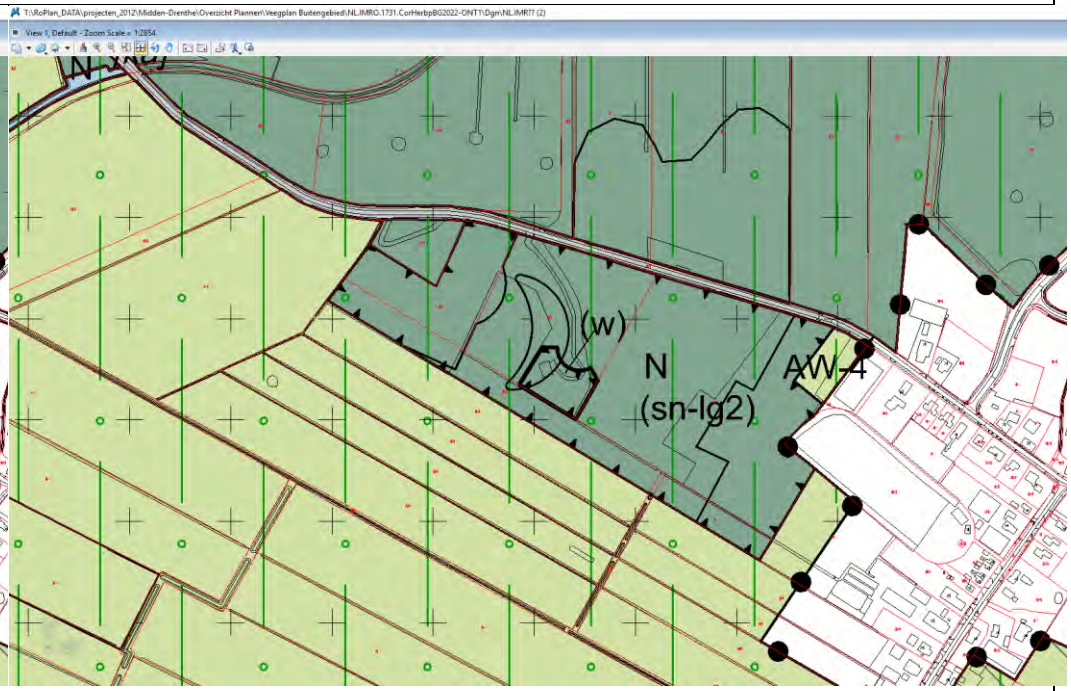
16. Drentsche Hoofdvaart	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

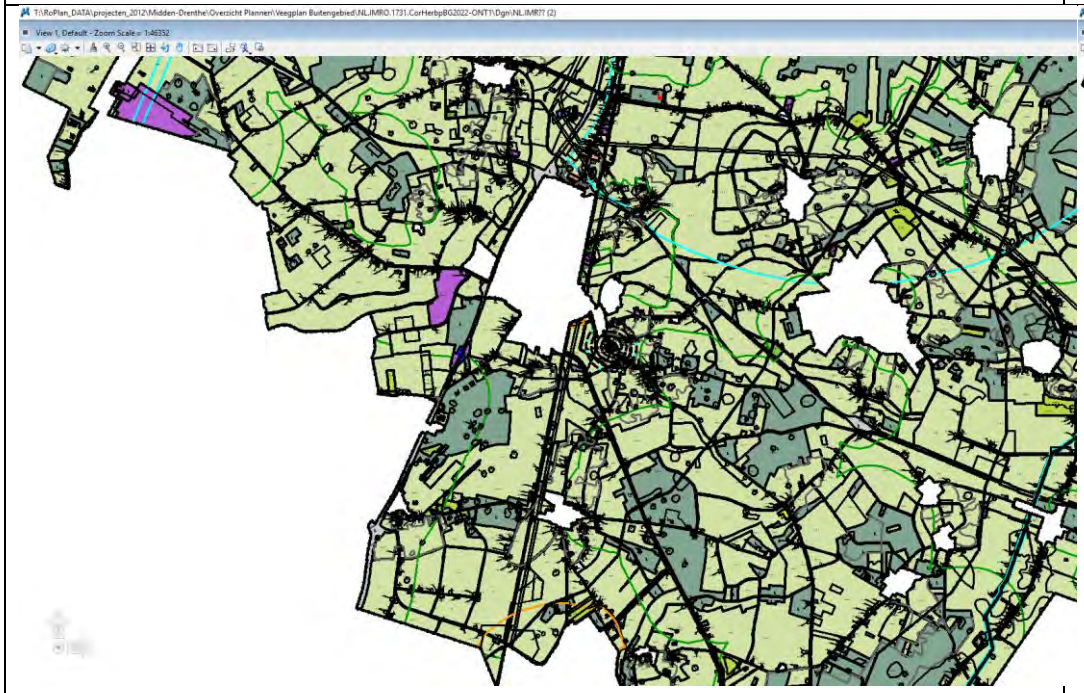
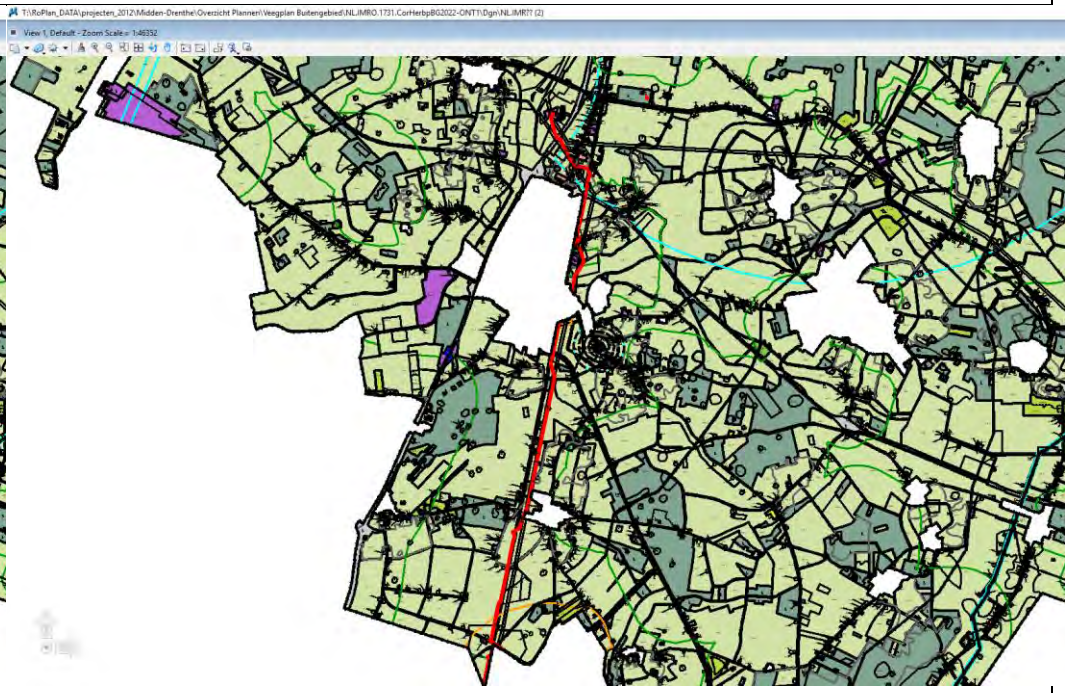
17. Kanaal O.Z. 13a en Steendervalsweg 55 te Mantinge

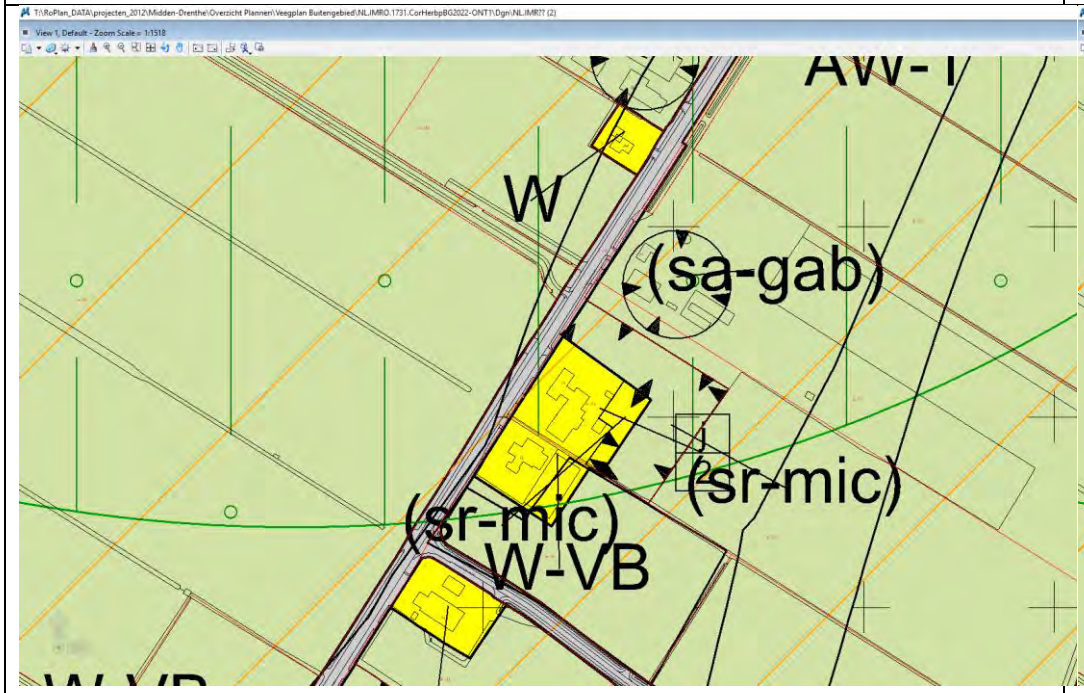
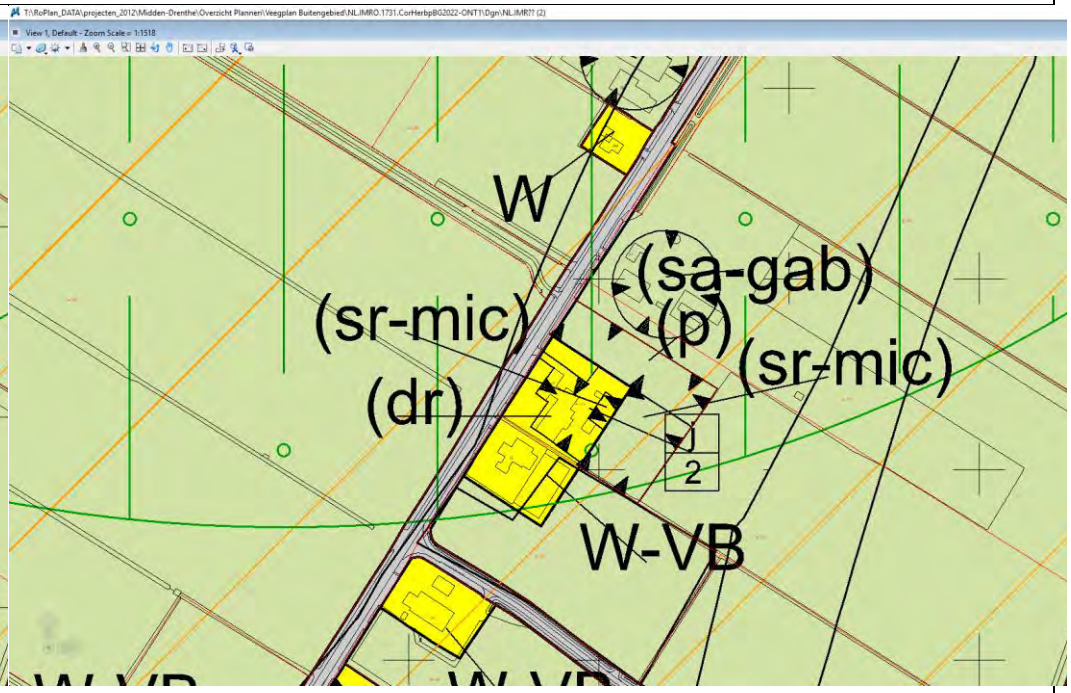
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

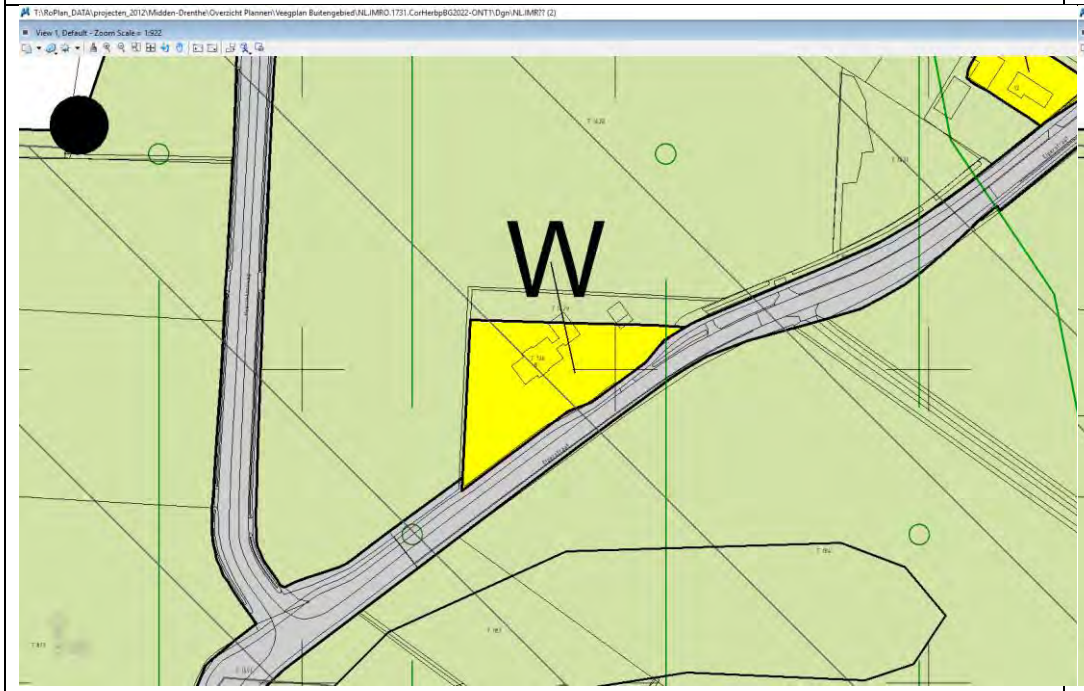
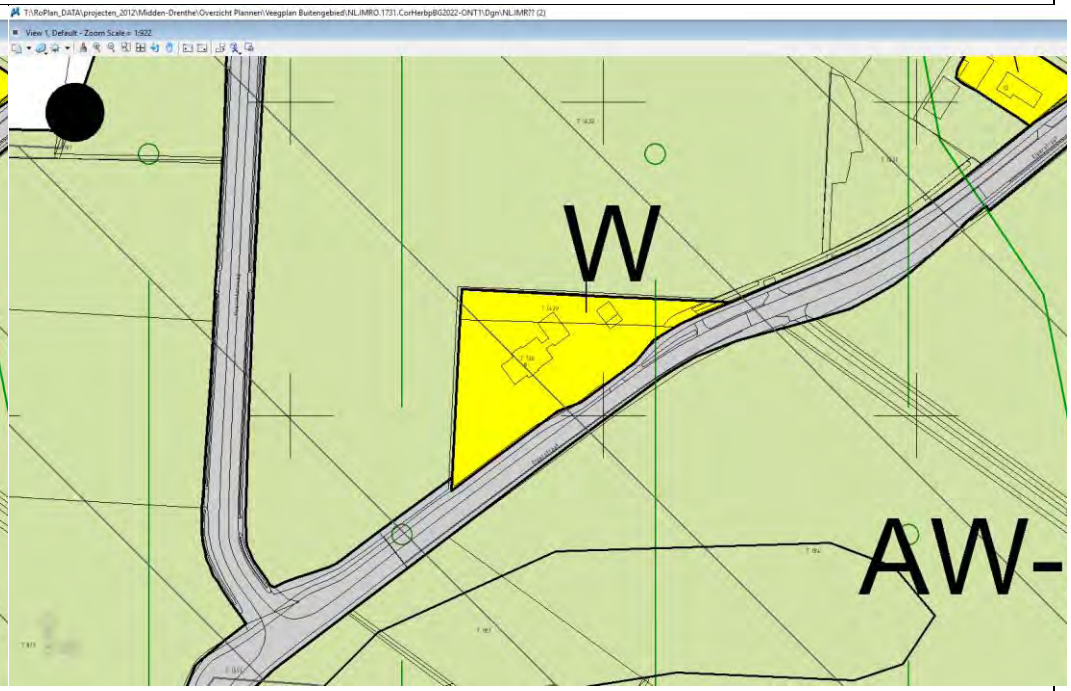
18. De Marsen 2 te Drijber	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

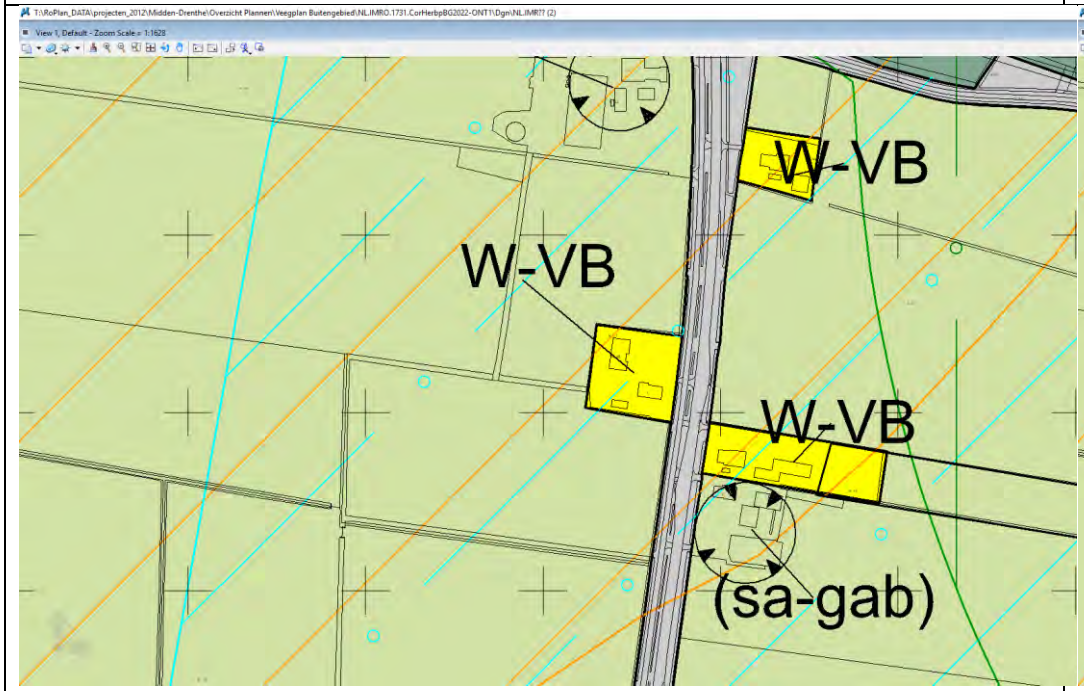
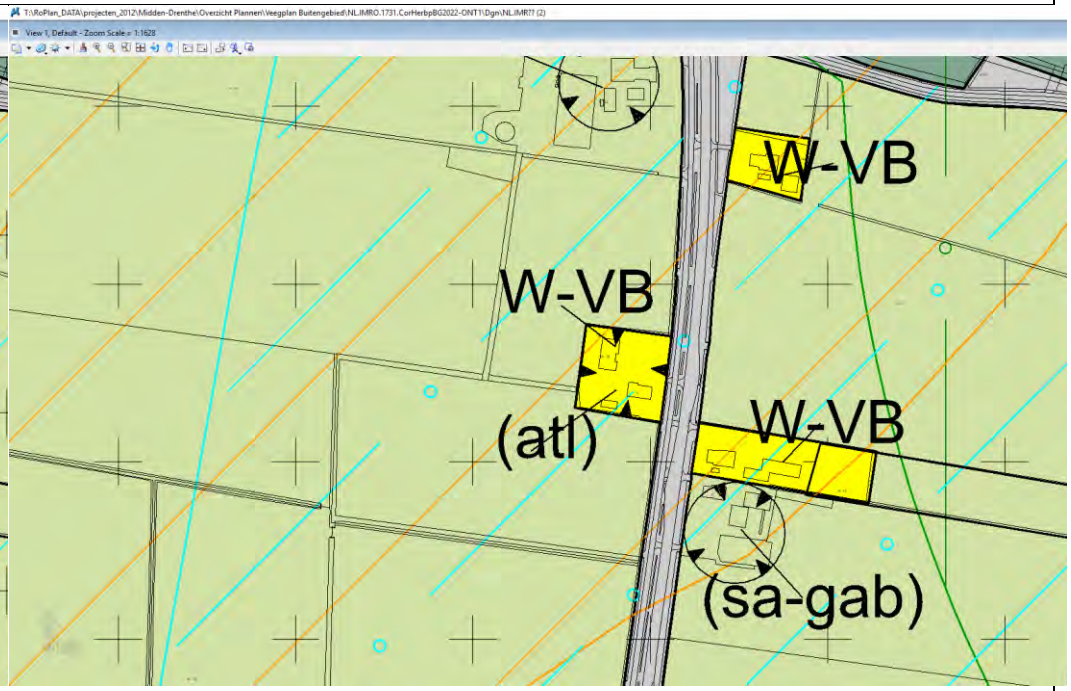
19. Veldhuizenweg 5a te Hoogersmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

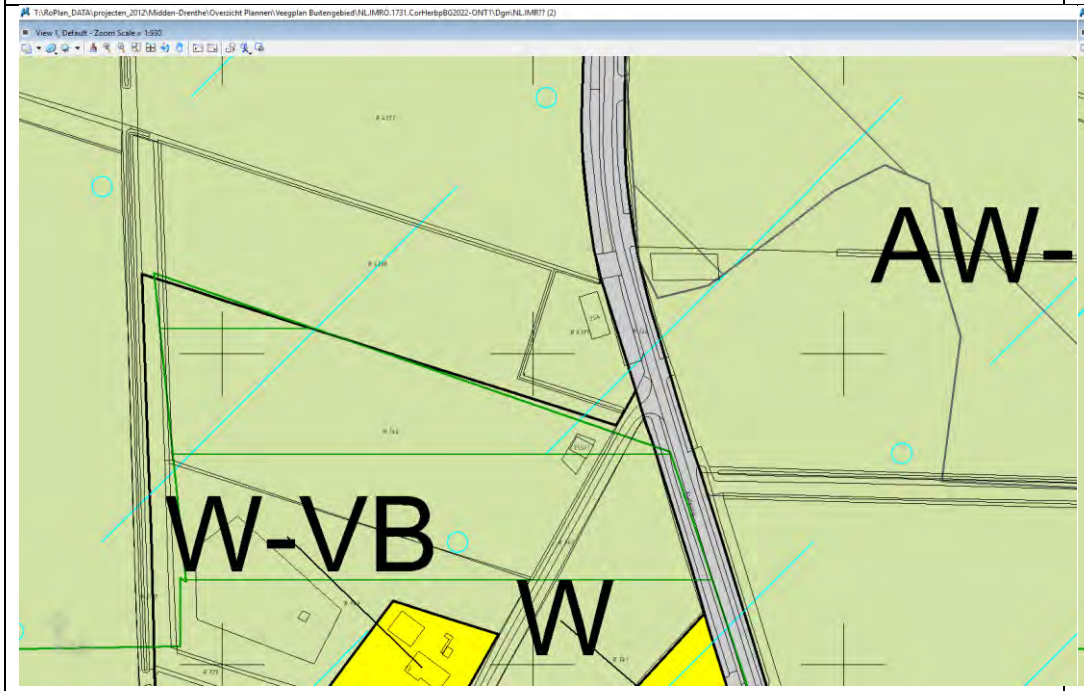
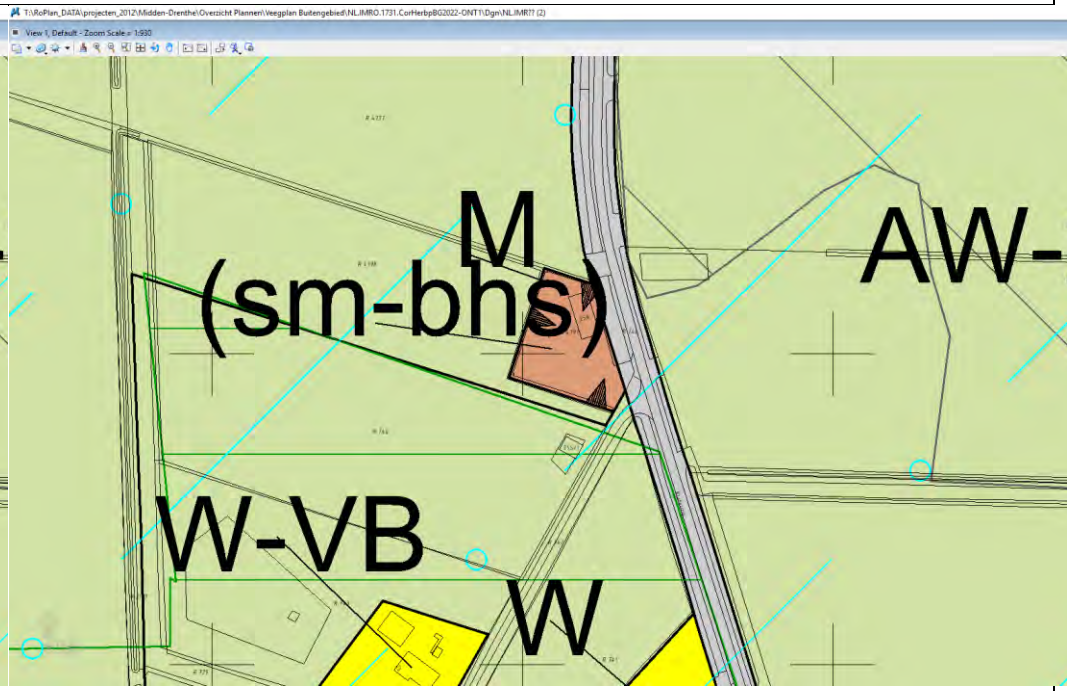
20. Landgoed 'De Kaamp' te Mantinge	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

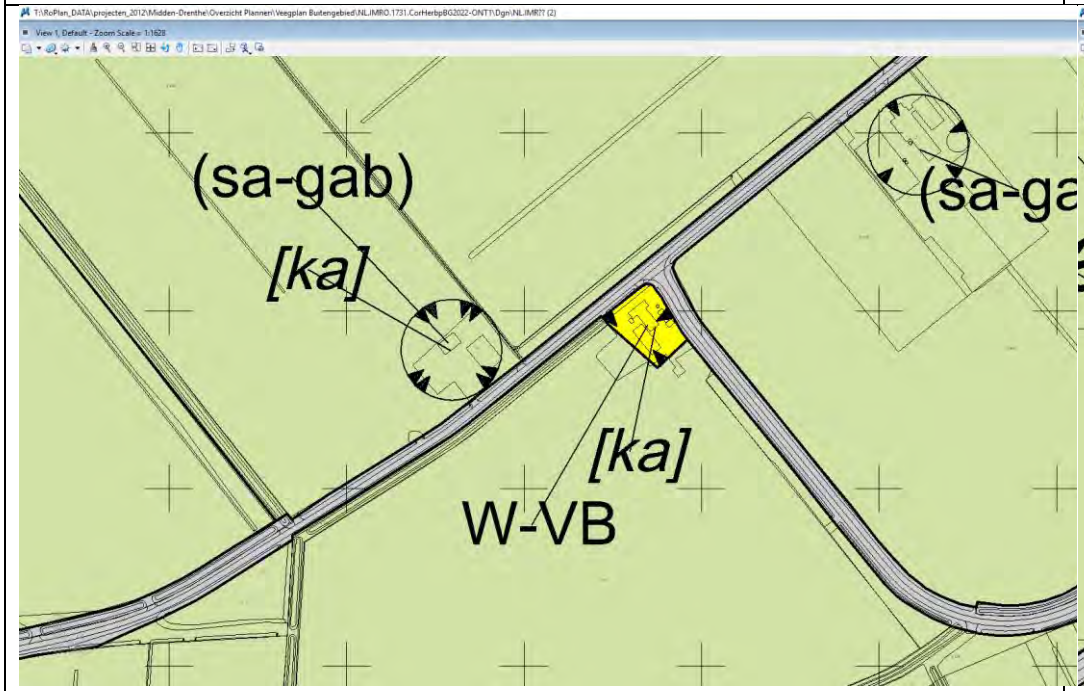
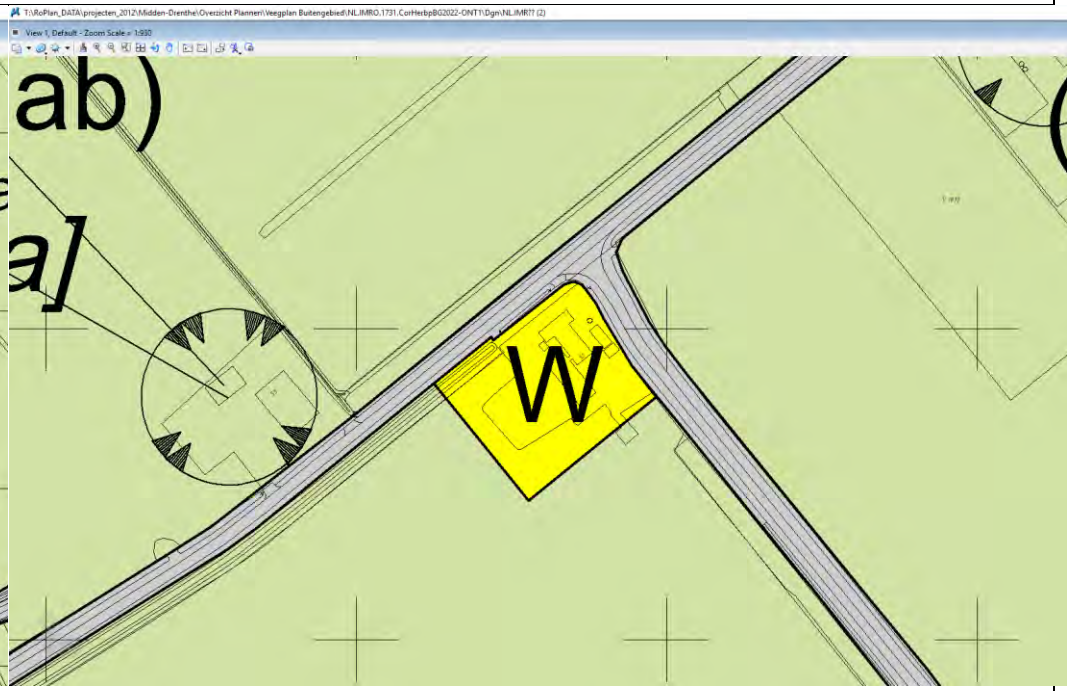
21. 110 kV leiding tracé Beilen – Hoogeveen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

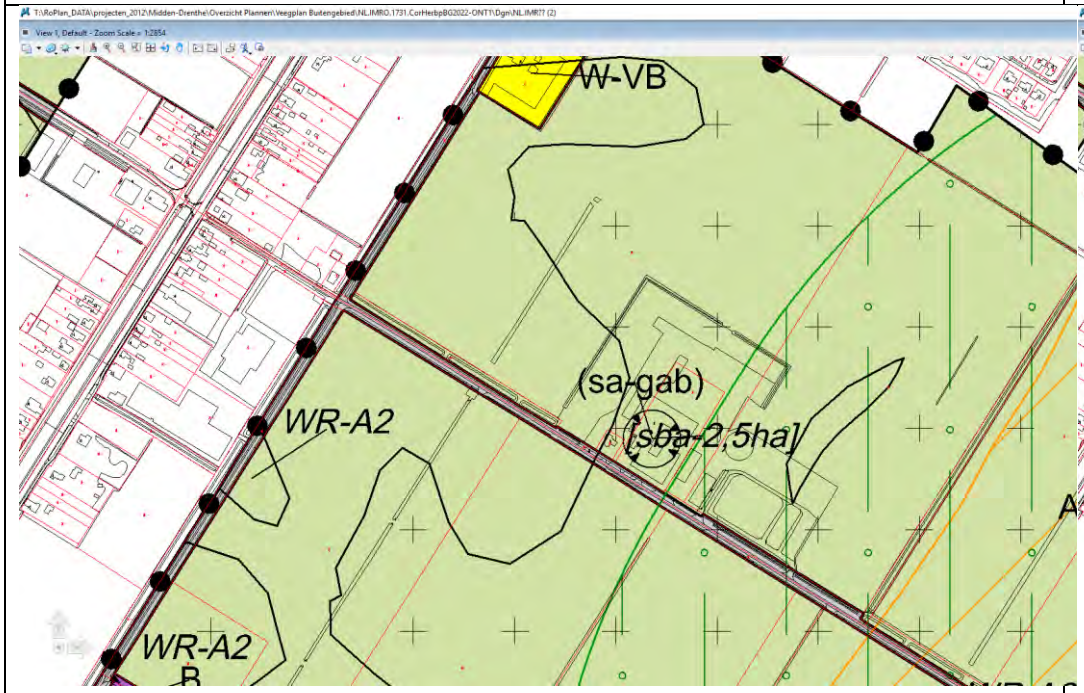
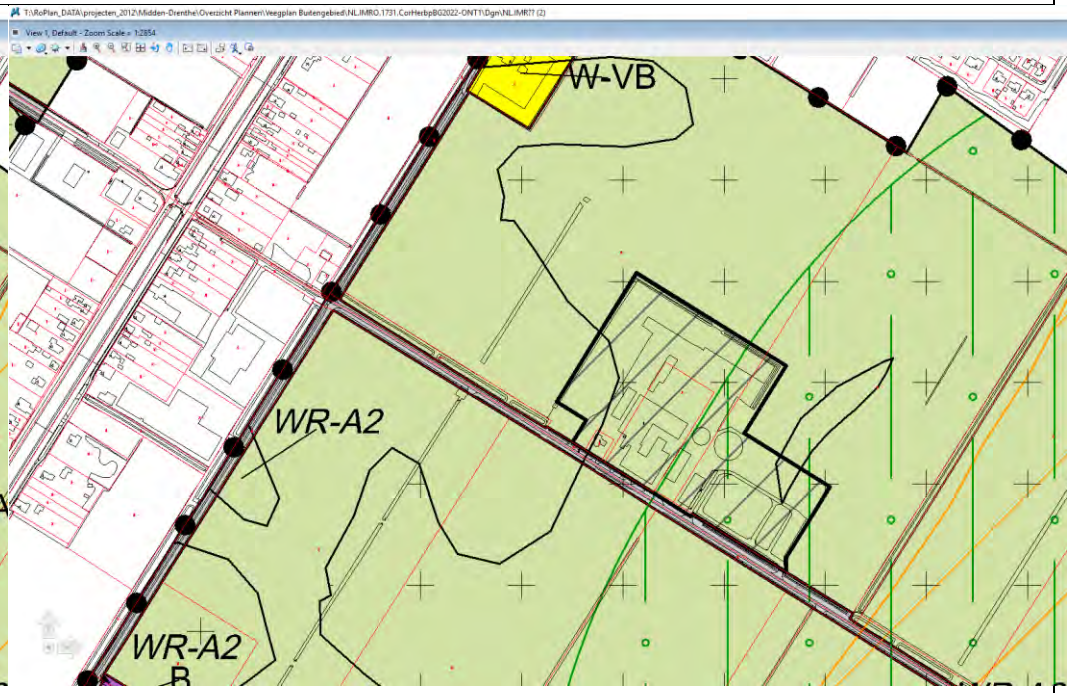
24. Laaghalerveen26 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

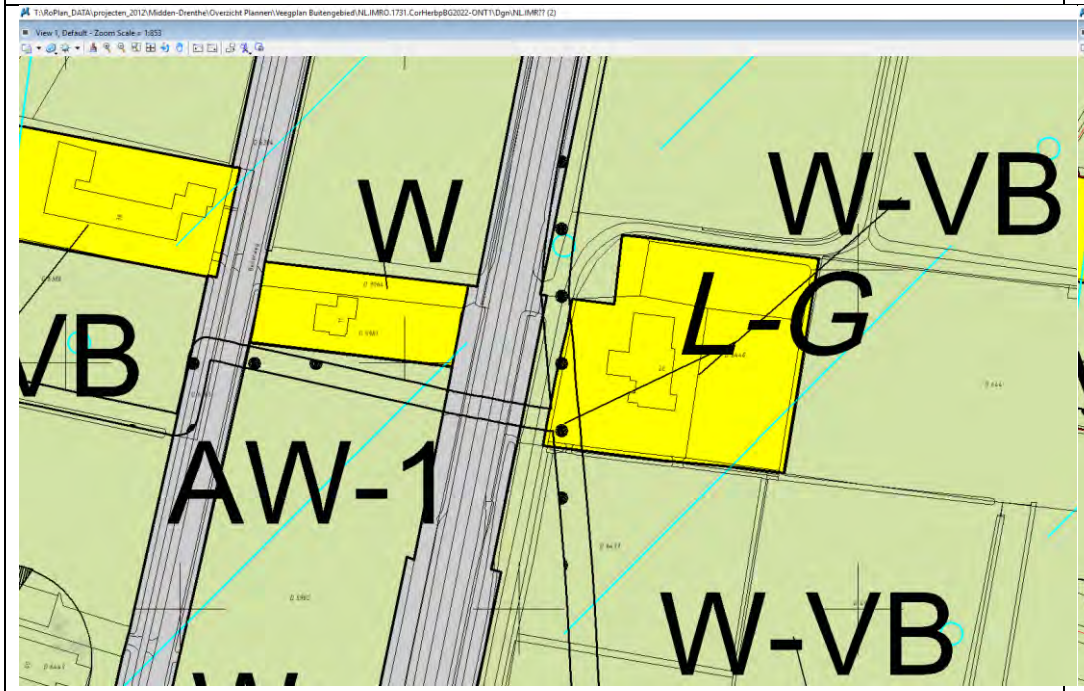
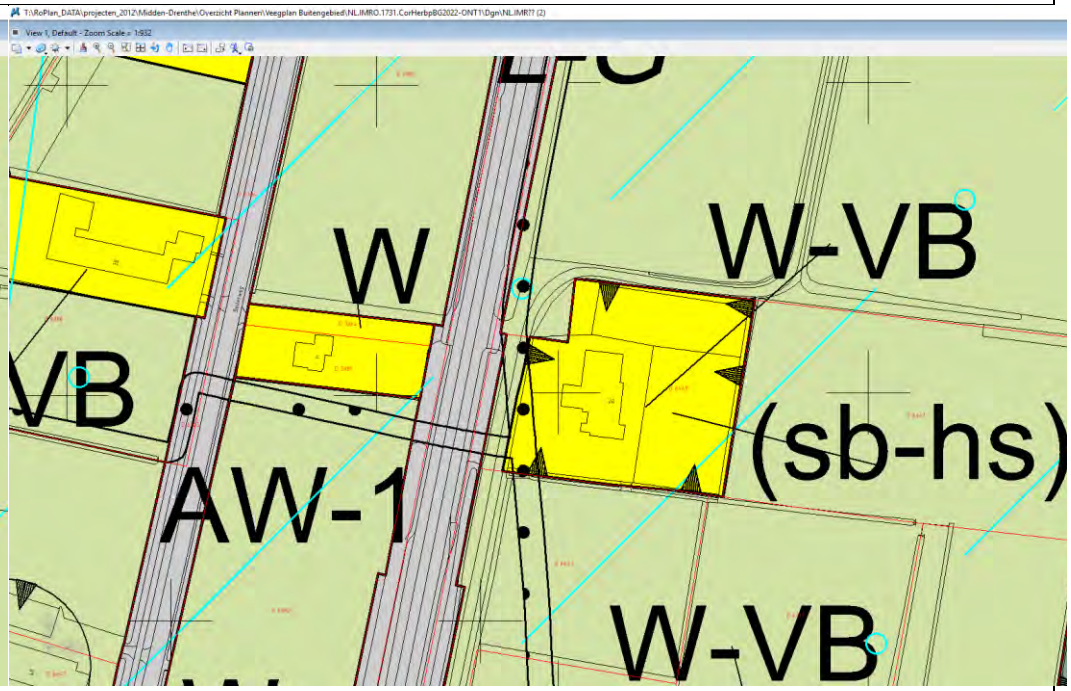
25. Elperstraat 8 te Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

26. Asserweg 9 9A 9B te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

27. buurthuis Klatering	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

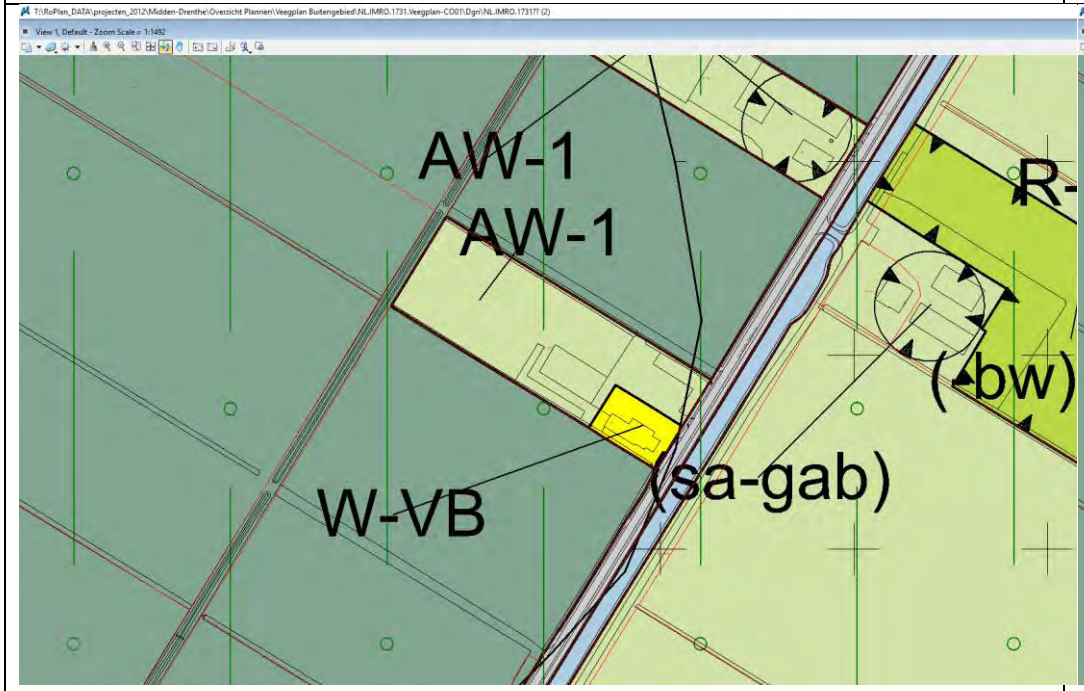
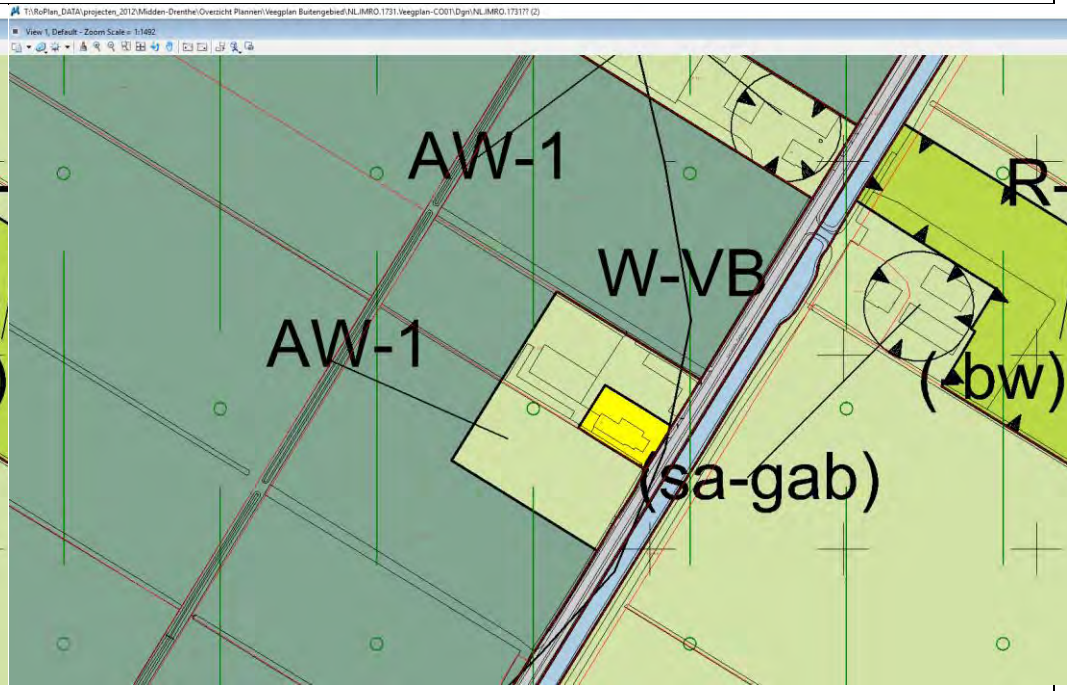
Beilervaart 51 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

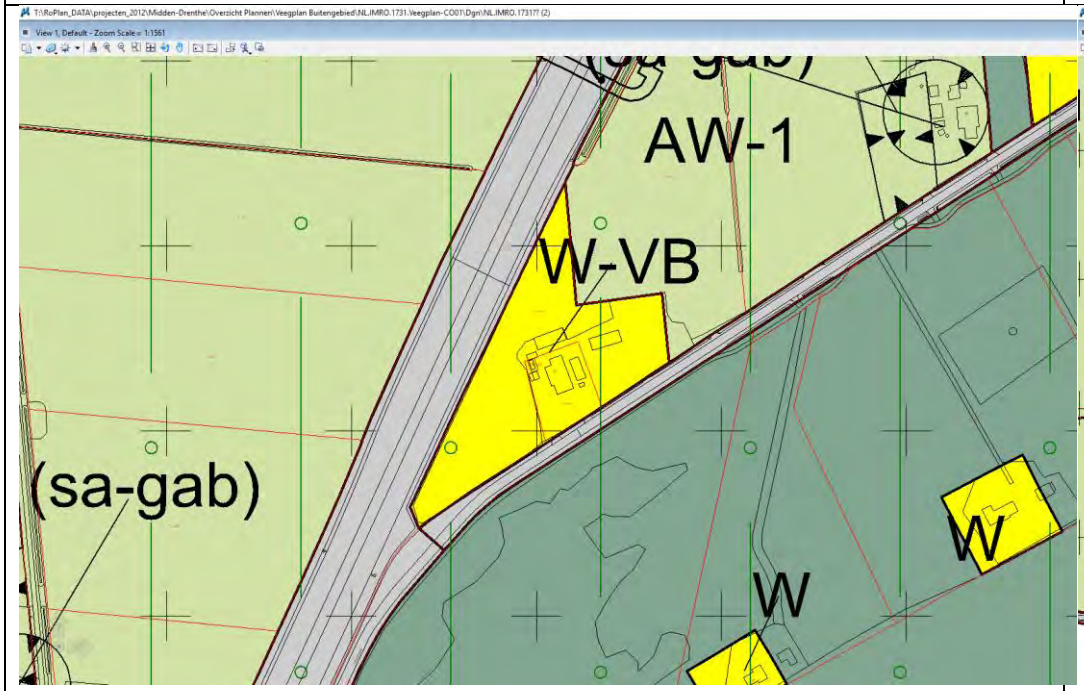
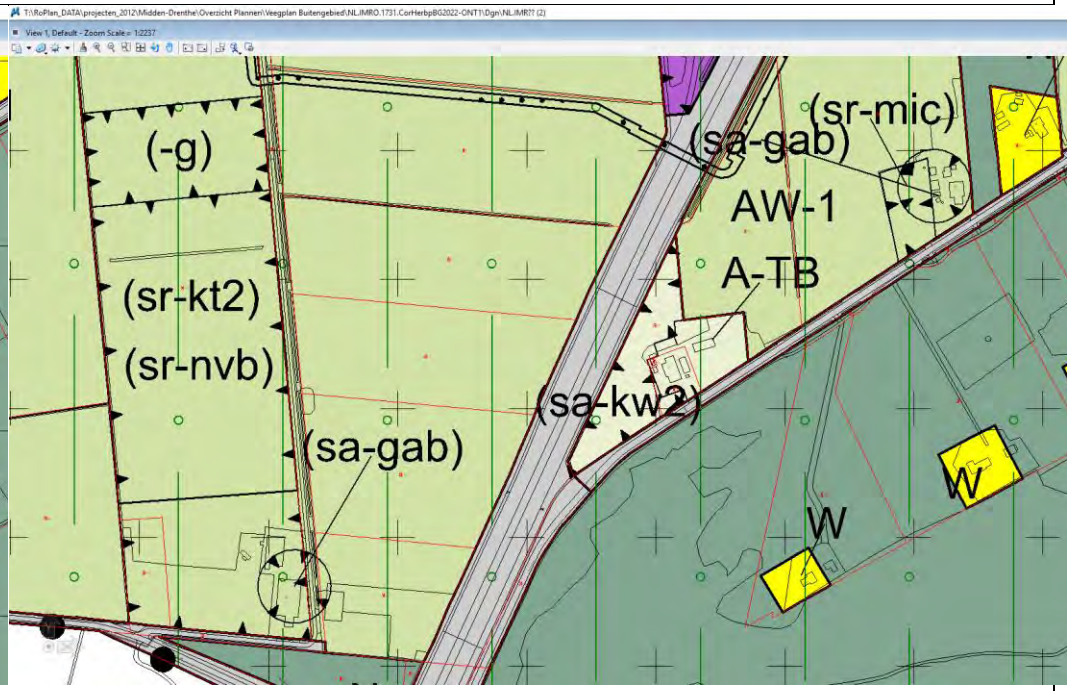
Duikersloot 2 te Bovensmilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

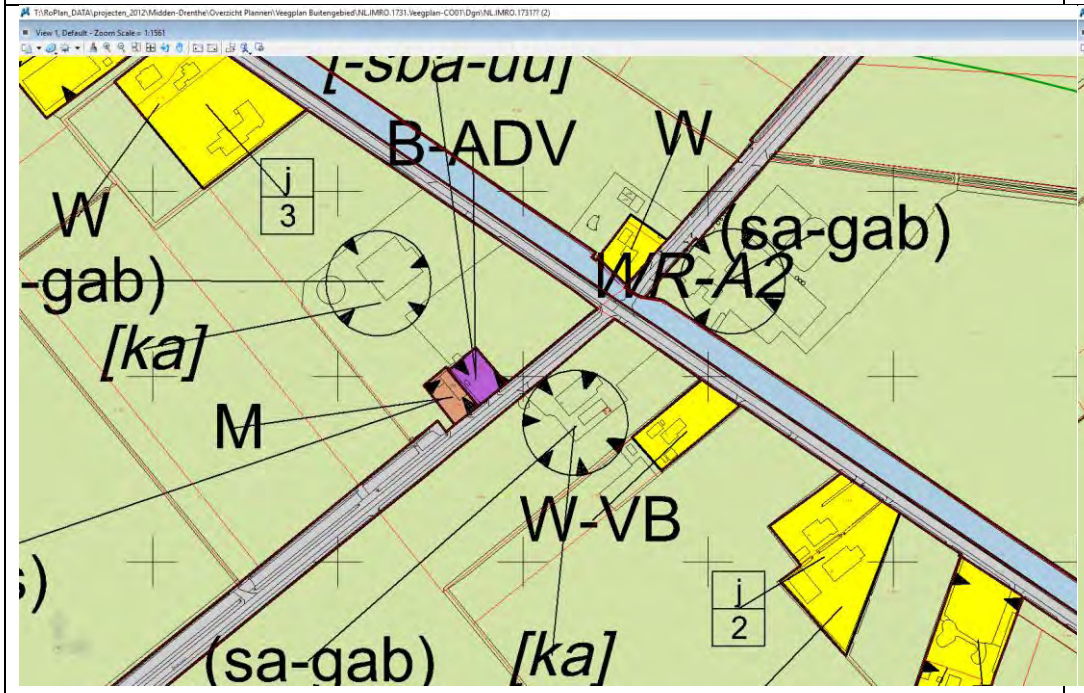
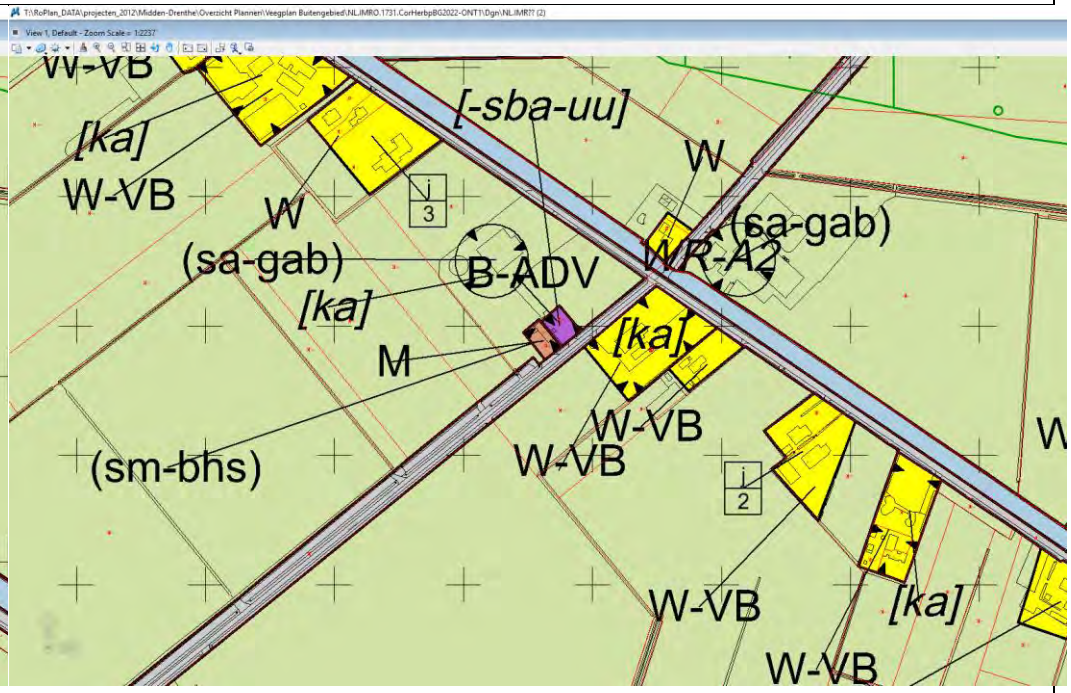
Kanaal NZ 20 te Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

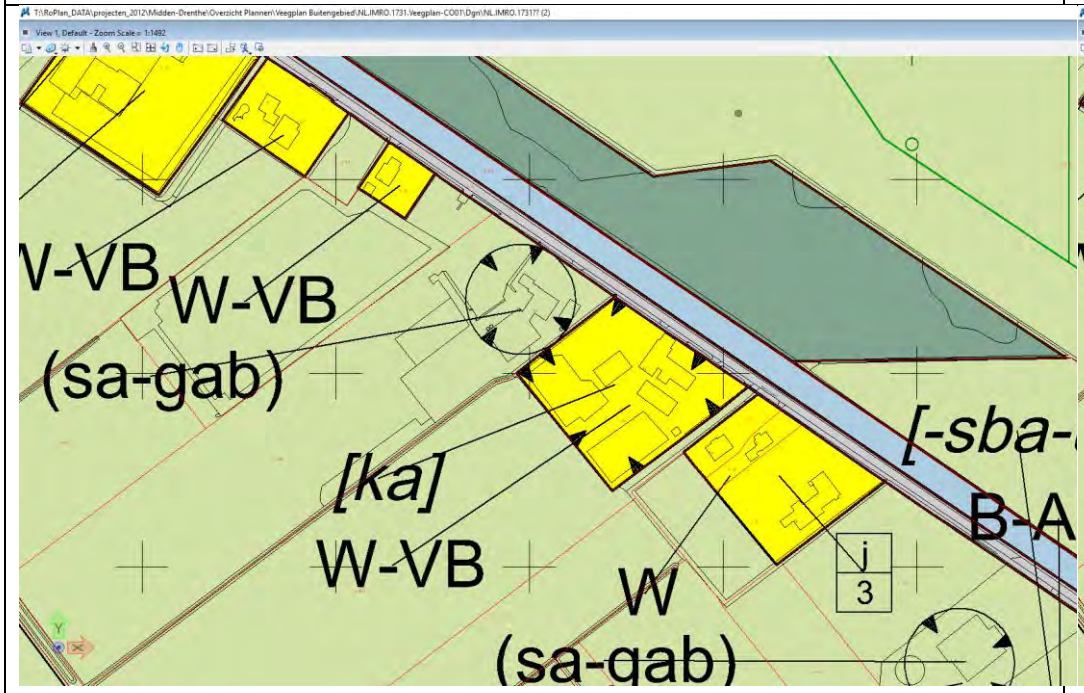
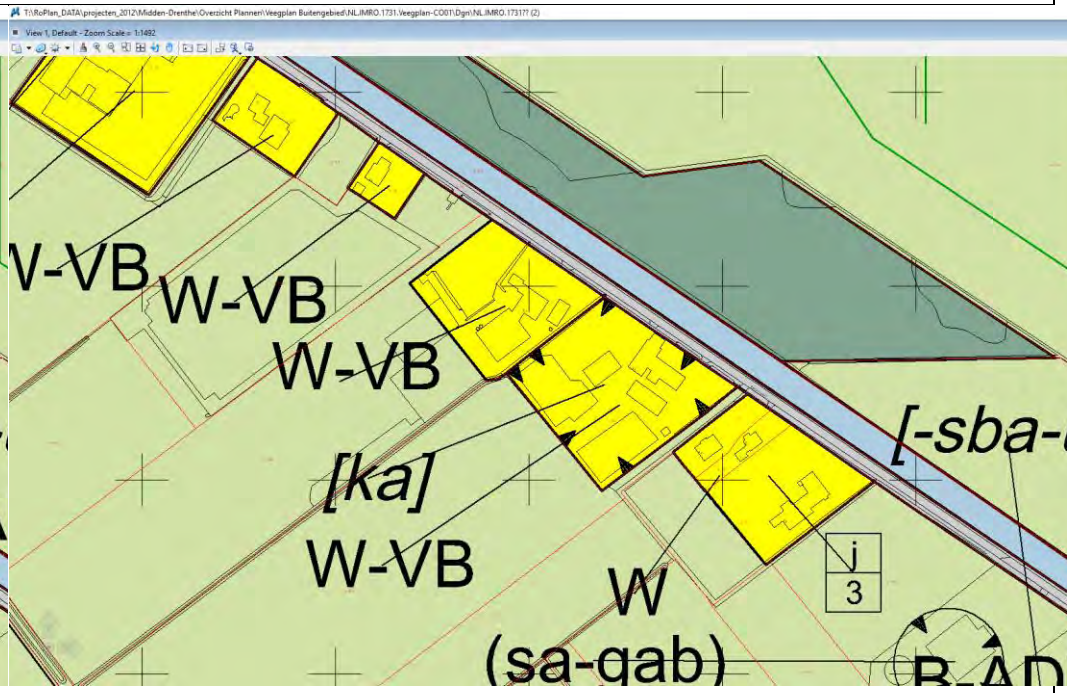
Mantingerdijk 18 te Mantinge	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

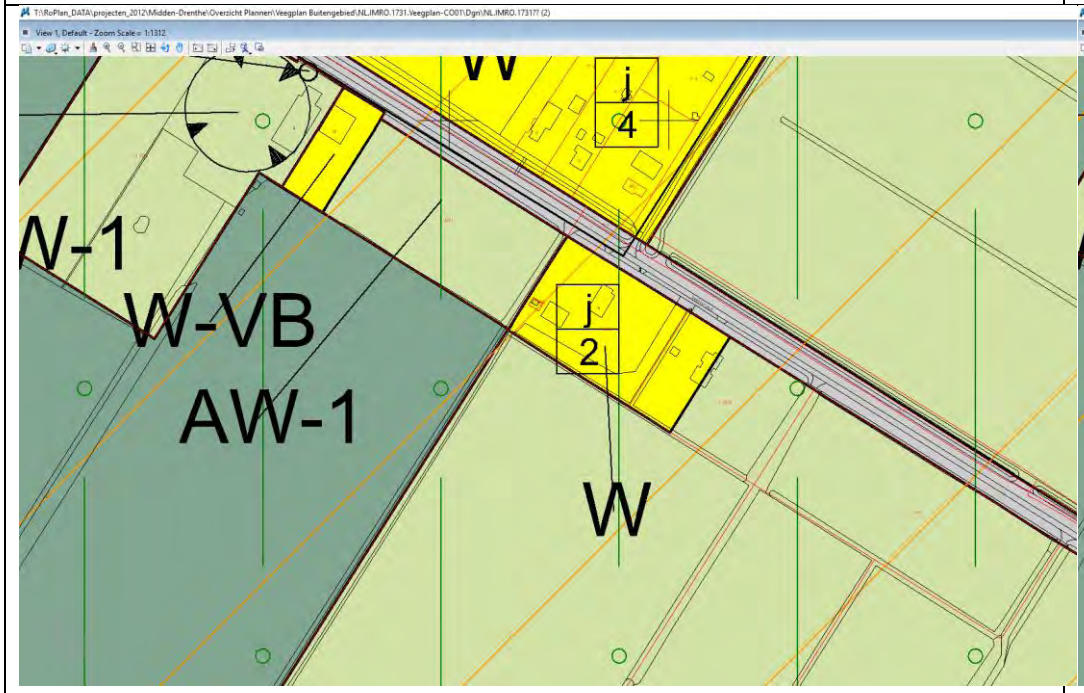
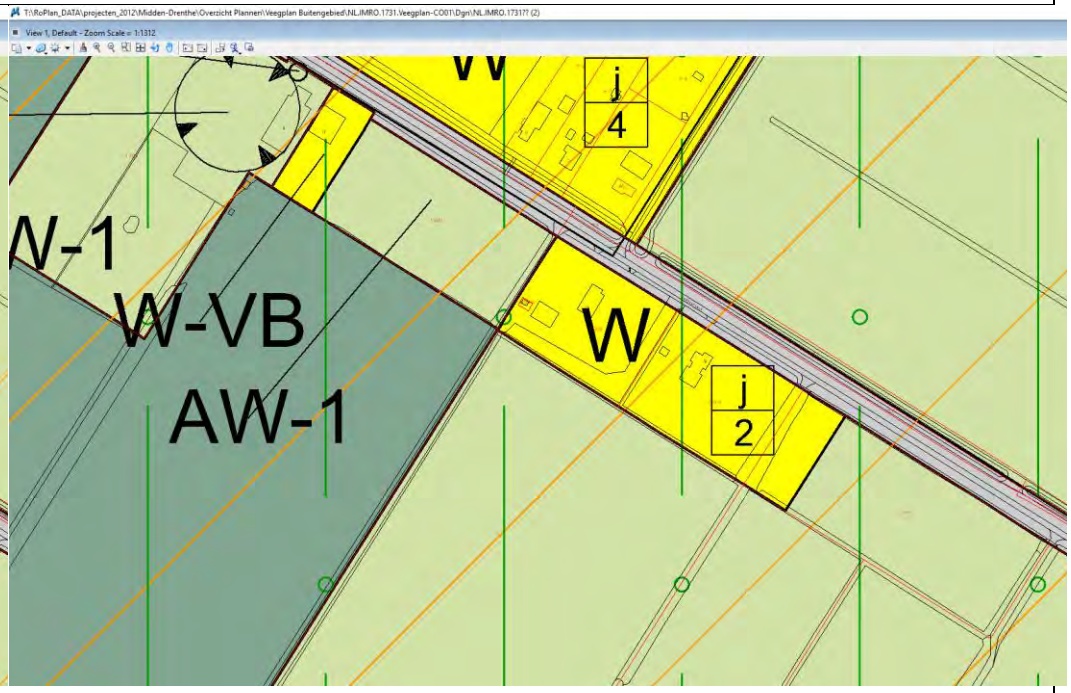
Nieuwe initiatieven

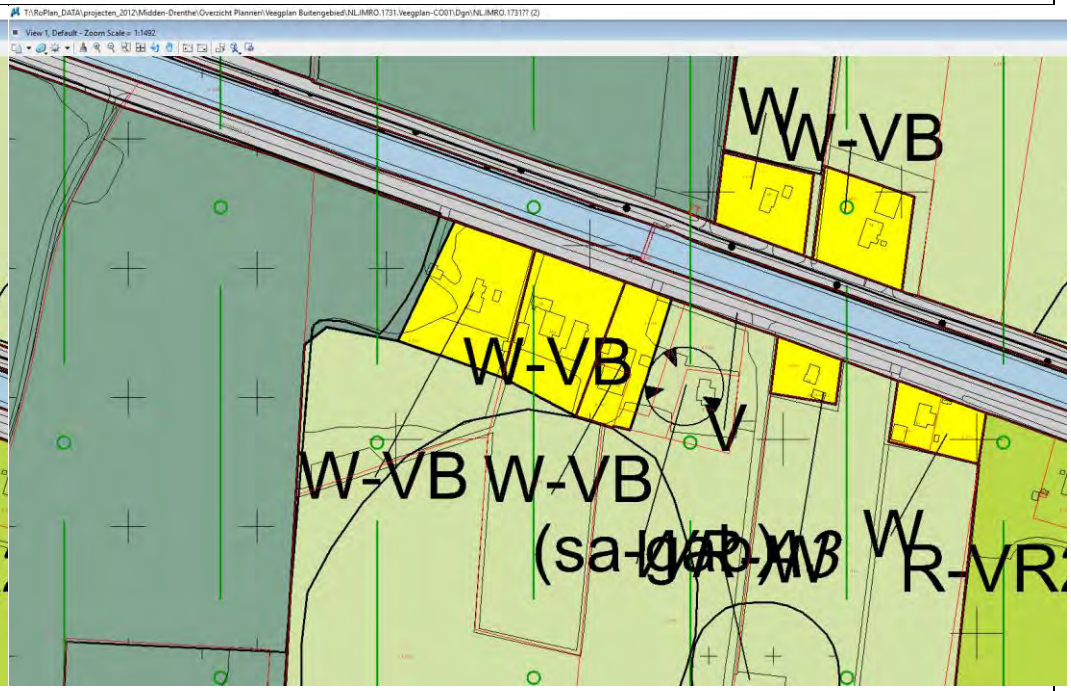
1. Gebiedsontwikkeling verlengde Middenraai	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

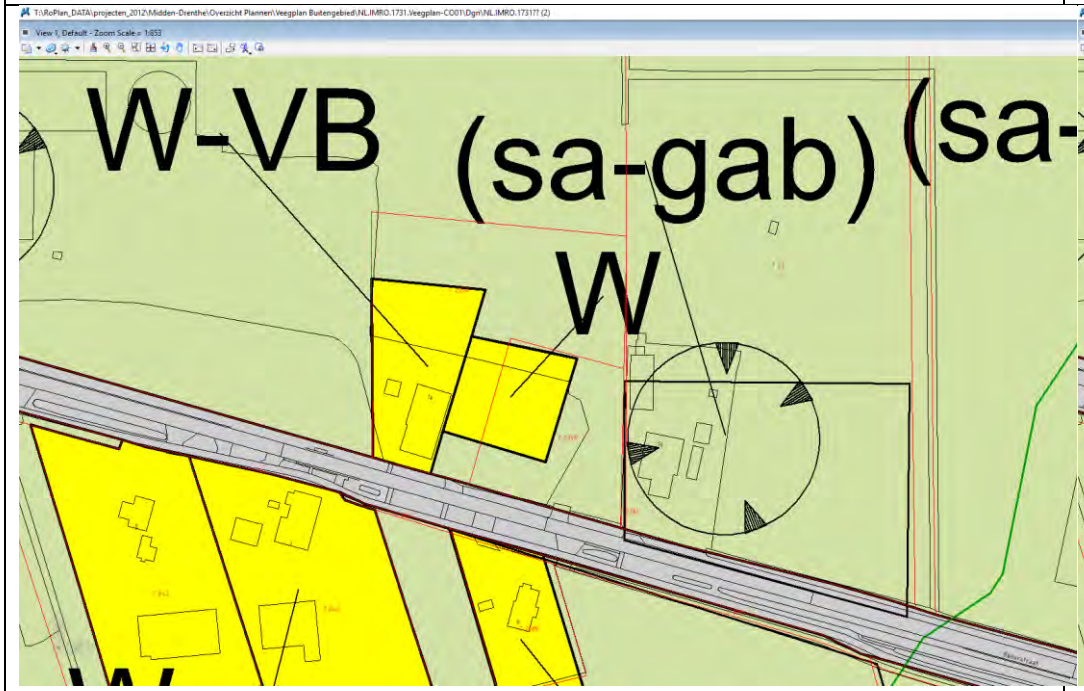
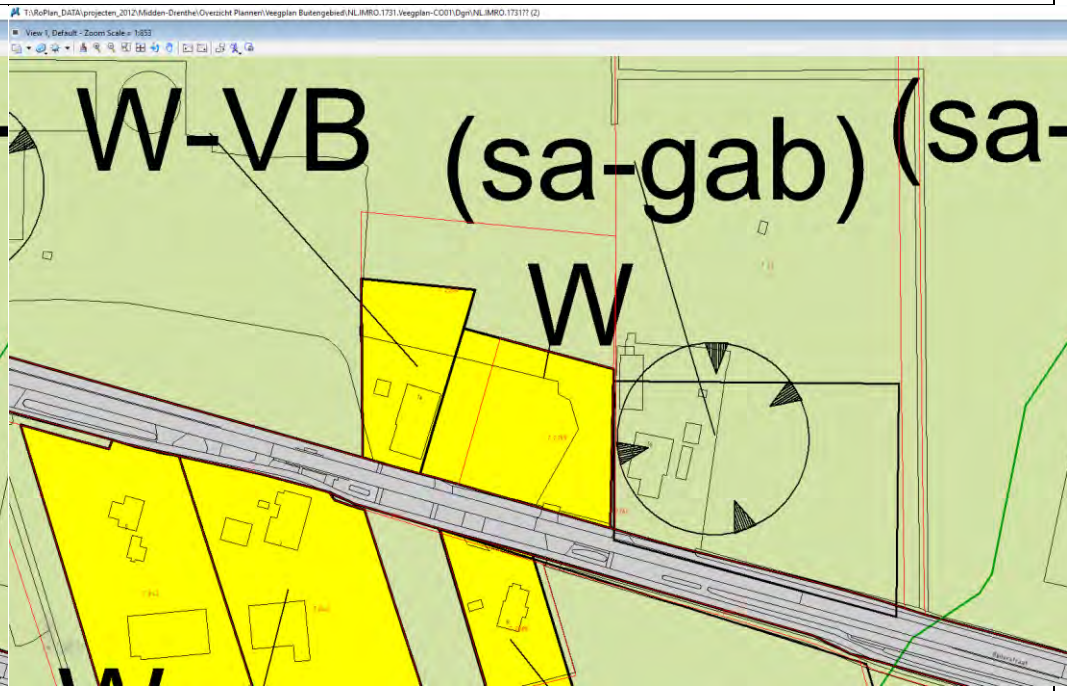
2. Smalbroek 32 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

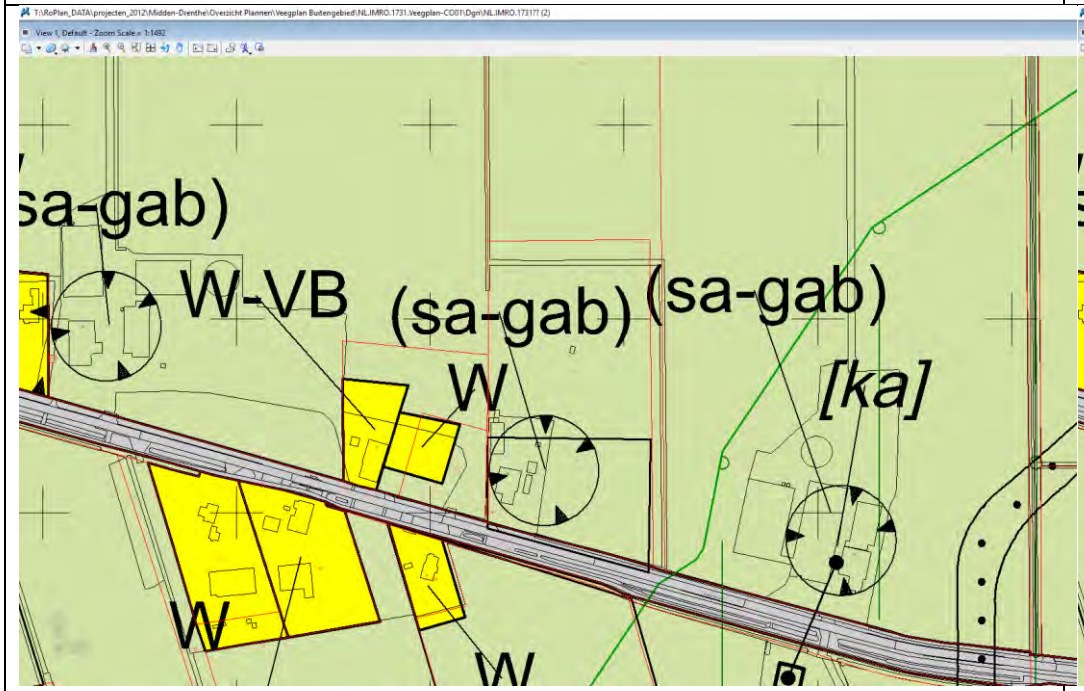
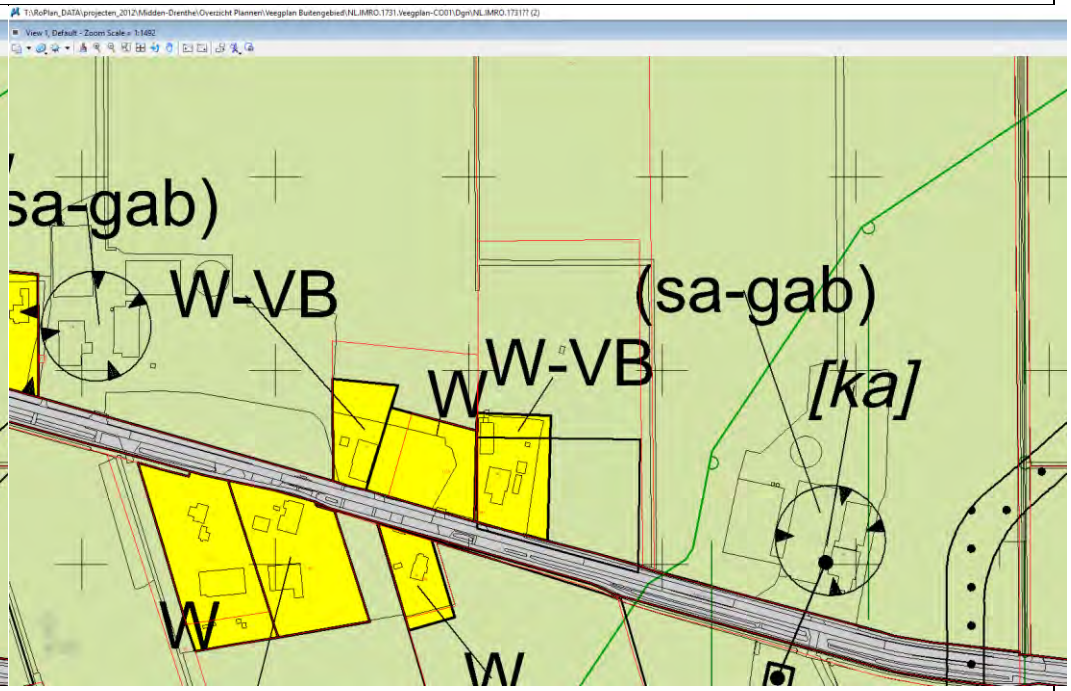
3. Beilervaart 45 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

4. Beilervaart 67 te Beilen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

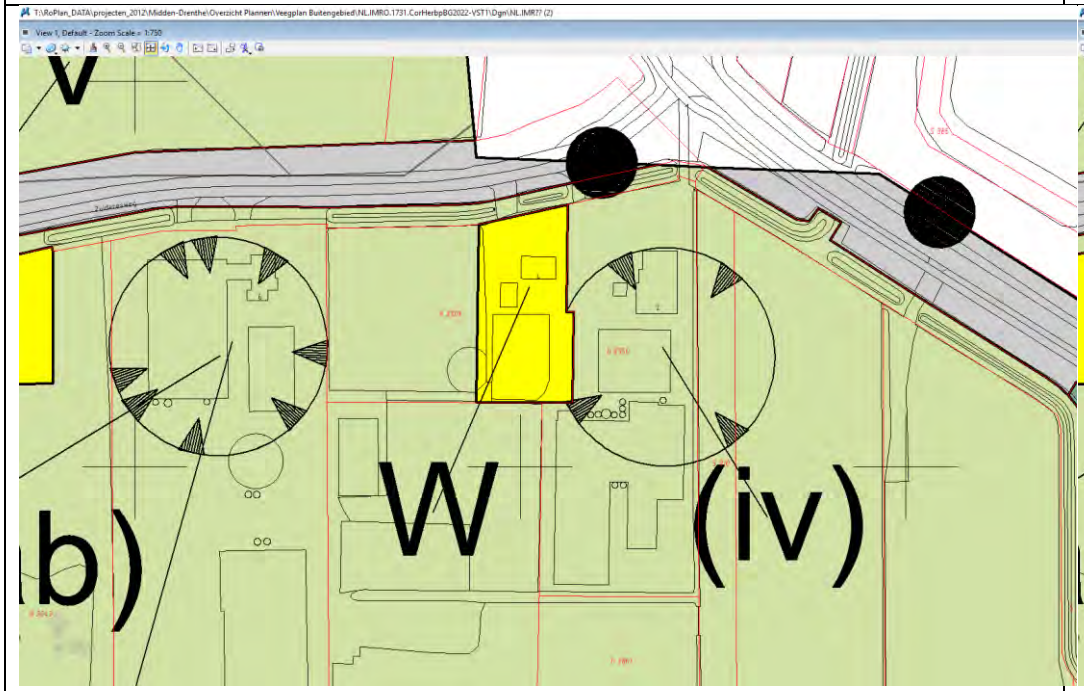
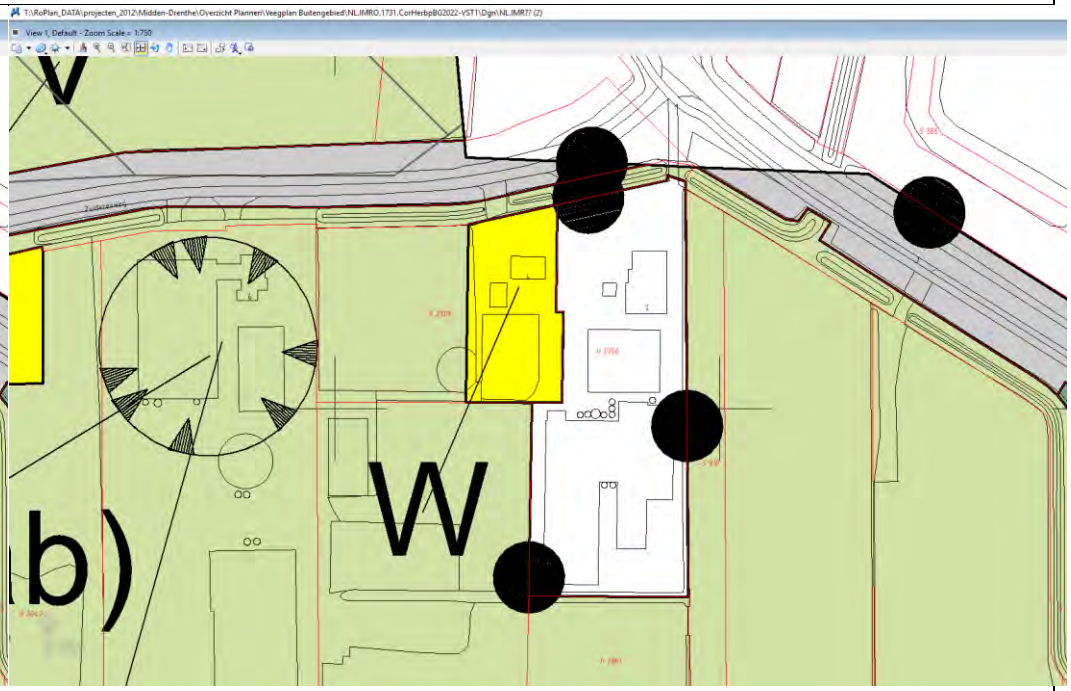
5. Eekhoutswijk 16 te Smilde	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

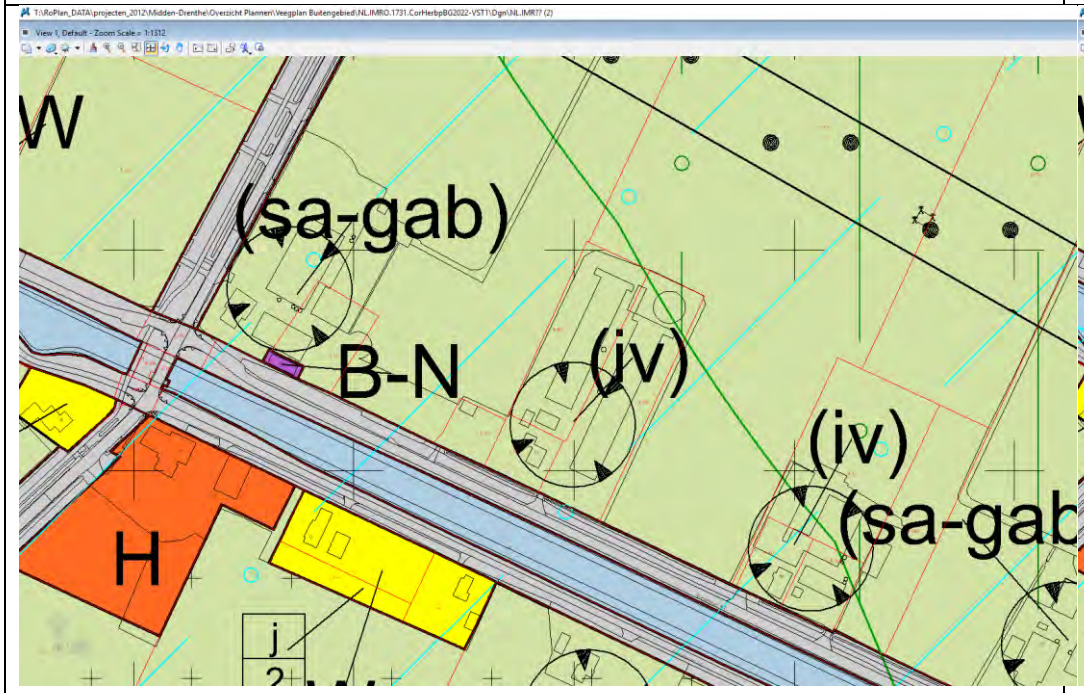
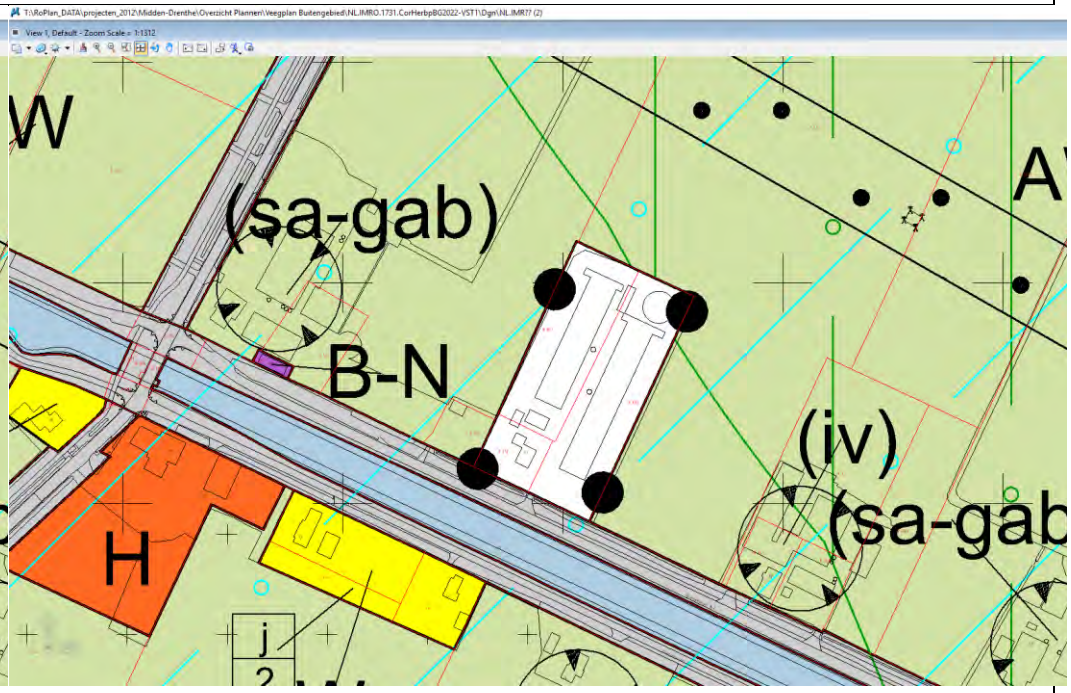
6. Oranjekanaal ZZ 55 te Hijken	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

7. Beilerstraat 14A te Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

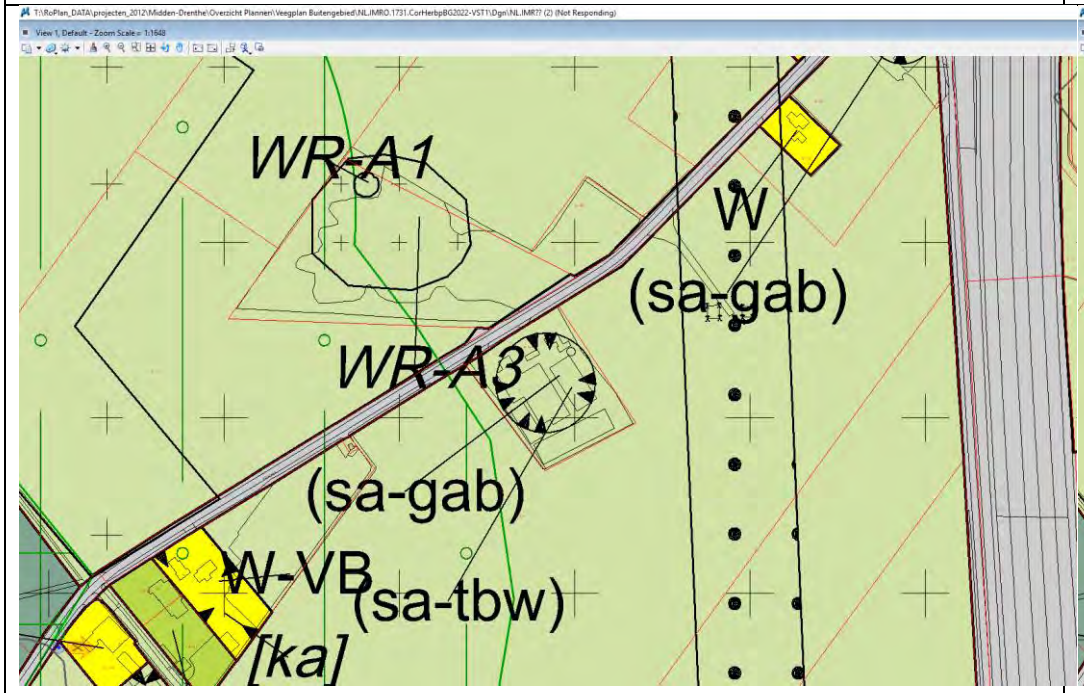
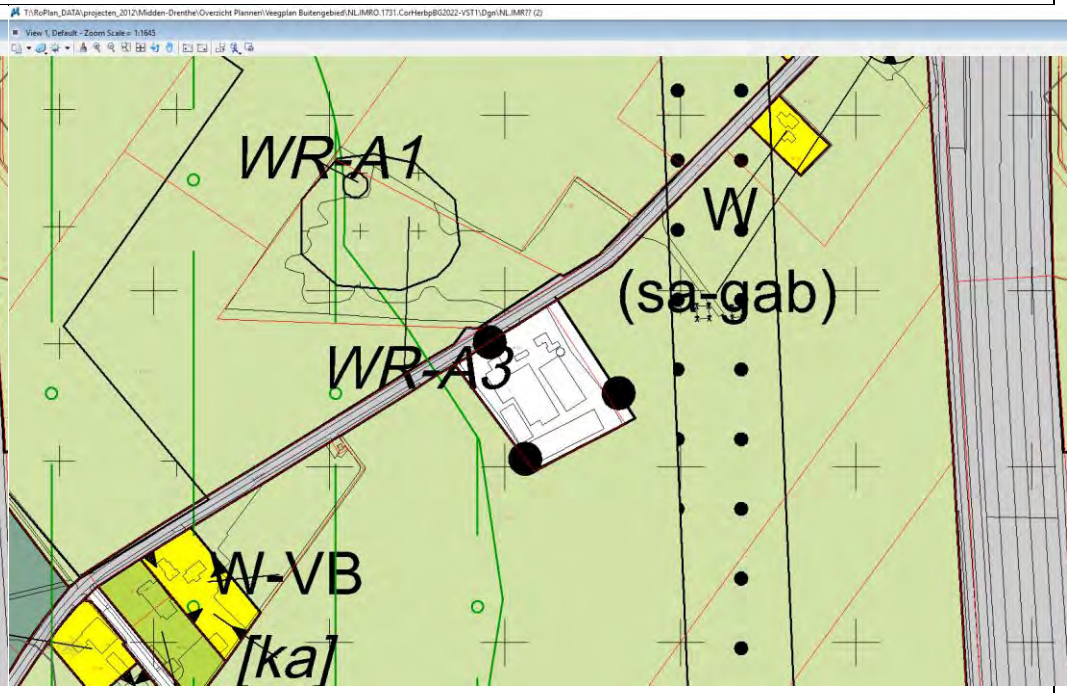
8. Beilerstraat 16 te Westerbork	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

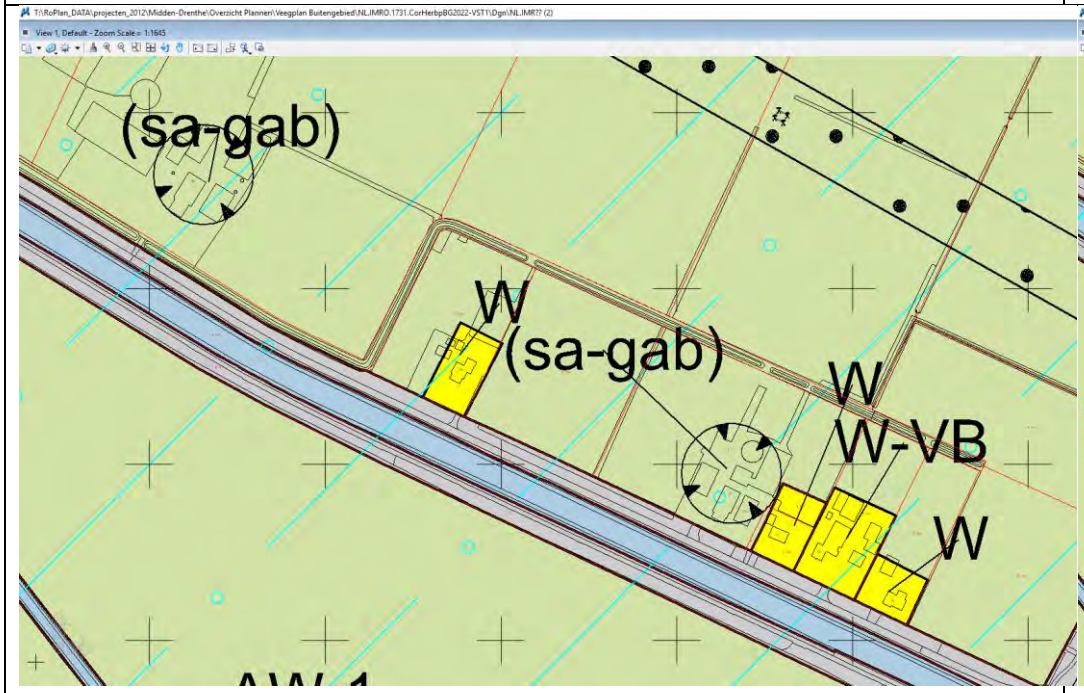
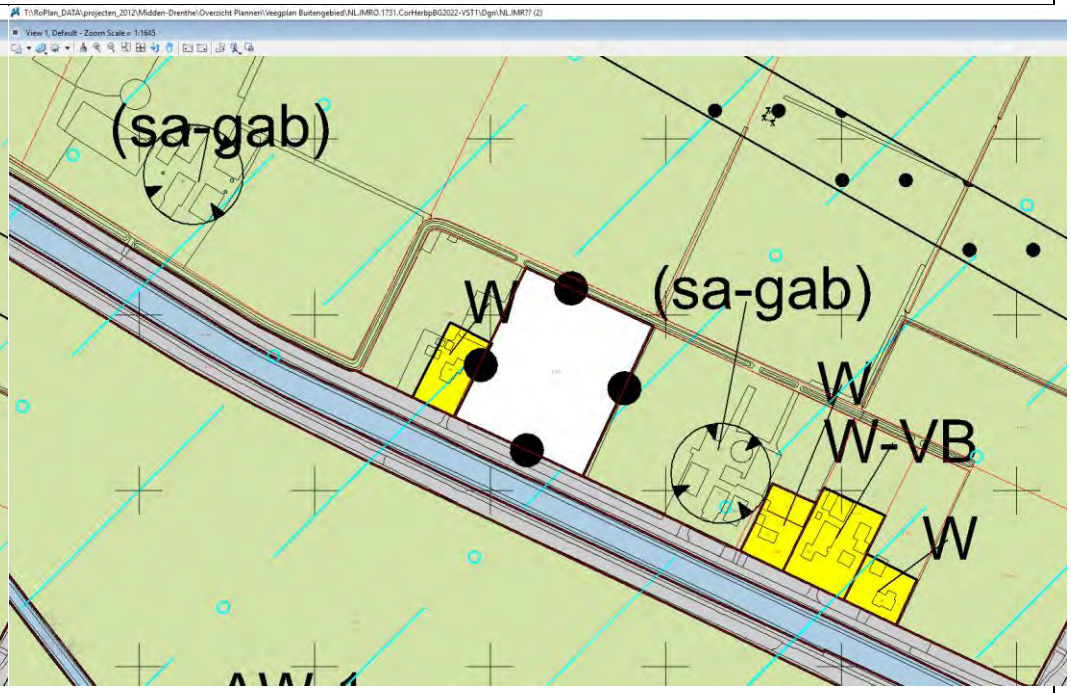
Extra ambtshalve wijzigingen n.a.v. terinzagelegging ontwerp-bestemmingsplan

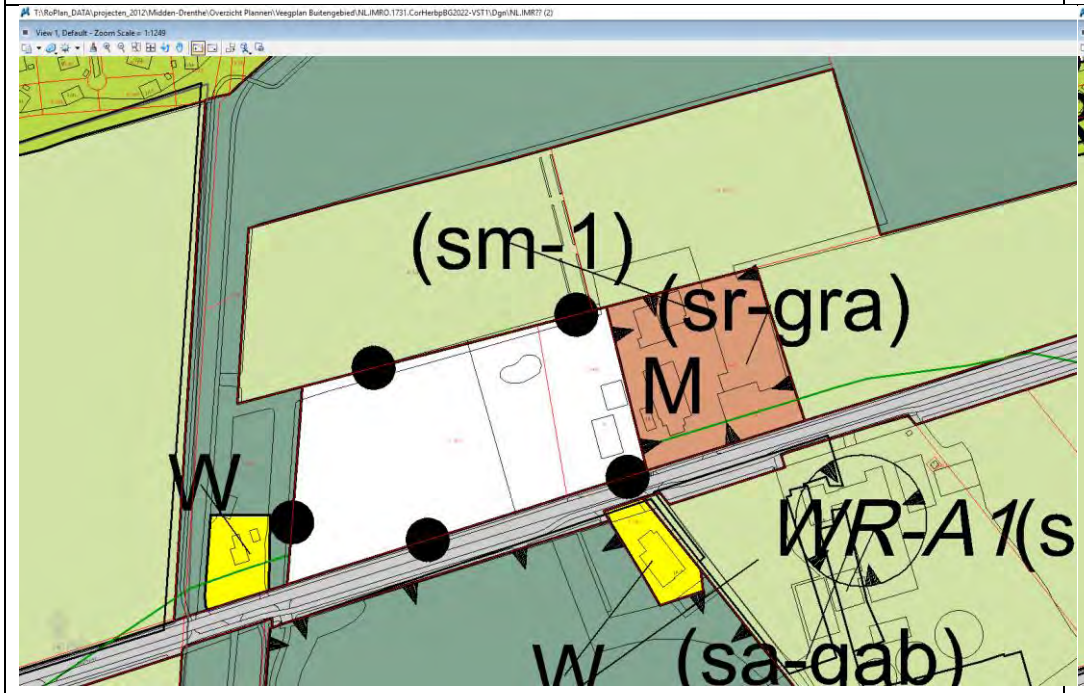
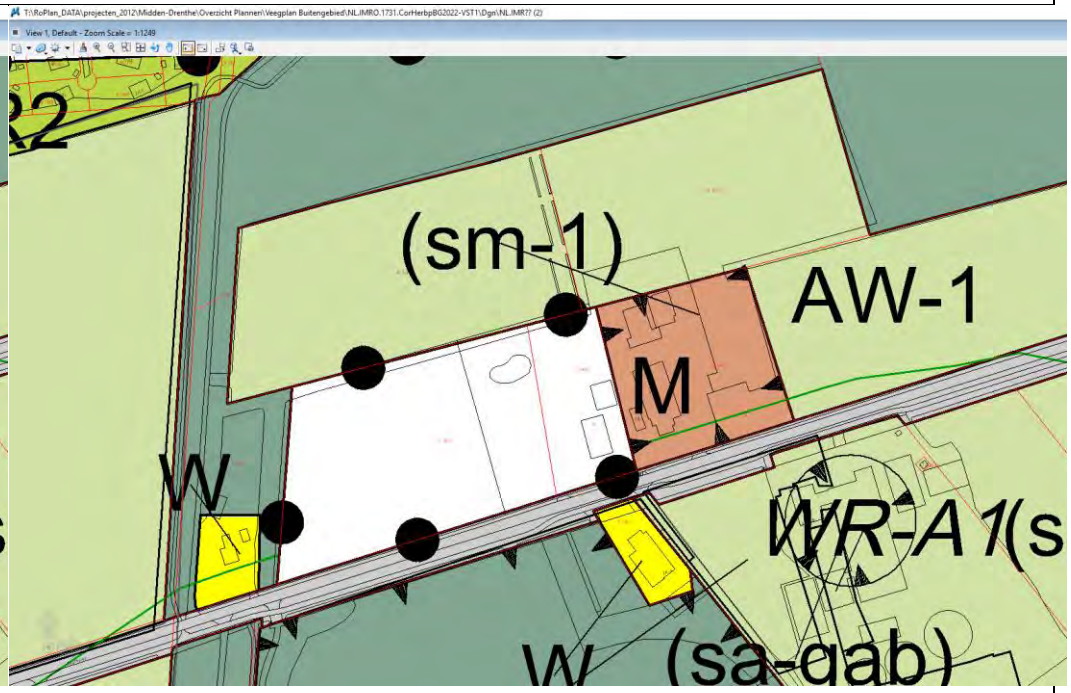
1. Wijzigingsplan Zuideresweg 2 te Orvelte	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

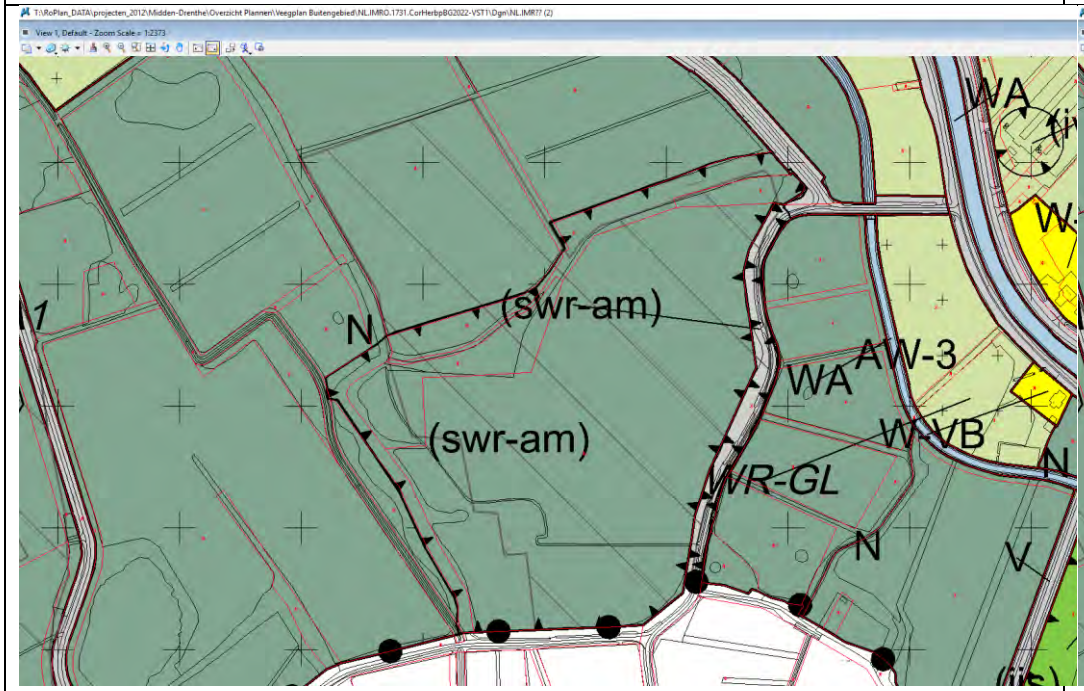
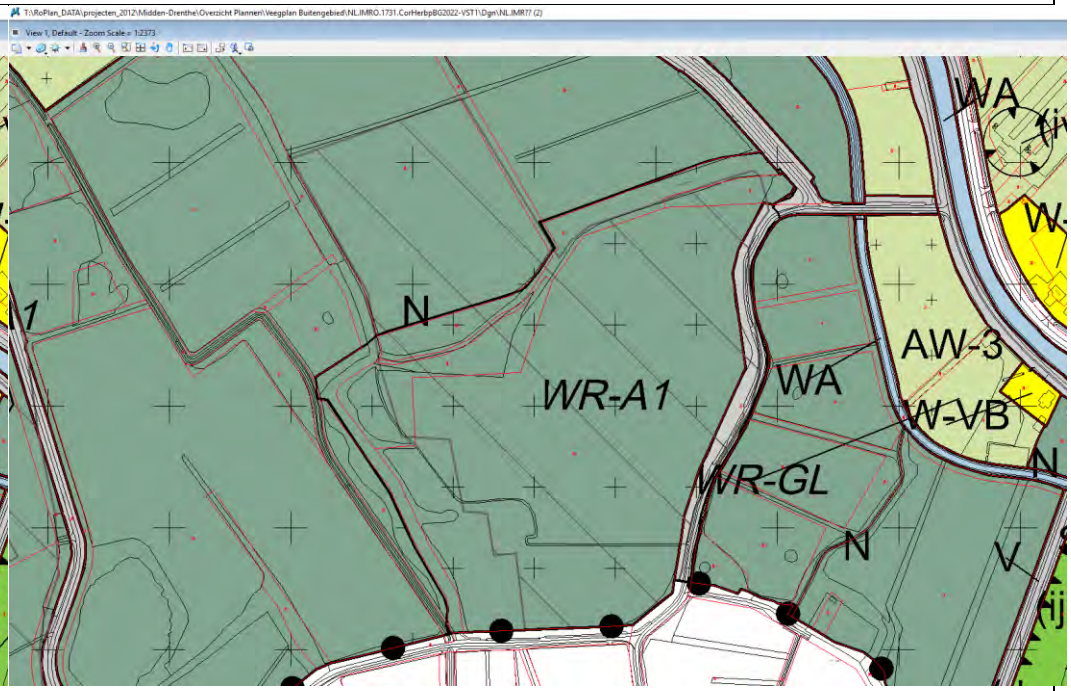
2. Bestemmingsplan Heirweg 4a, Garminge en Oranjekanaal N.Z. 37, Zuidveld	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

3. PIP N373 Norgervaart	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

4. Bestemmingsplan Hijkerweg 7 Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

5. Bestemmingsplan Oranjekanaal NZ 30a Zuidveld	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

6. Oosthalen 5, Hooghalen	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

7. Boven Orvelte (archeologie)	
Voor aanpassing	Na aanpassing
	

2. Ruimtelijke onderbouwing gebiedsontwikkeling Verlengde Middenraai

Ruimtelijke onderbouwing

Projectnummer: 51000937 / 366274
Referentienummer: NL21-648800269-1888
Datum: 22-07-2021

Verlengde Middenraai 17

Ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van correctieve herziening bestemmingsplan

Definitief

Opdrachtgever:
Prolander
Westerbrink 1
9400 LA ASSEN

Verantwoording

Titel	Verlengde Middenraai 17
Subtitel	Ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van correctieve herziening bestemmingsplan
Projectnummer	51000937 / 366274
Referentienummer	NL21-648800269-1888
Revisie	D01
Datum	22-07-2021
Auteur	Jesse Kwakman
E-mailadres	jesse.kwakman@sweco.nl
Gecontroleerd door	Bert de Greeff
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Tim Verver
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding en achtergrond 4
1.2 Plangebied 6
1.3 Vigerend bestemmingsplan en eindsituatie 6
1.4 Leeswijzer 7
2 Beleidskader 8
2.1 Provinciaal beleid 8
2.2 Gemeentelijk beleid 10
3 Planbeschrijving 11
3.1 Ontstaansgeschiedenis 11
3.2 Voorgenomen ontwikkeling 11
4 Milieu en -omgevingsaspecten 12
4.1 Bodem(hygiëne) 12
4.2 Archeologie 12
4.3 Cultuurhistorie 14
4.4 Natuur 14
4.5 Water 17
4.6 Verkeer, geluid en luchtkwaliteit 18
4.7 Bedrijven en milieuzonering 18
4.8 Externe veiligheid 19
5 Juridische aspecten 20

Bijlagen

Bijlage 1 Notitie archeologie
Bijlage 2 Historisch vooronderzoek conform NEN5725
Bijlage 3 Verkennend natuuronderzoek
Bijlage 4 Stikstofonderzoek

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

Tussen het Mantingerzand en het kanaal de Verlengde Middenraai ligt een voormalig landbouwgebied dat in opdracht van de provincie Drenthe wordt ingericht voor herstel van het Mantingerzand. Het hoofddoel van de inrichting van het gebied is de vorming van een hydrologische buffer voor het Mantingerzand en is de wens om de natuurkwaliteit zo hoog mogelijk te krijgen en mogelijkheden te creëren om gebiedseigen water zo lang mogelijk vast te houden in het gebied. Een belangrijk onderdeel is het omvormen van het plangebied van landbouw naar natuur, die tegen een stootje kan en zodoende bijdraagt aan het robuuster maken van de Natura 2000-gebied Mantingerzand en boswachterij Gees.

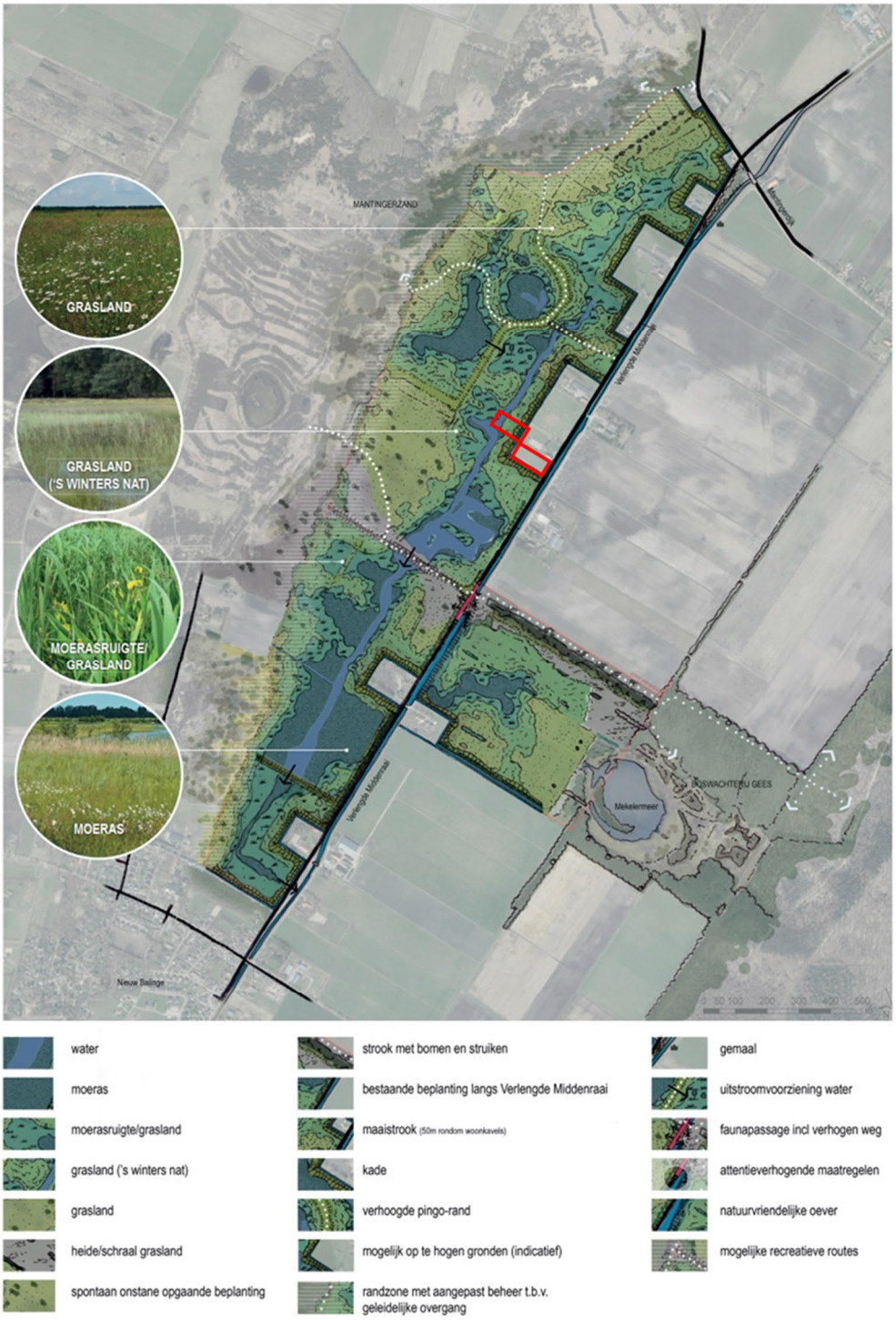
In dit kader is het voornemen om het agrarisch perceel bij Verlengde Middenraai 17, dat nu haaks op de Verlengde Middenraai staat, te ruilen met een aanliggend perceel. Op deze manier komt er hier meer ruimte vrij voor de natuurdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Mantingerzand. In de toekomstige situatie wordt het agrarisch perceel benut voor nieuwe natuur en wordt het perceel waarmee het wordt geruild, dat nu de bestemming ‘Natuur’ heeft, vervolgens gebruikt voor landbouw (zie figuur 1.1). Het uitgangspunt van deze grondruil is dat de betreffende particuliere eigenaar van de landbouwgrond minimaal hetzelfde aantal hectares met deze bestemming terug krijgt.

In de beoogde correctieve herziening van het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe worden deze twee percelen gewijzigd van ‘Agrarisch met Waarden – 1’ naar ‘Natuur’ en vice versa.

Figuur 1.1: Vigerend bestemminsgplan en de te ruilen percelen

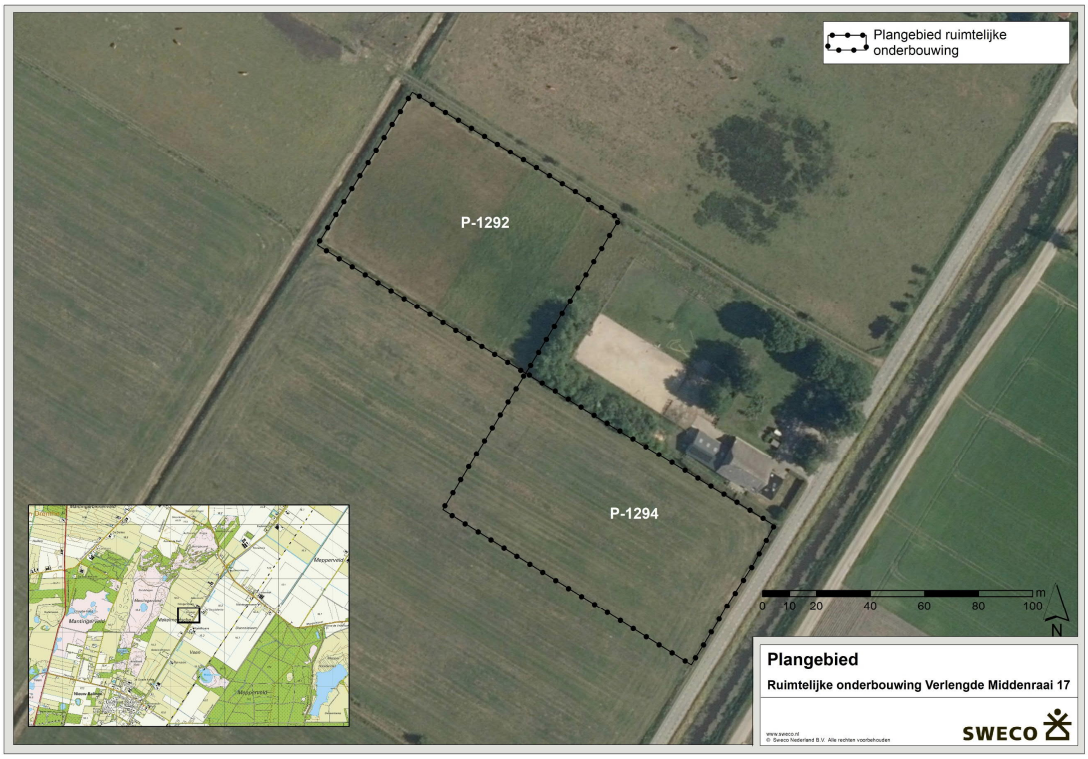
Momenteel wordt voor het gebied de Verlengde Middenraai een inrichtingsplan opgesteld (waar dit plangebied deel van uitmaakt) met aandacht voor natuur, landbouw, waterbeheer, recreatie en landschap, waarin inrichtingsmaatregelen zijn benoemd. Zie hiervoor figuur 1.2.

Figuur 1.2: Ontwerp voorkeursvariant Verlengde Middenraai (plangebied in rood)

1.2 Plangebied

Het plangebied bestaat uit twee percelen bij de Verlengde Middenraai, gelegen ten noorden van Nieuw-Balinge (zie figuur 1.3). Het noordelijke perceel is kadastraal bekend als Westerbork P-1292, nu in particulier eigendom met als huidige bestemming ’Agrarisch met waarden - 1’, zoals weergegeven in figuur 1.1. Dit perceel behoort bij locatie Verlengde Middenraai 17. Het zuidelijke perceel is kadastraal bekend als Westerbork P-1294. Dit perceel is in eigendom bij Natuurmomenten en heeft de bestemming ’Natuur’.

Figuur 1.3: Plangebied

1.3 Vigerend bestemmingsplan en eindsituatie

Het vigerende bestemmingplan Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014) voorziet niet in het voornemen om de bestemmingen van deze gronden te wijzigen.
De locatie aan de Verlengde Middenraai 17 betreft een agrarisch bedrijf met een (bedrijfs)woning. Het voornemen is om een deel van het perceel bestemd als ‘Agrarisch met waarden - 1’ te wijzigen naar ‘Natuur’ voor de ontwikkeling van de nat-drassige natuurdoelstellingen binnen het project Verlengde Middenraai. Vice versa voorziet het perceel grenzend aan de weg de Verlengde Middenraai met de bestemming ’Natuur’ niet in toekomstig agrarisch gebruik. In figuur 1.1 is de huidige situatie in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe weergegeven. In figuur 1.4 staat de gewenste eindsituatie weergegeven na de correctieve herziening voor deze twee percelen.

Figuur 1.4: Gewenste eindsituatie na de correctieve herziening

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 schetst het beleidskader, waarbij de voor deze ruimtelijke onderbouwing relevante beleidsaspecten worden uitgelicht. In hoofdstuk 3 worden de ontstaansgeschiedenis en voorgenomen ontwikkeling beschreven. In hoofdstuk 4 komen de milieuaspecten aan bod en de daaraan verbonden onderzoeken. Tenslotte gaat hoofdstuk 5 in op de juridische aspecten.

2 Beleidskader

2.1 Provinciaal beleid

Omgevingsvisie provincie Drenthe
De Omgevingsvisie is het strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De visie formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein. De Omgevingsvisie beschrijft de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe in de periode tot 2030, met in sommige gevallen een doorkijk naar de periode daarna. De Omgevingsvisie heeft voor de provincie vooral een interne binding. Dit betekent dat de provincie bij de uitoefening van haar taken aan de Omgevingsvisie gebonden is.

Het provinciaal belang ligt in het behouden en, waar mogelijk, ontwikkelen van de kernkwaliteiten. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit, deze zijn nader beschreven in het robuust natuursysteem. De provincie is direct verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van de natuur binnen het NNN. De provincie zet in op:

- vergroten van natuurgebieden;
- verbinden van natuurgebieden en slechten van barrières;
- herstel en verbeteren milieucondities;
- benutten van slimme combinaties met andere beleidsopgave, zoals waterberging en recreatief medegebruik.

Bij nieuwe of wijziging van activiteiten zoekt de provincie aansluiting bij bestaande voorzieningen en zoeken de balans tussen beschermen, beleven en benutten. De komende jaren komt er 8.000 hectare nieuwe natuur bij en wordt de kwaliteit van de natuur verbeterd.

Provinciale omgevingsverordening (POV)
De missie van de provincie is het waarderen van de Drentse kernkwaliteiten en het ontwikkelen van een bruisend Drenthe, passend bij de kernkwaliteiten. De kernkwaliteiten zijn de kwaliteiten die bijdragen aan de identiteit en aantrekkelijkheid van Drenthe. Samen met vertegenwoordigers van overheden, belangengroepen, marktpartijen en inwoners heeft de provincie kernkwaliteiten van Drenthe benoemd. Met het planvoornemen worden onderstaande kernkwaliteiten uit de Provinciale Omgevingsverordening (POV) geraakt:

Aardkundige waarden
Het beleid is gericht op beschermen en eisen stellen. Dit betekent dat ontwikkelingen alleen worden toegestaan als aardkundige kwaliteiten en kenmerken worden behouden.

Cultuurhistorie
De provincie richt zich daarbij op het waarborgen van de cultuurhistorische samenhang voor de toekomst. De initiatiefnemers hebben de verantwoordelijkheid om de cultuurhistorische hoofdstructuur als inspiratiebron te benutten.

Landschap
Het grootste deel van het plangebied betreft landschapstype 'Veenkoloniën'. Bij ontwikkelingen is het belangrijk de landschapskenmerken te respecteren.
Met de realisatie van de gewenste ontwikkelingen in het plangebied worden de kenmerken van landschapstypen niet aangetast, maar juist gerespecteerd en versterkt.

Rust
Ten oosten van het plangebied is het stiltegebied Mars- en Westerstroom gelegen. De stilte in deze gebieden is van provinciaal belang. Het doel is om de stilte in deze gebieden te behouden, door geen ontwikkelingen toe te staan die de rust verstoren. Deze gebieden worden zo goed mogelijk beschermd tegen verstoring. Het woord ‘stilte’ betekent niet dat er helemaal geen geluid in het gebied waarneembaar is, maar staat voor de afwezigheid van storende, voor de omgeving vreemde geluiden. Gebiedseigen geluiden, zoals die van de landbouw, vallen hier niet onder. Met het planvoornemen zal de rust niet aangetast worden.

Natuur
Het plangebied is aangeduid als Natuurnetwerk Nederland (NNN). De begrensde NNN is een instrument voor het behoud en de versterking van de biodiversiteit. In de POV vertaalt de provincie Drenthe de Omgevingsvisie (deels) door naar een verordening voor zover het planologisch relevante aspecten betreft. Tevens is in het Natuurbeheerplan van 2021 gewaarborgd dat de gronden de waarde N00.01 (zie figuur 2.1) hebben. Dit betekent dat de gronden omgevormd mogen worden van landbouwgrond naar natuur.

Figuur 2.1: Natuurbeheerplan 2021 - ambitiekaart natuur

Conclusie beleid provincie
Dit voornemen heeft betrekking op de realisatie van nieuwe natuur naast het Mantingerveld door het bestemmen van een landbouwkundig perceel naar ‘Natuur’ en vice versa. De mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de maatregelen in het inrichtingsplan zijn onderzocht in een verkennend natuuronderzoek van Altenburg & Wymenga (zie bijlage 3). Hierin is beschreven dat de aanleg van nieuwe natuur niet leidt tot een aantasting van de beschreven kernkwaliteiten, maar juist bijdraagt aan de ontwikkeling van het NNN. Met het plan tot realisatie van nieuwe natuur wordt invulling gegeven aan de ambitietype 'Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur'.

Conclusie
Het voornemen voor het planvoornemen past binnen het provinciaal beleid.

2.2 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Midden-Drenthe – Platteland leeft!
De gemeente Midden-Drenthe heeft in 2012 de structuurvisie Midden-Drenthe "Platteland leeft!" vastgesteld. Deze visie geeft op hoofdlijnen richting aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente tot 2030 en vormt daarmee het kader voor de integrale afweging van concrete ruimtelijke beslissingen.

De gemeente zet in op de pijlers wonen, landbouw, natuur en recreatie. Ontwikkelingen in het landschap zijn mogelijk, maar moeten passen binnen de schaal van het omliggende landschap. Het moet daarnaast bijdragen aan de levendigheid van de dorpen en buurten. De gemeente zet daarnaast in op ruimte voor de natuur, waarbij de nadruk ligt om de ontbrekende schakels in het Natuurnetwerk Nederland in te vullen met waardevolle natuur. Dit draagt bij aan een levendig platteland.

Het planvoornemen past binnen het beleid vanuit de structuurvisie. De natuurontwikkeling in het plangebied biedt een positieve bijdrage aan waardevolle natuur tussen het Mantingerveld en boswachterij Gees.

Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe 2012
Het landschapsbeleidsplan geeft de visie van de gemeente Midden-Drenthe op het landschap. De gemeente heeft in dit Landschapsbeleidsplan gekozen voor de volgende uitgangspunten:

- het streven naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied van Midden-Drenthe;
- De structuurvisie van de provincie Drenthe heeft als speerpunten landbouw, natuur en recreatie. De speerpunten natuur en recreatie kunnen elkaar versterken, hier liggen kansen voor de gemeente Midden-Drenthe;
- Dit alles wordt afgestemd op de bestaande functies in het buitengebied.

De basis voor de landschapsvisie is de tweedeling in het hoge landschap op het plateau en het lage landschap van de rand. Deze tweedeling is bepalend voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten in Midden-Drenthe en is richtinggevend voor de visie op de toekomst. Binnen deze tweedeling zijn verschillende landschapstypen aangewezen. Voor het plangebied zijn daarbij het esdorpenlandschap en hoogveenontginningen van belang. Het doel van het landschapsbeleidsplan is het behoud en de versterking van de karakteristieken die bij de verschillende landschapstypen horen.
Het bestemmingsplan regelt waar nodig en waar mogelijk de gewenste landschappelijke inpassing van de gewenste ontwikkelingen.

Het planvoornemen draagt bij aan het realiseren van de ambities van het Landschapsbeleidsplan.

Conclusie
Het voornemen voor het planvoornemen past binnen het gemeentelijk beleid.

3 Planbeschrijving

3.1 Ontstaansgeschiedenis

Het Natura 2000-gebied Mantingerzand is gevormd in de ijstijd het Saalien. Na het terugtrekken van het landijs is in het gebied een keileemplateau achtergebleven. Het keileem wordt in een groot deel van het gebied nog vlak onder het maaiveld teruggevonden. Op het keileemplateau is vervolgens dekzand afgezet. Tussen het afgezette dekzand is lokaal veen gevormd.

Tijdens de ijstijd hebben zich in het gebied pingo's gevormd. Een pingo is een bolvormige heuvel die ontstaat in een gebied met permafrost waar bevriezend grondwater zorgt voor het opheffen van een laag bevroren grond. Tegen het einde van de ijstijd, toen het klimaat warmer werd, bleven er van deze pingo's cirkelvormig meertjes over, de pingoruïnes. Veel van deze pingoruïnes zijn na het afsmelten van het ijs opgevuld met veen. Niet alle laagten in het gebied zijn pingo's; er kan ook sprake zijn van uitgestoven laagten. Deze zijn eveneens met veen opgevuld, waar de keileemlaag eronder veelal nog intact is.
Het keileemplateau in het Mantingerveld en het deelgebied Verlengde Middenraai is doorsneden door beken. Daarbij zijn beekafzettingen achtergelaten. In het Mantingerveld is met name zand afgezet, in het deelgebied Verlengde Middenraai is veen gevormd.

In de 19de eeuw is men begonnen dit gebied systematisch te ontginnen, door vanaf de (verlengde) Hoogeveensche Vaart de Middenraai te graven. Dwars op de Middenraai werden wijken gegraven, die het mogelijk maakten om het veen af te voeren. Nadat het veen was afgegraven werd de grond met naaldbos beplant. Toen de houtprijzen zakten, werd het gebied ontgonnen voor de landbouw en werden aan de kop van de strookvormige percelen, langs de Middenraai, grote boerderijen gebouwd. Op de overgang van het veen naar de hoger gelegen gronden ontstond het ontginningsdorp Nieuw-Balinge.

3.2 Voorgenomen ontwikkeling

Het agrarisch perceel bij Verlengde Middenraai 17, dat nu haaks op de Verlengde Middenraai staat, wordt geruild met het huidig natuurperceel aan de Verlengde Middenraai, omwille van de natuurdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Mantingerzand. Zo zal het agrarisch perceel in de eindsituatie parallel aan de Verlengde Middenraai gelegen zijn.
Het perceel dat in de natuurbestemming krijgt, maakt het mogelijk om daar natuur te ontwikkelen om de natuurwaarde te vergroten van het naastgelegen Mantingerveld.
Met het planvoornemen zijn geen wijzigingen aan de bestaande bebouwing dan wel erfinrichting voorzien.

Gebiedsinrichting Verlengde Middenraai
Tussen het Mantingerzand en het kanaal Middenraai ligt een voormalig landbouwgebied dat in opdracht van de provincie Drenthe wordt ingericht voor herstel van het Mantingerveld. Door het water in dit gebied zo lang mogelijk vast te houden ontstaat een hydrologische buffer. Dit voorkomt verdroging van het aangrenzende Mantingerveld en draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit van de vochtige heide en veentjes. Hiermee wordt het gebied ook aantrekkelijk voor verschillende diersoorten. Met het aanleggen van een faunapassage worden de natuurgebieden Boswachterij Gees en het Mantingerveld weer met elkaar verbonden. Dieren en planten in het gebied krijgen zo een grotere kans om te overleven. Door waterhuishoudkundige maatregelen te treffen houden inwoners van Nieuw-Balinge en omgeving droge voeten en wordt schade aan landbouwgebied voorkomen.

Maatregelen worden getroffen om schade of overlast als gevolg van inrichting van de hydrologische buffer te voorkomen zoals nieuwe afwateringssloten en antimuggenzones.

4 Milieu en -omgevingsaspecten

Ruimtelijke plannen kunnen van invloed zijn op de omgeving. Anderzijds kan ook de zichtbare en soms niet zichtbare omgeving van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van de voorgenomen plannen. In dit hoofdstuk worden de omgevingsfactoren beschreven. Daarnaast wordt per omgevingsfactor beoordeeld wat de invloed op het plan kan zijn.

4.1 Bodem(hygiëne)

Relevant kader
Uitgangspunt voor een goede ruimtelijke ordening is dat de bodemkwaliteit geschikt is voor de gebruiksvormen. Dit betekent dat het aspect bodemkwaliteit voor vrijwel alle nieuwe ontwikkelingen, die met ruimtelijke plannen mogelijk worden gemaakt, onderzocht moeten worden. Daarnaast moet onder andere inzicht verkregen worden in de noodzakelijke financiële investering van een (mogelijk noodzakelijke) bodemsanering.

Betekenis voor het plangebied
Het plangebied is op dit moment ten dele in gebruik als landbouwgebied en ten dele als natuurgebied (beide graslandpercelen). Op basis van de bodemkwaliteitskaart van de provincie Drenthe voldoet de ontgravingskwaliteit van de boven- (0 - 0,5 m-mv) en ondergrond (0,5 - 2,0 m-mv) aan bodemkwaliteitsklasse Achtergrondwaarde. In het plangebied wordt geen afwijkende slechtere kwaliteit verwacht ten opzichte van de bodemkwaliteitskaart, met uitsluiting van puinpaden en dammen. Op basis van het Bodemloket zijn er op of binnen een straal van 25 meter van de onderzoekslocaties ook geen uitgevoerde milieuhygiënische bodemonderzoeken en/of saneringen bekend.

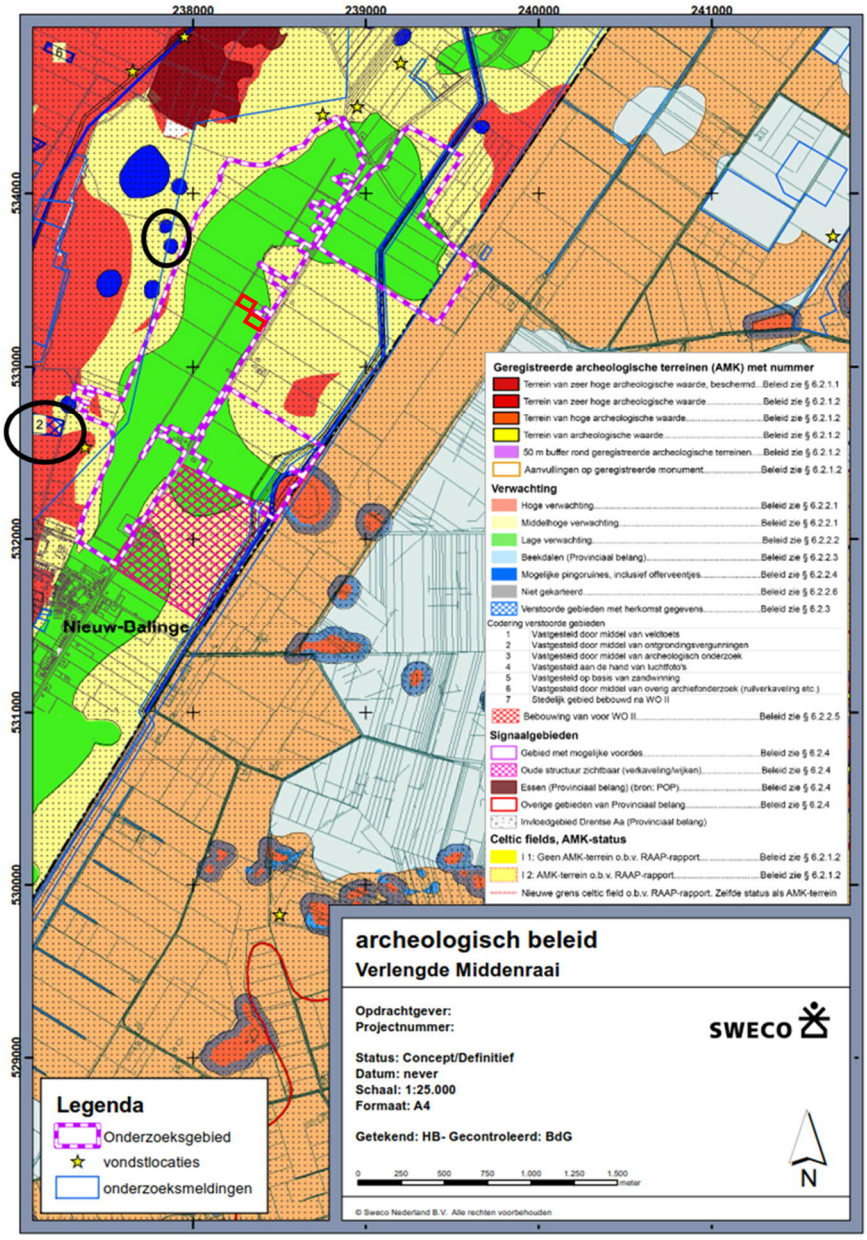
Op basis van uitgevoerd historisch vooronderzoek (zie bijlage 2) wordt er niet of nauwelijks invloed verwacht van ‘verdachte activiteiten’ op de bodemkwaliteit ter plaatse van het plangebied. Indien er werkzaamheden zullen worden uitgevoerd ter plaatse van verdachte deellocaties (dammen, puinpaden en gedempte watergangen) wordt geadviseerd verkennend bodemonderzoek uit te voeren. Voor het overig deel van het onderzoeksgebied gelden geen beperkingen voor het uitvoeren van voorgenomen werkzaamheden.

Conclusie
Voor de percelen in het plangebied zijn geen wijzigingen aan de bestaande inrichting dan wel bebouwing voorzien. Er vinden op deze locatie geen verdere ontwikkelingen plaats. Het aspect bodem geeft geen belemmeringen voor de gewenste ontwikkeling.

4.2 Archeologie

Relevant kader
De Monumentenwet 1988 is per 1 juli 2016 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze in werking treedt. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

Betekenis voor het plangebied
Uit de archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Midden-Drenthe blijkt dat in het plangebied een lage verwachtingswaarde geldt (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1: Archeologisch beleid (plangebied in rood)

Het plangebied is bijna volledig in een beekdal met veengronden gelegen. Dit gebied heeft een lage archeologische verwachting en volgens het archeologische beleid hoeft hier geen onderzoek plaats te vinden. Dergelijke zones zijn niet geschikt geweest voor continue of structurele bewoning, tot aan de ontginning van het gebied (zie ook bijlage 1).

Conclusie
Voor beide te ruilen percelen geldt een lage archeologische verwachting. Volgens het archeologische beleid hoeft hier geen onderzoek plaats te vinden. Tevens worden ten behoeve van de wijziging van de bestemmingen op deze locaties geen bodemingrepen voorzien. Eventuele archeologische resten worden hierdoor niet onevenredig geschaad. Het aspect archeologie geeft geen belemmeringen voor dit voornemen.

4.3 Cultuurhistorie

Relevant kader
Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten.

Betekenis voor het plangebied
Het plangebied maakt in de Cultuurhistorische Waardenkaart van de gemeente Midden-Drenthe onderdeel uit van het cultuurhistorisch gebied Mekelmeersche Veen. In de 19de eeuw is men begonnen dit gebied systematisch te ontginnen, door vanaf de (verlengde) Hoogeveensche Vaart de Middenraai te graven.

In en rondom het plangebied is sprake van een open landschap met een rationele verkavelingsstructuur dat onderbroken wordt door beplanting rondom de aanwezige boerderijen en aan de Verlengde Middenraai. Rondom het plangebied is de oude verkavelingsstructuur zichtbaar en kunnen voormalige oversteken in de beek, in de vorm van (resten van) voordes aanwezig zijn. Het kanaal Middenraai met naastgelegen weg vormt een rechte hoofdas met strookverkaveling loodrecht op de Verlengde Middenraai. Dwars op de Verlengde Middenraai werden zogenaamde wijken gegraven, die het mogelijk maakten om het veen af te voeren.

Conclusie
Het Mekelermeer als pingoruïne, het bebouwingslint langs de weg en het kanaal Middenraai zijn cultuurhistorische elementen en dienen behouden te worden. In het plangebied is geen cultuurhistorisch waardevolle bebouwing aanwezig. Het aspect cultuurhistorie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit plan.

4.4 Natuur

Relevant kader
In het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) moet voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen worden onderzocht of er sprake is van effecten van de voorgenomen werkzaamheden op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in gebiedsbescherming soortbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om Natura 2000-gebieden. De soortenbescherming valt net als Natura 2000 onder de Wnb. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een robuust, samenhangend netwerk van natuurgebieden en verbindingen op nationaal niveau waar de provincie voor verantwoordelijk is.

<u>Gebiedsbescherming</u>
In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen voor soorten en vegetatietypen opgesteld.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van het Rijk. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van het NNN. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het NNN is voor de provincie Drenthe uitgewerkt in de Provinciale Omgevingsvisie en de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening.

Betekenis voor het plangebied
Het plangebied is gelegen naast Natura 2000-gebied Mantingerzand. Het plangebied is gelegen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland.

Wet natuurbescherming: Natura 2000
Het dichtsbijgelegen Natura-2000 gebied is het Mantingerzand en ligt op circa 0,5 km afstand. De geplande maatregelen leiden niet tot een ander type natuurwaarden zodat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. Er vindt tevens geen versnippering of verlies van areaal plaats omdat de werkzaamheden buiten de begrenzing plaatsvinden.

Uit het verkennend natuuronderzoek van Altenburg & Wymenga (2020), naar mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden door de beoogde maatregelen uit het inrichtingsplan voor de Verlengde Middenraai, blijkt dat dat er geen vergunning van de Wet natuurbescherming nodig is voor maatregelen die zijn gericht op het behalen van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. Zie ook bijlage 3.
Dit wordt bevestigd in een overleg met bevoegd gezag Provincie Drenthe op 27 februari 2020. Dit betekent dat de beoogde inrichtingsmaatregelen in het plangebied Verlengde Middenraai, waardoor de gewenste vernatting optreedt in het Mantingerzand, vergunningsvrij zijn. Wel is van belang dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast door de maatregelen (conform artikel 2.9 lid 1 van de Wnb) en dat daarnaast de Zorgplicht van kracht blijft.

Stikstofdepositie
Effecten van een plan of een project op de stikstofdepositie kunnen ontstaan tijdens de realisatiefase en/of de gebruiksfase. Met het rekenmodel AERIUS kan de stikstofdepositie (mol N/ha/jaar) op stikstofgevoelige natuurwaarden in Natura 2000-gebieden, ten gevolge van de ontwikkeling, worden berekend. Voor het berekenen van de stikstofdepositie worden in het rekenmodel de emissies van stikstof in de verschillende situaties ingevoerd. Het rekenmodel berekent vervolgens de verspreiding van deze stikstofemissies en de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten binnen de aangewezen Natura 2000-gebieden.

Met het rekenmodel AERIUS Calculator is de stikstofdepositie (mol N/ha/jaar) op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden ten gevolge van het inrichtingsplan berekend. Voor het berekenen van de stikstofdepositie zijn in het rekenmodel AERIUS Calculator de emissies van stikstof in de verschillende situaties ingevoerd (zie ook bijlage 4). De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit de realisatie van een aantal inrichtingsmaatregelen. Tijdens de realisatiefase worden mobiele werktuigen ingezet voor verschillende werkzaamheden, waarbij transportbewegingen plaatsvinden voor de aan- en afvoer van materieel, materialen en personeel. Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van AERIUS Calculator 2020. De berekeningen van de stikstofdepositie zijn voor de realisatiefase uitgevoerd met het rekenjaar 2022. Vervolgens is met het rekenmodel AERIUS Calculator de verspreiding van stikstofemissie en stikstofdepositie binnen Natura 2000-gebieden op stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten berekent.

Uit de berekeningen blijkt dat tijdens de realisatie van de inrichtingsmaatregelen voor de Verlengde Middenraai er een toename is van de stikstofdepositie van 0,10 mol N/ha/jaar gedurende 1 jaar. Voor projecten met een geringe tijdelijke toename van de stikstofdepositie kleiner dan of gelijk aan 0,05 mol N/ha/jaar over een periode van twee jaar in de bouwfase (of een equivalent daarvan) is er de redeneerlijn dat negatieve gevolgen op stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten. Op basis van deze redeneerlijn kunnen bij een tijdelijke totale toename van de stikstofdepositie van maximaal 0,10 mol/ha gedurende de realisatiefase negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. De totale maximale toename van de stikstofdepositie tijdens de realisatiefase van dit project is 0,10 mol/ha. Op basis van bovenstaande is een vergunning op grond van de Wnb niet noodzakelijk.

Overigens geldt sinds kort gewijzigde wetgeving; de recent aangenomen Wet stikstofreductie en natuurverbetering houdt in dat werkzaamheden in de bouw- of aanlegfase als geheel zijn vrijgesteld van vergunningplicht voor stikstofdepositie.

Natuurnetwerk Nederland
Het plangebied is gelegen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Volgens de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe mogen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet significant worden aangetast. Activiteiten, die de kwaliteit van het NNN verbeteren en waarbij de oppervlakte van NNN niet afneemt, zijn wel mogelijk. Het huidige ambitietype in het plangebied is N00.01 (Nog om te vormen naar natuur). Met het planvoornemen wordt invulling gegeven aan de ambitie om nieuwe natuur te realiseren.

Ganzenrustgebied en Leefgebied weidevogels
Het plangebied maakt geen deel uit van Ganzenrustgebied en Leefgebied weidevogels. Het dichtstbijzijnde Ganzenrustgebied is gelegen op een afstand van circa 44 kilometer ten noorden van het plangebied. Het dichtstbijzijnde Leefgebied weidevogels bevindt zich op circa 9 kilometer afstand ten zuidoosten van het plangebied. Gezien de grote afstand zijn geen effecten op deze gebieden te verwachten.

<u>Soortenbescherming</u>
Het uitgangspunt van de Wnb is dat er geen (opzettelijke) schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De soortenbescherming binnen de Wnb is daarbij opgedeeld in drie beschermingsregimes: Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten. Bij beoordeling van de toelaatbaarheid van bouwwerken en/of andere activiteiten moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van te beschermen dier- en plantensoorten. Er dient een ontheffing op grond van artikel 3.3, 3.8 en/of 3.10 Wnb te worden aangevraagd voor een (bouw)werkzaamheid of activiteit indien het volgende van toepassing is:

- uit gegevens of onderzoek blijkt dat er sprake is van verstoring of doden van (een) beschermde soort(en);
- het bouwwerk en/of de activiteit veroorzaakt beschadiging of vernieling van voortplanting- of rustplaatsen van dieren, danwel ontworteling of vernieling van plantensoorten;
- er kan geen gebruik gemaakt worden van een vrijstelling op grond van de Wnb;
- er kan niet gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode.

Betekenis voor het plangebied
Ten aanzien van beschermde soorten zal het planvoornemen geen conflict met de Wnb veroorzaken. De Zorgplicht dient te allen tijde in acht te worden genomen.

Conclusie
Door de ruil van gronden ontstaat er voor het omliggend natuurgebied een verbetering, doordat het dichtstbijzijnde perceel met agrarische functie ter plaatse wordt vervangen door een natuurfunctie. De agrarische functie vindt in de eindsituatie op meer afstand van de natuurgebieden plaats. De beoogde inrichtingsmaatregelen, waardoor de gewenste vernatting optreedt in het Mantingerzand, zijn vergunningsvrij. De Zorgplicht blijft van kracht. Het aspect natuur vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.5 Water

Relevant kader
Op grond van paragraaf 3.1, in het Besluit ruimtelijke ordening, moeten ruimtelijke plannen worden afgestemd met de waterschappen. Hiervoor moet bij het waterschap Drents Overijsselse Delta het proces van de digitale watertoets worden doorlopen. De watertoets is het proces van informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. In de watertoets worden de waterhuishoudkundige consequenties van het ruimtelijk plan beoordeeld en geconcretiseerd in termen van ‘vasthouden, bergen en afvoeren’ en ‘voorkomen, scheiden en zuiveren’.

Watertoets
De Watertoets heeft geresulteerd in onderstaande waterparagraaf waarin is aangegeven met welke randvoorwaarden en uitgangspunten ten aanzien van water rekening dient te worden gehouden bij de verdere uitwerking van het plan. Het is een toelichting op het doorlopen proces en maakt de besluitvorming ten aanzien van water transparant. De beoogde maatregelen binnen het plangebied zijn met behulp van de Digitale Watertoets getoetst aan alle relevante waterbelangen. Op basis van deze toets blijkt dat met dit plan geen waterschapsbelang wordt geraakt. Dat betekent dat de planvorming direct doorgang kan vinden, mits aan de waterparagraaf geen waterschapsbelang wordt toegevoegd.

Waterparagraaf geen waterschapsbelang
Aangezien het planvoornemen alleen een functieverandering van bestemmingen betreft heeft dit geen zodanige invloed op de waterhuishouding. Er is geen sprake van (grond) wateroverlast in de omgeving van het plan. Er is geen waterschapsbelang.

Deze conclusie is automatisch getrokken op basis van de ingevoerde gegevens op www.dewatertoets.nl. Het proces van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat akkoord met het plan.

Betekenis voor het plangebied
Het plan loopt geen verhoogd risico op wateroverlast als gevolg van overstromingen. Het plan heeft geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. In het verleden is er in of rondom het plangebied geen wateroverlast of grondwateroverlast geconstateerd. De toename van het verharde oppervlak is minder dan 1.500 m^2.

Conclusie
De percelen bij Verlengde Middenraai 17 worden geruild, herbestemd en worden als zodanig gebruikt. Rondom de percelen bevinden zich enkele watergangen, die behouden blijven en verder worden er hydrologische maatregelen getroffen voor een meer optimale waterhuishouding. Vanuit het aspect water zijn er geen belemmeringen betreffende dit plan.

4.6 Verkeer, geluid en luchtkwaliteit

Verkeer
Met het bestemmen van de agrarische functies naar natuur en vice versa zal het verkeer niet wijzigen, ook zal de ontsluiting en de wegenstructuur niet veranderen. De verkeersbewegingen kunnen op de erfontsluitingswegen in en rond het plangebied en op de N374 goed opgevangen worden.

Geluid
Het voornemen maakt geen nieuwe geluidsgevoelige objecten of nieuwe wegen mogelijk. De beoogde bestemmingswijzigingen leiden ook niet tot geluidsuitstraling ten opzichte van omliggende geluidgevoelige functies. Het uitvoeren van een akoestisch onderzoek is dan ook niet noodzakelijk. Dit betekent dat de uitvoering van het plan niet wordt belemmerd door geluidhinder vanwege verkeerslawaai.

Luchtkwaliteit
Op basis van artikel 5.16 Wm kan een ruimtelijk plan worden vastgesteld indien aannemelijk is gemaakt dat de planologische mogelijkheden die het plan biedt “niet in betekenende mate” bijdragen aan de concentratie in de buitenlucht van een stof. Een activiteit draagt pas mogelijk 'in betekenende mate' bij een verkeersaantrekkende werking van meer dan 1.100 motorvoertuigbewegingen per etmaal, waarvan 5% vrachtverkeer (NIBM-tool versie 04-2021). Omdat het voornemen geen extra verkeersaantrekkende werking van gemotoriseerd verkeer oplevert, wordt dit aangemerkt als 'niet in betekenende mate' (NIBM). De voorgestelde maatregelen hebben geen negatief effect op de luchtkwaliteit.

Op grond van art. 5.16 lid 1 sub c van de Wm, voldoet de gewenste ontwikkeling aan de luchtkwaliteitseisen (‘niet in betekenende mate’) en kan op grond daarvan doorgang vinden. Verdere toetsing van het project aan de grenswaarden voor luchtverontreinigende stoffen in de buitenlucht uit de Wm is niet aan de orde.

Conclusie
De aspecten verkeer, geluid en luchtkwaliteit vormen geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4.7 Bedrijven en milieuzonering

Relevant kader
Bij het bepalen van een geschikte afstand tussen milieugevoelige functies en milieubelastende functies is van belang het plangebied en de directe omgeving goed te kwalificeren. De basis van milieuzonering zijn de richtafstanden die zijn gegeven in de VNG-publicatie ‘Bedrijven en milieuzonering’. Uit deze publicatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2009) wordt de richtafstandenlijst voor milieubelastende activiteiten gehanteerd, zowel voor bedrijven als maatschappelijke instellingen als scholen en sportvoorzieningen. Per bedrijfstype zijn voor elk van de aspecten geur, stof, geluid en gevaar de minimale afstanden aangegeven die kunnen worden aangehouden tussen een bedrijf en woningen om hinder en schade aan mensen binnen aanvaardbare normen te houden. De grootste afstand is bepalend. De genoemde maten zijn richtinggevend, maar met een goede motivering kan en mag hiervan worden afgeweken.

Betekenis voor het plangebied
In het plangebied is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. In de omgeving

zijn geen bedrijven aanwezig die door het planvoornemen in hun bedrijfsvoering worden beperkt.

Conclusie
Het aspect bedrijven en milieuhinder staat de beoogde ontwikkelingen niet in de weg en nader onderzoek is niet noodzakelijk.

4.8 Externe veiligheid

Relevant kader
Externe veiligheid betreft het risico dat aan bepaalde activiteiten verbonden is voor niet bij de activiteit betrokken personen. Het externe veiligheidsbeleid richt zich op het voorkomen en beheersen van risicovolle bedrijfsactiviteiten en van risicovol transport. Het gaat daarbij om de bescherming van individuele burgers en groepen tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen of omstandigheden. Daarbij gaat het om de risico's verbonden aan 'risicovolle inrichtingen', waar gevaarlijke stoffen worden geproduceerd, opgeslagen of gebruikt en anderzijds om het 'vervoer van gevaarlijke stoffen' via wegen, spoorwegen, waterwegen en buisleidingen.

Betekenis voor het plangebied
Het plangebied is niet gelegen binnen het invloedsgebied van een risicovolle inrichting als bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen milieubeheer. De Risicokaart bevestigt dit. Deze laat zien dat het dichtstbijzijnde object (vergistingstank) op een afstand van circa 1.750 meter is gelegen. Nabij het plangebied is een hoge druk gasleiding voor het vervoer van gevaarlijke stoffen aanwezig. Tevens lopen, naast deze leiding, nog drie aardgasleidingen parallel aan het kanaal Middenraai op circa 650 meter van het bestemmingsplangebied. Ook ten noorden van het plangebied is een aardgasleiding gelegen op circa 1.200 meter afstand.

Conclusie
Het planvoornemen heeft geen effect op de externe veiligheid van kwetsbare objecten in de omgeving. Het planvoornemen is uitvoerbaar op het aspect externe veiligheid.

5 Juridische aspecten

Het ruilen van het agrarisch perceel bij Verlengde Middenraai 17, dat nu haaks op de Verlengde Middenraai staat, met het huidig natuurperceel aan de Verlengde Middenraai, wordt met een correctieve herziening gewijzigd.

Uit voorliggende ruimtelijke onderbouwing blijkt dat het ruilen van deze gronden past binnen de vigerende beleidskaders en goed ingepast kan worden in de omgeving. Het draagt bij aan de natuurdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Mantingerzand. Ook vanuit de overige onderzochte omgevingsaspecten (bodem, archeologie en cultuurhistorie, natuur, water, milieuzonering, verkeer, geluid, luchtkwaliteit en externe veiligheid) zijn geen belemmeringen gebleken ten aanzien van een goede ruimtelijke ordening.

Bijlage 1 Notitie archeologie

Notitie Archeologie

Onderwerp: Natuurinrichtingsgebied Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge
Projectnummer: 366274
Referentienummer: Notitie Archeologie
Datum: 05-09-2019

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Prolander en Natuurmonumenten zijn voornemens inrichtingsmaatregelen uit te voeren in het gebied tussen het Mantingerveld en het kanaal de Verlengde Middenraai, nabij Nieuw Balinge. Met deze inrichtingsmaatregelen wil men inspelen op de bestaande problematiek die het gebied kent en gebiedsdoelen verwezenlijken. Het hoofddoel van de inrichting van het gebied is de vorming van een hydrologische buffer voor het Mantingerzand. Tevens is er de wens om de natuurkwaliteit zo hoog mogelijk te houden en mogelijkheden te creëren om gebiedseigen water zo lang mogelijk vast te houden in het gebied.

De werkzaamheden in het plangebied bestaan voornamelijk uit het dempen van bestaande sloten en het opwerpen van dammetjes. Door deze ingrepen zal de grondwaterspiegel in het plangebied stijgen. Ten behoeve van de bescherming van bestaande woningen tegen eventuele wateroverlast zal een kade worden opgeworpen rondom deze woonplaatsen. De bron van de benodigde grond is nog niet bekend. Plaatselijk is het mogelijk dat de gebiedseigen voedselrijke akkergrond afgegraven wordt. Een schetsontwerp is opgenomen in Bijlage 1.

1.2 Bevoegd gezag en beleid

Voor het plangebied is het bestemmingsplan *Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014) van toepassing.* De randen van het gebied hebben een dubbelbestemming waarde – archeologie 2 (*Afbeelding 1-1*). Bij ingrepen met een oppervlakte groter dan 1000 m^2 en dieper dan 30 cm dient hier archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 125 ha.

De provincie Drenthe heeft aangegeven dat de omgeving van het plangebied rijk is aan archeologische resten.[1] Hierbij wordt met name verwezen naar de aanwezigheid van Celtic Fields en karrensporen (prehistorische route) op het Mantingerzand, nabij de westelijke begrenzing van het onderhavige plangebied. De aandachtspunten van de provincie zijn meegenomen in het advies van onderhavige notitie.

[1] Memo aandachtspunten archeologie Provincie Drenthe d.d. 23-05-2019

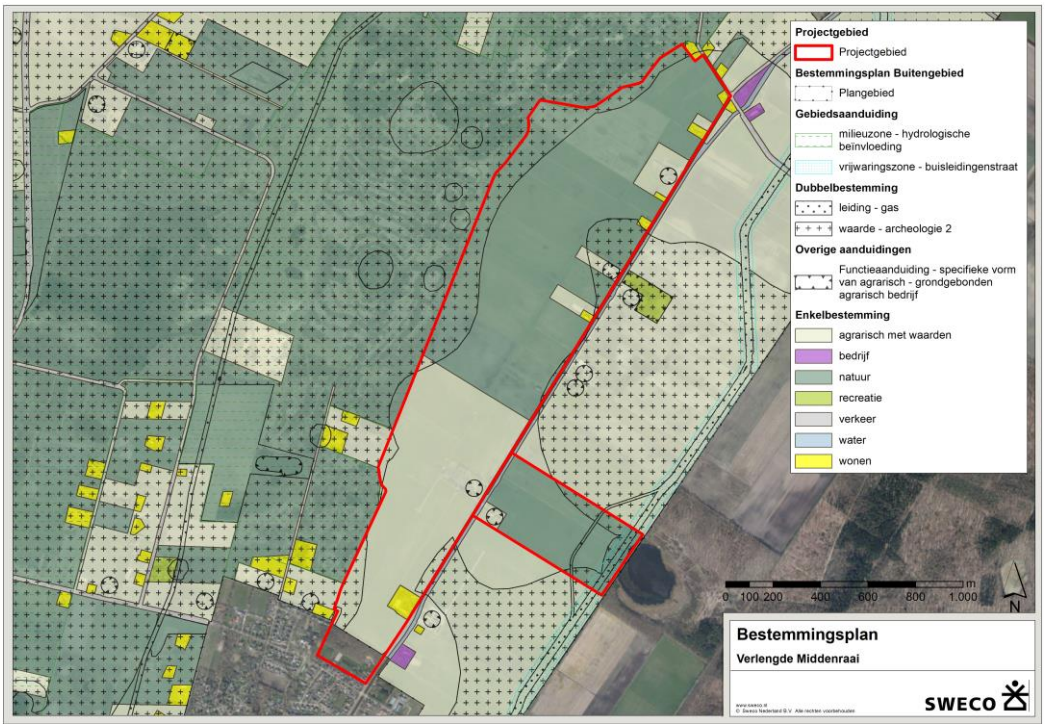
Sweco
Rozenburglaan 11
9727 DL Groningen
Postbus 7057
9701 JB Groningen

T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Sweco Nederland B.V.

Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

Dagmar Ewolds
Adviseur Archeologie
T +31 88 811 65 13
M +31 6 51 35 57 24

Afbeelding 1-1 Plangebied en het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Uit de archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Midden-Drenthe[2] blijkt dat in het plangebied verschillende verwachtingswaarden voorkomen (Bijlage 2). Het centrale laaggelegen deel heeft een lage verwachting. Archeologisch onderzoek is hier niet noodzakelijk. De iets hoger gelegen zandgronden aan de rand van het plangebied hebben een middelhoge verwachting (geel). Op enkele locaties binnen het plangebied zijn daarnaast zones met een hoge archeologische verwachting aanwezig (oranje). Overeenkomstig met het bestemmingsplan dient in beide zones archeologisch onderzoek plaats te vinden bij werkzaamheden met een oppervlakte van meer dan 1000 m^2.

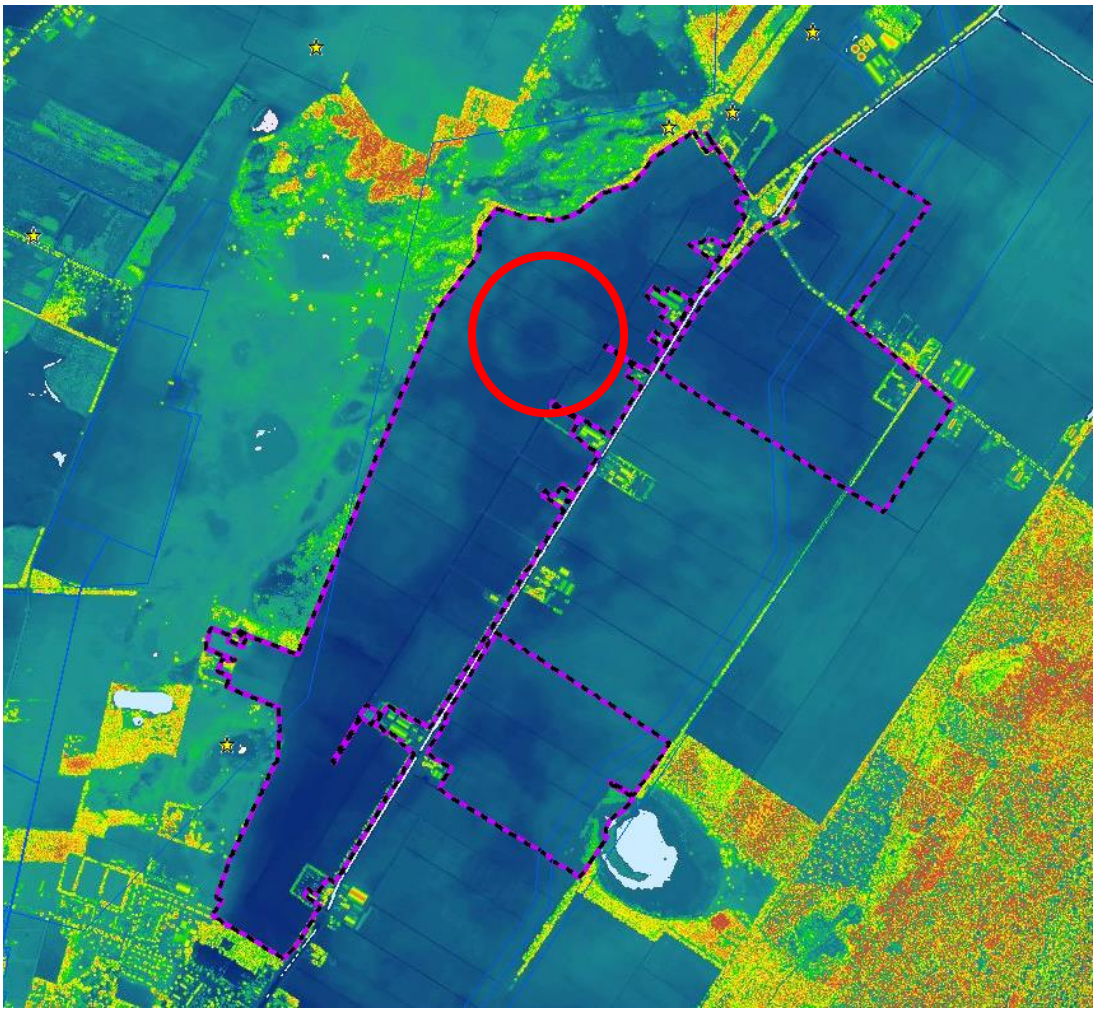
In het oosten grenst het plangebied een terrein van zeer hoge archeologische waarde. Dit is een bekende pingoruïne ‘Mekelermeer’. De randzone van deze pingoruïne en ook een deel van de mogelijke ringwal ligt binnen de begrenzing van het onderhavige plangebied. Ingrepen moeten hier vermeden worden aangezien dit aardkundig monument behouden dient te blijven.

Ten zuiden van het plangebied en deels binnen het plangebied (roze geruit) is oude verkavelingsstructuur zichtbaar en kunnen voormalige oversteken in de beek, in de vorm van (resten van) voordes aanwezig zijn. Volgens het beleidskader dient hier extra aandacht aan gegeven te worden tijdens archeologisch onderzoek.

[2] Tolsma, J. & M. Marinelli., 2012. Archeologische verwachtings- en beleidskaart zuid, gemeente Midden-Drenthe. Oranjewoud.

1.3 Landschap

Geologie	Formatie van Boxtel, Formatie van Drenthe[3]
Geomorfologie	(Holocene) beekdalbodem opgevuld met veen (22R42v), Grondmorenewelving (3L11). Het plangebied is grotendeels ten oosten van een dekzandrug (3B53yc) met landduinen (3L54D) gelegen.
AHN	14.4- 16.7 + mNAP
Bodem	In het voormalige beekdal komen veengronden voor (iVz , iWz, iWpx). Langs de randen van het plangebied hebben zich in het dekzand veldpodzolgronden ontwikkeld (Hn21). Ter plaatse van een pingoruïne bevinden zich haarpodzolgronden (Hd21)

Afbeelding 1-2: Plangebied (paars-zwarte contour) op een uitsnede van AHN2 (bron: arcgisonline.nl). in rood is een vermoedelijke pingoruïne weergegeven.

[3] www.dinoloket.nl

Uit het AHN2 (Afbeelding 1-2) komt een vermoedelijke pingoruïne naar voren die in het beekdal is gelegen. Ten westen van het plangebied, op het Mantingerzand, zijn in de hoger gelegen dekzandgebieden karrensporen aanwezig.
Het plangebied zelf is in een slecht afvoerende laagte gelegen. Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat in het laaggelegen dal geen beek stroomde in de 19e en 20e eeuw. Het plangebied was heidegebied tot het werd ontgonnen aan het begin van de 20e eeuw.

1.4 Bekende archeologische waarden en gegevens

Uit het plangebied zijn geen archeologische vondsten bekend. Binnen het plangebied is eerder archeologisch booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van de aardgastransportleiding Midwolda-Ommen (Archis Zaakidentificatie: 2162005100). In het kader van dit onderzoek zijn geen vondstlocaties aangewezen binnen de begrenzing van onderhavig plangebied.

Ten westen van het plangebied (afstand 50 meter) zijn een aantal vondsten van vuurstenen artefacten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum bekend (Archis vondstmelding: 3173875100). Ook ten noordwesten van het plangebied zijn een aantal vondsten van vuurstenen artefacten uit het Mesolithicum gedaan (3001879100).

1.5 Conclusie en advies

Het plangebied is bijna volledig in een beekdal met veengronden gelegen. Dit gebied heeft een lage archeologische verwachting en volgens het archeologische beleid hoeft hier geen onderzoek plaats te vinden. Dergelijk zones zijn niet geschikt geweest voor continue of structurele bewoning, tot aan de ontginning van het gebied. Er kunnen wel resten van gebruik van het gebied aangetroffen worden, bijvoorbeeld in de vorm van voorden, bruggen of depotvondsten. Ook kunnen mogelijk, indien een microreliëf met dekzand aanwezig is, resten van tijdelijke jager-verzamelaarkampementen worden aangetroffen, met name langs de randen van het plangebied.

Beekdalgerelateerde, geïsoleerde vondstlocaties zijn slecht te lokaliseren middels een conventioneel archeologisch vooronderzoek. Resten van mogelijk aanwezige structuren in de oude waterloop worden doorgaans pas op relatief grotere diepte in voormalige beekvullingen verwacht.

Daarnaast is het plangebied sinds het begin van de 20e eeuw in agrarisch gebruik geweest, verkaveld en ontwaterd. Hierbij zal de bodem deels sterk verstoord zijn. Ingrepen die een beperkte diepte hebben (bijvoorbeeld het verwijderen van de bouwvoor) zullen weinig tot geen invloed hebben op mogelijk dieper gelegen archeologische resten.

Aan de randen van het plangebied komen iets hoger gelegen veldpodzolgronden voor. Deze zones hebben een middelhoge archeologische verwachting. In de directe omgeving van het plangebied komen vermoedelijke karrensporen en celtic fields voor. Deze duiden op bewoning van het gebied tijdens de Late Bronstijd tot aan de Middeleeuwen. Deze zijn echter gesitueerd op de hoger gelegen dekzandrug ten westen van het plangebied en worden niet binnen het plangebied verwacht.

In het laaggelegen beekdal is daarnaast een pingoruïne aanwezig. Pingoruïnes en de directe omgeving daarvan kunnen archeologische waarden bevatten aangezien deze locaties in het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum interessante locaties waren voor bewoning.

De bodemingrepen zijn nog niet tot in detail bekend. De diepte en exacte locatie van de ingrepen is nog niet volledig vastgelegd. Derhalve wordt aanbevolen ten aanzien van archeologie in het ontwerp rekening te houden met een aantal waarden:

- Op de relatief hoger gelegen randen van het plangebied en de mogelijke ringwallen van pingoruïnes kunnen resten van periodieke bewoning uit met name de Steentijd worden verwacht;
- In de lager gelegen beekdalbodems kunnen infrastructurele resten worden aangetroffen in de vorm van voordes, bruggen, lenten, kades etc. Ook kunnen beekdalgerelateerde toevalsvondsten zoals (rituele) deposities, visfuiken en afvaldumps worden aangetroffen. Dergelijke resten worden doorgaans niet aan het maaiveld of direct onder de bouwvoor verwacht;
- Bodemingrepen ter plaatse van de bekende pingoruïne Mekelermeer in het oosten van het gebied dienen vermeden te worden.

Er wordt geadviseerd om een bureauonderzoek met een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen, wanneer het ontwerp tot op een groter detailniveau bekend is. De verwachting in het bureauonderzoek dient zich te richten op de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden *in relatie tot de planvorming*. Gezien de rijke archeologische omgeving van het plangebied, dient in het bureauonderzoek expliciet aandacht te worden besteed aan prehistorische routes en landgebruik, onder meer middels een analyse van het AHN. Hierbij wordt opgemerkt dat de aangetroffen archeologische waarden in de omgeving van het plangebied op relatief hoger en droger gelegen dekzanden liggen, terwijl het plangebied relatief laag en nat was.
Naar aanleiding van de gespecificeerde verwachting in het bureauonderzoek kan het nodig zijn deze verwachting te toetsen middels een verkennend of waarderend booronderzoek, daar waar ingrepen gepland staan ter plekke van dekzandopduikingen en/of de randwal van pingoruïnes.

Verantwoording

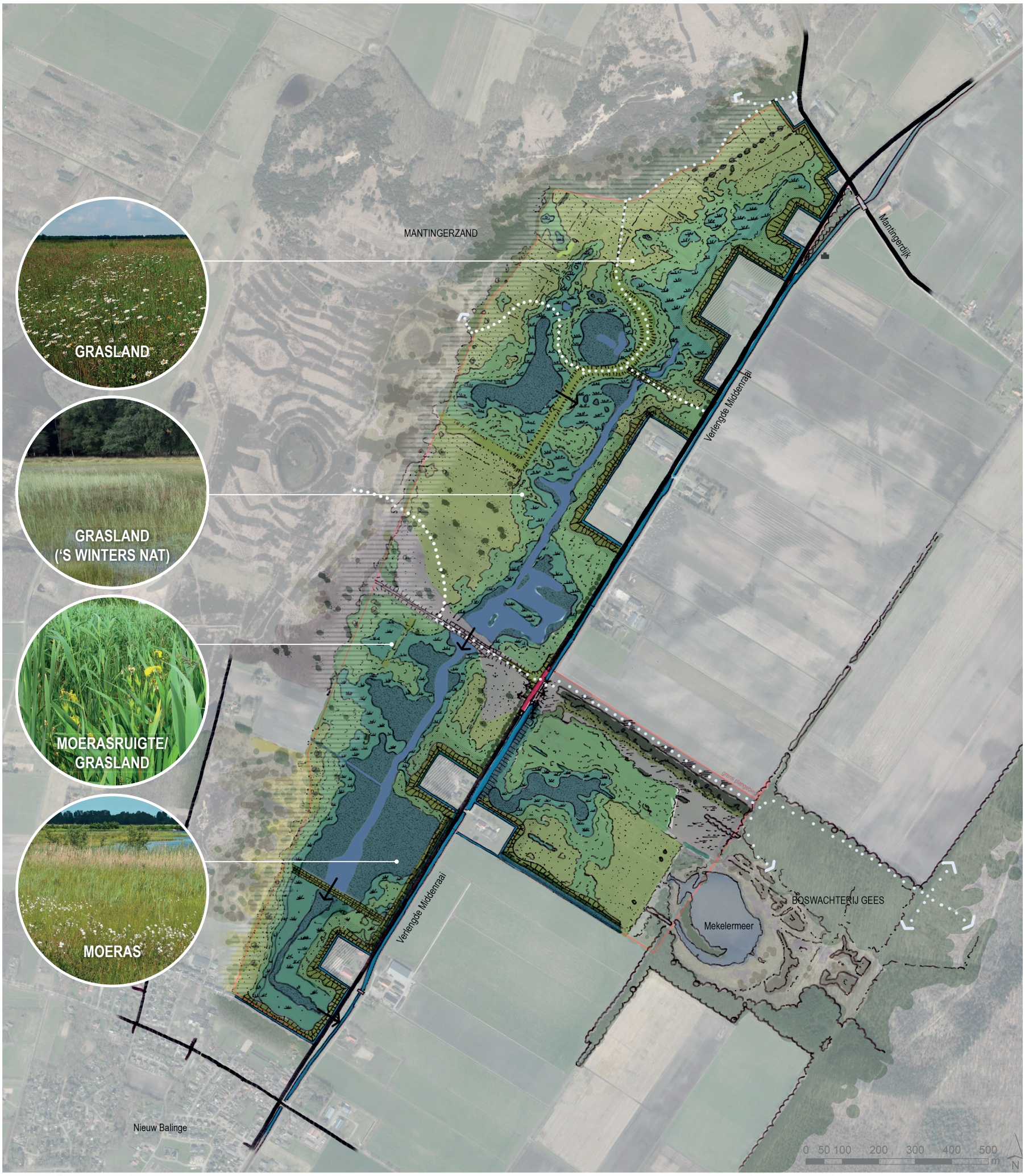
Titel	Natuurinrichtingsgebied Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge
Projectnummer	366274
Referentienummer	Notitie Archeologie
Revisie	Revisie
Datum	04-09-2019
Auteur	Dagmar Ewolds & Hilde Boon
E-mailadres	dagmar.ewolds@sweco.nl
Gecontroleerd door	Hilde Boon
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Jeroen van Rooij
Paraaf goedgekeurd	

Bijlage 1 Schetsontwerp geplande ingrepen Verlengde Middenraai

DEFINITIEF ONTWERP

SCHETSMATIGE VERBEELDING
GEMIDDELDE WINTERSITUATIE

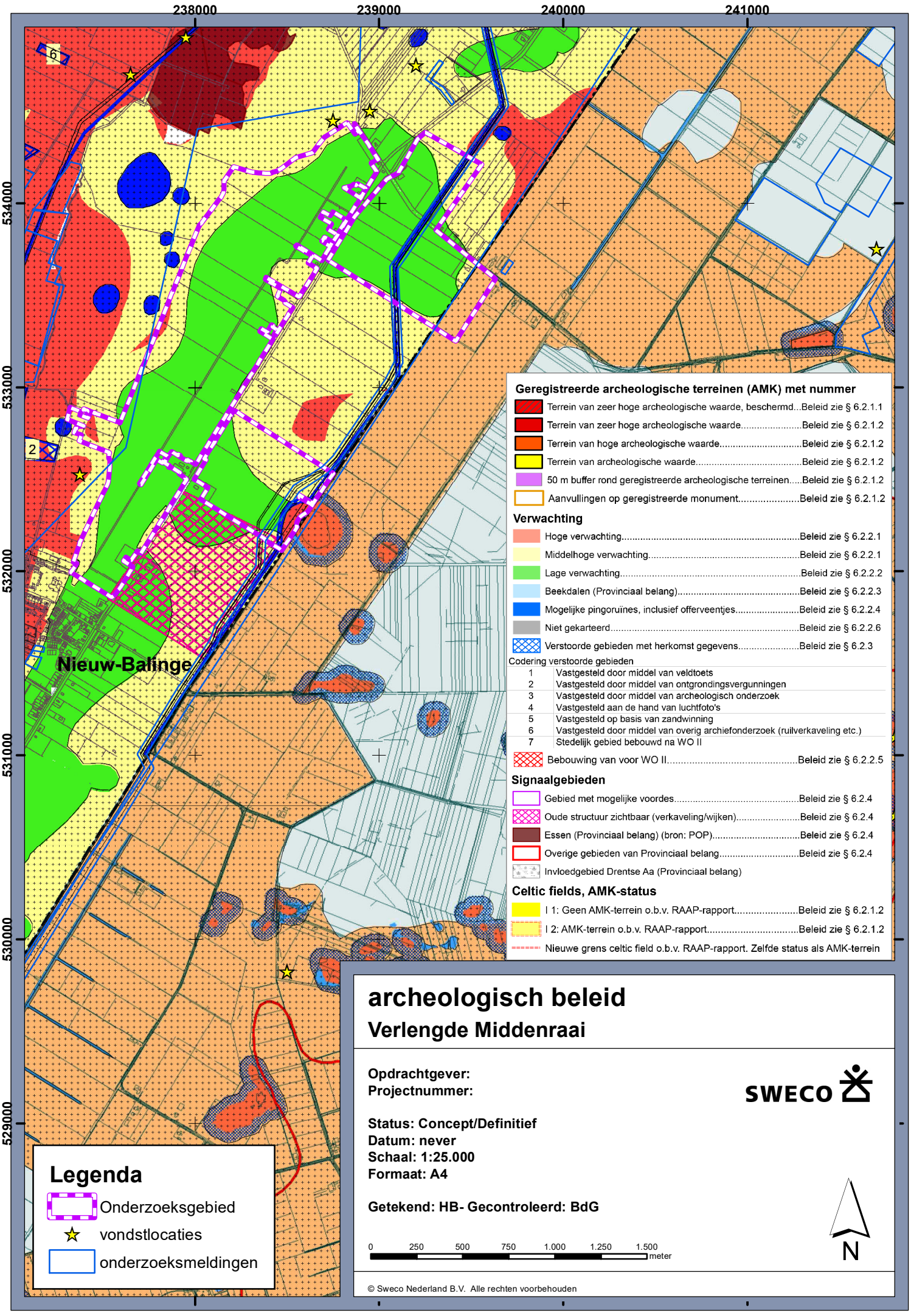
VERLENGDE MIDDENRAAI

- water
- moeras
- moerasruigte/grasland
- grasland ('s winters nat)
- grasland
- heide/schraal grasland
- spontaan onstane opgaande beplanting
- strook met bomen en struiken
- bestaande beplanting langs Verlengde Middenraai
- maaistrook (50m rondom woonkavels)
- kade
- verhoogde pingo-rand
- mogelijk op te hogen gronden (indicatief)
- randzone met aangepast beheer t.b.v. geleidelijke overgang
- gemaal
- uitstroomvoorziening water
- faunapassage incl verhogen weg
- attentieverhogende maatregelen
- natuurvriendelijke oever
- mogelijke recreatieve routes

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland
Prolander
provincie Drenthe
Natuurmonumenten
staatsbosbeheer
Drents Overijsselse Delta
GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE
LTO NOORD
Drents Particulier Grondbezit
SWECO

Bijlage 2 Archeologische verwachtings- en beleidskaart
Gemeente Midden-Drenthe

archeologisch beleid

Verlengde Middenraai

Opdrachtgever:
Projectnummer:

SWECO

Status: Concept/Definitief
Datum: never
Schaal: 1:25.000
Formaat: A4

Getekend: HB- Gecontroleerd: BdG

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

never never

Bijlage 2 Historisch vooronderzoek conform NEN5725

Rapport

Projectnummer: 51000937 (366274)
Referentienummer: NL21-648800269-1439
Datum: 15-07-2021

Historisch vooronderzoek conform NEN5725

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Definitief

Opdrachtgever:
Prolander
Westerbrink 1
9405 BJ Assen

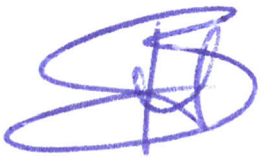
Sweco
Robijnstraat 11
1812 RB Alkmaar
Postbus 214
1800 AE Alkmaar
Nederland

T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Sweco Nederland B.V.
Alkmaar
Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

Hilke van den Berg
Adviseur Bodem en Ondergrond
T +31 88 811 5631
M +31 6 20633462

Verantwoording

Titel	Historisch vooronderzoek conform NEN5725
Subtitel	Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge
Projectnummer	51000937 (366274)
Referentienummer	NL21-648800269-1439
Revisie	D1
Datum	15-07-2021
Auteur(s)	Hilke van den Berg
E-mailadres	Hilke.vandenberg@sweco.nl
Gecontroleerd door	Adrian Heslinga
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Hilde Boon
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Algemeen 4
1.2 Fasering van het onderzoek 4
1.3 Aanleiding en doelstelling 4
1.4 Opbouw van het rapport 5
2 Vooronderzoek 6
2.1 Norm 6
2.2 Onderzoeksvragen 6
2.3 Informatiebronnen 7
3 Resultaten 8
3.1 Afbakening onderzoeksgebied 8
3.2 Bodemopbouw en geohydrologie 8
3.3 Huidig gebruik 10
3.4 Historische kaarten 11
3.5 Ophogingen 12
3.6 Bodemloket 13
3.7 Bodemkwaliteitskaart 14
3.8 PFAS 14
3.9 Waterbodem 15
3.10 Locatiebezoek 15
4 Conclusies en aanbevelingen 16
4.1 Bevindingen vooronderzoek 16
4.2 Deellocaties 16
4.3 Aanbevelingen 16

Bijlage 1 Topografische ligging onderzoekslocatie
Bijlage 2 Situatie
Bijlage 3 Verzamelde gegevens
Bijlage 4 Situatiefoto’s
Bijlage 5 Toetsingskader bodemkwaliteit
Bijlage 6 Kwaliteitsborging

1 Inleiding

1.1 Algemeen

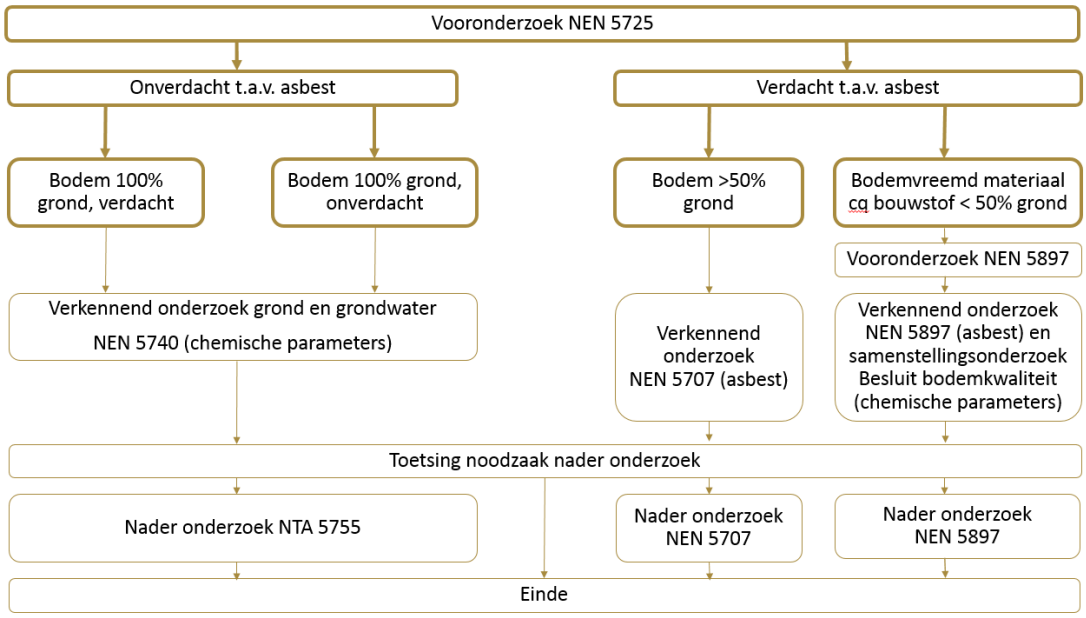
In opdracht van Prolander heeft Sweco Nederland B.V. een milieuhygienisch vooronderzoek uitgevoerd ter plaatse van de Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge. Het vooronderzoek is gebaseerd op de volgende onderzoeksnormen:

- NEN 5725:2017 nl – Bodem – Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek.

De regionale ligging van de onderzoekslocatie is aangegeven in bijlage 1. Een overzicht van de locatie is weergegeven in bijlage 2.

1.2 Fasering van het onderzoek

In onderstaand figuur is de fasering van bodemonderzoek uiteengezet. In deze rapportage wordt verslag gedaan van het dik omlijnde onderzoeksspoor in het schema.

1.3 Aanleiding en doelstelling

Aanleiding voor het uitvoeren van het vooronderzoek is de voorgenomen herinrichting van het onderzoeksgebied. Het inrichten van de Verlengde Middenraai is een deelproject uit het deelprogramma Brede Kijk op het Oude Diep (BKOD). Basis voor het inrichtingsplan vormt de hydrologie. Het verbeteren van de hydrologische situatie in het plangebied draagt bij aan de ontwikkeling van natuurwaarden in het gebied en het aangrenzende Mantingerzand.

Doel van het milieuhygiënisch vooronderzoek is het nagaan of in of in de nabijheid van de onderzoekslocatie bodembedreigende activiteiten plaatsvinden of hebben plaatsgevonden waardoor verontreinigende stoffen in de bodem zijn terecht gekomen. Op basis van deze informatie moet blijken of verkennend bodemonderzoek nodig is en zo ja, welke onderzoeksstrategie bij het eigenlijke bodemonderzoek gehanteerd moet worden.

1.4 Opbouw van het rapport

In het voorliggende rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- De wijze van uitvoering van het vooronderzoek (hoofdstuk 2);
- De resultaten van het onderzoek (hoofdstuk 3);
- De conclusies, beschrijving van deellocaties, bepaling hypotheses en de aanbevelingen (hoofdstuk 4).

De bijlagen maken onlosmakelijk deel uit van deze rapportage.

2 Vooronderzoek

2.1 Norm

Het vooronderzoek is uitgevoerd volgens de NEN 5725:2017. Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven dient volgens de Regeling Bodemkwaliteit de NEN 5725:2009 gebruikt te worden. Door de NEN 5725:2017 te gebruiken is gewerkt met de volgende belangrijkste wijzigingen:

- De systematiek van het milieuhygiënisch vooronderzoek is gewijzigd. De aanleiding van het onderzoek bepaald de te onderzoeken aspecten. Dit heeft inhoudelijk geen effect op het onderzoeksresultaat: de relevante gegevens worden verzameld en geïnterpreteerd;
- Gegevens die leiden tot een verdenking van een asbestverontreiniging worden in de NEN 5725:2017 altijd verzameld. Dit is een inhoudelijke uitbreiding ten opzichte van de NEN 5725:2009 en heeft een effect op het onderzoeksresultaat.

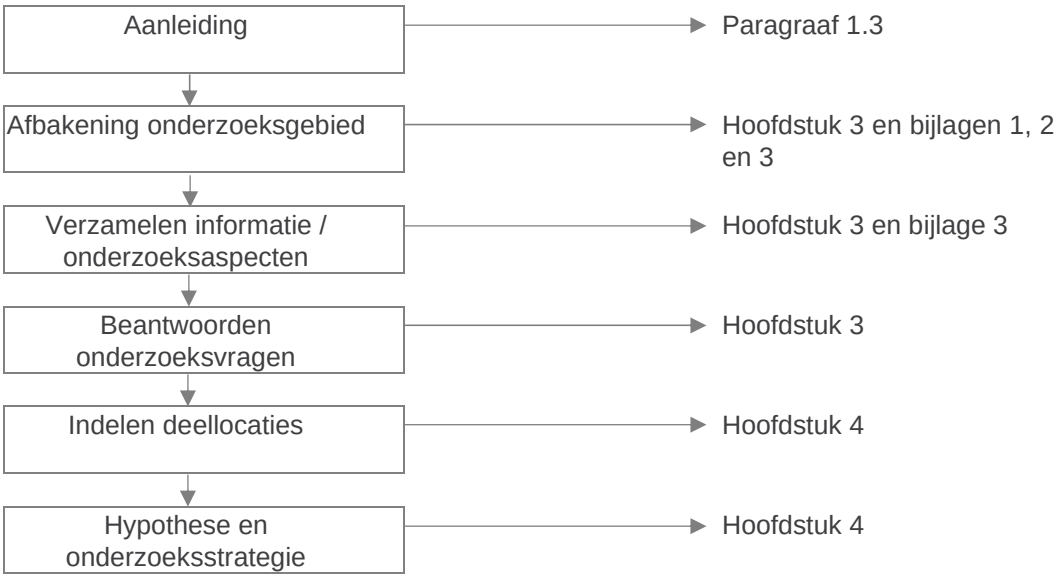
2.2 Onderzoeksvragen

Tijdens het vooronderzoek worden de volgende onderzoeksvragen gesteld, waarop door middel van dossieronderzoek, interviews en locatiebezoek antwoord is verkregen:

- Wat is de afbakening van het onderzoeksgebied?
- Wat is de bodemopbouw en geohydrologie en is er binnen het onderzoeksgebied sprake van verschillende fysische kwaliteiten en/of bodemvreemde lagen? Zo ja, welke fysische kwaliteiten en/of bodemvreemde lagen zijn er en waar bevinden deze zich?
- Wordt op de locatie of een deel daarvan (een geval van ernstige) bodemverontreiniging vermoed? Zo ja, waar bevindt deze zich?
- Is er sprake van beïnvloeding vanuit de omgeving van de bodemkwaliteit of de kwaliteit van het grondwater? Zo ja, welke beïnvloeding en waar?
- Welke kwaliteitsklasse is toegekend aan de bodem in de bodemkwaliteitskaart en welke lagen zijn daarbij onderscheiden?
- Is er sprake van potentiële bronnen van bodemverontreiniging, zowel vanuit het verleden als het heden? Zo ja, wat zijn de potentiële bronnen van bodemverontreiniging, waar liggen ze en wat zijn verdachte parameters?
- Is de bodem asbestverdacht?
- Wat is visueel waarneembaar op de locatie?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zijn een groot aantal onderzoeksaspecten benoemd. Deze onderzoeksaspecten zijn benoemd en ingevuld in bijlage 3.

In onderstaand schema is de aanpak van het vooronderzoek beschreven, inclusief de vindplaats in dit rapport.

2.3 Informatiebronnen

De gebruikte informatiebronnen voor het vooronderzoek zijn per onderzoeksaspect weergegeven in bijlage 3. Deze informatiebronnen zijn volgens ons voldoende betrouwbaar en volledig om, in relatie tot de aard van de onderzoekslocatie, een uitspraak te kunnen doen over de verdenking van bodemverontreiniging.

3 Resultaten

3.1 Afbakening onderzoeksgebied

In onderstaande tabel zijn de locatiegegevens samengevat.

Tabel 3-1: Overzicht locatiegegevens

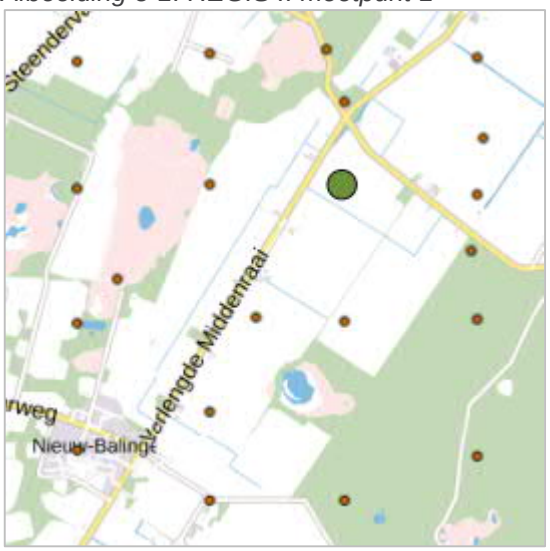
Adres locatie	Verlengde Middenraai, Nieuw-Balinge
Eigenaar locatie	Groot deel van de percelen is in eigendom van Natuurmonumenten
Coördinaten	X: 238.191 Y: 533.460
Oppervlakte locatie (in m²)	220 ha
waarvan bebouwd (in m²)	<0.1%

De begrenzing van het onderzoeksgebied is weergegeven in bijlage 2.

3.2 Bodemopbouw en geohydrologie

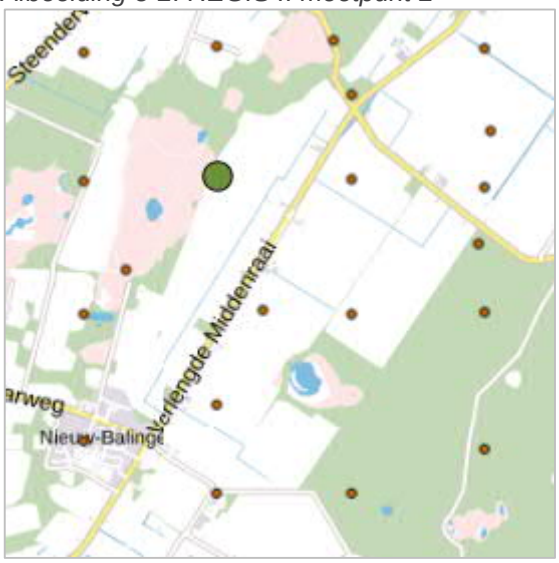
Voor het bepalen van de bodemopbouw ter plaatse van de onderzoekslocatie zijn eerder uitgevoerd bodemonderzoeken en meetpunten uit het REGIS II model geraadpleegd. Verspreid in het onderzoeksgebied zijn drie meetpunten beschikbaar in REGIS II.

Afbeelding 3-1: REGIS II meetpunt 1

Diepte (m-mv)	Hydrogeologie	Lithologie
0 – 0,20	Antropogeen	Zand
0,20 – 0,70	Holocene afzettingen, complexe eenheid	Veen
0,70 – 1,50	Formatie van Boxtel, zandige eenheid	Zand, Leem
1,50 – 2,20	Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten, eerste kleiige eenheid	Leem
2,20 – 2,40	Formatie van Drachten, zandige eenheid	Zand

Afbeelding 3-2: REGIS II meetpunt 2

Diepte (m-mv)	Hydrogeologie	Lithologie
0 – 1,30	Formatie van Boxel, zandige eenheid	Zand
1,30 – 2,0	Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten, eerste kleiige eenheid	Leem
2,20 – 2,40	Formatie van Drachten, zandige eenheid	Zand, Leem

Afbeelding 3-3: REGIS II meetpunt 3

Diepte (m-mv)	Hydrogeologie	Lithologie
0 – 0,70	Antropogeen, bij onderliggende eenheid ingedeeld	Zand
0,70 – 1,20	Holocene afzettingen, complexe eenheid	Veen
1,20 – 3,0	Formatie van Boxel, zandige eenheid	Zand, Leem

Op een groot deel van het onderzoeksgebied is er in 2014 een bodemonderzoek uitgevoerd door Bware (Rapportnummer: 2014.01 d.d. 21 februari 2014). Hieruit blijkt dat de bovengrond (0,0 - 0,50 m-mv) voornamelijk bestaat uit zandgrond en plaatselijk in de ondergrond (0,50 - 1,0 m-mv) leem en veenlagen worden aangetroffen. De grondwaterstand werd tussen de 0,50 en 1,0 m-mv waargenomen. De resultaten komen overeen met de gegevens uit het REGIS II model.

Op basis van gegevens uit het geoportaal van de provincie Drenthe blijkt dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) varieert in het onderzoeksgebied ongeveer tussen de 0 en 1,20 m-mv. Uit gegevens van het geoportaal van de provincie Drenthe blijkt dat er geen grondwaterwingebieden aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied.

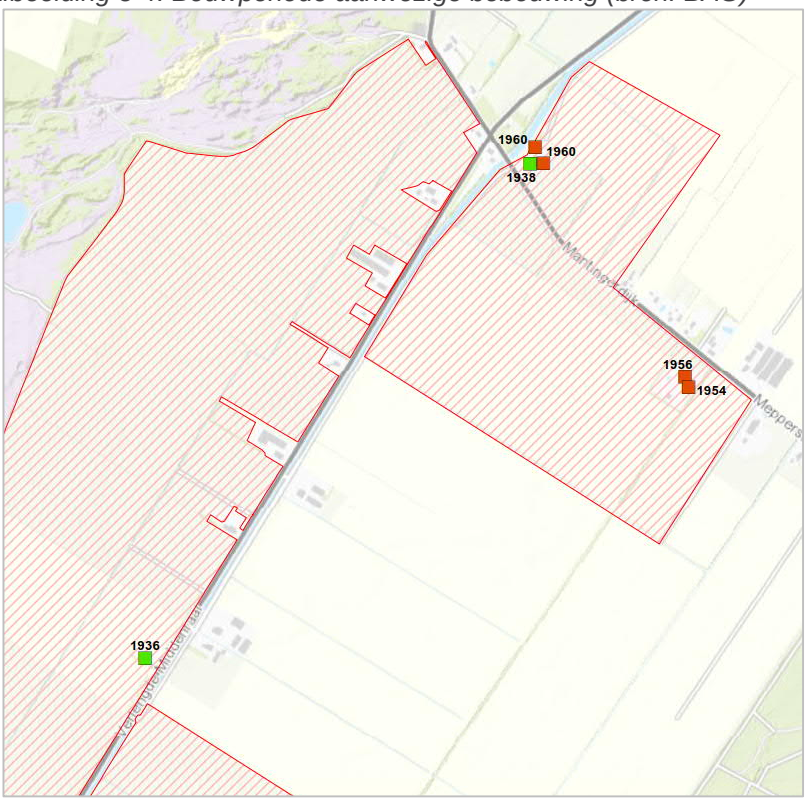
3.3 Huidig gebruik

Het onderzoeksgebied is op dit moment vrijwel volledig in gebruik als landbouwgebied. Dit betreft met name weidegebied met sloten. Een klein deel van de onderzoekslocatie is op dit moment bebouwd.

De grootschalige toepassing van asbesthoudende producten bij de bouw van objecten uit een bepaalde periode kan indirect een bodemverontreiniging met asbesthoudend materiaal hebben veroorzaakt door bewerkingen van asbesthoudende materialen op de bouwplaats en/of de sloop van gebouwen. Op basis van de geraadpleegde gegevens uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) zijn de objecten ter plaatse van de onderzoekslocatie te verdelen in vier perioden, namelijk: de periode voor 1955: in deze periode werden asbest en asbesthoudende producten over het algemeen op geringe schaal verwerkt, geproduceerd en toegepast. De periode 1955 - 1978: in deze periode zijn asbest en asbesthoudende producten op grote schaal verwerkt en geproduceerd en het meest wijdverbreid toegepast. De periode 1978 - 1993: in deze periode liep de verwerking van asbest en de productie van asbesthoudende materialen terug en was ongecontroleerd storten van asbesthoudend afval voor een deel door wet- en regelgeving aan banden gelegd. En de periode na 1993: sinds 1993 is het gebruik van asbest en de toepassing van asbesthoudende producten verboden en het storten van asbesthoudend afval aan regelgeving onderworpen.

Uit gegevens van de BAG blijkt dat een deel van de aanwezige bebouwing afkomstig is uit de ’asbestverdachte periode’. Rond aanwezige bebouwing is bovendien erfverharding aanwezig welke verdacht is op het voorkomen van bodemverontreinigingen.

Afbeelding 3-4: Bouwperiode aanwezige bebouwing (bron: BAG)

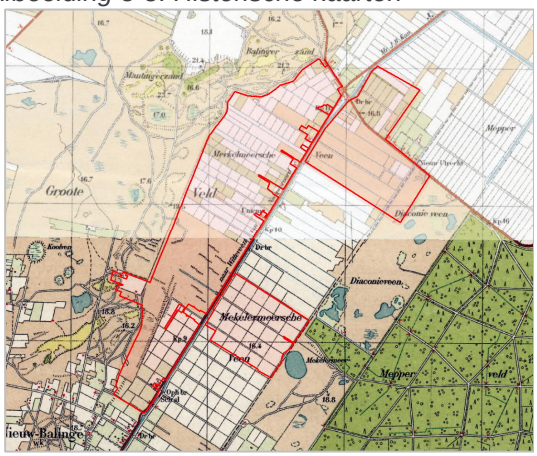

Mogelijk bevinden zich nabij de erfverhardingen binnen het onderzoeksgebied enkele puinpaden.

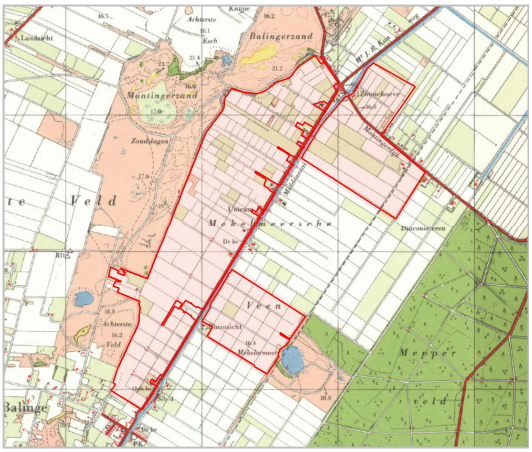
3.4 Historische kaarten

Uit historische kaarten blijkt dat er een groot aantal dammen en gedempte watergangen aanwezig is in het onderzoeksgebied. Bij het dempen van watergangen en aanleg van dammetjes is mogelijk bodemvreemd materiaal gebruikt. Dit betreft met name watergangen en dammen nabij bebouwing. Tussen circa 1930 en 1980 is er bebouwing aanwezig geweest op het perceel aan de Mantingerweg. Hier zouden plaatselijk bodemvreemde materialen voor kunnen komen in de bodem. In bijlage 2 zijn gedempte watergangen, dammen en voormalige bebouwing weergegeven op kaart.

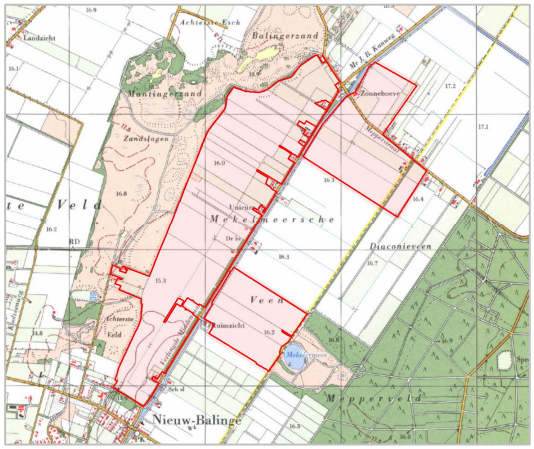
Afbeelding 3-5: Historische kaarten

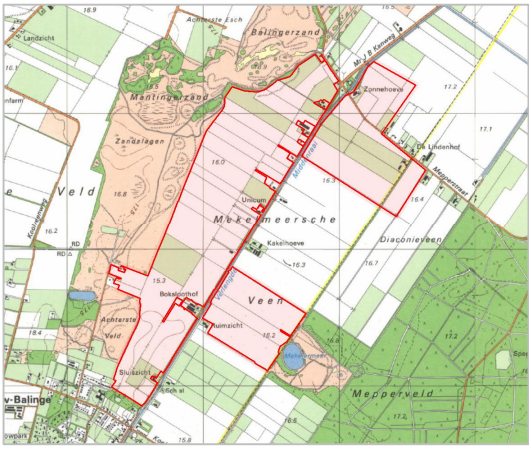
1940

1960

1975

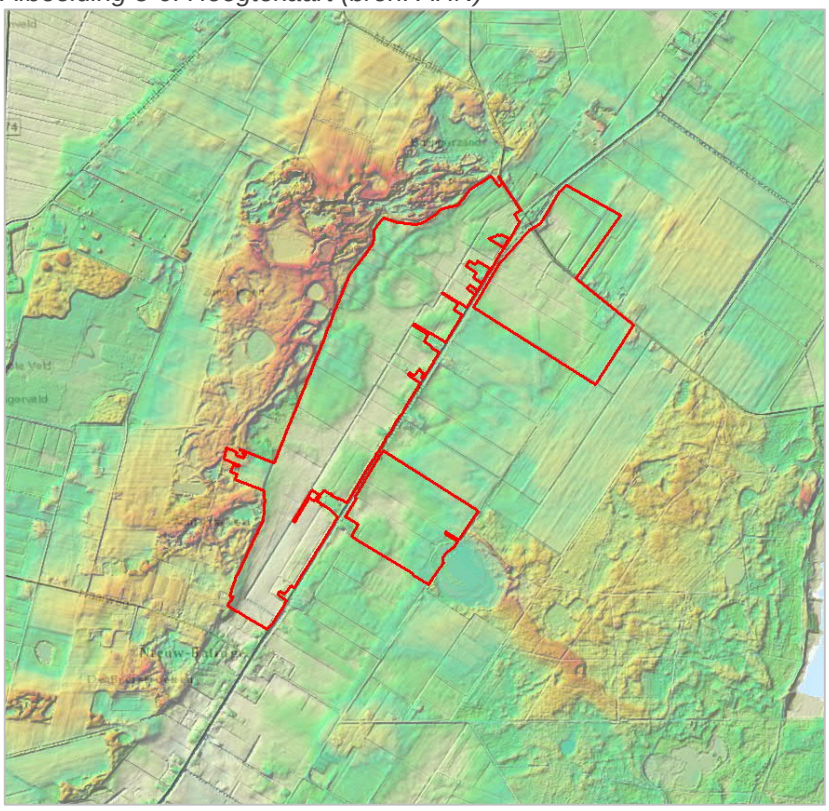

1990

3.5 Ophogingen

Een hoger liggend maaiveld kan duiden op de aanwezigheid van een stort met bodemvreemd materiaal. Om deze reden is het plangebied op de algemene hoogte kaart van Nederland (AHN) bestudeerd. De hoogteligging van de onderzoekslocatie varieert tussen circa 14,7 en 16,5 m +NAP. Er zijn op de hoogekaart geen verdachte ophogingen waarneembaar (zie afbeelding 3-6). Op basis van gegevens uit het geoportaal van de provincie Drenthe blijkt dat er geen NAVOS stortlocaties aanwezig zijn in het onderzoeksgebied.

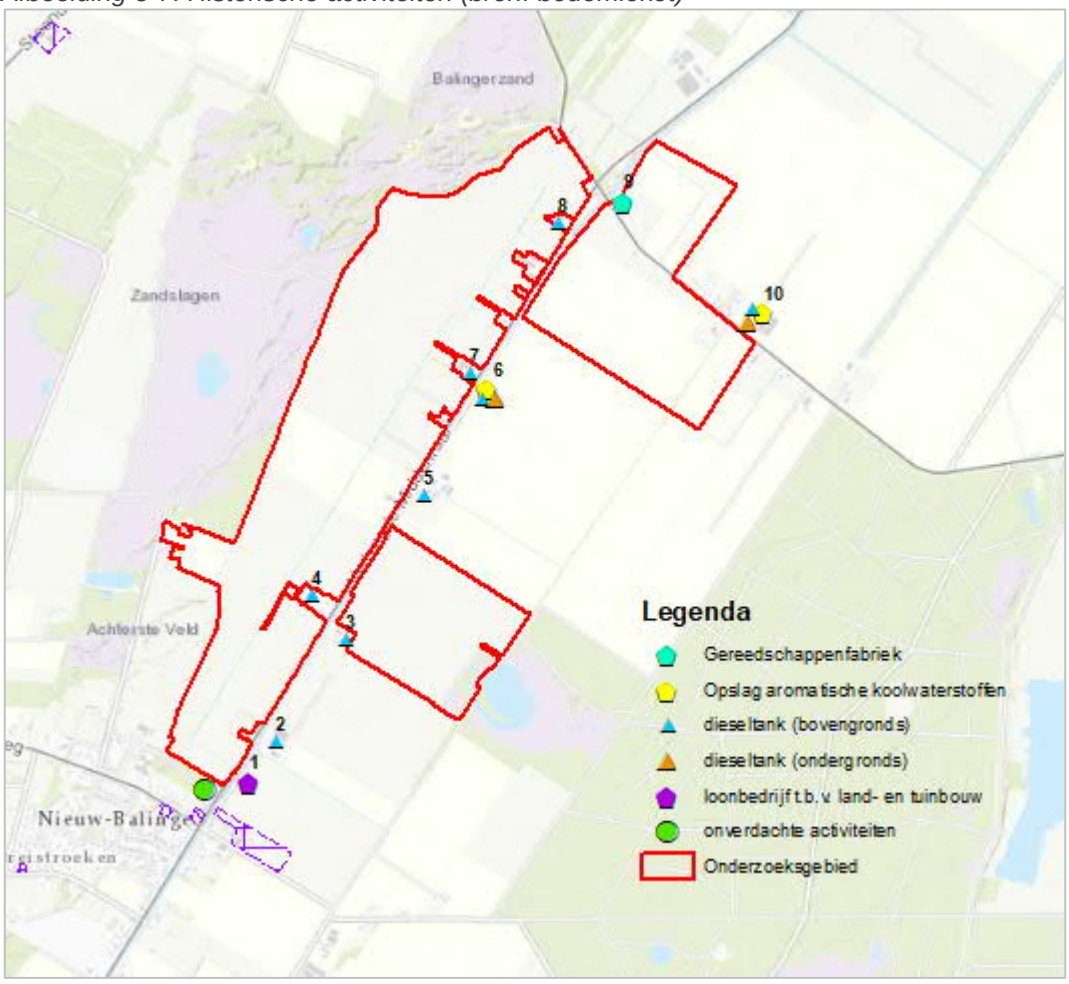
Afbeelding 3-6: Hoogtekaart (bron: AHN)

3.6 Bodemloket

Op Bodemloket (www.bodemloket.nl) staan bodembedreigende activiteiten, bodemonderzoeken en/of saneringen geregistreerd. Er zijn op of binnen een straal van 25 meter van de onderzoekslocatie geen uitgevoerde milieuhygiënische bodemonderzoeken en/of saneringen bekend bij bodemloket. Er zijn bij bodemloket wel een aantal historische activiteiten bekend binnen een straal van 25 meter van de onderzoekslocatie. Deze zijn hieronder samengevat:

Afbeelding 3-7: Historische activiteiten (bron: bodemloket)

Gezien de aard van de activiteiten en de afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied (bovendien afgeschermd door watergangen) wordt van de bekende historische activiteiten niet of nauwelijks invloed verwacht op de bodemkwaliteit ter plaatse van het onderzoeksgebied. Bovendien lijkt het op basis van aanwezige bebouwing niet aannemlijk dat er een (grootschalige) gereedschappenfabriek aanwezig is geweest ter plaatse van locatie 9.

3.7 Bodemkwaliteitskaart

Op basis van de bodemkwaliteitskaart van de provincie Drenthe zijn onderstaande gegevens op de locatie van toepassing; de ontgravingskwaliteit van de boven- (0 – 0,5 m-mv) en ondergrond (0,5 – 2,0 m-mv) voldoet aan bodemkwaliteitsklasse ’Achtergrondwaarde’.

3.8 PFAS

Op 2 juli 2020 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat het nieuwe Tijdelijke Handelingskader PFAS (THK) bekend gemaakt. In het handelingskader zijn tijdelijke achtergrondwaarden voor PFAS opgenomen. Deze zijn hoger dan 0,1 microgram per kilo, die in de eerdere versie van 8 juli 2019 waren opgenomen.

De nieuwe achtergrondwaarden voor PFAS in microgram/kg droge stof zijn:
- PFOA = 1,9;
- andere PFAS = 1,4.

Het THK maakt geen onderscheid tussen toepassing boven of onder grondwaterniveau. De maximale waarden voor Wonen en Industrie blijven 3/7/3/3 microgram /kg droge stof voor respectievelijk PFOS, PFOA, GenX en andere PFAS. Dit zijn ook de maximale waarden voor toepassing in een Grootschalige Bodem Toepassing (GBT, geluidswal en dergelijke). Bij hogere waarden voor een van deze stoffen is de grond niet toepasbaar en dient gestort of gereinigd te worden.

Er is geen reden om aan te nemen dat er ter plaatse van het onderzoeksgebied PFAS gehalten in de bodem aanwezig zijn boven de nieuwe achtergrondwaarden, omdat er geen activiteiten bekend zijn in de omgeving die mogelijk tot verhoogde gehalten aan PFAS kunnen hebben geleid.

3.9 Waterbodem

De watertypes binnen het onderzoeksgebied worden als lijnvormige watergangen getypeerd. Het merendeel van de watergangen zijn primaire watergangen. Enkele watergangen nabij de Mantingerdijk zijn ingedeeld als secundaire watergangen (zie bijlage 2).

De bodembreedte van de Verlengde Middenraai bedraagt 4 m. Van de overige primaire watergangen bedraagt de bodembreedte tussen de 0,50 en 0,90 m. De stromingsrichting van de Verlengde Middenraai en parallelsloot is zuidwestelijk. De overige watergangen stromen in de richting van de Verlengde Middenraai.

Het waterschap is verantwoordelijk voor het onderhoud van de primaire watergangen. Het is niet bekend wanneer de watergangen voor het laatst gebaggerd zijn.

Er zijn geen waterbodemonderzoeken bekend binnen een 25 m contour rond het onderzoeksgebied.

3.10 Locatiebezoek

Op 17 december 2019 is locatiebezoek uitgevoerd door Sweco. Hierbij zijn een aantal paden met puinverharding geïdentificeerd binnen het onderzoeksgebied. Verder is in een deel van de dakbedekking in de bebouwing aan de Verlengde Middenraai 21 mogelijk asbest toegepast. Nabij de onderzoekslocatie zijn een betonpijp in de slootwal en een boerderij erf met opmerkelijke begroeiing waargenomen.

Er is geen beschoeiing langs de waterkant aangetroffen. Ter plaatse van de voormalige bebouwing aan de Mantingerweg zijn geen bijzonderheden waargenomen. In bijlage 4 zijn een kaart en foto’s te vinden met de bevindingen van het locatiebezoek.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Bevindingen vooronderzoek

Samenvattend kan het volgende gezegd worden over de bodemkwaliteit van de onderzoekslocatie:

- Op basis van de bodemkwaliteitskaart voldoet de boven- en ondergrond aan bodemkwaliteitsklasse ‘Achtergrondwaarde’.
- Er wordt niet of nauwelijks invloed verwacht van ‘verdachte activiteiten’ op de bodemkwaliteit ter plaatse van het onderzoeksgebied.
- Een zeer beperkt deel van het gebied is bebouwd. Uit locatiebezoek blijkt een deel van de dakbedekking van de bebouwing aan de Verlengde Middenraai 21 mogelijk verdacht op asbest.
- Tussen circa 1930 en 1980 is er bebouwing aanwezig geweest op het perceel aan de Mantingerweg. Hoewel bij locatiebezoek geen bijzonderheden zijn waargenomen zouden hier plaatselijk bodemvreemde materialen voor kunnen komen in de bodem.
- Bij locatiebezoek zijn twee paden met puinverharding aangetroffen nabij Verlengde Middenraai 17. Er zijn bovendien een aantal paden met klinkerverharding aanwezig. Hoewel deze in principe niet verdacht zijn, kan niet worden uitgesloten dat hieronder puinverharding aanwezig is.
- Uit historische kaarten blijkt dat er een groot aantal watergangen is gedempt in de periode voor 1990. Hoewel deze vermoedelijk met gebiedseigen grond zijn gedempt, is niet uit te sluiten dat er plaatselijk bodemvreemd materiaal is toegepast.
- Uit historische kaarten en locatiebezoek blijkt dat er een groot aantal dammen aanwezig is in het onderzoeksgebied. Deze zijn verdacht op het voorkomen van bodemvreemd materiaal.
- Er zijn geen verdachte ophogingen waargenomen bij locatiebezoek en het raadplegen van hoogtekaarten. Bovendien zijn er geen stortplaatsen bekend.

4.2 Deellocaties

Op basis van de bevindingen van het vooronderzoek is de onderzoekslocatie verdeeld in de volgende deellocaties:

Tabel 4-1: Deellocaties

Deellocatie	**Omschrijving en reden tot wel of niet verdenking**
Dammen (~32 stuks)	Verdacht op bodemverontreiniging en asbest bij aantreffen bodemvreemd materiaal (bijlage 2)
Slootdempingen	Verdacht indien bodemvreemd materiaal in de grond aanwezig is.
Puinpaden (2 x 200m)	Verdacht op bodemverontreiniging en asbest (bijlage 4)
Verlengde Middenraai 21	Deel dakbedekking mogelijk verdacht op asbest
Overig gebied	Onverdacht tenzij bodemvreemd materiaal aangetroffen wordt.

4.3 Aanbevelingen

Om veilig te kunnen werken in en met grond, is bodemonderzoek nodig als bodemverontreiniging boven de interventiewaarde verwacht wordt of als een asbestverontreiniging verwacht wordt.

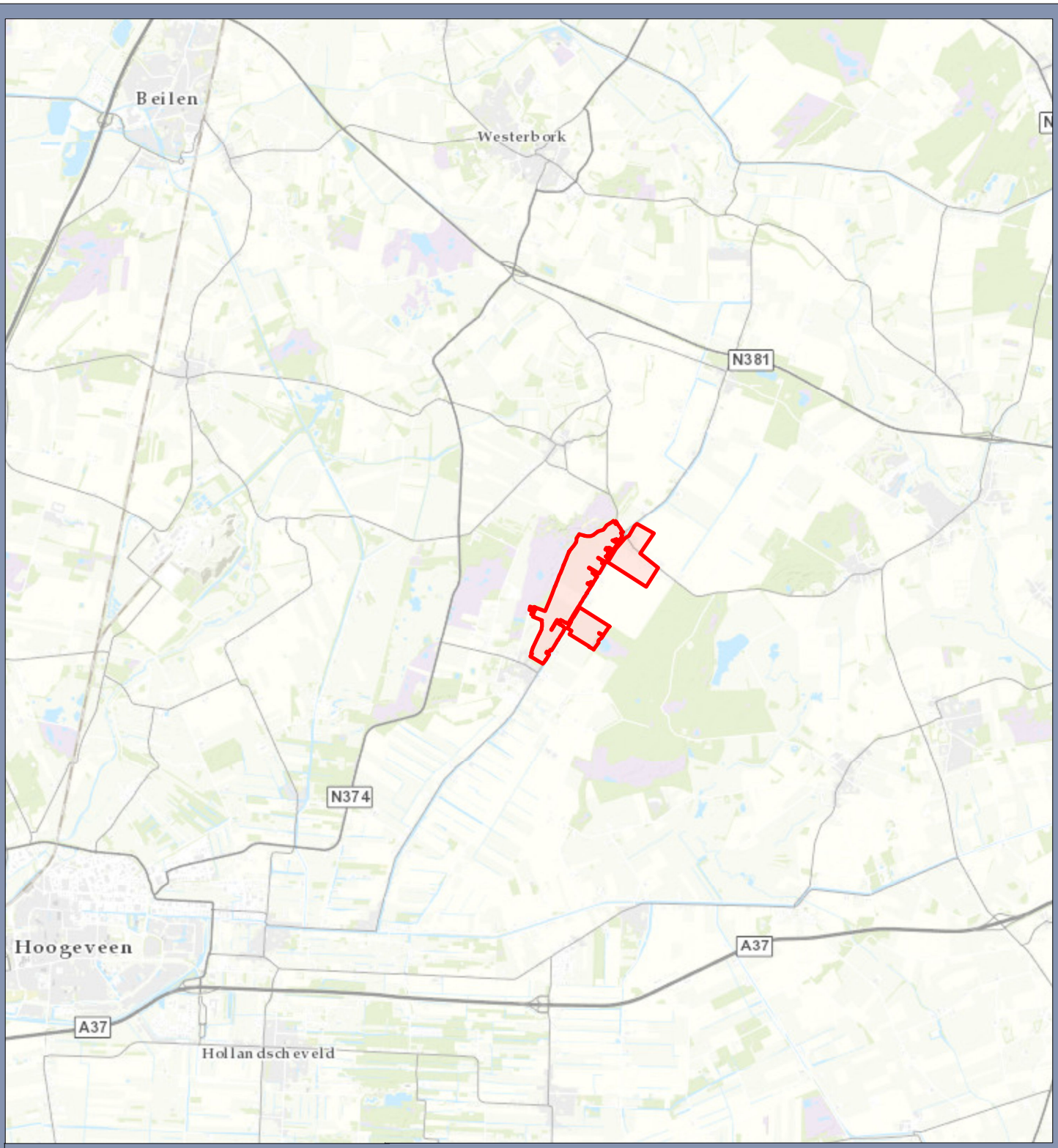
Indien er werkzaamheden zullen worden uitgevoerd ter plaatse van verdachte deellocaties (dammen, slootdempingen en puinpaden) wordt geadviseerd bodemonderzoek uit te voeren op basis van de NEN5740, en bij aanwezigheid van puin tevens verkennend bodemonderzoek op basis van de NEN5707.

Voor het overig deel van het onderzoeksgebied gelden geen beperkingen voor het uitvoeren van voorgenomen werkzaamheden. Indien bij werkzaamheden bodemvreemde bijmengingen worden waargenomen, wordt geadviseerd alsnog verkennend bodemonderzoek uit te voeren op basis van de NEN5740 en NEN5707.

In het kader van grondverzet, wordt de verwachte bodemkwaliteit vergeleken met de bodemkwaliteit zoals vastgelegd in de gemeentelijke bodemkwaliteitskaart (Bbk). Als de verwachte bodemkwaliteit beter of gelijk is aan de Bbk, dan vormt de Bbk het erkende bewijsmiddel voor hergebruik van grond. Bij een afwijkende slechtere kwaliteit is voorafgaande aan hergebruik een partijkeuring nodig om een erkend bewijsmiddel te verkrijgen. In het onderzoeksgebied wordt geen afwijkende slechtere kwaliteit verwacht ten opzichte van de bodemkwaliteitskaart, met uitsluiting van de verdachte locaties (met name puinpaden en dammen).

Ondanks het feit dat Sweco Nederland B.V. bij de uitvoering van het vooronderzoek aansluit bij landelijke kwaliteitsrichtlijnen en regelgeving, maakt het karakter van het onderzoek het niet mogelijk om garanties af te geven ten aanzien van de beschreven bodemkwaliteit. Sweco Nederland B.V. accepteert dan ook geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever of derden naar aanleiding van het door Sweco Nederland B.V. uitgevoerde vooronderzoek nemen.

Bijlage 1 Topografische ligging onderzoekslocatie

Legenda

Onderzoeksgebied

Topografische ligging

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

SWECO

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:100.000
Formaat: A4

Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

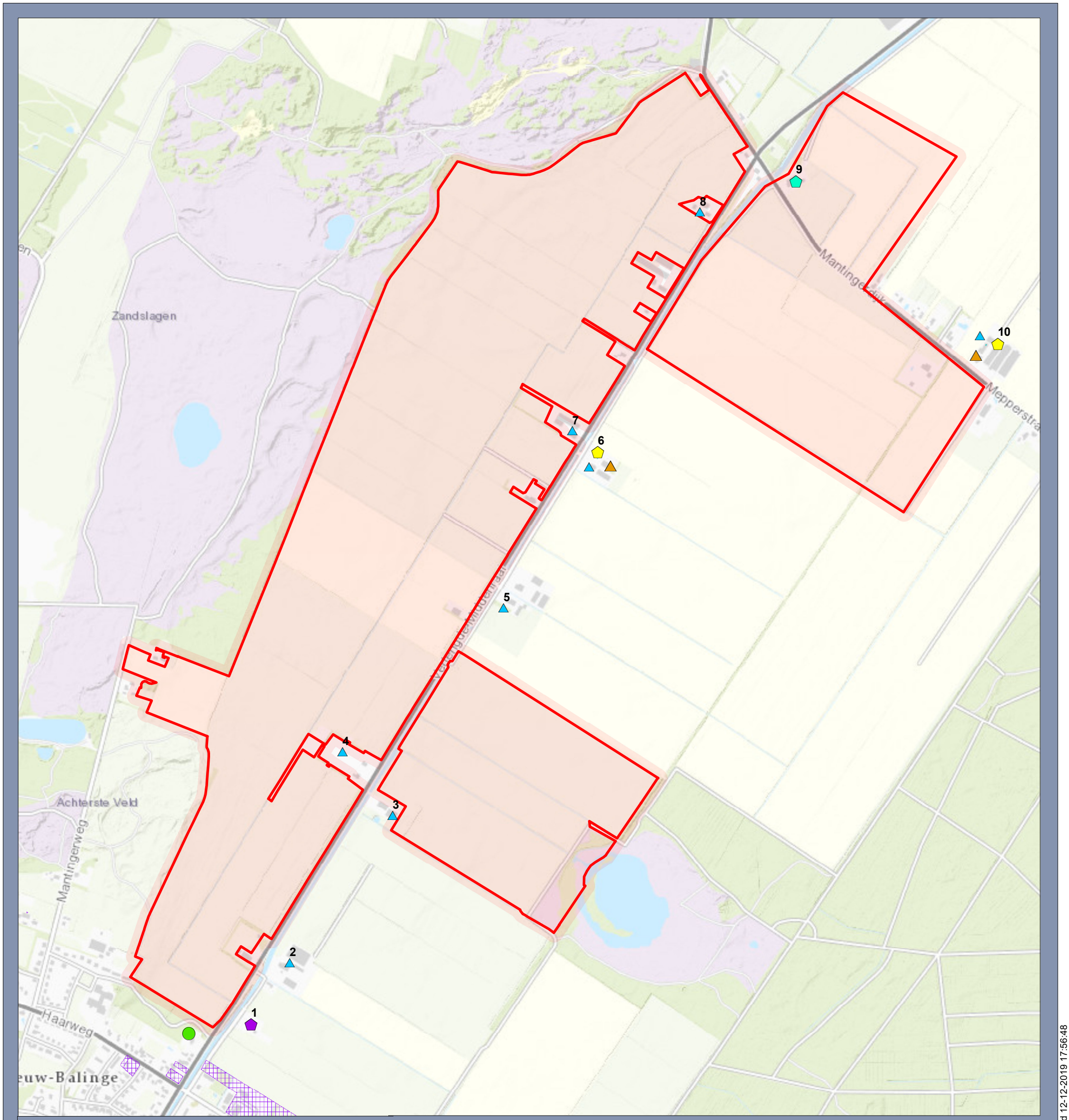
0 1.000 2.000 3.000 4.000 5.000 6.000 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco ABIHO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Bijlage 2 Situatie

Legenda

- Gereedschappenfabriek
- Opslag aromatische koolwaterstoffen
- dieseltank (bovengronds)
- dieseltank (ondergronds)
- loonbedrijf t.b.v. land- en tuinbouw
- onverdachte activiteiten
- Onderzoeksgebied
- 25 meter contour

Resultaten locatiebezoek

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

SWECO

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

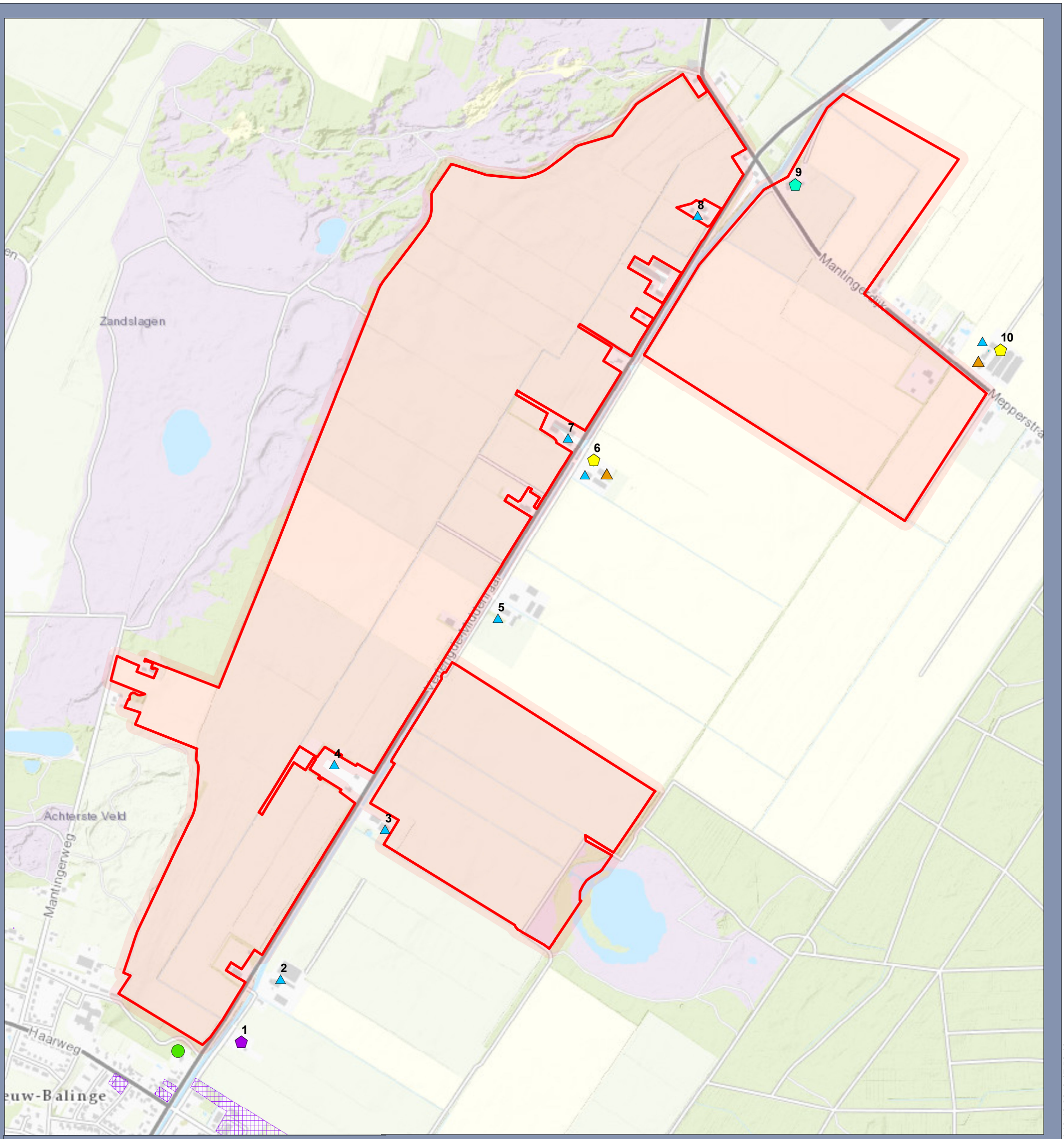
Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 150 300 450 600 750 900 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco AB\HO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Legenda

- Gereedschappenfabriek
- Opslag aromatische koolwaterstoffen
- dieseltank (bovengronds)
- dieseltank (ondergronds)
- loonbedrijf t.b.v. land- en tuinbouw
- onverdachte activiteiten
- Onderzoeksgebied
- 25 meter contour

Situatie met HBB locaties

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 150 300 450 600 750 900 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco AB\HO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Legenda

- Gesloopte bebouwing
- Dammen (voor 1990)
- Gedempte watergangen (voor 1990)
- Onderzoeksgebied

Gegevens uit historische kaarten

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:7.000
Formaat: A3

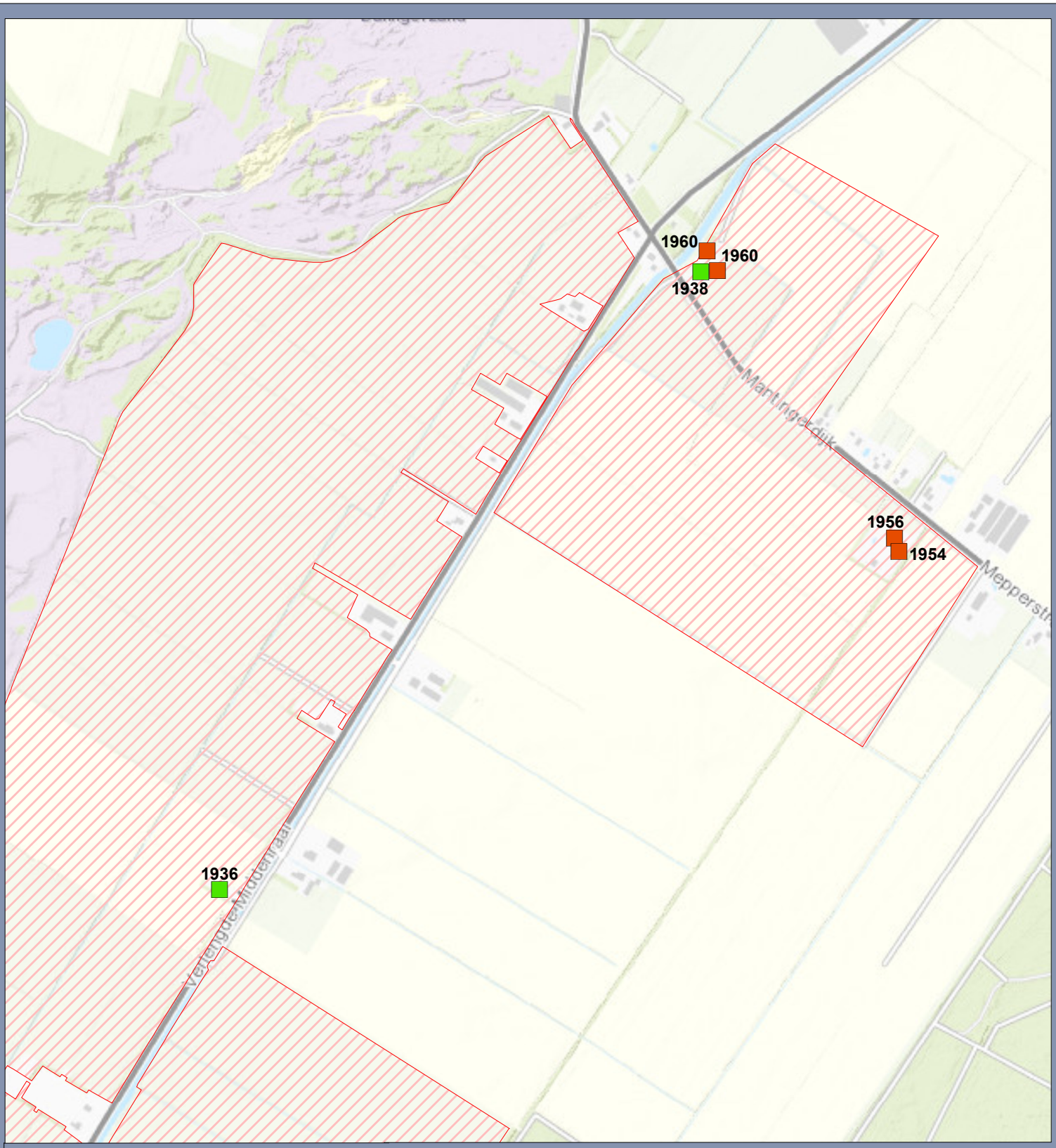
Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 150 300 450 600 750 900 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco AB\HO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Legenda

Bebouwing binnen onderzoeksgebied

- Asbestverdachte periode (bouwjaar)
- Voor asbestverdachte periode (bouwjaar)
- Onderzoeksgebied

Aanwezige bebouwing

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

SWECO

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:10.000
Formaat: A4

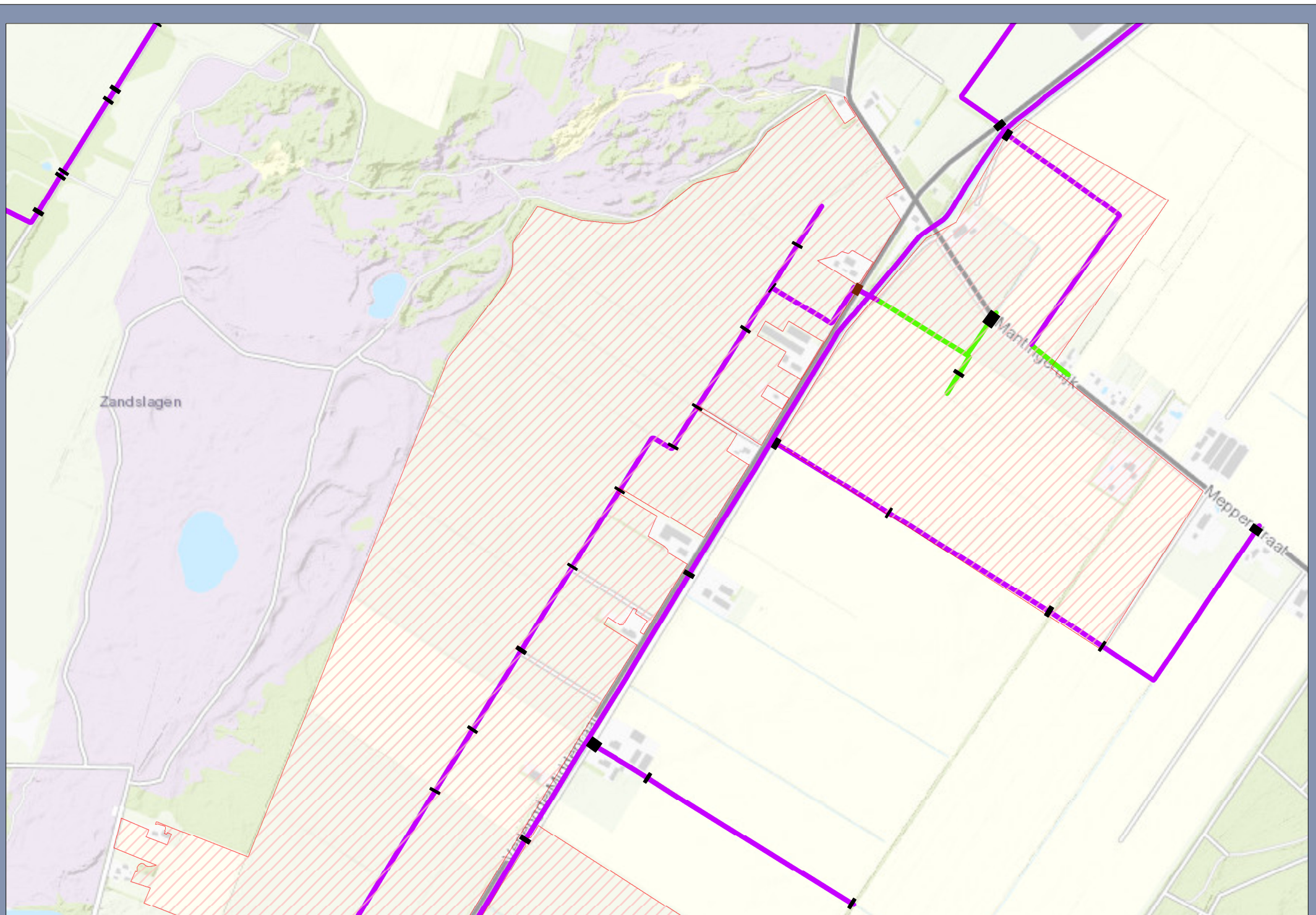
Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 110 220 330 440 550 660 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco AB\HO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Legenda

- Duiker
- Duiker inlaat
- Primaire_watergang
- Secundaire_watergang
- Onderzoeksgebied

Watergangen

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

Status: Definitief
Datum: 16-12-2019
Schaal: 1:10.000
Formaat: A4

Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 150 300 450 600 750 900 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

\\NLAMSFS004\Project\410\366274_IP_Verlengde_Middenraai\2. Do Work\04 Rapportage\Conditionerende onderzoeken\Milieuhygienisch\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 16-12-2019 17:34:45

Bijlage 3 Verzamelde gegevens

Conform NEN 5725 – Aanleiding A "Opstellen hypothese over de milieuhygienische bodemkwaliteit ten behoeve van uit te voeren bodemonderzoek".

Onderzoeksvraag : Wat is de afbakening van het onderzoeksgebied?

Eigendomssituatie — Informatiebron:

Grotendeels Natuurmonumenten

Oppervlakte en afbakening onderzoeksgebied — Informatiebron:

Oppervlakte onderzoeksgebied perceel: 220 ha.
Afbakening onderzoeksgebied ten behoeve van vooronderzoek = 25 m contour rond locatie

Onderzoeksvraag: Wat is de bodemopbouw en geohydrologie en is er binnen het onderzoeksgebied sprake van verschillende fysische kwaliteiten en/of bodemvreemde lagen? Zo ja, welke fysische kwaliteiten en/of bodemvreemde lagen zijn er en waar bevinden deze zich?

Bodemtype — Informatiebron:voorgaand bodemonderzoek, www.dinoloket.nl

Voornamelijk zand met leem en veenlagen plaatselijk in de ondergrond.

Antropogene lagen in de bodem

Ophogingen en bodemvreemde lagen — Informatiebron: dinoloket, ahn, historische kaarten

Geen ophogingen en/of bodemvreemde lagen bekend.

Dempingen — Informatiebron: www.topotijdreis.nl

Ja zie voor gedempte watergangen bijlage 2

Geohydrologie

Grondwaterstand — Informatiebron: onderzoek, geoportaal provincie Drenthe

GHG:
0,0 - 1,20 m-mv (Geodata provincie)
0,50 – 1,0 m-mv (voorgaand onderzoek)

Drainage — Informatiebron:

Bemaling — Informatiebron:

Onttrekking — Informatiebron:

Infiltratie — Informatiebron:

Onderzoeksvraag: Wordt op de locatie of een deel daarvan (een geval van ernstige) bodemverontreiniging vermoed? Zo ja, waar bevindt deze zich?

Geval van bodemverontreiniging? — Informatiebron: www.bodemloket.nl

Onbekend

Zo ja, geval van ernstige bodemverontreiniging?

Onbekend

Op basis van bodemonderzoeken — Informatiebron:www.bodemloket.nl

Op de locatie zijn geen bodemonderzoeken bekend

Het tijdstip waarop, dan wel de periode waarbinnen de bodemverontreiniging (waarschijnlijk) is ontstaan?

-

Onderzoeksvraag: Is er sprake van beïnvloeding vanuit de omgeving van de bodemkwaliteit of de kwaliteit van het grondwater? Zo ja, welke beïnvloeding en waar?	
Op basis van bodemonderzoeken	Informatiebron:www.bodemloket.nl
Er zijn geen onderzoeken nabij de onderzoekslocatie uitgevoerd	
Onderzoeksvraag: Welke kwaliteitsklasse is toegekend aan de bodem in de bodemkwaliteitskaart en welke lagen zijn daarbij onderscheiden?	
Kwaliteit obv bodemkwaliteitskaart	Informatiebron: Gemeentelijke nota bodembeheer met bodemkwaliteitskaart
Verwachte bodemkwaliteit bovengrond:	Achtergrondwaarde
Verwachte bodemkwaliteit ondergrond:	Achtergrondwaarde
Ontgravingsklasse bovengrond:	Achtergrondwaarde
Ontgravingsklasse ondergrond:	Achtergrondwaarde
Toepassingsklasse bovengrond:	Achtergrondwaarde
Toepassingsklasse ondergrond:	Achtergrondwaarde
Wegberm	Achtergrondwaarde
Is er sprake van gebiedsgerichte beleid?	Informatiebron:

Onderzoeksvraag: Is er sprake van potentiële bronnen van bodemverontreiniging, zowel vanuit het verleden als het heden? Zo ja, wat zijn de potentiële bronnen van bodemverontreiniging, waar liggen ze en wat zijn verdachte parameters?	
Voormalig	Informatiebron: Bodemloket, locatiebezoek
Bodemgebruik in het verleden op het perceel en in de omgeving	
Landbouw	
Bedrijfsactiviteiten of ondergrondse tanks in het verleden op het perceel en in de omgeving	
Op basis afstand en locatiebezoek zijn er geen van de bij bodemloket bekende bedrijfsactiviteiten verdacht ten aanzien van de bodemkwaliteit ter plaatse van het onderzoeksgebied.	
Overige verdachte activiteiten in het verleden op of nabij het perceel	
Dammen, bebouwing, puinpaden	
Huidig	**Informatiebron: locatiebezoek**
Huidig bodemgebruik op het perceel en in de directe omgeving	
landbouw	
Aanwezigheid bebouwing of opslagplaatsen op het perceel	
boerderijen	
Aanwezigheid ondergrondse infrastructuur en objecten.	
onbekend	
Aanwezigheid verhardingen, paden en dergelijke.	
ja	
Aanwezigheid dammen	
ja	
Aanwezigheid brandplekken	
nee	
Toekomstig	**Informatiebron: opdrachtgever**
natuur	
Onderzoeksvraag: Is de bodem asbestverdacht?	
Asbestverdacht	**Informatiebron: locatiebezoek, historische kaarten**

Asbestverdachte activiteiten aanwezig geweest op of nabij de locatie?	
Bedrijven werkzaam met asbest	-
Stortplaatsen	-
Asbestbewerkingen tbv bouw	-
Toepassing van asbestrestproducten in wegen, dammen dempingen	Mogelijk dammen, dempingen, paden
Historische ophogingen met asbesthoudende bodem/slib	-
Gebouwen met asbesthoudende materialen	Mogelijk dakbedekking
Asbesthoudende beschoeiingen langs waterkant	-
Asbesthoudende afperkingsschotten in (volks)tuinen	-
Glastuinbouw (asbestkit) aanwezig geweest	-
Ongewone voorvallen met asbest (bv brand)	-
Aanwezigheid halfverhardingen	-
Aanwezigheid funderingslaag onder verhardingen	-
Stortingen asbestverdachte afvalstoffen	-
Opslagdepots met puinhoudende grond	-
Op- en overslag van puin of puinbrekers	-
Met puin gedempte putten en sloten	Zie onder ''bodem en geohydrologie''

Asbest in en aan bouwwerken en ondergrondse objecten

-

Onderzoeksaspect: Terreinverkenning d.d. Sweco door 17 december 2019

Verhardingen, soort, dikte, fundering, oppervlakte

puinpaden

Puin op maaiveld

Puin op maaiveld aangetroffen? Zo ja, beschrijven en locatie aangeven op kaart.

nee

Puintypering

Puindatering

Toelichting:
Puin van vóór 1945, niet asbestverdacht
Puin uit 1945-1980, is asbestverdacht, mogelijk met gehalten boven 100 mg/kg ds
Puin uit 1980-1993/1995, is asbestverdacht, mogelijke gehalten tussen 10-100 mg/kg ds
Puin uit 1995-1998, is asbestverdacht, mogelijke gehalten vaak < 10 mg/kg ds
Puin na 1998, is niet asbestverdacht.

Asbestverdacht materiaal aangetroffen op het maaiveld of op/aan gebouwen op de locatie of op aangrenzende percelen? Zo ja, beschrijven en locatie aangeven op kaart.

-

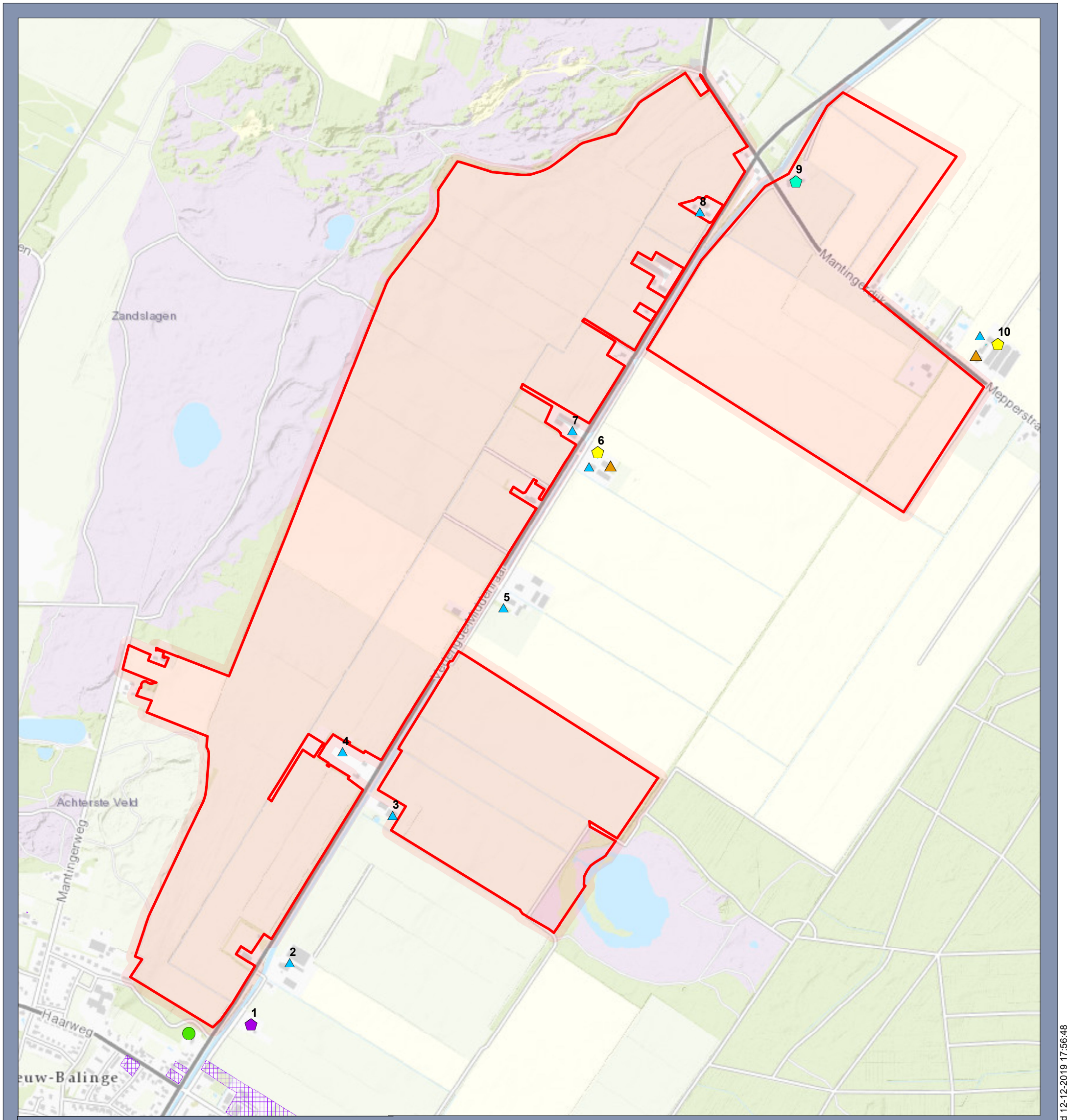
Algemene indruk van het terrein

Weinig bijzonderheden

Afwijkingen van informatie uit dossiers, zo ja beschrijving.

nee

Bijlage 4 Situatiefoto’s

Legenda

- Gereedschappenfabriek
- Opslag aromatische koolwaterstoffen
- dieseltank (bovengronds)
- dieseltank (ondergronds)
- loonbedrijf t.b.v. land- en tuinbouw
- onverdachte activiteiten
- Onderzoeksgebied
- 25 meter contour

Resultaten locatiebezoek

Verlengde Middenraai, Nieuw Balinge

Opdrachtgever: Prolander
Projectnummer: 366274

SWECO

Status: Definitief
Datum: 12-12-2019
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: HvdB - Gecontroleerd:

0 150 300 450 600 750 900 meter

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Users\NLHTWB\OneDrive - Sweco AB\HO Middenraai\GIS 3\Marco_master20112019.mxd 12-12-2019 17:56:48

Veldgegevens terreininspectie: Verlengde Middenraai

Foto nr.	Foto	Constatering
1		Watergang zuidzijde projectgebied
2		Watergang zuidzijde projectgebied

3		Dak met mogelijk asbesthoudend plaatmateriaal (enkel in nok)
4		Dak met mogelijk asbesthoudend plaatmateriaal (enkel in nok) en klinkerverhard pad.
5		Bruggetje met links in de foto een stenen pijp (uitlaat)

6		Close-up foto stenen pijp
7		Pad met asfalt en puin verharding

8		Pad met asfaltgranulaat en puin verharding
9		Pad met puinverharding

10		Perceel met opmerkelijke begroeiing
11		Zandpad
12		Overzicht perceel

13		Overzicht perceel
14		Overzicht perceel

15		

Bijlage 5 Toetsingskader bodemkwaliteit

Algemene toelichting toetsingskader en toetsingsnormen
De Wet bodembescherming (Wbb) geeft regels voor de bescherming van de bodem en de aanpak van eventuele bodemverontreiniging door middel van sanering. Op hoofdlijnen is in de Wbb aangegeven wanneer sprake is van bodemverontreiniging en wanneer deze zodanig is dat sanering met spoed nodig is. Tevens is in de Wbb aangegeven waar de saneringsdoelstelling aan moet voldoen. De concrete uitwerking hiervan is vastgelegd in circulaires, besluiten en regelingen op grond van de Wbb.
De toetsingskaders en normen voor landbodemkwaliteit zijn opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit (Staatsblad 2007, nr. 469, met wijzigingen), de Regeling bodemkwaliteit (Staatscourant 2007, nr. 247 met wijzigingen) en de Circulaire bodemsanering 2013 (Staatscourant 2013 nr. 16675).

Toetsingskader mate van verontreiniging

Voor het toetsen van de mate van bodemverontreiniging met chemische parameters worden de volgende toetsingswaarden onderscheiden:

- ***De Streefwaarde grondwater:*** De Streefwaarde grondwater geeft aan wat het ijkpunt is voor de milieukwaliteit op de lange termijn, uitgaande van Verwaarloosbare Risico's voor het ecosysteem.
- ***De Achtergrondwaarde voor grond:*** De Achtergrondwaarden voor grond zijn vastgesteld op basis van gehalten aan stoffen zoals die voorkomen in de bodem van natuur- en landbouwgronden in Nederland die niet zijn belast door lokale verontreinigingsbronnen. Grond die voldoet aan de Achtergrondwaarde is duurzaam geschikt voor elk bodemgebruik.
- ***De Interventiewaarde bodemsanering voor grond en grondwater:*** De interventiewaarde geeft het milieukwaliteitsniveau aan waarboven ernstige vermindering optreedt van de functionele eigenschappen van de bodem. De Interventiewaarden voor landbodems zijn gebaseerd op een uitgebreide RIVM-studie naar zowel humaantoxicologische als ecotoxicologische effecten van bodemverontreinigende stoffen. De Interventiewaarden voor landbodems zijn daarom gekoppeld aan de potentiële risico's van een bodemverontreiniging.
- ***Het gemiddelde van de Achtergrond- en de Interventiewaarde voor grond en het gemiddelde van de Streef- en Interventiewaarde grondwater (= Tussenwaarde):*** Deze waarde geeft de milieukwaliteit aan, waarbij er sprake is van verhoogde, maar in het algemeen niet potentieel onaanvaardbare, risico's voor mens en milieu. Het betreft een rekenkundig gemiddelde, dat niet rechtstreeks aan een specifiek risiconiveau is gekoppeld. Overschrijding van deze waarde heeft slechts een indicatieve functie, namelijk het aangeven van de noodzaak van een nader onderzoek naar de kwaliteit van de bodem.

Bodemtypecorrectie
Achtergrondwaarden en interventiewaarden met betrekking tot grond zijn getalswaarden die zijn afgeleid voor de zogenaamde standaardbodem. De standaardbodem is gedefinieerd als bodem die 25% lutum en 10% organische stof bevat. Toetsing van de gehalten aan geanalyseerde stoffen vindt plaats na omrekening van de gemeten gehalten naar gehalten in standaardbodem. Deze omrekening vindt plaats op basis van het lutum- en organische stofgehalte dat voor alle bodemmonsters is bepaald. De Interventiewaarden voor grondwater zijn afgeleid van de Interventiewaarden voor grond, maar zijn onafhankelijk van het bodemtype.

Zorgplicht
Los van het toetsingskader is in 1987, bij de inwerkingtreding van de Wet bodembescherming, het zorgplichtartikel van kracht geworden. Iedereen die vanaf 1987 handelingen verricht die de bodem (verder) verontreinigen, is verplicht direct saneringsmaatregelen te treffen, zodat de oude situatie wordt hersteld.

Toetsingskader hergebruik grond

Voor het toetsen van de hergebruiksmogelijkheden van grond, zijn in het Besluit bodemkwaliteit toetsingswaarden opgenomen:

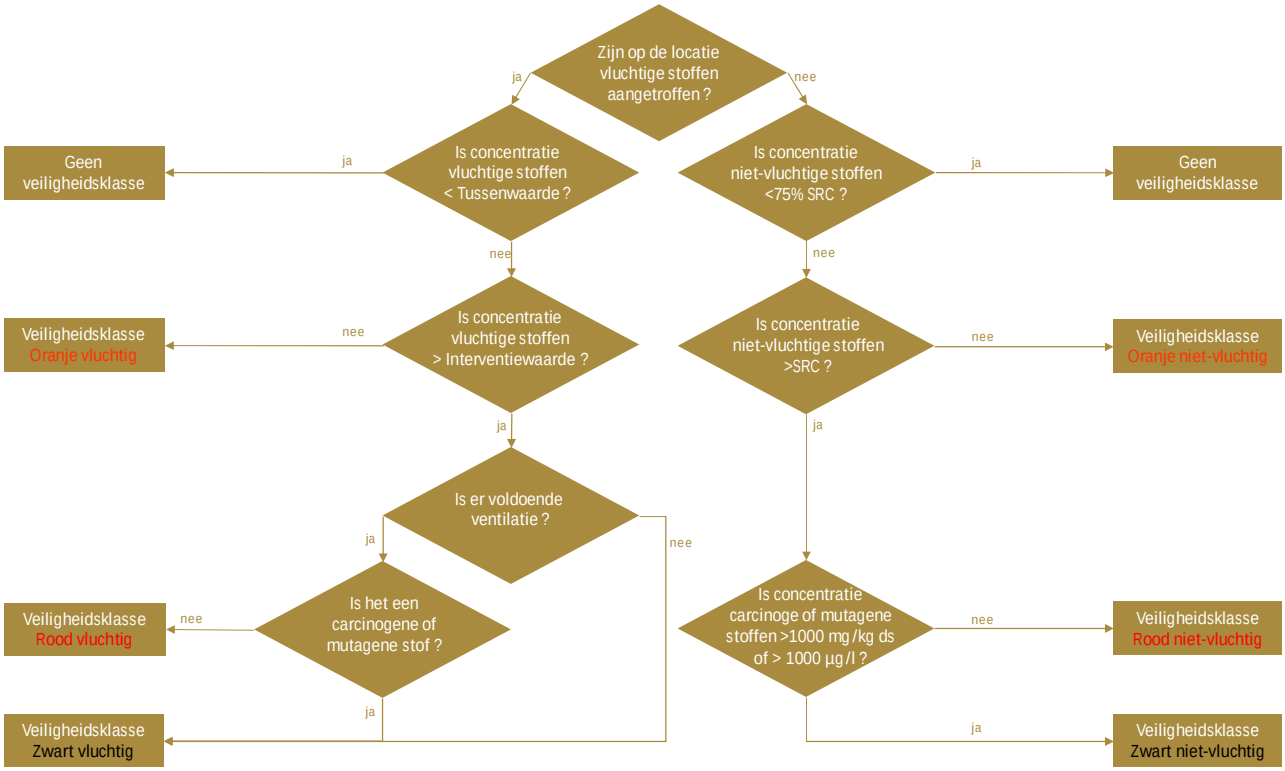
- **Achtergrondwaarde:** grond die voldoet aan de achtergrondwaarde is geschikt voor elke functie. Deze grond is altijd vrij toepasbaar.
- **Wonen:** grond die voldoet aan de maximale waarde wonen is geschikt voor de functie wonen. Deze grond kan worden toegepast in gebieden die de functie ''Wonen'' hebben in de gemeentelijke toepassingskaart

- **Industrie**: grond die voldoet aan de maximale waarde industrie is geschikt voor de functie industrie. Deze grond kan worden toegepast in gebieden die de functie ''Industrie'' hebben in de gemeentelijke toepassingskaart. Deze grond kan niet worden toegepast in gebieden met de toepassingskwaliteit Wonen of Natuur/landbouw (Achtergrondwaarde).
- **Niet toepasbaar**: grond waarin de gehalten de maximale waarde industrie overschrijden maar de interventiewaarde niet. Deze grond kan niet worden toegepast zonder maatregelen te treffen om besmetting van de omgeving te voorkomen (IBC-maatregelen).
- **Nooit toepasbaar**: grond waarin de gehalten de interventiewaarde overschrijden. Deze grond kan niet worden toegepast maar moet worden gereinigd of gestort.

Daarnaast kan grond worden toegepast in een grootschalige bodemtoepassing. Hiervoor gelden de volgende eisen:
- Minimaal 5.000 m^3
- Minimale toepassingshoogte 2 m, voor wegen en spoorwegen is de minimale toepassingshoogte 0,5 m
- Afdekken met een leeflaag van minimaal 0,5 m
- Maximale emmissiewaarden en maximale waarde Industrie mogen niet overschreden worden.

Werken in en met verontreinigde bodem

De CROW 400 geeft een methodiek voor het veilig, zorgvuldig en risicogestuurd werken met verontreinigde bodem. De systematiek om de veiligheidsklasse voor verontreinigde bodem vast te stellen is in het volgende schema weergegeven.

Voor de beoordeling van niet-vluchtige stoffen is de norm ''SRC'' (Serious Risk Concentration) vastgesteld, zijnde niveau waarboven ernstige risico's voor de veiligheid en gezondheid van volwassen personen kunnen optreden, inclusief een bepaalde veiligheidsmarge.

De arbeidshygiëne maatregelen behorende bij de veiligheidsklassen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Mogelijke beheersmaatregelen	**Oranje**		**Rood**		**Zwart**	
	Niet-vluchtig	**Vluchtig**	**Niet-vluchtig**	**Vluchtig**	**Niet-vluchtig**	**vluchtig**
Organisatie						
V&G-plan	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Logboek	Afwijking rapport	Afwijking rapport	Ja	Ja	Ja	Ja
Deskundigheid						
Definitieve vaststelling veiligheidskla maatregelen	MVK	MVK	HVK	HVK	HVK	HVK
Aansturing	MVK	MVK	MVK	HVK	HVK	HVK
Toezicht	DLP	DLP	DLP	R-DLP	R-DLP	R-DLP
Uitvoering	Basiskennis	Basiskennis	OPM	OPM	OPM	OPM
Voorlichting en onderricht						
Deskundigheid	DLP	DLP	MVK	HVK	HVK	HVK
Startwerkinstructie	MVK	MVK	MVK	HVK	HVK	HVK
Geschiktheidsverklaring			Ja	Ja	Ja	Ja
Metingen						
Bodemvocht	Optie	Optie	Ja	Ja	Ja	Ja
Lucht		Optie		Ja		Ja
Materieel						
Sanitare voorzieningen	Was/toilet	Was/toeilet	Ja	Ja	Ja	Ja
Laarzenspoelbak	Optie	Optie	Ja	Ja	Ja	Ja
Drietraps sanitaire unit			Ja	Ja	Ja	Ja
Vonkenvrij systeem				Ja		Ja
Filters materieel aanwezig	Optie	Optie	Stof- en koolfilter	Stof- en koolfilter	Ja	Ja
Filters materieel te gebruiken	Optie	Optie	Situatie-afhankeli	Situatie-afhankel	Ja	ja
Sproei-installatie	Optie	Optie	Ja	Ja	Ja	Ja
Wasplaats materieel	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Afscherming werkgebied	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Signalering			Ja	Ja	Ja	Ja
Persoonlijke beschermingsmiddelen						
Filters persoon			Te bepalen door	Te bepalen door	Te bepalen door	Te bepalen door
Handschoenen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Overall	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Veiligheidsschoenen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	ja

Bijlage 6 Kwaliteitsborging

Sweco Nederland B.V. wil met haar producten en diensten zo goed mogelijk aan de behoeften, doelstellingen en eisen van haar opdrachtgevers voldoen. Voor het bewijsbaar en zichtbaar maken van de kwaliteit (kwaliteitsborging) beschikt Sweco Nederland B.V. over een kwaliteitssysteem. Dit kwaliteitssysteem is er mede op gericht de individuele kennis, kunde en activiteiten van de medewerkers zodanig te organiseren en af te stemmen, dat de kwaliteit van de gezamenlijk tot stand gebrachte producten en diensten zo goed mogelijk beheerst en gewaarborgd worden.

Het Besluit bodemkwaliteit (onderdeel KWALIBO) richt zich op kwaliteit én integriteit van de bodemintermediair. De kwaliteitseisen zijn vastgelegd in beoordelingsrichtlijnen, protocollen en andere documenten. Met een certificaat moeten bodemintermediairs (aannemers, inspectie-instellingen, milieukundige begeleiders e.d.) aantonen dat hun bedrijf aan de kwaliteitseisen voldoet. Het bevoegd gezag mag alleen gegevens accepteren van een erkende intermediair. Bovendien moeten de personen en instellingen die bepaalde cruciale functies in het bodembeheer vervullen (milieukundige begeleiding, monsterneming bij partijkeuringen, veldwerk, certificatie en inspectie), onafhankelijk zijn van hun opdrachtgever (eigenaar / initiatiefnemer). Functiescheiding en het (laten) uitvoeren van de aangewezen werkzaamheden door erkende bodemintermediairs gelden vanaf de datum dat erkenning verplicht is.

De kwaliteit van de door Sweco Nederland B.V. uitgevoerde onderzoeken en gegeven adviezen op het gebied van bodembeheer wordt op de volgende manieren gewaarborgd:

NEN-EN-ISO 9001
Het managementsysteem van Sweco Nederland B.V. is gecertificeerd tegen NEN-EN-ISO 9001. Deze norm geeft een model voor externe kwaliteitsborging en voor certificatie. Er wordt een aantal activiteiten aangegeven, die voor het geven van vertrouwen in de relatie klant/leverancier worden aangetoond. Dit omvat zowel randvoorwaarden voor kwaliteitsverbetering als eisen voor kwaliteitsborging.

NEN-EN-ISO 14001
Het managementsysteem van Sweco Nederland B.V. is gecertificeerd tegen NEN-EN-ISO 14001. Deze norm geeft eisen en richtlijnen voor het gebruik van milieuzorgsystemen. Met het certificaat toont Sweco aan dat zij de zorg voor het milieu in haar dienstverlening en interne bedrijfsvoering goed heeft georganiseerd. Kernpunten daarbij zijn het naleven van wet- en regelgeving en de voortdurende verbetering van milieuprestaties.

SIKB
De Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) is een samenwerkingsverband van markt en overheid, met als doel de kwaliteit van besluitvorming, dienstverlening en realisatie van bodembeheer te verhogen. Sweco is actief betrokken bij het werk van SIKB en is gecertificeerd voor:

- het uitvoeren van veldwerk (BRL SIKB 2000);
- milieukundige begeleiding van bodemsaneringen (BRL SIKB 6000).

Sweco is voor bovenstaande activiteiten erkend door de minister van I&M. In rapportages wordt aangegeven of het werk conform de BRL SIKB 2000 of 6000 is uitgevoerd, welke werkzaamheden onder wiens erkenning zijn uitgevoerd en of er afwijkingen zijn ten opzichte van de eisen uit de BRL-en.

VKB
Sweco Nederland B.V. is actief lid van de Vereniging Kwaliteitsborging Bodembeheer (VKB). Deze vereniging van milieuadvies- en veldwerkbureaus werkt aan de kwaliteitsborging van bodemonderzoek en bodemadvies door o.a. het stellen van eisen inzake opleiding en ervaring, toepassing van normen en voorschriften en certificatie. De advies- en veldwerkzaamheden van Sweco worden uitgevoerd conform de kwaliteitseisen van deze vereniging.

Milieukundig laboratoriumonderzoek
De laboratoria die door Sweco worden ingeschakeld voor het uitvoeren van milieukundig laboratoriumonderzoek, voldoen aan de accreditatiecriteria van de Raad van Accreditatie conform NEN-EN-ISO/IEC 17025.

ARBO en VGM
Sweco Nederland B.V. voldoet aan de specifieke veiligheidseisen die voor ARBO, veiligheid, gezondheid en milieu gelden. Risico's worden op bedrijfs-, vakgebied- en projectniveau geïdentificeerd en geëvalueerd. Ook de effectiviteit van de genomen maatregelen wordt gemonitord.

Bijlage 3 Verkennend natuuronderzoek

Verkennend natuuronderzoek inrichtingsplan Verlengde Middenraai

Opdrachtgever	Sweco Nederland B.V.
Referentie	Mielke, L & W. Bijkerk 2020. Verkennend natuuronderzoek inrichtingsplan Verlengde Middenraai. A&W-notitie 3272. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	3272mid
Status	Definitief
Datum	28 mei 2020
Projectleider	W. Bijkerk
Autorisatie	R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies

Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto 1: Impressie van het Natura 2000-gebied Mantingerzand, kijkend richting het gebied 'Verlengde Middenraai'. Foto 2: Impressie van het Plangebied 'Verlengde Middenraai', kijkend richting van het Mantingerzand. Foto 3: Impressie van het deelgebied met de beoogde verbindingszone kijkend richting Boswachterij Gees. Foto 4: Impressie van het aandachtsgebied voor de landbouwkundige afwatering kijkend naar het oosten (foto's A&W).

1. Inleiding

In opdracht van Prolander realiseert Sweco Nederland B.V. een inrichtingsplan voor de Verlengde Middenraai in de provincie Drenthe. Voor de verkenning van beschermde natuurwaarden en om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving (o.a. Wet natuurbescherming en regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland), is ecologisch onderzoek nodig. Sweco Nederland B.V. heeft aan Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om hiervoor een verkennend ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het betreft een verkennend onderzoek waarbij gebruik is gemaakt van bestaande recente bronnen (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites zoals de Nationale Databank Flora en Fauna – NDFF) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 18 april 2019 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten. Ten tijde van het schrijven van deze notitie zijn de exacte maatregelen en hun effecten nog onduidelijk. Deze inrichtingsmaatregelen worden uitgewerkt in een inrichtingsplan (SWECO 2020a) en de hydrologische effecten van de maatregelen worden onderzocht in een eco-hydrologische toetsing (SWECO 2020b).

UPDATE: Ten opzichte van de conceptversie van deze notitie (d.d. 14 mei 2019) is voor deze eindversie een update uitgevoerd. Daarbij zijn de reikwijdte en de mate van de hydrologische effecten (zie SWECO 2020b) gebruikt om de vernattingseffecten ruimtelijk af te bakenen. Ook gaf recent overleg met bevoegd gezag (Provincie Drenthe) aanleiding tot een andere beoordeling van effecten van maatregelen die ten gunste komen van Natura 2000-instandhoudingsdoelen. Tenslotte bevatte de conceptversie nog een verwijzing naar de PAS, hetgeen in deze eindversie is verwijderd.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het plangebied ligt in Midden-Drenthe. Het gehele onderzoeksgebied betreft vier deelgebieden:

- Het Natura 2000-gebied Mantingerzand
- Het plangebied Verlengde Middenraai
- Het plangebied met de beoogde ecologische verbinding naar Boswachterij Gees
- Het deelgebied waar extra aandacht voor de landbouwkundige afwatering nodig is

De lagere delen van het Natura 2000-gebied Mantingerzand kampen met verdroging waardoor instandhoudingsdoelen in de knel komen. Daarom zijn in het Natura 2000-beheerplan Mantingerzand (Provincie Drenthe 2016) maatregelen geformuleerd om deze verdroging tegen te gaan. Het inrichten van het *Verlengde Middenraai*-gebied als hydrologische bufferzone is onderdeel van de maatregelen vermeld in het Natura 2000-beheerplan. De beoogde inrichting wordt momenteel uitgewerkt in het Inrichtingsplan Verlengde Middenraai (SWECO 2020a.). Om de

uitwisseling van fauna tussen het Mantingerzand en Verlengde Middenraai-gebied met de omgeving te verhogen zal er een ecologische verbindingszone worden ingericht met de Boswachterij Gees (*plangebied Verbindingszone Boswachterij Gees*). Door de hydrologische maatregelen in beide plangebieden bestaat de kans dat een agrarisch gebied noordoostelijk van de Verlengde Middenraai natter wordt door verminderde drooglegging. Dit is het A*andachtsgebied landbouwkundige afwatering* (zie figuur 1).

Als onderdeel van het op te stellen inrichtingsplan wordt ook een hydrologische modellering uitgevoerd van de maatregelen en mogelijke varianten hierbij (SWECO 2020b). Hieruit blijkt dat de hydrologische effecten (voornamelijk grondwaterstandstijging en heel plaatselijk ook enige daling) vooral plaatsvinden in de twee plangebieden. Daarnaast zal de randzone van het Mantingerzand enigszins vernatten en zal zonder maatregelen het aandachtsgebied landbouwkundige afwatering ook plaatselijk iets vernatten. In figuur 1 is ook de buitengrens van deze hydrologische effecten ingetekend, gebaseerd op meer dan 5 cm verandering van de grondwaterstand (SWECO 2020b).

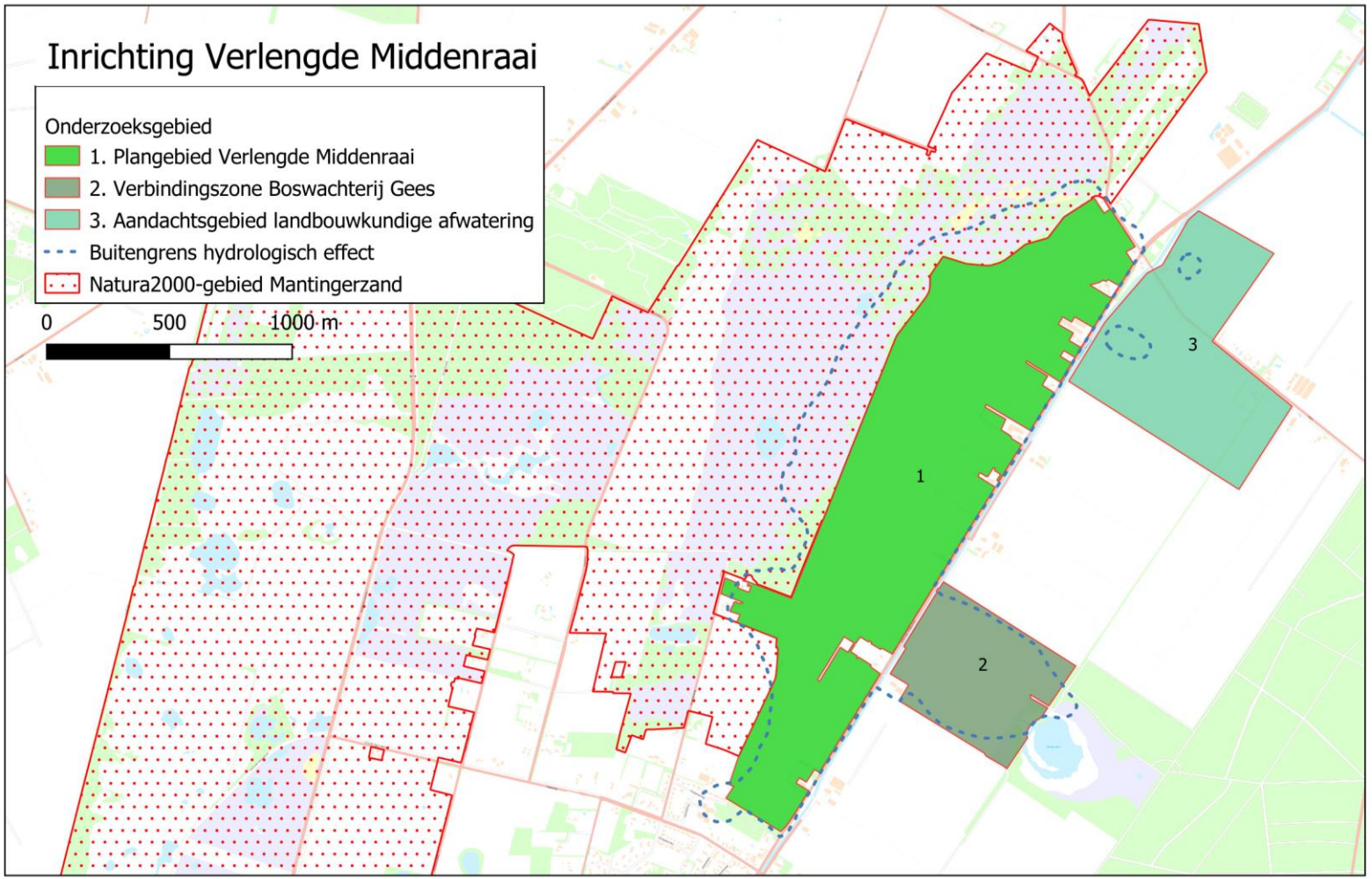
In de beide plangebieden zullen onder andere sloten worden gedempt, drainages afgedicht en het waterpeil verhoogd. Plaatselijk wordt bovengrond afgeplagd. Mogelijk zullen er een aantal bomen worden gekapt en gebouwen gesloopt. Hieronder worden de deelgebieden nader beschreven. In het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* worden maatregelen genomen om oppervlakkige afstroming tegen te gaan. In het *Aandachtsgebied landbouwkundige afwatering* is (plaatselijke) ophoging van het maaiveld een mogelijkheid om de verminderde drooglegging tegen te gaan.

Natura 2000-gebied Mantingerzand
Het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* is een heideterrein van circa 780 ha. Het is onder andere begroeid met vochtige en droge heiden en jeneverbesstruwelen. Plaatselijk liggen binnen het gebied enkele stuifzanden en zure tot zwak gebufferde vennen. Ook zijn in het gebied bosschages met naald- en loofbomen te vinden.

Plangebied Verlengde Middenraai
Het gebied *Verlengde Middenraai* bevindt zich tussen het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* en de weg Verlengde Middenraai ten noorden van Nieuw Balinge. Het gebied omvat circa 130 ha en betreft een afgeveend hoogveengebied met percelen met grasland (raaigras en witbol) en een perceel Koolzaad. Door het gebied lopen enkele sloten.

Plangebied Verbindingszone met de Boswachterij Gees
Tussen het Natura 2000-gebied *Mantingerzand*, de *Verlengde Middenraai* en de ten oosten liggende Boswachterij Gees zal een ecologische verbindingszone worden ingericht. Het in te richten gebied omvat circa 30 ha en bestaat uit twee percelen grasland, die zijn gescheiden en omgeven door sloten. Het betreft een intensief gebruikt perceel grasland en een minder intensief gebruikt perceel. De oostelijke grens van dit gebied wordt gevormd door de pingoruïne Mekelermeer.

Aandachtsgebied landbouwkundige afwatering
Het *'Aandachtsgebied landbouwkundige afwatering'*, noordoostelijk van de Verlengde Middenraai heeft een oppervlakte van ongeveer 50 ha. Het is in agrarisch gebruik en wordt omgeven door sloten.

Figuur 1: Ligging van de plangebieden Verlengde Middenraai en Verbindingszone Boswachterij Gees, alsmede het Natura 2000-gebied 'Mantingerzand' en het Aandachtsgebied landbouwkundige afwatering. In de figuur is ook de buitengrens ingetekend van de verwachte hydrologische effecten waarbij een verandering van meer dan 5 cm verandering van voorjaars- of zomergrondwaterstand (resp. GVG en GLG) is aangehouden (bron grondwaterstandsveranderingen: SWECO 2020b).

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland. Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

Natura 2000-gebieden
Het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* grenst direct aan het plangebied *Verlengde Middenraai*. Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor de volgende habitattypen: Stuifzandheiden met struikhei, Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, Zandverstuivingen, Zwakgebufferde vennen, Zure vennen, Vochtige heiden (hogere zandgronden), Droge heiden, Jeneverbesstruwelen, Heischrale graslanden, Pioniervegetaties met snavelbiezen, Oude eikenbossen en Hoogveenbossen. Voor de Natura 2000-habitattypen zijn typische soorten beschreven. Deze kunnen worden onderscheiden in plaatsgebonden typische soorten en mobiele typische soorten.

Hieronder wordt globaal nagegaan welke effecten er optreden op de Natura 20000-habitattypen en de typische soorten.

Natura 2000 habitattypen
Door de inrichtingsmaatregelen wordt beoogd een deel van het *Mantingerzand* te vernatten. Naast de beoogde vernatting van grondwatergebonden natuurdoelen kunnen negatieve effecten optreden op Natura 2000-habitattypen, die afhankelijk zijn van droge standplaatscondities. Uit het (inmiddels opgestelde) grondwatermodel (SWECO 2020b) blijkt dat de hydrologische effecten beperkt zijn tot de randzone van het Mantingerzand (zie ook fig. 1). De grootste effecten treden op in de winter- en voorjaarsituatie (GHG, GVG). De freatische grondwaterstand in deze periode wordt op de grens met het Plangebied Verlengde Middenraai ongeveer 50 cm hoger. Zo'n 200 meter verder het Natura-2000 gebied in bedraagt deze verhoging nog slechts 5 cm (SWECO 2020b).

Plaatsgebonden typische soorten
De aangewezen Natura 2000-habitattypen zijn leefgebied van plaatsgebonden typische soorten, waaronder ongewervelden, vaatplanten en paddenstoelen. Door de uitvoering van de plannen zal de tegen het plangebied gelegen randzone van het Mantingerzand natter worden. Plaatsgebonden typische soorten die afhankelijk zijn van droge omstandigheden kunnen daardoor negatief worden beïnvloed. Dit betreft bijvoorbeeld diverse korstmossen binnen het habitattype Stuifzandheiden (H2310) en het habitattype Zandverstuivingen (H2330).

Mobiele typische soorten
In de Natura 2000-habitattypen leven ook mobiele typische soorten. Het gaat om verschillende vogelsoorten. In tabel 7.1 wordt aangegeven om welke soorten het gaat. Op dit moment is niet duidelijk of deze soorten ook daadwerkelijk hier en binnen de begrenzing van het hydrologische effectgebied voorkomen. Uit de tabel komt naar voren dat de meeste soorten binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied leven. Een aantal soorten maakt ook gebruik van de overige deelgebieden als leefgebied en foerageergebied.

Door de vernatting kunnen er mogelijk negatieve effecten optreden op vogelsoorten, die afhankelijk zijn van droge milieus. Het gaat om Klapekster, Roodborsttapuit, Veldleeuwerik, Boomleeuwerik, Duinpieper, Midden-Europese goudvink en Wespendief.

Ook soorten, die afhankelijk zijn van natte milieus, kunnen in de overige deelgebieden voorkomen. Het gaat om Dodaars, Geoorde Fuut, Wintertaling, Matkop en Houtsnip. Op deze soorten zijn geen negatieve effecten te verwachten.

*Tabel 7.1 - Samenvatting van de aangewezen habitattypen in het Natura 2000-gebied Mantingerzand, de mobiele typische soorten en de mogelijke ecologische relatie met het plangebied. * Heischrale graslanden (H6230) en Hoogveenbossen (H91D0) zijn cursief in de tabel opgenomen aangezien ze niet binnen het hydrologisch effectgebied aanwezig zijn.*

Habitattype	**Typische mobiele soorten**	**Functie Mantingerzand (deelgebied 1)**	**Functie overige deelgebieden 2 t/m 4**	**Mogelijke negatieve effecten**
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	Klapekster	Foerageer- en voortplantingsgebied	Foerageergebied (winter)	Ja
	Roodborsttapuit	Foerageer- en voortplantingsgebied	Foerageer- en voortplantingsgebied	Ja
	Veldleeuwerik	Foerageer- en voortplantingsgebied	Foerageer- en voortplantingsgebied	Ja
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	-	-	-
H2330 - Zandverstuivingen	Boomleeuwerik	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Ja
	Duinpieper	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Ja
H3130 - Zwakgebufferde vennen	Dodaars	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Nee
H3160 - Zure vennen	Geoorde fuut	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Nee
	Wintertaling	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Nee
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	-	-	-
H4030 - Droge heiden	Boomleeuwerik	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Ja
	Roodborsttapuit	Foerageer- en voortplantingsgebied	Foerageergebied	Ja
	Veldleeuwerik	Foerageer- en voortplantingsgebied	Foerageer- en voortplantingsgebied	Ja
H5130 - Jeneverbesstruwelen	Midden-Europese goudvink	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Ja
*H6230 - Heischrale graslanden**	-	-	-	
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	-	-	
H9190 - Oude eikenbossen	Matkop	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Nee
	Wespendief	Foerageer- en voortplantingsgebied	Geen	Ja
*H91D0 – Hoogveenbossen**	*Houtsnip*	*Foerageer- en voortplantingsgebied*	*Geen*	*Nee*
	Matkop	*Foerageer- en voortplantingsgebied*	*Geen*	*Nee*

Stikstofdepositie

Door de geplande werkzaamheden in zowel het plangebied *Verlengde Middenraai* als de V*erbindingszone met Boswachterij Gees* vindt stikstofuitstoot plaats, die deels in de omgeving neerslaat. Dit geldt ook voor eventuele compenserende maatregelen in het *Aandachtsgebied Landbouwkundige afwatering*. Voor een deel van deze werkzaamheden is een nadere analyse van de stikstofuitstoot en –depositie middels AERIUS noodzakelijk.

Beoordeling effecten op het Natura 2000-gebied Mantingerzand
Recentelijk (27 februari 2020) is overleg gevoerd met bevoegd gezag (Provincie Drenthe). Deze heeft aangegeven dat er geen vergunning van de Wet natuurbescherming nodig is voor maatregelen die zijn gericht op het behalen van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. Dit betekent dat de inrichtingsmaatregelen in het *Plangebied Verlengde Middenraai,* waardoor de gewenste vernatting optreedt in het Mantingerzand, vergunningvrij zijn. Dit geldt tevens voor de mogelijke maatregelen in het *aandachtsgebied landbouwkundige ontwatering* omdat deze noodzakelijk zijn om eventuele natschade te voorkomen in dit agrarische deelgebied. Wel is van belang dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast door de maatregelen (cf. artikel 2.9 lid 1 van de Wnb) en daarnaast blijft de Zorgplicht van kracht.
Ook maatregelen als het verwijderen van een deel van de bosopslag en het herstel van maaiveldrandjes in de randzone van het Mantingerzand beogen een verbetering van de instandhoudingsdoelen. Hiervoor geldt eveneens dat deze vergunningsvrij zijn mits de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast en voldaan is aan de Zorgplicht. De geplande maatregelen leiden niet tot een ander type natuurwaarden zodat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. We raden aan om een bij bevoegd gezag (Provincie Drenthe) een bestuurlijk rechtsoordeel aan te vragen waarin deze vrijstelling wordt bevestigd.

De depositie van stikstof op omliggende Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen, waaronder die van het *Mantingerzand*, moet worden getoetst voor zover de stikstofuitstoot wordt veroorzaakt door werkzaamheden die **niet** worden uitgevoerd om de Natura 2000-instandhoudingsdoelen van het *Mantingerzand* te kunnen behalen. In dit geval betreft het de inrichtingswerkzaamheden ten behoeve van de ecologische verbinding met Boswachterij Gees.

<u>Overige gebiedsbescherming</u>
Natuurnetwerk Nederland
Beide plangebieden en het Natura 2000-gebied Mantingerzand maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Volgens de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe mogen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet significant worden aangetast. Activiteiten, die de kwaliteit van het NNN verbeteren en waarbij de oppervlakte van NNN niet afneemt, zijn wel mogelijk. De gebiedsbescherming van het Natura 2000-gebied Mantingerzand is in de voorgaande paragraaf beschreven. Voor de plangebieden kunnen SNL-beheertypen dienen als indicatie van de wezenlijke kenmerken en waarden van een NNN-gebied aangezien deze kenmerken en waarden doorgaans niet duidelijk zijn vastgelegd. Voor de *Verlengde Middenraai* is nog geen SNL-beheertype vastgesteld. Het huidige ambitietype hier is N00.01 (Nog om te vormen naar natuur). In het plangebied *Verbindingszone met Boswachterij Gees* is het vastgestelde SNL-beheertype N12.02 (Kruiden- en faunarijk grasland). Tijdens het veldbezoek van 18 april 2019 zijn in de plangebieden *Verlengde Middenraai* en *Verbindingszone met Boswachterij Gees* Graspieper en Veldleeuwerik zingend waargenomen. Deze soorten broeden met een hoge mate van waarschijnlijkheid in deze plangebieden en zijn kenmerkend voor het kruiden- en faunarijke grasland. De Graspieper broedt vaak aan slootranden. Indien door de plannen sloten worden gedempt gaan deze nestplaatsen verloren. De Veldleeuwerik komt in gebieden met matig droge bodemomstandigheden voor. Door de beoogde vernatting kan de geschiktheid van het leefgebied voor deze soorten in het plangebied verminderen. In de vergelijkbare graslanden aansluitend op de plangebieden (buiten de NNN) treedt de vernatting niet op en verandert de mate van geschiktheid voor deze soorten niet. De kwaliteit van het broedgebied voor vogelsoorten van natte tot vochtige milieus zal in de plangebieden door de inrichting toenemen. Netto is daarom geen sprake van verlies van natuurwaarden. Wel leiden de inrichtingsmaatregelen in de plangebieden tot verschuiving in de kenmerken en waarden (van relatief droog grasland naar moeras, ruigten en vochtig grasland). In overleg met bevoegd gezag zal moeten worden beoordeeld of vernatting leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied.

Ganzenrustgebied en Leefgebied weidevogels
Het plangebied maakt geen deel uit van Ganzenrustgebied en Leefgebied weidevogels. Het dichtstbijzijnde Ganzenrustgebied is gelegen op een afstand van circa 44 kilometer ten noorden van het plangebied. Het dichtstbijzijnde Leefgebied weidevogels bevindt zich op circa 9 kilometer afstand ten zuidoosten van het plangebied. Gezien de grote afstand zijn door het inrichtingsplan geen effecten op deze gebieden te verwachten.

Conclusie gebiedsbescherming

- Door uitvoering van de geplande werkzaamheden vernatten in de oostelijke randzone van het Mantingerzand de droge milieus van de Natura 2000-habitattypen en de typische soorten daarvan, wat kan leiden tot aantasting. Gezien het hydrologisch effectgebied is deze aantasting gering en is er geen sprake van aantasting van de natuurlijke waarden. Daarbij komen de maatregelen ten goede aan instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied Mantingerzand. Vanwege die laatste doelstelling leiden de vernattingsmaatregelen niet tot een conflict met de Wet natuurbescherming.
- Gezien de nabijheid van de werkzaamheden tot de Natura 2000-gebieden Mantingerzand en Matingerbos adviseren wij om een AERIUS berekening en mogelijk een Passende Beoordeling uit te voeren voor de inrichtingswerkzaamheden ten behoeve van de ecologische verbindingszone met de Boswachterij Gees.
- De inrichtingswerkzaamheden ten behoeve van de hydrologische bufferzone in de *Verlengde Middenraai* evenals die ter compensatie van natschade in het *Aandachtsgebied* zijn vergunningvrij omdat deze worden uitgevoerd om de instandhoudingsdoelen van het Mantingerzand te kunnen behalen resp. daar noodzakelijkerwijs uit voortvloeien en daarbij de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantasten.
- Ten aanzien van overige gebiedsbescherming is raden we aan met bevoegd gezag te overleggen of de vernattingsmaatregelen leiden tot aantasting van de wezenlijke kenmerken van het NNN.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Drenthe hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

4.1 Planten

In het noordwestelijke deel van het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* is de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Korensla vastgesteld (NDFF). Dit akkeronkruid prefereert droge bodemomstandigheden. Deze locatie ligt echter ver buiten het hydrologische effectgebied zodat hier geen negatieve effecten worden verwacht.

Overige beschermde plantensoorten worden niet binnen de plangebieden of daarbuiten binnen het effectgebied verwacht, omdat dit geen geschikt groeigebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

4.2 Ongewervelden

Ongewervelden artikel 3.5 Wnb

In de wijde omgeving van het plangebied komen twee soorten voor, die beschermd zijn volgens artikel 3.5 Wnb. Het gaat om de Noordse winterjuffer en de Gevlekte witsnuitlibel (NDFF). Deze soorten kunnen mogelijk ook in het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* voorkomen. Door de beoogde vernatting in dit gebied zijn echter geen negatieve effecten op deze soorten te verwachten.

Ongewervelden artikel 3.10 Wnb

In het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* is de Kommavlinder waargenomen, die beschermd is volgens artikel 3.10 Wnb (NDFF). De soort is afhankelijk van droge milieus. Door een vernatting van het leefgebied kunnen mogelijk negatieve effecten optreden. Kommavlinder is vooral buiten het hydrologische effectgebied aangetroffen (NDFF). Vernatting van de oostelijke randzone van het *Mantingerzand* komt ten gunste van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen en zal niet leiden tot een significant negatief effect op de Kommavlinder. De natuurlijke kenmerken worden in dat opzicht niet aangetast. Daarom leidt dit niet tot een conflict met de Wet natuurbescherming.

De overige gebieden en de omgeving daarvan vormen geen geschikt leefgebied voor deze soort. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de soort in de overige gebieden worden uitgesloten.

Overige ongewervelde diersoorten die zijn beschermd worden niet binnen het effectgebied verwacht, omdat dit geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

4.3 Vissen

Volgens verspreidingsgegevens komt de Grote modderkruiper in de wijde omgeving van de plangebieden voor (NDFF). De sloten in het plangebied zijn van recente oorsprong, vallen grotendeels droog en vormen daarom geen geschikt leefgebied voor de Grote modderkruiper. Deze soort wordt binnen het plangebied of in de directe omgeving dan ook niet verwacht.

Overige vissoorten, die worden beschermd onder de Wnb, worden binnen het plangebied ook niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Zorgplicht

Bij werkzaamheden aan watergangen dient wel de Zorgplicht in acht te worden genomen. Dit kan door vissen de gelegenheid te geven om weg te zwemmen van de werkzaamheden en door te werken in de richting van een open einde. Bij volledige demping van sloten dienen de vissen te worden overgebracht naar ander geschikt water. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

4.4 Reptielen

Reptielen artikel 3.5 Wnb

In de omgeving van het plangebied is de volgens artikel 3.5 beschermde Gladde slang waargenomen (NDFF). Deze soort komt op droge heideterreinen voor, maar wordt ook in de hogere delen van hoogveengebieden, in open bossen en op zandgrond waargenomen (RAVON 2019). Dergelijke milieus komen in het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* voor. Het gebied vormt daarom geschikt leefgebied voor de Gladde slang. Hoewel een deel van het gebied natter wordt,

blijft voldoende droog areaal voor deze soort over. Daarom worden geen negatieve effecten op de Gladde slang verwacht.

De plangebieden en het *Aandachtsgebied landbouwkundige afwatering* en hun omgeving vormen geen geschikt leefgebied voor de Gladde slang. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de soort in de overige deelgebieden worden uitgesloten.

Andere reptielensoorten die zijn beschermd onder 3.5 Wnb worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Reptielen artikel 3.10 Wnb
Natura 2000-gebied Mantingerzand
Van de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde reptielensoorten komen Adder, Levendbarende hagedis en Ringslang in het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* voor (NDFF, Van Delft *et al.* 2017). Door de beoogde vernatting in dit gebied zijn positieve effecten op deze soorten te verwachten.

Ook de overgangszone tussen het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* en het plangebied *Verlengde Middenraai* is mogelijk geschikt voor bovengenoemde reptielen. Binnen de Verlengde Middenraai is dit overgangsgebied hooguit suboptimaal leefgebied voor de Ringslang. De andere soorten zullen hier misschien incidenteel een keer aangetroffen worden. Het verdient aanbeveling om voorafgaand aan de eigenlijke werkzaamheden een controle op de aanwezigheid van individuen van deze soorten uit te voeren. Zo nodig kan de uitvoering van de werkzaamheden wat aangepast worden (zie onder Zorgplicht) of de dieren worden verplaatst. Op die wijze is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Overige deelgebieden
De overige deelgebieden zijn suboptimaal geschikt voor de Ringslang. De sloten kunnen mogelijk gebruikt worden door de Ringslang als trekroute, maar ze zijn ongeschikt als voortplantingsgebied. Door het dempen van sloten gaat daarom geen essentieel leefgebied verloren. Negatieve effecten zijn dus niet te verwachten. Door vernatting is een verbetering van de kwaliteit van het leefgebied te verwachten. Er is daarom geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Ringslang.

Andere reptielensoorten die zijn beschermd onder 3.10 Wnb worden hier niet verwacht, omdat de deelgebieden geen geschikt leefgebied vormen.

Zorgplicht
Ten aanzien van alle reptielensoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Tijdens werkzaamheden dienen reptielensoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoord leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie reptielen
De uitvoering van de plannen vormt geen conflict met de Wet natuurbescherming, mits het wordt uitgevoerd onder ecologische begeleiding. Vooral in de overgangszone is controle op aanwezigheid van reptielen voorafgaand aan de werkzaamheden gewenst. De werkzaamheden kunnen daarop zo worden uitgevoerd dat de dieren kunnen ontsnappen of (als dat niet mogelijk blijkt) dat de dieren verplaatst.

4.5 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Natura 2000-gebied Mantingerzand

Van de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde amfibieënsoorten komen de Heikikker en de Rugstreeppad voor in het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* (NDFF, Van Delft *et al.* 2017). Ook de Poelkikker is in de omgeving van het Natura 2000-gebied *Mantingerzand* waargenomen (NDFF, Van Uchelen 2010). Voor deze soorten kan worden verwacht dat de kwaliteit van het leefgebied door de beoogde vernatting verbetert.

Overige deelgebieden

De Heikikker is gebonden aan zeer specifieke biotopen zoals zure vennen en vochtige heideterreinen. De overige deelgebieden vormen geen geschikt leefgebied voor deze soort. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de Heikikker in de overige deelgebieden worden uitgesloten.

Ook de Poelkikker komt voor in zure vennen en vochtige heideterreinen met een voorkeur voor kleine, geïsoleerde wateren. Deze soort wordt ook in agrarische gebieden aangetroffen (Van Uchelen 2010). Omdat de waarnemingen van de Poelkikker echter op relatief grote afstand van de deelgebieden liggen, wordt deze soort hier niet verwacht (NDFF).

De Rugstreeppad kan mogelijk in de plangebieden *Verlengde Middenraai* en V*erbindingszone met Boswachterij Gees* voorkomen. Buiten de voortplantingsperiode is de soort vaak verspreid maar in lage dichtheden binnen een gebied aanwezig. De soort kan door graafwerkzaamheden worden geschaad. Dit speelt vooral in de winterperiode als de soort zich heeft ingegraven in wat hoger gelegen en vorstvrije plekken. In de zomer- en nazomerperiode kunnen de rugstreeppadden aan graafwerkzaamheden ontkomen indien deze gefaseerd worden uitgevoerd. In de winterperiode (half oktober t/m maart) is de mogelijkheid tot ontsnappen er niet en levert het doden van de dieren een conflict op met de Wet natuurbescherming. Dat mag alleen indien hiervoor ontheffing is verleend door bevoegd gezag. Om te bepalen of en in welke mate rugstreeppadden in het plangebied aanwezig zijn, is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van deze soort in en rond het plangebied zodat de omvang van de effecten kan worden ingeschat. Dergelijk onderzoek wordt doorgaans uitgevoerd op zwoele avonden in april/mei, met eventueel uitloop tot in juli. De kooractiviteit geeft daarbij een indicatie van de voortplantingsbiotoop.

Andere amfibieënsoorten die zijn beschermd onder 3.5 Wnb, worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Door de aanwezigheid van water kunnen alle deelgebieden deel uitmaken van het leefgebied van enkele amfibieënsoorten, die vallen onder artikel 3.10 van de Wnb, bijvoorbeeld Bruine kikker en Gewone pad. Voor bovengenoemde soorten geldt echter dat door Provinciale Staten van Drenthe een vrijstelling is verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Zorgplicht

Ten aanzien van alle amfibieënsoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Bij werkzaamheden aan watergangen dienen amfibieënsoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoord leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie Amfibieën
Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van de Rugstreeppad in en rond het plangebied. Ten aanzien van overige amfibieën veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming. Wel dient rekening gehouden te worden met de Zorgplicht.

4.6 Vogels

Broedvogels algemeen
Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder de bescherming van artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van nesten is niet toegestaan.

In alle deelgebieden zullen naar verwachting jaarlijks vogels tot broeden komen. In de bomen aan de randen van de gebieden kunnen vogels broeden, het gaat dan om soorten zoals Houtduif of Koolmees. Langs de oevers van de sloten kunnen ook vogels broeden, daarbij gaat het om soorten zoals Wilde eend en Meerkoet. Tijdens het veldbezoek aan de plangebieden *Verlengde Middenraai* en V*erbindingszone met Boswachterij Gees* zijn op 18 april 2019 Graspieper en Veldleeuwerik zingend waargenomen. Ook zijn er in de V*erbindingszone met Boswachterij Gees* Grauwe ganzen vastgesteld. Het is mogelijk dat deze soorten hier broeden. Ook staat er langs de Verlengde Middenraai een aantal gebouwen dat geschikt is voor nestplaatsen.

Mochten er vogels tot broeden komen en door de plannen worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming. Om dit te vermijden wordt geadviseerd wordt om buiten het broedseizoen te werken. In dat geval is er ten aanzien van deze soorten geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen
Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. De lijst is ingedeeld in vijf categorieën met vogelsoorten, die om verschillende redenen een jaarronde bescherming nodig hebben.

Tijdens het veldbezoek is er in het plangebied *Verlengde Middenraai* een nest van een ooievaar waargenomen. Deze soort valt onder categorie 3 van de lijst met vogels met jaarrond beschermde nesten. Soorten in categorie 3 zijn zeer honkvaste broeders. Indien door de plannen nestplaatsen van deze soort worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming.

Overige jaarrond beschermde nestplaatsen zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Het is wel mogelijk dat er in de deelgebieden soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen tot broeden komen. Tijdens het veldbezoek zijn Buizerd en Sperwer in het plangebied vastgesteld. Deze soorten kunnen in de bomen aan de randen van de gebieden broeden. Ook de gebouwen aan de weg Verlengde Middenraai zijn mogelijk geschikt voor soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. In één van de gebouwen is een vaste verblijfplaats van een Kerkuil vastgesteld (Natuurmonumenten, persoonlijke communicatie, 8 mei 2019). Indien door de geplande werkzaamheden jaarrond beschermde nestplaatsen worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. We adviseren om buiten het broedseizoen te werken en om daarnaast een inventarisatie uit te voeren naar broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen.

Conclusie vogels
Ten aanzien van algemene broedvogels en vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om buiten het broedseizoen te werken en om voorafgaand aan de werkzaamheden een inventarisatie uit te voeren naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen.

4.7 Vleermuizen
Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze redenen worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in §4.7 behandeld.

Volgens verspreidingsgegevens van vleermuizen komen in de ruime omgeving van het plangebied acht vleermuissoorten voor, namelijk Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis (NDFF, Vos 2010).

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden, die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen
In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. In de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. In het Natura 2000-gebied *Mantingerzand, Verlengde Middenraai* en in de V*erbindingszone met Boswachterij Gees* zijn mogelijkheden in bomen en gebouwen aanwezig voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien door uitvoering van de plannen verblijfplaatsen verloren gaan, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Oudere bomen die mogelijk worden gekapt en gebouwen die kunnen worden gesloopt (bijvoorbeeld de voormalige beheerschuur van Natuurmonumenten) dienen te worden onderzocht op hun functie als verblijfplaats voor vleermuizen.

Vliegroutes
Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren.

In alle deelgebieden zijn lijnvormige structuren aanwezig, die kunnen dienen als vliegroute van vleermuizen. Hierbij gaat het met name om bomensingels en de watergangen. Er worden mogelijk enkele bomen verwijderd. Door het kappen van enkele bomen blijft de lijnvormige structuur en daarom de functionaliteit van eventueel aanwezige vliegroutes bestaan. Door de uitvoering van de plannen zullen ook enkele watergangen verloren gaan. Aangezien de brede sloten rondom het plangebied blijven bestaan, zijn er alternatieve routes mogelijk voor vleermuizen en zal de functionaliteit van aanwezige vliegroutes door uitvoering van de plannen niet verloren gaan. Om bovenstaande redenen ontstaat geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

Foerageergebied
Het is mogelijk dat de bomen, de watergangen en het grasland in de deelgebieden door vleermuizen gebruikt worden om te foerageren. Een klein gedeelte van dit foerageergebied zal door de uitvoering van de plannen verloren gaan, maar een achteruitgang van de kwaliteit van het foerageergebied wordt niet verwacht. Ook blijft er voldoende foerageergebied bestaan. Om

bovenstaande redenen ontstaat door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Conclusie vleermuizen
Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk (oudere eventueel te kappen bomen, te verwijderen gebouwen).

4.8 Overige zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen)

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb
In de wijde omgeving van de deelgebieden komen twee soorten voor, die beschermd zijn volgens artikel 3.5 Wnb. Het gaat om Otter en Wolf.

Otter
In de wijde omgeving van het plangebied komt de Otter voor, die is beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (NDFF). De deelgebieden zijn echter ongeschikt voor rust- en verblijfplaatsen van deze soort, omdat ze geen brede watergangen met oevers met een ruige begroeiing bevatten. Om deze reden wordt deze soort niet in de deelgebieden verwacht.

Wolf
Uit verspreidingsgegevens blijkt dat in de wijde omgeving van de deelgebieden de Wolf is waargenomen. Op dit moment kan echter ervan worden uitgegaan dat dit incidentele waarnemingen zijn en de Wolf hier slechts sporadisch voorkomt. Een (negatief) effect op deze soort door de uitvoering van de plannen wordt daarom niet verwacht.

Overige zoogdiersoorten, die zijn beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), worden niet binnen het plangebied verwacht (NDFF, Vos 2010) omdat er geen geschikt leefgebied voor deze soorten aanwezig is.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)
Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt, die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Bosmuis, Egel en diverse marterachtigen (NDFF, Vos 2010). Tijdens het veldbezoek zijn ook Haas en Ree in het plangebied *Verlengde Middenraai* vastgesteld. Voor bovengenoemde soorten geldt echter dat door Provinciale Staten van Drenthe een vrijstelling is verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (niet vrijgesteld)
In de omgeving van het plangebied komt een aantal soorten voor, die beschermd zijn volgens artikel 3.10 Wnb en geen vrijstelling genieten.

Das
Uit verspreidingsgegevens blijkt dat de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Das in de omgeving van het plangebied voorkomt, onder andere in de Boswachterij Gees (NDFF, Vos 2010). Volgens Natuurmonumenten zijn dassenburchten aanwezig in het Natura 2000-gebied *Mantingerzand*, aan de grens met het deelgebied *Verlengde Middenraai* en in de Boswachterij Gees (R. Popken, Boswachter Ecologie Natuurmonumenten, persoonlijke communicatie, 3 mei 2019). De exacte locaties zijn hierbij niet aangegeven. Door verhoging van de grondwaterstand kunnen deze als verblijfplaats ongeschikt worden. In principe zijn de maatregelen die leiden tot vernatting vrijgesteld van vergunning omdat ze gericht zijn op het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen

van het Mantingerzand. Maar hierbij geldt wel de kanttekening dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet mogen worden aangetast. Mocht blijken dat een belangrijk deel van de in het Natura 2000-gebied aanwezige dassenburchten in de randzone met het plangebied Verlengde Middenraai ligt en door vernatting ongeschikt worden, dan is er sprake van aantasting van de natuurlijke kenmerken en vormt daarmee een conflict met de Wet natuurbescherming.

Steen- en Boommarter
In de omgeving van het plangebied komen de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Steen- en Boommarter voor (NDFF, Vos 2010). Alle deelgebieden kunnen deel uitmaken van leefgebied van deze soorten. Door het verwijderen van bomen kunnen verblijfplaatsen (veelal in spechten- en eekhoornholen en inrottingsholtes) verloren gaan. Voor de steenmarter zijn (ook) slecht toegankelijke ruimtes in huizen en boerderijen van belang. Indien bomen met holten gekapt of bebouwing gesloopt wordt dient vooraf te worden geïnspecteerd of zich hierin Steen- of Boommarternesten bevinden.

Grote bosmuis
In de wijde omgeving van het plangebied komt de Grote bosmuis voor. In het Mantingerzand en het plangebied is de soort de afgelopen 10 jaren niet waargenomen (NDFF). De soort heeft een voorkeur voor open eiken- en beukenbossen maar komt ook in andere biotopen voor. Het is niet uit te sluiten dat alle deelgebieden deel uitmaken van leefgebied van deze soort. Indien graafwerkzaamheden worden uitgevoerd kunnen mogelijk effecten op de Grote bosmuis optreden. In dat geval dient nader onderzoek te worden uitgevoerd naar deze soort en dienen de effecten te worden bepaald.

Waterspitsmuis
In de wijde omgeving van het plangebied komt ook de Waterspitsmuis voor (NDFF). De watergangen in het plangebied vormen geen geschikt leefgebied voor deze soort omdat brede oevers met een ruige begroeiing ontbreken. Wel vormt het Mekelermeer in principe geschikt leefgebied voor de Waterspitsmuis. Direct langs de oevers hiervan zijn geen maatregelen gepland (SWECO 2020a). Mogelijk wordt iets verder van de oever, tegen het westelijk deel van de ringwal, opslag verwijderd. Het potentiële leefgebied van Waterspitsmuis wordt daarmee niet aangetast, zodat er geen conflict is met de Wet natuurbeheer.

Andere zoogdiersoorten, die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden niet verwacht, omdat het plangebied buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt en/of geen geschikt leefgebied vormt (NDFF, Vos 2010).

Zorgplicht
Ten aanzien van alle zoogdiersoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Tijdens werkzaamheden dienen zoogdiersoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoord leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie overige zoogdiersoorten
Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van Das, Steen- en Boommarter en Grote bosmuis in het plangebied. Ook dienen mogelijke effecten op deze soorten nader te worden bepaald. Ten aanzien van overige zoogdieren veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming. Wel dient rekening gehouden te worden met de Zorgplicht.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming
Wet natuurbescherming: Natura 2000
Door uitvoering van de inrichtingsmaatregelen in het plangebied Verlengde Middenraai treedt enige (beoogde) vernatting op in de oostelijke randzone van het Natura 2000-gebied *Mantingerzand*. Dit kan een negatief effect hebben op de Natura 2000-habitattypen van droge milieus en de typische soorten daarvan. De inrichtingsmaatregelen zijn, in grote lijnen, geformuleerd in het Natura 2000-beheerplan Mantingerzand. Tijdens recent overleg met bevoegd gezag (Provincie Drenthe) bleek dat de inrichtingsmaatregelen niet vergunningplichtig zijn omdat ze gericht zijn op het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen en ze de natuurlijke waarden van het gebied niet aantasten (zie §3 voor een uitgebreide beschrijving).

Gezien de nabijheid van de werkzaamheden tot de Natura 2000-gebieden Mantingerzand en Matingerbos adviseren wij om een AERIUS berekening en mogelijk een Passende Beoordeling uit te voeren voor de inrichtingswerkzaamheden ten behoeve van de Ecologische verbindingszone met de Boswachterij Gees. Voor de inrichtingswerkzaamheden in het plangebied Verlengde Middenraai en in het Aandachtsgebied landbouwkundige ontwatering is dit niet nodig omdat deze maatregelen een verbetering van de instandhoudingsdoelen in het Mantingerzand beogen of hier noodzakelijkerwijs uit voortvloeien (zie §3 voor een uitgebreide beschrijving).

Overige gebiedsbescherming
Ten aanzien van overige gebiedsbescherming is door de geplande inrichting in de plangebieden sprake van verandering van de kenmerken en waarden. Deze verschuiven van aan relatief droge graslanden gekoppelde natuurwaarden naar natuurwaarden van moerassen, ruigten en vochtige graslanden. Wij raden aan om met bevoegd gezag te overleggen hoe zij deze verschuiving beoordeelt in het licht van mogelijke aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN (zie §3 voor een uitgebreide beschrijving).

Soortbescherming
Planten, ongewervelden, reptielen, amfibieën en overige zoogdiersoorten
Uitvoeren van aanvullend onderzoek naar onderstaande soorten om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming (zie §4.1, §4.2, §4.4, §4.5, §4.7, en §4.8 voor een uitgebreide beschrijving):

- Reptielensoorten: aanwezigheid in te dempen sloten of af te graven delen, voornamelijk in de overgangszone van Verlengde Middenraai naar Mantingerzand
- Rugstreeppad: aanwezigheid in en gebruik van het plangebied
- Das, Steen- en Boommarter en Grote bosmuis: aanwezigheid van de soorten en hun burchten of nestplaatsen in het plangebied
- Vleermuizen: verblijfplaatsen van vleermuizen in te kappen bomen met holtes en te verwijderen bebouwing

Vogels
Ten aanzien van algemene broedvogels en vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om geen werkzaamheden uit te voeren in het broedseizoen en om voorafgaand aan de werkzaamheden een inventarisatie uit te voeren naar eventuele jaarrond beschermde nestplaatsen (zie §4.6 voor een uitgebreide beschrijving).

Zorgplicht
De Zorgplicht dient ten aanzien van alle vis-, reptielen-, amfibieën- en zoogdiersoorten in acht te worden genomen (zie §4.3, §4.4, §4.5 en §4.8 voor een uitgebreide beschrijving).

Overige beschermde soorten
Ten aanzien van overige beschermde soorten zal de uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming veroorzaken.

Overige aanbevelingen
We adviseren om:

- bij bevoegd gezag (Provincie Drenthe) een bestuurlijk rechtsoordeel aan te vragen waarmee de vrijstelling van vergunning wordt bevestigd voor maatregelen die worden uitgevoerd ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Mantingerzand.
- voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op te stellen om daarmee de vereisten vanuit de Zorgplicht te borgen. Onderdeel hiervan kan zijn dat een deel van de werkzaamheden onder ecologische begeleiding wordt uitgevoerd.

Literatuur

Provincie Drenthe 2016. Beheerplan Mantingerzand, een heidelandschap van formaat. Provincie Drenthe, Assen.

SWECO 2020a, *in prep*. Planvorming Inrichting Verlengde Middenraai: Inrichtingsplan Verlengde Middenraai. SWECO projectnr. 366274. SWECO, Groningen.

SWECO 2020b, *in prep*. Planvorming Inrichting Verlengde Middenraai: Toetsrapport Ecohydrologie. SWECO projectnr. 366274. SWECO, Groningen.

Van Delft, J., Kranenbarg, J., de Bruin, A., Frigge, P. 2017. Waarnemingenoverzicht 2016. Bijlage RAVON 67, jaargang 19 (4).

Van Uchelen, E. (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Vos, S. 2010. Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Drenthe. Zoogdieratlas Drenthe.

Websites
NDFF
RAVON
Zoogdiervereniging

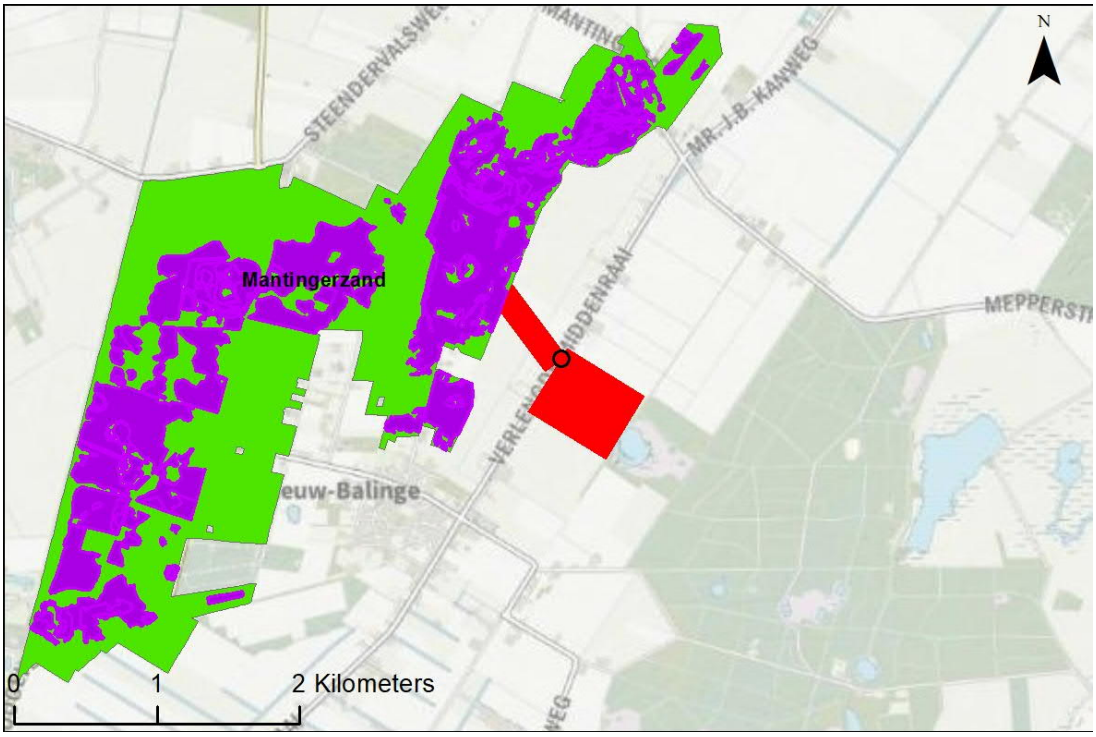
Bijlage 4 Stikstofonderzoek

Notitie

Onderwerp: Stikstofonderzoek Verlengde Middenraai
Projectnummer: 366274
Referentienummer: SWNL0276672
Datum: 11-05-2021

1 Inleiding

Naar aanleiding van een aantal geplande inrichtingsmaatregelen rond de verlengde Middenraai is een onderzoek uitgevoerd in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur. Het doel is om te bepalen of er mogelijke belemmeringen vanuit deze wet- en regelgeving zijn voor de geplande werkzaamheden. Als onderdeel hiervan dienen de effecten van het project op de stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden inzichtelijk te worden gemaakt. Daarbij dient te worden nagegaan of ten gevolge van het project negatieve effecten optreden in stikstofgevoelige habitattypen en/of stikstofgevoelige gebieden. In deze notitie zijn de uitgangspunten en resultaten vastgelegd van de berekeningen van de stikstofdepositie als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

Figuur 1-1 Plangebieden (rood), de omliggende Natura 2000-gebieden (groen) en de stikstofgevoelige habitats daarin (paars). Ondergrond: OpenTopo achtergrondkaart, PDOK

Sweco
De Holle Bilt 22
3732 HM De Bilt
Postbus 203
3730 AE De Bilt

T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Sweco Nederland B.V.

Handelsregister 30129769
Statutair gevestigd te De Bilt

Willem Fenten

M +31 6 30 85 01 99
Willem.fenten@sweco.nl

2 Toetsingskader

Met de Wet natuurbescherming worden soorten en habitattypen van Natura 2000-gebieden beschermd waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. Het uiteindelijke doel is het bereiken van een landelijke gunstige staat van instandhouding voor alle door de richtlijnen beschermde soorten en habitats. Hieruit volgt dat een project of plan niet mag leiden tot negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. In veel Natura 2000-gebieden is door een overbelasting van stikstof (in de vorm van stikstofoxiden en ammoniak) een probleem met de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Nieuwe ontwikkelingen die een toename van de stikstofdepositie tot gevolg hebben kunnen hierdoor significante negatieve effecten hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Effecten van een plan of een project op de stikstofdepositie kunnen ontstaan tijdens de realisatiefase en/of de gebruiksfase. Met het rekenmodel AERIUS kan de stikstofdepositie (mol N/ha/jaar) op stikstofgevoelige natuurwaarden in Natura 2000-gebieden, ten gevolge van de ontwikkeling, worden berekend. Voor het berekenen van de stikstofdepositie worden in het rekenmodel de emissies van stikstof in de verschillende situaties ingevoerd. Het rekenmodel berekent vervolgens de verspreiding van deze stikstofemissies en de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten binnen de aangewezen Natura 2000-gebieden.

2.1 Beoordeling stikstofdepositie projecten

Indien uit de berekeningen met AERIUS blijkt dat er geen sprake is van een toename van de stikstofdepositie (kleiner dan of gelijk aan 0,00 mol N/ha/jaar), is er voor het onderdeel stikstofdepositie geen vergunningplicht op grond van de Wet natuurbescherming. Indien uit de berekening blijkt dat er sprake is van een toename aan stikstofdepositie (groter dan 0,00 mol N/ha/jaar) is er meestal wel een vergunningplicht op grond van de Wet natuurbescherming. Indien verslechtering van stikstofgevoelige habitattypen of habitats van soorten volledig uitgesloten kan worden in een ecologische beoordeling, ondanks een toename van de depositie, is er geen vergunningplicht. Ook is er geen vergunningplicht als na intern salderen de toename van de stikstofdepositie niet hoger is dan 0,00 mol N/ha/jaar.

Een Wnb-vergunning kan in de volgende situatie verleend worden:

- in het stikstofregistratiesysteem is voldoende depositieruimte om de effecten van het project te compenseren[1];
- uit een passende beoordeling, eventueel inclusief extern salderen, blijkt dat er geen risico's zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende Natura 2000-gebieden;
- na het succesvol doorlopen van de ADC-toets[2].

Indien uit de AERIUS-berekening blijkt dat er sprake is van een toename van de stikstof-depositie (groter dan 0,00 mol N/ha/jaar) en niet aan één van bovenstaande beschreven situaties is voldaan kan geen vergunning op grond van de Wet natuurbescherming worden verleend.

[1] Met het stikstofregistratiesysteem is depositieruimte gecreëerd door maatregelen die de stikstofdepositie verminderen. Een deel van deze depositieruimte kan worden ingezet voor het verlenen van een natuurvergunning. Voorlopig is het stikstofregistratiesysteem alleen beschikbaar voor woningbouwprojecten en een beperkt aantal infrastructurele projecten.

[2] Dit is een onderzoek waaruit naar voren komt dat er geen Alternatieven zijn voor het project, er Dwingende reden van groot openbaar belang zijn en waarbij Compensatie voor Natura 2000-gebieden plaatsvindt.

2.2 Beoordeling stikstofdepositie bestemmingsplannen

Een (wijziging van een) bestemmingsplan kan alleen worden vastgesteld als het plan geen significant effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende stikstofgevoelige natuurwaarden in Natura 2000-gebieden, ten opzichte van de feitelijk gerealiseerde en planologisch legale situatie. Indien uit de berekeningen blijkt dat er geen sprake is van een toename van de stikstofdepositie (kleiner dan of gelijk aan 0,00 mol N/ha/jaar) of in een ecologische beoordeling (voortoets of passende beoordeling), ondanks een toename van de stikstofdepositie, significante effecten op stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van soorten volledig uitgesloten kan worden, is het plan uitvoerbaar en kan het bestemmingsplan of de wijziging van het bestemmingsplan worden vastgesteld.

2.3 Kleine, tijdelijke toename stikstofdepositie tijdens realisatiefase

Voor projecten met een geringe tijdelijke toename van de stikstofdepositie kleiner dan of gelijk aan 0,05 mol N/ha/jaar over een periode van twee jaar in de bouwfase (of een equivalent daarvan) is er een redeneerlijn dat negatieve gevolgen op stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten.

De bovenstaande redeneerlijn heeft betrekking op mobiele werktuigen en ander materieel, die tijdelijk stikstofemissies veroorzaken. Dit materieel wordt, verspreid over Nederland, telkens opnieuw ingezet voor verschillende projecten. De emissies van dit materieel vormen daardoor bestaande emissiebronnen die al sinds de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden onderdeel uitmaken van de bestaande achtergronddepositie. Dit materieel veroorzaakt, ten opzichte van de totale achtergronddepositie, een minieme deken die, voor wat betreft de ruimtelijke verdeling, vrijwel constant is. De emissies, veroorzaakt door dit materieel, zijn bovendien in de loop van de tijd steeds lager geworden door het schoner worden van motoren en het toepassen van emissie-reducerende technieken. Het inzetten van dit materieel op een nieuwe locatie kan op zichzelf tot een lokale tijdelijke depositieverhoging leiden. Een dergelijke beperkte toename kan echter nooit van invloed zijn op de omvang en ruimtelijke verdeling van de totale depositiedeken als gevolg van de jaarlijkse inzet van het zich al in Nederland bevindende materieel. Daarmee kan een tijdelijke inzet van materieel, ook in combinatie met andere nog niet, of slechts ten dele uitgevoerde, maar al wel vergunde initiatieven, geen negatieve gevolgen hebben voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van Natura 2000-gebieden.

Bovenstaande redeneerlijn is nog niet getoetst door de rechter, waardoor er een juridische onzekerheid is of deze lijn standhoudt in de rechtszaal bij een eventueel handhavingstraject. Echter, er wordt op basis van bovenstaande redeneerlijn inmiddels in de praktijk door veel bevoegde gezagen, waaronder het ministerie van LNV, I&W en verschillende provincies, een Wnb-vergunning voor projecten met een dergelijke geringe tijdelijke toename niet nodig geacht. Zij geven een positieve afwijzing bij een vergunningaanvraag.

3 Uitganspunten

In dit onderzoek zijn de effecten onderzocht van de werkzaamheden op de stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Hiervoor is gebruik gemaakt van het rekenprogramma AERIUS Calculator. Het rekenprogramma berekent de stikstofdepositie op basis van de ingevoerde parameters van de verschillende emissiebronnen. In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten beschreven die zijn gehanteerd. De berekeningen zijn uitgevoerd voor de realisatiefase van het project. In de gebruiksfase is er geen emissie van stikstof.

3.1 Realisatiefase

Het project bestaat uit de realisatie van een aantal inrichtingsmaatregelen voor een ecologische verbindingszone ter hoogte van de Verlengde Middenraai in Nieuw Balinge. Tijdens de realisatiefase worden mobiele werktuigen ingezet voor de verschillende werkzaamheden. Daarbij zullen er transportbewegingen plaatsvinden voor de aan- en afvoer van het materieel en materialen en van het personeel. De inzet van de mobiele werktuigen en transportbewegingen zijn door Sweco bepaald. In bijlage 1 zijn de verwachte inzet van het materieel en transportbewegingen opgenomen en zijn de emissies van de mobiele werktuigen berekend. In de AERIUS-berekeningen is ervan uitgegaan dat alle werkzaamheden binnen een periode van 12 maanden worden uitgevoerd.

3.1.1 Mobiele werktuigen

De emissies van de mobiele werktuigen zijn berekend volgens de methode beschreven in de factsheets van AERIUS[3]. De berekeningen van de emissies tijdens de belasting van het werktuig zijn gebaseerd op de tijd dat het werktuig wordt belast, het vermogen in kW, de belastingfactor van het vermogen en de emissiefactoren in gram per kW. De berekening van de emissies tijdens het stationair draaien van het werktuig zijn gebaseerd op de tijd dat het werktuig stationair draait[4], de cilinderinhoud van de motor in liter[5] en de emissiefactoren in gram per liter cilinderinhoud per uur.

Voor de mobiele werktuigen zijn het totale aantal uren aan inzet, het vermogen en emissiefactoren opgenomen in bijlage 1. De emissies van de mobiele werktuigen zijn in het rekenmodel opgenomen als een vlakbron binnen het betreffende werkgebied. Hierbij is een uitstoothoogte van vier meter, een spreiding van vier meter en een warmte-inhoud van 0 MW gehanteerd.

3.1.2 Laden/lossen vrachtverkeer

De emissies tijdens het laden en lossen van het vrachtverkeer zijn bepaald aan de hand van het totaal aantal uur dat de vrachtwagens de motor stationair laten draaien, het vermogen van de vrachtwagens, de belastingfactor van het vermogen en de emissiefactoren van de vrachtwagens[6].

Voor de vrachtwagens zijn het totale aantal uren aan inzet, het vermogen en emissiefactoren opgenomen in bijlage 1. De emissies van de vrachtwagens zijn in het rekenmodel opgenomen bij de mobiele werktuigen.

3.1.3 Transportbewegingen wegverkeer

De emissies bij transportbewegingen worden automatisch bepaald door het rekenmodel op basis van emissiefactoren (g/km) per type voertuigen en per snelheidsprofiel, het aantal vervoersbewegingen per voertuigtype en de lengte van de afgelegde weg per vervoersbeweging. Er is één ontsluitingsroutes gehanteerd voor de realisatie van de inrichtingsmaatregelen.

In tabel 3-1 is het totale aantal vervoersbewegingen van auto's/busjes en vrachtwagens opgenomen. De transportbewegingen zijn gemodelleerd vanaf het plangebied over de Verlengde Middenraai tot aan de Haarweg waarna het opgaat in het heersende verkeersbeeld. Voor de route is het snelheidsprofiel 'Binnen bebouwde kom' gehanteerd.

[3] https://www.aerius.nl/nl/factsheets/emissieberekening-mobiele-werktuigen/15-10-2020
[4] Hiervoor is een standaardwaarde van 30% gehanteerd.
[5] Hiervoor is een standaardwaarde van 1/20 van het vermogen gehanteerd
[6] www.dieselnet.com

Tabel 3-1 Totaal aantal vervoersbewegingen in de realisatiefase

Auto's/busjes Vervoersbewegingen/dag	Vrachtwagens Vervoersbewegingen/jaar
6	104

4 Resultaten

Op basis van bovenstaande emissiebronnen is voor de realisatiefase de stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden berekend. Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van AERIUS Calculator 2020. De berekeningen van de stikstofdepositie zijn voor de realisatiefase uitgevoerd met het rekenjaar 2022. Het resultaatbestand van de AERIUS Calculator is los meegeleverd met deze notitie en is ook opgenomen in bijlage 2.
In tabel 4-1 is de maximale waarden van de depositie op de stikstofgevoelige habitattypen/leefgebieden, met een (naderende) overschrijding van de KDW, in de realisatiefase opgenomen.

Tabel 4-1 Maximale toename stikstofdepositie (mol N/ha/jaar)

Realisatiefase (2022)
0,10

5 Conclusie

Tijdens de realisatie van de inrichtingsmaatregelen voor de Verlengde Middenraai is er een toename van de stikstofdepositie van 0,10 mol N/ha/jaar gedurende 1 jaar. Op basis van de redeneerlijn zoals beschreven in paragraaf 2.3 kunnen bij een tijdelijke totale toename van de stikstofdepositie van maximaal 0,10 mol/ha gedurende de realisatiefase negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. De totale maximale toename van de stikstofdepositie tijdens de realisatiefase van dit project is 0,10 mol/ha. Op basis van bovenstaande is een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk zolang er wordt voldaan aan de randvoorwaarden beschreven in de uitgangspunten van deze notitie.

Verantwoording

Titel	Stikstofonderzoek Verlengde Middenraai
Projectnummer	366274
Referentienummer	SWNL0276672
Revisie	
Datum	11-05-2021
Auteur	Willem Fenten
E-mailadres	willem.fenten@sweco.nl
Gecontroleerd door	Sergej Jansen
Paraaf gecontroleerd	
Goedgekeurd door	Rob Cornelis
Paraaf goedgekeurd	

Bijlage 1 Uitgangspunten en emissies

Project:	Inrichtingsplan Verlengde Middenraai
Projectnummer:	366274
Opsteller:	Bert Dekker

Emissie NOx - Totaal [kg]	53.98
Emissie NH3 - Totaal [kg]	0.11

	Inzet				Tijd		Emissiefactor NO_X	Emissiefactor NH_3	Emissiefactor NO_X	Emissiefactor NH_3	Emissie	Emissie	Emissie	Emissie	Emissie	Emissie
	Totaal	Vermogen	Categorie	Belasting	Stationair	Cilinderinhoud	onbelast	onbelast	belast	belast	stationair	stationair	belast	belast	totaal	totaal
Wertuigtype - Specifiek	(uren/jaar)	(kW)	(emissienorm)	(factor)	(%)	(liter)	(g/l/uur)	(g/l/uur)	(g/kWh)	(g/kWh)	(kg NO_x/jaar)	(kg NH_3/jaar)	(kg NO_x/jaar)	(kg NH_3/jaar)	(kg NO_x/jaar)	(kg NH_3/jaar)
Oostzijde Middenraai																
sleuvenfrezen	30.5555556	5	Pre-STAGE 1991-STAGE I, < 18 kW (Diesel)	0.835714	0.3	0.25	13.9	0.003431	10.6	0.00269662	0.03	0.00	0.95	0.00	0.98	0.00
graafmachines	9	100	STAGE IV, 75 <= kW < 130, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.692857	0.3	5	10	0.003149	0.8	0.00250544	0.14	0.00	0.35	0.00	0.48	0.00
graafmachines	304.891667	140	STAGE IV, 130 <= kW < 300, bouwjaar 2014 (Diesel)	0.692857	0.3	7	10	0.003142	0.8	0.00240926	6.40	0.00	16.56	0.05	22.96	0.05
landbouwtrekkers	240.023333	125	STAGE IV, 75 <= kW < 130, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.55	0.3	6.25	10	0.003149	0.9	0.00238469	4.50	0.00	10.40	0.03	14.90	0.03
Vrachtauto	8.8	250	Vrachtauto Euro VI, 300 kW	0.24	0	12.5			0.4	0	0.00	0.00	0.21	0.00	0.21	
laadschoppen op banden	57.58	100	STAGE IV, 75 <= kW < 130, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.55	0.3	5	10	0.003149	0.9	0.00282742	0.86	0.00	2.00	0.01	2.86	0.01
Westzijde Middenraai																
graafmachines	106.35	140	STAGE IV, 130 <= kW < 300, bouwjaar 2014 (Diesel)	0.692857	0.3	7	10	0.003142	0.8	0.00240926	2.23	0.00	5.78	0.02	8.01	0.02
Vrachtauto	2	250	Vrachtauto Euro VI, 300 kW	0.24	0	12.5			0.4	0	0.00	0.00	0.05	0.00	0.05	
T.p.v. Middenraai																
asfalt afwerkinstallaties	4.2	60	STAGE IV, 56 <= kW < 75, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.764286	0.3	3	10	0.003149	1	0.00297835	0.04	0.00	0.13	0.00	0.17	0.00
graafmachines	18.4916667	100	STAGE IV, 75 <= kW < 130, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.692857	0.3	5	10	0.003149	0.8	0.00250544	0.28	0.00	0.72	0.00	0.99	0.00
graafmachines	5	140	STAGE IV, 130 <= kW < 300, bouwjaar 2014 (Diesel)	0.692857	0.3	7	10	0.003142	0.8	0.00240926	0.11	0.00	0.27	0.00	0.38	0.00
mobiele kranen	5	210	STAGE IV, 130 <= kW < 300, bouwjaar 2014 (Diesel)	0.61	0.3	10.5	10	0.003142	0.9	0.00235907	0.16	0.00	0.40	0.00	0.56	0.00
trilplaten/stampers	3.4	10	trilplaten/stampers 10 kW, bouwjaar vanaf 2008, 4-takt	0.4	0	0.5			5.6	0.000503845	0.00	0.00	0.08	0.00	0.08	0.00
Vrachtauto	24.023545	250	Vrachtauto Euro VI, 300 kW	0.24	0	12.5			0.4	0	0.00	0.00	0.58	0.00	0.58	
walsen	8.07692308	50	STAGE IIIb, 37 <= kW < 56, bouwjaar 2013 (Diesel)	0.55	0.3	2.5	14.2	0.0033	4.2	0.00297835	0.09	0.00	0.65	0.00	0.74	0.00
laadschoppen op banden	0.525	100	STAGE IV, 75 <= kW < 130, bouwjaar 2015 (Diesel)	0.55	0.3	5	10	0.003149	0.9	0.00282742	0.01	0.00	0.02	0.00	0.03	0.00
kettingzagen professioneel	1.4	4.5	kettingzagen professioneel 4.5 kW, bouwjaar vanaf 2002, 2-takt	0.3	0	0.225			1.3	0.000551792	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Bijlage 2 AERIUS-berekening resultaat realisatiefase

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en/of stikstofoxide (NOx).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Aanlegfase Middenraai

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
--	Middenraai, -- Nieuw Balinge

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Inrichting Middenraai	RsAYdQNmjzd4

Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
06 mei 2021, 16:14	2022	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	55,13 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Resultaten

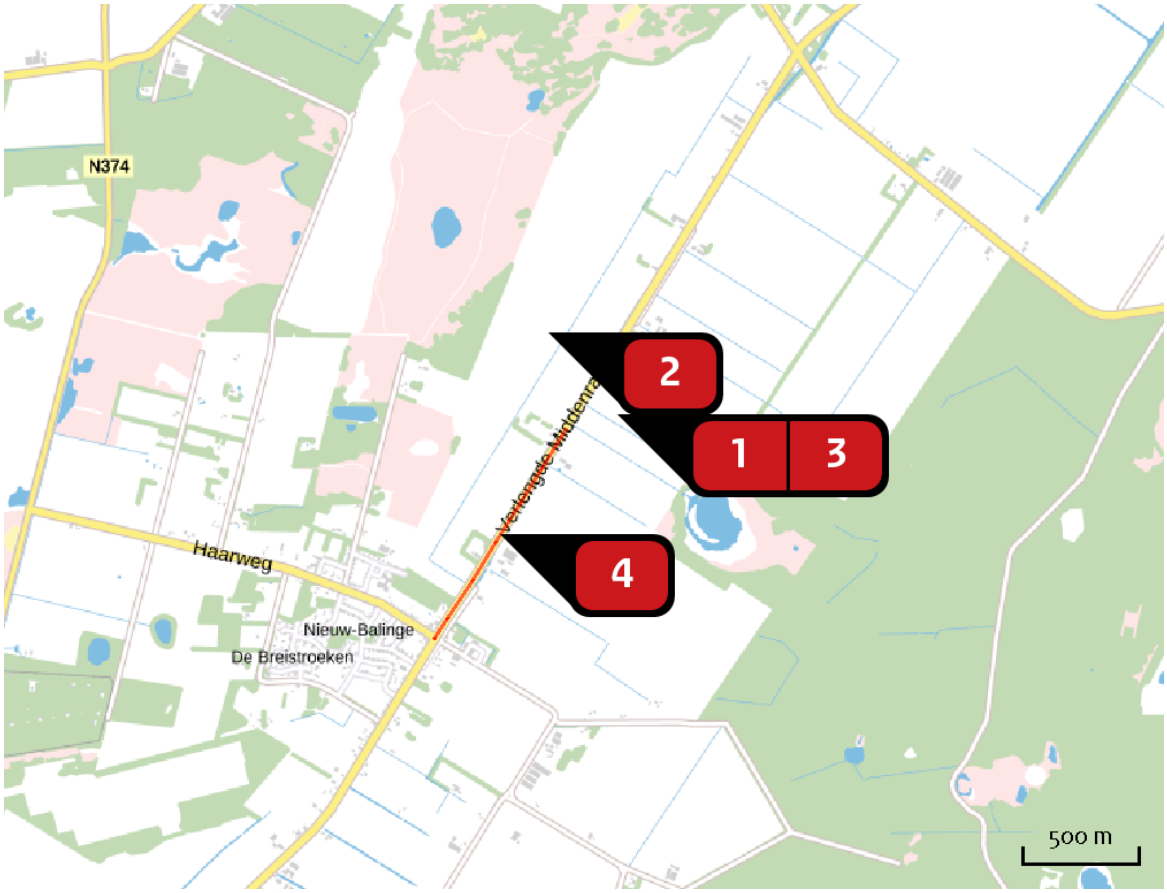
Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Bijdrage
Mantingerzand	0,10

Toelichting

Aanlegfase van Middenraai

Locatie
Aanlegfase Middenraai

Emissie
Aanlegfase Middenraai

Bron Sector		Emissie NH3	Emissie NOx
1	Middenraai Oost Mobiele werktuigen | Bouw en Industrie	< 1 kg/j	42,39 kg/j
2	Middenraai West Mobiele werktuigen | Bouw en Industrie	< 1 kg/j	8,06 kg/j
3	Middenraai Mobiele werktuigen | Bouw en Industrie	< 1 kg/j	3,53 kg/j
4	Middenraai West Wegverkeer | Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	1,15 kg/j

Resultaten stikstof gevoelige Natura 2000 gebieden (mol/ha/j)

Natuurgebied	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
Mantingerzand	0,10	

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting in deze kolom weergegeven.

Resultaten per habitattype
(mol/ha/j)

voor de 10 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden met het hoogste resultaat

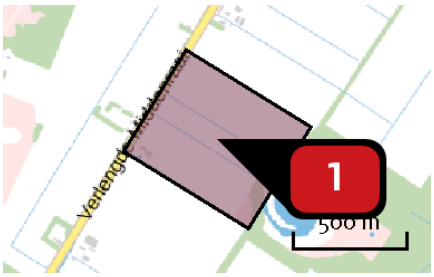
Mantingerzand

Habitattype	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
H4030 Droge heiden	0,10	
H3160 Zure vennen	0,05	
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,04	
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	
H2330 Zandverstuivingen	0,03	
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,02	
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,01	
H9190 Oude eikenbossen	0,01	
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,01	

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting in deze kolom weergegeven.

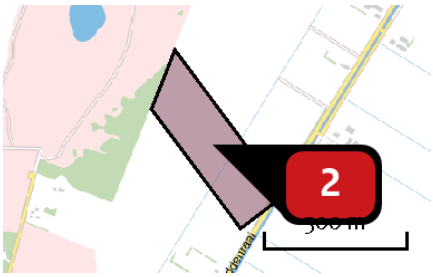
Emissie (per bron)

Aanlegfase Middenraai

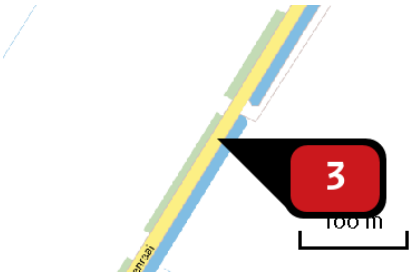
Naam	Middenraai Oost
Locatie (X,Y)	238333, 532501
NOx	42,39 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	mobiele werktuigen	4,0	4,0	0,0	NOx	42,39 kg/j
					NH3	< 1 kg/j

Naam	Middenraai West
Locatie (X,Y)	237947, 533015
NOx	8,06 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	mobiele werktuigen	4,0	4,0	0,0	NOx	8,06 kg/j
					NH3	< 1 kg/j

Naam	Middenraai
Locatie (X,Y)	238157, 532818
NOx	3,53 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	mobiele werktuigen	4,0	4,0	0,0	NOx	3,53 kg/j
					NH3	< 1 kg/j

Naam	Middenraai West
Locatie (X,Y)	237742, 532143
NOx	1,15 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	6,0 / etmaal	NOx	< 1 kg/j
			NH3	< 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	104,0 / jaar	NOx	< 1 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2020_20210209_2f032ce1a2
Database	versie 2020_20210209_2f032ce1a2

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020

3. Ruimtelijke onderbouwing Smalbroek 32, Beilen

Bestemmingsplan

Smalbroek 32 te Beilen

Uw specialist in

Omgevingsvergunningen

Wijzigingsplannen

Bestemmingsplannen

Rood voor Rood - Ruimte voor Ruimte

Ruimtelijk advies

BJZ.nu - Ruimtelijke plannen en advies

Vestiging Almelo
Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

Vestiging Zwolle
Dr. van Wiechenweg 2
8025 BZ Zwolle

Vestiging Utrecht
Euclideslaan 265
3584 BV Utrecht

T 0546 454 466

E info@bjz.nu

November 2021

Bestemmingsplan
Smalbroek 32 te Beilen

Plannaam:	Smalbroek 32 te Beilen
Plantype:	Bestemmingsplan
IMRO:	NL.IMRO.1731.Smalbroek32BEI-ONT1
Datum:	10 november 2021

TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 4

1.1 AANLEIDING 4
1.2 LIGGING PLANGEBIED 4
1.3 DE BIJ HET PLAN BEHORENDE STUKKEN 5
1.4 HUIDIG PLANOLOGISCH REGIME 5
1.5 LEESWIJZER 6

HOOFDSTUK 2 DE HUIDIGE SITUATIE 7

HOOFDSTUK 3 PLANBESCHRIJVING 8

3.1 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING 8
3.2 VERKEER EN PARKEREN 9

HOOFDSTUK 4 BELEIDSKADER 12

4.1 RIJKSBELEID 12
4.2 PROVINCIAAL BELEID 15
4.3 GEMEENTELIJK BELEID 18

HOOFDSTUK 5 MILIEU-EN OMGEVINGSASPECTEN 20

5.1 GELUID 20
5.2 BODEM 21
5.3 LUCHTKWALITEIT 21
5.4 EXTERNE VEILIGHEID 22
5.5 MILIEUZONERING 25
5.6 GEUR 27
5.7 ECOLOGIE 29
5.8 ARCHEOLOGIE & CULTUURHISTORIE 30
5.9 BESLUIT MILIEUEFFECTRAPPORTAGE 31

HOOFDSTUK 6 WATERASPECTEN 34

6.1 VIGEREND BELEID 34
6.2 WATERPARAGRAAF 35

HOOFDSTUK 7 JURIDISCHE ASPECTEN EN PLANVERANTWOORDING 36

7.1 INLEIDING 36
7.2 OPZET VAN DE REGELS 36
7.3 VERANTWOORDING VAN DE REGELS 37

HOOFDSTUK 8 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID 39

HOOFDSTUK 9 VOOROVERLEG & INSPRAAK 40

9.1 VOOROVERLEG 40
9.2 ZIENSWIJZEN 40

BIJLAGEN BIJ DE TOELICHTING 41

BIJLAGE 1 AERIUS-BEREKENING 42
BIJLAGE 2 QUICKSCAN FLORA EN FAUNA 43
BIJLAGE 3 WATERTOETSRESULTAAT 44

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Op het perceel aan de Smalbroek 32, in het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe bevindt zich een woonperceel. Gelet op de geïsoleerde ligging van het perceel en de naastgelegen snelweg A28 leent het perceel zich niet voor reguliere bewoning. Initiatiefnemer is voornemens om op het woonperceel samen en de omliggende agrarische cultuurgrond een hoveniersbedrijf annex kwekerij te vestigen.

Op dit moment is het bedrijf elders gevestigd in de gemeente Midden-Drenthe. Het bedrijf heeft echter geen grond of bedrijfsgebouwen in eigendom. De locatie van het plangebied is leent zich voor de vestiging van een dergelijke combinatie van bedrijfsactiviteiten (een hoveniersbedrijf en de ondergeschikte kweek van sierheesters). Er is namelijk enerzijds ruimte om de werktuigen van het hoveniersbedrijf te stallen en anderzijds is er voldoende grond beschikbaar voor de bijbehorende kwekerij. De verouderde bebouwing op het woonperceel is reeds gesloopt en wordt reeds op grond van het geldende planologische mogelijkheden (woonbestemming) vervangen voor een nieuwe schuur en een woning.

De voorgenomen ontwikkeling is niet in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014)”, aangezien het vestigen van een hoveniersbedrijf annex kwekerij van sierheesters niet past binnen de ter plekke geldende bestemmingsregels. De gronden zijn namelijk voorzien van een woonbestemming. De vestiging van het hoveniersbedrijf annex kwekerij is uitsluitend mogelijk door middel van een bestemmingsplanherziening. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling in overeenstemming is met ‘een goede ruimtelijke ordening’.

De huidige woonbestemming wordt omgezet naar een passende agrarische tuinbouwbestemming die uitsluitend is gericht op de bedrijfsactiviteiten van het hoveniersbedrijf annex kwekerij, waarbij het bijgebouw en de woning worden omgezet naar respectievelijk een bedrijfsgebouw en een bedrijfswoning. Met de voorgenomen ontwikkeling krijgt het plangebied een passende en duurzame vervolgfunctie.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt in het in buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe, ten zuidwesten van de kern Beilen en staat kadastraal bekend als gemeente Beilen, sectie V, nummers 409, 1893 en 1894. In afbeelding 1.1 is de ligging van het plangebied ten opzichte van de kern Beilen en ten opzichte de directe omgeving weergegeven. Het plangebied is aangeduid met respectievelijk een rode ster en een rode contour.

1.3 De bij het plan behorende stukken

Het bestemmingsplan ‘’Smalbroek 32 te Beilen’’ bestaat uit de volgende stukken:

- verbeelding (NL.IMRO.1731.Smalbroek32BEI-ONT1);
- regels met bijbehorende bijlagen.

Op de verbeelding zijn de bestemmingen van de in het plan begrepen gronden weergegeven. In de regels zijn bepalingen opgenomen om de uitgangspunten van het plan zeker te stellen. Het plan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting geeft een duidelijk beeld van het bestemmingsplan en van de daaraan ten grondslag liggende gedachten, maar maakt geen deel uit van het juridisch bindende deel van het bestemmingsplan.

1.4 Huidig planologisch regime

1.4.1 Algemeen

Het plangebied ligt binnen de begrenzing van het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” (vastgesteld op 26 januari 2012). Nadien is er één correctieve herziening vastgesteld. Beide plannen zijn vervat in de geconsolideerde versie van het bestemmingsplan ’’Buitengebied Midden-Drenthe’’, vastgesteld op 20 augustus 2014.

Afbeelding 1.2 bevat een uitsnede van de verbeelding behorende bij dit bestemmingsplan. Hierin is het plangebied met de rode omlijning aangegeven.

1.4.2 Beschrijving bestemming

Op basis van het geldende bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014)” zijn de gronden binnen het plangebied voornamelijk voorzien van de enkelbestemming ‘Wonen – Voormalige boerderijen’ en de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 2’. Daarnaast geldt voor het plangebied de

gebiedsaanduiding ‘milieuzone – hydrologische beïnvloeding’. Hierna wordt nader op deze bestemmingen ingegaan.

‘Wonen – Voormalige boerderijen’

De voor ‘Wonen - Voormalige boerderijen’ aangewezen gronden zijn onder andere bestemd voor het wonen, al dan niet in combinatie met een aan huis verbonden beroep, mantelzorg, sociaal-culturele doeleinden en gastouderopvang.

Als hoofdgebouw mogen uitsluitend woningen worden gebouwd met de kenmerkende karakteristieke vorm van voormalige boerderijen. Het aantal woningen per bestemmingsvlak mag ten hoogste één.

‘Waarde - Archeologie 2’

De voor ‘Waarde - Archeologie 2 aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor het behoud van de mogelijk te verwachten archeologische waarden en mogelijk archeologische waarden in niet gekarteerde gebieden.

‘Milieuzone – hydrologische beïnvloeding’

Binnen de aanduiding ‘milieuzone – hydrologische beïnvloeding’ dienen de hydrologische waarden te worden hersteld, behouden en ontwikkeld.

1.4.3 Strijdigheid

Zoals hiervoor uiteengezet is het voornemen om ter plaatse van het plangebied een hoveniersbedrijf annex kwekerij te vestigen. Dit past niet binnen het geldende bestemmingsplan, aangezien de beoogde bedrijfsvoering niet passend is binnen de woonbestemming en daarin opgenomen criteria van een ‘aan-huis-verbonden-beroep’. Het maximale toegestane bedrijfsoppervlakte alsmede het totaal aantal maximaal toegestane aan-en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen wordt eveneens overschreden. Daarnaast zijn grondgebonden agrarische activiteiten, waaronder de teelt van sierheesters, niet toegestaan.

Voor het vestigen van het beoogde hoveniersbedrijf annex kwekerij dient het geldende bestemmingsplan ter plaatse van het plangebied te worden herzien.

Dit bestemmingsplan voorziet in de gewenste juridisch planologische kaders om het voornemen te kunnen realiseren. In deze toelichting zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening.

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 een beschrijving van de huidige en gewenste situatie van het plangebied gegeven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het beleidskader. Hierin wordt het relevante beleid van het Rijk, de provincie Drenthe en de gemeente Midden - Drenthe beschreven. In hoofdstuk 4 passeren de relevante milieuaspecten kort de revue en in hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de wateraspecten. In de hoofdstukken 6 en 7 wordt respectievelijk ingegaan op de juridische aspecten/planverantwoording en de economische uitvoerbaarheid. Hoofdstuk 8 gaat in op het vooroverleg, de inspraak en zienswijzen.

HOOFDSTUK 2 DE HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt aan de Smalbroek 32, in het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe en ten zuidwesten van de kern Beilen. Direct ten westen van het plangebied ligt de snelweg A28. Het plangebied bestaat uit een woonerf met omliggend agrarische cultuurgrond. Het woonerf wordt aan de noord-, oost- en westzijde begrensd door agrarische cultuurgrond. Aan de zuidzijde wordt het plangebied begrensd door de Smalbroek. De geïsoleerde ligging van het plangebied naast de A28 maakt het plangebied niet geschikt voor een reguliere woonfunctie.

De voormalige agrarische bebouwing op het perceel verkeerde in verouderde staat en is het afgelopen jaar reeds gesloopt. Op grond van het geldende planologische regime (woonbestemming) wordt deze voormalige bebouwing reeds vervangen voor een nieuwe schuur (werktuigenberging) en een woning (vervangende nieuwbouw). Het realiseren van de nieuwe bebouwing maakt daarom geen onderdeel uit van onderhavig bestemmingsplan, het bestemmingsplan regelt uitsluitend de gebruiksmogelijkheden voor het hoveniersbedrijf en kwekerijactiviteiten.

De ligging en begrenzing van het plangebied wordt met een rode omlijning weergegeven in afbeelding 2.1.

HOOFDSTUK 3 PLANBESCHRIJVING

3.1 Ruimtelijke ontwikkeling

3.1.1 Algemeen

De voorgenomen ontwikkeling heeft betrekking op vestiging van een hoveniersbedrijf annex kwekerij, waarbij de reeds in aanbouw zijnde schuur (werktuigenberging) en woning in gebruik worden genomen als respectievelijk een bedrijfsgebouw en een bedrijfswoning. Er is daarmee slechts sprake van een planologische functiewijziging. Het voorliggende bestemmingsplan staat geen extra nieuwe bebouwing toe.

3.1.2 Bedrijfsactiviteiten

Het bedrijf in Hoveniers & Cultuurtechniek, is op dit moment elders gevestigd in de gemeente Midden-Drenthe. Initiatiefnemer heeft de gronden in het plangebied aangekocht en is voornemens het deze aan te wenden ten behoeve van de activiteiten van het bedrijf (een hoveniersbedrijf en de ondergeschikte kweek van sierheesters).

Het bedrijf geneert circa 60% van de bedrijfsomzet uit het hoveniersbedrijf. De kwekerij-activiteiten dragen voor circa 40% bij aan de totale bedrijfsomzet. Het bedrijf is ingericht op een manier waarbij sprake is van een ondergeschikte kwekerij ten behoeve van het hoveniersbedrijf. Er is, gelet op de bedrijfsactiviteiten, sprake van een primair grondgebonden bedrijf. In afbeelding 3.1 is een uitsnede van het de beoogde inrichting van het plangebied opgenomen. Voor de exacte begrenzing van de kwekerij-activiteiten wordt verwezen naar de verbeelding. Hieronder wordt nader op de twee bedrijfstakken ingegaan.

3.1.2.1 Het hoveniersbedrijf

Het hoveniersbedrijf houdt zich bezig met de aanleg en onderhoud van tuinen. Daarnaast wordt er cultuurtechnisch grondwerk verricht in het groot groen voor overheidsinstellingen, waaronder diverse gemeenten in Noord-Nederland. Hiertoe is een gespecialiseerd machinepark aanwezig, waarvoor op dit moment op de huidige bedrijfslocatie onvoldoende stallingsruimte beschikbaar is.

3.1.2.1 De kwekerij

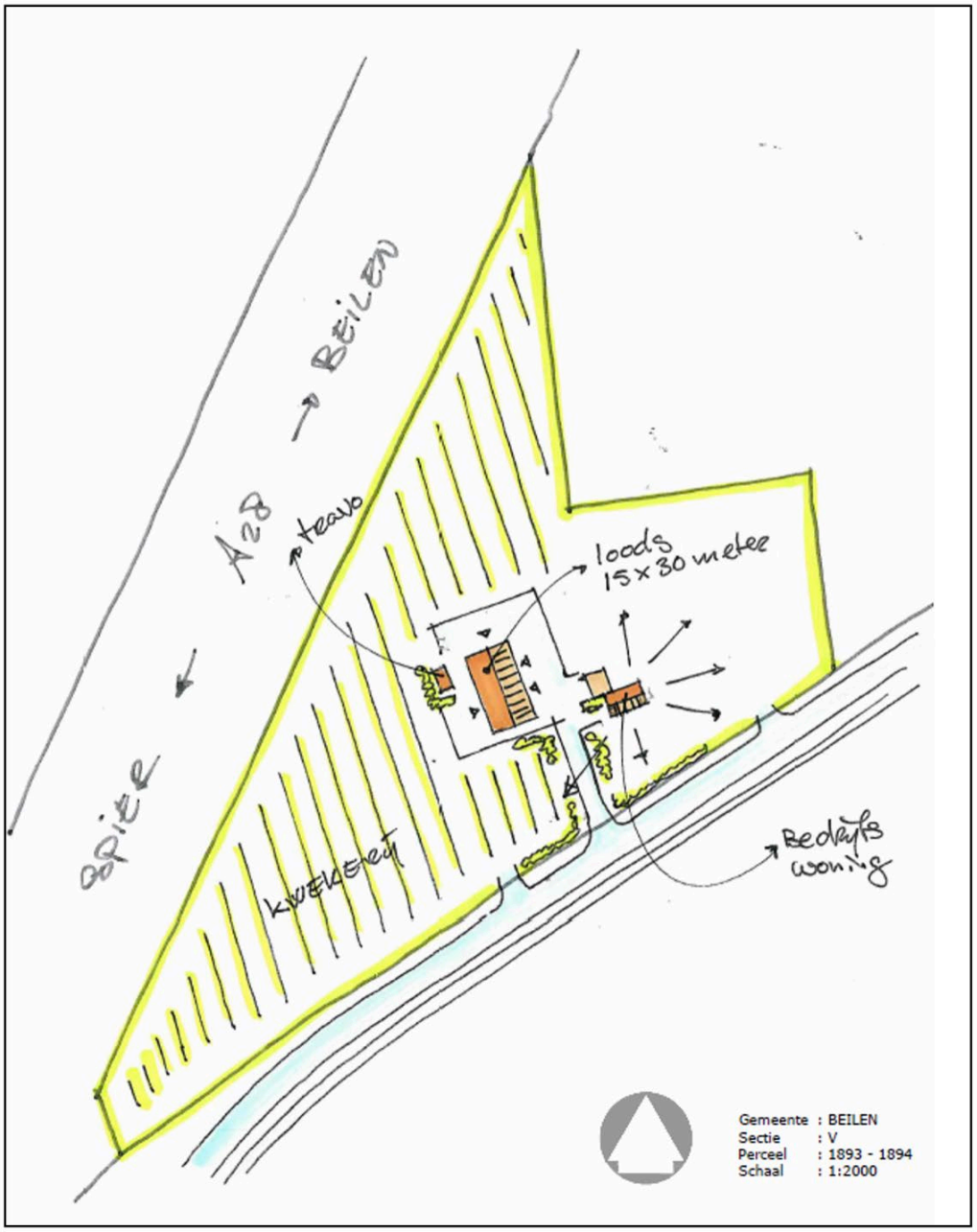
De kwekerij heeft betrekking op de kweek van een exclusief sortiment van exclusieve planten. De planten zijn beoogd voor tuinaanleg door het hoveniersbedrijf. Het gaat concreet om sierheesters en in mindere mate om ericaceeën. Deze planten zijn in het noorden van het land niet of nauwelijks verkrijgbaar. De planten worden opkweekt in de open volle grond en zijn winterhard. Er zijn voor de bedrijfsactiviteiten geen kassen benodigd. De teeltduur van de planten bedraagt gemiddeld vier jaar. Op het perceel wordt gerouleerd gekweekt; na de teelt van de planten wordt de grond één jaar vrijgehouden van planten. De verkoop van de planten geschiedt door de aanplant van door het hoveniersbedrijf aangelegde en gerenoveerde tuinen. Er is geen verkoop ter plaatse beoogd.

3.1.3 De locatie

Zoals reeds benoemd leent de locatie van het plangebied zich voor de vestiging van een dergelijke combinatie van bedrijfsactiviteiten. Er is namelijk enerzijds ruimte voor stalling van de werktuigen van het hoveniersbedrijf te stallen en anderzijds is er voldoende grond beschikbaar voor de kwekerij van planten die worden ingezet bij het aanleggen en renoveren van tuinen door het hoveniersbedrijf.

Het plangebied heeft een totale oppervlakte van circa 1,4 hectare. Dit is groot genoeg om het bedrijf te laten groeien en het perceel van te voorzien van een passende en toekomstbestendige vervolgfunctie.

Op de locatie is een grondonderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat gronden geschikt zijn voor de beoogde kweek. De teellaag van 30 cm bestaat uit zandlaag met een hoog humusgehalte. Hieronder zit een zandlaag met grove structuur wat nodig is voor een goede ontwatering.

3.2 Verkeer en parkeren

3.2.1 Algemeen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met de parkeerbehoefte die daardoor ontstaat. Daartoe worden berekeningen uitgevoerd op basis van de publicatie 'Toekomstbestendig parkeren. Van parkeerkencijfers naar parkeernormen' (publicatie 381, december 2018) van het CROW. Het CROW ontwikkelt en publiceert kennis onder andere op het gebied van verkeer en parkeren. De kencijfers van het CROW zijn landelijk (en juridisch) geaccepteerd en worden gezien als de meest betrouwbare gegevens met betrekking tot het bepalen van de verkeersgeneratie en het benodigde aantal parkeerplaatsen. De gemeente Midden-Drenthe maakt voor de parkeerrichtlijnen gebruik van de kencijfers van het CROW. Overigens wordt opgemerkt dat bij iedere functie, in de CROW-publicatie, een maximum en minimum wordt genoemd. Dit is de bandbreedte. In voorliggend geval wordt van het gemiddelde uitgegaan.

Bij het gebruik van kencijfers moet rekening worden gehouden met onder meer de bereikbaarheidskenmerken van de locatie. Ook de stedelijkheidsgraad is van invloed op het aanbod en de kwaliteit van alternatieve vervoerswijzen en dus op de hoogte van het parkeerkencijfer. Onder stedelijkheidsgraad wordt verstaan het aantal adressen per vierkante kilometer. In de vermelde publicatie van het CROW worden parkeerkencijfers weergegeven onderverdeeld naar functies, de stedelijke zone en de stedelijkheidsgraad.

3.2.2 Uitgangspunten

Voor het plangebied in de gemeente Midden-Drenthe gelden de volgende uitgangspunten:

- Stedelijkheidsgraad: 'niet stedelijk';
- Zone: ‘buitengebied’.

De functies van een hoveniersbedrijf en een kwekerij worden niet expliciet genoemd in de CROW-publicatie. Daarom wordt in voorliggend geval uitgegaan van de functie ‘arbeidsextensief/bezoekersextensief’ aangezien de bedrijfsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden bij klanten en op locaties elders en de kwekerij voorziet in de kweek van planten die een zeer beperkte mate van onderhoud nodig hebben. Ten aanzien van bedrijfswoning is aansluiting gezocht bij de functie ‘huis, koop, vrijstaand’.

De oppervlakte van de bedrijfsbebouwing in het plangebied bedraagt circa 560 m^2.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten ontstaat het volgende beeld:

Nieuwe functie	**Aantal**	**Verkeersgeneratie per 100m^2 of wooneenheid**	**Parkeerbehoefte per 100m^2 of wooneenheid**	**Verkeersgeneratie per weekdagetmaal**	**Totale parkeerbehoefte**
Bedrijf arbeidsextensief /bezoekersextensief	560 m^2 bvo	4,8	1,05	26,9	5,9
Huis, koop, vrijstaand	1	8,2	2,4	8,2	2,4
Totaal				**35,1**	**8,3**

3.2.3 Parkeren

Uitgaande van bovengenoemde uitgangspunten resulteert dit in een gemiddelde parkeerbehoefte van afgerond 9 parkeerplaatsen. Het plangebied is van voldoende omvang om deze parkeerbehoefte op verkeersveilige wijze op het eigen terrein op te vangen. De machines behorende bij het hoveniersbedrijf worden gestald in de werktuigenberging.

Opgemerkt wordt dat in de huidige situatie reeds sprake is van één woning in het plangebied. Deze woning wordt middels voorliggend bestemmingsplan omgezet naar een bedrijfswoning. De CROW-publicatie maakt geen onderscheid tussen reguliere burgerwoningen en bedrijfswoningen. In feite is er ten aanzien van de parkeerbehoefte als gevolg van de woning dan ook geen sprake van een toename.

3.2.4 Verkeersgeneratie

Uitgaande van de genoemde uitgangspunten geldt voor de woning en het bedrijf een verkeersgeneratie van gemiddeld afgerond naar boven 36 verkeersbewegingen per weekdagetmaal.

De ontsluiting van het plangebied vindt plaats via de Smalbroek. Deze weg heeft voldoende capaciteit om het verkeer afkomstig van het plangebied op een vlotte en veilige manier af te wikkelen. De beoogde ontsluiting van het plangebied op de hiervoor genoemde weg is verkeersveilig.

Hier wordt eveneens opgemerkt dat ten aanzien van verkeersgeneratie van de woning geen sprake is van een toename, aangezien er reeds een vrijstaande woning in het plangebied aanwezig is.

3.2.5 Conclusie

Op basis van het vorenstaande wordt geconcludeerd dat de aspecten verkeer en parkeren geen belemmering vormen voor de voorgenomen ontwikkeling.

HOOFDSTUK 4 BELEIDSKADER

4.1 Rijksbeleid

4.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

4.1.1.1 Algemeen

Nederland staat voor grote uitdagingen die van invloed zijn op onze fysieke leefomgeving. Complexe opgaven zoals verstedelijking, verduurzaming en klimaatadaptatie zijn nauw met elkaar verweven. Dat vraagt een nieuwe, integrale manier van werken waarmee keuzes voor onze leefomgeving sneller en beter gemaakt kunnen worden. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zorgt voor een gezamenlijke aanpak die leidt tot een duurzaam perspectief voor onze leefomgeving. Dit is nodig om onze doelen te halen en is een zaak van overheid en samenleving.

4.1.1.2 Vier prioriteiten

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Dit komt samen in vier prioriteiten.

1. *Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie*
   Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. In 2050 is Nederland klimaatbestendig en waterrobuust. Dit vraagt om maatregelen in de leefomgeving, waarmee tegelijkertijd de leefomgevingskwaliteit verbeterd kan worden en kansen voor natuur geboden kunnen worden. In 2050 heeft Nederland daarnaast een duurzame energievoorziening. Dit vraagt echter om ruimte. Door deze ruimte zoveel mogelijk te clusteren, wordt versnippering van het landschap voorkomen en wordt de ruimte zo efficiënt mogelijk benut. Het Rijk zet zich in door het maken van ruimtelijke reserveringen voor het hoofdenergiesysteem op nationale schaal.

2. *Duurzaam economisch groeipotentieel*
   Nederland werkt toe naar een duurzame, circulaire, kennisintensieve en internationaal concurrerende economie in 2050. Daarmee kan ons land zijn positie handhaven in de top vijf van meest concurrerende landen ter wereld. Er wordt ingezet op een innovatief en sterk vestigingsklimaat met een goede *quality of life.* Belangrijk is wel dat onze economie toekomstbestendig wordt, oftewel concurrerend, duurzaam en circulair.

3. *Sterke en gezonde steden en regio's*
   Er zijn vooral in steden en stedelijke regio's nieuwe locaties nodig voor wonen en werken. Het liefst binnen de bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's behouden blijven. Dit vraagt optimale afstemming op en investeringen in mobiliteit. Dit betekent dat voorafgaand aan de keuze van nieuwe verstedelijkingslocaties helder moet zijn welke randvoorwaarden de leefomgevingskwaliteit en -veiligheid daar stelt en welke extra maatregelen nodig zijn wanneer er voor deze locaties wordt gekozen. Zo blijft de gezondheid in steden en regio's geborgd.

4. *Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied*
   Er ontstaat een nieuw perspectief voor de Nederlandse landbouwsector als koploper in de duurzame kringlooplandbouw. Een goed verdienpotentieel voor de bedrijven wordt gecombineerd met een minimaal effect op de omgevingskwaliteit van lucht, bodem en water. In alle gevallen zetten we in op ontwikkeling van de karakteristieke eigenschappen van het Nederlandse landschap. Dit vertegenwoordigt een belangrijke cultuurhistorische waarde. Verrommeling en versnippering, bijvoorbeeld door wildgroei van distributiecentra, is ongewenst en wordt tegengegaan.

4.1.1.3 Afwegingsprincipes

De druk op de fysieke leefomgeving in Nederland is zo groot, dat belangen soms botsen. Het streven is combinaties te maken en win-win situaties te creëren, maar dit is niet altijd mogelijk. Soms zijn er scherpe keuzes nodig en moeten belangen worden afgewogen. Hiertoe gebruikt de NOVI drie afwegingsprincipes:

1. Combinatie van functies gaan voor enkelvoudige functies. In het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Met de NOVI wordt gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van onze ruimte;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal. Het verschilt tussen gebieden wat de optimale balans is tussen bescherming en ontwikkeling en tussen concurrentiekracht en leefbaarheid. Sommige opgaven en belangen wegen in het ene gebied zwaarder dan in het andere;
3. Afwentelen wordt voorkomen. Het is van belang dat de leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie inwoners, zonder dat dit ten koste gaat van die van toekomstige generaties.

4.1.1.4 Toetsing van het initiatief aan de NOVI

In voorliggend geval betreft een project waarbij geen nationale belangen in het geding zijn en er is geen sprake van enige belemmering met betrekking tot de prioriteiten zoals verwoord in de NOVI. Bij het uitwerken van het plan zijn de kenmerken en identiteit van het gebied centraal gesteld. Geconcludeerd wordt dat de NOVI geen belemmering vormt voor de in dit bestemmingsplan opgenomen ontwikkeling.

4.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

4.1.2.1 Algemeen

In de voorloper van de NOVI, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.1.6, lid 2) opgenomen. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt. Om de ontwikkeling adequaat te kunnen toetsen aan de ladder is het noodzakelijk inzicht te geven in de begrippen ‘bestaand stedelijk gebied’ en ‘stedelijke ontwikkeling’.

In het Bro zijn in artikel 1.1.1 definities opgenomen voor:

bestaand stedelijk gebied: ‘bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur’.

stedelijke ontwikkeling: ´ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.´

Bij het beschrijven van de behoefte dient te worden uitgegaan van het saldo van de aantoonbare vraag naar de voorgenomen ontwikkeling (de komende tien jaar, zijnde de looptijd van het bestemmingsplan) verminderd met het aanbod in planologische besluiten, ook als het feitelijk nog niet is gerealiseerd (harde plancapaciteit).

4.1.2.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder

In voorliggend geval is er sprake van een functiewijziging in het buitengebied. De woonbestemming wordt omgezet naar een agrarische tuinbouwbestemming ten behoeve van de vestiging van een hoveniersbedrijf annex kwekerij. Het rijksbeleid laat zich niet specifiek uit over dergelijke kleinschalige ontwikkelingen. De planologische wijziging raakt geen rijksbelangen zoals opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Wat betreft de ‘Ladder voor duurzame verstedelijking’ wordt opgemerkt dat deze van toepassing is bij ‘nieuwe stedelijke ontwikkelingen’ (3.1.6 Bro). In voorliggend geval ligt hier nog een vraag voor namelijk of er sprake is

van een ‘stedelijke ontwikkeling’. Omdat het gaat om een functiewijzing van een erf in het buitengebied is hier, gelet op de in paragraaf 4.1.1.3 benoemde begripsdefinitie, geen sprake van.

Verder zijn er meerdere gerechtelijke uitspraken geweest over deze begripsdefinitie. Uit Afdelingsjurisprudentie blijkt dat de vraag wanneer sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling in grote mate casuïstisch wordt beantwoord.

Nieuwe planologische bouwmogelijkheden van enige omvang kwalificeren zich als zodanig en zijn ‘Ladderplichtig’. Het al dan niet toenemen van het ruimtebeslag is een belangrijk criterium voor het aanmerken van een ontwikkeling als een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Indien er wel sprake is van een (geringe) toename van bouwmogelijkheden, dan is doorgaans sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Indien er in het geheel geen sprake is van toename van het ruimtebeslag (bijv. bij functiewijziging), dan is de Afdelingslijn dat er geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Zo overweegt de Afdeling in haar uitspraak van 10 december 2014[1]:

“12.6. Het betoog van Lunchroom Deli en andere dat het plan in zoverre in strijd is met artikel 3.1.6, tweede lid, van het Bro, omdat is voorzien in een functiewijziging binnen de bestaande bebouwing, kan niet slagen. In deze situatie is geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling als bedoeld in het Bro, aangezien de bebouwing reeds aanwezig is en er geen nieuw beslag op de ruimte plaatsvindt. Van belang daarbij is dat het plan naar het oordeel van de Afdeling slechts is gericht op een verruiming van de gebruiksmogelijkheden.”

Echter in een recentere uitspraak[2] van de Raad van State d.d. 18 februari 2015 is sprake van een uitbreiding van de planologische gebruiksmogelijkheden van feitelijk bestaande units in een bedrijfsverzamelgebouw. De Afdeling overweegt: “*Voor zover [appellant sub 1] en anderen betogen dat in de Staat van bedrijfsactiviteiten deels bedrijfsactiviteiten staan genoemd waarvoor de units in de bedrijfsverzamelgebouwen niet eerder mochten worden verhuurd, oordeelt de Afdeling dat het plan hiermee niet voorziet in een zodanige functiewijziging dat om die reden sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Zoals zij eerder heeft overwogen (uitspraak van 10 december 2014 in zaak nr. 201310814/1/R1) is daarbij van belang dat met een verruiming van de gebruiksmogelijkheden geen nieuw beslag op de ruimte plaatsvindt.*”

Het onderstreepte “*zodanige functiewijziging*” suggereert dat er functiewijzigingen – zonder enige toename van bebouwing – kunnen zijn die wel “zodanig” zijn, dat zij kunnen worden aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Een functiewijziging “sec” die van invloed is op het woon-, leef- en ondernemersklimaat elders, door die invloed kan kwalificeren als “zodanige functiewijziging”, zodat sprake is van een Ladderplichtige stedelijke ontwikkeling. Gelet op het feit dat:

- er sprake is van het planologisch omzetten van een woonperceel naar een bedrijfsperceel;
- er geen sprake is van onevenredige leegstand elders als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling;
- er geen sprake is van nieuw beslag op de ruimte, omdat het gaat om hergebruik van een bestaand perceel met bebouwing;
- er sprake is van een aanvaardbare ontwikkeling, die in het kader van een ‘goede ruimtelijke ordening’ aanvaardbaar is;

kan gesteld worden dat er geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling en toetsing aan de Ladder voor duurzame verstedelijking achterwege kan blijven.

4.1.3 Toetsing van het initiatief aan het rijksbeleid

Het initiatief is in overeenstemming met het rijksbeleid.

[1] *201310814/1/R1*

[2] *201311211/1/R3*

4.2 Provinciaal beleid

Het provinciaal beleid behelst een doorvertaling van rijksbeleid en is verwoord in tal van plannen. De belangrijkste betreffen de Omgevingsvisie Drenthe 2018 en de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018.

4.2.1 Omgevingsvisie Drenthe 2018

4.2.1.1 Algemeen

Op 3 oktober 2018 is de Omgevingsvisie Drenthe 2018 en de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018 vastgesteld. Met de vaststelling is het proces van de revisie van de omgevingsvisie afgerond.

De Omgevingsvisie beschrijft de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe in de periode tot 2030, met in sommige gevallen een doorkijk naar de periode daarna.

In de komende jaren zullen er provinciaal een vijftal belangrijke ontwikkelingen gaan spelen:

- de demografische ontwikkeling;
- de klimaatverandering;
- de afname van de biodiversiteit;
- de transitie naar een kennis- en netwerkeconomie;
- de transitie naar een duurzame energievoorziening.

De belangrijkste opdracht tot 2030 is het vinden van een antwoord op de vraag hoe de provincie met deze ontwikkelingen moet omgaan. Daarnaast heeft de Provincie Drenthe diverse ambities en daarmee ook belangen. De basis hiervoor zijn de wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Deze zijn aangevuld met een selectie onderwerpen die het meest effectief te beïnvloeden zijn op provinciaal niveau. De hierna opgenomen onderwerpen zijn in het kader van provinciaal beleid van belang. Hierna wordt op de betreffende thema's nader ingegaan.

4.2.1.2 Ruimtelijke kwaliteit

Ontwikkelingen die een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe worden gestimuleerd. Deze kwaliteit zit in het zorgvuldig gebruikmaken van de ruimte, het behouden en waar mogelijk versterken van de kernkwaliteiten en het waarborgen van de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving.

Hierbij wordt niet enkel gekeken naar de bovengrond, maar houdt ook rekening met de eigenschappen en functies van de ondergrond. De ruimtelijke kwaliteit van Drenthe is hoog. Het tot dusver gevoerde ruimtelijk beleid heeft ertoe geleid dat ontwikkelingen nauwelijks los van de ondergrond en los van de cultuurhistorische basis hebben plaatsgevonden.

Er is evenwicht tussen stad en platteland, tussen rust en dynamiek, tussen historie en heden. Het landschap is rijk aan herinneringen aan vroegere bewoning, kent karakteristieke bebouwingspatronen en borgt hoge natuurwaarden. De kernkwaliteiten vormen de belangrijkste basis voor het begrip 'ruimtelijke kwaliteit'. Daarnaast zijn zorgvuldig ruimtegebruik en milieu- en leefomgevingskwaliteit van belang.

De kernkwaliteiten die van provinciaal belang zijn, aangegeven op de kaart "Kernkwaliteiten". De kernkwaliteiten die niet op de kaart zijn aangegeven, vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Voor het plangebied gelden de volgende kernwaarden:

- Kernkwaliteit Aardkundige waarden: beschermingsniveau generiek;
- Kernkwaliteit Archeologie: verwachting toetsen;
- Kernkwaliteit Cultuurhistorie: respecteren;
- Kernkwaliteit Landschap: wegdorpenlandschap van de laagveenontginning.

4.2.1.3 Zorgvuldig ruimtegebruik

Een belangrijk uitgangspunt van het Drentse omgevingsbeleid is om zorgvuldig om te gaan met de beschikbare ruimte in Drenthe. In paragraaf 4.3 van de Omgevingsvisie is dat principe nadrukkelijk verwoord. Het relatief bescheiden percentage bestaand stedelijk gebied in Drenthe is een van de aspecten die Drenthe maakt tot wat het is. Via dit hoofdstuk wordt daarom verankerd dat gemeenten de Ladder voor duurzame verstedelijking toepassen. Hierbij kunnen zij gebruik maken van de speciaal voor deze toepassing opgestelde Handreiking ladder voor duurzame verstedelijking. Kort gezegd zorgt deze ervoor dat er niet nodeloos gebouwd wordt en inbreiding voor uitbreiding gaat en dat waar uitbreiding plaatsvindt dit in principe niet los van bestaande bebouwingsconcentraties gebeurt. De Ladder voor duurzame verstedelijking moet worden toegepast voor woon-werklocaties, verblijfsrecreatie, detailhandel en infrastructuur.

4.2.1.4 Thema: economie

De inzet van de provincie Drenthe op economisch terrein is uitgewerkt in de Economische Koers Drenthe 2015-2019. Deze koers is een logische opvolger van de Drentse Economische agenda en het Kader voor Economische Investeringen (KEI) 2011-2015. Aansluitend bij de werkwijze van de Noordelijke Innovatie Agenda (NIA) is de Economische Koers Drenthe bedoeld als handreiking aan de partners van de provincie Drenthe, om gezamenlijk initiatieven te ontwikkelen die de Drentse Economie de komende jaren gaan versterken. Dit gebeurt langs vier programmalijnen:

- Concurrentiekracht: versterken van de concurrentiepositie van het bedrijfsleven;
- Groene economie: realisatie van een duurzame en groene economie;
- Vestigingsklimaat: op de toekomst voorbereid; fysieke en digitale vestigingsvoorwaarden in relatie tot omgevingskwaliteit;
- Arbeidsmarkt: investeren in een duurzame arbeidsmarkt, waar vraag en aanbod goed in balans zijn.

Innovatief ondernemerschap moet de basis leggen voor toekomstige groei en werkgelegenheid. De provincie wil bijdragen aan innovatief ondernemerschap door te helpen met vroegtijdige betrokkenheid van ondernemers, te sturen op crossovers tussen sectoren en door onderzoek en ontwikkeling uit te lokken door ondersteuning van proeftuinen en experimenten. Met name voor ontwikkeling van nieuwe en versterking van bestaande proeftuinen en fieldlabs willen we ook de fysieke ruimte creëren.

4.2.1.5 Toetsing van het initiatief aan de 'Omgevingsvisie Drenthe'

In voorliggend geval wordt een (van oorsprong agrarisch) woonperceel in buitengebied omgezet naar een agrarische tuinbouwbestemming ten behoeve van het de vestiging van een hoveniersbedrijf annex kwekerij. Het betreft een functionele wijziging, aangezien in onderhavig plan geen nieuwe bebouwing wordt opgericht. Desalniettemin wordt met de voorgenomen ontwikkeling de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe versterkt. De reeds gesloopte landschapsontsierende bebouwing is gesloopt en wordt herbouwd. Via voorliggend plan krijgt het perceel een passende en duurzame vervolgfunctie die bijdraagt aan de economische vitaliteit van het buitengebied.

Met de vestiging van het hoveniersbedrijf annex kwekerij op het voormalige woonperceel in het plangebied wordt de arbeidsmarkt versterkt. Het perceel wordt omgezet naar een woon-werklocatie met een moderne bedrijfswoning en bedrijfsbebouwing. Het bedrijf is kleinschalig en begeeft zich met name op de lokale markt, waarbij middels de verhuizing naar het plangebied mogelijkheden ontstaan voor het bedrijf om te groeien. Het bedrijf heeft sociale binding met de omgeving en is lokaal georiënteerd. De kwaliteit van de bedrijfsbebouwing, het volume en de kavelgrootte sluit aan de kwaliteit van de directe omgeving.

Met de voorgenomen ontwikkeling worden de kernkwaliteiten zoals genoemd onder subparagraaf 4.2.1.2 gerespecteerd dan wel niet onevenredig aangetast.

Ten aanzien van het zorgvuldig ruimtegebruik wordt verwezen naar paragraaf 4.1, waar het initiatief reeds is getoetst aan de Ladder voor duurzame verstedelijking.

4.2.2 Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018

4.2.2.1 Algemeen

De provinciale omgevingsverordening is een instrument om het omgevingsbeleid uit de provinciale omgevingsvisie uit te kunnen voeren. In de verordening staan de regels die bij deze plannen en ideeën gelden. Gemeenten en waterschappen moeten aan de regels uit deze verordening voldoen bij het opstellen van hun ruimtelijke plannen.

In voorliggend geval zijn artikel 2.6 'Werken met kernkwaliteiten' en artikel 2.15 'Overige agrarische activiteiten' relevant. Hierna wordt nader op de artikelen ingegaan.

Artikel 2.6 Werken met kernkwaliteiten

1. Als kernkwaliteiten worden aangewezen de thema's en gebieden zoals die zijn neergelegd op de bij deze verordening behorende kaart A (kaartlaag stilte), kaart D3 (kaartlaag Natuurnetwerk Nederland), kaarten D4 t/m D7 waarbij voor de kaart D7 (Kernkwaliteit landschap) geldt dat van een provinciaal belang alleen sprake is in de situaties zoals in de omgevingsvisie (hoofdstuk 4) omschreven.
2. Als bij een ruimtelijk plan kernkwaliteiten betrokken zijn:
3. Wordt in het ruimtelijk plan uiteengezet hoe het desbetreffende plan zich verhoudt tot het behoud en de ontwikkeling van de bij het plan betrokken kernkwaliteiten conform het provinciaal beleid, en de strategische opgaven en de sturingsniveaus zoals die zijn verwoord in de omgevingsvisie;
4. Maakt het desbetreffende ruimtelijk plan geen nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten mogelijk die deze kernkwaliteiten significant aantasten.

Artikel 2.15 Overige agrarische activiteiten

1. Een ruimtelijk plan kan voorzien in de nieuwvestiging van glastuinbouw als de locatie is opgenomen op de in de bij deze verordening opgenomen kaart D9 benoemde glastuinbouwlocaties in de gemeente Emmen;
2. Een ruimtelijk plan kan voorzien in alternatieve gebruiksmogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing als in dat ruimtelijk plan wordt aangetoond dat:
    a. de nieuwe (bedrijfs)activiteit niet milieubelastend van aard is; en
    b. de woonfunctie van de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing gehandhaafd blijft.
3. Een ruimtelijk plan kan alleen voorzien in realisering van vergistingsinstallaties bij agrarische bedrijven wanneer uit het ruimtelijk plan blijkt dat die ontwikkeling zich positief verhoudt tot het 'Beleidskader Co-Vergisting'.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsverordening Drenthe

Toetsing artikel 2.6 Werken met kernkwaliteiten

Binnen het plangebied bevinden zich volgens de omgevingsvisie kernkwaliteiten op het gebied van cultuurhistorie, landschap (esdorpenlandschap) en archeologie. Het plangebied ligt echter reeds voorzien van een woonbestemming, daarnaast wordt er geen extra bebouwing opgericht met voorliggend bestemmingsplan. Bovendien betreft het een van oorsprong agrarisch perceel. De vestiging van een hoveniersbedrijf annex kwekerij heeft geen grotere impact op de aanwezige kernkwaliteiten. Een nadere toetsing aan artikel 2.6 van de omgevingsverordening wordt niet noodzakelijk geacht.

Toetsing artikel 2.15 Overige agrarische activiteiten

Voorgenomen initiatief heeft zoals reeds benoemd betrekking op de vesting van een hoveniersbedrijf annex kwekerij. In dit geval worden alternatieve gebruiksmogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing aangewend. Het gaat immers om een voormalige agrarisch bedrijfsperceel. Er is geen sprake van nieuwvestiging van glastuinbouw en het plan voorziet eveneens niet in realisatie van vergistingsinstallaties bij/of agrarische bedrijven. De woonfunctie van de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing wordt aangewend ten behoeve van een bedrijfswoning.

De ontwikkeling is in het kader van de ruimtelijke impact niet milieubelastend van aard. In dit geval gaat het om bedrijvigheid waarbij geen sprake van enige belemmeringen van milieugevoelige functies en/of

omliggende bedrijvigheid (zie hiervoor ook paragraaf 5.5 'milieuzonering'). Verder gaat het plan niet gepaard met een onevenredige verkeersaantrekkende werking, aangezien de bedrijfsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden bij klanten en op locaties elders en de kwekerij voorziet in de kweek van planten die een zeer beperkte mate van onderhoud nodig hebben. Verder gaat het plan niet gepaard met negatieve effecten in het kader van relevante milieu- en omgevingsaspecten. Zie hiervoor ook hoofdstuk 5, waarin dit wordt aangetoond.

De voormalige agarische bedrijfsbebouwing in het plangebied is verpauperd en kent bouwkundig een zeer slechte staat. Hiertoe is het noodzakelijk om alle bebouwing te slopen, aangezien de gebouwen - vanwege die slechte staat - niet kunnen worden aangewend voor de bedrijfsvoering van het hoveniersbedrijf annex kwekerij. Deze gebouwen worden vervangen voor een nieuwe werktuigenloods met een oppervlakte van circa 450 m^2. Er is met de voorgenomen ontwikkeling dan ook geen sprake van een toename van bebouwing. De voormalige woonboerderij wordt vervangen voor een nieuwbouwwoning. Hierbij is sprake van noodzakelijke vervangende nieuwbouw, aangezien het – vanwege de slechte bouwkundige staat - niet mogelijk is om te wonen de voormalige woonboerderij. Om het perceel ten aanzien van de woonfunctie een duurzaam toekomstperspectief te geven is daarom sprake van vervangende nieuwbouw van de woning. Verder is er geen sprake van buitenopslag. Eventuele opslag vindt plaats in de werktuigenloods. De impact op de ruimte neemt als gevolg van de gewenste ontwikkeling af.

De ligging van het perceel ten opzichte van de A28 is bovendien zodanig dat dit zich, mede vanwege de van deze weg afkomstige geluidhinder, niet of moeilijk leent voor een reguliere woonbestemming als waarvoor deze gronden in de bestaande situatie reeds toe zijn bestemd. Daarbij komt dat de geïsoleerde ligging het maakt dat dit perceel zich eveneens niet leent voor uitsluitend reguliere bewoning. Wonen ten behoeve van het bedrijf biedt hiervoor een passende oplossing, aangezien op die manier de woonfunctie van de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing gehandhaafd blijft. Gelet op het vorenstaande is de ontwikkeling in overeenstemming met de uitgangspunten van artikel 2.15 uit de Omgevingsverordening Drenthe.

4.2.3 Conclusie toetsing aan het provinciaal beleid

Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling is in overeenstemming met het in de Omgevingsvisie Drenthe 2018 verwoorde en in het in de omgevingsverordening verankerde provinciaal ruimtelijk beleid.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft!'

4.3.1.1 Algemeen

Op 28 juni 2012 is de Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 met de titel 'Platteland Leeft!' vastgesteld. Deze Structuurvisie is een doorwerking van de Visiefilm 'Platteland Leeft' (november 2008) en geeft op hoofdlijnen richting aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente tot 2030 en vormt daarmee het kader voor de integrale afweging van concrete ruimtelijke beslissingen en de inzet daartoe van de bestuurlijke uitvoeringsinstrumenten, zoals het vaststellen van nieuwe bestemmingsplannen, het beschikbaar stellen van financiële middelen en het sluiten van bestuursovereenkomsten.

Het leven van de inwoners van Midden-Drenthe is onlosmakelijk verbonden met het (agrarische) landschap. Met deze waarde in het achterhoofd is het des te belangrijker een goede balans te vinden tussen de ontwikkelingsruimte voor wonen, (agrarische) bedrijven, recreatie en natuur.

4.3.1.2 Op, in, voor, van en door het plattenland

Een levendige plattelandsgemeente koestert de aanwezige ruimte enerzijds, maar biedt daarnaast ook ruimte voor een grote diversiteit in het woningaanbod, voor verschillende vormen van landbouw (van intensief tot verbreed), voor natuurontwikkeling en het vergroten van haar toeristische aantrekkelijkheid.

De gemeente Midden-Drenthe zet in op haar pijlers wonen, landbouw, natuur en recreatie. De gemeente wil nieuwe ontwikkelingen in Midden-Drenthe stimuleren binnen de landschappelijke schaal waarbinnen een ontwikkeling ingepast dient te worden en dragen bij aan de levendigheid van deze dorpen en buurten. Midden-Drenthe biedt boeren de ruimte om hun bedrijven te ontwikkelen tot florerende ondernemingen op een wijze die past bij het landschap waarin de onderneming gelegen is. De gemeente verwacht van de bewoners en ondernemers dat binnen de gemeente een actieve rol wordt gespeeld bij de ontwikkeling van Midden-Drenthe tot een gemeente waarin het platte land leeft.

4.3.1.3 Toetsing aan de structuurvisie

In voorliggend geval wordt een woonbestemming omgezet naar agrarische tuinbouwbestemming om zo het uitoefenen van een hoveniersbedrijf annex kwekerij mogelijk te maken. Met de voorgenomen ontwikkeling krijgt het (voormalige agrarische) woonperceel een passende en toekomstbestendige vervolgfunctie. Leegstand en verpaupering in het agrarische landschap wordt op deze manier voorkomen. Er is in dit plan gezocht naar een zorgvuldige balans tussen het wonen en de bedrijfsactiviteiten. De woning wordt omgezet naar een bedrijfswoning. De ontwikkeling speelt in de actieve rol van ondernemers bij de ontwikkeling van Midden-Drenthe tot een gemeente waarin het platteland leeft.

4.2.3 Conclusie toetsing aan het gemeentelijk beleid

Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling is in overeenstemming met het in de Structuurvisie Midden-Drenthe 2030.

HOOFDSTUK 5 MILIEU-EN OMGEVINGSASPECTEN

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. Bovendien is een bestemmingsplan vaak een belangrijk middel voor afstemming tussen de milieuaspecten en ruimtelijke ordening.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar de milieukundige uitvoerbaarheid beschreven. Het betreft de thema's geluid, bodem, luchtkwaliteit, externe veiligheid, milieuzonering, geur, ecologie, archeologie & cultuurhistorie en het Besluit milieueffectrapportage.

5.1 Geluid

5.1.1 Algemeen

De Wet geluidhinder (Wgh) bevat geluidnormen en richtlijnen over de toelaatbaarheid van geluidniveaus als gevolg van rail- en wegverkeerslawaai en industrielawaai. De Wgh geeft aan dat een akoestisch onderzoek moet worden uitgevoerd bij het voorbereiden van de vaststelling van een bestemmingsplan indien het plan een geluidgevoelig object mogelijk maakt binnen een geluidszone van een bestaande geluidsbron of indien het plan een nieuwe geluidsbron mogelijk maakt. Het akoestisch onderzoek moet uitwijzen of de wettelijke voorkeurswaarde bij geluidgevoelige objecten wordt overschreden en zo ja, welke maatregelen nodig zijn om aan de voorkeurswaarde te voldoen.

5.1.2 Situatie plangebied

In voorliggend geval wordt de een woonbestemming omgezet naar een bedrijfsbestemming, waarbij de reguliere burgerwoning wordt omgezet naar een bedrijfswoning.

5.1.2.1 Wegverkeerslawaai en railverkeerslawaai

Voor bedrijfswoningen en burgerwoningen geldt dezelfde regelgeving inzake wegverkeer- en railverkeerslawaai. Artikel 76 van de Wgh geeft aan dat indien op het tijdstip van de vaststelling van een bestemmingsplan of van een wijzigings- of uitwerkingsplan een weg reeds aanwezig of in aanleg is, het eerste en tweede lid van artikel 76 niet gelden met betrekking tot de daarbij in het plan of in de zone van de betreffende weg opgenomen woningen, andere geluidsgevoelige gebouwen en geluidsgevoelige terreinen, die op dat tijdstip reeds aanwezig of in aanbouw zijn.

In voorliggend geval is reeds een bestaand geluidgevoelig object aanwezig, namelijk de burgerwoning. Voorliggend initiatief voorziet daarnaast niet in toevoeging van een nieuw geluidsgevoelig object. Gesteld wordt dat de aspecten wegverkeerslawaai en railverkeerslawaai geen belemmering vormen in het kader van voorliggend initiatief.

5.1.2.2 Industrielawaai

Het plangebied ligt niet binnen de zone van een gezoneerd bedrijventerrein, het aspect industrielawaai kan buiten beschouwing worden gelaten. In paragraaf 4.5 wordt nader ingegaan op de in de omgeving aanwezige (individuele) bedrijvigheid.

5.1.3 Conclusie

Geconcludeerd wordt dat de Wet geluidhinder geen belemmering vormt in het kader van het voorliggend initiatief.

5.2 Bodem

5.2.1 Algemeen

Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dient te worden bepaald of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het toekomstige gebruik van die bodem en of deze aspecten optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Om hierin inzicht te krijgen, dient doorgaans een bodemonderzoek te worden verricht conform de richtlijnen NEN 5740. Op basis van de Woningwet, de Wabo en bijbehorende regelgeving (bijv. bouwverordening) gelden de volgende uitzonderingen voor de bodemonderzoekplicht:

1. Als het gaat om bouwwerken die de grond niet raken of het bestaande, niet wederrechtelijke gebruik wordt gehandhaafd;
2. Het bouwwerk een te verwezenlijken bebouwingsoppervlakte heeft van ten hoogste 50 m^2.
3. Als het gaat om het bouwen van bouwwerken waarin niet (nagenoeg) voortdurend mensen zullen verblijven (Woningwet, artikel 8, derde lid). Hierbij wordt een verblijftijd van minder dan 2 uur gehanteerd;
4. Als B&W vrijstelling verlenen omdat er al voldoende gegevens met betrekking tot de bodemkwaliteit bekend zijn, bijvoorbeeld op basis van een reeds eerder uitgevoerd bodemonderzoek (maximaal 5 jaar oud en waarbij het gebruik sindsdien niet is gewijzigd).
5. Als het bouwen betrekking heeft op een bouwwerk dat naar aard en omvang gelijk is aan een bouwwerk als genoemd in het Besluit omgevingsrecht, artikelen 2 en 3 van bijlage II (bouwverordening).

5.2.2 Situatie plangebied

In dit geval wordt voldaan aan uitzonderingsregel 1. Op grond van het geldende bestemmingplan is het reeds toegestaan om ter plekke van de bestaande woning te wonen. Het niet wederrechtelijke gebruik blijft met de voorgenomen ontwikkeling gehandhaafd.

Daarnaast wordt met de voorliggende bestemmingsplanherziening naar het hoveniersbedrijf annex kwekerij geen nieuwe milieugevoelige functie of een milieugevoelig object aan het perceel toegevoegd. Een bodemonderzoek is niet noodzakelijk. De bodem wordt in de huidige situatie geschikt geacht voor het huidige en toekomstige gebruik.

5.2.3 Conclusie

De bodemkwaliteit vormt geen belemmering voor voorliggend initiatief.

5.3 Luchtkwaliteit

5.3.1 Algemeen

Om een goede luchtkwaliteit in Europa te garanderen heeft de Europese Unie een viertal kaderrichtlijnen opgesteld. De hiervan afgeleide Nederlandse wetgeving is vastgelegd in hoofdstuk 5, titel 2 van de Wet milieubeheer. Deze wetgeving staat ook bekend als de Wet luchtkwaliteit.

In de Wet luchtkwaliteit staan onder andere de grenswaarden voor de verschillende luchtverontreinigende stoffen. Onderdeel van de Wet luchtkwaliteit zijn de volgende Besluiten en Regelingen:

- Besluit en de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen);
- Besluit gevoelige bestemmingen (luchtkwaliteitseisen).

5.3.1.1 Besluit en de Regeling niet in betekende mate bijdragen

Het Besluit niet in betekenende mate bijdragen (NIBM) staat bouwprojecten toe wanneer de bijdrage aan de luchtkwaliteit van het desbetreffende project niet in betekenende mate is. Het begrip “niet in betekenende

mate" is gedefinieerd als 3% van de grenswaarden uit de Wet milieubeheer. Het gaat hierbij uitsluitend om stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof (PM_{10}). Toetsing aan andere luchtverontreinigende stoffen uit de Wet luchtkwaliteit vindt niet plaats.

In de Regeling NIBM is een lijst met categorieën van gevallen (inrichtingen, kantoor- en woningbouwlocaties) opgenomen die niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtverontreiniging. Enkele voorbeelden zijn:

- woningen: 1500 met een enkele ontsluitingsweg;
- woningen: 3000 met twee ontsluitingswegen;
- kantoren: 100.000 m bruto vloeroppervlak met een enkele ontsluitingsweg.

Als een ruimtelijke ontwikkeling niet genoemd staat in de Regeling NIBM kan deze nog steeds niet in betekenende mate bijdragen. De bijdrage aan NO_2 en PM_{10} moet dan minder zijn dan 3% van de grenswaarden. Dit komt overeen met 1,2 microgram/m^3 voor NO_2 en PM_{10}.

5.3.1.2 Besluit gevoelige bestemmingen

Dit besluit is opgesteld om mensen die extra gevoelig zijn voor een matige luchtkwaliteit aanvullend te beschermen. Deze 'gevoelige bestemmingen' zijn scholen, kinderdagverblijven en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen. Woningen en ziekenhuizen/klinieken zijn geen gevoelige bestemmingen.

De grootste bron van luchtverontreiniging in Nederland is het wegverkeer. Het Besluit legt aan weerszijden van rijkswegen en provinciale wegen zones vast. Bij rijkswegen is deze zone 300 meter, bij provinciale wegen 50 meter. Bij realisatie van 'gevoelige bestemmingen' binnen deze zones is toetsing aan de grenswaarden die genoemd zijn in de Wet luchtkwaliteit nodig.

5.3.2 Situatie plangebied

Gelet op de aard en omvang van dit project, in verhouding tot categorieën van gevallen zoals beschreven in paragraaf 5.3.1 kan worden gesteld dat voorliggend project 'niet in betekenende mate bijdraagt' aan de luchtverontreiniging.

Tot slot wordt geconcludeerd dat de ontwikkeling niet wordt aangemerkt als een gevoelige bestemming in het kader van het 'Besluit gevoelige bestemmingen'.

5.3.3 Conclusie

Op basis van het vorenstaande vormt het aspect luchtkwaliteit geen belemmering voor de uitvoering van het plan.

5.4 Externe veiligheid

5.4.1 Algemeen

Externe veiligheid is een beleidsveld dat is gericht op het beheersen van risico's die ontstaan voor de omgeving bij de productie, de opslag, de verlading, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan strikte risicogrenzen. Een en ander brengt met zich mee dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. Concreet gaat het om risicovolle bedrijven, vervoer gevaarlijke stoffen per weg, spoor en water en transport gevaarlijke stoffen via buisleidingen. Op de diverse aspecten van externe veiligheid is afzonderlijke wetgeving van toepassing. Voor risicovolle bedrijven gelden onder meer:

- het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi);
- de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi);
- het Registratiebesluit externe veiligheid;
- het Besluit risico's Zware Ongevallen 2015 (Brzo 2015);
- het Vuurwerkbesluit.

Voor vervoer van gevaarlijke stoffen geldt de 'Wet Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen' (Wet Basisnet). Dat vervoer gaat over water, spoor, wegen of door de lucht. De regels van het Basisnet voor ruimtelijke ordening zijn vastgelegd in:

- het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt);
- de Regeling basisnet;
- de (aanpassing) Regeling Bouwbesluit (veiligheidszone en plasbrandaandachtsgebied).;
- voor het transport van gevaarlijke stoffen per buisleiding geldt het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het doel van wetgeving op het gebied van externe veiligheid is het tot een minimum beperken van risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld vanwege risicovolle inrichtingen en activiteiten. Het is noodzakelijk inzicht te hebben in de kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten en het plaatsgebonden en het groepsrisico.

5.4.2 Situatie plangebied

5.4.2.1 Algemeen

Aan hand van de Risicokaart is een inventarisatie verricht van de risicobronnen in en rond het plangebied. Op de Risicokaart staan meerdere soorten risico's, zoals ongevallen met brandbare, explosieve en giftige stoffen, grote branden of verstoring van de openbare orde. In totaal worden op de Risicokaart dertien soorten rampen weergegeven.

In afbeelding 5.1 is een uitsnede van de Risicokaart met betrekking tot het plangebied en omgeving weergegeven. Het plangebied is hierop aangeduid met een blauwe ster.

Buisleiding Gasunie

Ten noorden van het plangebied ligt een aardgasleiding van de Nederlandse Gasunie B.V.. Het betreft een leiding met een maximale werkdruk 40 bar en een uitwendige diameter van 324 mm. Bij dergelijke gasleidingen ligt de 1% letaliteitsgrens op 150 meter. Het plangebied ligt op circa 160 meter afstand van deze aardgasleiding en valt daarmee buiten groepsrisico-aandachtsgebied. Een nadere verantwoording voor deze buisleiding is niet noodzakelijk.

LPG-tankstations

Eveneens ten noorden van het plangebied bevinden twee tankstations. Het betreft een BP-tankstation aan de Smalhorst 1 en een OK-tankstation aan de Rijksweg 2. Bij beide tankstations vindt verkoop van lpg plaats. Vanwege de verkoop van lpg vallen deze tankstations onder de werkingssfeer van het Bevi.

De inrichtingen hebben een plaatsgebonden risicocontour van 25 meter. De groepsrisicocontour bedraagt voor beide inrichtingen 150 meter. De afstand tussen het plangebied en de tankstations bedraagt tenminste 450 meter. Het plangebied ligt daarmee buiten de risicocontouren, waardoor een nadere verantwoording van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico eveneens niet benodigd is.

Rijksweg A28 (incident regionale wegen):

Ten westen van het plangebied vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats over de Rijksweg A28. De plaatsgebonden risicocontour bedraagt 0 meter. Het invloedsgebied voor het groepsrisico bedraagt 74 meter. Aangezien het plangebied op circa 50 meter van deze weg ligt, dient het groepsrisico nader beschouwd te worden. Voor de nadere verantwoording van het groepsrisico wordt verwezen naar subparagraaf 5.4.3.

Uit de inventarisatie blijkt verder dat de locatie:

- zich niet bevindt binnen de risicocontour van overige Bevi- en Brzo-inrichtingen danwel inrichtingen die vallen onder het Vuurwerkbesluit (plaatsgebonden risico);
- niet is gelegen binnen de veiligheidsafstanden van buisleidingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

5.4.3 Verantwoording groepsrisico

Opgemerkt wordt dat met de voorgenomen ontwikkeling een woonbestemming wordt omgezet naar een voor het hoveniersbedrijf annex kwekerij passende agrarische tuinbouwbestemming. De reguliere burgerwoning wordt in gebruik genomen als bedrijfswoning. Omdat er bedrijfsactiviteiten worden toegestaan is er sprake van een toename van het aantal personen in het plangebied.

Gelet op de ligging in het invloedsgebied is een beperkte verantwoording van het groepsrisico noodzakelijk. Bij het verantwoorden van het groepsrisico zijn er zowel locatie-specifieke als ontwikkelingsspecifieke aspecten die dienen te worden onderbouwd.

De volgende locatie-specifieke aspecten zijn daarbij van belang: opkomsttijd, dekking waarschuwingsinstallatie en nabijheid bluswatervoorzieningen. Deze worden hierna onderbouwd.

- Opkomsttijd: De brandweer dient binnen zes minuten ter plaatse te zijn. In voorliggend geval kan de brandweer in theorie binnen vier minuten ter plaatse zijn. De dichtstbijzijnde brandweerpost bevindt zich namelijk aan het Gentiaan te Beilen, op een afstand van 3,2 km tot het plangebied;
- Dekking waarschuwingsinstallatie: In geval van calamiteiten worden de aanwezige personen in bedreigd gebied gewaarschuwd middels NL-Alert. Dit is bijvoorbeeld het geval als er gevaarlijke stoffen vrijkomen bij een brand of ongeval. In het bericht wordt tevens het handelingsperspectief vermeld, zodat de personen die in het bedreigde gebied bevinden weten hoe te handelen;
- Nabijheid bluswatervoorziening: Er zijn in en rondom het plangebied voldoende bluswatervoorzieningen aanwezig, temeer omdat de locatie is gelegen nabij watergangen.

Eveneens dient in voorliggend geval aan de ontwikkelingsspecifieke aspecten te worden getoetst. Dit betreffen de volgende aspecten: bereikbaarheid van hulpdiensten ter plaatse, vluchtmogelijkheden en (zelf)redzaamheid van de aanwezige personen. Hierna worden de voorgenoemde aspecten nader onderbouwd:

- Bereikbaarheid: Hulpdiensten dienen bij een calamiteit een gebied of een object goed te kunnen bereiken. Het plangebied is vanaf de Smalbroek vanuit beide richtingen (noordoosten en zuidwesten) goed te bereiken. Er is daarnaast sprake van voldoende ruimte voor de hulpdiensten om de benodigde werkzaamheden uit te kunnen voeren en voertuigen te parkeren;
- Ontvluchten van het gebied: Het plangebied is via de Smalbroek goed te ontvluchten in noordoostelijke richting van de risicobron (A28) af.

- (Zelf)redzaamheid: Dit houdt in dat personen zichzelf en eventueel anderen, binnen een bepaald tijdsbestek, kunnen veiligstellen (bijvoorbeeld door schuilen of vluchten) bij dreigend gevraag. Hierbij wordt van de persoon zelf uitgegaan zonder de hulp van hulpverlenersdiensten. In voorliggend geval zijn bewoners van de bedrijfswoning en de werknemers van het hoveniersbedrijf annex kwekerij volledig zelfredzaam. Bij een dergelijke calamiteit zijn geen bijzondere voorzieningen nodig om de omvang van een ramp te beperken en om de aanwezige personen veiligheid te bieden. Het sluiten van ramen, deuren en ventilatieroosters, en zoveel mogelijk uitschakelen van ventilatiesystemen na alarmering door de sirene van de Veiligheidsregio of bericht van NL-Alert is daarvoor voldoende.

5.4.4 Conclusie

Een en ander brengt met zich mee dat het voornemen in overeenstemming is met wet- en regelgeving ter zake van externe veiligheid.

5.5 Milieuzonering

5.5.1 Algemeen

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast.

Milieuzonering heeft twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
- het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt de VNG-uitgave ‘Bedrijven en Milieuzonering’ uit 2009 gehanteerd. Deze uitgave bevat een lijst, waarin voor een hele reeks van milieubelastende activiteiten (naar SBI-code gerangschikt) richtafstanden zijn gegeven ten opzichte van milieugevoelige functies. De lijst geeft richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een milieubelastende activiteit in een milieucategorie en daarmee ook voor de uiteindelijke richtafstand. De richtafstandenlijst gaat uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet zullen worden uitgeoefend, kan gemotiveerd worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting, in plaats van de richtafstanden. De afstanden worden gemeten tussen enerzijds de grens van de bestemming die de milieubelastende functie(s) toelaat en anderzijds de uiterste situering van de gevel van een milieugevoelige functie die op grond van het bestemmingsplan mogelijk is. Hoewel deze richtafstanden indicatief zijn, volgt uit jurisprudentie dat deze afstanden als harde eis gezien worden door de Raad van State bij de beoordeling of woningen op een passende afstand van bedrijven worden gesitueerd.

5.5.2 Gebiedstypen

Volgens de VNG-uitgave ‘Bedrijven en Milieuzonering’ dient eerst te worden beoordeeld of in de omgeving sprake is van een ‘rustige woonwijk’ of een ‘gemengd gebied’. Een rustige woonwijk is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Overige functies komen vrijwel niet voor. Langs de randen is weinig verstoring van verkeer.

Het omgevingstype ‘gemengd gebied’ wordt in de VNG-uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering’ als volgt omschreven: ‘Een gemengd gebied is een gebied met een matige tot sterke functiemenging. Direct naast

woningen komen andere functies voor zoals winkels, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd. Gebieden die direct langs de hoofdinfrastructuur liggen, behoren eveneens tot het omgevingstype gemengd gebied. Hier kan de verhoogde milieubelasting voor geluid de toepassing van kleinere richtafstanden rechtvaardigen. Geluid is voor de te hanteren afstand van milieubelastende activiteiten veelal bepalend.'

Het plangebied is gelegen in het buitengebied, waar geen sprake is van sterke menging van functies. Daarom wordt in dit geval uitgegaan van het omgevingstype 'rustige woonwijk'. Onderstaande tabel geeft de richtafstanden weer voor de verschillende omgevingstypes.

Milieucategorie	Richtafstanden tot omgevingstype rustige woonwijk	Richtafstanden tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

5.5.3 Situatie plangebied

5.5.3.1 Algemeen

Zoals reeds hiervoor genoemd wordt bij het realiseren van nieuwe bestemmingen gekeken te worden naar de omgeving waarin de nieuwe bestemmingen gerealiseerd worden. Hierbij spelen twee vragen een rol:

1. past de nieuwe functie in de omgeving? (externe werking);
2. laat de omgeving de nieuwe functie toe? (interne werking).

5.5.3.2 Externe werking

Hierbij gaat het met name om de vraag of de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een situatie die, vanuit hinder of gevaar bezien, in strijd is te achten met een goede ruimtelijke ontwikkeling. Daarvan is sprake als het woon- en leefklimaat van omwonenden in ernstige mate wordt aangetast.

De functie 'wonen' betreft geen milieubelastende functie voor omwonenden. Ten aanzien van het omzetten van de reguliere bedrijfswoning naar een bedrijfswoning is er geen sprake van een aantasting van het woon- en leefklimaat van omwonenden.

De bedrijfsactiviteiten van het hoveniersbedrijf annex kwekerij betreffen wel een milieubelastende functie voor omwonenden in de directe omgeving. Op basis van de VNG-uitgave vallen de bedrijfsactiviteiten onder de functie 'plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o. > 500 m²'. Een dergelijke functie wordt aangemerkt als milieucategorie 3.1, waarbij een grootste richtafstand geldt van 50 meter voor het aspect geluid. Deze richtafstand moet gemeten worden vanaf de grens van de milieubelastende bestemming tot aan de dichtstbijzijnde gevel van een woning. In voorliggend geval bedraagt de afstand tussen tot de dichtstbijzijnde woning tenminste 180 meter.

Van aantasting van het woon- en leefklimaat van omwonenden is dan ook geenszins sprake.

5.5.3.3 Interne werking

Hierbij gaat het om de vraag of nieuwe functies binnen het plangebied hinder ondervinden van bestaande functies in de omgeving en andersom of nieuwe functies de bedrijfsvoering of ontwikkelingsmogelijkheden van

omliggende bedrijven aantasten. Opgemerkt dat er reeds een woning in het plangebied aanwezig is. Met de omzetting van de burgerwoning naar een bedrijfswoning verandert het beschermingsniveau niet. Volledigheidshalve wordt hierna wel ingegaan milieubelastende functies in de omgeving. De bedrijfsbebouwing wordt niet aangemerkt als milieugevoelig.

In directe omgeving van het plangebied locaties waar milieubelastende functies zijn toegestaan. Hieronder wordt hier nader op ingegaan.

Ten noorden van het plangebied liggen twee bedrijfsbestemmingen waarbij een verkooppunt motorbrandstoffen inclusief lpg is toegestaan. Bij deze tankstations is vergunde *jaardoorzet* van lpg lager dan 1000 m^3 per jaar. Deze tankstations worden in de VNG-uitgave aangemerkt met de functie 'Benzineservicestations met LPG < 1000 m^3/j'. Dergelijke functies worden aangemerkt als milieucategorie 3.1, waarbij een grootste richtafstand geldt van 50 meter voor het aspect 'gevaar'. De afstand tussen het bestemmingsgrens en de uiterste situering van de gevel van gevoelige functies in het plangebied op basis van onderhavig plan bedraagt ten minste 110 meter. Waarmee ruimschoots aan de richtafstand wordt voldaan.

Daarnaast zijn in de omgeving van het plangebied op basis van het geldende planologisch regime grondgebonden agrarische bedrijven toegestaan. Dit zijn bijvoorbeeld melkrundveehouderij- en akkerbouwbedrijven. Bij veehouderijen geldt, op basis van de VNG-uitgave 'Bedrijven en milieuzonering', de grootste richtafstand veelal voor het aspect geur. In het geval van veehouderijen zijn echter niet de adviesafstanden maar de wettelijk aan te houden afstanden of de berekenende geuremissiecontouren voor vergunningsplichtige veehouderijbedrijven bepalend. Hier wordt in paragraaf 5.6 nader op ingegaan. De overige van toepassingen zijnde aspecten, stof, geluid en gevaar worden hierna getoetst.

Voor veehouderijen geldt, het aspect 'geur' buiten beschouwing latend, een grootste richtafstand van 50 meter voor het aspect 'geluid'. Hierna zijn de onderlinge afstanden (gemeten van de uiterste mogelijke situering van de (agrarische) bedrijfsgebouwen en de uiterste situering van de bedrijfswoning die op basis van onderhavig bestemmingsplan mogelijk is) van de omliggende bedrijven weergegeven:

- Agrarisch bedrijf Smalbroek 30: circa 150 meter;
- Agrarisch bedrijf Smalbroek 36: circa 220 meter;

Gezien het vorenstaande wordt voor wat betreft de in de omgeving aanwezige milieubelastende functies in alle gevallen voldaan aan de genoemde richtafstanden (zonder toetsing aan het aspect geur).

Gelet op de ruime afstanden tot omliggende milieubelastende functies mag er van worden uitgegaan dat ter plaatse het plangebied er sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Tevens worden omliggende (agrarische) bedrijven als gevolg van de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling niet (verder) in hun bedrijfsvoering en uitbreidingsmogelijkheden belemmerd.

Opgemerkt wordt dat de bedrijfswoning in voorliggend geval onder de inrichting van het bestaande bedrijf valt en wordt daarom niet getoetst in deze paragraaf.

Concluderend kan worden gesteld dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse van de te verplaatsen bedrijfswoning (vervangende nieuwbouw) in het plangebied.

5.5.4 Conclusie

Het aspect milieuzonering vormt geen belemmering voor de uitvoering van het plan.

5.6 Geur

5.6.1 Wet geurhinder en veehouderij & Activiteitenbesluit

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt het toetsingskader voor vergunningsplichtige veehouderijen, als het gaat om geurhinder. Voor meldingsplichtige veehouderijbedrijven is het beoordelingskader voor geurhinder opgenomen in het Activiteitenbesluit.

De Wgv stelt één landsdekkend beoordelingskader met een indeling in twee categorieën. Voor diercategorieën waarvan de geuremissie per dier is vastgesteld, wordt deze waarde uitgedrukt in een ten hoogste toegestane geurbelasting op een geurgevoelig object. Voor de andere diercategorieën is die waarde een wettelijke vastgestelde afstand die ten minste moet worden aangehouden.

Voor diercategorieën waarvoor in de Wgv een geuremissie per dier is vastgesteld geldt dat, binnen een concentratiegebied, de geurbelasting op geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom niet meer dan 3 odeur units per kubieke meter lucht mag bedragen. Voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom mag deze niet meer bedragen dan 14 odeur units per kubieke meter lucht.

Op grond van de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) dient voor diercategorieën waarvoor per dier geen geuremissie is vastgesteld (bijvoorbeeld melkkoeien en paarden) en een geurgevoelig object de volgende afstanden aangehouden te worden:

- ten minste 100 meter indien het geurgevoelige object binnen de bebouwde kom is gelegen, en
- ten minste 50 meter indien het geurgevoelige object buiten de bebouwde kom is gelegen.

Voor meldingsplichtige veehouderijbedrijven gelden tevens vaste afstandseisen. Deze eisen zijn gebaseerd op en komen overeen met de vaste afstanden zoals opgenomen in de Wgv.

Op grond van het bepaalde in artikel 1 van de Wgv is een geurgevoelig object als volgt gedefinieerd: *gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruik.*

5.6.2 Activiteitenbesluit

Vanaf 1 januari 2013 is het Activiteitbesluit ook van toepassing op agrarische activiteiten. Het Besluit landbouw milieubeheer is tegelijkertijd komen te vervallen. Agrarische bedrijven hebben geen vergunning meer nodig als al hun activiteiten onder de reikwijdte van het Activiteitenbesluit vallen. Dit zijn type B-bedrijven, zoals veehouderijen, kinderboerderijen (en andere bedrijven die kleinschalig dieren houden), glastuinbouwbedrijven, bedrijven met teelt in gebouwen, bedrijven met open teelt, agrarische loonwerkers en losse opslagen (bijvoorbeeld mest).

Voor geurhinder is in het Activiteitenbesluit een soortgelijk beoordelingskader opgenomen als in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Zo gelden binnen en buiten de bebouwde kom dezelfde normen als in de Wgv. Ook de geurbelasting wordt bepaald volgens het bepaalde in de Wgv. Hetzelfde geldt voor het meten van de afstanden.

5.6.3 Situatie plangebied

In het plangebied wordt middels voorliggend bestemmingsplan in gebruik genomen ten behoeve van het een hoveniersbedrijf annex kwekerij, waarbij de bestaande reguliere burgerwoning planologisch wordt omgezet naar een bedrijfswoning. Opgemerkt wordt dat met de omzetting van de burgerwoning naar een bedrijfswoning het beschermingsniveau niet wordt gewijzigd. Volledigheidshalve wordt hierna wel ingegaan op veehouderijen in de omgeving.

In het kader van de Wgv wordt de bedrijfswoning aangemerkt als een ‘geurgevoelig object'. In de omgeving van het plangebied bevindt zich een aantal agrarische bedrijven waar op grond van geldende planologische regime veehouderijen zijn toegestaan. Hierna zijn de onderlinge afstanden (gemeten van de uiterste mogelijke situering van de (agrarische) bedrijfsgebouwen en de uiterste situering van de bedrijfswoning die op basis van onderhavig bestemmingsplan mogelijk is) van de omliggende bedrijven weergegeven:

- Agrarisch bedrijf Smalbroek 30: circa 150 meter;
- Agrarisch bedrijf Smalbroek 36: circa 220 meter;

Gelet op de afstanden wordt ruimschoots voldaan aan de afstand (50 meter) uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Ter plekke van de bedrijfswoning is ten alle tijde sprake van goed woon- en leefklimaat en worden omliggende veehouderijen niet in hun bedrijfsvoering en uitbreidingsmogelijkheden belemmerd.

Verder zal gezien de grote onderlinge afstand ter plaatse van de woning sprake zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

5.6.4 Conclusie

Het aspect geur vormt geen belemmering voor dit plan.

5.7 Ecologie

5.7.1 Algemeen

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Sinds 1 januari 2017 is het wettelijk kader ten aanzien van gebieds- en soortenbescherming vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet en het Nederlands Natuurnetwerk (voorheen EHS). Soortenbescherming gaat uit van de bescherming van dier- en plantensoorten.

5.7.2 Gebiedsbescherming

5.7.2.1 Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Wet natuurbescherming beschermd.

Het plangebied bevindt zich op circa 330 meter afstand van dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied ‘Dwingelderveld’. Natura 2000-gebieden de ‘Drents Friese Wold & Leggelderveld’ en het ‘Mantingerzand’ bevinden zich op verdere afstand op respectievelijk circa 6,3 kilometer en 8,4 kilometer van het plangebied.

Om aan te tonen of het voornemen resulteert in significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, is in het kader van de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling door BJZ.nu een stikstofonderzoek uitgevoerd. Voor de volledige rapportage wordt verwezen naar bijlage 1. Hieronder wordt beknopt ingegaan op de belangrijkste resultaten en conclusies.

Uit de berekening is naar voren gekomen dat voor er geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j. Er is daarmee geen sprake van een stikstofdepositie met significant negatief effect op Natura 2000-gebieden. Het project is in het kader van de Wet natuurbescherming, ten aanzien van de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, niet vergunningsplichtig.

5.7.2.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. Het NNN is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het ‘nee, tenzij’ - principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als NNN is gelegen op 15 meter afstand van het plangebied. Gezien de afstand van de locatie tot het NNN en de aard en omvang van het voornemen wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

5.7.3 Soortenbescherming

5.7.3.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Het is verboden om alle soorten die beschermd zijn volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn, evenals de in paragraaf 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming genoemde soorten te doden en te verwonden, evenals het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient te worden getoetst of er sprake is van negatieve effecten op de aanwezige natuurwaarden.

5.7.3.2 Situatie plangebied

In voorliggend geval is er geen sprake van fysieke ingrepen aangezien onderhavig plan betrekking heeft op het omzetten van de woonbestemming naar een passende agrarische tuinbouwbestemming ten behoeve van het vestigen van een hoveniersbedrijf annex kwekerij. Er is geen sprake van het dempen van watergangen of het rooien van opgaande beplanting ten behoeve van het uitoefenen van de bedrijfsactiviteiten.

De voormalige (agrarische) bebouwing in plangebied is reeds gesloopt. Ten behoeve van de sloopwerkzaamheden is destijds door Alcedo Natuurprojecten een Quickscan Flora & Fauna uitgevoerd om effecten op de aanwezige natuurwaarden in het plangebied te beschouwen. Hieronder worden de belangrijkste conclusies weergegeven. Voor de volledige onderzoeksrapportage wordt verwezen naar bijlage 2 bij deze toelichting.

Uit het onderzoek blijkt dat er zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen. Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te voeren. Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te laten voeren volgens het vleermuisprotocol 2017, omdat er geen sprake is van het verdwijnen of in gevaar komen van vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en migratiecorridors.

Opgemerkt wordt dat te allen tijde rekening wordt gehouden met de zorgplichtbepaling uit de Wet natuurbescherming.

5.7.3 Conclusie

Uitvoering van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties in het kader van soort- of gebiedsbescherming.

Het aspect ecologie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit plan.

5.8 Archeologie & cultuurhistorie

5.8.1 Archeologie

5.8.1.1 Algemeen

Initiatiefnemers hebben op basis van de Erfgoedwet een archeologische zorgplicht bij projecten waarbij de bodem wordt verstoord. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk: het archeologisch vooronderzoek. Als blijkt dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, dan kan de initiatiefnemer verplicht worden hiermee rekening te houden. Dit kan leiden tot een aanpassing van de plannen, waardoor de vindplaatsen behouden blijven, of tot een archeologische opgraving en publicatie van de resultaten.

5.8.1.2 Situatie plangebied

De gemeente Midden-Drenthe heeft de archeologische verwachtingswaarden van haar grondgebied doorvertaald in de dubbelbestemmingen in bestemmingsplannen. In basis van het bestemmingsplan ''Buitengebied Midden-Drenthe'' geldt binnen het plangebied de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie 2'.

Voor gebieden met deze bestemming geldt dat er een archeologisch onderzoek moet worden verricht bij bodemverstoringen groter dan 1.000 m^2 en dieper dan 30 cm, waaronder het aanplanten en/of het rooien van bomen en/of houtgewas, waarbij stobben worden verwijderd op meer dan 30 cm diepte en/of voorzover het gaat om planten waarvan zeker is dat bij de oogst van de plant, dan wel het verwijderen van de gehele plant, de bodem dieper dan 30 cm wordt geroerd.

Deze kwekerij-activiteiten waarbij daadwerkelijke sprake is van bodemingrepen is in voorliggend geval kleiner dan 1.000 m^2. Het uitvoeren van een archeologisch onderzoek is dan ook niet noodzakelijk.

5.8.2 Cultuurhistorie

5.8.2.1 Algemeen

Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten.

In de Bro is sinds 1 januari 2012 (artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a) opgenomen dat een bestemmingsplan "*een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de* grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden" dient te bevatten.

5.8.2.2 Situatie plangebied

Er bevinden zich in het plangebied of in de directe omgeving geen rijks- danwel gemeentelijke monumenten of andere cultuurhistorische waarden. Gesteld wordt dat het aspect cultuurhistorie geen belemmering vormt voor het initiatief

5.8.3 Conclusie

Geconcludeerd wordt er geen archeologisch onderzoek nodig is. Tevens is geen sprake van negatieve effecten op de cultuurhistorische waarden.

5.9 Besluit milieueffectrapportage

5.9.1 Algemeen

De milieueffectrapportage is een wettelijk instrument met als doel het aspect milieu een volwaardige plaats in deze integrale afweging te geven. Een bestemmingsplan kan op drie manieren met milieueffectrapportage in aanraking komen:

- Op basis van artikel 7.2a, lid 1 Wm (als wettelijk plan);
  Er ontstaat een m.e.r.-plicht wanneer er een passende beoordeling op basis van art. 2.8, lid 1 Wet natuurbescherming nodig is.
- Op basis van Besluit milieueffectrapportage (bestemmingsplan in kolom 3);
  Er ontstaat een m.e.r.-plicht voor die activiteiten en gevallen uit de onderdelen C en D van de bijlage van dit besluit waar het bestemmingsplan genoemd is in kolom 3 (plannen).
- Op basis van Besluit milieueffectrapportage (bestemmingsplan in kolom 4);
  Er ontstaat een m.e.r.-(beoordelings)plicht voor die activiteiten en gevallen uit de onderdelen C en D van de bijlage van dit besluit waar het bestemmingsplan genoemd is in kolom 4 (besluiten).

In het Besluit m.e.r. neemt het bestemmingsplan een bijzondere positie in, want het kan namelijk tegelijkertijd opgenomen zijn in zowel kolom 3 als in kolom 4 van het Besluit m.e.r.. Of het bestemmingsplan in deze gevallen voldoet aan de definitie van het plan uit kolom 3 of aan de definitie van het besluit uit kolom 4 is afhankelijk van de wijze waarop de activiteit in het bestemmingsplan wordt bestemd. Als voor de activiteit eerst één of meerdere uitwerkings- of wijzigingsplannen moeten worden vastgesteld dan is sprake van

'kaderstellend voor' en voldoet het bestemmingsplan aan de definitie van het plan. Is de activiteit geheel of gedeeltelijk als eindbestemming opgenomen voldoet het aan de definitie van het besluit.

Een belangrijk element in het Besluit m.e.r. is het (in feite) indicatief maken van de gevalsdefinities (de drempelwaarden in kolom 2 in de D-lijst). Dit betekent dat het bevoegd gezag meer moet doen dan onder de oude regelgeving. Kon vroeger worden volstaan met de mededeling in het besluit dat de omvang van de activiteit onder de drempelwaarde lag en dus geen m.e.r. (beoordeling) noodzakelijk was, onder de nu geldende regeling moet een motivering worden gegeven.

5.9.2 Beoordeling

5.9.2.1 Wet natuurbescherming

Bij elke activiteit die een extra stikstofdepositie met zich meebrengt, dient te worden getoetst of er sprake is van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Het plangebied bevindt zich op circa 330 meter afstand van dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied 'Dwingelderveld'. Natura 2000-gebieden de 'Drents Friese Wold & Leggelderveld' en het 'Mantingerzand' bevinden zich op verdere afstand op respectievelijk circa 6,3 kilometer en 8,4 kilometer van het plangebied. Om aan te tonen of het voornemen resulteert in significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, is een door BJZ.nu een stikstofonderzoek uitgevoerd. Voor het volledige rapport behorende bij dit onderzoek wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze toelichting. Hieronder wordt beknopt ingegaan op de belangrijkste resultaten en conclusies.

Uit de berekening is naar voren gekomen dat voor er geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j. Er is daarmee geen sprake van een stikstofdepositie met significant negatief effect op Natura 2000-gebieden. Het project is in het kader van de Wet natuurbescherming, ten aanzien van de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, niet vergunningsplichtig.

5.9.2.2 Drempelwaarden Besluit m.e.r.

Voor wat betreft het gehele plangebied wordt voorzien in directe eindbestemmingen, waardoor het voldoet aan de definitie van een 'besluit' als bedoeld in het Besluit m.e.r. Dit betekent dat dit bestemmingsplan m.e.r.-(beoordelings)plichtig is indien activiteiten mogelijk worden gemaakt die genoemd worden in onderdeel C of D van het Besluit m.e.r. en de daarin opgenomen drempelwaarden overschrijden.

In het voorliggende geval is geen sprake van activiteiten die op grond van onderdeel C van het Besluit milieueffectrapportage m.e.r.-plichtig zijn. Met betrekking tot onderdeel D van het Besluit m.e.r. kan de het voornemen het beste worden aangemerkt als: *'de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.*

Aangezien hier in dit geval sprake van is dient te worden getoetst of sprake is van m.e.r-beoordelingsplicht. Hier is sprake van indien de activiteiten de volgende drempelwaarden uit onderdeel D overschrijden:

1. een oppervlakte van 100 hectare of meer,
2. een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of
3. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m^2 of meer.

Indien het plan wordt vergeleken met de drempelwaarden uit de D-lijst kan worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit. Echter, zoals ook in het voorgaande aangegeven, dient ook wanneer ontwikkelingen onder drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er van te vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.

Gelet op de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling is het de vraag of er sprake is van een 'stedelijk ontwikkelingsproject' als bedoeld in onderdeel D 11.2 van het Bestluit milieueffectrapportage. Uit jurisprudentie (ABRvS 15 maart 2017, ECLI:NL:RVS:2017:694) volgt dat het antwoord op deze vraag afhankelijk is van de concrete omstandigheden van het geval, waarbij onder meer aspecten als de aard en de omvang van de voorziene ontwikkeling moet worden beoordeeld of sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject. Niet relevant is of per saldo aanzienlijke negatieve gevolgen voor het milieu kunnen ontstaan.

De in het voorliggende plan besloten ontwikkeling gaat uit een hoofdzakelijk functionele wijziging op een perceel waar geen sprake is van toename van bebouwing ten opzichte van de bestaande planologische situatie. In dit geval gaat het bovendien om een ontwikkeling waarbij geen sprake van enige belemmeringen van milieugevoelige functies en/of omliggende bedrijvigheid (zie hiervoor ook paragraaf 5.5 'milieuzonering'). Verder gaat het plan niet gepaard met een onevenredige verkeersaantrekkende werking, aangezien de bedrijfsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden bij klanten en op locaties elders en de kwekerij voorziet in de kweek van planten die een zeer beperkte mate van onderhoud nodig hebben. Verder is er geen sprake van buitenopslag. Eventuele opslag vindt plaats in de werktuigenloods. Gelet op het vorenstaande is er geen sprake van een toename van de impact op de ruimte en de omgeving.

De ontwikkeling gaat niet gepaard met negatieve effecten in het kader van relevante milieu- en omgevingsaspecten. Zie hiervoor ook hoofdstuk 5, waarin dit wordt aangetoond.

Gelet op het vorenstaande en de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling, wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in het Besluit m.e.r.. Tevens blijkt uit dit hoofdstuk dat de voorgenomen ontwikkeling geen belangrijk nadelige milieugevolgen heeft, die het doorlopen van een m.e.r.-procedure noodzakelijk maken.

5.9.3 Conclusie

Dit bestemmingsplan is niet m.e.r.-(beoordelings)plichtig. Tevens zijn er geen belangrijk nadelige milieugevolgen te verwachten als gevolg van de vaststelling van dit plan.

HOOFDSTUK 6 WATERASPECTEN

6.1 Vigerend beleid

6.1.1 Europees beleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) is op 22 december 2000 in werking getreden en is bedoeld om in alle Europese wateren de waterkwaliteit chemisch en ecologisch verder te verbeteren. De Kaderrichtlijn Water omvat regelgeving ter bescherming van het binnenlandse oppervlaktewater, overgangswateren (waaronder estuaria worden verstaan), kustwateren en grondwater. Streefdatum voor het bereiken van gewenste waterkwaliteit is 2015. Eventueel kan er, mits goed onderbouwd, uitstel (derogatie) verleend worden tot uiteindelijk 2027. Voor het uitwerken van de doelstellingen worden er op (deel)stroomgebied plannen opgesteld. In deze (deel)stroomgebiedbeheersplannen staan de ambities en maatregelen beschreven voor de verschillende (deel)stroomgebieden. Voornamelijk de ecologische ambities worden op het niveau van de deelstroomgebieden bepaald.

6.1.2 Rijksbeleid

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021 (vastgesteld 17 december 2015). Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen en enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie hebben in het plan een plek gekregen. De doorwerking van de beleidsambities/uitgangspunten naar lagere overheden is geregeld in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012), het Bestuursakkoord Water (2011) en de Waterweg (2009).

6.1.3 Provinciaal beleid

In de omgevingsvisie staat beschreven hoe de provincie Drenthe wil komen tot een robuust en klimaatbestendig watersysteem. Het vormt tegelijk het regionaal waterplan op grond van de Waterwet.

In het regionaal waterplan formuleert de provincie Drenthe de strategische doelen voor het regionale waterbeleid. Ook geeft de provincie in dit plan de ruimtelijke vertaling van deze doelen. Er wordt ingegaan op de functies van de regionale wateren en de bescherming daarvan, de gewenste ontwikkelingen en de inzet van instrumenten. Het regionaal waterplan vormt het kader voor de vergunningverlening en de uitvoeringsprogramma's.

Het regionaal waterplan vormt een belangrijke schakel tussen het waterbeleid op rijksniveau en de uitvoering op regionaal en lokaal niveau. In de afgelopen periode zijn al afzonderlijke besluiten genomen over de Kaderrichtlijn Water, de waterbergingsgebieden in Zuid-Drenthe en de strategische grondwaterwinningen. Deze besluiten maken integraal onderdeel uit van het regionaal waterplan.

Het provinciale waterbeleid is op veel onderdelen een voorzetting van het voorgaande beleid. Het regionaal waterplan zet sterker in op het op orde krijgen en houden van een watersysteem dat in staat is de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Daarbij spelen de beekdalen een belangrijke rol. Zo wordt het beleid om aan de bovenlopen van de beekdalen een natuurfunctie toe te kennen, zo veel mogelijk voortgezet. Ook richt de provincie de beken zo natuurlijk mogelijk in, zodat daar zo veel mogelijk water vastgehouden kan worden. Daarnaast moet de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater verder verbeterd worden.

Van provinciaal belang is/zijn:

- Een robuust watersysteem, dat zodanig is ingericht dat de risico's op wateroverlast en watertekort tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau beperkt blijven, met bijzondere aandacht voor de beekdalen.
- Een goede kwaliteit van het oppervlaktewater, gebaseerd op de normen van de KRW.

- Voor de Drentsche Aa moet de kwaliteit zo goed zijn dat het water geschikt is voor de bereiding van drinkwater.
- Een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van een goede kwaliteit, beschikbaar voor mens en natuur.
- Een zodanige kwaliteit van het grondwater dat het zonder ingrijpende en kostbare zuivering geschikt is voor de bereiding van drinkwater.
- De waterbergingsgebieden zoals aangeduid in de omgevingsvisie.

6.1.4 Waterschap Drents Overijsselse Delta

Door de invoering van de Kaderrichtlijn Water is Nederland verdeeld in vijf deelstroomgebieden. Het deelstroomgebied Rijn-Oost wordt beheerd door de waterschappen Drents Overijsselse Delta (voorheen Reest en Wieden & Groot Salland), Vechtstromen en Rijn en IJssel. Om te voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water hebben deze waterschappen de afgelopen jaren intensief samengewerkt met elkaar en met andere partners. Het nieuwe Waterbeheerplan is één van de resultaten van deze samenwerking. De opzet en grote delen van dit Waterbeheerplan zijn inhoudelijk hetzelfde als dat van de andere waterschappen in Rijn-Oost.

Waterschap Drents Overijsselse Delta heeft het waterbeheerplan 2016-2021 opgesteld. Hierin aangegeven hoe uitvoering wordt gegeven de wettelijke waterschaptaken als zorgen:

- Een goede bescherming tegen hoog water;
- Een goed functionerend regionaal watersysteem;
- Het zuiveren van afvalwater.

6.2 Waterparagraaf

6.2.1 Algemeen

Zoals in voorgaande paragrafen uiteen is gezet, wordt in het moderne waterbeheer (waterbeheer 21^{e} eeuw) gestreefd naar duurzame, veerkrachtige watersystemen met minimale risico's op wateroverlast of watertekorten. Belangrijk instrument hierbij is de watertoets, die sinds 1 november 2003 in ruimtelijke plannen is verankerd. In de toelichting op ruimtelijke plannen dient een waterparagraaf te worden opgenomen. Hierin wordt verslag gedaan van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishoudkundige situatie (watertoets).

Het doel van de watertoets is te garanderen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in het plan worden afgewogen. Deze waterhuishoudkundige doelstellingen betreffen zowel de waterkwantiteit (veiligheid, wateroverlast, tegengaan verdroging) als de waterkwaliteit (riolering, omgang met hemelwater, lozingen op oppervlaktewater).

6.2.2 Watertoets

Het waterschap Drents Overijsselse Delta is geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat er geen sprake is van een waterschapsbelang. Het plan betreft alleen een functieverandering van bestaande bebouwing en heeft geen invloed op de waterhuishouding. Er is geen sprake van (grond) wateroverlast in de omgeving van het plan. Er is geen waterschapsbelang. Het waterschap gaat akkoord met het plan.

Het watertoetsresultaat is opgenomen in Bijlage 3 bij deze toelichting. De procedure in het kader van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta geeft een positief wateradvies.

HOOFDSTUK 7 JURIDISCHE ASPECTEN EN PLANVERANTWOORDING

7.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op het plangebied, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het maken van het juridische deel van het bestemmingsplan: de verbeelding en de regels. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de opzet van dit juridische deel. Daarnaast wordt een verantwoording gegeven van de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom een bepaalde functie ergens is toegestaan en waarom bepaalde bebouwing daar acceptabel is.

7.2 Opzet van de regels

7.2.1 Algemeen

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) die op 1 juli 2008 in werking is getreden, is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De digitaliseringsverplichting geldt vanaf 1 januari 2010. In de ministeriële Regeling standaarden ruimtelijke ordening is vastgelegd dat de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) de norm is voor de vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen. Naast de SVBP zijn ook het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening en de Standaard Toegankelijkheid Ruimtelijke Instrumenten normerend bij het vastleggen en beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.

De SVBP geeft normen voor de opbouw van de planregels en voor de digitale verbeelding van een bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is opgesteld conform de normen van de SVBP2012.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende verbeelding waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze verbeelding kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De verbeelding en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels;
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels;
4. Overgangs- en slotregels.

7.2.2 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

- *Begrippen (Artikel 1)*
  In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen. Hiermee is een eenduidige interpretatie van deze begrippen vastgelegd.
- *Wijze van meten (Artikel 2)*
  Om op een eenduidige manier afstanden, oppervlakten en inhoud van gebouwen en/of bouwwerken geen gebouwen zijnde, te bepalen wordt in de wijze van meten uitleg gegeven over wat onder de diverse begrippen wordt verstaan.

7.2.3 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de in het plangebied voorkomende bestemmingen. De regels zijn onderverdeeld in: bestemmingsomschrijving, bouwregels, nadere eisen, afwijken van de bouwregels, specifieke gebruiksregels, afwijken van de gebruiksregels, omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden en wijzigingsbevoegdheid.

In paragraaf 6.3 worden de bestemmingen nader toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen.

7.2.4 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

- *Anti-dubbeltelregel (Artikel 5)*
  Deze regel is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze verdichting kan zich met name voordoen, indien een perceel of een gedeelte daarvan, meer dan één keer betrokken wordt bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage.

- *Algemene bouwregels (Artikel 6)*
  In dit artikel zijn regels ten aanzien van bestaande maten en afstanden opgenomen.

- *Algemene gebruiksregels (Artikel 7)*
  In dit artikel worden de algemene gebruiksregels beschreven. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. Dit brengt met zich mee dat de bestemmingsomschrijving van de te onderscheiden bestemming helder en duidelijk moet zijn.

- *Algemene aanduidingsregels (Artikel 8)*
  In dit artikel worden ingegaan op de algemene aanduidingsregels. In dit geval gaat om regels omtrent de aanduiding 'Milieuzone - hydrologische beïnvloeding'.

- *Algemene afwijkingsregels (Artikel 9)*
  In dit artikel worden de algemene afwijkingsregels beschreven. Deze regels maken het mogelijk om op ondergeschikte punten van de regels in het bestemmingsplan af te wijken.

- *Algemene wijzigingsegels (Artikel 10)*
  In dit artikel wordt ingegaan op wanneer en onder welke voorwaarden Burgemeester en Wethouders het bestemmingsplan kunnen wijzigen.

- *Overige regels (Artikel 11)*
  In dit artikel worden overige regels ten aanzien van welstandscriteria, algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden en de natuurbeschermingstoets.

7.2.5 Overgangs- en slotregels

In hoofdstuk 4 van de regels staan de overgangs- en slotregels. In de overgangsregels is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan. In de slotregel wordt aangegeven hoe het bestemmingsplan wordt genoemd.

7.3 Verantwoording van de regels

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing mag worden opgericht. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar worden mogelijk gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. In deze paragraaf worden de gemaakte keuzes nader onderbouwd.

Agrarisch - Tuinbouw (Artikel 3)

Ter plaatse van plangebied zijn de gronden bestemd als ‘Agrarisch – Tuinbouw’. Bij het vormgeven van deze bestemming is het uitgangspunt gehanteerd dat de gronden worden voorzien van een passende bestemming die uitsluitend het een hoveniersbedrijf met een ondergeschikte kwekerij toestaat. Hierbij heeft de bestemming ‘Agrarisch – Tuinbouw’ uit een het bestemmingsplan ‘’Buitengebied Midden-Drenthe (geconsolideerd 2014)’’ als basis gediend, waarbij de bestemming op maat is gemaakt voor de voorgenomen ontwikkeling.

In onderhavig plan zijn de voor ‘Agrarisch – Tuinbouw’ aangewezen gronden onder andere bestemd voor een hoveniersbedrijf, een vollegronds tuinbouwbedrijf ten behoeve een ondergeschikte kwekerij ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch - kwekerij’, cultuurgrond en met daaraan ondergeschikt het stallen van werktuigen ten behoeve van de bedrijfsactiviteiten.

Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen geldt onder ander dat per bestemmingsvlak uitsluitend bedrijfsgebouwen en overkappingen ten behoeve van een vollegronds tuinbouwbedrijf of een hoveniersbedrijf mogen worden gebouwd.

Waarde – Archeologie 2 (Artikel 4)

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor het behoud van de mogelijk te verwachten archeologische waarden en mogelijk archeologische waarden in niet gekarteerde gebieden In het belang van de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden en onder de voorwaarde dat de oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan 1.000 m² en de activiteit op een grotere diepte dan 30 cm wordt uitgevoerd dient de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo een rapport over te leggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;.

HOOFDSTUK 8 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID

Artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening stelt dat de gemeenteraad gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan moet besluiten om al dan niet een exploitatieplan vast te stellen. Hoofdregel is dat een exploitatieplan moet worden vastgesteld bij elk bestemmingsplan. Er zijn echter uitzonderingen. Het is mogelijk dat de raad verklaart dat met betrekking tot een bestemmingsplan geen exploitatieplan wordt vastgesteld indien het verhaal van kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd of het stellen van nadere eisen en regels niet noodzakelijk is.

In het voorliggend geval is een anterieure overeenkomst gesloten tussen initiatiefnemer en de gemeente Midden-Drenthe. Hierin is tevens het risico van planschade opgenomen zodat het kostenverhaal voor de gemeente volledig is verzekerd. Dit brengt met zich mee dat vaststelling van een exploitatieplan achterwege kan blijven.

HOOFDSTUK 9 VOOROVERLEG & INSPRAAK

9.1 Vooroverleg

9.1.1 Het Rijk

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) zijn de nationale belangen die juridische borging vereisen opgenomen. Het Barro is gericht op doorwerking van nationale belangen in gemeentelijke bestemmingsplannen. Geoordeeld wordt dat dit bestemmingsplan geen nationale belangen schaadt. Daarom is afgezien van het voeren van vooroverleg met het Rijk.

9.1.2 Provincie Drenthe

In het kader van vooroverleg wordt het plan voorgelegd aan de provincie Drenthe.

9.1.3 Waterschap Drents Overijsselse Delta

Het waterschap Drents Overijsselse Delta is geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat er geen sprake is van een waterschapsbelang. Het waterschap Drents Overijsselse Delta geeft een positief wateradvies. Het watertoetsresultaat is opgenomen in Bijlage 3 bij deze toelichting.

9.2 Inspraak

Conform de gemeentelijke inspraakverordening kan het bestuursorgaan zelf besluiten of inspraak wordt verleend bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid. In het voorliggende geval wordt geen voorontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd.

9.2 Zienswijzen

Deze paragraaf zal worden ingevuld na afloop van de periode van terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.

BIJLAGEN BIJ DE TOELICHTING

Bijlage 1 AERIUS-berekening

AERIUS-Berekening
Smalbroek 32, Beilen
Vestiging Hoveniersbedrijf annex kwekerij

Uw specialist in

Omgevingsvergunningen

Wijzigingsplannen

Bestemmingsplannen

Rood voor Rood - Ruimte voor Ruimte

Ruimtelijk advies

BJZ.nu - Ruimtelijke plannen en advies

Vestiging Almelo
Twentepoort Oost 16a
7609 RG Almelo

Vestiging Zwolle
Dr. van Wiechenweg 2
8025 BZ Zwolle

Vestiging Utrecht
Euclideslaan 265
3584 BV Utrecht

T 0546 454 466

E info@bjz.nu

Januari 2021

Status: definitief

AERIUS-BEREKENING
SMALBROEK 32, BEILEN
VESTIGING HOVENIERSBEDRIJF ANNEX KWEKERIJ

Auteur:	BJZ.nu
Opdrachtgever	Initiatiefnemer
Status:	Definitief
Datum:	Januari 2021

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 INLEIDING 3

HOOFDSTUK 2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING 4

HOOFDSTUK 3 UITGANGSPUNTEN 5

3.1 ALGEMEEN 5
3.2 AANLEGFASE 5
3.3 GEBRUIKSFASE 6

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN & CONCLUSIE 9

4.1 AANLEGFASE 9
4.2 GEBRUIKSFASE 9
4.3 CONCLUSIE 9

BIJLAGEN BIJ DE STIKSTOFBEREKENING 10

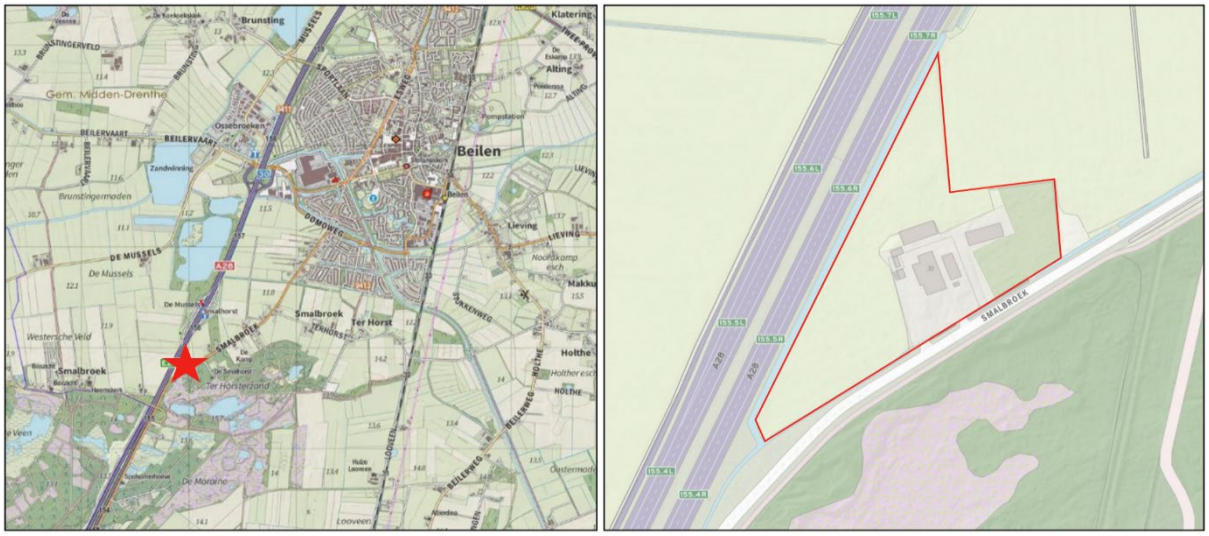
BIJLAGE 1 REKENRESULTATEN AANLEGFASE 10
BIJLAGE 2 REKENRESULTATEN GEBRUIKSFASE 11

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Voorliggende AERIUS-berekening heeft betrekking op het perceel aan Smalbroek 32, ten zuidwesten van de kern Beilen, in het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe.

Initiatiefnemer is voornemens om op het woonperceel samen met de omliggende agrarische cultuurgrond een hoveniersbedrijf annex kwekerij te vestigen, waarbij de bestaande schuur en de bestaande woning in gebruik worden genomen als respectievelijk een bedrijfsgebouw en een bedrijfswoning. Er is daarmee slechts sprake van een planologische wijziging. Er is het kader van voorliggende AERIUS-berekening geen sprake van het realiseren van nieuwe bebouwing.

In afbeelding 1.1 wordt de ligging van het projectgebied weergegeven ten opzichte van de kern Beilen (rode ster) en ten opzichte van de directe omgeving (rode omlijning).

Afbeelding 1.1 Ligging projectgebied ten opzichte van Beilen en ten opzichte van de directe omgeving (Bron: PDOK)

Ten behoeve van het vestigen van het hoveniersbedrijf annex kwekerij is herziening van het bestemmingsplan benodigd. In het kader van deze bestemmingsplanherziening is inzicht in de te verwachten stikstofemissie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden benodigd. BJZ.nu is gevraagd om de te verwachten stikstofemissie als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling en de eventuele gevolgen daarvan inzichtelijk te maken.

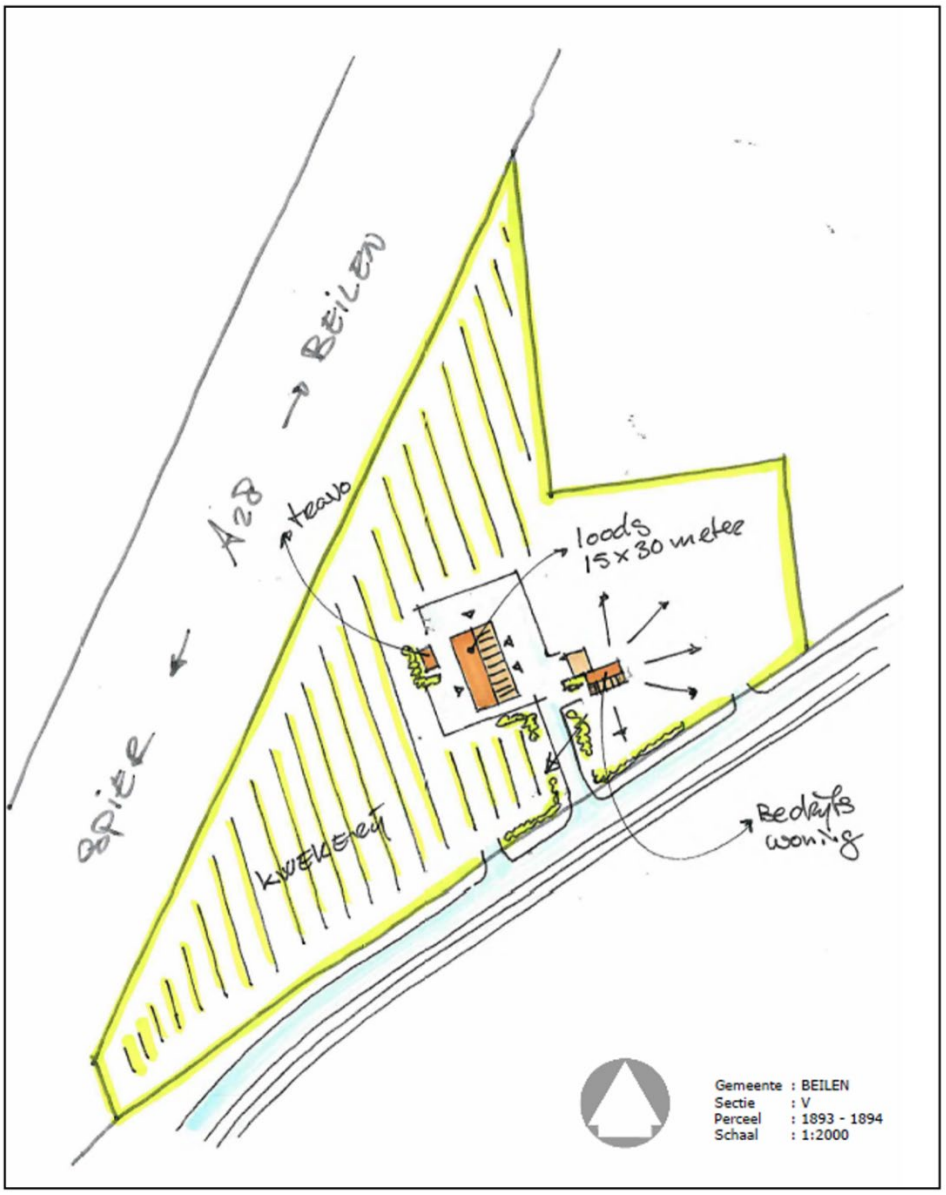
De stikstofberekening is uitgevoerd met behulp van de voorgeschreven rekentool AERIUS-Calculator 2020. In voorliggend rapport wordt een toelichting op de AERIUS-berekening gegeven.

HOOFDSTUK 2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

Zoals in het voorgaande hoofdstuk benoemd heeft de voorgenomen ontwikkeling betrekking op vestiging van een hoveniersbedrijf annex kwekerij. De bestaande schuur en woning worden in gebruik genomen als respectievelijk het bedrijfsgebouw (werktuigenberging) en de bedrijfswoning. Er is daarmee slechts sprake van een planologische wijziging. De voormalige bebouwing op het perceel is enkele tijd geleden gesloopt. Er in het kader van voorliggende AERIUS-berekening geen sprake van het sloop- en bouwwerkzaamheden.

Het hoveniersbedrijf houdt zich bezig met de aanleg en onderhoud van tuinen op locaties elders. Daarnaast wordt er cultuurtechnisch grondwerk verricht in het groot groen voor overheidsinstellingen waaronder diverse gemeenten in Noord-Nederland. De kwekerij heeft betrekking op de kweek van een sortiment van exclusieve planten. De planten zijn voor beoogd voor tuinaanleg door het hoveniersbedrijf. Het gaat concreet om sierheesters en in mindere mate om ericaceeën. De teeltduur van de planten bedraagt gemiddeld vier jaar.

In afbeelding 2.1 is de beoogde indeling van het perceel weergegeven.

Afbeelding 2.1 Beoogde indeling projectgebied (Bron: Bouwkundig ontwerpbureau Muntinga)

HOOFDSTUK 3 UITGANGSPUNTEN

3.1 Algemeen

Het projectgebied bevindt zich op circa 330 meter afstand van dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied 'Dwingelderveld'. Natura 2000-gebieden de 'Drents Friese Wold & Leggelderveld' en het 'Mantingerzand' bevinden zich op verdere afstand op respectievelijk circa 6,3 kilometer en 8,4 kilometer van het projectgebied.

Om de stikstofdepositie van het voornemen op Natura 2000-gebieden te bepalen zijn twee berekeningen gemaakt, namelijk: een berekening van de stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase en als gevolg van de gebruiksfase. Hierna worden de uitgangspunten per fase toegelicht.

3.2 Aanlegfase

3.2.1 Algemeen

Met de voorgenomen ontwikkeling is zoals reeds benoemd geen sprake is van sloop- en bouwwerkzaamheden. De enige activiteit (bron) die bijdraagt aan de emissie van stikstof tijdens de aanlegfase wordt eventueel gegenereerd als gevolg van het teeltklaar maken van de agrarische gronden. Initiatiefnemer is eigenaar van het hoveniersbedrijf waardoor kan worden aangenomen dat er zelf en met eigen voertuigen wordt voorzien in het teeltkaar maken van de gronden. Er is voorliggend geval daarom geen sprake van tijdelijke stikstofuitstoot als gevolg van verkeersgeneratie.

3.2.3 Teeltklaar maken van de gronden

Voor het teeltklaar maken van de agrarische gronden (circa 1,1 hectare) in het projectgebied is tijdens de aanlegfase is sprake van slecht één werktuig die wordt gebruikt binnen het projectgebied.

In voorliggend geval zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Type werktuig	**Aantal uren project**	**Vermogen (KW)**	**Belasting (%)**	**Emissie-factor NOx (g/kWh)**	**Emissie-factor NH_3 (g/kWh)**	**Emissie NOx (kg/jaar)**	**Emissie NH_3 (kg/jaar)**
Landbouwtrekker (bouwjaar vanaf 2015)	4	100	55	0,9	0,00238	0,2	< 0,01
Onvoorzien (10%)						0,02	< 0,01
Totale emissie						**0,22**	**< 0,1**

Opgemerkt wordt dat in bovenstaande tabel de post 'onvoorzien' is opgenomen. Hiermee worden onzekerheden in de berekening opgevangen. Denk aan (kleine) werktuigen die toch worden ingezet of extra machinale werkzaamheden.

De kenmerken van de werktuigen in de berekening betreffen default-waarden die zijn opgenomen in de AERIUS-tool.

In de berekening is rekening gehouden met een emissie van **0,22 NOx kg/jaar en < 0,1 NH_3 kg/jaar**.

3.3 Gebruiksfase

3.3.1 Algemeen

In de aanlegfase is eveneens sprake van uitstoot van stikstof. Het gaat hierbij om de volgende stikstofemitterende activiteiten (bronnen):

1. Gasverbruik;
2. Werktuigen op locatie;
3. Verkeersgeneratie.

3.3.1 Gasverbruik

De burgerwoning in projectgebied wordt met de voorgenomen ontwikkeling in gebruik genomen als een bedrijfswoning. Doordat de woning gasloos is gebouwd, is ten aanzien van het gebruik van de bedrijfswoning zelf geen sprake van stikstofemissies en deposities op Natura 2000-gebieden. De om te zetten bedrijfswoning bevat daarmee zelf geen stationaire bronnen die NOx of NH_3 emitteren en zijn dan ook neutraal (zonder emissies) gemodelleerd in de AERIUS-berekening.

Het reeds vergunde en in aanbouw zijnde bedrijfsgebouw wordt in gebruik genomen als een werktuigenberging. De werktuigenberging zelf is onverwarmd. Echter zijn in het bedrijfsgebouw een kantoor en een kantine aanwezig. Deze ruimtes worden wel verwarmd. In totaal gaat het om circa 76 m^2 oppervlak die wordt verwarmd door middel van een gasaansluiting.

Om de emissie NOx te bepalen ten aanzien van het gebruik van deze ruimtes, is gebruik gemaakt van het ECN-rapport uit 2016[1]. Hierin worden energiekentallen gegeven voor 24 verschillende gebouwtypen binnen de dienstensector in Nederland. De kentallen zijn bepaald via statistische analyses van daadwerkelijke verbruiksgegevens uit 2013 en betreffen het gas- en elektriciteitsverbruik per vierkante meter gebruiksoppervlak.

Bij de berekening van de stikstofemissie als gevolg van het gasverbruik zijn de onderstaande uitgangspunten gebruikt:

- NOx emissie factor nieuwe CV-installatie (N) 14 g/GJ[2];
- Gasintensiteit kantoor/kantine (G) 17 m^3/m^2;
- Bruto vloeroppervlak (bvo) 76 m^2.
- Calorische onderwaarde aardgas (C) 31,65*10^6 J/m^3;

Door middel van specifieke gasintensiteiten en het bruto vloeroppervlak (bvo) kan de volgende formule worden gemaakt om de stikstofemissie te bepalen.

*N*G*bvo*C*10^-12 = NOx emissie*

N = NOx emissiefactor CV-installatie
G = Gasintensiteit
bvo = Bruto vloeroppervlak
C = Calorische onderwaarde aardgas

Het vorenstaande resulteert in een totale emissie[3] NOx van **0,57 kg/jaar.**

Naast de bovenstaande NOx emissies, zijn de emissiehoogte, spreiding en de warmte-inhoud van invloed op de rekenresultaten. Conform het rapport 'Emissiekentallen NOx en NH_3 voor PAS / AERIUS', Tauw, 31 augustus 2018' is voor de emissiehoogte het volgende aangehouden:

1. hanteer in de modelberekening voor de uitstoothoogte de maximale bouwhoogte;
2. hanteer voor de spreiding de helft van de maximale bouwhoogte.

[1] Sipma, J.M., Nieuwe benchmark energieverbruik utiliteitsgebouwen en industriële sectoren, ECN, 2016

[2] Kok, H.J.G., Update NOx-emissiefactoren kleine vuurhaarden, glastuinbouw en huishoudens, TNO, 2014

[3] $50 \cdot 15 \cdot 726 \cdot 31{,}65 \cdot 10^6 \cdot 10^{-12} = 0{,}57$

De spreiding geeft de mate aan waarin de uitstoothoogte kan afwijken van de ingevoerde uitstoothoogte.

De maximale bouwhoogte bedraagt in voorliggend geval 12 meter. Voor de uitstoothoogte is dus 12 meter aangehouden en voor de spreiding is daarom 6 meter aangehouden. Voor de warmte-inhoud is aangesloten op de defaultwaarde in de AERIUS-calculator voor kantoren, namelijk 0,014 MW.

3.3.2 Werktuigen op locatie

Ten aanzien van de werktuigen op locatie wordt opgemerkt er ten aanzien van kwekerij-activiteiten in zeer beperkte mate werktuigen worden ingezet. Het gaat hierbij om het aanplanten en het rooien van de sierheesters. De sierheesters worden aangeplant met een landbouwtrekker. Uitgegaan wordt dat deze in totaal maximaal één werkdag (worst-case) in gebruik is voor het aanplanten van de sierheesters. Voor het rooien van de sierheesters wordt uitgegaan van maximaal twee dagen.

De teeltduur van de planten bedraagt gemiddeld vier jaar. In het kader van een worst-case scenario wordt ervan uitgegaan dat deze planten in hetzelfde jaar worden geplant en gerooid. Omdat de landbouwtrekker in overgrote deel van projectgebied aanwezig is deze in de AERIUS-berekening gemodelleerd als vlakbron.

In voorliggend geval zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Type werktuig	**Aantal uren project**	**Vermogen (KW)**	**Belasting (%)**	**Emissie-factor NOx (g/kWh)**	**Emissie-factor NH_3 (g/kWh)**	**Emissie NOx (kg/jaar)**	**Emissie NH_3 (kg/jaar)**
Landbouwtrekker (bouwjaar vanaf 2015)	24	60	62	0,9	0,00248	0,8	< 0,01
Onvoorzien (10%)						0,08	< 0,01
Totale emissie						**0,88**	**< 0,01**

Opgemerkt wordt dat in bovenstaande tabel de post ‘onvoorzien’ is opgenomen. Hiermee worden onzekerheden in de berekening opgevangen. Denk aan (kleine) werktuigen die toch worden ingezet tijdens het onderhoud van de planten en het machinaal verwijderen van bijvoorbeeld onkruid.

De kenmerken van de werktuigen in de berekening betreffen default-waarden die zijn opgenomen in de AERIUS-tool.

In de berekening is rekening gehouden met een emissie van **0,88 NOx kg/jaar en < 0,01 NH_3 kg/jaar**.

3.3.3 Verkeersgeneratie

Het hoveniersbedrijf annex kwekerij brengt in de gebruiksfase verkeersbewegingen met zich mee. Dit heeft stikstofuitstoot tot gevolg. Het toenemend aantal verkeersbewegingen als gevolg van het project heeft dan ook invloed op de AERIUS-berekening en moet in ogenschouw worden genomen.

Om het aantal verkeersbewegingen te bepalen is gebruik gemaakt van de CROW-publicatie ‘Toekomstbestendig parkeren, publicatie 381 (december 2018)’.

Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Verstedelijkingsgraad: niet stedelijk / gemeente Midden-Drenthe (Bron: CBS Statline);
- Stedelijke zone: buitengebied.

In de publicatie van de CROW is de verkeersgeneratie per functie uiteengezet. Daarnaast wordt hierin een minimaal en maximaal aantal verkeersbewegingen voor de functies aangegeven. In voorliggend geval is van het gemiddelde uitgegaan.

De functies van een hoveniersbedrijf en een kwekerij worden niet expliciet genoemd in de CROW-publicatie. Daarom wordt in voorliggend geval uitgegaan van de functie ‘arbeidsextensief/bezoekersextensief’ aangezien de bedrijfsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden bij klanten en op locaties elders en de kwekerij voorziet in de kweek van planten die een zeer beperkte mate van onderhoud nodig hebben en gemiddeld één keer per vier jaar worden gerooid. De oppervlakte van de bedrijfsbebouwing in het projectgebied bedraagt circa 560 m^2.

Op basis van de vorenstaande uitgangspunten ontstaat qua verkeersgeneratie als gevolg van het project het volgende beeld:

Functie	Verkeersbewegingen per 100 m²	Aantal bvo	Totaal aantal verkeersbewegingen
Bedrijf arbeidsextensief /bezoekersextensief	4,8	560 m² bvo	26,9
Totaal			**27**

De totale verkeersgeneratie voor de te realiseren woning komt neer op afgerond **27 verkeersbewegingen per weekdag**.

Daarnaast wordt ten aanzien van de activiteiten van het hoveniersbedrijf opgemerkt dat de werkzaamheden hoofdzakelijk op locaties elders plaatsvinden. In het kader van een worst-case scenario wordt ervan uitgegaan dat voor per werkdag één licht voertuig vanaf het projectgebied naar een werklocatie elders vertrekt en terugkeert (twee lichte verkeersbewegingen). Daarnaast wordt ervanuit gegaan dat per werkweek één zwaar voertuig naar een locatie elders vertrekt om cultuurtechnisch grondwerk te verrichten en hierna terugkeert naar het projectgebied. In de berekening zijn deze zware voertuigen per maand ingevoerd (acht zware verkeersbewegingen per maand).

De totale verkeersbewegingen als gevolg van het hoveniersbedrijf annex kwekerij **bedraagt 29 lichte voertuigen per dag en één 8 voertuigen per maand.**

In voorliggend geval wordt er, gezien de ligging van het projectgebied, van uitgegaan dat het verkeer het projectgebied via de Smalbroek bereikt en verlaat. De route van het wegverkeer is circa 200 meter lang, gemeten vanaf de in- en uitrit van het projectgebied. Gesteld wordt dat het verkeer na 200 meter opgaat in het heersende verkeersbeeld. Dit omdat wordt gesteld dat na 200 meter het verkeer op snelheid is en zich, qua rij- en stopgedrag voegt in het heersende verkeersbeeld op de Smalbroek.

Zie ook bijlage 2 voor de gemodelleerde routes. De verkeersbewegingen zijn gemodelleerd als ‘buitenwegen’.

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN & CONCLUSIE

4.1 Aanlegfase

Uit de AERIUS-berekening met betrekking tot de aanlegfase blijkt dat in de aanlegfase van de voorgenomen ontwikkeling geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j. Er is daarmee geen sprake van een stikstofdepositie met significant negatief effect op Natura 2000-gebieden. De onderdelen en resultaten van de AERIUS-berekening zijn in bijlage 1 bijgevoegd.

4.2 Gebruiksfase

Uit de AERIUS-berekening met betrekking tot de gebruiksfase blijkt dat in de gebruiksfase van de voorgenomen ontwikkeling geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j. Er is daarmee geen sprake van een stikstofdepositie met significant negatief effect op Natura 2000-gebieden. De onderdelen en resultaten van de AERIUS-berekening zijn in bijlage 2 bijgevoegd.

4.3 Conclusie

Geconcludeerd wordt dat voor zowel de aanlegfase als de gebruiksfase geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/j. Er is daarmee geen sprake van een stikstofdepositie met significant negatief effect op Natura 2000-gebieden. Het project is in het kader van de Wet natuurbescherming, ten aanzien van de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, niet vergunningsplichtig.

BIJLAGEN BIJ DE STIKSTOFBEREKENING

Bijlage 1 Rekenresultaten aanlegfase

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Situatie 1

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
BJZ.nu B.V	Smalbroek 32, 9411 TV Beilen

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Smalbroek 32 - vestiging hoveniersbedrijf annex kwekerij	Ri52baZzCwa2

Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
23 december 2020, 09:02	2021	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	< 1 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Resultaten

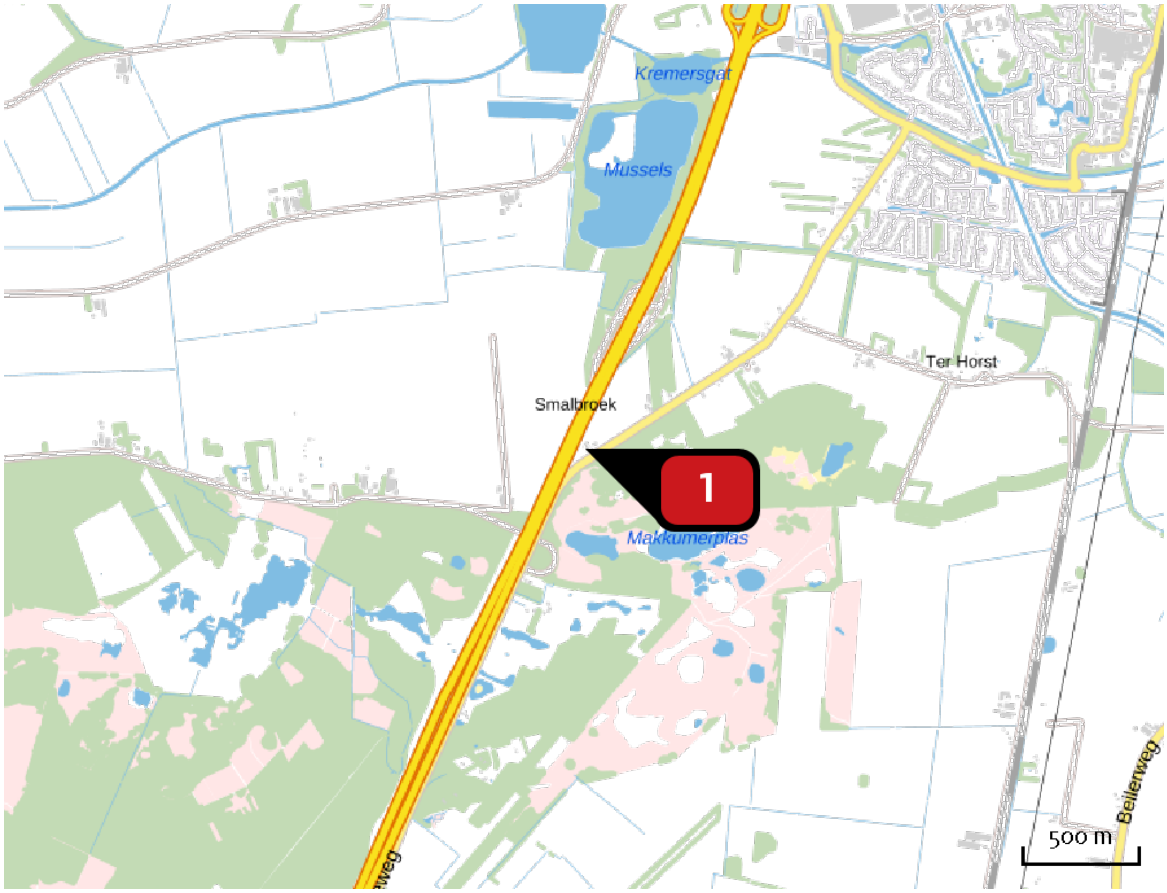
Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

aanlegfase; teeltklaar maken grond

Locatie
Situatie 1

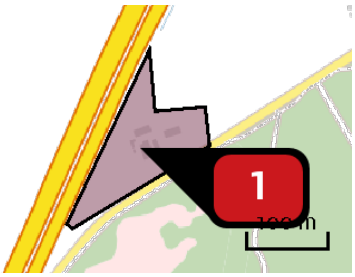

Emissie
Situatie 1

Bron Sector	Emissie NH3	Emissie NOx
1 Werktuigen Mobiele werktuigen | Landbouw	< 1 kg/j	< 1 kg/j

Emissie (per bron)

Situatie 1

Naam	Werktuigen
Locatie (X,Y)	228914, 539804
NOx	< 1 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Landbouwtrekker	3,5	3,5	0,0	NOx	< 1 kg/j
					NH3	< 1 kg/j
AFW	onvoorzien	3,5	3,5	0,0	NOx	< 1 kg/j
					NH3	< 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2020_20201216_c759386971
Database	versie 2020_20201216_c759386971

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020

Bijlage 2 Rekenresultaten gebruiksfase

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening Situatie 1

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
BJZ.nu B.V	Dokter van Deenweg, 8025 BK Zwolle

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Smalbroek 32 - vestiging hoveniersbedrijf annex kwekerij	S6jGK6jAvkH8

Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
06 januari 2021, 10:00	2021	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	2,09 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Resultaten

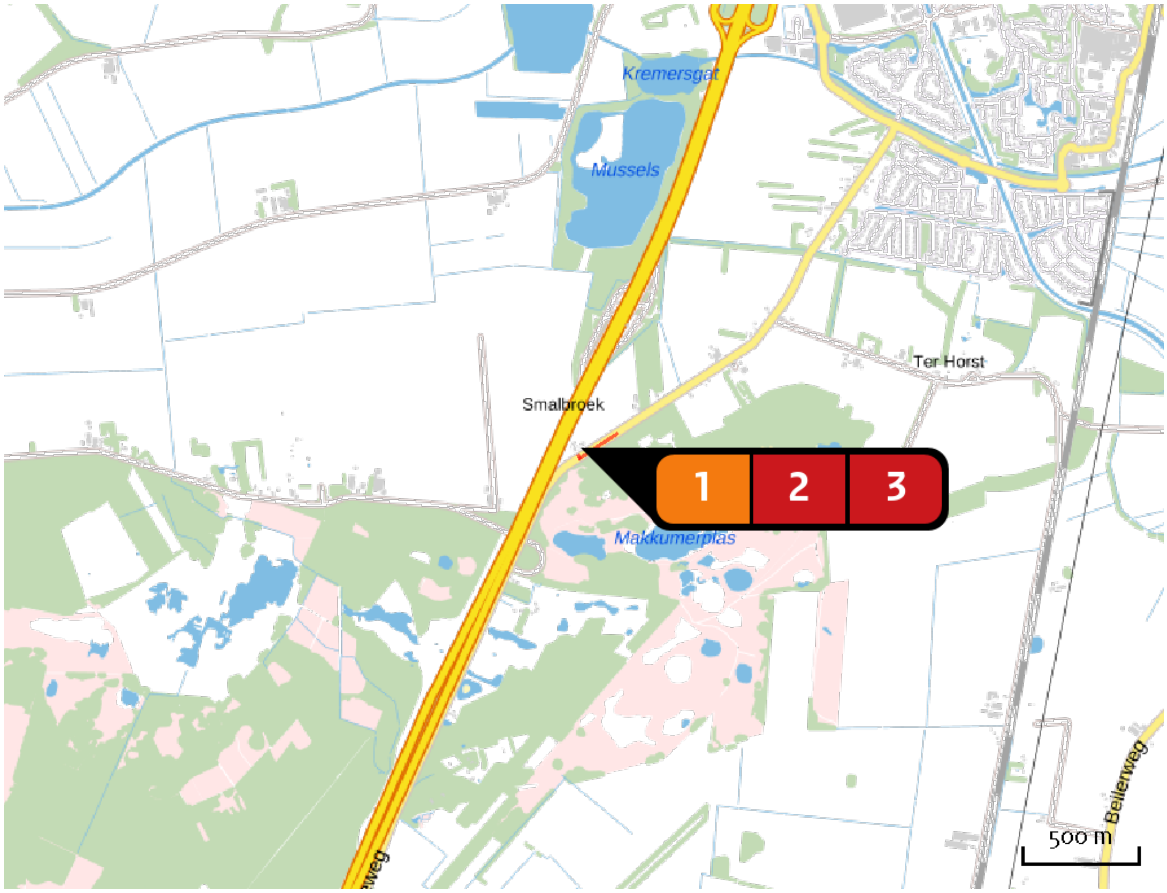
Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

gebruiksfase hoveniersbedrijf annex kwekerij

Locatie
Situatie 1

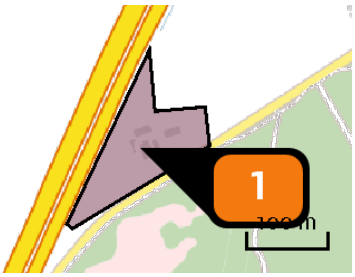

Emissie
Situatie 1

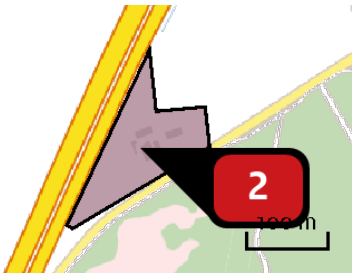
Bron Sector			Emissie NH3	Emissie NOx
1		Bedrijfsgebouw Wonen en Werken | Kantoren en winkels	-	< 1 kg/j
2		Werktuigen kwekerij Mobiele werktuigen | Landbouw	< 1 kg/j	< 1 kg/j
3		Wegverkeer Wegverkeer | Buitenwegen	< 1 kg/j	< 1 kg/j

Emissie (per bron)

Situatie 1

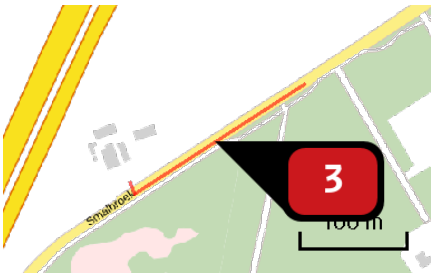

Naam	Bedrijfsgebouw
Locatie (X,Y)	228914, 539804
Uitstoothoogte	12,0 m
Oppervlakte	1,4 ha
Spreiding	6,0 m
Warmteinhoud	0,014 MW
Temporele variatie	Standaard profiel industrie
NOx	< 1 kg/j

Naam	Werktuigen kwekerij
Locatie (X,Y)	228914, 539805
NOx	< 1 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Landbouwtrekker	3,5	3,5	0,0	NOx	< 1 kg/j
					NH3	< 1 kg/j
AFW	Onvoorzien	3,5	3,5	0,0	NOx	< 1 kg/j
					NH3	< 1 kg/j

Naam	Wegverkeer
Locatie (X,Y)	229019, 539814
NOx	< 1 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	29,0 / etmaal	NOx	< 1 kg/j
			NH3	< 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	8,0 / maand	NOx	< 1 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2020_20201216_c759386971
Database	versie 2020_20201216_c759386971

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020

Bijlage 2 Quickscan Flora en Fauna

Ecologische Quickscan

Smalbroek 32

Beilen

Alcedo natuurprojecten

Ecologische Quickscan
Smalbroek 32
9411 TV Beilen

E.J. Ruiter

Alcedo Natuurprojecten heeft dit rapport opgesteld in opdracht van Dhr. [redacted] Daarmee is dit rapport eigendom van bovengenoemde opdrachtgever. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldig en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, of welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Alcedo Natuurprojecten. Het is ook niet toegestaan dit rapport zonder toestemming te gebruiken voor enig ander werk dan waarvoor dit product is ontwikkeld. Alcedo Natuurprojecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade of schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Alcedo Natuurprojecten; opdrachtgever vrijwaart Alcedo Natuurprojecten van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Colofon

Ecologische Quickscan
Smalbroek 32
9411 TV Beilen

Auteur: Evert Ruiter

Opdrachtgever: [redacted]

Contactpersoon: [redacted]

Opdrachtnemer: Alcedo Natuurprojecten
Cornelis Houtmanstraat 10
8023 EA Zwolle

Contactpersoon: Evert Ruiter, info@alcedo-natuurprojecten.nl

Uitvoer onderzoek: Evert Ruiter

Projectcode: 2020 - 015

Rapportcode: 2020 - 008

Datum: 8 februari 2020

Status: Definitief

Te citeren als: *Ruiter E.J. 2020. Ecologische Quickscan Smalbroek 32 Beilen. Alcedo Natuurprojecten rapport 2020 - 008.* ***In opdracht van:*** [redacted]

Inhoud

1. Inleiding 4
   1.1. Aanleiding 4
   1.2. Doel 4
   1.3. Leeswijzer 5
2. Onderzoeksmethode 6
   2.1. Algemene opzet en werkwijze 6
   2.2. Bronnenonderzoek 6
   2.3. Oriënterend terreinbezoek 6
   2.4. Volledigheid van het onderzoek 7
   2.5. Verantwoording 7
3. Wettelijk kader 8
   3.1. Algemeen 8
   3.2. Doelstelling van de Wnb 8
   3.3. Welke soorten worden beschermd 8
   3.4. Zorgplicht 8
   3.5. De verbodsbepalingen 8
   3.6. Beschermingsregimes 9
   3.7. Natuur Netwerk Nederland 10
   3.8. Natura 2000 12
4. Beschrijving locatie en ingreep 14
   4.1. Beschrijving locatie 14
   4.2. Beschrijving ingreep 15
5. Resultaten 16
   5.1. Veldbezoek 16
   5.2. Flora 16
   5.3. Grondgebonden zoogdieren 16
   5.4. Vleermuizen 16
   5.5. Vogels 17
   5.6. Amfibieën, reptielen en vissen 17
   5.7. Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden 17
6. Toetsing aan de Wnb 18
7. Conclusies en aanbevelingen 20
8. Bronvermeldingen 21

Fotobijlage 22

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en vraag

Initiatiefnemer heeft recent een oude boerderij plus bijgebouwen en een groot stuk grond verworven aan Smalbroek 32 te Beilen. Het voornemen is om alle gebouwen te slopen om te plaatse een loods en een huis te bouwen. Het een en ander als vaste locatie voor zijn bedrijf Graveland Hoveniers en Cultuurtechniek. Deze ingreep, het slopen van de boerderij en de bijgebouwen, kan betekenen dat er middels de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde diersoorten in het gedrang komen. Daarbij valt te denken aan gebouw-bewonende vleermuizen, huismussen en uilen. Een onderzoek zal moeten uitwijzen of dit ook daadwerkelijk het geval is. Daartoe is in eerste instantie het uitvoeren van een ecologische quickscan binnen de kaders van de Wnb noodzakelijk. De resultaten van de quickscan zijn bepalend voor eventueel vervolgonderzoek. Op verzoek van Bouwkundig Ontwerpbureau Muntinga (zij begeleiden dit proces) uit Beilen is daarom een ecologische quickscan uitgevoerd. Deze ecologische quickscan is uitgevoerd door Alcedo Natuurprojecten uit Zwolle.
De resultaten daarvan worden gepresenteerd in deze rapportage en zijn bepalend voor eventueel vervolgonderzoek op basis van het vleermuisprotocol 2017 en/of kennisdocumenten.

De ecologische quickscan is uitgevoerd op basis van de vraag: *wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezig flora en fauna?*

1.2. Doel

Het doel van het onderzoek, de ecologische quickscan, is het controleren en onderzoeken van de locatie op de aanwezigheid van middels de Wnb beschermde diersoorten en het uitbrengen van advies ten aanzien van eventuele vervolgstappen.

Het uitgevoerde onderzoek is samen te vatten in zes vragen:

1. Welke beschermde soorten, zoals genoemd in de Wnb zijn op de locatie aanwezig?
2. Wat zijn de effecten van de voorgenomen plannen op deze beschermde soorten?
3. Worden bij uitvoer van de voorgenomen plannen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden?
4. Welke mogelijkheden zijn er om negatieve effecten op de beschermde soorten te minimaliseren of te voorkomen?
5. Is vervolgonderzoek noodzakelijk?
6. Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen plannen een ontheffing van de Wnb aan te vragen bij de provinciale overheid.

1.3. Leeswijzer

In dit hoofdstuk is beschreven hoe dit onderzoek, het uitvoeren van ecologisch onderzoek in het kader van soort- en gebiedsbescherming, tot stand is gekomen en werd de doelstelling vertaald naar onderzoeksvragen. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethodiek besproken. In hoofdstuk 3 wordt het wettelijk kader uiteengezet. In hoofdstuk 4 volgt een algemene beschrijving van de onderzochte locatie en de voorgenomen ingrepen. In hoofdstuk 5 volgt de synthese van de resultaten en wordt een effectentoetsing uitgevoerd op beschermde soorten in het kader van de WNB. In hoofdstuk 6 volgt een effectentoetsing op de gebiedsbescherming Wnb. In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen met eventuele mitigerende maatregelen en wordt de eventuele noodzaak aangegeven tot vervolgonderzoek. Hierna volgen de geraadpleegde bronnen en bijlagen met een foto impressie van de onderzochte locatie.

2. Onderzoeksmethodiek

2.1. Algemene opzet en werkwijze

Dit onderzoek betreft een quickscan. Op basis van een grondig onderzoek op locatie is een inschatting is gemaakt van de (potentiële) aanwezigheid van en mogelijke nadelige effecten op beschermde diersoorten. Deze inschatting is gemaakt op basis van parate kennis van soorten en expert judgement. Vervolgens is een inschatting gemaakt van te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten. De mogelijk negatieve effecten zijn getoetst aan de Wnb.

2.2. Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn verspreidingsgegevens van internetmedia en diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie geraadpleegde bronnen).

2.3. Oriënterend terreinbezoek

De locatie is op 7 februari 2020 bezocht. Het bezoek vond overdag plaats onder goede weercondities. Tijdens dit bezoek is op basis van de opdrachtgever aangeleverde gegevens zoveel mogelijk concrete informatie te verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten, o.a. via zicht- en gehoorwaarnemingen, sporenonderzoek, nesten, holen, uitwerpselen, enzovoorts. Ook is de wijde omgeving van het plangebied bekeken en een inschatting gemaakt van hoe dieren de locatie en het omliggende terrein kunnen gebruiken als plaats om te foerageren, er langs te trekken, er te rusten of het anderszins te benutten.

2.4. Volledigheid van het onderzoek

Gedurende het veldonderzoek wordt een inschatting van een gebied gemaakt, maar met een dergelijk veldonderzoek is het nooit zeker dat alle aanwezige soorten ook daadwerkelijk waargenomen (kunnen) worden. Een ervaren veldbioloog kan wel een goede inschatting maken van de kans dat beschermde soorten een plangebied benutten. Dit gebeurt aan de hand van parate kennis van beschermde soorten, hun habitatvoorkeur, ecologie en op basis van vooronderzoek m.b.t. de te onderzoeken locatie. Op basis van het veldbezoek, bronnenonderzoek en eventueel overleg met de eigenaar wordt er een goede inschatting is gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten.

2.5. Verantwoording

Het veldwerk is uitgevoerd en de rapportage geschreven door Evert Ruiter. Werkzaam vanuit Alcedo Natuurprojecten uit Zwolle. Tijdens het bezoek was de eigenaar van de woning ter plaatse. Alle in het rapport gebruikte foto's zijn gemaakt door Evert Ruiter, tenzij anders vermeld.

3. Wettelijk kader

3.1. Algemeen

De bescherming van planten- en diersoorten is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming (verder te noemen Wnb). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en beschermt ruim 900 soorten in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet.

3.2. Doelstelling van de Wnb

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur;
- het behouden en herstellen van biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur en het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen.

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten. Dit betekent in de praktijk dat het gaat om het effect van uw activiteiten op beschermde soorten. Heel vaak gaan activiteiten en werkzaamheden en de bescherming van soorten prima samen. Als u uw werk zo kunt inrichten dat u geen schade toebrengt aan beschermde soorten, dan hoeft u vooraf niets te regelen. Soms is het echter onvermijdelijk dat schade ontstaat aan beschermde dieren of planten. In die situaties is het nodig dat u vooraf bekijkt of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd (‘nee-tenzij’-beginsel).

3.3. Welke soorten worden beschermd?

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- Andere soorten waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

3.4. Zorgplicht

In de Wnb is ook een zorgplicht vastgelegd. Deze plicht geldt te allen tijde en houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze plicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De Memorie van Toelichting zegt het zo: “De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

3.5. De verbodsbepalingen

Beschermingsregimes		
Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	**Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb**	**Andere soorten § 3.3 Wnb**
Artikel 3.1 lid 1 *Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.*	Artikel 3.5 lid 1 *Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.*	Artikel 3.10 lid 12 *Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.*
Artikel 3.1 lid 2 *Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.*	Artikel 3.5 lid 4 *Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.*	Artikel 3.10 lid 1b *Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.*
Artikel 3.1 lid 3 *Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.*	Artikel 3.5 lid 3 *Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.*	Niet van toepassing
Artikel 3.1 lid 4 en lid 5 *Het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.*	Artikel 3.5 lid 2 *Het is verboden om dieren opzettelijk te verstoren.*	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Artikel 3.5 lid 5 *Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.*	Artikel 3.10 lid 1c *Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.*

Tabel 1. Overzicht bepalingen

3.6. Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn en een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten (flora, fauna en avifauna) beschermd. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

• Er mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.

• Er moet tegenover een afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.

• De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

3.7. Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland, oftewel NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS), is een netwerk van natuurgebieden waarin de natuur (planten en dieren) voorrang heeft en derhalve wordt beschermd. Daarmee wordt voorkomen dat natuurgebieden geïsoleerd komen te liggen en dieren en planten uitsterven en dat de natuurgebieden zo hun waarde verliezen. De NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur en het is derhalve van belang dit netwerk te bespreken in het kader van natuurbescherming. Het NNN moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Sinds 1990 zijn de provincies en het Rijk druk doende met de aanleg van verbindingszones tussen verschillende natuurgebieden om zo een duurzaam, samenhangend netwerk van gebieden te creëren. De NNN heeft als doel van bestaande en nieuwe natuur een goed werkend netwerk te maken. Het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN is hierbij het uitgangspunt. Net als bij de Wnb geldt hier het '*nee-tenzij*'-beginsel. Dit is 1 oktober 2012 vastgelegd in het Besluit Algemene Regelingen Ruimtelijke Ordening (BARRO). Dit betekent dat er geen activiteiten plaats mogen vinden waardoor de **wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN** in het geding komen, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang, tenzij er geen reële alternatieven zijn of tenzij negatieve effecten zo veel mogelijk beperkt worden en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

Rijk en provincies hebben in 2011 met elkaar afgesproken dat natuurbeheer meer een regionale verantwoordelijkheid wordt. Dat is vastgelegd in het Natuurakkoord. Als gebiedsregisseurs van het landelijke gebied zetten de provincies zich in voor een versterking van de natuur. Zij dienen de begrenzing van het NNN vast te leggen in een provinciale verordening, waar ook de regels omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van het NNN worden beschreven. De provincies dienen hierbij ook de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN vast te leggen. Dit zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het desbetreffende gebied. Per perceel worden deze doelen vaak in natuurdoeltypen en/of beheertypen vastgelegd.

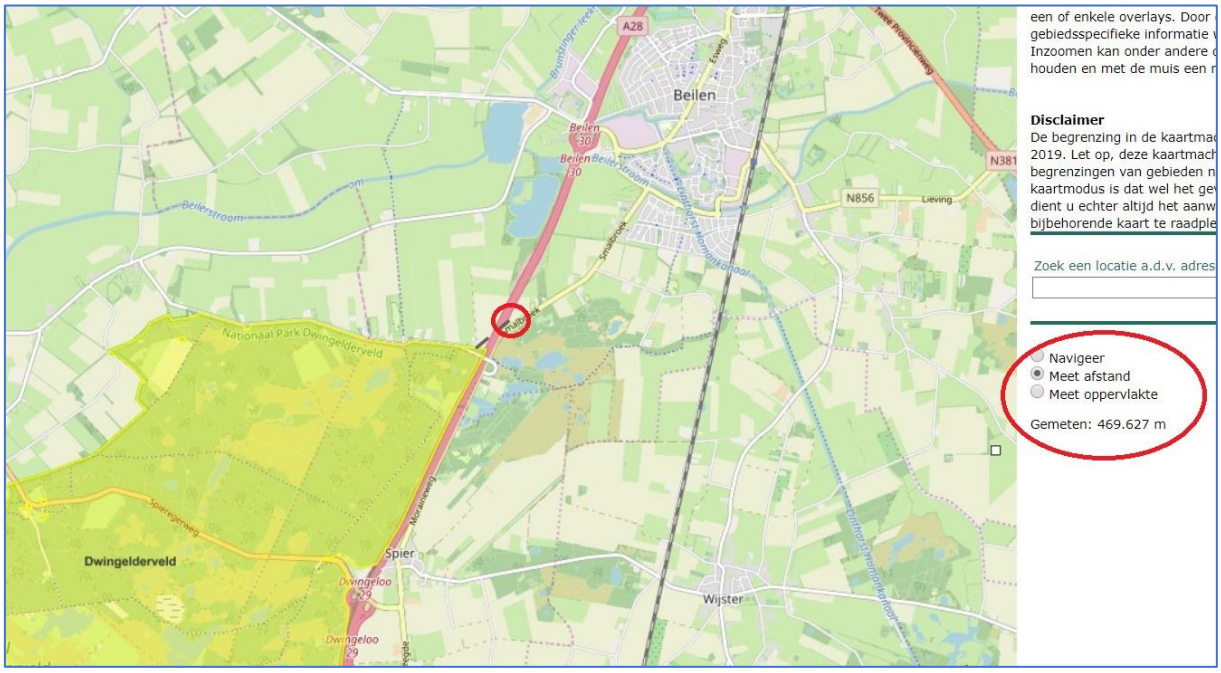
Bij een aanvraag voor een ecologische quickscan en/of flora- en fauna-onderzoek gaat Alcedo Natuurprojecten dus ook altijd na of het plangebied binnen de begrenzingen van het NNN ligt en wat de effecten van de voorgenomen ingreep/activiteit zullen zijn.

De onderzochte locatie ligt op minder dan 3 kilometer afstand van de dichtstbijzijnde grens van het Natuurnetwerk Drenthe.

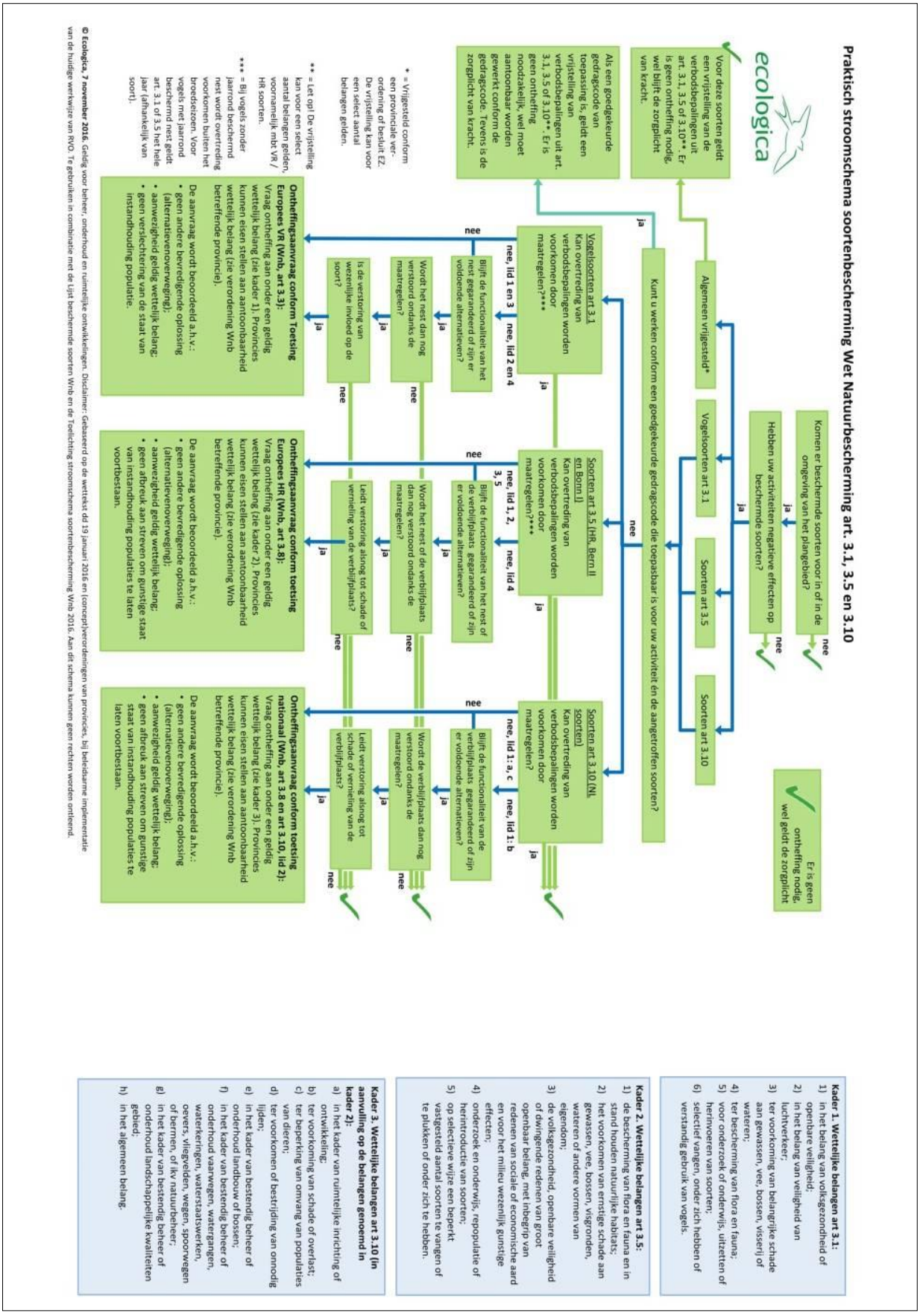
3.8. Natura 2000

Bij een aanvraag voor een ecologische quickscan en/of flora- en fauna-onderzoek wordt ook onderzocht of het plangebied binnen de begrenzingen of directe invloedsfeer (minder dan 3 kilometer) van een N2000 gebied ligt en wat de effecten van de voorgenomen ingreep/activiteit op dat gebied zullen zijn.

De onderzochte locatie ligt op minder dan 3 kilometer afstand van de grens van het dichtstbijzijnde N2000 gebied (Dwingelderveld). .

Figuur 1: Ligging van de onderzochte locatie t.o.v. N2000.

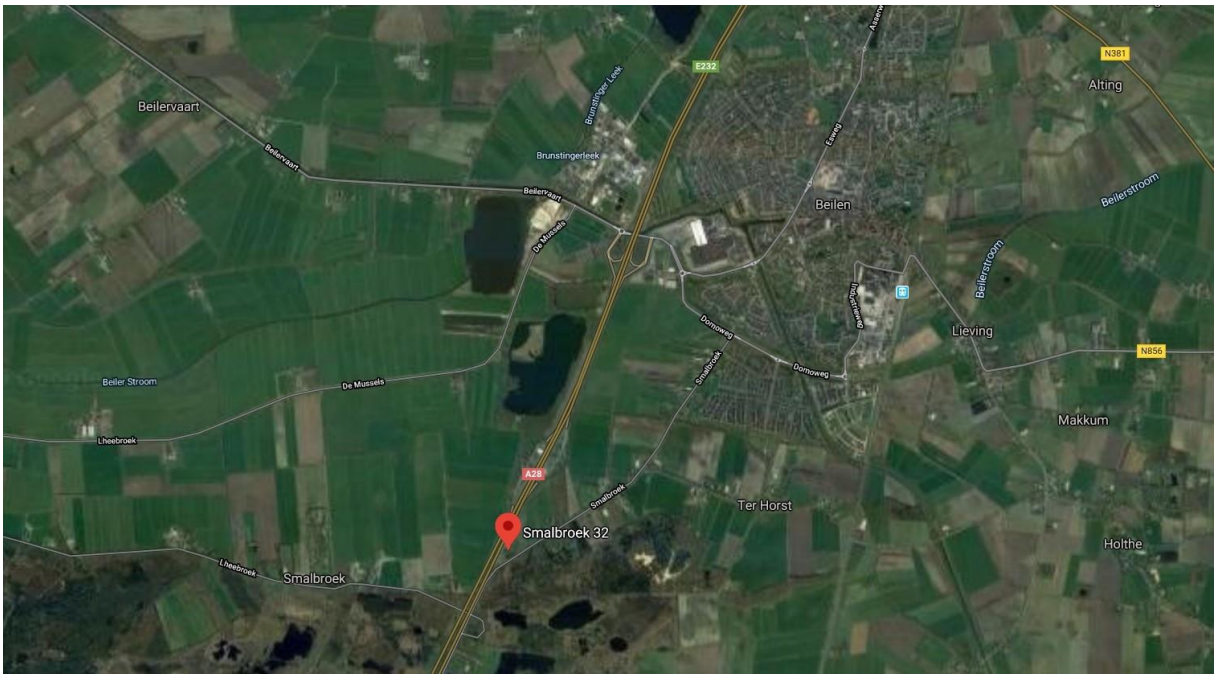

Figuur 2: Stroomdiagram Wnb. Bron: Ecologica.

4. Beschrijving locatie en ingrepen

4.1. Beschrijving locatie

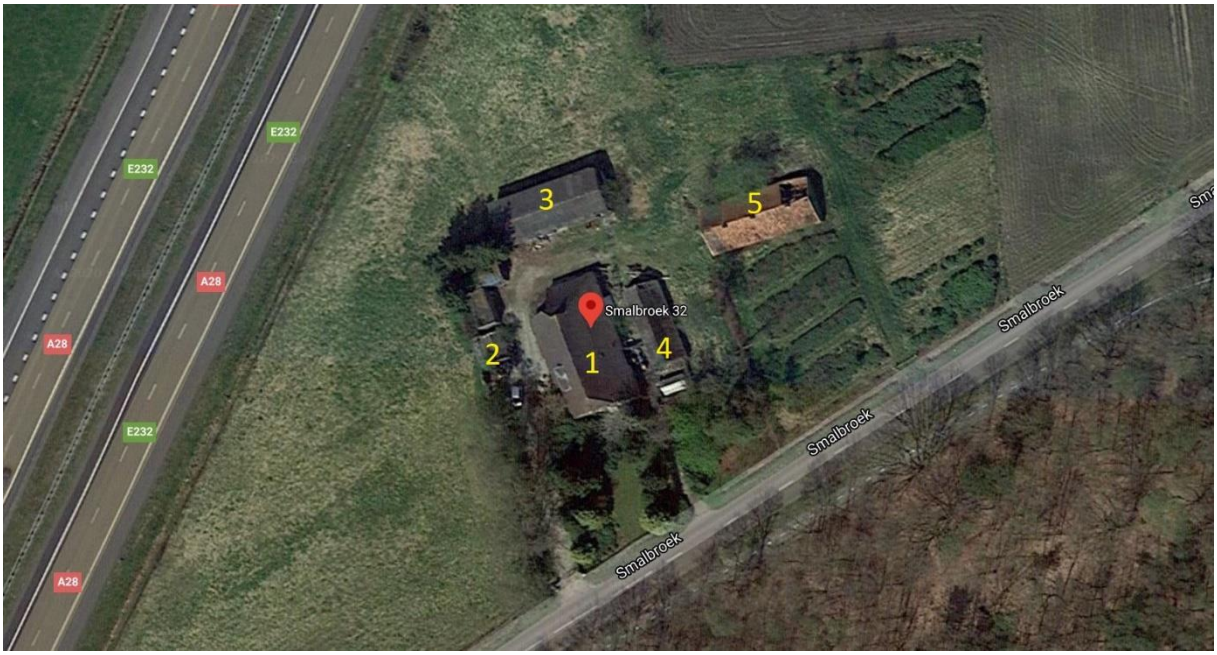
De onderzochte locatie bevindt zich aan Smalbroek 32 te Beilen. Zie figuur 3. Dat is ten zuidwesten van Beilen en pal naast de A28. Het betreft een voormalige boerderij die buiten bedrijf is geraakt met enkele bijgebouwen. Op onderstaande foto zijn alle gebouwen genummerd. Zie figuur 4. De boerderij heeft een enkel steens muur en een zwart pannendak. Onder de pannen is kippengaas gespannen. Dit gaas loopt door tot aan de dakgoot. Achter het gaas is dun isolatiemateriaal aanwezig. De overige gebouwen betreffen een bakhuisje, een kapschuur en twee stallen. Deels uit hout en deels uit baksteen opgetrokken met golfplaten daken. Gebouw nummer 5, een oude stal, was ten tijde van het onderzoek al ontmanteld. Rondom deze boerderij was een weelderige tuin aanwezig met veel struiken en bomen. Ten tijde van dit onderzoek waren alle bomen en bosschages inmiddels gerooid. Via Google Streetview is echter nog een impressie te verkrijgen van hoe het er tot voor kort uitzag. Het betrof een enigszins verwilderde tuin met voornamelijk uitheems plantgoed en enkele bomen. Deze bomen waren nog niet zeer groot en bevatten geen nesten of holtes (mondelinge mededeling [redacted]
Voor een impressie van de onderzochte locatie: Zie fotobijlage.

Figuur 3: Ligging van de onderzochte locatie. (bron: Google Maps)

4.2. Beschrijving ingreep

Het voornemen is om alle bebouwing te slopen en te plaatse een loods en een woonhuis te bouwen. Voor de uitvoer van deze plannen zijn inmiddels bomen gekapt en bosschages gerooid. Er zijn of worden geen vijvers of sloten gedempt.

Figuur 4: Boerderij met bijgebouwen. 1: boerderij, 2: bakhuisje, 3: kapschuur, 4: stal, 5: stal.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de (potentiële) aan- of afwezigheid van de onderzochte plant- en diersoorten in het onderzoeksgebied onderbouwd. De relevante soorten zijn nader toegelicht.

5.1. Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is voor zover mogelijk een inventarisatie uitgevoerd van de beschermde soorten binnen de Wnb met de nadruk op de niet vrijgestelde beschermde soorten. In onderstaande tabel zijn het tijdstip en de waarnemings-condities van het uitgevoerde veldbezoek weergegeven.

Waarnemingscondities veldbezoek			
Datum	**Begintijd**	**Eindtijd**	**Weersomstandigheden**
07.02.2020	14.30 uur	15.30 uur	Wind: 3 bft, bewolking 5%, circa 5 gr.C., geen regen

Tabel 2. Waarnemingscondities veldbezoek

5.2. Flora

Op de onderzochte locatie is geen sprake van het voorkomen van wilde plantensoorten omdat het een aangelegde tuin betreft. Bij de voorgenomen plannen zullen geen beschermde planten in het geding komen.

5.3. Grondgebonden zoogdieren

Er is gericht onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroep verricht. Met name voor wat betreft de aanwezigheid van steenmarter. Er werden in geen van de onderzochte gebouwen sporen of andere aanwijzingen voor bewoning door steenmarter aangetroffen. Wel werden sporen aangetroffen van huismuis. Op diverse plaatsen in de boerderij werden op veel plaatsen grote hoeveelheden muizengifkorrels aangetroffen. In de directe omgeving van de onderzochte locatie komen zeker beschermde zoogdiersoorten voor zoals das en boommarter. Het is niet denkbeeldig dat deze soorten ook de locatie wel eens zullen bezoeken als foerageerbied. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is door de geplande werkzaamheden echter niet in het geding.

5.4. Vleermuizen

Vaste verblijfplaatsen: Op basis van deze visuele inspectie kan worden bepaald dat de onderzochte locatie niet geschikt is als vaste verblijfplaats (kraamkolonie, paarverblijf, zomer- en winterverblijf) voor vleermuizen. De reden hiervoor is dat er nergens spouwmuren aanwezig zijn. Ook de het pannen dak van de boerderij lijkt ongeschikt als vaste verblijfplaats, omdat over de gehele kap onder de pannen kippengaas is aangebracht.

Foerageermogelijkheden: De onderzochte locatie zal zeker fungeren als foerageerplaats voor vleermuizen. Daarbij wordt vooral gedacht aan soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis. Deze

foerageerplaatsen zijn door de reeds uitgevoerde werkzaamheden (het kappen van bomen en rooien van bosschages), maar deze werkzaamheden zijn uitgevoerd in de periode dat vleermuizen in winterslaap zijn. Daarnaast is er in de directe omgeving ruimschoots foerageergelegenheid voor de genoemde soorten. Dus ook hier is de gunstige staat van instandhouding ook niet in het geding.

Vliegroutes: De onderzochte locatie vormt mogelijk een onderdeel van een corridor bestaand uit de doorgaande weg (Smalbroek) en de bosrand aan de overkant van deze weg. Bij de voorgenomen plannen zullen bestaande vliegroutes en migratiecorridors niet worden onderbroken.

5.5. Vogels

Tijdens deze scan zijn in de omgeving diverse algemene vogelsoorten aangetroffen. Het betreft vogelsoorten die thuishoren in een dergelijk landschapstype en de locatie vooral benutten als plaats om er te foerageren. Er werden echter geen huismussen aangetroffen. Ook werden er geen sporen van nesten, uitwerpselen, veren of andere aanwijzingen van het voorkomen van deze soort aangetroffen. Van kerkuilen of andere uilensoorten werden eveneens geen sporen of andere aanwijzingen van aanwezigheid gevonden. Alle schuren en stallen werden onderzocht op nesten van boerenzwaluwen. Deze werden niet aangetroffen. Ook geen oude nesten. Omdat de boerderij al heel lang niet meer als boerderij werd benut en er dus ook geen dieren meer werden gehouden is naar alle waarschijnlijkheid de locatie ook ongeschikt geraakt voor boerenzwaluwen en huismussen.

5.6. Amfibieën, reptielen en vissen

Er is geen gericht onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroepen verricht. De reden hiervoor is dat op basis van een visuele inspectie kon worden volstaan met de constatering dat er vanwege de voorgenomen plannen geen belangrijk (land)biotoop voor deze soortgroepen zal worden aangetast.

5.7. Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Er is geen gericht onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroepen verricht. De reden hiervoor is dat de tijd van het jaar daarvoor niet geschikt was en op basis van een visuele inspectie kon worden volstaan met de constatering dat er vanwege de voorgenomen plannen geen belangrijk biotoop voor deze soortgroepen zal worden aangetast.

6. Toetsing aan de Wnb

Welke verbodsbepalingen kunnen worden overtreden?

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1

Artikel 3.1. lid 2 '*het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eigen van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen'* en lid 4 en 5 *'het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort'*

- Dit is niet van toepassing omdat er op de onderzochte locatie geen indicaties zijn aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van beschermde vogelsoorten.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2

Tijdens dit onderzoek zijn geen habitatrichtlijnsoorten aangetroffen en de kans dat ze de onderzochte locatie benutten als vaste voortplantingsplaats wordt uitgesloten. Er gaat vanwege de voorgenomen plannen geen foerageerbiotoop voor vleermuizen verloren. Er worden vanwege de voorgenomen geen migratiecorridors voor vleermuizen doorsneden.

Beschermingsregie andere soorten § 3.3

Artikel 3.10 lid 1b 'het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen'

- Dit is niet van toepassing omdat er ter plaatse geen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen zijn aangetroffen.

NB: In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant.

Natuur Netwerk Nederland (NNN) en Natura 2000 (N2000)
De onderzochte locatie ligt op minder dan drie kilometer afstand van Natura 2000 gebied Het Dwingelderveld.

7. Conclusies en aanbevelingen

Op basis van deze quickscan wordt het volgende geconcludeerd:

- Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen;
- Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te voeren volgens kennisdocumenten;
- Ten aanzien van de voorgenomen plannen is het niet noodzakelijk vervolgonderzoek uit te laten voeren volgens het vleermuisprotocol 2017, omdat er geen sprake is van het verdwijnen of in gevaar komen van vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en migratiecorridors;
- De onderzochte locatie ligt weliswaar op minder de drie kilometer afstand van N2000 gebied, maar de aard van de geplande sloopwerkzaamheden is van dien aard dat een Aerius calculatie niet noodzakelijk wordt geacht, omdat er bij deze werkzaamheden geen machines met dieselmotoren of anderszins worden gebruikt. Voor geplande nieuwbouw is dit echter wel van belang.

Op basis van deze quickscan wordt het volgende geadviseerd:

- *Voer de sloopwerkzaamheden zo spoedig mogelijk uit. Bij voorkeur uit buiten voor aanvang van het broedseizoen (15 maart);*
- *Omdat tijdens deze scan gebleken is dat de omgeving van de onderzochte locatie niet rijk is aan soorten zoals huismus, uilen en vleermuizen, verdient het aanbeveling voor deze soorten voorzieningen aan te brengen. Bij voorkeur door het plaatsen van nestkasten of het integreren daarvan in de nieuwbouw. Zodoende kan de biodiversiteit ter plaatse verder worden vergroot.*
- *Voor meer informatie hierover, zie www.vivaropro.nl*

8. Bronvermeldingen

- https://www.ecologica.eu/uploads/files/0N9mdKCbQFKwvO6oEJVGNn6fywUVvlQn.pdf
- https://www.ecorne.nl/2017/07/04/steenmarter-vrijstelling-in-groningen
- Lange, R., P. Twisk , A. van Winden & A. van Diepenbeek, 2003. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV, 2004. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Twisk, P. *et al,* 2010. Veldgids Europese Zoogdieren. KNNV Uitgeverij en Zoogdiervereniging.
- www.natuurindegemeente.nl/aandeslagmetdenatuurwet/wp-content/uploads/2016/12/Soortenbescherming_bij_ruimtelijke_ingrepen_1.3_15122016.pdf
- www.quickscanhulp.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.synbiosis.alterra.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

Foto-overzicht

Object 1

Object 1

Object 4

Object 3

Object 5

Ogenschijnlijk geschikte invliegopeningen, maar bij nadere beschouwing alles afgesloten vanwege kippengaas en isolatiemateriaal.

Kippengaas onder de dakpannen

Op veel plaatsen muizengif aanwezig

Impressie van situatie vóór het onderzoek. Te zien is dat er geen oude bomen ter plaatse aanwezig waren en dat de erfbeplanting vooral bestond uit coniferen en ander uitheems plantmateriaal.
Bron: Google Streetview.

Bijlage 3 Watertoetsresultaat

datum 16-12-2020
dossiercode 20201216-59-25112

Geachte,

U heeft een watertoets uitgevoerd op de website www.dewatertoets.nl. Op basis van deze digitale toets concluderen wij dat met uw plan **geen waterschapsbelang**wordt geraakt. Het waterschap gaat akkoord met het plan. U kunt direct door met de planvorming van uw plan en wij verzoeken u onderstaande tekst op te nemen in de toelichting van het plan (de waterparagraaf).

WATERPARAGRAAF GEEN WATERSCHAPSBELANG

Deze standaard waterparagraaf heeft betrekking op het plan Bestemmingsplan Smalbroek 32 te Beilen.

Het plan betreft alleen een functieverandering van bestaande bebouwing en heeft geen invloed op de waterhuishouding. Er is geen sprake van (grond) wateroverlast in de omgeving van het plan. Er is geen waterschapsbelang.

Deze conclusie is automatisch getrokken op basis van de ingevoerde gegevens op www.dewatertoets.nl. Het proces van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat akkoord met het plan.

Verklaring
Dit document is een automatisch gegenereerd bestand op basis van de door u ingevulde gegevens in de Digitale Watertoets. U bent akkoord gegaan met de door u ingevulde gegevens en u heeft verklaard alles naar waarheid te hebben ingevuld.

www.dewatertoets.nl

4. Ruimtelijke onderbouwing Beilervaart 45, Beilen

vellinga muntinga
architectuur

Hekstraat 34
9411 NH Beilen
0594 54 11 91

Blankenslaan-West 87
7901 BG Hoogeveen
0528 23 44 36

info@vm-a.nl
www.vm-a.nl

Ruimtelijke onderbouwing

29-11-2021	datum
Veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe	betreft
21142.RO.03	kenmerk

Beilervaart 45 - Beilen

De kunst van bouwen

blz

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING **3**

1.1 Aanleiding **3**

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 5

2.1 Huidige situatie 5

3. OMGEVINGSASPECTEN **6**

3.1 Ecologie 6
3.2 Archeologie 6
3.3 Bodem 6
3.4 Geluid 6
3.5 Wet Milieubeheer **6**
3.6 Kabels en leidingen 6
3.7 Externe veiligheid 6
3.8 Watertoets 6

Inleiding 1

1.1 Aanleiding

Gemeente Midden-Drenthe gaat het bestemmingsplan voor het buitengebied actualiseren. De actualisatie is vooral bedoeld om onjuistheden in het huidige bestemmingsplan te herstellen, dat betekent dat alle wijzigingen die de afgelopen jaren als bijlage aan het bestemmingsplan zijn toegevoegd, in één keer worden gecontroleerd en verwerkt in het hoofddocument van het plan. Deze actualisatie bied tevens de mogelijkheid om enkele lopende (kleinschalige) verzoeken tot herziening mee te kunnen nemen in het bestemmingsplan, vandaar de naam: veegplan (alle wijzigingen/aanvullingen worden in één keer bijeen geveegd).

De huidige planologische regeling voor het perceel Beilervaart 45 is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch met waarden - 4' en 'Waarde - Archeologie 2' heeft de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' en 'karakteristiek'. Wonen op deze gronden is enkel toegestaan als er sprake is van een agrarisch bedrijfsvoering.
Op deze locatie is al enige jaren geen sprake meer van een agrarische bedrijfsvoering. Verzoek aan de gemeente Midden-Drenthe is om de bestemming te wijzigen in Wonen – Voormalig boerderijen.

Op basis van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 7.9, lid f) kunnen burgemeester en wethouders de bestemming wijzigen in de bestemming 'Wonen - Voormalige boerderijen', met dien verstande dat:

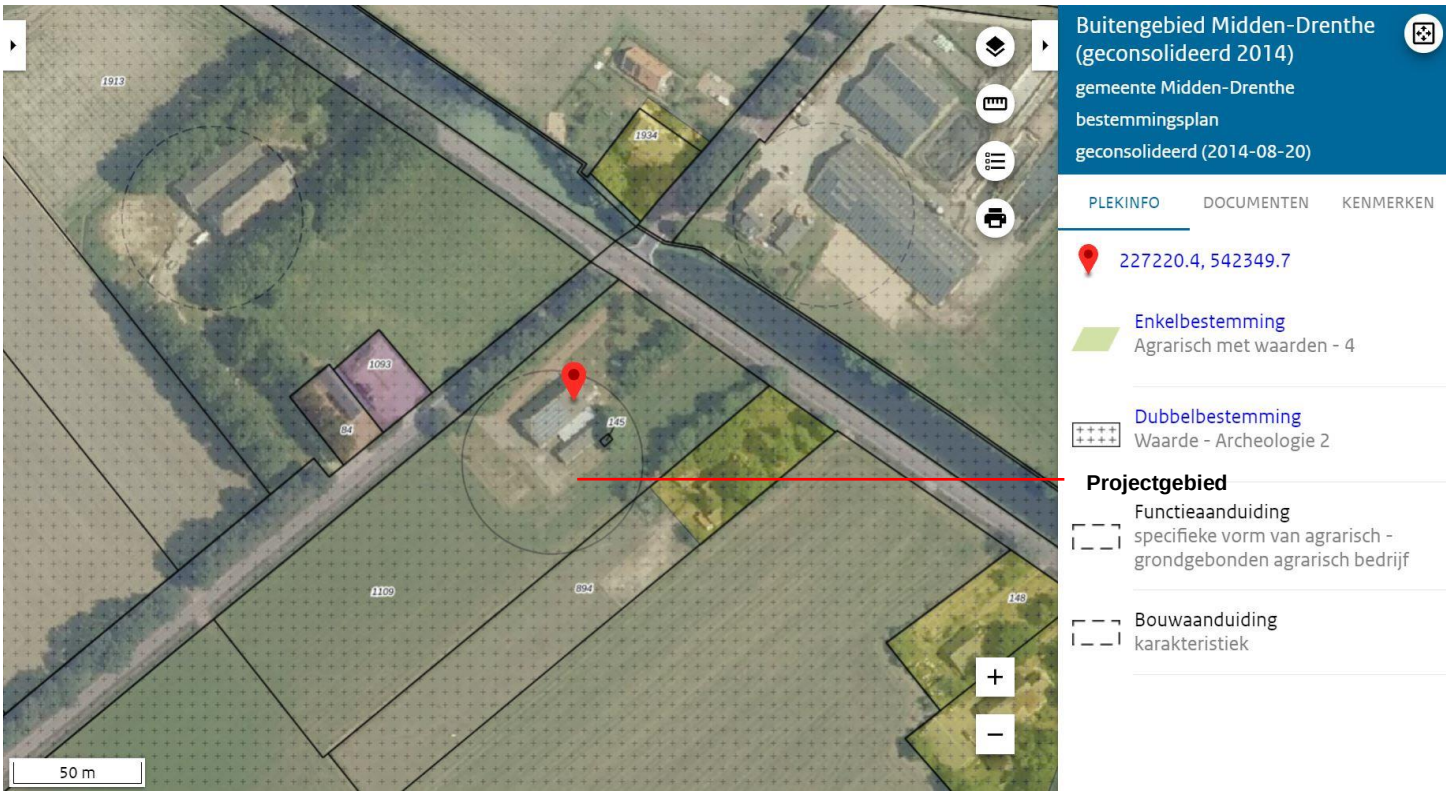
- aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
- de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
- het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm dienen te worden gehandhaafd;
- aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de waterhuishouding, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Huidige eigenaar heeft voor haar plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

Het Plangebied 2

2.1 Huidige situatie

Beilervaart 45 te Beilen, is gelegen aan de Beilervaart tegenover de brug met het Brunstingerveld. De Boerderij dateert uit 1920 en is als karakteristiek aangemerkt.
De boerderij met bijbehorende gronden word door eigenaar met zijn gezin bewoond. Zij voeren op dit perceel geen agrarisch bedrijf. Ook voorgaande eigenaar van het perceel voerde op dit perceel de laatste jaren geen actief agrarisch bedrijf meer.
Kortom het feitelijk gebruik is niet in overeenstemming met de bestemming, zoals opgenomen in het vigerend bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Figuur 1. Fragment Ruimtelijkeplannen.nl

De agrarische sector en daarmee, het buitengebied veranderen. Terwijl de landbouw een schaalvergroting ondergaat, neemt het aantal bedrijven dat geen opvolging heeft toe. Veel boeren beëindigen hun bedrijf. Deze tendens is al enige jaren gaande en zal naar de toekomst toe aanhouden. Wat maakt dat niet meer in agrarische bedrijf zijnde boerderijen herstemd dienen te worden en een ander functie kunnen krijgen.

OMGEVINGSASPECTEN 3

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er geen amoverende werkzaamheden zullen plaats vinden en de bestaande bebouwing in takt blijft.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft en geen grondwerkzaamheden plaats zullen vinden.

3.3 Bodem

Het perceel Beilervaart 45 heeft voorheen dienst gedaan als agrarisch bedrijf en is hiermee een locatie waarin het verleden bodemactiviteiten hebben plaats gevonden. Agrarische bouwvlakken (erf) worden per definitie als verdacht beschouwd. Een onderzoek naar de bodemkwaliteit is dan ook verreist bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het woongedeelte van de boerderij werd voorheen gebruikt als dienstwoning en word nu ook gebruikt ten dienste van wonen.

3.4 Geluid

Beilervaart 45 ligt op een afstand van 48,5 meter uit de as van de weg. Het betreft hier een bestaande situatie, waarbij geen nieuwe woningen word toegevoegd.

3.5 Wet Milieubeheer

Rondom locatie Beilervaart 45 zijn diverse bedrijven gelegen waarvoor (op grond van milieuvergunningen) hinderzones gelden. Beilervaart 45 valt binnen de zones van bedrijven gelegen aan de Beilervaart 57 (grondgebonden, 110 m), Beilervaart 44 (melkrundveehouderij, 80 m) en Beilervaart 45A (melkrundveehouderij, 500 m).
Deze bedrijven worden door de functieverandering niet onevenredig in hun mogelijkheden geschaad, omdat in de bestaande situatie ook al een woonfunctie in het gebouw gevestigd was in de vorm van bedrijfswoning.

3.6 Kabels en leidingen

In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspannings-masten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid

Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets

N.v.t Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

5. Ruimtelijke onderbouwing Beilervaart 67, Beilen

Ruimtelijke onderbouwing

t.b.v. veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Locatie : Beilervaart 67 te Beilen

Datum : 1 december 2021

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Ruimtelijke Onderbouwing

Veegplan bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe”

Locatie: Beilervaart 67 te Beilen

Datum : 1 december 2021

INHOUDSOPGAVE Blz.

1. INLEIDING 3

1.1 Aanleiding 3

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 5

2.1 Huidige situatie 5

3. OMGEVINGSASPECTEN

3.1 Ecologie 6

3.2 Archeologie 6

3.3 Bodem 6

3.4 Geluid 6

3.5 Wet Milieubeheer 6

3.6 Kabels en leidingen 10

3.7 Externe veiligheid 10

3.8 Watertoets 10

4. Verbeelding 10

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Midden-Drenthe bereidt een correctieve herziening voor van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

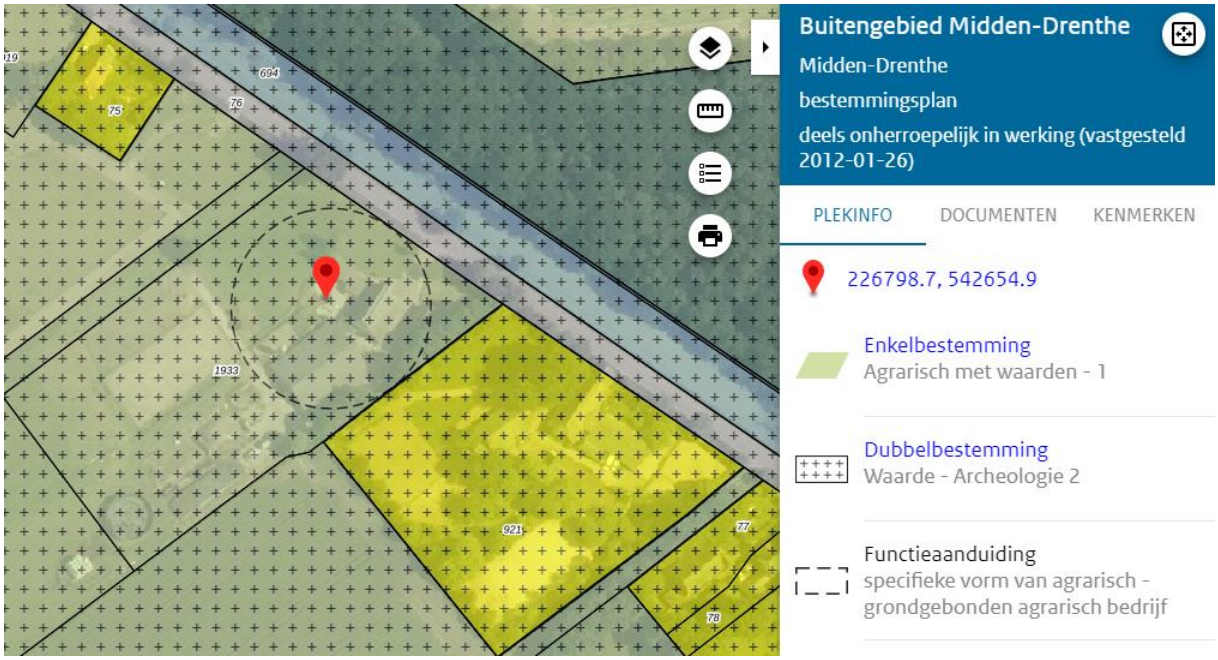
In deze correctieve herziening worden in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied hersteld. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd.

Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt.

Recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, krijgen we de mogelijkheid om mee te liften in de Correctieve herziening. De initiatiefnemers moeten daarvoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing aanleveren.

Dit document is de goede ruimtelijke onderbouwing voor het perceel Beilervaart 67 te Beilen. Eigenaren hebben recent deze locatie aangekocht en wensen het perceel particulier in gebruik te nemen.

De huidige planologische regeling voor het perceel Beilervaart 67 te Beilen is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch met waarden - 1' en gedeeltelijk 'Waarde - Archeologie 2' met als aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. Wonen op deze gronden is enkel toegestaan als er sprake is van een agrarisch bedrijfsvoering. In het geval van de huidige eigenaren is niet sprake van een agrarische bedrijfsvoering.

Figuur 1. Fragment Ruimtelijke plannen m.b.t. Beilervaart 67 te Beilen

Verzoek aan de gemeente Midden-Drenthe is om de bestemming te wijzigen in Wonen – Voormalig boerderijen. Op basis van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 4.9, lid g) kunnen burgemeester en wethouders de bestemming wijzigen in de bestemming 'Wonen - Voormalige boerderijen', met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 29 van toepassing zijn;

2. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';

3. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;

4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

5. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;

6. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm moeten worden gehandhaafd;

7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

De eigenaren hebben voor hun plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN

2.1 Huidige situatie

Beilervaart 67 te Beilen, is gelegen aan de zuidzijde van de Beilervaart aan de doorgaande weg tussen Beilen en Hoogersmilde. De boerderij was recent nog in gebruik als agrarisch bedrijf. De voormalige boerderij met bijbehorende gronden is als particuliere woning in gebruik genomen. Kortom het feitelijk gebruik is niet in overeenstemming met de bestemming, zoals opgenomen in het vigerend bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Figuur 2. Luchtfoto Beilervaart 67 te Beilen

3. OMGEVINGSASPECTEN

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er wordt niet gesloopt.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er vinden geen grondwerkzaamheden plaats.

3.3 Bodem

Het perceel Beilervaart 67 te Beilen heeft voorheen dienst gedaan als agrarisch bedrijf en is hiermee een locatie waarin het verleden bodemactiviteiten hebben plaats gevonden. Agrarische bouwvlakken (erf) worden per definitie als verdacht beschouwd. Een onderzoek naar de bodemkwaliteit is dan ook verreist bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het woongedeelte van de boerderij werd voorheen gebruikt als dienstwoning en wordt nu ook gebruikt ten dienste van wonen.

3.4 Geluid

Beilervaart 67 te Beilen ligt op een afstand van ongeveer 28 meter uit de as van de weg. Het betreft hier een bestaande situatie, waarbij geen nieuwe woning wordt toegevoegd. Wanneer de wijziging via het bestemmingsplan wordt gerealiseerd, hoeft er geen (nieuwe) hogere waarde te worden vastgesteld. Toelichting: op basis van art. 76 lid 3 Wgh hoeft de geluidsbelasting van een aanwezige weg (waar geen wijzigingen optreden) op bestaande woningen niet getoetst te worden aan de grenswaarden. Hieronder valt het omzetten van een agrarische bedrijfswoning naar een (burger)woning.

3.5 Wet Milieubeheer

Bedrijven en milieuzonering

Bij ontwikkeling van gebieden wordt met de systematiek uit de VNG uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering uitgave 2009’ bepaald binnen welke straal bedrijven invloed hebben op de omgeving en met welke milieuaspecten rekening gehouden dient te worden. De afstanden uit de VNG uitgave zijn richtafstanden. Binnen de milieuzone rondom een bedrijf kan niet zomaar een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd worden.

Naast de geadviseerde milieuzonering voor bedrijven op basis van de VNG uitgave kunnen er ook afstandscriteria uit specifieke milieuwetgeving gelden, bijvoorbeeld uit de Wet milieubeheer, Besluit externe veiligheid of Wet geurhinder en veehouderij.

In de nabije omgeving van Beilervaart 67 te Beilen zijn geen agrarische bedrijven actief. De geldende afstanden zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Omschrijving	geur	stof	geluid	Veiligheid
Fokken en houden van rundvee	100	30	30	0
Akkerbouw en fruitteelt (bedrijfsgebouwen)	10	10	30	10

Deze afstanden gelden voor “rustig buitengebied”.

De afstanden die worden genoemd in de VNG brochure bedrijven en milieuzonering moeten worden gemeten van perceelsgrens tot perceelsgrens. (zie onderstaande luchtfoto). Bovendien verandert de situatie qua wonen niet. In de huidige situatie is ook sprake van bewoning (bedrijfswoning).

Figuur 3. Luchtfoto Beilervaart 67 te Beilen, afstand t.o.v. Beilervaart 77A en 57 te Beilen.

Beoordeling/Advies

In de directe omgeving van de woonboerderij zijn geen actieve agrarische bedrijven aanwezig. Door het wijzigen van de bestemming worden partijen niet onevenredig in haar belangen geschaad; de rechtspositie van de betrokkenen moeten in stand blijven. Dit is ook van belang voor planschade.

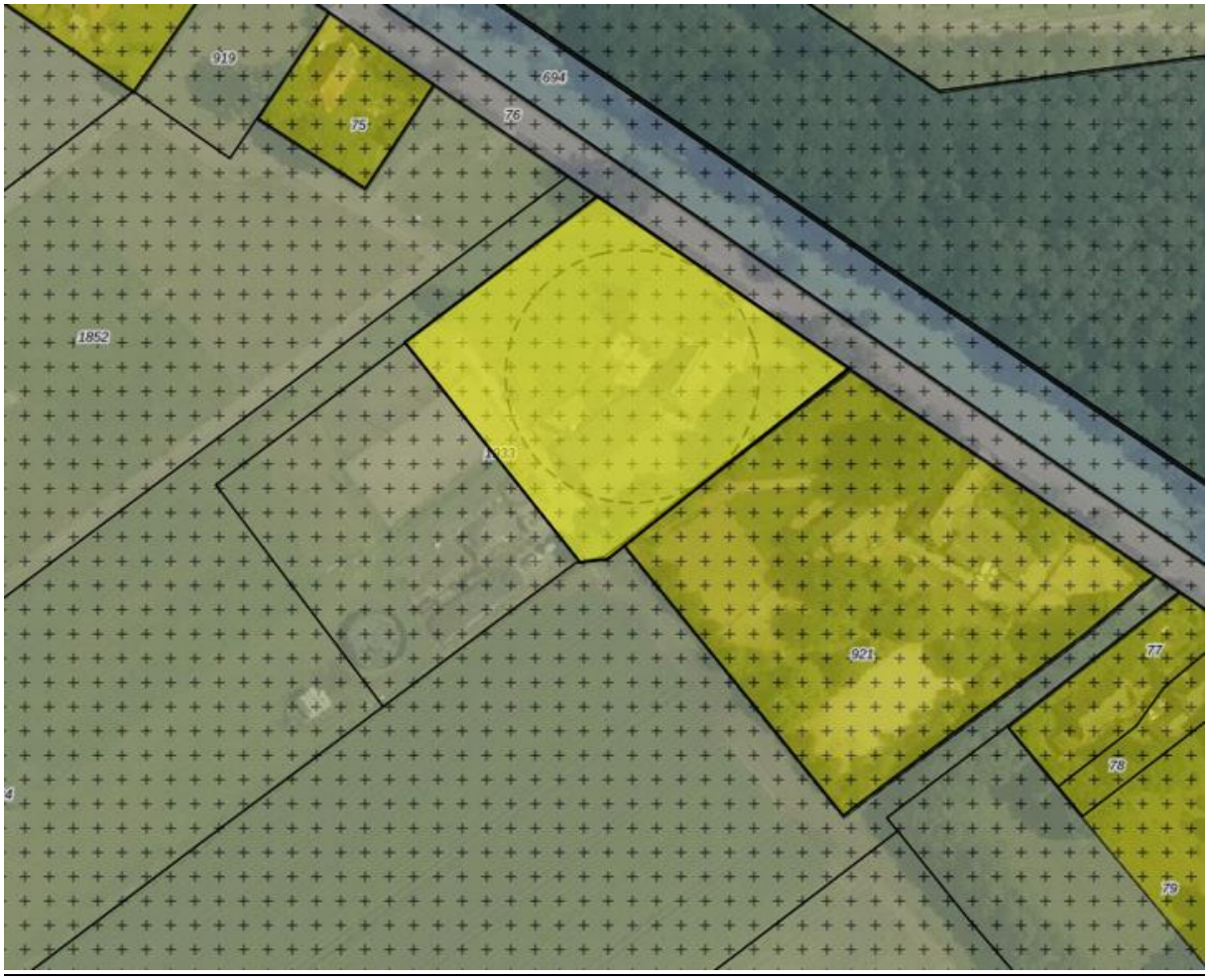
Conclusie
Op grond van milieu zijn er geen redenen om geen medewerking te verlenen aan de bestemmingswijziging.

3.6 Kabels en leidingen
In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspanningsmasten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid
Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets
N.v.t. Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

4. Verbeelding

6. Ruimtelijke onderbouwing Eekhoutswijk 16, Smilde

Ruimtelijke onderbouwing

Veegplan bestemmingsplan betreft Buitengebied Midden-Drenthe

Ruimtelijke Onderbouwing
Veegplan bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe”
Eekhoutswijk 16 9422 VD Smilde

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING
1.1 Aanleiding

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN
2.1 Huidige situatie
2.2 Gewenste situatie

3. OMGEVINGSASPECTEN
3.1 Ecologie
3.2 Archeologie
3.3 Bodem
3.4 Geluid
3.5 Wet Milieubeheer
3.6 Kabels en leidingen
3.7 Externe veiligheid
3.8 Watertoets

Inleiding

1. 1 Aanleiding
Gemeente Midden-Drenthe gaat het bestemmingsplan voor het buitengebied actualiseren. De actualisatie is vooral bedoeld om onjuistheden in het huidige bestemmingsplan te herstellen, dat betekent dat alle wijzigingen die de afgelopen jaren als bijlage aan het bestemmingsplan zijn toegevoegd, in één keer worden gecontroleerd en verwerkt in het hoofddocument van het plan. Deze actualisatie biedt tevens de mogelijkheid om enkele lopende (kleinschalige) verzoeken tot herziening mee te kunnen nemen in het bestemmingsplan, vandaar de naam: veegplan (alle wijzigingen/aanvullingen worden in één keer bijeengeveegd).

De eigenaren van de locatie Eekhoutswijk 16 in Smilde wensen op een vorig jaar aangekocht stuk grasland een hobbymatige paardenhouderij te realiseren.
De huidige planologische regeling voor het perceel Eekhoutswijk 16 te Smilde is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch met waarden -1 voorheen jonge veld en veen ontginningsgebieden.
De arbeiderswoning die er voorheen stond is gesloopt en de afgelopen jaren vervangen door een onder architectuur gebouwde woning van 200 m2. Dit jaar is daar in dezelfde stijl een kapschuur naast gebouwd van 70 m2.
Nu is de familie in contact getreden met de gemeente Midden-Drenthe voor de bouw van een stalling t.b.v. een hobbymatige paardenhouderij. Het gezin heeft aangrenzend, 1 ha grasland aangekocht om daar een stalling te bouwen voor maximaal 5 paarden.
Aangezien het perceel Eekhoutswijk 16 in het huidige bestemmingsplan:

- een klein bouwblok kent, die niet eens onder de gebouwde woning past (woning destijds met vergunning van de gemeente Midden-Drenthe gebouwd),
- niet het gehele perceel een woonbestemming heeft,
- voor de paardenstal geen direct bouwrecht geldt en de gemeente die op de uit te breiden woonbestemming wil laten bouwen

is het noodzakelijk de woonbestemming te vergroten of te wel te wijzigen.

Het vooroverleg met de gemeente heeft met positief resultaat plaatsgevonden.

Het huidige woonperceel en het gedeelte waar de paardenstal en paardenbak op worden gerealiseerd krijgen een woonbestemming. Het overige grasland behoudt zijn bestemming.
Het deel van het perceel waar de paardenstal en paardenbak worden gerealiseerd wordt als afronding van het woonperceel vormgegeven doormiddel van een houten palen met dwarsliggers. Het grasland wordt afgescheiden door richelpalen en stroomdraad.
De paardenstal wordt als een soort van dichte kapschuur gebouwd met een dichte voorkant met staldeuren aan de straatzijde, gemetselde plint, zwart potdekselwerk en pannen.
De bestaande monumentale bomen worden gehandhaafd.
Op bovenstaande wijze wordt maximaal toegewerkt naar een visuele verbinding/samenhang tussen woonperceel -paardenstal-paardenbak en aansluitend de overgang naar het paarden weiland.

Op grond van de Beleidsnotitie Paardenhouderij van de gemeente Midden Drenthe bestaat de mogelijkheid om medewerking te verlenen aan de bouw van de paardenstal, mits:

- Hobbymatige paardenhouderijen passen binnen de woonbestemming (al dan niet met een nadere aanduiding).
- Om het hobbymatige karakter te behouden, is een maximale oppervlakte bebouwing ten behoeve van de hobbymatige paardenhouderij toegestaan van 75 m².
- Een nadere regeling van hobbymatige paardenhouderijen in het bestemmingsplan is niet nodig.
- Wel is een afzonderlijke regeling gewenst voor de buitenrijbanen paardenbakken).
- Er is gekozen voor een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels om zodoende eisen te kunnen stellen aan de landschappelijke en functionele inpassing.
- Alleen in het geval van de bestemming Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veen-ontginningsgebieden) is deze omgevingsvergunning niet noodzakelijk binnen de aaneengesloten vierhoek.

- Eisen Stalruimte

    - Ook het hobbymatig houden van paarden vraagt om ruimte. Aangezien het m2 hobbymatige het bedrijfsmatige niet mag overstijgen, mag maximaal 75 m2 aan stalruimte worden gerealiseerd bij het hobbymatig houden van paarden.
    - Deze maat is gebaseerd op vijf paardenboxen van 3 m bij 3 m en een looppad van 2 m breed.
    - Kanttekening hierbij is dat de oppervlakte echter nooit de maximale oppervlakte aan bebouwing uit het bestemmingsplan mag overschrijden. Daarnaast dient de stalruimte ook te voldoen aan de overige regels uit het bestemmingsplan. Het is dus niet zo dat iemand die paarden houdt meer bijgebouwen mag realiseren dan iemand die geen paarden houdt.

De eigenaar heeft voor zijn plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

Het plangebied

2. 1 Huidige situatie
Eekhoutswijk 16 te Smilde, is gelegen aan de Eekhoutswijk en verbindingsroute vanaf de TT-baan naar Bovensmilde. Naast de weg is een raai gelegen. De onder architectuur gebouwde woning is gebouwd tussen 2011 en 2021 en de kapschuur in dezelfde stijl in 2021.
De woning met bijbehorende gronden wordt door de eigenaar bewoond.

Een deel van het huidige woonperceel heeft nog een agrarische bestemming en dus ook het pas aangeschafte grasland van 1 ha. Kortom het feitelijk gebruik is niet in overeenstemming met de bestemming, zoals opgenomen in het vigerend bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

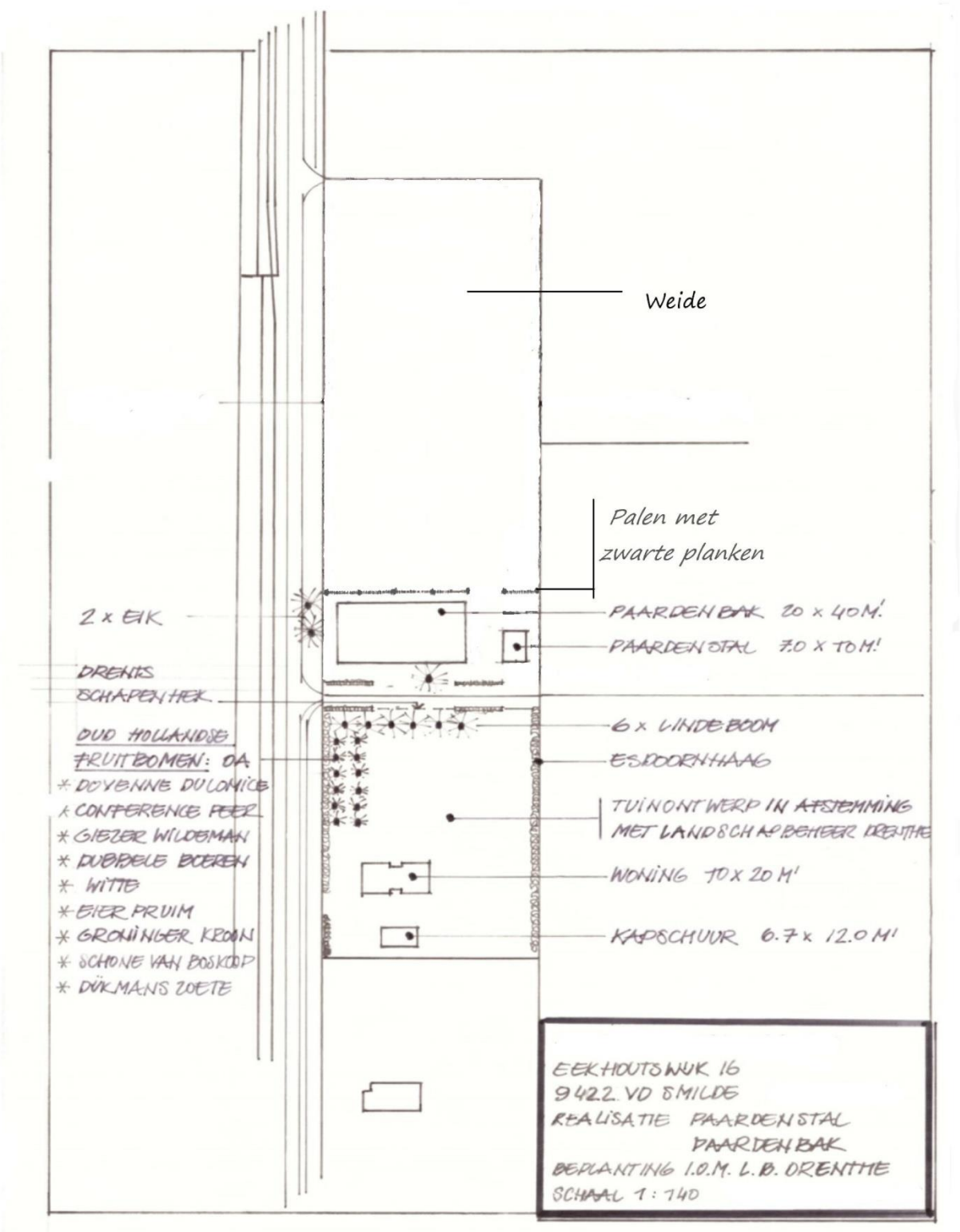

Figuur 1. Fragment Ruimtelijkeplannen.nl

2. 2 Gewenste Situatie

De eigenaar heeft in 2011 perceel met arbeiderswoning en schuur gekocht. Met het idee hier een onder architectuur gebouwde woning en kapschuur te bouwen. Nu de woning en kapschuur gereed zijn wordt invulling gegeven aan de familiewens een paardenhouderij, met paardenbak en eigen paardenwei en hooiland te realiseren.

Figuur 2 Impressie van de gewenste ruimtelijke invulling locatie Eekhoutswijk 16 Smilde

Gezien de ligging van de aansluitende percelen leent deze locatie zich voor een dergelijke activiteiten.
Ook vormen de plannen van de eigenaar geen directe dan wel indirecte beperkingen t.a.v. omliggende percelen. Bewonen aan de oostkant is op grote afstand. Bewoning aan de andere zijde van de straat is niet aanwezig.
Er wordt voldaan aan alle in de vigerende bestemmingsplan bepalingen en de bepalingen in de Beleidsnotitie Paardenhouderij Midden Drenthe.
De hoofdfunctie is wonen, houden van paarden in de hobbymatige sfeer.

De woning, kapschuur en te bouwen paardenstal vormen een mooi ensemble met de Drentse tuin die in overleg met Landschaps Beheer Drenthe wordt aangelegd en de visuele verbinding – samenhang tussen woonperceel en paardenstal en paardenbak en aansluitend de overgang naar de paardenwei.
Het plan is ruimtelijk goed inpasbaar en kan voldoen aan zowel de omgevingsaspecten als de gemeentelijk beleidsaspecten.

3.0 Omgevingsaspecten

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het een functie wijziging betreft, een paardenstal wordt gebouwd en paardenbak aangelegd en er geen amoverende werkzaamheden zullen plaats vinden en de overige bestaande bebouwing in takt blijft.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een uitbreiding van de woonfunctie/functiewijziging betreft en geen grondwerkzaamheden met een grotere diepte dan 30 cm zullen plaats zullen vinden.

3.3 Bodem

N.v.t. Het perceel Eekhoutswijk 16 is altijd al een woonperceel. Voor de bouw van de woning heeft er een bodemonderzoek plaatsgevonden. Hier kwamen geen vermeldingswaardige aandachtspunten naar voren.

3.4 Geluid

N.v.t. Betreft een bestaande woning Eekhoutswijk 16.

3.5 Wet Milieubeheer

N.v.t. Rondom locatie Eekhoutswijk 16 zijn op afstanden kleiner dan 1000 m geen agrarische bedrijven gelegen.

3.6 Kabels en leidingen

N.v.t In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspanningsmasten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid

N.v.t. Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets

N.v.t Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

7. Ruimtelijke onderbouwing Oranjekanaal ZZ 55, Hijken

Ruimtelijke onderbouwing

t.b.v. veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Locatie : Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken

Datum : 1 december 2021

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Ruimtelijke Onderbouwing

Veegplan bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe”

Locatie: Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken

Datum : 1 december 2021

INHOUDSOPGAVE Blz.

1. INLEIDING 3

1.1 Aanleiding 3

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 5

2.1 Huidige situatie 5

3. OMGEVINGSASPECTEN

3.1 Ecologie 6

3.2 Archeologie 6

3.3 Bodem 6

3.4 Geluid 6

3.5 Wet Milieubeheer 6

3.6 Kabels en leidingen 8

3.7 Externe veiligheid 8

3.8 Watertoets 8

4. Verbeelding 8

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Midden-Drenthe bereidt een correctieve herziening voor van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

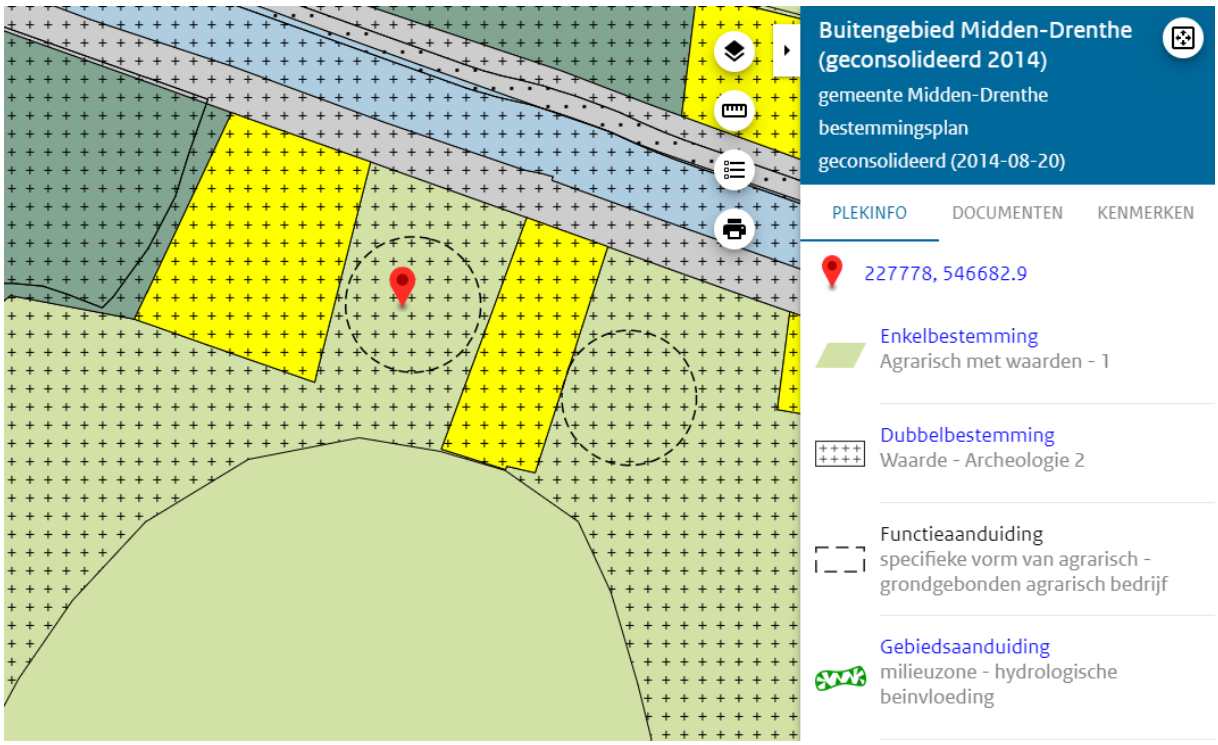
In deze correctieve herziening worden in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied hersteld. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd.

Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt.

Recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, krijgen we de mogelijkheid om mee te liften in de Correctieve herziening. De initiatiefnemers moeten daarvoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing aanleveren.

Dit document is de goede ruimtelijke onderbouwing voor het perceel Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken. Eigenaren hebben het perceel al jaren particulier in gebruik.

De huidige planologische regeling voor het perceel Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch met waarden - 1' en gedeeltelijk 'Waarde - Archeologie 2' met als aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' en een gebiedsaanduiding ‘milieuzone – hydrologische beïnvloeding’. Wonen op deze gronden is enkel toegestaan als er sprake is van een agrarisch bedrijfsvoering. In het geval van de huidige eigenaren is niet sprake van een agrarische bedrijfsvoering.

Figuur 1. Fragment Ruimtelijke plannen m.b.t. Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken

Verzoek aan de gemeente Midden-Drenthe is om de bestemming te wijzigen in Wonen – Voormalig boerderijen. Op basis van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 4.9, lid g) kunnen burgemeester en wethouders de bestemming wijzigen in de bestemming 'Wonen - Voormalige boerderijen', met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 29 van toepassing zijn;

2. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';

3. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;

4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

5. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;

6. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm moeten worden gehandhaafd;

7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

Huidige eigenaar heeft voor haar plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN

2.1 Huidige situatie

Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken, is gelegen aan de zuidzijde van het Oranjekanaal tussen Hijken en Oranje. De voormalige boerderij met bijbehorende gronden is al jaren als particuliere woning in gebruik genomen. Kortom het feitelijk gebruik is niet in overeenstemming met de bestemming, zoals opgenomen in het vigerend bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Figuur 2. Luchtfoto Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken

3. OMGEVINGSASPECTEN

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er geen amoverende werkzaamheden zullen plaats vinden en de bestaande bebouwing in takt blijft.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft en geen grondwerkzaamheden plaats zullen vinden.

3.3 Bodem

Het perceel Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken heeft voorheen dienst gedaan als agrarisch bedrijf en is hiermee een locatie waarin het verleden bodemactiviteiten hebben plaats gevonden. Agrarische bouwvlakken (erf) worden per definitie als verdacht beschouwd. Een onderzoek naar de bodemkwaliteit is dan ook verreist bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Bij de wijziging van de bestemming op basis van het Ruimte voor Ruimterecht is destijds onderzoek uitgevoerd in hoeverre de gronden ten behoeve van wonen gebruikt kunnen worden.

3.4 Geluid

Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken ligt op een afstand van ongeveer 35 meter uit de as van de weg. Het betreft hier een bestaande situatie, waarbij geen nieuwe woning wordt toegevoegd. Wanneer de wijziging via het bestemmingsplan wordt gerealiseerd, hoeft er geen (nieuwe) hogere waarde te worden vastgesteld. Toelichting: Op basis van art. 76 lid 3 Wgh hoeft de geluidsbelasting van een aanwezige weg (waar geen wijzigingen optreden) op bestaande woningen niet getoetst te worden aan de grenswaarden. Hieronder valt het omzetten van een agrarische bedrijfswoning naar een (burger)woning.

3.5 Wet Milieubeheer

Bedrijven en milieuzonering

Bij ontwikkeling van gebieden wordt met de systematiek uit de VNG uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering uitgave 2009’ bepaald binnen welke straal bedrijven invloed hebben op de omgeving en met welke milieuaspecten rekening gehouden dient te worden. De afstanden uit de VNG uitgave zijn richtafstanden. Binnen de milieuzone rondom een bedrijf kan niet zomaar een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd worden.

Naast de geadviseerde milieuzonering voor bedrijven op basis van de VNG uitgave kunnen er ook afstandscriteria uit specifieke milieuwetgeving gelden, bijvoorbeeld uit de Wet milieubeheer, Besluit externe veiligheid of Wet geurhinder en veehouderij.

Rondom locatie Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken is een akkerbouwbedrijf (bloembollen) gelegen (Oranjekanaal Z.Z. 49A te Hijken). De geldende afstanden zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Omschrijving	geur	stof	geluid	Veiligheid
Akkerbouw en fruitteelt (bedrijfsgebouwen)	10	10	30	10

Deze afstanden gelden voor “rustig buitengebied”.

De afstanden die worden genoemd in de VNG brochure bedrijven en milieuzonering moeten worden gemeten van perceelsgrens tot perceelsgrens. In deze concrete situatie geldt een afstand van ongeveer 18 meter (zie ook onderstaande luchtfoto). De situatie qua wonen verandert niet, in de huidige situatie is ook sprake van bewoning (bedrijfswoning).

Figuur 3. Luchtfoto Oranjekanaal Z.Z. 55 te Hijken, afstand t.o.v. Oranjekanaal Z.Z. 49A te Hijken

Beoordeling/Advies
In de direct omgeving van de woonboerderij is een akkerbouwbedrijf (bloembollen) gelegen, te weten: Oranjekanaal Z.Z. 49A ter Hijken. Dit betreft een akkerbouwbedrijf, welke valt onder het Activiteitenbesluit.

De woningen aan het Oranjekanaal Z.Z. 51 en 53 te Hijken, welke als dichtstbijzijnde woningen ten opzichte van het akkerbouwbedrijf aan het Oranjekanaal Z.Z. 49A te Hijken gelden, maken dat de wijziging van de bestemming naar 'Wonen – Voormalige boerderijen' niet tot gevolg heeft of een partij niet onevenredig in haar belangen wordt geschaad; de rechtspositie van de betrokkenen moeten in stand blijven. Dit is ook van belang voor planschade.

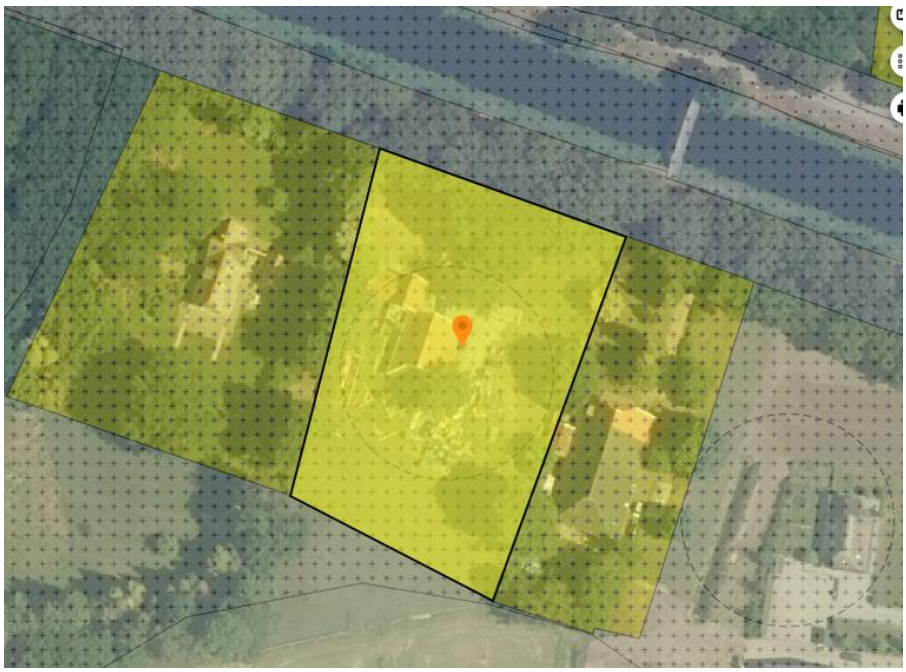
Conclusie
Op grond van milieu zijn er geen redenen om geen medewerking te verlenen aan de bestemmingswijziging.

3.6 Kabels en leidingen
In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspanningsmasten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid
Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets
N.v.t. Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

4. Verbeelding

8. Ruimtelijke onderbouwing Beilerstraat 14A, Westerbork

Ruimtelijke onderbouwing

t.b.v. veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Locatie : Beilerstraat 14A te Westerbork

Datum : 29 november 2021

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Ruimtelijke Onderbouwing

Veegplan bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe”

Locatie: Beilerstraat 14A te Westerbork

Datum : 29 november 2021

INHOUDSOPGAVE Blz.

1. INLEIDING 3

1.1 Aanleiding 3

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 5

2.1 Huidige situatie 5

3. OMGEVINGSASPECTEN

3.1 Ecologie 6

3.2 Archeologie 6

3.3 Bodem 6

3.4 Geluid 6

3.5 Wet Milieubeheer 6

3.6 Kabels en leidingen 9

3.7 Externe veiligheid 9

3.8 Watertoets 9

4. Verbeelding 9

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Midden-Drenthe bereidt een correctieve herziening voor van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

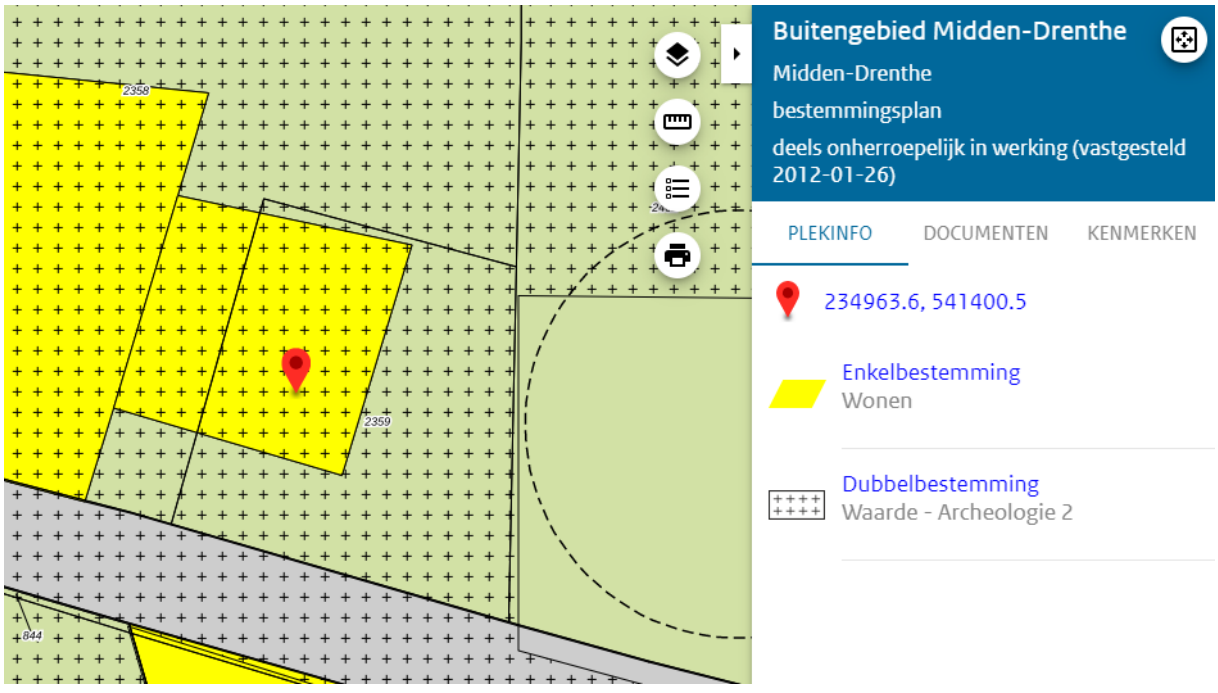
In deze correctieve herziening worden in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied hersteld. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd.

Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt.

Recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, krijgen we de mogelijkheid om mee te liften in de Correctieve herziening. De initiatiefnemers moeten daarvoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing aanleveren.

Dit document is de goede ruimtelijke onderbouwing voor het perceel Beilerstraat 14A te Westerbork.

De huidige planologische regeling voor het perceel Beilerstraat 14A te Westerbork is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Wonen' en 'Waarde - Archeologie 2'.

Figuur 1. Fragment Ruimtelijke plannen m.b.t. Beilerstraat 14A te Westerbork

Zoals te zien op bovenstaande uitsnede uit het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe heeft een deel van het perceel de bestemming ‘Agrarisch met waarden – 1’. Op deze locatie is enige jaren geleden een Ruimte voor Ruimterecht gevestigd. Door de aanwezigheid van een agrarisch bedrijf aan de Beilerstraat 16 te Westerbork (oostzijde van het perceel) was het destijds niet mogelijk om het gehele perceel kadastraal bekend,

gemeente Westerbork, sectie T, nummer 2359 als ‘Wonen’ te bestemmen. Dit om te voorkomen dat het agrarisch bedrijf niet onevenredige wordt geschaad in zijn ontwikkelingsmogelijkheden.

Gezien de recente verkoop van Beilerstraat 16 te Westerbork aan een particulier eigenaar is er geen sprake meer van een agrarisch bedrijf en is kan het perceel in zijn geheel als ‘Wonen’ worden bestemd, conform de werkwijze in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Op basis van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 4.9, lid if) kunnen burgemeester en wethouders de bestemming ‘Agrarisch met waarden – 1’ wijzigen in de bestemming 'Wonen', ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 28 van toepassing zijn;

2. de oppervlakte van het betreffende bestemmingsvlak voor het wonen na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid ten hoogste 3.000 m² moet bedragen;

3. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

4. er sprake moet zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;

5. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de archeologische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

Huidige eigenaar heeft voor haar plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN

2.1 Huidige situatie

Beilerstraat 14A te Westerbork, is gelegen aan de doorgaande weg tussen Westerbork en Beilen (N856). De woning is rond 2018 gebouwd op basis van een Ruimte voor Ruimterecht, tot stand gekomen op basis van de beëindiging van de agrarische bedrijven en de sloop van de agrarisch bedrijfsbebouwing. Het gehele perceel is in gebruik ten behoeve van 'Wonen', ruimtelijk is op het perceel niet afleesbaar dat er sprake is van twee verschillende bestemmingen. Op het gedeelte wat als 'Agrarisch met waarden – 1' is bestemd is inmiddels een vrijstaand bijgebouw gerealiseerd ten dienste van het wonen. Dit bijgebouw staat op dit moment in strijd met het vigerende bestemmingsplan 'Buitengebied Midden-Drenthe'. Door het volledige perceel te wijzigen naar de bestemming 'Wonen', valt het huidige bijgebouw als vergunningsvrij aan te merken.

Figuur 2. Luchtfoto Beilerstraat 14A te Westerbork

3. OMGEVINGSASPECTEN

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er geen amoverende werkzaamheden zullen plaats vinden en de bestaande bebouwing in takt blijft.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft en geen grondwerkzaamheden plaats zullen vinden.

3.3 Bodem

Het perceel Beilerstraat 14A te Westerbork heeft voorheen dienst gedaan als agrarisch bedrijf en is hiermee een locatie waarin het verleden bodemactiviteiten hebben plaats gevonden. Agrarische bouwvlakken (erf) worden per definitie als verdacht beschouwd. Een onderzoek naar de bodemkwaliteit is dan ook verreist bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Bij de wijziging van de bestemming op basis van het Ruimte voor Ruimterecht is destijds onderzoek uitgevoerd in hoeverre de gronden ten behoeve van wonen gebruikt kunnen worden.

3.4 Geluid

Beilerstraat 14A te Westerbork ligt op een afstand van ongeveer 30 meter uit de as van de weg. Het betreft hier een bestaande situatie, waarbij geen nieuwe woning wordt toegevoegd. Wanneer de wijziging via het bestemmingsplan wordt gerealiseerd, hoeft er geen (nieuwe) hogere waarde te worden vastgesteld. Toelichting: Op basis van art. 76 lid 3 Wgh hoeft de geluidsbelasting van een aanwezige weg (waar geen wijzigingen optreden) op bestaande woningen niet getoetst te worden aan de grenswaarden.

3.5 Wet Milieubeheer

Bedrijven en milieuzonering

Bij ontwikkeling van gebieden wordt met de systematiek uit de VNG uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering uitgave 2009’ bepaald binnen welke straal bedrijven invloed hebben op de omgeving en met welke milieuaspecten rekening gehouden dient te worden. De afstanden uit de VNG uitgave zijn richtafstanden. Binnen de milieuzone rondom een bedrijf kan niet zomaar een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd worden.

Naast de geadviseerde milieuzonering voor bedrijven op basis van de VNG uitgave kunnen er ook afstandscriteria uit specifieke milieuwetgeving gelden, bijvoorbeeld uit de Wet milieubeheer, Besluit externe veiligheid of Wet geurhinder en veehouderij.

Rondom locatie Beilerstraat 14A te Westerbork zijn twee melkrundveehouderij gelegen (Beilerweg 10 en 18 te Westerbork). De geldende afstanden zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Omschrijving	geur	stof	geluid	Veiligheid
Fokken en houden van rundvee	100	30	30	0

Deze afstanden gelden voor “rustig buitengebied”.

De afstanden die worden genoemd in de VNG brochure bedrijven en milieuzonering moeten worden gemeten van perceelsgrens tot perceelsgrens (zie ook onderstaande luchtfoto). Bovendien verandert de situatie qua wonen niet. In de huidige situatie is ook sprake van bewoning (bedrijfswoning).

Figuur 3. Luchtfoto Beilerstraat 14A, afstand t.o.v. Beilerstraat 10 en 18 te Westerbork

Beoordeling/Advies

In de direct omgeving van de woonboerderij zijn twee agrarische bedrijven gelegen, te weten: Beilerstraat 10 en 18. Dit betreffen beide melkrundveehouderijen, welke vallen onder het Activiteitenbesluit.

Het bevoegd gezag moet in de ruimtelijke ordening rekening houden met de geurwetgeving vanwege de omgekeerde werking. Er zal moeten worden nagegaan of een partij niet onevenredig in haar belangen wordt geschaad; de rechtspositie van de betrokkenen moeten in stand blijven. Dit is ook van belang voor planschade.

Bij het voorbereiden en opstellen van een ruimtelijk plan gaat het erom voor geurhinder van veehouderijen de volgende vragen te beantwoorden:
- Is ter plaatse een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd? (belang geurgevoelig object)
- Wordt niemand onevenredig in zijn belangen geschaad? (belangen veehouderij en derden)
Voor de beantwoording hiervan wordt gebruik gemaakt van de milieuwetgeving. Een nieuwe veehouderij moet hieraan voldoen. Ook bij de onderbouwing in het bestemmingsplan wordt dit gebruikt om aan te tonen dat deze op voldoende afstand van woningen komt.

Bij toetsing van nieuwe geurgevoelige functies is het in de praktijk gebruikelijk om de werking van de Wet geurhinder en veehouderij om te draaien. Er wordt dan gebruik gemaakt van de eisen uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en het Activiteitenbesluit. Dit noemen we ook wel 'omgekeerde werking'. Door aan te tonen dat het bedrijf aan de eisen van de Wvg en / of het activiteitenbesluit kan voldoen, kan 'omgekeerd' ook gemotiveerd worden dat:
- er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij woningen in de omgeving en
- het bedrijf niet onevenredig in zijn belangen wordt geschaad.

Activiteitenbesluit
In de omgeving van Beilerstraat 14A zijn twee melkrundveehouderijen (Beilerstraat 10 en 18) gelegen. De regeling van paragraaf 3.5.8 (artikelen 3.112 tot en met 3.129) van het Activiteitenbesluit moeten in acht worden genomen.

Voor melkkoeien en bijbehorend jongvee zijn geen geuremissiefactoren vastgesteld, zodat moet worden uitgegaan van de afstanden genoemd in de artikelen 3.117 en 3.119 van het Activiteitenbesluit.

Artikel 3.117 van het Activiteitenbesluit luidt als volgt:
1. Het oprichten, uitbreiden of wijzigen van een dierenverblijf met dieren zonder geuremissiefactor vindt niet plaats, indien de afstand tussen enig binnen de inrichting gelegen dierenverblijf waar dieren zonder geuremissiefactor worden gehouden en een geurgevoelig object, na de oprichting, uitbreiding of wijziging:
a. minder dan 100 meter bedraagt, indien het geurgevoelige object binnen de bebouwde kom is gelegen, of
b. minder dan 50 meter bedraagt, indien het geurgevoelige object buiten de bebouwde kom is gelegen.

De bestaande woning is een geurgevoelig object in de zin van artikel 1 van de Wgv en is gelegen buiten de bebouwde kom. Dit betekent dat uitgegaan moet worden van de afstanden in de artikelen 3.117, eerste lid, aanhef en onder b, en 3.119, eerste lid, aanhef en onder b, van het Activiteitenbesluit.

De gemeente Midden-Drenthe heeft op 7 april 2011 een geurverordening vastgesteld waarin de afstanden zijn verkleind. De vaste afstanden bedragen voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom 25 meter.

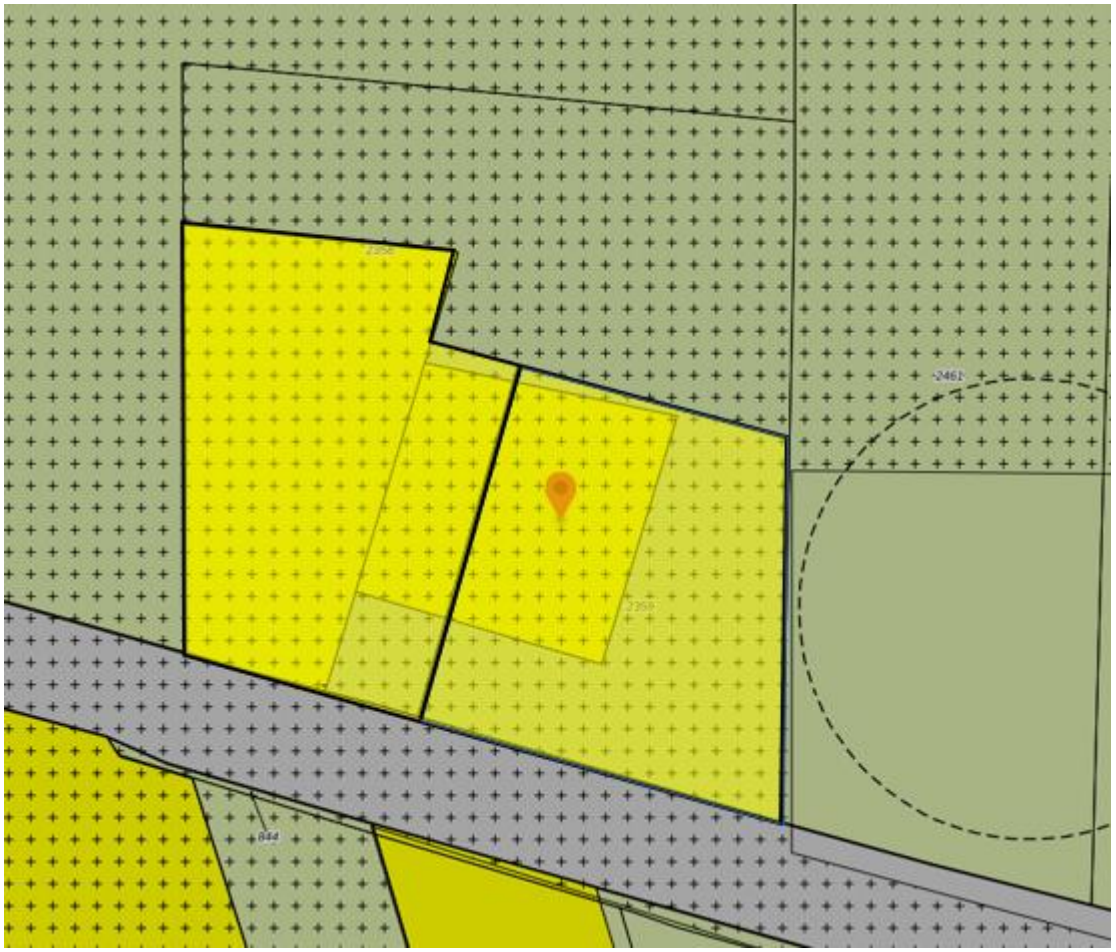
Conclusie
Aan de afstanden kan worden voldaan. Op grond van milieu zijn er geen redenen om geen medewerking te verlenen aan de bestemmingswijziging.

3.6 Kabels en leidingen
In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspanningsmasten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid
Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets
N.v.t. Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

4. Verbeelding

9. Ruimtelijke onderbouwing Beilerstraat 16, Westerbork

Ruimtelijke onderbouwing

t.b.v. veegplan bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Locatie : Beilerstraat 16 te Westerbork

Datum : 30 november 2021

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Ruimtelijke Onderbouwing

Veegplan bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe”

Locatie: Beilerstraat 16 te Westerbork

Datum : 30 november 2021

INHOUDSOPGAVE Blz.

1. INLEIDING 3

1.1 Aanleiding 3

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN 5

2.1 Huidige situatie 5

3. OMGEVINGSASPECTEN

3.1 Ecologie 6

3.2 Archeologie 6

3.3 Bodem 6

3.4 Geluid 6

3.5 Wet Milieubeheer 6

3.6 Kabels en leidingen 10

3.7 Externe veiligheid 10

3.8 Watertoets 10

4. Verbeelding 10

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Midden-Drenthe bereidt een correctieve herziening voor van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

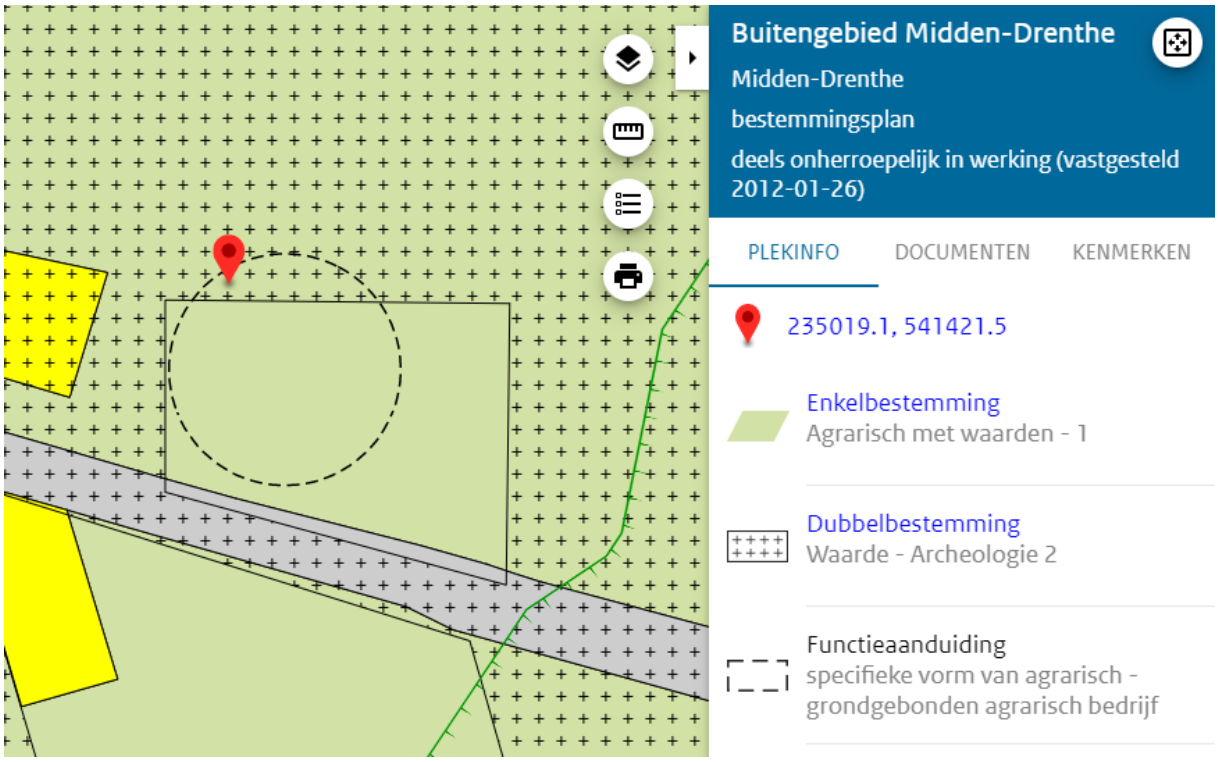
In deze correctieve herziening worden in de eerste plaats enkele omissies en onduidelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied hersteld. Dit is allemaal beleidsneutraal, het beleid in het bestemmingsplan Buitengebied wordt niet veranderd.

Verder zijn de afgelopen tien jaar diverse postzegelbestemmingsplannen gemaakt voor losse percelen. Ook zijn diverse uitgebreide omgevingsvergunningen verleend in afwijking van het bestemmingsplan. Daardoor is op sommige plaatsen een wirwar van plannen ontstaan. Nu het bestemmingsplan bijna tien jaar oud is, is het goed die nieuwe initiatieven erin te verwerken, zodat er weer een compleet bestemmingsplan ligt.

Recente ontwikkelingen die ook in het beleid passen, krijgen we de mogelijkheid om mee te liften in de Correctieve herziening. De initiatiefnemers moeten daarvoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing aanleveren.

Dit document is de goede ruimtelijke onderbouwing voor het perceel Beilerstraat 16 te Westerbork. Eigenaren hebben recent deze locatie aangekocht en wensen het perceel particulier in gebruik te nemen.

De huidige planologische regeling voor het perceel Beilerstraat 16 te Westerbork is opgenomen in het bestemmingsplan “Buitengebied Midden-Drenthe” en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch met waarden - 1' en gedeeltelijk 'Waarde - Archeologie 2' met als aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf'. Wonen op deze gronden is enkel toegestaan als er sprake is van een agrarisch bedrijfsvoering. In het geval van de huidige eigenaren is niet sprake van een agrarische bedrijfsvoering.

Figuur 1. Fragment Ruimtelijke plannen m.b.t. Beilerstraat 16 te Westerbork

Verzoek aan de gemeente Midden-Drenthe is om de bestemming te wijzigen in Wonen – Voormalig boerderijen. Op basis van de wijzigingsbevoegdheid (artikel 4.9, lid g) kunnen burgemeester en wethouders de bestemming wijzigen in de bestemming 'Wonen - Voormalige boerderijen', met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 29 van toepassing zijn;

2. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';

3. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;

4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

5. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;

6. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm moeten worden gehandhaafd;

7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

De eigenaren hebben voor hun plannen een principe verzoek ingediend bij de gemeente Midden-Drenthe. Op grond hiervan is besloten deze op te nemen in het op handen zijnde veegplan, waarvoor een ruimtelijke onderbouwing van de genoemde plannen noodzakelijk is. Dit document voorziet hierin.

2. RUIMTELIJKE - EN PLANOLOGISCHE ASPECTEN

2.1 Huidige situatie

Beilerstraat 16 te Westerbork, is gelegen aan de doorgaande weg tussen Westerbork en Beilen (N856). De boerderij was recent nog in gebruik als agrarisch bedrijf. De voormalige boerderij met bijbehorende gronden is als particuliere woning in gebruik genomen. Kortom het feitelijk gebruik is niet in overeenstemming met de bestemming, zoals opgenomen in het vigerend bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Figuur 2. Luchtfoto Beilerstraat 16 te Westerbork

3. OMGEVINGSASPECTEN

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zal aandacht moeten worden besteed aan de wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten, waaronder geluid, bodem en water. Voor deze onderbouwing zijn de verschillende aspecten in onderstaande matrix nader toegelicht.

3.1 Ecologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er wordt niet gesloopt.

3.2 Archeologie

N.v.t. Daar het enkel een functiewijziging betreft, er vinden geen grondwerkzaamheden plaats.

3.3 Bodem

Het perceel Beilerstraat 16 te Westerbork heeft voorheen dienst gedaan als agrarisch bedrijf en is hiermee een locatie waarin het verleden bodemactiviteiten hebben plaats gevonden. Agrarische bouwvlakken (erf) worden per definitie als verdacht beschouwd. Een onderzoek naar de bodemkwaliteit is dan ook verreist bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het woongedeelte van de boerderij werd voorheen gebruikt als dienstwoning en wordt nu ook gebruikt ten dienste van wonen.

3.4 Geluid

Beilerstraat 16 te Westerbork ligt op een afstand van ongeveer 20 meter uit de as van de weg. Het betreft hier een bestaande situatie, waarbij geen nieuwe woning wordt toegevoegd. Wanneer de wijziging via het bestemmingsplan wordt gerealiseerd, hoeft er geen (nieuwe) hogere waarde te worden vastgesteld. Toelichting: op basis van art. 76 lid 3 Wgh hoeft de geluidsbelasting van een aanwezige weg (waar geen wijzigingen optreden) op bestaande woningen niet getoetst te worden aan de grenswaarden. Hieronder valt het omzetten van een agrarische bedrijfswoning naar een (burger)woning.

3.5 Wet Milieubeheer

Bedrijven en milieuzonering

Bij ontwikkeling van gebieden wordt met de systematiek uit de VNG uitgave ‘Bedrijven en milieuzonering uitgave 2009’ bepaald binnen welke straal bedrijven invloed hebben op de omgeving en met welke milieuaspecten rekening gehouden dient te worden. De afstanden uit de VNG uitgave zijn richtafstanden. Binnen de milieuzone rondom een bedrijf kan niet zomaar een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd worden.

Naast de geadviseerde milieuzonering voor bedrijven op basis van de VNG uitgave kunnen er ook afstandscriteria uit specifieke milieuwetgeving gelden, bijvoorbeeld uit de Wet milieubeheer, Besluit externe veiligheid of Wet geurhinder en veehouderij.

Naast Beilerstraat 16 is een melkrundveehouderij gelegen (Beilerstraat 18 te Westerbork). De geldende afstanden zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Omschrijving	geur	stof	geluid	Veiligheid
Fokken en houden van rundvee	100	30	30	0

Deze afstanden gelden voor “rustig buitengebied”.

De afstanden die worden genoemd in de VNG brochure bedrijven en milieuzonering moeten worden gemeten van perceelsgrens tot perceelsgrens. In deze concrete situatie is gemeten ten opzichte van het aaneengesloten vierhoek van 1,5 ha, zoals die geldt in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe voor het agrarisch bedrijf aan de Beilerstraat 18 te Westerbork (zie ook onderstaande luchtfoto). Bovendien verandert de situatie qua wonen niet. In de huidige situatie is ook sprake van bewoning (bedrijfswoning).

Figuur 3. Luchtfoto Beilerstraat 16, afstand t.o.v. Beilerstraat 18 te Westerbork

Beoordeling/Advies
In de directe omgeving van de woonboerderij is een agrarisch bedrijf gelegen, te weten: Beilerstraat 18. Dit betreft een melkrundveehouderij, welke valt onder het Activiteitenbesluit.

Het bevoegd gezag moet in de ruimtelijke ordening rekening houden met de geurwetgeving vanwege de omgekeerde werking. Er zal moeten worden nagegaan of een partij niet

onevenredig in haar belangen wordt geschaad; de rechtspositie van de betrokkenen moeten in stand blijven. Dit is ook van belang voor planschade.
Bij het voorbereiden en opstellen van een ruimtelijk plan gaat het erom voor geurhinder van veehouderijen de volgende vragen te beantwoorden:
- Is ter plaatse een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd? (belang geurgevoelig object)
- Wordt niemand onevenredig in zijn belangen geschaad? (belangen veehouderij en derden)
Voor de beantwoording hiervan wordt gebruik gemaakt van de milieuwetgeving. Een nieuwe veehouderij moet hieraan voldoen. Ook bij de onderbouwing in het bestemmingsplan wordt dit gebruikt om aan te tonen dat deze op voldoende afstand van woningen komt.

Bij toetsing van nieuwe geurgevoelige functies is het in de praktijk gebruikelijk om de werking van de Wet geurhinder en veehouderij om te draaien. Er wordt dan gebruik gemaakt van de eisen uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en het Activiteitenbesluit. Dit noemen we ook wel 'omgekeerde werking'. Door aan te tonen dat het bedrijf aan de eisen van de Wvg en / of het activiteitenbesluit kan voldoen, kan 'omgekeerd' ook gemotiveerd worden dat:
- er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij woningen in de omgeving en
- het bedrijf niet onevenredig in zijn belangen wordt geschaad.

Activiteitenbesluit
Naast Beilerstraat 16 is een melkrundveehouderij (Beilerstraat 18) gelegen. De regeling van paragraaf 3.5.8 (artikelen 3.112 tot en met 3.129) van het Activiteitenbesluit moeten in acht worden genomen.

Voor melkkoeien en bijbehorend jongvee zijn geen geuremissiefactoren vastgesteld, zodat moet worden uitgegaan van de afstanden genoemd in de artikelen 3.117 en 3.119 van het Activiteitenbesluit.

Artikel 3.117 van het Activiteitenbesluit luidt als volgt:
1. Het oprichten, uitbreiden of wijzigen van een dierenverblijf met dieren zonder geuremissiefactor vindt niet plaats, indien de afstand tussen enig binnen de inrichting gelegen dierenverblijf waar dieren zonder geuremissiefactor worden gehouden en een geurgevoelig object, na de oprichting, uitbreiding of wijziging:

a. minder dan 100 meter bedraagt, indien het geurgevoelige object binnen de bebouwde kom is gelegen, of
b. minder dan 50 meter bedraagt, indien het geurgevoelige object buiten de bebouwde kom is gelegen.

De bestaande bedrijfswoning is een geurgevoelig object in de zin van artikel 1 van de Wgv en is gelegen buiten de bebouwde kom. Dit betekent dat uitgegaan moet worden van de afstanden in de artikelen 3.117, eerste lid, aanhef en onder b, en 3.119, eerste lid, aanhef en onder b, van het Activiteitenbesluit.

De gemeente Midden-Drenthe heeft op 7 april 2011 een geurverordening vastgesteld waarin de afstanden zijn verkleind. De vaste afstanden bedragen voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom 25 meter.

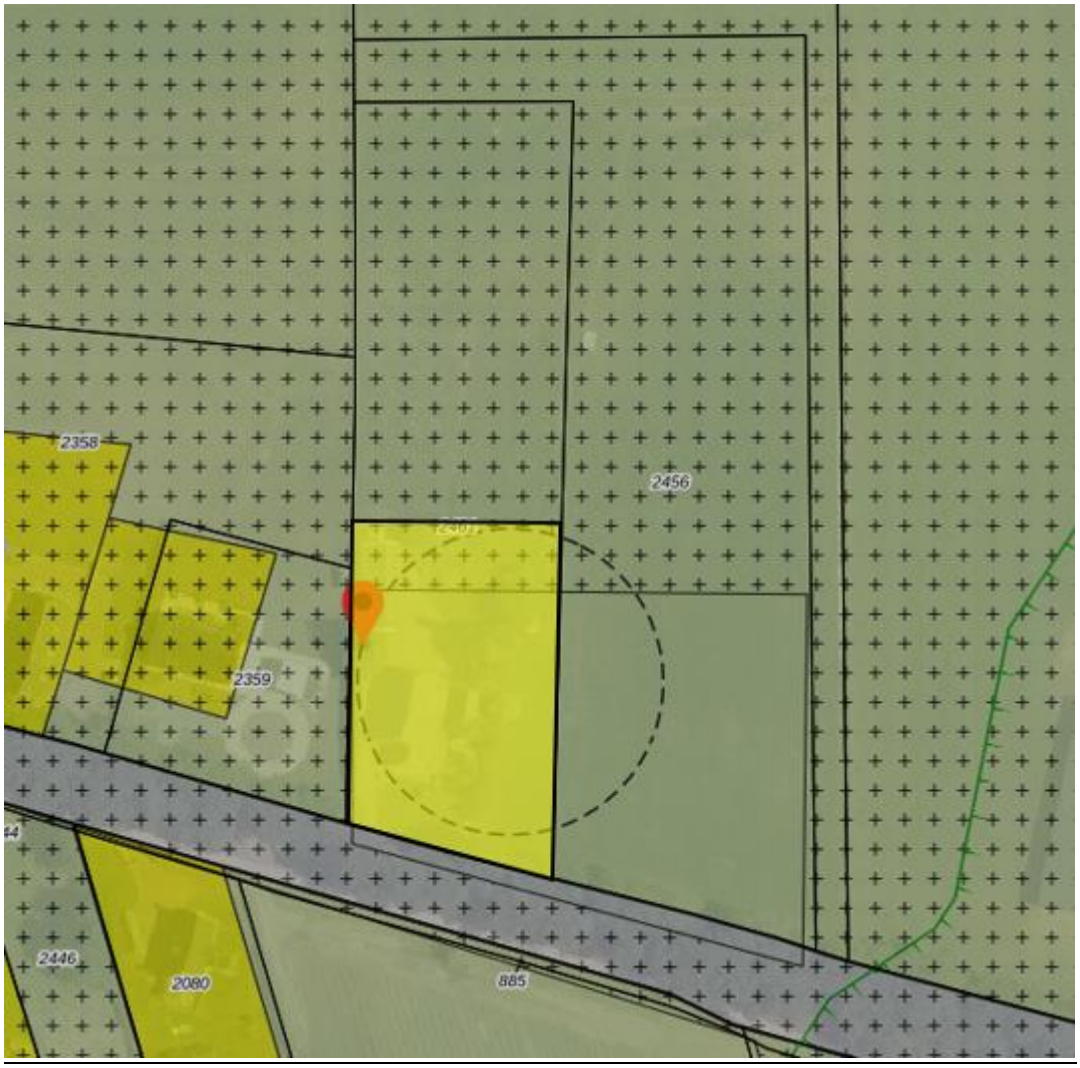
Conclusie
Aan de afstanden kan worden voldaan. Op grond van milieu zijn er geen redenen om geen medewerking te verlenen aan de bestemmingswijziging.

3.6 Kabels en leidingen
In en rondom het projectgebied zijn geen kabels en leidingen (zoals gasleidingen en hoogspanningsmasten) aanwezig die beperkingen opleggen aan de voorgenomen activiteiten in het projectgebied.

3.7 Externe veiligheid
Uit de Risicokaart Drenthe blijkt dat voor deze locatie geen risicofactoren aanwezig zijn.

3.8 Watertoets
N.v.t. Er zal geen toename van verharding plaats vinden.

4. Verbeelding

10. Nota zienswijzen

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Nota van zienswijzen

Ontwerpbestemmingsplan

Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022

Aanleiding
Bij besluit van 15 februari 2022 heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met het ontwerpbestemmingsplan Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 en besloten om het plan, op grond van artikel 3.8 Wro jo. Art. 3:11 Awb voor zienswijzen ter inzage te leggen. Het ontwerpbestemmingsplan heeft met ingang van 24 februari 2022 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode had iedereen de gelegenheid om een zienswijze in te dienen. Er zijn 2 zienswijzen ingediend.

In deze nota worden de zienswijzen samengevat en geeft de gemeente hierop een reactie. Tevens wordt aangegeven of er aanleiding is om het bestemmingsplan aan te passen. Daarnaast worden er enkele ambtelijke wijzigingen doorgevoerd, welke ook in deze nota worden benoemd.

Schriftelijke zienswijzen
De zienswijzen worden hieronder afzonderlijk samengevat en van een reactie voorzien. Wanneer de zienswijze leidt tot een aanpassing of wijziging in het ontwerpbestemmingsplan, wordt dit direct onder de betreffende zienswijze aangegeven. Hieronder volgen de zienswijzen van overlegpartners, vervolgens de zienswijzen van bedrijven en burgers.

Indiener	Naam	Adres	Zaak
1	<indiener 1>		
2	<indiener 2>		

Indiener 1

1. Het gastenverblijf op onze percelen zouden we willen gebruiken als recreatiewoning. Binnen het bestemmingsplan is nu nog opgenomen dat er sprake is van strijdig gebruik als de gronden of gebouwen worden gebruikt ten behoeve van verblijfsrecreatie. Dit zouden we dus graag gewijzigd zien.
2. Het bouwblok op onze percelen onderdeel van de bestemming Natuur. Dit is een tegenstrijdigheid want deze bebouwing is geen natuur. De regels laten wel wonen toe als ondergeschikt onderdeel maar de bestemming natuur blijkt nu door te werken naar andere plannen. De bebouwing is in het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen. Omdat nu blijkt dat er weer andere beleidslijnen worden gekoppeld aan het NNN, vrezen we dat we in de toekomst met initiatieven vast kunnen gaan lopen. Graag zouden we dus het bouwblok separaat als functie opgenomen zien en dat in het bestemmingplan opgenomen bestemming “Natuur” de contour voor natuur vanuit het NNN wordt overgenomen.
3. Aansluitend aan onze percelen hebben wij nog een kadastraal perceel in ons bezit. Gezien de ligging binnen het NNN, zouden we deze aansluitend kunnen gaan inrichten als natuur. Thans wordt het perceel nog landbouwkundig gebruikt maar mochten we daadwerkelijk over willen gaan tot een stukje realisatie van de natuur, is het handig om daar nu al op voor te sorteren middels het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid naar natuur. Als de kaart van NNN wordt bekeken, zien wij daar een mooi beeld ontstaan.

4. Tenslotte hebben we nog een stukje grond tegen het dorp aan liggen. Tijdens het opstellen van het bestemmingsplan van onze percelen, is de mogelijkheid geboden om ook dit stukje grond mee te nemen en hiervoor een wijzigingsbevoegdheid op te nemen naar wonen. We hebben daar toen van afgezien omdat we bang waren dat er eventueel bezwaren zouden komen en de procedure in de vertraging zou raken. Bij nader inzien zouden we nu wel deze wijzigingsbevoegdheid willen opnemen. Of er daadwerkelijk woningbouw gerealiseerd kan worden hangt natuurlijk af van eventuele beperkende milieuzoneringen. Mocht het wel mogelijk blijken dan kan daar iets moois gebouwd worden dat aansluit bij het beeld van het landgoed en een schakel vormt naar een aantrekkelijke entree van het dorp.

Reactie gemeente

1. Voor het eventueel omzetten van een gastenverblijf naar een recreatiewoning hoeft niet de onderliggende bestemming gewijzigd te worden. Door middel van een omgevingsvergunning kan hieraan medewerking verleend worden.
2. De huidige bestemming is Natuur, omdat de percelen in het Natuurnetwerk Nederland liggen. Het anders bestemmen van het bouwperceel heeft geen toegevoegde waarde want het geeft niet meer rechten. Het wijzigt de provinciale regels vanuit het Natuurnetwerk Nederland niet.
3. Wij nemen in het Veegplan enkele particuliere ontwikkelingen mee, maar dat zijn ontwikkelingen die al bestuurlijke goedkeuring hebben. Bij het omzetten van het bedoelde perceel naar Natuur is dat nog niet zo. Het omzetten van een perceel naar de bestemming Natuur kan namelijk alleen wanneer de provincie dit perceel al heeft aangewezen als Natuurnetwerk Nederland. Dat is bij dit perceel niet het geval.
4. Wij kunnen geen medewerking verlenen aan woningbouw op dit perceel gelet op de naastgelegen bedrijfsbestemming.

Aanpassingsvoorstel

De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Indiener 2

Indiener is eigenaar van de kadastrale percelen Westerbork O de nummers 480, 489, 524 en 895. De percelen hebben in het ontwerp Veegplan de bestemming Natuur gekregen. Op al deze percelen exploiteert indiener een zijn traditionele akkerbouwbedrijf, met gebruikmaking van (kunst-)meststoffen en toegestane gewasbeschermingsmiddelen. De in de bestemmingsomschrijving geformuleerde gebruiksregels verhouden zich niet tot de bedrijfsvoering van indiener, omdat dit beperkingen geeft ten aanzien van het grondgebruik, o.a. ten aanzien van het toepassen van drainage, het ploegen en scheuren van de grond, diepere grondbewerkingen (om o.a. storende lagen in de bodem op te heffen), het dempen van sloten, het vergunningsvrij uitvoeren van werken, etc. De bescherming van genoemde NNN-gebieden door een gewijzigde exploitatie van de grond is niet op zijn plaats omdat er een boterham op grond verdient moet worden en temeer omdat indiener, en voordien zijn vader, de percelen al in gebruik had voordat de gebieden een beschermde NNN status kregen. De bestemming van de grond dient primair en in hoofdzaak te voorzien in een gebruik dienstbaar aan een agrarische bedrijfsuitoefening, zonder planologische

beperkingen. We verzoeken u het veegplan hierop aan te passen en dus de bestaande vigerende bestemming te handhaven.

Reactie gemeente

De percelen van indiener 2 zijn inderdaad nog agrarisch in gebruik en dat betekent dat deze percelen onterecht de bestemming Natuur hebben gekregen. Wij zullen dit terugdraaien.

Aanpassingsvoorstel

De kadastrale percelen Westerbork O met nummers 480, 489, 524 en 895 weer de oorspronkelijke agrarische bestemming teruggeven.

Ambtelijke aanpassingen
Tenslotte is er ambtelijk nog een aantal onjuistheden in het bestemmingsplan geconstateerd. Deze zijn hieronder benoemd.

Verwerken NNN

Na onderzoek is gebleken dat meer particuliere percelen in het NNN die nog agrarisch in gebruik zijn per abuis de bestemming Natuur hebben gekregen. We geven deze percelen de oorspronkelijke agrarische bestemming terug.

Witte vlekken

Sinds de vaststelling van het ontwerpbestemmingsplan is nog een aantal omgevingsvergunningen verleend, of wijzigingsplannen of bestemmingsplannen vastgesteld. Om te voorkomen dat het Veegplan deze besluiten weer teniet doet, worden deze percelen als witte vlek opgenomen. In de toelichting bij het Veegplan staan deze benoemd.

Artikel 43.3 en 46.e

In artikel 43.3 en artikel 46.e was de mogelijkheid van grondgebonden zonnepanelen beperkt tot agrarische bouwpercelen. In het beleid is deze mogelijkheid gekoppeld aan alle bouwpercelen. Dit wordt verbeterd in:

43.3: Het bouwen van:
- kleinschalige windturbines;
- kleinschalige zonneparken; en
- grondgebonden zonnepanelen ~~bij agrarische bouwpercelen~~

is niet toegestaan, met uitzondering van:
- kleinschalige windturbines, kleinschalige zonneparken, en grondgebonden zonnepanelen ~~bij agrarische bouwpercelen~~ waarvan de bouw wordt toegestaan in de regels van een bestemmingsplan;
- grondgebonden zonnepanelen binnen de bestemmingen Wonen en Wonen-Voormalige boerderijen.

46.e: Grondgebonden zonnepanelen bij bouwpercelen
Artikel 43.3 de bestemmingsregels ten behoeve van plaatsing van grondgebonden zonnepanelen op bouwpercelen, met dien verstande dat: ….

Regels

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleidende regels 4
Artikel 1 Begrippen 5
Artikel 2 Wijze van meten 23
Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels 26
Artikel 3 Agrarisch - Tuinbouw 27
Artikel 4 Agrarisch met waarden - 1 33
Artikel 5 Agrarisch met waarden - 2 63
Artikel 6 Agrarisch met waarden - 3 88
Artikel 7 Agrarisch met waarden - 4 94
Artikel 8 Bedrijf 117
Artikel 9 Bedrijf - Agrarisch aanverwant 124
Artikel 10 Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend 130
Artikel 11 Bedrijf - Biovergisting 134
Artikel 12 Bedrijf - Openbaar nut 136
Artikel 13 Bedrijf - Reïntegratiebedrijf 138
Artikel 14 Bedrijf - Zandwinning en -opslag 142
Artikel 15 Bos 146
Artikel 16 Detailhandel - Tuincentrum 148
Artikel 17 Horeca 152
Artikel 18 Maatschappelijk 155
Artikel 19 Maatschappelijk - Begraafplaats 164
Artikel 20 Maatschappelijk - Defensie 165
Artikel 21 Maatschappelijk - Molen 166
Artikel 22 Natuur 167
Artikel 23 Recreatie - Dagrecreatie 177
Artikel 24 Recreatie - Verblijfsrecreatie 1 180
Artikel 25 Recreatie - Verblijfsrecreatie 2 186
Artikel 26 Recreatie - Verblijfsrecreatie 3 192
Artikel 27 Sport - Recreatie 197
Artikel 28 Tuin 202
Artikel 29 Verkeer 204
Artikel 30 Verkeer - Railverkeer 207
Artikel 31 Water 209
Artikel 32 Wonen 211
Artikel 33 Wonen - Voormalige boerderijen 220
Artikel 34 Leiding - Gas 235
Artikel 35 Leiding - Hoogspanning 237
Artikel 36 Leiding - Hoogspanning 110 kV 239
Artikel 37 Waarde - Archeologie 1 241

Artikel 38 Waarde - Archeologie 2 243
Artikel 39 Waarde - Archeologie 3 246
Artikel 40 Waarde - Boom 249
Artikel 41 Waarde - Grasland 250
Hoofdstuk 3 Algemene regels 251
Artikel 42 Anti-dubbeltelbepaling 252
Artikel 43 Algemene bouwregels 253
Artikel 44 Algemene gebruiksregels 254
Artikel 45 Algemene aanduidingsregels 255
Artikel 46 Algemene afwijkingsregels 267
Artikel 47 Algemene wijzigingsregels 277
Artikel 48 Overige regels 280
Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels 282
Artikel 49 Overgangsrecht 283
Artikel 50 Slotregel 285

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

a. het plan:
het bestemmingsplan Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022 met identificatienummer NL.IMRO.1731.CorHerbpBG2022-ont1 van de gemeente Midden-Drenthe;

b. bestemmingsplan:
de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

c. aan- of uitbouw:
een gebouw, dat in bouwkundig opzicht qua massa en vorm ondergeschikt is aan het hoofdgebouw, maar functioneel één geheel vormt met het hoofdgebouw;

d. aanduiding:
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

e. aanduidingsgrens:
de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

f. aangebouwd bijgebouw:
een met het (hoofd)gebouw verbonden en/of een aan het (hoofd)gebouw aanwezig zijnd gebouw, dat zowel ruimtelijk als functioneel ondergeschikt is aan het op hetzelfde bouwperceel gelegen (hoofd)gebouw en ten dienste staat van dat (hoofd)gebouw;

g. aan huis verbonden bedrijfsactiviteiten:
het verlenen van diensten c.q. het uitoefenen van ambachtelijke - geheel of overwegend door middel van handwerk uit te oefenen - bedrijvigheid, waarvan de aard, omvang en uitstraling zodanig zijn, dat de activiteiten in de woning en/of de daarbij behorende bijgebouwen, met behoud van de woonfunctie ter plaatse, kunnen worden uitgeoefend;

h. aan huis verbonden beroep:
het beroep van: accountant, administratieconsulent, advocaat, apotheker, architect, assurantiebemiddelaar, belastingconsulent, bouwkundig architect, dierenarts, fysiotherapeut, gerechtsdeurwaarder, huisarts, interieurarchitect, logopedist, makelaar in

onroerend goed, medisch specialist, notaris, oefentherapeut, organisatieadviseur, raadgevend ingenieur, registeraccountant, specialist, tandarts, tandartsspecialist, tuin- en landschapsarchitect, verloskundige, dan wel naar de aard daarmee gelijk te stellen beroep, dat in combinatie met de woonfunctie als hoofdfunctie kan worden uitgeoefend in een hoofdgebouw en/of bijgebouw(en) dat is (die zijn) bestemd voor het wonen;

i. achtererf:
gedeelte van het erf dat aan de achterzijde van het (hoofd)gebouw is gelegen;

j. afsluiterlocatie:
een (eventueel fysiek) afgebakend terrein waarop/waarin zich een installatie bevindt, met als doel het kunnen afsluiten van hoge druk aardgastransportleidingen in geval van onderhoudswerkzaamheden en/of calamiteiten;

k. agrarisch aanverwant bedrijf:
een bedrijf, dat in nauwe relatie staat tot het agrarisch bedrijf, waarvan de werkzaamheden in hoofdzaak bestaan uit het verlenen van diensten aan derden in de vorm van het houden van dieren en/of het telen en bewerken van gewassen, zoals een gebruiksgerichte paardenhouderij;

l. agrarisch bedrijf:
een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of het houden van dieren;

m. agrarisch dienstverlenend bedrijf:
een bedrijf waarbinnen uitsluitend of overwegend arbeid wordt verricht ter productie of levering van goederen of diensten ten behoeve van agrarische bedrijven, zoals een loonbedrijf;

n. andere opgaande teeltvormen:
hierbinnen valt
1. sierteelt: de teelt van opgaande sierbeplanting als coniferen, buxussen, kerstbomen, heesters en struiken;
2. het kweken van fruit aan houtige gewassen, en;
3. naar de aard daarmee gelijk te stellen vormen van opgaande teelt van meerjarige gewassen, zoals olifantengras;

o. appartement:
het geheel van bijeen behorende vertrekken als afzonderlijk gemeubileerde woongelegenheid, bedoeld voor verblijfsrecreatie, in een groter gebouw;

p. archeologisch monument:
terreinen welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde en die daarom op grond van de Monumentenwet worden beschermd;

q. archeologisch waardevol gebied:
een gebied waarin zich voorwerpen of bewoningssporen van vroegere samenlevingen bevinden;

r. archeologische waarden:
voorwerpen of bewoningssporen van vroegere samenlevingen;

s. bassin:
een mest- of waterbak voor de opslag van mest, digestaat of water ten behoeve van agrarische activiteiten;

t. bebouwing:
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

u. bebouwingsbeeld:
de visuele waarden van het totaal aan bebouwing en de bebouwing in het landschap. Bij de afweging van het begrip 'bebouwingsbeeld' zal het beeldkwaliteitsplan Buitengebied gemeente Midden-Drenthe, zoals opgenomen in de bijlagen, steeds onderdeel van het toetsingskader zijn;

v. bebouwingspercentage:
een aangegeven percentage, dat de grootte van het deel van een terrein aangeeft dat maximaal mag worden bebouwd;

w. bed & breakfast(eenheid):
een kleinschalige aan de woonfunctie ondergeschikte accommodatie voor recreatief nachtverblijf en ontbijt;

x. bedrijfsgebouw:
een gebouw, dat dient voor de uitoefening van een bedrijf;

y. bedrijfsvloeroppervlakte:
de totale vloeroppervlakte van de ruimte binnen een functie die wordt gebruikt voor een bedrijf, een aan huis verbonden beroep of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit, inclusief opslag- en administratieruimte en dergelijke;

z. bedrijfswoning:
een woning in of bij een gebouw of op een terrein, kennelijk slechts bedoeld voor (het huishouden van) een persoon, wiens huisvesting daar gelet op de bestemming van het gebouw of het terrein noodzakelijk is;

aa. beperkt kwetsbaar object:
een object waarvoor ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een richtwaarde voor het risico c.q. een risicoafstand is bepaald, waarmee rekening moet worden gehouden;

bb. bestaande:
1. het gebruik dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig is en/of bebouwing die op dat tijdstip aanwezig of in uitvoering is, dan wel kan worden gebouwd krachtens een vergunning;
2. het onder 1 bedoelde geldt niet voor zover sprake was van strijd met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder mede begrepen het overgangsrecht van het bestemmingsplan;

cc. bestemmingsgrens:
de grens van een bestemmingsvlak;

dd. bestemmingsvlak:
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

ee. bijgebouw:
een gebouw, dat in bouwkundig opzicht qua massa en vorm en ten dienste staat van het hoofdgebouw, vrijstaand, dan wel aangebouwd;

ff. boerderijpand:
het gebouw behorende tot het voormalige agrarisch bedrijf, waarin oorspronkelijk het woongedeelte en de stal waren ondergebracht en dat oorspronkelijk als het hoofdgebouw van het agrarisch bedrijf is gebouwd;

gg. boomteelt:
de teelt van boomkwekerijgewassen;

hh. boomteeltbedrijf:
een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering die specifiek is gericht op het telen van bomen, struiken, (tuin)planten en aanverwante gewassen, waarbij geen gebruik wordt gemaakt van containerteelt en glasopstanden;

ii. bosbouw:
het geheel van bedrijfsmatig handelen en van activiteiten gericht op de instandhouding en ontwikkeling van bestaande, respectievelijk nieuwe bossen ten behoeve van (de functies) natuur, houtproductie, landschap, milieu en recreatie;

jj. bouwen:
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

kk. bouwlaag:
een doodlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke bouwhoogte liggende vloeren is begrensd, zulks met inbegrip van de begane grond en met uitsluiting van onderbouw en kapverdieping;

ll. bouwperceel:
een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

mm. bouwperceelgrens:
de grens van een bouwperceel;

nn. bouwwerk:
elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct hetzij indirect met de grond is verbonden, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond;

oo. buitenschoolse opvang:
een opvang buiten de reguliere schooltijden bedoeld voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar die de basisschool bezoeken;

pp. coachingsbedrijf:
een locatie waar verschillende voorzieningen gericht op het gezonder leven een plek hebben, waaronder personal training (zoals de kettlebel-training), yoga, massage en voorlichting over gezond eten. Al deze activiteiten hebben geen geluidsuitstraling naar omliggende percelen. Alsmede ondersteunende en/of ondergeschikte functies die onderdeel uitmaken van het coachingsbedrijf zijn toegestaan, zoals een kantoorvoorziening, gemeenschappelijke ruimten en ondergeschikte horeca.

qq. cultuurgrond:
grasland, akkerbouw- en tuinbouwgronden, die bedrijfsmatig, dan wel hobbymatig in gebruik zijn;

rr. cultuurlandschappelijk waardevol terrein:
een terrein met een toegekende waarde, ontstaan door het gebruik van dat terrein in de loop van de geschiedenis door de mens;

ss. detailhandel:
het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit;

tt. dienstverlenend bedrijf:
een bedrijf of instelling waarvan de werkzaamheden bestaan uit het verlenen van economische en maatschappelijke diensten aan derden, waaronder onder andere zijn begrepen kapperszaken, schoonheidsinstituten, fotostudio's, galerieën en naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijven en inrichtingen, evenwel met uitzondering van een garagebedrijf en een seksinrichting;

uu. educatief medegebruik:
een educatief gebruik van gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit educatief gebruik is toegestaan;

vv. erotisch getinte vermaaksfunctie:
een vermaaksfunctie, welke is gericht op het doen plaatsvinden van voorstellingen en/of vertoningen van porno-erotische aard, waaronder begrepen een seksbioscoop, een seksclub en een seksautomatenhal;

ww. evenement:
elke voor publiek buiten de daartoe ingerichte inrichtingen toegankelijke festiviteit, grootschalige sportwedstrijd, auto- of motorcrosswedstrijd, optochten, georganiseerd vuurwerk en alle overige tot vermaak en recreatie bedoelde activiteiten op een locatie die vaker dan twee maal per jaar wordt gebruikt, met uitzondering van markten als bedoeld in de Gemeentewet, kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen en betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;

xx. extensief dagrecreatief medegebruik:
een extensief dagrecreatief medegebruik van gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit recreatieve gebruik is toegestaan, zoals wandelen,

fietsen, paardrijden, kanoën, een vissteiger, een picknickplaats, of een naar de aard daarmee gelijk te stellen medegebruik;

yy. fruitteelt:
de teelt of het kweken van fruit aan houtige gewassen;

zz. gastouderopvang:
een specifieke vorm van kinderopvang in de eigen woning van de gastouder of woning waar de kinderen woonachtig zijn met, op grond van de Wet kinderopvang, een maximum van 6 kindplaatsen, waarbij ook de eigen kinderen tot 10 jaar meetellen;

aaa. gebouw:
elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

bbb. gebruiksgerichte paardenhouderij:
paardenhouderij die is gericht op het africhten en trainen van paarden, het bieden van stalruimte voor paarden en het geven van instructie aan derden;

ccc. geluidsbelasting:
de geluidsbelasting vanwege een weg, een industrieterrein en/of een spoorweg;

ddd. geluidbelasting in dB(A) vanwege een industrieterrein:
etmaalwaarde van het equivalente geluidniveau in dB(A) op een bepaalde plaats, veroorzaakt door de gezamenlijke inrichtingen op een industrieterrein;

eee. geluidgevoelige functies:
bewoning of andere geluidgevoelige functies zoals bedoeld in de Wet geluidhinder;

fff. geluidsgevoelige objecten/gebouwen:
gebouwen welke dienen ter bewoning of andere geluidsgevoelige gebouwen en terreinen, zoals bedoeld in de Wet geluidhinder en/of het Besluit geluidhinder;

ggg. geluidzone - industrie
een geluidzone zoals bedoeld in de Wet geluidhinder, waarbuiten de geluidbelasting vanwege het gezoneerd industrieterrein de waarde van 50 dB(A) niet te boven mag gaan;

hhh. geluidszoneringplichtige inrichting:
een inrichting, bij welke ingevolge de Wet geluidhinder rondom het terrein van vestiging in een bestemmingsplan een geluidszone moet worden vastgesteld;

iii. gevel:
een gevel, als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder, betreffende een bouwkundige constructie die een ruimte in een woning of gebouw scheidt van de buitenlucht, daaronder begrepen het dak en uitgezonderd de bepalingen in artikel 1b lid 5 Wet geluidhinder.

jjj. gevoelige bestemming:
woonbestemming of een andere bestemming waar mensen permanent verblijven, niet zijnde een bedrijfswoning;

kkk. groepsaccommodatie:
een verblijf of meerdere verblijven met meer dan tien slaapplaatsen, niet zijnde mobiele kampeermiddelen of stacaravans, in hoofdzaak bestemd voor en gebezigd als verblijf voor vakantiedoeleinden en andere recreatieve doeleinden;

lll. grondgebonden agrarische bedrijfsvoering:
een agrarisch bedrijfsvoering waarbij het gebruik van agrarische gronden noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf, waaronder ook wordt verstaan bloembollenteelt, onderstamteelt, vollegrondsgroenteteelt en teelt in de vorm van struiken zoals (blauwe) bessen, druiven en dergelijke;

mmm. hogere waarde:
een maximale waarde voor de geluidbelasting, die hoger is dan de voorkeursgrenswaarde en die in een concreet geval kan worden vastgesteld op grond van de Wet geluidhinder, c.q. het Besluit grenswaarden binnen zones rond industrieterreinen, het Besluit grenswaarden binnen zones langs wegen en/of het Besluit geluidhinder spoorwegen;

nnn. hoofdgebouw:
een gebouw dat op een bouwperceel in bouwkundig opzicht qua massa en vorm, dan wel gelet op de bestemming als belangrijkste gebouw valt aan te merken;

ooo. horeca-activiteiten:
een aan de hoofdfunctie ondergeschikt horecagebruik dat is gericht op het hoofdzakelijk overdag verstrekken van dranken en etenswaren, zoals een theehuisje, ijssalon, croissanterie, dagcafé, dagrestaurant, wijnhuis en naar de aard en openingstijden daarmee gelijk te stellen horecabedrijven;

ppp. horecabedrijf:
een bedrijf of instelling waar bedrijfsmatig dranken en/of etenswaren voor gebruik ter plaatse worden verstrekt en/of waarin bedrijfsmatig logies wordt verstrekt;

qqq. houtteelt:
de bedrijfsmatige uitoefening van uitsluitend het kweken van bomen ten behoeve van de houtproductie op gronden die in principe hiervoor tijdelijk worden gebruikt en waarvoor daartoe ontheffing is verleend van de meldings- en herplantplicht ex artikel 2 en 3 van de Boswet;

rrr. industrieterrein:
terrein waaraan in hoofdzaak een bestemming is gegeven voor de vestiging van inrichtingen en waarvan de bestemming voor het gehele terrein of een gedeelte daarvan de mogelijkheid in sluit van vestiging van inrichtingen, behorende tot een bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen categorie van inrichtingen die in belangrijke mate geluidhinder kunnen veroorzaken.

sss. intensief veehouderijbedrijf:
een agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate in gebouwen plaatsvindt en die gericht is op het houden van dieren, zoals rundveemesterij, varkens-, vleeskalver-, pluimvee-, pelsdier-, geiten- of schapenhouderij of een combinatie van deze bedrijfsvormen, alsmede naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijfsvormen, met uitzondering van grondgebonden melkveehouderij en het biologisch houden van dieren conform de Landbouwkwaliteitswet;

ttt. kampeerboerderij:
boerderij (of een deel daarvan) met zeer eenvoudige voorzieningen voor verblijfsrecreatief gebruik waar meerdere personen in dezelfde ruimte verblijven;

uuu. kampeermiddel:
1. een tent, een vouwwagen, een camper, een caravan of een huifkar;
2. enig ander onderkomen of enig ander voertuig of gewezen voertuig of gedeelte daarvan, voor zover geen bouwwerk zijnde, dat geheel of ten dele blijvend kan worden gebruikt voor recreatief dag- en/of nachtverblijf;

vvv. kampeerterrein:
een terrein of een deel van een terrein bedoeld voor verblijfsrecreatie in die zin dat het ter beschikking wordt gesteld voor het plaatsen, dan wel geplaatst houden van kampeermiddelen;

www. kap:
een dakafdekking onder een hoek van meer dan 5 graden met het horizontale vlak;

xxx. kas:
een bouwwerk, niet zijnde een tunnelkas of een naar de aard daarmee vergelijkbaar bouwwerk, waarvan de wanden en het dak geheel of grotendeels bestaan uit glas of ander licht doorlatend materiaal, dienend tot het kweken van groente, vruchten, bloemen of planten;

yyy. (agrarisch) kinderdagverblijf:
het opvangen van kinderen in de vorm van een kinderdagverblijf voor 0-4 jarigen met daarbij buitenschoolse opvang voor 4-12 jarigen, als nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf in het buitengebied of ondergeschikt aan de woonbestemming in een voormalige boerderij;

zzz. kleinschalig kampeerterrein:
een nevenactiviteit bij een (bedrijfs)woning in de vorm van een kampeerterrein, met dien verstande dat:

1. toegestaan is een onbeperkt aantal mobiele kampeermiddelen te plaatsen;
2. het kampeerterrein inclusief alle voorzieningen minimaal 0,2 ha en maximaal 1 ha groot is;
3. het kampeerseizoen van 15 maart tot 1 november loopt en daarbuiten het terrein leeg is. In uitzondering hierop mogen de eventueel aanwezige trekkershutten en/of bijgebouwen ten behoeve van het kampeerterrein, zoals een sanitair gebouw, ook buiten het seizoen aanwezig zijn, met dien verstande dat de trekkershutten alleen in het kampeerseizoen gebruikt mogen worden;

aaaa. kleinschalige recreatievoorziening:
recreatie als nevenactiviteit in de vorm van een kleinschalig kampeerterrein, bed & breakfast of dagrecreatie;

bbbb. kleinschalige windturbine:
een bouwwerk voor het opwekken van electrisch vermogen uit wind, met een ashoogte van niet meer dan 15,00 m;

cccc. kwekerij:
een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen;

dddd. kwetsbaar object:
een object waarvoor ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde voor het risico c.q. een risicoafstand tot een risicovolle inrichting is bepaald, die in acht moet worden genomen;

eeee. landgoed:
geheel of gedeeltelijk met bossen of andere houtopstanden bezette onroerende zaak, daaronder begrepen die waarop een buitenplaats of andere bij het karakter van het landgoed passende opstallen voorkomen, voor zover het blijven voortbestaan van die onroerende zaak in zijn karakteristieke verschijningsvorm voor het behoud van het natuurschoon wenselijk is;

ffff. landschappelijke waarden:
de cultuurhistorische en de visuele waarden van het landschap. Bij de afweging van het begrip 'landschappelijke waarden' zal de landschaps- en beheersvisie uit het Landschapsbeleidsplan van Midden-Drenthe (februari 2000) steeds onderdeel van het toetsingskader zijn;

gggg. logiesverstrekkend bedrijf:
een bedrijf waar, tegen vergoeding, logies wordt verstrekt, waarbij naast nachtverblijf tevens dagverblijf en maaltijdbereiding mogelijk is;

hhhh. maatschappelijke voorzieningen:
educatieve, sociaal-medische, sociaal-culturele, levensbeschouwelijke voorzieningen, sportvoorzieningen en voorzieningen ten behoeve van openbare dienstverlening, alsook ondergeschikte detailhandel en horeca ten dienste van deze voorzieningen;

iiii. manegebedrijf:
bedrijfsactiviteiten met een publieksgericht karakter, die zijn gericht op het bieden van gelegenheid tot het berijden en verzorgen van paarden en pony's (waaronder het lesgeven, de verhuur van paarden en pony’s en het organiseren van wedstrijden en/of andere hippische evenementen), alsook ondergeschikte horeca ten dienste van deze activiteiten;

jjjj. mantelzorg:
het bieden van zorg aan eenieder die hulpbehoevend is op het fysieke, psychische en/of sociale vlak, op vrijwillige basis en buiten organisatorisch verband;

kkkk. mestsilo:
een bouwwerk ten behoeve van de opslag van mest of digestaat;

llll. milieusituatie:
de waarde van een gebied in milieuhygiënische zin die wordt bepaald door de mate van scheiding tussen milieugevoelige en milieubelastende functies, daarbij in het bijzonder gelet op het voorkomen, dan wel beperken van hinder door geur, stof, geluid, gevaar, licht en/of trilling. Onderdeel van de afweging van het begrip ‘milieusituatie’ zal ook de bodembescherming zijn;

mmmm. minicamping:
een nevenactiviteit bij een (bedrijfs)woning in de vorm van een kampeerterrein, met dien verstande dat:
1. er maximaal 15 kampeermiddelen aanwezig mogen zijn;
2. het kampeerseizoen van 15 maart tot 1 november loopt en daarbuiten het terrein leeg en buiten gebruik is. In uitzondering hierop mogen de eventueel aanwezige bijgebouwen ten behoeve van het kampeerterrein, zoals een sanitair gebouw, ook buiten het seizoen aanwezig maar niet in gebruik zijn;

nnnn. natuurkampeerterrein:
een kampeerterrein, gelegen in de natuur, met zeer bescheiden voorzieningen;

oooo. natuurlijke waarden:
de abiotische en biotische waarden van een gebied;

pppp. niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering:
een agrarische bedrijfsvoering die hoofdzakelijk in gebouwen plaatsvindt, en die als zodanig niet afhankelijk is van agrarische gronden als productiemiddel, zoals een intensief tuinbouwbedrijf of een intensief veehouderijbedrijf;

qqqq. normaal agrarisch gebruik:
het regulier gebruik, dat gelet op de bestemming regelmatig noodzakelijk is voor een goede grondgebonden agrarische bedrijfsvoering en grondgebonden agrarisch gebruik van de gronden;

rrrr. normaal onderhoud:
het onderhoud, dat gelet op de bestemming regelmatig noodzakelijk is voor een goed beheer en gebruik van de gronden en gebouwen die tot de betreffende bestemming behoren;

ssss. ondergeschikte of tweede tak:
een ondergeschikt bestanddeel van de totale bedrijfsomvang van een agrarisch bedrijf, zoals een intensieve tak veehouderij;

tttt. openbaar toegankelijk gebied:
weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid onder b, van de Wegenverkeerswet 1994, alsmede pleinen, parken, plantsoenen, openbaar vaarwater en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is, met uitsluiting van wegen uitsluitend bedoeld voor de ontsluiting van percelen door langszaam verkeer;

uuuu. overkapping:
een bouwwerk dat is voorzien van een plat dak, dan wel een kap en met maximaal één wand is uitgevoerd;

vvvv. paardrijbak:
buitenrijbaan ten behoeve van paardrijactiviteiten, voorzien van een zandbed en al dan niet voorzien van een omheining;

wwww. peil:
1. bij ligging aan een weg: de kruin van de weg;
2. bij ligging aan een anderszins verhard terrein: de bovenkant van dat terrein;
3. bij ligging anders dan een weg of verhard terrein: het maaiveld;
4. bij aan- of uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij of aan een bestaande woning: de bestaande peilmaat van de woning;

xxxx. permanente bewoning:
bewoning van een ruimte als hoofdverblijf;

yyyy. productiegebonden detailhandel:
detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie;

zzzz. recreatief nachtverblijf:
een recreatiewoning, caravan, stachalet, trekkershut of ander gebouw dat gedurende langere tijd op een kampeerterrein op dezelfde plaats blijft staan en die door zijn plaatsing direct of indirect met de grond is verbonden, dan wel direct of indirect steun vindt in of op de grond en daardoor als bouwwerk is aan te merken;

aaaaa. recreatieve bewoning:
de bewoning die plaatsvindt in het kader van de weekend- en/of verblijfsrecreatie, waarbij het hoofdverblijf elders wordt gehouden;

bbbbb. recreatiewoning:
een permanent aanwezig gebouw, geen woonkeet, (sta)chalet, stacaravan, tenthuisje, trekkershut en geen caravan of ander bouwsel op wielen zijnde, bestemd om uitsluitend door een huishouden of een daarmee gelijk te stellen groep van personen, dat of die het hoofdverblijf elders heeft, gedurende een gedeelte van het jaar recreatief te worden bewoond;

ccccc. relatie:
ter plaatse van de aanduiding 'relatie' wordt de verbinding aangegeven tussen bij elkaar behorende gebouwen of percelen;

ddddd. risicogevoelig bouwwerk c.q. object:
een bouwwerk c.q. object, waaronder terreinen, die bestemd zijn voor het regelmatig verblijf van mensen, al dan niet gedurende een gedeelte van de dag;

eeeee. risicovolle inrichting:
een inrichting, bij welke ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde, richtwaarde voor het risico c.q. een risicoafstand moet worden aangehouden bij het in het bestemmingsplan toelaten van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten;

fffff. schuilgelegenheid:
een niet voor bewoning, al dan niet in het kader van een agrarisch bedrijf bestemd gebouw dat dient voor het onderbrengen van vee tegen weersinvloeden;

ggggg. seksinrichting:
een voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in de omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch/pornografische aard plaatsvinden. Onder een seksinrichting worden in ieder geval verstaan een prostitutiebedrijf, alsmede een erotische massagesalon, een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar;

hhhhh. sociaal-culturele doeleinden:
gebruik gericht op de sociale en culturele situatie van een individu of groep;

iiiii. stachalet:
1. een verblijf, bestaande uit een lichte constructie en uit lichte materialen, niet zijnde een kampeermiddel, dat naar de aard en de inrichting is bedoeld voor recreatief dag- en/of nachtverblijf;
2. een stacaravan met een grotere oppervlakte dan 40 m²;

jjjjj. torensilo:
een bouwwerk ten behoeve van opslagdoeleinden;

kkkkk. tenthuisje:
een verblijf, bestaande uit een lichte constructie en lichte materialen, waaronder in ieder geval tentdoek, niet zijnde een kampeermiddel of een stacaravan, dat naar de aard en de inrichting is bedoeld voor recreatief dag- en/of nachtverblijf;

lllll. trekkershut:
houten blokhut of soortgelijke lichte constructie voor 4-6 personen met slaap-, kook- en zitgelegenheid voor recreatief dag- en/of nachtverblijf voor passanten;

mmmmm. tuinbouwbedrijf:
een bedrijf dat is gericht op het telen van gewassen;

nnnnn. tunnelkas:
elke constructie van hout, metaal of ander materiaal, welke met plastic of in gebruik daarmee overeenstemmend materiaal is afgedekt en dient als teeltondersteuning voor bedekte teelten;

ooooo. veldschuur:
een vrij in het open veld staande schuur, die van oudsher uitsluitend ten behoeve van een agrarisch bedrijf werd en nu nog wordt gebruikt voor het stallen van vee, dan wel de opslag van agrarische producten of agrarische werktuigen;

ppppp. verblijfsrecreatie:
recreatief verblijf, waarbij wordt overnacht in kampeermiddelen, recreatiewoningen, appartementen en/of recreatieverblijven, waarbij hoofdverblijf elders wordt gehouden;

qqqqq. (co-)vergisting:
het onder gecontroleerde omstandigheden (volledig afgesloten van lucht) afbreken van organische verbindingen door bacteriën waarbij methaangas vrijkomt;

rrrrr. vloeroppervlak:
totale oppervlakte, binnenwerks gemeten, van alle ruimten op de begane grond, de verdiepingen, de zolder en de bijbehorende aan- en uitbouwen;

sssss. vollegronds tuinbouwbedrijf:
een bedrijf dat overwegend of uitsluitend is gericht op het telen van tuinbouwgewassen in de volle grond;

ttttt. volwaardig (agrarisch) bedrijf:
~~een (agrarisch) bedrijf waaruit een zelfstandig en reëel inkomen voortkomt voor minimaal één huishouden;~~

onder een volwaardig agrarisch bedrijf wordt verstaan een bedrijf dat:
a. naar aard en omvang, en

b. op grond van de arbeidsbehoefte
als zodanig moet worden aangemerkt en waarvan de continuïteit ook op langere termijn (minimaal 5 à 10 jaar) gewaarborgd is.

De volwaardigheid wordt met name bepaald door:

a. de mate waarin het agrarische bedrijf voorziet in het hoofdinkomen van het bedrijfshoofd. Dat wil zeggen een aanvaardbaar inkomen rekening houdende met investeringen, modernisering en uitbreidingen;
b. de veebezetting;
c. het beschikbare grondareaal (eigendom/pacht/huur);
d. de grootte, aard en inrichting van de bedrijfsgebouwen;
e. de outillage van het bedrijf;
f. de eventuele voorziene investeringen;
g. de wijze waarop het arbeidsproces plaatsvindt;
h. de wijze waarop de verwerking en afzet plaatsvindt.

De arbeidsbehoefte blijkt uit:

a. De mate van voldoende productieve werkgelegenheid.
Dat wil zeggen er is sprake van minstens 1 arbeidskracht die qua tijdsbesteding volledig/voltijds werkzaam is in het bedrijf, is er minstens 1 mensjaar aan werk aanwezig of zal dat zijn op termijn. 1 mensjaar is 1.700 werkelijk gewerkte uren.
b. De toegevoegde waarde die het bedrijf genereert.
Er moet een bepaald niveau aan toegevoegde waarde zijn, wil het volwaardig zijn. Dit wordt bepaald door de SO (standaard opbrengst) en de bijbehorende SVC (Standaard Verdien Capaciteit).
c. Het hoofdberoep van het bedrijfshoofd moet agrariër zijn.
Dit blijkt onder meer uit de registratie in de CBS landbouwtelling, de huidige werkkring, etc.
d. De aanvrager moet helemaal beschikbaar zijn voor de uitoefening van het bedrijf.
e. Continuïteit van het bedrijf moet verzekerd zijn voor minstens 5 à 10 jaar.
Dit blijkt uit:
    a. de opzet en omvang van het bedrijf;
    b. de leeftijd van de ondernemer;
    c. de vakkennis van de ondernemer;
    d. de opleiding van de ondernemer;
    e. de achtergrond van de ondernemer;
    f. de ervaring van de ondernemer;
    g. beschikbaarheid van een opvolger;
    h. de intentie waarmee de activiteiten gedaan worden;
    i. financiering van het bedrijf/akkoord van de bank met het bedrijfsplan.

uuuuu. volwaardig meermansbedrijf:
een bedrijf waaruit een zelfstandig en reëel inkomen voortkomt voor minimaal twee huishoudens;

vvvvv. voorgevel:
de naar de weg gekeerde gevel van een woning of, indien een woning met meer dan één zijde naar de weg is gekeerd, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel(s);

wwwww. voorgevelrooilijn:
1. langs een wegzijde met een regelmatige of nagenoeg regelmatige ligging van de voorgevels van de bestaande bebouwing:
   - de evenwijdig aan de as van de weg gelegen lijn, welke, zoveel mogelijk aansluitend aan de ligging van de voorgevels van de bestaande bebouwing, een zoveel mogelijk gelijkmatig beloop van de rooilijn overeenkomstig de richting van de weg geeft;
2. langs een wegzijde waarlangs geen bebouwing als bedoeld onder 1 aanwezig is en waarlangs mag worden gebouwd:
   - bij een wegbreedte van ten minste 15 m, de lijn gelegen op 15 m uit de as van de weg;
   - bij een wegbreedte geringer dan 10 m, de lijn gelegen op 10 m uit de as van de weg;
   - bij een wegbreedte tussen de 10 m en de 15 m, de lijn gelegen op een afstand, die gelijk is aan de wegbreedte, uit de as van de weg;

xxxxx. voorkeursgrenswaarde:
de bij een bestemmingsplan in acht te nemen maximale waarde voor de geluidsbelasting van geluidsgevoelige objecten, zoals deze rechtsreeks kan worden afgeleid uit de Wet geluidhinder en/of het Besluit geluidhinder;

yyyyy. vrijstaand bijgebouw:
een niet met het (hoofd)gebouw verbonden gebouw, dat zowel ruimtelijk als functioneel ondergeschikt is aan het op hetzelfde bouwperceel gelegen (hoofd)gebouw en ten dienste staat van dat (hoofd)gebouw;

zzzzz. vrijwaringszone molenbiotoop:
de zone waarbinnen het zicht op de molen en de vrije windtoetreding worden beschermd;

aaaaaa. vuurwerkbedrijf:
een bedrijf dat in hoofdzaak is gericht op de vervaardiging of assemblage of de handel in vuurwerk, c.q. de opslag van vuurwerk en/of de daarvoor benodigde stoffen;

bbbbbb. watergang:
een min of meer lijnvormig watervoerend object met vrij wateroppervlak, zoals een beek, een vaart, een sloot of een greppel;

cccccc. woning:
een complex van ruimten, uitsluitend bedoeld voor de huisvesting van één afzonderlijk huishouden;

dddddd. woonschip/woonark:
elk drijvend of anderszins geheel of in hoofdzaak in het water geplaatst voorwerp, niet zijnde een bouwwerk, dat uitsluitend of in hoofdzaak als woning in gebruik is of tot woning is bestemd;

eeeeee. zorgaccommodatie:
~~een zorgfunctie als hoofdtak waarbij de sociaal-medische opvang van personen, al dan niet in de vorm van het ter plaatse woonachtig zijn, wordt gecombineerd met agrarische activiteiten, in die zin dat de personen behulpzaam zijn bij de agrarische of natuurbeherende activiteiten;~~
een zorgfunctie als hoofdtak, waar woongelegenheid en/of dagbesteding wordt geboden aan mensen met een zorgvraag en activiteiten plaatsvinden gericht op het bieden van zorg en begeleiding aan personen die begeleid dienen te worden in de leefsituatie en de dagbesteding.

ffffff. zorgfunctie:
~~een zorgfunctie als neventak bij een bedrijf waarbij een directe relatie bestaat tussen de sociaal-medische opvang van personen en de bedrijfsactiviteiten, in die zin dat de personen behulpzaam zijn bij de bedrijfsactiviteiten.~~ een zorgfunctie als neventak bij een bedrijf, waarbij de personen met een zorgbehoefte als dagbesteding werkzaam zijn binnen het bedrijf.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

a. de afstand tot de (zijdelingse) grens van een bouwperceel:
de kortste afstand vanaf enig punt van een bouwwerk tot de grens van een bouwperceel;

b. de bouwhoogte van een bouwwerk:
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

c. de dakhelling:
langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

d. de goothoogte van een bouwwerk:
vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, waarbij de goothoogte van een lessenaarsdak wordt bepaald vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel van de laagste kant van het dak of van de kap. De goothoogte van een lessenaarsdak wordt bepaald door de hoogte van de goot aan de lage zijde van het dak;

e. de hoogte van een stacaravan:
vanaf de onderkant van het wiel tot aan het hoogste punt van het bouwwerk;

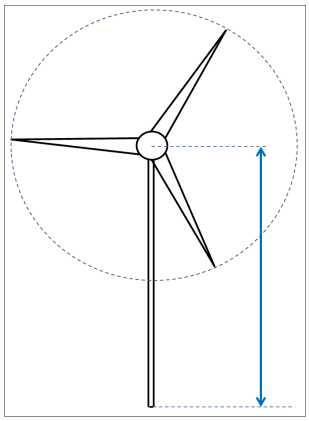
f. de inhoud van een bouwwerk:
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

g. de oppervlakte van een bouwwerk:
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

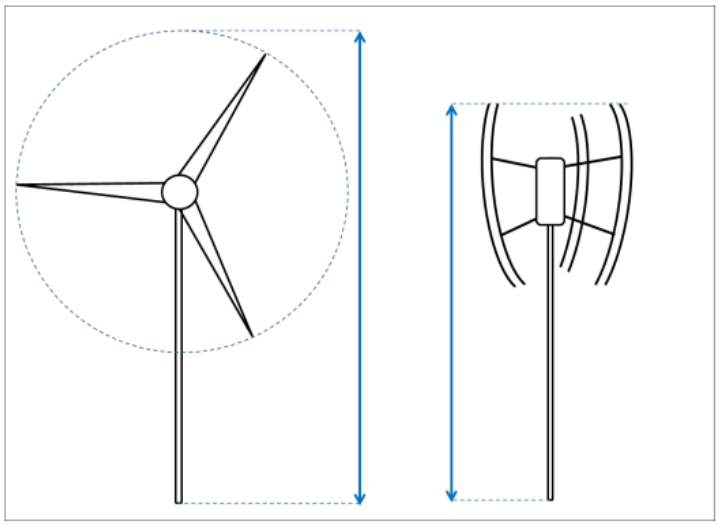
h. de oppervlakte van een overkapping:
tussen de buitenwerkse constructiedelen, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

i. breedte, diepte c.q. lengte van een bouwwerk:
tussen de buitenwerkste hoofdgevelvlaken en/of de harten van gemeenschappelijke scheidingsmuren;

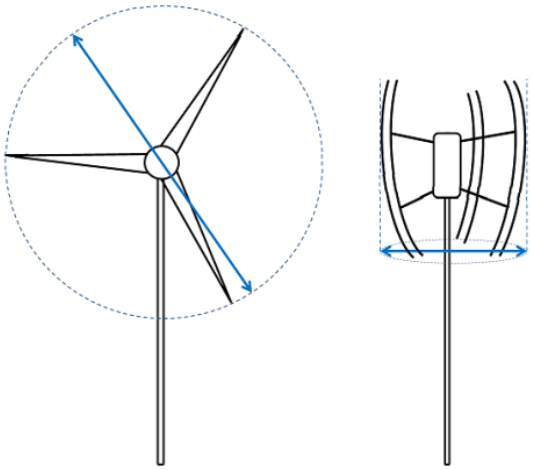
j. de ashoogte van een windturbine:
1. turbines met een horizontale as:
vanaf het middelpunt van de as van de wieken tot aan het aansluitende afgewerkte terrein;
2. turbines met een verticale as:
vanaf de rotor tot aan het aansluitende afgewerkte terrein;

k. de tiphoogte van een windturbine:
1. turbines met een horizontale as:
de ashoogte van een windturbine plus de straal van de rotorcirkel;
2. turbines met een verticale as:
de ashoogte van een windturbine plus het deel van de rotorbladen dat daarboven uit steekt;

I. de rotordiameter:
de diameter wordt bepaald door het maximale bereik van de rotordiameter, gemeten loodrecht op de as;

Bij toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen, worden ondergeschikte bouwdelen als:

1. plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten;
2. erkers, die voldoen aan de bestemmingsregels;
3. wolfseinden;
4. overstekende daken en/of luifels kleiner dan 0,75 m;
5. balkons die minder dan 1 m buiten de gevel steken;

buiten beschouwing gelaten.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Agrarisch - Tuinbouw

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch - Tuinbouw' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een tuinbouwbedrijf;

b. een hoveniersbedrijf;

c. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - kwekerij 2', uitsluitend een hoveniersbedrijf of een vollegronds tuinbouwbedrijf annex kwekerij;

d. cultuurgrond;

met daaraan ondergeschikt:

e. detailhandel in ter plaatse gekweekte en geproduceerde planten, struiken, bomen, fruit en groente en andere gewassen;

f. bed & breakfast al dan niet in combinatie met kleinschalig kampeerterrein uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'bed & breakfast';

g. kwekerij, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - kwekerij';

h. het wonen ten behoeve van het bedrijf al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;
   - mantelzorg;

i. wegen en paden;

j. water;

k. waterhuishoudkundige voorzieningen;

l. nutsvoorzieningen;

m. het stallen van werktuigen ten behoeve van de onder c genoemde bedrijfsactiviteiten;

met de daarbij behorende:

n. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

o. bedrijfswoningen;

p. kassen;

q. tuinen, erven en terreinen;

alsmede voor:

r. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

3.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend bedrijfsgebouwen en overkappingen ten behoeve van één tuinbouwbedrijf, dan wel hoveniersbedrijf of vollegronds tuinbouwbedrijf annex kwekerij worden gebouwd;
2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per tuinbouwbedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - tweede bedrijfswoning', waar twee bedrijfswoningen per bedrijf zijn toegestaan;
3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen en kassen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde de bedrijfswoning(en), ~~en~~ overkappingen en kassen;
4. bedrijfsgebouwen dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning) en minimaal 20 m vanaf de naar de weg gekeerde bouwperceelgrens/grenzen van de openbare weg te worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
5. de maatvoering van een bouwwerk zal voorts voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m²**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   2. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 10 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

3.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid om bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 3.2 sub a onder 2:
   en worden toegestaan dat, behalve ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten', een tweede bedrijfswoning wordt gebouwd, mits:
   1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
   2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
   3. de tweede bedrijfswoning aan de wegzijde binnen het bestemmingsvlak in de directe omgeving van de bedrijfsgebouwen wordt gesitueerd;
   4. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   5. er nog niet eerder een tweede bedrijfswoning is gebouwd;
   6. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
b. lid 3.2 sub a onder 4:
   en toestaan dat een bedrijfsgebouw op een kortere afstand tot de achtergevel en/of de weg dan wel voor het verlengde van de achtergevel van de bedrijfswoning wordt gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;
c. lid 3.2 sub a onder 5:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van de bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2.
d. lid 3.2 sub a onder 5:

en worden toegestaan dat de goothoogte van bedrijfsgebouwen wordt vergroot tot 5,5 m, mits:

1. de vergroting noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 3.2 sub a onder 5:
en worden toegestaan dat de goot- en/of bouwhoogte van bedrijfswoningen worden vergroot tot respectievelijk 5,5 m en/of 10 m, mits:

1. de bedrijfswoning daarmee aansluit op een voor het landschap kenmerkend bebouwingstype;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 3.2 sub a onder 5:
en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;

g. lid 3.2 sub a onder 5:
en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

3.4 Specifieke gebruiksregels

3.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroepsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroepsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken voor detailhandelsdoeleinden vanuit het tuinbouwbedrijf, ~~of het~~ kwekerijbedrijf hoveniersbedrijf of vollegronds tuinbouwbedrijf met een verkoopvloeroppervlakte kleiner dan 10% van de bestaande bedrijfsgebouwen en met een oppervlakte niet groter dan 100 m², met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding

'specifieke vorm van agrarisch – kwekerij' het bestaande oppervlak aan detailhandel is toegestaan;

c. het composteren van producten uit of als gevolg van eigen bedrijfsactiviteiten.

3.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 3.4.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken voor detailhandelsdoeleinden vanuit het tuinbouwbedrijf, ~~of het~~ kwekerijbedrijf hoveniersbedrijf of vollegronds tuinbouwbedrijf anders dan bedoeld in lid 3.4.1 sub b;
e. het gebruik van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - kwekerij 2' ten behoeve van:
    1. houtteelt;
    2. fruiteelt;
    3. naar de aard daarmee gelijk te stellen vormen van opgaande teelt van meerjarige gewassen, zoals olifantengras.

3.5 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje 'Monumenten Buitengebied Midden – Drenthe'. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
    1. het normale onderhoud betreffen;
    2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.
    3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan

worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

3.6 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. de tuinbouwactiviteiten, dan wel bedrijfsactiviteiten ter plaatse moeten zijn beëindigd;
c. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
d. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
e. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 4 Agrarisch met waarden - 1

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch met waarden - 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. cultuurgrond;

b. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf';

c. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in de vorm van een intensief veehouderijbedrijf, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij';

d. de uitoefening van een agrarisch bedrijf met een in hoofdzaak grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in combinatie met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak';

met daaraan ondergeschikt:

e. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

f. de uitoefening van het agrarisch bedrijf in combinatie met een kampeerterrein ter plaatse van de aanduiding ‘kampeerterrein’;

g. de uitoefening van het agrarisch bedrijf in combinatie met een kampeerterrein, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – kampeerterrein 2’, met dien verstande dat het aantal kampeermiddelen niet meer mag bedragen dan 165;

h. de uitoefening van het agrarisch bedrijf in combinatie met recreatieve nachtverblijven, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf’, met dien verstande dat het aantal recreatieve nachtverblijven niet meer mag bedragen dan 75;

i. voorzieningen voor het beheer die ten dienste staan van de recreatieve functie, in de vorm van gebouwen ten behoeve van sanitair, het opslaan van materialen en machines, receptie, kantoorruimte en/of magazijn, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf’;

j. sport- en spelvoorzieningen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – kampeerterrein 2’, met uitzondering van een zwembad;

k. het wonen ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij', 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' en ‘bedrijfswoning’, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep of bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en de invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;
   - mantelzorg;
   - een gastouderopvang;

- bestaand kinderdagverblijf;

l. ijsbaan, ter plaatse van de aanduiding ‘ijsbaan’;

m. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarden van het jonge veld- en veenontginningenlandschap en in het bijzonder het open karakter van dit landschap;

n. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen;

o. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer;

p. openbare nutsvoorzieningen;

q. extensief dagrecreatief medegebruik;

r. bestaande landbouwwegen, alsmede voet- en fietspaden en overige infrastructurele voorzieningen;

s. groen, wegen en paden ten behoeve van de verblijfsrecreatie ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf’;

t. waterhuishoudkundige voorzieningen;

u. een spoelplaats ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - spoelplaats';

v. een parkeerterrein ter plaatse van de aanduiding 'parkeerterrein';

met de daarbij behorende:

w. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

x. bedrijfswoningen;

y. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;

z. silo's, platen en bassins;

aa. kassen, tunnelkassen en blaastunnels;

bb. boogstallen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - boogstallen';

cc. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

dd. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘karakteristiek’, met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

4.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. er zullen uitsluitend gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van agrarische bedrijven met bijbehorende functies worden gebouwd;
   2. ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch – uitbreiding uitgesloten’ is uitsluitend de bestaande bebouwing toegestaan;
   3. bebouwing verbonden door middel van de aanduiding ‘relatie’ wordt aangemerkt als behorend tot één agrarisch bedrijf;

4a. de gebouwen zullen uitsluitend binnen een aaneengesloten vierhoek van 1,5 ha, dan wel bouwvlak worden gebouwd gerekend vanuit de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', waarbij de diepte van de vierhoek (ongeveer haaks op de naar de weg gerichte gevel van de bedrijfswoning, dan wel overeenkomstig de richting van de bestaande bebouwing) altijd langer is dan de breedte (ongeveer evenwijdig aan de naar de weg gekeerde gevel van de bedrijfswoning, dan wel overeenkomstig de richting van de bestaande bebouwing) van de vierhoek. In afwijking hiervan zijn in bestaande situaties waarin de bebouwing niet binnen een vierhoek, dan wel bouwvlak is gesitueerd ook andere vormen toegestaan;

4b. in uitzondering op het gestelde onder a, mogen tevens gebouwen worden gebouwd overeenkomstig de bestaande situatie, dan wel binnen een bouwvlak, zoals ter plaatse is aangeduid;

5. de diepte van een aaneengesloten vierhoek zal ten hoogste 200 m bedragen, gerekend vanaf de naar de weg gekeerde gevel van de bedrijfswoning. Indien geen bedrijfswoning aanwezig is, zal de diepte worden gerekend vanaf de naar de weg gekeerde perceelgrens. De grootste afstand in de breedte van een vierhoek zal ten hoogste 125 m bedragen, zodanig dat er wordt gebouwd binnen een denkbeeldige vierhoek;

6. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1 ha' zal de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 1 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 150 m en de grootste afstand in de breedte van een vierhoek ten hoogste 100 m zullen bedragen;

7a. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 2 ha' zal de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 2 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 200 m zal bedragen, met dien verstande dat de diepte van de vierhoek altijd langer is dan de breedte van de vierhoek;

7b. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – 2,5 ha' zal de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 2,5 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 200 m zal bedragen, met dien verstande dat de diepte van de vierhoek altijd langer is dan de breedte van de vierhoek;

8. per gebied, ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', mogen binnen de aaneengesloten vierhoeken, dan wel bouwvlak uitsluitend gebouwen ten behoeve van één agrarisch bedrijf worden gebouwd;

9. het vloeroppervlak ten behoeve van een niet-grondgebonden tweede tak, zal per bedrijf ten hoogste 2.000 m² bedragen, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', dan wel niet meer dan het bestaande oppervlak indien dit meer bedraagt, met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte (m2)' ten hoogste de aangegeven vloeroppervlakte is toegestaan;

10. bedrijfsgebouwen dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning) en minimaal 20 m vanaf de naar de weg gekeerde

bouwperceelgrens/grenzen van de openbare weg te worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;

11. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per bedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - tweede bedrijfswoning' en 'bedrijfswoning uitgesloten', waar respectievelijk twee bedrijfswoningen per bedrijf, dan wel geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;
12. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
13. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
14. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6
Kassen	-	1.000	-	-	-	5
(Toren)silo		-	-	-	-	12

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

15. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – bebouwing uitgesloten' zijn geen gebouwen of bouwwerken toegestaan;
16. ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij' en ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' worden bedrijfsgebouwen in ten hoogste één bouwlaag gebouwd.

b. Voor het bouwen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding ‘ijsbaan’ gelden de volgende regels:

1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per ijsbaan ten hoogste 100 m² bedragen;

2. de hoogte van een gebouw zal ten hoogste 5 m bedragen.

c. Voor het bouwen van extra gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – minicamping’ gelden de volgende regels:
   1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden;
   3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
   4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

d. Voor het bouwen van extra gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf’ ten behoeve van de onder 4.1, sub i bedoelde voorzieningen gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de extra gebouwen, waaronder overkappingen, zal niet meer bedragen dan 240 m^2. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   2. de bouwhoogte van de gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
   3. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal 1 bouwlaag.

e. Voor het plaatsen van recreatieve nachtverblijven ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf’ gelden de volgende regels:
   1. de oppervlakte van een recreatief nachtverblijf inclusief een vrijstaande of een inpandige berging zal maximaal 70 m^2 bedragen;
   2. de oppervlakte van vrijstaande bergingen bedraagt per nachtverblijf ten hoogste 6 m^2 en de bouwhoogte maximaal 3 m;
   3. de bouwhoogte van een recreatief nachtverblijf zal maximaal 5 m bedragen;
   4. een recreatief nachtverblijf heeft maximaal één bouwlaag;
   5. de onderlinge afstand tussen recreatieve nachtverblijven mag niet minder dan 3 m bedragen.

f. Voor het bouwen ten behoeve van een spoelplaats ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - spoelplaats' geldt de volgende regel:
   1. de oppervlakte en bouwhoogte van de bouwwerken ten behoeve van de spoelplaats bedragen maximaal de bestaande oppervlakte en bestaande bouwhoogte.

g. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

1. silo's, platen en bassins zullen uitsluitend worden gebouwd binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak, achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning), dan wel overeenkomstig de bestaande situatie buiten een vierhoek dan wel bouwvlak, met dien verstande dat de buiten de vierhoek, dan wel bouwvlak gebouwde silo's mogen worden vernieuwd en veranderd onder de voorwaarde dat de inhoud van vernieuwde of veranderde silo's niet meer bedraagt dan 2.500 m^3, dan wel de bestaande inhoud indien die meer bedraagt en dat burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de exacte plaats en de vormgeving ten behoeve van een goede inpassing in het landschap. De goothoogte van een mestsilo binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak bedraagt niet meer dan 6 m, de nokhoogte niet meer dan 12 m;
2. de bouwhoogte van blaastunnels bedraagt niet meer dan 1,2 m;
3. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak niet meer dan 2 m en daarbuiten niet meer dan 1 m, met dien verstande dat de bouwhoogte voor de voorgevelrooilijn en op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
4. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van lichtmasten ten hoogste 4 m en de hoogte van omheiningen van bakken ten hoogste 1,8 m zullen bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m^2;
5. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan;
6. in afwijking van het bepaalde onder 5 zijn ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – nachtverblijf' lichtmasten ten behoeve van het recreatieve nachtverblijf toegestaan, met dien verstande dat de hoogte van de lichtmasten ten hoogste 4 m bedraagt en de armaturen op de grond moeten worden gericht.

4.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);
- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan:

- de plaats van gebouwen en bouwwerken;
- de (transparante) vormgeving van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, met name afrasteringen en omheiningen;
- de vormgeving van de vierhoek in het geval dat deze ligt binnen een afstand van minder dan 25 m van de aanduiding 'overige zone - es';
- het plaatsen van verlichting.

4.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Onderstaande bevoegdheden kunnen ook nog worden toegepast na gebruikmaking van de afwijkingsbevoegdheid onder b.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 4.2 sub a onder 1 en/of lid 4.2 sub a onder 4:
   en worden toegestaan dat gebouwen, in de functie van schuilgelegenheden voor dieren, ook ten behoeve van het niet bedrijfsmatig houden van vee, buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak worden gebouwd, mits:
   1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede bestemd zijn als Waarde – Grasland;
   2. bij beschikbaarheid van 1 ha tot 2 ha cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 25 m^2 zal bedragen;
   3. bij beschikbaarheid van 2 ha of meer cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 50 m^2 zal bedragen;
   4. de bouwhoogte van de gebouwen ten hoogste 3,5 m zal bedragen;
   5. de bebouwing aansluit op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting en er geen afbreuk wordt gedaan aan natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 4.2 sub a onder 4 en 5:
   en worden toegestaan dat de aaneengesloten vierhoek van 1,5 ha, dan wel bouwvlak wordt vergroot, mits:
   1. de oppervlakte van de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak wordt vergroot tot ten hoogste 2 ha;
   2. deze afwijking niet wordt toegepast ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1 ha';

3. met de vormgeving van de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
4. het verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend over gegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;
5. er zicht is op een langdurige vergroting van de productieomvang als gevolg van schaalvergroting of extensivering/verbreding van de bedrijfsactiviteiten en de noodzakelijkheid van de bedrijfsuitbreiding is aangetoond;
6. is aangetoond dat binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak geen ruimte meer is voor de benodigde uitbreiding;
7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
9. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 4.2 sub a onder 4 en 5:
en worden toegestaan dat de bebouwing niet in een vierhoek, dan wel bouwvlak wordt geplaatst, mits:
1. de noodzaak vanwege praktische onmogelijkheden van het plaatsen in een vierhoek, dan wel bouwvlak wordt aangetoond;
2. een goede landschappelijke inpassing wordt gegarandeerd;
3. de oppervlakte van de totale toegestane bebouwing gelijk blijft;

d. lid 4.2 sub a onder 9:
en worden toegestaan dat het vloeroppervlak wordt vergroot, met dien verstande dat een intensieve tak bij een bedrijf dat ter plaatse is aangeduid met 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' wordt vergroot tot ten hoogste 3.000 m², mits:
1. de noodzaak tot vergroting voortvloeit uit het realiseren of behouden van een volwaardige neventak of een volwaardig bedrijf en deze noodzaak is aangetoond, dan wel uit gewijzigde wet- en regelgeving;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

3. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

e. lid 4.2 sub a onder 10:

en toestaan dat een bedrijfsgebouw op een kortere afstand tot de achtergevel en/of de weg dan wel voor het verlengde van de achtergevel van de bedrijfswoning wordt gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

f. lid 4.2 sub a onder 11:

en worden toegestaan dat, behalve ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten', een tweede bedrijfswoning wordt gebouwd, mits:

1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de tweede bedrijfswoning aan de wegzijde binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak in de directe omgeving van de bedrijfsgebouwen wordt gesitueerd;
4. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er nog niet eerder een tweede bedrijfswoning is gebouwd;
6. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;

g. lid 4.2 sub a onder 13:

en toestaan dat aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen op een kortere afstand tot de voorgevel, dan wel voor het verlengde van de voorgevel van de bedrijfswoning worden gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

h. lid 4.2 sub a onder 14:

en worden toegestaan dat de goothoogte van bedrijfsgebouwen wordt vergroot tot 5,5 m, mits:

1. de vergroting noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

i. lid 4.2 sub a onder 14:

en worden toegestaan dat de goot- en/of bouwhoogte van bedrijfswoningen worden vergroot tot respectievelijk 5,5 m en/of 10 m, mits:

1. de bedrijfswoning daarmee aansluit op een voor het landschap kenmerkend bebouwingstype;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. lid 4.2 sub a onder 14:
en worden toegestaan dat de oppervlakte van de bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;

k. lid 4.2 sub a onder 14:
en worden toegestaan dat wordt afgeweken van de dakhellingsvereisten ten behoeve van een serrestal, onder de voorwaarde dat het verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend overgegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

l. lid 4.2 sub a onder 14:
en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;

m. lid 4.2 sub a onder 14:
en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt;

n. lid 4.2 sub ~~f~~ g onder 1:
en worden toegestaan dat mestsilo's, platen of bassins buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak worden gebouwd indien er geen geschikte plaats binnen de vierhoek, dan wel bouwvlak aanwezig is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, mits:
1. tevens de in lid 4.6 onder a genoemde omgevingsvergunning is verleend;
2. de oppervlakte van een mestsilo ten hoogste 750 m^2 zal bedragen;
3. de inhoud van een silo of een bassin ten hoogste 2.500 m^3 zal bedragen;
4. de oppervlakte van een mestplaat, inclusief opstaande randen, ten hoogste 300 m^2 zal bedragen;
5. de goothoogte van een mestsilo ten hoogste 4 m, en de nokhoogte van een mestsilo, inclusief afdekking, ten hoogste 8 m zal bedragen;
6. de hoogte van de opstaande randen van een mestplaat ten hoogste 2 m zal bedragen;
7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. mestsilo's niet worden toegestaan ter plaatste van de aanduiding 'silo uitgesloten';

o. lid 4.2 sub ~~f~~ g onder 4:
en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, binnen de vierhoek wordt vergroot tot ten hoogste 15 m, mits:
- geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en natuurlijke waarden, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

p. lid 4.2 sub ~~f~~ g onder 5:
en worden toegestaan dat buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak lichtmasten worden geplaatst bij bestaande paardrijbakken, dan wel nieuwe met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels toegestane paardrijbakken, mits:
1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
2. de hoogte maximaal 4 m bedraagt;
3. het aantal niet meer dan zes bedraagt;
4. de lichtmasten uitsluitend zijn gericht op de paardrijbak;
5. deze voldoen aan de milieukwaliteitseisen onder de specifieke gebruiksregels.

4.5 Specifieke gebruiksregels

4.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het tijdelijk opslaan van landbouwproducten buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten al dan niet gecombineerd met een grondgebonden neventak ter plaatse van de aanduiding ‘intensieve veehouderij’ of ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak’;
c. bestaande (co-)vergisting zoals opgenomen in bijlage 5;
d. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van productiegebonden detailhandel in de vorm van de verkoop van eigen en streekeigen producten;
e. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m², met uitzondering van de opslag van auto’s, caravans en boten in bestaande bebouwing;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

f. het gebruik van de gronden ten behoeve van de teelt van buxus en coniferen en soortgelijke niet-hoogopgaande beplanting ter plaatse van de aanduiding '~~specifieke vorm van agrarisch -~~ sierteelt';

g. het gebruik van de gronden ten behoeve van bestaande sierteelt en nieuwe sierteelt als neventak van het agrarische bedrijf, mits het karakter van het open landschap gewaarborgd is doordat de sierteelt plaatsvindt binnen of aansluitend aan de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak, dan wel aansluitend aan bestaande opgaande beplanting;

h. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee tot een maximum van 0,5 ha;

i. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak, met inachtneming van de volgende regels:
   1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
   2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur;

j. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van ondergeschikte horeca ten behoeve van de ijsbaan;

k. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van een bestaande aan de agrarische functie ondergeschikte deeltijdfunctie in de vorm van lichte bedrijvigheid;

l. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van een kampeerterrein ter plaatse van de aanduiding 'kampeerterrein' met inachtneming van de volgende regels:
   1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij de (bedrijfs)woning;
   2. alleen kampeermiddelen zijn toegestaan;
   3. het seizoen loopt van 15 maart tot 1 november en daarbuiten is het terrein leeg en buiten gebruik;
   4. er zijn maximaal 60 staanplaatsen toegestaan;
   5. er zijn maximaal 3 eenvoudige trekkershutten met slaapkamer en kookgelegenheid, maar zonder toilet en douche toegestaan op het terrein. De maximale oppervlakte van een trekkershut bedraagt 30 m^2, de maximale bouwhoogte is 5 m en de trekkershut heeft maximaal 1 bouwlaag. De trekkershutten mogen buiten het kampeerseizoen niet worden gebruikt;
   6. er mag 60 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Deze vrijstaande bijgebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden. De maximale bouwhoogte van deze bijgebouwen en/of overkappingen bedraagt 3,5 m. De bijgebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal 1 bouwlaag. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   7. op het eigen terrein wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid (per standplaats een parkeerplaats);

m. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
   1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
   2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert;

~~n. het gebruik anders dan het bestaande gebruik van mestsilo's voor opslag en verhandeling van meststoffen aan andere (agrarische) bedrijven.~~

4.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het opslaan van mest, bermmaaisel, producten die vrijkomen bij het schoonmaken van sloten, hooibalen en/of andere agrarische producten buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub a;
b. het opslaan van agrarische producten binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak voor zover het gronden betreft die zijn gelegen voor (het verlengde van) de naar de weg gekeerde gevel(s) van een bedrijfswoning of, indien geen bedrijfswoning aanwezig is, het dichtst bij de weg gelegen bedrijfsgebouw;
c. het opslaan van niet-agrarische producten en/of het stallen van auto's, caravans en boten anders dan in gebouwen;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub b en c;
e. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
f. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub d;
g. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie anders dan bestaande (verblijfs)recreatie en (verblijfs)recreatie als bedoeld in lid 4.5.1 sub l en lid 4.5.1 sub m;
h. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub e, en voor een kinderdagverblijf met uitzondering van bestaande kinderdagverblijven;
i. het gebruik van de gronden ten behoeve van bosbouw, houtteelt of andere opgaande teeltvormen, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub f en g;
j. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub h;
k. de aanleg van en het gebruik van gronden voor paardrijbakken buiten de aaneengesloten vierhoeken, dan wel bouwvlak, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;

l. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub i;

m. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 4.5.1 sub j;

n. de aanleg van een ecologische verbindingszone met een oppervlakte van meer dan 3 ha;

o. het (laten) gebruiken van het kampeerterrein ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – kampeerterrein 2' door anderen dan verblijfsrecreanten zoals dagrecreanten;

p. het gebruik van de gronden ten behoeve van opgaand groen en grondwallen hoger dan 50 cm ter plaatse van de aanduiding 'groen uitgesloten';

q. het (laten) gebruiken van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – kampeerterrein 2' overeenkomstig de bestemming zonder dat op eigen terrein wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid ten behoeve van het recreatieve nachtverblijf;

r. het gebruik van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – kampeerterrein 2' ten behoeve van een kampeerterrein, dan wel recreatief nachtverblijf overeenkomstig de bestemming zonder dat de bomen en haagbeplanting overeenkomstig de Natuurbeschermingswetvergunning d.d. 4 november 2008 (kenmerk 45/RO2008012941) ten behoeve van de landschappelijke inpassing langs de randen van het terrein worden aangelegd en instand worden gehouden;

s. het gebruik anders dan het bestaande gebruik van mestsilo's voor opslag en verhandeling van meststoffen aan andere (agrarische) bedrijven.

4.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij toetsing van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 4.5.2 sub a:
   ten behoeve van mest- en kuilopslag of de opslag van agrarische producten middels een plaat, bassin of een mestsilo buiten de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak indien daarbinnen geen geschikte plaats meer is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, met dien verstande dat:
   1. indien mogelijk wordt aangesloten op de bestaande vierhoek, dan wel bouwvlak;
      Wanneer wordt aangetoond dat dit op grond van bedrijfseconomische redenen/efficiëntie niet mogelijk is, dient de opslag zo veel mogelijk aan te sluiten op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting;
      Voor mestopslag geldt dat opslag ook in het open veld kan worden toegestaan indien dit uit bedrijfseconomische overwegingen de meest efficiënte oplossing is en de mest en/of het digestaat in de nabijheid van de opslagplaats zal worden toegepast;

2. solitaire opslag zo veel mogelijk wordt voorkomen doordat aansluiting wordt gezocht bij reeds bestaande mestopslag in de omgeving;
3. in het geval het niet of slechts beperkt mogelijk is aan te sluiten bij bestaande bebouwing of opgaande beplanting dient de opslag landschappelijk te worden ingepast, eventueel door toepassing aarden wallen;
4. aan- en afvoerroutes voldoende capaciteit hebben en opstelplaatsen voor laad- en losgelegenheid op de agrarische gronden zijn gesitueerd;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie (waaronder geurhinder), de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;
7. voldoende bodembeschermende voorzieningen worden getroffen in de vorm van een vloeistofkerende vloer met opstaande randen;
8. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;

b. lid 4.5.2 sub d en de bestemmingsomschrijving:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting, mits:

1. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
2. er in hoofdzaak sprake is van mest en/of organische (bij)producten van het eigen bedrijf, al dan niet aangevuld met mest en/of organische (bij)producten van andere bedrijven, al dan niet in een samenwerkingsverband, dan wel de output van de vergister (het digestaat) in hoofdzaak op het bedrijf of de bedrijven van het samenwerkingsverband worden gebruikt;
3. de doorzet minder dan 100 ton per etmaal bedraagt;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de bouwwerken ten behoeve van de (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting ten hoogste 2.500 m² bedraagt;
5. de hoogte van een mest- en/of organische (bij)product-vergistingsinstallatie ten hoogste 10 m bedraagt;
6. er sprake is van een bouwperceel, gelegen aan een weg, die berekend is op zwaar verkeer;
7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 4.5.2 sub d en de bestemmingsomschrijving:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduidingen ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf’, ‘intensieve veehouderij’ en ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak’ de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met een aan de agrarische functie ondergeschikte deeltijdfunctie in de vorm van lichte bedrijvigheid of een zorgfunctie, mits:

1. het gaat om bedrijfsactiviteiten tot en met milieucategorie 3.2, zoals die zijn opgenomen in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, voor zover deze naar de aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 en 2;
2. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
3. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
4. alle activiteiten ten behoeve van de kleinschalige uitoefening van de toegelaten bedrijvigheid binnen de bestaande bebouwing worden ondergebracht, met dien verstande dat de maximaal toegestane bedrijfsvloeroppervlakte 30% van de bestaande bebouwing bedraagt, met een maximum van in totaal 750 m^2;
5. er geen opslag van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen plaatsvindt;
6. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. lid 4.5.2 sub e:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning wordt gebruikt voor meer dan één woning, mits:

1. de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot en er niet meer dan twee woningen worden gevestigd;
4. de totale oppervlakte van de bijgebouwen bij de twee bedrijfswoningen niet meer bedraagt dan 100 m^2;
5. er voldoende parkeergelegenheid op het bijbehorende erf wordt aangelegd;
6. is aangetoond dat de vestiging geen onevenredige afbreuk doet aan de milieusituatie van agrarische bedrijven in de directe omgeving;
7. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
8. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 4.5.2 sub h:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning in combinatie met een kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang wordt gebruikt, mits:

1. het gaat om een bedrijfsvorm uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven;
2. het beroep of bedrijf wordt in ieder geval uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning die gelegen is op het perceel waar de activiteit plaatsvindt;
3. de bedrijfsvloeroppervlakte voor een kinderdagverblijf of een buitenschoolse opvang:
   a. in geval gebruik wordt gemaakt van de bedrijfswoning of bijgebouwen behorende bij de bedrijfswoning niet meer bedraagt dan 30% van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde gebouwen maar in ieder geval niet meer dan 45 m^2 van dat oppervlak, of;
   b. in geval gebruik wordt gemaakt van de agrarische bedrijfsbebouwing op hetzelfde perceel niet meer bedraagt dan 70 m^2 van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde bebouwing;

   met dien verstande dat de totale oppervlakte voor kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang tezamen niet meer dan in totaal 70 m^2 mag bedragen, dit is exclusief verkeersruimtes en sanitaire ruimtes;
4. het parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
6. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
7. er geen opslag plaatsvindt van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen;
8. er is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid, de ruimtelijke kwaliteit en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 4.5.2 sub i:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering worden gebruikt voor houtteelt of andere opgaande teeltvormen, mits:

1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast in aansluiting op bestaande opgaande landschapselementen;
2. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Grasland;
3. een minimale afstand van 10 m wordt aangehouden tot aangrenzende agrarische productiegronden in verband met schaduwwerking;
4. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische, archeologische en cultuurhistorische waarden van het jonge veldontginningenlandschap;
5. na winning de oorspronkelijke kenmerken van het landschap herkenbaar blijven, in het bijzonder het open karakter van dit landschap;

g. lid 4.5.2 sub j:
en worden toegestaan dat de gronden worden gebruikt voor de aanleg van landschappelijke beplanting, mits:
1. is aangetoond dat de aanleg van de beplanting een versterking betekent van de landschappelijke structuur;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

h. lid 4.5.2 sub k:
en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van een paardrijbak worden gebruikt, mits:
1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast in aansluiting op bestaande bebouwingsvierhoeken, dan wel bouwvlak of andere bouwpercelen;
2. is aangetoond dat binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek\, dan wel bouwvlak geen ruimte meer is voor een paardrijbak;
3. deze afwijking niet wordt toegepast op gronden die mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
4. een minimale afstand van 30 m wordt aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen en overigens ook is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van omliggende gronden;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en archeologische waarden.

4.7 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
1. het kappen en/of rooien van bomen en/of houtgewas in de vorm van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee, niet zijnde bomen en/of houtgewas onderdeel uitmakend van een grondgebonden agrarische teelt;
2. het verwijderen van houtopstanden en struweel (ondergroei) ter plaatse van de gronden die in bijlage 9 en 10 zijn aangewezen als ‘beplanting bestaande uit bomen en struiken’, ‘singel/struweel’, ‘natuurterrein’, ‘bos’, ‘hakhout, griend, broekbos’ of ‘bos en elementen grote eenheden/beheerplan aanw.’;
3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee;
4. het dempen en/of graven van (erf)sloten en/of andere watergangen en het aanbrengen van kunstwerken zoals dammen en stuwen, voor zover het verkavelingspatroon hierdoor wordt gewijzigd;
5. het aanleggen van aarden wallen;

6. het realiseren van stapstenen of onderdelen van een ecologische verbindingszone met een oppervlakte van niet meer dan 3 ha;
7. het aanleggen van fiets- en voetpaden;
8. het aanleggen van ondergrondse, bovengrondse transport-, energie- en/of telecommunicatiekabels en/of –leidingen, niet zijnde mesttransportleidingen binnen de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak;
9. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen en/of de aanleg van verharde wegen en paden buiten de in lid 4.2 bedoelde vierhoek, dan wel bouwvlak, als ook verharding breder dan 2 m voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de weg, met dien verstande dat de aanleg van verharding voor de voorgevel(s) ten behoeve van twee in-/uitritten met een maximale breedte aan de straatzijde van 17 m en een maximale breedte van 7 m op het voorerf en een in/uitrit met een maximale breedte van 5 m zijn toegestaan;
10. het verharden van onverharde of halfverharde wegen en paden of het veranderen van de verharding van klinkerwegen buiten de in lid 4.2 bedoelde vierhoek, dan wel bouwvlak.

b. Het sub a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn of aanwezig zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden van het jonge veld- en veenontginningengebied en de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden. De aanleg van een ecologische verbindingszone moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel deze moet betrekking hebben op particulier natuurbeheer.

4.8 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden – Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;

3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

4.9 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. (vergroting vloeroppervlak ten behoeve van een intensieve tak)
het vloeroppervlak ten behoeve van een intensieve tak ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' wordt vergroot tot ten hoogste 5.300 m², mits:
   1. de noodzaak tot vergroting voortvloeit uit het realiseren of behouden van een volwaardige neventak of een volwaardig bedrijf en deze noodzaak is aangetoond, dan wel uit gewijzigde wet- en regelgeving;
   2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

b. (wijziging bedrijfsvorm van intensief naar grondgebonden de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt aangebracht bij beëindiging van het intensieve veehouderijbedrijf ten behoeve van wijziging van bedrijfsvorm, mits:
   1. de bedrijfsactiviteiten van het intensief veehouderijbedrijf op een bestaande aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zijn beëindigd en gewijzigd is in een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering;
   2. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
   3. de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf’ op dezelfde plek wordt aangebracht waar de aanduiding ‘intensieve veehouderij’ wordt verwijderd;

c. (wijziging bedrijfsvorm van intensief naar grondgebonden en gelijktijdige verplaatsing van dat bedrijf)

bij beëindiging van het intensieve veehouderijbedrijf de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt aangebracht ten behoeve van wijziging van bedrijfsvorm waarbij deze gelijktijdig wordt verplaatst naar een ander perceel, mits:

1. de bedrijfsactiviteiten van het intensief veehouderijbedrijf op een bestaande aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zijn beëindigd en gewijzigd is in een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering;
2. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
3. bij verplaatsing van het bedrijf met de ligging en vormgeving van de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
4. is aangetoond dat de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig is dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
5. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf is verbonden;
6. er een zodanige bedrijfsopzet is dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
7. de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak maximaal 1,5 ha zal bedragen;
8. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk maken;
9. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
10. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
11. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de water-huishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
12. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone', gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

en met dien verstande dat burgemeester en wethouders bij toepassing van de wijzigingsbevoegdheid ingeval op de oude locatie een of meerdere gebouwen blijven staan als voorwaarde kunnen stellen dat de bestemming van de oude locatie wordt gewijzigd in een andere bestemming, of ingeval op de oude locatie niet een of meerdere gebouwen blijven staan, de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt verwijderd;

d. (verplaatsing grondgebonden bedrijf)

de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt aangebracht ten behoeve van verplaatsing van dat grondgebonden bedrijf mits:

1. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
2. met de ligging en vormgeving van de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
3. is aangetoond dat de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig is dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
4. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf is verbonden;
5. er een zodanige bedrijfsopzet is dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
6. de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak maximaal 1,5 ha zal bedragen;
7. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk maken;
8. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
9. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
10. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
11. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone', gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

met dien verstande dat, ingeval op de oude locatie een of meerdere gebouwen blijven staan burgemeester en wethouders als voorwaarde kunnen stellen dat de bestemming van de oude locatie wordt gewijzigd in een andere bestemming, of ingeval op de oude locatie niet een of meerdere gebouwen blijven staan, de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt verwijderd;

e. (nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf)

de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf’ wordt aangebracht ten behoeve van nieuwvestiging van een grondgebonden agrarisch bedrijf, mits:

1. vestiging in bestaande bebouwing niet mogelijk is;
2. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;

3. met de ligging en vormgeving van de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
4. is aangetoond dat de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig is dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
5. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf is verbonden;
6. er een zodanige bedrijfsopzet is dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
7. de aaneengesloten vierhoek, dan wel bouwvlak maximaal 1,5 ha zal bedragen;
8. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk maken;
9. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
10. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
11. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
12. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone', gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;
13 in een landschappelijk inpassingsplan is aangetoond dat de bebouwing goed landschappelijk wordt ingepast, waarbij de voorwaarde kan worden opgenomen dat (een gedeelte van) de landschappelijke inpassing voor een bepaalde datum overeenkomstig het inpassingsplan moet zijn aangelegd en vervolgens in stand moet worden gehouden, dan wel dat de gronden niet in gebruik mogen worden genomen dan nadat (een gedeelte van) de landschappelijke inpassing overeenkomstig het inpassingsplan is aangelegd en in stand wordt gehouden;

f. (vergroting ijsbaan)

de aanduiding ‘ijsbaan’ wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:

- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

g. (wijziging in bestemming Natuur)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;

2. de wijziging uitsluitend mag worden toegepast in gebieden die in het provinciale beleid zijn opgenomen als behorend tot de NNN, niet zijnde beheergebieden, dan wel als ecologische verbindingszones;
3. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven onevenredig in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische en cultuurhistorische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. bij wijziging daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland de betreffende waarden van deze gebieden in acht moeten worden genomen;
7. er maatregelen moeten worden getroffen waardoor er gelet op de instandhoudingsdoelstelling geen significante gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';

h. (wijziging in de bestemming Natuur met de mogelijkheid voor bosaanplant)
de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur met de mogelijkheid voor bosaanplant, met dien verstande dat:
1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 23 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. deze wijziging niet mag worden toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
3. in ieder geval één van de volgende voorwaarden van toepassing moet zijn:
   - de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha, of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);
   - de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voor zover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
   - de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein, dat groter is dan 10 ha;
   - de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voor zover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
   - de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voor zover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet worden aangetast;

4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. de wijziging moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel betrekking heeft op particulier natuurbeheer;
6. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, in het bijzonder het open karakter van dit landschap, de geomorfologische, de archeologische en cultuurhistorische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. maatregelen moeten worden getroffen waardoor er gelet op de instandhoudingsdoelstelling geen significante gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';

i. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen) ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';
   3. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;
   4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   5. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
   6. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm moeten worden gehandhaafd;
   7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. (wijziging in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling)
   ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch

bedrijf met intensieve tak' voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen – Voormalige boerderijen en voor het deel waar de compensatiewoning gebouwd wordt de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de regels van artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn en voor het deel waar de compensatiewoning gebouwd wordt de regels van artikel 28 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;
3. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. per voormalig bouwperceel ten hoogste één woning mag worden gebouwd als er minstens 750 m² bebouwing gesloopt wordt respectievelijk 2 woningen mogen worden gebouwd als er minstens 2.000 m² bebouwing gesloopt wordt, uitsluitend als compensatie voor de sloop van voor 2 juni 2010 bestaande voormalige agrarische ~~bedrijfs~~gebouwen. Hierbij dient alle voormalige bebouwing, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, met uitzondering van de voormalige bedrijfswoning en de legale daarbij behorende bijgebouwen op een perceel te worden gesloopt;
5. ~~op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 750 m² met een afwijkingsmarge van 5% aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, moet worden gesloopt;~~ een beperkte afwijking van 5% van de onder 4 genoemde randvoorwaarde mogelijk is mits sprake is van een extra kwaliteitsslag;
6. het samenvoegen van agrarische bebouwing op meerdere percelen mogelijk is om te komen tot de sloopnorm van 750 m^2 respectievelijk 2.000 m². ~~Saldering geeft slechts recht op de bouw van één compensatiewoning~~;
7. de ter compensatie van de sloop nieuw te bouwen woning(en) direct achter of naast het voormalig boerderijpand moet(en) worden gebouwd, met dien verstande dat de bebouwing niet mag plaatsvinden in gebieden die in de provinciale omgevingsvisie zijn aangewezen als NNN;
8. er middels een beeldkwaliteitsplan sprake moet zijn van een verbetering van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit;
9. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
10. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

11. indien op het perceel voormalig agrarische bebouwing behouden blijft, voor dit deel van het perceel de wijzigingsbevoegdheid als bedoeld onder ~~g~~ i wordt toegepast;

k. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de oppervlakte van het betreffende bestemmingsvlak voor het wonen na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid ten hoogste 3.000 m² moet bedragen;
3. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. er sprake moet zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;
5. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de archeologische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

l. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. het voormalige bestemmingsvlak moet worden verwijderd;
3. de huidige ligging van het bestemmingsvlak belemmeringen moet opleveren voor de omgeving, dan wel voor de bewoners zelf en er met een gewijzigde situering een verbetering kan worden bewerkstelligd;
4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er sprake moet zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;
6. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

m. (wijziging in de bestemming Agrarisch – Tuinbouw/Bedrijf/Bedrijf – Agrarisch aanverwant/Bedrijf – Agrarisch dienstverlenend/Maatschappelijk (zorginstelling)/Sport – Recreatie (manege))

ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Agrarisch - Tuinbouw, Bedrijf, Bedrijf - Agrarisch aanverwant, Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend, Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling', of Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege', ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van artikel 3, 8, 9, 10, 19 of 28 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;
3. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. de functie moet worden ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
5. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf de bedrijvigheid moet zijn gekoppeld aan een woonfunctie;
6. bij wijziging naar de bestemming Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling' de woonfunctie in het hoofdgebouw moet worden ondergebracht met dien verstande dat bewoning van overige gebouwen pas mogelijk is als daarvoor de noodzaak is aangetoond;
7. de wijzigingsbevoegdheid naar de bestemming Agrarisch - Tuinbouw uitsluitend mag worden toegepast, indien de tuinbouwactiviteiten aansluiten op bestaande opgaande landschapselementen, zodat de grootschalige openheid niet wordt aangetast en vestiging niet plaats mag vinden op gronden die mede zijn bestemd voor Waarde - Archeologie 1;
8. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf – Agrarisch aanverwant (als gebruiksgerichte paardenhouderij) aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:
   - de gebruiksgerichte paardenhouderij dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - ~~vestiging dient plaats te vinden in de gebieden aansluitend aan de hoofdkernen Beilen, Smilde, Bovensmilde of Westerbork;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een gebruiksgerichte paardenhouderij in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen gebruiksgerichte paardenhouderij aanwezig zijn;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;

- alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingsplan te zijn overgelegd;

9. bij wijziging naar de bestemming Sport – Recreatie met de aanduiding 'manege' dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:
   - de manege dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en),en overkappingen;
   - ~~vestiging moet plaatsvinden in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen, met dien verstande dat bij vestiging bij de kleinere kernen moet worden aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er in de nabije omgeving nog geen manege is;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen manege aanwezig zijn;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingsplan te zijn overgelegd;
10. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

n. (wijziging in de bestemming Natuur (landgoed))

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur met de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed', met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. nieuwe bebouwing voor een nieuw landgoed niet mag worden bestemd daar waar de gronden mede bestemd zijn als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
3. er een integratie van de landgoederen in een met bos en/of natuur te versterken landschapsstructuur moet ontstaan. Er moet bovendien qua maat en schaal een goede samenhang tussen de bebouwing en de omgeving worden gecreëerd;
4. de vestiging geen belemmeringen mag opleveren voor de uitbreidings- en ontwikkelingsmogelijkheden van (bestaande) agrarische bedrijven en tevens de landbouwkundige structuur van een gebied niet mag doorbreken;
5. de ruimtelijke kwaliteit van de landgoederen dient te zijn gelegen in de afwisseling van landbouw-, natuur- en/of bosgrond met een gebouw van allure, eventueel in samenhang met andere gronden die passend zijn binnen de sfeer van een landgoed (weiden, vijvers, fiets- en ruiterpaden, lanen en singels en dergelijke);

6. de omvang van een landgoed een minimale oppervlakte krijgt van 15 ha. Binnen kleinere landschapsstructuren is een kleiner landgoed mogelijk, passend binnen het kenmerkende landschap. Een dergelijk kleiner landgoed moet wel een maatschappelijke meerwaarde hebben en moet evenals de grotere landgoederen beschikken over een goede landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische inpassing;
7. de omvang van ieder landgoed een minimale oppervlakte aan bos krijgt van 5 ha;
8. een landgoed een ecologische, economische en esthetische eenheid dient te vormen;
9. bij de inrichting een goede beeldkwaliteit moet worden nagestreefd middels het welstandstoezicht;
10. middels een beplantingsplan uitwerking moet worden gegeven aan de terreininrichting;
11. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
12. de wijziging uitsluitend mag worden verleend onder de voorwaarde dat er van tevoren een inrichtingsplan is opgesteld waarin de inrichting voldoet aan de hiervoor genoemde uitgangspunten en voorwaarden.

Artikel 5 Agrarisch met waarden - 2

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch met waarden - 2' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. cultuurgrond;

b. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf';

c. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in de vorm van een intensief veehouderijbedrijf, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij';

d. de uitoefening van een agrarisch bedrijf met een in hoofdzaak grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in combinatie met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak';

met daaraan ondergeschikt:

e. het wonen ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep of bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;
   - mantelzorg;
   - een gastouderopvang;

f. een ijsbaan, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘ijsbaan’;

g. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

h. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarden van het oude veldontginningenlandschap;

i. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen;

j. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer;

k. openbare nutsvoorzieningen;

l. extensief dagrecreatief medegebruik;

m. bestaande landbouwwegen, alsmede voet- en fietspaden en overige infrastructurele voorzieningen;

n. waterhuishoudkundige voorzieningen;

met de daarbij behorende:

o. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

p. bedrijfswoningen;

q. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;

r. silo's, platen en bassins;
s. kassen, tunnelkassen en blaastunnels;
t. gebouwen ten behoeve van een ijsbaan;
u. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

v. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

5.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. er zullen uitsluitend gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van agrarische bedrijven met bijbehorende functies worden gebouwd;
   2. bebouwing verbonden door middel van de aanduiding 'relatie' wordt aangemerkt als behorend tot één agrarisch bedrijf;
   3a. de gebouwen zullen uitsluitend binnen een aaneengesloten vierhoek van 1 ha worden gebouwd, gerekend vanuit de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es' de bestaande bebouwing met maximaal 500 m^2 mag worden uitgebreid, dan wel, voor zover de bestaande bebouwing meer bedraagt dan 5.000 m² met maximaal 10% van de bestaande bebouwing mag worden uitgebreid, met een maximum van 1 ha. Bij uitbreiding ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es' dient zoveel mogelijk te worden aangesloten op de bestaande landschappelijke structuur;
   3b. in uitzondering op het gestelde onder 3a, mogen tevens gebouwen worden gebouwd binnen een bouwvlak, zoals ter plaatse is aangeduid, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
   3c. in uitzondering op het gestelde onder 3a, mag ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – 1,5 ha' de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 1,5 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 150 m en de grootste afstand in de breedte van een vierhoek ten hoogste 100 m zullen bedragen;
   4. de gebouwen worden gegroepeerd rond een denkbeeldige centrale ruimte waarbij een gevel van alle gebouwen ten hoogste 50 m uit het hart van de voorgevel van de bedrijfswoning is gesitueerd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
   5. per gebied, ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch

- grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', mogen binnen de aaneengesloten vierhoeken uitsluitend gebouwen ten behoeve van één agrarisch bedrijf worden gebouwd;

6. bedrijfsgebouwen dienen minimaal 6 m achter de voorgevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning) en minimaal 20 m vanaf de naar de weg gekeerde bouwperceelgrens/grenzen van de openbare weg te worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
7. in uitzondering op het gestelde in de vorige leden bedraagt het vloeroppervlak ten behoeve van intensieve veehouderij of een tak van intensieve veehouderij ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', niet meer dan het bestaande oppervlak;
8. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per bedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - tweede bedrijfswoning', waar twee bedrijfswoningen per bedrijf zijn toegestaan;
9. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
10. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
11. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6
kassen	-	1.000	-	-	-	5
(Toren)silo		-	-	-	-	12

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

12. ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij' en ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' worden bedrijfsgebouwen in ten hoogste één bouwlaag gebouwd.

b. Voor het bouwen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan' gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per ijsbaan ten hoogste 100 m² bedragen;
   2. de hoogte van een gebouw zal ten hoogste 5 m bedragen.

c. Voor het bouwen van extra gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – minicamping’ gelden de volgende regels:
   1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing te worden gebouwd;
   3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
   4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

d. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. silo's, platen en bassins zullen uitsluitend worden gebouwd binnen de aaneengesloten vierhoek, achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning), dan wel overeenkomstig de bestaande situatie buiten een vierhoek, met dien verstande dat de buiten de vierhoek gebouwde silo’s mogen worden vernieuwd en veranderd onder de voorwaarde dat de inhoud van vernieuwde of veranderde silo’s niet meer bedraagt dan 2.500 m^3, dan wel de bestaande inhoud indien die meer bedraagt en dat burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de exacte plaats en de vormgeving ten behoeve van een goede inpassing in het landschap. De goothoogte van een mestsilo binnen de aaneengesloten vierhoek bedraagt niet meer dan 6 m, de nokhoogte niet meer dan 12 m;
   2. blaastunnels zullen uitsluitend worden gebouwd binnen de aaneengesloten vierhoek;
   3. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt binnen de aaneengesloten vierhoek niet meer dan 2 m en daarbuiten niet meer dan 1 m, met dien verstande dat de bouwhoogte voor de voorgevelrooilijn en op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;

4. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal binnen het aaneengesloten vierhoek ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van lichtmasten ten hoogste 4 m bedraagt;
5. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal buiten de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 5 m bedragen met dien verstande dat buiten de aaneengesloten vierhoek uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

5.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (van met name essen, karakteristieke gebouwen en bomen en aaneengesloten bebouwing);
- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan:
- de plaats van gebouwen en bouwwerken;
- de vormgeving van de vierhoek in het geval dat deze ligt binnen een afstand van minder dan 25 m van of in de aanduiding 'overige zone - es';
- de (transparante) vormgeving van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, met name afrasteringen en omheiningen;
- het plaatsen van verlichting.

5.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.
Onderstaande afwijkingsbevoegdheden kunnen ook nog worden toegepast na gebruikmaking van de afwijkingsbevoegdheid onder b.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 5.2 sub a onder 1 en/of lid 5.2 sub a onder 3:
   en worden toegestaan dat gebouwen, in de functie van schuilgelegenheden voor dieren, ook ten behoeve van het niet bedrijfsmatig houden van vee, buiten de aaneengesloten vierhoek worden gebouwd, mits:
   1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es';
   2. Bij beschikbaarheid van 1 ha tot 2 ha cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 25 m^2 zal bedragen;

3. Bij beschikbaarheid van 2 ha of meer cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 50 m^2 zal bedragen;
4. de bouwhoogte van de gebouwen ten hoogste 3,5 m zal bedragen;
5. de bebouwing landschappelijk wordt ingepast en er geen afbreuk wordt gedaan aan natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 5.2 sub a onder 3 en 4:

en worden toegestaan dat de aaneengesloten vierhoek van 1 ha wordt vergroot of ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es' meer bebouwing wordt toegestaan dan 500 m^2 of 10% van het bestaande oppervlak, mits:

1. de oppervlakte van de aaneengesloten vierhoek wordt vergroot tot ten hoogste 1,5 ha;

2a. met de vormgeving van de aaneengesloten vierhoek zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur en het verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend overgegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

2b. bij vergroting van de oppervlakte bebouwing op een es is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke waarde van de betreffende es;

3. er zicht is op een langdurige vergroting van de productieomvang als gevolg van schaalvergroting of extensivering/verbreding van de bedrijfsactiviteiten en de noodzakelijkheid van de bedrijfsuitbreiding is aangetoond;
4. is aangetoond dat binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek geen ruimte meer is voor de benodigde uitbreiding;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
7. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 5.2 sub a onder 3 en 4:

en worden toegestaan dat de bebouwing niet in een vierhoek wordt geplaatst, mits:

1. de noodzaak vanwege praktische onmogelijkheden van het plaatsen in een vierhoek wordt aangetoond;
2. een goede landschappelijke inpassing wordt gegarandeerd;
3. de oppervlakte van de totale toegestane bebouwing gelijk blijft;

d. lid 5.2 sub a onder 4:

en worden toegestaan dat wordt afgeweken van het bouwen binnen 50 m uit het hart van de gevel van de bedrijfswoning, mits:

1a. daarmee op een betere wijze kan worden aangesloten op de landschappelijke karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur en/of rekening kan worden gehouden met naastgelegen burgerwoningen, dan wel;

1b. er sprake is van zwaarwegende bedrijfseconomische belangen;

2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

3. de eventueel noodzakelijke uitvoering van aanplant en handhaving van noodzakelijke landschapselementen voor een goede landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

e. lid 5.2 sub a onder 6:

en toestaan dat een bedrijfsgebouw op een kortere afstand tot de achtergevel en/of de weg dan wel voor het verlengde van de achtergevel van de bedrijfswoning wordt gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

f. lid 5.2 sub a onder 7:

en worden toegestaan dat het vloeroppervlak ten behoeve van (een tak van) intensieve veehouderij wordt vergroot, met dien verstande dat het vloeroppervlak wordt vergroot met ten hoogste 25%, mits:

1. dit noodzakelijk is in verband met eisen op basis van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
3. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

g. lid 5.2 sub a onder 8:

en worden toegestaan dat een tweede bedrijfswoning wordt gebouwd, mits:

1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de tweede bedrijfswoning aan de wegzijde binnen de aaneengesloten vierhoek in de directe omgeving van de bedrijfsgebouwen wordt gesitueerd;
4. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er nog niet eerder een tweede bedrijfswoning is gebouwd;

6. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;

h. lid 5.2 sub a onder 10:
en toestaan dat aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen op een kortere afstand tot de voorgevel dan wel voor het verlengde van de voorgevel van de bedrijfswoning worden gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

i. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat de goothoogte van bedrijfsgebouwen wordt vergroot tot 5,5 m, mits:
1. is aangetoond dat de vergroting noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat de goot- en/of bouwhoogte van bedrijfswoningen worden vergroot tot respectievelijk 5,5 m en/of 10 m, mits:
1. de bedrijfswoning daarmee aansluit op een voor de omgeving kenmerkend bebouwingstype;
2. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

k. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat de oppervlakte van de bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;

l. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat wordt afgeweken van de dakhellingsvereisten ten behoeve van een serrestal, onder de voorwaarde dat het verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend overgegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

m. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling met een minimum van 15°;

n. lid 5.2 sub a onder 11:
en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt;

o. lid 5.2 sub d onder 1:
en worden toegestaan dat mestsilo's, platen of bassins buiten de aaneengesloten vierhoek worden gebouwd indien er geen geschikte plaats binnen de vierhoek aanwezig is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, mits:

1. tevens de in lid 5.6 onder a genoemde omgevingsvergunning is verleend;
2. de oppervlakte van een mestsilo ten hoogste 750 m² zal bedragen;
3. de inhoud van een silo of een bassin ten hoogste 2.500 m^3 zal bedragen;
4. de oppervlakte van een mestplaat, inclusief opstaande randen, ten hoogste 300 m² zal bedragen;
5. de goothoogte van een mestsilo ten hoogste 4 m, en de nokhoogte van een mestsilo, inclusief afdekking, ten hoogste 8 m zullen bedragen;
6. de hoogte van de opstaande randen van een mestplaat ten hoogste 2 m zal bedragen;
7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden; 4

p. lid 5.2 sub d onder 4:
en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot ten hoogste 15 m, mits:
- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en natuurlijke waarden, het bebouwingsbeeld, en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

q. lid 5.2 sub d onder 5:
en worden toegestaan dat buiten de aaneengesloten vierhoek lichtmasten worden geplaatst bij bestaande paardrijbakken, dan wel nieuwe met omgevingsvergunning tot het afwijken van de gebruiksregels toegestane paardrijbakken, mits:
1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduidingen ‘overige zone - es’ en ‘milieuzone - hydrologische beïnvloeding’;
2. de hoogte maximaal 4 m bedraagt;
3. het aantal niet meer dan zes bedraagt;
4. de lichtmasten uitsluitend zijn gericht op de paardrijbak;
5. deze voldoen aan de milieukwaliteitseisen onder de specifieke gebruiksregels.

5.5 Specifieke gebruiksregels

5.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het tijdelijk opslaan van landbouwproducten buiten de aaneengesloten vierhoek;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten al dan niet gecombineerd met een grondgebonden neventak ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak';

c. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van productiegebonden detailhandel in de vorm van de verkoop van eigen en streekeigen producten;
d. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m², met uitzondering van de opslag van auto's, caravans en boten in bestaande bebouwing;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
e. het gebruik van de gronden ten behoeve van bestaande sierteelt;
f. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak, met inachtneming van de volgende regels:
    1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
    2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur;
g. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van ondergeschikte horeca ten behoeve van de ijsbaan;
h. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
    1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
    2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert.

5.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:
a. het opslaan van mest, bermmaaisel, producten die vrijkomen bij het schoonmaken van sloten, hooibalen en/of andere agrarische producten buiten de aaneengesloten vierhoek, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub a;
b. het opslaan van agrarische producten binnen de aaneengesloten vierhoek voor zover het gronden betreft die zijn gelegen voor (het verlengde van) de naar de weg gekeerde gevel(s) van een bedrijfswoning of, indien geen bedrijfswoning aanwezig is, het dichtst bij de weg gelegen bedrijfsgebouw;
c. het opslaan van niet-agrarische producten en/of het stallen van auto's, caravans en boten anders dan in gebouwen;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub b;
e. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
f. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub c;
g. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie, anders dan bestaande (verblijfs)recreatie en (verblijfs)recreatie als bedoeld in lid 5.5.1 sub h;
h. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub d;
i. het gebruik van de gronden ten behoeve van bosbouw, houtteelt of andere opgaande teeltvormen, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub e;
j. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting groter dan 2 ha;
k. de aanleg van en het gebruik van gronden voor paardrijbakken, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;
l. het gebruik van verlichting voor een (bestaande) paardrijbak, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub f;
m. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 5.5.1 sub g;
n. de aanleg van een ecologische verbindingszone met een oppervlakte van meer dan 3 ha;
o. het gebruik anders dan het bestaande gebruik van mestsilo's voor opslag en verhandeling van meststoffen aan andere (agrarische) bedrijven.

5.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:
a. lid 5.5.2 sub a:
   ten behoeve van mest- en kuilopslag of de opslag van agrarische producten middels een plaat, bassin of een mestsilo buiten de aaneengesloten vierhoek indien daarbinnen geen geschikte plaats meer is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, met dien verstande dat:
   1. indien mogelijk wordt aangesloten op de bestaande vierhoek;
      Wanneer wordt aangetoond dat dit op grond van bedrijfseconomische redenen/efficiëntie niet mogelijk is, dient de opslag zo veel mogelijk aan te sluiten op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting;

Voor mestopslag geldt dat opslag ook in het open veld kan worden toegestaan indien dit uit bedrijfseconomische overwegingen de meest efficiënte oplossing is en de mest en/of het digestaat in de nabijheid van de opslagplaats zal worden toegepast;

2. solitaire opslag zo veel mogelijk wordt voorkomen doordat aansluiting wordt gezocht bij reeds bestaande mestopslag in de omgeving;
3. in het geval het niet of slechts beperkt mogelijk is aan te sluiten bij bestaande bebouwing of opgaande beplanting dient de opslag landschappelijk te worden ingepast, eventueel door toepassing aarden wallen;
4. aan- en afvoerroutes voldoende capaciteit hebben en opstelplaatsen voor laad- en losgelegenheid op de agrarische gronden zijn gesitueerd;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie (waaronder geurhinder), de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - speciale beschermingszone’ gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;
7. voldoende bodembeschermende voorzieningen worden getroffen in de vorm van een vloeistofkerende vloer met opstaande randen;
8. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’;

b. lid 5.5.2 sub d:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting, mits:

1. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
2. er in hoofdzaak sprake is van mest en/of organische (bij)producten van het eigen bedrijf, al dan niet aangevuld met mest en/of organische (bij)producten van andere bedrijven, al dan niet in een samenwerkingsverband, dan wel de output van de vergister (het digestaat) in hoofdzaak op het bedrijf of de bedrijven van het samenwerkingsverband worden gebruikt;
3. de doorzet minder dan 100 ton per etmaal moet bedragen;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de bouwwerken ten behoeve van de (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting ten hoogste 2.500 m² zal bedragen;
5. de hoogte van een mest- en/of organische (bij)product-vergistingsinstallatie ten hoogste 10 m zal bedragen;
6. er sprake is van een bouwperceel, gelegen aan een weg, die berekend is op zwaar verkeer;

7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone, ' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 5.5.2 sub d en de bestemmingsomschrijving:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf’, ‘intensieve veehouderij’ en ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak’ de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met een aan de agrarische functie ondergeschikte deeltijdfunctie in de vorm van lichte bedrijvigheid of een zorgfunctie, mits:

1. het gaat om bedrijfsactiviteiten tot en met milieucategorie 3.2, zoals die zijn opgenomen in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, voor zover deze naar de aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 en 2;
2. is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
3. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
4. alle activiteiten ten behoeve van de kleinschalige uitoefening van de toegelaten bedrijvigheid binnen de bestaande bebouwing worden ondergebracht, met dien verstande dat de maximaal toegestane bedrijfsvloeroppervlakte 30% van de bestaande bebouwing bedraagt, met een maximum van in totaal 750 m^2;
5. er geen opslag van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen mag plaatsvinden;
6. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. lid 5.5.2 sub e:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning wordt gebruikt voor meer dan één woning, mits:

1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot en er niet meer dan twee woningen worden gevestigd;
4. de totale oppervlakte van de bijgebouwen bij de twee bedrijfswoningen niet meer bedraagt dan 100 m^2;
5. er voldoende parkeergelegenheid op het bijbehorende erf wordt aangelegd;
6. is aangetoond dat de vestiging geen onevenredige afbreuk doet aan de milieusituatie van agrarische bedrijven in de directe omgeving;

7. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
8. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 5.5.2 sub h:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning in combinatie met een kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang wordt gebruikt, mits:

1. het gaat om een bedrijfsvorm uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven;
2. het beroep of bedrijf wordt in ieder geval uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning die gelegen is op het perceel waar de activiteit plaatsvindt;
3. de bedrijfsvloeroppervlakte voor een kinderdagverblijf of een buitenschoolse opvang:
   a. in geval gebruik wordt gemaakt van de bedrijfswoning of bijgebouwen behorende bij de bedrijfswoning niet meer bedraagt dan 30% van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde gebouwen maar in ieder geval niet meer dan 45 m^2 van dat oppervlak, of;
   b. in geval gebruik wordt gemaakt van de agrarische bedrijfsbebouwing op hetzelfde perceel niet meer bedraagt dan 70 m^2 van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde bebouwing;

   met dien verstande dat de totale oppervlakte voor kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang tezamen niet meer dan in totaal 70 m^2 mag bedragen, dit is exclusief verkeersruimtes en sanitaire ruimtes;
4. het parkeren plaatsvindt op eigen erf;
5. er is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
6. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
7. er geen opslag plaatsvindt van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen;
8. er is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid, de ruimtelijke kwaliteit en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 5.5.2 sub i:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering worden gebruikt voor houtteelt of andere opgaande teeltvormen, mits:

1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast in aansluiting op bestaande opgaande landschapselementen en wat betreft nieuwe sierteelt als neventak van het agrarische bedrijf, mits het karakter van het open landschap gewaarborgd is doordat de sierteelt plaatsvindt binnen of aansluitend aan de aaneengesloten vierhoek, dan wel aansluitend aan bestaande opgaande beplanting;
2. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’;

3. een minimale afstand van 10 m wordt aangehouden tot aangrenzende agrarische productiegronden in verband met schaduwwerking;
4. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische, archeologische en cultuurhistorische waarden van het oude veldontginningenlandschap;
5. na winning de oorspronkelijke kenmerken van het landschap herkenbaar blijven;

g. lid 5.5.2 sub k:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van een paardrijbak worden gebruikt, mits:

1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast binnen of in aansluiting op bestaande bebouwingsvierhoeken of andere bouwpercelen;
2. voor het afwijken van de gebruiksregels ten behoeve van het gebruik van gronden ten behoeve van een paardrijbak buiten de aaneengesloten vierhoek is aangetoond dat binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek geen ruimte meer is voor een paardrijbak;
3. deze afwijking niet wordt toegepast op gronden die mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’;
3. de hoogte van de omheiningen van buitenbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m^2, met dien verstande dat de afrasteringen en omheiningen transparant zullen worden vormgegeven;
4. een minimale afstand van 30 m wordt aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen en overigens ook is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van omliggende gronden;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en archeologische waarden.

5.7 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:

1. het kappen en/of rooien van bomen en/of houtgewas al dan niet aanwezig als eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee, niet zijnde bomen en/of houtgewas onderdeel uitmakend van een grondgebonden agrarische teelt;
2. het verwijderen van houtopstanden en struweel (ondergroei) ter plaatse van de gronden die in bijlage 9 en 10 zijn aangewezen als ‘beplanting bestaande uit bomen en struiken’, ‘singel/struweel’, ‘natuurterrein’, ‘bos’, ‘hakhout, griend, broekbos’ of ‘bos en elementen grote eenheden/beheerplan aanw.’;
3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee;

4. het aanplanten van bomen en/of houtgewas ten behoeve van bosaanplant tot een oppervlakte van ten hoogste 2 ha (zie ook lid 5.5.2 sub j);
5. het aanleggen van aarden wallen;
6. het realiseren van ecologische verbindingszones;
7. het aanleggen van fiets- en voetpaden;
8. het aanleggen van ondergrondse, bovengrondse transport-, energie- en/of telecommunicatiekabels en/of –leidingen, niet zijnde mesttransportleidingen binnen de aaneengesloten vierhoek;
9. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen en/of de aanleg van verharde wegen en paden buiten de in lid 5.2 bedoelde vierhoek, als ook verharding breder dan 2 m voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de weg, met dien verstande dat de aanleg van verharding voor de voorgevel(s) ten behoeve van twee in-/uitritten met een maximale breedte aan de straatzijde van 17 m en een maximale breedte van 7 m op het voorerf en een in/uitrit met een maximale breedte van 5 m zijn toegestaan;
10. het verharden van onverharde of halfverharde wegen en paden of het veranderen van de verharding van klinkerwegen buiten de in lid 5.2 bedoelde vierhoek.

b. Het sub a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik betreffen;
2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden van het oude veldontginningengebied en de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden. De aanleg van een ecologische verbindingszone moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel deze moet betrekking hebben op particulier natuurbeheer.

5.8 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

5.9 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. (wijziging bedrijfsvorm van intensief naar grondgebonden en verplaatsing bij knelpunt)
   de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt aangebracht, mits:
   1. de bedrijfsactiviteiten van het intensief veehouderijbedrijf op een bestaande aaneengesloten vierhoek zijn beëindigd;
   2. deze wijziging voor het vestigen van een nieuwe vierhoek uitsluitend wordt toegepast indien sprake is van een verplaatsing vanuit een knelpuntsituatie, waarbij het bedrijf dat op dit moment elders binnen de gemeente is gevestigd op grond van milieutechnische redenen geen bedrijfseconomisch perspectief heeft, al dan niet vanuit een kern, waarmee een milieuwinst wordt geboekt en dit is aangetoond;
   3. bij verplaatsing van het bedrijf met de ligging en vormgeving van de aaneengesloten vierhoek zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
   4. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’;
   5. de aanduiding ‘specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf’ op dezelfde plek wordt aangebracht waar de aanduiding ‘intensieve veehouderij’ wordt verwijderd;
   6. de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig is dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
   7. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf is verbonden;

8. er een zodanige bedrijfsopzet is dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
9. de aaneengesloten vierhoek maximaal 1,5 ha zal bedragen;
10. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk maken;
11. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
12. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
13. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
14. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

en met dien verstande dat burgemeester en wethouders bij toepassing van de wijzigingsbevoegdheid voor verplaatsing van het bedrijf als voorwaarde kunnen stellen dat de bestemming van de oude locatie wordt gewijzigd in een andere bestemming;

b. (vergroting ijsbaan)

de aanduiding ‘ijsbaan’ wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:

- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

c. (wijziging in bestemming Natuur)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 23 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de wijziging uitsluitend mag worden toegepast in gebieden die in het provinciale beleid zijn opgenomen als behorend tot de NNN, niet zijnde beheergebieden, dan wel als ecologische verbindingszones;
3. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische en cultuurhistorische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

6. bij wijziging daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’ de betreffende waarden van deze gebieden in acht moeten worden genomen;
7. er maatregelen dienen te worden getroffen waardoor er gelet op de instandhoudingsdoelstelling geen significante gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';

d. (wijziging in de bestemming Natuur met de mogelijkheid voor bosaanplant)
de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur met de mogelijkheid voor bosaanplant, met dien verstande dat:
1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 23 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. deze wijziging niet mag worden toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland, dan wel ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es’;
3. in ieder geval één van de volgende voorwaarden van toepassing moet zijn:
   - de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha, of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);
   - de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voor zover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
   - de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein, dat groter is dan 10 ha;
   - de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voor zover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
   - de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voor zover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet worden aangetast;
4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. de wijziging moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel betrekking heeft op particulier natuurbeheer;
6. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
8. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, de archeologische en cultuurhistorische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
9. er binnen de aanduiding ´milieuzone - hydrologische beïnvloeding´ maatregelen moeten worden getroffen waardoor er gelet op de instandhoudingsdoelstelling geen significante

gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';

e. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen)
de bestemming uitsluitend ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;
   3. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   4. de woonfunctie dient te wordt ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
   5. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm dient te worden gehandhaafd;
   6. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. (wijziging in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling)
~~de bestemming, uitsluitend~~ ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'~~,~~ voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen – Voormalige boerderijen en voor het deel waar de compensatiewoning wordt gebouwd de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de regels van artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn en voor het deel waar de compensatiewoning gebouwd wordt de regels van artikel 33 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' moeten worden verwijderd;
   3. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

4. per voormalig bouwperceel ten hoogste één woning mag worden gebouwd als er minstens 750 m² bebouwing gesloopt wordt respectievelijk 2 woningen mogen worden gebouwd als er minstens 2.000 m² bebouwing gesloopt wordt, uitsluitend als compensatie voor de sloop van voor 2 juni 2010 bestaande voormalige agrarische ~~bedrijfs~~gebouwen. Hierbij dient alle voormalige bebouwing, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, met uitzondering van de voormalige bedrijfswoning en de legale daarbij behorende bijgebouwen op een perceel te worden gesloopt;
5. ~~op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 750 m² met een afwijkingsmarge van 5% aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, moet worden gesloopt;~~ een beperkte afwijking van 5% van de onder 4 genoemde randvoorwaarde mogelijk is mits sprake is van een extra kwaliteitsslag;
6. het samenvoegen van agrarische bebouwing op meerdere percelen mogelijk is om te komen tot de sloopnorm van 750 m^2 respectievelijk 2.000 m². ~~Saldering geeft slechts recht op de bouw van één compensatiewoning~~;
7. de ter compensatie van de sloop nieuw te bouwen woning(en) direct achter of naast het voormalig boerderijpand moet(en) worden gebouwd, met dien verstande dat de bebouwing niet mag plaatsvinden in gebieden die in de provinciale omgevingsvisie zijn aangewezen als NNN;
8. er middels een beeldkwaliteitsplan sprake dient te zijn van een verbetering van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit;
9. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
10. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
11. indien op het perceel voormalig agrarische bebouwing behouden blijft, voor dit deel van het perceel de wijzigingsbevoegdheid als bedoeld onder e wordt toegepast;

g. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de oppervlakte van het betreffende bestemmingsvlak voor het wonen na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid ten hoogste 3.000 m² mag bedragen;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. er sprake dien te zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;

5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de archeologische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

h. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. het voormalige bestemmingsvlak dient te worden verwijderd;
3. de huidige ligging van het bestemmingsvlak belemmeringen moet opleveren voor de omgeving, dan wel voor de bewoners zelf en er met een gewijzigde situering een verbetering kan worden bewerkstelligd;
4. aangetoond moet zijn dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er sprake dient te zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;
6. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
7. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

i. (wijziging in de bestemming Agrarisch – Tuinbouw/Bedrijf/Bedrijf – Agrarisch aanverwant/Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend/Maatschappelijk (zorginstelling)/Sport - Recreatie (manege))

de bestemming uitsluitend ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', wordt gewijzigd in de bestemming Agrarisch - Tuinbouw, Bedrijf, Bedrijf - Agrarisch aanverwant, Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend, Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling', of Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege', ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van artikel 3, 8, 9, 10, 19 of 28 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' dienen te worden verwijderd;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;

4. de functie moet worden ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
5. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf de bedrijvigheid moet zijn gekoppeld aan een woonfunctie;
6. wijziging van de bestemming ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es' naar Bedrijf uitsluitend plaats mag vinden indien dit niet ten koste gaat van de omgevingskwaliteit;
7. bij wijziging naar de bestemming Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling' de woonfunctie in het hoofdgebouw dient te worden ondergebracht met dien verstande dat bewoning van overige gebouwen pas mogelijk is als daarvoor de noodzaak is aangetoond;
8. de wijzigingsbevoegdheid naar de bestemming Agrarisch - Tuinbouw uitsluitend mag worden toegepast, indien de tuinbouwactiviteiten aansluiten op bestaande opgaande landschapselementen, zodat de grootschalige openheid niet wordt aangetast en vestiging niet plaatsvindt op gronden die mede zijn bestemd voor Waarde – Archeologie 1;
9. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant (als gebruiksgerichte paardenhouderij) aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:
   - de gebruiksgerichte paardenhouderij dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - ~~vestiging dient plaats te vinden in de gebieden aansluitend aan de hoofdkernen Beilen, Smilde, Bovensmilde of Westerbork;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een gebruiksgerichte paardenhouderij in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen gebruiksgerichte paardenhouderij aanwezig zijn;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingsplan te zijn overgelegd;
10. de wijzigingsbevoegdheid naar de bestemming Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege' niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - es';
11. bij wijziging naar de bestemming Sport – Recreatie met de aanduiding 'manege' aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:
    - de manege dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
    - vestiging moet plaatsvinden in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen, met dien verstande dat bij vestiging bij de kleinere kernen moet worden

aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er in de nabije omgeving nog geen manege is;
- de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
- er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
- alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingplan te zijn overgelegd;

12. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. (wijziging in de bestemming Natuur (landgoed))

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur met de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed', met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. nieuwe bebouwing voor een nieuw landgoed niet mag worden bestemd op gronden die mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1, Waarde - Archeologie 2 of Waarde - Grasland;
3. er een integratie van de landgoederen in een met bos en/of natuur te versterken landschapsstructuur dient te ontstaan. Er moet bovendien qua maat en schaal een goede samenhang tussen de bebouwing en de omgeving worden gecreëerd;
4. de vestiging geen belemmeringen mag opleveren voor de uitbreidings- en ontwikkelingsmogelijkheden van (bestaande) agrarische bedrijven en tevens de landbouwkundige structuur van een gebied niet doorbreekt;
5. de ruimtelijke kwaliteit van de landgoederen moet zijn gelegen in de afwisseling van landbouw-, natuur- en/of bosgrond met een gebouw van allure, eventueel in samenhang met andere gronden die passend zijn binnen de sfeer van een landgoed (weiden, vijvers, fiets- en ruiterpaden, lanen en singels en dergelijke);
6. de omvang van een landgoed een minimale oppervlakte moet krijgen van 15 ha. Binnen kleinere landschapsstructuren is een kleiner landgoed mogelijk, passend binnen het kenmerkende landschap. Een dergelijk kleiner landgoed moet wel een maatschappelijke meerwaarde hebben en moet evenals de grotere landgoederen beschikken over een goede landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische inpassing;
7. de omvang van ieder landgoed een minimale oppervlakte aan bos dient te krijgen van 5 ha;
8. een landgoed een ecologische, economische en esthetische eenheid dient te vormen;
9. bij de inrichting een goede beeldkwaliteit moet worden nagestreefd middels het welstandstoezicht;
10. middels een beplantingsplan uitwerking moet worden gegeven aan de terreininrichting;
11. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;

12. de wijziging uitsluitend mag worden verleend onder de voorwaarde dat er van tevoren een inrichtingsplan is opgesteld waarin de inrichting voldoet aan de hiervoor genoemde uitgangspunten en voorwaarden.

Artikel 6 Agrarisch met waarden - 3

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch met waarden - 3' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarden van het beekdalenlandschap;

b. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer;

c. extensief dagrecreatief medegebruik;

d. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen;

e. cultuurgrond;

met daaraan ondergeschikt:

f. openbare nutsvoorzieningen;

g. bestaande landbouwwegen, alsmede voet- en fietspaden en overige infrastructurele voorzieningen;

h. waterhuishoudkundige voorzieningen;

i. ~~een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - minicamping';~~

met de daarbij behorende:

~~i~~j. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

6.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

~~1. gebouwen en overkappingen mogen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping' worden gebouwd;~~

~~2. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;~~

~~3. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing te worden gebouwd;~~

~~4. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;~~

~~5. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag;~~

6. het bouwen van gebouwen en overkappingen is niet toegestaan.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, geldt de volgende regel:
   - de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 1 m en de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 5 m, met dien verstande dat lichtmasten niet zijn toegestaan.

6.3 Nadere eisen

~~Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:~~
~~- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;~~
~~- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);~~
~~- de verkeersveiligheid;~~
~~nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping'.~~

6.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:
a. lid 6.2 sub a:
   en worden toegestaan dat gebouwen, in de functie van schuilgelegenheden voor dieren worden gebouwd, mits:
   1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
   2. Bij beschikbaarheid van 1 ha tot 2 ha cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 25 m^2 zal bedragen;
   3. Bij beschikbaarheid van 2 ha of meer cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 50 m^2 zal bedragen;
   4. de bouwhoogte van een gebouw ten hoogste 3,5 m zal bedragen;
   5. de bebouwing landschappelijk wordt ingepast en er geen afbreuk wordt gedaan aan natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 6.2 sub b:
en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot ten hoogste 15 m, mits:
- is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en natuurlijke waarden, de waterhuishouding, het bebouwingsbeeld, en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

6.5 Specifieke gebruiksregels

6.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het tijdelijk opslaan van landbouwproducten tot maximaal 0,5 ha;
b. bestaande sierteelt;
c. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting uitsluitend ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee;
d. het gebruik van verlichting voor een bestaande paardrijbak met inachtneming van de volgende regels:
    1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
    2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur;
e. ~~het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:~~
    ~~1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;~~
    ~~2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert.~~

6.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het opslaan van mest, bermmaaisel, producten die vrijkomen bij het schoonmaken van sloten, hooibalen en/of andere agrarische producten anders dan bedoeld in lid 6.5.1 sub a;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten;
c. het gebruik van de gronden ten behoeve van bosbouw, houtteelt of andere opgaande teeltvormen, anders dan bedoeld in lid 6.5.1 sub b;

d. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting anders dan bedoeld in lid 6.5.1 sub c;
e. de aanleg en het gebruik van gronden als paardrijbak, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;
f. het gebruik van verlichting voor een bestaande paardrijbak anders dan bedoeld in lid 6.5.1 sub d;
g. de aanleg van een ecologische verbindingszone met een oppervlakte van meer dan 3 ha.

6.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 6.5.2 sub a:
   ten behoeve van mest- en kuilopslag of de opslag van agrarische producten indien dit noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, met dien verstande dat:
   1. de opslagplaatsen worden ingepast in het landschap;
   2. de hoogte van de opslag wordt beperkt tot maximaal 1,5 m;
   3. de oppervlakte van de opslag niet meer mag bedragen dan 0,5 ha;
   4. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;
   6. voldoende bodembeschermende voorzieningen worden getroffen in de vorm van een vloeistofkerende vloer met opstaande randen;
b. lid 6.5.2 sub d:
   en worden toegestaan dat de gronden worden gebruikt voor de aanleg van landschappelijke beplanting, mits:
   1. de aanleg van de beplanting een versterking betekent van de landschappelijke structuur;
   2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

6.7 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
   1. het kappen en/of rooien van bomen en/of houtgewas al dan niet aanwezig als eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee, niet zijnde bomen en/of houtgewas onderdeel uitmakend van een grondgebonden agrarische teelt;
   2. het verwijderen van houtopstanden en struweel (ondergroei) ter plaatse van de gronden die in bijlage 9 en 10 zijn aangewezen als 'beplanting bestaande uit bomen en struiken', 'singel/struweel', 'natuurterrein', 'bos', 'hakhout, griend, broekbos' of 'bos en elementen grote eenheden/beheerplan aanw.';
   3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee;
   4. het dempen en/of graven van (erf)sloten en/of andere watergangen, voor zover waardevolle kwel- en oevervegetaties hierdoor kunnen worden aangetast, dan wel het verkavelingspatroon hierdoor wordt gewijzigd;
   5. het aanleggen van aarden wallen;
   6. het realiseren van ecologische verbindingszones met een oppervlakte van niet meer dan 3 ha;
   7. het aanleggen van ondergrondse, bovengrondse transport-, energie- en/of telecommunicatiekabels en/of –leidingen;
   8. het verharden van onverharde of halfverharde wegen en paden of het veranderen van de verharding van klinkerwegen.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden van het oude veldontginningengebied en de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden. De aanleg van een ecologische verbindingszone moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel deze moet betrekking hebben op particulier natuurbeheer.

6.8 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. (wijziging in bestemming Natuur)
de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 23 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de wijziging uitsluitend mag worden toegepast in gebieden die in het provinciale beleid zijn opgenomen als behorend tot de NNN, niet zijnde beheergebieden, dan wel als ecologische verbindingszones;
   3. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
   4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische en cultuurhistorische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. (wijziging in bestemming Natuur)
de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. indien sprake is van het realiseren van een ecologische verbindingszone, de oppervlakte van de verbindingszone minimaal 3 ha moet bedragen;
   3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   4. de wijziging moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel betrekking heeft op particulier natuurbeheer;
   5. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
   6. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, de archeologische en cultuurhistorische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 7 Agrarisch met waarden - 4

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch met waarden - 4' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. cultuurgrond;

b. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf';

c. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in de vorm van een intensief veehouderijbedrijf, ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij';

d. de uitoefening van een agrarisch bedrijf met een in hoofdzaak grondgebonden agrarische bedrijfsvoering in combinatie met een niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak';

e. een zonnepark, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - zonnepark";

met daaraan ondergeschikt:

f. het wonen ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep of bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;
   - mantelzorg;
   - een gastouderopvang;

g. ijsbaan, ter plaatse van de aanduiding ‘ijsbaan’;

h. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

i. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarden van het beekdalenlandschap en in het bijzonder het open karakter van dit landschap;

j. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen;

k. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer;

l. openbare nutsvoorzieningen;

m. extensief dagrecreatief medegebruik en educatief medegebruik;

n. bestaande landbouwwegen alsmede voet- en fietspaden en overige infrastructurele voorzieningen;

o. waterhuishoudkundige voorzieningen;

met de daarbij behorende:

p. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

q. bedrijfswoningen;
r. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;
s. silo's, platen en bassins;
t. kassen, tunnelkassen en blaastunnels;
u. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

v. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

7.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. er zullen uitsluitend gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van agrarische bedrijven met bijbehorende functies worden gebouwd;
   2. de gebouwen zullen uitsluitend binnen een aaneengesloten vierhoek van 1,5 ha dan wel bouwvlak worden gebouwd gerekend vanuit de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'. In afwijking hiervan zijn in de bestaande situaties waarin de bebouwing niet binnen een vierhoek is gesitueerd ook andere vomen toegestaan. Ook mogen gebouwen buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak worden gebouwd overeenkomstig de bestaande situatie;
   3. de diepte van een aaneengesloten vierhoek zal ten hoogste 180 m bedragen, gerekend vanaf de naar de weg gekeerde gevel van de bedrijfswoning. Indien geen bedrijfswoning aanwezig is, zal de diepte worden gerekend vanaf de naar de weg gekeerde perceelgrens. De grootste afstand in de breedte van een vierhoek zal ten hoogste 140 m bedragen, zodanig dat er wordt gebouwd binnen een denkbeeldige vierhoek;
   4. per gebied, ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', mogen binnen de aaneengesloten vierhoeken dan wel bouwvlak uitsluitend gebouwen ten behoeve van één agrarisch bedrijf worden gebouwd;
   5. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1 ha' zal de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 1 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 150 m zal bedragen;
   6. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 2 ha' zal de aaneengesloten vierhoek ten hoogste 2 ha bedragen, waarbij de diepte ten hoogste 200 m zal bedragen;
   7. bedrijfsgebouwen dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning) en minimaal 20 m vanaf de naar de weg gekeerde

bouwperceelgrens/grenzen van de openbare weg te worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;

8. het vloeroppervlak ten behoeve van een niet-grondgebonden tweede tak, zal per bedrijf ten hoogste 2.000 m² bedragen, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', dan wel niet meer dan het bestaande oppervlak indien dit meer bedraagt;
9. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per bedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - tweede bedrijfswoning' waar twee bedrijfswoningen per bedrijf zijn toegestaan;
10. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
11. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
12. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m²**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	gezamenlijk	max.	min.	max.	max.
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	~~3~~20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6
Kassen	-	1.000	-	-	-	5
(Toren)silo	bestaande	-	-	-	-	bestaande

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

13. ter plaatse van de aanduiding 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' worden bedrijfsgebouwen in ten hoogste één bouwlaag gebouwd.

b. Voor het bouwen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan' gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per ijsbaan ten hoogste 100 m² bedragen;
   2. de hoogte van een gebouw zal ten hoogste 5 m bedragen.

c. Voor het bouwen van extra gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping' gelden de volgende regels:
   1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing te worden gebouwd;
   3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
   4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

d. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. silo's, platen en bassins zullen uitsluitend worden gebouwd binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak, achter de achtergevel van het hoofdgebouw (met daarin de bedrijfswoning), dan wel overeenkomstig de bestaande situatie buiten een vierhoek dan wel bouwvlak, met dien verstande dat de buiten de vierhoek dan wel bouwvlak gebouwde silo's mogen worden vernieuwd en veranderd onder de voorwaarde dat de inhoud van vernieuwde of veranderde silo's niet meer bedraagt dan 2.500 m^3, dan wel de bestaande inhoud indien die meer bedraagt en dat burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de exacte plaats en de vormgeving ten behoeve van een goede inpassing in het landschap. De goothoogte van een mestsilo binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak bedraagt niet meer dan 6 m, de nokhoogte niet meer dan 12 m;
   2. de bouwhoogte van blaastunnels bedraagt niet meer dan 1,2 m;
   3. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak niet meer dan 2 m en daarbuiten niet meer dan 1 m, met dien verstande dat de bouwhoogte voor de voorgevelrooilijn en op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   4. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van lichtmasten ten hoogste 4 m en de hoogte van omheiningen van paardrijdbakken ten hoogste 1,8 m zullen bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m²;
   5. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat buiten de

aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

7.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);
- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan:

- de plaats van gebouwen en bouwwerken;
- de (transparante) vormgeving van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, met name afrasteringen en omheiningen;
- de vormgeving van de vierhoek in het geval dat deze ligt binnen een afstand van minder dan 25 m van de aanduiding 'overige zone - es';
- het plaatsen van verlichting.

7.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Onderstaande afwijkingsbevoegdheden kunnen ook nog worden toegepast na gebruikmaking van de afwijkingsbevoegdheid onder b.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 7.2 sub a onder 1 en/of lid 7.2 sub a onder 2:
   en worden toegestaan dat gebouwen, in de functie van schuilgelegenheden voor dieren, ook ten behoeve van het niet bedrijfsmatig houden van vee, buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak worden gebouwd, mits:
   1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
   2. bij beschikbaarheid van 1 ha tot 2 ha cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 25 m^2 zal bedragen;
   3. bij beschikbaarheid van 2 ha of meer cultuurgrond, de oppervlakte maximaal 50 m^2 zal bedragen;

4. de bouwhoogte van een gebouw ten hoogste 3,5 m zal bedragen;
5. de bebouwing aansluit op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting en er geen afbreuk wordt gedaan aan natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 7.2 sub a onder 2 en 3:

en worden toegestaan dat de aaneengesloten vierhoek van 1,5 ha dan wel bouwvlak wordt vergroot, mits:

1. de oppervlakte van de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak wordt vergroot tot ten hoogste 2 ha;
2. deze afwijking niet wordt toegepast ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1 ha';
3. met de vormgeving van de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur en het verzoek om afwijking gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend over gegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;
4. is aangetoond dat er zicht is op een langdurige vergroting van de productieomvang als gevolg van schaalvergroting of extensivering/verbreding van de bedrijfsactiviteiten en de noodzakelijkheid van de bedrijfsuitbreiding is aangetoond;
5. er binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak geen ruimte meer is voor de benodigde uitbreiding;
6. de uitbreiding van de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak in de diepte plaatsvindt, teneinde de openheid van de bebouwingslinten in stand te houden;
7. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de waterhuishouding, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
9. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone', gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 7.2 sub a onder 2 en 3:

en worden toegestaan dat de bebouwing niet in een vierhoek dan wel bouwvlak wordt geplaatst, mits:

1. de noodzaak vanwege praktische onmogelijkheden van het plaatsen in een vierhoek dan wel bouwvlak wordt aangetoond;
2. een goede landschappelijke inpassing wordt gegarandeerd;
3. de oppervlakte van de totale toegestane bebouwing gelijk blijft;

d. lid 7.2 sub a onder 3:

en worden toegestaan dat wordt afgeweken van het bouwen binnen een denkbeeldige vierhoek met de maximale diepte- en breedtemaat van respectievelijk 180 m en 140 m, mits:

1. daarmee op een betere wijze kan worden aangesloten op de landschappelijke karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur en/of rekening kan worden gehouden met naastgelegen burgerwoningen;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de waterhuishouding, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 7.2 sub a onder 7:

en toestaan dat een bedrijfsgebouw op een kortere afstand tot de achtergevel en/of de weg dan wel voor het verlengde van de achtergevel van de bedrijfswoning wordt gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

f. lid 7.2 sub a onder 8:

en worden toegestaan dat het vloeroppervlak wordt vergroot met dien verstande dat een intensieve tak bij een bedrijf dat ter plaatse is aangeduid met 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' wordt vergroot tot ten hoogste 3.000 m², mits:

1. de noodzaak tot vergroting voortvloeit uit het realiseren of behouden van een volwaardige neventak of een volwaardig bedrijf en deze noodzaak is aangetoond, dan wel uit gewijzigde wet- en regelgeving;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
3. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

g. lid 7.2 sub a onder 9:

en worden toegestaan dat een tweede bedrijfswoning wordt gebouwd, mits:

1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de tweede bedrijfswoning aan de wegzijde binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak in de directe omgeving van de bedrijfsgebouwen wordt gesitueerd;
4. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er nog niet eerder een tweede bedrijfswoning is gebouwd;

6. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
7. geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de waterhuishouding;

h. lid 7.2 sub a onder 11:
en toestaan dat aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen op een kortere afstand tot de voorgevel dan wel voor het verlengde van de voorgevel van de bedrijfswoning worden gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de landschappelijke waarden van het gebied;

i. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat de goothoogte van bedrijfsgebouwen wordt vergroot tot 5,5 m, mits:
1. is aangetoond dat de vergroting noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat de goot- en/of bouwhoogte van bedrijfswoningen worden vergroot tot respectievelijk 5,5 m en/of 10 m, mits:
1. de bedrijfswoning daarmee aansluit op een voor het landschap kenmerkend bebouwingstype;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

k. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat de oppervlakte van de bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;

l. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat wordt afgeweken van de dakhellingsvereisten ten behoeve van een serrestal, onder de voorwaarde dat het verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing ter versterking van het landschappelijk karakter; er wordt uitsluitend overgegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

m. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling met een minimum van 15°;

n. lid 7.2 sub a onder 12:
en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt;

o. lid 7.2 sub ~~e~~d onder 1:
en worden toegestaan dat mestsilo's, platen of bassins buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak worden gebouwd indien er geen geschikte plaats binnen de vierhoek dan wel

bouwvlak aanwezig is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, mits:

1. tevens de in lid 7.6 onder a genoemde omgevingsvergunning is verleend;
2. de oppervlakte van een mestsilo ten hoogste 750 m² zal bedragen;
3. de inhoud van een silo of een bassin ten hoogste 2.500 m^3 zal bedragen;
4. de oppervlakte van een mestplaat, inclusief opstaande randen, ten hoogste 300 m² zal bedragen;
5. de goothoogte van een mestsilo ten hoogste 4 m, en de nokhoogte van een mestsilo, inclusief afdekking, ten hoogste 8 m zullen bedragen;
6. de hoogte van de opstaande randen van een mestplaat ten hoogste 2 m zal bedragen;
7. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

p. lid 7.2 sub d onder 4:
en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot ten hoogste 15 m, mits:

- is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en natuurlijke waarden, het bebouwingsbeeld, en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

q. lid 7.2 sub d onder 5:
en worden toegestaan dat buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak lichtmasten worden geplaatst bij bestaande paardrijbakken, dan wel nieuwe met omgevingsvergunning tot het afwijken van de gebruiksregels toegestane paardrijbakken, mits:

1. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
2. de hoogte maximaal 4 m bedraagt;
3. het aantal niet meer dan zes bedraagt;
4. de lichtmasten uitsluitend zijn gericht op de paardrijbak;
5. deze voldoen aan de milieukwaliteitseisen onder de specifieke gebruiksregels.

7.5 Specifieke gebruiksregels

7.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het tijdelijk opslaan van landbouwproducten buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten al dan niet gecombineerd met een grondgebonden neventak ter plaatse van

de aanduiding 'intensieve veehouderij' of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak';

c. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van productiegebonden detailhandel in de vorm van de verkoop van eigen en streekeigen producten;

d. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m², met uitzondering van de opslag van auto's, caravans en boten in bestaande bebouwing;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

e. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee tot een maximum van 0,5 ha;

f. het gebruik van gronden ten behoeve van bestaande sierteelt;

g. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak, met inachtneming van de volgende regels:
   1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
   2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur;

h. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van ondergeschikte horeca ten behoeve van de ijsbaan**;**

i. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
   1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
   2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert.

7.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het opslaan van mest, bermmaaisel, producten die vrijkomen bij het schoonmaken van sloten, hooibalen en/of andere agrarische producten buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak, anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub a;

b. het opslaan van agrarische producten binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak voor zover het gronden betreft die zijn gelegen voor (het verlengde van) de naar de weg gekeerde gevel(s) van een bedrijfswoning of, indien geen bedrijfswoning aanwezig is, het dichtst bij de weg gelegen bedrijfsgebouw;
c. het opslaan van niet-agrarische producten en/of het stallen van auto's, caravans en boten anders dan in gebouwen;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van niet-grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten, anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub b, waaronder in ieder geval de opwekking van elektriciteit door middel van (co-)vergisting is begrepen;
e. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
f. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub c;
g. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfsrecreatie), anders dan bestaande (verblijfs)recreatie en (verblijfs)recreatie als bedoeld in lid 7.5.1 sub i;
h. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, anders dan bedoeld in lid 7.5.1. sub d;
i. het aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub e en f;
j. de aanleg van en het gebruik van gronden voor paardrijbakken buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;
k. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub g;
l. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub h;
m. de aanleg van een ecologische verbindingszone met een oppervlakte van meer dan 3 ha;
n. het gebruik anders dan het bestaande gebruik van mestsilo's voor opslag en verhandeling van meststoffen aan andere (agrarische) bedrijven;
o. het gebruik van de gronden ten behoeve van bosbouw, houtteelt of andere opgaande teeltvormen, anders dan bedoeld in lid 7.5.1 sub f.

7.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 7.5.2 sub a:
ten behoeve van mest- en kuilopslag of de opslag van agrarische producten middels een plaat, bassin of een mestsilo buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak indien

daarbinnen geen geschikte plaats meer is voor opslag en deze opslag noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering, met dien verstande dat:

1. indien mogelijk wordt aangesloten op de bestaande vierhoek dan wel bouwvlak;
   Wanneer wordt aangetoond dat dit op grond van bedrijfseconomische redenen/efficiëntie niet mogelijk is, dient de opslag zo veel mogelijk aan te sluiten op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting;
   Voor mestopslag geldt dat opslag ook in het open veld kan worden toegestaan indien dit uit bedrijfseconomische overwegingen de meest efficiënte oplossing is en de mest en/of het digestaat in de nabijheid van de opslagplaats zal worden toegepast;
2. solitaire opslag zo veel mogelijk wordt voorkomen doordat aansluiting wordt gezocht bij reeds bestaande mestopslag in de omgeving;
3. in het geval het niet of slechts beperkt mogelijk is aan te sluiten bij bestaande bebouwing of opgaande beplanting dient de opslag landschappelijk te worden ingepast, eventueel door toepassing aarden wallen;
4. aan- en afvoerroutes voldoende capaciteit hebben en opstelplaatsen voor laad- en losgelegenheid op de agrarische gronden zijn gesitueerd;
5. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie (waaronder geurhinder), de natuurlijke en landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
6. maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;
7. voldoende bodembeschermende voorzieningen worden getroffen in de vorm van een vloeistofkerende vloer met opstaande randen;
8. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;

b. lid 7.5.2 sub d:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting, mits:

1. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
2. er in hoofdzaak sprake is van mest en/of organische (bij)producten van het eigen bedrijf, al dan niet aangevuld met mest en/of organische (bij)producten van andere bedrijven, al dan niet in een samenwerkingsverband, dan wel de output van de vergister (het digestaat) in hoofdzaak op het bedrijf of de bedrijven van het samenwerkingsverband worden gebruikt;
3. de doorzet minder dan 100 ton per etmaal moet bedragen;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de bouwwerken ten behoeve van de (bedrijfseigen) mest- en/of organische (bij)productvergisting ten hoogste 2.500 m² zal bedragen;

5. de hoogte van een mest- en/of organische (bij)productvergistings-installatie ten hoogste 10 m zal bedragen;
6. er sprake is van een bouwperceel, gelegen aan een weg, die berekend is op zwaar verkeer;
7. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de waterhuishouding, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone', gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

c. lid 7.5.2 sub d en de bestemmingsomschrijving:

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' de uitoefening van een agrarisch bedrijf wordt gecombineerd met een aan de agrarische functie ondergeschikte deeltijdfunctie in de vorm van lichte bedrijvigheid of een zorgfunctie, mits:

1. het gaat om bedrijfsactiviteiten tot en met milieucategorie 3.2, zoals die zijn opgenomen in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, voor zover deze naar de aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 en 2;
2. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
3. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
4. alle activiteiten ten behoeve van de kleinschalige uitoefening van de toegelaten bedrijvigheid binnen de bestaande bebouwing worden ondergebracht, met dien verstande dat de maximaal toegestane bedrijfsvloeroppervlakte 30% van de bestaande bebouwing bedraagt, met een maximum van in totaal 750 m^2;
5. er geen opslag van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen mag plaatsvinden;
6. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de waterhuishouding, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. lid 7.5.2 sub e:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning wordt gebruikt voor meer dan één woning, mits:

1. is aangetoond dat de tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf;
2. de noodzakelijkheid is aangetoond met behulp van een bedrijfsontwikkelingsplan;
3. de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot en er niet meer dan twee woningen worden gevestigd;

4. de totale oppervlakte van de bijgebouwen bij de twee bedrijfswoningen niet meer bedraagt dan 100 m²;
5. er voldoende parkeergelegenheid op het bijbehorende erf wordt aangelegd;
6. is aangetoond dat de vestiging geen onevenredige afbreuk doet aan de milieusituatie van agrarische bedrijven in de directe omgeving;
7. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
8. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de waterhuishouding, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 7.5.2 sub h:

en worden toegestaan dat een bedrijfswoning in combinatie met een kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang wordt gebruikt, mits:

1. het gaat om een bedrijfsvorm uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven;
2. het beroep of bedrijf wordt in ieder geval uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning die gelegen is op het perceel waar de activiteit plaatsvindt;
3. de bedrijfsvloeroppervlakte voor een kinderdagverblijf of een buitenschoolse opvang:
   a. in geval gebruik wordt gemaakt van de bedrijfswoning of bijgebouwen behorende bij de bedrijfswoning niet meer bedraagt dan 30% van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde gebouwen maar in ieder geval niet meer dan 45 m^2 van dat oppervlak, of;
   b. in geval gebruik wordt gemaakt van de agrarische bedrijfsbebouwing op hetzelfde perceel niet meer bedraagt dan 70 m^2 van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde bebouwing;

   met dien verstande dat de totale oppervlakte voor kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang tezamen niet meer dan in totaal 70 m^2 mag bedragen, dit is exclusief verkeersruimtes en sanitaire ruimtes;
4. het parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
6. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
7. er geen opslag plaatsvindt van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen;
8. er is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid, de ruimtelijke kwaliteit en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 7.5.2 sub i:

en worden toegestaan dat de gronden worden gebruikt voor de aanleg van landschappelijke beplanting, mits:

1. is aangetoond dat de aanleg van de beplanting een versterking betekent van de landschappelijke structuur;

2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

g. lid 7.5.2 sub i:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering worden gebruikt voor nieuwe sierteelt als neventak van het agrarische bedrijf, mits:

1. het karakter van het open landschap gewaarborgd is doordat de sierteelt plaatsvindt binnen of aansluitend aan de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak, dan wel aansluitend aan bestaande opgaande beplanting;
2. deze afwijking niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
3. een minimale afstand van 10 m wordt aangehouden tot aangrenzende agrarische productiegronden in verband met schaduwwerking;
4. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische, archeologische en cultuurhistorische waarden van het beekdalenlandschap;
5. na winning de oorspronkelijke kenmerken van het landschap herkenbaar blijven;

h. lid 7.5.2 sub j:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van een paardrijbak worden gebruikt, mits:

1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast binnen of in aansluiting op bestaande bebouwingsvierhoeken dan wel bouwvlak of andere bouwpercelen;
2. voor het afwijken van de gebruiksregels ten behoeve van het gebruik van gronden ten behoeve van een paardrijbak buiten de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak is aangetoond dat binnen de bestaande aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak geen ruimte meer is voor een paardrijbak;
3. deze afwijking niet wordt toegepast op gronden die mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
4. een minimale afstand van 30 m wordt aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen en overigens ook geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van omliggende gronden;
5. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en archeologische waarden.

7.7 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:

1. het kappen en/of rooien van bomen en/of houtgewas aanwezig als eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee, niet zijnde bomen en/of houtgewas onderdeel uitmakend van een grondgebonden agrarische teelt;

2. het verwijderen van houtopstanden en struweel (ondergroei) ter plaatse van de gronden die in bijlage 9 en 10 zijn aangewezen als 'beplanting bestaande uit bomen en struiken', 'singel/struweel', 'natuurterrein', 'bos', 'hakhout, griend, broekbos' of 'bos en elementen grote eenheden/beheerplan aanw.';
3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas ten behoeve van eenrijige beplanting langs landbouwgronden of schuilgelegenheid voor vee;
4. het dempen en/of graven van (erf)sloten en/of andere watergangen, voor zover waardevolle kwel- en oevervegetaties hierdoor kunnen worden aangetast;
5. het aanleggen van aarden wallen;
6. het realiseren van ecologische verbindingszones met een oppervlakte van niet meer dan 3 ha;
7. het aanleggen van ondergrondse, bovengrondse transport-, energie- en/of telecommunicatiekabels en/of -leidingen, niet zijnde mesttransportleidingen binnen de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak;
8. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen en/of de aanleg van verharde wegen en paden buiten de in lid 7.2 bedoelde vierhoek dan wel bouwvlak, als ook verharding breder dan 2 m voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de weg, met dien verstande dat de aanleg van verharding voor de voorgevel(s) ten behoeve van twee in-/uitritten met een maximale breedte aan de straatzijde van 17 m en een maximale breedte van 7 m op het voorerf en een in/uitrit met een maximale breedte van 5 m zijn toegestaan;
9. het verharden van onverharde of halfverharde wegen en paden of het veranderen van de verharding van klinkerwegen buiten de in lid 7.2 bedoelde vierhoek dan wel bouwvlak.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik betreffen;
2. reeds in uitvoering zijn of aanwezig zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden van het oude veldontginningengebied en de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden. De aanleg van een ecologische verbindingszone moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel deze moet betrekking hebben op particulier natuurbeheer.

7.8 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje 'Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe'. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

7.9 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. (vergroting vloeroppervlak ten behoeve van een intensieve tak)
   het vloeroppervlak ten behoeve van een intensieve tak ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' wordt vergroot tot ten hoogste 5.300 m², mits:
   1. de noodzaak tot vergroting voortvloeit uit het realiseren of behouden van een volwaardige neventak of een volwaardig bedrijf en deze noodzaak is aangetoond, dan wel uit gewijzigde wet- en regelgeving;
   2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   3. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

b. (wijziging bedrijfsvorm van intensief naar grondgebonden en verplaatsing bij knelpunt)
   de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' wordt aangebracht, mits:
   1. de aanduiding 'intensieve veehouderij' wordt verwijderd, indien de bedrijfsactiviteiten van het intensief veehouderijbedrijf op een bestaande aaneengesloten vierhoek dan wel

bouwvlak zijn beëindigd, dan wel vestiging op een bestaande aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak niet mogelijk is, in welk geval een nieuwe aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak wordt gelegd;

2. deze wijziging voor het vestigen van een nieuwe vierhoek dan wel bouwvlak uitsluitend wordt toegepast indien er sprake is van een verplaatsing vanuit een knelpuntsituatie, waarbij het bedrijf dat op dit moment elders binnen de gemeente is gevestigd op grond van milieutechnische redenen geen bedrijfseconomisch perspectief heeft, al dan niet vanuit een kern, waarmee een milieuwinst wordt geboekt en dit is aangetoond;
3. bij verplaatsing van het bedrijf met de ligging en vormgeving van de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
4. deze wijziging niet wordt toegepast daar waar de gronden mede zijn bestemd als Waarde – Grasland;
5. de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch – grondgebonden agrarisch bedrijf' op dezelfde plek wordt aangebracht waar de aanduiding 'intensieve veehouderij' wordt verwijderd;
6. de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig is dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
7. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf is verbonden;
8. er een zodanige bedrijfsopzet is dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
9. de aaneengesloten vierhoek dan wel bouwvlak maximaal 1,5 ha zal bedragen;
10. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk maken;
11. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
12. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de waterhuishouding, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
13. de waterbeheerder om advies is gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;
14. er maatregelen worden getroffen waardoor de ammoniakdepositie op nabijgelegen natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelet op de instandhoudingsdoelstelling niet significant zal toenemen;

en met dien verstande dat burgemeester en wethouders bij toepassing van de wijzigingsbevoegdheid voor verplaatsing van het bedrijf als voorwaarde kunnen stellen dat de bestemming van de oude locatie wordt gewijzigd in een andere bestemming;

c. (vergroting ijsbaan)

de aanduiding 'ijsbaan' wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:

- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. (wijziging in bestemming Natuur)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de wijziging uitsluitend mag worden toegepast in gebieden die in het provinciale beleid zijn opgenomen als behorend tot de NNN, niet zijnde beheergebieden, dan wel als ecologische verbindingszones;
3. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende agrarische bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische en cultuurhistorische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. (wijziging in de bestemming Natuur met de mogelijkheid voor bosaanplant)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 23 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. indien er sprake is van het realiseren van een ecologische verbindingszone de oppervlakte van de verbindingszone minimaal 3 ha moet bedragen;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. de wijziging moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN dan wel betrekking heeft op particulier natuurbeheer;
5. de wijzigingsbevoegdheid niet eerder mag worden toegepast dan nadat de betreffende gronden in zijn geheel voor de daadwerkelijke natuurontwikkeling zijn verworven en aangewezen;
6. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, in het bijzonder het open karakter van dit landschap, de geomorfologische, de archeologische en cultuurhistorische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen)

de bestemming ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch -

grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' dienen te worden verwijderd;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
5. het voormalige boerderijpand of andere beeldbepalende bouwvormen als landschappelijk waardevolle verschijningsvorm dienen te worden gehandhaafd;
6. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de waterhuishouding, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

g. (wijziging in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling)
~~de bestemming~~ ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'~~,~~ voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen – Voormalige boerderijen en voor het deel waar de compensatiewoning wordt gebouwd de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling, mits:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid voor het deel van het perceel waar de voormalige bedrijfswoning aanwezig is de regels van artikel 29 van overeenkomstige toepassing zijn en voor het deel waar de compensatiewoning gebouwd wordt de regels van artikel 28 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' dienen te worden verwijderd;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. per voormalig bouwperceel ten hoogste één woning mag worden gebouwd als er minstens 750 m² bebouwing gesloopt wordt respectievelijk 2 woningen mogen worden gebouwd als er minstens 2.000 m² bebouwing gesloopt wordt, uitsluitend als compensatie voor de sloop van voor 2 juni 2010 bestaande voormalige agrarische ~~bedrijfs~~gebouwen. Hierbij dient alle voormalige bebouwing, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, met

uitzondering van de voormalige bedrijfswoning en de legale daarbij behorende bijgebouwen op een perceel te worden gesloopt;

5. ~~op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 750 m² met een afwijkingsmarge van 5% aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, moet worden gesloopt;~~ een beperkte afwijking van 5% van de onder 4 genoemde randvoorwaarde mogelijk is mits sprake is van een extra kwaliteitsslag;
6. het samenvoegen van agrarische bebouwing op meerdere percelen mogelijk is om te komen tot de sloopnorm van 750 m^2 respectievelijk 2.000 m². ~~Saldering geeft slechts recht op de bouw van één compensatiewoning~~;
7. de ter compensatie van de sloop nieuw te bouwen woning(en) direct achter of naast het voormalig boerderijpand moet(en) worden gebouwd, met dien verstande dat de bebouwing niet mag plaatsvinden in gebieden die in de provinciale omgevingsvisie zijn aangewezen als NNN;
8. er middels een beeldkwaliteitsplan sprake dient te zijn van een verbetering van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit;
9. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
10. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de waterhuishouding, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
11. indien op het perceel voormalig agrarische bebouwing behouden blijft, voor dit deel van het perceel de wijzigingsbevoegdheid als bedoeld onder f wordt toegepast;

h. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het vergroten van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 28 of artikel 29 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de oppervlakte van het betreffende bestemmingsvlak voor het wonen na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid ten hoogste 3.000 m² mag bedragen;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. er sprake dient te zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;
5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de archeologische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

i. (wijziging in de bestemming Wonen/Wonen – Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming)

de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen ten behoeve van het verplaatsen van een woonbestemming, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. het voormalige bestemmingsvlak dient te worden verwijderd;
3. de huidige ligging van het bestemmingsvlak belemmeringen moet opleveren voor de omgeving, dan wel voor de bewoners zelf en er met een gewijzigde situering een verbetering kan worden bewerkstelligd;
4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. er sprake dient te zijn van een goede landschappelijke inpassing van de gronden ten behoeve van het wonen en de gronden als één aaneengesloten geheel worden ingericht;
6. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger mag zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
7. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

j. (wijziging in de bestemming Bedrijf/Bedrijf – Agrarisch aanverwant/Bedrijf – Agrarisch dienstverlenend/Maatschappelijk (zorginstelling)/Sport – Recreatie(manege))

de bestemming ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', ‘intensieve veehouderij’ of 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', wordt gewijzigd in de bestemming Bedrijf, Bedrijf - Agrarisch aanverwant, Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend, Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling' of Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege', ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:

1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van artikel 8, 9, 10, 19 of 28 van overeenkomstige toepassing zijn;
2. de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', 'intensieve veehouderij' en 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak' dienen te worden verwijderd;
3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
4. de functie dient te worden ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
5. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf de bedrijvigheid gekoppeld moet zijn aan een woonfunctie;
6. bij wijziging naar de bestemming Maatschappelijk met de aanduiding 'zorginstelling' de woonfunctie in het hoofdgebouw moet worden ondergebracht met dien verstande dat bewoning van overige gebouwen pas mogelijk is als daarvoor de noodzaak is aangetoond;

7. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant (als gebruiksgerichte paardenhouderij) dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:
   - de gebruiksgerichte paardenhouderij dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - ~~vestiging dient plaats te vinden in de gebieden aansluitend aan de hoofdkernen Beilen, Smilde, Bovensmilde of Westerbork;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een gebruiksgerichte paardenhouderij in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen gebruiksgerichte paardenhouderij aanwezig zijn;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingplan te zijn overgelegd;
8. bij wijziging naar de bestemming Sport – Recreatie met de aanduiding ‘manege’ dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:
   - de manege dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - vestiging moet plaatsvinden in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen, met dien verstande dat bij vestiging bij de kleinere kernen moet worden aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er in de nabije omgeving nog geen manege is;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingplan te zijn overgelegd;
9. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de waterhuishouding, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 8 Bedrijf

8.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. bedrijven, welke zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven onder de categorieën 1 en 2, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid, met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'opslag' uitsluitend opslag van goederen, met uitzondering van vuurwerk, is toegestaan en dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - ambachtelijk bedrijf' uitsluitend een ambachtelijk bedrijf en/of opslag van goederen, met uitzondering van vuurwerk, zijn toegestaan en dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - coachingsbedrijf' uitsluitend een coachingsbedrijf is toegestaan;
b. de bedrijven genoemd in bijlage 2, op de aldaar genoemde percelen;
c. kalkzandsteenfabriek met bijbehorende steenbreker, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - kalkzandsteenfabriek';
d. verkooppunt motorbrandstoffen exclusief lpg, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen zonder lpg';
e. verkooppunt motorbrandstoffen inclusief lpg, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen met lpg';

met daaraan ondergeschikt:

f. het wonen ten behoeve van het bedrijf, al dan niet in combinatie met:
   - een gastouderopvang;
   - een aan huis verbonden beroep of aan huis verbonden bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;
g. wegen en paden;
h. water;

met de daarbij behorende:

i. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;
j. bedrijfswoningen;
k. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;
l. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;
m. tuinen, erven en terreinen;

alsmede voor:

n. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven.

Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

8.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van de gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. per bestemmingsvlak dan wel bouwvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één bedrijf dan wel het ter plaatse aangeduide aantal bedrijven worden gebouwd;

1a. indien een bouwvlak is opgenomen, mogen gebouwen uitsluitend worden gebouwd in het bouwvlak;

2. ter plaatse van de aanduidingen ‘verkooppunt motorbrandstoffen zonder lpg’ en ‘specifieke bouwaanduiding – geen gebouw’ zijn geen gebouwen toegestaan;
3. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per bedrijf bedragen, dan wel het bestaande aantal, behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - tweede bedrijfswoning' of 'bedrijfswoning uitgesloten' waar respectievelijk twee bedrijfswoningen per bedrijf dan wel geen bedrijfswoningen zijn toegestaan en ter plaatse van de aanduidingen ‘verkooppunt motorbrandstoffen zonder lpg’ en ‘verkooppunt motorbrandstoffen met lpg’, waar ook geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, zal per bestemmingsvlak dan wel bouwvlak niet meer bedragen dan 110% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, met uitzondering van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak', in welk geval de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen niet meer dan 150% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen zal bedragen. In afwijking van de eerste zin mag de totale bebouwde oppervlakte ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf – kalkzandsteenfabriek’ niet meer dan 70% van het bouwperceel bedragen. In afwijking van vorengaande mag de bebouwde oppervlakte op het perceel Rheeveld 2 te Hijken met 1.672 m^2 toenemen;
5. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van de bedrijfswoning te worden gebouwd;
6. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder is;
7. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - coachingsbedrijf' zal de afstand van de totale bedrijfswoning inclusief aan- en uitbouwen en overkappingen ten opzichte van de bestaande bebouwing maximaal 40 meter bedragen;

8. de maatvoering van een bouwwerk zal voorts voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m²**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
bedrijfsgebouw ten behoeve van lid 8.1 sub a, b en c	-	-	5	20**	60	12
bedrijfsgebouw ten behoeve van lid 8.1 sub e	-	150*	-	-	-	5
overkapping bij bedrijfsgebouw dan wel ten behoeve van lid 8.1 sub d	-	-	5	-	60	12
bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

9. ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke bouwaanduiding – uitbreiding uitgesloten’ is uitsluitend de bestaande bebouwing toegestaan;
10. in afwijking van sub 8 bedraagt de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfswoning en de daarbij behorende, al dan niet aangebouwde bijgebouwen, ter plaatse van de aanduiding 'maximaal oppervlakte (m2)' ten hoogste de aangeduide oppervlakte.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;

2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m² en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

8.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken verlenen van het bepaalde in:

a. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat de goothoogte van een bedrijfsgebouw ten hoogste 5,5 m zal bedragen;
b. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
c. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat de goot- en/of bouwhoogte van bedrijfswoningen wordt vergroot tot respectievelijk 5,5 m en/of 10 m;
d. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling met een minimum van 15°;
e. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt;
f. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - kalkzandsteenfabriek' de goothoogte van een bedrijfsgebouw ten hoogste 12 m zal bedragen;
g. lid 8.2 sub a onder ~~7~~ 8:
   en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - kalkzandsteenfabriek' de dakhelling wordt verlaagd tot 0°;
h. lid 8.2 sub b onder 3:
   en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - kalkzandsteenfabriek' de bouwhoogte van een bouwwerk, geen gebouw en geen overkapping zijnde, ten hoogste 25 m zal bedragen.

8.4 Specifieke gebruiksregels

8.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is

a. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd;
b. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf -ambachtelijk bedrijf' het gebruik ten behoeve van een ambachtelijk bedrijf en/of opslag van goederen, met uitzondering van vuurwerk;
c. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander aan huis verbonden bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m², met uitzondering van de opslag van auto's, caravans en boten in bestaande bebouwing;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel.

8.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan de productiegebonden detailhandel, met uitzondering van de bedrijven genoemd onder lid 8.1 sub d en e;
d. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van geluidszoneringplichtige of risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven, anders dan het in lid 8.1 sub e genoemde verkooppunt motorbrandstoffen;
e. een zelfstandige horecafunctie zoals een restaurant, hoe ondergeschikt dan ook, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - coachingsbedrijf';
f. wonen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – wonen uitgesloten';

g. het gebruik van de gronden op de verbeelding nader aangeduid met ‘groen’ voor de opslag van goederen en rijdend materieel.

8.5 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bestemmingsomschrijving en worden toegestaan dat de gronden en bouwwerken worden gebruikt voor bedrijven, welke naar de aard en de invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de genoemde bedrijven, mits:

a. het niet betreft detailhandelsbedrijven, geluidszoneringplichtige, risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven;
b. zwaar verkeer of veel verkeer aantrekkende bedrijvigheid uitsluitend aan wegen, die daarop zijn berekend, wordt gevestigd;
c. de aanwezige woonfunctie bij het bedrijf wordt gehandhaafd;
d. de bedrijfsvestiging plaatsvindt binnen de bestaande gebouwen;
e. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

8.6 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

8.7 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';
c. de bedrijfsactiviteiten ter plaatse moeten zijn beëindigd;
d. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
e. de woonfunctie dient te worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
f. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 9 Bedrijf - Agrarisch aanverwant

9.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Agrarisch aanverwant' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. agrarisch aanverwante bedrijven, bijvoorbeeld in de vorm van gebruiksgerichte paardenhouderijen, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen aanverwante agrarische bedrijvigheid, al dan niet in combinatie met een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering;

met daaraan ondergeschikt:

b. het wonen ten behoeve van de agrarisch aanverwante bedrijfsvoering al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

c. wegen en paden;

d. water;

met de daarbij behorende:

e. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

f. bedrijfswoningen;

g. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning;

h. tuinen, erven en terreinen;

i. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

j. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm, bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

9.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen worden gebouwd ten behoeve van één agrarisch aanverwant bedrijf;
   2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per agrarisch aanverwant bedrijf bedragen;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen en overkappingen, met uitzondering van de gronden

ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak', in welk geval de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen niet meer dan 150% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen zal bedragen;

4. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de achtergevel van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
5. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
6. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m²**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m² en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

9.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in**:**

a. lid 9.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
b. lid 9.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;
c. lid 9.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

9.4 Specifieke gebruiksregels

9.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m^2;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve productiegebonden detailhandel;
c. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd.

9.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 9.4.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie, anders dan bestaande (verblijfs)recreatie;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een manegebedrijf;
e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders als bedoeld in lid 9.4.1 sub b;
f. het gebruik van gronden voor opslag en stalling voor de voorgevelrooilijn van de bedrijfswoning.

9.5 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

9.6 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de agrarisch aanverwante bedrijfsactiviteiten ter plaatse dienen te zijn beëindigd;
   3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   4. de woonfunctie dient te worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
   5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege', ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 24 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   3. de functie moet worden ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
   4. de manege dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   5. vestiging moet plaatsvinden in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen, met dien verstande dat bij vestiging bij de kleinere kernen moet worden aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er in de nabije omgeving nog geen manege is;
   6. de afstand tot woningen van derden minimaal 50 m dient te bedragen;
   7. er voldoende parkeergelegenheid dient te zijn op eigen terrein;

8. alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid een beplantingsplan moet zijn overgelegd;
9. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 10 Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend

10.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. agrarisch dienstverlenende bedrijven, al dan niet in combinatie met:
   - een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering;

met daaraan ondergeschikt:

b. het wonen ten behoeve van de agrarisch dienstverlenende bedrijfsvoering al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

c. wegen en paden;

d. water;

met de daarbij behorende:

e. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen

f. bedrijfswoningen;

g. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning;

h. tuinen, erven en terreinen;

i. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

10.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één agrarisch dienstverlenend bedrijf worden gebouwd, dan wel het ter plaatse aangeduide aantal bedrijven worden gebouwd, met dien verstande dat gebouwen uitsluitend binnen een bouwvlak worden gebouwd, indien een bouwvlak is aangegeven;
   2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per agrarisch dienstverlenend bedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduidingen 'bedrijfswoning uitgesloten' en ‘specifieke vorm van bedrijf – uitbreiding uitgesloten’, waar geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, met uitzondering van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - uitbreiding uitgesloten’, in welk geval uitsluitend de bestaande bebouwing is toegestaan;

4. in afwijking van het bepaalde onder 6 mag de bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf – uitbreiding uitgesloten' niet meer bedragen dan de bestaande bouwhoogte;
5. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de achtergevel van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
6. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
7. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   3. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m² en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

10.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid**:**

a. 10.2, sub a, onder 7:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
b. lid 10.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;
c. lid 10.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

10.4 Specifieke gebruiksregels

10.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m^2;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve productiegebonden detailhandel;
c. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd.

10.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 10.4.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie en (verblijfs)recreatie als bedoeld in lid 10.4.1, sub d;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders als bedoeld in lid 10.4.1 sub b.

10.5 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen, met dien verstande dat:
    1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
    2. deze wijzigingsbevoegdheid niet mag worden toegepast ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten';
    3. de agrarisch dienstverlenende bedrijfsactiviteiten ter plaatse dienen te zijn beëindigd;
    4. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
    5. de woonfunctie moet worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
    6. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
b. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant of Sport - Recreatie met de aanduiding 'manege', ten behoeve van een functieverandering van een bouwperceel, met dien verstande dat:
    1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van artikel 9 of artikel 28 van overeenkomstige toepassing zijn;

2. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
3. de functie dient te worden ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
4. bij wijziging naar de bestemming Bedrijf – Agrarisch aanverwant (als gebruiksgerichte paardenhouderij) aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:
   - de gebruiksgerichte paardenhouderij dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - ~~vestiging dient plaats te vinden in de gebieden aansluitend aan de hoofdkernen Beilen, Smilde, Bovensmilde of Westerbork;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een gebruiksgerichte paardenhouderij in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen gebruiksgerichte paardenhouderij aanwezig zijn;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingsplan te zijn overgelegd;
5. bij wijziging naar de bestemming Sport – Recreatie met de aanduiding ‘manege’ aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:
   - de manege dient te worden gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, per bestemmingsvlak niet meer zal bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   - vestiging moet plaatsvinden in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen, met dien verstande dat bij vestiging bij de kleinere kernen moet worden aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving en er in de nabije omgeving nog geen manege is;
   - de afstand tot woningen van derden dient minimaal 50 m te bedragen;
   - er dient voldoende parkeergelegenheid te zijn op eigen terrein;
   - alvorens gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheid dient een beplantingsplan te zijn overgelegd;
6. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 11 Bedrijf - Biovergisting

11.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Biovergisting' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. terreinen en gebouwen ten behoeve van (co-)vergisting;

met de daarbij behorende:

b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

11.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
   1. de goothoogte zal ten hoogste 5 m bedragen;
   2. de bouwhoogte zal ten hoogste 7 m bedragen.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van een silo zal ten hoogste 11 m bedragen;
   2. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   3. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   4. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 15 m bedragen, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

Artikel 12 Bedrijf - Openbaar nut

12.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Openbaar nut' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. terreinen en gebouwen ten behoeve van de energievoorziening, en naar de aard daarmee gelijk te stellen openbare nutsvoorzieningen;
b. rioolwaterzuiveringsinstallatie, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - rioolwaterzuiveringsinstallatie';
c. waterwinning, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - waterwinning';
d. zendmast, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf - zendmast’;
e. afsluiterlocatie en daarbij behorende ondergrondse hogedruk aardgastransportleidingen, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf – afsluiterlocatie’;

met daaraan ondergeschikt:

f. het wonen ten behoeve van de bedrijfsvoering ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf – zendmast’

met daarbij behorend(e):

g. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;
h. een bedrijfswoning ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf – zendmast’ al dan niet in combinatie met een gastouderopvang;
i. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf - zendmast’;
j. tuinen, erven en terreinen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van bedrijf – zendmast’
k. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

met dien verstande dat:

l. in de bestemming niet zijn begrepen geluidszoneringplichtige, risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven.

12.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ten behoeve van lid 12.1 sub a gelden de volgende regels:
    1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per bestemmingsvlak ten hoogste 150 m² bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
    2. de hoogte van de gebouwen zal ten hoogste 4 m bedragen;
    3. ter plaatse van de aanduiding 'maximum bebouwd oppervlakte (m2)' mag de oppervlakte niet meer bedragen dan is aangeduid;

b. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ten behoeve van lid 12.1 sub b en c gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per bestemmingsvlak ten hoogste 250 m² bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
   2. de hoogte van de gebouwen zal ten hoogste 5 m bedragen.

c. Voor het bouwen van gebouwen, overkappingen en bouwwerken ten behoeve van lid 12.1 sub d, f en h geldt dat de bouwhoogte en oppervlakte van de bedrijfswoning, de gebouwen, overkappingen en bouwwerken niet meer mogen bedragen dan de bestaande bouwhoogte en oppervlakte.

d. Voor het bouwen van gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf – afsluiterlocatie' geldt het volgende:
   1. uitsluitend gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van de afsluiterlocatie zijn toegestaan;
   2. de oppervlakte per gebouw bedraagt niet meer dan 10 m²;
   3. de bouwhoogte van gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mag niet meer bedragen dan 3 m.

e. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, geldt dat de hoogte ten hoogste ~~5 m~~ 7 m bedraagt, met dien verstande dat de hoogte ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - rioolwaterzuiveringsinstallatie' niet meer bedraagt dan 10 m en de hoogte van een bliksempiek ter plaatse van de aanduiding 'maximum bebouwd oppervlakte (m2)' niet meer bedraagt dan 15 m.

Artikel 13 Bedrijf - Reïntegratiebedrijf

13.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf – Reïntegratiebedrijf' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. reïntegratiebedrijf;
b. het wonen ten behoeve van het reïntegratiebedrijf inclusief aan huis verbonden bedrijf/beroep bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende 'Bijlage 1 van de regels - Staat van bedrijven', dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;

met daaraan ondergeschikt:

c. zorgboerderij met dagbesteding;
d. kleinschalige detailhandel voor de verkoop van ter plaatse vervaardigde en/of bewerkte producten;
e. extensief dagrecreatief medegebruik met inbegrip van een informatiecentrum;
f. ondergeschikte horeca-activiteiten in de vorm van een theehuis;

met de daarbijbehorende:

g. bedrijfswoning;
h. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;
i. wegen en paden;
j. parkeervoorzieningen;
k. water;
l. tuinen, erven en terreinen.

13.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen, overkappingen, bijgebouwen en bedrijfswoningen gelden de volgende algemene regels:
    1. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dient niet meer te bedragen dan 275 m2;
    2. de oppervlakte van de bedrijfswoning dient niet meer te bedragen dan 160 m2.
b. Voor het bouwen van bedrijfsgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
    1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één bedrijf worden gebouwd;
    2. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van de bedrijfswoningen te worden gebouwd;
    3. de goothoogte van de bedrijfsgebouwen en overkappingen dient maximaal 3 m te bedragen, dan wel de bestaande goothoogte;
    4. de bouwhoogte van de bedrijfsgebouwen en overkappingen dient maximaal 6,6 m te bedragen, dan wel de bestaande bouwhoogte;

5. de dakhelling van de bedrijfsgebouwen en overkappingen dient minimaal 20 graden en maximaal 60 graden te bedragen, dan wel de bestaande dakhelling;

c. Voor het bouwen van bedrijfswoningen, bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één bedragen;
2. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg dient ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder is;
3. de goothoogte van de bedrijfswoning dient maximaal 3,5 m te bedragen, dan wel de bestaande goothoogte;
4. de bouwhoogte van de bedrijfswoning dient maximaal 9 m te bedragen, dan wel de bestaande bouwhoogte;
5. de dakhelling van de bedrijfswoning dient minimaal 20 graden en maximaal 60 graden te bedragen, dan wel de bestaande dakhelling;
6. de goothoogte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dient maximaal 3 m te bedragen, dan wel de bestaande goothoogte;
7. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dienen minimaal 3 m achter de achtergevel van de bedrijfswoning te worden gebouwd;
8. de bouwhoogte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dient maximaal 6,6 m te bedragen, dan wel de bestaande bouwhoogte;
9. de dakhelling van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning dient minimaal 20 graden en maximaal 60 graden te bedragen, dan wel de bestaande dakhelling.

d. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouw en geen overkapping zijnde, gelden de volgende regels:

1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de bouwhoogte van een bouwwerk geen gebouw zijnde bedraagt niet meer dan 10 m.

13.3 Specifieke gebruiksregels

13.3.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander aan huis verbonden bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:

1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;

2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;

3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m2, met uitzondering van de opslag van auto's, caravans en boten in bestaande bebouwing;

4. parkeren vindt op eigen erf plaats;

5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel.

13.3.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie;

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan de kleinschalige detailhandel zoals vermeld in 13.1 sub d;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca-activiteiten, anders dan de ondergeschikte horeca-activiteiten zoals vermeld in 13.1 sub f;

e. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van verhuur voor vergaderingen, trainingen, feesten, dan wel verhuur voor naar de aard daarmee gelijk te stellen activiteiten;

f. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van geluidszoneringsplichtige of risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven;

g. het gebruik van gronden voor bedrijfsmatige stalling en opslag van goederen voor de voorgevelrooilijn van de bedrijfswoning;

h. het gebruik van gronden ten behoeve van een in/uitrit.

13.3.3 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.
Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming 'Wonen', met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 33 (Wonen) overeenkomstig van toepassing zijn;
b. de bedrijfsactiviteiten ter plaatse moeten zijn beëindigd;

c. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
d. de woonfunctie dient te worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning;
e. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 14 Bedrijf - Zandwinning en -opslag

14.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Zandwinning en -opslag' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. de winning en de opslag van zand en/of ander bodemmateriaal;

b. de winning en/of de opslag van grondstoffen voor de kalkzandsteenproductie ter plaatse van de bestaande kalkzandsteenwinning;

c. de opslag van grond en leem, die ten gevolge van de voorbereidende werkzaamheden van de zandwinning vrijkomen;

c. water;

met daaraan ondergeschikt:

d. extensief dagrecreatief medegebruik;

e. het wonen ten behoeve van het bedrijf al dan niet in combinatie met:
   - een gastouderopvang;
   - een aan huis verbonden beroep of bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;

f. natuur zijnde gericht op het behoud, herstel en ontwikkeling van landschappelijke en natuurlijke waarden van het gebied; zoals plassen, poelen, vennen, houtsingels en bosschages;

met de daarbij behorende:

f. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

g. bedrijfswoningen;

h. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning;

i. taluds;

j. verhardingen;

k. wegen en paden;

l. parkeervoorzieningen;

m. waterhuishoudkundige voorzieningen;

n. beplanting en bebossing;

o. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

met dien verstande dat:

p. in de bestemming niet zijn begrepen geluidszoneringplichtige, risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven;

q. ter plaatse van de aanduiding ‘opslag’ uitsluitend de opslag van zand en ander bodemmateriaal is toegestaan.

14.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen worden gebouwd ten behoeve van één bedrijf;
   2. gebouwen en overkappingen mogen uitsluitend worden gebouwd ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - bebouwing';
   3. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per bedrijf bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten', waar geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;
   4. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, zal niet meer bedragen dan 70% van het aanduidingsvlak 'specifieke bouwaanduiding – bebouwing';
   5. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   6. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
   7. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op

zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;

2. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste ~~10 m~~ 15 m, dan wel de bestaande bouwhoogte indien deze meer bedraagt, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

14.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 14.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
b. lid 14.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;
c. lid 14.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

14.4 Specifieke gebruiksregels

14.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is**:**

a. het gebruik ten behoeve van een zanddepot van ten hoogste 25 m;
b. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning be-draagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;

3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m², met uitzondering van de opslag van auto's, caravans en boten in bestaande bebouwing;
4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel.

14.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen het gebruik van de gronden ten behoeve van de opslag van baggerspecie.

14.5 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Natuur, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 20 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, de archeologische en cultuurhistorische waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
c. een wijzigingsplan alleen doorgang kan vinden na instemming van de eigenaar van de betreffende grond(en) en na beëindiging van de zandwinactiviteiten.

Artikel 15 Bos

15.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bos' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. bos en beplanting;

b. groenvoorzieningen;

Met daaraan ondergeschikt:

c. paden;

d. kleinschalige waterlopen en -partijen;

e. nutsvoorzieningen.

f. overige bouwwerken.

15.2 Bouwregels

15.2.1 Gebouwen en overkappingen

Op of in deze gronden mogen geen gebouwen en overkappingen worden gebouwd.

15.2.2 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde en geen overkappingen zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, geldt de volgende regel:

- de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, zal ten hoogste 2 m bedragen.

15.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

15.3.1 Vergunningplicht

Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning de volgende werken, geen gebouwen zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:

a. het vellen en rooien van houtgewas;

b. het ophogen of afgraven van gronden;

c. het egaliseren van gronden.

15.3.2 Uitzondering

Het bepaalde in lid 15.4.1 is niet van toepassing op werken en werkzaamheden die noodzakelijk zijn in verband met de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden, dan wel die van ondergeschikte aard zijn.

15.3.3 Toetingscriteria

De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en natuurlijke waarden van het gebied.

Artikel 16 Detailhandel - Tuincentrum

16.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Detailhandel - Tuincentrum' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een tuincentrum, al dan niet in combinatie met:
   - een hoveniersbedrijf en/of detailhandel in planten, struiken, bomen en andere tuinbenodigdheden, tuinwaren en naar de aard daarmee gelijk te stellen zaken, ten behoeve van de inrichting van tuinen en bouwwerken;
   - een kwekerij ten behoeve van detailhandel ter plaatse;

met daaraan ondergeschikt:

b. het wonen ten behoeve van het tuincentrum, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

c. wegen en paden:

d. water;

met de daarbij behorende:

e. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen en kassen;

f. bedrijfswoningen;

g. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;

h. tuinen, erven en terreinen;

i. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

16.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend bedrijfsgebouwen en overkappingen ten behoeve van één tuincentrum worden gebouwd;
   2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per tuincentrum bedragen;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen en kassen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, met uitzondering van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak', in welk geval de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen niet meer dan 150% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen zal bedragen;

4. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
5. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste 20 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
6. de maatvoering van een bouwwerk zal voorts voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw, waaronder kassen	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m bedraagt en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   2. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m² en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

16.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 16.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
b. lid 16.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;
c. lid 16.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

16.4 Specifieke gebruiksregels

15.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m^2;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd.

16.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 16.4.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie.

16.5 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van respectievelijk artikel 33 of artikel 34 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. de tuincentrumactiviteiten ter plaatse dienen te zijn beëindigd;
c. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
d. de woonfunctie dient te worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning, dan wel het voormalige boerderijpand;
e. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 17 Horeca

17.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'horeca' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. horecabedrijven, in de vorm van restaurants (geen afhaalrestaurants), hotels, bed & breakfast en/of appartementen al dan niet gecombineerd met een bestaand kleinschalig kampeerterrein;

met daaraan ondergeschikt:

b. het wonen ten behoeve van het horecabedrijf, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

c. wegen en paden;

d. water;

met de daarbij behorende:

e. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

f. bedrijfswoningen;

g. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;

h. tuinen, erven en terreinen;

i. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

17.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één horecabedrijf worden gebouwd;
   2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per horecabedrijf bedragen;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   4. de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   5. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
   6. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	Maximale oppervlakte in m2		Goothoogte in m	Dakhelling in °		Hoogte in m
	per gebouw	gezamenlijk	max.	min.	max.	max.
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Overkapping bij bedrijfsgebouw	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	~~3~~20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   2. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 10 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte van omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m² en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

17.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 17.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m2;

b. lid 17.2 sub a onder 6:

en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;

c. lid 17.2 sub a onder 6:
en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

17.4 Specifieke gebruiksregels

17.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve productiegebonden detailhandel;
c. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd.

17.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 17.4.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan als bedoeld in lid 17.4.1 sub b.

Artikel 18 Maatschappelijk

18.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Maatschappelijk' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a ontmoetings-, studie- en hulpcentrum met groepsaccommodatie, recreatiewoning en kleinschalig kampeerterrein, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 1';

b. radiosterrenwacht, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - sterrenwacht';

c. bezoekerscentrum (Westerbork), ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 2';

d. ijzertijdboerderij, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – 3’;

e. sociaal medische en educatieve voorzieningen in combinatie met groepsaccommodatie, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – 4’;

f. ~~herinneringsterrein en openluchtmuseum, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – 5’;~~

g. zorgaccommodatie, ter plaatse van de aanduiding 'zorginstelling' en 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2';

h. maatschappelijke voorzieningen in de vorm van een buurthuis en een ijsbaan, ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan';

i. school, ter plaatse van de aanduiding ‘onderwijs’;

j. buurthuis, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk - buurthuis’;

k. religieuze voorzieningen, ter plaatse van de aanduiding ‘religie’;

l. educatieve en sociaal-culturele voorzieningen in combinatie met een groepsaccommodatie, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – onderzoekscentrum’;

m. scouting met een kleinschalig kampeerterrein en een groepsaccommodatie, ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – scouting’;

o. ~~voormalige commandantswoning met beschermende stulp ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk – voormalige commandantswoning’;~~

p. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

q. een trainings- en vergadercentrum ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van maatschappelijk - 6’;

met daaraan ondergeschikt:

r. het wonen ten behoeve van de maatschappelijke bestemming ter plaatse van de aanduidingen ‘zorginstelling’, 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2', ‘specifieke vorm van maatschappelijk – 1’, ‘specifieke vorm van maatschappelijk – 4’ en ‘religie’, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep of bedrijf;
   - een gastouderopvang;

- een bed & breakfast, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2'

met de daarbij behorende:

s. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

t. bedrijfswoningen;

u. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;

v. terreinen;

w. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

x. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

Met dien verstande dat de gronden, voor zover gelegen binnen een afstand van 50 m van de bouwperceelgrenzen van naastgelegen bedrijven, niet zijn bestemd voor nieuwe geurgevoelige objecten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geurhinder en veehouderij.

18.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. per betreffende aanduiding mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van ~~één zorgaccommodatie, één buurthuis en ijsbaan, één ontmoetings-, studie- en hulpcentrum, één radiosterrenwacht, één bezoekerscentrum, één ijzertijdboerderij, één kerk, één school, één voormalige commandantswoning of één informatiecentrum met vergaderruimten worden gebouwd~~ één ontmoetings-, studie- en hulpcentrum, één radiosterrenwacht, één bezoekerscentrum, één ijzertijdboerderij, één sociaal medische en educatieve voorziening, één herinneringscentrum en openluchtmuseum, één zorgaccommodatie, één buurthuis en ijsbaan, één school, één buurthuis, één religieuze voorziening, één educatieve en sociaal-culturele voorziening, één scouting, ~~één voormalige commandantswoning,~~ één minicamping of één trainings- en vergadercentrum worden gebouwd;
2. de bedrijfswoningen zullen uitsluitend worden gebouwd ter plaatse van de aanduidingen 'zorginstelling', 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2', 'religie', 'specifieke vorm van maatschappelijk - 1' en 'specifieke vorm van maatschappelijk - 4';
3. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per maatschappelijke functie bedragen;
4. de gezamenlijke oppervlakte van gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande

gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, met uitzondering van:

a. de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 3', waar uitsluitend de bestaande bebouwing is toegestaan
b. de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 4' uitsluitend voor zover het betreft het perceel Bosweg 4 te Witteveen, waar de bestaande bebouwing vergroot mag worden met 1.600 m^2,
c. ~~de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk – voormalige commandantswoning', waar ten behoeve van het beschermen van de voormalige commandantswoning een beschermend gebouw (stulp) om de voormalige commandantswoning heen is toegestaan ter grootte van ten hoogste 1.000 m^2;~~

5. ter plaatse van de aanduiding:
   a. 'specifieke vorm van maatschappelijk - 1', en;
   b. 'specifieke vorm van maatschappelijk - 4', uitsluitend voor zover het betreft het perceel Bosweg 4 te Witteveen;

   is toegestaan een groepsaccommodatie met een grondoppervlakte van ten hoogste 300 m2;
6. in afwijking van het bepaalde onder 9:
   a. mogen de goot- en bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 3' en 'specifieke vorm van maatschappelijk - 6' niet meer bedragen dan de bestaande goot- en bouwhoogte;
   b. ~~mag ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk – voormalige commandantswoning' ten behoeve van het beschermen van de voormalige commandantswoning de bouwhoogte van een beschermend gebouw (stulp) om de voormalige commandantswoning heen ten hoogste 12 m bedragen;~~
7. de gebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
8. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
9. de maatvoering van een bouwwerk zal voorts voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m^2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20**	60	12
Bedrijfsgebouw ten behoeve van 16.1 sub b	-	-	-	-	-	15
Overkapping bij	-	-	5	-	60	12

bedrijfsgebouw						
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	20	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

** tenzij de bestaande dakhelling minder bedraagt, in welk geval de dakhelling van dat bedrijfsgebouw minstens de bestaande dakhelling met een minimum van 15° zal bedragen

b. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping' gelden de volgende regels:
   1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
   2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing te worden gebouwd;
   3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
   4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

c. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
   2. de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - sterrenwacht' bedraagt ten hoogste 25 m;
   3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 10 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

18.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);

- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – minicamping’.

18.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 18.2 sub a onder 9:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;
b. lid 18.2 sub a onder 9:
   en worden toegestaan dat bedrijfsgebouwen worden gebouwd met een lagere dakhelling, met een minimum van 15°;
c. lid 18.2 sub a onder 9:
   en worden toegestaan dat ondergeschikte delen van bedrijfsgebouwen en/of een tussenlid plat worden afgedekt.

18.5 Specifieke gebruiksregels

18.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m^2;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
   6. de bedrijfsactiviteiten mogen vanuit een oogpunt van milieuhygiëne geen belemmeringen voor de ontwikkeling van omliggende agrarische bedrijven met zich meebrengen;

7. in afwijking van sub a.2 en a.3 wordt ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2' het beroep of bedrijf gevestigd in de bestaande bebouwing, met dien verstande dat de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning niet meer bedraagt dan 30% van de bestaande bebouwing, met een maximum van 150 m2;
8. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2' dient de woonfunctie in het hoofdgebouw te blijven gevestigd;
9. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2' is tevens een bedrijf uit categorie 3.2, zoals die is opgenomen in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, voor zover deze naar de aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 en 2;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduidingen 'specifieke vorm van maatschappelijk – 1' en 'specifieke vorm van maatschappelijk – scouting' ten behoeve van een kleinschalig kampeerterrein met inachtneming van de volgende regels:
   1. de gronden voor het gebruik als kleinschalig kampeerterrein dienen een minimale oppervlakte van 2.000 m² en een maximale oppervlakte van 1 ha te hebben;
   2. de kampeermiddelen ten behoeve van het kamperen dienen aansluitend op de bebouwing te worden geplaatst;
   3. het kamperen mag uitsluitend plaatsvinden binnen de periode van 15 maart tot 1 november van elk jaar;
   4. het kampeerterrein moet:
      a. minimaal 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van buiten het bedrijf gelegen agrarische (bedrijfs)woningen zijn gesitueerd, dan wel;
      b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden zijn gesitueerd.

      In afwijking van het bepaalde onder a en b mag het kampeerterrein overeenkomstig de bestaande situatie worden gesitueerd op een kortere afstand dan onder a en b genoemd. Daarnaast geldt ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 1' geen minimale afstand;
   5. er mogen geen stachalets, trekkershutten of stacaravans worden geplaatst behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 1' waar maximaal drie eenvoudige trekkershutten met slaapkamer en kookgelegenheid, maar zonder toilet en douche zijn toegestaan op het terrein. De maximale oppervlakte van een trekkershut bedraagt 30 m², de maximale bouwhoogte is 5 m en de trekkershut heeft maximaal één bouwlaag. De trekkershutten mogen uitsluitend worden gebouwd aansluitend aan het bouwperceel en moeten aansluiten bij de bestaande bebouwing;

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve productiegebonden detailhandel;

d. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van ondergeschikte horeca ten behoeve van de maatschappelijke voorzieningen dan wel de ijsbaan;

e. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van kinderopvang en buitenschoolse opvang ter plaatse van de aanduiding 'onderwijs';

f. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
   1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
   2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert;

g. ~~ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk – voormalige commandantswoning' ten behoeve van:~~
   ~~1. het incidenteel door enkele mensen per keer bezichtigen van de voormalige commandantswoning, mits de woning niet openbaar toegankelijk is;~~
   ~~2. het incidentele kortstondige gebruik van de voormalige commandantswoning door (rechts)personen met een maatschappelijk doel, zoals kunstenaars, theatermakers, fotografen, wetenschappers, radio- en televisiemakers en journalisten;~~

h. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een bed & breakfast ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - zorginstelling 2' met inachtneming van de volgende regels:
   1. er zijn maximaal drie bed and breakfasteenheden toegestaan in het bestaande hoofd- of bijgebouw;
   2. ten behoeve van de bed and breakfast mogen in een bijgebouw uitsluitend slaapplaatsen met sanitaire voorzieningen worden gerealiseerd. Hieraan gekoppeld moet in het bijbehorende hoofdgebouw een ontbijtruimte en mag een eventuele woonkamer, worden gerealiseerd. De slaapplaatsen met sanitaire voorzieningen mogen ook in het hoofdgebouw worden gerealiseerd. Er mogen geen keukenblokken in de bed and breakfasteenheden worden gemaakt;
   3. de uiterlijke kenmerken van het bijgebouw moeten worden behouden. Er mogen geen uiterlijke kenmerken van een woning worden toegevoegd.

18.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 18.5.1 sub a;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie anders dan bedoeld in lid 18.1 en lid 18.5.1 sub b en f en h;
d. de vergroting van het gebruiksoppervlak van gebouwen voor groepsaccommodatie en recreatiewoning;
e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 18.5.1 sub c en 18.5.1 sub a.5;

f. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 18.5.1 sub d;

g. ~~het overnachten in of bewonen van de voormalige commandantswoning ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk – voormalige commandantswoning';~~

h. het gebruik van de gronden en bouwwerken als seksinrichting.

18.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 18.5.2 sub d ten behoeve van een vergroting van de vloeroppervlakte ten behoeve van groepsaccommodatie, mits:

a. deze voorziet in voldoende parkeerruimte op eigen terrein en;

b. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

18.7 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje 'Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe'. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het

delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

18.8 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. de aanduiding 'ijsbaan' wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:
   - is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 33 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de maatschappelijke activiteiten ter plaatse dienen te zijn beëindigd;
   3. aangetoond moet zijn dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   4. de woonfunctie dient te worden ondergebracht in de voormalige bedrijfswoning;
   5. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 19 Maatschappelijk - Begraafplaats

19.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Maatschappelijk - Begraafplaats' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een begraafplaats;

b. groenvoorzieningen;

c. verhardingen;

met de daarbij behorende:

d. gebouwen, waaronder overkappingen;

e. terreinen;

f. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

19.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen en overkappingen zal per bestemmingsvlak ten hoogste 50 m² bedragen;
   2. de hoogte van de gebouwen en overkappingen zal ten hoogste 5 m bedragen.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, geldt dat de hoogte ten hoogste 5 m bedraagt, met dien verstande dat lichtmasten niet zijn toegestaan.

Artikel 20 Maatschappelijk - Defensie

20.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Maatschappelijk - Defensie' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een munitieopslagplaats;

b. openbare nutsvoorzieningen;

c. bestaande landbouwwegen, alsmede voet- en fietspaden en overige infrastructurele voorzieningen, waaronder ondergrondse brandstofleidingen;

met de daarbij behorende:

d. gebouwen, waaronder overkappingen;

e. terreinen;

f. wegen en paden;

g. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

20.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. er mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één munitieopslagplaats worden gebouwd;
2. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen, waaronder overkappingen, zal ten hoogste 10% van de oppervlakte van het bestemmingsvlak bedragen;
3. de hoogte van de gebouwen en overkappingen zal ten hoogste 5 m bedragen.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
2. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 10 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

Artikel 21 Maatschappelijk - Molen

21.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Maatschappelijk - Molen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een molen;

met de daarbij behorende:

b. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;

c. wegen en paden

d. tuinen, erven en terreinen;

e. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

f. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

21.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen ten behoeve van één molen worden gebouwd;
   2. de hoogte zal ten hoogste 30 m bedragen.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, geldt dat de hoogte ten hoogste 5 m bedraagt, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

21.3 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan de productiegebonden detailhandel.

Artikel 22 Natuur

22.1 Bestemmingomschrijving

De voor 'Natuur' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. natuur, bosbouw en houtproductie;

b landgoed, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed' en 'specifieke vorm van natuur - landgoed 2';

c. cultuurgrond, waarbij het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke waarden, zoals houtwallen, houtsingels en bosschages, worden nagestreefd;

d. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de cultuurhistorische, natuurlijke en de landschappelijke waarden;

e. de bescherming van de gebieden Mantingerzand, Mantingerbos, Elperstroom, Witterveld, Drentsche Aa, Drents-Friese Wold en Dwingelderveld ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' en het voorkomen van significant negatieve aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied;

f. de opslag van en de herstelwerkzaamheden aan historische bouwmaterialen in de bestaande bunkers en magazijnen, ter plaatse van de aanduiding 'opslag';

met daaraan ondergeschikt:

g. het wonen ten behoeve van het landgoed, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - mantelzorg;
   - sociaal-culturele doeleinden;
   - een gastouderopvang;

h. recreatiewoning, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘recreatiewoning’;

i. het extensief agrarisch medegebruik;

j. het extensief dagrecreatief medegebruik en educatief medegebruik;

k. ijsbanen, ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan';

l. voet- en fietspaden alsmede overige infrastructurele voorzieningen;

m. openbare nutsvoorzieningen;

n. waterhuishoudkundige doeleinden, waaronder waterberging;

o. sloten, beken, poelen en daarmee gelijk te stellen water;

p. parkeerterrein, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘parkeerterrein';

q. gebouw, zijnde een vleermuisverblijf, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - vleermuisverblijf';

r. een bewaarloods voor aardappelen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'opslag';

s. bestaande ontsluitingswegen en uitritten;

met de daarbij behorende:

t. gebouwen ten behoeve van het beheer en onderhoud van bos- en natuurgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - beheersgebouw';

u. een observatiehut, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - observatiehut' en ter plaatse van 'specifieke vorm van natuur - landgoed 2';

v. gebouwen ten behoeve van een ijsbaan, ter plaatse van de aanduiding ‘ijsbaan’;

w. woningen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘wonen’;

x. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen ten behoeve van de woning;

y. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

z. bestaande bunkers;

aa. een bedrijfswoning ten behoeve van de opslag van en de herstelwerkzaamheden aan historische bouwmaterialen, ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning', met daarbij behorende bijbehorende bouwwerken;

bb. een gebouw ten behoeve van een kantoor ten behoeve van de opslag van en de herstelwerkzaamheden aan historische bouwmaterialen, ter plaatse van de aanduiding 'kantoor'.

alsmede voor:

cc. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

22.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van beheersgebouwen gelden de volgende regels:
   1. de totale oppervlakte aan gebouwen ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van natuur – beheersgebouw’ zal ten hoogste 300 m² bedragen;
   2. de hoogte zal ten hoogste 5 m bedragen.

b. Voor het bouwen van de observatiehut geldt dat de hoogte van een observatiehut ten hoogste 6,5 m zal bedragen.

c. Voor het bouwen van de gebouwen ten behoeve van een ijsbaan gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen zal per ijsbaan ten hoogste 100 m² bedragen;
   2. de hoogte van een gebouw zal ten hoogste 5 m bedragen.

d. Voor het bouwen van gebouwen ten behoeve van het landgoed ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed' gelden de volgende regels:
   1. als hoofdgebouw mogen uitsluitend woningen worden gebouwd;

2. woningen mogen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘wonen’ worden gebouwd;
3. het aantal hoofdgebouwen zal niet meer dan één per landgoed bedragen;
4. het hoofdgebouw wordt uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed' gebouwd;
5. de breedte van de voorgevel van het hoofdgebouw zal ten minste 10 m bedragen;
6. de maatvoering van een gebouw zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximum aantal**	**Gezamenlijke oppervlakte in m²**	**Inhoud in m³**		**Goothoogte in m**		**Dakhelling in °**	
			Min. per gebouw	**Max. per gebouw**	**Min.**	**Max.**	**Min.**	**Max.**
Woning	1	-	1.250	2.500	6	9	15	60
Aan- of uitbouw, aangebouwd bijgebouw of aangebouwde overkapping	-	-	500	750	-	3,5	-	60
Vrijstaand bijgebouw of vrijstaande overkapping	2	150	-	-	-	3,5	-	60

e. Voor het bouwen van gebouwen ten behoeve van het landgoed ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed 2' gelden de volgende regels:
1. gebouwen mogen uitsluitend binnen een bouwvlak worden opgericht, met uitzondering van schuilhutten;
2. de afstand tussen een woongebouw en een gastenverblijf dient minimaal 10 m en maximaal 12 m te bedragen;
3. de afstand tussen een hoofdgebouw en een bijgebouw dient minimaal 8 m en maximaal 10 m te bedragen;
4. gebogen daken zijn toegestaan;
5. woningen mogen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘wonen’ worden gebouwd;
6. de maatvoering van een gebouw zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

bebouwing	max aantal per landgoed	oppervlakte (m2)		inhoud (m3)		bouwhoogte (m)	dakhelling (°)	
		min	max	min	max	max	min	max
hoofdgebouw	1	120	240	250	720	8	0*	60
gastenverblijf	1	80	120	240	360	7	0*	60
(vrijstaand bijgebouw	1	100	200	400	800	7	0*	60
schuilhut	2	-	-	-	60	2	0*	60

*een dakhelling van 0° is toegestaan indien sprake is van een gebogen dak

7. houdens het bepaalde onder 6 zijn ondergeschikte bijgebouwen in de vorm van een carport, tuinkas, kippenhok of een naar de aard daarmee vergelijkbaar bouwwerk toegestaan binnen een bouwvlak.

f. voor het bouwen van een recreatiewoning gelden de volgende regels:
   1. het hoofdgebouw wordt uitsluitend ter plaatse van de aanduiding ‘recreatiewoning’ gebouwd;
   2. de oppervlakte van de recreatiewoning bedraagt niet meer dan de bestaande oppervlakte.
   3. de goot- en bouwhoogte bedragen niet meer dan de bestaande goot- en bouwhoogte.

g. voor het bouwen van het gebouw, zijnde een vleermuisverblijf, gelden de volgende regels:
   1. het bouwen van een gebouw, zijnde een vleermuisverblijf, is uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - vleermuisbedrijf';
   2. de goothoogte bedraagt niet meer dan 2 m;
   3. de bouwhoogte bedraagt niet meer dan 4 m;

h. voor het bouwen van een bewaarloods voor aardappelen gelden de volgende regels:
   1. het bouwen van een bewaarloods voor aardappelen is uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'opslag';
   2. de oppervlakte en bouwhoogte van de bewaarloods bedraagt niet meer dan de bestaande oppervlakte en bouwhoogte.

i. voor het bouwen van een bedrijfswoning ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning' gelden de volgende regels:
   1. een bedrijfswoning wordt uitsluitend gebouwd ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';
   2. het aantal bedrijfswoningen bedraagt ten hoogste één;
   3. de afstand van de bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;

4. de oppervlakte van de bedrijfswoning zal ten hoogste 150 m² bedragen, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
5. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
6. de bouwhoogte zal ten hoogste 9 m bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande hoogte indien deze meer bedraagt;
7. de breedte van de woning zal ten hoogste 10 m bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande breedte indien deze meer bedraagt;
8. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
9. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen;
10. de minimale afstand van de bedrijfswoning tot de zijdelingse perceelsgrens bedraagt 3 m, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt.

j. voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken bij een bedrijfswoning ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning' gelden de volgende regels:
1. de bijbehorende bouwwerken zullen uitsluitend worden gebouwd ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';
2. de bijbehorende bouwwerken zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
3. vrijstaande bijbehorende bouwwerken zullen volledig binnen een afstand van 25 m vanuit het dichtstbijzijnde punt van de bedrijfswoning worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de bijbehorende bouwwerken bij een bedrijfswoning zal ten hoogste 100 m² bedragen, tenzij de bestaande oppervlakte meer dan 100 m² bedraagt, in welk geval de gezamenlijke oppervlakte ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen met een maximum van 250 m²;
5. de gezamenlijke oppervlakte van de aangebouwde bijbehorende bouwwerken bij een bedrijfswoning zal ten hoogste 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedragen;
6. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
7. de bouwhoogte zal ten hoogste 6,6 m bedragen;
8. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
9. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen.

k. Voor het bouwen van bunkers gelden de volgende regels:
1. er worden uitsluitend bestaande bunkers gebouwd;
2. de afmetingen van de bestaande bunkers bedragen uitsluitend de bestaande afmetingen.

l. Voor het bouwen van een kantoor ter plaatse van de aanduiding 'kantoor' gelden de volgende regels:
1. de bestaande bebouwing is toegestaan.

m. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels:

1. de hoogte van bouwwerken ten behoeve van vogelobservatie zal ten hoogste 15 m bedragen;
2. de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - landgoed' en 'specifieke vorm van natuur - landgoed 2' ten hoogste 10 m bedragen;
3. de bouwhoogte van bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' en voor zover opgenomen in de bijlage 4 bedraagt niet meer dan de bestaande bouwhoogte;
4. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 2 m bedragen, met dien verstande dat de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen ten hoogste 1 m bedraagt;
5. lichtmasten zijn binnen de bestemming niet toegestaan.

22.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 22.2 sub b:
en worden toegestaan dat de bouwhoogte van de observatiehut wordt verhoogd tot maximaal 15 m, mits:
- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld en de natuurlijke en landschappelijke waarden;

b. lid 22.2 sub d onder 3 en 6:
en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding 'wetgevingszone - afwijkingsgebied' een tweede woning wordt gebouwd, mits:

1. elders in het buitengebied, op initiatief van de eigenaar(s) van het landgoed, ten minste ~~1.000~~ 750 m² aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen wordt gesloopt, of saldering zoals omschreven in de Ruimte voor Ruimte-regeling kan worden toegepast, inhoudende dat op die manier alsnog ten minste ~~1.000~~ 750 m^2 aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen wordt gesloopt, indien saldering niet mogelijk is, kan een lagere norm dan ~~1.000~~ 750 m^2 worden toegepast, mits sprake is van een gebiedsgerichte aanpak zoals bedoeld in de Ruimte voor Ruimte-regeling;
2. het perceel waarop de hiervoor bedoelde voormalige agrarische bedrijfsgebouwen worden gesloopt de bestemming Wonen of Wonen - Voormalige boerderijen heeft;
3. er middels een beeldkwaliteitsplan sprake is van een verbetering van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit ter plaatse van de locatie waar voormalige agrarische bedrijfsgebouwen worden gesloopt;

4. de bebouwingsoppervlakte van het hoofdgebouw inclusief aan- en uitbouwen en (vrijstaande) bijgebouwen niet meer bedraagt dan 250 m²;
5. vrijstaande bijgebouwen of overkappingen volledig binnen een afstand van 25 m vanuit het dichtstbijzijnde punt van het hoofdgebouw worden gebouwd;
6. de goothoogte van het hoofdgebouw niet meer dan 6 m bedraagt;
7. de bouwhoogte van het hoofdgebouw niet meer dan 10 m bedraagt;
8. de dakhelling van het hoofdgebouw niet meer dan 60° bedraagt;
9. de goothoogte van de aan- en uitbouwen en de aangebouwde bijgebouwen bij een hoofdgebouw niet meer dan 3,5 m bedraagt;
10. de dakhelling van de aan- en uitbouwen en de aangebouwde bijgebouwen bij een hoofdgebouw ten minste 30° en ten hoogste 60° bedraagt.

22.4 Specifieke gebruiksregels

22.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een woning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de woning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van natuurbeheer;
c. tijdelijke opslag van hout;
d. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van ondergeschikte horeca ten behoeve van de ijsbaan.

22.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van woningen in combinatie met bedrijfsdoeleinden anders dan een sociaal-culturele voorziening of een aan huis verbonden beroep als bedoeld in lid 22.4.1 sub a;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan de productiegebonden detailhandel;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten, anders dan bedoeld in lid 22.4.1 sub b;
e. het gebruik van een hoofdgebouw voor meer dan één woning;
f. het opslaan van mest en/of andere landbouwproducten, anders dan bedoeld in lid 22.4.1 sub c;
g. het scheuren, het omzetten en/of anderszins ingrijpend wijzigen van gronden ten behoeve van een permanent ander gebruik;
h. het aanleggen van drainage
i. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 22.4.1 sub d;
j. het gebruik van minder dan 5 ha grond ten behoeve van extensief agrarisch beheer in de vorm van akkerbouw ten dienste van foerageergebied voor ganzen en zwanen uit het gebied ten westen van de Grietmanswijk, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - foerageergebied';
k. het gebruik van bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'opslag' voor wonen, met uitzondering van bedrijfswoningen ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';
l. het gebruik van gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'opslag' voor de opslag van materialen, anders dan in de gebouwen;
m. het ten gehore brengen van versterkte muziek;
n. het bemesten van gronden in strijd met de natuurlijke en hydrologische waarden.

22.5 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
    1. het af- en/of vergraven van gronden;
    2. het verwijderen van bomen en/of houtgewas, alsmede de verwijdering van bodem- en oevervegetaties;

3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas;
4. het graven, baggeren en/of verbreden van beken, plassen, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
5. het dempen van beken, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
6. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen;
7. het aanleggen van fiets- en voetpaden;
8. het aanleggen van voorzieningen ten behoeve van het extensief dagrecreatief medegebruik en/of het educatief medegebruik;
9. het aanleggen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie- en/of communicatieleidingen.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale (en planmatig) onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke, de natuurlijke, de geomorfologische, cultuurhistorische en de archeologische waarden en er geen significant negatieve aantasting plaatsvindt van de gebieden Mantingerzand, Elperstroom, Drentsche Aa, Mantingerbos en Witterveld.

d. Voor de onder a sub 1 tot en met 4 genoemde activiteiten zullen uitsluitend vergunningen worden verleend als de activiteiten worden uitgevoerd in het kader van natuurbeheer.

22.6 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

22.7 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de aanduiding ‘ijsbaan’ wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:

- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 23 Recreatie - Dagrecreatie

23.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Recreatie - Dagrecreatie' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. dagrecreatie met daaraan gerelateerde ondergeschikte horeca-activiteiten;

met daaraan ondergeschikt:

b. erven en terreinen;
c. wegen en paden;
d. groenvoorzieningen;
e. parkeervoorzieningen;
f. water;

met de daarbij behorende:

g. gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van het dagrecreatief verblijf;
h. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

23.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van de gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. gebouwen en overkappingen mogen uitsluitend binnen het bouwvlak worden gebouwd;
   2. de gezamenlijke oppervlakte bedraagt niet meer dan 100 m^2;
   3. de bouwhoogte bedraagt maximaal 6 m.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 2 m;
   2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, met uitzondering van lichtmasten, bedraagt ten hoogste 5 m.

c. Het bouwen van gebouwen en overkappingen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de dagrecreatie met daaraan gerelateerde ondergeschikte horeca-activiteiten is uitsluitend toegestaan indien de gronden binnen 6 maanden na verlening van de omgevingsvergunning zijn ingericht/ingepast conform het landschapsinrichtingsplan dat als bijlage 1 bij de regels is toegevoegd.

23.3 Specifieke gebruiksregels

23.3.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van de dagrecreatieve functie tussen 10.00 en 22.00 uur.

23.3.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van bouwwerken ten behoeve van het wonen;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie;
c. de vergroting van het gebruiksoppervlak van gebouwen voor dagrecreatie;
d. het ten gehore brengen van versterkte muziek;
e. het bemesten van gronden in strijd met de natuurlijke en hydrologische waarden.

23.3.3 Voorwaarden

Het gebruik van de nieuw op te richten bebouwing en voorzieningen, geen bouwwerken zijnde, is uitsluitend toegestaan indien:

a. buiten de gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde, geen sprake is van versterkte geluidsproductie.

23.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
    1. het af- en/of vergraven van gronden;
    2. het verwijderen van bomen en/of houtgewas, alsmede de verwijdering van bodem- en oevervegetaties;
    3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas;
    4. het graven, baggeren en/of verbreden van beken, plassen, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
    5. het dempen van beken, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
    6. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen;
    7. het aanleggen van fiets- en voetpaden;

8. het aanleggen van voorzieningen ten behoeve van het extensief dagrecreatief medegebruik en/of het educatief medegebruik;
9. het aanleggen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie- en/of communicatieleidingen.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale (en planmatig) onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke, de natuurlijke, de geomorfologische, cultuurhistorische en de archeologische waarden.

d. Voor de onder a sub 1 tot en met 5 genoemde activiteiten zullen uitsluitend vergunningen worden verleend als de activiteiten worden uitgevoerd in het kader van natuurbeheer.

Artikel 24 Recreatie - Verblijfsrecreatie 1

24.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Recreatie - Verblijfsrecreatie 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. verblijfsrecreatie in de vorm van een kampeerterrein;

b. verblijfsrecreatie in de vorm van ondergeschikte groepsaccommodaties, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - groepsaccommodatie';

c. recreatieve nachtverblijven;

d. een ondergeschikte manege, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'manege';

e. verblijfsrecreatie in de vorm van een kampeerterrein en ten hoogste 48 recreatiewoningen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'kampeerterrein';

f. maatschappelijke voorzieningen in de vorm van een zorgboerderij ter plaatse van de aanduiding 'maatschappelijk', waarbij maximaal 6 appartementen voor onzelfstandige bewoning in het kader van de maatschappelijke voorziening mogen worden gerealiseerd in de bestaande bebouwing;

met daaraan ondergeschikt:

g. voorzieningen voor het beheer die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals het gebruik van gebouwen ten behoeve van het opslaan van materialen en machines;

h. voorzieningen voor de dienstverlening die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals een (overdekt) zwembad, horecagelegenheid, receptie, detailhandel, kantoren, magazijnen, sanitaire ruimten, en/of sportgelegenheid zoals een bowlingbaan of een sporthal;

i. wonen ten behoeve van de recreatievoorzieningen al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

j. het behoud en het versterken van een goede landschappelijke inpassing;

k. tuinen en terreinen;

l. sport- en speelvoorzieningen/-terreinen;

m. parkeervoorzieningen;

n. groenvoorzieningen en singelbeplanting;

o. wegen en paden;

p. water;

met de daarbij behorende:

q. gebouwen, waaronder overkappingen;

r. bedrijfswoningen;

s. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning en bergingen bij recreatieve nachtverblijven;

t. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

24.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ten behoeve van voorzieningen als bedoeld in lid 25.1 sub ~~f en g~~ g en h gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen en overkappingen zal ten hoogste 5% van de oppervlakte van het bestemmingsvlak, waarbij de ruimten voor beheer en dienstverlening in bedrijfswoningen worden meegerekend, dan wel ten hoogste het bestaande oppervlak bedragen;
   2. de goothoogte van de gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
   3. de dakhelling van de gebouwen zal ten hoogste 60° bedragen;
   4. de bouwhoogte van de gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 12 m bedragen.

b. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen op de percelen ter plaatse van respectievelijk de aanduidingen 'specifieke vorm van recreatie – groepsaccommodatie' en 'manege' gelden de volgende regels:
   1. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), waaronder overkappingen, ten behoeve van de groepsaccommodatie en de manege zal niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
   2. de goothoogte van de gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
   3. de dakhelling van de gebouwen zal ten hoogste 60° bedragen.

c. Voor het bouwen van bedrijfswoningen en aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen behorende bij een bedrijfswoning gelden de volgende regels:
   1. het aantal bedrijfswoningen zal per bestemmingsvlak ten hoogste één, dan wel het bestaande aantal bedragen, behalve:
      a. ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten' waar geen bedrijfswoningen zijn toegestaan, en;
      b. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf – tweede bedrijfswoning' waar twee bedrijfswoningen zijn toegestaan;

      De met een aanduiding 'relatie' verbonden bestemmingsvlakken dienen hierbij als één bestemmingsvlak te worden beschouwd;
   2. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   3. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
   4. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	Maximale oppervlakte in m^2		Goothoogte in m	Dakhelling in °		Hoogte in m
	per gebouw	gezamenlijk	max.	min.	max.	max.
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	30	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

d. Voor het plaatsen van recreatieve nachtverblijven gelden de volgende regels:
   1. de oppervlakte van een recreatief nachtverblijf inclusief een vrijstaande of een inpandige berging zal maximaal 70 m² bedragen, met uitzondering van een recreatief nachtverblijf ter plaatse van de aanduiding 'kampeerterrein' waar de oppervlakte ten hoogste 100 m^2 zal bedragen;
   2. de oppervlakte van vrijstaande bergingen bedraagt per nachtverblijf ten hoogste 6 m² en de bouwhoogte maximaal 3 m;
   3. de bouwhoogte van een recreatief nachtverblijf zal maximaal 5 m bedragen, met uitzondering van een recreatief nachtverblijf ter plaatse van de aanduiding 'kampeerterrein' waar de goothoogte maximaal 3 m en de bouwhoogte maximaal 8 m zal bedragen;
   4. een recreatief nachtverblijf heeft maximaal één bouwlaag, met uitzondering van een recreatief nachtverblijf ter plaatse van de aanduiding 'kampeerterrein' waar ten hoogste twee bouwlagen zijn toegestaan;
   5. de onderlinge afstand tussen recreatieve nachtverblijven mag niet minder dan 3 m bedragen.

e. Voor het bouwen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'recreatiewoning' geldt dat in uitzondering op voorgaande uitsluitend een recreatiewoning is toegestaan, waarbij de oppervlakte en goot- en bouwhoogte niet meer mogen bedragen dan de bestaande oppervlakte en goot- en bouwhoogte.

f. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 2 m;
   2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 5 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

24.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 24.2 sub a onder 1:
   en worden toegestaan dat de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen en overkappingen wordt vergroot tot ten hoogste 10%, mits:
   - is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 24.2 sub c onder 1:
   voor de bouw van een tweede bedrijfswoning met dien verstande dat:

1. de noodzaak is aangetoond dat voor het beheer van het terrein permanent toezicht noodzakelijk is en uit de bestaande bedrijfsomvang, dan wel een met waarborgen omkleed bedrijfsplan blijkt dat er een duurzaam volwaardig meermansbedrijf wordt geëxploiteerd;
2. de situering van de bedrijfswoning een duidelijke relatie dient te hebben met het bedrijf en binnen het verblijfsrecreatieve bedrijf moet plaatsvinden;
3. uit een landschapsinpassingsplan blijkt dat de parkeervoorzieningen goed zijn ingepast en de aantrekkelijkheid van het platteland gewaarborgd blijft en de uitvoering van landschappelijke inpassingsmaatregelen wordt gegarandeerd;
4. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;

c. lid 24.2 sub c onder 4:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van de bedrijfswoning wordt vergroot tot 250 m^2;

d. lid 24.2 sub d onder 3 en/of 4:
   voor de bouw van recreatieve nachtverblijven zoals tipi's, boomhutten en dergelijke, mits:
   1. de totale oppervlakte ten behoeve van de experimentele verblijfsruimte maximaal 20% van het bestemmingsvlak bedraagt, met een maximum van 1 ha;
   2. er sprake is van een toegevoegde waarde voor het bestaande recreatieve product (meetbaar door te kijken naar de kwaliteitsverbetering en diversiteit);
   3. aangetoond is dat er sprake is van een goede landschappelijke inpassing, waarbij de verblijfsrecreatieve middelen niet mogen leiden tot een onevenredige aantasting van de in de directe omgeving voorkomende natuurlijke, milieu en landschappelijke waarden.

e. lid 24.2 sub a onder 4:
   en worden toegestaan dat de maximale hoogte wordt vergroot tot 15 meter voor de bouw van ondergeschikte delen van een gebouw, zoals een glijbaan of liftschacht.

24.4 Specifieke gebruiksregels

24.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
    1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
    2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
    3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
    4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
    5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van de aan de recreatieve functie ondergeschikte detailhandel;
c. het gebruik van horecagelegenheden en overige voorzieningen door derden (anderen dan verblijfsrecreanten van het eigen recreatieterrein).

24.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 24.4.1 sub a;
b. het gebruik van bouwwerken en kampeermiddelen, met uitzondering van de bedrijfswoning, voor permanente bewoning;
c. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
d. het verwijderen van singelbeplanting, anders dan in de vorm van normaal onderhoud;
e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 24.4.1 sub b.

24.5 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 26 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. de wijziging uitsluitend mag worden toegepast, indien de gronden voor het gebruik voor recreatiewoningen een minimale oppervlakte van 5 ha hebben;
c. uit een ondernemersplan blijkt dat dit economisch haalbaarheid is en de recreatiefunctie een toegevoegde waarde heeft (vernieuwend of aanvullend) voor het bestaand toeristisch aanbod;
d. rekening gehouden wordt met voorzienbare nieuwe infrastructuur (wandel- en fietspaden, knooppunten et cetera);
e. voldaan wordt aan de verplichte duurzame en bedrijfsmatige exploitatie, bijdrage aan de werkgelegenheid en aan de levendigheid van het platteland, ook voor eigen inwoners (toetsbaar met aantal beoogde voorzieningen zoals minimaal een sportvoorziening en horeca, ondernemersplan en haalbaarheidsstudie);
f. een verzoek om wijziging gepaard dient te gaan met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing en parkeerruimte; burgemeester en wethouders gaan uitsluitend over tot wijziging als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;
g. aangetoond moet zijn dat er geen significante gevolgen zijn voor de milieusituatie (toetsing aan de Wet geurhinder verplicht), natuurlijke (Natura 2000 en NNN) en landschappelijke waarden (open gebieden, robuuste landbouwgebieden), de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
h. er maatregelen moeten worden getroffen waardoor er, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, geen significante gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';
i. op het eigen terrein wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid (per standplaats, bouwwerk en bed & breakfasteenheid een parkeerplaats);
j. de bestemmingen zich overigens niet verzetten tegen de nieuwe functie, bijvoorbeeld bij de aanduidingen ter bescherming van natuurgebieden en waardevolle essen en de bestemming Agrarisch met waarden - 3.

Artikel 25 Recreatie - Verblijfsrecreatie 2

25.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Recreatie - Verblijfsrecreatie 2' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. verblijfsrecreatie in de vorm van een kampeerterrein en/of in de vorm van recreatiewoningen~~, al dan niet in combinatie met daarbij behorende bijgebouwen~~;

met daaraan ondergeschikt:

b. voorzieningen voor het beheer die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals het gebruik van gebouwen ten behoeve van het opslaan van materialen en machines;
c. voorzieningen voor de dienstverlening die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals een (overdekt) zwembad, horecagelegenheid, receptie, detailhandel, kantoren, magazijnen, sanitaire ruimten, en/of sportgelegenheid zoals een bowlingbaan of een sporthal;
d. het wonen ten behoeve van de recreatievoorzieningen al dan niet in combinatie met:
    - een aan huis verbonden beroep;
    - een gastouderopvang;
e. het behoud en het versterken van een goede landschappelijke inpassing;
f. tuinen en terreinen;
g. sport- en speelvoorzieningen/-terreinen;
h. parkeervoorzieningen;
i. groenvoorzieningen en singelbeplanting;
j. wegen en paden;
k. water;

met de daarbij behorende:

l. gebouwen, waaronder overkappingen;
m. bedrijfswoningen;
n. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning en bergingen bij recreatiewoningen;
o. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

p. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

25.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van recreatiewoningen gelden de volgende regels:
   1. de recreatiewoningen zullen vrijstaand worden gebouwd, dan wel aaneen gebouwd overeenkomstig de bestaande situatie;
   2. ter plaatse van de aanduiding ' specifieke bouwaanduiding – geen gebouw' zijn geen recreatiewoningen toegestaan;
   3. de onderlinge afstand tussen de recreatiewoningen zal ten minste 3 m bedragen, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
   4. de oppervlakte van een recreatiewoning, inclusief een vrijstaande of een inpandige berging, zal ten hoogste 100 m² bedragen;
   5. de oppervlakte van vrijstaande bergingen bedraagt per recreatiewoning ten hoogste 6 m²;
   6. de hoogte zal ten hoogste 8 m bedragen;
   7. de goothoogte zal ten hoogste 3 m bedragen;
   8. de dakhelling zal ten minste 15º bedragen, tenzij de bestaande recreatiewoning plat is afgedekt, in welk geval ook een eventuele uitbreiding van de recreatiewoning plat mag worden afgedekt;
   9. de dakhelling zal ten hoogste 60º bedragen.

b. Voor het bouwen van bedrijfswoningen en aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen behorende bij een bedrijfswoning gelden de volgende regels:
   1. het aantal bedrijfswoningen zal per recreatieterrein ten hoogste één bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - tweede bedrijfswoning' of 'bedrijfswoning uitgesloten' waar respectievelijk twee bedrijfswoningen per recreatieterrein, dan wel geen bedrijfswoningen zijn toegestaan. De met een aanduiding 'relatie' verbonden bestemmingsvlakken dienen hierbij als één recreatieterrein te worden beschouwd;
   2. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – geen gebouw' zijn geen bedrijfswoningen toegestaan;
   3. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   4. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
   5. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	30	60	9

Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6.6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

c. Voor het bouwen van de overige gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. de gebouwen en overkappingen zullen uitsluitend ten behoeve van beheer en dienstverlening als bedoeld in lid 25.1 sub b en c, dan wel ter plaatse van de aanduiding 'speeltuin' worden gebouwd;
   2. ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke bouwaanduiding – geen gebouw’ zijn geen gebouwen toegestaan;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen en overkappingen zal ten hoogste 5% van de oppervlakte van het bestemmingsvlak, waarbij de ruimten voor beheer en dienstverlening in bedrijfswoningen worden meegerekend, dan wel ten hoogste het bestaande oppervlak bedragen. De oppervlakte van het bestemmingsvlak ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke bouwaanduiding - geen gebouw’, telt niet mee voor het bepalen van het toegestane oppervlak;
   4. de goothoogte van de gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
   5. de dakhelling van de gebouwen zal ten hoogste 60º bedragen;
   6. de bouwhoogte van gebouwen of overkappingen zal ten hoogste 12 meter bedragen.

d. Voor het bouwen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding ‘recreatiewoning’ geldt dat in uitzondering op voorgaande uitsluitend een recreatiewoning is toegestaan waarbij de oppervlakte en goot- en bouwhoogte niet meer mogen bedragen dan de bestaande oppervlakte en goot- en bouwhoogte.

e. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 2 m;
   2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat de hoogte ter plaatse van de aanduiding 'speeltuin' ten hoogste 10 m bedraagt en met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

25.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 25.2 sub a onder 3:
   voor de bouw van geschakelde recreatiewoningen onder de volgende voorwaarden:
   1. de maximale oppervlakte van een recreatiewoning zal 100 m^2 zijn inclusief een berging/bijgebouw van maximaal 6 m^2;
   2. deze recreatiewoningen mogen geschakeld gebouwd worden tot een maximum van drie recreatiewoningen, waarbij de totale bebouwde oppervlakte maximaal 250 m^2 zal zijn;
   3. de gemiddelde perceelsoppervlakte per recreatiewoning die 80 m^2 of kleiner is, is 300 m^2. De gemiddelde perceelsoppervlakte per recreatiewoning die een oppervlakte heeft van meer dan 80 m^2, is 400 m^2. Minder wordt slechts toegestaan indien kan worden aangetoond dat per recreatiewoning het gewenste ruimtelijke effect op een andere wijze kan worden bereikt;
   4. de recreatiewoningen zullen bedrijfsmatig worden geëxploiteerd;
   5. er moet een landschappelijk inpassingsplan worden overgelegd, waaruit blijkt dat de ontwikkeling goed landschappelijk inpasbaar is;
   6. er is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan: de milieusituatie (toetsing aan de Wet geurhinder), natuurlijke (Natura 2000 en NNN) en landschappelijke waarden (open gebieden, robuuste landbouwgebieden), de verkeersveiligheid; de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;

b. lid 25.2 sub a onder 6 en/of 7:
   voor de bouw van recreatieve nachtverblijven, zoals tipi's, boomhutten en dergelijke, mits:
   1. de totale oppervlakte ten behoeve van de experimentele verblijfsruimte maximaal 20% van het bestemmingsvlak bedraagt, met een maximum van 1 ha;
   2. er sprake is van een toegevoegde waarde voor het bestaande recreatieve product (meetbaar door te kijken naar de kwaliteitsverbetering en diversiteit);
   3. aangetoond is dat er sprake is van een goede landschappelijke inpassing, waarbij de verblijfsrecreatieve middelen niet mogen leiden tot een onevenredige aantasting van de in de directe omgeving voorkomende natuurlijke, milieu en landschappelijke waarden;

c. lid 25.2 sub b onder 1:
   voor de bouw van een tweede bedrijfswoning met dien verstande dat:
   1. de noodzaak is aangetoond dat voor het beheer van het terrein permanent toezicht noodzakelijk is en uit de bestaande bedrijfsomvang dan wel een met waarborgen omkleed bedrijfsplan blijkt dat er een duurzaam volwaardig meermansbedrijf wordt geëxploiteerd;

2. De situering van de bedrijfswoning dient een duidelijke relatie te hebben met het bedrijf en moet binnen het verblijfsrecreatieve bedrijf plaats vinden;
3. uit een landschapsinpassingsplan blijkt dat de parkeervoorzieningen goed zijn ingepast en de aantrekkelijkheid van het platteland gewaarborgd blijft en de uitvoering van landschappelijke inpassingsmaatregelen wordt gegarandeerd;
4. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;

d. lid 25.2 sub b onder 4:
en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m2.;

e. lid 25.2 sub c onder 3:
en worden toegestaan dat de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen en overkappingen wordt vergroot tot ten hoogste 10%, mits:
- is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 25.2 sub c onder 6:
en worden toegestaan dat de maximale hoogte wordt vergroot tot 15 meter voor de bouw van ondergeschikte delen van een gebouw, zoals een glijbaan of liftschacht.

25.4 Specifieke gebruiksregels

25.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van aan de recreatieve functie ondergeschikte detailhandel**;**

c. het gebruik van horecagelegenheden en overige voorzieningen door derden (anderen dan verblijfsrecreanten van het eigen recreatieterrein).

25.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van bouwwerken en kampeermiddelen, met uitzondering van de bedrijfswoning, voor permanente bewoning;
b. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of bedrijf, anders dan bedoeld in lid 25.4.1 sub a;
c. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 25.4.1 sub b.

25.5 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

Artikel 26 Recreatie - Verblijfsrecreatie 3

26.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Recreatie - Verblijfsrecreatie 3' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. verblijfsrecreatie in de vorm van groepsaccommodaties, kampeerboerderijen en naar de aard daarmee gelijk te stellen voorzieningen;

met daaraan ondergeschikt:

b. voorzieningen voor het beheer die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals het gebruik van gebouwen ten behoeve van het opslaan van materialen en machines;

c. voorzieningen voor de dienstverlening die ten dienste staan van de recreatieve functie, zoals een (overdekt) zwembad, horecagelegenheid, receptie, detailhandel, kantoren, magazijnen, sanitaire ruimten, en/of sportgelegenheid zoals een bowlingbaan of een sporthal;

d. het wonen ten behoeve van de verblijfsrecreatie, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - een gastouderopvang;

e. het behoud en het versterken van een goede landschappelijke inpassing;

f. kleinschalig kampeerterrein;

g. tuinen en terreinen;

h. sport- en speelvoorzieningen/-terreinen;

i. parkeervoorzieningen;

j. groenvoorzieningen en singelbeplanting;

k. wegen en paden;

l. water;

met de daarbij behorende:

m. gebouwen, waaronder overkappingen;

n. bedrijfswoningen;

o. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een bedrijfswoning;

p. tuinen, erven en terreinen;

q. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

r. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

26.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één groepsaccommodatie, kampeerboerderij, of naar de aard daarmee gelijk te stellen voorziening worden gebouwd;
2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per groepsaccommodatie, kampeerboerderij of naar de aard daarmee gelijk te stellen voorziening bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten' waar geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;
3. de gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen~~, waaronder bedrijfswoningen~~ niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen;
4. de gebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
5. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
6. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m^2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Bedrijfsgebouw	-	-	5	20	60	12
Overkappingen bij bedrijfsgebouwen	-	-	5	-	-	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	30	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	6,6

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 2 m;

2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

26.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 26.2 sub a onder 2:
   voor de bouw van een tweede bedrijfswoning met dien verstande dat:
   1. de noodzaak is aangetoond dat voor het beheer van het terrein permanent toezicht noodzakelijk is en uit de bestaande bedrijfsomvang dan wel een met waarborgen omkleed bedrijfsplan blijkt dat er een duurzaam volwaardig meermansbedrijf wordt geëxploiteerd;
   2. de situering van de bedrijfswoning een duidelijke relatie dient te hebben met het bedrijf en binnen het verblijfsrecreatieve bedrijf moet plaatsvinden;
   3. uit een landschapsinpassingsplan blijkt dat de parkeervoorzieningen goed zijn ingepast en de aantrekkelijkheid van het platteland gewaarborgd blijft en de uitvoering van landschappelijke inpassingsmaatregelen wordt gegarandeerd;
b. lid 26.2 sub a onder 6:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2.

26.4 Specifieke gebruiksregels

26.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;

3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van aan de recreatieve functie ondergeschikte detailhandel;

c. het gebruik van horecagelegenheden en overige voorzieningen door derden (anderen dan verblijfsrecreanten van het eigen recreatieterrein).

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een kleinschalig kampeerterrein met inachtneming van de volgende regels:
   1. de gronden voor het gebruik als kleinschalig kampeerterrein dienen een minimale oppervlakte van 2.000 m² en een maximale oppervlakte van 1 ha te hebben;
   2. de kampeermiddelen ten behoeve van het kamperen dienen aansluitend op de bebouwing te worden geplaatst;
   3. het kamperen mag uitsluitend plaatsvinden binnen de periode van 15 maart tot 1 november van elk jaar;
   4. het kampeerterrein moet:
      a. minimaal 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van buiten het bedrijf gelegen agrarische (bedrijfs)woningen zijn gesitueerd, dan wel;
      b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden zijn gesitueerd;
   5. er mogen geen recreatieve nachtverblijven worden geplaatst.

26.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van bouwwerken en kampeermiddelen, met uitzondering van de bedrijfswoning, voor permanente bewoning;

b. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep, anders dan bedoeld in lid 26.4.1 sub a;

c. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 26.4.1 sub b;

e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van kamperen, anders dan bedoeld in lid 26.1 sub d en lid 26.4.1. sub d.

26.5 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

Artikel 27 Sport - Recreatie

27.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Sport - Recreatie' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. een sportveldencomplex, ter plaatse van de aanduiding 'sportveld';
b. een ijsbaan, ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan';
c. een zwembad, ter plaatse van de aanduiding 'zwembad';
d. een manege, ter plaatse van de aanduiding 'manege';
e. een manege in combinatie met een groepsaccommodatie en kleinschalig kamperen, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - groepsaccommodatie';
f. een motorcrossterrein ter plaatse van de aanduiding 'motorcrossterrein';

met daaraan ondergeschikt:

g. het wonen ten behoeve van de sport- of recreatievoorziening, al dan niet in combinatie met:
    - een aan huis verbonden beroep;
    - een gastouderopvang;
h. tuinen, erven en terreinen;
i. wegen en paden;
j. parkeervoorzieningen;
k. water;

met de daarbij behorende:

l. gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van een sportveldencomplex, een sporthal, een zwembad of een motorcrossterrein;
m. gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van een ijsbaan;
n. gebouwen, waaronder overkappingen, ten behoeve van een manege of een groepsaccommodatie;
o. bedrijfswoningen;
p. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;
q. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

27.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van de gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
    1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één sportveldencomplex, één sporthal, één ijsbaan, één zwembad, één manege of één motorcrossterrein worden gebouwd;
    2. per bestemmingsvlak zal het aantal bedrijfswoningen ten hoogste één bedragen, behalve ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning uitgesloten' waar geen bedrijfswoningen zijn toegestaan;

3. de gezamenlijke oppervlakte van de in lid 27.1 sub l, m en n bedoelde gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen ten behoeve van de genoemde functies, zal per aangeduid gebied niet meer bedragen dan 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen, met uitzondering van:
   a. de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak', in welk geval de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen niet meer dan 150% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen niet zijnde bedrijfswoning(en), en overkappingen zal bedragen;
   b. de gronden ter plaatse van de aanduiding 'sportveld' waar de bebouwing ten hoogste 300 m² zal bedragen, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
4. per ijsbaan zal ten hoogste één gebouw of overkapping worden gebouwd, dan wel het bestaande aantal indien dit meer bedraagt;
5. de gebouwen, waaronder overkappingen, en de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
6. de afstand van een bedrijfswoning ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
7. de maatvoering van een bouwwerk zal voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	**Maximale oppervlakte in m^2**		**Goothoogte in m**	**Dakhelling in °**		**Hoogte in m**
	per gebouw	**gezamenlijk**	**max.**	**min.**	**max.**	**max.**
Gebouw als bedoeld in lid 27.1 sub l	-	-	7	20	60	12
Gebouw als bedoeld in lid 27.1 sub m	100	-	3,5	-	60	7
Gebouw als bedoeld in lid 27.1 sub n	-	-	5	20	60	12
Overkapping als bedoeld in lid 27.1 sub l	-	-	-	-	60	7
Overkapping als bedoeld in lid 27.1 sub m	-	-	3,5	-	60	7
Overkapping als bedoeld in lid 27.1 sub n	-	-	5	-	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	30	60	9
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en	-	100	3,5	-	60	6,6

overkappingen bij de bedrijfswoning						

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
   1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt niet meer dan 2 m;
   2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
   3. de hoogte van omheiningen van paardrijbakken bedraagt ten hoogste 1,8 m tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m².
   4. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, met uitzondering van lichtmasten, bedraagt ten hoogste 5, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

27.3 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 27.2 sub a onder 7 en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m2.

27.4 Specifieke gebruiksregels

27.4.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;

5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - groepsaccommodatie' ten behoeve van een kleinschalig kampeerterrein met inachtneming van de volgende regels:
   1. de gronden voor het gebruik als kleinschalig kampeerterrein dienen een minimale oppervlakte van 2.000 m² en een maximale oppervlakte van 1 ha te hebben;
   2. de kampeermiddelen ten behoeve van het kamperen dienen aansluitend op de bebouwing te worden geplaatst;
   3. het kamperen mag uitsluitend plaatsvinden binnen de periode van 15 maart tot 1 november van elk jaar;
   4. het kampeerterrein moet:
      a. minimaal 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van buiten het bedrijf gelegen agrarische (bedrijfs)woningen zijn gesitueerd, dan wel;
      b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden zijn gesitueerd;
   5. er mogen geen stachalets, trekkershutten of stacaravans worden geplaatst;

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van aan de recreatieve functie ondergeschikte detailhandel;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, met inachtneming van de volgende regels:
   1. de gezamenlijke horecavloeroppervlakte mag niet groter zijn dan 100 m²;
   2. de horecavoorziening staat ten dienste van de sport- of recreatiebestemming;

e. het gebruik van de gronden ten behoeve van een paardrijbak ter plaatse van de aanduiding 'manege' mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd.

27.4.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 27.4.1 sub a;

b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie, anders dan bedoeld onder 27.4.1 sub b;

d. de vergroting van het gebruiksoppervlak van gebouwen voor groepsaccommodatie;

e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, anders dan bedoeld in lid 27.4.1 sub c;

f. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horecadoeleinden, anders dan bedoeld in lid 27.4.1 sub d.

27.5 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 27.4.2 sub d ten behoeve van een vergroting van de vloeroppervlakte ten behoeve van groepsaccommodatie, mits deze voorziet in voldoende parkeerruimte op eigen terrein en is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

27.6 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de aanduiding ‘ijsbaan’ wordt gewijzigd, ten behoeve van vergroting van de ijsbaan, mits:

- is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 28 Tuin

28.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Tuin angewezen gronden zijn bestemd voor:

a. tuinen, geen erven zijnde, behorende bij de op de aangrenzende gronden gelegen woonhuizen;

met daaraan ondergeschikt:

b. groenvoorzieningen;
c. infrastructurele voorzieningen;
d. parkeervoorzieningen;
e. waterhuishoudkundige voorzieningen;

met daarbijbehorende:

f. bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde.

28.2 Bouwregels

28.2.1 Gebouwen

Op of in deze gronden mogen geen gebouwen worden gebouwd.

28.2.2 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

a. de bouwhoogte van vlaggenmasten zal ten hoogste 7,00 m bedragen;
b. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen zal ten hoogste 1,00 m bedragen;
c. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, zal ten hoogste 1,00 m bedragen.

28.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen ten behoeve van een goede woonsituatie, de milieusituatie, de sociale veiligheid, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden, nadere eisen stellen aan de plaats en afmetingen van de bebouwing.

28.4 Ontheffing van de bouwregels

Burgemeester en Wethouders kunnen, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid, de milieusituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden, ontheffing verlenen van:

a. het bepaalde in lid 28.2.1 n toestaan dat aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een op hetzelfde bouwperceel gelegen hoofdgebouw worden gebouwd, mits na toepassing van deze ontheffingsbevoegdheid de regels van artikel 28.2.2 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. het bepaalde in lid 28.2.2 en toestaan dat de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen worden verhoogd tot ten hoogste 3,00 m.

Artikel 29 Verkeer

29.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Verkeer' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. (ontsluitings)wegen, waaronder snelwegen;
b. paden;
c. bruggen, dammen en/of duikers;
d. sloten, bermen en beplanting;
e. parkeervoorzieningen;
f. openbare nutsvoorzieningen;

met de daarbij behorende:

g. gebouwen;
h. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, waaronder mede begrepen (vee)tunnels en viaducten;

met dien verstande dat:

i. reclame-uitingen niet zijn toegestaan;
j. het aantal rijstroken van wegen niet mag worden vergroot indien dit een verhoging van het aantal gehinderden tot gevolg heeft, dan wel de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder hierdoor wordt overschreden.

29.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
   1. de oppervlakte bedraagt ten hoogste 15 m²;
   2. de bouwhoogte bedraagt niet meer dan 3 m.

b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, anders dan rechtstreeks ten behoeve van de geleiding, beveiliging en regeling van het verkeer, zal ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

29.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen en aaneengesloten bebouwing);
- de verkeersveiligheid;

- de sociale veiligheid;
- brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding;
- de milieusituatie;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken.

29.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 29.2 sub b en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, wordt vergroot tot 12 m, mits is aangetoond dat er geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de verkeersveiligheid, de landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van nabijgelegen gronden.

29.5 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen het veranderen van het wegprofiel, dan wel het veranderen van bestaande geluidsreducerende maatregelen waardoor de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder wordt overschreden.

29.6 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
   - het verharden van onverharde of halfverharde wegen en paden of het veranderen van de verharding van klinkerwegen.

b. Het sub a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke waarden van het oude veldontginningengebied en de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden. De aanleg van een ecologische verbindingszone moet passen binnen het beleid met betrekking tot de NNN, dan wel deze moet betrekking hebben op particulier natuurbeheer.

Artikel 30 Verkeer - Railverkeer

30.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Verkeer - Railverkeer' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. spoorwegen, met daarbij inbegrepen bermen, spoorwegovergangen en dergelijke railverkeersvoorzieningen;

met daaraan ondergeschikt:

b. groenvoorzieningen;

c. openbare nutsvoorzieningen;

d. verkeers- en verblijfsvoorzieningen;

e. water;

met de daarbij behorende:

f. gebouwen;

g. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, waaronder mede begrepen (vee)tunnels en viaducten;

met dien verstande dat:

h. de bestemming, afgezien van een plaatselijke verbreding of versmalling, niet in een wijziging van het aantal spoorbanen en spoorwegovergangen voorziet.

30.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
   1. de oppervlakte bedraagt ten hoogste 15 m², dan wel ten hoogste de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
   2. de bouwhoogte bedraagt niet meer dan 3 m, dan wel niet meer dan de bestaande bouwhoogte indien deze meer bedraagt.

b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, anders dan rechtstreeks ten behoeve van de geleiding, beveiliging en regeling van het verkeer, zal ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

30.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen en aaneengesloten bebouwing);

- de verkeersveiligheid;
- de sociale veiligheid;
- brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding;
- de milieusituatie;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken.

Artikel 31 Water

31.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Water' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. kanalen, beken, sloten, vaarten en daarmee gelijk te stellen waterlopen ten behoeve van de wateraanvoer en -afvoer, de waterberging, het behoud van de natuurlijke en landschappelijke waarden en de (recreatie)vaart;
b. kaden, dijken en oeverstroken;
c. bruggen, dammen en duikers;
d. stuwen;
e. paden;
f. extensief recreatief medegebruik;

met de daarbij behorende:

g. gebouwen;
h. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

31.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
    1. de oppervlakte bedraagt ten hoogste 15 m²;
    2. de bouwhoogte bedraagt niet meer dan 3 m.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
    1. de hoogte van bruggen, niet zijnde bruggen ten behoeve van de ontsluiting van erven, en/of viaducten zal ten hoogste 10 m bedragen;
    2. de hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, anders dan rechtstreeks ten behoeve van de geleiding, beveiliging en regeling van het verkeer, waaronder bruggen ten behoeve van de ontsluiting van erven, zal ten hoogste 5 m bedragen, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

31.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;

- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen en aaneengesloten bebouwing);
- de verkeersveiligheid;
- de sociale veiligheid;
- brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding;
- de milieusituatie;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken.

31.4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen het gebruik van de gronden als permanente ligplaats of aanlegplaats voor vaartuigen en/of woonschepen, woonarken of casco's (caissons), die tot woonschip of woonark kunnen worden omgebouwd.

31.5 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
   - het aanleggen of aanbrengen van oeverbeschoeiingen, kaden of aanlegplaatsen ten behoeve van het recreatief medegebruik.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan met een daarvoor benodigde vergunning;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 32 Wonen

32.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. wonen, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep;
   - mantelzorg;
   - een gastouderopvang;

b. wonen ten behoeve van het nabijgelegen afvalverwerkingsbedrijf, ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';

met daaraan ondergeschikt:

c. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

met de daarbij behorende:

d. woningen;

e. bedrijfswoningen;

f. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen;

g. opgaande beplanting, ter plaatse van de aanduiding 'houtsingel';

h. tuinen, erven en terreinen;

i. bouwwerken geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

j. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bouwwerken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

32.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van hoofdgebouwen gelden de volgende regels:
   1. als hoofdgebouw mogen uitsluitend woningen worden gebouwd;
   2. het aantal woningen per bestemmingsvlak bedraagt ten hoogste één, dan wel ten hoogste het ter plaatse aangeduide aantal wooneenheden, met dien verstande dat in het laatste geval de hoofdgebouwen overeenkomstig de bestaande situatie vrijstaand, dan wel tot het bestaande aantal aaneen gebouwd dienen te worden;
   3. de afstand van een hoofdgebouw ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;

4. de oppervlakte zal ten hoogste 150 m² bedragen, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt, dan wel niet meer dan de ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte (m2)' aangegeven oppervlakte;
5. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
6. de bouwhoogte zal ten hoogste 9 m bedragen, dan wel ten hoogste de ter plaatse aangeduide maximum bouwhoogte, dan wel de bestaande hoogte indien deze meer bedraagt;
7. de breedte van de woning zal ten hoogste 10 m bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande breedte indien deze meer bedraagt;
8. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
9. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen;
10. de minimale afstand van het hoofdgebouw tot de zijdelingse perceelsgrens bedraagt 3 m, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt;
11. in afwijking van sub a.2 en sub a.3 mogen woningen uitsluitend binnen een bouwvlak worden gebouwd, indien een bouwvlak is aangegeven.

b. Voor het bouwen van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
1. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van het hoofdgebouw, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd. In afwijking hiervan mogen ter plaatse van de aanduiding ‘bijgebouwen’ aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen op dezelfde hoogte van de voorgevel dan wel voor de voorgevel van het hoofdgebouw worden gebouwd, mits uitvoering wordt gegeven aan het in Bijlage 11 opgenomen Ruimtelijk Kwaliteitsplan;
2. vrijstaande bijgebouwen en overkappingen zullen volledig binnen een afstand van 25 m vanuit het dichtstbijzijnde punt van het hoofdgebouw worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie, dan wel binnen het bouwvlak met de specifieke aanduiding 'bijgebouwen'. In afwijking hiervan mogen ter plaatse van de aanduiding ‘bijgebouwen’ vrijstaande bijgebouwen op een verdere afstand van het hoofdgebouw worden gebouwd, mits uitvoering wordt gegeven aan het in Bijlage 11 opgenomen Ruimtelijk Kwaliteitsplan;
3. de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een hoofdgebouw zal ten hoogste 100 m² bedragen, tenzij de bestaande oppervlakte meer dan 100 m² bedraagt, in welk geval de gezamenlijke oppervlakte ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen met een maximum van 250 m². In afwijking hiervan mag ter plaatse van de bouwaanduiding 'bijgebouwen' de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen 150 m2 bedragen, mits uitvoering wordt gegeven aan het in Bijlage 11 opgenomen Ruimtelijk Kwaliteitsplan;
4. de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, de aangebouwde bijgebouwen en de aangebouwde overkappingen bij een hoofdgebouw zal ten hoogste 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedragen, dan wel het bestaande percentage indien dat

meer bedraagt. In afwijking hiervan mag ter plaatse van de aanduiding 'bijgebouwen' de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, de aangebouwde bijgebouwen en aangebouwde overkappingen meer dan 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedragen, mits uitvoering wordt gegeven aan het in Bijlage 11 opgenomen Ruimtelijk Kwaliteitsplan;

5. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
6. de bouwhoogte zal ten hoogste 6,6 m bedragen;
7. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
8. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen.

c. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping' gelden de volgende regels:

1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden;
3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

d. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:

1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 7 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

32.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);

- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – minicamping’.

32.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 32.2 sub a onder 3:
   en worden toegestaan dat de afstand tot de weg wordt verkleind met dien verstande dat:
   1. deze afwijking niet geldt voor gebouwen die ter plaatse zijn aangeduid met ‘karakteristiek’, met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, de afwijking alleen niet geldt voor de daar beschreven bebouwing;
   2. de voorkeursgrenswaarden voor geluidgevoelige gebouwen uit de Wet geluidhinder niet worden overschreden;
   3. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, het bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. lid 32.2 sub a onder 4:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van de woning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m²;

c. lid 32.2 sub a onder 7:
   en worden toegestaan dat de breedte ten hoogste 20 m is voor woningen die parallel aan de weg zijn gesitueerd;

d. lid 32.2 sub b onder 2:
   en worden toegestaan dat de bijgebouwen op een grotere afstand dan 25 m vanaf het dichtstbijzijnde punt van het hoofdgebouw worden gebouwd, mits:
   - een verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing; er wordt uitsluitend over gegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

e. lid 32.2 sub b onder 3 en 4:
   en worden toegestaan dat de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een hoofdgebouw wordt vergroot tot ten hoogste 150 m², mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, het

bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

f. lid 32.2 sub b onder 3 en 4:

en worden toegestaan dat, indien reeds 250 m² of meer aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen aanwezig is, maar minder dan 500 m², een per bouwperceel vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen mag plaatsvinden tot een maximumoppervlak van 50% van het oppervlak aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen boven de 250 m², met dien verstande dat over de oppervlakte ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geen reductie van toepassing is, mits:

1. binnen twee jaar na het slopen van de gebouwen een aanvraag omgevingsvergunning voor vervangende bouw ingediend is;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

g. lid 32.2 sub b onder 3 en 4:

en worden toegestaan dat, indien reeds meer dan 500 m² aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen aanwezig is, een per bouwperceel vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen mag plaatsvinden tot een maximumoppervlak van 20% van het oppervlak aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen boven de 500 m², met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geen reductie van toepassing is, mits:

1. binnen twee jaar na het slopen van de gebouwen een aanvraag omgevingsvergunning voor vervangende bouw is ingediend;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

h. lid 32.2 sub b onder 4:

en worden toegestaan dat bij een hoofdgebouw waarvan het grondoppervlak kleiner is dan 50 m², de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, de aangebouwde bijgebouwen en de aangebouwde overkappingen meer dan 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedraagt, met dien verstande dat:

- de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, de aangebouwde bijgebouwen en de aangebouwde overkappingen ten hoogste de helft van het bijbehorende achtererf mag bedragen met een maximum van 50 m²;

i. lid 32.2 sub b onder 7:

en worden toegestaan dat aan- en uitbouwen tot ten hoogste 30% van de oppervlakte van het hoofdgebouw worden voorzien van een plat dak, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

j. lid 32.2 sub d onder 3:

en worden toegestaan dat lichtmasten worden geplaatst bij bestaande paardrijbakken, dan wel nieuwe met omgevingsvergunning tot het afwijken van de gebruiksregels toegestane paardrijbakken, mits:

- de hoogte maximaal 4 m bedraagt;

- het aantal niet meer dan zes bedraagt;
- de lichtmasten uitsluitend gericht zijn op de paardrijbak;
- deze voldoen aan de milieukwaliteitseisen onder de specifieke gebruiksregels.

32.5 Specifieke gebruiksregels

32.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een woning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de woning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep, met inachtneming van de volgende regels:
   1. het beroep wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de woning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroepsvloeroppervlakte in de woning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de woning;
   3. de beroepsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
   4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
   5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

b. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak, met inachtneming van de volgende regels:
   1. er mag niet meer dan 60 lux/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
   2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur**;**

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
   1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
   2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een hobbymatige paardenhouderij voor het hobbymatig houden van paarden, met dien verstande dat:
   1. onder hobbymatige paardenhouderij wordt verstaan alles wat niet als bedrijfsmatig wordt aangemerkt in de Beleidsnotitie Paardenhouderij, zoals opgenomen in de bijlage, dan wel diens rechtsopvolger;
   2. de hobbymatige paardenhouderij op ten minste 30 m van een woning van derden gelegen dient te zijn;
   3. maximaal 75 m2 aan stalruimte wordt gerealiseerd, mits de bebouwingsbepalingen voor bijgebouwen (waaronder de maximale oppervlakte aan bijgebouwen) uit 33.2 sub b niet worden overschreden;

4. voorzieningen ten behoeve van de hobbymatige paardenhouderij geclusterd áchter de achtergevel van het woonhuis worden gerealiseerd.

32.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van gebouwen voor bedrijfsdoeleinden anders dan een aan huis verbonden beroep anders dan bedoeld in lid 32.5.1 sub a;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie anders dan bedoeld in lid 32.5.1 sub c;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van agrarische bedrijfsactiviteiten;
d. de aanleg van en het gebruik van gronden voor paardrijbakken, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;
e. het gebruik van gronden voor zover deze zijn gelegen binnen een afstand van 50 m van de bouwperceelgrenzen van naastgelegen bedrijven voor nieuwe geurgevoelige objecten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geurhinder en veehouderij.

32.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 32.5.2 sub a:
   en worden toegestaan dat gronden en bouwwerken worden gebruikt ten behoeve van aan huis- verbonden bedrijfsactiviteiten, met dien verstande dat de uitoefening van een aan huis verbonden bedrijf uitsluitend is toegestaan voor zover de woonfunctie in overwegende mate blijft gehandhaafd en er geen ernstige hinder of afbreuk aan het woonmilieu wordt gedaan en voldoet aan de volgende voorwaarden:
   1. de woonfunctie moet in ruimtelijke en visuele zin primair blijven;
   2. de aan huis verbonden activiteiten ten behoeve van het bedrijf mogen uitsluitend inpandig worden verricht;
   3. maximaal 30% van de oppervlakte van hoofd- en bijgebouwen mag worden gebruikt voor de aan huis verbonden activiteiten ten behoeve van het bedrijf met een maximum van 45 m²;
   4. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die het aan huis verbonden bedrijf uitoefent;

5. de ruimtelijke uitstraling van de activiteiten moet qua aard, omvang en intensiteit verenigbaar zijn met het karakter van de omringende woonomgeving;
6. het gebruik levert geen ernstige hinder op voor het woonmilieu, dan wel doet geen afbreuk aan het woonkarakter van de wijk of de buurt;
7. van deze afwijkingsbevoegdheid wordt geen gebruik gemaakt ten behoeve van bedrijven die vergunningsplichtig of meldingsplichtig zijn krachtens de milieuwetgeving;
8. bedrijfsactiviteiten zijn bovendien uitsluitend toegestaan voor zover deze voorkomen in, dan wel naar de aard en de invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen zijn met de bedrijven categorie 1 en 2 van de in de bijlage opgenomen Staat van bedrijven;
9. behoudens een beperkte verkoop in het klein, in direct verband met het aan huis verbonden bedrijf, mag geen detailhandel plaatsvinden;
10. het gebruik zal geen nadelige invloed hebben op de verkeersafwikkeling en de parkeersituatie ter plaatse; ten aanzien van het laatste geldt als uitgangspunt dat er dient te worden geparkeerd op eigen terrein;

b. lid 32.5.2 sub d:
en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van een paardrijbak worden gebruikt, mits:
1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast in aansluiting op de bestaande bebouwing;
2. deze afwijking niet wordt toegepast op gronden die mede zijn bestemd als Waarde – Archeologie 1 of Waarde - Grasland;
3. de hoogte van de omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m^2, met dien verstande dat de afrasteringen en omheiningen transparant zullen worden vormgegeven;
4. een minimale afstand van 30 m wordt aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen en overigens ook is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van omliggende gronden;
5. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en archeologische waarden.

32.7 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

32.8 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Agrarisch met waarden - 1, Agrarisch met waarden - 2 of Agrarisch met waarden - 4, met dien verstande dat:

a. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van de artikelen 4, 5 of 7 van overeenkomstige toepassing zijn;
b. de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' dient te worden aangebracht;
c. aangetoond moet zijn dat vestiging op een bestaand agrarisch bouwperceel niet mogelijk is;
d. met de vormgeving van de aaneengesloten vierhoek zoveel mogelijk dient te worden aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
e. de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig moet zijn dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
f. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf moet zijn verbonden;
g. er een zodanige bedrijfsopzet moet zijn dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
h. de mest- en milieuwetgeving dienen het nieuwe bedrijf mogelijk te maken;
i. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
j. de waterbeheerder om advies moet zijn gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm.

Artikel 33 Wonen - Voormalige boerderijen

33.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Wonen - Voormalige boerderijen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. wonen, al dan niet in combinatie met:
   - een aan huis verbonden beroep dan wel bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2, die zijn genoemd in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, dan wel naar de aard en invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen bedrijvigheid;
   - mantelzorg;
   - sociaal-culturele doeleinden;
   - een gastouderopvang;

met daaraan ondergeschikt:

b. een minicamping ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;

c. een kleinschalig kampeerterrein ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein' en 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein 2';

d. een bed & breakfast ter plaatse van de aanduiding 'bed & breakfast';

e. een hondenschool en hondenopvang/pension ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - hondenschool';

f. dagrecreatie ter plaatse van de aanduiding 'dagrecreatie';

g. een atelier en een zorgwoning ter plaatse van de aanduiding 'atelier';

met de daarbij behorende:

h. woningen;

i. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen;

j. tuinen, erven en terreinen;

k. bouwwerken geen gebouwen zijnde;

alsmede voor:

l. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van bestaande hoofdgebouwen. Bij hoofdgebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling;

m. het behoud van de uitwendige hoofdvorm van alle bestaande bebouwing ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek', met dien verstande dat voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend de daar beschreven bebouwing behouden dient te blijven. Bij gebouwen wordt de uitwendige hoofdvorm bepaald door de goot- en bouwhoogte, de dakvorm, de dakhelling en de gevelindeling.

33.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van hoofdgebouwen gelden de volgende regels:
   1. als hoofdgebouw mogen uitsluitend woningen worden gebouwd met de kenmerkende karakteristieke vorm van voormalige boerderijen;
   2. het aantal woningen per bestemmingsvlak bedraagt ten hoogste één, dan wel ten hoogste het ter plaatse aangeduide aantal wooneenheden, met dien verstande dat in het laatste geval de hoofdgebouwen overeenkomstig de bestaande situatie vrijstaand, dan wel tot het bestaande aantal aaneen gebouwd dienen te worden;

   2a. indien een bouwvlak is aangeduid, dient het hoofdgebouw in het bouwvlak te worden gebouwd;

   3. de afstand van een hoofdgebouw ten opzichte van de weg zal ten minste de bestaande afstand bedragen;
   4. de oppervlakte zal ten hoogste 150 m² bedragen, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt;
   5. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen;
   6. de bouwhoogte zal ten hoogste 9 m bedragen;
   7. de breedte van de woning zal ten hoogste 10 m bedragen, dan wel ten hoogste de bestaande breedte indien deze meer bedraagt;
   8. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
   9. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen;
   10. de minimale afstand van het hoofdgebouw tot de zijdelingse perceelsgrens bedraagt 3 m, dan wel de bestaande afstand indien deze minder bedraagt.

b. Voor het bouwen van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:
   1. de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van het hoofdgebouw, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   2. bebouwing verbonden door middel van de aanduiding 'relatie' wordt aangemerkt als behorend tot één woonperceel;
   3. vrijstaande bijgebouwen en overkappingen zullen volledig binnen een afstand van 25 m vanuit het dichtstbijzijnde punt van het hoofdgebouw worden gebouwd, dan wel overeenkomstig de bestaande situatie;
   4. de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een hoofdgebouw zal ten hoogste 150 m² bedragen, tenzij de bestaande oppervlakte meer dan 150 m² bedraagt, in welk geval de gezamenlijke oppervlakte ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen met een maximum van 250 m²;
   5. de gezamenlijke oppervlakte van aan- en uitbouwen en aangebouwde bijgebouwen en overkappingen zal ten hoogste 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedragen;

6. de goothoogte zal ten hoogste 3,5 m bedragen, met dien verstande dat deze eis voor slechts één zijde van kapschuren geldt;
7. de bouwhoogte zal ten hoogste 6,6 m bedragen, dan wel alleen ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' de bestaande hoogte indien deze meer bedraagt;
8. de dakhelling zal ten minste 30° bedragen;
9. de dakhelling zal ten hoogste 60° bedragen.

c. Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen ter plaatse van de aanduiding ' specifieke vorm van recreatie – minicamping' en de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein' gelden de volgende regels:
1. er mag maximaal 25 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen per minicamping extra worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
2. de gebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing te worden gebouwd;
3. de maximale bouwhoogte van de gebouwen en overkappingen bedraagt 3,5 m;
4. de gebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag.

d. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, gelden de volgende regels:
1. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de voorgevelrooilijn bedraagt ten hoogste 1 m en daarachter ten hoogste 2 m, met dien verstande dat de bouwhoogte op zijerven die grenzen aan een openbare weg (niet zijnde een brandgang tussen twee gebouwen) of openbaar groengebied op een afstand van 1 m of minder uit de perceelgrens ten hoogste 1 m bedraagt;
2. de bouwhoogte van vlaggenmasten bedraagt niet meer dan 6 m, met dien verstande dat het aantal vlaggenmasten niet meer dan twee bedraagt;
3. de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 5 m, met dien verstande dat uitsluitend bestaande lichtmasten zijn toegestaan.

33.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld (met name karakteristieke gebouwen en bomen, aaneengesloten bebouwing en het open karakter);
- de verkeersveiligheid;

nadere eisen stellen aan de plaats van gebouwen en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – minicamping’ en de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein'.

33.4 Afwijken van de bouwregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 33.2 sub a onder 4:
   en worden toegestaan dat de oppervlakte van het hoofgebouw wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2;

b. lid 33.2 sub b onder 3:
   en worden toegestaan dat de bijgebouwen op een grotere afstand dan 25 m vanaf het dichtstbijzijnde punt van het hoofdgebouw worden gebouwd, mits:
   - een verzoek om verlening van de omgevingsvergunning gepaard gaat met een voorstel tot landschappelijke inpassing van de bebouwing; er wordt uitsluitend over gegaan tot verlening van de omgevingsvergunning als er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en de uitvoering van het plan voor landschappelijke inpassing is gegarandeerd;

c. lid 33.2 sub b onder 4 en 5:
   en worden toegestaan dat de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij een hoofdgebouw wordt vergroot tot ten hoogste 200 m², mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, het bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. lid 33.2 sub b onder 4 en 5:
   en worden toegestaan dat, indien reeds 250 m² of meer aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen aanwezig is, maar minder dan 500 m², een per bouwperceel vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen mag plaatsvinden tot een maximumoppervlak van 50% van het oppervlak aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen boven de 250 m², met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geen reductie van toepassing is, mits:
   1. binnen twee jaar na het slopen van de gebouwen een aanvraag omgevingsvergunning voor vervangende bouw ingediend is;
   2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

e. lid 33.2 sub b onder 4 en 5:

en worden toegestaan dat, indien reeds meer dan 500 m² aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen aanwezig is, een per bouwperceel eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen mag plaatsvinden tot een maximumoppervlak van 20% van het oppervlak aan aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen boven de 500 m², met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geen reductie van toepassing is, mits:

1. binnen twee jaar na het slopen van de gebouwen een aanvraag omgevingsvergunning voor vervangende bouw is ingediend;
2. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

f. lid 33.2 sub b onder 7

en worden toegestaan dat ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' de bouwhoogte van het bijgebouw verhoogd wordt tot ten hoogste 12 m, mits aangetoond is dat:

1. dit passend is in de bestaande bebouwingskarakteristiek;
2. er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

g. lid 33.2 sub b onder 9:

en worden toegestaan dat aan- en uitbouwen tot ten hoogste 30% van de oppervlakte van het hoofdgebouw worden voorzien van een plat dak, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de woonsituatie en het straat- en bebouwingsbeeld;

h. lid 33.2 sub d onder 3:

en worden toegestaan dat lichtmasten worden geplaatst bij bestaande paardrijbakken, dan wel nieuwe met omgevingsvergunning tot het afwijken van de gebruiksregels toegestane paardrijbakken, mits:

- de hoogte maximaal 4 m bedraagt;
- het aantal niet meer dan zes bedraagt;
- de lichtmasten uitsluitend gericht zijn op de paardrijbak;
- deze voldoen aan de milieukwaliteitseisen onder de specifieke gebruiksregels.

33.5 Specifieke gebruiksregels

33.5.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met deze bestemming is:

a. het gebruik van gedeelten van een woning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de woning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een ander bedrijf uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven, met inachtneming van de volgende regels:

1. het beroep of bedrijf wordt uitgeoefend door een van de bewoners van de woning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;

2. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in de woning bedraagt niet meer dan 30% van het vloeroppervlak van de woning;
3. de beroeps- of bedrijfsvloeroppervlakte in een bijgebouw bedraagt niet meer dan 45 m²;
4. parkeren vindt op eigen erf plaats;
5. er vindt geen detailhandel plaats anders dan productiegebonden detailhandel;

b. het gebruik van verlichting voor een paardrijbak, met inachtneming van de volgende regels:
1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur**;**

c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een minicamping ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie – minicamping', mits wordt voldaan aan de volgende regels:
1. de afstand tot de bebouwing op een naastgelegen perceel bedraagt minimaal 25 m;
2. degene die de gebruiker is van de woning moet ook degene zijn die de minicamping exploiteert;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein' ten behoeve van een kleinschalig kampeerterrein, inclusief alle noodzakelijke voorzieningen in de vorm van horeca, dagrecreatie, sanitair, beheer- en onderhoud, landschappelijke inrichting, erfinrichting, speeltoestellen en parkeerplaatsen, onder de voorwaarden dat:
1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij een (bedrijfs)woning;
2. de totale oppervlakte die in gebruik is voor recreatie met bijbehorende activiteiten minimaal 0,2 en maximaal 1 ha bedraagt;
3. er alleen kampeermiddelen zijn toegestaan en dus geen vaste standplaatsen zoals recreatieve nachtverblijven, stacaravans en huisjes;
4. het kampeerseizoen loopt van 15 maart tot 1 november. Buiten deze periode zijn er geen kampeermiddelen aanwezig en is het terrein niet in gebruik;
5. er maximaal drie eenvoudige trekkershutten met slaapkamer en kookgelegenheid, maar zonder toilet en douche zijn toegestaan op het terrein. De maximale oppervlakte van een trekkershut bedraagt 30 m², de maximale bouwhoogte is 5 m en de trekkershut heeft maximaal één bouwlaag. De trekkershutten mogen uitsluitend worden gebouwd aansluitend aan de bestaande bebouwing. De trekkershutten mogen buiten het kampeerseizoen niet worden gebruikt;
6. er 50 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen extra mag worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Deze vrijstaande bijgebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden. De maximale bouwhoogte bedraagt 3,5 m. De bijgebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
7. een kampeerterrein inclusief de benodigde parkeergelegenheid:

a. ten minste 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van een buiten het ampeerterrein gelegen agrarische bedrijfswoning is gesitueerd, dan wel,
b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden, is gesitueerd of, in het geval dat er in het bestemmingsvlak van de (bedrijfs)woning waarbij het kampeerterrein aangevraagd wordt een of meerdere woning(en) van derden aanwezig is, zijn of kunnen zijn, moet er ten minste 50 m tot de perceelsgrens van die woning(en) van derden aangehouden worden;

8. het kampeerterrein gelegen moet zijn aansluitend aan de bestaande bebouwing;

e. het gebruik van bouwwerken ten behoeve van een bed & breakfast ter plaatse van de aanduiding 'bed & breakfast', mits wordt voldaan aan de volgende regels:

1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij een (bedrijfs)woning;
2. er in totaal maximaal drie Bed & breakfasteenheden in de bestaande bebouwing toegestaan zijn, waarbij het aantal personen in totaal maximaal zes mag zijn;
3. deze eenheden uitsluitend mogen worden gerealiseerd in bestaande hoofd- en/of bijgebouwen;
4. er voor de bed & breakfasteenheden in het hoofdgebouw of in een bijgebouw uitsluitend slaapplaatsen met sanitaire voorzieningen mogen worden gerealiseerd. Een ontbijtruimte en eventueel een woonkamer bevinden zich elders in het hoofdgebouw, dan wel in het bij het bijgebouw behorende hoofdgebouw. Er mogen geen keukenblokken of woonkamervoorziening in de bed & breakfasteenheden worden gemaakt;
5. een bestaand bijgebouw ten behoeve van de bed & breakfast in de directe nabijheid van het hoofdgebouw dient te staan en een duidelijke relatie dient te hebben met het hoofdgebouw. De uiterlijke kenmerken van het bijgebouw moeten worden behouden. Er mogen geen uiterlijke kenmerken van een woning worden toegevoegd aan het bijgebouw

f. het gebruik van de gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'dagrecreatie' ten behoeve van:

- het aanbieden van arrangementen voor dagrecreatie, in de vorm van workshops, proeverijen, droppings en speurtochten, boerengolf, handboog schieten, bamboestieken, clinics en het verhuren van solexen, tuktuks, segways, fietsen, tandems, steps en trekkertrams, eventueel gecombineerd met een lunch, een buffet of een barbecue;
- vergaderen, eventueel gecombineerd met een lunch, een buffet of een barbecue;
- feesten zonder live muziek, eventueel gecombineerd met een lunch, een buffet of een barbecue;

met dien verstande dat:

1. maximaal 100 bezoekers aanwezig mogen zijn;
2. de parkeervoorzieningen worden gerealiseerd ter plaatse van de aanduiding 'parkeerterrein' en ter plaatse van deze aanduiding wordt geparkeerd;

g. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een hobbymatige paardenhouderij voor het hobbymatig houden van paarden, met dien verstande dat:

1. onder hobbymatige paardenhouderij wordt verstaan alles wat niet als bedrijfsmatig wordt aangemerkt in de Beleidsnotitie Paardenhouderij, zoals opgenomen in de bijlage, dan wel diens rechtsopvolger;
2. de hobbymatige paardenhouderij op ten minste 30 m van een woning van derden gelegen dient te zijn;
3. maximaal 75 m2 aan stalruimte wordt gerealiseerd, mits de bebouwingsbepalingen voor bijgebouwen (waaronder de maximale oppervlakte aan bijgebouwen) uit 33.2 sub b niet worden overschreden;
4. voorzieningen ten behoeve van de hobbymatige paardenhouderij geclusterd áchter de achtergevel van het woonhuis worden gerealiseerd;

h. het gebruik van de gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein 2' ten behoeve van een kleinschalig kampeerterrein, onder de voorwaarden dat:
1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij een (bedrijfs)woning;
2. er alleen kampeermiddelen zijn toegestaan en dus geen vaste standplaatsen zoals recreatieve nachtverblijven, stacaravans en huisjes;
3. het kampeerseizoen loopt van 15 maart tot 1 november. Buiten deze periode zijn er geen kampeermiddelen aanwezig en is het terrein niet in gebruik;
4. er maximaal twee eenvoudige trekkershutten met slaapkamer en kookgelegenheid, maar zonder toilet en douche zijn toegestaan op het terrein. De maximale oppervlakte van een trekkershut bedraagt 30 m², de maximale bouwhoogte is 5 m en de trekkershut heeft maximaal één bouwlaag. De trekkershutten mogen uitsluitend worden gebouwd aansluitend aan de bestaande bebouwing. De trekkershutten mogen buiten het kampeerseizoen niet worden gebruikt;
5. er 50 m2 aan bijgebouwen en/of overkappingen extra mag worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Deze vrijstaande bijgebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden. De maximale bouwhoogte bedraagt 3,5 m. De bijgebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen.

33.5.2 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van gebouwen voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit anders dan bedoeld in lid 33.5.1 sub a;
b. het splitsen van een woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van (verblijfs)recreatie anders dan bedoeld in lid 33.5.1 sub c;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van grondgebonden agrarische bedrijfsactiviteiten;
e. de aanleg van en het gebruik van gronden voor paardrijbakken, met uitzondering van bestaande paardrijbakken;
f. het gebruik van gronden voor zover deze zijn gelegen binnen een afstand van 50 m van de bouwperceelgrenzen van naastgelegen bedrijven voor nieuwe geurgevoelige objecten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geurhinder en veehouderij;
g. bedrijfsmatige stalling en opslag van goederen buiten gebouwen.

33.6 Afwijken van de gebruiksregels

Bij gebruikmaking van de bevoegdheid bij een omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 33.5.2 sub a:
en worden toegestaan dat een woning in combinatie met bedrijfsactiviteiten wordt gebruikt, mits:
1. het gaat om bedrijfsactiviteiten tot en met milieucategorie 3.2, zoals die zijn opgenomen in de bij deze regels behorende Staat van bedrijven, voor zover deze naar de aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 en 2;
2. de bedrijfsactiviteiten worden gevestigd in de bestaande bebouwing, niet zijnde glasopstanden, met dien verstande dat de maximaal toegestane bedrijfsvloeroppervlakte 30% van de bestaande bebouwing bedraagt, met een maximum van in totaal 150 m^2;
3. de bedrijfsactiviteiten vanuit een oogpunt van milieuhygiëne geen belemmeringen voor de ontwikkeling van omliggende agrarische bedrijven met zich meebrengen;
4. de woonfunctie in het hoofdgebouw gevestigd blijft;
5. parkeren op eigen erf plaatsvindt;
6. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
7. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
8. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;

b. lid 33.5.2 sub a:
en worden toegestaan dat een woning in combinatie met een kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang wordt gebruikt, mits:

1. het gaat om een bedrijfsvorm uit categorie 1 of 2 van de Staat van bedrijven;
2. het beroep of bedrijf wordt in ieder geval uitgeoefend door een van de bewoners van de woning die gelegen is op het perceel waar de activiteit plaatsvindt;
3. de bedrijfsvloeroppervlakte voor een kinderdagverblijf of een buitenschoolse opvang:
   a. in geval gebruik wordt gemaakt van de woning of bijgebouwen behorende bij de woning niet meer bedraagt dan 30% van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde gebouwen maar in ieder geval niet meer dan 45 m^2 van dat oppervlak, of;
   b. in geval gebruik wordt gemaakt van de voormalige agrarische bedrijfsbebouwing op hetzelfde perceel niet meer bedraagt dan 70 m^2 van het bestaande vloeroppervlak van de genoemde bebouwing;

   met dien verstande dat de totale oppervlakte voor kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang tezamen niet meer dan in totaal 70 m^2 mag bedragen, dit is exclusief verkeersruimtes en sanitaire ruimtes;
4. het parkeren op eigen erf plaatsvindt;
5. er is aangetoond dat geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
6. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
7. er geen opslag plaatsvindt van goederen, behorende bij het andere gebruik, buiten de gebouwen;
8. er is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid, de ruimtelijke kwaliteit en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

c. lid 33.5.2 sub a:

en bedrijfsmatige opslag van caravans toestaan, mits:

1. er sprake is van een ligging aan een weg, die geschikt is voor een eventuele toename van (zwaar) verkeer;
2. de opslag binnen de bestaande bebouwing wordt ondergebracht;
3. er geen opslag buiten de gebouwen plaatsvindt;
4. is aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

d. lid 33.5.2 sub b:

en worden toegestaan dat een gebouw wordt gebruikt voor meer dan één woning, mits:

1. de oppervlakte van de woning voorafgaand aan de splitsing minimaal 180 m^2 zal bedragen;
2. de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot en na splitsing nog steeds sprake is van één hoofdgebouw met de daarbij behorende aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen;
3. er voldoende parkeergelegenheid op het bijbehorende erf wordt aangelegd;

4. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. de geluidsbelasting van het geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
6. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

e. lid 33.5.2 sub e:

en worden toegestaan dat de gronden ten behoeve van een paardrijbak worden gebruikt, mits:

1. deze afwijking uitsluitend wordt toegepast in aansluiting op de bestaande bebouwing;
2. deze afwijking niet wordt toegepast op gronden die mede zijn bestemd als Waarde - Archeologie 1 of Waarde – Grasland;
3. de hoogte van de omheiningen van paardrijbakken ten hoogste 1,8 m zal bedragen tot een oppervlakte van maximaal 1.200 m^2, met dien verstande dat de afrasteringen en omheiningen transparant zullen worden vormgegeven;
4. een minimale afstand van 30 m wordt aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen en overigens ook is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de gebruiksmogelijkheden van omliggende gronden;
5. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en archeologische waarden;

f. lid 33.5.1 sub d en e:

en kan bij een kleinschalig kampeerterrein ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein' en/of een bed & breakfast ter plaatse van de aanduiding 'bed & breakfast' behorend ondergeschikt gebruik in de vorm van horeca-activiteiten worden toegestaan onder de voorwaarden dat:

1. alleen de bestaande bebouwing hiervoor mag worden gebruikt;
2. ten behoeve van de horeca-activiteiten inclusief terras, keuken en zaal ten hoogste 100 m² van de bestaande bebouwing gebruikt mag worden;
3. de horeca-activiteiten uitsluitend bestaan uit een aan de hoofdfunctie ondergeschikt horecagebruik dat is gericht op het hoofdzakelijk overdag verstrekken van dranken en etenswaren, zoals een theehuisje, ijssalon, croissanterie, dagcafé, dagrestaurant, wijnhuis en naar de aard en openingstijden daarmee gelijk te stellen horecabedrijven.

33.7 Omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk gebouwen of delen daarvan te slopen, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.

b. Het onder a vervatte verbod geldt, voor zover het aangeduide perceel is opgenomen in bijlage 4, uitsluitend voor de daar beschreven bouwwerken. Het verbod geldt niet voor de

bouwwerken opgenomen in bijlage 4 onder het kopje ‘Monumenten Buitengebied Midden–Drenthe’. Op deze laatst bedoelde bouwwerken is de Monumentenwet van toepassing.

c. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

d. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien:
   1. de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het pand kan worden hersteld, en/of;
   2. de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet is te handhaven, en/of;
   3. het delen van het pand betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm veroorzaken.

33.8 Wijzigingsbevoegdheid

Bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid worden de algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden als genoemd in artikel 48.2 gehanteerd.

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. binnen een bestemmingsvlak een tweede woning wordt gebouwd (Ruimte voor Ruimte-regeling), mits:
   1. deze wijziging niet wordt toegepast indien het bestemmingsvlak is gelegen binnen de grenzen van de gebiedsbestemming 'Agrarisch met waarden - 3';
   2. per voormalig bouwperceel ten hoogste één woning mag worden gebouwd als er minstens 750 m² bebouwing gesloopt wordt respectievelijk 2 woningen mogen worden gebouwd als er minstens 2.000 m² bebouwing gesloopt wordt, uitsluitend als compensatie voor de sloop van voor 2 juni 2010 bestaande voormalige agrarische ~~bedrijfs~~gebouwen. Hierbij dient alle voormalige bebouwing, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, met uitzondering van de voormalige bedrijfswoning en de legale daarbij behorende bijgebouwen op een perceel te worden gesloopt;
   3. ~~op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 750 m² met een afwijkingsmarge van 5% aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, niet zijnde cultuurhistorisch waardevolle gebouwen, moet worden gesloopt;~~ een beperkte afwijking van 5% van de onder 2 genoemde randvoorwaarde mogelijk is mits sprake is van een extra kwaliteitsslag;
   4. het samenvoegen van agrarische bebouwing op meerdere percelen mogelijk is om te komen tot de sloopnorm van 750 m^2 respectievelijk 2.000 m²~~. Saldering geeft slechts recht op de bouw van één compensatiewoning~~;
   5. de ter compensatie van de sloop nieuw te bouwen woning(en) direct achter of naast het voormalig boerderijpand moet(en) worden gebouwd, met dien verstande dat de bebouwing niet mag plaatsvinden in gebieden die in de provinciale omgevingsvisie zijn aangewezen als NNN;
   6. er middels een beeldkwaliteitsplan sprake is van een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en milieukwaliteit;
   7. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
   8. de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
   9. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

10. voor het deel dat de compensatiewoning wordt gebouwd wordt de bestemming gewijzigd in 'Wonen' en zijn de regels van artikel 33 van toepassing;

b. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Agrarisch met waarden - 1, Agrarisch met waarden - 2 of Agrarisch met waarden - 4, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid respectievelijk de regels van de artikelen 4, 5 of 7 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf' dient te worden aangebracht;
   3. aangetoond moet zijn dat vestiging op een bestaand agrarisch bouwperceel niet mogelijk is;
   4. met de vormgeving van de aaneengesloten vierhoek zoveel mogelijk dient te worden aangesloten bij de landschappelijke karakteristiek en/of de landschappelijke structuur;
   5. de omvang van het te vestigen bedrijf zodanig moet zijn dat het werk en inkomen biedt aan ten minste één arbeidskracht, dan wel er een redelijke zekerheid bestaat dat het bedrijf binnen een redelijke termijn tot een volwaardige omvang zal uitgroeien;
   6. de aanvrager in hoofdberoep aan het bedrijf moet zijn verbonden;
   7. er een zodanige bedrijfsopzet moet zijn dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als volwaardig bedrijf;
   8. de mest- en milieuwetgeving het nieuwe bedrijf mogelijk moeten maken;
   9. aangetoond moet zijn dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie, de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   10. de waterbeheerder om advies moet zijn gevraagd in verband met de waterhuishoudkundige situatie en de maximaal te hanteren afvoernorm;

c. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 9 van overeenkomstige toepassing zijn;
   2. ~~deze wijzigingsbevoegdheid uitsluitend mag worden toegepast indien de vestiging plaatsvindt aansluitend aan de kernen Beilen, Smilde, Bovensmilde of Westerbork;~~ er moet bij vestiging bij de kleinere kernen worden aangetoond dat er behoefte is aan een gebruiksgerichte paardenhouderij in die omgeving en er mag in de nabije omgeving nog geen gebruiksgerichte paardenhouderij aanwezig zijn;

d. de bestemming wordt gewijzigd in de bestemming Wonen:
   indien is gebleken dat de bestaande karakteristieke opstallen niet kunnen worden gehandhaafd en een vergunning overeenkomstig lid 33.6 zal worden verleend en de behoefte bestaat om de bestaande woning te vervangen door een woning die niet voldoet aan het gestelde in lid 33.2 sub a onder 1, met dien verstande dat:
   1. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid de regels van artikel 33 van overeenkomstige toepassing zijn;

2. aangetoond moet zijn dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 34 Leiding - Gas

34.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Leiding - Gas' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor:

a. hoofdgastransportleidingen en de instandhouding van ondergrondse hoge druk hoofdgastransportleidingen, met de daarbij behorende belemmeringenstroken;

met de daarbij behorende:

b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

De regels van deze dubbelbestemming gelden primair ten opzichte van de regels van iedere andere bestemming, waarmee deze dubbelbestemming samenvalt.

34.2 Bouwregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mogen op of in deze gronden geen bouwwerken worden gebouwd anders dan ten behoeve van deze bestemming.

34.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels en worden toegestaan dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder;
b. is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan een doelmatig en veilig functioneren van (bovengrondse) nutsleidingen;
c. er geen kwetsbare objecten worden toegelaten.

34.4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het ~~permanent~~ opslaan van goederen, met uitzondering het opslaan van goederen ten behoeve van inspectie en onderhoud van de gastransportleiding;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken als risicogevoelig object.

34.5 Afwijken van de gebruiksregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van lid 34.4 sub b en worden toegestaan dat gronden en bouwwerken worden gebruikt als risicogevoelig object, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder;
b. is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de veiligheid van personen en goederen;
c. het groepsrisico voldoende kan worden gemotiveerd.

34.6 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden binnen een zone van 4 of 5 m ter weerszijden van de hartlijn van de leidingen (belemmeringenstrook) uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
    1. het aanbrengen/rooien van hoogopgaande en/of diepwortelende beplantingen en bomen;
    2. het aanleggen van wegen of paden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;
    3. het indrijven van voorwerpen in de bodem, zoals lichtmasten, wegwijzers en ander straatmeubilair;
    4. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe worden gerekend afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, ontginnen, ophogen en aanleggen van drainage;
    5. het permanent opslaan van goederen;
    6. het aanleggen, vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
    1. het normale onderhoud betreffen;
    2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
    3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
    4. graafwerkzaamheden betreffen als bedoeld in de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder en er geen afbreuk wordt gedaan aan een doelmatig en veilig functioneren van (bovengrondse) nutsleidingen.

Artikel 35 Leiding - Hoogspanning

35.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Leiding - Hoogspanning' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor:

a. hoogspanningsleidingen;

met de daarbij behorende:

b. veiligheidszone;

c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

35.2 Bouwregels

a. In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mogen op of in deze gronden geen gebouwen en overkappingen worden gebouwd.

b. In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, gelden voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, de volgende regels:
   1. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mogen alleen worden gebouwd ten behoeve van deze bestemming;
   2. de hoogte zal ten hoogste 52 m bedragen.

35.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder;

b. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een doelmatig en veilig functioneren van (bovengrondse) nutsleidingen.

35.4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen het gebruik van de gronden en bouwwerken als risicogevoelig object.

35.5 Afwijken van de gebruiksregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van lid 35.4 en worden toegestaan dat gronden en bouwwerken worden gebruikt als risicogevoelig object, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder;
b. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de veiligheid van personen en goederen.

Artikel 36 Leiding - Hoogspanning 110 kV

36.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Leiding - Hoogspanning 110 kV' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor:

a. ondergrondse hoogspanningsleidingen;

met de daarbij behorende:

b. veiligheidszones.

36.2 Bouwregels

a. In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mogen op of in deze gronden geen gebouwen en overkappingen worden gebouwd.

36.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder;

b. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een doelmatig en veilig functioneren van de (ondergrondse) nutsleidingen.

36.4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen het gebruik van de gronden en bouwwerken als risicogevoelig object.

36.5 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het bevoegd gezag de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
    1. het egaliseren en ophogen van gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur;
    2. het uitvoeren van graafwerkzaamheden dieper dan 30 cm;
    3. het in de grond brengen van voorwerpen dieper dan 30 cm;

4. het aanleggen of verharden van andere oppervlakteverhardingen;
5. het planten van bomen en het aanbrengen van andere beplantingen die dieper wortelen of kunnen wortelen dan 30 cm.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:

1. het normale onderhoud betreffen;
2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

a. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende leidingbeheerder en er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een doelmatig en veilig functioneren van (ondergrondse) nutsleidingen.

Artikel 37 Waarde - Archeologie 1

37.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de gebieden met archeologische waarden, met dien verstande dat de bestemming niet geldt voor het gebied dat is gelegen binnen 5 m uit het hart van leidingen die liggen binnen de dubbelbestemming Leiding – Gas.

37.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen geldt, in afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, dat op of in deze gronden geen gebouwen worden gebouwd.

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen en geen overkappingen zijnde, geldt, in afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, dat de hoogte ten hoogste 2 m zal bedragen.

37.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels en worden toegestaan dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarden van de gronden.

37.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
    1. ontgronden, afgraven, egaliseren, mengen, diepploegen, ontginnen en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur dieper dan 30 cm, met dien verstande dat geen vergunning nodig is wanneer het betreft niet-bodemkerende werkzaamheden ten behoeve van het verbeteren van de verdichte bodemstructuur (woelen) tot ten hoogste 10 cm onder de bouwvoor;
    2. het graven, baggeren en dempen van sloten, vaarten en andere watergangen;

3. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en drainage en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur dieper dan 30 cm;
4. het aanbrengen of rooien van bomen en/of houtgewas, waarbij stobben worden verwijderd en/of voor zover het gaat om planten waarvan zeker is dat bij de oogst van de plant, dan wel het verwijderen van de gehele plant, de bodem dieper dan 30 cm wordt geroerd.

b. De onder a bedoelde vergunning is niet vereist voor werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden die:
   1. plaatsvinden in of op gronden waarvan op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat er zich ter plekke geen archeologische waarden bevinden;
   2. reeds in uitvoering zijn ten tijde van het van kracht worden van het plan;
   3. het normale onderhoud betreffen;
   4. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
   5. op archeologisch onderzoek zijn gericht.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de plaats waar werken en/of werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voldoende archeologisch is onderzocht, vaststaat dat er geen onevenredige afbreuk aan de archeologische en/of cultuurhistorische waarden wordt gedaan, dan wel dat afdoende maatregelen zijn getroffen tot behoud of bescherming van die waarden of de eventuele bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

37.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming Waarde - Archeologie 1 wordt verwijderd, mits na voldoende onderzoek van de vindplaats en het inwinnen van deskundigenadvies blijkt dat voor de archeologisch waardevolle gebieden de waardebepalende elementen niet zijn te handhaven in relatie tot de functie van de gronden en de gebouwen, en de aanwezige bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

Artikel 38 Waarde - Archeologie 2

38.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor:

a. het behoud van de mogelijk te verwachten archeologische waarden;

b. mogelijk archeologische waarden in niet gekarteerde gebieden.

met dien verstande dat:

c. de bestemming niet geldt voor het gebied dat is gelegen binnen 5 m uit het hart van leidingen die liggen binnen de dubbelbestemming Leiding – Gas.

38.2 Bouwregels

In het belang van de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden en onder de voorwaarde dat de oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan 1.000 m² en de activiteit op een grotere diepte dan 30 cm wordt uitgevoerd:

a. dient de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo een rapport over te leggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;

b. kunnen aan een omgevingsvergunning als bedoeld in de Wabo de volgende regels worden verbonden:

   1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
   2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
   3. de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties, tenzij in het rapport als bedoeld onder a naar het oordeel van burgemeester en wethouders is aangetoond dat het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft niet zal leiden tot een onevenredige aantasting van archeologische waarden.

38.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 38.2 sub a voor de overlegging van het aldaar genoemd archeologische rapport indien naar hun oordeel de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie voldoende is vastgesteld. De

woorden ‘het rapport als bedoeld onder a’ dienen in dat geval te worden gelezen als ‘andere beschikbare informatie’.

38.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden met een oppervlakte van meer dan 1.000 m² uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
   1. het ontgronden, afgraven, egaliseren, mengen, diepploegen, ontginnen en/of anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur dieper dan 30 cm, met dien verstande dat geen vergunning nodig is wanneer het betreft niet-bodemkerende werkzaamheden ten behoeve van het verbeteren van de verdichte bodemstructuur (woelen) tot ten hoogste 10 cm onder de bouwvoor;
   2. het graven en/of baggeren van sloten, vaarten en andere watergangen dieper dan 30 cm;
   3. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur dieper dan 30 cm;
   4. het aanplanten en/of het rooien van bomen en/of houtgewas, waarbij stobben worden verwijderd op meer dan 30 cm diepte en/of voor zover het gaat om planten waarvan zeker is dat bij de oogst van de plant, dan wel het verwijderen van de gehele plant, de bodem dieper dan 30 cm wordt geroerd;
   5. het aanleggen en vervangen van drainage ter plekke van de aanduiding ‘overige zone - es’;

   met dien verstande dat de omgevingsvergunning ook verplicht is voor:
   - gebieden met een kleinere oppervlaktemaat dan 1.000 m² en ondieper dan 30 cm die zijn gelegen binnen een afstand van 50 m uit de bestemming Waarde - Archeologie -1 of de aanduiding 'specifieke vorm van waarde - archeologisch monument';
   - werkzaamheden op minder dan 30 cm diepte binnen de bestemming Natuur.

b. De onder a bedoelde vergunning is niet vereist voor werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden:
   1. die plaatsvinden in of op gronden waarvan op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat er zich ter plekke geen archeologische waarden bevinden;
   2. die reeds in uitvoering zijn ten tijde van het van kracht worden van het plan;
   3. die het normale onderhoud betreffen;
   4. die mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
   5. die op archeologisch onderzoek zijn gericht.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de plaats waar de werken en/of werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voldoende archeologisch is onderzocht en er een deskundigenadvies is ingewonnen, vaststaat dat geen onevenredige

afbreuk aan de archeologische en cultuurhistorische waarden wordt gedaan, dan wel dat afdoende maatregelen zijn getroffen tot behoud of ontwikkeling van die waarden en eventuele bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

38.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming Waarde - Archeologie 2 wordt verwijderd, mits na voldoende onderzoek van de vindplaats en het inwinnen van deskundigenadvies blijkt dat voor de archeologisch waardevolle gebieden de waardebepalende elementen niet zijn te handhaven in relatie tot de functie van de gronden en de gebouwen, en de aanwezige bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

Artikel 39 Waarde - Archeologie 3

39.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor:

a. het behoud en de bescherming van mogelijke archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle pingoruïnes;
b. het behoud en de bescherming van historische kernen;

met dien verstande dat:

c. de bestemming niet geldt voor het gebied dat is gelegen binnen 5 m uit het hart van leidingen die liggen binnen de dubbelbestemming Leiding – Gas.

39.2 Bouwregels

In het belang van de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden en onder de voorwaarde dat de oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan 100 m² en de activiteit op een grotere diepte dan 30 cm wordt uitgevoerd:

a. dient de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo een rapport over te leggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
b. kunnen aan een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo de volgende regels worden verbonden:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties, tenzij in het rapport als bedoeld onder a naar het oordeel van burgemeester en wethouders is aangetoond dat het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft niet zal leiden tot een onevenredige aantasting van archeologische waarden.

39.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken het bepaalde in lid 39.2 sub a voor de overlegging van het aldaar genoemd archeologische rapport indien naar hun oordeel de

archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie voldoende is vastgesteld. De woorden ‘het rapport als bedoeld onder a’ dienen in dat geval te worden gelezen als ‘andere beschikbare informatie’.

39.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden met een oppervlakte van meer dan 100 m² uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
   1. het ontgronden, afgraven, egaliseren, mengen, diepploegen, ontginnen en/of anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur dieper dan 30 cm, met dien verstande dat geen vergunning nodig is wanneer het betreft niet-bodemkerende werkzaamheden ten behoeve van het verbeteren van de verdichte bodemstructuur (woelen) tot ten hoogste 10 cm onder de bouwvoor;
   2. het graven en/of baggeren van sloten, vaarten en andere watergangen dieper dan 30 cm;
   3. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur dieper dan 30 cm;
   4. het aanplanten en/of het rooien van bomen en/of houtgewas, waarbij stobben worden verwijderd op meer dan 30 cm diepte en/of voor zover het gaat om planten waarvan zeker is dat bij de oogst van de plant, dan wel het verwijderen van de gehele plant, de bodem dieper dan 30 cm wordt geroerd;
   5. het aanleggen en vervangen van drainage ter plekke van de aanduiding ‘overige zone - es’;

   met dien verstande dat de omgevingsvergunning ook verplicht is voor: gebieden met een kleinere oppervlaktemaat dan 100 m² en ondieper dan 30 cm die zijn gelegen binnen een afstand van 50 m uit de bestemming Waarde - Archeologie -1 of de aanduiding 'specifieke vorm van waarde - archeologisch monument'.

b. De onder a bedoelde vergunning is niet vereist voor werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden:
   1. die plaatsvinden in of op gronden waarvan op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat er zich ter plekke geen archeologische waarden bevinden;
   2. die reeds in uitvoering zijn ten tijde van het van kracht worden van het plan;
   3. die het normale onderhoud betreffen;
   4. die mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
   5. die op archeologisch onderzoek zijn gericht.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de plaats waar de werken en/of werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voldoende archeologisch is

onderzocht en er een deskundigenadvies is ingewonnen, vaststaat dat geen onevenredige afbreuk aan de archeologische en cultuurhistorische waarden wordt gedaan, dan wel dat afdoende maatregelen zijn getroffen tot behoud of ontwikkeling van die waarden en eventuele bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

39.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming Waarde - archeologie 3 wordt verwijderd, mits na voldoende onderzoek van de vindplaats en het inwinnen van deskundigenadvies blijkt dat voor de archeologisch waardevolle gebieden de waardebepalende elementen niet zijn te handhaven in relatie tot de functie van de gronden en de gebouwen, en de aanwezige bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

Artikel 40 Waarde - Boom

40.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde – Boom' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen (basisbestemmingen), mede bestemd voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van monumentale bomen.

40.2 Bouwregels

Het is verboden te bouwen binnen deze bestemming.

40.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 40.2 voor de bouw van (delen van) gebouwen en andere bouwwerken indien is aangetoond dat dit het behoud van de monumentale boom niet in gevaar brengt en de landschappelijke waarde van de boom niet aantast.

40.4 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het behoud van de monumentale boom nadere eisen stellen aan de plek en de hoogte van bebouwing binnen een straal van 25 m van deze bestemming.

Artikel 41 Waarde - Grasland

41.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde – Grasland' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen (basisbestemmingen), mede bestemd voor het behoud van de botanische waarden van gebieden met waardevolle graslanden.

41.2 Specifieke gebruiksregels

41.2.1 Toegestaan gebruik

In overeenstemming met de bestemming is het scheuren, frezen, ploegen, dan wel het omzetten en/of anderszins ingrijpend wijzigen van bestaande graslandgronden uitsluitend ten behoeve van graslandverbetering en/of herinzaai voor de instandhouding van bloemrijk of anderszins waardevol grasland.

41.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
   - het scheuren, frezen, ploegen, dan wel het omzetten en/of anderszins ingrijpend wijzigen van bestaande graslandgronden anders dan bedoeld in lid 41.2.1.

b. Het sub a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud en/of het normale agrarische gebruik (ten behoeve van natuurbeheer) betreffen;
   2. graslandverbetering en/of herinzaai voor de instandhouding van bloemrijk of anderszins waardevol grasland;
   3. reeds in uitvoering zijn of aanwezig zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

c. De sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de botanische waarden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 42 Anti-dubbeltelbepaling

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 43 Algemene bouwregels

43.1 In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mogen:

- binnen 50 m uit de rand van de buitenste rijbanen van de snelweg A28;
- binnen 20 m uit de rand van de buitenste rijbaan van de:
  - N381, Provinciale weg;
  - N374, Hoogeveenseweg;
  - N374, Elperstraat;
  - N374, Tilbrugstraat;
  - N374, Schoonloërstraat;
  - N371, Rijksweg;

a. geen gebouwen worden gebouwd;

b. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, alleen worden gebouwd ten behoeve van het wegverkeer.

43.2 Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 43.1 en worden toegestaan dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:

a. vooraf advies wordt ingewonnen van de betreffende wegbeheerder;

b. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van het doelmatig en veilig functioneren van de nabijgelegen weg.

43.3 Het bouwen van:

- kleinschalige windturbines;
- kleinschalige zonneparken; en
- grondgebonden zonnepanelen

is niet toegestaan, met uitzondering van:

1. kleinschalige windturbines, kleinschalige zonneparken en grondgebonden zonnepanelen waarvan de bouw wordt toegestaan in de regels van het bestemmingsplan;
2. grondgebonden zonnepanelen binnen de bestemmingen Wonen en Wonen - Voormalige boerderijen.

Artikel 44 Algemene gebruiksregels

44.1 Onder strijdig gebruik wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijvingen, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van de gronden als standplaats voor kampeermiddelen, behalve:
   1. binnen de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 1, Recreatie - Verblijfsrecreatie 2, en Recreatie - Verblijfsrecreatie 3;
   2. op de gronden met een bestaand kleinschalig kampeerterrein,
   3. op de gronden ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie - minicamping’;
   4. op de gronden ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein';
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een seksinrichting, met uitzondering van een wijziging als bedoeld in artikel 47 sub f;
c. het gebruik van de gronden voor de opslag van schroot, afbraak- en bouwmaterialen, anders dan ten behoeve van de uitvoering van krachtens de bestemming toegelaten bouwactiviteiten en werken en werkzaamheden;
d. het storten van puin en afvalstoffen;
e. de stalling en opslag van (aan het oorspronkelijk gebruik onttrokken) voer-, vaar- of vliegtuigen;
f. het gebruik van de gronden voor het plaatsen en/of aanbrengen van niet-perceelsgebonden handelsreclame en/of reclame voor ideële doeleinden of overtuigingen;
g. het vernielen en/of aantasten van monumentale bomen;
h. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van evenementen, met uitzondering van de gronden ter plaatse van de bestemming 'Recreatie - Dagrecreatie';
i. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van risicovolle inrichtingen, met uitzondering van de bestaande als bedoeld in artikel 8.1 sub e;
j. het gebruik van bijgebouwen voor zelfstandige bewoning;
k. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van recreatief nachtverblijf in de vorm van bed & breakfast, met uitzondering van bestaande bed & breakfastaccommodaties.

44.2 Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 44.1 sub h en worden toegestaan dat de gronden tevens worden gebruikt ten behoeve van evenementen, mits is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 45 Algemene aanduidingsregels

45.1 Overige zone - Es

Ter plaatse van de aanduiding ‘overige zone - es’ geldt dat de landschappelijke, natuurlijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarden van de essen dienen te worden hersteld, behouden en ontwikkeld. De gronden mogen, in afwijking van hetgeen in de bestemmingsregels is toegestaan, niet worden gebruikt voor een kleinschalig kampeerterrein. Daarnaast is het in afwijking van de bestemmingsregels niet toegestaan bebossing en/of opgaande beplanting aan te planten.

45.2 Geluidzone - industrie

~~Ter plaatse van de aanduiding 'geluidzone – industrie’ geldt dat een op grond van de bestemming toelaatbaar geluidsgevoelig gebouw, of de uitbreiding daarvan, slechts mag worden gebouwd indien de geluidsbelasting vanwege de geluidszoneringplichtige inrichtingen van de gevels van dit geluidsgevoelige gebouw niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere grenswaarde.~~

45.2.1 Aanduidingsomschrijving

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'geluidzone - industrie' zijn mede bestemd voor de bescherming van het woon- en leefklimaat in verband met de geluidbelasting van het industrieterrein.

45.2.2 Bouwregels

In afwijking van het bepaalde bij bestemmingen, mogen geen nieuwe geluidgevoelige gebouwen worden gebouwd.

45.2.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in artikel 45.2.2 voor het bouwen van nieuwe geluidgevoelige gebouwen overeenkomstig de bestemming, mits de geluidbelasting vanwege het industrieterrein van de gevels van deze geluidgevoelige gebouwen niet hoger is dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde of een verkregen hogere waarde.

45.3 Milieuzone - grondwaterbeschermingsgebied

45.3.1 Bouwregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, geldt voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, dat ter plaatse van de aanduiding 'milieuzone – grondwaterbeschermingsgebied' tevens ten behoeve van:

a. de drinkwaterwinning;
b. de drinkwaterproductie;
c. de drinkwaterdistributie;
d. de bescherming van de grondwaterkwaliteit;

mag worden gebouwd, met dien verstande dat de bouwhoogte ten hoogste 2 m mag bedragen.

45.3.2 Afstemming

Voor deze gebieden is de provinciale Omgevingsverordening van toepassing. De verordening bevat regels ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning in bij de verordening aangewezen gebieden.

45.4 Milieuzone - waterwingebied

45.4.1 Bouwregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, geldt voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, dat ter plaatse van de aanduiding 'milieuzone – waterwingebied' tevens ten behoeve van:

a. de drinkwaterwinning;
b. de drinkwaterproductie;
c. de drinkwaterdistributie;
d. de bescherming van de grondwaterkwaliteit;

mag worden gebouwd, met dien verstande dat de bouwhoogte ten hoogste 2 m mag bedragen.

45.4.2 Afstemming

Voor deze gebieden is de provinciale Omgevingsverordening van toepassing. De verordening bevat regels ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning in bij de verordening aangewezen gebieden.

45.5 Milieuzone – hydrologische beïnvloeding

Binnen de aanduiding ‘milieuzone – hydrologische beïnvloeding’ dienen de hydrologische waarden te worden hersteld, behouden en ontwikkeld. De natuurlijke waarden van het Mantingerzand, de Elperstroom, de Drentsche Aa, het Mantingerbos, het Witterveld, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld voor zover de hydrologische aandachtsgebieden zijn gelegen rondom deze gebieden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' dienen in stand te worden gehouden.

45.5.1 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
   1. het graven en dempen van sloten en andere watergangen, het vergroten of verkleinen van het doorstroomprofiel en het aanbrengen of verwijderen van dammen en stuwen;
   2. het aanbrengen van drainage dieper dan 40 cm.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van het plan;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de hydrologische waarden van de gronden, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden en er geen significant negatieve aantasting plaatsvindt van de gebieden Mantingerzand, Elperstroom, Drentsche Aa, Mantingerbos, het Witterveld, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.

45.5.2 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de aanduiding ´milieuzone - hydrologische beïnvloeding´ wordt verwijderd indien de borging van een hydrologische belang elders is zeker gesteld (Waterschapkeur) of om andere redenen niet meer noodzakelijk wordt geacht.

45.6 Veiligheidszone - bevi

45.6.1 Bouwregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mogen op of in de gronden ter plaatse van de aanduiding ‘veiligheidszone – bevi’ geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten worden gebouwd.

45.6.2 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in 45.6.1 en worden toegestaan dat beperkt kwetsbare objecten worden gebouwd, indien er sprake is van zwaarwegende maatschappelijke, economische en/of planologische redenen en mits is aangetoond dat er hierdoor geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de veiligheid van personen.

45.6.3 Specifieke gebruiksregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, is het verboden gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding ‘veiligheidszone - bevi’ te gebruiken als kwetsbaar of beperkt kwetsbaar object.

45.6.4 Afwijken van de gebruiksregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 45.6.3 en worden toegestaan dat de gronden en bouwwerken worden gebruikt als beperkt kwetsbaar object, indien is aangetoond dat er sprake is van zwaarwegende maatschappelijke, economische en/of planologische redenen en mits hierdoor geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de veiligheid van personen.

45.6.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. de aanduiding 'veiligheidszone - bevi' wordt verwijderd, mits de betreffende risicovolle activiteit ter plaatse is beëindigd;
b. de aanduiding 'veiligheidszone - bevi' voor een risicovolle inrichting wordt gewijzigd (verkleind), mits:
    1. voor de risicovolle inrichting een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer is verleend of gewijzigd;
    2. de ligging van de zone is afgestemd op de met deze vergunning corresponderende veiligheidsafstand ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen;

3. zich binnen de gewijzigde zone geen kwetsbare objecten of beperkt kwetsbare objecten bevinden.

45.7 Veiligheidszone - gasontvangststation

Ter plaatse van de aanduiding 'Veiligheidszone - gasontvangstation 1' zijn geen (beperkt) kwetsbare objecten toegestaan.

Ter plaatse van de aanduiding 'Veiligheidszone - gasontvangstation 2' zijn geen kwetsbare objecten toegestaan.

45.8 Vrijwaringszone – buisleidingenstraat

45.8.1 Aanduidingsomschrijving
Ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone - buisleidingenstraat' zijn de gronden behalve voor de daar geldende bestemmingen, mede aangewezen voor een reserveringszone voor nog aan te leggen buisleidingen van nationaal belang.

45.8.2 Bouwregels
In afwijking van het bepaalde bij de daar voorkomende bestemming(en) geldt dat geen bouwwerken mogen worden gebouwd die een ongestoorde doorgang van nieuwe buisleidingen kunnen belemmeren.

45.8.3 Wijzigingsbevoegdheid
Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen en de aanduiding wijzigen in die zin dat de zone wordt verwijderd, indien daartoe als gevolg van regelgeving aanleiding bestaat.

45.9 Vrijwaringszone - molenbiotoop

45.9.1 Bouwregels

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mag op of in deze gronden niet hoger worden gebouwd dan de hoogtes zoals ter plaatse is aangeduid, dan wel niet hoger dan de bestaande hoogtes indien deze hoger zijn.

45.9.2 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels en worden toegestaan dat de in de basisbestemming genoemde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:

a. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het huidige en/of het toekomstig functioneren van de molen als werktuig door windbelemmering en/of de waarde van de molen als landschapselement, dan wel dat door het stellen van voorwaarden hieraan voldoende kan worden tegemoetgekomen;
b. vooraf advies wordt ingewonnen van de beheerder van de molen.

45.9.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone - molenbiotoop':
   1. het ophogen van gronden hoger dan de op grond van de in lid 45.9.1 maximaal toelaatbare hoogte voor bouwwerken;
   2. het beplanten met bomen, heesters en andere opgaande beplanting hoger dan de op grond van de in lid 45.9.1 maximaal toelaatbare hoogte voor bouwwerken;
   3. het aanbrengen van bovengrondse constructies, installaties en apparatuur hoger dan de op grond van de in lid 45.9.1 maximaal toelaatbare hoogte voor bouwwerken.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
   1. het normale onderhoud betreffen;
   2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan met een daarvoor benodigde vergunning;
   3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning.

c. De onder a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het huidige en/of het toekomstig functioneren van de molen als werktuig door windbelemmering en/of de waarde van de molen als landschapselement, dan wel dat door het stellen van voorwaarden hieraan voldoende kan worden tegemoetgekomen. Voorafgaand moet advies worden ingewonnen bij de beheerder van de molen.

45.10 Vrijwaringszone - radiotelescoop

voor zover bouwwerken, andere werken en activiteiten, die zijn toegestaan op grond van de bestemmingsregels en die mogelijk storing voor de Westerbork Synthese Radiotelescoop met bijbehorende instrumenten kunnen veroorzaken, zijn gelegen binnen de als zodanig aangegeven zonering van de radiotelescoop, zal met het oog op de mogelijke storingsgevolgen bij het vergunning verlenen, dan wel het toestemming verlenen, vooraf overleg worden gepleegd met, dan wel advies gevraagd worden aan de Stichting ASTRON teneinde een beeld te krijgen van die mogelijke storing. Burgemeester en wethouders nemen aan de hand van dat beeld of advies een besluit over het al dan

niet verlenen van een vergunning, dan wel toestemming inzake dat bouwwerk, ander werk en/of activiteit, zodat er sprake blijft van een zoveel mogelijk ongestoord functioneren van de waarnemingsinstrumenten.

Als uitgangspunt hierbij geldt dat ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone – radiotelescoop 1' niet mag voorzien in nieuwe bebouwings- en gebruiksmogelijkheden waarbij elektromagnetische straling ontstaat die een storend effect heeft op de waarnemingen van de radiotelescopen in die gebieden. Ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone – radiotelescoop 2' geldt dat geen bedrijfsvestiging, -uitbreiding, intensivering van verkeer en andere activiteiten toe worden gestaan waarbij elektromagnetische straling ontstaat die een storend effect heeft op de waarnemingen van de radiotelescopen in die gebieden.

45.11 Vrijwaringszone - straalpad

In afwijking van hetgeen elders in deze regels is bepaald, mag ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone – straalpad' de hoogte van gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten hoogste 36 m bedragen.

45.12 Koppeling overige gebiedsaanduidingen

Voor de gebiedsaanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone' gelden geen algemene regels die uitsluitend aan het gebied zijn gekoppeld, maar wel beperkingen die in andere artikelen van deze regels zijn opgenomen.

45.13 Overige zone – voorwaardelijke verplichting

a. Voorwaardelijke verplichting

Onder strijdig gebruik met dit bestemmingsplan ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – voorwaardelijke verplichting' wordt begrepen:

Adres	Bestemming	Voorwaardelijke verplichting
Mr. J.B. Kanweg 105 te Witteveen	Agrarisch met waarden -1	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat voor vóór 1 juni 2014 uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Oosteinde 24 te Westerbork	Wonen	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen 18 maanden na het verlenen van de omgevingsvergunning voor de bouw van de compensatiewoning uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Boermarkeweg 1a te Hooghalen	Wonen - Voormalige Boerderijen	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden

		gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na het gereedmelden van het hoofdgebouw uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Oranjekanaal ZZ 7 te Zwiggelte	Wonen, Wonen - Voormalige Boerderijen	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen 18 maanden na het tijdstip van onherroepelijk worden van het wijzigingsplan Oranjekanaal ZZ 7 te Zwiggelte (NL.IMRO.1731.OranjekanZZ7ZW-WVS1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Taribush Wijster	Recreatie - Dagrecreatie	Het bouwen van gebouwen en overkappingen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de dagrecreatie met daaraan gerelateerde ondergeschikte horeca indien de gronden niet binnen 6 maanden na verlening van de omgevingsvergunning zijn ingericht/ingepast conform het in bijlage 11 opgenomen landschapsinrichtingsplan.
Zonnepark nabij de Lotten te Hijken	Agrarisch met waarden - 4	Het gebruiken van de gronden ten behoeve van het zonnepark zonder de aanleg van de landschappelijke inpassing zoals opgenomen in bijlage 11 binnen een jaar na ingebruikname van het zonnepark. De landschappelijke inpassing moet vervolgens aldus in stand worden gehouden totdat het zonnepark verwijderd wordt en verwijderd blijft. Het gebruiken van gronden ten behoeve van het zonnepark voor meer dan 25 jaar na ingebruikname ervan. Na de periode van 25 jaar dient het agrarische gebruik weer hersteld te worden conform de daarvoor geldende agrarische bestemming. Daartoe dienen in ieder geval de zonnepanelen, de transformatorgebouwen en andere bijkomende bouwwerken verwijderd te worden en verwijderd te blijven.
Makkum 42 te Beilen	Recreatie – Verblijfsrecreatie 1	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van het plangebied en gebouwen en bouwwerken zonder de uitvoering van de inrichtings- en beheersmaatregelen zoals

		opgenomen in bijlage 11, teneinde te komen tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing.
De Streek 2 te Hooghalen	Wonen	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen 24 maanden de inwerkingtreding van het wijzigingsplan De Streek 2 te Hooghalen (NL.IMRO.1731.DeStreek2HH-VST1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Orvelterveld 2A en 3 te Orvelte	Agrarisch met waarden - 1	- Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na de inwerkingtreding van het bestemmingsplan Orvelterveld 2A en 3 te Orvelte (NL.IMRO.1731.Orvelterveld2Aen3O-VST1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. - Het bouwen van boogstallen anders dan conform de Opzet beeldkwaliteit boogstal + materialenlijst zoals opgenomen in bijlage 11, teneinde te komen tot een gedegen en afgesproken beeldkwaliteit voor de bouw van boogstallen.
Molenwijk 11 te Smilde	Agrarisch met waarden - 1	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken

		overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na de inwerkingtreding van het wijzigingsplan buitengebied Midden-Drenthe, Molenwijk 11 Smilde (NL.IMRO.1731.BPMolenwijk11-WVS1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Halerweg 19 te Zwiggelte	Bedrijf – Agrarisch aanverwant	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na de inwerkingtreding van het wijzigingsplan Halerweg 19 te Zwiggelte, van de gemeente Midden-Drenthe (NL.IMRO.1731.Zwiggelte-WVS1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Suermondseweg 19b te Smilde	Agrarisch met waarden - 1	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na de inwerkingtreding van het wijzigingsplan Buitengebied Midden-Drenthe, Suermondsweg19bSmilde (NL.IMRO.1731.Suermondsweg19bSM-VST1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Beilervaart 97 te Beilen	Wonen	Het gebruik van de nieuw te bouwen woning voor woondoeleinden, indien de landschappelijke inpassing niet wordt uitgevoerd en in standgehouden conform het in bijlage 11 opgenomen beeldkwaliteitsplan; de landschappelijke inpassing bestaat uit een strook opgaande beplanting met een

		breedte van 5 m ter plaatse van de aanduiding ‘houtsingel’.
Kampsweg 27 te Wijster	Bedrijf, Bos	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemming zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing. In afwijking hiervan mogen gronden en bouwwerken overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt onder de voorwaarde dat binnen een jaar na de inwerkingtreding van het bestemmingsplan Wijster - Kampsweg 27 (NL.IMRO.1731.Kampsweg27WYS-VST1) uitvoering wordt gegeven aan de aanleg van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Inpassingsplan, teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.
Duikersloot 2 te Bovensmilde	Agrarisch met waarden - 1	Binnen een jaar na 5 september 2018 moet de landschappelijke inpassing, conform het in bijlage 11 opgenomen inpassingsplan, worden aangeplant en vervolgens worden onderhouden.
Asserweg 16B te Hooghalen	Wonen	Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van nieuwe bouwwerken overeenkomstig de in de bestemming 'Wonen' opgenomen bestemmingsomschrijving zonder de aanleg en instandhouding van de landschapsmaatregelen conform het in bijlage 11 opgenomen Ruimtelijk Kwaliteitsplan teneinde te komen tot een goede landschappelijke inpassing.

b. Afwijking 'overige zone - voorwaardelijke verplichting'

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in 45.13 sub a, indien in plaats van de landschapsmaatregelen zoals opgenomen in de bedoelde bijlage 11 andere landschapsmaatregelen worden getroffen, met dien verstande dat:

a. de landschapsmaatregelen minimaal gelijk zijn aan de in bijlage 11 opgenomen landschapsmaatregelen en voorzien in een minimaal gelijk beschermingsniveau van de landschappelijke waarden waarvoor de in het genoemde landschapsmaatregelen zijn bepaald;
b. er geen onevenredige aantasting plaatsvindt van in de omgeving aanwezige functies en waarden.

Artikel 46 Algemene afwijkingsregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

a. Bouwhoogte

de bestemmingsregels en worden toegestaan dat de hoogte van bouwwerken geen gebouwen zijnde, ten behoeve van zend-, ontvangst- en antennemasten wordt vergroot, mits:

1. de antenne niet kan worden geplaatst op een bestaand hoog bouwwerk, zoals een hoogspanningsmast, een reclamemast, een torensilo, of een daarmee gelijk te stellen hoog bouwwerk;
2. de antenne niet kan worden geplaatst op een bedrijventerrein;
3. de antenne vervolgens wordt geplaatst in aansluiting op grote infrastructuurlijnen;
4. de mast radiografisch noodzakelijk is;
5. de hoogte van een mast ten hoogste 40 m zal bedragen;
6. het aantal masten binnen de gemeente niet meer mag bedragen dan strikt noodzakelijk is voor de realisatie van een adequaat dekkend netwerk van voldoende capaciteit conform het Plaatsingsplan, zoals vastgesteld door het Rijk, de VNG en de gezamenlijke mobiele telefoonaanbieders;
7. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

b. Kleinschalige recreatie

de bestemmingsregels om als nevenactiviteit kleinschalige recreatie te ontwikkelen, mits:

1. aangetoond is dat er sprake is van een ondergeschikte tak (nevenactiviteit) of deeltijdfunctie bij de hoofdbestemming;
2. er uit een ondernemersplan blijkt dat de activiteit economisch haalbaar is en de recreatiefunctie voor het bestaand toeristisch aanbod een toegevoegde waarde heeft (vernieuwend of aanvullend);
3. aangetoond is dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven;
4. aangetoond is dat op het eigen terrein wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid, namelijk per standplaats en per bed & breakfasteenheid minimaal één parkeerplaats;
5. uit een landschapsinpassingsplan blijkt dat de activiteit landschappelijk goed is ingepast, dat de aantrekkelijkheid van het platteland gewaarborgd blijft en dat de uitvoering van landschappelijke inpassingsmaatregelen wordt gegarandeerd;
6. de bestemmingen zich overigens niet verzetten tegen de nieuwe activiteit, bijvoorbeeld bij de aanduidingen ter bescherming van natuurgebieden en waardevolle essen, of binnen de bestemmingen Agrarisch met waarden – 3 en Agrarisch – Tuinbouw;

in de vorm van:

A een kleinschalig kampeerterrein, inclusief alle noodzakelijke voorzieningen in de vorm van ~~horeca,~~ dagrecreatie, sanitair, beheer- en onderhoud, landschappelijke inrichting, erfinrichting, speeltoestellen en parkeerplaatsen, onder de voorwaarden dat:

1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij een (bedrijfs)woning;
2. de totale oppervlakte die in gebruik is voor recreatie met bijbehorende activiteiten minimaal 0,2 en maximaal 1 ha bedraagt;
3. er alleen kampeermiddelen zijn toegestaan en dus geen vaste standplaatsen zoals recreatieve nachtverblijven, stacaravans en huisjes;
4. het kampeerseizoen loopt van 15 maart tot 1 november. Buiten deze periode zijn er geen kampeermiddelen aanwezig en is het terrein niet in gebruik;
5. er maximaal drie eenvoudige trekkershutten met slaapkamer en kookgelegenheid, maar zonder toilet en douche zijn toegestaan op het terrein. De maximale oppervlakte van een trekkershut bedraagt 30 m², de maximale bouwhoogte is 5 m en de trekkershut heeft maximaal één bouwlaag. De trekkershutten mogen uitsluitend worden gebouwd aansluitend aan de bestaande bebouwing. De trekkershutten mogen buiten het kampeerseizoen niet worden gebruikt;
6. er 50 m^2 aan bijgebouwen en/of overkappingen extra mag worden gebouwd, welke onder andere voor sanitaire voorzieningen gebruikt mogen worden. Deze vrijstaande bijgebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden. De maximale bouwhoogte bedraagt 3,5 m. De bijgebouwen en/of overkappingen bestaan uit maximaal één bouwlaag. Tevens is het toegestaan om in de bestaande bebouwing behorende bij het hoofdgebruik ruimten geschikt te maken voor sanitaire voorzieningen;
7. een kampeerterrein inclusief de benodigde parkeergelegenheid:
   a. ten minste 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van een buiten het kampeerterrein gelegen agrarische bedrijfswoning is gesitueerd, dan wel,
   b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden, is gesitueerd of, in het geval dat er in het bestemmingsvlak van de (bedrijfs)woning waarbij het kampeerterrein aangevraagd wordt een of meerdere woning(en) van derden aanwezig is, zijn of kunnen zijn, moet er ten minste 50 m tot de perceelsgrens van die woning(en) van derden aangehouden worden;
8. het kampeerterrein gelegen moet zijn aansluitend aan de bestaande bebouwing;

B. een bed&breakfast onder de voorwaarden dat:

1. de nevenactiviteit wordt uitgevoerd bij een (bedrijfs)woning;
2. er in totaal maximaal drie bed & breakfasteenheden in de bestaande bebouwing toegestaan zijn, waarbij het aantal personen in totaal maximaal zes mag zijn;
3. deze eenheden uitsluitend mogen worden gerealiseerd in bestaande hoofd- en/of bijgebouwen;
4. er voor de bed & breakfasteenheden in het hoofdgebouw of in een bijgebouw uitsluitend slaapplaatsen met sanitaire voorzieningen mogen worden gerealiseerd. Een ontbijtruimte (niet nodig indien het ontbijt op de kamer wordt geserveerd) en eventueel een woonkamer bevinden zich elders in het hoofdgebouw, dan wel in het bij het bijgebouw behorende

hoofdgebouw. Er mogen geen keukenblokken of woonkamervoorziening in de bed & breakfasteenheden worden gemaakt;

5. een bestaand bijgebouw ten behoeve van de bed & breakfast in de directe nabijheid van het hoofdgebouw dient te staan en een duidelijke relatie dient te hebben met het hoofdgebouw. De uiterlijke kenmerken van het bijgebouw moeten worden behouden. Er mogen geen uiterlijke kenmerken van een woning worden toegevoegd aan het bijgebouw;

C. een van de hoofdbestemming afwijkend gebruik in de vorm van dagrecreatie (zoals een doolhof, buitensportactiviteiten, een dierentuin, een theetuin en andere innovatieve ideeën) onder de voorwaarden dat:

1. de oppervlakte die voor dagrecreatie gebruikt wordt ten hoogste 500 m² bedraagt;
2. een terrein voor dagrecreatie inclusief de benodigde parkeergelegenheid:
   a. ten minste 50 m van de grens van de denkbeeldige vierhoek van een buiten het terrein gelegen agrarische bedrijfswoning is gesitueerd, dan wel,
   b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden is gesitueerd;
3. er ten behoeve van de dagrecreatie ten hoogste 50 m^2 extra aan bijgebouwen en/of overkappingen extra mag worden gebouwd. Deze vrijstaande bijgebouwen en/of overkappingen dienen aansluitend aan de bestaande bebouwing gebouwd te worden. De maximale bouwhoogte bedraagt 3,5 m. De bijgebouwen bestaan uit maximaal 1 bouwlaag;

D. een van de hoofdbestemming afwijkend en bij een kleinschalig kampeerterrein en/of een bed&breakfast en/of een vorm van dagrecreatie behorend ondergeschikt gebruik in de vorm van horeca-activiteiten onder de voorwaarde dat:

1. alleen de bestaande bebouwing hiervoor mag worden gebruikt;
2. ten behoeve van de horeca-activiteiten inclusief terras, keuken en zaal ten hoogste 100 m² van de bestaande bebouwing gebruikt mag worden;
3. de horeca-activiteiten uitsluitend bestaan uit een aan de hoofdfunctie ondergeschikt horecagebruik dat is gericht op het hoofdzakelijk overdag verstrekken van dranken en etenswaren, zoals een theehuisje, ijssalon, croissanterie, dagcafé, dagrestaurant, wijnhuis en naar de aard en openingstijden daarmee gelijk te stellen horecabedrijven.

c. Kleinschalige windturbines

de bestemmingsregels ten behoeve van het plaatsen van één (of twee) kleinschalige windturbine(s) met de bijbehorende kabels en de verankering van het transformatorhuis op gronden in het buitengebied en op bedrijventerreinen in Beilen en Westerbork, met dien verstande dat:

a. Kleinschalige windturbines uitsluitend mogen worden geplaatst:
   1. binnen een bouwperceel of direct aansluitend daaraan binnen een afstand van 25 meter vanaf de bouwperceelgrens, mits niet geplaatst achter het bouwperceel van een derde;
   2. achter (het verlengde van) de voorgevel van het hoofdgebouw, tenzij wordt aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het ruimtelijk beeld en de cultuurhistorische karakteristiek van het erf en de omgeving;

3. passend in het landschap en de stedenbouwkundige structuur; hiertoe dient bij de aanvraag omgevingsvergunning een landschappelijk inpassingsplan te worden bijgevoegd;

b. de plaatsing van kleinschalige windturbines is uitgesloten ter plaatse van:
   1. gronden met de bestemming 'Waarde - Grasland', Agrarisch met waarden - 3 (beekdalen), Waarde - Archeologie 1 (archeologische monumenten), alsmede de gronden met de gebiedsaanduiding 'overige zone - Es' (essen);
   2. de gronden met de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone (Natura 2000-gebieden), alsmede de gronden die op grond van de provinciale verordening Drenthe als Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn aangewezen;
   3. gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - instemming Astron windturbines', tenzij er expliciet schriftelijk toestemming is gegeven door Astron;
   4. bouwpercelen waar provinciale monumenten en/of rijksmonumenten aanwezig zijn;

c. de ashoogte (zie wijze van meten artikel 2) maximaal 15,00 m bedraagt, conform de Provinciale omgevingsverordening Drenthe; indien gedurende de planperiode de Provicinale omgevingsverordening Drenthe ten aanzien van de ashoogte wordt verhoogd, wordt de nieuw vastgestelde bouwhoogte aangehouden:

d. de energieproductie van een kleinschalige windturbine:
   1. niet is bestemd voor commerciële doeleinden;
   2. 100% lokaal eigendom is;
   3. wordt gebruikt om te voorzien in de energievoorziening van het op het bouwperceel aanwezige bedrijf en/of van de lokale omgeving, mits er niet meer kleinschalige windturbines worden gebouwd dan noodzakelijk om in het lokale energieverbruik te voorzien;

e. de volgende afstandsregels in acht worden genomen:
   1. de wieken of de constructie van een kleinschalige windturbine mogen niet overhangen over openbaar toegankelijk gebied;
   2. de afstand van een kleinschalige windturbine tot het meest nabijgelegen geluidsgevoelige object, niet zijnde de eigen woning, bedraagt minimaal 4 maal de ashoogte van de kleinschalige windturbine; van deze minimale afstandsmaat kan worden afgeweken als kan worden aangetoond dat er van geluidshinder geen sprake is of als deze zo kan worden beperkt dat van hinder in redelijkheid geen sprake meer is;
   3. in verband met onderhoud van watergangen bedraagt de afstand van een kleinschalige windturbine tot de boveninsteek van een watergang minimaal 5 m; indien het waterschap ermee instemt, mag deze afstand minder dan 5 m bedragen;
   4. een kleinschalige windturbine staat op voldoende afstand van (beperkt) kwetsbare objecten, wegen, waterwegen en spoorwegen, buisleidingen, hoogspanningsleidingen en risicovolle inrichtingen, waarbij de normering uit de Handreiking Risicozonering Windturbines d.d. 21 januari 2020 moet worden aangehouden of, indien deze

gedurende de planperiode wordt gewijzigd, de meest recente normering, met dien verstande dat:

- de afstand tot (hoofd)aardgastransportleidingen en hoogspanningsleidingen meer bedraagt dan de masthoogte + 1/3 wieklengte, tenzij de leidingbeheerder instemt met een kortere afstand;
- de afstand tot een hoogspanningsverbinding op zijn minst de maximale werpafstand bedraagt bij twee keer het maximale toerental van de kleinschalige windturbine, tenzij de netbeheerder instemt met een kortere afstand;

5. voor het verrichten van bouw- en aanlegactiviteiten binnen de begrenzing van de hoofdspoorweg en de daarnaast gelegen gronden moet rekening worden gehouden met de afstanden die zijn vermeld in artikel 21 van het Besluit hoofdspoorweginfrastructuur. Wanneer activiteiten plaatsvinden binnen één van de in dat artikel genoemde beperkingengebieden, is een vergunning ex artikel 19 Spoorwegwet vereist;

f. advies dient te worden ingewonnen bij de netbeheerder over de aansluitmogelijkheid op het energienet, resulterend in een aansluitplan, waarin de locatie van de kabels en de aanleg van de kabels wordt meegenomen;
g. advies dient te worden ingewonnen bij Astron over de plaatsing van windturbines buiten de aanduiding 'overige zone - instemming Astron windturbines';
h. bij de aanvraag omgevingsvergunning een ecologische quickscan moet worden bijgevoegd, waaruit blijkt dat de plaatsing van de kleinschalige windturbine(s) geen negatieve gevolgen heeft voor de natuurwaarden;
i. het bevoegd gezag bij het verlenen van een omgevingsvergunning voorwaarden kan stellen aan de plaats, omvang en gebruik van de kleinschalige windturbine met betrekking tot:
    1. de bezonningssituatie;
    2. lichttoetreding in nabijgelegen bebouwing;
    3. zichtlijnen of visuele hinder;
    4. het voorkomen van slagschaduw;
    5. risico's voor gevoelige of kwetsbare objecten;
    6. geluidhinder;
    7. de mogelijkheid tot voortzetting dan wel uitbreiding van een bestaand bedrijf;
    8. rijks- en provinciale monumenten;
j. binnen een jaar nadat een kleinschalige windturbine definitief buiten gebruik is gesteld, deze constructie met de bijbehorende voorzieningen moet worden verwijderd.

d. Kleinschalige zonneparken

bestemmingsregels ten behoeve van de aanleg van kleinschalige zonneparken, met dien verstande dat:

a. een kleinschalig zonnepark uitsluitend mag worden aangelegd indien:
    1. er sprake is van een lokaal initiatief, bijvoorbeeld van een energiecoöperatie of een dorpsvereniging;

2. de omvang van een kleinschalig zonnepark past binnen de schaal van het landschap, waarbij de maximale omvang niet meer mag bedragen dan 2,5 hectare;
3. er voldoende afstand wordt gehouden tussen individuele (clusters van) zonneparken;
4. rekening wordt gehouden met de kernkwaliteiten van het gebied en er meerwaarde voor het gebied wodt gecreëerd;
5. bij de aanleg van een kleinschalig zonnepark wordt aangesloten bij de bebouwing; hiervan alleen mag worden afgeweken als er sprake is van een meerwaarde voor het landschap;
6. er wordt zorggedragen voor samenhang in het ontwerp van het zonnepark, waarbij rekening wordt gehouden met de randvoorwaarden in de Handreiking landschappelijke inpassing zonneakkers;
7. passend in het landschap en de stedenbouwkundige structuur; hiertoe dient bij de aanvraag omgevingsvergunning een landschappelijk inpassingsplan te worden bijgevoegd, waarbij rekening wordt gehouden met de randvoorwaarden die de Handreiking landschappelijke inpassing zonneakkers aan de inrichting van de randen stelt;
8. er één type zonnepanelen en één plaatsingssysteem wordt toegepast;
9. de zonnepanelen in maximaal twee hoofdrichtingen worden geplaatst en worden geclusterd;
10. de bouwhoogte van de zonnepanelen niet meer bedraagt dan 2 m;
11. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen niet meer dan 3 m bedraagt;
12. ter plaatse transformatoren zijn toegestaan met een bouwhoogte van niet meer dan 3 m (de verticale afstand van het hoogste punt van een gebouw of ander bouwwerk tot aan het gemiddelde peil van het aansluitende en afgewerkte terrein) en een oppervlakte die niet meer bedraagt dan aantoonbaar nodig is voor het kleinschalige zonnepark;

b. de aanleg van een kleinschalig zonnepark is uitgesloten ter plaatse van:
1. gronden met de bestemming 'Waarde - Grasland', Agrarisch met waarden - 3 (beekdalen), Waarde - Archeologie 1 (archeologische monumenten), alsmede de gronden met de gebiedsaanduiding 'overige zone - Es' (essen);
2. de gronden met de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone (Natura 2000-gebieden), alsmede de gronden die op grond van de provinciale verordening Drenthe als als Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn aangewezen;
3. gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - instemming Astron zonneparken', tenzij er expliciet schriftelijk toestemming is gegeven door Astron;
4. bouwpercelen waar provinciale monumenten en/of rijksmonumenten aanwezig zijn;

c. de energieproductie van een kleinschalig zonnepark:
1. niet is bestemd voor commerciële doeleinden;
2. 100% lokaal eigendom is;
3. wordt gebruikt in de energievoorziening van de lokale omgeving onder de voorwaarde dat de omvang van het zonnepark (zonder energieopslag) niet meer mag zijn dan

noodzakelijk om per jaar in het lokale energieverbruik (inclusief normale te verwachten groei in electriciteitsverbruik) te voorzien ;

d. een kleinschalig zonnepark op voldoende afstand ligt van gevoelige bestemmingen met het oog op geluidhinder, hinder door elektromagnetische velden en hinder door schittering; ten aanzien van geluidhinder moeten de richtafstanden uit de VNG brochure 'bedrijven en milieuzonering' worden aangehouden;
e. een kleinschalig zonnepark op voldoende afstand ligt van hoofd)aardgastransportleidingen en hoogspanningsleidingen, voor de aan te houden afstand wordt advies ingewonnen van respectievelijk de leidingbeheerder en netbeheerder;
f. in verband met onderhoud van watergangen de afstand van een kleinschalig zonnepark tot de boveninsteek van een watergang minimaal 5 m bedraagt;
g. een kleinschalig zonnepark op voldoende afstand ligt van de hoofdspoorweginfrastructuur; indien een kleinschalig zonnepark op minder dan 700 m van de hoofdspoorweginfrastructuur wordt aangelegd moet eerst een risicoberekening conform RLN00398 worden opgesteld. Leidraad daarbij is paragraaf 5.2 van de richtlijn met accenten op 50 Hz beïnvloeding en kortsluitsituaties. Daarnaast moet worden aangetoond dat er geen sprake is van hinderlijke of gevaarlijke lichtweerkaatsing; ProRail moet worden geïnformeerd over de uitkomsten voordat mag worden gestart met de realisatie van het zonnepark;
h. voor het verrichten van bouw- en aanlegactiviteiten binnen de begrenzing van de hoofdspoorweg en de daarnaast gelegen gronden moet rekening worden gehouden met de afstanden die zijn vermeld in artikel 21 van het Besluit hoofdspoorweginfrastructuur. Wanneer activiteiten plaatsvinden binnen één van de in dat artikel genoemde beperkingengebieden, is een vergunning ex artikel 19 Spoorwegwet vereist;
i. advies dient te worden ingewonnen bij de netbeheerder over de aansluitmogelijkheid op het energienet, resulterend in een aansluitplan;
j. advies dient te worden ingewonnen bij Astron over de aanleg van zonneparken buiten de aanduiding 'overige zone - instemming Astron zonneparken';
k. bij de aanvraag omgevingsvergunning een ecologische quickscan moet worden bijgevoegd, waaruit blijkt dat de aanleg van een kleinschalig zonnepark geen negatieve gevolgen heeft voor de natuurwaarden;
l. het bevoegd gezag bij het verlenen van een omgevingsvergunning voorwaarden kan stellen aan de plaats, omvang en gebruik van een kleinschalig zonnepark met betrekking tot:
    1. lichttoetreding in nabijgelegen bebouwing;
    2. zichtlijnen of visuele hinder;
    3. risico's voor gevoelige of kwetsbare objecten;
    4. geluidhinder;
    5. rijks- en provinciale monumenten;
m. binnen een jaar nadat de technische levensduur (meestal 25 jaar) van het kleinschalig zonnepark is bereikt, de exploitant van het zonnepark het park moet vernieuwen of het

gebruik beëindigen en de locatie in oorspronkelijke staat terugbrengen. Daarbij moeten alle bouwwerken, inclusief ondergrondse constructies, kabels en leidingen, worden verwijderd.

e. Grondgebonden zonnepanelen bij bouwpercelen

bestemmingsregels ten behoeve van plaatsing van grondgebonden zonnepanelen op bouwpercelen, met dien verstande dat:

a. grondgebonden zonnepanelen uitsluitend mogen worden geplaatst indien:
   1. aangetoond is dat het plaatsen van de zonnepanelen op de daken binnen het bouwperceel technisch niet mogelijk is;
   2. ze worden geplaatst binnen een bouwperceel, tenzij aangetoond is dat binnen het bouwperceel niet voldoende ruimte is; in dit geval moeten de grondgebonden zonnepanelen wordten geplaatst aan de achterzijde van het bouwperceel, direct aansluitend daaraan, mits niet geplaatst achter het bouwperceel van een derde;
   3. passend in het landschap en de stedenbouwkundige structuur; hiertoe dient bij de aanvraag omgevingsvergunning een landschappelijk inpassingsplan te worden bijgevoegd, waarbij rekening wordt gehouden met de randvoorwaarden die de Handreiking landschappelijke inpassing zonneakkers aan de inrichting van de randen stelt;
   4. de totale omvang van de grondgebonden zonnepanelen past binnen de schaal van het landschap, waarbij de maximale omvang niet meer mag bedragen dan de omvang die op de daken binnen het bouwperceel geplaatst had kunnen worden om aan de eigen energiebehoefte binnen het bouwperceel te voldoen;
   5. er één type zonnepanelen en één plaatsingssysteem wordt toegepast;
   6. de zonnepanelen in maximaal twee hoofdrichtigen worden geplaatst en worden geclusterd;
   7. de bouwhoogte van de zonnepanelen niet meer bedraagt dan 2 m;
   8. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen niet meer dan 3 m bedraagt;
   9. ter plaatse transformatoren zijn toegestaan met een bouwhoogte van niet meer dan 3 m (de verticale afstand van het hoogste punt van een gebouw of ander bouwwerk tot aan het gemiddelde peil van het aansluitende en afgewerkte terrein) en een oppervlakte die niet meer bedraagt dan aantoonbaar nodig is voor de grondgebonden zonnepanelen;
b. de plaatsing van grondgebonden zonnepanelen is uitgesloten ter plaatse van:
   1. gronden met de bestemming 'Waarde - Grasland', Agrarisch met waarden - 3 (beekdalen), Waarde- Archeologie 1 (archeologische monumenten), alsmede de gronden met de gebiedsaanduiding 'overige zone - Es' (essen);
   2. de gronden met de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone (Natura 2000-gebieden), alsmede de gronden die op grond van de provinciale verordening Drenthe als Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn aangewezen;
   3. gronden ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - instemming Astron zonneparken', tenzij er expliciet schriftelijk toestemming is gegeven door Astron;

4. bouwpercelen waar provinciale monumenten en/of rijksmonumenten aanwezig zijn;

c. de energieproductie van de grondgebonden zonnepanelen:
   1. niet is bestemd voor commerciële doeleinden;
   2. 100% lokaal eigendom is;
   3. wordt gebruikt om te voorzien in de energiebehoefte die samenhangt met de bestaande functie van dat bouwperceel;
d. de grondgebonden zonnepanelen op voldoende afstand liggen van gevoelige bestemmingen met het oog op geluidhinder, hinder door elektromagnetishe velden en hinder door schittering; ten aanzien van geluidhinder moeten de richtafstanden uit de VNG brochure 'bedrijven en milieuzonering' worden aangehouden;
e. de grondgebonden zonnepanelen op voldoende afstand liggen van hoofd)aardgastransportleidingen en hoogspanningsleidingen, voor de aan te houden afstand wordt advies ingewonnen van respectievelijk de leidingbeheerder en netbeheerder;
f. in verband met onderhoud van watergangen de afstand van een kleinschalig zonnepark tot de boveninsteek van een watergang minimaal 5 m bedraagt;
g. de grondgebonden zonnepanelen op voldoende afstand liggen van de hoofdspoorweginfrastructuur; indien deze op minder dan 700 m van de hoofdspoorweginfrastructuur worden aangelegd moet eerst een risicoberekening conform RLN00398 worden opgesteld en moet worden aangetoond dat er geen sprake is van hinderlijke of gevaarlijke lichtweerkaatsing; ProRail moet worden geïnformeerd over de uitkomsten voordat mag worden gestart met de plaatsing van de zonnepanelen;
h. voor het verrichten van bouw- en aanlegactiviteiten binnen de begrenzing van de hoofdspoorweg en de daarnaast gelegen gronden rekening wordt gehouden met de afstanden die zijn vermeld in artikel 21 van het Besluit hoodspoorweginfrastructuur. Wanneer activiteiten plaatsvinden binnen één van de in dat artikel genoemde beperkingengebieden, is een vergunning ex artikel 19 Spoorwegwet vereist;
i. advies dient te worden ingewonnen bij de netbeheerder over de aansluitmogelijkheid op het energienet, resulterend in een aansluitplan;
j. advies dient te worden ingewonnen bij Astron over de aanleg van zonneparken buiten de aanduiding 'overige zone - instemming Astron zonneparken';
k. bij de aanvraag omgevingsvergunning een ecologische quickscan moet worden bijgevoegd, waaruit blijkt dat het plaatsen van de grondgebonden zonnepanelen geen negatieve gevolgen heeft voor de natuurwaarden;
l. het bevoegd gezag bij het verlenen van een omgevingsvergunning voorwaarden kan stellen aan de plaats, omvang en gebruik van de grondgebonden zonnepanelen met betrekking tot:
   1. lichttoetreding in nabijgelegen bebouwing;
   2. zichtlijnen of visuele hinder;
   3. risico's voor gevoelige of kwetsbare objecten;
   4. geluidhinder;
   5. rijks- en provinciale monumenten;

m. binnen een jaar nadat het gebruik van de grondgebonden zonnepanelen is beëindigd, de locatie in oorspronkelijke staat moet worden teruggebracht. Daarbij moeten alle bouwwerken, inclusief ondergrondse constructies, kabels en leidingen, worden verwijderd.

Artikel 47 Algemene wijzigingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat:

a. de aanduiding 'karakteristiek' wordt aangebracht, mits deze wijzigingsbevoegdheid uitsluitend wordt toegepast, indien door verbeteringswerkzaamheden, dan wel veranderde inzichten een niet als karakteristiek aangeduid pand (weer) karakteristiek wordt;

b. de aanduiding 'karakteristiek' wordt verwijderd, mits deze wijzigingsbevoegdheid uitsluitend wordt toegepast, indien blijkt dat een karakteristieke hoofdvorm niet is te handhaven in relatie tot de functie die het pand moet vervullen;

c. enige bestemming, met uitzondering van de bestemming Natuur, wordt gewijzigd in de bestemming Verkeer, dan wel de bestemming Verkeer wordt gewijzigd in enige bestemming, mits:
    1. deze wijziging uitsluitend wordt toegepast voor incidentele verbredingen, bochtafsnijdingen en dergelijke van wegen en paden;
    2. na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid de regels behorende bij de betreffende bestemming van overeenkomstige toepassing zijn;

d. de bestemming ter plaatse van kleinschalige recreatie wordt gewijzigd in Recreatie -Verblijfsrecreatie 1 of in Recreatie – Verblijfsrecreatie 3, met dien verstande dat:
    1. de minimale oppervlakte van het bestemmingsvlak 1 ha is;
    2. rekening wordt gehouden met voorzienbare nieuwe infrastructuur (wandel- en fietspaden, knooppunten et cetera);
    3. wordt voldaan aan de verplichte duurzame en bedrijfsmatige exploitatie, bijdrage aan de werkgelegenheid en aan de levendigheid van het platteland, ook voor eigen inwoners (toetsbaar met aantal beoogde voorzieningen zoals minimaal een sportvoorziening en horeca, ondernemersplan en haalbaarheidsstudie);
    4. uit een ondernemersplan blijkt dat dit economisch haalbaarheid is en de recreatiefunctie een toegevoegde waarde heeft (vernieuwend of aanvullend) voor het bestaand toeristisch aanbod;
    5. het recreatieterrein inclusief de onder 10 genoemde parkeergelegenheid:
        a. ten minste 50 m van de perceelgrens van buiten het bedrijf gelegen agrarische bedrijfswoningen is gesitueerd, dan wel;
        b. ten minste 50 m van de grens van het bestemmingsvlak waar een (bedrijfs)woning gebouwd kan worden, is gesitueerd;
    6. er geen sprake mag zijn van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven;
    7. er geen significante gevolgen zijn voor de milieusituatie (toetsing aan de Wet geurhinder), natuurlijke (Natura 2000) en landschappelijke waarden (open gebieden, robuuste landbouwgebieden en NNN), de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

8. er maatregelen moeten worden getroffen waardoor er gelet op de instandhoudingsdoelstelling geen significante gevolgen optreden voor de natuurbeschermingsgebieden, ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - speciale beschermingszone';
9. het recreatieterrein is gelegen op of aansluitend aan het bebouwde bouwperceel/blok om versnippering in het landschap te voorkomen;
10. op het eigen terrein wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid (per standplaats, bouwwerk en bed & breakfastkamer een parkeerplaats);
11. uit een landschapsinpassingsplan blijkt dat de parkeervoorzieningen goed zijn ingepast en de aantrekkelijkheid van het platteland wordt gewaarborgd en de uitvoering van landschappelijke inpassingsmaatregelen wordt gegarandeerd;
12. de bestemmingen zich overigens niet verzetten tegen de nieuwe functie, bijvoorbeeld bij de aanduidingen ter bescherming van natuurgebieden en waardevolle essen en de bestemming Agrarisch met waarden – 3;

e. enige bestemming, met uitzondering van de bestemming Natuur, wordt gewijzigd in de bestemming Water, dan wel de bestemming Water wordt gewijzigd in enige bestemming, mits:
1. deze wijziging uitsluitend wordt toegepast voor de incidentele aanleg van opvaarten, verbredingen van waterlopen ten behoeve van waterberging en/of de aanleg van natuurvriendelijke oevers, bochtafsnijdingen, kleine verleggingen en dergelijke van vaarwegen c.a.;
2. na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid de regels behorende bij de betreffende bestemming van overeenkomstige toepassing zijn;

f. de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1, Agrarisch met waarden - 2, Agrarisch met waarden - 3 of Agrarisch met waarden - 4, uitsluitend ter plaatse van een van de aanduidingen 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf', ‘specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden met intensieve neventak’, 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak', 'intensieve veehouderij', en Bedrijf worden gewijzigd in de bestemming Bedrijf - Prostitutie, mits:
1. binnen het plangebied nog geen prostitutiebedrijf is gevestigd;
2. na toepassing van deze wijzigingsbevoegdheid ten minste de regels van de bestemming Bedrijf - Prostitutie zoals opgenomen in bijlage 3 van toepassing zijn;
3. de wijziging met betrekking tot agrarische bedrijven slechts toepasbaar is indien de agrarische functie wordt beëindigd;
4. is aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
5. de functie wordt ondergebracht in de bestaande gebouwen, die aanwezig zijn op het moment van toepassing van deze wijziging;
6. de activiteiten uitsluitend plaatsvinden binnen de bestaande gebouwen;
7. voldoende parkeercapaciteit op het bijbehorende erf aanwezig is;
8. afschermende beplanting wordt aangebracht;

9. de bestaande bedrijven zijn gevestigd op een afstand van maximaal 50 m, gemeten uit de as van de weg, ten opzichte van wegen, zoals op de kaart in bijlage 3 met ‘classificatie wegenstructuur’ is aangegeven;
10. de wijziging geen betrekking heeft op het op de kaart in bijlage 3 aangegeven gebied (gebied waarop de wijzigingsbevoegdheid niet van toepassing is);
11. in het betreffende hoofdgebouw tevens wordt gewoond;
12. is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de woonsituatie, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

g. de bestemming Waarde - Archeologie 1 wordt aangebracht, mits door aanvullend historisch en/of archeologisch onderzoek archeologische waarden van terreinen naar voren komen;

h. de bestemming Waarde - Archeologie 2 wordt aangebracht, mits door aanvullend historisch en/of archeologisch onderzoek archeologische waarden van terreinen naar voren komen;

i. de bestemming Waarde - Archeologie 3 wordt aangebracht, mits door aanvullend historisch en/of archeologisch onderzoek archeologische waarden van terreinen naar voren komen;

j. de aanduiding ‘vrijwaringszone – buisleidingenstraat’ wordt aangebracht, indien daartoe als gevolg van regelgeving aanleiding bestaat.

Artikel 48 Overige regels

48.1 Aanvullende werking welstandscriteria

De in het plan geboden ruimte ten aanzien van de situering en de maatvoering van bouwwerken kan nader worden ingevuld door de in de Woningwet bedoelde welstandscriteria.

48.2 Algemene toetsingscriteria afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden

Er wordt uitsluitend een omgevingsvergunning tot het afwijken van het bestemmingsplan verleend en er wordt uitsluitend overgegaan tot wijziging van het bestemmingsplan indien is aangetoond dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan:

- de milieusituatie (toetsing aan de Wet geurhinder), natuurlijke (Natura 2000 en NNN) en landschappelijke waarden (open gebieden, robuuste landbouwgebieden), de verkeersveiligheid;
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het bebouwings- en landschapsbeeld, in de zin dat dit in overeenstemming dient te zijn met het beeldkwaliteitsplan Buitengebied gemeente Midden-Drenthe zoals opgenomen in bijlage 6, de beleidsnotitie Paardenhouderij zoals opgenomen in bijlage 7, de landschaps- en beheersvisie uit het Landschapsbeleidsplan van Midden-Drenthe (februari 2000);
- het zicht op karakteristieke gebouwen en bomen en aaneengesloten bebouwing;
- de verkeersveiligheid.

48.3 Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen met het oog op het voorkomen van een onevenredige aantasting van:

- de milieusituatie;
- de landschappelijke waarden;
- de natuurlijke waarden;
- de geomorfologische waarden;
- de cultuurhistorische waarden;
- de archeologische waarden;
- het bebouwingsbeeld;
- de woonsituatie;
- de verkeersveiligheid;
- de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing, onder andere ten behoeve van een goede landschappelijke inpassing en het zicht op de karakteristieke en monumentale bouwwerken ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek'.
Bij het stellen van nadere eisen is het beeldkwaliteitsplan Buitengebied gemeente Midden-Drenthe zoals opgenomen in bijlage 6, mede toetsingsgrond.

48.4 Natuurbeschermingstoets

Bij toepassing van de bevoegdheid middels omgevingsvergunning af te wijken en wijzigingsbevoegdheden in dit bestemmingsplan dient voordat een omgevingsvergunning wordt verleend, dan wel een wijzigingsplan wordt vastgesteld, te zijn aangetoond dat op voorhand redelijkerwijs is te verwachten dat:

- een Natuurbeschermingswetvergunning, indien vereist, kan worden verleend;
- redelijkerwijs is te verwachten dat een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, indien vereist, kan worden verleend.

48.5 Parkeernorm

Als uitgangspunt geldt dat in alle bestemmingen op eigen erf dient te worden geparkeerd. Hiervan kan bij een omgevingsvergunning worden afgeweken indien in het geval van nieuwe ontwikkelingen in de nabijheid van deze ontwikkeling op een goede wijze kan worden voorzien in voldoende parkeerplaatsen.

48.6 Van toepassingsverklaring

Dit plan is een aanvulling op het Buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe, vastgesteld door de gemeenteraad op 26 januari 2012 en het bestemmingsplan Correctieve herziening buitengebied Midden-Drenthe, vastgesteld door de gemeenteraad op 6 maart 2014, met dien verstande dat:

a. de regels van de hierboven genoemde plannen zijn herzien voor zover is aangeven in rood en doorhalingen;
b. de verbeelding van de hierboven genoemde plan is herzien op de punten zoals in paragrafen 2.3 en 2.4 van de toelichting is opgenomen;
c. de wijzigingen in de regels tevens van toepassing zijn op de partiële herzieningen, wijzigingsplannen en omgevingsvergunningen die na de vaststelling van bovengenoemde bestemmingsplannen zijn vastgesteld. Bij strijdigheid in de regeling gaan de regels van het Veegplan vóór.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 49 Overgangsrecht

A Overgangsrecht bouwwerken

1. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel kan worden gebouwd krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:
   a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   b. na het tenietgaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is tenietgegaan.

2. Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 10%.

3. Het eerste lid is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

B Overgangsrecht gebruik

1. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

2. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het eerste lid, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdige gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

3. Indien het gebruik, bedoeld in het eerste lid, na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

4. Het eerste lid is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

C Persoonsgebonden overgangsrecht

In afwijking van het bepaalde onder B, mag een van het plan afwijkend gebruik, inhoudende het opslaan en ten verkoop aanbieden van stenen en bestratingsmaterialen, op dat deel van het perceel Gagelmaat 3 te Westerbork, kadastraal bekend, gemeente Westerbork, sectie T, nr. 860, zoals nader aangegeven op de kaart in bijlage 8, worden voortgezet, doch uitsluitend door de rechthebbende ten tijde van het verkrijgen van rechtskracht van het plan, de heer XXXX, en niet door diens rechtsopvolgers.

Artikel 50 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als: Regels van Veegplan Buitengebied Midden-Drenthe 2022.

B i j l a g e n

1. Staat van bedrijven
2. Lijst van specifiek toegestane bedrijven binnen de bestemming ‘Bedrijf’
3. Van toepassing zijnde regels na wijziging naar de bestemming ‘Bedrijf – Prostitutie’
4. Karakteristieke bouwwerken
5. Biovergistingsinstallaties bij agrarische bedrijven
6. Beeldkwaliteitsplan
7. Beleidsnotitie Paardenhouderij
8. Persoonsgebonden overgangsrecht
9. Inventarisatiekaart Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (blad Noord)
10. Inventarisatiekaart Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (blad Zuid)
11. Landschappelijke inpassingsplannen

1. Staat van bedrijven

Bijlage 1
Staat van bedrijven

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS								
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID		GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		CATEGORIE
			LANDBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V.									
01	01	-	DE LANDBOUW									
014	016	0	Dienstverlening t.b.v. de landbouw:									
014	016	1	- algemeen (o.a. loonbedrijven): b.o. > 500 m²	30	10	50		10		50	D	3.1
014	016	3	- plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o. > 500 m²	30	10	50		10		50		3.1
014	016	4	- plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o. <= 500 m²	30	10	30		10		30		2
			BOSBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V.									
02	02	-	BOSBOUW									
020	021, 022, 024		Bosbouwbedrijven	10	10	50		0		50		3.1
			VERVAARDIGING VAN VOEDINGSMIDDELEN									
15	10, 11	-	EN DRANKEN									
151	101, 102	0	Slachterijen en overige vleesverwerking:									
151	101, 102	1	- slachterijen en pluimveeslachterijen	100	0	100	C	50	R	100	D	3.2
151	101	4	- vleeswaren- en vleesconservenfabrieken: p.o. > 1000 m²	100	0	100	C	50	R	100		3.2
151	101, 102	7	- loonslachterijen	50	0	50		10		50		3.1
151	108	8	- vervaardiging van snacks en vervaardiging van kant-en-klaar-maaltijden met p.o. < 2.000 m²	50	0	50		10		50		3.1
152	102	0	Visverwerkingsbedrijven:									
152	102	5	- verwerken anderszins: p.o. <= 1000 m²	100	10	50		30		100		3.2
152	102	6	- verwerken anderszins: p.o. <= 300 m²	50	10	30		10		50		3.1
1532, 1533	1032, 1039	0	Groente- en fruitconservenfabrieken:									
1532, 1533	1032, 1039	1	- jam	50	10	100	C	10		100		3.2
1532, 1533	1032, 1039	2	- groente algemeen	50	10	100	C	10		100		3.2
1532, 1533	1032, 1039	3	- met koolsoorten	100	10	100	C	10		100		3.2
1551	1051	0	Zuivelprodukten fabrieken:									
1551	1051	3	- melkprodukten fabrieken v.c. < 55.000 t/j	50	0	100	C	50	R	100		3.2
1552	1052	1	Consumptie-ijsfabrieken: p.o. > 200 m²	50	0	100	C	50	R	100		3.2
1581	1071	0	Broodfabrieken, brood- en banketbakkerijen:									
1581	1071	1	- v.c. < 7500 kg meel/week, bij gebruik van charge-ovens	30	10	30	C	10		30		2
1581	1071	2	- v.c. >= 7500 kg meel/week	100	30	100	C	30		100		3.2
1582	1072		Banket, biscuit- en koekfabrieken	100	10	100	C	30		100		3.2
1584	10821	0	Verwerking cacaobonen en vervaardiging chocolade- en suikerwerk:									
1584	10821	5	- Suikerwerkfabrieken zonder suiker branden: p.o. > 200 m²	100	30	50		30	R	100		3.2

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS								
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID		GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		CATEGORIE
1585	1073		Deegwarenfabrieken	50	30	10		10		50		3.1
1586	1083	0	Koffiebranderijen en theepakkerijen:									
1586	1083	2	- theepakkerijen	100	10	30		10		100		3.2
1589.2	1089	0	Soep- en soeparomafabrieken:									
1589.2	1089	1	- zonder poederdrogen	100	10	50		10		100		3.2
	1102 t/m											
1593 t/m 1595	1104		Vervaardiging van wijn, cider e.d.	10	0	30	C	0		30		2
1598	1107		Mineraalwater- en frisdrankfabrieken	10	0	100		50	R	100		3.2
17	13	-	VERVAARDIGING VAN TEXTIEL									
171	131		Bewerken en spinnen van textielvezels	10	50	100		30		100		3.2
172	132	0	Weven van textiel:									
172	132	1	- aantal weefgetouwen < 50	10	10	100		0		100		3.2
173	133		Textielveredelingsbedrijven	50	0	50		10		50		3.1
174, 175	139		Vervaardiging van textielwaren	10	0	50		10		50		3.1
176, 177	139, 143		Vervaardiging van gebreide en gehaakte stoffen en artikelen	0	10	50		10		50		3.1
18	14	-	VERVAARDIGING VAN KLEDING; BEREIDEN EN VERVEN VAN BONT									
181	141		Vervaardiging kleding van leer	30	0	50		0		50		3.1
182	141		Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl. van leer)	10	10	30		10		30		2
183	142, 151		Bereiden en verven van bont; vervaardiging van artikelen van bont	50	10	10		10		50		3.1
19	15	-	VERVAARDIGING VAN LEER EN LEDERWAREN (EXCL. KLEDING)									
192	151		Lederwarenfabrieken (excl. kleding en schoeisel)	50	10	30		10		50	D	3.1
193	152		Schoenenfabrieken	50	10	50		10		50		3.1
20	16	-	HOUTINDUSTRIE EN VERVAARDIGING ARTIKELEN VAN HOUT, RIET, KURK E.D.									
2010.1	16101		Houtzagerijen	0	50	100		50	R	100		3.2
2010.2	16102	0	Houtconserveringsbedrijven:									
2010.2	16102	2	- met zoutoplossingen	10	30	50		10		50		3.1
202	1621		Fineer- en plaatmaterialenfabrieken	100	30	100		10		100		3.2
203, 204, 205	162	0	Timmerwerkfabrieken, vervaardiging overige artikelen van hout	0	30	100		0		100		3.2
203, 204, 205	162	1	Timmerwerkfabrieken, vervaardiging overige artikelen van hout, p.o. < 200 m2	0	30	50		0		50		3.1
205	162902		Kurkwaren-, riet- en vlechtwerkfabrieken	10	10	30		0		30		2
21	17	-	VERVAARDIGING VAN PAPIER, KARTON EN PAPIER- EN KARTONWAREN									
2112	1712	0	Papier- en kartonfabrieken:									
2112	1712	1	- p.c. < 3 t/u	50	30	50	C	30	R	50		3.1
212	172		Papier- en kartonwarenfabrieken	30	30	100	C	30	R	100		3.2
2121.2	17212	0	Golfkartonfabrieken:									
2121.2	17212	1	- p.c. < 3 t/u	30	30	100	C	30	R	100		3.2
22	58	-	UITGEVERIJEN, DRUKKERIJEN EN REPRODUKTIE VAN OPGENOMEN MEDIA									

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS								
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID		GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		CATEGORIE
221	581		Uitgeverijen (kantoren)	0	0	10		0		10		1
2221	1811		Drukkerijen van dagbladen	30	0	100	C	10		100		3.2
2222	1812		Drukkerijen (vlak- en rotatie-diepdrukkerijen)	30	0	100		10		100		3.2
2222.6	18129		Kleine drukkerijen en kopieerinrichtingen	10	0	30		0		30		2
2223	1814	A	Grafische afwerking	0	0	10		0		10		1
2223	1814	B	Binderijen	30	0	30		0		30		2
2224	1813		Grafische reproduktie en zetten	30	0	10		10		30		2
2225	1814		Overige grafische aktiviteiten	30	0	30		10		30	D	2
223	182		Reproduktiebedrijven opgenomen media	0	0	10		0		10		1
23	19	-	AARDOLIE-/STEENKOOLVERWERK. IND.; BEWERKING SPLIJT-/KWEEKSTOFFEN									
2320.2	19202	A	Smeeroliën- en vettenfabrieken	50	0	100		30	R	100		3.2
24	20	-	VERVAARDIGING VAN CHEMISCHE PRODUKTEN									
2442	2120	0	Farmaceutische produktenfabrieken:									
2442	2120	1	- formulering en afvullen geneesmiddelen	50	10	50		50	R	50		3.1
2442	2120	2	- verbandmiddelenfabrieken	10	10	30		10		30		2
2462	2052	0	Lijm- en plakmiddelenfabrieken:									
2462	2052	1	- zonder dierlijke grondstoffen	100	10	100		50		100		3.2
2464	205902		Fotochemische produktenfabrieken	50	10	100		50	R	100		3.2
2466	205903	A	Chemische kantoorbenodigdhedenfabrieken	50	10	50		50	R	50		3.1
25	22	-	VERVAARDIGING VAN PRODUKTEN VAN RUBBER EN KUNSTSTOF									
2512	221102	0	Loopvlakvernieuwingsbedrijven:									
2512	221102	1	- vloeropp. < 100 m2	50	10	30		30		50		3.1
2513	2219		Rubber-artikelenfabrieken	100	10	50		50	R	100	D	3.2
26	23	-	VERVAARDIGING VAN GLAS, AARDEWERK, CEMENT-, KALK- EN GIPSPRODUKTEN									
261	231	0	Glasfabrieken:									
261	231	1	- glas en glasprodukten, p.c. < 5.000 t/j	30	30	100		30		100		3.2
2615	231		Glasbewerkingsbedrijven	10	30	50		10		50		3.1
262, 263	232, 234	0	Aardewerkfabrieken:									
262, 263	232, 234	1	- vermogen elektrische ovens totaal < 40 kW	10	10	30		10		30		2
262, 263	232, 234	2	- vermogen elektrische ovens totaal >= 40 kW	30	50	100		30		100		3.2
2661.2	23612	0	Kalkzandsteenfabrieken:									
2661.2	23612	1	- p.c. < 100.000 t/j	10	50	100		30		100		3.2
2662	2362		Mineraalgebonden bouwplatenfabrieken	50	50	100		30		100		3.2
2663, 2664	2363, 2364	0	Betonmortelcentrales:									
2663, 2664	2363, 2364	1	- p.c. < 100 t/u	10	50	100		10		100		3.2
2665, 2666	2365, 2369	0	Vervaardiging van produkten van beton, (vezel)cement en gips:									
2665, 2666	2365, 2369	1	- p.c. < 100 t/d	10	50	100		50	R	100		3.2
267	237	0	Natuursteenbewerkingsbedrijven:									

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS						
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID	GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND	CATEGORIE
267	237	1	- zonder breken, zeven en drogen: p.o. > 2.000 m²	10	30	100	0		100 D	3.2
2681	2391		Slijp- en polijstmiddelen fabrieken	10	30	50	10		50 D	3.1
2682	2399	C	Minerale produktenfabrieken n.e.g.	50	50	100	50		100 D	3.2
28	25, 31	-	VERVAARD. EN REPARATIE VAN PRODUKTEN VAN METAAL (EXCL. MACH./TRANSPORTMIDD.)							
281	251, 331	0	Constructiewerkplaatsen							
281	251, 331	1	- gesloten gebouw	30	30	100	30		100	3.2
2821	2529, 3311	0	Tank- en reservoirbouwbedrijven:							
284	255, 331	B	Smederijen, lasinrichtingen, bankwerkerijen e.d.	50	30	100	30		100 D	3.2
2851	2561, 3311	0	Metaaloppervlaktebehandelingsbedrijven:							
2851	2561, 3311	1	- algemeen	50	50	100	50		100	3.2
2851	2561, 3311	11	- metaalharden	30	50	100	50		100 D	3.2
2851	2561, 3311	12	- lakspuiten en moffelen	100	30	100	50	R	100 D	3.2
2851	2561, 3311	2	- scoperen (opspuiten van zink)	50	50	100	30	R	100 D	3.2
2851	2561, 3311	3	- thermisch verzinken	100	50	100	50		100	3.2
2851	2561, 3311	4	- thermisch vertinnen	100	50	100	50		100	3.2
2851	2561, 3311	5	- mechanische oppervlaktebehandeling (slijpen, polijsten)	30	50	100	30		100	3.2
2851	2561, 3311	6	- anodiseren, eloxeren	50	10	100	30		100	3.2
2851	2561, 3311	7	- chemische oppervlaktebehandeling	50	10	100	30		100	3.2
2851	2561, 3311	8	- emailleren	100	50	100	50	R	100	3.2
2851	2561, 3311	9	- galvaniseren (vernikkelen, verchromen, verzinken, verkoperen ed)	30	30	100	50		100	3.2
2852	2562, 3311	1	Overige metaalbewerkende industrie	10	30	100	30		100 D	3.2
287	259, 331	A0	Grofsmederijen, anker- en kettingfabrieken:							
287	259, 331	B	Overige metaalwarenfabrieken n.e.g.	30	30	100	30		100	3.2
29	27, 28, 33	-	VERVAARDIGING VAN MACHINES EN APPARATEN							
29	27, 28, 33	0	Machine- en apparatenfabrieken incl. reparatie:							
29	27, 28, 33	1	- p.o. < 2.000 m2	30	30	100	30		100 D	3.2
30	26, 28, 33	-	VERVAARDIGING VAN KANTOORMACHINES EN COMPUTERS							
30	26, 28, 33	A	Kantoormachines- en computerfabrieken incl. reparatie	30	10	30	10		30	2
31	26, 27, 33	-	VERVAARDIGING VAN OVER. ELEKTR. MACHINES, APPARATEN EN BENODIGDH.							
314	272		Accumulatoren- en batterijenfabrieken	100	30	100	50		100	3.2
316	293		Elektrotechnische industrie n.e.g.	30	10	30	10		30	2
32	26, 33	-	VERVAARDIGING VAN AUDIO-, VIDEO-, TELECOM-APPARATEN EN -BENODIGDH.							
321 t/m 323	261, 263, 264, 331		Vervaardiging van audio-, video- en telecom-apparatuur e.d. incl. reparatie	30	0	50	30		50 D	3.1
3210	2612		Fabrieken voor gedrukte bedrading	50	10	50	30		50	3.1

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS						
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID	GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND	CATEGORIE
33	26, 32, 33	-	VERVAARDIGING VAN MEDISCHE EN OPTISCHE APPARATEN EN INSTRUMENTEN							
33	26, 32, 33	A	Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d. incl. reparatie	30	0	30	0		30	2
34	29		VERVAARDIGING VAN AUTO'S, AANHANGWAGENS EN OPLEGGERS							
341	291	0	Autofabrieken en assemblagebedrijven							
343	293		Auto-onderdelenfabrieken	30	10	100	30	R	100	3.2
35	30	-	VERVAARDIGING VAN TRANSPORTMIDDELEN (EXCL. AUTO'S, AANHANGWAGENS)							
351	301, 3315	0	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven:							
351	301, 3315	1	- houten schepen	30	30	50	10		50	3.1
351	301, 3315	2	- kunststof schepen	100	50	100	50	R	100	3.2
352	302, 317	0	Wagonbouw- en spoorwegwerkplaatsen:							
352	302, 317	1	- algemeen	50	30	100	30		100	3.2
353	303, 3316	0	Vliegtuigbouw en -reparatiebedrijven:							
354	309		Rijwiel- en motorrijwielfabrieken	30	10	100	30	R	100	3.2
355	3099		Transportmiddelenindustrie n.e.g.	30	30	100	30		100 D	3.2
36	31	-	VERVAARDIGING VAN MEUBELS EN OVERIGE GOEDEREN N.E.G.							
361	310	1	Meubelfabrieken	50	50	100	30		100 D	3.2
361	9524	2	Meubelstoffeerderijen b.o. < 200 m2	0	10	10	0		10	1
362	321		Fabricage van munten, sieraden e.d.	30	10	10	10		30	2
363	322		Muziekinstrumentenfabrieken	30	10	30	10		30	2
364	323		Sportartikelenfabrieken	30	10	50	30		50	3.1
365	324		Speelgoedartikelenfabrieken	30	10	50	30		50	3.1
3663.2	32999		Vervaardiging van overige goederen n.e.g.	30	10	50	30		50 D	3.1
45	41, 42, 43	-	BOUWNIJVERHEID							
45	41, 42, 43	0	Bouwbedrijven algemeen: b.o. > 2.000 m²	10	30	100	10		100	3.2
45	41, 42, 43	1	- bouwbedrijven algemeen: b.o. <= 2.000 m²	10	30	50	10		50	3.1
45	41, 42, 43	2	Aannemersbedrijven met werkplaats: b.o. > 1000 m²	10	30	50	10		50	3.1
45	41, 42, 43	3	- aannemersbedrijven met werkplaats: b.o.< 1000 m²	0	10	30	10		30	2
50	45, 47	-	HANDEL/REPARATIE VAN AUTO'S, MOTORFIETSEN; BENZINESERVICESTATIONS							
501, 502, 504	451, 452, 454		Handel in auto's en motorfietsen, reparatie- en servicebedrijven	10	0	30	10		30	2
501	451		Handel in vrachtauto's (incl. import en reparatie)	10	10	100	10		100	3.2
5020.4	45204	A	Autoplaatwerkerijen	10	30	100	10		100	3.2
5020.4	45204	B	Autobeklederijen	0	0	10	10		10	1
5020.4	45204	C	Autospuitinrichtingen	50	30	30	30	R	50	3.1

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS								
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID		GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		CATEGORIE
5020.5	45205		Autowasserijen	10	0	30		0		30		2
503, 504	453		Handel in auto- en motorfietsonderdelen en -accessoires	0	0	30		10		30		2
505	473	0	Benzineservisestations:									
505	473	2	- met LPG < 1000 m3/jr	30	0	30		50	R	50		3.1
505	473	3	- zonder LPG	30	0	30		10		30		2
51	46	-	GROOTHANDEL EN HANDELSBEMIDDELING									
511	461		Handelsbemiddeling (kantoren)	0	0	10		0		10		1
5121	4621	0	Grth in akkerbouwprodukten en veevoeders	30	30	50		30	R	50		3.1
5122	4622		Grth in bloemen en planten	10	10	30		0		30		2
5123	4623		Grth in levende dieren	50	10	100	C	0		100		3.2
5124	4624		Grth in huiden, vellen en leder	50	0	30		0		50		3.1
5125, 5131	46217, 4631		Grth in ruwe tabak, groenten, fruit en consumptie-aardappelen	30	10	30		50	R	50		3.1
5132, 5133	4632, 4633		Grth in vlees, vleeswaren, zuivelprodukten, eieren, spijsoliën	10	0	30		50	R	50		3.1
5134	4634		Grth in dranken	0	0	30		0		30		2
5135	4635		Grth in tabaksprodukten	10	0	30		0		30		2
5136	4636		Grth in suiker, chocolade en suikerwerk	10	10	30		0		30		2
5137	4637		Grth in koffie, thee, cacao en specerijen	30	10	30		0		30		2
5138, 5139	4638, 4639		Grth in overige voedings- en genotmiddelen	10	10	30		10		30		2
514	464, 46733		Grth in overige consumentenartikelen	10	10	30		10		30		2
5151.1	46711	0	Grth in vaste brandstoffen:									
5151.1	46711	1	- klein, lokaal verzorgingsgebied	10	50	50		30		50		3.1
5151.2	46712	0	Grth in vloeibare en gasvormige brandstoffen:									
5151.3	46713		Grth minerale olieprodukten (excl. brandstoffen)	100	0	30		50		100		3.2
5152.1	46721	0	Grth in metaalertsen:									
5152.2 /.3	46722, 46723		Grth in metalen en -halffabrikaten	0	10	100		10		100		3.2
5153	4673	0	Grth in hout en bouwmaterialen:									
5153	4673	1	- algemeen: b.o. > 2000 m²	0	10	50		10		50		3.1
5153.4	46735	4	zand en grind:									
5153.4	46735	5	- algemeen: b.o. > 200 m²	0	30	100		0		100		3.2
5154	4674	0	Grth in ijzer- en metaalwaren en verwarmingsapparatuur:									
5154	4674	1	- algemeen: b.o. > 2.000 m²	0	0	50		10		50		3.1
5155.1	46751		Grth in chemische produkten	50	10	30		100	R	100	D	3.2
5156	4676		Grth in overige intermediaire goederen	10	10	30		10		30		2
5157	4677	0	Autosloperijen: b.o. > 1000 m²	10	30	100		30		100		3.2
5157.2/3	4677	0	Overige groothandel in afval en schroot: b.o. > 1000 m²	10	30	100		10		100	D	3.2
5157.2/3	4677	1	- overige groothandel in afval en schroot: b.o. <= 1000 m²	10	10	50		10		50		3.1
518	466	0	Grth in machines en apparaten:									
518	466	1	- machines voor de bouwnijverheid	0	10	100		10		100		3.2

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID		GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		CATEGORIE
518	466	2	- overige	0	10	50		0		50		3.1
519	466, 469		Overige grth (bedrijfsmeubels, emballage, vakbenodigdheden e.d.	0	0	30		0		30		2
52	47	-	DETAILHANDEL EN REPARATIE T.B.V. PARTICULIEREN									
527	952		Reparatie t.b.v. particulieren (excl. auto's en motorfietsen)	0	0	10		10		10		1
60	49	-	VERVOER OVER LAND									
6022	493		Taxibedrijven	0	0	30	C	0		30		2
6023	493		Touringcarbedrijven	10	0	100	C	0		100		3.2
6024	494	0	Goederenwegvervoerbedrijven (zonder schoonmaken tanks): b.o. > 1000 m²	0	0	100	C	30		100		3.2
6024	494	1	- Goederenwegvervoerbedrijven (zonder schoonmaken tanks) b.o. <= 1000 m²	0	0	50	C	30		50		3.1
63	52	-	DIENSTVERLENING T.B.V. HET VERVOER									
6311.2	52242	0	Laad-, los- en overslagbedrijven t.b.v. binnenvaart:									
6311.2	52242	2	- stukgoederen	0	10	100		50	R	100	D	3.2
6312	52102, 52109	A	Distributiecentra, pak- en koelhuizen	30	10	50	C	50	R	50	D	3.1
6312	52109	B	Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	0	0	30	C	10		30		2
64	53	-	POST EN TELECOMMUNICATIE									
641	531, 532		Post- en koeriersdiensten	0	0	30	C	0		30		2
642	61	A	Telecommunicatiebedrijven	0	0	10	C	0		10		1
71	77	-	VERHUUR VAN TRANSPORTMIDDELEN, MACHINES, ANDERE ROERENDE GOEDEREN									
90	37, 38, 39	-	MILIEUDIENSTVERLENING									
9001	3700	A0	RWZI's en gierverwerkingsinricht., met afdekking voorbezinktanks:									
9002.1	381	A	Vuilophaal-, straatreinigingsbedrijven e.d.	50	30	50		10		50		3.1
9002.1	381	B	Gemeentewerven (afval-inzameldepots)	30	30	50		30	R	50		3.1
9002.2	382	A0	Afvalverwerkingsbedrijven:									
9002.2	382	A2	- kabelbranderijen	100	50	30		10		100		3.2
9002.2	382	A4	- pathogeen afvalverbranding (voor ziekenhuizen)	50	10	30		10		50		3.1
9002.2	382	A5	- oplosmiddelterugwinning	100	0	10		30	R	100	D	3.2
9002.2	382	A7	- verwerking fotochemisch en galvano-afval	10	10	30		30	R	30		2
9002.2	382	C0	Composteerbedrijven:									
9002.2	382	C3	- belucht v.c. < 20.000 ton/jr	100	100	100		10		100		3.2
93	96	-	OVERIGE DIENSTVERLENING									
9301.1	96011	A	Wasserijen en strijkinrichtingen	30	0	50	C	30		50		3.1
9301.1	96011	B	Tapijtreinigingsbedrijven	30	0	50		30		50		3.1
9301.2	96012		Chemische wasserijen en ververijen	30	0	30		30	R	30		2
9301.3	96013	A	Wasverzendinrichtingen	0	0	30		0		30		2

2. Lijst van specifiek toegestane bedrijven binnen de bestemming ‘Bedrijf’

Bijlage 2

Lijst van specifiek toegestane bedrijven binnen de bestemming 'Bedrijf'

Omschrijving van de bedrijven	Adres	SBI-code	Milieucategorie
Bouwbedrijf	Asserweg 6 te Hooghalen	45	3.1
Transportbedrijf	Beilerweg 36 te Beilen, Alting 11 te Beilen, Westerhaar 12 te Wijster,	6024	3.1
Kennel	Meesterswijk 34 te Bovensmilde en Nieuwewijkje 3 te Smilde	0125	3.1
Autosloperij	Evert Hendriksweg 46 te Smilde	51571	3.1
Opslag en overslag bedrijf	Eursing 32 en 34 te Beilen	6312	3.1
Hondenschool	Leemdijk 16 te Smilde	9133.1	3.1
Houtzagerij	Rheeveld 2 te Hijken	2010.1	3.2

3. Van toepassing zijnde regels na wijziging naar de bestemming ‘Bedrijf – Prostitutie’

Bijlage 3
Van toepassing zijnde regels na wijziging naar de bestemming 'Bedrijf - Prostitutie'

Bedrijf - Prostitutie

1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'bedrijf - prostitutie' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. een prostitutiebedrijf;
met daaraan ondergeschikt:
b. het wonen ten behoeve van het bedrijf;
c. wegen en paden;
d. water;
met de daarbij behorende:
e. bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen;
f. bedrijfswoningen;;
g. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;
h. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;
i. tuinen, erven en terreinen;

2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:
   1. per bestemmingsvlak mogen uitsluitend gebouwen en overkappingen ten behoeve van één prostitutiebedrijf worden gebouwd;
   2. het aantal bedrijfswoningen zal ten hoogste één per prostitutiebedrijf bedragen;
   3. de gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen, waaronder overkappingen, zal per bestemmingsvlak niet meer bedragen dan de 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen;
   4. de bedrijfsgebouwen, aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning zullen ten minste 3 m achter de naar de weg(en) gekeerde gevel(s) van de bedrijfswoning, dan wel het verlengde daarvan worden gebouwd;
   5. de maatvoering van een bouwwerk zal voorts voldoen aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	Maximale oppervlakte in m^2		Goothoogte in m	Dakhelling in °		Hoogte in m
	per gebouw	gezamenlijk	max.	min.	max.	max.
Bedrijfsgebouw en overkapping	-	-	5	20	60	12
Bedrijfswoning	150*	-	3,5	30	60	8
Aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de bedrijfswoning	-	100	3,5	-	60	-

* tenzij de bestaande oppervlakte meer bedraagt, in welk geval de oppervlakte van een bedrijfswoning ten hoogste de bestaande oppervlakte zal bedragen

b. Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, geldt dat de hoogte ten hoogste 10 m bedraagt.

3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 2 sub a onder 5 en worden toegestaan dat de oppervlakte van een bedrijfswoning wordt vergroot tot ten hoogste 250 m^2.

4 Specifieke gebruiksregels

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gedeelten van een bedrijfswoning, inclusief aan- en uitbouwen, en/of een bijgebouw bij de bedrijfswoning, voor de uitoefening van een aan huis verbonden beroep, indien:
   1. het beroep niet wordt uitgeoefend door en van de bewoners van de bedrijfswoning, met dien verstande dat één andere arbeidskracht ter plekke werkzaam mag zijn;
   2. de beroepsvloeroppervlakte in de bedrijfswoning meer bedraagt dan 30% van het vloeroppervlak van de bedrijfswoning;
   3. de beroepsvloeroppervlakte in een bijgebouw meer dan 45 m^2 bedraagt;
   4. parkeren niet op eigen erf plaatsvindt;
   5. detailhandel plaatsvindt anders dan productiegebonden detailhandel;
b. het splitsen van een bedrijfswoning in meer dan één woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatie;

d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel.

4. Karakteristieke bouwwerken

Bijlage 4 Karakteristieke bouwwerken

Monumenten Buitengebied Midden-Drenthe

Molen Makkum 40 te Beilen
Woonboerderij Terhorst 7 te Beilen
Woonboerderij inclusief aangebouwde schuur en vrijstaande schuur Boermarkeweg 11 te Hooghalen
Landhuis met garage en schuur Zwiggelterweg 4 te Hooghalen
Graftombe Tramweg 14 te Smilde
Boerderij en bijschuur Hoogeveenseweg 19 te Brunstinge
Boerderij en wagenschuur Hoogeveenseweg 21 te Brunstinge
Woonhuis en bijgebouw De Vledders 6 te Eursinge
Woonhuis De Vledders 8 te Eursinge
Boerderij Wezuperweg 1 te Orvelte
Bunker, aardappelbewaarplaats en rioolwaterzuiveringsinstallatie voormalig kamp Westerbork bij Schattenberg 2/4 te Zwiggelte
Directeurswoning voormalig kamp Westerbork Schattenberg 4 te Zwiggelte
Drie kalkstenen dienstwoningen Roelfsema Rznweg 20-23
Draaibrug Westerborkerveld/Zuidereschweg ten Noordwesten van Witteveen

Karakteristieke boerderijen met rieten daken

Alting 31 te Beilen
Brunsting 13 te Beilen
Brunsting 14 te Beilen
Brunsting 15 te Beilen
Brunsting 17 te Beilen
Brunsting 18 te Beilen
Holthe 57 te Beilen
Klatering 7 te Beilen
Klatering 8 te Beilen
Klatering 11 te Beilen
Klatering 12 te Beilen
Klatering 14 te Beilen
Klatering 15 te Beilen
Klatering 16 te Beilen
Klatering 18 te Beilen
Klatering 19 te Beilen
Klatering 20 te Beilen
Terhorst 7 te Beilen
Terhorst 10 te Beilen
Terhorst 15 te Beilen
Terhorst 17 te Beilen
Terhorst 19 te Beilen
Smalbroek 19 te Beilen
De Brink 8 te Drijber
Beilerweg 22 te Hooghalen
Boermarkeweg 2 te Hooghalen

Boermarkeweg 3 te Hooghalen
Boermarkeweg 4 te Hooghalen
Boermarkeweg 5 te Hooghalen
Boermarkeweg 6 te Hooghalen
Boermarkeweg 7 te Hooghalen
Boermarkeweg 11 te Hooghalen
Boermarkeweg 13 te Hooghalen
Boermarkeweg 14 te Hooghalen
Boermarkeweg 15 te Hooghalen
Boermarkeweg 17 te Hooghalen
Boermarkeweg 21 te Hooghalen
Boermarkeweg 23 te Hooghalen
Boermarkeweg 25 te Hooghalen
Boermarkeweg 27 te Hooghalen
De Streek 1 te Hooghalen
Zwiggelterweg 4 te Hooghalen
Beilerstraat 5 te Hijken
Noordkamp 8 te Hijken
Oosteinde 13 te Hijken
Oosteinde 15 te Hijken
Oosteinde 16 te Hijken
Brinkkampen 2 te Spier
De Steegde 4 te Spier
Wijsterweg 3 te Spier
Brunstingerweg 15 te Wijster
Hamveid 21 te Wijster
Sportweg 3 te Wijster
Beilervaart 5 te Hoogersmilde
Rijksweg 254 te Hoogersmilde
Rijksweg 260 te Hoogersmilde
Vaartweg 94 te Hoogersmilde
Veldhuizenweg 7 te Hoogersmilde
Tramweg 14 te Smilde
Heirweg 26 te Balinge
De Goorns 1 te Eursinge
De Goorns 2 te Eursinge
De Goorns 3 te Eursinge
De Goorns 5 te Eursinge
De Goorns 6 te Eursinge
De Goorns 7 te Eursinge
De Goorns 8 te Eursinge
De Goorns 10 te Eursinge
De Goorns 12 te Eursinge
De Vledders 2 te Eursinge
De Vledders 4 te Eursinge
De Vledders 6 te Eursinge
De Vledders 8 te Eursinge

De Vledders 10 te Eursinge
De Vledders 12 te Eursinge

5. Biovergistingsinstallaties bij agrarische bedrijven

Bijlage 5
Biovergistingsinstallaties bij agrarische bedrijven

Brunstingerveld 8 te Beilen
Middenraai 22 te Nieuweroord
Mr. J.B. Kanweg 105 te Witteveen
Oosthalen 4b te Hooghalen
De Streek 4 te Hooghalen

6. Beeldkwaliteitsplan

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

BügelHajema
Plek voor ideeën

Beeldkwaliteitsplan Buitengebied gemeente Midden-Drenthe

Uitbreiding agrarische bebouwing en (her)bouw burgerwoningen

Beeldkwaliteitsplan Buitengebied gemeente Midden-Drenthe

Uitbreiding agrarische bebouwing en (her)bouw burgerwoningen

153.00.01.24.00

26 januari 2011

Inhoud

1.0 Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling 09
1.2 Visie op het beeldkwaliteitsplan 09
1.3 Status beeldkwaliteitsplan en relatie met het bestemmingsplan buitengebied 09
1.4 De opbouw van het beeldkwaliteitsplan 09

2.0 De landschappelijke opbouw

2.1 Opbouw in stappen 13
2.2 Ontstaansgeschiedenis 13
2.2.1 Ondergrond 13
2.2.2 Occupatiegeschiedenis 13
2.3 Landschapstypes 17

3.0 Richtlijnen per landschapstype

3.1 Beekdalen (Agrarisch met waarden 3 en 4) 23
3.2 Oude veldontginningen (Agrarisch met waarden 2) 27
3.3 Jonge veldontginningen (Agrarisch met waarden 1) 31
3.4 Veenontginningen (Agrarisch met waarden 1) 33

4.0 Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen

4.1 Schaalvergroting in de landbouw 41
4.1.1 Nieuwe stallen en loodsen 42
4.1.2 Silo's 44
Mestsilo's 44
Voersilo's 46
Sleufsilo's, mestplaten en mestbassins 47
4.2 Paardenhouderijen 48
4.3 Wonen in het buitengebied 50
4.3.1 Vervangende nieuwbouw 50
4.3.2 Nieuwbouw via Ruimte voor Ruimte-regeling 52
4.3.3 Wonen in agrarische bebouwing 54

1.0

Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling

De gemeente Midden-Drenthe heeft een nieuw bestemmingsplan Buitengebied opgesteld. In dit bestemmingsplan wil de gemeente zo goed mogelijk inspelen op de mogelijkheden voor en eigenschappen van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Daarnaast wil de gemeente de kwaliteiten van het buitengebied hoog houden. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom worden ingepast met het oog op de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Om hieraan sturing te geven, heeft de gemeente opdracht gegeven voor de meest voorkomende ontwikkelingen beeldkwaliteitsrichtlijnen vast te leggen. Hierbij gaat het om richtlijnen voor de bouw van stallen, loodsen, silo's en nieuwe woningen in het buitengebied.

1.2 Visie op het beeldkwaliteitsplan

Landschap is geen statisch gegeven, maar landschap is voortdurend in ontwikkeling. Alle ontwikkelingsfasen door de jaren heen hebben het landschap van Midden-Drenthe gemaakt tot wat het nu is. De belangrijkste opgave is om nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden te verankeren aan de kenmerken van het bestaande landschap. Nieuwe ontwikkelingen zijn een nieuwe fase in de ontwikkeling van het landschap. Het nieuwe krijgt hierdoor ook een zekere logica.
Het landschap is in deze benadering dus niet sturend voor welke ontwikkelingen wel en welke niet gewenst zijn, maar geeft wel vanuit zijn eeuwenlange historie randvoorwaarden aan de wijze waarop. Op deze manier kunnen nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied.

In het beeldkwaliteitsplan zijn vanuit het landschap specifieke richtlijnen geformuleerd. Hierdoor kan dezelfde ontwikkeling in verschillende landschapstypen anders worden vormgegeven. Naast deze meer algemene richtlijnen vanuit het landschapstype, zijn specifiek voor nieuwe ontwikkelingen aanvullende richtlijnen ontwikkeld.

1.3 Status beeldkwaliteitsplan en relatie met het bestemmingsplan buitengebied

Het beeldkwaliteitsplan is een apart document dat afzonderlijk wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Het document heeft echter wel een hele duidelijke koppeling met het bestemmingsplan Buitengebied.

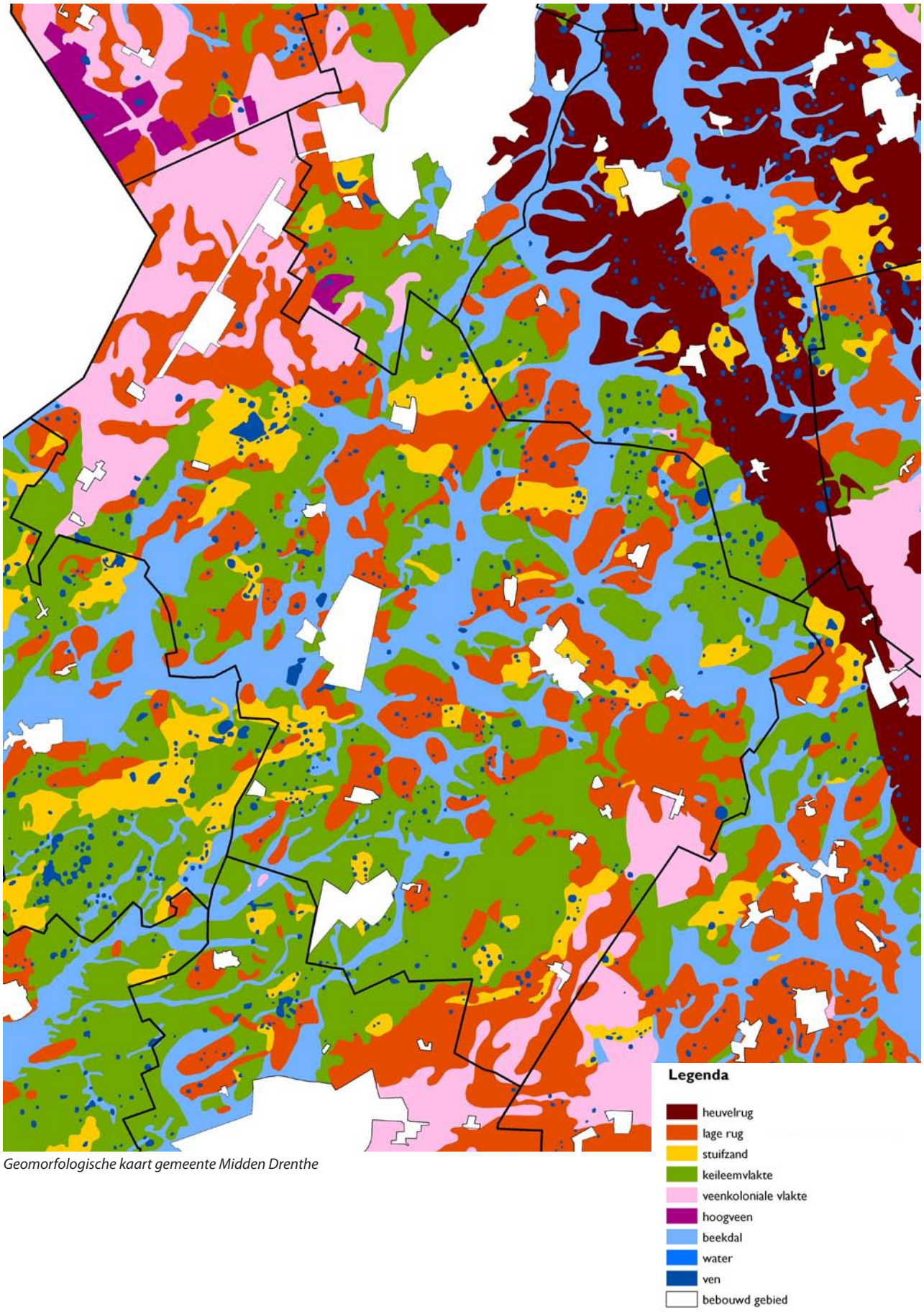
Het beeldkwaliteitsplan kan altijd worden gebruikt als toetsend document bij ontwikkelingen in het buitengebied. Daarnaast zijn een aantal aspecten van het beeldkwaliteitsplan ook in het bestemmingsplan verankerd. Zo worden in het beeldkwaliteitsplan per landschapstype richtlijnen genoemd voor de opzet van erven. Deze richtlijnen hebben waar mogelijk een doorvertaling gekregen in de bouwregels van het bestemmingsplan. Bovendien worden in het beeldkwaliteitsplan richtlijnen genoemd die specifiek op nieuwe ontwikkelingen (zoals de bouw van een stal of silo) zijn gericht. Naar deze richtlijnen wordt in de afwijkingsregels verwezen.

1.4 De opbouw van het beeldkwaliteitsplan

In de opbouw van het beeldkwaliteitsplan is aangesloten bij de wijze van werken. Allereerst wordt in het volgende hoofdstuk aandacht besteed aan de diverse aspecten waaruit de opbouw van het landschap van de gemeente Midden-Drenthe kan worden verklaard: de abiotische processen (zoals de geomorfologie) en de toevoegingen die de mens in de loop der jaren heeft gedaan. Deze analyse leidt tot vier landschappelijke deelgebieden.
In hoofdstuk 3 worden de kenmerken van de verschillende deelgebieden beschreven en worden per deelgebied richtlijnen gegeven voor ontwikkelingen in het deelgebied. De keuze voor de beeldkwaliteitsrichtlijnen wordt gemotiveerd. Hoofdstuk 4 biedt vervolgens handreikingen en richtlijnen per ontwikkeling in het buitengebied. Illustraties geven aan hoe met deze ontwikkelingen kan worden omgegaan, rekening houdend met de landschappelijke verschillen.

2.0

De landschappelijke opbouw

Geomorfologische kaart gemeente Midden Drenthe

2.1 Opbouw in stappen

Het landschap in de gemeente Midden-Drenthe is het resultaat van een voortdurende wisselwerking tussen het natuurlijke milieu en de talloze menselijke ingrepen in de loop van de tijd. Bij de analyse van het landschap wordt met de vaak toegepaste 'lagenbenadering' ingespeeld op deze wisselwerking in ontwikkelingsgeschiedenis.
De methodiek van de lagenbenadering stelt onze leefomgeving voor als een samenstel van 'lagen'. Afhankelijk van de analyse en het doel van de analyse kunnen meerdere lagen worden onderscheiden. In dit beeldkwaliteitsplan wordt aangesloten bij de onderverdeling die ook in het bestemmingsplan Buitengebied en indirect in het Landschapsbeleidsplan wordt gebruikt: de laag van de natuurlijke ondergrond en de occupatielaag.
De natuurlijke ondergrond is een resultante van abiotische processen. Deze processen zijn tienduizenden jaren geleden al begonnen. Onder andere in de geomorfologie, het bodempatroon en het waterstelsel komt dit naar voren.
De occupatielaag heeft vorm gekregen door de mens.
Deze laag bevat alle sporen van menselijke activiteit.
Uiteraard heeft de mens bijvoorbeeld bij het bouwen van nederzettingen en bij het aanleggen van wegen en spoorlijnen aanvankelijk gebruikgemaakt van de mogelijkheden die de natuurlijke ondergrond hen bood. De ondergrond is daarmee voorwaardenscheppend geweest voor de bovenliggende occupatielaag.

In het navolgende wordt kort de ontstaansgeschiedenis van Midden-Drenthe aangeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de ontwikkeling van de natuurlijke ondergrond en de occupatiegeschiedenis.

2.2 Ontstaansgeschiedenis

2.2.1 Ondergrond

Het Drentse landschap is voor een groot deel gevormd in de voorlaatste ijstijd, het saalien. In deze periode bedekt een honderden meters dikke gletsjer heel Drenthe. Voor deze gletsjer uit wordt een dik pak grof zand en grind afgezet, dat in de gemeente nog steeds is terug te vinden. In het tweede deel van het saalien wordt door een nieuwe gletsjer (die tot aan het Nederlandse rivierengebied reikt) keileem afgezet. Deze keileem vormt de directe ondergrond van het gevormde Drents Plateau.

In de laatste ijstijd, het weichselien, slijt het smeltwater meters diepe dalen in het Drents Plateau, waardoor het huidige patroon van beekdalen zich ontwikkelde.
Dit versneden keileemlandschap strekt zich uit over de hele westflank van het Drents Plateau. Het is een vrij vlak gebied met een geleidelijk verval in westelijke en zuidelijke richting. Het gehele gebied heeft een bijna aaneengesloten bedekking met dekzand. Het meest onregelmatige reliëf vormen de stuifzanden, zoals het Mantingerzand. Westelijk van Beilen is de keileem binnen de beekdalen verdwenen.

Na de ijstijden, in een warmer klimaat, vindt op uitgebreide schaal veengroei plaats. Aan de randen en in de laagten van het Drents Plateau stagneert de waterafvoer. Hier ontwikkelen zich moerassen die door plantengroei worden opgevuld. Zo ontstaan de uitgestrekte veengebieden. Uitlopers van deze grote veengebieden liggen bij Smilde (Smildiger venen) en in de omgeving van Nieuw-Balinge en Witteveen (onderdeel van het veengebied van Hoogeveen).

2.2.2 Occupatiegeschiedenis

De eerste bewoning

De eerste bewoners van Drenthe leiden een rondtrekkend bestaan. In eerste instantie zijn het rendierjagers, maar later hebben de mensen een bestaan als jager-verzamelaars, waarbij ze van het ene jachtkamp naar het andere trekken. De eerste zichtbare sporen die de mens echter heeft achtergelaten, zijn de hunebedden. Hoewel er in de gemeente Midden-Drenthe geen (resten van) hunebedden staan, zijn er wel vondsten gedaan uit deze periode.
De hunebedbouwers (vanaf 3400 voor Christus) kunnen als de eerste echte boeren van Drenthe worden beschouwd. De hunebedbouwers (ook wel Trechterbekercultuur genoemd) kennen geen zwervend bestaan en leven min of meer op dezelfde plek. Als de akkers uitgeput raken, is dat aanleiding om de nederzetting te verplaatsen. Belangrijk in hun bestaan was het bouwen van monumentale graven als collectieve grafkelders. Van de hunebedden is nu alleen het geraamte nog te zien; oorspronkelijk zijn de hunebedden ingebed geweest in een aarden heuvel.
De nazaten van de hunebedbouwers borduren voort op de manier van leven van hun voorouders. Vanaf circa 2800 voor Christus ontstaat de gewoonte om grafheuvels op te werpen van zand en plaggen. Binnen de gemeentegrenzen

zijn deze grafheuvels bijvoorbeeld nog te vinden in het Elper Noorderveld. In een latere fase worden de doden verbrand en de asresten verzameld in een aarden pot en begraven. Deze zogenaamde urnenvelden zijn in het oosten van de gemeente op vier plaatsen aangetroffen.

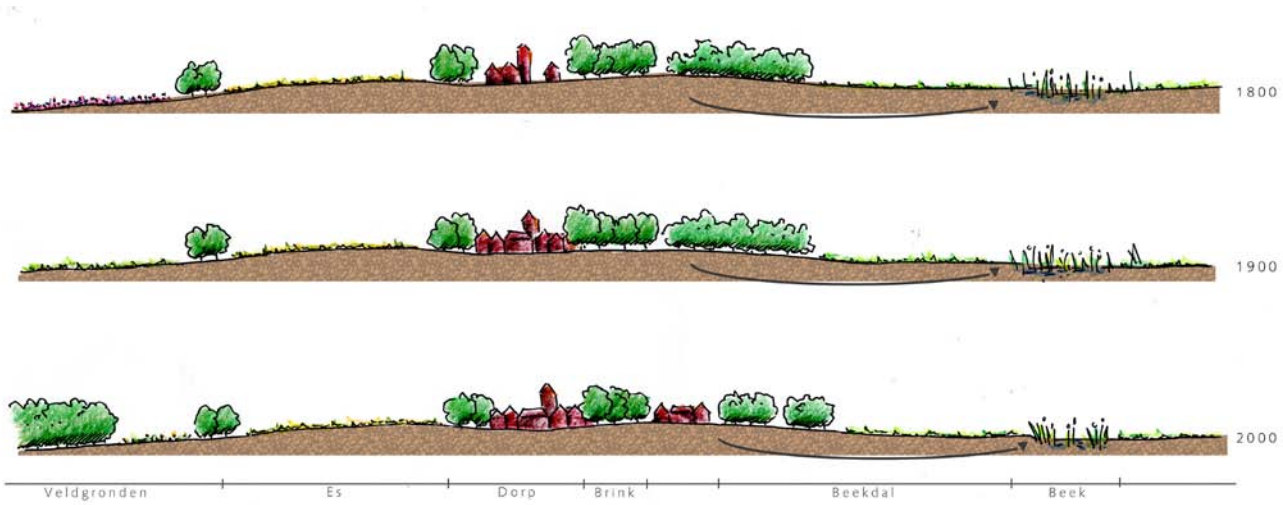
Met de ontwikkeling van de celtic fields (ook wel raatakkers genoemd) wordt vanaf 1000 voor Christus een nieuwe landbouwkundige traditie ingezet. De celtic fields zijn complexen van veldjes van circa 40 x 40 meter die omzoomd zijn door lage wallen. Het systeem is gebaseerd op wisselteelt waarbij de akkers afwisselend als bouwland, braakliggend land of huisplaats in gebruik zijn.
Op het Hijkerveld en het Elper Noorderveld zijn complexen van celtic fields aangetroffen. Veel celtic fields zijn in latere tijd geëgaliseerd, maar op luchtfoto's zijn de patronen nog herkenbaar.

De esdorpen

Vanaf de negende eeuw na Christus ontstaan de eerste vaste nederzettingen op het Drents Plateau. Deze nederzettingen, de esdorpen, liggen op de overgang van droog naar nat, op de overgangen naar de beekdalen. Het landbouwsysteem wordt in deze periode bepalend voor de ruimtelijke verschijningsvorm van het landschap. Dit systeem kenmerkt zich door een drie-eenheid: de es, het beekdal en de velden.
De essen fungeren als landbouwgrond. In de grasrijke beekdalen graast het vee. Op de niet te bewerken heidevelden worden de schapen geweid. De heideplaggen worden, vermengd met de stalmest uit de boerderijen, gebruikt als bemesting van de voedselarme essen. Hierdoor krijgen de essen in de loop der eeuwen hun karakteristieke lichte bolling. Rond de essen worden bosjes aangelegd om het vee op afstand te houden.
De esdorpen liggen vaak ingeklemd tussen de beekdalen en de essen. Typerend voor de esdorpen is de aanwezigheid van een brink. Deze brink is de verzamelplaats voor het vee en dient door de aanwezige beplanting als houtleverancier.
Met de uitvinding van de kunstmest komt een einde aan dit landbouwsysteem. De kunstmest biedt mogelijkheden om de tot dan toe onbewerkbare woeste heidegronden in cultuur te brengen.

De veenontginningen

Vanaf de zestiende eeuw worden de grote veengebieden in cultuur gebracht. In die tijd groeit de bevolking in de Nederlanden sterk en daarmee groeit de behoefte aan brandstof. De turfwinning wordt daarom steeds grootschaliger aangepakt.
Kooplieden uit Holland kopen grote veencomplexen op, die vervolgens door compagnieën worden ontgonnen. De Smildiger venen worden vanaf 1617 ontgonnen met Hoogersmilde als eerste nederzetting. De aanleg van de Drentsche Hoofdvaart vanaf 1763 geeft de ontginning een grote impuls. De Drentsche Hoofdvaart wordt de ontginningsbasis en transportas van het gebied. Haaks op de Drentsche Hoofdvaart worden wijken gegraven voor de ontwatering van het veen. Tussen Hoogersmilde en Assen ontstaat een langgerekt lint van

Ontwikkeling Drentse landschap door de eeuwen heen

bebouwing. Op sommige plaatsen ontstaan zelfs komvormige dorpen (Smilde, Bovensmilde).
De Echtense venen rond Hoogeveen worden na 1626 ter hand genomen. In eerste instantie de Hoogeveensche Vaart en de Middenraai en veel later het Linthorst-Homankanaal (1926) ontsluiten het veengebied.

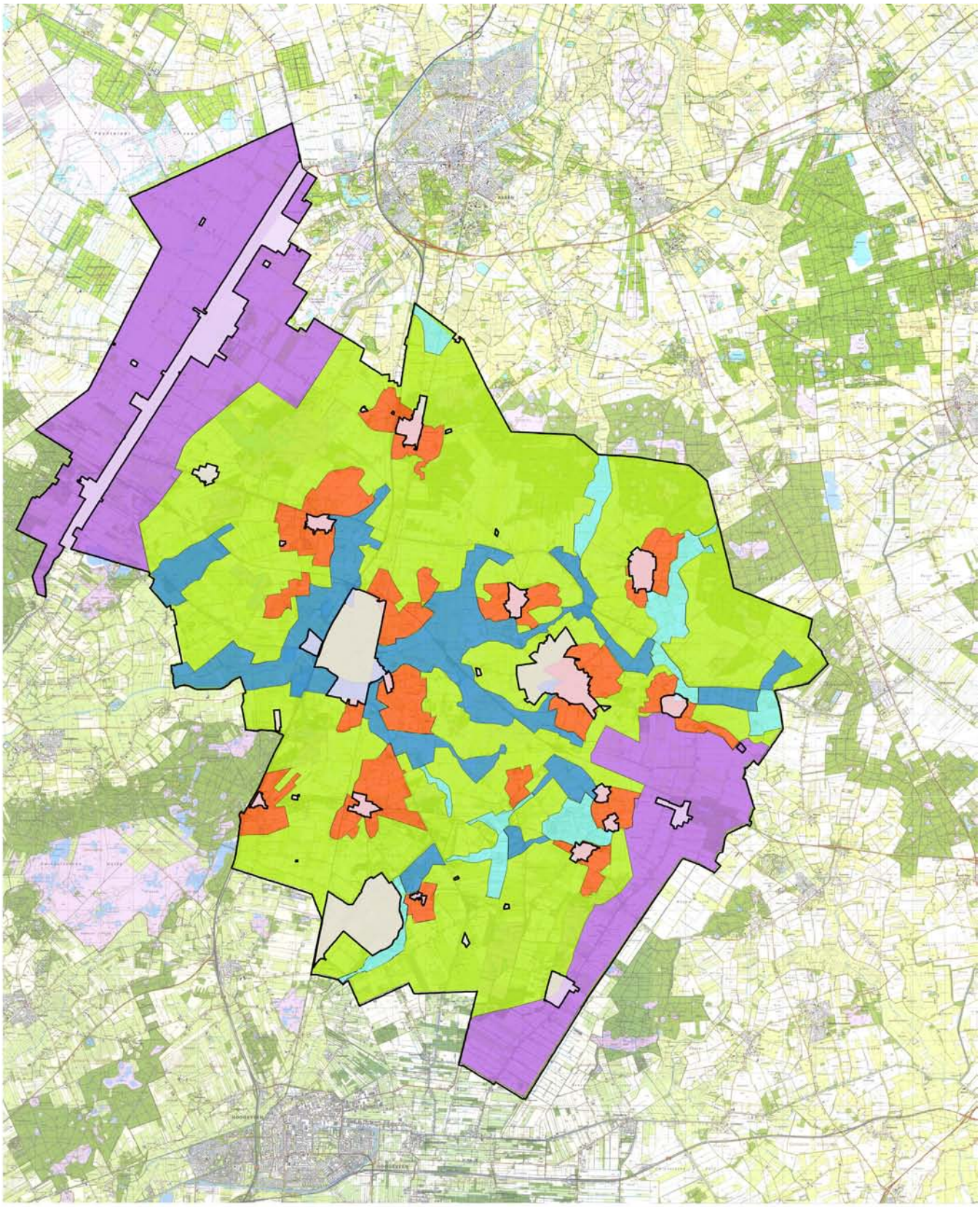
Ontginning van de heidevelden

Vanaf het begin van de twintigste eeuw worden de heidevelden ontgonnen. De opkomst van de kunstmest en een betere ontsluiting van de gebieden door het verdichten van het wegennet zijn de belangrijkste motoren. Een groot deel van de gronden wordt omgezet in landbouwgebied. Een aanzienlijk deel van de gronden wordt ook voor de bosbouw ingericht. Onder leiding van Staatsbosbeheer worden in het kader van de werkverschaffing en voor het mijnhout dennenbossen aangeplant op de hogere, voor de landbouw minder geschikte gronden, vooral op de stuifzanden op de plateaus. Tegenwoordig zijn deze staatsbossen belangrijke recreatieve verblijfsgebieden. In deze tijd ontstaan de Boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo, het Heuvinger Zand, het Hooge Veld en delen van het Amer- en Zwiggelterveld, delen van het Laaghaler- en Noorderveld samen met het Noordhijkerzand, delen van het Ter Horster Zand en de Moraine.
Witteveen ontstaat in deze periode als werkverschaffingsdorp. Volgens een vooropgezet model van een esstructuur met onder andere een kunstbrink wordt het dorp ontwikkeld met 50 arbeiderswoningen, een school en een kerk en later enkele boerderijen. Rond Witteveen is in die tijd 1700 ha grond ontgonnen.

Recente ontwikkelingen

Na de Tweede Wereldoorlog ontstaat een opschaling van het boerenbedrijf om in een grotere voedselproductie te voorzien. Ook in Midden-Drenthe vindt deze schaalvergroting in grote mate plaats. De ruilverkavelingen verbeteren de vaak ondoelmatige verkavelingssituatie en concentreren het boerenbezit. In Midden-Drenthe werden in de periode 1960-1975 de ruilverkavelingen Schoonloo/Grolloo, Broekstreek, Westerbork, Dwingeloo/Smalbroek, Spier en Hijken uitgevoerd.
Bovendien wordt in deze periode het waterhuishoudkundige systeem aangepast om het landbouwkundig gebruik van de gronden te verbeteren. Onder andere de Westerborkerstroom-Beilerstroom-Dwingelerstroom wordt in dit kader genormaliseerd.

Een ontwikkeling van een heel andere orde is de opkomst van de recreatiesector. Drenthe wordt meer en meer ontdekt als vakantieprovincie. In Midden-Drenthe heeft dit als gevolg dat diverse bungalowparken en campings tot bloei komen en recreatieve (fiets)routes in het buitengebied worden uitgezet. Dit heeft geresulteerd in een sterk vertakt routestelsel.

Gebiedsindeling Midden Drenthe

Legenda:

- *Beekdalen (resp. herverkaveld en oorspronkelijk)*
- *Jonge veldontginningen*
- *Oude veldontginningen*
- *Veenontginnigen*

2.3 Karakteristieke landschappen in Midden-Drenthe

Op basis van de ontstaansgeschiedenis en de huidige verschijningsvorm van het landschap kan binnen de gemeente Midden-Drenthe onderscheid worden gemaakt in twee landschappelijke hoofdeenheden: het Drents Plateau en de venen aan de randen. Daarbinnen kunnen vier landschappelijke deelgebieden worden onderscheiden:

- **Het plateau** met:
  - de beekdalen;
  - de oude ontginningen van de essen en de dorpen;
  - de jongere ontginningen met agrarische gronden, grootschalige boscomplexen en woeste gronden (heiderestanten en stuif zanden).
- **De rand** met:
  - de veenontginningen.

Deze deelgebieden sluiten aan bij de gemaakte indeling in het Landschapsbeleidsplan en het bestemmingsplan Buitengebied. Binnen het bestemmingsplan wordt echter een iets andere naamgeving gehanteerd:

Landschapstype	**Bestemming in bestemmingsplan**
Beekdalen	Agrarisch met waarden 3 en 4
Oude veldontginningen	Agrarisch met waarden 2
Jonge veldontginningen	Agrarisch met waarden 1
Veenontginningen	Agrarisch met waarden 1

3.0

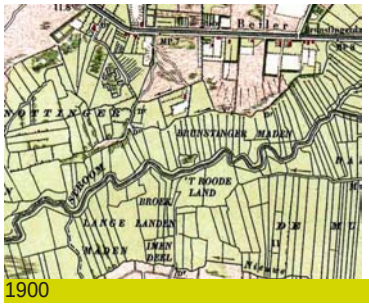
Beeldkwaliteitsrichtlijnen per landschapstype

De gemeente Midden-Drenthe wil de kwaliteiten van het landschap hoog houden, maar ook mogelijkheden bieden voor nieuwe ontwikkelingen.
In het Landschapsbeleidsplan wordt geconstateerd dat door diverse ontwikkelingen in de loop der jaren, zoals schaalvergroting en ruilverkavelingen, de landschappelijke verschillen binnen de gemeente vervagen. De inzet van het Landschapsbeleidsplan is er op gericht om juist de verschillen te accentueren. Het beeldkwaliteitsplan bouwt hierop voort. Hierbij past het principe van 'behoud door ontwikkeling', waarbij nieuwe ontwikkelingen een bijdrage leveren aan het behouden en versterken van bestaande kwaliteiten. Ontwikkelingen bieden daardoor kansen voor landschapsbehoud en –versterking. Dit principe vormt het vertrekpunt voor de beeldkwaliteitsrichtlijnen voor diverse ontwikkelingen in het buitengebied.
In dit hoofdstuk worden de richtlijnen per landschapstype genoemd. In hoofdstuk 4 komen de aanvullende richtlijnen per ontwikkeling aan bod. Deze richtlijnen staan naast de richtlijnen per landschapstype.

Principeschets
beekdalen

1900

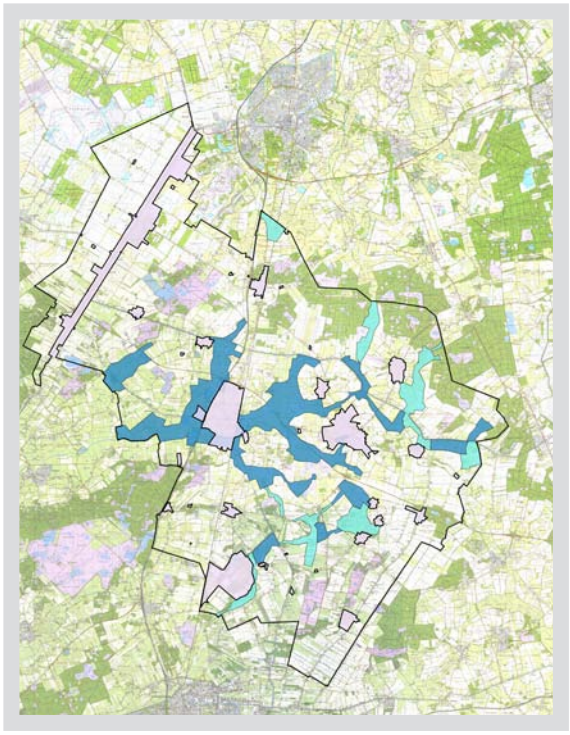

1950

Luchtfoto 2005

3.1 De beekdalen

Landschap

Na het opheffen van de markegrenzen zijn de beekdalen verdeeld onder de eigenaren. Dit heeft geleid tot een strokenverkaveling haaks op de beek. Om het vee te keren, werden de perceelsgrenzen beplant, vooral met elzen. Bij de Elperstroom en de Hijkerleek is dit patroon nog steeds herkenbaar. In andere beekdalen is de verkavelingsvorm nog wel zichtbaar.

De overgang van een besloten beekdallandschap in de bovenloop naar een wijd en open middengebied is goed te zien in het dal van de Beilerstroom ten oosten van Beilen, waar het beekdal een grote breedte bezit. In de gemeente is een groot deel van de beekdalen ruilverkaveld ten behoeve van de landbouw. De smalle strokenverkaveling is hier vervangen door een bredere, bijna blokvormige verkaveling. Ook zijn meanderende beeklopen genormaliseerd.

Veel beekdalen worden aan beide zijden begrensd door wegen, die meest beplant zijn. Verbindende wegen doorsnijden het beekdal loodrecht.

Van oudsher komt bebouwing in de beekdalen niet voor. Tegenwoordig is aan de randen van vooral de ruilverkavelde beekdalen agrarische bebouwing te vinden. Deze bebouwing is gesitueerd direct aan de weg. De bebouwing is relatief nieuw. De erfbeplanting varieert van beplanting rondom het erf tot het ontbreken van beplanting.

Landschappelijke onderlegger beekdalen	
Abiotisch patroon	Uitgesneden smeltwaterdalen Drents Plateau Eerdgronden en veengronden
Occupatiepatroon	
water	Beken met meanderend verloop; enkele beken genormaliseerd Voedselrijk kwelwater
wegen	Langs de rand van het beekdal
bebouwing	Van oudsher is er geen bebouwing in de beekdalen. Grote agrarische bedrijven aan de rand van ruilverkavelde beekdalen
beplanting	Houtwallen (elzensingels) haaks op de beek Onregelmatige wegbeplanting, soms met onderbegroeiing, langs de wegen langs de beekdalen
erven	Erven direct gekoppeld aan de weg Voorzijde gericht op de weg; achterzijde richting de beek Erfbeplanting varieert
verkaveling	Van oorsprong een smalle strokenverkaveling haaks op de beek Door de ruilverkaveling een schaalvergroting naar bredere kavels

Toelichting richtlijnen beekdalen

Een aantal beekdalen hebben nog de karakteristieke eigenschappen die de beekdalen vroeger ook hadden. In deze beekdalen komt geen bebouwing voor. In het bestemmingsplan zijn deze beekdalen aangegeven als ‘Agrarisch met waarden 3’. Nieuwe bebouwing wordt in deze beekdalen uitgesloten in het bestemmingsplan.
Een flink aantal beekdalen is herverkaveld. Hier heeft een flinke schaalvergroting plaatsgevonden, beken zijn vaak genormaliseerd. In deze beekdalen komt wel bebouwing voor. In het bestemmingsplan zijn deze beekdalen benoemd als ‘Agrarisch met waarden 4’. In deze beekdalen zijn voornamelijk agrarische bedrijven gevestigd. In het ontwerpbestemmingsplan is bij recht uitbreiding mogelijk tot 1,5 ha, met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels tot 2 ha. De richtlijnen die hier worden benoemd, hebben dan ook alleen betrekking op deze beekdalen.

De boerenerven in de beekdalen kenmerken zich door een rechthoekige, bijna vierkante erfopzet. In het bestemmingsplan en in het beeldkwaliteitsplan wordt deze erfopzet versterkt door het zoekgebied van het bouwvlak te begrenzen tot maximaal 180 m diepte en 140 m als maximale breedte. De oppervlakte van het bouwvlak daarbinnen is maximaal 1,5 ha bij recht.

Een duidelijke hiërarchie op het erf en een royaal voorerf versterken het aanzicht van een boerenerf. Het is dus niet wenselijk dat in bestaande situaties nieuwe agrarische gebouwen dicht op de openbare weg worden gebouwd of in de voorgevelrooilijn van de bedrijfswoning. Daarom wordt voorgesteld dat nieuwe agrarische bebouwing achter de achtergevel van de bedrijfswoning ligt of op meer dan 20 m van de openbare weg. In dat geval is de afstand tot de weg zodanig dat de positie van de agrarische bebouwing niet meer het beeld van het erf vanaf de openbare weg domineert.
Voor een goede ordening op het erf zal de positionering van nieuwe agrarische bebouwing moeten aansluiten bij de richting van de overige gebouwen op het erf en bij voorkeur ook bij de hoofdrichting van het landschap. Zo wordt een verrommeling van de agrarische erven zoveel mogelijk voorkomen.

De beekdalen werden van oudsher gekenmerkt door houtwallen haaks op de beekloop. Bij de beplanting van de erfgrenzen kan op dit principe worden aangesloten. Bij erven moeten derhalve in ieder geval de erfgrenzen haaks op de beekloop (en daarmee vaak haaks op de openbare weg) worden beplant. Zo wordt de karakteristiek van de oude beeklopen op eigentijdse wijze teruggebracht.

Om te voorkomen dat de ruimte tussen de openbare weg en het agrarisch bouwblok over een grote breedte aaneengesloten wordt verhard, is voor het aanbrengen van verharding breder dan 2 meter voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de openbare weg een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden nodig. Deze vergunning is niet vereist als er niet meer dan drie uitritten worden aangelegd. Twee in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid zijn maximaal 17 m breed langs de straatzijde, de oprit is maximaal 7 m breed. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

Richtlijnen beekdalen

- Vasthouden aan een rechthoekige erfopzet. De agrarische bebouwing staat binnen een rechthoekig bouwvlak van maximaal 1,5 ha. Het zoekgebied van het bouwvlak ligt in een denkbeeldige rechthoek waarbij de diepte van de rechthoek maximaal 180 m bedraagt en de breedte 140 m.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing ligt achter de achtergevel van de bedrijfswoning of minimaal 20 m vanaf de openbare weg.
- De hoofdvorm van het erf sluit aan bij de richting van het landschap; de situering van de nieuw toe te voegen agrarische bebouwing sluit aan bij de hoofdrichting op het erf en bij voorkeur ook bij de richting van het landschap.
- Erfgrenzen worden voorzien van minimaal 50% beplanting, waarbij in ieder geval de beide zijden van het erf haaks op de weg en de beekloop worden beplant.
- Erven worden ruimtelijk gescheiden van de openbare weg middels beplanting op het voorerf.
- Maximaal twee uitritten per agrarisch bedrijf. Eén uitrit voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De uitrit voor de agrarische bedrijvigheid is maximaal 17 m breed langs de straatzijde en versmalt tot maximaal 7 m breed op het voorerf. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

Principeschets
oude veldontginningen

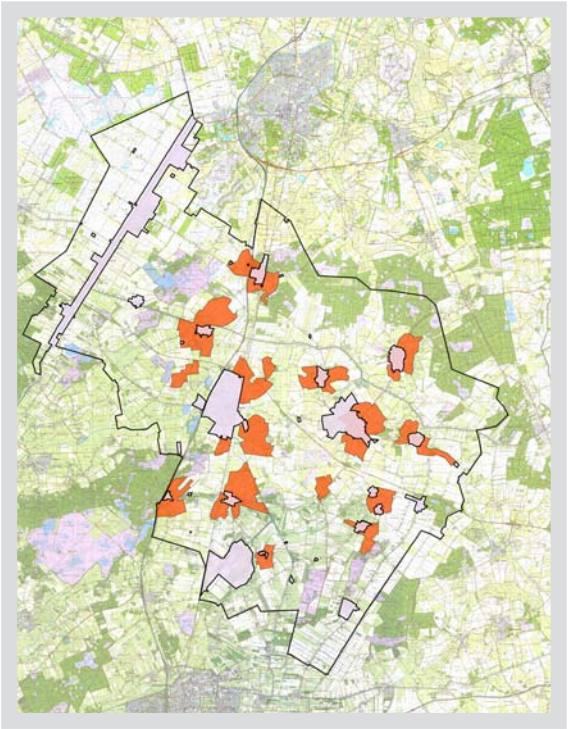
1900

1950

Luchtfoto 2005

3.2 De oude veldontginningen

Landschap

De oude veldontginningen zijn de gronden die als eerste zijn ontgonnen. Deze gronden hebben deel uitgemaakt van het landbouwsysteem van de esdorpen. Het merendeel van de gronden bestaat uit essen.

De oude veldontginningsgronden liggen hoger. Deze hogere ligging wordt bovendien geaccentueerd door de bolle vorm van de essen. De essen sluiten voor het grootste deel direct aan op de dorpen. Oorspronkelijk zijn de essen omgeven door een esrandbosje (een houtwal) van eik om het wild en het vee te keren en als hakhout te kunnen dienen. Rond de Holtesch bij Hooghalen en de Ter Horster Esch ten zuiden van Beilen zijn nog relicten van deze esrandbosjes overgebleven.

De bebouwing stond van oudsher in de dorpen, vaak aan de rand van de es. Over de es liepen zandpaden als kortste verbinding tussen de dorpen. In een latere fase zijn rond de essen wegen aangelegd, waarlangs later ook bebouwing is ontstaan.

Na de opheffing van de marke zijn de esgronden verdeeld onder de markegenoten. Hierdoor is de huidige blokvormige verkaveling van de essen ontstaan.

De bebouwing bestaat uit oude boerderijen van het hallehuistype, waarbij woonhuis en stal zich onder één dak bevinden. De oudste boerderijen staan met de achterzijde naar de weg gekeerd. Erfbeplanting bestaat uit boomgroepen en boomgaarden. Vaak wordt het erf aan één zijde begeleid door houtwallen.

Landschappelijke onderlegger oude veldontginningen	
Abiotisch patroon	Hogere ruggen Drents plateau Enkeerdgronden
Occupatiepatroon	
water	Ontbreekt
wegen	Oude zandpaden over de es Nieuwe wegen rond de es
bebouwing	In dorpen aan de es Later ook langs de randen van de es Essen zijn van oudsher onbebouwd
beplanting	Relatief veel beplanting Essen oorspronkelijk omringd met een dichte houtwal met eik Wegen veelal beplant
erven	Erven direct gekoppeld aan de weg Voorzijde gericht op de es of de weg Erfopzet onregelmatig Erfbeplanting met name in boomgroepen op het voorerf of achtererf; Informele overgang van erf naar weg
verkaveling	Van oorsprong onverkaveld, na opheffing van de marke een blokvormige verkaveling vanuit de randen

Toelichting richtlijnen oude veldontginningen (Agrarisch met waarden 2)

In het ontwerpbestemmingsplan zijn de oude veldontginningsgronden bestemd als 'Agrarisch met waarden 2'. Een agrarisch bedrijf binnen de oude veldontginningsgronden heeft bij recht een uitbreidingsmogelijkheid tot 1 ha bouwvlak, met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels kan dit worden vergroot tot 1,5 ha.
Binnen de oude veldontginningsgronden liggen ook de essen. Deze essen hebben een aanduiding 'es'. Bebouwing binnen deze aanduiding mag bij recht 500 m² uitbreiden of met maximaal 10% van het bestaande bebouwingsoppervlak, tot een maximaal bouwvlak van 1 ha. Deze beperking komt voort uit het feit dat essen van oudsher onbebouwd zijn en landschappelijk en cultuurhistorisch zeer waardevol zijn.

Een van de ruimtelijke kenmerken van bebouwing op de veldontginningsgronden is dat de erfopzet onregelmatig is. Van oudsher is de bebouwing op deze erven georganiseerd rond een (denkbeeldige) centrale ruimte. Tegenwoordig is van deze opzet weinig terug te zien, omdat de meeste erven juist rechthoekig zijn opgezet.
Om het onderscheid tussen de verschillende landschappen te benadrukken, wordt er voor gekozen om het agrarisch bouwblok op de oude veldontginningen, in tegenstelling tot de agrarische bouwpercelen in de andere landschapstypes geen vierhoek te laten vormen met een maximale diepte- en breedtemaat. Het agrarisch bouwblok dient wel aaneengesloten te zijn en bedraagt maximaal 1 ha.
De vorm van het bouwvlak wordt vrijgelaten, maar bij substantiële vergrotingen (500 m² en groter of vergroting van minimaal 10% van bestaande oppervlakte van het bouwvlak) wordt vanwege de ouderdom en gevoeligheid van de gronden getoetst aan nadere eisen.

Om de opzet van het bouwperceel compact te houden, wordt voorgesteld dat de voorgevel van de agrarische bebouwing maximaal 50 m gemeten uit het hart van de voorgevel van de bedrijfswoning ligt. Middels een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels kan een grotere afstand worden toegestaan, mits er zwaarwegende bedrijfseconomische belangen zijn. Dan kan ook worden getoetst aan de specifieke richtlijnen voor nieuwe agrarische bebouwing.

Aangezien het niet wenselijk/passend is dat in bestaande situaties nieuwe agrarische gebouwen dicht op de openbare weg worden gebouwd en in de bestaande rooilijn, is in het bestemmingsplan de bouwregel opgenomen dat de bedrijfsgebouwen minimaal 6 m achter de voorgevel van de bedrijfswoning worden gebouwd. Indien de bedrijfswoning op een afstand groter dan 20 m van de weg staat of als er geen bedrijfswoning aanwezig is, dan zal de afstand van de bedrijfsgebouwen tot de openbare weg minimaal 20 m bedragen.

Erfbeplanting in de oude veldontginningen bestond vaak uit boomgroepen op het erf. Dit kunnen fruitbomen of notenbomen zijn. Om dit karakter terug te brengen, wordt geen beplanting van erfgrenzen gevraagd, maar een beplanting in boomgroepen op het erf. Hierbij is de grootte van de boomgroep afhankelijk van de grootte van de nieuw te realiseren bebouwing.

Om te voorkomen dat de ruimte tussen de openbare weg en het agrarisch bouwblok over een grote breedte aaneengesloten wordt verhard, is voor het aanbrengen van verharding breder dan 2 meter voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de openbare weg een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden nodig. Deze vergunning is niet vereist als er niet meer dan drie uitritten worden aangelegd. Twee in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid zijn maximaal 17 m breed langs de straatzijde, de oprit is maximaal 7 m breed. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

Richtlijnen oude veldontginningen

- Agrarische bebouwing ligt binnen aaneengesloten bouwvlak van 1 ha.
- Erfopzet varieert, maar agrarische bebouwing staat binnen een aaneengesloten bouwvlak van maximaal 1 ha en daarbinnen staat een gevel van de agrarische bebouwing maximaal 50 m uit het hart van de voorgevel van de bedrijfswoning.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing oriënteert zich op het erf (en niet op de openbare weg) en staat daardoor bij voorkeur niet in een rooilijn.

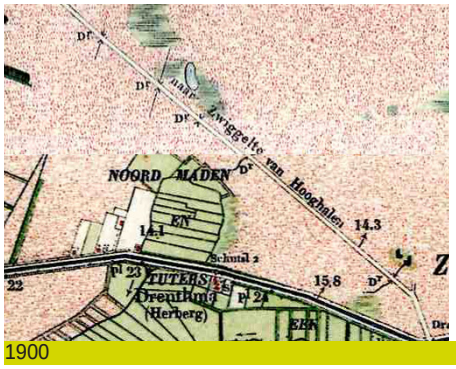

huidig *NIET gewenst* *WEL gewenst*

- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing ligt minimaal 6 m achter de voorgevel van de bedrijfswoning of minimaal 20 m vanaf de openbare weg.
- Erven worden voorzien van beplanting in boomgroepen: bij nieuw toe te voegen agrarische bebouwing wordt een boomgroep gerealiseerd waarvan de omvang via maatwerk wordt bepaald.
- Erven worden ruimtelijk gescheiden van de openbare weg, bij voorkeur via een uitrit van minimaal 10 m lengte of middels beplanting op het voorerf.
- Maximaal twee uitritten per agrarisch bedrijf. Eén uitrit voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De uitrit voor de agrarische bedrijvigheid is maximaal 17 m breed langs de straatzijde en versmalt tot maximaal 7 m breed op het voorerf. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

Principeschets
jonge veldontginningen

1900

1950

Luchtfoto 2005

3.3 De jonge veldontginningen

Landschap

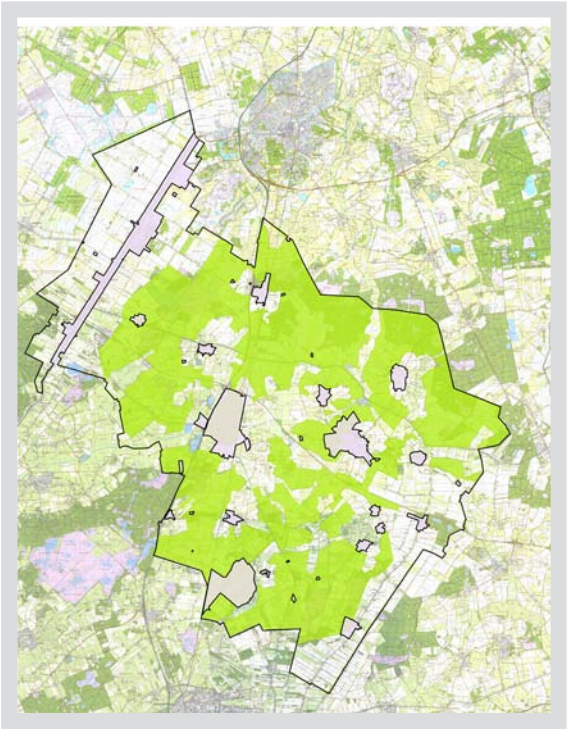
Het grootste deel van de jongere ontginningen op het plateau dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Het zijn relatief grote gebieden die op planmatige wijze zijn ontgonnen. De kavelrichting was veelal een voortzetting van de bestaande grenzen in de omgeving. Er is een min of meer blokvormig wegenpatroon uitgezet met daarbinnen meerdere blokvormige kavels voor een goed landbouwkundig gebruik. Ze worden van elkaar gescheiden door sloten en afrasteringen. Binnen het patroon van doorgaande wegen ligt een fijnmazig patroon van zandwegen.

Voor een belangrijk deel zijn de jongere ontginningen bebost. Vrijwel de gehele noordelijke rand van de gemeente wordt gevormd door uitgestrekte boscomplexen. In de bossen liggen de buitenplaatsen Dennenrode en Hooghalen die geheel in de omgeving zijn opgegaan.

Langs de doorgaande wegen is bebouwing ontwikkeld. Hierbij gaat het om relatief nieuwe bedrijven. De huidige boerenerven zijn groot in vergelijking met de andere deelgebieden. Erfbeplanting is beperkt aanwezig.

Door onder andere de begeleidende beplanting langs wegen en kanalen, de aanleg van nieuwe houtsingels en bosjes en de bouw van recreatiecomplexen is de oorspronkelijke open karakteristiek van de veldontginningen verdwenen.

Een deel van de oude woeste gronden is nooit ontgonnen. Deze stuifzand- en heidegebieden zijn nu belangrijke natuurgebieden. Resten van stuifzandgebieden zijn het

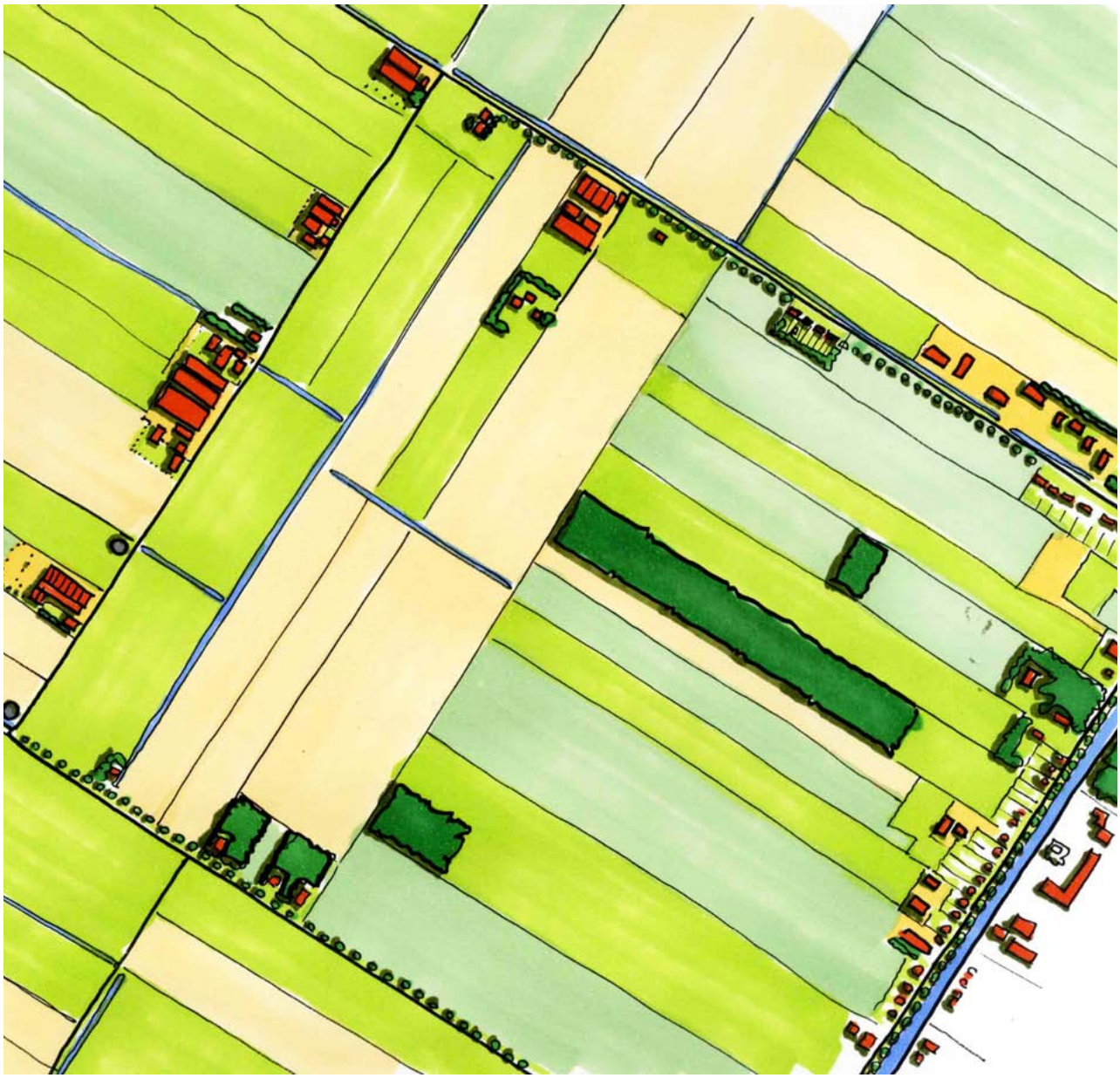

Mantingerzand, het Balingerzand, het Hullenzand, het Groote Zand, delen van het Hijkerveld en het Orvelterzand.

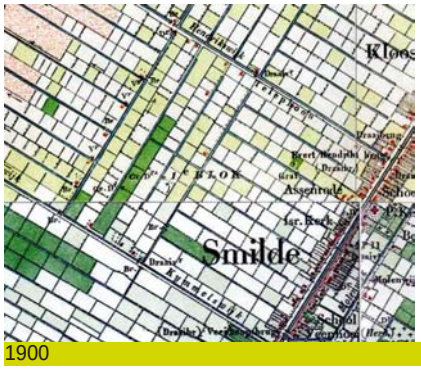
Toelichting richtlijnen

De richtlijnen voor de jonge veldontginningen komen overeen met de richtlijnen voor de veenontginningen, omdat de gewenste verschijningsvorm van de erven overeenkomt. In het bestemmingsplan vallen zowel de jonge veldontginningen als de veenontginningen onder één bestemming: Agrarisch met waarden 1. In paragraaf 3.4 zijn de richtlijnen voor de jonge veldontginningen terug te vinden.

Landschappelijke onderlegger jonge veldontginningen	
Abiotisch patroon	Hogere delen Drents Plateau Zandgronden, stuifzandgebieden
Occupatiepatroon	
water	Ten behoeve van de landbouw zijn sloten voor de afwatering aangelegd
wegen	Rechtlijnig volgens vooropgezet patroon
bebouwing	Langs wegen Vooral agrarische bebouwing Recreatieparken in of nabij de boscomplexen
beplanting	Langs wegen en kanalen Staatsbossen, met name langs de noordrand van de gemeente
erven	Erven direct gekoppeld aan de weg Voorzijde gericht op de weg of het kanaal Erfopzet rechthoekig Erfbeplanting beperkt; nieuwe stallen liggen vaak naakt in het landschap
verkaveling	Blokvormig, vaak geometrisch patroon

Principeschets
Veenontginningen

1900

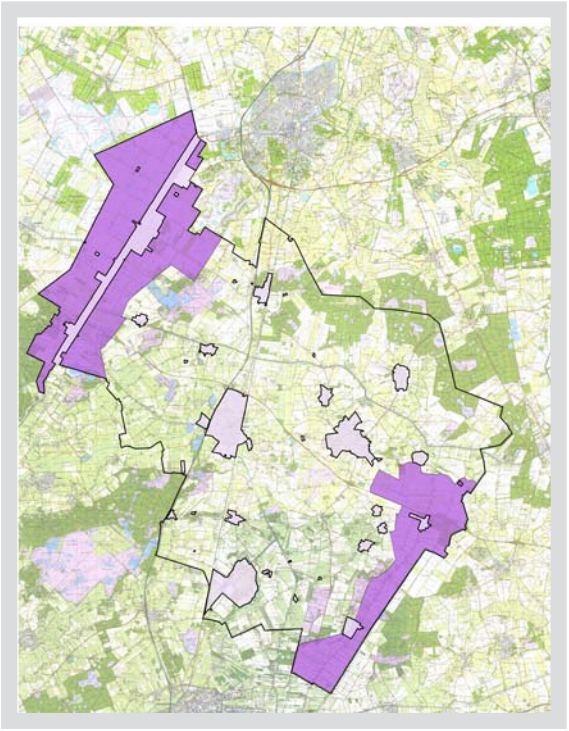

1950

Luchtfoto 2005

3.4 Veenontginningen

Landschap

De Echtense en Smildiger venen behoren tot het hoogveenontginningslandschap binnen de provincie Drenthe. Deze veengebieden kenmerken zich door een kanalenstelsel dat het gebied ontsluit en de verschillende gebieden met elkaar verbindt. Bijzonder is het Oranjekanaal dat het Drents Plateau doorsnijdt en de Smildiger venen verbindt met het veengebied rond Emmen.

Typerend voor de veengebieden is een rationele verkaveling. Haaks op het hoofdkanaal zijn wijken gegraven in een systematisch ritme op dezelfde onderlinge afstand. De bebouwing is geconcentreerd in linten. Beplanting is beperkt aanwezig, waardoor de veengebieden relatief open zijn. Vanwege de verschillende ontginningsgeschiedenis worden het veenkoloniale landschappen van Smilde en van Nieuw Balinge apart toegelicht.

Landschappelijke onderlegger veenkoloniaal landschap Smilde	
Abiotisch patroon	Veengronden, deels afgegraven
Occupatiepatroon	
water	Drentsche Hoofdvaarten Middenraai als belangrijkste dragers Wijken en zwetsloten
wegen	Volgens rationeel patroon, passend in ontginningsstructuur Langs de hoofdwatergangen ook hoofdontsluiting gebied Langs de belangrijkste wijken loopt vaak aan één zijde een weg
bebouwing	Tweezijdige lintbebouwing met een sterke menging van functies langs de Drentsche Hoofdvaart Voornamelijk agrarische bebouwing in het buitengebied Lintbebouwing langs de Middenraai met in de dorpen een afwisseling van agrarische bebouwing en woonhuizen; in het buitengebied met name agrarische bebouwing
beplanting	Aangeplante recreatieve bosgebieden bij Smilde en Hoogersmilde; bosgebied bij Witteveen Beplanting Mantingerzand als markante grens veengebied Nieuw Balinge Wegbeplanting langs zijwegen haaks op de Drentsche Hoofdvaart Stevige beplanting langs de Middenraai Boerenerven beperkt beplant, woonerven sterk beplant
erven	Erven direct gekoppeld aan de weg of aan brug over het kanaal (Nieuw Balinge) Voorzijde gericht op het kanaal of de weg Langs de vaart langgerekte erfopzet (stallen achter boerderij), langs de wegen in het land brede erfopzet (stallen naast boerderij) Erfbeplanting met name op het voorerf; stallen liggen vaak naakt in het landschap
verkaveling	Noordelijk deel regelmatige blokverkaveling Rond Hoogersmilde en Nieuw Balinge regelmatige strokenverkaveling

Het veenkoloniale landschap van Smilde

De Drentsche Hoofdvaart vormt de basis van de ontginningen rond Smilde. In het huidige landschap zijn de verschillende fasen van ontginning nog zichtbaar. Rond Hoogersmilde, waar de ontginning is begonnen, is het landschap kleinschaliger en minder systematisch verkaveld dan in het noordelijker deel rond Smilde. Het Fochteloërveen vormt het restant van het grote veengebied. De grens tussen het ontgonnen en onontgonnen deel is markant en goed zichtbaar.

De bebouwing concentreert zich langs de Drentsche Hoofdvaart. Vooral de westzijde is sterk bebouwd. Woonhuizen en agrarische bebouwing wisselen elkaar af. Door de verdichte opzet van het lint zijn veel boerenbedrijven naar achteren uitgebreid. Veel erven hebben hierdoor een langgerekte opzet. Dit is een andere ontwikkeling dan die van de bebouwing buiten het lint langs de Drentsche Hoofdvaart. De boerenerven in die linten zijn vaak in de breedte uitgebreid. De weg wordt vaak als onderdeel van het erf meegenomen.

Vanwege milieuzoneringen zijn steeds meer boerenbedrijven in het bebouwingslint genoodzaakt hun erfopslag elders te regelen. Het bestemmingsplan voorziet hier in. De lintbebouwing langs de Drentsche Hoofdvaart valt buiten het plangebied van dit beeldkwaliteitsplan, de locaties voor mestopslag vallen wel binnen de grenzen van dit beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan Buitengebied.

De beplanting op de erven varieert. Hoe groter het erf, hoe minder erfbeplanting aanwezig is. De erven met een woonfunctie zijn opvallend sterk beplant.

Het veenkoloniale landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen

De veenontginningen rond Nieuw-Balinge kenmerken zich door een sterke strokenverkaveling, die richting Witteveen overgaat in een meer regelmatige blokvormige verkaveling. De grens van het veengebied is bij Nieuw-Balinge goed zichtbaar. De overgang naar het achterliggende Mantingerzand is duidelijk te herkennen.

De bebouwing is geconcentreerd langs de Middenraai, die het veengebied doorsnijdt, en in de dorpen Nieuw-Balinge en Witteveen. Nieuw-Balinge ligt op de grens van het veengebied en de hogere gronden van het Groote Veld. Het dorp is in de achttiende eeuw gesticht bij de ontginning van het veengebied, nadat de Middenraai was gegraven. Er is een duidelijk onderscheid tussen de ‘dorpszijde’ met de doorlopende weg en de landzijde waar de percelen per brug bereikbaar zijn. Witteveen is een bijzonder dorp. Als jongste dorp van Drenthe is het als werkverschaffingsdorp gesticht. Opvallend is de eenduidige, systematisch opgezette lintbebouwing langs de J.B. Kanweg.

De boerenerven liggen merendeels langs de Middenraai. De bebouwing is op het kanaal gericht. De erven zijn behoorlijk beplant, variërend van eenzijdige tot driezijdige beplanting. Achter dit bebouwingslint langs het kanaal liggen korte bebouwingslinten met boerenerven van een opvallend grote schaal. Deze erven zijn slechts beperkt beplant. De grootste erven kennen de minste beplanting. Hier liggen veel stallen naakt in het landschap.

Richtlijnen jonge veld- en veenontginningen (Agrarisch met waarden 1)

De jonge veldontginningen en de veenontginningen hebben een andere ontwikkelingsgeschiedenis en een andere ondergrond. Toch vertoont de verschijningsvorm van de erven in beide gebieden overeenkomst. Bovendien zijn beide gebieden in het bestemmingsplan tot één bestemming gerekend en daarmee kennen de gebieden dezelfde ontwikkelingsmogelijkheden. Daarom zijn de richtlijnen voor de jonge veldontginningen en de veengebieden gecombineerd.

In het ontwerpbestemmingsplan hebben beide gebieden de bestemming Agrarisch met waarden 1. De agrarische bouwpercelen mogen bij recht worden uitgebreid tot 1,5 ha en met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels tot 2 ha. Vanwege mogelijke milieubelemmeringen is het mogelijk om onder voorwaarden mestsilo's op afstand van het erf te realiseren.

De boerenerven in de jonge veldontginningen en de veenontginningen hebben een rechthoekige erfopzet. De breedte en de diepte van deze erven variëren. Uit landschappelijk oogpunt is het wenselijk dat de erfopzet langwerpig en rechthoekig is, waarbij de diepte groter is dan de breedte. In het bestemmingsplan en in het beeldkwaliteitsplan is hierop ingespeeld door het zoekgebied van het bouwvlak te begrenzen tot maximaal 200 m diepte en 125 m breedte. De oppervlakte van het bouwvlak daarbinnen is maximaal 1,5 ha bij recht.
In het geval op het erf dieren worden gehouden is uitbreiding van stallen niet zonder meer mogelijk.

Een duidelijke hiërarchie op het erf en een royaal voorerf versterken het aanzicht van een boerenerf. Het is dus niet wenselijk dat in bestaande situaties nieuwe agrarische gebouwen dicht op de openbare weg worden gebouwd of in de voorgevelrooilijn van de bedrijfswoning. Daarom is de bouwregel opgenomen dat nieuwe agrarische bebouwing achter de achtergevel van de bedrijfswoning ligt. Indien de bedrijfswoning op een afstand groter dan 20 m van de weg staat of als er geen bedrijfswoning aanwezig is, dan zal de afstand van de bedrijfsgebouwen tot de openbare weg minimaal 20 m bedragen. In dat geval is de afstand tot de weg zodanig dat de positie van de agrarische bebouwing niet meer het beeld van het erf vanaf de openbare weg domineert.
Voor een goede ordening op het erf is nieuwe agrarische bebouwing georiënteerd op de openbare weg. Dit sluit ook merendeels aan bij de huidige ordening van stallen op het erf. Zo wordt een verrommeling van de agrarische erven zoveel mogelijk voorkomen.

De veenontginningen en de jonge veldontginningen kenmerken zich door hun openheid. De erven liggen als groene eilanden in het gebied of aan de randen daarvan. Juist door deze kleine concentraties van bebouwing en beplanting wordt de openheid rondom benadrukt. Bij de beplanting van de erfgrenzen wordt hierop aangesloten. Een beplanting van 65% van de erfgrenzen, waarvan in ieder geval drie hoeken worden beplant, versterkt het gewenste landschappelijke beeld.

Om te voorkomen dat de ruimte tussen de openbare weg en het agrarisch bouwblok over een grote breedte aaneengesloten wordt verhard, is voor het aanbrengen van verharding breder dan 2 m voor de voorgevelrooilijn of binnen 20 m vanaf de openbare weg een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden nodig. Deze vergunning is niet vereist als er niet meer dan drie uitritten worden aangelegd. Twee in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De in- en uitritten voor de agrarische bedrijvigheid zijn maximaal 17 m breed langs de straatzijde en versmalt tot 7 m breed op het voorerf. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

Richtlijnen jonge veld- en veenontginningen

- Vasthouden aan een rechthoekige erfopzet. De agrarische bebouwing staat binnen een rechthoekig bouwvlak van maximaal 1,5 ha, waarbij de breedte van het bouwvlak altijd kleiner is dan de diepte. Het zoekgebied van het bouwvlak ligt in een denkbeeldige rechthoek waarbij de diepte van de rechthoek maximaal 200m bedraagt en de breedte 125m.
- De hoofdvorm van het erf sluit aan bij de richting van het landschap; de situering van de nieuw toe te voegen agrarische bebouwing sluit aan bij de hoofdrichting op het erf en bij voorkeur ook bij de richting van het landschap.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing ligt achter de achtergevel van de bedrijfswoning of minimaal 20 m vanaf de openbare weg.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing oriënteert zich op de openbare weg.
- Erfgrenzen worden voorzien van minimaal 65% beplanting, waarbij in ieder geval drie hoeken van het erf worden beplant.
- Erven worden ruimtelijk gescheiden van de openbare weg, bij voorkeur via een uitrit van minimaal 10 m lengte of middels beplanting op het voorerf.
- Maximaal twee uitritten per agrarisch bedrijf. Eén uitrit voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De uitrit voor de agrarische bedrijvigheid is maximaal 17 m breed langs de straatzijde en versmalt tot maximaal 7 m breed op het voorerf. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

4.0

Beeldkwaliteitsrichtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt een voorzet gegeven hoe om te gaan met ruimtelijke ontwikkelingen. Achtereenvolgens komen de volgende ruimtelijke ontwikkelingen aan bod:

- schaalvergroting van agrarische bedrijven: stallen en loodsen
- schaalvergroting van agrarische bedrijven: silo's
- paardenhouderijen
- Woningen via vervangende nieuwbouw
- Nieuwe woningen via Ruimte voor Ruimte-regeling
- Wonen in vrijkomende agrarische bebouwing (functieverandering)

Deze ontwikkelingen komen verspreid over het hele gemeentelijke grondgebied voor. In dit hoofdstuk zijn daarom specifiek voor deze ontwikkelingen richtlijnen opgenomen. Deze richtlijnen staan naast de richtlijnen voor de deelgebieden. Beide richtlijnen samen vormen het toetsings- en afwegingskader bij deze nieuwe ontwikkelingen. De richtlijnen in dit hoofdstuk worden vooral gebruikt als een afwijking of wijziging van het bestemmingsplan Buitengebied nodig is.

In het navolgende zullen per ontwikkeling een beschrijving en de belangrijkste aandachtspunten worden gegeven. Vervolgens worden richtlijnen benoemd. Om de richtlijnen en de aandachtspunten te illustreren, zijn voorbeelden opgenomen. Met tekeningen en fotomontages worden de richtlijnen zo helder mogelijk vertaald in concrete situaties.

4.1 Schaalvergroting van agrarische bedrijven

De landbouwstructuur verandert. De verwachting is dat de komende 10 jaar het aantal agrariërs in de gemeente Midden-Drenthe zal zijn gehalveerd. Dit betekent dat er dan nog circa 300 landbouwbedrijven in de gemeente zullen zijn. Het landbouwareaal zal naar verwachting met slechts 5% afnemen. Desondanks zal de gronddruk wel toenemen door een verdere extensivering van de landbouw en een toenemende druk van de landbouw buiten de gemeentegrenzen. De overblijvende landbouwbedrijven kunnen grofweg worden verdeeld in schaalvergroters, verdiepers, verbreders of een combinatie daarvan.
Binnen de gemeente is voldoende grond voorhanden om bedrijven een schaalvergroting te laten doormaken. Deze schaalvergroting zal zich in alle sectoren voordoen.

Bij de melkveehouderij wordt eerst geïnvesteerd in gebouwen en daarna in koeien en grond. Bij de akkerbouw wordt eerst geïnvesteerd in grond en daarna in extra (en hogere) bebouwing en machines.
Uitbreiden kan geleidelijk gaan (het zogenaamde doorontwikkelen) of juist in grote stappen (een schaalsprong). Beide wijzen van uitbreiding hebben impact op de ruimtelijke beleving van de gemeente Midden-Drenthe. Het doorontwikkelen betekent een verlenging, verhoging of verbreding van de stallen, terwijl bij een schaalsprong vaak een geheel nieuwe stal wordt gerealiseerd.
Bij de melkveehouderij is vooral behoefte aan nieuwe, grotere stallen. De nieuwe stallen variëren in omvang van 40 tot 50 m breedte en 80 tot 100 m lengte. Ook de goot- en de nokhoogte van deze stallen nemen toe (tot ongeveer 4 m respectievelijk 15 m). Dergelijke stallen bieden leefruimte aan zo'n 300 melkkoeien.
Bij de akkerbouw is vooral behoefte aan het verhogen van de gebouwen (akkerbouwloodsen). Om de kwaliteit van producten te bewaken, wordt geïnvesteerd in koelloodsen. Het toenemende heftruckgebruik biedt de mogelijkheid om kuubkisten te stapelen. Een hogere goot van minimaal 5 meter is daarom gewenst. De nokhoogte blijft daarbij doorgaans beperkt tot 8 m tot 10 m.

4.1.1 Nieuwe stallen en loodsen

Karakteristiek

Stallen en loodsen horen bij het boerenbedrijf. Om een gezonde bedrijfsvoering te kunnen houden, zijn (steeds) grotere stallen en schuren gewenst. Daarbij kan het gaan om het toevoegen van nieuwe, grote stallen of het vergroten van de bestaande stallen.

Op dit moment is te zien dat veel boerenbedrijven in de gemeente meerdere stallen bij hun boerderij hebben gebouwd. Deze schaalvergroting is echter vaak ten koste gegaan van de erfbeplanting rond de oorspronkelijke boerderij. Bovendien is de oorspronkelijke tweedeling van het erf tussen woondeel en werkgedeelte vertroebeld geraakt. In sommige situaties loopt de erfverharding over een groot deel van de agrarische kavel door tot de openbare weg. Hierdoor ontstaat een grote beeldovereenkomst met een bedrijventerrein. Hoewel deze erfverharding uit bedrijfseconomisch oogpunt en vanwege de toegankelijkheid van het erf voor vrachtauto's noodzakelijk is, is ruimte tussen erf en weg uit ruimtelijk oogpunt gewenst.

Aandachtspunten

De groei van het boerenerf zal de komende jaren doorzetten. Belangrijk aandachtspunt is daarbij hoe deze nieuwe, grote erven in het landschap worden ingepast zonder daarbij de landschappelijke kwaliteiten te schaden. De gemeente realiseert zich dat de locatie en positie van nieuwe stallen ook mede wordt bepaald door het efficiënt kunnen uitvoeren van de bedrijfsvoering. Daarom zullen in de afweging voor de locatie zowel de landschappelijke aspecten als aspecten vanuit de bedrijfsvoering worden betrokken.

Richtlijnen

Ten aanzien van de nieuwbouw of vergroting van stallen bij agrarische bedrijven worden, naast de richtlijnen per landschapstype, de volgende richtlijnen gegeven.

Inpassing en situering:

- Naarmate de stal of loods groter is, is een groter erf rondom gewenst.
- Rekening houden met de schaal van het erf, de richting van het landschap en de richting en samenhang van de bebouwing op het erf.
- Vasthouden aan de bestaande hiërarchie op het erf (hoofdgebouw met bijgebouwen).
- Stallen of loodsen liggen teruggerooid achter de achtergevel van het hoofdgebouw (de bestaande boerderij).
- Streven naar een ruimtelijke scheiding tussen woonerf en bedrijfserf en versterking van beide erven.
- Streven naar een duidelijk onderscheid tussen het erf en de openbare weg middels informele overgang.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen (zie ook de aanwijzingen per deelgebied).

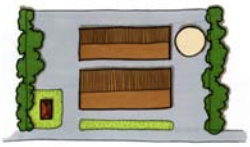
Bebouwing:

- De nieuwe bebouwing is eenvoudig en rechthoekig van vorm.
- De nieuwe bebouwing is voorzien van een kap, waarbij de kapvorm aansluit bij de bestaande bebouwing. Een afwijkende kapvorm (bijvoorbeeld bij serrestallen) is mogelijk onder de voorwaarde van goede landschappelijke inpassing.
- De hoogte van de bebouwing wordt visueel verkleind door ofwel een lage goot, of een dakoverstek of door het gebruik van erfbeplanting afhankelijk van de mogelijkheden voor een goede bedrijfsvoering.
- Kleur- en materiaalgebruik is afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren, gevels en dakbedekking in matte afwerking).
- Architectuur van de bebouwing wordt belangrijker naarmate de erfbeplanting minder is.

Overig:

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Lichtuitstraling van de stallen of loodsen wordt zoveel mogelijk beperkt door gebruik te maken van objectgerichte verlichting.
- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.

Beekdalen

huidige situatie beekdal

wenselijke situatie beekdal

huidig beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

Oude veldontginningen

huidige situatie oude veldontginningen

wenselijke situatie oude veldontginningen

huidig beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Veenontginningen

huidige situatie veenontginningen

wenselijke situatie veenontginningen

huidig beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

Jonge veldontginningen

huidige situatie jonge veldontginningen

wenselijke situatie jonge veldontginningen

huidig beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

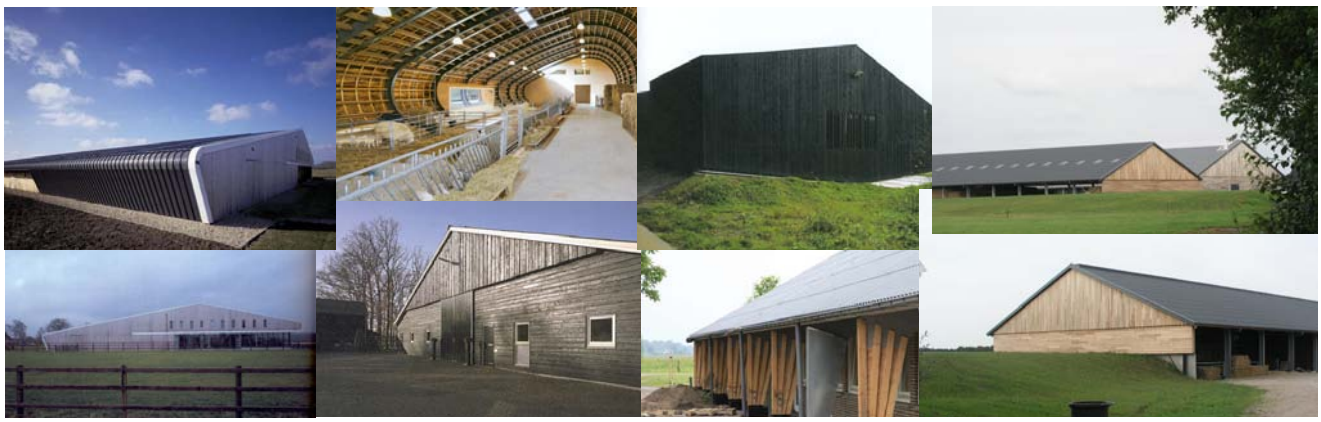

NIET gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Referentiebeelden nieuwe stallen

4.1.2 Silo's

Karakteristiek

Silo's zijn onderdeel van een moderne agrarische bedrijfsvoering. Mestsilo's, sleufsilo's en voedersilo's zijn niet weg te denken bij de hedendaagse boerderij.
Tegenwoordig worden steeds vaker grote mestsilo's gebouwd. Door hun omvang en hoogte zijn ze beeldbepalend in het hedendaagse landschap. In gebieden waar de boerderijen te midden van de woonbebouwing liggen, is de bouw van silo's beperkt mogelijk door de aanwezigheid van milieucontouren. Rond Smilde zijn daarom gebieden aangewezen waar buiten het agrarisch bouwblok mestsilo's kunnen worden opgericht.

Aandachtspunten

Silo's en dan met name mestsilo's hebben een sterke ruimtelijke impact op het landschap. Inpassing en situering vragen daarom bijzondere aandacht. Vanwege de verschillen in verschijningsvorm worden mestsilo's, sleufsilo's (inclusief mestplaten en mestbassins) en voersilo's apart toegelicht.

Richtlijnen mestsilo's

Mestsilo's worden in principe binnen de in het bestemmingsplan aangeduide vierhoek van het erf gebouwd. In sommige gevallen kan dat vanwege milieutechnische bezwaren niet. In dat geval wordt gezocht naar een passende locatie buiten het erf, in het buitengebied. In deze richtlijnen wordt zowel ingegaan op de bouw van mestsilo's op het erf als buiten het erf. Naast deze richtlijnen wordt ook getoetst aan de richtlijnen per landschapstype.

Inpassing en situering:

- Bij plaatsing op het erf, de silo's bij voorkeur niet direct in het zicht van de openbare weg situeren.
- Bij plaatsing op het erf liggen silo's achter de achtergevelrooilijn van het oorspronkelijke hoofdgebouw.
- Bij plaatsing van de silo's op het erf is het vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen gewenst (zie hiervoor de aanwijzingen per deelgebied).
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf, silo's koppelen aan de weg.
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf, silo's waar mogelijk situeren nabij bestaande groenstroken.
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf in het open landschap is een nadere inpassing op de locatie met bijvoorbeeld beplanting niet gewenst.
- Waar mogelijk clusteren van silo's, zowel op het erf als daarbuiten, tenzij wordt aangetoond dat dit om bedrijfstechnische redenen niet mogelijk is. In dat geval wordt gezocht naar een passend alternatief.

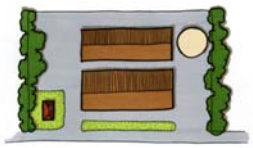
Bebouwing:

- De hoogte van de silo is bij voorkeur lager dan de hoogte van het hoofdgebouw en bedraagt maximaal 5 m (exclusief afdekking).
- Kleur- en materiaalgebruik is afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren).

Overig:

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist bij plaatsing van silo's op het agrarisch erf.
- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.

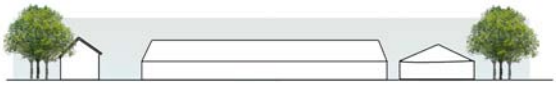
Beekdalen

huidige situatie beekdal

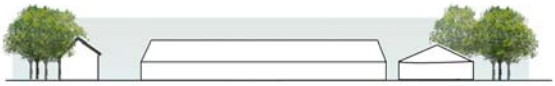
wenselijke situatie beekdal

huidig beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

Oude veldontginningen

huidige situatie oude veldontginningen

wenselijke situatie oude veldontginningen

huidig beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Veenontginningen

huidige situatie veenontginningen

wenselijke situatie veenontginningen

huidig beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

Jonge veldontginningen

huidige situatie jonge veldontginningen

wenselijke situatie jonge veldontginningen

huidig beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Voorbeelden silo's

GEEN gedekte kleuren toegepast

WEL gedekte kleuren toegepast

Richtlijnen voersilo's

Ten aanzien van de bouw van voersilo's worden, naast de richtlijnen per landschapstype, de volgende richtlijnen gegeven.

Inpassing en situering:

- De silo's bij voorkeur niet direct in het zicht van de openbare weg situeren.
- De silo's liggen achter de achtergevelrooilijn van het oorspronkelijke hoofdgebouw.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen is gewenst (zie hiervoor de aanwijzingen per deelgebied).
- Waar mogelijk clusteren van silo's, tenzij wordt aangetoond dat dit om bedrijfstechnische redenen niet mogelijk is. In dat geval wordt gezocht naar een passend alternatief.

Bebouwing:

- De hoogte van de silo is bij voorkeur lager dan de hoogte van het hoofdgebouw en bedraagt maximaal 12 m.
- Kleur- en materiaalgebruik is afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren).

Overig:

- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.

Voorbeelden inpassing voersilo's

Bij voorkeur clustering van silo's

Silo's met erfbeplanting afschermen

Bij voorkeur gedekt kleurgebruik van silo's

Richtlijnen sleufsilo's, mestplaten en mestbassins

Sleufsilo's, mestplaten en mestbassins worden in principe binnen de in het bestemmingsplan aangeduide vierhoek van het erf gebouwd. In sommige gevallen kan dat vanwege milieutechnische bezwaren niet. In dat geval wordt gezocht naar een passende locatie buiten het erf, in het buitengebied. In deze richtlijnen wordt zowel ingegaan op de bouw van dergelijke silo's op het erf als buiten het erf. Naast deze richtlijnen wordt ook getoetst aan de richtlijnen per landschapstype.

Als in de richtlijnen over silo's wordt gesproken worden daarmee ook mestplaten en mestbassins bedoeld.

Inpassing en situering:

- Bij plaatsing op het erf, de silo's bij voorkeur niet direct in het zicht van de openbare weg situeren.
- Bij plaatsing op het erf liggen silo's achter de achtergevelrooilijn van het oorspronkelijke hoofdgebouw.
- Bij plaatsing van de silo's op het erf is het vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels lage grondwallen of streekeigen erfbeplantingen gewenst (zie hiervoor de aanwijzingen per deelgebied).
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf, silo's koppelen aan de weg.
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf, silo's waar mogelijk situeren nabij bestaande groenstroken.
- Bij plaatsing op daarvoor bestemde gronden buiten het erf worden de silo's ingepast middels een lage grondwal (rondom).
- Waar mogelijk clusteren van silo's, zowel op het erf als daarbuiten, tenzij wordt aangetoond dat dit om bedrijfstechnische redenen niet mogelijk is. In dat geval wordt gezocht naar een passend alternatief.

Bebouwing:

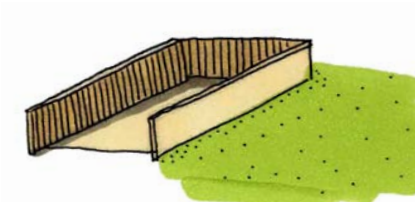
- De hoogte van de opstaande randen van de silo bedraagt maximaal 2 m.
- Kleur- en materiaalgebruik is afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren).

Overig:

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist bij plaatsing van silo's op het agrarisch erf.
- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.

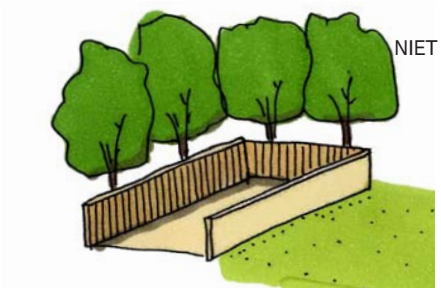
Voorbeelden sleufsilo's mestplaten en mestbassins

NIET

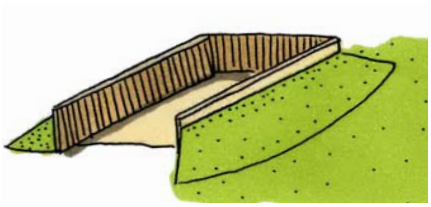
Sleufsilo's ed. NIET kaal in het landschap plaatsen

NIET

Sleufsilo's ed. NIET accentueren met beplanting

WEL

Sleufsilo's ed. WEL inpassen met grastalud

4.2 Paardenhouderijen

Karakteristiek

Paardenhouderijen zijn in opkomst in het landelijk gebied. In het landschap wordt dat steeds sterker zichtbaar door hekwerken en afrasteringen van paardenweiden. In de Nota van Uitgangspunten bestemmingsplan Midden-Drenthe (vastgesteld d.d. 28 april 2005) is aangegeven dat de gemeente Midden-Drenthe ruimte wil bieden voor zelfstandige activiteiten die passen in het landelijk gebied. Randvoorwaarde hierbij is dat de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden worden behouden.
Paardenhouderijen kunnen worden verdeeld in productiegerichte paardenhouderijen (zoals fokkerijen) en gebruiksgerichte paardenhouderijen (zoals maneges). Productiegerichte paardenhouderij wordt in het bestemmingsplan gelijkgesteld met agrarische bedrijvigheid. Om een verdere verstening van het landschap te voorkomen, worden nieuwe vestigingen van gebruiksgerichte paardenhouderijen alleen toegestaan in voormalige agrarische bebouwing. Voor maneges geldt bovendien dat ze (onder voorwaarden) alleen nabij dorpskernen gevestigd kunnen worden.
In de notitie Paardenhouderij geeft de gemeente aan dat paardenhouderijen aan een aantal voorwaarden moeten voldoen voordat nieuwvestiging mogelijk is. Deze voorwaarden omvatten onder andere eisen vanuit de milieuzonering, maar ook bereikbaarheid, parkeren en de ligging nabij dorpskernen worden benoemd.

Bij een paardenhouderij horen allerlei bouwwerken, variërend van stapmolens tot longeerinrichtingen en paardenbakken. Deze bouwwerken vragen ruimte. In het bestemmingsplan is aangegeven dat deze bouwwerken binnen het bouwvlak dienen te worden gerealiseerd.
Paddocks zijn doorgaans eveneens rechthoekig en omheind en worden gebruikt voor het buiten stallen van paarden wanneer er geen wei aanwezig is of de wei (met name in de herfst en winter) onbegaanbaar is. Longeercirkels en trainingsmolens zijn rond, met een diameter van 15 m tot 20 m. Ook deze trainingsfaciliteiten zijn omheind en hebben een trainingsbodem. De omheiningen variëren van aarden wallen met begroeiing tot palen met linten of vangrails tot hekwerken van hout of kunststof.

Paardenbakken kenmerken zich door een rechthoekige trainingsbodem tot 1200 m² met daaromheen een omheining. Om ook in de avonduren te kunnen trainen, worden de trainingsfaciliteiten vaak omringd door (maximaal) vier lichtmasten aan één zijde of meerdere zijden.
Vanwege hun overeenkomstige opzet worden overdekte paardenbakken hier tot de stallen gerekend en worden die getoetst aan de daar gestelde richtlijnen.

Aandachtspunten

Voorzieningen voor het houden van paarden horen deel uit te maken van het boerenerf. Aansluiten bij de landschappelijke karakteristiek en het erf is uitgangspunt. Paardenbakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens zijn op grond van de Wabo omgevingsvergunningsplichtig wanneer ze door een houten omheining worden begrensd. Voor het aanbrengen van verlichting is een omgevingsvergunning vereist, waarin ook nadere eisen worden gesteld met betrekking tot de afstand tot aangrenzende woonbebouwing.
In het bestemmingsplan wordt aangegeven dat nieuwe paardenhouderijen alleen nabij de dorpen mogelijk zijn en vaak onder voorwaarden.

Richtlijnen

Ten aanzien van productiegerichte, gebruiksgerichte en hobbymatige paardenhouderijen worden, naast de richtlijnen per landschapstype, de volgende richtlijnen gegeven. De hier gestelde richtlijnen sluiten aan bij de notitie Paardenhouderij van de gemeente.

Inpassing en situering:

- Voorzover mogelijk nieuwe voorzieningen inpassen op het bestaande erf.
- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande bebouwingsclusters en concentreren van bebouwing en faciliteiten.
- Vasthouden aan de bestaande hiërarchie op het erf (hoofdgebouw met bijgebouwen).
- Grote voorzieningen met veel ruimtelijke impact (zoals paddocks, longeerinrichtingen en paardenbakken) bij voorkeur zo dicht mogelijk achter het hoofdgebouw.

- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen (zie hiervoor de aanwijzingen per deelgebied).

Bebouwing:

- Afrasteringen van natuurlijke materialen, passend in het landschap, en maximaal 1,80 m hoog.
- Eventuele bebouwing heeft gedekte tinten en natuurlijke materialen.

Verlichting:

- De hoogte van verlichtingsmasten rond paardenbakken is beperkt tot 4 meter.
- Maximaal zes verlichtingsmasten rond paardenbakken.
- De verlichtingsarmaturen mogen geen hinder geven voor mens en dier buiten de paardenbak.
- Om de hinder voor de omgeving te beperken in de avond- en ochtendperiode is de verlichtingstijd tussen 07.00 uur en 23.00 uur.
- Om de uitstraling van licht naar de omgeving te beperken, mag maximaal 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de bak en dient de lichtbundel door afscherming te zijn gericht op de bak.

Overig:

- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot een afbreuk van de landschappelijke inpassing van het erf.
- Opslag, stalling en dergelijke zoveel mogelijk achter de bestaande bebouwing en ten minste achter de voorgevelrooilijn van het hoofdgebouw.
- Parkeren achter de voorgevelrooilijn van het hoofdgebouw als onderdeel van het erf.
- Om het karakter van het agrarisch gebied te behouden, mogen de voorzieningen voorzover mogelijk niet zijn voorzien van bestrating of andere verharding.
- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Geen reclame-uitingen aan afrasteringen.
- Maximaal twee uitritten per erf in geval van productiegerichte paardenhouderij. Eén uitrit voor de paardenhouderij en één uitrit voor het woonhuis. Indien de paardenhouderij hobbymatig is en plaatsvindt binnen de woonbestemming dan wordt slechts één uitrit per woonerf afgegeven.
- Reclame-uitingen staan in de nabijheid van de toegang van het perceel en zijn bescheiden van aard (geen lichtreclame, geen reflecterende of felle kleuren, geen mechanisch bewegende delen en niet meer dan één reclame-uiting per perceel).

Voorbeelden afrasteringen

Afrastering van natuurlijke materialen in gedekte tinten

Op het erf bij voorkeur de afrastering voorzien van een haag

Geen witte afrasteringen

4.3 Wonen in het buitengebied

Wonen op het Drentse platteland spreekt veel mensen aan. De gemeente Midden-Drenthe kiest ervoor om zorgvuldig met het wonen in het buitengebied om te gaan. Nieuwe woningen in het buitengebied worden niet toegestaan. Wel biedt vrijkomende agrarische bebouwing mogelijkheden voor woonruimte. Ook vervangende nieuwbouw en de Ruimte voor Ruimte-regeling bieden kansen voor wonen in het buitengebied.

Naast de bestemming 'wonen' kent het bestemmingsplan Buitengebied ook de bestemming 'wonen in voormalige boerderijen'. Een aantal agrarische bedrijven zal in de komende periode een keuze maken voor functieverandering, waaronder een verandering naar wonen. In het bestemmingsplan Buitengebied wordt de mogelijkheid tot functieverandering onder voorwaarden meegenomen. Het algemene streven is om de nieuwe woonfunctie binnen de bestaande bebouwing te huisvesten. Het behoud van de hoofdvorm en de maatvoering staat voorop.

4.3.1 (Vervangende) nieuwbouw

Karakteristiek

Bij herbouw van woningen wordt binnen de bestaande landschappelijke en stedenbouwkundige structuur een woning gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Deze nieuwbouw zal moeten aansluiten bij de karakteristiek van het omringende landschap en de omringende bebouwing.
In het bestemmingsplan wordt voor nieuwe woningen het maximum bouwoppervlak bepaald op 150m2, waarbij met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels tot 250m2 mag worden gebouwd. Deze afwijking wordt getoetst aan de regels in dit beeldkwaliteitsplan, zoals hieronder zijn weergegeven. De goothoogte is bepaald op 3,5 m en de nokhoogte is 9 m. Binnen de bestemming wonen is voor bijgebouwen een oppervlak van 100 m2 toegestaan bij recht, 150m2 na afwijking van het bestemmingsplan.

Aandachtspunten

Als er sprake is van vervangende nieuwbouw wordt gestreefd naar een herbouw die qua maat en schaal aansluit bij de bestaande bebouwing.
De aankleding en de inrichting van het erf moeten een goede overgang naar de omgeving kunnen waarborgen. Afstemming op de karakteristiek van het deelgebied is noodzakelijk.

Richtlijnen

Inpassing en situering:

- De huidige plaatsing, oriëntatie en nokrichting vormen het vertrekpunt.
- De bestaande rooilijnen worden zoveel mogelijk gerespecteerd.
- Rekening houden met de richting van het landschap en de richting en samenhang van de bebouwing in de directe omgeving.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen (zie ook de aanwijzingen per deelgebied).

Bebouwing:

- De karakteristiek van de nieuwe woning sluit aan bij de bebouwing in de directe omgeving.
- De nieuwe woning is voorzien van een kap en een lage gootlijn richting het landschap.
- De kopgevel van de nieuwe woning is maximaal 10 meter breed om verstening van het aanzicht vanaf de weg te voorkomen.
- Eventuele bijgebouwen zijn ondergeschikt aan het hoofdgebouw.
- Kleur- en materiaalgebruik is ingetogen en afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren, natuurlijke materialen).

Overig:

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Opslag op het erf dient te worden voorkomen.

Boven: huidige situatie

Beneden: inpassing vervangende nieuwbouw in geval van 150m2 bouwoppervlak (links) en 250m2 bouwoppervlak (rechts)

Referentiebeelden nieuwe woningen

4.3.2 Nieuwe woningen via Ruimte voor Ruimte-regeling

Karakteristiek

De Ruimte voor Ruimte-regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van agrarische bebouwing op het erf een woonhuis op dezelfde plek of in aansluiting op een dorp of bebouwingslint wordt gerealiseerd. Hierbij dient een algehele kwaliteitsverbetering te ontstaan.
Voor woningen die via de Ruimte voor Ruimte-regeling buiten het erf worden gerealiseerd, kan voor de criteria worden aangesloten bij de richtlijnen voor woningen via vervangende nieuwbouw. De hierna beschreven richtlijnen zijn van toepassing op nieuwe woningen die op een voormalig boerenerf bij de oorspronkelijke boerderij/bedrijfswoning worden gerealiseerd.

Aandachtspunten

Het streven is de oorspronkelijke opzet van het boerenerf met de komst van een tweede woning te behouden. Hierbij spelen zaken als het onderscheid tussen voorerf en achtererf een rol. De verandering moet een meerwaarde opleveren voor het erf en het landschap. De aankleding en de inrichting van het erf moeten worden afgestemd op de karakteristiek van het deelgebied en verdienen bijzondere aandacht.

Richtlijnen

Inpassing en situering:

- Nieuwe woning inpassen op het bestaande erf.
- Rekening houden met de schaal van het erf, de richting van het landschap en de richting en samenhang van de bebouwing op het erf.
- Vasthouden aan de bestaande hiërarchie op het erf (hoofdgebouw met bijgebouwen).
- De nieuwe woning is ondergeschikt gepositioneerd ten opzichte van het hoofdgebouw (de bestaande boerderij).
- De nieuwe woning wordt via bestaande wegen/paden ontsloten (geen tweede hoofdontsluiting).
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen (zie ook de aanwijzingen per deelgebied).

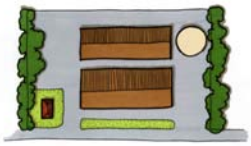
Bebouwing:

- De nieuwe woning heeft een rechthoekige basisplattegrond die refereert aan de voormalige agrarische bebouwing.
- De nieuwe woning is voorzien van een kap en een lage gootlijn richting het landschap.
- Kleur- en materiaalgebruik is ingetogen en afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren, natuurlijke materialen).

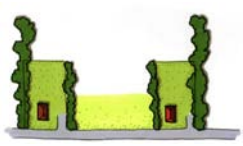
Overig:

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.

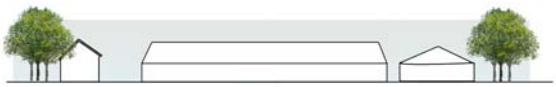
Beekdalen

huidige situatie beekdal

wenselijke situatie beekdal

huidig beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld beekdal (vanaf de openbare weg)

Oude veldontginningen

huidige situatie
oude veldontginningen

wenselijke situatie
oude veldontginningen

huidig beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld oude veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Veenontginningen

huidige situatie
veenontginningen

wenselijke situatie
veenontginningen

huidig beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld veenontginningen (vanaf de openbare weg)

Jonge veldontginningen

huidige situatie
jonge veldontginningen

wenselijke situatie
jonge veldontginningen

huidig beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

NIET gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

WEL gewenst beeld jonge veldontginningen (vanaf de openbare weg)

Referentiebeelden nieuwe woningen

4.3.3 Wonen in vrijkomende agrarische bebouwing (functieverandering)

Karakteristiek

De verwachting is dat het aantal agrarische bedrijven in de gemeente fors zal afnemen. Hierdoor zal veel agrarische bebouwing haar functie verliezen. Steeds meer mensen zoeken juist woonruimte op het platteland, vaak met schuurruimte voor de uitoefening van nevenactiviteiten.

Aandachtspunten

Uitgangspunt is dat het bestaande hoofdgebouw gehandhaafd blijft. De aankleding en de inrichting van het erf moeten worden afgestemd op de karakteristiek van het deelgebied en verdienen bijzondere aandacht. Bij de bestemming wonen in vrijkomende agrarische bebouwing is 150m2 bijgebouwen bij recht toegestaan, na afwijking van het bestemmingsplan maximaal 200m2.

Richtlijnen

Inpassing en situering:

- Wijzigingen in bouwmassa's zorgvuldig inpassen in het bestaande erf, waarbij waardevolle erfbeplanting wordt gespaard.
- Rekening houden met de schaal van het erf, de richting van het landschap en de richting en de samenhang van de bebouwing op het erf.
- Vasthouden aan de bestaande hiërarchie op het erf (hoofdgebouw met eventuele bijgebouwen) en bestaande rooilijnen respecteren.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen (zie ook de aanwijzingen per deelgebied).

Bebouwing:

- De hoofdvorm van de oorspronkelijke boerderij moet herkenbaar blijven.
- De vorm van eventuele nieuwe bebouwing refereert aan de oorspronkelijke bedrijfsbebouwing en heeft een rechthoekige basisplattegrond en is voorzien van een kap.
- Bijgebouwen zoveel mogelijk beperken.
- Kleur- en materiaalgebruik is afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren, gevels en dakbedekking in matte afwerking).

Overig:

- Bij beëindiging agrarische functie streven naar de sanering van agrarische bedrijfsbebouwing die overbodig is geworden en uit oogpunt van landschap, cultuurhistorie of architectonische vormgeving als beeldverstorend wordt aangemerkt.
- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw of andere erfopzet mogen niet leiden tot verrommeling van het erf.
- Buitenopslag is niet toegestaan

Referentiebeelden wonen in boerderijen

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Midden Drenthe

Contactpersonen

Michiel de Heer

Douwe van der Laan

Gemeente Midden Drenthe

Rapport

Janneke Grasman

Sjoukje de Jong

BügelHajema Adviseurs

Vormgeving

Marijn Menger

BügelHajema Adviseurs

Projectleiding

Albert Jan Meeuwissen

BügelHajema Adviseurs

Projectnummer

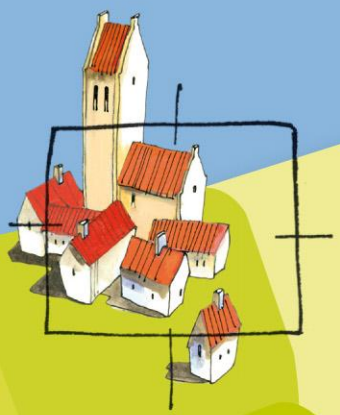
153.00.01.24.00

7. Beleidsnotitie Paardenhouderij

Beleidsnotitie Paardenhouderij

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

VASTGESTELD

BügelHajema

Plek voor ideeën

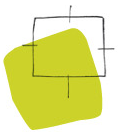
Beleidsnotitie Paardenhouderij

V A S T G E S T E L D

Inhoud

Rapport en bijlagen

26 januari 2012
Projectnummer 153.00.01.24.00

Ideeën voor een plek

Een bekende tegeltjeswijsheid uit de paardenwereld luidt: 'Mensen met paarden hebben een hemel op aarde, maar komen zij te sterven, valt er niets te erven'. Het hebben en houden van paarden kost (veel) geld. Maar er gaat ook veel geld om in de paardenwereld! Er liggen dus wel degelijk mogelijkheden! De uitdaging is om paardenmensen zodanig te 'sturen', te informeren en te begeleiden dat het geld dat zij in hun hobby of bedrijf steken óók ten goede komt aan de ruimtelijke uitstraling van deze bloeiende sector.

I n h o u d s o p g a v e

1 Inleiding 7

2 Beleid 9
2.1 Rijksbeleid 9
2.2 Provinciaal beleid 9
2.3 Gemeentelijk beleid 11

3 Typen paardenhouderijen 13
3.1 Productiegerichte paardenhouderij 13
3.2 Gebruiksgerichte paardenhouderij 14
3.3 Manege 15
3.4 Begripsomschrijvingen 15

4 Professionaliteit 17
4.1 Inleiding 17

5 Functionele inpassing 21
5.1 Inleiding 21
5.2 Hinder 21
5.3 Bereikbaarheid maneges 22
5.4 Bedrijfswoning 23
5.5 Parkeren 23

6 Ruimtelijke inpassing 25

7 Toetsingskader 33
7.1 Bedrijfsmatige paardenhouderijen 33
7.2 Hobbymatige paardenhouderijen 33

8 Wijze van bestemmen 37
8.1 Onderscheid productiegerichte paardenhouderijen, gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges 37
8.1.1 Binnenrijbanen 38

Bijlagen

1 Inleiding

Nederland 'verpaardt', dit nodigt uit tot een toetsingskader voor gemeenten zodat de ruimtelijke ingrepen beperkt blijven. Ook de gemeente Midden-Drenthe wenst een dergelijk kader.

Met het nieuwe beleid ten aanzien van paardenhouderijen kan worden ingespeeld op de toenemende vraag naar vestigingsmogelijkheden voor paardenhouderijen.

In de Nota van Uitgangspunten bestemmingsplan Midden-Drenthe (vastgesteld d.d. 28 april 2005) is aangegeven dat de gemeente Midden-Drenthe ruimte wil voor zelfstandige activiteiten die passen in het landelijk gebied. Randvoorwaarde hierbij is dat de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden worden behouden. Om verstening te voorkomen, worden nieuwe zelfstandige activiteiten (waaronder paardenhouderijen) uitsluitend toegestaan in vrijkomende agrarische gebouwen/boerderijen.

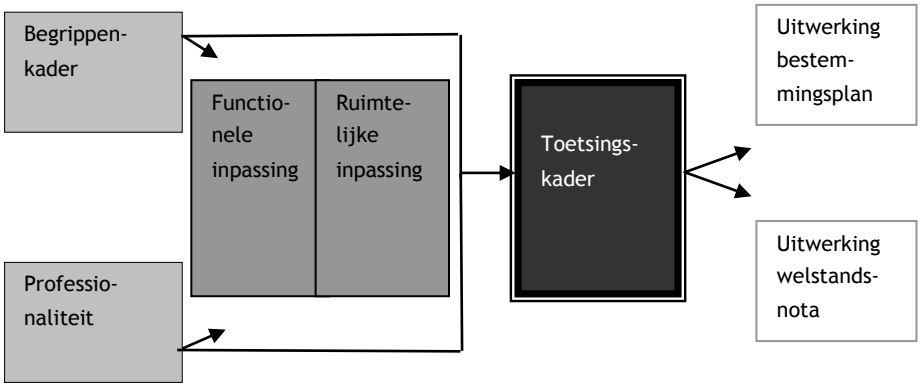
De afgelopen jaren heeft de trend van 'verpaarding' zich positief voortgezet. De vraag is of het hiervoor genoemde uitgangspunt nog steeds geldt. Bovendien zullen er meer uitgangspunten, specifiek voor paardenhouderijen, moeten worden opgesteld om het paardenbeleid te kunnen vormgeven.

Hierna volgen een aantal inleidingen met in de tekstvakken een aantal vraagpunten die dienen te worden beantwoord. Deze antwoorden vormen de uitgangspunten die als basis dienen voor het op te stellen paardenbeleid in de gemeente Midden-Drenthe.

Leeswijzer

De voorliggende beleidsnotitie biedt een toetsingskader voor paardenhouderijen in de gemeente Midden-Drenthe. Allereerst wordt ingegaan op de uitgangspunten van paardenhouderijen binnen het rijksbeleid en het provinciaal beleid. Daarna volgt een uiteenzetting van het begrippenkader. Vervolgens komt de professionaliteit van de paardenhouderijen aan bod. Daarna volgt het beleidsmatige deel van deze visie waarin zowel de functionele als de ruimtelijke inpassing aan bod komen. De notitie wordt afgesloten met het toetsingskader en een doorkijkje naar het mogelijk vastleggen van dit kader in toekomstige bestemmingsplannen.

De volgende figuur laat schematisch de opbouw van de beleidsnotitie zien.

Begrippen-
kader
Functio-
nele
inpassing
Ruimte-
lijke
inpassing
Professio-
naliteit
Toetsings-
kader
Uitwerking
bestem-
mingsplan
Uitwerking
welstands-
nota

2 Beleid

2.1 Rijksbeleid

Nota Ruimte

De Nota Ruimte beschrijft het ruimtelijk beleid voor het platteland.

Agenda voor een vitaal Platteland

De Agenda voor een Vitaal Platteland gaat uit van een integraal perspectief en richt zich op de economische, de ecologische en de sociaal-culturele aspecten van het platteland.

In de Nota Ruimte en de daaruit voortvloeiende Agenda voor een Vitaal Platteland wordt aangegeven dat het kabinetsbeleid is gericht op een leefbaar platteland met de functies leven, wonen en genieten op een vitale en duurzame agrarische sector.

Het plattelandsbeleid van de overheid richt zich op een brede plattelandseconomie, uitbreidende agrarische (neven)functies, blijvende grondgebondenheid, identiteit van het landschap, toeristische en recreatieve sector, meer vrouwelijke ondernemers en blijvende activiteiten in agrarische probleemgebieden.

De paardenhouderij kan aan al deze aandachtspunten een positieve bijdrage bieden. Afhankelijk van het bedrijfstype en locatie zal in meer of mindere mate een bijdrage worden geleverd aan bijvoorbeeld de recreatieve sector of activiteiten in agrarische probleemgebieden. Maar ook los daarvan is de paardenhouderij voor een vitaal platteland van onschatbare waarde.

2.2 Provinciaal beleid

Het provinciaal ruimtelijk beleid is weergegeven in het Provinciaal Omgevingsplan II (POP II).

Paardenhouderijen

Omtrent de paardenactiviteiten is hierin opgenomen dat paardenfokkerijen worden beschouwd als grondgebonden agrarische bedrijven en met betrekking tot het provinciaal beleid ook tot de agrarische bedrijven worden gerekend.

Paardenstallingen en paardenhouderijen worden beschouwd als bedrijven met een functionele binding aan het buitengebied. Voor deze bedrijven geldt het

beleid met betrekking tot bedrijventerreinen. Dit beleid geeft aan dat vestiging van bedrijven in het buitengebied alleen is toegestaan, als vestiging aldaar functioneel noodzakelijk is. Daarbij gaat het vooral om bedrijven waarvoor het gebruik van de grond, als productiemiddel, een onmisbaar onderdeel van de bedrijfsvoering is.

Maneges

Voor maneges is het toeristisch beleid van belang. Het POP II heeft hieromtrent een speciale paragraaf opgenomen met betrekking tot maneges.
Om verstening van het buitengebied te voorkomen, dienen voorzover inpasbaar in de omgeving, maneges en paardenrecreatiebedrijven te worden gevestigd in een kern. Blijkt vestiging in een kern niet mogelijk te zijn, dan is vestiging toegestaan in voormalig agrarische bebouwing, in de nabijheid van een hoofdkern of (sub)streekcentrum. Ook in dat geval geldt het vereiste van inpasbaarheid. Van vorenstaande kan alleen worden afgeweken op basis van een door de gemeente geformuleerd beleid, dat de instemming heeft van de provincie.

Ammoniak beleid

De provincie Drenthe heeft een conceptbeleid met betrekking tot de ammoniakdepositieproblematiek opgesteld. In hoofdlijnen op het volgende neer:
Van belang is de kritische depositiewaarde (kdw). Dit is de maximale ammoniakdepositiewaarde die nog aanvaardbaar is voor de Natura 2000-doelen. In de praktijk wordt in Drenthe (en in de rest van Nederland) deze waarde fors overschreden. Doel van de provincie is om deze waarde met 8% naar beneden te brengen in de eerste beheerplanperiode en vervolgens nog eens tot 12,5% gedurende de volgende beheerplanperiode.

De provincie onderscheidt de volgende bedrijven:

- bedrijven die tot 1% van de kdw veroorzaken, zouden vrijelijk kunnen uitbreiden;
- bedrijven die tussen de 1% en 50% van de kdw veroorzaken, zouden onder voorwaarden moeten kunnen uitbreiden;
- bedrijven die boven de 50% van de kdw veroorzaken: dan ervaren we het bedrijf in de bestaande situatie al als een probleem (zogenaamde piekbedrijven).

De afstand van het bedrijf tot het natuurgebied is van groot belang. Hoe groter de afstand, hoe meer emissie het bedrijf mag veroorzaken. Dit zal betekenen dat buiten 3 km rondom een Natura 2000-gebied meestal geen vergunning nodig is. Het uitvoeren van een 'voortoets' is dan doorgaans zelfs niet nodig. Dit omdat in de meeste gevallen de drempelwaarde van 1% niet wordt gehaald.

Het gaat hierbij om uitbreiding met over het algemeen meer dan tien paarden. Aangezien het maatwerk blijft, zal de provincie in alle gevallen om advies moeten worden gevraagd.

2.3
Gemeentelijk beleid

Het ruimtelijk beleid voor de paardenhouderijen wordt weergegeven in het bestemmingsplan. Onderhavige notitie geeft beleidslijnen weer voor de paardenhouderijen. Deze beleidslijnen vormen de basis voor het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe.

3 Typen paardenhouderijen

Er zijn verschillende typen paardenhouderijen. Te denken valt aan productiegerichte en gebruiksgerichte paardenhouderijen, aangevuld met maneges.

3.1 Productiegerichte paardenhouderij

Een productiegerichte paardenhouderij richt zich in hoofdzaak op het (op)fokken van paarden. Tot een productiegerichte paardenhouderij kunnen de hengstenhouderij, de merriehouderij en de opfok van jonge paarden worden gerekend. Ook de paardenmelkerij behoort tot deze categorie.

De productiegerichte paardenhouderij staat het dichtst bij het agrarisch bedrijf. Veel grond is noodzakelijk om de paarden te kunnen laten grazen gedurende het fokseizoen. Voorts is stalruimte noodzakelijk. Het gaat in veel gevallen om een mengeling van individuele huisvesting van paarden (in afzonderlijke boxen) en groepshuisvesting (waarbij meerdere paarden gezamenlijk in een ruimte worden gehouden).
Op het erf is ruimte nodig voor opslag van (vaste) mest. Ook een deel van het ruwvoer en/of stro zal op het erf worden opgeslagen. Wanneer puur de fokkerij wordt gediend, zijn nadere faciliteiten op het erf nauwelijks noodzakelijk.

Vaak wordt echter een fokkerij gecombineerd met de sportbeoefening. De paarden uit de fokkerij worden vaak tevens in de sport ingezet om de sportkwaliteit te kunnen bewijzen. Voor de sportbeoefening zijn op het erf nadere (ondergeschikte) voorzieningen noodzakelijk, zoals een rijbak en/of rijhal en eventueel een stapmolen en longeercirkels.

De gemeente Midden-Drenthe ziet de paardenfokkerij en paardenmelkerij als een grondgebonden agrarisch bedrijf. Op het moment dat er een combinatie van activiteiten ontstaat, waardoor het karakter van het paardenfokken en/of melken als hoofdgebruik wijzigt dan wel een nevengebruik ontstaat, is er feitelijk niet alleen meer een grondgebonden agrarisch bedrijf, maar een mengvorm.
Zolang deze (neven)handelingen zijn gericht op het voorbrengen, africhten en trainen en verhandelen van de eigen gefokte paarden worden deze mengvormen tot de productiegerichte paardenhouderij gerekend.

Keuze
De gemeente Midden-Drenthe kiest voor een scheiding tussen de verschillende vormen van paardenhouderijen. Het fokken en het bieden van leefruimte aan opgroeiende paarden evenals een paardenmelkerij worden gezien als een vorm van paardenhouderij die gelijkgeschakeld kan worden met de grondgebonden agrarische bedrijven. Als productiegerichte paardenhouderij ziet de gemeente een paardenhouderij waar uitsluitend of in hoofdzaak handelingen aan en/of met paarden worden verricht die primair zijn gericht op het voortbrengen, africhten en trainen en verhandelen van eigen gefokte paarden. Deze vorm van paardenhouderijen kan gelijkgeschakeld worden met de (grondgebonden) agrarische bedrijven.
Wanneer sprake is van trainingsfaciliteiten op het erf, die ook door derden en niet door zelf gefokte opgroeiende paarden worden gebruikt, dan is sprake van een gebruiksgerichte paardenhouderij en wordt deze paardenhouderij niet meer gelijkgeschakeld aan een agrarisch bedrijf.

3.2
Gebruiksgerichte paardenhouderij

De gebruiksgerichte paardenhouderij richt zich op het opleiden van paarden. Op gemiddeld driejarige leeftijd zijn de jonge paarden geschikt om ze voor te bereiden en in te zetten voor een nieuw doel. Dat kan zijn de fokkerij en/of de sport en/of de recreatie. Voor de sport dient een jong paard vakkundig te worden opgeleid. De opleiding om een jong paard geschikt te maken voor het nieuwe doel wordt africhting genoemd. Hieronder valt bijvoorbeeld het zadelmak maken, betuigen en keuringsklaar maken. Naast stalruimte en eventuele weidegang (niet per definitie noodzakelijk, maar wel wenselijk) zijn faciliteiten als een rijbak en longeercirkels noodzakelijk. In sommige gevallen wordt ook een trainingsmolen nodig geacht. Wanneer het gaat om grotere africh-

tings-, handels-, pension- en/of trainingsstallen is ook een rijhal wenselijk. Door een rijhal is het mogelijk om het gehele jaar eenzelfde 'product' af te leveren, ongeacht de weersomstandigheden. Om bedrijfseconomische redenen wordt dit in veel gevallen zelfs als noodzaak gezien.

Keuze
De gemeente Midden-Drenthe beschouwt alle paardenhouderijen die niet tot de productiegerichte paardenhouderijen kunnen worden gerekend als gebruiksgerichte paardenhouderijen. Deze vorm van paardenhouderijen verdient een eigen op maat gesneden bestemming. Op een bijzondere vorm van een gebruiksgerichte paardenhouderij (manege) wordt in het navolgende afzonderlijk ingegaan.

3.3
Manege

Het merendeel van de paardensportbeoefenaars doet dit op recreatieve basis. Veelal wordt deze hobby uitgeoefend in daarvoor geoutilleerde manegebedrijven. Dit zijn in de meeste gevallen bedrijven die bestaan uit pensionstalling (waar particulieren hun paard(en) tegen betaling kunnen stallen), lesfaciliteiten (zowel rijhal, manegepaarden als instructie) en horeca (in de vorm van een kantine) ten behoeve van het manegebedrijf.
Een manegebedrijf kenmerkt zich doorgaans door één of meerdere grote rijhal(len), stallen, een kantine, een dienstwoning, één of meerdere rijbakken buiten, longeercirkels, paddocks, parkeergelegenheid, stalling van paardentrailers c.q. -vrachtwagens en eventueel weiland. Dat laatste is met name van belang wanneer de pensionstalling een belangrijk onderdeel van het manegebedrijf vormt. Doorgaans worden op maneges ook eens in de zoveel tijd concoursen georganiseerd. De toestroom van paarden en mensen is op deze dagen intensiever. Wanneer in het buitenseizoen concoursen worden georganiseerd, wordt dit veelal op de omringende weilanden gedaan; evenals het parkeren.

Keuze
De gemeente Midden-Drenthe beschouwt een manege (vorm van paardenhouderij) als een verbijzondering van een gebruiksgerichte paardenhouderij die specifiek beleid (en regels) vergt. Maneges worden in het bestemmingsplan apart bestemd.

3.4
Begripsomschrijvingen

Naar aanleiding van vorenstaande keuzes worden de volgende begrippen gehanteerd voor onderhavig plan:

- Productiegerichte paardenhouderij: grondgebonden paardenhouderij die is gericht op het fokken van paarden en het bieden van leefruimte aan opgroeiende paarden, eventueel in combinatie met (en daaraan ondergeschikte) trainingsfaciliteiten ten behoeve van de eigen gefokte paarden.
- Gebruiksgerichte paardenhouderij: paardenhouderij die is gericht op het africhten en trainen van paarden, het bieden van stalruimte voor paarden en het geven van instructie aan derden.
- Manegebedrijf: paardenhouderij die is gericht op het bieden van paardrijmogelijkheden (inclusief instructie) aan derden, al dan niet in combinatie met stallingsruimte voor paarden van derden en al dan niet met een horecavoorziening die is gericht op het verstrekken van dranken en etenswaren aan bezoekers van het manegebedrijf.

Professionaliteit 4

De paardensector professionaliseert in rap tempo. Tussen 1990 en 2005 is volgens de Visie Paard en Landschap (Ministerie LNV, 2006) de omzet van deze sector meer dan verdubbeld tot ongeveer € 1,25 miljard. Het Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland (KWPN) is 's werelds "leading studbook" als het gaat om springpaarden en staat bij de dressuurpaarden op de tweede plaats in de wereldranglijst. Anky van Grunsven is hét icoon voor de groeiende paardensport in Nederland. Vele ondernemers in deze sector dragen bij aan het succes. Nieuwe ondernemers trachten daarvan een graantje mee te pikken.

4.1
Inleiding

In deze beleidsnotitie wordt onderscheid gemaakt tussen hobbymatige en bedrijfsmatige paardenhouderijen. Onderscheid is noodzakelijk bij het toekennen van bebouwings- en gebruiksmogelijkheden voor de betreffende paardenhouderijen. Niet alle paardenhouderijen hoeven namelijk dezelfde faciliteiten op het erf te hebben. Daar waar een paardenhouder hobbymatig paarden houdt, is de noodzaak tot een inbreuk op het landschap (door bijvoorbeeld de bouw van een rijhal) minder nadrukkelijk aanwezig. De gemeente wil met dit onderscheid voorkomen dat de sector paardenhouderij teveel inbreuk op het landschap pleegt.

Bedrijfsmatige paardenhouderij

Deze vorm van paardenhouderij wordt gekenmerkt door zijn veelal grote(re) omvang en het winstoogmerk waarmee de paarden worden gehouden. In hoeverre een paardenhouderij daadwerkelijk bedrijfsmatig is, wordt beoordeeld aan de hand van een bedrijfsplan, waarin de werkelijke aard van de activiteiten duidelijk naar voren komt.
Een niet onbelangrijke inkomstenbron voor met name sportstallen zijn de sponsorgelden, handel en inkomsten uit het geven van instructie. Het bedrijfsmatige karakter kan zodoende niet uitsluitend worden beoordeeld aan de hand van het rendement dat wordt behaald met het houden van paarden en de daarmee te behalen omzet. Additionele inkomsten dienen als normaal inkomen te worden meegenomen.

Hobbymatige paardenhouderij

Alles wat niet als bedrijfsmatig is aan te merken, valt onder de hobbymatige paardenhouderij. Bij dergelijke paardenhouderijen is winst geen doelstelling, maar mag de hobby geld kosten. Veelal is sprake van een gering aantal paarden. Echter, niet alleen het aantal paarden is doorslaggevend bij het bepalen of een paardenhouderij als inrichting op grond van de Wet milieubeheer moet worden gezien en derhalve een milieuvergunning dient te hebben. Daarbij spelen ook zaken een rol als (bron: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer):

- continuïteit van de activiteit (hoe lang duurt de activiteit);
- winstoogmerk van de activiteit (verhouding tussen kosten en opbrengsten);
- hinder die de activiteit veroorzaakt;
- omvang van de dierstapel (hoeveel dieren en van welk soort);
- huisvesting van de dieren (zijn er speciale voorzieningen getroffen);
- commerciële doeleinden (worden er bijvoorbeeld advertenties gezet);
- gebruik/de aanwending van de dieren (voor hobby of eigen gebruik);
- perceelgrootte;
- omgeving waar de dieren worden gehouden (in landelijk of stedelijk gebied).

Grenzen

Wanneer deze begrippen in het beleid worden verankerd, is het ook van groot belang waar de grenzen tussen deze typen paardenhouderij liggen. Op deze grens wordt in het navolgende nader ingegaan.

Hobbymatig - bedrijfsmatig

Uit de beschrijving van het begrip 'hobbymatig' blijkt dat niet het aantal paarden doorslaggevend is bij de beoordeling of een paardenhouderij hobbymatig is, maar dat verscheidende andere factoren een rol spelen. Ook kunnen er gevallen zijn waarin de paardenhouderij niet is gericht op een winstoogmerk, maar dat de omvang van de paardenhouderij als bedrijfsmatig is aan te merken. Kortom, de grens tussen 'hobbymatig' en 'in de omvang alsof ze bedrijfsmatig is' is een grijs gebied.

Bij de beoordeling of een paardenhouderij hobbymatig of bedrijfsmatig is, dient men te onderzoeken of de paardenhouderij een winstoogmerk heeft en hoeveel hinder de paardenhouderij veroorzaakt. Bij deze onderzoeken en beoordeling kan ook de Wet milieubeheer worden betrokken. Als de paardenhouderij een inrichting is in de zin van de Wet milieubeheer dan kan dit een aanwijzing zijn dat de paardenhouderij bedrijfsmatig is. Ook kan het aantal paarden een richtlijn zijn voor de constatering of sprake is van een hobbymatige paardenhouderij. Gesteld kan worden dat als meer dan vijf paarden worden gehouden, dat dan sprake is van een bedrijfsmatige activiteit. Het aantal is

echter niet doorslaggevend, daarbij zullen de criteria als het beoogde winstoogmerk en milieuhinder moeten worden betrokken.
Om te kunnen bepalen of een paardenhouderij bedrijfsmatig is, kan bij nieuwe aanvragen een bedrijfsplan door de gemeente worden gevraagd. De gemeente zal het bedrijfsplan beoordelen.
Een bedrijfsplan is maatwerk voor het betreffende bedrijf. De bedrijfsmatigheid van een onderneming dient daarom ook per geval te worden afgewogen. Daarvoor zijn geen standaard toetsingscriteria te formuleren.

Ook de toetsing zal maatwerk zijn, waarbij het bedrijfsplan in elk geval de volgende informatie dient te verschaffen (bron: LTO-Noord, advies):

- bedrijfsactiviteiten;
- achtergrond/kwaliteit van de ondernemers;
- arbeidsbehoefte/-intensiteit;
- accommodatie en ruimtebehoefte (nu en in de toekomst);
- relevante wet- en regelgeving;
- marktanalyse;
- investerings- en financieringsbehoefte;
- rentabiliteitsberekening.

Conclusies

Het voorgaande overwegende kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- er wordt onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderijen;
- de grens voor hobbymatige paardenhouderijen wordt bij maximaal vijf paarden gelegd. Daarnaast wordt gekeken naar criteria, zoals het beoogde winstoogmerk en milieuhinder.

5 Functionele inpassing

5.1 Inleiding

De gemeente wil met een nieuw beleid ten aanzien van paardenhouderijen inspelen op een toenemende vraag naar vestigingsmogelijkheden voor paardenhouderijen in de gemeente. De gemeente ziet deze (relatief) nieuwe functie als een nieuwe economische drager in (met name) het buitengebied. Paardenhouderijen kunnen nieuw elan en dynamiek teweegbrengen op het platteland. In het navolgende wordt ingegaan op de functionele aspecten bij inpassing van een paardenhouderij in de gemeente. De aspecten worden na een korte inleiding vertaald in uitgangspunten voor het beleid.

5.2 Hinder

De vestiging van paardenhouderijen mag geen onevenredige hinder veroorzaken voor de bestaande omgeving. Paardenhouderijen hebben net als vele andere vormen van bedrijvigheid een impact op de omgeving. Bij het toekennen van mogelijkheden voor paardenhouderijen dient de vestiging zorgvuldig te worden afgewogen aan die impact op de omgeving. Een goed aanknopingspunt voor het al dan niet kunnen toestaan van paardenhouderijen op een bepaalde locatie biedt de VNG-notitie Bedrijven en milieuzonering (2009). Hierin is voor zowel paardenfokkerijen (SBI-1993: 0122) als maneges (SBI-1993: 926) een minimale afstand van 50 m aangegeven tot de dichtstbijzijnde hindergevoelige functie (zoals woningen). Bij het bepalen van een dergelijke afstand zijn diverse hinderaspecten mee gewogen, zoals geluid, stof en geur. Geur blijkt doorslaggevend voor de afstand.

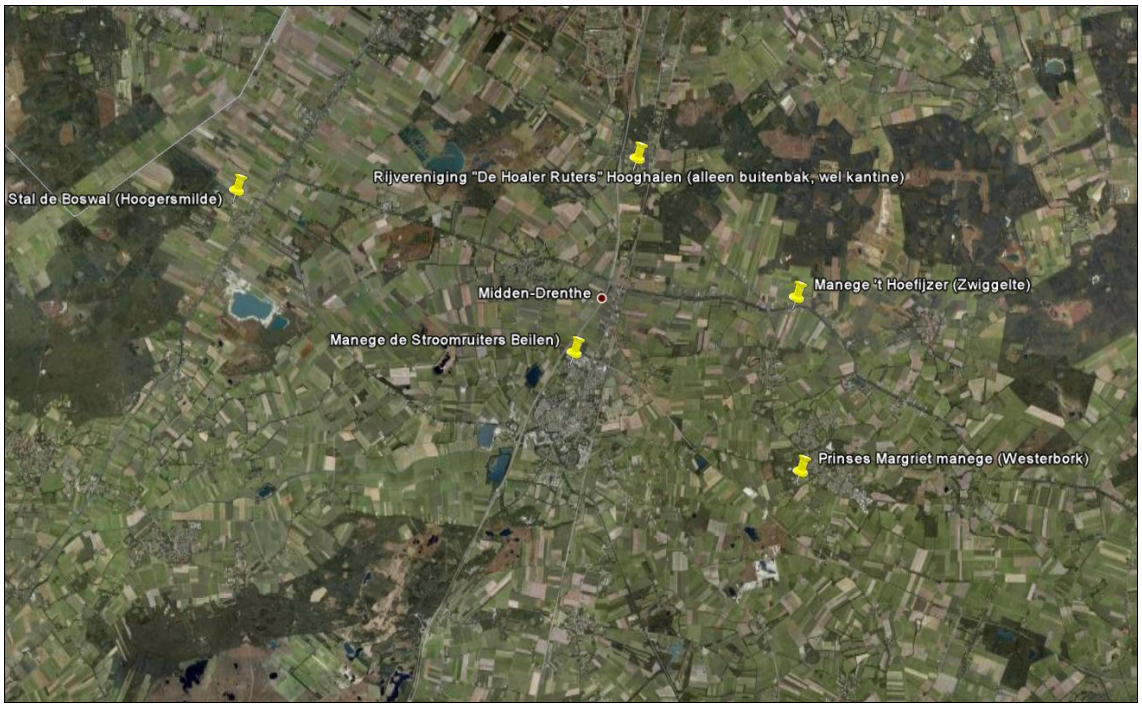
De impact van hobbymatige paardenhouderijen is aanzienlijk minder. Hier is geen sprake van een bedrijfsvoering. Bovendien is het aantal paarden gemaximaliseerd op vijf. De hiervoor genoemde VNG-notitie gaat bij het vastleggen van de richtafstanden uit van gemiddeld moderne volwaardige bedrijven. De voorgeschreven afstand voor bedrijfsmatige paardenhouderijen (50 m) kan voor hobbymatige paardenhouderijen dan ook met één afstandstap worden gecorrigeerd naar 30 m. Deze afstand dient te worden gemeten vanaf de grens van de meest hinder veroorzakende faciliteiten (paardenbak en/of mestopslag) tot de dichtstbijzijnde woning van derden.

- Uitgangspunt: een paardenhouderij dient op ten minste 50 m van een woning van derden te zijn gesitueerd.
- Uitgangspunt: een hobbymatige paardenhouderij dient op ten minste 30 m van een woning van derden te zijn gesitueerd.

5.3
Bereikbaarheid maneges

Maneges vormen een bijzondere categorie binnen de paardenhouderijen. Zij trekken relatief veel mensen en verkeer aan, kenmerken zich vaak door grote bouwvolumes en zijn daarentegen qua grondareaal relatief klein.
De gemeente stelt aan deze bijzondere vorm van paardenhouderijen, die meer is gericht op aanloop van personen van elders nadere eisen qua situering. De gemeente staat vestiging van maneges alleen toe in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde. Daarnaast zijn er onder voorwaarden ook mogelijkheden bij kleinere kernen. Voorwaarden hierbij van belang zijn:

- een goede bereikbaarheid;
- betere toegankelijkheid;
- spreiding van maneges in gemeente (zie navolgend overzicht);
- aansluiting bij routenetwerken in buitengebied.

Overzicht bestaande maneges in de gemeente Midden-Drenthe (ondergrond: Google earth)

Uitgangspunt:
Maneges dienen te worden gevestigd in de gebieden grenzend aan de hoofdkernen Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde. Daarnaast zijn er onder voorwaarden ook vestigingsmogelijkheden bij kleinere kernen.

5.4
Bedrijfswoning

Uitgangspunt in het buitengebied van de gemeente Midden Drenthe is het aanwezige gebruik te respecteren, maar verdere verstening van het buitengebied tegen te gaan. Dat zou betekenen geen nieuwe bedrijfswoningen. Aan de andere kant is een bedrijfswoning voor een bedrijf vaak voorwaarde om het bedrijf goed te kunnen runnen. Op een paardenhouderij zijn immers 24 uur per dag dieren aanwezig die verzorging nodig hebben. De aanwezigheid van een bedrijfswoning kan dan ook als vereiste/noodzakelijk worden geacht.

Uitgangspunt:
Op een bedrijfsmatige paardenhouderij mag (voorzover nog niet aanwezig) één bedrijfswoning worden gerealiseerd.

5.5
Parkeren

Het hebben en houden van paarden op een paardenhouderij trekt mensen aan; met name waar het gaat om paardenhouderijen die paarden van derden onderdak bieden (pensionstallen) of paardenhouderijen waar derden komen om hun hobby 'paardrijden' uit te oefenen zonder dat ze zelf een paard hebben (maneges).

Om overlast van parkerende auto's van deze mensen te voorkomen, dienen de kengetallen uit het ASVV2004 te worden gehanteerd. Op basis van deze kengetallen is het aantal parkeerplaatsen te berekenen dat ten behoeve van een pensionstal en/of manege zou moeten worden gerealiseerd. In het ASVV2004 is aangegeven dat voor een paardenhouderij per box ten minste 0,3 en ten hoogste 0,5 parkeerplaatsen moeten worden aangelegd. Daarbij is het van belang dat er voldoende ruimte wordt gereserveerd voor zowel de auto als de paardentrailer. Deze parkeerplaatsen moeten op eigen terrein worden gerealiseerd.

Uitgangspunten:

- Voor bedrijfsmatige paardenhouderijen (inclusief maneges) dient er op eigen terrein voldoende parkeerruimte te worden gerealiseerd, ook bij grootschaligere activiteiten dient op het erf voldoende parkeerruimte aanwezig te zijn. Bij uitzondering kan hiervan worden afgeweken.
- Voor hobbymatig paardenhouderijen worden geen nadere regels gesteld omtrent de parkeerruimte.

6 Ruimtelijke inpassing

Paardenhouderijen kunnen een bijdrage leveren aan de schoonheid van het platteland; zeker wanneer de sector laat zien wat hij voor het veranderende landschap kan betekenen, maar paardenhouderijen kunnen ook een minder fraaie erfenis in het landschap achterlaten. De vele hekken, linten, afgetrapte paardenweiden en containers als huisvesting dragen niet bij tot verfraaiing van het landschap.
De uitdaging voor de gemeente ligt in het stimuleren van de landschappelijke versterking en daarmee tegelijkertijd het 'uitbannen' van de minder fraaie uitwassen.
In het navolgende wordt ingegaan op de ruimtelijke aspecten bij inpassing van een paardenhouderij in de gemeente. Er wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderijen. De aspecten worden na een korte inleiding vertaald in uitgangspunten voor het beleid.

Bedrijfsmatige paardenhouderijen

Vestigingsplaats van paardenhouderijen

De vestiging van paardenhouderijen mag geen onevenredige afbreuk doen aan het landschap. Dit betekent dat een verdere verdichting van het landschap zoveel mogelijk moet worden voorkomen.

De gemeente acht het daarom van belang dat grondgebonden paardenhouderijen (productiegerichte paardenhouderijen) zich uitsluitend daar vestigen waar een agrarische bestemming aan een perceel is gegeven.

De gebruiksgerichte paardenhouderijen kunnen alleen worden gevestigd op bestaande erven in voormalige agrarische bebouwing en het perceel zal een agrarisch aanverwante bestemming krijgen.

Voor maneges geldt dat deze moeten worden gevestigd in vrijkomende agrarische bebouwing. De bebouwing mag binnen de manegebestemming 120% van bestaand zijn. Vestiging moet in de gebieden grenzen aan de hoofdkernen van Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in vrijkomende agrarische bebouwing bij de kleinere kernen. Vestiging bij de kleine kernen is echter alleen mogelijk indien:

- is aangetoond dat er behoefte is aan een manege in die omgeving;
- er in de nabije omgeving nog geen manege is (spreiding);
- de voorgenomen locatie niet is gelegen op een es (in verband met kwetsbare gronden).

Bij nieuwvestiging dient rekening te worden gehouden met de ammoniakdepositieproblematiek. Een nieuwvestiging (dan wel uitbreiding) van een paardenhouderij kan een negatieve invloed hebben op de natuurwaarden van een Natura 2000-gebied. Voor vestiging (of uitbreiding) dient hierover contact te worden opgenomen met de provincie Drenthe.

Bedrijven op percelen met een bestaande aanduiding 'bijzondere paardenhouderij' in de vigerende bestemmingsplannen Buitengebieden (Westerbork/Beilen/Smilde) kunnen zich daar als zodanig blijven vestigen (overgangsrecht).

Uitgangspunten:
- Productiegerichte paardenhouderijen, zijnde een grondgebonden agrarisch bedrijf, kunnen alleen daar vestigen waar een dergelijke agrarische bestemming aan een perceel is gegeven.
- Gebruiksgerichte paardenhouderijen kunnen alleen worden gevestigd op bestaande erven in de gemeente Midden-Drenthe.
- Maneges kunnen zich alleen vestigen in vrijkomende agrarische bebouwing nabij de hoofdkernen Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde of in een vrijkomend agrarisch bebouwing nabij een kleine kernen indien de noodzaak daarvan kan worden aangetoond.

Nieuwbouwmogelijkheden

Het lijkt onmogelijk dat paardenhouderijen uitsluitend in de bestaande bebouwing kunnen worden gevestigd.

Verzwaring van de (wettelijke) eisen ten aanzien van huisvesting van paarden, alsmede de wens om paarden binnen te kunnen trainen, zodat jaarrond eenzelfde kwaliteit kan worden geleverd, noodzaken vaak tot aanpassing en uitbreiding van bestaande bebouwing. De gemeente wil die mogelijkheid ook bieden, mits de erfinrichting en de erfafscheiding op de nieuwe situatie worden aangepast. De nieuwbouwmogelijkheden is afhankelijk van de soort paardenhouderij en de geldende bestemming zoals hieronder aangegeven.

Voor productiegerichte paardenhouderijen geldt de systematiek van de gebiedsbestemming. Uitbreiding/nieuwbouw is afhankelijk van de mogelijkheden binnen de daar geldende gebiedbestemming. Binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningen) en de bestemming Agrarisch met waarden - 4 (voorheen Beekdalen II) kan bij recht binnen een aaneengesloten vierhoek van veelal 1,5 ha worden gebouwd. In specifieke gevallen is dit 1 ha of 2 ha.
Binnen de bestemming Agrarisch met waarden – 2 (voorheen Oude veldontginningen) is nieuwe bebouwing mogelijk binnen het bestemmingsvlak van 1 ha. Voor de bestemmingen Agrarisch met waarden – 1 en Agrarisch met waarden – 4 geldt dat onder voorwaarden middels omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels de aaneengesloten vierhoek kan worden ver-

groot tot maximaal 2 ha en voor de bestemming Agrarisch met waarden – 2 tot maximaal 1,5 ha. Binnen de bestemming Agrarisch met waarden – 3 (voorheen Beekdalen I) zijn geen nieuwbouwmogelijkheden.
Maneges kunnen alleen in vrijkomende agrarische bebouwing worden gevestigd. Nieuwbouw is mogelijk in de vorm van uitbreiding met maximaal 20% van het bestaande of door het bestaande af te breken en gebouwen terug te bouwen tot 120% van het bestaande. Deze systematiek geldt ook voor de gebruiksgerichte paardenhouderijen.

Voor alle vormen geldt dat indien in het bestemmingsplan de aanduiding 'speciale bouwaanduiding - oppervlak' is opgenomen, er uitbreiding tot 150% mogelijk is (geldt voor aantal percelen in het gebied tussen Beilen en het Oranjekanaal).

Uitgangspunten:
- Nieuwbouw van gebouwen ten behoeve van een paardenhouderij zijn onder voorwaarden van landschappelijke inpassing en verbetering van de erfinrichting mogelijk.
- Bij productiegerichte paardenhouderijen is de systematiek van de gebiedsbestemming uitgangspunt.
- Bij maneges en gebruiksgerichte paardenhouderijen is de bestaande oppervlakte bebouwing op het erf uitgangspunt, maar kan deze bebouwing wel (deels) gesloopt worden om 120 % (150% in gebieden met de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding – oppervlak' in bestemmingsplan buitengebied) van de oppervlakte aan bestaande bebouwing terug te bouwen.

Erfinrichting
Op een erf van een paardenhouderij zijn (afhankelijk van het type paardenhouderij) naast de bebouwing diverse faciliteiten aanwezig ten behoeve van de uitoefening van de paardenhouderij, zoals paardenbak, paddocks, trainingsmolen en longeercirkel. Al deze faciliteiten hebben een eigen uitstraling. De gemeente acht het van belang dat deze faciliteiten op het erf, achter de voorgevellijn en binnen het bestemmingsvlak worden geconcentreerd teneinde de 'verrommeling' te voorkomen.

Uitgangspunt:
De bebouwing én de diverse faciliteiten dienen op het erf, achter de voorgevellijn en binnen het bestemmingsvlak te worden gesitueerd.

Bestemmingsvlak
Paardenhouderijen vragen ruimte, zowel qua bebouwing als qua overige faciliteiten. De omvang van het bestemmingsvlak dient daarop te zijn afgestemd. Alhoewel paardenhouderijen qua functie afwijken van agrarische bedrijven, hebben zij wel ongeveer eenzelfde ruimtebehoefte. De gemeente stelt zich

dan ook op het standpunt dat productiegerichte paardenhouderijen eenzelfde ruimte toegekend moeten krijgen als de agrarische bedrijven. Het bestemmingsvlak van maneges en gebruiksgerichte paardenhouderijen is gelijk aan die van de voormalige agrarische bebouwing vermeerderd met 20% indien dit noodzakelijk is om de nieuwbouw van 120% te kunnen realiseren.

Uitgangspunt:
Productiegerichte paardenhouderijen hebben gebruiks- en bouwmogelijkheden gelijk aan die van de agrarische bedrijven. Gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges hebben een bestemmingsvlak dat gelijk wordt gesteld aan het bestaande van de voormalige agrarische bebouwing waarin zij is gevestigd. Dit vlak kan met 20% worden vergroot indien dit noodzakelijk is om de gewenste toegestane nieuwbouw te kunnen realiseren.

Vergroting aaneengesloten vierhoek

In de agrarische sector noodzaakt schaalvergroting in sommige gevallen tot uitbreiding van bebouwing. De gemeente kan in dergelijke gevallen middels een flexibiliteitsbepaling medewerking verlenen aan vergroting van het (denkbeeldige) bouwvlak. Deze lijn kan ook voor de paardenhouderijen worden doorgevoerd. Ook hier geldt dat hierbij moet worden voldaan aan een goede landschappelijke inpassing.

Uitgangspunten:
- Voor de productiegerichte paardenhouderijen is een vergroting van het (denkbeeldige) bouwvlak middels een flexibiliteitsbepaling (dus na grondige afweging) tot 1,5 ha mogelijk.
- Voor maneges en gebruiksgerichte paardenhouderijen is een vergroting van de bebouwing tot 120% van de bestaande bebouwing mogeliik.

Situering (trainings)faciliteiten

Trainingsfaciliteiten, stalling van paardentrailers en vrachtwagens en opslag van mest en ruwvoer op het erf bepalen voor een belangrijk deel de ruimtelijke impact van een 'paardenerf'. Een goede situering van trainingsfaciliteiten, maar ook van opslag van mest en ruwvoer en stalling van transportmiddelen ten opzichte van de bebouwing draagt in belangrijke mate bij aan een goede ruimtelijke kwaliteit. Dezen dienen zoveel mogelijk achter de bebouwing en uit het zicht van de openbare weg te worden gesitueerd. Achter de lijn van de voorgevel kunnen faciliteiten worden gesitueerd. Trainingsfaciliteiten dienen achter de bebouwing te worden geplaatst.

Uitgangspunt:
De trainingsfaciliteiten, alsmede de stalling van paardentrailers en vrachtwagens en opslag van mest en ruwvoer dienen zoveel mogelijk achter de bebouwing (en in ieder geval áchter de bedrijfsbebouwing) te worden gesitueerd, uit het zicht van de openbare weg.

Welstandseisen

Ook de kleur- en materiaaltoepassing van diverse faciliteiten, zoals paardenpakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens bepalen voor een belangrijk deel de ruimtelijke uitstraling van het paardenerf. De gemeente stelt een aantal (welstands)eisen aan de vorm en kleur en materiaalgebruik hiervan. Tevens zal bij de beoordeling van de bouwvergunning worden gekeken naar de inpasbaarheid in het gebied.

Uitgangspunt:
Nadere eisen aan kleur- en materiaalgebruik van trainingsfaciliteiten, zoals paardenpakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens dragen bij aan een verantwoorde ruimtelijke inpassing van deze faciliteiten op een paardenerf.

Beplanting

Beplanting kan in veel gevallen de ruimtelijke impact van paardenhouderijen verzachten en tevens de landschappelijke structuur versterken. Bij een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de vestiging van een paardenhouderij (of manege) of het vergroten van het bouwvlak zal de gemeente daarom een beplantingsplan eisen. De gemeente zal er vervolgens op toe zien dat dit beplantingsplan daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

Uitgangspunt:
Landschappelijke inpassing van paardenhouderijen is noodzakelijk en is geënt op de bestaande landschappelijke structuren. Een beplantingsplan dient de landschappelijke inpassing van de een nieuwe paardenhouderij inzichtelijk te maken.

Hobbymatige paardenhouderijen

Stalruimte

Ook het hobbymatig houden van paarden vraagt om ruimte. Aangezien het hobbymatige het bedrijfsmatige niet mag overstijgen, mag maximaal 75 m^2 aan stalruimte worden gerealiseerd bij het hobbymatig houden van paarden. Deze maat is gebaseerd op vijf paardenboxen van 3 m bij 3 m en een looppad van 2 m breed. Kanttekening hierbij is dat de oppervlakte echter nooit de maximale oppervlakte aan bebouwing uit het bestemmingsplan mag overschrijden. Daarnaast dient de stalruimte ook te voldoen aan de overige regels

uit het bestemmingsplan. Het is dus niet zo dat iemand die paarden houdt meer bijgebouwen mag realiseren dan iemand die geen paarden houdt.

Uitgangspunt:
De maximale oppervlaktebebouwing ten behoeve van een hobbymatige paardenhouderij bedraagt 75 m² voor de stalling van de paarden, maar waarbij nooit de maximale oppervlakte bijgebouwen uit het bestemmingsplan mag worden overschreden.

Landschappelijke inpassing

Bij het hobbymatig houden van paarden dient het perceel een woonuitstraling te behouden. Om dit te bewerkstelligen, dienen de voorzieningen, zoals stalruimte en paddock, te worden gerealiseerd achter de achtergevel van het woonhuis. Hierdoor zal de uitstraling vanaf de wegzijde voornamelijk het woonkarakter behouden. Het is vanuit landschappelijk oogpunt ook niet wenselijk dat de voorzieningen worden opgericht ver achter de woning. Gestreefd wordt naar clustering van bebouwing en voorzieningen. Om dit te bewerkstelligen, dienen alle gebouwen en overige voorzieningen te worden gerealiseerd op het woonperceel (in casu de woonbestemming).

Paardenbak

Ook een paardenbak dient in elk geval te worden gerealiseerd achter de woning. De oppervlakte van een paardenbak bedraagt veelal 800 m². Ook komen paardenbakken voor tot 1.200 m². Voor onderhavig beleid wordt uitgegaan van de maximale maat van 1.200 m².

Het komt steeds vaker voor dat bewoners een achterliggend stuk agrarisch gebied kopen met als doel hier een paardenbak te realiseren. In enkele gevallen zal dit vanuit landschappelijk oogpunt aanvaardbaar zijn. Het gaat hierbij om grotere percelen van ten minste 1.500 m². Er worden aan het toestaan van deze paardenbakken op het agrarisch gebied wel voorwaarden gesteld:

- Om de hinder naar de naastgelegen percelen te beperken, dient de afstand tussen de paardenbak (en overige faciliteiten) en een bestaande woning van derden ten minste 30 m te bedragen.
- De paardenbak mag geen hinder opleveren voor de omgeving. Zo is het niet toegestaan een paardenbak op te richten achter een naburig perceel of zodanig dat het uitzicht van een naburig perceel wordt beperkt.
- Om de uitstraling van het erf te behouden, dient het woonerf ruimtelijk/optisch te worden vergroot met het deel waarop de paardenbak wordt gerealiseerd. Dit kan door middel van de aanplant van een boomsingel rond die paardenbak in aansluiting op het woonerf. Een beplantingsplan daarvoor wordt vereist bij de verlening van een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan.
- De paardenbak dient om die reden ook aansluitend aan het oorspronkelijke woonerf te worden gerealiseerd.
- Om het karakter van het agrarisch gebied enigszins te behouden, mag de paardenbak niet zijn voorzien van bestrating of andere verharding en

dient een open omheining te worden toegepast van maximaal 1,80 m hoog.
- Paardenbakken kunnen niet op de 'essen' en in de bestemming Agrarisch met waarden - 3 (voorheen Beekdalen I) worden gerealiseerd.

Paardenbakken kunnen bij recht worden gerealiseerd binnen de bestemming Agrarisch met waarden – 1 binnen de aaneengesloten vierhoek(voorheen Jonge veld - en veenontginningsgebieden). Voor de overige gebiedsbestemmingen en binnen de bestemming Agrarisch met waarden – 1 buiten de aaneengesloten vierhoek(Agrarisch met waarden – 3 (voorheen Beekdalen I) en de 'essen' uitgezonderd) geldt dat dit via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels moet. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met een goede afweging ten aanzien van het landschap.

Uitgangspunt:
Paardenbakken kunnen bij recht worden gerealiseerd binnen de bestemming Agrarisch met waarde – 1 binnen de aaneengesloten vierhoek (voorheen Jonge veld – en veenontginningsgebieden). Voor andere gebiedsbestemmingen en binnen de bestemming Agrarisch met waarden -1 buiten de aaneengesloten vierhoek (Agrarisch met waarden – 3 (voorheen Beekdalen I) en de 'essen' uitgezonderd) geldt dat het onder voorwaarden mogelijk is een paardenbak te realiseren middels een afwijking van de gebruiksregels.

Lichtmasten

De wens van vele paardenbezitters is om lichtmasten langs de paardenbak op te richten, zodat vaker en langer gebruik kan worden gemaakt van de paardenbak. Lichtmasten kunnen echter ook hinder opleveren voor de omgeving. Daarom worden er enkele eisen gesteld aan de lichtmasten en de hoeveelheid licht die mag worden geproduceerd:
- Er mogen maximaal zes lichtmasten worden opgericht bij een paardenbak van 1.200 m^2.
- De hoogte van de lichtmasten mag maximaal 4 m bedragen.
- Om de hinder voor de omgeving te beperken in de avond- en ochtendperiode is de verlichtingstijd tussen 07.00 uur en 23.00 uur.
- Om de uitstraling van licht naar de omgeving te beperken, mag maximaal 60 LUX/m^2 worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de bak en dient de lichtbundel door afscherming te zijn gericht op de bak.

De gemeente wil het plaatsen van lichtmasten onder voorwaarden toestaan. Deze voorwaarden zullen worden opgenomen in het bestemmingsplan.

Uitgangspunt:
Onder voorwaarden, genoemd in het bestemmingsplan, is het mogelijk om lichtmasten op te richten langs de paardenbak.

Schuilstallen

Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn wordt vaak op de noodzaak van een schuilstal gewezen. De noodzaak hiertoe ontstaat wanneer mensen (veelal hobbymatig) paarden houden, terwijl ze daarvoor zelf geen onderdak hebben.

De vraag is nu of dit probleem door de gemeenten moet worden opgelost door het toestaan van de bouw van schuilstallen (wat een verdere verstening van het buitengebied betekent) of juist door de paardeneigenaren zelf door het zoeken naar een pensionstal in de omgeving?

Zolang het niet gaat om een 'waardevol grasland' of een 'es' wil de gemeente de schuilstallen wel toestaan, mits het aan de volgende eisen voldoet:

- De bouwhoogte is maximaal 3,5 m (één bouwlaag);
- Bij beschikbaarheid van 1 ha tot 2 ha cultuurgrond, is de oppervlakte maximaal 25 m^2;
- Bij beschikbaarheid van 2 ha of meer cultuurgrond, is de oppervlakte maximaal 50 m^2;
- Het moet landschappelijk inpasbaar zijn (de bebouwing dient aan te sluiten op bestaande bebouwing en/of opgaande beplanting);
- Er mag geen afbreuk wordt gedaan aan natuurlijke waarden, de waterhuishouding en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Uitgangspunt:
Schuilstallen mogen worden gebouwd als het niet gaat om een 'waardevol grasland' of een 'es'. Aan de bouw worden wel eisen gesteld met betrekking tot de oppervlakte en de hoogte van het bouwwerk.

7 Toetsingskader

7.1 Bedrijfsmatige paardenhouderijen

Het toetsingskader voor bedrijfsmatige paardenhouderijen en maneges is op basis van de uitgangspunten in hoofdstuk 5 als volgt samen te vatten:

	Productiegerichte paardenhouderij	**Gebruiksgerichte paardenhouderij**	**Manege**
Minimale afstand tot woningen	50 m	50 m	50 m
Bedrijfswoning toegestaan	Ja	Ja	Ja
Vestiging op bestaand erf	Ja, op agrarisch erf	Ja, op (voormalig) agrarisch erf	Ja, op (voormalig) agrarische erf nabij kern
Nieuwbouw op bestaand erf	Aansluiten bij agrarisch bedrijven	Ja, na sloop	Ja, na sloop
Concentreren van voorzieningen op het erf	Aansluiten bij agrarisch bedrijven	ja	Ja
Maximale oppervlakte bouwvlak	Afhankelijk van regels agrarische bebouwing	Gelijk aan bestaande oppervlakte voormalige agrarische bebouwing	Gelijk aan bestaande oppervlakte voormalige agrarische bebouwing
Vergroting bebouwing	Gelijk aan regels agrarische bebouwing.	Tot 120%	Tot 120%
Faciliteiten achter bedrijfsgebouwen	Ja	ja	Ja
Eisen aan kleur- en materiaal	ja	ja	ja

7.2 Hobbymatige paardenhouderijen

Voor de hobbymatige paardenhouderijen is eveneens een aantal uitgangspunten genoemd in het voorgaande hoofdstuk 6. Het toetsingskader voor deze hobbymatige paardenhouderijen is als volgt samen te vatten:

	Beleid	Uitzonderingen
Functionele inpassing	De hobbymatige paardenhouderij dient op ten minste 30 m van een woning van derden te zijn gelegen.	
Stalruimte	Maximaal 75 m² voor de stalling van paarden, mits dit de bebouwingsbepalingen voor bijgebouwen uit het bestemmingsplan niet overschrijdt.	
Landschappelijke inpassing	Voorzieningen ten behoeve van de hobbymatige paardenhouderij worden geclusterd áchter de achtergevel van het woonhuis gerealiseerd.	

Paardenbak	Bij gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningsgebieden) is bij recht een paardenbak mogelijk binnen de aaneengesloten vierhoek. Bij overige gebiedsbestemmingen en in Agrarisch met waarden – 1 buiten de aaneengesloten vierhoek: Alleen mogelijk na een nadere afweging en middels omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan, waarbij de volgende criteria gelden: - Situering óp het woonerf achter de achtergevel van het woonhuis; - Situering minimaal 30 m van woning van derden; - Niet achter een buurperceel; - Maximaal 1.200 m²; - Geen bestrating in de paardenbak; - Omheining maximaal 1,8 m hoog.	
Lichtmasten	Binnen het bouwvlak en bestaand bij recht, waarbij de volgende gebruiksregels gelden: - Verlichtingstijd uitsluitend tussen 7.00 uur en 23.00 uur; - Maximaal 60 LUX/m² op 1 m boven de grond gemeten; Middels een omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan bij bestaande of middels omgevingsvergunning toegestane nieuwe paardrijbakken, waabij de volgende criteria gelden: - Maximaal zes masten bij paardenbak van 1.200 m²; - Hoogte bedraagt maximaal 4 m; - Verlichtingstijd uitsluitend tussen 7.00 uur en 23.00 uur; - Maximaal 60 LUX/m² op 1 m boven de grond gemeten; - Lichtmasten uitsluitend gericht op de paardenbak.	

Algemeen Plaatselijke Verordening

Ondanks het nieuw geformuleerde beleid kan het toch voorkomen dat overlast wordt ervaren van buren voor het hebben en houden van hinderlijke of schadelijke dieren. Om dit te voorkomen, kan de Algemene Plaatselijke Verordening worden aangepast voor het houden van hinderlijke of schadelijke dieren.
Een voorbeeldregeling zal worden opgenomen in onderhavig beleid. De regeling is een bevoegdheid van het college en is bedoeld als vangnetregeling, waarbij wordt getracht excessen te voorkomen.

8 Wijze van bestemmen

In dit hoofdstuk wordt in hoofdlijnen aangegeven op welke wijze het beleidskader voor paardenhouderijen in het bestemmingsplan voor het buitengebied kan worden vertaald. Alvorens de concrete beleidsuitgangspunten voor het bestemmingsplan worden omschreven, wordt eerst voor een bepaald aantal aspecten een nadere uiteenzetting gegeven. Het gaat hierbij achtereenvolgens om: het onderscheid tussen productiegerichte, gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges, het onderscheid tussen semi-bedrijfsmatige en bedrijfsmatige paardenhouderijen, het toestaan van binnenrijbanen en van buitenrijbanen en het plaatsen van schuilstallen.

8.1 Onderscheid productiegerichte paardenhouderijen, gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges

De hoofdredenering is dat productiegerichte paardenhouderijen, zoals een paardenfokkerij, onder de agrarische bestemming worden gebracht. De bouwmogelijkheden zijn vergelijkbaar met een 'gewoon' agrarisch bedrijf. Een binnenrijbaan kan mogelijk gemaakt binnen de toegestane bedrijfsbebouwing.

Als het bedrijf een mengvorm is van een productiegerichte en gebruiksgerichte paardenhouderij of in hoofdzaak een gebruiksgerichte paardenhouderij dan wordt gekozen voor een afzonderlijke bestemming.
Door te kiezen voor een aparte bestemming krijgt het bedrijf niet alleen een (denkbeeldig) bouwvlak (zoals in een agrarische bestemming), maar ook een bestemmingsvlak, waarbinnen de betreffende faciliteiten een plek moeten krijgen. Dit komt de handhaafbaarheid ten goede.
Voor wat betreft de benodigde faciliteiten zijn de meeste daarvan bij recht mét vergunning zonder meer toegestaan, zoals een buitenrijbaan, een stapmolen en longeercirkels.

Daarnaast krijgen ook de maneges een afzonderlijke bestemming (Sport en Recreatie met de aanduiding ‘manege’). De andere invalshoek (sport en recreatie), afwijkende verschijningsvorm en omvang van maneges (vaak meerdere binnenrijbanen) en de ondergeschikte horecafuncties noodzaken hiertoe.

8.1.1
Binnenrijbanen

Een binnenrijbaan is een gebouw wat bij een paardenhouderij niet alleen functioneel gewenst is, maar ruimtelijke ook een grote impact heeft op de verschijningsvorm van de paardenhouderij in het landschap.
Een binnenrijbaan is overal binnen de agrarische bestemmingen toegestaan, mits wordt voldaan aan de bouwregels voor de bedrijfsgebouwen.
Voor hobbymatige paardenhouderijen is de bouw van een binnenrijbaan niet noodzakelijk en wordt dan ook niet mogelijk gemaakt.

Buitenrijbanen

Buitenrijbanen (paardenbakken) zijn onmisbaar voor iedere serieuze sportbeoefenaar. Dit geldt zowel voor de professionele ruiters als voor de hobbymatige ruiters. Buitenrijbanen hebben echter ook een impact op de omgeving. Enerzijds door de ruimtelijke componenten (omheining, bodem en lichtmasten). Anderzijds door functionele componenten (geluid, licht en stof). De uitdaging ligt in het zo goed mogelijk inpassen van buitenrijbanen op het erf.

Voor bedrijfsmatige paardenhouderijen geldt dat de buitenrijbanen binnen het bestemmingsvlak moeten worden gerealiseerd. Voor hobbymatige paardenhouderijen zou dit ook moeten gelden, ware het niet dat veel woonpercelen daarvoor soms te klein zijn. In dat geval is een buitenrijbaan ook buiten het woonperceel toe te staan, zolang het perceel ruimtelijk/optisch wordt vergroot door de aanplant van een boomsingel rond die buitenrijbaan in aansluiting op het bestaande woonerf. In alle gevallen geldt dat een buitenrijbaan achter het hoofdgebouw en uit het zicht van de openbare weg moet worden gerealiseerd. Dit voorkomt dat buitenrijbanen langs de doorgaande wegen worden aangelegd.
Om verdere overlast te voorkomen, is het raadzaam om voor een buitenrijbaan vast te leggen dat deze op ten minste 30 m van een woning van derden moet zijn gelegen.
Deze maat is gebaseerd op de VNG-notitie Bedrijven en Milieuzonering waarin voor bedrijfsmatige paardenhouderijen een minimale maat van 50 m is genoemd. Omdat het hier gaat om een buitenrijbaan bij een hobbymatige paardenhouderij (de bedrijfsmatige paardenhouderijen zijn immers sowieso gebonden aan die afstandsmaat van 50 m) kan die afstand met één ‘trapje’ worden gecorrigeerd naar 30 m.
De meeste rijbakken hebben een binnenmaat van 20 m bij 40 m. Deze maat is afkomstig van de vereiste afmeting van een wedstrijdbaan (KNHS). Voor de hogere dressuur is een binnenmaat van 20 m bij 60 m noodzakelijk. Menners hebben vaak de behoefte aan een bredere baan van bijvoorbeeld 30 m. Vanwege deze uiteenlopende wensen qua afmetingen is gekozen voor een maximale oppervlakte van een paardrijbak. Die maximale maat is 1.200 m².

Schuilstallen

Vanuit oogpunt van dierenwelzijn wordt vaak op de noodzaak van een schuilstal gewezen. De noodzaak hiertoe ontstaat wanneer mensen (veelal hobbymatig) paarden houden, terwijl ze daarvoor zelf geen onderdak hebben.

De vraag is nu of dit probleem door de gemeente moet worden opgelost door het toestaan van de bouw van schuilstallen (wat een verdere verstening van het buitengebied betekent), of juist door de paardeneigenaren zelf door het zoeken naar een pensionstal in de omgeving.

Voor de regeling omtrent schuilstallen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Uitgangspunten voor de wijze van bestemmen

Rekening houdend met het vorengenoemde gelden de volgende uitgangspunten voor het bestemmen van paardenhouderijen:

- Hobbymatige paardenhouderijen passen binnen de woonbestemming (al dan niet met een nadere aanduiding). Om het hobbymatige karakter te behouden, is een maximale oppervlakte bebouwing ten behoeve van de hobbymatige paardenhouderij toegestaan van 75 m^2. Een nadere regeling van hobbymatige paardenhouderijen in het bestemmingsplan is niet nodig. Wel is een afzonderlijke regeling gewenst voor de buitenrijbanen (paardenbakken). Er is gekozen voor een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels om zodoende eisen te kunnen stellen aan de landschappelijke en functionele inpassing. Alleen in het geval van de bestemming Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningsgebieden) is deze omgevingsvergunning niet noodzakelijk binnen de aaneengesloten vierhoek.
- Productiegerichte paardenhouderijen worden als Agrarisch bedrijf bestemd. De doeleindenomschrijving van de bestemming Agrarisch dient daarop te worden afgestemd. De bebouwingsmogelijkheden dienen zoveel mogelijk te worden afgestemd op de agrarische bedrijven.
  Voor de transformatie van een productiegerichte paardenhouderij naar een gebruiksgerichte paardenhouderij wordt in de bestemming Agrarisch een wijzigingsbevoegdheid opgenomen.
- Gebruiksgerichte paardenhouderijen worden als paardenhouderij bestemd (bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant, conform SVBP 2008).
- Manege wordt als zodanig afzonderlijk bestemd als Sport - Recreatie met een aanduiding ‘manege’ (conform SVBP 2008).

De precieze vormgeving van de planregels hangt natuurlijk af van de gekozen systematiek voor het betreffende bestemmingsplan.

B i j l a g e n

Bijlage 1 – Welstandscriteria
Bijlage 2 – Voorbeeld begrippen
Bijlage 3 – Voorbeeld APV-regeling

Bijlage 1 - Welstandscriteria

Welstandscriteria voor Paardenbakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens

Paardenbakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens nemen in aantal toe en hebben daardoor (mede door hun verschijningsvorm) een steeds nadrukkelijkere impact op de ruimtelijke kwaliteit binnen een gemeente. Ze liggen verspreid in het buitengebied van de gemeente, maar worden ook in of nabij dorpen gerealiseerd.

Paardenbakken kenmerken zich door een rechthoekige trainingsbodem van maximaal 1.200 m^2 met daaromheen een omheining. Paddocks zijn doorgaans eveneens rechthoekig en omheind en worden gebruikt voor het buiten stallen van paarden wanneer er geen wei aanwezig is of de wei (met name in de herfst en winter) onbegaanbaar is. Longeercirkels en trainingsmolens zijn rond, met een diameter van 15 m tot 20 m. Ook deze trainingsfaciliteiten zijn omheind en hebben een trainingsbodem. Een trainingsbodem is doorgaans opgebouwd uit diverse zandlagen, maar kan ook worden bedekt met kunststof materialen of houtvezels. De omheiningen variëren van aarden wallen met begroeiing tot palen met linten of vangrails tot hekwerken van hout of kunststof. Om ook in de avonduren te kunnen trainen, worden de trainingsfaciliteiten vaak voorzien van (maximaal) zes lichtmasten, die worden verdeeld over één of meerdere zijden.

Paardenbakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens zijn op grond van de Woningwet bouwvergunningplichtig wanneer ze door een houten omheining worden begrensd. Bovendien is ook de verlichting bouwvergunningplichtig.

Beleid, waardebepaling en ontwikkeling

De trainingsfaciliteiten op het erf van een paardenhouderij hebben een ruimtelijke impact. In een toenemende 'verpaarding' van het Nederlandse landschap is het van belang om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden. De welstandstoetsing ten aanzien van omheiningen en verlichting kan daarbij een belangrijke rol spelen.

Welstandsambitie

De belangrijke ruimtelijke impact die de trainingsfaciliteiten op het paardenerf in het landschap hebben, rechtvaardigt extra aandacht bij de planbeoordeling. De algemene lijn is het zo onopvallend mogelijk realiseren van deze trainingsfaciliteiten. De nadruk ligt derhalve op soberheid en zorgvuldige inpassing in het landschap.

Plaatsing	Bij voorkeur op het erf (of direct aansluitend aan het erf) achter de achtergevellijn van het hoofdgebouw
	Lichtmasten, minimaal aantal in regelmatig patroon, bij voorkeur in aansluiting op een boomsingel
Hoofdvorm	Afrastering rechthoekig en direct de rijbaan omsluitend; in geval van longeercirkels en trainingsmolens is de afrastering rond
	Lichtmasten rank
Aanzichten	Afrastering is transparant; bij voorkeur palen om de drie meter en maximaal 2 dwarsliggers
Opmaak	Materiaal: afrastering van hout. Kunststof dwarsliggers zijn mogelijk evenals lint of koord indien strak gespannen. Lichtmasten zijn van hout, kunststof of metaal. Reflecterende materialen zijn niet toegestaan
	Kleur: afrastering en lichtmasten in donkere kleurstelling in afstemming op de direct omringende landschappelijke elementen. Felle, of opvallende kleuren zijn niet gewenst
Diversen	Streven naar inpassing van de trainingsfaciliteiten met hagen direct om de omheining

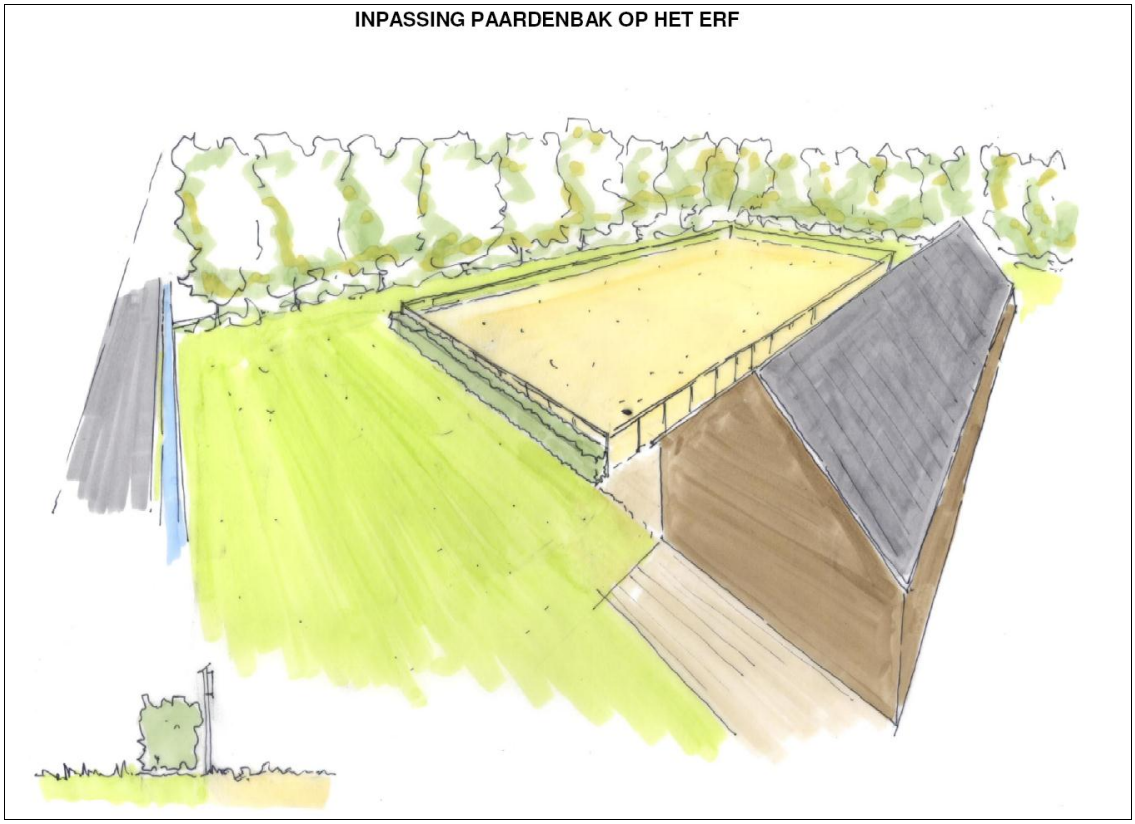

Transparante omheining in donkere kleurstelling

Hagen rond de omheining

INPASSING PAARDENBAK OP HET ERF

Bijlage 2 - Voorbeeld begrippen

Productiegerichte paardenhouderij

Grondgebonden paardenhouderij die is gericht op het fokken van paarden, het bieden van leefruimte aan paarden en/of het voortbrengen van producten door middel van het houden van paarden, zoals een paardenmelkerij of een daarmee gelijk te stellen bedrijfsvorm, eventueel in combinatie met (en daaraan ondergeschikte) trainingsfaciliteiten ten behoeve van de eigen gefokte paarden. Een productiegerichte paardenhouderij wordt gezien als 'agrarisch bedrijf'.

Gebruiksgerichte paardenhouderij

Paardenhouderij die is gericht op het africhten en trainen van paarden, het bieden van stalruimte voor paarden, het geven van instructie aan derden, het trainen van paarden en uitbrengen in de sport, verhuur van diensten met behulp van paarden en de in- en verkoop van paarden.

Manegebedrijf

Paardenhouderij, bestaande uit één of meerdere binnenrijbanen dat uitsluitend is gericht op het bieden van paardrijdmogelijkheden en het geven van instructie aan derden met gebruik van paarden in eigendom van het bedrijf, al dan niet met een horecavoorziening die is gericht op het verstrekken van dranken en etenswaren aan bezoekers van het manegebedrijf.

Hobbymatige paardenhouderij

Een niet bedrijfsmatige paardenhouderij waar niet meer dan vijf paarden voor de hobby worden gehouden.

Binnenrijbaan

Een overdekte piste voorzien van een bewerkte of aangepaste bodem waar training en africhting van het paard, instructie aan derden en toetsing van prestaties van de paarden in diverse disciplines plaatsvinden.

Buitenrijbaan

Niet-overdekte piste voorzien van een bewerkte of aangepaste bodem waar training en africhting van het paard, instructie aan derden en toetsing van prestaties van de paarden in diverse disciplines plaatsvinden.

Bijlage 3 - Voorbeeld APV-regeling

1. Het college is bevoegd gedeelten van de gemeente of bepaalde plaatsen aan te wijzen waar het ter voorkoming of opheffing van overlast of van schade aan de openbare gezondheid is verboden daarbij aangeduide dieren:
   a. aanwezig te hebben;
      dan wel
   b. aanwezig te hebben anders dan met inachtneming van de door het college ter voorkoming of opheffing van overlast of van schade aan de openbare gezondheid gestelde regels;
      dan wel
   c. aanwezig te hebben tot een groter aantal dan in die aanwijzing is aangegeven of mede is aangegeven.
2. Het is verboden op een krachtens het eerste lid aangewezen plaats een daarbij aangeduid dier of daarbij aangeduide dieren aanwezig te hebben, dan wel aanwezig te hebben anders dan met inachtneming van de door het college gestelde regels, dan wel aanwezig te hebben tot een groter aantal dan door het college is aangegeven.
3. Het college kan de rechthebbende op een onroerende zaak gelegen binnen een krachtens het eerste lid aangewezen gedeelte van de gemeente ontheffing verlenen van het in het tweede lid gestelde verbod.
4. Het in dit artikel bepaalde geldt niet voorzover de Wet milieubeheer van toepassing is.

Colofon

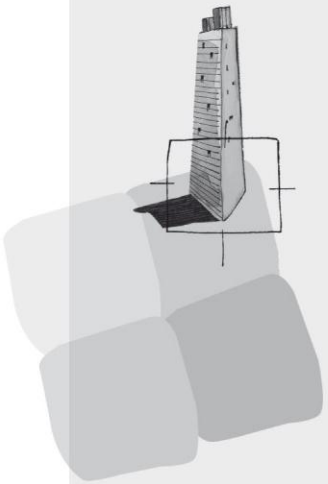
Opdrachtgever
Gemeente Midden-Drenthe

Contactpersoon
De heer M.H. de Heer

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
De heer mr. A.J. Meeuwissen
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
153.00.01.24.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

8. Persoonsgebonden overgangsrecht

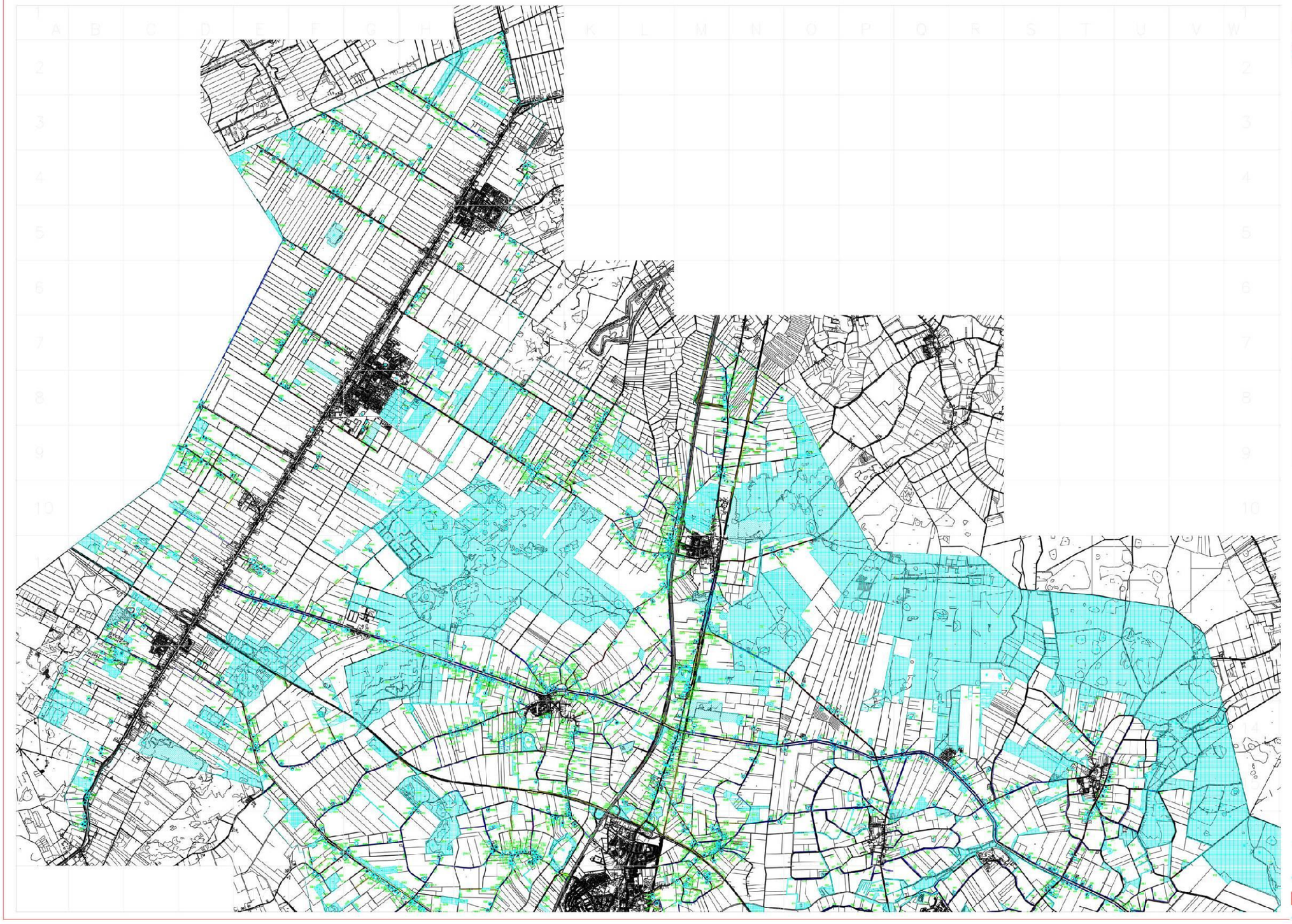
Bijlage 8. Persoonsgebonden overgangsrecht

9. Inventarisatiekaart Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (blad Noord)

INVENTARISATIEKAART

Landschapsbeleidsplan
Midden–Drenthe

Landschapsbeleidsplan Midden–Drenthe
INVENTARISATIEKAART
Gemeente Midden–Drenthe
Blad NOORD

Nieuwland

10. Inventarisatiekaart Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (blad Zuid)

INVENTARISATIEKAART

Landschapsbeleidsplan
Midden–Drenthe

Landschapsbeleidsplan Midden–Drenthe

INVENTARISATIEKAART

Gemeente Midden–Drenthe

Nieuwland

11. Landschappelijke inpassingen ter plaatse van ‘overige zone – voorwaardelijke verplichting’

- **Landschappelijke inpassing Asserweg 16, Hooghalen**

Landschappelijke inpassing

Asserweg 16b Hooghalen

C O N C E P T

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Landschappelijke inpassing
Asserweg 16b Hooghalen

C O N C E P T

7 juni 2018
Projectnummer 602.21.50.00.00

Ruimte voor de leefomgeving

BügelHajema, adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

2 Beleid 5

2.1 De Ruimte voor Ruimte regeling 5

2.2 Bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 5

2.3 Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Midden-Drenthe 6

2.4 Wet geluidhinder 7

3 Beschrijving en landschap analyse gebied 9

3.1 Bestaande situatie 9

3.2 Ruimtelijke ontwikkelingsgeschiedenis 10

3.3 Conclusies landschap analyse 13

4 Een nieuw programma 15

4.1 De woning 15

4.2 De bijgebouwen 16

4.3 Het terrein 17

5 Samenvatting ruimtelijke uitgangspunten en randvoorwaarden nieuwe inrichting en bebouwing 19

7 juni 2018

1 Inleiding

Het hoveniersbedrijf Wiltinge heeft de bedrijfsactiviteiten in haar tuincentrum aan de Asserweg 16b te Hooghalen beëindigd en de locatie ter verkoop aangeboden. De gemeente Midden-Drenthe is bereid tot planologische medewerking aan een Ruimte voor Ruimte regeling, zodat ter compensatie van de sloop van de aanwezige bedrijfsbebouwing een woning gerealiseerd kan worden.
Inmiddels zijn er geïnteresseerden voor het perceel. Deze potentiële kopers willen graag bij hun woning hobbymatig paarden gaan houden en hiertoe een klein deel van de bestaande opstallen gebruiken en een paardenbak aanleggen.

Op basis van de analyse van het landschap, het beleid en de wensen van de initiatiefnemer zijn allereerst de uitgangspunten geformuleerd voor een concept landschappelijk inpassingsplan. Na overleg met de gemeente en de betrokken partijen is het concept aangepast tot het voorliggende landschappelijk inpassingsplan.

2 Beleid

Hieronder wordt kort ingegaan op voor deze locatie relevante beleid ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit.

2.1 De Ruimte voor Ruimte regeling

Een belangrijk ruimtelijk beleidskader is de Ruimte voor Ruimte regeling, art.3.23 uit de Provinciale omgevingsverordening. Bij de Ruimte voor Ruimte regeling staat de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied door het verwijderen van landschap ontsierende bedrijfsbebouwing voorop. Naast de sloop van landschap ontsierende bedrijfsbebouwing is een voorstel voor een goede landschappelijk inpassing van het nieuwe erf en de bebouwing een belangrijk instrument om vooraf inzicht te kunnen geven over de beoogde ruimtelijk-landschappelijke kwaliteit van de initiatiefnemer. De gemeente heeft in haar brief van 7 maart 2018 de belangrijkste voorwaarden voor deelname aan deze regeling voor deze locatie samengevat.
Er moet sprake zijn van een goede landschappelijke inpassing en er dient uitvoering te worden gegeven aan de onderstaande voorwaarden:

a. toepassing van de regeling is alleen mogelijk voor bedrijfsbebouwing die op 2 juni 2010 al aanwezig was,
b. de randvoorwaarde dat de sloopnorm voor 1 compensatiewoning minimaal 750 m2 aan bedrijfsbebouwing bedraagt, waarbij alle bedrijfsbebouwing wordt gesloopt,
c. randvoorwaarden voor inpassing, omvang, inhoud en uiterlijk van de compensatiewoning worden vastgelegd.

Middels het landschappelijk inrichtingsplan zal inhoud worden gegeven aan bovenstaande randvoorwaarden.

2.2 Bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Zoals hierboven aangegeven is de gemeente Midden-Drenthe bereid om op basis van de 'Ruimte voor Ruimte regeling' af te wijken van het bestemmingsplan. De locatie zal een woonbestemming krijgen en dient te voldoen aan de bestemmingsregels zoals omschreven in artikel 28 ´Wonen´ van het bestemmingsplan Buitengebied.
Na overleg met de gemeente en de potentiële kopers bleek dat niet aan alle regels kan worden voldaan. Dit betreft met name de her te gebruiken bestaande opstallen. Hieronder volgt een korte opsomming van de betreffende regels;
Lid 28.2.sub b. onder 1: het plaatsen van bijbehorende bouwwerken ten minste 3 m achter de voorgevellijn van het hoofdgebouw
In hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4 van deze notitie wordt o.a. ingegaan op de bestaande voor-en achterzijden langs de oude en de nieuwe Asserweg en de plaatsing van de vrijstaande bijgebouwen.
Lid 28.2.sub b. onder 2: plaatsing bijbehorende bouwwerken op minimaal 25m van het hoofdgebouw
Lid 28.2.sub b. onder 3: gezamenlijk oppervlak bijbehorende bouwwerken is maximaal 100 m2. Middels een afwijking van de bouwregels is maximaal 150 m2 mogelijk.

Lid 28.2.sub b. onder 4: gezamenlijk oppervlak bijbehorende bouwwerken is maximaal 80% van het hoofdgebouw.

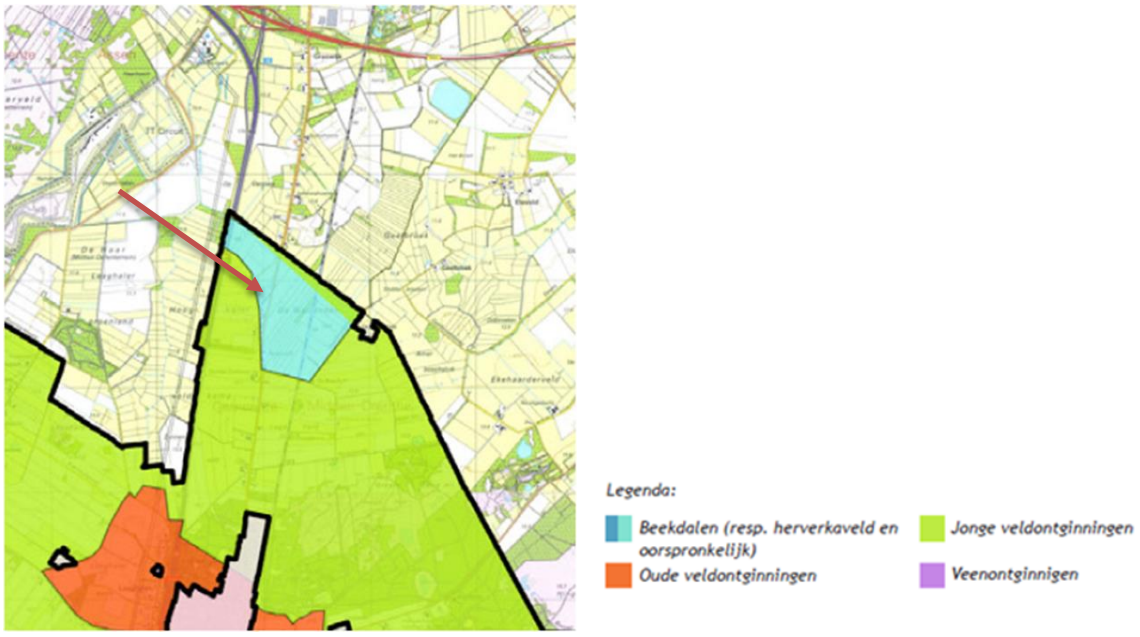
Een andere afwijking van de bouwregels waar men graag gebruik van wil maken betreft het plaatsen van lichtmasten bij de nieuwe paardenbak. Een en ander conform de regels onder lid 28.3. sub j. van het bestemmingsplan Buitengebied.

En ten slotte is er een reële kans dat men gebruik wil maken van de afwijking van de breedte van 10 m voor het hoofdgebouw. (28.3 sub c)

Een belangrijke voorwaarde voor een afwijking van de bovenstaande regels is dat er overeenstemming is over een goede landschappelijke inpassing en dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, het bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden. Deze notitie voorziet hierin.

2.3 Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Een ander ruimtelijk kwaliteitskader is het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Uit Beeldkwaliteitsplan Midden-Drenthe

Het plangebied is gelegen in het landschapstype ‘oorspronkelijk beekdal’. Het is gesitueerd in de bovenloop van het stroomgebied van de Drentsche A, tussen het Anreper Diep en Ruimsloot. Het gebied grenst aan westzijde aan de jonge veldontginningen.

Landschappelijke onderlegger beekdalen	
Abiotisch patroon	Uitgesneden smeltwaterdalen Drents Plateau Eerdgronden en veengronden
Occupatiepatroon	
water	Beken met meanderend verloop; enkele beken genormaliseerd Voedselrijk kwelwater
wegen	Langs de rand van het beekdal
bebouwing	Van oudsher is er geen bebouwing in de beekdalen. Grote agrarische bedrijven aan de rand van ruilverkavelde beekdalen
beplanting	Houtwallen (elzensingels) haaks op de beek Onregelmatige wegbeplanting, soms met onderbegroeiing, langs de wegen langs de beekdalen
erven	Erven direct gekoppeld aan de weg Voorzijde gericht op de weg; achterzijde richting de beek Erfbeplanting varieert
verkaveling	Van oorsprong een smalle strokenverkaveling haaks op de beek Door de ruilverkaveling een schaalvergroting naar bredere kavels

Uit Beeldkwaliteitsplan Midden-Drenthe

In hoofdstuk 3 wordt met de analyse van het landschap ingegaan op de ruimtelijke ontwikkeling van dit beekdalgebied en de ruimtelijke kenmerken en de karakteristieken die belangrijk zijn voor de ruimtelijke kwaliteit bij de herinrichting van het plangebied.
In het beeldkwaliteitsplan zijn ook beeldrichtlijnen opgenomen voor vervangende nieuwbouw van een woning en een nieuwe woning via de Ruimte voor Ruimte regeling in het buitengebied. De beeldrichtlijnen zijn aanvullend op de bouwregels 'wonen' uit het vigerend bestemmingsplan Buitengebied. Aangezien er in deze situatie niet sprake is van een vervangende woning of een nieuwe woning op een bestaande boerenerf zal in 'de lijn' van de beeldrichtlijnen uit het beeldkwaliteitsplan beeldrichtlijnen voor deze situatie opgenomen worden.

2.4 Wet geluidhinder

Een ander belangrijk beleidspunt betreft de Wet geluidshinder. De gemeente Midden-Drenthe heeft, in de hiervoor genoemde brief, aangegeven een hogere grenswaarde van 53 dBA aan te willen vragen voor de compensatiewoning. In het uitgevoerde akoestisch onderzoek van Buijvoets Bouw-en Geluidsadvisering van 27 oktober 2017 heeft meetpunt 1 op de geprojecteerde woning (in het akoestisch onderzoek) een geluidsniveau van 53dBA. De afstand van dit meetpunt tot het hart van de provinciale weg bedraagt 44m. Aangezien er geen bebouwing tussen de woning en de weg staat zal dit ongeveer de 53 dBA contour zijn. Voor de landschappelijke inpassing wordt deze lijn als achtergevellijn gehanteerd voor de plaatsing van de woning. Ten behoeve van het bestemmingsplan of de bouwaanvraag kan in een later stadium een exacte berekening worden uitgevoerd.

Bijlage I uit akoestisch onderzoek

Te hanteren blauwe voorgevellijn en te hanteren rode achtergevellijn

3 Beschrijving en landschap analyse gebied

3.1 Bestaande situatie

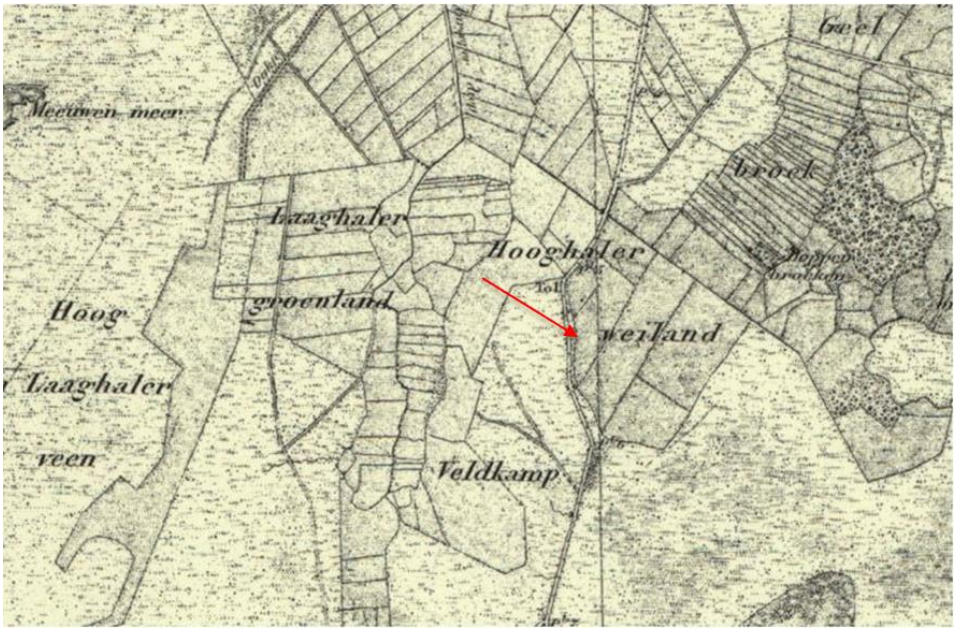
Het plangebied ligt ten zuiden van Assen. Het wordt aan de oost- en westzijde begrensd door de Asserweg. Een monumentale houtwal van 1 tot 1,5 m hoog met eiken is de oostgrens langs de 'oude' Asserweg. Tussen de 'nieuwe' Asserweg en het plangebied ligt een brede berm met bermsloot. Aan de noord- en zuidzijde grenst het plangebied aan de kavels van de Asserweg 16 a en 18.
In het plangebied waar tot voor kort een tuincentrum was gevestigd staat (nog) de volgende bebouwing, een kassencomplex van ca. 1250 m2 met een winkelruimte en kantine van 64 m2 grondoppervlakte (144 m2 inclusief dak overstekken), een separaat gebouw met daarin kantoorruimte, kantine en sanitair van ca. 80 m2 en een overkapping die deels is afgesloten van ca. 120 m2. Tesamen ca. 1570 m2.
De beplanting op het terrein was, op een enkele grote boom na, de handelswaar van het tuincentrum. Ter plaatste van de hoofdentree, tussen de winkelkas en de houtwal is het terrein verhard. Vanaf de oude Asserweg zijn er drie inritten; één hoofdentree en twee ondergeschikte inritten voor de bevoorrading. De hoofdentree en één bevoorradingsinrit doorsnijden de houtwal.

3.2 Ruimtelijke ontwikkelingsgeschiedenis

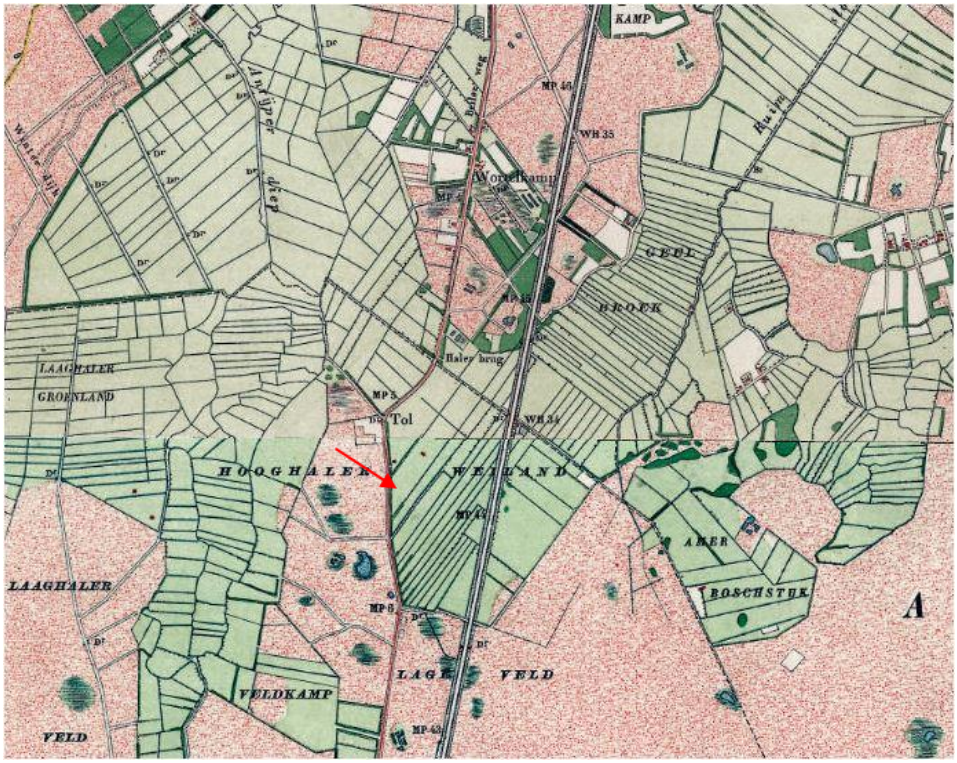
Het Hooghaler Weiland

Aan de hand van oude topografische kaarten is de ontwikkelingsgeschiedenis goed af te lezen.

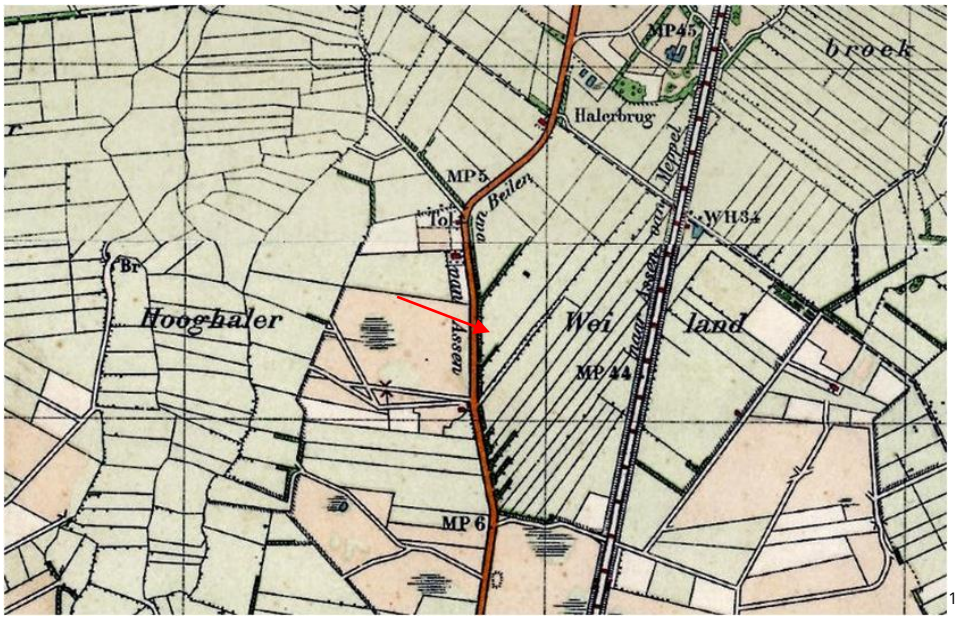
rond 1870

Het plangebied maakt deel uit van het Hooghaler Weiland, dat is gesitueerd in de bovenloop van het stroomgebied van de Drentsche A, tussen het Anreper Diep en Ruimsloot. Het Hooghaler Weiland is haaks op het verbindingslootje tussen Ruimsloot en het Anreper Diep verkaveld. De weg van Assen naar Hooghalen loopt ruim om het weiland heen. De Tol staat op de plek van het bestaande tolhuis.

rond 1900

De spoorlijn die rond 1870 is aangelegd, is de eerste doorsnijding in het beekdal en het Hooghaler Weiland. Er is nog geen bebouwing in de omgeving van het plangebied, hooguit hier en daar een schuur.

1920-1940

Op bovenstaande kaart is goed te zien dat de lintbebouwing langs de weg aan de westzijde staat, op de (voormalige) woeste gronden en niet in het beekdal. Deze waren oorspronkelijk onbebouwd. Het beekdal is langs de weg omzoomd met een stevige houtwal, die waarschijnlijk bedoeld was om het vee te keren. De houtwal is deels doorgezet naar de kavelgrenzen.
De houtwal is als landschapselement ter plekke nog steeds nadrukkelijk aanwezig.

1960-1975

Begin jaren zestig van de vorige eeuw wordt de kortsluiting in de Asserweg gemaakt en de oude weg wordt een vrij liggende fietspad. Door de kortsluiting is er een hoek van het Hooghaler Weiland afgesneden. In de resterende driehoek, ingeklemd tussen de nieuwe en de oude Asserweg verschijnt de eerste bebouwing, Asserweg 18. Om deze bebouwing goed op de weg te kunnen oriënteren is de houtwal over de volle breedte van de woonkavel gekapt en het talud geëgaliseerd. Het hoofdgebouw

presenteert zich met voorzijde en voortuin aan de oude Asserweg. De hoofdrichting van de bebouwing is haaks en parallel met de oude Asserweg en niet parallel met de kavelhoofdrichting.

rond 1995

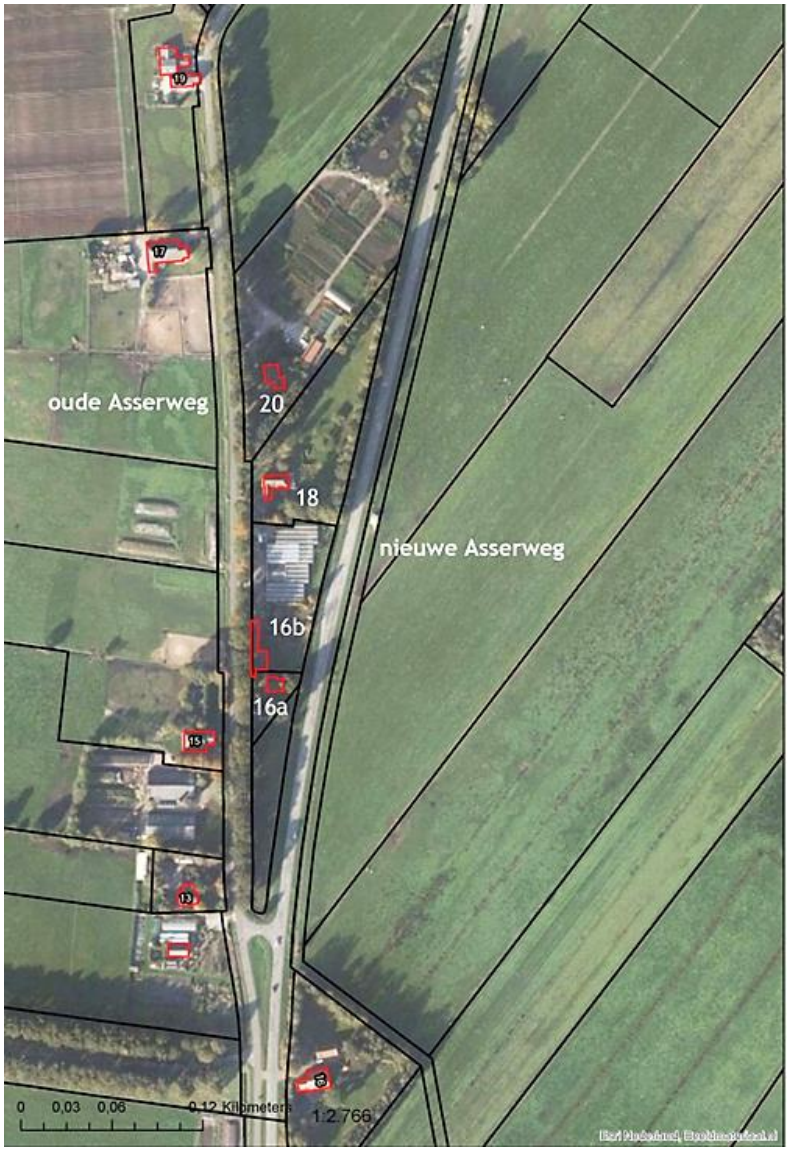
2017

De A28 die halverwege de jaren 70 van de vorige eeuw is aangelegd, is de laatste grote infrastructurele ingreep geweest die in noord-zuid richting door het beekdal heen loopt. De ruimtelijke samenhang van het beekdal wordt hierdoor steeds minder. Het plangebied is ingesloten geraakt in een strook van ca 850 m breed tussen de snelweg en het spoor.

De directe omgeving

In het driehoekige terrein tussen de oude en de nieuwe Asserweg en ten zuiden van het plangebied vestigen zich kwekerijen en een tuincentrum. Bij deze tuinbedrijven worden in de loop van de tijd bedrijfswoningen, schuren en kassen gebouwd. Voor de bereikbaarheid van deze bedrijfsbebouwing wordt de houtwal tussen de oude Asserweg en de kavels geslecht voor de inritten. De houtwal blijft hierbij voor het grootste deel intact. De bedrijfswoningen en bebouwing staan achter de houtwal en hebben geen directe oriëntatie op de oude Asserweg. De hoofdgebouwen staan op ca. 10 m afstand vanaf de voorste erfgrens. De erven van deze recentere bebouwing zijn informeler georganiseerd dan die van de bebouwing aan de overzijde van de weg en die van Asserweg 18. Het kascomplex met de groen-aanleg op Asserweg 16b oriënteert zich op de nieuwe Asserweg. Vanaf de oude Asserweg biedt de inrit zicht op het kascomplex; de opslag is uit het zicht tegen de houtwal aan gesitueerd. Op het erf van Asserweg 16a is door de plaatsing van de bijgebouwen tussen het woonhuis en de oude Asserweg een informele mengeling van voor- en achterzijde ontstaan. De woning presenteert zich met tuinaanleg ook aan de nieuwe Asserweg. Bij de andere twee kavels (Asserweg 18 en 20) is het zicht vanaf de nieuwe Asserweg beperkt door de inplant van opgaand groen en bomen. Alle bebouwing staat op een royale en wisselende afstand van de nieuwe Asserweg. De kleinste afstand tussen de erfgrens met de weg en de bebouwing is 10 m.

De hoofrichting van de recentere bebouwing is net zoals de andere bebouwing in de omgeving haaks en parallel op de oude Asserweg. De zijdelingse erfgrenzen in het plangebied staan haaks op de oude en nieuwe Asserweg. De zijdelingse erfgrens van de aangrenzende buurkavels hebben aan één zijde de oude kavelrichting van het beekdal.

de huisnummering en de wegen

3.3 Conclusies landschap analyse

In de omgeving van het plangebied is het oorspronkelijk beekdal landschap door de vele infrastructurele ingrepen niet meer goed herkenbaar. De houtwal, een talud met eiken erop, langs de oude Asserweg en langs de erfgrenzen van Asserweg 20 en 16a zijn ter plekke de meest zichtbare overblijfselen van dit beekdal landschap. Deze houtwal moet daarom in stand worden gehouden (geen nieuwe inritten er doorheen) en waar mogelijk hersteld.
Door de kortsluiting in de Asserweg werd het driehoekige terrein, dat oorspronkelijk een onderdeel was van een onbebouwd beekdal, ingesloten en aangewend voor kleinschalige agrarische bedrijvigheid met bijbehorende bebouwing, zoals een kwekerij en tuincentrum.
De beeldbepalende houtwal langs de oude Asserweg is ondanks de onderbrekingen die erin gemaakt zijn, goed herkenbaar als lineair landschapselement. Door de plaatsing van bebouwing achter de houtwal is er op deze erven een informele mengeling van voor- en achterzijden ontstaan en is er geen klassieke presentatie aan de oude Asserweg (geen representatieve voorzijde en voortuin die georiënteerd zijn op de openbare weg).

Langs de oostzijde van de nieuwe Asserweg is er in een ruim en vrij zicht op het Hooghaler weiland. Het beeld langs de westzijde van de weg zal rustiger worden als bij de herinrichting van het plangebied de kassen en reclame-uitingen verdwijnen en er een doorgaande erfbeplantingssingel komt. De beleving van het weidse landschap vanuit de auto met een snelheid van 80 km per uur wordt hiermee vergroot. Ter voorkoming van een rommelig beeld door bebouwing in de nabijheid van de weg wordt een bebouwingsvrij zone voorgesteld van 10 m tussen de erfgrens en de nieuwe Asserweg.

4 Een nieuw programma

Zoals vermeld in de inleiding zijn er geïnteresseerden die op het perceel een woning willen bouwen. Deze potentiële kopers willen hobbymatig paarden houden, een paardenbak aanleggen en een klein deel van de bestaande opstallen voor de paardenhobby gebruiken. In overleg met de gemeente is bepaald dat er conform de bouw- en afwijkingsregels in het bestemmingsplan de gezamenlijk oppervlakte van de (te handhaven en eventuele nieuwe) aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij de woning (hoofdgebouw) maximaal 150 m2 mag zijn. Het bebouwde grondoppervlakte van de bestaande winkel is- exclusief de dak overstekken 64 m2. Er zou dan ca. 85 m2 resteren voor de te handhaven overkapping langs de westelijke perceelgrens. Gelet op de breedte van ca 4,5m van de overkapping wordt deze ca 19 m lang. Het overige deel van de overkapping en het blauwe gebouw dient dan te worden gesloopt. Als de te handhaven opstallen ca 150 m2 groot zijn betekent dit ook dat aan of bij de nieuwe woning er geen aan of bijgebouwen gebouwd meer kunnen worden. En dat functies die vaak in een bijgebouw worden ondergebracht opgenomen worden in het volume van het hoofdgebouw.

4.1 De woning

De woning wordt geplaatst in de bestaande voorgevellijn zoals deze getrokken kan worden tussen Asserweg 18 en Asserweg 16a. De geluidscontour van de nieuwe Asserweg is bepalend voor de situering. De plaatsing zal tussen de bestaande winkel en de noordelijke erfgrens zijn.

globale vlak aanduiding plaatsing nieuwe woning. De blauwe lijn is de voorgevellijn

groen: de te slopen opstallen

Gelet op het beperkte plaatsingsvlak voor de woning moet ook een situering parallel aan de Asserweg mogelijk zijn. Maar om een massief front aan de Asserweg te voorkomen is het voorstel dat de woning breedte op en tot 1m achter de voorgevellijn maximaal 10 m is en vanaf 1m achter de voorgevellijn maximaal 20 m.
De bestaande noordelijke inrit kan gebruikt worden voor de woning. Deze inrit sluit aan op de geëgaliseerde berm van Asserweg 18. Omdat de houtwal hier ontbreekt, is de woning overhoeks in zicht.

de noordelijke inrit

4.2 De bijgebouwen

Zoals hiervoor vermeld zal de bestaande winkel en een deel van de overkapping langs de westelijke perceelgrens als bijgebouw gehandhaafd blijven (dit is maximaal 150 m2 exclusief dak overstekken van de winkel). Conform lid 28.2.sub b. onder 1 uit het bestemmingsplan worden bijgebouwen geplaatst vanaf 3 m achter de voorgevellijn. De bestaande winkel staat met het grondvlak op ca 3m achter de voorgevellijn, het dak overstek eindigt op ca 1m achter de voorgevellijn. De bestaande overkapping langs de westelijke perceelgrens staat vóór de 3 m lijn. In hoofdstuk 3.3 is geconstateerd dat door de plaatsing van de bebouwing van Asserweg 20, 16a en 16b achter de houtwal er op deze erven een informele mengeling van voor-en achterzijden is ontstaan, waar bij 16a en 16b bijgebouwen voor de voorgevellijn zijn gebouwd. Ter plaatse van Asserweg 18 waar destijds de gehele houtwal is gekapt en geëgaliseerd staat de enige woning met een klassieke oriëntatie op de openbare weg met een representatieve voorzijde en voortuin. Op de andere percelen is door de houtwal met opgaande begroeiing een groot deel van de bebouwing niet goed zichtbaar vanaf de openbare weg.
Als het bijgebouw geplaatst is achter de houtwal, niet direct via een inrit in het zicht van de openbare weg staat, een geringe hoogte en een gedekte kleurstelling heeft, is een plaatsing voor de voorgevellijn gezien de gehele setting niet bezwaarlijk. Er zal geen sprake zijn van een onevenredige afbreuk van het straat en bebouwingsbeeld. De bestaande situatie langs de Asserweg 16b bevestigt dit. Het is daarbij belangrijk dat de bestaande inrit door de houtwal ter plekke van de overkapping verdwijnt en de houtwal weer op hoogte gebracht wordt.

De houtwal ter plaatse van Asserweg 16a

en tussen Asserweg 16a en 16b

Te herstellen houtwal

Houtwal ter plaatse van Asserweg 16b

Voorzijde Asserweg 18

Entree Asserweg 20

Het is belangrijk dat de bijgebouwen achter de houtwal een gedekte kleurstelling hebben. Het bestaande winkelfront voldoet hier met de felrode windveren niet aan, deze kunnen het beste overgeschilderd of verwijderd worden.

4.3 Het terrein

Het zicht vanaf de nieuwe Asserweg wordt met deze bestemmingswijziging verbeterd. Het harde glasbeeld en de reklame uitingen zullen verdwijnen. Het voorstel is langs deze oostelijke perceelsgrens een nieuwe streekeigen opgaande beplanting met bomen aan te brengen, aansluitend op de houtsingel van Asserweg 18.

Bestaande beeld vanaf de nieuwe Asserweg

Het zicht vanaf de oude Asserweg wordt op kleine punten verbeterd, oa door het aanhelen van de houtwal ter plaatse van de op te heffen inrit bij de overkapping.
Een belangrijk aandachtspunt bij de terreininrichting is dat er vanaf de openbare weg er via de bestaande inrit niet direct zicht is op het informele deel van het terrein. Een goed voorbeeld hiervoor is de entree naar Asserweg 20, waar achter de inrit een groene heg staat.
De paardenbak zal op ca 30 m van de woning Asserweg 16a worden aangelegd. Een eventuele afrastering rondom de paardenbak is maximaal 1.80 m hoog en is uitgevoerd in natuurlijke materiaal of geverfd in een gedekte kleurstelling (geen wit). Eventuele lichtmasten rondom de paardenbak, maximaal 6 stuks, zijn niet hoger dan 4m. Zie voor de complete gebruiksregels voor een paardenbak artikel 28.4 en 28.5 in het bestemmingsplan.

5 Samenvatting ruimtelijke uitgangspunten en randvoorwaarden nieuwe inrichting en bebouwing

Hieronder worden de ruimtelijke uitgangspunten en voorwaarden zoals deze in de voorgaande hoofstukken zijn beschreven en onderbouwd kort weergegeven.

Landschappelijke inpassing en terrein:

- Behoud van de houtwal (geen nieuwe inritten) en herstel door de zuidelijke inrit op te heffen;
- Aanbrengen opgaande streekeigen erfbeplanting en bomen langs de gehele oostelijke erfgrens;
- Bebouwingsvrije zone van 10 m langs de oostelijke erfgrens (van Asserweg 16a en 16b);
- Afstand tussen paardenbak en woningen van anderen is minimaal 30m;
- De afrastering rondom de paardenbak is maximaal 1.80 m hoog en is uitgevoerd met natuurlijk materiaal of een gedekte kleurstelling;
- Geen direct zicht vanaf de weg op de paardenbak;

Situering:

- Plaatsing van de woning *in* de bestaande voorgevellijn en buiten de geluidscontour (ca 44m vanaf het hart van de nieuwe Asserweg).
- De afstand van de woning tot de zijdelingse erfgrens is minimaal 3 m.
- Hoofdrichting van de bebouwing is conform de bestaande bebouwing in de directe omgeving en is haaks of parallel aan de oude Asserweg.

Bebouwing:

- Nieuwe bebouwing is voorzien van een kap en heeft een lage gootlijn. De kap is beelddominant;
- De breedte van de woning is ter plaatse van de voorgevellijn en tot 1m achter de voorgevellijn maximaal 10 m, vanaf 1m achter de voorgevellijn is de breedte maximaal 20 m;
- De hoofdvorm van de woning kan enkelvoudig of samengesteld (meervoudig) zijn;
- De oppervlakte van de nieuwe woning is conform het bestemmingsplan maximaal 150 m2. (art. 28.2 a onder 4 uit het bestemmingsplan);
- De gezamenlijke oppervlaktes van de bijbehorende bouwwerken zijn ten hoogste 150 m2 (art. 28.3.e. uit het bestemmingsplan)
- Het kleur- en materiaal gebruik is ingetogen. De kleuren zijn gedekt en er is een voorkeur voor natuurlijke materialen.
- Bouw- en goothoogtes en dakhellingen zijn conform bestemmingsplan

Bij onderwerpen of aspecten ten aanzien van de locatie die niet in deze notitie zijn genoemd of waar geen afwijking van het bestemmingsplan is aangegeven en onderbouwd geldt uiteraard het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe en in het bijzonder art. 28 'Wonen'.

Uitgangspunten kaart landschappelijke inpassing Asserweg 16b Hooghalen

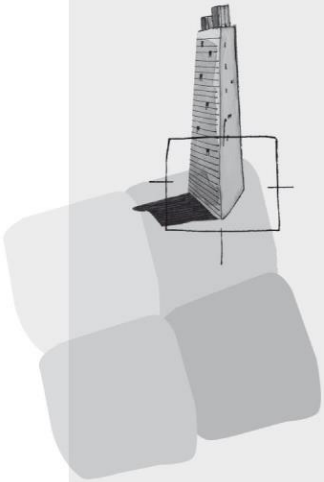

Colofon

Opdrachtgever
dhr. K. Wiltinge

Contactpersoon
dhr. K.Wiltinge

Projectnummer
602.21.50.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
9401 GN Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

- **Landschappelijke inpassing Beilervaart 97, Beilen**

Beeldkwaliteitsplan

inpassing nieuwe woning
ruimte-voor-ruimteregeling
Beilervaart 97, Beilen

24 april 2013

153.00.00.00.00.00

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

BügelHajema
Plek voor Ideeën

Inhoudsopgave

1.0 Inleiding
Inleiding en voornemen 05
Opbouw 05

2.0 Historie en landschap
Historie 07
Landschappelijke opbouw 07
Plangebied 07
Handreikingen vanuit de omgeving 07

3.0 Randvoorwaarden en concept
Randvoorwaarden vanuit het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied 09
Concept 09

4.0 Voorstel voor inpassing
Algemeen 11
Erfinrichting 11
Bebouwing 11

5.0 Richtlijnen voor inpassing
Inpassing en situering 13
Bebouwing 13
Erf 13
Overig 13

Colofon 15

Luchtfoto omgeving plangebied en als inzet een ingezoomde afbeelding van het plangebied met het bestaande woonhuis en stallen.

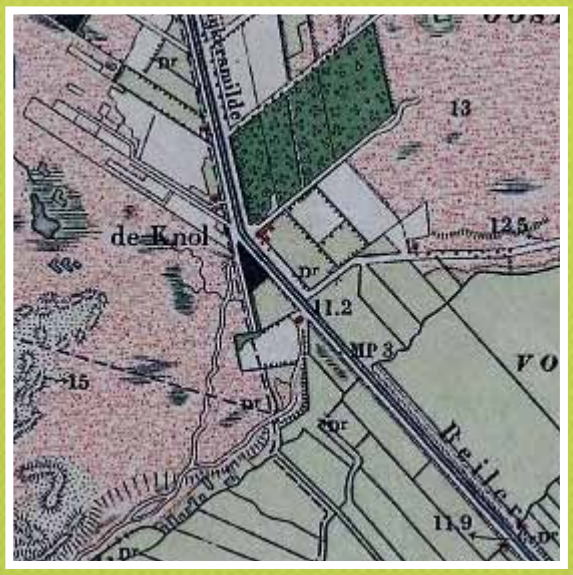
1.0 **Inleiding**

Inleiding en voornemen

Het voorliggende beeldkwaliteitsplan geeft in woord en beeld de richtlijnen en contouren voor de ontwikkeling van een woning aan de Beilervaart 97 in het buitengebied van Beilen. In het kader van de ruimte-voor-ruimteregeling willen de initiatiefnemers de stallen op hun perceel slopen en in ruil daarvoor de ruimte bieden voor de bouw van een nieuwe woning. Voorwaarde is daarbij dat deze woning op een landschappelijk verantwoorde manier worden ingepast.

Opbouw

In dit beeldkwaliteitsplan wordt eerst ingegaan op de historische context en de landschappelijke opbouw en kenmerken van het gebied.
Daarna wordt ingegaan op het bebouwingslint waar de locatie onderdeel van uitmaakt. De landschappelijke kenmerken en de kenmerken van het lint geven de randvoorwaarden voor de inpassing van de woning op de locatie.
Tot slot worden voor de woning enkele beeldkwaliteitsrichtlijnen benoemd.

1903

1938

1958

2009

2.0 **Historie en landschap**

Historie

Het plangebied ligt als een min of meer zelfstandig gebiedje ingeklemd tussen de hoogveenontginning van de Smildiger venen, de jonge veldontginning van het Oosterveld en het beekdal van de Vorrelveense lake.

De historische kaarten laten zien dat het plangebied rond 1903 al was bebouwd. Te zien is dat het plangebied een gebiedje is dat haaks is ontgonnen vanaf de Vorrelvenen. Het gebiedje maakt daardoor deel uit van de jonge veldontginningen. Het plangebied was destijds aan de westzijde nog begrensd door veengebied. De aanzetten voor de veenontginning en de ontgining van het Oosterveld langs de Beilervaart zijn wel al zichtbaar. Op de kaart van 1938 is te zien dat de ontginningen van het Oosterveld voltooid is. In 1958 heeft is ook de veenontginning afgerond. Tussen 1958 en 2009 zijn de Achterste Duinen bebost en zijn de oorspronkelijke grillige begrenzingen van het beekdal ter plaatse van het plangebied rechtgetrokken tot een meer eenvoudige wegenpatroon.

Landschappelijke opbouw

Het plangebied maakt onderdeel uit van het open bebouwingslint aan de Beilervaart. Dit bebouwingslint kent een grote variatie in bebouwing en bestaat uit woningen, boerderijen en schuren. In de meeste gevallen is de bebouwingsrichting en de nokrichting haaks op de Beilervaart. In enkele gevallen is sprake van een hoekverdraaiing ten opzichte van de weg, doordat er bij de situering van de bebouwing (vaak schuren) voor gekozen is om de bebouwingsrichting af te stemmen op de landschappelijke hoofdstructuur.

De voorgevelrooilijn is verspringend, de afstand van de voorgevel tot de waterlijn varieert globaal tussen de 10 en 40 meter. Typerend is dat er geen duidelijke rij aan bebouwing is ontstaan, maar kleine plukjes van bebouwing die variëren in functie, vorm en grootte. De tussenafstand tussen de losse erven en clusters van erven varieert sterk. Deze is soms klein, maar soms ook zeer fors. De erven zijn veelal sterk beplant.

Plangebied

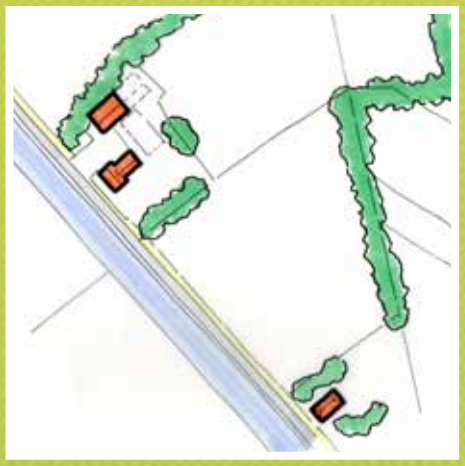
Het plangebied is te beschouwen als een zelfstandig gebiedje tussen grootschalige landschappelijke eenheden. Het plangebied heeft een redelijk eigen structuur en beleving. Het plangebied heeft door de ligging in het bebouwingslint van de Beilervaart, de nabijheid van houtsingels, de bebossing van de Achterste Duinen en het open zicht op het Vorrelveen, een eigen karakter.

Handreikingen vanuit de omgeving

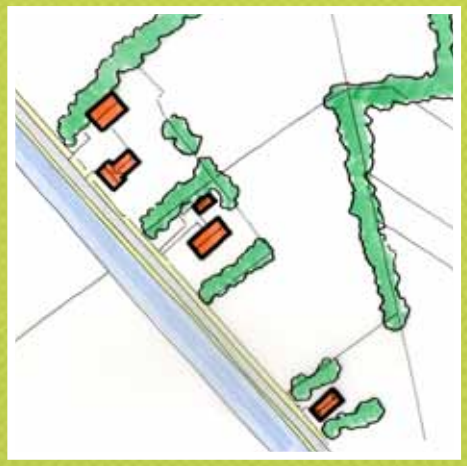
Vanuit de landschappelijke opbouw en de kenmerken van het bebouwingslint kunnen de volgende handreikingen worden gevonden voor de inpassing van de woning:

- Inspelen op karakteristiek van het bebouwingslint aan de Beilervaart.
- Bestaande houtsingels respecteren.

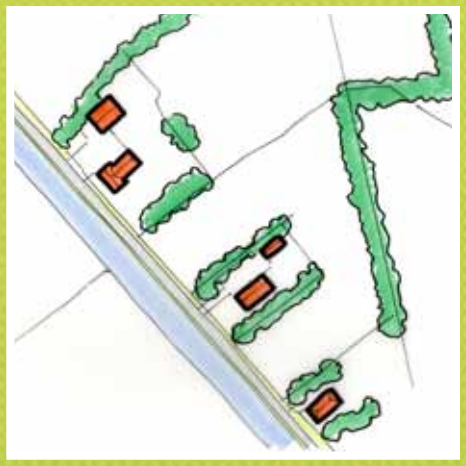
HUIDIG

CLUSTER VAN ERVEN

VRIJLIGGEND ERF

***Links**: schematische opzet huidige lint (met opgeschoond bestaand erf)*

***Midden**: het nieuwe erf sluit aan op het bestaande erf*

***Rechts**: het nieuwe erf vormgegeven als vrijliggend erf*

3.0 **Randvoorwaarden en concept**

Randvoorwaarden vanuit het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied

Bij het bestemmingsplan buitengebied is een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit beeldkwaliteitsplan geeft richtlijnen voor de bouw van woningen in het buitengebied. Voor woningen die niet op een bestaand erf worden gebouwd, maar als nieuw erf worden ontwikkeld zijn deze richtlijnen als volgt.

Inpassing en situering

- De huidige plaatsing, oriëntatie en nokrichting vormen het vertrekpunt.
- De bestaande rooilijnen worden zoveel mogelijk gerespecteerd.
- Rekening houden met de richting van het landschap en de richting en samenhang van de bebouwing in de directe omgeving.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen erfbeplantingen.

Bebouwing

- De karakteristiek van de nieuwe woning sluit aan bij de bebouwing in de directe omgeving.
- De nieuwe woning is voorzien van een kap en een lage gootlijn richting het landschap.
- De kopgevel van de nieuwe woning is maximaal 10 meter breed om verstening van het aanzicht vanaf de weg te voorkomen.
- Eventuele bijgebouwen zijn ondergeschikt aan het hoofdgebouw.
- Kleur- en materiaalgebruik is ingetogen en afgestemd op de omgeving (gedekte kleuren, natuurlijke materialen).

Overig

- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Opslag op het erf dient te worden voorkomen.

Voor de maatvoering van de nieuwe woning is het bestemmingsplan relevant. Hierin is opgenomen dat het maximum bouwoppervlak is bepaald op 150m^2, met een ontheffing naar 250m^2. De goothoogte bedraagt maximaal 3,5m en de nokhoogte 9m.

Concept

De nieuwe woning wordt niet op het bestaande erf gebouwd. Het bestaande erf is hiervoor te klein. De nieuwe woning wordt op een nieuw perceel gesitueerd. Het is van belang dat de situering van het erf en de woning aansluiten bij de karakteristiek van het bebouwingslint.

Uitgaande van de bestaande karakteristiek van het totale bebouwingslint zijn er twee varianten voor de situering van het nieuwe erf mogelijk; aansluitend op het bestaande erf (een klein cluster bebouwing maken), of een vrijliggend erf. In de directe omgeving van het plangebied komen alleen vrijliggende erven voor. Voor het plangebied is het maken van een nieuwe vrijliggend erf dan ook de meest logische keuze. Het nieuwe erf en de bebouwing moeten haaks op de Beilervaart gesitueerd worden.

Schetsvoorstel inpassing erf en woning

4.0 **Voorstel voor inpassing**

Algemeen

Bij de opzet van het erf en de erfinrichting zijn allereerst de landschappelijke lijnen als vertrekpunt genomen. De richting haaks op de Beilervaart voor de bebouwing, in combinatie met kavelgrenzen evenwijdig aan bestaande perceelsgrenzen zijn leidend.

De nieuwe woning wordt met de voorgevel naar de Beilervaart gesitueerd. De nok- en bouwrichting zijn haaks op de Beilervaart. Deze oriëntatie van de woning sluit aan bij de opzet van het bebouwingslint. De afstand tot de vaart wordt minimaal 24 meter; fors groter dan de 12 meter die de bestaande woning van de vaart is gesitueerd. Deze variatie is echter passend in het lint. Een kleinere maatvoering is vanwege akoestische beperkingen overigens ook niet mogelijk.

Erfinrichting

Drentse erven worden getypeerd door hun informele opzet. Het voorerf rond de woning bestaat uit gras, een solitaire boom, eventueel een siertuin, en wordt met een beukenhaag gescheiden van de berm. Langs de weg is sprake van een ondiepe greppel/groene grasberm.

Het erf wordt ingepast met stevige beplanting. Met name op de noordelijke en zuidelijk perceelsgrens is het aanbrengen van opgaande beplanting en struikbeplanting van belang. Het beeld van een vrijliggend groen erf aan de Beilervaart wordt hiermee gerealiseerd.

Op de perceelsscheiding wordt door de stevige (onder)beplanting enerzijds voorzien in een goede landschappelijke inpassing en wordt anderzijds privacy gecreëerd.

Bebouwing

De grootte van de woning is maximaal 250m^2. Deze maat vraagt afstemming op de bebouwing in de omgeving. Deze afstemming moet in het ontwerp van de woning tot uiting komen. Door een goede vormentaal te kiezen kan worden voorkomen dat de woning een forse en pompeuze uitstraling krijgt. Een woning die geïnspireerd is op een lokale kop-rompboerderij, stelpboerderij of schuur is uitgangspunt.

Voor de woning wordt gekozen voor een kleurgebruik en materialisering die past in de omgeving en in het landschap. Rode tot roodbruine baksteen voor de gevels en antraciete of oranje dakpannen zijn keuzes die in ieder geval passen in de omgeving. Voor een op een schuur gebaseerde woning is hout een passende keuze.

Bij de woning kan een bijgebouw worden ontwikkeld. Dit bijgebouw is in situering, grootte, materialisering en detaillering ondergeschikt aan de woning: soberheid, een eenvoudig zadeldak en veel hout zijn sleutelwoorden.

Traditionele boerderij als inspiratie

Traditionele boerderij als inspiratie

Moderne koprompboerderij

Moderne boerderij

Schuurhuis met ondergeschikt bijgebouw

Schuurhuis

Referentiebeelden

5.0 **Richtlijnen voor inpassing**

Inpassing en situering

- De in de schets aangegeven plaatsing, oriëntatie en nokrichting vormen het vertrekpunt.
- De woning heeft de representatieve zijde naar de weggekeerd.
- De bijgebouwen zijn ondergeschikt en liggen achter de voorgevel van de bijbehorende woning.

Bebouwing

Woning

- De karakteristiek van de nieuwe woning sluit aan bij de bebouwing in de directe omgeving. Een woning geïnspireerd op een (kopromp)boerderij, of een schuur zijn passende mogelijkheden.
- De woning is voorzien van een kap en een lage gootlijn.
- De kopgevel van de nieuwe woning is maximaal 10 meter breed.
- De detaillering, wat tot uitdrukking komt in onder andere details in de gevel, kozijnen, daklijsten en dakoverstekken, ondersteunt de gekozen architectuur.
- Kleur- en materiaalgebruik is ingetogen en afgestemd op de omgeving.
- Voor materialen wordt de voorkeur gegeven aan rode tot roodbruien baksteen, antraciete of oranje dakpannen, glas en (natuurlijk uitlogend) hout.

Bijgebouwen

- Bijgebouwen zijn in vorm, kleur en materiaal ondergeschikt aan de woning.
- Bijgebouwen kennen een eenvoudige hoofdvorm en eenvoudige detaillering.
- Bijgebouwen zijn voorzien van een kap.
- Bijgebouwen bestaan voor het grootste deel uit hout.
- Kleur en materiaalgebruik is ingetogen en in gedekte tinten.

Erf

- Inrichting van het voorerf is informeel met veel gras. Een beukenhaag (Fagus sylvatica) vormt de scheiding tussen de greppel/grasberm en voorerf. op het erf wordt minimaal één solitaire boom geplant.
- Op de noordelijke- en zuidelijke zijdelingse perceelsgrens is sprake van een zone met opgaande beplanting en onderbeplanting van minimaal 5 meter breed (houtsingel).
- Kies voor bomen in houtsingel soorten als es (Fraxinus excelsior), zachte berk (Betula pubescens en eik (Quercus robur).
- Kies voor een ondergroei struiken en heesters als lijsterbes (Sorbus aucuparia), veldesdoorn (Acer campestre), Gelderse roos (Viburnum opulus), meidoorn (Crataegus monogyna) en sleedoorn (Prunus spinosa).
- Kies voor solitaire bomen op het erf soorten als eik (Quercus robur), linde (Tilia cordata), kastanje (Aesculus hippocastanum).

Overig

- Opslag op het erf is niet toegestaan.
- De woning wordt via 1 inrit ontsloten.

Colofon

Opdrachtgever
Familie Vierhoven

Contact
gemeente Midden-Drenthe
T. van Hoek
D. van der Laan

Beeldkwaliteitsplan
Wout Douwsma

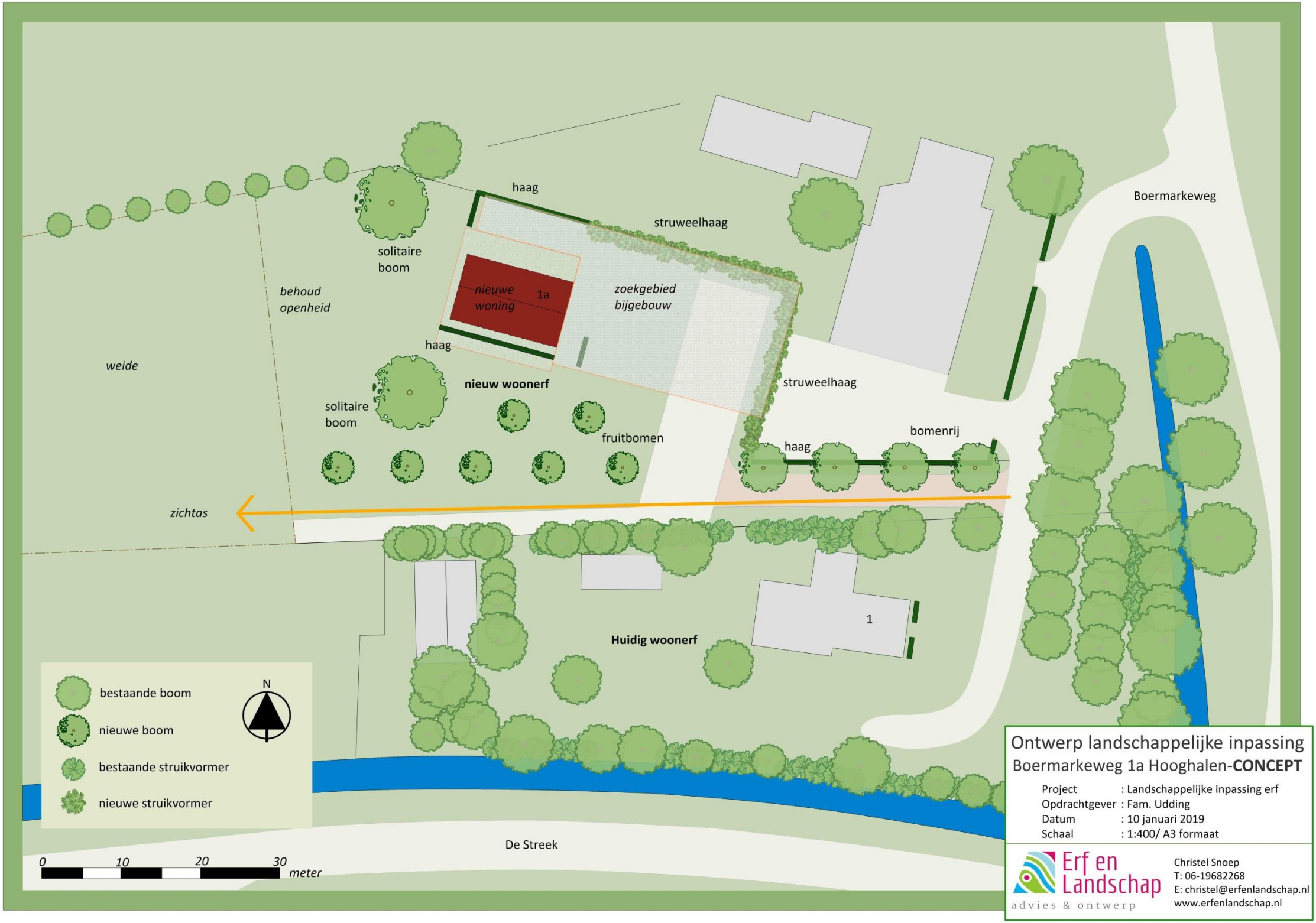
Projectleiding
Janneke Schurer

Projectnummer
153.02.51.00.02

24 april 2013

BugelHajema Adviseurs
Vaart NZ 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 31 62 06
F 0592 31 40 35
E assen@bugelhajema.nl
I www.bugelhajema.nl
Vestigingen in Assen, Leeuwarden en Amersfoort

- **Landschappelijke inpassing Boermarkeweg 1a, Hooghalen**

Ontwerp landschappelijke inpassing

Boermarkeweg 1a Hooghalen-**CONCEPT**

Project	: Landschappelijke inpassing erf
Opdrachtgever	: Fam. Udding
Datum	: 10 januari 2019
Schaal	: 1:400/ A3 formaat

Erf en Landschap
advies & ontwerp
Christel Snoep
T: 06-19682268
E: christel@erfenlandschap.nl
www.erfenlandschap.nl

- **Landschappelijke inpassing Molenwijk 11, Smilde**

Erfinpassingsplan
Bruins, Molenwijk 11 in Smilde

Ten behoeve van functieverandering van het erf

NATUURBANK OVERIJSSEL

Colofon

Erfinpassingsplan
Bruins, Molenwijk 11 in Smilde

Ten behoeve van functieverandering van het erf

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever : Van Westreenen
Contactpersoon: dhr. B. Wopereis

Projectnummer en versie: 759, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P.Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P.Leemreise	Rapportdatum: 20 april 2016
Ligging projectgebied: Molenwijk 11 te Smilde		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

@natuurbankOverijssel

1. Inleiding

De heer R. Bruins heeft de gemeente Midden-Drenthe verzocht om de bestemming van het erf op het adres Molenwijk 11 een agrarische bestemming te geven. Hij is voornemens een pioenrozenkwekerij te starten. Onderdeel van deze ruimtelijke procedure is het opstellen van een landschappelijk inpassingsplan van het nieuwe erf. In voorliggend rapport wordt een concreet voorstel voor landschappelijke inpassing gepresenteerd. Het inpassingsplan is opgesteld op basis van een analyse van het historische- en huidige landschapsbeeld, abiotische omstandigheden en ruimtelijke kwaliteit. Behalve een verbeelding van de landschappelijke inpassing, wordt tevens ingegaan op de te nemen beheer- en inrichtingsmaatregelen om tot het wenselijke eindbeeld te komen.

2. Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Molenwijk 11, het ligt in het buitengebied, net ten noorden van Smilde. Op onderstaande kaart wordt de ligging van het plangebied in de omgeving weergegeven.

Ligging van het plangebied in de omgeving. Bron: Provincie Drenthe.

3. Landschap

3.1 Ontstaansgeschiedenis van het landschap

De basis voor het huidige Drenthe wordt gelegd in deze ijstijd. De zuidelijke begrenzing van het landijs is niet exact bekend, maar ligt waarschijnlijk in de omgeving Noord-Groningen en Terschelling.
In Drenthe is sprake van smeltwaterafzettingen, bestaande uit onder andere potklei en zeer fijne ‘glimmerhoudende’ zanden. Dit zand uit de zogenaamde formatie van Peelo kent vrijwel iedereen. Het is het bekende zandbakzand, dat als het droog is, glinstert door de vele kleine schubjes mica die tussen de zandkorrels zitten. Het Peelozand is onder andere te vinden aan de oppervlakte op het Ballooërveld bij Rolde.

De vette potklei uit de formatie van Peelo komt alleen voor ten noorden van de lijn Bovensmilde - Anreep - Rolde – Eext. De klei is destijds afgezet door smeltwater van gletsjers in stroomgeulen en bekkens. De potklei was erg geschikt voor het bakken van aardewerk. De monniken van het klooster van Aduard hebben dat in de middeleeuwen uitgebuit. In Noord-Drenthe, bij De Kleibosch in Roderwolde,

dolven zij potklei om er kloostermoppen van te bakken in veldovens. Welke gebruikt werden voor de bouw van onder andere kloosters en kerken. Fijne smeltwaterafzettingen komen voor in heel Drenthe, m.u.v. het gebied zuidwestelijk van de lijn Hoogeveen - Ruinen - Diever. De elsterafzettingen vormen de basis voor de huidige geologische opbouw van Drenthe.

Saalien 300.000 – 130.000 v. Chr.
De periode 300.000 – 130.000 v. Chr. wordt de laatste grote ijstijd genoemd. Drenthe ligt verscholen onder een pakket landijs van honderden meters dik. De Hondsrug en de Havelterberg zijn stuwwallen uit het Saalien en de gletsjers voerden uit Scandinavië grote hoeveelheden klei, zand, leem en stenen mee naar Drenthe. Het dooiproces vindt in fasen plaats en uiteindelijk blijven er een dikke laag kleileem en veel keien achter. De achtergebleven keien werden onder andere gebruikt door de hunebedbouwers. Daarnaast worden brede en diepe oerstroomdalen van Hunze en Vecht worden gevormd. Bij de Emmerschans is dit oerdal ca. 6 kilometerbreed en ruim 20 meter diep; bij het Zuidlaardermeer is het ruim 10 kilometer breed en ruim 45 meter diep.
De oudste bewoningssporen in Nederland dateren uit de laatste grote ijstijd. In de groeve Belvédère bij Maastricht zijn bij archeologische opgravingen vele vuurstenen werktuigen en afvalmateriaal van de pre-neanderthalers gevonden, daterend uit 225.000 – 250.000 jaar geleden. In Drenthe zijn helaas geen vondsten uit deze periode bekend.

IJstijden
Gletsjers drongen ongeveer 200.000 jaar geleden vanuit Scandinavië Nederland binnen. Het was toen zó koud dat de grond tot grote diepte stijf bevroren was.Via Noord-Duitsland en Noord-Nederland schoven de enorme gletsjers Drenthe binnen. Een reusachtige ijstong schoof langzaam naar het zuiden. Deze ruim 200 meter dikke ijskap drukte de bevroren ondergrond zijdelings en naar voren weg. Met als gevolg dat de ondergrond als grote platen dakpansgewijs op elkaar werd gestapeld. Zo ontstonden aan de zijkanten van de gletsjer stuwwallen zoals die van de hondsrug en bij Havelte.

Het Drentse landschap is ontstaan uit een permanent samenspel tussen bodemprocessen, klimaatschommelingen en menselijke invloeden. De geschiedenis van de mens in Drenthe begint in de laatste ijstijd. Helaas zijn er maar weinig bewoningssporen zichtbaar en de invloed van de mens op het landschap is in deze periode nog zeer beperkt. In de duizenden jaren daarna neemt deze invloed geleidelijk toe. Drenthe wordt meer en meer een cultuurlandschap.

Na de middeleeuwen groeit geleidelijk de beïnvloeding van de mens op het landschap. Planten en dieren zagen hierdoor de kans zich aan te passen aan het cultuurlandschap. Op de hoge zandgronden ontstond het Esdorpenlandschap. Het tempo van de veranderingen werd eeuwenlang geremd door de beperkingen van de technische middelen. Wel veranderden in de 18e eeuw grote delen van Drenthe met de sterke opkomst van de schapenhouderij in uitgestrekte heidevelden. Ook ontstaan door overbegrazing en het steken van plaggen grote zandverstuivingen.

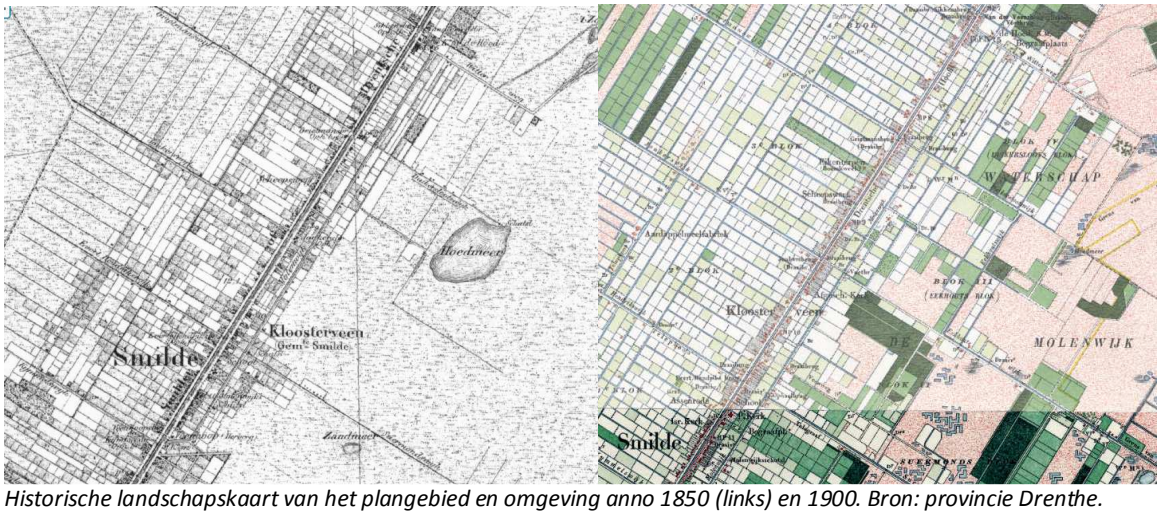
Aan het eind van de 19e eeuw nam de druk van de mens op de natuur een radicale wending, ingeluid door de uitvinding van de kunstmest. De kunstmest maakte het gebruik van schapenmest en heideplaggen overbodig. De grote schaapskudden verdwenen en heidevelden verloren hun functie als graasgrond. Kunstmest maakte het zelfs mogelijk om heidevelden om te zetten in akkergrond. Inmiddels was men al druk bezig met het ontginnen van het veen en grote delen van Drenthe werden op de schop genomen. Het veenlandschap werd door de aanleg van kanalen en wijken en de omzetting tot akkerbouwland volledig veranderd

Vanaf 11.000 v. Chr. in het Holoceen zet de klimaatverbetering definitief door. De voortdurende stijging van de zeespiegel leidt op het land tot stijging van het waterpeil van de rivieren en het grondwater. De toendra-achtige vegetatie wordt geleidelijk vervangen door vegetatie uit meer gematigde klimaatzones. Vanuit het zuiden rukken bomen als de Berk, Grove den en Jeneverbes op. Later volgen de Hazelaar, Linde, Eik en Iep. Bij toenemende temperatuur en vochtigheid zet dit proces zich gestaag door.

De ontwikkeling van het Drentse biotoop is een permanent en dynamisch proces, waarbij condities als vochtigheid, zaadverspreiding, bodemrijpingsprocessen, onderlinge soortenconcurrentie en vermogen tot aanpassing de doorslag geven. De mens vestigt zich definitief in het Drentse landschap. De eerste duizenden jaren als zwervende jager-visser-verzamelaars. Rond 5.500 v. Chr. vindt een belangrijke toename plaats van de temperatuur en van de vochtigheid. Die is dan hoger dan aan het begin van de 21e eeuw. Er is sprake van vorming van “oerwoud”.
Op de laagste plekken ontstaan moeras- en laagveen, later ook overgaand in hoogveen (o.a. in de oerdalen van Hunze en Vecht en de latere Smildiger venen). De grens van de hoogveenvorming lag in Drenthe ruwweg bij 5 m + NAP. In de 17e - 19e eeuw wordt een einde gemaakt aan veenvorming door ontwatering en ontginning van het veen (bron: Drentslandschap).

3.2 Landschap

Het landschap rondom het plangebied behoort tot het heide- en veenontginningslandschap. Als gevolg van de ontwatering middels een netwerk van vaarten werden venen en heidevelden vanaf het begin van de 19e eeuw bloksgewijs in cultuur gebracht, waarbij de stukken woeste grond ver van ontginningswegen en vaarten, het laatst aan de beurt kwamen.
Het veen- en heideontginningslandschap wordt gekenmerkt door een rationele verkaveling met rechte ontginningswegen, een fijnmazig netwerk van sloten, greppels en vaarten, grote, vierkante agrarische blokken en bebouwing die verspreid in het landschap ligt waarbij de boerderijen met de voorkant naar de weg te liggen. Verspreid in het landschap werden kleine- en grotere ontginningsbossen aangeplant. Deze hebben net als de agrarische percelen, rechthoekige vormen. Het huidige landschap is grootschalig, open en wordt landbouwkundig intensief beheerd. Verspreid in het open landschap liggen ontginningsbossen en bosjes.

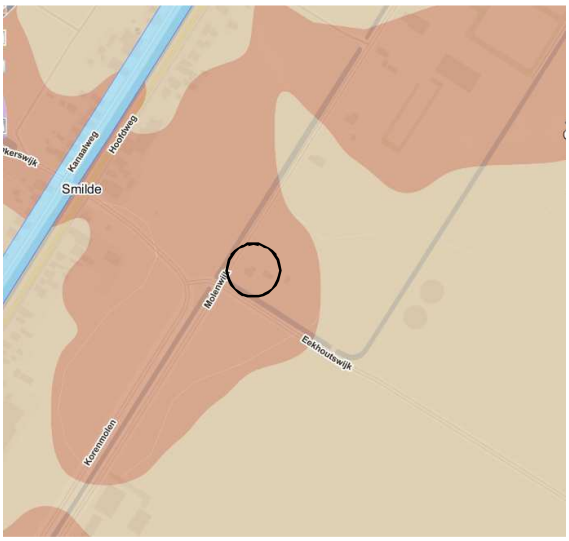
Historische landschapskaart van het plangebied en omgeving anno 1850 (links) en 1900. Bron: provincie Drenthe.

Karakteristieke beplantingsvormen en soorten

Karakteristieke beplantingsvormen ontbreken min of meer in de jonge ontginningslandschappen. Na de grootschalige ontginningen werden veelal de ontginningswegen beplant met laanbomen (zomereik). Eventuele kavelgrensbeplanting is veelal in latere ruilverkavelingen verloren gegaan. Bij boerderijen treffen we vandaag de dag jonge hakhoutsingels aan. Deze werden meestal gelijktijdig aangelegd met nieuwbouw-uitbreiding van stallen en schuren.

Bodem en water

Het bodemtype in en rondom het plangebied behoort tot de moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek (iWp).

Uitsnede van de bodemkaart van Nederland. Het plangebied wordt globaal met de cirkel aangeduid. Bron: provincie Drenthe.

4. Het erf

4.1 Het erf in het landschap

Het erf is een jonge bouwplaats met een woning en twee schuren. Het grenst aan de noord- en oostzijde aan agrarische cultuurgrond, aan de westzijde aan de Molenwijk en aan de zuidzijde aan een vaart. Het erf ligt vrij 'open' in het landschap; alleen aan de zuidzijde van de woning en naast een schuur staat enige beplanting. Langs de vaart staan enkele essen welke als hakhout beheerd worden, evenals enkele hoogstam fruitbomen en naast de grote loods staan enkele laurierstruiken. In de zuidwestpunt van het erf staan enkele opgaande beuken en een paardenkastanje. Op onderstaande afbeelding wordt het erf meer in detail weergegeven.

Weergave van het huidige erf. Bron: prov. Drenthe 2014.

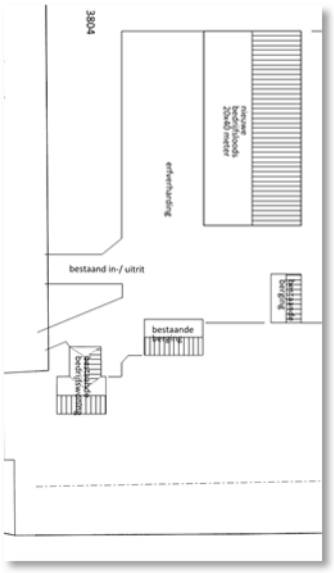
Impressie van het erf.

Reeds aanwezige beplanting in het plangebied.

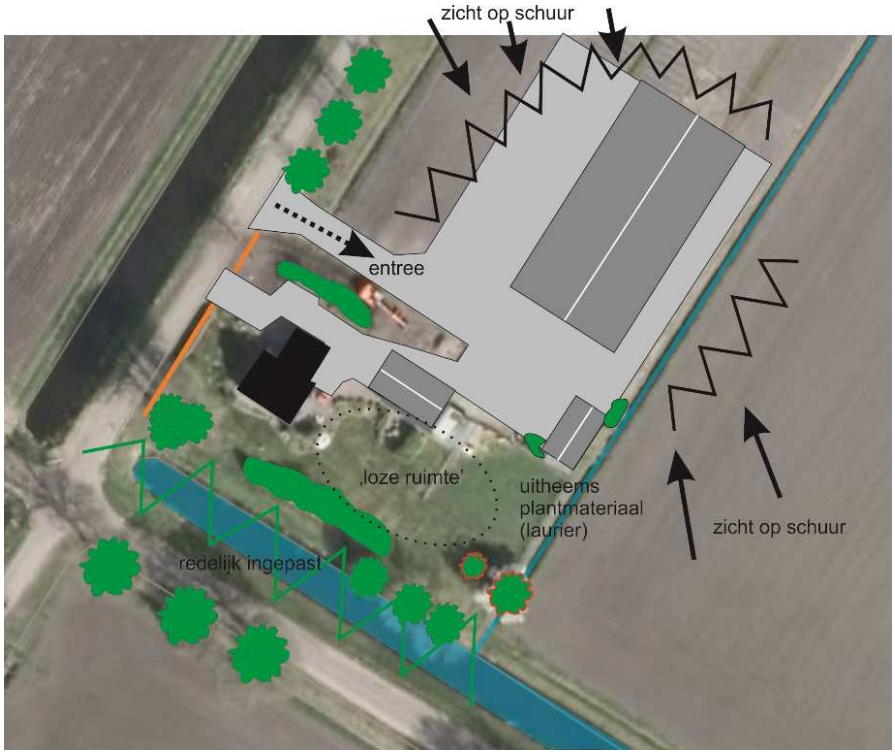
4.2 Voorgenomen activiteit

Er zijn concrete plannen voor de bouw van een nieuwe schuur op het erf ten behoeve van de pioenkwekerij. De schuur wordt ten noordoosten van de woning gebouw. Op onderstaande afbeelding wordt de wenselijke ontwikkeling van het erf weergegeven.

4.3 Ruimtelijke kwaliteit

De nieuw te bouwen schuur wordt nagenoeg in het vrije veld gebouwd. Er is direct zicht op de schuur vanaf de Molenwijk en de Eekhoutswijk. Het zicht op de schuur, vanuit zuidwestelijke richting wordt weggenomen door de aanwezige bebouwing en erfbeplanting.

Ruimtelijke analyse van het erf.

5. Het ontwerp

5.1 Uitgangspunten

Het nieuwe erfontwerp is tot stand gekomen op basis van een ruimtelijke analyse waarbij gekeken is naar de aanwezige erfbeplanting, de functies van het erf, de nieuwe wenselijke ontwikkelingen, het omringende landschap en streekeigen- karakteristieke beplanting. Bij de ontwikkeling van het erfbeplantingsplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Zichtbaarheid bebouwing
Agrarische bebouwing mag zichtbaar zijn in het agrarisch cultuurlandschap. Het uitgangspunt is niet om alle bebouwing achter een 'groene muur' te plaatsen. Lelijke objecten worden bij voorkeur wel achter 'groen' geplaatst.

Inheems plantmateriaal
Uitheems plantmateriaal, zoals laurier, fijnsparren en coniferen in siertuinen zijn acceptabel. Het gebruik van uitheems plantmateriaal op het erf wordt verwijderd en vervangen voor inheems plantmateriaal.

Streekeigen beplanting
Als plantmateriaal voor nieuwe beplanting wordt streekeigen beplanting gebuikt. Dit is beplanting welke karakteristiek is voor het landschap en geschikt is op de locatie (bodem, water). Naast het aanleggen van beplanting, kan het zinvol om bestaande niet inheemse beplanting te verwijderen en al dan niet te vervangen voor inheems plantmateriaal.

Abiotische omstandigheden
De grond in het plangebied bestaat uit een vlakvaaggrond met een matig diepe ontwatering. De gemiddeld hoogste grondwaterstand is 79 cm onder maaiveld. De gemiddeld laagste grondwaterstand is 155 cm beneden maaiveld.

Landschap
Het plangebied ligt in een grootschalig, open rationeel verkaveld jong ontginningslandschappen met rechte wegen en sloten en blokvormige kavels. Kavelgrensbeplanting staat doorgaans haaks op ontginningswegen. Struweel ontbreekt nagenoeg volledig in het cultuurlandschap en op erven. Opgaande bomen treffen we aan als laanbeplanting en als solitaire bomen op erven.

5.2 Het ontwerp

Het erfbeplantingsplan voorziet in het behoud van de huidige beplanting ten zuiden van de woning, uitgezonderd de laurier bij de schuur. Deze zal worden verwijderd. Om het zicht op de schuur vanuit noordelijke richting te verminderen wordt een struweelhaag geplant en worden enkele solitaire bomen geplant. Eénmaal groot, vormen deze de blikvangers op het bedrijf.
Om het zicht vanuit zuidoostelijke richting op de schuur te verminderen worden twee solitaire lindenbomen geplant. In de open ruimte ten zuiden van de schuur een hoogstam fruitboomgaard aangelegd. Op onderstaande afbeelding wordt het inpassingsplan gepresenteerd. Om de entree naar het bedrijf te verfraaien worden drie zomereiken laanbomen geplant aan de noordzijde van de oprit.

Landschappelijke inpassing van het nieuwe erf.

6. Beheer en inrichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op beheer- en inrichtingsmaatregelen die genomen moeten worden om het erfinpassingsplan in de praktijk ten uitvoering te brengen.

6.1 Inrichtingsmaatregelen

Laurier
De aanwezige laurierbeplanting rondom de schuur wordt verwijderd.

Struweelhaag
De struweelhaag bestaat uit een (gelijk) gemengde opstand met hazelaar, Gelderse roos, hondsroos, veldesdoorn, gewone vlier, vuilboom, lijsterbes, sleedoorn, liguster, boswilg en gewone vogelkers. De struweelhaag bestaat uit twee rijen beplanting in een plantverband van 1,5 x 1,5 meter. Het plantvak wordt 3,5 meter breed.

Algemene plantinstructie voor bosplantsoen (singel en erfbosje)
1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 80-100 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat

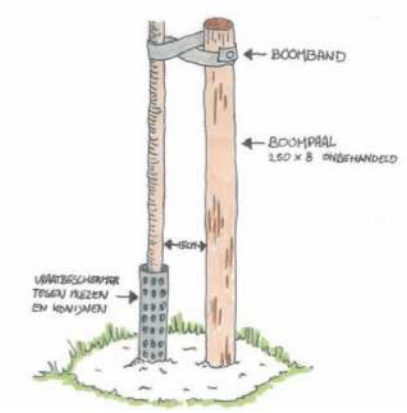
langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Solitaire bomen
Er worden zeven solitaire linden; drie langs de oprit en vier langs de randen van het perceel. Als plantmateriaal worden als laanboom gekweekte bomen gebruikt met een minimale stamomtrek van 14-16 cm op 1,5 meter hoogte.

Het aanplanten van een boom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor een laanboom met een minimale omtrek van 10-12 cm. U kunt ook kiezen voor een grotere maat, bijvoorbeeld 14-16 cm met kluit. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

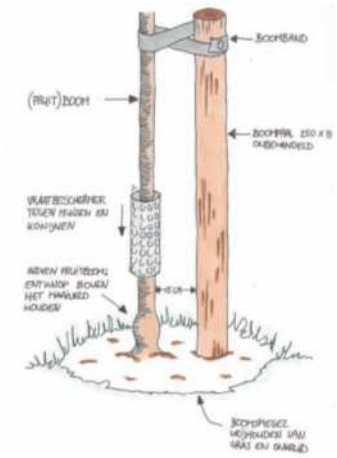
Specifieke plantinstructie

1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom,aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten). Bevestig de jonge boom met een brede band aan de boompaal.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien.Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

Boom met boompaal.

Hoogstam fruitbomen
Er worden zes hoogstam fruitbomen geplant; bestaande uit appel- en perenbomen. Voor de aanleg van de hoogstam appelbomen wordt gebruik gemaakt van bomen met een maat van 10-12 cm (stamomtrek op 1,5 m1 hoogte). De hoogstamappelbomen worden in een ruim plantgat gepoot en ondersteund door twee boompalen met boomband. Er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van oude rassen. Deze zijn van nature robuuster en minder kwetsbaar voor ziektes en plagen.

Plantinstructie hoogstam fruitboom.

Verder:

- Hoogstambomen kunnen meer dan 10 meter hoog en breed worden. Het is daarom belangrijk bij aanplant de fruitbomen op ruime afstand van elkaar te planten.
- Plant daarom appelbomen minstens 10 meter uit elkaar, peren en kersen 8 meter en pruimen 6 meter uit elkaar.
- Voor het planten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat moet daarom een afmeting hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
- Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm bij 8 cm), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten), waar u de jonge boom met een brede band aan bevestigd.
- U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas bij arme grond bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.

6.2 Beheer

Struweelhaag

De struweelhaag wordt beheerd als hakhoutsingel. Dat wil zeggen dat de beplanting periodiek afgezet mag worden. Dit afzetten gebeurd vlaksgewijs. Hierdoor komt voldoende licht op de grond zodat de beplanting opnieuw zal uitlopen en een dichte begroeiing zal vormen. Indien de struweelhaag te veel uit dijt, kan deze ook jaarlijks geschoren worden. Hierdoor ontstaat een dichte struweelhaag.

Voorbeeld van een éénzijdig geschoren struweelhaag.

Hoogstam fruitbomen
Het snoeien van fruitbomen wordt al eeuwen toegepast. Het snoeien van de fruitboom in de jeugdfase wordt de vormsnoei genoemd. De vormsnoei zorgt voor een bepaald model. Wanneer dat model is bereikt volgt de onderhoudssnoei. Ook kunnen fruitbomen op verschillende manieren gesnoeid worden. Bijvoorbeeld met als doel productie of als doel het landschappelijk beeld. Landschapsbeheer Gelderland geeft basiscursussen voor het snoeien van hoogstamfruit.

Vormsnoei
De vormsnoei is vooral belangrijk bij de jonge bomen. Elke soort heeft zijn eigen specifieke vorm. Bij de appel wordt over het algemeen een bolvorm aangehouden zonder harttak. Peren vormen van nature meer een kroon met een harttak. Deze kroon krijgt meer een piramidale vorm. Nadat de fruitboom is aangeplant is het belangrijk direct de eerste vormsnoei toe te passen. Uit het
gestel worden vaak niet meer dan 4 gesteltakken aangehouden, de overige takken kunnen worden weggesnoeid. Afhankelijk van de soort kunt u kiezen voor het behouden of weghalen van de harttak.

Onderhoudssnoei
Fruitbomen kunnen het beste jaarlijks gesnoeid worden. Het gaat daarbij om vervanging van minder vitaal, afgedragen vruchthout, het verwijderen van ziek hout en het verwijderen van verkeerd geplaatste nieuwe scheuten. In een regelmatig onderhouden, vitale hoogstamfruitboom zullen elk jaar nieuwe scheuten ontstaan. Een deel kan worden gehandhaafd en gebruikt als nieuwe vruchttakken. Een ander deel dient te worden verwijderd.

Solitaire bomen
Geen beheer; mogelijk opkronen als laag hangende takken schade of hinder veroorzaken.

- **Landschappelijke inpassing De Streek 2, Hooghalen**

Tuinontwerp
- MTS Piel -

Meidoornhaag

Kastanje omheinig

Boomgaard

Hooischuur

Moestuin

Beukenhagen

Vrijstaande Linde

Halfverharding

Ooievaarsnest

Plek bijgebouw

Hoofdgebouw max 150 m2

Bestaande bos

0 5 6 7 8 9 10 M

Alle maten in het werk nameten!!!
Aan deze tekening kunnen geen rechten ontleent worden

Opdrachtgever	:	MTS Piel
Adres	:	De Streek 4
Postcode	:	9414 VL
Woonplaats	:	Hooghalen
Telefoon	:	0593-592 217
Mobiel	:	06-
E-mail	:	
Project	:	
Projectadres	:	De Streek 2
Postcode	:	9414 VL
Plaats	:	Hooghalen
Omschrijving	:	Tuinontwerp
Datum	:	22 november 2017
Tekeningnummer	:	17197
Formaat	:	A0
Schaal	:	1 : 150
Versie	:	4
Definitief	:	nee
Tekenaar	:	R.L. de Jong
Ontwerpbureau	:	NOVA tuinontwerp

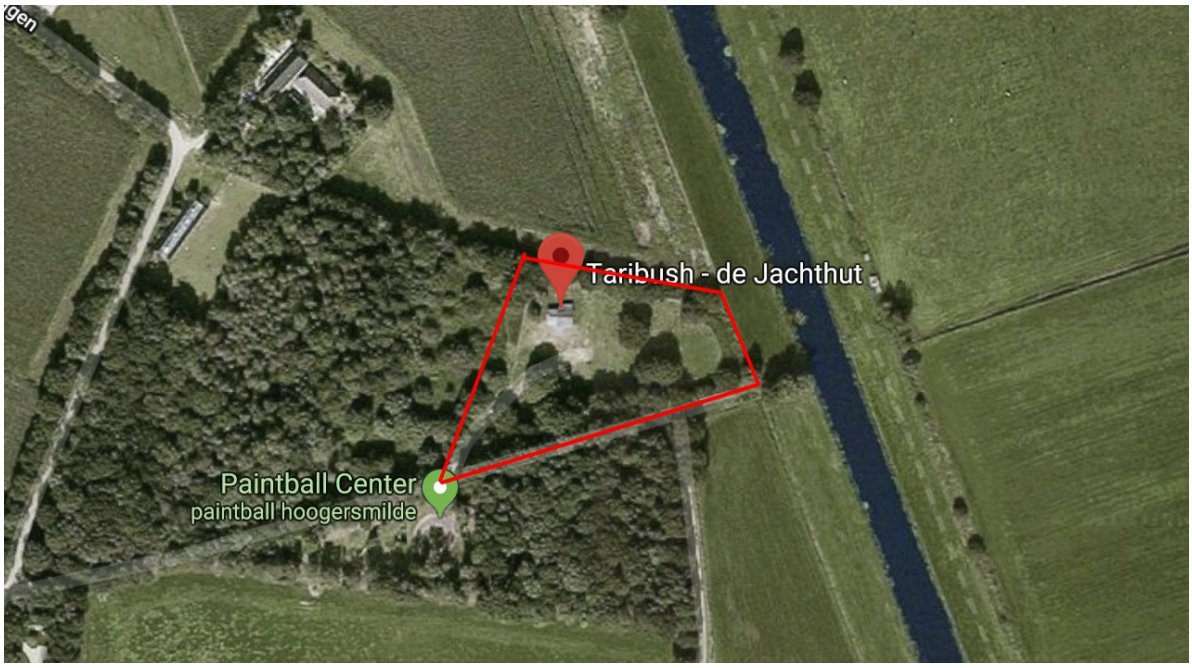
Harrie Boerhof
HOVENIERSBEDRIJF - GROENCENTRUM - MODELTUINEN

- **Landschappelijke inpassing Emelangen 2, Wijster**

Inrichting Taribush de Jachthut

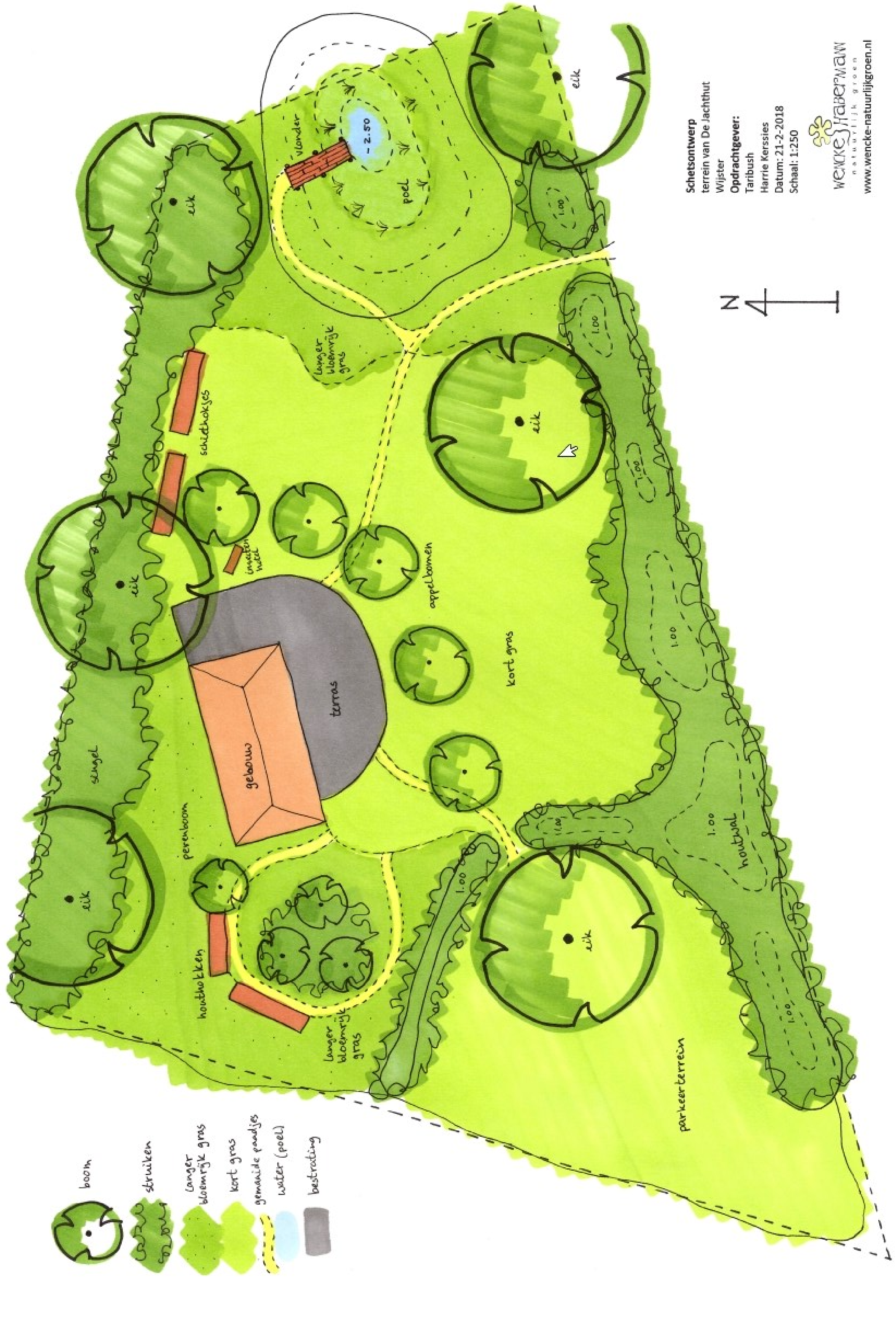
Toelichting op Schetsontwerp

Voor de nieuwe inrichting van het terrein van de Jachthut is een inrichtingsschets gemaakt. Deze zal de leidraad vormen voor de herinrichting van het terrein.

Hierboven de uitsnede zoals die op de schetsontwerp kaart van 1 op 250 is

Hieronder het schetsontwerp in klein formaat
(voor de juiste schaal dient het afgedrukt te worden op A3 formaat)

Toelichting op de inrichtingsmaatregelen

Singel met eiken (Noordzijde)

Aan de noordzijde van het terrein is momenteel reeds een singel aanwezig met struweel vegetatie van onder andere hulst, meidoorn, hazelaar en veel braamstruiken. Er steken een paar grote eiken boven de singel uit. De rand van de singel is een organisch geheel. Geen strakke lijn. De singel wordt gefaseerd in een cyclus van 5 - 10 jaar afgezet. De hoogte van de struiken is daarmee 1 tot 6 meter. De singel is 5 tot 8 meter breed dit varieert.

In de houtwal kunnen met behulp van oude stoeptegels en dakpannen diverse marter-, egel- en wezelkasten worden geplaatst. Daaroverheen worden stapels snoeihout gelegd die bij elke snoeiklus worden aangevuld. Hierin verblijven de dieren overdag. Door verblijfplaatsen van diverse maten (en maten van ingangen) aan te leggen kan voor elke soort in droge verblijfplaatsen worden voorzien. Er zullen zes van dergelijke verblijven worden gemaakt; twee voor elke van bovengenoemde doelsoorten.

Door de enorme variatie biedt de singel ook onderdak aan tal van kleine dieren.

Referentiebeeld van een gevarieerde singel

Houtwal - Stuifduin (Zuidkant)

Aan de zuidzijde bestaat het struweel uit een houtwal/stuifduinen variërend in hoogte en breedte. De wal is ca 3 - 5 meter breed en op de hoogste plekken zal die zo'n 1,5 meter worden. Het is een organische wal die langzaam gelijk komt met maaiveld. De wal wordt gemaakt van de grond die vrijkomt bij de aanleg van de poel.

Er is gekozen voor een stuifduinen karakter, aangezien de Jachthut op een voormalige stuifduin ligt. De beplanting is gelijk aan die van de singel aan de noordkant echter iets meer bossoorten. De struiken bestaan uit: Bramen, berk, eik, hazelaar, hulst, taxus, meidoorn

Poel

Er wordt een poel aangelegd. De bodem zal ca 2,5 meter lager komen dan het huidige maaiveld. Daaromheen wordt een laaggelegen drassige laagte aangelegd. Afhankelijk van de waterkwaliteit van de sloot zal nog worden bekeken of de poel een verbinding zal hebben met de sloot. Vanaf maaiveld zal over een afstand van ca 15 meter het maaiveld langzaam aflopen naar beneden. Er ontstaat zo een drassige laagte rondom de poel.

Door aanleg van een poel langs de perceelsgrens kan worden voorzien in een goed voortplantingswater voor amfibieën en libellen. Het is voor de overleving van die soortgroepen ten strengste af te raden om er vis in uit te zetten.

In de schrale oevers kunnen soortenrijke vegetaties zich ontwikkelen. Er is al uitstekend overwinteringshabitat aanwezig in de vorm van het struweel op de kop van de houtwal. Sommige soorten overwinteren in het water van de poel.

Voorbeeld van vlonderpad om boven de poel te kunnen kijken

Gras vegetatie

Een groot deel van het terrein bestaat uit grasvegetatie. Hierbij wordt een gedeelte intensief beheerd en gemaaid en een gedeelte wordt slechts 2 keer per jaar gemaaid. Het gras wordt afgevoerd dus het is een schrale grasvegetatie. De grens tussen het korte en lange gras zal organisch lopen. Er zal een pad worden gemaaid door het langere gras zodat mensen wel een kijkje bij de poel kunnen nemen.

Door in te zetten op gedifferentieerd maaibeheer wordt gezorgd dat de hele zomer door bloeiende planten aanwezig zijn. Niet alle vegetatie wordt in één keer afgemaaid. Hier kunnen insecten zoals bijen en vlinders terecht voor nectar. Ook veel rupsen en sprinkhanen zijn afhankelijk van overblijvende vegetaties. Sinusmaaien is een goede manier om altijd overstaande grasruigte te hebben en toch verhoutende gewassen te voorkomen. Er zal plaatselijk ook worden gezorgd voor een geleidelijke zoom-mantel-bosovergang op de grens met de bosrijke vegetaties.

Voorbeeld van grens tussen kortere en langere gras

Overige Elementen

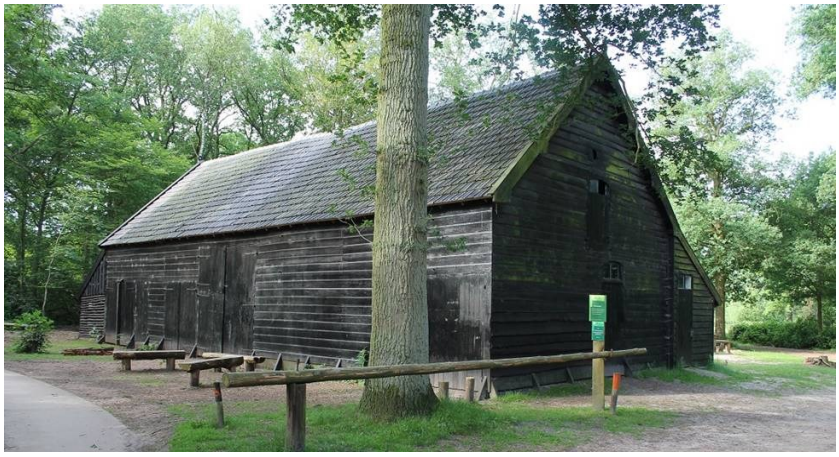
- Er komen een aantal fruitbomen rondom het terras.
- Er komt een wandelpad door het hogere gras.
- Bij de poel komt nog een vlonder.
- Er zal een bijenhotel komen; Zo'n bijenhotel dient als voortplantingsplaats voor solitaire bijensoorten zoals Metselbijen. Ze zijn niet agressief en steken niet. Ze vormen ook geen bijenvolk maar leven op zichzelf.

Gebouw / terras

Hoe het gebouw en terras er precies uit komen te zien is nog niet duidelijk. Hieronder in ieder geval wat impressies van de sfeer die we zoeken. Er wordt gestreefd naar een duurzaam gebouw.

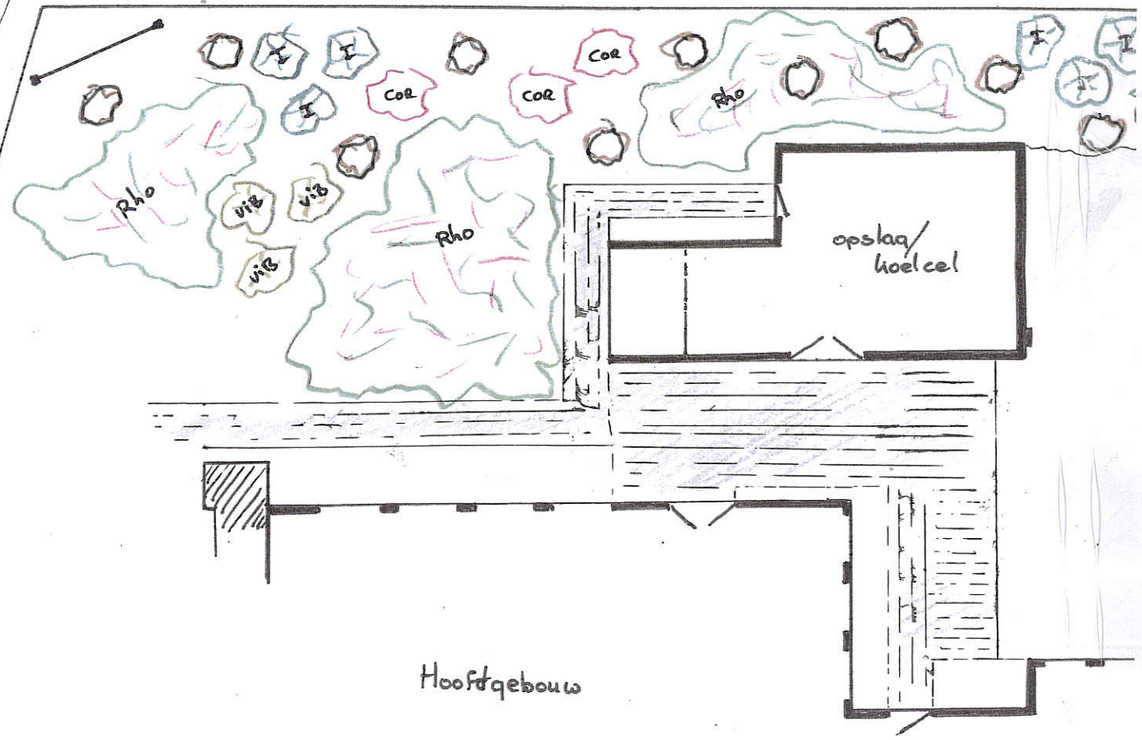

- **Landschappelijke inpassing Kampsweg 27, Wijster**

KAMPSWEG

ERFSCHEIDING

GRAS

Hoofdgebouw

	DD 25-11-14	GET. W. SNIPPE
	SCHAAL 1:100	GROENSTROOK HLBbv. WIJSTER KAMPSWEG 27

VB

Beplanting

Groenstrook

De aanwezige groenstrook, aan de oost-zijde van het hoofdgebouw, word zodanig gesnoeid dat de vitale en goede bomen blijven bestaan en de kleine en slechte(re) bomen worden verwijderd of gesnoeid.

Dit gebeurt tbv een goede groei en sterker worden van de bomensingel in de toekomst.

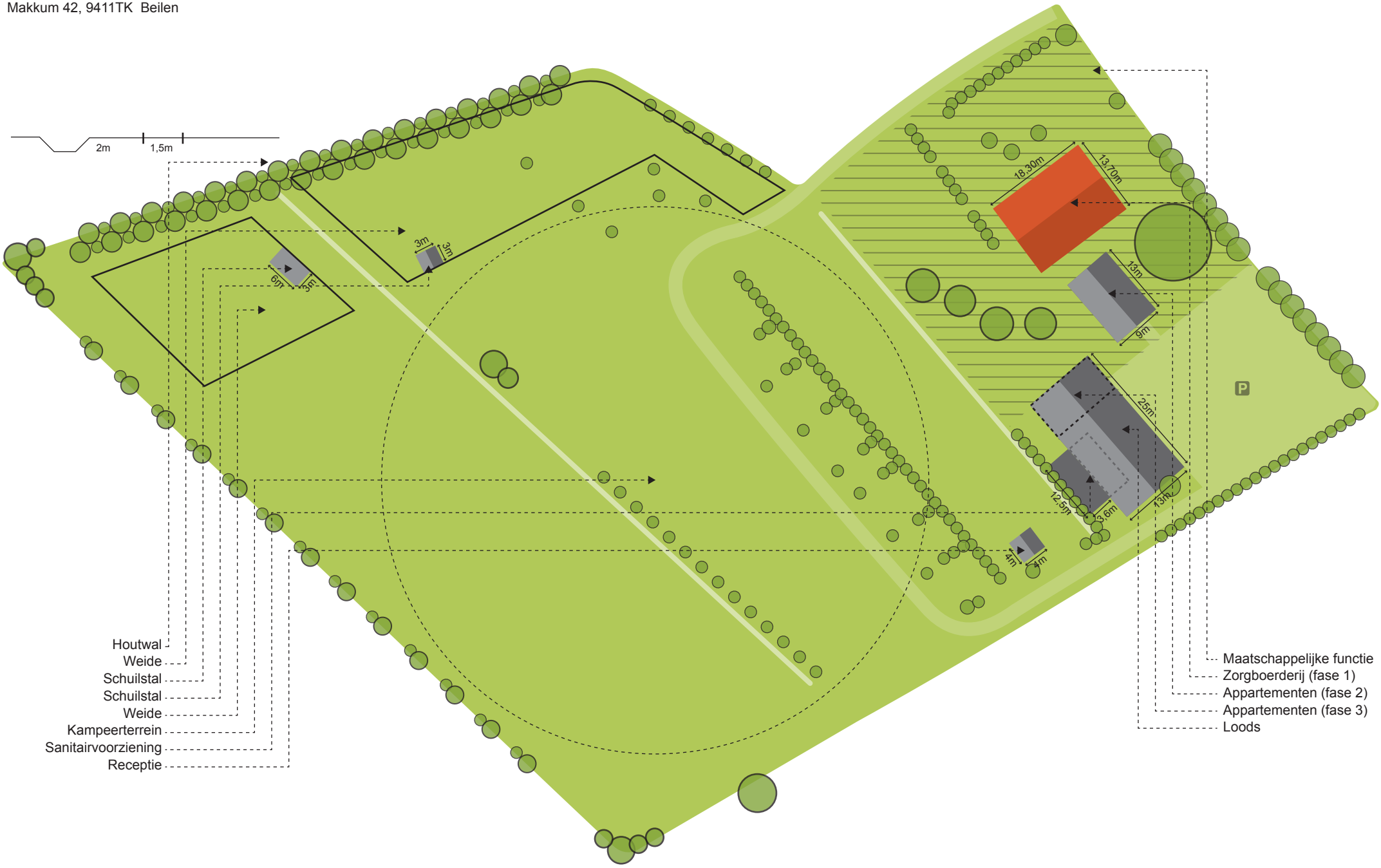
De nog aanwezige en overblijvende onderbeplanting word aangevuld met een assortiment van Rhododendron catawbiense (RHO), Ilex Aquifolium (I), Corylus Avellana 'Atropurpurea' (COR) en Viburnum Rhytidophyllum (VIB).

Deze aanpassing zorg ervoor, dat de beplanting groot genoeg word, om aansluitend met de resterende bomen rij, één dichte singel te vormen.

Door het gebruik van wintergroen heesters, is het een blijvend dicht geheel, wat niet of nauwelijks hinderlijk licht doorlaat, wat tot problemen kan leiden voor omwonenden en voorbijgangers.

- **Landschappelijke inpassing Makkum 42, Beilen**

PLATTEGROND
Zorgboerderij Samen Thuis / Camping de Molenhorst
Makkum 42, 9411TK Beilen

- **Landschappelijke inpassing Oosteinde 24, Westerbork**

Overzicht beplantingsplan

1: **Bomenrij**
Ruwe berk - Betula pendula > 3 stuks
Plantmaat 14-16, tussenafstand 8m1

2: **Fruitboomgaard hoogstam**
Appel 3x, peer 2x, pruim 2x, kers 1x > 8 stuks
Plantmaat 10-12, driehoeksverband,
tussenafstand 7m1

3: **Solitaire linde**
Winterlinde - Tilia cordata > 1 stuks
Plantmaat 14-16

4: **Houtsingel - hakhoutbeheer > 350m2**
Ruwe berk - Betula pendula > 25 stuks
Gewone hulst - Ilex aquifolium > 25 stuks
Liguster - Ligustrum ovalifolium > 50 stuks
Vuilboom - Frangula alnus > 50 stuks
Lijsterbes - Sorbus aucuparia > 50 stuks
Kardinaalsmuts - Euonymus europaeus > 50 stuks
Hazelaar - Corylus avellana > 25 stuks
Vogelkers - Prunus padus > 25 stuks
Plantmaat 80-100, 1st/m2, driehoeksverband aanplant

5: **Solitaire boom**
Walnoot - Juglans regia > 1 stuks
Plantmaat 14-16

Landschapstype
Overgang heideontginning- naar essenlandschap

BORGERINK GROENDESIGN
Creatieve vormgeving

Project
Landschapsontwerp fam. Oosting

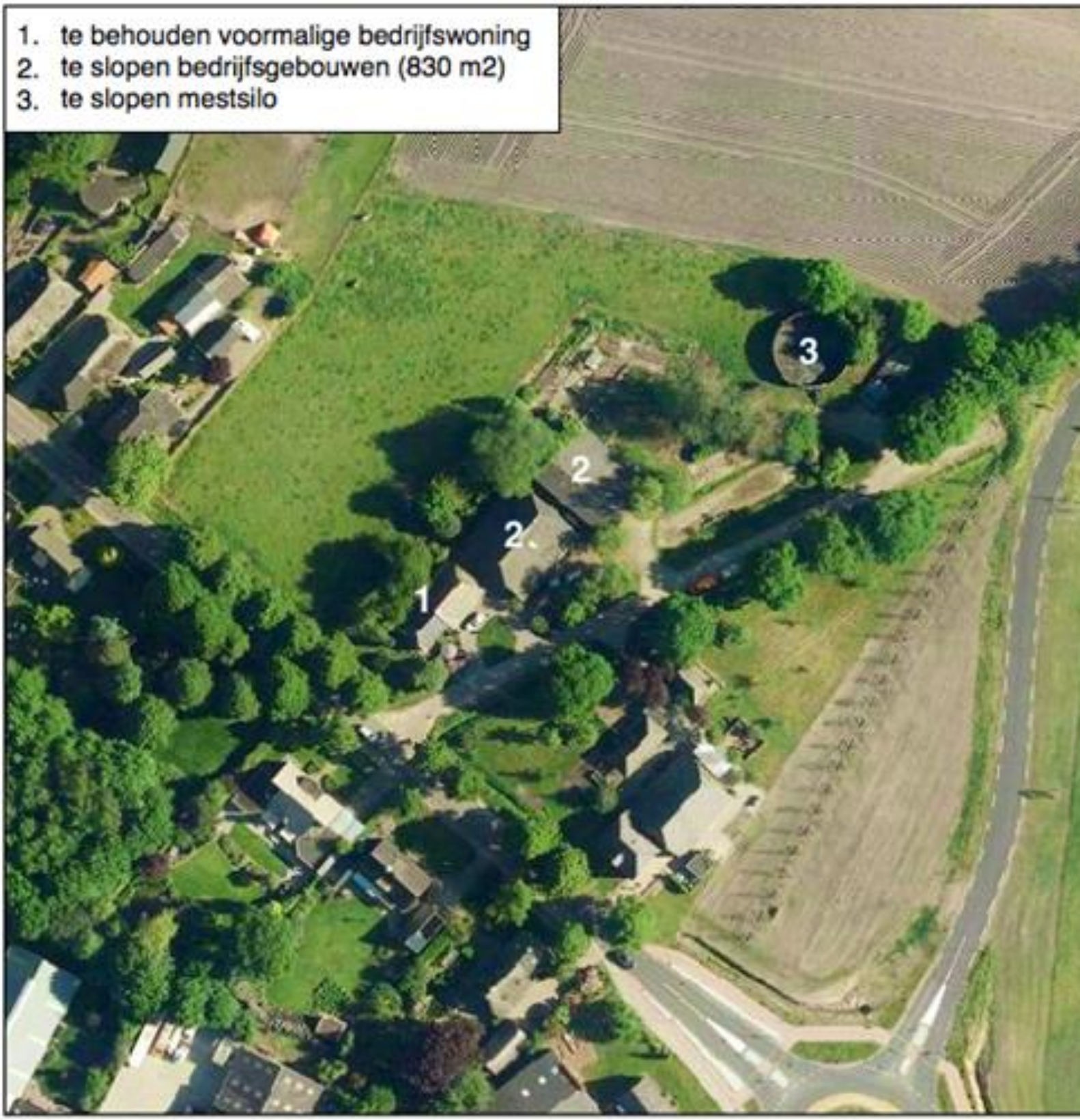
Planlocatie
Oosteinde 24 te Westerbork

Getekend door	Niels Borgerink
Laatste gewijzigd op	31-12-2018
Datum	20-12-2018
Paginaformaat	A3 liggend
Schaal	1 : 750

Bezoekadres/Postadres:
Ootmarsumsestraat 133 7634 PN Tilligte

Contact:
Telefoon: (0541) 725 005
Mobiel: (06) - 531 988 54
E-mail: info@borgerinkgroendesign.nl
w w w . b o r g e r i n k g r o e n d e s i g n . n l

- **Sloopopgave Oosteinde 24, Westerbork**

1. te behouden voormalige bedrijfswoning
2. te slopen bedrijfsgebouwen (830 m2)
3. te slopen mestsilo
3
2
2.
1

- **Landschappelijke inpassing Oranjekanaal ZZ 7, Zwiggelte**

4.2. BEPLANTINGTABEL

NUMMER OP TEKENING	NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANPLANTMAAT	PLANTAFSTAND	%	AANTAL
5	Fagus sylvatica	Beuk	16-18	-	-	2
6	Juglans regia	Walnoot	16-18	-	-	2
7	Tilia tomentosa	Winterlinde	16-18	-	-	4
9 STREEKEIGEN HAGEN	Fagus sylvatica	Beuk	80-100	10 st/m1 in driehoeksverband	100	n.t.b.
VRIJE KEUZE TUSSEN DEZE DRIE SOORTEN	Acer campester	Veldesdoorn	80-100	10 st/m1 in driehoeksverband	100	n.t.b.
	Ligsutrum ovalivolium	Wilde liguster	80-100	10 st/m1 in driehoeksverband	100	n.t.b.

- de beplanting staat gesitueerd op de landschapsmaatregelen in de bijlage
- bomen met 2 boompalen en band;
- bomen in gras ook met 2 maaipalen 30cm;
- indien beplanting grenst aan terreinen die worden beweid door vee of waar men met voertuigen rijdt, dient deze beplanting te worden beschermd tegen vraatschade/aanrijschade/verdichting van de wortelzone.

Legenda

1. Bestaande boerderij
2. Bestaand bijgebouw
3. Nieuw te bouwen compensatiewoning
4. Nieuw te bouwen bijgebouw
5. Aan te planten beuk
6. Aan te planten walnoot
7. Aan te planten winterlinde
8. Bestaande bomen
9. Aan te planten beukenhaag maximaal 1,5 (m) hoog
10. Nieuwe inrit
11. Parkeren op erf
12. Te slopen landschapsontsierende bebouwing
13. Te saneren mestbasin

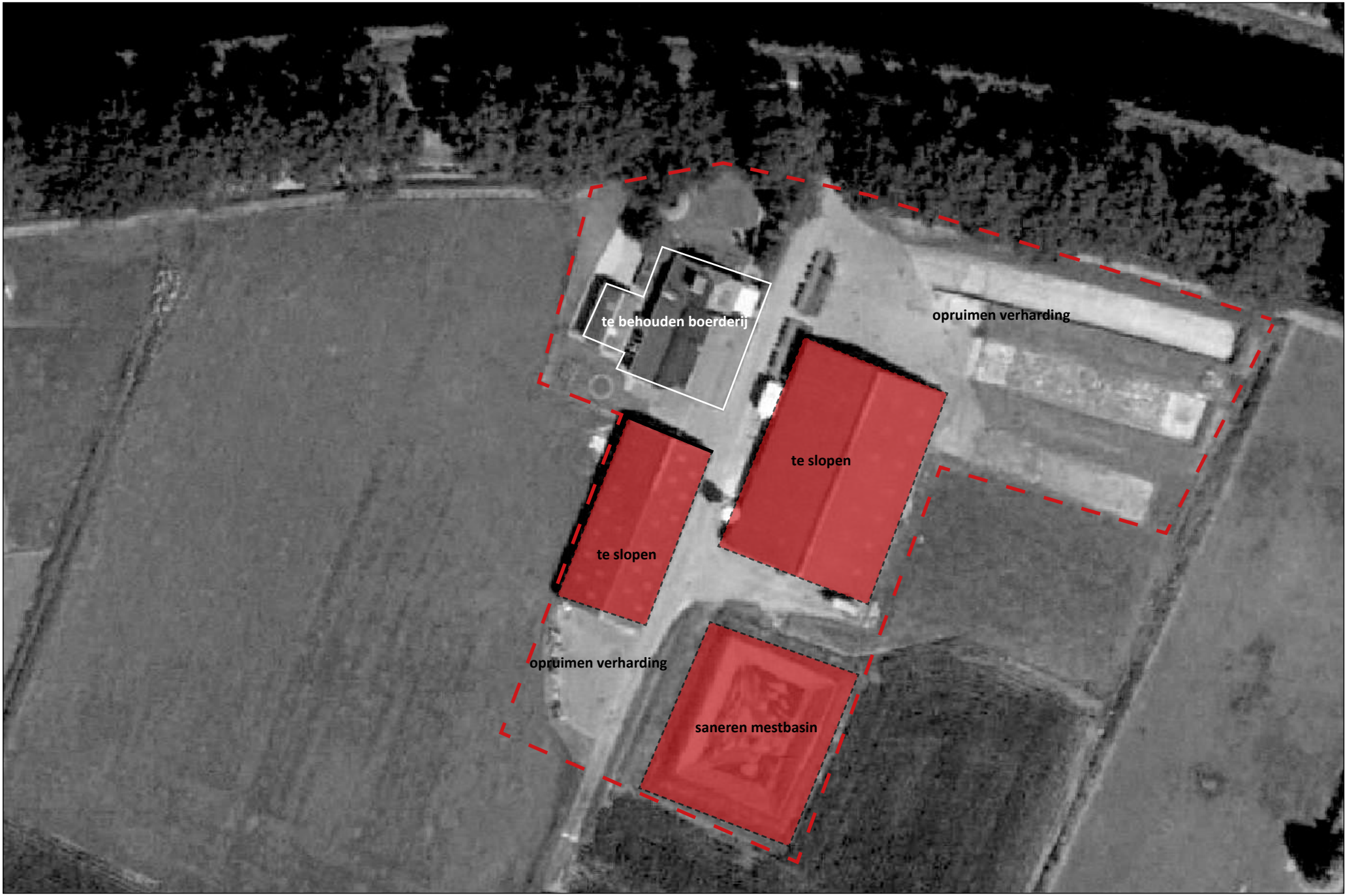
project 1630
bestand 1630-eip-2.vwx
formaat a3
datum 24 sept 2018
schaal 1 : 500
door herbert
tekeningno 1 (3)
versie 1.0

LANDSCHAPSMAATREGELEN ORANJEKANAAL ZUIDZIJDE 7 ZWIGGELTE

dé Erfontwikkelaar laat plannen groeien
www.erfontwikkelaar.nl telnr 06 24 88 38 28

DÉ ERF ONTWIKKELAAR

- **Sloopopgave Oranjekanaal ZZ 7, Zwiggelte**

overzicht te slopen

- **Landschappelijke inpassing Orvelterveld 2A en 3, Orvelte**

Landschappelijke inpassing
Orvelterveld 3 in Orvelte

In het kader van uitbreiding van het agrarisch bouwblok

NATUURBANK OVERIJSSEL

Colofon

Landschappelijke inpassing Orvelterveld 3 in Orvelte

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Van Westreenen
Contactpersoon: dhr. B. Wopereis

Projectnummer en versie: 588, versie 1.1		Status: definitief
Projectleider: Ing. P.Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P.Leemreise	Rapportdatum: 16-7-2015
Ligging projectgebied: Orvelterveld 3 in Orvelte		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

@natuurbankOverijssel

1. Inleiding

De Gunnink heeft concrete plannen om een bestaand gemengd bedrijf uit te breiden met een vrij uitloopstal. Vanwege bedrijfseconomische overwegingen wordt deze nieuwe stal aan de overzijde van het bestaande bedrijf op het adres Orvelterveld 3 in Orvelte gebouwd. Natuurbank Overijssel is gevraagd om de nieuwbouw landschappelijk in te passen middels een erfinpassingsplan.

Voorliggend rapport beschrijft de landschappelijke inpassing van de bedrijfsuitbreiding. Op basis van een analyse van de ruimtelijke kwaliteit, het omringende landschap, bodem en water wordt een inrichtingsplan gepresenteerd. Het rapport wordt afgesloten met een hoofdstuk waarin concrete adviezen voor inrichting en beheer van de nieuwe beplanting wordt gegeven.

2. Beschrijving van het plangebied

2.1. Locatie

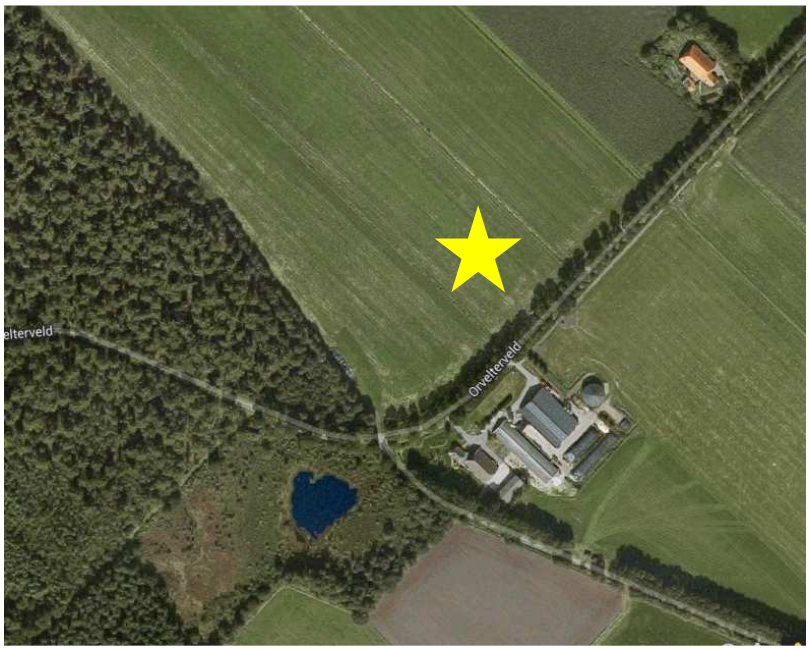
Het plangebied ligt ten noordwesten van het huidige bedrijf welke gevestigd is op het adres Orvelterveld in Orvelte. Het ligt circa 2 kilometer ten noordoosten van de kern Orvelte. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het plangebied met de cirkel aangeduid.

Globale ligging van het plangebied.

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat nu nog uit agrarische cultuurgrond, tijdens het veldbezoek in gebruik als grasland t.b.v. de melkveehouderij. Het grenst aan de zuidoostzijde aan een gemengd agrarisch bedrijf met melkvee en kippen. Aan de zuidzijde grenst het aan (naald)bos, aan de overige zijden aan agrarische cultuurgrond. Langs de ontginningsweg staan laanbomen (zomereiken).

Detailopname van het plangebied en de directe omgeving. De nieuwbouwlocatie wordt met de gele ster aangeduid.

Op onderstaande foto's wordt het plangebied weergegeven.

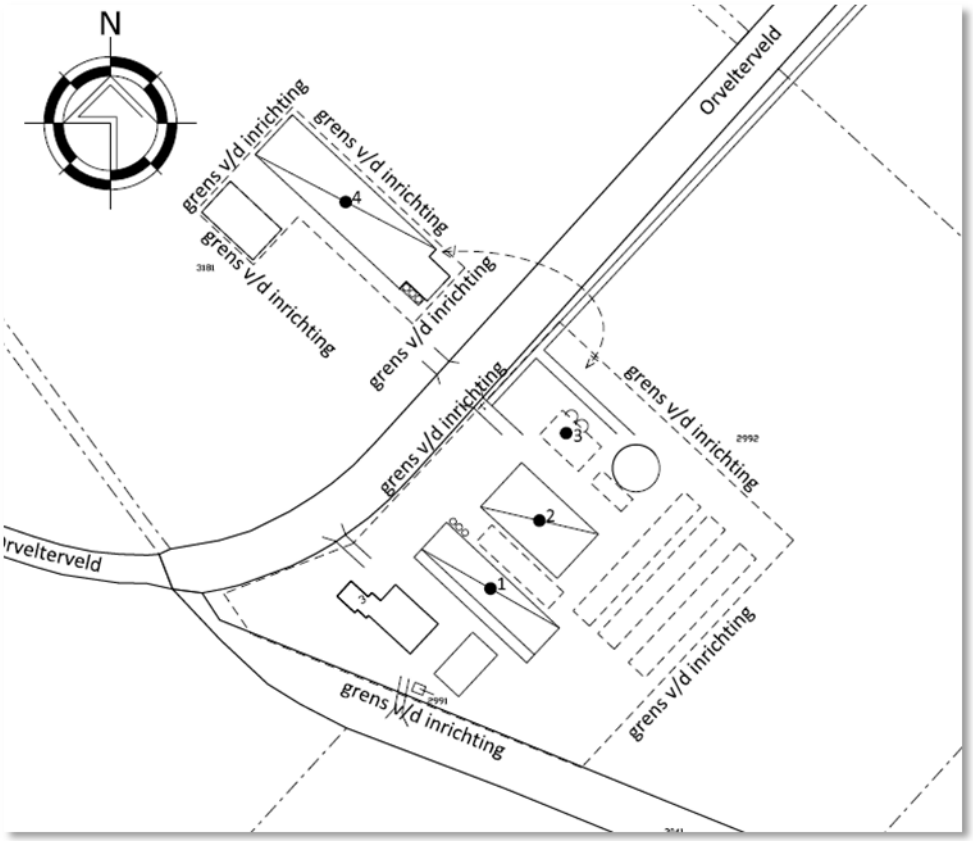

3. Voorgenomen activiteit

Initiatiefnemer heeft concrete plannen voor de nieuwbouw van een zgn. vrij-uitloop-stal. Deze wordt gebouwd aan de noordzijde van de Orvelterveld. Op onderstaande afbeelding een concept plattegrond van de nieuwe situatie. De schuur aan de oostzijde, wordt verschoven richting weg. Om de bouw mogelijk te maken worden geen gebouwen gesloopt.

4. Landschap

4.1 Algemeen

Het plangebied ligt, zoals de naam 'Orvelterveld' doet vermoeden, in een jong heideontginningslandschap. Rondom het plangebied liggen verspreid nog heidevelden en voormalige 'woeste gronden', al dan niet ingeplant of begroeid met natuurlijke opslag. Het jonge ontginningslandschap kenmerkt zich door de lange rechte ontginningswegen en de grote en rationele blokverkaveling met een fijnmazig netwerk van sloten en greppels. Boerderijen liggen verspreid langs de ontginningswegen, meestal met de voorzijde aan de wegzijde met de schuren en stallen aan de achterzijde. Het landschap bestaat uit een afwisseling van heide-bos en open agrarisch cultuurland. Kavelgrensbeplanting ontbreekt nagenoeg volledig in het landschap rondom het plangebied.

Kenmerkende eenheden die horen bij de jonge veldontginningen zijn:

- agrarische bebouwing langs wegen
- boscomplexen
- beplanting langs wegen

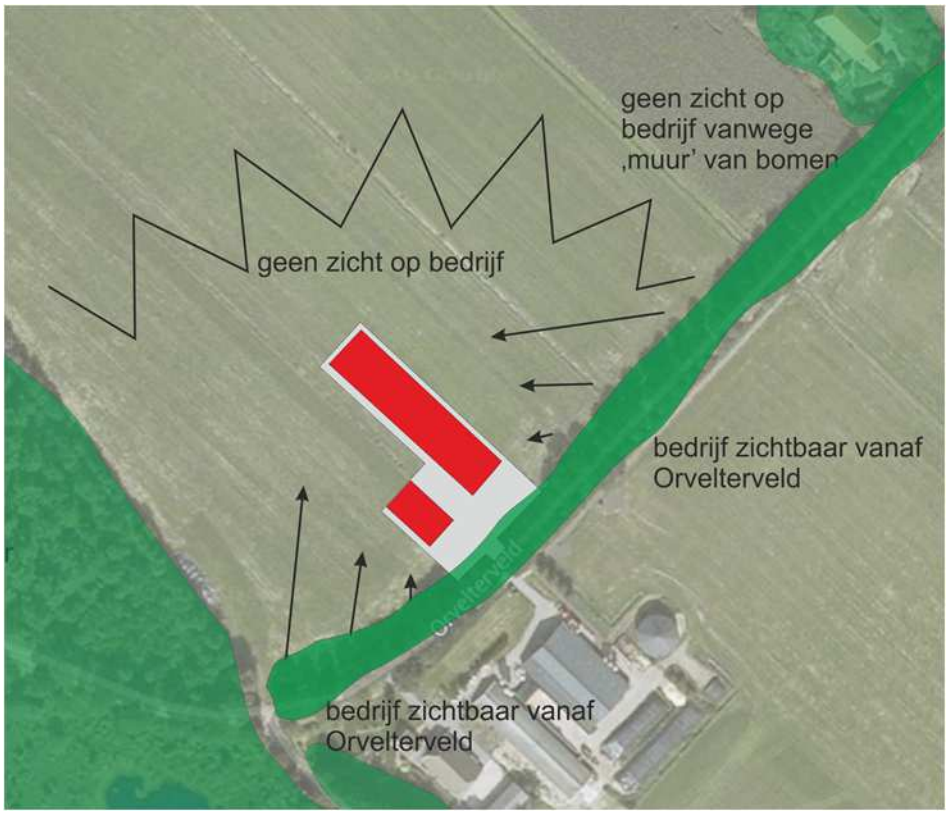
- blokvormig en geometrische verkaveling
- grootschalig karakter
- open ruimte

Het grootste deel van de jongere ontginningen op het plateau dateert uit het begin van de 20e eeuw. Het zijn relatief grote gebieden die op planmatige wijze zijn ontgonnen. De kavelrichting was veelal een voortzetting van de bestaande grenzen in de omgeving. Er is een min of meer blokvormig wegenpatroon uitgezet met daarbinnen meerdere blokvormige kavels voor een goed landbouwkundig gebruik. Ze worden van elkaar gescheiden door sloten en afrasteringen. Er zijn geen houtwallen aangelegd.
Binnen het patroon van doorgaande wegen ligt een fijnmazig patroon van zandwegen. Bebouwing ligt langs de wegen, waar ook de beplanting staat. Overheersend is het grootschalige en open karakter. Voorbeelden zijn het Spieringerveld en het daarop aansluitende Westerhaar en delen van het Oosterse Veld, het Drijberse Veld, het Scharreveld, het Westersche Veld en het Hijkerveld. Onder invloed van de oude wegen, essen, bosgebieden of heidevelden buigen de blokvormige kavel- en wegenpatronen af. Door onder andere wegenaanleg met begeleidende beplanting, kanaalbeplanting, de aanleg van nieuwe houtsingels en bosjes, de bouw van recreatiecomplexen en aanplant van populierenbossen is de oorspronkelijk open karakteristiek verdwenen. Voor een groot deel zijn de jongere ontginningen bebost. Vrijwel de gehele noordelijke rand van de gemeente wordt gevormd door uitgestrekte boscomplexen. In de bossen liggen de buitenplaatsen Dennenrode en Hooghalen die geheel in de omgeving opgaan.
De stuifzanden en heiden representeren een gebiedstype dat verweven is geweest met het vroegere cultuurlandschap en de agrarische exploitatie uit de eerste helft van de 19e eeuw. Zij vormen het laatste restant van de zogenaamde ‘woeste gronden’ die werden gebruikt voor extensieve begrazing. Resten van stuifzandgebieden zijn het Mantingerzand, het Balingerzand, het Hullenzand, het Groote Zand, delen van het Hijkerveld en het Orvelterzand. Het Balingerzand heeft een waardevolle ‘levende’ stuifzandkern. De stuifzanden kennen een onregelmatig reliëf. De stuifzandgebieden zijn veelal in bezit van natuurbeschermingsorganisaties (uit: Landschapsbeleidsplan 2012).

5. Ruimtelijke analyse

De beoogde nieuwbouwlocatie ligt in een open en grootschalig, intensief gebruikt agrarisch cultuurlandschap. Vanwege de afwisseling van bos-heide en open agrarische gebieden, heeft het toch een vrij besloten karakter. Het zicht op de bouwlocatie is vrij beperkt. Het zicht vanaf de Orvelterveld in zuidelijke richting wordt grotendeels weggenomen door de ‘muur’ van stammen van de laanbomen. Het zicht vanaf de Orvelterveld aan de zuidzijde is beperkt vanwege de ligging nabij opgaand bos. Zicht vanaf de oostzijde wordt weggenomen door de boerderij met stallen. Er is geen zicht op het plangebied vanaf de westzijde omdat er geen wegen liggen direct ten westen van het gebied. Op onderstaande afbeelding wordt de ruimtelijke analyse van de wenselijke situatie weergegeven.

Conclusie;
Ondanks de schaal van de beoogde nieuwbouw en de openheid van het agrarische cultuurlandschap, is de zichtbaarheid van de nieuwe stal zeer beperkt vanwege de ligging achter bos en de afschermende werking van laanbomen.

Ruimtelijke analyse van het nieuwe erf.

6. Uitgangspunten voor landschappelijke inpassing

6.1 Algemeen
In dit hoofdstuk worden uitgangspunten geformuleerd die bijdragen aan het opstellen van het erfinpassingsplan.

6.2 Wat zegt het gemeentelijk beleid?
De gemeente Midden-Drenthe beschikt over een actueel Landschapsbeleidsplan met als titel Landschapsbeleidsplan 2012. Over landschappelijke inpassing van bedrijven zegt het landschapsbeleidsplan het volgende;

Om het landschappelijke karakter van de gemeente Midden-Drenthe te behouden is het belangrijk om bedrijven landschappelijk in te passen. Bij de landschappelijke inpassing wordt rekening gehouden met de verschillende landschapstypes. Bijgebouwen worden achter het hoofdgebouw geplaatst en worden door middel van beplanting uit het zicht gehaald. Het beeldkwaliteitsplan buitengebied beschrijft hoe nieuwe ontwikkelingen kunnen worden ingepast. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Per type landschap zijn er verschillende ontwikkelingsmogelijkheden.

6.3 Bedrijfsmatige uitgangspunten
Om in aanmerking te kunnen komen voor het predicaat ‘vrije uitloopeieren’ dient de inrichting van de kippenhouderij aan bepaalde eisen te voldoen. Eén van deze eisen is de aanwezigheid van ‘groen’ in de scharrelzone buiten.

De eigenaar bewoont een bedrijfswoning net ten zuiden van de uitbreidingslocatie. Door de voorzijde niet achter dichte opgaande beplanting te zetten, houdt hij zicht op de voorzijde van het erf.

6.4 Overige uitgangspunten

- Er wordt gebruik gemaakt van streekeigen, inheems plantmateriaal
- Houtsingels worden beheerd als hakhoutsingel

6.5 Conclusie

Vanuit de ruimtelijke analyse is gebleken dat de zichtbaarheid, en dus de beleefbaarheid van de nieuwe stal vrij beperkt is. De absolute noodzaak om erfbeplanting aan te leggen om zicht op de stal weg te nemen ontbreekt. Vanuit de kippenhouderij worden er wel eisen gesteld aan de aanwezigheid van 'groen'. Het erfinpassingsplan is opgesteld aan de hand van de volgende uitgangspunten;

- Aanbrengen groen langs de lange zijden van de stal
- Nieuwe agrarische bebouwing mag zichtbaar zijn in het landschap; het hoeft niet 100% weggestopt te worden achter groen;
- Weinig fraaie objecten, zoals keerwanden e.d. bij voorkeur wel inpassen d.m.v. beplanting
- Gebruik inheems plantmateriaal
- Hakhout is een passende beplantingsvorm in het jonge ontginningslandschap
- Beplanting bestaat uit rationele beplantingsvakken

7. Erfbeplantingsplan

7.1 Het plan

Op onderstaande afbeelding wordt de landschappelijke inpassing van de nieuwe bebouwing gepresenteerd. De nieuwe beplanting bestaat uit:

- Struweelrand, afwisselend 2 en 3 rijen beplanting, groepsgewijs langs de randen van het perceel

7.2 Motivering

Er is gekozen voor lijnvormige, onderbroken beplantingsvlakken. Deze min of meer rationele beplantingsvorm is passend voor het jonge ontginningslandschap maar 'verstopt' de nieuwbouw niet volledig achter een 'muur' van groen. Door de afwisseling krijgt de struweelrand meer structuur dan een aaneengesloten struweelrand.

Voorstel voor landschappelijke inpassing van de nieuwe gebouwen

8. Inrichting en beheer

De inrichting en het vervolgbeheer bepalen sterk het aanzien van de beplanting rondom het nieuwe erf. In onderstaande tekst wordt ingegaan op inrichting en beheer van de beplanting.

8.1 Inrichting

Er wordt struweelrand aangelegd die bestaat uit verschillende beplantingsvakken aan de rand van de bebouwing. Het assortiment van de struweelrand bestaat uit (gelijk gemengd) veldesdoorn, hazelaar, Gelderse roos, wilde liguster, krent, lijsterbes, berk, sleedoorn en boswilg. Het assortiment van de hakhoutsingel bestaat uit (gelijk gemengd) boswilg, berk, zomereik, veldesdoorn, linde, lijsterbes en esdoorn.

Algemene plantinstructie voor bosplantsoen (hakhoutsingel en struweelhaag)

1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 80-100 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
5. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

1. Plant de houtsingel of houtwal in rijen aan met een plantafstand van bij voorkeur 1,50 bij 1,50 meter.

2. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

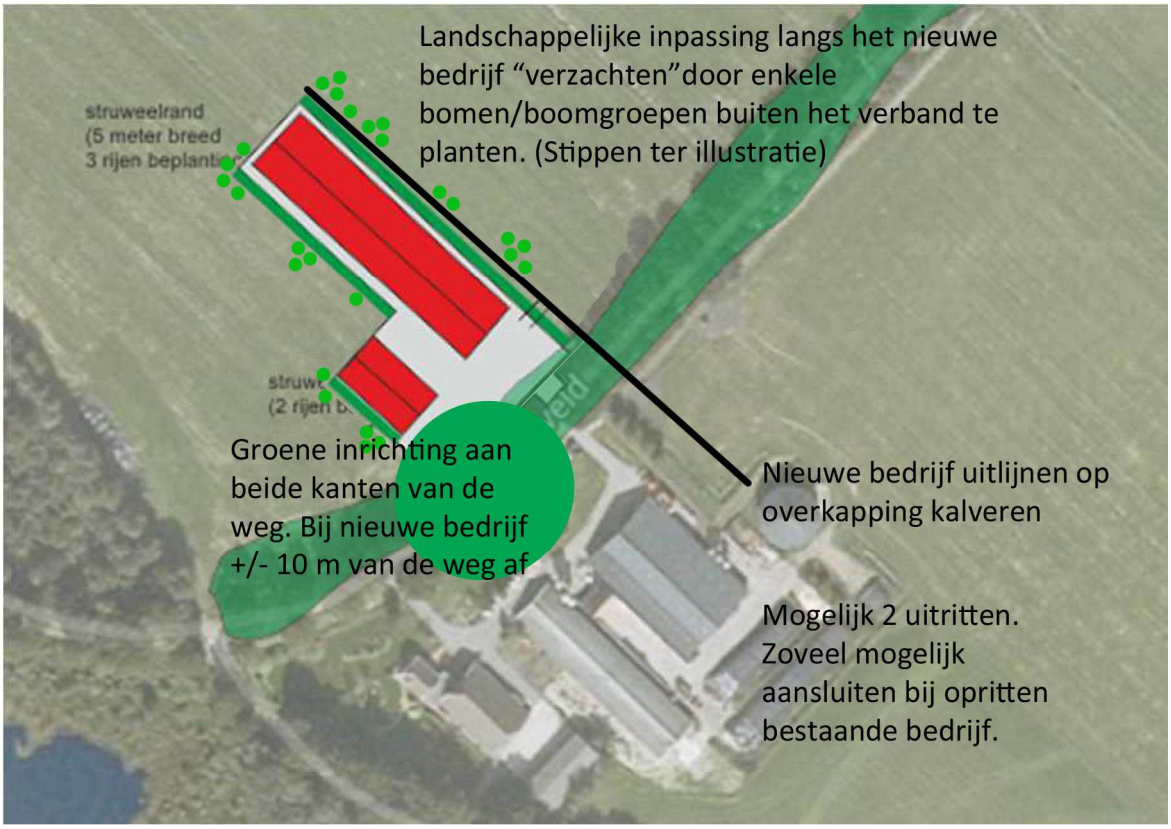
8.2 Beheer

Hakhoutsingel
De singel wordt beheerd als hakhoutsingel. Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk. De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit.

geraadpleegde literatuur

- Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe. 2012. Eigen uitgave Gemeente Midden Drenthe.

Bijlage

Gemaakte opmerkingen t.a.v. eerste ontwerp.

- **Beelkwaliteitsplan en materialenlijst boogstal Orvelterveld 2A en 3, Orvelte**

Bijlage 2 van de regels – ‘Opzet Beeldkwaliteit boogstal + materialenlijst’

Voorgebouw (stal + mestloods)		
Plint	Gestort beton	beton grijs
Gevel stal	Sandwich micro ribbel	Antraciet Ral 7016
Kozijnen	Kunststof	Antraciet Ral 7016
Deuren	Kunststof	Antraciet Ral 7016
Dak buitenzijde	PVC doek	Grijs Ral 7037
Boei	Stalen zetwerk / gewalst	Grijs Ral 7037
Dak onderzijde (overstek)	Damwand profielplaat staal	Grijs Ral 7037
Zijgevels mestloods	Gecoat prefabbeton	Antraciet Ral 7016
kopgevels mestloods	fijnmazig windbreekgaas (75%)	Zwart Ral 9005
Stal		
Plint	Gestort beton	beton grijs
Zijgevel stal	Uitloopgordijn (pvc doek)	Antraciet Ral 7016
Achtergevel stal	Sandwich micro ribbel	Antraciet Ral 7016
Deuren achtergevel	Kunststof	Antraciet Ral 7016
Dak buitenzijde	PVC doek	Zwart Ral 9005

- **Landschappelijke inpassing Suermondseweg 19b, Smilde**

55 STUKS + 15 STUKS + 15 STUKS + 85 STUKS + 15 STUKS + 10 STUKS + 15 STUKS = TOTAAL 210 STUKS

BEPLANTING BUITENSTE RIJ HONDSROOS 4e · LIJSTERBES 15e · VUILBOOM 14e MEIDOORN 2e+5e WILG 14e BERK 21e EIK 14e

167

BEPLANTING MIDDELSTERIJ 2×EIK · 1 BERK · 2×EIK · 1 BERK ETC. : 70 STUKS BERK + 140 STUKS EIK = 210 STUKS

BEPLANTING BINNENSTE RIJ LIJSTERBES · VUILBOOM · WILG OM EN OM : 70 STUKS LIJSTERBES + 70 STUKS VUILBOOM + 70 STUKS WILG = 210 STUKS

35'

MESTSILO Ø 25 M < 2500 M³

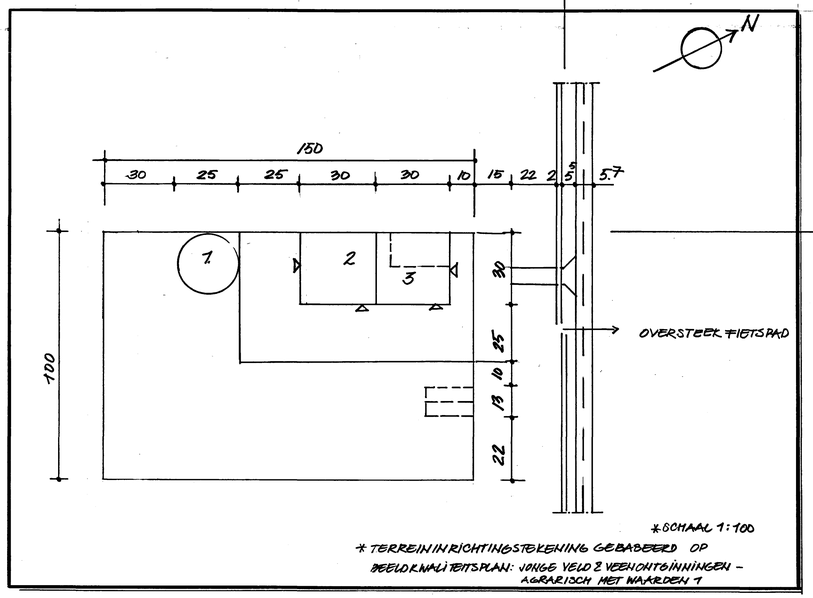
FASE 1

FASE 2

FASE 3

BESTAANDE LOODS WORDT GESLOOPT BIJ FASE 3

14'

*SCHAAL 1:100

* TERREININRICHTINGSTEKENING GEBASEERD OP BELEIDSKWALITEITSPLAN: JONGE VELD 2 VEEHOUDERIJINRICHTEN – AGRARISCH MET WAARDEN 1

Δ ZIE VOOR SOORTEN, MATEN & AANTALLEN STRUIKEN & BOMEN DE BIJLAGE

* TERREININRICHTINGSTEKENING + BEPLANTINGSPLAN
AGRARISCH BEDRIJF VAN RON VOORTMAN
SUERMONDSWEG 19B TE SCHILDE
DATUM: 04.03.2015
SCHAAL 1:200
* DEZE TEKENING IS IN OVERLEG MET B. KUIPER VAN LANDSCHAPSBEHEER DRENTHE TE ANDEREN TOT STAND GEKOMEN.

- **Landschappelijke inpassing Halerweg 19, Zwiggelte**

BügelHajema
Plek voor ideeën

Memo

Opdrachtgever: mevr. Schuurmans en dhr. Wijmenga projectnummer: 153.54.51.00.00

Van: Janneke Schurer
Onderwerp: Voorstel landschappelijke inpassing Halerweg 19 te Zwiggelte
Datum: 01-10-2015

Voorstel landschappelijke inpassing paardenhouderij Halerweg 19 in Zwiggelte

1. Inleiding

Op het perceel aan de Halerweg 19 in Zwiggelte is op dit moment een paardenhouderij gevestigd met als bestemming 'Agrarisch met waarden-1' en de aanduiding 'grondgebonden agrarisch bedrijf'. De nieuwe eigenaren van het perceel willen hier bedrijfsmatig hun IJslandse paarden houden en trainen. Om deze veranderingen mogelijk te kunnen maken zal het bestemmingsplan worden aangepast.

Het huidige erf zal worden aangepast aan de (hedendaagse) eisen van de gebruiksgerichte paardenhouderij. De bestaande rijhal blijft behouden. Naast de rijhal worden in een rij van aangesloten bebouwing de zadelkamer, de paddocks en parkeergelegenheid (carport) voor de truck en trailers gerealiseerd. Het voorste deel van het bestaande woonhuis blijft behouden. De achterliggende schuur wordt vervangen door een uitbreiding van de woning en de garages.

Ook de bestaande paardenbak wordt vervangen. De nieuwe rijbak wordt kleiner en ligt te midden van een ovaalbaan. Deze ovaalbaan wordt gebruikt voor de looptraining van IJslander paarden en is een lichtverhard kavelpad in het weiland. De nieuwe rijbak wordt van hetzelfde materiaal gemaakt en sluit op de ovaalbaan aan. Rond de paardenbak komt geen afscherming, ook geen lint.

Het voorerf met woonhuis

Het achtererf met links de paardenbak en rechts de rijhal

BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50, Postbus 274, 9400 AG Assen T 0592 316 206 F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl W www.bugelhajema.nl
Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

2. Beleidskader

De gemeente Midden-Drenthe vraagt voor veranderingen aan agrarische erven een goede onderbouwing, voorzien van een voorstel voor landschappelijke inpassing van het nieuwe erf. In het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied van Midden-Drenthe is aangegeven aan welke richtlijnen deze landschappelijke inpassing moet voldoen. Enerzijds wordt daarbij gekeken naar het landschapstype waarin het plangebied ligt, anderzijds speelt ook mee om welke functies het gaat. Zo heeft de gemeente specifiek voor paardenhouderijen een set aan richtlijnen geformuleerd.

2.1 Paardenhouderijen

2.1.1 Bestemmingsplan

Paardenhouderijen zijn in opkomst in het landelijk gebied. Daarom heeft de gemeente Midden-Drenthe specifiek voor paardenhouderijen vooruitlopend op het bestemmingsplan Buitengebied een beleidsnotitie opgesteld. Deze notitie is verwerkt in de regels van het bestemmingsplan.

Bij een paardenhouderij horen allerlei bouwwerken, variërend van stapmolens tot longeerinrichtingen en paardenbakken. Deze bouwwerken vragen ruimte. In het bestemmingsplan is aangegeven dat deze bouwwerken binnen het bouwvlak dienen te worden gerealiseerd.
Voorzieningen voor het houden van paarden horen deel uit te maken van het erf. Aansluiten bij de landschappelijke karakteristiek en het erf is uitgangspunt. Paardenbakken, paddocks, longeercirkels en trainingsmolens zijn op grond van de Wabo omgevingsvergunningsplichtig wanneer ze door een houten omheining worden begrensd. Voor het aanbrengen van verlichting is een omgevingsvergunning vereist, waarin ook nadere eisen worden gesteld met betrekking tot de afstand tot aangrenzende woonbebouwing.

2.1.2 Richtlijnen

Ten aanzien van productiegerichte, gebruiksgerichte en hobbymatige paardenhouderijen worden, naast de richtlijnen per landschapstype, de volgende richtlijnen gegeven.

Inpassing en situering:

- Voorzover mogelijk nieuwe voorzieningen inpassen op het bestaande erf.
- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande bebouwingsclusters en concentreren van bebouwing en faciliteiten.
- Vasthouden aan de bestaande hiërarchie op het erf (hoofdgebouw met bijgebouwen).
- Grote voorzieningen met veel ruimtelijke impact (zoals paddocks, longeerinrichtingen en
- paardenbakken) bij voorkeur zo dicht mogelijk achter het hoofdgebouw.
- Vormgeven van goede overgangen van het erf naar de omgeving middels streekeigen
- erfbeplantingen (zie hiervoor de aanwijzingen per deelgebied).

Bebouwing:

- Afrasteringen van natuurlijke materialen, passend in het landschap, en maximaal 1,80 m hoog.
- Eventuele bebouwing heeft gedekte tinten en natuurlijke materialen.

Verlichting:

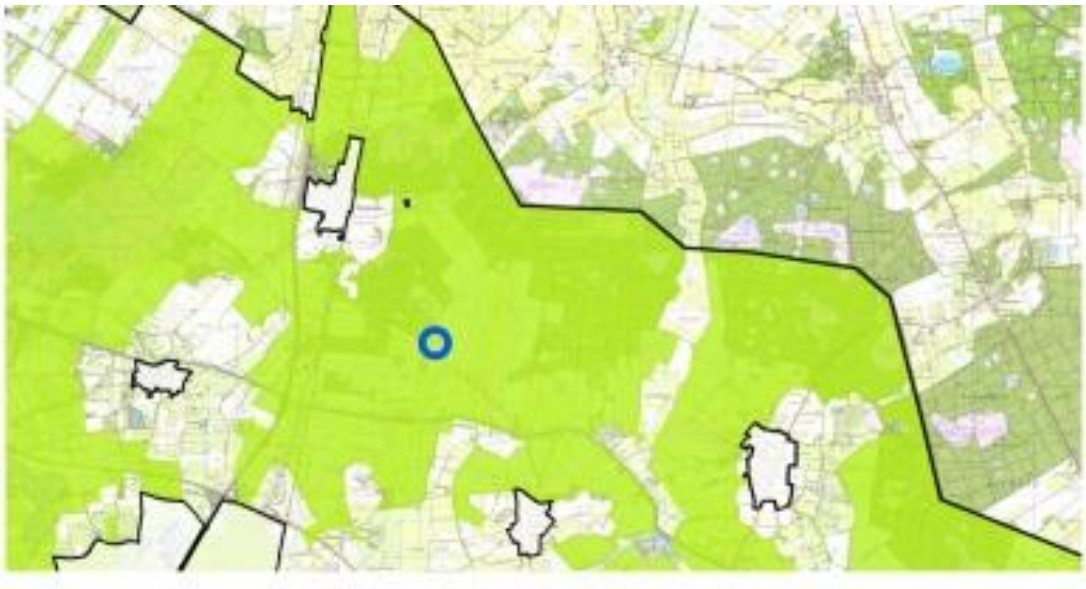
- De hoogte van verlichtingsmasten rond paardenbakken is beperkt tot 4 meter.
- Maximaal zes verlichtingsmasten rond paardenbakken.
- De verlichtingsarmaturen mogen geen hinder geven voor mens en dier buiten de paardenbak.
- Om de hinder voor de omgeving te beperken in de avond- en ochtendperiode is de verlichtingstijd tussen 07.00 uur en 23.00 uur.
- Om de uitstraling van licht naar de omgeving te beperken, mag maximaal 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de bak en dient de lichtbundel door afscherming te zijn gericht op de bak.

Overig:

- Aanpassingen van het erf door nieuwbouw en gewijzigde erfopzet mogen niet leiden tot een afbreuk van de landschappelijke inpassing van het erf.
- Opslag, stalling en dergelijke zoveel mogelijk achter de bestaande bebouwing en ten minste
- achter de voorgevelrooilijn van het hoofdgebouw.
- Parkeren achter de voorgevelrooilijn van het hoofdgebouw als onderdeel van het erf.
- Om het karakter van het agrarisch gebied te behouden, mogen de voorzieningen voorzover
- mogelijk niet zijn voorzien van bestrating of andere verharding.
- Een goed en gedetailleerd inrichtingsplan is vereist.
- Geen reclame-uitingen aan afrasteringen.
- Maximaal twee uitritten per erf in geval van productiegerichte paardenhouderij. Eén uitrit voor de paardenhouderij en één uitrit voor het woonhuis. Indien de paardenhouderij hobbymatig is en plaatsvindt binnen de woonbestemming dan wordt slechts één uitrit per woonerf afgegeven.
- Reclame-uitingen staan in de nabijheid van de toegang van het perceel en zijn bescheiden van aard (geen lichtreclame, geen reflecterende of felle kleuren, geen mechanisch bewegende delen en niet meer dan één reclame-uiting per perceel).

3. Landschap

3.1 Ontwikkelingsgeschiedenis

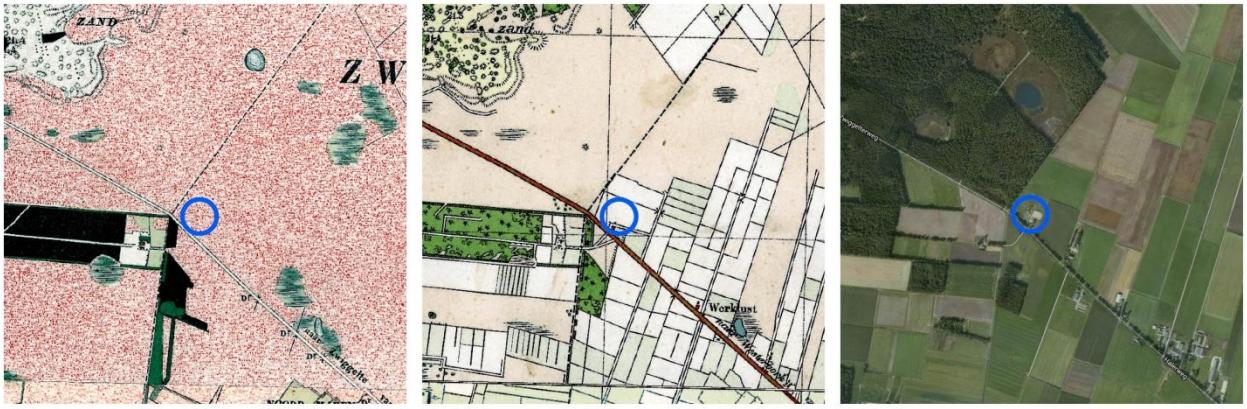
Kaart met in groen de jonge veldontginningen (bron BKP Buitengebied) en in blauwe cirkel het plangebied

Zoals uit het beleid van de gemeente Midden-Drenthe al blijkt is voor de inpassing van het erf van belang aan te sluiten bij de landschappelijke kenmerken. Het plangebied ligt in de jonge veldontginningen. Deze jonge veldontginningen zijn door hun moeilijk te bewerken grond lange tijd woeste gronden geweest op het Drents Plateau. Pas in het begin van de twintigste eeuw (na de uitvinding van de kunstmest) zijn de gronden op planmatige wijze ontgonnen. De verkaveling is veelal een voortzetting van de bestaande grenzen in de omgeving. Er is een min of meer blokvormig wegenpatroon uitgezet met daarbinnen meerdere blokvormige kavels voor een goed landbouwkundig gebruik. Ze worden van elkaar gescheiden door sloten en afrasteringen. Binnen het patroon van doorgaande wegen ligt een fijnmazig patroon van zandwegen.

Voor een belangrijk deel zijn de jongere ontginningen bebost. Vrijwel de gehele noordelijke rand van de gemeente wordt gevormd door uitgestrekte boscomplexen. Ook de bossen ten westen en noorden van het plangebied maken hier onderdeel van uit.Langs de doorgaande wegen is bebouwing ontwikkeld. Hierbij gaat het om relatief nieuwe bedrijven. De huidige boerenerven zijn groot in vergelijking met de andere deelgebieden. Erfbeplanting is beperkt aanwezig. Een deel van de oude woeste gronden is nooit ontgonnen. Deze stuifzand- en heidegebieden zijn nu belangrijke natuurgebieden. Resten van stuifzandgebieden zijn het Mantingerzand, het Balingerzand, het Hullenzand, het Groote Zand, delen van het Hijkerveld en het Orvelterzand.

Door onder andere de begeleidende beplanting langs wegen en kanalen, de aanleg van nieuwe houtsingels en bosjes en de bouw van recreatiecomplexen is de oorspronkelijke open karakteristiek van de veldontginningen verdwenen.

3.2 Kenmerken plangebied

rond 1900 rond 1940 rond 2010

Kaartbeelden met overzicht ontwikkeling landschap; in blauwe cirkel de ligging van het plangebied

De ontwikkeling van het plangebied loopt in belangrijke mate gelijk op met de landschappelijke ontwikkelingsgeschiedenis. Op een kaartbeeld uit 1900 is te zien dat het gebied nog woeste grond is, de weg ligt er al wel. In 1940 is er al bebouwing langs de weg en ook het plangebied is bebouwd.
Op de hedendaagse luchtfoto is te zien dat de bebouwing langs de weg is toegenomen. Ook zijn de oude grenzen nog steeds herkenbaar, zoals in de begrenzing van het bosgebied ten westen van het plangebied. Ook de voornamelijk opstrekkende verkaveling is nog steeds aanwezig.

Kenmerkend voor het plangebied en de directe omgeving is dat de verkaveling en daarmee ook de erven en de bebouwing onder een hoek staan ten opzichte van de doorgaande weg. De erven zelf zijn vrij goed beplant en vormen daarmee groene clusters in een meer open landschap. Ook de Halerweg is als lijn goed zichtbaar door een rij eiken aan weerszijden van de weg.

Halerweg

3.3 Richtlijnen voor inpassing

In het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied zijn voor de jonge veldontginningen de volgende richtlijnen meegegeven voor het inpassen van erven:

- Vasthouden aan een rechthoekige erfopzet. De agrarische bebouwing staat binnen een rechthoekig bouwvlak van maximaal 1,5 ha, waarbij de breedte van het bouwvlak altijd kleiner is dan de diepte. Het zoekgebied van het bouwvlak ligt in een denkbeeldige rechthoek waarbij de diepte van de rechthoek maximaal 200m bedraagt en de breedte 125m.
- De hoofdvorm van het erf sluit aan bij de richting van het landschap; de situering van de nieuw toe te voegen agrarische bebouwing sluit aan bij de hoofdrichting op het erf en bij voorkeur ook bij de richting van het landschap.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing ligt achter de achtergevel van de bedrijfswoning of minimaal 20 m vanaf de openbare weg.
- Nieuw toe te voegen agrarische bebouwing oriënteert zich op de openbare weg.
- Erfgrenzen worden voorzien van minimaal 65% beplanting, waarbij in ieder geval drie hoeken van het erf worden beplant.
- Erven worden ruimtelijk gescheiden van de openbare weg, bij voorkeur via een uitrit van minimaal 10 m lengte of middels beplanting op het voorerf.
- Maximaal twee uitritten per agrarisch bedrijf. Eén uitrit voor de agrarische bedrijvigheid en één uitrit voor het woonhuis. De uitrit voor de agrarische bedrijvigheid is maximaal 17 m breed langs de straatzijde en versmalt tot maximaal 7 m breed op het voorerf. De uitrit voor het woonhuis is aan de straat maximaal 5 m breed.

4. Landschappelijke inpassing

Schetsvoorstel landschappelijke inpassing

Op basis van de huidige situatie en rekening houdend met de richtlijnen vanuit de gemeente is een voorstel gemaakt voor de landschappelijke inpassing van het erf.
Het vertrekpunt is het benadrukken van de rechthoekige opzet van het erf, het benadrukken van de kenmerkende verkavelingsrichting en het vasthouden aan een onderscheid tussen een representatief voorerf waar wordt gewoond en een achtererf waar wordt gewerkt. Op het achtererf wordt ook de nieuwe bebouwing gerealiseerd, evenals de paardenbak, stapmolen en het parkeren.

Aan de westzijde van het erf, ter hoogte van de rijhal staat enigszins wild uitgegroeide boomsingel.
Deze boomsingel omklemt ook de hoek van het achtererf en onttrekt de nieuw te plaatsen stapmolen uit het zicht.
Na onderhoud kan deze boomsingel, worden benut als groene afscherming van het erf aan de westzijde. De opslag van bomen en struiken voor de rijhal (en elders op het voorerf) zal worden verwijderd om het voorerf een eigen karakter te kunnen geven.

Bestaande boomsingel westzijde erf

De oostzijde van het erf is meer diffuus en minder scherp begrensd. Dat komt door de huidige inrichting met een paardenbak die voorbij het erf steekt en een deel van de tuin met grote vijver die in het naastgelegen weiland ligt. In dit voorstel wordt de nieuwe rijbak in het verlengde van de woning op het achtererf gesitueerd. Omdat de rijbak, zoals de gemeente aangeeft, als onderdeel van her erf moet worden beschouwd wordt de oostelijke perceelsgrens voorzien van beplanting.
Aan deze zijde is gekozen voor een bomenrij, die ter hoogte van de woning van ondergroei wordt voorzien, om daar (in de tuin) enige privacy te bieden. Een open bomenrij geeft een meer transparant beeld, waardoor er ook zicht is vanaf het woonhuis naar de omgeving, maar vooral wordt voorkomen dat het erf te zeer wordt verankerd aan de weg.

Ook de ovaalbaan ligt op het achtererf, evenals het parkeren. De ovaalbaan valt landschappelijk gezien nauwelijks op, doordat hij niet wordt voorzien van hekken of andere afrastering: het is slechts een lichtverhard pad in het gras. Mede daarom en om het erf niet groter te laten lijken dan dat het daadwerkelijk is, zal de ovaalbaan niet worden voorzien van beplanting, uitgezonderd het eerste deel met de rijbak.

Het voorerf wordt voorzien van een haag. De bestaande eiken op het voorerf blijven behouden. Naast de woning staat een rij van lindes en berken. Omdat de bomen zo dicht op elkaar zijn geplant dat dit een lange levensduur en goede groeiomstandigheden in de weg staat, zullen de berken worden verwijderd en de lindes worden uitgedund. Een aantal lindes blijft staan en kadert zo het voorerf in. De vijver in de kleine weide naast de woning wordt verwijderd. De weide wordt in ere hersteld.

Beplanting

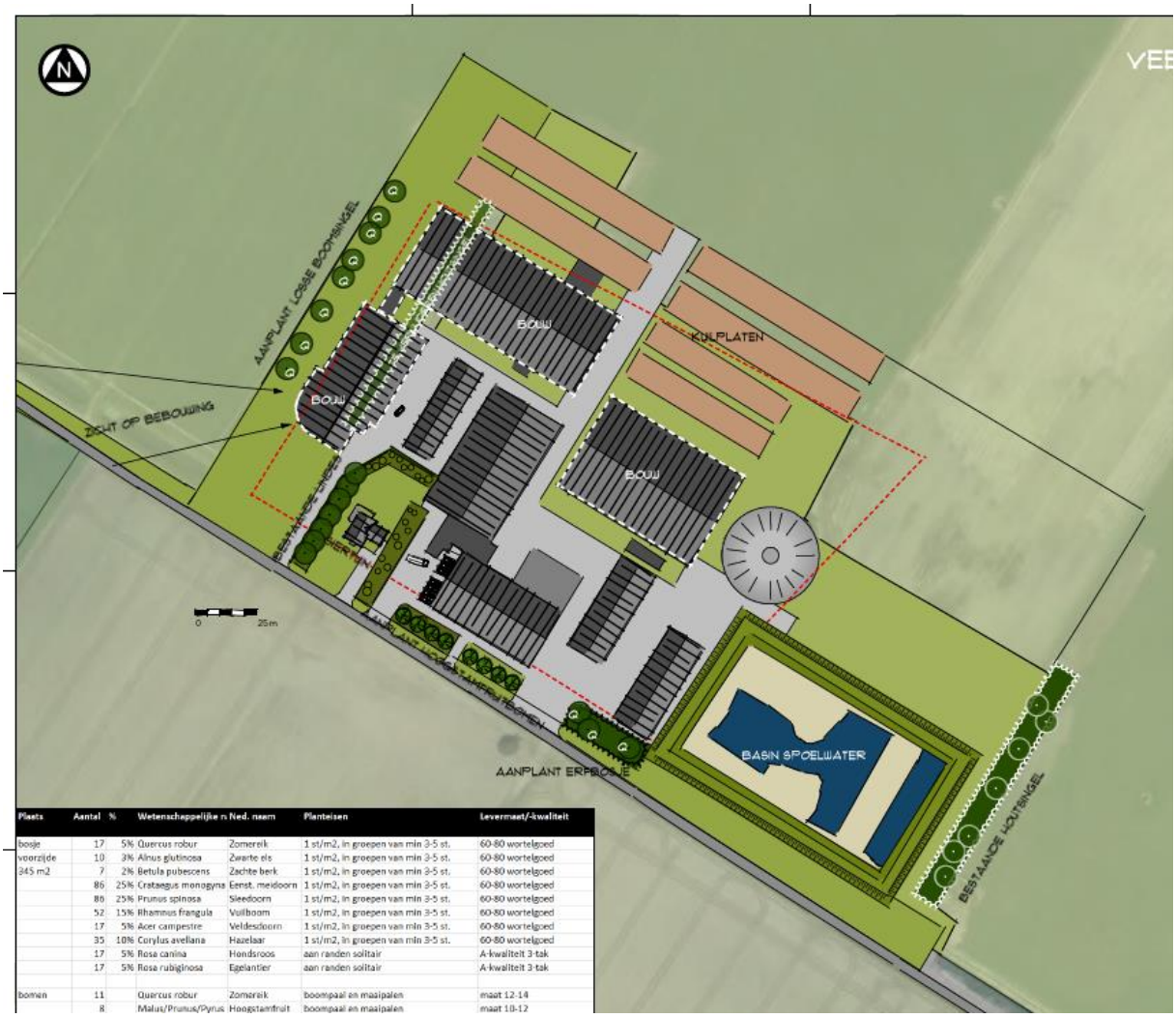
Bij de keuze van de beplanting zijn 2 criteria van belang:

- Inheemse, streekeigen beplanting;
- De beplanting mag niet giftig zijn voor paarden.

De bomenrij is een voortzetting van de singel. Daarom worden dezelfde boomsoorten voorgesteld. Voor zover bekend zijn de hieronder genoemde planten en bomen niet giftig voor paarden.

Onderdeel	**Soort beplanting**
Bomen singelbeplanting	Berk (Betula pubescens of Betula pendula)
	Schietwilg (Salix alba)
	Linde (Tilia x europaea of Tilia cordata)
Bomenrij	Berk (Betula pubescens of Betula pendula)
Heesters en struiken singelbeplanting	Hazelaar (Corylus avellana)
	Krentenboom (Amelanchier lamarckii)
	Gele kornoelje (Cornus mas)
Solitaire bomen voorerf	Bestaande lindes en eiken
Haag rond voorerf	Beuk (Fagus Sylvatica)

- **Landschappelijke inpassing Duikersloot 2 te Bovensmilde**

Plaats	Aantal	%	Wetenschappelijke n	Ned. naam	Planteisen	Levermaat/-kwaliteit
bosje	17	5%	Quercus robur	Zomereik	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
voorzijde	10	3%	Alnus glutinosa	Zwarte els	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
345 m2	7	2%	Betula pubescens	Zachte berk	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	86	25%	Crataegus monogyna	Eenst. meidoorn	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	86	25%	Prunus spinosa	Sleedoorn	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	52	15%	Rhamnus frangula	Vuilboom	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	17	5%	Acer campestre	Veldesdoorn	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	35	10%	Corylus avellana	Hazelaar	1 st/m2, in groepen van min 3-5 st.	60-80 wortelgoed
	17	5%	Rosa canina	Hondsroos	aan randen solitair	A-kwaliteit 3-tak
	17	5%	Rosa rubiginosa	Egelantier	aan randen solitair	A-kwaliteit 3-tak
bomen	11		Quercus robur	Zomereik	boompaal en maaipalen	maat 12-14
	8		Malus/Prunus/Pyrus	Hoogstamfruit	boompaal en maaipalen	maat 10-12

Landschappelijke inpassing Duikersloot 2 te Bovensmilde

- **Landschappelijke inpassing JB Kanweg 105 te Witteveen**

OP 150 M. AFSTAND AANWEZIGE BOSRAND

BOUWLAND

AANW. PAD

BASSIN

SLEUFSILO

SLOOT

DIV. OPSLAG

BIOGAS (NIEUW)

OPSLAGHAL

BIOGAS

MAISPLAAT

AANWEZIG BOS

BETONNEN KEERWANDEN 2.50 M.HOOG
GRASTALUD LANGS BUITENZIJDE TOT
1,50 M. HOOG

NIEUW TE PLANTEN BOSWAL
INLANDS LOOFHOUT :
EIK, BERK, VOGELKERS, MEIDOORN
SLEEDOORN, HULST, OORWILG
(BOSPLANTSOEN OP 1,5 X 1,5 M. AFSTAND)
19 EIK (QUERCUS ROBUR)
ALS BOOM 14-16

NIEUWE SLOOT
NIEUWE WAL

KOUDE SCHARREL RUIMTE (NIEUW)

DROOGHAL

PLUIMVEE SCHUUR

SCHUUR

GEPLANDE WEG

HUIDIGE WEG

PLEK TOEK STAL

TERRAS

BOERDERIJ

BOUWLAND

GEPLANDE TOEGANG

BOOMGAARD

TUIN

AANWEZIGE BOMENRIJ

NIEUW BALINGE

BESTAANDE IN/UITRIT

MR. J.B. KANWEG

WITTEVEEN

VERLENGDE MIDDENRAAI

Google earth voet 2000
meter 700

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING 06 - 38
BIO-VERGISTINGSINSTALLATIE,
SCHUREN EN MAISPLAAT.
MAATSCHAP G. EN G.J. BOUWHUIS
MR.J.B.KANWEG 105, 9439 TE WITTEVEEN

buro hollema tuin- en landschapsarchitekten bnt rolde
asserstraat 12 9451 AC rolde telefoon 0592-241313

Tekening no: 06 - 38 Schaal: 1 : 500 Gewijzigd: MEI 2012
Getekend: WDK Datum: JULI 2006 Gewijzigd:

- **Landschappelijke inpassing zonnepark nabij de Lotten te Hijken**

Totaal: 47140 modules

Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

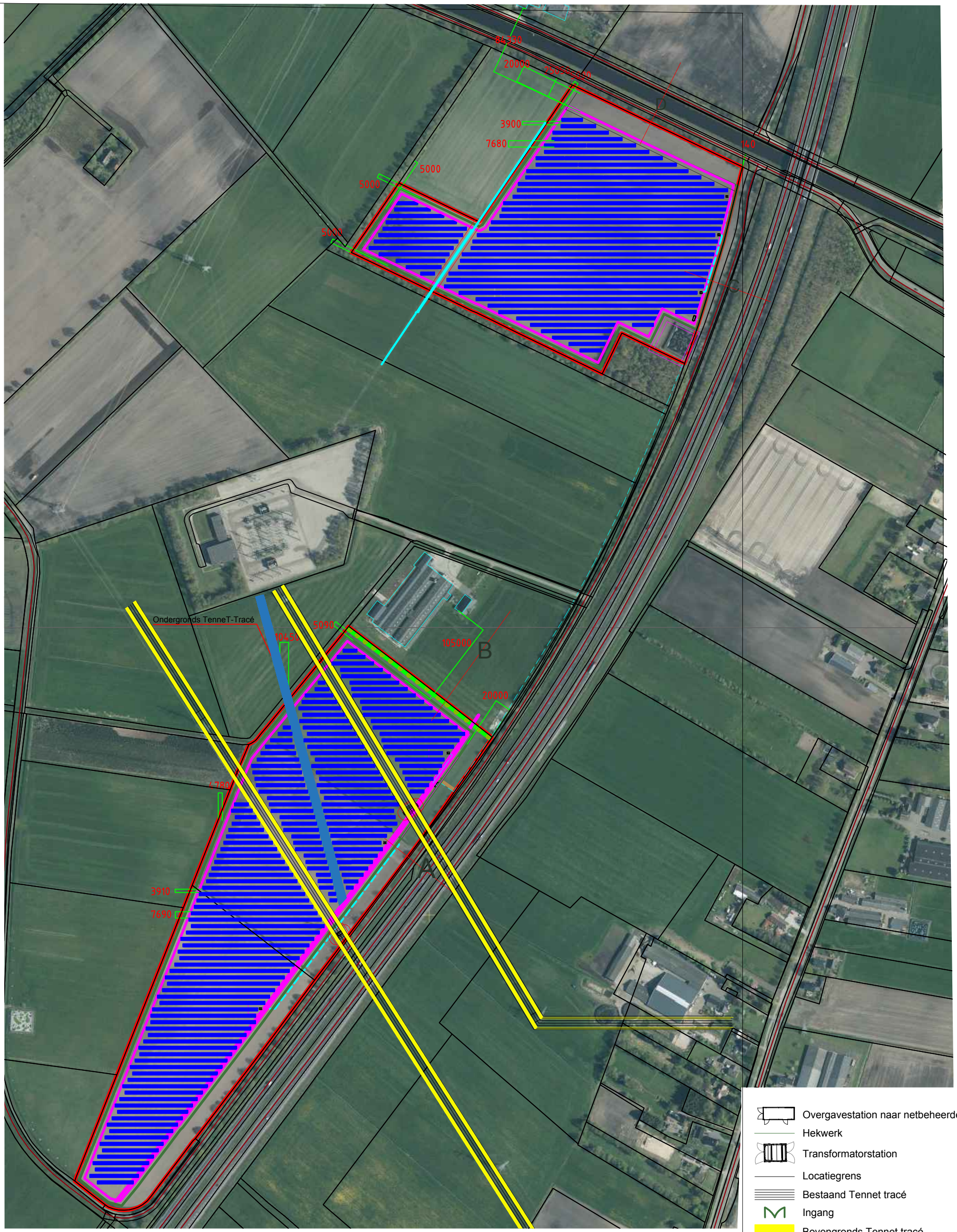
Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

Gezien;
04-07-2018 (L.R.).

Layout Beilen
Beilen

				DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V10
				LAYOUT NAME:
				CREATION DATE: 17-10-2017
REVISION DESCRIPTION	INIT.	REVISION DATE	REV. NO.	STATUS: Prelimitary design
Name: RD	ISO A3	DIMENSIONS IN MM		SOLARCENTURY BENELUX Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com

solarcentury

Overgavestation naar netbeheerder
Hekwerk
Transformatorstation
Locatiegrens
Bestaand Tennet tracé
Ingang
Bovengronds Tennet tracé
Ondergronds Tennet tracé
Hoogspanningsmast

0m 50m 100m 150m 200m 250m 300m

Totaal: 47140 modules

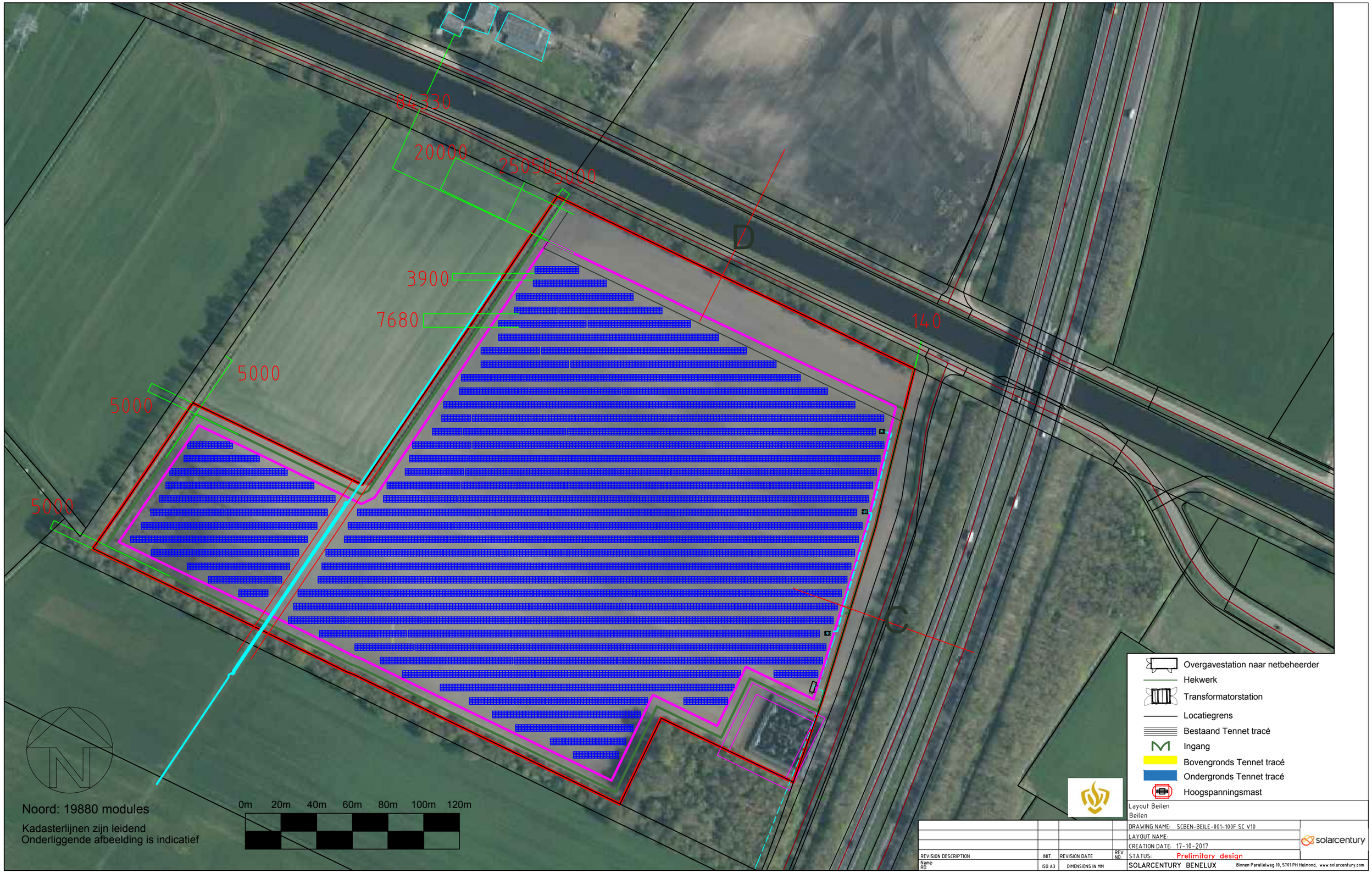
Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

				DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V10
				LAYOUT NAME:
				CREATION DATE: 17-10-2017
REVISION DESCRIPTION	INIT.	REVISION DATE	REV. NO.	STATUS: Prelimitary design
Name: RD	ISO A3	DIMENSIONS IN MM		SOLARCENTURY BENELUX Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com

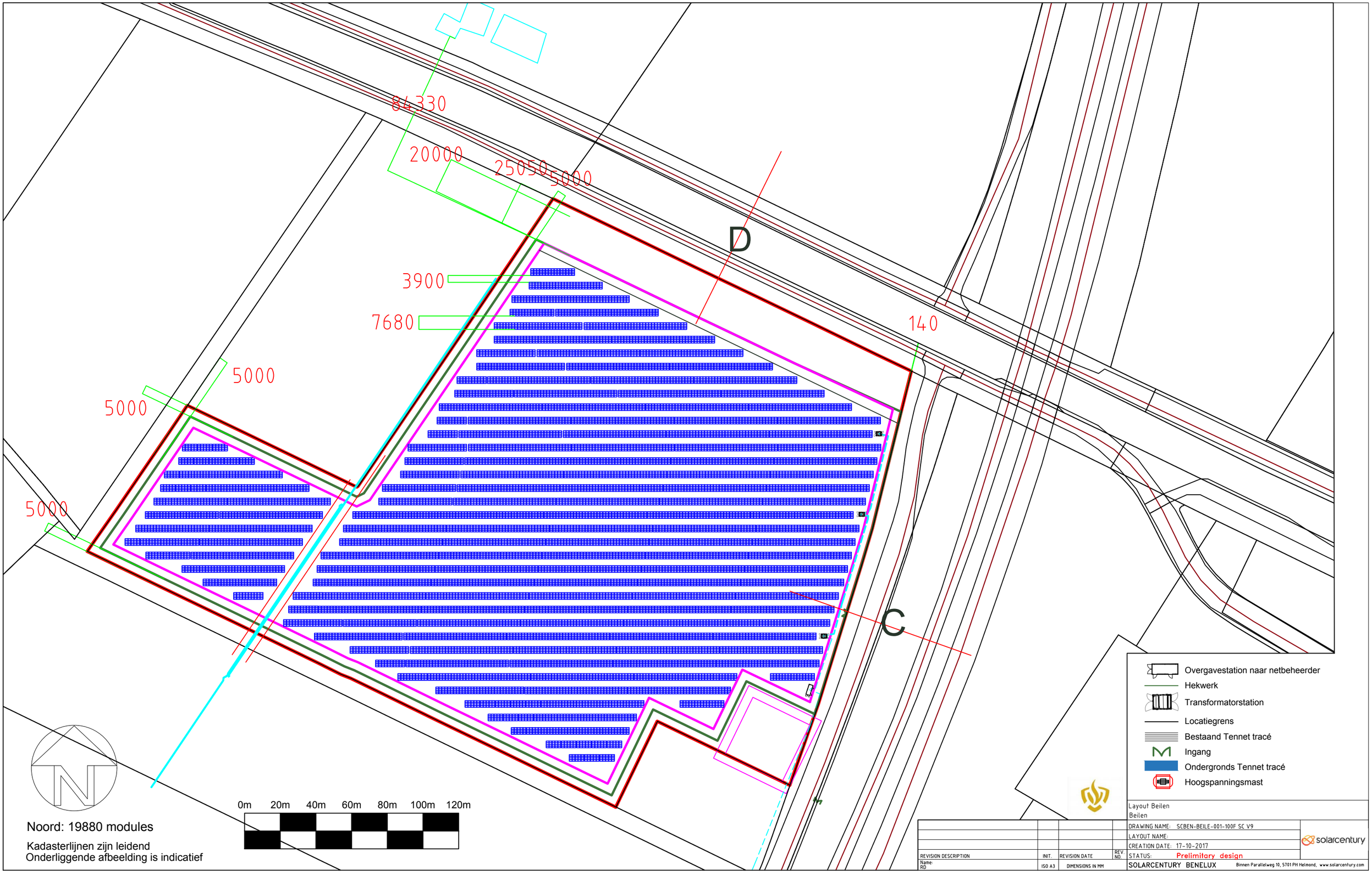
Layout Beilen
Beilen

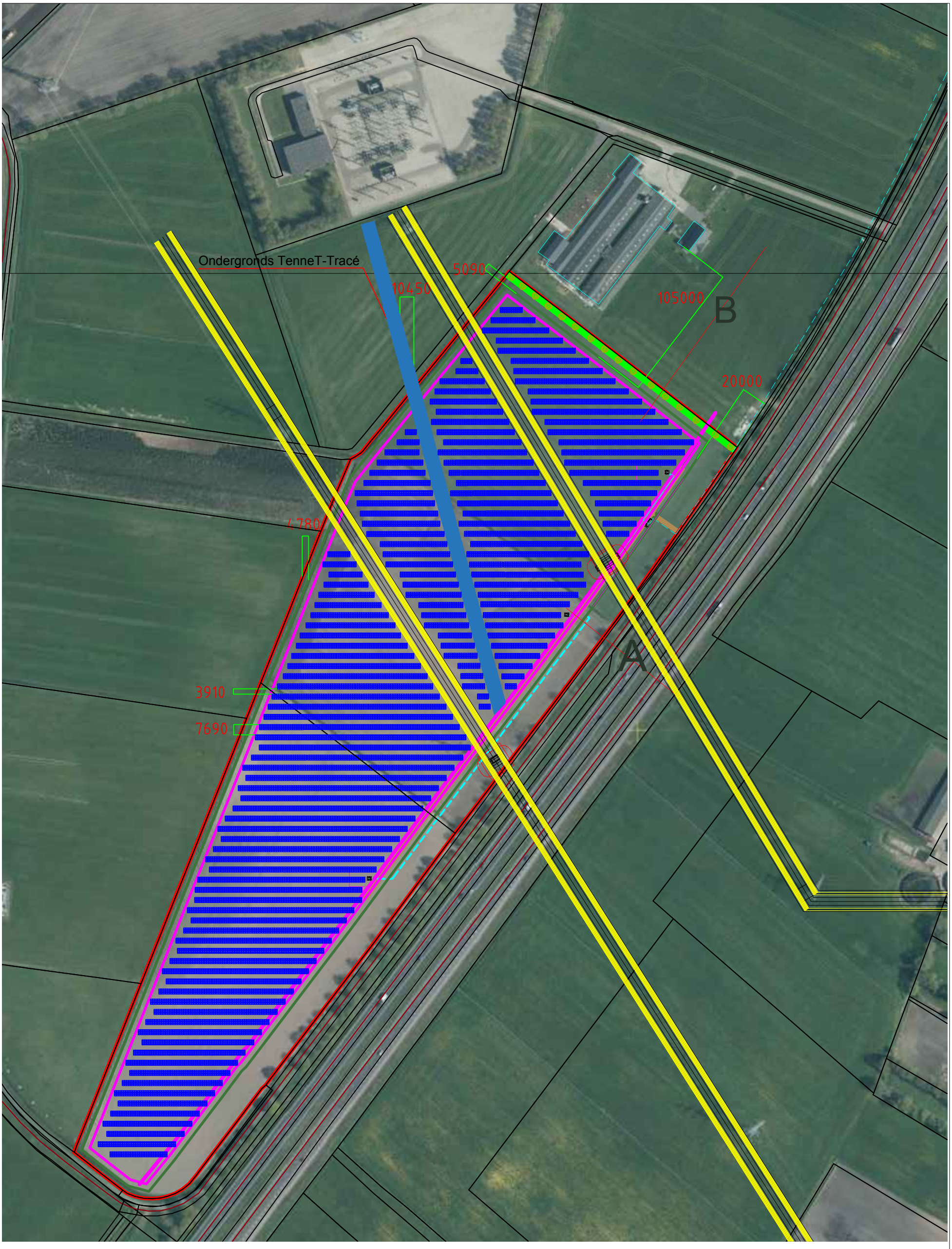
solarcentury

Layout Beilen
Beilen

				DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V10
				LAYOUT NAME:
				CREATION DATE: 17-10-2017
REVISION DESCRIPTION	INIT.	REVISION DATE	REV NO.	STATUS: Prelimitary design
Name: RD	ISO A3	DIMENSIONS IN MM		SOLARCENTURY BENELUX Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com

84330
20000
25050
5000
D
3900
7680
140
5000
5000
5000
C
0m 20m 40m 60m 80m 100m 120m
Noord: 19880 modules
Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief
Overgavestation naar netbeheerder
Hekwerk
Transformatorstation
Locatiegrens
Bestaand Tennet tracé
Ingang
Ondergronds Tennet tracé
Hoogspanningsmast
Layout Beilen
Beilen
DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V9
LAYOUT NAME:
CREATION DATE: 17-10-2017
STATUS: Prelimitary design
REVISION DESCRIPTION
INIT.
REVISION DATE
REV. NO.
Name: RD
ISO A3
DIMENSIONS IN MM
SOLARCENTURY BENELUX
Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com
solarcentury

Zuid: 27260 modules

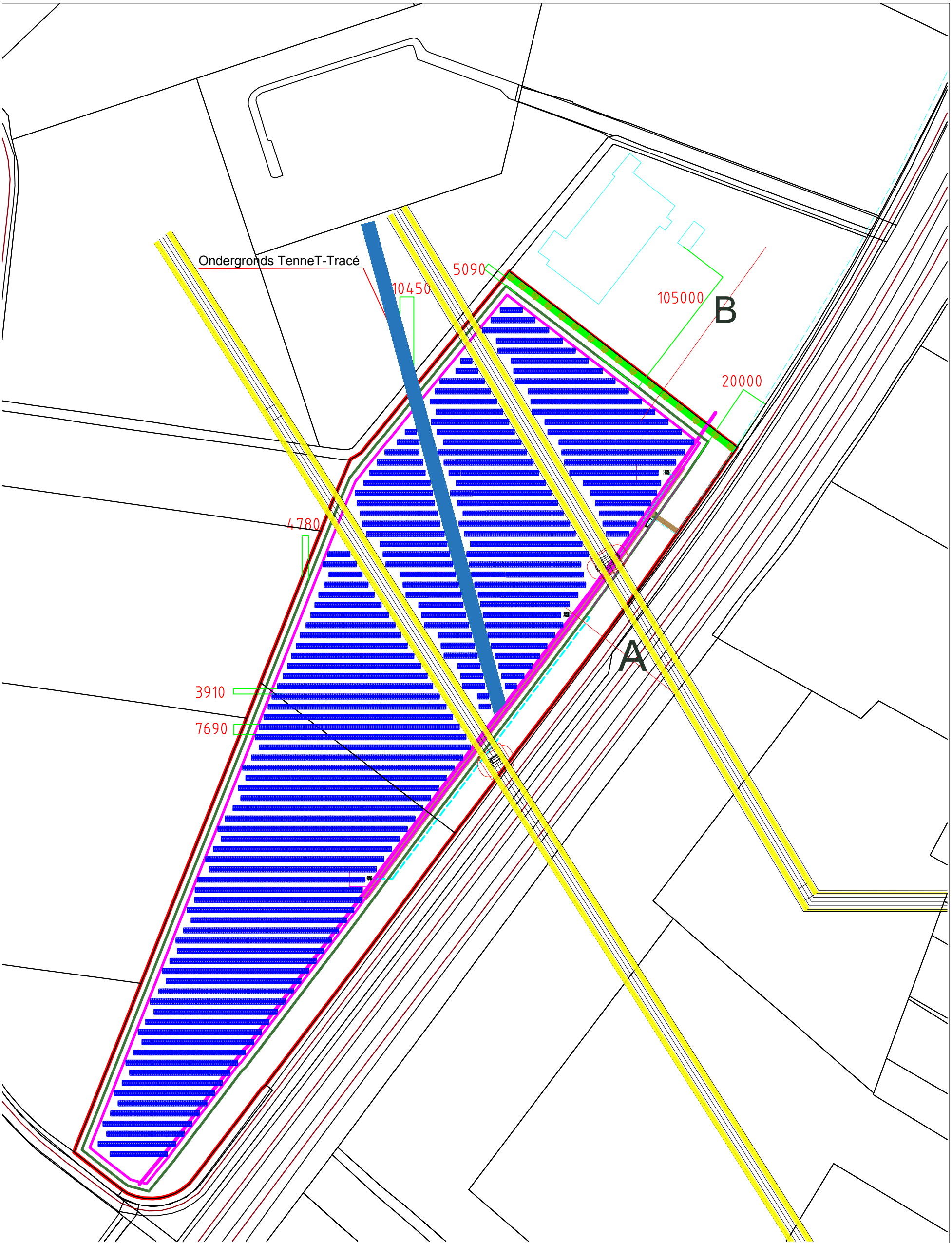
Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

0m 50m 100m 150m 200m 250m 300m

- Overgavestation naar netbeheerder
- Hekwerk
- Transformatorstation
- Locatiegrens
- Bestaand Tennet tracé
- Ingang
- Bovengronds Tennet tracé
- Ondergronds Tennet tracé
- Hoogspanningsmast

				Layout Beilen Beilen
				DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V10
				LAYOUT NAME:
				CREATION DATE: 17-10-2017
REVISION DESCRIPTION	INIT.	REVISION DATE	REV. NO.	STATUS: Prelimitary design
Name: RD	ISO A3	DIMENSIONS IN MM		SOLARCENTURY BENELUX Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com

solarcentury

Zuid: 27260 modules

Kadasterlijnen zijn leidend
Onderliggende afbeelding is indicatief

0m 50m 100m 150m 200m 250m 300m

- Overgavestation naar netbeheerder
- Hekwerk
- Transformatorstation
- Locatiegrens
- Bestaand Tennet tracé
- Ingang
- Bovengronds Tennet tracé
- Ondergronds Tennet tracé
- Hoogspanningsmast

Layout Beilen
Beilen

DRAWING NAME: SCBEN-BEILE-001-100F SC V10
LAYOUT NAME:
CREATION DATE: 17-10-2017
STATUS: Prelimitary design

REVISION DESCRIPTION	INIT.	REVISION DATE	REV. NO.
Name: RD	ISO A3	DIMENSIONS IN MM	

SOLARCENTURY BENELUX Binnen Parallelweg 10, 5701 PH Helmond, www.solarcentury.com

solarcentury

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Tijdelijke woningen nabij Eursingerweg Beilen**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman

Samenvatting

De gemeenteraad stelt middelen beschikbaar voor de realisatie van tijdelijke woningen nabij Eursingerweg Beilen.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. De locatie nabij de Eursingerweg te ontwikkelen voor tijdelijke woningen voor spoedzoekers en hiervoor een krediet van € 212.000,00 beschikbaar te stellen en dit te dekken uit de Algemene bestemmingsreserve.
2. Gedurende het traject omwonenden actief te informeren.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, de voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Tijdelijke woningen nabij Eursingerweg Beilen**

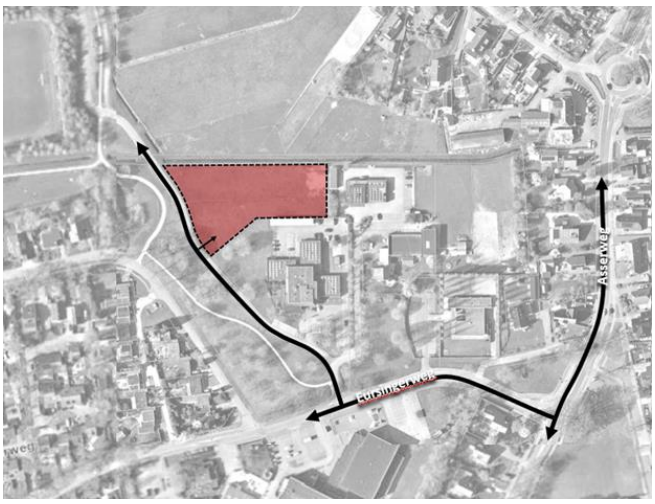
Informatie

Datum	11 mei 2022
Behandelaar	Astrid Schneider
Zaaknummer	2560570
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Klaas Jan Wijk, Henk Heijnen
☐ Personeelsconsulent:
☒ Medewerker bestuur en juridische zaken: Jelbrich Peters
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☒ Team: Ruimtelijk beleid en projecten
☒ Naam medewerker: Ellen Folkerts, Alex Glazenborg, Erik Eefting, Abe Kooi
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Er is krapte op de woningmarkt. Zowel in de koop als huursector. Er wordt een toenemende vraag ervaren en de wachttijden voor een (sociale) huurwoning zijn bovengemiddeld. Vooral voor mensen die snel een woning nodig hebben, bijvoorbeeld door een scheiding, zijn de kansen beperkt. In de zomer van 2021 heeft de gemeenteraad unaniem een motie aangenomen om haast te maken met het bouwen van woningen en in het bijzonder met tijdelijke woningen. Dit voorstel gaat over het mogelijk maken van tijdelijke woningen nabij de Eursingerweg in Beilen. De beoogde locatie is weergegeven op onderstaande afbeelding.

Waarom woningen aan de Eursingerweg? Het vraagstuk is groot, complex en vraagt om snel handelen waar we met zijn allen de schouders onder moeten zetten. Om een eerste aanzet te doen

in deze overspannen situatie, is in Beilen naar een locatie gezocht. Voor de doelgroep is het belangrijk dat de plek nabij voorzieningen zoals winkels, scholen en openbaar vervoer ligt. Omdat de druk zo groot is, zullen er naast de locatie waar het nu om gaat, nog meer plekken moeten worden ontwikkeld voor tijdelijke huisvesting. Niemand verdient het om dakloos te zijn.

In mei 2022 heeft de gemeenteraad een brief ontvangen waarin dit voorstel al is aangekondigd.

Voorstel

Toelichting voorstel

Het realiseren van tijdelijke woningen staat de hoog op de agenda en is urgent. Woonservice wil samen met de gemeente deze verantwoordelijkheid op zich nemen door tijdelijke woningen te realiseren.
Het gaat aan de Eursingerweg om circa 10 tot 20 woningen voor een periode van 10 tot 15 jaar. De doelgroep zijn mensen die op zeer korte termijn woonruimte nodig hebben en hier 2 tot 3 jaar kunnen wonen zodat ze op de reguliere markt kunnen instromen. In deze pilot trekken we samen op waarbij we aandacht hebben voor elkaars rol en taken. Woonservice zorgt voor een goede invulling van de plek, passend bij de locatie en haar doelgroep. De gemeente zorgt voor de planologische procedure en een bouwrijpe locatie.

Om de locatie geschikt te maken voor tijdelijke woningen, zijn investeringen noodzakelijk (planologie, civieltechnische kosten, een post onvoorzien etc.). In zijn totaliteit gaat het voor de gemeente om ongeveer € 312.000,-. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele (plan)schadeclaims.

Normaliter als een locatie wordt ontwikkeld, worden er opbrengsten gegenereerd. Zoals het er nu naar uitziet, is dit vooralsnog bij dit plan niet aan de orde. De ontwikkeling kost zowel de gemeente als Woonservice nu geld. Op termijn kan het best voorkomen dat partijen enige kosten terug kunnen verdienen door bijvoorbeeld toekomstige ontwikkelingen (wet, subsidies bijvoorbeeld), maar omdat hier geen zicht op is, kan op dit soort zaken nu niet worden voorgesorteerd.

Alternatieven

In veel gevallen zijn er reële alternatieven te bedenken, maar nu even niet. Niets doen is geen optie. Mogelijkheden die we hebben, moeten we allemaal benutten.

Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

Risico’s

Het ontwikkelen van locaties brengt altijd risico’s met zich mee. Belanghebbenden die het niet eens zijn met de ontwikkeling waardoor plannen vertraging oplopen. Er is een financieel risico omdat er vooralsnog geen grondopbrengsten tegenover staan. Ook zijn de aanhoudende prijsstijgingen een risico. Momenteel bevinden we ons echter in een bijzondere situatie, waarbij we de risico’s zien, maar waar we kiezen voor lef en daadkracht.

Financiële gevolgen

Om de locatie te ontwikkelen is een investering benodigd van ongeveer € 312.000,00 exclusief BTW.

Globale raming investering	Bedrag ex. BTW
Voorbereiding/onderzoeken/planologie/interne kosten	60.000
Bouw- en woonrijp maken	180.000
Onvoorzien	20.000
Subtotaal exclusief BTW	260.000
Prijsstijgingen 20%	52.000
Totaal exclusief BTW	**312.000**

De prijzen van goederen en diensten blijven stijgen. Daarom is een percentage opgenomen om prijsstijgingen op te vangen. Of dit toereikend is, zal de toekomst uitwijzen.

Zoals aangegeven, verdienen we geen geld met de ontwikkeling van de gronden. Voor het project hebben we vorig jaar een subsidie aangevraagd bij het Rijk. Er is een bedrag van € 100.000,- toegekend. Dit geld wordt ingebracht in het project. We vragen een krediet van € 212.000,- ex BTW.

Dekking krediet	Bedrag ex. BTW
Totaal exclusief BTW	312.000
Subsidie	-/-100.000
Totaal uit algemene middelen	212.000

Het gaat om een investering met een maatschappelijk nut. Voorgesteld wordt om de raad te verzoeken vanuit de algemene bestemmingsreserve € 212.000 beschikbaar te stellen.
Aan het einde van dit project zal nog geld beschikbaar gesteld moeten worden om de gronden weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen.

Personele gevolgen

Voor dit project is beperkte capaciteit beschikbaar. Voor de planvoorbereiding maken we zoveel mogelijk gebruik van externe partijen en de ondersteuning die vanuit de provincie wordt geboden.

Duurzaamheid

Bij de ontwikkeling van het plan sluiten we aan bij geldende wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Een uitgangspunt voor het plan is een goed woon- en leefklimaat. Dit kan tot uiting komen in de inrichting van de openbare ruimte maar ook bij de te realiseren woningen.

Publicatieniveau

Dit voorstel is openbaar.

Overig

Over de grond kunnen wij momenteel niet vrij beschikken. De gebruiker van de grond claimt het perceel en is niet voornemens om dit te ontruimen. Zoals het er nu naar uitziet is ontruiming niet via overleg te realiseren. Om dit alsnog te regelen, zijn we gestart met een juridisch traject. We weten nog niet hoeveel kosten hiermee gemoeid zullen zijn.

Vervolgprocedure/communicatie

We starten ondertussen met de voorbereidingen voor een planologische procedure. De eerste stap is

het maken van een stedenbouwkundige opzet. Hiervoor organiseren we een informatieavond waar deze schets is te zien. Omwonenden worden hiervoor uitgenodigd.

Bijlagen

Geen.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Jaarstukken 2021**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper en Bouwman

Samenvatting

Voorafgaand aan de vaststelling van de jaarstukken is het op grond van regelgeving (BBV) noodzakelijk dat de raad:
1. Expliciet de afgesloten bouwgrondexploitaties afsluit en de geactualiseerde bouwgrondexploitaties vaststelt.
2. De middelen uit de bestemmingsreserves afvalstoffenheffing inzet voor een voorziening afval van gelijke omvang. De gemeenteraad stelt verder de jaarstukken 2021 vast. Het jaar 2021 wordt met een positief resultaat van € 5.050.828 afgesloten. De gemeenteraad bestemt het saldo zoals opgenomen onder het kopje bestemming.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. Met betrekking tot de bouwgrondexploitatie:
a. De complexen Hijken, Zwiggelte en bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw-Balinge af te sluiten met een winstname van ca. € 126.000.
b. De geactualiseerde bouwgrondexploitaties vast te stellen.
2. De bestemmingsreserve egalisatie tarief afvalstoffenheffing op te heffen.
3. De jaarstukken 2021 en het daarmee verbonden resultaat vast te stellen.
4. Het resultaat te weten een bedrag van € 5.050.828 te bestemmen volgens het opgenomen bestemmingsvoorstel.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, de voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Jaarstukken 2021**

Informatie

Datum	20 mei 2022
Behandelaar	Rolf Bloem
Zaaknummer	2708108
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Henk Heijnen, Klaas Jan Wijk, Richard Peters
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Inkoopadviseur:
☐ Team:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Op grond van artikel 198 eerste lid van de Gemeentewet stelt de gemeenteraad de jaarrekening en het jaarverslag vast. Deze stukken zijn verenigd in de jaarstukken.

Voorstel

Toelichting voorstel

Het college stelt de jaarstukken 2021 vast en stelt de raad, na advisering door de commissie Algemeen bestuur, voor om:

1. De geactualiseerde bouwgrondexploitaties vast te stellen.
2. De bestemmingsreserve egalisatie tarief afvalstoffenheffing en de bestemmingsreserve riolering op te heffen.
3. De jaarstukken 2021 en het daarmee verbonden resultaat vast te stellen.
4. Het resultaat te weten een bedrag van € 5.050.828 te bestemmen volgens het opgenomen bestemmingsvoorstel.

Alternatieven

n.v.t.

Randvoorwaarden

n.v.t.

Risico's

n.v.t.

Financiële gevolgen

In de aanbiedingsbrief is een bestemmingsvoorstel opgenomen.

Personele gevolgen

N.v.t.

Duurzaamheid

N.v.t.

Publicatieniveau

Openbaar.

Overig

n.v.t.

Vervolgprocedure/communicatie

Na vaststelling door de raad worden de jaarstukken verzonden aan de provincie.

Bijlagen

- Jaarstukken 2021.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Jaarstukken 2021

Algemeen

Inhoudsopgave **Bladzijde**

Algemeen 2
Aanbiedingsbrief 5
Bestedingsplan 2021 16
Programmaverantwoording 23
Beleidsindicatoren 24
Taakvelden 26
Beleidsindicatoren 37
Taakvelden 39
Beleidsindicatoren 44
Taakvelden 45
Beleidsindicatoren 53
Taakvelden 55
Beleidsindicatoren 61
Taakvelden 63
Sport, cultuur en recreatie 66
Beleidsindicatoren 66
Taakvelden 68
Sociaal domein 78
Beleidsindicatoren 78
Taakvelden 81
Volksgezondheid en milieu 99
Beleidsindicatoren 99
Taakvelden 101
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 108
Beleidsindicatoren 108
Taakvelden 110
Paragrafen 117
Lokale heffingen 119
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 129
Kapitaalgoederen 141
Financiering (Treasury) 153
Bedrijfsvoering 161
Verbonden partijen 177
Gemeenschappelijke regelingen 178
Vennootschappen en coöperaties 188
Stichtingen en verenigingen 193
Overige verbonden partijen 197
Grondbeleid 201
Subsidies 206
Transities 208
Jaarrekening 219
Van begroting naar jaarrekening 220
Overzicht van baten en lasten 222
Toelichting op de programmarekening 228
Programma Bestuur en ondersteuning 232
Programma Veiligheid 235
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat 236
Programma Economie 237

Programma Onderwijs 238
Programma Sport, cultuur en recreatie 239
Programma Sociaal domein 241
Programma Volksgezondheid en milieu 243
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 245
Balans 246
Waarderingsgrondslagen 249
Vaste activa 255
Financiële vaste activa 259
Vlottende activa 261
Vaste passiva 265
Vlottende passiva 275
Gewaarborgde geldleningen/garanties 277
Niet uit de balans blijkende verplichtingen 278
Bezoldiging topfunctionarissen 279
Incidentele baten en lasten 280
Single information en single audit 287
Controleverklaring 301

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Programma('s):

Burger en bestuur, Werk en inkomen, Veiligheid, Onderwijs en jeugd, Bouwen, wonen en milieu, Openbare ruimte, Vrije tijd, Zorg en welzijn, Algemene middelen

Voorstel:

1. Met betrekking tot de bouwgrondexploitatie:
   a. De complexen Hijken, Zwiggelte en bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw Balinge af te sluiten met een winstname van ca. € 126.000.
   b. De geactualiseerde bouwgrondexploitaties vast te stellen.
2. De bestemmingsreserve egalisatie tarief afvalstoffenheffing op te heffen.
3. De jaarstukken 2021 en het daarmee verbonden resultaat vast te stellen.
4. Het resultaat te weten een bedrag van € 5.050.828 te bestemmen volgens het opgenomen bestemmingsvoorstel.

Samenvatting:

De middelen uit de bestemmingsreserves afvalstoffenheffing worden conform het BBV ingezet voor een voorziening afval van gelijke omvang.
De gemeenteraad stelt verder de jaarstukken 2021 vast. Het jaar 2021 wordt met een positief resultaat van € 5.050.828 afgesloten.

De gemeenteraad bestemt het saldo zoals opgenomen onder het kopje bestemming.

Burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris, M. Hacking

de burgemeester, C. Bijl

Inleiding

Saldo
Met deze brief bieden wij u de jaarstukken over het begrotingsjaar 2021 aan. Het laatste volledige kalenderjaar in de inmiddels afgelopen bestuursperiode. Het uiteindelijke positieve saldo van de rekening bedraagt afgerond € 5 miljoen.
We hebben het over 2021 financieel goed gedaan met dit positieve resultaat. Het leidt nog niet tot een situatie waarin we tot een sluitende meerjarenbegroting komen.

Corona
We hoopten in 2020 nog dat we in 2021 Corona grotendeels achter ons zouden hebben gelaten. Het bleek anders uit te pakken. Ook heel 2021 hadden we, met pieken en dalen, te maken met de gevolgen van dit virus.
Het had invloed op heel veel onderdelen van de samenleving. Het maakte participatie van inwoners ingewikkeld. Het vroeg om extra inspanningen en extra middelen. Het deed een beroep op het uithoudingsvermogen van de ambtelijke organisatie.
Tegelijk hebben we ons nog meer leren aanpassen aan de blijvende aanwezigheid van dit virus. En kunnen we terugkijken op veel mooie resultaten in 2021.

Beleidsresultaten
We geven in deze aanbiedingsbrief hierna eerst aandacht aan de beleidsresultaten. Die resultaten zijn het gevolg van de gezamenlijke inzet van de samenleving, de gemeenteraad, het college en de organisatie. De financiële uitkomst over 2021 laat dat ook zien. De meevallers zijn over het algemeen niet veroorzaakt doordat we zaken hebben laten liggen. De belangrijkste oorzaak is dat er andere meevallers waren.

Financieel resultaat
Het positieve financiële resultaat is vrijwel helemaal incidenteel van karakter. Het belang van deze constatering is groot: als we kijken naar de structurele financiële positie van de gemeente, is het beeld niet positief. Anders gezegd: het is dus niet zo dat we vanaf nu € 5 miljoen structureel extra aan ruimte in onze begroting hebben. Het is incidenteel geld, dat we alleen incidenteel kunnen en mogen inzetten.

De structurele financiële positie van de gemeente staat al langere tijd onder druk. Belangrijke reden daarvoor is de onwil van de Rijksoverheid om voldoende middelen ter beschikking te stellen voor de naar de gemeente overgehevelde taken.
De financiële situatie komt in 2022 verder aan de orde in de Perspectiefnota 2023, waarschijnlijk gecombineerd met een dan vastgesteld raadsprogramma en een akkoord tussen vier partijen.

We geven in deze aanbiedingsbrief hierna eerst aandacht aan de resultaten, daarna aan de financiën.

De accountant is voornemens bij de jaarrekening 2021 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor getrouwheid en een verklaring met beperkingen ten aanzien van de rechtmatigheid.

Het is uw bevoegdheid als gemeenteraad om de jaarstukken vast te stellen.

Resultaat

Inleiding
In de programmaverantwoording staat uitgebreid te lezen wat de beleidsresultaten in 2021 zijn. Hieronder benoemen we de meest opvallende onderwerpen kort. In de wetenschap dat we ook in 2021 weer veel 'gewoon' werk hebben gedaan: er zijn vergunningen verleend, uitkeringen verstrekt, mensen aan een baan geholpen, er is gehandhaafd, wegen en groen zijn onderhouden, rijbewijzen en paspoorten verleend, er is gezwommen, gevoetbald en op allerlei andere manieren gesport, er is zorg en hulp geboden.

Resultaten
Hieronder noemen we, zonder uitputtend te zijn, een aantal belangrijke resultaten uit 2020.

<u>Dienstverlening</u>
Onze omgeving is veranderd, technologisch, maatschappelijk en sociaal. Daarom is het nodig dat we als gemeente een nieuwe visie op dienstverlening ontwikkelen.

In 2021 zijn we hier samen met onze stakeholders mee aan de slag gegaan. Het is een participatief proces geweest dat heeft geleid tot een conceptvisie die recht doet aan al deze ontwikkelingen. Tegelijk blijft er in die nieuwe visie ruimte voor een persoonlijk gesprek.
Ons conceptuitvoeringsplan bij de nieuwe visie op dienstverlening maakt duidelijk dat we gaan en blijven investeren in technologie en in houding en gedrag.

Naar verwachting gaat u als gemeenteraad de nieuwe visie op dienstverlening in de loop van 2022 vaststellen.

<u>Wonen</u>
Het afgelopen jaar is er weer veel gebeurd op de Midden-Drentse woningmarkt. Op verschillende plekken zijn projecten in voorbereiding, uitvoering, of in de verkoop gegaan. Desondanks blijft de vraag naar woningen onverminderd groot.

In 2021 hebben we samen met de gemeenten en corporaties in de regio een woningmarktonderzoek laten uitvoeren. Dit onderzoek is in december 2021. opgeleverd en geeft inzicht in de woningbehoefte voor de komende jaren. We gaan dit onderzoek gebruiken als onderlegger voor het woonbeleid, dat we het komende jaar gaan actualiseren.

Een belangrijke vraag bij dit onderwerp is of en hoe actief we als gemeente willen zijn op het aspect grondbeleid. Uw raad heeft daarop in 2021 een antwoord geformuleerd in de nota grondbeleid 2021-2026: Aan het roer!. Daarin heeft u gekozen voor een actieve rol van de gemeente.

<u>Zes lanenbuurt</u>
Samen met de bewonerswerkgroep uit de buurt hebben we het herinrichtingsplan voor de Beukenlaan en een deel van de Lindelaan gereed gemaakt. De aanbesteding van het traject start is al afgerond als u deze jaarrekening vaststelt.

<u>Grondbeleid</u>
Er is veel vraag naar woningen, maar het aanbod was en is zeer beperkt. Om er voor te zorgen dat er voldoende geschikte woonruimte is voor alle doelgroepen, verwachten we de komende jaren een behoorlijke taakstelling met een actieve rol voor de gemeente. Bij de ontwikkeling van nieuwe plannen heeft de gemeenteraad een actieve rol. In de nota grondbeleid 2021-2026: Aan het roer!, hebben we dit afgesproken.

Armoedebeleid
In 2021 hebben we het nieuwe armoedebeleid 'Plan B: samen sterk' voorbereid. Uw raad heeft het beleid in 2022 vastgesteld. Dit beleid is mede tot stand gekomen door verschillende stakeholders waaronder minima, de sociaal Raadsvrouw en consulenten van de gemeente Midden-Drenthe te interviewen.

In het nieuwe armoedebeleid is er nog meer aandacht voor het bereiken van de minima. Ook zijn de pc-regeling en de zorgkostenregeling aangepast. Daardoor kunnen meer inwoners een beroep doen op deze regelingen.

Eén tegen eenzaamheid
In 2021 is een projectgroep aan de slag gegaan met het opstellen van een plan van aanpak, op basis van een inventarisatie bij lokale partners.

Het doel is om samen met maatschappelijke partners in onze gemeenten eenzaamheid te bestrijden. Speerpunten in onze aanpak zijn: omzien naar elkaar, signalering, bespreken van en informatie. We realiseren dat door het verbreden van de coalitie die zich inzet om eenzaamheid te bestrijden. We werken aan het versterken van kennis over eenzaamheid onder onze inwoners. En we richten een signaalpunt in, waar inwoners terecht kunnen die zorg hebben om een ander of die zichzelf eenzaam voelen.

Kwetsbare inwoners
Het Samenwerkingsverband Welwozo is zich ook in Coronatijd blijven richten op kwetsbare inwoners. De bijeenkomsten van de wijkteams Wmo zijn veelal digitaal voortgezet . De samenwerking is voortgezet. Door ons te richten op concrete inwoners, hebben we eraan bijgedragen dat de zorg aan kwetsbare inwoners is voortgezet.

In 2021 is het Optimaal leven team gestart. Daarin krijgen integraliteit en samenwerking in de hulpverlening aan psychisch kwetsbare inwoners structureel vorm. Het gaat hierbij om samenwerking tussen GGZ, VNN, Cosis, Welzijnswerk en de Wmo professionals. Die samenwerking moet ertoe leiden dat het herstel van de individuele cliënt concreet wordt, door het bieden van ondersteuning, begeleiding en behandeling. De samenwerking richt zich op het weer zelfstandig gaan wonen.
Daarbij is er vanuit Welzijnswerk ook aandacht voor een zachte landing in de wijk. Door het creëren van inloopvoorzieningen in een wijk zoals in Westerbork en Beilen-West willen we het maatschappelijk draagvlak voor deze aanpak vergroten.

Jeugd aan zet
We hebben als gemeente middelen beschikbaar gesteld voor het project "Jeugd aan zet". Daarmee maakte we activiteiten voor jongeren door jongeren mogelijk. Het stimuleert jongeren om zelf activiteiten te organiseren en ontmoetingen tussen jongeren mogelijk te maken. Jongeren weten deze middelen goed te vinden en daar zijn we trots op.

Koersnotitie dorpshuizen
Uw raad heeft in 2021 de 'Koersnotitie Dorpshuizen' vastgesteld. Met deze Koersnotitie hebben de dorpshuizen in de gemeente Midden-Drenthe voor de langere termijn perspectief. Op basis van dit beleid kunnen ze samen met de gemeente mooie plannen maken en uitvoeren. Om daarmee bij te dragen aan het nóg verder versterken van de leefbaarheid in de buurten en dorpen in onze mooie gemeente.

Dorpsvisie Hooghalen

De dorpsvisie Hooghalen is voor en door het dorp geschreven. Een mooie prestatie. In december 2021 heeft uw raad daarom unaniem de visie vastgesteld. Dorpsbelangen Hooghalen is nu aan zet om uitvoering te geven aan de dorpsvisie. De focus voor Hooghalen ligt de komende jaren o.a. op het ontwikkelen van de AZC-locatie, de realisatie van een MFA en verkeersveiligheid.

Visie op Smilde

Het afgelopen jaar hebben wij een intensief en interactief proces doorlopen om te komen tot de Visie op Smilde: Smilde bruist! Zowel de inbreng van de bewoners van Smilde als de adviserende rol die het bewonersplatform Smilde in dit gehele traject heeft gehad, zijn hierbij van grote waarde geweest. Daarnaast hebben er gedurende het gehele traject gesprekken plaatsgevonden met direct betrokkenen en stakeholders. Ook zijn scenario's voorgelegd en hebben we een enquête gehouden onder de inwoners van Smilde. Dit heeft aan het einde van het jaar geresulteerd in een gedragen en vastgestelde Visie door de raad. Kortom, een traject en een Visie waar wij trots op zijn!

Sporthart Westerbork

In 2021 hebben we in samenwerking met survivalvereniging Valt je Met, voetbalvereniging VKW en tennisvereniging Westerbork het Sporthart Westerbork ontwikkeld. Een toekomstbestendige sportaccommodatie met de grootste survivalbaan van het noorden; een nieuw kunstgrasveld; en een uitbreiding van het tenniscomplex met padelbanen.

De verenigingen werken nauw samen en maken gebruik van elkaars faciliteiten. Zo kunnen ze de sportbehoefte van Westerbork en omgeving optimaal faciliteren. Het is een sportlocatie geworden waar de sport, het onderwijs en het toerisme elkaar ontmoeten.

Sport in coronatijd

We hebben de sportsector in opnieuw een zwaar corona-jaar zoveel mogelijk ondersteund. Dit hebben we op financieel gebied gedaan door gebruik te maken van de compensatiemaatregelen van het Rijk. En door de huur aan de sportverenigingen kwijt te schelden.

Daarnaast hebben we continu gekeken naar de mogelijkheden om het sporten en bewegen binnen de geldende regelgeving door te laten gaan. Hierbij hebben verenigingen gebruik gemaakt van elkaars accommodaties. Ook is de openbare ruimte tijdelijk aangemerkt als sportlocatie. Hierdoor konden diverse sporten, soms wat aangepast, in veel gevallen doorgaan.

Verduurzaming sportparken

Nagenoeg alle buitensportcomplexen hebben deelgenomen in ons duurzaamheidsproject en geïnvesteerd in duurzame maatregelen. Er zijn onder andere zonnepanelen aangebracht, warmtepompen geïnstalleerd en er is led verlichting aangebracht. Dit zorgt niet alleen voor minder energie verbruik en minder kosten voor de verenigingen.

Het draagt ook bij aan de duurzame sportomgeving en aan het realiseren van de duurzaamheidsvisie met minder gebruik van fossiele brandstoffen en co2 uitstoot.

Lokaal eigendom duurzame energie

In 2021 hebben we een convenant voorbereid om duurzame energie vooral ten goede te laten komen aan onze eigen inwoners.
Coöperatie Duurzaam Beilen, Coöperatie Duurzaam Drijber, Energiecoöperatie De Broekstreek, Energiecoöperatie Hooghalen en Vereniging Duurzaam Broekstreek ondertekenden als vervolg daarop begin 2022 het convenant Lokaal Eigendom met de gemeente en het Dorpenoverleg.

Met het convenant spreken de betrokken partijen de wens uit om opbrengsten van opwekprojecten zoveel mogelijk terug te laten vloeien in de samenleving. Daarbij moeten grote projecten minimaal 50 procent in lokale handen zijn. Kleinere projecten tot 2,5 hectare met zonnepanelen zijn volledig in

lokaal eigendom. Naast het delen van de opbrengsten is ook afgesproken zoveel mogelijk zonnepanelen op daken te leggen.

Integraal Huisvestingsprogramma Onderwijs (IHP) en Integraal Accommodatiebeleid 9IAB)
In 2021 heeft uw gemeenteraad het IHP 2021 – 2040 vastgesteld. In het IHP Basisonderwijs 2021-2024 staan tot en met 2025 drie scholen in de planning die in aanmerking komen voor nieuwbouw. Dit zijn de integrale kindcentra G.A. de Ridder en Beatrix in Beilen en De Bosvlinder in Hooghalen.

Ook in 2021 heeft uw raad het IAB 2021-2040 'Kansen benutten' vastgesteld.

het zijn twee belangrijke beleidsdocumenten als kader voor het verduurzamen van functies en/of gebouwen (de stenen).

Goede faciliteiten dragen bij aan leefbare dorpen en wijken. Ontmoeten, spelen, leren en bewegen staan daarbij centraal. Kansen om aansluiting te vinden met andere voorzieningen in de omgeving willen we benutten. De behoefte van de samenleving vormt voor ons een belangrijk ingrediënt bij de planvorming. Met positieve energie werken we samen met stakeholders aan het concreet toekomstbestendig maken van ons maatschappelijk vastgoed en onze maatschappelijke functies.

Voor dorpshuizen, sportcomplexen en aula's komen we voor de prioritering en financiering met een afzonderlijk voorstel naar uw raad. Daarbij zullen we invulling geven aan een "eerlijk speelveld".

Volta
Volta (de nieuwe school voor Voortgezet Onderwijs) en gymzaal De Sprong zijn afgebouwd en in gebruik genomen. Het was een tijd van prijsstijgingen en leveringsproblemen in de bouw. Toch is het ons gelukt om dit duurzame schoolgebouw en deze gymzaal binnen het door uw raad beschikbaar gestelde krediet te realiseren. Het schoolgebouw heeft bovendien het hoogst haalbare energielabel behaald. Met deze school hebben we niet alleen een impuls gegeven aan het voortgezet onderwijs. We hebben ook de leefbaarheid van Beilen en van onze hele gemeente versterkt.

Culturele gemeente
Onze gemeente was van 2019 tot en met 2021 de Culturele gemeente van Drenthe. Vanuit de inwoners en culturele instellingen is heel veel creativiteit omgezet in prachtige evenementen en voorstellingen. Onder andere rond het thema 'Vrijheid' hebben veel activiteiten plaatsgevonden, zelfs in coronatijd.
Het culturele jaar heeft gezorgd voor een enorme ontwikkeling aan culturele activiteiten. Deze positieve manier van (samen)werken willen wij behouden en verder ontwikkelen en vormgeven.

Het Culturele jaar liep oorspronkelijk van april 2019 tot het najaar van 2020. In 2021 vonden er nog een aantal uitgestelde projecten. Ook in 2022 staan er nog een aantal mooie, grote projecten in de planning die wegens de coronamaatregelen eerder niet door konden gaan. Een geslaagde afsluiting van het Culturele jaar vond in juni 2021 plaats met het theaterstuk 'Mijn liefde is een koorts'. Na de slotvoorstelling hebben wij het stokje 'Culturele gemeente' overgedragen aan de gemeente Coevorden.

Omgevingswet
De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2023. Dat doet niets af aan de noodzaak om ons als gemeente goed voor te bereiden. Daarom zijn we het afgelopen jaar voortvarend aan de slag gegaan met de Omgevingswet. De Omgevingsvisie is opgeleverd, we zijn succesvol aangesloten op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet en we zijn bezig geweest met het vormgeven van onze werkprocessen voor vergunningverlening.

Handhaving en Corona
Al met al hebben we in de Coronacrisis tot op heden veel tijd en capaciteit ingezet. Ook in 2021 ging er nog een gedeelte van onze tijd en capaciteit naar het bestrijden van deze crisis. Met de opkomst van de omikronvariant in het najaar, kwam er weer een volgende golf van besmettingen. De crisisorganisatie was daardoor weer volledig in de benen, evenementen werden weer afgelast en de horeca en winkels werden gesloten. Er is in 2021 door de toezichthouders veel inzet geweest op de naleving van de coronamaatregelen, zoals het gebruik van het corona toegangsbewijs (CTB).

Organisatie
De ambtelijke organisatie heeft ook in 2021 haar werk goed gedaan. Ondanks een steeds krappere arbeidsmarkt en beperkte structurele middelen. Dat laatste heeft soms ook tot keuzes geleid, bijvoorbeeld om werkzaamheden uit te stellen. Knelpunten zijn met incidentele middelen en maatregelen opgelost.

We hebben in 2021 we de topstructuur van de organisatie aangepast. Daarnaast heeft het management voor de eerste keer een strategische personeelsplanning uitgevoerd. De uitkomsten daarvan hebben geleid tot een verdere uitwerking van de organisatievisie in het document 'Ruimte voor de organisatie'. Daarin staat beschreven wat er nodig is voor voor de professionalisering van de ambtelijke organisatie de komende twee tot vijf jaren. Punt van zorg blijft de beschikbaarheid van mensen en financiën.

Informatisering en automatisering
In 2021 heeft u als gemeenteraad een nieuwe vergaderapplicatie in gebruik genomen, iBabs. Verder hebben we 'de nieuwe werkplek' ingevoerd. Hierbij is de gemeente overgegaan op een Windows en een Office 365 omgeving. Er zijn nieuwe laptops aangeschaft. En flexibel werken is nu veel makkelijker geworden.

We zijn begonnen om de processen binnen de gemeente te optimaliseren. En om het zaakgericht werken aan te laten sluiten bij de huidige eisen en wensen.

Tot slot hebben we stappen gezet met datagedreven werken. In het sociale domein zijn diverse dashboards ontwikkeld. Ook is een start gemaakt met de ontwikkeling van een datawarehouse. Datagedreven vraagt nu om breder in de organisatie te worden toegepast.

Financieel

Algemeen
In het overzicht van baten en lasten staat een inhoudelijke en meer gedetailleerde toelichting. In deze aanbiedingsbrief gaan we kort in op de grootste afwijkingen.

Onderdeel	Voordeel	Nadeel
Diverse eenmalige activiteiten, zoals afkoopsom overname belang VAM Mera in Wijster	227.000	
Actualisering voorziening pensioen bestuur	171.000	
Resultaat op de totale salarissen en inhuur	222.000	
Bedrijfsvoeringsbudgetten.	228.000	
Netto effect gemeentefonds, inclusief bedragen die nog bestemd moeten worden.	686.000	
Automatiseringskosten	134.000	

Onderdeel	Voordeel	Nadeel
WWB levensonderhoud, minimabeleid en schuldhulpverlening	116.000	
Sociaal domein	1.527.000	
Exploitatie effect riolering en afval. Betreft BCF en hogere toerekening uren en overhead	223.000	
Kapitaallasten		318.000
Resultaat bouwgrondexploitaties	572.000	
Diverse belastingopbrengsten	129.000	
Leges opbrengsten	714.000	
Ontvangen SPUK bijdrage 2020 en 2021	208.000	
Saldo overige posten kleiner dan € 100.000	486.000	274.000
	5.643.000	**592.000**
Totaal rekeningresultaat		**5.050.828**

Toelichting van de grote verschillen:

Diverse eenmalige activiteiten
Het voordeel wordt voor het grootste gedeelte verklaard door het niet volledig besteden van de post onvoorzien van € 19.500, geboekte bijdragen van derden of aan derden zoals ambtelijke uren zonnepark van € 57.000 en de afkoopsom overname belang VAM Mera in Wijster (totaal voordeel € 130.000).

Actualisering voorziening pensioen bestuur
Een gedeelte van de voorzieningen kon vrijvallen.

Salarissen en inhuur
Voornamelijk door krapte op de arbeidsmarkt konden vacatures niet snel worden ingevuld, ook niet met in te huren personeel.

Bedrijfsvoeringsbudgetten
Dit betreft diverse posten die als gevolg van de coronaperikelen niet volledig zijn besteed in 2021. Bijvoorbeeld het volgen van studie of cursussen, het beschikbaar hebben van stageplekken en de voorziening in vacatures.

Gemeentefonds
Het voordeel taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds bedraagt € 686.000.
Dit betreft de effecten van de september- en decembercirculaire.

Automatiseringskosten
Door vertraging konden diverse projecten nog niet volledig worden gerealiseerd. Dit restant bedrag is betrokken bij de definitieve overheveling van 2021 naar 2022.

WWB levensonderhoud, minimabeleid en schuldhulpverlening
De kosten voor het levensonderhoud waren per saldo € 447.000 lager dan begroot. Ook de kosten van de schuldhulpverlening waren € 20.000 lager. Hiertegenover staan hogere kosten, per saldo € 351.000 voor de uitvoering van het minimabeleid.

Sociaal domein
Het resultaat binnen het sociaal domein (Wmo Huishoudelijke hulp, Wmo begeleiding, Jeugdzorg en re-integratie) bestaat uit een positief resultaat van afgerond € 820.000 op de eigen beleidsvoering en een bijdrage uit het positieve resultaat van centrumgemeente Assen op de uitvoering van Beschermd wonen.
In de paragraaf Transities staat een meer uitgebreide analyse opgenomen van dit resultaat.

Riolering en afval
Door een hogere toerekening van het Btw compensatiefonds (BCF) ten gevolge van meer investeringen en een hogere toerekening van het aantal uren en overhead ontstaat een voordeel in de exploitatie.

Kapitaallasten
Dit betreft het saldo van diverse voor- en nadelen. De nadelen betreffen vooral de toerekening van lagere rente aan bouwgrond, hogere afschrijvingslasten, lagere opbrengsten rente langlopende leningen en lagere onderuitputting dan begroot. De voordelen betreffen hogere opbrengst inruil en lagere rentelasten kortlopende leningen.

Bouwgrondexploitaties
Door de verplichte winstneming, afsluiten van een viertal plannen en de bijdrage vanuit het plan Nagtegael ontstaat er een positief resultaat op de bouwgrond.

Belastingopbrengsten
De werkelijke opbrengsten van de OZB en de forensen/toeristenbelasting zijn beide afgerond € 65.000 hoger.

Leges
De belangrijkste hogere leges onderdelen waren leges omgevingsvergunningen € 619.000, begraafrechten € 45.000 en kabels en leidingen € 54.000. Per saldo waren de overige leges € 4.000 lager.

SPUK
In 2021 is een specifieke uitkering voor de exploitatie van de zwembaden ontvangen. Deze was niet begroot.

Overzicht over 2021
In 2021 was er sprake van het volgende verloop.

Voorjaarsnota
De voorjaarsnota sloot met een negatief saldo van € 403.439. U heeft besloten om dat bedrag te onttrekken aan de Algemene bestemmingsreserve.

Najaarsnota
De najaarsnota sloot per saldo met een positief saldo van € 56.000. U heeft besloten om het saldo toe te voegen aan de Algemene bestemmingsreserve.

Overheveling eind 2020
In de raadsvergadering van 16 december 2021 heeft u besloten om circa € 5,8 miljoen over te hevelen van 2021 naar 2022. De werkelijke overheveling op basis van de definitieve jaarcijfers 2021 bedraagt afgerond € 7 miljoen.

Bestemming

Wij stellen u voor om het beschikbare bedrag van € 5.050.828 als volgt te bestemmen:

Bestemming	Bedrag
Algemeen coronabudget (september- en decembercirculaire)	482.426
Inburgering	20.730
Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht	€ 22.180
Programma POK-BW-dienstverlening	€ 856.665
Bestemmingsreserve dorpsvisies en dorpshuizen	€ 16.579
Lagere bijdrage Stark bestemmen voor extra begeleiding bijstandsgerechtigden via Stark.	€ 79.149
Huisvestingskosten bibliotheek 2021	€ 63.835
Resultaat bouwgrond toevoegen aan reserve bouwgrond	€ 638.346
Bedrijfsvoering	€ 228.006
Reserve sociaal domein	€ 821.308
Algemene Bestemmingsreserve	€ 1.821.604
Totaal	**€ 5.050.828**

Toelichting op de bestemming:

Coronabudget
Betreft diverse Coronacompensatiemiddelen van het Rijk die bij de september- en decembercirculaire 2021 beschikbaar zijn gesteld. Dit betreft niet geoormerkte rijksbijdragen. De herkomst van deze middelen betreft voornamelijk de regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK; € 238.000), lokale cultuur (€ 144.000) en continuïteit van zorg (€ 87.000).

Inburgering
In de decembercirculaire zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor inburgering voor het jaar 2021. Op grond van BBV-voorschriften moet de raad deze middelen expliciet voor dit doel bestemmen.

Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht
In de decembercirculaire zijn voor het jaar 2021 extra middelen beschikbaar gesteld in verband met de inwerkingtreding van de Wet Kwaliteitsborging bouw- woningtoezicht. Op grond van BBV-voorschriften moet de raad deze middelen expliciet voor dit doel bestemmen.

Programma POK
De rijksoverheid geeft aan dat naast de hersteloperatie voor getroffen ouders en kinderen, er ook maatregelen nodig zijn die structureel tot brede verbeteringen in beleid en uitvoering moeten leiden. Hiertoe heeft het rijk voor de periode 2021-2026 middelen beschikbaar gesteld.
Voor onze gemeente staan de maatregelen beschreven in het programma POK Midden-Drenthe. Dit programma wordt separaat ter vaststelling aan de raad aangeboden. Voor 2021 bedraagt de te bestemmen rijksbijdrage afgerond € 150.000 decembercirculaire). Daarnaast is het voorstel om het voordeel op beschermd wonen (€ 705.000) te bestemmen voor dit programma.

Bestemmingsreserve dorpsvisies en dorpshuizen
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 heeft de gemeenteraad besloten (amendement) om de Algemene reserve Breedband op te heffen en uit het saldo van die reserve € 219.000 over te hevelen naar een nieuwe Bestemmingsreserve Dorpsvisies en dorpshuizen.
Het voorstel is om het resultaat op incidenteel budget voor 'advisering dorpenbeleid' aan deze reserve toe te voegen.

Begeleiding bijstandsgerechtigden
Een deel van het voordeel op de exploitatie van de GR Stark vloeit terug naar de gemeenten. Voor Midden-Drenthe is dit een bedrag van € 79.149. Wij stellen voor om dit bedrag te bestemmen voor extra ondersteuning aan bijstandsgerechtigden bij Stark.

Huisvestingskosten bibliotheek
De huisvestingskosten 2021 van de bibliotheek zijn in 2021 niet in rekening gebracht. Dit is abusievelijk niet opgenomen als crediteur.

Bouwgrond
Winstneming van de in exploitatie genomen gronden (de Bie gronden).

Bedrijfsvoering
Dit budget is bestemd voor cursussen en trainingen. Tijdens corona is (veel) minder gebruik gemaakt van dit budget.

Bestedingsplan 2021

Sociaal domein

Project	Sociaal domein
Programma	Sociaal domein
Taakveld	
Exploitatiekosten	€ 375.000 + € 150.000
Besteed	€ 375.000 + € 150.000
Dekking	De structurele verhoging komt uit de begrotingsruimte en de incidentele verhoging komt voor 2021 en de volgende jaren uit de bestemmingsreserve Sociaal domein.
Toelichting	We constateren dat de uitgaven voor het sociaal domein, vooral in de Jeugdhulp en WMO, een stijgende tendens hebben. Bij ongewijzigd beleid is onze inschatting dat die stijging structureel € 750.000 gaat bedragen ten opzichte van het bedrag dat nu in de meerjarenraming staat. Tegelijk nemen we maatregelen om die stijging op z'n minst te beperken. Een voorbeeld daarvan is de inzet van onze praktijkondersteuner bij de huisartsen. Daarom stellen we voor om structureel uit te gaan van een stijging van € 375.000. Voor de uitvoerende taken op de Jeugdhulp en de WMO hebben we de afgelopen jaren telkens met tijdelijke inzet van medewerkers het werk gedaan. Dat hebben we ook vaak incidenteel gefinancierd. Het is nodig om die inzet nu structureel te maken. Deze structurele inzet kost € 150.000.
Stand van zaken	De structurele verhoging (€ 375.000) is verwerkt in de begroting. In september heeft u een monitor sociaal domein ontvangen, waarin wij verslag doen van de voortgang van de activiteiten, inclusief het programma sociaal domein. Uit de monitor Sociaal Domein over het eerste halfjaar van 2021 bleek dat de uitgaven aanzienlijk hoger uitvallen dan begroot. In de Najaarsnota is dit bijgesteld. Het rekeningresultaat is ten opzichte van de bijgestelde begroting positief. Een nadere toelichting daarop staat opgenomen in de paragraaf Transities. De tijdelijke ingezette formatie WMO-consulent en jeugdconsulent VO is omgezet in structurele formatie. Oftewel, de tijdelijke contracten zijn omgezet in vast.

Dienstverlening / ICT

Project	Dienstverlening / ict
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Overhead
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 460.000 /€ 250.000
Besteed	€ 112.000 /€ 15.000
Dekking	De structurele verhoging van € 460.000 komt uit de begrotingsruimte en de incidentele verhoging van € 250.000 komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Het doel is om een kwaliteit slag te slaan op onze dienstverlening en ICT. Op 9 september 2020 is daarover een korte ambtelijke presentatie geweest in de commissie Algemeen Bestuur. Als het gaat om achterstanden zijn de website en het raadsinformatiesysteem daar belangrijke voorbeelden van. Het gaat daarbij om een omvangrijke uitdaging. Daar komt bij dat op diverse beleidsterreinen de digitale ondersteuning achter gaat lopen. Om weer een voorbeeld te noemen: We willen als gemeente meer datagedreven werken. Dat is onder andere nodig om zicht en grip op de kosten in het sociaal domein te hebben. Voor deze uitgave voor Dienstverlening/ICT hebben we een globale opzet gemaakt van wat we te doen hebben. We hebben gekeken welke projecten we moeten realiseren om weer up to date te zijn met onze digitale dienstverlening. Het bedrag wat we dan nodig hebben, ligt ongeveer op het niveau van het bedrag per inwoner zoals dat ook gemiddeld te vinden is in vergelijkbare gemeenten. Om de omslag te maken is ook incidenteel geld nodig.
Stand van zaken	Het nieuwe raadsinformatiesysteem is inmiddels geïmplementeerd. Het opzetten van een nieuwe website staat op de planning van 2022. Na de zomervakantie is de overgang naar de nieuwe versie van ons zaaksysteem gemaakt en is een start gemaakt met het optimaliseren van alle processen binnen de gemeente. Het realiseren van de nieuwe werkplek is in het najaar van 2021 gerealiseerd en is het nieuwe platform in gebruik en werken alle medewerkers met een nieuwe laptop. In het sociaal domein is gestart met datagedreven werken en zijn de eerste dashboarden opgeleverd en is het datawarehouse voor dit domein in gebruik genomen. De software voor de nieuwe Omgevingswet is in testfase gereed en wordt er hard gewerkt om dit per 1 -1-2023 in productie te nemen.

Ontwikkeling ambtelijke organisatie

Project	Ontwikkeling ambtelijke organisatie
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Overhead
Exploitatiekosten	€ 80.000
Besteed	€ 60.000
Dekking	De structurele verhoging komt uit de begrotingsruimte.
Toelichting	We zijn blij met de inzet en betrokkenheid van onze medewerkers. Veel gaat goed. Tegelijk heeft BMC niet voor niets geconstateerd dat er de afgelopen jaren een te groot beroep op de organisatie is gedaan. Daardoor is de organisatie achterop geraakt. En is er groei en ontwikkeling nodig naar een grotere professionaliteit. Daarvoor zijn op dit moment niet of nauwelijks middelen aanwezig. Nu hoeft ook niet elke verbetering geld te kosten. Maar in een aantal gevallen is dat niet te voorkomen. Daar komt bij dat de organisatie geen vet op de botten heeft: elke tegenvaller vraagt meteen om een beroep op extra incidentele middelen. Anders leidt dat bijvoorbeeld bij het verlenen van uitkeringen of vergunningen direct tot achterstanden. De knelpuntenpot die daarvoor in 2020 en 2021 nog beschikbaar is, is daardoor volledig nodig. Tot slot vraagt het ontwikkelen van de organisatie om voldoende budget voor scholing en training. De eerste stappen zetten we door extra te investeren in informatisering en dienstverlening en in de uitvoering van de WMO en de Jeugdhulp. Een eerste globale inschatting duidt daarnaast op een structurele behoefte van in totaal ongeveer € 1 miljoen in de komende jaren. In de tweede helft van 2020 is het management van de organisatie bezig met de strategische personeelsplanning. Eind 2020, begin 2021 verwachten wij daarvan de resultaten te zien. We stellen u op dit moment daarom alleen voor om een bedrag van € 80.000 structureel als opleidingsbudget beschikbaar te stellen. Begin 2021 komen we dan met voorstellen voor de andere onderdelen: de knelpuntenpot, de strategische kracht van de organisatie en de verdere uitvoering van de strategische personeelsplanning

Project	Ontwikkeling ambtelijke organisatie
Stand van zaken	In de paragraaf bedrijfsvoering van deze jaarrekening staat een uitgebreide verantwoording van wat er in 2021 is gedaan. Specifiek voor de opleidingsmiddelen geldt dat we, naast wat de teams hebben ingezet, ruim € 60.000 hebben besteed uit het organisatiebrede budget voor opleidingen. Dat is minder dan begroot en verwacht. Belangrijke oorzaak daarvan is dat we vrijwel heel 2021 nog te maken hadden met Corona en daardoor met beperkingen om fysiek trainingen te volgen.

(Onderwijs)accommodaties

Project	(Onderwijs) accommodaties
Programma	Onderwijs
Taakveld	Onderwijshuisvesting
Krediet	€ 1,4 miljoen
Besteed	€ 0
Dekking	De structurele verhoging van de kapitaallasten van € 70.000 komt uit de begrotingsruimte.
Toelichting	We zijn bezig met het voorbereiden van beleid voor onze (onderwijs) accommodaties. Het zogeheten IHP is daar een belangrijk onderdeel van. Nu het vastgestelde IHP er nog niet ligt, vragen we u nog niet om daarvoor al daadwerkelijk een concreet bedrag beschikbaar te stellen. We adviseren u echter wel om hiervoor ruimte beschikbaar te houden in de structurele bestedingsruimte. Het hele accommodatiebeleid zal zich uitstrekken over een groot aantal jaren. Onze inschatting is dat we gedurende de eerste paar jaren daarvoor € 800.000 voor kapitaallasten nodig hebben. Dit is circa € 16 miljoen aan investeringen. Dus inclusief het IHP. Dat zal geleidelijk gaan: we gaan in 2021 hiervan € 70.000 uitgeven. Want we kunnen niet in één jaar alle nieuwbouw en verbouw realiseren. In totaal verwachten we dat het bedrag voor accommodaties over een langere periode nog hoger ligt.

Project	(Onderwijs) accommodaties
Stand van zaken	De gemeenteraad heeft op 22 april 2021 het Integraal Huisvestingplan Basisonderwijs 2021-2040 (IHP) vastgesteld. Het voorstel over het Integraal Accommodatiebeleid voor het overige (maatschappelijk) vastgoed volgt medio dit jaar. Het IHP geeft aan de IKC's G.A. de Ridder en de Prinses Beatrixschool een hoge prioriteit. De visie- en planvorming voor (ver)nieuwbouw van beide IKC's op de locatie van IKC G.A. de Ridder is inmiddels gestart met als ambitieus doel in 2023 een nieuwe IKC met ruimte voor bewegingsonderwijs te gaan bouwen.

Lichtmasten openbare ruimte

Project	Lichtmasten openbare ruimte
Programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Taakveld	Verkeer en vervoer
Krediet	€ 900.000
Besteed	€ 100.000
Dekking	De structurele verhoging van de kapitaallasten van € 50.000 komt uit de begrotingsruimte.
Toelichting	De lichtmasten in de buitenruimte (onze lantarenpalen) zijn hoognodig aan vervanging toe. Met dit krediet kunnen we de aankomende jaren de noodzakelijke vervangingen realiseren.
Stand van zaken	In de volgende straten zijn de lichtmasten ouder dan 50 jaar en de armaturen ouder dan 20 jaar vervangen: · Bovensmilde – Kanaalweg · Smilde – pr. Clausstraat, De Sluiskampen, pr. Hendrikstraat, Pr. Bernhardstraat en Boerenlaan. · Hijken – Dorpstraat, Drift, Westeinde, De Hofkamp, De Woert, De Hoek, Brink, Molenkamp, Noordkamp en Meerweg.

Eikenprocessierups

Project	Eikenprocessierups
Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Exploitatiekosten	€ 35.000
Besteed	€ 35.000

Project	Eikenprocessierups
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	De bestrijding van de eikenprocessierups kost steeds meer. Op zich zelf zou dat aanleiding kunnen zijn om hier nu al structureel extra middelen voor beschikbaar te stellen. Toch kiezen we ervoor om u voor te stellen eerst nog enkele jaren de ontwikkelingen af te wachten. Daarmee ontzien we ook de beperkte structurele bestedingsruimte. We willen incidenteel voor 3 jaar € 100.000 beschikbaar stellen. Waarvan € 35.000 in 2021.
Stand van zaken	Dit voorjaar zijn 2587 eiken langs belangrijke woonwerk-routes preventief behandeld tegen eikenprocessierupsen. Dit is ongeveer 5,5% van het totale eiken langs wegen. Er zijn 7280 verwijderd (in 2020 3652nesten). In een aparte ronde zijn alle eiken in woonstraten zoveel mogelijk rupsvrij gemaakt. In het najaar zijn alle te snoeien eiken gecontroleerd op oude rupsennesten. Zo kunnen de boomverzorgers veilig hun werk uitvoeren.

Bomenbeheer

Project	Bomenbeheer
Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Exploitatiekosten	€ 159.000
Besteed	€ 159.000
Dekking	De incidentele verhoging komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	We hebben een achterstand in het bomenbeheer. Daarmee komt ook de (verkeers)veiligheid in geding. Voor de langere termijn verwachten we daarvoor structureel extra middelen nodig te hebben. We stellen u echter voor om eerst een aantal jaren incidenteel in te zetten. Om dan de stand van zaken te beoordelen. We willen incidenteel voor 3 jaar € 475.000 beschikbaar stellen. Waarvan € 159.000 in 2021.
Stand van zaken	Er zijn in 2021 ongeveer 8000 bomen gesnoeid in het buitengebied.

Overig

Project	Overige
Programma	Diversen
Taakveld	Diversen
Krediet Harm Smeengeschool	€ 252.000
Besteed	€ 0
Krediet Lift Zwembad	€ 10.000
Besteed	€ 3.211
Krediet Woonwagenbeleid	€ 105.000
Besteed	€ 41.066
Exploitatiekosten Woonwagen beleid	€ 20.000
Besteed	€ 9.817
Dekking	De structurele verhoging van de kapitaallasten van € 25.000 komt uit de begrotingsruimte en de incidentele verhoging van € 20.000 komt uit de algemene bestemmingsreserve.
Toelichting	Er zijn nog enkele kleinere uitgaven die we als gemeente de komende tijd moeten doen. Die betreffen het beleid voor woonwagens op de locatie Beilen, een BTW-betaling voor de Harm Smeengeschool en het vervangen van de lift in De Peppel.
Stand van zaken	**Woonwagenbeleid** De tijdelijke omgevingsvergunning voor drie extra standplaatsen is verleend. Er is gestart met de voorbereidingen van de aanleg. Daartoe loopt nu een aanbestedingsprocedure voor het plaatsen van een drietal prefab bergingen.Na beoordeling van de offertes kan de opdracht voor de levering en plaatsing worden gegund. Naar verwachting zal dit in het vierde kwartaal zijn beslag gaan vinden. **Harm Smeengeschool** De renovatie van de Harm Smeengeschool is in 2020 afgerond en de betaling inclusief BTW heeft plaatsgevonden. De raad heeft bij de najaarsnota 2020 besloten het krediet t.b.v. de BTW-betaling te verhogen (punt 5 najaarsnota 2020). Het krediet in de begroting 2021 kan hiermee vervallen. **Lift zwembad De Peppel** De lift is in de zomervakantie geplaatst.

Programmaverantwoording

Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Bestuur
	Mutaties reserves
	Resultaat van de rekening van baten en lasten
	Burgerzaken
	Beheer overige gebouwen en gronden
	Ondersteuning organisatie
	Treasury
	OZB woningen
	OZB niet-woningen
	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
	Overige baten en lasten

Programmadoelstelling

- Het goed besturen van de gemeente. Dit willen wij bereiken door inwoners te vertellen wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Raad en college betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid, zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Onze dienstverlening is eigentijds, waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij kiezen voor persoonlijk contact en zijn goed bereikbaar. Door korte lijnen leveren wij oplossingen op maat. Inwoners waarderen dat.
- Doorlopend werken we aan het verbeteren van de dienstverlening. We leren ervan wanneer inwoners niet tevreden zijn. Klachten nemen we serieus.
- Wij voeren een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: 'Beleidsindicatoren' deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- Plannen maken we met elkaar en bij voorkeur niet in het gemeentehuis. Dat doen we het liefst andersom: plannen komen vooral uit de samenleving. Inwoners en ondernemers nemen zelf verantwoordelijkheid. Als gemeente denken we mee. En als we zelf plannen maken, betrekken we de samenleving vanaf het begin.
- We letten bij alle plannen op de regels die gelden. Niet alles kan en mag. Dat vertellen we duidelijk en op tijd. Maar de nadruk ligt op hoe het wél kan. Het verminderen van regels hoort daarbij.

- We houden rekening met iedereen in onze gemeente. Inwoners en ondernemers kunnen gemakkelijk bij ons terecht. We zoeken actief contact met de jongeren. We dagen ze uit en geven ze ruimte om mee te doen.
- Bij onze dienstverlening staan de mensen centraal. We brengende dienstverlening op een hoog niveau. Dat betekent dat inwoners en ondernemers ook digitaal makkelijk, veilig en snel bij ons terecht kunnen.
- We blijven in onze gemeente verstandig met geld omgaan. Verstandig betekent: niet te snel en niet te veel geld uitgeven. En tegelijk: niet meer sparen dan nodig is.
- Inkomsten en leges moeten in verhouding staan tot de kosten. We houden de kosten zo laag mogelijk. We verhogen de OZB niet, behalve met de correctie voor inflatie.
- We gaan hard ons best doen om voor de plannen die we maken subsidies te krijgen. Subsidies zorgen voor extra geld, kennis en samenwerking.
- We zorgen ervoor dat inwoners onze begroting kunnen lezen en begrijpen. We gaan door met het nog beter leesbaar maken van de begroting. We gebruiken daarbij de digitale mogelijkheden die er zijn.

Verbonden partijen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
Vereniging Drentse Gemeenten
Bank Nederlandse Gemeente (BNG Bank)
Enexis
Waterleidingmaatschappij Drenthe
P10

Beleidskaders

Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa
Financiële verordening Midden-Drenthe (2016)
Controleverordening gemeente Midden-Drenthe (2012)
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe (2004)
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe” (2018)
Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2015)
Nota Reserves en Voorzieningen (2019)
Bouwplan: Dichtbij, Duidelijk en Daadkrachtig (2016)
Notitie Beschikbaar en Bereikbaar (2016)

Taakvelden

Taakveld Bestuur

Ontwikkelingen

- Op basis van een door de raad in 2020 vastgesteld plan van aanpak is gewerkt aan de totstandkoming van de bestuurlijke visie. Een kerngroep bestaande uit raadsleden, collegeleden en vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie heeft hierbij het voortouw genomen. De visie is in maart 2021 door de raad vastgesteld.
- Als gevolg van de maatregelen om het Coronavirus te beteugelen, is er tot juni 2021 digitaal vergaderd door de raad. Tot en met half november kon er fysiek worden vergaderd en daarna moest noodgedwongen er weer digitaal vergaderd worden. De strikt noodzakelijke advisering en besluitvorming kon zo gecontinueerd worden.
- De raad heeft in september 2021 de gedragscode integriteit vastgesteld. Hieraan zijn gesprekken over het concept voorafgegaan, die extern zijn begeleid.

Wat hebben we bereikt?

- Het uitvoeringsprogramma voor de raadsperiode 2018-2022 dat in 2019 is vastgesteld, is de basis voor de beleidsontwikkeling.
- In maart 2021 heeft de rekenkamercommissie het onderzoek naar overlast aangeboden aan de raad dat in april is besproken. In het najaar is een gezamenlijk Drents onderzoek gestart naar de effectiviteit van de lobbykracht van Drentse gemeenten richting het Rijk en Europa. De rekenkamercommissie Midden-Drenthe bereidt een onderzoek voor naar inwonersparticipatie dat begin 2022 is aangeleverd aan de raad.
- De aanbesteding voor een nieuw raadsinformatiesysteem en bestuursinformatiesysteem heeft in 2021 plaatsgevonden. Raadsleden hebben daarin geparticipeerd. In november 2021 is gestart met het nieuwe systeem. Daarin worden de vergaderingen van de raad ondersteund en ook voor inwoners toegankelijk gemaakt via een eigen website.
- De werkgroep Democrazy heeft de leerpunten van de pilot vertaald in een apart hoofdstuk van het Participatiebeleid. Dat is begin 2022 vastgesteld door de raad. De uitvoering van de pilot is opgepakt door de werkgroep samen met de school in Drijber en andere vertegenwoordigers. Dit is in maart 2022 gepresenteerd aan de raad. De pilot krijgt in de nieuwe raadsperiode een vervolg door middel van het installeren van een nieuwe werkgroep.
- Raadsleden worden zo veel mogelijk (gezien de Corona maatregelen meest digitaal) aan de voorkant van het beleidsproces betrokken, samen met inwoners en organisaties. Daarbij wordt op een interactieve manier gebruik gemaakt van verschillende werkwijzen (werkgroep, stuurgroep, werkbezoek, informatiebijeenkomst etc.). In 2021 hebben de informatiebijeenkomsten meer nadruk gekregen om raadsleden (vaak ook digitaal) goed te betrekken bij beleidsonderwerpen.
- Er is door de accountant goedgekeurde jaarrekening.
- In maart 2021 heeft de raad een nieuwe accountant aangewezen. Per 1 juli 2021 is BDO de nieuwe accountant. Dat is gebeurd via een aanbestedingsprocedure waarin raadsleden van de werkgroep Financieel overleg de raad hebben vertegenwoordigd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De raadsleden en commissieleden zijn gefaciliteerd en begeleid bij het digitaal vergaderen. Daarvoor zijn aan sommigen laptops in bruikleen beschikbaar gesteld en is geïnvesteerd in het anders inrichten van de raadszaal om op 1,5 meter afstand daar te kunnen vergaderen.
- De benoeming van de voorzitter van de rekenkamercommissie is met twee jaar verlengd.
- De griffie heeft gezorgd voor de implementatie van het nieuwe raadsinformatiesysteem in nauwe samenwerking met de leverancier en de collega's van facilitair en automatisering.
- Raadsleden zijn begeleid om te werken met nieuwe raadsinformatiesysteem.
- De voorbereidingen voor de verkiezingen zijn opgepakt in de vorm het maken van een Stemwijzer (Prodemos) het voorbereiden van een verkiezingsdebat etc.
- In 2021 is afscheid genomen van de raadsleden Van der Roest en Bent. De heer Leistra en mevrouw Van Dijken hebben hun plaats in de raad ingenomen. In november is afscheid genomen van burgemeester Damsma en per 1 december is de heer Bijl gestart als waarnemend burgemeester.
- In dit jaar heeft de raad in totaal 13 keer vergaderd en er waren 26 voorbereidende commissievergaderingen. Ten aanzien van de inzet van raadsinstrumenten hebben zes van de acht fracties in 2021 totaal 22 schriftelijke artikel 33 vragen gesteld richting het college (in 2020 waren dat er ook 22, in 2019 was het aantal 21 en in 2018 zijn er 39 formele schriftelijke vragen gesteld). Tijdens de raadsvergaderingen zijn in totaal 52 moties ingediend waarvan 28 bij een agendapunt, 17 bij de begroting en 24 moties vreemd aan de orde van de dag. Er zijn verder 11 amendementen ingediend.
- De werkgeverscommissie is in 2021 een aantal keren formeel bij elkaar geweest ten aanzien van griffieaangelegenheden. De raad heeft een verordening op de werkgeverscommissie vastgesteld. De drie functies van de griffie zijn beschreven en gewaardeerd. Maandelijks ontvangen de fractievoorzitters een update van de werkzaamheden zoals genoemd in het vastgestelde nieuwe griffiejaarplan voor 2021/2022.
- In overleg met het Seniorenconvent is afgesproken om in de nieuwe raadsperiode een werkgroep in te stellen ten aanzien van Bestuurlijke vernieuwing. Daarin wordt ook de herijking van het Reglement van Orde meegenomen.

Wat heeft het gekost?

Bestuur				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.812	1.849	1.799	50
baten	0	0	43	-43
resultaat	1.812	1.849	1.756	93

Taakveld Burgerzaken

Ontwikkelingen

- De samenleving verlangt van de (gemeentelijke) overheid dat zij al hun diensten digitaal aanbieden; eenvoudig te bereiken en laagdrempelig. Dat vraagt van ons als gemeente dat we daar meewegen en ons flexibel opstellen. De komende jaren zullen we ons blijven ontwikkelen.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben belangrijke stappen gezet om in 2021 onze inwoners een meer complete digitale dienstverlening aan te bieden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het doorontwikkelen van de digitale mogelijkheden om daarmee tegemoet te komen aan wensen, verwachtingen en behoeften van inwoners;
- In 2021 is er nieuwe dienstverleningsprogrammatuur geïmplementeerd. Daardoor is het voor de burger mogelijk digitaal een aanvraag in te dienen voor een reisdocument, een rijbewijs, uittreksels Basisregistratie personen (Brp) en het online doen van aangifte geboorte, melding van een voorgenomen huwelijk of partnerschapsregistratie, overlijden en verhuizingen;
- Voor de inwoner die digitaal minder vaardig is blijven we onze dienstverlening op maat aanbieden. Ook voor persoonlijk contact is ruimte.

Wat heeft het gekost?

Burgerzaken				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.032	1.020	974	46
baten	377	377	399	-22
resultaat	655	643	575	68

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Ontwikkelingen

- Jaarlijks bedragen de totale lasten van ons vastgoed ruim 8 miljoen euro. Aan de hand van het IHP en IAB gaan we ons vastgoed en/of functies verduurzamen.
- Samen met stakeholders (gebruikers, belangengroepen etc.) van ons maatschappelijk vastgoed gaan we fasegewijs aan een reële duurzame (toekomstgerichte) oplossing werken.
- In de periode tot en met 2025 staan 3 scholen in de planning die in aanmerking komen voor nieuwbouw. Dat zijn de IKC G.A. de Ridder en CKC Beatrix in Beilen en IKC De Bosvlinder in Hooghalen.

- De nieuwbouw voor twee scholen (IKC G.A. de Ridder, CKC Beatrix incl. een gymzaal) wordt gerealiseerd in ’t Stroomdalgebied, op of nabij de locatie van de huidige IKC G.A. de Ridder. Indicatie bouwperiode 2023-2024. In 2022 wordt met stakeholders de gebiedsvisie uitgewerkt.
- De uitkomst van de Dorpsvisie Hooghalen betrekken we bij de planvorming voor de (ver)nieuwbouw van IKC De Bosvlinder.
- Vier gebouwen staan voor verduurzaming en/of (ver)nieuwbouw in de investeringsagenda 2021-2025 vermeld. De MFA de Spil en zwembad de Smelte worden verduurzaamd. Bij de werkplaats/milieustraat en de Drenthehal gaan we uit van (ver)nieuwbouw.

Wat hebben we bereikt?

- Op 16 december 2021 heeft de gemeenteraad het Integraal Accommodatiebeleid 2021-2040 (IAB) vastgesteld als strategische afwegingskader over het toekomstperspectief van het gebouw (de ‘stenen’), waarbij we niet alleen gebouwen maar ook functies willen verduurzamen. Met het IAB kunnen we een meerjarenperspectief op te stellen voor de investeringen in het maatschappelijk vastgoed.
- De gronden die de gemeente in haar bezit heeft voldoen aan de regelgeving en een aantal toekomstige plannen zijn verder in ontwikkeling genomen.
- In 2021 is de nota grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026: Aan het Roer! vastgesteld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Getoetst of de m2 prijzen van de gemeentelijke gronden niet hoger zijn dan de marktprijzen.
- De complexen De Lindelaar en An de Boerbrink in Westerbork zijn 2021 in ontwikkeling genomen.

Wat heeft het gekost?

Beheer overige gebouwen en gronden				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	90	190	197	-8
baten	95	95	194	-99
resultaat	-5	95	4	91

Taakveld Ondersteuning organisatie

Ontwikkelingen

- Tot dit taakveld horen de kosten van de zogenaamde overhead. Dit wil zeggen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Dit taakveld is in het leven geroepen om een betere vergelijking tussen gemeenten mogelijk te maken.

Wat hebben we bereikt?

- De raad heeft inzicht in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Wij hebben alle activiteiten in beeld gebracht die onder de overhead vallen. Dit zijn kosten voor de ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën) en ondersteunende personen op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat). Onder overhead vallen daarom alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de uitvoerende diensten.

Wat heeft het gekost?

Ondersteuning organisatie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	10.040	11.067	11.742	-674
baten	98	98	158	-60
resultaat	9.942	10.969	11.584	-614

Taakveld Treasury

Ontwikkelingen

- Op 31-12-2021 hadden we geen kasgeldleningen lopen. Onze kasgeldlimiet bedraagt € 6,9 miljoen. De kasgeldlimiet geeft het maximum bedrag aan, waarvoor wij ons financieringstekort met kort geld mogen financieren. We maken op dit moment dus geen gebruik van deze kasgeldlimiet.

Wat hebben we bereikt?

- Dat we in 2021 hebben voldaan aan de Treasury bepalingen in externe wetgeving en de Financiële verordening.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Dit jaar hebben we geen langlopende geldleningen aangetrokken.

Wat heeft het gekost?

Treasury				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	-53	-37	400	-437
baten	864	753	918	-165
resultaat	-917	-790	-518	-272

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Ontwikkelingen

- De herijking van de verdeling van het gemeentefonds inclusief het nieuwe verdeelmodel sociaal domein is uitgesteld tot 2023. Per 1 januari 2022 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet van kracht. Het woonplaatsbeginsel regelt welke gemeente financieel verantwoordelijk is voor de jeugdhulp.
- De ontvangen coronacompensatie wordt verantwoord in het jaar dat ook de werkelijke betaling plaatsvindt. Aanvullende middelen, waarvan de verdeling nog niet in 2020 had plaatsgevonden, zijn in 2021 verantwoord.

Wat hebben we bereikt?

- Een geactualiseerd inzicht in de grootste inkomstenbron van de gemeente kort nadat een circulaire gemeentefonds van het ministerie werd ontvangen. Voor 2021 ging het om de meiciculaire, compensatiepakketten coronacrisis , de september- en de decembercirculaire.
- Hierbij zijn specifiek ontvangen middelen afzonderlijk in beeld gebracht. Evenals in 2020 zijn in 2021 corona compensatiemiddelen. Deze zijn aangemerkt als algemene middelen. De niet bestede middelen worden meegenomen naar 2022.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Met behulp van Pauw software per circulaire een geactualiseerde berekening en analyse gemaakt.
- Per circulaire de raad door middel van een brief geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen.
- De financiële effecten van de circulaires verwerken in de voor- en najaarsnota 2021, de jaarrekening 2021 en in de begroting 2022.

Wat heeft het gekost?

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	0	0	0	0
baten	53.612	55.957	56.661	-704
resultaat	-53.612	-55.957	-56.661	704

Taakveld Overige baten en lasten

Ontwikkelingen

- Er zijn geen directe ontwikkelingen.

Wat hebben we bereikt?

- Op dit taakveld zijn de baten en lasten begroot en verantwoord die we (nog) niet aan een specifiek taakveld konden toerekenen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De baten en lasten die niet kunnen worden toegerekend aan een ander taakveld zijn hier verantwoord.
  Het gaat onder andere om de posten als onvoorzien, nog niet aangewend gedeelte van de structurele bestedingsruimte, verrekening Btw Compensatiefonds (BCF), opbrengst inruil, vrijval van de restanten van in 2020 opgenomen transitoriaposten, Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden, bijdrage vanuit verkopen plan Nagtegael en coronabijdragen.

Wat heeft het gekost?

Overige baten en lasten				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	-533	-781	13	-794
baten	15	192	379	-187
resultaat	-548	-974	-104	-607

Taakveld Vennootschapsbelasting

Ontwikkelingen

- Geen nieuwe ontwikkelingen.

Wat hebben we bereikt?

- Dat we voldoen aan de regelgeving op het gebied van de VPB.
- Dat we tot en met 2020 een definitieve aanslag hebben ontvangen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We moeten voor 1 juni 2022 de aangifte Vennootschapsbelasting (Vpb) indienen. We kunnen uitstel vragen tot 1 november 2022.
- Het opstellen van aangifte voor 2021 vindt met externe ondersteuning halverwege 2022 plaats. Dan kunnen we zien of we net als voorgaande jaren geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Een eventuele betaling wordt ten laste de reserve bouwgrond gebracht.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	0	0	0	0
baten	0	0	0	0
resultaat				

Taakveld Mutaties reserves

Ontwikkelingen

- Voor de bestuursperiode is de nota reserves en voorzieningen geactualiseerd.

Wat hebben we bereikt?

- Dat het gebruik van reserves en voorzieningen conform de kaders hebben plaatsgevonden, zoals deze door de raad in de nota Reserves en voorzieningen zijn vastgelegd.
- Dat wij inzicht hebben in de hoogte en bestemming van de gemeentelijke reserves en voorzieningen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Op basis van genomen raadsbesluiten worden de toevoegingen en onttrekkingen geboekt.
- Per mutatie is zichtbaar ten laste of ten gunste van welke reserve de onttrekking of toevoeging plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

Mutaties reserves				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	3.068	16.461	16.451	10
baten	1.709	16.241	16.687	-446
resultaat	1.360	220	-236	456

Taakveld OZB woningen

Ontwikkelingen

- Coalitieakkoord: geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Rapport Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, werkgroep Herziening gemeentelijk belastinggebied: Bouwstenen (verruimen, verbreden en moderniseren) voor een beter belastingstelsel d.d. 1 mei 2020 op 18 mei 2020 aangeboden aan de Tweede Kamer. Tot nu toe zijn er nog geen voorstellen en/of besluiten voor herziening.

Wat hebben we bereikt?

- Alle bezwaren zijn binnen de wettelijk geldende termijn afgehandeld.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer waardoor aanslagen en WOZ-beschikkingen tijdig zijn opgelegd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belasting.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling corrigeren in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat heeft het gekost?

OZB woningen				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	416	443	-33	476
baten	3.730	3.808	3.828	-20
resultaat	-3.314	-3.365	-3.861	496

Taakveld OZB niet-woningen

Ontwikkelingen

- Coalitieakkoord: geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Rapport Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, werkgroep Herziening gemeentelijk belastinggebied: Bouwstenen (verruimen, verbreden en moderniseren) voor een beter belastingstelsel d.d. 1 mei 2020 op 18 mei 2020 aangeboden aan de Tweede Kamer. Tot nu toe zijn er nog geen voorstellen en/of besluiten voor herziening.

Wat hebben we bereikt?

- Alle bezwaren zijn binnen de wettelijk geldende termijn afgehandeld.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer waardoor aanslagen en WOZ-beschikkingen tijden zijn opgelegd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belasting.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling corrigeren in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat heeft het gekost?

OZB niet-woningen				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	174	174	52	122
baten	2.703	2.700	2.753	-53
resultaat	-2.529	-2.526	-2.701	175

Programma	Veiligheid
Taakveld	Crisisbeheersing en Brandweer Openbare orde en Veiligheid

Programmadoelstelling

- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Midden-Drenthe.
- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- Wij waarborgen de veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen, werken, recreëren of anderszins verblijven.
- Wij handhaven de regelgeving en de openbare orde. Daarmee beschermen we inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We willen dat onze inwoners zich veilig voelen. Op straat, in hun wijk, overdag, ’s avonds. Als het moet en kan, zorgen we dat het gevoel van veiligheid groter wordt.
- We zorgen als gemeente voor de veiligheid van onze inwoners. Inwoners hebben daarbij zelf een rol. Als overheid hebben we ook een eigen verantwoordelijkheid. Die maken we ook waar.
- Het is belangrijk dat we de politie en de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa’s) zien op straat. Als we de boa’s taken geven, zorgen we dat daarvoor voldoende boa’s beschikbaar zijn. En dat ze hun werk goed kunnen doen.
- We willen het politiebureau in Beilen openhouden. We beslissen daar als gemeente uiteindelijk niet over. Maar we gaan in gesprek met wie er wel over beslist. Het staat inmiddels vast dat het politiebureau in Beilen blijft bestaan.
- We hebben in Beilen al heel lang een instelling voor mensen die psychische problemen hebben. We blijven goed samenwerken met deze instelling. Tegelijk is er overlast door sommige bewoners. Die overlast moet minder worden. We spreken GGZ hierop aan.
- We hebben veel informatie over onze inwoners, ondernemers en organisaties. Die informatie is bij ons veilig. We zorgen ervoor dat de privacy in orde is.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Beleidskaders

Regionaal Beleidsplan Noord Nederland 2020-2023

Regionaal Crisisplan VRD

Hennepconvenant Noord Nederland (waaronder handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014

Algemene plaatselijke verordening Midden-Drenthe 2020

Verordening Leefomgeving Midden-Drenthe 2020

Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”

Taakvelden

Taakveld Crisisbeheersing en Brandweer

Ontwikkelingen

- **Brandweerzorg**

De gevolgen van de COVID-19 pandemie op de paraatheid van de 36 brandweerposten in Drenthe is minimaal geweest. Het hele jaar waren er voldoende gezonde brandweermensen beschikbaar om de brandweerzorg te garanderen. Hoewel er in 2021 binnen de mogelijkheden is geoefend, is er duidelijk minder geoefend dan andere jaren en zijn er gedurende het jaar zeer beperkt mogelijkheden geweest om aan sociale binding te doen. Net als in 2020 blijven als gevolg daarvan vakbekwaamheid en sociale binding onder druk staan.

Conform Europese regelgeving moet landelijk het onderscheid tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers bij de brandweer explicieter worden. De eerste fase van het onderzoek bestond uit het ontwikkelen van een denkrichting door een landelijke denktank hoe dit gerealiseerd kan worden. Deze opdracht is op 21 juni door het Veiligheidsberaad en de minister van Justitie en Veiligheid afgerond bevonden. De eerste bouwsteen van de ontwikkelde denkrichting wordt door de nieuwe stuurgroep ‘toekomstbestendig brandweerstelsel’ verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Dit gaat over het vervallen van verplichte beschikbaarheid voor brandweervrijwilligers.

- **Rampenbestrijding & crisisbeheersing**

De VRD blijft zich samen met de ketenpartners inzetten om de functionarissen die een rol hebben in de rampbestrijding- en crisisbeheersing op te leiden, te trainen en te oefenen. Dit gebeurt op een wijze die aansluit op de behoeften van de functionarissen en de ontwikkelingen in de maatschappij (bijvoorbeeld terrorismebestrijding).

- **Omgevingswet**

De komst van de Omgevingswet in 2023 heeft gevolgen voor bijvoorbeeld de advisering rond (ver)bouw van objecten door de brandweer en bij evenementen door brandweer en GHOR. Tot de inwerkingtreding van deze nieuwe wet geeft de VRD invulling aan haar advies- en toezichtstaak. Samen met gemeenten en ketenpartners bereidt de VRD zich voor op de invoering van deze nieuwe wet. Daarnaast moet in brede zin de eigen organisatie klaar zijn met de voorbereidingen om goed om te gaan met de nieuwe aanpak van “Ja, mits” in plaats van “Nee, tenzij”.

- **Veiligheid informatievoorziening en privacy**

Op het gebied van de veiligheid van informatievoorziening en privacy werken de VRD en GGD Drenthe nauw samen en is in 2021 gekozen voor een gezamenlijke aanpak om te komen tot een verbetering van de beveiliging. In 2021 was een sterke toename te zien van het aantal situaties van misbruik en oneigenlijk gebruik. Diefstal van data uit onze informatiesystemen door medewerkers; geautomatiseerde pogingen om toegang te krijgen tot onze netwerken en systemen; nepmails of nepsites bedoeld om de digitale identiteit van medewerker te verkrijgen en het plaatsen van software om schade om systemen te kunnen ‘gijzelen’ zijn zeer realistische dreigingen geworden.

Wat hebben we bereikt?

- **Bestrijding COVID-19.**

De crisisorganisatie, inclusief alle stafsecties hebben tot juni gewerkt in de omstandigheden van de lockdown. Vanaf het begin van de zomer was er meer mogelijk en ontstond er daarmee ook meer druk op bijvoorbeeld evenementenaanvragen. Er is veel tijd gestoken in het gezamenlijk optrekken om vanuit de gemeenten dezelfde lijnen te hanteren.

Uiteindelijk verliep COVID-19 toch weer anders en was met de opkomst van de omikronvariant in het najaar er weer een volgende golf van besmettingen. De crisisorganisatie was daardoor weer volledig in de benen. Het informatieknooppunt heeft een belangrijke rol vervuld in het vergaren van informatie, landelijk en regionaal en het realiseren van informatiebeelden over de crisis.

De GHOR heeft het hele jaar volop de aanpak van de COVID-19 crisis ondersteund. Dat gebeurde door een structurele rol in informatievoorziening, de coördinatie van de beschikbaarheid van capaciteit in de niet acute zorg en het ondersteunen van ad hoc situaties die om directe inzet van verschillende organisaties vroegen.

Bestuurlijke afstemming vond net als in 2020 plaats in het Regionaal Beleidsteam waar de twaalf Drentse burgemeesters zitting in hebben. Het RBT is 20 keer bij elkaar gekomen in 2021. In een klein Regionaal Crisisteam waarin de voorzitter van de veiligheidsregio en zijn plaatsvervanger zitting hebben met hun crisisadviseurs, vond elke week kort afstemming plaats over het verloop van de crisis. Met de opkomst van de deltavariant en de snelle verspreiding van het virus is ook gerichte aandacht georganiseerd voor specifieke doelgroepen, zoals asielzoekers. Er is hiervoor een aparte operationeel leider aangewezen die veel afstemming heeft gevoerd met de AZC's over de organisatie van quarantainevoorzieningen.

- **Brandweerzorg**

In 2021 is de basis gelegd voor het programma brandweerzorg dat in 2022 met brandweerposten wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Het programma heeft tot doel om Drentse brandweerzorg toekomstbestendig en rondom vrijwilligheid te organiseren.

Binnen de wisselende mogelijkheden die er waren is er het hele jaar geoefend binnen de brandweer om de vakbekwaamheid op peil te houden. Naast de algemene oefeningen zijn ook de bijscholingen ‘Basisprincipes brandbestrijding’ en ‘Uitruk op maat’ zoveel mogelijk doorgegaan. In 2021 is daarnaast gestart met een pilot opleiding ‘Oefenbegeleider’. Deze pilot loopt door tot in 2022.

In 2021 zijn er verschillende pilots gedraaid:

- Er is een pilot gestart waarin voor een incident de dichtstbijzijnde Officier van Dienst (OVD) gealarmeerd wordt. Daarmee wordt het vaste werkgebied van een OVD losgelaten. Evaluatie van deze pilot volgt in 2022.
- Daarnaast is er gezamenlijk met de veiligheidsregio’s Drenthe, Midden- en West-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland Zuid de pilot ‘brandweerchauffeur’ uitgevoerd. In de pilot wordt

onderzocht of het mogelijk is om vrijwilligers alleen als brandweerchauffeur op te leiden en in te zetten. Deze flexibele inzet van personeel helpt bij het op peil houden van de paraatheid van vrijwillige posten. Het evaluatierapport is naar verwacht in het eerste kwartaal 2022 gereed.

- **Rampenbestrijding & crisisbeheersing**

Meerdere recente crises hebben laten zien dat we met de standaard crisisorganisatie niet altijd uit de voeten kunnen. Het crisisplan en handboek crisisbeheersing zijn daarom in 2021 onder handen genomen om een crisisorganisatie neer te zetten die ook klaar is voor crises met maatschappelijke impact. Dit vergt een flexibele organisatie waarbij de VRD een regierol en/of netwerkrol vervult. Naast crisisbestrijding wordt ook ingezet op het signaleren van mogelijke veiligheidsvraagstukken die multidisciplinaire afstemming vragen. Informatiemanagement is hierbij belangrijk. De uitgangspunten van de vernieuwde crisisorganisatie zijn gedurende het jaar met alle crisisteams besproken en het concept crisisplan wordt in 2022 ter vaststelling voorgelegd aan het bestuur.

In 2021 is een start gemaakt met het project ‘Actualiseren Bevolkingszorg’ dat in 2022 verder uitgevoerd wordt. Doel van het project is om de processen binnen bevolkingszorg te actualiseren en waar nodig te moderniseren.

- **Omgevingswet**

Ook in 2021 is binnen het OPD (OmgevingsPlatform Drenthe) samengewerkt met gemeenten en andere ketenpartners aan de implementatie van de Omgevingswet en is een eerste test met de Omgevingstafel uitgevoerd.

- **Informatieveiligheid en cyber**

In 2021 is het structureel overleg vanuit de landelijke werkgroep Digitale ontwrichting en cyber opnieuw opgepakt. Ook heeft de samenwerking met de twee andere Noordelijks veiligheidsregio's nader vorm gekregen. In gezamenlijkheid met het Regionaal Bestuurlijk Politieoverleg Noord Nederland is vorm en inhoud gegeven aan het bestuurlijk overleg gericht op digitale ontwrichting en cyber. Daarnaast is op de bestuurlijke tweedaagse gesproken met de Drentse burgemeesters over landelijke ontwikkelingen en is de opdracht opgehaald om nader te verkennen wat de rol van de VRD zou kunnen zijn bij cyberincidenten. Tenslotte is in 2021 een begin gemaakt met de uitwerking van een Drentse handreiking.

Daarnaast is de toename van digitale criminaliteit aanleiding geweest om een aantal audits en self-assessments uit te voeren. Hierdoor is inzicht gekregen in het huidige niveau van de beveiliging. Dit leidt tot de conclusie dat de informatiebeveiliging van de VRD en GGD niet op orde is en dat het juist gebruik van privacygevoelige gegevens onvoldoende gewaarborgd is. Aanvullende maatregelen zijn nodig, waarvoor een Verbeterplan ‘Veiligheid Informatievoorziening en Privacy’ is opgesteld. Dit plan wordt begin 2022 voorgelegd aan de besturen van de VRD en GGD Drenthe.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Naast de hierboven genoemde zaken heeft de VRD onder andere het volgende gedaan.

- **Digitaal oefencentrum**

De beperkingen door COVID-19 hebben het gebruik van digitale technieken binnen het opleiden en oefenen versneld. In 2021 zijn alle digitale activiteiten voor vakbekwaamheid gebundeld in een digitaal oefencentrum. Het doel is om met digitale oefeningen de fysieke oefeningen te ondersteunen en de totale oefenbelasting waar mogelijk te verminderen. Deze ontwikkeling neemt een aantal jaren in beslag om te komen tot goede balans tussen digitaal oefenen, fysiek oefenen en mengvormen hiervan.

- **Organisatieontwikkelingsprogramma DOOR**

Het organisatieontwikkelingsprogramma DOOR (DoorOntwikkeling Organisatie) is begin 2021 gestart en pakt in samenhang vraagstukken omtrent samenwerken, inzetten op talent en waarderen op. Als onderdeel van DOOR is verkend of een ander waarderingsmodel kan worden ingevoerd dat beter aansluit bij de flexibiliteit en wendbaarheid. Uitgangspunt wordt om de toegevoegde waarde van de medewerker te waarderen. Dat kan niet als je functies waardeert, zoals met het huidige systeem. Een waarderingsmodel op basis van rollen past bij de ontwikkeling van de VRD. De keuze en implementatie vindt in 2022 plaats.

- **Controle en toezicht op brandveilig gebruik**

De hoeveelheid adviezen op omgevingsvergunningen bij nieuwbouw, verbouw en gebruik is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Daarnaast is wel is er een duidelijke stijging te zien in het aantal adviesaanvragen vanuit VvE's én adviesaanvragen in het kader van de energietransitie. Om in de toekomst op eenduidige wijze te kunnen adviseren én de koppeling met de repressieve dienst van de brandweer makkelijker te leggen is gestart met werken met een nieuwe adviestool: de RisicoAnalyseMonitor. Deze tool geeft inzicht in de interne organisatie van de klant en toont mogelijke incidentscenario's.

Er kon in 2021 geen controle plaatsvinden, alleen urgente controles zijn doorgegaan. Dit zijn de noodzakelijke nieuwbouwcontroles en controles op verzoek van een gemeente. Omdat er ruimte was in de capaciteit zijn medewerkers anders ingezet en hebben veelal een rol gespeeld in de COVID-19 pandemiebestrijding bij de VRD of GGD.

Wat heeft het gekost?

Crisisbeheersing en Brandweer				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.990	1.999	1.944	55
baten	0	15	0	15
resultaat	1.990	1.984	1.944	39

Taakveld Openbare orde en Veiligheid

Ontwikkelingen

Door de coronacrisis zijn de doelen voor 2021 ongewijzigd ten opzichte van de doelen die gesteld waren voor 2020. Voor 2020 waren een aantal doelen vastgesteld. Het vaststellen van het Integraal veiligheidsplan is daar één van. Dit Integraal veiligheidsplan is een samenwerking tussen de gemeenten Meppel, Westerveld en Midden-Drenthe en het doel was om deze in het eerste kwartaal van 2020 door de raad te laten vaststellen. Naast het vaststellen van het integraal veiligheidsplan was een andere belangrijke doelstelling het verder uitwerken van het thema ondermijning. In 2019 is hiervoor een ondermijningsbeeld opgesteld.

Wat hebben we bereikt?

- Al met al heeft de COVID-19 crisis ons tot op heden veel tijd en capaciteit gekost. Ook in 2021 ging er nog een gedeelte van onze tijd en capaciteit naar het bestrijden van de crisis. In tijden dat de horeca geopend was zagen we een grote piek in het aantal mensen dat naar Midden-Drenthe kwam en de horecagelegenheden bezocht. Dit zorgde ervoor dat er veel tijd is gestoken in de toezicht en handhaving op horecagelegenheden. Daarnaast is er in 2021 veel inzet geweest op de naleving van de coronamaatregelen zoals het gebruik van het corona toegangsbewijs (CTB).
- In 2021 hebben we besloten om de opstelling van het Integraal Veiligheidsplan (IVP) weer op te starten. De Veiligheidsmonitor is gestart in 2021. In april 2021 is de raad geïnformeerd over de Veiligheidsmonitor en de totstandkoming van het IVP 2022. Het IVP wordt in het najaar van 2022 ter vaststelling aangeboden aan de raad.
- Naast het IVP zijn we op beleidsmatig gebied ook gestart met het herzien van het Damoclesbeleid (beleid voor de sluiting van woningen en lokalen onder de Opiumwet). Ook dit beleid zal in 2022 ter vaststelling worden aangeboden aan de raad. In 2021 zijn er drie panden gesloten waar drugs is aangetroffen.
- In 2021 is er veel energie en tijd gestoken in de voorbereiding op de jaarwisseling 2021/2022. Er is een plan van aanpak gemaakt voor Hoogersmilde en daarnaast hebben er veel integrale overleggen plaatsgevonden voor de totstandkoming van het draaiboek.
- Afgelopen jaar zijn we gestart met de weerbaarheidsscan. Deze scan laat zien hoe weerbaar de gemeente is tegen ondermijning. Het eindresultaat van de scan wordt opgeleverd in 2022. De resultaten worden verwerkt in het plan van aanpak ondermijning en het IVP. hoe weerbaar je gemeente is tegen ondermijning

Wat heeft het gekost?

Openbare orde en Veiligheid				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	354	368	309	59
baten	13	13	11	2
resultaat	341	355	297	57

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Taakveld **Verkeer, wegen en water**

Programmadoelstelling

- Wij willen de openbare ruimte op zo'n manier inrichten en beheren dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.
- Wij willen een optimaal bereikbare gemeente zijn.
- Wij willen vanuit de nota "Midden-Drenthe op de goede weg!" de aankomende jaren zorgen voor het gewenste kwaliteitsniveau van onze wegen en bruggen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben als gemeente kort geleden beleid vastgesteld voor wegen en bruggen. Dat beleid gaan we zorgvuldig uitvoeren. We letten goed op of we daarin tegen praktische knelpunten aanlopen. Die gaan we oplossen.
- We zijn een belangrijke fietsgemeente. Op dit moment wordt er gewerkt aan een fietsroute op de VAM-berg. We gaan kijken hoe we die route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt.
- We zorgen voor veilige verkeersroutes naar de scholen. Dat zelfde doen we voor routes naar sportvelden en andere gebouwen waar activiteiten zijn.

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

Beleid Onderhoud wegen en bruggen Midden-Drenthe op de goede weg! 2018-2028
Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan (GVVP 2012)
Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”

Taakvelden

Taakveld Verkeer, wegen en water

Ontwikkelingen

- **Samen richting nul verkeersslachtoffers**

In Nederland vallen elke dag twee doden in het verkeer. In Drenthe komt er gemiddeld elke veertien dagen iemand om in het verkeer. Jaarlijks raken honderden mensen ernstig gewond. Harde cijfers, maar het zijn niet alleen cijfers. Het zijn familieleden, vrienden of collega's van ons die soms levenslang de gevolgen van een verkeersongeluk met zich meedragen. Uit cijfers van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) blijkt dat de laatste jaren het aantal ernstige verkeersslachtoffers toeneemt, dat geldt ook voor Drenthe en ook voor onze gemeente Midden-Drenthe. Om dit tij te keren is de Mobiliteitsraad Drenthe (voorheen Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe) de campagne 'Samen richting Nul verkeersslachtoffers!' gestart. De Mobiliteitsraad Drenthe is een overlegorgaan waar de wethouders van de Drentse gemeenten, de gedeputeerde van de provincie en de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Noord in vertegenwoordigd zijn.

- **Duurzame mobiliteit**

In Nederland hebben we afgesproken dat we de uitstoot van CO_2 in 2030 willen beperken met 49% ten opzichte van de uitstoot in 1990. De EU-doelstellingen voor 2030 zijn een vermindering van de CO_2-uitstoot met ten minste 40%.
Om deze doelstellingen te halen moeten we ook op gemeentelijk niveau ons steentje bijdragen om zo onze mobiliteit ook in de toekomst mogelijk te maken. Op elk schaalniveau moeten we daarvoor het bestaande mobiliteitssysteem fundamenteel veranderen. We moeten op zoek naar een duurzame mobiliteit die veilig, comfortabel en minder belastend is voor het milieu. Hiervoor hebben we gezamenlijk met de andere Drentse gemeenten het Regionaal MobiliteitsPlan 1.0 (RMP 1.0) opgesteld. Dit RMP 1.0 is een startdocument die we doorontwikkelen tot een RMP 2.0 (over verder) Wij zetten daarom stevig in op stimuleringsmaatregelen voor de fiets, elektrificering, het gebruik van duurzame brandstoffen en de aanleg van een duurzame infrastructuur. Een duurzaam bereikbaar Midden-Drenthe, Drenthe en Nederland, daar gaan we voor.

- **Klimaatadaptatie**

Het klimaat verandert. De afgelopen jaren waren de zomers droog en heet, terwijl de zware zomerse buien tot wateroverlast leiden. Deze effecten hebben invloed op onze leefomgeving, waardoor we ons zullen moeten aanpassen aan de veranderingen die nu al merkbaar zijn. Het aanpassen aan het klimaat (klimaatadaptatie) zal een steeds grotere rol hebben op onze leefomgeving.

Extreem weer heeft ook invloed op de onderhoudstoestand van de wegen. Door lange droogtes zakt het grondwater, waardoor de ondergrond onder de wegen ook verzakt. Dit betekent dat er meer en diepere schades zijn aan de wegconstructies en de fundering van de weg.

- **Grootschalig onderhoud vijver Noordveen Beilen**

De vijver Noordveen is aangelegd bij de ontwikkeling van de woonwijk rondom de straten Veldakker en Breekamp. Met het aanpakken van grootschalig onderhoud aan deze twee waterpartijen dragen wij bij aan een prettige leefomgeving. Door een natuurlijk proces vindt er slibvorming plaats op de bodem van de vijver. Het komende jaar worden de voorbereidingen gestart voor het baggeren van dit slib. Deze onderhoudswerkzaamheden zullen uiteindelijk een positieve bijdrage leveren aan een betere biodiversiteit, een betere waterkwaliteit en een betere doorstroming van het oppervlaktewater.

- **Grootschalig onderhoud vijver Haven Beilen**

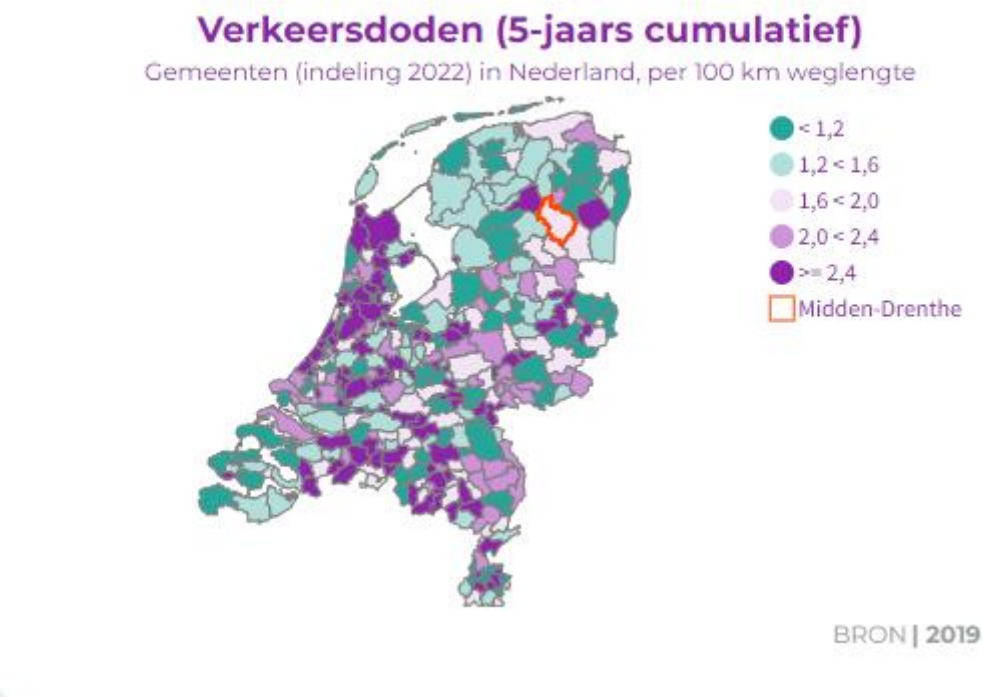
Waterschap Drents Overijsselse Delta is momenteel onderhoudswerkzaamheden aan het Linthorst Homankanaal aan het voorbereiden. Deze watergang zal tussen de spoorlijn bij Nagtegael en de A28 worden gebaggerd. De Haven in Beilen is in eigendom en beheer van de gemeente Midden-Drenthe. Met het waterschap zal worden samengewerkt om het slib te baggeren, zowel in het kanaal als in de Haven. Dit groot onderhoud aan het kanaal en de Haven zal uiteindelijk een positieve bijdrage leveren aan een betere biodiversiteit (waterkwaliteit) en een betere doorstroming van het oppervlaktewater.

Wat hebben we bereikt?

- **Verkeersslachtoffers**

Verkeer en de cijfers over verkeer zijn van veel factoren afhankelijk. In een jaar met veel gladheid en laagstaande zon kunnen er meer ongevallen zijn dan anders. Daarom is het van belang om dit soort cijfers over een langere periode te bekijken. In 1970 waren er in Nederland 3.500 verkeersdoden. In 1998 nog 1.149. Met veel maatregelen, op landelijk en lokaal niveau hebben we dit weten terug te dringen naar 610 in 2019 (De cijfers van 2021 zijn op dit moment nog niet beschikbaar). Dat zijn er 51 minder dan in 2019.
De cijfers voor de gemeentelijke wegen zijn erg laag. Daarom kijken we ook naar provinciale en landelijke cijfers. Van de dodelijke slachtoffers is landelijk gezien één derde in de auto en één derde op de fiets. Hoewel we in de gemeente kleine aantallen hebben lijkt het dat wij deze trend ook volgen.

Wanneer we onze gemeente vergelijken met Nederland, Drenthe en gemeenten met 25.000-50.000 inwoners valt op dat wij meer verkeersongevallen en fors meer verkeersdoden hebben.

Wanneer wij het aantal verkeersdoden bekijken per 100 km weglengte zien we het beeld verschuiven. Wij hebben 1,8 verkeersdoden per 100 km weglengte en vallen daarmee, op basis van de onderverdeling, in de middenmoot.

Onderhoud wegen

De gemeente Midden-Drenthe heeft als grote plattelandsgemeente een fors areaal aan wegen in beheer. Als wegbeheerder is de gemeente verantwoordelijk en aansprakelijk voor goed onderhoud. Daartoe worden jaarlijks onderhouds- en reconstructiewerkzaamheden uitgevoerd.
De uitgangspunten van het beleid staan beschreven in het beleidsstuk “Midden-Drenthe op de goede weg! – Beleid onderhoud Wegen en Bruggen 2018 – 2028”.
Samengevat komt het beleid er op neer dat we onze wegen, paden , bermen, bruggen en andere kunstwerken op het standaardniveau B onderhouden. Fietspaden en fietsroutes onderhouden we op het hogere niveau A, evenals centrumgebieden en gebieden met een bijzondere status. Wegen met een beperkte verkeersfunctie onderhouden we op een lager niveau dan standaard, niveau C.
We hebben circa 1000 km bermen. Door actief bermonderhoud proberen we de bermen zoveel mogelijk in een goede staat te houden. Door weers- en verkeersinvloeden kunnen we dit echter niet altijd op elk moment garanderen en ontstaan er op sommige plekken zachte drassige bermen. Langs drukke wegen en landbouwroutes leggen we bermverharding en passeerhavens aan voor het verbeteren we de uitwijkmogelijkheden voor het verkeer. Dit betekent dat verkeer niet in de drassige berm hoeft uit te wijken en voorkomen we verkeersonveilige situaties.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	181	186	186
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	363	316	325
Investering wegen en fietspaden	4.107	2.613	1.758
Investering graskeien en passeerhavens	359	833	473

- **Klimaatadaptatie**

De afgelopen jaren heeft de gemeente Midden-Drenthe verder invulling gegeven aan het thema klimaatadaptatie. In een regionaal samenwerkingsverband is gewerkt aan het inzichtelijk maken van de effecten van de thema's droogte, hittestress, wateroverlast en overstromingen. Dit is vertaald in een klimaatatlas (opgeleverd in 2020). In 2021 en 2022 is gewerkt aan dialogen met regionale stakeholders om deze klimaatatlas te toetsen. Dit heeft ertoe geleid dat eind 2021 de regionale adaptatiestrategie (RAS) en uitvoeringsagenda is vastgesteld. Hierin zijn de visie, doelstellingen en maatregelen benoemd. De uitvoeringsagenda met maatregelen heeft een looptijd tot en met 2027. In 2022 wordt invulling gegeven aan het opstellen van de lokale adaptatiestrategie (LAS) met uitvoeringsagenda. Hierin kunnen we concreet de ambities van de gemeente Midden-Drenthe vormgeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- **Infrastructuur**

Om de verkeersveiligheid en de duurzame bereikbaarheid te verbeteren hebben we verschillende maatregelen uitgevoerd, van klein tot groot. Hieronder beschrijven we een aantal projecten en werkzaamheden.

- **Aanleg Rotonde A28, afrit 30**

Afrit 30 van de A28 is de hoofdtoegang van het snelwegnetwerk voor Midden-Drenthe. Het ontsluit Beilen, met de bedrijventerreinen Ossebroeken, Dambroeken en de Zuidmaten. Het distributiecentrum van de Jumbo ligt onder aan de afrit. Ook is dit een belangrijke toegang voor de dorpen en een groot deel van het buitengebied rond Beilen. Onder aan de westelijke afrit was al een rotonde. In 2020 hebben we een rotonde aangelegd op de oostelijke afrit 30 van de A28. Hiermee is de doorstroming en de verkeersveiligheid enorm verbeterd.
In 2022 ronden we de laatste werkzaamheden van het project af, waaronder de plaatsing van het Boertje nabij de rotonde. Het boertje moet grondig gerestaureerd worden. In 2021 hebben we samen met de historische vereniging en stichting de Boer gezocht naar replica van "het Boertje" Deze hebben we gevonden en de verwachting dat er medio 2022 een replica is.

- **Herinrichting Westeinde-Hoofdstraat-Oosteinde Westerbork**

Als laatste project van het totaalverbetering van de infrastructuur in en rond Westerbork hebben we in 2021 de herinrichting van het Westeinde-Hoofdstraat-Oosteinde afgerond. Bij deze herinrichting hebben we stevig ingezet op de fiets, waarbij we in het profiel ook rekening hebben gehouden met de passeerbaarheid van landbouwvoertuigen en openbaar vervoer. Rond de zomer van 2022 houden we nog een evaluatie met bewoners en belangenpartijen.

- **Geluidsscherm Spier**

In 2021 hebben we een nieuw geluidsscherm langs de A28 bij Spier gebouwd.

- **Eekhoutswijk**

Tijdens inloopbijeenkomsten voor het realiseren van passeerhavens hebben meerdere aanwonenden van de Eekhoutswijk aandacht gevraagd voor de snelheid van het verkeer op de Eekhoutswijk. Als proef hebben we twee drempels aangelegd waar personenauto's voor moeten afremmen, maar landbouwverkeer gewoon overheen kan rijden. Begin 2021 hebben we deze maatregelen

geëvalueerd. De belangen van aanwonenden en bedrijven liggen behoorlijk ver uit elkaar. We proberen overeenstemming te bereiken voor extra maatregelen, die draagvlak hebben bij beide belangen.

- **Spoorwegovergangen**

Op 22 mei 2020 is er helaas een ongeval geweest op een onbewaakte spoorwegovergang tussen Hooghalen en Beilen, waarbij de machinist is omgekomen. Na het ongeval is er een intensieve samenwerking ontstaan tussen de grondeigenaar, NS, ProRail en de gemeente om het probleem op te lossen. Na de zomer 2020 is er een noodweg aangelegd, waardoor de twee onbewaakte spoorwegovergangen tussen Hooghalen en Beilen gesloten konden worden. In 2021 is de definitieve weg aangelegd.

Op 12 januari 2021 is er helaas ook een ongeval geweest op een onbewaakte spoorwegovergang tussen Wijster en Beilen, waarbij een bewoonster is omgekomen. Na het ongeval is er een intensieve samenwerking ontstaan tussen de grondeigenaar, NS, ProRail en de gemeente om het probleem op te lossen. We verwachten dat ook deze spoorwegovergang op termijn gesloten kan worden, het proces daarvoor loopt. Dan hebben we in onze gemeente geen onbewaakte spoorwegovergangen meer.

- **Noord-zuidroute Beilen**

Één van de onderdelen uit het uitvoeringsprogramma is de Noord-Zuidroute door Beilen. Om de randvoorwaarden en de bandbreedte te bepalen is er begin 2020 een bijeenkomst met raadsleden gehouden. Om een beeld te krijgen wat inwoners en verkeersdeelnemers belangrijk vinden is er in het najaar van 2020 een enquête uitgezet. Met de resultaten zijn we in 2021 gestart om de plannen uitwerken.

- **Fietsplan**

Voor de zomer van 2021 heeft de commissie opiniërend gesproken over het fietsplan. Hierbij heeft de commissie nadrukkelijk gevraagd om uitgebreide participatie met onder andere de verschillende dorpsbelangen in onze gemeente. Naar verwachting kan het definitieve fietsplan medio 2022 vastgesteld worden.

- **Laadpalen**

In 2018 is een concessie voor het plaatsen van 1000 laadpalen in de provincie Drenthe en Groningen gestart. Veel gemeenten in Groningen en Drenthe doen mee met deze concessie, zo ook wij. Voor een periode van 3 jaar worden de laadpalen geplaatst door de concessiehouder. We zien de laatste tijd dat de aanvragen van particulieren stijgen. We zijn als gemeente binnen deze concessie in 2021 gestart om circa 15 laadpalen te plaatsen op strategische plekken.

- **Scan Civiele Projecten**

Als gevolg van de overschrijding bij de Rotonde A28 heeft de gemeenteraad gevraagd om meer inzicht te krijgen in de civiele projecten. In de zomer en het najaar van 2020 hebben we een scan uitgevoerd op de civiele projecten. Als vervolg op de Scan Civiele Projecten heeft de raad voor de zomer van 2021 een besluit genomen over de Keuzenota Civiele Projecten.

- **Gedragsbeïnvloeding**

Een duurzame veilige bereikbaarheid realiseer je niet alleen door in infrastructuur te investeren. Daarom heeft Mobiliteitsraad Drenthe afgesproken om naast de investeringen in infrastructurele maatregelen ook te investeren in gedragsbeïnvloeding. De gemeentes investeren 1 euro per inwoner en de provincie doet hier een euro bij. De gedragsbeïnvloedingsprojecten voeren wij in regioverband uit. In totaal hebben wij in de regio Zuid-west Drenthe een budget van ruim € 300.000. Enkele projecten die we in onze regio Zuid-west Drenthe vaak jaarlijks uitvoeren: Fietsverlichtingscampagne, Fietscontrole, Veilig door 't dorp, Mobiel in de hand, fiets aan de kant, Streetwise, Verkeersouders, Alcohol en drugs in het verkeer, Oppoetsen en bijtanken, Training veilig landbouwverkeer, Scootmobielcursus, Seniorenbeurs mobiliteit en veiligheid.
Door de coronacrisis hebben we een aantal onderdelen niet uit kunnen voeren, met name op scholen. We hebben daarom samen, en in overleg, met de regio en de provincie meer ingezet op algemenere campagnes en gedragsbeïnvloeding via online tools.

- **Verkeersveiligheid Beilervaart**

Op 1 juli 2021 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen om in overleg met aanwonenden en belanghebbenden en deskundigen een oplossing in veiligheid van fietsers langs de Beilervaart zo veel mogelijk te waarborgen. de tweede helft van 2021 hebben we met verschillende belangenpartijen gesprekken gevoerd. In gezamenlijkheid hebben we denkrichtingen ontwikkeld en hebben we deze op hoofdlijnen uitgewerkt. We verwachten dat we medio 2022 een uitgewerkt plan aan de gemeenteraad kunnen voorleggen.

- **Borkerhout**

Samen met het burgerinitiatief Borkerhout hebben we in 2021 stappen gezet om de wijk een upgrading te geven. We hebben onder andere een enquête gehouden onder de bewoners van de wijk. De resultaten hiervan werken we uit ineen concreet plan. We verwachten dat we in de eerste helft van 2022 de resultaten aan de bewoners kunnen presenteren.

- **Onderhoud wegen**

In 2021 zijn o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

Bermverharding en passeerhavens:

- Het Noorden
- Kymmelswijk
- Middenlinie
- Holthe (vanaf 41 → Beilerweg)
- K. Brokweg
- Orvelterveld
- Spekdiek
- Jonkerswijk
- Evert Hendriksweg
- Leemdijk
- Rietakkersweg
- Holthe (vanaf 33 → 38)

- Westerborkerveld
- Schapendijk

Elementen onderhoud:

- Wollegras, Bovensmilde (voetpad)
- Laaghalerstraat, Hooghalen
- Stengelingstraat, Hooghalen
- Eursingerstraat, Westerbork
- Masterplan Orvelte
- Dikningestraat, Beilen
- Schoolstraat, Beilen
- Borkerhout, Westerbork
- Hamveld, Wijster

Asfaltonderhoud:

- Beilervaart, incl. bermbeton
- Suermondsweg, Smilde incl. bermbeton
- De Steegde, Hooghalen
- Westeres, Zwiggelte
- Essenmaat, Zwiggelte
- Beilerstraat Wijster
- Smilderweg, Hooghalen
- P-plaats Bernhardstraat, Smilde
- Freesvakken Beilervaart

Slijtlagen:

- Grietmanswijk, Bovensmilde
- Beilerstr/Dorpsstraat, Hijken
- Nieuwe Es, Wijster
- Oude Beilerweg, Westerbork

In 2021 hebben we een inhaal slag gemaakt, doordat in 2020 niet alle werkzaamheden konden worden uitgevoerd door maatschappelijke ontwikkelingen, zoals meer inspraak, een langere voorbereidingstijd en de coronaperikelen. In 2021 hebben we € 550.000,- naar voren getrokken i.v.m. aanbrengen wegvak tussen brug 3 en 4 v/d Beilervaart. Dit i.v.m. de stroefheid v/h wegdek. (onveilige situatie in de wintermaanden)
Ondanks dat we een inhaalslag hebben gemaakt lukt het ons (budgettair) niet om alle maatregelen , die nodig zijn volgens de weginspecties, uit te voeren. In 2022 wordt een memo/collegevoorstel voorbereid waarom en hoe we hiermee om moeten gaan.

- **Grootschalig onderhoud vijver Pinksterbloem Beilen**

De vijver Pinksterbloem is eind van de vorige eeuw aangelegd bij de ontwikkeling van de woonwijk rondom de Pinksterbloem, Boterbloem, Speenkruid en Kalmoes. Met het aanpakken van grootschalig onderhoud aan de waterpartij Pinksterbloem dragen wij bij aan een prettige leefomgeving. Door een

natuurlijk proces vindt er slibvorming plaats op de bodem van de vijver. In 2020 zijn de voorbereidingen gestart voor het baggeren van dit slib en in 2021 is de uitvoering gestart. Dit vond plaats na overleg met de buurt. In maart 2022 zijn alle werkzaamheden afgerond, inclusief het aanleggen van een natuurvriendelijke oever langs de Linthorst Homanweg. Met het afronden van het groot onderhoud aan de vijver Pinksterbloem wordt een positieve bijdrage geleverd aan een betere biodiversiteit en een betere doorstroming van het oppervlaktewater.

Wat heeft het gekost?

Verkeer, wegen en water				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	5.607	5.606	5.481	125
baten	129	144	314	-170
resultaat	5.478	5.462	5.167	295

Programma	Economie
Taakveld	Fysieke bedrijfsinfrastructuur Bedrijfsloket en -regelingen Economische promotie

Programmadoelstelling

- Wij willen de werkgelegenheid bevorderen en behouden en wij willen de arbeidsdeelname bevorderen, zodat inwoners (jong en oud) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
- Wij willen de bestaande bedrijfsgelegenheid behouden en zo mogelijk uitbreiden, zodat lokaal zoveel mogelijk arbeidsplaatsen beschikbaar zijn.
- Wij willen het vestigingsklimaat op orde is. Goede bereikbaarheid en infrastructuur zijn hierbij belangrijke faciliteiten.
- Wij willen zodanig faciliteren van ondernemers bij uitbreiding, vernieuwing of nieuwbouw binnen de bestaande regelgeving dat van ondernemerszijde weinig drempels worden ervaren.
- Wij bieden faciliteiten aan en creëren voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- Ondernemers die plannen hebben ondersteunen we graag. We doen ons best om meer bedrijven in Midden-Drenthe te krijgen. We zetten ons ervoor in dat er meer werk in onze gemeente komt.
- En als we inkopen, geven we een kans aan ondernemers uit onze eigen gemeente. Bij al deze acties houden we ons aan de regels: we mogen bedrijven niet zomaar voortrekken.
- Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe. Dat bouwen we met elkaar. Het blijft goed wonen, werken en ontspannen in Midden-Drenthe!
- De tarieven van de Toeristenbelasting blijven vier jaar lang gelijk. We rekenen de inflatie niet door in deze belasting. We gaan met de ondernemers in gesprek.
- Hoe gaan we als gemeente om met onze vakantieparken? Hoe gaan we om met mensen die daar zonder toestemming wonen? Bij deze vragen gaat het erom: hoe zijn we als gemeente een betrouwbare overheid?
  We willen parken die het goed doen bij toeristen graag in stand houden. We gaan uitzoeken wat we als gemeente kunnen doen om daarbij te helpen.

1. We gaan een proef (een pilot) doen met een park waar veel mensen gewoon wonen.
2. We gaan daarvoor in gesprek met de Vereniging van Eigenaren (VVE). We gaan ook in gesprek met de mensen die niet bij een VVE horen.

Maar voor elk park zoeken we oplossing die het beste bij dát park past. Maatwerk dus. De oplossing moet helpen bij alle problemen op een park: veiligheid, openbare orde en wonen.

Verbonden partijen

Bedrijvencentrum Ossenbroeken VOF
Recreatieschap Drenthe
Zonnepark Leemdijk

Beleidskaders

Nota grondbeleid 2016-2020
Landbouwontwikkelingsvisie
Masterplan Beilen Centrum
Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022
Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”

Taakvelden

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ontwikkelingen

- Ondanks de pandemie herstelde de Nederlandse economie zich in 2021 grotendeels. Dat werd onder andere duidelijk door de flink toegenomen vraag naar mogelijkheden voor het vestigen van bedrijven in onze gemeente vanuit uiteenlopende sectoren.
- Het faciliteren van ondernemers door woon-werklocaties uit te geven is niet meer mogelijk. De laatste kavels die hiervoor geschikt zijn, zijn begin 2021 verkocht.
- De effecten van de pandemie, de klimaataanpak en ook de stikstofaanpak voor het bedrijfsleven op de middellange termijn zijn nog onzeker.

Wat hebben we bereikt?

- Alle bedrijventerreinen in de gemeente zijn bijna vol. Er waren eind 2021 in totaal nog zes kavels beschikbaar. Daarom zijn we bezig met de voorbereidingen om Ossebroeken fase II in Beilen te ontwikkelen door een nieuw bestemmingsplan voor te bereiden en ruimte te bieden aan bedrijven die aandacht hebben voor duurzaamheid.
- De behoefte aan bedrijventerreinen is zowel kwantitatief als kwalitatief beter in beeld gekomen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Kavels verkocht
- De voorbereidingen voor het bestemmingsplan Ossebroeken fase II zijn opgestart en deels uitgevoerd.
- De lokale behoefte is beter in beeld gebracht.

Wat heeft het gekost?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	191	191	341	-149
baten	191	191	466	-275
resultaat	0	0	-125	125

Taakveld Bedrijfsloket en -regelingen

Ontwikkelingen

- **Coronamaatregelen**
  In samenspraak met de andere Drentse gemeenten zijn ook in 2021 maatregelen genomen om ondernemers te ondersteunen. Deze steunmaatregelen waren aanvullend op de maatregelen van het Rijk en de lokale inkomensondersteuning. Het ging om: uitstel belastingen en heffingen, tijdelijke verruiming winkeltijden, opschorting van venstertijden bevoorrading, versnelde betaling facturen, opschorting inning huur, pacht, vorderingen, beheersvergoeding, snellere uitbetaling subsidies voor ondernemers, verruiming indieningstermijnen subsidieregelingen, stimulering lokale inkoop en vergunningen die van belang zijn voor het behoud van werk en banen kregen een hogere prioriteit. Ook keerden we vanwege een Rijksregeling via de Veiligheidsregio vergoedingen uit voor de controle van de coronatoegangsbewijzen. Via de gemeentelijke informatiepagina's werd aan ondernemers bekend gemaakt welke regelingen er waren op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau en waar je deze kon aanvragen. Daarnaast gaf het ondernemersloket "Ik ben Drents ondernemer adviezen aan hen die wat extra hulp konden gebruiken. Het loket verzorgde overzichten met handige tools die ondernemers door de Coronacrisis konden helpen.

- **Dienstverlening**
  Voor ondernemers in Midden-Drenthe is er één herkenbaar ondernemersloket: "Ik ben Drents ondernemer" (IBDO). Dit loket kreeg in 2021 een verdere impuls. IBDO kent nu een breed scala aan dienstverlening. Bij IBDO kunnen ondernemers met hun individuele vraag terecht bij de adviseurs, er zijn (digitale) netwerkbijeenkomsten en speciale programma's waar ondernemers samen met studenten onderzoeken waar kansen liggen voor bijvoorbeeld het exporteren van hun product of dienst. Naast individuele trajecten op maat, kunnen ondernemers hier van elkaar leren. En zeker ook van het onderwijs, waar hedendaagse kennis en jonge potentiële arbeidskrachten het bedrijfsleven verder kunnen brengen om nog meer klaar te zijn voor de toekomst. De OndernemersFabriek Drenthe en Kennispoort Drenthe zijn geïntegreerd in IBDO. De plannen voor het vervolg van IBDO zijn samen met de andere Drentse gemeenten, vertegenwoordigers van het Drentse bedrijfsleven, onderwijsinstellingen NHL Stenden Hogeschool, Drenthe College, Alfa-college en de Hanzehogeschool uitgewerkt. Het doel van deze samenwerking is een sterker, slimmer en groener MKB met impact.

Wat hebben we bereikt?

- **Koers en uitvoeringsagenda economie Midden-Drenthe 2020-2024**
  In 2021 kon slechts beperkt invulling worden gegeven aan de koers en uitvoeringsagenda vanwege de beperkingen door corona. Wel is er gebouwd aan de opbouw van een netwerk zodat zodra die beperkingen worden opgeheven de uitvoeringsagenda weer voortvarend ter hand kan worden genomen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- **Koers en uitvoeringsagenda economie Midden-Drenthe 2020-2024**
  De koers en uitvoeringsagenda zijn tot stand gekomen op basis van een participatietraject met alle ondernemersverbanden in voorgaande jaren.

- **Uitstel belastingen en heffingen**
  In 2021 zijn op grond van de coronamaatregelen 10 betalingsregelingen / uitstel van betalingen verleend voor de betaling gemeentelijke belastingen en heffingen.

Wat heeft het gekost?

Bedrijfsloket en -regelingen				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	196	206	152	54
baten	63	63	58	5
resultaat	133	143	94	49

Taakveld Economische promotie

Ontwikkelingen

- **Ontwikkelingen**
  Ons platteland leeft! Het belang van de vrijetijdssector in Midden-Drenthe als bron van inkomsten, werkgelegenheid, het in stand houden van voorzieningen in de dorpen en daarmee een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor onze inwoners is groot en kan nog veel groter worden. Daarom is het belangrijk dat zowel de provincie, gemeente, het toeristische platform (VTRB) en de ondernemers blijven investeren in de kwaliteit van het toeristisch-recreatieve product. De uitdaging voor de komende jaren is om – met de veranderende wensen van de bezoekers en bewoners – onze mooie plattelandsgemeente nog aantrekkelijker te maken en te houden.
  In de Koersnota Vrijetijdseconomie 2018-2022 en het coalitieakkoord 2018-2022 van het college worden stevige ambities geformuleerd voor de economie van de vrije tijd: meer banen, meer bestedingen en meer overnachtingen.

  In 2021 was COVID-19 wederom volop van invloed voor de recreatiesector. Dit heeft er voor gezorgd dat we op allerlei vlakken hebben moeten schakelen. Voor sommige ondernemers heeft de pandemie hen geen windeieren gelegd; veel Nederlanders gingen in 2021 in Nederland op vakantie en wisten met regelmaat onze provincie te vinden. Dit zorgde voor volle campings, restaurants en vakantieparken. Echter, er zijn ook sectoren die hard(er) getroffen zijn, zoals bijvoorbeeld de groepsaccommodaties.

De impact van de pandemie verschilde enorm per sector. Voor de horeca en de detailhandel hadden de maatregelen forse invloed op de bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld in de sectoren industrie, bouw en dienstverlening hadden die maatregelen veel minder of zelfs nauwelijks effect op de gang van zaken. Sommige specifieke bedrijven, zoals de supermarkten, genoten een flink voordeel van de maatregelen.

Begin 2021 werd het toepassingsgebied van het Stimuleringsfonds Centrum Beilen (€ 750.000) uitgebreid en vrijwel volledig benut door de uitkering van de drie subsidiesoorten.

Eind 2021 werd besloten tot de verlenging van de Bedrijveninvesteringszone Centrum Beilen.

Wat hebben we bereikt?

- **Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022:**
    1. In de raadsvergadering van 1 februari 2018 is de Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022 (unaniem) vastgesteld.
    2. De nota Vrijetijdseconomie is een gezamenlijk initiatief van de gemeente, het toeristisch platform en andere betrokkenen uit het werkveld. Doel: meer bezoekers, die langer blijven, meer besteden en vaker terugkomen!

- **Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe:**
    1. Stichting Tourist Info Midden-Drenthe is sinds 1 juli 2018 omgezet naar Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe en richt zowel op (toeristische) informatievoorziening als regiopromotie.
    2. Samenwerkingen zijn in 2021 verder opgebouwd/verstevigd (al was dat soms een uitdaging met COVID-19 in ons midden). Verder is er veel aan productontwikkeling gedaan, geheel in Drenthe-stijl (met ons eigen Midden in Drenthe sausje).
    3. De toeristisch regisseur, TIP-coördinator en beleidsmedewerker van de gemeente hebben samen opgetrokken bij de communicatie naar ondernemers over COVID-19 maatregelen. Met name in het begin van de crisis waren er veel vragen bij zowel ondernemers als toeristen; we hebben dit gezamenlijk opgepakt zodat iedereen bereikt en bediend werd.

- **Wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe:**
    1. Gemeenteraad heeft €100.000 beschikbaar gesteld door fase 1 van het wandelknooppuntennetwerk. Provincie zorgt voor cofinanciering van € 30.000.
    2. Eind 2019 is het Recreatieschap Drenthe bezig gegaan met de daadwerkelijke aanleg van het wandelknooppuntennetwerk fase 1. Deze fase was in het voorjaar van 2020 klaar en dit is feestelijk geopend.
    3. In 2020 is veelvuldig gebruik gemaakt van het wandelnetwerk fase 1 in onze gemeente. Dit kwam mede door de pandemie waar we in leven. Er was ontzettend veel vraag naar de wandelknooppuntenkaarten. Een evaluatie van fase 1 volgt.
    4. In 2021 is gewerkt aan de voorbereidingen voor fase 2, zodat we een gemeente-dekkend (en uiteindelijk provincie-dekkend) netwerk krijgen.

- **Toeristenbelasting**
  De recreatiesector heeft per saldo een goed jaar gehad. Het gaat daarbij met name om de bungalowparken en campings. De groepsaccommodaties hadden nog veel last van de coronamaatregelen. Het totaal aantal ovenachtingen is ruim 15% meer dan geraamd (845.000 ten opzichte van de raming van 730.000). Omdat de definitieve aanslagen voor 2021 eind februari 2022 zijn opgelegd wordt de meeropbrengst verantwoord in 2022.

- **Vitale Vakantieparken**
  Midden-Drenthe heeft veel vakantieparken. Die zijn van groot belang voor de lokale economie en werkgelegenheid. Er zijn parken bij met voldoende toekomstperspectief, maar er zijn ook verouderde parken die hun oorspronkelijke functie verloren hebben. De vitalisering van de vakantieparken is een Drenthe-breed project: Vitale Vakantieparken. De gemeenten, provincie en de sector werken samen aan zowel het versterken van vakantieparken met voldoende toekomstperspectief, als aan het transformeren van niet-vitale parken. Ze worden ondersteund door de Taskforce Vitale Vakantieparken. Die is vanaf 2019 operationeel en blijft dat in elk geval tot 2023. De middelen zijn daarvoor beschikbaar gesteld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- **Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022:**
  1. In 2021 hebben we in samenspraak met het Recreatieschap Drenthe een tiental bankjes kunnen plaatsen op toeristisch aantrekkelijke plekken. Deze plekken zijn door onze eigen inwoners aangedragen en de bankjes zijn door het Recreatieschap betaald.
  2. De social media van Midden in Drenthe is actiever ingezet en uitgebouwd.
  3. We hebben een positieve grondhouding en staan open voor nieuwe initiatieven in de sector.

- **Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe:**
  1. Door COVID-19 konden een aantal plannen niet doorgaan (zoals de gebiedssafari met de gemeenteraad, bustour TIP-vrijwilligers en de ondernemerscafees) en hebben we op een aantal punten moeten schakelen. Wel hebben we gezamenlijk volop kunnen werken aan productontwikkeling.
  2. Eind 2021 heeft de stichting een jaarverslag en jaarplan (in overleg met de sector en gemeente) gemaakt.

- **Wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe:**
  1. Door veelvuldig overleg met de werkgroep wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe goed contact met de grondeigenaren te hebben, zijn we tot een netwerk gekomen waar iedereen zich in kan vinden.
  2. Gezamenlijk met het Recreatieschap Drenthe en Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe hebben we een wandelknooppuntenkaart ontwikkeld.

- **Vitale Vakantieparken:**
  In april 2021 heeft de raad de Koersnotitie Toekomst Vakantieparken Midden-Drenthe vastgesteld om richting te geven aan het project Vitale Vakantieparken. Het project bestaat

uit drie sporen: Excellentie, Transformatie en Preventie&Vitalisering. De vitalisering van de vakantieparken is een Drenthe-breed project. De gemeenten, provincie en de sector werken samen. Ze worden ondersteund door een provinciale taskforce. Die was in 2019 voor het eerst volledig operationeel en blijft dat in elk geval tot 2023. De middelen zijn daarvoor beschikbaar gesteld.

1. *Excellentiespoor*
   De Reeënwissel heeft het REX-programma met goed gevolg doorlopen en de subsidie van € 100.000,- ontvangen om zichzelf door te ontwikkelen tot de recreatieve top. Camping de Reeënwissel heeft haar projectplan uit kunnen voeren en heeft in de zomer van 2021 al gebruik kunnen maken van de extra faciliteiten op hun camping.
2. *Transformatiespoor*

Na vaststelling van de Koersnotitie door de raad zijn we aan de slag gegaan met de zes verkenningsparken. Uitgangspunt is het doorlopen van het stappenplan Transformatie, dat de Taskforce Vitale Vakantieparken heeft ontwikkeld. Met vijf parken hebben we een quickscan gemaakt om in beeld te brengen welke problematiek er is op de parken ten aanzien van de transformatie en hoe de verschillende partijen daarin staan. Bij het zesde park hebben we een eerste schouw gedaan, gericht op het Bouwbesluit. De informatie die we hebben opgehaald is input voor het uitvoeringsprogramma Vitale Vakantieparken 2022.

Het park De Hullen heeft een bijzondere status: dit is namelijk ons pilotpark, waar we al voor de vaststelling van de Koersnotitie aan werkten. Dit park is een fase verder dan de hiervoor genoemde parken. Dit park werkt aan het streefbeeld dat de onderlegger zal zijn voor het transformatieplan. We overleggen op zeer regelmatige basis met een door de eigenaren aangewezen vertegenwoordiging.

3. Spoor Preventie&Vitalisering

Aan de hand van de uitwerking en opgedane ervaringen met de pilots wordt het onderwerp en handhaving (om permanente bewoning tegen te gaan) bij het opstellen van nieuw VTH-beleid en de jaarlijkse VTH-uitvoeringsprogramma's betrokken.

- **Bedrijveninvesteringszone Centrum Beilen / BIZ-bijdragen:**
  De BIZ-bijdrage geldt wettelijk voor een periode van 5 jaar. 2021 was het laatste jaar van heffing voor de periode 2017-2021. In december 2021 heeft de gemeenteraad een nieuwe verordening vastgesteld voor de periode 2022-2026.

Wat heeft het gekost?

Economische promotie				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	536	624	600	24
baten	1.173	1.173	1.235	-62
resultaat	-637	-549	-635	86

Programma	Onderwijs
Taakveld	Onderwijshuisvesting Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programmadoelstelling

- Wij stimuleren een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen.
- Wij zorgen voor goede onderwijshuisvesting.
- Wij zorgen voor een sluitend vangnet voor uitvallers binnen het onderwijs.
- wij zorgen voor een goede doorgaande leer- en ontwikkellijn binnen het onderwijs

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We onderzoeken wat we kunnen doen voor gebouwen. In dat plan staat duurzaamheid voorop. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben. Daarbij geven we in elk geval aandacht aan de schoolgebouwen. Onze doelstelling is dat we onze gebouwen energieneutraal kunnen realiseren.

Verbonden partijen

Het onderwijs werkt samen met de voorscholen in een doorgaande leer- en ontwikkellijn van 0-12 (13) jaar. Op scholen is zorg aanwezig. Voor een goede overgang van voor - naar vroegschools en van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs worden afspraken gemaakt. St. Biblionet verzorgt samen met het basisonderwijs een bibliotheek op school om de taalvaardigheden te verhogen door het aanreiken van een gevarieerd leesaanbod.
Sinds juni 2020 ligt er een regionale aanpak laaggeletterdheid. Basisvaardigheden als lezen en schrijven, maar ook de digitale vaardigheden zijn onmisbaar in ons leven. Dit is het laatste jaar tijdens de corona pandemie nog maar eens extra gebleken.
In onze Arbeidsmarkt Regio Drenthe (gemeenten Emmen, Hoogeveen, Coevorden, Borger-Odoorn, Midden-Drenthe en De Wolden) werken we samen om mensen te helpen die moeite hebben met lezen en schrijven of digitale vaardigheden.

Beleidskaders

- Jeugdnota: 'Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe'
- Notitie in- en externe zorgstructuren: 'Waar kinderopvang, onderwijs en zorg elkaar vinden'
- 'Kansrijke Start', de eerste 1000 dagen van een kind
- Nota Onderwijskansen 2022-2026 'Ieder kind een goede start en een eerlijke kans'

- Nota lokaal onderwijsbeleid 'Een leven lang leren'
- Regionaal Ontwikkelagenda Passend Onderwijs: 'Zorg voor Jeugd'
- Coalitieakkoord 2018-2022 'Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe'
- Uitvoeringsprogramma St. Welzijnswerk en St. Biblionet: 'Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe II'
- Rijksprogramma, NPO Nationaal Programma Onderwijs (concept uitvoeringsplan)

Taakvelden

Taakveld Onderwijshuisvesting

Ontwikkelingen

- In het Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs 2021-2024 staan tot en met 2025 drie scholen in de planning die in aanmerking komen voor nieuwbouw. Dit zijn de IKC's G.A. de Ridder en CKC Beatrix in Beilen en het IKC De Bosvlinder in Hooghalen.
- De nieuwbouw voor de twee scholen (IKC G.A. de Ridder, CKC Beatrix, inclusief een gymnastiekzaal) wordt gerealiseerd in 't Stroomdalgebied, op of nabij de locatie van het huidige IKC G.A. de Ridder. De indicatie van de bouwperiode is 2023-2024. In 2022 wordt met stakeholders de gebiedsvisie uitgewerkt.
- De uitkomst van de Dorpsvisie Hooghalen betrekken we bij de planvorming voor de (ver)nieuwbouw van het IKC De Bosvlinder.
- De verwachting is dat er binnenkort kredietaanvragen komen voor de nieuw te ontwikkelen combinatieonderwijs voor de GA de Ridderschool en Beatrixschool. Deze maken onderdeel uit het nog vast te stellen Huisvestingsprogramma 2022 (zomer 2022) en 2023 (december 2022).

Wat hebben we bereikt?

- In 2020 zijn constructieve gesprekken gevoerd tussen de gemeente en de scholbesturen over het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het basisonderwijs. Dat heeft op 22 april 2021 geresulteerd in een door de gemeenteraad vastgesteld Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs 2021-2040; Investeren in Kwaliteit (IHP). Het IHP geeft aan hoe we de komende 20 jaren onze gebouwen klaarmaken voor de toekomst.
- De gezamenlijke nieuwbouw voor het Voortgezet Onderwijs is gerealiseerd op de locatie aan De Omloop. Het nieuwe onderwijsgebouw is eind 2021 opgeleverd en in gebruik genomen door Volta.
- In 2021 is gestart met het opstellen van de gebiedsvisie 't Stroomdal. Begin 2022 is het resultaat een gezamenlijke droom voor de herontwikkeling van het gebied vastgesteld. Een mooie basis met aanknopingspunten voor de verdere vorming van een gebiedsvisie waarin de nieuwbouw van beide scholen en gymnastiekzaal een plek moet krijgen.
- Het onderwijsaanbod in het Voortgezet Onderwijs is aangevuld met techniekonderwijs. De schoolbesturen werken hierin samen en hebben hiervoor subsidie ontvangen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Met alle betrokken partijen voor het voortgezet onderwijsgebouw is veelvuldig overlegd om te komen tot een goede uitvoering en begeleiding van en tijdens het bouwproces.
- Het IHP is samen met de schoolbesturen tot stand gekomen. Het resultaat is een IHP waar het denken vanuit het Integraal Kindcentrum centraal staat en waarop alle drie betrokken partijen trots kunnen zijn.

Wat heeft het gekost?

Onderwijshuisvesting				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	1.898	1.885	1.516	369
baten	49	49	53	-5
resultaat	1.850	1.837	1.462	374

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Ontwikkelingen

- In het Voortgezet Onderwijs wordt samengewerkt onder één dak tussen het Nassaucollege, CS Vincent van Gogh en het jongerencentrum onder de naam Volta.
- Binnen Volta vormt het technasium een nieuw onderdeel binnen de bestaande opleidingen.
- In aansluiting hierop willen we een TechLab realiseren in het kader van Sterk Techniek Onderwijs.
- In de buurtacademies worden cursussen voor volwassenen verzorgd, zoals het verhogen van taal- en digitale vaardigheden. Door de corona pandemie in 2021 vond doorgang niet altijd plaats.
- We verstevigen de samenwerking met kinderopvang, onderwijs en zorg en ondersteunen kwaliteit verhogende activiteiten binnen de kinderopvang in de IKC's.
- Hiervoor is extra aandacht in de Lokale Educatieve Agenda overleggen.
- Met alle partners van de LEA zijn we in 2021 begonnen met het opstellen van een lokale samenwerkingsagenda.
- In 2021 is nieuw VVE beleid opgesteld. Aandacht is er voor versteviging van de toeleiding, het verbeteren van de kwaliteit in de VVE peutergroepen en het ophalen van resultaten.
- Voor het oplopen van achterstanden tijdens de coronapandemie gaan we de middelen uit het Rijksbeleid voor NPO (Nationaal Programma Onderwijs) inzetten in samenwerking met o.a. het Onderwijs (IKC's), Bibliotheken en Welzijnswerk.
- Vanuit het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities zullen we de komende jaren aandacht moeten besteden aan de effecten daarvan op het gebied van onderwijs, studiekeuzes, schooluitval enzovoort.

Wat hebben we bereikt?

- Binnen het afstemmingsoverleg kinderopvang, onderwijs en zorg, in het kader van het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities, worden onder andere zorgroutes en de samenwerking voor uitvoering besproken en bijgesteld. Er is een routekaart dagbesteding en arbeid ontwikkeld.
- Er is nieuw VVE Onderwijskansenbeleid 2022-2026 'Ieder kind een goede start en een eerlijke kans' vastgesteld t.b.v. de ontwikkeling van peuters tussen 2,5 en 4 jaar (met een indicatie);
- Ouders van kinderen in de kinderopvang, voor- en vroegscholen en (speciaal)basisonderwijs hebben gebruik kunnen maken van de noodopvang gedurende de corona pandemie.
- Er ligt een concept plan voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs in samenwerking met diverse partners.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Met verschillende gemeentelijke afdelingen (leerplicht, Wmo, jeugd en beleid en samenleving), de IKC's en het voorgezet onderwijs zijn we structureel overleg gaan voeren over processen, taken, verantwoordelijkheden en verbindingen. Hiermee beogen we sneller de juiste hulp in te kunnen zetten en aanvullend op elkaar te werken.
- In het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare positie is een aanpak beschreven die ertoe bijdraagt de positie van kwetsbare jongeren te verbeteren en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Dit regionaal programma is opgesteld in samenwerking met de Noord Midden-Drentse gemeenten (Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo, Noordenveld en Midden-Drenthe), het samenwerkingsverband passend onderwijs en het Drenthe College als contactschool.
- In verband met de verschillende regio-indelingen (arbeidsmarktregio, regio-indeling passend onderwijs en het Noord Midden-Drents samenwerkingsverband) is er een lokale uitwerking beschreven van het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities. Daardoor is een totaaloverzicht ontstaan van mogelijkheden voor jongeren uit Midden-Drenthe.
- De routekaart dagbesteding en arbeid is ontwikkeld in samenwerking met een aantal Pro/VSO scholen waar leerlingen uit Midden-Drenthe onderwijs volgen. Deze routekaart is een beschrijving van het proces voor een sluitende aanpak voor jongeren die vanuit Pro/VSO doorstromen naar dagbesteding of arbeid.
- De voorscholen hebben het proces voor het educatieve aanbod met elkaar besproken, routes aangepast en de onderlinge samenwerking verstevigd, voor (doelgroep)peuters met een (risico op) taal- en/of ontwikkelachterstand.
- Het aanbod voor volwasseneneducatie, de activiteiten voor het project Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe II en de cursussen op de buurtacademies zijn zover als mogelijk was uitgevoerd binnen de maatregelen van de corona pandemie.

Wat heeft het gekost?

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.564	1.464	1.604	-140
baten	94	94	281	-187
resultaat	1.470	1.370	1.323	47

Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Musea Media Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programmadoelstelling

- ·Wij faciliteren voor goede sportaccommodaties in de gemeente zodat elke inwoner tegen acceptabele tarieven en zoveel mogelijk binnen zijn eigen woonomgeving kan sporten. ·
- Wij stimuleren sportbeoefening door de inwoners op allerlei niveau 's. ·
- Wij ondersteunen een divers cultuuraanbod door middel van subsidiëring van activiteiten.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- Het is belangrijk dat inwoners in hun eigen dorp kunnen sporten. Daar helpen we bij. We kijken wel of er voldoende sporters zijn om mee te doen. Een voorziening moet voldoende levensvatbaar zijn.
- De sporttarieven blijven gelijk, we passen alleen een correctie voor de inflatie toe. Omgekeerd stijgen de sportsubsidies met de inflatie mee.
- Meedoen gaat niet alleen over zorg. Meedoen gaat eigenlijk over al ons beleid. Kinderen doen mee in de sportclub. Ze doen mee aan cultuur. Als gemeente moedigen we meedoen en bewegen aan. Daarom gaan we verder met de plannen om daarvoor beleid te maken. Beleid dat aanmoedigt. Beleid dat voorkomt dat mensen een beroep op zorg moeten doen.
- We zijn als gemeente eigenaar van gebouwen. Het gemeentehuis, maar bijvoorbeeld ook sporthallen en gymzalen. We gaan een plan maken voor het groot onderhoud van al onze eigen gebouwen. In dat plan staat duurzaamheid voorop. In dat plan zeggen we ook welke gebouwen we willen houden en welke we willen verkopen.
- We zorgen ervoor dat de sportaccommodaties van onze basissporten bij de tijd zijn.
- Onze doelstelling is: al onze gebouwen energie-neutraal. We maken een plan hoe we dat kunnen realiseren.

- Soms gebruiken anderen onze gebouwen. In dat geval gaan we de opbrengsten delen. Als gemeente willen we onze investering terugverdienen. Als gebruiker betaal je minder voor energie.
- We gaan ook uitzoeken wat we kunnen doen voor organisaties en verenigingen die zelf gebouwen hebben. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben.
- We maken goed sociaal beleid. Iedereen die zorg nodig heeft, krijgt die zorg ook. We werken samen met dorpen, buurtschappen en wijken. En we zijn zuinig op onze vrijwilligers – we kunnen niet zonder hen.
- We willen ons verder ontwikkelen in het maken van een verbinding tussen sport en cultuur.

Verbonden partijen
Geen

Beleidskaders
Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013
Accommodaties buitensport - Beleid in uitvoering
Bomenverordening
Landschapsbeleidsplan 2012
Groenbeleidsplan 2016-2025
Beleidsplan Spelen 2011-2020
Cultuurbeleid 2021-2025
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”
Nota kunstgrasvelden
Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe
Koersnota vrijetijdseconomie Midden-Drenthe 2018-2022
Beleidsnota bewegen en leefstijl 2019-2023

Taakvelden

Taakveld Sportbeleid en activering

Ontwikkelingen

- In 2021 is samen met de ambassadeurs verder uitvoering gegeven aan de ambities uit het sportakkoord en daardoor aan de beleidsdoelen uit de nota ‘Bewegen en leefstijl’. Door de COVID maatregelen konden veel activiteiten niet doorgaan maar zijn wel veel initiatieven verder gebracht en meerdere uitgevoerd. Voorbeelden hierin zijn de realisatie met meerdere partijen (onderwijs, kinderopvang en verenigingen) van een padelbaan in Beilen en een NK Wielrennen op de VAM-berg waarin maatschappelijke meerwaarde is gecreëerd door side events en netwerkbijeenkomsten te organiseren.

- De grootste uitdaging en inzet in 2021 is gepleegd op de ondersteuning van de sportsector en het sporten/bewegen in het algemeen in tijden van Corona. Over een langere periode kwam de sportsector stil te liggen of kon deze met diverse aanpassingen (CTB controles) plaats vinden. Hierin is op veel gebieden ondersteuning geboden en naar mogelijkheden binnen de regelgeving gezocht.

- Het regionale Meerjaren Beleidsprogramma en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma is vastgesteld. Meer in-en overzicht op de regionale plus die het Midden-Drentse sportbeleid kan versterken.

Wat hebben we bereikt?

- Aan de hand van de ambities uit het sportakkoord zijn meerdere partijen bij elkaar gebracht waardoor er gezamenlijke initiatieven en samenwerkingen ontstaan. Er wordt door sportverenigingen over hun eigen club heen gekeken en toekomstgericht gedacht waarin men elkaar steeds beter weet te vinden. Topsport (inter)nationale wedstrijden worden ingezet om de breedtesport te promoten en maatschappelijke meerwaarde te creëren. Het NK wielrennen en het EK veldrijden zijn hiervan goede voorbeelden. Daarnaast zijn veel initiatieven ontstaan en is de sportinfrastructuur versterkt met o.a. een nieuwe gymzaal met kunstgrasveld in Beilen, het sporthart in Westerbork en de Col du VAM in Wijster/Drijber.

- Er is veel ondersteuning geboden aan de sportverenigingen in dit Coronajaar. Zo zijn de verenigingen op zoveel mogelijk gebieden financieel ondersteund, is met hen meegedacht in leden en vrijwilligersbehoud en de mogelijkheden binnen de continu veranderende beperkingen. Dit heeft ertoe geleid dat de sportsector minimaal heeft stil gestaan en het sporten en bewegen met veel creativiteit en inzet doorgang kon vinden.

- Op Drents niveau is samen met de provincie, alle 12 drentse gemeenten en andere partijen (o.a. zilverenkruis en GGD) het meerjarenbeleidsprogramma vastgesteld. Per jaar worden twee speerpunten vastgesteld waarop een regionale plus wordt aangeboden door middel van beschikbare activiteiten en werksessies.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Veel initiatieven vanuit het sportakkoord zijn gefaciliteerd en/of financieel ondersteund vanuit de sportakkoord en beweeg en leefstijlgelden. Door Corona zijn veel activiteiten in de

ijskast gezet om deze na corona weer op te pakken. Om deze in 2022 nog beter te kunnen ondersteunen is het Rijk akkoord gegaan om de restant van de gelden uit 2021 me te nemen in 2022.

- De sportsector heeft in het Coronajaar 2021 veel ondersteuning mogen ontvangen. Door nauw contact, veelvuldig te communiceren, compenserende (rijks)maatregelen aan te vragen, bijeenkomsten te organiseren, mogelijkheden te verkennen is het gelukt om de “sport- en beweegschade” te beperken.
- Veel overleg is nodig geweest om het meerjaren beleidsprogramma Drenthe Samen Gezond in Beweging vast te kunnen stellen. Als actief betrokken gemeente in de themagroep is het gelukt om een gezamenlijk Drents beleidsplan op te stellen waarin sport en preventie meerwaarde zit voor Midden-Drenthe.

Wat heeft het gekost?

Sportbeleid en activering				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	371	535	469	66
baten	0	85	86	-1
resultaat	371	450	383	67

Taakveld Sportaccommodaties

Ontwikkelingen

- De eigen sportaccommodaties zijn zoals verwacht veel minder gebruikt dan in voorgaande jaren. Door de coronamaatregelen zijn veel activiteiten niet doorgegaan en zijn de sportaccommodaties zelfs meerdere keren noodgedwongen gesloten. Door de sluiting en het beperkte gebruik zijn de huurinkomsten minimaal. Hiervoor heeft het Rijk de compenserende maatregel: Tegemoetkoming Verhuur Sportaccommodaties (TVS) ingesteld.
- De sportinfrastructuur is uitgebreid met gymzaal en kunstgrasveld de Sprong te Beilen. In oktober is de gymzaal in gebruik genomen door het voortgezet onderwijs (Volta). Medio 2022 (vanaf het nieuwe sportseizoen) wordt de zaal buiten de schooltijden ook beschikbaar gesteld voor sportverenigingen en overige gebruikers.
  Daarnaast is er o.a. geïnvesteerd in het Sporthart te Westerbork. Hier vinden meerdere sportverenigingen elkaar en is in zijn geheel een uniek sportcomplex.
- Ondanks het lastige sportjaar zijn de buitensportverenigingen verder gegaan me de verduurzaming. Zonneboilers, warmtepompen en/of led verlichting is geïnstalleerd in diverse accommodaties.

Wat hebben we bereikt?

We blijven zorgen voor goed ingerichte sportaccommodaties en het versterken van de sportinfrastructuur waar gebruikers op een prettige, veilige en verantwoorde wijze kunnen sport en bewegen.

- Sporthart Westerbork
  In 2021 is het sporthart te Westerbork gerealiseerd. Het sporthart biedt ruimte aan drie sportverenigingen die gebruik maken van elkaars faciliteiten. Voetbalvereniging VKW heeft de beschikking gekregen over een kunstgrasveld en survivalclub Valt je Met heeft naast het voetbalveld een unieke en grote survivalbaan gerealiseerd. De derde vereniging, Tennisclub Westerbork, gaat in 2022 twee nieuwe padelbanen aanleggen. Hiermee is het sporthart compleet en is het in staat om te voorzien in de sport- en beweegbehoefte van nu en de toekomst.

- Verduurzaming sportaccommodaties
  Nagenoeg alle buitensportaccommodaties zijn in 2021 voorzien van duurzame installaties. Via het duurzaamheidsprogramma is samen met de sportverenigingen enorm geïnvesteerd in duurzame mogelijkheden. Hierdoor wordt veel minder energie afgenomen, veel minder co2 uitgestoten en bespaart op de energiekosten.

- Tennisvereniging Smalhorst heeft met ondersteuning van de gemeente een 2e padelbaan aangelegd. De padelsport is een laagdrempelige sport voor alle doelgroepen en is enorm in opkomst. De aanleg biedt het voortgezetonderwijs Volta de mogelijkheid om het sportaanbod voor het bewegingsonderwijs te verbreden. Daarnaast kan het primair onderwijs, inwoners, toeristen en overige belangstellenden de baan gebruiken. In Westerbork worden in 2022, ook in samenwerking met het onderwijs, twee padelbanen aangelegd.

- Door het Coronavirus waren de (gemeentelijke)sportaccommodaties het grootste gedeelte van het jaar beperkt open of geheel gesloten. Sporten in de openbare ruimte was op een gegeven moment alleen nog maar toegestaan. Om het sporten en bewegen zoveel mogelijk te faciliteren heeft Midden-Drenthe als eerste noordelijke gemeente de totale openbare ruimte tijdens de pandemie aangewezen als sportlocatie. Hierdoor ontstonden meer mogelijkheden om op een verantwoorde manier te kunnen blijven sporten en bewegen.

  De huur van de gemeentelijke sportaccommodaties zijn gezien de bijzondere en beperkte omstandigheden kwijt gescholden aan de verenigingen. Als compensatie voor de kwijtgescholden huur is voor meerdere perioden een aanvraag via de TVS regeling ingediend en verkregen bij het Rijk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Door alle tegemoetkomingen vanuit het Rijk (TVS) aan te vragen worden de minimale huurinkomsten voor een groot deel gecompenseerd.

- Bij de buitensportaccommodaties die vallen onder de basissporten is door de technisch adviseurs in samenwerking met de betrokken verenigingen een pakket aan duurzaamheidsmaatregelen vastgesteld. De uitvoering hiervan(eind 2020 begin 2021)heeft geleid tot een aanzienlijk lager energieverbruik en een sterke afname van energiekosten.
- De gemeente zorgt voor goed beheer en onderhoud van de binnen- en buitensportaccommodaties. Hierop wordt middels vaste kwaliteitscontroles op toegezien.
- We zorgen voor promotie van onze binnensportaccommodaties om het gebruik van onze binnensportaccommodaties te stabiliseren en waar mogelijk uit te breiden.
- Door goede samenwerking met betrokken sportverenigingen en scholen is het Sporthart in Westerbork gerealiseerd. Het “sporthart” stimuleert en biedt inwoners de kans om op één plek met verschillende sportsoorten in aanraking te komen, elkaar te ontmoeten, met elkaar in gesprek te komen en elkaar te inspireren.
- Door goede samenwerking met Volta is gymzaal de Sprong gerealiseerd en vanaf medio 2022 beschikbaar voor sportverenigingen en overige gebruikers.

Wat heeft het gekost?

Sportaccommodaties				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	2.929	3.048	2.738	310
baten	720	720	670	50
resultaat	2.209	2.328	2.068	260

Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Ontwikkelingen

- Midden Drenthe was culturele gemeente van Drenthe 2019-2020. Door de coronapandemie zijn een aantal culturele activiteiten uitgesteld naar 2021/2022.
- Het thema 75 jaar bevrijding is een groot thema met daarbij een twintig tal activiteiten die in 2019 zijn voorbereid en in 2020/2021 uitgevoerd zouden gaan worden. Door de coronapandemie zijn deze activiteiten uitgesteld naar 2022.
- 2021 was de adviescommissie cultuur weer voltallig (5 personen). Echter moet er nu 1 nieuw lid geworven worden voor 2022.
- De coronapandemie duurde langer dan gehoopt en verwacht, hierdoor was het noodzakelijk om meerdere keren noodsteun ten gevolge van corona uit te keren. Hiervoor hebben we subsidie regelingen opgezet.

- in samenwerking met de provincie hebben we een nieuwe subsidie regeling opgezet: 'frisse start' deze subsidie is bedoeld om onze culturele organisaties te stimuleren om na corona weer een frisse start te maken.

Wat hebben we bereikt?

- Het zijn van culturele gemeente heeft gezorgd voor een heel groot aantal mooie projecten binnen Midden-Drenthe. Dit heeft er voor gezorgd dat:
    1. Verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers en overige organisaties en instellingen elkaar beter weten te vinden en meer verbindingen weten te leggen.
    2. Binnen de verschillende dorpen cultuur is gaan leven, er zijn steeds meer samenwerkingen ontstaan waardoor nieuwe initiatieven zijn ontwikkeld.
    3. Culturele activiteiten zijn laagdrempeliger aangeboden waardoor meer mensen ervan konden genieten. Een voorbeeld hiervan is de culturele fakkel estafette.
    4. Cultuureducatie met Kwaliteit biedt scholen de mogelijkheid structureel en laagdrempelig aandacht te besteden aan de kunstdisciplines: audiovisueel, beeldend, dans, drama, literatuur en muziek. Alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe doen mee.

- Ten gevolge van de coronapandemie in 202/2021 heeft de gemeente verschillende culturele organisaties en musea die in financiële moeilijkheden verkeerden, financieel ondersteund. We hebben meerdere keren een regeling opgezet om aanspraak te maken op noodsteun ten gevolgen van corona.
- De 'frisse start' subsidie is gebruik van gemaakt, er zijn verschillende kleinschalige projecten mee gefinancierd. Echter zijn helaas sommige projecten wederom uitgesteld naar 2022 in verband met de coronapandemie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Projecten van culturele gemeente zijn ondersteunt om alsnog doorgang te laten vinden of zijn uitgesteld naar 2022.
- Er is creatief gezocht naar geldbronnen en samenwerkingen en verbindingen met elkaar. denk hierbij aan gezamenlijke subsidie mogelijkheden met de provincie.
- De advies commissie cultuur heeft alle subsidie aanvragen bekeken en beoordeeld.
- Scholen hebben een cultuur budget vanuit de gemeente ontvangen om samen met het budget vanuit cultuur educatie met kwaliteit vorm te geven aan kwalitatief goed cultuur onderwijs.
- Door coronanoodsteun te bieden middels subsidie hebben we onze culturele infrastructuur weten te behouden.

Wat heeft het gekost?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	247	329	315	14
baten	0	0	9	-9
resultaat	247	329	306	23

Taakveld Musea

Ontwikkelingen

- Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork ontvangt jaarlijks een subsidie voor de inzet van educatieve activiteiten, specifiek voor scholen in de Gemeente Midden-Drenthe. Hieronder vallen alle activiteiten die gericht zijn op het informeren, voorlichten en onderwijzen van bezoekers, zowel volwassenen als scholieren, over de gebeurtenissen die zich in Kamp Westerbork hebben voorgedaan, en hoe die gebeurtenissen historisch zijn te duiden. Vanaf 2020 zijn hiervoor extra gelden in de begroting opgenomen. Deze activiteiten hebben in 2021 vertraging opgelopen of konden gedeeltelijk worden uitgevoerd. In 2021 heeft het HcKW door de gevolgen van de Coronacrisis minder inkomsten gegenereerd. Ook heeft het de noodzakelijke investeringen voor toekomstgerichte kwaliteitsslag gemaakt om het HcKW aanwezig en zichtbaar te houden in de toekomst. De scholen in Midden Drenthe hebben allemaal gebruik kunnen maken van een online lesprogramma wat gemaakt is door het herinneringscentrum. 11 scholen hebben hier gebruik van gemaakt en 223 leerlingen bezochten fysiek het museum. Het museum is in 2021 24 weken gesloten geweest.
- Er zijn op dit moment nog twee kleine musea in Midden Drenthe: het Museum van Papierknipkunst, en het Jan Kruis museum. Ook deze musea hebben door de gevolgen van de Coronacrisis minder inkomsten gegenereerd.
- Een aantal musea hebben een beroep gedaan op het budget Noodhulp Corona en hebben hieruit een bijdrage ontvangen. Ondanks de noodsteun die het Apple museum heeft ontvangen hebben ze toch besloten te stoppen met het museum. Onder anderen door afnemende bezoekersaantallen en het hebben van minder vrijwilligers.
- De gezamenlijke overheden in de provincie Drenthe hebben een ambitiedocument 'Samen Drenthe Cultuur' opgesteld. Hiermee kunnen gemeenten middels cofinanciering gezamenlijke initiatieven op cultureel vlak ontplooien. Voor onze gemeente heeft de provincie een bedrag van € 18.505 per jaar gereserveerd op basis van cofinanciering.

Wat hebben we bereikt?

- Bewustwording van ons cultureel erfgoed is gestimuleerd.
- Kunst en cultuur is meer zichtbaar, meer beleefbaar en voor een groot publiek toegankelijk gemaakt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Financiele Noodsteun beschikbaar gesteld om onze musea te ondersteunen.
- In samenspraak met musea is gekeken naar betere benutting van erfgoed en kunst.
- We zijn aangesloten bij Culturele alliantie voor versterking kleine musea en daardoor wordt er samenwerking gezocht met andere gemeenten.
- Platform Drentse Musea is gekoppeld aan onze kleine musea.

Wat heeft het gekost?

Musea				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	134	213	147	66
baten	0	0	32	-32
resultaat	134	213	115	98

Taakveld Media

Ontwikkelingen

- De oude Stichting Openbare Bibliotheken Midden-Drenthe is geliquideerd en de gebouwen zijn in januari 2021 overgeheveld naar de gemeente. St. Biblionet voert het bibliotheekwerk voor onze gemeente uit. In de uitvoeringsovereenkomst 2020-2022 tussen St. Biblionet Drenthe en de gemeente zijn afspraken gemaakt over de prestaties, kwaliteit en financiën. Deze afspraken sluiten aan en zijn in overeenstemming met het door de gemeenteraad vastgestelde beleidskader 'Visie toekomst bibliotheken gemeente Midden-Drenthe 'Van vestiging naar functie".
- De bibliotheek van Midden-Drenthe is er voor iedereen! Het bibliotheekwerk is voor iedereen laagdrempelig, toegankelijk en biedt literatuur, informatie, inspiratie en interactie. De nadruk ligt op jeugd en het verhogen van taalvaardigheden.

Wat hebben we bereikt?

- De bibliotheken in de gemeente Midden-Drenthe werken aan leesbevordering en het verhogen van taalvaardigheden. Naast uitleen is er ook toegang tot digitale media. De bibliotheek is een plek voor voorziening voor lezen, leren en informatie, een lokaal kenniscentrum van leesbevordering, taalvaardigheden en een plek om elkaar te ontmoeten, te spreken en van cultuur te genieten.
- De bibliotheek is ook op locatie aanwezig. In alle IKC's is voor het basisonderwijs is er een Bibliotheek op school.
- Er wordt actief ingezet op het terugdringen van laagtaalvaardige inwoners en met de uitvoering van het Plan: Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe wordt ook ingezet op het verhogen van mediavaardigheden.

- De bibliotheek werkt samen met St. Welzijnswerk. Hieruit zijn de Taalhuizen binnen de Bibliotheek ontwikkeld, een Avondschool in Beilen ontstaan en worden digitale cursussen in de bibliotheken en/of op locaties in dorpen gegeven.
- In de bibliotheken Beilen, Smilde en Westerbork zijn maandelijkse BoekStart uurtjes. Hierin wordt door (groot)ouders voorgelezen aan jonge kinderen.
- In de dorpen Wijster, Hooghalen en Nieuw-Balinge worden voorleesactiviteiten georganiseerd voor kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar.
- Ouders worden zoveel mogelijk tijdens de Coronapandemie geïnformeerd over het belang van voorlezen.
- De bibliotheek reikt voorleesmateriaal uit aan de voorscholen.
- We zorgen dat kinderen plezier beleven aan lezen.
- We zorgen dat ouderen kunnen omgaan met digitalisering.
- Het IDO punt in de Bibliotheek Beilen wordt veelvuldig gebruikt, ook voor het aanvragen van de OR codes tijdens de pandemie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We brengen leesstimulering nadrukkelijk in verband met armoedebestrijding en participatie. Het is voor laaggeletterden moeilijk om mee te doen in de samenleving. We zien dat laaggeletterden een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid te signaleren en aan te pakken, helpen we deze inwoners meer mee te doen in de samenleving. Als gemeente werken we meer samen met maatschappelijke partners bij de signalering en bestrijding van laaggeletterdheid.
- We geven ouderen cursussen om te kunnen omgaan met digitalisering.
- In alle Integrale Kindcentra is een bibliotheek aanwezig.
- We zijn doorgegaan met BoekStart voor baby's, dreumesen en peuters en per locatie is een pedagogisch medewerker geschoold tot voorleescoördinator.
- In de bibliotheek in Beilen is een IDO (Informatie Digitale Overheid) punt geopend, waar alle inwoners terecht kunnen met hun vragen bij de Rijksoverheid, zoals belastingen, toeslagen, zorgverzekering, DUO (studie), rijbewijs verlening, verkeersboetes, aanvraag AOW etc.

Wat heeft het gekost?

Media				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	591	497	499	-2
baten	2	177	178	-1
resultaat	590	320	321	-1

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ontwikkelingen

- De eikenprocessierupsen nemen steeds meer toe. Het gemeentelijke bomenbestand in Midden-Drenthe bestaat voor ruim 70% uit eiken. Het is erg aannemelijk dat de overlast de komende jaren nog toe zal nemen. Het is praktisch onmogelijk om alle rupsen te bestrijden. Voor de toekomst moet bepaald worden hoe hoog de ambitie wordt voor het beheersen van de overlast.
- Bomen worden steeds belangrijker gevonden. Ze geven beschutting, zorgen voor een aangename omgeving, geven verkoeling en versterken de biodiversiteit. Maar daarnaast wordt er menig boompje opgezet wanneer wel of juist niet wordt gekapt.
  Er spelen steeds meer maatschappelijke onderwerpen waarin bomen een rol spelen. Hier hebben wij in veel nog geen beleidsmatige keuzes vastgelegd. Om duidelijke handvatten te hebben is wenselijk dat wij bomenbeleid gaan opstellen.
- Er bestaan diverse (plaag) soorten die hinder op kunnen leveren zoals roeken, reuzenberenklauw, Japanse duizend knoop, Jacobskruiskruid en eikenprocessierupsen. Door veranderde wetgeving moeten wij met sommige invasieve soorten voorkomen dat zij zich uitbreiden. Er komen geregeld vragen hoe wij hiermee omgaan. Om een duidelijk antwoord te kunnen geven is het wenselijk dat wij beleid hiervoor gaan vaststellen.
- In 2021 is incidenteel geld ter beschikking gesteld voor het inzaaien van bloemweides. Natuurlijke vijanden van eikenprocessierupsen zoals sluipwespen en gaasvliegen hebben deze bloemen nodig om zich voort te kunnen planten. Daarnaast profiteren insecten, bijen en vlinders ook van deze aangelegde stroken.
- Ongewenste kruiden en insecten in het sportveld worden niet met chemische gewasbeschermingsmiddelen behandeld. Daarom beheersen wij op sportvelden de ongewenste kruiden mechanisch en engerlingen met aaltjes. Het beeld van sportvelden kan hierdoor veranderen. We lichten de verenigingsconsuls in en gaan in overleg of zij extra mogelijkheden zien met vrijwilligers. Vooral op velden die te weinig bespeeld worden zien wij meer onkruiddruk en insectenplagen.
- Meststoffen voor sportvelden worden het komend jaar 10% duurder 12-21 (de huidige stand 03-22 is dat de prijzen verviervoudigd zijn door de oorlog in Oekraïne).

Wat hebben we bereikt?

- Het groenplan Westerbork is afgerond.
- Binnen de bebouwde kom was geen tot weinig overlast van de nesten van de eikenprocessierupsen.
- De plantsoenen, gras- en sportvelden en begraafplaatsen zijn door Werkvoorziening Stark onderhouden conform gewenste niveau en afspraken.
- De beheersing van onkruid op verharding is op gewenst niveau uitgevoerd. Hierdoor wordt voorkomen dat de wegen en paden glad worden en dat water goed afgevoerd wordt.
- Op gebied van zwerfafval scoort de gemeente gemiddeld boven het vastgestelde onderhoudsniveau.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Ten behoeve van de bijen, maar ook voor de natuurlijke bestrijders van de eikenprocessierupsen, zijn diverse bermen en gazons omgevormd na bloemweides of bloembollen. Hiervoor worden bloemenmengsels gebruikt die bestaan uit inheemse en meerjarige kruiden.
- In 2021 zijn er 7280 nesten van de eikenprocessierups bestreden. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2020 (3652). Hierbij hebben locaties binnen de bebouwde kom en plaatsen waar veel mensen bijeenkomen voorrang gehad.
- Om de overlast te beperken hebben we meer eikenbomen preventief behandeld.
- Op 4 sportvelden hebben we engerlingen bestreden. Door actief te monitoren is de schade relatief beperkt gebleven. het hoofdveld van VKW is 2 maal behandeld. Hier waren de engerlingen vrij hardnekkig. Hierdoor kon dit veld enige weken niet bespeeld worden. het vermoeden bestaat dat er meer overlast was van engerlingen omdat de er te weinig werd gevoetbald tijdens de corona-periode.
- Uitvoering gegeven aan het beheerplan landschappelijke beplantingen, bermen en sloten.
- Uitvoering gegeven aan de bestekken voor het groenonderhoud op basis van gewenste kwaliteit per m2 in alle bebouwde kommen.
- Uitvoering gegeven aan het Groenbeleidsplan.

Wat heeft het gekost?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	2.951	3.081	2.967	114
baten	3	12	4	8
resultaat	2.948	3.069	2.963	106

Programma	Sociaal domein
Taakveld	Samenkracht en burgerparticipatie Wijkteams Inkomensregelingen Begeleide participatie Arbeidsparticipatie Maatwerkvoorzieningen (WMO) Maatwerkdienstverlening 18+ Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg 18-

Programmadoelstelling

- Wij willen inwoners (financieel) ondersteunen die anders te weinig mogelijkheden/middelen hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Wij willen alle inwoners met een beperking faciliteren om ondanks deze beperking zoveel mogelijk deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Daarbij wordt uitgegaan van in eerste instantie eigen kracht, daarna gemeenschapskracht, dan collectieve voorziening en als sluitstuk de individuele voorziening.
- Inwoners kunnen binnen een netwerk alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen. De ontvanger van de vraag zorgt ervoor dat de inwoner antwoord krijgt op de vraag of bij de juiste persoon terecht komt.
- In samenspraak met dorpen en wijken willen wij de leefbaarheid in de gemeente bevorderen. Bij leefbaarheid doelen we op de fysieke leefomgeving en op de sociale leefomgeving. In Midden-Drenthe maken we daarin geen onderscheid.
- Wij faciliteren de ontwikkelingen in de samenleving door een adequaat dorpenbeleid.
- Wij willen een goede zorgstructuur voor jongeren realiseren waarbij de nadruk ligt op een goede invulling van de preventieve zorg zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Wij zorgen ervoor dat, als het noodzakelijk is, de juiste zwaardere zorg beschikbaar is voor jongeren.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben goede ervaringen met de dorpscontactambtenaren. Daarom gaan we daarmee verder. We zorgen dat er voldoende menskracht is om dat werk goed te doen.

- Het sociaal beleid is een belangrijke pijler onder deze coalitie. Iedereen moet kunnen meedoen! Ook moet iedereen de zorg kunnen krijgen die hij nodig heeft. En onze inwoners moeten die zorg kunnen betalen.
- We hebben als gemeente goed sociaal beleid. Dat houden we. Soms bouwen we daarop verder, dat noemen we dan hieronder. Verder houden we het sociaal beleid zoals het nu is.
- Sinds een paar jaren hebben we als gemeente nieuwe taken. Het gaat om de Jeugdzorg, de uitgebreide WMO en de Participatiewet. Bij deze nieuwe taken past een andere manier van werken. Daar hebben we de afgelopen jaren een begin mee gemaakt. Tegelijk willen we daar met veel enthousiasme verder in ontwikkelen. Zo gaan we een verbinding maken met andere onderwerpen. Zoals bijvoorbeeld met sport en cultuur. We stemmen de verschillende onderdelen van beleid op elkaar af. We letten op het geheel, zodat het voor onze inwoners overzichtelijker wordt.
- We krijgen van het Rijk geld voor de Jeugdzorg, WMO en de Participatiewet. Binnen het totale budget kunnen we schuiven. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat we bij de WMO overhouden en bij de Jeugdzorg tekort komen. Dan gebruiken we het WMO-geld voor de Jeugdzorg.
- We gaan door met de ontwikkeling van de WMO. We houden daarbij rekening met meer oude mensen (vergrijzing). We kunnen de WMO zoals het nu lijkt uitvoeren met het geld dat we krijgen.
- De jongere staat centraal. Als hij hulp nodig heeft, krijgt hij die ook. We geven tegelijk extra aandacht aan de kosten van de Jeugdzorg. We gaan door met het beleid dat er is. Dat doen we samen met onze partners in de Jeugdzorg. Het voorkómen van problemen wordt daarbij steeds belangrijker.
- Soms heeft de ene gemeente meer kosten dan de andere gemeente. Bijvoorbeeld omdat er meer instellingen voor jongeren in die gemeente zijn. We gaan in de provincie met anderen overleggen hoe we daar goed mee om kunnen gaan.
- We gaan goed letten op wat we uitgeven. Als dat kan, nemen we maatregelen om minder uit te geven. Bijvoorbeeld als we contracten sluiten. Zorgaanbieders krijgen van ons een eerlijke prijs voor hun werk. Zodat de mensen die werken in de zorg volgens de regels salaris krijgen. Van onze kant verwachten we dat de zorgaanbieders zich aan onze eisen voor kwaliteit houden.
- We werken veel samen met de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe. Dat blijven we doen. Daarbij heeft de gemeente de rol van opdrachtgever. We zorgen ervoor dat de samenwerking past bij de gemeente die we willen zijn. Dat betekent dat Welzijnswerk zich aanpast aan de veranderende samenleving.
- We participeren samen met de gemeente Hoogeveen en de Wolden in het werkvoorzieningsschap Stark.

Verbonden partijen

Werkvoorzieningsschap Stark
Publiek Vervoer
NMD samenwerking wmo en jeugd

Beleidskaders

Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017
Nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe
Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe
Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo
Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 'Meedoen in Midden-Drenthe'
Nota 'Als Jeugd en toekomst tellen' (visie op de Jeugdzorg)
Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe
Nota Re-integratiebeleid 2016-2020
Mantelzorgbeleid en vrijwillige ondersteuning
Transformatie Nota WMO 2016
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”
Armoedebeleid Uw goed recht 2008-2012
Nota fraude- en handhavingsbeleid 2014 - 2018
Zorgkostenregeling 2018
Notitie Kindpakket 2018 – gemeente Midden-Drenthe
Verordening Minimaregelingen 2019
Beleid Bijzondere bijstand voor kosten van woninginrichting voor statushouders. (2016)
Terugvorderingsbeleid

Taakvelden

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Ontwikkelingen

- **Dorpenbeleid**
  1. Onze gemeente bruist van initiatieven in de dorpen. In december 2020 is het “Dorpenbeleid Midden-Drenthe, Samenwerken vanuit vertrouwen” vastgesteld. Het doel van dit beleid is om de participatie door de dorpen, samen met de dorpen actief te houden en verder te bevorderen. Deze participatie betreft alle thema’s die met de leefbaarheid van onze dorpen te maken hebben. Het dorpenbeleid gaat niet alleen over kleine dorpen, maar betreft ook de grotere dorpen (Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde).
  2. Het doel van dit beleid is om de participatie door de dorpen, samen met de dorpen actief te houden en verder te bevorderen. Deze participatie betreft alle thema’s die met de leefbaarheid van onze dorpen te maken hebben. Het dorpenbeleid gaat niet alleen over kleine dorpen, maar zal ook over de grotere dorpen (Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde) betreffen.

- **Pilots in de dorpen**

  De drie pilots in Witteveen, Hooghalen en het Annie Londohuis in Westerbork zijn in 2021 ondanks Corona, verder ontwikkeld. Met Witteveen is in augustus 2021 een convenant afgesloten en er is vanuit het programma Sociaal Domein een budget beschikbaar gesteld voor drie jaar. Daarmee kan het dorp zich meerjarig en duurzamer richten op de verbinding tussen formele en informele zorg en op de preventie voor jongeren. Ook voor de inloopvoorziening in het Annie Londohuis is een subsidie beschikbaar gesteld. De doelgroep bestaat hier deels uit GGZ cliënten waardoor een mooie mix ontstaat tussen de verschillende buurtbewoners. Ook in Hooghalen is nog meer afstemming tussen formele en informele zorg op gang gekomen. Vanuit het lectoraat Duurzaam Financieren en Ondernemen van de Hanzehogeschool is in september 2021 gestart met het ontwikkelen van een impactmeter. Die is gebaseerd op de input vanuit de drie dorpen. Ook welzijnswerk heeft bijgedragen in een klankbordgroep. De impactmeter is begin 2022 als concept gereed en zal dan door de drie betrokken dorpen getest worden.

- **CORONA**

Voor de ondersteuning van de sociale cohesie in de dorpen en de dorpshuizen tijdens de corona pandemie heeft de gemeente Midden-Drenthe in 2021 middelen beschikbaar gesteld. Begin 2021 kwamen er middelen beschikbaar uit de Rijkscompensatie Coronakosten en werd een deel van het budget voor kleine dorpenbeleid ingezet voor steun. Onze gemeente heeft daarnaast van de provincie een subsidie ontvangen op basis van de statenmotie ‘Een frisse start na Corona’. In onze organisatie is samengewerkt om vanuit zoveel mogelijk invalshoeken (sport, cultuur, vrijwilligerswerk etc.) steun te bieden. De dorpscontactfunctionarissen hebben daarin een coördinerende rol gespeeld.

- **MOEK**
    1. We hebben al een 5-tal keren positieve ervaringen opgedaan met het project ‘Mooi op eigen kracht’. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef-en woonomgeving. Met de vaststelling van de Perspectiefnota 2020 is besloten om afwisselend elk jaar een MOEK (Mooi op eigen kracht) en een DOEK (Duurzaam op eigen kracht) te organiseren. Daaraan is toegevoegd het project Up2You, specifiek voor onze jongeren. Corona heeft voor een hik-up gezorgd voor 2020 en uiteindelijk heeft MOEK zijn beslag gekregen in april 2021, terwijl het wel al in 2020 op de rol was gezet.
    2. Moek start opnieuw in het najaar van 2022. Up2You zal zo het nu lijkt ook het najaar van 2022 opnieuw worden vormgegeven, ook hier is door Corona een hobbeltje geweest in de tijd (normaal ook 2020 Up2You, deze is inmiddels (ook) verschoven naar 2021).

- **Vitaal Platteland (subsidieregeling Dorpsinitiatieven)**

De gemeente heeft tot en met 2020 jaarlijks € 50.000 van de provincie gekregen om leefbaarheidsinitiatieven van inwoners te ondersteunen. Het gaat hierbij om brede initiatieven op het gebied van wonen en leefomgeving, mobiliteit, voorzieningen, werk en economie, of sociale structuur. De initiatieven leveren een aantoonbare bijdrage aan de leefbaarheid en komen ten goede aan het hele dorp. Er geldt een verplichte gemeentelijke cofinanciering. Daarvoor worden diverse budgetten aangesproken.

Het budget van 2020 is niet helemaal opgemaakt, mede door de coronacrisis. De provincie heeft besloten om de termijn om projecten te financieren te verlengen van 31 december 2020 naar 31 december 2021. Op die manier is er meer tijd om initiatieven te starten en het budget te besteden. De einddatum van afronding van projecten blijft onveranderd op 31 december 2022 staan. Het bedrag dat uit 2020 is overgebleven, is inmiddels gereserveerd voor een project dat nog in voorbereiding is.

Vanuit de provincie komt geen vervolg op de regeling Dorpsinitiatieven. Delen van de huidige regeling worden meegenomen in de Sociale Agenda 2020 – 2023 en daarbij zijn gemeenten partner in de uitvoering of onderdeel van te smeden allianties. Het financieel instrumentarium binnen de Sociale agenda voorziet volgens de provincie in de ontwikkeling van thema’s die goed aansluiten bij de doelstellingen vanuit de oude regeling Dorpsinitiatieven. Opname in de Sociale Agenda voorziet in een meer integrale aanpak van gezondheid en vitaliteit, leefbaarheid en bereikbaarheid, wonen en sociale aspecten in het algemeen.'

- **Taakstelling Statushouders**
    1. Als gemeente hebben wij een halfjaarlijkse taakstelling om een bepaald aantal statushouders te huisvesten. Zoals weergegeven in de begroting 2021 hebben we vanaf 2020 te maken met een forse, verhoogde taakstelling. Daar kwam in de tweede helft van 2021 een extra asielopgave bij waardoor de druk op onze taakstelling nog groter werd. Samen met de woningcorporaties en VluchtelingenWerk hebben we zoveel mogelijk statushouders gehuisvest.
    2. Het laatste kwartaal van 2021 hebben we gebruikt om passende locaties voor de opvang van asielzoekers aan te dragen en alternatieve vormen van huisvesting te onderzoeken. We hebben de intentie uitgesproken om in 2022 volledig in te lopen op onze taakstelling.

3. Ook in 2021 hebben we extra ingezet op de integratie en participatie van statushouders. En we hebben ons voorbereid op de nieuwe inburgeringswet die op 1 januari 2022 in werking is getreden. Onder het taakveld arbeidsparticipatie kunt u hier meer over lezen.

- **Participatiebeleid**
  In 2021 hebben we het Participatiebeleid 'Goede plannen maak je met elkaar' vormgegeven. Dit beleid is in februari 2022 vastgesteld.
  Het participatiebeleid biedt kaders en basisprincipes om participatie vorm te geven. Met de invoering van de Omgevingswet is het verplicht om als gemeente participatiebeleid te hebben. We willen participatieprocessen vanuit de gemeente verbeteren. Het participatiebeleid biedt ons hier handvaten voor. Ook de gemeenteraad heeft in 2021 vanuit het Democrazy project nagedacht over participatie.

Wat hebben we bereikt?

Ten behoeve van de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen bevorderen:

- Dat thema's op het gebied van leefbaarheid door inwoners(groepen) opgepakt (kunnen) worden en dat initiatieven van inwoners tot uitvoering komen (dorpenbeleid);
- Dat de dorpen de beschikking hebben over goede accommodaties voor ontmoeting en activiteiten;
- Dat we met het project Mooi op Eigen Kracht (MOEK) initiatieven uit de dorpen ondersteunen en waarderen;
- Dat projecten op het gebied van leefbaarheid, sociale infrastructuur, zorg en cultuur financiële ondersteuning kunnen krijgen;
- Dat bestaande overlegstructuur met inwoners- en dorpsbelangenorganisaties worden voortgezet.
- Collegebezoek aan de dorpsbelangenorganisaties;
- Subsidiëren van de activiteiten van diverse instellingen zoals de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe en van het maatschappelijk werk;
- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten en het aanbieden van maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk;
- Het sociaal raadsliedenwerk continueren als laagdrempelige voorziening voor met name minima.
- In nauwe samenwerking met de woningcorporaties Actium en Woonservice en VluchtelingenWerk hebben we zoveel mogelijk statushouders in onze gemeente gehuisvest.

  In 2021 was de totale taakstelling 47. De taakstelling 2021 hebben we niet volledig (38 exclusief achterstand) gerealiseerd. Desalniettemin voldoen we wel aan de door de provincie gestelde eisen, omdat er veel nareizigers aan onze gemeente gekoppeld zijn. De provincie ziet vertraging van nareizigers als verschoonbare reden.

De taakstelling en realisatie (inclusief achter- en voorstand) hebben we schematisch weergegeven.
In de eerste helft van 2022 moeten we in totaal 52 statushouders huisvesten.

Jaar	Achterstand/voorsprong	Taakstelling	Realisatie
2018	-27 (voorsprong)	48	23
2019	-2 (voorsprong)	24	5
2020	17 (achterstand)	24	17
2021	24 (achterstand)	47	38
2022	33 (achterstand)	19 (1e helft)	Loopt

- We hebben de statushouders in onze gemeente zo goed mogelijk ondersteund, onder andere door het aanbieden van maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk en uitvoering gegeven aan het actieplan 'Versterking integratie en participatie

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We ondersteunen initiatieven van inwoners, individueel of collectief, financieel en/of met menskracht.
- We zetten in op het behoud van de bestaande accommodaties en onderzoeken, waar dat gevraagd wordt samen met inwoners, de mogelijkheden voor nieuwe accommodaties
- We hebben actief samengewerkt met het dorp Witteveen en een budget beschikbaar gesteld vanuit het programma Sociaal Domein.
- We zetten de middelen voor Vitaal Platteland ad. € 50.000 in voor aanvragers die voldoen aan de provinciale voorwaarden en organiseren intern de benodigde gemeentelijke cofinanciering.
- Subsidiëring Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.
- Uitvoering Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers.
- Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning.
- Subsidiëring Vluchtelingenwerk.
- We faciliteren de sociaal raadsvrouw en zorgen voor spreekuurlocaties in Beilen, Westerbork en Smilde.
- We hebben prestatieafspraken met woningcorporaties Actium en Woonservice om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren.
- We hebben nauw samengewerkt met de woningcorporaties Actium en Woonservice en Vluchtelingenwerk om zoveel mogelijk statushouders in onze gemeente te huisvesten.
- We hebben Vluchtelingenwerk gesubsidieerd, zodat zij de maatschappelijke begeleiding (inclusief pré huisvesting) kunnen aanbieden aan onze statushouders.
- We hebben uitvoering gegeven aan het actieplan 'Versterking integratie en participatie statushouders'.

Wat heeft het gekost?

Samenkracht en burgerparticipatie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	3.405	3.640	3.812	-172
baten	4	4	2	2
resultaat	3.401	3.636	3.810	-174

Taakveld Wijkteams

Ontwikkelingen

Belangrijke ontwikkelingen waaronder de integrale ouderenzorg, maar zeker ook corona-gerelateerde beperkingen hebben in de bijeenkomsten van de wijkteams vaak geleid tot nauwere samenwerking waarbij het “wij gevoel” is versterkt.

Wat hebben we bereikt?

- Door de invoering en gebruik van het cliëntvolgsysteem VIPlive van de HZD kon casuïstiek worden voortgezet en inmiddels zijn alle professionals van de wijkteams aangesloten waardoor er sprake is van een sluitend cliëntvolgsysteem.
- Op het terrein van de integrale ouderenzorg zijn de 70+ vanuit de 1e lijns zorg gescreend en waar geen directe gezondheidsaspecten nodig zijn is Welzijnswerk Midden-Drenthe ingeschakeld om samen met de oudere te bespreken wat nodig is om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen en functioneren.
- Tenslotte, maar niet minder belangrijk, zijn actuele thema’s door middel van (externe) presentaties in alle wijkteams besproken zoals bijvoorbeeld Veilig thuis, Eenzaamheid, de wijkagent, Optimaal Leven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2021 zijn maandelijks de bijeenkomsten van de 3 wijkteams (Beilen Smilde en Westerbork) gecontinueerd. Door Corona kon dit niet fysiek, maar, ondanks dat, hebben de digitale bijeenkomsten ertoe bijgedragen dat de verbinding verder is verstevigd. De betrokkenheid van de deelnemers is groot. Hier wordt ook goed op geïnvesteerd.
- Een evaluatie aan het eind van het jaar leverde op dat de deelnemers aangaven grote meerwaarde te zien in deze vorm van samenwerking door de korte lijnen, het overleg/sparren over casuistiek en de behandelde thema’s en dat zij deze samenwerking graag in de huidige vorm wensen te continueren.

Wat heeft het gekost?

Wijkteams				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	945	994	833	161
baten	0	0	0	0
resultaat	945	994	833	161

Taakveld Inkomensregelingen

Ontwikkelingen

Armoedebeleid

2021 hebben we gebruikt om, aan de hand van de evaluatie van ons Armoedebeleid 'Uw goed recht', nieuw armoedebeleid te schrijven. Voor de totstandkoming van dit beleid, zijn interviews afgenomen met verschillende stakeholders waaronder minima. Daarnaast zijn de verschillende taken die naar de gemeente toekomen verwerkt in het nieuwe armoedebeleid zoals de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening en de Notitie Kindpakket. Ook zijn er minimaregelingen verruimd zoals de Zorgkostenregeling en zijn er nieuwe regelingen bijgekomen waaronder ‘Bartje leert zwemmen’. Deze ontwikkelingen zijn de basis voor een nieuw armoedebeleid.

Bijstandsuitkeringen

Ook in 2021 heeft de Coronapandemie een grote invloed gehad op de samenleving. Tegen alle verwachtingen in, is het aantal bijstandsuitkeringen gedaald. In december 2021 waren er 439 huishoudens met een Participatiewet-uitkering. Dit zijn 14 huishoudens minder dan in december 2020.

Inkomensondersteuning

Binnen de gemeente is een breed pakket aan inkomensondersteuning beschikbaar. Door de lockdown was het ook in 2021 een groot deel van het jaar niet mogelijk om deel te nemen aan bijvoorbeeld evenementen of sportactiviteiten of om naar een pretpart of museum te gaan. Ook de zwembaden waren een gedeelte van het jaar gesloten. Hierdoor zien we (net als in 2020) dat er minder gebruik gemaakt is van het Kindpakket dan verwacht.

Wat hebben we bereikt?

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

In de nieuwe Wgs is opgenomen dat gemeenten aan vroegsignalering moeten doen om mensen met betalingsachterstanden zo snel mogelijk te benaderen met een hulpaanbod. In oktober 2021 is bij de gemeente Midden-Drenthe een consulent vroegsignalering gestart. Zij zal in een vroeg stadium hulp bieden aan inwoners die betalingsachterstanden hebben.

Gebruik van de minimaregelingen
In 2021 is het aantal huishoudens dat gebruik heeft gemaakt van de uitkering van activiteiten licht toegenomen. In 2020 hebben in totaal 117 huishoudens de uitkering van activiteiten toegekend gekregen en in 2021 waren dit 134 huishoudens.

In 2020 en 2021 valt een duidelijke afname van het gebruik van de verschillende voorzieningen van het Kindpakket te zien ten gevolge van de lockdown vanwege de Coronapandemie. Sportvoorzieningen, zwembaden, scholen enz. waren bijna het gehele jaar gesloten, waardoor er nauwelijks gebruik kon worden gemaakt van sportclubs, culturele activiteiten en evenementen.

Het aantal rechthebbenden op de individuele inkomenstoeslag is vrijwel gelijk gebleven in 2021 (van 397 in 2020 naar 396 in 2021). Dit impliceert dat het aantal huishoudens dat langer dan 3 jaar onafgebroken een inkomen tot 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm had, redelijk stabiel is gebleven.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen
Het aantal kwijtscheldingsaanvragen bedroeg in 2021 ruim 500. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2020. Dit geldt ook het aantal toekenningen van ruim 400. Ruim de helft van het aantal toekenningen is verleend op basis van door belastingplichtige afgegeven machtiging om het inkomen en vermogen te toetsen via de gegevens bij het landelijk Inlichtingenbureau (LIB). Deze toekenningen worden direct op de aanslag voor belastingplichtigen verrekend waardoor geen afzonderlijk verzoek om kwijtschelding hoeft te worden ingediend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?
We hebben onze inzet gecontinueerd om het niet gebruik van regelingen tegen te gaan. Zowel de medewerkers van de gemeenten als stakeholders die hulpverlening aan inwoners bieden zoals Welzijnswerk en de Sociaal Raadsvrouw proberen inwoners zoveel mogelijk te attenderen op de verschillende regelingen.

Wat heeft het gekost?

Inkomensregelingen				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	9.736	10.698	9.979	719
baten	7.578	8.888	8.401	487
resultaat	2.158	1.810	1.578	232

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+

Ontwikkelingen

- We draaien pilots om kennis en ervaring op te doen en deze te borgen binnen het nieuwe beleid (denk daarbij aan pilots logeerzorg, sensortechniek en maaltijdvoorziening)
- Om de zorg en ondersteuning aan onze inwoners met GGZ-problematiek (ook wel 'Personen met verward gedrag' genoemd) te verbeteren, gaan we de samenwerking met partners, zoals GGZ, Cosis, Welzijn Midden-Drenthe, Handhaving en Toezicht, Actium en Woonservice intensiveren. Met deze partners richten we een Optimaal Leven Team in.
- In 2021 is de wetswijziging in werking met betrekking tot de Wet op de Gemeentelijke Schuldhulpverlening. De gemeente heeft nu een rol bij vroeg signalering.
- Door de coronacrisis verwachten we een stijging van het aantal mensen dat hulp zoekt bij financiële problematiek.
- Een tegen eenzaamheid. Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde relaties. Het kan dus gaan om het aantal contacten en/of de kwaliteit van deze contacten. Er zijn 2 soorten eenzaamheid, sociale eenzaamheid en emotionele eenzaamheid. Wij willen een krachtige en effectieve aanpak van eenzaamheid.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben een Optimaal leven team gerealiseerd wat bijdraagt aan een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en ouder. Met het Optimaal Leven Team willen we een sluitende aanpak creëren in de keten van zorg en ondersteuning met personen met verward gedrag.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers zijn verder verstevigd.
- Inwoners krijgen bij één herkenbaar en laagdrempelig loket alle relevante voorlichting, informatie, advies en hulp op het gebied van het sociaal domein.
- Via het inkoopproces hebben we gezorgd voor betaalbare en kwalitatief hoogwaardige zorg.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om weer grip op hun financiën te krijgen.
- Verordening Wmo is geactualiseerd, de beleidsregels zijn aangepast en het indicatieproces wordt vernieuwd.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het uitvoeren van de uitvoeringsagenda sociaal domein en geestelijke gezondheidszorg.

- Vanaf 1 oktober 2021 is in onze gemeente en Optimaal Leven team operationeel dat zich richt op de psychisch kwetsbare inwoners die (weer) zelfstandig kunnen wonen. Door nauwe multidisciplinair overleg wordt steeds beter integraal gewerkt en wordt voorkomen dat iemands weer afglijdt in zijn functioneren.

- We participeren in diverse regionale (zog)overleggen waaronder Samen Zorg Assen. Door deze samenwerking is de Avond Nacht en Weekend zorg voor wijkverpleging samengebracht waardoor de wijkzorg efficiënter is ingericht en wordt gewerkt aan de realisatie van een Coördinatiepunt Tijdelijk verblijf om te voorkomen dat bij ontslag uit ziekenhuis en de opvang in de thuissituatie niet mogelijk is door optimale triage een geschikt bed beschikbaar is.

- We zijn over nieuwe ontwikkelingen en lopende zaken voortdurend in gesprek gebleven met inwoners, zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals de Wmo-raad en de Minimaraad.

- In september 2020 zijn we gestart met het Jongerenperspectiefplan (pilot). Gedurende de pilot hebben we de schulden van 5 jongeren met een uitkering op grond van de Participatiewet over zodat deze jongeren de focus kunnen leggen op het behalen van een startkwalificatie (indien mogelijk) of het vinden van een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

- Eind 2021 hebben we de pilot inclusief vervoer ingericht, die start op 1 januari 2022. In deze pilot krijgen Wmo pashouders de kans om in de proefperiode gratis met het openbaar vervoer te reizen.

- Samen met onze maatschappelijke partners hebben we gezorgd voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.

- We zijn op ambtelijk en bestuurlijk niveau met maatschappelijke partners in gesprek gebleven om de verwachtingen af te stemmen.

- In de aanpak van eenzaamheid heeft ons college het convenant Een tegen Eenzaamheid getekend met als doel om samen met het Ministerie van VWs en onze lokale Welzijnsinstelling een brede coalitie te vormen en een plan van aanpak op te stellen. Samen met onze netwerkorganisatie WelWoZo en een aantal maatschappelijke organisaties waaronder Humanitas hebben we een inventarisatie gedaan van wat er al gedaan wordt en door wie en welke initiatieven nader onderzocht kunnen worden.

  Op basis hiervan zijn voor 2022 vier programmalijnen gekozen waarbij de wensen in actiepunten zijn vertaald:

- Preventie; omzien naar elkaar
- Signalering Inrichten van een signaalpunt
- De coalitievorming en
- Informatie-uitwisseling

We hebben een actieplan 2022 opgesteld dat in maart in het college wordt vastgesteld. Naast de programmalijnen gaan we een signaleringspunt openen waar bezorgde inwoners informatie en hulp kunnen krijgen. In het plan van aanpak Een tegen Eenzaamheid geven we aan hoe we deze actiepunten willen oppakken en tot uitvoering brengen.

Wat heeft het gekost?

Maatwerkdienstverlening 18+				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	8.626	9.955	8.896	1.059
baten	350	350	348	2
resultaat	8.276	9.605	8.546	1.057

Taakveld Begeleide participatie

Ontwikkelingen

- Stark is als leerwerkbedrijf nu drie jaar operationeel. Het jaar 2021 stond wederom in het teken van de coronacrisis. Gelukkig is het grootste gedeelte van de medewerkers aan het werk gebleven en trajecten zijn langzaam opgestart. Een belangrijke ontwikkeling in 2021 is de nieuwbouw van Stark. Er is een grond aangekocht en op dit moment wordt er hard gewerkt aan de bouwplannen.

Wat hebben we bereikt?

- Onze uitvoeringsorganisatie Stark heeft onze inwoners zo goed mogelijk begeleid en ontwikkeld om aan het werk te gaan en blijven. Ons doel hierbij is nog steeds om (uiteindelijk) zoveel mogelijk mensen buiten de organisatie van Stark te plaatsen.
- Stark heeft, samen met de gemeenten, ingezet op de doorontwikkeling van het leerwerkbedrijf, onder andere door in de tweede helft van 2021 uitvoering te geven aan de pilot ‘Zinvol participeren bij Stark’.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De gemeente heeft zelf de actieve bemiddeling naar werk gedaan. Voor de mensen extra ondersteuning nodig hebben, heeft Stark trajecten aangeboden om de kans op uitstroom naar een reguliere werkgever te vergroten. Daarnaast hebben we mensen met een Wsw-indicatie en indicatie beschut werk aan het werk bij Stark. En zijn we in samenwerking met Stark gestart met de pilot ‘Zinvol participeren bij Stark’.

Wat heeft het gekost?

Begeleide participatie				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	423	423	255	167
baten	0	0	0	0
resultaat	423	423	255	167

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Ontwikkelingen

- Er zullen in de komende jaren specialistische expertisecentra voor jeugdhulp ontstaan.
- Er is een regiovisie geformuleerd in het kader van de norm voor opdrachtgeverschap.
- Er wordt naar verwachting een wet geformuleerd die het delen van gegevens binnen het sociaal domein eenvoudiger en eenduidiger zal maken.
- We besteden aan de effecten van de coronacrisis voor jongeren.
- We zetten in op het borgen van acties en initiatieven die voortkomen uit het programma Kansrijke Start.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben gewerkt aan een sluitende aanpak voor jongeren in kwetsbare posities.
- We zorgen voor een betere afstemming tussen zorg, onderwijs en gemeenten.
- Voorkomen dat er jongeren zijn die tussen wal en schip belanden vanwege het ontbreken van passend beleid, passende voorzieningen of trajecten.
- Kinderen in Midden-Drenthe een zo goed mogelijke start geven.
- Extra inzetten op de “ontschotting” van de verschillende terreinen binnen het sociaal domein en willen meer integraal werken.
- Betrekken van de jeugd, hun opvoeders en andere partners die met jongeren, opgroeien en opvoeden te maken hebben bij de totstandkoming van uitvoering en het beleid. Jongerenparticipatie is een vast onderdeel in de begroting.
- Verbinding maken tussen positief jeugdbeleid en jeugdhulp en investeren in de ontwikkeling van kinderen en preventie, zodat dreigende problemen bij jeugdigen tijdig opgespoord en opgepakt kunnen worden.
- Inzetten op delen van kennis en expertise in regionaal verband.
- Een platform bieden voor jongeren waar zij vragen kunnen stellen naar aanleiding van de coronapandemie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er zijn routekaarten ontwikkeld om een integrale aanpak voor jongeren in kwetsbare posities te bewerkstelligen.
- Na vaststelling van het jeugdbeleid zijn we aan de slag gegaan met de uitvoering van het jeugdbeleid. Het jeugdbeleid bevat uitvoeringsafspraken over hoe we de leefomgeving van jongeren én hun opvoeders zoveel mogelijk kunnen versterken.

- In 2021 hebben we de samenwerking tussen onderwijs en zorg verstevigd door onder andere afspraken te maken over rollen, taken en verantwoordelijkheden en het organiseren van Lokaal Educatieve Overleggen (LEA).
- De formatie is beter afgestemd op de groeiende zorgvraag. Dit heeft geleid tot het structureel maken van de, in de eerste instantie tijdelijke, jeugdconsulent. Dit is een aanvulling op het huidige team van jeugdconsulenten.
- De nieuwe verordening jeugd is geïmplementeerd.
- In het kader van het actieprogramma Kansrijke Start hebben we met partijen in het sociaal en medisch domein onder andere samenwerkingsafspraken gemaakt en diverse zorgroutes in beeld gebracht. In 2022 gaan we hier verder mee aan de slag.
- We hebben gewerkt aan de ontschotting door o.a. beleidsmatige versterking en door uitvoering te geven aan de activiteiten zoals benoemd in het uitvoeringsprogramma sociaal domein.
- We hebben gewerkt aan het integraal werken door afstemmingstafels te organiseren waarbij het gehele sociale domein deelneemt.
- Vanuit het jeugdakkoord hebben we jeugdigen in gelegenheid gesteld om door middel van financiering uit het programma “jeugd start op” activiteiten voor en door jongeren te organiseren.
- Vanuit het jeugdakkoord is er een samenwerking ontstaan tussen de dierenweide Stroomdal en het onderwijs waarbij, met ondersteuning van de Gemeente Midden-Drenthe, een ‘levend museum’ gerealiseerd wordt.
- We hebben uitvoering aan het in 2020 vastgestelde regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities.
- We hebben geparticipeerd Drentse Jeugdacademie waar kennisdeling en het delen van succesverhalen in regionaal verband centraal staan.
- We hebben de App Wim en Eva campagne gelanceerd, waarmee jongeren de mogelijkheid kregen om op een laagdrempelige manier in contact te komen met de gemeente om vragen te stellen over (mentale) gezondheid, onderwijs, werk of inkomen.

Wat heeft het gekost?

Maatwerkdienstverlening 18-				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	8.643	10.063	9.556	507
baten	0	0	0	0
resultaat	8.643	10.063	9.687	507

Taakveld Arbeidsparticipatie

Ontwikkelingen

- 2021 stond wederom in het teken van een wereldwijde coronacrisis. In 2021 zagen we, tegen alle verwachtingen in, een daling van het aantal bijstandsgerechtigden.
- De regering heeft extra middelen beschikbaar gesteld om de arbeidsmarkt (vanwege de coronacrisis) vitaal te houden. Eind 2021 is het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) operationeel geworden: een samenwerking tussen de noordelijke arbeidsmarktregio's. Deze middelen en inzet zijn bedoeld om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden, maar worden breder ingezet om tegelijkertijd ook een uitdaging aan te pakken die al langer bestaat: de mismatch tussen werkzoekenden en vacatures.
- In 2021 is een start gemaakt met de aanpak gericht op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid: er is een plan opgesteld waarbij de inzet vooral gericht is op het intensiveren van wat we al doen voor onze jongeren.
- In de tweede helft van 2021 is de nieuwe re-integratienota 'Re-integratie werkt voor iedereen 2021 - 2026' vastgesteld. Het eerdere re-integratiebeleid is aangepast naar landelijke en regionale ontwikkelingen.
- In 2021 hebben we, middels het actieplan 'Versterking integratie en participatie statushouders' en een project extra ingezet op de ondersteuning van (vrouwelijke) statushouders.
- 2021 hebben we gebruikt om ons voor te bereiden op de nieuwe inburgeringswet die op 1 januari 2022 in werking is getreden.
- Corona heeft een grote impact op jongeren. Met name op het gebied van werk en ontwikkeling. Het afgelopen jaar hebben we extra aandacht besteed aan deze groep, onder andere door het 'Actieplan versterking positie Midden-Drentse jongeren tijdens en na corona' én is er – in het kader van voorkomen van jeugdwerkloosheid – een actieplan voor jongeren opgesteld.

Wat hebben we bereikt?

Het nieuwe re-integratiebeleid is in de tweede helft van 2021 door de raad vastgesteld. In 2021 hebben we dus nog aan de hand van de eerdere re-integratie-indicatoren gewerkt. Hieronder staan de doelstellingen mét schematisch weergegeven resultaten.

Doelstellingen

1. We willen bijstandsgerechtigden (weer) zelfstandig maken.
2. We willen de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
3. We willen het verdienvermogen van mensen benutten.
4. We willen scholing van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar bevorderen.
5. We willen actieve deelname aan de maatschappij bevorderen.
6. We willen de contacten met (lokale) werkgevers onderhouden en uitbreiden.
7. We willen nauw samenwerken met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio.
8. We willen werken op basis van vaste afspraken met onze klanten.

Indicatoren re-integratiebeleid	2017	2018	2019	2020	2021
Aantal banen ingevuld bij werkgevers *(doel 1, 2, 3, 5, 6)*	79 fulltime 88 parttime	73 fulltime 82 parttime	56 fulltime 59 parttime	59 fulltime 36 parttime	49
Aantal proefplaatsingen ingevuld bij werkgevers *(doel 1, 2, 3, 5, 6)*	25	31	30	25	17
Aantal werkstages (excl. taalstages) ingevuld bij werkgevers *(doel 1, 2, 3, 5, 6)*	24	13	7	17	3
Aantal uitstroom van jongeren naar studiefinanciering *(doel 1, 2, 4, 5)*	5	13	10	5	4
Aantal uitstroom van jongeren naar werk *(doel 1, 2, 5, 6)*	18	17	10	18	15
Aantal gerealiseerde baanafspraak-banen *(doel 1, 2, 3, 5, 6)*	35	37	48	40	49
Aantal gerealiseerde beschut werkplekken *(doel 1, 2, 3, 5)*	2	4	10	13	14
Kerngetallen gemiddeld aantal uitkeringen					
Bijstandsuitkeringen Participatiewet	439	446	462	449	447
IOAW uitkeringen	38	41	41	34	31
IOAZ uitkeringen	6	6	7	7	6
Duurzaam verblijf	55	53	49	53	41
Kerngetallen gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden					
Bijstandsgerechtigden Participatiewet	511	544	531	511	506
Gemiddeld aantal IOAW gerechtigden	50	53	52	43	38
Gemiddeld aantal IOAZ gerechtigden	8	10	10	9	7
Duurzaam Verblijf	55	54	49	53	41
Kerngetallen grootte doelgroepen					
Aantal 50 plussers	176	220	205	207	236
Aantal alleenstaande ouders	91	62	45	45	41
Aantal ANW'ers en Nuggers	14	10	9	19	8
Aantal WIW'ers	2	2	2	2	2

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We hebben uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en ons met name gericht op het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzaam werk. We doen dit door vraag en aanbod zo goed mogelijk bij elkaar te brengen en rekening te houden met belemmeringen van mensen maar ook de wensen van werkgevers. Voor de mensen waarbij dat niet (direct) haalbaar is hebben we ingezet op participatie en re-integratie, onder andere door het inzetten van Stark en subsidies zoals Vitaal Platteland.
- We hebben uitvoering gegeven aan het actieplan 'Versterking integratie en participatie statushouders 2019 - 2020' en het project voor vrouwelijke statushouders.

- We hebben uitvoering gegeven aan het Actieplan versterking positie Midden-Drentse jongeren.
- In de Arbeidsmarktregio Drenthe hebben we onder andere uitvoering gegeven aan het actieplan Perspectief op werk, is het RMT operationeel geworden en is er – middels een actieplan – extra aandacht voor het voorkomen jeugdwerkloosheid.

Wat heeft het gekost?

Arbeidsparticipatie				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.172	1.119	963	156
baten	0	0	19	-19
resultaat	1.172	1.119	944	175

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Ontwikkelingen

- Er vind een transformatie plaatsvinden in de zorg- en veiligheidsketen. Dit zal onder andere tot gevolg hebben dat Veilig Thuis Drenthe meer gaat fungeren als advies- en expertisecentrum en zorgt ervoor dat meer taken en verantwoordelijkheden lokaal belegd zijn.
- We hebben trainingen georganiseerd voor medewerkers om zorgwekkende signaleren te leren herkennen.

Wat hebben we bereikt?

- In 2021 is er meer inzicht in hoeverre de lokale inrichting op het gebied van veiligheid voldoende is voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- We zetten actief in op het verbeteren van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling en zorgen voor een betere afstemming tussen verschillende partijen in de keten van veiligheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2021 hebben we uitvoering gegeven aan de aanbevelingen die tot stand zijn gekomen door de uitvoering van de lokale zelfscan in het kader van het voorkomen en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- De wachtlijsten van VTD, JB Noord en de Raad van Kinderbescherming zijn en blijven een punt van aandacht. Hierover zijn verschillende gesprekken gevoerd op regionaal overleg, deze gesprekken leiden echter niet direct tot concrete oplossingen door personele en financiële tekorten.

- Er is ingezet op structurele versterking van het subteam Veilig Opgroeien, om de veiligheid van kinderen en gezinnen te kunnen waarborgen.
- Doordat er extra formatie beschikbaar is gesteld voor Veilig Opgroeien kan er meer aandacht besteed worden aan preventie. Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Er zijn twee aandacht functionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling aangesteld binnen de organisatie.

Wat heeft het gekost?

Geëscaleerde zorg 18-				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	453	453	368	85
baten	0	0	0	0
resultaat	453	453	368	85

Taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ontwikkelingen

- Niet alle inwoners redden het (volledig) zelfstandig. Ook niet met behulp van hun omgeving. Hen bieden we een vangnet van voorzieningen. Dat begint bij onafhankelijke cliëntondersteuning dat door Welzijn Midden-Drenthe wordt verzorgd. Zij helpen mensen hun vraag helder te krijgen. Indien nodig komen zij samen tot een pakket aan voorzieningen. Maatwerk en duurzaamheid van oplossingen zijn hierbij de uitgangspunten. Zo bestaan de oplossingen altijd uit een combinatie van eigen kracht, inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en inzet van betaalde zorg en ondersteuning. Omdat onafhankelijke cliëntondersteuning ook in het wijkteam zitting heeft, is er borging van complexe casuïstiek.
- In 2021 is bij de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe (PVGD) aandacht worden geschonken aan het door ontwikkelen van het vervoerssysteem en het gebruik van data-analyse.

Wat hebben we bereikt?

- De zelfredzaam en samen redzaam van onze inwoners bevorderen. Zij doen actief mee aan de (lokale) samenleving.
- Dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.
- We hebben extra aandacht voor de kwetsbare ouderen zoals mensen met een verminderde mobiliteit en personen met verward gedrag.
- Stabiliteit en doorontwikkeling van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe(PVGD) ten behoeve van het WMO-vervoer.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We hebben de zelfredzaamheid en participatie van inwoners ondersteund en de zorg betaalbaar gehouden. Dit is bereikt door te focussen op preventie, zorg dicht bij mensen te organiseren en te kiezen voor een integrale aanpak.

- In het kader van onze aanpak van Een tegen eenzaamheid hebben we samenwerking met het Ministerie van VWS tot stand gebracht en is een coördinator benoemd die o.a. een plan van aanpak opstelt en een lokale coalitie handen en voeten gaat geven.

- Voor inwoners die het niet op eigen kracht redden, hebben we een sluitend vangnet geboden. Daarnaast zijn we gestart met het optimaal Leven.

- Mensen ontvingen zorg dicht bij huis om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.

- Binnen het samenwerkingsverband van Welwozo is integraal gewerkt aan vraagstukken rondom welzijn, wonen en zorg. WelWoZo heeft in de Thuisblijver aandacht geschonken aan bewustwording op het terrein van langer zelfstandig wonen.
- In het kader van integrale ouderenzorg zijn huisartsen gestart om alle 70+ te screenen. Bij niet medische (zorg)vragen bezoekt de ouderenwerker van WMD deze inwoners. Indien nodig wordt casuïstiek vervolgens in het wijkteam 23+
- Met Woonservice zijn werkafspraken gemaakt over toewijzing van geschikte/aangepaste woningen voor ouderen
- Met Woonservice zijn financiële afspraken gemaakt om woningen senior proof te maken waardoor deze woningen langer als passend voor ouderen geschikt zijn.
- Inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe kunnen, als er geen bus- of treinverbinding in de directe omgeving aanwezig is, gebruik maken van de hub taxi. Een hub is een vervoersknooppunt in Groningen en Drenthe waar verschillende vormen van vervoer samen komen. Ondanks de coronapandemie heeft de Gemeente Midden-Drenthe ervoor zorg gedragen dat vervoerders hun dienstverlening in stand konden houden, zij het aangepast op de vervoersstromen gedurende deze pandemie.

- We hebben alle vervoersvoorzieningen in onze gemeente in beeld gebracht en van daaruit toegewerkt naar een integraal aanbod.

- Op 1 april start 2022 de stichting Buurtvervoer Midden Drenthe met het aanbieden van informeel vervoer. Buurtvervoer MD is tot stand gekomen door een samenvoeging van de Plusbus Welzijn, de Spectrumbus, de bus van het Derkhoes en Anwb-automaatje. Het doel is om onze minder mobiele inwoners een optimaal betaalbaar aanbod te kunnen doen op het sociaal-recreatief vervoer en daarbij ook een bijdrage te leveren aan het terugdringen van sociaal isolement en eenzaamheid.
- Ter verbetering van de Onafhankelijke Clientondersteuning heeft een inventarisatie plaatsgevonden op welke wijze, in samenwerking tussen de Gemeente Midden-Drenthe en Welzijnswerk Midden-Drenthe, deze taak nog beter gepositioneerd kan worden. In 2022 wordt hierin een verdere doorontwikkeling verwacht

Wat heeft het gekost?

Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.463	1.463	1.679	-216
baten	13	13	9	3
resultaat	1.451	1.451	1.670	219

Programma	Volksgezondheid en milieu
Taakveld	Volksgezondheid Riolering Afval Milieubeheer Begraafplaatsen

Programmadoelstelling

- Wij bewaken en bevorderen de volksgezondheid.
- Wij scheppen voorwaarden voor een divers functioneel gebruik van de ruimte in zijn geheel.
- Wij hebben een zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We gaan voluit voor duurzaamheid. De grondstoffen die we nu gebruiken raken op. En we zorgen dat we de veranderingen in het klimaat opvangen. Als gemeente geven we daarbij zelf het goede voorbeeld.
- We zijn samen verantwoordelijk voor duurzaamheid, energie en klimaat: de inwoners, de bedrijven, de overheid. Geen van de drie kan zeggen ‘ik laat dit de anderen wel opknappen’.
- Daarom kiezen we een manier van werken waarbij al deze drie partijen meedoen.
- De afgelopen jaren hebben we in Midden-Drenthe veel gedaan aan duurzaamheid. We hebben allerlei maatregelen genomen. De komende periode moeten en willen we een grote stap vooruit zetten. Op weg naar een duurzaam Midden-Drenthe: klimaatneutraal en energieneutraal.
- We gaan eerst zo goed mogelijk uitzoeken wat we als gemeente moeten doen.
- Daarbij gaat het om twee opgaven. De eerste: wat kunnen we doen om het klimaat te helpen? Om het opraken van de grondstoffen tegen te gaan? De tweede: wat moeten we doen om ons aan te passen aan de veranderingen in het klimaat?
- We zorgen als gemeente op een natuurvriendelijke manier voor ons eigen groen. Bedrijven in de landbouw spelen een belangrijke rol in het beheer van groen. Daarom gaan we met hen in gesprek. We kijken waarin we elkaar kunnen versterken.

- We werken mee aan de kringloopeconomie: alles wat we maken, kunnen we opnieuw gebruiken. Afval is dan niet alleen afval. Het is meteen weer grondstof voor iets nieuws.
- We gaan verder met gescheiden inzameling. We blijven inwoners, ondernemers en organisaties voorlichting geven. We willen dat we allemaal goed weten waar het om gaat bij afval en duurzaamheid. Bovendien hebben we dan ook het recht om te handhaven als iemand zich niet aan de regels houdt.
- We gaan geen verschillende tarieven hanteren voor het restafval. Dus geen diftar.
- We komen in actie tegen zwerfvuil. We gaan zorgen voor genoeg afvalbakken en blikvangers. We gaan scholen en organisaties vragen mee te werken.

Verbonden partijen
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Beleidskaders
Nota + Plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid Midden-Drenthe 2015-2019
Nota Volksgezondheid 2015-2019
Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019
Watertakenplan 2016-2021
Duurzaamheidsprogramma 2015-2018
Nota Alcoholbeleid
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”
Nota bodembeheer
Begraafplaatsenbeleid 2020-2030

Taakvelden

Taakveld Volksgezondheid

Ontwikkelingen

Het regionale meerjarenbeleidsprogramma “Drenthe samen gezond in beweging 2021-2024” is vastgesteld door alle Drentse colleges. Het meerjarenbeleidsprogramma kent tevens een uitvoeringsprogramma waar in 2021 aan is gewerkt.
Tevens is het jaar 2021 een jaar geweest waar de coronapandemie nog steeds gaande was met alle bijbehorende wisselende coronamaatregelen en effecten daarvan op inwoners. Zo is onder andere gebleken dat de corona crisis een negatief effect heeft op de mentale gezondheid van in elk geval jongeren en op inwoners met een lage sociaal economische status (SES). Corona maakt dat inzet op het verkleinen van gezondheidsverschillen nog belangrijker is geworden.
Er is een start gemaakt met het uitbreiden van het lokale sport akkoord, naar een sport-gezondheidsakkoord met behulp van een onafhankelijk formateur. In het huidige sportakkoord zijn thema’s benoemd die een gezonde leefstijl en omgeving stimuleren. Het is de bedoeling dat de thema’s die gaan over gezond gewicht en het tegengaan van middelengebruik meer aandacht krijgen door nog meer ambassadeurs aan het sport-gezondheidsakkoord te binden. Zodat uiteindelijk nog meer inwoners en organisaties een bijdrage willen leveren aan het verbeteren van de gezondheid en een gezonde omgeving.

Wat hebben we bereikt?

De gemeenteraad heeft in 2021 informatie ontvangen over de resultaten die het team Gezond in Midden-Drenthe (team GIMD) heeft bereikt in het schooljaar 2020-2021. Alsmede de uitkomsten van de evaluatie van het eerste jaar dat de vakleerkrachten actief zijn geweest op alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe.
Ook zijn in september 2021 de resultaten bekend geworden van de Drentse gezondheidsmonitoren volwassenen en ouderen 2021, die door de GGD Drenthe zijn uitgevoerd. En dat is aanleiding geweest om de gemeenteraad een tussenstand te geven van de resultaten op basis van de uitkomsten van die monitoren in relatie tot de in het beleid genoemde indicatoren. Het eerste jaar is geëvalueerd. De uitkomsten waren positief ondanks de vele coronamaatregelen die veel creativiteit hebben gevraagd om de lessen toch zoveel mogelijk door te kunnen laten gaan en met behoud van kwaliteit. Uit de genoemde stukken gezamenlijk blijkt wat er concreet is bereikt als het gaat om onderstaande beleidsvoornemens.

- Het stimuleren van een gezonde leefstijl waar bewegen in brede zin een onderdeel van is.
- Een goede gezondheid voor alle inwoners zodat iedereen zich in Midden-Drenthe gezond voelt en gelukkig is.
- Het tegengaan van overgewicht en obesitas.
- Het tegengaan van eenzaamheid.
- Ontmoedigen middelengebruik waaronder roken en alcohol.
- Extra aandacht voor inwoners met een lage SES en op jeugd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er is verder uitvoering gegeven aan het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023, "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst". Onder andere door:

- Uitvoering van het jaarlijkse werkplan van het team Gezond in Midden-Drenthe. Onder andere zijn er, toen de coronamaatregelen dat toelieten, netwerkbijeenkomsten geweest vanuit het netwerk Gezond in Westerbork en gezamenlijke bijeenkomsten met de ambassadeurs van het lokale sportakkoord. De opbrengsten van deze bijeenkomsten worden gebruikt om onder andere op te halen waar behoefte aan is en waar het team Gezond in Midden-Drenthe kan faciliteren, ondersteunen, aanjagen. Oftewel, doen wat nodig is om zoveel mogelijk mensen te stimuleren richting een goed ervaren gezondheid.
  Ook zijn er stappen gezet in het stimuleren van een rookvrije generatie onder andere door eigen terrein van de gemeente rookvrij te maken zoals rondom het gemeentehuis, sportaccommodaties en zwembaden. Deze beweging wordt de komende jaren uitgebreid naar zoveel mogelijk andere plekken in de gemeente.
  Voor wat betreft het tegengaan van alcoholgebruik is het goed om te weten dat vanuit het team GIMD sportverenigingen worden gestimuleerd een gezonde kantine te hebben. Het team sluit aan bij waar behoefte aan is. Het verminderen of niet meer schenken van alcohol kan daar onderdeel van uitmaken. Ook sluit Midden-Drenthe jaarlijks aan bij landelijke campagnes als “Ik_Pas” waaraan elk jaar meer deelnemers meedoen. Verder heeft het team een signalerende taak en verwijst voor ondersteuning door naar instanties als VNN (Verslavingszorg Noord Nederland) als dat nodig is. De door de GGD gemeten cijfers geven geen verontrustend beeld over middelengebruik af. Ditzelfde beeld wordt herkend door het Optimaal Leven team, door het JGO overleg, waar onder andere jongerenwerkers aan deelnemen en door VNN. Omdat er vanuit de samenleving ook andere signalen zijn, is bij het Algemeen Bestuur van de GGD Drenthe het meten van gebruik van drugs aangekaart. Hierop heeft de GGD Drenthe toegezegd dat het onderwerp landelijk ingebracht zal worden. De ontwikkelingen op dit thema worden gevolgd.
- Verdere uitvoering van het lokale sportakkoord (inhoudelijke informatie hierover is in deze begroting te vinden bij het taakveld “sport en activering”).
- Continueren van de uitvoering van het project “Aan de slag met preventie”. In 2021 is de interventie “gezondheidsambassadeurs verder geïmplementeerd. Door de vele coronamaatregelen is de opzet van de interventie aangepast naar wat er wel mogelijk was. Er zijn twee onderdelen van de opleiding aangeboden en de begeleiding is meer individueel in plaats van groepsgewijs, opgepakt. De interventie wordt verder uitgezet in 2022. In 2021 is tevens een start gemaakt met het onderzoeken van de mogelijkheden en behoefte om in Smilde, een netwerk Gezond in Smilde op te zetten (vergelijkbaar met het netwerk Gezond in Westerbork).
- Nauwe contacten met de GGD Drenthe onderhouden onder andere over de uitkomsten van de gezondheidsmonitoren in 2021 en de betekenis daarvan voor Midden-Drenthe.
- Stimuleren dat inwoners gebruik maken van de financiële mogelijkheden die het beleid “Bewegen en Leefstijl 2019-2023” biedt (activeringsbudget bewegen en leefstijl). Er is in 2021 goed gebruik gemaakt van de financiële mogelijkheden die er zijn. Het gehele teambudget van Gezond in Midden-Drenthe is ingezet alsmede het grootste deel van activiteitenbudget gezonde leefstijl.
- De geschoolde vakleerkrachten hebben nu anderhalf jaar lesgegeven aan de alle kinderen in de groepen 3 tot en met 8 van het primair onderwijs in de gemeente Midden-Drenthe. Vanuit de scholen zijn er positieve reacties vanuit de kinderen en groepsleerkrachten. Het

team van vakleerkrachten is verbonden aan het team GIMD en werkt samen waar dat slim en wenselijk is. De hoofdtaak van de vakleerkrachten is het geven van gymlessen aan de kinderen in Midden-Drenthe. De ruimte die overblijft, wordt gebruikt voor onder andere het creëren van een naschools aanbod en een beweeg- en gezondheidsaanbod in een aantal van de schoolvakanties. Daarbij werken ze volgens hetzelfde principe als het team GIMD. Zoveel mogelijk aansluiten bij waar behoefte aan is en bij datgene wat er al is. Zodat kinderen zoveel mogelijk profiteren van de inzet van vakleerkrachten op het gebied aan zowel motorische, maar ook sociale vaardigheden zoals samenwerken en het oplossen van problemen.

Wat heeft het gekost?

Volksgezondheid				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.391	1.457	1.446	11
baten	0	0	0	0
resultaat	1.391	1.457	1.446	11

Taakveld Riolering

Ontwikkelingen

- Komende jaren gaat naast het regulier onderhoud van de riolering de aandacht uit naar de klimaatadaptatie. Hierbij gaan we de risico's op het gebied van droogte, hitte en hevige regenval in beeld brengen (stresstesten). Wanneer de risicogebieden in beeld zijn, gaan we de risicodialoog aan met de belanghebbenden. En van daar uit gaan we naar een uitvoeringsprogramma. In 2022 gaan we samen met onze partners in de (afval)waterketen aan de slag met een nieuw watertakenplan. We hebben het huidige watertakenplan met een jaar verlengd. De aansluiting op de Omgevingswet en de klimaatadaptatie zullen een belangrijke plek krijgen in het nieuwe watertakenplan.

Wat hebben we bereikt?

- Het in 2016 vastgestelde "Watertakenplan Fluvius 2016-2021" vormt de basis van waaruit we invulling geven aan onze watertaken.
- We hebben vrijwel het gehele rioolstelsel geïnspecteerd. Dit geeft een goed beeld over de staat van het riool. Deze kennis hebben we nodig voor toekomstige investeringen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We hebben het riool gereinigd en geïnspecteerd. Met behulp van de inspectiebeelden is het riool beoordeeld en zijn onderhoudsmaatregelen vastgesteld. Dit zijn reparaties maar kunnen ook rioolvervangingen zijn, die bij voorkeur met andere werkzaamheden ingepland worden.
- Ondanks dat we de risicodialoog nog niet gevoerd hebben wat wateroverlast betreft, beschouwen we de capaciteit van de riolering bij het vervangen van het riool als bekend is dat

zich problemen kunnen voordoen. Daarmee kunnen we snel schakelen als we aan het werk gaan.

- Onze gemalen zijn gekeurd en gereinigd. Waar storingen optreden zijn deze verholpen.
- In 2021 hebben we voor bijna een miljoen geïnvesteerd in de riolering. Dit bedrag is onttrokken aan de voorziening riolering.

Wat heeft het gekost?

Riolering				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	3.122	3.122	4.241	-1.119
baten	3.977	3.977	5.218	-1.242
resultaat	-855	-855	-977	123

Taakveld Afval

Ontwikkelingen

- Meer vervuiling van de ingezamelde grondstoffenstromen o.a. PMD. Door ingrepen is de vervuiling teruggedrongen, maar dit blijft een grote opgave.

Wat hebben we bereikt?

- Het Grondstoffenbeleid is voor de periode van 2021-2025 vastgesteld
- We maken gebruik van de app "Afvalwijzer"
- Kwaliteit verbetering brongescheiden PMD waardoor er minder wordt afgekeurd.
- De continuïteit van de afvalinzameling is in Coronatijd gewaarborgd.
- De drukte op de milieustraat is in goede banen geleid en de openingstijden zijn aangepast.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Via diverse media kanalen hebben we gecommuniceerd over het scheiden van afval.
- "De afvalwijzer" is geïmplementeerd.
- Er is extra gecommuniceerd over de drukte op de milieustraat en de dienstverlening is aangepast op de drukte.
- Door Corona zijn ook in 2021 een aantal acties beperkter of in een andere vorm uitgevoerd zoals de handhaving op PMD en de Zwerfafvalacties.

Wat heeft het gekost?

Afval				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	2.423	2.405	3.085	-679
baten	3.262	3.262	3.342	-81
resultaat	-838	-856	-257	-598

Taakveld Milieubeheer

Ontwikkelingen

- De netbeheerders hebben aangegeven dat indien hun investeringsprogramma uitgevoerd kan worden er in 2025 in het grootste gedeelte van de gemeente voldoende netcapaciteit is om de duurzame elektriciteit ambities uit de Duurzaamheidsvisie te kunnen uitvoeren. De planning voor de Tender hebben we hierop afgestemd. In het kader van de RES wordt gewerkt aan een Routekaart om het aansluiten van zonneparken in goede banen te leiden.
- In december 2021 stelde de raad de warmtevisie vast. Betaalbaarheid van de maatregelen speelt een centrale rol in de warmtetransitie. Hiervoor vragen we ook nadrukkelijk de inzet van de rijksoverheid zodat het ook voor iedereen aantrekkelijk wordt om investeringen te doen. Gelukkig zijn er al wel stappen die de gemeente Midden-Drenthe kan zetten: in de komende vijf jaar richten we op isoleren en besparing.
- De aanvraag voor de RREW vanuit de gemeente is begin dit jaar toegekend. Het gaat om een bedrag van ruim €172.000,-. Aan de hand van een brief bent u geïnformeerd over de projecten die we vanuit de RREW samen met de woningbouwcorporaties uitvoeren. Het gaat om een wijktour, een waardebon voor huurders en mensen met een kleine portemonnee, de inzet van energiecoaches vanuit het Drents Energieloket en de SlimWonen App.
- De werving van ondernemers voor het koploperproject circulaire economie is in het najaar gestart. Bij voldoende deelname starten we het project in het eerste kwartaal van 2022.
- Er wordt gewerkt aan spelregels voor de bijdrage van lokale initiatieven voor voedselbossen en dorpstuinen en aan de ruimtelijke regels.
- Het project korte voedselketens wordt in samenwerking met de gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe in het najaar gestart.
- Dit schooljaar (2021/2022) wordt het voedselproject op alle basisscholen in Midden-Drenthe gegeven. Het IVN Consulentschap Drenthe ontwikkelt dit project in opdracht van de gemeente.

Wat hebben we bereikt?

- Twee kwartiermakers zijn na de zomer begonnen om te inventariseren hoe dorpen, energiecoöperaties en andere stakeholders invulling willen en kunnen geven aan lokaal eigendom voor zonneparken. Deze afspreken hebben hun plek gekregen in het Convenant Lokaal Eigendom. Het convenant is in januari 2022 door alle betrokken partijen getekend. Dit

convenant dient mede als basis voor de maatschappelijke Tender voor grote zonneparken. De Tender wordt in 2022 voorbereid en naar verwachting in 2023 uitgezet.

- In het kader van de Regeling Reductie Energieverbruik (Woningen) heeft de gemeente in 2021 inwoners geholpen met energiebesparing. Zo leverde een gezamenlijke inkoopactie 427 maatregelen op, te denken valt aan vloer- en spouwmuurisolatie, zonnepanelen, HR++glas. 1237 inwoners van de gemeente Midden-Drenthe gebruikte een voucher vouchers ter waarde van 50 euro voor energiebesparende producten. Tot slot zetten we samen met andere Drentse gemeenten en Het Drents Energieloket Drenthe-brede acties en campagnes op; dat leverde op dat bijna 70.000 Drenten voor advies contact opnamen met het Drents Energieloket.
- De RRE subsidie is Drenthe breed aangevraagd en toegekend. Met de waardebonnenactie vanuit de RRE heeft zo'n 8 % van de inwoners inmiddels kleine energiebesparende producten aangeschaft.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De RES 1.0 regio Drenthe is vastgesteld. In de tweede helft van 2021 heeft een evaluatie plaatsgevonden. Mede op basis van de bevindingen wordt nu gewerkt aan de route naar en de invulling van de RES 2.0.
- Het paraplubestemmingsplan voor kleine windmolens en kleine zonneparken is vastgesteld. Hiermee wordt de vergunningprocedure voor kleine windmolens tot 15 m as-hoogte en voor kleine zonneparken tot 2,5 ha met 100% lokaal eigendom vereenvoudigd.
- In augustus 2021 is het zonnepark Hijken geopend, in het najaar van 2021 is het drijvende zonnepark op de zandwindplas aan de Mussels geopend.
- Er is €400.000,- beschikbaar gesteld voor een overbruggingslening aan de energiecoöperatie Midden-Drenthe voor de aankoop van het drijvende zonnepark aan de Mussels van GroenLeven. Hiermee kunnen de opbrengsten van dit park lokaal worden ingezet.
- De Warmtevisie is eind 2021 vastgesteld.
- We zijn in samenwerking met een lokale ondernemer gestart met de cursus voedselbossen. De belangstelling hiervoor is erg groot.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak voor het project deelinitiatieven in samenwerking met bewoners en de Natuur en Milieufederatie.
- De fairtrade werkgroep organiseert de MVO award voor ondernemers. Deze prijs wordt vijfjaarlijks toegekend aan een bedrijf dat zich onderscheidt op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Winnaar van 2021 was Ten Napel Koeltechniek.

Wat heeft het gekost?

Milieubeheer				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.531	1.938	2.005	-68
baten	0	219	132	87
resultaat	1.531	1.739	1.894	-155

Taakveld Begraafplaatsen

Ontwikkelingen

- De landelijke trend is dat ruim 65% van de overledenen wordt gecremeerd. In Midden-Drenthe is deze trend ook herkenbaar. Er is een lichte stijging geweest in het aantal uitvaarten. Waarschijnlijk een effect van de Corona-crisis. Het is niet de verwachting is dat deze trend de komende jaren doorzet.

Wat hebben we bereikt?

- Het natuurbegraafgedeelte in Hijken in aangelegd. Er is in eerste instantie ruimte gecreëerd voor 60 graven.
- Na meerder positieve reactie 's hebben we op de begraafplaats Eursingerhof een extra gedeelte omgevormd tot bloemenweide. Dit gedeelte is de komende jaren niet nodig voor het begraven. In 2020 hadden wij al op de begraafplaatsen Eursingerhof, Hijken, Hooghalen en Westerbork gazons omgevormd naar bloemenweides.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Op 14 begraafplaatsen is er groenonderhoud en de onkruidbeheersing uitgevoerd.
- Er is een extra columbarium geplaatst in Bovensmilde. Hierdoor is er de komende jaren weer voldoende ruimte voor urnbijzettingen.
- We hebben 1 gemeentelijke uitvaart verzorgd.
- Ongeveer 130 gedenktekens zijn verwijderd. Van deze graven waren de rechten niet verlengd of er was afstand van gedaan.
- Er zijn 20 graven geruimd om nieuwe graven te kunnen uitgeven. Van deze graven zijn eerder al de gedenktekens verwijderd.
- Door middel van inbreiding hebben we 40 nieuwe graven gerealiseerd op de begraafplaats Kyllot te Smilde.
- Het periodiek overleg met de aula-, begrafenis-, en uitvaartverenigingen is dit jaar niet doorgegaan. Wel is waar nodig individueel met de verenigingen overlegd.
- De voorbereiding voor het natuurbegraafgedeelte bij de begraafplaats in Hijken is afgerond. Er zijn zandpaden aangelegd in het bosje aansluitend aan de begraafplaats aangelegd.

Wat heeft het gekost?

Begraafplaatsen				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	681	703	686	17
baten	400	400	445	-45
resultaat	281	303	241	62

Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Ruimtelijke Ordening Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.
- Wij willen de woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten zodat inwoners in staat zijn langer zelfstandig thuis te wonen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de jaarstukken opgenomen. Deze staan bij elkaar in de bijlage: ‘Beleidsindicatoren’ deze dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We werken goed samen met de dorpen en wijken. Dat doen we in Midden-Drenthe al heel lang. Daar zijn we trots op. En daar gaan we mee door.
- Elk jaar gaan we met in elk geval één wijk of straat aan de slag om te verbeteren. Daarbij kijken we naar hoe het er uitziet: de straat, de stoep, het groen. We kijken ook naar hoe de mensen met elkaar samenleven.
- We maken in 2018 een plan welke wijken of straten de komende jaren aan de beurt komen.
- We hebben beleid voor dorpshuizen. Daarin hebben de inwoners veel eigen verantwoordelijkheid. Bij grote veranderingen springen we als gemeente bij. Dat beleid blijft zoals het is.
- De Omgevingswet komt er aan. Ook al duurt het nog wel een paar jaar, we zorgen dat we goed voorbereid zijn.
- We blijven samenwerken met de woningcorporaties. Die samenwerking helpt ons om te doen wat we in dit akkoord opschrijven. Een voorbeeld is de samenwerking in het WelWoZo overleg.
- Het college gaat daarnaast verder met het bestaande beleid. Voorbeelden daarvan zijn het woonplan en het beleid voor wegen en bruggen. Het college gaat dat gewoon uitvoeren.

Verbonden partijen

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Beleidskaders

Welstandsnota (2011)
Bestemmingsplannen
Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo
Westerbork structuurvisie voor het dorp 2009-2020
Nota Grondbeleid
Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe
Verordening Starterslening Midden-Drenthe
Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021
Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' (2012)
Visie op Beilen 2030 (2013)
Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen
Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”
VTH-beleidsplan
Verordening Verzilverlening

Taakvelden

Taakveld Ruimtelijke Ordening

Ontwikkelingen

- **Omgevingswet**
  De Omgevingswet zal op 1 januari 2023 in werking treden. Met de komst van de Omgevingswet worden regels voor de leefomgeving eenvoudiger, gebundeld en meer in samenhang met elkaar gebracht. Het is belangrijk dat onze inwoners op 1 januari 2023 een aanvraag kunnen indienen volgens de nieuwe wetgeving. We steken daarom het komende jaar in op het inrichten van de werkprocessen voor onze vergunningverlening en het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). Met het proces om de Omgevingswet ons eigen te maken, blijven we de komende jaren aan de slag. In 2022 gaan we onder andere aan de slag met: het opschonen van bestaande verordeningen en intrek- en vervalbesluiten, de werkprocessen omgevingsvergunning, het omgevingsplan, de legesverordening, de commissie ruimtelijke kwaliteit omgevingskwaliteit, de verordening kwaliteit VTH en de Wkb.
- **Omgevingsplan**
  Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden alle bestemmingsplannen, beheersverordeningen en een aantal overige verordeningen automatisch samengevoegd tot het tijdelijke omgevingsplan. Dat is het ruimtelijk kader waarmee we vanaf dan werken. Door middel van omgevingsvergunningen en wijzigingen van het tijdelijke omgevingsplan is er ruimte voor maatwerk en flexibiliteit.
  We hebben tot 1 januari 2030 de tijd om het tijdelijke omgevingsplan om te zetten naar een gemeentedekkend omgevingsplan in de zin van de Omgevingswet. Om een goed overzicht te krijgen van wat er op ons afkomt, namen we als gemeente deel aan een werk-leertraject met ruim 20 andere gemeenten in Nederland. Dit traject is georganiseerd door Hekkelman advocaten en heeft geresulteerd in een basishandboek voor het omgevingsplan. We moeten dat nu vertalen naar de Midden-Drentse situatie. We gaan een routekaart opstellen waarin we inzichtelijk maken hoe en op welke wijze we komen tot een volledig dekkend omgevingsplan voor de gemeente.
- **Gebiedsvisie De Haven in Beilen**
  Er is gestart met de uitvoering van de gebiedsvisie De Haven. De bouw van de nieuwe VO school en de gymzaal zijn afgerond en de brug is geplaatst. Voor de beperkte inrichting van de Verlengde Havenstraat worden met de omwonenden gesprekken gevoerd en wensen geïnventariseerd .
- **Centrumvisie Beilen**
  Het Uitvoeringsprogramma Centrumvisie Beilen is inmiddels afgerond. De herontwikkeling Torenlaan-Nassaukade staat nog wel op het programma voor de komende jaren.
- **Visie op Smilde**
  Gedurende het gehele jaar is een interactief proces doorlopen om tot vaststelling van de Visie te komen.

- **Woonservicezone**

  Jade deelgebied D

  Er is gestart met de inrichting van de openbare ruimte. De woningen binnen het plangebied zijn inmiddels gerealiseerd.

  Jade deelgebied B

  Fase 1 van gebied Jade B (Lidl met het parkeerterrein) is inmiddels gerealiseerd. In fase 2 zal in het noordelijke gebied ontwikkeld worden met woningbouw voor Woonservice. Het ontwerp voor fase 2 met 12 appartementen en 8 grondgebonden woningen is inmiddels door het college vastgesteld.
- **Projecten**

  Voor de inbreidingslocatie De Lindelaar in Westerbork is het bestemmingsplan vastgesteld en is de inschrijving voor de vrije kavels gestart. Woonservice is bezig met de voorbereidingen voor de realisatie van de acht sociale huurwoningen. De realisatie van de sociale koopwoningen neemt wat meer tijd in beslag. Er wordt een partiële herziening van het bestemmingsplan voorbereid om de sociale koopprijsgrens te verruimen.

  De werkzaamheden ten aanzien van de inrichting van de openbare ruimte van het project 'Groene Brink' in Beilen zijn dit jaar afgerond. De woningen zijn gerealiseerd.

  Ten aanzien van het project An de Boerbrink in Westerbork wordt samen met onze partner Hunebouw het plangebied wordt verder ontwikkeld voor de realisatie van ca. 34 woningen. Kavels worden in het voorjaar van 2022 uitgegeven.
- **Herontwikkeling 't Stroomdal**

  De nieuwbouw van een accommodatie voor de scholen CKC Beatrix en IKC G.A. de Ridder biedt kansen om het gebied 't Stroomdal te herontwikkelen. Daarom is in 2021 een start gemaakt met het opstellen van een gebiedsvisie. Er zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders in het gebied, waarna de gedeelde waarden van de partners zijn verbeeld in een Dromenvanger.
- **Dorpsvisie Hooghalen**

  De Dorpsvisie Hooghalen is in 2021 opgeleverd. De raad heeft commitment uitgesproken op de ontwikkeling van scenario's voor wonen, een MFA en de invulling AZC-terrein in Hooghalen. Inmiddels is een projectleider aangesteld die dorpsbelangen Hooghalen ondersteunt bij het opstellen van deze scenario's.

Wat hebben we bereikt?

- Er wordt uitvoering gegeven aan De Gebiedsvisie 'De Haven' in Beilen.
- Woonservicezone Jade deelgebied D is afgerond.
- Het plan 'De Groene Brink' in Beilen is gebouwd en afgerond.
- De Visie op Smilde is vastgesteld
- Het bestemmingsplan Westerbork - De Lindelaar is vastgesteld en de inschrijving van de vrije kavels in het plangebied is gestart.
- De Dorpsvisie Hooghalen is vastgesteld.
- Het Centrumplan Beilen is afgerond.
- De Omgevingsvisie is opgeleverd en gereed voor besluitvorming.
- Het participatiebeleid is vastgesteld.
- Er is een besluit genomen over het adviesrecht en delegatie onder de Omgevingswet.
- De evaluatie van de Structuurvisie Westerbork 2009-2020 is opgeleverd.

- De DSO plan- en regelsoftware is geïmplementeerd (Omgevingswet).
- De Cultuurhistorische Waardenkaart is vastgesteld.
- Het beleid huisvesting arbeidsmigranten is opgeleverd en opiniërend voorgelegd aan de raad.
- An de Boerbrink is bouwrijp gemaakt.
- Het bestemmingsplan Kleine Windmolens is vastgesteld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- **Omgevingswet**
  In 2021 is in werkgroepen gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet. Software voor het DSO is aangeschaft en geïmplementeerd. Ook zijn werkprocessen onder de Omgevingswet in beeld gebracht. Er is een communicatieplan opgesteld, het participatiebeleid is vastgesteld en er is gewerkt aan een Plan van Aanpak voor het Omgevingsplan. Ook heeft de raad besloten over het adviesrecht en delegatiebesluit en is besloten dat nieuwe bestemmingsplannen vanaf 6 maanden voor inwerkingtreding van de Omgevingswet niet meer in behandeling worden genomen. Nieuwe plannen worden vanaf dan als Omgevingsplan opgesteld. Ook zijn besluiten voor de legesverordening, verordening nadeelcompensatie en nieuwe contracten met de uitvoeringsdiensten in voorbereiding genomen in 2021.
- **Omgevingsvisie**
  Het Koersdocument Omgevingsvisie is verder uitgewerkt tot de definitieve Omgevingsvisie. Deze wordt in 2022 vastgesteld.
- **Uitvoering Gebiedsvisie De Haven in Beilen**
  In oktober van dit jaar zijn zowel de gymzaal als het sportveld in gebruik genomen door de school. De VO-school in het gebied is vlak na de kerstvakantie geopend. Tevens in de brug aangelegd en is er een mooie en veilige verbinding tussen Beilen-West, de gymzaal en de VO-school gerealiseerd. Het gebied rondom de duivenvereniging is opgeknapt en de parkeerplaatsen zijn uitgebreid. De verlichting en beplanting worden begin 20022 aangebracht waarmee de werkzaamheden dan zijn afgerond. Ten aanzien van de beperkte inrichting van de Verlengde Havenstraat zijn er inmiddels gesprekken met omwonenden. Op basis van enkele randvoorwaarden zijn de wensen van de omwonenden geïnventariseerd. Dit heeft geresulteerd in een aantal schetsen.
- **Centrumvisie Beilen**
  Het Uitvoeringsplan Centrumvisie Beilen is in 2021 afgerond. De stimuleringsregeling voor het centrum is afgelopen. Tot 1 september 2021 is € 245.805,- aan transformatiesubsidie, € 12.825,- aan verhuissubsidie, € 77.746,- aan gevelverbeteringssubsidie en € 4.533,- aan planontwikkelingssubsidie uitgekeerd. Het centrum van Beilen heeft hiermee een forse kwaliteitsimpuls gekregen. Ook heeft de Lidl in 2021 een plekje in Beilen gekregen.
- **Visie op Smilde**
  Eind 2020 is er opdracht verleend aan een stedenbouwkundig bureau die zowel het proces heeft begeleid alsmede de visie heeft opgesteld. Het afgelopen jaar is een intensief en interactief proces doorlopen. De inbreng van de bewoners van Smilde is hierbij van groot belang geweest. Het bewonersplatform Smilde heeft een adviserende rol in dit gehele traject gehad en fungeerde tevens als (communicatieve) schakel tussen de gemeente en de bewoners van Smilde. Na het voeren van startgesprekken en het houden van een enquête onder de bevolking van Smilde zijn er vervolgens scenario's opgesteld. Deze scenario's zijn met direct betrokkenen,

stakeholders en de bewoners van Smilde besproken. Dit heeft geleid tot een ontwerpvisie. De ontwerpvisie heeft ter inzage gelegen en is in december van dit jaar door de raad vastgesteld.

- **Dorpsvisie Hooghalen**
  Middels een intensief en participatief proces heeft Dorpsbelangen Hooghalen de Dorpsvisie Hooghalen vormgegeven en geschreven. Deze is in oktober 2021 goedgekeurd door de ALV van Dorpsbelangen Hooghalen en in december 2021 door onze raad vastgesteld. Onze raad heeft zich gecommitteerd aan de uitvoering van de dorpsvisie.
- **Woonservicezone Beilen**
  Deelgebied D
  Het plangebied ligt ten noorden van het centrumgebied van Beilen.De gerealiseerde nieuwbouw bestaat uit negen levensloopbestendige woningen en vier gezins (koop) woningen. Naast de nieuwbouw is de oude kleuterschool in het gebied herbestemd en omgebouwd tot drie appartementen. Deze woningen worden ingezet voor mensen die tijdelijke woonruimte nodig hebben. Het opknappen en hergebruiken van dit karakteristieke pand is een waardevolle aanvulling geweest op de ontwikkeling van het gebied. Daarnaast heeft er een verdere vergroening in het gebied plaatsgevonden dat zowel de ruimtelijke kwaliteit als de leefbaarheid van het gebied ten goed zijn gekomen.
  Deelgebied B
  Met Woonservice is de ontwikkeling van 12 appartementen en 8 grondgebonden woningen in gebied Jade B opgestart.
- **Projecten**
  Inbreidingslocatie De Lindelaar-Westerbork
  In 2021 is zowel het bestemmingsplan, de grondexploitatie alsmede de Verordening 'Doelgroepen woningbouw gemeente Midden-Drenthe 2021' door de raad vastgesteld. In november en december hebben zowel de inschrijving alsmede de loting voor de vijf vrije kavels plaatsgevonden.De realisatie van de sociale koopwoningen neemt gezien de huidige markt en de gestegen bouwkosten helaas wat meer tijd in beslag. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft ingestemd met het afwijken van de sociale koopwoningrens, zoals deze in het Besluit ruimtelijke ordening is opgenomen. Voor het woningbouwproject worden wel mogelijkheden gezien wanneer de grens wordt verruimd naar € 250.000,00. Dit heeft echter wel betekent dat er voor dit onderdeel van het bestemmingsplan een partiële herziening moet worden opgesteld en dat zowel de doelgroepenverordening als de starterslening op dit punt moeten worden aangepast. Dit is in december opgestart. Woonservice Drenthe is gestart met de voorbereidingen van de acht sociale huurwoningen in het plangebied.
  Inbreidingslocatie 'De Groene Brink' in Beilen
  Binnen het plangebied zijn koopwoningen (9 half vrijstaande woningen, 16 rijwoningen) en 6 levensloopbestedige huurwoningen gerealiseerd. Middels het creëren van een groene long in het plangebied en het behoud van de bestaande bomen is de kans aangegrepen om de ontwikkeling een groen karakter te geven. De inrichting van de openbare ruimte is dit jaar eveneens afgerond.
  Inbreidingslocatie An de Boerbrink in Westerbork
  Wat betreft het project An de Boerbrink is samen met de omwonenden de ontwikkeling van het woningbouwplan verder ter hand genomen. Met Hunebouw is een anterieure overeenkomst gesloten. In september heeft de raad het ontwerpbestemmingsplan vastgesteld.

Wat heeft het gekost?

Ruimtelijke Ordening				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	602	602	542	59
baten	0	0	0	0
resultaat	602	602	542	59

Taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Ontwikkelingen

- We merken dat er veel vraag is naar woningen en ruimte om te bouwen. Hier invulling aangeven staat hoog op de bestuurlijke agenda.
- In Westerbork worden zijn 2021 de locaties An de Boerbrink en De Lindelaar in ontwikkeling gebracht. In 2022 zal hier worden gebouwd.
- Op de locatie De Lindelaar gaan we betaalbare koop realiseren.

Wat hebben we bereikt?

- Dat we voldoende bouwkavels in diverse plannen kunnen aanbieden voor particuliere verkoop.
- In 2020 zijn 45 woningbouwkavels verkocht.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Om bebouwing van kavels mogelijk te maken, is het volgende gedaan:

- Grondverwerving;
- Het opstellen van een grondexploitatie en het aanvragen van krediet bij de gemeenteraad;
- Bouwrijp maken: grondwerken, bodemonderzoek/sanering, verharding, riolering groenaanleg, straatverlichting en diversen;
- Woonrijp maken: grondwerken, verharding, riolering, groenvoorziening, verlichting en brandkranen en diversen;
- Voorbereiding en toezicht;
- Rentelasten/baten afhankelijk van omloopsnelheid uitbreidingsplan;
- Uitgifte/verkoop van bouwkavels;
- Opstellen van overeenkomsten;
- Overige ontvangsten: optiegelden, renteontvangsten, exploitatiebijdragen.

Wat heeft het gekost?

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)				
Bedragen x € 1.000	Begroting primitief	Begroting incl. wijz.	Rekening	Resultaat
lasten	2.367	2.367	3.005	-638
baten	2.357	2.357	3.466	-1.109
resultaat	10	10	-461	471

Taakveld Wonen en bouwen

Ontwikkelingen

- **Woningmarkt**
  Net als vorig jaar is de krapte op de woningmarkt verder toegenomen. De woningprijzen zijn verder gestegen. Hierdoor is het kopen van een woning voor huishoudens met een beperkt tot modaal inkomen (zoals starters) steeds lastiger geworden.
  Op verschillende manieren proberen we deze groep te ondersteunen, onder meer door inzet van de starterslening en de bouw van betaalbare woningen, zowel in de koop als de huursector. Op de locatie Lindelaar in Westerbork hebben we hier het afgelopen jaar druk aan gewerkt en zijn de eerste kavels in de verkoop gegaan. We verwachten dat de bouw van de sociale koopwoningen medio 2022 kan starten.

Wat hebben we bereikt?

- **Uitvoering Woonplan**
  Met de uitvoer van activiteiten op het gebied van wonen hebben we in 2021 bijgedragen aan het verwezenlijken van de in het Woonplan beschreven vijf belangrijke ambities:
  1. Ontwikkeling van de woningvoorraad: bouwen in het ritme van vraag en aanbod;
  2. Voldoende betaalbare woningen;
  3. Impuls voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande woningen;
  4. Onze kernen en wijken zijn én blijven vitaal en leefbaar;
  5. Wonen, welzijn, zorg: iedereen kan een leven lang wonen in Midden-Drenthe.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- **Woningbouwplannen**
  Via de ontwikkeling van woningbouwplannen en herstructureringsprojecten spelen we in op de in het Woonplan beschreven woningbehoefte en de gewenste ontwikkeling van de woningvoorraad.
  Het afgelopen jaar is er weer volop gebouwd in de kernen. Vooral in Lievingerveld en de wijk Nagtegael in Beilen. Ook is er gewerkt aan verdere planvorming op inbreidingslocaties in Beilen en Westerbork (Lindelaar en Boerbrink). Op onze uitbreidingslocaties in de andere kernen zijn veel kavels verkocht en lopen we tegen de grenzen aan.

- **Woningmarktonderzoek**
  In 2021 hebben we samen met de gemeenten en corporaties in Zuidwest Drenthe een woningmarktonderzoek laten uitvoeren. In deze tijden van krapte op de markt is er behoefte aan actuele cijfers en prognoses. Het onderzoek gebruiken we als onderlegger voor het Woonplan dat we in 2022 gaan actualiseren.
- **Prestatieafspraken woningcorporaties**
  In 2021 hebben we met woningcorporaties Actium en Woonservice en beide huurdersorganisaties procesafspraken gemaakt voor 2022. We gaan het Woonplan actualiseren en daaropvolgend de raamovereenkomst prestatieafspraken actualiseren. In dit document leggen we afspraken vast over de beschikbaarheid, betaalbaarheid en verduurzaming van de sociale huurvoorraad.
- **Starterslening en Verzilverlening**
  Via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) verstrekken we startersleningen aan starters op de koopmarkt. Dit zijn huizenkopers die nog niet eerder eigenaar van een woning zijn geweest. In 2021 hebben vier starters een beroep gedaan op de gemeente voor een lening voor de aankoop van hun eerste woning. Dit zijn er meer dan vorig, toen er twee leningen verstrekt waren. In 2022 zetten we deze regeling voort.
  Voor senioren die hun woning levensloopbestendig willen maken bieden we de Verzilverlening aan. Deze lening is bedoeld voor senioren met een bescheiden inkomen en vermogen. Vaak ontbreekt het deze groep senioren aan de financiële middelen omdat het vermogen in stenen zit. De overwaarde van de woning kan dan worden gebruikt om de aanpassingen te financieren. In 2021 is er een lening verstrekt.
- **Leefbaarheid en wijkverbetering**
  In samenwerking met een buurtwerkgroep wordt de herinrichting voor de Beukenlaan-Lindenlaan uitgewerkt. In 2021 is het plan aan de buurtbewoners gepresenteerd. Naar verwachting gaat in het tweede kwartaal van 2022 de schop de grond in. Samen met de bewoners, Woonservice en welzijnswerk wordt verder gewerkt aan wijkverbetering in deze buurt. Zo gaat Woonservice de komende jaren woningen verduurzamen en vervangen.

Wat heeft het gekost?

Wonen en bouwen				
Bedragen x € 1.000	**Begroting primitief**	**Begroting incl. wijz.**	**Rekening**	**Resultaat**
lasten	1.929	2.188	1.838	351
baten	938	1.594	2.114	-520
resultaat	990	594	-276	

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid.

Voor de tarieven is voor 2021 het volgende kader vastgesteld:

- tariefstijging van 1,6% voor OZB en forensenbelasting;
- tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting;
- kostendekkende leges voor omgevingsvergunningen;
- tariefstijging van 2% voor overige belastingen, leges en verhuur van sportaccommodaties;
- tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn gebaseerd op 100 % kostendekking; de kwijtschelding is erin verwerkt.

In tabellen staan voor de verschillende heffingen de tarieven en de opbrengsten vermeld. Daarnaast staat in deze paragraaf informatie over kwijtschelding, belastingdruk en kostendekking en wordt ingegaan op ontwikkelingen.

Opbrengsten belastingen, rechten en leges

Belastingsoorten	Werkelijk 2019	Werkelijk 2020	Werkelijk 2021
Onroerende-zaakbelastingen	6.116	6.247	6.554
• woonruimten	3.491	3.632	3.809
• niet-woonruimten	2.625	2.615	2.745
Afvalstoffenheffing	3.040	3.111	2.725
Rioolheffing	3.955	3.915	3.980
Forensenbelasting	212	230	247
Toeristenbelasting	946	966	979
Bedrijven Investeringszone (BIZ)	32	32	33
Begrafenisrechten	333	363	445

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2019	Werkelijk 2020	Werkelijk 2021
Bouwleges	847	1.550	1.919
Huwelijksrechten	21	13	18
Bewijs opneming BRP	6	6	6
Gemeentelijke leges rijbewijzen	127	125	122
Leges eigen verklaring	24	19	14
Gemeentelijke leges paspoorten	32	15	24
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	33	26	49

Tarieven en WOZ-waarden

Soort belasting/heffing		Tarief 2019 (% woz-waarde)	Tarief 2020 (% woz-waarde)	Tarief 2021 (% woz-waarde)
-	Onroerendezaakbelastingen			
	Woningen: • Eigenaar	 0,1132%	 0,1102%	 0,1075%*
	Niet woningen: • Eigenaar • Gebruiker	 0,2105% 0,1687%	 0,2134% 0,1710%	 0,2217%* 0,1776%*
-	Afvalstoffenheffing			
	• Eenpersoonshuishoudens • Tweepersoonshuishoudens • Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 185,25 € 207,25 € 230,25	€ 192,25 € 214,25 € 237,25	€ 162,25 € 184,25 € 207,25
	• Extra groene container	€ 102,60	€ 106,10	€ 91,10
-	Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,30	€ 1,30	€ 1,30
-	Forensenbelasting afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
	tot € 46.000 van € 46.000 tot € 70.000 van € 70.000 tot € 93.000 van € 93.000 tot € 116.000 van € 116.000 tot € 139.000 van € 139.000 of meer.	€ 406,50 € 499,00 € 524,50 € 537,00 € 607,00 € 765,00	€ 412,00 € 505,50 € 531,50 € 544,50 € 615,00 € 775,50	€ 418,50 € 513,50 € 540,00 € 553,00 € 624,50 € 787,50
-	Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 238,50	€ 238,50

* Het uitgangspunt is + 1,6%. Er wordt jaarlijks rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering. Voor 2021 geldt de waarde naar waardepeildatum 1-1-2020.

WOZ-waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2019	Werkelijk 2020	Werkelijk 2021
Waarde WOZ-objecten **	3.889.060	4.083.816	4.332.328
Waarde OZB-objecten **	3.871.335	4.066.055	4.315.624
- waarde woonruimten	3.081.004	3.274.901	3.521.168
- waarde niet-woonruimten	790.331	791.154	794.456
- vervallen OZB-gebruikersheffing woningen en woongedeelte niet-woningen (amendement De Pater / motie van Beek)	-/- 128.631 661.700	-/- 127.024 664.130	-/-137.755 656.701

**In de tabel WOZ-waarden onroerende zaken staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende-zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld. Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Kwijtschelding

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit geldt ook voor kleine zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.
Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2019	Werkelijk 2020	Werkelijk 2021
Aantal verzoeken	581	533	513
Aantal gehonoreerd	491	408	427
Bedrag (bedragen x € 1.000)	191	167	172

Kosten 2016-2021 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2016	2	114	91	207
2017	2	118	89	209
2018	1	96	71	168
2019	1	103	87	191
2020	1	89	77	167
2021	1	97	74	172

Belastingdruk en kostendekking

Belastingdruk 2021 (x € 1.000)			
Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	6.554		
af: opbrengst niet-woonruimten	-2.745		
		3.809	
Opbrengst rioolheffing	3.980		
af: opbrengst niet-woonruimten	-397		
		3.583	
Opbrengst afvalstoffenheffingen	2.725		
		2.725	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			**10.117**

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2021 bedraagt € 10.117.000.
De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* bedraagt dan € 677,75 (2020: € 704,75).
Deze indicatoren zijn berekend volgens een eigen, bestendig toegepaste, methode. Door verschillen in definities, en daardoor in gehanteerde tarieven en hoeveelheden, wijken deze indicatoren af van de beleidsindicatoren in het programma Bestuur en ondersteuning.
Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt € 445,75 (2020: € 475,75). Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Het aantal inwoners per 1 januari 2021 is 33.383. De belastingdruk per inwoner komt op € 303,06 (2020: € 308,65).

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

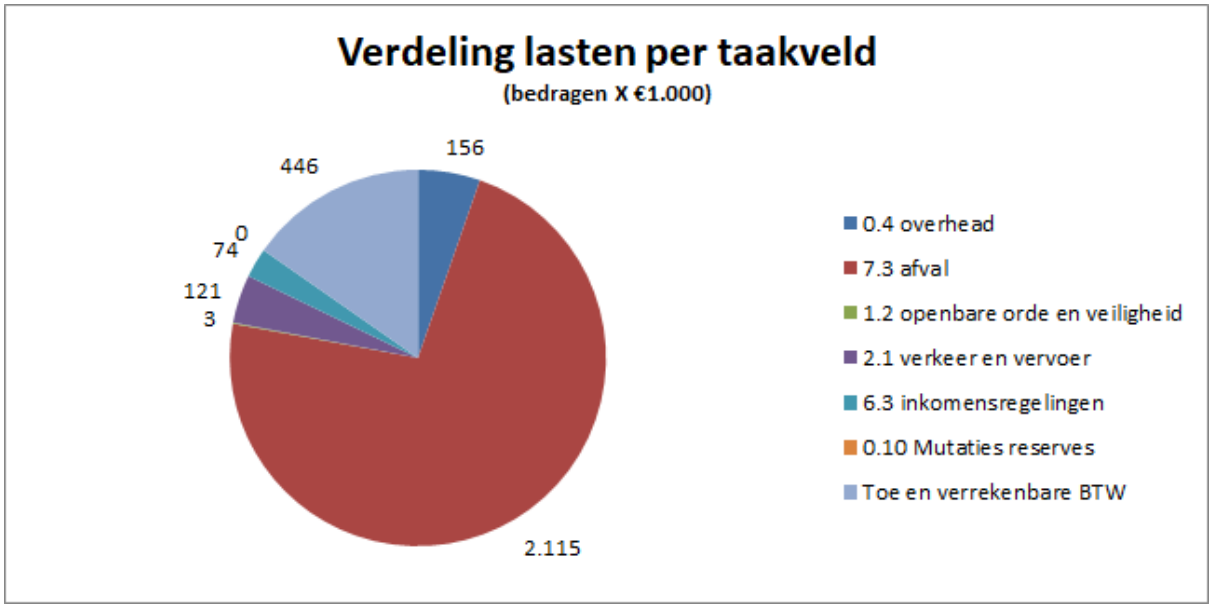
Voor 2021 zijn de lasten € 189.000 hoger dan de baten.
Het tekort wordt onttrokken aan de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Op 31 december 2021 heeft de reserve een saldo van € 352.000.

Alleen zijn een aantal positieve en negatieve afwijkingen.
De belangrijkste positieve afwijkingen zijn.

a. Inzamelen oud papier	€ 68.000
b. Lagere kosten zwerfafval	€ 44.000

De belangrijkste negatieve afwijkingen zijn:

a. Hogere stortkosten GFT	€ 63.000
b. Hogere stortkosten restafval	€ 37.000
c. Hogere kosten ophalen huisvuil	€ 100.000
d. Inzameling incontinentiemateriaal	€ 35.000
e. Netto hogere kosten milieustraat	€ 66.000

Onderbouwing toegerekende kosten

0.10 Mutaties reserves

Voor 2019 zijn de verwachte meerkosten door afkeur PMD gedekt door een bijdrage uit de egalisatiereserve afvalstoffenheffing.

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.3 Taakveld afval
De toegerekende kosten betreffen alle kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de afvalstoffenheffing verantwoord.

1.2 Taakveld openbare orde en veiligheid
De toegerekende kosten betreffen de kosten van de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) voor toezicht en handhaving.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer
De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen
De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW
De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

Taakveld	Bedrag	% van de totale lasten afval
Lasten		
0.4 overhead	155.861	5,3%
7.3 afval	2.731.665	93,7%
1.2 openbare orde en veiligheid	3.431	0,1%
2.1 verkeer en vervoer	158.646	5,4%
6.3 inkomensregelingen	74.486	2,6%
Toerekenbare BTW	445.734	15,3%
totale lasten	**3.569.823**	122,5%
Baten		
0.4 overhead	0	0,0%
7.3 afval	-616.849	-21,2%
1.2 openbare orde en veiligheid	0	0,0%
2.1 verkeer en vervoer	-38.127	-1,3%
0.10 Mutaties reserves	0	0,0%
6.3 inkomensregelingen	0	0,0%
totale lasten	**-654.977**	-22,5%
Saldo lasten minus baten	**2.914.847**	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten afvalstoffenheffing 2021	
De toegerekende lasten	2.914.847
Leges opbrengsten aansluitingen afvalstoffenheffing	-2.725.581
Verschil	**189.265**

Verloop voorziening tarief afvalstoffenheffing 2021	
Verwachte stand op 1 januari 2021	541.725
Mutatie	-189.265
Stand op 31 december 2021	**352.459**

Kostenonderbouwing rioolheffing

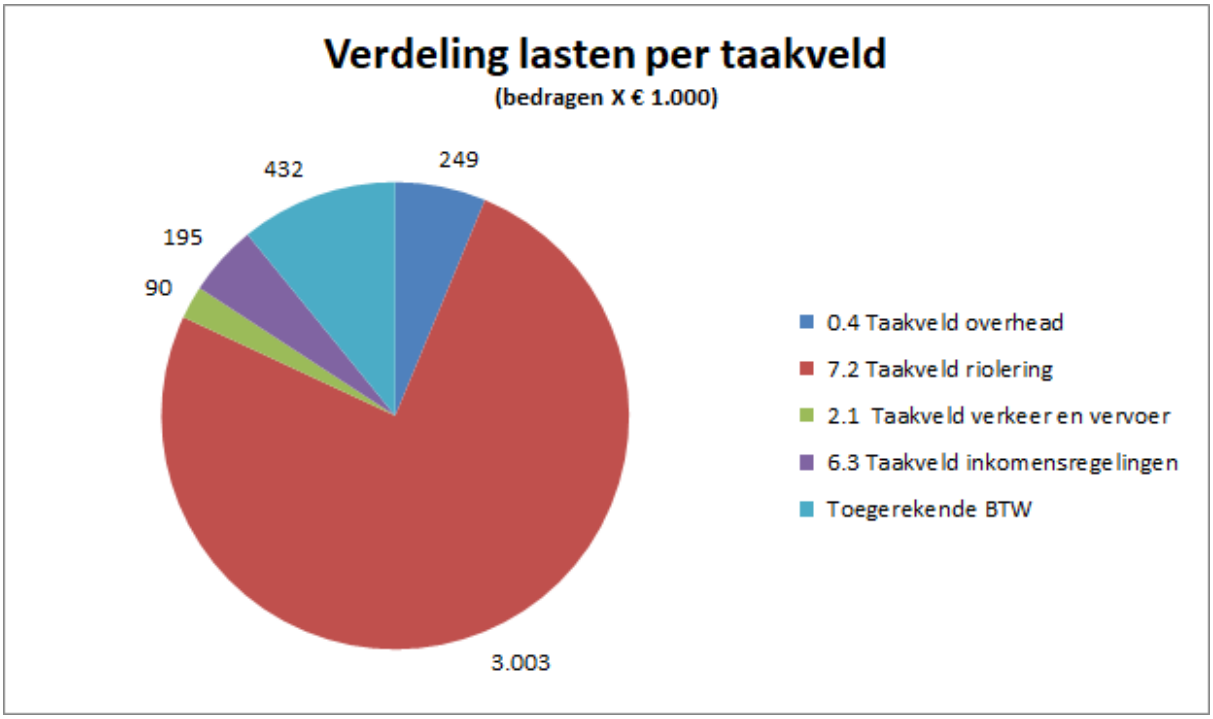
Het beleid en de doelen zijn vastgelegd in het Watertakenplan 2016-2021. Dit betreft onder andere:

- Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater;
- Zorgplicht voor voorkomen/beperken van schade door grondwateroverlast;
- Het waterakkoord dat de gemeente heeft gesloten met het waterschap.

Het begrote saldo van de exploitatie ad € 988.000 wordt toegevoegd aan de voorziening. De werkelijke investeringskosten bedroegen in 2021 € 1.233.000. Deze worden in mindering gebracht op de voorziening. Per saldo bedraagt de voorziening eind 2021 € 2.140.000.

De uitgaven vielen netto bijna € 7.000 hoger uit. De opbrengsten vielen € 19.000 hoger uit.
Het overschot van bijna € 12.000 wordt toegevoegd aan de reserve riolering.
Het saldo van de reserve bedraagt eind 2021 € 832.000.

De uitgaven voor het groot onderhoud vielen mee (€ 82.000). Hetzelfde geldt voor de lagere energie kosten (€ 20.000), lagere toegerekende heffing en invorderingskosten (20.000) en lagere kapitaallasten (€ 108.000). De opbrengsten waren ook € 19.000 hoger.
De volgende uitgaven waren hogere onderhoud/vervanging/renovatie gemalen en pompen € 50.000, spoelen riolen € 39.000 , onderhoud vrij verval riool € 30.000, onderhoudskosten meten riolering € 18.000 en hoger toe te rekenen btw € 98.000.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead
De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer
De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen
De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

7.2 Taakveld riolering
De toegerekende kosten betreffen alle kosten die behoren tot de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de riolering verantwoord.

Toerekenbare BTW
De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Lasten van het taakveld	Toegerekende kosten	% van de totale lasten riolering
0.4 Taakveld overhead	249	249.378	6,3%
7.2 Taakveld riolering	3.003	3.002.743	75,7%
2.1 Taakveld verkeer en vervoer	90	89.841	2,3%
6.3 Taakveld inkomensregelingen	195	194.527	4,9%
Toegerekende BTW	432	431.734	10,9%
Totale lasten	**3.969**	**3.968.223**	**100,0%**

Totaaloverzicht baten en lasten rioolheffing 2021	
De toegerekende lasten	3.968.223
De toegerekende baten	3.980.218
Verschil	-11.995

Verloop voorziening riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2021 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	2.385.463
Dotatie	987.672
Onttrekking	-1.233.450
Stand op 31 december 2021	2.139.686

Verloop reserve riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2021 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	820.433
Dotatie	11.995
Onttrekking	
Stand op 31 december 2021	832.428

Kostprijsberekening omgevingsvergunning

Alle kosten die betrekking hebben op omgevingsvergunning zijn in onze begroting op de volgende posten begroot en besteed.

		Begroot	Werkelijk
8.7156 Integrale toezicht en handhaving	Aandeel	183.000	224.537,92
	Overhead	165.000	261.692,90
	Btw	2.000	1.440,60

De lasten op het product integrale toezicht en handhaving worden voor 70% toegerekend. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en handhaving en die mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7307 Welstand	Aandeel	30.000	14.040,00
	Btw	5.000	3.124,80

De lasten op het product Welstand worden voor 100% toegerekend. Hiernaast wordt de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7312 Vergunningverlening	Aandeel	320.000	275.037,69
	Overhead	280.000	317.991,10
	Btw	5.000	2.151,13

De lasten op het product Vergunningverlening worden voor 60% toegerekend. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en die mogen niet worden doorgerekend. Tevens wordt 60% van de toe te rekenen btw meegenomen.

9.7030 team Omgeving en veiligheid	Aandeel	0	225.221,10
	Btw	0	2.866,972

Door het grote aantal aanvragen is personeel ingehuurd via interconcept interim en Tempo team. Deze kosten worden voor 100% toegerekend.

Aan het product vergunningverlening wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze staan centraal op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 58,92 wordt de overhead toegerekend aan het bovengenoemd producten.
De werkelijke uitgaven in 2021 bedragen € 1.781.061 (begroot: € 1.583.000). Hiervan wordt op basis van de toerekeningsfactoren € 1.318.521 + € 34.583 btw toegerekend aan de kostprijsberekening omgevingsvergunning.

In 2021 zijn € 1.919.330 (begroot € 1.300.634) aan baten ontvangen.
Voor 2021 bedraagt de dekkingsgraad 142%.

Kostprijsberekening begraafrechten

De btw wordt op grond van rechtelijke uitspraak vanaf 2019 verrekend met het btw compensatiefonds maar wordt wel meegenomen in de kostprijsberekening.
Alle kosten die betrekking hebben op lijkbezorging zijn in onze begroting op de volgende posten begroot en besteed.

		Begroot	Werkelijk
8.5600 Begraafrechten	Aandeel	14.000	12.919,04
	Overhead	14.000	15.531,40
	Btw	0	0,00

Dit product betreft alleen uren afdeling dienstverlening. Hiervan wordt 20% toe gerekend aan lijkbezorging voor het versturen van nota's, brieven, verlengingen, enz.

8.7800 Begraafplaatsen algemeen	Aandeel	347.000	348.979,67
	Overhead	21.000	18.989,34
	Btw	0	50.686,06

Van het product begraafplaatsen algemeen wordt 68% toegerekend omdat een gedeelte onder andere betrekking heeft op graven voor onbepaalde tijd . Hiernaast worden de kosten van de oorlogsgraven buiten beschouwing gelaten en de uren binnendienst maar voor 34% toegerekend.

8.7805 Grafdelven	Aandeel	51.000	55.831,34
	Overhead	11.000	8.183,00
	Btw	0	3.028,31

De lasten op het product grafdelven wordt voor 100% toegerekend. Deze kosten worden gemaakt op het moment dat er een graf ontstaat.

8.7810 Onderhoud graven	Aandeel	3.000	3.239,99
	Overhead	1.000	640,20
	Btw	0	0,00

De lasten op het product onderhoud graven worden voor 20% toegerekend. De overigen hebben het in het verleden meerjarig afgekocht.

Aan de producten wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze staan centraal op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 58,92 en buitendienst: € 9,73 wordt de overhead toegerekend aan de bovengenoemde producten.

In de 2021 werd in het totaal € 874,451 besteed (begroot: € 792,710) aan lijkbezorging. Hiervan is € 518.028 (begroot: € 461.619) toegerekend aan de kostprijsberekening lijkbezorgingsrechten.

In 2021 zijn € 444.543 (begroot: € 400.000) als baten ontvangen. Hiermee is er voor 2021 een dekkingsgraad van 86%.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De gemeente bevindt zich in een dynamische omgeving. Om ambities te formuleren, beleid te maken en uit te voeren moeten keuzes worden gemaakt en risico's worden afgewogen. De regeldruk neemt toe, het takenpakket wordt uitgebreid en we hebben te maken met verschillende verwachtingen van inwoners. Wat we als gemeente doen is zichtbaar voor iedereen. De kans op reputatie- en financiële schade neemt toe. Daarom moeten we als gemeente de risico's die er zijn beheersen.
De mate waarin de gemeente in staat is om de bestaande risico's op te vangen wordt uitgedrukt in de ratio Weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*).

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor beoordeling van de uitkomst van de ratio wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Doelstelling van de gemeente is een ratio tussen 1 en 2 (nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing). De gemeente heeft dan voldoende weerstandscapaciteit om risico's af te dekken.

Vaststellen weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)			
Onbenutte belastingcapaciteit	2.248	2.065	2.440
Onvoorziene uitgaven	0	25	20
Bestedingsruimte	0	0	0
Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)			
Rekeningsaldo	0	0	5.051
Incidentele bestedingsruimte	0	0	0
Algemene A-reserve	3.017	3.017	3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.439	1.439	2.168
Bestemmingsreserves	0	891	0
Stille reserves	pm	pm	pm
Totaal	**6.704**	**7.437**	**12.696**

De beschikbare weerstandscapaciteit is afkomstig uit diverse buffers in het eigen vermogen (incidentele weerstandscapaciteit) en in de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit). Specifiek gaat het om de reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte in de begroting (meerjarige bestedingsruimte).

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte. De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor 2021 geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar. De normopbrengst voor 2021, dit is de door het rijk gehanteerde artikel 12-norm, is vastgesteld op 0,1809% van de WOZ-waarde. De werkelijke opbrengst voor 2021 is € 6.554.518. De 'normopbrengst' voor 2021 is € 8.995.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.440.000.

Incidentele weerstandscapaciteit
De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het rekeningsaldo, de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves.

De bestemmingsreserves zijn niet in deze tabel opgenomen. Hiervoor is een specifieke aanwending voorzien.
De stille reserves zijn niet geïnventariseerd.

Tabel opbouw weerstandsvermogen (x € 1.000)

Omschrijving reserve	Wel in weerstandsvermogen	Niet in weerstandsvermogen
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.168	
Algemene bestemmingsreserve	-	8.016
Openbare Verlichting	-	63
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	-	50
Sociaal domein	-	3.200
Reserve dekking kapitaallasten overig	-	2.877
Reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen	-	10.775
Budgetoverheveling	-	6.984
Reserve Bibliotheek	-	175
Reserve energie coöperatie Midden-Drenthe		400
Reserve dorpsvisie en dorpshuizen		219
Egalisatiereserve onderhoud gebouwen	-	580
Vervangingsinvesteringen		1.301
Totaal bestemmingsreserves	**5.185**	**34.640**

Benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's in beeld te krijgen zijn de risico's geïdentificeerd en beoordeeld volgens het risicomanagementmodel uit de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2015

Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de tabellen Kansscore en Klasse.

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt zo een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix.

Risico's

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Sociaal domein Het sociaal domein	De kosten binnen het sociaal domein stijgen de komende jaren met gemiddeld € 750.000. De verwachting is dat door de invoering van verschillende maatregelen uit het programma Sociaal Domein deze kostenstijging met 50% kan worden teruggebracht. Het risico bestaat dat dit niet of in beperkte mate gaat lukken.	3c	40%	375.000	150.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aanpassen. Het aanwenden van de opgebouwde reserve.
Participatiewet Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 107,5% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 7.344.500. 7,5% hiervan is € 550.838. Gelet op de arbeidsmarkt is de risicokans lager ingeschat.	3c	20%	550.838	110.168	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
Arbeidsparticipatie Loonkostensubsidie	Open einderegeling	5a	20%	80.000	16.000	S	accepteren	Afhankelijk van de jaarlijkse uitkomst keuring moet uit eigen middelen worden bijgedragen.
Overhead Garantiestellingen	De gemeente heeft nog 3 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is nog € 3,412 miljoen. Het risicobedrag stellen wij op 25%	1b	15%	853.000	127.950	I	Accepteren/ beheersen	Wij kunnen hier niet zelf op sturen maar volgen het kritisch.

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Grondexploitatie Bouwgrondexploitatie BIE plannen *(bedrag is 25% van de boekwaarde 31/12/2019)*	De boekwaarden en de begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	1c	15%	2.455.000	368.250	I	beheersen	Toekomstige negatieve resultaten worden direct via een voorziening genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Het saldo van de reserve bouwgrond is van voldoende omvang.
Gemeentefonds Gemeentefonds *(bedrag is 5% van het totale begrote bedrag 2021)*	Door aanpassingen in de accressen en nadelig effect op de herijking gemeentefonds.	4e	75%	2.571.000	1.928.250	I	accepteren	Indien van toepassing kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
Milieu Zonneleningen.	Er is een risico dat de verstrekte zonneleningen niet worden terugbetaald.	1c	15%	449.000	67.350	I	beheersen	Jaarlijks wordt de zonnelening afgelost waarmee het risico ook wordt afgebouwd.
Overhead Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1b	15%	500.000	75.000	S	verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
Ruimtelijke ordening Legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig.	3b	20%	714.000	142.800	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
Begraafplaatsen Opbrengst begraafrechten	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd.	4a	15%	400.000	60.000	I	verminderen	Informeren over mogelijkheden gemeentelijke begraafplaatsen, lasten verlagen
Overhead Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan.	2b	15%	500.000	75.000	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen.

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
Economische ontwikkeling Handhaving kettingbeding Westeinde 52A.	Mogelijk dat een schadeloosstelling moet worden betaald om het kettingbeding te beëindigen.	1C	15%	450.000	67.500	I	beheersen	De planning is om op dit gebied te bestemmen als parkeerplaats en niet voor de supermarkt. Bij de planontwikkeling hiermee rekening houden.
Wonen en bouwen Verhuur gemeentelijke gebouwen	Dat de gebouwen op strategische gronden niet meer worden verhuurd.	4a	15%	250.000	37.500	I	beheersen	
Omgevingswet Financiële gevolgen van de invoering	Dat de nieuwe omgevingswet een naderende financiële mistbank kan gaan worden.	4c	50%	500.000	250.000	I/S	beheersen	Welke financiële gevolgen brengt dit met zich mee? Tja, dát kan eigenlijk nog niemand overzien. Tijdig inspelen op verschuiving van werkzaamheden.
Corona effecten	Om besmettingen te minimaliseren zijn diverse maatregelen genomen					I	beheersen	De insteek is om de gemaakte kosten vergoed te krijgen door het Rijk.
PAS (Programma Aanpak Stikstof) ontwikkelingen.	Kan gevolgen hebben voor diverse bouwontwikkelingen					I	accepteren/ beheersen	Het PAS kan niet meer worden gebruikt voor het verlenen van vergunningen. Er moeten landelijk nieuwe beleidsregels opgesteld worden.
					3.475.768			

Toelichting

In bovenstaande tabel staan de risico's uit de begroting 2021 opgenomen. Zonder alle risico's afzonderlijk en diepgaand te beoordelen kunnen we constateren dat de risico's zich niet hebben voorgedaan of door maatregelen beheersbaar zijn gemaakt.

Het budget voor het sociaal domein is in de najaarsnota per saldo met € 1,3 miljoen naar boven bijgesteld, maar komt uiteindelijk uit op een voordeel van € 1,5 miljoen. Ook de inkomensregelingen zijn per saldo positief afgesloten in 2021. Door coronabijdragen vanuit het rijk, ontwikkelingen van het accres en andere incidentele bijdragen sluit ook de batenkant van de exploitatie positief af ten ten opzichte van de begroting. De legesopbrengsten tot slot liggen uiteindelijk hoger dan opgenomen in de bijgestelde begroting.

Vaststellen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen 2021

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2021 als volgt worden berekend:

Weerstandsvermogen =	**Incidentele + structurele weerstandscapaciteit** / **Risicobedrag**	**=**	**12.696** / **3.476**	**= 3.65**

Na bestemming van het rekeningresultaat bedraagt de weerstandscapaciteit 2.20
Hieruit blijkt dat de gemeente voldoende in staat is (geweest) om mogelijke risico's af te dekken.

Risico's matrix

		Effect	A < 75.000	B 75.000-250.000	C 250.000- 1.000.000	D 1.000.000- 1.500.000	E > 1.500.000
Kans	5	1 per jr	1	0	0	0	0
	4	1 per 1-2 jr	2	0	1	0	1
	3	1 per 2-5 jr	0	1	2	0	0
	2	1 per 5-10 jr	0	1	0	0	0
	1	> 1 per 10 jr	0	2	3	0	0

Financiële kengetallen

De onderstaande genoemde kengetallen worden in de tijd gevolgd en zo mogelijk afgezet tegen landelijke gemiddelden. Er zijn landelijk en lokaal geen normen vastgesteld.

Verloop van de kengetallen

		Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
1a	Netto schuldquote	47%	79%	35%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd	40%	77%	34%
2	Solvabiliteitsratio	40%	25%	35%
3	Grondexploitatie	4,6%	10%	6%
4	Structurele exploitatieruimte	5,57%	1,61%	3,81%
5	Belastingcapaciteit	86%	86%	93%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	54.089	63.199	58.714
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	8.747	20.000	11.586
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	2.119	600	616
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	2.471	9.793	7.726
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	18.240	7.800	8.589
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	417	613	20.436
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	444	50	70
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.228	82.810	96.948
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	47%	79%	35%

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product zoals dat voor de lidstaten van de Europese Unie geldt. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%.
Met een schuldquote van 47% in 2021 kunnen we concluderen dat we ons schuldplafond op een aanvaardbaar niveau hebben.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte

leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.
De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	54.089	63.199	58.714
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	8.747	20.000	11.586
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	2.119	600	616
d	Financiële activa (cf art 36 lid b, c, d, e en f BBV)	9.284	11.246	9.280
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	18.240	7.800	8.589
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	417	613	20.436
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	444	50	70
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.228	82.810	96.948
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	40%	77%	34%

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.
Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	45.664	29.766	40.708
b	Balanstotaal	114.925	120.472	116.114
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	40%	25%	35%

De solvabiliteit geeft een goed beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen vermogen of vreemd vermogen.
Het landelijk gewogen gemiddelde is 29%. Met 40% zitten wij dus boven het gemiddelde.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:
Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:
1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden;
2. Overige grond- en hulpstoffen.
In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	Bouwgrond in exploitatie (cf art 38 lid b BBV)	4.273	8.370	5.666
b	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.228	82.810	96.948
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	4,6%	10%	6%

We hebben op 31 december 2021 € 9,2 miljoen aan gronden. Hiervan is € 4,3 miljoen in exploitatie en € 4,9 nog niet in exploitatie genomen. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen. Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en beoordeeld door de accountant.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.
In artikel 19 onderdeel c BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV).
Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	Totale structurele lasten	87.231	81.450	93.257
b	Totale structurele baten	92.381	82.810	96.948
c	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	1.040	14.632
d	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	988	12.867
e	Totale baten	92.228	84.518	96.948
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C))/e* 100%	5,42%	1,61%	3,81%

In de rekening van 2021 zijn alle structurele lasten afgedekt met structurele baten. Dit is in overeenstemming met de eisen van de provincie als toezichthouder.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t (huidig jaar) te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (vorig jaar) en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2021 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 811.

		Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
a	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	251	251	244
b	Rioolheffing voor een gezin	238,5	238,5	238,5
c	Afvalstoffenheffing voor een gezin	207,25	207,25	237,25
d	Eventuele heffingskorting	0	0	0
e	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (a + b + c - d)	697	697	720
f	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	811	811	776
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar t-1 (e / f) * 100%	86%	86%	93%

Analyse

Onze woonlasten zijn lager / minder gestegen dan het landelijk gemiddelde.

Kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen, zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.
Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota Onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

- de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
- het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	wegen: niveau B (CROW) fietspaden: niveau A (CROW)
Bruggen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	algemeen: niveau B (CROW) op fietsroutes: niveau A (CROW)
Riolering	Watertakenplan Fluvius 2016-2021 specificatie Midden-Drenthe	Technisch / functioneel
Openbaar groen		Technisch / functioneel / aanzien
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2016-2025	
Openbare verlichting	Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe 2011-2020	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheerplannen vastgesteld:

Beheerplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2017	2027	ja
Bruggen	2017	2027	ja
Riolering	2016	2021	ja
Openbaar groen			
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	2012 2016	- 2025	ja ja
Openbare verlichting	2014	2023	ja
Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	-	ja

Wegen

De gemeente Midden-Drenthe heeft als grote plattelandsgemeente een fors areaal aan wegen in beheer. Als wegbeheerder is de gemeente verantwoordelijk en aansprakelijk voor goed onderhouden wegen. Daartoe worden jaarlijks onderhouds- en reconstructiewerkzaamheden uitgevoerd.
De uitgangspunten van het beleid staan beschreven in het beleidsstuk “Midden-Drenthe op de goede weg! – Beleid onderhoud Wegen en Bruggen 2018 – 2028”.
Samengevat komt het beleid er op neer dat we onze wegen, paden , bermen, bruggen en andere kunstwerken op het standaardniveau B onderhouden. Fietspaden en fietsroutes onderhouden we op het hogere niveau A, evenals centrumgebieden en gebieden met een bijzondere status. Wegen met een beperkte verkeersfunctie onderhouden we op een lager niveau dan standaard, niveau C.
We hebben circa 1000 km bermen. Door actief bermonderhoud proberen we de bermen zoveel mogelijk in een goede staat te houden. Door weers- en verkeersinvloeden kunnen we dit echter niet altijd op elk moment garanderen en ontstaan er op sommige plekken zachte drassige bermen. Langs drukke wegen en landbouwroutes leggen we bermverharding en passeerhavens aan voor het verbeteren we de uitwijkmogelijkheden voor het verkeer. Dit betekent dat verkeer niet in de drassige berm hoeft uit te wijken en voorkomen we verkeersonveilige situaties.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	181	186	186
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	363	316	325
Investering wegen en fietspaden	4.107	2.613	1.758
Investering graskeien en passeerhavens	359	833	473

Uitgevoerde werkzaamheden in 2021

In 2021 zijn o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:
Bermverharding en passeerhavens:

- Het Noorden
- Kymmelswijk
- Middenlinie
- Holthe (vanaf 41 → Beilerweg)
- K. Brokweg
- Orvelterveld
- Spekdiek
- Jonkerswijk
- Evert Hendriksweg
- Leemdijk
- Rietakkersweg
- Holthe (vanaf 33 → 38)
- Westerborkerveld
- Schapendijk

Elementen onderhoud:

- Wollegras, Bovensmilde (voetpad)
- Laaghalerstraat, Hooghalen
- Stengelingstraat, Hooghalen
- Eursingerstraat, Westerbork

- Masterplan Orvelte
- Dikningestraat, Beilen
- Schoolstraat, Beilen
- Borkerhout, Westerbork
- Hamveld, Wijster

Asfaltonderhoud:

- Beilervaart, incl. bermbeton
- Suermondsweg, Smilde incl. bermbeton
- De Steegde, Hooghalen
- Westeres, Zwiggelte
- Essenmaat, Zwiggelte
- Beilerstraat Wijster
- Smilderweg, Hooghalen
- P-plaats Bernhardstraat, Smilde
- Freesvakken Beilervaart

Slijtlagen:

- Grietmanswijk, Bovensmilde
- Beilerstr/Dorpsstraat, Hijken
- Nieuwe Es, Wijster
- Oude Beilerweg, Westerbork

In 2021 hebben we een inhaal slag gemaakt, doordat in 2020 niet alle werkzaamheden konden worden uitgevoerd door maatschappelijke ontwikkelingen, zoals meer inspraak, een langere voorbereidingstijd en de coronaperikelen. In 2021 hebben we € 550.000,- naar voren getrokken i.v.m. aanbrengen wegvak tussen brug 3 en 4 v/d Beilervaart. Dit i.v.m. de stroefheid v/h wegdek. (onveilige situatie in de wintermaanden)
Ondanks dat we een inhaalslag hebben gemaakt lukt het ons (budgettair) niet om alle maatregelen , die nodig zijn volgens de weginspecties, uit te voeren. In 2022 wordt een memo/collegevoorstel voorbereid waarom en hoe we hiermee om wensen te gaan.

Bruggen

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 85 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	22
Duikerbruggen	4
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	36
Duikers	8
totaal	85

Vervangingswaarde: € 19 miljoen

Voor regulier onderhoud wordt het budget in de begroting ingezet.
Voor ingrijpend onderhoud, renovaties en vervanging worden aparte kredieten aangevraagd.

(Eerste) Kunststof brug
Over de verlengde Middenraai is een houten brug vervangen door een kunststofbrug, waarbij de gemeente deze brug v/h waterschap heeft overgenomen.
Deze brug is onderhoudsvrij, duurzaam en van hoge kwaliteit.
De brug is gefinancierd door het waterschap en het onderhoud komt nu voor rekening v/d gemeente.

Inspecties 2021
Om de vijf jaar worden de bruggen geïnspecteerd. De rapportage van de inspecties van 2021 wordt omgezet tot een onderhoudsplan voor de komende jaren.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Exploitatiebudget regulier onderhoud	155	183	165
Bedrag voor vervanging bruggen (investering)	198	570	201

Uitgevoerde werkzaamheden regulier onderhoud

- conservering brugleuningen
- schoonmaken bruggen (contract)
- reparaties houten brugdekken
- aanbrengen slijtlagen op brugdekken, diverse bruggen
- vervanging en reparatie van steigers
- in situ reparaties aan onderbouw houten bruggen en steigers
- reparaties van schades aan leuningen
- advies en begeleiding onderhoud bruggen
- verhelpen storingen draaibare bruggen over Drentse hoofdvaart

Deze bovengenoemde werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd, volgens de inspectie rapporten en eigen visuele inspectie.

Reconstructie en vervanging bruggen
In 2017 is het beleid onderhoud wegen en bruggen 2018-2028 vastgesteld. Hier komen diverse projecten (meerjarenplanning) uit voort voor 2018 en verder. In 2021 is groot onderhoud/reconstructie uitgevoerd op de draaibrug Tentingerdraai en de monumentale brug Westerborkerveld ook wel "draaibrug Witteveen" genoemd. Er zijn verder geen bruggen vervangen. Binnenkort gaan we fietsbrug Halerweg vervangen.
Deze brug stond al eerder op de planning maar is door nader onderzoek opgeschoven.

Riolering

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied. Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater. Ook is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwaterzorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in een gemeentelijk rioleringsplan. Het Watertakenplan 2016-2021 is van toepassing.
In 2022 gaan we samen met onze partners in de (afval)waterketen (Fluvius) verder aan de slag met een nieuw watertakenplan. We willen de klimaatadaptatie zo goed als mogelijk meenemen in het nieuwe Riool en Water Programma 2023-2028. Daarom hebben we gewacht op de besluitvorming van de regionale adaptatie strategie. Deze RAS is in het najaar van 2021 vastgesteld en is opgepakt in regionaal verband. Hiertoe was het ook noodzakelijk om het Watertakenplan 2016-2021 met een jaar te verlengen.

Rioolheffing
De exploitatielasten voortvloeiend uit het rioleringsplan worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn. Op grond hiervan is de rioolheffing voor de looptijd van het Watertakenplan 2016-2021 vastgesteld op € 238,50.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	965	965	995
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	986	3.362	1.230

Het budget voor investeringen 2021 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren. Ook in 2021 konden niet alle geplande werkzaamheden worden uitgevoerd. Vaak ligt daaraan ten grondslag dat de plannen op andere deelterreinen nog niet voltooid zijn. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de Esweg in Beilen. Tegelijk met de nieuwe herinrichting wordt ook de riolering vervangen.

Uitgevoerde werken in 2021
Er is ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vonden onderstaande incidentele werkzaamheden plaats.

Investeringen
Afkoppelen
In combinatie met de werkzaamheden van de herinrichting van Westerbork hebben we grote delen van het riool afgekoppeld in het Oosteinde en de Hoofdstraat. Het hemelwater uit het bestemmingsplan "An den Boerbrink" is nu op een juiste manier aangesloten.
In Beilen is de Kanaalweg afgekoppeld en in combinatie met de nieuwe school is ook het gebied afgekoppeld rond de Omloop.

Vervangen
Naast het afkoppelen vervangen we ook het riool en vergroten we de capaciteit van het riool in Westerbork. Ook de riolering in de Omloop is vervangen met de werkzaamheden rond de school. Verder is in Beilen het riool in de Schoolstraat vervangen en in Witteveen zijn delen van de Talmaweg en Slotweg vervangen.

Vervanging pompen en gemalen
Renoveren of het aanpassen van gemalen doen we aan hand van inspecties en het aantal storingen. In 2021 hebben we 9 drukriool gemalen gerenoveerd. Daarnaast zijn alle 792 drukriool gemalen voorzien van een nieuw meldingssysteem.

Openbaar groen

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan (vastgesteld 2012) staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten en struiken zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan 2016-2025, vastgesteld in maart 2016, gaat over het groen binnen de bebouwde kommen.
Doel van het Groenbeleidsplan is een samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen. Ook is aangegeven waar de groenstructuur versterkt zou kunnen worden. Het plan bevat naast algemene uitgangspunten en richtlijnen per kern een uitwerking met onder andere een groenstructuurkaart.
Het versterken van de groenstructuur en renovatie van oudere plantsoenen gebeurt zoveel mogelijk met inspraak van bewoners. De bomenverordening is opgegaan in de leefomgevingsverordening.

Groenonderhoud

Het areaal groen en het merendeel van de bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van beeldprestatiebestekken. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m^2 afgerekend. Het werkvoorzieningsschap Stark voert de meeste werkzaamheden uit.

Eikenprocessierups

De voorlichting en bestrijding van de eikenprocessierupsen wordt steeds intensiever. Er wordt steeds meer ingezet op preventieve bestrijding:

- Preventieve bespuitingen met diverse biologische middelen.
- Natuurvriendelijke maaibeheer.
- Omvormen gazons en berm na bloemenweides.

Toch moeten wij rekening houden dat door eiken gedomineerde bomenbestand de hinder de komende jaren zal aanhouden.

Planmatig boombeheer

Langs onze gemeentelijke wegen en straten staan ruim 45.000 bomen. Om deze bomen goed en veilig te kunnen beheren worden de bomen periodiek geschouwd. Door de leeftijdsopbouw van ons bomenbestand bestaat de komende jaren een hoger onderhoudsbehoefte. Om dit beter inzichtelijke te maken gaan wij het boombeheer planmatig gaan aanpakken. Het beheer wordt per deelgebied uitgevoerd. Bomen met snoei achterstanden of technische mankementen krijgen de hoogste prioriteit. In 2021 hebben wij ruim 8500 bomen gesnoeid. De gegevens van de gesnoeide bomen zijn verwerkt in het beheersysteem.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Bedrag voor onderhoud	2.672	3.104	2.985
Bestedingsplan	77	0	0

Dit betreffen de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, kerntaken landschap en bossen, plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

Uitgevoerde werken in 2021
De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruid- en zwerfvuilbeheersing, snoeien) boominspecties en -beheer, onderhoud gemeentelijke sportparken, beheersing eikenprocessierups, inzaaien bloemenweides, bermonderhoud en -beheer, voorbereiden en omvormen naar natuurvriendelijke en bloemrijke bermen en -weides.

Openbare verlichting

Kerncijfers

Areaal	aantal
Lichtmasten:	8.289 stuks
• waarvan met LED-verlichting	2.364 stuks
Elektriciteitsverbruik per jaar:	
• 2013	1.092.800 kWh
• 2014	1.055.600 kWh
• 2015	1.008.700 kWh
• 2016	1.130.100 kWh
• 2017	972.700 kWh
• 2018	976.400 kWh
• 2019	995.988 kWh
• 2020	960.191 kWh
• 2021	nog niet bekend

Vervangingswaarde € 8 miljoen.
De kosten voor energieverbruik zijn voor het jaar 2021 verhoogd met € 10.000 naar € 85.000.
De kosten zijn binnen de vastgestelde budgetten gerealiseerd.
Het totaal aantal lichtmasten is inclusief de lichtwegwijzers van de NBd.
Het percentage LED verlichting bedraagt 28%.

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 vastgesteld.
Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmatigheid van de verlichting
- Verlichtingssterkte
- Energiebesparing
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2020	Raming 2021	Werkelijk 2021
Exploitatiebudget voor onderhoud	320	298	278
Uitvoering beleidsplan	55	950	78

Realisatie 2021

Vanuit de planperiode 2013 tot 2023 zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Een deel van het vervangingsplan 2020 is uitgevoerd in 2021.
- Projecten die in 2021 zijn uitgevoerd:

    - Westerbork, plan Borkerhout: vervangen masten en armaturen.
    - Beilen, plan De Groene Brink en Jade D.
    - Hijken, meerdere straten het vervangen van oude en afgeschreven lichtmasten en de armaturen hier overzetten (start in 2021 en uitloop van de werkzaamheden naar 2022)
    - Smilde, meerdere straten vervangen van oude en afgeschreven lichtmasten en armaturen (start in 2021 en een uitloop naar 2022)
- In 2021 zijn circa 60 lichtmasten vervangen als gevolg van schade.
- Herstelwerkzaamheden aan openbare verlichting en kleine vervangingen en reparaties zijn gewoon uitgevoerd.
- Het statisch dimmen van armaturen gebeurt doorlopend, na vervanging van armaturen.
- Op enkele plaatsen is de kom indicatie-verlichting verwijderd.

Speelvoorzieningen

Met de speelvoorzieningen in buurten, dorpen en op schoolpleinen, stimuleren we kinderen om buiten te spelen, op een eigen plek elkaar te ontmoeten en zelf de wereld om zich heen te laten ontdekken. Bewonersparticipatie is een belangrijk onderdeel daarbij.
Het aantal speeltoestellen in de gemeente is circa 650 stuks (inclusief schoolpleinen) verdeeld over 138 locaties.

Beleidsplan speelvoorzieningen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld.
In 2021 zijn de voorbereidingen gestart om te komen tot een nieuw beleidsplan Spelen, Bewegen en Ontmoeten in Midden-Drenthe (2022-2031).
Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Vooral voor de groep van 9-14 jaar worden naar aanleiding van het beleidsplan meer voorzieningen gerealiseerd. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuinvrijwilligers. De vrijwilligersorganisatie ontvangt een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn overeenkomsten voor onbepaalde tijd gesloten met stichting OBOMD en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing.

Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens m.b.t. onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

VN-verdrag handicap
In 2019 zijn afspraken gemaakt over een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen en niemand wordt gediscrimineerd of uitgesloten.

Data beheer
Alle speelvoorzieningen, contracten, inspecties, etc. zijn in een beheerssysteem ondergebracht.
Dit systeem (ABS) is gekoppeld aan Midnet. Hierdoor kan op een vlotte manier inzicht worden verkregen op het onderhoud en maatregel van elke speeltoestel.

Budget (bedragen x € 1.000)	**Werkelijk 2020**	**Raming 2021**	**Werkelijk 2021**
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	188	188	181
Investering	0	0	0

Uitgevoerde werken in 2021
Het budget is besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente. Ook is een subsidie aan de speeltuinverenigingen verstrekt. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging en naar het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen. Werkzaamheden zijn altijd in overleg met de vrijwilligersorganisaties. Bij grotere projecten is er overleg met de buurt.

Projecten die in 2021 zijn gerealiseerd:

- Oranje: speeltuin bij buurthuis Oranje (gestart in 2020 en afgerond in 2021)
- Beilen: Harm Smeengeschool inrichting groen speelplein
- Hooghalen: OBS Bosvlinder diverse nieuwe speelvoorzieningen
- Bovensmilde: opknappen speeltuin Brink Baru
- Bovensmilde: Magnoliastraat vervangen van diverse speeltoestellen
- Nieuw-Balinge: speeltuin Wolvenhaar opnieuw ingericht en voorzien van nieuwe speelvoorzieningen
- Westerbork: Nijkampen meerdere toestellen vervangen
- Wijster: Nijeweg meerdere speeltoestellen vervangen
- In meerdere speeltuinen verspreid over de gemeente zijn als gevolg van technische veroudering speeltoestellen en ondergronden vervangen

Alle projecten zijn met inzet van bewoners en vrijwilligers gerealiseerd.

Projecten gestart in 2021 en uitvoering in 2022:

- Smilde, CBS Schutkampen: renovatie speelvoorzieningen.
- Beilen, speeltuin 't Vogelnest: vervangen van afgeschreven speelvoorzieningen

Gemeentelijke gebouwen

Het beheer en reguliere onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is een veelomvattende activiteit. De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn worden betaald uit het aanwezige budget onderhoud gemeentelijke gebouwen. Indien het budget niet toereikend is, dan wordt het overige onttrokken aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen. Een overschot wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve.
Om de kosten van het onderhoud zo laag mogelijk te houden is er binnen het vastgestelde onderhoudsbeleid voor gekozen om per soort gebouw onderhoudsniveaus te hanteren (collegebesluit van 16 september 2008).
Per gebouw is het onderhoudsniveau vastgelegd:

a. hoog onderhoudsniveau: gemeentehuis
b. gemiddeld onderhoudsniveau: overige gebouwen
c. redelijk onderhoudsniveau: werkplaatsen en stallingsruimten

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende/afwijkende regels:

Sportaccomodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die wij zelf exploiteren, zijn er (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van ons een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Voor 2021 bedraagt de index 4,9%.
Vanaf 2021 loopt de verzekering van de accommodaties via de gemeente. De verzekeringspremie wordt in mindering gebracht op de exploitatiebijdrage.
Het betreft de volgende accommodaties:

Bedragen x € 1.000

Exploitatiekosten verzelfstandigde accommodaties	Werkelijk 2020	Begroot 2021 incl. bijstelling	Werkelijk 2021
Sportcomplex Hooghalen	36	40	40
Sportcomplex Noord-West Beilen	66	61	67
Sportcomplex Wijster	50	52	52
Korfbalaccommodatie Beilen	12	12	12
Tennisbanen Beilen	11	12	12
Tennisbanen Smilde	12	12	12
Tennisbanen Westerbork	10	10	10
Sportcomplex Smilde	9	10	9

Dorpshuizen

De koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe uit 2004 bevat onder meer de volgende afspraken:

a. Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het dorpshuisbestuur.
b. Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de dorpshuisbesturen. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorpshuizen (en school: Balinge) vindt een verrekening plaats. De financiële bekostiging vindt plaats vanuit het budget onderhoud gemeentelijke gebouwen.

c. De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50% regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

De gemeente is eigenaar van de aula's in Westerbork en Smilde. Het beheer en het klein onderhoud van deze aula's is in handen van de betreffende aulaverenigingen. Het eigendom, het beheer en het onderhoud van de aula in Beilen is en blijft in handen van de stichting.
Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de regeling zoals die voor de dorpshuizen geldt (koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe). De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.

Uitgevoerde werken in 2021

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (o-prognose).
In de basis begroting 2021 was voor de uitvoering van diverse onderhoudsmaatregelen een bedrag van € 633.956 opgenomen. Bij de voor- en najaarsnota is dit verhoogd met € 159.517. In het totaal was € 793.473 beschikbaar voor onderhoud. Hiervan is € 523.861 werkelijk besteed.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2021 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2021	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2021
Bestemmingsreserve	559		21	538

De werkelijke uitgaven bedroegen € 523.861. Gespecificeerd ziet het er als volgt uit:
Bedragen x € 1.000

Uitgaven onderhoud gebouwen	**Werkelijk 2020**	**Begroot 2021 incl. bijstellingen**	**Werkelijk 2021**
Sportcomplexen	41	1	5
Sporthallen	81	129	102
Gymlokalen	66	114	58
Zwembaden	165	138	105
Dorpshuizen	45	187	66
Woningen	11	21	19
Baarhuisjes	3	7	1
Aula's	20	16	14
Brandweerkazernes	19	20	23
Gemeentehuis	62	124	85
Multifunctionele accommodaties	57	26	30
Werkplaatsen	17	7	13
Diversen	12	3	3
Totaal	**598**	793	**524**

Net als in 2020 blijkt uit het overzicht uitgaven onderhoud gebouwen dat er nogal wat verschillen zitten tussen hetgeen er begroot is voor 2021 en de werkelijke uitgaven aan onderhoud voor 2021.
Deze verschillen hebben grotendeels te maken met de coronamaatregelen die in maart 2020 van kracht werden en het uitstellen van grote investeringen in verband met de uitkomsten van het Integraal Accommodatie beleid en de daarmee gepaard gaande verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren beschikken wij over goed functionerende bedrijfsmiddelen. Het betreft materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties.
Hiervoor beschikken wij over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierin staan alle vervangingen van onze bedrijfsmiddelen meerjarig gepland.

Verloop van de beschikbare middelen voor vervangingen.

Vervangingsgroep	Besteed in 2020	Beschikbaar in 2021	Besteed in 2021	Restant
Automatisering incl. dienstverleningsprogramma	141	996	637	359
Materiaal team buitendienst	710	250	55	195
Sport	102	152	34	118
Totaal investeringen	**953**	**1.398**	**726**	**672**

De uit deze investeringen en de oude niet afgeschreven investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden ten laste gebracht van de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hiermee kunnen wij de jaarlijkse schommelingen in de kapitaallasten opvangen.

Gerealiseerde vervangingen in 2021

Ook de corona perikelen lopen als een rode draad door de vervangingsinvesteringen. Hierdoor zijn diverse vervangingen uitgesteld en doorgeschoven naar 2022.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2021 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2021	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2021
Bestemmingsreserve	1.135	722	540	1.317

Binnen de bestemmingsreserve is € 560.000 gereserveerd voor de uitvoering van de diverse ICT projecten.

Financiering (Treasury)

In de begroting en in de jaarrekening is een paragraaf financiering opgenomen met als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die we niet direct nodig hebben.

De treasuryfunctie binnen onze gemeente houdt voornamelijk in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en de handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

Het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 15 december 2016. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 14 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasurybeleid. Hierin is opgenomen dat in principe geen geldleningen worden verstrekt. Het verstrekken van geldleningen kan slechts geschieden nadat de gemeenteraad hierover is gehoord en de publieke taak wordt gediend. Aan het verstrekken van leningen en garanties worden nadere voorwaarden verbonden.

De provincie houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente op basis van de gegevens die worden verstrekt uit hoofde van de Wet FIDO.

Marktontwikkeling en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Doelstelling is om de inflatie onder de 2% per jaar te houden. Daarnaast verzorgt de ECB onder andere de uitgifte van bankbiljetten, verricht de ECB valutamarktoperaties en probeert de ECB een goede werking van het internationale betalingsverkeer te bevorderen. Op 10 maart 2016 verlaagde de ECB de refirente (herfinancieringsrente) voor het laatst met vijf honderdste procent naar 0%.

De lange rente (20 jaar) is eind 2021 0,72% (was eind 2019 0,23%). De korte rente was in 2020 zelfs negatief. We hebben dit jaar geen langlopende geldleningen aangetrokken.

Omslagpercentage

In de kapitaallasten wordt het omslagpercentage gehanteerd .

Dit percentage komt tot stand door alle rentekosten in een jaar op te tellen en te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari.

Totale rentekosten in 2021:	
- Rente langlopende geldleningen	1.049.169
- Rente waarborgsommen	342
- Rente tekort financieringsmiddelen	29.048
- Rente eigen financieringsmiddelen	546.908
	1.625.467

Van deze rentekosten moet nog wel de rente van de kapitaalverstrekkingen worden afgetrokken, zoals voor de bouwgrondexploitatie en de andere verstrekte geldleningen.

Rente kapitaalverstrekkingen aan:	
- investeringen met een vast rente percentage	263.414
- investeringen met een omslag percentage	1.362.053

De totale boekwaarde van de investeringen bedroeg per 1 januari 2021 € 87.431.000.
Als je de boekwaarde van de kapitaalverstrekkingen per 1 januari 2021 hiervan aftrekt blijft er een boekwaarde van € 74.856.000 over voor het omslagpercentage.

In schema ziet dit er als volgt uit:

Boekwaarde:				
Boekwaarde investeringen per 1 januari:				87.430.969
Af: Boekwaarde kapitaalverstrekkingen:				
investeringen met een vast rente percentage:		Rente	BW	12.575.436
Bouwgrondexploitatie	0,85%	47.956	5.665.802	
Geldlening aan het Zonnepark Leemdijk		148.500	5.500.000	
Geldlening aan WBV Smilde		66.958	1.409.634	
		263.414	12.575.436	
investeringen met een omslag percentage				74.855.533

De berekening van de omslagpercentage wordt dan de totale rentekosten gedeeld door de boekwaarde per 1 januari 2021:

Omslagpercentage:			
		1.362.053	
	1% van	74.855.533	
Omslagpercentage:			1,82%
afgerond			1,50%

Het omslagpercentage komt uit op 1,82.

Bij de begroting hadden we het percentage berekend op 1,33%.
Dit betekent dat er een renteresultaat is van € 239.220 negatief.

Renteresultaat	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.362.053
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.122.833
Renteresultaat op het taakveld treasury	-239.220

Rentepercentage voor de bouwgrondexploitatie

De methode voor het hanteren van het rentepercentage voor de bouwgrondexploitatie is als volgt. Het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding Vreemd Vermogen / Totale Vermogen zonder de projectfinanciering.

Eigen vermogen:	
de stand van het eigen vermogen per 31- 12-2020	38.623.354
de stand van het vreemd vermogen per 31-12-2020	88.803.738
de verhouding VV/TV	70%
het gewogen gemiddelde rentepercentage over het VV	0,85%

In de begroting is rekening gehouden met een percentage van 0,97.

Rente over de eigen financieringsmiddelen

De BBV geeft de mogelijkheid om de zogenaamde bespaarde rente ten gunste te brengen van de exploitatie.
Met de bespaarde rente wordt bedoeld de rente die bespaard wordt, omdat we reserves en voorzieningen hebben. Hiervoor hoeven we geen langlopende geldleningen aan te trekken.
De rente over de eigen financieringsmiddelen wordt bepaald door het gewogen percentage over de lang en de kort aangetrokken financieringsmiddelen.

Te betalen rente:	
de te betalen rente bedraagt over de langlopende geldleningen	1.049.511
de te betalen rente over de kasgeldleningen	29.048
de totale te betalen rente bedraagt	1.078.559
het te betalen gemiddelde rentepercentage over het VV	1,21%

In de begroting is rekening gehouden met een percentage van 1,27. Dit percentage hebben we aangehouden.

Renteresultaat

In onderstaand schema is te zien op welke wijze het renteresultaat op het taakveld treasury is berekend.

Renteschema t.b.v. de paragraaf financiering		
a de externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.078.559
b de externe rentebaten	-/-	-
Saldo rentelasten en rentebaten		1.078.559
c1 De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend:	47.956	
c2 De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	215.458	
	263.414	-263.414
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		815.145
d1 Rente over eigen vermogen		546.908
d2 Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		1.362.053
e De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	1.122.833
f Renteresultaat op het taakveld treasury		-239.220

Verwachte liquiditeits ontwikkeling

Financieringsstructuur

De rentekosten worden berekend met een omslagpercentage met uitzondering van de bouwgrondexploitatie en doorgeleende geldleningen, zoals het Zonnepark Leemdijk en een verstrekte geldlening aan de voormalige Woningbouwvereniging Smilde.

Per 1 januari 2021 was er sprake van een financieringsoverschot van € 14 miljoen.

De rentekosten waren in 2021 € 1,6 miljoen, terwijl er € 1,5 miljoen in de primitieve begroting geraamd was.

Risicopositie

Onder financiële risico's vallen renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. De Wet FIDO geeft een aantal verplichte elementen aan die het risico beperken. Een belangrijke eis uit de Wet FIDO is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke staak dient en dat het beheer prudent, oftewel verstandig, moet zijn.

We kennen zogenoemde vlottende en vaste schulden. Vlottende schulden zijn de schulden die wij op korte termijn moeten aflossen. Ieder jaar worden deze bij de jaarrekening verantwoord in de balans. We hebben de mogelijkheid om daggeld/week- en maandleningen af te sluiten waarmee we onze liquiditeitspositie op korte termijn in stand kunnen houden. Volgens de Wet FIDO is een lening met een

looptijd langer dan 1 jaar een langlopende geldlening. Het aantrekken van kortlopende gelden vindt plaats binnen de hiervoor in de Wet FIDO gestelde normen (renterisiconorm).

Gemeente Midden-Drenthe maakt geen gebruik van derivaten.

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het risico van een rentewijziging bij herfinanciering. De beheersing bestaat eruit dat de herfinanciering gelijkmatig gespreid moet worden. In enig jaar mag over niet meer dan 20% van de totale leningenportefeuille renteherziening plaatsvinden.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2021-2024 van de renterisiconorm (x € 1.000).

Stap	Variabelen renterisiconorm	2021	2022	2023	2024
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	4.625	4.986	4.993	4.993
(3)	Renterisico (1+2)	4.625	4.986	4.993	4.993
(4)	Renterisiconorm	16.286	16.286	16.286	16.286
(5a)= 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	11.661	11.300	11.293	11.293
(5b)= 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	81.432			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	16.286			
(4)	=4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2021 is € 81,4 miljoen, waarmee de renterisiconorm op € 16,3 miljoen uitkomt (20% van € 81,4 miljoen).

Conclusie:
Het renterisico op de vaste schuld is in 2021 ruim onder de renterisiconorm gebleven.

Leningenportefeuille

Onze langlopende leningenportefeuille had op 1 januari 2021 een schuldrestant van € 58,7 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt in 2020 1,79%. We hebben dit jaar geen geldleningen aangetrokken. Omdat we dit jaar aflossingen hebben gedaan van € 4,6 miljoen, is de schuldrestant op 31 december 2021 € 54,1 miljoen. De BNG bank is de grootste geldverstrekker.

De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Saldo 1 jan.2021	Opgenomen geldleningen	Aflossingen	Saldo 31 dec.2021	Rente	Gemiddeld percentage
1. Leningen BNG	37.279.634	-	4.215.526	33.064.108	961.712	2,58
2. Leningen overige banken	21.426.572	-	409.768	21.016.804	87.457	0,41
3. Leningen pensioenfondsen	-	-	-	-	-	
4. Overige leningen	-	-	-	-	-	
	58.706.206	-	4.625.294	54.080.912	1.049.169	1,79

Kasgeldlimiet

Regelmatig stellen we liquiditeitsprognoses op. Op basis van deze prognoses trekken we leningen aan.

Het is voor de gemeente niet mogelijk om overtollige gelden uit te zetten bij banken. Deze overtollige gelden moeten verplicht worden overgeboekt naar het Rijk. Op het moment dat we de gelden weer nodig hebben, wordt het teruggeboekt. Dit noemen we schatkistbankieren.

De kasgeldlimiet is een percentage van 8,5% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal 2021 bedraagt € 81,4 miljoen, waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 6,9 miljoen.
Over 2021 betekent dit dat de gemeente gemiddeld per kwartaal maximaal € 6,9 miljoen aan kortlopende gelden mag opnemen. Dit is een totaalbedrag voor alle rekening-courant saldi bij de banken samen. Komt de gemeente voor een periode langer dan drie kwartalen boven dit bedrag, dan moet dit worden omgezet in een langlopende lening.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat we het gehele jaar ruim binnen de kasgeldlimiet zijn gebleven.

Onderstaande tabel geeft het verloop van de kasgeldlimiet weer (x € 1.000)

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottende (+) overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	-	15.849	15.849
Ultimo kwartaal 2	-	17.038	17.038
Ultimo kwartaal 3	-	15.430	15.430
Ultimo kwartaal 4	-	9.550	9.550
(4) gemiddelde van (12)			14.500

Stappen (5-9)	Variabelen	Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)	6.921
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL	21.421
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL	
Berekening kasgeldlimiet (5)		
(7)	Begrotingstotaal	81.432
(8)	Percentage regeling	8,5
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet	6.921

Bedrijfsvoering

Het gaat bij bedrijfsvoering om het antwoord op de vraag: hoe richt het college de ambtelijke organisatie zo in, dat die de beleidsdoelen realiseert, zo effectief en efficiënt mogelijk.

Daarbij gaat het allereerst om de mensen, de medewerkers. Zij zijn het belangrijkste kapitaal van de organisatie. Hun handelen is het meest bepalend voor succes.

Vervolgens gaat het er ook om hoe de organisatie als geheel de werkzaamheden heeft ingericht. De belangrijke werkprocessen liggen daarom schriftelijk vast. Daarbij maken we onderscheid tussen primaire processen (het verlenen van uitkeringen, vergunningen e.d.) en ondersteunende processen (organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, financiën e.d.).

Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en meer zeggenschap over die kosten te geven, is in de BBV bepaald dat in de begroting een apart overzicht opgenomen wordt van de overheadkosten.

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.

Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente- en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld.

Organisatieontwikkeling

Visie

In de zomer van 2021 heeft het college ingestemd met de uitwerking van de visie en missie van de organisatie, waarbij de uitwerking de titel 'Ruimte voor de ambtelijke organisatie' heeft meegekregen.

Daarin zijn de grote lijnen geschetst. Er ligt een mooie en grote ontwikkelopgave voor de komende twee tot vijf jaar. Daarbij gaat het om een duidelijke inhoudelijke koers. En om de daarvoor benodigde middelen. De ambtelijke organisatie heeft deze periode nodig om in de koers vanuit een flinke achterstand weer voorin het peloton mee te kunnen doen.

Inhoudelijke koers

De visie op de organisatie kent drie inhoudelijke prioriteiten: Dienstverlening, Beleid en Bedrijfsvoering.

<u>Dienstverlening</u>

De organisatie van veel voorkomende vragen en meldingen is in 2021 verbeterd. Daarnaast hebben we geregeld dat we snel reageren als er toch een inwoner tussen wal en schip dreigt terecht te komen.
We hebben actueel dienstverleningsbeleid voorbereid, waarover de gemeenteraad in 2022 een besluit zal nemen. Bij dat beleid zit een uitvoeringsplan met veel concrete acties. Dan gaat het om een combinatie van technische voorzieningen, processen en houding en gedrag.

De uitvoering van het beleid en het plan vindt in 2022 en verdere jaren plaats.

Beleid

Voor de ontwikkeling van beleid zijn de vraag van de samenleving en de vraag van de bestuurder bepalend voor de beleidsadviseur. We zijn gestart met een ontwikkeltraject voor beleidsadviseurs dat aansluit bij dit uitgangspunt. Dat traject zal in 2022 doorlopen en mogelijk voor weer nieuwe medewerkers een vervolg krijgen. Ook hebben we trainingen projectmatig werken georganiseerd. Dat sluit aan bij de opzet van het projectebureau – zie hierna.
We hebben ook stappen gezet om het aansturen en monitoren van beleidsdossiers beter te organiseren.

Bedrijfsvoering

We hebben grote stappen gezet – deels doorlopend in 2022 – op het gebied van ICT/informatisering. Er is een nieuw raadsinformatiesysteem, we hebben een eigentijdse versie van Midnet, we zijn overgestapt op Office 365 en we boeken de eerste resultaten met datagedreven werken (vooral in de Jeugdzorg en WMO). Datagedreven werken is behulpzaam om financiën en beleid op tijd en onderbouwd bij te sturen.
Er dienen zich ook nieuwe opgaven aan: cyberaanvallen, beveiliging en privacy zijn thema's die urgent geworden zijn. We oriënteren ons hoe we die opgaven het hoofd kunnen bieden, al dan niet in samenwerking met andere gemeenten/organisaties.

Daarnaast werken we aan het verder professionaliseren van de juridische ondersteuning (er is een legal audit uitgevoerd), de inkoop, de HR-advisering en de rechtmatigheidsverantwoording. Ook deze ontwikkeling passen in de looptijd van de organisatievisie van een aantal jaren.

We hebben begin 2021 voor het eerst een strategische personeelsplanning uitgevoerd. Daarmee brengen we de gewenste/noodzakelijke bemensing in beeld ten opzichte van de aanwezige/beschikbare bemensing. We doen dat vanuit de positieve grondhouding dat we graag iedereen op de goede plek hebben. In een enkel geval waarin dat niet kan, zetten we andere stappen. Ook deze aanpak gaan we de komende jaren verder ontwikkelen en doorzetten.

Corona

Het jaar 2021 is het tweede jaar geweest waarin we te maken hadden met de grote impact van Corona. Het heeft de ontwikkeling van de organisatie nadrukkelijk beïnvloed en beperkt. Persoonlijke gesprekken en ontmoetingen waren nauwelijks mogelijk, opleidingen gingen niet door, er was feitelijk ziekteverzuim door Corona e.d.
Daarbij stond de grote inzet en betrokkenheid van medewerkers voorop. Deze stevige basis maakt dat we het overgrote deel van het werk goed kunnen uitvoeren voor de inwoners en het gemeentebestuur.

Andere actuele ontwikkelingen in 2021

Taken

Na de Jeugdzorg en de WMO komen er nieuwe taken op de gemeenten af, in de Omgevingswet, het Klimaatbeleid e.d. We hebben gemerkt dat het lastig is om deze taken goed in de organisatie te borgen, omdat de organisatie nog bezig is haar achterstand in te lopen.

Arbeidsmarkt
Ook de arbeidsmarkt speelt hierin een rol: het lukt steeds lastiger om op diverse vacatures de goede kandidaat te vinden. Het ziet er naar uit dat dit vraagstuk de komende periode alleen nog maar toeneemt. Eenvoudige oplossingen zijn er niet: alle gemeenten worstelen met dat zelfde probleem. Het vraag extra wervingskosten en ook extra inzet van de HR-adviseurs. Daardoor is de beleidsontwikkeling op dat terrein vertraagd.

Medewerkersbetrokkenheidsonderzoek
In de organisatie is in 2021 een onderzoek uitgevoerd naar de betrokkenheid van de medewerkers. De gemeenteraad is over de resultaten in 2022 geïnformeerd.

We noemen enkele belangrijke punten uit het onderzoek. Over het algemeen hebben we een gemiddelde organisatie. Enkele jaren geleden rapporteerde BMC dat er in de organisatie sprake was van een vertrouwenscrisis. Die situatie is nu genormaliseerd.
Dat we in de scores nu een gemiddelde organisatie zijn, is daarmee een positieve uitkomst.
Opvallend is de hoge werkdrukbeleving. Die past overigens bij de in deze paragraaf geschetste opgave om een achterstand in te lopen met beperkte middelen.

Financiën
Visie 'Ruimte voor de ambtelijke organisatie'
Het college heeft in de visie op de organisatie in de zomer 2021 herkend dat er structureel ongeveer € 1 miljoen euro nodig is om – enkele uitzonderingen daargelaten – het basistakenpakket naar behoren uit te voeren. In de begrotingen van 2021 en 2022 is daarvoor nog geen ruimte gevonden. Wel zijn er incidenteel middelen beschikbaar gekomen, die deels een oplossing bieden. Deze werkelijkheid betekent dat het inlopen van de achterstand onder druk staat. En ook dat er – zolang deze situatie voortduurt – bestuurlijke keuzes nodig zijn.

Verantwoording middelen

Salarisbudget (structureel)
Van het totale reguliere structurele salarisbudget hebben we, als gevolg van tijdelijk niet ingevulde vacatures e.d., ca € 400.000 kunnen besteden aan incidentele knelpunten.

Budgetten bedrijfsvoering (structureel)
Op enkele andere budgetten voor bedrijfsvoering (zoals voor organisatieontwikkeling, opleidingen, stagiaires e.d.) hebben we in totaal een bedrag van ca € 240.000 overgehouden. Belangrijk oorzaak daarvan is dat door Corona veel activiteiten geen doorgang konden hebben. Wij stellen de gemeenteraad voor deze middelen alsnog voor het zelfde doel te bestemmen in 2022.

Dienstverlening (incidenteel)
Voor het ontwikkelen en uitvoeren van dienstverleningsbeleid was € 250.000 beschikbaar. Daarvan hebben we in ongeveer € 50.000 uitgegeven voor het maken van beleid. Vanaf 2022 gaan we deze incidentele middelen inzetten voor de uitvoering.

Informatisering (structureel en incidenteel)
De afgelopen jaren hebben we als stappen gezet om de opgelopen achterstand te gaan inhalen. In de begroting 2021 is voor informatisering structureel € 450.000 en incidenteel € 250.000 beschikbaar gesteld.
Daarnaast hebben we vanuit eerder beschikbaar gestelde incidentele middelen ca € 600.000 en uit structurele middelen € 230.000 voor dit doel ingezet.

Met deze middelen hebben we geïnvesteerd is ICT voorzieningen en formatie, onder andere voor de ontwikkeling van datagedreven werken.

Projectenbureau en projectcontrol
Voor het opzetten van een projectenbureau, de professionalisering in projectmatig werken en projectcontrol, hadden we in 2021 € 160.000 beschikbaar. Daarvan hebben we in 2021 € 80.000 ingezet. Doordat de net aangestelde coördinator projectenbureau een andere baan vond, hebben we hierin vertraging opgelopen. Daarom zetten we de resterende € 80.000 in 2022 in.

Knelpunten e.d. (incidenteel)
Tot slot hebben we voor het oplossen van knelpunten in diverse teams incidenteel bijna € 750.000 ingezet. Dat wordt deels verklaard door het bekend feit dat de er structureel meer mensen en middelen nodig zijn. Daarnaast zijn er veel incidentele knelpunten mee opgelost binnen diverse teams (ziektevervanging, tijdelijke klussen, interim management e.d.)

Per saldo (incidenteel)
Begin 2021 was circa € 1,9 miljoen incidenteel voor bedrijfsvoering, dienstverlening e.d. beschikbaar. Daarvan wordt het restant ad circa € 1,4 miljoen overgeheveld naar 2022.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (incidenteel)
Om de oplopende uitvoeringskosten te dekken, hebben we naast incidentele middelen voor bedrijfsvoering (op basis van een eerder genomen raadsbesluit) ook een deel van de extra legesinkomsten ingezet. In 2022 wil de gemeenteraad op dit terrein keuzes maken om doelen en middelen te actualiseren.

Uitvoeringsprogramma sociaal domein
Voor de transitie in het sociaal domein, het ontwikkelen van datagedreven werken en het versterken van grip op de uitvoering(skosten), heeft de gemeenteraad apart middelen beschikbaar gesteld in het programma sociaal domein. Daarover heeft apart verantwoording plaatsgevonden.

Personeelsbeleid

Net als het voorgaande jaar, beheerste Corona ook grotendeels het jaar 2021. De Coronawerkgroep kwam periodiek bij elkaar om de landelijke richtlijnen te vertalen naar onze organisatie. Ook is dit de aanleiding geweest om ons te buigen over een thuiswerkbeleid, waarin praktisch antwoord werd gegeven op de vraag hoe we als organisatie om willen gaan met de mogelijkheden van hybride werken. Dit beleid zal in 2022 definitief worden vastgesteld.

De afdeling HR heeft na een uitgebreide inkoopprocedure gekozen voor een nieuw HR systeem van Visma Raet. Dit systeem biedt uitgebreide mogelijkheden voor self-service van zowel de medewerker als

leidinggevende. De eerste prioriteit daarbij ging uit naar het invoeren van het nieuwe, daaraan gekoppelde, salarissysteem. Voor het jaar 2022 staat de invoering van andere HR-modules op de planning, zoals de ziek- en hersteldmeldingsprocedure, werving- en selectie, de gesprekscyclus en het aanvragen van verlof.

In het kader van de beoogde professionalisering van de aanpak van ziekteverzuim, is na een aanbestedingsprocedure per 1 april 2021 een samenwerkingsovereenkomst met een nieuwe Arbodienst afgesloten: Zorg van de Zaak. Verder is er onder begeleiding van een externe organisatie agressiebeleid opgesteld en zijn agressietrainingen gegeven aan alle medewerkers. Ook is een PAGO (Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek) aangeboden. Doel van dit onderzoek is het zoveel mogelijk voorkomen van de risico's die de arbeid voor de gezondheid en de veiligheid van de werkenden met zich meebrengt. Het PAGO leidt tot advisering aan de werkgever en de werknemer over de beschermende maatregelen die moeten worden genomen. Ook maakt vroege preventie onderdeel uit van het advies. Daarmee kan ziekte en uitval voorkomen worden.

De instroom van nieuwe medewerkers en de uitstroom van (pensioengerechtigde) medewerkers blijft net als voorgaande jaren een aandachtspunt. Het vinden van nieuwe medewerkers in een krappe arbeidsmarkt kost in toenemende mate tijd en energie. We merken bijvoorbeeld steeds vaker dat in 'het gevecht om talent' sollicitanten na een arbeidsvoorwaardengesprek bij hun oudere werkgever nieuwe arbeidsvoorwaarden (een salarisverhoging, een toeslag, promotie of studie) aangeboden krijgen, waardoor sollicitanten zich uiteindelijk alsnog terug trekken. Ook gespecialiseerde werving & selectiebureaus die we inschakelen geven vooraf steeds vaker een 'winstwaarschuwing' af dat kandidaten niet of nauwelijks te vinden zijn.

Ook in 2021 hebben alle teamleiders binnen Midden-Drenthe zich gebogen over Strategische personeelsplanning (SPP). In de essentie is SPP een methodiek waarmee je knelpunten op het gebied van personele bezetting en inzet kunt voorkomen of op kunt lossen. Het is de bedoeling dat teamleiders hun inzichten delen met hun medewerkers en over de ontwikkelingsbehoefte concrete afspraken maken. Wat daarbij kan ondersteunen is een uniforme werkwijze ten aanzien van de ontwikkelgesprekken. Dit wordt meegenomen in 2022, bij de implementatie van de module 'gesprekscyclus' van het nieuwe HR-systeem.

Ook in 2021 is geïnvesteerd in de professionele ontwikkeling van medewerkers. Het op een projectmatige wijze aanpakken van vraagstukken wordt steeds belangrijker binnen onze organisatie. Om de kennis en vaardigheden op dit gebied te versterken, hebben dertig medewerkers een training projectmatig creëren gevolgd. Vanwege de positieve feedback van de deelnemers, en zoals het belang ervan voor de organisatie, zal deze training het volgende jaar aan meerdere collega's worden aangeboden. Om de adviesvaardigheden verder te ontwikkelen, is een aantal collega's gestart met een 'expeditie advies.' Onder leiding van een expert op het gebied van advisering, volgen de deelnemers een intensief programma.

Na de zomer is onder begeleiding van onderzoeksbureau Effectory een medewerkersbetrokkenheidsonderzoek binnen de hele organisatie uitgezet. 77,9% van alle medewerkers heeft hieraan meegewerkt. In de loop van 2022 zullen alle teams onder begeleiding van een externe trainer de resultaten bespreken en vertalen naar concrete acties voor hun team.

Financiën en controlling

Financiën

De verhouding tussen de taken die gemeente moet uitvoeren en de inkomsten die de gemeente van het Rijk krijgt, staat onder druk. Niet alleen omdat het Rijk minder uitgeeft dan verwacht, maar ook omdat er de afgelopen jaren steeds meer taken op het bord van de gemeente zijn komen te liggen, zonder bijpassende financiële middelen.

De gemeente Midden-Drenthe heeft jarenlang zorgvuldig financieel beleid gevoerd. Daardoor heeft de gemeente een goede reservepositie en kunnen we investeren in bijvoorbeeld het sociaal domein en de organisatieontwikkeling met incidentele middelen, in de verwachting dat de opbrengsten later zullen volgen.

In de begroting 2021 zijn de structurele middelen reeds meerjarig volledig ingezet.

Door met name incidentele meevallers zoals ontvangen SPUK bijdrage, leges, netto effecten gemeentefonds, diverse belastingopbrengsten en het resultaat op bouwgrondexploitaties is er in 2021 sprake van een fors exploitatieresultaat van ruim € 5 miljoen. Op basis van de bestemming rekeningresultaat wordt een deel van dit resultaat gebruikt om de algemene bestemmingsreserve weer aan te vullen.

Rekenkamercommissie

Rekenkameronderzoek is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de transparantie en de effectiviteit van het lokale overheidsbestuur.

De rekenkamercommissie onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en van instellingen waarvan de activiteiten voor een groot deel door de gemeente worden betaald.

- Doeltreffendheid: is het gewenste effect bereikt?
- Doelmatigheid: is het op de goede manier gebeurd?
- Rechtmatigheid: is het volgens de regels gegaan?

De rekenkamercommissie bepaalt zelf welk onderwerp ze onderzoekt. Hieronder wordt de opvolging van de aanbevelingen van de onderzoeken van de rekenkamercommissie van de afgelopen jaren toegelicht.

Jeugdbeleid (2019)

Met de jeugdnota genaamd “Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe” is het jeugdbeleid in de gemeente herijkt. Daarnaast is er sterk ingezet op het gebruik van adequate data. In de Gemeente Midden-Drenthe werken we data gedreven en kunnen we onder andere real time het aantal indicaties, het verzilveringspercentage en de geïndiceerde en gedeclareerde kosten zien. Er is geïnvesteerd op de samenwerking tussen de beleidsafdeling en het CJG waardoor er korte lijnen zijn en samengewerkt wordt aan realisatie voor tijdige, laagdrempelige passende zorg en ondersteuning waar nodig en versterking van het gewone leven waar mogelijk. Waar nodig is er vanuit het programma sociaal domein extra geïnvesteerd in het CJG om een verdere kwaliteitsslag te maken. Tot slot is er een pilot gestart vanuit het programma sociaal domein met de praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen welke na pilot fase structureel is gemaakt en uitgebreid.

Afvalbeleid en rol van de raad (2020)
De aanbevelingen die de rekenkamercommissie gedaan heeft naar aanleiding van het onderzoek naar de rol van de raad bij het afvalbeleid 2016-2019 zijn meegenomen bij het opstellen van het Grondstoffenbeleid 2021-2025. Het Grondstoffenbeleid 2021-2025 is in 2021 door de raad vastgesteld.

Zoals aanbevolen is er voor de start van het beleidstraject een belevingsonderzoek uitgevoerd. Er is een enquête uitgezet die door meer dan 1000 inwoners is ingevuld. Deze resultaten zijn meegenomen in een uitgebreide evaluatie van het afvalstoffenbeleid 2016-2019. Deze evaluatie was de basis voor het grondstoffenbeleid 2021-2025. Daarnaast is er in het Grondstoffenbeleid meer aandacht voor strategische keuzes en afwegingen. Ook komt er jaarlijks een communicatiemoment om raadsleden te informeren over de stand van zaken en de verwachtte ontwikkelingen.

Overlast (2021)
Uit dit onderzoek volgenden drie aanbevelingen, die hieronder worden toegelicht.

1. De raad verzoekt het college een praktische definitie op te stellen voor wat handhavers moeten beschouwen als overlast. Deze definitie moet voldoende concreet zijn, zodat handhavende partijen in veruit de meeste gevallen weten wanneer zij moeten handhaven en wanneer zij het oplossen van een overlastmelding in overleg met inwoners aan inwoners zelf kunnen overlaten.

We willen terughoudend zijn met het opstellen van een definitie van het begrip 'overlast', omdat het in de praktijk vaak betekent dat maatwerk daardoor veelal wordt uitgesloten. We hebben gekeken naar de APV-artikelen waarin het begrip 'overlast' wordt benoemd. Er is besloten om het begrip niet verder uit te werken en daar waar nodig is maatwerk toe te passen.

2. De raad verzoekt het college de aanpak van jeugdoverlast zoals dat in Beilen wordt uitgevoerd, ook toe te passen in Bovensmilde en Smilde.

In de beantwoording van het college is benoemd dat wij dit onderwerp een plek willen geven in het nieuw op te stellen Integraal Veiligheidsplan. De uitkomsten van de veiligheidsmonitor en de veiligheidsanalyse moet daarnaast meer duidelijkheid geven over dit onderwerp. In de tussentijd hebben wij het onderwerp kenbaar gemaakt bij onze partners en hebben wij meer onderzoek gedaan naar de overlast in de Smildes. De jongerenwerkers en de jeugdagent hebben hier ook al verschillende acties op uitgezet.

3. De raad verzoekt het college een overzicht te maken van de locaties waar te hard wordt gereden en daar zo mogelijk (tijdelijke) snelheidsbeperkende maatregelen op te nemen.

Als gemeente beschikken wij zelf over een aantal verkeerstellers. Hiermee meten we onder andere de snelheid van het verkeer. Ook hebben wij de beschikking over het onlineprogramma VIA, waarmee we, via navigatiesoftware, snelheden in beeld kunnen brengen.
Met de gegevens zijn we bezig een database te het vullen, waar we een overzicht van kunnen maken.

Wanneer bewoners/buurtverenigingen/dorpsbelangen aan ons signalen doorgeven over te snel rijden plaatsen we één of meerdere snelheidsdisplays die we hebben, als tijdelijke maatregel. Op deze manier proberen we bewustwording bij de verkeersdeelnemers te creëren en zo het verkeersgedrag aan te passen.

Fysieke aanpassingen aan wegen en straten zijn kostbaar. Op dit moment hebben we vanuit de verkeersbudgetten slechts minimale middelen voor (€ 30.000 per jaar, waar we ook andere zaken van moeten betalen, zoals verkeersborden, bewegwijzering, advieskosten en dergelijke). In de praktijk is het huidige budget dus slechts toereikend voor enkele verkeersmaatregelen per jaar. Op dit moment betekent dit dat we zulke aanpassingen met verkeersmaatregelen moeten combineren met onderhouds- en herinrichtingsplannen.

Het treffen van (tijdelijke) snelheidsbeperkende maatregelen betekent veel. Er moet namelijk maatwerk worden geleverd. Sommige straten moeten bijvoorbeeld toegankelijk blijven voor de vuilniswagens, vrachtwagens of landbouwverkeer. Per situatie kan het daarom verschillen of er een drempel, een sluisje, of een andere verkeersmaatregel moet worden geplaatst. Eenvoudige verkeersmaatregelen, zoals de landbouwdrempels bij de Eekhoutswijk kosten ongeveer € 5.000 per stuk. In onze gemeente hebben wij circa 850 km aan wegen. Hiervan ligt 63% buiten de kom en 37% binnen de kom. Bij een sobere inrichting kunnen wij om de 1 kilometer een maatregel treffen. Wanneer we gemiddeld per 1 kilometer weg een maatregel treffen, in de sfeer van de maatregelen op de Eekhoutswijk, betekent dit een investering van ruim vier miljoen euro. Het op korte termijn treffen van (tijdelijke) snelheidsbeperkende maatregelen, betekent daarmee een forse kredietaanvraag.

Het aanpakken van de locaties in de hele gemeente vereist naar ons idee dus een strategische aanpak. Daarbij zal er niet alleen enkel gekeken moeten worden naar snelheid, maar ook de verkeersintensiteit en mate van onveiligheid. Als de raad dit wil, dan kunnen we een uitvoeringsprogramma “Strategisch Plan Verkeersveiligheid” maken. Conform de spelregels voor Civiele Projecten zullen we dan eerst in beeld brengen wat dit betekent voor de ambtelijke capaciteit en welke voorbereidingskosten dit met zich meebrengt.

Inwonersparticipatie (2022)
Midden-Drenthe gaat bij inwonerparticipatie uit van maatwerk en vormvrijheid. Dit past bij de Omgevingswet, maar past ook bij onze visie op participatie. Met de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie was de organisatie reeds bezig. Er is inmiddels Participatiebeleid vastgesteld. Dit biedt ons kaders om onze participatie vorm te geven. Daarnaast streven wij ernaar om de raad bij grotere projecten actief te betrekken, het is aan de raad om hierin keuzes te maken. Tot slot zijn wij bezig met het opzetten van een projectenbureau om projectmatig werken en de bijbehorende participatie te verstevigen. Er wordt o.a. een format participatieplan opgesteld. Dit zorgt ervoor dat onze participatiestrategie vooraf helder en doordacht is. Zo is het voor iedereen duidelijk waarover geparticipeerd wordt, wat wordt verwacht en wat met de resultaten van de participatie wordt gedaan.

COVID-19
Ook in 2021 heeft een groot deel van onze medewerkers als gevolg van het coronavirus zoveel mogelijk thuis gewerkt. Thuiswerken en digitaal vergaderen is inmiddels gemeengoed. Op veel plekken gaat dit heel goed en een belangrijk deel van de werkzaamheden kon gewoon doorgaan. Ondanks dat we ons er goed doorheen hebben geslagen en, zowel qua gezondheid als financiën, de consequenties beperkt zijn gebleven, onderschatten we de gevolgen voor de medewerkers niet. We zijn dan ook blij dat we inmiddels ook weer meer fysiek contact met elkaar hebben.
Het kabinet heeft gemeenten gecompenseerd voor nadelen als gevolg van COVID-19. Daarnaast hebben we als gemeente specifiek geld ontvang voor TOZO, ijsbanen en zwembaden, tegemoetkoming horeca ingangscontrole en handhaving van controlemaatregelen door BOA's.

Ontvangen middelen via het gemeentefonds		
Voorjaarsnota	981.573	
Bestemming jaarrekening 2020	393.000	
Meicirculaire 2021	23.847	
Septembercirculaire	330.111	
Decembercirculaire	152.315	
Totale ontvangsten		**1.880.846**

Toegekende bestedingen		
Bijdrage aan de stichting Vakantievreugd	30.000	
Aanvullende middelen voor de 2e Kamerverkiezingen	47.500	
Bijdrage project Jeugd aan zet	70.000	
Herstelplan VDG	4.000	
Vroegsignalering schuldhulpverlening	56.116	
Extra begeleiding kwetsbare groepen	78.330	
Afvalverwerking. Bedrag toevoegen aan de egalisatiereserve afval	54.570	
Coronacompensatie zorgaanbieders	77.250	
Apple museum kwijtschelden huurachterstand	12.867	
Zorg/WMO voormalig WVG-voorzieningen	3.957	
Individuele voorzieningen natura jeugd	16.999	
Zorg/WMO huishoudelijke verzorging	9.751	
Leerlingenvervoer	55.687	
Culturele activiteiten	53.282	
Klein dorpenbeleid	37.000	
facilitair	24.472	
Gemeentelijke zwembaden	281	
Diverse betalingen op algemene lasten en baten	16.487	
Overige kleine posten	8.737	
Totale bestedingen		**657.285**
Restant ontvangen coronamiddelen		**1.223.561**

Specifiek ontvangen bijdragen

TOZO

Verantwoording vindt in de jaarrekening 2021 plaats via de SISA		
Ontvangen bijdragen	1.842.818	
Besteed in 2021	928.257	
Niet besteed		**914.561**

Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen

Verantwoording vindt in de jaarrekening 2021 plaats via de SISA		
Ontvangen bijdragen	85.958	
Besteed in 2021	70.380	
Niet besteed		**15.578**

Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving

Verantwoording vindt in de jaarrekening 2021 plaats via de SISA		
Ontvangen bijdragen	24.000	
Besteed in 2021	24.200	
Teveel besteed		**-200**

Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden

Verantwoording vindt in de jaarrekening 2021 plaats via de SISA	
Ontvangen bijdragen voor 2020	177.287
De lagere ontvangsten zijn verwerkt in de jaarrekening 2020. De bijrage is ontvangen in 2021.	
Daarom komt dit bedrag ten gunste van de jaarrekening 2021	
Ontvangen bijdragen 2021	65.219
Lagere baten zwembaden in 2021	130.486

Communicatie

Communicatie en corona

Ook 2021 stond qua communicatie nog veel in het teken van corona. Maar er zijn ook weer veel andere zaken opgepakt. Daarbij bleef de online communicatie met onze inwoners een belangrijke plek innemen, omdat fysieke bijeenkomsten nog steeds minimaal mogelijk waren en we voornamelijk vanuit huis werkten. Dat vroeg voortdurende aanpassing en improvisatie omdat soms geplande activiteiten op het laatste moment weer anders moesten worden aangevlogen door nieuwe maatregelen of uitval van mensen door corona. Daarom is ook een zogenaamde onboarding app geïntroduceerd als (aanvulling op het) introductieprogramma voor nieuwe medewerkers.

Maatwerk

Maatwerk blijft het uitgangspunt voor onze communicatie. Welke middelen zetten we in voor welke boodschap en welke doelgroep? En hoe kunnen we onze communicatie (nóg) effectiever inzetten? Dat betekent dat we uit een mix van middelen kunnen putten en die middelen waar nodig combineren. Van (online) enquêtes, (online) bijeenkomsten tot het blad de Thuisblijver, specials in de krant van Midden-Drenthe, folders en flyers en website en sociale media.

Website en OBi4Wan

In 2021 hebben we diverse interne en externe gebruikers bevraagd om te inventariseren welke wensen er zijn ten aanzien van onze website. Deze input vormt de basis voor de ontwikkeling van een nieuwe website die we in de loop van 2022 hopen op te leveren.
Om de buitenwereld naar binnen te halen en te kunnen anticiperen op die buitenwereld hebben we het de media-analyse tool OBi4Wan aangeschaft. Dit programma gebruiken we ook voor de inzet van Whatsapp.

Klantenpanel
We hebben negen nieuwe leden geworven voor ons klantenpanel. Daarmee bestaat het panel nu uit 12 personen die een mooie afspiegeling van onze inwoners vormen. We 'gebruiken' hen onder meer om onze dienstverlening te toetsen en te verbeteren en om diverse communicatie(middelen) voor te leggen vóórdat we deze inzetten richting onze inwoners.

Perswoordvoering
De perswoordvoering heeft afgelopen jaar veel inzet van communicatie gevraagd. In reactieve zin, maar ook proactief om projecten van de gemeente op de kaart te zetten.

Projecten
Een aantal projecten waar communicatie een grote bijdrage aan heeft geleverd:

- Bouw, afronding en opening Volta
- Resultaten uitvoeringsprogramma
- Sportpodium Magazine als alternatief voor een fysiek Sportpodium
- Introductie nieuwe AfvalwijzerApp
- Verkiezingen (Tweede Kamer en voorbereidingen gemeenteraad)
- Diverse projecten op het gebied van Duurzaamheid
- Voorbereidingen communicatie armoedebeleid
- Diverse projecten op het gebied van WMO/WelWoZo

Juridische zaken

WOB-verzoeken
In 2021 was sprake van een groot aantal (23) WOB-verzoeken

Corona-aanpak
De VRD hielp gemeenten met de aanpak van de coronacrisis. Vanuit juridische zaken is er een jurist ingezet bij de juridische helpdesk voor gemeenten van de VRD.

Bezwarencommissie
Het secretariaat van de commissie bezwaarschriften is een belangrijke taak inclusief de voorbereiding op de advisering door de commissie aan het gemeentebestuur. In 2019 en 2020 zijn in totaal 117 respectievelijk 77 bezwaarschriften ontvangen. In 2021 zijn er 81 bezwaarschriften ontvangen waarvan 20 op het gebied van het sociaal domein. De hoeveelheid ontvangen bezwaarschriften verschilt nogal van jaar tot jaar en wordt deels veroorzaakt door de inhoud van de genomen besluiten en deels door bijvoorbeeld nieuwe landelijke of gemeentelijke regelgeving, spraakmakende infra- of bouwprojecten of het uitvoeren van handhavingstrajecten.

Ook in 2021 is voorafgaand aan de voortzetting van de bezwaarprocedure via de commissie bezwaarschriften zoveel mogelijk bekeken of er tegemoet gekomen kan worden aan het bezwaar. Dit kan verduidelijking of aanpassing van het besluit inhouden of zelfs tot intrekking van het besluit leiden. Een verduidelijking of aanpassing van het besluit kan intrekking van een bezwaar tot gevolg hebben.

Beroepszaken
Eventuele beroepsprocedures zijn onderdeel van het werk van de vakafdeling, waar nodig wordt juridische zaken aangehaakt.

Informatievoorziening

De ontwikkelingen op het gebied van informatisering gaan snel en vragen constant aandacht. Voor alles wat we als gemeente doen is informatie nodig. Onze informatievoorziening is essentieel voor de dienstverlening aan onze inwoners en het goed functioneren van onze interne bedrijfsvoering. De afgelopen jaren is er een achterstand ontstaan in het bij de tijd houden van onze informatievoorziening. Eind 2020 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld om de komende jaren de benodigde verbeteringen te kunnen realiseren voor een toekomstbestendige informatievoorziening.
2021 is het eerste jaar geweest waarin de eerste ICT budgetten beschikbaar kwamen. Op basis van een ICT begroting zijn de eerste projecten gerealiseerd zoals de nieuwe werkplek. Hierbij is de gemeente overgegaan op een windows en een office 365 omgeving, waarbij nieuwe laptops zijn aangeschaft en flexibel werken tot de mogelijkheden behoort. Daarnaast is een nieuwe bestuurlijke vergaderapplicatie in gebruik genomen (IBABS). Er is een project gestart om de processen binnen de gemeente verder te optimaliseren en het zaakgericht werken te verbeteren en deze weer aan te laten sluiten bij de huidige eisen en wensen.
Ook is er dit jaar een start gemaakt met een impuls op het gebied van datagedreven werken. Gestart is met het sociale domein waar diverse dashboarden zijn ontwikkeld en een start gemaakt met de ontwikkeling van een datawarehouse. De uitdaging is nu om het datagedreven werken breder in de organisatie te gaan toepassen.
Op het gebied van ICT zijn er ook diverse landelijke ontwikkelingen en wetgevingen waar wij onze informatievoorziening op moeten aanpassen. Wij spelen hier op in door deze naar onze eigen gemeentelijke praktijk te vertalen. Een belangrijke wettelijke verplichting waar we in 2021 aan hebben gewerkt is de Omgevingswet, waarbij het aansluiten op het landelijke digitale stelsel (DSO) een randvoorwaarde is. Deze zit momenteel in de testfase en er wordt nu op voorgesorteerd om deze per 1-1-2023 in productie te nemen.

Informatieveiligheid en privacy
Informatieveiligheid en privacy zijn cruciale randvoorwaarden in de dienstverlening richting onze inwoners en bedrijven. Hier zijn wij continue mee bezig, we streven naar maximale borging. Een van de middelen die daarvoor worden gebruikt is de ENSIA audit. ENSIA is de verantwoordingssystematiek waarbij de toetsing van diverse aandachtsgebieden rondom informatiebeveiliging is samengevoegd en gestroomlijnd tot één audit, wat de efficiëntie ten goede komt. De horizontale verantwoording over informatieveiligheid sluit aan op de gemeentelijke planning en control-cyclus. Hierdoor hebben we meer overzicht over de informatieveiligheid van onze gemeente.

Archief
Sinds de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht (in 2012) is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het toezicht op haar informatie- en archiefbeheer en voeren wij hieromtrent jaarlijks een zelftoets uit. Uit de jaarlijkse zelftoets is gebleken dat er nog een groot aantal verbeterslagen te maken zijn op het gebied van het informatie- en archiefbeheer. In 2021 is hier aan gewerkt en zijn er stappen vooruitgang geboekt.

Inkoop

Inkoop en rechtmatigheid

In 2021 zijn we doorgegaan met professionalisering van inkoop met aandacht voor rechtmatig en doelmatig inkopen en aanbesteden. Daarnaast is er meer aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI).

Om dit te bereiken hebben we in 2021 de volgende zaken gedaan:

- Er zijn 6 Europese en Nationale aanbestedingen en diverse meervoudige onderhandse aanbestedingen uitgevoerd;
- Het doorlopen van de inkoopcyclus, waarbij we de periodieke gesprekken met de organisatie hebben opgeschroefd van jaarlijks naar halfjaarlijks;
- Het doorontwikkelen van een digitaal inkoopproces in de nieuwe Midnetomgeving;
- Blijvend aandacht besteden aan contractbeheer;
- Uitvoeringsplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2021-2022 opgesteld;
- Social Return on Investment (SROI) en het belang hiervan proactief onder de aandacht gebracht;
- Inkoopkalender opgesteld en besproken samen met de organisatie.

Vanuit de spendanalyse over boekjaar 2021 kan geconcludeerd worden dat verbetering merkbaar is op het gebied van recht- en doelmatigheid, maar dat dit een punt van aandacht blijft. Tijdens de Coronaperiode was het soms moeilijk voor Inkoop om zichtbaar te zijn en grip te houden. Er blijft daarom continue ruimte voor verbetering. We kijken dan ook voortdurend met elkaar wat we nodig hebben om verbeteringen te realiseren. Daarbij hebben we in 2021 nadrukkelijk naar de inrichting van de inkoopfunctie gekeken. We hebben het dan niet alleen over het Cluster inkoop, maar ook over iedereen die vanuit zijn functie een inkooprol vervuld. In 2022 zullen we verder werken aan de invulling van de inkoopfunctie.
Daarnaast gaan we door met de jaarlijks terugkerende activiteiten om ervoor te zorgen dat er meer bewustwording in de organisatie ontstaat. Hierbij kan gedacht worden aan het uitvoeren van de inkoopcyclus; het periodiek proactief in gesprek gaan met de organisatie, uitvoeren van spendanalyses, opstellen van een inkoopplan en het opstarten van diverse aanbestedingen.

Verantwoording interbestuurlijk toezicht

In de jaarstukken wordt een overzicht opgenomen t.b.v. de verantwoording interbestuurlijk toezicht. Het betreft de volgende onderdelen:
• monumentenwet,
• huisvesting statushouders,
• ruimtelijke ordening,
• archieven,
• omgevingsrecht.
Het toezicht is bedoeld voor die gevallen waarin zich risico's of knelpunten kunnen voordoen bij de uitoefening van een bepaalde taak. Op de verschillende beleidsterreinen is overleg met de provincie als enige toezichthouder. In de jaarrekening wordt het totaaloverzicht gepresenteerd.

Gemeentelijke zelfevaluatie
Onderstaande toezichtinformatie geeft op hoofdlijnen weer of aan de wettelijke vereisten wordt voldaan.

	voldaan aan wettelijke eisen, geen extra aandacht nodig
	niet volledig voldaan aan wettelijke eisen, extra aandacht nodig
	niet voldaan aan wettelijke eisen

De informatie die hieronder is opgenomen betreft de gemeentelijke zelfevaluatie over 2021. Gedeputeerde Staten van Drenthe neemt eind 2021 een besluit.

Monumenten	Rood/Oranje/Groen
Gemeente heeft bij de vaststelling van nieuwe bestemmingsplannen, of bij vrijstelling op bestaande plannen, aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met in geding zijnde cultuurhistorische en archeologische waarden; deze bestemmingsplannen zijn bestuurlijk vastgesteld	
Gemeente heeft een commissie ingesteld die adviseert over omgevingsvergunningen voor het aanpassen van een beschermd monument en vraagt deskundig advies bij vergunningverlening waarbij cultuurhistorische en/of archeologische waarden aan de orde zijn	
Binnen de gemeente vindt adequaat toezicht en handhaving plaats op het gebied van monumenten en archeologie; dit is tevens vastgelegd in documenten	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee

Huisvesting statushouders	Rood/Oranje/Groen
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (eerste helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in	
Gemeente voldoet aan de halfjaarlijkse taakstelling (tweede helft van het jaar) op het gebied van huisvesting van statushouders en heeft geen achterstand of loopt hierop in	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee

In 2021 hadden we te maken met een forse, verhoogde taakstelling (47 + 24 achterstand). Daar kwam in de tweede helft van 2021 een extra opgave in de asielopvang bij waardoor de druk op onze taakstelling nog groter werd. In totaal hebben wij, samen met de woningbouwcorporaties en VluchtelingenWerk, 38 statushouders gehuisvest. De provincie, als toezichthoudend orgaan, heeft ons per brief laten weten dat wij in 2021 aan de door de provincie gestelde eisen voldoen. Er zijn namelijk veel nareizigers aan onze gemeente gekoppeld. Nareizigers komen pas op een later (niet beïnvloedbaar moment) aan in Nederland.

Ruimtelijke ordening	Rood/Oranje/Groen
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde structuurvisie(s) conform de wettelijke vereisten	
Gemeente beschikt voor het gehele grondgebied over actuele, bestuurlijk vastgestelde bestemmingsplannen conform de wettelijke vereisten	
Is er reden voor extra aandacht?	Ja

Er zijn drie kleine hiaten:

- Spier (1989)
- Stukje naast de MFA in Westerbork
- Smilde (2009)

Archief 2021 (cruciale thema's 1 t/m 4)	Rood/Oranje/Groen
1 - Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem	-KPI 1 Lokale regelingen -KPI 2 Middelen en mensen -KPI 3 Archiefruimten, applicaties, archiefbewaarplaats en e-depot, onderdeel 3.4 Gemeentelijk rampenplan en 3.5 Plan veiligheid, calamiteiten en ontruiming -KPI 4 Interne kwaliteitszorg en toezicht
2 - Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht	-KPI 5 Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden
3 - Zoals analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld	-KPI 6 Vervanging, conversie/migratie, selectie, vernietiging en vervreemding van archiefbescheiden -KPI 7 Overbrenging van archiefbescheiden -KPI 8 Terbeschikkingstelling van overgebrachte archiefbescheiden
4 - Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende beheeromgevingen	-KPI 3 Archiefruimten, applicaties, archiefbewaarplaats en e-depot, onderdeel 3.1 Archiefruimte(n) en applicaties, 3.2 Archiefbewaarplaats en 3.3 E-depot(s)
Er is een passend verbeterplan voor het informatie- en archiefbeheer	Volgt (bij toelichtend verslag)
Is er reden voor extra aandacht?	Ja

Jaarlijks brengen wij op basis van het VNG-instrumentarium 'Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gemeentelijke archiefketen' zelf in beeld of we voldoen aan de archief wettelijke eisen. Wanneer door ons niet aan deze eisen wordt voldaan, dan heeft dat gevolgen voor onze dienstverlening en bedrijfsvoering én lopen we de kans dat de interbestuurlijk archieftoezichthouder, de provincie, ingrijpt.

De afzonderlijke KPI-resultaten over het verantwoordingsjaar 2021 zijn hierboven samengevat en gegroepeerd per cruciaal thema (1 t/m 4). Halverwege 2022 zal in een toelichtend verslag aan de gemeenteraad meer uitvoerig verslag worden gedaan over deze thema's en resultaten. Bij het toelichtend verslag zullen dan ook de afzonderlijke KPI-resultaten (waaronder de stand van zaken omtrent de verbetermaatregelen 2021) worden gevoegd en zal worden aangegeven welke verbetermaatregelen in 2022 worden getroffen.

In 2021 is er – op basis van een eerdere zelfevaluatie en risicoanalyse over het jaar 2020 – gewerkt aan een tiental verbetermaatregelen. Twee van deze maatregelen waren eind 2021 nagenoeg afgerond en acht van deze maatregelen waren eind 2021 nog in uitvoering.

Onze zelfevaluatie over het jaar 2021 kan niet los worden gezien van de nog uit te voeren oude en van de nog te treffen nieuwe verbetermaatregelen. De kleur oranje wil in interbestuurlijk archieftoezichttermen namelijk zeggen: 'de vastgestelde risicovolle thema's zijn of worden nog onvoldoende door de getroffen verbetermaatregelen beheerst of er zijn onvoldoende gegevens bekend op de peildatum' (in ons geval geldt overigens alleen het eerste deel van de kwalificatie: 'de vastgestelde … beheerst').

Omdat bij zeven van de voor 2021 geplande en nog in uitvoering zijnde verbetermaatregelen sprake is van aanzienlijke risico's (het informatie-overzicht (2x); het vernietigen van informatie (3x) en; het overbrengen van informatie (2x)), is er in 2022 reden voor extra aandacht en aanvullende maatregelen.

Omgevingsrecht	Rood/Oranje/Groen
Gemeente heeft een actueel beleid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH), inclusief veiligheid, bouwplantoetsing, bodembeleid en een probleem- en risicoanalyse	
Gemeente heeft een consistent en duidelijk, bestuurlijk vastgesteld jaarprogramma op het gebied van VTH, met voldoende operationele doelen	Vanwege late vaststelling van het jaarprogramma 2020, is in 2021 gewerkt met het jaarprogramma 2020.
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgesteld jaarverslag op het gebied van VTH	
Uit het jaarverslag blijkt dat doelen en normen op het gebied van VTH zijn behaald volgens de wettelijke vereisten	
Gemeente heeft een bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsverordening op het gebied van VTH	Er wordt op dit moment toegewerkt naar het nieuwe kwaliteitsniveau. In 2022 wordt er een check gedaan op de kwaliteitscriteria 2.2.
Is er reden voor extra aandacht?	Ja, de stukken zijn op orde. Echter, door te late aanlevering van de stukken is er vanuit het IBT reden voor extra aandacht.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Algemeen		
Statutaire naam	GGD Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en Milieu	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	€ 2.913.000
	31-12-2021	€ 2.956.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	€ 6.672.000
	31-12-2021	€ 11.200.000
Geraamde resultaat	2021	€ 108.000
Ontwikkelingen / risico's		
Ontwikkelingen	De GGD stelt voor om resultaat 2021 ad. € 107.909 te bestemmen te bestemmen voor de uitvoering van het 'verbeterplan veiligheid en informatievoorziening en privacy' in 2022. Daarnaast wordt ter dekking van de uitvoering van dit plan € 204.584 onttrokken aan de Risicoreserve. Ten aanzien van algemene risico's houdt de GGD een Algemene Reserve van maximaal 5% van de omzet voor de basistaken. Voor het programma additioneel wordt een opslag van 10% berekend op de kostprijs van de additionele producten. Deze opslag wordt gestort in de risicoreserve. De reserve heeft een maximum-omvang van 33% van de loonkosten van het programma additioneel. Voor Veilig Thuis Drenthe wordt de opslag van 10% niet berekend. De GGD werkt tegen kostprijs voor de gemeenten, met de afspraak dat wanneer de gemeenten het product substantieel wensen terug te brengen er aanvullende afspraken worden gemaakt over de dan optredende frictiekosten. Op basis van de nota 'Samenwerken voor Drenthe' zal de algemene reserve worden verlaagd van 5% naar 2,5%. Een deel van algemene reserve vloeit op dat moment (2023) terug naar de gemeenten. Voor ons is dat € 23.834.	

	Evenals in 2020 zijn de coronamaatregelen zoals die door de overheid vanaf het begin van de pandemie zijn bepaald, zijn van invloed geweest op de dienstverlening van de GGD. Overall is de dienstverlening zoveel als mogelijk doorgegaan of zijn inhaalacties gepleegd als de maatregelen dat toelieten. Essentiële dienstverlening, zoals bijvoorbeeld door Veilig Thuis of forensische zorg, is steeds gewaarborgd. Voor de inwoners betekent het dat de contacten met de GGD ook plaatsvinden binnen de coronamaatregelen (digitaal contact, gebruik mondmaskers op consultatiebureaus e.d). Door de extra dienstverlening in verband met het coronavirus, heeft de GGD veel extra personeel moeten inzetten. Deze meerkosten voor de bestrijding van het coronavirus komen volledig voor rekening van het Rijk.

Werkvoorzieningsschap Stark

Algemeen		
Statutaire naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie, genaamd Stark	
Vestigingsplaats	Hoogeveen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Doelstelling: a. het bevorderen of uitvoeren van activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of in stand houden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt; b. natuurlijke personen, ongeacht de soort uitkering en/of wettelijke basis, door middel van persoonlijke begeleiding en ondersteuning (jobcoaching), te laten re-integreren op de reguliere arbeidsmarkt, alles in de ruimste zin des woord; c. natuurlijke personen te laten participeren in de maatschappij, onder meer door arbeidsmatige dagbesteding. Activiteiten: Alle activiteiten welke dienstbaar kunnen zijn aan de doelstelling, waaronder het aanbieden van stageplaatsen werkleerplekken en sociaal-maatschappelijke activeringtrajecten.	
Openbaar belang	Kwetsbare inwoners vanuit Midden-Drenthe een baan / daginvulling bieden.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Sociaal Domein	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	€ 1.505.000
	31-12-2021	€ 2.605.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	€ 2.999.000
	31-12-2021	€ 1.975.00
Geraamde resultaat	2021	€ 1.100.000
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	• Stark is als leerwerkbedrijf nu drie twee jaar operationeel. Het jaar 2021 stond wederom in het teken van de coronacrisis. Gelukkig is het grootste gedeelte van de medewerkers aan het werk gebleven en trajecten zijn langzaam opgestart. Een belangrijke ontwikkeling in 2021 is de nieuwbouw van Stark. Er is een grond aangekocht en op dit moment wordt er hard gewerkt aan de bouwplannen. • In samenwerking met de gemeente Midden-Drenthe geeft Stark uitvoering aan de pilot 'Zinvol participeren bij Stark'. In de pilot wordt op een laagdrempelige manier uitgekristalliseerd wat de vervolgstap is in de re-integratie van deze inwoners. Gedurende de pilot onderzoekt Stark of zij toekomstig aanbieder kunnen worden voor	

	arbeidsmatige dagbesteding, zodat er hopelijk een blijvend aanbod is.

Het resultaat van € 1,1 miljoen blijft binnen de GR Stark. Een bedrag van € 401.000 wordt t.b.v. incidentele kosten nieuwbouw gedoteerd aan een bestemde reserve. De overige € 699.000 komt ten gunste van de algemene reserve. De algemene reserve wordt onder meer ingezet om de gezamenlijke gemeentelijke bijdragen in het exploitatietekort op maximaal € 2 miljoen per jaar te houden.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Het uitvoeren van taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet aan de Veiligheidsregio zijn opgedragen. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de deelnemende gemeenten aan de veiligheidsregio zijn opgedragen.

Algemeen		
Statutaire naam	Veiligheidsregio Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De VRD hanteert de volgende missielijnen: · Het optreden bij calamiteiten en crises. · Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid. · De VRD is onderdeel van de samenleving. · De VRD is een vitale en flexibele organisatie.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Veiligheid	
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	€ 3.482.494
	31-12-2021	€ 3.292.883
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	€ 33.226.233
	31-12-2021	€ 29.054.710
Geraamde resultaat	2021	€ 118.585
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven op de jaarrekening.	

2021 is afgesloten met een positief resultaat van € 118.585,- doordat bij een aantal programma's incidenteel voordeel is ontstaan. Zonder dit voordeel zou het resultaat negatief zijn uitgekomen. Het gaat daarbij onder meer om de kosten voor de Omgevingswet.

Recreatieschap Drenthe

Algemeen		
Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe	
Vestigingsplaats	Dwingeloo	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het Recreatieschap heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en één Friese gemeente.	
Geraamde verandering in het belang		
Programma	Economie	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	€ 1.385.757
	31-12-2021	€ 1.161.284
Geraamd vreemd vermogen	1-1-202021	€ 813.152
	31-12-2021	€ 1.073.010
Geraamde resultaat	2021	€ 743
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Recreatieschap is in 2021 gehuisvest in Dwingeloo, samen met Marketing Drenthe en Vitale Vakantieparken Drenthe	

De accountant heeft een goedkeurende verklaring voor de jaarrekening 2021 afgegeven.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)
Sinds 2014 zijn de milieutaken ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD).

Algemeen		
Statutaire naam	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen en Emmen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De RUD Drenthe is opgericht ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van overige milieuwet- en regelgeving, alsook voor de milieuadvisering (o.a. geluid, lucht en externe veiligheid).	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu.Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD het milieubrede takenpakket uit.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en milieu	
Taakveld	Milieubeheer	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	01-01-2021	€ 91.317
	31-12-2021	€ 334.546
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	€ 4.432.018
	31-12-2021	€ 5.213.872
Resultaat	2021	€ 273.2132
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadsvergadering van 26 maart 2020 de kaderbrief 2021 behandeld met daarin de beleidsvoornemens voor 2021. De bevindingen zijn via een brief aan de RUD meegedeeld.	

- Vanwege onder andere een hoger ziekteverzuim dan begroot, vacatureruimte en het niet kunnen werven van voldoende gekwalificeerd personeel, heeft de RUDD provincie breed 93% van het jaarprogramma gerealiseerd. Bij de verrekensystematiek is bepaald dat de kosten voor een onderbesteding op het jaar programma verdeeld worden onder de deelnemers. Als mede

eigenaar van de RUD Drenthe dragen we daarom bij in de lasten die een gevolg zijn van het hogere ziekteverzuim en vervangende inhuur (met fors gestegen inhuurkosten).

- In 2021 heeft de RUDD voor Midden-Drenthe een aantal complexe toezicht zaken uitgevoerd welke betrekking hadden op geurhinder en ondersteuning bij een lopend handhavingstraject. Deze extra opdrachten waren niet opgenomen in het jaarprogramma 2021 en leiden daarom tot een verhoging in de deelnemersbijdrage.
- Het aantal ingediende klachten en asbest sloopmeldingen waren in 2021 hoger dan geraamd.
- In 2021 is de evaluatie van de GR RUD afgerond en is er in verschillende werkgroepen gestart met uitvoering geven aan de 10 aanbevelingen uit de evaluatie. De eerste fase van de herijking van de Drentse Maat is afgerond en er is gestart met het opstellen van een uniforme uitvoerings- en handhavingsstrategie welke in 2022 wordt vastgesteld. De uitvoering van de aanbevelingen loopt door in 2022.

Publiek vervoer

Algemeen		
Statutaire naam	Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van de Wgr.	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Ondersteuning van de deelnemers bij het uitvoeren van de vervoersovereenkomsten en de advisering bij de doorontwikkeling van het vervoer.	
Openbaar belang	Ondersteuning bij vervoerstaken (Wmo, leerlingenvervoer)	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Sociaal Domein	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	€ 41.000
	31-12-2021	€ 165.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	€ 352.000
	31-12-2021	€ 191.000
Geraamde resultaat	2021	€ 124.000
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	N.v.t.	

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Algemeen		
Statutaire naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid. Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.	
Openbaar belang	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van het maatschappelijke belang.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Algemene middelen	
Financieel		
Eigen vermogen	1-1-2021	€ 5.097 miljoen
	31-12-2021	€ 5.062 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2021	€ 155.262 miljoen
	31-12-2021	€ 143.995 miljoen
Resultaat	2021	€ 101 miljoen (over 2020); € 1,81 p.a.
Aandelen	€ 2,50	60.138

BNG Bank heeft een dividenduitkering over 2020 uitgekeerd van EUR 101 miljoen (EUR 1,81 per aandeel). Dat is 50% van de nettowinst die overblijft na aftrek van de uitkering aan houders van hybride kapitaal.
Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit een uitkering van € 108.725 over het dienstjaar 2020.

De nettowinst van BNG Bank over 2021 bedraagt EUR 236 miljoen (2020: EUR 221 miljoen). Aan de aandeelhouders wordt tijdens de AVA op 21 april 2022 gevraagd in te stemmen met het voorstel om 60% (2020: 50%) van de beschikbare winst na belasting en na aftrek van de compensatie voor de verschaffers van hybride kapitaal uit te keren. Dit komt neer op een dividendbedrag van EUR 127 miljoen (2020: EUR 101 miljoen). Het dividend bedraagt EUR 2,28 per aandeel van nominaal EUR 2,50 (2020: EUR 1,81).

Enexis

Algemeen	
Statutaire naam	Enexis
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	Doelstelling: Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Het strategisch beleid rust op twee pijlers: excellent netbeheer en versnellen van de energietransitie. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Betrouwbare energievoorziening; • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. Beleidsvoornemens: In 2022 wordt het strategisch beleid geactualiseerd (AVA april 2022). Enexis stelt zichzelf de volgende missie: 'Wij brengen mensen steeds meer duurzame energie. Dat doen we door mede richting te geven aan het energiesysteem van de toekomst en door slim te investeren in betrouwbare energie en infrastructuur. Zo houden we de energietransitie haalbaar en betaalbaar.' Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties.
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningengebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.
Geraamde verandering in het belang	Nee

Programma	Algemene middelen	
Financieel		
Eigen vermogen	31-12-2021	€ 4.241 miljoen
	31-12-2020	€ 4.116 miljoen
Vreemd vermogen	31-12-2021	€ 5.154 miljoen
	31-12-2020	€ 4.635 miljoen
Resultaat na belasting	2020/2021	€ 108.000/€ 199.000
Aandelen	€ 1,-	206.779

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft in haar vergadering van 15 april 2021 de jaarrekening 2020 van Enexis Holding N.V. vastgesteld. Tevens heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besloten om 50% van het genormaliseerde netto resultaat over 2020 ten bedrage van EUR 150.484.097,18, in de vorm van een contant dividend uit te keren. Het totale contante dividend bedraagt EUR 75.242.048,59, of wel EUR 0,5026787 per aandeel.

Totaal aantal aandelen in ons bezit 206.779.
Nominale waarde per aandeel € 1,00
Dividenduitkering per aandeel € 0,5026787
Totaal dividenduitkering € 103.943,39.

De voorgestelde dividenduitkering voor 2021 is gebaseerd op 50% van de winst uit gewone bedrijfsvoering na belastingen en wordt als exact bedrag naar rato van het aantal aandelen uitgekeerd aan de aandeelhouders. De voor 2021 voorgestelde dividenduitkering bedraagt € 0,66 per aandeel (2020: € 0,50 per aandeel). De voorgestelde dividenduitkering bedraagt € 99 miljoen; dientengevolge bedraagt de reservering ten gunste van de algemene reserve € 100 miljoen

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

Algemeen		
Statutaire naam	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het leveren van drinkwater aan de Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen de provincie Drenthe en elf Drentse gemeenten (alle Drentsche gemeenten zonder Meppel) om drinkwater te leveren aan ca. 450.000 inwoners van de Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Algemene middelen	
Financieel		
Eigen vermogen	1-1-2020	€ 39 miljoen
	31-12-2020	€ 43 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2020	€ 131 miljoen
	31-12-2020	€ 137 miljoen
Resultaat	2020	4,111 miljoen
Aandelen	73	
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Komende jaren zal in het teken staan van focus op de kernactiviteit. Alle andere activiteiten zullen worden afgebouwd.	

In verband met de afronding van de activiteiten in Indonesië wordt de laatste jaren geen dividend meer uitgekeerd. De winst komt t.g.v. van de WMD zelf.

Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Algemeen		
Statutaire naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt aan een krachtige lokale overheid.	
Openbaar belang	Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, Provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Algemene Middelen.	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2020	€ 64.627.000
	31-12-2020	€ 62.379.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2020	€ 88.668.000
	31-12-2020	€ 94.719.000
Geraamde resultaat	2020	- € 16.000
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	N.v.t.	

De contributie in 2021 bedroeg €51.506. Daarnaast is sprake van een bijdrage aan het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) in 2021 van € 84.606.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

Algemeen		
Statutaire naam	Vereniging van Drentse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Hoogeveen	
Rechtsvorm	Vereniging	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De Vereniging van Drentse gemeenten is een provinciale afdeling van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en is een belangrijk en gewaardeerd platform met vier functies: - Kennis en expertise - Netwerken en ontmoeten - Afstemmen en afspraken maken - Interne en externe verbindingen realiseren	
Openbaar belang	De VDG is de Drentse afdeling van de VNG. De VDG dient als verbindend platform voor alle organisaties en ketenpartners die ten dienste staan van de Drentse gemeenten. Denk hierbij aan Provincie, Rijk, SNN, IPO, etc.). Daarnaast faciliteert de VDG interne verbindingen tussen ambtenaren en bestuurders.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Algemene Middelen	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	Niet bekend
	31-12-2021	Niet bekend
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	Niet bekend
	31-12-2021	Niet bekend
Geraamde resultaat	2021	Niet bekend
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen		

De contributie in 2021 bedroeg € 14.187. Daarnaast is een bijdrage van € 3.746 betaald voor het herstelplan corona en een bijdrage van € 4.073 voor het verhuizen van het archief.

P10

Algemeen		
Statutaire naam	P10	
Vestigingsplaats	Beetsterzwaag	
Rechtsvorm	Samenwerkingsverband	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De P10 is het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten. De zestien grootste plattelandsgemeenten van Nederland hebben veel dezelfde ambities en uitdagingen waarvoor zij zich dagelijks inzetten.	
Openbaar belang	In P10-verband brengen zij deze onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. De P10 is samen met andere organisaties zoals LTO, Vereniging Kleine kernen, Netwerk Platteland, één van de organisaties die de plattelandsthema's onder de aandacht brengt van diverse partijen. Gesprekspartners zijn o.a. VNG en diverse ministeries.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Algemene Middelen	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2021	Niet bekend / N.v.t.
	31-12-2021	Niet bekend / N.v.t.
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2021	Niet bekend / N.v.t.
	31-12-2021	Niet bekend / N.v.t.
Geraamde resultaat	2021	Niet bekend / N.v.t.
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Er zijn in 2021 zeven nieuwe plattelandsgemeenten lid geworden. De Agenda Platteland met tien concrete punten die van belang zijn voor heel Nederland zijn gelanceerd: platteland én stad. Er zijn verschillende acties ondernomen en kennis gedeeld. Er is een oproep gedaan voor een structureel Volkshuisvestingfonds. Ook op Europese thema', onder andere door deelname aan de European Week of Regions and Cities.	

Overige verbonden partijen

Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF

Algemeen		
Statutaire naam	Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.	
Vestigingsplaats	Beilen	
Rechtsvorm	V.O.F.	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het voor rekening van de vennoten exploiteren van het Bedrijvencentrum Ossebroeken, overeenkomstig het door de gemeenteraad van Midden-Drenthe bij besluit van 24 juni 1999 vastgestelde bestemmingsplan Ossebroeken. Al hetgeen daartoe noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht. De verkoop van grond/gronden in dat bedrijvencentrum. Het verrichten van al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen de gemeente Midden-Drenthe en Exploitatiemaatschappij Bedrijventerrein Ossebroeken b.v.	
Geraamde verandering in het belang	Niet van toepassing	
Programma	Werk en Inkomen	
Financieel		
Eigen vermogen	1-1-2020	€ 405.568
	31-12-2020	€ 52.111
Vreemd vermogen	1-1-2020	€ 21.815
	31-12-2020	€ 20
Resultaat	2020	€ - 3.457
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De gronden in Ossebroeken I zijn nagenoeg allemaal verkocht. Er zijn nog vier kavels beschikbaar. In 2021 zijn gesprekken gevoerd met geïnteresseerden, maar er zijn nog geen kavels verkocht. De gesprekken zijn in 2022 vervolgd en de verwachting op dit moment is dat de kavels in 2022 worden verkocht.	

Zonnepark Leemdijk BV

Algemeen		
Statutaire naam	Zonnepark Leemdijk BV	
Vestigingsplaats	Beilen	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het doel van de vennootschap is: 1. het ontwikkelen en exploiteren van een zonnepark teneinde energie op te werken en te verkopen; 2. de netto opbrengst toevoegen aan een duurzaamheidsfonds waarmee duurzame plannen in de gemeente worden bekostigd.	
Openbaar belang	Het exploiteren van een zonnepanelenpark waarbij de netto opbrengst weer ten gunste van de inwoners komt.	
Programma	Economie	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2020	N.v.t.
	31-12-2020	0
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2020	N.v.t.
	31-12-2020	p.m.
Geraamde resultaat	2020	N.v.t.
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In 2021 is het park operationeel geworden.	

In de 2020 is het aangelegd en is vanaf 01-01-2021 operationeel. Op 21 september 2021 (AVA) is de jaarrekening 2020 vastgesteld door het bestuur. De opbrengst van het park in 2021 sluit aan op de business- case, die voor het park is opgesteld.

Grondbeleid

Grondbeleid

Nota grondbeleid

In januari 2021 heeft de raad de Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026: Aan het Roer! vastgesteld.

We bouwen samen aan onze gemeente. We bieden ruimte voor initiatieven. We nemen regie als dit nodig is. Dit is onze missie. Hiervoor maken we gebruik van financiële en juridische instrumenten waarbij de raad een sturende en bepalende rol heeft. Samen staan we aan het roer.

Deze nota gaat over mogelijkheden om snel en daadkrachtig te kunnen handelen. We willen in Midden-Drenthe kunnen inspelen op buitenkansen. Ook als die misschien niet voorzien zijn, of niet helemaal passen in het economisch klimaat.

De toepassing van grondbeleid vraagt om een zorgvuldige afweging binnen een heldere, lange termijnvisie met een sterke rol voor de gemeenteraad. Om optimaal om te gaan met gemeenschapsgeld, maken we nadrukkelijk procesafspraken en stellen spelregels op, waarbij de raad aan het roer staat.

De nota gaat niet alleen voer abstracte en theoretische kaders, maar ook juist over mogelijkheden om snel en daadkrachtig te kunnen handelen waarbij de gemeenteraad actief wordt betrokken. Hiervoor hebben we proces afspraken in de nota opgenomen.

Regels

Het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna BBV) beschrijft de regels die van toepassing zijn op de begroting en de jaarrekening van de gemeente. In het BBV is opgenomen dat er een commissie BBV is met als taak zorg te dragen voor een eenduidige uitvoering en toepassing van het BBV. Aan deze regels moet de gemeente voldoen.

Het BBV schrijft onder andere voor hoe we gronden moeten waarderen, wanneer we gronden lager moeten waarderen, welke termen we moeten gebruiken, welke kosten we wel en niet mogen toerekenen, hoe we rente moeten berekenen en welke besluiten moeten zijn genomen. Het BBV wil de transparantie van de bouwgrondexploitatie vergroten en er voor zorgen dat er wordt aangesloten bij nieuwe wet- en regelgeving, zoals vennootschapsbelasting (Vpb).

In de bouwgrondexploitatie hebben we te maken met gronden die al in ontwikkeling zijn, afgekort BIE (Bouwgrond in exploitatie). Daarnaast hebben we gronden die niet in exploitatie zijn. Deze gronden vallen sinds 1 januari 2016 niet meer onder de voorraden maar onder de materiële vaste activa (MVA). Materiële vaste activa zijn bezittingen van de gemeente die voor een langere periode worden gebruikt voor de bedrijfsvoering.

De MVA is verdeeld in twee categorieën:
1. Strategische gronden (gronden voor ontwikkeling) en
2. Gronden en terreinen

Vanuit de MVA zijn een tweetal locaties in exploitatie genomen in 2021, te weten De Lindelaar en An de Boerbrink. Dit zijn twee woningbouwlocaties in Westerbork.

Ontwikkelingen

In de gemeente zijn de meeste woningbouwlocaties ontwikkeld en zijn bijna alle kavels verkocht. In Lievingerveld ligt nog wel grond, maar is er geen harde plancapaciteit meer beschikbaar. Het is van belang dat er nieuwe harde plancapaciteit en nieuwe woningbouwlocaties komen. In 2021 zijn we gestart met voorbereidende werkzaamheden zodat het in 2022 geconcretiseerd wordt. Zoals afgesproken in de nota grondbeleid wordt de gemeenteraad hierbij betrokken.

Voor de jaarrekening 2021 zijn de gegevens van de 'bouwgrond in exploitatie' geactualiseerd. Hierbij hebben geen planinhoudelijke aanpassingen plaats gevonden, ten opzichte van 2020.

Overzicht nog uit te geven kavels/grond

Stand 31/12/2021

Woningbouw

Plan	**aantal kavels**	**aantal m2 grond**	**m2**
Plan Oranje	8	2.400	m2
Plan Wijster	1	1.800	m2
Plan Brootacker te Hooghalen	21	3.463	m2
Plan Nw-Balinge	6	2.226	m2
Plan Drijber	7	2.679	m2
Plan Hoogersmilde	1	286	m2
Plan Bovensmilde	1	312	m2
Plan Lievingerveld	79	81.687	m2
Plan Witteveen	2	867	m2
Plan An de Boerbrink	13	5.609	m2
Plan De Lindelaar	20	5.174	m2
Totaal	**159**	**106.503**	**m2**

Bedrijventerrein

Plan Dambroeken te Beilen		4.316	m2
Plan gronddepot Eursinge		5.400	m2
Totaal		**9.716**	**m2**

Risico's

Het BBV heeft als spelregel opgenomen dat de gronden gesplitst moeten worden in BIE-complexen en Materiële Vaste Activa (MVA). De BIE complexen zijn de gronden die in exploitatie zijn genomen en

waarvoor de raad een exploitatieopzet heeft vastgesteld. De gronden die vallen onder MVA zijn aangekocht met de insteek om in de toekomst in ontwikkeling te worden genomen.

BIE-complexen
De BIE-complexen hebben te maken met risico's zoals rente, kostenstijgingen en vertraging in de verkoop van de kavels. Dit kan leiden tot een lager eindresultaat maar hoeft niet meteen tot een verlies te leiden.

In 2021 zijn de complexen Hijken, Zwiggelte en bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw Balinge afgesloten.
Indien een BIE-complex op basis van de geactualiseerde dynamische kostprijsberekening een tekort verwacht dan is dit tekort door een bijdrage in de voorziening bouwgrond afgedekt. In 2021 zijn 2 complexen afgesloten en wordt 1 complex toegevoegd. Eind 2021 zijn er 3 complexen met een mogelijk toekomstig tekort. Het saldo van de voorziening bouwgrond bedraagt circa € 309.000.
Naast de verplichte winstneming is bij de overige plannen, exclusief mogelijke vennootschapsbelasting, nog een winst potentie aanwezig van circa € 1miljoen. De conclusie is dat de risico's in de BIE-complexen zeer gering zijn.

MVA
Nog niet in exploitatie genomen gronden zijn onder gebracht in de Materiële Vaste Activa. De boekwaarde van deze mag niet hoger zijn dan de marktwaarde. Voor gronden die beoogd zijn voor woningbouwontwikkeling is een aanvullende uitzondering gemaakt. De bedrijfsgronden zijn maximaal volgens de marktwaarde gewaardeerd. In 2021 heeft geen afwaardering van gronden plaatsgevonden. De gronden van De Lindelaar en An de Boerbrink zijn in 2021 in exploitatie genomen en overgeheveld naar de Bie complexen.

Het zelfde geldt voor de verspreide gronden met boekwaarden. Hier moet ook jaarlijks de marktwaarde toets plaatsvinden. Ook hier leidt een lagere marktwaarde tot een afwaardering van de boekwaarde. Voor 2021 is dit niet toepassing.

Verlies en winstneming

Winstneming
De gemeente moet winsten bepalen door de POC- methode. POC: percentage of completion. Voor de lopende grondexploitaties betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting.

Positieve resultaten of winstnemingen worden toegevoegd aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.

De winstname 2021 van € 627 is tot stand gekomen door enerzijds de POC methode en anderzijds door het afsluiten van een 2 complexen en 2 bedrijventerreinen in 2021.
De complexen Hijken en Zwiggelte en de bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw Balinge zijn in 2021 afgesloten, wat tot een winstname van € 126K heeft geleid. Voor de resterende complexen is POC-methode toegepast en dat heeft geresulteerd in een winst van € 501K.

Hiernaast werden de ontvangsten van het plan Nagtegael en de winstuitkering plan Ossebroeken toegevoegd aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie. Voor 2021 is conform de anterieure overeenkomsten € 11.081 ontvangen van het plan Nagtegael maar heeft de VOF Ossebroeken geen winst uitgekeerd. Vanwege toekomstige ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen, wordt de winst toegevoegd aan het weerstandsvermogen. Onder het kopje weerstandvermogen hieronder gaan we hier op in.

Verliesneming
In onze lopende BIE-complexen hoeven we geen verliezen te nemen Het saldo van onze voorziening bouwgrond moet per saldo wel met € 66.526 verhoogd worden.

VPB.
Halverwege 2022 wordt de aangifte vennootschapsbelasting 2021 met externe ondersteuning opgesteld. Dan krijgen we inzicht in de stand van zaken of we net als voorgaande jaren nog geen VPB hoeven te betalen. Een toekomstige VPB betaling zal ten laste van de reserve weerstand bouwgrond gebracht worden.

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie en voorzieningen
Sinds 2013 beschikt de gemeente over een voorziening bouwgrond. Hiernaast is bij de vaststelling van de nota Bouwgrondexploitatie 2015 besloten om alle toekomstige positieve resultaten of tussentijdse winstnemingen toe te voegen aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie. Hiermee wordt ingespeeld om de mogelijke hogere risico's die zijn ontstaan door wijzigingen in de BBV.

Toekomstige ontwikkelingen
De Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026 "Aan het roer" gaat over de actieve rol van de gemeente daar waar dit nodig is. In paragraaf 3.1 van de nota is aangegeven dat de gemeente inzet op situationeel grondbeleid waarbij is aangeven in welke kernen regie gewenst is.

De woningbouwmarkt staat zwaar onder druk en dat merken we. Er is veel vraag naar woningen, niet alleen sociale huur en sociale koop, maar ook naar betaalbare twee-onder-één kapwoningen en middenhuur. Het aanbod was en is zeer beperkt. Om er voor te zorgen dat er voldoende geschikte woonruimte is voor alle doelgroepen, verwachten we de komende jaren een behoorlijke taakstelling met een actieve rol voor de gemeente. Bij de actualisatie van het Woonplan is dit een belangrijk onderdeel. Actief grondbeleid gaat gepaard met risico's. Het is logisch om de reserve te vergroten met gelden uit woningbouw- en bedrijfsontwikkelingen.

Zoals aangegeven zijn de gronden in de MVA gewaardeerd in overeenstemming met wet- en regelgeving. Op het moment dat deze gronden in ontwikkeling worden genomen, kan dit een toename van risico betekenen. De gronden worden tegen de marktwaarde in de grondexploitatie opgenomen. Hier komen dan nog de kosten voor bouw- en woonrijp maken, onvoorziene kosten, planschade etc. bij. Kort samengevat komt het er op neer dat een grondexploitatie (te) strak in zijn jas zit. Dit vormt een risico. Gronden voor ontwikkeling relatief goedkoop inkopen en gaan exploiteren is echt verleden tijd. Het tegenovergestelde is eerder aan de orde. Om doelgroepenbeleid, zoals bijvoorbeeld sociale koop mogelijk te maken en de risico's van toekomstige ontwikkelingen op voorhand zoveel mogelijk te kunnen beperken, is en blijft het solide keuze om resultaten en bijdragen uit ontwikkelingen door derden toe te voegen aan het weerstandvermogen bouwgrondexploitatie.

Daarom wordt voorgesteld om de winst uit de complexen, de bijdragen van Nagtegael en VOF Ossebroeken toe te voegen aan het weerstandsvermogen.
In onderstaand geven we de huidige stand weer:

Voorziening	
Stand per 1 januari 2021	242.889
Toename voorziening	66.526
Stand per 31 december 2021	309.415

Weerstandsvermogen bouwgrond	
Stand per 1 januari 2021	1.439.068
Bestemming rekeningsresultaat 2020	729.170
Toevoeging winstneming 2021	501.365
Bijdrage Nagtegael	11.080
Saldo afgesloten complexen	125.901
Stand per 31 december 2021	2.806.584

De laatste 3 toevoegingen vinden plaats bij de bestemming van het rekeningresultaat 2021.

Meerjarig verloop boekwaarden BIE's
In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2025 van de BIE-complexen aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische grondexploitatiebegrotingen.
In de tabel is rekening gehouden met de genomen besluiten zoals die verwerkt zijn in de jaarrekening 2021.

Stand per 1 januari	**2022**	2023	2024	2025
BIE:				
- woningbouw	3.029	2.786	1.252	-859
- bedrijventerrein	399	101	-15	-
Totaal	**3.429**	**2.887**	**1.237**	**-859**

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe 2012). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Werkelijk 2021
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	3.220.754	3.285.169	3.284.400
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	20.420	20.421	20.954
zelfbeheer dorpenoverleg	17.511	17.500	20.610
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	576.608	495.599	493.599
cultuuronderwijs scholen	98.250	100.000	97.032
subsidie wereldwinkel Westerbork	1.491	2.982	-
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.905	1.905	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	-	2.500	2.500
subsidiëring cultuurprojecten	36.648	121.742	130.761
subsidie culturele activiteiten	5.454	5.497	2.319
subsidie stichting Kunst4daagse	2.600	2.600	2.600
subsidie stichting Podia	-	3.500	1.000
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
jeugdcultuurfonds	-	2.000	-
subsidie muziekverenigingen	16.387	20.041	16.275
subsidie zangverenigingen	454	911	340
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.715	3.715	3.828
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	40.000	40.000	40.000
subsidie museum voor papierknipkunst	5.800	5.850	5.850
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.812	4.842	4.812
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.880	2.880	2.880
uitvoering vrijwilligersbeleid	-	1.500	-
deskundigheidsbevordering vrijwilligers	565	4.000	2.675
st. vluchtelingenwerk	62.840	64.600	68.465
overig sociaal cultureel werk	12.017	17.639	14.085
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
Koningsdag	1.079	2.700	409
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.226
subsidie eenmalige activiteiten	691	1.495	-
vandalismepreventie oud en nieuw	-	400	-
subsidie st. adviesraad minimabeleid	3.195	2.942	3.100
subsidie St. Gehandicapten platform	-	600	-

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Werkelijk 2021
subsidie scouting	-	1.500	1.286
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.723
bijdrage meldpunt discriminatie Drenthe	8.958	8.500	8.960
viering 75 jaar bevrijding	9.249	-	-2.800
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
bijdrage veteranendag	1.858	1.881	1.869
subsidie VNN	4.842	4.842	4.842
voedselbank	9.200	9.200	9.200
sociaal raadsvrouw	111.188	113.310	113.310
bijdrage Humanitas thuisadministratie	1.500	1.500	1.500
subsidie WMO raad	13.375	11.250	13.375
subsidie schoolsportdagen	996	1.853	685
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	46.497	47.439	32.796
incidentele subs. sportactiviteiten	1.173	3.050	370
subsidie st. Het Drents Landschap	-	45	-
ontwikkeling TIP	89.690	93.233	90.150
bijdrage aan buurtverenigingen	11.958	13.000	13.295
startbijdrage inrichting nieuw terrein	1.200	1.200	170
bijdrage Rode Kruis	-	1.955	-
	4.473.540	4.574.961	4.535.187

Toelichting

In afgeronde bedragen is in 2021 € 4.5 miljoen aan subsidies verleend. Dit is afgerond € 40.000 lager dan begroot.

Dit is het saldo van verschillende voor- en nadelen ten opzichte van de begroting met een diverse oorzaak. Door corona is een aantal cultuursubsidies niet (volledig) uitgekeerd. Ook is er sprake van 'onderuitputting' van budgetten door lagere aantallen leden.

Het basisbedrag van € 35.000 voor de subsidiëring cultuurprojecten is verhoogd met het restant van de coronamiddelen uit 2020 (€ 73.875) en beschikbaar gesteld in 2021 (€ 12.867; Applemuseum).

De uitgaven hebben voor een bedrag van afgerond € 44.000 betrekking op de culturele gemeente en voor afgerond € 53.000 op coronanoodhulp. De 'normale' uitgaven t.l.v. dit budget bedragen afgerond € 34.000.

Het negatieve saldo is verrekend met ontvangen bijdragen van de provincie en het restantbudget culturele gemeente. Dit is als vooruit ontvangen bijdrage overgeheveld en beschikbaar in 2022 (afgerond € 83.000)

Transities

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Onder de noemer Transities of Decentralisaties sociaal domein is een groot aantal taken van Rijk en Provincie overgegaan naar de gemeente. Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën rondom de 3 transities en verschaft (beleids)informatie over de ontwikkeling in aantallen gebruikers van voorzieningen op basis van deze wetten.

De beleidsinhoudelijke informatie over deze taken staat voornamelijk opgenomen in de volgende taakvelden:

- Inkomensregelingen (Wtcg)
- Begeleide participatie
- Arbeidsparticipatie
- Wijkteams
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Geëscaleerde zorg 18-
- Maatwerkvoorzieningen (wmo)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Volksgezondheid

Deze paragraaf moet worden beschouwd als de monitor transities Sociaal domein over het jaar 2021, inclusief het vierde kwartaal .
Het vervolg van deze paragraaf gaat in op het gebruik van de voorzieningen en de financiën, voorafgegaan door het resultaat op hoofdlijnen.

Beleid en financiën

Rekeningresultaat sociaal domein

Rubrieken	Rekening 2020	Begroot 2021 (stand NJN)	Jaarrekening 2021	Resultaat 2021
Jeugd	9.877.000	10.237.000	9.676.000	561.000
Wmo HH	4.361.000	4.435.000	4.770.000	-335.000
Wmo BEG	3.583.000	3.919.000	3.410.000	509.000
P-wet	774.000	1.021.000	680.000	341.000
Wmo-voorzieningen	1.086.000	1.098.000	1.351.000	-254.000
Totaal Sociaal domein	**19.681.000**	**20.710.000**	**19.887.000**	**822.000**
(Nog te) ontvangen Beschermd wonen	-237.000	0	-705.000	705.000
Totaal resultaat	**19.444.000**	**20.710.000**	**19.182.000**	**1.527.000**
Bestemming resultaat				
Programma POK Midden-Drenthe				705.000
Reserve Sociaal Domein				822.000
Totaal				**1.527.000**

2021 sluit af met een positief resultaat van afgerond € 1,5 miljoen ten opzichte van de begroting. De totale uitgaven in het Sociaal domein 2021 liggen ruim € 200.000 hoger dan in 2020. De begroting 2021 is in de najaarsnota 2021 met ruim € 1 miljoen naar boven bijgesteld op basis van de werkelijke uitgaven in 2020 en een inschatting van de kostenstijgingen in 2021. Daarnaast is sprake van een niet begrote bijdrage van afgerond € 700.000 vanuit centrumgemeente Assen als voordeel op de uitvoering van Beschermd wonen.
Deze bijdrage zal worden ingezet als financiële onderbouwing voor het versterken van de positie van onze kwetsbare inwoners, waaronder de doelgroep voor Beschermd wonen. Daarvoor wordt een samenhangend pakket aan maatregelen opgesteld.
De komende jaren moet blijken in hoeverre corona effect heeft gehad op het gebruik van voornamelijk Wmo- en Jeugdvoorzieningen en daarmee de omvang van de uitgaven.
Verderop in deze paragraaf staat per beleidsterrein een toelichting opgenomen op het financiële resultaat.

Programma sociaal domein

In 2021 is het Programma Sociaal Domein voor een groot deel in een afrondende fase gekomen. Vanuit het programma is inhoudelijk en financieel een bijdrage geleverd aan het Jeugdbeleid en het Wmo-beleid. Het Doorbraakbudget voor jongeren en de subsidie ‘Jeugd start op’ die vanuit het programma zijn ontwikkeld lopen door ook na de programmaperiode. Evenals het project Kansrijke Start. De pilot voor de POH-er heeft als resultaat dat er in 2021 structureel POH-ers zijn aangesteld in onze gemeente. Ook de pilot arbeidsmatige dagbesteding is gestart in samenwerking met Stark, met eind 2021 vijf deelnemers. Een derde pilot in het programma is het onderdeel ‘pilots in de dorpen’. Met Witteveen is in september 2021 een convenant afgesloten. Daarmee kan het dorp voor een periode van drie jaar werken aan de sociale cohesie in het dorp, de afstemming tussen formele en informele zorg en preventie. Ook voor de inloopvoorziening in het Annie Londohuis en met Dorpszorg Hooghalen zijn afspraken gemaakt voor continuïteit in 2021 en 2022. Daarnaast zijn onze interne werkprocessen verbeterd onder andere door het vaststellen van herijkte verordeningen en beleidsregels Jeugd en Wmo en het herijken van de werkprocessen.
Er is vanuit het programma gewerkt aan kwaliteit en ontwikkeling in het sociaal domein. Daarbij is datagedreven werken een onmisbare pijler geworden.. Met datagedreven werken kunnen we betere

prognoses maken voor de begroting en de kwartaalrapportages. Er is voor ondersteuning van de samenwerking (tussen onze systemen) een eenvoudig datawarehouse aangeschaft. In toenemende mate krijgen we inzicht in het verloop van zorgpaden en de financiën. Er wordt samengewerkt met de regio NMD voor een betere afstemming tussen de data. Datagedreven werken zal niet eindigen na afronding van het programma. Voor de afronding van het programma Sociaal Domein; de eerste fase hebben wij de raad begin 2022 een evaluatie gezonden.
In 2021 is met zowel een ambtelijke als een bestuurlijke taskforce gewerkt aan een sluitende begroting voor 2022. Mede op basis van landelijke ontwikkelingen én de lokale situatie is in onze gemeente een aantal maatregelen ontwikkeld voor meer grip op de kosten in het sociaal domein. Om een samenhangend pakket te maken is het programma Sociaal Domein een tweede fase ingegaan onder de werknaam Grip op de Kosten. Het programmaplan is aan de raad toegezonden.

Wmo beleid

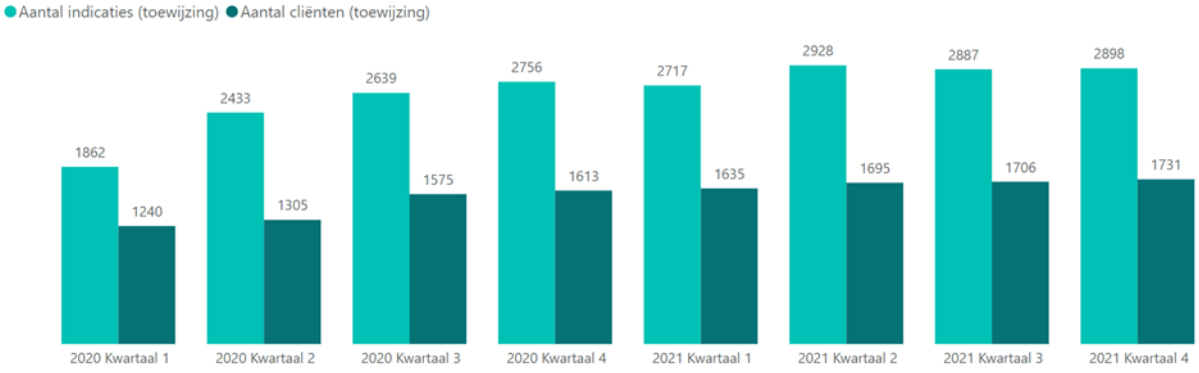
In onderstaande tabellen en grafieken staan de uitgaven en het verzilveringspercentage op basis van aantal geïndiceerde (beschikte) voorzieningen Wmo opgenomen, gevolgd door een toelichting.

Verzilvering totaal WMO per kwartaal (betreft zorg in natura)

Jaar, Kwartaal	Toegewezen	Gedeclareerd	%verzilvering
2020, Kw 1	€ 1.879.647	€ 1.640.361	87%
2020, Kw 2	€ 1.894.700	€ 1.591.722	84%
2020, Kw 3	€ 1.913.477	€ 1.688.901	88%
2020, Kw 4	€ 1.979.799	€ 1.784.047	90%
2021, Kw 1	€ 1.958.692	€ 1.851.612	95%
2021, Kw 2	€ 2.037.544	€ 1.914.311	94%
2021, Kw 3	€ 2.062.876	€ 1.874.119	91%
2021, Kw 4	€ 2.066.103	€ 1.808.681	88%

Aantal unieke cliënten WMO en het aantal afgegeven indicaties

Toelichting:
Op het gebied van de Wmo zien we:

- Een nagenoeg gelijkblijvende hoeveelheid indicaties op het gebied van begeleiding en dagbesteding;
- Een toenemend aantal indicaties Hulp Bij het Huishouden. Deze toename is mogelijk te verklaren door
    - De aanzuigende werking van het abonnementstarief De eerdere verwachting dat het aantal indicaties stabiliseert is niet uitgekomen, met name door het volgende punt.
    - Een toename is in onze gemeente door de vergrijzing. Ook in het landelijke Wmo voorspelmodel zien we dat de vergrijzing de komende jaren blijft zorgen voor een toename van het aantal indicaties.
- Een mogelijke verklaring voor de toename van het aantal materiele voorzieningen is ook gelegen in een toenemende vergrijzing in onze gemeente.
- De stijging in kosten is vooral gelegen in het feit dat we als gemeente conform de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) reële tarieven betalen aan zorgaanbieders waardoor het tarief in 2021 gestegen is ten opzichte van 2020.

Financiën Wmo

In onderstaande tabellen staan achtereenvolgens de uitgaven Wmo hulp bij het huishouden, Wmo begeleiding en Wmo voorzieningen opgenomen met een korte toelichting daarop.

Wmo HH

Rubrieken	Begroot 2021	Jaarrekening 2021	Afwijking t.o.v. begroting 2021	Jaarrekening 2020	Afwijking t.o.v. JR 2020
HH Zin	4.540.832	4.721.916	-181.084	4.408.575	-313.341
HH PGB	124.987	87.148	37.839	123.827	36.679
Overige kosten	118.846	159.845	-40.999	125.939	-33.906
Eigen bijdrage	-350.000	-198.746	-151.254	-297.500	-98.754
Totaal	4.434.665	4.770.163	-335.498	4.360.841	-409.322

De toename in het aantal indicaties zien we terug in de financiën. De uitgaven zorg in natura zijn hoger dan de in de najaarsnota bijgestelde begroting (gebaseerd op de uitgaven 2020 + 3%). De hoger dan begrote overige kosten worden veroorzaakt door uitgaven aan coronacompensatie. Dit betreft niet gerealiseerde omzet. De eigen bijdrage blijft achter bij de begroting.
Het aandeel PGB neemt zoals verwacht iets af.

Wmo Begeleiding

Rubrieken	Begroot 2021	jaarrekening 2021	Afwijking t.o.v. begroting 2021	Jaarrekening 2020	Afwijking t.o.v. JR 2020
Wmo BEG ZIN	2.816.673	2.515.390	301.283	2.583.586	68.195
PGB BEG	652.961	434.212	218.749	633.943	199.731
Overige kosten	449.094	460.465	-11.371	365.353	-95.112
Totaal	3.918.728	3.410.066	508.662	3.582.881	172.814
Wmo Beschermd wonen	0	-705.257	705.257		

De uitgaven zorg in natura lijken – gelijk het aantal indicaties – te stabiliseren. In de najaarsnota 2021 is op basis van de eerste 2 kwartalen van 2021 nog rekening gehouden met een stijging van 3% en is een bedrag van € 155.000 uit het corona compensatiepakket toegevoegd aan het budget. Ook hier neemt het aantal pgb's af. De overige uitgaven zijn licht overschreden. Dit betreft onder meer de bijdrage aan het samenwerkingsverband NMD en het mantelzorgcompliment. In de bijdrage aan de NMD zit nog een onzekerheid over de berekening van de bijdrage van de gemeenten aan het innovatiebudget. Hierover

komt in de loop van 2022 naar verwachting meer duidelijkheid. De uitgaven aan mantelzorgcomplimenten is de afgelopen jaren gestegen van aanvankelijk € 50.000 naar € 80.000 nu. Op dit niveau lijkt het te stabiliseren.

Wmo Voorzieningen

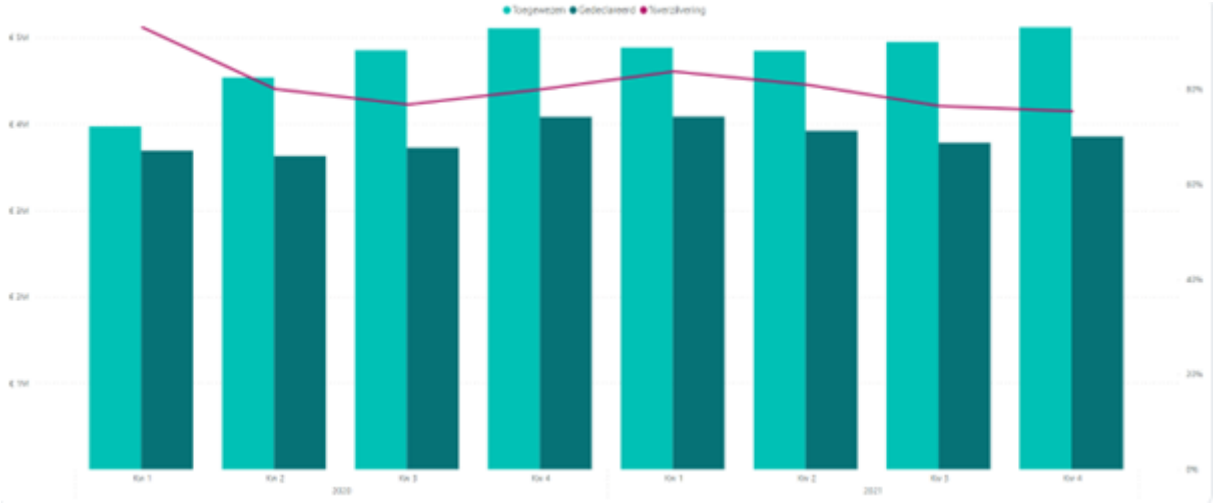
Rubrieken	Begroot 2021	Jaarrekening 2021	Afwijking t.o.v. begroting 2021	Jaarrekening 2020	Afwijking t.o.v. JR 2020
Uitkering woonvoorzieningen	260.000	372.629	-112.629	221.441	-151.188
uitkering vervoersvoorziening	369.698	248.573	121.125	445.432	196.859
uitkering hulpmiddelen	450.000	577.953	-127.953	392.912	-185.041
Overige kosten	17.895	152.190	-134.295	26.239	-125.951
Totaal	1.097.593	1.351.345	-253.752	1.086.024	-265.321

De uitgaven aan Wmo voorzieningen zijn in 2021 behoorlijk gestegen. Ondanks de bijstelling van de begroting in de najaarsnota is er – met uitzondering van de vervoersvoorzieningen - sprake van een overschrijding van de begrote budgetten. In 2021 is een bedrag van € 116.750 betaald aan coronacompensatie voor voornamelijk vervoersvoorzieningen (niet verreden ritten op basis van peiljaar 2019). Dit verklaart de overschrijding van het budget aan overige kosten.

Jeugd

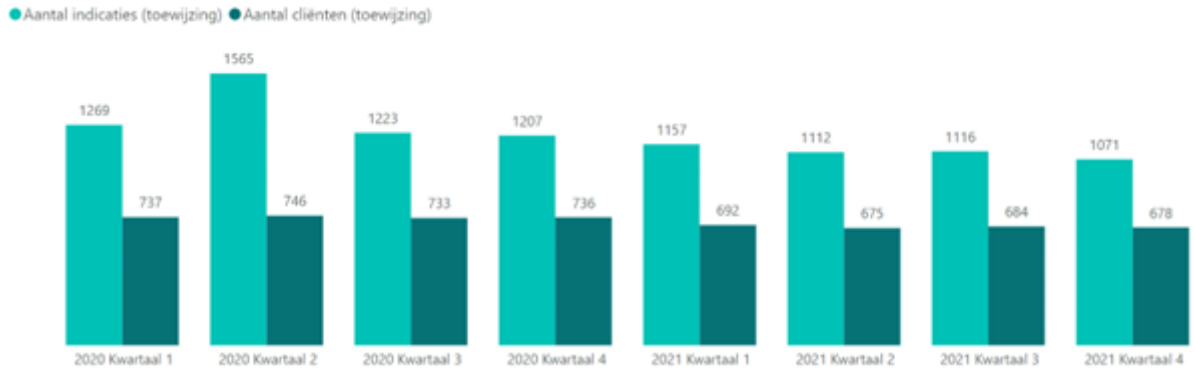
In onderstaande tabellen en grafieken staan de uitgaven en het verzilveringspercentage op basis van aantal geïndiceerde (beschikte) voorzieningen opgenomen, gevolgd door een toelichting.

Verzilvering Jeugd (zorg in natura)

Jaar, Kwartaal	Toegewezen	Gedeclareerd	%verzilvering
2020, Kw 1	€ 3.972.232	€ 3.693.044	93%
2020, Kw 2	€ 4.540.123	€ 3.630.714	80%
2020, Kw 3	€ 4.856.436	€ 3.725.642	77%
2020, Kw 4	€ 5.111.279	€ 4.083.991	80%
2021, Kw 1	€ 4.886.414	€ 4.087.191	84%
2021, Kw 2	€ 4.849.314	€ 3.922.441	81%
2021, Kw 3	€ 4.952.437	€ 3.783.279	76%
2021, Kw 4	€ 5.122.162	€ 3.857.226	75%

Aantallen unieke cliënten jeugd en het aantal afgegeven indicaties

Op het gebied van Jeugd zien we een lichte afname van het aantal cliënten ten opzichte van 2020. De mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- De invoering van de wet wijziging woonplaatsbeginsel Jeugdwet. Door deze wetswijziging is de woonplaats van een aantal jeugdigen met indicatie gewijzigd. Hierdoor zijn er in Midden-Drenthe meer jeugdigen verhuisd uit onze gemeente naar een andere gemeente dan vice versa.
- Ook de invloed van het voeren van preventieve gesprekken door het CJG en de POH Jeugd hebben naar wij denken een verminderend effect op het aantal jeugdigen met indicaties.
- Een aanvullende verklaring is mogelijk de beperking in het totaalaanbod in de jeugdhulp door krapte op de arbeidsmarkt en het aanbod van bepaalde producten waar landelijk een beperking in is te zien (bijvoorbeeld de jeugd GGZ).
- De stijging in kosten is vooral gelegen in het feit dat we als gemeente conform de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) reële tarieven betalen aan zorgaanbieders waardoor het tarief in 2021 gestegen is ten opzichte van 2020.

Financiën jeugd

Rubrieken	Begroot 2021	Jaarrekening 2021	Afwijking t.o.v. begroting 2021	Jaarrekening 2020	Afwijking t.o.v. JR 2020
Jeugd ZIN	8.826.070	8.510.124	315.946	8.569.000	58.876
PGB	437.412	405.001	32.412	434.731	29.730
Overige kosten	973.460	760.877	212.582	873.128	112.250
Totale kosten prognose	**10.236.942**	**9.676.002**	**560.940**	**9.876.858**	**200.856**

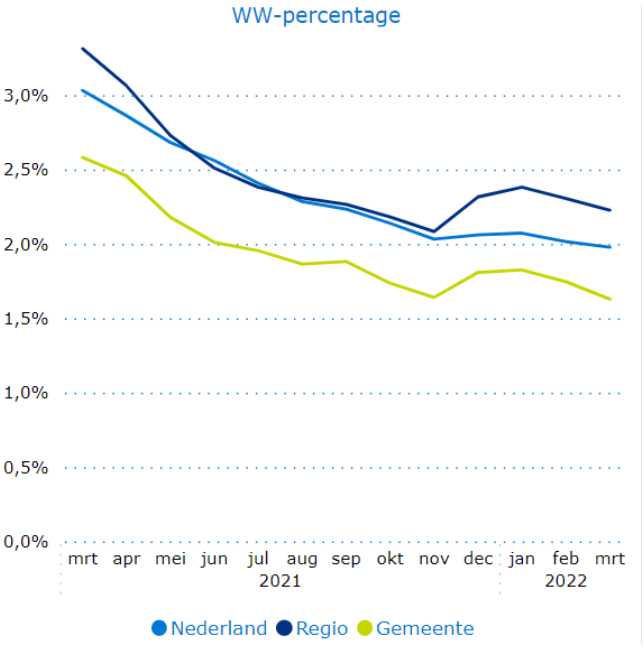
In lijn met de hierboven geschetste ontwikkelingen in 2021 wijken de uitgaven zorg in natura in 2021 positief af ten opzichte van de bijgestelde begroting en vallen deze zelfs iets lager uit dan de uitgaven in 2020. Op het moment van de bijstelling van de begroting – gebaseerd op het jaar 2020 en de eerste twee kwartalen in 2021 – was het effect van deze ontwikkelingen nog niet in beeld. In Q4 van 2020 en Q1 van 2021 was nog sprake van een toename in het aantal toewijzingen en declaraties.
Net als bij de Wmo is ook bij de jeugd sprake van een lichte afname van het aantal PGB's.
Het positieve resultaat op de overige kosten wordt veroorzaakt door het saldo van diverse kleinere posten. De uitgaven binnen het CJG vallen per saldo € 50.000 lager uit. Daarnaast is sprake van voordeel door het vrijvallen van een transitorische (balans)post (nog te betalen 2020) ter hoogte van € 85.000.

Participatiewet

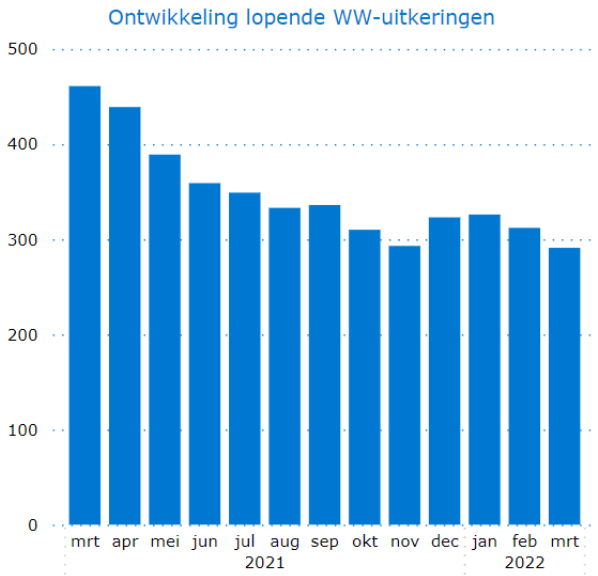
Inleiding en arbeidsmarkt

Net als in het derde kwartaal, kenmerkt het vierde kwartaal van 2021 zich door een daling in het werkloosheidspercentage, met een lichte stijging in december. Het werkloosheidspercentage is de werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking.

Als je kijkt naar het landelijke, regionale en Midden-Drentse werkloosheidspercentage zie je een zelfde soort trend in afname van de werkloosheid. Wat daarbij opvalt is dat de werkloosheid in Midden-Drenthe lager is landelijk/regionaal.

Figuur 1: WW-percentage landelijk, regionaal en gemeente Midden-Drenthe. Bron: Dashboard WW-uitkeringen (werk.nl)

Figuur 2: Ontwikkeling lopende WW uitkeringen gemeente Midden-Drenthe. Bron: Dashboard WW-uitkeringen (werk.nl)

De volgende ontwikkelingen hebben plaatsgevonden in 2021:

Ontwikkelingen

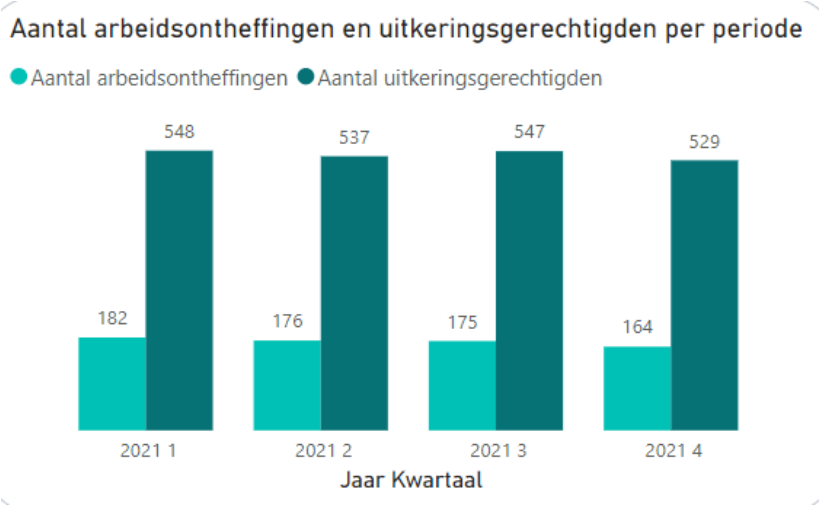
- 2021 stond wederom in het teken van een wereldwijde coronacrisis. In 2021 zagen we, tegen alle verwachtingen in, een daling van het aantal bijstandsgerechtigden.
- De regering heeft extra middelen beschikbaar gesteld om de arbeidsmarkt (vanwege de coronacrisis) vitaal te houden. Eind 2021 is het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) operationeel geworden: een samenwerking tussen de noordelijke arbeidsmarktregio's. Deze middelen en inzet zijn bedoeld om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden, maar worden breder ingezet om tegelijkertijd ook een uitdaging aan te pakken die al langer bestaat: de mismatch tussen werkzoekenden en vacatures.
- In 2021 is een start gemaakt met de aanpak gericht op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid: er is een plan opgesteld waarbij de inzet vooral gericht is op het intensiveren van wat we al doen voor onze jongeren.
- In de tweede helft van 2021 is de nieuwe re-integratienota 'Re-integratie werkt voor iedereen 2021 - 2026' vastgesteld. Het eerdere re-integratiebeleid is aangepast naar landelijke en regionale ontwikkelingen.
- In 2021 hebben we, middels het actieplan 'Versterking integratie en participatie statushouders' en een project extra ingezet op de ondersteuning van (vrouwelijke) statushouders.
- 2021 hebben we gebruikt om ons voor te bereiden op de nieuwe inburgeringswet die op 1 januari 2022 in werking is getreden.
- De pilot 'Zinvol participeren bij Stark' is gestart in de tweede helft van 2021 en loopt tot 1 september 2022. De raad is per brief geïnformeerd over de eerste positieve terugkoppelingen.
- Corona heeft een grote impact op jongeren. Met name op het gebied van werk en ontwikkeling. Het afgelopen jaar hebben we extra aandacht besteed aan deze groep, onder andere door het 'Actieplan versterking positie Midden-Drentse jongeren tijdens en na corona' én is er – in het kader van voorkomen van jeugdwerkloosheid – een actieplan voor jongeren opgesteld.
-

6.2. Monitor Participatiewet (aantal uitkeringsgerechtigden)

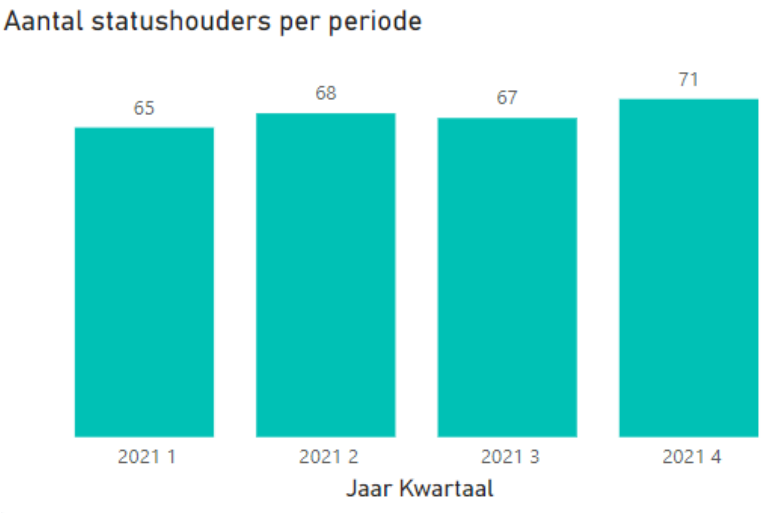
In onderstaande tabel is het aantal actieve uitkeringsgerechtigden per kwartaal in 2021 weergegeven. Het gaat hier om de bijstandsgerechtigden (regulier, IOAW en IOAZ) én de mensen vanuit Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) en duurzaam verblijf die een zak- en kleedgeld uitkering van onze gemeente ontvangen. De inwoners die zak- en kleedgeld ontvangen hebben geen re-integratieverplichting, maar tellen wel mee in het aantal uitkeringen.

Kwartaal	Bijstand	Duurzaam	VNN	IOAW	IOAZ
1	531	45	42	48	10
2	459	41	37	45	9
3	470	40	37	37	9
4	458	39	32	39	8

Het algemene beeld is dat we in het vierde kwartaal van 2021 (opnieuw) een daling van het aantal uitkeringsgerechtigden zien.

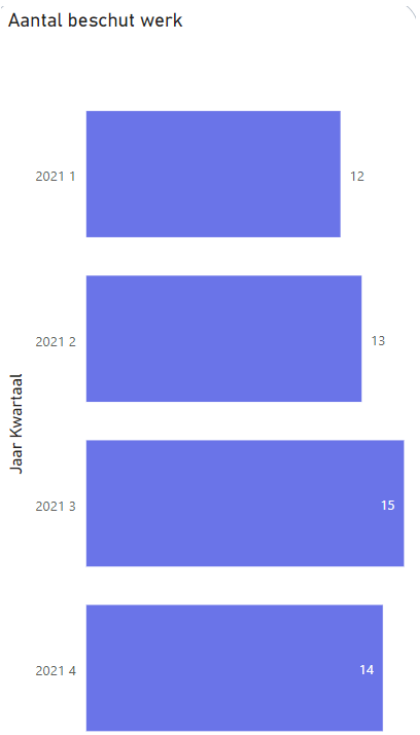
Deze tabel is exclusief uitkeringsgerechtigden onder de IOAZ en IOAW.
In de grafiek wordt het aantal arbeidsontheffingen getoond ten opzichte van het aantal uitkeringsgerechtigden. Hierdoor ontstaat een overzicht van het aantal bemiddelbare inwoners in de totale caseload richting (vrijwilligers) werk. De inwoners die een ontheffing van de arbeidsplicht hebben, worden minimaal één keer per jaar gesproken door een consulent werk. Deze consulent werk beoordeelt (eventueel samen met het UWV) of de arbeidsontheffing omgezet wordt in een arbeidsverplichting of dat er wederom een ontheffing volgt.

In bovenstaande grafiek is het aantal statushouders weergegeven. Deze statushouders ontvangen een uitkering van de gemeente Midden-Drenthe en vallen daarmee ook onder de uitkeringsgerechtigden die zijn weergegeven in grafiek met actieve uitkeringsgerechtigden.

We zien een lichte stijging in het aantal statushouders. Zoals in de derde kwartaalrapportage aangegeven is de druk op de asielzoekerscentra groot en heeft het Ministerie gemeenten opgeroepen om de gekoppelde statushouders zo snel mogelijk in de gemeente te huisvesten. Dit maakt dat we in het vierde kwartaal een lichte stijging zien in de doelgroep statushouders. Naar verwachting blijft deze doelgroep de komende maanden stijgen.

In onderstaande grafiek worden de aantallen beschut werk in Midden-Drenthe weergegeven.

Van de 14 mensen die werkzaam zijn op basis van een indicatie beschut werk op grond van de Participatiewet zijn er 12 binnen Stark en 2 buiten Stark (i-Werk) geplaatst.

6.3 Financiën re-integratie

Rubrieken	Begroot 2021	jaarrekening 2021	Afwijking t.o.v. begroting 2021	Jaarrekening 2020	Afwijking t.o.v. JR 2020
P-wet Stark	372.294	175.790	196.504	102.015	-73.775
P-wet re-integratie	648.939	504.486	144.453	671.505	167.020
Totaal	1.021.233	680.276	340.957	773.520	93.245

De GR Stark heeft ondanks corona een goed jaar gedraaid. Daarnaast is er in 2021 sprake van een aantal incidentele voordelen (ontvangen UWV uitkering, verkoopresultaat pand en niet volledig bestede coronacompensatie) in 2021. Uitgaande van de maximale gemeentelijke bijdrage in het exploitatietekort van € 2 miljoen, is in 2021 sprake van een positief resultaat binnen de GR Stark van € 1.6 miljoen. Hiervan wordt – op voorstel van het bestuur van de GR - een bedrag van € 1,1 miljoen toegevoegd aan de bestemmingsreserve ten behoeve van de nieuwbouw (€ 401.000) en de algemene bestemmingsreserve (€ 699.000) in verband met toekomstige onttrekkingen om de gemeentelijke bijdrage niet te verhogen
Het restantbedrag van € 0,5 miljoen vloeit terug naar de gemeenten. Voor Midden-Drenthe is dit een bedrag van € 79.149. Via een bestemmingsvoorstel in de gemeentelijke jaarrekening willen we dit bedrag bestemmen voor extra ondersteuning aan bijstandsgerechtigden bij Stark. Het overige voordeel vloeit voort uit een – achteraf bezien – te hoge raming van het budget. Bij het opstellen van de beleidsbegroting 2021 was sprake van een gemeentelijke bijdrage aan de GR Stark van ruim € 350.000. Het voordeel op re-integratie betreft het saldo van diverse voor- en nadelen op re-integratie kosten. Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door lager dan begrote uitgaven aan maatwerktrajecten, opleiding en trajecten bij Stark.

Jaarrekening

Van begroting naar jaarrekening

Het doel van de jaarrekening is het getrouw weergeven van de feiten en cijfers uit het begrotingsjaar 2021 en een analyse daarvan. Na de vaststelling van de begroting 2021 op 12 november 2020 is in het begrotingsjaar twee keer gerapporteerd over de begrotingsuitvoering door een voor- en een najaarsnota. Door begrotingswijzigingen zijn toen de budgetten geactualiseerd.
Mutaties buiten de voor- en najaarsnota om zijn afzonderlijk voorgelegd.

Resultaat jaarrekening

Voorjaarsnota

Het saldo van de voorjaarsnota was € 403.439 nadelig. De belangrijkste voor- en nadelen waren:

Voordelen	bedrag structureel	bedrag incidenteel
Bijstelling budgetten sociale activiteiten	16.864	26.943
Actualiseren van budgetten		
Herschikken budgetten MFA Smilde, MFA Bovensmilde en de Elzenlaan.	7.195	
Paasvuren		18.000
Mutaties gemeentefonds		981.573
Baten OZB eigenaar niet-woningen	75.000	
Kleine mutaties	5.024	
totaal voordelen	104.083	1.026.516
Nadelen	**bedrag structureel**	**bedrag incidenteel**
Bijstelling budgetten voor het bestuur en ondersteuning raad en raadscommissies	4.448	21000
Mutaties gemeentefonds	361.239	
Budget aanpassingen en actuele indexeringen	55.778	
Ontvangen corona compensatie 2021		981.573
Voorziening in vacatures	30.000	30.000
Extra werkzaamheden voor no-cure-no-pay ingediende WOZ-bezwaren.		50.000
totaal nadelen	451.465	1.082.573
Saldo	-347.382	-56.057
Totaal negatief resultaat	**-403.439**	

Najaarsnota

De najaarsnota leidt tot een positief resultaat van € 55.970. De belangrijkste voor- en nadelen waren:

Voordelen	Bedrag
Netto hogere ontvangsten gemeentefonds	697.300
Hogere leges omgevingsvergunning	587.000
Effect lagere aantallen bijstandsuitkeringen	186.498
Ontvangen corona compensatie 2020 voor de exploitatie van de zwembaden	177.287
Ontvangen opbrengst verkoop Pottendijk van het Recreatieschap	25.488
Terugontvangen bijdrage 2020 Veiligheids Regio Drenthe	21.816
Lagere salariskosten	240.000
Lagere advies- en begeleidingskosten duurzaamheid	38.186
Totaal voordelen	**1.973.575**
Nadelen	**Bedrag**
Hogere uitgaven SD niet gedekt door ontvangsten gemeentefonds	1.338.457
Hogere verwachte kosten gladheidsbestrijding	36.000
Hogere uitvoeringskosten woonwagenzaken	96.000
Administratieve correctie sloop geluidswal Spier	55.000
Lagere ontvangen dividenden BNG en Enexis	127.332
Hogere uitvoeringskosten omgevingsvergunning	259.500
Saldo kleine mutaties	5.316
Totaal nadelen	**1.917.605**
Saldo Voordelig	55.970

Overheveling

In de raadsvergadering van 16 december 2021 is besloten om een deel van de in de begroting 2021 specifiek beschikbaar gestelde middelen over te hevelen naar 2022. De reden hiervoor was dat de beoogde prestaties niet in 2021 konden worden afgerond of opgestart. Door de overheveling van deze budgetten naar 2022 kunnen de prestaties en/of activiteiten in 2022 direct vanaf 1 januari worden verricht. Het totaalbedrag van deze begrote budgetten bedroeg € 5.816.480.
Op basis van de rekeningcijfers bedroeg de werkelijke overheveling € 7.024.101.

September- en decembercirculaire

De financiële effecten voor het jaar 2021 uit de september- en decembercirculaire 2021 zijn verwerkt in de jaarrekening (Algemene uitkering). Voor sommige onderwerpen wordt de raad gevraagd dit budget door bestemming van het rekeningresultaat weer beschikbaar te stellen in 2022. Dit betreft de extra middelen die in 2021 zijn ontvangen voor: Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht, Inburgering, Corona steunpakket, Robuust rechtsbeschermingssysteem, Versterking ondersteuning wijkteams, Impuls integraal werken en
Systeemleren.

Resultaat

Het eindresultaat over 2021 uit de gewone bedrijfsvoering, inclusief de werkelijke overheveling, bedraagt € 5.050.823.
Voor details wordt verwezen naar de toelichting bij het overzicht van baten en lasten.

Overzicht van baten en lasten

Programma	Begroting 2021 primitief			Begroting 2021 incl. wijz.			Rekening 2021			Verschil Begroot
Bedragen x € 1.000	baten	lasten	saldo	baten	lasten	Saldo	baten	lasten	saldo	Werkelijk
Bestuur en ondersteuning	487	2.400	1.913	664	2.277	1.612	1.015	2.982	1.967	-355
Veiligheid	13	2.345	2.332	28	2.367	2.338	11	2.253	2.242	97
Verkeer, vervoer en waterstaat	129	5.607	5.478	144	5.606	5.462	314	5.481	5.167	295
Economie	1.428	924	-504	1.428	1.022	-406	1.759	1.091	-668	262
Onderwijs	143	3.462	3.320	143	3.349	3.206	335	3.120	2.785	421
Sport, cultuur en recreatie	725	7.224	6.499	994	7.703	6.708	980	7.135	6.155	553
Sociaal domein	7.945	34.865	26.920	9.255	38.808	29.553	8.780	36.343	27.563	1.990
Volksgezondheid en milieu	7.638	9.148	1.510	7.858	9.625	1.767	9.138	11.462	2.325	-557
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.295	4.897	1.602	3.950	5.157	1.206	5.580	5.385	-195	1.401
Algemene dekkingsmiddelen	60.909	512	-60.372	63.218	561	-62.658	64.159	419	-63.740	1.083
Overhead	98	10.040	9.942	98	11.067	10.969	158	11.742	11.584	-614
Onvoorzien	0	25	25	0	20	20	0	0	0	20
Vennootschapsbelasting			0			0			0	0
afrondingen			0			0				0
Saldo van baten en lasten	**82.810**	**81.450**	**-1.360**	**87.780**	**87.560**	**-220**	**92.228**	**87.413**	**-4.815**	**4.595**
Mutaties reserves	**1.709**	**3.068**	**1.360**	**16.241**	**16.461**	**220**	**16.687**	**16.451**	**-236**	**456**
Resultaat	**84.518**	**84.518**	**0**	**104.022**	**104.022**	**0**	**108.915**	**103.864**	**-5.051**	**5.051**

Programma	Taakveld	Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Bestuur en ondersteuning	Overige baten en lasten	Diverse eenmalige activiteiten, zoals afkoopsom overname belang VAM Mera in Wijster	227	
Bestuur en ondersteuning	Bestuur	Actualisering voorziening pensioen bestuur	171	
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Resultaat op de totale salarissen en inhuur	222	
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Bedrijfsvoeringsbudgetten.	228	
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Abonnementen en contributies		37
Bestuur en ondersteuning	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Netto effect gemeentefonds, inclusief bedragen die nog bestemd moeten worden.	686	
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Automatiseringskosten	134	
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Kosten juridische ondersteuning		56
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Brandstof en olie		36
Bestuur en ondersteuning	Overhead	Effect meer thuiswerken	100	
Bestuur en ondersteuning	Bestuur	Raad en raadscommissies inclusief ondersteuning	39	
Onderwijs en Jeugd	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Gemeentelijke onderwijskansenbeleid		65
Onderwijs en Jeugd	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Leerplicht	26	
Sport, cultuur en recreatie	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Culturele activiteiten	63	
Sport, cultuur en recreatie	Musea	Monumentenbeleid	74	
Sociaal domein	Inkomensregelingen	WWB levensonderhoud, minimabeleid en schuldhulpverlening	116	
Sociaal domein	Samenkracht en burgerparticipatie	Nieuwkomers	52	
Sociaal domein	Samenkracht en burgerparticipatie	Klein dorpenbeleid	36	
Sociaal domein	Diversen	Sociaal domein	1.527	
Volksgezond en milieu	Afval en Riolering	Exploitatie effect riolering en afval. Betreft BCF en hogere toerekening uren en overhead	223	
Diversen	Diversen	Kapitaallasten		318
Diversen	Diversen	Effecten beperkte opening van gemeentelijke accommodaties	50	

Programma	Taakveld	Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Diversen	Diversen	Resultaat bouwgrondexploitaties	572	
Diversen	Diversen	Waterschapslasten	30	
Diversen	Diversen	Diverse belastingopbrengsten	129	
Diversen	Diversen	Leges opbrengsten	714	
Diversen	Diversen	Gemeenschappelijke regelingen		80
Diversen	Diversen	Ontvangen SPUK bijdrage 2020 en 2021	208	
Diversen	Diversen	Saldo van de overige kleine mutaties.	16	
		Totaal	**5.643**	**592**
		Saldo rekening 2021	**5.051**	

Onderstaand wordt een korte toelichting gegeven van de hierboven genoemde oorzaken van het gerealiseerde resultaat over 2021. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de programma's.

Voordeel taakveld Overige baten en lasten van € 227.000
Het voordeel op het taakveld overige baten en lasten werd voor het grootste gedeelte verklaard door het niet volledig besteden van de post onvoorzien van € 19.500, geboekte bijdragen van derden of aan derden zoals ambtelijke uren zonnepark van € 57.000 en overige gronden en gebouwen zoals de afkoopsom overname belang VAM Mera in Wijster totaal voordeel € 130.000.

Voordeel taakveld Beheer actualisering voorziening pensioen bestuur van € 171.000
Ten gevolge van omstandigheden kan een gedeelte van de voorzieningen vrijvallen.

Voordeel taakveld Overhead resultaat salarissen en inhuur van € 222.000
Dit is een optelling van diverse oorzaken. Door krapte op de arbeidsmarkt konden vacatures niet snel worden ingevuld of worden ingehuurd.

Voordeel taakveld Overhead bedrijfsvoeringsbudgetten van € 228.000
Dit betreft diverse posten die tengevolge van de coronaperikelen niet volledig zijn besteed in 2021. Bijvoorbeeld het volgen van studie of cursussen, het beschikking hebben stageplekken en de voorziening in vacatures.

Nadeel taakveld Overhead abonnementen en contributies van € 37.000
De bezuinigingstaakstelling op de abonnementen kon in de praktijk niet gerealiseerd worden. Hierdoor ontstond er een tekort op dit onderdeel.

Voordeel taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds van € 686.000
Het betrof de effecten van de september- en decembercirculaire.
Het betreft het netto effect gemeentefonds, inclusief bedragen die nog bestemd moeten worden.

Voordeel taakveld Overhead onderdeel Automatiseringskosten van € 134.000
Door vertraging konden diverse projecten nog niet volledig worden gerealiseerd. Dit restant bedrag is betrokken bij de definitieve overheveling van 2021 naar 2022.

Nadeel taakveld Overhead onderdeel kosten juridische ondersteuning van € 56.000
In de loop van 2021 hebben diverse jurdische procedures geleid tot een schadevergoeding.

Nadeel taakveld Overhead onderdeel kosten brandstof en olie van € 36.000
De prijzen van de brandstof en olie gingen in de 2e helft van 2021 al omhoog. Hierdoor waren de begrote budgetten niet meer toereikend.

Voordeel taakveld Overhead onderdelen Facilitair en overige bijkomende personeelskosten van € 100.000
Door het thuiswerken waren er minder goederen ingekocht, voordeel circa € 65.000, lagere kopieerkosten, voordeel € 14.000, lagere kosten onderhoudscontract telefooncentrale, voordeel € 6.000, minder uitbetaald aan reis- en verblijfkosten, voordeel € 66.000 en er was minder geld uitgegeven aan de bedrijfshulpverlening, voordeel € 19.000. Hiertegenover stonden lagere opbrengsten catering van € 26.000, hogere uitvoeringskosten arbobeleid van € 26.00 en hogere kosten mobiele telefonie van € 18.000.

Voordeel taakveld Bestuur onderdeel Raad en raadscommissies inclusief ondersteuning van € 39.000.
Er waren in 2021 geen extra kosten voor streaming van de raadsvergaderingen. Dit levert een voordeel van € 25.000 op. De bestedingen van de Rekenkamercommissie vielen ook bijna € 14.000 lager uit.

Nadeel taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken onderdeel Gemeentelijke onderwijskansenbeleid van € 65.000.
In 2021 is € 241.000 meer betaald aan het integraal Kindcentrum. Hiertegenover stond een hogere rijksbijdrage van € 176.000.

Voordeel taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken onderdeel Leerplicht van € 26.000
Voor 2021 was de betaling aan de landelijke vereniging leerplichtambtenaren € 16.000 lager en was de ontvangen subsidie voor kwalificatiemiddelen RMC bijna € 10.000 hoger.

Voordeel taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie onderdeel Culturele activiteiten van € 63.000.
De afwikkeling van het project culturele gemeente viel in 2021 bijna € 45.000 lager uit. De verstrekte bijdragen aan diverse groeperingen waren bij elkaar circa € 10.000 lager dan begroot. Ook werd een hogere provinciale subsidie van netto € 9.000 voor culturele activiteiten.

Voordeel taakveld Musea onderdeel Monumentenbeleid € 74.000
De ontvangen bijdrage via de meicirculaire voor de kerkenvisie van € 50.000 was in 2021 niet besteed. Hiernaast werd € 11.000 ontvangen van de stichting Nationaal Restauratiefonds en viel € 13.000 vrij van het gereserveerde bedrag voor afwikkeling subsidie Villa Maria.

Voordeel taakveld Inkomensregelingen onderdeel WWB levensonderhoud, minimabeleid en schuldhulpverlening van € 116.000.
De kosten voor het levensonderhoud waren per saldo € 447.000 lager dan begroot. Ook de kosten van de schuldhulpverlening waren € 20.000. Hiertegenover stonden de hogere kosten, per saldo € 351.000, voor de uitvoering van het minimabeleid.

Voordeel taakveld Samenkracht en burgerparticipatie onderdeel Nieuwkomers van € 52.000.
De kosten statushouder waren € 53.000 hoger, de uitvoeringskosten inburgering waren € 118.000 lager, de subsidie van stichting Vluchtelingenwerk was bijna € 4.000 hoger en er was € 9.000 als huurderving vergoed.

Voordeel taakveld Samenkracht en burgerparticipatie onderdeel Klein dorpenbeleid van € 36.000.
Doordat in 2021 minder contacten waren was aan advisering dorpenbeleid € 16.000 en aan de uitvoering kleine projecten dorpenbeleid € 20.000 minder besteed.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel Sociaal Domein van € 1.527.000
Het resultaat binnen het sociaal domein (Wmo Huishoudelijke hulp, Wmo begeleiding, Jeugdzorg en re-integratie) bestaat uit een positief resultaat van afgerond € 820.000 op de eigen beleidsvoering en een bijdrage uit het positieve resultaat van centrumgemeente Assen op de uitvoering van Beschermd wonen.
In de paragraaf Transities staat een meer uitgebreide analyse opgenomen van dit resultaat.

Voordeel taakveld Afval en Riolering onderdeel exploitatie effect riolering en afval van € 223.000.
Dit wordt veroorzaakt door een hogere toerekening van het Btw compensatiefonds (BCF) ten gevolge van meer investeringen en een hogere toerekening van het aantal uren en overhead.

Nadeel diverse taakvelden onderdeel kapitaallasten van € 318.000
Dit betreft het saldo van diverse voor- en nadelen. De nadelen betreffen vooral de toerekening van lagere rente aan bouwgrond, hogere afschrijvingslasten, lagere opbrengsten rente langlopende leningen en lagere onderuitputting dan begroot. De voordelen betreffen hogere opbrengst inruil en lagere rentelasten kortlopende leningen.

Voordeel diverse taakvelden ten gevolge van de beperkte opening van gemeentelijke accommodaties van € 50.000
In 2021 kon niet gesport worden in de overdekte accommodaties en werd er tevens veel thuis gewerkt. Hierdoor kon bespaard worden op het energieverbruik, voordeel € 142.000, telefoonkosten, voordeel € 36.000 en schoonmaakkosten, voordeel € 64.000. Hiertegenover staan wel lagere huuropbrengsten van € 192.000.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel resultaat bouwgrondexploitatie van € 572.000.
Door de verplichte winstneming, afsluiten van een viertal plannen en de bijdrage vanuit het plan Nagtegael ontstaat er een positief resultaat op de bouwgrond.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel waterschapslasten van € 30.000.
Over elke gemeentelijke bezit, woningen en grond, moest waterschapslasten betaald worden. Voor woningen ging het om een percentage van de waarde van het pand en voor de gronden ging het om een bedrag per ha. Hierbij werd onderscheid gemaakt in wegen en natuurgebied Door verkopen en het anders inrichten van gebieden waren de werkelijk te betalen waterschapslasten lager dan begroot.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel diverse belastingopbrengsten van € 129.000
De werkelijke opbrengsten van de OZB waren € 64.000 hoger en van de forenzen/toeristenbelasting zelfs € 65.000 hoger.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel leges opbrengsten van € 714.000
De belangrijkste hogere leges onderdelen waren begraafrechten € 45.000, leges omgevingsvergunningen € 619.000, kabels en leidingen € 54.000. Per saldo waren de overige leges € 4.000 lager.

Nadeel diverse taakvelden onderdeel gemeenschappelijke regelingen van € 80.000.
De bijdrage aan de RUD was € 169.000 hoger dan begroot. Hiertegenover stonden lagere bijdragen aan de GGD van € 69.000 en de VRD van € 20.000.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel ontvangen SPUK bijdrage 2020 en 2021 van € 208.000.
Het voordeel op de Spuk (Specifieke uitkering sport)-bijdrage exploitatie wordt vooral veroorzaakt door een directe hogere specifieke uitkering.

Voordeel diverse taakvelden onderdeel saldo van de overige kleine mutaties van € 16.000.
Dit is het saldo van diverse overige budgetten waarvan de afwijkingen kleiner zijn dan € 25.000.

Toelichting op de programmarekening

Op grond van artikel 28 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten bevat de toelichting op het overzicht van baten en lasten onder andere:

- Een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijzigingen en het overzicht van baten en lasten op de volgende onderdelen:
    - de lasten en baten per programma;
    - de algemene dekkingsmiddelen;
    - het resultaat voor bestemming;
    - de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
    - het resultaat na bestemming.

Hierna staat dit per programma nader uitgewerkt.

Voorafgaand aan deze toelichting is in onderstaande 2 tabellen een analyse opgenomen met de kwalificatie van de overschrijding op basis van de in de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV opgenomen soorten begrotingsoverschrijdingen:

Begrotingsafwijking		Onrechtmatig maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
a)	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
b)	Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
c)	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
d)	Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	

e)	Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
f)	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. • geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar • geconstateerd na verantwoordingsjaar	 X	 X
f)	Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. • jaar van investeren • afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	 X	 X

Overzicht rechtmatigheidsanalyse 2021

Programma	Actuele begroting	Rekening	Saldo over (-) en onder schrijding	Soort begrotings-afwijking	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > € 100 duizend
(* € 1.000)	**lasten**	**lasten**			
Programma Bestuur en ondersteuning	30.386	31.527	-1.141	C	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. Zie toelichting per taakveld hieronder.
Bestuur en ondersteuning/ taakveld ondersteuning organisatie	11.067	11.742	-675	C	Er is naast enkele kleinere voordelen (o.a. € 53K bestuursondersteuning) sprake van hogere werkelijke overheadlasten door voornamelijk hogere inhuur derden (€ 838K).

Programma	Actuele begroting	Rekening	Saldo over (-) en onder schrijding	Soort begrotings-afwijking	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > € 100 duizend
					Het resultaat op salarissen inclusief inhuur derden is ruim € 200K positief.
Bestuur en ondersteuning / taakveld Overige baten en lasten.	-781	13	794	C	Zie toelichting programma Bestuur en ondersteuning Betreft voornamelijk ontvangen bijdrage SPUK IJsbanen en zwembaden ter hoogte van € 242.500.
Programma Economie	1.022	1.246	-224	C	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. Zie toelichting per taakveld onder programma Economie.
Programma Sociaal domein	36.344	38.808	2.464		Binnen het programma sociaal domein is per saldo sprake van een onderschrijding van de lasten.
Sociaal domein / taakveld taakveld Maatwerk-voorzieningen	1.450	1.671	-221	C	Zie toelichting programma Sociaal domein.
Sociaal domein / taakveld Maatwerk-dienstverlening 18+	9.605	8.549	1.056	C	Zie toelichting programma Sociaal domein.
Sociaal domein / taakveld Maatwerk-dienstverlening 18-	10.063	9.556	507	C	Zie toelichting programma Sociaal domein.
Programma Volksgezondheid en milieu	9.625	11.109	-1.484	C/D	Betreft overschrijding welke deels wordt gecompenseerd door opbrengsten (heffingen) en deels verklaard worden vanuit open einde-regelingen.

Programma	Actuele begroting	Rekening	Saldo over (-) en onder schrijding	Soort begrotings-afwijking	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > € 100 duizend
Volksgezondheid en milieu / taakveld Milieubeheer	1.739	1.893	-154	D	Betreft voornamelijk hogere bijdrage aan de RUD (€ 140.000) voor aanvullende diensten (advisering). Dit is (pas) bekend bij het opmaken van de jaarrekening.
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.157	5.385	-228	C	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing – taakveld Wonen en bouwen	595	-276	871	C	De baten leges omgevingsvergunning zijn in de Najaarsnota bijgesteld (€ 587.000), maar de werkelijke ontvangsten zijn desondanks ruim € 600.000 hoger.
Mutaties reserves	220	116	104	C	Zie toelichting programma bestuur en ondersteuning onder taakveld reserves.

Programma Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Bestuur	1.812	0	1.849	0	1.799	43	93
Burgerzaken	1.032	377	1.020	377	974	399	68
Beheer overige gebouwen en gronden	90	95	190	95	197	194	91
Ondersteuning organisatie	10.040	98	11.067	98	11.742	158	-614
Treasury	-53	864	-37	753	400	918	-272
OZB woningen	416	3.730	443	3.808	-33	3.828	496
OZB niet-woningen	174	2.703	174	2.700	52	2.753	175
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	53.612	0	55.957	-	56.661	704
Overige baten en lasten	-533	15	-781	192	13	379	-607
Mutaties reserves	3.068	1.709	16.461	16.241	16.451	16.687	456
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	-	-	0
Totaal lasten/baten	**16.045**	**63.202**	**30.386**	**80.222**	**31.594**	**82.019**	**589**

Toelichting:

Het voordeel van € 589.000 in dit programma wordt per saldo verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld bestuur van € 93.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Hogere baten door de vrijval van een bestuurdersvoorziening (€ 43.000).
    - Hogere baten van € 128.000 een voordeel op het saldo van een vrijval en een dotatie aan de APPA voorziening.
    - Hogere overige lasten van € 80.000. Dit is het saldo van een voordeel op diverse kleinere afwijkingen op functionele uitgaven (€ 100.000) en hogere toerekening van uitgaven vanaf de kostenplaatsen (€ 180.000). Binnen de functionele uitgaven vallen de lagere vergaderkosten van de raad (€ 25.000) en lagere kosten van de rekenkamercommissie (€ 13.260) op. Daarnaast is sprake van hogere salarislasten bij zowel de raad (€ 13.245) als bij het college (€ 10.685).
- Het voordeel op het taakveld burgerzaken van € 68.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Per saldo € 22.000 hoger baten uit diverse leges. De grotere afwijkingen zitten in hogere leges voor naturalisatieverzoeken (€ 30.000), rijbewijzen (€ 9.000) en paspoorten (€ 12.750) en lagere leges voor identiteitskaarten (€ 17.000) en verklaringen omtrent gedrag (€ 16.650).
    - Hier tegenover staan per saldo hoger dan begrote uitgaven aan het rijk (€ 18.255).
    - De uitgaven voor verkiezingen waren in 2021 afgerond € 23.000 hoger dan begroot.
    - De toerekening van de kostenplaatsen was € 68.000 lager dan begroot.
- Het voordeel op het taakveld Beheer overige gebouwen en gronden van € 91.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Hogere baten van € 31.000 door meer grondverkopen via verspreide gronden.

- De kosten om het perceel Karspelstraat in te richten vielen lager uit dan begroot.

- Het nadeel op het taakveld Ondersteuning organisatie van € 614.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
  - Het negatieve saldo (€ 480.000) van lagere toerekening van diverse overheadkosten (voordeel € 660.000) en een verlaging van budgetten in verband met de overheveling (€ 1.140.000).
  - De proceskosten leverde een nadeel van € 60.000 op.
  - Het budget voor organisatieontwikkeling is niet volledig benut wat een voordeel van € 27.000 oplevert.
- Het nadeel op het taakveld Treasury van € 272.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
  - Er is per saldo een voordeel van € 35.000 op rentebaten in verband met verstrekte leningen (Breedband, energiecoöperatie Midden-Drenthe en zonnepark Leemdijk).
  - Hier tegenover staat een nadeel op afschrijvingen en rentelasten ter hoogte van € 305.000.
- Het voordeel op het taakvelden OZB woningen en OZB niet woningen van € 671.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
  - De werkelijke opbrengsten van de OZB woningen en niet woningen waren afgerond € 64.500 hoger dan begroot.
  - Voor het overige zitten de verschillen in de doorrekening van kosten.
- Het voordeel op het taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds van € 704.000.
  - Het betrof de effecten van de mei-, september- en decembercirculaire inclusief de corona compensatie en verrekeningen van voorgaande jaren. In afzonderlijke brieven is de raad over de effecten van de circulaires geïnformeerd.
- Het nadeel op het taakveld Overige baten en lasten bedraagt € 607.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
  - In 2021 is een bedrag van € 242.500 ontvangen aan coronacompensatie dat deels nog betrekking heeft op 2020. Dit bedrag was niet begroot.
  - Daarnaast is er een voordeel op coronacompensatie ter hoogte van € 210.000. Dit bedrag is ingezet op diverse taakvelden waar deze lasten niet waren begroot.
  - Van de post onvoorzien van € 25.000 is een bedrag van € 5.100 besteed voor de geurmonitor. Van dit bedrag resteert daardoor afgerond € 20.000.
  - Hieronder staan een aantal nadelen waaronder het vervallen van de stelpost onderuitputting van -/- € 678.000. De onderuitputting betreft het begrote voordeel in de kapitaallasten van de nog niet gerealiseerd investeringen. De werkelijke voordelen staan verspreid over alle taakvelden.
  - De gemeente kon ruim €144.000 minder BTW van de gemeenschappelijke regelingen declareren bij het BCF fonds.
- Per saldo € 456.000 hogere onttrekking aan of lagere dotaties aan de reserves. De mutaties reserves in dit programma bestaan uit:
  - De afwijkingen tussen de begrote en de werkelijke toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves om de werkelijke lasten of verschillen tussen lasten en baten van bijvoorbeeld afval, riolering, onderhoud en vervangingsinvesteringen te dekken. De

grootste mutaties zijn de hogere onttrekking ten behoeve van riolering en afvalstoffenheffing (totaal € 223.000) en vervangingsinvesteringen (€ 53.500) en een lagere onttrekking aan de reserves ten behoeve van onderhoud gebouwen (€ 120.000).

- De omzetting van de reserve egalisatie tarief afvalstoffenheffing naar een voorziening egalisatie tarief afvalstoffenheffing heeft geleid tot positieve mutatie in de reserves van € 353.000.

Programma Veiligheid

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Crisisbeheersing en Brandweer	1.990	0	1.999	15	1.944	0	39
Openbare orde en Veiligheid	354	13	368	13	309	11	57
Totaal lasten/baten	**2.345**	**13**	**2.367**	**28**	**2.253**	**11**	**97**

Toelichting:
Het voordeel van € 97.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld crisisbeheersing en brandweer bedraagt € 39.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Het saldo van de exploitatiekosten van de kazernes, inclusief kapitaallasten, is € 9.750 positief. De grootste afwijking zit in de schoonmaakkosten (+€ 8.400).
    - Naast een aantal kleinere verschillen is er sprake van een voordelig verschil op de deelname aan de gemeenschappelijke regelingen VRD en het Rode Kruis van in totaal € 23.500.

- Het voordeel op het taakveld openbare orde en veiligheid bedraagt € 57.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - De subsidie voor de stichting Welzijnswerk is ten onrechte voor een groot deel ten laste van het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie. Het nadeel op dat taakveld wordt gecompenseerd door een voordeel op dit taakveld (€ 23.000).
    - De overige uitgaven zijn afgerond € 13.000 lager dan begroot doordat de extra middelen voor de versterking van de gemeentelijke antidiscriminatievoorziening uit de meicirculaire 2021 dit jaar nog niet zijn ingezet.
    - Voor het overige is er sprake van kleinere verschillen en een lagere doorrekening van kostenplaatsen.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Verkeer, wegen en water	5.607	129	5.606	144	5.481	314	295
Totaal lasten/baten	**5.607**	**129**	**5.606**	**144**	**5.481**	**314**	**295**

Toelichting:
Het voordeel van dit programma/taakveld Verkeer, wegen en water bedraagt € 295.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:

- De waterschapslasten voor wegen waren € 26.000 lager dan begroot.
- Het saldo van kosten inclusief toe rekeningen en baten voor onderhoud bermen en wegbeplanting zijn € 31.000 hoger dan begroot. In 2021 is de bijdrage ontvangen van de provincie voor het project Verbeteren landbouwroutes: aanleg passeerhavens en graskeien 2019 van € 105.750 (afrekening voorgaande jaren). Deze bijdrage is toegevoegd aan de reserve kapitaallasten wegen en bruggen.
- Conform bestaand beleid is het voordelig saldo op openbare verlichting (€ 57.715) toegevoegd aan de reserve openbare verlichting.
- Van het onderhoudsbudget voor bruggen hoefde dit jaar € 31.000 niet te worden besteed.
- Aan de uitvoering van de kerntaken wegen , verkeer en water was € 82.000 minder besteed. Hiervan heeft bijna € 65.000 betrekking op lagere doorberekende kapitaallasten binnen de kerntaak water.

Programma Economie

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	191	191	191	191	341	466	125
Bedrijfsloket en -regelingen	196	63	206	63	152	58	49
Economische promotie	536	1.173	624	1.173	599	1.235	87
Totaal lasten/baten	**924**	**1.428**	**1.022**	**1.428**	**1.091**	**1.759**	**262**

Toelichting:
Het voordeel van € 262.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld fysieke bedrijfsinfrastructuur bedraagt € 125.000. Het betreft de volgende verschillen:
    - Ontvangen bijdrage voor overname belang VAM Mera Wijster van € 39.000.
    - Het afsluiten van de plannen van de bedrijventerreinen Leemdijk en Nieuw Balinge leveren netto een voordeel op van € 75.000.
    - Winstneming plan bedrijventerrein Dambroeken van € 22.000
- Het voordeel op het taakveld bedrijfsloket en -regelingen bedraagt € 49.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lager lasten van het bedrijvenloket (€ 46.000).
- Het voordeel op het taakveld economische promotie bedraagt € 87.000 wordt vooral veroorzaakt door hogere opbrengsten toeristenbelasting: € 30.000 en woonforenzenbelasting: € 35.000.

Programma Onderwijs

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Onderwijshuisvesting	1.898	49	1.885	49	1.516	53	374
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.564	94	1.464	94	1.604	281	47
Totaal lasten/baten	**3.462**	**143**	**3.349**	**143**	**3.120**	**335**	**421**

Toelichting:
Het voordeel van € 421.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld onderwijshuisvesting bedraagt € 374.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Van het voor IAB/IHP beschikbaar gestelde budget in 2021 van € 80.000 is € 40.000 overgeheveld ten behoeve van een projectleider vastgoed. Het resterende bedrag is nog niet benut. Daarnaast is sprake van lager kapitaallasten (€ 228.000) m.b.t. de VO school in Beilen.
    - Door lagere huuropbrengsten BSO en verhuur kantine gymlokaal de Bosrand waren de baten bijna € 24.000 lager.
    - De overige voor- en nadelen hebben vooral betrekking op over- en onderschrijdingen in de exploitatielasten (inclusief onderhoud) van onderwijsgebouwen en gymlokalen.
- Het voordeel op het taakveld onderwijsbeleid en leerlingenzaken bedraagt € 47.000. Dit is het saldo van diverse kleinere afwijkingen ten opzichte van de begroting. Inhoudelijk valt op dat er sprake is van hogere kosten leerlingenvervoer (€ 66.000) waarvan ruim € 55.000 betrekking heeft op coronakosten. Vervoerders krijgen een vergoeding van 80% van de niet verreden kilometers (peiljaar 2019).

Programma Sport, cultuur en recreatie

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Sportbeleid en activering	371	0	535	85	469	86	67
Sportaccommodaties	2.929	720	3.048	720	2.738	670	260
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	247	0	329	0	315	9	23
Musea	134	0	213	0	147	32	98
Media	591	2	497	177	499	178	-1
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.951	3	3.081	12	2.967	4	106
Totaal lasten/baten	**7.224**	**725**	**7.703**	**994**	**7.135**	**980**	**553**

Toelichting:
Het voordeel van € 553.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld sportbeleid en activering bedraagt € 67.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Als compensatie voor de btw was als bijdrage SPUK Sportbeleid en activering € 53.000 ontvangen. De bijdrage SPUK was niet begroot.
    - Van de overige kleinere verschillen valt vooral de lagere subsidiebijdrage voor jeugdleden (€ 9.000) op.
- Het taakveld sportaccommodaties heeft een voordeel van € 260.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Als compensatie voor de btw is als bijdrage SPUK Sportaccommodaties € 140.000 ontvangen. De bijdrage SPUK was niet begroot.
    - De exploitatie van sportaccommodaties levert een voordeel op van € 62.000. Dit is het saldo van verschillen voor- en nadelen per complex op onderhoudslasten (+ € 22.500), energielasten (+€ 4.000) en doorberekende apparaatskosten en kapitaallasten (+ € 30.500).
    - Een voordeel van € 91.000 op de exploitatie van zwembaden. Evenals bij de sportaccommodaties is dit het saldo van diverse voor- en nadelen. De inkomsten uit abonnement verkoop en verhuur blijven € 160.000 achter bij de begroting. Hier staat een voordeel tegenover van € 138.500 door lagere overige kosten. De kosten voor gas en elektriciteit leveren een voordeel op van ruim € 74.000. Voor het overige betreft het diverse kleine verschillen.
- Het voordeel op het taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie bedraagt € 23.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - Per saldo lagere uitgaven (€ 10.000) aan cultuuronderwijs en muziekverenigingen.
    - Per saldo € 12.000 lager uitgaven ten laste van het structurele cultuurbudget. In 2021 is een bedrag van € 53.000 uitgegeven aan corona compensatie. Er wordt ruim € 80.000 aan incidentele middelen overgeheveld naar 2022, waaronder provinciale subsidies.

- Het voordeel op het taakveld Musea bedraagt € 98.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door incidenteel lagere uitgaven voor monumentenbeleid in combinatie met bijdragen van deren (€ 75.000).
- Het nadeel op het taakveld Media bedraagt € 1.000. Dit betreft het saldo van iets hogere uitgaven aan bibliotheekwerk (€ 2.000) en iets hogere exploitatielasten.
- Het voordeel op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie bedraagt € 106.000 en wordt vooral veroorzaakt door per saldo lagere uitgaven aan onderhoud plantsoenen en wandelpaden (€ 30.000) door onder andere Stark. Verder is sprake van lager doorberekende kosten, waaronder kapitaallasten (€ 54.000) en overige doorberekende kosten (€ 21.000).

Programma Sociaal domein

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Samenkracht en burgerparticipatie	3.405	4	3.640	4	3.812	2	-175
Wijkteams	945	0	994	0	833	-	161
Inkomensregelingen	9.736	7.578	10.698	8.888	9.979	8.401	232
Begeleide participatie	423	0	423	0	255	-	167
Arbeidsparticipatie	1.172	0	1.119	0	963	19	175
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.463	13	1.463	13	1.679	9	-219
Maatwerkdienstverlening 18+	8.626	350	9.955	350	8.896	348	1.057
Maatwerkdienstverlening 18-	8.643	0	10.063	0	9.556	-	506
Geëscaleerde zorg 18-	453	0	453	0	368	-	85
Totaal lasten/baten	**34.865**	**7.945**	**38.808**	**9.255**	**36.343**	**8.780**	**1.990**

Toelichting:
Het voordeel van bijna € 2 miljoen in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het nadelig resultaat op het taakveld samenkracht en burgerparticipatie van € 175.000. Dit wordt hoofdzakelijk verklaard doordat delen (€ 380.000) van de subsidie aan de stichting welzijnswerk ten onrechte op dit taakveld zijn geboekt. Dit leidt tot voordelen van dezelfde omvang op de taakvelden wijkteams, arbeidsparticipatie en onderwijsbeleid en leerlingzaken.
  Naast een groot aantal kleinere mutaties is sprake van lagere onderhoudskosten aan dorpshuizen (€ 88.000).

- Het voordelig resultaat op het taakveld Wijkteams van € 161.000 wordt in hoofdzaak verklaard door:
  - Een voordeel van € 135.000 houdt verband met de subsidie aan de stichting welzijnswerk die ten onrechte niet op dit taakveld is geboekt. Zie hierboven onder het taakveld samenkracht en burgerparticipatie.

- Het voordelig resultaat op het taakveld Inkomensregelingen van € 232.000 wordt in hoofdzaak verklaard door:
  - lager dan begrote uitgaven voor het inkomensdeel (uitkeringen: € 335.000; BBZ: € 190.000).
  - per saldo hogere uitgaven aan inkomensregelingen/minimabeleid (€ 355.000), waarvan het grootste nadeel (€ 430.000) veroorzaakt wordt door hoger dan begrote uitgaven bijzondere bijstand. De restant middelen uit het Kindpakket (€ 180.000) worden volledig overgeheveld naar 2022. Tot slot is er sprake van een voordeel op uitkering aan activiteiten (€ 52.450) en uitgaven aan onderzoekskosten (€ 37.800). De uitgaven hebben het karakter van een open einde regeling (begrotingsafwijking c en d).
  - De bijdrage van het rijk voor uitkeringen inclusief TOZO is € 475.000 lager dan begroot.

- Inkomensregelingen / Tozo:
  De netto inkomsten en uitgaven in verband met de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) zijn verantwoord op het taakveld inkomensregelingen. In 2021 is een bedrag van ruim € 1.8 miljoen ontvangen als voorschot voor de uitvoering van deze regeling. Ten laste van de Tozo-middelen is een bedrag van € 827.000 aan uitkeringen voor levensonderhoud. Er is een bedrag van € 26.650 aan bedrijfskredieten verstrekt. Dit is op de balans opgenomen als een terug te betalen lening. Na aftrek van de uitvoeringskosten van deze regeling moet een bedrag van € 915.000 worden terugbetaald aan het rijk. Dit bedrag is op de balans opgenomen onder de overlopende passiva. In verband met onduidelijkheden over de inkomsten en de hoogte van de uitgaven is er geen begrotingswijziging in procedure gebracht. De uitgaven hebben het karakter van een open einde regeling.

- Het voordelig resultaat op het taakveld Begeleide participatie van € 167.000 wordt in hoofdzaak verklaard door een lagere bijdrage in het exploitatietekort van Starke (€ 196.500). Oorzaak hiervan is onder andere de corona compensatie van het rijk aan SW-bedrijven en enkele incidentele bijdragen.

- Het voordelig resultaat op het taakveld Arbeidsparticipatie van € 175.000 wordt in hoofdzaak verklaard door lager dan begrote kosten voor (maatwerk)trajecten (€ 111.500) en lagere opleidingskosten (€ 32.000). In de paragraaf Transities staat meer informatie opgenomen over dit onderdeel.

- Het nadelig resultaat op het taakveld Maatwerkvoorzieningen Wmo van € 219.000 wordt vooral verklaard door hoger dan begrote uitgaven aan woonvoorzieningen (€120.000) en hulpmiddelen (€ 128.000). Daarnaast is een bedrag van € 116.000 betaald aan coronacompensatie. Vervoerders zijn gecompenseerd tot 80% van de niet verreden ritten in 2021 (ten opzichte van het peiljaar 2019). De overige en uitgaven aan vervoersvoorzieningen vallen € 110.000 lager uit.

- Het voordelig resultaat op het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ van € 1.057.000 wordt in hoofdzaak verklaard door de van centrumgemeente Assen te ontvangen bijdrage van € 705.000 voor de uitvoering van Beschermd wonen. Meer informatie over dit taakveld staat opgenomen in de paragraaf Transities.

- Het voordelig resultaat op het taakveld Maatwerkvoorzieningen 18- en Geëscaleerde zorg 18- van in totaal € 592.000 wordt hoofdzakelijk verklaard door de lager dan begrote uitgaven voor jeugdzorg, ZIN (€ 315.000; begrotingsafwijking d.). Deze en andere onderdelen van dit taakveld maken onderdeel uit van het sociaal domein. Een nadere verklaring staat opgenomen in de paragraaf Transities. Het resultaat op het sociaal domein is € 1.5 miljoen positief.

Programma Volksgezondheid en milieu

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Volksgezondheid	1.391	0	1.457	0	1.446	0	11
Riolering	3.122	3.977	3.122	3.977	4.241	5.218	123
Afval	2.423	3.262	2.405	3.262	3.085	3.342	-598
Milieubeheer	1.531	0	1.938	219	2.005	132	-155
Begraafplaatsen	681	400	703	400	686	445	62
Totaal lasten/baten	**9.148**	**7.638**	**9.625**	**7.858**	**11.462**	**9.138**	**-557**

Toelichting:
Het nadeel van €557.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld Volksgezondheid bedraagt € 11.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een ontvangst van de GGD uit het rekeningresultaat 2020. Deze bijdrage van afgerond € 12.500 was niet begroot.
- Het voordeel op het taakveld Riolering bedraagt € 123.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - De opbrengsten van de rioolheffingen waren € 19.000 hoger dan begroot.
    - Diverse onderhoudskosten voor de riolering waren per saldo € 6.000 hoger dan begroot.
    - De elektriciteitskosten waren € 20.000 lager.
    - De netto kapitaallasten waren € 109.000 lager dan begroot. Hiervan had € 53.000 betrekking op lagere rentekosten.
- Het nadeel op het taakveld Afval bedraagt € 598.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
    - De opbrengsten van de afvalstoffenheffingen waren € 9.000 hoger dan begroot.
    - De rechtstreekse kostentoerekening voor heffingen en invordering rioolheffingen was € 18.000 lager.
    - Netto leverde de huishoudelijk afval een nadeel op van € 156.000. Dit werd onder andere veroorzaakt door hogere inzamelingskosten incontinentiemateriaal (nadeel € 36.000) en hogere stortkosten kosten van € 101.000.
      De hogere ophaalkosten van € 101.000 betreffen de interventiekosten voor PMD. We hebben om de kwaliteit van PMD te verbeteren een kwaliteitscontrole toegevoegd om extra kosten door afkeur te voorkomen. Deze kosten zijn op voorhand ten laste van de egalisatiereserve geraamd conform de raadsbrief van 12 januari 2021.
    - De inzameling van het oud papier was € 69.000 voordeliger dan begroot. In 2021 wordt dit veroorzaakt doordat € 68.000 minder aan subsidie is uitbetaald.
    - In het totaal waren we voor de milieustraat € 66.000 meer kwijt dan begroot. De opbrengsten waren € 50.000 hoger maar het ophalen, verwerken en vervoeren van de diverse afvalstromen waren € 116.000 hoger.

- De omzetting van de reserve egalisatie tarief afvalstoffenheffing naar een voorziening egalisatie tarief afvalstoffenheffing heeft geleid tot een dotatie in de voorziening van € 353.000.
- De overige kleine mutatie waren per saldo € 18.000 negatief.

De lasten en baten van het Afval vallen binnen het door de raad geaccordeerde systeem van de afvalstoffenheffing. Voor- en nadelen worden op begroting- en rekeningbasis gedoteerd c.q. onttrokken aan de egalisatiereserve afval. Er is daardoor geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid

- Het nadeel op het taakveld Milieubeheer bedraagt € 155.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere bijdrage aan de RUD (€ 140.000) voor aanvullende diensten (advisering).
- Het voordeel op het taakveld Begraafplaatsen bedraagt € 62.000. Het betreft de volgende grotere verschillen:
  - De opbrengsten begraafrechten waren € 45.000 hoger dan begroot.
  - Het saldo van de overige posten was € 17.000 voordelig. Hiervan was het grootste voordeel van € 11.600 voor lagere onderhoudskosten Stark.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
Ruimtelijke Ordening	602	0	602	0	542	-	59
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.367	2.357	2.367	2.357	3.005	3.466	471
Wonen en bouwen	1.929	938	2.188	1.594	1.838	2.114	871
Totaal lasten/baten	**4.897**	**3.295**	**5.157**	**3.950**	**5.385**	**5.580**	**1.401**

Toelichting:
Het voordeel van € 1.401.000 in dit programma wordt vooral verklaard door:

- Het voordeel op het taakveld Ruimtelijke Ordening bedraagt netto € 59.000. Het betreft de volgende verschillen:
    - Lagere advieskosten voor bestemmingsplannen (€ 11.400) en minder kosten voor algemene planologische maatregelen worden getroffen (€ 4.800).
    - Voor het overige zit het voordeel voornamelijk in de doorrekening vanuit de kostenplaatsen (€ 43.000).

- Het voordeel op het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) bedraagt netto € 471.000. Het betreft de volgende grote verschillen:
    - Door verplichte winstneming ontstond er een voordeel van € 424.000.
    - Door het afsluiten van de plannen Hijken en Zwiggelte ontstaat er een voordeel van € 61.000.
    - Extra voeding voorziening bouwgrond van € 66.000
    - Het overige € 4.000 zijn kleine posten algemene kosten.

- Het voordeel op het taakveld Wonen en bouwen bedraagt € 871.000. Het betreft de volgende verschillen:
    - Hoger leges opbrengsten omgevingsvergunning leverde een voordeel van € 620.000 op.
    - De exploitatiekosten en baten voor onze gemeentelijke gebouwen waren per saldo € 48.000 voordelig. Het gaat hierbij om huuropbrengsten, gas, water, stroom, verzekeringen, enz..
    - Lagere kosten integraal toezicht, handhaving en vergunningverlening van € 123.000.
    - De uitvoeringskosten voor het woonwagenbeleid waren hoger en leverde een voordeel op van € 12.800.
    - Op de onderdelen basisregistratie ruimte en belastingen, volkshuisvestingsbeleid, stads- en dorpsvernieuwing is er een voordeel van € 67.000.

Balans

Balans per 31 december 2021

(voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

Activa (in duizenden euro's)	**2021**	**2020**
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.249	1.282
Totaal immateriële vaste activa	1.249	1.282
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	45.985	38.006
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	16.552	17.397
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	18.301	15.631
Totaal materiële vaste activa	80.838	71.034
Financiële vaste activa		
- woningbouwcorporaties	1.309	1.410
- deelnemingen	144	144
Overige langlopende leningen	7.831	7.895
Totaal financiële vaste activa	9.284	9.449
Totaal vaste activa	91.371	81.765
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	4.273	5.423
Totaal voorraden	4.273	5.423
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	6.699	5.617
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.590	19.772
Overige vorderingen	2.131	3.766
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	18.420	29.155
Liquide middelen		
Kassaldi	11	16
Banksaldi	406	664
Totaal liquide middelen	417	680

Overlopende activa		
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	444	70
Totaal overlopende activa	444	70
Totaal vlottende activa	23.554	35.328
Totaal activa	**114.925**	**117.093**
Rechten op verliescompensatie VPB	NNB	NNB

Passiva (in duizenden euro's)	**2021**	**2020**
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- algemene reserve	5.185	4.456
- bestemmingsreserves	35.428	34.167
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	5.051	2.225
Totaal eigen vermogen	45.664	40.848
Voorzieningen	4.306	4.515
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	54.081	58.706
Waarborgsommen	8	8
Totaal vaste schulden	54.089	58.714
Totaal vaste passiva	104.059	104.077
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige kasgeldleningen	0	-
Overige schulden	8.747	8.341
Totaal netto-vlottende schulden	8.747	8.341
Overlopende passiva		
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	1.907	4.616
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	212	59

Totaal overlopende passiva	2.119	4.675
Totaal vlottende passiva	10.866	13.016
Totaal passiva	**114.925**	**117.093**
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	14.051	14.679

Waarderingsgrondslagen

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 15 december 2016 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Conform voorgeschreven door het BBV worden de genoemde waarderingsgrondslagen consistent over meerdere jaren toegepast.

Gebruik van schattingen

Het College van Midden-Drenthe maakt gebruik van schattingen en veronderstellingen voor het (mede) bepalen van opgenomen bedragen. Wanneer het ten behoeve van inzicht noodzakelijk is, staan toelichtingen vermeld bij de betreffende posten waarin de methode van schatten is opgenomen. Dit geschiedt conform wet- en regelgeving.

Toerekeningsbeginsel overhead

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overhead m.b.t. personele kosten wordt bepaald door voorafgaand aan het jaar de directie en indirecte uren per persoon in te schatten. Het gehanteerde tarief wordt berekend door de werkelijke personeelskosten te delen door het werkelijk aantal uren van het boekjaar.
Voor het team buitendienst geldt de uitzondering dat het tarief wordt bepaald door de personeelskosten van dit team te vermenigvuldigen met de verhouding indirect/directe uren van dit team.

De kosten voor automatisering, archief, huisvesting, catering en overige facilitaire zaken worden ook als overhead aangemerkt. De bijkomende personeelskosten en de kosten van voormalig personeel worden op basis van de verdeelsleutel aantal fte kantoor personeel/ totaal fte als overhead toegerekend.

Van ontvangen detacheringsvergoedingen wordt op basis van de feitelijke situatie per overeenkomst bepaald of dit als overhead moet worden aangemerkt.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT-verantwoording is opgemaakt in overeenstemming met de wet en de daaruit voortvloeiende regelingen. De verantwoorde bezoldiging is de som van de beloning, de belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en de beloningen betaalbaar op termijn. Op grond van de wet zijn de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen. Daarnaast zijn in de verantwoording die functionarissen opgenomen van wie de bezoldiging of de vergoeding bij beëindiging de op grond van de wet toegestane maxima overschrijden. Bij de bepaling van de hoogte van de vergoeding wordt in beginsel uitgegaan van de bezoldiging zoals bedoeld in de wet op de loonbelasting 1964, eventueel aangevuld met in het verslagjaar overeengekomen, in de toekomst uit te keren, (beëindigings)vergoedingen.

Continuïteit

Als het gevolg van het uitbreken van de coronacrisis is in de maatschappij een onzekere situatie ontstaan. Deze onzekerheid wordt mede veroorzaakt door maatregelen welke door de overheid worden ingesteld om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Hoewel dit maatregelen zijn met ingrijpende effecten op burgers, bedrijven en onze economie als geheel, zal deze crisis voor de gemeente Midden-Drenthe niet leiden tot een continuïteitsprobleem, gezien haar rechtsvorm van publiekrechtelijke rechtspersoon (Gemeente). Wij zijn dan ook van mening dat de waarderingsgrondslagen op basis van continuïteit kunnen worden gehandhaafd. De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeente Midden-Drenthe.

Balans - Vaste activa: bezittingen met een lange looptijd

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventueel van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden lineair afgeschreven conform de afschrijvingstermijnen die gelden voor de eigen materiële vaste activa.

Materiële vaste activa

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke

rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak die aan de vervaardiging van het actief worden toegerekend. In dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investeringen met economisch nut:

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen	40 jaar
Semipermanente nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen	15 jaar
Renovatie, restauratie, bouwkundige voorzieningen, groot (levensduurverlengend) onderhoud of algehele aanpassing	20 jaar
Technische installaties en inventaris in bedrijfsgebouwen	5-20 jaar
Lichte transport- en technische hulpmiddelen, zoals aanhangwagens, tractoren, motorvoertuigen en strooiers	7-15 jaar
Zware transport- en technische hulpmiddelen, zoals vrachtauto's, sneeuwploegen en bermvijzels	4-15 jaar
Automatiseringsapparatuur en software	4-6 jaar

Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) staan vanaf 1 januari 2016 onder de materiële vaste activa. Van alle mogelijke toekomstige bedrijventerreinen is grondwaarde niet hoger dan de marktwaarde. Voor de toekomstige woningbouwterreinen geldt nog een overgangsregeling. Per plan is getoetst of de boekwaarde via de toekomstige exploitatie is terug te verdienen. Voor 2020 heeft dit niet geleid aanpassingen van de bestaande boekwaarden.

Op 15 december 2016 is de Financiële verordening door de raad vastgesteld. Deze verordening geldt vanaf 1 januari 2017. Op gedane investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut voor 1 januari 2017 blijft de Financiële verordening 2015 van toepassing.

Investeringen met een economisch nu, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere als ook voor rechten die op grond van artk. 229 lid 1 a en b

Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Materiële vaste activa met economisch nut inzake riolering worden vanaf 2017 annuïtair in maximaal 50 jaar afgeschreven. Materiële vaste activa met economisch nut inzake pompen en gemalen worden annuïtair in maximaal 15 jaar afgeschreven.
Voor riolering gelden in 2017 nog verschillende afschrijvingsmethoden (lineair en annuïtair). In voorgaande jaren werd in de meeste gevallen op annuïteitsbasis afgeschreven, in enkele gevallen op lineaire basis. De destijds gekozen methodiek blijft gehandhaafd.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut:

Investeringen worden, geactiveerd en over de verwachte toekomstige levensduur afgeschreven.
De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Parken, sportvelden en groenvoorzieningen	30 jaar
Toplaag kunstgrasvelden	12 jaar
Wegen, pleinen, rotondes, waterwegen, waterbergingen en walbeschoeiing	20 jaar
Tunnels, viaducten, bruggen, havens, kades, sluizen en waterkeringen	40 jaar
Geluidschermen	50 jaar
Masten openbare verlichting	50 jaar
Armaturen openbare verlichting	20 jaar
Straatmeubilair en speeltoestellen	15 jaar

Activa die voldoen aan één van de volgende eisen worden niet geactiveerd:

- Een verkrijgingsprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die gelijk aan of korter is dan 4 jaar.

Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, overige leningen u/g en overige uitzettingen zijn, tenzij hierna naders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

<u>Balans - Vlottende activa: bezittingen met een korte looptijd</u>

Vlottende activa zijn bezittingen met een relatief korte doorlooptijd. Dit betekent dat ze gemakkelijk in geld zijn om te zetten.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede rentekosten en administratie- en beheerskosten.
Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Overige vlottende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vennootschapsbelasting
Vanaf 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten die winst of structurele overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de markt vennootschapsbelasting gaan betalen. Op basis van de aangifte vennootschapsbelasting 2019 hoeft geen vennootschapsbelasting betaald te worden. Er is sprake van een verrekenbaar verlies. Daarvoor is een recht op verliescompensatie vennootschapsbelasting verantwoord buiten de balans.
De aangifte over 2020 moet nog worden ingediend.

<u>Balans - vaste passiva</u>

Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening. De algemene reserves zijn alle reserves die primair dienen als weerstandsvermogen om incidentele tegenvallers in de exploitatie op te vangen. De bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft meegegeven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is tegen de contante waarde van de reeds opgebouwde toekomstige uitkeringsverplichting gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan de gemeentelijke kapitaalgoederen.
De voorziening riool is gebaseerd op het spaarbedrag. Het spaarbedrag wordt op begrotingsbasis bepaald door de baten minus de lasten. Dit spaarbedrag wordt gestort in een nieuw te vormen voorziening. Conform BBV-voorschriften is dit een voorziening ex artikel 44, lid 1d BBV.
Investeringen in riolering, voor zover niet gedekt uit het spaarbedrag in de voorziening, worden geactiveerd en de kapitaallast wordt in de rioolheffing opgenomen.

Mits er een efficiency resultaat is de bestemmingsreserve riolering ingesteld voor gerealiseerde efficiency (exploitatie) resultaten op riolering (= resultaatbestemming). Op begrotingsbasis is dit niet zichtbaar. Bij exploitatietekorten wordt het tekort in mindering gebracht op de aanwezige middelen in de nieuw te vormen bestemmingsreserve. Als deze reserve ontoereikend is, wordt het tekort onderdeel van het algemene rekeningresultaat.

Voor de voorziening afvalstoffen dienen conform de BBV-voorschriften de opbrengsten uit heffingen uitsluitend en blijvend aan het doel waarvoor de heffing is opgelegd, te worden besteed (de zgn.'gesloten systemen'). Eventuele overschotten op de tarieven moeten ex art. 44 lid 2 in een voorziening worden gestort. Voor 2021 is derhalve de egalisatiereserve afvalstoffenheffing aangepast naar een voorziening ex artikel 44, lid 2 BBV.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De langlopende schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

<u>Balans - vlottende passiva</u>
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

<u>Borg- en garantstelling</u>
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Vaste activa

boekwaarden investeringen (bedragen x € 1.000)

VASTE ACTIVA	31-12-2021	31-12-2020
Immateriële vaste activa	1.249	1.282
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.249	1.282
Er is voor € 33.500 geïnvesteerd in de uitbreiding toestellenberging sportpark Wijster		
Materiële vaste activa	80.592	71.034
Investeringen met economisch nut,		
waarvoor ter bestrijding van de kosten		
een heffing kan worden geheven:		
Begraafplaatsen en milieustraat	1.185	1.239
Er is voor € 54.000 afgeschreven		
Aanleg riolering	14.802	15.484
Er is geïnvesteerd in:		
Vervangen van pompen en gemalen voor € 300.000		
Vervanging van vrij verval riolering voor € 438.000		
Afkoppelen voor € 492.000		
Er is voor in totaal € 1.216.000 verminderd middels onttrekking		
voorziening vervanging riolering		
Er is voor € 696.000 afgeschreven		
Aanschaf minicontainers en kipper begraafplaats	565	674
Er is voor € 109.000 afgeschreven		
Investeringen met een economisch nut:		
Gronden en terreinen	992	1.173
Er is voor € 181.000 afgeschreven		
Woonruimten	9	11
Bedrijfsgebouwen	36.805	27.928
De grote investeringen zijn:		
Bouw school voor het voortgezetonderwijs € 10,1 mln		
Woonwagenbeleid € 41.000		
Verduurzaming sportaccommodaties € 175.000		
Klein materiaal sport € 17.000		
Bibliotheek Julianastraat € 70.000		
Verbouw brandweerkazerne Smilde € 18.000		
Er is in totaal € 1.456.000 afgeschreven		
Vervoermiddelen	1.091	1.241

Er is voor € 37.000 geïnvesteerd in vervoermiddelen		
Er is voor 186.000 afgeschreven		
Machines, apparaten en installaties	1.368	1.029
Er is voor € 642.000 geïnvesteerd in hardware, werkplekken, netwerken etc.		
Sportparken en speelvoorzieningen	802	928
Er is voor € 26.000 geïnvesteerd in de sportpark Westerbork		
Er is voor € 58.000 afgeschreven		
Strategische Gronden *	4.918	5.697
Investeringen met een maatschappelijk nut:		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	18.035	15.627
De grote investeringen zijn:		
Voorb. krediet structuur visie Westerbork € 25.000		
Verkeersmaatregelen Westerbork € 158.000		
Woonservicezone Beilen € 20.000		
30 en 60 km zones 2013 -€ 72.000		
Rotonde afslag 30 Beilen -€ 200.000		
Centrum Beilen € 235.000		
Wijkverbetering € 29.000		
Baggerplan vijvers - Pinksterbloem € 100.000		
Masterplan Orvelte € 95.000		
Bruggen en kunstwerken € 201.000		
Ruiming en nieuwbouw geluidswal Spier € 646.000		
Lichtmasten openb. Ruimte € 60.000		
Reconstructie wegen € 1.736.000		
Fietspaden € 130.000		
Bermverhardingen/passeerhavens € 473.000		
Er is voor € 1.243.000 afgeschreven		
Overige	20	3
Er is geïnvesteerd in een wandelknooppuntennetwerk voor € 20.000		

* De bouwgronden Lindelaar en An Boerbrink zijn in 2021 in exploitatie genomen en zijn omgezet van Strategische Gronden naar Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie in de jaarrekening.

Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2021:

x € 1.000	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2021
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Begraafplaatsen en milieustraat	1.239	-	-	54	-	-	1.185
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15.484	1.230	1.216	696	-	-	14.802
Overige materiële vaste activa	674	-	-	109	-	-	565
Totaal investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	**17.397**	**1.230**	**1.216**	**859**	**-**	**-**	**16.552**

x € 1.000	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2021
Investeringen met economisch nut							
Gronden en terreinen	1.173	-	-	181	-	-	992
Woonruimten	11	-	-	2	-	-	9
Bedrijfsgebouwen	27.928	10.406	24	1.456	-	-	36.805
Vervoermiddelen	1.241	37	-	186	-	-	1.091
Machines, apparaten en installaties	1.029	642	-	294	-	-	1.368

Overige materiële vaste activa	928	26	-	58	94	-	802
Strategische gronden (NIEG)	5.697	-19	-41	-	-	53	5.666
Gronden Lindelaar en An Boerbrink in exploitatie genomen en verantwoord onder voorraden	-	-	-	-	-	748	-748
Totaal investeringen met economisch nut	**38.006**	**11.092**	**-17**	**2.177**	**94**	**801**	**45.985**

x € 1.000	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2021
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15.629	4.907	-	1.243	1.012	-	18.281
Overige materiële vaste activa	2	20	-	2	-	-	20
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	**15.631**	**4.927**	**-**	**1.245**	**1.012**	**-**	**18.301**
Totaal materiële vaste activa	**71.034**	**17.249**	**1.199**	**4.281**	**1.106**	**801**	**80.838**

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Saldo 01-01-2021	Saldo 31-12-2021
Deelnemingen Incl. beleggingen	144	144
Leningen aan WBV Smilde (Actium)	1.410	1.309
Lening aan Zonnepark Leemdijk	5.500	5.500
Overige langlopende geldleningen	2.395	2.331
Totaal	9.449	9.284

Toelichting op verloop (bedragen x € 1000)

Deelnemingen	Saldo 01-01-2021	Investering	Desinvestering	Aflossing	Saldo 31-12-2021
Aandelen BNG	137				137
Aandelen WMD	3				3
Aandelen Essent	4				4
Totaal Deelnemingen	144	-	-	-	144

Leningen WBV	01-01-2021	investeringen	desinvesteringen	Aflossing	31-12-2021
Geldlening aan de WBV Smilde (Actium)	1.410			101	1.309
Totaal leningen WBV	1.410	-			1.309

Overige langlopende leningen	Saldo 01-01-2021	Investering	Desinvestering	Aflossing	Saldo 31-12-2021
Renteloze lening Ponnyclub	21			1	20
Afl. vrije starterlening	300				300
Starterslening 2013 (circulerende werking)	330				330
Zonneleningen 2015(SVN 3203)	157			30	127
Zonneleningen 2016 (SVN 3204 en 3205)	223			30	193
Startersleningen SVN 2016 (3202 rentebijs.)	404	6		9	401
Verzilverlening	100				100
Hybride lening Enexis	691				691

TOZO bedrijfskredietleningen	169				169
Totaal overige langlopende leningen	2.395	6	-	70	2.331

Financiële VASTE ACTIVA	9.284	9.449
Deelnemingen (incl. beleggingen)	144	144
Leningen aan woningbouwcorporaties	1.309	1.410
Er is voor € 101.000 afgelost door Actium		
Lening aan Zonnepark Leemdijk	5.500	5.500
Overige langlopende geldleningen	7.831	7.895
Er is voor € 70.000 afgelost op de zonne- en startersleningen		

Vlottende activa

Voorraden

De post voorraden wordt onderscheiden in:

		Boekwaarde 31-12-2021		Boekwaarde 31-12-2020
Grond- en hulpstoffen		4.273		5.423
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	4.582		5.666	
Voorziening onderhanden werk	-309		-243	
Totaal onderhanden werk, waaronder bouwwgronden in exploitatie		4.273		5.423
Gereed product en handelsgoederen		0		0
Vooruitbetalingen		0		0
Totaal voorraden		4.273		5.423

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2021 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2020	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Winst-uitname	Boek-waarde 31 december 2021	Voorziening verlieslatend complex	Balans-waarde 31 december 2021
	€	€	€	€	€	€	€
Complex Oranje	38	1	2	0	37	0	37
Complex Wijster	6	12	0	0	18	0	18
Complex Brootacker II	-226	16	0	66	-144	0	-144
Complex Hijken	54	4	110	52	0	0	0
Complex Nieuw Balinge	217	4	82	20	159	0	159
Complex Zwiggelte	296	6	311	9	0	0	0
Complex Drijber	153	6	1	11	169	0	169
Complex Hoogersmilde	76	4	109	47	18	0	18
Complex Witterhof	157	5	88	0	74	134	-60
Complex Lievingerveld	3.817	165	1.577	335	2.740	0	2.740
Complex Witteveen	378	7	278	0	107	9	98
Cpl Bt Leemdijk	90	2	246	154	0	0	0
Cpl Bt Nieuw Balinge	239	3	153	-89	0	0	0
Cpl Bt Dambroeken	291	6	0	22	319	0	319
Cpl Bt Eursing	80	2	0	0	82	0	82
Subtotaal onderhanden werk	**5.666**	**243**	**2.957**	**627**	**3.579**	**143**	**3.436**

	Boekwaarde 31-12-2020	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Winst-uitname	Boek-waarde 31 december 2021	Voorziening verlieslatend complex	Balans-waarde 31 december 2021
Cpl Bt An de Boerbrink*	-	878	43	0	835	166	669
Cpl Bt OBS Lindelaar*	-	169	1	0	168	0	168
Totaal onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	**5.666**	**1.290**	**3.001**	**627**	**4.582**	**309**	**4.273**

* De bouwgronden Lindelaar en An Boerbrink zijn in 2021 in exploitatie genomen en zijn omgezet van Strategische Gronden naar Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie in de jaarrekening.

De winstname 2021 van ca. € 627.000 is tot stand gekomen door enerzijds de POC methode en anderzijds door het afsluiten van een 2 complexen en 2 bedrijventerreinen in 2021.
De complexen Hijken en Zwiggelte en de bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw Balinge zijn in 2021 afgesloten, wat tot een winstname van ca. € 126.000 heeft geleid. Voor de resterende complexen is POC-methode toegepast en dat heeft geresulteerd in een winst van ca. € 501.000.

	Balans-waarde 31 decem-ber 2021	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbreng-sten	Geraamd resultaat (nominale waarde)
	€	€	€	€
Complex Oranje	37	136	273	-100
Complex Wijster	18	1	222	-203
Complex Brootacker II	-144	142	472	-474
Complex Nieuw Balinge	159	72	313	-82
Complex Drijber	169	135	367	-63
Complex Hoogersmilde	18	9	36	-9
Complex Witterhof	74	105	43	136
Complex Lievingerveld	2.740	1.376	4.614	-498
Complex Witteveen	107	24	122	9
Cpl Bt An de Boerbrink	835	549	1.207	177
Cpl Bt OBS Lindelaar	168	692	1.018	-158
Cpl Bt Dambroeken	319	17	352	-16
Cpl Bt Eursing	82	150	329	-97
Totaal onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	**4.582**	**3.408**	**9.368**	**-1.378**

Kortlopende vorderingen (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	6.962	5.617
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.590	19.772
Overige vorderingen	2.192	3.766
Totaal	18.744	29.155

Vorderingen op openbare lichamen
Het saldo van de vorderingen op openbare lichamen heeft voor € 4,4 miljoen betrekking op het BTW compensatiefonds.
Het overige deel van de vorderingen op openbare lichamen heeft onder andere betrekking op:
(x € 1.000)

- Min. BZK betreft verrekening Algemene Uitkering € 383;
- Prov. Drenthe diverse subsidies € 44;
- Gemeente Assen uitkering zorg in natura (beschermd wonen) € 705;
- Belastingdienst betreft te compenseren btw € 94;
- Aftrekbare / te verrekenen btw € 738;
- Gemeente Hoogeveen betreft inzet personen jeugdacademie € 45;
- Veiligheidsregio Drenthe betreft detachering € 31;
- Gemeente Assen betreft detachering en subsidie RMC € 27;
- Min.SoZa betreft verstrekt bedrijfskapitaal BBZ nieuw € 194;
- Min.V.W.S. betreft SPUK -/- € 89
- Gemeente Westerkwartier te Leek betreft afrekening client K.O. € 24;

Uitzettingen in 's Rijks schatkist
Dit betreft de post schatkistbankieren op 31-12-2021.
Er zijn geen vaste geldleningen afgesloten in 2021.

Overige vorderingen
De overige vorderingen bestaan uit (>€ 50.000): (x € 1.000)

- Not. Tijdhof, Daverschot, de Jong Posthumus betreft verkoop grond € 52;
- St. Stimuleringsfonds Volkshuisv. Ned.Gem./ afr.zonneleningen/afl.+rente € 68;
- Gem.belastingen € 468;
- Terugvordering BBZ, verhaal WWB, Krediethypotheek , Bijz.Bijstand en Minima, TOZO € 570;
- VDM Woningen BV / Omgevingsvergunning € 51;
- Nederlands Agrarisch Verbond BV / Omgevingsvergunning € 86;
- Comfort Projectontwikkeling / omgevingsvergunning € 74;
- Afvalfonds Verpakkingen -Nedvang / vergoeding zwerfafval € 304;
- Sociale Verzekeringsbank / PGB Wmo beg en jeugd € 67

Voor diverse vorderingen is rekening gehouden met een voorziening voor oninbaarheid ter hoogte van € 9.713. De voorziening oninbaarheid van belastingdebiteuren bedraagt € 82.770.

Liquide middelen (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Kassaldi	11	16
Banksaldi	406	664
Totaal	**417**	**680**

Het totaal banksaldi per 31 december 2021 bevat de tegoeden in rekening courant met de diverse banken.

Schatkistbankieren

Voor het schatkistbankieren wordt een drempel gehanteerd voor het geld dat buiten de schatkist gehouden mag worden. Voor de gemeente Midden-Drenthe geldt een drempel van € 633.887 (voor het 1e en 2e kwartaal) € 1.690.394 (voor het 3e en 4e kwartaal). Hieronder zijn per kwartaal de som van de op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen weergegeven:

Kwartaal 2021	Bedrag (x € 1.000)
1e kwartaal	653
2e kwartaal	661
3e kwartaal	510
4e kwartaal	429

Uit de tabel blijkt dat de drempel schatkistbankieren in de kwartalen 1 en 2 is overschreden.

Vooruitbetaalde bedragen (x € 1.000)	31-12-2021
Teamviewer GmbH / teamviewer tot en met 15-03-2022	12
Oracle Nederland BV / software update tot en met 17 mei 2022	2
Plusine Systems BV (Axians) / HP foundation care t/m 30-04-2022	3
Secure2Go BV / secure cube full-service tot en met 1-9-2022	6
CompetenSYS BV / Flatfee abonnement t/m 30-10-2022	4
Eljakim Information Technology BV/Jaarlijkse kosten gebruik CARel t/m juli 2022	3
N.M. Bouwknecht Vastgoed BV (Stalling Opslag Smilde) huur unit t/m 8-6-2022	1
Appical BV / Pre & Onboarding app t/m 14-07-2022	3
SafeHarbour BV / Ensia Pre t/m okt 2022	5
The Solutions Factory BV / Licentie mobiliteit t/m 31-10-2022	5
H.T.A.Systems BV / huur BAM 2022 t/m 2025	30
Diverse bedrijven / facturen 2022	3
Van Staalduinen Automatisering BV / Licentie 2022	2
Connected Information Systems BV / aansluiten eHerkenning 2022	3
CycloMedia Technology BV / Licentieverg. StreetSmart t/m 6-12-2022	3
R. Timmerman Groenvoorziening / RAW onderhoud t/m 2023	34
Totaal	**119**

Nog te ontvangen bedragen (x € 1.000)	31-12-2021
Provincie Drenthe / uitvoering Centrumvisie Binnenstadfonds	150
Provincie Drenthe / Opwaardering locatie Torenlaan/Nassaukade	49
Provincie Drenthe / project fietspad Garmingerstuken	39
Provincie Drenthe / vervolgaanpak statushoudens en gezinsmigranten	16
Provincie Drenthe / project Deelgebied D Woonservice Beilen	10
Rijksdienst voor het cultureel erfgoed / Villa Maria	38
Rijksdienst voor het cultureel erfgoed / Toren vd Ned herv Kerk Westerbork	23
Totaal	325

Vaste passiva

RESERVES EN VOORZIENINGEN (x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 1-jan	Rente	Toevoe-ging	Ont-trekking	Saldo op 31-dec	
Algemene reserves						
A - Reserve						
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017	-	-	-	3.017	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.439	-	729	-	2.168	
					-	
B - Reserve					-	
Rekeningresultaat 2020	2.226	-	-	2.226	-	
Totaal algemene reserves	6.682	-	729	2.226	5.185	
Bestemmingsreserves					-	
Egalisatiereserves:					-	
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	542	-	-	542	-	
Totaal egalisatiereserves	542	-	-	542	-	
Overige bestemmingsreserves:					-	
Algemene Bestemmingsreserve	5.621	-	4.261	1.866	8.016	
Openbare Verlichting	5	-	58	-	63	
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	394	-	-	394	-	
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	49	1	-	-	50	
Sociaal Domein (vm. Conjunctuurreserve)	2.006	-	1.404	210	3.200	
Algemene reserve Breedband	2.969	-	-	2.969	-	
Reserve dekking kapitaallasten overig	2.638	-	361	122	2.877	
Reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen	9.949	-	1.124	298	10.775	
Budgetoverheveling	7.479	-	6.984	7.479	6.984	
Reserve bibliotheek	-	-	175	-	175	
Reserve Energiecoop. Midden-Drenthe	-	-	400	-	400	
Reserve dorpsvisie en dorpshuizen	-	-	219	-	219	
Egalisatiereserve Onderhoud gebouwen	559	-	21	-	580	
Reserve riolering	820	-	-	- 33	788	
Vervangingsinvesteringen	1.135	-	722	556	1.301	
Totaal overige bestemmingsreserves	33.625	1	15.729	13.927	35.428	
Totaal reserves	40.849	1	16.458	16.695	40.613	35.428
Voorzieningen						
Voorziening APPA-pensioenen	1.977	-	-416	94	1.467	
Voorziening voormalig personeel	43	-	-	43	-	
Voorziening vervanging riolering	2.385	-	988	1.216	2.157	
Voorziening egalisatie tarief afvalstoffenheffing	-	-	542	189	353	

Voorziening APPA-wachtgelden	110	-	287	68	329
Totaal voorzieningen	4.515	-	1.401	1.610	4.306
Totaal generaal	**45.364**	**1**	**17.859**	**18.305**	**44.919**

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen:

A - Reserve

Algemeen weerstandsvermogen

De algemene reserve wordt gebruikt als buffer voor onvoorzienbare incidentele uitgaven en voor andere niet voorzienbare financiële risico's.

Stand per 1-1	3.017				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
				-	
Stand per 31-12					3.017

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie

De algemene reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie dient als buffer om financiële tegenvallers in de bouwgrondexploitatie op te vangen.

Stand per 1-1	1.439				
Toevoegingen:					
Bestemming resultaat 2020			729		
			729		
Onttrekkingen:					
				-	
Stand per 31-12					2.168

B - Reserve

Rekeningresultaat 2020

Stand per 1-1	2.226				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
Bestemming resultaat 2020				2.226	
				2.226	
Stand per 31-12					-

Egalisatie tarief afvalstoffenheffing

Deze bestemmingsreserve dient om schommelingen in de tariefstelling afvalstoffenheffing

op te kunnen vangen. In 2021 is deze reserve omgezet in een voorziening.

Stand per 1-1	542				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
tgv exploitatie				542	
				542	
Stand per 31-12					-

Algemene bestemmingsreserve(x € 1.000)

De reserve heeft als doel om middelen te reserveren voor het dekken van incidentele exploitatiebudgetten of de afschrijvingskosten van investeringsprojecten.

Stand per 1-1	5.621				
Toevoegingen:					
Uit rek.saldo 2020			721		
opheffing reserve BDU			394		
opheffing reserve breedband			2.749		
Uit najaarsnota			56		
Alg. reserve tbv gebiedsvisie haven			340		
			4.261		
Onttrekkingen:					
tgv expl. Nadeel Vjnota				404	
tbv Dvl en ICT				250	
Scan civiele projecten				160	
brandweerkzerene Smilde				313	
Risico Energiecoop MD				400	
geluidswal Spier				15	
vitale vakantieparken				21	
agenda veenkolonieen				5	
eikenprocessierups				35	
bomenbeheer				159	
akoestiek Drenthehal				34	
koepelkerk				25	
bloeinde bermen en grasvelden				25	
woonwagenbeleid				20	
				1.866	
Stand per 31-12					8.016

Openbare verlichting (x € 1.000)

De reserve heeft als doel het realiseren van het “Uitvoering beleidsplan Verduurzaming

openbare verlichting 2014-2023”.

Stand per 1-1	5				
Toevoegingen:					
Tbv de uitvoering			58		
			58		
Onttrekkingen:					
				-	
Stand per 31-12					63

Jeugdgezondheidszorg BDU CJG

Het doel van deze reserve is om deze middelen beschikbaar te houden voor de jeugd(gezondheids)zorg.

Stand per 1-1	394				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
Opheffing reserve				394	
				394	
Stand per 31-12					-

Gezondheidszorg voormalige gemeente Beilen

De voormalige gemeente Beilen heeft in het verleden een schenking van het Groene Kruis aanvaard. De schenking is beschikbaar gesteld voor het vormen van een gemeentelijk fonds gezondheidszorg voor de bekostiging van projecten in de gezondheidszorg in het algemeen.

Stand per 1-1	49				
Toevoegingen:					
Rentebijschrijving		1			
			1		
Onttrekkingen:					
				-	
Stand per 31-12					50

Sociaal domein

Deze reserve is bedoeld als buffer voor eventuele tekorten en/of investeringen in het sociaal domein.

Stand per 1-1	2.006				
Toevoegingen:					
res. Voogdij 18+/alg uitk.			1.404		
			1.404		
Onttrekkingen:					
Onttrekking reserve				210	
				210	
Stand per 31-12					3.200

Algemene reserve breedband

Deze reserve heeft als doel het volledig afdekken van het risico met betrekking tot de verstrekte geldlening aanleg glasvezelkabel buitengebied.

Stand per 1-1	2.969				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
Opheffing reserve				2.969	
				2.969	
Stand per 31-12					-

Reserve dekking kapitaallasten overig

Deze bestemmingsreserve is bedoeld ter dekking van de kapitaallasten van investeringen met incidentele dekking (niet zijnde het project Wegen en bruggen).

Stand per 1-1	2.638				
Toevoegingen:					
Desinvestering richting balans			8		
tbv brandeerkazerne Smilde			313		
geluidswal Spier			15		
pad Veenbrug			25		
			361		
Onttrekkingen:					
Desinvestering richting balans				9	
Ontrekking res kapitaallasten				113	
				122	
Stand per 31-12					2.877

Reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen

Deze bestemmingsreserve is bedoeld ter dekking van de kapitaallasten van het project Wegen en bruggen.

Stand per 1-1	9.949				
Toevoegingen:					
Aanv. Onderuitputting bested.plan			120		
Storting 2021			898		
BDU Subsidie verbet. Landbouwroutes			106		
			1.124		
Onttrekkingen:					
Onttrek. Res. Kapitaallasten				298	
				298	
Stand per 31-12					10.775

Budgetoverheveling

Stand per 1-1	7.479				
Toevoegingen:					
Vanuit HTV0			3.461		
Vanuit HTV6			2.695		
Vanuit HTV8			828		
			6.984		
Onttrekkingen:					
Overhev. HTV0				2.740	
Overhev. HTV2				150	
Overhev. HTV3				122	
Overhev. HTV5				583	
Overhev. HTV6				2.630	
Overhev. HTV7				615	
Overhev. HTV8				640	
				7.479	
Stand per 31-12					6.984

Egalisatiereserve Onderhoud gebouwen

Deze bestemmingsreserve is ingesteld om de jaarlijks schommelende onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen (exclusief schoolgebouwen), op basis van het meerjarig onderhoudsplan, te kunnen bekostigen.

Stand per 1-1	559				
Toevoegingen:					
onttrekking van onderhoud gebouwen			21		
			21		
Onttrekkingen:					
Tgv exploitatie 2021				-	
				-	
Stand per 31-12					580

Reserve riolering

Deze bestemmingsreserve is bedoeld om de resultaten op riolering beschikbaar te houden voor dit onderdeel.

Stand per 1-1	820				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
Omzetting naar voorziening				33	
				788	
Stand per 31-12					-

Egalisatiereserve Vervangingsinvesteringen

Deze bestemmingsreserve is ingesteld om de jaarlijkse (schommelende) kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen van materieel, meubilair en automatiseringsmiddelen te dekken.

Stand per 1-1	1.135				
Toevoegingen:					
Reserv. Spuk 2021			18		
Inruil 2020			71		
Storting 2021			694		
verminderingen ICT budgetten			-61		
			722		
Onttrekkingen:					
Corr, Desinvestering				8	
Ontr. Res. Vervangingsinvestering				548	
				556	
Stand per 31-12					1.301

Voorzieningen:

Voorziening APPA-pensioenen

Deze voorziening is bedoeld voor de opbouw van de pensioenen van de wethouders.
De jaarlijkse toevoeging wordt actuarieel berekend.

Stand per 1-1	1.977				
Toevoegingen:					
Vrijval voorz. APPA			-416		
			-416		
Onttrekkingen:					
corr. APPA				10	
Salarissen				8	
Voorziening voormalig personee;				76	
				94	
Stand per 31-12					1.467

Voorziening voormalig personeel

Deze voorziening is bedoeld voor het pensioen van een voormalig medewerker.

Stand per 1-1	43				
Toevoegingen:					
			-		
Onttrekkingen:					
vrijv. Voors. HK Brouwer				43	
				43	
Stand per 31-12					-

Voorziening vervanging riolering

Dit is een voorziening riolering voor bijdrage aan vervangingsinvesteringen cf ex artikel 44 lid 1.d BBV.

Stand per 1-1	2.385				
Toevoegingen:					
Resultaat			988		
			988		
Onttrekkingen:					
Investering vervanging riolering				1.216	
				1.216	
Stand per 31-12					2.157

Voorziening APPA-wachtgelden

Dit is een voorziening voor het afdekken van het risico van te betalen wachtgelden.

Stand per 1-1	110				
Toevoegingen:					
Dotatie APPA wachtgelden			287		
			287		
Onttrekkingen:					
Voorziening APPA Wachtgelden				68	
				68	
Stand per 31-12					329

Egalisatie tarief afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient om schommelingen in de tariefstelling afvalstoffenheffing op te kunnen vangen. Vanaf boekjaar 2021 is de bestemmingsreserve omgezet naar een voorziening (door derden beklemde middelen) conform art 44 lid 2 BBV.

Stand per 1-1	-				
Toevoegingen:			542		
			-		
Onttrekkingen:					
Tgv exploitatie				189	
				189	
Stand per 31-12					353

Langlopende schulden:

Omschrijving bedragen x € 1.000	Saldo 01-01-2021	Aflossingen	Opgenomen	Saldo 31-12-2021	Rente	Gem. percentage
1. Leningen BNG	37.280	4.215	-	33.065	962	2,58
2. Leningen overige banken	21.426	410	-	21.016	87	0,41
3. Leningen pensioenfondsen						
4. Overige leningen						
	58.706	4.625	-	54.081	1.049	1,79

Toelichting:

Dit jaar zijn er geen langlopende geldleningen afgesloten.

Vlottende passiva

Vlottende Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Overige kasgeldleningen	-	-
Overige schulden	8.747	8.341
Saldo Vlottende Passiva per 31 december	8.747	8.341

Overige schulden (x € 1.000)	**31-12-2021**
Crediteuren	1.371
Attero BV / gft	59
Remondis Ned. BV / ophalen containers	75
Wind Design & Build bv / terrein en riolering	308
Stark / diversen – werk nov-dec	186
Avitec Infra & Milieu NV / werkz.heden onderhoud wegen – An de Boerbrink	220
APG Premie- en Gegevensincasso / december	247
Koers aannemingen / levering Dur Eko mix	60
Schagen Infra BV / asfaltonderhoud en aanbrengen passeerhavens en bermverhard	456
R. Timmermans Groenvoorziening / groenonderhoud – RAW onderh.bomen	104
Belastingdienst /afdr.loonheffing dec en diverse aangiften	1.296
St. Biblionet Drenthe / Prov.bijdrage cfm beschikking 16-03-2021	105
Connexxion Taxi Services /leerl. vervoer en verr. wmo	53
Greenwall BV / div.termijnen geluidscherm Spier	74
De Vrije Energie Procucent BV / diverse voorschotten	119
St. ’s Heeren Loo Zorggroep / jan-dec van Roon	95
Waarborgsommen BAG	134
Crediteuren Soza	1.619
BNG en NWB nog te betalen rente	436
St. Yorneo / Jeugd ZIN (prognose)	166
Diverse personen-bedrijven / WMO HH/BEG ZIN – PGB wmo HH-overige kosten	216
Gemeenschappelijke Regeling RUD / aanv. Bijdrage 2021	140
Te betalen WKR Belasting en thuiswerkverg.-onkostenverg.(+corona) /CAO verh.	435
Diverse personen / doorberekende btw & btw bouwgrondexploitatie	752
Overige schulden, per saldo	21
Totaal overige schulden	**8.747**

Overlopende passiva (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
De van EU, Rijk en provincies ontvangen bedragen	1.907	4.616
Overige vooruit ontvangen bedragen	212	59
Totaal Overlopende passiva	**2.119**	**4.675**

De van EU, Rijk en provincies ontvangen bedragen x (1.000)	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2020
Provincie Drenthe Bijdrage culturele impuls	83	64
Provincie Drenthe Subsidie Garminger Stukken	-	173
Provincie Drenthe subsidie archeologisch beleefpunt	-	8
Dienst Uitvoering Onderwijs onderwijsachterstand en beleid	-	22
Min.V.W.S. Specifieke uitkering stimulering sport	40	144
Min.van Fin. kinderopvangtoeslag	-	17
Provincie Drenthe subsidie digitale winkelstraten	-	10
Gemeente Hoogeveen regeling reductie energiegebruik	-	26
Zorg Onderzoek Ned. ZONMW subs.drentse aanpak personen met verward gedrag	-	82
Min. SoZaWe terugbetaling teveel ontvangen Tozo gelden	916	4.070
Min.v Fin. Hulp gedupeerden toeslagenaffaire	32	-
DUO inh covid-19 gerelateerde onderw. Vertragingen	72	-
Min. V.W.S. – sportakkoord	54	-
RVO specifieke uitkering ventilatie scholen	221	-
Restant rijksregeling reductie energiegebruik woningen	70	-
Gemeente Emmen onderzoek reintegratie AMRD	51	-
Prov.Drenthe subsidie verv.aanpak vrouwelijke statushouders	22	-
Prov.Drenthe Opwaardering locatie Torenlaan/Nassaukade	246	-
Prov.Drenthe subsidie spreiding en toegank.bibliotheken	100	-
Totaal De van EU, Rijk en provincies ontvangen bedragen	**1.907**	**4.616**

Overige vooruit ontvangen bedragen (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
St. Marketing & promotie/huur 2022	2	-
Bijdrage groenfonds kern Elp	9	-
RVO / bijdrage huisvesting aandachtsgroepen (flexwonen)	100	-
RVO/bijdrage huisvesting aandachtsgroepen (uitbr.woonwagenlocatie)	55	-
Bijdrage ZonWw	44	-
Diversen	3	1
St. Prokino huur 1e kwt' 2021 mfc Westerbork	-	8
Huur Klateringerweg januari 2021	-	1
Verlenging opties	-	3
Taylor Wessing NV verkoop percelen	-	35
Bijdrage sportgala	-	2
Bijdrage groenfonds kern Elp/Hoofdstraat 7 Elp	-	9
Totaal Overige vooruit ontvangen bedragen	**212**	**59**

Gewaarborgde geldleningen/garanties

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt gespecificeerd worden:

Naam	Oorspr. Hoofdsom	Rente	Saldo 01-01-2021	Saldo 31-12-2021
St. Interzorg Nederland	2.103	0,93%	1.683	1.472
Woningcorporaties 50% dekking			12.796	12.579
Totaal	2.103		14.679	14.051

Wij hebben nog een gewaarborgde geldlening, namelijk die aan Stichting Interzorg Nederland met een restant schuld van € 1,4 miljoen. De gemeente Midden Drenthe staat voor 50% garant voor diverse leningen een drietal woningcorporaties, te weten Actium, Stichting Woonservice Drenthe en Stichting Woonzorg Nederland. Het restant hoofdsom van deze leningen bedroeg ultimo 2021 € 25.158.276 (ultimo 2020 € 25.591.368).

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen groter dan € 50.000 waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden:

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Afval (inzameling en verwerking)	1.154.425	1.280.000	1.280.000	1.280.000
Schoonmaak, bode en catering	382.000	366.600	366.600	366.600
Hard- en software (o.a. licenties)	1.118.009*	1.224.114*	1.248.597*	1.273.568*
Zorg	pm*	pm*	pm*	pm*
Straatreiniging	330.000	330.000	*	*
Telefonie en internet	191.000	191.000	191.000	191.000
Verzekeringen	191.000	191.000	191.000	191.000
Inhuur	2.645.430*	2.645.430*	2.349.630*	2.249.630*
Gas	285.708	400.000*	*	*
Elektriciteit	393.560	528.000*	900.000*	*
Totaal	**6.691.132**	**7.156.144**	**6.526.827**	**5.551.798**

* De ict-lasten van PinkRoccade is een onrechtmatige verplichting met een looptijd van 3 jaar. De opdrachtwaarde is ca. €250.000, bestaande uit iBurgerzaken van ca. € 120.000 en Civision Samenleven van ca. € 130.000. De accountant heeft de resterende controlesom meegenomen in de rechtmatigheidsfout;
* Geschatte totale contractwaarde zorg €15.747.000;
* Contract straatreiniging wordt in 2022 opnieuw aanbesteed;
* Door de huidige ontwikkelingen omtrent de gasprijzen is er geen schatting te maken wat de financiële verplichtingen zijn voor de komende jaren;
* Door de huidige ontwikkelingen omtrent de elektriciteitsprijzen is er geen schatting te maken wat de financiële verplichtingen zijn voor de komende jaren.

Corona

De maatregelen van het Rijk om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan raken ook de gemeente Midden-Drenthe en haar inwoners. Ten tijde van het opmaken van de jaarstukken in maart en april 2021 zijn verregaande maatregelen genomen die zowel op onze organisatie als op de uitvoering van ons werk effect hebben. Ook de continuïteit van maatschappelijke organisaties en de ontwikkelingen op de financiële markten kunnen gevolgen hebben voor de gemeente.
Op dit moment is niet te voorzien hoe groot de impact zal zijn en in welke mate de impact langdurig is. Om die reden is ook geen concrete (financiële) vertaling te maken van de effecten die de corona-maatregelen op langere termijn op ons zullen hebben.

Bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2021

De WNT is van toepassing op de gemeente Midden-Drenthe. De gemeentesecretaris en de griffier zijn topfunctionaris. Het voor de gemeente Midden-Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000 (algemeen bezoldigingsmaximum).

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2021

bedragen x € 1	**M. Hacking**	**C.A.M. Bodewes**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	0,889
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 117.961	€ 74.491
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.684	€ 13.281
Subtotaal	*€ 139.645*	*€ 87.773*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 185.778
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**€ 139.645**	**€ 87.773**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t./N.v.t.	N.v.t./N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2020

bedragen x € 1	M. Hacking	C.A.M. Bodewes
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	0,889
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 115.972	€ 70.825
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.312	€ 12.564
Subtotaal	*€ 136.284*	*€ 83.389*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000	€178.666
Totale bezoldiging	**€ 136.284**	**€ 83.389**

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2021 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

Incidentele baten en lasten

Incidentele budgetten, gedekt uit jaarrekeningresultaten en reserves:
(begrotingswijzigingen 2021)

Programma: Algemene Middelen

Taakveld: Financien	
Instellen reserve bibliotheek	175.193
Stelpost coronagelden	981.573
Toevoeging aan Reserve Bouwgrondexpl.	288.461
Toevoeging aan Reserve Bouwgrondexpl.	440.709
Bijdrage uit het B-reserve (rekeningresultaat 2019)	721.193
Inruil tractiemiddelen	71.107
Bedrijfsvoering	20.878
Coronagelden	393.000
Taakveld: Bestuur en ondersteuning	
Bestuurskosten, ondersteuning raad	50.000
Rekenkamercommissie	6.000
Schoolgebouwen	60.000
RIenE uitvoeringsprogramma	240.000

Incidentele budgetbedrijfsvoering en DVL	1.990.000
Pilot inzet Sociale media	16.000
Personeel van derden	10.000
Overbruggingslening Energiecoop. Midden-Drenthe	400.000
Taakveld: bedrijfvoering	
Uitvoering scan civiele projecten	160.000
Programma: Veiligheid	
Taakveld:Brandweer	
Verbouw brandweerkazerne Smilde	343.640
Programma: Werk en inkomen	
Taakgebied: Inkomensondersteuning	
Kindpakket/Bartje leert zwemmen	130.000
Taakgebied: Werkgelegenheid	
Bloemrijke Akkers	5.000
Programma: Vrije Tijd	
Taakgebied: Sport	
Duurzame Sportaccommodaties	30.000
Duurzame Sportaccommodaties	1.000
Duurzame Sportaccommodaties	190.000
Taakgebied: Recreatie	
Vrijetijdseconomie	54.445
Alleen regels die nodig zijn	30.000
Subsidie en Samenwerking	40.000
Programma: Vrije tijd	
Taakveld: Cultuur	
Culturele activiteiten	73.875
Programma: Bouwen en wonen en mileu	
Taakgebied: Ruimtelijke Ontwikkeling	
Omgevingswet	210.000
Visie op Smilde	100.000
Bestemmingsplan Vam Mera terrein	50.000
Archeoligisch beleefpunt	8.000
Cultuurhistorische Waardenkaart	7.000

Taakgebied: Milieu	120.000
Salariskosten projectleider duurzaamheid	100.000
Beleid duurzaamheid, Energie en Klimaat	66.000
Klimaatmiddelen	
Taakgebied: Dorps- en Wijkvernieuwing en volkshuisvestiging	
Uitvoeringsprogramma Woonplan	47.507
Masterplan Orvelte	100.000
Visie plan Hooghalen	20.000
Inrichting Jade (Lidl)	100.000
Taakgebied: Woningexploitatie	
MFA Snilde	19.900
Taakveld: Volksgezondheid en Milieu	
Meerkosten RUD	88.450
Programma: Openbare Ruimte	
Taakgebeid: Groen	
Gebiedsvisie de Haven	340.000
Groen plan Westerbork	20.000
Taakgebied: Verkeer	
Ontwikkelkosten Esweg	70.000
Klimaatadaptatie	51.710
Programma: Zorg en Welzijn	
Taakgebied: WMO	
Programma Sociaal domein	80.000
Programma Sociaal domein	1.400.000
Progamma GGZ	300.000
Taakgebied: Sociaal samenhang en Leefbaarheid	
Dorpenbeleid	17.000
MOEK	33.500
Taakgebied: Reintergratie e.d.	
Up2You	20.000
Impulsbanen	63.625
Taakgebied: Vreemdelingen	
Inburgering	7.119

Inburgering	267.637
Inburgering	49.095
Pilot verandeopgave Inburgering	145.399
Taakgebied: Openbare gezondheidszorg	
Nota bewegen in leefstijl	189.568
Nota bewegen in leefstijl	113.607
Taakgebied: Maatwerk voorziening e.d. WMO	
WMO beschermend wonen	17.500
Taakveld: Sociaal domein	
Rijksmiddelen inburgering	28.000

Overzicht Taakvelden

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
0.1	Bestuur	1.812	0	1.849	0	1.799	43	93
0.2	Burgerzaken	1.032	377	1.020	377	974	399	68
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	90	95	190	95	197	194	92
0.4	Ondersteuning organisatie	10.040	98	11.067	98	11.742	158	-614
0.5	Treasury	-53	864	-37	753	400	918	-272
0.61	OZB woningen	416	3.730	443	3.808	-33	3.828	496
0.62	OZB niet-woningen	174	2.703	174	2.700	52	2.753	175
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	53.612	0	55.957	0	56.661	704
0.8	Overige baten en lasten	-533	15	-781	192	13	379	-607
0.10	Mutaties reserves	3.068	1.709	16.461	16.241	16.451	16.687	456
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten/baten	**16.045**	**63.202**	**30.386**	**80.222**	**31.594**	**82.019**	**589**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	Baten	Verschil
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.990	0	1.999	15	1.944	0	39
1.2	Openbare orde en Veiligheid	354	13	368	13	309	11	57
	Totaal lasten/baten	**2.345**	**13**	**2.367**	**28**	**2.253**	**11**	**97**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
2.1	Verkeer, wegen en water	5.607	129	5.606	144	5.481	314	295
	Totaal lasten/baten	**5.607**	**129**	**5.606**	**144**	**5.481**	**314**	**295**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	191	191	191	191	341	466	125
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	196	63	206	63	152	58	49
3.4	Economische promotie	536	1.173	624	1.173	599	1.235	87
	Totaal lasten/baten	**924**	**1.427**	**1.022**	**1.427**	**1.091**	**1.759**	**262**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
4.2	Onderwijshuisvesting	1.898	49	1.885	49	1.516	53	374
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.564	94	1.464	94	1.604	281	47
	Totaal lasten/baten	**3.462**	**143**	**3.349**	**143**	**3.120**	**335**	**421**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
5.1	Sportbeleid en activering	371	0	535	85	469	86	67
5.2	Sportaccommodaties	2.929	720	3.048	720	2.738	670	260
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	247	0	329	0	315	9	23
5.4	Musea	134	0	213	0	147	32	98
5.6	Media	591	2	497	177	499	178	-1
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.951	3	3.081	12	2.967	4	106
	Totaal lasten/baten	**7.223**	**725**	**7.703**	**994**	**7.135**	**980**	**553**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.405	4	3.640	4	3.812	2	-175
6.2	Wijkteams	945	0	994	0	833	0	161
6.3	Inkomensregelingen	9.736	7.578	10.698	8.888	9.979	8.401	232
6.4	Begeleide participatie	423	0	423	0	255	0	167
6.5	Arbeidsparticipatie	1.172	0	1.119	0	963	19	175
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.463	13	1.463	13	1.679	9	-219
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.626	350	9.955	350	8.896	348	1.057
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.643	0	10.063	0	9.556	0	506
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	453	0	453	0	368	0	85
	Totaal lasten/baten	**34.865**	**7.945**	**38.808**	**9.255**	**36.343**	**8.780**	**1.990**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	Verschil
7.1	Volksgezondheid	1.391	0	1.457	0	1.446	0	11
7.2	Riolering	3.122	3.977	3.122	3.977	4.241	5.218	123
7.3	Afval	2.423	3.262	2.405	3.262	3.085	3.342	-598
7.4	Milieubeheer	1.531	0	1.938	219	2.005	132	-155
7.5	Begraafplaatsen	681	400	703	400	686	445	62
	Totaal lasten/baten	**9.148**	**7.638**	**9.625**	**7.838**	**11.462**	**9.138**	**-557**

	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021 primitief		Begroting 2021 incl. wijz.		Rekening 2021		Begr versus Rek.
	Taakveld	lasten	baten	lasten	Baten	lasten	baten	Verschil
8.1	Ruimtelijke Ordening	602	0	602	0	542	0	59
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.367	2.357	2.367	2.357	3.005	3.466	471
8.3	Wonen en bouwen	1.929	938	2.188	1.594	1.838	2.114	871
	Totaal lasten/baten	**4.897**	**3.295**	**5.157**	**3.950**	**5.385**	**5.580**	**1401**

Single information en single audit

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-2-2022								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A7**	**Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving** Gemeenten	Besteding (jaar T-1, 15-31 december 2020) *Aard controle R* *Indicator: A7/01*	Besteding (jaar T, 1 januari-30 september 2021) *Aard controle R* *Indicator: A7/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/04*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator “nee” is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A7/05*	
			€ 2.476	€ 21.724	Ja	Nee		
JenV	**A12B**	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Veiligheidsregio's	Naam veiligheidsregio *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A12B/02*	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A12B/05*	
			Drenthe	€ 70.380	Ja	€ 70.380	Ja	

FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Besteding (T-1) - betreft nog niet verantwoorde bedragen over 2020 *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/02*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/03*	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B2/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			€ 0	73	73	€ 961	€ 961	
			Normbedragen voor a, b en d (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*	Normbedrag voor e (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: indicator B2/13 en B2/14 / Ja: indicator B2/21 en B2/22 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*			
			Ja	Ja	Nee			
			Reeks 1 Aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle D2* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (t/m jaar T) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b en d (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/12*		
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/14*				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/20*
			€ 27.740	€ 27.740	€ 6.936	€ 6.936	€ 4.488	€ 4.488
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) **Keuze normbedragen** *Aard controle n.v.t* *Indicator: B2/22*				
			€ 48.000	€ 48.000				

BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-01370157	€ 0	€ 0	Nee	bestuurder school verklaart geen gebruik te zullen maken van de subsidie o.g.v. Suvis-regeling	Ja
		2	SUVIS21-01350284	€ 0	€ 0	Nee	bestuurder school verklaart geen gebruik te zullen maken van de subsidie o.g.v. Suvis-regeling	Ja
		3	SUVIS21-01370013	€ 0	€ 0	Nee	bestuurder school verklaart geen gebruik te zullen maken van de subsidie o.g.v. Suvis-regeling	Ja
		4						
		49						
		50						
BZK	**C43**	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C43/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/03*	Aantal bereikte woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C43/06*
			RREW2020-00452089	€ 101.614	€ 101.614	14.364		Nee

BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/06*
			1	*RHA2021-02377401*	*Uitbreiding woonwagenlocatie Klateringerweg*	€ 0	€ 0	0	0
			2						
			3						
			4						
			5						
			6						
			7						
			8						
			9						
			10						

		Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/07*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C56/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/10*
	1	*Uitbreiding woonwagenlocatie Klateringerweg*	Ja	Ja	Ja
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
	7				
	8				
	9				
	10				

		Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/11*
	1	Nee

BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2) *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Berekening bedrag uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: C62/02*	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/04*	
			44	€ 6.600	€ 3.781	Nee	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	
			€ 229.738	€ 0	€ 0	€ 22.644	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	
		1					
		2					
		99					
		100					

OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	
			€ 0	€ 0	€ 2.300	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/08*	
		1					
		2					
		3					
		4					
		5					
		6					
		7					
		8					
		9					
		10					

EZK	F9	**Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie**	Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: F9/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F9/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/05*	
		1	EAW-20-01649721	€ 20.660	€ 20.660	Ja		
		2						
		3						
		4						
		5						
		6						
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/06*					

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 5.568.591	€ 122.665	€ 481.061	€ 0	€ 108.789	€ 1.150
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 15.841	€ 0	€ 0	€ 15.841	€ 2.265	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				

SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 4.315	€ 0	€ 29.947	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 478.417	€ 18.157			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 217.546	€ 3.500			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 117.388	€ 5.000		€ 25.144	

		Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	87	5		Ja
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	62	1		Ja
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	30	1		Ja

	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/11*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo *Aard controle D2* *Indicator: G4/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*
	€ 0	€ 0	0

		Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/14*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing 4 *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/18*
	1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
	2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
	3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
	4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
	5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				

SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*	
			€ 0	€ 0	44	

VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 284.550	€ 206.875				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Overige kosten	€ 47.995			€ 47.995	
		2	Bouw toestelberging	€ 5.860	€ 5.860			
		3	Aanleg kunstgras	€ 4.574	€ 4.574			
		4	Verduurzaming sportacc.	€ 29.435	€ 29.435			
		5	Onderhoud sportvelden	€ 27.696	€ 27.696			
		6	zoutelectrolyse zwembad	€ 1.563	€ 1.563			
		7	Aankoop roerende zaken t.b.v. exploitatie sportacc.	€ 16.137		€ 16.137		
		8	oproepkrachten zwembaden	€ 5.692		€ 5.692		
		9	exploitatie sporthallen, gymzalen	€ 67.924		€ 67.924		
		10						
		99						
		100						

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1036607	85.142,30	€ 6.897	€ 24.428	€ 36.845	€ 48.991
		2						
		3						
		4						

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*
		1	1036607	Nee
		2		
		3		
		4		

VWS	H16	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden**	Betreft jaar *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/01*	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/02*	Totale besteding *Aard controle R* *Indicator: H16/03*
		1	2020	SPUKIJZ21263	€ 179.955
		2	2021	SPUKIJZ21R2280	€ 70.686

		Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H16/04*	Totale toezegging per locatie *Aard controle R* *Indicator: H16/05*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H16/06*	Verschil toezegging vs. Besteding per locatie (automatisch berekend) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H16/07*	Betreft jaar? *Aard controle R* *Indicator: H16/08*
	1	Zwembad De Boskamp	€ 37.999	€ 18.616	€ 19.383	2020
	2	Zwembad de Peppel	€ 103.147	€ 109.651	-€ 6.504	2020
	3	De Smelte	€ 36.141	€ 51.688	-€ 15.547	2020
	4	Bosbad Hoogersmilde	€ 0	€ 0	€ 0	2020
	5	Zwembad De Boskamp	€ 2.208	€ 6.434	-€ 4.226	2021
	6	Zwembad de Peppel	€ 36.362	€ 42.657	-€ 6.295	2021
	7	De Smelte	€ 26.648	€ 21.594	€ 5.054	2021
	8	Bosbad Hoogersmilde	€ 0	€ 0	€ 0	2021
	49					
	50					

DRE	DRE2C	**Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)** Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/02*	Totale besteding (in jaar T) De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE2C/03*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding *Aard controle R* *Indicator: DRE2C/04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/06*
			1	201503145-00607652/71374	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 17.756	€ 0	€ 126.076	nvt
			2	201401407-00950162	Aanvullende BDU subsidie	€ 38.193	€ 437.098	€ 475.291	Een eerdere verantwoording kon niet plaatsvinden omdat dat nog niet mogelijk was op de SISA lijst van 2020.
			3	201802989-00794361	BDU 2019	€ 8.838	€ 0	€ 28.667	nvt
			4	201902950-00858586	BDU 2020	€ 82.156		€ 423.988	Op grond van de bestedingen in 2021 blijkt dat € 258.630 moet worden meegenomen naar de verantwoording 2021.
			5	202002563-00940789	BDU 2021	€ 390.583	€ 0	€ 390.583	
			6						
			7						
			100						

	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/07*	De besteding (in jaar T) ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding (in jaar T) ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE2C/08*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE2C/09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE2C/11*
1	*201503145-00607652/71374*	€ 40	€ 0	€ 29.428	Nee
2	*201401407-00950162*	€ 15.277	€ 96.723	€ 112.000	Ja
3	*201802989-00794361*	€ 0	€ 0	€ 4.376	Nee
4	*201902950-00858586*	€ 20.292		€ 105.750	Ja
5	*202002563-00940789*	€ 97.646	€ 0	€ 97.646	Nee
6					
7					
100					

DRE	DRE8C	**Ruimtelijke ontwikkeling** Uitvoeringsregeling Binnenstadfonds SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE8C/03*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE8C/04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/06*
			1	20/5 4/2018001215 -201800942	8.3 Wonen en bouwen	€ 480.914	€ 0	€ 1.286.200	nvt
			2						
			3						
			4						
			5						
			6						
			7						
			100						

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE8C/08*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE8C/09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE8C/11*	
			1	*20/5 4/2018001215 -201800942*	€ 448.687	€ 0	€ 591.362	Nee	
			2						
			3						
			4						
			5						
			6						
			7						
			100						

DRE	DRE12C	**Subsidieregeling Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021 PLUS** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE12C/03*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding *Aard controle R* *Indicator: DRE12C/04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/06*
		1	46/5.6/2021002061	subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021 Plus.	€ 0	€ 0	€ 0	nvt
		2						
		3						
		100						

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/07*	De besteding (in jaar T) ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding (in jaar T) ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE12C/08*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: DRE12C/09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: DRE12C/11*	
		1	46/5.6/2021002061	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		2						
		3						
		100						

Controleverklaring

Bijlage: Beleidsindicatoren

In deze bijlage staan de beleidsindicatoren uitgeschreven per programma. De beleidsindicatoren bestaan uit de wettelijk verplichten indicatoren vanuit de bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive en het andere ander deel bestaat uit de zelf ontwikkelde beleidsindicatoren.

Het jaarverslag is aangepast waarbij de verplichten beleidsindicatoren conform regelgeving zijn opgenomen en in deze bijlage zijn geplaatst. De oudste waarden van verplichte beleidsindicatoren komen uit 2019 (3x o.a. van DUO/Ingrado). De andere waarden van de verplichte beleidsindicatoren zijn van een recentere datum.
De eigen beleidsindicatoren blijven in stand wanneer de recentste waarde uit 2020 of later komt. De overige indicatoren worden verwijderd uit de jaarstukken.
Waar mogelijk worden de cijfers voor Midden-Drenthe vergeleken met de cijfers van heel Drenthe en met gemeente van eenzelfde inwoneraantal categorie (25.000 – 50.0000 inwoners).

Bestuur en ondersteuning

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	Drenthe	beschrijving
Woonlasten één-persoonshuishouden	2021	657	721	Het bedrag dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.
	2020	679	697	
Woonlasten meer-persoonshuishouden	2021	702	771	Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.
	2020	724	748	
Demografische druk	2021	80.5	80.9	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
	2020	80.3	80.6	
Gemiddelde WOZ waarde	2021	244.000	230.000	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
	2020	225.000	214.000	

Onderstaande verplichte indicatoren over de formatie komen niet van de website 'Waar staat je gemeente'. Deze worden intern samengesteld.

Indicator	Eenheid	2020	2021
Formatie	Aantal fte's werkelijk bezet (exclusief personeel griffie en externe inhuur)	233	239
Formatie	Aantal fte's per 1.000 inwoners (exclusief personeel griffie en externe inhuur)	7,0	7,4
Overhead	% van de totale kosten	11,3%	10,5%
Externe inhuur **Externe inhuur**	Totale kosten inhuur % van de totale loonsom	€ 2.030.000 11,6%	€ 2.085.000 11,6%

Dienstverlening

Klantcontact

Inwoners kiezen zelf op welke manier ze contact hebben met de gemeente. Streven is om op die manier voor alle doelgroepen beschikbaar en bereikbaar te zijn.

Indicatoren klantcontacten	Doel	2017	2018	2019	2020	2021
	Werkelijk					
Beantwoording van brieven binnen 10 dagen	**80%**	92%	86%	87%	88%	87%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	**80%**	81%	86%	95%	99%	99%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

We willen als gemeente graag dichtbij onze klant staan en geven de voorkeur aan persoonlijk contact met onze inwoners. Goede telefonische bereikbaarheid is daarom belangrijk. Ons telefonieplatform heeft de functie om het dagelijkse telefoonverkeer op een goede en efficiënte wijze te verwerken. Een goed werkend platform is van essentieel belang om optimale dienstverlening te kunnen leveren. Op dit moment voldoet het huidige telefonieplatform nog niet aan de eisen die wij als gemeente stellen aan een goed werkend telefonieplatform. We gaan daarom op zoek naar alternatieven.

Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht

In verband met het uitbreken van corona wordt er sinds maart 2020, alleen gewerkt op afspraak. Iedereen kan via de website zelf een afspraak inplannen, of er wordt, nadat er met de gemeente is gebeld, een afspraak ingepland. Het aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht is daardoor nagenoeg 100%.

Afhandeling klantvragen

Doel is alle vragen van inwoners binnen de gewenste termijn te beantwoorden. Met onderstaande indicatoren wordt dit in beeld gebracht.

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2017	2018	2019	2020	2021
		Werkelijk				

Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	**100%**	93%	91%	91%	93%	91%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	**100%**	82%	88%	88%	91%	97%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	**80%**	81%	83%	83%	80%	84%

Het percentage afhandeling van vergunningen binnen de wettelijke termijn is redelijk stabiel. Voor bezwaarschriften loopt dit percentage de afgelopen jaren iets op.
De percentages kunnen echter een vertekend beeld geven. Dit heeft te maken met het soort en het aantal vergunningen c.q. bezwaarschriften. Per soort zijn er namelijk grote verschillen.

Klachten

De behandeling van klachten is een wezenlijk onderdeel van de dienstverlening. Het gaat daarbij om klachten, zoals bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht: klachten gericht tegen met name het handelen en gedrag van medewerkers en (leden van) het college.

Belangrijk is wat er met klachten gebeurt, zowel in de fase van minnelijk overleg als in de fase van de formele afhandeling. Door klachten snel in behandeling te nemen en persoonlijk contact te leggen benadrukken we, dat we klachten serieus nemen. Dat draagt bij aan het vinden van een oplossing in de informele fase. Voor de afhandelsnelheid geldt daarom, dat er binnen 5 werkdagen persoonlijk contact is geweest met de klager. Verder geldt natuurlijk als doel om alle klachten binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2018	2019	2020	2021
		Gerealiseerd			
Aantal klachten		54	30	30	27
1e contact binnen vijf werkdagen	**80%**	70%	45%	70%	85%
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	**100%**	89%	55%	70%	85%
(Gedeeltelijke) gegrond		39	21	14	20
Ongegrond		7	6	13	6
Overige: ingetrokken, geen uitspraak te doen e.d.		8	2	3	0
Nog in behandeling		0	1	0	1

Het aantal klachten ligt in 2021 op het gebruikelijke niveau. Op vele duizenden klantcontacten per jaar, is een aantal van 27 klachten op jaarbasis een aanvaardbaar getal.

Het eerste contact vindt vaak binnen 5 werkdagen plaats. De norm van 80% is in 2021 ruimschoots gehaald. Ook de afhandeling binnen de wettelijke termijn is verbeterd. Overigens vindt soms de lange afhandelingsduur plaats in goed overleg met de klager.

In 2021 is er eenmaal beroep gedaan op de Nationale Ombudsman. Dit heeft niet geleid tot een klacht en de Ombudsman heeft zelf geen uitspraak hoeven doen.

Inhoudelijk zijn de klachten gevarieerd: ze gaan over onvoldoende communicatie, niet genoeg geholpen, niet snel genoeg geholpen e.d.

Veiligheid

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Vernieling en beschadiging	2021	28,75	32,76	39,41	Het aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte, per 1.000 inwoners.
	2020	31,64	36,27	43,31	
	2019	24,72	36,19	40,43	
Winkeldiefstal	2021	2,10	9,93	9,64	Het aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners.
	2020	6,93	10.53	12,62	
	2019	3,92	10,59	13,94	
Melding overlast jeugd	2021	40,98	67,43	74,19	Aantal meldingen overlast jeugd, per 10.000 inwoners.
	2020	43,1	70,73	89,33	
	2019	27,43	39,34	48,46	
Verwijzingen HALT	2021	Nog niet beschikbaar			Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar
	2020	4	10	7	
	2019	13	12	10	

Verkeer, vervoer en waterstaat

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Verkeersongevallen per	2020	602.7	525.9	489.8	Het aantal verkeersongevallen per 100.000 inwoners.
	2019	660	670	510	
Verkeersdoden per 100.000 inwoners (5-jaars cumulatief)	2019	48,22	19.56	25.19	Het aantal verkeersongevallen met dodelijke afloop
	2017	38.92	18.16	25.62	

Economie

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Banen	2020	569.2	587.5	601.7	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
	2019	557.5	586.3	602.0	
Vestigingen	2020	159.0	152.9	145.9	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	2019	124.5	123.0	115.9	
Functiemenging	2020	49,9%	49,9%	49,9%	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	2019	49.5%	49,9%	49,9%	

Sport, cultuur en recreatie

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Sport, cultuur en recreatie	2021	216	231	282	Het netto bedrag dat per inwoner aan sport, cultuur en recreatie wordt besteed.
	2020	229	227	274	
	2019	213	219	260	
	2018	219	207	255	
	2017	11,6%	10,2%	9,8%	

Sociaal Domein

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Netto arbeids-participatie	2020	69.0%	69.0%	66.4%	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
	2019	69,0%	69,3%	66,8%	
	2018	67,7%	68,3%	65,7%	
Personen met bijstandsuitkeringen	Q1 2021	28.0	30.5	39.6	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
	2019	23,0	25,1	35,2	
	2018	24,6	26,5	36,8	
Kinderen in een uitkeringsgezin	2020	4%	4%	6%	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	2019	4%	4%	6%	
	2018	4%	5%	6%	
Re-integratie-voorzieningen	2019	11,7	16,7	20,6	Het aantal re-integratievoor-zieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
	2018	29,0	?	37,7	
Werkloze jongeren	2020	2%	2%	3%	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar) dat als werkzoekende staan ingeschreven.
	2019	2%	1%	2%	
	2018	2%	2%	2%	
Jongeren met jeugdhulp met verblijf	2021 (Q1,Q2)	1.4%	1.1%	1.5%	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp met verblijf t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar.
	2019	2,3%	1,3%	1,7%	
	2018	2,3%	1,2%	1,7%	

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Jongeren met jeugdhulp zonder verblijf	2021(Q1,Q2)	11.8%	10.0%	11.9%	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp zonder verblijf t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar.
	2019	14,8%	11,7%	13,9%	
	2018	15,0%	11,1%	13,6%	
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	2021 (Q1,Q2)	540	615	678	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.
	2020	525	605	682	

Volksgezondheid en Milieu

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Huishoudelijk restafval	2020	19.6%	x	x	Het percentage van het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
	2019	19,0%		23,8%	
	2018	21,4%		26,5%	
Huishoudelijk restafval	2019	124	129	154	Aantal kilo's per inwoner van het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
	2018	136,8	145,0	161,3	
GFT - afval	2020	212.8	x	x	Aantal kilo's per inwoner van het GFT - afval.
	2019	195,0	122,0	150,0	
	2018	195,0	115,0	144,0	
Totaal huishoudelijk afval	2019	651,0	533,0	577,0	Aantal kilo's per inwoner van het totaal ingezameld huishoudelijk afval.
	2018	639,0	533,0	562,0	
Grof huishoudelijk restafval	2019	29,7			Aantal kilo's per inwoner van het ingezameld grof huishoudelijk afval.
	2018	28,3		18,9	
Woningen met zonnepanelen	2020	33.9%	20.1%	26.4%	Het aandeel woningen met een zonnepaneel installatie.
	2019	28,9%	15,7%	21,6%	
	2018	24,3%	12,0%	17,2%	

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Nieuw gebouwde woningen	2020	3.6	8.6	6.5	Aantal gebouwde woningen per 1.000 woningen
	2018	3,9	7,5	6,1	
	2017	10,2	7,4	6,4	
	2016	3,6	3,6	4,7	
Nieuwbouw koopsector	2020	80.8%	59.9%	58.2%	Percentage nieuwbouw koopsector van de totale nieuwbouw.
	2018	85,7%	68,4%	63,0%	
	2017	28,3%	63,2%	44,0%	
	2016	30,0%	58,8%	50,7%	
Nieuwbouw huursector	2020	7.7%	38.9%	39.8%	Percentage nieuwbouw huursector van de totale nieuwbouw.
	2018	14,3%	31,7%	37,0%	
	2017	71,7%	37,3%	56,0%	
	2016	70,0%	41,7%	49,4%	
Nieuwbouw corporatiehuur-woningen	2020	3.8%	22.7%	27.8%	Percentage nieuwbouw corporatiehuurwoningen van de totale nieuwbouw.
	2018	3,6%	20,7%	17,6%	
	2017	27,6%	20,2%	30,7%	
	2016	46,0%	23,2%	23,8%	

Werkgroep financieel overleg (WFO); vergadering 9 juni 2022, advies over de jaarstukken 2021.

In de vergadering van de WFO van 9 juni is het verslag van bevindingen van de accountant op de jaarrekening, mondeling toegelicht.

Gebleken is dat er diverse oorzaken zijn geweest waardoor het verslag en daarmee ook de controle verklaring van de accountant, op het moment van de vergadering van de WFO en ook op het moment van de vergadering van de commissie Algemeen Bestuur nog niet beschikbaar is.

Naast dat 2021 het eerste controle jaar voor BDO (de accountant), speelden er gelijktijdig:
- personele problemen bij de gemeente Midden-Drenthe en
- problemen bij de gebruikte systemen die het proces vertraagd hebben en
- bijzonderheden (bijvoorbeeld t.a.v. bepaalde SISA verklaringen (= single information single audit = eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole)) die daar nog boven op kwamen.

Kortom een bijzondere combinatie van diverse factoren.

Zowel de organisatie als de accountant zijn over en weer positief over de inzet om toch de controle af te ronden.
Het streven is dat er op 30 juni 2022 in de raadsvergadering een accountsverklaring beschikbaar is. Mocht dat anders lopen dan wordt de raad daarover geïnformeerd.

Uitgaande van deze lijn, is in de WFO aan de hand van een mondelinge toelichting gesproken over de inhoud van de te verwachten verklaring.
Er komt ten aanzien van de getrouwheid (lasten en baten) een goedkeurende verklaring.
Ten aanzien van de rechtmatigheid (d.w.z. het naleven van de procedures en regels) komt er voor 2021 een verklaring met beperking.
Tot en met het boekjaar 2022 wordt de rechtmatigheid nog door de accountant beoordeeld.

Een verklaring met beperking houdt in dat de grens van 672.000 ten aanzien van onrechtmatige bedragen is overschreden. Voor 2021 gaat het voor Midden -Drenthe om een bedrag van 1.1 miljoen.
Ook vorig jaar werd het grens bedrag al dicht genaderd, maar nu komt Midden-Drenthe uit aan de verkeerde kant van de grens.
Die overschrijding komt voornamelijk door aanbestedingen waarbij niet de juiste procedure is gevolgd. Daarbij kun je denken aan inhuur van personeel, waarbij het contract verlengd wordt en men dan over de grens van de (Europese) aanbesteding heen gaat. Gezien de krapte op de personele markt begrijpelijk, maar niet conform de geldende Europese aanbestedingsregels.
Namens het college is aangeven dat deze processen goed onder de loep genomen worden om het risico op herhaling te verkleinen.

Als aandachtspunten geeft de account aan het college mee:
1. Ontwikkeling interne beheersing, interne controles en IT
2. Versterking van het zelf controlerend vermogen
3. Naleven EU-aanbestedingsregels
4. Ontwikkelingen met betrekking tot rechtmatigheid
5. Ontwikkelingen ten aanzien van fraude

De WFO blijft over deze punten verder in gesprek met de accountant, het college en de organisatie.

Het resultaat van de jaarrekening is fors positief.
Uit de toelichting van de accountant blijkt dat Midden-Drenthe hier niet uniek in is.
Incidentele voordelen en het niet (kunnen) oppakken van alle activiteiten door Corona zijn de belangrijkste oorzaken.
Het weerstandsvermogen is volgens de accountant nog ruim voldoende.

Een incidentele controle met beperkingen is geen directe reden tot zorg.
Mits uiteraard de oorzaak goed wordt aangepakt en herhaling wordt voorkomen.
Komt een controle met beperkingen vaker voor, dan kan dat aanleiding zijn voor de Provincie (belast met het toezicht op de gemeentefinanciën) om daarover vragen te stellen.

Concluderend heeft de WFO kennis genomen van deze mondelinge toelichting op de bevindingen van de accountant en adviseert de WFO aan de raad om de jaarstukken conform planning te bespreken.

Met vriendelijke groet de leden van de WFO
Karin Kappen
Jan Jonker
Rense Kampstra

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres
Beilen Raadhuisplein 1
ma, wo, vr 8.30 – 16.30
di 8.30 – 14.30
do 8.30 – 20.00
Smilde Elzenlaan 10
ma 8.30 – 12.00

Aan de raads- en commissieleden
van de gemeente Midden-Drenthe

Datum: 8 juni 2022
Behandeld door: Rolf Bloem
Zaaknummer: 2706521
Onderwerp: Verslag van bevindingen jaarstukken 2021

Bijlagen: geen

Geachte raads- en commissieleden,

Binnenkort ontvangt u het accountantsverslag bij de jaarstukken 2021. Zoals we u al eerder gemeld hebben, hebben we vooral door beperkte menskracht langer over de voorbereidingen voor de jaarstukken gedaan dan gebruikelijk.

Het college heeft inmiddels kennis kunnen nemen van het concept verslag. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven met een beperking ten aanzien van de rechtmatigheid. Het betekent dat we ons als gemeente niet altijd aan de Europese aanbestedingsregels hebben gehouden. Dat de accountant deze beperking aanbrengt heeft verder geen formele gevolgen.

Het is niet uit te sluiten dat we ook de komende jaren met zo'n beperking te maken blijven houden. Dat heeft meerdere oorzaken. In de eerste plaats werken aanbestedingen uit voorgaande jaren over een langere periode door. Met andere woorden: de accountant kan in 2022 tot de conclusie komen dat een aanbesteding die we in 2018 hebben gedaan door de lange looptijd (en het daardoor hoge totaalbedrag) alsnog onrechtmatig blijkt te zijn. Daarnaast kiezen we er als college soms bewust voor om het risico op onrechtmatigheid te nemen, als het belang van de gemeente daarmee gediend is.

Tegelijk werken we aan het professioneler maken van onze inkoop, zodat we het risico op onbewuste onrechtmatigheden zo klein mogelijk maken.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Rolf Bloem, adviseur control, te bereiken op maandag tot en met vrijdag via telefoonnummer 0593 53 94 20.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris, de burgemeester.

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres	Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon	(0593) 53 92 22
Internet	www.middendrenthe.nl
E-mail	gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres

Beilen	Raadhuisplein 1	
	ma, wo, vr	8.30 – 16.30
	di	8.30 – 14.30
	do	8.30 – 20.00
Smilde	Elzenlaan 10	
	ma	8.30 – 12.00

Aan de raads- en commissieleden
van de gemeente Midden-Drenthe

Datum: 28 juni 2022
Behandeld door: Rolf Bloem
Zaaknummer: 2738516
Onderwerp: Jaarstukken 2021

Bijlagen: Jaarstukken 2021

Geachte raads- en commissieleden,

Zoals inmiddels bij u bekend is er sprake van enige vertragingen in het jaarrekeningproces. Hierdoor waren de controlewerkzaamheden door de accountant nog niet volledig afgerond op het moment dat de jaarstukken werden vastgesteld door het college en aangeboden aan de raad.

Inmiddels heeft de accountant de controlewerkzaamheden afgerond. Op basis hiervan heeft de accountant ons verzocht om de jaarstukken op enkele (technische) onderdelen aan te passen. De wijzigingen hebben geen effect op het rekeningresultaat.

De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op de inhoud en de formulering van het besluit en op de balans en toelichting daarop. Hierdoor kunnen wij niet volstaan met het kennisnemen van de gewijzigde jaarstukken, maar is het noodzakelijk de jaarstukken opnieuw vast te stellen. De gewijzigde jaarstukken 2021 treft u bij deze brief aan.

Tot slot heeft de accountant geconstateerd dat een overzicht van lopende investeringskredieten ontbreekt in de jaarrekening. Hiermee voldoen de jaarstukken niet aan het formele vereiste van artikel 5 van de Financiële verordening.
Het overzicht van lopende investeringskredieten voegen wij als bijlage toe aan de najaarsnota 2022. Op dit moment lukt het ons namelijk niet om dit overzicht voor de behandeling in de raadsvergadering op 30 juni aan te leveren.

In de bijlage van deze brief treft u een overzicht aan waarin de belangrijkste wijzigingen en aanvullingen staan opgenomen ten opzichte van de vorige versie van de Jaarstukken 2021.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Rolf Bloem, adviseur control, te bereiken op maandag tot en met vrijdag via telefoonnummer 0593 53 94 20.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris, de burgemeester.

Erratum bij Jaarstukken 2021

Hieronder volgt per onderdeel een beschrijving op hoofdlijnen van de wijzigingen.

Besluit en aanbiedingsbrief

In het besluit zijn de volgende wijzigingen aangebracht:

- Het afsluiten van enkele bouwgrondexploitaties + winstneming en het vaststellen van de geactualiseerde bouwgrondexploitaties moet expliciet worden vermeld in het raadsbesluit.
- Het opheffen van de bestemmingsreserve riolering en het instellen van een voorziening riolering (€ 787.050) is teruggedraaid. Oorzaak hiervan is de interpretatie van bepalingen in het BBV.
- De strekking van de accountantsverklaring stond onjuist in de aanbiedingsbrief.

Programmarekening en paragrafen

- In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico van de verstrekte lening aan Breedband Coöperatie Sterk Midden-Drenthe uit de risicotabel gehaald. De lening is in 2020 afgelost.
- De paragraaf bouwgrond is aangevuld met een toelichting op het resultaat.

Jaarrekening – programmarekening

- In de toelichting op de programmarekening is de tabel ‘begrotingsafwijking’ op 1 onderdeel aangepast aan het voorgeschreven model van de commissie BBV.
- In de toelichting op de programmarekening is de tabel ‘Overzicht rechtmatigheidsanalyse 2021’ aangevuld met de bevindingen van de accountant (opgenomen in het verslag van bevindingen).

Jaarrekening – Balans + toelichting

- Verwerking van de mutaties in de post reserves en de post voorzieningen in verband met de riolering (wijziging in de rubricering). Zie ook onder hierboven onder ‘besluit en aanbiedingsbrief’.
- Wijziging in de verantwoording op de balans van ‘nog te ontvangen bedragen’ (wijziging in rubricering). Hiervoor is een tabel toegevoegd.

Bijlage Sisa

- In de bijlage Sisa is het onderdeel H16 aangepast aan de opmerkingen van de accountant.

T: +31 (0)50 521 57 57
E: groningen@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 253, 9700 AG Groningen
Paterswoldseweg 810, 9728 BM Groningen
Nederland

Gemeente Midden-Drenthe
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 24
9410 AA BEILEN

Groningen, 30 juni 2022

Kenmerk: RB/EK/RvH/AL/13420/001
Betreft: controleverklaring bij jaarrekening 2021

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2021 en onze controleverklaring gedateerd 30 juni 2022.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij verzoeken u bij openbaarmaking van de controleverklaring gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring die niet is voorzien van een persoonlijke handtekening.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat u het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening opneemt en openbaar maakt in de sectie “Overige gegevens” van de jaarstukken 2021, die overeenkomen met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar, mits de gemeenteraad de gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Overigens wijzen wij u erop dat, indien tot de vaststelling van de jaarstukken 2021 door de gemeenteraad omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog voor de vaststelling van de jaarstukken 2021 door de gemeenteraad moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming. Wij willen u erop wijzen dat het vanuit de WNT-regelgeving verplicht is om de definitieve jaarrekening te publiceren op de website, gedurende de periode zoals opgenomen in de WNT-regelgeving.

Statutair gevestigd te Eindhoven en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 17171186.
BDO Audit & Assurance B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam “BDO” optreden.
BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO netwerk en van elk van de BDO Member Firms.

Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: AL

Digitaal ondertekend door:
Rob Bouman
30 juni 2022 15:40 +02:00...

drs. R.H. Bouman RA

Bijlagen:

- accountantsverslag 2021;
- een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2021;
- de controleverklaring voorzien van een originele handtekening;
- een los exemplaar van de controleverklaring voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening ("was getekend").

30 juni 2022

ACCOUNTANTSVERSLAG 2021

Gemeente Midden-Drenthe

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van de gemeente Midden-Drenthe
t.a.v. mevrouw C. Bodewes
Postbus 24
9410 AA Beilen

Groningen, 30 juni 2022

Kenmerk: 1060056/RvH/EK/RHB/AMT/005

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2021 van gemeente Midden-Drenthe (hierna te noemen ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 24 september 2021, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2021. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie en verantwoordelijke wethouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het was de eerste jaarrekening die wij als accountant van de gemeente Midden-Drenthe hebben gecontroleerd. Het opstellen en controleren van de jaarrekening was een intensief traject. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente Midden-Drenthe bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA
Partner en extern accountant gemeente Midden-Drenthe

Ter informatie
De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA VOLGENDE PAGINA
INHOUDSOPGAVE DASHBOARD

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- Wij verstrekken bij de jaarrekening een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid.
- Wij verstrekken een verklaring met beperking ten aanzien van de rechtmatigheid, vanwege het niet naleven van de EU-aanbestedingsregels (€ 1.136.000).
- Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- De WNT is nageleefd.
- Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.

AANDACHTSPUNTEN VOOR 2022

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2021 willen wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor 2022 benoemen:

1. Ontwikkeling interne beheersing, VIC en IT
2. Versterking van het zelf controlerend vermogen
3. Naleven EU-aanbestedingsregels
4. Ontwikkelingen met betrekking tot rechtmatigheid
5. Ontwikkelingen ten aanzien van fraude

RESULTAAT 2021

(x €1.000)	2021	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	4.815	-/- 220
Mutatie reserves	236	220
Resultaat	**5.051**	**0**

Het gerealiseerde resultaat 2021 wijkt sterk af van de begroting na wijziging. In de jaarrekening en in paragraaf 3.1 is een verschillenanalyse uiteengezet.

Hierbij merken wij op dat het positieve resultaat voornamelijk het gevolg is van incidentele meevallers (extra rijkmiddelen, oa voor corona, beschermd wonen en effecten corona in het sociaal domein).

PROCES JAARREKENINGCONTROLE 2021

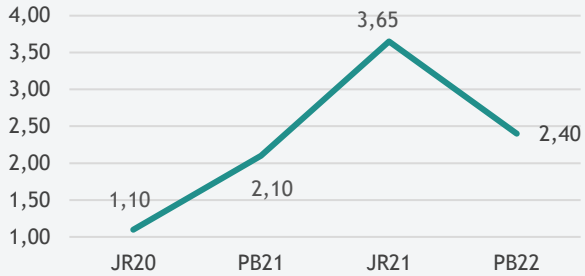
- 2021 is het eerste jaar dat wij uw accountant zijn. De eerstejaarscontrole was een complex en intensief proces, dat door personele uitdagingen aan de kant van de gemeente Midden-Drenthe en issues met het financiële systeem significant is vertraagd.
- Het gevolg hiervan was een niet efficiënt proces en een hogere tijdsbesteding dan gepland. Daarbij kregen wij wel de medewerking die nodig was en dat maakt dat de gemeente Midden-Drenthe ondanks alles toch op schema ligt om de wettelijke deadlines te halen.
- In paragraaf 2.1 geven wij hier meer toelichting op en geven wij ook verbetermogelijkheden voor volgend jaar.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- Voor een bedrag van € 1.136.000 zijn de Europese Aanbestedingsregels niet nageleefd (2020: € 710.000). Dit leidt tot een verklaring met beperking voor de rechtmatigheid.
- In het verleden is een lening verstrekt aan Zonnepark Leemdijk B.V. voor € 5,5 miljoen. Wij adviseren resultaten van het Zonnepark te monitoren en de lening te formaliseren door middel van een overeenkomst zodat de marktconformiteit kan worden onderbouwd.
- De onzekerheden die over 2021 resteren ten aanzien van de prestatielevering bedragen voor Wmo ZIN € 960.000 en Jeugdzorg ZIN € 375.000.
- Wij hebben een aantal overige bevindingen gedaan met betrekking tot het (initieel) niet voldoen aan het BBV. Dit zag toe op onder meer risico's in de grondexploitaties en de voorziening riool- en afvalstoffenheffing. Dit heeft geleid tot een aantal correcties die zijn verwerkt in de definitieve jaarrekening.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

Doelstelling van de gemeente is een ratio tussen 1 en 2. Dat de verhouding hoger ligt (en daarmee volgens het gemeentelijk toezichtskader 'uitstekend' is), wordt voornamelijk veroorzaakt door het positieve rekeningsaldo van € 5 miljoen. Na bestemming van het rekeningsaldo is de weerstandsratio nog 2,2.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Proces jaarrekeningcontrole
2.2 De jaarrekening is getrouw
2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening
2.4 Aandachtspunten voor 2022
2.5 Corona en impact op de jaarrekeningcontrole
2.6 Opvang vluchtelingen Oekraïne en de gevolgen van de oorlog

2.1 Proces jaarrekeningcontrole

Het opstellen en controleren van de jaarrekening van de gemeente Midden-Drenthe was complex en intensief

Proces jaarrekeningcontrole

Het boekjaar 2021 is het eerste jaar dat wij accountant zijn van de gemeente Midden-Drenthe. Een eerstejaarscontrole vergt doorgaans meer tijd, zowel voor de gecontroleerde organisatie als voor de accountant. Enerzijds kost het tijd om de organisatie en werkwijze te leren kennen en anderzijds zorgt een frisse blik soms voor vragen die niet eerder gesteld zijn en kost het tijd die te beantwoorden.

Complicerend bij de jaarrekeningcontrole van dit jaar was dat uw eigen organisatie een aantal grote uitdagingen heeft gehad. Er was minder beschikbaarheid van de mensen betrokken in het jaarrekeningcontroletraject en er waren problemen met de financiële administratie (systeem). De beperktere beschikbaarheid is enerzijds veroorzaakt door uitdienst tredingen en ziekte en anderzijds vanwege de inzet en tijd die nodig was voor andere incidentele zaken (opvang vluchtelingen Oekraïne).

Het gevolg hiervan was een minder efficiënt proces en een aanzienlijk hogere tijdsbesteding dan gepland. De volgende zaken vielen ons daarbij op:

- Het proces is door personele wisselingen en issues met het systeem significant vertraagd. Het verzamelen van de correcte gegevens ten behoeve de jaarrekening was voor de ambtelijke organisatie complex en vergde veel inspanning. Een eerste volledige versie van de jaarrekening hebben wij pas op 20 mei ontvangen, terwijl de oorspronkelijke planning was dat wij 4 april zouden starten met de jaarrekeningcontrole.
- Onderdeel van de controle van de jaarstukken is ook dat de SiSa-controle uitgevoerd moet worden. Dit is de controle op de rechtmatige besteding van alle specifieke doeluitkeringen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld. Het aantal specifieke uitkeringen waarover de gemeente Midden-Drenthe over 2021 verantwoording af moest leggen is verdubbeld ten opzichte van vorig jaar. Dit maakt de SiSa-controle extra uitgebreid en intensief.
- Minder dan de helft van de onderliggende specificaties en opgevraagde stukken was gereed in de eerste weken van de accountantscontrole. De doorlooptijd van de jaarrekeningcontrole was langer dan initieel gepland. De gemeente had tijd nodig de gevraagde stukken te completeren en om onze aanvullende vragen te beantwoorden. Extra weken planning waren dan ook benodigd om afronding mogelijk te maken,
- Ondanks het vooraf ingeschatte ruime tijdspad, leverde dit richting de geplande besprekingen behoorlijke druk op om alles op tijd te controleren. Dit heeft tot vertraging van de inhoudelijke controles en reviews geleid.

Verbeteringen in het proces zijn gewenst.

De organisatie geeft zelf ook aan dat het proces verre van gewenst verliep. Om dit komend jaar te voorkomen adviseren wij de (achterliggende) oorzaken goed te evalueren. Daarbij is het in elk geval van belang voldoende capaciteit te hebben en kennis van de gehanteerde systemen. Hier wordt inmiddels aan gewerkt. Daarnaast geven wij voor een volgend jaar graag de volgende verbetermogelijkheden mee:

- Het is in de aansturing en het organiseren van verantwoordelijkheden in de organisatie van belang om de eerste lijn (teams) te betrekken bij financiën en de verantwoording. De jaarrekening moet niet ‘het feestje’ zijn van het team financiën. Wij adviseren te investeren in de interne kennis en vastleggingen ten aanzien van een soepel verantwoordingsproces, waar ook expliciet de teams zelf bij worden betrokken (de zogenaamde ‘1^{e} lijn’).

2.1 Proces jaarrekeningcontrole

Verbeteringen in het proces zijn gewenst (vervolg)

Proces jaarrekeningcontrole (vervolg)

- Wij adviseren intern een kwaliteitscontrole uit te voeren op informatie die wordt aangeleverd ten behoeve van de controle van de jaarrekening. Belangrijk gevolg hiervan zou moeten zijn dat er meer overzicht is en stukken initieel juist en volledig zijn en aansluiten op de financiële administratie/ jaarrekening.
- Een aantal gespecifieerde onderdelen in de jaarrekening waren niet in overeenstemming met het BBV of verplichte onderdelen volgens het BBV ontbraken in eerste instantie in de jaarrekening. Dit heeft geleid tot aanvullingen en correcties, bijvoorbeeld ten aanzien van de reserves/voorzieningen en grondexploitaties. Wij verstrekken jaarlijks een BBV checklist en adviseren deze in te vullen voor of bij het opstellen van de jaarrekening om dergelijke bevindingen te voorkomen door ze zelf vroegtijdig te signaleren.

Ondanks het feit dat het een bijzonder intensief en complex traject was, hebben we de medewerking verkregen die nodig was en dat maakt dat ook de wettelijke deadlines gehaald konden worden.

Na afronding van dit traject gaan wij graag samen met de gemeente het traject evalueren en op basis hiervan maatregelen treffen die herhaling kunnen voorkomen.

2.2 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening 2021 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2021 van de gemeente Midden-Drenthe een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.

Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva per 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 87.000 (0,1% van de begroting 2021 na wijziging) rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Sociaal domein – Wmo ZIN	-	960	§4.3
Sociaal domein – Jeugdzorg ZIN	-	375	§4.3
Totaal	**-**	**1.335**	
Uitvoeringsmaterialiteit	672	2.592	
Door de gemeenteraad vastgestelde rapporteringstolerantie		87	

Alle geconstateerde controlebevindingen zijn door de gemeente Midden-Drenthe gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarstukken. Zie voor een toelichting van de belangrijkste gecorrigeerde controleverschillen paragraaf 4.2.
Wij concluderen dat de resterende onzekerheden zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel.

2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2021 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zijn de volgende controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 87.000 (0,1% van de begroting 2021 na wijziging) rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Ongesaldeerde getrouwheidsfouten en/of onzekerheden	-	1.335	§2.2
Aanbestedingsrechtmatigheid jaarlast 2021	886		§4.1
Aanbestedingsrechtmatigheid contractuele verplichting m.b.t. 2022-2023	250	-	§4.1
Totaal	**1.136**	**1.335**	
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	672	2.592	
Door de gemeenteraad vastgestelde rapporteringstolerantie		87	

Wij concluderen dat de fout omtrent de aanbestedingsrechtmatigheid materieel is voor de jaarrekening als geheel en verstrekken daarom een verklaring met beperking met betrekking tot de rechtmatigheid.

2.4 Aandachtspunten voor 2022

De belangrijkste aandachtspunten die we mee willen geven zijn:

1. Ontwikkeling IB / VIC en IT
2. Versterking controlerend vermogen
3. Naleving EU-aanbestedings-regels
4. Invoering rechtmatigheid
5. Ontwikkeling m.b.t. fraude

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

1. Ontwikkeling interne beheersing, VIC en IT

Zoals weergegeven in onze managementletter adviseren wij de gemeente Midden-Drenthe om expliciet de ambities en mogelijkheden op het gebied van interne beheersing, VIC en IT- beheersing te bepalen en vast te leggen. In het interne controleplan 2021 van de gemeente Midden-Drenthe geeft de gemeente zelf aan ‘dat er nog een flinke verbeterslag moet worden gemaakt’ en dat nog niet alle interne beheersmaatregelen zichtbaar worden vastgelegd. Onze conclusie op basis van de interim-controle sluit daar op aan. Het is niet zo dat de gemeente Midden-Drenthe niet in control is, maar wel dat de interne beheersing niet zichtbaar en aantoonbaar in de processen en systemen zit en dus de interne en externe controle hier niet op kan steunen. Dit zien wij als belangrijk aandachtspunt voor 2022.

2. Versterking van het zelf controlerend vermogen

In paragraaf 2.1 hebben wij onze observaties en verbetermogelijkheden gegeven over het proces van de jaarrekeningcontrole. Het is van belang dat de gemeente dit proces intern gaat evalueren en investeert in het zelfcontrolerend vermogen en het jaarrekeningproces.

3. Naleving EU-aanbestedingsregels

In de managementletter en dit accountantsverslag rapporteren wij over het inkoopproces en de onrechtmatigheid van een aantal inkopen. Tijdens de interim-controle hebben wij geconstateerd dat er geen sprake is van een sluitend systeem waarmee zichtbaar wordt gewaarborgd dat vooraf de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen en dat een bevoegde functionaris akkoord gaat met de aanbesteding. Daarom is achteraf een zogenaamde ‘spendanalyse’ uitgevoerd, waarbij voor de uitgaven is gecontroleerd in hoeverre deze juist zijn aanbesteed. Uit de spendanalyse blijkt dat in een aantal gevallen de EU- aanbestedingsregels niet correct zijn toegepast. Als gevolg hiervan hebben wij ten aanzien van de rechtmatigheid een oordeel met beperking afgegeven. Wij adviseren om maatregelen (in de processen) te treffen die de kans op dergelijke fouten beperken. Zie voor de achtergrond van de rechtmatigheidsfouten paragraaf 4.1.

4. Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van boek- en kalenderjaar 2023

Met ingang van 2023 wordt bij decentrale overheden (gemeenten en provincies) de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans die ook sterk gerelateerd is aan het eerste aandachtspunt.

5. Rapportering over fraude in de controleverklaring vanaf 2022

Zoals aangegeven in onze managementletter zal de komende jaren vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie en zullen wij dit onderwerp ook gaan opnemen in onze controleverklaring. Wij adviseren de gemeente hier komend jaar ook aandacht aan te besteden en verwijzen voor adviezen naar onze managementletter.

2.5 Corona en impact op de jaarrekeningcontrole

COVID-19-impact op boekjaar 2021

Inleiding: COVID-19 en de jaarrekening 2021

Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van de coronapandemie op de gemeente Midden-Drenthe. De coronacrisis heeft gevolgen gehad voor de operationele activiteiten van de gemeente Midden-Drenthe. Daarbij zijn de financiële gevolgen van de crisis relatief beperkt gebleven. De vergoeding van het Rijk is meer dan voldoende gebleken als dekking voor de corona gerelateerde kosten van de gemeente. In de jaarrekening en de tussentijdse rapportages is door de organisatie gerapporteerd over deze impact voor de gemeente Midden-Drenthe. Voor 2022 zal dit naar verwachting in beperkte mate nog het geval zijn. De gemeente heeft de komende jaren nog wel uitvoeringskosten voor de TOZO-regeling.

Eind februari 2021 is de BADO-notitie met betrekking tot de 'COVID-19-effecten en -risico's voor decentrale overheden' uitgekomen. In deze notitie is een groot aantal aandachtspunten beschreven voor het opstellen en controleren van de jaarrekening 2020. Deze notitie is ook van toepassing voor de jaarrekening 2021. Wij verwijzen voor deze aandachtspunten, de impact op getrouwheid en rechtmatigheid, de controleaanpak en de specifieke attentiepunten ten aanzien van de posten in de jaarrekening naar deze notitie (zie: notitie-effecten-en-risicos-corona-voor-jaarrekening-2020-decentrale-overheden.pdf (nba.nl)).

In deze paragraaf informeren wij u over het proces van onze controle in relatie tot corona en onze specifieke bevindingen die impact hebben op onze controle, de verslaggeving en/of onze controleverklaring. Voor een analyse van het resultaat verwijzen wij naar de jaarrekening en naar paragraaf 3.1 van dit verslag.

De gevolgen van Corona zijn nader toegelicht per programma

Impact op verslaggeving

COVID-19 is een gebeurtenis die niet slechts aan één programma of taakveld is toe te rekenen. Het heeft betrekking op de gehele gemeente en heeft betrekking op veel programma's en taakvelden. Het BBV kent een aantal verplicht voorgeschreven paragrafen. Het staat de gemeente vrij om naast de verplichte paragrafen zelf paragrafen aan de begroting of jaarstukken toe te voegen en veel gemeenten hebben daarom een paragraaf over corona opgenomen. De gemeente Midden-Drenthe heeft hier niet voor gekozen maar heeft per programma en in de paragraaf bedrijfsvoering beschreven welke impact corona heeft (gehad) en welke maatregelen, activiteiten en werkzaamheden de gemeente heeft genomen.

2.5 Corona en impact op de jaarrekeningcontrole

Tozo-regeling

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) is een van de steunmaatregelen van het kabinet om zelfstandige ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis en voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen op te vangen. De regeling kent verschillende tranches met verschillende rechtmatigheidsvereisten:

- Tozo 1: aanvragen tussen 1 maart 2020 tot 1 juni 2020
- Tozo 2: aanvragen vanaf 1 juni 2020 tot 1 oktober 2020
- Tozo 3: aanvragen vanaf 1 oktober 2020 tot 1 april 2021
- Tozo 4: aanvragen vanaf 1 april 2021 tot 1 juli 2021
- Tozo 5: aanvragen vanaf 1 juli 2021 tot 1 oktober 2021

Uw gemeente heeft in het kader van de Tozo-regeling een voorschot van het Rijk ontvangen van € 1,8 miljoen ten behoeve van boekjaar 2021. Via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening legt u verantwoording af aan het Rijk. De bestedingen in het kader van de Tozo-regeling over 2021 bedragen € 813.000 voor levensonderhoud en € 26.500 verstrekking in het kader van bedrijfskapitaal. Per saldo dient er een bedrag van € 915.000 te worden terugbetaald aan het Rijk.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd aan de hand van de aanwijzingen van het ministerie in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole d.d. 31 januari 2022 en de nadere richtlijnen van de Sectorcommissie Decentrale Overheden van de NBA. Uit onze controle zijn geen fouten en onzekerheden gebleken. Wij hebben vastgesteld dat geen sprake is van een toereikend M&O beleid Tozo en daarmee kunnen wij de opzet, bestaan en werking ook niet vaststellen. Dit is vorig jaar ook door uw vorige accountant gerapporteerd aan BZK.

Wij hebben geen fouten en onzekerheden geconstateerd en hebben dit in ons oordeel meegewogen aan de hand van de aanwijzingen zoals opgenomen in hoofdstuk 9 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole en gerapporteerd in bijlage B bij dit rapport.

2.6 Opvang vluchtelingen Oekraïne en de gevolgen van de oorlog

Gemeenten hebben een essentiële rol in de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne

Onze visie op uw rol bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne

Het conflict in Oekraïne heeft ook gevolgen voor Nederlandse gemeenten. Dat kan gaan om opvang van vluchtelingen door gemeenten en particulieren, ondersteuning van Oekraïners en Russen die momenteel in Nederland verblijven, risico's voor digitale veiligheid en economische sancties voor Russische bedrijven. Wat wij bij de gemeente Midden-Drenthe en veel andere gemeenten zien is dat de opvang van de vluchtelingen tijd en capaciteit vraagt van de ambtelijke organisatie. Capaciteit die door de krapte op de arbeidsmarkt, de ontwikkelingen rond Corona en de toenemende taken van gemeente al onder druk stond. Net als bij veel andere gemeente is en wordt actief gezocht naar opvangplekken. Deze beschikbare plekken, maar ook de bezetting van de plekken neemt nog dagelijks toe, het Ministerie van Justitie en Veiligheid publiceert over deze ontwikkeling.

Vergoeding via SPUK

Specifieke uitkering

Gemeenten worden gecompenseerd door middel van een specifieke uitkering (SPUK) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De omvang van de uitkering is als volgt:

1. gemeenten ontvangen ter bekostiging van de kosten een normbedrag van € 100 per dag per gerealiseerde opvangplek;
2. indien bovenstaand normbedrag niet toereikend is voor de kosten van de opvangvoorzieningen, dan kan de gemeente de werkelijke kosten ontvangen (incl. doorwerkende kosten die hoger zijn dan het normbedrag);
3. gemeenten ontvangen ter bekostiging van leefgeld van ontheemden bij particulieren een vergoeding van de werkelijke kosten per verstrekking als bedoeld in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne;
4. gemeenten ontvangen ter bekostiging van de kosten voor verzekering van wettelijke aansprakelijkheid en buitengewone kosten zoals genoemd in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne, een normbedrag voor de werkelijke kosten per verstrekking;
5. gemeenten ontvangen ter bekostiging van de kosten die gemeenten maken voor het geschikt maken of realiseren van gebouwen voor de opvang van ontheemden (transitiekosten) de werkelijke kosten.

Definitieve afrekening zal op basis van de verantwoording in de SiSa-bijlage plaatsvinden.

Correcte registratie van verstrekkingen en uitvoeringskosten is van belang

Processen, registraties en aanbestedingen

De specifieke regeling vraagt verantwoording door de gemeente. Omdat sprake is geweest van spoed vragen wij nadrukkelijk aandacht voor de kwaliteit van registraties en processen zodat uw gemeente straks zonder veel onzekerheden de volledige vergoeding ontvangt voor haar inzet. Specifiek vragen we aandacht voor:

- functiescheiding bij de registratie van en controle op het verstrekte leefgeld;
- functiescheiding bij de registratie van bestede uren en de gehanteerde uurtarieven;
- tussentijdse controle dat vergoedingen, waaronder het leefgeld, voor het juiste aantal dagen is verstrekt;
- adequate registratie van de werkelijke (transitie)kosten zoals hierboven opgesomd onder de punten 2 t/m 5.

Wij denken graag mee over registraties en de documentatie rondom dwingende spoed.

2.6 Opvang vluchtelingen Oekraïne en de gevolgen van de oorlog

EU- aanbesteden en dwingende spoed

Aanbestedingen

Vanuit de specifieke regeling wordt tevens ingegaan op de aanbestedingswetgeving. Er lijkt sprake van dwingende spoed bij veel aan de opvang gerelateerde inkopen. Echter is het essentieel om te monitoren en vast te leggen tot wanneer en voor welke inkopen deze dwingende spoed geldt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Hoe ingrijpend de economische effecten van deze crisis zullen zijn, is op dit moment nog moeilijk te overzien. De impact op de bedrijfsvoering van de Gemeente zal naar verwachting niet van aanzienlijke betekenis zijn. Rekening moet worden gehouden met (verder) stijgende prijzen, die zich kunnen vertalen in hogere inkoopkosten voor energie, hout, metaal en hulpstoffen. Het conflict heeft ook weerslag op de digitale veiligheid in Nederland. Momenteel lijkt het beeld stabiel maar het dreigingsbeeld kan abrupt veranderen. Verder is in dit verband van belang dat de gemeente geen directe zakelijke relaties onderhoudt met bedrijven in Oekraïne, Rusland en Wit-Rusland.

Gemeente Midden-Drenthe heeft alleen in de aanbiedingsbrief aandacht besteed aan de oorlog in Oekraïne, en niet specifiek aan de stijgende prijzen die naar verwachting ook behoorlijk impact zullen hebben. In de jaarstukken is geen specifieke paragraaf toegevoegd in bijvoorbeeld de risicoparagraaf of gebeurtenissen na balansdatum. Wij adviseren in de najaarsnota hier specifiek aandacht aan te besteden.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2021
3.2 Uw financiële positie vergeleken
3.3 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2021

Resultaat 2021 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 5,0 miljoen

Het resultaat van gemeente Midden-Drenthe over het jaar 2021 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 5,0 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2021	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL	IN %
Saldo van baten en lasten	4.815	220	4.595	>100%
Onttrekkingen reserves (excl. budgetoverheveling)	9.208	8.762	446	1%
Dotatie aan reserves (excl. budgetoverheveling)	-/- 8.972	-/- 8.982	10	0,1%
Resultaat	**5.051**	**0**	**5.051**	**>100%**

De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen worden veroorzaakt door aanvullende compensatie aan algemene uitkering en het voordeel behaald op het programma Sociaal Domein.

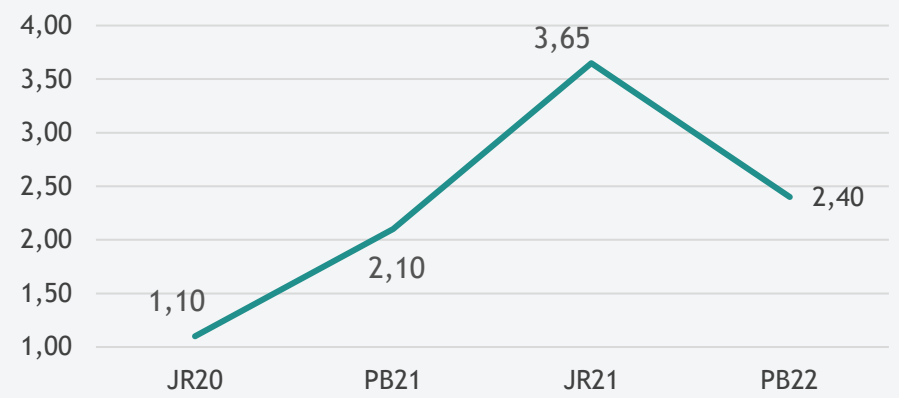
De aanvullende compensatie aan algemene dekkingsmiddelen levert per saldo € 1,0 miljoen aanvullend resultaat op en ziet voornamelijk toe op een aanvullende uitkering ten behoeve van corona en extra middelen voor de uitvoering van de jeugdzorg.

Het voordeel binnen het programma Sociaal Domein bedraagt € 2,0 miljoen. De voornaamste oorzaken zijn de impact van corona wat leidt tot de uitstel van zorg, de aanvullend te ontvangen bijdrage in het kader van beschermd wonen en maatschappelijk opvang en lagere uitgaven voor zowel Wmo, jeugdzorg als ook de inkomensregelingen. Aangezien één van de belangrijkste oorzaken van het voordeel de uitstel van zorg betreft als gevolg van corona, heeft de gemeente Midden-Drenthe in haar programmabegroting over het jaar 2022 € 1,7 miljoen aan aanvullende lasten begroot ten opzichte de realisatie van huidig boekjaar.

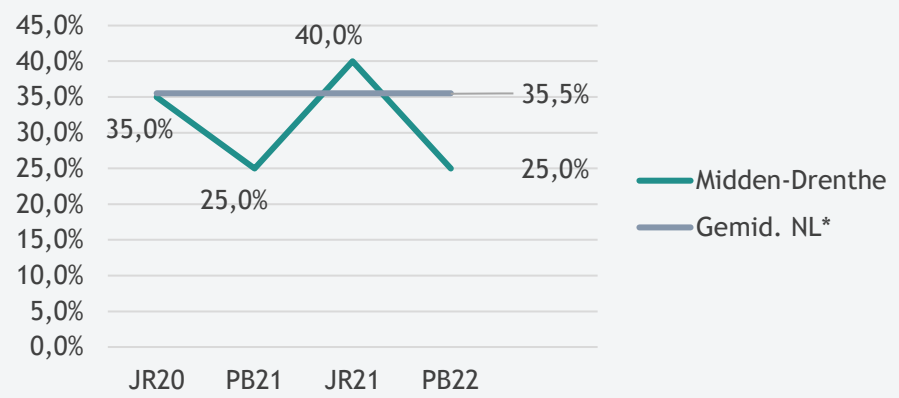
Het resultaat 2021 wijkt ongeveer 5,8% af van de totaal begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces. Ook over 2021 was sprake van corona en hierdoor wijkt de begroting bij de gemeente Midden-Drenthe meer af dan gebruikelijk. Deze ontwikkeling is landelijk bij meerdere gemeenten zichtbaar over 2021.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

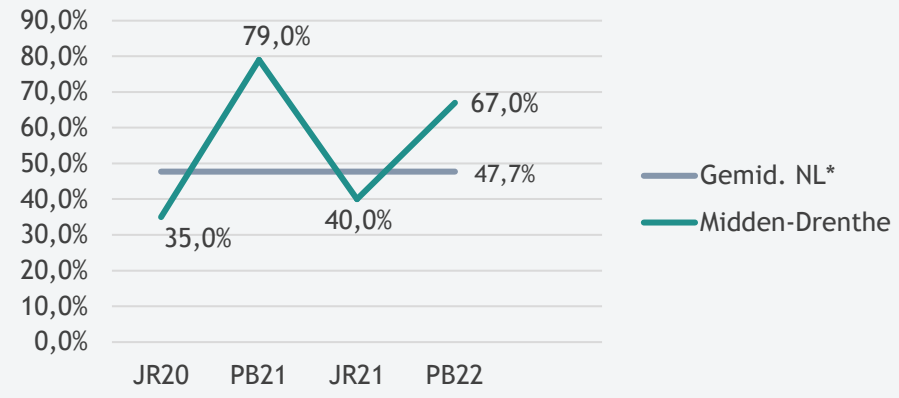
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

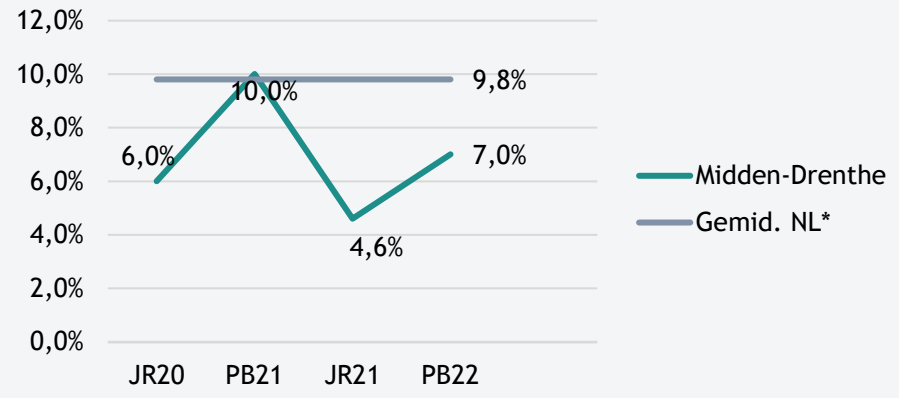
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE (gecorrigeerd)

RATIO GRONDEXPLOITATIE

** De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2020 voor gemeenten in de categorie 20.000 tot 50.000 inwoners. Data gebaseerd op www.findo.nl*

3.3 Ons beeld van uw financiële positie

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden bezien

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen zijn een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente Midden-Drenthe. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Uw financiële positie is voldoende

Wij constateren op basis van het beeld van uw weerstandsvermogen en uw financiële kengetallen dat de financiële positie van de gemeente Midden-Drenthe voldoende is.

Signaleringswaarden volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020)

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2021 geldt. In het GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Wij hebben deze signaleringswaarden als referentie gebruikt bij ons beeld van uw financiële positie.

Uw weerstands-vermogen is uitstekend

Weerstandsvermogen gemeente Midden-Drenthe is ruim voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. Het totaal van de risico's is door het college becijferd op € 3,5 miljoen. Aan algemene reserve en belastingcapaciteit is een buffer aanwezig van € 12,7 miljoen. De verhouding tussen risico's en aanwezige buffers is daarmee 3,6. Op basis van de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing is de Doelstelling van de gemeente een ratio tussen 1 en 2. Dat de verhouding hoger ligt (en daarmee volgens het GTK 'uitstekend' is), wordt voornamelijk veroorzaakt door het positieve rekeningsaldo van € 5 miljoen. Na bestemming van het rekeningsaldo is de weerstandsratio nog 2,2.

De gemeente kan aan haar langetermijn-verplichtingen voldoen

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2021 40%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Midden-Drenthe in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De gecorrigeerde netto schuldquote bedraagt 40%. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote laten een positief beeld zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020). Beide ratio's zijn positief beïnvloed door het rekeningsaldo van 2021.

Financieel risico als gevolg van de grondexploitatie is laag

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Midden-Drenthe is laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten relatief laag is. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020. Deze risicoschatting is bij gemeente Midden-Drenthe van toepassing.

4. Belangrijkste bevindingen

4.1 Aanbestedingsrechtmatigheid
4.2 Bevindingen balans
4.3 Sociaal domein uitgelicht
4.4 Ontwikkeling grondexploitaties
4.5 BBV, WNT en SiSa
4.6 Begrotingsrechtmatigheid
4.7 Overige ontwikkelingen

4.1 EU-aanbestedingsrechtmatigheid

De bevindingen ten aanzien van naleving van de EU aanbestedingsregels leiden tot een niet goedkeurende controleverklaring (verklaring met beperking).

Inleiding

Voor rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spendanalyse (beoordeling achteraf van alle crediteuren op juiste naleving aanbestedingsregels). In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. Voor onze gedetailleerde bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar onze managementletter. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen en kunnen wij niet steunen op de interne beheersmaatregelen. Over 2021 is daarom door de gemeente een spendanalyse uitgevoerd (toets op naleving EU-aanbestedingsregels achteraf op basis van de crediteurenadministratie).

Bevindingen

In 2021 blijkt uit de spendanalyse een onrechtmatigheid van totaal € 885.000 (2020: € 710.000). Daarnaast is nu al zeker dat deze onrechtmatigheden gedeeltelijk ook in de komende jaren nog zullen doorlopen (niet uit de balans blijkende verplichting, zie verderop). Deze onrechtmatigheid is als volgt opgebouwd:

OMSCHRIJVING	BEDRAG (€)
Onrechtmatigheden, lasten in 2021 • Afvalvervoer en -verwerking (€ 242.000) • Inhuur personeel (€ 231.000) • Lasten met betrekking tot ICT (€ 226.000) • Rioolreiniging (€ 136.000) • Overige lasten (€ 51.000)	886.000
Niet uit de balans blijkende verplichtingen	250.000
Totaal	**1.136.000**

De onrechtmatigheden bestaan voor een deel uit inkopen die in eerdere jaren ook al als onrechtmatig waren aangemerkt (€ 414.000) en een deel betreft nieuwe onrechtmatigheden (€ 471.000). In de spendanalyse valt op dat van een aantal crediteuren de besteding nu nog net beneden de EU aanbestedingsgrens blijft, maar indien geen actie wordt ondernomen, de betreffende uitgaven waarschijnlijk volgend jaar onrechtmatig zijn.

Zichtbaarheid raming van opdrachten

De gemeente Midden-Drenthe heeft in beginsel de ruimte om de reikwijdte van de opdracht te bepalen en een gewenste looptijd te kiezen. De hoogte van de geraamde waarde is een belangrijke indicator om een geschikte en proportionele inkoopprocedure te kiezen. De waarde van een opdracht ramen is verplicht en inclusief alle (meerwerk)opties en verlengingsmogelijkheden. De zichtbaarheid van de uitgevoerde raming aan de voorkant en de afwegingen die de gemeente Midden-Drenthe heeft gemaakt zijn beperkt tot niet zichtbaar. Het betreft een aandachtspunt voor de toekomst om betreffende ramingen beter vast te leggen en uit te schrijven, daarmee kan de gemeente eventuele toekomstige onrechtmatigheden voorkomen.

4.1 EU-aanbestedingsrechtmatigheid

Wezenlijke wijzigingen
Gedurende de looptijd van een overeenkomst -dus na gunning kan de inhoud van een opdracht wijzigen. Aanbestedingsrechtelijk geldt het uitgangspunt dat wijzigingen in beperkte mate toelaatbaar zijn. Het risico kan niet worden uitgesloten dat andere inschrijvers geïnteresseerd waren geweest in de uitvoering van de gewijzigde opdracht en een andere inschrijving hadden ingediend. Het uitgangspunt is dat in geval van een wijziging de opdracht opnieuw aanbesteed moet worden. Wij adviseren in het inkoopproces (bijvoorbeeld bij de uitvoering van periodieke spendanalyses) specifiek aandacht te hebben voor potentiële wezenlijke wijzigingen en het degelijk ramen aan de voorkant, waardoor deze eerder opgemerkt worden en hier tijdig actie op ondernomen kan worden.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
De commissie BBV doet de aanbeveling om meerjarige inkoopcontracten, die zouden moeten voldoen aan Europese aanbestedingsregels maar dat niet doen, in de toelichting op de jaarrekening op te nemen bij de 'niet uit de balans blijkende verplichtingen' voor het volledige bedrag waarover het contract is afgesloten. De omvang van de totale fout is de omvang van de besteding (last of investering) in het jaar waarin de onrechtmatigheid wordt geconstateerd verhoogd met de bestedingen van de jaren erna voor de periode van het afgesloten contract. Dit leidt tot nog een aanvullende onrechtmatigheid van € 250.000.

Registratie
*Dos*siervorming en registratie ten aanzien van afgeronde aanbestedingen is een aandachtspunt, de documentatie was uiteindelijk aanwezig, maar was niet altijd gestructureerd opgeslagen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een contractenregister heeft ingericht welke momenteel nog niet volledig is. Daarnaast is er geen sprake van een ingerichte verplichtingenadministratie. Een volledig contractenregister, waarmee inzichtelijk is welke lopende contracten de gemeente heeft en wat de looptijden daarvan zijn en een verplichtingenadministratie zou helpen om het inkoop- en aanbestedingsproces beter onder controle te krijgen.

Conclusie
Gezien het totaal bedrag aan onrechtmatigheden als gevolg van het niet naleven van de EU-aanbestedingsregels van € 1.136.000, geven wij een controleverklaring met beperking af.

4.2 Bevindingen in de balans

Geen inzage in/toetsing op de afschrijvingsduur op activumniveau door in activastaat

Materiële vaste activa - toetsing aan eigen financiële verordening

Bij de controle op de materiële vaste activa toetsen wij onder andere op elementen die door de raad zijn opgenomen in de financiële verordeningen. Concrete voorbeelden hiervan zijn de toets op overschrijding van de investeringskredieten en de te hanteren afschrijvingstermijnen voor de materiële vaste activa. Daarbij ontbreekt het overzicht van investeringskredieten en eventuele overschrijdingen met toelichting als bijlage in de jaarstukken 2021. Wij adviseren deze conform de financiële verordening wel toe te voegen. Het investeringskredieten overzicht van 2021 is niet toegevoegd aan de jaarstukken. De financiële verordening van de gemeente vraagt dit wel. In voorgaande jaren is het overzicht ook niet verantwoord bij de jaarstukken. De gemeente Midden-Drenthe is voornemens het overzicht te verstrekken bij de najaarsnota. De investeringskredieten per ultimo 2021 zijn getoetst op begrotingsrechtmatigheid. De enkele overschrijdingen van kredieten blijven onder de rapporteringstolerantie.

Op basis van de ontvangen activastaten is geen inzage in de afschrijvingstermijn op activumnummer. Als gevolg van het gebrek van dit inzicht hebben wij aanvullende werkzaamheden verricht om vast te stellen dat de gemeente Midden-Drenthe voldoet aan de financiële verordening. Wij adviseren de afschrijvingstermijn voor volgend jaar te integreren in de activastaten ten behoeve van het inzicht.

Risico niet voldoen aan wet markt en overheid als gevolg van het ontbreken van een schriftelijke overeenkomst

Financieel vaste activa - verstrekte leningen

De gemeente Midden-Drenthe is enig aandeelhouder van Zonnepark Leemdijk B.V., welke in 2017 is opgericht. De gemeente heeft een lening verstrekt van € 5,5 miljoen tegen een rentepercentage van 1,5%. De gemeente Midden-Drenthe gaat uit van een terugbetaling van de lening in de komende jaren op basis van een business case. Wij adviseren om de realisatie in de komende periode te monitoren aan de hand van de verwachte resultaten volgens deze business case en vast te leggen in een jaarlijkse position paper.

Op basis van de business case met daarin de verwachte subsidieontvangsten vanuit de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie, in combinatie met de concept-jaarrekening 2021 van Zonnepark Leemdijk B.V. en de huidige ontwikkelingen in de energiesector, kunnen wij ons dit jaar vinden in de waardering van deze langlopende vordering.

Van de lening is geen overeenkomst aanwezig, het rentepercentage blijkt uit twee raadsvoorstellen van 6 september 2018 en 25 april 2019. Er zijn buiten het rentepercentage geen voorwaarden herleidbaar uit het raadsvoorstel. Bestuursorganen en overheidsbedrijven zijn gehouden aan de Wet markt en overheid, waarbij de marktconformiteit een belangrijk element is. Doordat geen leningsovereenkomst aanwezig is, is de marktconformiteit van de lening door de gemeente Midden-Drenthe niet onderbouwd. Door geen overeenkomst te sluiten lijkt het vormvereiste van transparante afspraken om de marktconformiteit te kunnen testen, te ontbreken. Het rentepercentage en aanvullende voorwaarden zoals zekerheden, aflostermijnen en eventuele boeteclausules zijn nu niet vastgelegd.

Wij adviseren met klem om de afspraken alsnog in een overeenkomst te vervatten om de marktconformiteit en verantwoording te onderbouwen.

De lening dient op basis van het BBV verantwoord te worden als een verstrekte lening aan een verbonden partij. De gemeente heeft dit in de definitieve versie van jaarrekening aangepast en als zodanig toegelicht.

4.2 Bevindingen in de balans

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing is gewijzigd in een voorziening

Advies Commissie BBV om in toekomstig GRP duidelijk onderscheid te maken in onderhoud en vervangings-investeringen

Voorziening riool en afval

In het kader van de controle op de reserves en voorzieningen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de onderwerpen riool en afval.

In de jaarrekening viel op dat vanuit de opbrengsten (overschotten) uit heffingen voor de afvalstoffenheffing een egalisatiereserve is gevormd. De Commissie BBV verplicht gemeenten om opbrengsten uit heffingen uitsluitend en blijvend aan het doel waarvoor de heffing is opgelegd, te besteden (‘beklemde middelen’). Eventuele overschotten op de tarieven moeten conform art. 44 lid 2 in een voorziening worden gestort. Het treffen van een voorziening heeft een verplichtend karakter. Alleen indien en voor zover het overschot is ontstaan uit gerealiseerde efficiency- en aanbestedingsvoordelen mag dit gedeelte worden toegevoegd aan een bestemmingsreserve of vrijvallen ten gunste van de algemene reserve of het resultaat. De bestemmingsreserve riool is door middel van efficiencyvoordelen ontstaan in lijn met het BBV. Voor de egalisatiereserve afval geldt dit niet, deze is daarom door de gemeente Midden-Drenthe gewijzigd in een voorziening afvalstoffen in de jaarrekening 2021.

De gemeente Midden-Drenthe heeft een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vastgesteld in 2016 met een toekomstvisie tot 2021. Voor 2022 bent u voornemens een nieuw GRP te laten vaststellen. Als gevolg van het aflopen van het huidige GRP was er geen beschikbare toekomstvisie voor de opgestelde voorziening voor het huidige boekjaar en komende boekjaren. Een rioleringsvoorziening groot onderhoud conform artikel 44, lid 1 sub c kan niet gevormd worden, omdat de informatie hiervoor niet uit het GRP is te halen. Er is wel door middel van het GRP een voorziening voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen gevormd conform artikel 44, lid 1 sub d BBV. Hiermee kan een gemeente een gelijkmatige tariefontwikkeling nastreven. Betreffende rioolvoorziening kan (volledig) in mindering worden gebracht op de investering, aangezien dit is toegestaan voor de artikel 44, lid 1 sub d BBV voorziening.

Bij het formuleren van een nieuw GRP raden wij de gemeente aan het advies van de commissie BBV te volgen en in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) eenduidig onderscheid te maken tussen onderhoud en vervangingsinvesteringen.

4.3 Sociaal domein uitgelicht

Sociaal domein 2021 bedragen circa € 36,3 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van gemeente Midden-Drenthe met betrekking tot het sociaal domein bedragen over 2021 circa € 36,3 miljoen. Daarbij is opvallend dat de lasten in de begroting na wijziging in realisatie 2021 lager zijn uitgevallen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

Sociaal domein per onderdeel (in miljoenen)	Begroting na wijziging 2021	2021	Begroting 2022
WMO	€ 11,4	€ 10,6	€ 11,7
Jeugdzorg	€ 10,5	€ 9,8	€ 10,3
Participatiewet - inkomensregelingen	€ 10,7	€ 10,0	€ 9,8
Samenkracht en burgerparticipatie, wijkteams	€ 4,6	€ 4,7	€ 4,7
Begeleide participatie en arbeidsparticipatie	€ 1,6	€ 1,2	€ 1,5
Totaal	**€ 38,8**	**€ 36,3**	**€ 38,0**

Uit bovenstaand overzicht blijkt een onderbesteding van € 2,5 miljoen ten opzichte van de begroting na wijziging 2021 en een verwachte toename van de besteding in de begroting 2022 van € 1,7 miljoen. In het jaarverslag is op pagina 209 en 210 en op pagina 240 en 241 een korte uiteenzetting opgenomen met diverse oorzaken. Op hoofdlijnen blijkt dat enkele activiteiten door corona geen doorgang hebben gevonden en dat de gemeente enigszins conservatief heeft begroot.

Afwijkingen productie-verantwoordingen onder rapportagetolerantie

Wmo ZIN

De toekenning van voorzieningen in het kader van WMO ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Midden-Drenthe. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten WMO ZIN vraagt de gemeente Midden-Drenthe per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Gemeente Midden-Drenthe heeft vanuit de WMO ZIN voor een bedrag van circa € 6,2 miljoen aan productieverantwoordingen met goedkeurende controleverklaringen ontvangen van zorginstellingen. Uit onze controle blijkt dat er geen verschillen boven de rapporteringstolerantie zijn geconstateerd tussen de eigen administratie en de productie-verantwoordingen welke zijn voorzien van een controleverklaring.

Resterende onzekerheid prestatielevering Wmo ZIN circa € 960.000

Van een aantal zorginstellingen is geen controleverklaring ontvangen waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing in het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 960.000.

4.3 Sociaal domein uitgelicht

Resterende onzekerheid Jeugdzorg circa € 375.000

Jeugdzorg ZIN

De toekenning van voorzieningen in het kader van Jeugdzorg ZIN vindt net als bij WMO ZIN plaats vanuit de gemeente Midden-Drenthe. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot de lasten Jeugdzorg ZIN vraagt de gemeente Midden-Drenthe per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol Gemeente Midden-Drenthe heeft vanuit de Jeugdzorg ZIN voor een bedrag van circa € 7,3 miljoen aan productieverantwoordingen met goedkeurende controleverklaringen ontvangen van zorginstellingen.

Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is net als bij Wmo ZIN sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente en van het door de gemeente Midden-Drenthe uitgevoerd enquête onderzoek aangaande de zorgprestatielevering, ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 375.000.

Rechtmatigheid en getrouwheid fouten en onzekerheden PGB onder rapporteringstolerantie

Persoonsgebonden budgetten (pgb)

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen pgb en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering. Uit de accountantscontrole 2021 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. De impact hiervan voor de gemeente Midden-Drenthe blijft beneden onze rapporteringstolerantie en is daarmee beperkt.

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is sprake van een onzekerheid. De gemeente verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces, vanwege de ontvangsten van het CAK voor Wmo (eigen bijdragen) en zelf uitgevoerd enquête onderzoek aangaande de zorgprestatielevering. De resterende onzekerheden voor pgb zijn onder de rapportagetolerantie.

Participatiewet - inkomensregelingen

Met betrekking tot de controle van participatie en inkomensregelingen (uitkeringen) hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd. Voor de controle van de Tozo- uitkeringen verwijzen wij naar paragraaf 2.5.

4.4 Ontwikkeling grondexploitaties

Actualisatie van grondexploitaties verdient aandacht

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De onderhanden projecten (grondexploitaties) van de gemeente Midden-Drenthe hebben per 31 december 2021 een boekwaarde van € 4,3 miljoen. Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De commissie BBV verplicht jaarlijkse vaststelling door de raad van geactualiseerde grondexploitaties, de gemeente Midden-Drenthe heeft ons bevestigd dat dit gebeurt in dezelfde vergadering als waarin de jaarrekening wordt vastgesteld. Wij hebben beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen. Tijdens onze controle is een aantal correcties doorgevoerd. In de definitieve jaarrekening zijn deze allemaal verwerkt en daarom kunnen wij ons vinden in de waardering per 31 december 2021.

De ontwikkeling van de boekwaarden (excl. voorziening en resultaat afgesloten complexen)

De daling van de boekwaarde ten opzichte van 2020 met € 1,1 miljoen wordt voornamelijk verklaard door de grondverkopen in 2021. De ontwikkeling van de boekwaarde van gronden in 2021 is als volgt weer te geven:

(*€ 1.000)	BW 31-12-2020	Investeringen (incl. interne overboekingen)	Inkomsten	Resultaatneming/ verlies	BW 31-12-2021
Totaal bedrijventerreinen	700	13	-/- 399	22	336
An de Boerbink	0	878	-/- 43	0	835
Lievingerveld	3.817	165	-/- 1.577	335	2.740
Witteveen	378	7	-/- 278	0	107
Overig	771	227	-/- 704	144	438
Totaal gronden	5.666	1.290	-3.001	501	4.456

Verliesvoorziening

In de verantwoording van de grondexploitaties in de jaarrekening 2020 is een verliesvoorziening opgenomen voor de exploitaties van € 243.000. De verliesvoorziening bedraagt ultimo boekjaar € 303.000, voornamelijk bestaande uit Bovensmilde (woningbouw) en An de Boerbink (woningbouw). Voor de bepaling van de verliesvoorziening hanteert de gemeente als disconteringsvoet 1,5%, het BBV verplicht deze te stellen op 2%. De omvang van dit verschil ligt echter beneden onze rapporteringstolerantie.

Indexering

Voor toekomstige kostenstijgingen gaat de gemeente uit van 3% (komende vier jaar) en 2% (langjarig). Deze inschatting hebben wij voor nu reëel bevonden, echter gezien de huidige marktomstandigheden, is onzeker of dit reëel blijft. Wij adviseren dit goed te monitoren en indien noodzakelijk aan te passen in de toekomst.

4.4 Ontwikkeling grondexploitaties

Cumulatieve Winstneming op basis van de POC methode bedraagt € 3,8 miljoen

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC)-methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Midden-Drenthe is in 2021 € 501.000 aan tussentijdse winst verantwoord, daarvan heeft €335.000 betrekking op Lievingerveld. De cumulatieve winstneming bedraagt in totaal € 3,8 miljoen. De totale winstneming ziet toe op diverse grondexploitaties die ultimo 2021 op korte termijn aflopen, afgezien van Lievingerveld.

De complexen Hijken en Zwiggelte en de bedrijventerreinen Leemdijk-West en Nieuw Balinge zijn in 2021 afgesloten met een positief saldo van in totaal € 126.000.

Projectspecifieke risico’s

Bij de bepaling van de tussentijdse winst wordt rekening gehouden met de risico’s die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de individuele grondexploitaties. Bij grondexploitaties waarbij nog veel kosten moeten worden gemaakt en/of nog veel kavels moeten worden verkocht, zullen de projectspecifieke risico's en onzekerheden in de regel hoger zijn. Het gaat bij het bepalen van risico's uitdrukkelijk niet om risico's ten aanzien van (macro) ontwikkelingen voor de totale grondexploitatie zoals de verwachtingen op het gebied van economische groei of de vastgoedmarkt in zijn algemeenheid. Het gaat ook niet om risico's die samenhangen met mogelijke toekomstige programmatische aanpassingen van een grondexploitaties waarover de gemeenteraad nog moet besluiten. Dergelijke risico's horen (eventueel) thuis bij de weging van het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

De gemeente Midden-Drenthe had initieel diverse risico’s en onzekerheden doorgerekend per exploitatie ten behoeve van het voorzichtigheidsbeginsel. De risico’s zagen echter toe op (macro) ontwikkelingen voor de totale grondexploitatie of eventuele programmatische aanpassingen. De commissie BBV heeft in de aanvullende notitie ‘Grondexploitatie Tussentijdse winstneming’ meer invulling gegeven aan wat projectspecifieke risico’s betreffen. Voorbeelden hiervan zijn onzekerheden/risico's over de aanbesteding van een (of meer) infrastructurele voorziening(en) die in een grondexploitatie zijn opgenomen (bouw- en woonrijp maken) of onzekerheden/risico's over de in de betreffende begrotingen van individuele grondexploitatie(s) opgenomen verwachtingen over afzetmogelijkheid of prijs van grond voor te bouwen vastgoed in een dynamisch marktsegment.

Als gevolg van het wegstrepen van de risico’s/onzekerheid is op de grondexploitatie van Lievingerveld de tussentijdse winstneming € 270.000 hoger geworden. Wij adviseren potentiële projectspecifieke risico’s in het vervolg te toetsen aan de aanvullende notitie van de commissie BBV zoals hiervoor genoemd.

4.5 BBV, WNT en SiSa

BBV wordt nageleefd

WNT-verantwoording voldoet aan de vereisten

Bevindingen SiSa-bijlage

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Midden-Drenthe de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2021 niet meer bedragen dan € 209.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 van de gemeente Midden-Drenthe niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2021 van de gemeente Midden-Drenthe voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2021. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens **bijlage B**.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SiSa-regelingen, ook voor uw gemeente, is daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen de gemeente Midden-Drenthe, andere gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren.

4.6 Begrotingsrechtmatigheid

Resultaat 2021 saldo baten/lasten € 5,0 miljoen positief

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 87,5 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 87,2 miljoen aan werkelijke lasten in 2021. Dit is in totaal een onderschrijding van 0,3 miljoen (0,3%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 87,7 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 92,4 miljoen aan werkelijke baten in 2021. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 4,7 miljoen (5,4%). Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2021 is er per saldo circa € 0,1 miljoen aan de reserves gestort zodat het gerealiseerde resultaat € 5,0 miljoen positief bedraagt.

De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijdingen geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de begrotingsoverschrijdingen nader weergegeven en geanalyseerd.

Controle begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021 hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de raad nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Belangrijk hierbij is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zie hierna voor een overzicht van de lastenoverschrijdingen per programma en de overschrijdingen van investeringskredieten.

4.6 Begrotingsrechtmatigheid

Overzicht begrotingsafwijkingen

Zoals blijkt uit de tabel op deze pagina is op vier programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren.
Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV.

LASTENOVERSCHRIJDING PROGRAMMA	BEGROTINGSAFWIJKING	ONRECHTMATIG	
		TELT NIET MEE IN OORDEEL	TELT WEL MEE IN OORDEEL
1. Bestuur en ondersteuning (totaal € 1.141.000)	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.	✓	
4. Economie (totaal € 224.000)	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.	✓	
8. Volksgezondheid en milieu (totaal € 1.484.000)	Betreft overschrijding welke deels wordt gecompenseerd door opbrengsten en deels verklaard worden vanuit open einde-regelingen.	✓	
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (totaal € 303.000)	Betreft overschrijding welke wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.	✓	

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de analyse begrotingsafwijkingen, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2021 (pagina 223 tot en met pagina 244).

4.7 Overige ontwikkelingen

Best practice maatregelen fraude(risico) beheersing uitgebracht

Fraude

Zoals wij reeds in onze managementletter 2021 hebben toegelicht, zal de komende jaren vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Onze beroepsorganisatie, de NBA, heeft 1 maart 2022 een notitie betreffende 'best practice maatregelen fraude(risico)beheersing voor bestuurders en toezichthouders' uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de gemeenteraad, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude. Ook de accountant heeft hierin een belangrijke rol. De landelijke pilots waar in de controleverklaring 2020 van de accountant uitgebreider wordt gerapporteerd over het thema fraude (o.a. Gemeente Breda) hebben bijgedragen aan de best practices. De best practices van de NBA zijn erop gericht het fraudebewustzijn en de frauderisicobeheersing te vergroten.

Update invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college

In onze eerdere rapportages zijn wij uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de rechtmatigheidscontrole door de externe accountant naar de rechtmatigheidsverantwoording door het college. De commissie BBV heeft in december 2020 de concept notitie rechtmatigheidsverantwoording met de nadere spelregels voor de rechtmatigheidsverantwoording ter consultatie openbaar gemaakt en heeft augustus 2021 de kadernota rechtmatigheid 2022 gepubliceerd. Eind mei 2022 heeft de wetsbehandeling in de Tweede Kamer plaatsgevonden. Nu zullen nog aanpassingen van wetgeving plaatsvinden en notities vanuit onder ander het NBA worden opgesteld. Daarom is recent besloten om de rechtmatigheidsverantwoording met ingang van 2023 in te voeren.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Wij verwachten dat dit voor de meeste gemeenten een uitdaging is, maar naar onze mening ook een kans voor uw organisatie en interne beheersing. Wanneer de rechtmatigheidsverantwoording met terugwerkende kracht wordt ingevoerd, wordt de gemeente Midden-Drenthe met ingang van verslagjaar 2023 immers zelf verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording en moet het college een (onderbouwde) mededeling doen omtrent de naleving van de rechtmatigheid. De wetswijziging is niet alleen een technische verandering, maar ook een cultuurverandering die effect heeft op de bedrijfsvoering van de organisatie.

Bijlagen

A Onze controle
B Bevindingen SiSa-bijlagen

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Midden-Drenthe, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdracht-bevestiging van 24 september 2021. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het bestuursverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 24 september 2021 met kenmerk ‘13420/RHB/EK/RvH/SB/DC/001’.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de uitvoeringsmaterialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 672.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 87.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Midden-Drenthe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Opdracht en controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op een gegevensgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van de gemeente Midden-Drenthe. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- management override;
- onjuiste waardering van de grondexploitaties;
- aanbestedingsrechtmatigheid;
- de gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in systemen.

Strekking van de controleverklaring

Wij hebben een goedkeurende verklaring afgegeven inzake de getrouwheid van de jaarrekening en een verklaring met beperking inzake de rechtmatigheid van de jaarrekening van gemeente Midden-Drenthe. Dit komt voort uit de onrechtmatigheden die geconstateerd zijn inzake het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van de gemeente Midden-Drenthe zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de gemeente Midden-Drenthe als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De jaarstukken 2021 van uw gemeente bestaan uit:

- het jaarverslag 2021 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- de jaarrekening 2021 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel 'programmaverantwoording' van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De grondslagen van de jaarrekening 2021 zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2021. In 2021 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de directie, ambtelijke organisatie, VIC en met de commissie Planning & Control. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Met ingang van boekjaar 2022 zijn wij op grond van richtlijnen van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) verplicht in de controleverklaring te rapporteren over fraude.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klantspecifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze management letter 2021. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

B. Bevindingen SiSa-bijlage (1/2)

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Midden-Drenthe heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:
Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. De kolom 'fout of onzekerheid' is opgenomen voor het inzicht in de begripsbepaling bij de door het Ministerie BZK opgestelde tabel van fouten en onzekerheden 2021.

Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (jaarrekening)	BEPERKING

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
A7	Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2325			
C32	Specifieke uitkering ventilatie in scholen (SUVIS 2021)			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen (RHA)			
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022			
D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
DRE12C	Verlening subsidie HRK 2021 PLUS Beilen			
DRE2C	aanvullende bijdrage rotonde afrit 30 A28 Beilen			
DRE2C	Aanleg fietspaden ontbrekende delen stille kant Oranjekanaal datum			
DRE2C	Fietspad Drijber naar school			
DRE2C	Verbeteren landbouwroutes 2020: aanleg passeerhavens en graskeien			
DRE2C	Verbeteren landbouwroutes: aanleg passeerhavens en graskeien 2021			
DRE8C	Verlening subsidie uitvoering Centrumvisie in het kader van Binnenstadfonds datum			

Vervolg tabel.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG		FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Bijzondere bijstand in jaar T	fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	onzekerheid		
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	fout		
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	onzekerheid		
H4	Specifieke uitkering Sport			
H8	Specifieke uitkering voor lokale sportakkoorden en leefstijlinterventies 2021			
H16	Specifieke uitkering Ijsbanen en Zwembaden			

Tozo

Onderstaand is de verplichte rapporteringstabel over de Tozo-regelingen. Aangezien wij geen controlebevindingen hebben onderkend aangaande de Tozo, zijn onderstaande tabellen leeg verantwoord. De kolom 'fout of onzekerheid' is opgenomen voor het inzicht in de begripsbepaling. Wij hebben vastgesteld dat geen sprake is van een toereikend M&O beleid Tozo en daarmee kunnen wij de opzet, bestaan en werking ook niet vaststellen. Dit is vorig jaar ook door uw vorige accountant gerapporteerd aan BZK.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	fout		
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	onzekerheid		
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	formele onrechtmatigheid		
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	fout		
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	onzekerheid		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	fout		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	onzekerheid		
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	fout		
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	onzekerheid		
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	formele onrechtmatigheid		

Tozo (vervolg)

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tozo 2, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	fout		
G4	Tozo 2, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	onzekerheid		
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	fout		
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	onzekerheid		
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	formele onrechtmatigheid		
G4	Tozo 3, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	fout		
G4	Tozo 3, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	onzekerheid		
G4	Tozo 4_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	fout		
G4	Tozo 4_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	onzekerheid		
G4	Tozo 4_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	formele onrechtmatigheid		
G4	Tozo 4, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	fout		
G4	Tozo 4, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	onzekerheid		
G4	Tozo 5_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	fout		
G4	Tozo 5_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	onzekerheid		
G4	Tozo 5_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	formele onrechtmatigheid		
G4	Tozo 5, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	fout		
G4	Tozo 5, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	onzekerheid		
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	fout		
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	onzekerheid		

bdo.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van de gemeente Midden-Drenthe

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de gemeente Midden-Drenthe te Beilen gecontroleerd.

<table>
<tr><th>WIJ CONTROLEERDEN</th><th>ONS OORDEEL BETREFFENDE DE GETROUWHEID EN ONS OORDEEL MET BEPERKING BETREFFENDE DE RECHTMATIGHEID</th></tr>
<tr><td rowspan="2">De jaarrekening bestaande uit:
1. het overzicht van baten en lasten over 2021 (pagina 222);
2. de balans per 31 december 2021 op pagina nr. 246 en tot en met pagina nr. 248;
3. de toelichting (pagina nr. 223 tot en met pagina nr. 245 en pagina nr.255 tot en met pagina nr. 283) met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (pagina nr. 249 tot en met pagina nr. 254);
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (pagina nr. 287 tot en met pagina nr. 300); en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (pagina nr. 284 tot en met pagina nr. 286).</td><td>Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken op pagina nr. 222 tot en met pagina nr. 302 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeente Midden-Drenthe op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).</td></tr>
<tr><td>Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de sectie ‘De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid’, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door de raad op 16 december 2021.</td></tr>
</table>

De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

In de jaarrekening zijn lasten opgenomen die samenhangen met de uitvoering van de Europese aanbestedingsregels. Voor een bedrag van EUR € 1.136.000 hebben wij vastgesteld dat deze lasten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels tot stand zijn gekomen. Daarmee is voor dit deel van de lasten niet voldaan aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 16-12-2021, en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Midden-Drenthe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR € 960.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR € 87.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- jaarverslag, waaronder de aanbiedingsbrief, bestedingsplan 2021, programmaverantwoording en de paragrafen;

Uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid' zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.
In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 16 december 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 30 juni 2022

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Begrotingswijziging 2022, begroting 2023 en jaarstukken 2021 RUDD**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Wethouder Bouwman (Schipper)

Samenvatting

Volgens de regels uit de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft het Dagelijks Bestuur van de RUDD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023 en de jaarstukken 2021 aangeboden. Over de ontwerpbegrotingen kan de raad haar zienswijze geven. Beide geven aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Raadsbesluit

De raad besluit:
1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2021 van de RUDD
2. In te stemmen met de ontwerpbegrotingswijziging 2022
3. In te stemmen met de ontwerpbegroting 2023
4. Een zienswijze in te dienen op de ontwerpbegrotingswijziging 2022 en de ontwerpbegroting 2023
5. De extra bijdrage van € 222.121 die volgt uit de ontwerpbegroting 2023 op te nemen in de begroting 2023 en de meerjarenbegroting.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Begrotingswijziging 2022, ontwerpbegroting 2023 en jaarstukken 2021**

Informatie

Datum	30 juni 2022
Behandelaar	Iris Hofstee
Zaaknummer	2558273
Portefeuillehouder	Wethouder Schipper
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad

Overleg gepleegd met:
☒ Financieel adviseur: Henk Heijnen
☐ Personeelsconsulent:
☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
☐ Communicatieadviseur:
☐ Afdeling:
☐ Naam medewerker:
☐ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Wat doet de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) voert sinds 1 januari 2014 alle milieutaken voor de Drentse gemeenten en de provincie Drenthe uit. Onder de milieutaken vallen onder andere het beoordelen van milieumeldingen en aanvragen voor omgevingsvergunningen onderdeel milieu. Ook voert de RUDD het toezicht uit bij bedrijven en treedt zij waar nodig handhavend op. Daarnaast adviseert de RUDD over aspecten als geluid, geur en externe veiligheid. De RUDD heeft mandaat om de taken uit te voeren. De deelnemers blijven eindverantwoordelijk voor de uitvoering van taken en zijn het eerste aanspreekpunt.

Aanleiding
Per brief van 12 april 2022 heeft de RUDD de ontwerpbegrotingswijziging 2022, de ontwerpbegroting 2023 en de jaarstukken 2021 toegezonden.

De volgende stukken zijn ter kennisname:
- Jaarstukken 2021

Op basis van artikel 25 lid 4 van de Gemeenschappelijke Regeling RUD Drenthe, worden de volgende stukken aan staten en raden van de deelnemers voorgelegd voor een zienswijze:
- De ontwerpbegrotingswijziging 2022
- De ontwerpbegroting 2023

De ontwerpbegrotingen zijn behandeld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 11 april 2022. Raden en staten kunnen een zienswijze indienen over de ontwerpbegrotingen. De zienswijzetermijn bedraagt 8 weken. De termijn eindigt op 7 juni. De zienswijzen worden behandeld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 9 juni 2022.

Voorstel

Toelichting voorstel

Ontwerpbegrotingswijziging 2022

Er zijn een aantal ontwikkelingen die hebben geleid tot een begrotingswijziging 2022:

- Financiële verwerking jaarprogramma. In het jaarprogramma 2022 is 28.271 uur meer opgenomen dan in het jaarprogramma 2021 als gevolg van het vooraf inzichtelijk maken van al voorzien meerwerk, het effect van de 1e fase herijking van de Drentse Maat en extra inzet op asbest- en energietoezicht. De gemeentelijke deelnemers hebben verzocht om de groeiende vraag gefaseerd via een groeimodel in de jaren tot en met 2024 in de opgave te verwerken. Naast dat gemeenten hierdoor meer tijd krijgen om hiermee rekening te houden in de eigen begroting, speelt ook de krappe arbeidsmarkt een rol. De RUDD krijgt door het groeimodel meer tijd om de bedrijfsvoering aan te passen aan de gestegen vraag.
- Verhoging van het ziekteverzuimpercentage naar 7%. Er wordt versterkt ingezet op de verlaging van het ziekteverzuimpercentage. Daarvoor wordt gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken.
- Het uitstel van de Omgevingswet is verwerkt. Door de omgevingswet verschuiven (bodem)taken van de provincie Drenthe naar gemeenten. De in de begroting 2022 opgenomen verschuiving van bijdragen is daarom teruggedraaid.
- Vervallen bijdrage aanbestedingstraject. De eerder aangekondigde extra bijdrage voor het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem is komen te vervallen. In maart is een procedure opgestart voor uitstel van de aanbesteding.

In onderstaande tabel zijn de bovengenoemde ontwikkelingen financieel verwerkt.

	Begroting 2022	Aanpassing groeimodel	Milieulocaties van provincie naar gemeenten	Milieulocaties van gemeenten naar provincie	Bodemtaken van provincie naar gemeenten	Deelnemersbijdrage begrotingswijziging
Midden-Drenthe	€ 1.184.896	€ 67.621	€ -15.051	€ 2.428	€ -19.420	€ 1.220.474

Wijziging deelnemersbijdrage

In bovenstaande tabel is te zien dat de bijdrage voor Midden-Drenthe wordt verhoogd van € 1.184.896 naar € 1.220.4747. In de begroting van 2022 is een structurele verhoging van het budget voor de RUDD opgenomen, hierdoor is er voor het jaar 2022 voor de RUDD een bedrag van € 1.203.573 opgenomen. Het verschil tussen het begrootte bedrag en de nieuwe deelnemersbijdrage voor 2022 komt uit op € 16.901. Dit bedrag is opgenomen in de voorjaarsnota.

Ontwerpbegroting 2023 en kaderbrief

Behandeling kaderbrief

De meeste gemeenschappelijke regelingen hebben dit jaar gewerkt in lijn met de afspraken uit de VDG-notitie ‘Samen werken voor Drenthe’. De kaderbrief is daardoor als instrument komen te vervallen. De RUDD heeft dit jaar echter nog wel gewerkt met een Kaderbrief, dit i.v.m. met de deelname van de Provincie aan de GR RUDD.

Op basis van de bespreking van de kaderbrief 2023 in de raadsvergadering van 3 februari 2022 is er een reactie op de kaderbrief verstuurd naar de RUDD. In deze reactie is de zorg uitgesproken over de stijgende kosten en of deze kunnen worden opgevangen binnen de financiële middelen die de deelnemers voor de RUDD in 2023 beschikbaar stellen. Er is daarom ook verzocht om een overzicht te maken van de mogelijkheden tot besparing.

In de vorm van markten worden in het voorjaar in regionaal verband raadsbijeenkomsten gepland waarin de ontwerpbegroting nader wordt toegelicht aan de raden. Deze zomermarkt biedt de raden de kans om vragen te stellen over de ontwerpbegroting. Waar nodig kunnen naar aanleiding van de gesprekken de zienswijzen worden aangescherpt en in regionaal verband op elkaar worden afgestemd. Voor Zuidwest Drenthe vindt deze markt plaats op 25 mei 2022.

Ontwerpbegroting 2023

In de begroting staan de financiële kaders en het budget voor het begrotingsjaar 2023. De begroting is gebaseerd op de financiële en beleidsmatige uitgangspunten en ontwikkelingen zoals uiteengezet in de kaderbrief 2023. De belangrijkste uitgangspunten voor de begroting zijn daarbij:

- De toegenomen vraag van de deelnemers
- De begrotingswijziging 2022
- Het jaarprogramma 2022
- De actuele indexering

Verhoogde deelnemersbijdrage

Een belangrijke ontwikkeling die leidt tot een verhoging in de deelnemersbijdrage is de herijking van de Drentse Maat, als onderdeel van de evaluatie GR RUDD. De eerste fase is inmiddels afgerond en dit heeft geleid tot nieuwe kentallen waardoor de inzet toeneemt. De toegenomen inzet en de extra inzet voor asbest- en energietoezicht is opgenomen in een meerjarig groeimodel. Dit wordt ook verder toegelicht bij de begrotingswijziging 2022.

Daarnaast is ook het effect van de Omgevingswet deels verwerkt in de ontwerpbegroting 2023. Bodemtaken verschuiven de provincie naar gemeenten en er vindt ook een verschuiving plaats in inrichtingen. Deze verschuiving van de bevoegde gezagen van inrichtingen en bodemtaken is verwerkt in de begroting.

Indexering

De indexering vindt plaats op basis van de indexen die gepubliceerd worden in de Actualisatie Verkenning middellange termijn 2022-2025 van het CPB. De volgende twee indexen zijn relevant voor de RUDD voor het jaar 2023:

- De loonvoet sector overheid: 2,5%
- Prijs netto materiële overheidsconsumptie: 1,9%

De lasten in de begroting van de RUD zijn voor 90% gerelateerd aan de loonvoet sector overheid en voor 10% aan de prijs netto materiële overheidsconsumptie. De RUDD hanteert op basis hiervan een gewogen indexering van 2,4%

Onzekere factoren

Zoals hiervoor genoemd is het effect van de Omgevingswet deels verwerkt. Om de kosten voor het werken onder de Omgevingswet in beeld te brengen wordt er nog een impactanalyse verricht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een landelijk model voor omgevingsdiensten. De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2022 de financiële impact voor de RUDD in beeld kan worden gebracht.

Ook blijven BOA uren en luchtadvies onzekere factoren voor de hoogte van de deelnemersbijdrage. De uren die worden ingezet op deze twee onderwerpen worden achteraf in rekening gebracht. Daarnaast wordt er ook nog steeds gewerkt aan de uitvoering van de evaluatie GR RUDD. De verdere uitwerking hiervan levert mogelijk conclusies en aanbevelingen op die van invloed zijn op de begroting en het jaarprogramma.

Bijdrage Midden-Drenthe
Voor Midden-Drenthe resulteren de bovengenoemde ontwikkelingen in een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 1.449.936. In de eigen meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.227.815 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de RUDD dus een hogere bijdrage van € 222.121 voor 2023.

Zienswijze
De raad heeft de gelegenheid om zienswijzen op de ontwerpbegrotingen in te dienen.
Er zijn veel zaken die alsnog kunnen leiden tot een extra verhoging in de deelnemersbijdrage. Hier gaat het met name om de invoering van de omgevingswet, meerwerk ten aanzien van BOA en luchtadvies en de uitwerking van de evaluatie GR RUDD. De ontwerpbegrotingen geven gelet op het bovenstaande aanleiding om zienswijzen in te dienen.

Jaarstukken 2021
In het jaarverslag wordt aangegeven wat volgens planning loopt en waar de afwijkingen en risico's zitten in de uitvoering. Daarnaast bevat het jaarverslag ook de belangrijkste financiële conclusies. De uitgebreide financiële verantwoording over 2021 is opgenomen in de jaarrekening.

In 2021 is 93% van het jaarprogramma gerealiseerd naast de extra opdrachten. Het jaarprogramma kon niet volledig worden gerealiseerd onder andere door een hoger ziekteverzuim, veel vacatures en een krappe arbeidsmarkt. Ondanks dat zijn er toch mooie resultaten gehaald. Het risicogericht toezicht blijkt effectief en de RUDD wordt vaker betrokken bij ongevallen met milieurisico's. Ook zijn in 2021 meer actualisaties van milieuvergunningen uitgevoerd, waardoor het milieu beter beschermd wordt.

Financiën
Het begrotingsjaar is afgesloten met een positief resultaat van € 273.213. Het algemeen bestuur heeft besloten om dit resultaat tot te voegen aan de algemene reserve. Als er gedurende het jaar knelpunten voordoen kan hiervoor de reserve worden aangesproken. Het positieve resultaat is mede ontstaan door:

- Lagere personeelslasten
- Meer inkomsten uit meerwerk
- Minder reiskosten
- Het ontwikkelprogramma is deels gefinancierd uit de bestemmingsreserve

Midden-Drenthe
Als gevolg van de extra inzet op complexe toezicht zaken, de verrekening van de BOA-uren en het luchtadvies achteraf en de verrekening van de onderproductie volgens de verrekensystematiek valt de deelnemersbijdrage voor 2021 € 144.616,79 hoger uit dan geraamd.

Alternatieven
Indien de stelling is dat de RUDD de oplossing binnen eigen budget moet vinden, zal er aangegeven moeten worden op welke onderdelen van de begroting er dan bezuinigd moet worden.

Randvoorwaarden
Er is geen sprake van randvoorwaarden.

Risico's

Zie financiële gevolgen.

Financiële gevolgen

Er zijn financiële gevolgen verbonden aan dit voorstel. De ontwerpbegrotingswijziging 2022 leidt tot een hogere deelnemersbijdrage. Deze verhoging is opgenomen in de voorjaarsnota.

Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet, de herijking Drentse Maat, toegenomen vraag en actuele indexering wordt is er ook een forse verhoging in de deelnemersbijdrage voor 2023. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 1.449.936. In de eigen meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.227.815 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de RUDD dus een hogere bijdrage van € 222.121 voor 2023.

Als gevolg van de inzet op complexe toezicht zaken, de verrekening van de BOA-uren en het luchtadvies achteraf en het hoge ziekteverzuimpercentage en extra inzet van inhuurkrachten valt de deelnemersbijdrage voor 2021 € 144.616,79 hoger uit dan geraamd. Dit bedrag is opgenomen in de jaarrekening.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Duurzaamheid

Het voorstel heeft geen relatie met duurzaamheid.

Publicatieniveau

Het voorstel is openbaar.

Overig

Geen overige informatie.

Vervolgprocedure/communicatie

De zienswijze op de begrotingswijziging 2022 en de ontwerpbegroting 2023 wordt naar de RUDD gestuurd.

Bijlagen

Het voorstel bevat de volgende bijlagen:

- Aanbiedingsbrief ontwerpbegrotingen RUD Drenthe
- Ontwerpbegroting 2023
- Drentse oplegger GR – ontwerpbegroting 2023
- Ontwerpbegrotingswijziging 2022
- Drentse oplegger GR – ontwerpbegrotingswijziging 2022
- Aanbiedingsbrief jaarstukken 2021 met bijlagen
- Aanbiedingsbrief jaarrapportage 2021 Midden Drenthe
- Zienswijze ontwerpbegrotingen

bezoekadres
Westerbrink 1
9405 BJ Assen

RUD Drenthe
Postbus 1017
9400 BA Assen

0800 - 9102
info@ruddrenthe.nl

Aan
Het college van de gemeente Midden-Drenthe

ons kenmerk	uw brief van/kenmerk	team	bijlage(n)
202200344		Regiegroep	
behandeld door	**telefoon**	**e-mail**	**datum**
C. van Schaik	06-20014169	c.vanschaik@ruddrenthe.nl	12 april 2022

Onderwerp: Jaarverslag RUD Drenthe 2021

Geacht college,

Samen met de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe werkt u aan een veilige, duurzame en gezonde samenleving. Jaarlijks ontvangt u van ons een verantwoording over de uitvoering van het jaarprogramma en de eventuele extra opdrachten.
In deze aanbiedingsbrief ontvangt u uw deelnemer specifieke jaarverslag en ons concern Jaarverslag 2021 waarin het algemene beeld is geschetst.

In het eerste gedeelte geven wij een overzicht van de financiële realisatie van het jaarprogramma voor uw gemeente. Daarna gaan we meer inhoudelijk in op het verhaal achter de cijfers.

Financiële realisatie jaarprogramma en verrekening.
Op concernniveau verantwoorden wij onze inzet ten opzichte van het Jaarprogramma 2021. De afwijkingen ten opzichte van het Jaarprogramma zijn hierin toegelicht.
Vanwege onder andere een hoger ziekteverzuim dan begroot, vacatureruimte en het niet kunnen werven van voldoende gekwalificeerd personeel (zowel vast als inhuur), is een realisatie van het totale jaarprogramma van **93%** provincie breed gerealiseerd. Dit leidt tot een onderbesteding op het jaarprogramma. Als mede-eigenaar van de RUD Drenthe draagt u bij in de lasten die een gevolg zijn van het hogere ziekteverzuim en vervangende inhuur (met fors gestegen inhuurkosten). Uw deel van deze lasten verrekenen we met de jaarrekening en met uw deelnemersbijdrage.

Onze totale inzet uren voor de Drentse Maat, niet Drentse maat en administratieve ondersteuning voor uw gemeente laat een realisatie zien van 94%. De werkelijke inzet van het meer- en minder werk, extra opdrachten verrekenen we ook in de jaarrekening met uw deelnemersbijdrage
Ten opzichte van het jaarprogramma, leidt de verrekening met de overige deelnemers en de door u verstrekte extra opdrachten tot een extra deelnemersbijdrage van **€ 144.614,79**. Hieronder vindt u hiervan een specificatie.

Midden-Drenthe		Uren	Tarief	€	€		Conclusie
Voorschot 2021 (gebaseerd op jaarprogramma)		11.249	€ 97,69		€ 1.098.867		
Jaarprogramma 2021		11.249	€ 97,69	€ 1.098.867	€ -	Terug te ontvangen	
Verschil realisatie en JP		-621,73	€ 97,69		€ -60.734	Terug te ontvangen	
Verdeling onderproductie		779,73	€ 97,69		€ 76.169	Bijbetalen	
Deelnemersbijdrage jaarprogramma					€ 1.114.302		
BOA-uren		159	€ 97,25		€ 15.462,75	Bijbetalen	
Luchtadvies		191	€ 97,25		€ 18.574,75	Bijbetalen	
Extra opdrachten	Spec. opdracht	396	€ 97,25		€ 38.511,00	Bijbetalen	
	Complexe TZ-zaken/Extra werk BG	458	€ 97,25		€ 44.540,50	Bijbetalen	
	U&H Strategie Drenthe	[			€ 4.692,00	Bijbetalen	
Extern bureau					€ -		
Externe veiligheid					€ 7.399,38	Bijbetalen	
Totaal					**€ 1.243.482**	€ 144.614,79 Bijbetalen	
				Al in rekening gebracht			

In het bijgevoegde concern jaarverslag leest u meer over bovengenoemde onderwerpen, het Ontwikkelprogramma, de personele ontwikkelingen, de totale productie en diverse inhoudelijke successen en uitdagingen.

Inhoudelijke toelichting.

Onze Producten.
De uitvoering van onze activiteiten is onderverdeeld in:
1. het primaire proces: Drentse Maat, niet Drentse Maat en de daarbij behorende aan de uitvoering gebonden administratieve ondersteuning en coördinatie. De Drentse Maat producten betreffen taken waarvoor kentallen zijn afgesproken en die gelden voor alle deelnemers. De niet Drentse Maat producten betreffen specifieke taken waarvoor u wel of geen post hebt opgenomen in uw jaarprogramma;
2. extra opdrachten.

Ad 1. <u>Productie Drentse Maat (DM) en niet Drentse Maat (nDM).</u>
In het vervolg op bovenstaande financiële samenvatting leest u hieronder een gedetailleerde en technische toelichting op de door ons besteedde uren per taak of product ten opzichte van het Jaarprogramma 2021.

Vergunningen
Productie

Vergunningen/milieu spec. taken			
	Realisatie UREN	**JP2021**	**% t.o.v. JP2021 (UREN)**
Drentse Maat (DM)	2.636	3.477	**76%**
Niet Drentse Maat (nDM) (milieu spec. taken)	1.178	1.000	**118%**
Totaal	3.814	4.447	**86%**

De totale urenbesteding voor de vergunningverlenende taken (Drentse maat en niet-Drentse maat) laat een kleine onderbesteding zien. De ingekomen vergunningaanvragen en meldingen zijn afgehandeld voor zover dat mogelijk was op basis van: een complete aanvraag of melding, alle ontvangen benodigde adviezen en dergelijke. Op dit moment zijn 16 vergunningaanvragen en 25 meldingen Activiteitenbesluit zijn nog in behandeling. De reden is dat voor veel meldingen aanvullende gegevens moeten worden opgevraagd (met name tekeningen en gegevens over diverse milieuaspecten) of nader overleg moet plaatsvinden.

Er zijn veel actualisatieproducten afgehandeld. 21 vergunningen zijn daadwerkelijk in 2021 geactualiseerd. Binnen de gemeente zijn veel agrarische IPPC-bedrijven die in het kader van het project BBT-conclusies agrarisch geactualiseerd worden.

Een bijzonder dossier was:

- Eind 2020 is een aanvraag ingediend door een inrichting voor het verwerken van dierlijke bijproducten die vrijkomen bij het slachten van pluimvee in Wijster welke in 2021 voor ontwerp en vervolgens na het behandelen van zienswijzen definitief ter inzage is gelegd. Tegen de definitieve beschikking is vooralsnog geen beroep aangetekend bij de Rechtbank.

Rechtsbescherming bij vergunningsprocedures
Een hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank over het in stand laten van maatwerkvoorschriften was ongegrond. Een ander beroep is ingetrokken.

Toezicht
Onderstaande tabel laat zien dat, ondanks de onderbesteding van de producten 116 (Toezicht (RGT+Extra)) en 128 (Ketentoezicht), wij voor Toezicht & Handhaving nagenoeg hebben voldaan aan het Jaarprogramma. Dit wordt met name veroorzaakt door de vraag gestuurde producten 120 (Klachten) en 400 Asbest).

Productnr.	Product omschrijving	Realisatie uren	Uren JP2021	% t.o.v. JP2021
116	Toezicht (RGT+Extra)	2.804	3.180	88
120	Klachten	740	449	165
128	Ketentoezicht	84	271	31
27	Beoordeling e-MJV's	9	10	85
400	Asbest	421	336	125
Totaal		**4.057**	**4.246**	**96**

Product 116 Toezicht (RGT+Extra)
Het product 116 RGT (+extra) is opgedeeld in gepland en ongepland toezicht. In onderstaande tabel is voor het geplande toezicht, per soort en branche, inzichtelijke gemaakt welke zaken er zijn afgehandeld.

	Branche			Totaal
	Agrarisch	Gebouwen & MKB	Afval & Industrie	
IPPC	4	0	0	4
RGT 80%	25	11	3	39
Steekproef 20%	5	2	0	7
Projectmatig toezicht	2	0	0	2
Toezicht vuurwerk	0	10	0	10
Energie toezicht	0	5	0	5
Totaal	**36**	**28**	**3**	**67**

Er zijn 61 ongeplande toezichtzaken uitgevoerd. Naast dat ongepland toezicht bestaat uit hercontroles, voortkomend uit gepland toezicht, kan ongepland toezicht ook betrekking hebben op eventuele milieuovertredingen die gaandeweg in het jaar zichtbaar worden. Ongeplande toezichtzaken ontvangen wij veelal via de gemeente, maar signalen uit de maatschappij, ketenpartners of onze eigen organisatie kunnen ook aanleiding zijn geweest om een ongeplande controle uit te voeren.

	Aantal
Administratieve controles	5
Hercontroles	26
Opleveringscontroles	7
Controles (V)LOD	8
Diversen	15
Totaal	**61**

<u>Bijzonderheden vanuit de branches:</u>
Er zijn diverse uitbraken geweest van de vogelgriep, hierdoor hebben veel controles bij pluimveebedrijven, waarvan veel vallen onder IPPC/RIE, niet plaats kunnen vinden. Dit en met name het niet kunnen inhuren van

gekwalificeerde toezichthouders is reden van het achterblijven van controles bij gemeentelijke (agrarische) IPPC-bedrijven.

Bij een tankstation in de gemeente zijn diverse overtredingen geconstateerd. Ondanks de ambtelijke waarschuwing is de ondernemer van dit tankstation niet overgegaan tot het opheffen van de overtredingen. Hierdoor hebben wij in de vorm van bestuursrechtelijk handhaving interventie moeten plegen. Deze interventie heeft ervoor gezorgd dat de ondernemer alsnog de geconstateerde overtredingen ongedaan heeft gemaakt.

Drie agrarische bedrijven in de gemeente hebben relatief gezien veel klachten veroorzaakt. Deze klachten betroffen het ondervinden van geur- en geluidsoverlast. Bij één bedrijf werd de klachten veroorzaakt door een slecht functionerende luchtwasser. Ondanks de ambtelijke waarschuwingen zijn de overtreders niet overgegaan tot het naleven van de van toepassing zijnde milieueisen. Om naleving af te dwingen is door ons zowel bestuurs- als strafrechtelijk opgetreden. Betreffende zaken zijn nog lopende.

Door ons zijn diverse geluidsklachten afkomstig van een specifiek bedrijf in Beilen beoordeeld en afgehandeld. De oorzaak van de klachten bleek voort te komen uit achterstallig onderhoud van een installatie in het bedrijf. Door het achterstallig onderhoud te verhelpen is de geluidshinder verholpen.

Op initiatief van uw gemeente anticiperen wij in een handhavingsproject bij een garagebedrijf. Dit project heeft nog niet het gewenste resultaat opgeleverd en loopt door tot in 2022.

Naleefgedrag
Belangrijk onderdeel binnen toezicht en zeker binnen risico gericht toezicht is het naleefgedrag. Het naleefgedrag is binnen de risicomatrix, zoals deze bij risicogericht toezicht wordt toegepast, de belangrijkste indicator voor de effectiviteit van de toezichtstrategie. Dit aspect wordt per branche via, het aantal overtredingen gerelateerd aan het mogelijke milieueffect gemonitord.

Risico inschatting overtreding	Aantal overtredingen per branche		
	Agrarisch	Gebouwen & MKB	Afval & Industrie
Lage milieuschade	8	6	1
Geringe milieuschade	25	5	0
Matige milieuschade	15	12	0
Dreigende en/of onomkeerbare milieuschade	4	15	1
Totaal	**52**	**38**	**2**

Product 120 Klachten leefomgeving en melding ongewoon voorval
De uren inzet op het product klachten is meer gebleken dan gepland. In totaal zijn er 291 uren meer nodig geweest. De meeste klachten zijn gerelateerd aan luchtkwaliteit en het ondervinden van geluidsoverlast. Een melding ongewoon voorval is geen klacht maar een verplichting voor bedrijven om een milieucalamiteit te melden.

Soort klacht	Aantal
Klacht bodem	8
Klacht geluid	14
Klacht lozingen	4
Klacht lucht	35
Klacht overig milieu	2
Klacht piket	1
Melding ongewoon voorval (Hoofdstuk 17 Wm)	5
Totaal	**69**

Duiding klachten
Een in gediende klacht wordt door ons beoordeeld of deze gegrond is of ongegrond. Hierbij wordt getoetst of er door het ondervinden van klachten een milieuvoorschrift wordt overtreden. Wanneer hiervan sprake is beoordelen wij een klacht als gegrond. Bij een gegronde klacht plegen wij, in overeenstemming met de

Landelijke Handhavingsstrategie, interventie om de overtreding te doen opheffen. Wanneer wij niet bevoegd zijn om de ingediende klacht af te handelen (bijvoorbeeld het ondervinden van hinder door het uitrijden van mest of geluidshinder van een grootschalig evenement in de buitenlucht) doen wij geen inhoudelijke beoordeling. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat klachten uitgebreid onderzoek behoeven. In beide gevallen is onze (voorlopige) conclusie "n.v.t.".

Conclusie klachten	Aantal
Klacht gegrond	25
Klacht ongegrond	19
n.v.t.	20

Product 400 Asbest
Het aantal ingediende en behandelde asbestsloopmeldingen is hoger geweest dan is opgenomen in het Jaarprogramma. Dit betekent dat wij 85 uren meer aan dit product hebben besteed. Omdat een sloopmelding asbest door het bevoegd gezag geaccordeerd moet worden, voordat het asbest daadwerkelijk gesaneerd mag worden, heeft het beoordelen van deze melding onze prioriteit boven het uitvoeren van toezicht. Dit betekent dat wij niet hebben voldaan aan de afspraak dat bij 45% van de afgehandelde reguliere sloopmeldingen een asbestcontrole is uitgevoerd. Er zijn 201 asbest gerelateerde zaken afgerond. In onderstaand tabel is weergegeven hoe deze zaken zijn verdeeld.

	Aantal
Advisering asbest inventarisatierapportage (mutatie)	36
Advisering asbest inventarisatierapportage (regulier)	133
Toezicht asbest	32
Totaal	**201**

Binnen het beoordelen van sloopmeldingen kennen we 2 producten, namelijk de mutatie meldingen en de reguliere meldingen. Reguliere meldingen betreffen asbestsloopmeldingen die over het algemeen plaatsvinden bij particulieren en bedrijven. Bij deze meldingen wordt het asbest inventarisatierapport, als mede de sloopmelding, op volledig- en juistheid beoordeeld. Om asbestsaneringen efficiënter uit te kunnen voeren en daardoor de leegstand van huurwoningen te beperken zijn er afspraken gemaakt over de wijze van indienen en beoordelen van de sloopmeldingen. Voorwaarde hierbij is dat de woningen dezelfde asbestbronnen hebben. Door deze werkwijze is de procedure van het afhandelen met circa 23 dagen ingekort.

Zoals de tabel weergeeft zijn er 133 reguliere asbestsloopmeldingen door ons afgehandeld. In 32 gevallen is toezicht op het juist saneren van het aanwezige asbest uitgevoerd, dit komt overeen met 24% van de totale hoeveelheid afgehandelde regulier sloopmeldingen.

In Smilde zijn we tijdens regulier asbest toezicht gestuit op een illegale asbestsanering. Voor de sloopwerkzaamheden was wel een sloopvergunning aangevraagd. Deze aanvraag is door de gemeente beoordeeld, abusievelijk is de asbest paragraaf niet goed beoordeeld. De sanering is middels een bouwstop stil gelegd.

Tijdens de sloop van een afgebrande woning in Smilde is door ons geconstateerd dat de wijze waarop het aanwezige asbest werd gesaneerd niet in overeenstemming was met de voorschriften. Gelet op de risico's voor de volksgezondheid hebben wij direct geïntervenieerd door bestuursrechtelijke handhaving in te zetten. Dit heeft ertoe geleidt dat daarna, binnen enkele weken, de sanering op een juiste wijze is afgerond.

Bestuursrechtelijke handhaving
De inzet van toezicht heeft in een 10-tal gevallen geleid tot het versturen van een vooraankondiging van een last onder dwangsom. Er zijn geen bestuursrechtelijke dwangmaatregelen opgelegd. De overtredingen hadden onder andere betrekking op het niet melden of vergund hebben van wijzigingen van inrichtingsactiviteiten, huisvestingssystemen voor landbouwhuisdieren, asbest, veiligheid, onvoldoende bodem beschermende voorzieningen en geluidsovertredingen. Er zijn 7 handhavingsverzoeken afgehandeld.

Gedogen
Er is het afgelopen jaar 1 gedoogbeschikking afgegeven. Deze zag op het toestaan van een geur reducerende maatregel bij een afvalverwerker.

Rechtsbescherming bij handhavingsprocedures
Een bezwaar tegen een invorderingsbesluit is ongegrond bevonden, het beroep daartegen eveneens.
Een handhavingsbesluit is in beslissing op bezwaar ingetrokken omdat de overtreding zich niet meer voordeed.

Bodem
Productie

Bodem			
	Realisatie UREN	**JP2021**	**% t.o.v. JP2021 (UREN)**
Drentse Maat (DM)	466	495	**94%**
Niet Drentse Maat (nDM)	488	301	**162%**
Totaal	954	796	**119%**

De totale urenbesteding voor de Bodemtaken (Drentse maat en niet-Drentse maat) is 119% van het Jaarprogramma. De lichte onderschrijding voor de DM-werkzaamheden komt met name omdat er geen inzet is geweest op calamiteiten en nagenoeg geen inzet voor toezicht op niet ernstige gevallen van bodemverontreiniging. Dit zijn vraag gestuurde producten die zich niet of nauwelijks hebben voorgedaan.
Er zijn meer uren besteed aan meldingen en toezicht Besluit bodemkwaliteit. Op iets minder dan de helft van de meldingen is conform planning toezicht gehouden. De meldingen zijn grotendeels vraag gestuurd. Er zijn wel mogelijkheden om het meldgedrag te verhogen echter hierdoor zal er meer vrije veld toezicht en voorlichting moeten plaatsvinden. Er was onvoldoende formatie om dit uit te voeren. Om dezelfde reden zijn er ook minder gebiedsgerichte controles uitgevoerd. Hierdoor is er minder zicht op overtredingen en nemen milieurisico's toe.

Voor de nDM werkzaamheden is er een overschrijding. Er zijn voor de gemeente meer reguliere werkzaamheden verricht in het kader van bodemadvies, zoals het beoordelen van uitgevoerde bodemonderzoeken voor onder andere bouwaanvragen en bestemmingsplannen, dan was gepland. Met deze advisering wordt ervoor gezorgd dat de bodemkwaliteit en het gebruik van locaties met elkaar in overeenstemming zijn. Er zijn ook meer adviezen gevraagd dan vooraf was gepland. Daarnaast is er meer bodeminformatie verstrekt aan makelaars en adviesbureaus.

WKO
Er zijn 7 meldingen afgehandeld voor de aanleg van 7 gesloten bodemenergiesystemen. Hierop heeft toezicht plaatsgevonden.

De meldingen voor de gesloten bodemenergiesystemen worden door ons ook geregistreerd in het Landelijk Grondwater Register (LGR). Hierdoor kan bij eventuele nieuwe initiatieven in de omgeving rekening worden gehouden met bestaande systemen. Zo wordt voorkomen dat bodemenergiesystemen elkaar negatief gaan beïnvloeden.

Geluid, lucht en externe veiligheid
Productie

Geluid, lucht en externe veiligheid			
	Realisatie UREN	**JP2021**	**% t.o.v. JP2021 (UREN)**
Niet Drentse Maat (nDM)	373	600	**62%**

De totale productie geluid, lucht en externe veiligheid is 62% van het Jaarprogramma. Er zijn geen bijzonderheden te vermelden.

WOB en juridische ondersteuning
Productie

WOB en juridische ondersteuning			
	Realisatie UREN	JP2021	% t.o.v. JP2021 (UREN)
Niet Drentse Maat (nDM)	38	93	40%

We hebben minder uren besteed dan was gepland. Onze uren inzet betrof met name WOB-verzoeken. Er zijn afgelopen jaar 5 WOB-verzoeken afgehandeld.

Milieu specialistische taken
Productie

Milieu specialistische taken			
	Realisatie UREN	JP2021	% t.o.v. JP2021 (UREN)
Niet Drentse Maat (nDM)	1.178	1.000	118%

Er is veel tijd besteed aan integrale adviezen en m.e.r.-beoordelingen en er zijn adviezen geven voor de MER. Er zijn nog vier m.e.r.-beoordelingen in behandeling. Daarnaast zijn er nog 18 integrale adviezen in behandeling.

Administratieve ondersteuning
Productie

Administratieve ondersteuning			
	Realisatie UREN	JP2021	% t.o.v. JP2021 (UREN)
Adm. Ondersteuning VG	559		
Adm. Ondersteuning T&H	184		
Adm. Ondersteuning Bdm.	74		
Adm. Ondersteuning alg.	447		
Totaal Adm. Ondersteuning	1.263	938	135%

Voor de totale uren administratieve ondersteuning is er een overschrijding van het Jaarprogramma. De uren zijn besteed voor administratieve inzet vanaf het moment van intake van een zaak, de werkverdeling, de administratieve afhandeling en afronding van een zaak. Ook de inzet vanuit de regiegroep voor diverse rapportages jaarprogramma 2021 valt hier onder.

Ad 2. uitvoering extra opdrachten.

BOA inzet
Door het algemeen bestuur is besloten om de extra BOA inzet apart te verrekenen. Dit nadat de Officier van Justitie nadrukkelijk had gevraagd om de BOA inzet af te stemmen op de Landelijke Handhavingsstrategie, voortvloeiend uit het bestuursakkoord samenwerking handhaving. Afgesproken is dat als strafrechtelijke inzet de uren van het jaarprogramma overschrijdt deze lasten in rekening worden gebracht. De BOA inzet overschrijdt uw jaarprogramma met 159 uur.

Luchtadvies
We hebben 191 uur besteed.

Speciale opdracht
Onze inzet voor een bedrijf is 396 uur geweest. Zowel vanuit toezicht, vergunningverlening, handhaving is inzet gepleegd. Maandelijks heeft er met de gemeente ambtelijke afstemming plaatsgevonden waarin de stand van zaken is besproken.

Complexe TZ-zaken/Extra werk bevoegd gezag
Onze totale inzet op complexe toezicht zaken was 458 uur van de geplande 450 uur.

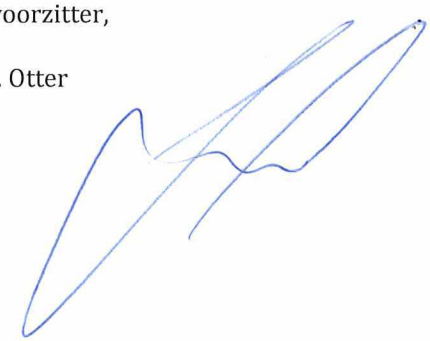
U&H strategie Drenthe
Het project opstellen van Uniform Uitvoerings- en Handhavingsbeleid bevindt zich in de opstartfase.

Externe veiligheid (EV)
Voor het vraag gestuurde advies met betrekking tot de wettelijke taak externe veiligheid, heeft u uw doeluitkering € 7.334 overgedragen aan de RUD. In 2021 is daarvan voor € 14.733 (=201%) gerealiseerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur van de RUD Drenthe,

voorzitter,

J. Otter

secretaris,

M. Heidekamp-Prins

bezoekadres
Westerbrink 1
9405 BJ Assen

Aan De colleges van burgemeester en wethouders
en gedeputeerde staten van Drenthe

Verzending per -mail

ons kenmerk	uw brief van/kenmerk	team	bijlage(n)
202200278		Staf	2

behandeld door	telefoon	e-mail	datum
M. van den Berg	0592 - 754569	m.vandenberg@ruddrenthe.nl	12 april 2022

onderwerp
Jaarstukken 2021 RUD Drenthe

Geachte collegeleden,

Het algemeen bestuur RUD Drenthe heeft op 11 april 2022 de jaarstukken 2021 vastgesteld. De jaarstukken worden u ter kennisname aangeboden. Deze bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Graag lichten wij in deze brief een aantal punten uit de jaarstukken toe.

Jaarverslag en jaarrekening 2021 RUD Drenthe
Dit jaar heeft het jaarverslag een vernieuwde opzet om deze compacter en leesbaarder te maken. Als eerste ziet u de rapportage in één oogopslag waarin we kort ingaan op onze bijdrage aan een schone, veilige en duurzame leefomgeving. Ook gaan we in op onze successen. We geven aan wat volgens planning verloopt en waar we afwijkingen/risico's in de uitvoering zien. Daarna gaan we in op onze mensen, onze kerntaken en de organisatieontwikkeling. Afsluitend bevat het jaarverslag de belangrijkste financiële conclusies. In de bijlagen van het verslag leest u meer detailinformatie. De uitgebreidere financiële verantwoording over 2021 is opgenomen in de jaarrekening. Beide documenten zijn als bijlage toegevoegd.

Een mooi resultaat ondanks bijzondere omstandigheden
Samenvattend is de conclusie dat we trots zijn op onze prestatie in 2021. We hebben 93 % van het jaarprogramma gerealiseerd naast de extra opdrachten. Dit hebben we kunnen doen ondanks een hoge druk van een toenemend werkpakket. Daarbij was sprake van veel vacatures, een krappe arbeidsmarkt en een hoog ziekteverzuim. We hebben mooie resultaten gehaald die bijdragen aan een schone, veilige en duurzame leefomgeving. Op basis van de geconstateerde overtredingen blijkt bijvoorbeeld het risicogericht toezicht effectief. De RUD Drenthe wordt daarnaast vaker betrokken bij ongevallen met milieurisico's. Onze BOA's hebben in 2021 meer strafrechtelijk kunnen optreden tegen milieuovertredingen. Verder hebben de controles gericht op energievoorschriften een aanjagend en stimulerend effect. Zo zijn er meer energiemaatregelen getroffen naar aanleiding van onze inzet. Ook zien wij een verbetering van de bodemkwaliteit door onze begeleiding bij (meer) bodemsaneringen. Verder hebben we in 2021 meer actualisaties van milieu-vergunningen uitgevoerd. Met een actuele vergunning wordt het milieu beter beschermd. Zoals hiervoor is

aangegeven, hebben we het jaarprogramma niet volledig gerealiseerd. Dit komt onder andere door een hoger ziekteverzuim en daarnaast door minder meldingen/revisie vergunningen. De totale inzet op het gebied van de niet-Drentse Maat producten (advies), toezicht bodem en vergunningen & meldingen is mede hierdoor in beperkte mate achtergebleven.

Ook de ontwikkeling van mens en organisatie heeft niet stil gestaan. Dit ondanks dat deze stevig onder druk stond in verband met capaciteitstekort. Belangrijk speerpunt was daarbij de verzuimpreventie en – begeleiding. De evaluatie van de GR heeft de positieve ontwikkelingen helder in beeld gebracht. Hierbij gaat het onder meer om een toenemende kwaliteit van dienstverlening, financieel in control en een opvallend positieve ontwikkeling van de informatievoorziening. Het is nodig om onze organisatie te blijven ontwikkelen. Uiteraard om toekomstbestendig te zijn, maar ook om een aantrekkelijke werkgever te blijven in de krappe arbeidsmarkt. We blijven stappen zetten in ontwikkeling van onze medewerkers en bedrijfsvoering. We zetten bijvoorbeeld gericht in op het om- en bijscholen van (nieuwe) medewerkers: zowel zij-instromers als pas afgestudeerde trainees. Daarnaast wordt in samenwerking met 2 andere omgevingsdiensten (ODG en FUMO) gewerkt aan een arbeidsmarktcampagne. In deze campagne wordt zowel de naamsbekendheid als de diversiteit en aantrekkelijkheid van ons werk gepromoot.
Samen met onze deelnemers blijven we doorwerken aan een goede voorbereiding op de Omgevingswet. Alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat er in Drenthe een soepel werkende keten ontstaat. Dit is belangrijk omdat de procedures worden ingekort. De conclusie en aanbevelingen uit de evaluatie GR helpen ons om meer focus aan te brengen op die samenwerking: van tegenspraak naar samenspraak. Afgelopen periode zijn hier mooie stappen in gezet. De inzet blijft om verbeteringen door te voeren in de samenwerking en de effectiviteit van de organisatie verder te vergroten.

Onze financiën
We sluiten het begrotingsjaar 2021 af met een positief resultaat van € 273.213. Het algemeen bestuur heeft besloten om het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve. Als zich gedurende het jaar (productie) knelpunten voordoen kan hiervoor de reserve worden aangesproken.

Hieronder wordt een aantal afwijkingen ten opzichte van de begroting toegelicht. Het positieve resultaat is met name ontstaan door:

- Lagere personeelslasten omdat het niet altijd lukt om vacatures tijdig in te vullen vanwege de krappe arbeidsmarkt.
- Minder projectkosten voor ons zaaksysteem LOS door het beheer hiervan anders te organiseren.
- Meer inkomsten uit o.a. meerwerk.
- Minder reiskosten, frictiekosten en opleidingskosten.
- De bedrijfsvoeringskosten zijn hoger dan begroot. De voornaamste oorzaken hiervan zijn:
    - Hogere incidentele kosten voor de Packagedeal.
    - Hogere licentiekosten voor het zaaksysteem door een toename van licenties. Hier staan extra baten tegenover omdat Borger-Odoorn en Coevorden sinds kort gebruik maken van het zaaksysteem LOS.
- Lagere legesinkomsten dan begroot. Dit komt omdat er minder aanvragen zijn ingediend. Hogere kosten voor de thuiswerkfaciliteiten.
- Door het ontwikkelprogramma deels te financieren uit de bestemmingsreserve.

Het Ontwikkelprogramma is op budgettair neutrale wijze opgenomen in deze exploitatie. Er is voor een bedrag van € 112.020 een beroep gedaan op de aanwezige bestemmingsreserve van € 157.906.

De deelnemersbijdragen zijn gebaseerd op het jaarprogramma 2021 en volgens de in december 2021 vastgestelde administratieve begrotingswijziging. De verrekensystematiek leidt tot een herverdeling van de deelnemersbijdrage tussen de deelnemers. Dit betekent dat, op basis van de geleverde inzet, de ene deelnemer over het jaar bijbetaalt en de ander een bedrag ontvangt. Uitgangspunt voor verrekening en herverdeling van de deelnemersbijdrage is de productie ten opzichte van het jaarprogramma 2021. In die herverdeling van

deelnemersbijdragen wordt daarmee de onderproductie verwerkt in de verrekening. De onderproductie is met name ontstaan door een hoger ziekteverzuim (+3,49%) en het niet kunnen invullen van specialistische functies. Hierdoor zijn meer kosten gemaakt voor bijvoorbeeld inhuur en verzuimbegeleiding. Ook zijn extra kosten gemaakt voor het werven / inwerken van nieuwe (soms nog bij te scholen) medewerkers. De verrekening is terug te vinden in bijlage A van de jaarrekening.

De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor zowel het aspect getrouwheid als rechtmatigheid. De bevindingen van de accountant zijn opgenomen in het accountantsverslag (bijlage).

Met het aanbieden van het jaarverslag en de jaarrekening 2021 verwachten wij u een goed beeld te kunnen geven op de vele activiteiten en (positieve) ontwikkelingen van de RUD Drenthe. Wij verzoeken u deze jaarstukken door te zenden aan uw raden en staten.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur van de RUD Drenthe,

De voorzitter,
J. Otter

de secretaris,
M. Heidekamp-Prins

Bijlagen:

- Jaarverslag en jaarrekening 2021 RUD Drenthe
- Accountantsverslag en controleverklaring

Jaarrapportage 2021 versie 0.3

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Over de periode 1 januari – 31 december 2021

Inhoud

Inleiding 3
..... 3
Rapportage in één oogopslag. 4
De jaarrekening in één oogopslag 5
Realisatie van het Jaarprogramma in één oogopslag 5
Mensen 6
Formatie en inhuur 6
In-, door- en uitstroom 6
Opleiden 6
Samenwerking met ODNL Academie 7
Ziekteverzuim 7
Samenwerking Noordelijke Omgevingsdiensten in de arbeidsmarkt. 8
ARBO 8
Kerntaak 9
Algemeen. 9
Collegiale Toets 9
Regiegroep jaarprogramma 2021 9
Vergunningen 10
Resultaat 10
Stikstof 10
Stoppersregeling 10
Rechtsbescherming bij vergunningverleningsprocedures 10
Toezicht 12
Resultaat 12
Risicogericht toezicht. 12
Naleefgedrag 13
Klachten leefomgeving en melding ongewoon voorval 13
Energietoezicht 13
Vuurwerk 14
Piket en crisisorganisatie 14
Asbest 15
Handhaving: 17
Resultaat 17
Advisering 18
Beleidsadvisering 19
Bodemtaken 20
Bevoegd gezag taken Wbb 20
Uitvoering Convenant Bodem en Ondergrond, meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond en Jaarplan Bodem. 21
Gebiedsbeheer Gebiedsgericht grondwaterbeheer 21
Warmte Koude Opslag (WKO) 21

Besluit Bodemkwaliteit/overig toezicht bodem 22
Bodemboek 22
Ontwikkelingen 24
Resultaat 24
Programma Organisatieontwikkeling; 24
Voorbereiding op de Omgevingswet 25
Project Voorbereiding op de Omgevingswet 25
Strategische personeelsplanning (SPP) 26
Zelforganisatie 26
Projectmatig werken 26
Informatiegestuurd werken 26
Informatisering 26
Bodeminformatie 26
Locatiebestand 27
Automatisering. 27
RUDi en Website 27
Digitalisering personeelsdossiers 27
Digitale uitwisseling milieu-informatie. 27
Aansluiting gemeente Borger-Odoorn en gemeente Coevorden op het LOS. 27
Risicogericht werken 27
Risicogericht Toezicht 28
Evaluatie GR RUD Drenthe 28
Klachten RUD Drenthe (Awb) 28
Bijlage 1. Realisatie Jaarprogramma 2021 29
Bijlage 2. Protocol LFG 31
Bijlage 3. Bodemenergiesystemen 32

INLEIDING

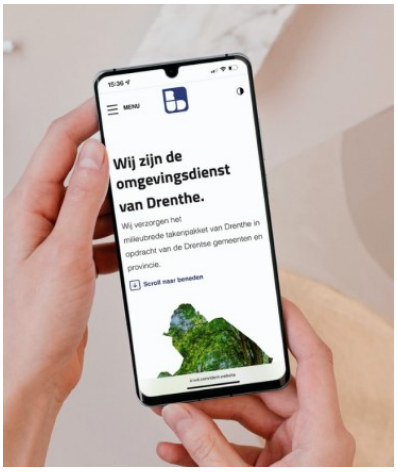

Foto 1, vernieuwde site RUD Drenthe, 2022

Voor u ligt het jaarverslag van de RUD Drenthe over 2021.

Deze jaarrapportage is wat anders van opzet dan u van ons gewend bent en hiermee volgen we de lijn die we hebben ingezet met onze voor- en najaarsrapportage. We pogen hiermee een beter leesbaar en compactere rapportage op te leveren.

Als eerste ziet u de rapportage in één oogopslag waarin we kort ingaan op onze bijdrage aan een schoon en veilig Drenthe, onze successen, wat verloopt conform planning en waar zien we risico's in de uitvoering. Daarna gaan we in op respectievelijk mensen, onze kerntaken een organisatieontwikkeling. Veel cijfermatige overzichten zijn in de bijlagen opgenomen.

Samenvattend is de conclusie op basis van deze Jaarrapportage dat we trots zijn op onze prestatie in 2021. Onder hoge druk van een toenemend werkpakket, veel vacatures in een krappe arbeidsmarkt en een hoog ziekte verzuim zijn we in staat geweest om 93% van ons Jaarprogramma te realiseren. We hebben daarbij mooie resultaten gehaald die bijdragen aan een schoon en veilig Drenthe. We sluiten het jaar af met een positief exploitatieresultaat en hebben de totaal balans op kunnen maken die geen verassingen over productie en resultaten bevatte.

Ook de ontwikkeling van mens en organisatie heeft niet stil gestaan hoewel die stevig onder druk stond in verband met capaciteitstekort. De evaluatie van de GR heeft de positieve ontwikkelingen helder in beeld gebracht: toenemende kwaliteit van dienstverlening, financieel in control en een opvallend positieve ontwikkeling van de informatievoorziening. Om toekomstbestendig te zijn en in de krappe arbeidsmarkt een aantrekkelijke werkgever te blijven, is het nodig onze organisatie te blijven ontwikkelen. We blijven stappen zetten in ontwikkeling van onze medewerkers en bedrijfsvoering. Vanwege de krappe arbeidsmarkt zetten we gericht in op het om- en bijscholen van (nieuwe) medewerkers: zowel zij-instromers als pas afgestudeerde trainees. Daarnaast wordt in samenwerking met ODG en FUMO gewerkt aan een arbeidsmarktcampagne om zowel de naamsbekendheid als de diversiteit en aantrekkelijkheid van ons werk te promoten.
Samen met onze deelnemers blijven we net als in 2021 doorwerken aan een goede voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet. Alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat er in Drenthe een soepel werkende keten ontstaat waarmee we de verkorte procedures kunnen doorlopen. De conclusie en aanbevelingen uit de evaluatie GR helpen ons om meer focus aan te brengen op die samenwerking: van tegenspraak naar samenspraak. De inzet blijft om verbeteringen door te voeren in de samenwerking en de effectiviteit van de organisatie verder te vergroten.

Resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst, maar we putten er wel (zelf)vertrouwen uit om de uitdagingen van 2022 het hoofd te bieden en samen te werken aan een schoon en veilig Drenthe.

RAPPORTAGE IN ÉÉN OOGOPSLAG.

Onze bijdrage aan een **schoon** en **veilig** Drenthe werd deze periode o.a. zichtbaar door:

- Meer actualisaties van milieuvergunningen op basis van zogenaamde Best Beschikbare Technieken, het Landelijk Afvalbeheer Plan en nieuwe energievoorschriften.
- Onze risicogerichte fysieke controles gericht op energievoorschriften hebben een aanjagend en stimulerend effect op het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Door consequent toezicht is de meldingsbereidheid in het kader van het besluit bodemkwaliteit toegenomen.
- Verbetering van de bodemkwaliteit door meer start bodemsaneringen en het toezicht daarop en het aantal instemmingen met het saneringsresultaat.
- We zorgen voor de juiste informatie over (aanwezigheid/opslag van) gevaarlijke stoffen in Drenthe voor het nieuwe landelijke register Externe Veiligheid.
- Onze BOA's handelen op basis van de Landelijke Handhaving Strategie en hebben 18 processen verbaal opgemaakt.

We hebben deze periode een aantal **successen** te melden.

- Uit de Collegiale toets blijkt dat de RUD goed voldoet aan de kwaliteitskaders gesteld in de verordeningen VTH.
- Het Jaarprogramma 2021 is, ondanks verzwarende omstandigheden, grotendeels conform planning (93%) uitgevoerd.
- We worden vaker en meer betrokken bij bouwteams en omgevingtafels.
- We worden vaker betrokken bij ongevallen waar milieurisico's aanwezig zijn.
- We hebben een lage ziekte meldingsfrequentie
- We hebben goede voorzieningen en regelingen om thuiswerken te faciliteren.
- Risicogerichte benadering maakt prioritering transparant.
- Duurzame oplossing van klachten door specialistisch advies.
- We hebben bijgedragen aan een prachtig Bodem boek
- Uitvoering van het programma organisatieontwikkeling is binnen de kaders gebleven en er zijn mooie resultaten geboekt.
- We hebben een positief exploitatieresultaat van € 273K over het boekjaar 2021

We **beheren** wat goed gaat.

- Door RGT meer inzicht in naleving van regels en voorschriften
- De BOA capaciteit is verhoogd.
- We zetten nog steeds stappen in monitoring en bijsturing van het Jaarprogramma en het verbeteren van dat uitvoeringsprogramma.
- Risicogerichte benadering toezicht blijkt effectief gelet op de geconstateerde overtredingen.
- De voorbereiding op de komst van de Omgevingswet gaat voorspoedig.
- We hebben een mooie samenwerking met de noordelijke OD's om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken.

We zien ook risico's en proberen die te **beheersen**.

- Door krapte op de arbeidsmarkt is beschikbare capaciteit een knelpunt geworden
- De werkdruk is hoog
- Het verzuimpercentage blijft hoog
- Meer werkvoorraad en dus langere doorlooptijden, zeker bij specialismes met krapte op de arbeidsmarkt
- Intern opleiden, begeleiden en ontwikkelen legt druk op de productieve capaciteit.

De jaarrekening in één oogopslag

REALISATIE RUD DRENTHE 2021 IN ÉÉN OOGOPSLAG					
vóór mutaties reserves				X € 1000	
		Realisatie 2020	begroting 2021 voor wijziging	begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021
	Deelnemersbijdragen	13.578	13.958	14.058	14.058
	Project Ontwikkelprogramma	592	0	92	93
	Projecten	746	500	500	1.287
	Leges	156	223	223	190
	Overige baten	0	0	0	56
	TOTAAL BATEN	**15.072**	**14.681**	**14.873**	**15.684**
	Loonsom en inhuur	10.676	10.706	10.806	10.866
	Frictiekosten	117	0	55	28
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	466	742	772	478
	Bedrijfsvoeringskosten	2.319	2.276	2.276	2.374
	Projectkosten LOS	90	150	150	150
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	592	0	290	205
	Projecten	746	500	500	1.287
	Leges	109	173	173	134
	Incidentele lasten	38	0	0	0
	Onvoorzien	0	125	0	0
	TOTAAL LASTEN	**15.154**	**14.672**	**15.022**	**15.523**
	RESULTAAT vóór mutatie reserves	**-82**	**8**	**-150**	**161**
	Ontrekking uit reserve			158	112
	RESULTAAT	**-82**	**8**	**8**	**273**

Tabel 1, Realisatie, in één oogopslag, 2022

Realisatie van het Jaarprogramma in één oogopslag

	Uren		
	Realisatie	JP2021	% t.o.v. JP2021
Drentse Maat (DM)	76.563	82.122	**93%**
Niet Drentse Maat (NDM)	43.666	49.787	**88%**
Administratieve ondersteuning	13.705	12.000	**114%**
JP totaal	**133.934**	**143.909**	**93%**

Aantallen		
Zaken afgerond in 2021	**Geraamd in Jaarprogramma 2021**	**Zaken in behandeling**
6.934	5.062	2.896

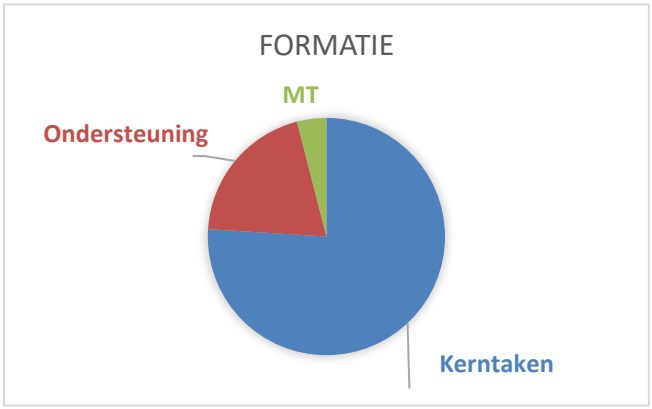
Tabel 2a en 2b, Realisatie uren en aantallen zaken, 2022

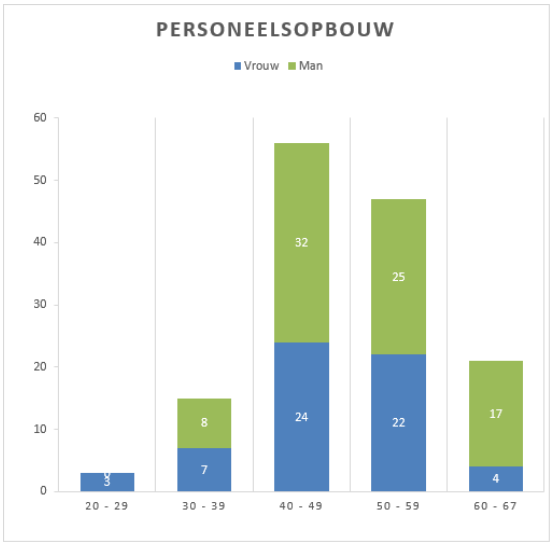
MENSEN

• Door de ontstane vacatures hebben verschillende medewerkers de kans gekregen door te stromen naar een andere functie en hebben we tijdelijke medewerkers een vast contract aan kunnen bieden. • We hebben een lage ziekte meldingsfrequentie • We hebben een mooie samenwerking met de noordelijke OD's om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken. • We hebben goede voorzieningen en regelingen om het thuiswerken te faciliteren.
• Vacatures zijn moeilijk in te vullen. • Er bestaat spanning tussen het uitvoeren van kerntaken en ontwikkeling (van medewerkers). • Het verzuimpercentage blijft helaas hoog.

Formatie en inhuur

Eind 2021 waren er 142 medewerkers in vaste dienst bij de RUD, waarvan 28 in het bedrijfsbureau, 6 leden van het managementteam. 42% is vrouw en 58% is man. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is 49 jaar. Doorstroom, ziekte en diverse projecten zijn de oorzaak van een relatief hoog inhuurpercentage van 11,5%

Figuur 1a en 1b, Formatie en personeelsopbouw.

In-, door- en uitstroom

In 2021 heeft relatief veel in-, door- en uitstroom plaatsgevonden in vergelijking met 2020 en eerder. 23 medewerkers hebben onze organisatie verlaten en wij hebben 27 nieuwe medewerkers aangenomen.

Deze ontwikkeling is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de effecten van de voortdurende COVID 19 pandemie en de concurrentiestrijd op de arbeidsmarkt. De uitstroom van medewerkers biedt ook kansen voor doorstroom- en ontwikkelmogelijkheden voor blijvende medewerkers.

Hierdoor hebben 7 medewerkers binnen de organisatie een andere functie kunnen krijgen.

Opleiden

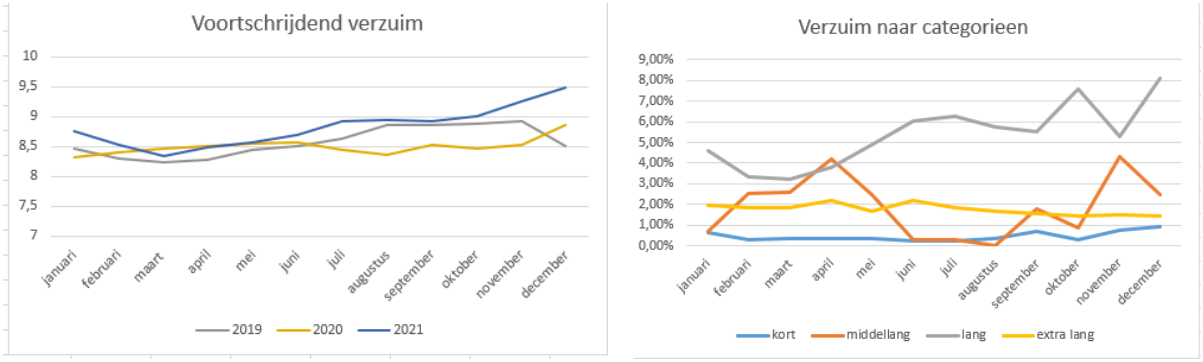
Wij investeren in kennis en ontwikkeling van onze medewerkers en stimuleren de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Maar externe omstandigheden dwingen soms tot andere keuzes en niet alles is te plannen. Zo is in 2021 slechts 41% van het totale beschikbare opleidingsbudget gebruikt.

Dit is minder dan in voorgaande jaren. Uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet en verschillende effecten van de voortdurende pandemie kunnen als oorzaak hiervoor worden

aangewezen. Daarbij hebben we minder externe kosten hoeven maken door de inzet van eigen mensen (interne trainers) in het opleidingstraject Omgevingswet.
Door de krapte op de arbeidsmarkt wordt het steeds lastiger om mensen te vinden die voldoen aan de gewenste kennis en ervaring. We kiezen er daarom vaker voor om mensen aan te nemen die intern (verder) moeten worden opgeleid. Deze keuze heeft een tijdelijk lagere productiviteit van deze medewerkers en hun begeleiders tot gevolg. Hierdoor ontstaat er spanning tussen productie en ontwikkeling. We houden er rekening mee dat deze situatie onveranderd blijft in de eerstkomende jaren.

Samenwerking met ODNL Academie
Vanuit het belang van goede scholing van onze medewerkers is eind 2020 een samenwerking opgestart met de ODNL Academie en zeven andere omgevingsdiensten. Wij hebben meegedacht over het opleidingsprogramma van de ODNL Academie, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Zo zijn er ook trainingen ontwikkeld vanuit een specifieke opleidingsbehoefte van de organisatie.

Ziekteverzuim
De RUD Drenthe kampt nog steeds met een hoog ziekteverzuim. Het ziekteverzuimpercentage is in het najaar van 2021 aanzienlijk opgelopen. Over 2021 ligt het ziekteverzuimpercentage gemiddeld op 9,49%. Van deze 9,49% is 1,63% toe te rekenen aan personeel wat valt onder overhead en 7,87% aan productief personeel. Het is daarmee niet gelukt om qua ziekteverzuim onder de begrote 6% te eindigen. In 2020 bedroeg het gemiddelde ziekteverzuim 8,87%. Daarmee is het gemiddelde ziekteverzuim over 2021 meer dan een half procent hoger dan in 2020.

Figuur 2a en 2b, voortschrijdend verzuim en verzuim naar categorie.

Het grootste verzuimpercentage is te vinden in de categorie lang verzuim (43-365 dagen), namelijk 5,37%. Daarmee is het ten opzichte van 2020 (4,08%) toegenomen. In 2021 is het extra lang verzuim in verband met uitstroom afgenomen ten opzichte van 2020 (van 2,79% naar 1,77%). Het kort verzuim (0-7 dagen) is zeer laag met 0,46% en het middellange verzuim (8-42 dagen) ligt iets hoger (1,88%) dan in 2020 (1,48%). De meldingsfrequentie organisatiebreed is laag en schommelt rond de 0,75 (normale waarde is 1). Een hoge meldingsfrequentie kan een indicatie zijn voor mogelijk langer verzuim in de toekomst. Meer dan de helft van de medewerkers heeft het afgelopen jaar geen verzuimdagen gehad.

Het verzuim is voor een deel werkgerelateerd en daarmee voor een deel beïnvloedbaar. Er wordt gewerkt aan een plan om de preventieve werking van het verzuimbeleid te vergroten. Bij een deel van de zieke medewerkers betreft het fysieke klachten, een deel psychosociale problematiek en een andere deel een combinatie van beiden. De psychosociale problematiek heeft deels met werk en/of de (toenemende) werkdruk te maken. De ervaring leert echter dat het dan vaak een combinatie is van meerdere factoren die verzuim tot gevolg heeft. Daarbij moet gedacht worden aan situaties in de privésfeer. Ook zien we dat de psychosociale problematiek te maken heeft met de effecten van corona en het langdurig thuiswerken.

Alle medewerkers die verzuimen zijn goed in beeld en er wordt regelmatig contact met hen gezocht. Dit gebeurt in nauwe afstemming met onze arbodienst. Er wordt voortdurend gemonitord op wat wél kan qua belasting en wij zetten de arbodienst en een leefstijlcoach in op preventie. De verzuimbegeleiding op dossiers leidt tot snellere interventies en meer persoonlijke aandacht, waardoor eerder in het proces vastgesteld kan worden wat er nodig is voor een zo spoedig mogelijk herstel. Gezien het gestegen ziekteverzuim in 2021 is ervoor gekozen om verzuimbegeleiding nog verder te intensiveren, zowel vanuit de eigen organisatie als vanuit de daarvoor ingezette arbodienst. Ook in 2021 hebben wij medewerkers opgeroepen om vooral verlof op te blijven nemen. De essentie van het op orde houden van de werk-privé balans blijven wij onder de aandacht brengen. Wij constateren bij afsluiting van het jaar dat het verlofsaldo op hetzelfde niveau is gebleven als eind 2020.

Samenwerking Noordelijke Omgevingsdiensten in de arbeidsmarkt.
Het milieuwerkveld is aan allerlei veranderingen onderhevig. De komst van de Omgevingswet, diverse rapportages vanuit het Ministerie met aanbevelingen en nieuwe maatschappelijke thema's, zoals het stikstofdossier, de aanleg van windmolenparken en PFAS-problematiek, zorgen voor nieuwe uitdagingen. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt ligt er de komende jaren grote druk op het werven, behouden en ontwikkelen van competente medewerkers.
Daarom hebben we samen met onze collega's uit Friesland (FUMO) en Groningen (ODG) eind 2021 de handen ineengeslagen, en zijn wij in oktober het gezamenlijke project "Employer branding van de noordelijke omgevingsdiensten; organisatieontwikkeling en arbeidsmarktcommunicatie" gestart.
Met dit gezamenlijke project willen we ons verhaal als bijzondere en aantrekkelijke werkgever goed en toekomstgericht laden. Zowel in- als extern gericht. Dit project loopt door in 2022.

ARBO
Een groot deel van de beschikbare uren van zowel de ARBO-coördinator als de preventiemedewerkers is ingezet op het begeleiden van de gevolgen van COVID 19 maatregelen in de werksituatie. Het faciliteren van thuiswerkvoorzieningen evenals het incidenteel werken op kantoor vroeg veel extra inzet. De thuiswerkfaciliteiten zijn adequaat opgepakt. Medewerkers zijn waar nodig aanvullend voorzien van voorzieningen om goed en gezond vanuit huis te kunnen werken. De thuiswerkregeling heeft hieraan tevens een positieve bijdrage geleverd.

KERNTAAK

• Ondanks de diverse verzwarende omstandigheden hebben we het uitvoeringsniveau op peil kunnen houden. • Risicogerichte benadering maakt prioritering transparant • De Collegiale toets met collega-omgevingsdiensten is positief verlopen. • We blijven stappen zetten in monitoring en bijsturing van het Jaarprogramma en het verbeteren van dat uitvoeringsprogramma.
• Hoge werkdruk door capaciteitstekort • Meer werkvoorraad en dus langere doorlooptijden

Algemeen.
We hebben hard gewerkt aan de uitvoering van het Jaarprogramma 2021 maar hebben helaas niet alle geplande inzet kunnen leveren. Ook wij hebben afgelopen jaar, net als gemeenten en provincies, last gehad van moeilijk in te vullen vacatures. We ervaren een hoge werkdruk door dit capaciteitstekort en een hoog ziekteverzuim. Daarbij komt extra inspanning zoals het inwerken van nieuwe collega's en de voorbereiding op de Omgevingswet. Hierdoor liep de werkvoorraad op waardoor helaas ook de doorlooptijden van zaken soms langer was dan gewenst of vereist. We hebben prioriteiten gesteld om ervoor te zorgen dat wettelijke termijnen niet overschreden werden of andere dringende zaken (meer risico) voor zijn gegaan op anderen. Met die wetenschap kunnen we toch tevreden zijn over het niveau van uitvoering. De gedrevenheid en professionaliteit van de medewerkers heeft ervoor gezorgd dat we gedaan hebben wat nodig was en kon binnen de gestelde kaders voor een schoon en veilig Drenthe.

Onder de streep hebben we dit jaar ruim 93% van de beschikbare uren in kunnen zetten voor de uitvoering van het jaarprogramma. Afgezet tegen en hoog (langdurig) verzuimpercentage en vacatureruimte is dat over de gehele linie een goed resultaat.

Collegiale Toets
Als omgevingsdiensten bewaken we onderling het kwaliteitsniveau van onze uitvoering. De jaarlijkse Collegiale Toets was in 2021 gericht op het uitvoeringsprogramma (jaarprogramma). Conclusie is dat de RUD voldoet aan de kwaliteitskaders gesteld in de verordeningen VTH. We hebben ook een aantal aandachtspunten meegekregen, vrij vertaald:

- Kijk samen met de opdrachtgevers naar de planning, er zit namelijk geen ruimte in het programma voor onverwachte gebeurtenissen.
- Het handhavingsbeleid dient goed geborgd te worden in het VTH-beleid.
- Het budget voor de uitvoering staat onder spanning. Organiseer goed overleg met de opdrachtgevers om gezamenlijk te zoeken naar mogelijkheden (flexibiliteit) en wellicht ruimte.

Regiegroep jaarprogramma 2021
De regiegroep heeft het jaar 2021 naast monitoring en signalering, zich ook beziggehouden met de uitkomsten van de het rapport "Evaluatie van de Gemeenschappelijke regeling." De benchmark en het advies met betrekking tot de productiecijfers was de basis voor het advies van de regiegroep om de urenregistraties te koppelen aan het zaaksysteem. Op deze manier ontstaat een beter inzicht in kentallen per product. Met dat inzicht kunnen realistische planningen en rapportages opgesteld worden en vormt het de basis voor de herijking van de Drentse Maat. Hiervoor is een nieuw tijdsschrijf systeem aangeschaft dat in de eerste maanden van 2022 live gaat. Daarnaast is er door de regiegroep inspanning geleverd aan de wens van onze opdrachtgevers om te forecasten. Met de cijfers van de 4 en 8 maandsrapportage heef de regiegroep een duidelijke prognose kunnen afgeven. Ook is er aandacht geweest voor het op een andere manier van opstellen van het Jaarprogramma 2022, om zo te komen tot een prettiger te lezen programma.

VERGUNNINGEN

• We worden vaker en meer betrokken bij bouwteams en omgeving-tafels wat resulteert in beter advieswerk vroeg in het proces.
• De werkvoorraad is groot waardoor doorlooptijden langer worden • Een groot deel van het werk is afhankelijk van het aantal ingediende vergunningaanvragen of meldingen, en dus moeilijk te sturen/plannen.

Resultaat
In 2021 zijn minder vergunningen aangevraagd en ook het aantal ingediende meldingen ligt wat lager dan in 2020. Ook het aantal MER-beoordelingen en advisering MER ligt iets lager dan de afgelopen jaren. Dit wijst op minder ontwikkeling in de fysieke ruimte.
Aan de andere kant zien we door de gewijzigde BBT (best beschikbare techniek) conclusies en het LAP3 (landelijk afvalbeheerplan) dat we meer actualisaties hebben afgehandeld. En het aantal integrale adviezen voor omgevingsvergunningen is hoger dan verwacht. De COVID19 maatregelen rond evenementen en de jaarwisseling hebben natuurlijk een drukkend effect op onze inzet voor vergunningverlening voor het opslaan en ontbranden van vuurwerk.
In veel Drentse gemeenten zijn initiatieven gestart voor de realisatie van waterstoftankstations. Van de 15 initiatieven zijn er uiteindelijk 5 daadwerkelijk doorgegaan naar een aanvraag voor een omgevingsvergunning.

Vergunningen			
	Realisatie	JP2021	% t.o.v. JP2021
Drentse Maat	25.167	31.009	81%
Niet Drentse Maat	8.140	8.297	98%
	33.307	**39.306**	**85%**

Stikstof
De stikstofproblematiek heeft ook in 2021 gezorgd voor veel langere doorlooptijden in de vergunningverlening. Daar waar er sprake is van een onlosmakelijke samenhang met de Wet natuurbescherming loopt het afgeven van milieutoestemmingen flinke vertragingen op. Veel enkelvoudige en meervoudige vergunningzaken wachten nog op een verklaring van geen bedenkingen (vvgb) van de provincie. Vertraging betekent een langere doorlooptijd van de procedures en een hogere tijdsinzet per product omdat in de loop van de tijd (soms twee jaar) de toetsingskaders zijn gewijzigd waardoor een herbeoordeling van de milieuaspecten moet plaats vinden. Samen met de provincie monitoren we deze gevallen aan de hand van een voortgangslijst.

Stoppersregeling
In 2021 is het project Stoppersregeling geheel afgerond. Het heeft uiteindelijk nog relatief veel tijd gekost om nieuwe vergunningaanvragen te behandelen voor bedrijven die door willen gaan met dezelfde dieren of met andere dieren. De vergunningen van de stoppers zijn uiteindelijk niet ingetrokken omdat ze van rechtswege onder het Activiteitenbesluit zijn komen te vallen.
De rechten van de bedrijven die met de Stoppersregeling beëindigd zijn kunnen, op basis van de Natuurbeschermingswet, niet worden verkocht.

Rechtsbescherming bij vergunningverleningsprocedures
Het afgelopen jaar hebben een aantal bezwaar en (hoger)beroepszaken gespeeld. Een herstelbesluit van een omgevingsvergunning voor het wijzigen van een melkrundveehouderij is bij de Raad van State overeind gebleven. De rechtbank heeft 3 beroepen afgehandeld. 1 daarvan is ingetrokken, een ander

niet ontvankelijk en de derde was ongegrond. Er waren 2 bezwaren tegen maatwerkvoorschriften dan wel gewijzigde vergunningvoorschriften. Het ene bezwaar was niet ontvankelijk en het andere is met een lopende beroepszaak gevoegd. Op 1 januari 2022 waren er nog 5 beroepszaken en 2 bezwaarzaken in behandeling.
Wij adviseren de bevoegde gezagen in deze gevallen over de betekenis van uitspraken en wat dat in het concrete geval voor gevolgen heeft.

TOEZICHT

- We hebben onze jaarplanning op hoofdlijn gehaald.
- Door RGT meer inzicht in naleving van regels en voorschriften
- Toenemende betrokkenheid bij calamiteiten waar milieurisico's aanwezig zijn
- Intensievere samenwerking met ketenpartners

- Onze inzet voor het afhandelen van klachten en de asbesttaken is groter dan in het Jaarprogramma

Resultaat

Toezicht is het meest planbare en kwantificeerbare deel van onze kerntaak. En ondanks een aantal ontstane vacatures, langdurige ziekte en een gespannen arbeidsmarkt hebben we het Jaarprogramma 2021 conform prognose in de 8-maandsrapportage uitgevoerd. We hebben, zoals afgesproken, 93% van onze inzet op risicogericht toezicht gerealiseerd ten koste van de inzet op ketentoezicht.

Productnr.	Product omschrijving	Realisatie uren	Uren JP2021	% tov JP2021
116	Toezicht (RGT+Extra)	31.483	33.872	93
120	Klachten	7.223	3.973	182
128	Ketentoezicht	797	2.576	31
27	Beoordeling e-MJV's	438	230	168
400	Asbest	4.605	3.398	136
Totaal		**44.545**	**44.080**	**101**

Risicogericht toezicht.
Het product 116 RGT (+extra) is opgedeeld in gepland en ongepland toezicht. In onderstaande tabel is voor het geplande toezicht, per soort en branche, inzichtelijk gemaakt welke zaken er in 2021 zijn afgehandeld.

Gepland toezicht	Branche			Totaal
	Agrarisch	Gebouwen & MKB	Afval & Industrie	
IPPC	12	0	27	39
RGT 80%	210	122	56	388
Steekproef 20%	40	47	20	107
Projectmatig toezicht	60	0	0	60
Toezicht vuurwerk	0	101	0	101
Energie toezicht	0	52	0	52
Totaal	322	322	103	747

Het ongeplande toezicht bestaat meestal uit hercontroles, voortkomend uit gepland toezicht, Daarnaast controleren wij op eventuele milieuovertredingen die gaandeweg het jaar zichtbaar worden en door ons gesignaleerd of bij ons gemeld worden.

Ongepland toezicht	Aantal
Administratieve controles	135
Hercontroles	274
Opleveringscontroles	36
Controles (V)LOD	90
Diversen	149
Totaal	684

Naleefgedrag
Belangrijk onderdeel binnen toezicht en zeker binnen risico gericht toezicht is het naleefgedrag. Het naleefgedrag is binnen de risicomatrix, zoals deze bij risicogericht toezicht wordt toegepast, de belangrijkste indicator voor de effectiviteit van de toezichtstrategie. Dit aspect wordt per branche via, het aantal overtredingen gerelateerd aan het mogelijke milieueffect gemonitord.

Risico inschatting overtreding	Aantal overtredingen per branche		
	Agrarisch	Gebouwen & MKB	Afval & Industrie
Lage milieuschade	37	67	38
Geringe milieuschade	162	75	43
Matige milieuschade	181	80	38
Dreigende en/of onomkeerbare milieuschade	112	140	71
Totaal	492	362	190

Klachten leefomgeving en melding ongewoon voorval
We hebben in 2021 iets minder (ongeveer 10%) klachten over de fysieke leefomgeving ontvangen dan het jaar daarvoor. Toch hebben we daar meer tijd aan moeten besteden dan voorzien in het jaarprogramma. De meeste klachten zijn gerelateerd aan luchtkwaliteit en het ondervinden van geluidsoverlast. In die gevallen is vaak in goed overleg met de klagers naar oplossingen gezocht en vaak ook gevonden. Deze (soms intensievere inzet) voorkomt handhavingstrajecten die nog veel meer tijd vragen. Een melding ongewoon voorval is overigens geen klacht maar een verplichting voor bedrijven om een milieucalamiteit te melden. Bij ruim 25% van de klachten was er geen sprake van overtreding van milieuvoorschriften.

Soort klacht	Aantal
Klacht bedrijven	12
Klacht bodem	44
Klacht geluid	173
Klacht lozingen	16
Klacht lucht	173
Klacht overig milieu	40
Klacht piket	6
Melding ongewoon voorval (Hoofdstuk 17 Wm)	71
Totaal	535

Energietoezicht
Een belangrijke klimaatdoelstelling is het met 49% verminderen van de CO2-uitstoot in 2030 t.o.v. 1990. Dit doel kan o.a. bereikt worden door het doorvoeren van energiebesparende maatregelen door burgers en bedrijven. Het houden van toezicht op energiebesparende maatregelen is één van de instrumenten die landelijk ingezet wordt om de Nederlandse klimaatdoelstellingen te halen. Wij voeren het toezicht uit in kader van de Versterkte Uitvoering Energietoezicht (verder VUE 2021).
Dit landelijke project is gestart in maart 2020 en loopt door tot april 2022. We hebben bijna 70% van de geplande energiecontroles gerealiseerd. Hierbij zijn 207 overtredingen geconstateerd waarvan er 110 ongedaan zijn gemaakt.

Ketentoezicht
Zoals gezegd hebben we onze inzet voor ketentoezicht in 2021 afgeschaald ten bate van het risicogericht toezicht. Uiteindelijk hebben we 31 % van de geraamde uren besteedt.
Met deze inzet hebben we deel kunnen nemen aan Thematische Integrale Transport Controles. Deze controles worden gezamenlijk door de 3 noordelijke provincies en omgevingsdiensten, de landelijke eenheid van de (milieu)politie, IL&T, NVWA en de RDW uitgevoerd. Tijdens deze controles in 2021 zijn

in totaal 160 overtredingen geconstateerd, in 36 gevallen was de situatie dermate ernstig dat er proces-verbaal (PV) is opgemaakt. In 10 van deze 36 PV's betroffen het milieu gerelateerde overtredingen en is het strafrechtelijk optreden door ons verzocht.

Daarnaast hebben wij, zoals afgesproken, tijd besteed aan het opzetten van structureel geborgd ketentoezicht. Er heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de knelpunten in ketentoezicht in het verleden. Met de adviezen vanuit dit rapport en het borgen in functies van medewerkers is een structurele inzet vanaf 2022 geborgd.

Vuurwerk
Door COVID 19 was 2021 voor de vuurwerkevenementen opnieuw een bijzonder jaar. Er zijn in 2021 28 aanvragen voor vuurwerkevenementen behandeld (2020: 20). Ruim 50% van de evenementen is door corona niet doorgegaan. Tijdens de vuurwerkevenementen zijn geen overtredingen geconstateerd.

Consumentenvuurwerk
Op 5 november 2021 werd opnieuw een landelijk vuurwerkverbod (voor zowel de verkoop als het afsteken van consumentenvuurwerk) afgekondigd. Omdat de verwachting was dat er al consumentenvuurwerk was uitgeleverd zijn eind december alle 50 bekende vuurwerklocaties in Drenthe bezocht door onze toezichthouders en BOA's. In 60% van de gevallen was er inderdaad consumentenvuurwerk aanwezig in de opslag bij de erkende vuurwerkverkooppunten. Er zijn enkele tekortkomingen geconstateerd. Hier is, in samenwerking met Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT) en de politie, zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk tegen opgetreden. Er zijn geen overtredingen van het verkoopverbod geconstateerd.

Piket en crisisorganisatie
Buiten de kantooruren zijn we bereikbaar en beschikbaar voor het beoordelen, in behandeling nemen en afhandelen van milieumeldingen en calamiteiten. Onze piketorganisatie is voor een aantal meldingen opgenomen in het melding classificatiesysteem van de Meldkamer Noord- Nederland (MKNN).

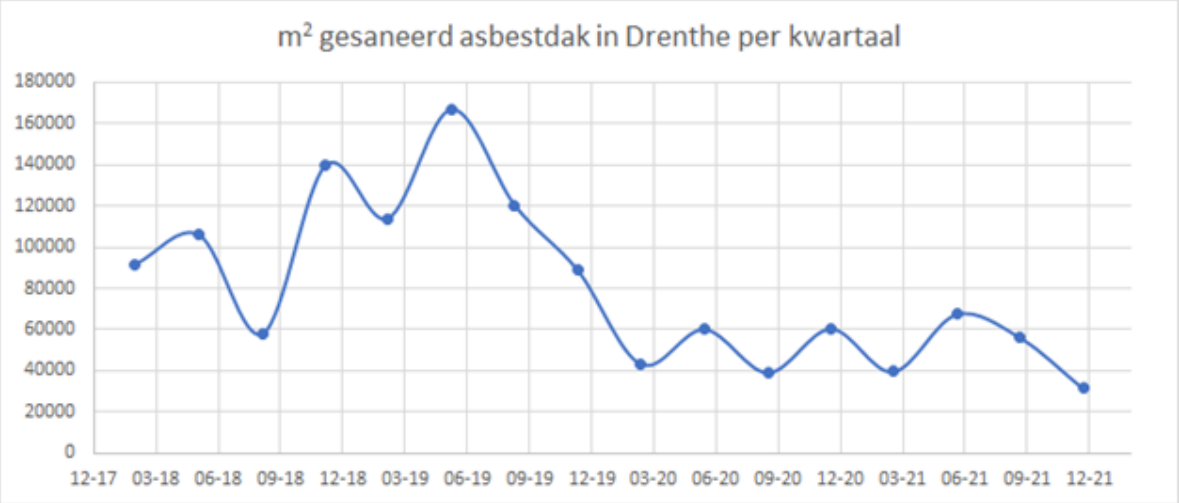
In 2021 hebben wij in totaal 166 meldingen/klachten of ongewone voorvallen ontvangen. Dit is ten opzichte van 2020 iets toegenomen (154). Het is opvallend dat het aantal meldingen over geurhinder ieder jaar toeneemt. Ook afval(dumpingen) asbest en geluidklachten komen relatief vaak voor. We zijn onder andere betrokken geweest bij de volgende incidenten:

- Dumpingen van gevaarlijke afvalstoffen, waaronder asbest;
- Asbestbranden;
- Bij zwembaden in verband met verhoogde chloor gehalten;
- Wij hebben inzet gepleegd tijdens calamiteiten tijdens het vervoer van (gevaarlijke) stoffen;
- De ontmanteling van een chemisch drugslaboratorium;

We hebben binnen de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) toebedeelde taken in het kader van de calamiteiten- en rampenbestrijding. Onze piketmedewerkers worden tijdens deze rol ingezet op de taken van het team Omgevingszorg van de betreffende gemeente. In 2021 zijn er door de Covid-19 maatregelen geen oefeningen georganiseerd door de VRD en/of gemeenten.

Asbest

Aanpak Asbestdaken in Drenthe
De acties in Drenthe rond de verwijdering van asbestdaken hebben er inmiddels toe geleid dat in Drenthe van de daken die begin 2018 nog asbesthoudend waren er inmiddels 35 % is gesaneerd.
Hoe dat zich verhoudt tot andere regio's in Nederland is onduidelijk, aangezien hier geen actuele (vrij beschikbare) gegevens van beschikbaar zijn. Van de 5,2 miljoen m2 die begin 2018 nog aanwezig was (inventarisatie asbestdaken in Drenthe) is inmiddels 1,8 miljoen m2 gesaneerd. Het niet van kracht worden van een asbestdakenverbod heeft ertoe geleid dat de bereidheid om asbestdaken te vervangen in Drenthe, net als in de rest van het land, flink is teruggelopen. In onderstaande figuur is dit per kwartaal vanaf 2018 tot en met 2021 voor Drenthe weergegeven.

Uit de figuur valt op te maken dat de aankondiging van het verbod in oktober 2018 en het ingezette Drentse beleid hebben geleid tot een verdubbeling van het aantal gesaneerde m2 daken. Daarentegen heeft het verwerpen van het asbestdakenverbod in de Eerste kamer in juni 2019 geleid tot een drastische afname in het aantal gesaneerde m2, maar is er desalniettemin nog steeds gemiddeld zo'n 5.000 m2 per kwartaal gesaneerd. Dit wordt mede gestimuleerd door de werkgroep asbestdaken waarin de Drentse gemeenten, de provincie en de RUD Drenthe zijn vertegenwoordigd. Onze inbreng betreft:

- Het actueel houden van de asbestkaart door gesaneerde daken eraan toe te voegen en twijfelgevallen met behulp van de asbestanalyzer te verifiëren;
- Adviseren bij lokale initiatieven van bewoners om daken te saneren.
- Het aanschrijven, in samenspraak met gemeenten, van asbestdakenbezitters en het organiseren van bijeenkomsten (webinars) om hen te informeren over mogelijkheden van een asbestdak sanering.

Ongeacht het verminderde aantal m2 gesaneerde asbestdaken is het aantal ingediende en behandelde asbestsloopmeldingen in 2021 veel hoger geweest dan verwacht. Dit heeft tot gevolg dat wij 1.207 uren meer aan dit product hebben besteed ten opzichte van de opgenomen uren in het Jaarprogramma 2021. Omdat een sloopmelding asbest door het bevoegd gezag geaccordeerd moet worden (voordat het asbest daadwerkelijk gesaneerd mag worden) heeft het beoordelen van deze melding onze prioriteit boven het uitvoeren van toezicht. Dit heeft tot gevolg dat wij niet hebben kunnen voldoen aan de afspraak dat 45% van de afgehandelde reguliere sloopmeldingen wordt bezocht voor een asbestcontrole. In 2021 hebben wij 2.415 asbest gerelateerde zaken afgerond. In onderstaand tabel is weergegeven hoe deze zaken zijn verdeeld.

	Aantal
Advisering asbest inventarisatierapportage (mutatie)	686
Advisering asbest inventarisatierapportage (regulier)	1466
Toezicht asbest	263
Totaal	2415

Zoals de tabel weergeeft zijn er 1.466 reguliere asbestsloopmeldingen door ons afgehandeld. In 263 gevallen is toezicht op het juist saneren van het aanwezige asbest, dit komt overeen met 18% van de totale hoeveelheid afgehandelde regulier sloopmeldingen.

Handhaving asbestsanering

Ons handhavend optreden heeft geleid tot een schorsing van een gecertificeerde saneerder daarnaast hebben 2 gecertificeerde saneerders een aantal aantekeningen op hun certificaat gekregen.
Verder hebben wij de RVA (Raad Voor Accreditatie) geïnformeerd dat een aantal laboranten niet volgens de richtlijnen ‘vrijgave rapporten’ hebben opgemaakt. Zo houden we toezicht op de hele keten.

HANDHAVING:

- De Boa capaciteit is afgelopen jaar toegenomen. Verdere versterking blijft nodig. De stappen om daartoe te komen zijn gezet.

- Juridische capaciteit voor bestuursrechtelijke handhaving staat onder druk
- Strafrechtelijke handhaving blijft nodig
- De branche Afval en industrie heeft in relatie tot de afgeronde toezichtzaken het hoogste aantal bestuurlijke handhavingstrajecten.

Resultaat
Handhavingstrajecten worden in verband met het juridisch karakter gecoördineerd door juristen. Het afgelopen jaar is de onderhanden werkvoorraad van de juristen toegenomen door (moeilijk in te vullen) vacatures en ziekte. Handhavingszaken werden daardoor met een prioriteitsverdeling opgepakt. Aan het eind van het jaar is daarin wel een inhaalslag gemaakt. Daarnaast staan zaken als (hoger)beroep en Last Onder Dwangsom (LOD) vaak lang open in verband met lang lopende procedures. Wat betreft de bestuurlijke handhaving voortkomend uit toezicht is Drenthe breed het onderstaande beeld te schetsen:

Activiteit	Vooraankondiging last onder dwangsom	Last onder dwangsom	Overtredingen bij handhavingstraject
RGT branche Agrarisch	31	2	97
RGT branche MKB & Gebouwen	16	4	47
RGT branche Afval & Industrie	26	5	59
Besluit bodemkwaliteit	2	0	5
WKO	1	0	2
Zorgplicht bodembescherming	1	0	1

Rechtsbescherming bij handhavingsprocedures
Het afgelopen jaar zijn in dit kader 4 bezwaarschriften afgehandeld. In een geval is het bezwaar ingetrokken en in 2 gevallen zijn de besluiten waar bezwaar tegen was ingediend ingetrokken. De overtredingen deden zich in beide gevallen niet meer voor. 1 bezwaar was ongegrond. Tegen het ongegrond verklaarde bezwaar is beroep ingediend. Ook dit beroep was volgens de rechtbank ongegrond. Een hoger beroep gericht tegen een eerdere uitspraak van de rechtbank, waarin een beroep ongegrond werd bevonden, was gegrond. Het betreffende (invorderings)besluit is met de uitspraak vernietigd. Op 1 januari 2022 waren er nog 7 bezwaarschriften en 4 beroepen bij de rechtbank in behandeling. Wij adviseren de bevoegde gezagen per geval over de betekenis van uitspraken en wat dat in het concrete geval voor gevolgen heeft.

LHS en BOA's
Wij hebben dit programmajaar afspraken gemaakt om, op basis van de nieuwe verrekensystematiek, de inzet in het kader van de Landelijke Handhaving Strategie af te stemmen op het beleid. Om hieraan te voldoen was een uitbreiding van de Boa capaciteit noodzakelijk. Wegens verloop en ziekte is minder capaciteit ingezet dan wij hadden gepland. Het aantrekken en behouden van gekwalificeerde BOA's is lastig gebleken. Wel is de capaciteit ten opzichte van vorig jaar flink toegenomen. Er zijn dan ook meer en met name zwaardere strafrechtelijke trajecten opgepakt dan voorheen.
De afgelopen periode zijn 18 processen verbaal opgemaakt voor o.a. het branden van kabels, overtredingen met mestbassins, illegaal grondverzet, overtredingen met bouw- en sloopafval of illegale asbest- en tanksaneringen. Er zijn momenteel nog circa 40 strafrecht waardige zaken die in behandeling zijn of moeten worden genomen. De extra BOA inzet blijft dus nodig.

ADVISERING

• Uitvoering grotendeels conform planning • Ons (milieu)specialistisch advies wordt op prijs gesteld. • Duurzame oplossing van klachten door specialistisch advies (LFG-protocol) • We hebben een mooie rol als inhoudelijk beleidsadviseur in verschillende vakgebieden.
• Spanning tussen uitvoering van kerntaken en ontwikkeling van kennis en expertise.

Resultaat.
Voor de inzet van onze specialistische milieukundige adviseurs ontvangen we vaak waardering. Er is een uniform adviesformulier ontwikkeld zodat milieukundig advies meer uniform kan worden geleverd en beter kan worden geïntegreerd binnen de af te leveren toestemmingen bij gemeenten en provincie. Naast eigen expertise vindt er ook veel kennisuitwisseling plaats met andere Omgevingsdiensten. We werden in 2021 geconfronteerd met een oplopende werkvoorraad. Net als bij de andere taakvelden was ook hier sprake van moeilijk invulbare vacatures en ziekte. Daardoor hebben we niet helemaal de geplande capaciteit in kunnen zetten en was er ook niet altijd tijd voor ontwikkeling van kennis en expertise.

Inhoudelijk vielen naast de gangbare adviezen een aantal zaken op in 2021:

Geluid:
We zien (zoals eerder gemeld) een duidelijke groei in klachten over zowel laag frequent geluid (LFG) als hoogfrequent geluid. Deze klachten leiden vaak tot metingen en adviezen. Door de toename van LFG-bronnen (bodemenergiesystemen, transformatoren, windmolens, ventilatoren etc.) zijn klachten hierover toegenomen. Daarbij verklaren wij dit deels door het meer thuiswerken waarbij men merkbaar meer hinder ervaart. Aangezien er geen bestaande wet- en regelgeving is op dit gebied hebben onze specialisten in 2020 en 2021 een protocol ontwikkeld welke is gepresenteerd bij de opdrachtgevers (zie bijlage 2). Het protocol schept duidelijkheid voor zowel de adviseur als ook voor de gemeente en niet onbelangrijk de gehinderde. Verwachtingsmanagement is hier een belangrijk onderdeel van. Het uitgangspunt van het protocol is het op milieutechnisch gebied ondersteunen van LFG- klachten en niet zozeer meer het willen oplossen van een klacht. Gelet op de invloed van LFG op de fysieke leefomgeving zal LFG dan ook meer prominent een plek moeten krijgen in de omgevingsplannen en de uitvoering van taken voor de RUD.

Omgevingsveiligheid
Voor omgevingsveiligheid is er veel ontwikkeling met betrekking tot de Omgevingswet. Onze adviseurs werken samen met de noordelijke OD's om deze veranderingen door te voeren in de uitvoering (Register externe veiligheid of REV). Net als het (milieu)locatiebestand in Drenthe zijn wij gedelegeerd bronhouder voor het REV, zodat de risicogegevens op een goede en volledige wijze in de Atlas Leefomgeving terecht komen en zijn te raadplegen.
Onze specialisten zien een groei in de realisatie van waterstof afleverpunten in het kader van de energietransitie. Dit gaat om kleinschalige waterstofunits, waaraan waterstofgascilinderpakketten zijn gekoppeld. Deze afleverinstallaties worden veelal als "fleet owner stations" aangeduid. Niet zonder gevaar en hiervoor dienen dan ook de externe veiligheidsrisico's in beeld worden gebracht door kwantitatieve risicoanalyses die door de EV-adviseur van de RUD zijn beoordeeld.

Lucht en geur
We zagen een toenemende vraag naar lucht- en geuradviezen, deze hadden het afgelopen jaar vooral te maken met lastige geursituaties (klachten, ook al eerder genoemd) en de onzekerheid met betrekking tot de risico's van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS-stoffen en diverse casussen).

Beleidsadvisering
Beleid maken is geen taak van ons als Omgevingsdienst, maar we vervullen wel een belangrijke rol bij de inhoudelijke beleidsadvisering. Op die wijze dragen wij bij aan het sluiten van de beleidscyclus (Big8).

Bodembeleid.
We hebben actief een bijdrage geleverd bij diverse landelijke en regionale bodem wetgeving en regelingen. Het afgelopen jaar zijn er diverse rapporten en kamerbrieven verschenen waaruit blijkt dat de kwaliteit van de Nederlandse bodem onder druk staat als gevolg van criminaliteit en milieuvervuilende stoffen die in de bodem worden gebracht en dat er maatregelen nodig zijn om de ongewenste ontwikkelingen en effecten tegen te gaan. Enkele van deze rapporten zijn mede tot stand gekomen op basis van input van de RUD Drenthe. Daarnaast hebben we input geleverd voor de Aanvullingsregeling Bodem, Risico-toolbox Grondwater (Omgevingswet), Regeling Specifieke Uitkering Bodem (SPUK), PFAS-handelingskader, BRL-en (beoordelingsrichtlijnen bodembeheer) en RBK (Regeling Bodemkwaliteit).
Regionaal hebben we bijgedragen aan de Actualisatie POV Drenthe Programma Bodem en Ondergrond provincie Drenthe en het Regionaal Waterprogramma (RWP) Provincie Drenthe.

Uniforme uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H Strategie)
Het opstellen van een regionaal U&H-Strategie (voorheen VTH-beleid) is een verplichting van gemeenten en provincie. In de U&H-Strategie staan strategische doelen voor de fysieke leefomgeving waar wij door de uitvoering van ons Jaarprogramma aan bij kunnen dragen. In het najaar van 2020 is hiervoor een begeleidingsgroep samengesteld, bestaande uit een proces-regisseur, diverse accounthouders en wij leveren vakinhoudelijke advisering. Het eerste half jaar van 2021 is voornamelijk besteed aan het verkennen van de strategische doelen. Daarna is, met behulp van een externe adviseur, gestart met het opstellen van de U&H-Strategie.

Wob en juridische advisering
Het totaal aantal uren voor Wob zaken en juridische ondersteuning had een onderschrijding van 39 %. Door verloop en ziekte was de juridische capaciteit voor de behandeling van Wob zaken in met name de eerste helft van het jaar onvoldoende. Met afhandeling van zaken buiten procedure tijden als gevolg. We hebben de vacatures weten in te vullen en de achterstanden in de behandeling van Wob verzoeken zijn in de 2e helft van het jaar weggewerkt. We hebben in het afgelopen jaar 29 WOB-verzoeken afgehandeld en er waren op 1 januari 2022 nog 2 verzoeken in behandeling. Het aantal Wob verzoeken was daarmee het afgelopen jaar flink meer dan voorheen. 6 van de afgehandelde verzoeken waren aan de RUD gericht. In het kader van de Wob zijn ook een aantal bezwaar en beroepszaken behandeld. Daarnaast is er juridische geadviseerd over diverse onderwerpen voor een deel ook gerelateerd aan dossiers met handhavingsperikelen.

Mandaatbesluiten en regelingen
Aan de RUD is een opdracht verleend voor het opstellen van een concept mandaatbesluit voor de omgevingswet. Een werkgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van de deelnemers is hier samen met ons mee bezig. Ook de regelingen (DVO's, Gemeenschappelijke regeling en andere regelingen) moeten worden aangepast met de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling.

BODEMTAKEN

• De doelstelling uit het Convenant Bodem en Ondergrond voor de aanpak van spoedlocaties is vrijwel behaald. • De bodemkwaliteit in Drenthe is verbeterd. • Meldingsbereidheid in het kader van het besluit bodemkwaliteit is toegenomen.
• Planning en realisatie lopen op een aantal producten uiteen. We hebben onze kentallen voor 2022 daarop aangepast.

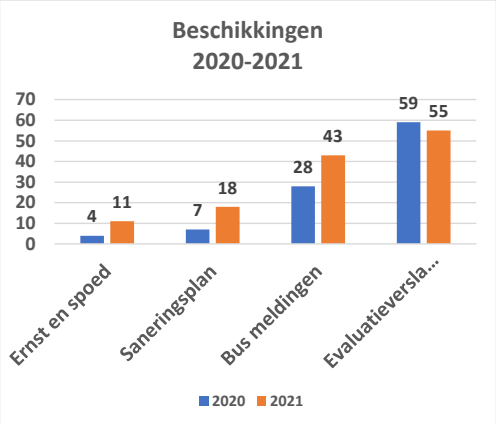
Door het toetsen van de meldingen aan wet- en regelgeving en het toezicht op de toepassing van grond, bagger en bouwstoffen hebben we bijgedragen aan het behoud van een schone bodem in Drenthe, waarbinnen een duurzaam bodembeheer mogelijk is. Naast het beschermen van de Drentse bodem dragen wij bij aan het schoner maken van de Drentse bodem. De bodem in Drenthe wordt geschikt gemaakt voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is. In totaal is onze inzet op het uitvoeren van de bodemtaken (zoals advisering over bodemonderzoeken, plannen, en verstrekken van bodeminformatie etc.) minder geweest dan was gepland in het jaarprogramma. Ook bij de uitvoering van deze taken hadden we last van moeilijk vervulbare vacatures en extra inwerktijd door nog op te leiden nieuwe medewerkers.
Tussen de gemeenten bestaan er wel verschillen wat betreft ingezette uren. Waar er grotere overschrijdingen zijn is dit vaak een gevolg van ruimtelijke/infrastructurele ontwikkelingen en transacties in de huizenmarkt waarvoor een bodemadvies wordt gegeven over een bodemonderzoek of dat er meer bodeminformatieverzoeken zijn binnen gekomen.

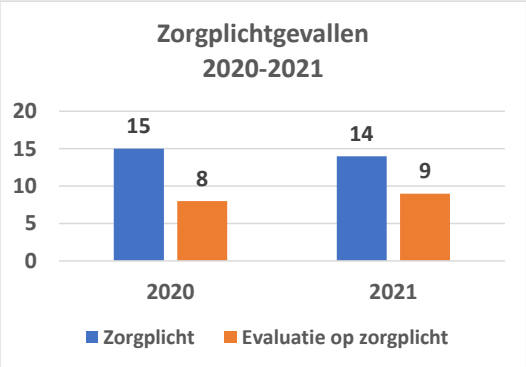
De uitvoering van de bodemtaken bestaat uit 3 onderdelen:

- Bevoegd gezag taken Wet bodembescherming (Wbb), concreet uitgewerkt in het Uitvoering meerjarenprogramma bodem en ondergrond (Provincie), het jaarplan bodem (gemeente Emmen) en Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020.
- Uitvoering in kader van het Besluit Bodemkwaliteit (alle gemeenten)
- Bodemspecialistische - en Beleidsadvisering.

Bevoegd gezag taken Wbb
In 2021 zijn, ten opzichte 2020, 39 beschikkingen meer afgegeven. Dit betreft historische verontreinigingen die voor 1987 zijn ontstaan. De doelstelling voor de aanpak van spoedlocaties is vrijwel behaald. *Alle spoedlocaties zijn beschikt en de risico's zijn daarmee formeel vastgesteld.* Op 5 locaties na worden alle spoedlocaties in Drenthe gesaneerd.

Daarnaast zijn er meer aanvragen ingediend voor het doen van een bodemsanering. Waarom er meer beschikkingen zijn afgegeven is deels te verklaren in een groot aantal locaties waarvoor de NAM beschikkingen heeft aangevraagd. Verder speelt vermoedelijk een rol het aantrekken van de economie na de eerste lockdown. Bij een aantrekkende economie komen (her)ontwikkelingen in de lift en ontstaat de aanleiding om een aanwezige bodemverontreiniging aan te pakken. Het hogere aantal gestarte saneringen ondersteunt deze hypothese. In 2021 zijn er 71 saneringen gestart, 31 meer ten opzichte van 2020. Dit betekent ook dat vanuit toezicht en handhaving hier meer inzet op is gepleegd in vergelijk met 2020.

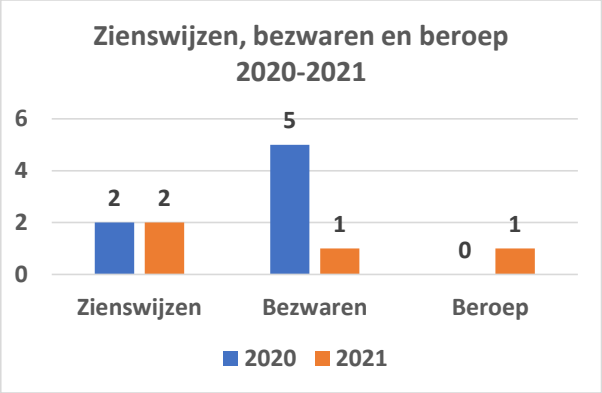

Naast de bovengenoemde beschikkingen zijn er ook meldingen ontvangen van nieuwe verontreinigingen. Dit zijn verontreinigingen die na 1987 zijn ontstaan. De zorgplichtgevallen. Uit onderstaand overzicht is te zien dat in 2021 nagenoeg evenveel zorgplichtgevallen zijn gemeld en gesaneerd ten opzichte van 2020.

Rechtsbescherming

Op de door ons afgegeven beschikkingen en besluiten Wet bodembescherming biedt de Algemene wet bestuursrecht de mogelijkheid tot bezwaar te maken tegen de beslissing of beroep in te stellen. Hiervan wordt gezien het aantal afgegeven beschikkingen/besluiten weinig gebruik gemaakt. Voor 1 saneringslocatie is het traject zienswijze en bezwaar uitgemond in beroep. De behandeling van dit beroep bij de Raad van State zal medio 2022 plaatsvinden.

Uitvoering Convenant Bodem en Ondergrond, meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond en Jaarplan Bodem.

In 2020 is het Convenant Bodem en Ondergrond in principe geëindigd. Echter 2021 gold nog als overgangsjaar om te komen tot nieuwe afspraken voor 2022 e.v.

2021 was het laatste jaar van het meerjarenprogramma bodem en ondergrond. In 2022 zal een evaluatie van de afgelopen 6 jaar worden opgesteld waarin wordt aangegeven welke doelstellingen uit het Bodemconvenant en het meerjarenprogramma in Drenthe zijn behaald. In de deelnemers verslag van de Provincie en gemeente Emmen zal een gedetailleerde verantwoording worden gegeven over het jaar 2021.

Gebiedsbeheer Gebiedsgericht grondwaterbeheer

Naast de uitvoering van het gebiedsgericht grondwaterbeheer in Hoogeveen zijn we gestart als gebiedsbeheerder gebiedsgericht grondwaterbeheer in Assen en Emmen.

Voor zowel Assen als Emmen geldt dat de RUD namens de provincie (Assen)/ gemeente (Emmen) de rol als gebiedsbeheerder vervult. De RUD stuurt monitoring aan en zorgt dat betrokken gebiedspartners aangehaakt blijven. Met het Gebiedsgericht grondwaterbeheer worden binnen een afgebakend gebied verontreinigingen beheerd en de grondwaterkwaliteit op gebiedsniveau wordt bewaakt en verbeterd.

Warmte Koude Opslag (WKO)

We zien in 2021 een daling van het aantal aanvragen voor aanleg bodemenergiesystemen.

Mogelijk wordt de daling veroorzaakt omdat vaker gekozen wordt voor een ander (goedkoper) alternatief om de woning te voorzien van warmte en koude.

De meldingen voor de gesloten bodemenergiesystemen worden door ons ook geregistreerd in het Landelijk Grondwater Register (LGR). Door het opnemen van het bodemenergiesysteem in het LGR kan bij eventuele nieuwe initiatieven in de omgeving rekening worden gehouden met bestaande systemen. Dit om te voorkomen dat bodemenergiesystemen elkaar negatief gaan beïnvloeden waardoor het doelmatig functioneren wordt geschaad.

Voor alle Drentse gemeenten samen zijn er 108 meldingen voor de aanleg van 197 gesloten bodemenergiesystemen afgehandeld. Daarbij gaat het ook om projecten waar bij meerdere woningen gesloten bodemenergiesystemen worden aangelegd. Bij de aanleg van een WKO-installatie, het mechanisch borden, houden wij toezicht. In de bijlage 3 is een specificatie van het aantal meldingen en aanleg van bodemenergiesystemen per gemeente opgenomen.

Besluit Bodemkwaliteit/overig toezicht bodem
We zagen in 2021 minder meldingen Besluit bodemkwaliteit (Bbk) dan we hadden verwacht. Toch waren we voor het behandelen van de meldingen Bbk en het toezicht meer tijd kwijt dan gepland. Dit komt met name vanwege het onvolledig invullen van de meldingsformulieren en onze inzet die nodig is om de juiste informatie bij de melding te krijgen om deze goed te kunnen afhandelen. Het komt daarnaast voor dat niet alle bodemonderzoeken die bij de gemeenten binnen komen aan ons worden voorgelegd om te beoordelen. Ook het inwerken van tijdelijke of nieuwe medewerkers stuwt de besteedde tijd per melding omhoog.
Gemiddeld genomen hebben we op iets minder dan 50 % van de meldingen toezicht gehouden. Dit heeft naaste krapte in beschikbare tijd ook te maken met een verschuiving naar meer risicogericht toezicht. We hebben echter minder uren besteed aan het vrije veld toezicht vanwege onderbezetting door krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor is er minder zicht op overtredingen, nemen milieurisico's toe en neemt het meldgedrag af. Aan de andere kant constateren we dat het meldgedrag als gevolg van consequent en gericht toezicht beter is dan voorgaande jaren.

Aanpassing kental
Het totaal aantal meldingen calamiteiten bodem ligt iets boven de raming van het aantal in het jaarprogramma. We constateren dat het kental voor dit product te hoog is. Dit geldt ook voor het toezicht niet ernstige gevallen van bodemverontreiniging. Voor het programmajaar 2022 wordt de urenplanning hiervan aangepast. Er is dan meer capaciteit beschikbaar voor het vrije veld toezicht en toezicht op die onderdelen van het Bbk die een hoger risico op bodemverontreiniging opleveren zoals toezicht op IBC werken, grootschalige bodemtoepassingen en bedrijven die veel grondverzet plegen.

Bodemboek

In plaats van de Noord-Nederlandse Bodemdag een boek!
Samen met de ODG, de FUMO, de 3 noordelijke provincies en de gemeenten Leeuwarden, Groningen en Emmen en Bodem+ organiseren we jaarlijks de Noord-Nederlandse Bodemdag.
Doel van deze dag is, met het regionale bodemnetwerk, kennis en ontwikkelingen op het gebied van onze waardevolle bodem en ondergrond met elkaar te delen en elkaar te inspireren tot nieuwe innovaties. Door Covid-19 kon de dag in 2020 geen doorgang vinden. Voor 2021 dreigde dit ook te gebeuren en daarom is er een alternatief bedacht in de vorm van een bodemboek. Een boek waar ook de RUD-medewerkers nadrukkelijk een inhoudelijke bijdrage in hebben geleverd.

Het Bodemboek laat een rijke verzameling van uiteenlopende (vooral regionaal getinte) artikelen, beschouwingen, interviews en cases zien. Eigenlijk is de vertrouwde fysieke Bodemdag ook op deze manier opgebouwd. En met alle links naar websites, video's, kijktips en podcast is deze uitgave bijna 'interactief' te noemen. Echter de directe interactie met het netwerk wordt wel gemist. Daarom wordt voor 2022 ingezet op de organisatie van een échte fysieke Noord-Nederlandse Bodemdag!
De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart.

Ondertussen wordt ook nagedacht over de mogelijkheden om kennis, ontwikkelingen en projectinitiatieven binnen het regionale bodemnetwerk nog beter met elkaar te kunnen delen. Hierbij wordt gedacht aan regionaal bodem platform. Een platform waarop we inhoud met elkaar kunnen delen, elkaar kunnen informeren en inspireren en waar we elkaar kunnen ontmoeten. De focus ligt hierbij op een verantwoord gebruik en zorg voor de bodem in onze eigen regio.
En voor het boek! Klik daarvoor hier!
https://www.ruddrenthe.nl/lees-het-boek-bodem-voeding-voor-inspiratie/

Foto .. Bodem, voeding voor inspiratie, bron: RUD Drenthe

ONTWIKKELINGEN

- De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Ontwikkelopgave RUD Drenthe 2021 is binnen de kaders gebleven.
- Er zijn mooie resultaten gehaald door de uitvoering van diverse projecten.
- De voorbereiding op de komst van de Omgevingswet gaat voorspoedig.

- Intern opleiden, begeleiden en ontwikkelen legt druk op de productieve capaciteit.
- Milieudata van het locatiebestand moet nog aangevuld worden in kader van de Omgevingswet.

Resultaat

Programma Organisatieontwikkeling;
In 2021 is uitvoering gegeven aan het Uitvoeringsprogramma Ontwikkelopgave RUD Drenthe 2021.

Dat hebben we gedaan langs drie ontwikkellijnen, Voorbereiding op de Omgevingswet, Informatiegestuurd werken en Risicogericht werken.
We hebben goede stappen gezet en mooie resultaten behaald. Toch lopen een aantal ingezette ontwikkelingen (projecten) zoals Omgevingswet, Risicogericht toezicht en Risicogericht werken ook door in 2022. We zijn binnen de gestelde kaders gebleven. De urenrealisatie is ver achtergebleven op de planning. Dit heeft een aantal redenen: uitgestelde interne scholing voor de Omgevingswet, efficiënte en effectieve uitrol van de een nieuwe release van het zaaksysteem (PowerBrowser 2020) en temporisering van de gidsenopleiding Zelforganisatie Er is gekozen om een deel van de uren als opleidingsuren te registreren omdat vanwege Corona hier minder gebruik van is gemaakt. Daarnaast zijn niet alle budgetten geheel besteed. Grotendeels als gevolg van geen kosten voor SPP, we hebben een deel van de kosten voor de uitrol van PB2020 teruggekregen van de ODG en de projectkosten voor Digitale uitwisseling van milieu-informatie vielen mee.

Project	Uren		Budget	
	Begroot	Gerealiseerd	Begroot	Gerealiseerd
Voorbereiding Omgevingswet				
Omgevingswet	5552	1271	€ 8.000	€ 17.748
SPP	500	43	€ 22.500	€ -
Zelforganisatie	2400	798	€ 51.000	€ 50.870
PMW	700	620	€ 25.000	€ 30.465
Informatiegestuurd werken				
I&A	5890	1022	€ 103.000	€ 68.700
Locatiebestand	120	48	€ -	€ -
RUDi Website	775	412	€ 7.500	€ 18.622
Digi p-dossiers	0		€ 15.000	€ 2.185
Digitale uitwisseling milieu-informatie	0	258	€ 40.000	€ 16.512
Risicogericht werken				
RGT	300	156	€ -	€ 99
RGW	600	524	€ -	€ -
Totaal	**16837**	**5152**	**€ 272.000**	**€ 205.201**

Voorbereiding op de Omgevingswet
In het kader van de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet zijn een aantal projecten in uitvoering geweest in 2021. Ten eerste om technisch-inhoudelijk gereed te zijn voor de invoering van de wet. Daarnaast om ervoor te zorgen dat ook na de invoering de benodigde organisatorische aspecten op orde zijn.

Project Voorbereiding op de Omgevingswet

Een groot deel van de voorbereidingen: de ontwikkeling van processen, participatie tools, beleidsbouwstenen en de technische afstemming op ICT-gebied, wordt in OPD (OmgevingsPlatform Drenthe) uitgevoerd. Alle ketenpartners: gemeenten, provincie, waterschappen, GGD/GHOR, VRD, RUD en Rijkswaterstaat werken hierin samen. Het OPD wordt door het ministerie van BZK ondersteund met een regionale implementatie manager (RIO).

Samen oefenen.
In april is een succesvolle pre-ketentest uitgevoerd door gemeente Meppel, waterschap Hunze en Aa's en de RUD Drenthe. In mei hebben we online voor alle geïnteresseerden gedemonstreerd hoe het proces van aanvragen, ontvangen en doorgeleiden van een vergunningaanvraag in de digitale keten werkt. Toeschouwers konden meekijken in de systemen van de drie ketenpartners. Daarbij is ook de zogenaamde Samenwerkingsfunctionaliteit (SWF) getoond. Deze demo wierp praktische vragen op, met name op het terrein van uitvoeringsafspraken. In vervolg daarop is een werkgroep samengesteld die deze vragen in een eerste verdiepingssessie heeft geïnventariseerd en verder zal brengen.
Als vervolg is eind augustus de technische acceptatietest van april doorgezet naar een functionele acceptatietest door de gemeente Meppel en de RUD. Tijdens deze test is gewerkt met de DSO en Samenwerkingsfunctionaliteit (SWF) en is ook de Standaard Documentcreatie en Uitwisseling RUD Drenthe (StanDUR) getest waarbij daadwerkelijk een "happy flow" is doorlopen van een vergunningaanvraag. Ook deze test was, afgezien van een aantal aandachtspunten, succesvol. De test is de eerste van vele want zodra partners zijn aangesloten op het DSO kan deze test worden gebruikt om de eerste processen live te testen.
Ook voor de Omgevingstafel staat vanuit de OPD het een en ander klaar. Eind 2021 is de eerste test voor de hybride Omgevingstafel uitgevoerd in Hoogeveen. Alle ketenpartners waren hierbij aangehaakt (waaronder de RUD Drenthe). De resultaten worden gebruikt om het proces te verbeteren en om nieuwe testen te plannen. De RUD komt begin 2022 aan de beurt voor deze test.

De interne voorbereiding verloopt volgens plan
- Het zaaksysteem, LOS, is sinds zomer 2020 technisch aangesloten op de landelijke voorziening van het DSO.
- De in OPD verband uitgewerkte processen (Verkennen mogelijkheden initiatief, Vergunningverlening regulier en complex, Adviseren en Behandelen melding activiteit) zijn in ons zaaksysteem ingericht. Deze moeten nu intern nog getest worden.
- In september zijn we gestart met een intensieve training Omgevingswet voor alle medewerkers. Twee medewerkers zijn daarvoor opgeleid bij de Omgevingsdienst NL Academie, het opleidingsinstituut van de omgevingsdiensten, en zullen deze training in-company geven. Vanwege de gelimiteerde tijd van de trainers en medewerkers is ervoor gekozen om deze training na de zomer te starten en te laten doorlopen tot in het voorjaar van 2022. Door het volgen van de meerdaagse opleiding Omgevingswet heeft een groot deel van de mensen voldoende basiskennis om met deze nieuwe wet aan de gang te gaan. Op onderdelen zullen verdiepingscursussen moeten worden aangeboden.
- Onder de werking van de Omgevingswet krijgt de 'casemanager' een belangrijke rol. Om ons hierop voor te bereiden is in het najaar van 2020 gestart met de opleiding Casemanager van de Toekomst, waaraan RUD Drenthe medewerkers maar ook medewerkers vanuit de ketenorganisaties hebben deelgenomen. In maart 2021 is deze opleiding afgrond.

Overdracht bodemtaken in het kader van de Omgevingswet
Onder het Omgevingsplatform Drenthe (OPD), het platform waarin de Drentse overheden en uitvoeringsorganisaties zich voorbereiden op de omgevingswet is een werkgroep Bodem samengesteld. Veel bodemtaken gaan straks over van de provincie over naar de gemeenten. Taken die worden uitgevoerd door de RUD. De werkgroep moet deze overdracht in goede banen leiden. Er is een plan van aanpak en begin 2021 is er van de voortgang een tussenevaluatie verschenen, die periodiek geactualiseerd wordt. Op grond hiervan is het plan van aanpak nu aangepast. Er wordt naar gewerkt om ervoor te zorgen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet operationeel klaar te zijn.

Strategische personeelsplanning (SPP)

De ontwikkelagenda's van de teams, de ontwikkelopgave van individuele medewerkers en de huidige en toekomstige ontwikkeling in de organisatie en het werkveld, zijn ge-update. Met dit inzicht kunnen we in 2022 een plan van aanpak opstellen om eenieder aan te laten sluiten op onze opgave en inzicht te krijgen in wat daarvoor nodig is.

Zelforganisatie

Om het zelforganiserend vermogen en daarmee de wendbaarheid van de organisatie te vergroten, is besloten gebruik te maken van gidsen, waardoor wij niet afhankelijk blijven van externe adviseurs. De gidsen hebben voor de zomer een opleidingstraject afgerond en trekken samen met het MT en de seniors op om de ontwikkeling stevig in onze organisatie in te bedden. De ontwikkeling van zelforganisatie wordt projectmatig uitgevoerd. Bij de verdere inbedding zal naast het MT en de gidsen ook onder andere de ondernemingsraad en een klankbordgroep nadrukkelijk betrokken worden.
De in 2020 gestarte gidsenopleiding in het kader van het traject zelforganisatie is medio 2021 afgerond. In 2022 zal deze opleiding wederom worden aangeboden binnen de organisatie.

Projectmatig werken

Begin 2021 zijn de instrumenten, werkafspraken en hulpstructuren vastgesteld om projecten op een eenduidige wijze vorm te geven, te monitoren en op de uitvoering daarvan te kunnen sturen vanuit het management. In 2022 wordt hier uitvoering aan gegeven.

Informatiegestuurd werken
In 2021 hebben we belangrijke stappen gezet om onze data op orde te krijgen zodat we op basis van de juiste informatie te doen wat nodig is voor een schoon en veilig Drenthe.

Informatisering

We hebben de afgelopen periode een data-analyse ontwikkeld waarmee we sturingsinformatie kunnen genereren voor de monitoring van het risicogericht toezicht. Daarnaast hebben we aansluiting bij Inspectieview.

Bodeminformatie

Voor het verbeteren van de kwaliteit van de bodeminformatie is een plan van aanpak gemaakt.
In het vierde kwartaal zijn we gestart om de actiepunten die voortkwamen uit het visie document en met de acties voor het opzetten van de beheerorganisatie voor het BIS. Om de kwaliteit van de ingebrachte bodemdata op een hoger niveau te brengen zijn we ook gestart met data te uniformeren en aan te vullen tot het gewenste kwaliteitsniveau. Beide inspanningen gaan in 2022 verder. Wij zijn ons ook aan het oriënteren over de op de markt beschikbare Bodem Informatie Systemen, zodat wij over het systeem kunnen beschikken wat het beste aan onze functionele wensen voldoet en de (uitwisselings)eisen die de rijksoverheid daaraan stelt. De financiering van dit project loopt vooralsnog tot eind 2022 via de gemeente Emmen en de Provincie.

Locatiebestand

Het locatiebestand met alle milieulocaties van Drenthe is in 2020 op orde gebracht. In 2021 zijn de werkafspraken om het op orde te houden geïmplementeerd. Er ligt nog een behoorlijk opgave om het locatiebestand om te zetten naar een bestand met 'milieubelastende activiteiten' zoals dat onder de Omgevingswet hoort te zijn. Niet alleen voor de uitvoering van ons werken en de risicogerichte aanpak is dit noodzakelijk, ook voor het heffen van leges moet deze indeling gehanteerd worden. In 2022 zal de aanpak van de opgave in samenspraak met de gemeenten en provincie bepaald moeten worden.

Automatisering.

De implementatie en het testen van Powerbrowser 2020 (nieuwe versie van het zaaksysteem LOS) is zeer voorspoedig gelopen. Hier is de nieuwe rol van procesadviseur die verschillende medewerkers hebben gekregen een doorslaggevende factor geweest.

RUDi en Website

We zijn begonnen met de inrichting en implementatie van de platformen voor een nieuw intranet en website. De website is gelanceerd, de inhoud is ook meer gericht op vragen van inwoners en ondernemers waardoor wellicht klachten minder snel ontstaan. Het intranet wordt in 2022 opgeleverd en in gebruik genomen.

Digitalisering personeelsdossiers

Het digitaliseren van het p-dossier is in gang gezet en zal dit jaar worden afgerond.

Digitale uitwisseling milieu-informatie.

Het project tot het verbeteren van de digitale aanlevering en uitwisseling van milieudossiers kent al een lange doorlooptijd en wordt uitgevoerd onder regie van de ambtskring gemeentesecretarissen. Het projectteam heeft een standaard opgesteld voor de documentcreatie en -uitwisseling RUD Drenthe (StanDUR). Nu wordt gezamenlijk gezocht naar de meest optimale procesafspraken voor het uitwisselen van deze gestandaardiseerde documenten.

Aansluiting gemeente Borger-Odoorn en gemeente Coevorden op het LOS.

November 2021 is de gemeente Borger-Odoorn en per 1 januari 2022 is de gemeente Coevorden aangesloten op het LOS. Met deze aansluitingen zijn deze gemeenten ook aangesloten op het DSO en de samenwerkingsfunctionaliteit en zijn ze daarmee technisch gereed voor de omgevingswet. We hebben afspraken gemaakt om zaken en dossiers binnen hetzelfde systeem te verwerken, waardoor barrières voor informatie-uitwisseling zijn geminimaliseerd. Door de (gemeente specifieke) VTH-processen samen te standaardiseren en te harmoniseren geven we concrete invulling aan datgene dat nodig is om goede uitvoering te geven aan de nieuwe omgevingswet.

Risicogericht werken

Er is gestart met het inventariseren van bestaande risico inschattingen binnen de processen van vergunningverlening en meldingen. Daarbij is ook gekeken bij andere omgevingsdiensten, er zijn goede voorbeelden beschikbaar. Komende periode vertalen we deze naar een RUD-eigen aanpak. Naar verwachting kunnen we de eerste stappen zetten in de programmering van 2022.

De werkgroep Uniform Uitvoerings- en Handhavingsstrategie is gestart en wij nemen deel om milieukundige expertise te leveren bij het opstellen van deze regionale strategie.

Risicogericht Toezicht

In 2021 hebben we de risicomatrix gemonitord en verbreding van het RGT naar alle activiteiten op gebied van toezicht is gestart. Daarmee werken we toe naar een integrale risicomatrix voor toezicht op ‘groen’ en ‘grijs’.

Evaluatie GR RUD Drenthe

Bij de oprichting van de RUD Drenthe in 2013 is afgesproken dat de doeltreffendheid en doelmatigheid van de gemeenschappelijke regeling na vijf jaar wordt geëvalueerd. Het evaluatieonderzoek startte medio 2020. De centrale vraag van de evaluatie was in hoeverre de RUD Drenthe voldoende solide en toekomstbestendig is op het gebied van organisatie, uitvoering, te leveren kwaliteit en financiering.
Alle bevindingen zijn verwerkt in een rapportage die eind mei is besproken in het Algemeen Bestuur.

Het Algemeen Bestuur heeft de conclusies van de evaluatie onderschreven en de aanbevelingen overgenomen. De evaluatie laat een realistisch beeld zien van waar de RUD Drenthe (en de deelnemers) nu staat. Afgelopen jaren heeft de RUD Drenthe stappen vooruit gezet, maar tegelijkertijd zijn er ook duidelijk verbeterpunten zichtbaar. Daarbij is het vooral nodig om te investeren in de samenwerkingscultuur (zowel tussen de deelnemers onderling als tussen de deelnemers en de RUD Drenthe) en blijkt dat ook de deelnemers in eigen huis nog een aantal slagen te maken hebben.

De evaluatie heeft 10 aanbevelingen opgeleverd waar een ambtelijke kerngroep en een (bestuurlijke) klankbordgroep voortvarend mee aan de slag zijn gegaan. In het derde en vierde kwartaal lag de nadruk op het herijken van de kentallen van de Drentse Maat. Het jaarprogramma 2022 is hierdoor gebaseerd op nieuwe (landelijke) kentallen. Daarnaast is veel tijd besteed aan het opstellen van de uniforme uitvoerings- en handhavingstrategie (U & H strategie). Ook met de overige aanbevelingen is een start gemaakt. De belangrijke oproep om van tegenspraak tot samenspraak te komen vormt de rode draad in het proces. Het gaat om de aanbevelingen over rolneming en slagkracht van het bestuur en ambtelijke overleggen, maatregelen bij de deelnemers, het transparant rapporteren, focus aanbrengen in de ontwikkelopgave, persoonlijk contact en samenspraak. Alle aanbevelingen hebben aandacht en worden verder verdiept. Op zichtbare quick wins wordt direct actie gepleegd. We merken ook dat het doormaken van groei tijd kost. De inzet blijft om verbeteringen door te voeren in de samenwerking en de effectiviteit van de organisatie verder te vergroten. Afgelopen periode zijn belangrijke stappen gezet door de versterkte samenwerking.

Klachten RUD Drenthe (Awb)

Overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht (Awb) dienen wij jaarlijks de in hoofdstuk 9 bedoelde klachten te publiceren. Het gaat niet over klachten die worden bedoeld als meldingen van milieuhinder maar over het optreden en de bejegening van mensen door de RUD Drenthe. Voor deze klachten bestaat een Klachtenreglement, dat onder meer voorschrijft dat het dagelijks bestuur jaarlijks rapporteert over klachten aan het algemeen bestuur en aan onze deelnemers. Doorgaans worden de klachten afgehandeld op het niveau van teamleider.

Er zijn dit jaar 8 zaken door ons in behandeling genomen, waarvan 1 nog loopt. Deze zaak is aangehouden vanwege gevraagd advies aan de directe toezichthouder. Van de 7 afgeronde zaken hebben 2 zaken tot een formeel besluit geleid. Deze klachten zijn als ongegrond beoordeeld. De andere klachten zijn op een informele wijze afgerond. Wel zijn de leerpunten die hieruit voort zijn gekomen opgepakt en met betrokken werknemers besproken. Die leerpunten zijn: 1. voorkomen van een te lange tijd tussen constatering overtreding en uitdoen brief. 2. Betrokkenen informeren over langere doorlooptijden. 3. Niet doorverwijzen naar andere collega als specifiek om teamleider wordt gevraagd. 4. Aandacht voor onderlinge afstemming strafrecht en bestuursrecht. Daarnaast willen we intern bezig met het maken van een werkproces klachtenafhandeling, standaardbrieven, een standaardopzet maken voor (tussentijdse) jaarverslag, de huidige wijze van registratie en archivering verbeteren en onderzoeken of het huidige Reglement nog voldoet en waar nodig aanpassen.

BIJLAGE 1. Realisatie Jaarprogramma 2021

Product	Uren		
	Realisatie	JP2021	% t.o.v. JP2021
101 Omgevingsvergunning Milieu - Oprichtingsvergunning	1.741	1.635	107%
102 Omgevingsvergunning Milieu - Revisievergunning	4.143	6.609	63%
103 Omgevingsvergunning Milieu - Milieuneutrale wijziging	2.530	832	304%
104 Omgevingsvergunning Milieu - Veranderen	2.072	3.756	55%
105 Omgevingsvergunning Milieu - OBM	816	454	180%
106 Omgevingsvergunning Milieu - Actualiseren	2.479	524	473%
107 Maatwerkvoorschrift Milieu	746	2.464	30%
108 Vooroverleg milieu	2.470	3.074	80%
109 Besluit Gelijkwaardigheid Activiteitenbesluit	6	4	158%
110 Intrekken van een vergunning	157	366	43%
111 Meldingen milieu	7.020	10.486	67%
112 Melding niet inrichting gebonden	78	47	166%
113 Ontheffing verboden	106	62	169%
114 Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	1.591	654	243%
115 Advisering Rijksprocedures	9	41	22%
Totaal Vergunningen en meldingen	**25.963**	**31.009**	**84%**
116 Toezicht (RGT+Extra)	31.483	33.872	93%
120 Klachten	7.223	3.973	182%
128 Ketentoezicht	797	2.576	31%
27 Beoordelen eMVJ's	438	260	168%
400 Asbest	4.605	3.398	136%
Totaal Toezicht en Handhaving	**44.545**	**44.080**	**101%**
121 Meldingen Besluit bodemkwaliteit	2.280	2.058	111%
122 Melding calamiteit bodem	30	865	3%
123 Toezicht bodemaspecten Wm-inrichtingen - tanksaneringen	56	144	39%
124 Toezicht Besluit bodemkwaliteit	2.378	1.245	191%
125 Toezicht niet ernstige gevallen bodemsanering	65	1.035	6%
126 Toezicht gebiedsgericht milieu	1.248	1.687	74%
Totaal Bodem	**6.055**	**7.033**	**86%**
Totaal Drentse Maat	**76.563**	**82.122**	**93%**

Adm. Ondersteuning	Realisatie	JP2021	% t.o.v. JP2021
Adm. Ondersteuning VG	5.026		
Adm. Ondersteuning T&H	1.911		
Adm. Ondersteuning Bdm.	1.056		
Adm. Ondersteuning alg.	5.712		
Totaal Adm. Ondersteuning	**13.705**	**12.000**	**114%**

Producten Niet-Drentse Maat	Realisatie	JP2021	% t.o.v. JP2020
200-Bodem	26.350	27.698	**95%**
300-Geluid, lucht en externe veiligheid	5.970	8.031	**74%**
500-Juridische ondersteuning	1.138	1.872	**61%**
600-Milieuspecialistische taken	7.482	6.938	**108%**
700-Projecten	1.297	2.235	**58%**
801-Vergunning ontbranden/melden vuurwerk	519	1.059	**49%**
901-Ontheffing TUG	139	300	**46%**
1001-Toezicht ontbranding vuurwerk	0	550	**0%**
1101-Toezicht TUG	0	83	**0%**
1300-Extra werk BG	771	1.020	**76%**
Totaal NDM	**43.666**	**49.787**	**88%**

BIJLAGE 2. PROTOCOL LFG

Het protocol LFG schept duidelijkheid voor zowel adviseur als ook voor gemeente en niet onbelangrijk de gehinderde. Verwachtingsmanagement is hier een belangrijk onderdeel van. Het uitgangspunt van het protocol is het op milieutechnisch gebied ondersteunen van LFG- klachten en niet zozeer meer het willen oplossen van een klacht.

BIJLAGE 3. BODEMENERGIESYSTEMEN

Gemeente	Aantal Meldingen 2021	Aantal systemen 2021	Aantal Meldingen 2020	Aantal systemen 2020
Aa en Hunze	9	30	5	5
Assen	3	3	4	78
Borger-Odoorn	8	29	5	13
Coevorden	4	4	5	5
De Wolden	7	7	10	10
Emmen	15	25	17	30
Hoogeveen	4	4	4	4
Meppel	4	19	8	15
Midden-Drenthe	7	7	15	15
Noordenveld	13	24	17	79
Tynaarlo	17	17	25	25
Westerveld	17	28	23	23
Totaal	**108**	**197**	**138**	**302**

Het aantal meldingen en aanleg bodemenergiesystemen in 2021 ten opzichte van 2020

Jaarrekening 2021

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Voor een schoon en veilig Drenthe

SAMENVATTING

In deze samenvatting van de jaarrekening wordt in het kort een overzicht gegeven van de financiën over 2021. Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar de inhoud van de jaarstukken.
De inhoudsopgave biedt houvast waar u welke onderdelen kan terugvinden.

Onze financiën

REALISATIE RUD DRENTHE 2021 IN ÉÉN OOGOPSLAG					
vóór mutaties reserves				X € 1000	
		Realisatie 2020	begroting 2021 voor wijziging	begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021
	Deelnemersbijdragen	13.578	13.958	14.058	14.058
	Project Ontwikkelprogramma	592	0	92	93
	Projecten	746	500	500	1.287
	Leges	156	223	223	190
	Overige baten	0	0	0	56
	TOTAAL BATEN	**15.072**	**14.681**	**14.873**	**15.684**
	Loonsom en inhuur	10.676	10.706	10.806	10.866
	Frictiekosten	117	0	55	28
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	466	742	772	478
	Bedrijfsvoeringskosten	2.319	2.276	2.276	2.374
	Projectkosten LOS	90	150	150	150
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	592	0	290	205
	Projecten	746	500	500	1.287
	Leges	109	173	173	134
	Incidentele lasten	38	0	0	0
	Onvoorzien	0	125	0	0
	TOTAAL LASTEN	**15.154**	**14.672**	**15.022**	**15.523**
	RESULTAAT vóór mutatie reserves	**-82**	**8**	**-150**	**161**
	Ontrekking uit reserve			158	112
	RESULTAAT	**-82**	**8**	**8**	**273**

Het begrotingsjaar 2021 hebben we afgesloten met een positief resultaat van € 273.213. Dit positieve resultaat is met name ontstaan door minder projectkosten voor ons zaaksysteem LOS door het beheer hiervan anders te organiseren. Bovendien door meer inkomsten uit o.a. meerwerk. En ook minder reiskosten, minder frictiekosten, en minder opleidingskosten dan geraamd. En door het ontwikkelprogramma deels te financieren uit de bestemmingsreserve. We sluiten het jaar € 264.728 hoger af dan het begrote resultaat na begrotingswijziging. Het algemeen bestuur heeft besloten om het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve. Als zich gedurende het jaar (productie) knelpunten voordoen kan hiervoor de reserve worden aangesproken.

De reguliere deelnemersbijdragen zijn conform de in december 2021 vastgestelde administratieve begrotingswijziging en gebaseerd op het jaarprogramma 2021. De in november 2020 vastgestelde nieuwe verrekensystematiek leidt tot een herverdeling van de deelnemersbijdrage tussen de deelnemers. Uitgangspunt voor verrekening en herverdeling van de deelnemersbijdrage is de productie ten opzichte van het jaarprogramma 2021. In die herverdeling van deelnemersbijdragen wordt daarmee de onderproductie verwerkt in de verrekening. De onderproductie is met name ontstaan door een hoger ziekteverzuim (+3,49%) en het niet kunnen invullen van specialistische functies. Hierdoor zijn meer kosten gemaakt voor inhuur, verzuimbegeleiding en het werven en inwerken van nieuwe (soms nog bij te scholen) medewerkers.

Het Ontwikkelprogramma is op budgettair neutrale wijze opgenomen in deze exploitatie. Er is voor een bedrag van € 112.020 een beroep gedaan op de aanwezige bestemmingsreserve van € 157.906. De post ‘overige baten’ van € 55.670 betreft de doorberekende kosten voor de werkzaamheden van de beheerfase van het LOS en licentiekosten voor de gemeenten Borger-Odoorn en Coevorden.

Aan de lastenkant wijken meerdere posten af van de begroting. Zo zijn de gerealiseerde personeelslasten € 261.063 lager dan begroot. De extra kosten voor de thuiswerkfaciliteit van € 67.197 worden ruimschoots gecompenseerd door lagere reiskosten, opleidingskosten en algemene kosten. De bedrijfsvoeringskosten zijn hoger dan begroot. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de hogere incidentele kosten voor de Packagedeal en hogere licentiekosten voor het zaaksysteem/LOS door een verschuiving van het verhoudingspercentage in de verdeling van deze kosten met de ODG. Daar staan hogere ‘overige baten’ aan de opbrengstenkant tegenover.

1 Inhoud

1 Inhoud 4

1.1 WAT HEEFT HET GEKOST? 6

1.1.1 HET OVERZICHT VAN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING 6

1.1.2 HET GEBRUIK VAN HET GERAAMDE BEDRAG VOOR ONVOORZIEN 7

2 DE VERPLICHTE PARAGRAFEN 8

2.1 LEGES / LOKALE HEFFINGEN 8

2.2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 8

2.2.1 WEERSTANDSCAPACITEIT 8

2.2.2 RISICO'S 9

2.3 DE FINANCIËLE KENGETALLEN 13

2.3.1 NETTO SCHULDQUOTE 13

2.3.2 SOLVABILITEITSRATIO 13

2.3.3 STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE 13

2.3.4 ALGEHEEL OORDEEL 14

2.4 FINANCIERING / TREASURY 14

2.4.1 UITGANGSPUNTEN RISICOBEHEER 14

2.4.2 RENTEVISIE 14

2.4.3 GELDLENINGEN 14

2.4.4 KASGELDLIMIET 14

2.4.5 RENTERISICONORM 15

3 DE FINANCIËLE JAARREKENING 16

3.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING 16

3.1.1 ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING 16

3.1.2 VASTE ACTIVA 16

3.1.3 VLOTTENDE ACTIVA 17

3.1.4 VLOTTENDE PASSIVA 17

3.1.5 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT 18

3.2 OVERZICHT BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING 19

3.2.1 ANALYSE OP HOOFDLIJNEN: MAXIMALE REALISATIE VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA, MAXIMALE FOCUS OP PRODUCTIE. 19

3.3 TOELICHTING BATEN 20

3.3.1 DEELNEMERSBIJDRAGEN 20
3.3.2 LEGES 20
3.3.3 PROJECTEN EN MEERWERK 21
3.4 TOELICHTING LASTEN 22
3.4.1 PERSONEELSLASTEN 22
3.4.2 BEDRIJFSVOERINGSKOSTEN 23
3.4.3 LEGESKOSTEN 25
3.4.4 PROJECTKOSTEN LOS 25
3.4.5 PROJECTKOSTEN 25
3.4.6 PROJECTKOSTEN ONTWIKKELPROGRAMMA 26
3.4.7 ONVOORZIEN 26
3.4.8 ANALYSE BEGROTINGSRECHTMATIGHEID 26
3.5 ONZE BALANS 27
3.6 TOELICHTING OP DE BALANS 28
3.6.1 VASTE ACTIVA 28
3.6.2 VLOTTENDE ACTIVA 28
3.6.3 VASTE PASSIVA 30
3.6.4 VLOTTENDE PASSIVA 31
3.6.5 NIET UIT BALANS BLIJKENDE BELANGRIJKE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN 33
4 BIJLAGEN 35
4.1 BIJLAGE A: BIJDRAGE PER DEELNEMER IN 2021 36
4.2 BIJLAGE B: WNT-VERANTWOORDING 2021 RUD DRENTHE 37
4.3 BIJLAGE C: DETAILLERING BODEMSANERINGSPROJECTEN 39
4.4 BIJLAGE D: CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT 40

1.1 WAT HEEFT HET GEKOST?

Het BBV vereist dat de verantwoording in verschillende programma's wordt weergegeven. Wij kennen als belangrijkste programma het programma Milieu. Sinds de begrotingswijziging 2018 is ervoor gekozen om een apart programma voor Milieu – projecten op te nemen. Zo kan beter onderscheid gemaakt worden tussen de reguliere taken (Drentse Maat en Niet-Drentse Maat) die wij voor de deelnemers uitvoeren en de apart gefinancierde projecten.
Volgens het BBV dienen de algemene dekkingsmiddelen, de heffing VPB en het bedrag voor onvoorzien apart in het programmaplan uiteengezet te worden. Daarnaast worden de kosten van de overhead in een apart programma getoond en dienen de kosten van de andere programma's exclusief overheadkosten getoond te worden.
Onderstaande tabel geeft de begrote en gerealiseerde baten en lasten over 2021.

Tabel 1: De begrote en gerealiseerde baten en lasten over 2021

	Raming begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar (na wijziging)	Realisatie 2021	Afwijking
Programma Milieu regulier	13.957.735	14.057.863	14.113.533	55.670
Programma Milieu projecten & leges	723.000	723.000	1.477.493	754.493
Programma Organisatieontwikkeling	n.v.t.	92.000	93.181	1.181
Baten Totaal	**14.680.735**	**14.872.863**	**15.684.207**	**811.344**
Programma Milieu regulier	9.810.000	9.898.128	9.646.452	251.676
Programma Milieu projecten & leges	673.000	673.000	1.421.767	-748.767
Programma Organisatieontwikkeling	n.v.t.	290.000	205.201	84.799
Overhead	4.064.250	4.161.250	4.249.594	-88.344
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	125.000	0	0	0
Lasten Totaal	**14.672.250**	**15.022.378**	**15.523.013**	**-500.635**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**8.485**	**-149.516**	**161.193**	**310.709**
Toevoeging en ontrekking reserves	**0**	158.000	112.020	45.980
Toevoeging reserves	**0**	**0**	**0**	0
Ontrekkingen vanuit reserves	**0**	158.000	112.020	45.980
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**8.485**	**8.484**	**273.213**	**264.729**

Het totaal van de programma's is in 2021 afgesloten met € 15.684.207 aan baten en € 15.523.013 aan lasten. Op de begrote dekking uit de reserves van het Ontwikkelprogramma van € 157.906 is door de lagere besteding in het programma € 45.980 minder beroep gedaan. We komen voor 2021 uiteindelijk uit op een positief resultaat van € 273.213.

1.1.1 HET OVERZICHT VAN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

De algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Omdat onze organisatie enkel specifieke dekkingsmiddelen kent, is deze post niet van toepassing op ons. Het BBV schrijft ook voor dat de heffing vennootschapsbelasting wordt uiteengezet in een separate post. Deze post is niet van toepassing op onze organisatie. Vennootschapsbelasting dient namelijk te worden afgedragen door een overheidsonderneming bij activiteiten die voor de Vpb gelden als

onderneming en waarop geen objectvrijstellingen van toepassingen zijn. Ons uitgangspunt is dat, omdat de activiteiten van ons kwalificeren als onderneming, wij in principe enkel die activiteiten ondernemen waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

1.1.2 HET GEBRUIK VAN HET GERAAMDE BEDRAG VOOR ONVOORZIEN

In de begroting is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen met een hoogte van € 125.000-. In 2021 zijn deze kosten ingezet ter dekking van de gemaakte frictiekosten, de thuiswerkfaciliteit en het ontwikkelprogramma.

Tabel 2: het gebruik van de post onvoorziene uitgaven

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Onvoorzien	125.000	-	-	-

2 DE VERPLICHTE PARAGRAFEN

Het BBV vereist verschillende paragrafen. Drie daarvan zijn niet van toepassing op onze organisatie en worden daarom niet uitgewerkt:

- Grondbeleid is niet van toepassing omdat we geen eigen grond bezitten
- Verbonden partijen is niet van toepassing op ons omdat wij geen verbonden partijen hebben.
- Onderhoud kapitaalgoederen is niet van toepassing omdat wij geen kapitaalgoederen hebben die onderhoud vragen.

2.1 LEGES / LOKALE HEFFINGEN

In ons beleid hebben wij geen lokale heffingen. Voor de provincie Drenthe zijn wij wel gemandateerd om de heffingen van de leges uit te voeren. Dit betreft leges voor de luchtvaart en de Wabo. De inning van de leges is gebaseerd op de Legesverordening van de provincie. In 2021 resteerde hiervan € 55.727 als vergoeding voor de (administratieve, in de loonkosten verantwoorde) ondersteuning die wij hiervoor inzetten.

De realisatie van de legesopbrengsten en -kosten is aanzienlijk lager dan de begroting. Dit is het gevolg van minder en lagere bouwaanvragen dan verwacht.

Tabel 3: Raming en realisatie van de legeskosten en -opbrengsten

	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Legesopbrengsten	223.000	190.037	-32.963
Legeskosten	173.000	134.310	38.690
Saldo van baten en lasten	**50.000**	**55.727**	**5.727**

2.2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

2.2.1 WEERSTANDSCAPACITEIT

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin wij in staat zijn middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Een buffer is daarom wenselijk. Bij het weerstandsvermogen gaat het dus om de robuustheid van de begroting enerzijds en de omvang van het eigen vermogen dat als buffer beschikbaar is anderzijds.

De kosten die niet uit andere inkomsten kunnen worden gedekt, komen ten laste van de deelnemende organisaties. Dat impliceert dat de financiële gevolgen van risico's, die niet binnen onze begroting kunnen worden opgevangen, uiteindelijk ten laste van de deelnemende organisaties zullen worden gebracht. Deze bepaling zou tot de opvatting kunnen leiden, dat het voor ons niet nodig is om over weerstandscapaciteit te beschikken. Daartegenover staan de volgende argumenten:

- De RUD Drenthe is een zelfstandige rechtspersoon met eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

- Het is onwerkbaar voor ons (en voor de deelnemende provincie en gemeenten) als wij ons voor iedere tegenvaller tot de deelnemers moeten wenden, met het verzoek om een (incidentele of structurele) verhoging van de bijdrage.

Door de deelnemers is expliciet uitgesproken dat het niet wenselijk is als iedere gemeenschappelijke regeling een groot eigen vermogen opbouwt. Derhalve is de relatie tussen risico's en weerstandsvermogen een onderwerp wat steeds de aandacht houdt van zowel de RUD Drenthe als van de deelnemers.

Ultimo 2021 bedraagt het totaal eigen vermogen van € 334.546 met een Algemene reserve van € 288.660. Hierbij is ervan uitgegaan dat het positieve exploitatieresultaat over 2021 van € 273.213 bij de resultaatbestemming wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve. Tezamen met de post onvoorzien in de begroting 2022 (€ 125.000) komt de weerstandscapaciteit uit op € 413.660.

Op basis van het hieronder uiteengezette actueel benodigde weerstandsvermogen van € 459.200 is de ratio tussen aanwezige en benodigde weerstandsvermogen 0,9 en wordt daarmee beoordeeld als 'matig'. De conclusie wordt in het hier onderstaande overzicht weergegeven.

Tabel 4:De conclusie van het weerstandsvermogen

Aanwezige weerstandscapaciteit	
Algemene Reserve 2021	15.447
Exploitatieresultaat 2021	273.213
Onvoorzien Begroting 2022	125.000
Totaal weerstandscapaciteit	**€ 413.660**

Richtlijnen weerstandscapaciteit	
betekenis ratio	**ratio weerstandscapaciteit**
uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x > 2,0
Voldoende	1,0 < x > 1,4
Matig	0,8 < x > 1,0
Onvoldoende	0,6 < x > 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

factor aanwezig / benodigd weerstandsvermogen	
factor:	0,9
oordeel:	Matig

2.2.2 RISICO'S

De omvang van ons weerstandsvermogen is gerelateerd aan de risico's die de organisatie loopt. Deze risico's zijn in kaart gebracht en ook financieel vertaald. Hierbij is rekening gehouden met reeds getroffen maatregelen, zoals verzekeringen.
Een aantal van onze (financiële) risico's worden in onderstaande tabel vermeld. In het model zijn risicobeoordeling en -kwantificering gehanteerd, zoals aanbevolen door het Ministerie van BZK. Deze risico's geven inzicht in het benodigde weerstandsvermogen (zie onderstaande tabel). Hierbij worden kleinere risico's geacht onderdeel te zijn van de reguliere bedrijfsvoering. De vermenigvuldiging met de wegingsfactoren impact en frequentie geeft het bedrag aan dat beschikbaar moet zijn als

weerstandsvermogen om de risico's te kunnen opvangen. In de begroting 2021 waren de volgende financiële risico's benoemd.

2.2.2.1 Risicoprofiel 2021

no	categorie	omschrijving	effect	financieel	impact	frequentie	benodigde weerstands-capaciteit
1	**personeel**	ziekte verzuim	productieverlies	€ 175.000	3	5	€ 175.000
2				€ -			€ -
3				€ -			€ -
	Totaal						**€ 175.000**

Klasse / impact	Geschat financieel effect	Wegings-factor
1	< € 50.000	€ 25.000
2	€ 50.001 – € 100.000	€ 75.000
3	100.001 – € 250.000	€ 175.000
4	€ 250.001 – € 1.000.000	€ 625.000
5	> € 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ frequentie	Kans	Wegings-factor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

Tabel 5: Het risicoprofiel 2021

De uiteindelijke effecten behorend bij de benoemde risico's worden hier puntsgewijs behandeld. De werkelijke kosten van het risicoprofiel zijn in het rekeningresultaat 2021 verwerkt.

- Ziekteverzuim

In 2021 is het ziekteverzuim inderdaad hoger geweest dan begroot (9,49 % gemiddelde realisatie t.o.v. 6% begroot). In het risicoprofiel voor 2021 was rekening gehouden met risico van 2% extra verzuim. Dit is in werkelijkheid 3,49% geworden. Hierdoor is er extra ingehuurd om de zieke medewerkers te vervangen.

2.2.2.2 *Actuele risico's*

In 2022 zijn de volgende risico's uit het risicoprofiel van toepassing.

Tabel 6: Het risicoprofiel over 2022

no	categorie	omschrijving	effect	financieel	impact	frequentie	benodigde weerstands-capaciteit
1	personeel	ziekte verzuim	productieverlies	€ 279.200	3	5	€ 279.200
2	personeel / bedrijfsvoering	Digitaal werken	productieverlies	€ 40.000	2	4	€ 30.000
3	personeel / bedrijfsvoering	BIS	productieverlies	€ 80.000	3	4	€ 60.000
4	personeel / bedrijfsvoering	Werving nieuwe medewerkers	productieverlies	€ 120.000	3	4	€ 90.000
5	personeel / bedrijfsvoering	INK Kwaliteitsborging	productieverlies	€ -	1	4	€ -
6	Bedrijfsvoering	Gevolgen omgevingswet	productieverlies	PM			PM
	Totaal						€ 459.200

Klasse/ Impact	Financieel	Wegingsfactor
1	< 50.000	€ 25.000
2	50.001 – 100.000	€ 75.000
3	100.001 – 250.000	€ 175.000
4	250.001 – 1.000.000	€ 625.000
5	> 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ Frequentie	Kans	Wegingsfactor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

- Ziekteverzuim

In 2021 was het gemiddelde ziekteverzuim 9,49%. Bij de berekening van de productieve uren voor het jaarprogramma 2022 zijn we uitgegaan van een ziekteverzuimpercentage van 6%. Indien het ziekteverzuim in 2022 op hetzelfde niveau uitkomt als in 2021 is het in deze tabel op te nemen risico nog 3,49 procent.

- Digitaal werken

De deelnemers dienen alle informatie behorende bij de afhandeling van een zaak digitaal ons aan te leveren en in het juiste format. Helaas blijkt dat de medewerkers nog steeds de fysieke dossiers moeten raadplegen (of niet op de juiste manier aangeleverd krijgen) en dit kost meer tijd dan het uitgangspunt bij het uitvoeringsprogramma. Het is reëel dat de medewerkers dit de komende periode ook moeten blijven doen, in ieder geval tot 1 juli 2022. Vanaf deze datum wordt namelijk door alle deelnemers via een nieuwe aanleverstandaard gewerkt. Tot die tijd hebben we een extra medewerker die dit intern coördineert. Hiervoor wordt is een loonsom van 0,5 FTE opgenomen.

- Bodeminformatiesysteem

Wat betreft de bodeminformatievoorziening blijft in 2022 sprake van een duidelijk productieverlies ten opzichte van een situatie met een volledig en betrouwbaar bodeminformatiesysteem, ingebed in een verbeterd, effectief werkende bodeminformatievoorziening. Tevens is er door de gebrekkigheid en onvolledigheid van het bodeminformatiesysteem kans op het geven van foutieve informatie aan derden en het foutief baseren op beschikbare bodeminformatie bij advisering of bijvoorbeeld vergunningverlening of toezicht. Inmiddels tekent zich het beeld af dat alle deelnemers gaan voor 1 BIS, wat een grote efficiencywinst oplevert. We gaan ervan uit dat de jaarlijkse beheerskosten gedragen worden door de deelnemers. De inzet van onze eigen medewerkers is ingeschat op 1 fte.

- Werven nieuw personeel

In 2021 was sprake van een relatief groot verloop. Met name bij specialistische functies is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt en voorzien wij productieverlies of extra kosten in verband met duurdere inhuur. Daarnaast is er extra capaciteit op de afdeling HRM nodig om deze vacatures weer in te vullen. Wij gaan ervan uit dat deze situatie in ieder geval ook nog voor een deel zal doorwerken in 2022. Voor het productieverlies en de extra HRM-adviseur is 1,5 fte opgenomen.

- Invoering Omgevingswet per 1 oktober 2022 of later

Uitgevoerde onderzoeken door andere omgevingsdiensten laten zien dat de Omgevingswet een verzwarende impact heeft. Onduidelijk is in welke mate extra inspanningen, gewijzigde werkprocessen en/of beleidsmatige keuzes leiden tot extra kosten. Om die effecten in beeld te krijgen is eind 2021 een onderzoek ingesteld, door Omgevingsdienst NL (vereniging van omgevingsdiensten). De resultaten hiervan worden in het 2^{e} kwartaal 2022 verwacht. Vanwege deze reden is een PM post opgenomen.

2.3 DE FINANCIËLE KENGETALLEN

In onderstaand overzicht staan kengetallen uiteengezet die op onze organisatie van toepassing zijn.

	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Jaarrekening 2021
Netto schuldquote	-1,7%	-0,2%	-2,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Solvabiliteitsratio	1,9%	0,8%	6,0%
Structurele ex[ploitatieruimte	0,1%	1,9%	2,3%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 7: Overzicht van de financiële kengetallen

Hieronder volgt een korte toelichting per kengetal.

2.3.1 NETTO SCHULDQUOTE

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. We hebben geen leningen waardoor de schuldpositie alleen bestaat uit kortlopende verplichtingen. Daarom hanteren wij een norm van 0% of lager. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. In afwijkende gevallen, bijvoorbeeld een grote investering waar geld voor aangetrokken wordt, stijgt het kengetal boven de 0%. Voor 2021 is het kengetal -2,1% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

2.3.2 SOLVABILITEITSRATIO

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zich op glad ijs bevindt, de norm voor de RUD Drenthe is daarom minimaal 20%. Onze solvabiliteitsratio bedraagt 6,0%. Het kengetal valt lager uit omdat met voorschotten van de deelnemers wordt gewerkt. De voorschotten leiden tot een hoger kortlopend vreemd vermogen en hebben daarmee een negatief effect op de ratio maar zorgen niet voor een slechte financiële weerbaarheid. Immers, die voorschotten worden in het nieuwe boekjaar besteed aan de taken waarvoor wij dit geld hebben ontvangen.

2.3.3 STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor onze organisatie is 0% of hoger. Ultimo 2021 is de structurele exploitatieruimte 2,3%. Dit is boven nul en de dekking is toereikend.

2.3.4 ALGEHEEL OORDEEL

Het BBV schrijft voor een beoordeling te geven van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. De drie geldende kengetallen voor onze organisatie geven een redelijk beeld. Het gerealiseerde positieve exploitatieresultaat over 2021 heeft duidelijk zijn positieve weerslag op de kengetallen. Daarmee kan gezegd worden dat er ultimo 2021 sprake is van een zodanige financiële positie dat wij bij het voordoen één van de benoemde risico's en bij ongewijzigd beleid weer in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen (weerbaarheid) te voldoen.

2.4 FINANCIERING / TREASURY

De randvoorwaarden waarbinnen de treasury zich kan en mag bewegen worden geformuleerd in het Treasurystatuut. Uiteraard valt dit binnen het wettelijke kader zoals gesteld door de Wet Fido. In deze paragraaf worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van de treasury.

2.4.1 UITGANGSPUNTEN RISICOBEHEER

Het beheersen en vermijden van risico's staat in het treasurybeleid voorop. In dit verband is het risicomanagement gericht op het inzichtelijk maken van toekomstige risico's en deze te beheersen, te verminderen en te spreiden. De treasuryfunctie zal nadrukkelijk geen bankachtige activiteiten ontplooien, met het oogpunt om geld te verdienen.
Onze treasuryfunctie dient tot:

1. het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. het beschermen van vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's;
3. het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
4. het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van dit statuut.

2.4.2 RENTEVISIE

Gezien de geringe invloed van de renteontwikkeling op onze begroting is geen lange termijn rentevisie opgenomen.

2.4.3 GELDLENINGEN

Wij betalen het overgrote deel van onze werkzaamheden uit de voorschotbetalingen van de bevoegde gezagen. De verwachting is dat deze voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. We hebben in 2021 geen geldleningen hoeven aangaan.

2.4.4 KASGELDLIMIET

De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal. Volgens artikel 3, lid 2, van de Wet Fido bedraagt de kasgeldlimiet van gemeenschappelijke regelingen minimaal € 300.000. Bij de BNG houden wij een kasgeldlimiet van € 250.000 aan. We hebben het bedrag van de kasgeldlimiet niet overschreden.

2.4.5 RENTERISICONORM

Ter beperking van het renterisico op vaste schuld is er een renterisiconorm vastgesteld. De renterisiconorm schrijft voor welk deel van de lange termijn leningen (> 1 jaar) maximaal vernieuwd mag worden in een begrotingsjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen zoals de RUD Drenthe is dit vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. In 2021 is geen sprake van herfinanciering omdat er geen leningen zijn aangegaan.

3 DE FINANCIËLE JAARREKENING

3.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

3.1.1 ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten 4 jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van onze organisatie over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.
De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling en ingericht conform het Besluit Begroting & Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), inclusief de wijzigingen die daarin met ingang van 2018 voor gemeenschappelijke regelingen van kracht zijn geworden (presentatie overhead). Er zijn in de grondslagen verder geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

3.1.2 VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur.
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn in tabel 29 weergegeven.

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	n.v.t.
Vervoermiddelen	n.v.t.
Machines, apparaten en installaties	n.v.t.
Overige materiële vaste activa	3 jaar

Tabel 8: Overzicht van de gehanteerde afschrijvingstermijnen

Het materieel ten behoeve van het uitvoeren van metingen hebben wij bij de start om niet verkregen van de bevoegde gezagen. Deze bestaan uit meetinstrumenten en diverse kleinere gereedschappen. De waarde en levensduur op dat moment was niet bekend en ook waren deze materialen niet geactiveerd door de bevoegde gezagen, omdat de waarde afzonderlijk onder de activeringsgrens bleef. De vervanging van deze meetinstrumenten en gereedschappen is in onze begroting 2020 en meerjarenbegrotingen onder de onderhoudskosten opgenomen.

De ICT/communicatieapparatuur en de inventaris worden door ons gehuurd/geleased van de provincie Drenthe en de gemeente Emmen. De afspraken hieromtrent zijn in een dienstverleningsovereenkomst vastgelegd. Deze apparatuur en inventaris worden niet geactiveerd op de balans.

In verband met de COVID-19 pandemie zijn er voor de thuiswerkfaciliteiten van de medewerkers bureaustoelen aangeschaft. Deze bureaustoelen zijn eigendom van de RUD Drenthe en worden in bruikleen gegeven aan de medewerkers. Bij uitdiensttreding worden de stoelen weer ingeleverd. De bureaustoelen zijn door ons geactiveerd op de balans en worden in 3 jaar afgeschreven.

De operationele leasing van 2 piketauto's en 2 algemene bedrijfsauto's wordt niet als actief in de balans verwerkt. Wel wordt de omvang van de langjarige verplichtingen die uit hoofde van leasing, huur en anderszins zijn aangegaan vermeld in het onderdeel "Niet in de balans opgenomen verplichtingen" aan het einde van de toelichting op de balansposten.

3.1.3 VLOTTENDE ACTIVA

3.1.3.1 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

3.1.3.2 Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

3.1.4 VLOTTENDE PASSIVA

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.1.5 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

3.1.5.1 Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

3.1.5.2 Personeelsbeloningen

Onder personeelslasten zijn begrepen de in het in boekjaar verschuldigde salarissen, sociale lasten, pensioenpremies, inleenkrachten en overige personeelskosten, verminderd met de ontvangen uitkeringen van sociale fondsen.

- Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen pensioen- en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

- Nederlandse pensioenregelingen

We hebben een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basispremies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maanden) lager is dan 110% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP bedroeg per 31 december 2021: 102,8% (31 december 2020 87,6%).

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

3.2 OVERZICHT BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2021 is gebaseerd op ons totale programma. Het BBV vereist dat vanaf 2018 de kosten van de overhead in een apart programma verantwoord moeten worden. Het overzicht van de baten en lasten van de diverse programma's conform de vereisten van het BBV is opgenomen in paragraaf 1.1.

Tabel 9: Het overzicht van onze baten en lasten over 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Totale baten	14.680.734	14.872.862	15.684.206	811.344
Deelnemersbijdragen	13.957.734	14.057.862	14.057.862	0
Inkomsten Ontwikkelprogramma	-	92.000	93.181	1.181
Inkomsten leges	223.000	223.000	190.037	-32.963
Inkomsten projecten	500.000	500.000	1.287.456	787.456
Inkomsten overige baten			55.670	55.670
Totale lasten	14.672.250	15.022.377	15.523.013	-500.636
Personeelslasten	**11.448.000**	**11.633.127**	**11.372.064**	**261.063**
Loonsom primair proces	8.721.000	8.427.127	8.107.713	319.414
Loonsom overhead	1.860.500	2.042.000	2.054.458	-12.458
Doorbelastingen en frictiekosten	-500.000	-445.000	-1.417.873	972.873
Inhuur primair proces	410.000	737.000	2.054.119	-1.317.119
Inhuur overhead	214.500	100.000	95.257	4.743
Thuiswerkfaciliteit	-	30.000	97.197	-67.197
Reiskosten	318.500	318.500	130.006	188.494
Opleidingen	211.750	211.750	87.013	124.737
Algemene kosten	211.750	211.750	164.173	47.577
Bedrijfsvoeringskosten	**2.276.250**	**2.276.250**	**2.373.990**	**-97.740**
Materieel (Toolbox)	30.000	30.000	13.933	16.067
Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe	1.550.000	1.550.000	1.624.781	-74.781
Huur zaaksysteem/licentie LOS	161.000	161.000	194.080	-33.080
Overige licentie- en ICT kosten	267.000	267.000	256.594	10.406
Overige bedrijfskosten	268.250	268.250	284.603	-16.353
Legeskosten	173.000	173.000	134.310	38.690
Projectkosten LOS	150.000	150.000	149.992	8
Projectkosten	500.000	500.000	1.287.456	-787.456
Projectkosten Ontwikkelprogramma	-	290.000	205.201	84.799
Onvoorzien	125.000	-	-	-
Saldo van baten en lasten voor mutatie reserves	8.484	-149.515	161.193	310.708
Toevoeging en ontrekking reserves	-	158.000	112.020	45.980
Toevoeging reserves	-	-	-	-
Ontrekkingen vanuit reserves		158.000	112.020	45.980
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**8.484**	**8.485**	**273.213**	264.728

3.2.1 ANALYSE OP HOOFDLIJNEN: MAXIMALE REALISATIE VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA, MAXIMALE FOCUS OP PRODUCTIE.

Het begrotingsjaar 2021 hebben we afgesloten met een positief resultaat van € 273.213. Het resultaat wijkt € 264.728 in positieve zin af van het begrote resultaat na begrotingswijziging.

De reguliere deelnemersbijdragen zijn conform de in december 2021 vastgestelde begrotingswijziging en gebaseerd op het jaarprogramma 2021. De in november 2020 vastgestelde nieuwe verrekensystematiek leidt tot een herverdeling van de deelnemersbijdrage tussen de deelnemers. Het Ontwikkelprogramma is op budgettair neutrale wijze opgenomen in deze exploitatie. Er is voor een bedrag van € 112.020 een beroep gedaan op de aanwezige bestemmingsreserve van € 157.906. De post 'overige baten' van € 55.670 betreft de doorberekende kosten voor de werkzaamheden van de beheerfase van het LOS en licentiekosten voor de gemeenten Borger-Odoorn en Coevorden.
Aan de lastenkant wijken meerdere posten af van de begroting. Zo zijn de gerealiseerde personeelslasten € 261.063 lager dan begroot. De extra kosten voor de thuiswerkfaciliteit van € 67.197 worden ruimschoots gecompenseerd door lagere reiskosten, opleidingskosten en algemene kosten.
De bedrijfsvoeringskosten zijn hoger dan begroot. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de hogere incidentele kosten voor de Packagedeal en hogere licentiekosten voor het zaaksysteem/LOS door een verschuiving van het verhoudingspercentage in de verdeling van deze kosten met de ODG. Daar staan hogere 'overige baten' aan de opbrengstenkant tegenover.

3.3 TOELICHTING BATEN

3.3.1 DEELNEMERSBIJDRAGEN

Tabel 10: De raming en realisatie van de deelnemersbijdragen in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Deelnemersbijdrage regulier	13.957.734	14.057.862	14.057.862	0
Deelnemersbijdrage Ontwikkelprogramma	-	92.000	93.181	1.181
Totale deelnemersbijdrage	**13.957.734**	**14.149.862**	**14.151.043**	**1.181**

De reguliere deelnemersbijdragen zijn conform de in december 2021 vastgestelde begrotingswijziging en gebaseerd op het jaarprogramma 2021. De in november 2020 vastgestelde nieuwe verrekensystematiek leidt tot een herverdeling van de deelnemersbijdrage tussen de deelnemers. Daarnaast leidt de onderschrijding op het jaarprogramma (realisatie 93%) eveneens tot een aanpassing van de deelnemersbijdrage op deelnemersniveau. De deelnemersbijdrage aan het Ontwikkelprogramma betreft het restant van de incidentele bijdrage 2020, die in de jaarrekening 2020 op de post 'vooruit ontvangen bijdragen deelnemers' is geboekt.
De detaillering van de bijdragen door de verschillende deelnemers is uiteengezet in bijlage A.

3.3.2 LEGES

Tabel 11: De raming en realisatie van de leges in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Inkomsten leges	223.000	223.000	190.037	-32.963

Per 1 januari 2014 zijn wij gemandateerd door de provincie inzake de inning en heffing van leges. Het betreft de leges voor de luchtvaart en de WABO. We dragen zorg voor de verrekening met de gemeenten (zij maken het bouwdeel van de provinciale WABO –vergunning) waarbij 70% van de geïnde WABO-leges bij ons in rekening worden gebracht door de gemeenten. Het innen van leges behoort tot onze structurele taak en wordt vanaf het jaar 2015 meegenomen in de begroting.
Het totaal aan legesopbrengsten blijft ca. € 33.000 achter ten opzichte van de raming door minder aantal aanvragen en lagere bouwkosten.

3.3.3 PROJECTEN EN MEERWERK

Tabel 12: De raming en realisatie van de projecten en meerwerk in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Werkzaamheden voor bevoegde gezagen (diverse projecten en meerwerk)	500.000	500.000	1.287.456	787.456

We hebben in 2021 in opdracht van onze deelnemers diverse projecten uitgevoerd. Voor deze projecten zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Bij het vaststellen van het jaarprogramma 2021 zijn ook afspraken gemaakt over het in rekening brengen van de extra inzet van onze BOA's en Luchtadviseurs en de overheveling van de financiering voor Externe Veiligheid. Tenslotte is ook het uit het jaarprogramma ontstane meerwerk op complexe toezichtszaken verantwoord onder deze post.
De ingebrachte projecten en het meerwerk voor 2021 zijn de onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 13: Overzicht van de ingebrachte projecten en meerwerk in 2021

Projecten en meerwerk	
BRZO-taken	181.670
Complexe TZ-zaken en extra werk BG	262.444
Adviseringen en vergunning verlening Externe Veiligheid	128.418
Plan van aanpak provinciale bedrijven	198.730
Windturbine parken 2021	53.804
Extra uren BOA 2021	142.763
Extra uren Luchtadvies 2021	39.775
Uitvoerings- en handhavingsstrategie Drenthe	34.500
Geluidzone Bargermeer	14.726
Register Externe Veiligheid	14.393
Extra energietoezicht	52.102
Bouwstenen milieu	10.892
ZZS stoffen	18.792
WOB verzoeken	77.849
Pilot LOS Borger-Odoorn	25.723
Overige projecten	30.876
Totaal	**1.287.456**

3.4 TOELICHTING LASTEN

3.4.1 PERSONEELSLASTEN

De personeelslasten bestaan uit de loonsom, inhuur en overige personeelskosten. In 2021 stijgen de gemaakte kosten voor de inhuur circa € 33.000 boven de onderschrijding op de loonsom uit. Om de totale opgave van het jaarprogramma, de extra projecten en het Ontwikkelprogramma te kunnen realiseren is extra ingehuurd. De inzet van het vaste personeel voor het realiseren van de externe projecten en meerwerk levert budget op om extra te kunnen inhuren. De overschrijding op de inhuur wordt volledig tenietgedaan door een onderschrijding op de overige personeelskosten (reiskosten, opleidingen en algemene kosten), met name als gevolg van de COVID-19 pandemie. De verplichtingen voor de nieuw afgesloten CAO SGO 2021-2022 zijn verwerkt in de exploitatie.

3.4.1.1 Loonsom

De loonkosten worden gemaakt voor de vaste formatie. Onze vaste formatie bestaat uit zowel de medewerkers die betrokken zijn in het primaire proces als de ondersteunende functies. Het gerealiseerde bedrag voor lonen is lager dan begroot als gevolg van niet (of later) ingevulde vacatureruimte en het invullen van deze vacatureruimte door inhuur van personeel. De frictiekosten personeel betreffen de extra gemaakte kosten voor maatwerkafspraken om te komen tot het beëindigen van het dienstverband met een aantal personeelsleden en het betalen van WW-uitkeringen aan ex-personeelsleden. Ter dekking is een gedeelte van het beschikbare bedrag van de post ‘Onvoorzien’ gebruikt.

Tabel 14: De raming en realisatie van de loonsom in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Lonen primair	8.721.000	8.427.127	8.107.713	319.414
Lonen overhead	1.860.500	2.042.000	2.054.458	-12.458
Frictiekosten personeel	-	55.000	27.645	27.355
Mutatie verlofstuwmeer	-	-	-43.173	43.173
Ontvangen loonkosten compensatie	-	-	-124.314	124.314
Totale loonsom	**10.581.500**	**10.524.127**	**10.022.329**	**501.798**

3.4.1.2 Inhuur

Tabel 15: De raming en realisatie van de inhuur in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Inhuur primair	410.000	737.000	2.054.119	-1.317.119
Inhuur overhead	214.500	100.000	95.257	4.743
Doorbelasting personeel aan projecten	-500.000	-500.000	-1.278.030	778.030
Totale inhuur	**124.500**	**337.000**	**871.346**	**-534.346**

De kosten voor inhuur zijn aanzienlijk hoger dan begroot. Dit komt omdat wij deels eigen medewerkers inzetten voor de uitvoering van de projecten en het ontwikkelprogramma en vervolgens inhuren om de eigen medewerkers te vervangen. Daarnaast is er ingehuurd om (tijdelijke) vacatureruimte op te vullen. Op basis van de urenregistratie is een adequate onderbouwing beschikbaar van de bestede en toe te rekenen uren.

3.4.1.3 *Overige personeelskosten*

Tabel 16: De raming en realisatie van de overige personeelskosten

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Thuiswerkfaciliteit	-	30.000	97.197	-67.197
Reiskosten	318.500	318.500	130.006	188.494
Opleidingen	211.750	211.750	87.013	124.737
Algemene kosten	211.750	211.750	164.173	47.577
Totale overige personeelskosten	**742.000**	**772.000**	**478.389**	**293.611**

De onderschrijding op de overige personeelskosten wordt met name veroorzaakt door lagere kosten als gevolg van de COVID-19 pandemie. Sinds maart 2020 werken de meeste van onze personeelsleden thuis en zijn er geen reisbewegingen meer tussen de kantoren in Emmen en Assen. Voor wat betreft de opleidingen zijn een aantal opleidingen opgeschort en is er vooral veel tijd besteed (ruim 4.500 uur) aan interne opleidingen ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet. Voor het inrichten van een ARBO-verantwoorde thuiswerkplek is een vergoeding beschikbaar gesteld en zijn eveneens de kosten van de eenmalige onkostenvergoeding vanuit de nieuw afgesloten CAO-SGO opgenomen.

3.4.2 BEDRIJFSVOERINGSKOSTEN

De geraamde en gerealiseerde bedrijfsvoeringskosten zijn in onderstaand overzicht uiteengezet.

Tabel 17: De raming en realisatie van de bedrijfsvoeringskosten in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Materieel (Toolbox)	30.000	30.000	13.933	16.067
Packagedeal gemeente Emmen en Provincie Drenthe	1.550.000	1.550.000	1.624.781	-74.781
Huur zaaksysteem/Licentie LOS	161.000	161.000	194.080	-33.080
Overige licentie- en ICT kosten	267.000	267.000	256.594	10.406
Overige bedrijfskosten	268.250	268.250	284.603	-16.353
Totale overige bedrijfsvoeringskosten	**2.276.250**	**2.276.250**	**2.373.990**	**-97.740**

Hieronder worden de grootste posten en de oorzaak achter eventuele afwijkingen bij deze posten nader toegelicht.

3.4.2.1 *Toolbox*

In 2021 zijn de onderhouds- en vervangingskosten ten behoeve van het overgekregen materieel lager dan begroot. In de komende jaren zal er ook nieuwe apparatuur worden aangeschaft waardoor de verwachting is dat het budget op deze post benut wordt.

3.4.2.2 *Packagedeal met gemeente Emmen en provincie Drenthe*

In de packagedeal verzorgen de provincie Drenthe en de gemeente Emmen voor een vaste prijs een gezamenlijk pakket diensten aan ons. Dit betreft huisvesting, ICT, archief en advies. In deze packagedeal is een indexering overeengekomen op basis van het daarvoor geldende gemeentelijke en provinciale indexcijfer. Voor de huur van de kantoortuinen en de facilitaire dienstverlening in deze gebouwen is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten voor de jaren 2021 en 2022, met een optie voor een verlenging voor 2023. De overschrijding op deze post ten opzichte van de begrotingswijziging wordt veroorzaakt door de extra ICT-kosten in verband met het versneld invoeren van het laptopconcept door het thuiswerken.

3.4.2.3 *Huur zaaksysteem/licentie LOS*

De aanschaf van ons zaaksysteem LOS is in 2016 samen met de ODG gedaan. Sindsdien werden de licentiekosten van het LOS verdeeld op basis van het aantal gebruikers en was de verhouding ODG-RUD 58/42. De afgelopen 2 jaar is het aantal gebruikers bij de RUD toegenomen, waardoor er een 51/49 verhouding is ontstaan. Dit levert ten opzichte van de begrote kosten een nadeel op van € 33.000 .

3.4.2.4 *Overige bedrijfsvoeringskosten*

De overige bedrijfskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 18 : Specificatie van de overige bedrijfskosten

Overige bedrijfskosten	
Abonnementen	12.295
Afschrijvingskosten inventaris	12.935
Arbokosten	81.024
Bankkosten	2.023
Communicatie	5.440
Advertentiekosten	9.115
Lidmaatschap	35.510
Verzekeringen	81.484
Juridische Zaken	19.484
Accountantskosten	20.000
OR	5.291
Totaal	**284.603**

In totaal wordt deze post ten opzichte van de begrotingswijziging overschreden met € 16.000. Er is met name op de posten Arbokosten (inclusief verzuimbegeleiding), Verzekeringen en Lidmaatschap een toename in de kosten.

3.4.3 LEGESKOSTEN

Tabel 19: Raming en realisatie van de legeskosten in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Legeskosten	173.000	173.000	134.310	38.690

De baten met betrekking tot de leges worden verantwoord onder de post ‘projectbaten’. De kosten voor de leges zijn, net zoals de legesbaten, lager dan begroot. Dit is het gevolg van minder aantal bouwaanvragen en lagere bouwkosten dan verwacht.

3.4.4 PROJECTKOSTEN LOS

Tabel 20: raming en realisatie van de projectkosten LOS in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten LOS	150.000	150.000	149.992	8

De post projectkosten betreft kosten die in gezamenlijkheid met de ODG worden gemaakt zoals een coördinator voor het functioneel beheer, een projectsecretaris en extra gemaakte kosten door Genetics (o.a. de implementatie van Powerbrowser). Aangezien de samenwerking met de ODG in dit project is opgezegd zijn de werkelijke kosten over 2021 aanzienlijk lager uitgevallen en bedragen circa € 36.000. Het verschil van € 114.000 is opgenomen op de balans als Nog te besteden projectkosten LOS en dit zal onder andere worden gebruikt om het inrichtingenbestand om te zetten naar milieubelastende activiteiten in het kader van de Omgevingswet.

3.4.5 PROJECTKOSTEN

Tabel 21: Raming en realisatie van de projectkosten in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten	500.000	500.000	1.287.456	-787.456

Naast de reguliere taken die in het jaarprogramma zijn opgenomen, voeren wij ook een aantal additionele projecten uit voor de deelnemers. Er zijn meer uren gerealiseerd dan begroot, maar deze uren zijn gedeclareerd bij de betreffende deelnemers, waardoor de projectkosten volledig zijn gedekt. In totaal zijn er in 2021 ca 13.000 uur gedeclareerd. De projecten staan opgesomd in de tabel bij de projectbaten.

3.4.6 PROJECTKOSTEN ONTWIKKELPROGRAMMA

Tabel 22: Raming en realisatie van het Ontwikkelprogramma in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten Ontwikkelprogramma	-	290.000	205.201	84.799

Zie voor een uitgebreide toelichting en verantwoording van de gemaakte kosten blz. 25 e.v. van de jaarrapportage.

3.4.7 ONVOORZIEN

Tabel 23: Raming en realisatie van Onvoorzien in 2021

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Onvoorzien	125.000	-	-	-

Het begrote bedrag voor 'Onvoorzien' van € 125.000 is in 2021 gebruikt voor de dekking van de gemaakte frictiekosten, de thuiswerkvergoeding en het project digitalisering van het Ontwikkelprogramma.

3.4.8 ANALYSE BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening moet een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening worden gemaakt.
Binnen onze begroting is in 2021 sprake van de programma's : Milieu-regulier, Milieuprojecten en leges, Ontwikkelprogramma en Overhead. Analyse van begrotingsrechtmatigheid dient plaats te vinden op het programmaniveau. Binnen een programma moeten de totale lasten in ogenschouw worden genomen. In paragraaf 1.1 is een overzicht opgenomen van de totale baten en lasten per programma en in paragraaf 3.3 en 3.4 is een analyse gegeven van de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting.
Daarmee voldoen wij aan de eis van begrotingsrechtmatigheid.

3.5 ONZE BALANS

	Ultimo 2021	Ultimo 2020
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	29.927	33.749
Financiële vaste activa	0	0
Totaal vaste activa	29.927	33.749

Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	1.493.386	694.716
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rent typische looptijd korter dan 1 jaar	2.912.343	3.717.009
Overige vorderingen	924.303	28.098
Liquide middelen		
Banksaldi	80.704	187.791
Overlopende activa		
Overige overlopende activa	107.754	58.060
Totaal vlottende activa	**5.518.490**	**4.685.674**
TOTAAL ACTIVA	**5.548.418**	**4.719.423**

	Ultimo 2021	Ultimo 2020
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	**334.546**	**91.317**
Algemene reserve	15.447	15.449
Bestemmingsreserve	45.886	157.906
Gerealiseerd resultaat	273.213	-82.037
Voorzieningen		
Voorzieningen voor personeelskosten	0	196.089
Totaal vaste passiva	**334.546**	**287.406**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Overige schulden	1.472.802	1.567.674
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijkse terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	1.497.995	1.255.340
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van laste van volgende begrotingsjaren	2.243.074	1.609.004
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal vlottende passiva	**5.213.872**	**4.432.018**
TOTAAL PASSIVA	**5.548.418**	**4.719.423**

3.6 TOELICHTING OP DE BALANS

3.6.1 VASTE ACTIVA

3.6.1.1 Materiële vaste activa

Tabel 24: Materiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2021	(des)investering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Inventaris	33.749	9.113	12.935	29.927

In 2020 en 2021 zijn er ten behoeve van het thuiswerken bureaustoelen aangeschaft. Deze bureaustoelen worden in bruikleen gegeven aan de medewerkers en worden weer ingeleverd bij uitdiensttreding. De afschrijvingstermijn bedraagt 3 jaar.

3.6.2 VLOTTENDE ACTIVA

3.6.2.1 Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden.

Tabel 25: De uitzettingen met een looptijd tot 1 jaar

	Boekwaarde ultimo 2021	Oninbaarheid	Balanswaarde ultimo 2021	Balanswaarde ultimo 2020
Vorderingen op openbare lichamen	1.493.386	-	1.493.386	694.716
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.912.343	-	2.912.343	3.717.009
Overige vorderingen	924.303	-	924.303	28.098
Totaal uitzettingen	**5.330.032**	**-**	**5.330.032**	**4.439.823**

Het drempelbedrag in het kader van het schatkistbankieren voor de RUD Drenthe bedraagt € 250.000 euro per dag.

De vorderingen op openbare lichamen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 26: Specificatie van de vorderingen op openbare lichamen

Vorderingen op openbare lichamen	
Uitgevoerde externe projecten 2021	909.249
Door te schuiven BTW latende organisaties 2021	416.060
Overige	168.077
Totaal	**1.493.386**

De overige vorderingen bestaan uit de volgende posten:

Tabel 27: Specificatie van de overige vorderingen

Overige vorderingen	
Debiteuren	923.714
Vordering op derden	-
Overige	589
Totaal	**924.303**

3.6.2.2 Liquide middelen

Tabel 28 : Overzicht van de liquide middelen

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
BNG betaalrekening	80.704	187.791
Totaal liquide middelen	**80.704**	**187.791**

3.6.2.3 Overlopende activa

Tabel 29: Overzicht van de overlopende activa

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	107.754	58.060
Totaal overlopende activa	**107.754**	**58.060**

De post vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen wordt als volgt gespecificeerd:

Tabel 30: Specificatie van vooruitbetaalde bedragen

Vooruitbetaalde bedragen	
Vooruitbetaalde facturen	62.016
Vooruitbetaalde Licenties	45.738
Totaal	**107.754**

3.6.3 VASTE PASSIVA

3.6.3.1 Eigen vermogen

Tabel 31: Overzicht van het eigen vermogen

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
Algemene reserve	15.447	15.449
Bestemmingsreserve	45.886	157.906
Gerealiseerd resultaat	273.213	-82.037
Totaal eigen vermogen	**334.546**	**91.317**

3.6.3.2 Verloop van reserves

Het verloop in 2021 wordt in tabel 54 per reserve weergegeven.

Onder "Gerealiseerd resultaat" staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het boekjaar. Onder de onttrekkingen staan de verminderingen vermeld waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.
Bij de behandeling van de jaarstukken 2020 in het Algemeen Bestuur is afgesproken dat de deelnemers bij zullen dragen aan het negatieve resultaat. Hiervoor hebben zij een nota gekregen, waardoor de Algemene reserve weer op hetzelfde niveau als ultimo 2019 is gebracht.

De bestemmingsreserve van € 157.906 is gevormd in 2016 ter grootte van € 275.000. Deze bestemmingreserve heeft als bestemming: “de doorontwikkeling van de organisatie RUD Drenthe”. In 2021 is hier een bedrag aan onttrokken voor de realisatie van het Ontwikkelprogramma van € 112.020, zodat er per balansdatum nog een bedrag beschikbaar is van € 45.886 voor de uitvoering van het Ontwikkelprogramma 2022.

Tabel 32: Overzicht van het verloop van de reserves

	Boekwaarde ultimo 2020	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering	Boekwaarde ultimo 2021
Algemene reserve	15.449	82.036		-82.037	-	15.447
Bestemmingsreserve	157.906	-	112.020	-	-	45.886
Gerealiseerd resultaat	-82.037	273.213	-	82.037	-	273.213
Totaal	**91.317**	**355.249**	**112.020**	**-**	**-**	**334.546**

3.6.3.3 Voorzieningen

Tabel 33: Overzicht van de voorziening voor personeelskosten

	Boekwaarde ultimo 2020	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde ultimo 2021
Voorziening voor personeelskosten	196.089	-	31.328	164.760	-
Totaal voorzieningen	**196.089**	**-**	**31.328**	**164.760**	**-**

De voorziening is in 2017 gevormd om personeelskosten die hun oorsprong hebben in het boekjaar, maar die wel in de twee opvolgende jaren zullen worden gemaakt te dekken. In 2021 is de voorziening aangewend voor een bedrag van € 164.760 en is er een vrijval geboekt van € 31.328.

3.6.4 VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Tabel 34: Overzicht van de vlottende passiva

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	1.472.802	1.567.674
Overlopende passiva	3.741.069	2.864.343
Totaal vlottende passiva	**5.213.872**	**4.432.018**

De in de balans opgenomen kortlopende schulden (met een rente typische looptijd korter dan één jaar) kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Tabel 35: Overzicht van de kortlopende schulden

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
Overige schulden	1.472.802	1.567.674
Totaal netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**1.472.802**	**1.567.674**

De post 'overige schulden' kan als volgt worden uiteengezet:

Tabel 36: Specificatie van de post overige schulden

Overige schulden	
Nabetaling lonen	565
Loonbelastingheffing december 2021	651.696
BTW 4e kwartaal	8.740
Reperatie WW	23.346
Uitvoering bodemsaneringsprojecten gemeente Emmen	184.561
Uitvoering bodemsaneringsprojecten provincie Drenthe	108.077
Crediteuren	495.816
Totaal	**1.472.802**

Per 1 januari 2014 heeft de Provincie Drenthe de uitvoering van de bodemsaneringsprojecten aan ons overgedragen. De bodemsaneringsprojecten zijn niet opgenomen in onze begroting en worden uitgevoerd voor rekening en risico van de Provincie Drenthe. In de jaarrekening van de Provincie worden de baten en de lasten verantwoord van de uitgevoerde bodemsaneringsprojecten op basis van onze projectverantwoordingen. In onze jaarrekening worden de baten en de lasten van de bodemsaneringsprojecten zelf (de directe kosten) verantwoord. Op de balans staat het saldo van gemaakte projectkosten en daar tegenover ontvangen voorschotten van de Provincie. De BTW wordt voor 100% doorgeschoven naar de Provincie Drenthe.
Per 1 oktober 2017 heeft de gemeente Emmen tevens de uitvoering van de bodemsanerings-projecten aan ons overgedragen. De uitvoering en de verwerking van deze bodemsaneringsprojecten vinden op dezelfde voorwaarden en condities plaats als de bodemsaneringsprojecten voor de Provincie Drenthe.
In bijlage C is een nadere detaillering van de uitgevoerde bodemsaneringsprojecten uiteengezet.

3.6.4.1 *Overlopende passiva*

De specificatie van de post 'overlopende passiva' is als volgt.

Tabel 37: Overzicht van de overlopende passiva

	Boekwaarde ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2020
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.497.995	1.255.340
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	2.243.074	1.609.004
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	-	-
Totaal overlopende passiva	**3.741.069**	**2.864.343**

De verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 38: Specificatie van in 2021 opgebouwde verplichtingen tot betaling in een volgend begrotingsjaar

Verlofstuwmeer	392.821
Kosten zaak systeem LOS 4e kwartaal 2021	55.097
Nog te besteden projectkosten LOS	114.000
Reiskosten personeel december 2021	13.465
Leges	9.861
Accountantskosten 2021	11.350
Inhuur personeel	244.903
Package-deal gemeente Emmen 4e kwartaal 2021	341.963
CAO verplichting 2021	167.315
Overige personeelskosten	105.514
Licentiekosten	16.690
Overige	25.016
Totaal	**1.497.995**

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden uiteengezet:

Tabel 39: Overzicht van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

	Saldo ultimo 2020	Ontvangen bedragen in 2021	Bestede bedragen in 2021	Vrijgevallen bedragen of terugbetaling	Saldo ultimo 2021
Vooruitontvangen bijdragen deelnemers	1.552.964	2.213.713	1.552.964	-	2.213.713
Vooruitontvangen subsidie van de Energieproject	5.456		924	-	4.532
Vooruitontvangen gelden projecten	50.583	2.537	28.292	-	24.828
Totaal van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**1.609.004**	**2.216.250**	**1.582.180**	**-**	**2.243.074**

In het jaar 2015 is een subsidie ontvangen van de VNG. Dit betreft een ondersteuningsbijdrage energiebesparingsaanpak voor bedrijven. In het jaar 2017 zijn er in het kader van dit project tevens

gelden ontvangen vanuit de EED richtlijn € 135.364 en vanuit de Omgevingsdienst.nl ad € 74.650. Door de gemeenten zijn de via het Gemeentefonds ontvangen bijdragen voor 'Informatieplicht energiebesparende maatregelen' en 'EED-gelden' beschikbaar gesteld. Van de ontvangen gelden is nog een restant van € 4.532 aangemerkt als vooruit ontvangen subsidie en hiervoor zullen in 2022 verdere werkzaamheden worden verricht.
Onder de vooruit ontvangen gelden projecten is een restantbedrag van € 24.828 opgenomen voor door deelnemers ontvangen projectgelden waarvoor in 2022 nog werkzaamheden verricht zullen worden. Het betreft de projecten Geluidzone Bargermeer en Asbestdaken.

3.6.5 NIET UIT BALANS BLIJKENDE BELANGRIJKE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

We zijn voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen.

3.6.5.1 Dienstverleningsovereenkomst

We hebben de dienstverleningsovereenkomst met de Provincie Drenthe en de gemeente Emmen verlengd voor een periode van 2 jaar (tot en met het jaar 2022) voor de huisvesting en de facilitaire dienstverlening. De totale kosten voor het jaar 2021 bedragen € 1.574.781. In de DVO is een stilzwijgende verlenging voor 2023 opgenomen.

3.6.5.2 Gebruikersovereenkomst zaaksysteem LOS

Samen met de ODG zijn wij in het jaar 2015 met Genetics een vergoeding overeengekomen voor het gebruik van het zaaksysteem LOS waarbij sprake is van een vaste totaalprijs voor de RUD Drenthe van € 1.449.663. Betaling vindt plaats in maandelijkse vaste termijnen. Genoemde overeenkomst heeft een looptijd van 7 jaar en 9 maanden en is aangevangen op 4 december 2015 en eindigt derhalve van rechtswege per 3 september 2023.

3.6.5.3 Operationele leasecontracten

Tabel 40: Overzicht van de operationele leasecontracten

Voertuig	Startdatum	Aantal maanden resterend	Leasebedrag per maand
Operational lease K-644-SR	3-3-2021	50	€ 495,95
Operational lease K-643-SR	3-3-2021	50	€ 495,95
Operational lease L-576-KP	16-6-2021	53	€ 344,45
Operational lease L-577-KP	16-6-2021	53	€ 344,45

3.6.5.4 Accountant

In 2021 zijn wij een nieuw contract aangegaan met HZG-Accountants voor de duur van 3 jaar. Het contractbedrag bedraagt per jaar € 19.350 (excl. BTW). In 2024 moet een nieuw contract afgesloten worden.

3.6.5.5 Licenties Digitale checklisten

We zijn per 1 september 2020 een contract aangegaan met Digitale Checklisten inzake het ontzorgen van de RUD Drenthe m.b.t. het opstellen en het bijhouden van checklisten voor milieu, asbest,

vuurwerk en bodem. De licentiekosten bedragen € 49.695 per jaar. Het contract eindigt op 31 augustus 2025.

4 BIJLAGEN

4.1 BIJLAGE A: BIJDRAGE PER DEELNEMER IN 2021

In de AB-vergadering van 12 november 2020 is besloten om vanaf het jaar 2020 onderling te gaan verrekenen op basis van gerealiseerde productie. In onderstaande tabellen is de verrekening voor 2021 opgenomen. Het betreft de realisatie van de uren van de Drentse Maat, de Niet-Drentse Maat en de uren van de Administratieve ondersteuning. De uren zijn verrekend tegen een tarief van € 97,69.

Deelnemer	Uren Jaar-programma 2021	Deelnemers % Jaarpro-gramma	Werkelijke uren 2021	Afwijking 2021	Verschil jaarprogram ma in uren	Verdeling onder productie	Te verrekenen uren	Verschil jaarprogramma uren * € 97,69	
Gemeente Aa en Hunze	4.710	3,27%	5.135	109,02%	425	326	751	€ 73.404	Bijbetalen
Gemeente Assen	10.289	7,15%	9.075	88,20%	-1.214	713	-501	€ -48.928	Terug te ontvangen
Gemeente Borger-Odoorn	5.417	3,76%	5.837	107,75%	420	375	795	€ 77.692	Bijbetalen
Gemeente Coevorden	8.660	6,02%	8.808	101,71%	148	600	748	€ 73.077	Bijbetalen
Gemeente Emmen	28.455	19,77%	25.335	89,04%	-3.120	1.972	-1.147	€ -112.062	Terug te ontvangen
Gemeente Hoogeveen	11.481	7,98%	9.011	78,49%	-2.470	796	-1.674	€ -163.532	Terug te ontvangen
Gemeente Meppel	8.520	5,92%	6.838	80,26%	-1.682	591	-1.092	€ -106.638	Terug te ontvangen
Gemeente Midden-Drenthe	11.249	7,82%	10.627	94,47%	-622	780	158	€ 15.434	Bijbetalen
Gemeente Noordenveld	5.490	3,81%	4.880	88,89%	-610	381	-230	€ -22.434	Terug te ontvangen
Gemeente Tynaarlo	4.760	3,31%	4.930	103,56%	170	330	500	€ 48.805	Bijbetalen
Gemeente Westerveld	5.728	3,98%	5.942	103,73%	214	397	611	€ 59.652	Bijbetalen
Gemeente De Wolden	8.894	6,18%	7.604	85,50%	-1.290	616	-673	€ -65.759	Terug te ontvangen
Provincie Drenthe	30.256	21,02%	29.912	98,86%	-344	2.097	1.753	€ 171.289	Bijbetalen
Totaal	**143.909**	**100,00%**	**133.934**	**93,07%**	**-9.975**	**9.975**	**-0**	**€ -0**	

Deelnemer	Betaalde voorschotten	Afrekening 2021	Deelnemers-bijdrage 2021
Gemeente Aa en Hunze	€ 460.100	€ 73.404	€ 533.504
Gemeente Assen	€ 1.005.089	€ -48.928	€ 956.161
Gemeente Borger-Odoorn	€ 529.164	€ 77.692	€ 606.856
Gemeente Coevorden	€ 845.959	€ 73.077	€ 919.036
Gemeente Emmen	€ 2.779.649	€ -112.062	€ 2.667.587
Gemeente Hoogeveen	€ 1.121.530	€ -163.532	€ 957.999
Gemeente Meppel	€ 832.283	€ -106.638	€ 725.645
Gemeente Midden-Drenthe	€ 1.098.867	€ 15.434	€ 1.114.302
Gemeente Noordenveld	€ 536.295	€ -22.434	€ 513.861
Gemeente Tynaarlo	€ 464.984	€ 48.805	€ 513.789
Gemeente Westerveld	€ 559.544	€ 59.652	€ 619.196
Gemeente De Wolden	€ 868.817	€ -65.759	€ 803.058
Provincie Drenthe	€ 2.955.581	€ 171.289	€ 3.126.870
Totaal	**€ 14.057.863**	**€ -0**	**€ 14.057.863**

Opmerking: De berekende bijdragen per deelnemer betreffen de afrekening van de realisatie van het jaarprogramma en de bijdrage in de onderproductie. In deze bijdragen zijn de aanvullende opdrachten, het opgedragen meerwerk, de benodigde BOA-uren, de opgedragen luchtadvisering en de afrekening externe veiligheid niet opgenomen. Deze worden in de individuele rapportage per deelnemer verantwoord.

4.2 BIJLAGE B: WNT-VERANTWOORDING 2021 RUD DRENTHE

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op RUD Drenthe. Het voor de RUD Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000 (Algemeen bezoldigingsmaximum).

- Bezoldiging topfunctionaris

bedragen x € 1	**M. Heidekamp-Prins**
Functiegegevens	Directeur RUD Drenthe
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	109.376
Beloningen betaalbaar op termijn	20.316
Subtotaal	*129.692*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	129.692
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2020	
bedragen x € 1	**M. Heidekamp-Prins**
Functiegegevens	Directeur RUD Drenthe
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.478
Beloningen betaalbaar op termijn	19.173
Subtotaal	*127.651*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
Totale bezoldiging	127.651

- Toezichthoudende topfunctionarissen.

Kalenderjaar 2021

Naam	Functie	Duur dienstverband in het verslagjaar	Omvang dienstverband	Beloning
Gedeputeerde J.N. Kuipers	Lid AB/DB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder H. Heijerman	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder F.A.J. Buijtelaar	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. Huizing	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder K. Dekker	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. Otter	Lid AB/DB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Burgemeester K. Loohuis	Lid AB	01/01/2021-09/02/2021	0	0
Wethouder J. Zwiers	Lid AB	10/02/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. van der Haar	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. van der Haar	Lid DB	18/11/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. Schipper	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder J. Schipper	Lid DB	01/01/2021-05/10/2021	0	0
Wethouder J. Westendorp	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder R. Kraaijenbrink	Lid AB/DB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder H. Doeven	lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0
Wethouder G. Hempen-Prent	Lid AB	01/01/2021-31/12/2021	0	0

Kalenderjaar 2020

Naam	Functie	Duur dienstverband in het verslagjaar	Omvang dienstverband in het verslagjaar	Beloning
Gedeputeerde J.N. Kuipers	Lid AB/DB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder H. Heijerman	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder F.A.J. Buijtelaar	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder J. Huizing	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder K. Dekker	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder J. Otter	Lid AB/DB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder E. Slomp	Lid AB	01/01/2020-07/07/2020	0	0
Burgemeester K. Loohuis	Lid AB	08/08/2020-31/07/2020	0	0
Wethouder J. van der Haar	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder J. Schipper	Lid AB/DB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder J. Westendorp	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder R. Kraaijenbrink	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder R. Kraaijenbrink	Lid AB/DB	06/04/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder H. Doeven	lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0
Wethouder G. Hempen-Prent	Lid AB	01/01/2020-31/12/2020	0	0

Voor alle (top)functionarissen geldt dat het geldende beloningsmaximum over het jaar 2021 niet is overschreden. De RUD Drenthe heeft voldaan aan de WNT.

4.3 BIJLAGE C: DETAILLERING BODEMSANERINGSPROJECTEN

Bodemsaneringsprojecten Provincie Drenthe	Project-nummer	Saldo per 31 december	Afrekening saldo Provincie	Ontvangen voorschotten	Gemaakte kosten	Saldo per 31 december
Paul Krugerstraat/Nijlandstraat Assen	18001368	803	-803	150.000	240.145	-90.145
Westdorperstraat 12, Borger	18001444	1.140	-1.140	-	-	-
Noordzijde 107-109 Gasselternijveensemond	18001626	-8.690	8.690	10.000	10.212	-212
Evenblij Hoogeveen	18001640	-22.982	22.982	20.000	33.545	-13.545
Schoolstraat Hoogeveen	18001644		-	5.000		5.000
Franklinstraat 1, Hoogeveen	18001689		-	20.000	14.260	5.741
Fabrieksweg cofinanciering Hoogeveen	18001717	50	-50	2.500	-	2.500
1ste Energieweg 7-11 Roden	18001746	2.000	-2.000	1.500	1.100	400
BOLHUISGAT, Vries; nazorg; monitoring/Tyr	18001763				369	-369
Van Wijk en Boerma Vries Tynaarlo	18001764	3.042	-3.042	180.000	12.742	167.259
Parallelweg 27 Holwert Coevorden	18001944	-13.794	13.794	120.000	89.676	30.324
Brugstraat, Hoogeveen	18001956	4.561	-4.561	5.000	3.965	1.035
Bisschopswijk, Nieuw Roden	18001973	-10.337	10.337	-	3.344	-3.344
"Ellenbeek" Weiteveen	18001981	1.800	-1.800	-	10.329	-10.329
VAMweg 7, Dak van Drenthe, Wijster	18001983	-20.900	20.900	-	8.629	-8.629
Vriezerhoek (zandwinning Ubbena), Assen	18001984		-	7.000	3.386	3.615
Kleine Marktstraat 6-8, Assen	18001985	8.000	-8.000	120.000	-	120.000
Drogterweg 7, Zuidwolde	18001986	31.480	-31.480	50.000	63.779	-13.779
Riegshoogtendijk 222, Kerkenveld	18001987		-	50.000	8.416	41.584
W. Moesweg 17a, Veeningen	18001988		-	50.000	28.700	21.300
BIO Oude Schietbanen	18002155		-	15.000	3.901	11.099
BIO Diffuus lood	18002154		-	5.000		5.000
BIO Spoedlocaties	18002137	68.360	-68.360	20.000	117.680	-97.680
BIO Gebiedsgerichte aanpak Hoogeveen	18002142	19.086	-19.086	50.000	70.801	-20.801
BIO Gebiedsgerichte aanpak Coevorden	18002143	191	-191	-	-	-
BIO Gebiedsgerichte aanpak Assen	18002145	642	-642	10.000	5.888	4.113
BIO Diverse samenwerkingsprojecten verbred	18002146	20.000	-20.000	-	-	-
BIO PFOA Onderzoek	18002147	-	-	50.000	29.500	20.500
BIO Kennisverwerving,-verbreding,-doorwerkin	18002148	-25.250	25.250	-	-	-
BIO Digitalisering	18002149	11.500	-11.500	20.000	79.052	-59.052
BIO Overgang omgevingswet	18002150	-39.730	39.730	-	4.500	-4.500
BIO Opruimen afval	18002156				9.007	-9.007
Saldo per 31 december 2021		**30.971**	**-30.971**	**961.000**	**852.923**	**108.077**

Bodemsaneringsprojecten Gemeente Emmen	Project-nummer	Saldo per 31 december 2020	Afrekening saldo gemeente	Gemaakte kosten 2021	Saldo per 31 december 2021
EM Bio actief bodembeheer-bodeminformatie	78005	-20.000	20.000	21.793	-21.793
Project 0002 VOCL Emmen centrum EER	78006	-122.615	122.615	150.865	-150.865
EM Zincoat	78009	-50.580	50.580	-	-
Gero 1ste Kruisdiep	78010	-15.209	15.209	3.408	-3.408
Revitalisering Bargermeer	78011	-	-		-
Project-0452 Gat van Reef Schoonebeek	78013	-44.145	44.145	6.854	-6.854
Ondergrond (ISV bodemsanering) incl GGB	78126	-29.246	29.246	3.770	-3.770
Overige kosten inzake bodemtaken				2.750	-2.750
Ontvangen voorschotten		576.317	-576.317	-374.000	374.000
Saldo per 31 december 2021		**294.522**	**-294.522**	**-184.561**	**184.561**

4.4 BIJLAGE D: CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
T.a.v. de heer J. Otter, voorzitter
Postbus 1017
9400 BA ASSEN

Datum: 28 maart 2022
Kenmerk: 2022.076
Onderwerp: Accountantsverslag controle jaarrekening 2021

Geacht bestuur,

Zoals u inmiddels van ons gewend bent, voeren wij in opdracht van het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (verder aangeduid als: RUD) de controle van de jaarrekening over het boekjaar 2021 uit. Onze opdracht bevestigen we door middel van ondertekening van een (jaarlijks terugkerende) opdrachtbevestiging met daarin een aantal formele aspecten in relatie tot onze opdracht en de communicatie daarover. Net als voorgaande jaren hebben we in de loop van het jaar 2021 de interim-controle uitgevoerd. Daarover hebben wij op 4 november 2021 een managementletter uitgebracht met daarin onze bevindingen en adviezen.

In het accountantsverslag rapporteren wij over de uitkomsten van de jaarrekeningcontrole en een aantal formele aspecten rondom de controle. Dit verslag vormt samen met de controleverklaring het sluitstuk van de accountantscontrole over het boekjaar 2021. Een concept van dit verslag is afgestemd met de organisatie.

Dit accountantsverslag is als volgt ingedeeld:
1. De belangrijkste bevindingen in één oogopslag
2. Actuele ontwikkelingen
3. Controle proces en beeld van de interne beheersing
4. Bevindingen en overige aandachtspunten
5. Resultaatanalyse
6. Balans / vermogenspositie
7. Materialiteit en oordeel
8. Verplichte rapportageonderdelen
9. Afsluiting

Wij bedanken de organisatie voor de medewerking die we bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben gekregen en we hopen dat deze rapportage u ondersteunt bij het vormen van een oordeel over uw bedrijfsvoering en de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

LAAN CORPUS DEN HOORN 200 - POSTBUS 8006 - 9702 KA GRONINGEN - 050 21 13 660

HZG ACCOUNTANTS & ADVISEURS IS EEN HANDELSNAAM VAN HOFSTEENGE ZEEMAN GROEP B.V. KVK NR. 55667945

1. DE BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN IN EEN OOGOPSLAG

Onderwerp	Bevindingen
Ons oordeel over de jaarrekening	We verstrekken bij de jaarstukken 2021 van de RUD een controleverklaring met een goedkeurend oordeel voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.
Resultaat en vermogenspositie, continuïteit van de organisatie	De RUD is een maatschappelijke instelling zonder winstoogmerk. Het resultaat over het boekjaar komt uit op € 273.000 positief. Begroot was een kleine plus van € 8.000. Inclusief het resultaat over 2021 komt het eigen vermogen ultimo 2021 uit op € 335.000. Op een totaal aan lasten van ongeveer € 15,5 miljoen is dat een buffer van ruim, 2%. De RUD is een gemeenschappelijke regeling. Op grond van die status komen eventuele tekorten die de RUD niet zelf kan afdekken in voorkomende gevallen voor rekening van de deelnemende gemeenten. Daarmee is de continuïteit van de RUD gezekerd, tot het moment waarop de deelnemers besluiten de regeling te beëindigen.
Verslaggeving en WNT	Wij hebben vastgesteld dat de jaarstukken overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn opgesteld. Tevens is voldaan aan de WNT. Wij hebben verder geconcludeerd dat de overige informatie die in de jaarstukken is opgenomen niet inconsistent is met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie.
Geïdentificeerde en niet gecorrigeerde controleverschillen	Er zijn geen niet-gecorrigeerde fouten in de jaarrekening achtergebleven.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben we met u van gedachten gewisseld over eventuele fraudegevallen, fraudesignalen en de kwaliteit van de interne beheersing. Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. U heeft aan ons bevestigd dat in de organisatie dergelijke gevallen niet gemeld zijn.
Kwaliteit van de interne beheersing	Wij hebben tijdens de controle geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die van invloed zijn op ons oordeel.
Geautomatiseerde gegevensverwerking en dataveiligheid	In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.
Belangrijke schattingen in de jaarrekening	De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen de waardering van de activa, de voorzieningen en de kortlopende schulden. Wij aanvaarden de gekozen methoden die voor de schattingen zijn gehanteerd.
Inkopen en aanbesteden	Wij hebben in onze controle geen significante afwijkingen van de aanbestedingswetgeving aangetroffen.

2. ACTUELE ONTWIKKELINGEN

2.1 COVID-19: digitaal werken als nieuwe realiteit

We kunnen er niet omheen, COVID-19 domineert de samenleving, lokaal, nationaal en internationaal. We hebben er allemaal mee te maken, zowel in de werkomstandigheden als thuis. Beperkingen in de bewegingsvrijheid, tijdelijke sluiting van het onderwijs en de horeca, avondklok, hybride werken, we hebben het in 2021 allemaal meegemaakt. Het hybride werken heeft inmiddels zijn plek gekregen in een meer permanente vorm dan oorspronkelijk gedacht. Dat dit hybride werken effecten heeft op zaken als de beveiliging van systemen en data is bij de RUD in beeld. Thuiswerken, digitaal overleg of digitale vergaderingen zijn een nieuwe en blijvende realiteit geworden. Meer dan voorheen vraagt dat aanpassingsvermogen van medewerkers maar ook van de organisatie om aan deze nieuwe wensen invulling te geven. Het ontwikkelen van thuiswerkbeleid is een prioriteit geworden, net als het anders organiseren van blijvende betrokkenheid bij de organisatie. De natuurlijke binding tussen collega's en de RUD is anders als je elkaar minder treft. In die context is het behouden van cultuur en betrokkenheid bij de organisatie een uitdaging geworden. Ook vraagt dit mogelijk om andere checks and balances in de werkprocessen en in de werk-privé-balans. Bewustwording van bijvoorbeeld nieuwe informatiebeveiligingsrisico's is blijvend relevant.

2.2 COVID-19 geen invloed op continuiteit RUD

De Covid-19 pandemie heeft in 2021 grote gevolgen gehad voor bedrijven, instellingen en burgers. Ook RUD heeft op tal van manieren met deze pandemie te maken gehad. De RUD is een gemeenschappelijke regeling. Gezien deze rechtsvorm zijn deelnemers aansprakelijk voor eventuele financiële tekorten en is er in de basis geen risico op discontinuïteit, dus ook niet als gevolg van COVID-19. Zolang de deelnemers niet de intentie hebben om de gemeenschappelijke regeling op te heffen, en van een dergelijke intentie is geen sprake, is de continuïteit een gegeven. U benoemt dat zelf ook in de jaarstukken.

2.3 Overgang rechtmatigheid verschoven naar 2022

In eerdere rapportages hebben wij u geïnformeerd over het voornemen van de rijksoverheid om de verantwoordelijkheid voor het rechtmatig handelen nog nadrukkelijker bij het dagelijks bestuur van de organisatie te leggen, door het verplicht stellen van een rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarrekening. De invoering is doorgeschoven naar het boekjaar 2022, waarbij we moeten aantekenen dat de wetswijziging die dit moet formaliseren nog door de Kamer moet worden geaccordeerd. De commissie BBV heeft hieromtrent inmiddels een modeltekst gepubliceerd en tevens de Kadernota Rechtmatigheid 2022 uitgebracht.

Het algemeen bestuur krijgt de bevoegdheid om de grenzen vast te stellen waarboven er in de rechtmatigheidsverantwoording melding moet worden gemaakt van intern geconstateerde onrechtmatigheden en onduidelijkheden. De wetgever zal naar verwachting het maximum van deze grens leggen op 3% van de totale omvang van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). Gemeten aan de omvang van de lasten van de RUD over 2021 (ongeveer € 15,5 miljoen) zou dat in uw geval neerkomen op een grens ongeveer € 465.000. Het algemeen bestuur is overigens bevoegd om deze grens lager vast te stellen.

Uiteraard kan er pas een rechtmatigheidsverantwoording worden opgesteld als daarvoor in de organisatie in voldoende mate het fundament is gelegd. Dat fundament bestaat uit een combinatie van een adequate procesinrichting en een zekere mate van interne controle om zichtbaar te kunnen maken dat de processen ook daadwerkelijk adequaat verlopen, en leiden tot rechtmatig handelen en betrouwbare informatie daarover.
De rechtmatigheidsverantwoording wordt, omdat het een onderdeel is van de jaarrekening, ook onderdeel van de accountantscontrole en zal met ingang van 2022 zijn inbegrepen in het accountantsoordeel omtrent de getrouwheid van de jaarrekening.

De kaders en de regelgeving zijn inmiddels voldoende uitgekristalliseerd om de voorbereidingen te kunnen treffen. Dat vraagt afstemming tussen het (algemeen en dagelijks) bestuur en de organisatie. Met name als het gaat over de kaderstelling en informatievoorziening. Het gaat dan bijvoorbeeld over de vaststelling van het normenkader, diverse verordeningen, de verantwoordingsgrens, de wijze waarop de interne organisatie van de verantwoording is vormgegeven en eventuele tussentijdse informatievoorziening aan het algemeen bestuur. Wij hebben geconstateerd dat u nog stappen moet zetten om te kunnen voldoen aan de eisen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Dit betekent dat binnen de RUD een stelsel opgezet dient te worden waarbij het expliciet toetsen van processen zoals ten aanzien van de verstrekking van vergunningen, personeel, inkopen en aanbesteden ingeregeld moet worden. Dat betekent dat eerst een risicoanalyse moet plaatsvinden, een methodologie ontwikkeld moet worden en de organisatorische inbedding, onafhankelijk van de feitelijke uitvoering, een plaats moet krijgen. Tevens is het van belang om voldoende tijd beschikbaar te hebben voor de uitvoering van de controlewerkzaamheden, de evaluatie van de bevindingen en vertalen ervan naar de rechtmatigheidsverantwoording.

3. HET CONTROLEPROCES EN BEELD VAN DE INTERNE BEHEERSING

3.1 Het controleproces

De doelstelling van accountantscontrole is om te komen tot een uitspraak over de getrouwheid van de jaarrekening en de daarin opgenomen cijfers, alsmede de financiële rechtmatigheid ervan. Om die uitspraak te kunnen doen is een goed begrip van de processen binnen de organisatie essentieel.

Het controleproces bestaat in de basis uit de fasen “Interim-controle” en “Jaarrekeningcontrole”. Over de bevindingen en aandachtspunten resulterend uit onze interim-controle rapporteren wij zoals bekend in de managementletter. De jaarrekeningcontrole leidt tot het nu voorliggende accountantsverslag en de controleverklaring die in de jaarrekening is opgenomen. De accountantscontrole is één van de instrumenten die het algemeen bestuur en het management van RUD ondersteunen in hun oordeelsvorming over de bedrijfsvoering en de interne beheersing.

De controle van de jaarstukken van RUD bevat op grond van wettelijke regels en de Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden (NV COS) van onze beroepsorganisatie NBA in hoge mate voorgeschreven aandachtsgebieden en werkzaamheden. In het lopende boekjaar voeren wij de interim-controle uit en richten ons daarbij op de wijze waarop processen zijn ingericht, risico’s zijn geïdentificeerd en interne beheersingsmaatregelen zijn geïmplementeerd. Door een combinatie van interviews, procescontroles en detailwerkzaamheden beoordelen wij de opzet van deze interne beheersingsmaatregelen en stellen wij vast dat betrouwbare verantwoordingsinformatie tot stand kan komen. Processen die we bij de interim-controle onder meer onderzoeken zijn de informatievoorziening, het betalingsverkeer, factuurbehandeling, aanbestedingen en personele mutaties. Daarnaast besteden we aandacht aan de IT-omgeving, inclusief dataveiligheid, en de opbrengsten uit de verschillende producten.

Bij de jaarrekeningcontrole richten we ons meer op de cijfers en onderzoeken wij of de concept jaarrekening, zoals die door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur wordt verstrekt, deugdelijk is opgesteld en onderbouwd, dat de inrichting en presentatie voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), dat de waarderingsgrondslagen correct zijn toegepast en de toelichtingen adequaat en volledig zijn. Ook hebben wij vastgesteld dat de informatie in de programmaverantwoording en de paragrafen niet strijdig is met het beeld van de jaarrekening. Ten slotte is onderzocht of de baten, de lasten en de balansmutaties rechtmatig zijn, inclusief het opnemen van de vereiste gegevens inzake de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

3.2 Beeld van de interne beheersing

De RUD is een organisatie die de procesinrichting op praktische wijze heeft vormgegeven, rekening houdend met de schaalgrootte. Uiteraard is daarbij sprake van aandacht voor risico's in processen en voor het inregelen van beheersmaatregelen om deze risico's af te dekken.
De in de organisatie gemaakte procedureafspraken voldoen in opzet aan de eisen die daaraan vanuit het perspectief van accountantscontrole worden gesteld. De organisatie onderkent het belang van controle en de borging van het vier-ogenprincipe en is zich ervan bewust dat gezien de relatief kleine beheersomgeving, extra alertheid van belang blijft. Dit beeld is ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren en er gaat in de dagelijkse procesgang weinig mis.

Er functioneert een onafhankelijke verbijzonderde interne controleur die wordt ingehuurd van de provincie Drenthe. Wij adviseren om op dit vlak de regie over de verbijzonderde interne controle meer in eigen hand te nemen.

4. BEVINDINGEN EN OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

4.1 Verslaggevingsregels nageleefd

De jaarstukken van de RUD moeten voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Deze regels zijn, zoals u weet, anders dan in het bedrijfsleven, zowel qua toerekening van baten en lasten, als ook in de presentatie. Het gaat uiteraard bij decentrale overheden en samenwerkingsverbanden niet om "geld verdienen", maar om de invulling van de maatschappelijke rol en functie. Daarom geven de verslaggevingsregels veel aandacht aan de beleidsverantwoording in het jaarverslag en aan de toetsing van de uitgaven aan de, door het bestuur ter beschikking gestelde, middelen in de begroting. Daarnaast mogen bepaalde verplichtingen, bijvoorbeeld het vakantiegeld, niet in de balans worden opgenomen en geldt er een verbod op het consolideren van verbonden partijen. Dat laatste is bij u overigens niet van toepassing, de RUD kent geen "dochtermaatschappijen".

Wij hebben ten aanzien van de inhoud van de jaarstukken en de presentatie van de cijfers in relatie tot de verslaggevingsregels geen significante tekortkomingen geconstateerd. De teksten in het jaarverslag zijn niet inconsistent met het beeld van de jaarrekening. Het jaarverslag, bestaande uit de programmaverantwoording en de paragrafen, verbindt de inhoudelijke prestaties met de baten en de lasten. Het jaarverslag bevat de op grond van het BBV voorgeschreven onderdelen. De paragrafen bieden inzicht in een aantal onderdelen van de bedrijfsvoering alsmede het risicomanagement en de relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit. Daarmee zijn de jaarstukken een goed uitgangspunt voor de beeldvorming over de prestaties van de RUD over 2021.

4.2 Europees aanbesteden, alertheid blijft geboden

De Europese regelgeving kent een classificatie van leveringen en diensten (de zogenaamde CPV-code), waarmee de vergelijkbaarheid van transacties is vastgelegd. Dergelijke vergelijkbare (voorgenomen) transacties dienen te worden samengeteld om de waarde van de opdracht te bepalen die aan de Europese grenzen moet worden getoetst. Van belang is dan dat er aan de voorkant zoveel mogelijk inzicht is in de voorgenomen inkoopstromen. Een verplichtingenregistratie, contractenregister en inkoopstartformulieren zijn daarbij voorbeelden van instrumenten die kunnen worden gehanteerd. Om rechtmatigheid op inkopen inzichtelijk te maken, stelt u momenteel een rapportage achteraf op. Dit betreft een zogenaamde spendanalyse. Dit is een tijdrovende klus en dit betreft een analyse die slechts periodiek kan worden gemaakt. Deze analyse matched u met de lopende verplichtingen enerzijds en met de looptijd van de raamovereenkomsten zoals die afgesloten en op uw organisatie van toepassing zijn anderzijds.

De RUD haakt waar mogelijk aan bij aanbestedingstrajecten door aangesloten gemeenten en de Provincie Drenthe.

Op basis van uw spendanalyse constateren we dat er geen sprake is van afwijkingen van de aanbestedingsregels. De expertise die u op onderdelen nodig heeft voor de uitvoering van taken op dit gebied is schaars, maar ontslaat uw organisatie niet van de van toepassing zijnde aanbestedingsregels. Vanuit onze waarnemingen hebben wij vastgesteld dat niet in alle gevallen een evaluatie, danwel analyse aan de verlenging ten grondslag ligt, bij overeenkomsten die niet onder één van de raamcontracten vallen. Vooralsnog overstijgen de lasten op cpv niveau niet de jaarschijf zoals we die kennen binnen het Europees aanbestedingsrecht, maar alertheid blijft geboden.

4.3 Betaalproces

In kleine organisaties is het betalingsproces een kwetsbaar proces. Wij verwachten in dit proces een adequate functiescheiding door middel van een strikte doorvoering en handhaving van het vier-ogen-principe. Medewerkers dienen immers niet zelfstandig betalingen te kunnen uitvoeren. In de basis heeft u hiervoor de randvoorwaarden geschapen, echter door recente ontwikkelingen binnen het team zijn de mogelijkheden bij en voor vervanging onder spanning komen te staan. Zowel uit oogpunt van functiescheiding als voortvloeiend uit de algemene voorwaarden van de bank, kan een gedeeld gebruik van een betaalpas geen oplossing zijn voor de kwetsbaarheden in de administratieve bezetting.

4.4 Opbrengstverantwoording

Ten aanzien van de deelnemersbijdragen hebben wij vastgesteld dat deze overeenkomstig de (gewijzigde) begroting zijn verantwoord in de jaarrekening.
Medio november 2020 heeft u besloten over te gaan op een nieuwe verrekensystematiek welke heeft geleid tot een herverdeling van de deelnemersbijdragen onderling. Ook de onderschrijding op het jaarprogramma (realisatie 93%) heeft effect op de toerekening aan de deelnemers.
Wij hebben op basis van onze werkzaamheden geen bevindingen.

5. RESULTAATANALYSE

De RUD is zoals bekend een organisatie zonder winststreven. De financiën zijn wel uiteraard degelijk van belang, maar dan vooral in relatie tot de maatschappelijke taken van de RUD. Daarbij is het de bedoeling van het bestuur en de organisatie dat deze maatschappelijke taken worden uitgevoerd binnen de financiële kaders die de aangesloten gemeenten daartoe stellen.

Het exploitatieresultaat over 2021 is uitgekomen op € 273.000 positief, tegenover een begroot resultaat van € 8.000 positief. Het resultaat over 2020 betrof een tekort van € 82.000.

De belangrijkste inkomsten komen van de deelnemers, in de vorm van de in de (gewijzigde) begroting vastgelegde deelnemersbijdrage (ruim € 14 miljoen) en additionele projecten. Waar de deelnemersbijdrage conform de afspraken gelijk is aan de begroting, vallen de baten uit projecten (bijna € 1,3 miljoen) fors hoger uit dan begroot (€ 0,5 miljoen). Overigens zien we hetzelfde beeld bij de projectkosten, zodat deze projecten per saldo neutraal door de exploitatie lopen.

Aan de kostenkant zien we dat de kosten voor het vaste personeel lager zijn dan begroot (later ingevulde vacatureruimte), maar dat wordt gecompenseerd door hogere kosten van inhuur. Componenten zoals reiskosten en kosten van opleidingen zijn mede als gevolg van Corona flink lager dan begroot, een patroon wat we uiteraard in de hele maatschappij terugzien.

Voor meer gedetailleerde informatie over afwijkingen tussen begroting en realisatie verwijzen we u naar de jaarstukken.

6. BALANS/VERMOGENSPOSITIE

De ontwikkeling in het eigen vermogen van de RUD kan als volgt worden weergegeven:

Eigen vermogen (in € 1.000)	2021	2020
Algemene reserve	15	15
Bestemmingsreserve	46	158
Nog te bestemmen resultaat	273	-\- 82
Totaal	**334**	**91**

Het tekort over 2020 is conform de besluitvorming in het Algemeen Bestuur door de deelnemers aangezuiverd, waardoor dit niet ten laste van het eigen vermogen van de RUD is gekomen. Daarmee blijft de algemene reserve, voor resultaatbestemming, op € 15.000 staan.

Voor de doorontwikkeling van de organisatie is ongeveer € 112.000 uitgegeven. Dit is conform besluitvorming in het Algemeen Bestuur ten laste van de bestemmingsreserve gebracht, zodat er ultimo 2021 nog € 46.000 resteert.

Een algemene reserve van € 15.000 is als buffer een te verwaarlozen bedrag als het gaat om het kunnen afdekken van tegenvallers en risico's. Toevoeging van het resultaat 2021 aan de algemene reserve zou de buffer verhogen tot € 288.000. Op een totaal aan lasten van ongeveer € 15,5 miljoen is dat een buffer van 1,9%. Nog steeds niet riant.

De rechtsvorm van gemeenschappelijke regeling brengt uiteraard met zich mee dat de deelnemers uiteindelijk een resterend tekort moeten aanzuiveren.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft de RUD een inschatting gemaakt van de belangrijkste risicogebieden. Het risicoprofiel 2022 zoals blijkt uit tabel 6 in de jaarrekening komt uit op een kleine € 0,5 miljoen. Dat betekent dat ook na toevoeging van het nog te bestemmen resultaat 2021 aan de algemene reserve, de weergave van de risico's uitgaat boven de stand van de algemene reserve ultimo 2021.

7. MATERIALITEIT EN OORDEEL

7.1 Controletoleranties en controleverschillen

Onze controleverklaring betreft ook over het jaar 2021 zowel de getrouwheid (“kloppen de cijfers?”) als de financiële rechtmatigheid (“zijn de cijfers tot stand gekomen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving?”). In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) zijn concrete maximumnormen gegeven voor de controletolerantie. Het begrip controletolerantie is leidend voor hoe scherp er gecontroleerd moet worden.
Het bestuur heeft de bevoegdheid om de controletoleranties scherper te stellen dan het wettelijk maximum van 1% (fouten) respectievelijk 3% (onzekerheden) alsmede om rapporteringstoleranties vast te stellen. Op grond van onze eigen vaktechnische regels rapporteren wij afwijkingen van meer dan 5% van de goedkeuringstolerantie.

De toleranties zijn door het algemeen bestuur vastgesteld conform het Bado, waarbij wij hebben gerekend met een totaal aan lasten voor het boekjaar 2021 van € 15,5 miljoen (naar beneden afgerond):

Goedkeuringstoleranties	Grondslag	Bedrag (afgerond)
Fouten Onzekerheden Rechtmatigheid	1% van de totale lasten 3% van de totale lasten 1% van de totale lasten	€ 155.000 € 466.000 € 155.000
Rapporteringstoleranties	**Grondslag**	**Bedrag (afgerond)**
Fouten en Onzekerheden Rechtmatigheid	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 7.750 € 7.750

7.2 Overzicht van niet-gecorrigeerde controleverschillen

Niet gecorrigeerde controleverschillen in euro	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Totaal verschillen getrouwheid	**NVT**	**NVT**	**NVT**
Totaal onzekerheden getrouwheid	**NVT**	**NVT**	**NVT**
Totaal rechtmatigheidsfouten	**NVT**	**NVT**	**NVT**
Totaal rechtmatigheidsonzekerheden	**NVT**	**NVT**	**NVT**

Uit de tabel hierboven blijkt dat er geen sprake is van ongecorrigeerde verschillen die de tolerantiegrenzen overschrijden met betrekking tot de getrouwheid of de rechtmatigheid. Wij geven om die reden voor het aspect getrouwheid en voor het aspect rechtmatigheid een goedkeurende verklaring af.

8. VERPLICHTE RAPPORTAGEONDERDELEN

Er zijn vanuit de beroepsregels voor accountants, dan wel vanuit de ontwikkelingen in de maatschappelijke verwachtingen een aantal onderwerpen die in een accountantsverslag moeten worden behandeld. Daar gaan wij in dit hoofdstuk nader op in.

8.1 Onafhankelijkheid gewaarborgd

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). Op grond van deze voorschriften moeten wij ons ervan vergewissen dat wij onafhankelijk zijn en blijven van onze opdrachtgevers en daarover rapporteren.

De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO is in de organisatie van HZG Accountants & Adviseurs ingebed. Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij RUD voldoende is gewaarborgd. Wij hebben geen andere dan controleopdrachten bij de RUD uitgevoerd in het afgelopen jaar en er zijn ook anderszins geen omstandigheden die onze onafhankelijkheid als controlerend accountant zouden kunnen bedreigen.

8.2 IT en dataveiligheid

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts díe onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid hebben beoogd. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk, maar dat is in het kader van de jaarrekeningcontrole niet noodzakelijk.

Het doel van de IT-omgeving binnen RUD is dat deze bijdraagt aan een betrouwbare en adequate informatievoorziening. De IT-omgeving van RUD is in beperkte mate ondersteunend aan uw bedrijfsvoering.
Wij hebben als onderdeel van onze werkzaamheden een inventarisatie van de IT-omgeving uitgevoerd en daarbij aandacht gegeven aan het wijzigingsbeheer, de logische toegangsbeveiliging, de continuïteit, monitoring/logging en de informatiebeveiliging. Daaruit blijkt dat u de basis op orde heeft, maar er zijn nog wel diverse aandachtspunten, met name als het gaat om het zichtbaar maken en achteraf aantonen van controlehandelingen die leiden tot het autoriseren van wijzigingen.

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u tot slot mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening behoudens het hiervoor vermelde, verder geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

8.3 Een nieuwe focus op fraude is aanstaande

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie, ondermijning en de naleving van andere wet- en regelgeving.
De aandacht voor het thema fraude en integriteit neemt de laatste jaren steeds verder toe. Het zorgt ervoor dat organisaties steeds vaker gevraagd wordt transparant te zijn in de visie, het beleid en het toezicht op het integer handelen in alle geledingen van de organisatie. Dat gaat dus niet alleen over fraude maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik, het hanteren van gedragscodes en de naleving van andere regelgeving bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsomstandigheden en milieu. Dit geldt niet alleen op de werkvloer, maar vraagt ook iets van management en het bestuur.

De werkzaamheden die de accountant ten aanzien van het onderwerp fraude verricht en de bevindingen op hoofdlijnen worden steeds vaker opgenomen in de controleverklaring. Het doel hiervan is beter duidelijk te maken welke werkzaamheden wij verrichten, maar dit zal ook de verantwoordelijkheid van de directie en het bestuur om voldoende maatregelen te treffen verder benadrukken. Het algemeen bestuur heeft in dezen een toezichthoudende rol en dient deze uiteraard ook zichtbaar in te vullen. Dat is belangrijk om het gesprek hierover te openen. We hebben in de geconstateerd dat er aandacht is voor fraude en bedreiging van de integriteit, en dat er een frauderisicoanalyse is gemaakt.

De accountant maakt zelf ook een inschatting van de frauderisico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en mogelijke niet-naleving van andere regelgeving.

In iedere organisatie bestaat een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer handelen te bevorderen. Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevering bij inkooptransacties, het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels. Daarnaast onderkennen we risico's in bepaalde delen van de opbrengstverantwoording.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit, afhankelijk van de aard van de fraude, met de direct leidinggevenden, de directie en, in sommige gevallen, bij fraude in de top van de organisatie, of wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, met de het algemeen. In dat geval rapporteren wij daar separaat over.
Tijdens onze werkzaamheden besteden wij ook aandacht aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie.

Wij vinden het, gelet op het voorgaande, voor de hand liggen dat op alle niveaus in de organisatie tenminste eenmaal per jaar gesproken wordt over de (fraude)risico's in de organisatie, de activiteiten en de maatregelen die hieromtrent getroffen zijn. Ook een interne beoordeling of de maatregelen afdoende worden gevonden hoort daar bij.

Geen aanwijzingen dat er sprake is geweest van materiële fraude
Tijdens de controle hebben wij een professioneel-kritische houding betracht ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, maar daarbij merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

8.4 Begrotingsrechtmatigheid

Het stelsel van begroten en de bewaking hiervan moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de (gewijzigde) begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Wij hebben vastgesteld dat de lasten van het programma Milieu projecten & leges hoger zijn dan de begroting. Dit wordt gecompenseerd door hogere baten. Ook de lasten voor het programma Organisatieontwikkeling zijn hoger dan begroot, maar dit wordt conform besluitvorming in het bestuur mede gedekt door een onttrekking aan de bestemmingsreserve. Wij hoeven deze overschrijdingen niet mee te wegen in ons accountantsoordeel.

8.5 Schattingen in de jaarrekening

Bij het opmaken van een jaarrekening is het noodzakelijk dat de directie en het bestuur schattingen en oordelen toepassen om te komen tot betrouwbare cijfers. Regelmatig worden schattingen niet als zodanig onderkend, omdat ze vast onderdeel van uw administratieve proces zijn. In onze controle besteden wij nadrukkelijk aandacht aan schattingen omdat, bedoeld of onbedoeld, het resultaat door schattingen kan worden beïnvloed. De belangrijkste schattingen in uw jaarrekening betreffen de geschatte levensduur van de materiële vaste activa en de voorzieningen en de kortlopende schulden. Tijdens onze werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen aangetroffen in de schattingsmethoden voor deze posten.

Wij stemmen daarmee in met uw grondslagen voor de schattingen, maar we bevestigen daarbij dat het inherent is aan het proces van schatten dat de werkelijke uitkomsten kunnen afwijken.

8.6 Continuïteit van de onderneming

Als gevolg van der aanhoudende coronapandemie zijn er diverse maatregelen genomen en heeft Nederland diverse perioden van (gedeeltelijke) lockdown gekend. Dat heeft effecten op de economie en mede geleid tot een onzekere situatie in de maatschappij.

Hoewel dit maatregelen zijn met ingrijpende effecten op burgers, bedrijven en onze economie als geheel, zal deze crisis zoals eerder in dit verslag al uitgelegd, voor de RUD niet leiden tot continuïteitsproblemen, gezien de rechtsvorm van gemeenschappelijke regeling.

Wij zijn dan ook van mening dat de waarderingsgrondslagen op basis van continuïteit kunnen worden gehandhaafd. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de RUD.

8.7 Verantwoordelijkheden in het controleproces

In de controleverklaring wijzen wij op de verdeling van de verantwoordelijkheden van de RUD en de accountant in het controleproces.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarstukken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Het is, en dat beschrijven we ook in de controleverklaring, onze verantwoordelijkheid om de controle van deze jaarrekening uit te voeren met in achtneming van Nederlands recht waaronder het besluit accountantscontrole decentrale overheden en uw eigen provinciale controleprotocol. Het voldoen aan gedragsnormen, waar onafhankelijkheid zoals in de vorige paragraaf een onderdeel van is, hoort daarbij.

Onze controle plannen wij zodanig dat we een redelijke mate van zekerheid bereiken dat de jaarrekening geen materiele onjuistheden bevat als gevolg van fouten of fraude.
Doordat we werken met steekproeven en andere technieken, bestaat de kans dat fouten ondanks het naar behoren uitvoeren van de controle niet ontdekt worden.
Het is overigens de primaire verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur om, onder toezicht van het algemeen bestuur, voldoende maatregelen te nemen om fouten en fraude te voorkomen. Daarbij hoort eveneens dat maatregelen ter opsporing in de organisatie worden getroffen. In onze controle besteden wij om die reden uitgebreid aandacht aan deze maatregelen en voeren wij zelf werkzaamheden uit op posten en stromen die, in zijn algemeenheid of bij u, meer dan gemiddeld risicovol zijn.
Dat betreft onder andere schattingsposten, correctieboekingen, memoriaalboekingen en de beoordeling van de zakelijkheid van (mogelijk) ongebruikelijke transacties.

Ter afsluiting van het controleproces verstrekt het dagelijks bestuur aan ons de bevestiging bij de jaarrekening. Hierin geeft het dagelijks bestuur aan dat zij alle door ons benodigde gegevens hebben verstrekt en dat de jaarrekening naar de laatste inzichten is opgemaakt. Wij hebben de in paragraaf 7.2 opgenomen controleverschillen aan de bevestiging toegevoegd. Wel is een nieuw element in de bevestiging de aandacht voor continuïteit van de organisatie en de activiteiten. Dit vloeit voort uit de onzekerheden die, met name bij private organisaties, de COVID-19-pandemie met zich mee brengt. Hoewel de continuïteit bij decentrale overheden door het Rijk gegarandeerd is, kunnen wel degelijk effecten in de jaarrekening ontstaan als gevolg van keuzes in de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling. De toevoeging behelst de bevestiging dat daar bij u geen sprake van is.

9. AFSLUITING

U ontvang zowel een getekende als een “was getekende” versie van onze controleverklaring en dit accountantsverslag. De getekende exemplaren zijn bestemd voor uw archief. De was getekende versie van de controleverklaring is bedoeld om op te nemen in de openbaar te maken jaarstukken.

Di accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het bestuur, de directie en medewerkers van de RUD aangezien anderen die niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden de resultaten onjuist kunnen interpreteren. Wij verzoeken u derhalve de rapportage niet aan anderen te verstrekken zonder onze uitdrukkelijke toestemming vooraf.

Wij begrijpen dat het politieke verantwoordingsproces bij de deelnemende gemeenten zodanig van aard is, dat het wenselijk kan zijn dat onze rapportage aan de deelnemers wordt verstrekt. Wij verzoeken u daarom in dat geval de “was getekend” versie van dit verslag te gebruiken.

In december 2021 hebben we u geïnformeerd over het feit dat HZG Accountants & Adviseurs sinds 1 januari 2022 is aangesloten bij Eshuis Accountants & Adviseurs. De integratie van beide organisaties is gaande en dat betekent onder meer dat we vanaf het controlejaar 2022 de naam Eshuis zullen gaan gebruiken. Voor onze dienstverlening heeft dat geen gevolgen omdat we vanuit de dezelfde vestiging met dezelfde visie en dezelfde mensen ons werk blijven doen.

Wij gaan er van uit u met dit accountantsverslag adequaat te hebben geïnformeerd. Wij zijn te allen tijde bereid deze brief nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2021 van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe te Assen gecontroleerd.

Naar ons oordeel**:**

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder eigen verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 5 juli 2021.

De jaarrekening bestaat uit:
1. Het overzicht van baten en lasten over 2021.
2. De balans per 31 december 2021.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 5 juli 2021 en de Regeling Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

LAAN CORPUS DEN HOORN 200 - POSTBUS 8006 - 9702 KA GRONINGEN - 050 21 13 660

HZG ACCOUNTANTS & ADVISEURS IS EEN HANDELSNAAM VAN HOFSTEENGE ZEEMAN GROEP B.V. KVK NR. 55667945

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 155.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 7.750 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder eigen verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 5 juli 2021.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 5 juli 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
    het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 28 maart 2022

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

bezoekadres
Westerbrink 1
9405 BJ Assen

Aan De colleges van burgemeester en wethouders
en gedeputeerde staten van Drenthe

Verzending per -mail

ons kenmerk	uw brief van/kenmerk	team	bijlage(n)
202200279		Staf	2

behandeld door	telefoon	e-mail	datum
M. van den Berg	0592 - 754569	m.vandenberg@ruddrenthe.nl	12 april 2022

onderwerp
Ontwerpbegrotingswijziging 2022 RUD Drenthe
Ontwerpbegroting 2023 RUD Drenthe

Geachte collegeleden,

Via deze brief bieden wij u de ontwerpbegrotingswijziging 2022 en de ontwerpbegroting 2023 aan. Deze ontwerpbegrotingen zijn behandeld in de vergadering van het algemeen bestuur RUD Drenthe van 11 april. In deze brief geven wij een toelichting op de inhoud van beide ontwerpbegrotingen. Ook worden de raden en staten uitgenodigd om een zienswijze hierop in te dienen.

Ontwerpbegrotingswijziging 2022 *–Financiële verwerking jaarprogramma (meerwerk en extra vraag)*
De deelnemers hebben verzocht om zeer terughoudend om te gaan met kostenstijgingen. Daarom zijn in de begroting 2022 alleen de onvermijdelijke kosten(stijgingen) opgenomen. Raden en staten hebben daarbij verzocht om in een begrotingswijziging nieuwe onderwerpen goed te motiveren. Uw eerder ingediende zienswijzen worden hierbij betrokken.
In deze begrotingswijziging is een toename van de totale deelnemersbijdrage (incl. projecten/extra opdrachten) van € 2.195K opgenomen. Dat bedrag is € 12K hoger dan bij vaststelling door het algemeen bestuur van het Jaarprogramma 2022 indicatief is aangegeven vanwege de gestegen vraag. De begrotingswijziging is voornamelijk gebaseerd op de gestegen vraag in het jaarprogramma 2022. Een klein effect komt verder voort uit het verhogen van het ziekteverzuimpercentage met 1%. Verder is het uitstel van de omgevingswet verwerkt. De administratieve verwerking hiervan in de begroting is uitgebreider vanwege de verplichte paragrafen.

In de ontwerp begrotingswijziging 2022 is het jaarprogramma verwerkt
De begrotingswijziging heeft voornamelijk betrekking op het verwerken van het jaarprogramma 2022. In dit jaarprogramma is de toegenomen vraag vanuit de deelnemers verwerkt. In de informatiebijeenkomst en bij het aanbieden van de kaderbrief bent u hierover geïnformeerd. Het jaarprogramma 2022 wijkt substantieel af van het jaarprogramma 2021 en eerder. In dit jaarprogramma is al voorzien meerwerk vooraf inzichtelijk gemaakt in plaats dat dit achteraf in rekening wordt gebracht. Daarnaast is het effect van de 1e fase herijking van de

Drentse Maat verwerkt. Ook wordt extra ingezet op asbest- en energietoezicht. Daarmee is 28.271 uur meer opgenomen dan in het Jaarprogramma 2021. Daarvan was 6.383 uur al verwerkt in de begroting 2022.
Het totale aandeel van de Provincie Drenthe in de extra opgave in het Jaarprogramma 2022 is iets meer dan 50%. Dit komt omdat de Provincie Drenthe heeft gekozen om de herijking van de productie meteen in 2022 in de vraag op te nemen. Gemeentelijke deelnemers hebben gekozen voor het budgetneutraal doorvoeren van de herijking Drentse maat. Daarbij hebben zij verzocht om de groeiende vraag gefaseerd via een groeimodel in de jaren tot en met 2024 in de opgave te verwerken. Naast dat gemeenten hierdoor meer tijd krijgen om hiermee rekening te houden in de eigen begroting, speelt ook de krappe arbeidsmarkt een rol. De RUD krijgt door het groeimodel meer tijd om de bedrijfsvoering aan te passen aan de gestegen vraag.

Voorgesteld wordt om het ziekteverzuimpercentage bij te stellen naar 7 %
We zetten versterkt in op het verlagen van het ziekteverzuimpercentage. Deze is al een aantal jaren te hoog. Daarvoor wordt samen met de bedrijfsarts gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken. Basis voor dit plan is een nadere analyse van de oorzaken van verzuim. Vanuit de bedrijfsarts en arbodienst is namelijk aangegeven dat sprake lijkt te zijn van een stijgend aandeel werkgerelateerd verzuim. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn de te hoge werkdruk, negatieve publiciteit en moeite met digitalisering werkprocessen. Met de keuze om in het jaarprogramma het werkpakket vooraf zo volledig mogelijk op te nemen denken we de werkdruk beter beheersbaar/planbaar te krijgen. Een onderdeel van de verzuimaanpak is verder onder andere een medewerkers gezondheidsonderzoek en gesprekstrainingen voor leidinggevenden. In de najaarsrapportage wordt u uitgebreider geïnformeerd over de aanpak. Deze moet leiden tot een lager werk gerelateerd ziekteverzuim. Tevens wordt dan de prognose voor de ontwikkeling van het verzuimpercentage herijkt. Daarbij dient bedacht te worden dat het streefcijfer van 7 % al beduidend lager is dan het ziekteverzuimpercentage in 2021. Voorgesteld wordt daarom om in 2022 te rekenen met 1 % hoger ziekteverzuim. Voorlopig wordt daarom uit voorzichtigheidsoverwegingen ook over 2023 met 1 % hoger ziekteverzuim gerekend, een en ander conform kaderbrief.

Het uitstel van de Omgevingswet is financieel verwerkt
Het uitstel van de Omgevingswet tot 1 januari 2023 is financieel verwerkt. Door de omgevingswet verschuiven (bodem)taken van de provincie Drenthe naar gemeenten. De in de begroting 2022 opgenomen verschuiving van bijdragen is daarom teruggedraaid. De totale gemeentelijke bijdrage wordt daarmee verlaagd en de provinciale verhoogd voor dit onderdeel. Daarnaast passen wij in 2022 en 2023 ons locatiebestand aan naar "milieubelastende activiteiten". In 2022 wordt dit gefinancierd uit een reservering die hiervoor in de jaarrekening 2021 is gemaakt. In de ontwerpbegroting 2023 is daarvoor een extra incidentele last opgenomen.

Overige effecten
De eerder aangekondigde extra bijdrage voor het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem is komen te vervallen. In maart is namelijk een procedure opgestart voor uitstel van de aanbesteding. Verder is in de begrotingswijziging de bedrijfsvoering versterkt uit de toename van uren in het jaarprogramma. Hiermee wordt de structureel onverantwoord hoge werkdruk bij de ondersteunende diensten verlaagd. Het overheadpercentage blijft gelijk.

Ontwerpbegroting 2023
In de begroting 2023 zijn de eerder gemaakte afspraken opgenomen. De basis voor de begroting vormt de toegenomen vraag van de deelnemers. Daarnaast is de begrotingswijziging 2022, het jaarprogramma 2022 en de indexering als uitgangspunt genomen. Om het locatiebestand aan te passen aan de Omgevingswet is verder een incidentele bijdrage opgenomen.. De begroting bevat nog een aantal PM posten waarvan de komst van de Omgevingswet nog de meest onzekere is. In onderstaande tabel zijn de wijzigingen opgenomen:

Omschrijving	**Bedrag**
Indexering 2,4%	418K
Verwerking toegenomen vraag in jaarprogramma 2023	1.141K
Bijdrage incidentele aanvullende kosten	255K
Totaal	**1.814K**

Verschillende reacties vanuit raden op de kaderbrief 2023
Vanuit raden zijn diverse reacties binnengekomen op de kaderbrief. Het bestuur heeft de ontvangen reacties betrokken bij het besluitvormingstraject. De rode draad in de reacties is als volgt: Het meerjarig overzicht wat nodig is voor een sobere en kwalitatief goede uitvoering wordt verwelkomt. Het belang van de uitwerking van de aanbevelingen evaluatie wordt onderschreven. Dit draagt namelijk bij aan verbetering in de samenwerking en de effectiviteit van de organisatie. Er bestaan zorgen over de verhoging van de deelnemersbijdrage, mede in verband met de verschuiving van bodemtaken en de aanbesteding van het zaaksysteem. In de kaderbrief worden daarnaast een aantal onzekere posten genoemd die een extra bijdragen vragen, maar er zijn geen besparingsvoorstellen opgenomen. Ook wordt de zorg uitgesproken over het hoge ziekteverzuimpercentage. Het verzoek is om de raden te betrekken bij de keuzes in relatie tot de omgevingswet, het uniforme uitvoerings- & handhavingstrategie en de 2e fase van de herijking van de Drentse Maat. Het gaat hierbij vooral om keuzes in gewenste kwaliteit en uitvoeringsniveau.

Werken met landelijke kentallen. Impuls voor energie- en asbesttoezicht
Een belangrijke ontwikkeling betreft de herijking van de kentallen van de Drentse Maat. U heeft hierover eerder informatie ontvangen. De 1e fase van de herijking van de Drentse Maat is afgerond. Deze is gebaseerd op de huidige kwaliteitsafspraken. De nieuwe kentallen leiden tot een toename van de inzet. Gemeenten hebben verzocht deze toename en de extra inzet voor asbest- en energietoezicht in een meerjarig groeimodel op te nemen. Dit is ook hiervoor bij de begrotingswijziging 2022 toegelicht.

Het effect van de Omgevingswet is deels verwerkt
De verschuiving van het bevoegd gezag onder de Omgevingswet (bodemtaken en een aantal bedrijven) is voor 2023 (weer) opgenomen. Vanuit VNG en IPO vinden nog gesprekken plaats met het Rijk over de financiering van deze werkzaamheden. Om de kosten voor het werken onder de Omgevingswet goed in beeld te brengen wordt nog een impactanalyse verricht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een landelijk model voor omgevingsdiensten. De verwachting is dat hiermee in het 2e kwartaal de financiële impact voor de RUD Drenthe in beeld kan worden gebracht. Aan de hand van de uitkomst hiervan komen ook eventuele keuzes en consequenties in beeld.

Zienswijzen raden en staten: uw inbreng wordt meegewogen
Raden en staten kunnen een zienswijze indienen over de ontwerpbegrotingen. De zienswijzentermijn bedraagt 8 weken. De termijn eindigt op 7 juni. Het dagelijks bestuur vergadert op 9 juni over de begroting. Het verzoek is daarom om op tijd uw (concept)zienswijzen toe te zenden. Het totaaloverzicht van zienswijzen maakt onderdeel uit van het voorstel aan het algemeen bestuur.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur van de RUD Drenthe,

De voorzitter,
J. Otter

de secretaris,
M. Heidekamp-Prins

Bijlagen:
- Ontwerpbegrotingswijziging 2022
- Ontwerpbegroting 2023

Drentse oplegger GR-en – Ontwerpbegrotingswijziging 2022

Algemene informatie	
Naam gemeenschappelijke regeling	RUD Drenthe
Portefeuillehouder	
Contactpersoon gemeenschappelijke regeling plus contactgegevens	Directeur Heidekamp m.heidekamp@ruddrenthe.nl
Accounthouder gemeente plus contactgegevens	
Vertegenwoordiger gemeente in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling	

Bestuurlijk belang
De 12 Drentse gemeenten en de provincie zijn deelnemers in de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe). Zij voert voor de deelnemers milieutaken uit: afhandeling vergunningaanvragen/meldingen, toezicht en handhaving, bodemtaken en alle overige milieuspecialismen. Daarmee heeft zij een belangrijke rol in de zorg voor een veilige, hele en schone leefomgeving in Drenthe.

(Wettelijk) kader
De RUD Drenthe is opgericht op grond van het Besluit omgevingsrecht. Dat schrijft gemeenten en Provincies voor om een deel van de milieutaken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Het betreft, voornamelijk, de voorbereiding/afhandeling van vergunningen en meldingen en het toezicht erop. In Drenthe is ervoor gekozen om het milieu brede takenpakket onder te brengen bij de RUD Drenthe. Wet- en regelgeving waar de RUD Drenthe mee werkt zijn bijvoorbeeld: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet milieubeheer, bodemwetgeving, regelgeving omtrent externe veiligheid, energie, luchtkwaliteit, geluidshinder, etc. Uiteraard is de Wet gemeenschappelijke regelingen op de RUD Drenthe van toepassing.

Deelnemende gemeenten/provincie		
Naam gemeente/provincie	Verdeelsleutel (%) per deelnemer (excl. Meerwerk) Op basis van de verreken-systematiek wordt betaald voor de daadwerkelijke inzet.	Aantal zetels (in DB en AB per deelnemer)
Aa en Hunze	3,45%	1x AB

Assen	6,79%	1x AB
Borger-Odoorn	3,76%	1x AB
Coevorden	6,25%	1x AB
De Wolden	5,72%	1x AB
Emmen	18,60%	1x AB, 1x DB
Hoogeveen	7,99%	1x AB
Provincie Drenthe	22,82%	1x AB, 1x DB
Meppel	5,52%	1x AB, 1x DB
Midden-Drenthe	7,61%	1x AB
Noordenveld	3,72%	1x AB
Tynaarlo	3,69%	1x AB, 1x DB
Westerveld	4,08%	1x AB

Nieuw beleid en keuzes			
Omschrijving onderwerp	*Welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk*	*Op welke wijze worden de keuzes aan de raad voorgelegd?*	*Kosten (structureel of incidenteel)*
Verwerking jaarprogramma -herijking kentallen -toezicht energie/asbest	AB besluit 20 december bij vaststelling jaarprogramma	Het jaarprogramma is verwerkt in de begrotingswijziging	Structureel
Uitvoerings- en handhavingsstrategie (gefaseerd) *Financieel niet verwerkt in de begroting*	De strategie bevindt zich op dit moment nog in de conceptfase en vindt plaats onder regie van de deelnemers.	Raden/staten worden betrokken, over de vorm vindt nog afstemming plaats.	
Uitvoering aanbevelingen o.b.v. evaluatie GR RUD Drenthe uit 2021	Ook in 2022 wordt gewerkt aan de uitwerking van de aanbevelingen. Bijvoorbeeld keuzes in de gewenste kwaliteit en het uitvoerings-niveau	Raden/staten worden betrokken, over de vorm vindt nog afstemming plaats.	

Te nemen besluiten			
➢ *Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.*			
Volgende besluiten, Verwacht kwartaal	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/besluit
9 juni	Voorjaarsrapportage	Dagelijks bestuur	Vaststelling

4 juli	Begrotingswijziging 2022	Algemeen bestuur	Vaststelling
4 juli	Begroting 2023	Algemeen bestuur	Vaststelling
Nog te bepalen	Uniform Uitvoerings- en handhavingsstrategie	College	Vaststelling

Risico's en beheersmaatregelen		
Geef hier aan welke risico's en onzekerheden u ziet, wat de mogelijke financiële impact daarvan is en hoe deze risico's en onzekerheden worden beheerst.		
Risico of onzekerheid	Raming mogelijk financieel effect (min.-max.)	Beheersmaatregel
Hieronder worden de risico's uit de risicoparagraaf van de in oktober 2021 vastgestelde begroting 2022 weergegeven. De beheersmaatregel is echter wel geactualiseerd.		
Ziekteverzuim	€ 160 K	In 2022 staat verzuim wederom hoog op onze agenda en het thema alsmede het protocol omtrent verzuim wordt nadrukkelijk bij onze medewerkers onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn/worden de volgende maatregelen getroffen : – Samen met de bedrijfsarts wordt gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken. – De preventie op- en de begeleiding van het beïnvloedbare verzuim is vergroot; – De toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk is vergroot; – De inzet op de pro-actieve uitvoering van het Arbobeleid is vergroot; – Er is een directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers; – Onze huisvesting moet in 2023 ingericht zijn op deze manier van hybride werken en het plaats- en tijd onafhankelijke werken.
Digitaal werken	€ 60 K	Voor de digitale aanlevering van dossiers hebben deelnemers afspraken gemaakt om per 1 juli hiervoor volgens hetzelfde format te gaan werken.
BIS	€ 60 K	In 2022 wordt het Bodeminformatiesysteem vernieuwd. De kosten hiervoor worden gedragen door de provincie Drenthe en de gemeente Emmen. De overgang van het bevoegd gezag naar gemeenten kan echter in de aanloop naar de Omgevingswet tot extra inzet leiden. Dit risico wordt laag ingeschat.
Werving nieuwe medewerkers	€ 90 K	De RUD Drenthe voert een arbeidsmarktverkenning uit samen met de ODG en de FUMO. Daarbij zal bijzondere

		aandacht gegeven worden aan inclusie en diversiteit. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheden om: – ook zij-instromers klaar te stomen voor onze taken; – opleidingen van scholen beter te laten aansluiten op onze praktijk; – van traineeships gebruik te maken. Dat betekent een andere insteek in communicatie naar buiten en een toename in opleiding en begeleiding van zij-instromers en trainees.
INK kwaliteitsborging	€ 20 K	De prioriteit voor dit onderdeel is voor het jaar 2022 herzien, mede ivm de uitwerking van de aanbevelingen evaluatie.
Leges	€ 50 K	Wij zijn actief betrokken bij de gesprekken van het OPD en de verschillende werkgroepen (waaronder leges) waar de gevolgen van het invoeren van de Omgevingswet besproken worden.
Evaluatie GR	PM	De uitwerking van de aanbevelingen vraagt inzet van de deelnemers en de RUD Drenthe. Uitvoering vindt op dit moment plaats binnen de begroting.
Gevolgen Omgevingswet	PM	In het tweede kwartaal wordt hiervoor een impactanalyse uitgevoerd.
Implementatie nieuw zaaksystem	PM	De aanbesteding is met 2 jaar uitgesteld. De procedure voor uitstel van de aanbesteding voor het zaaksysteem is inmiddels afgerond.

Financiële ontwikkeling van de GR					
Ontwikkeling saldo GR-begroting vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2022 Begr. wijz	2023	2024	2025
	€ 8	€ 1	€ 151	€ 237	€ 248
Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2022 Begr. wijz	2023	2024	2025
Totaal	€ 15.003	€ 16.438	€ 18.252	€ 18.758	€ 19.208
Meer- en minderkosten ten opzicht van lopende begroting*	Opsomming met toelichting				
Aanpassing jaarprogramma / groeimodel gemeenten	+ € 1.435				

Uitstel omgevingswet / verschuiving bevoegd gezag (terugdraaien)	Neutraal				
Financiële positie GR	2022	2023	2024	2025	2026
(Vrije) reserve GR*	€ 37	€ 188	€ 425	€ 673	€ 1.034
Solvabiliteit	0,8%	4,1%	8,9%	13,4%	19,2%
Exploitatieruimte	0,2%	3,2%	1,8%	0,8%	0,8%
Eigen vermogen/ vreemd vermogen*	37/4.361	188/4.348	425/4.344	673/4.344	1.034/4.344

* x 1000 en per ultimo van het betreffende begrotingsjaar

Advisering
➢ *Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente, zowel beleidsmatig als financieel*
➢ *Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college*
➢ *Concept zienswijze of reactie gemeente*

Ontwerpbegrotingswijziging 2022

RUD Drenthe

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur
d.d. 4 juli 2022

Voorzitter

Secretaris

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD/SAMENVATTING 3

2. GEWIJZIGDE BEGROTING 2022 IN ÉÉN OOGOPSLAG 5

3. ACTUELE ONTWIKKELINGEN 6

4. PROGRAMMAPLAN 10

4.1 DE PROGRAMMA'S 10

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER 11

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES 12

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING 13

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN 14

5. PARAGRAFEN 16

6. FINANCIËLE BEGROTING 16

6.1 BEGROTINGSWIJZIGING 2022: MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN 16

6.2 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE 17

6.3 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING 17

BIJLAGE A - INDEXERING 18

BIJLAGE B – DEELNEMERSBIJDRAGEN 18

1.VOORWOORD/SAMENVATTING

De begroting 2022 is in oktober 2021 vastgesteld na een uitvoerig voorbereidingsproces waarbij indringend is gezocht naar besparingsmogelijkheden en slechts die kosten zijn opgenomen die op dat moment goed te onderbouwen waren. Deze begrotingswijziging bestaat vooral uit het financieel verwerken van het jaarprogramma 2022.

In deze begrotingswijziging is een toename van de totale deelnemersbijdrage (incl. projecten/extra opdrachten) van € 2.195K opgenomen. Dat bedrag is € 12K hoger dan bij vaststelling door het algemeen bestuur van het Jaarprogramma 2022 indicatief is aangegeven vanwege de gestegen vraag. De begrotingswijziging is voornamelijk gebaseerd op de gestegen vraag in het jaarprogramma 2022. Een klein effect komt verder voort uit het verhogen van het ziekteverzuimpercentage met 1%. Verder is het uitstel van de omgevingswet verwerkt. De administratieve verwerking hiervan in de begroting is uitgebreider vanwege de verplichte paragrafen.

In de ontwerp begrotingswijziging 2022 is het jaarprogramma verwerkt
De begrotingswijziging heeft voornamelijk betrekking op het verwerken van het jaarprogramma 2022. In dit jaarprogramma is de toegenomen vraag vanuit de deelnemers verwerkt. In de informatiebijeenkomst en bij het aanbieden van de kaderbrief bent u hierover geïnformeerd. Het jaarprogramma 2022 wijkt substantieel af van het jaarprogramma 2021 en eerder. In dit jaarprogramma is al voorzien meerwerk vooraf inzichtelijk gemaakt in plaats dat dit achteraf in rekening wordt gebracht. Daarnaast is het effect van de 1e fase herijking van de Drentse Maat verwerkt. Ook wordt extra ingezet op asbest- en energietoezicht. Daarmee is 28.271 uur meer opgenomen dan in het Jaarprogramma 2021. Daarvan was 6.383 uur al verwerkt in de begroting 2022.

Het totale aandeel van de Provincie Drenthe in de extra opgave in het Jaarprogramma 2022 is iets meer dan 50%. Dit komt omdat de Provincie Drenthe heeft gekozen om de herijking van de productie meteen in 2022 in de vraag op te nemen. Gemeentelijke deelnemers hebben gekozen voor het budgetneutraal doorvoeren van de herijking Drentse maat. Daarbij hebben zij verzocht om de groeiende vraag gefaseerd via een groeimodel in de jaren tot en met 2024 in de opgave te verwerken. Naast dat gemeenten hierdoor meer tijd krijgen om hiermee rekening te houden in de eigen begroting, speelt ook de krappe arbeidsmarkt een rol. De RUD krijgt door het groeimodel meer tijd om de bedrijfsvoering aan te passen aan de gestegen vraag.

Voorgesteld wordt om het ziekteverzuimpercentage bij te stellen naar 7 %
We zetten versterkt in op het verlagen van het ziekteverzuimpercentage. Deze is al een aantal jaren te hoog. Daarvoor wordt samen met de bedrijfsarts gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken. Basis voor dit plan is een nadere analyse van de oorzaken van verzuim. Vanuit de bedrijfsarts en arbodienst is namelijk aangegeven dat sprake lijkt te zijn van een stijgend aandeel werkgerelateerd verzuim. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn de te hoge werkdruk, negatieve publiciteit en moeite met digitalisering werkprocessen. Met de keuze om in het jaarprogramma het werkpakket vooraf zo volledig mogelijk op te nemen denken we de werkdruk beter beheersbaar/planbaar te krijgen. Een onderdeel van de verzuimaanpak is verder onder andere een medewerkers gezondheidsonderzoek en gesprekstrainingen voor leidinggevenden. In de najaarsrapportage wordt u uitgebreider geïnformeerd over de aanpak. Deze moet leiden tot een lager werk gerelateerd ziekteverzuim. Tevens wordt dan de prognose voor de ontwikkeling van het verzuimpercentage herijkt. Daarbij dient bedacht te worden dat het streefcijfer van 7 % al beduidend

lager is dan het ziekteverzuimpercentage in 2021. Voorgesteld wordt daarom om in 2022 te rekenen met 1 % hoger ziekteverzuim. Voorlopig wordt daarom uit voorzichtigheidsoverwegingen ook over 2023 met 1 % hoger ziekteverzuim gerekend, een en ander conform kaderbrief.

Het uitstel van de Omgevingswet is financieel verwerkt
Het uitstel van de Omgevingswet tot 1 januari 2023 is financieel verwerkt. Door de omgevingswet verschuiven (bodem)taken van de provincie Drenthe naar gemeenten. De in de begroting 2022 opgenomen verschuiving van bijdragen is daarom teruggedraaid. De totale gemeentelijke bijdrage wordt daarmee verlaagd en de provinciale verhoogd voor dit onderdeel. Daarnaast passen wij in 2022 en 2023 ons locatiebestand aan naar “milieubelastende activiteiten”. In 2022 wordt dit gefinancierd uit een reservering die hiervoor in de jaarrekening 2021 is gemaakt. In de ontwerpbegroting 2023 is daarvoor een extra incidentele last opgenomen.

Overige effecten
De eerder aangekondigde extra bijdrage voor het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem is komen te vervallen. In maart is namelijk een procedure opgestart voor uitstel van de aanbesteding. Verder is in de begrotingswijziging de bedrijfsvoering versterkt uit de toename van uren in het jaarprogramma. Hiermee wordt de structureel onverantwoord hoge werkdruk bij de ondersteunende diensten verlaagd. Het overheadpercentage blijft gelijk. Alles overziend kan worden gesteld dat met het realistisch plannen en begroten van onze productie een begroting ontstaat waarin ruimte is om de reguliere bedrijfsvoeringskosten op te vangen zonder het uurtarief en het percentage overhead te laten stijgen. In het meerjarenbeeld op onze bedrijfsvoeringskosten (dat nader wordt uitgewerkt in de kaders voor de begroting 2024) lijkt zicht te ontstaan op mogelijkheden tot het gaandeweg verlagen van het (structurele) overheadpercentage en het daarop te baseren uurtarief. Deze mogelijkheden worden nader onderzocht bij de verdere uitwerking van de ontwikkeling van de bedrijfsvoeringskosten.

Na verwerking van alle wijzigingen in de lasten binnen deze begrotingswijziging blijkt dat de uitvoering van de opgave uit het Jaarprogramma 2022 tegen hetzelfde uurtarief en met gelijkblijvend overheadpercentage kan worden uitgevoerd.

Jisse Otter

Voorzitter Dagelijks Bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Marjan Heidekamp

Secretaris Dagelijks Bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

2. GEWIJZIGDE BEGROTING 2022 IN ÉÉN OOGOPSLAG

In deze samenvatting van de gewijzigde begroting wordt in het kort een overzicht gegeven van de financiën over 2022. De complete meerjarenexploitatiebegroting is weergegeven in paragraaf 6.2. Een berekening van de deelnemersbijdragen is weergegeven in Bijlage B.

X € 1.000		Realisatie 2021	Begroting 2022	Begrotings wijziging 2022
	Deelnemersbijdrage	14.058	15.003	16.438
	Project Ontwikkelprogramma	93		0
	Projecten	1.287	500	1.260
	Leges	190	200	200
	Overige baten	56		95
	TOTAAL BATEN	**15.684**	**15.703**	**17.993**
	Personeel primair proces	8.744	9.102	9.938
	Personeel overhead	2.150	2.282	2.796
	Frictiekosten		0	0
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	478	727	745
	Bedrijfsvoeringskosten	2.374	2.545	2.878
	Projectkosten Zaaksysteem	150	250	0
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	205	0	0
	Projecten	1.287	500	1.260
	Leges	134	150	150
	Incidentele lasten	0	0	100
	Onvoorzien	0	125	125
	TOTAAL LASTEN	**15.523**	**15.681**	**17.992**
	RESULTAAT VOOR RESERVES	**161**	**22**	**1**
	Mutatie reserves	**112**	**-22**	**-1**
	RESULTAAT NA MUTATIE RESERVES	**273**	**0**	**0**

3.ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Onderstaande ontwikkelingen resulteren in een toename van de gewijzigde totale deelnemersbijdrage. De genoemde ontwikkelingen resulteren ook in een niet evenredige toename van de bijdrage per deelnemer. Voor een totaaloverzicht en berekening van de bijdrage per deelnemer zie bijlage B. Hieronder wordt een toelichting op de ontwikkelingen en berekening van de gewijzigde totale deelnemersbijdrage gegeven.

Jaarprogramma 2022 vastgesteld o.b.v. herijkte kentallen en met te voorzien meerwerk en verhoogde inzet op asbest- en energietoezicht.

Het jaarprogramma 2022 wijkt substantieel af van het jaarprogramma 2021 en eerder. In dit jaarprogramma is al voorzien meerwerk (10.800 uur) en het effect van de 1e fase herijking van de Drentse Maat verwerkt. En wordt o.a. meer ingezet op asbest- en energietoezicht. In de nu voorliggende begrotingswijziging is de substantiële toename van de vraag naar onze productie verwerkt, zoals is opgenomen in het Jaarprogramma 2022. De extra toegenomen vraag naar onze productie is ontstaan vanwege:

1. het opnemen van de effecten van de 1e fase herijking van de kentallen van de Drentse Maat (voor de provincie zijn deze effecten in zijn geheel opgenomen, voor de gemeenten budgetneutraal in 2022 met een groeimodel naar in zijn geheel opgenomen in 2024);
2. de extra vraag van onze deelnemers om afhandeling van milieuklachten en niet Drentse Maat producten;
3. de toegenomen vraag van onze deelnemers naar risico gericht toezicht op asbest en energiemaatregelen.
4. het verwerken van het te voorziene meerwerk van onze deelnemers in 2022.

Ten opzichte van het Jaarprogramma 2021 betreft die toename 17.471 uur en 10.800 uur t.b.v. voorzien meerwerk. Dit voorziene meerwerk is buiten de begroting gelaten.

Van de 17.471 uur was al 6.383 uur opgenomen in de begroting t.b.v. omgevingsveiligheid en een aantal primaire taken (BOA's, locatiebestand op orde houden en luchtadvies).
De overige 11.088 uur is - conform de besluitvorming tot vaststelling van het Jaarprogramma - verwerkt in deze begrotingswijziging. Daarbij is voor de productiviteitsnorm uitgegaan van een hoger ziekteverzuimpercentage van 7% (in plaats van 6%) zoals ook in de kaderbrief 2023 en begroting 2023 is opgenomen.

Het totale aandeel van de Provincie Drenthe in de extra opgave in het Jaarprogramma 2022 is iets meer dan 50% en wijkt daarmee fors af van het reguliere aandeel van de Provincie in de totale productie. Dit vloeit voort uit de keuze van de Provincie Drenthe om de herijking van de productie meteen in 2022 in de vraag op te nemen. De gemeentelijke deelnemers daarentegen hebben gekozen voor het budgetneutraal doorvoeren van de herijking Drentse maat in 2022. De groeiende vraag verwerken zij gefaseerd via een groeimodel in 2023 en 2024.

Gelet op de realisatie van het meerwerk in voorgaande jaren - en het inmiddels in de eerste maanden van 2022 al aangekondigde bijkomende extra meerwerk - betreft het opgenomen meerwerk een structurele toename van het takenpakket. Het opgenomen meerwerk in het Jaarprogramma 2022 en opgedragen extra meerwerk in het lopende jaar zijn niet opgenomen in de primaire begroting en de deelnemersbijdrage. De werkelijk gerealiseerde uren van dit meerwerk worden met de betreffende deelnemers aanvullend verrekend.

Meerjarig zorgt het effect van de herijking van de Drentse Maat daarnaast tot een gefaseerde groei van het takenpakket in de jaren 2023 tot en met 2024 doordat zowel de aantallen als de kentallen zijn aangepast. Daarbij verdient vermelding dat in deze 1e fase herijking Drentse Maat het (in voorbereiding zijnde) uniforme uitvoeringsniveau nog niet is vastgesteld en het effect daarvan pas in de volgende fase van de herijking Drentse Maat inzichtelijk wordt.

Meer werk – minder werkdruk – lager ziekteverzuim

Met het op deze wijze realistischer vaststellen van het jaarprogramma ontstaat de mogelijkheid om rust te brengen in de bedrijfsvoering door tijdig en structureel personeel te kunnen werven. Daarmee besparen we niet alleen op de loonsom (tijdelijk personeel is vaak duurder dan vast personeel). Ook kunnen we daarmee beter inspelen op de uiterst krappe arbeidsmarkt waardoor het ad hoc inhuren van gekwalificeerd personeel uiterst lastig is. Met het (tijdig) op orde brengen van onze beschikbare capaciteit brengen we de structureel (te) hoge werkdruk omlaag waarmee we bijdragen aan onze inzet om het ziekteverzuim structureel te verlagen.

Vanwege het al jaren te hoge ziekteverzuim zetten we versterkt in op het verlagen van het percentage. Daarvoor wordt gewerkt aan een plan van aanpak om verzuim te voorkomen en te beperken. Realistisch plannen en tijdig beschikbaar stellen van capaciteit hoort daar vanzelfsprekend bij. Op dit moment is echter nog sprake van structureel te hoog verzuim dat (volgens opgave van de bedrijfsarts) in toenemende mate werk gerelateerd is. Werkdruk en veranderingen in de werkzaamheden door m.n. de snelle digitalisering wordt daarbij vaak als belangrijke oorzaken genoemd. In de begroting 2022 was gerekend met 6%. In de kaderbrief 2023 is uitgegaan van 7% als een meer realistisch percentage. Gelet op het nog structureel erg hoge percentage is in deze begrotingswijziging eveneens uitgegaan van 7%. Het hogere percentage heeft geleid tot een lagere productiviteit dan in de primaire begroting 2022.

Bedrijfsvoering op orde

In deze begrotingswijziging zijn de bedrijfsvoeringskosten in overeenstemming gebracht met de noodzakelijke inzet voor ondersteunende stafdiensten (concerncontrol, HRM, Communicatie, I&A, projectenbureau, secretariële ondersteuning). De structureel onverantwoord hoge werkdruk in de ondersteunende diensten leidt naast een verhoogd risico op ziekteverzuim ook tot vertraging in het aanleveren van informatie aan de deelnemers. Eén van de kritische faal- en succesfactoren in het verbeteren van de onderlinge samenwerking met (de vertegenwoordigers van) onze deelnemers.

De versterking van de staffuncties is de afgelopen jaren in toenemende mate bekostigd uit het inkrimpen van de formatie voor het management (van 7 naar 4 teamleiders). Gelet op de ontwikkelingen in de organisatie is versterking van de ondersteunende functies prioriteit. Het verder afbouwen van de managementinzet is op dit moment onverantwoord. De opgave voor de staf is immers fors: toename werving, selectie en opleiding (door meer en lastiger te werven medewerkers), ziekteverzuim-preventie en – begeleiding, toenemende interne controle-vereisten, AVG, toename P&C-inspanning, digitalisering, communicatie-inzet, etc.

Om de grip op onze productie te versterken is versterkt ingezet op de sturing op onze totale opgave: jaarprogramma en (interne) projecten in hun onderlinge samenhang. Voor die sturing wordt gewerkt met een Opgavemanager (voorheen: Programmamanager) die in nauwe samenhang met de teamleiders en de regiegroep de processen rondom de P&C-cyclus gaat versterken. In combinatie met het zaakgerichte tijdschrijven - dat medio februari 2022 is ingevoerd – ontstaat daarmee een vrijwel continue monitoring op de verhouding tussen beschikbare en benodigde capaciteit. Ook

daarmee wordt de basis gelegd voor meer rust in onze organisatie doordat tijdig kan worden bijgesteld.

In de gewijzigde begroting blijft het uurtarief gelijk en het totale overheadpercentage stabiel op 28% o.b.v. definitie BBV en 22,4% o.b.v. definitie benchmark TwijnstraGudde en blijft daarmee onverminderd beneden het landelijk gemiddelde (23,9%) zoals bleek uit de benchmark in 2021.

Uitstel Omgevingswet:

Het uitstel van de Omgevingswet tot 1 januari 2023 betekent ook voor de RUD Drenthe langere onzekerheid over de mogelijke effecten van de invoering van de Omgevingswet op onze bedrijfsvoering(skosten). Landelijk is een commissie bezig met het inzichtelijk maken van het effect op de uitvoeringskosten van Omgevingsdiensten. Op basis van het format dat door deze commissie wordt aangereikt is een werkgroep (RUDD en deelnemers) bezig om de financiële impact voor de RUDD in kaart te brengen. Die resultaten zijn nog niet bekend en zullen de komende periode worden afgezet tegen de afspraken zoals die in het OmgevingsPlatform Drenthe worden uitgewerkt.

De budgettaire verschuiving tussen deelnemers - als gevolg van de overheveling bevoegd gezag voor bodemtaken van provincie Drenthe naar gemeenten – is teruggedraaid vanwege het aangekondigde uitstel van de Omgevingswet. Daarmee wordt de totale gemeentelijke bijdrage verlaagd met circa 400K. Op grond van de Omgevingswet zouden een aantal inrichtingen van de provincie overgaan naar gemeenten en omgekeerd. In de primaire begroting was rekening gehouden met het verwisselen van bevoegd gezag voor een aantal inrichtingen. De wisselingen van bevoegd gezag zijn in de begrotingswijziging teruggedraaid. Dit is niet van invloed op de totale deelnemersbijdrage maar wel op de onderlinge verdeling daarvan.

Tenslotte is de verplichte verrijking van ons locatiebestand o.b.v. de Omgevingswet gewijzigd opgenomen. De kosten (en uitvoering) worden verspreid over 2 jaren. In 2022 worden de kosten gedekt door een reservering in de baten conform de jaarrekening 2021. In de begroting 2023 wordt een incidentele post opgenomen van 400K. Daarmee besparen we op de directe kosten en voorkomen we problemen en tijdverlies in de werkprocessen van zowel de RUD, als de gemeentes, de provincie en alle overige ketenpartners. Immers, bij alle zaken is het beschikbaar hebben van een juist locatiebestand noodzakelijk om op de juiste wijze tot afhandeling over te kunnen gaan. De kosten voor het aanpassen van de DVO's en het zaaksysteem aan de gewijzigde processen in het kader van de Omgevingswet zijn incidenteel verwerkt.

Uitstel aanbesteding Zaaksysteem

Bij het vaststellen van de begroting 2022 werd uitgegaan van de nog nader te bepalen kosten voor een aanbestedingstraject voor het zaaksysteem. Inmiddels is een procedure tot uitstel van aanbesteding opgestart – op basis van onvoorziene omstandigheden – waardoor wordt voorzien dat die aanbesteding in de periode 2023-2025 gaat plaatsvinden. In deze begrotingswijziging is daarom geen extra bedrag voor aanbestedingskosten opgenomen en is het eerder opgenomen bedrag verlaagd met 75K in de bedrijfsvoeringskosten.

Totale deelnemersbijdrage

In de primaire begroting 2022 is gerekend met 143.909 uur (Jaarprogramma 2021) en 6.383 uur voor Omgevingsveiligheid en uitbreiding primaire taken (BOA's, beheer locatiebestand en luchtadvies). De begrotingswijziging betreft de toename van 11.088 uur: van 143.909 + 6.383 naar in totaal 161.380 uur, bij gelijkblijvend uurtarief en overheadpercentage. Het voorzien meerwerk van 10.800 uur is niet opgenomen in de deelnemersbijdrage. Deze post is in de begroting opgenomen onder

‘projecten’. De werkelijk gerealiseerde uren van dit meerwerk worden met de betreffende deelnemers aanvullend verrekend. In bijlage B is volledigheidshalve in de samenvattende tabel een kolom toegevoegd met het voorziene meerwerk, om alsnog een totaal overzicht te geven.

In onderstaande tabel is de berekening van de totale deelnemersbijdrage weergegeven.

	primaire begroting	begrotings-wijziging	verschil
Nieuw voorshot incl index	€ 14.254.673	€ 15.593.621	€ -1.338.948
Omgevingsveiligheid	€ 103.416	€ 106.034	€ -2.618
Uitbreiding primaire taken	€ 305.000	€ 398.000	€ -93.000
Bijdrage aanvullende kosten (structureel)	€ 195.000	€ 195.000	€ -
Bijdrage aanvullende kosten (incidenteel)	€ 145.000	€ 145.000	€ -
Totale deelnemersbijdrage 2022 begroting	€ 15.003.089	€ 16.437.655	€ -1.434.566

obv 143.909 * tarief
obv 161.380 * tarief

1. Uitbreiding in uren:
    - De rijen 1 t/m 3 betreffen de dekking voor alle in de begroting opgenomen uren. In de primaire begroting 2022 is voor de uitbreiding primaire taken een ander (lager) uurtarief gerekend. Dit leidt tot een hoger uurtarief voor de reguliere taken (‘nieuw voorschot incl index’) en omgevingsveiligheid. In de begrotingswijziging is dit gecorrigeerd naar 1 uurtarief. Het verschil in de uitbreiding primaire taken is hierdoor 93K meer tegen 93K minder in het totale voorschot. Hiermee wordt voorkomen dat het verrekenen van extra inzet van BOA’s en luchtadviseurs tegen een lager uurtarief leidt tot een hoger uurtarief voor reguliere taken bij de overige deelnemers. Bovendien is een lager uurtarief niet realistisch. Bij inhuur van luchtadviseurs zijn de werkelijke kosten vaak hoger. (BOA’s mogen niet worden ingehuurd, zij moeten volgens wetgeving in dienst bij de RUD Drenthe zijn). In het uurtarief is gerekend met een ziekteverzuim van 7% i.p.v. 6% zoals opgenomen in de primaire begroting.
    - De uitbreiding van 11.088 uur is opgenomen in het nieuwe voorschot incl. index.
    - De post voor Omgevingsveiligheid is aangepast op de inzet zoals opgenomen in het Jaarprogramma 2022.
2. Aanvullende kosten:
    - De bijdrage aanvullende kosten structureel is ongewijzigd.
    - De bijdrage aanvullende kosten incidenteel is ongewijzigd.
    - Verlaging aanbestedingskosten is meegenomen.
    - Door een toename van uren is de overhead versterkt bij een gelijkblijvend overheadpercentage.

Alle extra opgedragen meerwerkopdrachten en het niet in het Jaarprogramma opgenomen deel van de inzet op o.a. klachtenafhandeling, calamiteiten en omgevingsveiligheid worden via afzonderlijke meerwerknota’s bij de deelnemers in rekening gebracht.

4.PROGRAMMAPLAN

4.1 DE PROGRAMMA'S

Door de diverse mutaties veranderen ook de tabellen van de programma's. Onderstaand worden alleen de tabellen van de primaire begroting en de begrotingswijzing gegeven. De tekstuele toelichting van de verschillen staat bij de uitwerking van de exploitatiebegroting in paragraaf 6.2.

Tabel 1a: Hoofdoverzicht baten en lasten 2022 overeenkomstig indeling BBV (primaire begroting 2022)

Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo
Programma Milieu - regulier	14.903	10.278	4.625
Programma Milieu - projecten & Leges	800	750	50
Programma organisatieontwikkeling	-	-	-
Overhead	-	4.528	-4.528
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Heffing VPB	-	-	-
Bedrag onvoorzien	-	125	-125
Saldo van baten en lasten vóór mutaties reserves	15.703	15.680	22
Toevoeging en onttrekking reserves	-	-	
Toevoeging aan reserves	-	-	22
Onttrekking aan reserves	-	-	
Saldo van baten en lasten na mutaties reserves	-	-	-

Tabel 2b: Hoofdoverzicht baten en lasten 2022 overeenkomstig indeling BBV (begrotingswijziging)

Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo
Programma Milieu - regulier	16.438	11.345	5.093
Programma Milieu - projecten & Leges	1.460	1.410	50
Programma organisatieontwikkeling	-	0	0
Overhead	95	5.112	-5.017
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Heffing VPB	-	-	-
Bedrag onvoorzien	-	125	-125
Saldo van baten en lasten vóór mutaties reserves	17.993	17.992	1
Toevoeging en onttrekking reserves	-	-	
Toevoeging aan reserves	-	-	1
Onttrekking aan reserves	-	-	
Saldo van baten en lasten na mutaties reserves	-	-	-

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER

Tabel 3a: Baten en lasten uitvoering programma Milieu-regulier (primaire begroting 2022)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begroting)**
Drentse Maat (DM)	9.048
Niet Drentse Maat (NDM)	5.855
Totaal baten	**14.903**
Lasten	
Drentse Maat (DM)	6.240
Niet Drentse Maat (NDM)	4.038
Totaal lasten	**10.278**
Saldo baten en lasten	**4.625**

Tabel 4b: Baten en lasten uitvoering programma Milieu-regulier

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begrotingswijziging)**
Drentse Maat (DM)	10.499
Niet Drentse Maat (NDM)	5.939
Totaal baten	**16.438**
Lasten	
Drentse Maat (DM)	7.246
Niet Drentse Maat (NDM)	4.099
Totaal lasten	**11.345**
Saldo baten en lasten	**5.093**

Tarief

Het uitgangspunt bij het uurtarief is dat deze volledig kostendekkend is en dat geen of een minimaal exploitatietekort of minimaal overschot wordt behaald in 2022. Uitgangspunt is tevens dat het uurtarief gelijk is voor alle deelnemers en alle producten. Het tarief wordt berekend op basis van de lasten per fte (inclusief de lasten voor overhead), gedeeld door het aantal productieve uren. Het uurtarief 2022 is ten opzichte van de primaire begroting gelijk gebleven en bedraagt € 99,75.

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES

Tabel 5a: Baten en lasten uitvoering Programma Milieu - Projecten en leges (primaire begroting 2022)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begroting)**
Programma Milieu - projecten	600
Legesopbrengsten	200
Totale baten	**800**
Lasten	
Programma Milieu - projecten	600
Legeskosten	150
Totale lasten	**750**
Saldo baten en lasten	**50**

Tabel 6b: Baten en lasten uitvoering Programma Milieu - Projecten en leges (begrotingswijziging)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begrotingswijziging)**
Programma Milieu - projecten	1.260
Legesopbrengsten	200
Totale baten	**1.460**
Lasten	
Programma Milieu - projecten	1.260
Legeskosten	150
Totale lasten	**1.410**
Saldo baten en lasten	**50**

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING

Tabel 4a: Baten en lasten uitvoering Programma Organisatieontwikkeling (primaire begroting 2022)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begroting)**
Ontwikkelprogramma	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Ontwikkelprogramma	0
Totale lasten	**0**
Saldo baten en lasten	**0**

Tabel 4b: Baten en lasten uitvoering Programma Organisatieontwikkeling (begrotingswijziging)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begrotingswijziging)**
Ontwikkelprogramma	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Ontwikkelprogramma	0
Totale lasten	**0**
Saldo baten en lasten	**0**

Het Ontwikkelprogramma 2019-2020 is afgesloten en de nog resterende ontwikkelopgaven zijn onderdeel geworden van de reguliere bedrijfsvoeringskosten. In de begroting 2023 komt dit programma-onderdeel niet meer afzonderijk voor in de begroting.

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN

Tabel 5a: overhead (primaire begroting)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begroting)**
Overhead	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Overhead	4.528
Totale lasten	**4.528**
Saldo baten en lasten	**-4.528**

Tabel 5b: overhead (begrotingswijziging)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begrotingswijziging)**
Overhead	95
Totale baten	**95**
Lasten	
Overhead	5112
Totale lasten	**5.112**
Saldo baten en lasten	**-5.017**

Tabel 5c: onvoorzien (primaire begroting)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begroting)**
Onvoorzien	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Onvoorzien	125
Totale lasten	**0**
Saldo baten en lasten	**0**

Tabel 5d: onvoorzien (begrotingswijziging)

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2022 (Begrotingswijziging)**
Onvoorzien	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Onvoorzien	125
Totale lasten	**125**
Saldo baten en lasten	**-125**

5.PARAGRAFEN

Wijzigen niet door deze begrotingswijziging.

6.FINANCIËLE BEGROTING

6.1 BEGROTINGSWIJZIGING 2022: MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Overzicht baten en lasten begrotingsjaar per programma meerjarenraming

Tabel 6a meerjarenoverzicht baten en lasten overeenkomstig indeling BBV

Bedragen x 1000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begroting)	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)
Programma Milieu regulier	14.114	14.903	16.438	18.252	18.758	19.208
Programma Milieu projecten & leges	1.477	800	1.460	1.491	1.522	1.553
Programma Organisatieontwikkeling	93	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	-	-	95	97	99	101
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Baten Totaal	**15.684**	**15.703**	**17.993**	**19.839**	**20.378**	**20.863**
Programma Milieu regulier	9.646	10.278	11.345	12.725	12.944	13.253
Programma Milieu projecten & leges	1.422	750	1.410	1.491	1.572	1.603
Programma Organisatieontwikkeling	205	n.v.t.	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	4.250	4.528	5.112	5.348	5.501	5.633
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	125	125	125	125	125
Lasten Totaal	**15.523**	**15.681**	**17.992**	**19.689**	**20.142**	**20.614**
Saldo van baten en lasten	**161**	**22**	**1**	**151**	**237**	**248**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**161**	**22**	**1**	**151**	**237**	**248**
Toevoeging reserves		22	1	151	237	248
Onttrekking reserves	112			0	0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**273**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.2 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE

Tabel 6b meerjarenexploitatiebegroting

Bedragen x 1000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begroting)	2022 (Begrotingswijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)
Totale baten	**15.684**	**15.703**	**17.993**	**19.839**	**20.378**	**20.863**
Deelnemersbijdragen	**14.151**	**15.003**	**16.438**	**18.252**	**18.758**	**19.208**
Reguliere deelnemersbijdrage	**14.058**	**14.153**	**14.153**	**17.852**	**18.758**	**19.208**
Aanpassing obv Jaarprogramma		**102**	**1.440**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage Omgevingsveiligheid		**103**	**106**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage uitbreiding primair proces		**305**	**398**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage structurele aanvullende kosten		**195**	**195**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage incidentele aanvullende kosten		**145**	**145**	**400**	**0**	**0**
Projectbaten Ontwikkelprogramma	**93**		**0**	-	-	-
Legesopbrengsten	**190**	**200**	**200**	**200**	**200**	**200**
Projectbaten	**1.287**	**500**	**1.260**	**1291**	**1322**	**1353**
Inkomsten overige baten	**56**		**95**	**97**	**99**	**101**
Totale lasten	**15.523**	**15.681**	**17.992**	**19.689**	**20.142**	**20.614**
Personeelslasten	**11.372**	**12.111**	**13.478**	**14.728**	**15.452**	**15.823**
Loonsom primair proces	8.108	9.186	9.102	10.132	10.700	10.957
Loonsom overhead	2.054	2.210	2.741	2.920	3.036	3.109
Doorbelasting en frictiekosten	-1.418	-500	-1.260	-1.291	-1.322	-1.353
Inhuur primair proces	2.054	416	2.096	2.147	2.198	2.251
Inhuur overhead	95	72	55	56	58	59
Reiskosten	130	250	250	256	262	268
Opleidingen	87	229	237	243	249	255
Algemene kosten	261	249	257	264	270	276
Bedrijfsvoeringskosten	**2.374**	**2.545**	**2.878**	**2.945**	**2.993**	**3.063**
Materieel (Toolbox)	14	30	30	31	31	32
Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe	1.625	1.760	1.811	1.855	1.899	1.945
Huur zaaksysteem/licentie LOS	194	184	216	221	226	232
Overige licentie- en ICT-kosten	257	276	378	387	396	406
Overige bedrijfsvoeringskosten	285	296	443	451	440	449
Legeskosten	**134**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**
Projectkosten zaak- en bodeminformatiesysteem	**150**	**250**	**0**	**50**	**100**	**100**
Projectkosten	**1.287**	**500**	**1.260**	**1291**	**1322**	**1353**
Projectkosten Ontwikkelprogramma	**205**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien		**125**	**125**	**125**	**125**	**125**
Incidentele lasten			**100**	**400**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**161**	**22**	**1**	**151**	**237**	**248**
Toevoeging en onttrekking reserves						
Toevoeging reserves		**22**	**1**	**151**	**237**	**248**
Onttrekking reserves exploitatie	112					
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**273**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.3 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING

De reservepositie wijzigt met de in voorgaande tabel opgenomen toevoeging van 1K.

BIJLAGE A - INDEXERING

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

BIJLAGE B – DEELNEMERSBIJDRAGEN

Exclusief meerwerkopdrachten die via afzonderlijke meerwerkfacturen worden verrekend.
NB: in de primaire begroting is de deelnemersbijdrage vastgesteld *inclusief* verschuiving taken tussen bevoegde gezagen

2022 Begrotings-wijziging				
	Deelnemersbijdrage regulier (geïndexeerd met 1,4%)	€	15.593.621	
	Bijdrage Omgevingsveiligheid	€	106.034	
	Uitbreiding primaire taken	€	398.000	
	Bijdrage aanvullende kosten	€	340.000	(waarvan € 145.000 incidenteel)
	Totale deelnemersbijdrage 2022	**€**	**16.437.655**	

Deelnemer	Reguliere deelnemers-bijdrage Begrotings-wijziging 2022	Omgevings-veiligheid	Uitbreiding primaire taken	Bijdrage aanvullende kosten (structureel)	Bijdrage aanvullende kosten (incidenteel)	Totale deelnemers-bijdrage begrotings-wijziging 2022	Totale deelnemers-bijdrage primaire begroting 2022	Verschil tov primaire begroting voor verschuiving
Gemeente Aa en Hunze	€ 536.855	€ 5.486		€ 6.738	€ 5.010	€ 554.088	€ 514.556	€ 11.748
Gemeente Assen	€ 1.054.457	€ 10.973		€ 13.231	€ 9.838	€ 1.088.499	€ 1.126.393	€ 23.069
Gemeente Borger-Odoorn	€ 587.328	€ 2.693		€ 7.328	€ 5.449	€ 602.799	€ 568.828	€ 12.778
Gemeente Coevorden	€ 969.071	€ 12.269		€ 12.191	€ 9.065	€ 1.002.596	€ 938.067	€ 21.255
Gemeente Emmen	€ 2.903.523	€ 17.057		€ 36.267	€ 26.968	€ 2.983.815	€ 2.911.865	€ 63.234
Gemeente Hoogeveen	€ 1.240.591	€ 14.364		€ 15.587	€ 11.591	€ 1.282.133	€ 1.256.978	€ 27.178
Gemeente Meppel	€ 859.945	€ 6.185		€ 10.755	€ 7.997	€ 884.881	€ 938.237	€ 18.752
Gemeente Midden-Drenthe	€ 1.187.125	€ 7.481		€ 14.836	€ 11.032	€ 1.220.474	€ 1.184.896	€ 25.868
Gemeente Noordenveld	€ 580.445	€ 4.090		€ 7.260	€ 5.398	€ 597.193	€ 584.887	€ 12.658
Gemeente Tynaarlo	€ 574.361	€ 5.486		€ 7.205	€ 5.358	€ 592.409	€ 514.326	€ 12.562
Gemeente Westerveld	€ 637.901	€ 2.095		€ 7.950	€ 5.911	€ 653.857	€ 594.969	€ 13.861
Gemeente De Wolden	€ 893.162	€ 4.788		€ 11.150	€ 8.291	€ 917.390	€ 924.893	€ 19.440
Provincie Drenthe	€ 3.568.859	€ 13.067		€ 44.503	€ 33.092	€ 3.659.521	€ 2.699.194	€ 77.595
Nog nader te verdelen deelnemers-bijdrage (Luchtadviseur en BOA's)	€ -	€ -	€ 398.000	€ -	€ -	€ 398.000	€ 245.000	€ -
Totaal	**€ 15.593.621**	**€ 106.034**	**€ 398.000**	**€ 195.000**	**€ 145.000**	**€ 16.437.655**	**€ 15.003.089**	**€ 340.000**

Voorzienbare extra opdrachten	Complexe VTH-taken	overige opdrachten	Totaal per BG
Gemeente Aa en Hunze	€ 54.862,50	€ 29.925,00	€ 84.787,50
Gemeente Assen		€ 9.975,00	€ 9.975,00
Gemeente Borger-Odoorn	€ 24.937,50	€ 44.887,50	€ 69.825,00
Gemeente Coevorden	€ 29.925,00		€ 29.925,00
Gemeente Emmen	€ 39.900,00	€ 169.575,00	€ 209.475,00
Gemeente Hoogeveen	€ 19.950,00		€ 19.950,00
Gemeente Meppel	€ 29.925,00		€ 29.925,00
Gemeente Midden-Drenthe	€ 14.962,50		€ 14.962,50
Gemeente Noordenveld		€ 9.975,00	€ 9.975,00
Gemeente Tynaarlo	€ 9.975,00		€ 9.975,00
Gemeente Westerveld	€ 9.975,00	€ 4.987,50	€ 14.962,50
Gemeente De Wolden	€ 14.962,50		€ 14.962,50
Provincie Drenthe		€ 558.600,00	€ 558.600,00
Totaal	€ 249.375,00	€ 827.925,00	€ 1.077.300,00

Drentse oplegger GR-en – Ontwerpbegroting 2023

Algemene informatie	
Naam gemeenschappelijke regeling	RUD Drenthe
Portefeuillehouder	
Contactpersoon gemeenschappelijke regeling plus contactgegevens	Directeur Heidekamp m.heidekamp@ruddrenthe.nl
Accounthouder gemeente plus contactgegevens	
Vertegenwoordiger gemeente in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling	

Bestuurlijk belang
De 12 Drentse gemeenten en de provincie zijn deelnemers in de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe). Zij voert voor de deelnemers milieutaken uit: afhandeling vergunningaanvragen/meldingen, toezicht en handhaving, bodemtaken en alle overige milieuspecialismen. Daarmee heeft zij een belangrijke rol in de zorg voor een veilige, hele en schone leefomgeving in Drenthe.

(Wettelijk) kader
De RUD Drenthe is opgericht op grond van het Besluit omgevingsrecht. Dat schrijft gemeenten en Provincies voor om een deel van de milieutaken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Het betreft, voornamelijk, de voorbereiding/afhandeling van vergunningen en meldingen en het toezicht erop. In Drenthe is ervoor gekozen om het milieu brede takenpakket onder te brengen bij de RUD Drenthe. Wet- en regelgeving waar de RUD Drenthe mee werkt zijn bijvoorbeeld: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet milieubeheer, bodemwetgeving, regelgeving omtrent externe veiligheid, energie, luchtkwaliteit, geluidshinder, etc. Uiteraard is de Wet gemeenschappelijke regelingen op de RUD Drenthe van toepassing.

Deelnemende gemeenten/provincie		
Naam gemeente/provincie	Verdeelsleutel (%) per deelnemer (excl. Meerwerk) Op basis van de verreken-systematiek wordt betaald voor de daadwerkelijke inzet.	Aantal zetels (in DB en AB per deelnemer)
Aa en Hunze	3,86%	1x AB

Assen	7,70%	1x AB
Borger-Odoorn	4,00%	1x AB
Coevorden	6,88%	1x AB
De Wolden	6,00%	1x AB
Emmen	18,93%	1x AB, 1x DB
Hoogeveen	9,00%	1x AB
Provincie Drenthe	16,78%	1x AB, 1x DB
Meppel	6,37%	1x AB, 1x DB
Midden-Drenthe	8,13%	1x AB
Noordenveld	4,05%	1x AB
Tynaarlo	4,04%	1x AB, 1x DB
Westerveld	4,27%	1x AB

Nieuw beleid en keuzes			
Omschrijving onderwerp	Welke bestuurlijke keuzes zijn mogelijk	Op welke wijze worden de keuzes aan de raad voorgelegd?	Kosten (structureel of incidenteel)
Verwerking groeimodel gemeenten -herijking kentallen -toezicht energie/asbest	AB besluit 20 december bij vaststelling jaarprogramma	Het jaarprogramma is verwerkt in de begrotingswijziging	Structureel
Verschuiving bevoegd gezag Omgevingswet	Wettelijke taak	Via begrotingswijziging	Structureel
Uitvoerings- en handhavingsstrategie (gefaseerd) *Financieel niet verwerkt in de begroting*		Raden/staten worden betrokken, over de vorm vindt nog afstemming plaats.	PM
Uitvoering aanbevelingen o.b.v. evaluatie GR RUD Drenthe uit 2021	In 2023 vindt het gesprek plaats over de keuzes in de gewenste kwaliteit en het uitvoeringsniveau	Raden/staten worden betrokken, over de vorm vindt nog afstemming plaats.	

Te nemen besluiten			
➢ *Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.*			
Volgende besluiten, Verwacht kwartaal	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/besluit
9 juni	Voorjaarsrapportage	Dagelijks bestuur	Vaststelling
4 juli	Begrotingswijziging 2022	Algemeen bestuur	Vaststelling

4 juli	Begroting 2023	Algemeen bestuur	Vaststelling
Nog te bepalen	Uniform Uitvoerings- en handhavingsstrategie	College	Vaststelling

Risico's en beheersmaatregelen		
Geef hier aan welke risico's en onzekerheden u ziet, wat de mogelijke financiële impact daarvan is en hoe deze risico's en onzekerheden worden beheerst.		
Risico of onzekerheid	Raming mogelijk financieel effect (min.-max.)	Beheersmaatregel
Ziekteverzuim	€ 250 K	In 2023 staat verzuim wederom hoog op onze agenda en het thema alsmede het protocol omtrent verzuim wordt nadrukkelijk bij onze medewerkers onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn/worden de volgende maatregelen getroffen : – Samen met de bedrijfsarts wordt gewerkt aan een plan van aanpak om het verzuim te voorkomen en te beperken. – De preventie op- en de begeleiding van het beïnvloedbare verzuim is vergroot; – De toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk is vergroot; – De inzet op de pro-actieve uitvoering van het Arbobeleid is vergroot; – Er is een directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers; – In 2023 is de pandemie minder of niet meer van invloed op de keuze voor thuiswerken of op locatiewerken. De klus bepaalt hoe en waar gewerkt wordt waardoor het werkplezier zich kan herstellen. Onze huisvesting moet in 2023 ingericht zijn op deze manier van hybride werken en het plaats- en tijd onafhankelijke werken.
BIS	€ 40 K	De kosten voor het op orde brengen van de data in het BIS worden in 2022 gemaakt en gedragen door de provincie Drenthe en de gemeente Emmen, de huidige bevoegde gezagen voor bodemtaken. Vanaf 2023 zullen de jaarlijkse beheerskosten van het BIS-systeem gedragen moeten worden door alle deelnemers vanwege de overgang van bevoegd gezag voor bodemtaken van provincie naar de overige 11 gemeenten. De inzet van onze eigen medewerkers leidt tot een structurele kostenpost in de begroting.

Werving nieuwe medewerkers	€ 150 K	De RUD Drenthe voert een arbeidsmarktverkenning uit samen met de ODG en de FUMO. Daarbij zal bijzondere aandacht gegeven worden aan inclusie en diversiteit. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheden om: – ook zij-instromers klaar te stomen voor onze taken; – opleidingen van scholen beter te laten aansluiten op onze praktijk; – van traineeships gebruik te maken. Dat betekent een andere insteek in communicatie naar buiten en een toename in opleiding en begeleiding van zij-instromers en trainees.
Leges	€ 50 K	Wij zijn actief betrokken bij de gesprekken van het OPD en de verschillende werkgroepen (waaronder leges) waar de gevolgen van het invoeren van de Omgevingswet besproken worden.
Evaluatie GR	PM	De uitwerking van de aanbevelingen vraagt inzet van de deelnemers en de RUD Drenthe. Uitvoering vindt op dit moment plaats binnen de begroting.
Gevolgen Omgevingswet	PM	In het tweede kwartaal wordt hiervoor een impactanalyse uitgevoerd.

Financiële ontwikkeling van de GR					
Ontwikkeling saldo GR-begroting vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
	€ 1	€ 151	€ 237	€ 248	€ 361
Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage vanaf lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)*	2022 Lopende begroting	2023 Begr.	2024	2025	2026
Totaal	€ 16.438	€ 18.252	€ 18.758	€ 19.208	€ 19.669
Meer- en minderkosten ten opzichte van lopende begroting	Opsomming met toelichting				
Indexering 2,4%	418K				
Aanpassing uren jaarprogramma 2023	1.141K		Groeimodel gemeenten		

Bijdrage incidentele aanvullende kosten	255k		Aanpassing inrichtingenbestand aan de Omgevingswet (MBA's)		
Financiële positie GR	2022	2023	2024	2025	2026
(Vrije) reserve GR*	€ 37	€ 188	€ 425	€ 673	€ 1.034
Solvabiliteit	0,8%	4,1%	8,9%	13,4%	19,2%
Exploitatieruimte	0,2%	3,2%	1,8%	0,8%	0,8%
Eigen vermogen/ vreemd vermogen*	37/4.361	188/4.348	425/4.344	673/4.344	1.034/4.344

*x 1000 en per ultimo van het betreffende begrotingsjaar

Advisering
➢ *Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente, zowel beleidsmatig als financieel*
➢ *Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college*
➢ *Concept zienswijze of reactie gemeente*

Ontwerpbegroting 2023
RUD Drenthe

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD / SAMENVATTING **3**
BEGROTING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG **4**
DE BESTUURLIJKE BEHANDELING **5**
ACTUELE ONTWIKKELINGEN **6**
ONZE MISSIE EN DOELSTELLINGEN 6
BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN 6
ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN 13
EFFECT VAN BELEIDS- EN ORGANISATIEONTWIKKELINGEN OP HET FINANCIEEL KADER 16
PROGRAMMAPLAN **17**
DE PROGRAMMA'S 17
PROGRAMMA MILIEU – REGULIER 17
1.1 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES 18
1.2 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN 20
2 PARAGRAFEN **22**
2.1 PARAGRAAF LEGES / LOKALE HEFFINGEN 22
2.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 22
2.3 PARAGRAAF FINANCIËLE KENGETALLEN 27
2.4 PARAGRAAF FINANCIERING 28
2.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING 29
2.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN 29
3 FINANCIËLE BEGROTING **31**
3.1 OPZET BEGROTING 31
3.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN 31
3.3 ONZE EXPLOITATIEBEGROTING 33
3.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING 35
BIJLAGE A – INDEXERING **40**
BIJLAGE B – DEELNEMERSBIJDRAGE **41**

VOORWOORD / SAMENVATTING

Voor u ligt onze begroting 2023. In de begroting 2023 zijn de eerder gemaakte afspraken opgenomen. De basis voor de begroting vormt de toegenomen vraag van de deelnemers. Daarnaast is de begrotingswijziging 2022, het jaarprogramma 2022 en de indexering als uitgangspunt genomen. Om het locatiebestand aan te passen aan de Omgevingswet is verder een incidentele bijdrage opgenomen. De begroting bevat nog een aantal PM posten waarvan de komst van de Omgevingswet nog de meest onzekere is.

Werken met landelijke kentallen. Impuls voor energie- en asbesttoezicht
Een belangrijke ontwikkeling betreft de herijking van de kentallen van de Drentse Maat. U heeft hierover eerder informatie ontvangen. De 1e fase van de herijking van de Drentse Maat is afgerond. Deze is gebaseerd op de huidige kwaliteitsafspraken. De nieuwe kentallen leiden tot een toename van de inzet. Gemeenten hebben verzocht deze toename en de extra inzet voor asbest- en energietoezicht in een meerjarig groeimodel op te nemen. De provincie heeft in 2022 een kwaliteitsimpuls voor de provinciale bedrijven gerealiseerd

Het effect van de Omgevingswet is deels verwerkt
De verschuiving van het bevoegd gezag onder de Omgevingswet (bodemtaken en een aantal bedrijven) is voor 2023 (weer) opgenomen. Vanuit VNG en IPO vinden nog gesprekken plaats met het Rijk over de financiering van deze werkzaamheden. Om de kosten voor het werken onder de Omgevingswet goed in beeld te brengen wordt nog een impactanalyse verricht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een landelijk model voor omgevingsdiensten. De verwachting is dat hiermee in het 2^{e} kwartaal de financiële impact voor de RUD Drenthe in beeld kan worden gebracht. Aan de hand van de uitkomst hiervan komen ook eventuele keuzes en consequenties in beeld.

Met deze begroting leggen we een basis voor 2023 aan u voor, geven we invulling aan vastgestelde uitgangspunten en borgen we de voortgang in onze VTH- en bodemtaken.

Jisse Otter
Voorzitter Dagelijks Bestuur
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Marjan Heidekamp
Secretaris Dagelijks Bestuur
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

BEGROTING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG

In onderstaande samenvatting wordt in het kort een overzicht gegeven van de financiën over 2023. De complete meerjaren-exploitatiebegroting is weergegeven in paragraaf 7.3. Een berekening van de deelnemersbijdragen is weergegeven in Bijlage B.

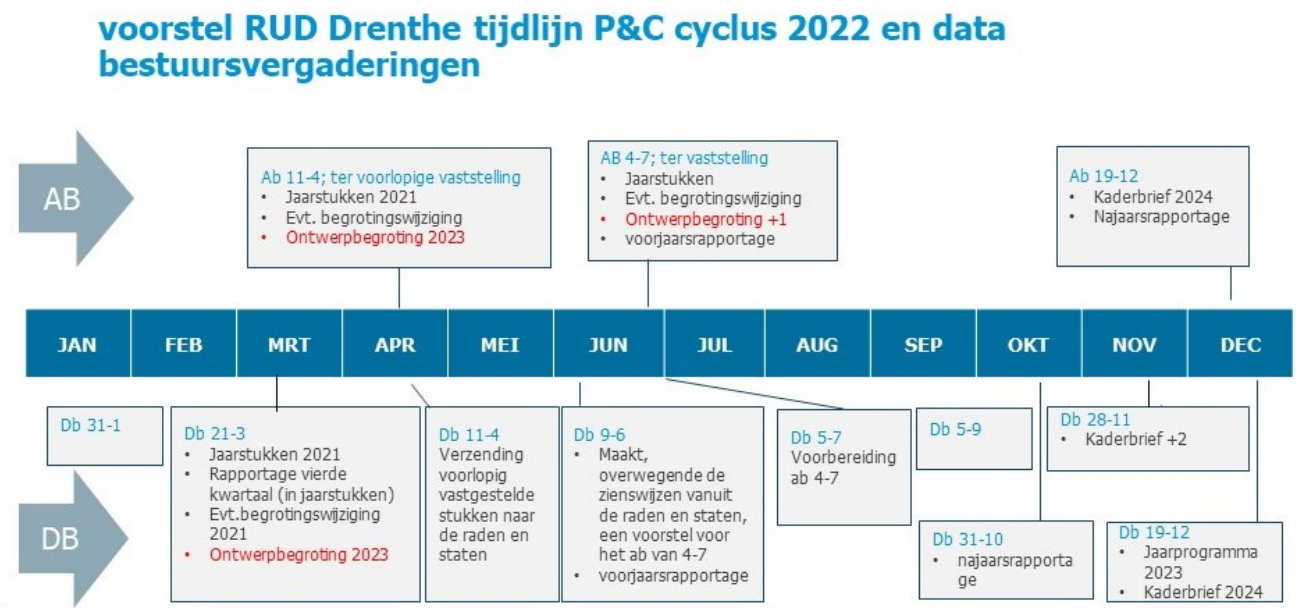
X € 1.000		Realisatie 2021	Begrotings wijziging 2022	Begroting 2023
	Deelnemersbijdrage	14.058	16.438	18.252
	Project Ontwikkelprogramma	93	0	0
	Projecten	1.287	1.260	1.291
	Leges	190	200	200
	Overige baten	56	95	97
	TOTAAL BATEN	**15.684**	**17.993**	**19.839**
	Personeel primair proces	8.744	9.938	10.989
	Personeel overhead	2.150	2.796	2.977
	Frictiekosten		0	0
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	478	745	763
	Bedrijfsvoeringskosten	2.374	2.878	2.945
	Projectkosten Zaaksysteem	150	0	50
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	205	0	0
	Projecten	1.287	1.260	1.291
	Leges	134	150	150
	Incidentele lasten	0	100	400
	Onvoorzien	0	125	125
	TOTAAL LASTEN	**15.523**	**17.992**	**19.689**
	RESULTAAT VOOR RESERVES	**161**	**1**	**151**
	Mutatie reserves	**112**	**-1**	**-151**
	RESULTAAT NA MUTATIE RESERVES	**273**	**0**	**0**

Tabel 2: begroting in één oogopslag, RUD Drenthe 2022

DE BESTUURLIJKE BEHANDELING

In de begroting staan de financiële kaders en het budget voor het begrotingsjaar. Er wordt genoemd wat wij daar op hoofdlijnen voor gaan doen. De begroting 2023 is in februari/maart 2022 opgesteld en in procedure gebracht. Deze begroting 2023 is gebaseerd op de financiële en beleidsmatige uitgangspunten en ontwikkelingen zoals uiteengezet in de kaderbrief 2023.

In het onderstaande overzicht staat de afgesproken planning van de verdere behandeling van de ontwerpbegroting 2023 binnen de context van de P&C cyclus, inclusief de vergaderdata van het algemeen en dagelijks bestuur. De behandeling van de ontwerpbegroting 2023 is in het rood weergegeven. In 2023 wordt de P&C cyclus aangepast op de hernieuwde afspraken van onze deelnemers.

Figuur 1: Tijdlijn 2022 P&C-cyclus, RUD Drenthe 2022

ACTUELE ONTWIKKELINGEN

ONZE MISSIE EN DOELSTELLINGEN

Onze organisatie is een samenwerkingsverband tussen alle Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. De 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe zijn samen eigenaar van de RUD Drenthe.
De RUD Drenthe voert als backoffice de milieutaken uit in opdracht van de deelnemende partijen voor:

een schone, veilige en duurzame leefomgeving!

Dit doen wij voor onze opdrachtgevers (gemeenten en provincie) door:

- toezicht en handhaven van de wettelijke milieuregels van bedrijven en bij calamiteiten;
- vergunningverlening (regulering) op basis van diverse milieuwetgeving en
- advisering over verschillende milieuthema's, complexe dossiers en in crisissituaties.

Wij geven daarnaast ook advies bij het opstellen van lange termijn beleid en ten aanzien van strategische vraagstukken. De gemeenten en de provincie verlenen de opdrachten en blijven daarin verantwoordelijk voor het milieubeleid en prioriteitstelling op lokaal niveau. Onze experts werken daarom nauw samen met onze collega's van provincie en gemeenten. Zo bundelen we de krachten en zijn een proactieve partner voor een kwalitatieve en betrouwbare uitvoering.
De RUD Drenthe: Voor een gezonde leefomgeving nú en voor volgende generaties.

BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN

De volgende beleidsmatige ontwikkelingen zijn van invloed op onze taakuitvoering.

4.2.1 De Omgevingswet

Nieuw stelsel, nieuwe procedures, nieuwe regels

De Omgevingswet betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving die gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De invoering van de Omgevingswet is andermaal uitgesteld, tot 1 januari 2023. Duidelijk is dat de herziening grote impact heeft alle ketenorganisaties en dus ook voor de RUD Drenthe. We voorzien extra kosten door de invoering van deze wet, structureel en incidenteel tijdens de overgangsperiode. Immers onze processen wijzigen en moeten goed ingericht en afgestemd worden. Volgens de wet geldt een overgangsrecht tot 2029. In deze periode is het nodig om per vraag extra te onderzoeken of dit overgangsrecht wel/niet van toepassing is. Nieuw in deze wet is ook het vooroverlegproces. Van initiatiefnemers wordt na dit voortraject verwacht een complete vergunningaanvraag in te dienen. Initiatiefnemers moeten hieraan wennen en hierin meegenomen worden. De termijn om een vergunning te verlenen is in de Omgevingswet gewijzigd van (meestal) 26 weken naar 8 weken. Niet compleet ingediende aanvragen zullen hierdoor, eerder dan nu en daarmee extra, door ons als niet ontvankelijk moeten worden

verklaard. Veel beleidsmatige keuzes (omgevingsvisie/omgevingsplannen) moeten binnen de wet door de gemeentes/provincie nog worden gemaakt.

Onduidelijk is in welke mate extra inspanningen, gewijzigde werkprocessen en/of beleidsmatige keuzes leiden tot extra kosten. Om die effecten in beeld te krijgen is eind 2021 een onderzoek ingesteld door Omgevingsdienst.nl (vereniging van omgevingsdiensten). De resultaten hiervan zijn nog niet bekend en derhalve niet verwerkt in deze begroting. In het land gehouden impactanalyses voorspellen 7-12% extra kosten op de activiteiten. Hoe dit naar de toekomst uitpakt is onduidelijk

Digitale uitwisseling

De Omgevingswet gaat fors impact hebben op de werkprocessen omdat de wet verplicht tot toegankelijkheid van data, informatie en dossiers. Een optimale uitwisseling van uw en onze data en informatie voorkomt extra inzet en daarmee extra kosten en het niet kunnen nakomen van wettelijke termijnen. In het project 'digitale uitwisseling' is een standaard-werkwijze met onze deelnemers afgesproken. Een actieve toepassing van deze werkwijze voorkomt extra inzet en is van belang voor de betrouwbaarheid en kwaliteit van de dienstverlening, van ons en onze deelnemers.

Verschuivingen van taken

Met de invoering van de Omgevingswet verschuiven een aantal milieubelastende activiteiten (mba's, vertaald naar milieulocaties) van provincie naar gemeenten en vice versa. Daarmee verschuift ook de onderlinge verdeling van de deelnemersbijdragen door de invoering van de Omgevingswet. De hoofdconclusies van onze voorlopige inschatting is:

1. Op basis van de uitgangspunten en aannames van de Drentse Maat vindt er globaal de verschuiving plaats in uren van provincie naar de gemeenten Aa en Hunze, Coevorden, Hoogeveen, Meppel en Midden/Drenthe. Uitgaande van 310 uur per inrichting tegen een uurtarief van € 99,75 (begroting 2022) levert dit de volgende tabel op:

Deelnemer	Aantal locaties	Uren	euro
Provincie	- 8	- / - 2.480	- / - 247.380
Aa en Hunze	1	310	30.922
Coevorden	1	310	30.922
Hoogeveen	2	620	61.845
Meppel	3	920	92.767
Midden-Drenthe	1	310	30.922

Tabel 3: Verschuivingen in bevoegd gezag bij milieubelastende activiteiten ingeschat op uren en kosten

2. Op basis van een zeer ruwe inschatting blijkt dat Drenthe-breed ca. 6 inrichtingen (definitie onder de Wabo) van gemeenten naar provincie gaan. Op basis van de Drentse Maat gaat het om ca. 50 uur per inrichting/milieulocatie. Dit leidt tot een hogere deelnemersbijdrage bij de provincie en een lagere bij de gemeenten. Zodra duidelijk is om welke inrichtingen dit gaat zijn nadere afspraken over de benodigde inzet te maken.

Verrijken Locatiebestand

De term “inrichting” vervalt binnen de Omgevingswet en de milieu- en bodemlocaties worden gezien als “milieubelastende activiteit”, of een clustering hiervan. Het locatiebestand wordt in 2022 en 2023 verrijkt met “mba's”. Een juist en compleet locatiebestand is urgent en noodzakelijk omdat het locatiebestand de basis is voor alle werkprocessen van ons, onze deelnemers en onze samenwerkingspartners.

Verschuiving van bodemtaken

Met de komst van de Omgevingswet in 2022/2023 verschuiven bodemtaken van de provincie naar gemeenten. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het beleid en activiteiten in de vaste bodem. De provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het grondwaterbeheer en blijft het bevoegde gezag voor bodemverontreinigingen die onder het overgangsrecht vallen. De verwachting is dat deze overgang van taken en bevoegdheden – inclusief dossieroverdracht – ook in 2023 extra inspanning vraagt. Bij deze verschuiving is inzet nodig van de RUD Drenthe. De provincie en de gemeenten moeten hun beleid en bedrijfsvoering afstemmen op deze nieuwe taken.
De verwachting is dat met de huidige formatie de bodem-gerelateerde werkzaamheden voor de provincie en de gemeenten uitgevoerd kunnen blijven worden. Het is echter nog niet duidelijk wat de verschuiving van taken financieel gaat betekenen voor provincie en gemeenten. Er is een eerste inschatting gemaakt: op basis van bestede uren van de afgelopen twee jaar (2020 en 2021). Onze inschatting is dat 6000 uren verschuiven van provincie naar gemeenten, van de taken die verband houden met het adviseren, toetsen, toezicht houden en handhaven van activiteiten in de bodem en die verband houden met graven in- en het saneren van verontreinigde bodems. Landelijk spreken het RIJK, IPO (Interprovinciaal overleg) en VNG (Vereniging van Nederlandse gemeenten) over de financiering van de bodemtaken onder de Omgevingswet. Wanneer deze afspraken bekend zijn is een specifieke inschatting te maken van de kosten.
Uitgaande van een 1 op 1 overdracht en gerekend met het uurtarief van de begroting 2022 (€99,75) levert dit de volgende kostenverdeling op:

Deelnemer	Uren	Kosten in euro
Aa en Hunze	300	29.985
Assen	1400	139.930
Borger-Odoorn	300	29.985
Coevorden	700	69.965
De Wolden	350	34.982
Emmen	0	0
Hoogeveen	950	94.952
Meppel	400	39.980
Midden- Drenthe	400	39.980
Noordenveld	450	44.977
Tynaarlo	500	49.975
Westerveld	200	19.990
Provincie	0	0
totaal	5950	594.701

Tabel 4: Kosten overdracht bodemtaken per deelnemer (1 op 1 overdracht), RUD Drenthe 2022.

Leges heffen op milieutaken

Met de komst van de Omgevingswet wordt het verbod op het heffen van leges op milieu- en bodemtoestemmingen opgeheven. Voor onze opdrachtgevers biedt dit mogelijkheden om de kosten voor onze inzet te dekken. Een meerderheid van onze deelnemers staat positief tegenover het gaan heffen van leges.

4.2.2 **Evaluatie GR** (gemeenschappelijke regeling)

Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe

De uniforme handhavingsstrategie is een duidelijke stap richting outcome- en impact gestuurd werken. Tegelijkertijd wordt invulling gegeven aan een belangrijke aanbeveling uit de evaluatie GR die in 2021 is gehouden:

"*kom tot eenduidigheid over de opgave voor de RUD Drenthe, waarop de programmering en daarmee de begroting kan worden gebaseerd. Alleen dan is een adequate organisatie in te richten die de verwachtingen van haar deelnemers kan waarmaken".*
Deze strategie wordt opgesteld in 2 fases: de eerste fase (in 2022) richt zich op het bestendigen van de huidige kwaliteit, de tweede fase geeft richting aan toekomstige kwaliteit: o.a. de effecten van de Omgevingswet, de landelijke handhavingsstrategie en het risicogericht werken. De effecten van fase 1 op de begroting 2023 worden als nihil ingeschat. Het opstellen van een dergelijke strategie is een wettelijke verplichting.

De ingezette organisatieontwikkeling van de afgelopen jaren wordt verder uitgewerkt in het Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe. Met de keuze om over te gaan tot (gefaseerde) invoering van risicogericht werken wordt bijvoorbeeld een steeds beter inhoudelijk afwegingskader gecreëerd, waarmee op basis van risico-inschatting en milieurendement, de uitvoering van o.a. toezicht kan worden geprioriteerd. Deze ambitie geldt feitelijk voor de gehele reikwijdte van VTH waarbij alle thema's (diverse milieutaken) benoemd worden. Met deze systematiek van werken bieden wij onze deelnemers een bestuurlijk afwegingskader om haar middelen zo effectief mogelijk in te zetten.

Herijking Drentse Maat

Uit de door TwijnstraGudde uitgevoerde evaluatie GR RUD Drenthe is gebleken dat de Drentse Maat aan actualisatie toe is. De herijking van de Drentse Maat (DM) wordt in twee fasen uitgevoerd.

Eind 2021 is in de eerste fase een meer realistisch kental voor de producten DM ontwikkeld, gebaseerd op de uitgevoerde benchmark met collega omgevingsdiensten. In december 2021 is besloten de eerste fase budgetneutraal door te voeren in het Jaarprogramma 2022. Tegelijkertijd is besloten tot een groeimodel voor onze deelnemers voor 2023 en 2024 zodat de RUD Drenthe over dezelfde hoeveelheid uren kan beschikken als andere omgevingsdiensten met eenzelfde omvang en opgave. Dit groeimodel is als volgt vastgesteld:

Groeimodel		versie 13 december 2021	Uitvoeringsjaar t.o.v. het basisuitvoeringsniveau (=begroting 2022)						
Basis uitvoeringsniveau (in uren) 143.909			2022		2023		2024		Uitvoeringsniveau op basis van herijking
Product	BG	Toelichting	onderdeel begroting	buiten begroting	basis	nieuw	basis	nieuw	
116 RGT	ov G	budget neutrale doorvoering herijking	4.555	0	9.385	0	9.385	3.273	***12.658***
116 Jur ondersteuning	ov G	budget neutrale doorvoering herijking (uit 116)	3.500	0	0	3.500	3.500	0	***3.500***
116 BOA inzet	ov G	budget neutrale doorvoering herijking (uit 116)	1.330	0	0	1.330	1.330	0	***pm***
400 Asbesttoezicht	ov G	meldingen vraaggestuurd per deelnemer	0	4.685	4.685	0	4.685	0	***4.685***
120 Klachten	prov	verrekenen provincie	500			pm		pm	***pm***
	ov G	verrekenen per deelnemer		pm		pm		pm	***1.133***
Energie	alle	2022: 6600 hiervan 1200 directe financiering rijk (klein deel is prov.)	*0*	5.400	5.400	1.600	7.000	1.400	***8.400***
Extra opdrachten	prov	altijd per deelnemer verrekend (met besluit)	184	5.416		pm		pm	***pm***
	ov G	altijd per deelnemer verrekend (met besluit)	2.051	3.149		pm		pm	***pm***
Omgevingsveiligheid	alle	doorgerekend	1.063		pm		pm		***pm***
Gevelscans	alle	doorgerekend	1.330		pm		pm		***pm***
BOA inzet	alle	Nacalculatie per deelnemer, na 2022 opnemen begroting?	2.660		pm		pm		***2.660***
Luchtadviseur	alle	Nacalculatie per deelnemer, na 2022 opnemen begroting?	1.330		pm		pm		***1.330***
Tussenoplossing groeimodel		in mindering op RGT (116)		-5.010		5.010			
				In Rood: begrotingswijziging nodig					

Tabel 5: Groeimodel 2023 en 2024, RUD Drenthe 2021.

In het Jaarprogramma 2022 is de doorberekening onder kolom 2022 doorgevoerd en verwerkt in de begrotingswijziging 2022. Hetgeen onder kolom 2023 is opgesomd is conform besluit verwerkt in de begroting 2023. Dit betreft 4.830 uren voor het product Risico Gericht toezicht, 1.600 uur voor energietoezicht en 5.010 uren herstel van de in mindering gebrachte uren voor Risico gericht toezicht in 2022.

Voor complexe vergunningen, calamiteiten, incidenten en handhavingszaken worden kentallen niet aangepast. Indien een urenoverschrijding ontstaat vindt hierover afstemming met de betreffende deelnemers plaats. Conform bestuursbesluit wordt deze extra benodigde inzet op basis van werkelijk gerealiseerde uren verrekend volgens de afgesproken verrekensystematiek.

In fase 2 wordt, aansluitend aan het opstellen van de Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe, een brede herijking van de DM uitgevoerd. Deze uitkomsten van de herijking worden in de 2e helft van 2022 verwacht en zijn daarom niet opgenomen in de begroting 2023. Een opdracht moet hiervoor nog worden verstrekt.
Nu de invoering van de Omgevingswet wederom is uitgesteld wordt de invloed hiervan op de DM in een later stadium opgenomen in de Uitvoering- en Handhavingsstrategie (en dus in de begroting 2024 of later).

4.2.3. Het landelijk programma Versterking omgevings-veiligheid 2021-2024

Onze deelnemers ontvangen sinds 2021 vanuit het programma Versterking omgevingsveiligheid 2021-2024 middelen voor de versterking omgevingsveiligheid. De taken worden grotendeels door de RUD Drenthe en een kleiner deel door de Veiligheidsregio Drenthe uitgevoerd. In de begroting 2023 zijn deze kosten structureel opgenomen. De min- en plusuren worden achteraf verrekend.

4.2.4 De uitvoering van het beleid m.b.t. de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

Experts op het gebied van ZZS zijn schaars. Het is van groot belang voor onze deelnemers om deze kennis te borgen binnen de vaste formatie van de RUD Drenthe. Alleen dan is een adequate advisering mogelijk. Ten behoeve van de inventarisatie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) bij de provinciale inrichtingen is in 2019 door de FUMO, ODG en de RUD in gezamenlijkheid een projectplan opgesteld (in opdracht van deze provincies). Dit projectplan is in 2020 in uitvoering genomen.

Specifiek is daarbij voor de provincies, voor 1 januari 2022, per inrichting inzage verkregen in de aanwezige, gebruikte en naar de lucht geëmitteerde ZZS. De ZZS doen zich naar verwachting niet alleen voor bij de provinciale inrichtingen. Gemeenten hebben echter geen afspraken met het rijk gemaakt over de aanpak hiervan. Met de ervaringen die zijn opgedaan bij de provinciale inrichtingen zal door ons in 2022 het gesprek op gang worden gebracht om te bepalen op welke wijze met ZZS moet worden omgegaan bij de gemeentelijke inrichtingen. De uitkomst van deze verkenning zal in 2022 worden omgezet in nadere uitvoerings- en financieringsafspraken op het gebied van ZZS voor gemeentelijke inrichtingen. Deze afspraken worden opgenomen in de begrotingswijziging 2023 (na vaststelling van het jaarprogramma 2023).

4.2.5 Regionale ketenaanpak milieucriminaliteit en ondermijning en asbesttoezicht.

De effecten van milieucriminaliteit en het daarbij behorende ondermijnende gedrag zijn vaak niet direct zichtbaar, maar brengt zowel economische-, milieu-, als gezondheidsschade toe. Omgevingsdiensten zijn een steeds belangrijkere schakel om milieucriminaliteit te bestrijden alsmede om veroorzaakte schade te laten herstellen. De Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe zal iets moeten zeggen over de inzet met betrekking tot de bestrijding van milieucriminaliteit, als verlengde van de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS).

De deelnemers hebben verzocht om asbesttoezicht op een aanvaardbaar niveau te houden, mede in verband met de hieraan verbonden gezondheidsrisico's. In 2022 is de capaciteit hiervoor op orde gebracht. In 2023 en volgende begrotingen wordt deze inzet gecontinueerd. Naar verwachting kan deze inzet over een aantal jaren afnemen, immers door sanering verdwijnt het asbest als bouwmateriaal.

4.2.6 De klimaatdoelen in relatie tot energiebesparing bij bedrijven.

In het klimaatakkoord van Parijs is vastgelegd dat de wereldwijde klimaatopwarming in 2100 beperkt moet zijn tot 2°C vergeleken met het niveau van vóór de opkomst van de industrie. Er wordt gestreefd om die stijging van 2°C te verlagen tot 1,5 graad. In het verlengde hiervan hebben provinciale staten van Drenthe de doelstelling uitgesproken in de vastgestelde Energieagenda 2020 – 2023 om in 2050 energieneutraal te zijn. Ook verschillende gemeenten streven energiedoelen na. Daarnaast zijn energiedoelen door het rijk verwerkt in wet- en regelgeving.
Voor het toezien op deze wet – en regelgeving zijn voor 2022 deze uren toegevoegd op de formatie op orde te brengen (deels ook financiering vanuit het rijk). Een deel wordt gedragen door RGT.
Voor 2023 worden deze uren (5400 uur) gecontinueerd.
In 2023 verandert de wetgeving omtrent energiebesparing wederom en dat maakt dat er nog eens 1.000 bedrijven bijkomen die aan de erkende maatregelen voor energiebesparing moeten gaan voldoen. Naast de hiervoor beschreven toename komt dit neer op 1.600 uur aan extra inzet t.o.v. voorgaande jaren. De eventuele subsidie hiervoor vanuit het ministerie van economische zaken is in de dekking voorzien. (net als in 2022)
Op basis van de ervaringen in 2022 zal in het jaarprogramma 2023 de inzet voor het energietoezicht nader worden bepaald.
Per 1 januari 2023 moet elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Voldoet het gebouw niet aan de eisen, dan mag het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruikt worden. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012. De RUD Drenthe heeft de expertise op het gebied van energiebesparing en energietoezicht in huis. Bevoegde gezagen kunnen de RUD Drenthe (extra) opdragen om deze taak op zich te nemen en/of hiervoor de RUD Drenthe te mandateren.

4.2.7 Overige wetswijzigingen/landelijke adviezen

Naar verwachting zullen de volgende wettelijke ontwikkelingen de aandacht van ons vragen:

- Actualisatieplicht vergunningen van IPPC-bedrijven (Integrated Pollution and Prevention Control). Bij publicatie van nieuwe (geactualiseerde) BBT-conclusies (best beschikbare technieken) van een bepaalde branche dienen de vergunningen van de betrokken bedrijven binnen 4 jaar na publicatie te zijn aangepast. Een BBT-referentiedocument (BREF) is een document die de beste beschikbare technieken beschrijft. BBT-conclusies vormen de referentie voor toetsing en vaststelling van vergunningsvoorwaarden en actualisatie van deze voorschriften. De BBT-conclusies over afvalbehandeling moeten voor 16-08-2022 zijn verwerkt en de BBT - conclusies over afvalverbranding moeten voor 02-12-2023 zijn verwerkt in de vergunningen van de betreffende locaties.
- De Wet open overheid treedt in juli 2022 inwerking. Met de opdrachtgevers zal afstemming moeten plaatsvinden wat dat betekent voor de bestaande en nieuwe archieven. Tevens komt hiermee de WOB (Wet openbaarheid van bestuur) te vervallen. De hierover te maken afspraken zullen in 2023 doorwerken.
- Het schone luchtakkoord (SLA) zal extra inzet vragen van zowel onze luchtadviseurs, vergunningverleners als toezichthouders. Er zal extra moeten worden ingezet om verlaagde emissies bij bedrijven te bewerkstelligen. Het verlangen om emissies verder te reduceren vraagt van alle betrokken partijen extra inzet. Daarnaast dient bijgedragen te worden aan een landelijke werkgroep onder leiding van het Ministerie. In het Schone Lucht Akkoord werken het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Rijkswaterstaat, de provincies en de deelnemende gemeenten samen aan schonere lucht. Binnen Drenthe is het akkoord op dit moment ondertekend door de provincie Drenthe en de gemeente Assen.
- Commissie Van Aartsen (Bevoegdheden en financiering van Omgevingsdiensten). De commissie is van oordeel dat het landelijke stelsel van Omgevingsdiensten niet goed functioneert en niet voldoet aan de oorspronkelijke bedoeling van de commissie-Mans. De verbeteringen in de toepassing en uitvoering van het omgevingsrecht sinds de commissie-Mans leveren onvoldoende resultaat op. Het stelsel wordt volgens de commissie, nog steeds, gekenmerkt door fragmentatie en vrijblijvendheid. Na het verschijnen van het rapport is door het bestuur gekozen de reactie van het ministerie af te wachten en de resultaten daarna waar nodig te betrekken bij de aanbevelingen vanuit de evaluatie GR. Welk effect het rapport heeft op de uitvoering van 2023 is daarom nog niet bekend.
- De BOA-inzet vormt een wezenlijk onderdeel van de kerntaak van de RUD Drenthe: het strafrechtelijk handhaven bij milieuovertredingen. De noodzaak tot extra BOA-inzet vormt één van de aanbevelingen uit het rapport van Commissie van Aartsen. In de begroting 2023 zijn deze kosten structureel opgenomen, conform uitgangspunten. Meer- en minderwerk wordt verrekend volgens de afgesproken systematiek.

ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN

De volgende organisatorische ontwikkelingen zijn van invloed op onze uitvoering.

4.3.1 Strategische Personeelsplanning (SPP) => Strategische Planning RUD Drenthe

In 2019 is gestart met het project SPP. Alle toekomstige ontwikkelingen/trends en veranderingen die van invloed zijn op onze taken en verantwoordelijkheden worden jaarlijks in beeld gebracht zodat we voorbereid zijn op de opgaves voor de komende jaren. Het project richtte zich op de toekomstige personele opgaven in relatie tot het toekomstperspectief. In 2021 is het onderdeel gemaakt van de bedrijfsvoering. In 2024 is het doel van SPP om voorbereid te zijn op alle opgaves voor de komende jaren: van SPP naar Strategische Planning RUD Drenthe. De Strategische Planning is een continu proces waarin wordt bepaald hoe de organisatie zich op de lange termijn positioneert en ontwikkelt. De Strategische Planning RUD Drenthe en de uniforme Uitvoering- en handhavingsstrategie Drenthe vormen samen de input voor onze beleid- en organisatiedoelen (vanuit de brede milieuscope) en dalen neer in het Jaarprogramma voor onze deelnemers.

Ziekteverzuim

In de oorspronkelijke meerjarencijfers is steeds gerekend met 4% ziekteverzuim. Om uit te gaan van realistische en haalbare cijfers is bestuurlijk gekozen voor het verwerken van hogere percentages en deze ook te hanteren voor het opstellen van realistische en haalbare jaarprogramma's. In nauwe afstemming met de bedrijfsarts zal worden gewerkt aan een – op basis van de leeftijdsopbouw van onze organisatie – realistisch streefcijfer voor toekomstige jaren.
Vanwege de uitstroom van een aantal langdurig zieken verwachte wij dat het ziekteverzuimpercentage eind 2022 ca. 7% zal zijn. De effecten van COVID-19 op lange termijn (zowel op lichamelijk als psychosociaal vlak) zijn nog onvoldoende duidelijk. Deze invloed ramen we niet in de begroting 2023.

Duurzame inzetbaarheid

Om medewerkers te behouden, zodanig dat zij gezond, productief en met plezier het huidige en toekomstige werk kunnen en willen uitvoeren, zal er ruim aandacht zijn en inzet gepleegd worden op het gebied van duurzame inzetbaarheid.

Oplossingsgericht werken

De opdrachten van onze opdrachtgevers worden in een logische samenwerking resultaatgericht en oplossingsgericht uitgevoerd. Onze organisatie wordt steeds beter ingericht zodanig dat gewenste resultaten de samenwerkingsvormen bepalen en niet andersom. Hiermee wordt niet alleen de wendbaarheid van de organisatie vergroot maar ook de kennis, kunde en kwaliteit van onze medewerkers gestimuleerd. Zo zijn en blijven we een aantrekkelijke werkgever, waar mensen graag werken en zich kunnen ontwikkelen (zodat we kunnen blijven beschikken over gekwalificeerd potentieel in de huidige krapte op de arbeidsmarkt).

Arbeidsmarktbenadering

De krapte op de huidige arbeidsmarkt aan gekwalificeerd personeel noodzaakt ons tot meer inzet op werving en selectie van toekomstig benodigde medewerkers.
De RUD Drenthe voert een arbeidsmarktverkenning uit samen met de ODG en de FUMO. Daarbij zal bijzondere aandacht gegeven worden aan inclusie en diversiteit. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheden om:

- ook zij-instromers klaar te stomen voor onze taken;
- opleidingen van scholen beter te laten aansluiten op onze praktijk;
- van traineeships gebruik te maken.

Dat betekent een andere insteek in communicatie naar buiten en een toename in opleiding en begeleiding van zij-instromers en trainees.

4.3.2 Data- en informatie-gestuurd werken

Het verzamelen, registreren en analyseren van data tot informatie is inmiddels een belangrijke taak en randvoorwaarde voor het goed functioneren van een omgevingsdienst. Uit de evaluatie GR van 2021 is gebleken dat onze informatievoorziening in vergelijking met andere Omgevingsdiensten vooruitstrevend is op dit gebied. Een aantal onderwerpen is voorzien die in 2023 om extra inzet en aandacht vragen:

Digitale uitwisseling informatie

Zoals hiervoor al benoemd is het borgen van een effectieve en efficiënte digitale uitwisseling van informatie met onze opdrachtgevers en ketenpartners het belangrijkste doel in relatie tot de invoering van de Omgevingswet (Digitaal Stelsel Omgevingswet) en de Wet open overheid.
Voor het in stand houden van die digitaliseringsprocessen voor 2023 betekent is nog niet exact bekend. Digitaal samenwerken (DSO/Samenwerkingsfunctionaliteit en Inspectieview) in de keten vergt evenwel goede onderlinge afspraken. Ook deze afspraken worden meer duidelijk aan het eind van 2022, vlak voor het in werking treden van de Omgevingswet. Adequate uitvoering van die afspraken zal daarbij cruciaal zijn.

Geo-informatie

Er is een groeiende behoefte aan strategische, tactische en operationele stuurinformatie. Eerder en ook in 2022 werden en worden koppelingen tussen interne en externe databronnen gerealiseerd. De registratie naar informatie op het gebied van bodem, geluid, lucht (en stank) en omgevingsveiligheid vraagt ook de vertaling naar geografische presentatie. Dit biedt zowel voor de regio als ook voor de RUD Drenthe nieuwe kansen. Op dit vlak is al landelijk initiatief bijvoorbeeld voor omgevingsveiligheid. Op meer lokaal niveau ontstaat dit ook voor omgevingsvisie en -plannen (verplichting vanuit de Omgevingswet). In 2023 worden hiervoor vooralsnog geen extra middelen voorzien maar het ligt voor de hand dat deze vraag gaat komen. In dat geval zal daar een extra opdracht moeten worden verstrekt.

BIS = Bodeminformatie- en beheersysteem

Een BIS vult registraties aan daar waar het huidige zaaksysteem daar niet in voorziet. Ook vanwege de Omgevingswet (zie hiervoor) is deze aanvullende registratie gewenst. Hiervoor is in 2022 initiatief genomen om een BIS aan te schaffen. Dit zal in 2023 nog extra inzet vragen om goed ingericht en gevuld te worden De kosten voor de aanschaf van het BIS nemen de gemeente Emmen en de provincie Drenthe voor hun rekening in 2022. Vanaf 2023 zullen ook gemeenten moeten bijdragen aan het BIS en de inzet die hiervoor nodig is.

4.3.3 Zaaksysteem (LeefOmgevingsSysteem of LOS)

Het zaaksysteem is aan het einde van haar contractperiode en moet opnieuw aanbesteed worden. Inmiddels is een procedure tot uitstel van aanbesteding opgestart – op basis van onvoorziene omstandigheden – waardoor wordt voorzien dat die aanbesteding in de periode 2024-2025 gaat plaatsvinden.

4.3.4 Huisvesting

De (verlengde) package deals met de gemeente Emmen en de provincie voor wat betreft de huisvesting en ICT lopen af in 2022. Een volledige herijking op de huisvestingsbehoefte wordt ingegeven door de behoefte aan hybride (thuis/kantoor/op locatie) werken. In 2022 wordt een huisvestingsvisie vastgesteld. Eventuele financiële voordelen die daaruit kunnen voortvloeien kunnen op z'n vroegst in de begroting 2024 hun beslag krijgen.

4.3.5 Bedrijfsvoering op orde

In de begrotingswijziging 2022 zijn de bedrijfsvoeringskosten in overeenstemming gebracht met de noodzakelijke inzet voor ondersteunende stafdiensten. Immers de structureel onverantwoord hoge werkdruk in de ondersteunende diensten leidt naast een verhoogd risico op ziekteverzuim ook tot vertraging in het aanleveren van informatie aan de deelnemers. Eén van de kritische faal- en succesfactoren in het verbeteren van de onderlinge samenwerking met (de vertegenwoordigers van) onze deelnemers.
De versterking van de staffuncties is de afgelopen jaren in toenemende mate bekostigd uit het inkrimpen van de formatie voor het management (van 7 naar 4 teamleiders). Het verder afbouwen van de managementinzet is op dit moment onverantwoord. De opgave voor de staf blijft fors: toename werving, selectie en opleiding (door meer en lastiger te werven medewerkers), ziekteverzuim-preventie en – begeleiding, toenemende interne controle-vereisten, AVG, toename P&C-inspanning, digitalisering, communicatie-inzet, etc.
Om de grip op onze productie te versterken is in 2022 versterkt ingezet op de sturing op onze totale opgave: jaarprogramma en (interne) projecten in hun onderlinge samenhang. Voor die sturing wordt gewerkt met een Opgavemanager (voorheen: Programmamanager) die o.a. de processen rondom de P&C-cyclus gaat versterken. In combinatie met het zaakgerichte tijdschrijven - dat medio februari 2022 is ingevoerd – ontstaat daarmee een vrijwel continue monitoring op de verhouding tussen beschikbare en benodigde capaciteit. Ook daarmee wordt de basis gelegd voor meer rust in onze organisatie doordat tijdig kan worden bijgesteld.

Het uurtarief en het percentage overhead (binnen de totale lasten) is desondanks gelijk gebleven. Het overheadpercentage bedraagt 28% o.b.v. definitie BBV en 22,4% o.b.v. definitie benchmark TwijnstraGudde en blijft daarmee onverminderd beneden het landelijk gemiddelde (23,9%) zoals bleek uit de benchmark in 2021.

Alles overziend kan worden gesteld dat met het realistisch plannen en begroten van onze productie een begroting ontstaat waarin ruimte is om de reguliere bedrijfsvoeringskosten op te vangen zonder het uurtarief en het percentage overhead te laten stijgen. In het meerjaren beeld op onze bedrijfsvoeringskosten (dat nader wordt uitgewerkt in de kaders voor de begroting 2024) lijkt zicht te ontstaan op mogelijkheden tot het gaandeweg verlagen van het (structurele) overheadpercentage en het daarop te baseren uurtarief.

EFFECT VAN BELEIDS- EN ORGANISATIEONTWIKKELINGEN OP HET FINANCIEEL KADER

Uit de evaluatie van de GR is gebleken dat de uitvoering van onze taken op het gebied van de oorspronkelijk vastgestelde Drentse Maat en niet-Drentse Maat niet in overeenkomstig is met andere omgevingsdiensten met eenzelfde opgave. Daarom is een herijking van de Drentse Maat voorgesteld. De begroting 2023 is gebaseerd op de uitkomsten en besluitvorming van de eerste fase van deze herijking (december 2021), dus andere kentallen en een groeimodel tot en met 2024.

Door ons bestuur is besloten dat te voorziene extra opdrachten moeten worden opgenomen in het jaarprogramma. Voor niet te voorziene extra opdrachten wordt alsnog een extra opdracht verleend. Denk hierbij aan projecten handhavingszaken, complexe toezichtzaken, zeer complexe vergunningen en de inzet na calamiteiten, milieucriminaliteit, en klachten. Alleen indien de beschikbare formatie ontoereikend is worden niet te voorziene extra opdrachten geprioriteerd in het uitvoeringsprogramma. Meer- en minderwerk wordt verantwoord in de voor- en najaarsrapportage en verrekend in de jaarrapportage 2023 conform de verrekensystematiek. Denk hierbij aan een toe- of afname in het aantal meldingen, vergunningaanvragen en klachten.

De extra inzet voor BOA-taken en Luchtadvies zijn structureel in de begroting opgenomen en deze wordt net als in 2021 en 2022 achteraf verrekend op basis van gerealiseerde inzet. Net als in 2022 wordt te voorzien meerwerk opgenomen in het Jaarprogramma 2023 en achteraf verrekend op basis van gerealiseerde inzet.

Met het door de deelnemers gezamenlijk in voorbereiding zijnde Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe voor heel Drenthe zal het – wettelijk verplichte - uniforme uitvoeringsniveau worden vastgesteld. Daarbij is ruimte om met (door de Omgevingswet beoogde) gebiedsgerichte kaders te werken waardoor bijvoorbeeld onderscheid kan worden gemaakt tussen landelijke of meer stedelijke gebieden. De doorontwikkeling van de Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe, het doorvoeren van de effecten daarvan en het borgen in de beleidscyclus vragen om structurele inzet (van strategische beleidsmedewerkers).

PROGRAMMAPLAN

DE PROGRAMMA'S

Het BBV vereist dat de begroting in verschillende programma's wordt weergegeven. Het programma Milieu bestaat uit twee programma's: 1. Milieu – regulier en 2. Milieu – projecten & leges. Zo kan beter onderscheid gemaakt worden tussen de reguliere taken (Drentse Maat en Niet-Drentse Maat) die wij voor de deelnemers uitvoeren en de apart gefinancierde projecten.
Volgens het BBV dienen de algemene dekkingsmiddelen, de heffing VPB en het bedrag voor onvoorzien apart in het programmaplan uiteengezet te worden. Daarnaast worden de kosten van de overhead in een apart programma getoond. De kosten van de andere programma's dienen exclusief overheadkosten getoond te worden.

Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo
Programma Milieu - regulier	18.252	12.725	5.527
Programma Milieu - projecten & Leges	1.491	1.491	0
Programma organisatieontwikkeling	-	0	0
Overhead	97	5.348	-5.251
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Heffing VPB	-	-	-
Bedrag onvoorzien	-	125	-125
Saldo van baten en lasten vóór mutaties reserves	19.839	19.689	151
Toevoeging en onttrekking reserves	-	-	
Toevoeging aan reserves	-	-	151
Onttrekking aan reserves	-	-	

Tabel 6: Hoofdoverzicht baten en lasten 2022 overeenkomstig indeling BBV

Elk van de programma's in het bovenstaande overzicht wordt hieronder verder toegelicht.

PROGRAMMA MILIEU – REGULIER

Het programma Milieu - regulier bestaat uit twee onderdelen:

- Drentse Maat
- Niet-Drentse Maat

Wat willen we bereiken?

De RUD Drenthe draagt bij aan een schoon en veilig Drenthe. Dit doen we door milieutaken in de hele provincie Drenthe uit te voeren in opdracht van de aangesloten gemeenten en de provincie Drenthe.

De milieutaken staan uitgebreid omschreven in het jaarprogramma. Voor toelichting van deze taken verwijzen wij u naar het meest recente jaarprogramma over 2022. Voor 2023 wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld die afgestemd wordt op deze begroting en op de Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe.

Wat zijn de bijbehorende baten en lasten van programma Milieu-regulier?

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2023 (Begroting)**
Drentse Maat (DM)	12.156
Niet Drentse Maat (NDM)	6.096
Totaal baten	**18.252**
Lasten	
Drentse Maat (DM)	8.475
Niet Drentse Maat (NDM)	4.250
Totaal lasten	**12.725**
Saldo baten en lasten	**5.527**

Tabel 7: Baten en lasten uitvoering programma Milieu-regulier

Tarief

Het uitgangspunt bij het uurtarief is dat deze volledig kostendekkend is en dat er geen exploitatietekort wordt behaald in 2023. Uitgangspunt is tevens dat het uurtarief gelijk is voor alle deelnemers en alle producten. Het tarief wordt berekend op basis van de lasten per fte (inclusief de lasten voor overhead), gedeeld door het aantal productieve uren. Het uurtarief 2023 is € 99,75.

Dit uurtarief is een integraal tarief, waarin ook alle ontwikkelkosten, overhead, investeringen etc. zijn opgenomen.

1.1 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES

Wat willen we bereiken?

Onder dit programma verstaan we de projecten (inclusief extra opdrachten) die onze deelnemers ons laten uitvoeren en die geen onderdeel zijn van de Niet-Drentse Maat. Bij het opstellen van het jaarprogramma kunnen deelnemers ook afspraken met ons maken om maatwerk projecten te laten uitvoeren (extra opdrachten). De doelstellingen kunnen per project verschillen. Ook de legestaken die wij uitvoeren voor de provincie Drenthe vallen onder dit programma.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor 2023 is nog niet bekend welke projecten uitgevoerd worden. Op basis van realisaties van voorgaande jaren is de verwachting dat er tenminste € 1.291K budget beschikbaar is voor projecten. De verwachting bij de legesopbrengsten is onduidelijk. Dit heeft te maken met het feit dat provincie en gemeenten de mogelijkheid hebben leges te heffen voor regulering van de milieu-activiteiten en het is nu nog niet duidelijk welke afspraken daar over worden gemaakt. De legeskosten zijn net als vorige jaren geraamd op € 150K. In paragraaf 2.1 en 2.2 wordt nader ingegaan op de gevolgen voor de leges onder de Omgevingswet.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2023 (Begroting)**
Programma Milieu - projecten	1.291
Legesopbrengsten	200
Totale baten	**1.491**
Lasten	
Programma Milieu - projecten	1.341
Legeskosten	150
Totale lasten	**1.491**
Saldo baten en lasten	**0**

Tabel 8: Baten en lasten uitvoering Programma Milieu - Projecten en leges

1.2 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Omdat wij enkel specifieke dekkingsmiddelen kennen, is deze post niet op ons van toepassing.

Overhead

Het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) schrijft voor dat overheadkosten afzonderlijk worden begroot. Zij maken dus niet langer aan de lastenkant onderdeel uit van beleidsprogramma's. Op deze manier wordt beoogd om meer inzicht te geven in de overheadkosten voor de organisatie als geheel. De volgende kosten worden conform het BBV voor onze dienst tot de overhead gerekend:

- Directeur
- Management
- Flex/Projecten
- Relatiemanager
- Secretariaat
- Staf/adviseurs (Informatisering&Automatisering, HRM (Human Resource Management), Financiën/Controlling, Informatievoorziening)
- Ondersteunende PIOFACH-taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting), wanneer deze niet één op één aan het primaire proces kunnen worden gekoppeld (zoals de gebruikerskosten voor het LeefOmgevingsSysteem (LOS)).

Door de overhead te centraliseren in één post, zijn de lasten voor de programmaonderdelen aanzienlijk lager dan voorheen. Op de baten heeft deze verandering geen invloed omdat (grotendeels) wordt afgerekend tegen een integraal uurtarief.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2023 (Begroting)**
Overhead	97
Totale baten	**97**
Lasten	
Overhead	5.348
Totale lasten	**5.348**
Saldo baten en lasten	**-5.251**

Tabel 9: Baten en lasten overhead

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Het BBV schrijft voor dat de heffing vennootschapsbelasting wordt uiteengezet in een separate post. Deze post is niet van toepassing op onze organisatie. Vennootschapsbelasting dient namelijk te worden afgedragen door een overheidsonderneming bij activiteiten die voor de Vpb gelden als onderneming en waarop geen objectvrijstellingen van toepassingen zijn. Ons uitgangspunt is dat, voor de activiteiten van de RUD Drenthe die kwalificeren als onderneming, wij in principe enkel die activiteiten ondernemen waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

Onvoorzien

Het vernieuwde BBV schrijft voor dat de post 'onvoorzien' eveneens apart getoond dient te worden. We hebben een bedrag van € 125.000,- opgenomen voor onvoorzien. Het is op grond van de Financiële Verordening, beleid om ons eigen vermogen tot maximaal 10% van de begroting toe te laten nemen.

Bestuurlijk is de wens geuit om de algemene reserve van verbonden partijen – dus ook van de RUD Drenthe – zo laag mogelijk te houden. Als daarvoor zou worden gekozen zou per jaar met de deelnemers naar rato worden afgerekend als er een eventueel overschot ontstaat. Indien zich tegenvallers voordoen dan zullen wij ons tot de deelnemers wenden voor een verhoging van de deelnemersbijdrage.

Het is wenselijk om het weerstandsvermogen voldoende hoog te houden om onze financiële risico's te kunnen dekken en gedurende het jaar geen stagnatie te laten ontstaan in verband met extra besluitvormingsprocedures. Op ons weerstandsvermogen wordt verder ingegaan in de Paragrafen.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2023 (Begroting)**
Onvoorzien	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Onvoorzien	125
Totale lasten	**125**
Saldo baten en lasten	**-125**

Tabel 10: Baten en lasten post onvoorzien

2 PARAGRAFEN

Het BVV vereist verschillende paragrafen. Vier daarvan zijn niet van toepassing op ons en worden daarom niet uitgewerkt.

- Grondbeleid is niet van toepassing omdat de RUD Drenthe geen eigen grond bezit;
- Verbonden partijen is niet van toepassing omdat de RUD Drenthe geen verbonden partijen heeft (het is zelf een verbonden partij);
- Onderhoud kapitaalgoederen is niet van toepassing omdat het kantoor waarin de RUD Drenthe gehuisvest is, wordt gehuurd en er verder geen voor deze paragraaf relevante activa zijn;
- De vennootschapsbelasting is niet van toepassing omdat het uitgangspunt van de RUD Drenthe is dat, voor de activiteiten van de RUD Drenthe die kwalificeren als onderneming, zij in principe enkel die activiteiten onderneemt waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

Voorgaande betekent dat de volgende verplichte paragrafen wel zijn opgenomen:

- Paragraaf leges / lokale heffingen
- Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf financiële kengetallen
- Paragraaf bedrijfsvoering
- Paragraaf personele ontwikkelingen

2.1 PARAGRAAF LEGES / LOKALE HEFFINGEN

Wij hebben in ons eigen beleid geen lokale heffingen. Voor de provincie Drenthe zijn wij wel gemandateerd om de heffingen van de leges uit te voeren. Dit betreft leges voor de luchtvaart en de Wabo/Omgevingswet. De inning van de leges is gebaseerd op de Legesverordening van de provincie. Wij hebben met de provincie de afspraak gemaakt dat het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven bij de leges de dekking is voor de administratieve ondersteuning voor het innen van de leges. Per saldo is het innen van de leges dus een budgetneutraal project. In het kader van de Omgevingswet verandert dit. De vraag is of gemeenten gebruik gaan maken van de mogelijkheid om leges te gaan innen en vervolgens of wij daar een rol in gaan spelen. De uitkomst van de werkgroep leges van de OPD (het Omgevingsplatvorm Drenthe) zal daarbij leidend zijn. Het eventueel wegvallen van deze werkzaamheden is opgenomen in de volgende paragraaf.

2.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Weerstandsvermogen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin wij in staat zijn middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Het gaat om de robuustheid van de begroting. Maar ook om de wendbaarheid en het adequaat kunnen handelen van een organisatie. En voor onze deelnemers om een organisatie die optimaal kan bijdragen aan hun opgaven. Onze deelnemers vinden het niet wenselijk dat de RUD Drenthe als gemeenschappelijke regeling een groot eigen vermogen opbouwt. In de Financiële

Verordening is daarom bepaald dat het eigen vermogen vanuit eventuele positieve rekeningresultaten zal worden aangevuld tot een maximum van 10% van de begroting.

Het ministerie van Binnenlandse zaken (BZK) heeft op 27 oktober 2021 een reactie gegeven op basis van de ingediende begroting 2022. Op basis van de constatering dat de weerstandscapaciteit in de begroting 2022 ruim onvoldoende is om de aanwezige risico's op te vangen verzoekt het ministerie om, samen met de deelnemers te bezien of de aanwezige weerstandscapaciteit verhoogd kan worden zodat de aanwezige risico's door de gemeenschappelijke regeling zelf kunnen worden opgevangen.

Er is in de begroting 2022, naast de meerjarig opgenomen post voor onvoorziene uitgaven van € 125.000, geen extra ruimte gecreëerd voor onvoorziene uitgaven. Wel wordt door het opstellen van een realistischer jaarprogramma de kans op extra onvoorziene uitgaven verkleind. Door de uitvoerings(-kosten) goed te monitoren en tijdig tot bijsturing van het programma over te gaan wordt getracht risico's binnen de begroting op te vangen. Daarbij is van belang te vermelden dat de nieuwe verrekensystematiek ertoe zal leiden dat meerwerk bij een deelnemer niet meer automatisch leidt tot minderwerk bij een andere, maar tot hogere baten zal leiden waarmee de extra personeelslasten kunnen worden gedekt.

Wij hebben ultimo 2021 een totaal eigen vermogen van € 91.318. Bij het aanbieden van de jaarstukken 2021 wordt aan de deelnemers gevraagd om het positieve resultaat over 2021 van € 273.213 toe te voegen aan de reserves. Dan is het eigen vermogen ultimo 2021 € 334.546. Hiervan is € 288.660,- algemene reserve en € 45.886,- een bestemmingsreserve (bron: jaarstukken 2021). Daarnaast is in onderhavige begroting een post onvoorzien van € 125.000 opgenomen.

Aanwezige weerstandscapaciteit	
Algemene Reserve 2021	15.447
Exploitatieresultaat 2021	273.213
Onvoorzien Begroting 2023	125.000
Totaal weerstandscapaciteit	**€ 413.660**

Richtlijnen weerstandscapaciteit	
betekenis ratio	**ratio weerstandscapaciteit**
uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x > 2,0
Voldoende	1,0 < x > 1,4
Matig	0,8 < x > 1,0
Onvoldoende	0,6 < x > 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

factor aanwezig / benodigd weerstandsvermogen	
factor:	**0,9**
oordeel:	**Matig**

Tabel 11: De conclusie van het weerstandsvermogen

Financiële risico’s

De omvang van ons weerstandsvermogen is gerelateerd aan de risico’s die de organisatie loopt. Deze risico’s zijn in kaart gebracht en ook financieel vertaald. Hierbij is rekening gehouden met reeds getroffen maatregelen, zoals verzekeringen.

Een aantal van onze (financiële) risico's worden in onderstaande tabel vermeld. In het model zijn risicobeoordeling en -kwantificering gehanteerd, zoals aanbevolen door het Ministerie van BZK. Deze risico's geven inzicht in het benodigde weerstandsvermogen (zie onderstaande tabel). Hierbij worden kleinere risico's geacht onderdeel te zijn van de reguliere bedrijfsvoering. De vermenigvuldiging met de wegingsfactoren impact en frequentie geeft het bedrag aan dat beschikbaar moet zijn als weerstandsvermogen om de risico’s te kunnen opvangen.

							benodigde
no	categorie	omschrijving	effect	financieel	impact	frequentie	weerstands-capaciteit
1	**personeel**	Ziekteverzuim	productieverlies	€ 250.000	3	5	€ 250.000
2	**personeel / bedrijfsvoering**	BIS	productieverlies	€ 40.000	1	4	€ 30.000
3	**personeel / bedrijfsvoering**	Werving nieuwe medewerkers	productieverlies	€ 150.000	3	4	€ 112.500
4	**personeel**	Leges	frictiekosten	€ 50.000	1	5	€ 50.000
5	**personeel / bedrijfsvoering**	Evaluatie GR	productieverlies	PM	PM	PM	PM
6	**personeel / bedrijfsvoering**	Gevolgen Omgevingswet	productieverlies	PM	PM	PM	PM
	Totaal						**€ 442.500**

Klasse/ Impact	Financieel	Wegingsfactor
1	< 50.000	€ 25.000
2	50.001 – 100.000	€ 75.000
3	100.001 – 250.000	€ 175.000
4	250.001 – 1.000.000	€ 625.000
5	> 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ Frequentie	Kans	Wegingsfactor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

Tabel 12: Het risicoprofiel 2023

In de risicoberekening is geen rekening gehouden met een bestuurlijke keuze om bij eventuele noodzakelijke herprioritering in het jaarprogramma 2023 alsnog te kiezen voor het beschikbaar stellen van extra middelen. Mocht op basis van het jaarprogramma 2023 een tekort aan uren zichtbaar worden, dan vraagt dat om expliciete bestuurlijke besluitvorming om daarvoor te herprioriteren of extra middelen beschikbaar te stellen, waarvoor dan een extra deelnemersbijdrage noodzakelijk zal zijn.

1. Ziekteverzuim

Algemeen: In 2021 was het gemiddelde ziekteverzuim 9,5%. Bij de berekening van de beschikbare productieve uren is 7% ziekteverzuim opgenomen in de begroting. Indien het ziekteverzuim in 2023 niet zakt naar 7% maar op hetzelfde niveau uitkomt is het in deze tabel op te nemen risico nog 2,5 procent.

Beheersmaatregelen: In 2023 staat verzuim wederom hoog op onze agenda en het thema alsmede het protocol omtrent verzuim wordt nadrukkelijk bij onze medewerkers onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn/worden de volgende maatregelen getroffen :

- De preventie op- en de begeleiding van het beïnvloedbare verzuim is vergroot;
- De toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk is vergroot;
- De inzet op de pro-actieve uitvoering van het Arbobeleid is vergroot;
- Er is een directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers;
- In 2023 is de pandemie minder of niet meer van invloed op de keuze voor thuiswerken of op locatiewerken. De klus bepaalt hoe en waar gewerkt wordt waardoor het werkplezier zich kan herstellen. Onze huisvesting moet in 2023 ingericht zijn op deze manier van hybride werken en het plaats- en tijd onafhankelijke werken.

Calculatie financieel: Voor de calculatie is 2,5 % van de loonsom van het primaire proces gebruikt.

2. Bodeminformatiesysteem (BIS)

Algemeen: Wat betreft de bodeminformatievoorziening blijft in 2023 sprake van extra inzet om het in 2022 ingevoerde bodeminformatiesysteem met geactualiseerde data te vullen en te beheren. Om daarmee over een goed gevuld bodeminformatiesysteem te beschikken voor alle deelnemers wat een grote efficiencywinst oplevert.

Beheersmaatregelen:
De kosten voor het op orde brengen van de data in het BIS worden in 2022 gemaakt en gedragen door de provincie Drenthe en de gemeente Emmen, de huidige bevoegde gezagen voor bodemtaken. Vanaf 2023 zullen de jaarlijkse beheerskosten van het BIS-systeem gedragen moeten worden door alle deelnemers vanwege de overgang van bevoegd gezag voor bodemtaken van provincie naar de overige 11 gemeenten. De inzet van onze eigen medewerkers leidt tot een structurele kostenpost in de begroting.

Calculatie financieel: We gaan ervan uit dat de jaarlijkse beheerskosten gedragen worden door de deelnemers. De inzet van onze eigen medewerkers is ingeschat op 0,5 fte.

3. Werving nieuwe medewerkers

Algemeen: De krapte op de huidige arbeidsmarkt aan gekwalificeerd personeel noodzaakt ons tot meer inzet op werving en selectie van toekomstig benodigde medewerkers.

Beheersmaatregelen: De RUD Drenthe voert een arbeidsmarktverkenning uit samen met de ODG en de FUMO. Daarbij zal bijzondere aandacht gegeven worden aan inclusie en diversiteit. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheden om:

- ook zij-instromers klaar te stomen voor onze taken;
- opleidingen van scholen beter te laten aansluiten op onze praktijk;
- van traineeships gebruik te maken.

Dat betekent een andere insteek in communicatie naar buiten en een toename in opleiding en begeleiding van zij-instromers en trainees.

Calculatie financieel: In de begroting is een dekking van € 150K opgenomen ter dekking van mogelijk productieverlies.

4. Leges

Algemeen: Wij hebben in ons eigen beleid geen lokale heffingen. Voor de provincie Drenthe zijn wij wel gemandateerd om de heffingen van de leges uit te voeren. Dit betreft leges voor de luchtvaart en de Wabo/Omgevingswet. De inning van de leges is gebaseerd op de Legesverordening van de provincie. Wij hebben met de provincie de afspraak gemaakt dat het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven bij de leges de dekking is voor de administratieve ondersteuning voor het innen van de leges. Per saldo is het innen van de leges dus een budgetneutraal project. In het kader van de Omgevingswet verandert dit. De vraag is of gemeenten gebruik gaan maken van de mogelijkheid om leges te gaan innen en vervolgens of wij daar een rol in gaan spelen. De uitkomst van de werkgroep leges van de OPD (het Omgevingsplatform Drenthe) zal daarbij leidend zijn.

Beheersmaatregelen: Wij zijn actief betrokken bij de gesprekken van het OPD en de verschillende werkgroepen (waaronder leges) waar de gevolgen van het invoeren van de Omgevingswet besproken worden.

Calculatie financieel: In de begroting is een dekking van € 50K opgenomen ter dekking van de inzet van de betrokken medewerkers bij het team vergunningen.

5. Aanvullende financiële risico’s

Zoals in hoofdstuk 4 is omschreven, bestaan er nog een aantal relevante risico’s die op dit moment niet op geld zijn in te schatten zoals:

- Data- en informatie gestuurd werken/Digitale Uitwisseling
- Voorbereiding aanbesteding zaaksysteem
- Doorontwikkeling Uitvoering- en Handhaving Strategie Drenthe
- Verschuiving van bevoegd gezag van milieulocaties

2.3 PARAGRAAF FINANCIËLE KENGETALLEN

Hieronder volgt een korte toelichting per kengetal met als basis de jaarrekening 2021, de begroting 2022 en de begroting 2023.

	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
Netto schuldqoute	**-2,1%**	**-0,1%**	**-0,9%**	**-2,1%**	**-3,2%**	**-4,8%**
Netto schuldguote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Solvabiliteitsratio	**6,0%**	**0,8%**	**4,1%**	**8,9%**	**13,4%**	**19,2%**
Structurele exploitatieruimte	**2,3%**	**0,2%**	**3,2%**	**1,8%**	**0,8%**	**0,8%**
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 13: percentages schuldquote en solvabiliteitsratio

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. We hebben geen leningen waardoor de schuldpositie alleen bestaat uit kortlopende verplichtingen. Daarom hanteren wij een norm van 0% of lager. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. In afwijkende gevallen, bijvoorbeeld een grote investering waar geld voor aangetrokken wordt, stijgt het kengetal boven de 0% stijgen. Voor 2023 is het kengetal -0,9% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

Solvabiliteitsratio

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zich op glad ijs bevindt, de norm voor ons is daarom minimaal 20%. Ons solvabiliteitsratio is op basis van de begroting 2023 4,1% waardoor de solvabiliteit van onze organisatie onder de norm ligt. Het kengetal valt lager uit omdat met voorschotten van de opdrachtgevers wordt gewerkt. De voorschotten leiden tot een hoger kortlopend vreemd vermogen en hebben daarmee een negatief effect op de ratio maar zorgen niet voor een slechte financiële weerbaarheid. Immers, die voorschotten worden in het nieuwe boekjaar besteed aan de taken waarvoor wij dit geld hebben ontvangen. Daarnaast is het eigen vermogen na de onttrekking voor het ontwikkelprogramma geminimaliseerd.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor onze organisatie is 0% of hoger. In de begroting 2023 is de ratio 3,2% en daarmee voldoende.

Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor een beoordeling te geven van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Van de drie geldende kengetallen voor onze organisatie geeft de solvabiliteitsratio aan dat deze onder de norm ligt. Het algehele beeld van onze financiële positie is dat oplettendheid is geboden. Zie ook de vorige paragraaf inzake het weerstandsvermogen.

2.4 PARAGRAAF FINANCIERING

Beleidskaders

De uitvoering van de financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht Financierings- (treasury-)statuut evenals een financieringsparagraaf in begroting en rekening. We werken volgens het Treasurystatuut dat is vastgesteld op 23 september 2013

Rentevisie

Gezien de geringe invloed van de renteontwikkeling op onze begroting is geen lange termijn rentevisie opgenomen.

Geldleningen

We zullen het overgrote deel van onze werkzaamheden betalen uit de vaste voorschotbetalingen van de deelnemers. De verwachting is dat deze voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. We hebben geen geldleningen en verwachten dat dit voor de begroting van 2023 ook niet nodig is.

Onze organisatie loopt op dit moment geen grote liquiditeitsrisico's. In de praktijk factureren wij inmiddels maandelijks of per kwartaal de projecten.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op de netto-vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) is een kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten tijdens een boekjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen bedraagt de kasgeldlimiet 8,2% van het begrotingstotaal. Het saldo van vlottende schulden en vlottende middelen wordt afgezet tegen het begrotingstotaal. Dit betekent voor ons dat het maximale saldo in 2023 € 1,5 mln. mag bedragen. Wij voldoen hieraan op basis van deze begroting.

Rente risiconorm

Ter beperking van het renterisico op vaste schuld is er een rente risiconorm vastgesteld. De rente risiconorm schrijft voor welk deel van de lange termijn leningen (> 1 jaar) maximaal vernieuwd mag worden in een begrotingsjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen zoals de RUD Drenthe is dit vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als

volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Er is in 2023 geen sprake van herfinanciering omdat geen leningen zullen worden aangegaan.

2.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsvoering ondersteunt de andere programma's in het voorzien van verschillende diensten als personeelszaken, informatievoorziening, administratie, communicatie, sturing, coaching en planning en control.

De ontwikkelopgaven voor de bedrijfsvoering zijn in 2019-2020 opgenomen in een Ontwikkelprogramma. Hiermee is een deel van de basis op orde gebracht, is de professionalisering van de financiële functie tot beheersniveau gebracht en groeit ons zelflerend vermogen per jaar. In 2021 is daarop een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de nog resterende opgaven en de doorontwikkeling van al in gang gezette ontwikkelingen. Hiermee is het Ontwikkelprogramma beëindigd. De organisatieontwikkeling van de RUD is onderdeel gemaakt van de Kaderbrief 2023 en de begroting 2023.

Nadat de UHH-strategie is vastgesteld en doorgevoerd, de Omgevingswet in werking is getreden en geïmplementeerd en de effecten van het doorvoeren van de evaluatie GR inzichtelijk zijn kunnen de afspraken en visie op onze bedrijfsvoering worden herzien. Door de grote kwaliteitsimpuls die gerealiseerd wordt in 2022 en 2023 verwachten we een afname in het percentage bedrijfsvoeringskosten (o.a. overhead, ziekteverzuim en uurtarief). In 2023 bereiden we een voorstel voor om op te nemen in de Begroting 2024.

2.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN

Onze bezetting van de verschillende teams op 1 januari 2022 is in onderstaande tabel weergegeven.

Team	Aantal personen
Directie	1
Vergunningen (incl teamleider)	26
Toezicht en HH (incl. teamleider)	35
Advies (incl. teamleider)	16
Juridisch (incl. teamleider)	13
Bodem (teamleider jur.)	23
Bedrijfsbureau	28
Totaal	**142**

Tabel 14: De bezetting op 1 januari 2022

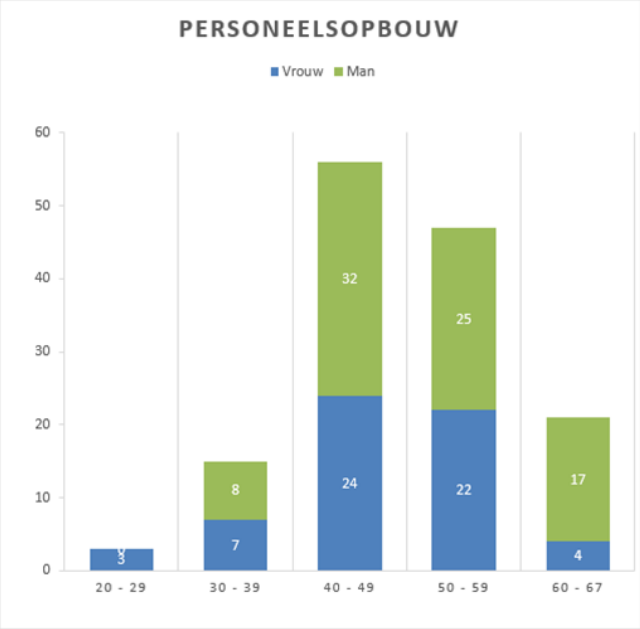
Deze 142 medewerkers vormen een bezetting van 130 fte. Voor de extra projecten wordt er ingehuurd ter vervanging van eigen medewerkers die hiervoor ingezet worden. In het team Bedrijfsbureau zijn ook medewerkers (ca 4,5 fte) die geheel of gedeeltelijk ingezet worden voor productieve uren (administratieve ondersteuning en digitalisering dossiers.

Het effect van de invoering van de Omgevingswet en de overige projecten op de formatie en bezetting in 2023 is nu nog niet goed aan te geven.

Leeftijdsopbouw

De leeftijdsverdeling wordt in onderstaande staafdiagram weergegeven (bron : jaarverslag 2021).
De gemiddelde leeftijd bedraagt 49 jaar.
De verdeling M/V binnen onze organisatie :

- 42% vrouw
- 58% man

Figuur 2: De leeftijdsverdeling van ons personeel

3 FINANCIËLE BEGROTING

3.1 OPZET BEGROTING

Als onderdeel van de verbetering van onze financiële grip is vanaf de begrotingswijziging 2018 ook de opzet van de begroting verbeterd. Dit is gedaan in afstemming met de deelnemers. Ook de begroting 2023 is volgens deze verbeterde opzet opgesteld en heeft de volgende uitgangspunten:

- Begroting is volgens het BBV opgesteld, alle benodigde paragrafen en onderdelen zijn opgenomen (o.a. geprognosticeerde begin en eindbalans, indeling in de programma's)
- De exploitatiebegroting is verder gespecificeerd in de posten. Zo is er bijvoorbeeld onderscheid gemaakt naar personeels- en inhuurbudgetten voor het primair proces en de overhead.
- Meerjarenbegroting maakt onderdeel uit van de financiële begroting.

3.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Overzicht baten en lasten begrotingsjaar per programma meerjarenraming

De meerjarenraming 2024 - 2026 is voor de komende jaren op basis van de geldende normen geïndexeerd.

De financiële en beleidsmatige uitgangspunten die leiden tot de begroting 2023 bestaan uit:

- de uitgangspunten van de begroting 2022, inclusief de begrotingswijziging 2022;
- het gewogen indexcijfer door toepassing van de index loonvoet sector overheden de prijsindex netto materiële overheidsconsumptie;
- een productiviteitsnorm van 1.300 uur per FTE, waarbij rekening gehouden is met een ziekteverzuimpercentage van 7%.
- de in 2020 vastgestelde nieuwe verrekensystematiek voor de deelnemersbijdragen
- het inzichtelijk maken van de onafgedekte risico's in het kader van het lage weerstandsvermogen

De begroting 2023 zal gaandeweg het jaar 2022 worden gewijzigd op basis van de werkelijke indexcijfers, toe- en/of afname productie op basis van het in 2022 op te stellen realistische jaarprogramma 2022, als er een concrete begroting is voor de projecten 2023, concretisering van het investeringsbudget en als er zich onvoorziene zaken voor doen.

In ieder geval dient sprake te zijn van een gelijkblijvend takenpakket of een gelijkblijvend uitvoeringsniveau. Wijziging in omvang, intensiteit of kwaliteit van de werkzaamheden leidt tot begrotingseffect of herprioritering van taken. Ook zijn in deze begroting 2023 een aantal risico's benoemd die mogelijk substantiële begrotingseffecten meebrengen.

Ontwerpbegroting 2023

Bedragen x 1000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
Programma Milieu regulier	14.114	16.438	18.252	18.758	19.208	19.669
Programma Milieu projecten & leges	1.477	1.460	1.491	1.522	1.553	1.586
Programma Organisatieontwikkeling	93	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	-	*94,85*	97	99	101	104
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Baten Totaal	**15.684**	**17.993**	**19.839**	**20.378**	**20.863**	**21.359**
Programma Milieu regulier	9.646	11.345	12.725	12.944	13.253	13.569
Programma Milieu projecten & leges	1.422	1.410	1.491	1.572	1.603	1.536
Programma Organisatieontwikkeling	205	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	4.250	5.112	5.348	5.501	5.633	5.769
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	125	125	125	125	125
Lasten Totaal	**15.523**	**17.992**	**19.689**	**20.142**	**20.614**	**20.998**
Saldo van baten en lasten	**161**	**1**	**151**	**237**	**248**	**361**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**161**	**1**	**151**	**237**	**248**	**361**
Toevoeging reserves		1	151	237	248	361
Onttrekking reserves	112		0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**273**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 15: Overzicht van de meerjarenraming

3.3 ONZE EXPLOITATIEBEGROTING

Bedragen x 1000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotingswijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
Totale baten	**15.684**	**17.993**	**19.839**	**20.378**	**20.863**	**21.359**
Deelnemersbijdragen	**14.151**	**16.438**	**18.252**	**18.758**	**19.208**	**19.669**
Reguliere deelnemersbijdrage	**14.058**	**14.153**	**17.852**	**18.758**	**19.208**	**19.669**
Aanpassing obv Jaarprogramma		**1.440**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage Omgevingsveiligheid		**106**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage uitbreiding primair proces		**398**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage structurele aanvullende kosten		**195**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bijdrage incidentele aanvullende kosten		**145**	**400**	**0**	**0**	**0**
Projectbaten Ontwikkelprogramma	**93**	**0**	**0**	-	-	-
Legesopbrengsten	**190**	**200**	**200**	**200**	**200**	**200**
Projectbaten	**1.287**	**1.260**	**1.291**	**1322**	**1353**	**1386**
Inkomsten overige baten	**56**	**95**	**97**	**99**	**101**	**104**
Totale lasten	**15.523**	**17.992**	**19.689**	**20.142**	**20.614**	**20.998**
Personeelslasten	**11.372**	**13.478**	**14.728**	**15.452**	**15.823**	**16.202**
Loonsom primair proces	8.108	9.102	10.132	10.700	10.957	11.220
Loonsom overhead	2.054	2.741	2.920	3.036	3.109	3.183
Doorbelasting en frictiekosten	-1.418	-1.260	-1.291	-1.322	-1.353	-1.386
Inhuur primair proces	2.054	2.096	2.147	2.198	2.251	2.305
Inhuur overhead	95	55	56	58	59	61
Reiskosten	130	250	256	262	268	275
Opleidingen	87	237	243	249	255	261
Algemene kosten	261	257	264	270	276	283
Bedrijfsvoeringskosten	**2.374**	**2.878**	**2.945**	**2.993**	**3.063**	**3.135**
Materieel (Toolbox)	14	30	31	31	32	33
Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe	1.625	1.811	1.855	1.899	1.945	1.991
Huur zaaksysteem/licentie LOS	194	216	221	226	232	237
Overige licentie- en ICT-kosten	257	378	387	396	406	416
Overige bedrijfsvoeringskosten	285	443	451	440	449	457
Legeskosten	**134**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**
Projectkosten zaak- en bodeminformatiesysteem	**150**	**0**	**50**	**100**	**100**	**0**
Projectkosten	**1.287**	**1.260**	**1.291**	**1322**	**1353**	**1386**
Projectkosten Ontwikkelprogramma	**205**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien		**125**	**125**	**125**	**125**	**125**
Incidentele lasten		**100**	**400**	**0**	**0**	**0**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**161**	**1**	**151**	**237**	**248**	**361**
Toevoeging en onttrekking reserves						
Toevoeging reserves		**1**	**151**	**237**	**248**	**361**
Onttrekking reserves exploitatie	112					
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**273**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 16: De exploitatiebegroting

3.3.1. Indexatie

De posten in de exploitatiebegroting voor het jaar 2023 en de meerjarenraming (2024-2026) zijn geïndexeerd op basis van prognoses uit de Macro-Economische Verkenning 2022, publicatie 21-9-2021 van het CPB, conform Kaderbrief 2023. Dit is schematisch weergegeven in bijlage A.

Hieronder worden de belangrijkste posten waarin afwijkingen in de begroting 2023 plaatsvinden ten opzichte van de begroting 2022 nader toegelicht.

3.3.2. Baten

Deelnemersbijdrage

De deelnemersbijdrage stijgt ten opzichte van de begroting 2022 met € 1.814K en wordt veroorzaakt door de volgende posten:

Omschrijving	Bedrag
Indexering 2,4%	418K
Aanpassing uren jaarprogramma 2023	1.141K
Bijdrage incidentele aanvullende kosten	255K
Totaal	**1.814K**

Tabel 17: Mutatie deelnemersbijdrage

Aanpassing uren jaarprogramma 2023

In de begroting 2023 zijn we uitgegaan van 142.884 uur. In het jaarprogramma 2022 is er met de deelnemers het groeimodel afgesproken, dit resulteert voor de begroting 2022 in een toename van de uren van 17.471, hierdoor komt deze uit op 161.380 uur. Voor 2023 is een toename van 11.440 uren afgesproken. Dit vormt de basis voor de begroting 2023 en betekent een aanvullende bijdrage van € 1.559K (inclusief indexering).

Bijdrage uitbreiding primaire taken

De extra uren voor luchtadvies en BOA-inzet worden achteraf op basis van daadwerkelijk geleverde uren in rekening gebracht.

Bijdrage incidentele aanvullende kosten

In de begrotingswijziging 2022 is voorzien in een incidentele bijdrage aanvullende kosten van 145K, t.b.v. de DVO's en het aanpassen van het zaaksysteem aan de gewijzigde processen in het kader van de Omgevingswet. In de begroting 2023 is voorzien in een bijdrage aanvullende kosten van 400K, t.b.v. het verrijken van het locatiebestand met MBA's. De toename bedraagt dus 255K.

3.3.3. Lasten

Personeelslasten

De personeelslasten nemen toe met circa € 1.250K. Deze stijging komt met name door de gestegen vraag vanuit de deelnemers.

Bedrijfsvoeringskosten

De bedrijfsvoeringskosten stijgen ten opzichte van de begroting 2022 met € 69K. Deze stijging betreft de indexering.

Onvoorzien

De post ‘onvoorzien’ wordt ten opzichte van voorgaande begrotingen niet verhoogd en blijft met € 125K gelijk aan de begroting 2022.

Overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Momenteel is er bij ons geen sprake van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Wel wordt het algemene uitgangspunt van de Financiële Verordening toegepast, waarbij positieve rekeningresultaten worden toegevoegd aan de reserve totdat de reserve op het maximale niveau van 10% van de begroting komt.

3.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING

Na besluitvorming door DB wordt deze paragraaf toegevoegd.

Artikel 20 van het BBV schrijft voor dat in de begroting een uiteenzetting van de financiële positie, voorzien van toelichting, dient te worden opgenomen. Tevens dient dit ook in meerjarig perspectief te gebeuren. In onderhavige paragraaf volgt deze uiteenzetting.

3.4.1. Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Onderstaand wordt de (geprognosticeerde) begin- en eindbalans weergegeven voor het begrotingsjaar. Tevens wordt de meerjarenraming uiteengezet. Het verschil in toevoeging aan de bestemmingsreserve en het resultaat voor toevoeging aan de bestemmingsreserve wordt aan de algemene reserve toegevoegd.

Activa

Bedragen x € 1.000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa		-	-	-	-	-
materiële vaste activa	30	17	4	-	-	-
Financiële vaste activa		-	-	-	-	-
	30	**17**	**4**	**0**	**0**	**0**
Vlottende activa						
Uitzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**5.329**	**4.042**	**4.193**	**4.430**	**4.678**	**5.039**
Te vorderen op openbare lichamen	1.493	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een typische looptijd korter dan één jaar	2.912	2.855	3.006	3.243	3.491	3.852
Overige vorderingen	924	35	35	35	35	35
Liquide middelen	**81**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Banksaldi	81	250	250	250	250	250
Overlopende activa	**108**	**89**	**89**	**89**	**89**	**89**
Vooruitbetaalde kosten	108	89	89	89	89	89
Totaal vlottende activa	**5.518**	**4.381**	**4.532**	**4.769**	**5.017**	**5.378**
Totaal activa	***5.548***	***4.398***	***4.536***	***4.769***	***5.017***	***5.378***

Tabel 18: Activa

Passiva

Bedragen x € 1.000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
Vaste passiva						
Eigen Vermogen	**334**	**37**	**188**	**425**	**673**	**1.034**
Algemene reserve	15	36	37	188	425	673
Bestemmingsreserve	46	0	0	0	0	0
Resultaat vóór bestemming	273	1	151	237	248	361
Voorzieningen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**334**	**37**	**188**	**425**	**673**	**1.034**
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**1.473**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**
Overlopende passiva	**3.741**	**1.786**	**1.773**	**1.769**	**1.769**	**1.769**
Totaal vlottende passiva	**5.214**	**4.361**	**4.348**	**4.344**	**4.344**	**4.344**
Totaal passiva	***5.548***	***4.399***	***4.536***	***4.769***	***5.017***	***5.378***

Tabel 19: Passiva

3.4.2. EMU-saldo

In onderstaand overzicht is het EMU-saldo opgenomen voor het begrotingsjaar, voorgaande jaren en is eveneens de meerjarenraming uiteengezet.

Bedragen x € 1.000	2021 (Jaarrekening	2022 (Begrotings wijziging)	2023 (Begroting)	2024 (Begroting)	2025 (Begroting)	2026 (Begroting)
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q.ontttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	161	1	151	237	248	361
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	13	13	13	4	0	0
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorziening ten bate van de exploitatie	14	13	13	13	13	13
4. Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	9	0	0	0	0	0
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	0
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0	0	0
8. Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0
9. lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	0	0	0	0	0	0
10. Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0	0
11. Boekwinst bij verkoop effecten	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU -saldo	**197**	**27**	**177**	**254**	**261**	**374**

Tabel 20: Overzicht van het EMU-saldo

3.4.3. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

De begroting dient de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume weer te geven. Wij kennen momenteel geen dergelijke verplichtingen

3.4.4. Investeringen

Investeringen met een economisch nut

Wij hebben momenteel geen investeringen met een economisch nut.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Wij kennen geen investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

3.4.5. De financiering

Het BBV schrijft voor dat tevens aandacht dient te worden geschonken aan de financiering bij de uiteenzetting van de financiële positie. De financiering is nader uitgewerkt in paragraaf 2.2.

Verloop van de reserves en voorzieningen, inclusief meerjarenraming

Net zoals de meerjarenraming van de geprognosticeerd begin- en eindbalans en de meerjarenraming, is de meerjarenraming van de reserves uitgedrukt in prijzen 2022.

Reserves

De algemene reserve neemt in 2023 toe met het verwachte resultaat van € 151K. Bij het aanbieden van de jaarstukken 2021 wordt aan de deelnemers gevraagd om het positieve resultaat over 2021 van € € 273.213 toe te voegen aan de reserves.

Bedragen x € 1.000						
Algemene reserve	**2021 (Jaarrekening**	**2022 (Begrotings wijziging)**	**2023 (Begroting)**	**2024 (Begroting)**	**2025 (Begroting)**	**2026 (Begroting)**
Saldo per 1-1	15	36	37	188	425	673
Bij: Resultaat	273	1	151	237	248	361
Af: Resultaat	0	0	0	0	0	0
Bij: Bijdrage deelnemers resultaat	0	0	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**288**	**37**	**188**	**425**	**673**	**1.034**
Bestemmingsreserve doorontwikkeling organisatie	**2021 (Jaarrekening**	**2022 (Begrotings wijziging)**	**2023 (Begroting)**	**2024 (Begroting)**	**2025 (Begroting)**	**2026 (Begroting)**
Saldo per 1-1	46	0	0	0	0	0
Bij:	0	0	0	0	0	0
Af: Financiering ontwikkelprogramma	0	0	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**46**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal van de reserves	**334**	**37**	**188**	**425**	**673**	**1.034**

Tabel 21: Overzicht van de reserves

Voorzieningen

Wij hebben bij de jaarrekening 2017 een voorziening gevormd voor personeelskosten. Ieder jaar wordt bij het opstellen van de jaarrekening beoordeeld wat de hoogte van deze voorziening moet zijn. In de (meerjaren-)begroting wordt deze post niet structureel meegenomen.

Bedragen x € 1.000						
Voorziening personeelskosten	**2021 (Jaarrekening**	**2022 (Begrotings wijziging)**	**2023 (Begroting)**	**2024 (Begroting)**	**2025 (Begroting)**	**2026 (Begroting)**
Saldo per 1-1	196	0	0	0	0	0
Bij:	0	0	0	0	0	0
Af:	196	0	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 22: Overzicht van de voorzieningen

BIJLAGE A – INDEXERING

Index	2022	2023	2024	2025	2026
Loonvoet sector overheid	1,4%	2,5%	2,6%	2,6%	2,6%
Prijs netto materiële overheidsconsumptie	1,5%	1,9%	1,7%	1,7%	1,7%
Gewogen index (90% loonvoet / 10 materiële overheidsconsumptie)	**1,4%**	**2,4%**	**2,5%**	**2,5%**	**2,5%**

Bron: Macro-economische verkenning 2022, publicatie 21-09-2021 (CPB)

BIJLAGE B – DEELNEMERSBIJDRAGE

Begroting 2023		
	Deelnemersbijdrage regulier (geïndexeerd met 2,4%)	€ 17.997.206
	Bijdrage aanvullende kosten	€ 255.000
	Totale deelnemersbijdrage 2022	**€ 18.252.206**

Deelnemer	Deelnemers-bijdrage begroting 2022	Groeimodel gemeentes	Index	Bijdrage aanvullende kosten (incidenteel)	Milieulocaties van Provincie naar Gemeenten	Milieulocaties van Gemeenten naar Provincie	Bodemtaken van Provincie naar Gemeenten	Deelnemers-bijdrage 2023
Gemeente Aa en Hunze	€ 554.088	€ 51.073	€ 14.404	€ 8.809	€ 30.923	€ -	€ 29.925	€ 689.222
Gemeente Assen	€ 1.088.499	€ 100.332	€ 28.296	€ 17.305	€ -	€ -	€ 139.650	€ 1.374.082
Gemeente Borger-Odoorn	€ 602.799	€ 55.563	€ 15.670	€ 9.583	€ -	€ -	€ 29.925	€ 713.540
Gemeente Coevorden	€ 1.002.596	€ 92.414	€ 26.063	€ 15.939	€ 30.923	€ -9.975	€ 69.825	€ 1.227.785
Gemeente Emmen	€ 2.983.815	€ 275.033	€ 77.565	€ 47.437	€ -	€ -4.988	€ -	€ 3.378.862
Gemeente Hoogeveen	€ 1.282.133	€ 118.181	€ 33.329	€ 20.383	€ 61.845	€ -4.988	€ 94.763	€ 1.605.646
Gemeente Meppel	€ 884.881	€ 81.564	€ 23.003	€ 14.068	€ 92.768	€ -	€ 39.900	€ 1.136.183
Gemeente Midden-Drenthe	€ 1.220.474	€ 112.497	€ 31.727	€ 19.403	€ 30.923	€ -4.988	€ 39.900	€ 1.449.936
Gemeente Noordenveld	€ 597.193	€ 55.046	€ 15.524	€ 9.494	€ -	€ -	€ 44.888	€ 722.145
Gemeente Tynaarlo	€ 592.409	€ 54.605	€ 15.400	€ 9.418	€ -	€ -	€ 49.875	€ 721.708
Gemeente Westerveld	€ 653.857	€ 60.269	€ 16.997	€ 10.395	€ -	€ -	€ 19.950	€ 761.469
Gemeente De Wolden	€ 917.390	€ 84.561	€ 23.848	€ 14.585	€ -	€ -4.988	€ 34.913	€ 1.070.308
Provincie Drenthe	€ 3.659.521	€ -	€ 87.035	€ 58.179	€ -247.380	€ 29.925	€ -593.513	€ 2.993.768
Nog nader te verdelen deelnemers-bijdrage (Luchtadviseur en BOA's)	€ 398.000		€ 9.552		€ -			€ 407.551
Totaal	**€ 16.437.655**	**€ 1.141.140**	**€ 418.411**	**€ 255.000**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ 18.252.206**

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl

Bezoekadres
Beilen Raadhuisplein 1
ma, wo, vr 8.30 – 16.30
di 8.30 – 14.30
do 8.30 – 20.00
Smilde Elzenlaan 10
ma 8.30 – 12.00

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
Postbus 1017
9400BA ASSEN

Datum: 1 juli 2022
Behandeld door: Iris Hofstee
Zaaknummer: 2558273
Onderwerp: Zienswijze ontwerpbegrotingswijziging 2022 en ontwerpbegroting 2023

Uw brief van: 12 april 2022
Uw kenmerk: 202200279
Bijlagen:
Verzonden op:

Geacht bestuur,

Als lid van de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe ontvingen we op 12 april 2022 de ontwerpbegrotingswijziging 2023 en de ontwerpbegroting 2023. Wij hebben de ontwerpbegrotingen inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni. De behandeling geeft ons aanleiding om zienswijzen in te dienen.

Zienswijze ontwerpbegrotingswijziging 2022
We hopen dat het vooraf inzichtelijk maken van al voorzien meerwerk, de verwerking van het effect van de 1e fase herijking van de Drentse Maat, extra inzet op asbest- en energietoezicht en de verhoging van het ziekteverzuimpercentage leidt tot een realistischere begroting en daarmee ook een realistischer jaarprogramma.

Wel worden we graag periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang van bovengenoemde zaken, zodat tijdige bijsturing kan plaatsvinden en onverwachte kosten achteraf zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

Daarnaast willen we nogmaals uw aandacht vragen voor het hoge ziekteverzuimpercentage. Het ziekteverzuim binnen de RUDD is en blijft ondanks alle inspanningen hoog, wat ten koste gaat van de werkelijk inzetbare uren. Daarom zien we het plan van aanpak voor het verlagen van het ziekteverzuim graag zo spoedig mogelijk tegemoet.

Zienswijze ontwerpbegroting 2023
Op 5 februari 2022 hebben wij onze reactie op de kaderbrief 2023 gegeven. In deze reactie hebben wij onze zorgen geuit over de sterke verhoging van de deelnemersbijdrage en of deze verhoogde kosten kunnen worden opgevangen binnen de financiële middelen die de deelnemers voor de RUDD in 2023 beschikbaar stellen. Er is daarom ook verzocht om een overzicht te maken van de mogelijkheden tot besparing. Helaas zijn er geen besparingsmogelijkheden opgenomen, daarom willen wij nogmaals verzoeken om dit overzicht te stellen.

Verhoging deelnemersbijdrage
We zien een forse toename in de deelnemersbijdrage als gevolg van de actuele indexering, de toename in de vraag vanuit de deelnemers, extra inzet op asbest- en energietoezicht, de eerste fase herijking Drentse Maat en de invoering van de Omgevingswet.

Er blijven echter ook nog een aantal kostenposten die onzekerheden met zich meebrengen. De belangrijkste hiervan is de komst van de Omgevingswet. De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2022 de financiële impact van het werken onder de Omgevingswet voor de RUDD in beeld kan worden gebracht. Wij gaan ervanuit dat we zo spoedig mogelijk op de hoogte worden gesteld van de financiële impact van de Omgevingswet zodat hier rekening mee kan worden gehouden in het opstellen van de begroting.

Ook blijven BOA uren en luchtadvies onzekere factoren voor de hoogte van de deelnemersbijdrage. De uren die worden ingezet op deze twee onderwerpen worden achteraf in rekening gebracht. Daarnaast wordt er ook nog gewerkt aan de uitvoering van de evaluatie GR RUDD. De verdere uitwerking hiervan levert mogelijk conclusies en aanbevelingen op die van invloed zijn op de begroting en het jaarprogramma.

We worden graag periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang rondom BOA-capaciteit en luchtadvies, zodat hier tijdige bijsturing kan plaatsvinden.

Informatie
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Iris Hofstee, Beleidsmedewerker VTH, te bereiken op via telefoonnummer 0593 53 93 02 of via het mailadres i.hofstee@middendrenthe.nl.

Met vriendelijke groet,
de gemeenteraad van Midden-Drenthe,

de raadsgriffier,	de voorzitter,
C.A.M. Bodewes	C. Bijl

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

raadsbesluit

Onderwerp	**Verantwoording fractievergoeding 2021**
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Portefeuillehouder	Portefeuillehouder C. Bijl

Samenvatting

Jaarlijks leggen de fracties verantwoording af over de vergoeding die zij ontvangen voor het uitvoeren van hun controlerende, kaderstellende en volksvertegenwoordigende taak. Op basis van de verantwoording stelt de raad de eindafrekening vast. De verantwoording is besproken in het fractievoorzittersoverleg.

Raadsbesluit

De raad besluit:

1. De fractieverantwoording 2021 vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van de raad,

gehouden op 30 juni 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

Toelichting voorstel

Onderwerp **Verantwoording fractievergoeding**

Informatie

Datum	9 juni 2022	Overleg gepleegd met:
Behandelaar	Rianne Oosterveld	≤ Financieel adviseur:
Zaaknummer	-	≤ Personeelsconsulent:
Portefeuillehouder	Gemeenteraad / de heer Bijl.	≤ Medewerker bestuur en juridische zaken:
		≤ Communicatieadviseur:
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad	≤ Inkoopadviseur:
		≤ Team:
		≤ Naam medewerker:
		≤ Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Verantwoording over 2021

Elk jaar worden de bestedingen van de fracties verantwoord. De raad (art. 11 lid 4 verordening) stelt de verantwoording vast. Op basis van de verantwoording en het aantal zetels van de fracties wordt het fractiebudget van het opvolgende jaar vastgesteld.

De fracties van Gemeente Midden-Drenthe hebben in de afgelopen maanden een overzicht aangeleverd met bijbehorende nota's, waarin zij de bestedingen van de fractie mee kunnen verantwoorden.

De verantwoording over 2021 is gebaseerd op de Herziene verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Midden-Drenthe 2021, vastgesteld in de vergadering van 1 juli 2021. In deze verordening zijn de (on)mogelijke bestedingen duidelijker omschreven. In deze herziene verordening is ruimte om maximaal 15% van de vergoeding aan representatie te besteden. Dit jaar heeft de accountant (BDO) voor het eerst via een memo geadviseerd over de verantwoording. Het memo is (besloten) alleen voor raadsleden, toegevoegd.

Voorstel

Toelichting voorstel

Kosten ondersteuning fractie

De vergoeding wordt vanuit gemeenschapsgeld uitgekeerd aan de fracties voor de ondersteuning van de fractie. De verordening geeft uitvoering aan artikel 33 van de Gemeentewet. Dit artikel is in 2002 door de inwerkingtreding van de Wet dualisering gemeentebestuur ingrijpend gewijzigd. Het legt onder meer vast dat politieke groeperingen een recht hebben op fractieondersteuning. De uitwerking van deze rechten is verder bij verordening worden geregeld.

Daarbij gaat het om het ondersteunen van de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol van de fractie. In de verordening (artikel 5) staat aangegeven dat het dan gaat op personele ondersteuning van de fractie en daaraan gerelateerde bureaukosten.

Daarbij kunnen fracties bijvoorbeeld denken aan: abonnement voor een website, onderhoud website, kosten bankrekening, inhuren spreker over een bepaald thema, vakliteratuur, feitelijke vergaderkosten (alleen zaalhuur, materiaal gebruik en koffie en thee gedurende de feitelijke vergadering en inhuur van een trainer), administratieve ondersteuning fractie.
Indien er vergoedingen worden gegeven aan fractieondersteuners (niet commissieleden, niet raadsleden) kan dat alleen op basis van een vergoeding voor een bepaalde dienst t.a.v. de fractie. Bijvoorbeeld secretariaat fractie voor een bepaald aantal uren. Dat dient onderbouwd te worden met een nota, ondertekend namens de fractie. Hiervan is een voorbeeld meegezonden bij de declaratie.
Fracties mogen maximaal 15% van het fractiebudget besteden aan representatiekosten. Het kan daarbij gaan om een bedankje aan derden en/of een etentje met de fractie.

In het fractievoorzittersoverleg is afgesproken dat ten aanzien van met name de laatste regel nog bekeken gaat worden of daarin enige verruiming kan worden aangebracht. Dat voorstel wordt eerst in het fractievoorzittersoverleg besproken.

Omvang budget in relatie tot verantwoording
Op grond van de verordening (artikel 11 en 12) wordt de verantwoording verrekend met het bedrag waar de fractie in 2021 recht op heeft. Dat voorkomt apart terug betalen als de maximale reserve wordt overschreden.
Op grond van artikel 14.2 van de verordening stelt de raad op basis van dit advies de volgende zaken vast:

- de hoogte van het terug te betalen bedrag;
- het verschil tussen de vastgestelde financiële bijdrage en de maximale reserve.

Na bespreking in het fractievoorzittersoverleg, wordt op basis van deze memo een raadsvoorstel gemaakt en keert het terug (rechtstreeks of via de commissie Algemeen Bestuur indien men dat wenst) als beslispunt op de agenda van de raad, gelijktijdig met de jaarstukken.

Alternatieven
Niet van toepassing

Randvoorwaarden
Niet van toepassing.

Risico’s
Niet van toepassing.

Financiële gevolgen
De middelen die verrekend worden vallen terug naar de algemene middelen

Personele gevolgen
Niet van toepassing.

Duurzaamheid
Niet van toepassing.

Publicatieniveau
Het voorstel is openbaar.

Overig

Niet van toepassing.

Vervolgprocedure/communicatie

-

Bijlagen

- Bijlage 1 Totaal overzicht verantwoording fractievergoeding 2021

Overzicht fractieverantwoording 2021 en uitbetaling 2022

	2021								2022 (gesplitst in jan t/m mrt en apr t/m dec)						
	inkomsten								vergoeding 2022						
Fractie	Reserve 31-12-2020	vergoeding 2021	totaal inkomsten	uitgaven	saldo inkomsten - uitgaven	maximale reserve 31-12-2021 (30%)	terug-betaling over 2021	Reserve 31-12-2021	vast	variabel jan t/m mrt	aantal fractieleden	variabel apr t/m dec	aantal fractieleden	totaal	uitbetaling 2022
Gemeentebelangen	555,00	1.850,00	2.405,00	753,75	1.651,25	555,00	1.096,25	555,00	1.250,00	150,00	3	750,00	5	2.150,00	1.053,75
Gemeentebelangen SBW	250,80	1.850,00	2.100,80	1.557,63	543,17	555,00	0,00	543,17	1.250,00	150,00	3	750,00	5	2.150,00	2.150,00
Partij van de arbeid	615,00	2.050,00	2.665,00	1.677,50	987,50	615,00	372,50	615,00	1.250,00	200,00	4	600,00	4	2.050,00	1.677,50
VVD	615,00	2.050,00	2.665,00	1.544,54	1.120,46	615,00	505,46	615,00	1.250,00	200,00	4	450,00	3	1.900,00	1.394,54
CDA	615,00	2.050,00	2.665,00	467,30	2.197,70	615,00	1.582,70	615,00	1.250,00	200,00	4	450,00	3	1.900,00	317,30
GroenLinks	435,00	1.450,00	1.885,00	1.182,93	702,07	435,00	267,07	435,00	1.250,00	50,00	1	150,00	1	1.450,00	1.182,93
ChristenUnie	495,00	1.650,00	2.145,00	1.650,29	494,71	495,00	0,00	494,71	1.250,00	100,00	2	150,00	1	1.500,00	1.500,00
D66	495,00	1.650,00	2.145,00	1.276,30	868,70	495,00	373,70	495,00	1.250,00	100,00	2	150,00	1	1.500,00	1.126,30